Lagasafn
1954 - 1. bindi

Útgáfa 2.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af lagasafninu. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af prentuðum útgáfum lagasafnsins án endurgjalds. Hvorki Alþingi né stjórnvöld standa að gerð skjals þessa umfram það að hafa útvegað höfundi skjalsins prenteintök af ritinu.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum https://urlausnir.is. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta landslög og önnur áþekk gögn gerð af opinberri hálfu, ekki verndar höfundalaga.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Meiriháttar gallar á dálkum XX, 845, 907, 995, 1003-1004, og 1012.
Dálkur 1058 er merktur sem nr. 1658.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

L A G A S A F N

LAGASAFN

GILDANDI LÖG ÍSLENZK VORIÐ 1954

I.

ÁRMANN SNÆVARR og ÓLAFUR LÁRUSSON
bjuggu undir prentun

GEFIÐ ÚT AÐ TILHLUTAN DÓMSMÁLARÁÐUNEYTISINS

REYKJAVÍK 1955

Félagsprentsmiðjan h.f.

FORMÁLI

Síðasta útgáfa lagasafnsins kom út árið 1947 og tók yfir lög þau, er í gildi voru vorið 1945. Síðan eru nú liðin full 10 ár, og eins og vænta mátti voru á því tímabili orðnar miklar breytingar á gildandi lögum, mörg ný lög hafa verið sett, eldri lög úr gildi gengið eða breytt. Var því lagasafnið að ýmsu leyti orðið úrelt og full þörf orðin á því, að ný útgáfa yrði gerð. Af þessum sökum fól Bjarni Benediktsson dómsmálaráðherra okkur undirrituðum að sjá um nýja útgáfu safnsins.

Þessi nýja útgáfa er sniðin eftir hinum fyrri að öðru leyti en því, að sú nýjung hefir verið upp tekin, að vitnað er til dóma, þar sem þess var kostur. Til hæstaréttardóma er vitnað þannig, að greint er bindi dómasafnsins með rómverskri tölu og síðan blaðsíðutal bindisins. Féld. merkir dómasafn Félagsdóms, en Tr. merkir Tímarit lögfræðinga.

Við söfnuðum efninu til safnsins í sameiningu og röðuðum því. Ármann Snævarr annaðist tilvitnanir í dóma, svo samdi hann og registur þau, er safninu fylgja. Ólafur Lárusson las aðra próförk af safninu öllu.

Laganemarnir Jón. A. Ólafsson og Ólafur W. Stefánsson lásu 1. próförk af safninu og aðstoðuðu við röðun efnisins. Prófessor Pétur Sigurðsson háskólaritari las 3. próförk safnsins og að nokkru leyti Friðjón Sigurðsson fulltrúi í skrifstofu Alþingis. Kunnum við þessum mönnum beztu þakkir fyrir aðstoð þeirra svo og starfsmönnum Félagsprentsmiðjunnar h/f, sem safnið hafa prentað.

Ármann Snævarr.
Ólafur Lárusson.

I. EFNISYFIRLIT

* framan við lög merkir, að þau eru felld inn í texta annarra laga.

I. Stjórnarskipun.

Sambandsslit Íslands og Danmerkur .... 1— 5
Þingsályktun um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918, nr. 32, 25. febr. 1944 1
Lög um tilhögun atkvæðagreiðslu um þingsályktun um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918 og lýðveldisstjórnarskrá Íslands, nr. 17, 24. marz 1944 1— 4
Auglýsing um niðurstöður atkvæðagreiðslu 20. —23. maí 1944, nr. 32, 16. júní 1944 .... 3— 6
Þingsályktun um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918, nr. 32, 16. júní 1944 .....5— 6

Lýðveldisstjórnarskrá ..... 5— 17
Auglýsing um niðurstöður atkvæðagreiðslu 20. —23. maí 1944, nr. 33, 16. júní 1944 ..... 5— 8
Þingsályktun um gildistöku stjórnarskrár lýðveldisins Íslands, nr. 33, 16. júní 1944 7
Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, nr. 33, 17. júní 1944 ..... 7— 17
Yfirlýsing forseta sameinaðs Alþingis um gildistöku stjórnarskrár lýðveldisins Íslands, nr. 33, 17. júní 1944 17
Lög um þjóðfána Íslendinga, nr. 34, 17. júní 1944 ..... 17— 20
Forsetaúrskurður um fánadaga o. fl., nr. 44, 17. ágúst 1944 20
Forsetaúrskurður um skjaldarmerki Íslands, nr. 35, 17. júní 1944 20
Lög um framboð og kjör forseta Íslands, nr. 36, 12. febr. 1945 ..... 20— 22
Lög um laun forseta Íslands, nr. 37, 17. júní 1944 22
*Lög um breyting á lögum nr. 37/1944, um laun forseta Íslands, nr. 94, 15. des. 1952 .. 22
Forsetaúrskurður um fána forseta Íslands, nr. 40, 8. júlí 1944 22
Forsetaúrskurður um merki forseta Íslands, nr. 39, 8. júlí 1944 23
Tilskipun um starfsreglur ríkisráðs, nr. 82, 16. des. 1943 ..... 23— 24
Auglýsing um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl., nr. 58, 11. sept. 1953 ..... 24— 26
Lög um ábyrgð ráðherra Íslands, nr. 2, 4. marz 1904 ..... 26— 28
Lög um landsdóm, nr. 11, 20. okt. 1905 .... 28— 32
*Lög um breytingar á lögum nr. 11, 20. okt. 1905, um landsdóm, nr. 30, 2. nóv. 1914 .... 30, 31, 32
Lög um utanríkisráðuneyti Íslands og fulltrúa þess erlendis, nr. 31, 27. júní 1941 ..... 32— 33
Lög um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, nr. 17, 3. okt. 1903 34
*Lög um breyting á lögum nr. 17, 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, nr. 58, 11. júní 1938 34
Lög um breyting á lögum nr. 17, 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, nr. 1, 2. jan. 1917 34
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 2. jan. 1917, nr. 37, 28. nóv. 1919 34
Lög um breyting á lögum um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, nr. 17 frá 3. október 1903, nr. 3, 19. júní 1915 34
Lög um kosningar til Alþingis, nr. 80, 7. sept. 1942 ..... 34— 76
*Lög um breyting á lögum nr. 56, 7. maí 1946, um breyting á lögum nr. 80, 7. sept. 1942 um kosningar til Alþingis, nr. 20, 2. marz 1950 ..... 36—37, 51
*Lög um breyting á lögum nr. 80, 7. sept. 1942, um kosningar til Alþingis, nr. 56, 7. maí 1946 ..... 36—37, 51, 71
*Lög um breyting á 1. málsgr. 39. gr. laga nr. 80, 7. sept. 1942, um kosningar til Alþingis, nr. 66, 11. nóv. 1953 43
Lög um þingsköp Alþingis, nr. 115, 19. nóv. 1936 ..... 76— 92
*Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 8, 13. febr. 1943 80
*Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 112, 27. des. 1951 80
*Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 22, 28. marz 1947 ..... 84— 85
*Lög um breyting á lögum nr. 115/1936, um þingsköp Alþingis, nr. 99, 23. des. 1952 80—88, 91

Lög um þingfararkaup alþingismanna, lífeyrissjóð o. fl., nr. 84, 24. des. 1953 ..... 92— 94
Lög um birtingu laga og stjórnvaldaerinda, nr. 64, 16. des. 1943 ..... 94— 95
Lög um laganefnd, nr. 48, 14. júní 1929 .. 95— 96
Lög um íslenzkan ríkisborgararétt, nr. 100, 23. des. 1952 ..... 96— 99
Lög um réttindi danskra ríkisborgara á Íslandi, nr. 18, 24. marz 1944 99
*Lög um ráðstafanir í sambandi við skilnað Íslands og Danmerkur, nr. 85, 9. okt. 1946 .. 99
Konungsúrskurður um réttindi ræðismanna annarra ríkja, 25. apríl 1821 99
Konungsúrskurður um réttindi útlendra ræðismanna, 5. ágúst 1834 ..... 99— 100
Forsetabréf um hina íslenzku fálkaorðu, nr. 42, 11. júlí 1944 ..... 100— 102
*Forsetabréf um breyting á forsetabréfi frá 11. júlí 1944 um hina íslenzku fálkaorðu, nr. 115, 31. des. 1945 100
*Forsetabréf um breyting á forsetabréfi 11. júlí 1944, um hina íslenzku fálkaorðu, nr. 103, 29. nóv. 1949 ..... 100— 101
*Forsetabréf um viðauka við forsetabréf frá 11. júlí 1944, um hina íslenzku fálkaorðu, nr. 5, 23. jan. 1948 102
Forsetabréf um starfsháttu orðunefndar, nr. 114, 31. des. 1945 ..... 102— 104
*Forsetabréf um breyting á forsetabréfi, nr. 114/1945, um starfsháttu orðunefndar, nr. 92, 13. okt. 1951 ..... 102, 103
Forsetabréf um afreksmerki hins íslenzka lýðveldis, nr. 85, 9. okt. 1950 ..... 104— 105
Forsetabréf um heimild íslenzkra ríkisborgara til að bera erlend heiðursmerki, nr. 15, 12. marz 1947 105
Auglýsing um að Ísland hafi gengið að sáttmála hinna sameinuðu þjóða, nr. 91, 9. des. 1946 ..... 105— 127
Samþykktir millirikjadómstólsins, nr. 91, 9. des. 1946 ..... 127— 138
Lög um heimild til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning um réttindi Sameinuðu þjóðanna, nr. 13, 1. marz 1948 .... 138— 144
Auglýsing um fullgildingu Evrópuráðssamnings um verndun mannréttinda og mannfrelsis, nr. 11, 9. febr. 1954 ..... 144— 156

II. Stjórnarfar.

a. Embættismenn og yfirvöld.

Lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 38, 14. apríl 1954 ..... 157— 165
Lög um forgangsrétt kandídata frá háskóla Íslands til embætta, nr. 36, 11. júlí 1911 165— 166
*Lög um breyting á lögum nr. 36, 11. júlí 1911, um forgangsrétt kandídata frá háskóla Íslands til embætta, nr. 19, 31. jan. 1952 .. 165— 166
Lög um rétt kvenna til embættisnáms, námsstyrks og embætta, nr. 37, 11. júlí 1911 166— 167
Lög um laun starfsmanna ríkisins, nr. 60, 12. marz 1945 ..... 167— 175
Lög um embættisbústaði dómara, nr. 96, 5. júní 1947 ..... 175—176
Lög um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna, nr. 27, 9. jan. 1935 176
*Lög um breyting á lögum nr. 27, 9. jan. 1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna, nr. 5, 31. jan. 1947 176
*Lög um breyting á lögum nr. 27, 9. jan. 1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna, nr. 13, 1. febr. 1936 176
Tilskipun, sem lögleiðir á Íslandi lög 5. janúar 1851, um eftirlaun, 31. maí 1855 ..... 176— 180
Lög um eftirlaun, nr. 4, 4. marz 1904 .... 180— 183
Lög um skyldu embættismanna til að safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri, nr. 5, 4. marz 1904 183
Opið bréf, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög 5. janúar 1851, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag, 31. maí 1855 ..... 183— 185
Lög um viðauka við opið bréf 31. maí 1855 um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag, nr. 28, 20. okt. 1905 ..... 185— 186
Lög um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra, nr. 51, 27. júní 1921 ..... 186— 188
*Lög um breyting á lögum nr. 51, 27. júní 1921, um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra, nr. 41, 27. júní 1925 ..... 186— 187
Lög um lífeyri fastra starfsmanna Búnaðarfélags Íslands, nr. 15, 7. maí 1928 188
Lög um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 101, 30. des. 1943 ..... 188— 194
*Lög um breyting á lögum nr. 101, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 40, 15. febr. 1945 ..... 191, 192, 194
*Lög um breyting á lögum nr. 101, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 102, 23. des. 1950 ..... 189— 190
*Lög um breyting á lögum nr. 101, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 42, 14. apríl 1954 ..... 192— 193
Lög um innheimtu gjalda af erlendum fiskiskipum, nr. 47, 27. júní 1925 ..... 194— 195
Lög um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl., nr. 85, 11. júní 1938 ..... 195— 196
*Lög um breyting á lögum nr. 85, 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl., nr. 57, 7. maí 1940 196
*Lög um breyting á lögum nr. 85, 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl., nr.75, 5. júní 1947 ..... 195, 196
Lög um verkfall opinberra starfsmanna, nr. 33, 3. nóv. 1915 ..... 196— 197
Tilskipun um, hvernig gegna skuli embættisstörfum amtmanna, stiftsyfirvalda og landfógeta á Íslandi, þegar embætti þessi verða lögð niður, nr. 12, 23. ág. 1904 ..... 197— 198

Konungsúrskurður um að dómsmálastjórnin skuli hafa vald til að útkljá nokkur mál, 23. des. 1864 198
Konungsbréf um sektavald amtmanna, 3. jan. 1823 198
Tilskipun um erindi til stjórnarinnar, áritun á þau o. fl., 3. apríl 1771 ..... 198— 200
Opið bréf til kansellísins um afrit skjala, sem send eru til staðfestingar, 23. jan. 1789 200
Tilskipun um samningu umsókna og kærubréfa o. fl., 28. des. 1792 200
Opið bréf handa Íslandi um, að þeir, sem senda inn bænarskrár og kæruskjöl, geti fengið álitsskjölin um málið, 12. marz 1870 200

b. Landshagir.

Lög um hagstofu Íslands, nr. 24, 20. okt. 1913 ..... 201— 202
Lög um hagfræðiskýrslur, nr. 29, 8. nóv. 1895 ..... 202— 203
Lög um viðauka við lög 8. nóvember 1895, um hagfræðiskýrslur, nr. 20. 3. okt. 1903 .. 203— 204
Lög um viðauka við lög nr. 29, 8. nóv. 1895, um hagfræðiskýrslur, nr. 64, 10. des. 1934 204— 205
Lög um bráðabirgðaútflutningsskýrslur, nr. 53, 28. jan. 1935 ..... 205— 206
Lög um manntal á Íslandi, nr. 4, 18. maí 1920 207
Lög um tilkynningar aðsetursskipta, nr. 73, 25. nóv. 1952 ..... 207— 211

c. Fjárhagsmálefni.

1. Gjaldeyrir.

Peningalög, 23. maí 1873 ..... 212— 215
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ganga inn í viðbótarsamning við myntsamning Norðurlanda, nr. 4, 15. júní 1926 .... 215— 216
Lög um innlenda skiptimynt, nr. 19, 27. júní 1925 ..... 216— 217
*Lög um breyting á lögum nr. 19, 27. júní 1925, um innlenda skiptimynt, nr. 89, 15. sept. 1942 ..... 216— 217
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til nokkurra ráðstafana vegna alþingishátíðarinnar 1930, nr. 26, 14. júní 1929 217
Lög um útgáfu krónuseðla, nr. 116, 7. nóv. 1941 ..... 217— 218
*Lög um breyting á lögum nr. 116, 7. nóv. 1941, um útgáfu krónuseðla, nr. 117, 27. nóv. 1947 217
Lög um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., nr. 22, 19. marz 1950 ..... 218— 226
*Lög um breyting á lögum nr. 22, 19. marz 1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., nr. 59, 25. maí 1950 ..... 219, 221, 224, 226
*Lög um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., nr. 117, 28. des. 1950 ..... 222, 224, 225
*Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 117/1950, um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., nr. 9, 6. febr. 1951 ..... 219—20, 221
*Lög um breyting á lögum nr. 117/1950, um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., og á lögum nr. 9 1951, um breyting á þeim lögum, nr. 105, 24. des. 1951 ..... 220, 221, 222
*Lög um breyting á lögum nr. 105/1951, um breyting á lögum nr. 117/1950, um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., og á lögum nr. 9/1951, svo og á lögum nr. 70/1952, nr. 16, 10. febr. 1953 220
*Lög um breyting á lögum nr. 16/1953, um breyting á lögum nr. 105/1951, um breyting á lögum nr. 117/1950, um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., og á lögum nr. 9/1951, svo, og lögum nr. 70/1952, nr. 70, 24. nóv. 1953 220
*Lög um breyting á lögum nr. 22 19. marz 1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., nr. 81, 23. des. 1953 225
Lög um útflutning og innflutning á íslenzkum og erlendum gjaldeyri, nr. 42, 5. apríl 1948 ..... 226— 227
*Lög um breyting á lögum nr. 42 1948, um útflutning og innflutning á íslenzkum og erlendum gjaldeyri, nr. 31, 9. maí 1949 226
Lög um viðauka við lög nr. 73, 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl., nr. 82, 9. júlí 1941 227
*Lög um breyting á lögum nr. 82, 9. júlí 1941, um viðauka við lög nr. 73, 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl., nr. 71, 4. júlí 1942 227
Lög um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi, nr. 51, 12. febr. 1940 ..... 227— 228
Lög um ráðstafanir á gullforða Íslandsbanka og um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna útflutning á gulli, nr. 16, 18. maí 1920 228
Lög um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni, nr. 105, 21. des. 1945 ..... 228— 229
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á móti og ráðstafa framlögum samkvæmt áætlun um fjárhagslega viðreisn Evrópu, nr. 47, 25. maí 1949 229
Tilskipun áhrærandi árlega kapítulstaxta á Íslandi, 16. júlí 1817 229
Lög um verðlagskrár nr. 27, 30. marz 1954 230— 231
Lög um útreikning vísitölu framfærslukostnaðar, nr. 105, 23. des 1950 231

2. Fjárreiður ríkisins.

Lög um ríkisbókhald og endurskoðun, nr. 61, 8. sept. 1931 ..... 231— 235
Tilskipun um meðferð á störfum landsféhirðis, nr. 16, 8. sept. 1918 235
Lög um innkaupastofnun ríkisins, nr. 72, 5. júní 1947 ..... 235— 236
Lög um ríkisskuldabréf, nr. 51, 4. júní 1924 .. 236
Opið bréf kansellísins um það, hvers gæta skal til að tryggja fjármuni opinberra stofnana, 10. apríl 1795 ..... 236— 238
Tilskipun um gjaldheimtu og reikningsskil í Danmörku, 30. jan. 1793 238
Lög um bráðabirgðabreyting nokkurra laga o. fl., nr. 50, 5. apríl 1948 ..... 238— 239
Lög um framlengingu á heimild ríkisstjórnarinnar til að nota allt að fjórum miljónum dollara af yfirdráttarheimild Íslands hjá Greiðslubandalagi Evrópu, nr. 6, 2. febr. 1953 239
Lög um stofnun byggingarsjóðs og bygging opinberra bygginga, nr. 29, 20. okt. 1905 239— 240
Lög um stofnun Landhelgissjóðs Íslands, nr. 55, 10. nóv. 1913 240
*Lög um breyting á lögum nr. 55, 10. nóv. 1913, um stofnun Landhelgissjóðs Íslands, nr. 68, 3. nóv. 1915 240
*Lög um breyting á lögum nr. 68, 3. nóv. 1915 (Landhelgissjóður Íslands), nr. 34, 4. júní 1924 240
Lög um fyrningarsjóð ríkisins, nr. 78, 5. júní 1947 ..... 240— 241
Lög um Jöfnunarsjóð, nr. 41, 23. júní 1932 241
Lög um framkvæmdasjóð ríkisins, nr. 55, 4. júlí 1942 ..... 241— 242
Lög um læknishéraða- og prestakallasjóði, nr. 98, 19. júní 1933 ..... 242— 243
Lög um umboð þjóðjarða, nr. 30, 20. okt. 1913 243
Lög um jarðakaup ríkisins, nr. 92, 23. júní 1936 ..... 244— 245
Lög um jarðakaup ríkisins vegna kauptúna og sjávarþorpa, nr. 64, 27. júní 1941 .... 245— 246
Lög um sölu þjóðjarða og kirkjujarða, nr. 4, 26. febr. 1946 ..... 246— 247
Lög um heimild fyrir ríkissjóð til að kaupa eignir setuliðsins á Íslandi, nr. 54, 3. marz 1945 247

3. Bankar og lánsstofnanir.

Lög um Landsbanka Íslands, nr. 10, 15. apríl 1928 ..... 248— 262
*Lög um breyting á lögum nr. 10, 15. apríl 1928, um Landsbanka Íslands, nr. 40, 12. febr. 1940 ..... 254, 256
Lög um heimild fyrir Landsbankann í Reykjavík til að gefa út bankaskuldabréf, nr. 82, 22. nóv. 1907 262
Lög um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík, nr. 1, 12. jan. 1900 ..... 263— 266
Viðaukalög við lög 12. janúar 1900, um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík, nr. 30, 25. sept. 1902 ..... 266— 267
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út nýjan flokk (seríu) bankavaxtabréfa, nr. 27, 20. okt. 1905 ..... 267— 268
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa, nr. 13, 9. júlí 1909 ..... 268— 269
Lög um breyting á 3. gr. laga nr. 13, 9. júlí 1909, um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa, nr. 21, 11. júlí 1911 ..... 269— 270
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út 4. flokk (seríu) bankavaxtabréfa, nr. 51, 10. nóv. 1913 ..... 270—274
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa, nr. 26, 15. júní 1926 .... 274—280
Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 26, 15. júní 1926, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til þess að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa, nr. 21, 31. maí 1927 280
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa, nr. 60, 7. maí 1928 .... 280— 281
Lög um breyting á lögum nr. 60, 7. maí 1928, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa, nr. 44, 8. sept. 1931 280
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 122, 27. des. 1935 ..... 281— 282
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 94, 9. júlí 1941 ..... 282— 283
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 55, 3. marz 1945 ..... 283— 284
Lög um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands, nr. 41, 29. apríl 1946 284— 289
*Lög um breyting á lögum nr. 41, 29. apríl 1946, um stofnlánadeild við Landsbanka Íslands, nr. 121, 20. des. 1951 285
Lög um viðauka við lög nr. 41/1946, um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands, nr. 30, 16. febr. 1953 289
Lög um Framkvæmdabanka Íslands, nr. 17, 10. febr. 1953 ..... 289— 294
*Lög um breyting á lögum nr. 17, 10. febrúar 1953, um Framkvæmdabanka Íslands, nr. 39, 14. apríl 1954 ..... 292, 294— 295
Lög um ríkisveðbanka Íslands, nr. 49, 8. sept. 1931 ..... 295— 297
Lög um Útvegsbanka Íslands h.f. og um Íslandsbanka, nr. 7, 11. marz 1930 ..... 297— 299
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 11. marz 1930, um Útvegsbanka Íslands h.f. og um Íslandsbanka, nr. 10, 12. febr. 1940 297
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 11. marz 1930,

um Útvegsbanka Íslands h.f. og um Íslandsbanka, nr. 107, 27. des. 1952 298
Lög um seðlaútgáfu Íslandsbanka, hlutafjárauka o. fl., nr. 6, 31. maí 1921 299
Lög um heimild fyrir Íslandsbanka til að gefa út bankavaxtabréf, sem hljóða upp á handhafa, nr. 51, 10. nóv. 1905 ..... 299— 301
Lög um ríkisábyrgð á innstæðufé Útvegsbanka Íslands h.f., nr. 4, 25. febr. 1932 301
Lög um fiskveiðasjóð Íslands, nr. 34, 2. apríl 1943 ..... 301— 305
*Lög um breyting á lögum nr. 34, 2. apríl 1943, um Fiskveiðasjóð Íslands, nr. 107, 30. des. 1943 302
*Lög um breytingar á lögum nr. 34, 2. apríl 1943, um Fiskveiðasjóð Íslands, og lögum nr. 107, 30. des. 1943, nr. 39, 29. apr. 1946 301— 302
*Lög um breyting á lögum nr. 34, 2. apríl 1943, um Fiskveiðasjóð Íslands, nr. 120, 20. des. 1951 302
Lög um fiskimálasjóð, nr. 89, 5. júní 1947 305— 306
Lög um Búnaðarbanka Íslands, nr. 115, 7. nóv. 1941 ..... 306— 317
Lög um viðauka við lög nr. 115, 7. nóv. 1941, um Búnaðarbanka Íslands, nr. 31, 8. apríl 1954 ..... 317— 318
Lög um sveitabanka, nr. 31, 19. maí 1930 318— 322
Lög um Ræktunarsjóð Íslands, nr. 66, 31. maí 1947 ..... 322— 325
Lög um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 99, 3. maí 1935 ..... 325—332
*Lög um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 6, 1. febr. 1936 ..... 325, 327
*Lög um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 5, 14. apríl 1937 326
*Lög um breyting á lögum nr. 5, 14. apríl 1937, um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 12, 13. jan. 1938 326
Lög um viðauka við lög nr. 99, 3. maí 1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 22, 12. júní 1939 ..... 332— 336
Lög um aðstoð til útvegsmanna, nr. 120, 28. des. 1950 ..... 336— 345
*Lög um breyting á lögum nr. 120/1950, um aðstoð til útvegsmanna (lántökuheimild), nr. 95, 27. nóv. 1951 338
*Lög um breyting á lögum nr. 120, 28. des. 1950, um aðstoð til útvegsmanna, nr. 96, 28. nóv. 1951 ..... 339, 340, 342, 343, 344
Lög um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands h/f, nr. 113, 29. des. 1951 ..... 345— 346
Lög um iðnlánasjóð, nr. 67, 17. júlí 1946 .. 347— 348
Lög um Söfnunarsjóð Íslands, nr. 2, 10. febr. 1888 ..... 348— 355
*Lög um breyting á lögum nr. 2, 10. febr. 1888, um Söfnunarsjóð Íslands, nr. 3, 5. jan. 1934 355
*Lög um breyting á lögum nr. 2, 10. febr. 1888, um Söfnunarsjóð Íslands, nr. 84, 26. apríl 1935 349
Lög um sparisjóði, nr. 69, 27. júní 1941 .. 355— 363
*Lög um breyting á lögum nr. 69, 27. júní 1941, um sparisjóði, nr. 22, 24. marz 1944 362
Lög um hlunnindi fyrir lánsfélag, nr. 62, 7. maí 1928 363
Lög um hlunnindi fyrir annars veðréttar fasteignalánafélög, nr. 51, 23. júní 1932 .... 363— 364

d. Skattar og gjöld.

Lög um tekjuskatt og eignarskatt, nr. 46, 14. apríl 1954 ..... 364— 394
Lög um sérstakar fyrningarafskriftir, nr. 59, 7. maí 1946 ..... 394— 395
Lög um breyting á lögum nr. 59, 7. maí 1946, um sérstakar fyrningarafskriftir, nr. 15, 16. marz 1949 395
Lög um breyting á lögum nr. 59, 7. maí 1946, um sérstakar fyrningarafskriftir, nr. 103, 23. des. 1950 ..... 395— 396
Lög um breyting á lögum nr. 59, 7. maí 1946, um sérstakar fyrningarafskriftir, nr. 44, 14. apríl 1954 396
Lög um sérstakan skattfrádrátt tapaðra skulda vegna skuldaskila bátaútvegsins, nr. 21, 31. jan. 1952 396
Lög um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs, nr. 83, 26. nóv. 1948 396
*Lög um breyting á lögum nr. 83, 26. nóv. 1948, um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs, nr. 74, 17. des. 1953 ..... 396— 397
Lög um stríðsgróðaskatt, nr. 21, 20. maí 1942 ..... 397— 398
Lög um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl., nr. 96, 9. des. 1946 ..... 397— 401
Lög um lestagjald af skipum, nr. 10, 2. apríl 1946 401
Lög um vitagjald, nr. 17, 11. júlí 1911 .... 401— 402
*Lög um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911, nr. 29, 28. nóv. 1919 .. 401— 402
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 28. nóv. 1919, um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911, nr. 18, 10. apríl 1946 401
Opið bréf um nokkrar ákvarðanir þeim til trausts, er þinggjaldi eiga að lúka, 10. febr. 1847 402
Lög um bifreiðaskatt o. fl., nr. 68, 25. maí 1949 ..... 402— 405
Lög um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, nr. 56, 31. maí 1927 ..... 405— 407
Lög um bráðabirgðabreyting á lögum nr. 56/1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús o. fl., nr. 115, 29. des. 1951 ..... 407— 408
Lög um skemmtanaskatt, nr. 34, 22. nóv. 1918 407
*Lög um breyting á lögum nr. 34, 22. nóv.

1918, um skemmtanaskatt, nr. 30, 19. júní 1922 407
*Lög um breyting á lögum nr. 30, 19. júní 1922 (Skemmtanaskattur), nr. 61, 11. júní 1938 407
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta skemmtanaskatt með viðauka árið 1954, nr. 86, 24. des. 1953 408
Lög um gjald af kvikmyndasýningum, nr. 28, 4. febr. 1952 ..... 408— 409
Lög um erfðafjárskatt, nr. 30, 27. júní 1921 409— 413
Lög um veitingaskatt, nr. 99, 19. júní 1933 413— 416
*Lög um breyting á lögum nr. 99, 19. júní 1933, um veitingaskatt, nr. 124, 30. des. 1943 413
Lög um tollskrá o. fl., nr. 90, 23. nóv. 1954 416— 532
Lög um bráðabirgðabreyting á lögum nr. 62/1939, um tollskrá o. fl., nr. 76, 23. des. 1953 ..... 532— 533
Lög um útflutningsgjald af sjávarafurðum, nr. 81, 5. júní 1947 ..... 533— 535
*Lög um breyting á lögum nr. 81/1947, um útflutningsgjald af sjávarafurðum, nr. 38, 5. apríl 1948 533
*Lög um breyting á lögum nr. 81, 5. júní 1947, um útflutningsgjald af sjávarafurðum, nr. 92, 29. des. 1953 533
Lög um heimild til að lækka aðflutningsgjald af nokkrum vörutegundum, nr. 61, 29. apríl 1943 ..... 535— 536
Lög um heimild til að lækka aðflutningsgjöld á nokkrum vörum, nr. 81, 11. júní 1938 536
Lög um gjald af innlendum tollvörutegundum, nr. 60, 30. des. 1939 ..... 536— 539
*Lög um breyting á lögum nr. 60 1939, um gjald af innlendum tollvörutegundum, nr. 26, 14. apríl 1947 ..... 535— 536
Lög um tollheimtu og tolleftirlit, nr. 63, 31. des. 1937 ..... 539— 552
*Lög um breyting á lögum nr. 63, 31. des. 1937, um tollheimtu og tolleftirlit, nr. 59, 30. des. 1939 ..... 539, 540
*Lög um breyting á lögum nr. 63, 31. des. 1937, um tollheimtu og tolleftirlit, nr. 12, 5. maí 1941 540
*Lög um viðauka við lög nr. 63, 31. des. 1937, um tollheimtu og tolleftirlit, nr. 13, 5. maí 1941 550
Lög um tollvörugeymslu og tollgreiðslufrest, nr. 53, 16. nóv. 1907 ..... 552— 554
Lög um aukatekjur ríkissjóðs, nr. 40, 14. apríl 1954 ..... 554— 564
Opið bréf um meðöl til að frama innlausn veitingarbréfa frá stjórnarráðunum, 23. nóv. 1827 ..... 564— 565
Lög um stimpilgjald, nr. 75, 27. júní 1921 .. 565— 574
*Lög um breyting á lögum nr. 75, frá 1921, um stimpilgjald, nr. 35, 19. júní 1933 569
*Lög um breyting á lögum nr. 75, 27. júní 1921, um stimpilgjald, og lögum nr. 25, 9. jan. 1935, um viðauka við þau, nr. 91, 11. júní 1938 567
*Lög um breyting á lögum nr. 75, 27. júní 1921, um stimpilgjald, nr. 80, 7. maí 1940 .. 574
*Lög um breyting á lögum nr. 75, frá 21. (sic) júní 1921, um stimpilgjald, nr. 49, 30. júní 1942 568
*Lög um breyting á lögum nr. 49/1942, um breyting á lögum nr. 75, 21. júní (sic) 1921, um stimpilgjald, nr. 41, 15. febr. 1945 568
*Lög um breyting á lögum nr. 75, 22. (sic) júní 1921, um stimpilgjald, nr. 80, 23. des. 1953 .. 571
Lög um gjald af hálfu lyfsala vegna kostnaðar við eftirlit með lyfjabúðunum o. fl., nr. 7, 4. júní 1924 574
Lög um dýrtíðarráðstafanir, nr. 42, 14. apríl 1943 ..... 575— 576
*Lög um breyting á lögum nr. 42/1943, um dýrtíðarráðstafanir, nr. 7, 24. marz 1944 .. 575
*Lög um breyting á lögum nr. 42, 14. apríl 1943, um dýrtíðarráðstafanir, nr. 58, 3. marz 1945 ..... 575— 576
Lög um dýrtíðarráðstafanir, nr. 128, 29. des. 1947 ..... 576— 582
Lög um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, nr. 100, 29. des. 1948 ..... 582— 588
*Lög um viðauka við lög nr. 100, 29. des. 1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, nr. 9, 9. febr. 1950 584
*Lög um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100/1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, nr. 112, 28. des. 1950 ..... 584, 586—587, 588
*Lög um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100/1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, nr. 75, 17. des. 1953 ..... 584—585, 586, 588— 589
Lög um eignakönnun, nr. 67, 5. júní 1947 .. 589— 597
*Lög um breyting á lögum nr. 67, 5. júní 1947, um eignakönnun, nr. 27, 1. apríl 1948 .. 590, 596
Lög um viðauka við lög nr. 67 1947, um eignakönnun, nr. 119, 22. des. 1947 597
Lög um breyting á lögum nr. 67, 5. júní 1947, um eignakönnun, nr. 25, 28. febr. 1951 .. 597— 598
Lög um útsvör, nr. 66, 12. apríl 1945 ..... 598— 612
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 12. apríl 1945, um útsvör, nr. 59, 24. maí 1947 .. 601— 602
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 12. apríl 1945, um útsvör, nr. 53, 25. maí 1950 604
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 12. apríl 1945, um útsvör, nr. 48, 20. apríl 1954 .. 599 606
Lög um heimild fyrir sveitarstjórnir til að innheimta með álagi fasteignaskatta til sveitarsjóða, nr. 29, 4. febr. 1952 612
Lög um aukaútsvör ríkisstofnana, nr. 47, 4. júní 1924 613
Lög um fasteignaskatt, nr. 66, 27. júní 1921 613— 614
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 27. júní 1921, um fasteignaskatt, nr. 66, 24. apríl 1954 ..... 613, 614
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 27. júní 1921, um fasteignaskatt, nr. 13, 9. febr. 1951 613

e. Félagsmálefni.

Lög um almannatryggingar, nr. 50, 7. maí 1946 ..... 614— 650
Lög um breyting á lögum nr. 50 1946, um almannatryggingar, og viðauka við þau, nr. 38, 27. febr. 1953 ..... 650— 660
*Lög um breyting á lögum nr. 38, 27. febr. 1953, um breyting á lögum nr. 50/1946, um almannatryggingar, og viðauka við þau, nr. 50, 20. apríl 1954 655
Lög um breyting á I.—III. kafla laga um alþýðutryggingar, nr. 104, 30. des. 1943 .. 660— 669
Lög um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila, nr. 12, 30. jan. 1952 669
Framfærslulög, nr. 80, 5. júní 1947 ..... 670— 685
Lög um vernd barna og ungmenna, nr. 29, 9. apríl 1947 ..... 685— 696
Lög um heimilishjálp í viðlögum, nr. 10, 25. jan. 1952 ..... 696— 697
Lög um félagsheimili, nr. 77, 5. júní 1947 697— 700
Lög um vinnumiðlun, nr. 41, 15. marz 1951 700— 702
Lög um atvinnuleysisskýrslur, nr. 57, 7. maí 1928 702
Lög um stéttarfélög og vinnudeilur, nr. 80, 11. júní 1938 ..... 702— 714
*Lög um breyting á lögum nr. 80, 11. júní 1938, um stéttarfélög og vinnudeilur, nr. 70, 24. apríl 1954 710
Lög viðvíkjandi nafnbreyting Vinnuveitendafélags Íslands, nr. 9, 13. febr. 1948 714
Lög um orlof, nr. 16, 26. febr. 1943 ..... 714— 719
*Lög um breyting á lögum um orlof, nr. 16, 26. febr. 1943, nr. 29, 12. febr. 1945 719
Lög um greiðslu verkkaups, nr. 28, 19. maí 1930 ..... 719— 720
Lög um viðauka við lög nr. 28, 19. maí 1930, um greiðslu verkkaups, nr. 15, 6. júlí 1931 720
Lög um öryggisráðstafanir á vinnustöðum, nr. 23, 1. febr. 1952 ..... 720— 731
*Lög um breyting á lögum nr. 23, 1. febr. 1952, um öryggisráðstafanir á vinnustöðum, nr. 57, 21. apríl 1954 ..... 728, 729, 731
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd Norðurlandasamning um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni, nr. 72, 16. des. 1953 ..... 731— 735
Lög um íbúð í kjöllurum, nr. 57, 14. júní 1929 ..... 735— 736
Lög um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 36, 16. febr. 1952 ..... 736— 748
*Lög um breyting á lögum nr. 36, 16. febr. 1952, um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 51, 20. apríl 1954 ..... 746, 747

f. Kirkjumál.

Lög um biskupskosningu, nr. 21, 27. júní 1921 748
Erindisbréf handa biskupum, 1. júlí 1746 748— 751
Lög um vígslubiskupa, nr. 38, 30. júlí 1909 .. 751
Kristniréttur Árna biskups Þorlákssonar, 1275 ..... 751— 752
Lög um kirkjuráð, nr. 21, 6. júlí 1931 .. 752— 753
Lög um laun prófasta, nr. 47, 16. nóv. 1907 753
Forordning áhrærandi ungdómsins catechisation á Íslandi, 29. maí 1744 753
Konungsbréf (til Skálholtsbiskups) um prestsverk prófasta innan prófastsdæmis, 11. marz 1796 ..... 753—754
Kirkjuordinantia Kristjáns 4. hin norska, 2. júlí 1607 ..... 754— 755
Konungsbréf um aldur presta, 16. febr. 1621 755
Lög um veitingu prestakalla, nr. 32, 3. nóv. 1915 ..... 755— 759
*Lög um breyting á lögum nr. 32, 3. nóv. 1915, um veitingu prestakalla, nr. 27, 27. júní 1941 756
Lög um skipun prestakalla, nr. 31, 4. febr. 1952 ..... 759— 766
*Lög um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952, um skipun prestakalla, nr. 68, 24. apr. 1954 763
Tilskipun um heimaskírn barna, 27. júlí 1771 766
Forordning áhrærandi uppvaxandi ungdómsins confirmation og staðfesting í hans skírnarnáð, 13. jan. 1736 ..... 766— 769
Konungsbréf (til biskupanna) um confirmation, 29. maí 1744 ..... 769— 770
Tilskipun um ferminguna, 25. maí 1759 770— 772
Tilskipun um vald biskupa til að veita undanþágur frá fermingartilskipunum, 23. marz 1827 ..... 772— 773
Tilskipun um húsvitjanir, 27. maí 1746 773— 774
Prestastefnusamþykkt um sjúkravitjanir presta og aukatekjur, júlí 1764 774
Lög um laun sóknarpresta, nr. 46, 16. nóv. 1907 ..... 774— 777
*Lög um breyting á 26. gr. 1. lið í lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, um laun sóknarpresta, nr. 39, 30. júlí 1909 777
Lög um embættiskostnað sóknarpresta og aukaverk þeirra, nr. 36, 8. sept. 1931 777
Lög um utanfararstyrk presta, nr. 18, 6. júlí 1931 ..... 777— 778
Alþingissamþykkt um prestsmötu, 1. júlí 1629 778
Lög um sölu á prestsmötu, nr. 54, 27. júní 1921 ..... 778— 779
*Lög um breyting á lögum nr. 54, 27. júní 1921, um sölu á prestsmötu, nr. 38, 27. júní 1925 ..... 778— 779
*Lög um breyting á lögum nr. 54, 27. júní 1921, um sölu á prestsmötu, nr. 15, 15. maí 1942 779
*Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 38, 27. júní 1925 (Sala á prestsmötu), nr. 62, 23. júní 1936 779
Tilskipun er nákvæmar tiltekur það, sem fyrir er mælt í reglugerð fyrir Ísland, 17. júlí 1782, um tekjur presta og kirkna o. fl., 27. jan. 1847 779
Tilskipun um fardaga presta á Íslandi og um

réttindi þau, er prestur sá, sem frá brauði fer, eður erfingjar hans og einkum ekkjan, eiga heimting á, 6. jan. 1847 780
Lög um eftirlaun presta, nr. 4, 27. febr. 1880 ..... 780— 782
Lög um ellistyrk presta og eftirlaun, nr. 48, 16. nóv. 1907 ..... 782— 783
Lög um skyldu presta til að kaupa ekkjum sínum lífeyri, nr. 49, 16. nóv. 1907 ..783— 784
Lög um eftirlaun prestsekkna, nr. 13, 3. okt. 1884 ..... 784— 785
*Lög um breyting á 2. gr. laga nr. 13, frá 3. okt. 1884, nr. 36, 13. des. 1895 785
Konungsbréf um legorð presta, 10. des. 1646 ..... 785— 786
Dönsku lög Kristjáns 5., 2. bók 2. kap. 5. gr. og 11. kap. 13. gr., 15. apríl 1683 786
Konungsbréf (til biskupanna í Danmörku og Noregi), um legorð andlegrar stéttar manna, 9. maí 1738 ..... 786— 787
Konungsbréf (til stiftamtmanns) um upp-reist presta, er vikið hefir verið frá embætti, 27. febr. 1756 787
Konungsbréf um afsetta presta, 7. okt. 1740 787
Konungsbréf (til stiftamtmanns) um ráðstafanir gegn prestum, þeim er láta prestssetrin falla og níðast niður, 11. maí 1708 788
Lög um skipulag og hýsingu prestssetra, nr. 38, 1. maí 1947 ..... 788— 793
Lög um heimild fyrir kirkjumálaráðherra til þess að taka leigunámi og byggja á erfðaleigu hluta af prestssetursjörðum, nr. 26, 16. febr. 1953 793
Lög um bókasöfn prestakalla, nr. 17, 6. júlí 1931 ..... 793— 795
Lög um kirkju- og manntalsbækur (sálnaregistur), nr. 3, 12. jan. 1945 ..... 795— 796
Tilskipun um tilhlýðilegt helgihald sabbatsins og annarra helgra daga á Íslandi, 29. maí 1744 ..... 796— 797
Lög um almannafrið á helgidögum þjóðkirkjunnar, nr. 45, 15. júní 1926 ..... 797— 798
Lög um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda, nr. 36, 16. nóv. 1907 ..... 798— 801
*Lög um breyting á lögum nr. 36, 16. nóv. 1907, um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda, nr. 71, 27, júní 1941 ..... 799, 801
Lög um umsjón og fjárhald kirkna, nr. 22, 16. nóv. 1907 ..... 802— 803
Lög um kirkjubyggingasjóð, nr. 43, 14. apríl 1954 803
Lög um innheimtu og meðferð á kirknafé, nr. 20, 22. maí 1890 ..... 803— 804
Viðaukalög við lög nr. 5, 27. febr. 1880, um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda, nr. 21, 22. maí 1890 804— 805
Konungsbréf (til biskups), er löggildir máldagabók Gísla biskups Jónssonar, 5. apríl 1749 ..... 805— 806
Tilskipun um ráðstafanir til viðurhalds á eignum kirkna og prestakalla á Íslandi, og því, sem þeim fylgir, 24. júlí 1789 ..... 806— 807
Konungsbréf um sölu kirkjueigna, 30. júní 1786 807
Konungsbréf (til stiftamtmanns og biskups) um eigandaskipti að bændakirkjum, 5. marz 1751 ..... 807— 808
Konungsbréf (til stiftamtmanns) um portionsreikninga bændakirkna, 6. maí 1740 808
Lög um Strandarkirkju og sandgræðslu í Strandarlandi, nr. 50, 7. maí 1928 .... 808— 809
Konungsbréf um gegnumdregnar bækur kirkna, 19. maí 1747 ..... 809— 810
Bréf kansellísins um tilhögun á kirkjuhurðum, 28. okt. 1828 810
Lög um sóknargjöld, nr. 36, 1. apríl 1948 810— 811
*Lög um breyting á lögum nr. 36, 1. apríl 1948, um sóknargjöld, nr. 24, 17. marz 1954 810
Lög um söngmálastjóra þjóðkirkjunnar, nr. 73, 27. júní 1941 ..... 811— 812
Lög um leysing á sóknarbandi, nr. 9, 12. maí 1882 ..... 812— 813
Lög um utanþjóðkirkjumenn, nr. 4, 19. febr. 1886 ..... 813— 814
Lög um breyting á lögum nr. 4, 19. febrúar 1886, um utanþjóðkirkjumenn, nr. 6, 4. marz 1904 ..... 814— 815
Lög um kirkjugarða, nr. 64, 23. júní 1932 815— 823
*Lög um breyting á lögum nr. 64, 23. júní 1932, um kirkjugarða, nr. 70, 27. júní 1941 819
*Lög um breyting á lögum nr. 64, 23. júní 1932, um kirkjugarða, nr. 9, 26. febr. 1949 819
Lög um afhending á landi til kirkjugarðs í Reykjavík, nr. 38, 3. nóv. 1915 ..... 823— 824
*Lög um breyting á lögum nr. 38, 3. nóv. 1915, um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík, nr. 11, 4. júní 1924 ..... 823— 824
*Lög um breyting á lögum nr. 11, 4. júní 1924, um breyting á lögum nr. 38, 3. nóv. 1915, um afhending á landi til kirkjugarðs í Reykjavík, nr. 38, 7. maí 1928 824
Lög um kirkjugarðsstæði í Reykjavík o. fl., nr. 13, 14. júní 1929 824
Lög um afhending á landi til kirkjugarðs í Stokkseyrarsókn, nr. 14, 8. sept. 1918 824
Lög um líkbrennslu, nr. 41, 3. nóv. 1915 824— 825

g. Menntamál.

Lög um Háskóla Íslands, nr. 21, 1. febr. 1936 ..... 825— 830
*Lög um breyting á lögum um Háskóla Íslands, nr. 21, 1. febr. 1936, nr. 78, 27. júní 1941 ..... 827— 828
*Lög um breyting á lögum um Háskóla Íslands, nr. 21, 1. febr. 1936, nr. 21, 28. marz 1947 829
Lög um laun háskólakennara, nr. 36, 30. júlí 1909 830
*Lög um breyting á 1. gr. laga nr. 36, 30. júlí 1909, um laun háskólakennara, nr. 19, 1. okt. 1919 830
*Lög um breyting á lögum nr. 66/1944, um

breyting á og viðauka við lög nr. 36/1909, um laun háskólakennara, og um breyting á lögum nr. 21/1936, um Háskóla Íslands, nr. 85, 24. des. 1953 830
Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 36, 30. júlí 1909, um laun háskólakennara, og um breyting á lögum nr. 21, 1. febr. 1936, um Háskóla Íslands, nr. 66, 28. des. 1944 ..... 825, 826, 830
Lög um stofnun dósentsembættis í guðfræðideild Háskóla Íslands, nr. 31, 12. febr. 1945 ..... 830— 831
Lög um stofnun nýs prófessorsembættis í læknadeild Háskóla Íslands, nr. 33, 23. júní 1932 831
Lög um stofnun prófessorsembættis í heilbrigðisfræði í læknadeild Háskóla Íslands, nr. 9, 24. jan. 1945 831
Lög um stofnun dósentsembættis í læknadeild Háskóla Íslands, nr. 34, 26. okt. 1917 831
Lög um stofnun dósentsembættis við heimspekideild Háskóla Íslands, nr. 40, 27. júní 1925 831
Lög um dósentsembætti í íslenzku nútíðarmáli og hagnýtri íslenzkukennslu í heimspekideild Háskóla Íslands, nr. 23, 23. apríl 1946 831
Lög um háskólakennara, nr. 24, 19. maí 1930 ..... 831— 832
Lög um stofnun embættis háskólabókavarðar við Háskóla Íslands, nr. 13, 13. febr. 1943 .. 832
Lög um tannlæknakennslu við læknadeild háskólans, nr. 44, 27. júní 1941 832
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 27. júní 1941, um tannlæknakennslu við læknadeild háskólans, nr. 40, 6. maí 1947 832
Lög um tilraunastöð háskólans í meinafræði, nr. 11, 28. febr. 1947 ..... 832— 833
Lög um lánasjóð stúdenta, nr. 5, 20. jan. 1952 ..... 833— 834
Lög um styrkveiting til handa íslenzkum stúdentum við erlenda háskóla, nr. 35, 27. júní 1925 834
Lög um styrk til Íslendinga vestan hafs til náms í íslenzkum fræðum í Háskóla Íslands, nr. 76, 4. júlí 1942 ..... 834— 835
Lög um rétt manna til að kalla sig verkfræðinga, húsameistara eða iðnfræðinga, nr. 24, 13. júní 1937 ..... 835— 836
Lög um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks, nr. 25, 27. júní 1921 ..... 836— 838
Lög um heimild rannsóknarstofnana ríkisins til lyfjasölu í sambandi við rannsóknir sínar, nr. 37, 28. jan. 1935 838
Lög um náttúrurannsóknir, nr. 68, 7. maí 1940 ..... 838— 841
Lög um veðurstofu á Íslandi, nr. 15, 15. júní 1926 ..... 841— 842
Lög um útvarp og birtingu veðurfregna, nr. 37, 23. júní 1932 ..... 842— 843
Lög um fræðslumálastjórn, nr. 35, 19. maí 1930 ..... 843— 844
Lög um skólakerfi og fræðsluskyldu, nr. 22, 10. apr. 1946 ..... 844— 845
Lög um menntaskóla, nr. 58, 7. maí 1946 845— 848
*Lög um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla, nr. 1, 1. jan. 1947 .. 847— 848
*Lög um breyting á lögum nr. 58/1946, um menntaskóla, nr. 122, 22. des. 1947 847
*Lög um breyting á lögum nr. 58/1946, um menntaskóla, nr. 33, 4. febr. 1952 848
*Lög um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla, nr. 5, 30. jan. 1953 846
Lög um eignarnám á lóðum vegna bygginga fyrir Menntaskólann í Reykjavík, nr. 62, 25. maí 1949 ..... 848— 849
Lög um gagnfræðanám, nr. 48, 7. maí 1946 ..... 849— 858
*Lög um breyting á lögum nr. 48/1946, um gagnfræðanám, nr. 123, 22. des. 1947 854
Lög um heimild fyrir sýslu- og bæjarfélög til að starfrækja lýðskóla með skylduvinnu nemenda gegn skólaréttindum, nr. 28, 1. febr. 1936 ..... 858— 860
Lög um fræðslumálanefndir, nr. 19, 7. maí 1928 860
Lög um fræðslu barna, nr. 34, 29. apríl 1946, ... 860— 870
Lög um kennslu heyrnar- og málleysingja, nr. 24, 19. júní 1922 ..... 870— 871
Lög um skipun barnakennara og laun þeirra, nr. 75, 28. nóv. 1919 ..... 871— 873
*Lög um breyting á lögum nr. 75, 28. nóv. 1919, um skipun barnakennara og laun þeirra, nr. 20, 1. febr. 1936 ..... 871, 872, 873
Lög um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra, nr. 33, 27. júní 1921 ..... 873— 875
Lög um viðauka við lög nr. 33, 27. júní 1921, um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra, nr. 28, 20. júní 1923 875
Lög um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra, nr. 102, 30. des. 1943 ..... 875— 879
*Lög um breyting á lögum nr. 102, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra, nr. 104, 23. des. 1950 876
Lög um ríkisútgáfu námsbóka, nr. 82, 23. júní 1936 ..... 879— 883
*Lög um breyting á lögum nr. 82, 23. júní 1936, um ríkisútgáfu námsbóka, nr. 10, 6. febr. 1951 ..... 881, 882
Lög um menntun kennara, nr. 16, 12. marz 1947 ..... 883— 891
Íþróttalög, nr. 25, 12. febr. 1940 ..... 891— 897
Lög um sundhöll í Reykjavík, nr. 32, 7. maí 1928 ..... 897— 898
*Lög um breyting á lögum nr. 32, 7. maí 1928, um sundhöll í Reykjavík, nr. 32, 4. febr. 1952 ..... 897— 898
Lög um heimild fyrir bæjar- og sveitarstjórnir til að skylda unglinga til sundnáms, nr. 39, 27. júní 1925 898

Lög um heimild fyrir kaupstaði og hreppsfélög til að koma á þegnskylduvinnu, nr. 63, 27. júní 1941 ..... 898— 900
Lög um skógræktardag skólafólks, nr. 13, 31. jan. 1952 900
Lög um stýrimannaskólann í Reykjavík, nr. 69, 12. apríl 1945 ..... 900— 907
*Lög um breyting á lögum nr. 69, 12. apríl 1945, um stýrimannaskólann í Reykjavík, nr. 99, 18. des. 1950 ..... 901, 902, 906
*Lög um breyting á lögum nr. 69, 12. apríl 1945, um stýrimannaskólann í Reykjavík, nr. 87, 15. des. 1952 .... 901, 902, 903, 904, 905
Lög um kennslu í vélfræði, nr. 71, 23. júní 1936 ..... 907— 915
Lög um Matsveina- og veitingaþjónaskóla, nr. 82, 5. júní 1947 ..... 915— 916
*Lög um breyting á lögum nr. 82, 5. júní 1947, um Matsveina- og veitingaþjónaskóla, nr. 83, 8. des. 1952 916
Lög um lyfjafræðingaskóla Íslands, nr. 112, 30. maí 1940 ..... 916— 917
Lög um ljósmæðra- og hjúkrunarkvennaskóla Íslands, nr. 13, 23. júní 1932 ..... 917— 918
Lög um hjúkrunarkvennaskóla Íslands, nr. 76, 20. des. 1944 ..... 918— 920
Lög um bændaskóla, nr. 24, 22. marz 1948 920— 922
Lög um garðyrkjuskóla ríkisins, nr. 91, 23. júní 1936 ..... 922— 923
Lög um húsmæðrafræðslu, nr. 49, 7. maí 1946 ..... 923— 928
*Lög um breyting á lögum nr. 49, 7. maí 1946, um húsmæðrafræðslu, nr. 89, 15. des. 1952 924
Lög um menntamálaráð Íslands, nr. 7, 12. apríl 1928 ..... 928— 929
Lög um Menningarsjóð, nr. 54, 7. maí 1928 929— 930
*Lög um breyting á lögum nr. 54, 7. maí 1928, um Menningarsjóð, nr. 55, 14. júní 1929 930
*Lög um breyting á lögum nr. 54, 7. maí 1928, um Menningarsjóð, og lögum nr. 55, 14. júní 1929, um breyting á þeim lögum, nr. 70, 23. júní 1936 ..... 929, 930
Lög um Landsbókasafn, nr. 44, 25. maí 1949 ..... 930— 932
Lög um afhending skyldueintaka til bókasafna, nr. 11, 8. marz 1949 ..... 932— 933
Lög um Þjóðskjalasafn Íslands, nr. 39, 3. nóv. 1915 933
Lög um Náttúrugripasafn Íslands, nr. 17, 10. febr. 1951 ..... 933— 934
Lög um viðhald fornra mannvirkja og um byggðasöfn, nr. 8, 12. febr. 1947 ..... 934— 936
Lög um héraðsskjalasöfn, nr. 7, 12. febr. 1947 ..... 936— 937
Lög um lestrarfélög og kennslukvikmyndir, nr. 1, 21. jan. 1944 ..... 937— 938
Lög um verndun fornmenja, nr. 40, 16. nóv. 1907 ..... 938— 945
Lög um friðun Þingvalla, nr. 59, 7. maí 1928 ..... 945— 946
Lög um þjóðleikhús, nr. 86, 5. júní 1947 946— 948
Lög um útvarpsrekstur ríkisins, nr. 68, 28. des. 1934 ..... 948— 951
*Lög um breyting á lögum nr. 68, 28. des. 1934, um útvarpsrekstur ríkisins, nr. 64, 31. des. 1939 949
*Lög um breyting á lögum nr. 16, 6. apríl 1939, um breyting á lögum nr. 68, 28. des. 1934, um útvarpsrekstur ríkisins, nr. 25, 18. febr. 1943 949
Lög um opinbera greinargerð starfsmanna ríkisins, nr. 14, 23. júní 1932 ..... 951— 952

h. Heilbrigðismál.

Lög um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma, nr. 66, 19. júní 1933 ..... 952— 959
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 19. júní 1933, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma, nr. 28, 27. júní 1941 954
Sóttvarnarlög, nr. 34, 12. apr. 1954 ..... 959— 969
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að banna flutning til landsins á varningi, sem stjórnin telur stafa sýkingarhættu af, nr. 8, 18. maí 1920 969
Lög um ónæmisaðgerðir, nr. 36, 27. apríl 1950 ..... 970— 973
Berklavarnalög, nr. 66, 31. des. 1939 .... 973— 981
Lög um varnir gegn kynsjúkdómum, nr. 91, 23. júní 1932 ..... 981— 986
Lög um útbúnað og ársútgjöld spítala handa holdsveikum mönnum, nr. 2, 4. febr. 1898 .. 986
Lög um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala, nr. 3, 4. febr. 1898 ..... 986— 988
Lög um breyting á lögum nr. 3, 4. febr. 1898, um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala, nr. 57, 30. júlí 1909 988
Lög um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt, nr. 70, 7. maí 1940 988
Lög um afnám laga nr. 33, 20. okt. 1905, um stofnun geðveikrahælis, nr. 54, 23. júní 1932 988
Sjúkrahúsalög, nr. 93, 31. des. 1953 ..... 988— 992
Lög um fávitahæli, nr. 18, 1. febr. 1936 .. 992— 994
Lög um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra, nr. 55, 25. maí 1949 ..... 994— 996
*Lög um breyting á lögum nr. 55, 25. maí 1949, um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra, nr. 91, 29. des. 1953 ..... 995, 996
Lög um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, nr. 78, 23. júní 1936 ..... 997—1001
*Lög um breyting á lögum nr. 78, 23. júní 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, nr. 92, 16. des. 1943 .. 997, 998, 999, 1001
Lög um læknaráð, nr. 14, 15. maí 1942 .. 1001—1002
Lög um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar, nr. 47, 23. júní 1932 ..... 1003—1010
*Lög um breyting á lögum nr. 47, 23. júní 1932, um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi

hafa, og um skottulækningar, nr. 51, 30. maí 1942 1003
Lög um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, nr. 44, 23. júní 1932 ..... 1010—1016
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, nr. 21, 19. febr. 1951 1012
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, nr. 58, 7. maí 1940 1014
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, nr. 52, 30. júní 1942 1015
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, og lögum um breyting á þeim lögum, nr. 58, 7. maí 1940 og nr. 52, 30. júní 1942, nr. 8, 24. marz 1944 ..... 1011, 1012, 1013, 1014, 1015
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, og lögum nr. 35, 12. febr. 1940, um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir, nr. 51, 25. maí 1949 1015
*Lög um breyting á lögum nr. 8/1944, um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, nr. 111, 30. des. 1949 1014
*Lög um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1940, um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, nr. 64, 21. apríl 1954 1012
Lög um breyting á lögum nr. 8, 24. marz 1944, um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, nr. 65, 21. apríl 1954 1016
Lög um breyting á lögum nr. 8, 24. marz 1944, um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, og lögum um breyting á þeim lögum, nr. 58, 7. maí 1940 og nr. 52, 30. júní 1942, nr. 17, 24. jan. 1945 .. 1011, 1016
Lög um augnlækningaferðir, nr. 12, 25. jan. 1934 ..... 1016—1017
Tilskipun um lækna og lyfsala, 4. des. 1672 ..... 1017—1018
Kansellíbréf (til stiftamtmanns) um lyfjasölu, 16. sept. 1796 ..... 1018—1019
Lög um tilbúning og verzlun með ópíum o. fl., nr. 14, 20. júní 1923 1019
Lög um tannlækningar, nr. 7, 14. júní 1929 ..... 1019—1921
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929, um tannlækningar, nr. 62, 31. maí 1947 1020
Ljósmæðralög, nr. 17, 19. júní 1933 .... 1021—1024
*Lög um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17, 19. júní 1933, nr. 23, 28. marz 1947 .... 1023—1024
*Lög um breyting á lögum nr. 23/1947, um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17, 19. júní 1933, nr. 23, 22. marz 1948 1022
*Lög um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17, 19. júní 1933, nr. 114, 29. des. 1951 1022
Lög um lífeyrissjóð ljósmæðra, nr. 86, 11. júní 1938 .....1024—1026
*Lög um breyting á lögum nr. 86, 11. júní 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra, nr. 114, 30. maí 1940 ..... 1024, 1025, 1026
Hjúkrunarkvennalög, nr. 27, 19. júní 1933 .. 1027
Lög um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, nr. 103, 30. des. 1943 ..... 1027—1030
*Lög um breyting á lögum nr. 103, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, nr. 18, 12. marz 1947 1029
Lög um leiðbeiningar fyrir konur um varnir gegn því að verða barnshafandi og um fóstureyðingar, nr. 38, 28. jan. 1935 ..... 1030—1034
Lög um að heimila í viðeigandi tilfellum aðgerðir á fólki, er koma í veg fyrir að það auki kyn sitt, nr. 16, 13. jan. 1938 .... 1034—1037
Lög um dánarvottorð og dánarskýrslur, nr. 42, 8. maí 1950 ..... 1037—1039
Lög um læknisvitjanasjóði, nr. 59, 4. júlí 1942 ..... 1039—1041
Lög um heilsuverndarstöðvar, nr. 64, 1. des. 1944 ..... 1041—1042
Lög um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir, nr. 35, 12. febr. 1940 ..... 1042—1045
*Lög um breyting á lögum nr. 35, 12. febr. 1940, um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir, nr. 51, 25. maí 1949 1045
Lög um manneldisráð, nr. 16, 24. jan. 1945 ..... 1045—1046
Lög um að tryggja manneldisgildi hveitis, nr. 30, 22. apríl 1947 1046
Lög um eftirlit með matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum, nr. 24, 1. febr. 1936 ..... 1046—1051
Lög um eyðing á rottum, nr. 27, 12. febr. 1945 ..... 1051—1052
Lög um hundahald og varnir gegn sullaveiki, nr. 7, 3. febr. 1953 ..... 1052—1053

i. Samgöngur.

Vegalög, nr. 34, 22. apríl 1947 ..... 1053—1073
*Lög um breyting á vegalögum, nr. 34, 22. apr. 1947, nr. 116, 29. des. 1951 ..... 1053—1065
Lög um Austurveg, nr. 32, 23. apríl 1946 1073—1074
Lög um samþykktir um sýsluvegasjóði, nr. 102, 19. júní 1933 ..... 1074—1077
*Lög um breyting á lögum nr. 102, 19. júní 1933, um samþykktir um sýsluvegasjóði, nr. 50, 17. maí 1947 ..... 1074, 1076
*Lög um breyting á lögum nr. 102, 19. júní 1933, um samþykktir um sýsluvegasjóði, nr. 10, 9. febr. 1953 ..... 1076—1077

Lög um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi, nr. 38, 28. nóv. 1919 .... 1077—1078
*Lög um breyting á lögum nr. 38, 28. nóv. 1919, um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi, nr. 31, 31. maí 1927 1078
Lög um brúargerðir, nr. 37, 14. apríl 1954 1078—1080
Umferðarlög, nr. 24, 16. júní 1941 ..... 1080—1084
Heimildarlög um áfangastaði, nr. 35, 23. okt. 1903 1084
Bifreiðalög, nr. 23, 16. júní 1941 ..... 1084—1103
*Lög um breyting á bifreiðalögum, nr. 23, 16. júní 1941, nr. 49, 5. apríl 1948 ..... 1090, 1092
*Lög um breyting á bifreiðalögum, nr. 23, 16. júní 1941, nr. 6, 29. jan. 1951 ..... 1090, 1100
*Lög um breyting á lögum nr. 49, 5. apríl 1948, um breyting á bifreiðalögum, nr. 23, 16. júní 1941, nr. 23, 19. febr. 1951 .... 1091—1092
*Lög um breyting á bifreiðalögum, nr. 23, 16. júní 1941, nr. 7, 24. jan. 1952 1098
Lög um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum, nr. 22, 30. jan. 1945 ..... 1103—1105
*Lög um breyting á lögum um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum, nr. 22, 30. jan. 1945, nr. 12, 28. febr. 1947 ..... 1104, 1105
*Lög um breyting á lögum um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum, nr. 22, 30. jan. 1945, nr. 3, 18. jan. 1952 ..... 1103, 1104
Lög um afgreiðslustöðvar fyrir áætlunarbifreiðar, nr. 90, 5. júní 1947 ..... 1105—1106
Lög um leigubifreiðar í kaupstöðum, nr. 23, 16. febr. 1953 1106
Lög um strandferðir, nr. 53, 10. nóv. 1913 ..... 1106—1107
*Lög um breyting á lögum um strandferðir frá 10. nóv. 1913, nr. 41, 2. nóv. 1914 1106, 1107
Lög um loftferðir, nr. 32, 14. júní 1929 .. 1107—1116
*Lög um viðauka við lög nr. 32, 14. júní 1929, um loftferðir, nr. 49, 17. maí 1947 1110
Lög um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa, nr. 41, 25. maí 1949 .. .. 1116—1125
Lög um stjórn flugmála, nr. 119, 28. des. 1950 ..... 1125—1126
*Lög um breyting á lögum nr. 119, 28. des. 1950, um stjórn flugmála, nr. 26, 24. marz 1954 1126
Lög um flugvelli og lendingarstaði fyrir flugvélar, nr. 24, 12. febr. 1945 ..... 1126—1129
Lög um stjórn og starfrækslu póst- og símamála, nr. 8, 9. jan. 1935 ..... 1129—1130
Póstlög, nr. 31, 12. febr. 1940 ..... 1130—1143
*Lög um breyting á póstlögum, nr. 31, 12. febr. 1940, nr. 73, 20. apr. 1954 .. 1132—1133, 1141—1142
Lög um fjarskipti, nr. 30, 27. júní 1941 .. 1143—1150
Lög um einkasíma í sveitum, nr. 11, 14. júní 1929 ..... 1150—1152
Lög um lántöku fyrir ríkissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl., nr. 95, 14. maí 1940 .... 1152—1153
Lög um Ferðaskrifstofu ríkisins, nr. 33, 1. febr. 1936 ..... 1153—1154
*Lög um breyting á lögum nr. 33, 1. febr. 1936, um Ferðaskrifstofu ríkisins, og á lögum nr. 99, 14. maí 1940, um bráðabirgðabreyting nokkurra laga, nr. 20, 12. marz 1947 .. 1153—1154

j. Tryggingar.

Lög um vátryggingarsamninga, nr. 20, 8. marz 1954 ..... 1155—1181
Lög um Bjargráðasjóð Íslands, nr. 19, 1. marz 1950 ..... 1181—1183
Lög um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip, nr. 23, 27. júní 1921 ..... 1183—1185
*Lög um breyting á lögum nr. 22, 27. júní 1921, um breyting á lögum nr. 54, 30. júlí 1909, um stofnun vátryggingarfélags fyrir fiskiskip, nr. 52, 17. maí 1947 1184
*Lög um breyting á lögum nr. 23, 27. júní 1921, um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip, nr. 28, 1. apr. 1948 ..... 1183—1184, 1185
Lög um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip, nr. 61, 31. maí 1947 ..... 1185—1190
*Lög um breyting á lögum nr. 61, 31. maí 1947, um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip, nr. 110, 30. des. 1949 1186
*Lög um breyting á lögum nr. 61, 31. maí 1947, um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip, nr. 103, 23. des. 1952 ..... 1186, 1187, 1189, 1190
Lög um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., nr. 43, 9. maí 1947 ..... 1190—1197
Lög um Brunabótafélag Íslands, nr. 73, 4. júlí 1942 ..... 1197—1201
*Lög um breyting á lögum nr. 73, 4. júlí 1942, um Brunabótafélag Íslands, nr. 52, 12. okt. 1944 ..... 1197—1198
Lög um brunatryggingar utan Reykjavíkur, nr. 50, 24. apríl 1954 ..... 1201—1202
Lög um brunavarnir og brunamál, nr. 37, 1. apríl 1948 ..... 1202—1213
Lög um hlutatryggingasjóð bátaútvegsins, nr. 48, 25. maí 1949 ..... 1213—1217
*Lög um breyting á lögum nr. 48, 25. maí 1949, um hlutatryggingasjóð bátaútvegsins, nr. 84, 8. des. 1952 1217
Lög um búfjártryggingar, nr. 20, 26. febr. 1943 ..... 1217—1220
*Lög um breyting á lögum nr. 20, 26. febr. 1943, um búfjártryggingar, nr. 90, 15. des. 1952 ..... 1218, 1219, 1220
Lög um ófriðartryggingar, nr. 2, 21. jan. 1944 ..... 1220—1227

k. Lögreglumálefni o. fl.

Lög um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 1, 3. jan. 1890 ..... 1227—1229
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 88, 11. júní 1938 1228
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina,

nr. 111, 30. maí 1940 1228
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 67, 28. nóv. 1919 ..... 1228—1229
Lög um lögreglusamþykktir í löggiltum verzlunarstöðum, nr. 32, 4. júní 1924 1229
Lög um lögreglusamþykktir utan kaupstaðanna, nr. 107, 8. maí 1935 ..... 1229—1230
Lög um heimild til þess að marka skemmtunum og samkomum tíma, nr. 120, 22. des. 1947 1230
Lög um lögreglustjóra í Bolungavík, nr. 14, 25. jan. 1934 1230
Lög um lögreglustjóra á Keflavíkurflugvelli, nr. 33, 8. apríl 1954 1231
Lög um lögreglumenn, nr. 50, 12. febr. 1940 ..... 1231—1233
Lög um varðskip landsins og skipverja á þeim, nr. 32, 9. jan. 1935 ..... 1233—1234
Lög um lagagildi varnarsamnings milli Íslands og Bandaríkjanna og um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þess, nr. 110, 19. des. 1951 ..... 1234—1245
Tilskipun um aðgang herskipa og herloftfara erlendra ríkja, er ekki eiga í ófriði, að íslenzku forráðasviði, nr. 44, 24. júlí 1939 1245—1247
Lög um ráðstafanir til loftvarna og annarra varna gegn hættum af hernaðaraðgerðum, nr. 52, 27. júní 1941 ..... 1247—1248
*Lög um breyting á lögum nr. 52, 27. júní 1941, um ráðstafanir til loftvarna og annarra varna gegn hættum af hernaðaraðgerðum, nr. 13, 15. maí 1942 1248
*Lög um breyting á lögum nr. 52, 27. júní 1941, um ráðstafanir til loftvarna og annarra varna gegn hættum af hernaðaraðgerðum, nr. 103, 15. des. 1951 1247
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu húsnæði í sveitum og kaupstöðum o. fl., nr. 29, 27. júní 1941 1248
Lög um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi, nr. 99, 16. des. 1943 ..... 1248—1249
*Lög um breyting á lögum nr. 99, 16. des. 1943, um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi, nr. 65, 1. des. 1944 1249
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna að veita upplýsingar um ferðir skipa, nr. 9, 12. febr. 1940 ..... 1249—1250
Lög um refsing fyrir óheimila för inn á bannsvæði herstjórnar og óheimila dvöl þar, nr. 60, 29. apríl 1943 1250
Tilskipun um skyldu manna að bjarga mönnum, sem sýnast dauðir, 4. ágúst 1819 1250—1251
Lög um mannskaðaskýrslur og rannsókn á fundnum líkum, nr. 42, 10. nóv. 1913 1251—1253
Lög um innflutning, sölu og meðferð á skotvopnum, skotfærum, alls konar sprengjum og hlutum og efni í þau, nr. 69, 23. júní 1936 ..... 1253—1254
Lög um heimilisfang, nr. 95, 23. júní 1936 ..... 1254—1256
*Lög um viðauka við lög nr. 95, 23. júní 1936, um heimilisfang, nr. 4, 31. jan. 1947 1254
Lög um íslenzk vegabréf, nr. 18, 11. febr. 1953 ..... 1256—1257
Lög um notkun vegabréfa innanlands, nr. 10, 15. maí 1942 ..... 1257—1258
Lög um eftirlit með útlendingum, nr. 59, 23. júní 1936 ..... 1258—1261
Lög um rétt erlendra manna til að stunda atvinnu á Íslandi, nr. 39, 15. marz 1951 1261—1264
Lög um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, sem flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur, nr. 3, 14. jan. 1876 ..... 1264—1269
Lög um viðauka við lög 14. janúar 1876 um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðra heimsálfu, nr. 14, 18. sept. 1891 ..... 1269—1270
Lög um viðauka við og breyting á lögum 14. janúar 1876 um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur, nr. 9, 1. apríl 1896 ..... 1270—1271
Lög um eftirlit með mannflutningum til útlanda, nr. 49, 27. nóv. 1903 ..... 1271—1272
Tilskipun um breytingu almanaksins á Íslandi og í Færeyjum, 10. apríl 1700 1272
Alþingissamþykkt um almanaksbreytinguna, 1. júlí 1700 ..... 1272—1273
Lög um ákvörðun tímans, nr. 35, 16. nóv. 1907 1274
Lög um heimild handa ráðuneyti Íslands til ákvörðunar sérstaks tímareiknings, nr. 8, 16. febr. 1917 1274

III. Héraðsstjórn.

a. Almenn ákvæði.

Lög um sveitarstjórnarkosningar, nr. 81, 23. júní 1936 ..... 1275—1286
*Lög um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar, nr. 84, 11. júní 1938 1277
*Lög um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar, nr. 18, 15. maí 1942 ..... 1284—1285
*Lög um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar, nr. 103, 20. des. 1945 1277
*Lög um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar, nr. 24, 22. febr. 1951 1279
*Lög um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar, nr. 90, 29. des. 1953 1281
Lög um fasteignaskatt til bæjar- og hreppsfélaga og Jöfnunarsjóð sveitarfélaga, nr. 67, 12. apríl 1945 ..... 1286—1289
Lög um eftirlit með sveitarfélögum, nr. 90, 14. maí 1940 ..... 1289—1298
Lög um hreppskilaþing, nr. 69, 27. júní 1921 ..... 1298—1299

b. Sveitir og sýslur.

Sveitarstjórnarlög, nr. 12, 31. maí 1927 1299—1309
*Lög um breyting á sveitarstjórnarlögum, nr. 12, 31. maí 1927, nr. 34, 14. marz 1951 1302
Lög um sveitarstjóra, nr. 19, 14. febr. 1951 1309—1310
Lög um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verzlunarstaðir, nr. 108, 31. des. 1945 ..... 1310—1314
*Lög um breyting á lögum nr. 108 frá 1945, um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verzlunarstaðir, nr. 26, 1. apr. 1948 ..... 1310, 1311, 1312, 1313
Lög um löggiltar reglugerðir sýslunefnda um eyðing refa o. fl., nr. 48, 28. nóv. 1919 1314
Lög um að skipta Þingeyjarsýslu og Skaftafellssýslu, hvorri um sig, í tvö sýslufélög, nr. 31, 14. des. 1877 1314
Lög um að skipta Barðastrandarsýslu í tvö sýslufélög, nr. 27, 2. des. 1887 ..... 1314—1315
Lög um að skipta Ísafjarðarsýslu í tvö sýslufélög, nr. 3, 6. marz 1896 1315
Lög um að skipta Kjósar- og Gullbringusýslu í tvö sýslufélög, nr. 22, 3. okt. 1903 1315
Lög um að skipta Húnavatnssýslu í tvö sýslufélög, nr. 77, 22. nóv. 1907 1315

c. Kaupstaðir og kauptún.

Lög um skipulag kauptúna og sjávarþorpa, nr. 55, 27. júní 1921 ..... 1316—1322
*Lög um viðauka við lög nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa, nr. 27, 15. júní 1926 ..... 1317—1318
*Lög um breyting á lögum nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa, nr. 64, 11. júní 1938 .... 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1321—1322
*Lög um breyting á lögum nr. 64, 11. júní 1938, um breyting á lögum nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa, nr. 18, 14. febr. 1951 1320
Lög um byggingarsamþykktir, nr. 19, 20. okt. 1905 ..... 1323—1326
*Lög um breyting á lögum nr. 19, 20. október 1905, um byggingarsamþykktir, nr. 84, 16. des. 1943 ..... 1323, 1324
Lög um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl., nr. 75, 14. nóv. 1917 ..... 1326—1327
Lög um gjöld til holræsa og gangstétta í kaupstöðum, öðrum en Reykjavík og Akureyri, nr. 18, 18. maí 1920 1328
Lög um nýbyggingar í Höfðakaupstað, nr. 42, 7. maí 1946 ..... 1328—1330
Lög um sameining Selfossbyggðar í eitt hreppsfélag, nr. 52, 7. maí 1946 ..... 1330—1331
Lög um Egilsstaðakauptún í Suður-Múlasýslu, nr. 58, 24. maí 1947 ..... 1331—1333
Lög um eignarnámsheimild fyrir Dalvíkurhrepp á erfðafesturéttindum í eignarlandi Dalvíkurhrepps, nr. 30, 8. apríl 1954 1333

d. Reykjavík.

Tilskipun um bæjarstjórn í kaupstaðnum Reykjavík, 20. apríl 1872 ..... 1333—1337
*Lög um breyting á tilskipun 20. apríl 1872 um bæjarstjórn í kaupstaðnum Reykjavík, nr. 49, 30. nóv. 1914 ..... 1333, 1334
Lög um að leggja jarðirnar Laugarnes og Klepp í Seltjarnarneshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Reykjavíkur, nr. 5, 23. febr. 1894 1337
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 46, 20. júní 1923 ..... 1337—1338
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 49, 14. júní 1929 1338
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 69, 8. sept. 1931 ..... 1338—1339
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 52, 14. apríl 1943 ..... 1339—1340
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar í Reykjavík, nr. 13, 28. ágúst 1903 1340
Lög um heimild fyrir Reykjavíkurbæ til þess að taka eignarnámi hluta af landi jarðarinnar Vatnsenda í Seltjarnarneshreppi, nr. 57, 4. júlí 1942 1340
Lög um byggingarmálefni Reykjavíkur, nr. 61, 31. okt. 1944 ..... 1340—1342
Lög um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur, nr. 35, 2. nóv. 1914 ..... 1342—1345
*Lög um breyting á lögum nr. 35, 2. nóv. 1914, um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur, nr. 35, 20. júní 1923 ..... 1344, 1345
Lög um ákvörðun leigumála og söluverðs lóða og landa Reykjavíkurkaupstaðar, nr. 86, 16. des. 1943 ..... 1345—1346
Lög um brunamál í Reykjavík, nr. 28, 12. febr. 1945 ..... 1346—1347
Lög um brunatryggingar í Reykjavík, nr. 25, 13. apr. 1954 ..... 1347—1348
Lög um hafnsögu í Reykjavík, nr. 27, 22. nóv. 1918 ..... 1348—1349
*Lög um breyting á hafnarlögum fyrir Reykjavíkurkaupstað, nr. 19, 11. júlí 1911, nr. 49, 23. júní 1932 ..... 1348, 1349
Lög um hitaveitu Reykjavíkur, nr. 38, 12. febr. 1940 ..... 1349—1351
Lög um gjöld til holræsa og gangstétta í Reykjavík o. fl., nr. 42, 11. júlí 1911 .. 1351—1353
Lög um manntal í Reykjavík, nr. 18, 13. sept. 1901 ..... 1353—1354
*Lög um breyting á lögum um manntal í Reykjavík, nr. 18, 13. sept. 1901, nr. 64, 22. nóv. 1907 1353
*Lög um breyting á lögum nr. 18, 13. sept. 1901, um manntal í Reykjavík, nr. 57, 26. okt. 1917 1353
Lög um breyting á lögum um manntal í Reykjavík, nr. 49, 19. júní 1933 1354

e. Akureyri.

Lög um bæjarstjórn á Akureyri, nr. 22, 8. okt. 1883 ..... 1354—1357
*Lög um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breytingu á þeim lögum, nr. 65, 14. nóv. 1917 1354, 1355, 1356, 1357
*Lög um breyting á lögum nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum, nr. 29, 22. nóv. 1918 1356
Lög um viðauka við lög um bæjarstjórn í Akureyrarkaupstað 8. okt. 1883, nr. 83, 22. nóv. 1907 ..... 1357—1358
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis og bæjarfélags Akureyrarkaupstaðar, nr. 34, 13. des. 1895 1358
Lög um að leggja jörðina Naust í Hrafnagilshreppi í Eyjafjarðarsýslu undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrarkaupstaðar, nr. 28, 9. júlí 1909 1358
Lög um að leggja jarðirnar Kjarna og Hamra í Hrafnagilshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrar, nr. 17, 18. maí 1920 1358
Opið bréf um að stofna byggingarnefnd á verzlunarstaðnum Akureyri, 6. jan. 1857 .. 1358—1361
Lög um breyting á opnu bréfi 6. janúar 1857, um að stofna byggingarnefnd á Akureyri, nr. 55, 10. nóv. 1905 ..... 1361—1362
Lög um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Akureyrar, nr. 16, 9. febr. 1951 ..... 1362—1364
Lög um gjöld til holræsa og gangstétta á Akureyri, nr. 66, 14. nóv. 1917 ..... 1364—1365
Lög um sorphreinsun og salernahreinsun á Akureyri, nr. 49, 31. maí 1927 1365

f. Ísafjörður.

Lög um bæjarstjórn Ísafjarðar, nr. 67, 14. nóv. 1917 ..... 1365—1369
*Lög um breyting á lögum nr. 67, 14. nóv. 1917, um bæjarstjórn Ísafjarðar, nr. 41, 7. maí 1928 1365
Lög um verzlunarlóð Ísafjarðar, nr. 48, 28. jan. 1935 1369
Opið bréf um að stofna byggingarnefnd í kaupstaðnum Ísafirði, 26. jan. 1866 .... 1369—1371
Lög um breyting á opnu bréfi 26. jan. 1866, um byggingarnefnd á Ísafirði, nr. 23, 20. okt. 1905 1371
Lög um heimild til lóðasölu fyrir Ísafjarðarkaupstað, nr. 24, 20. okt. 1905 ..... 1371—1372
Lög um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðarkaupstaðar á lóð undir skólabygging, nr. 31, 9. júlí 1909 1372
Lög um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju, nr. 49, 10. nóv. 1913 1372
*Lög um breyting á lögum nr. 49, 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju, nr. 44, 26. okt. 1917 1372
Lög um hafnsögu í Ísafjarðarkaupstað, nr. 88, 3. maí 1935 ..... 1372—1373
Lög um hitaaflstöð og hitaveitu á Ísafirði, nr. 47, 5. apríl 1948 ..... 1373—1374
Lög um mjólkursölu á Ísafirði, nr. 32, 22. nóv. 1918 ..... 1374—1375

g. Seyðisfjörður.

Lög um bæjarstjórn á Seyðisfirði, nr. 61, 28. nóv. 1919 ..... 1375—1378
Lög um að stofna byggingarnefnd í Seyðisfjarðarkaupstað, nr. 14, 6. nóv. 1897 .. 1378—1380

h. Hafnarfjörður.

Lög um bæjarstjórn í Hafnarfirði, nr. 33, 14. júní 1929 ..... 1381—1385
Lög um ákvörðun verzlunarlóðarinnar í Hafnarfjarðarkaupstað, nr. 43, 28. nóv. 1919 1385
Lög um eignarnámsheimild á nokkrum löndum og á afnotarétti landssvæða í Hafnarfirði, Garðahreppi og Grindavíkurhreppi og um stækkun lögsagnarumdæmis Hafnarfjarðarkaupstaðar, nr. 11, 1. febr. 1936 1385—1386
Lög um breyting á lögum nr. 11, 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.], nr. 101, 14. maí 1940 ..... 1386—1387

i. Vestmannaeyjar.

Lög um bæjarstjórn Vestmannaeyja, nr. 26, 22. nóv. 1918 ..... 1387—1390
Lög um verzlunarlóðina í Vestmannaeyjum, nr. 47, 11. júlí 1911 1391
Lög um sjóveitu í Vestmannaeyjum, nr. 28, 8. sept. 1931 ..... 1391—1392

j. Siglufjörður.

Lög um bæjarstjórn á Siglufirði, nr. 30, 22. nóv. 1918 ..... 1392—1393
Lög um breytingar á lögum nr. 30, 22. nóv. 1918, um bæjarstjórn á Siglufirði, nr. 58, 28. nóv. 1919 ..... 1393—1397
*Lög um breyting á lögum nr. 58, frá 28. nóv. 1919, um breytingar á lögum nr. 30, 22. nóv. 1918, um bæjarstjórn á Siglufirði, nr. 59, 11. júní 1938 1393
Hafnarlög fyrir Siglufjarðarkaupstað, nr. 10, 24. marz 1944 ..... 1397—1398
Lög um sölu kirkjujarðarinnar Hvanneyrar í Siglufirði, nr. 74, 4. júlí 1942 1399
Lög um eignarnámsheimild fyrir Siglufjarðarkaupstað á jörðunum Efri-Skútu og Neðri-Skútu í Siglufirði, nr. 37, 23. maí 1949 1399

k. Neskaupstaður.

Lög um bæjarstjórn í Neskaupstað í Norðfirði, nr. 48, 7. maí 1928 ..... 1399—1403
*Lög um breyting á lögum nr. 48, 7. maí

1928, um bæjarstjórn í Neskaupstað, nr. 23, 1. febr. 1936 ..... 1399, 1400, 1402
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar, nr. 28, 18. febr. 1943 ..... 1403—1404
*Lög um breyting á lögum nr. 28, 18. febr. 1943, um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar, nr. 38, 23. maí 1949 1403

l. Akranes.

Lög um bæjarstjórn á Akranesi, nr. 45, 27. júní 1941 ..... 1404—1408

m. Ólafsfjörður.

Lög um bæjarstjórn í Ólafsfirði, nr. 60, 31. okt. 1944 ..... 1408—1412
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar í Ólafsfirði, nr. 31, 22. nóv. 1918 1412
Lög um heimild fyrir Ólafsfjarðarkaupstað til að taka eignarnámi lóðarréttindi nálægt landamerkjum Brimness og Hornbrekku, nr. 30, 12. febr. 1945 1413

n. Sauðárkrókur.

Lög um bæjarstjórn á Sauðárkróki, nr. 57, 24. maí 1947 ..... 1413—1417
Lög um takmörk verzlunarlóðarinnar á Sauðárkróki, nr. 51, 28. nóv. 1919 1417
Lög um sölu verzlunarlóðarinnar á Sauðárkróki, nr. 3, 31. jan. 1947 1417
Lög um eignarnám á ræktuðum og óræktuðum byggingarlóðum á Sauðárkróki sunnan Sauðár, nr. 39, 5. apríl 1948 1417

o. Keflavík.

Lög um bæjarstjórn í Keflavík, nr. 17, 22. marz 1949 ..... 1417—1421
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar í Keflavík, nr. 29, 11. des. 1891 1421
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar og hafnarinnar í Keflavík, nr. 72, 22. nóv. 1907 1421

p. Húsavík.

Lög um bæjarstjórn í Húsavík, nr. 109, 30. des. 1949..... 1421—1425
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Húsavíkurkaupstaðar, nr. 52, 12. apr. 1954 1426

IV. Atvinnuvegir.

a. Landbúnaður.

Jónsbók, 1281, Landsleigubálkr:
Kap. 6. Ef leiguliði er beittr ok hver tré hann á 1427
Kap. 16. Um landamerki ok hirðis rismál ok um beit 1427
Kap. 17. Um lögfesting, hver rétt er .. 1427—1428
Kap. 19. Um merkibjörk ok skógarspell 1428
Kap. 20. Um skógarskipti ok áverka 1428
Kap. 21. Um skóg á annars jörðu ..... 1428—1429
Kap. 22. Um engi á annars jörðu ..... 1429—1430
Kap. 23. Um löggarð um hey á annars jörðu 1430
Kap. 24. Um viðarvöxt í engi manns á annars jörðu ..... 1430—1431
Kap. 25. Ef hey rekr á annars jörðu 1431
Kap. 29. Um elds ábyrgð 1431
Kap. 32. Ef löggarðr er brotinn ok um löggrind ok þjóðveg 1431
Kap. 33. Um laga innsetning á fénaði ok usla 1432
Kap. 34. Um bús útlausn ok búmissu 1432
Kap. 36. Um hestaat ok taglskurð 1432
Kap. 38. Um virðing á hrossi ok meðferð 1432—1433
Kap. 39. Um áverka á fénaði ok dráp 1433
Kap. 42. Um sætra ferð ok gerð 1433
Kap. 43. Um sætragerð, hver vera skal 1433
Kap. 46. Um geldfjárrekstr til afréttar 1433
Kap. 47. Um mark á fénaði ..... 1433—1434
Kap. 48. Hverr mark á at hafa, ef II eigu eitt saman ..... 1434—1435
Kap. 49. Lögréttir á haust ok fjallgöngur .. 1435
Kap. 52. Er menn vitu eigi, hvárt eru almenningar eða afréttir 1435
Kap. 53. Um afréttarfé, ef þat gengr í heimaland 1435
Kap. 57. Um merkta fugla ok úmerkta 1435—1436
Kap. 58. Hvat veiða má á annars manns jörðu 1436
Kaupabálkr:
Kap. 16. Um ábyrgð á leigufénaði manna 1436
Kap. 17. Um fúlgufé ok handvömm manna .. 1437
Réttarbót Eiríks konungs, 2. júlí 1294 .. 1437—1438
Lög um bygging, ábúð og úttekt jarða, nr. 1, 12. jan. 1884 ..... 1438—1446
Ábúðarlög, nr. 87, 19. júní 1933 ..... 1446—1459
*Lög um breyting á ábúðarlögum, nr. 87, 19. júní 1933, nr. 22, 12. febr. 1940 ..... 1446, 1447
Ábúðarlög, nr. 8, 5. febr. 1951 ..... 1459—1474
*Lög um breyting á ábúðarlögum, nr. 8, 5. febr. 1951, nr. 79, 2. des. 1952 ..... 1464, 1473
Lög um ættaróðal og erfðaábúð, nr. 116, 30. des. 1943 ..... 1474—1486
*Lög um breyting á lögum nr. 116, 30. des. 1943, um ættaróðal og erfðaábúð, nr. 16, 22. febr. 1950 ..... 1474, 1476, 1480, 1481, 1484—1485
Lög um landnám, nýbyggðir og endurbyggingar í sveitum, nr. 20, 31. jan. 1952 .... 1486—1499
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi, nr. 104, 14. maí 1940 1499
Lög um stofnun búnaðarmálasjóðs, nr. 38, 15. febr. 1945 ..... 1499—1500
*Lög um breyting á lögum um stofnun búnaðarmálasjóðs, nr. 38, 15. febr. 1945, nr. 34, 1. apr. 1948 1499
Jarðræktarlög, nr. 45, 17. maí 1950 .... 1500—1510
*Lög um breyting á jarðræktarlögum, nr. 45, 17. maí 1950, nr. 8, 24. jan. 1952 .. 1503—1504, 1510
Lög um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 7, 12. jan. 1945 ..... 1510—1517
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 114, 27. nóv. 1947 1513

*Lög um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 29, 1. apr. 1948 1516
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 62, 25. maí 1950 .... 1513, 1514, 1515
Lög um mælingar á túnum og matjurtagörðum, nr. 58, 3. nóv. 1915 ..... 1517—1518
Girðingalög, nr. 24, 1. febr. 1952 ..... 1518—1524
Lög um varnir gegn sýkingu nytjajurta, nr. 17, 31. maí 1927 ..... 1524—1525
Lög um ítölu, nr. 85, 16. des. 1943 ..... 1525—1529
*Lög um breyting á lögum um ítölu, nr. 85, 16. des. 1943, nr. 43, 23. febr. 1945 1525
Lög um skógrækt, nr. 100, 14. maí 1940 1529—1535
*Lög um breyting á lögum nr. 100, 14. maí 1940, um skógrækt, nr. 10, 13. febr. 1943 .. 1533
*Lög um breyting á lögum nr. 100, 14. maí 1940, um skógrækt, nr. 58, 25. maí 1950 1531—1532
Lög um samþykktir til að friða skóg og mel, nr. 11, 13. apríl 1894 ..... 1535—1536
Lög um sandgræðslu og heftingu sandfoks, nr. 18, 28. maí 1941 ..... 1536—1539
*Lög um breyting á lögum nr. 18, 28. maí 1941, um sandgræðslu og heftingu sandfoks, nr. 76, 10. nóv. 1943 1539
Lög til að gera samþykktir um hindrun sandfoks og um sandgræðslu, nr. 6, 15. febr. 1895 ..... 1539—1540
Samþykktarlög um verndun Safamýrar í Rangárvallasýslu, nr. 12, 13. apríl 1894 1540—1541
Lög um áveitu á Flóann, nr. 68, 14. nóv. 1917 ..... 1541—1547
Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 68, 14. nóv. 1917, um áveitu á Flóann, nr. 10, 15. júní 1926 ..... 1547—1548
Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 68, 14. nóv. 1917, um áveitu á Flóann, nr. 56, 19. júní 1933 ..... 1548—1549
Lög um viðauka við lög nr. 56/1933, um viðauka við og breyting á lögum nr. 68/1917, um áveitu á Flóann, nr. 117, 30. des. 1943 1549
Lög um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl., nr. 43, 19. maí 1930 ..... 1550—1552
Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 43, 19. maí 1930, um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl., nr. 77, 23. júní 1936 ..... 1552—1553
Lög um búfjárrækt, nr. 19, 22. marz 1948 1553—1574
*Lög um breyting á lögum nr. 19, 22. marz 1948, um búfjárrækt, nr. 118, 29. des. 1951 .. 1564
*Lög um breyting á lögum nr. 19, 22. marz 1948, um búfjárrækt, nr. 11, 14. febr. 1950 1574
Lög um innflutning búfjár, nr. 15, 8. marz 1948 ..... 1574—1576
Lög um innflutning og ræktun sauðnauta, nr. 50, 14. júní 1929 1576
Lög um fóðurtryggingarsjóði, nr. 80, 23. júní 1936 ..... 1576—1580
Lög um samþykktir um heyforðabúr, nr. 44, 11. júlí 1911 ..... 1580—1581
Lög um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs, nr. 73, 14. nóv. 1917 .... 1581—1583
Lög um samþykktir um mat á heyi til sölu, nr. 21, 19. júní 1933 ..... 1583—1584
Lög um dýralækna, nr. 124, 22. des. 1947 1584—1587
Lög um útrýmingu fjárkláðans, nr. 90, 3. maí 1935 ..... 1587—1588
Lög um sauðfjárbaðanir, nr. 19, 13. jan. 1938 ..... 1588—1590
Lög um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins, nr. 11, 23. apríl 1928 ..... 1590—1592
*Lög um breyting á lögum nr. 11, 23. apríl 1928, um varnir gegn því að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins, nr. 16, 31. jan. 1952 ..... 1591, 1592
Lög um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra, nr. 44, 9. maí 1947 ..... 1592—1603
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 9. maí 1947, um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra, nr. 47, 25. maí 1950 ..... 1594, 1595, 1601, 1602, 1603
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 9. maí 1947, um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra, nr. 71, 14. des. 1953 1593
*Lög um breyting á lögum nr. 47/1950, um breyting á lögum nr. 44, 9. maí 1947, um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra, nr. 98, 3. des. 1951 1602
Lög um berklaveiki í nautpeningi, nr. 25, 20. júní 1923 ..... 1604—1605
Lög um gelding húsdýra, nr. 123, 27. des. 1935 1605
Lög um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins, nr. 64, 7. maí 1940 ..... 1605—1610
Lög um tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum, nr. 57, 31. okt. 1944 1610
Lög um búreikningaskrifstofu ríkisins, nr. 12, 1. febr. 1936 ..... 1610—1611
*Lög um breyting á lögum nr. 12, 1. febr. 1936, um búreikningaskrifstofu ríkisins, nr. 35, 27. júní 1941 ..... 1610—1611
Lög um framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum o. fl., nr. 94, 5. júní 1947 1612—1622
*Lög um breyting á lögum nr. 94, 5. júní 1947, um framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum, nr. 116, 27. nóv. 1947 ..... 1613, 1614, 1622
Lög um úthlutun jeppabifreiða og heimilisdráttarvéla, nr. 33, 8. marz 1951 .... 1622—1627

b. Fiskveiðar.

Lög um rétt til fiskiveiða í landhelgi, nr. 33, 19. júní 1922 ..... 1627—1630
*Lög um breyting á lögum nr. 33, 19. júní 1922, um rétt til fiskiveiða í landhelgi, nr. 31, 1. apríl 1948 ..... 1629—1630

Lög um viðauka við lög nr. 33, 19. júní 1922, um fiskiveiðar í landhelgi, nr. 4, 4. maí 1925 1630
Lög um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins, nr. 44, 5. apríl 1948 1630
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 5. apríl 1948, um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins, nr. 81, 8. des. 1952 1630
Lög um bann gegn botnvörpuveiðum, nr. 5, 18. maí 1920 ..... 1631—1632
*Lög um breyting á lögum nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum, nr. 82, 8. des. 1952 1631
*Lög um breyting á lögum nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum, nr. 5, 29. jan. 1951 ..... 1631—1632
Lög um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi, nr. 45, 13. júní 1937 ..... 1632—1634
*Lög um breyting á lögum nr. 45, 13. júní 1937, um dragnótaveiði í landhelgi, nr. 26, 12. febr. 1940 ..... 1632—1633
*Lög um viðauka við lög nr. 45, 13. júní 1937, um dragnótaveiði í landhelgi, nr. 83, 22. okt. 1945 1633
*Lög um breyting á lögum nr. 45, 13. júní 1937, um dragnótaveiði í landhelgi, nr. 65, 7. maí 1940 1634
*Lög um breyting á lögum nr. 83, 22. okt. 1945, um viðauka við lög nr. 45, 13. júní 1937, um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi, nr. 2, 24. jan. 1951 1633
*Lög um breyting á lögum nr. 45, 13. júní 1937, um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi, nr. 31, 7. marz 1951 1633
Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot, nr. 4, 11. apríl 1924 1634
Lög um ráðstafanir til varnar því, að skipum sé leiðbeint við ólöglegar fiskveiðar, nr. 83, 23. júní 1936 ..... 1634—1635
Lög um veiði, sölu og útflutning á kola, nr. 19, 28. maí 1941 ..... 1635—1636
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í alþjóðasamningi frá 5. apríl 1946, um möskvastærð fiskinetja og lágmarksstærðir fisktegunda, ásamt ákvæðum viðbætis við samninginn frá 2. apríl 1953, nr. 18, 3. marz 1954 ..... 1636—1643
Lög um bátfiski á fjörðum, nr. 6, 19. júní 1888 1643
Lög um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, nr. 86, 14. nóv. 1917 ..... 1643—1647
*Lög um breyting á lögum nr. 86, 14. nóv. 1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, nr. 21, 27. júní 1925 1646
*Lög um breyting á lögum nr. 86, 14. nóv. 1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, og lögum nr. 21, 27. júní 1925, um breyting á þeim lögum, nr 117, 29. des. 1933 1645
*Lög um breyting á lögum nr. 86, 14. nóvember 1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, nr. 9, 28. febr. 1942 1643
Lög um einkenning fiskiskipa, nr. 31, 27. júní 1925 1647
Lög fyrir Ísland um tilhögun á löggæzlu við fiskiveiðar í Norðursjónum, nr. 20, 13. sept. 1901 1648
*Lög um breyting á lögum fyrir Ísland 13. sept. 1901, um tilhögun á löggæzlu við fiskiveiðar í Norðursjónum, nr. 29, 25. september 1902 1648
Lög um samþykktir um eftirlit úr landi með fiskiveiðum í landhelgi, nr. 54, 10. nóv. 1913 ..... 1648—1649
Konungsbréf (til stiftamtm. og amtm.) um fiskiútveg á Íslandi, 28. febr. 1758 .. 1650—1651
Lög um róðrartíma fiskibáta, nr. 1, 12. jan. 1945 ..... 1651—1652
Tilskipun fyrir Ísland um síldar- og upsaveiði með nót, 12. febr. 1872 ..... 1652—1654
*Lög um breyting á tilskipun fyrir Ísland um síldar- og upsaveiði með nót, frá 12. febrúar 1872, nr. 4, 1. febr. 1936 1652
Lög um viðauka við tilskipun fyrir Ísland 12. febr. 1872, um síldar- og upsaveiði með nót, nr. 53, 20. des. 1901 ..... 1654—1655
Lög um beitutekju, nr. 39, 2. nóv. 1914 1655
Lög um beitumál, nr. 45, 7. maí 1946 .... 1655—1657
*Lög um breyting á lögum nr. 45, 7. maí 1946, um beitumál, nr. 13, 28. febr. 1947 1657
Lög um hvíldartíma háseta á íslenzkum botnvörpuskipum, nr. 53, 27. júní 1921 .... 1657—1658
*Lög um breyting á lögum nr. 53, frá 27. júní 1921, um hvíldartíma háseta á íslenzkum botnvörpuskipum, nr. 45, 7. maí 1928 1658
Lög um afla- og útgerðarskýrslur, nr. 55, 27. júní 1941 ..... 1658—1659
Lög um síldarútvegsnefnd, útflutning á síld, hagnýtingu markaða o. fl., nr. 74, 29. des. 1934 ..... 1659—1662
Lög um síldarleit úr lofti, nr. 56, 21. apríl 1954 ..... 1662—1664
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana vegna útflutnings á afurðum bátaútvegsins, nr. 46, 7. maí 1946 1664
Lög um stuðning við nýbyggingu fiskiskipa, nr. 9, 24. maí 1944 ..... 1665—1667
Lög um skipakaup ríkisins, nr. 48, 23. febr. 1945 1667
*Lög um breyting á lögum nr. 48, 23. febr. 1945, um skipakaup ríkisins, nr. 54, 7. maí 1946 1667
Lög um togarakaup ríkisins, nr. 109, 31. des. 1945 1667
Lög um smíði tveggja þilfara togara í tilraunaskyni, nr. 16, 8. marz 1948 1667
Lög um togarakaup ríkisins, nr. 50, 25. maí 1950 ..... 1667—1668
*Lög um breyting á lögum nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins, nr. 50, 16. marz 1951 1668
*Lög um viðauka við lög nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins, nr. 111, 27. des. 1951 ..... 1667—1668

Lög um viðauka við lög nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins, nr. 88, 27. okt. 1950 1668
Lög um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 1, 5. jan. 1938 ..... 1668—1671
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 43, 19. maí 1938 1668
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 51, 27. júní 1941 1671
*Lög um breyting á lögum nr. 51, 27. júní 1941, um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 48, 14. apríl 1943 1671
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að leyfa erlendum manni eða félagi að reisa og starfrækja síldarbræðsluverksmiðju á Austurlandi, nr. 66, 23. júní 1932 .... 1671—1672
Lög um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl., nr. 15, 25. jan. 1934 1672
*Lög um breyting á lögum nr. 15, 25. jan. 1934, um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl., nr. 43, 28. jan. 1935 1672
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa og starfrækja síldarverksmiðjuna á Raufarhöfn, nr. 47, 28. jan. 1935 1672
Lög um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði, nr. 10, 13. jan. 1938 1673
*Lög um viðauka við lög nr. 10, 12. (sic) janúar 1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði, nr. 33, 12. júní 1939 1673
Lög um breyting á lögum nr. 10, 13. jan. 1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði, nr. 42, 12. febr. 1940 ..... 1673—1674
Lög um heimild til lántöku fyrir síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 131, 19. des. 1941 1674
Lög um að reisa nýjar síldarverksmiðjur, nr. 93, 25. sept. 1942 1674
*Lög um breyting á lögum nr. 93, 25. sept. 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur, nr. 51, 17. maí 1947 1674
*Lög um breyting á lögum nr. 93, 25. sept. 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur, nr. 79, 5. júní 1947 1674
Lög um að reisa stöð til hagnýtingar efna úr síldarsoði, nr. 21, 8. marz 1950 1675
Lög um síldarniðursuðuverksmiðju ríkisins, nr. 47, 7. maí 1946 1675
*Lög um breyting á lögum nr. 47, 7. maí 1946, um síldarniðursuðuverksmiðju ríkisins, nr. 60, 24. maí 1947 1675
Lög um síldartunnur, nr. 60, 7. maí 1940 ..... 1675—1676
Lög um frestun á framkvæmd laga nr. 60, 7. maí 1940, um síldartunnur, nr. 46, 14. apríl 1943 1676
Lög um síldarnætur, nr. 28, 25. sept. 1902.... 1676
Lög um fiskiðjuver ríkisins í Reykjavík, nr. 52, 25. maí 1949 ..... 1676—1678
Lög um olíugeyma o. fl., nr. 110, 30. des. 1943 ..... 1678—1679
*Lög um breyting á lögum nr. 110/1943, um olíugeyma o. fl., nr. 8, 24. jan. 1945 .. 1678—1679

c. Verzlun.

Lög um verzlunaratvinnu, nr. 52, 27. júní 1925 ..... 1679—1683
*Lög um breyting á lögum nr. 52, 27. júní 1925, um verzlunaratvinnu, nr. 11, 13. febr. 1943 1682
Lög um farandsala og umboðssala, nr. 78, 22. nóv. 1907 ..... 1684—1685
Opið bréf innihaldandi nákvæmari ákvarðanir með tilliti til tilskipananna um þá íslenzku kauphöndlun og skipaferðir, 28. des. 1836 1685
Lög um stækkun verzlunarstaðarins á Eskifirði, nr. 30, 2. des. 1887 1685
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar á Eskifirði, nr. 33, 18. des. 1897 1685
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar á Flateyri við Önundarfjörð, nr. 18, 22. okt. 1912 .. 1685
Opið bréf viðvíkjandi fullgilding Seyðisfjarðar í Íslands norður- og austuramti, svo og Portlands eður Dyrhóla í Íslands suðuramti, til að vera kaupskaparpláz, 14. des. 1842 1685
Opið bréf um skipun tveggja kauptúnastæða á Íslandi, við Þórshöfn í norðausturamtinu og á Borðeyri við Hrútafjörð í vesturamtinu, 23. des. 1846 1685
Opið bréf um löggilding þriggja verzlunarstaða á Íslandi, 19. jan. 1863 ..... 1685—1686
Opið bréf um löggilding verzlunarstaðar á Borgarnesi við Brákarpoll í Mýrasýslu í vesturumdæminu á Íslandi, 22. marz 1867 1686
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Blöndu-ós í Húnavatnssýslu, nr. 21, 15. okt. 1875 .. 1686
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Þorlákshöfn í Árnessýslu, nr. 13, 24. ágúst 1877.... 1686
Lög um verzlun á Geirseyri við Patreksfjörð, nr. 14, 24. ágúst 1877 1686
Lög um löggiltan verzlunarstað við Jökulsá á Sólheimasandi, nr. 14, 15. sept. 1879 1686
Lög um kauptún við Kópaskersvog í Norður-Þingeyjarsýslu, nr. 26, 24. okt. 1879 1686
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hornafjarðarós í Austur-Skaftafellssýslu, nr. 27, 24. okt. 1879 1686
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hesteyri við Hesteyrarfjörð innan Ísafjarðarsýslu, nr. 17, 4. nóv. 1881 1686
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Kolbeinsárós í Skagafirði, nr. 18, 4. nóv. 1881 .. 1686
Lög um löggilding nýrra verzlunarstaða, nr. 30, 8. nóv. 1883 1686
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Vík í Vestur-Skaftafellssýslu, nr. 29, 2. des. 1887 1687

Lög um löggilding verzlunarstaðar að Arngerðareyri við Ísafjarðardjúp, nr. 3, 3. jan. 1890 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Hólmavík í Steingrímsfirði, nr. 4, 3. jan. 1890 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Stapa í Snæfellsnessýslu, nr. 5, 3. jan. 1890 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Búðareyri við Reyðarfjörð, nr. 6, 3. jan. 1890 1687
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar á Búðareyri við Reyðarfjörð, nr. 39, 20. okt. 1905 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Múlahöfn við Héraðsflóa, nr. 7, 3. jan. 1890 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar, nr. 4, 15. jan. 1892 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Haukadal í Dýrafirði, nr. 5, 15. jan. 1892 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Hlaðsbót í Arnarfirði, nr. 39, 24. nóv. 1893 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Búðum í Fáskrúðsfirði, nr. 41, 24. nóv. 1893 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Vogavík (í Gullbringusýslu), nr. 42, 24. nóv. 1893 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Svalbarðseyri (við Eyjafjörð), nr. 14, 13. apríl 1894 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Hrafneyri við Hvalfjörð, nr. 7, 15. febr. 1895 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Stakkhamri í Miklaholtshreppi, nr. 8, 15. febr. 1895 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Kirkjubólshöfn í Stöðvarfirði, nr. 9, 15. febr. 1895 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Seleyri við Borgarfjörð, nr. 10, 15. febr. 1895 1687
Lög um löggilding verzlunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði, nr. 39, 13. des. 1895 1688
*Lög um breyting á lögum nr. 39, 13. des. 1895, um löggilding verzlunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði, nr. 50, 26. okt. 1917 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Hvammstanga (austanvert við Miðfjörð í Húnavatnssýslu), nr. 40, 13. des. 1895 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Salthólmavík hjá Tjaldanesi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu, nr. 41, 13. des. 1895 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Skálavík við Berufjörð í Suður-Múlasýslu, nr. 42, 13. des. 1895 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Grafarnesi við Grundarfjörð, nr. 35, 18. des. 1897 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Firði í Múlahreppi í Barðastrandarsýslu, nr. 36, 18. des. 1897 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Haganesvík í Fljótum, nr. 37, 18. des. 1897 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hjalteyri við Eyjafjörð, nr. 38, 18. des. 1897 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar hjá Hallgeirsey í Rangárvallasýslu, nr. 39, 18. des. 1897 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Suðureyrarmölum í Ísafjarðarsýslu, nr. 36, 5. des. 1899 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Norðurfjörð í Strandasýslu, nr. 37, 5. des 1899 .. 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hjallasandi í Neshreppi utan Ennis innan Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu, nr. 45, 8. nóv. 1901 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Sandgerðisvík í Gullbringusýslu, nr. 46, 8. nóv. 1901 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Flatey á Skjálfanda, nr. 41, 6. nóv. 1902 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Járngerðarstaðavík í Grindavík, nr. 42, 6. nóv. 1902 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Óshöfn við Héraðsflóa, nr. 43, 6. nóv. 1902 1688
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Selvík í Skagafjarðarsýslu, nr. 54, 27. nóv. 1903 .. 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Kálfshamarsvík í Vindhælishreppi í Húnavatnssýslu, nr. 55, 27. nóv. 1903 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Bolungarvík í Hólshreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 56, 27. nóv. 1903 1689
Lög um ákvörðun verzlunarlóðarinnar í Bolungarvík í Hólshreppi, nr. 15, 19. júní 1922 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Grenivík við Eyjafjörð, nr. 57, 27. nóv. 1903 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Ökrum í Hraunhreppi í Mýrasýslu, nr. 58, 27. nóv. 1903 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Heiði á Langanesi í Norður-Þingeyjarsýslu, nr. 59, 27. nóv. 1903 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Óspakseyri við Bitrufjörð í Strandasýslu, nr. 60, 27. nóv. 1903 1689
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 35, 20. okt. 1905 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Bakkabót við Arnarfjörð, nr. 27, 16. nóv. 1907 .. 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Kirkjuvogi í Hafnahreppi í Gullbringusýslu, nr. 65, 22. nóv. 1907 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Bæ á Höfðaströnd í Skagafjarðarsýslu, nr. 66, 22. nóv. 1907 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Tjaldanesi í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu, nr. 67, 22. nóv. 1907 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Kalmansárósi við Hvalfjörð í Borgarfjarðarsýslu, nr. 68, 22. nóv. 1907 1689
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 69, 22. nóv. 1907 1689

Lög um verzlunarlóðina í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 101, 3. maí 1935 1690
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Króksfjarðarnesi í Geiradalshreppi, nr. 70, 22. nóv. 1907 1690
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Eysteinseyri við Tálknafjörð, nr. 71, 22. nóv. 1907 1690
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 47, 30. júlí 1909 1690
Lög um löggilding Dalvíkur, nr. 48, 30. júlí 1909 1690
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 48, 11. júlí 1911 1690
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 17, 22. okt. 1912 1690
Lög um löggilding verzlunarstaða í Karlseyjarvík við Reykhóla og í Hagabót í Barðastrandarsýslu, nr. 39, 20. okt. 1913 1690
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Stóra-Fjarðarhorni við Kollafjörð í Strandasýslu, nr. 42, 2. nóv. 1914 1690
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Höfn í Sléttuhreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 69, 3. nóv. 1915 1690
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu, nr. 28, 22. nóv. 1918 1690
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Syðstabæ í Hrísey, nr. 46, 28. nóv. 1919 1690
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Gunnlaugsvík, (sunnan megin Hvammsfjarðar), nr. 49, 28. nóv. 1919 1690
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Mýramel (í Dýrafirði), nr. 54, 28. nóv. 1919 1691
Lög um löggilding verzlunarstaða í Valþjófsdal í Mosvallahreppi og á Lambeyri við Tálknafjörð, nr. 20, 18. maí 1920 1691
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Suðureyri við Tálknafjörð, nr. 18, 27. júní 1921 1691
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Kaldrananesi við Bjarnarfjörð, nr. 16, 19. júní 1922 1691
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hindisvík á Vatnsnesi við Húnaflóa, nr. 9, 4. júní 1924 1691
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Málmeyjarsund innan við Votaberg, nr. 14, 4. júní 1924 1691
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Fúluvík í Staðarsveit í Snæfellsnesi, nr. 20, 4. júní 1924 1691
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hellnum í Breiðavíkurhreppi, nr. 23, 27. júní 1925 1691
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 8, 15. júní 1926 1691
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 19, 31. maí 1927 1691
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 18, 7. maí 1928 1691
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 8, 14. júní 1929 1691
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 20, 19. maí 1930 1691
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Selárvík í Árskógshreppi, nr. 33, 19. maí 1930 1691
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Súðavík við Álftafjörð í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 25, 8. sept. 1931 1692
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Rauðuvík við Eyjafjörð, nr. 51, 8. sept. 1931 1692
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 44, 28. jan. 1935 1692
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hvalskeri við Patreksfjörð, nr. 46, 28. jan. 1935.. 1692
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hraunhöfn á Melrakkasléttu, nr. 87, 3. maí 1935 1692
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Búðlungahöfn, nr. 96, 3. maí 1935 1692
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hjarðardal í Önundarfirði, nr. 64, 23. júní 1936 1692
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 76, 23. júní 1936 1692
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Örlygshöfn í Barðastrandarsýslu, nr. 23, 13. júní 1937 1692
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Þaralátursfjörð, nr. 14, 13. jan. 1938 1692
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði, nr. 86, 14. maí 1940 1692
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Vogum í Gullbringusýslu, nr. 14, 10. febrúar 1953 1692
Lög um ákvörðun verzlunarlóða, nr. 61, 10. nóv. 1905 ..... 1692—1693
Lög um siglingar og verzlun á Íslandi, 15. apríl 1854 ..... 1693—1694
Lög um námsskeið verzlunarmanna, nr. 45, 30. júlí 1909 ..... 1694—1695
Lög um samþykktir um lokunartíma sölubúða, nr. 17, 1. febr. 1936 ..... 1696—1697
Lög um bókhald, nr. 62, 11. júní 1938 .. 1697—1702
Lög um löggilta endurskoðendur, nr. 89, 29. des. 1953 ..... 1702—1704
Lög um verzlunarskýrslur, nr. 12, 19. júní 1922 ..... 1704—1706
Lög um metramæli og vog, nr. 33, 16. nóv. 1907 ..... 1706—1708
Lög um mælitæki og vogaráhöld, nr. 13, 4. júní 1924 ..... 1708—1710
Tilskipun um mælitæki og vogaráhöld, nr. 1, 13. marz 1925 ..... 1710—1721
Lög um löggilta vigtarmenn, nr. 60, 3. nóv. 1915 1721
Lög um greiðslu íslenzkra afurða, nr. 43, 14. apríl 1943 ..... 1721—1722
Lög um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum, nr. 84, 19. júní 1933 ..... 1722—1726
Lög um sölu á eggjum eftir þyngd, nr. 21, 22. okt. 1912 1726
Lög um að selja kornvörur og kol eftir vigt,

nr. 29, 14. des. 1877 ..... 1726—1727
Lög um að selja salt eftir vigt, nr. 37, 6. nóv. 1902 1727
Lög um þyngd bakarabrauða, nr. 11, 16. marz 1917 1727
Lög um vigt á síld, nr. 36, 19. maí 1930 ..... 1727—1728
Lög um sölu á steinolíu, hráolíu, benzíni og smurningsolíu, nr. 21, 22. marz 1949 1728
Lög um einkasölu á áfengi, nr. 69, 7. maí 1928 ..... 1728—1730
*Lög um breyting á lögum nr. 69, 7. maí 1928, um einkasölu á áfengi, nr. 63, 10. des. 1934 ..... 1728, 1730
Lög um einkasölu ríkisins á tóbaki, nr. 58, 8. sept. 1931 ..... 1730—1732
*Lög um breyting á lögum nr. 58 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki, nr. 75, 23. júní 1932 1730
*Lög um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki, nr. 14, 5. maí 1941 1730
*Lög um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki, nr. 30, 6. maí 1949 1731
*Lög um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki, nr. 8, 7. febr. 1950 1731
Lög um einkasölu á eldspýtum og vindlingapappír, nr. 65, 10. des. 1934 ..... 1732—1733
Lög um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu, nr. 77, 14. nóv. 1917 ..... 1733—1734
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka í sínar hendur alla sölu á hrossum til útlanda, svo og útflutning þeirra, nr. 11, 27. júní 1921 1734
Lög um útflutning hrossa, nr. 50, 23. júní 1932 ..... 1734—1736
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til einkasölu á bifreiðum, rafvélum, rafáhöldum o. fl., nr. 30, 9. jan. 1935 ..... 1736—1737
Lög um verzlun með tilbúinn áburð, nr. 51, 28. jan. 1935 1737
Lög um eftirlit með framleiðslu og verzlun með fóðurvörur, nr. 63, 31. maí 1947 .. 1737—1740
Lög um verzlun með tilbúinn áburð og kjarnfóður, nr. 28, 27. júní 1921 ..... 1740—1745
*Lög um breyting á lögum nr. 28, 27. júní 1921, um verzlun með tilbúinn áburð og kjarnfóður, nr. 41, 12. júní 1939 ..... 1741, 1742
Lög um innflutningsbann á niðursoðinni mjólk og þurrmjólk, nr. 88, 22. júlí 1949 1745
Lög um einkarétt ríkisstjórnarinnar til þess að flytja trjáplöntur til landsins, og um eftirlit með innflutningi trjáfræs, nr. 78, 15. apríl 1935 ..... 1745—1746
Lög um verzlun með kartöflur o. fl., nr. 31, 2. apríl 1943 ..... 1746—1749
Lög um heimild til að banna innflutning ósútaðra skinna og húða, nr. 3, 14. febr. 1902 .. 1749
Lög um aðfluttar ósútaðar húðir, nr. 35, 11. des. 1891 1749
Lög um tilbúning og verzlun með smjörlíki o. fl., nr. 32, 19. júní 1933 ..... 1749—1752
*Lög um breyting á lögum nr. 32, 19. júní 1933, um tilbúning og verzlun með smjörlíki o. fl., nr. 61, 28. jan. 1935 ..... 1750—1751
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að ábyrgjast lán til að koma upp frystihúsum á kjötútflutningshöfnum, nr. 52, 23. júní 1932 ..... 1752—1753
Lög um breyting nokkurra laga, sem varða sölu og meðferð íslenzkra afurða, nr. 79, 16. apríl 1935 1753
Lög um meðferð, verkun og útflutning á sjávarafurðum, nr. 92, 3. maí 1935 1753
Lög um útflutning á síldarmjöli, nr. 56, 28. jan. 1935 1753
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmissa ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski, nr. 37, 8. sept. 1931 1754
*Lög um breyting á lögum nr. 37, 8. sept. 1931, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmissa ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski, nr. 65, 23. júní 1932 1754
Lög um fiskifulltrúa á Spáni og Ítalíu, nr. 5, 4. maí 1925 ..... 1754—1755
Lög um fiskmat og meðferð, verkun og útflutning á fiski, nr. 46, 5. apríl 1948 .. 1755—1759
*Lög um breyting á lögum nr. 46, 5. apríl 1948, um fiskmat og meðferð, verkun og útflutning á fiski, nr. 114, 29. des. 1952 1756
Lög um mat á matjessíld og skozkverkaðri síld, nr. 53, 11. júní 1938 ..... 1759—1760
*Lög um breyting á lögum nr. 53, 11. júní 1938, um mat á matjessíld og skozkverkaðri síld, nr. 64, 9. nóv. 1953 ..... 1759, 1760
Lög um útflutning saltaðrar síldar, nr. 70, 19. júní 1933 1760
Lög um mat á fiskúrgangi, nr. 9, 9. jan. 1935 ..... 1760—1761
Lög um kjötmat o. fl., nr. 5, 22. febr. 1949 ..... 1761—1765
Lög um ullarmat, nr. 107, 11. ágúst 1933 1765—1767
*Lög um breyting á lögum nr. 107, 11. ágúst 1933, um ullarmat, nr. 118, 8. des. 1947 .. 1767
Lög um gærumat, nr. 11, 4. maí 1942 .. 1767—1768
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að veita einkaleyfi til að flytja út mó og vörur unnar úr mó og selja á erlendum markaði, nr. 70, 11. júní 1938 1769
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu, nr. 37, 12. júní 1939 1769—1770
*Lög um breyting á lögum nr. 37, 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmiskonar ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu, nr. 59, 7. maí 1940 1769, 1770
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ýmissa ráðstafana vegna viðskiptasamnings við brezku stjórnina, nr. 88, 19. júní 1933 1770
Lög um skipan innflutnings- og gjaldeyris-

mála, fjárfestingarmála o. fl., nr. 88, 24. des. 1953 ..... 1770—1773
Lög um ábyrgð ríkissjóðs vegna viðskipta við lönd, sem verzla á jafnvirðis- og vöruskiptagrundvelli, nr. 104, 27. des. 1952 ..... 1773—1774
Lög um sölu og útflutning á vörum, nr. 11, 12. febr. 1940 1774
Lög um verðlag, verðlagseftirlit og verðlagsdóm, nr. 35, 27. apríl 1950 ..... 1774—1778
*Lög um breyting á lögum nr. 35, 27. apríl 1950, um verðlag, verðlagseftirlit og verðlagsdóm, og framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100 1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, nr. 30, 7. marz 1951 ..... 1775, 1777—1778
*Lög um breyting á lögum nr. 35, 27. apríl 1950, um verðlag, verðlagseftirlit og verðlagsdóm, nr. 113, 28. des. 1950 .. 1775, 1776, 1777
Lög um viðauka við lög nr. 35, 27. apríl 1950, um verðlag, verðlagseftirlit og verðlagsdóm, nr. 22, 16. febr. 1953 1778
Lög um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu, nr. 37, 29. apríl 1946 ..... 1778—1779
*Lög um breyting á lögum nr. 37, 29. apríl 1946, um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu, nr. 61, 25. maí 1949 1779
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að halda niðri dýrtíðarvísitölu með fjárgreiðslum úr ríkissjóði og um áhrif nokkurra landbúnaðarafurða á vísitöluna, nr. 25, 31. marz 1947 ..... 1779—1780
Lög um verðjöfnun á olíu og benzíni, nr. 34, 18. febrúar 1953 1780
*Lög um breyting á lögum nr. 34, 18. febr. 1953, um verðjöfnun á olíu og benzíni, nr. 23, 15. marz 1954 1780

d. Siglingar.

Siglingalög, nr. 56, 30. nóv. 1914 ..... 1781—1834
*Lög um breytingar á siglingalögum, frá 30. nóv. 1914, nr. 69, 28. nóv. 1919 1782, 1790, 1791
*Lög um breyting á siglingalögum, nr. 56, 30. nóv. 1914, nr. 40, 19. maí 1930 ..... 1787, 1810, 1831, 1832, 1833, 1834
Lög um breyting á og viðauka við siglingalög, nr. 56, 30. nóv. 1914, nr. 30, 1. febr. 1936 ..... 1834—1835
Lög um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns, nr. 74, 11. júní 1938 1835
Sjómannalög, nr. 41, 19. maí 1930 ..... 1836—1855
*Lög um breyting á sjómannalögum, nr. 41, 19. maí 1930, nr. 36, 27. júní 1941 ..... 1838, 1843, 1845, 1847, 1850, 1851, 1852
Lög um lögskráning sjómanna, nr. 53, 19. maí 1930 ..... 1855—1860
Lög um skráning skipa, nr. 17, 8. marz 1948 ..... 1860—1870
Lög um skipamælingar, nr. 23, 20. marz 1950 ..... 1870—1873
Lög um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, nr. 66, 17. júlí 1946 ..... 1873—1890
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, nr. 42, 9. maí 1947 1876
Lög um eftirlit með skipum, nr. 68, 5. júní 1947 ..... 1890—1911
Lög um ráðstafanir til öryggis við siglingar, nr. 56, 23. júní 1932 ..... 1911—1913
Lög um dag- og næturbendingar á íslenzkum skipum í sjávarháska og um ráðstafanir, er skip rekast á, nr. 13, 9. sept. 1899 1913
Tilskipun um reglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, nr. 47, 7. júlí 1953 .... 1913—1930
Tilskipun um viðauka við tilskipun nr. 47, 7. júlí 1953, um reglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, nr. 69, 23. sept. 1953 1930—1931
Lög um leiðsögu skipa, nr. 48, 19. júní 1933 ..... 1931—1937
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ákvörðunar um samflot íslenzkra skipa milli Íslands og Stóra-Bretlands, nr. 47, 14. apríl 1943 ..... 1937—1938
Lög um skipströnd og vogrek, nr. 42, 15. júní 1926 ..... 1938—1947
Lög um stjórn vitamála og um vitabyggingar, nr. 43, 19. júní 1933 ..... 1947—1950
*Lög um breyting á lögum nr. 43, 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar, nr. 31, 13. júní 1937 ..... 1949, 1950
*Lög um breyting á lögum nr. 43, 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar, nr. 63, 7. maí 1940 ..... 1948, 1949
Lög um vita, sjómerki o. fl., nr. 23, 11. júlí 1911 ..... 1950—1952
*Lög um breyting á lögum nr. 23, 11. júlí 1911, um vita, sjómerki o. fl., nr. 43, 14. júní 1929 ..... 1951—1952
Lög um afhending lóðar til vitabyggingar o. fl., nr. 20, 22. sept. 1899 ..... 1952—1953
Lög um lendingar- og leiðarmerki og viðhald þeirra, nr. 16, 14. júní 1929 ..... 1953—1954
Lög um bann gegn jarðraski, nr. 123, 17. ágúst 1940 1955
Lög um forkaupsrétt kaupstaða og kauptúna á hafnarmannvirkjum o. fl., nr. 22, 23. júní 1932 ..... 1955—1956
Lög um hafnarbótasjóð, nr. 93, 16. des. 1943 ..... 1956—1957
*Lög um breyting á lögum nr. 93, 16. des. 1943, um hafnarbótasjóð, nr. 25, 12. febr. 1945 1957
*Lög um breyting á lögum nr. 93, 16. des. 1943, um hafnarbótasjóð, nr. 93, 15. des. 1952 ..... 1956—1957
Lög um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 29, 23. apríl 1946 ..... 1957—1962
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 64, 31. maí 1947 ..... 1958, 1959
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 32, 22. apríl 1947 1958

*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 41, 5. apríl 1948 ..... 1958, 1961
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 25, 20. apríl 1949 1959
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 52, 25. maí 1950 1958
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 95, 17. des. 1952 1958
Lög um landshöfn í Keflavíkur- og Njarðvíkurhreppum, nr. 25, 23. apríl 1946 .... 1962—1965
*Lög um breyting á lögum nr. 25, 23. apríl 1946, um landshöfn í Keflavíkur- og Njarðvíkurhreppum, nr. 55, 25. maí 1950 1962
Lög um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi, nr. 38, 14. marz 1951 ..... 1965—1968
Lög um eignarnám á landspildu á Bolungavíkurmölum í Hólshreppi, nr. 16, 23. júní 1932 1968
Lög um eignarnám á landspildu í Skeljavík við Hnífsdal, nr. 17, 23. júní 1932 1968
Lög um eignarnám á landspildu í Sandvíkurlandi, nr. 21, 13. jan. 1938 1968
Lög um að útlendum skipum verði gefinn kostur á að flytja vörur hafna á milli á Íslandi og milli Íslands og Danmerkur, 17. apríl 1868 1969
Lög um bann við sölu og leigu skipa úr landi, nr. 2, 18. jan. 1917 1969
Lög um reikningaskrifstofu sjávarútvegsins, nr. 90, 16. des 1943 ..... 1969—1970

e. Iðnaður.

Lög um iðju og iðnað, nr. 18, 31. maí 1927 ..... 1970—1976
*Lög um breyting á lögum nr. 18, 31. maí 1927, um iðju og iðnað, og lögum nr. 85, 19. júní 1933, um breyting á þeim lögum, nr. 105, 23. júní 1936 ..... 1973, 1974, 1975, 1976
*Lög um breyting á lögum nr. 105, 23. júní 1936 (Iðja og iðnaður), nr. 29, 12. febr. 1940 1973
Lög um iðnfræðslu, nr. 46, 25. maí 1949 1976—1982
Lög um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl., nr. 23, 12. sept. 1917 ..... 1982—1983
Lög um landssmiðju, nr. 102, 23. júní 1936 1983—1985
*Lög um breyting á lögum nr. 102, 23. júní 1936, um landssmiðju, nr. 21, 30. jan. 1945 ..... 1984, 1985
Lög um sementsverksmiðju, nr. 35, 1. apríl 1948 ..... 1985—1986
*Lög um breyting á lögum nr. 35, 1. apríl 1948, um sementsverksmiðju, nr. 57, 25. maí 1950 1985
Lög um áburðarverksmiðju, nr. 40, 23. maí 1949 ..... 1986—1988
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna byggingar áburðarverksmiðju, nr. 88, 15. des. 1952 1988
Lög um tunnusmíði, nr. 33, 23. apríl 1946 1988—1989
*Lög um breyting á lögum nr. 33, 23. apríl 1946, um tunnusmíði, nr. 41, 9. maí 1947 .. 1989
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu geymsluhús Tunnuverksmiðju Siglufjarðar s/f, nr. 24, 23. apríl 1946 1989
Lög um vinnslu, verkun og mat meðalalýsis, nr. 42, 19. júní 1933 ..... 1989—1991
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fyrirskipa blöndun á þurrmjólk í brauð í brauðgerðarhúsum, og til þess að ákveða hámarksverð á brauði og þurrmjólk, nr. 22, 13. jan. 1938 ..... 1991—1992

f. Vatnsnot, raforka og jarðhiti.

Vatnalög, nr. 15, 20. júní 1923 ..... 1992—2032
*Lög um breyting á vatnalögum, nr. 15, 20. júní 1923, nr. 90, 11. júní 1938 ..... 2002—2003
Lög um aðstoð til vatnsveitna, nr. 93, 5. júní 1947 ..... 2032—2034
Raforkulög, nr. 12, 2. apríl 1946 ..... 2034—2046
*Lög um breyting á raforkulögum, nr. 12, 2. apríl 1946, nr. 58, 25. maí 1949 .. 2041, 2042, 2045
*Lög um breyting á raforkulögum, nr. 12, 2. apríl 1946, nr. 36, 1. maí 1947 ..... 2045, 2046
Lög um viðauka við raforkulög, nr. 12, 2. apríl 1946, nr. 53, 21. apríl 1954 ..... 2046—2047
Lög um virkjun Sogsins, nr. 28, 23. apríl 1946 ..... 2047—2050
*Lög um breyting á lögum nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, nr. 87, 17. des 1948 ..... 2049—2050
Lög um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, nr. 16, 28. febr. 1951 2050
Lög um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, nr. 67, 24. apríl 1954 2050
Lög um heimild til handa landsstjórninni til framkvæmda á rannsóknum til undirbúnings virkjunar Sogsfossanna, nr. 73, 27. júní 1921 ..... 2050—2051
Lög um sérleyfi til þess að veita raforku frá Sogsvirkjuninni til Selfoss, Eyrarbakka og Stokkseyrar, nr. 45, 30. júní 1942 .... 2051—2052
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lánveitinga til Sogs- og Laxárvirkjana og til lántöku vegna sömu fyrirtækja, nr. 63, 25. maí 1950 ..... 2052—2053
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku í Alþjóðabankanum í Washington vegna Sogs- og Laxárvirkjana, nr. 74, 25. nóv. 1952 2053
Lög um virkjun Fljótaár, nr. 98, 3. maí 1935 ..... 2053—2054
*Lög um breyting á lögum nr. 98, 3. maí 1935, um virkjun Fljótaár, nr. 35, 2. apríl 1943 .. 2054
Lög um Laxárvirkjunina, nr. 54, 25. maí 1949 ..... 2054—2056
*Lög um breyting á lögum nr. 54, 25. maí

1949, um Laxárvirkjunina, nr. 64, 25. maí 1950 ..... 2054, 2055
Lög um eignarnám á vatnsréttindum í Andakílsá o. fl., nr. 20, 27. júní 1921 2056
Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins, nr. 92, 5. júní 1947 ..... 2056—2057
Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins, nr. 34, 16. maí 1949 2057
Lög um orkuver Vestfjarða, nr. 54, 20. apríl 1954 ..... 2057—2058
Lög um orkuver og nýja orkuveitu rafmagnsveitna ríkisins, nr. 12, 9. febr. 1951 2058—2059
Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins, nr. 22, 1. febrúar 1952 ..... 2059—2060
*Lög um breyting á lögum nr. 22, 1. febr. 1952, um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins, nr. 55, 20. apríl 1954 ..... 2059, 2060
Lög um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts, nr. 27, 23. júní 1932 ..... 2060—2062
*Lög um breyting á lögum nr. 27, 23. júní 1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts, nr. 18, 26. febrúar 1943 ..... 2060, 2061
Lög um fyrirhleðslu Héraðsvatna norður af Vindheimabrekkum, nr. 113, 31. des. 1945 ..... 2062—2064
Lög um eignar- og notkunarrétt jarðhita, nr. 98, 14. maí 1940 ..... 2064—2067
*Lög um breyting á lögum nr. 98, 14. maí 1940, um eignar- og notkunarrétt jarðhita, nr. 114, 30. des. 1943 2066
Lög um hitaveitur utan Reykjavíkur, nr. 3, 31. jan. 1953 ..... 2067—2068
Lög um girðingar kringum hveri og laugar, nr. 7, 11. marz 1946 2069

g. Veitingar.

Lög um veitingasölu, gistihúshald o. fl., nr. 21, 15. júní 1926 ..... 2069—2072
*Lög um breyting á lögum nr. 21, 15. júní 1926, um veitingasölu, gistihúshald o. fl., nr. 33, 13. júní 1937 2069
Lög um byggingu gistihúss í Reykjavík, nr. 36, 29. apríl 1946 ..... 2072—2073

h. Veiði.

Tilskipun um veiði á Íslandi, 20. júní 1849 ..... 2073—2077
*Lög um breyting á tilskipun um veiði á Íslandi, 20. júní 1849, nr. 25, 27. júní 1925 .. 2075
Lög um friðun hreindýra og eftirlit með þeim, nr. 28, 12. febr. 1940 2077
*Lög um breyting á lögum nr. 28/1940, um friðun hreindýra og eftirlit með þeim, nr. 72, 24. apríl 1954 2077
Lög um eyðingu refa og minka, nr. 56, 25. maí 1949 ..... 2077—2079
Lög um loðdýrarækt, nr. 32, 8. marz 1951 2079—2084
Lög um auðkenni á eitruðum rjúpum, nr. 3, 15. febr. 1895 2084
Lög um friðun héra, nr. 23, 2. nóv. 1914 2084
Lög um útrýmingu sels úr Húnaósi, nr. 29, 13. júní 1937 2084
Lög um selaskot á Breiðafirði og uppidráp, nr. 30, 27. júní 1925 ..... 2084—2085
Lög um hvalveiðar, nr. 26, 9. maí 1949 2085—2086
Lög um fuglaveiðar og fuglafriðun, nr. 63, 21. apríl 1954 ..... 2086—2094
Lög um friðun Eldeyjar, nr. 27, 12. febr. 1940 2094
Lög um eyðing svartbaks (veiðibjöllu), nr. 66, 23. júní 1936 ..... 2094—2095
Lög um eyðingu svartbaks, nr. 89, 9. júlí 1941 ..... 2095—2096
*Lög um breyting á lögum nr. 89, 9. júlí 1941, um eyðingu svartbarks, nr. 13, 10. febr. 1953 2095
Lög um eyðingu svartbaks, nr. 104, 20. des. 1951 2096
Lög um lax- og silungsveiði, nr. 112, 9. okt. 1941 ..... 2096—2122
*Lög um breyting á lögum nr. 40/1942, um breyting á lögum nr. 112/1941, um lax- og silungsveiði, nr. 98, 18. des. 1950 2098
*Lög um breyting á lögum nr. 112, 9. okt. 1941, um lax- og silungsveiði, nr. 40, 30. júní 1942 2101
*Lög um breyting á lögum nr. 40, 30. júní 1942, um breyting á lögum nr. 112, 9. okt. 1941, um lax- og silungsveiði, nr. 94, 16. des. 1943 2101
*Lög um breyting á lögum nr. 112/1941, um lax- og silungsveiði, nr. 22, 22. marz 1949 2102
*Lög um breyting á lögum nr. 112, 9. okt. 1941, um lax- og silungsveiði, nr. 8, 11. marz 1946 2112
*Lög um breyting á lögum nr. 112, 9. okt. 1941, um lax- og silungsveiði, nr. 101, 23. des. 1952 ..... 2121, 2122
Lög um klaksjóð, heimild fyrir ríkisstjórnina til að reisa klakstöðvar og til leigunáms í því skyni, nr. 36, 13. júní 1937 ..... 2122—2123
*Lög um breyting á lögum nr. 36, 13. júní 1937, um klaksjóð o. fl., nr. 27, 16. febr. 1953 2123
Lög um ostrurækt, nr. 21, 12. júní 1939 2124

i. Reki.

Jónsbók. — Rekabálkr.
Kap. 1. 2125
Kap. 2. Um viðreka ok veiði fyrir utan netlög ..... 2125—2126
Kap. 3. Um festing á hval ..... 2126—2127
Kap. 4. Um skot, ef þat finnst í hval, ok ef leynt er skotinu ..... 2127—2128
Kap. 5. Um skotmannshlut, hversu fara skal 2128
Kap. 6. Um fiskhelgi ok ábyrgð á flutningarhval ..... 2128—2129
Kap. 7. Um flutningarhval ok griðmenn finna 2129
Kap. 8. Um rangfluttan hval ok ef í fiskhelgi er ..... 2129—2130

Kap. 9. Um selveiðar ok skot þat, er eigi er þingborit 2130
Kap. 11. Um almenningshval, ef fluttr er, hverir eigu 2131
Alþingisdómur um rekamark, um 1300 2131
Konungsbréf (til stiftamtmanns) um landshlut af flutningshvölum á Íslandi, 23. júní 1779 2131
Opið bréf um rekatilkall á Íslandi, 4. maí 1778 2131

j. Námar.

Námulög, nr. 50, 30. júlí 1909 ..... 2132—2139
*Lög um breyting á og viðauka við námulög, nr. 50, 30. júlí 1909, nr. 20, 12. júní 1939 ..... 2134, 2135
Lög um viðauka við námulög, nr. 50, 30. júlí 1909, nr. 8, 31. maí 1927 2139
Lög um samþykktir um mótak, nr. 23, 22. okt. 1912 ..... 2139—2140
Lög um mótak, nr. 16, 12. febr. 1940 .... 2140—2144

V. Einkamálaréttur.

a. Persónuréttindi.

Lög um lögræði, nr. 95, 5. júní 1947 .. 2143—2152
Lög um mannanöfn, nr. 54, 27. júní 1925 .. 2152
Lög um sönnun fyrir dauða manna, sem ætla má að farizt hafi af slysum, nr. 23, 19. júní 1922 ..... 2152—2154

b. Sifjaréttindi.

Lög um stofnun og slit hjúskapar, nr. 39, 27. júní 1921 ..... 2154—2171
Lög um skyldur og réttindi hjóna, nr. 20, 20. júní 1923 ..... 2171—2184
Lög um fjármál hjóna, nr. 3, 12. jan. 1900 ..... 2184—2191
Lög um afstöðu foreldra til skilgetinna barna, nr. 57, 27. júní 1921 ..... 2191—2195
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi alþjóðleg einkamálaréttarákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, nr. 29, 8. sept. 1931 ..... 2195—2200
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samning um breyting á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, frá 6. febr. 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, nr. 62, 21. apr. 1954 ..... 2200—2201
Lög um ættleiðingu, nr. 19, 11. febr. 1953 ..... 2201—2204
Lög um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna, nr. 87, 5. júní 1947 ..... 2204—2207
*Lög um breyting á lögum, nr. 87, frá 5. júní 1947, um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna, nr. 32, 8. apr. 1954 2207
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um innheimtu meðlaga, nr. 30, 8. sept. 1931 ..... 2208—2209
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að láta öðlast gildi samning um breyting á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar frá 10. febr. 1931, um innheimtu meðlaga, nr. 61, 21. apr. 1954 ..... 2209—2211

c. Erfðir.

Erfðalög, nr. 42, 23. maí 1949 ..... 2211—2217

d. Kröfuréttindi.

Jónsbók, 1281. — Mannhelgi.
Kap. 8. Um óðs manns víg ok hversu skal með hann fara 2217
Kap. 13. Um váðaverk 2217
Kvennagiptingar.
Kap. 12 (Et. 18). Um arfsísetning ok skuldalykning 2218
Kap. 23 (Frfb. 1) 2218
Kap. 30 (Frfb. 8). Um arfván ok arfsöl 2218
Kaupabálkr:
Kap. 1. 2218
Kap. 2. Hverir vitni megu bera ok verjast kröfu 2218
Kap. 4. Um vitafé ok skuldaluktning 2218
Kap. 14. Um kaupfox, ef maðr selr einn grip tveim mönnum senn ..... 2218—2219
Kap. 21. Hversu vitafé er ok ábyrgð á láni .. 2219
Kap. 23. Um skuldskeytingar ok umboð 2219
Farmannalög.
Kap. 28. Um skips lán eða hross 2219
Þjófabálkr.
Kap. 15. Um ábyrgð á geymslufé 2219
Kap. 16. Um ábyrgð á láni ok ef II eigu I grip 2220
Lög um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, nr. 7, 1. febr. 1936 ..... 2220—2228
Lög um bann við okri, dráttarvexti o. fl., nr. 73, 19. júní 1933 ..... 2228—2230
*Lög um breyting á lögum nr. 73, 19. júní 1933, um bann við okri, dráttarvexti o. fl., nr. 75, 25. nóv. 1952 2228
Lög um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda, nr. 14, 20. okt. 1905 ..... 2230—2236
Tilskipun um áritun afborgana á skuldabréf, 9. febr. 1798 2236
Lög um vernd atvinnufyrirtækja gegn óréttmætum prentuðum ummælum, nr. 71, 7. maí 1928 ..... 2236—2237
Lög um fasteignasölu, nr. 47, 11. júní 1938 ..... 2237—2239
*Lög um breyting á lögum nr. 47/1938, um fasteignasölu, nr. 20, 22. marz 1948 2237
Lög um kauprétt á jörðum, nr. 40, 5. apr. 1948 ..... 2239—2241

Lög um lausafjárkaup, nr. 39, 19. júní 1922 ..... 2241—2255
Lög um húsaleigu, nr. 39, 7. apr. 1943 .. 2255—2262
*Lög um breyting á lögum nr. 39, 7. apr. 1943, um húsaleigu, nr. 47, 23. febr. 1945 .. 2255
*Lög um breyting á lögum nr. 39/1943, um húsaleigu, nr. 56, 25. maí 1950 ..... 2255, 2257, 2259, 2260, 2261, 2262
*Lög um breyting á lögum nr. 39, 7. apr. 1943, um húsaleigu, nr. 95, 12. des. 1945 .. 2258
Lög um hámark húsaleigu o. fl., nr. 30, 4. febr. 1952 ..... 2262—2263
Víxillög, nr. 93, 19. júní 1933 ..... 2263—2284
*Lög um breyting á víxillögum, nr. 93, 19. júní 1933, nr. 83, 23. des. 1953 2274
Lög um tékka, nr. 94, 19. júní 1933 .... 2284—2297
*Lög um breyting á lögum um tékka, nr. 94, 19. júní 1933, nr. 82, 23. des. 1953 2292
Lög um ábyrgðarfélög, nr. 62, 22. nóv. 1913 ..... 2297—2298
Hjúalög, nr. 22, 7. maí 1928 ..... 2299—2305
Lög um lausamenn, húsmenn og þurrabúðarmenn, nr. 60, 22. nóv. 1907 ..... 2305—2308
Konungsúrskurður um heimild kansellíisins til að staðfesta prófentugerninga, 3. marz 1814 2308
Lög um happdrætti (lotterí) og hlutaveltur (tombólur), nr. 6, 15. júní 1926 ..... 2308—2309
Lög um stofnun happdrættis fyrir Ísland, nr. 44, 19. júní 1933 ..... 2309—2310
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland, nr. 6, 29. jan. 1943 2309
*Lög um breyting á lögum nr. 97, 12. des. 1945, um stofnun happdrættis fyrir Ísland, nr. 97, 12. des. 1945 2309
*Lög um breyting á lögum nr. 93, 27. nóv. 1951, um breyting á lögum nr. 97, 12. des. 1945, um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1953, um stofnun happdrættis fyrir Ísland, nr. 68, 19. nóv. 1953 2309
Lög um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland, nr. 81, 7. maí 1940 2310
*Lög um breyting á lögum nr. 81, 7. maí 1940, um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland, nr. 125, 30. des. 1943 2310
Lög um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenzkra berklasjúklinga, nr. 13, 16. marz 1949 ..... 2310—2311
*Lög um breyting á lögum nr. 13, 16. marz 1949, um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenzkra berklasjúklinga, nr. 76, 26. nóv. 1952 ..... 2310, 2311
Lög um happdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna, nr. 71, 24. apr. 1954 2311
Lög um heimild fyrir dómsmálaráðherra til þess að veita leyfi til veðmálastarfsemi í sambandi við kappreiðar og kappróður, nr. 23, 30. jan. 1945 2311
Lög um tekjuöflun til íþróttasjóðs, nr. 84, 7. maí 1940 ..... 2311—2312
*Lög um breyting á lögum nr. 84, 7. maí 1940, um tekjuöflun til íþróttasjóðs, nr. 69, 12. nóv. 1952 2312
Lög um heimild til að leyfa héraðasamböndum íþrótta- og ungmennafélaga að stofna til sérstakrar tegundar happdrættis, nr. 15, 31. jan. 1952 2312

e. Félög og stofnanir.

Lög um samvinnufélög, nr. 46, 13. júní 1937 ..... 2312—2323
*Lög um breyting á lögum nr. 46, 13. júní 1937, um samvinnufélög, nr. 73, 11. júní 1938 ..... 2317, 2320
Lög um heimild fyrir Sláturfélag Suðurlands til að innkalla stofnbréf sín, nr. 13, 12. febr. 1940 2323
Lög um heimild fyrir Sláturfélag Skagfirðinga til að innkalla stofnbréf sín, nr. 89, 23. nóv. 1945 ..... 2323—2324
Lög um hlutarútgerðarfélög, nr. 45, 12. febr. 1940 ..... 2324—2328
Lög um rekstrarlánafélög, nr. 98, 11. júní 1938 ..... 2328—2330
Lög um hlutafélög, nr. 77, 27. júní 1921 2330—2345
Lög um eftirlit með opinberum sjóðum, nr. 111, 9. okt. 1941 ..... 2345—2347
*Lög um viðauka við lög nr. 111, 9. okt. 1941, um eftirlit með opinberum sjóðum, nr. 20, 11. febr. 1953 ..... 2346—2347

f. Hlutarréttindi.

Jónsbók, 1281.
Kaupabálkr. Kap. 20. Ef menn tveir eða fleiri eigu einn grip saman ..... 2347—2348
Þjófabálkr. Kap. 14. Um fund, ef maðr finnr fémætt 2348
Lög um eignarrétt og afnotarétt fasteigna, nr. 63, 28. nóv. 1919 ..... 2348—2350
Lög um bæjanöfn o. fl., nr. 33. 18. febr. 1953 ..... 2351—2353
Lög um fasteignamat, nr. 70, 12. apríl 1945 ..... 2453—2357
Lög um landamerki o. fl., nr. 41, 28. nóv. 1919 ..... 2357—2362
*Lög um breyting á lögum nr. 41, 28. nóv. 1919, um landamerki o. fl., nr. 69, 24. apr. 1954 2361
Landskiptalög, nr. 46, 27. júní 1941 .... 2362—2367
Lög um þinglýsing skjala og aflýsing, nr. 30, 7. maí 1928 ..... 2367—2370
Lög um framkvæmd eignarnáms, nr. 61, 14. nóv. 1917 ..... 2370—2372
Lög um lausn ítaka af jörðum, nr. 113, 21. des. 1952 ..... 2372—2373
Lög um hefð, nr. 46, 10. nóv. 1905 ..... 2373—2374
Opið bréf (frá kansellíinu) um meðferð á fundnu fé í kaupstöðum, 8. júní 1811 2375
Opið bréf kansellísins um fundið fé í sveitum, 5. des. 1812 2375

Lög um veð, nr. 18, 4. nóv. 1887 ..... 2375—2377
*Lög um viðauka við lög nr. 18, 4. nóv. 1887, um veð, nr. 34, 31. maí 1927 2376
*Lög um viðauka við lög um veð, nr. 18, 4. nóv. 1887, og lög um viðauka við þau lög, nr. 34, 31. maí 1927, nr. 46, 19. júní 1933 2376
*Lög um viðauka við lög nr. 18, 4. nóv. 1887, um veð, nr. 28, 16. febr. 1953 2377
Lög um skipting fasteignaveðslána, nr. 39, 13. júní 1937 ..... 2377—2378
Lög um forgangsrétt veðhafa fyrir vöxtum, nr. 23, 13. apr. 1901 2378

g. Einkaréttindi.

Lög um einkaleyfi, nr. 12, 20. júní 1923 2378—2385
Lög um breyting á lögum nr. 12, 20. júní 1923, um einkaleyfi, nr. 15, 2. apríl 1946 2385
Lög um rithöfundarétt og prentrétt, nr. 13, 20. okt. 1905 ..... 2385—2393
*Lög um breyting á lögum 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt, nr. 11, 22. okt. 1912 2385
*Lög um breyting á lögum nr. 13, 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt, nr. 74, 5. júní 1947 2389
Lög um breyting á lögum nr. 13, 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt, nr. 49, 14. apríl 1943 ..... 2393—2394
Lög um viðauka við lög nr. 13, 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt, nr. 127, 9. des. 1941 ..... 2394—2395
Lög um inngöngu Íslands í Bernarsambandið, nr. 74, 5. júní 1947 2395
Auglýsing um inngöngu Íslands í Bernarsambandið, nr. 110, 19. sept. 1947 ..... 2395—2405
Lög um verzlanaskrár, firmu og prókúruumboð, nr. 42, 13. nóv. 1903 ..... 2405—2412
*Lög um breyting á lögum nr. 42, 13. nóv. 1903, um verzlanaskrár, firmu og prókúruumboð, nr. 14, 6. júlí 1931 2407
Lög um vörumerki, nr. 43, 13. nóv. 1903 2412—2417
*Lög um breyting á lögum nr. 43, 13. nóv. 1903, um vörumerki, nr. 13, 13. jan. 1938 .. 2417
Lög um breyting á lögum nr. 43, 13. nóv. 1903, um vörumerki, nr. 77, 27. júní 1941 2417—2418
Lög um almenn gæðamerki, nr. 89, 3. maí 1935 ..... 2418—2420
Tilskipun handa Íslandi um eftirmyndan ljósmynda o. fl., 11. des. 1869 ..... 2420—2421
Auglýsing fyrir Ísland um tilkynningu um einkarétt til að eftirmynda ljósmyndir, 10. febr. 1870 ..... 2421—2422

VI. Refsilög.

Almenn hegningarlög, nr. 19, 12. febr. 1940 ..... 2421—2480
*Lög um breyting á 88. og 95. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19 frá 12. febr. 1940, nr. 47, 27. júní 1941 ..... 2446, 2448
*Lög um breyting á 85. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19, 12. febr. 1940, nr. 36, 17. júní 1944 2446
*Lög um breyting á almennum hegningarlögum, nr. 19 frá 1940, nr. 101, 23. des. 1950 .. 2476
*Lög um breyting á almennum hegningarlögum, nr. 19, 12. febr. 1940, nr. 100, 7. des. 1951 ..... 2429, 2430, 2431, 2432, 2445, 2448, 2457, 2479
Lög um ákvörðun fésekta, nr. 14, 8. marz 1948 ..... 2480—2481
Lög um fangelsi, nr. 29, 1. febr. 1936 2481
Tilskipun um byggingu hegningarhúss og fangelsa á Íslandi m. fl., 4. marz 1871 2481—2482
Lög um heimild fyrir landsstjórnina að reisa betrunarhús og vinnuhæli, nr. 26, 7. maí 1928 ..... 2482—2483
Opið bréf um það, hvernig farið skal með arf, sem afbrotamanni tæmist, meðan hann er að taka út hegningarvinnu, 15. jan. 1768 2483
Tilskipun, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög 3. janúar 1851, um prentfrelsi, 9. maí 1855 ..... 2483—2486
Lög um dýraverndun, nr. 34, 3. nóv. 1915 2486
*Lög um breyting á lögum um dýraverndun, 3. nóv. 1915, nr. 31, 19. júní 1922 2486
Áfengislög, nr. 58, 24. apr. 1954 ..... 2486—2498
Lög um undanþágu frá lögum nr. 91, 14. nóv. 1917, um aðflutningsbann á áfengi, nr. 3, 4. apríl 1923 2498

VII. Dómstólar og réttarfar.

Lög um meðferð einkamála í héraði, nr. 85, 23. júní 1936 ..... 2499—2565
*Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 46, 22. maí 1950 2500
*Lög um viðauka við lög nr. 85 frá 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 52, 5. júlí 1937 2506
*Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 100, 23. des. 1950 2508
*Lög um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 32, 1. apr. 1948 2510
Lög um málflytjendur, nr. 61, 4. júlí 1942 ..... 2520, 2565—2570
*Lög um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur, nr. 25, 16. febr. 1953 ..... 2567—2568
*Lög um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur, nr. 119, 30. des. 1943 2569
Lög um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalþýðendur, nr. 32, 2. nóv. 1914 ..... 2570—2571
Tilskipun um vitnisburð málflutningsmanna, 19. júlí 1793 2571
Lög um dómsmálastörf, lögreglustjórn, gjald-

heimtu o. fl. í Reykjavík, nr. 65, 16. des. 1943 ..... 2571—2572
Lög um breyting á þeim tíma, er manntalsþing skulu háð, nr. 68, 27. júní 1921 2572
Lög um heimild til löggildingar á fulltrúum bæjarfógeta til þess að gegna eiginlegum dómarastörfum o. fl., nr. 79, 28. nóv. 1919 2573
„Kammerréttarskipun", 18. marz 1720 .. 2573—2574
Norsku lög Kristjáns 5., 15. apríl 1687.
I. bók, 22. kap. Um sektir, aðför eftir dómum o. fl. ..... 2574—2575
VI. bók, 14. kap. Um ofríki og hervirki 2575
Lög um aðför, nr. 19, 4. nóv. 1887 ..... 2575—2587
*Lög um breyting á lögum nr. 19, 4. nóv. 1887, um aðför, nr. 18, 23. júní 1932 .. 2581—2582
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenning dóma og fullnægju þeirra, nr. 30, 23. júní 1932 2587—2590
Tilskipun um aðför eftir dómum, er leggja fyrir fyllingar- eða synjunareið, 14. sept. 1792 ..... 2590—2591
Tilskipun um aðför eftir áfrýjuðum dómum, 13. jan. 1792 2591
Lög um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 29, 16. des. 1885 .. 2591—2598
*Lög um breyting á lögum nr. 29 frá 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 19, 6. júlí 1931 2593
*Lög um breyting á lögum nr. 29 frá 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 83, 5. júní 1947 2593
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 108, 28. des. 1950 2593—2594, 2595
Lög um viðauka við 1. gr. laga nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undangengins dóms eða sáttar, nr. 31, 3. nóv. 1915 .. 2598
Opið bréf um innheimtu eftirgjalds af jarðeignum landssjóðs, 21. maí 1829 2598
Lög um sölu lögveða án undangengins lögtaks, nr. 49, 16. marz 1951 ..... 2598—2599
Lög um kyrrsetningu og lögbann, nr. 18, 22. marz 1949 ..... 2599—2609
Tilskipun um uppboðsþing í Danmörku og Noregi, 19. des. 1693 ..... 2609—2610
Lög um nauðungaruppboð, nr. 57, 25. maí 1949 ..... 2610—2627
Tilskipun um takmörkin milli lögsagna hinna einstöku uppboðshaldara og skiptaráðenda, 21. júní 1793 2627
Lög um úrskurðarvald sáttanefnda, nr. 32, 11. júlí 1911 2627
Lög um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., nr. 3, 12. apríl 1878 ..... 2628—2650
Opið bréf, er lögleiðir á Íslandi með breytingum lög 30. nóvember 1857, um innkallanir í búum, 4. jan. 1861 2651
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands og Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um erfðir og skipti á dánarbúum, nr. 108, 8. maí 1935 ..... 2651—2658
Tilskipun um forgangsrétt ómyndugra o. fl., 19. des. 1821 ..... 2658—2659
Kansellíumburðarbréf um aðför eftir sátt hjá gjaldheimtumönnum konungs, 16. nóv. 1819 2659
Kansellíbréf um tilkynningu um andlát eða gjaldþrot skuldunauta hins opinbera o. fl., 17. maí 1823 ..... 2659—2660
Opið bréf handa Íslandi, er nákvæmar ákveður um innheimtu á kröfum með forgangsrétti hjá þeim mönnum, sem hafa látið aðra fá sjálfsvörzluveð í lausafé sínu, 11. des. 1869 ..... 2660—2661
Lög um gjaldþrotaskipti, nr. 25, 14. júní 1929 ..... 2661—2671
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands og Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um gjaldþrotaskipti, nr. 21, 24. marz 1934 ..... 2671—2675
Lög um nauðasamninga, nr. 19, 4. júní 1924 ..... 2675—2690
Lög um meðferð opinberra mála, nr. 27, 5. marz 1951 ..... 2691—2744
Opið bréf um testamenti og notarialgerðir, 8. jan. 1823 ..... 2744—2745
Lög um hæstarétt, nr. 112, 18. maí 1935 2745—2754
Norsku lög Kristjáns 5, 15. apríl 1687.
I. bók, 6. kap. Um málskot ..... 2754—2755
I. bók, 9. kap. Hverjir megi sækja dómþing fyrir sjálfa sig og aðra 2755
Tilskipun um lögleiðing nokkurra lagaboða á Íslandi, sem út komu fyrir Danmörku árið 1827, 21. des. 1831 2755
Lög um stefnur til æðri dóms í skiptamálum, nr. 19, 2. okt. 1895 ..... 2755—2756
Opið bréf (frá kansellíinu) um birting á stefnum fyrir stroknum föngum, 15. des. 1820 .. 2756

II. ALDURSRÖÐ LAGANNA

* framan við lög merkir, að þau eru felld inn í texta annarra laga.

1275, Kristinréttur Árna biskups Þorlákssonar, kap. 11 og 12 ..... 751— 752

1281, Jónsbók.

— Mannhelgi. Kap. 8. Um óðs manns víg ok hversu skal með hann fara 2217

— — Kap. 13. Um váðaverk. 2217

— Kvennagiptingar. Kap. 12 (Et. 18). Um arfsísetning ok skuldalykning. 2218

— — Kap. 23 (Frfb. 1.) 2218

— — Kap. 30 (Frfb. 8.) Um arfván ok arfsöl 2218

— Landsleigubálkr. Kap. 6. Ef leiguliði er beittr ok hver tré hann á 1427

— — Kap. 16. Um landamerki ok hirðis rismál ok um beit 1427

— — Kap. 17. Um lögfesting, hver rétt er ..... 1427—1428

— — Kap. 19. Um merkibjörk ok skógarspell 1428

— — Kap. 20. Um skógarskipti ok áverka 1428

— — Kap. 21. Um skóg á annars jörðu ..... 1428—1429

— — Kap. 22. Um engi á annars jörðu ..... 1429—1430

— — Kap. 23. Um löggarð um hey á annars jörðu 1430

— — Kap. 24. Um viðar vöxt í engi manns á annars jörðu ..... 1430—1431

— — Kap. 25. Ef hey rekr á annars jörðu 1431

— — Kap. 29. Um elds ábyrgð 1431

— — Kap. 32. Ef löggarðr er brotinn ok um löggrind ok þjóðveg 1431

— — Kap. 33. Um laga innsetning á fénaði ok usla 1432

— — Kap. 34. Um búsútlausn ok búmissu 1432

— — Kap. 36. Um hestaat ok taglskurð 1432

— — Kap. 38. Um virðing á hrossi ok meðferð ..... 1432—1433

— — Kap. 39. Um áverka á fénaði ok dráp 1433

— — Kap. 42, Um sætraferð ok gerð 1433

— — Kap. 43. Um sætraferð hver vera skal 1433

1281, — — Kap. 46. Um geldfjárrekstr til afréttar 1433

— — Kap. 47. Um mark á fénaði 1433—1434

— — Kap. 48. Hverr mark á at hafa ef II eigu eitt saman ..... 1434—1435

— — Kap. 49. Um lögréttir á haust ok fjallgöngur 1435

— — Kap. 52. Ef menn vitu eigi, hvárt eru almenningar eða afréttir 1435

— — Kap. 53. Um afréttarfé, ef þat gengr í heimaland 1435

— — Kap. 57. Um merkta fugla ok úmerkta ..... 1435—1436

— — Kap. 58. Hvat veiða má á annars manns jörðu 1436

— Rekabálkr. Kap. 1. 2125

— — Kap. 2. Um viðreka ok veiði fyrir utan netlög ..... 2125—2126

— — Kap. 3. Um festing á hval .. 2126—2127

— — Kap. 4. Um skot, ef þat finnst í hval, ok ef leynt er skotinu 2127—2128

— — Kap. 5. Um skotmannshlut, hversu fara skal 2128

— — Kap. 6. Um fiskhelgi ok ábyrgð á flutningarhval ..... 2128—2129

— — Kap. 7. Um flutningarhval ok griðmenn finna 2129

— — Kap. 8. Um rangfluttan hval ok ef í fiskhelgi er ..... 2129—2130

— — Kap. 9. Um selveiðar ok skot þat, er eigi er þingborit 2130

— — Kap. 11. Um almenningshval, ef fluttr er, hverir eigu 2131

— Kaupabálkr. Kap. 1 2218

— — Kap. 2. Hverir vitni megu bera ok verjast kröfu 2218

— — Kap. 4. Um vitafé ok skuldaluktning 2218

— — Kap. 14. Um kaupfox, ef maðr selr einn grip tveimr mönnum senn ..... 2218—2219

— — Kap. 16. Um ábyrgð á leigufénaði manna 1436

— — Kap. 17. Um fúlgufé ok handvömm manna 1437

1281, — — Kap. 20. Ef menn tveir eða fleiri eigu einn grip saman ..... 2347—2348
— — Kap. 21. Hversu vitafé er ok ábyrgð á láni 2219
— — Kap. 23. Um skuldskeytingar ok umboð 2219
— Farmannalög. Kap. 28. Um skips lán eða hross 2219
— Þjófabálkr. Kap. 14. Um fund, ef maðr finnr fémætt 2348
— — Kap. 15. Um ábyrgð á geymslufé 2219
— — Kap. 16. Um ábyrgð á láni ok ef II eigu I grip 2220
1294, 2. júlí. Réttarbót Eiríks konungs 1437—1438
Um **1300.** Alþingisdómur um rekamark 2131
1607, 2. júlí. Kirkjuordinantia Kristjáns 4., hin norska ..... 754— 755
1621, 16. febr. Kgs.br. um aldur presta 755
1629, 1. júlí. Alþingissamþykkt um prestsmötu 778
1646, 10. des. Kgs.br. um legorð presta .. 785— 786
1672, 4. des. Tsk. um lækna og lyfsala 1017—1018
1683, 15. apríl. Dönsku lög Kristjáns 5., II. bók, 2. og 11. kap. 786
1687, 15. apríl. Norsku lög Kristjáns 5.
— I. bók. 6. kap. Um málsskot .. 2754—2755
— — 9. kap. Hverjir megi sækja dómþing fyrir sjálfa sig og aðra 2756
— — 22. kap. Um sektir, aðför eftir dómum o. fl. ..... 2574—2575
— VI. bók. 14 .kap. Um ofríki og hervirki 2575
1693, 19. des. Tsk. um uppboðsþing í Danmörku og Noregi ..... 2609—2610
1700, 10. apríl. Tsk. um breytingu almanaksins á Íslandi og í Færeyjum 1272
— 1. júlí. Alþingissamþykkt um almanaksbreytinguna ..... 1272—1273
1708, 11. maí. Kgs.br. (til stiftamtm.) um ráðstafanir gegn prestum þeim, er láta prestsetrin falla og níðast niður 788
1720, 18. marz. Kammerréttarskipun .. 2573—2574
1736, 13. jan. For. áhrærandi uppvaxandi ungdómsins confirmation og staðfestingu í hans skírnarnáð ..... 766— 769
1738, 9. maí. Kgs.br. (til biskupanna í Danmörku og Noregi) um legorð andlegrar stéttar manna ..... 786— 787
1740, 6. maí. Kgs.br. (til stiftamtmanns) um portionsreikninga bændakirkna 808
— 7. okt. Kgs.br. um afsetta presta 787
1744, 29. maí. For. áhrærandi ungdómsins catechisation á Íslandi 753
— s. d. Kgs.br. (til bisk.) um confirmation ..... 769— 770
— s. d. Tsk. um tilhlýðilegt helgihald sabbatsins og annarra helgra daga á Íslandi ..... 796— 797
1746, 27. maí. Tsk. um húsvitjanir ..... 773— 774
— 1. júlí. Erindisbréf handa biskupum 748— 751
1747, 19. maí. Kgs.br. um gegnumdregnar bækur kirkna ..... 809— 810
1749, 5. apríl. Kgs.br. (til biskups) er löggildir máldagabók Gísla biskups Jónssonar ..... 805— 806
1751, 5. marz. Kgs.br. (til stiftamtm. og bisk.) um eigandaskipti að bændakirkjum ..... 807— 808
1756, 27. febr. Kgs.br. (til stiftamtm.) um uppreist presta, er vikið hefir verið frá embætti 787
1758, 28. febr. Kgs.br. (til stiftamtm. og amtm.) um fiskiútveg á Íslandi 1650—1651
1759, 25. maí. Tsk. um ferminguna ..... 770— 772
1764, júlí. Prestastefnusamþykkt um sjúkravitjanir presta og aukatekjur 774
1768, 15. jan. Op. br. um það, hvernig farið skal með arf, sem afbrotamanni tæmist, meðan hann er að taka út hegningarvinnu 2483
1771, 3. apríl. Tsk. um erindi til stjórnarinnar, áritun á þau o. fl. ..... 198— 200
— 27. júlí. Tsk. um heimaskírn barna 766
1778, 4. maí. Op. bréf um rekatilkall á Íslandi 2131
1779, 23. júní. Kgs.br. (til stiftamtm.) um landshlut af flutningshvölum á Íslandi 2131
1786, 30. júní. Kgs.br. um sölu kirkjueigna 807
1789, 23. jan. Op. bréf kansellísins um afrit skjala, sem send eru til staðfestingar 200
— 24. júlí. Tsk. um ráðstafanir til viðurhalds á eignum kirkna og prestakalla á Íslandi, og því, sem þeim fylgir ..... 806— 807
1792, 13. jan. Tsk. um aðför eftir áfrýjuðum dómum 2591
— 14. sept. Tsk. um aðför eftir dómum, er leggja fyrir fyllingar- eða synjunareið ..... 2590—2591
— 28. des. Tsk. um samningu umsókna og kærubréfa o. fl. 200
1793, 30. jan. Tsk. um gjaldheimtu og reikningsskil í Danmörku 238
— 21. júní. Tsk. um takmörkin milli lögsagna hinna einstöku uppboðshaldara og skiptaráðenda 2627
— 19. júlí. Tsk. um vitnisburð málflutningsmanna 2571
1795, 10. apríl. Op. bréf kansellísins um það, hvers gæta skal til að tryggja fjármuni opinberra stofnana ..... 236— 238
1796, 11. marz. Kgs.br. (til Skálholtsbisk.) um prestsverk prófasta innna prófastsdæmis ..... 753— 754
1797, 5. maí. Op. br. um vottorð úr kirkjubókum í sakamálum 2562
— 16. sept. Kans.br. (til stiftamtmanns) um lyfjasölu ..... 1018—1019
1798, 9. febr. Tsk. um áritun afborgana á skuldabréf 2236
1811, 8. júní. Op. br. (frá kans.) um meðferð á fundnu fé í kaupstöðum 2375
1812, 5. des. Op. br. kans. um fundið fé í sveit-

um 2375
1814, 3. marz. Kgs.úrsk. um heimild kansellísins til að staðfesta prófentugerninga 2308
1817, 16. júlí. Tsk. áhrærandi árlega kapitulstaxta á Íslandi 229
1819, 4. ágúst. Tsk. um skyldu manna til að bjarga mönnum, sem sýnast dauðir ..... 1250—1251
— 16. nóv. Kans. umburðarbr. um aðför eftir sátt hjá gjaldheimtumönnum konungs 2659
1820, 15. des. Op. br. (frá kans.) um birtingu á stefnum fyrir stroknum föngum.... 2756
1821, 25. apríl. Kgs.úrsk. um réttindi ræðismanna annarra ríkja 99
— 19. des. Tsk. um forgöngurétt ómyndugra o. fl. ..... 2658—2659
1823, 3. jan. Kgs.br. um sektavald amtmanna 198
— 8. jan. Op. br. um testamenti og notarialaðgerðir ..... 2744—2745
— 17. maí. Kans.br. um tilkynningu um andlát eða gjaldþrot skuldunauta hins opinbera o. fl. ..... 2659—2660
1827, 23. marz. Tsk. um vald biskupa til að veita undanþágur frá fermingartilskipunum ..... 772— 773
— 23. nóv. Op. br. um meðöl til að frama innlausn veitingarbréfa frá stjórnarráðunum ..... 564— 565
1828, 28. okt. Kans.br. um tilhögun á kirkjuhurðum 810
1829, 21. maí. Op. br. um innheimtu eftirgjalds af jarðeignum landssjóðs 2598
1831, 21. des. Tsk. um lögleiðing nokkurra lagaboða á Íslandi, sem út komu fyrir Danmörku árið 1827 2755
1834, 5. ágúst. Kgs.úrsk. um réttindi útlendra ræðismanna ..... 99— 100
1836, 28. des. Op. br., innihaldandi nákvæmari ákvarðanir með tilliti til tilskipananna um þá íslenzku kauphöndlun og skipaferðir 1685
1842, 14. des. Op. br. viðvíkjandi fullgilding Seyðisfjarðar í Íslands norður- og austuramti, svo og Portlands eður Dyrhóla í Íslands suðuramti, til að vera kaupskaparpláz 1685
1846, 23. des. Op. br. um skipun tveggja kauptúnastæða á Íslandi, við Þórshöfn í norð-austuramtinu og á Borðeyri við Hrútafjörð í vesturamtinu 1685
1847, 6. jan. Tsk. um fardaga presta á Íslandi og um réttindi þau, er prestur sá, sem frá brauði fer, eður erfingjar hans og einkum ekkjan eiga heimting á 780
— 27. jan. Tsk., er nákvæmar tiltekur það sem fyrir er mælt í reglugerð fyrir Ísland 17. júlí 1782, um tekjur presta og kirkna o. fl. 779
1847, 10. febr. Op. br. um nokkrar ákvarðanir þeim til trausts er þinggjaldi eiga að lúka 402
1849, 20. júní. Tsk. um veiði á Íslandi .. 2073—2077
1854, 15. apríl. L. um siglingar og verzlun á Íslandi ..... 1693—1694
1855, 9. maí. Tsk., sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, l. 3. jan. 1851, um prentfrelsi ..... 2483—2486
— 31. maí. Tsk., sem lögleiðir á Íslandi l. 5. jan. 1851, um eftirlaun ..... 176— 180
— s. d. Op. br., sem lögleiðir á Íslandi með nokkrum breytingum, l. 5. jan. 1851, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag ..... 183— 185
1857, 6. jan. Op. br. um að stofna byggingarnefnd á verzlunarstaðnum Akureyri ..... 1358—1361
1861, 4. jan. Op. br. er lögleiðir á Íslandi með breytingum l. 30. nóv. 1857, um innkallanir í búum 2651
1863, 19. jan. Op. br. um löggilding þriggja verzlunarstaða á Íslandi ..... 1685—1686
1864, 23. des. Kgs.úrsk. um að dómsmálastjórnin skuli hafa vald til að útkljá nokkur mál..... 198
1866, 26. jan. Op. br. um að stofna byggingarnefnd í kaupstaðnum Ísafirði 1369—1371
1867, 22. marz. Op. br. um löggilding verzlunarstaðar á Borgarnesi við Brákarpoll í Mýrasýslu í vesturumdæminu á Íslandi 1686
1868, 17. apríl. L. um að útlendum skipum verði gefinn kostur á að flytja vörur hafna á milli á Íslandi og milli Íslands og Danmerkur 1969
1869, 11. des. Tsk. handa Íslandi um eftirmyndan ljósmynda ..... 2420—2421
— s. d. Op. br. handa Íslandi, er nákvæmar ákveður um innheimtu á kröfum með forgangsrétti hjá þeim mönnum, sem hafa látið aðra fá sjálfsvörzluveð í lausafé sínu ..... 2660—2661
1870, 10. febr. Augl. fyrir Ísland um tilkynningu um einkarétt til að eftirmynda ljósmyndir ..... 2421—2422
— 12. marz. Op. br. handa Íslandi um, að þeir, sem senda inn bænarskrár og kæruskjöl, geti fengið álitsskjölin um málið 200
1871, 4. marz. Tsk. um byggingu hegningarhúss og fangelsa á Íslandi m. fl. 2481—2482
1872, 12. febr. Tsk. fyrir Ísland um síldar- og upsaveiði með nót ..... 1652—1654
— 20. apríl. Tsk. um bæjarstjórn í kaupstaðnum Reykjavík ..... 1333—1337
1873, 23. maí. Peningalög ..... 212— 215
1875, nr. **21,** 15. okt. L. um löggildingu verzlunarstaðar við Blönduós í Húnavatnssýslu 1686

1876, nr. **3,** 14. jan. L. um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, sem flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur .... 1264—1269
1877, nr. **13,** 24. ágúst. L. um löggilding verzlunarstaðar í Þorlákshöfn í Árnessýslu 1686
— nr. **14,** s. d. L. um verzlun á Geirseyri við Patreksfjörð 1686
— nr. **29,** 14. des. L. um að selja kornvörur og kol eftir vigt ..... 1726—1727
— nr. **31,** s. d. L. um að skipta Þingeyjarsýslu og Skaftafellssýslu, hvorri um sig, í tvö sýslufélög 1314
1878, nr. **3,** 12. apríl. L. um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl. ..... 2628—2650
1879, nr. **14,** 15. sept. L. um löggiltan verzlunarstað við Jökulsá á Sólheimasandi 1686
— nr. **26,** 24. okt. L. um kauptún við Kópaskersvog í Norður-Þingeyjarsýslu.... 1686
— nr. **27,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hornafjarðarós í Austur-Skaftafellssýslu 1686
1880, nr. **4,** 27. febr. L. um eftirlaun presta ..... 780— 782
1881, nr. **17,** 4. nóv. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hesteyri við Hesteyrarfjörð innan Ísafjarðarsýslu 1686
— nr. **18,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Kolbeinsárós í Skagafirði 1686
1882, nr. **9,** 12. maí. Lög um leysing á sóknarbandi ..... 812— 813
1883, nr. **22,** 8. okt. L. um bæjarstjórn á Akureyri ..... 1354—1357
— nr. **30,** s. d. L. um löggilding nýrra verzlunarstaða 1686
1884, nr. **1,** 12. jan. L. um bygging, ábúð og úttekt jarða ..... 1438—1446
— nr. **13,** 3. okt. L. um eftirlaun prestsekkna ..... 784— 785
1885, nr. **29,** 16. des. L. um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar 2591—2598
1886, nr. **4,** 19. febr. L. um utanþjóðkirkjumenn ..... 813— 814
1887, nr. **18,** 4. nóv. L. um veð ..... 2375—2377
— nr. **19,** s. d. L. um aðför ..... 2575—2587
— nr. **27,** 2. des. L. um að skipta Barðastrandarsýslu í tvö sýslufélög.. 1314—1315
— nr. **29,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Vík í Vestur-Skaftafellssýslu 1687
— nr. **30,** s. d. L. um stækkun verzlunarstaðarins á Eskifirði 1685
1888, nr. **2,** 10. febr. L. um Söfnunarsjóð Íslands ..... 348— 355
— nr. **6,** 19. júní. L. um bátfiski á fjörðum 1643
1890, nr. **1,** 3. jan. L. um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina ..... 1227—1229
— nr. **3,** 3. jan. L. um löggilding verzlunarstaðar að Arngerðareyri við Ísafjarðardjúp 1687
— nr. **4,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Hólmavík í Steingrímsfirði 1687
1890, nr. **5,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Stapa í Snæfellsnessýslu .. 1687
— nr. **6,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Búðareyri við Reyðarfjörð .. 1687
— nr. **7,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Múlahöfn við Héraðsflóa 1687
— nr. **20,** 22. nóv. L. um innheimtu og meðferð á kirkjufé ..... 803— 804
— nr. **21,** s. d. Viðaukalög við l. nr. 5, 27. febr. 1880, um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda ..... 804— 805
1891, nr. **14,** 18. sept. L. um viðauka við l. 14. jan. 1876, um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur .... 1269—1270
— nr. **29,** 11. des. Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar í Keflavík 1421
— nr. **35,** s. d. L. um aðfluttar ósútaðar húðir 1749
1892, nr. **4,** 15. jan. L. um löggilding verzlunarstaðar 1687
— nr. **5,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Haukadal í Dýrafirði.... 1687
1893, nr. **39,** 24. nóv. Lög um löggilding verzlunarstaðar að Hlaðsbót í Arnarfirði 1687
— nr. **41,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Búðum í Fáskrúðsfirði 1687
— nr. **42,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Vogavík 1687
1894, nr. **5,** 23. febr. L. um að leggja jarðirnar Laugarnes og Klepp í Seltjarnarneshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Reykjavíkur 1337
— nr. **11,** 13. apríl. L. um samþykktir til að friða skóg og mel ..... 1535—1536
— n. **12,** s. d. Samþykktarlög um verndun Safamýrar í Rangárvallasýslu.. 1540—1541
— nr. **14,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Svalbarðseyri 1687
1895, nr. **3,** 15. febr. L. um auðkenni á eitruðum rjúpum 2084
— nr. **6,** s. d. L. til að gera samþykktir um hindrun sandfoks og um sandgræðslu ..... 1539—1540
— nr. **7,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Hrafneyri við Hvalfjörð .. 1687
— nr. **8,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Stakkhamri í Miklaholtshreppi 1687
— nr. **9,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Kirkjubólshöfn í Stöðvarfirði 1687
— nr. **10,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Seleyri við Borgarfjörð .. 1687
— nr. **19,** 2. okt. L. um stefnur til æðri dóms í skiptamálum ..... 2755—2756
— nr. **29,** 8. nóv. L. um hagfræðiskýrslur ..... 202— 203
— nr. **34,** 13. des. L. um stækkun lögsagnarumdæmis og bæjarfélags Akureyr-

arkaupstaðar 1358
1895, *nr. **36,** s. d. L. um breyting á 2. gr. l. nr. 13, frá 3. okt. 1884 785
— nr. **39,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði 1688
— nr. **40,** s .d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Hvammstanga (austanvert við Miðfjörð í Húnavatnssýslu) 1688
— nr. **41,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Salthólmavík hjá Tjaldanesi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu .. 1688
— nr. **42,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Skálavík við Berufjörð í Suður-Múlasýslu 1688
1896, nr. **3,** 6. marz. L. um að skipta Ísafjarðarsýslu í tvö sýslufélög 1315
— nr. **9,** 1. apríl. L. um viðauka við og breyting á lögum 14. jan. 1876, um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur ..... 1270—1271
1897, nr. **14,** 6. nóv. L. um að stofna byggingarnefnd í Seyðisfjarðarkaupstað 1378—1380
— nr. **33,** 18. des. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar á Eskifirði 1685
— nr. **35,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Grafarnesi við Grundarfjörð 1688
— nr. **36,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Firði í Múlahreppi í Barðastrandarsýslu 1688
— nr. **37,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Haganesvík í Fljótum 1688
— nr. **38,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hjalteyri við Eyjafjörð 1688
— nr. **39,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar hjá Hallgeirsey í Rangárvallasýslu 1688
1898, nr. **2,** 4. febr. L. um útbúnað og ársútgjöld spítala handa holdsveikum mönnum 986
— nr. **3,** s. d. L. um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala ..... 986— 988
1899, nr. **13,** 9. sept. L. um dag- og næturbendingar á íslenzkum skipum í sjávarháska og um ráðstafanir, er skip rekast á 1913
— nr. **20,** 22. sept. L. um afhending lóðar til vitabyggingar o. fl. ..... 1952—1953
— nr. **36,** 5. des. L. um löggilding verzlunarstaðar að Suðureyrarmölum í Ísafjarðarsýslu 1688
— nr. **37,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Norðurfjörð í Strandasýslu 1688
1900, nr. **1,** 12. jan. L. um stofnun veðdeildar í landsbankanum í Reykjavík .... 263— 266
— nr. **3,** s. d. L. um fjármál hjóna 2184—2191
1901, nr. **18,** 13. sept. L. um manntal í Reykjavík ..... 1353—1354
— nr. **20,** s. d. L. fyrir Ísland um tilhögun á löggæzlu við fiskiveiðar í Norðursjónum 1648
1901, nr. **23,** s. d. L. um forgangsrétt veðhafa fyrir vöxtum 2378
— nr. **45,** 8. nóv. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hjallasandi í Neshreppi utan Ennis innan Snæfellsness- og Hnappadalssýslu 1688
— nr. **46,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Sandgerðisvík í Gullbringusýslu 1688
— nr. **53,** 20. des. L. um viðauka við tsk. fyrir Ísland 12. febr. 1872, um síldar- og upsaveiði með nót ..... 1654—1655
1902, nr. **3,** 14. febr. L. um heimild til að banna innflutning ósútaðra skinna og húða 1749
— nr. **28,** 25. sept. L. um síldarnætur .. 1676
— *nr. **29,** s. d. L. um breyting á l. fyrir Ísland, 13. sept. 1901, um tilhögun á löggæzlu við fiskiveiðar í Norðursjónum 1648
— nr. **30,** s. d. Viðaukalög við l. 12. jan. 1900 um stofnun veðdeildar í landsbankanum í Reykjavík ..... 266— 267
— nr. **37,** 6. nóv. L. um að selja salt eftir vigt 1727
— nr. **41,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Flatey á Skjálfanda 1688
— nr. **42,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Járngerðarstaðavík í Grindavík 1688
— nr. **43,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Óshöfn við Héraðsflóa .. 1688
1903, nr. **13,** 28. ágúst. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar í Reykjavík 1340
— nr. **17,** 3. okt. L. um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands 34
— nr. **20,** s. d. L. um viðauka við lög 8. nóv. 1895, um hagfræðiskýrslur 203— 204
— nr. **22,** s. d. L. um að skipta Kjósar- og Gullbringusýslu í tvö sýslufélög .. 1315
— nr. **35,** 23. okt. Heimildarlög um áfangastaði 1084
— nr. **42,** 13. nóv. L. um verzlanaskrár, firmu og prókúruumboð ..... 2405—2412
— nr. **43,** s. d. L. um vörumerki .... 2412—2417
— nr. **49,** 27. nóv. L. um eftirlit með mannflutningum til útlanda ..... 1271—1272
— nr. **54,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Selvík í Skagafjarðarsýslu 1689
— nr. **55,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Kálfshamarsvík í Vindhælishreppi í Húnavatnssýslu 1689
— nr. **56,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Bolungarvík í Hólshreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu 1689
— nr. **57,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Grenivík við Eyjafjörð .. 1689
— nr. **58,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Ökrum í Hraunhreppi í Mýrasýslu 1689

1903, nr. **59,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Heiði á Langanesi í Norður-Þingeyjarsýslu 1689
— nr. **60,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Óspakseyri við Bitrufjörð í Strandasýslu 1689
1904, nr. **2,** 4. marz. L. um ábyrgð ráðherra Íslands ..... 26— 28
— nr. **4,** s. d. L. um eftirlaun ..... 180— 183
— nr. **5,** s. d. L. um skyldu embættismanna til að safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri 183
— nr. **6,** s. d. L. um breyting á l. nr. 4, 19. febr. 1886, um utanþjóðkirkjumenn ..... 814— 815
— nr. **12,** 23. ágúst. Tsk. um hvernig gegna skuli embættisstörfum amtmanna, stiftsyfirvalda og landfógeta á Íslandi, þegar þessi embætti verða lögð niður ..... 197— 198
1905, nr. **11,** 20. okt. L. um landsdóm .... 28— 32
— nr. **13,** s. d. L. um rithöfundarétt og prentréttt ..... 2385—2393
— nr. **14,** s. d. L. um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda ..... 2230—2236
— nr. **19,** s. d. L. um byggingarsamþykktir ..... 1323—1326
— nr. **23,** s. d. L. um breyting á opnu bréfi 26. jan. 1866, um byggingarnefnd á Ísafirði 1371
— nr. **24,** s. d. L. um heimild til lóðarsölu fyrir Ísafjarðarkaupstað ..... 1371—1372
— nr. **27,** s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út nýjan flokk (seríu) bankavaxtabréfa .. 267— 268
— nr. **28,** s. d. L. um viðauka við opið bréf 31. maí 1855, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag 185— 186
— nr. **29,** s. d. L. um stofnun byggingarsjóðs og bygging opinberra bygginga ..... 239— 240
— nr. **35,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1689
nr. **39,** s. d. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar á Búðareyri við Reyðarfjörð 1687
— nr. **46,** 10. nóv. L. um hefð ..... 2373—2374
— nr. **51,** s. d. L. um heimild fyrir Íslandsbanka til að gefa út bankavaxtabréf, sem hljóða upp á handhafa .... 299— 301
— nr. **55,** s. d. L. um breyting á opnu bréfi, 6. jan. 1857, um að stofna byggingarnefnd á Akureyri ..... 1361—1362
— nr. **61,** s. d. L. um ákvörðun verzlunarlóða ..... 1692—1693
1907, nr. **22,** 16. nóv. L. um umsjón og fjárhald kirkna ..... 802—803
— nr. **27,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Bakkabót við Arnarfjörð.. 1689
— nr. **33,** s. d. L. um metramæli og vog ..... 1706—1708
1907, nr. **35,** s. d. L. um ákvörðun tímans .. 1274
— nr. **36,** s. d. L. um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda ..... 798— 801
— nr. **40,** s. d. L. um verndun fornmenja ..... 938— 945
— nr. **46,** s. d. L. um laun sóknarpresta ..... 774— 777
— nr. **47,** s. d. L. um laun prófasta 753
— nr. **48,** s. d. L. um ellistyrk presta og eftirlaun ..... 782— 783
— nr. **49,** s. d. L. um skyldu presta til að kaupa ekkjum sínum lífeyri .... 783— 784
— nr. **53,** s. d. L. um tollvörugeymslu og tollgreiðslufrest ..... 552— 554
— nr. **60,** s. d. L. um lausamenn, húsmenn og þurrabúðarmenn ..... 2305—2308
— *nr. **64,** s. d. L. um breyting á l. um manntal í Reykjavík, nr. 18, 13. sept. 1901 1353
— nr. **65,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Kirkjuvogi í Hafnahreppi í Gullbringusýslu 1689
— nr. **66,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Bæ á Höfðaströnd í Skagafjarðarsýslu 1689
— nr. **67,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Tjaldanesi í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu 1689
— nr. **68,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Kalmansárósi við Hvalfjörð í Borgarfjarðarsýslu 1689
— nr. **69,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu 1689
— nr. **70,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Króksfjarðarnesi í Geiradalshreppi 1690
— nr. **71,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Eysteinseyri við Tálknafjörð 1690
— nr. **72,** s. d. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar og hafnarinnar í Keflavík .. 1421
— nr. **77,** s. d. L. um að skipta Húnavatnssýslu í tvö sýslufélög 1315
— nr. **78,** s. d. L. um farandsala og umboðssala ..... 1684—1685
— nr. **82,** s. d. L. um heimild fyrir Landsbankann í Reykjavík til að gefa út bankaskuldabréf 262
— nr. **83,** s. d. L. um viðauka við l. um bæjarstjórn í Akureyrarkaupstað, 8. okt. 1883 ..... 1357—1358
1909, nr. **13,** 9. júlí. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa ..... 268— 269
— nr. **28,** s. d. L. um að leggja jörðina Naust í Hrafnagilshreppi í Eyjafjarðarsýslu undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrarkaupstaðar 1358
— nr. **31,** s. d. L. um eignarnámsheimild

fyrir bæjarstjórn Ísafjarðarkaupstaðar á lóð undir skólabygging 1372
1909, nr. **36,** 30. júlí. L. um laun háskólakennara 830
— nr. **38,** s. d. L. um vígslubiskupa 751
— *nr. **39,** s. d. L. um breyting á 26. gr. 1. lið í lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, um laun sóknarpresta 777
— nr. **45,** s. d. L. um námskeið verzlunarmanna ..... 1694—1695
— nr. **47,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1690
— nr. **48,** s. d. L. um löggilding Dalvíkur 1690
— nr. **50,** s. d. Námulög ..... 2132—2139
— nr. **57,** s. d. L. um breyting á l. nr. 3, 4. febr. 1898, um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala 988
1911, nr. **17,** 11. júlí. L. um vitagjald .... 401— 402
— nr. **21,** s. d. L. um breyting á 3. gr. laga nr. 13, 9. júlí 1909, um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa ..... 269— 270
— nr. **23,** s. d. L. um vita, sjómerki o. fl. ....1950—1952
— nr. **32,** s. d. L. um úrskurðarvald sáttanefnda 2627
— nr. **36,** s. d. L. um forgangsrétt kandídata frá háskóla Íslands til embætta ..... 165— 166
— nr. **37,** s. d. L. um rétt kvenna til embættisnáms, námstyrks og embætta 166— 167
— nr. **42,** s. d. L. um gjöld til holræsa og gangstétta í Reykjavík o. fl. .. 1351—1353
— nr. **44,** s. d. L. um samþykktir um heyforðabúr ..... 1580—1581
— nr. **47,** s. d. L. um verzlunarlóðina í Vestmannaeyjum 1391
— nr. **48,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1690
1912, *nr. **11,** 22. okt. L. um breyting á lögum 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt 2385
— nr. **17,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1690
— nr. **18,** s. d. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar á Flateyri við Önundarfjörð 1685
— nr. **21,** s. d. L. um sölu á eggjum eftir þyngd 1726
— nr. **23,** s. d. L. um samþykktir um mótak ..... 2139—2140
1913, nr. **24,** 20. okt. L. um hagstofu Íslands ..... 201— 202
— nr. **30,** s. d. L. um umboð þjóðjarða .. 243
— nr. **39,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða í Karlseyjarvík við Reykhóla og Hagabót í Barðastrandarsýslu 1690
— nr. **42,** 10. nóv. L. um mannskaðaskýrslur og rannsókn á fundnum líkum ..... 1251—1253
1913, nr. **49,** s. d. L. um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju .. 1372
— nr. **51,** s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út fjórða flokk (seríu) bankavaxtabréfa .. 270— 274
— nr. **53,** s. d. L. um strandferðir .. 1106—1107
— nr. **54,** s. d. L. um samþykktir um eftirlit úr landi með fiskiveiðum í landhelgi ..... 1648—1649
— nr. **55,** s. d. L. um stofnun landhelgissjóðs Íslands 240
— nr. **62,** 22. nóv. L. um ábyrgðarfélög ..... 2297—2298
1914, nr. **17,** 2. nóv. L. um sjóvátrygging ..... 1661—1669
— nr. **23,** s. d. L. um friðun héra 2084
— *nr. **30,** s. d. L. um breytingar á lögum nr. 11, 20. okt. 1905, um landsdóm 30, 31, 32
— nr. **32,** s. d. L. um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalþýðendur ..... 2570—2571
— nr. **35,** s. d. L. um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur ..... 1342—1345
— nr. **39,** s. d. L. um beitutekju 1655
— *nr. **41,** s. d. L. um breyting á lögum um strandferðir frá 10. nóv. 1913 .. 1106, 1107
— nr. **42,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Stóra-Fjarðarhorni við Kollafjörð í Strandasýslu 1690
— *nr. **49,** 30. nóv. L. um breyting á tsk. 20. apr. 1872, um bæjarstjórn í kaupstaðnum Reykjavík 1333, 1334
— nr. **56,** s. d. Siglingalög ..... 1781—1834
1915, nr. **3,** 19. júní. L. um breyting á lögum um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, nr. 17, frá 3. okt. 1903 34
— nr. **31,** 3. nóv. L. um viðauka við 1. gr. l. nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undangengins dóms eða sáttar 2598
— nr. **32,** s. d. L. um veitingu prestakalla ..... 755— 759
— nr. **33,** s. d. L. um verkfall opinberra starfsmanna ..... 196— 197
— nr. **34,** s. d. L. um dýraverndun 2486
— nr. **38,** s. d. L. um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík ..... 823— 824
— nr. **39,** s. d. L. um þjóðskjalasafn Íslands 933
— nr. **41,** s. d. L. um líkbrennslu .... 824— 825
— nr. **58,** s. d. L. um mælingar á túnum og matjurtagörðum ..... 1517—1518
— nr. **60,** s. d. L. um löggilta vigtarmenn 1721
— *nr. **68,** s. d. L. um breyting á l. nr. 55, 10. nóv. 1913, um stofnun Landhelgis-

sjóðs Íslands 240
1915, nr. **69,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Höfn í Sléttuhreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu 1690
1917, nr. **1,** 2. jan. L. um breyting á l. nr. 17, 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands 34
— nr. **2,** 18. jan. L. um bann við sölu og leigu skipa úr landi 1969
— nr. **8,** 16. febr. L. um heimild handa ráðuneyti Íslands til ákvörðunar sérstaks tímareiknings 1274
— nr. **11,** 16. marz. L. um þyngd bakarabrauða 1727
— nr. **23,** 12. sept. L. um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl. ..... 1982—1983
— nr. **34,** 26. okt. L. um stofnun dósentsembættis í læknadeild Háskóla Íslands 831
— *nr. **44,** s. d. L. um breyting á l. nr. 49, 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju .. 1372
— *nr. **50,** s. d. L. um breyting á l. nr. 39, 13. des. 1895, um löggilding verzlunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði 1688
— *nr. **57,** s. d. L. um breyting á l. nr. 18, 13. sept. 1901, um manntal í Reykjavík 1353
— nr. **61,** 14. nóv. L. um framkvæmd eignarnáms ..... 2370—2372
— *nr. **65,** s. d. L. um breyting á l. nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og l. nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum 1354, 1355, 1356, 1357
— nr. **66,** s. d. L. um gjöld til holræsa og gangstétta á Akureyri ..... 1364—1365
— nr. **67,** s. d. Lög um bæjarstjórn Ísafjarðar ..... 1365—1369
— nr. **68,** s. d. L. um áveitu á Flóann ..... 1541—1547
— nr. **73,** s. d. L. um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs ..... 1581—1583
— nr. **75,** s. d. L. um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl. ..... 1326—1327
— nr. **77,** s. d. L. um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu .. 1733—1734
— nr. **86,** s. d. L. um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði ..... 1643—1647
1918, nr. **14,** 8. sept. L. um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Stokkseyrarsókn .. 824
— nr. **16,** s. d. Tsk. um meðferð á störfum landsféhirðis 235
— nr. **26,** 22. nóv. L. um bæjarstjórn Vestmannaeyja ..... 1387—1390
— nr. **27,** s. d. L. um hafnsögu í Reykjavík ..... 1348—1349
— nr. **28,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu 1690
1918, *nr. **29,** s. d. L. um breyting á l. nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á l. nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og l. nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum 1356
— nr. **30,** s. d. L. um bæjarstjórn á Siglufirði ..... 1392—1393
— nr. **31,** s. d. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar á Ólafsfirði 1412
— nr. **32,** s. d. L. um mjólkursölu á Ísafirði ..... 1374—1375
— nr. **34,** s. d. L. um skemmtanaskatt 407
1919, *nr. **19,** 1. okt. L. um breyting á 1. gr. l. nr. 36, 30. júlí 1909, um laun háskólakennara 830
— *nr. **29,** 28. nóv. L. um breyting á 1. gr. l. um vitagjald frá 11. júlí 1911 401— 402
— *nr. **37,** s. d. L. um breyting á l. nr. 1, 2. jan. 1917 34
— nr. **38,** s. d. L. um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi .... 1077—1078
— nr. **41,** s. d. L. um landamerki o. fl. 2357—2362
— nr. **43,** s. d. L. um ákvörðun verzlunarlóðarinnar í Hafnarfjarðarkaupstað.. 1385
— nr. **46,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Syðstabæ í Hrísey 1690
— nr. **48,** s. d. L. um löggiltar reglugerðir sýslunefnda um eyðing refa o. fl. .. 1314
— nr. **49,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Gunnlaugsvík (sunnanmegin Hvammsfjarðar) 1690
— nr. **51,** s. d. L. um takmörk verzlunarlóðarinnar á Sauðárkróki 1417
— nr. **54,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Mýramel (í Dýrafirði) 1691
— nr. **58,** s. d. L. um breytingar á l. nr. 30, 22. nóv. 1918, um bæjarstjórn á Siglufirði ..... 1393—1397
— nr. **61,** s. d. L. um bæjarstjórn á Seyðisfirði ..... 1375—1378
— nr. **63,** s. d. L. um eignarrétt og afnotarétt fasteigna ..... 2348—2350
— *nr. **67,** s. d. L. um breytingu á l. nr. 1, 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina ..... 1228—1229
— *nr. **69,** s. d. L. um breytingar á siglingalögum frá 30. nóv. 1914 1782, 1790, 1791
— nr. **75,** s. d. L. um skipun barnakennara og laun þeirra ..... 871— 873
— nr. **79,** s. d. L. um heimild til löggildingar á fulltrúum bæjarfógeta til þess að gegna eiginlegum dómarastörfum o. fl. 2573
1920, nr. **4,** 18. maí. L. um manntal á Íslandi 207
— nr. **5,** s. d. L. um bann gegn botnvörpuveiðum ..... 1631—1632
— nr. **8,** s. d. L. um heimild handa ríkisstjórninni til að banna flutning til landsins á varningi, sem stjórnin telur stafa sýkingarhættu af 969

1920, nr. **16,** s. d. L. um ráðstafanir á gullforða Íslandsbanka og um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna útflutning á gulli 228
— nr. **17,** s. d. L. um að leggja jarðirnar Kjarna og Hamra í Hrafnagilshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrar 1358
— nr. **18,** s. d. L. um gjöld til holræsa og gangstétta í kaupstöðum öðrum en Reykjavík og Akureyri 1328
— nr. **20,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða í Valþjófsdal í Mosvallahreppi og á Lambeyri við Tálknafjörð 1691
1921, nr. **6,** 31. maí. L. um seðlaútgáfu Íslandsbanka, hlutafjárauka o. fl. 299
— nr. **11,** 27. júní. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka í sínar hendur alla sölu á hrossum til útlanda, svo og útflutning þeirra 1734
— nr. **18,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Suðureyri við Tálknafjörð 1691
— nr. **20,** s. d. L. um eignarnám á vatnsréttindum í Andakílsá o. fl. 2056
— nr. **21,** s. d. L. um biskupskosningu .. 748
— nr. **23,** s. d. L. um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip ..... 1183—1185
— nr. **25,** s. d. L. um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks ..... 836— 838
— nr. **28,** s. d. L. um verzlun með tilbúinn áburð og kjarnfóður ..... 1740—1745
— nr. **30,** s. d. L. um erfðafjárskatt .. 409— 413
— nr. **33,** s. d. L. um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra ..... 873— 875
— nr. **39,** s. d. L. um stofnun og slit hjúskapar ..... 2154—2171
— nr. **51,** s. d. L. um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra ..... 186— 188
— nr. **53,** s. d. L. um hvíldartíma háseta á íslenzkum botnvörpuskipum .... 1657—1658
— nr. **54,** s. d. L. um sölu á prestsmötu ..... 778— 779
— nr. **55,** s. d. L. um skipulag kauptúna og sjávarþorpa ..... 1316—1322
— nr. **57,** s. d. Lög um afstöðu foreldra til skilgetinna barna ..... 2191—2195
— nr. **66,** s. d. L. um fasteignaskatt .. 613— 614
— nr. **68,** s. d. L. um breyting á þeim tíma, er manntalsþing skulu háð .. 2572
— nr. **69,** s. d. L. um hreppskilaþing 1298—1299
— nr. **73,** s. d. L. um heimild handa landsstjórninni til framkvæmda á rannsóknum til undirbúnings virkjunar Sogsfossanna ..... 2050—2051
— nr. **75,** s. d. L. um stimpilgjald .... 565— 574
— nr. **77,** s. d. L. um hlutafélög .... 2330—2345
1922, nr. **12,** 19. júní. Lög um verzlunarskýrslur ..... 1704—1706
— nr. **15,** s. d. L. um ákvörðun verzlunarlóðarinnar í Bolungavík í Hólshreppi 1689
1922, nr. **16,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Kaldrananesi við Bjarnarfjörð 1691
— nr. **23,** s. d. L. um sönnun fyrir dauða manna, sem ætla má að farizt hafi af slysum ..... 2152—2154
— nr. **24,** s. d. Lög um kennslu heyrnar- og málleysingja ..... 870— 871
— *nr. **30,** s. d. L. um breyting á l. nr. 34, 22. nóv. 1918, um skemmtanaskatt 407
— *nr. **31,** s. d. L. um breyting á l. um dýraverndun, 3. nóv. 1915 2486
— nr. **33,** s. d. L. um rétt til fiskiveiða í landhelgi ..... 1627—1630
— nr. **39,** s. d. L. um lausafjárkaup 2241—2255
1923, nr. **3,** 4. apríl. L. um undanþágu frá l. nr. 91, 14. nóv. 1917, um aðflutningsbann á áfengi 2498
— nr. **12,** 20. júní. L. um einkaleyfi 2378—2385
— nr. **14,** s. d. L. um tilbúning og verzlun með opíum o. fl. 1019
— nr. **15,** s. d. Vatnalög ..... 1992—2032
— nr. **20,** s. d. L. um skyldur og réttindi hjóna ..... 2171—2184
— nr. **25,** s. d. L. um berklaveiki í nautpeningi ..... 1604—1605
— nr. **28,** s. d. L. um viðauka við l. nr. 33, 27. júní 1921, um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra 875
— nr. **35,** s. d. L. um breyting á l. nr. 35, 2. nóv. 1914, um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur ..... 1344—1345
— nr. **46,** s. d. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur ..... 1337—1338
1924, nr. **4,** 11. apríl. L. um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot .. 1634
— nr. **7,** 4. júní. L. um gjald af hálfu lyfsala vegna eftirlit smeð lyfjabúðunum o. fl. 574
— nr. **8,** s. d. L. um heimild fyrir bæjarstjórnir og hreppsnefndir til að takmarka eða banna hundahald í kaupstöðum og kauptúnum ..... 1052—1053
— nr. **9,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Hindisvík á Vatnsnesi við Húnaflóa 1691
— *nr. **11,** s. d. L. um breyting á l. nr. 38, 3. nóv. 1915, um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík ..... 823— 824
—nr. **13,** s. d. L. um mælitæki og vogaráhöld ..... 1708—1710
— nr. **14,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Málmeyjarsund innan við Votaberg 1691
— nr. **19,** s. d. L. um nauðasamninga 2675—2690
— nr. **20,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Fúluvík í Staðarsveit á Snæfellsnessýslu 1691
— nr. **32,** s. d. L. um lögreglusamþykktir í löggiltum verzlunarstöðum 1229

1924, *nr. **34,** s. d. L. um breyting á l. nr. 68, 3. nóv. 1915 (Landhelgissjóður Íslands) 240
— nr. **35,** s. d. L. um lögreglusamþykktir í löggiltum verzlunarstöðum 1229
— nr. **47,** s. d. L. um aukaútsvör ríkisstofnana 613
— nr. **51,** s. d. L. um ríkisskuldabréf 236
1925, nr. **1,** 13. marz. Tsk. um mælitæki og vogaráhöld ..... 1710—1721
— nr. **4,** 4. maí. L. um viðauka við l. nr. 33, 19. júní 1922, um fiskiveiðar í landhelgi 1630
— nr. **5,** s. d. L. um fiskifulltrúa á Spáni og Ítalíu ..... 1754—1755
— nr. **19,** 27. júní. L. um innlenda skiptimynt ..... 216— 217
— *nr. **21,** s. d. L. um breyting á l. nr. 86, 14. nóv. 1917, um fiskveiðasamþykktir og lendingarsjóði 1646
— nr. **23,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hellnum í Breiðavíkurhreppi 1691
— *nr. **25,** s. d. L. um breyting á tsk. um veiði á Íslandi 20. júní 1849 2075
— nr. **30,** s. d. L. um selaskot á Breiðafirði og uppidráp ..... 2084—2085
— nr. **31,** s. d. L. um einkenning fiskiskipa 1647
— nr. **35,** s. d. L. um styrkveiting til handa íslenzkum stúdentum við erlenda háskóla 834
— *nr. **38,** s. d. L. um breyting á l. nr. 54, 27. júní 1921, um sölu á prestsmötu .. 779
— nr. **39,** s. d. L. um heimild fyrir bæjar- og sveitarstjórnir til að skylda unglinga til sundnáms 898
— nr. **40,** s. d. L. um stofnun dósentsembættis við heimspekideild Háskóla Íslands 831
— *nr. **41,** s. d. L. um breyting á l. nr. 51, 27. júní 1921, um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra ..... 186— 187
— nr. **47,** s. d. L. um innheimtu gjalda af erlendum skipum ..... 194— 195
— nr. **52,** s. d. L. um verzlunaratvinnu 1679—1683
— nr. **54,** s. d. L. um mannanöfn 2152
1926, nr. **4,** 15. júní. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ganga inn í viðbótarsamning við myntsamning Norðurlanda ..... 215— 216
— nr. **6,** s. d. L. um happdrætti (lotterí) og hlutaveltur (tombólur) .... 2308—2309
— nr. **8,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1691
— nr. **10,** s. d. L. um viðauka við og breyting á l. nr. 68, 14. nóv. 1917, um áveitu á Flóann ..... 1547—1548
— nr. **15,** s. d. L. um veðurstofu á Íslandi ..... 841— 842
— nr. **21,** s. d. L. um veitingasölu, gistihúshald o. fl. ..... 2069—2072
1926, nr. **26,** s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa 274— 280
— *nr. **27,** s. d. L. um viðauka við l. nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa ..... 1317—1318
— nr. **42,** s. d. L. um skipströnd og vogrek ..... 1938—1947
— nr. **45,** s. d. L. um almannafrið á helgidögum þjóðkirkjunnar ..... 797— 798
1927, nr. **8,** 31. maí. L. um viðauka við námulög, nr. 50, 30. júní 1909 2139
— nr. **12,** s. d. Sveitarstjórnarlög .... 1299—1309
— nr. **17,** s. d. L. um varnir gegn sýkingu nytjajurta ..... 1524—1525
— nr. **18,** s. d. L. um iðnað og iðju 1970—1976
— nr. **19,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1691
— nr. **21,** s. d. L. um breyting á og viðauka við l. nr. 26, 15. júní 1926, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til þess að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa 280
— *nr. **31,** s. d. L. um breyting á l. nr. 38, 28. nóv. 1919, um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi 1078
— *nr. **34,** s. d. L. um viðauka við l. nr. 18, 4. nóv. 1887, um veð 2376
— nr. **49,** s. d. L. um sorphreinsun og salernahreinsun á Akureyri 1365
— nr. **56,** s. d. L. um skemmtanaskatt og þjóðleikhús ..... 405—407
1928, nr. **7,** 12. apríl. L. um menntamálaráð Íslands ..... 928— 929
— nr. **10,** 15. apríl. L. um Landsbanka Íslands ..... 248— 262
— nr. **11,** 23. apríl. L. um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins 1590—1592
— nr. **15,** 7. maí. L. um lífeyri fastra starfsmanna Búnaðarfélags Íslands 188
— nr. **18,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1691
— nr. **19,** s. d. L. um fræðslumálanefndir 860
— nr. **22,** s. d. Hjúalög ..... 2299—2305
— nr. **26,** s. d. L. um heimild fyrir landsstjórnina til að reisa betrunarhús og vinnuhæli ..... 2482—2483
— nr. **30,** s. d. L. um þinglýsing skjala og aflýsing ..... 2367—2370
— nr. **32,** s. d. L. um sundhöll í Reykjavík ..... 897— 898
— *nr. **38,** L. um breyting á l. nr. 11, 4. júní 1924, um breyting á l. nr. 38, 3. nóv. 1915, um afhending á landi til kirkjugarðs í Reykjavík 824
— *nr. **41,** s. d. L. um breyting á l. nr. 67, 14. nóv. 1917, um bæjarstjórn Ísafjarðar 1365
— *nr. **45,** s. d. L. um breyting á l. nr. 53 frá 27. júní 1921, um hvíldartíma há-

seta á íslenzkum botnvörpuskipum .. 1658
1928, nr. **48,** s. d. L. um bæjarstjórn í Neskaupstað í Norðfirði ..... 1399—1403
— nr. **50,** s. d. L. um Strandarkirkju og sandgræðslu í Strandarlandi .... 808— 809
— nr. **54,** s. d. L. um Menningarsjóð .. 929— 930
— nr. **57,** s. d. L. um atvinnuleysisskýrslur 702
— nr. **59,** s. d. L. um friðun Þingvalla 945— 946
— nr. **60,** s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa ..... 280— 281
— nr. **62,** s. d. L. um hlunnindi fyrir lánsfélag 363
— nr. **69,** s. d. L. um einkasölu á áfengi ..... 1728—1730
— nr. **71,** s. d. L. um vernd atvinnufyrirtækja gegn óréttmætum prentuðum ummælum ..... 2236—2237
1929, nr. **7,** 14. júní. L. um tannlækningar ..... 1019—1021
— nr. **8,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1691
— nr. **11,** s. d. L. um einkasíma í sveitum ..... 1150—1152
— nr. **13,** s. d. L. um kirkjugarðsstæði í Reykjavík o. fl. 824
— nr. **16,** s. d. L. um lendingar- og leiðarmerki og viðhald þeirra ..... 1953—1954
— nr. **25,** s. d. L. um gjaldþrotaskipti 2661—2671
— nr. **26,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til nokkurra ráðstafana vegna alþingishátíðarinnar 1930 217
— nr. **32,** s. d. L. um loftferðir ..... 1107—1116
— nr. **33,** s. d. L. um bæjarstjórn í Hafnarfirði ..... 1381—1385
— nr. **43,** s. d. L. um breyting á l. nr. 23, 11. júlí 1911, um vita, sjómerki o. fl. 1952
— nr. **48,** s. d. L. um laganefnd ..... 95— 96
— nr. **49,** s. d. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur 1338
— nr. **50,** s. d. L. um innflutning og ræktun sauðnauta 1576
— *nr. **55,** s. d. L. um breyting á l. nr. 54, 7. maí 1928, um Menningarsjóð 930
— nr. **57,** s. d. L. um íbúð í kjöllurum 735— 736
1930, nr. **7,** 11. marz. L. um Útvegsbanka Íslands h.f. og um Íslandsbanka .. 297— 299
— nr. **20,** 19. maí. L. um löggilding verzlunarstaða 1691
— nr. **24,** s. d. L. um háskólakennara 831— 832
— nr. **28,** s. d. L. um greiðslu verkkaups ..... 719— 720
— nr. **31,** s. d. L. um sveitabanka .... 318— 322
— nr. **33,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Selárvík í Árskógshreppi .. 1691
— nr. **35,** s. d. L. um fræðslumálastjórn ..... 843— 844
— nr. **36,** s. d. L. um vigt á síld .... 1727—1728
— *nr. **40,** s. d. L. um breyting á siglingalögum, nr. 56, 30. nóv. 1914 .... 1787, 1810, 1831, 1832, 1833, 1834
1930, nr. **41,** s. d. Sjómannalög ..... 1836—1855
— nr. **43,** s. d. L. um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl. ..... 1550—1552
— nr. **53,** s. d. L. um lögskráning sjómanna ..... 1855—1860
1931, *nr. **14,** 6. júlí. L. um breyting á l. nr. 42, 13. nóv. 1903, um verzlanaskrár, firmu og prókúruumboð 2407
— nr. **15,** s. d. L. um viðauka við l. nr. 28, 19. maí 1930, um greiðslu verkkaups 720
— nr. **17,** s. d. L. um bókasöfn prestakalla ..... 793— 795
— nr. **18,** s. d. L. um utanfararstyrk presta ..... 777— 778
— *nr. **19,** s. d. L. um breyting á l. nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undangengins dóms eða sáttar .. 2593
— nr. **21,** s. d. L. um kirkjuráð ..... 752— 753
— nr. **25,** 8. sept. L. um löggilding verzlunarstaðar að Súðavík við Álftafjörð í Norður-Ísafjarðarsýslu 1692
— nr. **28,** s. d. L. um sjóveitu í Vestmannaeyjum ..... 1391—1392
— nr. **29,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi alþjóðleg einkamálaréttarákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um hjúskap, ættleiðingu og lögráð 2195—2200
— nr. **30,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um innheimtu meðlaga.... ..... 2208—2209
— nr. **36,** s. d. L. um embættiskostnað sóknarpresta og aukaverk þeirra .. 777
— nr. **37,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmsra ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski 1754
— *nr. **44,** s. d. L. um breyting á l. nr. 60, 7. maí 1928, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa 280
— nr. **49,** s. d. L. um Ríkisveðbanka Íslands ..... 295— 297
— nr. **51,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Rauðuvík við Eyjafjörð .. 1692
— nr. **58,** s. d. L. um einkasölu ríkisins á tóbaki ..... 1730—1732
— nr. **61,** s. d. L. um ríkisbókhald og endurskoðun ..... 231— 235
— nr. **69,** s. d. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur ..... 1338—1339
1932, nr. **4,** 25. febr. L. um ríkisábyrgð á innstæðufé Útvegsbanka Íslands h.f. 301
— nr. **13,** 23. júní. L. um ljósmæðra- og

hjúkrunarkvennaskóla Íslands .. 917— 918
1932, nr. **14,** s. d. L. um opinbera greinargerð starfsmanna ríkisins ..... 951— 952
— nr. **16,** s. d. L. um eignarnám á landsspildu á Bolungavíkurmölum í Hólshreppi 1968
— nr. **17,** s. d. L. um eignarnám á landsspildu í Skeljavík við Hnífsdal 1968
— *nr. **18,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 19, 4. nóv. 1887, um aðför ..... 2581—2582
— nr. **22,** s. d. L. um forkaupsrétt kaupstaða og kauptúna á hafnarmannvirkjum o. fl. ..... 1955—1956
— nr. **27,** s. d. L. um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts ..... 2060—2062
— nr. **30,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenning dóma og fullnægju þeirra ..... 2587—2590
— nr. **33,** s. d. L. um stofnun nýs prófessorsembættis í læknadeild Háskóla Íslands 831
— nr. **37,** s. d. L. um útvarp og birtingu veðurfregna ..... 842— 843
— nr. **41,** s. d. L. um Jöfnunarsjóð 241
— nr. **44,** s. d. L. um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna ..... 1010—1016
— nr. **47,** s. d. L. um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar ..... 1003—1010
— *nr. **49,** s. d. L. um breytingar á hafnarlögum fyrir Reykjavíkurkaupstað, nr. 19, 11. júlí 1911 ..... 1348, 1349
— nr. **50,** s. d. L. um útflutning hrossa ..... 1734—1736
— nr. **51,** s. d. L. um hlunnindi fyrir annars veðréttar fasteignalánafélög 363— 364
— nr. **52,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina að ábyrgjast lán til að koma upp frystihúsum á kjötútflutningshöfnum ..... 1752—1753
— nr. **54,** s. d. L. um afnám laga nr. 33, 20. okt. 1905, um stofnun geðveikrahælis 988
— nr. **56,** s. d. L. um ráðstafanir til öryggis við siglingar ..... 1911—1913
— nr. **64,** s. d. L. um kirkjugarða .... 815— 823
— *nr. **65,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 37, 8. sept. 1931, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmsra ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski 1754
— nr. **66,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að leyfa erlendum manni eða félagi að reisa og starfrækja síldarbræðsluverksmiðju á Austurlandi.. ..... 1671—1672
1932, *nr. **75,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 58, 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki 1730
— nr. **91,** s. d. L. um varnir gegn kynsjúkdómum ..... 981— 986
1933, nr. **17,** 19. júní. Ljósmæðralög .... 1021—1024
— nr. **21,** s. d. L. um samþykktir um mat á heyi til sölu ..... 1583—1584
— nr. **27,** s. d. Hjúkrunarkvennalög 1027
— nr. **32,** s. d. L. um tilbúning og verzlun með smjörlíki o. fl. ..... 1749—1752
— *nr. **35,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 75 frá 1921, um stimpilgjald 569
— nr. **42,** s. d. L. um vinnslu, verkun og mat meðalalýsis ..... 1989—1991
— nr. **43,** s. d. L. um stjórn vitamála og um vitabyggingar ..... 1947—1950
— nr. **44,** s. d. L. um stofnun happdrættis fyrir Ísland ..... 2309—2310
— *nr. **46,** s. d. L. um viðauka við lög um veð, nr. 18, 4. nóv. 1887, og lög um viðauka við þau lög, nr. 34, 31. maí 1927 2376
— nr. **48,** s. d. L. um leiðsögu skipa 1931—1937
— nr. **49,** s. d. L. um breyting á lögum um manntal í Reykjavík 1354
— nr. **56,** s. d. L. um viðauka við og breyting á lögum nr. 68, 14. nóv. 1917, um áveitu á Flóann ..... 1548—1549
— nr. **66,** s. d. L. um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma ..... 952— 959
— nr. **70,** s. d. L. um útflutning saltaðrar síldar 1760
— nr. **73,** s. d. L. um bann við okri, dráttarvexti o. fl. ..... 2228—2230
— nr. **84,** s. d. L. um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum ..... 1722—1726
— nr. **87,** s. d. Ábúðarlög ..... 1446—1459
— nr. **88,** s. d. L. um heimild handa ríkisstjórninni til ýmissa ráðstafana vegna viðskiptasamnings við brezku stjórnina 1770
— nr. **93,** s. d. Víxillög ..... 2263—2284
— nr. **94,** s. d. L. um tékka ..... 2284—2297
— nr. **98,** s. d. L. um læknishéraða- og prestakallasjóði ..... 242— 243
— nr. **99,** s. d. L. um veitingaskatt .. 413— 416
— nr. **102,** s. d. L. um samþykktir um sýsluvegasjóði ..... 1074—1077
— nr. **107,** 11. ágúst. L. um ullarmat 1765—1767
— *nr. **117,** 29. des. L. um breyting á lögum nr. 86, 14. nóv. 1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, og lögum nr. 21, 27. júní 1925, um breyting á þeim lögum 1645
1934, *nr. **3,** 5. jan. L. um breyting á lögum nr. 2, 10. febr. 1888, um Söfnunarsjóð Íslands 355
— nr. **12,** 25. jan. L. um augnlækningaferðir ..... 1016—1017
— nr. **14,** s. d. L. um lögreglustjóra í Bolungavík 1230

1934, nr. **15,** s. d. L. um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl. 1672
— nr. **21,** 24. marz. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um gjaldþrotaskipti .... 2671—2675
— *nr. **63,** 10. des. L. um breyting á lögum nr. 69, 7. maí 1928, um einkasölu á áfengi 1728, 1729, 1730
— nr. **64,** s. d. L. um viðauka við lög nr. 29, 8. nóv. 1895, um hagfræðiskýrslur 204— 205
— nr. **65,** s. d. L. um einkasölu á eldspýtum og vindlingapappír ..... 1732—1733
— nr. **68,** 28. des. L. um útvarpsrekstur ríkisins ..... 948— 951
— nr. **74,** 29. des. L. um síldarútvegsnefnd, útflutning á síld, hagnýtingu markaða o. fl. ..... 1659—1662
1935, nr. **8,** 9. jan. L. um stjórn og starfrækslu póst- og símamála ..... 1129—1130
— nr. **9,** s. d. L. um mat á fiskúrgangi 1760—1761
— nr. **27,** s. d. L. um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna 176
— nr. **30,** s. d. L. um heimild handa ríkisstjórninni til einkasölu á bifreiðum, rafvélum, rafáhöldum o. fl. .... 1736—1737
— nr. **32,** s. d. L. um varðskip landsins og skipverja á þeim ..... 1233—1234
— nr. **37,** 28. jan. L. um heimild rannsóknarstofnana ríkisins til lyfjasölu í sambandi við rannsóknir sínar 838
— nr. **38,** s. d. L. um leiðbeiningar fyrir konur um varnir gegn því að verða barnshafandi og um fóstureyðingar ..... 1030—1034
— *nr. **43,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 15, 25. jan. 1934, um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl. 1672
— nr. **44,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1692
— nr. **46,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hvalskeri við Patreksfjörð 1692
— nr. **47,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa og starfrækja síldarverksmiðjuna á Raufarhöfn .. 1672
— nr. **48,** s. d. L. um verzlunarlóð Ísafjarðar 1369
— nr. **51,** s. d. L. um verzlun með tilbúinn áburð 1737
— nr. **53,** s. d. L. um bráðabirgðaútflutningsskýrslur ..... 205— 206
— nr. **56,** s. d. L. um útflutning á síldarmjöli 1753
— *nr. **61,** s. d. L. um breyting á lögum nr. nr. 32, 19. júní 1933, um tilbúning og verzlun með smjörlíki o. fl. .... 1750—1751
— nr. **78,** 15. apríl. L. um einkarétt ríkisstjórnarinnar til þess að flytja trjáplöntur til landsins, og um eftirlit með innflutningi trjáfræs ..... 1745—1746
1935, nr. **79,** 16. apríl. L. um breyting nokkurra laga, sem varða sölu og meðferð íslenzkra afurða 1753
— *nr. **84,** 26. apríl. L. um breyting á lögum nr. 2, 10. febr. 1888, um Söfnunarsjóð Íslands 349
— nr. **87,** 3. maí. L. um löggilding verzlunarstaðar í Hraunhöfn á Melrakkasléttu 1692
— nr. **88,** s. d. L. um hafnsögu í Ísafjarðarkaupstað ..... 1372—1373
— nr. **89,** s. d. L. um almenn gæðamerki ..... 2418—2420
— nr. **90,** s. d. L. um útrýmingu fjárkláðans ..... 1587—1588
— nr. **92,** s. d. L. um meðferð, verkun og útflutning á sjávarafurðum 1753
— nr. **96,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Buðlungahöfn 1692
— nr. **98,** s. d. L. um virkjun Fljótaár 2053—2054
— nr. **99,** s. d. L. um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda ..... 325— 332
— nr. **101,** s. d. L. um verzlunarlóðina í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu .. 1690
— nr. **107,** s. d. L. um lögreglusamþykktir utan kaupstaðanna ..... 1229—1230
— nr. **108,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands og Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um erfðir og skipti á dánarbúum ..... 2651—2658
— nr. **112,** 18. maí. L. um hæstarétt 2745—2754
— nr. **122,** 27. des. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa ..... 281— 282
— nr. **123,** s. d. L. um gelding húsdýra .. 1605
1936, *nr. **4,** 1. febr. L. um breyting á tilskipun fyrir Ísland um síldar- og ufsaveiði með nót, frá 12. febr. 1872 1652
— *nr. **6,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um skuldaskilasjóð vélbátaeigenda 325, 327, 331
— nr. **7,** s. d. L. um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga ..... 2220—2228
— nr. **11,** s. d. L. um eignarnámsheimild á nokkrum löndum og á afnotarétti landsvæða í Hafnarfirði, Garðahreppi og Grindavíkurhreppi og um stækkun lögsagnarumdæmis Hafnarfjarðarkaupstaðar ..... 1385—1386
— nr. **12,** s. d. L. um búreikningaskrifstofu ríkisins ..... 1610—1611
— *nr. **13,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 27, 9. jan. 1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna 176
— nr. **17,** s. d. L. um samþykktir um lokunartíma sölubúða ..... 1696—1697
— nr. **18,** s. d. L. um fávitahæli .... 992— 994

1936, *nr. **20,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 75, 28. nóv. 1919, um skipun barnakennara og laun þeirra .. 871, 872, 873
— nr. **21,** s. d. L. um Háskóla Íslands 825— 830
— *nr. **23,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 48, 7. maí 1928, um bæjarstjórn í Neskaupstað 1399, 1400, 1402
— nr. **24,** s. d. L. um eftirlit með matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum ..... 1046—1051
— nr. **28,** s. d. L. um heimild fyrir sýslu- og bæjarfélög til að starfrækja lýðskóla með skylduvinnu nemenda gegn skólaréttindum ..... 858— 860
— nr. **29,** s. d. L. um fangelsi 2481
— nr. **30,** s. d. L. um breyting á og viðauka við siglingalög, nr. 56, 30. nóv. 1914 ..... 1834—1835
— nr. **33,** s. d. L. um Ferðaskrifstofu ríkisins ..... 1153—1154
— nr. **59,** 23. júní. L. um eftirlit með útlendingum ..... 1258—1261
— *nr. **62,** s. d. L. um breyting á og viðauka við lög nr. 38, 27. júní 1925 (Sala á prestmötu) 779
— nr. **64,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Hjarðardal í Önundarfirði .. 1692
— nr. **66,** s. d. L. um eyðing svartbaks (veiðibjöllu) ..... 2094—2095
— nr. **69,** s. d. L. um innflutning, sölu og meðferð á skotvopnum, skotfærum, allskonar sprengjum og hlutum og efni í þau ..... 1253—1254
— *nr. **70,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 54, 7. maí 1928, um Menningarsjóð, og lögum nr. 55, 14. júní 1929, um breyting á þeim lögum 929, 930
— nr. **71,** s. d. L. um kennslu í vélfræði ..... 907— 915
— nr. **76,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1692
— nr. **77,** s. d. L. um viðauka við og breyting á lögum nr. 43, 19. maí 1930, um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl. ..... 1552—1553
— nr. **78,** s. d. L. um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla ..... 997—1001
— nr. **80,** s. d. L. um fóðurtryggingarsjóði ..... 1576—1580
— nr. **81,** s. d. L. um sveitarstjórnarkosningar ..... 1275—1286
— nr. **82,** s. d. L. um ríkisútgáfu námsbóka ..... 879— 883
— nr. **83,** s. d. L. um ráðstafanir til varnar því, að skipum sé leiðbeint við ólöglegar fiskveiðar ..... 1634—1635
— nr. **85,** s. d. L. um meðferð einkamála í héraði ..... 2499—2565
— nr. **91,** s. d. L. um garðyrkjuskóla ríkisins ..... 922— 923
— nr. **92,** s. d. L. um jarðakaup ríkisins ..... 244— 245
1936, nr. **95,** s. d. L. um heimilisfang .. 1254—1256
— nr. **102,** s. d. L. um landssmiðju .. 1983—1985
— *nr. **105,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 18, 31. maí 1927, um iðju og iðnað, og lögum nr. 85, 19. júní 1933, um breyting á þeim lögum ..... 1973—1976
— nr. **115,** 19. nóv. L. um þingsköp Alþingis ..... 76— 92
1937, *nr. **5,** 14. apríl. L. um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um skuldaskilasjóð vélbátaeigenda 326
— nr. **23,** 13. júní. L. um löggilding verzlunarstaðar í Örlygshöfn í Barðastrandarsýslu 1692
— nr. **24,** s. d. L. um rétt manna til að kalla sig verkfræðinga, húsameistara eða iðnfræðinga ..... 835— 836
— nr. **29,** s. d. L. um útrýmingu sels í Húnaósi 2084
— *nr. **31,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar 1949, 1950
— *nr. **33,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 21, 15. júní 1926, um veitingasölu, gistihúshald o. fl. 2069
— nr. **36,** s. d. L. um klaksjóð, heimild fyrir ríkisstjórnina til að reisa klakstöðvar og til leigunáms í því skyni ..... 2122—2123
— nr. **39,** s. d. L. um skipting fasteignaveðslána ..... 2377—2378
— nr. **45,** s. d. L. um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi ..... 1632—1634
— nr. **46,** s. d. L. um samvinnufélög 2312—2323
— *nr. **52,** 5. júlí. L. um viðauka við lög nr. 85 frá 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði 2506
— nr. **63,** 31. des. L. um tollheimtu og tolleftirlit ..... 539— 552
1938, nr. **1,** 5. jan. L. um síldarverksmiðjur ríkisins ..... 1668—1671
— nr. **10,** 13. jan. L. um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði 1673
— *nr. **12,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 5, 14. apríl 1937, um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um skuldaskilasjóð vélbátaeigenda 326
— *nr. **13,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 13. nóv. 1903, um vörumerki 2417
— nr. **14,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Þaralátursfjörð 1692
— nr. **16,** s. d. L. um að heimila í viðeigandi tilfellum aðgerðir á fólki, er koma í veg fyrir að það auki kyn sitt 1034—1037
— nr. **19,** s. d. L. um sauðfjárbaðanir 1588—1590
— nr. **21,** s. d. L. um eignarnám á landspildu í Sandvíkurlandi 1968
— nr. **22,** s. d. L. um heimild fyrir ríkis-

stjórnina til þess að fyrirskipa blöndun á þurrmjólk í brauð í brauðgerðarhúsum, og til þess að ákveða hámarksverð á brauði og þurrmjólk ..... 1991—1992
1938, *nr. **43,** 19. maí. L. um breytnig á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins 1668
— nr. **47,** 11. júní. L. um fasteignasölu ..... 2237—2239
— nr. **53,** s. d. L. um mat á matjessíld og skozkverkaðri síld ..... 1759—1760
— *nr. **58,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 17, 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands 34
— *nr. **59,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 58 frá 28. nóv. 1919, um breytingar á lögum nr. 30, 22. nóv. 1918, um bæjarstjórn á Siglufirði 1393
— *nr. **61,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 30, 19. júní 1922 (Skemmtanaskattur) 407
— nr. **62,** s. d. L. um bókhald ..... 1697—1702
— *nr. **64,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1322
— nr. **70,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að veita einkaleyfi til að flytja út mó og vörur unnar úr mó og selja á erlendum markaði .. 1769
— *nr. **73,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 46, 13. júní 1937, um samvinnufélög 2317, 2320
— nr. **74,** s. d. L. um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns **1835**
— nr. **80,** s. d. L. um stéttarfélög og vinnudeilur ..... 702— 714
— nr. **81,** s. d. L. um heimild til að lækka aðflutningsgjöld á nokkrum vörum .. 536
— *nr. **84,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar 1277
— nr. **85,** s. d. L. um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl. ..... 195— 196
— nr. **86,** s. d. L. um lífeyrissjóð ljósmæðra ..... 1024—1026
— *nr. **88,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 1, 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina 1228
— *nr. **90,** s. d. L. um breyting á vatnalögum nr. 15, 20. júní 1923 .... 2002—2003
— *nr. **91,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 75, 27. júní 1921, um stimpilgjald, og lögum nr. 25, 9. jan. 1935, um viðauka við þau 567
— nr. **98,** s. d. L. um rekstrarlánafélög ..... 2328—2330
1939, *nr. **20,** 12. júní. L. um breyting á og viðauka við námulög nr. 50, 30. júlí 1909 ..... 2134, 2135
1939, nr. **21,** s. d. L. um ostrurækt 2124
— nr. **22,** s. d. L. um viðauka við l. nr. 99, 3. maí 1935, um skuldaskilasjóð vélbátaeigenda ..... 332— 336
— *nr. **33,** s. d. L. um viðauka við lög nr. 10, 12. janúar 1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og auknингu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði 1673
— nr. **37,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu ..... 1769—1770
— *nr. **41,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 28, 27. júní 1921, um verzlun með tilbúinn áburð og kjarnfóður 1741, 1742
— nr. **44,** 24. júlí. Tilsk. um aðgang herskipa og herloftfara erlendra ríkja, er ekki eiga í ófriði, að íslenzku forráðasvæði ..... 1245—1247
— *nr. **59,** 30. des. L. um breyting á lögum nr. 61, 31. des. 1937, um tollheimtu og tolleftirlit 539, 540
— nr. **60,** s. d. L. um gjöld af innlendum tollvörutegundum ..... 536— 539
— *nr. **64,** 31. des. L. um breyting á lögum nr. 68, 28. des. 1934, um útvarpsrekstur ríkisins 949
— nr. **66,** s. d. Berklavarnalög ..... 973— 981
1940, nr. 9, 12. febr. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna að veita upplýsingar um ferðir skipa ..... 1249—1250
— nr. **10,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 7, 11. marz 1930, um Útvegsbanka Íslands h.f. og Íslandsbanka 297
— nr. **11,** s. d. L. um sölu og útflutning á vörum 1774
— nr. **13,** s. d. L. um heimild fyrir Sláturfélag Suðurlands til að innkalla stofnbréf sín 2323
— nr. **16,** s. d. L. um mótak ..... 2140—2144
— nr. **19,** s. d. Almenn hegningarlög 2421—2480
— *nr. **22,** s. d. L. um breyting á ábúðarlögum nr. 87, 19. júní 1933 .... 1446—1447
— nr. **25,** s. d. Þróttalög ..... 891— 897
— *nr. **26,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 45, 13. júní 1937, um dragnótaveiði í landhelgi ..... 1632—1633
— nr. **27,** s. d. L. um friðun Eldeyjar 2094
— nr. **28,** s. d. L. um friðun hreindýra og eftirlit með þeim 2077
— nr. **29,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 105, 23. júní 1936 (Iðja og iðnaður) 1973
— nr. **31,** s. d. Póstlög ..... 1130—1143
— nr. **35,** s. d. L. um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir ..... 1042—1045
— nr. **38,** s. d. L. um hitaveitu Reykjavíkur ..... 1349—1351
— *nr. **40,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 10, 15. apríl 1928, um Landsbanka Íslands 254, 256

1940, nr. **42,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 10, 13. jan. 1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði ..... 1673—1674
— nr. **45,** s. d. L. um hlutarútgerðarfélög ..... 2324—2328
— nr. **50,** s. d. L. um lögreglumenn .. 1231—1233
— nr. **51,** s. d. L. um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi ..... 227— 228
— *nr. **57,** 7. maí. L. um breyting á lögum nr. 85, 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl. 196
— *nr. **58,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna 1014
— *nr. **59,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 37, 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmiskonar ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu ..... 1769—1770
— nr. **60,** s. d. L. um síldartunnur .. 1675—1676
— *nr. **63,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar .... 1948—1949
— nr. **64,** s. d. L. um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins .. 1605—1610
— *nr. **65,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 45 frá 13. júní 1937, um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi, og á lögum nr. 26 frá 12. febrúar 1940, um breyting á þeim lögum 1634
— nr. **68,** s. d. L. um náttúrurannsóknir ..... 838— 841
— nr. **70,** s. d. L. um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt 988
— *nr. **80,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 75, 27. júní 1921, um stimpilgjald 574
— nr. **81,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland 2310
— nr. **84,** s. d. L. um tekjuöflun til íþróttasjóðs ..... 2311—2312
— nr. **86,** 14. maí. L. um löggilding verzlunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði 1692
— nr. **90,** s. d. L. um eftirlit með sveitarfélögum ..... 1289—1298
— nr. **95,** s. d. L. um lántöku fyrir ríkissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl. 1152—1153
— nr. **98,** s. d. L. um eignar- og notkunarrétt jarðhita ..... 2064—2067
— nr. **100,** s. d. L. um skógrækt .... 1529—1535
— *nr. **101,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 11, 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.] .. 1386—1387
— nr. **104,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi 1499
— *nr. **111,** 30. maí. L. um breyting á lögum nr. 1, 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina 1228
1940, nr. **112,** s. d. L. um lyfjafræðingaskóla Íslands ..... 916— 917
— *nr. **114,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 86, 11. júní 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra 1024, 1025, 1026
— nr. **123,** 17. ágúst. L. um bann gegn jarðraski 1955
1941, *nr. **12,** 5. maí. L. um breyting á lögum nr. 63, 31. des. 1937, um tollheimtu og tolleftirlit 540
— *nr. **13,** s. d. L. um viðauka við lög nr. 63, 3. des. 1937, um tollheimtu og tolleftirlit 550
— *nr. **14,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki 1730
— nr. **18,** 28. maí. L. um sandgræðslu og heftingu sandfoks ..... 1536—1539
— nr. **19,** s. d. L. um veiði, sölu og útflutning á kola ..... 1635—1636
— nr. **23,** 16. júní. Bifreiðalög ..... 1084—1103
— nr. **24,** s. d. Umferðarlög ..... 1080—1084
— *nr. **27,** 27. júní. L. um breyting á lögum nr. 32, 3. nóv. 1915, um veitingu prestakalla 756
— *nr. **28,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 66, 19. júní 1933, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma 954
— nr. **29,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu húsnæði í sveitum og kauptúnum o. fl. 1248
— nr. **30,** s. d. L. um fjarskipti ..... 1143—1150
— nr. **31,** s. d. L. um utanríkisráðuneyti Íslands og fulltrúa þess erlendis 32— 33
— *nr. **35,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 12, 1. febr. 1936, um búreikningaskrifstofu ríkisins ..... 1610—1611
— *nr. **36,** s. d. L. um breyting á sjómannalögum, nr. 41, 19. maí 1930. .... 1838, 1843, 1845, 1847, 1850, 1851, 1852
— nr. **44,** s. d. L. um tannlæknakennslu við læknadeild háskólans 832
— nr. **45,** s. d. L. um bæjarstjórn á Akranesi ..... 1404—1408
— nr. **46,** s. d. Landsskiptalög ..... 2362—2367
— *nr. **47,** s. d. L. um breyting á 88. og 95. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19 frá 12. febr. 1940 ..... 2446, 2448
— *nr. **51,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins 1671
— nr. **52,** s. d. L. um ráðstafanir til loftvarna og annarra varna gegn hættum af hernaðaraðgerðum ..... 1247—1248
— nr. **55,** s. d. L. um afla og útgerðarskýrslur ..... 1658—1659
— nr. **63,** s. d. L. um heimild fyrir kaupstaði og hreppsfélög til að koma á þegnskylduvinnu ..... 898— 900

1941, nr. **64,** 27. júní. L. um jarðakaup ríkisins vegna kauptúna og sjávarþorpa ..... 245— 246
— nr. **69,** s. d. L. um sparisjóði ..... 355— 363
— *nr. **70,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 64, 23. júní 1932, um kirkjugarða 819
— *nr. **17,** 27. júní. L. um breyting á lögum nr. 36, 16. nóv. 1907, um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda 799, 801
— nr. **73,** s. d. L. um söngmálastjóra þjóðkirkjunnar ..... 811— 812
— nr. **77,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 13. nóv. 1903, um vörumerki ..... 2417—2418
— *nr. **78,** s. d. L. um breyting á lögum um Háskóla Íslands, nr. 21, 1. febr. 1936 ..... 827— 828
— nr. **82,** 9. júlí. L. um viðauka við lög nr. 73, 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl. 227
— nr. **89,** s. d. L. um eyðingu svartbaks ..... 2095—2096
— nr. **94,** s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa 282— 283
— nr. **111,** 9. okt. L. um eftirlit með opinberum sjóðum ..... 2345—2347
— nr. **112,** s. d. L. um lax- og silungsveiði ..... 2096—2122
— nr. **115,** 7. nóv. L. um Búnaðarbanka Íslands ..... 306— 317
— nr. **116,** s. d. L. um útgáfu krónuseðla ..... 217— 218
— nr. **127,** 9. des. L. um viðauka við lög nr. 13, 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt ..... 2394—2395
— nr. **131,** 19. des. L. um heimild til lántöku fyrir síldarverksmiðjur ríkisins 1674
1942, *nr. **9,** 28. febr. L. um breyting á lögum nr. 86, 14. nóvember 1917, um fiskveiðasamþykktir og lendingarsjóði 1643
— nr. **10,** 15. maí. L. um notkun vegabréfa innanlands ..... 1257—1258
— nr. **11,** 4. maí. L. um gærumat 1767—1768
— nr. **12,** 15. maí. L. um íþróttakennaraskóla Íslands ..... 764— 766
— *nr. **13,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 52, 27. júní 1941, um ráðstafanir til loftvarna og annarra varna gegn hættum af hernaðaraðgerðum 1248
— nr. **14,** s. d. L. um læknaráð .... 1001—1002
— *nr. **15,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 54, 27. júní 1921, um sölu á prestsmötu 779
— *nr. **18,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936 um sveitarstjórnarkosningar ..... 1284—1285
— nr. **21,** 20. maí. L. um stríðsgróðaskatt ..... 397— 398
— *nr. **40,** 30. júní. L. um breyting á lögum nr. 112, 9. okt. 1941, um lax- og silungsveiði 2101
1942, nr. **45,** s. d. L. um sérleyfi til þess að veita raforku frá Sogsvirkjuninni til Selfoss, Eyrarbakka og Stokkseyrar ..... 2051—2052
— *nr. **49,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 75 frá 21. júní 1921, um stimpilgjald 568
— *nr. **51,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 47, 23. júní 1932, um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar 1003
— *nr. **52,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna 1015
— nr. **55,** 4. júlí. L. um framkvæmdasjóð ríkisins ..... 241— 242
— nr. **57,** s. d. L. um heimild fyrir Reykjavíkurbæ til þess að taka eignarnámi hluta af landi jarðarinnar Vatnsenda í Seltjarnarneshreppi 1340
— nr. **59,** s. d. L. um læknisvitjanasjóði ..... 1039—1041
— nr. **61,** s. d. L. um málflytjendur..... ..... 2520, 2565—2570
— *nr. **71,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 82, 9. júlí 1941, um viðauka við lög nr. 73, 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl. 227
— nr. **73,** s. d. L. um Brunabótafélag Íslands ..... 1197—1201
— nr. **74,** s. d. L. um sölu kirkjujarðarinnar Hvanneyri í Siglufirði 1399
— nr. **76,** s. d. L. um styrk til Íslendinga vestan hafs til náms í íslenzkum fræðum í Háskóla Íslands ..... 834— 835
— nr. **80,** 7. sept. L. um kosningar til Alþingis ..... 34— 76
— *nr. **89,** 15. sept. L. um breyting á lögum nr. 19, 27. júní 1925, um innlenda skiptimynt ..... 216— 217
— nr. **93,** 25. sept. L. um að reisa nýjar síldarverksmiðjur 1674
1943, *nr. **6,** 29. jan. L. um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland 2309
— nr. **8,** 13. febr. L. um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis 80
— *nr. **10,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 100, 14. maí 1940, um skógrækt .. 1533
— *nr. **11,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 52, 27. júní 1925, um verzlunaratvinnu 1682
— nr. **13,** s. d. L. um stofnun embættis háskólabókavarðar við Háskóla Íslands 832
— nr. **16,** 26. febr. L. um orlof ..... 714— 719

1943, *nr. **18,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 27, 23. júní 1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts ..... 2060—2061
— nr. **20,** s. d. L. um búfjártryggingar 1217—1220
— nr. **25,** 18. febr. L. um breyting á lögum nr. 16, 6. apríl 1939, um breyting á lögum nr. 68, 28. des. 1934, um útvarpsrekstur ríkisins 949
— nr. **28,** s. d. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar ..... 1403—1404
— nr. **31,** 2. apr. L. um verzlun með kartöflur o. fl. ..... 1746—1749
— nr. **34,** s. d. L. um fiskveiðasjóð Íslands ..... 301— 305
— *nr. **35,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 98, 3. maí 1935, um virkjun Fljótaár 2054
— nr. **39,** 7. apríl. L. um húsaleigu .. 2255—2262
— nr. **42,** 14. apríl. L. um dýrtíðarráðstafanir ..... 575— 576
— nr. **43,** s. d. L. um greiðslu íslenzkra afurða ..... 1721—1722
— nr. **46,** s. d. L. um frestun á framkvæmd laga nr. 60, 7. maí 1940, um síldartunnur 1676
— nr. **47,** s. d. L. um heimild handa ríkisstjórninni til ákvörðunar um samflot íslenzkra skipa milli Íslands og Stóra-Bretlands ..... 1937—1938
— *nr. **48,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 51, 27. júní 1941, um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins 1671
— nr. **49,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 13, 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt ..... 2393—2394
— nr. **52,** s. d. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur ..... 1339—1340
— nr. **60,** 29. apríl. L. um refsing fyrir óheimila för inn á bannsvæði herstjórnar og óheimila dvöl þar 1250
— nr. **61,** s. d. L. um heimild til að lækka aðflutningsgjald af nokkrum vörutegundum ..... 535— 536
— nr. **64,** 16. des. L. um birtingu laga og stjórnvaldaerinda ..... 94— 95
— nr. **65,** s. d. L. um dómsmálastörf, lögreglustjórn, gjaldheimtu o. fl. í Reykjavík ..... 2571—2572
— *nr. **76,** 10. nóv. L. um breyting á lögum nr. 18, 28. maí 1941, um sandgræðslu og heftingu sandfoks 1539
— nr. **82,** 16. des. Tilskipun um starfsreglur ríkisráðs ..... 23— 24
— *nr. **84,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 19, 20. október 1905, um byggingarsamþykktir 1323, 1324
— nr. **85,** s. d. L. um ítölu ..... 1525—1529
— nr. **86,** s. d. L. um ákvörðun leigumála og söluverðs lóða og landa í Reykjavíkurkaupstað ..... 1345—1346
1943, nr. **90,** s. d. L. um reikningaskrifstofu sjávarútvegsins ..... 1969—1970
— *nr. **92,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 78, 23. júní 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla 997, 998, 999, 1001
— nr. **93,** s. d. L. um hafnarbótasjóð 1956—1957
— *nr. **94,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 40, 30. júní 1942, um breyting á lögum nr. 112, 9. okt. 1941, um lax- og silungsveiði 2101
— nr. **99,** s. d. L. um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi ....1248—1249
— nr. **101,** 30. des. L. um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins ..... 188— 194
— nr. **102,** s. d. L. um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra ..... 875— 879
— nr. **103,** s. d. L. um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna ..... 1027—1030
— nr. **104,** s. d. L. um breyting á I.—III. kafla laga um alþýðutryggingar 660— 669
— *nr. **107,** s. d. L. um breytingar á lögum nr. 34, 2. apríl 1943, um fiskveiðasjóð Íslands 302
— nr. **110,** s. d. L. um olíugeyma o. fl. 1678—1679
— *nr. **114,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 98, 14. maí 1940, um eignar- og notkunarrétt jarðhita 2066
— nr. **116,** s. d. L. um ættaróðal og erfðaábúð ..... 1474—1486
— nr. **117,** s. d. L. um viðauka við lög nr. 56/1933, um viðauka við og breyting á lögum nr. 68/1917, um áveitu á Flóann 1549
— *nr. **119,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur 2569
— *nr. **124,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 99, 19. júní 1933, um veitingaskatt 413
— *nr. **125,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 81, 7. maí 1940, um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland 2310
1944, nr. **1,** 21. jan. L. um lestrarfélög og kennslukvikmyndir ..... 937— 938
— nr. **2,** s. d. L. um ófriðartryggingar ..... 1220—1227
— nr. **7,** 24. marz. L. um breyting á lögum nr. 42/1943, um dýrtíðarráðstafanir .. 575
— *nr. **8,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, og lögum um breyting á þeim lögum, nr. 58, 7. maí 1940 og nr. 52, 30. júní 1942 .... 1011, 1012, 1013, 1014, 1015
— nr. **9,** s. d. L. um stuðning við nýbyggingu fiskiskipa ..... 1665—1667
— nr. **10,** s. d. Hafnarlög fyrir Siglufjarðarkaupstað ..... 1397—1398

1944, nr. **17,** s. d. L. um tilhögun atkvæðagreiðslu um þingsályktun um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918 og lýðveldisstjórnarskrá Íslands ..... 1— 4
— nr. **18,** s. d. L. um réttindi danskra ríkisborgara á Íslandi 99
— *nr. **22,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 69, 27. júní 1941, um sparisjóði .. 362
— nr. **32,** 25. febr. Þingsályktun um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918 1
— nr. **32,** 16. júní. Augl. um niðurstöður atkvæðagreiðslu 20.—23. maí 1944 .. 3— 6
— nr. **32,** s. d. Þingsályktun um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918 ..... 5— 6
— nr. **33,** s. d. Augl. um niðurstöður atkvæðagreiðslu 20.—23. maí 1944 .... 5— 8
— nr. **33,** s. d. Þingsályktun um gildistöku stjórnarskrár lýðveldisins Íslands 7
— nr. **33,** 17. júní. Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands ..... 7— 17
— nr. **33,** s. d. Yfirlýsing forseta sameinaðs Alþingis um gildistöku stjórnarskrár lýðveldisins Íslands 17
— nr. **34,** s. d. L. um þjóðfána Íslendinga 17— 20
— nr. **35,** s. d. Forsetaúrskurður um skjaldarmerki Íslands 20
— *nr. **36,** s. d. L. um breyting á 85. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19. 12. febr. 1940 2446
— nr. **37,** s. d. L. um laun forseta Íslands 22
— nr. **39,** 8. júlí. Forsetaúrskurður um merki forseta Íslands 23
— nr. **40,** s. d. Forsetaúrskurður um fána forseta Íslands 22
— nr. **42,** 11. júlí. Forsetabréf um hina íslenzku fálkaorðu ..... 100— 102
— nr. **44,** 17. ágúst. Forsetaúrskurður um fánadaga o. fl. 20
— *nr. **52,** 12. okt. L. um breyting á lögum nr. 73, 4. júlí 1942, um Brunabótafélag Íslands 1198
— nr. **57,** 31. okt. L. um tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum 1610
— nr. **60,** s. d. L. um bæjarstjórn Í Ólafsfirði ..... 1408—1412
— nr. **61,** s. d. L. um byggingarmálefni Reykjavíkur ..... 1340—1342
— nr. **64,** 1. des. L. um heilsuverndarstöðvar ..... 1041—1042
— *nr. **65,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 99, 16. des. 1943, um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi 1249
— nr. **66,** 28. des. L. um breyting á og viðauka við lög nr. 36, 30. júlí 1909, um laun háskólakennara, og um breyting á lögum nr. 21, 1. febr. 1936, um Háskóla Íslands 825, 826, 830
1944, nr. **76,** 20. des. L. um Hjúkrunarkvennaskóla Íslands ..... 918— 920
1945, nr. **1,** 12. jan. L. um róðrartíma fiskibáta ..... 1651—1652
— nr. **3,** s. d. L. um kirkju- og manntalsbækur (sálnaregistur) ..... 795— 796
— nr. **7,** s. d. L. um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum .... 1510—1517
— *nr. **8,** 24. jan. L. um breyting á lögum nr. 110/1943, um olíugeyma o. fl. 1678—1679
— nr. **9,** s. d. L. um stofnun prófessorsembættis í heilbrigðisfræði í læknadeild Háskóla Íslands 831
— nr. **16,** 24. jan. L. um manneldisráð ..... 1045—1046
— nr. **17,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 8, 24. marz 1944, um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, og lögum um breyting á þeim lögum, nr. 58, 7. maí 1940, og nr. 52, 30. júní 1942 .. 1011, 1016
— *nr. **21,** 30. jan. L. um breyting á lögum nr. 102, 23. júní 1936, um landsmiðju 1984, 1985
— nr. **22,** s. d. L. um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum ..... 1103—1105
— nr. **23,** s. d. L. um heimild fyrir dómsmálaráðherra til þess að veita leyfi til veðmálastarfsemi í sambandi við kappreiðar og kappróður 2311
— nr. **24,** 12. febr. L. um flugvelli og lendingarstaði fyrir flugvélar ..... 1126—1129
— *nr. **25,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 93, 16. des. 1943, um hafnarbótasjóð 1957
— nr. **27,** s. d. L. um eyðing á rottum ..... 1051—1052
— nr. **28,** s. d. L. um brunamál í Reykjavík ..... 1346—1347
— *nr. **29,** s. d. L. um breyting á lögum um orlof, nr. 16, 26. febr. 1943 719
— nr. **30,** s. d. L. um heimild fyrir Ólafsfjarðarkaupstað til að taka eignarnámi lóðarréttindi nálægt landamerkjum Brimness og Hornbrekku .. 1413
— nr. **31,** s. d. L. um stofnun dósentsembættis í guðfræðideild Háskóla Íslands ..... 830— 831
— nr. **36,** s. d. L. um framboð og kjör forseta Íslands ..... 20— 22
— nr. **38,** 15. febr. L. um stofnun búnaðarmálasjóðs ..... 1499—1500
— *nr. **40,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 101, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins 191, 192, 194
— *nr. **41,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 49/1942, um breyting á lögum nr. 75, 21. júní 1921, um stimpilgjald 568

1945, *nr. **43,** 23. febr. L. um breyting á lögum um ítölu, nr. 85, 16. des. 1943 1525
— nr. **48,** s. d. L. um skipakaup ríkisins .. 1667
— nr. **54,** 3. marz. L. um heimild fyrir ríkissjóð til að kaupa eignir setuliðsins á Íslandi 247
— nr. **55,** s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa .... 283— 284
— *nr. **58,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 42, 14. apríl 1943, um dýrtíðarráðstafanir ..... 575— 576
— **60,** 12. marz. L. um laun starfsmanna ríkisins ..... 167— 175
— nr. **66,** 12. apríl. L. um útsvör .... 598— 612
— nr. **67,** s. d. L. um fasteignaskatt til bæjar- og hreppsfélaga og Jöfnunarsjóð sveitarfélaga ..... 1286—1289
— nr. **69,** s. d. L. um stýrimannaskólann í Reykjavík ..... 900— 907
— nr. **70,** s. d. L. um fasteignamat .. 2353—2357
— *nr. **83,** 22. okt. L. um viðauka við lög nr. 45, 13. júní 1937, um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi 1633
— nr. **89,** 23. nóv. L. um heimild fyrir Sláturfélag Skagfirðinga til að innkalla stofnbréf sín ..... 2323—2324
— *nr. **95,** 12. des. L. um breyting á lögum nr. 39, 7. apríl 1943, um húsaleigu .. 2258
— *nr. **97,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland 2309
— *nr. **103,** 20. des. L. um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar 1277
— nr. **105,** 21. des. L. um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni ..... 228— 229
— nr. **108,** 31. des. L. um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verzlunarstaðir .. 1310—1314
— nr. **109,** s. d. L. um togarakaup ríkisins 1667
— nr. **113,** s. d. L. um fyrirhleðslu Héraðsvatna norður af Vindheimabrekkum ..... 2062—2064
— nr. **114,** s. d. Forsetabréf um starfshættu orðunefndar 102
— *nr. **115,** s. d. Forsetabréf um breyting á fors.br. frá 11. júlí 1944, um hina íslenzku fálkaorðu 100
1946, nr. **4,** 26. febr. L. um sölu þjóðjarða og kirkjujarða ..... 246— 247
— nr. **7,** 11. marz. L. um girðingar kringum hveri og laugar 2069
— *nr. **8,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 112, 9. okt. 1941, um lax- og silungsveiði 2112
— nr. **10,** 2. apríl. L. um lestagjald af skipum 401
1946, nr. **12,** s. d. Raforkulög ..... 2034—2046
— nr. **15,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 12, 20. júní 1923, um einkaleyfi .. 2385
— *nr. **18,** 10. apríl. L. um breyting á lögum nr. 29, 28. nóv. 1919, um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911 401
— nr. **22,** s. d. L. um skólakerfi og fræðsluskyldu ..... 844— 845
— nr. **23,** 23. apríl. L. um dósentsembætti í íslenzku nútíðarmáli og hagnýtri íslenzkukennslu í heimspekideild Háskóla Íslands 831
— nr. **24,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu geymsluhús Tunnuverksmiðju Siglufjarðar h/f 1989
— nr. **25,** s. d. L. um landshöfn í Keflavíkur- og Njarðvíkurhreppum .... 1962—1965
— nr. **28,** s. d. L. um virkjun Sogsins 2047—2050
— nr. **29,** s. d. L. um hafnargerðir og lendingarbætur ..... 1957—1962
— nr. **32,** s. d. L. um Austurveg .... 1073—1074
— nr. **33,** s. d. L. um tunnusmiði .. 1988—1989
— nr. **34,** 29. apríl. L. um fræðslu barna ..... 860— 870
— nr. **36,** s. d. L. um byggingu gistihúss í Reykjavík ..... 2072—2073
— nr. **37,** s. d. L. um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu ..... 1778—1779
— *nr. **39,** s. d. L. um breytingar á lögum nr. 34, 2. apríl 1943, um fiskveiðasjóð Íslands, og lögum nr. 107, 30. des. 1943 302
— nr. **41,** s. d. L. um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands 284— 289
— nr. **42,** 7. maí. L. um nýbyggingar í Höfðakaupstað ..... 1328—1330
— nr. **45,** s. d. L. um beitumál ..... 1655—1657
— nr. **46,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana vegna útflutnings á afurðum bátaútvegsins 1664
— nr. **47,** s. d. L. um síldarniðursuðuverksmiðju ríkisins 1675
— nr. **48,** s. d. L. um gagnfræðanám 849— 858
— nr. **49,** s. d. L. um húsmæðrafræðslu 923— 928
— nr. **50,** s. d. L. um almannatryggingar ..... 614— 650
— nr. **52,** s. d. L. um sameining Selfossbyggðar í eitt hreppsfélag .... 1330—1331
— *nr. **54,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 48, 23. febr. 1945, um skipakaup ríkisins 1667
— *nr. **56,** 7. maí L. um breyting á lögum nr. 80, 7. sept. 1942, um kosningar til Alþingis 37, 51, 71
— nr. **58,** s. d. L. um menntaskóla .. 845— 848
— nr. **59,** s. d. L. um sérstakar fyrningarafskriftir ..... 394— 395
— nr. **66,** 17. júlí. L. um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum ..... 1873—1890

1946, nr. **67,** s. d. L. um iðnlánasjóð .... 347— 348
— *nr. **85,** 9. okt. L. um ráðstafanir í sambandi við skilnað Íslands og Danmerkur 99
— nr. **91,** 9. des. Auglýs. um að Ísland hafi gengið að sáttmála hinna sameinuðu þjóða ..... 105— 138
— nr. **96,** s. d. L. um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl. ..... 397— 401
1947, nr. **1,** 1. jan. L. um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla ..... 847— 848
— nr. **3,** 31. jan. L. um sölu verzlunarlóðarinnar á Sauðárkróki 1417
— nr. **4,** s. d. L. um viðauka við lög nr. 95, 23. júní 1936, um heimilisfang 1254
— nr. **5,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 27, 9. jan. 1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna .. 176
— nr. **7,** 12. febr. L. um héraðsskjalasöfn ..... 936— 937
— nr. **8,** s. d. L. um viðhald fornra mannvirkja og um byggðasöfn ..... 934— 936
— nr. **11,** 28. febr. L. um tilraunastöð háskólans í meinafræði ..... 832— 833
— *nr. **12,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 22, 30. jan. 1945, um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum 1104, 1105
— *nr. **13,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 45, 7. maí 1946, um beitumál 1657
— nr. **15,** 12. marz. Fors.bréf um heimild íslenzkra ríkisborgara til að bera erlend heiðursmerki 105
— nr. **16,** s. d. L. um menntun kennara 883— 891
— *nr. **18,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 103, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna 1029
— *nr. **20,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 33, 1. febr. 1936, um Ferðaskrifstofu ríkisins og á lögum nr. 99, 14. maí 1940, um bráðabirgðabreyting nokkurra laga 1153, 1154
— *nr. **21,** 28. marz. L. um breyting á lögum nr. 21, 1. febr. 1936, um Háskóla Íslands 829
— *nr. **22,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis ..... 84— 85
— *nr. **23,** s. d. L. um breyting á ljósmæðralögum nr. 17, 19. júní 1933 .. 1023
— nr. **25,** 31. marz. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að halda niðri dýrtíðarvísitölu með fjárgreiðslum úr ríkissjóði og um áhrif nokkurra landbúnaðarafurða á vísitöluna .... 1779—1780
— *nr. **26,** 14. apr. L. um breyting á lögum nr. 60, 30. des. 1939, um gjald af innlendum tollvörutegundum ..... 535— 536
— nr. **29,** 9. apr. L. um vernd barna og ungmenna ..... 685— 696
— nr. **30,** 22. apr. L. um að tryggja manneldisgildi hveitis 1046
1947, nr. **32,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur 1958
— nr. **34,** s. d. Vegalög ..... 1053—1073
— *nr. **36,** 1. maí. L. um breyting á raforkulögum nr. 12, 2. apríl 1946 .... 2045, 2046
— nr. **38,** s. d. L. um skipulag og hýsingu prestssetra ..... 788— 793
— *nr. **40,** 6. maí. L. um breyting á lögum nr. 44, 27. júní 1941, um tannlæknakennslu við læknadeild háskólans.... 832
— *nr. **41,** 9. maí. L. um breyting á lögum nr. 33, 23. apr. 1946, um tunnusmíði 1989
— *nr. **42,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 66, 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum 1876
— nr. **43,** s. d. L. um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl. ..... 1190—1197
— nr. **44,** s. d. L. um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra ..... 1592—1603
— *nr. **49,** 17. maí. L. um viðauka við lög nr. 32, 14. júní 1929, um loftferðir 1110
— *nr. **50,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 102, 19. júní 1933, um samþykktir um sýsluvegasjóði 1074, 1076
— *nr. **51,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 93, 25. sept. 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur 1674
— *nr. **52,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 22, 27. júní 1921, um breyting á lögum nr. 54, 30. júlí 1909, um stofnun vátryggingarfélags fyrir fiskiskip 1184
— nr. **57,** 24. maí. L. um bæjarstjórn á Sauðárkróki ..... 1413—1417
— nr. **58,** s. d. L. um Egilsstaðakauptún í Suður-Múlasýslu ..... 1331—1333
— *nr. **59,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 66, 12. apr. 1945, um útsvör .. 601— 602
— *nr. **60,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 47, 7. maí 1946, um síldarniðursuðuverksmiðju ríkisins 1675
— nr. **61,** 31. maí. L. um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip ..... 1185—1190
— *nr. **62,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929, um tannlækningar 1020
— nr. **63,** s. d. L. um eftirlit með framleiðslu og verzlun með fóðurvörur ..... 1737—1740
— *nr. **64,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apr. 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur 1958, 1959
— nr. **66,** s. d. L. um Ræktunarsjóð Íslands ..... 322— 325
— nr. **67,** 5. júní. L. um eignakönnun 589— 597
— nr. **68,** s. d. L. um eftirlit með skipum ..... 1890—1911
— nr. **72,** s. d. L. um innkaupastofnun rík-

isins ..... 235— 236
1947, nr. **74,** s. d. L. um inngöngu Íslands í Bernarsambandið 2389, 2395
— *nr. **75,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 85, 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl. 195, 196
— nr. **77,** s. d. L. um félagsheimili .. 697— 700
— nr. **78,** s. d. L. um fyrningarsjóð ríkisins ..... 240— 241
— *nr. **79,** 5. júní. L. um breyting á lögum nr. 93, 25. sept. 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur 1674
— nr. **80,** s. d. Framfærslulög ..... 670— 685
— nr. **81,** s. d. L. um útflutningsgjald af sjávarafurðum ..... 533— 535
— nr. **82,** s. d. L. um Matsveina- og veitingaþjónaskóla ..... 915— 916
— *nr. **83,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 29 frá 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar 2593
— nr. **86,** s. d. L. um þjóðleikhús .... 946— 948
— nr. **87,** s. d. L. um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna ..... 2204—2207
— nr. **89,** s. d. L. um fiskimálasjóð .. 305— 306
— nr. **90,** s. d. L. um afgreiðslustöðvar fyrir áætlunarbifreiðar ..... 1105—1106
— nr. **92,** s. d. L. um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins ..... 2056—2057
— nr. **93,** s. d. L. um aðstoð til vatnsveitna ..... 2032—2034
— nr. **94,** s. d. L. um framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum o. fl. ..... 1612—1622
— nr. **95,** s. d. L. um lögræði ..... 2143—2152
— nr. **96,** s. d. L. um embættisbústaði dómara ..... 175— 176
— nr. **110,** 19. sept. Auglýsing um inngöngu Íslands í Bernarsambandið .... 2395—2405
— *nr. **114,** 27. nóv. L. um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum.. 1513
— *nr. **116,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 94, 5. júní 1947, um framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum 1613, 1614, 1622
— nr. **117,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 116, 7. nóv. 1941, um útgáfu krónuseðla 217
— nr. **118,** 8. des. L. um breyting á lögum nr. 107, 11. ágúst 1933, um ullarmat 1767
— nr. **119,** 22. des. L. um viðauka við lög nr. 67 1947, um eignakönnun 597
— nr. **120,** s. d. L. um heimild til þess að marka skemmtunum og samkomum tíma 1230
— nr. **122,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla 847
1947, nr. **123,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 48, 7. maí 1946, um gagnfræðanám 854
— nr. **124,** s. d. L. um dýralækna .... 1584—1587
— nr. **128,** 29. des. L. um dýrtíðarráðstafanir ..... 576— 582
1948, nr. **5,** 23. jan. Fors.bréf um viðauka við forsetabréf frá 11. júlí 1944, um hina íslenzku Fálkaorðu 102
— nr. **9,** 13. febr. L. viðvíkjandi nafnbreyting Vinnuveitendafélags Íslands 714
— nr. **13,** 1. marz. L. um heimild til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning um réttindi Sameinuðu þjóðanna ..... 138— 144
— nr. **14,** 8. marz. L. um ákvörðun fésekta ..... 2480—2481
— nr. **15,** s. d. L. um innflutning búfjár ..... 1574—1576
— nr. **16,** s. d. L. um smíði tveggja þilfara togara í tilraunaskyni 1667
— nr. **17,** s. d. L. um skráning skipa 1860—1870
— nr. **19,** 22. marz. L. um búfjárrækt 1553—1574
— *nr. **20,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 47/1938, um fasteignasölu 2237
— *nr. **23,** s. d. L. um breytnig á lögum nr. 23/1947, um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17, 19. júní 1933 1022
— nr. **24,** s. d. L. um bændaskóla .. 920— 922
— *nr. **26,** 1. apr. L. um breyting á lögum nr. 108 frá 1945, um byggingasamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verzlunarstaðir 1310, 1311, 1312, 1313
— *nr. **27,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 67, 5. júní 1947, um eignakönnun 590, 596
— nr. **28,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 23, 27. júní 1921, um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip 1184, 1185
— nr. **29,** 1. apríl. L. um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum 1516
— *nr. **31,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 33, 19. júní 1922, um rétt til fiskiveiða í landhelgi ..... 1629—1630
— *nr. **32,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði 2510
— *nr. **34,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 38, 15. febr. 1945, um stofnun búnaðarmálasjóðs 1499
— nr. **35,** s. d. L. um sementsverksmiðju ..... 1985—1986
— nr. **36,** s. d. L. um sóknargjöld .... 810— 811
— nr. **37,** s. d. L. um brunavarnir og brunamál ..... 1202—1213
— *nr. **38,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 81/1947, um útflutningsgjald af sjávarafurðum 533
— nr. **39,** 5. apr. L. um eignarnám á ræktuðum og óræktuðum byggingarlóðum

á Sauðárkróki sunnan Sauðár 1417
1948, nr. **40,** s. d. L. um kauprétt á jörðum ..... 2239—2241
— *nr. **41,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur 1958, 1961
— nr. **42,** s. d. L. um útflutning og innflutning á íslenzkum og erlendum gjaldeyri ..... 226— 227
— nr. **44,** s. d. L. um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins 1630
— nr. **46,** s. d. L. um fiskimat og meðferð, verkun og útflutning á fiski .... 1755—1759
— nr. **47,** s. d. L. um hitaaflstöð og hitaveitu á Ísafirði ..... 1373—1374
— *nr. **49,** s. d. L. um breyting á bifreiðalögum nr. 23, 16. júní 1941 .... 1090, 1092
— nr. **50,** s. d. L. um bráðabirgðabreyting nokkurra laga o. fl. ..... 238— 239
— nr. **83,** 26. nóv. L. um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs 396
— nr. **87,** 17. des. L. um breyting á lögum nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins ..... 2049—2050
— nr. **100,** 29. des. L. um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna .... 582— 588
1949, nr. **5,** 22. febr. L. um kjötmat o. fl. 1761—1765
— *nr. **9,** 26. febr. L. um breyting á lögum nr. 64, 23. júní 1932, um kirkjugarða 819
— nr. **11,** 8. marz. L. um afhending skyldueintaka til bókasafna ..... 932— 933
— nr. **13,** 16. marz. L. um vöruhappdrætti Sambands íslenzkra berklasjúklinga ..... 2310—2311
— *nr. **15,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 59, 7. maí 1946, um sérstakar fyrningarafskriftir 395
— nr. **17,** 22. marz. L. um bæjarstjórn í Keflavík ..... 1417—1421
— nr. **18,** s. d. L. um kyrrsetningu og lögbann ..... 2599—2609
— nr. **21,** s. d. L. um sölu á steinolíu, hráolíu, benzíni og smurningsolíu 1728
— *nr. **22,** 21. marz. L. um breyting á lögum nr. 112/1941, um lax- og silungsveiði 2102
— *nr. **25,** 20. apr. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur 1959
— nr. **26,** 3. maí. L. um hvalveiðar .. 2085—2086
— *nr. **30,** 6. maí. L. um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki 1731
— *nr. **31,** 9. maí. L. um breyting á lögum nr. 42/1948, um útflutning og innflutning á íslenzkum og erlendum gjaldeyri 226
— nr. **34,** 16. maí. L. um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins 2057
1949, nr. **37,** 23. maí. L. um eignarnámsheimild fyrir Siglufjarðarkaupstað á jörðunum Efri-Skútu og Neðri-Skútu í Siglufirði 1399
— *nr. **38,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 28, 18. febr. 1943, um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar 1403
— nr. **40,** s. d. L. um áburðarverksmiðju ..... 1986—1988
— nr. **41,** 25. maí. L. um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra regina varðandi loftflutninga milli landa ..... 1116—1125
— nr. **42,** 23. maí. Erfðalög ..... 2211—2217
— nr. **44,** 25. maí. L. um landsbókasafn ..... 930— 932
— nr. **46,** s. d. L. um iðnfræðslu .. 1976—1982
— nr. **47,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á móti og ráðstafa framlögum samkvæmt áætlun um fjárhagslega viðreisn Evrópu 229
— nr. **48,** s. d. L. um hlutatryggingasjóð bátaútvegsins ..... 1213—1217
— *nr. **51,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, og lögum nr. 35, 12. febr. 1940, um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir 1015, 1045
— nr. **52,** s. d. L. um fiskiðjuver ríkisins í Reykjavík ..... 1676—1678
— nr. **54,** s. d. L. um Laxárvirkjunina 2054—2056
— nr. **55,** s. d. L. um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra ..... 994— 996
— nr. **56,** s. d. L. um eyðingu refa og minka ..... 2077—2079
— nr. **57,** s. d. L. um nauðungaruppboð ..... 2610—2627
— *nr. **58,** s. d. L. um breyting á raforkulögum, nr. 12, 2. apríl 1946 2041, 2042, 2045
— *nr. **61,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 37, 29. apríl 1946, um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu 1779
— nr. **62,** s. d. L. um eignarnám á lóðum vegna bygginga fyrir Menntaskólann í Reykjavík ..... 848— 849
— nr. **68,** s. d. L. um bifreiðaskatt o. fl. 402— 405
— nr. **88,** 22. júlí. L. um innflutningsbann á niðursoðinni mjólk og þurrmjólk 1745
— *nr. **103,** 29. nóv. Forsetabréf um breyting á fors.br. 11. júlí 1944, um hina íslenzku fálkaorðu ..... 100— 101
— nr. **109,** 30. des. L. um bæjarstjórn í Húsavík ..... 1421—1425
— *nr. **110,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 61, 31. maí 1947, um vátryggingargjald fyrir fiskiskip 1186
— *nr. **111,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 8/1944, um breyting á lögum nr. 44/1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna 1013, 1014

1950, *nr. **8,** 7. febr. L. um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki 1731
— *nr. **9,** 9. febr. L. um viðauka við lög nr. 100, 29. des. 1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna 584
— *nr. **11,** 14. febr. L. um breyting á lögum nr. 19, 22. marz 1948, um búfjárrækt 1574
— *nr. **16,** 22. febr. L. um breyting á lögum nr. 116, 30. des. 1943, um ættaróðal og erfðaábúð 1474, 1476, 1480, 1481, 1485
— nr. **19,** 2. marz. L. um Bjargráðasjóð Íslands ..... 1181—1183
— *nr. **20,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 56, 7. maí 1946, um breyting á lögum nr. 80, 7. sept. 1942, um kosningar til Alþingis 37, 51
— nr. **21,** 8. marz. L. um að reisa stöð til hagnýtingar efna úr síldarsoði 1675
— nr. **22,** 19. marz. L. um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl. ..... 218— 226
— nr. **23,** 20. marz. L. um skipamælingar ..... 1870—1873
— nr. **35,** 27. apr. L. um verðlag, verðlagseftirlit og verðlagsdóm ..... 1774—1778
— nr. **36,** s. d. L. um ónæmisaðgerðir 970— 973
— nr. **42,** 8. maí. L. um dánarvottorð og dánarskýrslur ..... 1037—1039
— nr. **45,** 17. maí. Jarðræktarlög .. 1500—1510
— *nr. **46,** 22. maí. L. um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði 2500, 2501
— *nr. **47,** 25. maí. L. um breyting á lögum nr. 44 frá 9. maí 1947, um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra 1594, 1595, 1601
— nr. **50,** s. d. L. um togarakaup ríkisins ..... 1667—1668
— *nr. **52,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur 1958
— *nr. **53,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 66 frá 12. apríl 1945, um útsvör 603— 604
— *nr. **55** s. d. L. um breyting á lögum nr. 25/1946, um landshöfn í Keflavíkur- og Njarðvíkurhreppum 1962
— *nr. **56,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 39/1943, um húsaleigu 2255, 2257, 2259, 2260, 2261, 2262
— *nr. **57,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 35, 1. apr. 1948, um sementsverksmiðju 1985
— *nr. **58,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 100, 14. maí 1940, um skógrækt 1532
— *nr. **59,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 22, 19. marz 1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl. .. 219, 221, 224, 226
— *nr. **62,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum 1513, 1514, 1551
1950, nr. **63,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til lánveitinga til Sogs- og Laxárvirkjana og til lántöku vegna sömu fyrirtækja ..... 2052—2053
— *nr. **64,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 54, 25. maí 1949, um Laxárvirkjunina 2054, 2055
— nr. **85,** 9. okt. Forsetabréf um afreksmerki hins íslenzka lýðveldis .. 104— 105
— nr. **88,** 27. okt. L. um viðauka við lög nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins 1668
— *nr. **98,** 18. des. L. um breyting á lögum nr. 40/1942, um breyting á lögum nr. 112/1941, um lax- og silungsveiði 2098
— *nr. **99,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 69, 12. apríl 1945, um stýrimannaskólann í Reykjavík 901, 902, 906
— *nr. **100,** 23. des. L. um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði 2508
— *nr. **101,** s. d. L. um breyting á almennum hegningarlögum nr. 19 frá 1940 2476
— *nr. **102,** s. d. L. um breytnig á lögum nr. 101, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins ..... 189— 190
— *nr. **103,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 59, 7. maí 1946, um sérstakar fyrningarafskriftir ..... 395— 396
— *nr. **104,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 102, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra 876
— nr. **105,** 23. des. L. um útreikning vísitölu framfærslukostnaðar 231
— *nr. **108,** 28. des. L. um breyting á lögum nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar ..... 2593—2594, 2595
— nr. **112,** s. d. L. um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100/1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna 584, 587, 588
— *nr. **113,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 35, 27. apríl 1950, um verðlag, verðlagseftirlit og verðlagsdóm 1775, 1776, 1777
— *nr. **117,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl. 222, 224, 225
— nr. **119,** s. d. L. um stjórn flugmála ..... 1125—1126
— nr. **120,** s. d. L. um aðstoð til útvegsmanna ..... 336— 345
1951, *nr. **2,** 24. jan. L. um breyting á lögum nr. 83, 22. okt. 1945, um viðauka við lög nr. 45, 13. júní 1937, um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi 1633
— *nr. **5,** 29. jan. L. um breyting á lögum

nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum ..... 1631—1632
1951, *nr. **6,** s. d. L. um breyting á bifreiðalögum nr. 23, 16. júní 1941 .... 1090, 1100
— nr. **8,** 5. febr. Ábúðarlög ..... 1459—1472
— *nr. **9,** 6. febr. L. um breyting á og viðauka við lög nr. 117/1950, um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl. 219—220, 221
— *nr. **10,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 82/1936, um ríkisútgáfu námsbóka ..... 881— 882
— nr. **12,** 9. febr. L. um ný orkuver og nýja orkuveitu rafmagnsveitna ríkisins ..... 2058—2059
— *nr. **13,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 66, 27. júní 1921, um fasteignaskatt 613
— nr. **16,** s. d. L. um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Akureyrar ..... 1362—1364
— nr. **17,** 10. febr. L. um Náttúrugripasafn Íslands ..... 933— 934
— *nr. **18,** 14. febr. L. um breyting á lögum nr. 64, 11. júní 1938, um breyting á lögum nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa .. 1320
— nr. **19,** s. d. L. um sveitarstjóra .. 1309—1310
— nr. **21,** 19. febr. L. um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna 1012
— *nr. **23,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 49, 5. apríl 1948, um breyting á bifreiðalögum, nr. 23, 16. júní 1941 ..... 1091—1092
— *nr. **24,** 22. febr. L. um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar 1279
— *nr. **25,** 28. febr. L. um breyting á lögum nr. 67, 5. júní 1947, um eignakönnun ..... 597— 598
— nr. **26,** s. d. L. um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins 2050
— nr. **27,** 5. marz. L. um meðferð opinberra mála ..... 2691—2744
— *nr. **30,** 7. marz. L. um breyting á lögum nr. 35, 27. apríl 1950, um verðlag, verðlagseftirlit og verðlagsdóm, og lögum nr. 112/1950, um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100/1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna 1775, 1778
— *nr. **31,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 45, 13. júní 1937, um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi 1633
— nr. **32,** 8. marz. L. um loðdýrarækt 2079—2084
— nr. **33,** s. d. L. um úthlutun jeppabifreiða og heimilisdráttarvéla .... 1622—1627
— *nr. **34,** 14. marz. L. um breyting á sveitarstjórnarlögum nr. 12, 31. maí 1927, og um afnám laga nr. 17, 26. febr. 1943, um breyting á þeim lögum 1302
1951, nr. **38,** s. d. L. um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi ..... 1965—1968
— nr. **39,** 15. marz. L. um rétt erlendra manna til að stunda atvinnu á Íslandi ..... 1261—1264
— nr. **41,** s. d. L. um vinnumiðlun .... 700— 702
— nr. **49,** 16. marz. L. um sölu lögveða án undangengins lögtaks ..... 2598—2599
— *nr. **50,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 50/1950, um togarakaup ríkisins 1668
— *nr. **92,** 13. okt. Forsetabréf um breyting á fors.br. nr. 114/1945, um starfsháttu orðunefndar 102, 103
— *nr. **95,** 27. nóv. L. um breyting á lögum nr. 120/1950, um aðstoð til útvegsmanna (lántökuheimild) 338
— *nr. **96,** 28. nóv. L. um breyting á lögum nr. 120, 28. des. 1950, um aðstoð til útvegsmanna 339, 340, 342, 343, 344
— *nr. **98,** 3. des. L. um breyting á lögum nr. 47/1950, um breyting á lögum nr. 44 frá 9. maí 1947, um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra 1602
— *nr. **100,** 7. des. L. um breyting á almennum hegningarlögum nr. 19, 12. febr. 1940 ..... 2429, 2430, 2431, 2432, 2445, 2448, 2457, 2479
— *nr. **103,** 15. des. L. um breyting á lögum nr. 52, 27. júní 1941, um ráðstafanir til loftvarna og annarra varna gegn hættum af hernaðaraðgerðum 1247
— nr. **104,** 20. des. L. um eyðingu svartbaks 2096
— *nr. **105,** 24. des. L. um breyting á lögum nr. 117/1950, um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., og á lögum nr. 9/1951, um breyting á þeim lögum 220, 221, 222
— nr. **110,** 19. des. L. um lagagildi varnarsamnings milli Íslands og Bandaríkjanna og um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þess ..... 1234—1245
— *nr. **111,** 27. des. L. um viðauka við lög nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins 1667, 1668
— nr. **112,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis 80
— nr. **113,** 29. des. L. um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands h/f .. 345— 346
— *nr. **114,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 23, 28. marz 1947, um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17, 19. júní 1933 1022
— *nr. **115,** s. d. L. um bráðabirgðabreyting á lögum nr. 56/1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús o. fl. .. 407, 408

1951, *nr. **116,** s. d. L. um breyting á vegalögum nr. 34, 22. apríl 1947 .... 1053—1065
— *nr. **118,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 19/1948, um búfjárrækt 1564
— *nr. **120,** 20. des. L. um breyting á lögum nr. 34, 2. apr. 1943, um fiskveiðisjóð Íslands 302
— *nr. **121,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 41, 29. apríl 1946, um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands 285
1952, *nr. **3,** 18. jan. L. um breyting á lögum nr. 22, 30. jan. 1945, um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum 1103, 1104
— nr. **5,** 20. jan. L. um lánasjóð stúdenta ..... 833—834
— *nr. **7,** 24. jan. L. um breyting á bifreiðalögum nr. 23, 16. júní 1941 1098
— *nr. **8,** s. d. L. um breyting á jarðræktarlögum nr. 45, 17. maí 1950 .. 1503, 1510
— nr. **10,** 25. jan. L. um heimilishjálp í viðlögum ..... 696— 697
— nr. **12,** 30. jan. L. um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila 669
— nr. **13,** 31. jan. L. um skógræktardag skólafólks 900
— nr. **15,** s. d. L. um heimild til að leyfa héraðssamböndum íþrótta- og ungmennafélaga að stofna til sérstakrar tegundar happdrættis 2312
— *nr. **16,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 11, 23. apríl 1928, um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins 1591, 1592
— *nr. **19,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 36, 11. júlí 1911, um forgangsrétt kandídata frá Háskóla Íslands til embætta ..... 165— 166
— nr. **20,** s. d. L. um landnám, nýbyggðir og endurbyggingar í sveitum .. 1486—1499
— nr. **21,** s. d. L. um sérstakan skattfrádrátt tapaðra skulda vegna skuldaskila bátaútvegsins 396
— nr. **22,** 1. febr. L. um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins ..... 2059—2060
— nr. **23,** s. d. L. um öryggisráðstafanir á vinnustöðum ..... 720— 731
— nr. **24,** s. d. Girðingalög ..... 1518—1524
— nr. **28,** 4. febr. L. um gjald af kvikmyndasýningum ..... 408— 409
— nr. **29,** s. d. L. um heimild fyrir sveitarstjórnir til að innheimta með álagi fasteignarskatta til sveitarsjóða 612
— nr. **30,** s. d. L. um hámark húsaleigu o. fl. ..... 2262—2263
— nr. **31,** s. d. L. um skipun prestakalla ..... 759— 766
— *nr. **32,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 32, 7. maí 1928, um sundhöll í Reykjavík ..... 897— 898
1952, *nr. **33,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla .. 848
— nr. **36,** 16. febr. L. um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum ..... 736— 748
— *nr. **69,** 12. nóv. L. um breyting á lögum nr. 84, 1940, um tekjuöflun til íþróttasjóðs 2312
— nr. **73,** 25. nóv. L. um tilkynningar aðsetursskipta ..... 207— 211
— nr. **74,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku í Alþjóðabankanum í Washington vegna Sogs- og Laxárvirkjunar 2053
— *nr. **75,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 73, 19. júní 1933, um bann við okri, dráttarvexti o. fl. 2228
— *nr. **76,** 26. nóv. L. um breyting á lögum nr. 13, 16. marz 1949, um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenzkra berklasjúklinga 2310, 2311, 2312
— *nr. **79,** 2. des. L. um breyting á ábúðarlögum nr. 8, 5. febr. 1951 ..... 1464, 1473
— *nr. **81,** 8. des. L. um breyting á lögum nr. 44, 5. apríl 1948, um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins 1630
— *nr. **82,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörupveiðum 1631
— *nr. **83,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 82, 5. júní 1947, um Matsveina- og veitingaþjónaskóla 916
— *nr. **84,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 48, 25. maí 1949, um hlutatryggingasjóð bátaútvegsins 1217
— *nr. **87,** 15. des. L. um breyting á lögum nr. 69, 12. apr. 1945, um stýrimannaskólann í Reykjavík..... ..... 901, 902, 903, 904, 905, 906
— nr. **88,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna byggingar áburðarverksmiðju 1988
— *nr. **89,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 49, 7. maí 1946, um húsmæðrafræðslu 924
— *nr. **90,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 20, 26. febr. 1943, um búfjártryggingar 1218, 1219, 1220
— *nr. **93,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 93, 16. des. 1943, um hafnarbótasjóði 1957
— *nr. **94,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 37/1944, um laun forseta Íslands 22
— *nr. **95,** 17. des. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur 1958
— *nr. **99,** 23. des. L. um breyting á lögum nr. 115/1936, um þingsköp Alþingis 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 91

1952, nr. **100,** s. d. L. um íslenzkan ríkisborgararétt ..... 96— 99
— *nr. **101,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 112/1941, um lax- og silungsveiði 2121, 2122
— *nr. **103,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 61/1947, um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip 1186, 1187, 1189, 1190
— nr. **104,** 27. des. L. um ábyrgð ríkissjóðs vegna viðskipta við lönd, sem verzla á jafnvirðis- og vöruskiptagrundvelli .. .. 1773—1774
— *nr. **107,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 7/1930, um Útvegsbanka Íslands h/f og um Íslandsbanka 298
— nr. **113,** 29. des. L. um lausn ítaka af jörðum ..... 2372—2373
— *nr. **114,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 46, 5. apríl 1948, um fiskmat og meðferð, verkun og útflutning á fiski 1756
1953, nr. **3,** 31. jan. L. um hitaveitur utan Reykjavíkur ..... 2067—2068
— *nr. **5,** 30. jan. L. um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla 846
— nr. **6,** 2. febr. L. um framlenging á heimild ríkisstjórnarinnar til að nota allt að fjórum milljónum dollara af yfirdráttarheimild Íslands hjá Greiðslubandalagi Evrópu 239
— nr. **7,** 3. febr. L. um hundahald og varnir gegn sullaveiki ..... 1052—1053
— *nr. **10,** 9. febr. L. um breyting á lögum nr. 50, 17. maí 1947, um breyting á lögum nr. 102, 19. júní 1933, um samþykktir um sýsluvegasjóði ..... 1076—1077
— *nr. **13,** 10. febr. L. um breyting á lögum nr. 89, 9. júlí 1941, um eyðingu svartbaks 2095
— nr. **14,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Vogum í Gullbringusýslu 1692
— *nr. **16,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 105/1951, um breyting á lögum nr. nr. 117/1950, um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., og á lögum nr. 9/1951, svo og á lögum nr. 70/1952 220
— nr. **17,** s. d. L. um Framkvæmdabanka Íslands ..... 289— 294
— nr. **18,** 11. febr. L. um íslenzk vegabréf ..... 1256—1257
— nr. **19,** s. d. L. um ættleiðingu .. 2201—2204
— nr. **20,** s. d. L. um viðauka við lög nr. 111, 9. okt. 1941, um eftirlit með opinberum sjóðum ..... 2346—2347
— *nr. **22,** 16. febr. L. um viðauka við lög nr. 35, 27. apr. 1950, um verðlag, verðlagseftirlit og verðlagsdóm 1778
— nr. **23,** s. d. L. um leigubifreiðar í kaupstöðum 1106
— *nr. **25,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur ..... 2567—2568
1953, nr. **26,** s. d. L. um heimild fyrir kirkjumálaráðherra til þess að taka leigunámi og byggja á erfðaleigu hluta af prestssetursjörðum 793
— *nr. **27,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 36, 13. júní 1937, um klaksjóð, heimild fyrir ríkisstjórnina til að reisa klakstöðvar og til leigunáms í því skyni 2123
— *nr. **28,** 16. febr. L. um viðauka við lög nr. 18, 4. nóv. 1887, um veð 2377
— nr. **30,** s. d. L. um viðauka við lög nr. 41/1946, um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands 289
— nr. **34,** 18. febr. L. um verðjöfnun á olíu og benzíni 1780
— nr. **35,** s. d. L. um bæjanöfn o. fl. 2351—2353
— nr. **38,** 27. febr. L. um breyting á lögum nr. 50/1946, um almannatryggingar, og viðauka við þau ..... 650— 660
— nr. **47,** 7. júlí. Tilsk. um reglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó 1913—1930
— nr. **58,** 11. sept. Auglýs. um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl. .... 24— 26
— *nr. **64,** 9. nóv. L. um breyting á lögum nr. 53, 11. júlí 1938, um mat á matjessíld og skozkverkaðri síld 1759, 1760
— *nr. **66,** 11. nóv. L. um breyting á 1. mgr. 39. gr. laga nr. 80, 7. sept. 1942, um kosningar til Alþingis 43
— *nr. **68,** 19. nóv. L. um breyting á lögum nr. 93, 27. nóv. 1951, um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland 2309
— nr. **69,** 23. sept. Tilsk. um viðauka við tilsk. nr. 47, 7. júlí 1953, um reglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó ..... 1930—1931
— *nr. **70,** 24. nóv. L. um breyting á lögum nr. 16/1953, um breyting á lögum nr. 105/1951, um breyting á lögum nr. 117/1950, um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., og á lögum nr. 9/1951, svo og lögum nr. 70/1952 220
— nr. **71,** 14. des. L. um breyting á lögum nr. 44, 9. maí 1947, um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra 1593
— nr. **72,** 16. des. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd Norðurlandasamning um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni ..... 731— 735
— *nr. **74,** 17. des. L. um breyting á lögum nr. 83, 26. nóv. 1948, um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs ..... 396, 396—7

1953, *nr. **75,** s. d. L. um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100/1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna ..... 584, 585, 586, 588— 589
—nr. **76,** 23. des. L. um bráðabirgðabreyting á lögum nr. 62/1939, um tollskrá o. fl. ..... 532— 533
— nr. **80,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 75, 22. júní 1921, um stimpilgjald .. 571
— nr. **81,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 22, 19. marz 1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl. 225
— *nr. **82,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 93, 19. júní 1933, um víxla 2292
— *nr. **83,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 94, 19. júní 1933, um tékka 2274
— nr. **84,** 24. des. L. um þingfararkaup alþingismanna, lífeyrissjóð o. fl. .. 92— 94
— nr. **85,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 66/1944, um breyting á og viðauka við lög nr. 36/1909, um laun háskólakennara, og breyting á lögum nr. 21/1936, um Háskóla Íslands 830
— nr. **86,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta skemmtanaskatt með viðauka árið 1954 408
— nr. **88,** s. d. L. um skipan innflutnings- og gjaldeyrismála, fjárfestingarmála o. fl. ..... 1770—1773
— nr. **89,** s. d. L. um löggilta endurskoðendur ..... 1702—1704
— nr. **90,** 29. des. L. um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar 1281
— *nr. **91,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 55, 25. maí 1949, um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra .. 995, 996
— nr. **92,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 81, 5. júní 1947, um útflutningsgjald af sjávarafurðum 533
— nr. **93,** 31. des. Sjúkrahúsalög .... 988— 992
1954, nr. **11,** 9. febr. Auglýs. um fullgildingu Evrópuráðssamnings um verndun mannréttinda og mannfrelsis .... 144— 156
— nr. **18,** 3. marz. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í alþjóðasamningi frá 5. apríl 1946, um möskvastærð fiskinetja og lágmarksstærðir fisktegunda, ásamt ákvæðum viðbætis við samninginn frá 2. apríl 1953 ..... 1636—1643
— nr. **20,** 8. marz. L. um vátryggingarsamninga ..... 1155—1181
— *nr. **23,** 15. marz. L. um breyting á lögum nr. 34, 18. febr. 1953, um verðjöfnun á olíu og benzíni 1780
— *nr. **24,** 17. marz. L. um breyting á lögum nr. 36, 1. apr. 1948, um söknargjöld 810
— nr. **25,** 13. apríl. L. um brunatryggingar í Reykjavík ..... 1347—1348
1954, *nr. **26,** 24. marz. L. um breyting á lögum nr. 119, 28. des. 1950, um stjórn flugmála 1126
— nr. **27,** 30. marz. L. um verðlagsskrár ..... 230— 231
— nr. **30,** 8. apr. L. um eignarnámsheimild fyrir Dalvíkurhrepp á erfðafesturéttindum í eignarlandi Dalvíkurhrepps 1333
— nr. **31,** s. d. L. um viðauka við lög nr. 115, 7. nóv. 1941, um Búnaðarbanka Íslands ..... 317— 318
— *nr. **32,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 87 frá 5. júní 1947, um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna 2207
— nr. **33,** s. d. L. um lögreglustjóra á Keflavíkurflugvelli 1231
— nr. **34,** 12. apr. Sóttvarnarlög .... 959— 969
— nr. **37,** 14. apr. L. um brúargerðir 1078—1080
— nr. **38,** s. d. L. um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins ..... 157— 165
— *nr. **39,** s. d. L. um breyting á lögum um Framkvæmdabanka Íslands, nr. 17, 10. febr. 1953 ..... 292, 294— 295
— nr. **40,** s. d. L. um aukatekjur ríkissjóðs ..... 554— 564
— *nr. **42,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 101, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins ..... 192— 193
— nr. **43,** s. d. L. um kirkjubyggingasjóð 803
— nr. **44,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 59, 7. maí 1946, um sérstakar fyrningarafskriftir 396
— **46,** s. d. L. um tekjuskatt og eignarskatt ..... 364— 394
— *nr. **48,** 20. apr. L. um breyting á lögum nr. 66, 12. apr. 1945, um útsvör 599, 606
— *nr. **50,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 38, 27. febr. 1953, um breyting á lögum nr. 50/1946, um almannatryggingar, og viðauka við þau 655
— *nr. **51,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 36, 16. febr. 1952, um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum ..... 746— 747
— nr. **52,** 12. apr. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Húsavíkurkaupstaðar .. 1426
— nr. **53,** 21. apr. L. um viðauka við raforkulög, nr. 12, 2. apr. 1946 .... 2046—2047
— nr. **54,** 20. apr. L. um orkuver Vestfjarða ..... 2057—2058
— *nr. **55,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 22, 1. febr. 1952, um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins 2059, 2060
— nr. **56,** 21. apr. L. um síldarleit úr lofti ..... 1662—1664
— nr. **57,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 23, 1. febr. 1952, um öryggisráðstafanir á vinnustöðum 728, 729, 731
— nr. **58,** 24. apr. Áfengislög ..... 2486—2498

1954, nr. **59,** s. d. L. um brunatryggingar utan Reykjavíkur ..... 1201—1202
— nr. **61,** 21. apr. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samning um breyting á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar frá 10. febr. 1931, um innheimtu meðlaga ..... 2209—2211
— nr. **62,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samning um breyting á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar frá 6. febr. 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð 2200—2201
— nr. **63,** s. d. L. um fuglaveiðar og fuglafriðun ..... 2086—2094
— *nr. **64,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna 1012
— *nr. **65,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 8, 24. marz 1944, um breyting á lögum 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna 1013, 1016
1954, *nr. **66,** 24. apr. L. um breyting á lögum nr. 66, 27. júní 1921, um fasteignaskatt 613, 614
— nr. **67,** s. d. L. um viðauka við lög nr. 28, 23. apr. 1946, um virkjun Sogsins 2050
— *nr. **68,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952, um skipun prestakalla 763
— *nr. **69,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 41, 28. nóv. 1919, um landamerki o. fl. 2361
— *nr. **70,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 80, 11. júní 1938, um stéttarfélög og vinnudeilur 710, 711
— nr. **71,** s. d. L. um happdrætti Dvalarheimilis aldraðra sjómanna 2311
— *nr. **72,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 28/1940, um friðun hreindýra og eftirlit með þeim 2077
— *nr. **73,** 20. apríl. L. um breyting á póstlögum, nr. 31, 12. febr. 1940 .... 1132—1133, 1141—1142
— nr. **90,** 25. nóv. L. um tollskrá o. fl. ..... 416— 532

III. SKRÁ

um gildandi lög staðfest á tímabilinu 25. apríl 1954 til 31. des. 1955.

I. Stjórnarskipun.

Auglýsing um breyting á forsetaúrskurði frá 11. september 1953, um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl., nr. 79, 2. júlí 1954.

Auglýsing um breyting á forsetaúrskurði frá 11. september 1953, um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl., nr. 67, 15. ágúst 1955.

Forsetaúrskurður um niðurfelling á breytingu, er gerð var 14. apríl 1954 á forsetaúrskurði frá 11. september 1953, um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl., nr. 87, 8. sept. 1954.

Lög um breyting á lögum nr. 84, 24. des. 1953, um þingfararkaup alþingismanna, lífeyrissjóð o. fl., nr. 110, 24. des. 1954.

II. Stjórnarfar.

a. **Embættismenn og yfirvöld.**

Lög um greiðslu verðlagsbótar á laun opinberra starfsmanna, nr. 111, 27. des. 1954, og breyting nr. 78, 17. des. 1955.

Lög um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 64, 2. sept. 1955.

Lög um laun starfsmanna ríkisins, nr. 92, 24. des 1955.

c. **Fjárhagsmálefni.**

2. Fjárreiður ríkisins.

Lög um bráðabirgðafjárgreiðslur úr ríkissjóði á árinu 1956, nr. 94, 24. des. 1955.

3. Bankar og lánsstofnanir.

Lög um breyting á lögum nr. 66, 31. maí 1947, um Ræktunarsjóð Íslands, nr. 39, 16. maí 1955.

Lög um Fiskveiðasjóð Íslands, nr. 40, 16. maí 1955.

d. **Skattar og gjöld.**

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta ýmis gjöld 1956 með viðauka, nr. 91, 24. des. 1955.

Lög um bráðabirgðabreyting á lögum nr. 90/1954, um tollskrá o. fl., nr. 93, 24. des. 1955.

Lög um viðauka við lög nr. 75/1921, um stimpilgjald, nr. 99, 1. des. 1954.

Lög um afnám laga um veitingaskatt, nr. 100, 10. des. 1954.

Lög um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100/1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, nr. 79, 24. des. 1955.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta skemmtanaskatt með viðauka árið 1956, nr. 77, 16. des. 1955.

Lög um aðstoð við togaraútgerðina, nr. 114, 24. des. 1954.

Lög um, að gjafir til Krabbameinsfélags Íslands skuli dregnar frá skattskyldum tekjum gefanda við álagningu skatta til ríkis og bæjar eða sveitar, nr. 2, 21. febr. 1955.

Lög um framlengingu á gildi nokkurra bráðabirgðaákvæða í lögum nr. 46/1954, um tekjuskatt og eignarskatt, nr. 38, 14. maí 1955.

Lög um breyting á lögum nr. 90, 25. nóv. 1954, um tollskrá o. fl., nr. 75, 8. des. 1955.

e. **Félagsmálefni.**

Lög um breyting á framfærslulögum, nr. 80, 5. júní 1947, nr. 115, 28. des. 1954.

Lög um breyting á lögum nr. 50 1946, um almannatryggingar, og viðauka við þau, nr. 116, 29. des. 1954, og breyting á þeim, nr. 95, 29. des. 1955.

Lög um breyting á lögum nr. 29, 9. apríl 1947, um vernd barna og ungmenna, nr. 20, 16. apríl 1955.

Lög um breyting á lögum nr. 36/1952, um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 31, 11. maí 1955.

Lög um breyting á lögum nr. 23, 1. febr. 1952, um öryggisráðstafanir á vinnustöðum, nr. 52, 20. maí 1955.

Lög um húsnæðismálastjórn, veðlán til íbúðabygginga og útrýmingu heilsuspillandi íbúða, nr. 55, 20. maí 1955.

f. **Kirkjumál.**

Lög um breyting á lögum nr. 43/1954, um Kirkjubyggingasjóð, nr. 47, 18. maí 1955.

g. **Menntamál.**

Lög um stýrimannaskólann í Reykjavík, nr. 5, 14. marz 1955.

Lög um stofnun prófessorsembættis í læknadeild Háskóla Íslands í lífeðlis- og lífefnafræði, nr. 15, 6. apríl 1955.

Lög um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra, nr. 66, 2. sept. 1955.

Lög um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum, nr. 41, 17. maí 1955.

Lög um almenningsbókasöfn, nr. 42, 18. maí 1955.

Lög um iðnskóla, nr. 45, 16. maí 1955.

h. **Heilbrigðismál.**

Læknaskipunarlög, nr. 16, 9. apríl 1955.
Lög um lækningaferðir, nr. 21, 27. apríl 1955.
Lög um breyting á lögum nr. 55, 25. maí 1949, um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra, nr. 28, 9. maí 1955.
Lög um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, nr. 65, 2. sept. 1955.
Heilsuverndarlög, nr. 44, 18. maí 1955.

i. **Samgöngur.**

Lög um viðauka við bifreiðalög, nr. 23, 16. júní 1941, með áorðnum breytingum, nr. 13, 31. marz 1955.
Lög um breyting á lögum nr. 23, 16. febr. 1953, um leigubifreiðar í kaupstöðum, nr. 25, 7. maí 1955.
Lög um breyting á vegalögum nr. 34, 22. apríl 1947, nr. 36, 14. maí 1955.

j. **Tryggingar.**

Lög um Brunabótafélag Íslands, nr. 9, 23. marz 1955.
Lög um breyting á lögum nr. 43, 9. maí 1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., nr. 12, 23. marz 1955.

k. **Lögreglumálefni o. fl.**

Lög um yfirstjórn mála á varnarsvæðunum o. fl., nr. 106, 17. des. 1954.

III. Héraðsstjórn.

d. **Reykjavík.**

Lög um heimild til að fella niður manntal í Reykjavík, nr. 94, 30. nóv. 1954.

e. **Akureyri.**

Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Akureyrarkaupstaðar, nr. 107, 18. des. 1954.

q. **Kópavogskaupstaður.**

Lög um bæjarstjórn í Kópavogskaupstað, nr. 30, 11. maí 1955.

IV. Atvinnuvegir.

Lög um afnám ákvæða í lögum, sem binda atvinnuréttindi íslenzkra ríkisborgara við undanfarna búsetu eða dvöl hér á landi, nr. 103, 17. des. 1954.

a. **Landbúnaður.**

Lög um breyting á lögum nr. 20, 31. jan. 1952, um landnám, nýbyggðir og endurbyggingar í sveitum, nr. 102, 10. des. 1954.
Lög um skógrækt, nr. 3, 6. marz 1955.
Lög um breyting á lögum nr. 116, 30. des. 1943, um ættaróðal og erfðaábúð, nr. 4, 14. marz 1955.
Lög um breyting á lögum nr. 124, 22. des. 1947, um dýralækna, nr. 19, 13. apríl 1955.
Lög um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 26, 8. maí 1955.
Lög um breyting á lögum nr. 20, 31. jan. 1952, um landnám, nýbyggðir og endurbyggingar í sveitum, nr. 27, 9. maí 1955.
Lög um breyting á jarðræktarlögum, nr. 45, 17. maí 1950, nr. 29, 9. maí 1955.

b. **Fiskveiðar.**

Lög um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 37, 14. maí 1955.
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að kaupa togarann Vilborgu Herjólfsdóttur, nr. 49, 16. maí 1955.
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til togarakaupa fyrir Neskaupstað, nr. 50, 16. maí 1955.

c. **Verzlun.**

Lög um breyting á lögum nr. 84, 19. júní 1933, um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum, nr. 113, 23. des. 1954.

d. **Siglingar.**

Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 8, 22. marz 1955.
Lög um breyting á lögum nr. 38/1951, um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi, nr. 17, 9. apríl 1955.
Lög um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi, nr. 23, 6. maí 1955.

h. **Veiði.**

Lög um breyting á lögum nr. 56/1949, um eyðingu refa og minka, nr. 10, 23. marz 1955.

V. Einkamálaréttur.

d. **Kröfuréttindi.**

Lög um breyting á lögum nr. 71, 24. apríl 1954, um happdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna, nr. 95, 30. nóv. 1954.
Lög um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland, nr. 14, 4. apríl 1955.

e. **Félög og stofnanir.**

Lög um breyting á lögum nr. 48, 25. maí 1949, um hlutatryggingasjóð bátaútvegsins, nr. 96, 30. nóv. 1954.

f. **Hlutaréttindi.**

Lög um samræmingu á mati fasteigna, nr. 33, 14. maí 1955.

VI. Refsilög.

Lög um breyting á tilskipun 9. maí 1855, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög 3. jan. 1851, um prentfrelsi, nr. 105, 17. des. 1954.
Lög um breytingar á almennum hegningarlögum, nr. 19 frá 12. febr. 1940, nr. 22, 3. maí 1955.

IV. SKRÁ

um lög, sem afnumin hafa verið eða breytt með lögum, er staðfest hafa verið á tímabilinu 25. apríl 1954 til 31. des. 1955.

1855, 9. maí.Tilskipun, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög 3. jan. 1851, um prentfrelsi, breytt með l. 105/1954.

1901, nr. **18,** 13. sept. L. um manntal í Reykjavík, sbr. l. 94/1954.

1921, nr.**75,** 27. júní. L. um stimpilgjald, viðauki með l. 99/1954.

1932, nr. **44,** 23. júní. L. um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, afnumin með l. 16/1955.

— nr. **64,** s. d. L. um kirkjugarða, breytt með l. 3/1955.

1933, nr. **44,** 19. júní. L. um stofnun happdrættis fyrir Ísland, breytt með l. 14/1955.

— nr. **84,** s. d. L. um varnir gegn ólögmætum verzlunarháttum, breytt með l. 113/1954.

— nr. **99,** s. d. L. um veitingaskatt, afnumin með l. 100/1954.

1934, nr.**12,** 25. jan. L. um augnlækningaferðir, afnumin með l. 21/1955.

1938, nr.**1,** 5. jan. L. um síldarverksmiðjur ríkisins, breytt með l. 37/1955.

1940, nr. **19,** 12. febr. Almenn hegningarlög, breytt með l. 22/1955.

— nr. **100,** 14. maí. L. um skógrækt, afnumin með l. 3/1955.

1941, nr. **23,** 16. júní. Bifreiðalög, viðauki með l. 13/1955.

— nr. **51,** 27. júní. L. um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, afnumin með l. 37/1955.

1942, nr. **73,** 4. júlí. L. um Brunabótafélag Íslands, afnumin með l. 9/1955.

1943, nr.**10,** 13. febr. L. um breyting á lögum nr. 100, 14. maí 1940, um skógrækt, afnumin með l. 3/1955.

— nr. **34,** 2. apríl. L. um fiskveiðasjóð Íslands, afnumin með l. 40/1955.

— nr. **48,** 14. apríl. L. um breyting á lögum nr. 51, 27. júní 1941, um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, afnumin með l. 37/1955.

— nr. **101,** 30. des. L. um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, afnumin með l. 64/1955.

1943, nr. **102,** s. d. L. um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra, afnumin með l. 66/1955.

— nr. **103,** s. d. L. um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, afnumin með l. 65/1955.

— nr. **107,** s. d. L. um breytingar á lögum nr. 34, 2. apríl 1943, um fiskveiðasjóð Íslands, afnumin með l. 40/1955.

— nr. **116,** s. d. L. um ættaróðal og erfðaábúð, breytt með l. 4/1955.

1944, nr. **1,** 21. jan. L. um lestrarfélög og kennslukvikmyndir, breytt með l. 42/1955.

— nr. **52,** 12. okt. L. um breyting á lögum nr. 73, 4. júlí 1942, um Brunabótafélag Íslands, afnumin með l. 9/1955.

— nr. **64,** 1. des. L. um heilsuverndarstöðvar, afnumin með l. 44/1955.

1945, nr.**7,** 12. jan. L. um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, breytt með l. 26/1955.

— nr. **40,** 15. febr. L. um breyting á lögum nr. 101, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, afnumin með l. 64/1955.

— nr. **60,** 12. marz. L. um laun starfsmanna ríkisins, afnumin með l. 92/1955.

— nr. **69,** 12. apríl. L. um stýrimannaskólann í Reykjavík, afnumin með l. 5/1955.

— nr. **97,** 12. des. L. um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland, afnumin með l. 14/1955.

1946, nr. **25,** 23. apríl. L. um landshöfn í Keflavíkur- og Njarðvíkurhreppum, afnumin með l. 23/1955.

— nr. **29,** s. d. L. um hafnargerðir og lendingarbætur, breytt með l. 8/1955.

— nr. **34,** 29. apríl. L. um fræðslu barna, breytt með l. 41/1955.

— nr. **39,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 34, 2. apríl 1943, um fiskveiðasjóð Íslands, afnumin með l. 40/1955.

—nr. **48,** 7. maí. L. um gagnfræðanám, breytt með l. 41/1955.

— nr. **49,** s. d. L. um húsmæðrafræðslu, breytt með l. 41/1955.

— nr. **50,** s. d. L. um almannatryggingar, breytt

með l. 116/1954, sbr. l. 95/1955, og l. 44/1955.

1947, nr. **18,** 12. marz. L. um breyting á lögum nr. 103, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, afnumin með l. 65/1955.

— nr. **29,** 9. apríl. L. um vernd barna og ungmenna, breytt með l. 20/1955.

— nr. **34,** 22. apríl. Vegalög, breytt með l. 36/1955.

— nr. **43,** 9. maí. L. um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., breytt með l. 12/1955.

— nr. **66,** 31. maí. L. um Ræktunarsjóð Íslands, breytt með l. 39/1955.

— nr. **80,** 5. júní. Framfærslulög, breytt með l. 115/1954.

— nr. **114,** 27. nóv. L. um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, afnumin með l. 26/1955.

— nr. **124,** 22. des. L. um dýralækna, breytt með l. 19/1955.

1948, nr. **100,** 29. des. L. um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, breytt með l. 79/1955.

1949, nr. **48,** 25. maí. L. um hlutatryggingasjóð bátaútvegsins, breytt með l. 96/1954.

— nr. **55,** s. d. L. um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra, breytt með l. 28/1955.

— nr. **56,** s. d. L. um eyðing refa og minka, breytt með l. 10/1955.

1950, nr. **22,** 19. marz. L. um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., breytt með l. 111/1954.

— nr. **45,** 17. maí. Jarðræktarlög, breytt með l. 29/1955.

— nr. **55,** 25. maí. L. um breyting á lögum nr. 25/1946, um landshöfn í Keflavíkur- og Njarðvíkurhreppum, afnumin með l. 23/1955.

— nr. **58,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 100, 14. maí 1940, um skógrækt, afnumin með l. 3/1955.

— nr. **62,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, breytt með l. 26/1955.

— nr. **99,** 18. des. L. um breyting á lögum nr. 69, 12. apríl 1945, um stýrimannaskólann í Reykjavík, afnumin með l. 5/1955.

— nr. **102,** 23. des. L. um breyting á lögum nr. 101, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, afnumin með l. 64/1955.

— nr. **104,** s. d. L. um breyting á lögum nr. 102, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra, afnumin með l. 66/1955.

1951, nr. **38,** 14. marz. L .um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi, breytt með l. 17/1955.

— nr. **93,** 27. nóv. L. um breyting á lögum nr. 97, 12. des. 1945, um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland, afnumin með l. 14/1955.

1951, nr. **105,** 24. des. L. um breyting á lögum nr. 117/1950, um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu o. fl., breytt með l. 111/1954.

— nr. **116,** 29. des. L. um breyting á vegalögum nr. 34, 22. apríl 1947, afnumin með l. 36/1955.

— nr. **120,** 20. des. L. um breyting á lögum nr. 34, 2. apríl 1943, um fiskveiðasjóð Íslands, afnumin með l. 40/1955.

1952, nr. **8,** 24. jan. L. um breyting á jarðræktarlögum nr. 45, 17. maí 1950, afnumin með l. 29/1955.

— nr. **20,** 31. jan. L. um landnám, nýbyggðir og endurbyggingar í sveitum, breytt með l. 102/1954 og með l. 27/1955.

— nr. **23,** 1. febr. L. um öryggisráðstafanir á vinnustöðum, breytt með l. 52/1955.

— nr. **29,** 4. febr. L. um heimild fyrir sveitarstjórnir til að innheimta með álagi fasteignaskatta til sveitarsjóða, sbr. l. 33/1955, 10. gr.

— nr. **36,** 16. febr. L. um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum, breytt með l. 31/1955 og l. 55/1955.

— nr. **87,** 15. des. L. um breyting á lögum nr. 69, 12. apríl 1945, um stýrimannaskólann í Reykjavík, afnumin með l. 5/1955.

1953, nr. **23,** 16. febr. L. um leigubifreiðar í kaupstöðum, breytt með l. 25/1955.

— nr. **38,** 27. febr. L. um breyting á lögum nr. 50/ 1946, um almannatryggingar og viðauka við þau, afnumin með l. 116/1954.

— nr. **58,** 11. sept. Fors.úrsk. um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl., breytt með fors.-úrsk. 79/1954 og 67/1955.

— nr. **68,** 19. nóv. L. um breyting á lögum nr. 93, 27. nóv. 1951, um breyting á lögum nr. 97, 12. des. 1945, um breyting á lögum nr. 44, 19. júní 1933, um stofnun happdrættis fyrir Ísland, afnumin með l. 14/1955.

— nr. **75,** 17. des. L. um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100/1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, sjá nú l. 79/1955.

— nr. **76,** 23. des. L. um bráðabirgðabreyting á lögum nr. 62/1939, um tollskrá o. fl., sjá nú l. 93/1955.

— nr. **84,** 24. des. L. um þingfararkaup alþingismanna, lífeyrissjóð o. fl., breytt með l. 110/1954.

— nr. **86,** s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta skemmtanaskatt með viðauka árið 1954, sjá nú l. 77/1955.

1954, nr. **42,** 14. apríl. L. um breyting á lögum nr. 101, 30. des. 1943, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, afnumin með l. 64/1955.

— nr. **43,** s. d. L. um Kirkjubyggingarsjóð, breytt með l. 47/1955.

1954, nr. **46,** s. d. L. um tekjuskatt og eignarskatt, sjá l. 38/1955.

— nr. **47,** s. d. Fors.úrsk. um breyting á fors.-úrsk. nr. 58, 11. sept. 1953, um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl., afnuminn með fors.úrsk. 87/1954.

— nr. **50,** 20. apríl. L. um breyting á lögum nr. 38, 27. febr. 1953, um breyting á lögum nr. 50/1946, um almannatryggingar, og viðauka við þau, afnumin með l. 116/1954.

1954, nr. **71,** 24. apríl. L. um happdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna, breytt með l. 95/1954.

— nr. **90,** 23. nóv. L. um tollskrá o. fl., breytt með l. 75/1955 og l. 93/1955.

V. SKRÁ UM ATRIÐISORÐ

A og Á

Ábúð jarða, 1438—1446, 1446—1459, 1459—1474, sjá og Erfðaábúð.
— eftirlit með ábúð jarða, 1494—1496.
— ábúðartími, 1448, 1462.
Áburðarverksmiðja, 1986—1988.
Áburður, tilbúinn, 1737, 1740—1745.
Ábyrgð ríkissjóðs vegna jafnvirðiskaupa, 1773—1774.
— vegna innstæðufjár í Útvegsbanka Íslands h/f, 301.
— á hættu fyrir seldan hlut, 2243.
— á geymslufé, 2219.
— á láni, 2219, 2220.
— á skuldum hjóna, 2175, 2187—2188.
— á tékka, 2288.
— á víxli, 2268.
Ábyrgðarfélög, 2297—2298.
Ábyrgðarskyldur (loftferðalög), 1113—1116, 1121—1123.
Ábyrgðartrygging, 1173—1174.
Aðflutningsgjald, lækkun, 535—536.
Aðflutningur vöru, 543—548.
Aðför, aðfararlög, 2575—2587, 2587—2591.
Aðgerðir til afkynjunar, 1034—1037.
Aðiljar einkamáls, 2514—2516.
Aðiljayfirlýsing, 2532—2533.
Aðsetursskipti, 207—211.
Aðstoðarprestar, 754—755.
Áfangastaðir, 1084.
Afborganir af skuldabréfum, 2236.
Afbrotum lendir saman, 2442—2444.
Áfengi, aðflutningsbann, 2498.
— einkasala, 1728—1730.
— innflutningur, 2486—2488.
— meðferð í landinu, 2491—2493.
— sala og veitingar, 2488—2491.
— tilbúningur, 2488.
— varnir, 2493—2495.
Áfengislög, 2486—2498.
Afhendingarstaður (lausafjárkaup), 2242.
Afkynjanir, 1034—1037.
Afla- og útgerðarskýrslur, 1658—1659.
Aflafé giftrar konu, 2190.
Aflýsing skjala, 2369—2370.
Afnotaréttur fasteigna, 2348—2350.
Afreksmerki, 104—105.
Afréttir, fjárrekstur,1433, sjá um veiði, 2073, 2087, 2099.
Áfrýjun:
— aðför eftir áfrýjuðum dómum, 2591.
— til Hæstaréttar, sjá Hæstarétt.
— leyfi til framlagningar nýrra gagna í Hæstarétti, 2751.
— opinberra mála, 2379—2342.
— áfrýjunarstefnur í skiptamálum, 2755—2756.
Afsal, stimpilskylda, 569.
Afstaða foreldra til óskilgetinna barna, 2204—2207.
— til skilgetinna barna, 2191—2195.
Afsögn tékka, 2296—2297.
— víxils, 2283—2284.
Afurðir, íslenzkar, greiðsla, 1721—1722.
— sala og meðferð, 1753.
Ágangur vatns, varnir, 2011—2012.
Akranes:
— bæjarstjórn, 1404—1408.
Akureyri:
— byggingarnefnd, 1358—1362.
— bæjarstjórn, 1354—1358.
— holræsi og gangstéttir, 1364—1365.
— mæling og skrásetning lóða, 1362—1364.
— sorp- og salernahreinsun, 1365.
— stækkun lögsagnarumdæmis, 1358.
Ákæra, 2720—2724.
— ákærurreglur, 2427—2429.
— ákæruvald, 2694—2695.
Aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna, 176.
Alidýrasjúkdómar, 1590—1592.
Alifuglarækt, 1566—1567.
Allsherjarregla, brot á, 2451—2453.
Almanak, breyting, 1272—1273.
— einkaleyfi Háskóla Íslands til útgáfu, 836—838.
Almannafriður, brot á, 2451—2453.
— á helgidögum þjóðkirkjunnar, 797—798.
Almannahætta, brot, 2460—2462.
Almannatryggingar, 614—660.
Almenn hegningarlög, 2421—2480.
Almenn refsiskilyrði, 2425—2426.
Almenningar, 1435.
— veiði, 2073, 2087, 2099, sjá og 1992.
Almenningshagsmunir, brot gegn, 2462.
Alþingi:
— stjórnarskrárákvæði, 7—14, 16—17.
— kosningar, 34—76.
— starfsmenn, 165.
— þingsköp, 14, 76—92.
Alþingishátíðarpeningar, 217.
Alþingismenn, stjórnarskrárákvæði, 11, 13—14.
— þingfararkaup, lífeyrissjóður, 92—94.
— varamenn, 73—74.
Alþjóðabanki, 228—229.
Alþjóðlegar einkamálaréttarreglur, 2195—2201, sjá og Milliríkjasamningar.
Alþjóðlegar sjóferðareglur, 1913—1931.
Alþýðutryggingar, 660—669, sjá og Almannatryggingar.
Andakílsá, virkjun, 2056.
Arður af seldum hlut, 2243—2244.

Áreiðarmál, 2361.
Árekstur skipa, 1823—1824.
— ráðstafanir vegna árekstrar, 1913.
— reglur til að sporna við árekstri, 1913—1931.
Arfsal, 2218, 2308.
Arfur, sem afbrotamanni tæmist, 2483.
Arfur, Norðurlandasamningur, 2651—2655.
Arfvon, 2213, 2218.
Atvinna:
— réttur erlendra manna til að stunda hér atvinnu, 1261—1264.
— við siglingar, 1873—1890.
Atvinnudeild Háskólans, 839—841.
Atvinnufyrirtæki, vernd gegn prentuðum ummælum, 2236—2237.
Atvinnuhættir, brot á reglum um, 2462—2464.
Atvinnuleysisskýrslur, 702.
Auðgunarbrot, 2473—2476.
Augnlækningaferðir, 1016—1017.
Aukastörf starfsmanna ríkisins, 165.
Aukatekjur:
— hreppstjóra, 195—196.
— lækna og presta, 175.
— presta, 175, 774—777, 779.
— ríkissjóðs, 554—564.
Aukaútsvör ríkisstofnana, 613.
Aukaverk presta, 777.
Austur-Skaftafellssýsla, sveitarstjórn, 1314.
Austurvegur, 1073—1074.
Áveitur, 1541—1553, 2000—2003.
Áætlunarbifreiðar, afgreiðslustöðvar, 1105—1106.

B

Bakarabrauð, þyngd, 1727.
Bandaríki Norður-Ameríku:
— ábyrgð ríkissjóðs á tjóni af veru herliðs Bandaríkjanna, 1248—1249.
— varnarsamningur, 1234—1245.
Bankaskuldabréf, 262.
Bankavaxtabréf Íslandsbanka, 299—301.
— Landsbankans, 267—294.
Bann við okri, 2228—2230.
Barðastrandarsýsla, skipting, 1314—1315.
Barnafræðsla, 860—870.
Barnakennarar:
— lífeyrissjóður, 873—879.
— skipun og laun, 871—873.
Barnalífeyrir, 618—621.
Barnavernd, 685—696.
Barnaverndarnefndir, 685—686, 687—695.
Barnaverndarráð, 686—687, 695—696.
Barnsfaðernismál, 2561—2562.
Bátaútvegur, útflutningur á afurðum hans, 1664.
Bátfiski á fjörðum, 1643.
Beitumál, 1655—1657.
Beitutekja, 1655.
Benzín, sala, verðjöfnun, 1780.
Berklavarnalög, 973—981.
Berklaveiki í nautpeningi, 1604—1605.
Bernarsamband, Bernarsáttmáli, 2395—2405.
Bifreiðalög, 1084—1103.
Bifreiðar:
— afgreiðslustöðvar fyrir áætlunarbifreiðar, 1105—1106.
— einkasala, 1736—1737.
— gerð, 1085—87.
— leigubifreiðar í kaupstöðum, 1106.
— skipulag á fólksflutningum með bifreiðum, 1103—1105.
— skrásetning, skoðun, 1087—1090.
— útlendar bifreiðar, 1102.
Bifreiðaskattur, 402—405.
Bifreiðastjórar, 1090—1093.
Birting laga og stjórnvaldaerinda, 94—95.
Biskup Íslands:
— erindisbréf, 748—751.
— forræði á kirkjum, 751.
— kosning, 748.
Bjargráðasjóður Íslands, 1181—1183.
Björgun:
— ákvæði siglingalaga, 1824—1826.
— skylda til björgunar, 1250—1251.
— skylda skipstjóra, 1792—1793.
Bókasöfn, sjá Háskólabókasafn, Landsbókasafn:
— skyldueintök, 932—933.
— prestakalla, 793—795.
Bókhald, 1697—1702.
— ríkisins, 231—233.
Bolungavík, lögreglustjóri, 1230.
Bólusetningar, 970—973.
Borgararéttindi, svipting, 2438—2439.
Botnvörpuskip, hvíldartími, 1657—1658.
Botnvörpuveiði, bann gegn henni, 1631—1632.
Brauð, blöndun þurrmjólkur, 1991—1992.
Brauðgerðarhús, eignarnám, 1982—1983.
Breiðafjörður, selaskot og uppidráp, 2084—2085.
Bretland, ráðstafanir vegna viðskiptasamnings, 1770.
Brúargerðir, 1078—1080.
Brunabótafélag Íslands, 1197—1201.
Brunamál, 1202—1213.
Brunamál í Reykjavík, 1346—1347.
Brunatryggingar, 1171—1173.
Brunatryggingar í Reykjavík, 1347—1348.
Brunatryggingar utan Reykjavíkur, 1201—1202.
Brunavarnir, 1209—1210.
Bú, óskipt, 2181—2183.
Búfé, sæðing, 1567—1568.
— innflutningur, 1574—1576.
— tryggingar, 1173, 1217—1220.
Búferlaflutningar, sjá Jarðræktarlög.
Búfjárkyn, ræktun erlendra búfjárkynja, 1568.
Búfjárrækt, 1553—1574.
— héraðsráðunautar, 1572—1573.
— tilraunir, 1608—1609.
Búnaðarbanki Íslands, 306—318.
Búnaðarfélag Íslands, lífeyrir starfsmanna, 188.
Búnaðarmálasjóður, 1499—1500. 1610—1611.
Búreikningaskrifstofa ríkisins, 1610—1611.
Bústofnslánafélög, 320—322.
Byggðarhverfi, 1491—1493.
Byggðasöfn, 934—936.
Bygging jarða, 1438—1446, 1446—1459, 1459—1474.
— jarða í almenningseign, 1481—1483.
— opinberra bygginga, 239—240.
Byggingarnefnd:
— á Akureyri, 1358—1362.
— á Ísafirði, 1369—1371.
— á Seyðisfirði, 1378—1380.
Byggingarefni, innflutningur og skipting, 747—748.
Byggingarmálefni Reykjavíkur, 1340—1342.
Byggingarsamvinnufélög, 740—744.
Byggingarsamþykktir:
— almenn lög, 1323—1326.
— fyrir sveitir og þorp, 1310—1314.
Byggingarsjóður, 1488—1490.

Byggingarsjóður Íslands, 239—240.
Byggingar- og landnámssjóður, 315.
Bæir, mæling, 1316—1317.
Bæjanöfn, 2351—2353.
Bæjar- og hreppsfélög, fasteignaskattur, 1286—1288.
Bæjarstjórn, sjá einstaka kaupstaði.
Bæjarstjórnarkosningar, 1275—1286.
Bændakirkjur, 751.
— eigendaskipti, 807—808.
— portionsreikningar, 808.
Bændaskólar, 920—922.
Börn:
— ferming, 766—773.
— heimaskírn, 766.
— óskilgetin, 2204—2207.
— skilgetin, 2191—2195.
— vernd barna og ungmenna, 685—696.
— ættleidd, 2201—2204.

D

Dag- og næturbendingar á íslenzkum skipum, 1913.
Dánarbú, skipti, 2628—2642, 2643—2650.
Dánarskýrslur, 1037—1039.
Dánarvottorð, 1037—1039.
Danskir ríkisborgarar, 17, 99.
Dauðasönnun, 2152—2154.
Dómar:
— 2552—2555, 2735—2737.
— viðurkenning og fullnusta, Norðurlandasamn., 2587—2590.
Dómarar:
— stjórnarskrárákvæði, 12, 14—15.
— dómaraskilyrði, 2508—2511.
— einkamála, 2507—2511.
— embættisbústaðir, 175—176.
— opinberra mála, 2691—2694.
Dómsáttir, 2720—2721.
Dómsmálagjöld, 554—556.
Dómsmálastjórnin, úrskurðarvald, 198.
Dómsmálastörf í Reykjavík, 2571—2572.
Dómtúlkar, 2570—2571.
Dragnótaveiði, 1632—1634.
Dráttarvextir, 2228—2230.
Drengskaparheit, 13, 2538, 2545—2548.
Drykkjusjúkir menn, meðferð, 994—996.
Dýralæknar, 1584—1587.
Dýraverndun, 2462, 2486.
Dýrtíðarráðstafanir, 575—589.
Dýrtíðarsjóður, 584—588.
Dvalarheimili aldraðra sjómanna, happdrætti, 2311.

E

Efnahagssamvinna, 229.
Eftirgjald af jarðeignum ríkissjóðs, 2598.
Eftirlaun:
— barnakennara og ekkna þeirra, 873—879.
— presta og prestsekkna, 780—785.
— starfsmanna ríkisins, 176—186.
Eftirlit:
— með fiskveiðum í landhelgi, samþykktir, 1648—1649.
— með lyfjabúðum, 574.
— með mannflutningum til útlanda, 1264—1272.
— með matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum, 1046—1051.
— með opinberum sjóðum, 2345—2347.
— með skipum, 1890—1911.
— með sveitarfélögum, 1289—1298.
— með útlendingum, 1258—1261.
— með verksmiðjum og vélum, 720—731.
— með vinnustöðum, 720—731.
Eftirrit ýmiskonar, gjald, 563.
Egg, friðun, 2086, 2089, 2093.
— sala eftir þyngd, 1726.
Egilsstaðakauptún, 1331—1333.
Eiður, 13, 2538, 2545—2548, 2590—2591, 2717—2718.
Eiðsfall, 2211.
Eiginvíxlar, 2280—2281.
Eignakönnun, 589—598.
Eignarnám:
— framkvæmd, 2370—2372.
— á landi í Bolungavík, 1968.
— á landi í Skeljavík, 1968.
— á landi í Sandvík, 1968.
— á landi í Hafnarfirði o. fl., 1385—1387.
— sjá ennfremur 1327, 1333, 1372, 1374, 1399, 1413, 1417, 1499, 1982—1983.
Eignarréttur:
— að fasteignum, 2348—2350.
— að jarðhita, 2064—2067.
Eignarskattur, 378—380.
Eignarupptaka, almenn ákvæði, 2439.
Eignaspjöll, eignasvipting, 2477.
Eindagi kaups, 2242—2243.
Einkaleyfi, 2378—2385.
— til útflutnings á mó o. fl., 1769.
Einkamál, meðferð í héraði, einkamálalög, 2499—2565.
Einkaréttur:
— ríkis á innflutningi trjáplantna, 1745—1746.
— til að eftirmynda ljósmyndir, 2421—2422.
Einkasala:
— á áfengi, 1728—1730.
— á bifreiðum, rafvélum, rafáhöldum o. fl., 1736—1737.
— á eldspýtum og vindlingapappír, 1732—1733.
— á steinolíu, 1733—1734.
— á sölu hrossa til útlanda, 1734.
— á tóbaki, 1730—1732.
— á útvarpstækjum, 951.
Einkasímar í sveitum, 1150—1152.
Einkaskólar, 869.
Einkenning fiskiskipa, 1647.
Ekknabætur, 621—622, 651—652.
Eldey, friðun, 2094.
Eldfæri, eftirlit, 1206.
Eldspýtur, einkasala, 1732—1733.
Eldsvoði, 1208—1211, 2460.
Ellilífeyrir, 617—618, 651—652.
Ellistyrkur presta, 782—783.
Embætti og embættismenn, sjá og Opinberir starfsmenn, Starfsmenn ríkisins:
— stjórnarskrárákvæði, 9—10, 12, 13.
— aldurshámark, 176.
— eftirlaun o. fl., 176—186.
— embættisbústaðir dómara, 175—176.
— forgangsréttur kandídata frá Háskóla Íslands til embætta, 165—166.
— launalög, 167—175.
— lífeyrissjóður, 186—194.
— réttindi og skyldur, 157—165.
— réttur kvenna til embættisnáms o. fl., 166—167.
— verkfall, 196—197.
Embættiskostnaður sóknarpresta, 777.
Endurbygging íbúðarhúsa á sveitabýlum, 1490—1491.
— eyðijarða, 1494—1496.
Endurskoðendur, löggiltir, 1702—1704.
Endurskoðun ríkisreikninga, 233—235.
— yfirskoðunarmenn ríkisreikninga, 12—13.

Endurupptaka dómsmála, 2742—2744, 2750.
Erfðaábúð, 1481—1485.
Erfðafestubréf, stimpilskylda, 572.
Erfðafjárskattur, 409—413.
— ráðstöfun, 669.
Erfðaleigulönd, 1508—1509.
Erfðaréttur, missir, 2212, 2479.
Erfðaskrá, 2214—2216, 2744—2745.
Erfðir, erfðalög, 2211—2217.
— Norðurlandasamningur, 2651 **2653.**
— ættaróðals, 1478—1479.
Erfingjaskipti, 2643—2646.
Erindi til stjórnvalda, 198—200.
Erindisbréf handa biskupum, 748—751.
Erlend búfjárkyn, 1568.
— herskip og herloftför, 1245—1247.
— hlutafélög, 2342—2343.
Erlend lög (og milliríkjasamningar), 2191, 2195—2201, 2208—2211, 2281—2283, 2295—2296, 2587—2590, 2651—2658, 2671—2675.
Erlendir dómar, 1101, 2440, sjá og Erlend lög.
Erlendir menn, sjá Útlendingar.
Eyðijarðir, endurbygging, 1494—**1496.**
Eyðing svartbaks, 2095—2096.

F

Faðerni barna, 2561—2562.
Fálkaorða, 100—102.
— orðunefnd, 102—104.
Fangelsi, 2481—2483.
Fáni:
— Íslendinga, 17—19.
— forseta Íslands, 22.
Farandsala, 1684—1685.
Fardagar presta, 780.
Farmsamningar, 1795—1810.
Farsamningar, 1810—1811.
Farþegaskip, 1861, 1890.
Fasteignalánafélög, 363—364.
Fasteignamat, 2353—2357.
Fasteignasala, 2237—2239.
Fasteignaskattar,
til bæjar- og hreppsfélaga, 612, 613—14.
Fasteignaveðslán, skipting, 2377—2378.
Fasteignir, eignar- og afnotaréttur, 2348—2350.
— uppboð, 2613—2622.
Fávitahæli, 992—994.
Félagsbú, skipti, 2641—2643.
Félagsdómur, 710—714.
Félagsheimili, 697—700.
Félagssamningar, stimpilskylda, 570.
Félagsútgerð, 1782—1787.
Félög, stjórnarskrárákvæði, 16.
Ferðaskrifstofa ríkisins, 1153—1154.
Ferjur, 1069—1070.
Ferming barna, 753, 766—773.
Fésektir, 2480—2481.
Festar hjónaefna, 2154—2155.
Firmu, 2406—2410.
Fiskibátar, róðrartími, 1651—1652.
Fiskiðjuver ríkisins, 1676—1678.
Fiskifulltrúi, 1754—1755.
Fiskimálasjóður, 305—306.
Fiskimið, vísindaleg verndun, 1630.
Fiskinet, alþjóðasamn., 1636—1643.
Fiskiskip, einkenning, 1647.
— hugtak, 1861, 1873—1874.
— stuðningur við nýbyggingu, 1665—1667.
— talstöðvar, 1152—1153.
— vátryggingarfélag, 1183—1190.
Fiskmat, 1755—1759.
Fiskrækt, styrkveitingar, 2120.
Fiskræktarfélög, 2110—2114.
Fiskúrgangur, mat, 1760—1761.
Fiskútflutningur, 1755—1759.
Fiskútvegur, 1650—1651.
Fiskveiðar:
— í landhelgi, 1627—1630.
— eftirlit úr landi, 1648—1649.
— leiðbeiningar við ólöglegar fiskveiðar, 1634—1635.
— utan landhelgi, löggæzla, 1648.
Fiskveiðasamþykktir o. fl., 1643—1647.
Fiskveiðasjóðsgjald, 301—305.
Fiskveiðasjóður Íslands, 298, 301—305.
Fjallgöngur, 1435.
Fjallvegir, 1065.
Fjárdráttur, 2473.
Fjárfélag hjóna, slit, 2177—2178, 2190—2191.
Fjárfestingarmál, 1770—1773.
Fjárhagsráð, 1775—1776, 1777.
Fjárkláði, útrýming, 1587—1588.
Fjárkúgun, 2475.
Fjármörk, 1433—1434.
Fjárnám, 2597—2598, sjá einnig Aðför.
Fjárréttindi, brot gegn, 2477—2478.
Fjárskiptafélög, 1597—1599.
Fjarskipti, 1143—1150.
Fjárskipti, 1599—1603.
Fjársvik, 2473—2474.
Fjölskyldubætur, 618—621, 651—652.
Fljótá, virkjun, 2053—2054.
Flóaáveita, 1541—1549.
Fluglið, 1110—1111.
Flugmál, stjórn, 1125—1126.
Flugvellir, 1126—1129.
Flutningsgjöld með loftförum, alþj.samn., 1117—1121.
Flutningshvalur, 2129, 2131.
Flutningssamningar, 1795—1811.
Fóðrafénaður, ábyrgð á, 1436.
Fóðurbirgðafélög, 1568—1572.
Fóðurvörur, eftirlit með framleiðslu og verzlun, 1737—1740.
Fóðurtryggingarsjóðir, 1576—1580.
Fógetagerðir, gjöld, 555—556.
Fólksflutningar:
— í aðrar heimsálfur (til útlanda), 1264—1272.
— með bifreiðum, 1103—1105.
Forðagæzla, 1568—1572.
Foreldrar og börn:
— óskilgetin, **2204—2207.**
— skilgetin, 2191—2195.
— ættleidd, 2201—2204.
Foreldravald, 2148—2152, 2173, 2195, 2202.
Forgangsréttur:
— veðhafa fyrir vöxtum, 2378.
— kandídata til embætta, 165—166.
Forkaupsréttur:
— að hafnarmannvirkjum, 1955—1956.
— að jörðum, sjá Kaupréttur.
Forn mannvirki (og byggðasöfn), 934—936.
Forngripir, verndun, 941—944.
Fornleifar, verndun, 939—941.
Fornminjar, verndun, 938—945.
Forseti Íslands:
— stjórnarskrárákvæði, 7—11, 12, 16, 17.
— fáni, 22.
— framboð og kjör, 20—22.
— laun, 22.
— merki, 23.
Fóstureyðingar, 1030—1034.
Framburður, rangur, 2455—2456.
Framfærsla, brot á reglum um, 2462—2464.
— og uppeldi barna, 2193—2195.
— ríkisframfærsla sjúkra manna og örkumla, 997—1001.
Framfærslulög, 670—685.

Framfærsluvísitala, áhrif kjötverðs á hana, 1778—1779.
— áhrif landbúnaðarafurða á hana, 1779—1780.
Framkvæmd eignarnáms, 2370—2372.
Framkvæmdabanki Íslands, 289—295, 1772—1773.
Framkvæmdasjóður ríkisins, 241—242.
Framleiðsluráð landbúnaðarins, 1612—1622.
Framsal sakamanna, 2424—2425.
Frelsisskerðing, 2470.
Friðhelgi einkalífs, 2470—2471.
Friðun:
— Eldeyjar, 2094.
— fugla, 2086—2094.
— héra, 2084.
— hreindýra, 2077.
— lax- og göngusilungs, 2100—2104.
— vatnasilungs, 2104—2105.
— Þingvalla, 945—946.
Frystihús á kjötútflutningshöfnum, 1752—1753.
Fræðsla barna, 860—870.
Fræðsluhéruð, 862—863.
Fræðslumálanefndir, 860.
Fræðslumálastjórn, 843—844.
Fræðsluráð, 865—866.
Fræðsluskylda, 844—845.
Fuglar:
— friðun, 2086—2094.
— inn- og útflutningur, kaup og sala, 2092—2093.
— veiðar, 2086—2094.
Fuglaveiðisamþykktir, 2089—2091.
Fulltrúar dómara, 2508—2509, 2573, 2693.
Fundafrelsi, stjórnarskrárákvæði, 16.
Fundið fé, 2348, 2375, 2473.
Fýlasótt, varnir gegn, 988.
Fylgifé ættaróðals, 1474—1475.
Fyrirgerð erfðaréttar, 2212, 2479.
— óðalsréttar, 1479—1480.
Fyrirhleðsla, á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts, 2060—2062.
— á vatnasvæði Héraðsvatna, 2062—2064.
Fyrning:
— kröfuréttinda almennt, 2230—2236.
— saka, 2444—2445.
— sjókrafna, 1830—1831.
— tékkakröfu, 2293—2294.
— víxilkröfu, 2278—2279.
Fyrningarafskriftir, 394—396.
Fyrningarsjóður ríkisins, 240—241.

G

Gagnfræðanám, 849—858.
Gangstéttargjöld,
— á Akureyri, 1364—1365.
— í Reykjavík, 1351—1353.
— í öðrum kaupstöðum, 1328.
Garðyrkjuskóli ríkisins, 922—923.
Geðveikrahæli, 988.
Gelding húsdýra, 1605.
Gengisskráning o. fl., 218, 227—228.
Gertæki, 2477.
Getnaðarvarnir, 1030—1034.
Geymsla, 2219.
Gildissvið refsilaga, 2421—2425.
Gin- og klaufaveiki, 1590—1592.
Girðingalög, 1518—1524.
Girðingar, 1069—1071.
— kringum hveri og laugar, 2069.
Gistihús, bygging í Reykjavík, 2072—2073.
Gistihúshald, 2069—2072.
Gjafsókn, 2548—2549.
Gjaldeyrir:
— gjaldeyrissjóður og alþjóðabanki, 228—229.
— gjaldeyrisverzlun, 227.
— útflutningur og innflutningur, 226—227.
Gjaldeyrismál, skipan, 1770—1773.
— eftirlit, 1771.
Gjaldheimta í Reykjavík, 2571—2572.
Gjaldheimtumenn, aðför hjá, 2659—2660.
Gjaldmiðill, brot er varða, 2457—2458.
Gjaldþrot skuldunauta hins opinbera, 2659—2660.
Gjaldþrotaskipti, 2661—2671, 2671—2675.
Gjöld (og tollar): aukatekjugjöld, 554—564.
— af erlendum fiskiskipum, 194 195.
— framleiðslugjald, 222.
— gjaldheimta, 238.
— af innlendum tollvörutegundum, 536—539.
— af kvikmyndasýningum, 408—409.
— lestagjald, 401.
— stimpilgjöld, 565—574.
— útflutningsgjald af sjávarafurðum, 533—535.
— vegna eftirlits með lyfjabúðum, 574.
— vegna eftirlits með öryggisbúnaði á vinnustað, 731.
— vitagjald, 401—402.
Grafreitir utanþjóðkirkjumanna, 822—823.
Greftrun líka, 755.
Greiðsla íslenzkra afurða, 1721—1722.
Greiðslubandalag Evrópu, 239.
Gripdeild, 2473.
Grænmetisverzlun ríkisins, 1746—1749.
Gullbringu- og Kjósarsýsla, skipting, 1315.
Gullforði Íslandsbanka, 228.
Gullkrónur, sektir við landhelgisbrot, 1634.
Gæðamerki, 2418—2420.
Gærumat, 1767—1768.
Gæzluvarðhald, 2705—2709.

H

Haffæri skipa, 1891—1892.
Hafnarbótasjóður, 1956—1957.
Hafnarfjörður:
— bæjarstjórn, 1381—1385.
— eignarnámsheimild, 1385—1387.
— verzlunarlóð, 1385.
Hafnargerðir, 1957—1962.
Hafnarmannvirki, forkaupsréttur, 1955—1956.
Hafnsaga:
— á Ísafirði, 1372—1373.
— í Reykjavík, 1348—1349.
Hagfræðiskýrslur, 202—205.
Hagstofa Íslands, 201—202.
Hald á munum, 2702—2703.
Hámark húsaleigu, 2262—2263.
Hámarksverð, 1775—1776.
Handhafaveðbréf, 592—595.
Handíðakennaraskóli, 888—889.
Handtaka, 14, 2704—2705.
Handveð, 2375—2376.
Happdrætti, 2308—2311.
Háskólabókasafn, 931, 933.
Háskólabókavörður, 832.
Háskólakennarar, 826—827.
— dósentar, 831—832.
— laun, 830.
— stofnun nýrra embætta, 830—831.
Háskóli Íslands, 825—830.
— atvinnudeild, 839—841.
— einkaleyfi til útgáfu almanaks, 836—838.
— forgangsréttur kandídata, 165—166.
— happdrætti, 2309—2310.

— landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar Háskólans, 1607.
— tannlæknakennsla, 832.
— tilraunastöð í meinafræði, 832—833.
Hefð, 2373—2374, 2364—2365.
Hegningarhús, 2481—2483.
Hegningarlög, almenn, 2421—2480.
Heiðursmerki, erlend, 105.
Heilbrigðisnefndir, 1042—1045.
Heilbrigðissamþykktir, 1042—1045.
Heildsala, leyfi, 1679—1683.
Heilsugæzla, 631—637.
Heilsuverndarstöðvar, 1041—1042.
Heimagrafreitir, 822.
Heimaskírn barna, 766.
Heimilisdráttarvélar, úthlutun, 1622—1627.
Heimilisfang, 1254—1256.
Heimilishjálp, 696—697.
Helgidagar, helgihald, 796—798.
Héraðsdómslögmenn, 2568—2569, 2712.
Héraðslæknar, skipun, störf, 1010—1016.
Héraðsnefndir, 798—801, 804—805.
Héraðsráðunautar í búfjárrækt, 1572—1573.
Héraðsrafmagnsveitur, 2037—2039.
— ríkisins, 2039—2040,
Héraðsskjalasöfn, 936—937.
Héraðsvötn, fyrirhleðsla, 2062—2064.
Hérar, friðun, 2084.
Herloftför og herskip, aðgangur að íslenzku forráðasvæði, 1245—1247.
Hernaðaraðgerðir, varnir, 1247—1248.
Herstjórn, bannsvæði, 1250.
Hey:
— á jörðu annars manns , 1430.
— mat á því til sölu, 1583—1584.
Heyforðabúr, 1580—1581.
Heyrnarleysingjar, kennsla, 870—871.
Hilming, 2476.
Hitaveita Ísafjarðar, 1373—1374.
— Reykjavíkur, 1349—1351.
Hitaveitur utan Reykjavíkur, 2067—2068.
Hjónavígsla, 2157—2159.
— gjöld, 564.
— skilyrði, 2155—2156.
Hjúalög, 2299—2305.
Hjúaskildagar, 2299.
Hjúkrunarkonur, 1027.
— lífeyrissjóður, 1027—1030.
Hjúkrunarkvennaskóli, 918—920.
Hjúskaparmál, réttarfar, 2167—2170.
Hjúskapur:
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, 2196—2198, 2200—2201.
— fjármál hjóna, 2173—2184, 2184—2191.
— kaupmálar og aðrir gerningar, 2175—2177.
— ógilding, 2159—2161.
— skilnaður, 2161—2167.
— skilyrði, 2155—2156.
— skyldur og réttindi, 2171—2184.
— stofnun og slit, 2154—2171, 2196—2198, 2200—2201.
Hlutabréf, hlutafé, 2335—2338.
— stimpilskylda, 566, 570.
Hlutafélög, 2330—2345.
Hlutatryggingasjóður, 1213—1217.
Hlutaútgerðarfélög, 2324—2328.
Hlutaveltur, 2308—2309.
Hlutdeild í brotum, 2426—2427.
Hluthafafundir, 2338—2340.
Holdsveikir menn, 986—988.
Holdsveikisspítali, 986—988.
Holræsagjöld:
— á Akureyri, 1364—1365.
— í Reykjavík, 1351—1353.
— í öðrum kaupstöðum, 1328.
Holræsi, 2014—2018.
Hreindýr, friðun, 2077.
Hreppskilaþing, 1298—1299.
Hreppsnefndir:
— kosningar, 1275—1286.
— skipan, 1299—1301.
— verksvið, laun, 1301—1305.
Hreppstjórar, laun og aukatekjur, 195—196.
Hreppsvegir, 1065.
Hross:
— einkasala til útflutnings, 1734.
— útflutningur, 1734—1736.
Hrossarækt, 1560—1566.
Húðir, ósútaðar, útflutningur, 1749.
Húnaós, útrýming sels, 2084.
Húnavatnssýsla, skipting, 1315.
Hundahald í kaupstöðum og kauptúnum, 1052—1053.
Hundaskattur, 1052.
Húsagerðarsamþykktir, 1510—1517.
Húsaleiga, 2255—2262.
— hámark, 2262—2263.
Húsaleigunefndir, 2255—2263.
Húsameistarar, 835—836.
Húsavík:
— bæjarstjórn, 1421—1425.
— stækkun lögsagnarumdæmis, 1426.
Húsdýr, gelding, 1605.
Húsmenn, 2307—2308.
Húsmæðrafræðsla, 923—928.
Húsmæðrakennaraskóli Íslands, 889—890.
Húsvitjanir presta, 773—774.
Hvalreki, 2126—2130.
Hvalveiðar, 2085—2086.
Hveiti, manneldisgildi, 1046.
Hverir og laugar, girðingar, 2069.
Hvíldartími háseta á botnvörpuveiðiskipum, 1657—1658.
Hvíldartími verkamanna, 727.
Hæstaréttarlögmenn, 2567—2568, 2712.
Hæstiréttur, 2745—2754.
Höfðakaupstaður, 1328—1330.
Höfundaréttindi, 2385—2405.

I og Í

Íbúðarhús, aðstoð við byggingu þeirra, 736—748.
Íbúðir í kjöllurum, 735—736.
Iðja, 1970—1973.
Iðnaðarbanki Íslands h/f, 345—346.
Iðnaður, 1973—1975.
Iðnfræðingar, 835—836.
Iðnfræðsla, 1976—1982.
Iðnlánasjóður, 346, 347—348.
Innflutningsgjöld, sjá Tollskrá.
Innflutningsmál, skipan, 1770—1773.
Innflutningsskrifstofa, 1771—1772.
Innflutningur:
— búfjár, 1574—1576.
— sauðnauta, 1576.
— ósútaðra skinna og húða, 1749.
— skipa, 1899—1904.
— varnings, er sýkingarhætta stafar af, 969.
Innheimta meðlaga, Norðurlandasamningur, 2208—2211.
Innkallanir í búum, 247, 362, 2182, 2321, 2341, 2633, 2640, 2642, 2643, 2644, 2651, 2675.
Innkaupastofnun ríkisins, 235—236.
Innlend endurtrygging, 1190—1197.
Innlendar tollvörutegundir, gjald, 536—539.

Innsetningargerðir, 2575.
Ísafjarðarsýsla, skipting, 1315.
Ísafjörður:
— byggingarnefnd, 1369—1371.
— bæjarstjórn, 1365—1369.
— eignarnámsheimild, 1372.
— hafnsaga, 1372—1373.
— hitaaflstöð og hitaveita, 1373—1374.
— lóðarsala, 1371—1372.
— mjólkursala, 1374—1375.
— verzlunarlóð, 1369.
Íslandsbanki, 298—301.
— bankavaxtabréf, 299—301.
— gullforði, 299.
— innstæðufé, ríkisábyrgð, 301.
Íslenzkar afurðir:
— greiðsla, 1721—1722.
— sala og meðferð, 1753.
Ítala, 1525—1529.
Ítalía, fiskifulltrúi, 1754—1755.
Ítrekun brota, 2440, 2476, 2496—2498.
Ítök, lausn af jörðum, 2372—2373.
Iðnskólakennaraskóli Íslands, 887—888.
Iðnskólakennsla, 895—896.
Iðnskólalög, 891—897.
Iðnskólasjóður, 892—893.
— tekjuöflun, 2311—2312.

J

Jarðabætur á leigujörðum, 1456—1457, 1470—1471.
Jarðakaup ríkisins, 244—246.
Jarðarafgjöld, breyting, 1455, 1469.
Jarðhiti, eignar- og notkunarréttur, 2064—2067.
Jarðir:
— bygging, ábúð og úttekt, 1438—1446.
— bygging jarða, 1446—1447, 1459—1462.
— kaupréttur, 2239—2241.
— lausn ítaka, 2372—2373.
Jarðrask, bann gegn því, 1955.
Jarðræktarlög, 1500—1510.
Jarðræktarsamþykktir, 1510—1515.
Jarðræktarstyrkir, 1503—1505.
Jarðræktartilraunir, 1607—1608.
— tilraunastöð, 1610.
Jeppabifreiðar, úthlutun, 1622—1627.
Jónsbók, sjá Skrá um tímaröð laga.
Jöfnunarsjóður ríkisins, 241.
— sveitarfélaga, 1288—1289.

K

Kammerréttarskipun, 2573—2574.
Kandídatar frá Háskóla Íslands, forgangsréttur, 165—166.
Kapellanar, 754—755.
Kapítulstaxtar, 229.
Kappreiðar, veðmál, 2311.
Kappróður, veðmál, 2311.
Kartöflur, verzlun með þær, 1746—1749.
Kaup og sala:
— íslenzkra afurða, 1753.
— lausafjár, 2241—2255.
Kaupabálkur Jónsbókar, 2347—2348, 2218—2219.
Kaupfox, 2218—2219.
Kauphöndlun, 1685.
Kaupmáli hjóna, 2175—2177, 2183—2184, 2184—2187.
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, 2196.
Kaupmenn, sjá og Verzlun:
— hugtak, 1697, 2241.
— verzlunaratvinna, 1679—1683.
Kaupréttur á jörðum, 2239—2241.
Kaupskylda á jörðum, 1457, 1471.
Kaupstaðir:
— forgangsréttur að hafnarmannvirkjum, 1955—1956.
— gjöld til holræsa og gangstétta, 1328, sjá og Akureyri, Reykjavík.
— útmæling lóða, 1326—1327.
Kauptún:
— skipulag, 1316—1322.
— útmæling lóða, 1326—1327.
Keflavík:
— bæjarstjórn, 1417—1421.
— verzlunarlóð, 1421.
Kennarar, menntun, 883—890.
— réttindi, 890—891.
Kennaraskóli Íslands, 883—885.
Kennslukvikmyndir, 937—938.
Kennslustofnun í uppeldisvísindum, 885—886.
Kirkjudómur, 2692, 2745.
Kirkjugarðar:
— í Reykjavík, 823—824.
— á Stokkseyri, 824.
Kirkjur:
— stjórnarskrárákvæði, 15, 16—17.
— bækur, 809—810, 795—796.
— bændakirkjur, eigendaskipti og reikningshald, 807—808.
— ferming, 753.
— innheimta og meðferð kirknafjár, 803—804.
— kirkjubyggingasjóður, 803.
— kirkjugarðar, 815—824.
— kirkjugarðsgjald, 821—822.
— kirkjuhurðir, 810.
— kirkjujarðir, 246—247.
— kirkjuordínantia, 754—755.
— kirkjuráð, 752—753.
— kirkjusjóðurinn almenni, 804.
— kirknaeignir, 806—808.
— kirknafé, 803—804.
— sala kirkjufjár, 807.
— sóknargjöld, 810—811.
— Strandarkirkja, 808—809.
— söngmálastjóri, 811—812.
— umsjón og fjárhald, 802—803.
— viðhald, 802, 806—807.
— vígsla, 751—752.
Kjallaraíbúðir, 735—736.
Kjarnfóður, verzlun, 1740—1745.
Kjósarsýsla, skipting, 1315.
Kjörbörn, 2201—2204, 2214.
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, 2198.
Kjörgengi:
— til Alþingis, 12, 13, 14, 34—35.
— til sveitarstjórna, 1276—1277.
Kjöt, verð, áhrif þess á vísitölu, 1778—1779.
Kjötmat, 1761—1765.
Kjötútflutningshafnir, frystihús, 1752—1753.
Klakstöðvar, 2122—2123.
Kol, sala eftir vigt, 1726—1727.
Koli, veiði, sala og útflutningur, 1635—1636.
Konur, réttur til embættisnáms, embætta o. fl., 158, 162, 174.
Kornforðabúr, 1581—1583.
Kornvörur, sala eftir vigt, 1726—1727.
Kosningar:
— til Alþingis, 34—76.
— til sveitarstjórna, 1275—1286.
Kosningarréttur til Alþingis, 11—12, 34—35.
— til sveitarstjórna, 1276—1277.
Krónuseðlar, 217—218.
Kröfuréttindi, fyrning, 2230–2236.
Kvikmyndasýningar, gjald, 408—409.
Kvittanabækur fyrir þinggjöldum, 402.
Kvittanir afborgana af skuldabréfum, 2236.
Kynbætur hrossa, 1560—1566.
Kynsjúkdómar, varnir, 981—986.
Kyrrsetning, 2599—2608.
Kæra, 2434, 2436, 2555—2557, 2737—2738.

L

Lagafrumvörp, stjórnarskrárákvæði, 10, 12—14, 16.

Laganefnd, 95—96.
Lágmarkslengd á fiski, alþjóðasamn. 1636—1643.
Lán, ábyrgð á, 2219, 2220.
Lán til afnota, 2220.
Lánadeild smábýla, 314.
— smáíbúða, 746—747.
Lánafélög, hlunnindi, 363—364.
Lánasjóður stúdenta, 833—834.
Landamerki, 2357—2362.
Landamerkjamál, 2359—2361.
Landbúnaðarafurðir, verðlag, 221, 1612—1622.
Landbúnaður:
— framleiðsluráð, verðskráning, verðmiðlun og sala á landbúnaðarafurðum, 1612—1622.
— rannsóknir og tilraunir, 1605—1610.
— áhrif landbúnaðarafurða á vísitölu, 1779—1780.
Landgrunn, vísindaleg verndun fiskimiða landgrunnsins, 1630.
Landhelgi:
— bann gegn botnvörpuveiðum, 1631—1632.
— bann gegn dragnótaveiði, 1632—1634.
— landhelgisbrot, sektir, 1634.
— löggæzla utan landhelgi, 1648.
— réttur til fiskveiða, 1627—1630.
— samþykktir um eftirlit úr landi með veiðum í landhelgi, 1648—1649.
Landhelgisbrot, sektir miðaðar við gullkrónu, 1634.
Landhelgisgæzla, 1233—1234.
Landhelgissjóður Íslands, 240.
Landlæknir, verksvið, 1014—1015.
Landnám í sveitum, 1486—1489, 1493—1494.
Landnám ríkisins, 1487—1488.
Landráð, 2446—2448.
Landsbanki Íslands:
— almenn lög, 248—262.
— bankaskuldabréf, 262.
— bankavaxtabréf, 263—284.
— stofnlánadeild sjávarútvegsins, 284—289.
— veðdeild, 263—284.
Landsbókasafn, 930—932.
Landsdómur:
— stjórnarskrárákvæði, 9.
— almenn lög, 28—32.
Landsdrottinn og leiguliði, 1448 1454, 1462—1469.
Landshlutur af hval, 2131.
Landshöfn:
— í Keflavíkur- og Njarðvíkurhreppum, 1962—1965.
— í Rifi, 1965—1968.
Landskipti, 1483—1485.
— almenn lög, 2362—2367.
Landssmiðja, 1983—1985.
Lánsstofnanir, nafnskráning á innstæðum, 590—592.
Laugar, girðingar umhverfis þær, 2069.
Laun starfsmanna ríkisins, 167—175.
Lausafjárkaup, 2241—2255.
Lausamenn, 2305—2307.
Lausaverzlun, leyfi, 1683.
Lausn ítaka af jörðum, 2372—2373.
Lax- og silungsveiði, 2096—2122.
Laxárvirkjun, 2052—2053, 2054—2056.
Legorð presta, 785—786.
Legstaðasjóðir, 819—820.
Leiðarbók skips, 1789.
Leiðarmerki, 1953—1954.
Leiðbeiningar við ólöglegar fiskveiðar, 1634—1635.
Leiðsaga skipa, leiðsögumenn, 1931—1937.
Leiga: 1248.
— húsaleiga, 2255—2263.
— jarða, sjá Bygging jarða.
— skipa úr landi, bann, 1969.
Leiguábúð, hlunnindi leiguliða o. fl., 1427, 1440—1441, 1452—1453, 1455—1456, 1462—1463, 1467—1468, 1469—1470.
Leigubifreiðar í kaupstöðum, 1106.
Leigumáli lóða og landa í Reykjavík, 1345—1346.
Leigunám:
— á húsnæði vegna ófriðarhættu, 1248.
— vegna klakstöðva, 2122—2123.
Leigusamningar, stimpilskylda, 572.
Leit í þarfir opinbers máls, 2703—2704.
Lendingarbætur, 1957—1962.
Lendingarmerki, 1953—1954.
Lendingarstaðir fyrir loftför, 1111, 1126—1129.
Lendingasjóður, 1960—1962.
Lestagjald af skipum, 401.
Lestrarfélög, 937—938.
Leyfisbréf, gjöld, 560—562.
Leysing sóknarbands, 812—813.
Lífeyrir prestsekkna, 783—784.
Lífeyrissjóður:
— barnakennara og ekkna þeirra, 873—879.
— embættismanna og ekkna þeirra, 186—188.
— hjúkrunarkvenna, 1027—1030.
— ljósmæðra, 1024—1027.
— starfsmanna ríkisins, 188—194.
Lífgunartilraunir, 1250—1251.
Líftryggingar, 1174—1179.
Lík:
— brennsla, 824—825.
— rannsókn á fundnum líkum, 1251—1253.
Líkamsmeiðingar, 2468—2469.
Líkhús, 821.
Ljósmyndir, eftirmyndun, 2420—2422.
Ljósmæðraskóli Íslands, 917—918.
Ljósmæður, 1021—1024.
— lífeyrissjóður, 1024—1027.
Loðdýrarækt, 2079—2084.
Loftferðir, 1107—1116.
Loftflutningar, alþjóðasamningur, 1116—1125.
Loftför, 1107—1110.
— lendingarstaðir, 1111, 1126—1129.
Loftvarnir, 1247—1248.
Lokunartími sölubúða, 1696—1697.
Lýðskólar, 858—860.
Lýðveldisstjórnarskrá, 7—17.
Lyfjabúðir, eftirlit, 574.
Lyfjafræðingaskóli Íslands, 916—917.
Lyfjasala, 838, 1018—1019.
— rannsóknarstofnana ríkisins, 838.
Lyfsalar, tilsk., 1017—1018.
— gjald vegna eftirlits með lyfjabúðum, 574.
Lýsi, lýsismat, 1989—1991.
Lýsing til hjúskapar, 2156—2157.
Læknar, tilskipun, 1017—1018.
Læknar, réttindi og skyldur, 1003—1010.
Læknaráð, 1001—1002.
Lækningaleyfi, 1003—1010.
Lækningar, sjá augnlækningar og tannlækningar.
Læknishéraða- og prestakallasjóður, 242—243.
Læknishéruð, skipun, 1010—1016.
Læknisvitjanasjóðir, 1039—1041.
Lög, birting, 10, 94—95.
Lögbann, 2608—2609.
Lögfesting lands, 1427—1428.
Löggerningar:

— ógildi löggerninga, 2225—2228.
— ólögráða manna, 2146—2148.
Löggilding:
— dómtúlka, 2570—2571.
— endurskoðenda, 1702—1704.
— fasteignasala, 2237—2239.
— leiðsögumanna skipa, 1931—1932.
— niðurjöfnunarmanna sjótjóns, 1835.
— skjalþýðenda, 2570—2571.
— vigtarmanna, 1721.
Löggildingar, gjöld, 564.
Löggiltir verzlunarstaðir, 1685—1692.
Löggæzla við fiskveiðar utan landhelgi, 1648.
Löggæzlumenn, sjá Lögreglumenn.
Löghald, 2600—2608.
Lögráð, 2198—2199.
Lögráðendur, 2148—2152.
Lögreglumenn, 1231—1233. 2697—2702.
Lögreglusamþykktir:
— fyrir kaupstaði, 1227—1229.
— í löggiltum verzlunarstöðum, 1229.
— utan kaupstaða, 1229—1230.
Lögreglustjórar:
— í Bolungavík, 1230.
— á Keflavíkurflugvelli, 1231.
— í Reykjavík, 2571—2572.
Lögréttir, 1435.
Lögræði, 2143—2152.
— skilyrði, 2143.
— svipting, 2143—2146.
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, 2198—2199.
Lögsagnarumdæmi, mörk og stækkun, sjá einstaka kaupstaði.
Lögskilnaður hjóna, 2163—2167.
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, 2197—2198, 2200—2201.
Lögskráning sjómanna, 1855—1860.
Lögtak, 2591—2598.
Lögveð, sala, 2598—2599.

M

Mál og vog, 1706—1708.
Máldagabók Gísla biskups Jónssonar, 805—806.
Málflytjendur, 2565—2570, 2571.
— vitnisburður, 2571.
Málleysingjar, kennsla, 870—871.
Málmgraftarleyfi, 2134—2135.
Málmleit, 2132—2134.
Málskostnaður í einkamálum, 2549—2551.
— í opinberum málum, 2729—2731.
Málskot:
— einkamál, 2555—2557.
— opinber mál, 2739—2742.
Mannanöfn, 2152.
Manndráp, 2467—2468.
Manneldisgildi hveitis, 1046.
Manneldisráð, 1045—1046.
Mannflutningar, sjá Fólksflutningar.
Mannréttindi og mannfrelsi, Evrópuráðssamningur, 144—156.
Mannskaðaskýrslur, 1251—1253.
Manntal, 207.
— í Reykjavík, 1353—1354.
Manntalsbækur (sálnaregistur), 795—796.
Manntalsþing, 2572.
Markarfljót, samgöngubætur o. fl., 2060—2062.
Mat:
— á fiski, 1755—1759.
— á fiskiúrgangi, 1760—1761.
— á gærum, 1767—1768.
— á kjöti, 1761—1765.
— á matjessíld, 1759—1760.
— á ull, 1765—1767.
Matjessíld, mat, 1759—1760.
Matjurtagarðar, mælingar, 1517—1518.
Matsgerðir, 2120—2121 (lax- og silungsveiði), 2539—2541 (einkamál), 2719 (opinber mál), 2370—2372 (eignarnám), 2030—2031 (vatnalög).
Matsveinaskóli, 915—916.
Matvæli, eftirlit með þeim, 1046—1051.
Meðalalýsi, vinnsla, verkun og mat, 1989—1991.
Meðferð einkamála, 2499—2560.
— opinberra mála, 2691—2744.
Meðlagsskylda, 2561—2562.
Meðlög, 2205—2206, 2208—2211.
Melur, samþykktir um friðun, 1535—1536.
Menningarsjóður, 929—930.
Menntamálaráð Íslands, 928—929.
Menntaskólar, 845—848.
Menntaskólinn í Reykjavík, eignarnám á lóðum, 848—849.
Merkjadómur:
— á Akureyri, 1363—1364.
— í Reykjavík, 1343—1345.
Metramælir og vog, 1706—1708.
Milliríkjadómstóll, samþykktir, 127—138.
Milliríkjasamningar:
— Erfðir og skipti á dánarbúum, Norðurlandasamningur, 2651—2658.
— Gjaldþrotaskipti, Norðurlandasamn., 2671—2675.
— Hjúskapur, ættleiðing og lögráð, Norðurlandasamn., 2195—2201.
— Meðlög, innheimta, Norðurlandasamn., 2208—2211.
— Myntsamningur Norðurlanda, 215—216.
— Möskvastærð fiskinetja, alþjóðasamn., 1636—1643.
— Réttindi sameinuðu þjóðanna, 138—144.
— Samþykktir milliríkjadómsins, 127—138.
— Sáttmáli hinna sameinuðu þjóða, 105—127.
— Skert starfshæfni, Norðurlandasamningur, 732—735.
— Varnarsamningur milli Íslands og Bandaríkjanna, 1234—1245.
—Verndun mannréttinda og mannfrelsis, Evrópuráðssamningur, 144—156.
— Viðurkenning dóma og fullnægja þeirra, Norðurlandasamningur, 2587—2590.
Minkar, eyðing, 2077—2079.
Miskabætur, 2478—2479, 2733—2735.
Misneyting, 2229, 2475—2476.
Mjólk:
— niðursoðin, 1745.
— sala, 1616—1621.
— þurrmjólk, 1745.
Mjólkursala á Ísafirði, 1374—1375.
Mór, einkaleyfi til útflutnings, 1769.
Mótak, 2139—2144.
Mótornámskeið, 912—914.
Mótorskip, 1890.
Mynt, samningur, 215—216.
— skiptimynt, 216—218.
Mæðrabætur, 621—622, 651—652.
Mæling:
— lóða og landa í Reykjavík, 1342—1345.
— skipa, 1870—1873.
— túna og matjurtagarða, 1517—1518.
Mælitæki og vogaráhöld, 1708—1721.

Möskvastærð fiskinetja, alþjóðasamningur, 1636—1643.

N

Náðun, sakaruppgjöf, 11.
Námsbækur, ríkisútgáfa, 879—883.
Námskeið verzlunarmanna, 1694—1695.
Námsstjórar:
— barnaskóla, 868—869.
— gagnfræðaskóla, 853.
Námsstyrkur, réttur kvenna til, 166—167.
— íslenzkra stúdenta til náms erlendis, 834.
— til vestur-íslenzkra stúdenta til íslenzkunáms hér, 834—835.
Námulög, 2132—2139.
Náttúrugripasafn Íslands, 933—934.
Náttúrurannsóknir, 838—841.
Nauðasamningar, 2675—2690.
Nauðsynjavörur, eftirlit, 1046—1051.
Nauðungaruppboð, 2610—2627.
— uppboðshaldarar, 2627.
Nautgriparækt, 1553—1557.
Nautpeningur, berklaveiki, 1604—1605.
Neskaupstaður:
— bæjarstjórn, 1399—1402.
— stækkun lögsagnarumdæmis, 1403—1404.
Neyzluvörur, eftirlit, 1046—1051.
Niðurjöfnunarmenn sjótjóns, 1835.
Niðursoðin mjólk, 1745.
Norsku lög, 2574—2575, 2754—2755.
Notarialgerðir, 2744—2745.
— gjöld, 558—559.
Notarius publicus, 2215, 2283—2284, 2296—2297, 2744—2745.
Nova-leyfi, 2751.
Nýbygging fiskiskipa, 1665—1667.
Nýbýli, 1493—1494.
Nytjajurtir, varnir gegn sýkingu, 1524—1525.

O og Ó

Óðalsbóndi, réttindi og skyldur, 1475—1476.
Óðalsréttur, 1474—1481.
Óðs manns víg, 2217.
Ófriðarráðstafanir:
— bann við för um bannsvæði herstjórnar, 1250.
— bann við að gefa upplýsingar um ferðir skipa, 1249—1250.
— leigunám húsnæðis, 1248.
— loftvarnir, 1247—1248.
Ófriðartryggingar, 1220—1227.
Ófriðun sels, 2118.
Ógilding hjúskapar, 2159—2161.
Ógildingarmál út af skjölum, 2562—2564.
Ógildir löggerningar, 2225—2228.
Óhreinkun vatns, 2014.
Okur, 2228—2230.
Ólafsfjörður:
— bæjarstjórn, 1408—1412.
— eignarnámsheimild, 1413.
— verzlunarlóð, 1412.
Olía, verðjöfnun, 1780.
Olíugeymar, 1678—1679.
Ólögráða menn:
— fjárforráð, 2146—2148.
— forgönguréttur þeirra, 2658—2659.
Ónæmisaðgerðir, 970—973.
Opinber greinargerð starfsmanna ríkisins, 951—952.
Opinber mál, meðferð, 2691—2744.
Opinber störf, brot í, 2453—2455.
Opinberar byggingar, 239—240.
Opinberir sjóðir, eftirlit, 2345—2347.
Opinberir starfsmenn:
— aldurshámark, 176.
— laun, 167—175.
— lífeyrissjóður, 186—194.
— opinber greinargerð, 951—952.
— réttindi og skyldur, 157—165.
— skipting á störfum amtmanna, 197—198.
— verkfall, 196—197.
Opíum, tilbúningur og verzlun, 1019.
Orður, afreksmerki, heiðursmerki, 100—105.
Óréttmætir verzlunarhættir, 1722—1726.
Orkuver, orkuveitur, 2056—2060.
— Vestfjarða, 2057—2058.
Orlof, 714—719.
— opinberra starfsmanna, 161—162.
Óskilahross, 1432—1433.
Óskilgetin börn, 2204—2207.
— barnsfaðernismál, 2561—2562.
Óskipt bú hjóna, 2181—2183, 2651—2655.
Ostrurækt, 2124.
Ósútaðar húðir, 1749.

P

Peningafölsun, 2457—2458.
Peningalög, 212—215.
Peningar, myntsamningur og skiptimynt, 215—218.
Póstlög, 1130—1143.
Póstmál, stjórn og starfræksla, 1129—1130.
Prentfrelsi, stjórnarskrárákvæði, 16.
— almenn lög, 2483—2486.
Prentréttur, 2385—2405.
Prentsmiðjur, sjá Bókasöfn, skyldueintök.
Prentuð ummæli um atvinnufyrirtæki, 2236—2237.
Prestakallasjóður, 242—243.
Prestaköll:
— bókasöfn, 793—795.
— skipan, 759—766.
— veiting, 755—759.
Prestar:
— ábyrgð á húsum prestsetra, 788.
— afsettir, 787.
— aldur, 755.
— aukatekjur, 175, 774—777, 779.
— aukaverk, 777.
— eftirlaun, ellilaun, 780—783.
— embættiskostnaður, 777.
— fardagar, 780.
— húsvitjanir, 773—774.
— laun, 169, 774.
— legorð, 785—787.
— ráðstafanir gegn prestum, er láta prestsetur níðast niður, 788.
— skylda til lífeyriskaupa, 783—784.
— uppreist, 787.
— utanfararstyrkur, 777—778.
Prestsekkjur, lífeyrir, 783—784.
— eftirlaun, 784—785.
Prestsmata, 778—779.
Prestsetur, skipulag og hýsing, 788—793.
— leigunám, 793.
Prófastar:
— laun, 169, 753.
— prestsverk, 753—754.
Prófastsdómur, 2745, sjá nú Kirkjudómur.
Prófentugerningar, 2308.
Prókura, 2410.

R

Radíóstöð, skylda skipa til að hafa hana, 1145.
Ráðherrar:
— stjórnarskrárákvæði, 9, 11, 14.
— ábyrgð, 2628.

— eftirlaun, 34.
— laun, 34, 167.
— skipting starfa, auglýsing, 24, —26.
Rafáhöld, einkasala, 1736—1737.
Rafmagnseftirlit ríkisins, 2042—2044.
Rafmagnsveitur ríkisins, 2035—2037.
Raforkulög, 2034—2047.
Raforkumál, stjórn, 2044—2046.
Raforkusjóður, 2040—2042.
Rafvélar, einkasala, 1736—1737.
Rán, 2475.
Rangar sakargiftir, 2455—2457.
Rangur framburður, 2455—2457.
Rannsókn opinberra mála fyrir dómi, 2709—2712.
Rannsóknarráð ríkisins, 839.
Rannsóknarstofnanir ríkisins, 838.
Rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðar, 1605—1610.
Refir, eyðing, 1314, 2077—2079.
Refsidómar, skilorðsbundnir, 2434—2436.
Refsiheimildir, 2421—2424.
Refsihæð, ákvörðun, 2439—2444.
Refsingar, 2429—2434.
Refsiskilyrði, almenn, 2425—2426.
Reglugerðir sýslunefnda um eyðing refa, 1314.
Reikningaskrifstofa sjávarútvegsins, 1969—1970.
Reki:
— á leigujörðum, 1455—1456, 1469—1470.
— Rekabálkur Jónsbókar, 2125—2130.
— rekamark, 2131.
— rekatilkall, 2131.
Rekstrarlánafélög, 2328—2330.
Réttarfarslög:
— einkamál, 2499—2565.
— opinber mál, 2691—2744.
Réttarfarssektir,
— 2551—2552 (einkamál).
— 2735 (opinber mál).
— 2753—2754 (hæstaréttarlög).
Réttindi:
— yfir loftförum, 1110.
— yfir skipum, 1781.
— yfir skuldabréfum, 2236.
Reykhólar, tilraunastöð, 1610.
Reykjavík:
— brunamál, 1346—1347.
— brunatryggingar, 1347—1348.
— bygging gistihúss, 2072—2073.
— byggingarmálefni, 1340—1342.
— bæjarstjórn, 1333—1337.
— dómsmálastörf o. fl., 2571—2572.
— eignarnámsheimild, 1340.
— fiskiðjuver ríkisins, 1676—1678.
— gjaldheimta, 2571—2572.
— hafnsaga, 1348—1349.
— hitaveita, 1349—1351.
— holræsa- og gangstéttargjald, 1351—1353.
— land til kirkjugarðs, 823—824.
— leigumáli og söluverð lóða og landa, 1345—1346.
— lögreglustjórn, 2571—2572.
— manntal, 1353—1354.
— merkjadómur, 1343—1345.
— mæling og skrásetning lóða, 1342—1345.
— stækkun lögsagnarumdæmis, 1337—1340.
— sundhöll, 897—898.
— verzlunarlóð, stækkun, 1340.
Rifting kaups, 2251—2252.
Ríki, sjá og einkasölur:
— fiskiðjuver ríkisins í Reykjavík, 1676—1678.
— fjármunir, 236—238.
— framkvæmdasjóður, 241—242.
— fyrningarsjóður, 240—241.
— gjaldheimta, 238.
— grænmetisverzlun, 1746—1749.
— héraðsrafmagnsveitur, 2039—2040.
— innkaupastofnun, 235—236.
— jarðakaup, 244—246.
— rafmagnseftirlit, 2042—2044.
— rafmagnsveitur, 2057, 2058—2060.
— síldarniðursuðuverksmiðja 1675.
— síldarverksmiðjur, 1668—1671, 1673—1674.
— skipakaup, 1667.
— togarakaup, 1667—1668.
— þjóðjarðir og kirkjujarðir, sala, 246—247.
Ríkisbókhald, 231—235.
Ríkisborgararéttur, stjórnarskrárákvæði, 15—16.
— almenn lög, 96—99.
Ríkisendurskoðun, 233—235.
Ríkisféhirðir, 235.
Ríkisframfærsla sjúkra manna og örkumla, 997—1001.
Ríkisráð, stjórnarskrárákvæði, 9.
— starfsreglur, 23—24.
Ríkissjóður, framlög til almannatrygginga, 642.
Ríkisskattanefnd, 387—388.
Ríkisskuldabréf, 236, 589—590.
Ríkisstofnanir, útsvör, 613.
Ríkisútgáfa námsbóka, 879—883.
Ríkisveðbanki Íslands, 295—297.
Rithöfundaréttur, 2385—2405.
Rjúpur, auðkenni á eitruðum rjúpum, 2084.
Róðrartími fiskibáta, 1651—1652.
Rottur, eyðing, 1051—1052.
Ræðismenn, 33, 99—100.
Ræktunarsjóður, 314, 322—325.

S

Safamýri, samþykktarlög um verndun, 1540—1541.
Safnaðarmál, stjórn, 804—805, sjá og Sóknarnefndir.
Sakamenn, framsal, 2424—2425.
Sakaraðiljar einkamáls, 2514—2516.
Sakarefni einkamáls, 2516—2518.
Sakargiftir, rangar, 2456—2457.
Sakarkostnaður (í opinberu máli), 2729—2731.
Sakavottorð, gjöld, 563—564.
Sala, sjá og Einkasala:
— á eggjum eftir þyngd, 1726.
— fasteigna, 2237—2239.
— jarða í erfðaábúð, 1485—1486.
— á kola, 1635—1636.
— á kornvörum og kolum, 1726—1727.
— lóða og landa í Reykjavík, 1345—1346.
— mat á heyi til sölu, 1583—1584.
— mjólkur og mjólkurafurða, 1616—1621.
— á salti eftir vigt, 1727.
— skipa úr landi, 1969.
— á steinolíu, hráolíu o. fl., 1728.
— á stórgripakjöti, 1615—1616.
— og útflutningur á vörum, 1774.
— þjóðjarða og kirkjujarða, 246—247.
Salt, sala eftir vigt, 1727.
Samábyrgðin (vátryggingarfélag), 1181—1185.
Samband íslenzkra berklasjúklinga, happdrætti, 2310—2311.
Sambandslagasamningurinn frá 1918, niðurfelling, 1—6.
Sambandsslit Íslands og Danmerkur, 1—6.
Sameiginlegt sjótjón, 1813—1823.
Sameign, 2347—2348.
Sameinuðu þjóðirnar:
— réttindi þeirra, alþjóðasamningur, 138—144.

— samþykktir milliríkjadómstóls, 127—138.
— sáttmáli, 105—127.
Samgöngubætur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts, 2060—2062.
Samgöngureglur (loftfara), 1112—1113.
Samkomur, markaður tími, 1230.
Samningsgerð, 2220—2222.
Samvinnufélög:
— almenn lög, 2312—2323.
— byggingasamvinnufélög, 740—744.
— samvinnusambönd, 2319—2320.
Samþykktarlög um verndun Safamýrar, 1540—1541.
Samþykktir:
— um akfæra sýslu- og hreppavegi, 1077—1078.
— byggingarsamþykktir, 1310—1314, 1323—1326.
— um eftirlit úr landi með fiskveiðum í landhelgi, 1648—1649.
— um fiskveiðar og lendingarsjóði, 1643—1647.
— um friðun á skógi og mel, 1535—1536.
— fuglaveiðisamþykktir, 2089—2091.
— heilbrigðissamþykktir, 1042—1045.
— um heyforðabúr, 1580—1581.
— um hindrun sandfoks og um sandgræðslu, 1539—1540.
— um húsagerð í sveitum, 1515—1517.
— um jarðrækt, 1510—1515.
— um kornforðabúr, 1581—1583.
— lögreglusamþykktir, 1227—1230.
— um mat á heyi, 1583—1584.
— um sýsluvegasjóði, 1074—1077.
Sandgræðsla, almenn lög, 1536—1539.
— samþykktir um hindrun sandfoks og um sandgræðslu, 1539—1540.
— í Strandarlandi, 808—809.
Sáttatilraunir í vinnudeilum, 706—710.
Sáttir í einkamálum, 1344, 2359. 2499—2507.
— í sifjamálum, 2161, 2164, 2168.
— út af refsiverðri háttsemi, 2720—2721 (dómsáttir).
Sauðárkrókur:
— bæjarstjórn, 1413—1417.
— eignarnám, 1417.
— verzlunarlóð, 1417.
Sauðfé, innflutningur, 1574—1576.
Sauðfjárafurðir, 1614—1615.
Sauðfjárbaðanir, 1588—1590.
Sauðfjárrækt, 1558—1560.
Sauðfjársjúkdómar, varnir og útrýming, 1592—1603.
Sauðnaut, innflutningur og ræktun, 1576.
Seðlabanki, 248—253.
Sektavald amtmanna, 198.
— lögreglumanna, 2721.
Sektir, 2433—2434, 2480—2481, sjá og Réttarfarssektir.
— fyrir landhelgisbrot, 1634.
Selaskot á Breiðafirði, 2084—2085.
Selfossbyggð, sameining í eitt hreppsfélag, 1330—1331.
Selur:
— ófriðun, 2118.
— útrýming úr Húnaósi, 2084.
Sementsverksmiðja, 1985—1986.
Séreign hjóna, 2175, 2188—2190.
Sérleyfi til fólksflutninga með bifreiðum, 1103—1105.
Setuliðseignir, 247.
Seyðisfjörður:
— bæjarstjórn, 1375—1378.
— byggingarnefnd, 1378—1380.
Sifskaparbrot, 2464—2465.
Siglingadómur, 1905—1908.
Siglingalög, 1781—1835.
Siglingar:
— atvinna við, 1873—1890.
— ráðstafanir til öryggis, 1911—1913.
— samflot skipa, 1937—1938.
— sjóferðareglur, 1913—1931.
— og verzlun á Íslandi, 1693—1694.
Siglufjörður:
— bæjarstjórn, 1392—1397.
— eignarnámsheimild, 1399.
— hafnarlög, 1397—1398.
— sala kirkjujarðar, 1399.
Síld:
— mat á matjessíld og á skozkverkaðri síld, 1759—1760.
— útflutningur, 1659—1662, 1760.
— vigt, 1727—1728.
Síldarleit úr lofti, 1662—1664.
Síldarmjöl, útflutningur, 1753.
Síldarniðursuðuverksmiðja ríkisins, 1675.
Síldarnætur, 1676.
Síldarsoð, stöð til hagnýtingar efna úr því, 1675.
Síldartunnur, 1675—1676.
Síldarútvegsnefnd, 1659—1662.
Síldarverksmiðjur:
— ríkisins, 1668—1671, 1674, lántaka, 1674.
— ríkisins á Raufarhöfn, 1672.
— ríkisins á Raufarhöfn og Siglufirði, 1673—1674.
— á Austurlandi, 1671—1672.
— á Norðurlandi, 1672.
Síldveiðar með nót, 1652—1655.
Silungsveiði (og laxveiði), 2096—2122.
Símamál, stjórn og starfræksla, 1129—1130.
Símar, einkasímar í sveitum, 1150—1152.
Sinubrennur, 1431.
Sjálfsvörzluveð, 2376—2377.
Sjávarafurðir, meðferð, verkun, og útflutningur, 1753.
— útflutningsgjald, 533—535.
Sjávarútvegur, reikningaskrifstofa, 1969—1970.
Sjávarþorp, skipulag, 1316—1322.
Sjó- og verzlunardómur, 2557—2560.
Sjóðir, eftirlit, 2345—2347.
Sjóðir ýmiss konar:
— Byggingar- og landnámssjóður, 315.
— Byggingarsjóður Íslands, 239 240.
— dýrtíðarsjóður, 584—585.
— fiskimálasjóður, 305—306.
— Fiskveiðasjóður Íslands, 298, 301—305.
— framkvæmdasjóður ríkisins, 241—242.
— fyrningarsjóður ríkisins, 240—241.
— Iðnlánasjóður, 346, 347—348.
— Jarðakaupasjóður ríkisins, 244.
— jöfnunarsjóður, 241.
— kirkjubyggingasjóður, 803.
— kirkjusjóður, almenni, 804
— lánadeild smábýla, 314.
— lánadeild smáíbúða, 746—747.
— landhelgissjóður Íslands, 240.
— læknishéraða- og prestakallasjóður, 242—243.
— Prestakallasjóður, 243.
— Ræktunarsjóður Íslands, 314, 322—325.
— skuldaskilasjóður útvegsmanna, 338—345.
— skuldaskilasjóður vélbátaeigenda, 325—336.
— Söfnunarsjóður Íslands, 384—385.

Sjóferðareglur, alþjóðlegar, 1913—1931.
Sjóferðaskýrsla, 1791—1792.
Sjólán, 1811—1813.
Sjómannalög, 1836—1855.
Sjómenn:
— lögskráning, 1855—1860.
— stríðsslysatrygging, 1190—1197.
Sjómerki, 1950—1952.
Sjóslys, rannsókn, 1905—1908.
Sjótjón, sameiginlegt, 1813—1823.
— niðurjöfnunarmenn, 1835.
Sjóvátrygging, 1168—1171.
Sjóveðréttur, 1826—1831, 1834—1835.
Sjóveita í Vestmannaeyjum, 1391—1392.
Sjúkdómar, varnir gegn útbreiðslu þeirra, 952—959.
Sjúkir menn, ríkisframfærsla, 997—1001.
Sjúkrabætur, 622—625, 651—652.
Sjúkrahúsalög, 988—992.
Sjúkratryggingar, 631—637, 660—669.
Sjúkravitjanir presta, 774.
Skaðabætur:
— vatnalög, 2027—2028.
— lax og silungsveiðilög, 2120—2121.
— póststjórnar, 1140—1141.
— ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, er hlýzt af veru herliðs Bandaríkjanna hér á landi, 1248—1249.
Skaftafellssýsla, skipting, 1314.
Skattaframtal, 383—385.
Skattanefndir, 381—389.
Skattar, sjá og Gjöld og Tollar:
— stjórnarskrárákvæði, 12, 16.
— bifreiðaskattur, 402—405.
— eignarskattur til sveitarsjóða, 612, 613—614.
— eignarskattur til ríkissjóðs, 378—380.
— erfðafjárskattur, 409—413.
— gjaldheimta, 238.
— skemmtanaskattur, 405—408.
— stóreignaskattur, 222—226.
— söluskattur, 585—588.
— stríðsgróðaskattur, 397—398.
— tekjuskattur og eignarskattur, 364—394.
— veitingaskattur, 413—416.
Skattfrádráttur, 373—378, 396.
Skattfrelsi, sparifjár, 380—381.
— happdrættislán, 396, 396—7.
Skattgreiðsla útlendinga, 397—401.
Skeiðaáveita, 1550—1553.
Skemmtanaskattur, 405—408.
Skemmtanir, markaður tími, 1230.
Skilasvik, 2474—2475.
Skilgetin börn, 2191—2195.
Skilnaður hjóna, 2161—2167.
— alþjóðlegar einkamálaréttarreglur, 2197—2198, 2200—2201.
Skilorðsbundnir refsidómar, 2434—2436.
Skinn, ósútuð, innflutningur, 1749.
Skip, 1781:
— hugtak, 1855, 1861, 1870—1871, 1873.
— árekstur, 1823—1824, 1913—1931.
— atvinna við siglingar, 1873—1890.
— bann við sölu og leigu úr landi, 1969.
— björgun, 1824—1826.
— dagbók, 1790—1792.
— eftirlit, 1892—1896.
— farbann, 1905.
— haffæri, 1891—1892.
— hleðslumerki, 1904—1905.
— lán, 2219.
— leiðarbók, 1789—1792.
— leiðsaga, 1931—1937.
— mælingar, 1870—1873.
— réttindi yfir þeim, 1781—1782.
— samflot, 1937—1938.
— skoðun, 1896—1899, 1908—1910.
— skráning, 1860—1870.
— smíði, búnaður, breyting og innflutningur, 1899—1904.
— uppboð, 2613—2622.
— upplýsingar um ferðir skipa, 1249—1250.
— útgerð, 1782—1787.
— útlend skip, 1969.
— vélabók, 1790.
Skipakaup ríkisins, 1667.
Skipaskoðun, 1896—1899, 1908—1910.
Skipaskoðunarstjóri, 1861.
Skiprúmssamningar, 1837—1846.
Skipsstörf, 1846—1850.
Skipstjórar, 1787—1795.
— agavald, 1849—1850.
— björgunarskylda, 1792—1793.
— ráðningarsamningur, 1836—1837.
— refsivald, 1850—1852.
— umboð til skuldbindinga, 1793—1795.
— yfirsjónir, 1831—1834.
Skipstjórnarmenn:
— á fiskiskipum, 1875—1876.
— á verzlunarskipum og varðskipum, 1876—1879.
Skipströnd, 1938—1944.
Skiptagjöld, 556.
Skiptalög, 2628—2650.
Skiptamál, 2755—2756.
Skiptaráðendur, 2627, 2628—2630.
Skipti:
— á búi hjóna, 2178—2181.
— dánarbúa og félagsbúa, sjá Skiptalög.
— gjaldþrotabúa, 2661—2671.
— Norðurlandasamningur, 2651—2658.
Skiptimynt, innlend, 216—218.
Skipting fasteignaveðslána, 2377—2378.
Skipulag kauptúna og sjávarþorpa, 1316—1322.
Skipverjar:
— erlendir, 1845—1846.
— sjómannalög, 1836—1855.
— skiprúmssamningar, 1837—1846.
— yfirsjónir við skyldustörf, 1831—1834, 1782.
Skírlífisbrot, 2465—2467.
Skírn barna, 766.
Skírteini, gjöld, 560—562.
Skjalafölsun, 2458—2460.
Skjaldarmerki Íslands, 20.
Skjalþýðendur, 2570—2571.
Skjöl: 2541—2545.
— ógilding með dómi, 2562—2564.
— þinglýsing og aflýsing, 2367—2370.
Skoðunargerðir, 2539—2541 (einkamál), 2719 (opinber mál).
Skógar, samþykktir um friðun, 1535—1536.
Skógrækt, 1528—1535.
Skógræktardagur skólafólks, 900.
Skógræktarfélag Íslands, 1534.
Skólahald, kostnaður, 869.
Skólahverfi, 865, 849.
Skólakerfi, 844—845.
Skólanefndir, 849—850, 865—866.
Skólar:
— barnaskólar, 860—870.
— bændaskólar, 920—922.
— gagnfræðaskólar, 849—858.
— garðyrkjuskóli, 922—923.
— handíðakennaraskóli, 888—889.
— Háskóli Íslands, 825—830.

— Hjúkrunarkvennaskóli, 918—920.
— Húsmæðrakennaraskóli, 889—890.
— húsmæðraskólar, 923—928.
— Íþróttakennaraskóli, 887—888.
— Kennaraskóli, 883—885.
— kennslustofnun í uppeldisvísindum, 885—886.
— ljósmæðraskóli, 917—918.
— lýðskólar, 858—860.
— Lyfjafræðingaskóli Íslands, 916—917.
— málleysingjaskóli, 870—871.
— Matsveina- og veitingaþjónaskóli, 915—916.
— menntaskólar, 845—848.
— Stýrimannaskóli, 900—907.
— vélskóli, 907—915.
— æfinga- og tilraunaskóli Kennaraskólans, 886—887.
Skólaskylda barna, 850—852, 861—862.
Skotfæri, innflutningur, sala og meðferð, 1253—1254.
Skottulækningar, 1007—1008.
Skozkverkuð síld, 1759—1760.
Skráning:
— bifreiða, 1087—1090.
— hlutafélaga, 2333—2335.
— kaupmála, 2183—2184, 2186—2187.
— lóða og landa á Akureyri, 1362—1364.
— lóða og landa í Reykjavík, 1342—1345.
— loftfara, 1107—1110.
— samvinnufélaga, 2314—2316.
— skipa, 1860—1870.
Skrásetningargjöld, 562—563.
Skuldabréf, áritun afborgana, 2236.
— stimpilskylda, 571.
Skuldaluktning, 2218.
Skuldaskilasjóður, vélabátaeigenda, 325—336.
— útvegsmanna, 338—345.
Skuldir, fyrning, 2230—2236.
Skuldskeytingar, 2219.
Skyldueintök til bókasafna, 932—933.
Skyldur og réttindi hjóna, 2171—2184.
Skylduvinna, 858—859, 898—900.
Sláturfélag Skagfirðinga, innköllun stofnbréfa, 2323—2324.
Sláturfélag Suðurlands, innköllun stofnbréfa, 2323.
Sláturfjárafurðir, viðskipti með, 1614—1615.
Slys:
— bætur, 625—628.
— sönnun fyrir dauða manns, sem ætla má að farizt hafi af slysum, 2152—2154.
— tryggingar, 1179—1180.
— varnir, 723—727.
Slökkvilið, 1203—1204.
Smábarnaskólar, 869.
Smábýli, lánadeild, 314.
Smáíbúðir, lánadeild, 746—747.
Smásala, leyfi, 1683.
Smjörlíki, tilbúningur og verzlun, 1749—1752.
Sogs- og Laxárvirkjun, lántaka, 2052—2053.
Sogsvirkjunin, 2047—2052.
Sóknarband, leysing, 812—813.
Sóknargjöld, 810—811.
Sóknarnefndir, 798—801, 804—805.
Sóknarprestar, sjá Prestar.
Sorp- og salernahreinsun á Akureyri, 1365.
Sótarar, 1206.
Sóttvarnalög, 959—969, sjá og 952—959.
Sparifé, skattfrelsi, 380—381.
Sparisjóðir, 355—363.
Sparisjóðsdeild,
— Búnaðarbankans, 307.
— Landsbankans, 253—254.
— Útvegsbankans, 297—298.
Sprengjur, sprengiefni, 1208, 1253—1254.
Starfshæfni, skert, Norðurlandasamningur, 731—735.
Starfsmenn ríkisins, sjá Embættismenn og Opinberir starfsmenn.
— opinber greinargerð, 951—952.
Stefnur, 2521—2524.
— birting, 2756.
Steinolía, einkasöluheimild, 1728.
Stéttarfélög, 702—705.
Stimpilgjald, 565—574.
Stjórnarerindi, ritun þeirra, 198—199.
— afrit skjala o. fl., 200.
Stjórnarráð, 34.
Stjórnarskipun ríkisins, brot gegn, 2448—2449.
Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 7—17.
Stjórnvaldaerindi, birting, 94—95.
Stofnun og slit hjúskapar, 2154—2171.
Stokkseyrarsókn, land til kirkjugarðs, 824.
Stórgripakjöt, 1615—1616.
Strandarkirkja, 808—809.
Strandferðir, 1106—1107.
Strandsiglingar, 1969.
Stríðsgróðaskattur, 397.
Stríðsslysatrygging ísl. skipshafna, 1190—1197.
Stúdentar, 827—828.
— lánasjóður, 833—834.
— styrkveitingar, 834—835.
Stýrimannaskólinn í Reykjavík, 900—907.
Stýrimenn, atvinnuréttindi, 1875—1879.
Styrjaldarráðstafanir, 1769—1770.
Sullaveiki, varnir, 1052—1053.
Sundhöll í Reykjavík, 897—898.
Sundnám, 898.
Synodal-réttur, 2745.
Svartbakur, eyðing, 2094—2096.
Sveitabankar, 318—322.
Sveitarfélög:
— eftirlit, 1289—1298.
— framlög til almannatrygginga, 641—642.
— íbúðabyggingar, 744—746.
Sveitarstjórar, 1309—1310.
Sveitarstjórnarmálefni, eftirlitsmaður, 1289—1290.
Sveitarstjórnir:
— almenn lög, 1299—1309.
— fasteignaskattur, 1286—1288.
— kosningar, 1275—1286.
Svipting borgararéttinda, 2438—2439.
Svínarækt, 1566—1567.
Sýking nytjajurta, varnir, 1524—1525.
Sýkingarhætta, bann við innflutningi á varningi vegna hennar, 969.
Sýslumenn, aukatekjur, 175.
— laun, 168.
Sýslunefndir,
— almenn lög, sjá Sveitarstjórnir.
— reglugerðir um eyðing refa, 1314.
— skipun, 1305—1306.
— verksvið og laun, 1306—1309.
Sýslur, skipting þeirra, 1314—1315.
Sýsluvegasjóðir, 1074—1077.
Sýsluvegir, 1065, 1077—1078.
Sæðing búfjár, 1567—1568.
Sækjandi opinbers máls, 2712—2715.
Sæluhús, 1070.
Söfnunarsjóður Íslands, 348—355.

Söltuð síld, útflutningur, 1759—1760.
Sölubúðir, lokunartími, 1696—1697.
Söluskattur, 585—586.
Söluskildagar, 2252—2255.
Söngmálastjóri þjóðkirkjunnar, 811—812.
Sönnun, sönnunargögn og sönnunarmat:
— í einkamálum, 2532—2548.
— í opinberum málum, 2719—2720.
— fyrir dauða manns, er ætla má, að farizt hafi af slysum, 2152—2154.

T

Talstöðvar í fiskiskipum, lántaka, 1152—1153.
Tannlæknakennsla við Háskólann, 832.
Tannlækningar, 1019—1021.
Teiknistofa landbúnaðarins, 1497—1498.
Tekjuskattur, 364—378.
Tékkalög, 2284—2297.
Tékkamál, 2560—2561.
Tilbúinn áburður, 1737, 1740—1745.
Tilbúningur smjörlíkis, 1749—1752.
Tilraun til brota, 2426—2427.
Tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum, 1610.
Tilraunir í þágu landbúnaðar, 1605—1610.
Tilsjón með flutningi manna, sem flytja sig úr landi, 1264—1272.
Tímaákvörðun, 1274.
Tímatal, tímareikningur, 1272—1274.
Tóbak, einkasala, 1730—1732.
Togarakaup ríkisins, 1667—1668.
Togarar, smíði tveggja þilfarstogara, 1667.
Tollar:
— gjald af innlendum tollvörutegundum, 536—539.
— tollheimta og tolleftirlit, 539—552.
— tollskrá, 416—533.
— verðtollur, 222.
Tollgreiðslufrestur, 552—554.
Tollheimta og tolleftirlit, 539—552.
Tollskrá, 416—533.
Tollvörugeymsla, 552—554.
Tollvörutegundir, innlendar, 536—539.
Tombólur, sjá Hlutaveltur.
Trjáplöntur, einkaréttur ríkis til innflutnings, 1744—1745.
Tryggingafélög, 2297—2298.
Tryggingaiðgjöld:
— innheimta, 642—644.
— upphæð, 639—641, 658—659.
— vanræksla á greiðslu, 645—646.
Tryggingarstofnun ríkisins, 614—617, 679—680.
Tryggingasjóður, 637—639.
Tún, mælingar, 1517—1518.
Tunnusmíði, 1988—1989.
Töluspjaldahappdrætti, 2312.

U og Ú

Ullarmat, 1765—1767.
Umboð, 2219, 2222—2225.
Umboðssala, 1684—1685.
Umboðsstjórn, æðsta, 34.
Umferð um vötn, 2023—2024.
Umferðarlög, 1080—1084.
Ungmennamál, 2429, 2720.
Ungmennavernd, 685—696.
Uppboð:
— gjöld, 557.
— nauðungaruppboð, almenn lög, 2610—2627.
— uppboðshaldarar, 2627.
— uppboðsþing, 2609—2610.
Uppbótarþingsæti, úthlutun, 66—69.
Uppeldisvísindi, kennslustofnun, 885—886.
Uppreist æru, 2445—2446.
Upptaka eigna, almennt ákvæði, 2439.
Upsaveiði með nót, 1652—1655.
Úrskurðir í dómsmálum, 2552—2555, 2735—2737.
Utanfararstyrkur:
— presta, 777—778.
— stúdenta, 834.
Utanríkisráðuneyti Íslands, 32—33.
Utanþjóðkirkjumenn, 813—815.
— grafreitir, 823—824.
Útburðargerðir, 2575.
Útflutningsgjald af sjávarafurðum, 533—535.
Útflutningsskýrslur, 205—206.
Útflutningsstjóri, 1264.
Útflutningur, 548—549, 1774.
— á afurðum bátaútvegs, 1664.
— á fiski, 1755—1759.
— á nýjum fiski, 1754.
— á ósútuðum húðum, 1749.
— á saltsíld, 1760.
— á síld, 1659—1662.
— á síldarmjöli, 1753.
— á sjávarafurðum, 1753.
Útgerð skipa, 1782, 1787.
— hlutaútgerðarfélag, 2324—2328.
Útgerðarskýrslur, 1658—1659.
Útgerðarstjóri, 1783—1784.
Útlend skip, strandsiglingar, 1969.
Útlendingar:
— stjórnarskrárákvæði, 15—16.
— atvinna á Íslandi, 1261—1264.
— eftirlit, 1258—1261.
— kyrrsetning eigna, 2600—2608.
— skatt- og útsvarsgreiðslur, 397—401.
Útmæling lóða í kaupstöðum og kauptúnum, 1326—1327.
Útrýming fjárkláða, 1587—1588.
Útrýming sels í Húnaósi, 2084.
Útsvarsgreiðsla útlendinga, 397—401.
Útsvör, 598—612.
— aukaútsvör ríkisstofnana, 613.
Úttekt jarða, 1444—1446, 1457—1459, 1471—1473.
Útvarp:
— frá Alþingi, 90—91.
— greinargerð opinberra starfsmanna, 951—952.
— veðurfregna, 842—843.
Útvarpsrekstur ríkisins, 948—951.
Útvarpstæki, einkasala, 951.
Útvegsbanki Íslands h/f, 297—299.
— ríkisábyrgð á innstæðufé, 301.
Útvegsmenn, aðstoð, 336—345.

V

Váðaverk, 2217.
Valdstjórn, brot gegn henni, 2449—2451.
Vananir, 1034—1037.
Vanheimild, 2252.
Varðskip, 1233—1234.
— skipstjórnarmenn, 1876—1879, 1884.
Varnarsamningur milli Íslands og Bandaríkjanna, 1234—1245.
Varnarþing:
— í einkamálum, 2518—2520.
— í opinberum málum, 2695—2697.
Varnir:
— gegn ágangi vatns, 2011—2012.
— gegn fýlasótt, 988.
— gegn kynsjúkdómum, 981—986.

— gegn óréttmætum verzlunarháttum, 1722—1726.
— gegn sullaveiki, 1052—1053.
— gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma, 952—959.
— gegn því að konur verði barnshafandi, 1030—1034.
Vatn, óhreinkun, 2014.
Vatnafélög, 2018—2023.
Vatnalög, 1992—2032.
Vatnamál:
— meðferð, 2028—2031.
— stjórn, 2031—2032.
Vatnsmiðlun, 2009—2011.
Vatnsnot til heimilis- og búsþarfa, 1996—2000.
Vatnsorka, notkun, 2003—2009.
Vatnsréttindi:
— almenn ákvæði, 1993—1996.
— í Andakílsá, eignarnám, 2056.
Vatnsveitur, aðstoð til að koma þeim á fót, 2032—2034.
Vatnsvirki, 2024—2027.
Vátryggingarfélag fyrir fiskiskip, 1183—1190.
Vátryggingarsamningar, 1155—1181.
Vátryggingarskjöl, stimpilskylda, 566.
Veð, 2375—2377.
— fasteignaveðslán, 2377—2378.
— forgangsréttur veðhafa, 2378.
— sjálfsvörzluveð, 2660—2661.
Veðdeild:
— Búnaðarbanka Íslands, 307—314.
— Landsbanka Íslands, 253—254, 263—267.
— bankavaxtabréf, 267—284.
Veðmál við kappreiðar, kappróðra og íþróttakeppni, 2311, 2312.
Veðsetning ættaróðals, 1476.
Veðurfregnir, útvarp og birting, 842—843.
Veðurstofa, 841—842.
Vegabréf, íslenzk, 1256—1257.
— notkun, 1257—1258.
Vegalög, 1053—1073.
Vegir:
— Austurvegur, 1073—1074.
— sýslu- og hreppavegir, samþykktir, 1077—1078.
— sýsluvegasjóðir, samþykktir, 1074—1077.
Veiði, tilskipun, 2073—2077.
Veiðifélög, 2114—2118.
Veiðimál, stjórn:
— fuglaveiði, 2087—2088.
— lax- og silungsveiði, 2118—2120.
Veiðiréttur:
— almenn ákvæði, 2073—2077.
— fugla, 2086—2087.
— lax og silungs, 2097—2099.
Veiðitæki og veiðiaðferðir:
— fuglar, 2091—2092.
— lax- og silungur, 2105—2109.
Veiting prestakalla, 755—759.
Veitingarbréf, 564—565.
Veitingasala, 2069—2072.
Veitingaskattur, 413—416.
Veitingaþjónaskóli, 915—916.
Vélakaup, 2218.
Vélamenn, 1874.
— á eimskipum, 1879—1881.
— á mótorskipum, 1881—1883.
Vélar, eftirlit, 723—731.
Vélasjóður, 1505—1507.
Vélbátaeigendur, skuldaskilasjóður, 325—336.
Vélbátar, vátrygging, 1183—1190.
Vélskip, 1890.
Vélskólinn í Reykjavík, 907—915.
Verðgæzlustjóri, 1772, 1774—1778.
Verðjöfnun á olíu og benzíni, 1780.
Verðlag, 1774—1778.
Verðlagsdómur, 1776—1778.
Verðlagseftirlit, 1774—1778.
Verðlagsskrár, 230—231.
Verðmiðlun landbúnaðarafurða, 1621—1622.
Verðskráning landbúnaðarafurða, 1613—1614.
Verðtollur, sjá Tollskrá.
Verjandi opinbers máls, 2712—2715.
Verkamannabústaðir, 736—740.
Verkbann, 705—706.
Verkfall, 705—706.
— opinberra starfsmanna, 196—197.
Verkfræðingar, 835—836.
Verkkaup, greiðsla, 719—720.
Verksmiðjur, eftirlit, 723—731.
Verndun fornminja, 938—945.
Verzlanaskrár, 2405—2406.
Verzlun, kauphöndlun, 1685.
— á Íslandi, 1693—1694.
— með fóðurvörur, 1737—1740.
— með kartöflur, 1746—1749.
— með smjörlíki, 1749—1752.
— með tilbúinn áburð og kjarnfóður, 1737, 1740—1745.
Verzlunaratvinna, 1679—1683.
Verzlunarhættir, óréttmætir, 1722—1726.
Verzlunarleyfi, 1679—1683.
Verzlunarlóðir, stækkun, 1692—1693.
Verzlunarmenn, námskeið, 1694—1695.
Verzlunarskip, 1876—1879.
Verzlunarskýrslur, 1704—1706.
Verzlunarstaðir, löggilding, 1685—1692.
Vestfirðir, orkuver, 2057—2058.
Vestmannaeyjar:
— bæjarstjórn, 1387—1390.
— sjóveita, 1391—1392.
— verzlunarlóð, 1391.
Vestur-Íslendingar, námsstyrkur, 834—835.
Vetrarvegir, 1071—1072.
Vettvangsmál, 2361.
Vextir, 2228—2229, 2247.
Viðhaldsskylda á nýbýlum, 1496—1497.
Viðskiptasamningur, 1770.
Vígsla kirkju, 751—752.
Vígslubiskupar, 169, 751.
Vigtarmenn, löggiltir, 1721.
Vindlingapappír, einkasala, 1732—1733.
Vinnsla, verkun og mat meðalalýsis, 1989—1991.
Vinnudeilur, sáttatilraunir, 706—710.
Vinnuhæli, 2482—2483.
Vinnumiðlun, 700—702.
Vinnustaðir, öryggisráðstafanir, 720—731.
Vinnuveitendasamband Íslands, 714.
Virkjun:
— Andakílsár, 2056.
— Fljótaár, 2053—2054.
— Laxár, 2054—2056.
— Sogsins, 2047—2053.
Vísitala framfærslukostnaðar, 218—221.
Vitabyggingar, 1947—1950.
— afhending lóðar, 1952—1953.
Vitafé, 2218, 2219.
Vitagjald, 401—402.
Vitamál og vitabyggingar, stjórn, 1947—1950.
Vitar og sjómerki, 1950—1952.
Vitni:
— í einkamáli, 2533—2539.
— í opinberu máli, 2715—2719.
Víxillög, 2263—2284.
Víxilmál, 2560—2561.
Víxlar, stimpilskylda, 566, 571.
Vog, 1706—1708.
Vogaráhöld, 1708—1721.
Vogrek, 1944—1946.
Vörumagnstollur, sjá Tollskrá.
Vörumerki, 2412—2418.
Vörumerkjaskrá, 2413—2417.

Y

Yfirskattanefnd, 386—387.
Yfirskoðunarmenn, stjórnarskrárákvæði, 12—13.

Þ

Þagnarskylda, 164—165, 259, 316, 390, 531—532, 1133—1134, 1148—1149, 2454—2455.
Þegnskylduvinna, 898—900.
Þingbækur, 2511—2514.
Þingeyjarsýsla, skipting, 1314.
Þingfararkaup alþingismanna, 92—94.
Þinggjöld, kvittanabækur, 402.
Þinghöld, 2511—2514.
Þinglýsing skjala, 2367—2370.
— gjöld, 557—558.
Þingsköp Alþingis, stjórnarskrárákvæði, 14.
— almenn lög, 76—92.
Þingvellir, friðun, 945—946.
Þingvottar, 2512—2513, 2694.
Þjóðaratkvæði um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918 og um lýðveldisstjórnarskrána, 1—8.
Þjóðfáni Íslendinga, lög, 17—20,
— forsetaúrskurður, 20.
Þjóðjarðir, umboð, 243, 246—247.
Þjóðleikhús, 946—948.
Þjóðskjalasafn Íslands, 933.
Þjóðvegir, 1053—1065.
Þjófnaður, 2473.
Þrotabú, sjá Gjaldþrotaskipti.
Þurrabúðarmenn, 2307—2308.
Þurrkun vatns, 2012—2014.
Þurrmjólk, 1745.
— blöndun, 1991—1992.
Þverá, samgöngubætur og fyrirhleðsla, 2060—2062.

Æ

Æfinga- og tilraunaskóli, 886—887.
Ærа:
— svipting borgararéttinda, 2438—2439.
— uppreist æru, 2445—2446.
— ærumeiðingar, 2471—2473.
Ættarjarðir, 1480—1481.
Ættaróðal, 1474—1481.
Ættleiðing:
— almenn lög, 2201—2204.
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, 2198.

Ö

Ökuleyfi, 1090—1092.
— svifting, 1099—1102.
Ölfus, heimild fyrir ríkisstjórnina til jarðakaupa, 1499.
Ölvaðir menn, meðferð, 994—996.
Ölvun, 1099—1101, 2493.
Örkumla menn, ríkisframfærsla, 997—1001.
Örorkulífeyrir, 617—618, 651—652.
Öryggi við siglingar, 1911—1913.
Öryggisráðstafanir á vinnustað, 720—731.
Öryggisráðstafanir gagnvart afbrotamönnum, 2436—2437.

Leiðréttingar:

D. 20, spássía: L. nr. 36, 12. febr. *1944,* les *1945.*
— 22, spássía: L. nr. 37, *8. júlí* 1944, les *17. júní.*
— 34, spássía: L. nr. 17, *2. okt.* 1903, les *3. okt.*
— 176. L. nr. 27/1935. Aftast í 2. gr. vantar: ... 4)
— 200, fyrirsögn: Opið bréf *til kansellísins,* les *kansellísins.*
— 354, spássía: L. nr. *69, 27. júní* 1888, les nr. *2, 10. febr.*
— 570. Misprentað dálkstal, *170,* les *570.*
— 601, lagatilvitnun í neðanmálsgrein 1) falli brott, sjá d. 602, neðanmálsgrein 1).
— 610, spássía: L. nr. *29,* 12. apríl 1945, les nr. *66.*
— 810, neðanmálsgrein 2) l. nr. *26,* les nr. *36.*
— 831, í fyrirsögn l. nr. 34/1917 *om,* les *um.*
— 922, spássía: L. nr. 24, *12. apríl 1948,* les *22. marz.*
— 988, spássía: L. nr. 57, *20. júlí* 1909, les *30. júlí.*
— 1011, neðanmálsgrein 2), l. nr. *4,* 26. marz 1944, les nr. *8.*
— 1018—1019, spássía: Kansbr. 16. sept. *1796,* les *1797.*
— 1025. Vantar neðanmálsmerki 2).
— 1058, spássía, dálkstal misprentað 1658.
— 1150, fyrirsögn laga nr. 11/1929, *einaksímar,* les *einkasímar.*
D. 1201, 1202, spássía: L. nr. *50,* 24. apríl 1954, les nr. *59.*
— 1229, spássía, l. 1924, nr. *35,* les nr. *32.*
— 1326, 1327, spássía, *14. maí,* les *14. nóv.*
— 1634, tilvísun a) neðanmáls á að koma undir tilvísun a) í d. 1633, og neðanmálsgrein b) í d. 1634 á við l. 4/1924.
— 1686, spássía, *25. maí* 1863, les *19. jan.*
— 1689, spássía: L. nr. *19,* 19. júní *1922,* les nr. *15.*
— 1727, spássía: L. nr. 36, *9. maí* 1930, les *19. maí.*
— 1847, vantar tilvísunarmerki 1) neðanmáls.
— 1942—1943. Fella á brott 2. mgr. 17. gr. l. 42/1926, nema 1. málslið, sbr. l. 57/1949, 50. gr.
— 1961. Vantar tilvísunarmerki 2) neðanmáls.
— 2077, spássía: L. nr. 28, 12. febr. *1950,* les *1940.*
— 2151, spássía: *1940,* les *1947.*
— 2152, spássía: *1927,* les *1947.*
— 2351—2353, spássía: L. nr. *33,* 18. febr. 1953, les nr. *35.*
— 2378, spássía: L. nr. 23, *13. apr.* 1901, les *13. sept.*
— 2574, 2575, spássía: N. L. *18. apríl* 1687, les *15. apríl.*
— 2609, spássía: L. nr. *41, 19. maí* 1949, les nr. *18, 22. marz* 1949.

I. STJÓRNARSKIPUN

Sambandsslit Íslands og Danmerkur.

1944 Nr. 32 25. febr.

Þingsályktun um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918.

Alþingi ályktar að lýsa yfir því, að niður sé fallinn dansk-íslenzki sambandslagasamningurinn frá 1918. — Ályktun þessa skal leggja undir atkvæði allra alþingiskjósenda til samþykktar eða synjunar, og skal atkvæðagreiðslan vera leynileg. Nái ályktunin samþykki, tekur hún gildi, er Alþingi hefur samþykkt hana að nýju að aflokinni þessari atkvæðagreiðslu.

1944 Nr. 17 24. marz

Lög um tilhögun atkvæðagreiðslu um þingsályktun um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918 og lýðveldisstjórnarskrá Íslands.

1. gr. Akvæðagreiðslur þær, er greinir í þingsályktun, samþykktri á Alþingi 25. febr. 1944, um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918, og í stjórnarskipunarlögum frá 15. des. 1942, skulu fara fram 20. til 23. maí 1944 eftir því, sem nánar skal kveða á í auglýsingu ráðherra. Atkvæðisrétt eiga allir kjósendur til Alþingis samkvæmt gildandi reglum. — **2. gr.** Atkvæðagreiðslur samkvæmt 1. gr. skulu vera leynilegar og skulu fara eftir kjörskrám yfir alþingiskjósendur, er gera skal í febrúar 1944. Skulu kjörskrár liggja frammi frá 1. til 10. apríl og kærur allar úrskurðaðar fyrir 20. apríl. — Kjörstjórnir eru hinar sömu og við alþingiskosningar. — Kjörstjórnir senda oddvita yfirkjörstjórnar þegar í stað skýrslu um tölu kjósenda í kjördeild hverri, en hann sendir síðan þegar viðkomandi ráðuneyti skýrslu um tölu allra kjósenda í kjördæminu. — **3. gr.** Dómsmálaráðuneytið lætur í té atkvæðaseðla, sem nota skal við atkvæðagreiðsluna. Skal senda yfirkjörstjórn hverri atkvæðaseðla að tölu 10% fram yfir samtölu allra kjósenda í kjördæminu, og sendir oddviti hennar síðan formanni hverrar kjörstjórnar í innsigluðum, þar til gerðum umslögum seðla 10% fleiri en kjósendur eru í umdæmi hans. — Seðlarnir skulu vera þannig:

1944 Nr. 17 24. marz

I	Þingsályktun frá 25. febr. 1944 um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918 (meginmál ályktunarinnar orðrétt)	
		já
		nei

II	Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, samþykkt á Alþingi 1944.	
		já
		nei

1944 Nr. 17 24. marz

— Þeir, er samþykkja þingsályktunina eða stjórnarskrána, setja kross fyrir framan „já", en hinir fyrir framan „nei". — **4. gr.** Kjördagar skulu vera hinir sömu um land allt. Skal ráðherra auglýsa þá einu sinni í Lögbirtingablaði og ríkisútvarpi þrisvar sinnum á sem heppilegustum tíma. — **5. gr.** Loka má kjördeild, ef kjörstjórn er um það sammála, þegar er 80% kjósenda hafa gefið sig fram, en þeim, er síðar kunna að koma, skal þá veita kost á að greiða atkvæði í öðrum kjördeildum, ef þeir sanna, að þeir standa á kjörskrá annars staðar í kjördæminu. Ef lokað er í öllum kjördeildum hreppsins, geta þeir gefið sig fram hjá oddvita kjörstjórnar, er tekur þá við atkvæði þeirra og bókar þar um í kjörbók. — **6. gr.** Gerðabækur til alþingiskosninga skulu notaðar. Kjörstjórnir senda oddvita yfirkjörstjórnar þegar í stað notaða og ónotaða atkvæðaseðla í innsigluðum, þar til gerðum umslögum. Oddviti yfirkjörstjórnar auglýsir síðan stað og stund til talningar atkvæða, er fara skal fram opinberlega. Opnar yfirkjörstjórn að settum kjörfundi atkvæðasendingar og sannfærir sig um, að innsigli séu heil og ósködduð. Síðan skal láta seðlana í hæfilegt ílát, blanda þeim þar saman og síðan telja atkvæði, enda ræður meiri hluti kjörstjórnar, ef ágreiningur verður um gildi atkvæðis. Skal eigi meta atkvæði ógilt, nema um það megi villast, hvernig kjósandi greiði atkvæði. — Að talningu lokinni sendir yfirkjörstjórn ráðherra þegar í stað skýrslu um greidd gild atkvæði („já" og „nei"), ógilda seðla, aukaseðla og afgangsseðla. Ráðherra birtir að lokum úrslit atkvæðagreiðslna í Lögbirtingablaði og ríkisútvarpi. — **7. gr.** Um atkvæðagreiðslu utan kjörstaða skal fara eftir 64.—66. og 70.—75. gr. laga um kosningar til Alþingis, eftir því sem við getur átt. — Íslenzkum ríkisborgurum, sem kosningarrétt hafa til Alþingis, en dvelja erlendis, er atkvæðagreiðslan fer fram, er heimilt að neyta atkvæðisréttar síns hjá sendiherra eða ræðismanni Íslands á þeim stað, og skal um það fara eftir ákvæðum þessara laga, eftir því sem við á. — Nú koma atkvæðabréf eigi til skila fyrr en eftir kjördaga eða atkvæðatalning, en fyrir gildistöku þingsályktunarinnar og stjórnarskrárinnar, og skal þá yfirkjörstjórn opna þau, og skulu atkvæðin þá talin með, enda hafi yfirkjörstjórn sannfært sig um kosningarrétt aðila. — **8. gr.** Þeir, er sakir sjúkdóms, ellihrörnunar eða óhjákvæmilegra heimilisanna geta eigi samkvæmt drengskaparyfirlýsingu sinni og vottorði hreppstjóra í sveitum og oddvita yfirkjörstjórnar í kaupstöðum eða fulltrúa hans farið af heimili sínu eða dvalarstað til atkvæðagreiðslu, mega greiða þar atkvæði, enda fari sú atkvæðagreiðsla fram síðustu viku fyrir fyrsta kjördag eða í síðasta lagi á kjördegi. Um atkvæðagreiðslu fer samkvæmt 7. gr., svo sem við á. Oddvitar yfirkjörstjórna sjá um, að hver kjörstjórn fái nægilega mörg eintök af eyðublöðum undir yfirlýsingar þær, er hér getur. Hreppstjóri stjórnar atkvæðagreiðslu og kemur atkvæðabréfum til hlutaðeigandi kjörstjórnar. — **9. gr.** Ákvæði 45., 47., 48., 60. og 61. gr. XII. kafla, 134. gr. XVII. kafla og XXI. og XXII. kafla laga nr. 80/1942 gilda um atkvæðagreiðslur samkvæmt lögum þessum að því leyti, sem þau láta ekki öðruvísi um mælt og við getur átt. — **10. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. Skal sérprenta þau og senda oddvitum yfirkjörstjórna hæfilega mörg eintök til útbýtingar meðal kjörstjórna í hverju umdæmi.

1944 Nr. 17 24. marz

1944 Nr. 32 16. júní

Auglýsing um niðurstöður atkvæðagreiðslu 20.—23. maí 1944. Lokaniðurstaða atkvæðagreiðslu 20.—23. maí 1944 um þingsályktun um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918 varð svo sem hér segir í eftirfarandi skýrslu:

1944 Nr. 32 16. júní

Kjördæmi	Atkvæðisbærir kjósendur	Atkvæði greidd	Hundraðshluti	Já	Nei	Auðir	Ógildir
1. Seyðisfjarðarkaupstaður	494	494	100,00	476	2	9	7
2. Vestur-Skaftafellssýsla	943	943	100,00	922	4	8	9
3. Vestur-Húnavatnssýsla	873	872	99,89	862	5	1	4
4. Dalasýsla	827	826	99,88	817	0	5	4
5. Austur-Skaftafellssýsla	736	735	99,86	713	5	3	14
6. Rangárvallasýsla	1896	1893	99,84	1865	6	12	10
7. Norður-Þingeyjarsýsla	1039	1037	99,81	994	8	26	9

Kjördæmi	Atkvæðisbærir kjósendur	Atkvæði greidd	Hundraðshluti	Já	Nei	Auðir	Ógildir
8. Skagafjarðarsýsla	2253	2247	99,73	2209	6	11	21
9. Gullbringu- og Kjósarsýsla	3312	3301	99,67	3240	10	27	24
10. Árnessýsla	3007	2994	99,57	2933	9	22	30
11. Suður-Múlasýsla og Neskaupstaður	3082	3067	99,51	2984	23	25	35
12. Mýrasýsla	1136	1130	99,47	1107	2	10	11
13. Strandasýsla	1088	1081	99,36	1058	2	13	8
14. Borgarfjarðarsýsla og Akraneskaupstaður	1926	1913	99,33	1869	6	16	22
15. Snæfellsness- og Hnappadalssýsla	1776	1763	99,27	1710	10	16	27
16. Vestmannaeyjakaupstaður	1984	1968	99,19	1901	7	29	31
17. Siglufjarðarkaupstaður	1626	1612	99,14	1574	5	16	17
18. Hafnarfjarðarkaupstaður	2323	2302	99,10	2246	11	21	24
19. Suður-Þingeyjarsýsla	2350	2328	99,06	2292	10	17	9
20. Austur-Húnavatnssýsla	1255	1243	99,04	1209	8	15	11
21. Barðastrandarsýsla	1659	1642	98,98	1596	11	19	16
22. Norður-Múlasýsla	1569	1548	98,66	1526	4	1	17
23. Eyjafjarðarsýsla	3162	3118	98,61	3045	12	31	30
24. Vestur-Ísafjarðarsýsla	1198	1177	98,25	1158	4	12	3
25. Norður-Ísafjarðarsýsla	1434	1402	97,77	1330	15	39	18
26. Reykjavíkurkaupstaður	26073	25487	97,75	24773	155	302	257
27. Akureyrarkaupstaður	3510	3420	97,44	3284	21	64	51
28. Ísafjarðarkaupstaður	1560	1515	97,12	1429	16	35	35
Allt landið	74091	73058		71122	377	805	754
		98,61%		97,35%	0,52%	2,13%	

1944 Nr. 32 16. júní

Þingsályktun um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918.

Alþingi ályktar að lýsa yfir því, að niður sé fallinn dansk-íslenzki sambandslagasamningurinn frá 1918.

1944 Nr. 32 16. júní

LÝÐVELDISSTJÓRNARSKRÁ

1944 Nr. 33 16. júní

Auglýsing um niðurstöður atkvæðagreiðslu 20.—23. maí 1944.

Lokaniðurstaða atkvæðagreiðslu 20.—23. maí 1944 um lýðveldisstjórnarskrá Íslands varð svo sem segir í eftirfarandi skýrslu:

1944 Nr. 33 16. júní

Kjördæmi	Atkvæðisbærir kjósendur	Atkvæði greidd	Hundraðshluti	Já	Nei	Auðir	Ógildir
1. Seyðisfjarðarkaupstaður	494	494	100,00	463	7	18	6
2. Vestur-Skaftafellssýsla	943	943	100,00	919	6	15	3
3. Vestur-Húnavatnssýsla	873	872	99,89	847	8	13	4
4. Dalasýsla	827	826	99,88	804	4	14	4
5. Austur-Skaftafellssýsla	736	735	99,86	688	7	26	14
6. Rangárvallasýsla	1896	1893	99,84	1829	19	40	5
7. Norður-Þingeyjarsýsla	1039	1037	99,81	982	12	34	9
8. Skagafjarðarsýsla	2253	2247	99,73	2180	17	39	11
9. Gullbringu- og Kjósarsýsla	3312	3301	99,67	3183	17	85	16
10. Árnessýsla	3007	2994	99,57	2904	11	63	16
11. Suður-Múlasýsla og Neskaupstaður	3082	3067	99,51	2931	28	92	16
12. Mýrasýsla	1136	1130	99,47	1093	3	23	11
13. Strandasýsla	1088	1081	99,36	1042	9	27	3

Kjördæmi	Atkvæðisbærir kjósendur	Atkvæði greidd	Hundraðshluti	Já	Nei	Auðir	Ógildir
14. Borgarfjarðarsýsla og Akraneskaupstaður	1926	1913	99,33	1836	12	43	22
15. Snæfellsness- og Hnappadalssýsla	1776	1763	99,27	1667	16	67	13
16. Vestmannaeyjakaupstaður	1984	1968	99,19	1868	17	61	22
17. Siglufjarðarkaupstaður	1626	1612	99,14	1549	8	46	9
18. Hafnarfjarðarkaupstaður	2323	2302	99,10	2201	21	56	24
19. Suður-Þingeyjarsýsla	2350	2328	99,06	2265	21	33	9
20. Austur-Húnavatnssýsla	1255	1243	99,04	1178	14	49	2
21. Barðastrandarsýsla	1659	1642	98,98	1561	14	53	14
22. Norður-Múlasýsla	1569	1548	98,66	1501	9	20	18
23. Eyjafjarðarsýsla	3162	3118	98,61	2970	32	86	30
24. Vestur-Ísafjarðarsýsla	1198	1177	98,25	1129	16	29	3
25. Norður-Ísafjarðarsýsla	1434	1402	97,77	1241	44	104	13
26. Reykjavíkurkaupstaður	26073	25487	97,75	24259	411	667	150
27. Akureyrarkaupstaður	3510	3420	97,44	3091	115	163	51
28. Ísafjarðarkaupstaður	1560	1515	97,12	1254	153	88	20
Allt landið	74091	73058		69435	1051	2054	518
		98,61%		95,04%	1,44%	3,52%	

1944 Nr. 33 16. júní

1944 Nr. 33 16. júní

Þingsályktun um gildistöku stjórnarskrár lýðveldisins Íslands.

Alþingi ályktar, með tilvísun til 81. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands og þar sem skilyrðum sömu greinar um atkvæðagreiðslu allra kosningabærra manna í landinu er fullnægt, að stjórnarskráin skuli ganga í gildi laugardaginn 17. júní 1944, þegar forseti sameinaðs Alþingis lýsir yfir því á fundi í Alþingi.

1944 Nr. 33 17. júní

Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands.

I. — **1. gr.** Ísland er lýðveldi með þingbundinni stjórn. — **2. gr.** Alþingi og forseti Íslands fara saman með löggjafarvaldið. Forseti og önnur stjórnarvöld samkvæmt stjórnarskrá þessari og öðrum landslögum fara með framkvæmdarvaldið. Dómendur fara með dómsvaldið.[a])

II. — **3. gr.** Forseti Íslands skal vera þjóðkjörinn. — **4. gr.** Kjörgengur til forseta er hver 35 ára gamall maður, sem fullnægir skilyrðum kosningarréttar til Alþingis, að fráskildu búsetuskilyrðinu. — **5. gr.** Forseti skal kjörinn beinum, leynilegum kosningum af þeim, er kosningarrétt hafa til Alþingis. Forsetaefni skal hafa meðmæli minnst 1500 kosningarbærra manna og mest 3000. Sá, sem flest fær atkvæði, ef fleiri en einn eru í kjöri, er rétt kjörinn forseti. Ef aðeins einn maður er í kjöri, þá er hann rétt kjörinn án atkvæðagreiðslu. Að öðru leyti skal ákveða með lögum um framboð og kjör forseta, og má þar ákveða, að tiltekin tala meðmælenda skuli vera úr landsfjórðungi hverjum í hlutfalli við kjósendatölu þar. — **6. gr.** Kjörtímabil forseta hefst 1. ágúst og endar 31. júlí að 4 árum liðnum. Forsetakjör fer fram í júní- eða júlímánuði það ár, er kjörtímabil endar. — **7. gr.** Nú deyr forseti eða lætur af störfum, áður en kjörtíma hans er lokið, og skal þá kjósa nýjan forseta til 31. júlí á fjórða ári frá kosningu. — **8. gr.** Nú verður sæti forseta lýðveldisins laust eða hann getur ekki gegnt störfum um sinn vegna dvalar erlendis, sjúkleika eða af öðrum ástæðum, og skulu þá forsætisráðherra, forseti sameinaðs Alþingis og forseti hæstaréttar fara með forsetavald. Forseti sameinaðs Alþingis stýrir fundum þeirra. Ef ágreiningur er þeirra í milli, ræður meiri hluti. — **9. gr.** Forseti lýðveldisins má ekki vera alþingismaður né hafa með höndum launuð störf í þágu opinberra stofnana eða einkaatvinnufyrirtækja. — Ákveða skal með lögum[1]) greiðslur af ríkisfé til forseta og þeirra, sem fara með forsetavald. Óheimilt skal að lækka greiðslur þessar til forseta kjörtímabil hans. — **10. gr.** Forsetinn vinnur eið eða drengskaparheit að stjórnarskránni, er hann tekur við störfum. Af eiðstaf þessum eða heiti skal gera tvö samhljóða frumrit. Geymir Alþingi annað, en þjóðskjalasafnið hitt. — **11. gr.** Forseti lýðveldisins er ábyrgðarlaus á stjórnarathöfnum. Svo er og

a) (XIV, 433—4, 430).

1) L. nr. 37, 17. júní 1944, sbr. l. nr. 94, 15. des. 1952.

um þá, er störfum hans gegna. — Forseti verður ekki sóttur til refsingar, nema með samþykki Alþingis. — Forseti verður leystur frá embætti, áður en kjörtíma hans er lokið, ef það er samþykkt með meiri hluta atkvæða við þjóðaratkvæðagreiðslu, sem til er stofnað að kröfu Alþingis, enda hafi hún hlotið fylgi ¾ hluta þingmanna í sameinuðu þingi. Þjóðaratkvæðagreiðslan skal þá fara fram innan tveggja mánaða, frá því að krafan um hana var samþykkt á Alþingi, og gegnir forseti eigi störfum, frá því að Alþingi gerir samþykkt sína, þar til er úrslit þjóðaratkvæðagreiðslunnar eru kunn. — Nú hlýtur krafa Alþingis eigi samþykki við þjóðaratkvæðagreiðsluna, og skal þá Alþingi þegar í stað rofið og efnt til nýrra kosninga. — **12. gr.** Forseti lýðveldisins hefur aðsetur í Reykjavík eða nágrenni. — **13. gr.** Forsetinn lætur ráðherra framkvæma vald sitt. — Ráðuneytið hefur aðsetur í Reykjavík. — **14. gr.** Ráðherra ber ábyrgð á stjórnarframkvæmdum öllum. Ráðherraábyrgð er ákveðin með lögum.[1]) Alþingi getur kært ráðherra fyrir embættisrekstur þeirra. Landsdómur dæmir þau mál.[2]) — **15. gr.** Forsetinn skipar ráðherra og veitir þeim lausn. Hann ákveður tölu þeirra og skiptir störfum með þeim. — **16. gr.** Forseti lýðveldisins og ráðherrar skipa ríkisráð, og hefur forseti þar forsæti.[3]) — Lög og mikilvægar stjórnarráðstafanir skal bera upp fyrir forseta í ríkisráði. — **17. gr.** Ráðherrafundi skal halda um nýmæli í lögum og um mikilvæg stjórnarmálefni. Svo skal og ráðherrafund halda, ef einhver ráðherra óskar að bera þar upp mál. Fundunum stjórnar sá ráðherra, er forseti lýðveldisins hefur kvatt til forsætis, og nefnist hann forsætisráðherra. — **18. gr.** Sá ráðherra, sem mál hefur undirritað, ber það að jafnaði upp fyrir forseta. — **19. gr.** Undirskrift forseta lýðveldisins undir löggjafarmál eða stjórnarerindi veitir þeim gildi, er ráðherra ritar undir þau með honum. — **20. gr.**[a]) Forseti lýðveldisins veitir þau embætti, er lög mæla.[4]) — Engan má skipa embættismann, nema hann hafi íslenzkan ríkisborgararétt. Embættismaður hver skal vinna eið eða drengskaparheit að stjórnarskránni. — Forseti getur vikið þeim frá embætti, er hann hefur veitt það.[b]) — Forseti getur flutt embættismenn úr einu embætti í annað, enda missi þeir einskis í af embættistekjum sínum, og sé þeim veittur kostur á að kjósa um embættaskiptin eða lausn frá embætti með lögmæltum eftirlaunum eða lögmæltum ellistyrk. — Með lögum má undanskilja ákveðna embættismannaflokka auk embættismanna þeirra, sem taldir eru í 61. gr.[a]) — **21. gr.** Forseti lýðveldisins gerir samninga við önnur ríki. Þó getur hann enga slíka samninga gert, ef þeir hafa í sér fólgið afsal eða kvaðir á landi eða landhelgi eða ef þeir horfa til breytinga á stjórnarhögum ríkisins, nema samþykki Alþingis komi til. — **22. gr.** Forsetinn stefnir saman Alþingi ár hvert og ákveður, hvenær því skuli slitið. Þingi má eigi slíta fyrr en fjárlög eru samþykkt. Forseti lýðveldisins kveður Alþingi til aukafunda, þegar nauðsyn er til. — **23. gr.** Forseti lýðveldisins getur frestað fundum Alþingis tiltekinn tíma, þó ekki lengur en tvær vikur og ekki nema einu sinni á ári. Alþingi getur þó veitt forseta samþykki til afbrigða frá þessum ákvæðum. — **24. gr.** Forseti lýðveldisins getur rofið Alþingi, og skal þá stofnað til nýrra kosninga, áður en 2 mánuðir séu liðnir, frá því að það var rofið, enda komi Alþingi saman eigi síðar en 8 mánuðum eftir að það var rofið. — **25. gr.** Forseti lýðveldisins getur látið leggja fyrir Alþingi frumvörp til laga og annarra samþykkta. — **26. gr.** Ef Alþingi hefur samþykkt lagafrumvarp, skal það lagt fyrir forseta lýðveldisins til staðfestingar eigi síðar en tveim vikum eftir að það var samþykkt, og veitir staðfestingin því lagagildi. Nú synjar forseti lagafrumvarpi staðfestingar, og fær það þó engu að síður lagagildi, en leggja skal það þá svo fljótt sem kostur er undir atkvæði allra kosningarbærra manna í landinu til samþykktar eða synjunar með leynilegri atkvæðagreiðslu. Lögin falla úr gildi, ef samþykkis er synjað, en ella halda þau gildi sínu. — **27. gr.** Birta skal lög. Um birtingarháttu og framkvæmd laga fer að landslögum.[1]) — **28. gr.** Þegar brýna nauðsyn ber til, getur forsetinn gefið út bráðabirgðalög milli þinga.[b]) Ekki mega þau þó ríða í bág við stjórnarskrána. Ætíð skulu þau lögð fyrir næsta Alþingi á eftir. — Nú samþykkir Alþingi ekki bráðabirgðalög, og falla þau þá úr gildi. — Bráðabirgðafjárlög má ekki gefa út, ef Alþingi hefur samþykkt fjárlög fyrir fjárhagstímabilið. —

1) L. nr. 2, 4. marz 1904. — 2) L. nr. 11, 20. okt. 1905 og l. nr. 30, 2. nóv. 1914. — 3) Sbr. tilsk. nr. 82, 16. des. 1943. — 4) L. nr. 38, 14. apríl 1954.
a) II, 1029, XXIV, 127, 233, 318. — b) XXIV, 232, 319.

1) L. nr. 64, 16. des. 1943.
a) XXIV, 233.
b) VIII, 333.

1944 Nr. 33 17. júní

29. gr. Forsetinn getur ákveðið, að saksókn fyrir afbrot skuli niður falla, ef ríkar ástæður eru til.[a]) Hann náðar menn og veitir almenna uppgjöf saka. Ráðherra getur hann þó eigi leyst undan saksókn, né refsingu, sem landsdómur hefur dæmt, nema með samþykki Alþingis. — **30. gr.** Forsetinn veitir, annaðhvort sjálfur eða með því að fela það öðrum stjórnarvöldum, undanþágur frá lögum samkvæmt reglum, sem farið hefur verið eftir hingað til.

III. — **31. gr.** Á Alþingi eiga sæti allt að 52 þjóðkjörnir þingmenn, kosnir leynilegum kosningum, þar af **a)** 8 þingmenn í Reykjavík. Kosning þeirra er hlutbundin. Jafnmargir varamenn skulu kosnir samtímis og á sama hátt. **b)** 6 þingmenn í þessum kaupstöðum, einn fyrir hvern kaupstað: Hafnarfirði, Ísafirði, Siglufirði, Akureyri, Seyðisfirði og Vestmannaeyjum. **c)** 27 þingmenn í þeim einmennings- og tvímenningskjördæmum, sem nú eru, öðrum en kaupstöðum. Skal kosning vera hlutbundin í tvímenningskjördæmum og jafnmargir varamenn kosnir samtímis og á sama hátt. — Deyi þingmaður, kosinn í einmenningskjördæmi, eða fari frá á kjörtímanum, þá skal kjósa þingmann í hans stað fyrir það, sem eftir er kjörtímans. **d)** Allt að 11 þingmenn til jöfnunar milli þingflokka, svo að hver þeirra hafi þingsæti í sem fyllstu samræmi við atkvæðatölu sína við almennar kosningar. Heimilt er flokkum að hafa landslista í kjöri við almennar kosningar, enda greiði þá kjósendur atkvæði annaðhvort frambjóðanda í kjördæmi eða landslista. Frambjóðendur þess flokks, sem landslista hefur í kjöri og nær jöfnunarþingsæti, taka sæti eftir þeirri röð, sem þeir eru í á listanum að lokinni kosningu. Skal að minnsta kosti annað hvert sæti tíu efstu manna á landslista skipað frambjóðendum flokksins í kjördæmum utan Reykjavíkur. Að öðru leyti fer um skipun jöfnunarþingsæta eftir kosningalögum. Jafnmargir varamenn skulu kosnir jöfnunarþingsætum, samtímis og á sama hátt. — Þingmenn skulu kosnir til 4 ára. — **32. gr.** Alþingi skiptist í tvær deildir, efri þingdeild og neðri þingdeild. Á þriðjungur þingmanna sæti í efri deild, en tveir þriðju hlutar í neðri deild. Verði tala þingmanna þannig, að ekki sé unnt að skipta til þriðjunga í deildirnar, eiga þeir þingmenn, einn eða tveir, sem umfram eru, sæti í neðri deild. — **33. gr.** Kosningarrétt við kosningar til Alþingis hafa allir, karlar sem konur, sem eru 21 árs eða eldri, þegar kosning fer fram, hafa ríkisborgararétt hér á landi og hafa verið búsettir í landinu síðustu fimm árin áður en kosning fer fram.[a]) Þó getur enginn átt kosningarrétt, nema hann hafi óflekkað mannorð og sé fjárráður. — Gift kona telst fjár síns ráðandi, þótt hún eigi óskilið fjárlag með manni sínum. — Kosningalög setja að öðru leyti nánari reglur um Alþingiskosningar.[1]) — **34. gr.** Kjörgengur við kosningar til Alþingis er hver ríkisborgari, sem kosningarrétt á til þeirra. — Þeir dómendur, sem ekki hafa umboðsstörf á hendi, eru þó ekki kjörgengir.

IV. — **35. gr.** Reglulegt Alþingi skal saman koma ár hvert hinn 15. dag febrúarmánaðar eða næsta virkan dag, ef helgidagur er, hafi forseti lýðveldisins ekki tiltekið annan samkomudag fyrr á árinu. — Breyta má þessu með lögum. — **36. gr.** Alþingi er friðheilagt. Enginn má raska friði þess né frelsi. — **37. gr.** Samkomustaður Alþingis er jafnaðarlega í Reykjavík. Þegar sérstaklega er ástatt, getur forseti lýðveldisins skipað fyrir um, að Alþingi skuli koma saman á öðrum stað á Íslandi. — **38. gr.** Hvor deild hefur rétt til að bera fram og samþykkja fyrir sitt leyti frumvörp til laga og annarra samþykkta. Einnig má hvor þingdeild eða sameinað Alþingi senda forseta lýðveldisins ávörp. — **39. gr.** Hvor þingdeild getur skipað nefndir innandeildarþingmönnum til að rannsaka mikilvæg mál, er almenning varða. Þingdeildin getur veitt nefndum þessum rétt til að heimta skýrslur, munnlegar og bréflegar, bæði af embættismönnum og einstökum mönnum. — **40. gr.** Engan skatt má á leggja né breyta né af taka nema með lögum.[b]) Ekki má heldur taka lán, er skuldbindi ríkið, né selja eða með öðru móti láta af hendi neina af fasteignum landsins né afnotarétt þeirra nema samkvæmt lagaheimild. — **41. gr.** Ekkert gjald má greiða af hendi, nema heimild sé til þess í fjárlögum eða fjáraukalögum. — **42. gr.** Fyrir hvert reglulegt Alþingi skal, þegar er það er saman komið, leggja frumvarp til fjárlaga fyrir það fjárhagsár, sem í hönd fer, og skal í frumvarpinu fólgin greinargerð um tekjur ríkisins og gjöld. — Frumvarp til fjárlaga og fjáraukalaga skal leggja fyrir sameinað þing og afgreiða þar við 3 umræður. — **43. gr.** Sameinað Alþingi kýs 3 yfirskoðunarmenn, og skulu þeim veitt laun

a) XIX, 278.

1) L. nr. 80, 7. sept. 1942.
a) XXIV, 473, 476.
b) XIX, 589.

fyrir starfa sinn. Þeir skulu kosnir með hlutfallskosningu. Yfirskoðunarmenn þessir eiga að gagnskoða árlega reikninga um tekjur og gjöld landsins og gæta þess, hvort tekjur landsins séu þar allar taldar og hvort nokkuð hafi verið af hendi greitt án heimildar. Þeir geta, hver um sig, tveir eða allir, krafizt að fá allar skýrslur þær og skjöl, sem þeim þykir þurfa. Síðan skal safna þessum reikningum fyrir hvert fjárhagstímabil í einn reikning og leggja fyrir Alþingi frumvarp til laga um samþykkt á honum og athugasemdir yfirskoðunarmanna. — Rétt er yfirskoðunarmönnum, einum eða fleirum, að fá að sjá reikninga og bækur ríkisféhirðis og sömuleiðis stjórnarráðsins fyrir ár það, sem er að líða eða liðið er. Þyki þeim nokkuð athugavert, skulu þeir gera eftirmönnum sínum vísbendingu um það skriflega. — **44. gr.** Ekkert lagafrumvarp, að fjárlögum og fjáraukalögum undanskildum, má samþykkja, fyrr en það hefur verið rætt þrisvar sinnum í hvorri þingdeild. — **45. gr.** Þegar lagafrumvarp er samþykkt í annarri hvorri þingdeild, skal það lagt fyrir hina deildina, svo sem það var samþykkt. Ef þar verða breytingar á gerðar, fer frumvarpið aftur til fyrri þingdeildar. Ef hér verða aftur gerðar breytingar, fer það af nýju til hinnar deildarinnar. — Nú gengur enn eigi saman, og ganga báðar deildirnar saman í eina málstofu, og er þá málinu lokið með einni umræðu í sameinuðu Alþingi. — Þegar Alþingi skipar eina málstofu, þarf meira en helmingur þingmanna úr hvorri þingdeild að vera á fundi og eiga þátt í atkvæðagreiðslu, til þess að fullnaðarsamþykkt verði lögð á mál; ræður þá atkvæðafjöldi úrslitum um einstök málsatriði. En eigi ná þó lagafrumvörp, önnur en frumvörp til fjárlaga og fjáraukalaga, fullnaðarsamþykki, nema tveir þriðjungar atkvæða þeirra, sem greidd eru, séu með þeim. — **46. gr.** Alþingi sker sjálft úr, hvort þingmenn þess séu löglega kosnir, svo og úr því, hvort þingmaður hafi misst kjörgengi. — **47. gr.** Sérhver nýr þingmaður skal vinna eið eða drengskaparheit að stjórnarskránni, þegar er kosning hans hefur verið tekin gild. — **48. gr.** Alþingismenn eru eingöngu bundnir við sannfæringu sína og eigi við neinar reglur frá kjósendum sínum. — Embættismenn þeir, sem kosnir verða til Alþingis, þurfa ekki leyfi stjórnarinnar til þess að þiggja kosninguna, en skyldir eru þeir til, án kostnaðar fyrir ríkissjóð, að annast um, að embættisstörfum þeirra verði gegnt á þann hátt, sem stjórnin telur nægja.[1]) — **49. gr.** Meðan Alþingi stendur yfir, má ekki taka neinn alþingismann fastan fyrir skuldir án samþykkis þeirrar deildar, er hann situr í, né heldur setja hann í varðhald eða höfða mál á móti honum, nema hann sé staðinn að glæp. — Enginn alþingismaður verður krafinn reikningskapar utan þings fyrir það, sem hann hefur sagt í þinginu, nema þingdeildin, sem í hlut á, leyfi. — **50. gr.** Nú glatar alþingismaður kjörgengi, og missir hann þá rétt þann, er þingkosningin hafði veitt honum. — **51. gr.** Ráðherrar eiga samkvæmt embættisstöðu sinni sæti á Alþingi, og eiga þeir rétt á að taka þátt í umræðunum eins oft og þeir vilja, en gæta verða þeir þingskapa. Atkvæðisrétt eiga þeir þó því aðeins, að þeir séu jafnframt alþingismenn. — **52. gr.** Hvor þingdeild og sameinað Alþingi kýs sjálft forseta sinn. — **53. gr.** Hvorug þingdeildin getur gert samþykkt um mál, nema meira en helmingur þingdeildarmanna sé á fundi og greiði þar atkvæði. — **54. gr.** Heimilt er hverjum alþingismanni að bera upp sérhvert almennt mál í þeirri þingdeild, sem hann á sæti í, ef hún leyfir það, og beiðast um það skýrslu ráðherra. — **55. gr.** Hvorug þingdeildin má taka við neinu málefni, nema einhver þingdeildarmanna flytji það. — **56. gr.** Nú þykir þingdeild ekki ástæða til að gera aðra ályktun um eitthvert málefni, og getur hún þá vísað því til ráðherra. — **57. gr.** Fundir beggja þingdeilda og sameinaðs Alþingis skulu haldnir í heyranda hljóði. Þó getur forseti eða svo margir þingmenn, sem til er tekið í þingsköpum, krafizt, að öllum utanþingsmönnum sé vísað burt, og sker þá þingfundur úr, hvort ræða skuli málið í heyranda hljóði eða fyrir luktum dyrum. — **58. gr.** Þingsköp sameinaðs Alþingis og beggja deilda þess skulu sett með lögum.[2])

V. — **59. gr.** Skipun dómsvaldsins verður eigi ákveðin nema með lögum. — **60. gr.** Dómendur skera úr öllum ágreiningi um embættistakmörk yfirvalda.[a]) Þó getur enginn, sem um þau leitar úrskurðar, komið sér hjá að hlýða yfirvaldsboði í bráð með því að skjóta málinu til dóms. — **61. gr.** Dómendur skulu í embættisverkum sínum fara einungis eftir lögunum. Þeim dómendum, sem ekki hafa að auk umboðsstörf á hendi, verður ekki vikið úr embætti nema með dómi, og ekki

1) L. nr. 84, 24. des. 1953.
2) L. nr. 115, 19. nóv. 1936.
a) VII, 148, XI, 211, XX, 76, 77, 74.

verða þeir heldur fluttir í annað embætti á móti vilja þeirra, nema þegar svo stendur á, að verið er að koma nýrri skipun á dómstólana. Þó má veita þeim dómara, sem orðinn er fullra 65 ára gamall, lausn frá embætti, en eigi skal hann missa neins í af launum sínum.

VI. — **62. gr.** Hin evangeliska lúterska kirkja skal vera þjóðkirkja á Íslandi, og skal ríkisvaldið að því leyti styðja hana og vernda. — Breyta má þessu með lögum. — **63. gr.** Landsmenn eiga rétt á að stofna félög til að þjóna guði með þeim hætti, sem bezt á við sannfæringu hvers eins; þó má ekki kenna eða fremja neitt, sem er gagnstætt góðu siðferði og allsherjarreglu. — **64. gr.** Enginn má neins í missa af borgaralegum og þjóðlegum réttindum fyrir sakir trúarbragða sinna, né heldur má nokkur fyrir þá sök skorast undan almennri félagsskyldu. — Enginn er skyldur til að inna af hendi persónuleg gjöld til neinnar annarrar guðsdýrkunar en þeirrar, er hann sjálfur aðhyllist. — Nú er maður utan þjóðkirkjunnar, og geldur hann þá til Háskóla Íslands eða einhvers styrktarsjóðs við þann skóla, eftir því sem á verður kveðið, gjöld þau, er honum ella hefði borið að greiða til þjóðkirkjunnar, enda heyri hann ekki til öðrum trúarbragðaflokki, er viðurkenndur sé í landinu. — Breyta má þessu með lögum.

VII. — **65. gr.** Hvern þann, sem tekinn er fastur, skal án undandráttar leiða fyrir dómara.[a]) Sé hann eigi jafnskjótt látinn laus, skal dómari, áður en sólarhringur sé liðinn, leggja rökstuddan úrskurð á, hvort hann skuli settur í varðhald. Megi láta hann lausan gegn veði, þá skal ákveða í úrskurði, hvert og hversu mikið það skuli vera. — Úrskurði dómara má þegar skjóta til æðra dóms, og fer um birting og áfrýjun slíks úrskurðar sem um birting og áfrýjun dóms í sakamálum. — Engan má setja í gæzluvarðhald fyrir sök, er aðeins varðar fésekt eða einföldu fangelsi. — **66. gr.** Heimilið er friðheilagt. Ekki má gera húsleit né kyrrsetja bréf og önnur skjöl og rannsaka þau nema eftir dómsúrskurði eða eftir sérstakri lagaheimild. — **67. gr.**[b]) Eignarrétturinn er friðhelgur. Engan má skylda til að láta af hendi eign sína, nema almenningsþörf krefji; þarf til þess lagafyrirmæli, og komi fullt verð fyrir. — **68. gr.** Enginn útlendingur getur fengið ríkisborgararétt nema með lögum.[1]) Um heimild útlendinga til þess að eiga fasteignarréttindi hér á landi skal skipað með lögum.[2]) — **69. gr.** Engin bönd má leggja á atvinnufrelsi manna, nema almenningsheill krefji, enda þarf lagaboð til.[a]) — **70. gr.** Sá skal eiga rétt á styrk úr almennum sjóði, sem eigi fær séð fyrir sér og sínum, og sé eigi öðrum skylt að framfæra hann, en þá skal hann vera skyldum þeim háður, sem lög áskilja.[3]) — **71. gr.** Hafi foreldrar eigi efni á að fræða sjálf börn sín eða séu börnin munaðarlaus og öreigar, er skylt að sjá þeim fyrir uppfræðingu og framfæri af almannafé. — **72. gr.** Hver maður á rétt á að láta í ljós hugsanir sínar á prenti; þó verður hann að ábyrgjast þær fyrir dómi. Ritskoðun og aðrar tálmanir fyrir prentfrelsi má aldrei í lög leiða.[b]) — **73. gr.** Rétt eiga menn á að stofna félög í sérhverjum löglegum tilgangi, án þess að sækja þurfi um leyfi til þess.[c]) Ekkert félag má leysa upp með stjórnarráðstöfun. Þó má banna félag um sinn, en þá verður þegar að höfða mál gegn félaginu, til þess að það verði leyst upp. — **74. gr.** Rétt eiga menn á að safnast saman vopnlausir. Lögreglustjórninni er heimilt að vera við almennar samkomur. Banna má mannfundi undir berum himni, þegar uggvænt þykir, að af þeim leiði óspektir. — **75. gr.** Sérhver vopnfær maður er skyldur að taka sjálfur þátt í vörn landsins, eftir því sem nákvæmar kann að verða fyrir mælt með lögum. — **76. gr.** Rétti sveitarfélaganna til að ráða sjálf málefnum sínum með umsjón stjórnarinnar skal skipað með lögum. — **77. gr.** Skattamálum skal skipa með lögum. — **78. gr.** Sérréttindi, er bundin séu við aðal, nafnbætur og lögtign, má eigi taka í lög. — **79. gr.** Tillögur, hvort sem eru til breytinga eða viðauka á stjórnarskrá þessari, má bera upp bæði á reglulegu Alþingi og auka-Alþingi. Nái tillagan samþykki beggja þingdeilda, skal rjúfa Alþingi þá þegar og stofna til almennra kosninga af nýju. Samþykki báðar deildir ályktunina óbreytta, skal hún staðfest af forseta lýðveldisins, og er hún þá gild stjórnskipunarlög. — Nú samþykkir Alþingi breytingu á kirkjuskipun ríkisins samkvæmt 62. gr., og skal þá leggja það mál undir atkvæði allra kosningarbærra manna í land-

a) XIII, 287.
b) III, 144, 147, VIII, 494, X, 403, XI, 244, XIV, 154, 241, (XVII, 346), XIX, 589, XXII, 270, 272, XXIII, 435, 436, 445, XXIV, 143, 147—8, XXV, 75—6, 95, XXV, 135.

1) L. nr. 100, 23. des. 1952. — 2) L. nr. 63, 28. nóv. 1919. — 3) L. nr. 80, 5. júní 1947.
a) VIII, 333, Féld. II, 149.
b) XIV, 237.
c) Féld. II, 149.

1944 Nr. 33 17. júní

inu til samþykktar eða synjunar, og skal atkvæðagreiðslan vera leynileg. — **80. gr.** .... — **81. gr.** Stjórnskipunarlög þessi öðlast gildi, þegar Alþingi gerir um það ályktun, enda hafi meiri hluti allra kosningarbærra manna í landinu með leynilegri atkvæðagreiðslu samþykkt þau. — **Ákvæði um stundarsakir.** Er stjórnarskrá þessi hefur öðlazt gildi, kýs sameinað Alþingi forseta Íslands fyrsta sinni eftir reglum um kjör forseta sameinaðs Alþingis, og nær kjörtímabil hans til 31. júlí 1945. — Þeir erlendir ríkisborgarar, sem öðlazt hafa kosningarrétt og kjörgengi til Alþingis eða embættisgengi, áður en stjórnarskipunarlög þessi koma til framkvæmda, skulu halda þeim réttindum. Danskir ríkisborgarar, sem téð réttindi hefðu öðlazt samkvæmt 75. gr. stjórnarskrár 18. maí 1920, að óbreyttum lögum, frá gildistökudegi stjórnarskipunarlaga þessara og þar til 6 mánuðum eftir að samningar um rétt danskra ríkisborgara á Íslandi geta hafizt, skulu og fá þessi réttindi og halda þeim.

1944 Nr. 33 17. júní

Yfirlýsing forseta sameinaðs Alþingis um gildistöku stjórnarskrár lýðveldisins Íslands.

Þingsályktun, afgreidd af Alþingi þann 16. júní þ. á. hljóðar svo: „Alþingi ályktar, með tilvísun til 81. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands og þar sem skilyrðum sömu greinar um atkvæðagreiðslu allra kosningarbærra manna í landinu er fullnægt, að stjórnarskráin skuli ganga í gildi laugardaginn 17. júní 1944, þegar forseti sameinaðs Alþingis lýsir yfir því á fundi í Alþingi.“ . . .

Samkvæmt því, sem nú hefur greint verið, lýsi ég yfir því, að stjórnarskrá lýðveldisins Íslands er gengin í gildi.

1944 Nr. 34 17. júní

Lög um þjóðfána Íslendinga.

1. gr. Hinn almenni þjóðfáni Íslendinga er heiðblár með mjallhvítum krossi og eldrauðum krossi innan í hvíta krossinum. Armar krossanna ná alveg út í jaðra fánans, og er breidd þeirra $^2/_9$, en rauða krossins $^1/_9$ af fánabreiddinni. Bláu reitirnir eru rétthyrndir ferhyrningar: stangarreitirnir jafnhliða og ytri reitirnir jafnbreiðir þeim, en helmingi lengri. Hlutfallið milli breiddar fánans og lengdar er 18:25. — **2. gr.** Ríkisstjórn, Alþingi og aðrar opinberar stofnanir svo og fulltrúar utanríkisráðuneytis Íslands erlendis skulu nota þjóðfánann klofinn að framan: tjúgufána. — Tjúgufáninn er að því leyti frábrugðinn hinum almenna þjóðfána, að ytri reitir hans eru þrefalt lengri en stangarreitirnir og klauf upp í hann að framan, skorin eftir beinum línum, dregnum frá ytri hornum fánans inn að miðlínu hans. Línur þessar skera innjaðra ytri reitanna, þar sem saman koma $^4/_7$ ytri og $^3/_7$ innri hlutar lengdar þeirra. Þar, sem línur þessar nema við arm rauða krossins, er hann þverskorinn. — Póst- og símafáni svo og tollgæzlufáni eru tjúgufánar með merki í efra stangarreit miðjum: póst- og símafáninn með póstlúðri hringuðum utan um stjörnu og út frá stjörnunni eldingarleiftur, en tollfáninn með upphafstéi (T). Merki þessi eru silfurlit. — **3. gr.** Fáni hafnsögumanns er hinn almenni þjóðfáni með hvítum jöðrum á alla vegu, jafnbreiðum krossunum, þ. e. $^4/_7$ af breidd bláu reitanna. — **4. gr.** Engin önnur merki en þau, er greinir í 2. og 3. gr., má nota í þjóðfánanum. — **5. gr.** Tjúgufánann má aðeins nota á húsum og við hús, sem notuð eru að öllu eða mestu leyti í þágu ríkis eða ríkisstofnana, nema um sé að ræða heimili eða embættisskrifstofu fulltrúa utanríkisráðuneytis Íslands erlendis. Þótt hús sé eign ríkis eða ríkisstofnana, má ekki nota tjúgufánann á því, ef leigt er að mestu eða öllu einstökum mönnum eða einkastofnunum. Hins vegar má nota tjúgufánann á húsi, sem er í eign einstakra manna eða einkastofnana, ef ríkið eða ríkisstofnanir hafa húsið á leigu og nota það að öllu eða mestu leyti til sinna þarfa. — Tjúgufánann má aðeins nota á skipum, sem eru í eign ríkis eða ríkisstofnana og notuð í þeirra þarfir, með þeim undantekningum, sem hér greinir: — Ef ríkið tekur skip á leigu til embættisþarfa (strandgæzlu, tollgæzlu, póstflutnings, vitaeftirlits, hafnsögu o. s. frv.), má það nota tjúgufánann af þeirri gerð, sem við á samkvæmt 2. gr. — Skip, sem annast póstflutning eftir samkomulagi eða samningi við ríkisstjórnina, mega nota póstfánann á umsömdum póstleiðum, enda hafi þau rétt til að sigla undir íslenzkum fána. — **6. gr.** Þjóðfánann skal draga að húni á þar til gerðri stöng. Á húsum getur stöngin verið annaðhvort beint upp af þaki hússins eða gengið út frá hlið þess, enda sé stönginni í báðum tilfellum komið fyrir á smekklegan hátt. Enn fremur má nota stöng, sem reist er á jörðu. Á skipum skal stönginni komið fyrir í skut eða á ásenda aftur af því siglutré, sem aftast er. Ef um smáskip eða báta er að ræða, má draga fánann að húni á siglutré, eða aftasta siglutré, ef fleiri eru en eitt. — **7. gr.** Með forsetaúrskurði skal kveða á um fánadaga og

1944 Nr. 34 17. júní

1944 Nr. 34 17. júní

hve lengi dags fánum megi halda við hún.[1]) — **8. gr.** Nú rís ágreiningur um rétta notkun þjóðfánans, og sker þá dómsmálaráðuneytið úr. — **9. gr.** Sýnishorn af réttum litum og hlutföllum þjóðfánans skal vera til á vissum stöðum, sem dómsmálaráðuneytið ákveður og auglýsir, svo og hjá öllum lögreglustjórum. Bannað er að hafa á boðstólum, selja eða leigja aðra fána en þá, sem gerðir eru með réttum litum og réttum hlutföllum reita og krossa. — **10. gr.** Lögreglan skal hafa eftirlit með því, að enginn noti þjóðfána, sem er ekki í samræmi við sýnishorn þau, er greinir í 9. gr., eða svo upplitaður eða slitinn, að verulega frábrugðinn sé réttum fána um lit og stærðarhlutföll reita. Má gera slíka fána upptæka, ef notaðir eru á stöng eða sýndir úti eða inni, þar sem almenningur getur séð þá. — **11. gr.** Lög þessi ná til allra þjóðfána, sem notaðir eru á venjulegan hátt, svo að almenningur eigi kost á að sjá þá úti eða inni, en ekki til skrautfána, borðfána eða því um líkra fána, sem þó skulu jafnan vera gerðir þannig, að réttir séu litir og stærðarhlutföll reita og krossa. — **12. gr.** Enginn má óvirða þjóðfánann, hvorki í orði né verki. — Óheimilt er að nota þjóðfánann sem einkamerki einstaklinga, félaga eða stofnana eða auðkennismerki á aðgöngumiðum, samskotamerkjum eða öðru þess háttar. — Óheimilt er einstökum stjórnmálaflokkum að nota þjóðfánann í áróðursskyni við kosningaundirbúning eða kosningar. — Óheimilt er að nota fánann í firmamerki, vörumerki eða á söluvarning, umbúðir um eða auglýsingu á vörum. — Nú hefur verið skrásett af misgáningi vörumerki, þar sem notaður er þjóðfáninn án heimildar, og skal þá afmá það úr vörumerkjaskrá samkvæmt kröfu dómsmálaráðuneytisins. — Nú setur maður þjóðfánann á söluvarning eða umbúðir hans, og skal þá fenginn dómsúrskurður um, að honum sé óheimilt að nota fánamerkið eða hafa vörur til sölu, sem auðkenndar eru með því. Auk þess má skylda hann til þess, ef nauðsyn krefur, að ónýta vörurnar eða umbúðir þeirra, svo framarlega sem þær eru þá í vörzlum hans eða hann á annan hátt hefur umráð yfir þeim. — **13. gr.** Dómsmálaráðuneytið getur, ef þörf þykir, sett með reglugerð sérstök ákvæði til skýringar ákvæðum laga þessara. — **14. gr.** Brot gegn 4. og 5. gr. og 1. málsgr. 12. gr. varða sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að einu ári. — Brot gegn öðrum ákvæðum laga þessara og gegn forsetaúrskurðum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim varða sektum. — Mál út af brotum þessum fara að hætti opinberra mála.

1) Sbr. forsetaúrsk. nr. 44, 24. júlí 1944.

1944 Nr. 34 17. júní

Forsetaúrskurður um fánadaga o. fl. **1944** Nr. 44 17. ágúst

1. gr. Draga skal fána á stöng á húsum opinberra stofnana, sem eru í umsjá valdsmanna eða sérstakra forstöðumanna ríkisins, eftirgreinda daga: 1. Fæðingardag forseta Íslands. 2. Nýársdag. 3. Föstudaginn langa. 4. Páskadag. 5. Sumardaginn fyrsta. 6. 1. maí. 7. Hvítasunnudag. 8. 17. júní. 9. 1. desember. 10. Jóladag. — Alla ofangreinda daga skal draga fána að hún, nema föstudaginn langa, þá í hálfa stöng. — **2. gr.** Hverja daga aðra, en í 1. gr. segir, og við hvaða tækifæri flagga skal á landi, fer eftir ákvörðun dómsmálaráðuneytisins. — **3. gr.** Á tímabilinu 1. marz —31. október skal eigi draga fána á stöng á landi fyrr en kl. 8 árdegis, en á tímabilinu 1. nóvember til febrúarloka eigi fyrr en kl. 9 árdegis. — **4. gr.** Fáni skal eigi uppi vera lengur en til sólarlags og aldrei lengur en til kl. 8 síðdegis, nema flaggað sé á stað við útisamkomur, þá má láta fána vera uppi meðan samkoman varir og bjart er, þó eigi lengur en til miðnættis.

Forsetaúrskurður um skjaldarmerki Íslands. **1944** Nr. 35 17. júní

Skjaldarmerki Íslands er silfurlitur kross í heiðbláum feldi með eldrauðum krossi innan í silfurlita krossinum. Armar krossanna skulu ná alveg út í rendur skjaldarins á alla fjóra vegu. Breidd krossmarksins skal vera $\frac{2}{9}$ af breidd skjaldarins, en rauði krossinn helmingi mjórri, $\frac{1}{9}$ af breidd skjaldarins. Efri reitirnir skulu vera rétthyrndir, jafnhliða ferhyrningar og neðri reitirnir jafnbreiðir efri reitunum, en þriðjungi lengri. — Skjaldberar eru hinar fjórar landvættir, sem getur í Heimskringlu: Griðungur, hægra megin skjaldarins, bergrisi, vinstra megin, gammur, hægra megin, ofan við griðunginn, og dreki, vinstra megin, ofan við bergrisann. — Skjöldurinn hvílir á stuðlabergshellu.

Lög um framboð og kjör forseta Íslands. **1944** Nr. 36 12. febr.

1. gr. Við kjör forseta Íslands skal fara eftir gildandi kjörskrám yfir alþingiskjósendur. — **2. gr.** Undirkjörstjórnir og yfirkjörstjórnir eru hinar sömu og við alþingiskosningar, en auk þessara kjörstjórna hefur hæstiréttur þau störf með höndum, sem segir í lögum þessum. — **3. gr.** Forsetakjör skal fara fram síðasta sunnudag í júnímánuði fjórða hvert ár, sbr.

1945 Nr. 36 12. febr.

þó 2. mgr. Forsætisráðherra auglýsir kosninguna í útvarpi og lögbirtingablaði eigi síðar en þrem mánuðum fyrir kjördag og tiltekur hámarks- og lágmarkstölu meðmælenda forsetaefnis úr landsfjórðungi hverjum í réttu hlutfalli við kjósendatölu þar. — Nú deyr forseti eða lætur af störfum, áður en kjörtíma hans er lokið, og skal þá innan árs kjósa nýjan forseta til 31. júlí á fjórða ári frá þeirri kosningu. Ákveður forsætisráðherra þá kjördag, en að öðru leyti fer eftir fyrirmælum laga þessara. — **4. gr.** Framboðum til forsetakjörs skal skila í hendur dómsmálaráðuneytinu ásamt samþykki forsetaefnis, nægilegri tölu meðmælenda og vottorðum yfirkjörstjórna um, að þeir séu á kjörskrá, eigi síðar en 5 vikum fyrir kjördag, og auglýsir dómsmálaráðuneytið með sama hætti og segir í 3. gr. innan viku, hverjir séu í kjöri til forsetaembættisins, en afgreiðir til hæstaréttar öll áðurnefnd skjöl. — **5. gr.** Dómsmálaráðuneytið sér um gerð og prentun kjörseðla og sendingu þeirra til yfirkjörstjórna, sem síðan annast framsendingu þeirra til undirkjörstjórna með sama hætti og kjörseðla til alþingiskosninga. — Á kjörseðla skal prenta skýru letri nöfn forsetaefna í stafrófsröð. — **6. gr.** Um kosningaathöfnina sjálfa sem og undirbúning hennar, atkvæðagreiðslu utan kjörstaða og á kjörstað, fer að öðru leyti samkvæmt lögum um kosningar til Alþingis. — **7. gr.** Nú deyr forsetaefni, áður en kosning fer fram, en eftir að framboðsfrestur er liðinn, og má þá annað forsetaefni gefa kost á sér í stað hins, ef fullur helmingur meðmælenda hins látna er meðal meðmælenda hans. — Annars úrskurðar hæstiréttur um það, hvort fresta þarf kosningu vegna andláts forsetaefnis og undirbúa kosningu af nýju. — **8. gr.** Kjörstjórnir nota sömu gerðabækur og við alþingiskosningar, en hæstiréttur notar sérstaka gerðabók um þessi efni. — **9. gr.** Að lokinni kosningu senda undirkjörstjórnir oddvita yfirkjörstjórnar tafarlaust atkvæðakassana og ónotaða og ónýtta kjörseðla í þeim umbúðum, er segir í lögum um alþingiskosningar. Á áður auglýstum stað og stund opnar yfirkjörstjórn atkvæðakassana, og fer síðan talning atkvæða fram með sama hætti og segir í lögum um kosningar til Alþingis, svo og um það, hvort kjörseðill telst gildur eða ekki, og um meðferð ágreiningsseðla. — **10. gr.** Að lokinni talningu atkvæða sendir yfirkjörstjórn hæstarétti eftirrit af gerðabók sinni ásamt þeim kjörseðlum, sem ágreiningur hefur verið um. — **11. gr.** Þegar hæstiréttur hefur fengið í hendur eftirrit gerðabóka allra yfirkjörstjórna og ágreiningsseðla, boðar hann forsetaefni eða umboðsmenn þeirra til fundar, þar sem hann úrskurðar um gildi ágreiningsseðlanna, lýsir úrslitum kosninganna og gefur út kjörbréf handa því forsetaefni, sem hæstri atkvæðatölu hefur náð. — Nú er ágreiningur um kjörgengi forsetaefnis, og sker þá hæstiréttur úr. — **12. gr.** Nú hefur aðeins einn maður verið í kjöri til forsetaembættisins, og er hann þá rétt kjörinn forseti Íslands án atkvæðagreiðslu, enda fullnægi hann kjörgengisskilyrðum. Gefur hæstiréttur út kjörbréf handa honum þegar að liðnum framboðsfresti. — **13. gr.** Staðfest eftirrit af kjörbréfi forseta sendir hæstiréttur forsætisráðherra og forseta sameinaðs Alþingis. — **14. gr.** Ákvæði 134. gr. og XVII., XXI. og XXII. kafla laga um kosningar til Alþingis[1]) gilda um kosningar samkv. lögum þessum að svo miklu leyti sem við getur átt. — Kærur um ólögmæti forsetakjörs, aðrar en refsikærur, skulu sendar hæstarétti eigi síðar en 5 dögum fyrir fund þann, er í 11. gr. getur.

1945 Nr. 36 12. febr.

Lög um laun forseta Íslands.

1944 Nr. 37 8. júlí

1. gr. Forseti Íslands hefur að launum 85000[2]) kr. á ári og að auki verðlagsuppbót samkvæmt lögum. — Launin ásamt verðlagsuppbót greiðast á venjulegan hátt mánaðarlega fyrir fram. — **2. gr.** Forseti hefur ókeypis bústað, ljós og hita og er undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum. — **3. gr.** Allan útlagðan kostnað forseta vegna rekstrar embættisins ber að greiða úr ríkissjóði sérstaklega. — **4. gr.** Þeir, er fara með forsetavald um stundarsakir, sbr. 8. gr. stjórnarskrárinnar, skulu samanlagt, meðan þeir gegna starfanum, njóta jafnra launa, miðað við mánaðarstarfstíma, og mánaðarlaun forsetans eru að viðbættri verðlagsuppbót. Skulu launin skiptast að jöfnu milli þeirra. — Auk þess skulu þeir fá greiddan útlagðan kostnað vegna starfans.

1944 Nr. 40 8. júlí

Forsetaúrskurður um fána forseta Íslands.

Fáni forseta Íslands er hinn íslenzki tjúgufáni, en í honum, þar sem armar krossmarksins mætast, skjaldarmerki Íslands og skjaldberar í hvítum, ferhyrndum reit.

---

1) L. nr. 80, 7. sept. 1942.
2) L. nr. 94, 15. des. 1952, § 1.

1944 Nr. 39 8. júlí

Forsetaúrskurður um merki forseta Íslands.

Merki forseta Íslands er skjöldur, að lögun og lit sem skjöldurinn í skjaldarmerki Íslands, en þar sem armar krossmarksins mætast er hvítur, ferhyrndur reitur og í honum skjaldarmerki Íslands og skjaldberar.

1943 Nr. 82 16. des.

Tilskipun um starfsreglur ríkisráðs.

1. gr. Ráðherrarnir allir skipa ríkisráð. Ríkisstjóri[1]) er forseti ríkisráðsins. Auk þess er ríkisráðsritari á fundum ríkisráðsins. — **2. gr.** Ríkisstjóri kveður ríkisráð til fundar á þeim stað og stundu, sem hann ákveður eftir tillögu forsætisráðherra. Ríkisstjóri getur einnig kvatt ríkisráð til funda án þess að fyrir liggi tillaga frá forsætisráðherra, ef hann telur það óhjákvæmilega nauðsynlegt. Fundir skulu að jafnaði haldnir í skrifstofu ríkisstjóra í Reykjavík eða nágrenni. Skulu allir ráðherrar sækja fundi ríkisráðs, nema fjarvera eða veikindaforföll hamli. — **3. gr.** Fundur ríkisráðs er lögmætur, ef meiri hluti ráðherranna er á fundi. Ef alveg sérstaklega stendur á, og brýna nauðsyn ber til að halda ríkisráðsfund tafarlaust, telst þó fundur lögmætur, ef auk forseta eru tveir ráðherrar á fundi, enda sé fullvíst, að ekki geti fleiri komið á fundinn. — **4. gr.** Það, sem gerist á fundum ríkisráðs, skal bókað í sérstaka, löggilta gerðabók ríkisráðs. Ríkisráðsritari annast bókunina. — Forseti og ráðherrar geta, ef þeir óska þess, krafizt, að bókaðar séu athugasemdir eða ágreiningsálit þeirra um eitthvert eða einhver mál. — Að loknum hverjum fundi skal gerðabókin lesin upp og undirrituð af öllum þeim, sem viðstaddir voru á fundinum. — **5. gr.** Bera skal upp fyrir ríkisstjóra í ríkisráði öll lög, þar á meðal bráðabirgðalög og mikilvægar stjórnarráðstafanir. Sem mikilvægar stjórnarráðstafanir, er bornar skulu upp í ríkisráði, skal jafnan telja: 1. Lagafrumvörp, sem ráðherra vill leggja fyrir Alþingi. 2. Tillögur um að kveðja saman Alþingi, slíta því, fresta fundum þess eða rjúfa það. 3. Samninga við erlend ríki, sem eru mikilvægir, eða þurfa staðfestingar ríkisstjóra annaðhvort samkvæmt stjórnarskránni eða samkvæmt ákvæðum samningsins. 4. Tillögur um veitingu á, lausn eða frávikningu frá embætti, eða flutning úr einu embætti í annað, sem ríkisstjóri veitir. 5. Tillögur um, að saksókn fyrir afbrot skuli falla niður, um náðun og um almenna uppgjöf saka. 6. Ríkisstjóraúrskurði, tilskipanir, opin bréf og aðrar mikilvægar stjórnarráðstafanir, sem hafa ekki þegar verið taldar hér á undan. — **6. gr.** Nú er ríkisstjóri fjarverandi eða forfallaður sökum veikinda, og er forsætisráðherra þá forseti ríkisráðs, eða ef forsætisráðherra er einnig fjarverandi eða forfallaður sökum veikinda, sá ráðherrann, sem gegnir störfum forsætisráðherra. — **7. gr.** Forseti stjórnar fundum ríkisráðs og umræðum á fundunum. Hann ákveður í hverri röð ráðherrarnir bera upp tillögur sínar og hver þeirra tekur til máls. — Nú kemur fram á ráðherrafundi, að ágreiningur er milli ráðherranna, eða um það er vitað á annan hátt, um mál, sem ætlað er að bera upp í ríkisráði, og skal þá ríkisstjóra gefin skýrsla um málið og ágreininginn eigi síðar en sólarhring áður en bera skal málið upp í ríkisráði. Nú kemur það fram, þegar málið kemur fyrir ríkisráð, að mikill ágreiningur er enn milli ráðherranna, og forseti telur málið mikilsvert, og getur hann þá ákveðið að fresta afgreiðslu þess til síðari fundar, sem þó skal haldinn eigi síðar en viku seinna. — **8. gr.** Ríkisráðsritari skal skipaður af ríkisráði, eftir tillögu forsætisráðherra, til eins árs í senn frá 17. júní til jafnlengdar næsta ár. Þóknun fyrir störf hans ákveður ráðuneytið eftir tillögu forsætisráðherra. — Auk þess að annast bókun fundargerða samkvæmt 4. gr., skal ríkisráðsritari annast kvaðningu til funda, sjá um að fyrir liggi í réttu formi tillögur þær, er bera skal upp á fundinum, sjá um afgreiðslu mála þeirra, sem afgreidd hafa verið í ríkisráði, í hendur hlutaðeigandi ráðuneyta eða annarra; sjá um afgreiðslu eftirrita af tillögum, sem afgreiddar hafa verið í ríkisráði, til skrifstofu ríkisstjóra; geyma gerðabók og skjalasafn ríkisráðs og sjá um, að það sé jafnan í góðu lagi. — **9. gr.** Nú er ríkisráðsritari fjarverandi eða forfallaður sökum veikinda, og setur þá forsætisráðherra annan til að gegna störfum hans.

1) Nú forseti skv. stj.skr. nr. 33, 17. júní 1944, § 16.

1943 Nr. 82 16 des.

1953 Nr. 58 11. sept.

Auglýsing um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl.

Eftir tillögu forsætisráðherra og samkvæmt 15. gr. stjórnarskrárinnar hefur forseti Íslands í dag sett eftirfarandi ákvæði um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl.: — I. **Forsætisráðherra Ólafur Thors.** Undir hann heyra eftirgreind mál: Stjórnarskráin, Alþingi, nema að því leyti sem öðruvísi er ákveðið, almenn ákvæði um framkvæmdastjórn ríkisins, skipun ráðherra og lausn, forsæti ráðuneytisins,

1953 Nr. 58 11. sept.

skipting starfa ráðherranna, mál, sem varða stjórnarráðið í heild, hin íslenzka fálkaorða og önnur heiðursmerki, Þingvallanefnd og mál varðandi meðferð Þingvalla, ríkisprentsmiðjan Gutenberg og ríkisbúið á Bessastöðum. Sjávarútvegsmál, þar undir Fiskifélagið og fiskimálasjóður, síldarútvegsmál (síldarverksmiðjur og síldarútvegsnefnd), svo og öll önnur atvinnumál, sem eigi eru í úrskurði þessum falin öðrum ráðherrum. Útflutningsverzlun. Sementsverksmiðjan. Landssmiðjan. Atvinna við siglingar. Stýrimannaskólinn. Skipaskoðun ríkisins. Vitamál. Hafnarmál. Eimskipafélag Íslands h.f. — II. **Ráðherra Bjarni Benediktsson.** Undir hann heyrir dómaskipan, dómsmál, önnur en félagsdómur, þar undir framkvæmd refsidóma, hegninga- og fangahús, tillögur um náðun, veiting réttarfarslegra leyfisbréfa, málflutningsmenn, lögreglumálefni, þ. á m. gæzla landhelginnar, áfengismál, strandmál, sifjaréttarmál, erfðaréttarmál, persónuréttarmál, eignarréttarmál, yfirfjárráðamál, lög um kosningar til Alþingis og kjördæmaskipting, umsjón með framkvæmd alþingiskosninga, ríkisborgararéttur, útgáfa Stjórnartíðinda og Lögbirtingablaðs, húsameistari ríkisins, verzlunarmál, sem ekki eru í úrskurði þessum falin öðrum ráðherrum, þar undir verzlunarskólar. Menntamál, þar undir skólar, sem ekki eru sérstaklega undan teknir, útvarpsmál og viðtækjaverzlun, barnaverndarmál, Menntamálaráð Íslands, Þjóðleikhús og önnur leiklistarmál, kvikmyndamál, skemmtanaskattur. — III. **Ráðherra Eysteinn Jónsson.**[1]) Undir hann heyra fjármál ríkisins. Þar undir skattamál, tollamál og önnur mál, er varða tekjur ríkissjóðs, svo sem ef verzlun er rekin til að afla ríkissjóði tekna, undirskrift ríkisskuldabréfa, fjárlög, fjáraukalög og reikningsskil ríkissjóðs, hin umboðslega endurskoðun, embættisveð. Eftirlit með innheimtumönnum ríkisins, laun embættismanna, eftirlaun, lífeyrir embættismanna og ekkna þeirra, peningamál, þar undir peningaslátta. Yfirleitt fer þessi ráðherra með öll þau mál, er varða fjárhag ríkisins eða landsins í heild, nema þau eftir eðli sínu eða sérstöku ákvæði heyri undir annan ráðherra. Hagstofan. Mæling og skrásetning skipa. — IV. **Ráðherra Ingólfur Jónsson.** Undir hann heyra viðskiptamál, önnur en útflutningsverzlun. Bankar, sparisjóðir, gjaldeyrismál og verðlagsmál. Flugmál, þ. á m. flugvallarekstur. Póst-, síma- og loftskeytamál. Iðnaðarmál, þar undir iðnskólar, iðnaðarnám, iðnfélög. Eftirlit með verksmiðjum og vélum. Einkaleyfi. Enn fremur heilbrigðismál, þ. á m. sjúkrahús og heilsuhæli. — V. **Ráðherra dr. Kristinn Guðmundsson.** Undir hann heyra utanríkismál, framkvæmd varnarsamningsins, þ. á m. lögreglumál, tollamál, flugmál, heilbrigðismál, félagsmál og önnur þau mál, er leiða af dvöl hins erlenda varnarliðs í landinu. Gildir þetta um varnarsvæðin og mörk þeirra. Enn fremur fer hann með vegamál og samgöngur á sjó, sem eigi heyra undir aðra ráðherra samkvæmt úrskurði þessum, svo og önnur samgöngumál, er eigi eru í úrskurðinum falin öðrum ráðherrum. — VI. **Ráðherra Steingrímur Steinþórsson.** Undir hann heyra landbúnaðarmál, þar undir ræktunarmál, þ. á m. skógræktarmál og sandgræðslumál, búnaðarfélög, búnaðarskólar, garðyrkjuskólar, húsmæðraskólar í sveitum, dýralækningamál, þjóðjarðamál, Áburðarverksmiðjan h.f., Búnaðarbanki Íslands. Enn fremur rafmagnsmál, þ. á m. rafmagnsveitur ríkisins og rafmagnseftirlit, vatnamál, þar undir sérleyfi til vatnsorkunotkunar, jarðboranir eftir heitu vatni og gufu. Námurekstur. Kaupfélög og samvinnufélög, Atvinnudeild háskólans. Rannsóknarráð ríkisins. Kirkjumál. Félagsmál, þar undir alþýðutryggingar, atvinnubætur, vinnudeilur, sveitarstjórnar- og framfærslumál. Félagsdómur. Almenn styrktarstarfsemi, þar undir styrkveitingar til berklasjúklinga og annarra sjúklinga, sem haldnir eru langvinnum sjúkdómum, sjúkrasjóðir, ellistyrktarsjóðir, öryrkjasjóðir, slysatryggingasjóðir, lífsábyrgðarsjóðir og aðrir tryggingasjóðir, þar með talið Brunabótafélag Íslands, nema sérstaklega séu undan teknir. Byggingafélög. Veðurstofan. Mælitækja- og vogaráhaldamál. — Ráðherrafundi skal halda um nýmæli í lögum og mikilvæg stjórnarmálefni. Svo skal og ráðherrafundi halda, ef einhver ráðherra æskir að bera þar upp mál. —

1) Sbr. auglýs. nr. 47, 14. apríl 1954.

1953 Nr. 58 11. sept.

Lög um ábyrgð ráðherra Íslands.

1904 Nr. 2 4. marz

1. gr. Ráðherrann ber ábyrgð á stjórnarathöfninni, og má því krefja hann ábyrgðar fyrir sérhver störf eða vanrækt starfa, er hann hefur orðið sekur um, ef málið er svo vaxið, að hann hefur annaðhvort af ásetningi eða stórkostlegu hirðuleysi farið í bága við stjórnskipunarlög landsins eða önnur lög þess, eða

1904 Nr. 2 4. marz

að öðru leyti fyrirsjáanlega stofnað heill almennings eða einstaklings í hættu. — **2. gr.** Það varðar ráðherrann ábyrgð eftir lögum þessum: a. ef hann útvegar konungsundirskrift undir bráðabirgðalög, tilskipanir eða aðrar ályktanir, er fara í bága við stjórnarskipunarlög landsins, sérstaklega ef hann útvegar konungsundirskrift undir bráðabirgðafjárlög, án þess að þinginu hafi verið gefinn kostur á að leiða fjárlögin til lykta. Hið sama er og, ef hann lætur farast fyrir að bera upp fyrir konungi lög, tilskipanir eða aðrar ályktanir, er konungsundirskrift útheimtist til eftir stjórnarskipunarlögunum. b. ef hann framkvæmir sjálfur, fyrirskipar framkvæmd á eða lætur viðgangast, af ásettu ráði eða fyrir stórkostlegt hirðuleysi, að framkvæmt sé nokkuð það, er fer í bága við stjórnarskipunarlög landsins, eða lætur farast fyrir að framkvæma nokkuð það, sem þar er fyrirskipað, eða veldur því, að framkvæmd þessi farist fyrir. c. ef hann verður þess valdandi, að nokkuð það sé ráðið eða framkvæmt, er skert getur frelsi eða sjálfsforræði landsins. — **3. gr.** Og enn varðar það ráðherrann ábyrgð eftir lögum þessum, ef hann veldur því, að brotið sé gegn öðrum lögum landsins en stjórnarskipunarlögum þess: a. með því að leggja fyrir konung til undirskriftar ályktanir, tilskipanir eða erindi, er fer í bága við lögin, eða með því að láta farast fyrir að útvega konungsundirskrift undir ályktun, tilskipun eða erindi, þar sem konungsundirskrift er lögmælt. b. með því að framkvæma eða valda því, að framkvæmt sé nokkuð það, er fer í bága við fyrirmæli laganna, eða með því að láta nokkuð ógert, sem heimtað er í lögum, eða verða þess valdur, að slík framkvæmd farist fyrir. — **4. gr.** Loks verður ráðherrann sekur eftir lögum þessum, ef hann framkvæmir nokkuð eða veldur því, að framkvæmt sé nokkuð, er fyrirsjáanlega getur orðið almenningi eða einstaklingi að tjóni, þótt eigi sé framkvæmd þess bönnuð í lögum. Hið sama er og, ef hann lætur farast fyrir að framkvæma nokkuð það, er fyrirsjáanlega gat forðað almenningi eða einstaklingi við tjóni, eða veldur því að slík framkvæmd ferst fyrir. — **5. gr.** Brot gegn 2. gr. varða embættismissi, eða sektum frá 500—5000 kr., ef málsbætur eru. — Brot gegn 3. gr. varða allt að 5000 kr. sektum eða embættismissi, ef miklar sakir eru. — Brot gegn 4. gr. varða allt að 5000 kr. sektum. — Hafi ráðherrann jafnframt brotið gegn hinum almennu hegningarlögum, bætist hegning sú, er hann hefur unnið til eftir þeim, við hegningu þá, er honum er gerð í lögum þessum. — **6. gr.** Sektir eftir lögum þessum renna í landssjóð. Verði sektin ekki öll greidd í ákveðinn tíma, skal einfalt fangelsi[1]) koma í hennar stað, og skal ákveða í dóminum, eftir öllum málavöxtum, hve langt það skuli vera. — **7. gr.** Hafi ráðherrann bakað almenningi eða einstaklingi fjártjón með framkvæmd eða vanrækslu, sem hegningarverð er eftir lögum þessum, skal og, þegar þess er krafizt, jafnframt hegningunni dæma hann til að greiða skaðabætur, en um skaðabótaskyldu hans fer eftir almennum reglum. — **8. gr.** Málshöfðun eftir lögum þessum getur eigi átt sér stað, ef 5 ár líða frá því, er brot var framið, án þess að Alþingi hafi tekið ályktun um málshöfðunina.

1904 Nr. 2 4. marz

Lög um landsdóm. **1905** Nr. 11 20. okt.

1. gr. Landsdómur skal stofnaður á Íslandi. Samkomustaður hans er að jafnaði í Reykjavík. — **2. gr.** Landsdómur dæmir mál þau, er Alþingi lætur höfða gegn ráðherranum út af embættisrekstri hans . . .[2]) — **3. gr.** Í landsdómnum eiga sæti 6 sjálfkjörnir lögfræðingar: Dómararnir í landsyfirdómnum þrír,[3]) séu þeir ekki alþingismenn,[4]) og ennfremur svo margir af hinum elztu lögfræðingum landsins, er í öðrum embættum sitja, eiga ekki sæti á Alþingi og eru ekki í stjórnarráðinu, að talan verði full. — **4. gr.** Enn eiga sæti í dómnum 24 þar til kjörnir menn, og skal kosningu á þeim hagað svo, að hver sýslunefnd og bæjarstjórn á landinu kjósi að tilhlutun stjórnarráðsins svo marga innanhéraðs- og innanbæjarmenn, sem hér segir: Sýslunefndin í Vestur-Skaftafellssýslu kýs 2, í Vestmannaeyjum 1,[5]) í Rangárvallasýslu 4, í Árnessýslu 6, í Gullbringusýslu 3, í Kjósarsýslu 1, í Borgarfjarðarsýslu 2, í Mýrasýslu 2, í Snæfellsness- og Hnappadalssýslu 3, í Dalasýslu 2, í Austur-Barðastrandarsýslu 1, í Vestur-Barðastrandarsýslu 2, í Vestur-Ísafjarðarsýslu 2, í Norður-Ísafjarðarsýslu 3, í Strandasýslu 2, í Húnavatnssýslu 4,[6]) í Skagafjarðarsýslu 4, í Eyjafjarðarsýslu 4, í Suður-Þingeyjarsýslu 4, í Norður-Þingeyjarsýslu 1, í Norður-Múlasýslu

1) Sbr. nú 54. gr. alm. hgl. — 2) L. nr. 1, 2. jan. 1917. — 3) Sbr. nú l. nr. 112, 18. maí 1935 § 56. — 4) Sbr. stj.skr. nr. 33, 17. júní 1944 § 34. — 5) Sbr. l. nr. 26, 22. nóv. 1918. — 6) Sbr. l. nr. 77, 22. nóv. 1907.

3, í Suður-Múlasýslu 4, í Austur-Skaftafellssýslu 1, bæjarstjórnin í Reykjavík 6, á Ísafirði 2, á Akureyri 2, á Seyðisfirði 1. Samtals 72. — Þar sem fleiri skal kjósa en einn, getur hver sýslunefndarmaður eða bæjarfulltrúi krafizt hlutfallskosningar, er þá fer fram eftir fyrirmælum þingskapa Alþingis um slíka kosningu þar. — Af hinum kjörnu 72 mönnum nefnir efri deild Alþingis þess, er fyrst kemur saman, eftir að kosning í sýslunefndum og bæjarstjórnum hefir fram farið, á öðrum fundi sínum tvennar tylftir frá, eftir þeim reglum, sem gilda um nefndarkosningar (einnig hlutfallskosningar). Því næst sendir forseti deildarinnar skýrslu, svo fljótt sem verða má, um það, hverja deildin hafi frá nefnt, til forseta sameinaðs þings, en hann lætur þá á fundi sameinaðs Alþingis taka með hlutkesti tvær tylftir af þeim fjórum tylftum, sem eftir eru. Þær tvær tylftir, er þannig eru hlutkesti teknar, eiga setu í landsdómnum. Hinar tvær tylftirnar skulu vera til vara til að ganga í dóminn, ef einhver hinna kjörnu dómenda deyr, missir kjörgengi eða forfallast. — Jafnskjótt og hlutkesti hefir fram farið, tilkynnir forseti sameinaðs þings forseta landsdómsins, hverjir hafi hlotið kosningu sem dómendur og varamenn í landsdómnum, en hann tilkynnir þeim það aftur hverjum fyrir sig, og senda þeir honum þá aldursskírteini sitt. — **5. gr.** Enginn er kjörgengur í landsdóminn samkvæmt 4. gr., sem a) er yngri en 35 ára eða eldri en 60 ára; b) á sæti á Alþingi; c) hefir verið dæmdur fyrir verknað, er svívirðilegur er að almenningsáliti; d) hefir misst fjárráð; e) hefir þegið af sveit og ekki annaðhvort endurgoldið styrkinn eða fengið eftirgjöf á honum; f) er öðrum háður sem hjú; g) er þegn annars ríkis eða í þjónustu þess; h) á heima í öðru landi. — Enginn, sem kjörgengi hefir, getur skorazt undan kosningu til landsdómsins. — **6. gr.** Forstjóri landsyfirdómsins[1]) er forseti landsdómsins, unz forseti er kosinn samkvæmt 14. gr. — **7. gr.** Nú deyr kjörinn dómandi, einn eða fleiri, áður en dómur er ruddur (11. gr.), missir kjörgengi eða forfallast á annan hátt, þannig að hann getur ekki setið í dóminum, og tekur þá forseti dómsins með hlutkesti jafnmarga menn af varamönnum og úr gengu, og eiga þeir eftir það sæti í dóminum. Ef dómur er ruddur, og kjörinn dómandi, er eftir hefir setið í dómnum, forfallast eða verður að víkja eftir almennum reglum, tekur forseti með hlutkesti 3 af varamönnum í hans stað, og ryður ákærður einum þeirra, en sóknari öðrum. — **8. gr.** Dómendur skipa dóminn, meðan þeir fullnægja kjörgengisskilyrðunum, en varamennirnir skulu kosnir 6. hvert ár, þannig að sýslunefndir og bæjarstjórnir kjósa samkvæmt 3. gr. 72 innanhéraðs- og innanbæjarmenn, og nefnir efri deild Alþingis frá 24 þeirra á þann hátt, er segir í sömu grein. Af þeim fjórum tylftum, er þá verða eftir, tekur forseti dómsins með hlutkesti varamennina 24. — Hvar þess er forseti lætur hlutkesti fram fara, skal hann hafa viðstadda tvo valinkunna menn, og ennfremur skal vera þar við maður, er ráðherrann skipar til þess, og er mál er höfðað, ákærður eða maður, er hann til þess nefnir. — **9. gr.** Dómendum bera sömu fæðispeningar og alþingismönnum og endurgjald fyrir ferðakostnað eftir reikningi, sem dómurinn sjálfur úrskurðar. Allur dómskostnaður greiðist úr landssjóði. — **10. gr.** Ákvörðun Alþingis um málshöfðun gegn ráðherranum . . . skal gerð með þingsályktun í sameinuðu þingi, og skulu kæruatriðin vera nákvæmlega tiltekin í þingsályktuninni, enda sé sókn málsins bundin við þau. Jafnframt kýs þingið mann til að sækja málið af sinni hendi, og annan til vara, ef hinn kynni að forfallast. — **11. gr.** Sóknari sendir forseta landsdómsins síðan tafarlaust þingsályktunina í frumriti og eftirriti. Forseti sendir ákærðum eftirritið með áritaðri áskorun um að ryðja dóminn með nægilegum fyrirvara, á ákveðnum stað og stundu, og aðvarar um leið sóknara skriflega um að ryðja dóminn af sinni hálfu. Þá skipar forseti ákærðum verjanda, og skal taka til þess mann, sem heima á á Íslandi. Ákærður tilnefnir sjálfur manninn, ef hann vill. Rétt er og, að ákærður haldi sjálfur uppi vörn fyrir sig ásamt verjanda. — [Dómruðning fer þannig fram, að báðir málsaðiljar, sóknari og ákærður eða verjandi hans, koma fyrir forseta á tilteknum stað og stundu, og ryður ákærður 1 af hinum lögskipuðu dómendum og 7 af hinum kjörnu, og sóknari ryður 1 af hinum lögskipuðu og 6 af hinum kjörnu].[1]) — Nú ryður aðili annar hvor eða báðir eigi dóminn, og tekur þá forseti burtu með hlutkesti jafnmarga og ryðja átti. Við dómruðning skulu viðstaddir sem vottar 4 menn valinkunnir og óvilhallir. — Nú lætur annar hvor málsaðila þess getið við dómruðning, að hann þurfi að afla upplýsinga um kæruatriðin utan Reykjavíkur, og skal þá

1) Sbr. l. nr. 112, 18. maí 1935, § 56.

1) L. nr. 30, 2. nóv. 1914, § 1.

1905 Nr. 11 20. okt.

1905 Nr. 11 20. okt.

forseti kalla dómendur þá, er dæma eiga málið, saman með 3— 6 mánaða fyrirvara, eftir því sem ástæður eru til, en óski hvorugur aðila að leita sannana utan Reykjavíkur, kallar forseti dómendur saman með öðrum hæfilegum fyrirvara, þó ekki lengri en 3 mánaða. Stefnu skal hann jafnan gefa út á hendur ákærðum með hinum sama fresti sem dómendum er veittur, en sóknari lætur birta stefnuna svo fljótt, að ákærður fái að minnsta kosti eins langan stefnufrest og ákveðinn er til landsyfirdóms í einkamálum. Stefnan skal rituð á frumrit þingsályktunarinnar. — **12. gr.** Það er skylda sóknara að leita allra sannana, og verjanda að færa fram allt það, er sýkna má ákærðan, eða mýkja málstað hans, enda er ákærðum frjálst að gæta hagsmuna sinna ásamt verjanda. Kona ákærðs, foreldrar hans og tengdaforeldrar og fjarskyldari eða fjartengdari beint upp á við, börn hans og barnabörn og fjarskyldari beint niður á við, systkini eða jafntengdir menn verða ekki krafðir vitnisburðar um kæruatriðin. Að öðru leyti gilda hinar almennu reglur um vitni og vitnaskyldu. — **13. gr.** Þá er leita þarf vitna utan Reykjavíkur, skal vitnaleiðslan fara fram með venjulegum hætti fyrir héraðsdómi, og skal til hennar stefnt með sama hætti og sama fresti, sem um einkamál væri að ræða milli sóknara og ákærðs. Vitnaleiðsla í Reykjavík fer fram fyrir landsdómnum sjálfum. Forseti á, er þess er krafizt af öðrum hvorum málsaðila, að gefa út stefnu til vitna þeirra, er leiða á fyrir landsdómnum. — **14. gr.** Nú eru dómendur komnir á dómstað, og skulu þeir þá vinna dómaraeið, sem hafa ekki unnið hann áður, því næst kjósa dómendur sér forseta úr sínum flokki [er jafnan sé einn hinna lögskipuðu dómenda].[1]) — Eigi er dómur lögmætur, nema tveir af hinum lögskipuðu og 10 af hinum kjörnu dómendum, hinir sömu, hlýði á alla sókn og vörn í málinu og taki þátt í að dæma dóminn. — **15. gr.** Málflutningur fyrir landsdómi fer fram í heyranda hljóði þannig, að sóknari leggur fram fyrir dómstólinn sönnunargögn sín: útskriftir af vitnaleiðslum utan Reykjavíkur og önnur skjöl, færir síðan fram vitni þau, er nærstödd eru, og spyr hann þau sjálfur, en ákærðum og verjanda er heimilt að leggja fyrir þau gagnspurningar. Dómurinn á engan þátt í vitnaleiðslunni, en heimilt er bæði vitninu og aðilum að skjóta því til úrskurðar forseta, hvort spurningu sé svo háttað, að svara þurfi henni, og skal hlíta þeim úrskurði. Þá er sóknari hefir fært fram sönnunargögn sín, flytur hann sókn í málinu munnlega. Síðan færir ákærður eða svaramaður hans á sama hátt fram sín sönnunargögn, þar á meðal nærstödd vitni, er hann spyr sjálfur, en sóknara er heimilt að leggja fyrir vitni ákærða gagnspurningar. Gildir um aðstöðu dómsins við þessa vitnaleiðslu hið sama sem við vitnaleiðslu af sóknara hálfu. Er færð hafa verið fram sönnunargögn af hálfu ákærða, flytur verjandi fram vörnina, svo og ákærður sjálfur, ef hann vill, einnig munnlega. Sóknari á þá rétt á að svara, og ákærður og talsmenn hans til að svara aftur. Hvort aðilar taki oftar til máls, ákveður forseti dómsins, en jafnan skal gæta þess, að ákærður og talsmaður hans hafi tækifæri til að taka eins oft til máls og sóknari, og að taka til máls síðast, áður en málið er tekið upp til dóms. — **16. gr.** Dómur skal ganga í málinu innan 3 sólarhringa, frá því er sókn og vörn var úti. — Ákærðum verður ekki gerð refsing, né heldur verða skaðabætur né málskostnaður lagður á hann, nema [⅔][1]) dómenda þeirra, er taka þátt í að dæma dóminn, séu á eitt sáttir. — Í dómnum skal ákveða sóknara og svaramanni hæfilega þóknun fyrir málaflutninginn. Þóknun verjanda má eigi vera minni en sóknarans. Að öðru leyti fer um málskostnaðargreiðslu eftir almennum reglum. — Dómurinn skal byggður á forsendum, en án fullnægingarfrests. — Sóknari annast um birtingu og fullnustu dómsins á venjulegan hátt.

1) L. nr. 30, 2. nóv. 1914, § 2.

1905 Nr. 11 20. okt.

Lög um utanríkisráðuneyti Íslands og fulltrúa þess erlendis. **1941** Nr. 31 27. júní

1. gr. Með utanríkismál Íslands fer sérstakt ráðuneyti í Reykjavík, er nefnist utanríkisráðuneyti. — Skrifstofustjóri utanríkisráðuneytisins sér um daglegan rekstur þess, ásamt öðrum embættismönnum, sem til þess eru skipaðir. Nánari fyrirmæli um starfsmenn og verkaskiptingu utanríkisráðunevtisins skulu sett í reglugerð. — **2. gr.** Ríkisstjórnin ákveður með tilskipun, á hvaða stöðum skuli vera sendiráð. Forstöðumenn sendiráða eru sendiherrar (envoyé extraordinaire et ministre plenipotentiaire) eða sendifulltrúar (chargé d'affaires) og eru skipaðir af ríkisstjórninni. — Ef ríkisstjórnin telur æskilegt, má fela forstöðumanni sendiráðs að veita forstöðu sendiráðum í fleiri löndum en einu. — Ríkisstjórn-

1) Sjá l. nr. 30, 2. nóv. 1914, § 3.

1941 Nr. 31 27. júní

in skipar starfsmenn sendiráða. — **3. gr.** Ríkisstjórnin ákveður með tilskipun, á hvaða stöðum ræðismenn skuli vera, og skipar þá. Ræðismenn eru ýmist sendir utan af ríkisstjórninni (sendiræðismenn) eða kjörnir meðal þeirra manna, er hæfir þykja (kjörræðismenn) á þeim stöðum erlendis, er ríkisstjórnin telur æskilegt. — Ræðismenn eru ýmist aðalræðismenn, ræðismenn eða vararæðismenn. — **4. gr.** Laun sendiherra skulu vera 10000 kr. Laun sendifulltrúa og sendra aðalræðismanna skulu vera 8000 kr. Laun sendiræðismanna skulu vera 4200 kr. Auk þess skulu sendimenn (sendiherrar, sendifulltrúar og sendiræðismenn) fá greiddar launabætur (staðaruppbætur), sem ríkisstjórnin ákveður fyrir hvern stað, miðað við kostnað lífsnauðsynja (fæðis, húsnæðis o. s. frv.) á dvalarstaðnum. — Óheimilt er sendimönnum að taka laun eða þóknun fyrir aukastörf. — **5. gr.** Kjörræðismenn þurfa ekki að vera íslenzkir ríkisborgarar. Þeir taka og engin laun. — **6. gr.** Nú starfa tveir eða fleiri fulltrúar fyrir ríkisstjórnina í sama landi, og setur hún þá fyrirmæli um embættisafstöðu þeirra hvers til annars. — Falið skal sendiráðum að annast ræðismannsstörf jafnframt öðrum störfum. — **7. gr.** Sendimönnum, sem veita forstöðu sendiráðum eða ræðismannsskrifstofum, er heimilt að fara með þau störf í umdæmum sínum, sem notarius publicus fer með á Íslandi og varða löggerninga íslenzkra ríkisborgara, og einnig, ef annar aðilinn er útlendur ríkisborgari. Skjöl, sem þannig eru gefin út á löglegan hátt, skulu hafa sama gildi á Íslandi og notarialskjöl, sem þar eru gefin út. — Ef ástæða er til, getur ríkisstjórnin veitt kjörræðismönnum sömu heimild og ræðir um í fyrri málsgr. þessarar greinar. — **8. gr.** Kostnaður samkvæmt lögum þessum greiðist úr ríkissjóði. Heimilt er, ef mjög ríkar ástæður eru fyrir hendi, að greiða kjörræðismönnum allt að 2000 kr. skrifstofufé. — **9. gr.** Fyrir embættisverk fulltrúa utanríkisráðuneytisins erlendis skal greiða gjald eftir nánari fyrirmælum, sem ríkisstjórnin setur með reglugerð.[1]) — **10. gr.** Ríkisstjórnin setur almennar starfsreglur fyrir fulltrúa utanríkisráðuneytisins erlendis, ákveður starfssvið þeirra og setur þeim erindisbréf.[2])

1) Rgj. nr. 553, 7. marz 1945, sbr. rgj. nr. 179, 1. okt. 1953. — 2) Rgj. nr. 134, 24. maí 1943 og rgj. nr. 56, 13. marz 1945 (um diplomatisk vegabréf).

Lög um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands. **1903** Nr. 17 2. okt.

1. gr. Samkvæmt stjórnarskipunarlögum, dagsettum í dag, um breyting á stjórnarskrá um hin sérstaklegu málefni Íslands 5. janúar 1874, skal stofna stjórnarráð fyrir Ísland í Reykjavík, og skipa í það[1]) . . . [4][2]) skrifstofustjóra, og veitir konungur[3]) þau embætti. — **2. gr.**[4])

Lög um breyting á lögum nr. 17, 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands. **1917** Nr. 1 2. jan.

1. gr. Ráðherrar skulu vera þrír. — Ákveður konungur starfssvið þeirra. — **2. gr.** [Ráðherrar hafa 10000 kr. í árslaun.[5]) Auk þess skal sá ráðherrann, sem er forseti ráðuneytisins, hafa leigulausan bústað og 4000 kr. í risnufé á ári][6]) Kostnaður af embættisferðum ráðherra úr landi og dvöl þeirra erlendis greiðist úr landssjóði.

Lög um breyting á lögum um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, nr. 17 frá 3. október 1903. **1915** Nr. 3 19. júní

1. gr. Eftirlaun ráðherra skulu afnumin, þegar hin nýju stjórnarskipunarlög ganga í gildi. — **2. gr.** Nú fer maður úr embætti, er eftirlaunaréttur fylgir, í ráðherraembætti eða tekur slíkt embætti, eftir að hann hefur sleppt ráðherraembætti, þá fær hann aðeins þau eftirlaun, er því embætti fylgja.

Lög um kosningar til Alþingis. **1942** Nr. 80 7. sept.

I. kafli. — **Kosningarréttur og kjörgengi.**

1. gr. Kosningarrétt við kosningar til Alþingis eiga allir, karlar og konur, sem: 1. eru 21 árs eða eldri, þegar kosning fer fram; 2. eiga ríkisborgararétt hér á landi; 3. hafa verið búsettir hér á landi síðustu 5 árin áður en kosning fer fram;[a]) 4. hafa óflekkað mannorð og 5. eru fjárráðir. — **2. gr.** Enginn telst hafa óflekkað mannorð, sem er sekur eftir dómi um verk, sem er svívirðilegt að almenningsáliti, nema hann hafi fengið uppreist æru sinnar. — **3. gr.** Gift kona telst fjárráð, þótt hún eigi óskilið fjárlag með manni sínum. — Maður telst fjárráður, þó að bú hans sé undir gjaldþrotaskiptum. — **4. gr.** Kjörgengur við kosningar til Alþingis er hver

1) L. nr. 1, 2. jan. 1917. — 2) L. nr. 58, 11. júní 1938. — 3) Nú forseti Íslands, sbr. stj.skr. nr. 33, 17. júní 1944, § 20. — 4) Sbr. l. nr. 37, 28. nóv. 1919, og l. nr. 1. 2. jan. 1917, § 2. — 5) Sbr. nú l. nr. 60, 12. marz 1945, § 3. — 6) L. nr. 37, 28. nóv. 1919.

a) XXIV, 473, 476.

sá, karl eða kona, sem kosningarrétt á samkv. 1. gr., nema þeir dómendur, sem ekki hafa umboðsstörf á hendi.

II. kafli. — **Kjördæmi.**

5. gr. Kjósendur neyta kosningarréttar síns í sérstökum kjördæmum eftir þeim reglum og með þeim skilyrðum, er lög þessi setja, og er landinu skipt í kjördæmi sem hér segir: — A. Kjördæmi, þar sem kosinn er einn þingmaður í hverju, óhlutbundnum kosningum (einmenningskjördæmi): 1. Borgarfjarðarsýsla ásamt Akraneskaupstað. 2. Mýrasýsla. 3. Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla. 4. Dalasýsla. 5. Barðastrandarsýsla. 6. Vestur-Ísafjarðarsýsla. 7. Ísafjarðarkaupstaður. 8. Norður-Ísafjarðarsýsla. 9. Strandasýsla. 10. Vestur-Húnavatnssýsla. 11. Austur-Húnavatnssýsla. 12. Siglufjarðarkaupstaður. 13. Akureyrarkaupstaður. 14. Suður-Þingeyjarsýsla. 15. Norður-Þingeyjarsýsla. 16. Seyðisfjarðarkaupstaður. 17. Austur-Skaftafellssýsla. 18. Vestur-Skaftafellssýsla. 19. Vestmannaeyjakaupstaður. 20. Hafnarfjarðarkaupstaður. 21. Gullbringu- og Kjósarsýsla. — B. Kjördæmi, þar sem kosnir eru tveir þingmenn í hverju, hlutbundnum kosningum, og jafnmargir varamenn (tvímenningskjördæmi): 1. Skagafjarðarsýsla. 2. Eyjafjarðarsýsla. 3. Norður-Múlasýsla. 4. Suður-Múlasýsla ásamt Neskaupstað. 5. Rangárvallasýsla. 6. Árnessýsla. — C. Reykjavíkurkaupstaður er sérstakt kjördæmi, þar sem kosnir eru 8 þingmenn, hlutbundnum kosningum, og jafnmargir varamenn.

III. kafli. — **Kjördeildir.**

6. gr. Hverju kjördæmi skal skipt í kjördeildir, og er hver hreppur eða kaupstaður ein kjördeild, nema honum hafi verið skipt í fleiri kjördeildir. — Heimilt er bæjarstjórn og hreppsnefnd, með samþykki yfirkjörstjórnar, að skipta kaupstað eða hreppi í kjördeildir. Hreppum má þó ekki skipta í fleiri kjördeildir en fjórar. — Í hreppum, þar sem kjördeildir eru færri en fjórar, eiga 20 kjósendur, sem búsettir eru innan sama hreppshluta, rétt á, að hann verði gerður að sérstakri kjördeild, ef þeir krefjast þess áður en kjörskrá hefur verið lögð fram, enda sé þessi hluti hrepps afskekktur og erfitt um kjörsókn þaðan að áliti yfirkjörstjórnar. — Kjördeildir skal að jafnaði kenna við kjörstaði í sveitum, en tölusetja þær til aðgreiningar í kaupstöðum.

IV. kafli. — **Kjörstjórnir og kjörstjórar utan kjörfunda.**

7. gr. Kjörstjórnir við alþingiskosningar skulu vera þrennar: 1. Landskjörstjórn. 2. Yfirkjörstjórnir. 3. Undirkjörstjórnir. — **8. gr.** Sameinað Alþingi kýs, eftir hverjar almennar alþingiskosningar, fimm manna landskjörstjórn hlutbundnum kosningum og jafnmarga til vara. Landskjörstjórn velur sér sjálf oddvita og skiptir að öðru leyti með sér verkum. — **9. gr.** Í hverju kjördæmi er yfirkjörstjórn, og skipa hana 3 menn. — Þar, sem sýslumaður eða bæjarfógeti (lögmaður) er heimilisfastur í kjördæmi, skal hann vera oddviti yfirkjörstjórnar. Annars staðar skipar ráðherra oddvita, er sé kjósandi í kjördæminu. Ráðherra skipar og varamann oddvita. Í Suður-Múlasýslu er sýslumaður oddviti yfirkjörstjórnar. — Hina yfirkjörstjórana og tvo til vara kjósa sýslunefndir, en bæjarstjórnir þar, sem kaupstaður er sérstakt kjördæmi, til eins árs í senn. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef sýslunefndarmaður eða bæjarfulltrúi krefst þess. — **10. gr.** Í hverri kjördeild hrepps eða kaupstaðar skal vera undirkjörstjórn, skipuð 3 mönnum, er hreppsnefnd eða bæjarstjórn, sem í hlut á, kýs til eins árs úr hópi kjósenda hreppsins eða kaupstaðarins og jafnmarga til vara. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef hreppsnefndarmaður eða bæjarfulltrúi krefst þess. Hreppstjóri skal þó jafnan vera formaður kjörstjórnar þess hrepps eða kjördeildar, sem hann er búsettur í. Annars velur kjörstjórn sér oddvita og skiptir að öðru leyti með sér verkum. — **11. gr.** Sá, sem á sæti í yfirkjörstjórn eða undirkjörstjórn, skal víkja sæti, ef hann er í kjöri til Alþingis. Sá, sem á sæti í landskjörstjórn, skal víkja sæti, þegar úthlutað er uppbótarþingsætum, ef hann getur sjálfur komið til greina við skipun í uppbótarþingsæti. — **12. gr.** Varamenn taka sæti í landskjörstjórn, yfirkjörstjórn og undirkjörstjórn í forföllum aðalmanna eftir venjulegum reglum, þegar hlutfallskosningar eru viðhafðar, en annars eftir þeirri röð, sem þeir eru kosnir. Ef einhver kjörstjórn verður ekki á þennan hátt fullskipuð, kveður hún sjálf til þann eða þá, sem þarf til þess að talan sé fyllt. — Það er borgaraleg skylda að taka við kosningu í kjörstjórn. — **13. gr.** [Kjörstjórar við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda samkvæmt lögum þessum eru sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti), fulltrúar þeirra, sendiherrar og sendifulltrúar, sendiráðsritarar og attachés, útsendir aðalræðismenn, útsendir ræðismenn og vararæðismenn Íslands erlendis, [svo og kjörræðismenn, ef þeir eru íslenzkir ríkisborgarar eða af íslenzku þjóð-

erni og mæla á íslenzka tungu],[1]) hreppstjórar og skipstjórar á íslenzkum skipum. Nú eru sýslumaður og hreppstjóri búsettir á sama stað, og skal þá sýslumaður vera kjörstjóri.][2])

V. kafli — **Kjörskrár.**

14. gr. Kjörskrár til alþingiskosninga semja bæjarstjórnir í kaupstöðum, en hreppsnefndir í hreppum. Sérstaka kjörskrá skal semja fyrir hverja kjördeild. Kjörskrá skal samin í febrúarmánuði ár hvert og gildir frá 15. júní það ár til 14. júní næsta ár á eftir. — **15. gr.** Á kjörskrá skal taka: 1. Þá, sem fullnægja öllum skilyrðum 1. gr. þessara laga og eru, þegar kjörskrá er samin, heimilisfastir í þeirri kjördeild, sem kjörskráin nær til. 2. Þá, sem skortir það eitt á að fullnægja skilyrðum 1. töluliðs þessarar gr., að þeir hafa ekki fyllt 21 árs aldur eða 5 ára búsetu í landinu, ef þeir ná að fullnægja þeim skilyrðum, áður en kjörskráin gengur úr gildi. — Um þann, sem settur er á kjörskrá og hefur ekki fullnægt skilyrðunum um aldur eða 5 ára búsetu í landinu, skal þess getið í athugasemd við nafn hans á kjörskránni, hvaða mánaðardag hann hefur náð að fullnægja öllu þessu, og skal rita framan við mánaðardaginn: **Fær atkvæðisrétt.** — Nöfn þeirra, sem standa á kjörskrá með slíkum athugasemdum, skal undirstrika eða auðkenna greinilega á annan hátt. — **16. gr.** Kjörskrár skal rita á eyðublöð, er dómsmálaráðuneytið lætur í té, og skal farið nákvæmlega eftir þeim leiðbeiningum, sem ráðuneytið lætur skrá á þau. — Þegar kjörskrá hefur verið samin, skal oddviti í hreppnum undirrita hana og að minnsta kosti einn maður annar úr hreppsnefndinni með honum, en í kaupstöðum borgarstjóri eða bæjarstjóri. — **17. gr.** Nú hefur kjörskrá ekki verið samin eða lögð fram í tæka tíð, eða um það hefur ekki verið fylgt ákvæðum laga þessara, og skal þá sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður), jafnskjótt sem hann fær vitneskju um það, gera nauðsynlegar ráðstafanir til, að kjörskrá verði tafarlaust samin og leiðrétt það, sem skort hefur á, að færi lögum samkvæmt. — **18. gr.** Frá því að kjörskrá hefur verið samin og þangað til hún gengur í gildi skal almenningur eiga aðgang að staðfestu eftirriti af henni hjá oddvita hreppsnefndar eða í skrifstofu borgar- eða bæjarstjóra. Skriflegar aðfinnslur við kjörskrána, sem koma fram á þessum tíma, skal taka til meðferðar, er kjörskrá hefur legið frammi samkvæmt 19. gr., og á þann hátt, sem fyrir er mælt um aðrar kjörskrárkærur í 20. og 21. gr. — **19. gr.** Nú eiga alþingiskosningar að fara fram, og skal þá tveimur mánuðum áður leggja kjörskrá fram til sýnis á hentugum stað, einum eða fleirum, í hverri kjördeild utan kaupstaðar. Kjörskrá skal jafnan liggja frammi að minnsta kosti á einum stað í hverjum kaupstað eða kauptúni. — Fjórtán dögum áður en kjörskrá er lögð fram skal auglýsa, hvar það verður gert, og á þann hátt á hverjum stað, sem venja er þar að birta opinberar auglýsingar. Þegar auglýst er í blöðum um þetta innan kaupstaða, nægir þó þriggja daga frestur. Heimilt er ráðherra að stytta frest þennan eða fella hann alveg niður. — Kjörskrá skal liggja frammi frá dagmálum til miðaftans dag hvern næstu fjórar vikur, eftir að hún var lögð fram. Staðfest eftirrit af kjörskrá má hafa til að leggja fram. — **20. gr.** Þegar 3 vikur eru til kjördags, skal hver sá, sem kæra vill, að einhvern vanti á kjörskrá eða sé ofaukið þar, hafa afhent oddvita hreppsnefndar eða borgar- eða bæjarstjóra kæru sína, með þeim rökum og gögnum, sem hann vill fram færa til stuðnings máli sínu. Sé kæran um það, að einhver sé á skrá tekinn, sem ekki hafi rétt til að standa þar, skal oddviti hreppsnefndar eða borgarstjóri eða bæjarstjóri innan 3 daga gagngert senda þeim, sem yfir er kært, eftirrit af kærunni. — **21. gr.** [a]) Aðfinnslum þeim við kjörskrána, sem þannig eru fram komnar, sbr. 18. og 20. gr., skal hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn skera úr á opinberum fundi, sem haldinn sé eigi síðar en 2 vikum fyrir kjördag. Til þess fundar skulu með 3 daga fyrirvara kvaddir bæði þeir, sem fram hafa komið með aðfinnslurnar, og þeir, sem mælt er á móti. Samkvæmt þeim skjölum, sem aðilar málsins leggja fram, og framburði vitna, sem þeir leiða, skal leggja úrskurð á ágreininginn og rita hann með fáum orðum í gerðabók hreppsnefndar eða bæjarstjórnar. — Þegar búið er að leiðrétta og bæta við kjörskrána samkvæmt þessu, skal öll hreppsnefndin eða bæjarstjórnin rita nafn sitt undir hana. Eftir þetta verður engin breyting gerð á kjörskránni, nema dómur sé á undan genginn. — **22. gr.** Kjörskrá skal samin í tveim eintökum, og skal annað eintakið sent oddvita yfirkjörstjórnar þeirrar, er í hlut á, jafnskjótt sem kjörskráin er endanlega undirrituð, en 2 mánuðum fyrir kjördag skal tilkynna honum tölu

1) L. nr. 20, 2. marz 1950, § 1. — 2) L. nr. 56, 7. maí 1946, § 1.

a) VI, 633.

1942 Nr. 80 7. sept.

þeirra, sem á kjörskrá verða, eftir því, sem næst verður komizt. — **23. gr.** Nú eru fyrirskipaðar kosningar til Alþingis með svo stuttum fyrirvara, að ekki er unnt að láta kjörskrá liggja frammi eða veita þá fresti og fyrirvara, sem hér er gert ráð fyrir, og má þá stytta þetta allt hlutfallslega, eftir nánari fyrirmælum ráðherra í auglýsingu um kosningarnar. — Ráðherra er og heimilt að stytta alla fresti, eftir því sem nauðsynlegt kann að vera, þegar gera þarf ráðstafanir út af vanrækslu hreppsnefndar eða bæjarstjórnar um samning kjörskrár, sbr. 17. gr. — **24. gr.**[a]) Sá, sem er óánægður með úrskurð bæjarstjórnar eða hreppsnefndar út af kæru hans yfir kjörskrá, á kröfu til, að sér verði fengið eftirrit af úrskurðinum ókeypis, og getur hann sótt málið fyrir dómi. Á sama hátt getur sá, sem vegna fjarvistar eða af öðrum ástæðum hefur ekki átt kost á að koma fram með kæru út af kjörskrá, áður en kærufrestur er liðinn, sótt málið fyrir dómi, hvort sem málið varðar hann sjálfan eða ekki. Máli út af þessu skal dómara skylt að hraða svo, að því verði lokið fyrir kjördag, ef unnt er. Réttargjöld skulu engin greidd fyrir undirrétti, og skal dómarinn skipa mann fyrir hönd þeirrar bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, sem stefnt er. Falli dómur þannig, að kjörskrá beri að breyta, skal fullnægja dóminum, þegar er sækjandi málsins leggur fram eftirrit af honum, og frestar áfrýjun ekki fullnægingu dómsins. — **25. gr.** Allar kosningar til Alþingis skulu fara fram samkvæmt gildandi kjörskrá. Ekki má kjósandi greiða atkvæði nema í einu kjördæmi eða einni kjördeild við sömu kosningu til Alþingis. Ef maður er á kjörskrá í fleiri kjördæmum en einu eða fleiri kjördeildum en einni, ræður hann sjálfur, hvar hann neytir kosningarréttar síns. — Sá, sem stendur á kjörskrá með athugasemd við nafn sitt (sbr. 15. gr.), skal hafa rétt til að greiða atkvæði, ef hann samkvæmt athugasemdinni hefur öðlazt atkvæðisrétt á kjördegi, en annars ekki.

VI. kafli. — **Framboð.**

26. gr. Þegar alþingiskosningar eiga að fara fram, skulu öll framboð tilkynnt skriflega yfirkjörstjórn þeirri, sem í hlut á, eigi síðar en 4 vikum og 3 dögum fyrir kjördag. Þegar landslistar eru bornir fram, skulu þeir tilkynntir landskjörstjórn á sama hátt og eigi síðar en 4 vikum og 2 dögum fyrir kjördag. — Gæta skal þess um öll framboð, hvort sem um er að tefla einstakan frambjóðanda eða framboðslista, að tilgreina skýrlega fullt nafn frambjóðanda, stöðu og heimili, til þess að enginn vafi geti leikið á því, hverjir í boði eru. — **27. gr.** Hver einstakur frambjóðandi í kjördæmi, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, skal láta fylgja framboði sínu skriflega yfirlýsingu eigi færri en 12 og eigi fleiri en 24 kjósenda í því kjördæmi, þar sem hann býður sig fram, að þeir styðji kosningu hans. — Framboðslista í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, skal fylgja skrifleg yfirlýsing allra þeirra, sem á listanum eru, að þeir hafi leyft að setja nöfn sín á listann, svo og skrifleg yfirlýsing um stuðning við listann frá eigi færri en 100 og eigi fleiri en 200 kjósendum í Reykjavík og eigi færri en 12 og eigi fleiri en 24 í tvímenningskjördæmum. — Framboði einstaks frambjóðanda skal fylgja skrifleg yfirlýsing hans og meðmælenda hans um það, fyrir hvern stjórnmálaflokk frambjóðandinn býður sig fram. Framboðslista í kjördæmum, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, skal fylgja skrifleg yfirlýsing meðmælenda listans um það, fyrir hvern stjórnmálaflokk listinn sé borinn fram. Ef yfirlýsingar þessar vantar, telst frambjóðandi eða listi utan flokka. — **28. gr.** Landslista skal fylgja til landskjörstjórnar skrifleg skýrsla um það, hver stjórnmálaflokkur ber hann fram, undirrituð af flokksstjórninni. Slík skýrsla ein nægir, þegar um stjórnmálaflokk er að ræða, sem átt hefur fulltrúa á síðast háðu Alþingi, eða náð hefur 1000 atkvæðum við síðustu alþingiskosningar, þar af að minnsta kosti 20% greiddra atkvæða eða 500 atkvæðum í einu og sama kjördæmi. — Nú uppfyllir stjórnmálaflokkur ekki þessi skilyrði, og skal hann þá láta fylgja lista sínum og skýrslu til landskjörstjórnar skriflega yfirlýsingu frá eigi færri en 500 kjósendum, þar af eigi færri en 20% kjósenda á kjörskrá eða 250 kjósenda í einu og sama kjördæmi, um að þeir fylli flokkinn, enda séu þeir ekki í öðrum stjórnmálaflokki, er þátt tekur í þeim alþingiskosningum, er í hönd fara. — **29. gr.** Við hinar sömu alþingiskosningar má enginn bjóða sig fram í fleiri kjördæmum en einu, vera á fleiri framboðslistum en einum í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, eða vera í kjöri fyrir fleiri stjórnmálaflokka en einn. Maður má ekki vera á landslista, ef hann er í kjöri utan flokka í kjördæmi. Stjórnmálaflokkur má eigi bera fram nema einn landslista við

a) VI, 629.

sömu alþingiskosningar. — Nú berst yfirkjörstjórn í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, listi, er nafn manns stendur á, án þess að skriflegt leyfi hans fylgi, eða maður hefur skriflega leyft nafn sitt á fleiri listum en einum, og skal þá yfirkjörstjórn nema það nafn burt af listanum eða listunum. Hið sama gerir landskjörstjórn, ef henni berast landslistar með sömu ágöllum. — **30. gr.** Á framboðslista í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, skulu að jafnaði vera tvöfalt fleiri nöfn frambjóðenda en kjósa á þingmenn í hvert skipti, en aldrei fleiri. Nú berst yfirkjörstjórn í slíku kjördæmi listi með fleiri nöfnum en tilskilið er, og skal þá nema burtu af listanum öftustu nöfnin, sem fram yfir eru tilskilda tölu. — Á landslista skulu vera nöfn frambjóðenda flokks í kjördæmum, þó eigi fleiri frambjóðenda úr neinu kjördæmi en þar á að kjósa þingmenn og varaþingmenn. — Nú eru fleiri frambjóðendur af hálfu flokks í kjördæmi en þar á að kjósa þingmenn, og sker þá flokksstjórnin, sbr. 28. gr., úr því, hver eða hverjir þeirra skuli teknir á landslista. Á landslista skulu nöfn frambjóðendanna sett eftir stafrófsröð. — Stjórnmálaflokki er heimilt að láta fylgja landslista sínum til landskjörstjórnar skrá yfir frambjóðendur flokksins í kjördæmum í þeirri röð, er flokkurinn óskar, að þeir hljóti uppbótarþingsæti. — Röðina á landslista að kosningu lokinni ákveður landskjörstjórn samkvæmt ákvæðum 128. gr. — Frambjóðanda í kjördæmi er heimilt að afsala sér rétti til landslistasætis, enda tilkynni hann það landskjörstjórn, áður en framboðsfrestur fyrir landslista er liðinn, sbr. 26. gr., og verður hann þá ekki tekinn á listann. — **31. gr.** Það er ekki nauðsynlegt, að kjörgengi frambjóðanda sé sannað fyrir yfirkjörstjórn eða landskjörstjórn, en Alþingi úrskurðar um kjörgengi þeirra, sem kosnir eru, jafnframt því sem það úrskurðar um, hvort nýkosnir þingmenn séu að öðru leyti löglega framboðnir og kosnir. — **32. gr.** Nú deyr frambjóðandi, áður en kosning fer fram, en eftir að framboðsfrestur er liðinn eða á næstu þremur sólarhringum, áður en framboðsfrestur er liðinn, og má þá, ef þetta er frambjóðandi í kjördæmi, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, annar maður innan viku bjóða sig fram í hans stað, er fullur helmingur meðmælenda hins látna er meðal meðmælenda hans, enda sé fullnægt öðrum almennum skilyrðum um framboðið. Ef um frambjóðanda á lista í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, er að tefla, má á sama hátt setja mann í sæti hins látna á listanum, ef fullur helmingur meðmælenda listans krefst þess. — Nú deyr frambjóðandi í einmenningskjördæmi innan viku fyrir kjördag, og skal yfirkjörstjórn þá aflýsa kosningunni, en dómsmálaráðuneytið stofna til kosninga á ný á þann hátt, sem mælt er í 135. gr. þessara laga.

VII. kafli. — **Umboðsmenn.**

33. gr. Hver frambjóðandi í kjördæmi, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, á rétt á að gefa einum manni eða tveimur í hverri kjördeild umboð sitt til að gæta hagsmuna sinna við kosninguna á hinum einstöku kjörstöðum. Á sama hátt má frambjóðandi gefa einum eða tveimur mönnum umboð til að vera fyrir sína hönd og í sama skyni viðstaddir, er talning atkvæða fer fram. — Hverjum lista, bæði framboðslista í kjördæmum, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, og landslista, skal fylgja til yfirkjörstjórnar eða landskjörstjórnar skrifleg tilkynning frá frambjóðendum listans eða, þegar um landslista er að tefla, frá stjórn þess stjórnmálaflokks, sem ber hann fram, um það, hverjir tveir menn séu umboðsmenn listans. Ef umboðsmenn listans eru ekki tilgreindir eða nauðsynjar hamla umboðsmanni, eru þeir, sem fremstir standa frambjóðenda á listanum, réttir umboðsmenn hans. Þessir umboðsmenn gæta réttar lista þeirra, sem þeir eru fyrir, við skoðun og úrskurðun listanna. Þeir gefa þær upplýsingar um listana, er yfirkjörstjórn eða landskjörstjórn óskar. Þeim er heimilt að vera viðstaddir eða gefa öðrum umboð til að vera viðstaddir kosningar á hinum einstöku kjörstöðum, talningu atkvæða og úthlutun uppbótarþingsæta. Skyldir eru umboðsmenn að hlíta þeim fundarreglum, sem kjörstjórnir setja. — **34. gr.** Nú hefur stjórnmálaflokkur, sem þátt tekur í alþingiskosningum, ekki landslista í kjöri, og á hann engu síður rétt á að hafa tvo umboðsmenn viðstadda, er úthlutun uppbótarþingsæta fer fram, til þess að gæta þar réttar flokksins.

VIII. kafli. — **Kosningaundirbúningur.**

35. gr. Allar kjörstjórnir skulu halda gerðabækur og bóka gerðir sínar. — Landskjörstjórn bókar um viðtöku landslista og ráðstafanir og úrskurði þeim viðvíkjandi, samtölu atkvæða hinna einstöku stjórnmálaflokka og úthlutun uppbótarsæta o. s. frv.;

yfirkjörstjórnir um viðtöku framboða, útsending og viðtöku kjörseðla og bréfa, hvers konar úrskurði, talningu atkvæða, úrslit kosninga og annað þess háttar; undirkjörstjórnir um allt, sem fyrir er mælt í lögum þessum eða skiptir máli um kosningaathöfnina. — Dómsmálaráðuneytið lætur í té og löggildir gerðabækur landskjörstjórnar og yfirkjörstjórna, en yfirkjörstjórnir láta í té og löggilda gerðabækur undirkjörstjórna. — Dómsmálaráðuneytið lætur kjörstjórnum í té embættisinnsigli. — **36. gr.** Dómsmálaráðuneytið heldur bók yfir utankjörfundarkjörgögn og bókar, hve mörg kjörblöð með umslögum það sendir hverjum sýslumanni og bæjarfógeta (í Reykjavík lögmanni), og tölusetningu þeirra (sbr. 44. gr.). — Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík lögmaður) halda sams konar bækur og færa til bókar á sama hátt utankjörfundarkjörgögn þau, er þeir láta frá sér til hreppstjóra og skipstjóra. — **37. gr.** Yfirkjörstjórn skal tilkynna dómsmálaráðuneytinu væntanlega tölu kjósenda í kjördæmi sínu, jafnskjótt sem henni hefur borizt áætlun um það (sbr. 22. gr.) og eigi síðar en 6 vikum fyrir kjördag. — **38. gr.** Þegar frestur sá er liðinn, sem ákveðinn er um framboð landslista, heldur landskjörstjórn fund á næsta degi, og skal umboðsmönnum listanna gefinn kostur á að vera viðstaddir. Finnist þá gallar á framboðslista, skal hlutaðeigandi umboðsmönnum gefinn kostur á að leiðrétta þá, og má veita frest í því skyni eftir því, sem tími og atvik leyfa. Séu gallar, er landskjörstjórn hefur bent á, ekki leiðréttir innan tilsetts frests, kveður hún upp úrskurð um það, hvort listi skuli fyrir það ógildur teljast. Verði ágreiningur innan landskjörstjórnar um úrskurð, ræður afl atkvæða úrslitum. — Sé listi úrskurðaður ógildur, skal eftirrit af úrskurðinum þegar afhent hlutaðeigandi umboðsmanni eða umboðsmönnum, ásamt eftirriti af listanum, sem rækur er ger. — **39. gr.** [Þegar úrskurðað er, hverjir landslistar verði í kjöri, merkir landskjörstjórnin landslista hinna eldri flokka sama bókstaf og þeir höfðu síðast og landslista nýrra flokka í áframhaldandi stafrófsröð eftir þeirri röð, er heiti þeirra stjórnmálaflokka verða í, er þeim er raðað í stafrófsröð.][1]) — Því næst gerir landskjörstjórnin þegar í stað almenningi kunna landslistana með auglýsingu í útvarpi og í Lögbirtingablaðinu, þannig að greindur er bókstafur hvers lista og nöfn frambjóðendanna á hverjum lista í stafrófsröð. Þess skal getið sérstaklega, ef frambjóðandi hefur afsalað sér rétti til landslistasætis, sbr. 30. gr. Jafnframt skal þess getið, hvort stjórnmálaflokkur hefur notað heimild 4. málsgr. 30. gr., og skráin birt. — **40. gr.** Jafnframt því, sem landslistar eru auglýstir samkv. ákvæðum 39. greinar, sendir landskjörstjórn öllum yfirkjörstjórnum svo og öllum hreppstjórum, sýslumönnum og bæjarfógetum (í Reykjavík lögmanni) í landinu skriflega tilkynningu um landslista og lætur fylgja tilkynningunni nægilega mörg eintök af landslistunum prentuðum þannig, að festa megi upp eitt eintak á hverjum kjörstað og í hverjum kjörklefa. — Listana skal prenta alla á sama blað, hvern við annars hlið, í röð eftir bókstöfum sínum, en greina þá sundur með strikum. Fyrir ofan hvern lista skal standa bókstafur hans og neðan við bókstafinn: **Listi .....flokksins.** Þar fyrir neðan skal prenta nöfn frambjóðenda listans í stafrófsröð og með eins stórum bókstöfum, að minnsta kosti, og nöfn frambjóðenda á kjörseðlum við óhlutbundnar kosningar. — **41. gr.** Þegar frestur sá er liðinn, sem ákveðinn er um framboð í kjördæmum, halda yfirkjörstjórnir í þeim kjördæmum, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, fund á næsta virkum degi og taka framboðslistana til meðferðar og úrskurðar í samræmi við það, sem mælt er í 38. gr. um landslistana. — **42. gr.** Þegar listar í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, hafa verið úrskurðaðir, merkir yfirkjörstjórn þá með bókstöfum á sama hátt og landslistar hafa verið merktir, og skal þess gætt, að listi hvers stjórnmálaflokks sé merktur sama bókstaf og landslisti flokksins við sömu alþingiskosningar. — Nú eru fleiri en einn listi boðnir fram fyrir sama stjórnmálaflokk í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, og skal þá merkja þá: A, AA ....., B, BB ....., C, CC ....., o. s. frv. eftir þeirri röð, sem þeir berast í til kjörstjórnar. — Listi, sem boðinn er fram utan flokka, er merktur bókstaf í áframhaldandi stafrófsröð á eftir flokkslistum. — Síðan gerir yfirkjörstjórn þegar í stað almenningi kunna listana með auglýsingu í útvarpi og Lögbirtingablaði og auk þess framboðslista í Reykjavík í dagblöðum þar á þann hátt, að greindur sé bókstafur hvers lista og nöfn frambjóðenda á hverjum lista í réttri röð. — **43. gr.** Yfirkjörstjórnir í kjördæmum, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, taka á sama tíma

1) L. nr. 66, 11. nóv. 1953, § 1.

1942 Nr. 80 7. sept.

sem í 41. gr. segir til meðferðar og úrskurðar framboð hinna einstöku frambjóðenda þar. Séu gallar á framboði, þar á meðal ef vantar yfirlýsingar samkv. 27. gr., sem ætla má, að hefðu átt að fylgja framboði, skal tilkynna það hlutaðeigandi frambjóðanda og gefa honum kost á að leiðrétta þá, í samræmi við það, sem fyrir er mælt um galla á listum. — Ef frambjóðandi hefur dáið og annar boðið sig fram í hans stað, samkv. heimild og að fullnægðum skilyrðum 32. gr., skal hlutaðeigandi yfirkjörstjórn tafarlaust tilkynna það dómsmálaráðuneytinu, sem birtir framboðið í útvarpinu og tilkynnir það öllum yfirkjörstjórnum svo og öllum hreppstjórum, sýslumönnum og bæjarfógetum (í Reykjavík lögmanni). — **44. gr.** Dómsmálaráðuneytið lætur í té kjörseðla þá, ásamt fylgibréfum og umslögum, er þar til heyra og notuð verða við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda. — Kjörgögn þessi skal dómsmálaráðuneytið afgreiða svo tímanlega, að þau geti verið komin í hendur kjörstjóra utan kjörfunda 4 vikum fyrir kjördag. — **45. gr.** Kjörgögn til atkvæðagreiðslu utan kjörfunda skulu vera þannig gerð: — Kjörseðill, fylgibréf og stofn skulu vera samföst á einu kjörblaði, en aðgreind með riflínum. Kjörblöð skulu vera úr haldgóðum pappír, með mismunandi lit við hverjar kosningar, og svo þykkum, að skrift verði ekki greind í gegnum hann, þó að borið sé upp við birtu. Stofn og fylgibréf sama kjörblaðs skulu auðkennd sömu tölu, og öll kjörblöð, sem notuð eru við hverjar almennar kosningar um land allt, tölusett áframhaldandi tölum. Hver 10 kjörblöð skulu vera heft saman. Kjörseðillinn skal vera alveg auður, brotinn í miðju og jaðrar hans límbornir, svo að honum megi loka eins og spjaldbréfi. Jaðrarnir skulu aðgreindir frá sjálfum seðlinum með riflínum, svo að auðvelt sé að rífa þá frá og opna þannig seðilinn. Á fylgibréfinu skulu vera vottorð kjósenda og kjörstjóra. Kjörblað skal vera svipað þessu:

Nr. .....

kaus .....
(Nafn og föðurnafn kjósanda.)

.....
(Staður, dagsetning og ár.)

.....

hjá .....
(Staða.)

Nr. .....

Ég undirritaður, sem á heima

.....
(Heimili, hreppsnafn eða kaupstaðar.)

og vegna fjarveru get ekki sótt kjörfund á kjörstað mínum, legg það undir drengskap minn og mannorð, að ég þvingunarlaust, aðstoðarlaust, í einrúmi og án þess að nokkur maður hafi séð, hef útfyllt viðfestan kjörseðil og límt hann aftur. Á sama hátt lýsi ég því yfir, að ég hef engan annan kjörseðil frá mér sent og hef ekki kosið annars staðar.

.....
(Staður, dagsetning og ár.)

.....
(Undirskrift kjósanda.)

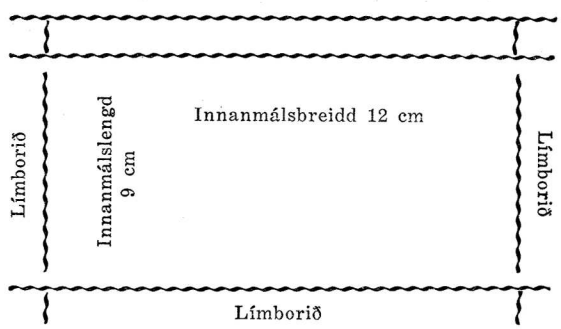
Að .....
(Fullt nafn kjósanda.)

.....
(Heimili kjósanda.)

hafi undirskrifað fylgibréfið, sem er rétt dagsett, og að þar umgetinn kjörseðill sé útfylltur aðstoðarlaust og í einrúmi, vottar undirritaður.

.....
(Embættisstaða vottorðsgefanda og heimili.)
Vitundarvottar
(Embættisstimpill nægir ekki.)

.....
(Nafn.)

Umslögin skulu gerð úr þykkum, mislitum pappír, hæfilega stór utan um fylgibréfið og kjörseðilinn, eftir að kjörseðlinum hefur verið lokað, og fylgibréfið með honum áföstum einbrotið saman. Þau skulu tölusett sömu tölum og kjörblöðin, og hverju 10 blaða hefti fylgja 10 umslög með sömu tölum. — **46. gr.** Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík lögmaður) senda nægilegar birgðir utankjörfundarkjörgagna til annarra kjörstjórna, hver í sínu umdæmi, og færa hverja sendingu

til bókar samkv. 36. gr. — Forðast skal að láta óviðkomandi sjá kjörgögnin. — **47. gr.** Sérhver skipstjóri á íslenzku skipi skal gæta þess, að til séu í skipinu fyrir hverjar alþingiskosningar nægar birgðir kjörgagna til utankjörfundaratkvæðagreiðslu. — Í híbýlum skipshafnarinnar í skipinu skal vera að minnsta kosti 1 eintak af bók þeirri, er í 63. gr. getur. — Enn fremur er það skylda skipstjóra á íslenzkum skipum, þá er fyrirskipaðar eru almennar alþingiskosningar, aukakosningar eða uppkosningar, að láta skipshöfnina vita um kjördaginn, jafnskjótt og þeir vita um kosninguna. — **48. gr.** Þá er skipstjóri veitir viðtöku utankjörfundarkjörgögnum, skal hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður) taka af honum drengskaparyfirlýsingu um, að kosning í skipi hans skuli fara fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga og að engir aðrir greiði þar atkvæði en lögskráðir skipverjar. — **49. gr.** Dómsmálaráðuneytið lætur í tæka tíð yfirkjörstjórnum í té eyðublöð undir kjörseðla þá, sem notaðir verða við atkvæðagreiðslu á kjörfundi. — **50. gr.** Kjörseðlar til atkvæðagreiðslu á kjörfundi skulu vera úr haldgóðum pappír, sem prent eða skrift sést ekki í gegnum. Gerð þeirra og litur skal vera þrenns konar, í fyrsta lagi kjörseðlar handa kjördæmum, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, í öðru lagi kjörseðlar handa Reykjavík og í þriðja lagi kjörseðlar handa tvímenningskjördæmum, en hver tegundin um sig skal vera nákvæmlega eins. Skipta skal um lit kjörseðla við hverjar alþingiskosningar. — **51. gr.** Eyðublað undir kjörseðil til atkvæðagreiðslu á kjörfundi við óhlutbundnar kosningar skal vera ca. 11 cm á breidd. Því skal vera skipt í tvo hluta með ca. ½ cm breiðum, svörtum borða þvert yfir seðilinn. Efri hlutanum skal aftur skipta með feitum þverstrikum í skákir ca. 2 cm háar og svo margar sem ætla má, að frambjóðendur verði flestir í kjördæmi. Neðri hlutanum skal einnig skipta með feitum þverstrikum í skákir ca. 1 cm háar og svo margar sem ætla má, að landslistar verði flestir. — Efri hluti eyðublaðsins er fyrir kjörseðil í kjördæmi, en neðri hlutinn er landskjörseðill. — **52. gr.** Eyðublað undir kjörseðil til atkvæðagreiðslu á kjörfundi í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, skal gera þannig, að hægt sé að prenta listana á það, hvern við annars hlið, og skal ætla ca. 6 cm breidd handa hverjum lista. Eyðublaðinu skal skipta í tvo hluta, efri og neðri hluta, á sama hátt sem eyðublaði undir kjörseðil við óhlutbundnar kosningar samkv. 51. gr. — Fyrir ofan borðann skal ætla nægilega lengd fyrir þann lista, sem hefur frambjóðendur svo marga sem frekast má. — **53. gr.** Að liðnum framboðsfresti skulu yfirkjörstjórnir, hver fyrir sitt kjördæmi, láta fullgera kjörseðla þá, sem notaðir verða á kjörfundi, ef kosning á að fara fram í kjördæminu. En kosning fellur niður við aukakosningar í kjördæmi, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, er þar er einungis einn frambjóðandi. Svo fellur og kosning niður við aukakosningar í kjördæmum, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, ef ekki er nema einn listi þar í kjöri. Við almennar kosningar, svo og uppkosningar í sambandi við þær, fellur kosning hins vegar ekki niður, þó að þannig standi á. — **54. gr.** Kjörseðla, sem notaðir verða á kjörfundi við óhlutbundnar kosningar, skal fullgera á þennan hátt: — Á kjörseðlana skal prenta með skýru, stóru letri nöfn allra frambjóðendanna í kjördæminu, eitt nafn í hverja skák, á efri hluta eyðublaðsins, og skal greina við nafn hvers frambjóðanda, fyrir hvern stjórnmálaflokk hann er í kjöri, á þann hátt að prenta neðan við nafn hans jafnframarlega, en með smærra letri: **Frambjóðandi .....flokksins.** — Nú er frambjóðandi utan flokka, og skal þá á sama hátt prenta neðan við nafn hans: **Frambjóðandi utan flokka.** — Báðar línurnar skulu sem næst fylla út í hæð skákarinnar. — Frambjóðendum skal raða á kjörseðil eftir þeirri röð, er heiti stjórnmálaflokkanna, sem frambjóðendur eru í kjöri fyrir, verða í, er þeim er raðað í stafrófsröð, þannig að frambjóðandi eða frambjóðendur þess stjórnmálaflokks, sem á heiti, er fyrst verður í röðinni, standi efstir á seðlinum o. s. frv. Nöfn frambjóðenda sama stjórnmálaflokks í sama kjördæmi skulu jafnan standa saman, en innbyrðis skal þeim raðað eftir stafrófsröð. — Nöfn frambjóðenda utan flokka skulu standa neðst á seðlinum eftir stafrófsröð. — Eigi tveir eða fleiri frambjóðendur að öllu leyti samnefnt, skal einkenna þá með heimilisfangi eða stöðu. — Á neðri hluta eyðublaðsins skal ætla hverjum landslista eina skák. Í henni skal standa með skýru, stóru letri bókstafur landslista og aftan við hann í sömu línu: **Landslisti .....flokksins.** Landslistum skal raðað í skákirnar í stafrófsröð. — Að minnsta kosti eins cm breitt bil skal vera fyrir framan hvert nafn frambjóðanda og listabókstaf. — Landskjörstjórn skal sjá um,

1942 Nr. 80 7. sept.

að landskjörseðlar séu fullgerðir á fyrirskipaðan hátt. — **55. gr.** Kjörseðla, sem notaðir verða á kjörfundi við kosningar í kjördæmum, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, skal fullgera þannig: — Prenta skal listana á efri hluta eyðublaðsins hvern við annars hlið í röð eftir bókstöfum þeirra. Niður undan bókstaf hvers lista, sem skal vera stór og greinilegur og standa yfir miðjum listanum, skulu vera nöfn frambjóðenda listans í réttri röð, ásamt stöðu og heimili, ef nauðsyn þykir til auðkenningar. Listarnir skulu aðgreindir með feitum langstrikum, og skal að minnsta kosti ½ cm breitt bil vera fyrir framan nöfnin á hverjum lista. Þess skal getið um hvern lista, fyrir hvern stjórnmálaflokk hann er í kjöri, á þann hátt að prenta með skýru letri neðan við listabókstafinn, en ofan við nöfnin á listanum: **Listi .....flokksins.** Ef listi er boðinn fram utan flokka, skal á sama hátt prenta neðan við listabókstafinn: **Listi utan flokka.** — Neðri hluta eyðublaðsins skal fullgera eins og segir í 54. gr. — **56. gr.** Kjörseðlana skal brjóta saman þannig, að óprentaða hliðin snúi út. — Ekki skal fullgera fleiri seðla en þá, sem sendir eru undirkjörstjórnum, og skal yfirkjörstjórn varast að láta óviðkomandi sjá seðlana, áður en hún sendir þá frá sér. — **57. gr.** Tíu dögum eftir að framboðsfrestur er liðinn, skulu kjörseðlarnir fullgerðir, og skal yfirkjörstjórnin eins fljótt og verða má afhenda til flutnings á næstu póststöð sem ábyrgðarsendingu þá seðla, sem senda skal undirkjörstjórn hverri, nema nauðsynlegt sé að senda hraðboða með þá, en undirkjörstjórn hverri skal senda jafnmarga seðla sem kjósendur eru á kjörskrá í hennar kjördeild og minnst 10% fram yfir. — Seðlarnir skulu sendir í vönduðum umbúðum, er yfirkjörstjórnin innsiglar með embættisinnsigli sínu svo vandlega, að eigi sé auðið að opna umbúðirnar og ná út seðlum án þess að brjóta innsiglið. — Seðlum, sem eigi eru afgreiddir til undirkjörstjórnar, gerir yfirkjörstjórn grein fyrir, þegar atkvæði eru talin. — **58. gr.** Jafnframt og yfirkjörstjórnin sendir undirkjörstjórnum kjörseðla, skal hún láta hverri sendingu fylgja sterk umslög með áprentaðri utanáskrift til yfirkjörstjórnarinnar. Hverri undirkjörstjórn skulu fengin 6 umslög, og skal á neðra framhorni vera prentað á tvö þeirra: **Ónýttir seðlar,** á tvö: **Ágreiningsseðlar** og á tvö: **Afgangsseðlar.** — Umslög þessi skulu vera svo stór, að allir seðlar af hverri þessari tegund komist í eitt umslag, en hin umslögin séu til vara. Auk þess skal yfirkjörstjórnin láta fylgja stórt og sterkt umslag, með áprentaðri utanáskrift sinni, og á efra framhorni nafn kjördeildarinnar, og skal í það umslag leggja hin umslögin. Yfirkjörstjórn skal jafnframt senda hverri undirkjörstjórn löggilta kjörbók til afnota við kosninguna, ef hún hefur hana ekki fyrir, og skýrslu um, hver þingmannaefni hafi boðið sig fram.

1942 Nr. 80 7. sept.

IX. kafli. — **Kjördagar.**

59. gr. Þá er almennar reglulegar alþingiskosningar fara fram, skal kjördagur vera hinn sami um land allt, síðasti sunnudagur í júnímánuði. — Bæði er þetta á sér stað og þegar almennar kosningar fara fram eftir þingrof, skulu allar kosningar gilda frá hinum almenna kjördegi, þó að einstöku kosningar hafi ekki fram farið á þeim degi. — Kjörtímabilið er 4 ár.

X. kafli. — **Kjörstaðir. Atkvæðakassar. Handbók kosningalaga.**

60. gr. Kjörstað í hverri kjördeild ákveða hreppsnefndir eða bæjarstjórnir. — Sé þingstaður innan kjördeildar, skal hann að jafnaði vera kjörstaður. Kjörstað skal auglýsa almenningi á undan kjörfundi með nægum fyrirvara, nema hann sé öllum kjósendum innan kjördeildar nægilega kunnur. — **61. gr.** Þar, sem kosning fer fram, skal vera herbergi áfast kjörfundarstofunni og svo um búið, að ekki verði í það gengið né séð utan frá, og er herbergið kjörklefi. Sé eigi á slíku völ, má í þess stað tjalda fyrir eitt hornið í kjörfundarstofunni, svo að ekki sjáist þangað inn. — Tjald skal festa fyrir glugga, er vera kynnu á kjörklefanum, svo ekki verði inn þangað séð að utan, og skal tjaldið ná svo langt út fyrir gluggann, að ekki sé auðið að stinga kjörseðli út að glugganum, svo að hann sjáist að utan. Tjald þetta skal á hæfilega mörgum stöðum fest niður á jöðrum með innsigli undirkjörstjórnar. — Kjörklefar mega vera fleiri en einn. Í hverjum kjörklefa skal vera lítið borð, sem skrifa má við. — **62. gr.** Í hverjum hreppi varðveitir hreppstjóri, en í kaupstað bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður), atkvæðakassana og poka, sem þeim fylgja, milli kosninga og sér um, að þeir séu til taks í tæka tíð, þar sem þarf að nota þá við kosningar. Skulu kassarnir allir vera með sömu gerð, eigi minni en 31,5 cm að lengd, 21 cm að breidd og 15,7 cm á hæð, með loki á hjörum og góðri læsingu fyrir. Langs eftir miðju lokinu skal vera rifa, er sé 15,7 cm löng að minnsta kosti, en 6,5 mm víð að ofan, en víðari að neðan. Köss-

unum skulu fylgja sterkir strigapokar, saumlausir, hæfilega stórir til að hafa utan um kassana. Dómsmálaráðuneytið lætur í té atkvæðakassa og poka. — Yfirkjörstjórn ber ábyrgð á, að jafnan séu til nægir atkvæðakassar með pokum til afnota í kjördæmum. — **63. gr.** Dómsmálaráðuneytið lætur hverri kjördeild í té tvö eintök af lögum þessum, sem það lætur gefa út, ásamt stjórnarskránni, í handhægri útgáfu, með skýringum og leiðbeiningum, ef þurfa þykir. — Formenn undirkjörstjórna geyma eintök þessi, og skulu þau jafnan vera við höndina á kjörstað, meðan kjörfundur stendur yfir.

X. kafli. — **Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar.**

64. gr. Þeir, sem staddir eru eða gera ráð fyrir að vera staddir utan þess hrepps eða kaupstaðar, þar sem þeir standa á kjörskrá, þá er kosning fer fram, og af þeim ástæðum geta ekki sótt kjörfund, hafa heimild til að greiða atkvæði við kosningar til Alþingis utan kjörfundar, eftir þeim reglum, sem settar eru í lögum þessum. — **65. gr.** [Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar er því aðeins gild, að notuð séu hin fyrirskipuðu kjörblöð og umslög og að kosningin fari fram í skrifstofu sýslumanns eða bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta), í skrifstofu sendiráðs eða útsends aðalræðismanns, útsends ræðismanns eða vararæðismanns Íslands [eða kjörræðismanns, er uppfyllir skilyrði 13. gr.,][1]) í skrifstofu eða heimili hreppstjóra eða um borð í íslenzku skipi, þar sem skipstjóri hefur fengið afhent kjörgögn samkvæmt 48. gr., enda sé þá kjósandinn skrásettur á skipinu.][2]) — **66. gr.** Þeir kjósendur, er neyta vilja kosningarréttar síns utan kjörfundar, eiga rétt á að greiða atkvæði úr því að 4 vikur eða styttri tími er til kjördags, en fari kosningin fram fyrir þann tíma, er hún ógild. Atkvæði telst greitt þann dag, sem fylgibréfið er dagsett. Enginn má við sömu alþingiskosningar senda frá sér nema einn kjörseðil. Þegar svo stendur á, að frambjóðandi hefur dáið og annar boðið sig fram í hans stað samkvæmt heimild og að fullnægðum skilyrðum 32. gr., má þó kjósandi, sem þegar hefur greitt atkvæði utan kjörfundar, endurtaka kosninguna, og eins þó að hann eigi ekki kost á að heimta þá þegar aftur hið fyrra atkvæði sitt (sbr. 75. gr.), annaðhvort af því að það sé í fjarlægð eða varðveitt í innsigluðum atkvæðakassa. — **67. gr.** Þegar kjósandi á kosningarrétt í kjördæmi, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, fer kosning utan kjörfundar svo fram, að kjósandi ritar eigin hendi á kjörseðilinn fullt nafn þess frambjóðanda, er hann vill kjósa af þeim, sem í kjöri eru. — **68. gr.** Þegar kjósandi á kosningarrétt í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, fer kosning utan kjörfundar svo fram, að kjósandi ritar á kjörseðilinn bókstaf þess lista, sem hann vill kjósa, og má hann geta þess, hvernig hann vilji hafa röðina á listanum. — **69. gr.** Nú vill kjósandi utan kjörfundar í kjördæmi, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, kjósa landslista, og ritar hann þá bókstaf listans á kjörseðilinn. — Nú vill kjósandi í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, kjósa landslista, en ekki lista kjördæmisins, og ritar hann þá **Landslisti** framan við bókstafinn. — **70. gr.** Sá, er greiða vill atkvæði utan kjörfundar samkvæmt ákvæðum þessara laga, skal hjá kjörstjóra utan kjörfundar fá afhent tölusett fylgibréf með áföstum kjörseðli og síðan aðstoðarlaust, í einrúmi og án þess, að nokkur maður sjái, rita nafn sitt á kjörseðilinn á þann hátt, er að framan greinir, loka honum síðan, þannig að það verði innan á, er hann hefur skrifað á seðilinn, og líma hann vandlega aftur. — Kjörstjóri útfyllir því næst vottorð á fylgibréfinu, og kjósandi undirskrifar það, en kjörseðilinn má ekki undirskrifa eða einkenna á nokkurn hátt, né losa hann frá fylgbréfinu. — Því næst útfyllir og undirskrifar kjörstjórinn vottorð á fylgibréfinu um, að kjörseðillinn sé útfylltur í einrúmi og án aðstoðar. Einnig ritar hann á stofn kjörblaðsins nafn og heimili kjósanda og kjördæmis hans og hvaða dag kosningin fór fram. Hann skal gæta þess vandlega, að stofn, fylgiblað og umslag, sem notað er við kosninguna, sé allt auðkennt sömu tölu. — Loks skulu vitundarvottar rita á fylgibréfið, og eins þó að kosið sé hjá sýslumanni eða bæjarfógeta (í Reykjavík lögmanni). — Nú vill skipstjóri sjálfur greiða atkvæði utan kjörfundar og getur ekki náð til annars kjörstjóra, og skal þá atkvæðagreiðsla hans vottuð af þeim, er í hans stað gengur á skipinu, er hans missir við. — **71. gr.** Þegar gengið hefur verið frá fylgibréfum samkv. ákvæðum 70. gr., skal kjósandinn láta það með kjörseðlinum áföstum í tilheyrandi umslag og loka því vandlega. Síðan skal rita utan á það til hreppstjórans í þeim hreppi eða bæjarfógetans í þeim kaupstað (í Reykjavík lögmanns) eða kjörstjórnarinnar í þeirri kjördeild, þar sem kjósandinn telur sig standa á kjörskrá.

1) L. nr. 20, 2. marz 1950, § 2. — 2) L. nr. 56, 7. maí 1946, § 2.

Síðan innsiglar kjörstjóri umslagið með lakki og þar til gerðu innsigli. Þó gildir sú meðferð ekki um þá atkvæðaseðla, er getur í 2. mgr. 74. gr. Á umslaginu skal þess getið, að í því liggi atkvæðaseðill, og skal kjósandinn undirrita þá yfirlýsingu með nafni sínu og kjördæmi. — Stofn kjörblaðsins geymir kjörstjóri. — **72. gr.** Nú ónýtist kjörseðill hjá kjósanda, og má hann fá annan kjörseðil í stað hins. — Ónýtta seðilinn ásamt fylgibréfinu skal láta í umslag eins og hina gildu seðla, en á umslagið skal skrá, að í því liggi ónýttur atkvæðaseðill, og skal kjósandinn undirrita þá yfirlýsingu. Umslagið sendist til undirkjörstjórnar ásamt hinum gildu atkvæðum. — Gera skal og athugasemd á stofninn um, að kjörseðillinn hafi ónýtzt. — **73. gr.** Kjósandi annast sjálfur og kostar sendingu atkvæðabréfs síns. Kjörstjóra er þó skylt, ef kjósandi óskar þess, að koma bréfinu í póst. — **74. gr.** Hreppstjórar og bæjarfógetar (í Reykjavík lögmaður) innfæra á sérstaka skrá atkvæðabréf þau, er þeir veita móttöku, í áframhaldandi töluröð. Skal þess getið við hvert bréf, frá hvaða kjósanda það sé, og hvenær og af hverjum það hafi verið afhent og hversu það er tölusett. Skulu bréf þessi varðveitt í venjulegum atkvæðakassa, innsigluðum af kjörstjóra ásamt undirkjörstjórn, og er frambjóðendum eða umboðsmönnum þeirra, svo og umboðsmönnum lista, heimilt að setja á hann innsigli sín. — Þeir kjósendur, sem greiða atkvæði hjá hreppstjóra eða bæjarfógeta (lögmanni) í þeim hreppi eða kaupstað, þar sem þeir standa á kjörskrá, og skilja þar eftir bréf með atkvæði sínu, skulu sjálfir láta bréfin í atkvæðakassann. — Skrá þessa ásamt kassanum með bréfunum sendir hreppstjóri eða bæjarfógeti síðan hlutaðeigandi undirkjörstjórn svo tímanlega, að hún sé komin henni í hendur, áður en kjörfundur er settur. — Þau bréf, er koma þar á eftir til kjörstjórnarinnar, en þó áður en atkvæðagreiðslu er lokið, skulu tölusett með áframhaldandi töluröð, án þess þó að innfærast á skrána, og skal tölu þeirra getið í kjörbókinni. — **75. gr.** Kjósandi getur jafnan krafizt þess af hverjum þeim, er varðveitir bréf með atkvæði hans, sé það ekki varðveitt í innsigluðum atkvæðakassa, að hann afhendi sér það, allt þar til atkvæðið hefur verið tekið gilt af undirkjörstjórn.

XII. kafli. — **Atkvæðagreiðsla á kjörfundi.**

76. gr. Kjörfund skal setja á kjörstað eigi síðar en kl. 12 á hádegi, en í kaupstöðum kl. 10 árdegis, og skal þá viðstödd öll kjörstjórnin. Sé hún ekki öll viðstödd, taka varamenn sæti, en séu þeir eigi heldur viðstaddir, kveður sá eða þeir, sem við eru úr kjörstjórninni, valinkunnan mann eða menn af kjósendum til að taka sæti í kjörstjórninni, og halda þeir sæti sínu, unz hinir koma. — Sé kjörfundur settur fyrr en kl. 12 á hádegi, skal það auglýst með þeim fyrirvara og á þann hátt, sem segir í 19. gr. 2. málsgr. — **77. gr.** Á meðan á kosningarathöfninni stendur má aldrei nema einn úr kjörstjórninni ganga út í senn, og felur hann öðrum úr kjörstjórninni verk sitt á meðan. — **78. gr.** Kjörstjórnin skal sitja við borð í kjörfundarstofunni. Auk frambjóðenda og umboðsmanna (sbr. 33. gr.) má enginn vera inni í kjörfundarstofunni, nema þeir kjósendur, einn á hvern kjörklefa, sem eru að greiða atkvæði. — Athöfnin byrjar með því, að oddviti kjörstjórnar leggur fram seðlaböggul þann, sem hann hefur fengið frá yfirkjörstjórn, og skulu allir, sem við eru, gæta þess vel, hvort innsiglin eru heil eða böggullinn ber þess merki, að hann hafi verið opnaður. Skal þess getið í kjörbókinni, og riti kjörstjórn og frambjóðendur eða umboðsmenn undir. Því næst opnar oddviti böggulinn og telur seðlana, en meðkjörstjórar og frambjóðendur eða umboðsmenn telja líka. Skal þess gætt, hvort tala seðlanna kemur heim við tölu þá, sem tilgreind er í bréfi því, sem yfirkjörstjórn skal láta fylgja hverjum seðlaböggli. Þess skal getið í kjörbókinni, og riti kjörstjórn og frambjóðendur eða umboðsmenn þar undir. — **79. gr.** Nú hefur kjörstjórn borizt atkvæðakassi með atkvæðum greiddum utan kjörfundar, og skal þá athuga á sama hátt og að framan segir, hvort innsigli kassans séu heil og ósköddud. Oddviti opnar síðan kassann, og telur kjörstjórnin bréfin og ber þau saman við skrána, sem fylgir (sbr. 74. gr.). Bréfin leggur hún til hliðar og varðveitir þau meðan atkvæðagreiðsla fer fram, ásamt þeim atkvæðum, greiddum utan kjörfundar, er henni kunna að berast meðan á atkvæðagreiðslunni stendur. — **80. gr.** Kjörstjórn athugar, hverjir kjósendur, sem standa á kjörskrá, hafa afsalað sér rétti til að greiða atkvæði í kjördeildinni, í því skyni að greiða atkvæði í annarri kjördeild (sbr. 85. gr.), og gerir athugasemd um það við nöfn hlutaðeigenda á kjörskránni og þeim afritum af henni, sem notuð eru við atkvæðagreiðsluna. — **81. gr.** Í kjörfundarstofu, svo og annars staðar á kjörstað, skal á áberandi stað festa upp kosningaleiðbeiningar, er dómsmálaráðuneytið gefur út í því skyni. Sendir dómsmálaráðuneytið yfirkjörstjórnum í tæka tíð nægilega

1942 Nr. 80 7. sept.

mörg eintök, en þær aftur undirkjörstjórnum. — **82. gr.** Nú er landslisti í kjöri eða landslistar, og skal þá í kjörfundarstofunni, svo og í hverjum kjörklefa, festa þá upp í hæfilegri hæð fyrir kjósendurna til að kynna sér þá (sbr. 40. gr.). — **83. gr.** Kjörstjórn skal, áður en atkvæðagreiðsla hefst, skipa til dyravörzlu 1 mann eða fleiri, sem skiptast á. — Nú segir kjörstjórn dyraverði til, að atkvæðagreiðsla hefjist, og skal dyravörður þá hleypa inn kjósendum, og eigi fleirum í senn en kjörklefar eru margir. — Sé ágreiningur um, í hverri röð kjósendur komist að, skal röðin á kjörskrá ráða, þannig að dyravörður hleypir þeim fyrr inn, sem framar stendur á kjörskrá af þeim, sem gefa sig fram. — **84. gr.** Er kjósandi kemur inn í kjörfundarstofuna, gengur hann fyrir oddvita, sem fær honum einn kjörseðil, ef hann á rétt á að greiða atkvæði samkvæmt kjörskránni. — Telji kjörstjórnin vafa á, hver maðurinn sé, er honum kostur ger að fá inn með sér 2 kjósendur, sem kjörstjórnin þekkir, og ef þeir vilja lýsa yfir því, að viðlögðum drengskap sínum, að maðurinn sé sá, er hann kveðst vera, þá er það nægsönnun, en geta skal þess í kjörbókinni. Að því búnu ganga vitni þessi út, en kjósandi verður eftir. — **85. gr.** Engum manni, sem á kjörskrá stendur, má kjörstjórnin meina að greiða atkvæði, nema hann samkvæmt athugasemd við nafn hans hafi annaðhvort ekki fengið atkvæðisrétt á kjördegi eða þá að hann hefur afsalað sér atkvæðisrétti í þeirri kjördeild og greitt atkvæði annars staðar .— Engum manni, sem ekki stendur á kjörskrá, má kjörstjórn leyfa að greiða atkvæði, nema hann sanni með vottorði, að nafn hans standi á kjörskrá í annarri kjördeild innan sama kjördæmis, og hafi afsalað sér þar kosningarrétti, og sé vottorðið gefið af undirkjörstjórn þeirrar kjördeildar. Undirkjörstjórn, eða oddviti undirkjörstjórnar fyrir hennar hönd, sem gefur slíkt vottorð, færir það til bókar í kjörbók undirkjörstjórnar, og fylgja skal það í frumriti til yfirkjörstjórnar kjörbók þeirrar kjördeildar, þar sem það er lagt fram og notað, enda einnig getið um það í kjörbókinni og nafn og heimili kjósanda tilgreint. Vottorð er einnig gilt, sé það undrritað af hreppsnefnd í þeim hreppi, þar sem kjósandi er á kjörskrá, eða oddvita fyrir hennar hönd. Ber oddvita að tilkynna undirkjörstjórn kjördeildar fyrir kjördag, hvaða kjósendum í kjördeildinni hreppsnefnd hafi gefið vottorð. — **86. gr.** Þá er kjósandi hefur tekið við kjörseðlinum, sem oddviti afhendir honum, fer kjósandi með hann inn í kjörklefann og að borði því, er þar stendur. Á borðinu skulu vera ekki færri en 2 venjuleg dökk ritblý, er kjörstjórn lætur í té og sér um, að jafnan séu nægilega vel ydd. — **87. gr.** Við óhlutbundnar kosningar greiðir kjósandi atkvæði á þann hátt, að hann markar með ritblýi kross á kjörseðilinn fyrir framan nafn þess frambjóðanda, er hann vill kjósa af þeim, sem í kjöri eru. — **88. gr.** Við kosningar í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, greiðir kjósandi atkvæði á þann hátt, að hann markar á sama hátt kross á kjörseðilinn fyrir framan bókstaf þess lista, sem hann vill kjósa af þeim, sem í kjöri eru. — Vilji kjósandi breyta nafnaröð á lista þeim, er hann kýs, setur hann tölustafinn 1 fyrir framan það nafn, er hann vill hafa efst, töluna 2 fyrir framan það nafn, sem hann vill hafa annað í röðinni, töluna 3 fyrir framan það nafn, sem hann vill hafa það þriðja, o. s. frv. að svo miklu leyti sem hann vill breyta til. — Sé frambjóðandi eða frambjóðendur á þeim lista, er hann kýs, sem hann vill hafna, strikar hann yfir nafnið eða nöfnin. — **89. gr.** Ef landslisti eða landslistar eru í kjöri og kjósandi vill greiða landslista atkvæði, en ekki frambjóðanda í kjördæmi eða ekki lista kjördæmisins, ef um er að tefla kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, setur hann kross fyrir framan bókstaf þess landslista, er hann vill kjósa af þeim, sem í kjöri eru. — **90. gr.** Kjósandi gætir þess, hvernig sem hann kýs, að gera engin merki á kjörseðilinn fram yfir það, sem segir í lögum þessum. — Við óhlutbundnar kosningar má kjósandi ekki strika yfir nafn neins frambjóðanda, og við kosningar í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, má hann ekki hagga neitt við hinum listunum, sem hann kýs ekki, hvorki strika yfir nöfn á þeim né breyta á þeim nafnaröð. — Kjósandi í kjördæmi, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, má ekki gera hvort tveggja, að kjósa frambjóðanda og landslista, heldur einungis annaðhvort frambjóðanda eða landslista, og í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, má hann ekki kjósa bæði lista kjördæmisins og landslista, heldur einungis annaðhvort lista kjördæmisins eða landslista. Ef hann greiðir landslistanum atkvæði, má hann ekki hagga neitt við þeim hluta kjörseðilsins, sem nöfn frambjóðendanna standa á, eða lista kjördæmisins. — **91. gr.** Þegar kjósandi hefur gengið

1942 Nr. 80 7. sept.

frá seðlinum inni í kjörklefanum samkvæmt framansögðu, brýtur hann seðilinn í sama brot, er hann var í, þegar hann tók við honum, svo að letrið snúi inn, gengur út úr kjörklefanum og að kjörborðinu, stingur sjálfur seðlinum í atkvæðakassann gegnum rifuna á lokinu og gætir þess, að enginn sjái, hvað á seðlinum er. Þess gætir hann engu síður, jafnvel þótt hann skili auðum seðli. — **92. gr.** Ef kjósandi skýrir kjörstjórn frá því, að hann sé eigi fær um að kjósa á fyrirskipaðan hátt sakir sjónleysis eða þess, að honum sé hönd ónothæf, skal sá úr kjörstjórninni, er kjósandi nefnir til, veita honum aðstoð til þess í kjörklefanum, enda er sá, sem aðstoðina veitir, bundinn þagnarheiti um að segja ekki frá því, sem þeim fer þar á milli. Um aðstoðina skal bóka í kjörbókina, að tilgreindum ástæðum. Kjörstjórnarmanni er með öllu óheimilt að bjóða þeim aðstoð sína, er þarfnast hjálpar samkvæmt grein þessari. — **93. gr.** Oddviti kjörstjórnar skal hafa fyrir sér frumrit kjörskrárinnar, en meðkjörstjórar hvor sitt eftirrit. Meðkjörstjórar gera merki við nafn hvers kjósanda, um leið og hann hefur neytt kosningarréttar síns. — **94. gr.** Áður en fyrsti kjósandi lætur seðil í kassann, skal kjörstjórnin og frambjóðendur eða umboðsmenn gæta þess, að kassinn sé tómur, og síðan læsa honum. — **95. gr.** Láti kjósandi sjá, hvað á seðli hans er, er seðillinn ónýtur, og má ekki leggja hann í atkvæðakassann. Ef kjósanda verður þetta á, eða ef hann setur skakkt kjörmerki á seðil eða seðill krotast hjá honum af vangá, á hann rétt á að fá nýjan kjörseðil. Skal hann þá afhenda kjörstjórninni hinn fyrri seðil. Heimilt er að láta þessa kjósendur víkja frá atkvæðagreiðslunni að sinni og halda atkvæðagreiðslunni áfram, unz aðrir kjósendur þeir, er viðstaddir eru, hafa átt kost á að greiða atkvæði, og er skylt að nota þessa heimild, ef hætta er á, að kjörseðlaforðinn endist ekki. — Þá er kjósandi hefur látið seðilinn í atkvæðakassann, víkur hann út úr kjörfundarstofunni. — **96. gr.** Nú er kjósandi, sem greitt hefur atkvæði utan kjörfundar og skilið eftir atkvæði sitt hjá hreppstjóra, sýslumanni, bæjarfógeta eða lögmanni, eða sent það til þeirra eða komið því á annan hátt til undirkjörstjórnar, staddur á kjörstaðnum á þeim tíma, er kjörfundur stendur yfir, þ. e. innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar, og er hann þá skyldur að tilkynna nærveru sína áður en atkvæðagreiðslu er lokið. Getur hann þá greitt atkvæði á kjörfundinum, en utankjörfundarseðill hans kemur þá ekki til greina við kosninguna. — **97. gr.** Atkvæðagreiðslu má ekki slíta fyrr en 8 klukkustundir eru liðnar frá því að byrjað var að taka við atkvæðum, og aldrei fyrr en hálf klukkustund er liðin frá því að kjósandi gaf sig síðast fram. Atkvæðagreiðslu má þó slíta, er allir, sem á kjörskrá standa, hafa greitt atkvæði og eftir 5 klukkustundir, ef öll kjörstjórnin og umboðsmenn eru sammála um það, enda sé þá hálf klukkustund liðin frá því kjósandi gaf sig síðast fram. Nú hefur kjörfundur staðið 12 klukkustundir, og má þá slíta kjörfundi, þegar fjórðungur klukkustundar er liðinn frá því að kjósandi gaf sig síðast fram. — **98. gr.** Þegar allir viðstaddir kjósendur hafa átt kost á að greiða atkvæði, greiðir kjörstjórnin atkvæði á sama hátt og aðrir kjósendur. Því næst skulu þeir kjósendur aftur kallaðir fram eftir stafrófsröð, ef nokkrir eru, sem látnir hafa verið mæta afgangi samkvæmt heimild 95. gr. fyrri málsgr., og þeim fengnir nýir kjörseðlar til að greiða atkvæði á, meðan seðlaforðinn endist. — **99. gr.** Að atkvæðagreiðslu lokinni opnar oddviti umslög þeirra bréfa, sem kjörstjórninni hafa borizt með utankjörfundaratkvæðaseðlum og ekki hafa verið aftur heimt. — Kjörstjórn, frambjóðendur og umboðsmenn athuga fylgibréfin, bera saman tölusetningu þeirra og umslaganna og rannsaka, hvort sá, sem bréfið er frá, stendur á kjörskrá, og ef svo er, hvort hann hefur greitt atkvæði á kjörfundi. Ef svo reynist, að sá, sem bréfið er frá, standi á kjörskrá og eigi rétt á að greiða atkvæði og hafi ekki greitt atkvæði á kjörfundi, setja meðkjörstjórar merki við nafn kjósandans á eftirritin af kjörskránni. — Komi fram umslag með ónýtum seðli (sbr. 72. gr.), skal kjörstjórn athuga fylgibréfið og leggja það ásamt kjörseðlinum í umslag undir ónýtta seðla, er hún sendir yfirkjörstjórn. — **100 gr.** Komi það í ljós, að sá, er sent hefur utankjörfundaratkvæði, standi ekki á kjörskrá, eða hafi samkvæmt henni ekki rétt til að greiða atkvæði, eða sé búinn að greiða atkvæði, eða hafi afsalað sér atkvæðisrétti í þeirri kjördeild (sbr. 85. gr.), eða það sannist fyrir kjörstjórn, að hann sé staddur á kjörstaðnum (sbr. 96. gr.), eða hafi dáið á undan kjördegi, leggur kjörstjórnin fylgibréfið með kjörseðlinum áföstum aftur í umslagið, og kemur það þá ekki frekar til greina við kosninguna. Eins skal fara að, ef í umslaginu er eitthvað

1942 Nr. 80 7. sept.

annað en eitt fylgibréf með áföstum kjörseðli, eða umslag og fylgibréf er ekki tölusett sömu tölu, eða ef sjáanlegt er, að ekki hafi verið notuð hin fyrirskipuðu kjörgögn, er dómsmálaráðuneytið hefur látið gera, eða ekki hefur verið farið eftir reglum þeim við atkvæðagreiðsluna, sem settar eru í þessum lögum. — Nú berast fleiri en eitt atkvæði greidd utan kjörfundar frá hinum sama kjósanda (sbr. 32. og 66. gr.), og skal þá aðeins hið síðast greidda atkvæði koma til greina. — **101. gr.** Nú verður ágreiningur innan kjörstjórnar eða milli kjörstjórnar og einhvers frambjóðanda eða umboðsmanns um það, hvort utankjörstaðaratkvæði sé gilt eða ógilt, og skal þá bóka nákvæmlega í kjörbókina, í hverju ágreiningurinn er fólginn, en leggja atkvæðið, þ. e. fylgibréfið með áföstum kjörseðlinum, aftur í umslagið og senda það til úrskurðar yfirkjörstjórnar. — **102. gr.** Þá utankjörfundarkjörseðla, sem enginn ágreiningur er um, að gildir séu, rífur kjörstjórn frá fylgibréfunum, gætir þess vandlega, að þeir opnist ekki né skaddist og lætur þá í atkvæðakassann. — **103. gr.** Frambjóðendur og umboðsmenn eiga rétt á að gæta þess, að kjörstjórn og kjósendur hegði sér lögum samkvæmt við kosningarathöfnina, og má hver þeirra átelja við kjörstjórnina það, er honum þykir áfátt. — Nú þykir frambjóðanda eða umboðsmanni eitthvað ólöglegt við kosningarathöfnina og fær það ekki leiðrétt, og á hann þá rétt á að fá ágreiningsálitið bókað þegar í stað í kjörbókina, og sker Alþingi úr því síðar, hver áhrif það skuli hafa á kosninguna. — Neiti kjörstjórn að bóka eitthvað fyrir frambjóðanda eða umboðsmann áhrærandi kosningargerðina, á hann rétt á að bóka það sjálfur, og riti hann nafn sitt undir. — **104. gr.** Þá er atkvæðagreiðslu er slitið og utankjörfundaratkvæðaseðlar þeir, er gildir hafa verið teknir, hafa verið látnir í atkvæðakassann, skal oddviti jafnskjótt ganga frá í umslagi sér öllum þeim seðlum, sem ónýttir hafa verið (sbr. 72. og 95. gr.), í öðru umslagi öllum þeim utankjörfundaratkvæðum, sem ágreiningur er um (sbr. 101. gr.), og í hinu þriðja öllum þeim seðlum, sem afgangs eru ónotaðir. Þegar umslögunum hefur verið lokað, skal ganga frá þeim öllum þremur, ásamt lyklinum að atkvæðakassanum, í aðalumslaginu og loka því. Til þess skal nota umslög þau, sem yfirkjörstjórnin hefur sent í þessu skyni. Því næst skal oddviti, er bókun er lokið og kjörbókin hefur verið undirrituð af kjörstjórninni og frambjóðendum eða umboðsmönnum, ef viðstaddir eru, ganga frá öllu saman, atkvæðakassa, aðalumslagi og kjörbók, í strigapoka þeim, er atkvæðakassanum fylgir, binda vandlega fyrir með snæri eða sterku seglgarni, sem ekki eru hnútar á, og setja innsigli kjörstjórnarinnar á fyrirbandið sem næst hnútnum. Frambjóðendur eða umboðsmenn eiga rétt á að setja innsigli sín á enda fyrirbandsins. Pokann skal merkja til yfirkjörstjórnar og senda henni þegar í stað í pósti, ef ferð fellur þá þegar, en annars með áreiðanlegum sendimanni. Skal yfirkjörstjórn gefa viðurkenningu fyrir móttöku. — Eftir að kjörstjórn hefur gengið frá kjörgögnum samkvæmt fyrirmælum þessarar greinar, mega hin innsigluðu kjörgögn og innsigil kjörstjórnar eigi vera í vörzlu sama manns. — **105. gr.** Ef yfirkjörstjórn er viðstödd á kjörstað og talning atkvæða fer fram samstundis, má undirkjörstjórn afhenda yfirkjörstjórn atkvæðakassann óinnsiglaðan, að viðstöddum frambjóðendum eða umboðsmönnum.

XIII. kafli. — **Kosningaúrslit í kjördæmum.**

106. gr. Ef einungis einn maður hefur boðið sig fram við aukakosningar í kjördæmi, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum (sbr. 53. gr.), úrskurðar yfirkjörstjórn hann þegar í stað að loknum framboðsfresti rétt kjörinn og gefur honum kjörbréf. Hið sama gerir yfirkjörstjórn við aukakosningu í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, ef þar er ekki nema einn listi í kjöri. — **107. gr.** Yfirkjörstjórn skal með nægum fyrirvara á undan kosningum auglýsa stund og stað, þá er hún komi saman til að opna atkvæðakassana og telja atkvæðin. Undirkjörstjórnum er skylt að sjá um, að þá séu atkvæðakassarnir og þau kjörgögn, sem þeim eiga að fylgja, komin í hendur yfirkjörstjórnar, nema gild forföll banni. Ætíð skal talning fara fram svo fljótt sem verða má, að dómi yfirkjörstjórnar. — **108. gr.** Talning atkvæða skal fara fram fyrir opnum dyrum, svo að kjósendum gefist kostur á að vera við, eftir því sem húsrúm leyfir. — Sé frambjóðandi ekki viðstaddur né umboðsmaður hans, skal yfirkjörstjórn kveðja valinkunnan mann úr sama stjórnmálaflokki, ef unnt er, til að vera talsmaður hans og gæta réttar hans. Í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, skal sama skipun höfð á, ef umboðsmaður lista er ekki viðstaddur. — Sé landslisti í kjöri og enginn sérstakur umboðsmaður hans viðstaddur, skal frambjóðandi þess stjórnmálaflokks, sem landslist-

ann hefur í kjöri, eða umboðsmaður þess frambjóðanda eða skipaður talsmaður, vera sjálfsagður til að gæta réttar landslistans. Sama skipun skal á höfð í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, um umboðsmenn eða skipaðan talsmann listans þar. — **109. gr.** Í viðurvist þessara manna opnar svo yfirkjörstjórn atkvæðasendingarnar úr hverri kjördeild kjördæmisins, eftir að þeim hefur verið gefinn kostur á að sannfærast um, að öll innsigli séu ósködduð. Jafnótt og hver atkvæðakassi er opnaður, skal seðlum þeim, sem í honum eru, óskoðuðum, hellt í hæfilegt tómt ílát með loki yfir, og þannig haldið áfram, unz allir atkvæðakassarnir eru tæmdir. En við og við skal loka ílátinu og hrista það, svo að seðlarnir úr hinum einstöku kjördeildum blandist vel saman. — Því næst skulu kjörseðlar teknir úr ílátinu, og les oddviti upp nafnið, sem við er merkt á hverjum seðli, eða listabókstaf, ef um lista er að ræða, og réttir hann jafnótt frambjóðendum eða umboðsmönnum til athugunar, en meðkjörstjórar merkja á meðan á blað atkvæðatöluna við nafn hvers frambjóðanda eða lista. — **110. gr.** Atkvæði skal meta ógilt: — 1. ef kjörseðill er auður; — 2. ef ekki verður séð, við hvern frambjóðanda eða lista er merkt, eða ef ekki verður séð með vissu, hvort það, sem stendur á utankjörfundarseðli, getur átt við nokkurn af frambjóðendum þeim eða listum, er í kjöri eru (sbr. þó 112. gr.); — 3. ef merkt er við nafn fleiri en eins frambjóðanda eða fleiri listabókstafi en einn, eða tölumerkt nöfn á fleiri listum en einum eða skrifað nafn fleiri en eins frambjóðanda á utankjörfundarseðil, eða fleiri en einn listabókstafur; — 4. ef áletrun er á kjörseðli fram yfir það, sem fyrir er mælt, eða annarleg merki, sem ætla má, að sett séu af ásettu ráði til að gera seðilinn auðkennilegan, eða ef eitthvað er innan í utankjörfundarseðli, sem ætla má, að hafi verið sett þar í því skyni; — 5. ef merkt er á sama kjörseðil við landslista eins flokks og frambjóðanda annars flokks eða utan flokka, eða í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, við landslista eins flokks og kjördæmislista annars flokks eða utan flokka, eða ef merkt er á sama kjörseðli við fleiri en einn landslista; — 6. ef kjörseðill er annar en kjörstjórn eða kjörstjóri hefur löglega afhent. — **111. gr.** Atkvæði skal ekki meta ógilt, þó að gallað sé, ef greinilegt er, hvernig það á að falla, nema augljóslega komi í bága við framangreind ákvæði. Þannig skal taka gilt atkvæði, þó að merkt sé aftan við nafn eða listabókstaf, þó að kross sé ólögulegur, þó að á utankjörfundarseðli sé sleppt föðurnafni eða ættarnafn eitt sett, ef greinilegt er eftir sem áður, við hvern átt er, þó að titill og heimili fylgi nafni, þó að orðið listi eða landslisti fylgi listabókstaf að óþörfu, þó að í stað listabókstafs standi heiti stjórnmálaflokks, sem landslista hefur í kjöri, o. s. frv. — Lista í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, telst atkvæði, þó að láðst hafi að merkja við listabókstaf, ef nafn eða nöfn á honum eru tölusett eða krossað við nafn, enda séu ekki aðrir gallar á. — **112. gr.** Nú hefur kjósandi kosið frambjóðanda eða lista flokks í kjördæmi og jafnframt orðið á að merkja við landslista hins sama flokks, og skal þá að vísu taka seðilinn gildan sem atkvæði greitt frambjóðanda, eða í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, lista kjördæmisins, en landslistann skal þá telja ókosinn. — Utankjörfundaratkvæði greitt látnum frambjóðanda skal, ef annar hefur boðið sig fram í hans stað samkvæmt heimild og að fullnægðum skilyrðum 32. gr., teljast greitt hinum síðari frambjóðanda. — **113. gr.** Komi öllum saman um, yfirkjörstjórn, frambjóðendum og umboðsmönnum, að einhver kjörseðill sé ógildur, skal hann ógildan telja. Verði ágreiningur meðal kjörstjórnar um gildi kjörseðils, skal afl atkvæða ráða úrslitum. — Úrskurða skal ágreiningsseðla jafnóðum og þeir koma fyrir og stöðva talningu atkvæða, unz úrskurður er felldur. — Nú verður ágreiningur milli kjörstjórnar og einhvers frambjóðanda eða umboðsmanns um það, hvort kjörseðill sé gildur eða ógildur, og skal þá leggja þá seðla í tvö sérstök umslög, í annað þá seðla, sem kjörstjórn hefur úrskurðað gilda, og í hitt þá seðla, sem hún hefur úrskurðað ógilda. — Þá er allir kjörseðlar eru upp lesnir og atkvæðin skráð, telur yfirkjörstjórnin atkvæðin saman með nákvæmu eftirliti frambjóðenda og umboðsmanna, og skal þess gætt, að samtölu atkvæða beri saman við tölu þeirra, sem atkvæði hafa greitt samtals í kjördæminu samkvæmt skýrslum undirkjörstjórna, og að allt komi heim við samtölu afgangsseðla. — Umslögunum með ágreiningsseðlunum skal því næst lokað með innsigli yfirkjörstjórnar, og eiga frambjóðendur eða umboðsmenn þeirra rétt á að setja einnig fyrir þau innsigli sín. Yfirkjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu eftirrit af gerðabók sinni viðvíkjandi kosningunni, ásamt ágreiningsseðlunum, sem

dómsmálaráðuneytið leggur fyrir Alþingi í þingbyrjun með sömu ummerkjum, sem það tók við þeim. — **114. gr.** Til þess að finna, hver frambjóðandi nái kosningu í kjördæmi, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, skal leggja við persónulega atkvæðatölu hvers frambjóðanda tölu þeirra atkvæða, sem í kjördæminu hafa fallið á landslista þess stjórnmálaflokks, sem frambjóðandinn er í kjöri fyrir. Ef frambjóðendur flokks í slíku kjördæmi eru fleiri en einn, teljast þó landslistaatkvæðin aðeins þeim, sem flest hefur persónuleg atkvæði. Ef frambjóðendur, sem gera þarf upp á milli, hver skuli hljóta landslistaatkvæði, hafa jafna tölu persónulegra atkvæða, skal úr því skorið með hlutkesti eftir reglum 119. gr. — Þann frambjóðanda, sem hæstri tölu nær, lýsir yfirkjörstjórn kosinn. — **115. gr.** Í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, skal telja saman, hve margir hafi kosið hvern lista, og er það atkvæðatala listanna hvers um sig. — Til þess að finna, hve margir frambjóðendur hafa náð kosningu af hverjum lista, skal leggja við atkvæðatölu hvers lista tölu þeirra atkvæða, sem í kjördæminu hafa fallið á landslista þess stjórnmálaflokks, sem listinn er í kjöri fyrir. Ef fleiri listar en einn eru í kjöri fyrir hinn sama stjórnmálaflokk, skal aðeins telja landslistaatkvæðin þeim listanum, sem hæsta hefur atkvæðatölu. Þessar tölur skal síðan skrifa hverja fyrir neðan sinn listabókstaf, þá helming talnanna, þá þriðjung þeirra, þá fjórðung o. s. frv., eftir því, hve marga þingmenn á að kjósa og hverjum lista getur mest hlotnazt, þannig að útkomutölur þessar standi í röð fyrir hvern lista. Síðan skal marka hæstu útkomutölurnar jafnmargar og kjósa á þingmenn, og fær hver listi jafnmarga þingmenn kosna sem hann á af tölum þessum. — Standi ekki svo mörg nöfn á lista sem honum ber fulltrúar eftir útkomutölum, skal taka þau, sem vantar, af hinum listunum eftir sömu reglu. — **116. gr.** Til þess að finna, hverjir frambjóðendur hafa náð kosningu á hverjum lista í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, skal telja saman atkvæði hvers einstaks frambjóðanda á þann hátt, sem nú skal greina: — Kjörstjórnin telur saman alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa enga breytingu gert á röð frambjóðenda á listanum, og á efsti frambjóðandi hvers lista jafnháa atkvæðatölu samanlagt á þeim kjörseðlum og seðlarnir eru margir, en hver hinna frambjóðendanna það brot af hinni sömu atkvæðatölu, að í teljara þess sé tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á, að frádreginni tölu þeirra frambjóðenda, sem framar standa á listanum, og í nefnara þess tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á. — Síðan tekur kjörstjórnin alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa gert meiri eða minni breytingar við röð frambjóðendanna á listanum, og reiknar saman atkvæðatölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum eftir framangreindri reglu. Hafi kjósandi aðeins sett tölu við eitt nafnið eða nokkuð af þeim, eða strikað yfir nafn eða nöfn, telst hann una við röðina að öðru leyti, og þokast þeir frambjóðendur, sem ekki er merkt við, aðeins til við tilfærslu eða brottfall hinna; sé strikað yfir nafn frambjóðanda á kjörseðli, telst honum ekkert atkvæði né hluti úr atkvæði á þeim seðli. — Kjörstjórnin leggur samanlagða atkvæðatölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum við samanlagða atkvæðatölu hans á þeim kjörseðlum, þar sem engin breyting var gerð á röð frambjóðendanna á lista hans, og er þar með fundin endanleg atkvæðatala hvers frambjóðanda. — Þeir frambjóðendur, sem hæsta hafa fengið samanlagða atkvæðatölu á hverjum lista samkvæmt því, sem að framan segir, hafa náð kosningu sem þingmenn listans í þeirri röð, sem atkvæðatölur þeirra segja til, og svo margir sem listanum ber eftir atkvæðamagni hans. Ef tveir eða fleiri frambjóðendur hafa fengið jafnmörg atkvæði, sker hlustkesti úr á milli þeirra eftir reglum 119. gr. — **117. gr.** Framboðslisti í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, sem hlotið hefur þingmann eða þingmenn, hefur rétt til jafnmargra varaþingmanna, en sá listi, sem ekki hefur hlotið þingmann, hefur ekki rétt til varamanns, þó að hann hefði atkvæðatölu til. Varamennina á hverjum lista skal tilnefna á sama hátt sem aðalmennina, þannig að þeir eru tilnefndir varamenn, sem hæstar atkvæðatölur hafa, næst á eftir þeim, sem þingmannskjöri hafa náð. Nú hreppir varaþingmaður af lista í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, uppbótarþingsæti, og skal yfirkjörstjórn sú, er í hlut á, þá koma saman að nýju og gefa næsta frambjóðanda á þeim lista, ef til er, kjörbréf sem varaþingmanni. — **118. gr.** Hafi ekki við almennar kosningar eða uppkosningar í sambandi við þær fleiri en einn frambjóðandi verið í kjöri í kjördæmi, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, skal yfirkjörstjórn lýsa hann kosinn án tillits til þess, hver atkvæði honum hafa verið greidd, og

1942 Nr. 80 7. sept.

eins þó að enginn hafi greitt honum atkvæði. Hið sama skal og yfirkjörstjórn í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, gera, ef ekki hefur verið nema einn listi þar í kjöri. — **119. gr.** Hafi tveir frambjóðendur eða fleiri jöfn atkvæði og geta ekki báðir eða allir náð kjöri sem þingmenn, varpar yfirkjörstjórn hlutkesti á þann hátt, að hún ritar nöfn þeirra frambjóðenda, sem jöfn hafa atkvæði, á sams konar seðla hvert um sig, lætur seðlana samanbrotna í hylki og breiðir yfir og kveður til einhvern af óviðkomandi áhorfendum að draga einn seðil úr hylkinu, og segir nafnið á seðlinum til, hver sé kosinn. — **120. gr.** Þegar búið er að telja atkvæðin að fullu, skal yfirkjörstjórn þegar í stað fá hinum kjörna þingmanni eða þingmönnum, svo og varaþingmönnum, kjörbréf, samið samkv. fyrirmynd, er dómsmálaráðuneytið segir fyrir um, og senda dómsmálaráðuneytinu tilkynningu um úrslit kosningarinnar í kjördæminu, og skal það birt í B-deild Stjórnartíðindanna. — **121. gr.** Sé atkvæðasending frá einhverri kjördeild ekki komin til yfirkjörstjórnar á þeim tíma, sem nefndur er í 107. gr., skal yfirkjörstjórn engu að síður opna atkvæðakassa og önnur kjörgögn á ákveðnum degi, svo sem auglýst hafði verið, en aðeins eigi lýsa neinn þingmann kosinn fyrr en atkvæðasending sú, er vantaði, er komin og þau atkvæði talin með. En auglýsa skal frambjóðendum eða umboðsmönnum, eftir því sem auðið er, hvenær sendingin verður opnuð, til þess að þeir eigi kost á að vera þá viðstaddir. — **122. gr.** Yfirkjörstjórnir skulu tafarlaust senda landskjörstjórn skýrslur um atkvæðatölurnar, hver úr sínu kjördæmi. Í skýrslunum skal tilgreina: — 1. Hve mörg gild atkvæði hafi fallið á hvern þeirra landslista, sem í kjöri voru. — 2. Í kjördæmum, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum, hve mörg gild atkvæði hafi fallið á hvern frambjóðanda persónulega. — 3. Í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, hvaða atkvæðatala hafi fallið á hvern lista fyrir sig og hvernig atkvæðatala hvers lista skiptist milli frambjóðendanna á hverjum lista fyrir sig samkv. 116. gr. — Skýrslunum skulu fylgja skilríki frambjóðendanna og í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, listanna um það, fyrir hvern stjórnmálaflokk þeir hafi verið í kjöri, þau er fylgdu framboðum þeirra. — Landskjörstjórn lætur yfirkjörstjórninni í té eyðublöð undir þessar skýrslur. — **123. gr.** Yfirkjörstjórnir senda Hagstofunni, hver úr sínu kjördæmi, skýrslu um kosninguna, ritaða á eyðublað, er Hagstofan lætur í té.

XIV. kafli. — **Úthlutun uppbótarþingsæta.**

124. gr. Þegar landskjörstjórn hafa borizt skýrslur allar um kosningaúrslit í kjördæmum eftir almennar alþingiskosningar (sbr. 122. gr.), skal hún koma saman til að úthluta allt að 11 uppbótarþingsætum til jöfnunar milli þingflokka, þannig að hver þeirra fái þingsæti í sem fyllstu samræmi við atkvæðatölu sína við kosningarnar. Landskjörstjórn auglýsir með hæfilegum fyrirvara stað og stund, er hún kemur saman í þessu skyni, svo að umboðsmönnum gefist kostur á að vera viðstaddir (sbr. 33. gr.). — **125. gr.** Landskjörstjórn tekur til meðferðar og úrskurðar, að öllum skilríkjunum athuguðum, hverjum stjórnmálaflokkum skuli telja frambjóðendur þá og framboðslista, er í kjöri hafa verið við kosningarnar, og hverja utan flokka, einnig hverjir stjórnmálaflokkar hafi náð þingsæti og teljist því þingflokkar, en aðrir flokkar koma ekki til greina við úthlutun uppbótarþingsæta. — Atkvæði, sem fallið hafa á frambjóðendur utan flokka, koma ekki til greina við úthlutun uppbótarþingsæta. — **126. gr.** Landskjörstjórn telur nú saman atkvæðatölur hvers þingflokks og fjölda þingmanna þeirra hvers um sig, kosinna í kjördæmum. — Hverjum þingflokki teljast atkvæði á þessa leið: — 1. Samanlögð atkvæði greidd frambjóðendum flokksins í kjördæmum, þar sem kosið er óhlutbundnum kosningum. — 2. Samanlögð atkvæði greidd framboðslistum flokksins í kjördæmum, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum. — 3. Samanlögð atkvæði greidd landslista flokksins. — **127. gr.** Til þess að finna, hvernig uppbótarþingsætum ber að skipta milli þingflokka, skal fara þannig að: Fyrst skal finna meðaltal atkvæða á hvern kjördæmiskjörinn þingmann þess þingflokks, er fæst hefur atkvæði á hvern þingmann, og er það hlutfallstala kosningarinnar. Síðan skal skrifa atkvæðatölur hinna annarra þingflokka, hverja aftur undan annarri í sömu línu, og deila í þær hverja um sig tölu þingmanna hlutaðeigandi flokks kosinna í kjördæmum, fyrst að viðbættum 1, síðan 2, þá 3 o. s. frv., unz síðustu útkomur geta á þennan hátt ekki orðið jafnari hlutfallstölunni. Útkomurnar skal skrifa í röð niður undan atkvæðatölunum. Uppbótarþingsætum skal úthluta til þingflokka eftir tölum þessum þannig, að fyrsta uppbótarþingsætið fellur til þess þingflokks, sem hæsta á útkomuna, annað til þess, sem á

hana næsthæsta, og síðan áfram eftir hæð talnanna, unz eitt uppbótarþingsæti hefur fallið á hverja þeirra, nema 11 uppbótarþingsætum hafi verið úthlutað áður. Þó skal því aðeins úthlutað uppbótarþingsæti á tölu lægri en hlutfallstalan, að enginn annar þingflokkur hefði fengið hærri atkvæðatölu á hvern þingmann, ef hann hefði bætt við sig því þingsæti. — Verði útkomur tveggja eða fleiri flokka jafnar áður en lokið er úthlutun uppbótarþingsæta, og eigi báðir eða allir tilkall til uppbótarþingsætis, skal varpa hlutkesti um, hverjum flokknum skuli úthluta uppbótarþingsæti, og haga hlutkestinu á þann hátt, sem fyrir er mælt í 119. gr. — **128. gr.** Til þess að finna, hverjir frambjóðendur þingflokks hafi náð uppbótarþingsæti, skal fara þannig að: Fyrst skal nema af landslista flokksins alla þá frambjóðendur, sem náð hafa kosningu í kjördæmum. Þá frambjóðendur, sem kunna að hafa náð kosningu sem varamenn, skal þó eigi nema af listanum að svo stöddu. Því næst skal skrá við nöfn frambjóðendanna persónuleg atkvæði þeirra hvers um sig í kjördæmum. Þó skulu frambjóðanda, kosnum hlutbundinni kosningu, eigi talin fleiri atkvæði en sæti því, er hann skipaði á framboðslistanum, ber samkv. 115. gr. Ef eftir eru á listanum tveir eða fleiri, sem í kjöri hafa verið í sama kjördæmi, skal nema þá alla burt, nema þann einn fyrir hvert kjördæmi, sem hæsta hefur atkvæðatölu. Því næst skal raða þeim frambjóðendum, sem eftir eru á listanum, þannig, að sá, sem hæsta atkvæðatölu hefur, verði efstur, sá, sem að honum frágengnum hefur atkvæðatölu, er nemur hæstri hundraðstölu gildra kjörseðla í kjördæmi sínu, næstefstur, o. s. frv. á víxl. — Hafi þingflokkur notað sér heimild 30. gr. til íhlutunar um röð frambjóðenda á landslista, skal á sama hátt og áður segir nema af skrá flokksins alla þá, sem ekki koma til greina við úthlutun uppbótarþingsæta. Þeir, sem þá eru eftir á skránni, skipast í þriðja hvert sæti landslistans í þeirri röð, sem þeir nú eru, þannig að efsti frambjóðandi á skránni verði þriðji á landslistanum, annar frambjóðandi hinn sjötti o. s. frv., hafi hann eigi áður hlotið sæti á honum samkvæmt reglum 1. málsgr. þessarar gr. Að öðru leyt skipast sæti landslistans samkvæmt reglum 1. málsgr. Ef þingflokkur hefur ekki haft landslista í kjöri, en á þó tilkall til uppbótarþingsæta, skal landskjörstjórn gera þeim flokki uppbótarsætalista, er sé skipaður af öllum frambjóðendum flokksins í kjördæmum, þó ekki fleiri frambjóðendum fyrir neitt kjördæmi en þar átti að kjósa þingmenn og varaþingmenn. Hafi fleiri verið í kjöri af hálfu þess flokks í kjördæmi en þar átti að kjósa þingmenn, tekur sá eða þeir frambjóðenda sæti á uppbótarsætalistanum, sem hefur hæsta eða hærri atkvæðatölu í kjördæminu. Því næst nemur landskjörstjórn þá frambjóðendur af listanum, sem hafa náð kosningu í kjördæmi, og skipar þeim, sem þá eru eftir, í röð á listanum samkvæmt reglum 1. málsgr. þessarar gr. Ef frambjóðendur hafa jöfn atkvæði við niðurskipun á lista eða til uppbótarþingsætis, ræður hlutkesti milli þeirra eftir reglum 119. gr. — Skorti nú á, að eftir séu á lista þingflokks tvöfalt fleiri nöfn en listanum hafa hlotnazt uppbótarþingsæti, nefnir hlutaðeigandi flokksstjórn til menn, sem koma neðst á listann, eftir því sem til þarf til viðbótar á listann, og skal veita henni hæfilegan frest til þess. — Þeir, sem nú standa efstir á landslista hvers þingflokks, hafa náð kosningu sem landskjörnir þingmenn, svo margir af hverjum landslista sem hlutaðeigandi þingflokki hafa hlotnazt uppbótarsæti. — **129. gr.** Þingflokkur, sem hlotið hefur uppbótarþingsæti, hefur rétt til jafn margra varaþingmanna og hann hefur hlotið uppbótarþingsæti. — Varasætum er úthlutað á sama hátt sem aðalsætunum, þannig að úthlutað er, samkvæmt framangreindum reglum, tvöfalt fleiri sætum til hvers þingflokks en honum ber af uppbótarþingsætum, og verði þeir, sem umfram eru rétta tölu landskjörinna þingmanna hvers flokks, varamenn þeirra. — **130. gr.** Þegar úthlutað hefur verið uppbótarþingsætum samkvæmt 128. gr., skal landskjörstjórn tafarlaust gefa þeim, sem kosningu hafa náð í uppbótarþingsæti, svo og varamönnum, kjörbréf sem 1., 2., 3. o. s. frv. landskjörnum þingmönnum eða varaþingmönnum, eftir þeirri röð, sem þeir hafa náð kosningu. Kjörbréfin skulu gerð eftir fyrirmynd, er dómsmálaráðuneytið segir fyrir um. — Landskjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu tilkynningu um úthlutun uppbótarþingsætanna, og skal birta nöfn hinna landskjörnu þingmanna í B-deild Stjórnartíðindanna. — **131. gr.** Landskjörstjórn sendir Hagstofunni skýrslu um atkvæðatölur flokkanna og úthlutun uppbótarþingsætanna, ritaða á eyðublað, er Hagstofan lætur í té. — **132. gr.** Nú er ágreiningur milli umboðsmanna landslista eða stjórnmálaflokks, sem þátt hefur tekið í alþingiskosningum, og landskjörstjórnar um felldan úrskurð, og eiga þá umboðsmenn rétt á að fá bókaðan ágrein-

1942 Nr. 80 7. sept.

ing sinn í gerðabók landskjörstjórnar. Landskjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu eftirrit af gerðabók sinni um landslista og úthlutun uppbótarþingsæta, svo og skýrslur þær og skilríki frá yfirkjörstjórnum, sem ágreiningur kann að vera um, en dómsmálaráðuneytið leggur það fyrir Alþingi í þingbyrjun með sömu ummerkjum og það tók við því. — **133. gr.** Nú hefur Alþingi úrskurðað ógilda kosningu þingmanns, sem kjörbréf hefur fengið í kjördæmi eftir almennar alþingiskosningar, og uppkosning hefur farið fram (sbr. 142. og 143. gr.), og skal þá landskjörstjórn, ef samanlagðar atkvæðatölur þingflokka og þingmannatala þeirra gefa nú ástæðu til slíks, leiðrétta fyrri niðurstöður um úthlutun uppbótarþingsæta, jafnvel þótt landskjörinn þingmaður missi við það umboð sitt. — Þó að frambjóðandi flokks fjölgi við sig atkvæðum við uppkosningu, miðast uppbót flokksins aldrei við hærri atkvæðatölu en honum var reiknuð eftir aðalkosninguna. Flokkur, sem við aðalkosninguna hefur ekki náð þingsæti í kjördæmi, en nær því við uppkosningu, fær ekki við það rétt til uppbótarþingsætis.

XV. kafli. — **Kosningum frestað, uppkosningar, aukakosningar og kosningar eftir þingrof.**

134. gr. Nú ferst kosning fyrir í einhverri kjördeild á hinum ákveðna degi sökum óveðurs eða af öðrum óviðráðanlegum orsökum, og kveður þá undirkjörstjórn innan viku til kjörfundar að nýju. Í kaupstöðum og kauptúnum skal birta fundarboðið á sama hátt og venja er þar að birta opinberar auglýsingar, en í sveitum skal senda með það gagngert á hvert heimili. — Farist kosning fyrir af því, að kjörseðlasendingin kemur eigi til skila, skal undirkjörstjórn tafarlaust tilkynna það yfirkjörstjórn, sem endurnýjar sendinguna svo fljótt sem verða má. Undirkjörstjórn kveður síðan til kjörfundar að nýju á þann hátt, sem fyrir er mælt í 1. málsgr. þessarar greinar. — Komi atkvæðasending frá kjördeild ekki til skila til yfirkjörstjórnar, en kosning hefur farið fram, lætur yfirkjörstjórn nýja kosningu fara fram í kjördeildinni og fer um hana að öllu leyti á sama hátt og fyrr segir. — **135. gr.** Nú deyr frambjóðandi í einmenningskjördæmi eða tvímenningskjördæmi innan viku fyrir kjördag (sbr. 32. gr.) eða uppkosning verður nauðsynleg fyrir það, að kosning er úrskurðuð ógild samkv. 41. gr. stjórnarskrárinnar,[1]) sbr. 142. og 143. gr. þessara laga, eða þingmannssæti verður af öðrum ástæðum autt áður en kjörtímabil er á enda, og skal þá dómsmálaráðuneytið með auglýsingu í Lögbirtingablaðinu kveðja til nýrra kosninga og ákveða kjördag, svo fljótt sem því verður við komið, og eigi síðar en innan mánaðar, ef kosningu hefur verið frestað sökum þess, að frambjóðandi hefur látizt, eða ef um uppkosningu er að ræða fyrir það, að kosning hafi verið úrskurðuð ógild. — Kosningu og kjördag skal tilkynna yfirkjörstjórn í tæka tíð, svo að hún geti sent undirkjörstjórnum lögboðin kjörgögn. Að öðru leyti fer kosning fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga. — Aukakosning þingmanns gildir fyrir þann tíma, sem sá átti eftir, er hinn nýkosni kemur í staðinn fyrir. — **136. gr.** Nú er þing rofið og boðað til nýrra kosninga, og ákveður konungur þá kjördag, sem skal tilkynna yfirkjörstjórnum í tæka tíð, svo að þær geti sent undirkjörstjórnum lögboðin kjörgögn. — Að öðru leyti fara þessar kosningar fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga.

XVI. kafli. — **Skil á utankjörfundarkjörgögnum.**

137. gr. Hreppstjórar og skipstjórar skulu tafarlaust eftir kjördag senda bæjarfógeta þeim eða sýslumanni (í Reykjavík lögmanni), sem þeir hafa fengið kjörgögn hjá, öll ónotuð kjörblöð með tilheyrandi umslögum, svo og stofna af notuðum kjörblöðum. Hafi kjörblað eða umslag glatazt, skal þess getið sérstaklega og umslag eða kjörblað, tölusett sömu tölu, sent með. Skal hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður) ganga stranglega eftir því, að skil þessara kjörstjóra utan kjörfunda séu svo greinileg, að séð verði með fullri vissu, til hvers hvert einasta kjörblað með tilheyrandi umslagi, sem ekki er skilað aftur, hefur verið notað. — Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík lögmaður) senda síðan dómsmálaráðuneytinu afrit bóka þeirra, sem þeir halda yfir kjörgögnin (sbr. 46. gr.), ásamt skilagrein yfir notuð kjörgögn og skýrslu um það, sem ónotað er. Skulu sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík lögmaður) varðveita hin ónotuðu kjörgögn til notkunar við uppkosningar og aukakosningar, er fyrir kunna að koma. En fyrir hverjar almennar kosningar skulu þeir senda dómsmálaráðuneytinu eftirstöðvar kjörgagna og gera grein fyrir því, sem notað hefur verið, ef nokkuð er. Dómsmálaráðuneytið skal ganga stranglega eftir glöggum skilum af hendi bæj-

1) Nú § 46.

arfógeta og sýslumanna (í Reykjavík lögmanns). — [Sendiráð og ræðismannsskrifstofur skulu strax af afstöðnum hverjum kosningum senda dómsmálaráðuneytinu fyrir milligöngu utanríkisráðuneytisins skilagrein yfir notuð kjörgögn ásamt skýrslu um það, sem ónotað er. Hin ónotuðu kjörgögn skulu fylgja skýrslunni.][1]) — **138. gr.** Yfirkjörstjórnir skulu þegar að lokinni atkvæðatalningu taka alla utankjörfundarseðla aðra en þá, sem ágreiningur kann að vera um og teknir hafa verið frá samkvæmt ákvæðum 113. gr., búa um þá í sterku umslagi eða umbúðapappír, innsigla bréfið eða böggulinn vandlega og senda til sýslumanns þess eða bæjarfógeta, sem úthlutaði utankjörstaðagögnum í kjördæminu (í Reykjavík lögmanns). Geta skal þess með greinilegri áritun, að í bréfinu eða bögglinum séu notaðir utankjörfundarseðlar og frá hvaða kosningu. — Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík lögmaður) skulu geyma þessi bréf og böggla óopnaða í tvö ár, og hafi kjörseðlanna þá ekki verið krafizt af rannsóknardómara í sakamáli út af grun um atkvæðafölsun, skal brenna þá í óhreyfðum umbúðum.

XVII. kafli. — **Óleyfilegur kosningaróður og kosningaspjöll.**

139. gr. Það er óleyfilegur kosningaróður eða kosningaspjöll: — 1. Að safna undirskriftum undir áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi, svo og að undirskrifa slíkar áskoranir, fram yfir það, sem tekið er fram um meðmælendur með frambjóðendum og framboðslistum í 27. gr. og um yfirlýsingar um fylgi við nýja stjórnmálaflokka í 28. gr. Þó er stjórnmálafélagi, sem gert hefur ályktun um áskorun um framboð til þingmennsku innan héraðs, heimilt að koma ályktuninni á framfæri. — 2. Að bera á mann fé eða fríðindi til að hafa áhrif á, hvort hann greiðir atkvæði eða hvernig hann greiðir atkvæði, að svipta mann eða ógna manni með sviptingu atvinnu eða hlunninda í sama skyni, að heita á mann fé eða fríðindum, ef kosning fari svo eða svo, að torvelda hjúi sínu eða öðrum, sem menn hafa yfir að segja, sókn á kjörfund eða til utankjörfundarkjörstaðar, svo og að beita þvingunarráðstöfunum í sambandi við kosningar. — 3. Að reyna að hafa áhrif á atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með ræðuhöldum, prentuðum eða skrifuðum ávörpum eða auglýsingum á sjálfum kjörstaðnum, þ. e. í kjörfundarstofu, kjörklefa eða annars staðar í eða á þeim húsakynnum, þar sem kosning fer fram, svo og í næsta nágrenni. — 4. Að gefa ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra, svo sem um nafn, aldur, búsetu í landinu, heimilisfang eða annað, sem leiðir eða leitt getur til þess, að maður verði settur á kjörskrá, sem ekki á rétt á að vera þar, eða maður ekki settur á kjörskrá eða tekinn út af kjörskrá, sem á rétt á að vera þar, eða maður verði látinn greiða atkvæði í stað annars manns, er stendur á kjörskrá, eða fyrr en manni ber samkv. kjörskránni. — Hér undir heyrir sérstaklega, ef maður telur sig til málamynda heimilisfastan í kjördæmi, aðeins til þess að verða settur þar á kjörskrá. — 5. Að gefa út villandi kosningaleiðbeiningar. — 6. Að rangfæra atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með því að eyðileggja eða breyta atkvæði, sem greitt hefur verið, eða á annan hátt.

XVIII. kafli. — **Kosningakærur.**

140. gr. Nú kærir einhver kjósandi, að þingmann þann, er kosningu hlaut, skorti einhver kjörgengisskilyrði, eða að þingmaður eða framboðslisti hafi verið ólöglega framboðinn eða kosinn, svo að ógilda beri kosninguna, og skal hann þá innan 4 vikna frá því að kosningaúrslit voru auglýst, en þó áður en næsta Alþingi kemur saman, senda dómsmálaráðuneytinu kæru í tveimur samritum. Dómsmálaráðuneytið sendir þegar í stað frambjóðandanum, sem kæran varðar, eða ef um framboðslista er að ræða, umboðsmönnum listans, annað samritið, en hitt skal lagt fyrir Alþingi þegar í þingbyrjun. — **141. gr.** Kærum út af brotum á lögum þessum, að svo miklu leyti sem þau heyra ekki undir úrskurð hreppsnefnda og bæjarstjórna, kjörstjórna eða Alþingis, skal beina til hlutaðeigandi dómara, og fer um málareksturinn að hætti almennra lögreglumála, með þeirri undantekningu, er getur í 24. gr., nema um brot sé að ræða á hinum almennu hegningarlögum. — Enginn kjósandi, sem greitt hefur atkvæði við kosningar til Alþingis, skal skyldur að skýra frá því fyrir rétti í nokkru máli, hvernig hann hefur greitt atkvæði.

XIX. kafli. — **Úrskurður Alþingis um gildi kosninga.**

142. gr. Ef Alþingi berst kæra um, að nýkosinn þingmann skorti skilyrði fyrir kjörgengi eða sé á annan hátt ólöglega framboðinn eða kosinn, rannsakar það kæruna og fellir úrskurð um hana jafnframt því sem

1) L. nr. 56, 7. maí 1946, § 3.

það rannsakar kjörbréf hvers nýkosins þingmanns ásamt gögnum þeim, er Alþingi berast frá yfirkjörstjórn viðvíkjandi kosningu hans, og úrskurðar um gildi kosningarinnar á þann hátt, sem nánar er fyrir mælt í þingsköpum. — Ef þingmaður er ekki kjörgengur, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda. — Ef þeir gallar eru á framboði eða kosningu þingmanns, sem ætla má, að hafi haft áhrif á úrslit kosningarinnar, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda, og einnig án þess, ef þingmaðurinn sjálfur, umboðsmenn hans eða meðmælendur hafa vísvitandi átt sök á misfellunum, enda séu þær verulegar. Þegar um lista er að ræða, fer um alla þingmenn, kosna af listanum, eins og annars um einstakan þingmann, ef misfellurnar varða listann í heild. — Ef þingmaður hefur verið í kjöri í tveimur kjördæmum, eða á tveimur listum, eða fyrir fleiri stjórnmálaflokka en einn eða fyrir stjórnmálaflokk og jafnframt utan flokka við hinar sömu alþingiskosningar, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda. — Eigi varðar það ógildingu kosningar, þó gilt hafi verið metið atkvæði kjósanda utan kjörfundar, sem síðar hefur verið upplýst um, að hafi verið staddur á kjörstað á kjördegi (sbr. 96. og 100. gr.). —

143. gr. Nú hefur Alþingi úrskurðað kosningu þingmanns ógilda, og skal þá uppkosning fara fram, svo og ef þingmaður missir kjörgengi, nema þeir eigi tilkall til varamanns. — Ef kosning heils lista í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, er úrskurðuð ógild, skal öll kosningin þar endurtekin.

XX. kafli. — **Hvernig varamenn taka þingsæti.**

144. gr. Varamenn þingmanna í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, taka þingsæti eftir þeirri röð, sem þeir eru kosnir, þegar þingmenn þess lista, sem þeir eru kosnir á, falla frá eða forfallast, og án tillits til þess, hver þingmaður listans það er. Varamenn landskjörinna þingmanna taka þingsæti eftir hliðstæðri reglu. — Ef þingmaður í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, eða landskjörinn þingmaður deyr, segir af sér þingmennsku eða missir kjörgengi, tekur varamaður sæti sem þingmaður út kjörtímabilið. — Ef þingmaður í kjördæmi, þar sem kosið er hlutbundnum kosningum, eða landskjörinn þingmaður forfallast sökum veikinda eða annars, á hann rétt á að láta varamann taka sæti sitt á meðan, en tilkynna skal hann forseta þeirrar deildar, er hann á sæti í, eða forseta sameinaðs Alþingis, ef Alþingi hefur ekki skipt sér í deildir, í hverju forföllin eru fólgin og hversu lengi þau munu vara. Ef varamaður tekur þingsæti í forföllum þingmanns, skal hann ekki sitja skemur en tvær vikur, nema Alþingi hafi verið rofið eða því slitið eða frestað áður. — Varamenn taka sæti í þeim nefndum innan Alþingis, er sá þingmaður sat í, er þeir taka sæti hans.

1942 Nr. 80 7. sept.

XXI. kafli. — **Kostnaður.**

145. gr. Um greiðslu kostnaðar vegna framkvæmda á lögum þessum fer sem hér segir: — 1. Ríkissjóður greiðir framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf landskjörstjórnar og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er dómsmálaráðuneytið eða landskjörstjórn lætur í té samkvæmt lögum þessum, svo og fyrir húsnæði til afnota fyrir landskjörstjórn. — 2. Sýslusjóðir eða bæjarsjóðir greiða framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf yfirkjörstjórna og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er yfirkjörstjórnir láta í té samkvæmt lögum þessum, svo og fyrir húsnæði, þar sem talning atkvæða fer fram. — 3. Hreppssjóðir eða bæjarsjóðir greiða framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf undirkjörstjórna og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er undirkjörstjórnir láta í té samkvæmt lögum þessum, fyrir húsnæði til kjörfunda, svo og fyrir viðhald og endurnýjun atkvæðakassa með tilheyrandi pokum.

XXII. kafli. — **Refsiákvæði.**

146. gr. Það varðar sektum frá 50—1000 kr., ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum, ef hreppsnefnd, sýslunefnd, bæjarstjórn, kjörstjórn, utankjörfundarkjörstjóri eða embættismaður haga fyrirskipaðri framkvæmd laga þessara vísvitandi á ólöglegan hátt eða vanrækja hana. — Refsingunni má beita við hvern einstakan í hreppsnefnd, sýslunefnd, bæjarstjórn eða kjörstjórn. — **147. gr.** Það varðar sektum frá 20—200 kr.: — 1. Ef maður býður sig fram til þingmennsku, vitandi að hann er ekki kjörgengur. — 2. Ef maður býður sig fram í fleiri kjördæmum en einu, eða á fleiri listum en einum, eða fyrir fleiri en einn stjórnmálaflokk eða fyrir stjórnmálaflokk og jafnframt sem utanflokkamaður. — 3. Ef maður safnar undirskriftum um áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi fram yfir það, sem heimilað er í lögum þessum. Sömu refsingu sætir sá, sem undirskrifar slíkar áskoranir eða loforð, vitandi að lögleyfðri hámarkstölu

1942 Nr. 80 7. sept.

er náð. — 4. Ef kjósandi ónýtir af ásettu ráði atkvæðaseðil sinn við kosningu á kjörfundi eða við kosningu hjá utankjörfundarkjörstjóra (sbr. 72. og 95. gr.). — 5. Ef kjósandi sýnir af ásettu ráði, hvernig hann kýs eða hefur kosið (sbr. þó 92. gr.). — 6. Ef maður njósnar um, hvernig kjósandi kýs eða hefur kosið. — 7. Ef kjósandi gerir sér upp sjónleysi eða önnur forföll til þess að fá aðstoð við kosningu. — 8. Ef maður aðstoðar kjósanda við atkvæðagreiðslu utan kjörfundar eða ef kjósandi þiggur slíka aðstoð. — 9. Ef kjósandi, sem greitt hefur atkvæði utan kjörfundar og komið atkvæðinu til undirkjörstjórnar, er staddur innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar og á þeim tíma, sem atkvæðagreiðslan fer fram, vanrækir að tilkynna undirkjörstjórn nærveru sína (sbr. 96. gr.). — 10. Ef maður vanrækir af ásettu ráði að koma til skila atkvæðabréfi, sem honum hefur verið trúað fyrir, eða tefur vísvitandi fyrir sendingu atkvæða og kjörgagna. — 11. Ef maður sendir frá sér tvo eða fleiri kjörseðla með atkvæðum greiddum utan kjörfundar við hinar sömu alþingiskosningar (sbr. þó 66. gr.). — 12. Ef maður gefur ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra á þann hátt, sem greint er í 139. gr. 4. tölulið, ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum. — 13. Ef maður gefur út villandi kosningaleiðbeiningar. — **148. gr.** Það varðar 100—1000 króna sekt, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum: — 1. Ef kjörstjórnarmaður eða utankjörfundarkjörstjóri njósnar um, hvernig kjósandi kýs eða hefur kosið, eða gefur vísvitandi villandi kosningaleiðbeiningar. — 2. Ef kjörstjórnarmaður segir frá, hvernig kjósandi, sem hann hefur aðstoðað, hefur greitt atkvæði. — 3. Ef kjörstjórnarmaður, utankjörfundarkjörstjóri, póstur eða sá, sem tekið hefur að sér flutning kjörgagna samkvæmt 57. gr. eða atkvæðakassa samkvæmt 104. gr., tefur fyrir, að það komist til skila. — 4. Ef maður torveldar hjúi sínu eða öðrum, sem hann á yfir að segja, sókn á kjörfund eða atkvæðagreiðslu utan kjörfundar. — 5. Ef maður greiðir atkvæði á tveim stöðum við hinar sömu alþingiskosningar. — **149. gr.** Það varðar 50—1000 króna sekt og missi kosningarréttar í 5 ár og fyrir fullt og allt við ítrekuð brot: — 1. Ef maður ber fé eða fríðindi á mann eða heitir manni fé eða fríðindum til að hafa áhrif á, hvort hann greiðir atkvæði eða hvernig hann greiðir atkvæði, eða ef maður sviptir mann eða ógnar manni með sviptingu atvinnu eða hlunninda í sama skyni. — 2. Ef maður tekur fé eða fríðindi fyrir að greiða atkvæði, láta vera að greiða atkvæði eða greiða atkvæði á ákveðinn hátt. — **150. gr.** Það varðar betrunarhúsvinnu eða fangelsi[1]) og missi kosningarréttar: — 1. Ef maður beitir þvingunarráðstöfunum eða ofbeldi eða hótunum um ofbeldi til að raska kosningafrelsi manns, annaðhvort á þann hátt að meina honum að greiða atkvæði eða að neyða hann til að greiða atkvæði á annan veg en hann vill. — 2. Ef maður vísvitandi rangfærir atkvæðagreiðslu, annaðhvort á þann hátt að glata atkvæði, breyta atkvæði, skemma eða glata atkvæðasendingu, búa til kjörseðla, er líkjast mjög þeim, sem notaðir eru við kosningu, og hagnýta þá sjálfur eða lætur þá frá sér til þess að aðrir geti hagnýtt þá, rugla úrslit talningar atkvæða eða á annan hátt.[a]) — **151. gr.** Sektir allar samkv. lögum þessum renna í ríkissjóð ....

1942 Nr. 80 7. sept.

Lög um þingsköp Alþingis.

1936 Nr. 115 19. nóv.

I. Þingskipun.

1. gr. Þegar Alþingi kemur saman við þingsetningu, skal elzti þingmaðurinn stjórna umræðunum, þangað til forseti sameinaðs þings er kosinn, og standa fyrir kosningu hans. — Til þess að prófa kjörbréf og kosningu nýkosinna þingmanna og varamanna, hvort fleiri eru eða færri, og það þótt eigi sé nema einn, ganga þingmenn eftir hlutkesti í 3 jafnar deildir, meðan til vinnst. Fyrsta deild fær annarri deild, önnur deild þriðju deild og þriðja deild fyrstu deild kjörbréf þess eða þeirra þingmanna, sem eru í hverri þeirra fyrir sig. Hver deild rannsakar kjörbréf þau, er hún tekur við, og kosningu þingmanna og kjörgengi, kýs sér framsögumann og gerir tillögu til þingsins um, hvort kosning og kjörgengi þingmanns skuli talið gilt. Tillögurnar má bera upp munnlega, án nokkurs fyrirvara, og ræður afl atkvæða um gildi kosninga og kjörgengi, svo og hvort fresta skuli úrskurði þar um (stjskr. 41. gr.).[2]) — Umræður á þingsetningarfundum fara fram eftir fyrirmælum 35. og 37. gr. — **2. gr.** Sérhver nýr þingmaður skal vinna eið eða drengskaparheit að stjórnarskránni undir eins og búið er

1) Sbr. alm. hgl., 268. gr. — 2) Nú § 46.
a) III, 339.

að viðurkenna, að kosning hans sé gild (stj.-skr. 42. gr.)[1]) — **3. gr.** Þá skal kjósa forseta sameinaðs þings, og gengst hann fyrir kosningu tveggja varaforseta, fyrsta og annars, og tveggja skrifara. — Rétt kjörinn forseti er sá, er hefir meira en helming greiddra atkvæða, þeirra er á fundi eru. Verði þeim atkvæðafjölda eigi náð við fyrstu kosningu, skal kosið af nýju óbundnum kosningum. Fái þá heldur enginn nógu mörg atkvæði, skal kjósa um þá tvo þingmenn, er flest fengu atkvæði við síðari óbundnu kosninguna; en hafi við þá kosningu fleiri fengið jafnmörg atkvæði, ræður hlutkesti, um hverja tvo skuli kjósa. Ef þeir fá báðir jafnmörg atkvæði við bundnu kosninguna, ræður hlutkesti, hvor þeirra verði forseti. — Sömu reglu skal fylgt við kosningu varaforseta. En við kosningu skrifara ræður atkvæðafjöldi. Hlutbundinni kosningu má beita við kosningu skrifara, ef 9 þingmenn krefjast þess (48. gr.). — **4. gr.** Þá skal kjósa nefnd til þess að prófa kjörbréf, er síðar koma fram en svo, að þau verði prófuð eftir 1. gr., svo og til þess að rannsaka kosningar og kjörgengi, er þingið hefur frestað að taka gilt, og kærur yfir kosningum eða kjörgengi, er þegar eru teknar gildar. Í þessa nefnd kýs þingið 5 menn, eftir reglum um nefndarkosningar (17. og 48. gr.). — Ef nefnd þessi lætur uppi skriflega tillögu, eða ef hún leggur til, að kosning skuli teljast ógild, skulu tillögur hennar ræddar eftir reglunum um 2. umr. lagafrumvarpa (22. gr.). Ella fer um tillögur hennar eftir því, sem ákveðið er um tillögur kjörbréfadeildanna í 1. gr. — **5. gr.** Þingið getur við rannsókn þá, er ræðir um í 1. gr., úrskurðað kosningu ógilda, þótt eigi hafi hún kærð verið, og einnig frestað að taka kosningu gilda, til þess að fá skýrslur. Svo er og um kosningu þingmanns, er eigi er kominn, eða kjörbréf hans, þá er þing er sett. — Sama er um kjörgengi. — Að öðru leyti tekur þingið eigi upp hjá sjálfu sér að rannsaka kosningar eða kjörgengi, en gerir það því aðeins, að kært sé yfir þeim. — Kæru yfir kosningu þingmanns eða kjörgengi skal því aðeins taka til greina, að hún sé komin til Alþingis í byrjun þings næst á eftir kosningu, eða áður en kosning þingmanns er tekin gild á Alþingi. — Við prófun kosninga og kjörgengis hefir sérhver þingmaður fullan þingmannsrétt. En fresti þingið úrskurði um það, þá tekur hann engan

1) Nú § 47.

þátt í störfum þingsins, unz það mál er útkljáð og kosning hans og kjörgengi viðurkennt. — **6. gr.** Eftir kosningar þær, sem um ræðir í 3. og 4. gr., skal velja til efri deildar þá tölu þingmanna, er þar skulu eiga sæti. Skal hverjum þingflokki skylt að tilnefna á lista þá tölu þingmanna sinna, er honum ber í hlutfalli við atkvæðamagn hans í sameinuðu þingi. Ef tveir eða fleiri þingflokkar hafa með sér bandalag um kjör til efri deildar, eða þingflokkur (eða flokkar) og menn utan flokka, skal talan á listanum miðuð við samanlagt atkvæðamagn bandalagsins. — Ef atkvæðamagn tveggja eða fleiri kjöraðila er jafnt við kosningu síðasta manns til efri deildar, skal hvor (hver) þeirra tilnefna mann í vafasætið, en hlutkesti ráða úrslitum. — Nú skýtur einhver kjöraðili sér undan skyldu um tilnefningu til efri deildar, og tilnefnir forseti þá þingmann eða þingmenn úr þeim flokki eða bandalagi, í réttu hlutfalli við atkvæðamagn. Ef þá er vafi um eitt sæti, skal hlutkesti ráða. Forseti tilkynnir síðan, hverjir þingmenn þannig hafa verið tilnefndir, og teljast þeir rétt kjörnir eða skipaðir til efri deildar (stjskr. 27. gr.)[1]) — **7. gr.** Síðan setjast þingdeildirnar niður, efri og neðri. Í hvorri deild gengst elzti þingmaðurinn fyrir kosningu forseta deildarinnar, en forseti síðan fyrir kosningu tveggja varaforseta, fyrsta og annars, og 2 skrifara. Um þessar kosningar fer eftir ákvæðum 3. gr. um samskonar kosningu í sameinuðu þingi. — Þegar þessum kosningum er lokið, skal hluta um sæti þingmanna, annarra en forseta og skrifara, nema þingflokkar hafi komið sér saman um að skipa sér í sæti eftir flokkum. — **8. gr.** Kosning forseta, varaforseta og skrifara, bæði í sameinuðu þingi og báðum deildum, er fyrir allt það þing. Svo er og um nefndarkosningu þá, er talað er um í 4. gr. En kosning til efri deildar er fyrir allt kjörtímabilið. — Þó er hverjum embættismanni þingsins heimilt að leggja niður starf sitt, ef meiri hluti leyfir, í þingdeild eða sameinuðu þingi; svo getur og þingdeild eða sameinað Alþingi vikið hverjum embættismanni sínum frá, en þó þarf til þess samatkvæði ⅔ þingmanna eða deildarmanna. — **9. gr.** Nú losnar sæti efri deildar þingmanns, og annar maður er kosinn í hans stað, og tilnefnir þá þingflokkur sá, er skipa á sætið eftir reglu 6. gr., einn mann úr sínum flokki til efri deildar. — **10.**

1) Nú § 32.

gr. Aldursforseti, bæði í sameinuðu þingi (1. gr.) og í þingdeildunum (7. gr.), hefir, meðan hann skipar forsetasæti, allan sama rétt og skyldur sem forseti. — **11. gr.** Forsetar stjórna umræðum og sjá um, að allt fari fram með góðri reglu. Forseti hvorrar deildar tekur við öllum erindum til deildarinnar og annast um afgreiðslu þeirra mála, er frá deildinni eiga að fara. Hann skýrir á fundi frá hverju því, er sent er deildinni eða útbýtt er í henni. Nú vill forseti, hvort heldur deildar eða sameinaðs þings, taka þátt í umræðum, frekar en forsetastaða hans krefur, og víki þá á þingmannabekk, en varaforseti tekur forsetasæti á meðan. — Forsetar Alþingis skipa í sameiningu skrifstofustjóra þingsins, og skulu laun hans ákveðin í launalögum. Hann skal aðstoða forseta, er þeir ráða þingskrifara og aðra starfsmenn, og gera tillögur um það. Hann skal standa fyrir öllum reikningum Alþingis og útgáfu og útsendingu Alþingistíðindanna, lesa prófarkir af þeim, ráða útsölumann þeirra og annast geymslu á þeim og skjalasafni Alþingis og bókasafni, hafa umsjón með alþingishúsinu, munum þess og alþingisgarðinum, jafnt milli þinga sem um sjálfan þingtímann, og sjá um, að allt sé í lagi í þinghúsinu, þegar þing kemur saman (við þingsetningu). Í öllum þessum störfum sínum skal skrifstofustjóri háður eftirliti forsetanna, og skulu þeir semja og setja erindisbréf handa honum og öðrum starfsmönnum þingsins. — **12. gr.** Í forföllum forseta ganga varaforsetar að öllu leyti í þeirra stað. — **13. gr.** Nú er hvorki forseti né varaforseti búsettur í Reykjavík eða þar í nánd, og skal þá í þinglok kjósa þingmann, sem á heima í Reykjavík eða í nánd við hana, til þess að annast störf forseta milli þinga. Kosning sú fer fram á sama hátt og áður er ákveðið um forsetakosningu. — **14. gr.** Skrifararnir halda gerðabók, undir umsjón forsetans, og geta í henni mála þeirra, er rædd eru á fundum, og úrslita þeirra. — Í byrjun fundar skal gerðabók frá síðasta fundi samþykkt og undirskrifuð af forseta og öðrum skrifaranna. Þingmenn skulu eiga kost á að kynna sér gerðabókina í skrifstofunni, að minnsta kosti tveim tímum áður en næsti fundur byrjar. — Skrifararnir telja saman atkvæði við atkvæðagreiðslur og kosningar. Sömuleiðis sjá þeir með forseta um, að ályktanir séu skrásettar, og ritar forsetinn og annar skrifarinn undir þær. Störfum skipta skrifarar milli sín, eftir samkomulagi við forseta. — **15. gr.** Ákvæði 12. og 14. gr. eiga jafnt við um forseta, varaforseta og skrifara í sameinuðu þingi sem í deildunum.

II. Nefndir.

16. gr. [Á 2. fundi sameinaðs Alþingis skulu kosnar þessar fastanefndir: — 1) fjárveitinganefnd, skipuð 9 mönnum, — 2) utanríkismálanefnd, skipuð 7 mönnum og 7 til vara, — 3) allsherjarnefnd, skipuð 7 mönnum. — Fjárveitinganefnd fjallar um frumvörp til fjárlaga og fjáraukalaga og þingsályktunartillögur, sem til hennar kann að verða vísað og fara fram á útgjöld úr ríkissjóði. Til utanríkismálanefndar skal vísað utanríkismálum. Utanríkismálanefnd kýs úr sínum hópi með hlutfallskosningu 3 menn til ráðuneytis ríkisstjórninni um utanríkismál, enda skal stjórnin ávallt bera undir þá slík mál, jafnt milli þinga sem á þingtíma. Með sama hætti kýs nefndin úr hópi varamanna sinna 3 menn til vara, er kvaddir skulu í forföllum aðalmanna. Til allsherjarnefndar skal vísa öðrum málum, sem sameinað þing ákveður.][1] — Hvor þingdeild skal og skipa fastanefndir til þess að fjalla um ákveðnar tegundir mála. Til þeirra nefnda má síðar vísa skyldum málum. Tala nefndarmanna skal að öllum jafnaði standa á stöku. — Jafnan skal skipa þessar fastanefndir í deildum, og skal það gert á öðrum þingfundi hvorrar deildar: — 1) fjárhagsnefnd, — 2) samgöngumálanefnd, — 3) landbúnaðarnefnd, — 4) sjávarútvegsnefnd, — 5) iðnaðarnefnd, — [6) heilbrigðis- og félagsmálanefnd,][2] — 7) menntamálanefnd, — 8) allsherjarnefnd. — Skal þingmönnum í hvorri deild skipt í þessar nefndir, og mega ekki vera fleiri en 5 í hverri nefnd. — Hver fastanefnd þingsins kýs sér formann og fundaskrifara. [Heimilt er fastanefnd, ef henni þykir þess þörf, að kjósa sér varaformann.][3] — Formenn fastanefnda í hvorri deild, forseti og fyrri varaforseti skulu skipa eina nefnd, vinnunefnd, og er forseti formaður hennar. Hún skal skipa fyrir um fundatíma og fundastaði nefndanna og sjá um, að þeir rekist ekki á. — Nú þykir nauðsyn til bera, vegna vinnubragða, að hafa mannaskipti í nefndum, lengur eða skemur, og skal vinnunefndin þá hlutast til um, að mannaskiptin komist á, þó svo, að viðkomandi fastanefndir samþykki. Náist ekki samkomulag, má vinnu-

1) L. nr. 112, 27. des. 1951 § 1.
2) L. nr. 8, 13. febr. 1943 § 1.
3) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 1.

nefnd skjóta ágreiningnum undir úrskurð deildarinnar. — Til fastanefndanna getur hvor þingdeild vísað þeim þingmálum, sem fyrir deildina eru lögð og þörf þykir, að nefnd íhugi, og skal þá að jafnaði vísa hverju máli til sömu fastanefndar í báðum deildum. Það er samvinnunefnd, ef samkynja fastanefndir beggja deilda vinna saman. — Heimilt er þó hvorri deild að kjósa lausanefndir til að íhuga einstök mál. Hver lausanefnd kýs sér formann og ritara. — Nefndir kjósa sér framsögumann fyrir hvert mál, sem þær fjalla um. Engum fastanefndarmanni er skylt að hafa á hendi í senn framsögu í fleiri málum en tveimur. — Vísa má máli til nefndar á hverju stigi þess. Sé það gert áður en umræðu er lokið, þá skal henni frestað. — **17. gr.** Rétt kosinn í nefnd við óhlutbundna kosningu — þ. e. við aðra kosningu en hlutfallskosningu — er sá, er hlotið hefir þriðjung greiddra atkvæða, og aðeins hér telst auður seðill greitt atkvæði. Fáist nefnd eigi fullskipuð við ítrekaða kosningu á þann hátt, skal kjósa bundnum kosningum um þá, er flest höfðu atkvæði, þannig, að vanti einn mann í nefndina, er kosið um 2, vanti 2, er kosið um 3, þá er flest höfðu atkvæði, o. s. frv. Ræður að öðru leyti hlutkesti (sbr. 48. gr.). — **18. gr.** Sá, er flest fær atkvæði í nefnd við óhlutbundna kosningu, kveður nefndina saman í fyrsta sinn og lætur kjósa formann og skrifara. Fái fleiri jafnmörg atkvæði í nefndina, ræður stafrófsröð. Við hlutfallskosningu kveður sá nefndina saman í fyrsta sinn, er fyrst var kosinn. — Nefndin lætur uppi álit sitt, og skal prenta það og útbýta því meðal þingmanna á fundi. [Eigi má taka málið af nýju til umræðu fyrr en að minnsta kosti einni nóttu síðar en nefndarálitinu var útbýtt.][1]).

III. Þingmál.

19. gr. *Lagafrumvörp* skulu vera samin með lagasniði, og skal prenta þau og útbýta þeim meðal þingmanna á fundi. Hverju frumvarpi skal fylgja stutt greinargerð fyrir tilgangi þess yfirleitt og skýring á höfuðákvæðum. Eigi má taka frumvarp til umræðu fyrr en [liðin er að minnsta kosti ein nótt][2]) frá því er því var útbýtt. Þau lagafrumvörp, er borin eru upp af þingmanna hálfu og útbýtt er [átta vikum][2]) eftir þingsetningu, verða því aðeins tekin til meðferðar í deildinni, að meiri hluti þingmanna í þeirri deild, sem frumvarpið er borið fram í, samþykki það. Þessa samþykkis skal leitað, þá er málið kemur til fyrstu umræðu, og má flutningsmaður einn áður taka til máls og skýra frá þýðingu frumvarpsins. Neiti deildin um samþykkið, er frumvarpið fallið. — Eigi þarf þó að leita þessa samþykkis, þegar um er að ræða frumvarp til laga um breyting á stjórnarskránni eða um breyting á þingsköpum Alþingis, og ekki heldur um frumvörp, sem nefnd flytur .... [1]) eða flutt eru að beiðni einhvers ráðherranna. — **20. gr.** Ekki er lagafrumvarp samþykkt til fullnaðar, fyrr en það hefir verið rætt þrisvar sinnum í hvorri þingdeild eða þrisvar sinnum í sameinuðu þingi, þegar um er að ræða frumvarp til fjárlaga og fjáraukalaga (stjskr. 39. og 40. gr.)[2]) — **21. gr.** Við *fyrstu* umræðu skal ræða frumvarpið í heild sinni. Þá er þeirri umræðu er lokið, er leitað atkvæða um, hvort það eigi að ganga til annarar umræðu. — **22. gr.** *Önnur* umræða fer eigi fram fyrr en [einni nóttu][3]) eftir fyrstu umræðu, og skal þá ræða greinar frumvarpsins, hverja fyrir sig, og breytingartillögur við þær. Ræða má frumvarpið í köflum, eftir nánari ákvæðum forseta. Þegar búið er að ræða hvern kafla, skulu atkvæði greidd um hverja grein í honum með breytingartillögum, er við eiga. Að síðustu skal greiða atkvæði um það, hvort frumvarpið, þannig lagað, eigi að ganga til þriðju umræðu. — **23. gr.** *Þriðja* umræða má eigi fara fram fyrr en [einni nóttu][4]) eftir aðra umræðu. Þá skal ræða breytingartillögur og greinar, er þær eiga við, svo og frumvarpið allt í heild. Þá er umræðum er lokið, skal leita atkvæða um breytingartillögurnar og síðan frumvarpið í heild sinni, eins og það þá er orðið. — **24. gr.** Þá er frumvarp hefir þannig verið samþykkt við þrjár umræður í deild, sendir forseti hennar það forseta hinnar deildarinnar, með tilmælum um, að hann leggi það fyrir þá deild (stjskr. 40. gr.),[5]) og sætir það síðan sömu meðferð þar sem í deild þeirri, er það kom frá. — Ef frumvarpið er samþykkt óbreytt í þessari deild, sendir forseti hennar ráðherra það. — **25. gr.** Ef deildin breytir aftur á móti frumvarpinu í smáu eða stóru, sendir forseti hennar það til baka forseta hinnar deildarinnar (stjskr. (40. gr.)[5]) Hafi nefnd fjallað um það þar, sendir forseti henni það þegar. Hún lætur uppi álit sitt um það, og skal það prentað og

1) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 2.
2) S. l. § 3.

1) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 3. — 2) §§ 44 og 45. 3) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 4. — 4) s. l. § 5. — 5) Nú § 45.

því útbýtt. Þá er [liðin er að minnsta kosti ein nótt][1]) frá því, er frumvarpinu, eins og það kom frá hinni deildinni, var útbýtt meðal þingmanna á fundi, eða ef um nefndarálit um það er að ræða, þá frá því, er því var útbýtt, skal frumvarpið tekið til umræðu í deildinni á sama hátt og áður við þriðju umræðu (23. gr.). — Ef deildin samþykkir frumvarpið óbreytt, eins og það kom frá hinni deildinni, sendir forseti ráðherra það. En sé því breytt, sendir forseti það, eins og það þá er orðið, hinni deildinni (stjskr. 40. gr.),[2]) og skal þar enn fara með það eftir ákvæðum 23. gr. Fallist deildin á frumvarpið óbreytt, sendir forseti ráðherra það. Nú breytir deildin því, og sendir þá forseti það forseta sameinaðs þings og mælist til, að það verði lagt fyrir sameinað þing. — **26. gr.** Frumvarpinu, í þeirri mynd, sem það hafði síðast fengið, er nú útbýtt meðal allra þingmanna og skal lagt fyrir sameinað Alþingi til einnar umræðu, minnst [einni nóttu][3]) síðar. Við umræðurnar skal fara eftir því, sem fyrir er mælt í 23. gr., og er þeim lýkur, skal greiða atkvæði um breytingartillögurnar og síðan um frumvarpið í heild sinni. — Þá er Alþingi, sem nú segir, skipar eina málstofu, þarf, til þess að gerð verði fullnaðarályktun um mál, meira en helmingur þingmanna úr hvorri deild að vera á fundi og eiga þátt í atkvæðagreiðslu. Þingmaður, sem er á fundi, en greiðir ekki atkvæði við nafnakall, án lögmætra ástæðna, telst taka þátt í atkvæðagreiðslunni. Ræður þá afl atkvæða um einstök málsatriði. En til þess að lagafrumvarp, að undanskildum frumvörpum til fjárlaga og fjáraukalaga, verði samþykkt í heild sinni, verða aftur á móti að minnsta kosti tveir þriðjungar atkvæða, sem greidd eru, að vera með frumvarpinu (stjskr. 40. gr.)[2]) — Ef frumvarp er samþykkt í sameinuðu þingi, sendir forseti það ráðherra. Ella fellur það niður. — **27. gr.** Lagafrumvarp, er felur í sér tillögu um breytingu á *stjórnarskránni* eða viðauka við hana, skal í fyrirsögninni nefnt frumvarp til stjórnarskipunarlaga. Hafi það eigi þá fyrirsögn, vísar forseti því frá. — Breytingartillögu, sem felur í sér tillögu um breytingu á stjórnarskránni eða viðauka við hana, má aðeins gera við frumvarp til stjórnarskipunarlaga. Sé hún gerð við annað frumvarp, vísar forseti henni frá. — **28. gr.** Lagafrumvarp, er önnurhvor deildin hefir fellt, má eigi bera upp aftur á sama þingi. — **29. gr.** Tillögur til þingsályktunar skulu vera í ályktunarformi. Slíka tillögu má ræða einu sinni eða tvisvar. Nú er tillaga til þingsályktunar borin upp í deild eða sameinuðu þingi, og skal þá prenta hana og útbýta meðal þingmanna á fundi. Á fundi, að minnsta kosti 1 nótt síðar, ályktar deildin eða þingið, eftir uppástungu forseta, hvort hún skuli rædd í einni eða tveimur umræðum. Umræða má eigi fram fara fyrr en í fyrsta lagi daginn eftir. — [Ef ein umræða er ákveðin, skal henni og atkvæðagreiðslu hagað eftir fyrirmælum um 2. umræðu lagafrumvarpa (22. gr.). Fyrri umræða, ef tvær eru, fer fram eins og 1. umræða lagafrumvarpa (21. gr.), en síðari umræða á sama hátt og 2. umræða (22. gr.).][1]) — Þingsályktunartillögu, er samþykkt hefir verið í annari þingdeildinni, má senda hinni deildinni og láta hana þar sæta sömu meðferð sem nú er sagt hér á undan í grein þessari. Sé henni breytt þar, skal hún endursend hinni deildinni og tekin þar til einnar umræðu. Ef tillögunni er þá aftur breytt, skal hún lögð fyrir hina deildina af nýju, og um hana viðhöfð ein umræða. Sé henni þar enn breytt, skal hún lögð fyrir sameinað þing og útkljáð þar með einni umræðu. — Þingsályktunartillögur, sem fara fram á útgjöld úr ríkissjóði, skal jafnan bera upp í sameinuðu þingi og hafa tvær umræður um þær. — **30. gr.** [Ávarp má hvor þingdeild eða sameinað Alþingi senda forseta lýðveldisins, og skal][2]) fara með það sem þingsályktunartillögu, að því fráskildu, að ávarp verður ekki sent frá einni deild til annarar. — **31. gr.** [Nú vill alþingismaður beiðast skýrslu ráðherra, óska upplýsinga eða svars um einstök atriði eða mál, og gerir hann það með fyrirspurn í sameinuðu Alþingi, er afhent sé forseta. Fyrirspurnir skulu vera skýrar, um afmörkuð atriði og mál, og sé við það miðað, að hægt sé að svara þeim í stuttu máli. Engar greinargerðir skulu skráðar né prentaðar með fyrirspurnum. Forseti felur skrifstofu Alþingis að safna saman þeim fyrirspurnum, er þannig kunna fram að koma, og láta prenta þær vikulega, ef borizt hefur ein fyrirspurn eða fleiri, og útbýta meðal þingmanna á fundi. Á næsta fundi sameinaðs Alþingis ber forseti það undir atkvæði umræðulaust, hvort fyrirspurn, hver um sig á listanum, skuli leyfð eða ekki. Eigi síðar en viku eftir að fyrirspurnalista er út-

1) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 6. — 2) Nú §45.
3) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 7.

1) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 8. — 2) s. l. § 9.

býtt, skal forseti síðan taka á dagskrá þingsins í upphafi fundar sérstakan lið, er nefnist fyrirspurnir. Ráðherra sá eða ráðherrar, er hlut eiga að máli, svara þá fyrirspurn þeirri eða fyrirspurnum, sem leyfðar hafa verið, og er þingmönnum þá rétt að taka þátt í umræðum. Þó mega þingmenn, aðrir en ráðherrar, ekki tala oftar en tvisvar um hverja fyrirspurn, og eigi lengur en 5 mínútur í senn. — Rétt er alþingismönnum einnig að nota sér heimild 54. gr. stjórnarskrárinnar um að beiðast skýrslu ráðherra í þingdeildum. — Við umræður um fyrirspurnir má engar ályktanir gera.][1]) — **32. gr.** *Breytingartillögur* við lagafrumvörp og þingsályktunartillögur skulu vera prentaðar og þeim útbýtt daginn áður en þær koma til umræðu. Ráðherra og hver þingdeildarmaður, eða í sameinuðu þingi hver þingmaður, má koma fram með breytingartillögur við hverja umræðu sem er. — Breytingartillögu við breytingartillögu má þingmaður bera upp við byrjun þess fundar, er hún skal tekin til umræðu. Þó skal þá vera búið að útbýta henni. Nefnd getur einnig borið upp breytingartillögu með jafnstuttum fresti, en aðrir því aðeins að deildin samþykki það. — Breytingartillögu um atriði, sem búið er að fella í deild, má eigi bera upp aftur í sömu deild á sama þingi, en heimilt er að bera hana upp í hinni deildinni og sameinuðu þingi, ef tækifæri er til þess eftir þingsköpum. [Forseti úrskurðar, hvort það er sama atriði, sem liggur fyrir, og atriði, er áður hefur verið fellt í sömu þingdeild, og er þingdeildarmönnum skylt að hlíta þeim úrskurði. Þegar lagafrumvörp koma í sameinað þing frá annarri hvorri þingdeildinni, má þó eigi gera breytingartillögur um önnur atriði en þau, er sú deildin, er síðast hafði frumvarpið til meðferðar, breytti við þá umræðu. Forseti sameinaðs þings sker til fullnustu úr ágreiningi í þessu efni.][2])

IV. Fundarsköp.

33. gr. Skylt er þingmönnum að sækja alla þingfundi, nema nauðsyn banni. Forföll skal tilkynna forseta, svo fljótt sem unnt er, og metur hann nauðsynina. — Heimilt er forseta að veita þingmanni brottveruleyfi, þó eigi lengur en tvær nætur að nauðsynjalausu, nema deildin samþykki. — Þegar fundur er settur, skal samþykkja fundarbók frá síðasta fundi (14. gr.). Þar næst skýrir forseti frá erindum þeim, sem honum hafa borizt eða útbýtt hefir verið. Þá er gengið til dagskrár. — **34. gr.** [Þingmaður, sem hefur óskað að taka til máls og fengið leyfi til þess, skal ávallt mæla úr ræðustól. Sama gildir um ráðherra. Ræðumaður skal jafnan víkja ræðu sinni til forseta eða fundarins. Eigi má hann annars ávarpa nokkurn einstakan þingmann, og kenna skal þingmann við kjördæmi hans eða kosningu. Við útvarpsumræður skulu þó þingmenn jafnan nefndir fullu nafni.][1]) — **35. gr.** Framsögumaður meiri og minni hluta nefndar, svo og flutningsmaður máls, en eigi nema einn, þótt fleiri flytji, mega við hverja umræðu um mál tala þrisvar. Ef tveir eða fleiri eru flutningsmenn, skal sá, er fyrstur stendur á skjalinu, teljast framsögumaður, nema annar sé tilnefndur. Aðrir mega ekki tala oftar en tvisvar. Þó er jafnan heimilt að gera stutta athugasemd um atkvæðagreiðslu, um gæzlu þingskapa og til þess að bera af sér sakir. — Ráðherrar mega tala svo oft sem þeim þykir þurfa, [sbr. þó næstu málsgr. hér á eftir og niðurlagsákvæði 37. gr.][2]) — Þegar útvarpað er umræðum um þingmál, skal farið eftir reglum V. kafla. — **36. gr.** Forseti gefur þingmönnum venjulega færi á að taka til máls í þeirri röð, er þeir beiðast þess. Þó getur hann vikið frá þeirri reglu við ráðherra og framsögumann, svo og til þess, að ræður með og móti málefni skiptist á, eða til þess að þingmaður geti gert stutta leiðréttingu eða athugasemd, er snertir sjálfan hann. — **37. gr.** Ef umræður dragast úr hófi fram, getur forseti úrskurðað, að ræðutími hvers þingmanns skuli ekki fara fram úr ákveðinni tímalengd, og einnig getur forseti stungið upp á, að umræðum sé hætt. Svo getur og forseti lagt til, hvort heldur í byrjun umræðu eða síðar, að umræðum um mál skuli lokið að liðnum ákveðnum tíma. Eigi má þó, meðan nokkur þingmaður kveður sér hljóðs, takmarka ræðutíma við nokkra umræðu svo, að hún standi skemur en 3 klukkustundir alls. Tillögur forseta skulu umræðulaust bornar undir atkvæði í þingdeild þeirri, sem hlut á að máli, eða sameinuðu þingi, og ræður afl atkvæða úrslitum. Sömuleiðis geta 3 þingmenn í efri deild, 6 í neðri deild og 9 í sameinuðu þingi krafizt þess, að greidd séu atkvæði um það umræðulaust, hvort umræðu skuli lokið, umræðutími eða ræðutími hvers þingmanns takmarkaður. Nöfn þeirra

1) L. nr. 22, 28. marz 1947 § 1.
2) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 10.

1) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 11. — 2) s. l. § 12.

þingmanna skulu lesin upp og rituð í gerðabókina. Eftir ákvæðum þessarar greinar og 35. gr., að því er varðar sameinað þing, skal einnig fara á þingsetningarfundum. — Nú hefir verið samþykktur takmarkaður umræðutími eða ákveðinn ræðutími hvers þingmanns, og skal þá forseti skipta umræðutímanum í heild sem jafnast á milli fylgismanna og andstæðinga máls þess, sem er til umræðu, án þess að hann sé bundinn við, í hvaða röð þingmenn hafa kvatt sér hljóðs, eða milli flokka, ef hentara þykir. — Ákvæði þessarar greinar ná einnig til ræðutíma ráðherra. — **38. gr.** Eigi má, nema með leyfi forseta, lesa upp prentað mál. — **39. gr.** Skylt er þingmanni að lúta valdi forseta í hvívetna, er að því lýtur, að gætt sé góðrar reglu. Skyldi almenn óregla koma upp, er það skylda forseta að gera hlé á fundinum um stundarsakir, eða, ef nauðsyn er til, slíta fundinum alveg. — **40. gr.** Frumvörp, hvort heldur eru frá stjórninni eða þingmönnum, svo og tillögur til þingsályktunar og breytingartillögur, má kalla aftur á hverju stigi umræðu sem vill. En heimilt er hverjum þingmanni að taka það jafnskjótt upp aftur á sama fundi. Fyrirspurn má og afturkalla. — **41. gr.** Þyki þingdeild eigi ástæða til að gera ályktun um eitthvert málefni, getur hún vísað því til ráðherrans (stjskr. 51. gr.)[1] — **42. gr.** Heimilt er þingmanni að krefjast þess, að gengið sé til atkvæða um eitthvert þingmál umræðulaust, en það skal því aðeins gert, [að ⅔ fundarmanna séu][2] því samþykkir. — Meðan á umræðum stendur má gera tillögu, er byggð sé á ástæðum, um að taka skuli fyrir næsta mál á dagskránni, og skal þá afhenda forseta tillöguna um það skrifaða. Slíka tillögu má og gera í prentuðu nefndaráliti. — **43. gr.** [Forseti ákveður dagskrá hvers fundar. Þó má ákveða dagskrá næsta fundar deildar eftir ályktun hennar, er 3 þingmenn í efri deild og 6 í neðri deild krefjast þess skriflega og gera tillögu um ákveðna dagskrá. Sama regla gildir um ákvörðun dagskrár næsta fundar í sameinuðu þingi, er 9 þingmenn krefjast þess.][3] — [Ef farið er][3] fram á, að mál sé látið ganga út af dagskránni, skal afhenda forseta kröfuna um það samdægurs og dagskráin er ákveðin. En sé farið fram á, að mál sé tekið á dagskrá, skal tilkynna deildinni það í lok þess fundar, er krafan um

1) Nú § 56. — 2) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 13. 3) s. l. § 14.

það kom fram á. Um þessa tillögu skal í byrjun næsta fundar greiða atkvæði umræðulaust. Sé hún felld, er með því samþykkt dagskrá forseta. — Þegar dagskrá er eigi ákveðin eftir ályktun deildarinnar, getur forseti breytt röðinni á þeim málum, sem eru á dagskrá, og einnig tekið mál út af dagskrá. Mál, sem eigi er á dagskrá, verður því aðeins tekið fyrir, að til þess fáist samþykki ¾ þeirra, sem á fundi eru, [enda neiti ráðherra ekki um leyfið,][1] sbr. 64. gr. — **44. gr.** Hvorug þingdeildin má gera nokkra ályktun, nema meira en helmingur [þingdeildarmanna][2] sé á fundi og greiði þar atkvæði (stjskr. 48. gr.)[3] Þingmaður, sem er á fundi, en greiðir ekki atkvæði við nafnakall án lömætra ástæðna, telst taka þátt í atkvæðagreiðslunni. — Engin ályktun er lögmæt, nema meira en helmingur fundarmanna, þeirra sem atkvæðisbærir eru, greiði atkvæði með henni. — Skylt er þingmanni, hvort heldur í deild eða sameinuðu þingi, að vera viðstaddur og greiða atkvæði, nema hann hafi lögmæt forföll eða fararleyfi. — ....[2] — Enginn þingmaður má greiða atkvæði með fjárveitingu til sjálfs sín. — **45. gr.** Forseti ræður því, hvernig atkvæðagreiðslu er skipt og í hverri röð og innra sambandi hún fer fram. Þó getur þingdeild eða sameinað þing, ef 3 í efri deild, 6 í neðri deild og 9 í sameinuðu þingi krefjast þess, breytt ákvörðun forseta. — **46. gr.** Þá er forseti hefir ástæðu til að ætla, að allir séu á einu máli, má hann lýsa því yfir, að gert sé út um atriði án atkvæðagreiðslu, ef enginn krefst þess, að hún fari fram, og skal þá sú yfirlýsing forseta koma í stað atkvæðagreiðslu. Um lagafrumvörp og þingsályktunartillögur verður hann þó jafnan að hafa atkvæðagreiðslu við allar umræður (sbr. 21.—26. og 29. gr.). — Atkvæðagreiðslan fer fram á þann hátt, að hver þingmaður réttir upp hægri hönd sína, hvort sem hann greiðir atkvæði með eða móti máli. Skrifararnir telja atkvæðin, en forseti skýrir frá úrslitum atkvæðagreiðslunnar, eftir að atkvæða hefir verið leitað með og móti. Hafi atkvæðagreiðslan fallið þannig, að málið sé hvorki samþykkt né fellt, lætur forseti nafnakall fara fram. Sömuleiðis er forseta heimilt að láta atkvæðagreiðslu fara fram með nafnakalli, annaðhvort þegar í stað eða ef atkvæðagreiðsla hefir áður fram farið, en verið ó-

1) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 14.
2) s. l. § 15. — 3) Nú § 53.

glögg. Sömuleiðis geta 3 þingmenn í efri deild, 6 í neðri deild og 9 í sameinuðu þingi krafizt nafnakalls við atkvæðagreiðslu um tiltekið atriði. Skrifleg krafa um það skal afhent forseta áður en atkvæðagreiðsla byrjar. Nöfn þeirra þingmanna skulu lesin upp og bókuð. — Við nafnakall skal farið eftir tölusettri nafnaskrá í stafrófsröð og hluta um í hvert sinn, á hverri raðtölunni skuli byrja nafnakallið. — Forseti skal jafnan greiða atkvæði síðastur. — **47. gr.** Afl atkvæða ræður um úrslit mála og málsatriða, nema öðruvísi sé ákveðið í stjórnarskránni eða þingsköpunum (sbr. 26. gr.). — **48. gr.** Um kosningar fer eftir því, sem fyrir er mælt í 3. og 17. gr., að því viðbættu, að þegar kjósa á um 2 menn eða fleiri í þingdeild eða sameinuðu þingi, hvort heldur er til starfa innan þings eða utan, skal beita hlutfallskosningu með aðferð þeirri, er kennd er við de Hondt (listakosning), ef 3 þingmenn í efri deild, 6 í neðri og 9 í sameinuðu þingi æskja þess. — Aðferðin er þessi: — Þeir þingmenn, er komið hafa sér saman um að kjósa allir sömu menn í sömu röð, afhenda forseta, þegar til kosninga kemur, lista yfir þá í þeirri röð. Þegar hann hefir tekið við listunum, merkir hann hvern þeirra bókstaf, A, B, C o. s. frv., eftir því sem sjálfur hann ákveður, eða ákveðið hefir verið með samkomulagi eitt skipti fyrir öll þann þingtíma. Síðan les forseti upphátt stafnafn hvers lista og nöfn þau, er á honum standa. Þá kjósa þingmenn þannig, að hver ritar á kjörmiða aðeins stafnafn (A, B o. s. frv.) þess lista, er hann vill kjósa eftir. Kjörmiðarnir eru afhentir forseta, og nefnir hann upphátt bókstaf hvers miða, en skrifararnir rita jafnóðum og telja saman, hve mörg atkvæði hafa fallið á hvern lista, hve mörg á A, hve mörg á B o. s. frv. Tölu þeirri, sem hver listi þannig fær, er svo skipt, fyrst með 1, síðan með 2, síðan með 3 o. s. frv., eftir því sem með þarf. Hlutatölur hvers lista eru ritaðar í röð hver niður undan annari, og yfir dálkinum er ritaður bókstafur þess lista. — Kosningin fer eftir hlutatölunum, þannig að sá listi fær fyrsta mann, er hæsta á hlutatöluna, sá listi næsta mann, er á næsthæsta hlutatölu, o. s. frv., þar til fullskipað er. Ef jafnháar hlutatölur koma á tvo eða fleiri lista, skal varpa hlutkesti um, hvor listinn skuli koma að manni. — Af hverjum lista skulu menn hljóta kosningu í þeirri röð, sem þeir standa á listanum. — Kjörmiði við óhlutbundnar kosningar er ógildur, ef á honum standa fleiri eða færri nöfn en samsvarar tölu nefndarmanna, eða nafn er ógreinilegt eða á eigi við. — **49. gr.** Fundir, bæði þingdeilda og sameinaðs þings, skulu haldnir í heyranda hljóði. Þó getur forseti eða 3 þingmenn í efri deild, 6 í neðri deild og 9 í sameinuðu þingi krafizt þess, að öllum utanþingsmönnum sé vísað á braut, og sker þá þingið úr því, hvort svo skuli gert og umræður fara fram í heyranda hljóði eða fyrir luktum dyrum (stjskr. 52. gr.).[1] — **50. gr.** Forseti skipar fyrir um, hvernig mönnum skuli gefinn kostur á að vera við fundi þá, er haldnir eru í heyranda hljóði. Áheyrendur eru skyldir til að vera kyrrir og hljóðir. Brjóti nokkur móti því, getur forseti látið vísa honum á braut, og ef þörf er á, öllum áheyrendum.

V. Útvarp umræðu.

51. gr. Útvarpa skal þingsetningu og þinglausnum. — Þá skal og útvarpa framsöguræðu fjármálaráðherra um frv. til fjárlaga og, ef óskað er, hálfrar stundar ræðum af hálfu annara þingflokka, enda hefir fjármálaráðherra þá og rétt til stundarfjórðungs svarræðu. — **52. gr.** Þegar útvarpað er umræðum um þingmál, skulu þingflokkar hafa rétt til jafnlangs ræðutíma og forsetar gefa þingmönnum færi á að taka til máls þannig, að flokkarnir skiptist á. Við útvarpsumræðu gilda ekki ákvæði 35. gr. um málfrelsi ráðherra. Rétt skal þingmönnum utan flokka að eiga þátt í útvarpsumræðum, þó þannig, að enginn þeirra fái lengri tíma en helming þess, er hver þingflokkur hefir til umráða, og ekki skulu þingmenn utan flokka, ef fleiri eru en tveir, fá lengri tíma samanlagt við útvarpsumræðu en hver einstakur þingflokkur. — **53. gr.** Við framhald fyrstu umræðu fjárlaga mega ræður í fyrstu umferð vara eina stund, en síðan hálfa stund þrjár umferðir, og enn aðrar þrjár stundarfjórðung. Skal þá útvarpi umræðu um fjárlög að fullu lokið. Sama regla gildir um útvarp umræðu um vantraust. — Það er umferð, þegar fulltrúar allra þingflokka hafa tekið til máls og þeir þingmenn utan flokka, sem þátt taka í umræðum. — **54. gr.** Þegar útvarpað er umræðum um önnur mál en þau, er í 51. og 53. gr. segir, fær hver þingflokkur til umráða þrjá stundarfjórðunga, er skiptast í tvær umferðir. — Takmarka má fyrirfram umræðutíma um þingmál, önnur en þau, er um ræðir í 51. og 53. gr., þótt umræðu sé

1) Nú § 57.

1936 Nr. 115 19. nóv.

útvarpað, allt niður í 3 klukkustundir (sbr. 37. gr.), enda styttir þá forseti umferðir að sama skapi. — **55. gr.** Nú óskar þingflokkur, að umræðu verði útvarpað, og snýr þá formaður flokksins tilmælum sínum til forseta. Skal forseti þegar tilkynna það formönnum annara þingflokka, en þeir leita samþykkis flokks síns svo fljótt sem auðið er. Útvarpa skal umræðu, þegar samþykki allra flokka kemur til. — **56. gr.** Nú næst ekki samkomulag milli þingflokka um útvarp umræðu, og skal forseti þá tilkynna það þeim, sem kröfuna átti. Ef þingflokkur ítrekar kröfu sína, skal umræðunni útvarpað. Réttur til útvarps án samþykkis annara þingflokka gildir þó aðeins um tvær umræður umfram þann flokk, sem sjaldnast hefir neytt þessa réttar. — **57. gr.** Dag og stund útvarpsumræðu skal tilkynna í útvarpi og á þingfundi svo fljótt sem unnt er. — **58. gr.** Umræðum skal útvarpa í sömu röð og kröfur um útvarp bárust forseta, enda sé að öðru leyti fullnægt ákvæðum þingskapa. Forseti getur þó vikið frá þessari röð, ef sérstakar ástæður liggja til. — **59. gr.** Formenn þingflokka eru réttir aðilar gagnvart forseta og þingmönnum flokksins um allt það, er að útvarpi umræðu lýtur. — **60. gr.** Forseti sker úr ágreiningi, sem verður um skilning á reglum þessum eða framkvæmd þeirra.

VI. Ýmisleg ákvæði.

61. gr. Hvorug þingdeildin má taka við nokkru málefni, nema einhver þingdeildarmanna taki það að sér til flutnings (stjskr. 50. gr.)[1] — **62. gr.** Umræður þingdeildanna og sameinaðs Alþingis, ásamt þingskjölum og atkvæðagreiðslum um þau, skulu prentaðar í Alþingistíðindunum. — Í Alþingistíðindunum má ekkert undan fella, það er þar á að standa og fram hefir komið í þinginu og gerðabækur þingsins og handrit af umræðum í þinginu bera með sér. Engar breytingar má gera á hvorugu þessu, nema leiðrétta þurfi auðsæjar og sannanlegar villur. Engu má bæta inn í Alþingistíðindin, hvort sem það varðar menn eða málefni, nema þess sé óhjákvæmileg þörf eða í því felist sjálfsögð leiðrétting. — **63. gr.** Ef þingmaður talar óvirðulega um [forseta Íslands][2] eða ber þingið eða ráðherra eða einhvern þingmann brigzlyrðum, eða víkur með öllu frá umtalsefninu, þá skal forseti kalla til hans: „Þetta er vítavert“ og nefna þau ummæli, sem hann vítir. Nú er þingmaður víttur tvisvar á sama fundi, og má þá forseti, með samþykki fundarins, svipta þingmanninn málfrelsi á þeim fundi. — **64. gr.** Eftir uppástungu forseta eða skriflegri uppástungu frá 3 þingmönnum í efri deild, 6 þingmönnum í neðri deild og 9 í sameinuðu þingi má bregða út af þingsköpum þessum, ef ráðherra leyfir og ¾ þeirra þingmanna, er um það greiða atkvæði, samþykkja. Um stjórnarfrumvörp eða frumvörp, sem flutt eru fyrir hönd ríkisstjórnarinnar, ræður þó einfaldur meiri hluti. Afbrigði mega þau ein vera, er eigi koma í bága við stjórnarskrána.

1) § 55. — 2) L. nr. 99, 23. des. 1952 § 16.

1936 Nr. 11[illegible] 19. nóv

Lög um þingfararkaup alþingismanna, líf- 1953
eyrissjóð o. fl. Nr. 84 24. des

1. gr. Greiða skal alþingismönnum í grunnlaun kr. 130.00 á dag, meðan Alþingi stendur yfir. Verðlagsuppbót skal greiða á þingfararkaup eftir reglum, er gilda um verðlagsuppbætur á laun starfsmanna ríkisins á hverjum tíma. — Nú getur alþingismaður ekki gegnt þingstörfum vegna veikinda, og skal honum eigi að síður greitt þingfararkaup, þó eigi lengur en til loka þess þings, er hann hefur verið kvaddur til setu á. — Ráðherra, sem ekki er alþingismaður, á rétt á sama þingfararkaupi sem alþingismaður og nýtur að öllu leyti þeirra réttinda, sem alþingismönnum eru ákveðin í lögum þessum. — Þingmenn halda kaupi sínu að fullu, þótt Alþingi sé frestað um stundarsakir, þó eigi lengur en 30 daga auk fría um hátíðar, svo og þann tíma, sem þeir þurfa til þess að komast frá heimili sínu til þings og aftur heim frá þingi. — Sameinað Alþingi kýs hlutfallskosningu í byrjun hvers þings 5 manna nefnd, þingfararkaupsnefnd, er úrskurðar þingfararkaupsreikninga alþingismanna, en forsetar ávísa fjárhæðunum úr ríkissjóði. — **2. gr.** Reisa skal þingmannabústað svo fljótt sem því verður við komið. Skal undirbúningur, svo sem staðarval, uppdráttur o. s. frv., hafinn nú þegar og honum lokið á árinu 1954. Kostnaður við bygginguna greiðist úr ríkissjóði. Rekstur bústaðarins telst með alþingiskostnaði. — Þar til lokið hefur verið byggingu þingmannabústaðar, er ríkisstjórninni heimilt að leigja húsnæði til þessara nota. — **3. gr.** Þegar komið hefur verið upp þingmannabústað samkv. 2. gr. þessara laga, eiga þeir alþingismenn, sem verða að hafa dvalarstað í Reykjavík vegna fjarlægðar frá heimili sínu, rétt á að fá hæfilegt húsnæði ásamt húsgögnum til íbúðar í

1953 Nr. 84 24. des.

bústaðnum endurgjaldslaust þann tíma, er Alþingi stendur yfir. — **4. gr.** Meðan ákvæði 3. gr. þessara laga koma ekki til framkvæmdar, skal ríkisstjórnin sjá þeim alþingismönnum, sem þar um ræðir, fyrir hæfilegu húsnæði til íbúðar, meðan Alþingi stendur yfir, þeim að kostnaðarlausu. Kjósi alþingismaður að sjá sér sjálfur fyrir húsnæði, er það heimilt, og fær hann þá þann kostnað endurgreiddan eftir reikningi, er þingfararkaupsnefnd úrskurðar. — **5. gr.** Þeir alþingismenn, sem búsettir eru utan Reykjavíkur, eiga rétt á að fá endurgreiddan ferðakostnað eftir reikningi, er þingfararkaupsnefnd úrskurðar, svo og dvalarkostnað samkvæmt ákvörðun sömu nefndar. Þetta ákvæði gildir þó ekki um þá alþingismenn, sem fasta atvinnu hafa í Reykjavík við önnur störf, meðan Alþingi stendur yfir, þótt þeir eigi heimilisfang annars staðar. — Vilji alþingismaður ekki hlíta úrskurði þingfararkaupsnefndar samkv. lögum þessum, getur hann skotið honum til sameinaðs Alþingis, sem þá fellir endanlegan úrskurð um ágreiningsatriðin. — **6. gr.** Alþingismenn skulu greiða í lífeyrissjóð 4% — fjóra af hundraði — af þingfararkaupi sínu, sbr. 1. gr., eins og það er á hverjum tíma. Skal upphæðin dragast frá kaupinu mánaðarlega og greiðast sjóðnum, ásamt mótframlagi, er greiðist af alþingiskostnaði, að upphæð 6% — sex af hundraði — af greiddu þingfararkaupi. Lífeyrissjóðinn skal ávaxta í sérstakri deild í Tryggingastofnun ríkisins, sem annast um allar greiðslur úr sjóðnum, innheimtir iðgjöldin og ávaxtar eignir hans. Tryggingastofnunin annast einnig bókhald fyrir sjóðinn. Forsetar Alþingis hafa með höndum stjórn sjóðsins ásamt Tryggingastofnun ríkisins. — **7. gr.** Þegar alþingismaður hefur látið af þingmennsku, og er 65 ára að aldri eða öryrki, á hann rétt á lífeyri úr sjóðnum eftir þeim reglum, sem fyrir er mælt í 8. gr. þessara laga. Sama gildir og um alla núverandi og fyrrverandi alþingismenn, sem á lífi eru, þegar lög þessi öðlast gildi, þótt þeir hafi ekki áður greitt iðgjöld til sjóðsins. — **8. gr.** Alþingismaður, sem uppfyllir ákvæði 7. gr. þessara laga, á rétt á lífeyri sem hér segir: — Fyrir þriggja kjörtímabila eða 10 til 20 ára þingsetu 50% — fimmtíu af hundraði. — Fyrir meira en 20 ára þingsetu 60% — sextíu af hundraði. — — Hundraðshluti miðast við dagkaup alþingismanns, eins og það er greitt á hverjum tíma, margfaldað með þeim dagafjölda, sem hlutaðeigandi alþingismaður sat á Alþingi síðustu fimm árin, deilt með tölunni 5. Þingár telst frá þeim degi, er alþingismaður er kosinn. — **9. gr.** Alþingismaður, sem setið hefur á Alþingi skemur en þrjú kjörtímabil eða 10 ár, á ekki rétt á lífeyri, þótt hann hafi greitt í lífeyrissjóð alþingismanna. Hins vegar á hann rétt á að fá endurgreidd úr sjóðnum iðgjöld sín öll, þegar hann lætur af þingstörfum. — **10. gr.** Halli sá, sem verða kann á lífeyrissjóðnum vegna lífeyrisgreiðslna samkvæmt lögum þessum, skal greiddur úr ríkissjóði, og telst hann með alþingiskostnaði. — **11. gr.** Maki alþingismanns, sem rétt hefur til lífeyris samkvæmt lögum þessum, á rétt á að fá 50% — fimmtíu af hundraði — af lífeyri maka síns að honum látnum. — Sé maki látins fyrrverandi alþingismanns á lífi, þegar lög þessi öðlast gildi, á hann sama rétt til lífeyris og hann hefði öðlazt, ef maki hans hefði þá verið á lífi. — **12. gr.** .... — **13. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, og skal reikna kaup alþingismanna samkvæmt þeim á reglulegu Alþingi árið 1953.

1953 Nr. 84 24. des.

Lög um birtingu laga og stjórnvaldaerinda.

1943 Nr. 64 16. des.

1. gr. Í A-deild Stjórnartíðinda skal birta lög öll, tilskipanir, opin bréf, auglýsingar, samninga við önnur ríki og aðrar tilkynningar almenns efnis, sem út eru gefnar af æðsta handhafa framkvæmdarvaldsins, svo og reglur, sem sameinað Alþingi kann að setja um framkvæmd almennra málefna í þingsályktunum. — **2. gr.** Í B-deild Stjórnartíðinda skal birta reglugerðir, erindisbréf, samþykktir og auglýsingar, sem gefnar eru út eða staðfestar af ráðherra, umburðarbréf, ákvarðanir og úrlausnir ráðuneyta, sem almenna þýðingu hafa, veitingar opinberra starfa og lausn frá þeim, er handhafi æðsta framkvæmdarvalds eða ráðherra fer með, reikninga sjóða, ef svo er mælt í staðfestum skipulagsákvæðum þeirra, úrslit alþingiskosninga, skrá yfir félög, firmu og vörumerki, sem tilkynnt hafa verið á árinu, heiðursmerki, nafnbætur og heiðursverðlaun, sem ríkisstjórnin veitir. — **3. gr.** Í Lögbirtingablaði skal birta dómsmálaauglýsingar, svo sem opinberar stefnur til dóms, úrskurði um töku búa til opinberra skipta og áskoranir um kröfulýsingar, auglýsingar um skiptafundi og skiptalok þrotabúa, nauðungaruppboð og uppboð á fasteignum búa, sem skiptaréttur fer með, auglýsingar um vogrek, óskilafé og fundið fé, auglýsingar um kaupmála hjóna, lögræðissviptingu og brottfall

1943 Nr. 64 16. des.

hennar, lögboðnar auglýsingar um félög, firmu og vörumerki, sérleyfi, er stjórnvöld veita, opinber verðlagsákvæði og annað það, er stjórnvöldum þykir rétt að birta almenningi. Einnig skal heimilt vera að birta í Lögbirtingablaði auglýsingar og tilkynningar einstakra manna. — **4. gr.** Vafamál um það, hvar birta skuli atriði þau, er í 1.—3. gr. segir, eða hvort erindi skuli birt eða eigi, úrskurðar dómsmálaráðherra. — **5. gr.** Dómsmálaráðuneytið gefur Stjórnartíðindi og Lögbirtingablað út. Ræður dómsmálaráðherra mann eða menn til útgáfunnar og segir fyrir um tilhögun hennar. Skylt er skrifstofustjórum hvers ráðuneytis að fá útgefanda þegar handrit af hverju því, sem afgreitt hefur verið í því ráðuneyti og birta ber í Stjórnartíðindum eða Lögbirtingablaði. — **6. gr.** Kostnaður af útgáfu Stjórnartíðinda og Lögbirtingablaðs telst til skrifstofukostnaðar dómsmálaráðuneytisins, enda kveður dómsmálaráðherra á um gjöld fyrir auglýsingar, er aðilar eiga að greiða.[1]) Einnig getur dómsmálaráðherra sett fyrirmæli um annað, er að útgáfu Stjórnartíðinda og Lögbirtingablaðs lýtur. — **7. gr.** Fyrirmælum, er felast í lögum, auglýsingum, tilskipunum, reglugerðum, opnum bréfum, samþykktum eða öðrum slíkum ákvæðum almenns efnis, má eigi beita, fyrr en birting samkvæmt 1. og 2. gr. laga þessara hefur farið fram, nema þau geymi ákvæði algerlega einkamálaeðlis og aðilar hafi komið sér saman um það, að skipti þeirra skuli fara eftir óbirtum fyrirmælum.[a]) Birt fyrirmæli skulu binda alla frá og með 1. degi þess mánaðar, er liðnir eru 3 almanaksmánuðir hið skemmsta frá útgáfudegi þess blaðs Stjórnartíðinda, er fyrirmælin voru birt, nema þau geymi aðrar ákvarðanir um gildistöku sína.

1929 Nr. 48 14. júní

Lög um laganefnd.

1. gr. Forsætisráðherra er heimilt að skipa þriggja manna nefnd, er nefnist laganefnd. Nefndarmenn skulu skipaðir til 4 ára í senn. Þeir skulu vera heimilisfastir í Reykjavík og tveir þeirra hið fæsta hafa lokið embættisprófi í lögfræði. — **2. gr.** Laganefnd skal skylt að vera ríkisstjórninni, alþingismönnum, þingnefndum og milliþinganefndum til aðstoðar um samningu lagafrumvarpa, samræmd laga og annan undirbúning löggjafarmála. — **3. gr.** Laganefnd skal gefa út safn af gildandi lögum landsins, í útgáfu, sem handhæg er fyrir almenning. Skal leggja áherzlu á að láta sem fullkomnastar og handhægastar efnisskrár fylgja útgáfunni. — Lagasafn þetta skal gefið út að nýju að minnsta kosti á 10 ára fresti, og þá gæta þeirra breytinga, sem orðið hafa á löggjöfinni. — **4. gr.** Kostnaður við störf laganefndar og útgáfu lagasafns þess, er ræðir um í 3. gr., greiðist úr ríkissjóði. Tekjur af sölu lagasafnsins renna í ríkissjóð.

1929 Nr. 48 14. júní

Lög um íslenzkan ríkisborgararétt.

1. gr. Barn öðlast íslenzkt ríkisfang við fæðingu 1. ef það er skilgetið og faðir þess er íslenzkur ríkisborgari, 2. ef það er skilgetið og fætt hér á landi og móðir þess er íslenzkur ríkisborgari, enda eigi faðir þess hvergi ríkisfang eða barnið fær ekki ríkisfang föðurins við fæðingu, 3. ef það er óskilgetið og móðir þess er íslenzkur ríkisborgari. — Barn, sem fundizt hefur hér á landi, telst, þar til annað reynist sannara, vera íslenzkur ríkisborgari. — **2. gr.** Nú eiga íslenzkur karlmaður og erlend kona börn saman áður en þau ganga í hjónaband, og öðlast börnin þá íslenzkt ríkisfang við giftingu foreldranna, ef þau hafa eigi gengið í hjónaband og eru eigi fullra 18 ára. — **3. gr.** Útlendingur, sem fæddur er hér á landi og átt hefur hér samfleytt lögheimili síðan, öðlast íslenzkt ríkisfang með því að tilkynna dómsmálaráðuneytinu skriflega þá ósk sína, eftir að hann hefur náð 21 árs aldri, en innan fullnaðs 23 ára aldurs. Eigi hann hvergi ríkisfang eða sanni, að hann muni missa erlends ríkisfangs síns er hann öðlast íslenzkt ríkisfang, getur hann gefið yfirlýsingu þessa, þegar hann er fullra 18 ára. — Eigi ríkið í ófriði, getur borgari í óvinaríki ekki öðlazt íslenzkt ríkisfang samkvæmt þessari grein. Sama á við um þann, sem ekki á ríkisborgararétt í neinu ríki, en hefur síðast átt ríkisborgararétt í óvinaríki. — **4. gr.** Nú hefur einhver, sem öðlazt hefur íslenzkt ríkisfang við fæðingu og átt hefur hér lögheimili til fullnaðs 18 ára aldurs, misst íslenzks ríkisfangs síns, og fær hann þá ríkisfangið að nýju, hafi hann átt hér lögheimili síðustu 2 árin, með því að tilkynna dómsmálaráðuneytinu skriflega þá ósk sína. Sé hann ríkisborgari í öðru landi, stoðar slík yfirlýsing þó því aðeins, að hann sanni, að hann við þetta missi hins erlenda ríkisborgararéttar. — **5. gr.** Nú öðlast karlmaður ríkisfang, samkvæmt 3. gr. eða 4.

1952 Nr. 100 23. des.

1) Auglýs. nr. 75, 11. marz 1946.
a) I, 340, II, 203, 862, XXI, 318, XXII, 240.

gr., og öðlast þá jafnframt skilgetin, ógift börn hans, undir 18 ára aldri, sem búsett eru hér á landi, ríkisfangið. Þetta nær þó eigi til barna, sem eftir hjúskaparslit foreldranna eða skilnað þeirra að borði og sæng eru falin forráðum móðurinnar. — Ákvæði 1. málsliðs 1. málsgreinar, um að skilgetið barn öðlist ríkisfang með föðurnum, gildir með sama hætti 1. um samband óskilgetins barns og móður þess, nema faðir þess sé útlendingur og hann hafi forráð barnsins, 2. um samband skilgetins barns og móður þess, sem er ekkja, 3. um samband skilgetins barns og móður þess, er hjúskap hennar er slitið eða hún skilin að borði og sæng, og hún hefur forráð barnsins. — **6. gr.** Ríkisborgararétt má veita með lögum samkvæmt stjórnarskránni. — Áður en umsóknir um ríkisborgararétt eru lagðar fyrir Alþingi, skal dómsmálaráðuneytið fá um þær umsagnir lögreglustjóra og sveitarstjórna á dvalarstöðum umsækjenda. Eigi sá börn, sem ríkisborgararétt fær með lögum, fer um þau eftir ákvæðum 5. greinar, nema lögin láti öðruvísi um mælt. — **7. gr.** Íslenzks ríkisfangs missir 1. sá, sem hlýtur erlent ríkisfang samkvæmt umsókn sinni eða skýlausu samþykki, 2. sá, sem hlýtur erlent ríkisfang með því að ganga í opinbera þjónustu í öðru ríki, 3. ógift barn undir 18 ára aldri, sem verður erlendur ríkisborgari með þeim hætti, að foreldrar þess, sem hafa forráð þess, fá erlent ríkisfang samkvæmt 1. eða 2. tölulið greinarinnar, eða foreldri, sem hefur eitt forráð barnsins eða ásamt hinu, sem ekki er íslenzkur ríkisborgari, fær erlent ríkisfang með fyrrnefndum hætti, 4. ógift barn undir 18 ára aldri, sem verður erlendur ríkisborgari með þeim hætti, að foreldrar þess ganga í hjónaband. Ef barnið er búsett hér á landi, missir það eigi íslenzks ríkisfangs nema það flytji af landi brott innan 18 ára aldurs og eigi þá ríkisborgararétt í öðru landi. — **8. gr.** Íslenzkur ríkisborgari, sem fæddur er erlendis og aldrei hefur átt lögheimili hér á landi né hefur dvalizt hér í einhverju skyni, er af megi ráða að hann vilji íslenzkur ríkisborgari vera, missir íslenzks ríkisfangs þá er hann verður 22 ára. Þó getur forseti leyft, að hann haldi ríkisfangi sínu, ef um það er sótt innan þess tíma. — Nú missir einhver íslenzks ríkisfangs samkvæmt þessari grein, og missa þá einnig börn hans íslenzks ríkisfangs, sem þau hafa öðlazt á grundvelli ríkisfangs hans. — **9. gr.** Forsetinn getur leyst þann, sem orðinn er eða óskar að verða erlendur ríkisborgari, undan þegnskyldu á Íslandi, enda sanni aðili, að hann verði innan ákveðins tíma erlendur ríkisborgari, ef hann er ekki þá þegar orðinn það. — **10. gr.** Dómsmálaráðherra sker úr ágreiningi um það, hvort maður hafi öðlazt íslenzkan ríkisborgararétt við setningu laga þessara eða fullnægi skilyrðum til að öðlast íslenzkan ríkisborgararétt með því að lýsa ósk sinni þar um. Skjóta má úrskurði um þetta efni undir úrlausn dómstóla. — Dómsmálaráðherra getur sett nánari reglur um framkvæmd laga þessara. — Yfirlýsingu samkvæmt lögum þessum, um að maður óski að verða íslenzkur ríkisborgari, getur aðeins aðili sjálfur gefið, en ekki forráðamaður eða handhafi foreldravalds. — Þar sem eigi er annað ákveðið aldursmark í lögum þessum, skal þeim, sem náð hefur 18 ára aldri, heimilt að gefa yfirlýsingu um ríkisborgararétt samkvæmt lögum þessum, án tillits til þess, að hann er háður forráðum annars manns. — **11. gr.** Barn undir 18 ára aldri, sem mundi hafa átt íslenzkan ríkisborgararétt, ef ákvæði 1. gr. 1. málsgr. 2. töluliðs hefðu verið í gildi fyrir gildistöku þessara laga, og ekki er eða hefur verið ríkisborgari í öðru landi, öðlast íslenzkt ríkisfang við gildistöku laganna. — Kona, sem samkvæmt áður gildandi löggjöf hefur misst íslenzks ríkisfangs við það að giftast erlendum ríkisborgara eða við það að öðlast erlendan ríkisborgararétt, annaðhvort við hjónaband eða vegna þess að eiginmaður hennar hefur öðlazt erlendan ríkisborgararétt, en mundi hafa haldið íslenzku ríkisfangi sínu, ef ákvæði þessara laga hefðu áður verið í gildi, getur endurheimt ríkisborgararétt sinn með því að tilkynna dómsmálaráðuneytinu skriflega þá ósk sína. Slíka tilkynningu skal þó bera fram fyrir 31. des. 1957. — Kona, sem nær 22 ára aldri fyrir 1. jan. 1956 og hefur verið eða er gift er hún nær þeim aldri, missir ekki íslenzks ríkisfangs samkvæmt 8. gr. 1. málsgr. fyrr en í árslok 1956. — Nú flyzt maður búferlum af landi héðan, sem orðinn er ríkisborgari í öðru landi, en hefur haldið íslenzku ríkisfangi samkvæmt ákvæði 2. málsliðs 5. gr. laga nr. 64 28. jan. 1935, og missir hann þá ekki íslenzks ríkisfangs, nema hann eigi enn ríkisborgararétt í öðru landi og mundi missa eða hafa misst íslenzks ríkisfangs samkvæmt ákvæðum 7. gr. þessara laga, ef þau hefðu áður haft gildi. — Nú verða þær aðstæður fyrir hendi eftir gildistöku laga þessara, er nægja til þess að öðlast ríkisborgararétt eða varða missi hans,

1952 Nr. 100 23. des.

1952 Nr. 100 23. des.
og skal þá fara eftir ákvæðum laga þessara eins og þau hefðu áður gilt.

1944 Nr. 18 24. marz
Lög um réttindi danskra ríkisborgara á Íslandi.

1. gr. [Þeir, er danskan ríkisborgararétt hafa öðlazt samkvæmt þeim reglum, er giltu fyrir 9. apríl 1940, eða öðlast hann síðar eftir sömu reglum og búsettir voru á Íslandi 6. marz 1946 eða hafa verið þar búsettir einhvern tíma á síðustu 10 árunum fyrir þann tíma, skulu, þegar þeir dvelja hér á landi, njóta þess jafnréttis við íslenzka ríkisborgara, er þeim var áskilið í 6. gr. sambandslaga Íslands og Danmerkur 30. nóv. 1918.][1])

1821 25. apríl
Konungsúrskurður um réttindi ræðismanna annarra ríkja (birtur með kans.br. 12. maí 1821).

Ákveðið: 1) . . . . 2) að þegnar annarra ríkja, er sendir eru í ríki konungsins sem ræðismenn, skuli lausir undan sérhverri persónulegri[2]) byrði og persónulegum útgjöldum, meðan þeir eignast eigi fasteignir hér í landi eða reka borgaralega atvinnu, og skulu þeir þá svara af fasteignum sínum og atvinnu á sama hátt og þegnar konungsins, og beri í því efni að telja þá til þeirra; og — 3) að þeir skuli aðeins eigi vera háðir lögsögu landsins um ræðismannsstörf sín, hvort sem þeir eru þegnar konungs eða eigi áður en þeir voru viðurkenndir. Þar á móti skulu þeir um samninga, er þeir gera hér á landi, og skuldbindingar, svo og um fasteignir, ef þeir eiga þær hér, eða reka borgaralega atvinnu, svo og í sakamálum (in criminalibus) vera háðir lögum og stjórnarskipun landsins, og því hlíta sömu lögsögu sem þegnar konungs.

1834 5. ágúst
Konungsúrskurður um réttindi útlendra ræðismanna.

[Konungur úrskurðaði 5. ágúst 1834, að kgsúrsk. 25. apríl 1821, 1. gr. skyldi breytt. Úrsk. birtur með kans.br. 25. sept. s. á.]. 1) Að þegnar konungs skuli eigi hér eftir, þótt skipaðir verði og viðurkenndir ræðismenn erlendra ríkja eða ræðismanna umboðsmenn (Konsularagenter), hverrar tegundar sem er, leystir undan persónulegum störfum, er lögð eru sem skyldukvöð á borgara og íbúa bæja, né heldur undan öðrum borgarakvöðum, er hafa í för með sér persónuleg störf, eða undan kvöðum og gjöldum, hvort sem eru persónulegar eða þær leiða af borgaralegri stöðu þeirra, er þeir hafa hingað til haft, vegna fasteigna, atvinnu eða eigna . . . . — 3) að undanþága sú undan sérhverri persónulegri kvöð og persónulegum gjöldum, sem veitt er ræðismönnum erlendra ríkja, er sendir eru inn í ríki konungsins, með ofannefndum allrah. úrskurði, skuli skilin svo, að hún nái ekki aðeins til ræðismannanna sjálfra, heldur og til heimamanna þeirra og barna, meðan þau hafa eigi öðlazt neina sérstaka og sjálfstæða borgaralega stöðu í landi hér.

1) L. nr. 85, 9. okt. 1946 § 1.
2) Sbr. kgsúrsk. 5. ág. 1834.

1834 5. ágúst

Forsetabréf um hina íslenzku fálkaorðu. **1944** Nr. 42 11. júlí

1. gr. Orðunni má sæma þá menn, innlenda og erlenda og þær konur, sem öðrum fremur hafa eflt hag og heiður fósturjarðarinnar eða unnið afrek í þágu mannkynsins. — **2. gr.** Forseti Íslands er stórmeistari orðunnar. — **3. gr.** Nefnd fimm manna ræður málefnum orðunnar. — Eftir tillögu forsætisráðherra kveður forseti Íslands 4 menn, sem sæmdir eru og bera heiðursmerki orðunnar, til setu í nefndinni til sex ára í senn, og tilnefnir formann nefndarinnar svo og einn mann til vara til þriggja ára í senn. Úr nefndinni ganga þriðja hvert ár tveir aðalmannanna, en í fyrsta sinn eftir hlutkesti. Þá er úr ganga, má kveðja til setu í nefndinni á ný. Ráðherra má ekki eiga sæti í nefndinni. Ritari forseta Íslands er orðuritari og skipar fimmta sætið í nefndinni. Nefndarstarfið er heiðursstarf án launa, og setur nefndin sér sjálf starfsreglur, sem hún leggur fyrir forseta til staðfestingar. — **4. gr.** Orðunefndin gerir tillögur til stórmeistarans um veitingu orðunnar. — [Við hátíðleg tækifæri getur stórmeistari þó, er honum þykir hlýða, veitt orðuna án tillagna orðunefndar][1]) — Þegar íslenzkur ríkisborgari er sæmdur orðunni, skal ávallt skýra opinberlega frá því, hverjir sérstakir verðleikar hafa gert hann verðan sæmdarinnar. — **5. gr.** Stig orðunnar eru þessi: — Stórkrossriddari. — Stórriddari með stjörnu. — Stórriddari. — Riddari. — **6. gr.** Við hátíðleg tækifæri ber stórmeistarinn, auk stórkrossstjörnunnar, merkið í gullnri keðju um hálsinn. Keðjan liðast í blásteinda skildi með silfrum fálka og skjaldarmerki lýðveldisins í litum þess, til skiptis. — [Keðjan, ásamt stórkrossstjörnunni, er jafnframt æðsta stig orðunnar, og ber stórmeistari það einn

1) Fors.br. nr. 115, 31. des. 1945.

1944 Nr. 42 11. júlí

íslenzkra manna. Stórmeistari getur sæmt þjóðhöfðingja annarra ríkja þessu stigi orðunnar.][1]) — **7. gr.** Sameiginlegt merki orðunnar er gullrenndur, innskorinn, hvítsteindur kross og álmuhornin stýfð af inn á við. Framan á krossinum miðjum er gullrenndur, blásteindur skjöldur og á honum silfurfálki, er lyftir vængjum til flugs. Aftan á krossinum miðjum er blásteind, sporöskjulöguð, gullrennd rönd, og á hana letrað með gullnum stöfum: Seytjándi júní 1944. — Krossar stórkrossriddara og stórriddara eru jafnstórir. Riddarakrossar minni. Band orðunnar er heiðblátt, en jaðrar hvítir með hárauðri rönd; band stórkrossriddara er breiðast, en riddara mjóst. — Stórkrossriddarar bera krossinn á hægri mjöðm í bandinu um vinstri öxl. Stórriddarar bera hann í bandinu um hálsinn, en riddarar á brjóstinu vinstra megin. — Stórkrossriddarar bera enn fremur á brjóstinu, vinstra megin, átthyrnda silfurstjörnu með krossmarkinu á. — Embættismenn kirkjunnar og vígðir kennarar í guðfræðideild Háskólans, sem eru stórkrossriddarar, bera krossinn, þegar þeir eru í embættisbúningi kirkjunnar, í bandi um hálsinn. — Stjarna stórriddara er átthyrnd silfurstjarna og á henni miðri blásteindi silfurskjöldurinn með silfurfálkanum, og bera þeir hann á brjóstinu vinstra megin. Öll merki orðunnar og bönd skulu gerð samkvæmt teikningum, sem stórmeistarinn hefur samþykkt. — **8. gr.** Formaður orðunefndar ber, stöðu sinnar vegna, hægra megin á brjóstinu stórkrossstjörnuna. — **9. gr.** Stórmeistarinn skrifar undir útnefningarbréfið, og allir nefndarmenn rita einnig á það nafn sitt. — **10. gr.** Innsigli orðunnar er stórkrossstjarnan og áletrun: Sigillum ordinis falconis Islandiæ. Á bandi fyrir ofan stjörnuna standa einkunnarorð Jóns Sigurðssonar: Eigi víkja. Fyrir neðan stjörnuna: 17. júní 1944. — **11. gr.** Stórmeistari getur, að ráði orðunefndar, svipt mann, sem hlotið hefur orðuna, en síðar gerzt sekur um misferli, rétti til að bera hana. — **12. gr.** Við andlát þess, er orðunni hefur verið sæmdur, ber tafarlaust að skila aftur til orðuritara orðunni eða orðunum. Í útlöndum má fá föstum sendimönnum og ræðismönnum orðurnar til frekari fyrirgreiðslu. Stórkrossriddara ber við útnefningu að skila stórriddarastjörnunni, hafi hann verið sæmdur henni áður, svo og stórriddarakrossinum, hafi hann haft hann áður. — **13. gr.** Íslenzkur ríkisborgari, sem sæmdur er orðunni, skal við útnefningu og aftur, ef honum hlotnast æðra stig orðunnar, senda orðuritara stutta æviskýrslu sína. Að manninum látnum afhendir orðuritari skýrsluna Þjóðskjalasafninu til geymslu. — [**14. gr.** Þegar erlendur ríkisborgari er sæmdur stórriddarakrossi fálkaorðunnar með stjörnu, skal, eftir atvikum hverju sinni, afhenda honum stjörnuna og krossinn eða einungis stjörnuna. — Erlendur ríkisborgari, er hlotið hefur stórriddarakross, skal að jafnaði skila krossinum aftur, verði hann sæmdur stjörnu stórriddara. — Ákvæði þessi gilda gagnvart borgurum ríkja, er búa við svipaðar reglur.][1]) — **15. gr.** Allur kostnaður orðunnar greiðist úr ríkissjóði.

1) Fors.br. nr. 103, 29. nóv. 1949.

1944 Nr. 42 11. júlí

Forsetabréf um starfsháttu orðunefndar. **1945** Nr. 114 31. des.

I. kafli. Veiting orðunnar. — **1. gr.** Stórmeistari hinnar íslenzku fálkaorðu sæmir innlenda menn og erlenda heiðursmerkinu samkvæmt tillögu orðunefndar. Við hátíðleg tækifæri getur stórmeistari þó, er honum þykir hlýða, veitt orðuna án tillagna nefndarinnar. — **2. gr.** Nefndarmaður hver getur borið fram tillögu á fundi um veiting orðunnar. Samþykki a. m. k. fjögurra nefndarmanna þarf til þess að tillaga um orðuveiting verði borin upp fyrir stórmeistara. — Geti nefndarmaður eigi fjallað um mál sakir fjarvista eða annarra ástæðna, skal varamaður til kvaddur. — **3. gr.** Heimilt er nefndinni að bera upp fyrir stórmeistara tillögur um orðuveitingar, án þess að málið hafi verið tekið til meðferðar á fundi, enda hafi orðuritari að boði formanns aflað tillögunni samþykkis nefndarmanna, sbr. 2. gr. — staðfesta skal slíkar tillögur á næsta nefndarfundi. — Berist nefndinni tillaga um orðuveitingar, skal orðuritari afla þeirrar vitneskju í málinu, er nefndarmenn telja nauðsynlega til þess að tillagan hljóti afgreiðslu. — **4. gr.** Stórmeistari getur veitt allt að [tuttugu og fimm][2]) Íslendingum fálkaorðuna ár hvert samkvæmt tillögum orðunefndar. Skulu orðuveitingar aðallega fram fara á nýársdag og 17. júní. Þó má eigi veita fleiri en sjö heiðursmerki hvorn daginn, en hin þegar henta þykir, eitt eða fleiri í senn. Til orðuveitinga telst þegar þeir, er hlotið hafa heiðursmerkið áður, fá æðra stig þess. — Þótt orðuveitingar til Íslendinga samkvæmt tillögum orðunefndar séu hér takmarkaðar við

1) Fors.br. nr. 5, 23. jan. 1948.
2) Forsbr. nr. 92, 13. okt. 1951.

1945 Nr. 114 31. des.

[tuttugu og fimm][1]) á ári, er eigi með því skertur réttur stórmeistara til orðuveitinga samkvæmt 2. mgr. 1. gr. hér að framan. — **5. gr.** Um allar orðuveitingar til erlendra ríkisborgara ber að leita umsagnar utanríkisráðherra Íslands. Tekur þetta ákvæði einnig til þeirra orðuveitinga, er stórmeistari framkvæmir án atbeina orðunefndar, sbr. 2. mgr. 1. gr. hér að framan. — **6. gr.** Sá, sem sæmdur er fálkaorðunni í fyrsta sinn, skal að jafnaði hljóta lægsta stig hennar. Þó má frá þessu víkja, ef sérstakar ástæður mæla með því. — Ef þjóðhöfðingjum eða forsætisráðherrum er veitt fálkaorðan, skulu þeir jafnan hljóta æðsta stig hennar — stórkrossinn. — Sé orðan veitt Íslendingum, sem hlotið hafa erlend heiðursmerki, skal eigi að jafnaði taka tillit til þess þótt hið erlenda orðustig sé hærra en það stig fálkaorðunnar, er veita á. — Ef orðan er veitt erlendum mönnum, sem bera heiðursmerki heimalands síns, skal sæma þá samsvarandi stigi fálkaorðunnar. — Þegar stig hinnar erlendu orðu eru fleiri en fjögur, samsvarar stórkrossstigið aðeins hæsta stiginu, en stig stórriddara með stjörnu því næst hæsta. Séu stigin fleiri en tíu, samsvarar stórriddarakross með stjörnu tveimur hinum næst hæstu, en stigin þar fyrir neðan skiptast sem næst að jöfnu, og samsvarar stig stórriddara æðri stigunum, en stig riddara hinum lægri. — **7. gr.** Eigi má veita þeim, er sæmdur hefur verið fálkaorðunni, æðri stig hennar en hið næsta fyrir ofan það, er hann áður hlaut. Riddara má því eigi sæma æðra stigi en stórriddarakrossi o. s. frv. — Þrjú ár skulu líða hið skemmsta frá því að sá, er hlotið hefur riddarakross, hlýtur stórriddarakross. Stórriddara má eigi sæma stjörnu fyrr en að liðnum sex árum frá því að hann hlaut stórriddarakrossinn, og stórriddara með stjörnu má eigi sæma stórkrossi fyrr en að liðnum tólf árum frá því að hann hlaut stjörnu. — Stórmeistari getur þó vikið frá þessu, ef honum þykir hlýða, sbr. 1. gr.

II. kafli. Afhending heiðursmerkja og birting orðuveitinga. — **8. gr.** Stórmeistari afhendir sjálfur stórkross, ef því verður við komið. Formaður orðunefndar afhendir að jafnaði önnur stig orðunnar, en varaformaður eða orðuritari, ef formaður er forfallaður. Þó má haga afhendingunni á annan hátt eftir samkomulagi nefndarmanna. — Afhending heiðursmerkja til manna, sem búsettir eru erlendis, skal falin sendisveitum Íslands. Innanlands, þar sem hvorki formaður né aðrir nefndarmenn geta annast afhendinguna, skal hún falin hlutaðeigandi lögreglustjóra. Þó er heimilt að gera um þetta aðrar ráðstafanir. — Ef stórmeistari æskir, afhendir hann sjálfur heiðursmerkin, hvaða stigs sem þau eru. — **9. gr.** Frá orðuveitingum skal skýra í Lögbirtingablaði og Stjórnartíðindum. Einnig skal senda ríkisútvarpinu og dagblöðum fregnir um þær, þegar heiðursmerkin hafa borizt viðtakendum.

III. kafli. Fundahöld o. fl. — **10. gr.** Orðunefnd heldur fundi er þurfa þykir. Formaður nefndarinnar stýrir þeim, en varaformaður í forföllum hans. Sá, er lengst hefur átt sæti í orðunefnd, er sjálfkjörinn varaformaður. — Um áramót hver skal orðuritari leggja fram ársreikning orðunnar og skýrslu um birgðir heiðursmerkja. Þegar nefndarmenn hafa athugað reikninginn og samþykkt, skal orðuritari senda hann fjármálaráðuneytinu til endurskoðunar, ásamt fylgiskjölum, en forsætisráðuneytinu skal senda samrit reikningsins. — Orðuritari veitir viðtöku öllum tillögum um orðuveitingar, sér um að þær komi undir atkvæði nefndarmanna og leggur tillögur nefndarinnar fyrir stórmeistara. — Orðuritari varðveitir heiðursmerki orðunnar, innsigli hennar, bækur og skjöl. Orðuritari annast fundarboðanir að fyrirlagi formanns.

IV. kafli. Samkomur orðubræðra. — **11. gr.** Orðunefnd getur, í samráði við stórmeistara, kvatt orðubræður saman við hátíðleg tækifæri eða þegar merkilegt mál, sem orðubræður varðar, er á döfinni. — Ef henta þykir, setur stórmeistari slíkum fundum eða samkomum reglur, í samráði við orðunefnd.

1) Fors.br. nr. 92, 13. okt. 1951.

1945 Nr. 114 31. des.

Forsetabréf um afreksmerki hins íslenzka lýðveldis. **1950** Nr. 85 9. okt.

1. gr. Heiðurspeningurinn nefnist: Afreksmerki hins íslenzka lýðveldis. Afreksmerkið er í tveimur stigum. Fyrra stig er peningur úr gulli, 3 cm að þvermáli og 2 mm á þykkt. Á framhlið peningsins skal mótuð mynd Fjallkonunnar og umhverfis letrað í boga: Afreksmerki hins íslenzka lýðveldis. Á bakhlið peningsins er skjaldarmerki Íslands. Á rönd peningsins skal letra nafn þess, er peninginn hlýtur, og hvaða dag og ár afrek það var unnið, er gerði hann merkisins verðan. — Annað stig merkisins er eins og hið fyrra, nema silfur í stað gulls. — **2. gr.** Afreksmerkið skal bera á brjóstinu vinstra megin í bláu

1950 Nr. 85 9. okt.

silkibandi. — **3. gr.** Afreksmerkinu má sæma innlenda menn og erlenda, er hætt hafa lífi sínu eða heilsu við björgun íslenzkra manna úr lífsháska, enda sé upplýst með lögregluransókn, eða á annan fullgildan hátt, um öll atvik björgunarinnar. — **4. gr.** Afreksmerkið er eign þess, er hlýtur það, og erfingja hans að honum látnum. — **5. gr.** Forseti Íslands veitir afreksmerkið. — **6. gr.** Forsetinn skipar þriggja manna nefnd, er gerir tillögur um veiting afreksmerkisins. Einn skal skipa að ráði forsætisráðherra og sé hann jafnframt formaður nefndarinnar, annar sé forseti Slysavarnafélags Íslands, en hinn þriðji formaður orðunefndar hinnar íslenzku fálkaorðu. — Nefndin skal halda gerðabók um störf sín. — **7. gr.** Engan má sæma afreksmerkinu, nema nefndarmenn séu sammála um að leggja það til. Ef um erlendan ríkisborgara er að ræða, skal leita umsagnar utanríkisráðherra Íslands áður en ákvörðun er tekin um veitingu merkisins. — **8. gr.** Veiting afreksmerkisins skal að jafnaði fram fara 1. desember. — Merkinu skal fylgja skjal, undirritað af forseta og nefndarmönnum, þar sem greint sé, fyrir hvaða afrek merkið er veitt. — **9. gr.** Birta skal í Lögbirtingablaði og Stjórnartíðindum, hverjir afreksmerkið hljóta og fyrir hvað. — **10. gr.** Kostnaður við afreksmerkið greiðist úr ríkissjóði.

1947 Nr. 15. 12. marz

Forsetabréf um heimild íslenzkra ríkisborgara til að bera erlend heiðursmerki.

1. gr. Íslenzkir ríkisborgarar, sem hér eftir kunna að verða sæmdir erlendum heiðursmerkjum, skulu áður en eða jafnframt því að þeim berst heiðursmerkið í hendur, leita leyfis forseta Íslands til að veita því viðtöku og bera það. — **2. gr.** Umsóknir um slík leyfi skulu stílaðar til forsetans og sendar forsetaritara, sem annast fyrirgreiðslu þeirra.

1946 Nr. 91 9. des.

Auglýsing um að Ísland hafi gengið að sáttmála hinna sameinuðu þjóða.

Samkvæmt heimild í ályktun Alþingis, hinn 25. júlí 1946, gekk Ísland hinn 19. nóvember 1946 að sáttmála hinna sameinuðu þjóða, er hér með birtist ásamt íslenzkri þýðingu.

Sáttmáli hinna sameinuðu þjóða.

Vér, hinar sameinuðu þjóðir, staðráðnar í að bjarga komandi kynslóðum undan hörmungum ófriðar, sem tvisvar á ævi vorri hefur leitt ósegjanlegar þjáningar yfir mannkynið, — að staðfesta að nýju trú á grundvallarréttindi manna, virðingu þeirra og gildi, jafnrétti karla og kvenna og allra þjóða, hvort sem stórar eru eða smáar, — að skapa skilyrði fyrir því, að hægt sé að halda uppi réttlæti og virðingu fyrir skyldum þeim, er af samningum leiðir og öðrum heimildum þjóðaréttar, — að stuðla að félagslegum framförum og bættum lífskjörum án frelsisskerðingar, — og ætlum í þessu skyni — að sýna umburðarlyndi og lifa saman í friði, svo sem góðum nágrönnum sæmir, — að sameina mátt vorn til að varðveita heimsfrið og öryggi, — að tryggja það með samþykki grundvallarreglna og skipulagsstofnun, að vopnavaldi skuli eigi beita, nema í þágu sameiginlegra hagsmuna, og — að starfrækja alþjóðaskipulag til eflingar fjárhagslegum og félagslegum framförum allra þjóða, — höfum orðið ásáttar um að sameina krafta vora til að ná þessu markmiði. — Því hafa ríkisstjórnir vorar, hver um sig, fyrir milligöngu fulltrúa, er saman eru komnir í borginni San Francisco og lagt hafa fram umboðsskjöl sín, er reynzt hafa í góðu og réttu lagi, komið sér saman um þennan sáttmála hinna sameinuðu þjóða og stofna hér með alþjóðabandalag, sem bera skal heitið hinar sameinuðu þjóðir.

1946 Nr. 91 9. des.

I. kafli. Markmið og grundvallarreglur. — **1. gr.** Markmið hinna sameinuðu þjóða er: — 1. að varðveita heimsfrið og öryggi og gera í því skyni virkar, sameiginlegar ráðstafanir til að koma í veg fyrir og eyða hættu á friðrofi og til að bæla niður árásaraðgerðir eða friðrof og til að á friðsamlegan hátt og í samræmi við grundvallarreglur réttvísi og þjóðaréttar koma á sættum eða lausn milliríkja deilumála eða ástands, sem leiða kann til friðrofs, — 2. að efla vinsamlega sambúð þjóða á milli, er byggð sé á virðingu fyrir grundvallaratriði jafnréttis og sjálfsákvörðunarréttar og að gera aðrar hæfilegar ráðstafanir til að styrkja alheimsfrið, — 3. að koma á alþjóðasamvinnu um lausn alþjóðavandamála, fjárhagslegs, félagslegs, menningarlegs og mannúðarlegs eðlis, og að styrkja og stuðla að virðingu fyrir mannréttindum og grundvallarfrelsisréttindum allra án tillits til kynþáttar, kyns, tungu eða trúarbragða, og — 4. að vera miðstöð til samræmingar á aðgerðum þjóða til að ná þessu sameiginlega markmiði. — **2. gr.** Bandalagið og meðlimir þess skulu í viðleitni sinni til að ná því markmiði, er um getur í 1. grein, fara eftir þessum grundvallarreglum: — 1. Bandalagið byggist á grundvallarreglunni um fullvalda

jafnræði allra meðlima þess. — 2. Í því skyni að tryggja öllum meðlimum þau réttindi og hlunnindi, er af þátttöku leiðir, skulu allir meðlimir trúlega standa við skuldbindingar þær, sem þeir hafa á sig tekið með sáttmála þessum. — 3. Allir meðlimir skulu leysa milliríkjadeilur sínar á friðsamlegan hátt, þannig að heimsfriði, öryggi og réttvísi sé ekki í hættu stofnað. — 4. Allir meðlimir skulu í milliríkjaskiptum varast hótanir um valdbeitingu eða beitingu valds gegn landamærahelgi eða stjórnmálasjálfstæði nokkurs ríkis eða á neinn annan hátt, sem kemur í bága við markmið hinna sameinuðu þjóða. — 5. Meðlimir skulu veita hinum sameinuðu þjóðum alla aðstoð í sérhverju starfi, sem þær framkvæma samkvæmt þessum sáttmála, og skulu ekki aðstoða nokkurt ríki, sem hinar sameinuðu þjóðir beita hindrunar- eða þvingunarráðstöfunum. — 6. Bandalagið skal tryggja að ríki, sem ekki eru meðlimir hinna sameinuðu þjóða, starfi í samræmi við þessar grundvallarreglur, að svo miklu leyti sem það er nauðsynlegt til varðveizlu heimsfriði og öryggi. — 7. Ekkert ákvæði þessa sáttmála heimilar hinum sameinuðu þjóðum að skipta sér af málum, sem koma í aðalatriðum undir eigin lögsögu ríkis eða skyldar meðlimi til að leggja slík mál fyrir til lausnar samkvæmt þessum sáttmála; þessi grundvallarregla skal samt ekki hindra framkvæmd þvingunaraðgerða samkvæmt VII. kafla.

II. kafli. Þátttaka. — 3. gr. Stofnmeðlimir hinna sameinuðu þjóða eru þau ríki, sem tóku þátt í ráðstefnu hinna sameinuðu þjóða um alþjóðabandalag í San Francisco eða hafa áður undirritað yfirlýsingu hinna sameinuðu þjóða frá 1. janúar 1942, og undirrita þennan sáttmála og staðfesta í samræmi við 110. gr. — **4. gr.** 1. Þátttaka í hinum sameinuðu þjóðum er heimil öllum friðsömum ríkjum, sem takast á hendur skuldbindingarnar í þessum sáttmála og að áliti bandalagsins eru hæf og fús til að fullnægja þessum skuldbindingum. — 2. Allsherjarþingið tekur ákvörðun um inngöngu hvers slíks ríkis eftir tillögu frá öryggisráðinu. — **5. gr.** Nú hefur öryggisráðið beitt meðlim hindrunar- og þvingunarráðstöfunum, og getur allsherjarþingið þá eftir tillögu öryggisráðsins tekið af honum heimild til að nota réttindi og sérréttindi meðlima. Öryggisráðið getur veitt á ný heimild til að nota þessi réttindi og sérréttindi. — **6. gr.** Allsherjarþingið getur eftir tillögu öryggisráðsins rekið úr bandalaginu meðlim, sem hefur hvað eftir annað brotið grundvallarreglur þessa sáttmála.

III. kafli. Stofnanir. — 7. gr. 1. Þessar eru aðalstofnanir hinna sameinuðu þjóða: Allsherjarþing, öryggisráð, fjárhags- og félagsmálaráð, gæzluverndarráð, alþjóðadómstóll og skrifstofa. — 2. Þær undirstofnanir, sem kunna að verða nauðsynlegar, má setja á fót samkvæmt þessum sáttmála. — **8. gr.** Hinar sameinuðu þjóðir skulu ekki setja neinar takmarkanir á val karla og kvenna til þátttöku í hvaða störfum sem er, við jöfn skilyrði, hjá aðal- og undirstofnunum þeirra.

IV. kafli. Allsherjarþingið. Skipan. — 9. gr. 1. Allsherjarþingið er skipað meðlimum hinna sameinuðu þjóða. — 2. Hver meðlimur skal ekki hafa fleiri en fimm fulltrúa á allsherjarþinginu. — **Störf og völd. — 10. gr.** Allsherjarþingið má fjalla um öll mál og málefni, sem koma undir þennan sáttmála eða snerta vald og störf allra stofnana, sem um ræðir í þessum sáttmála, og að undanskildu því, sem segir í 12. grein, er heimilt að gera tillögur til meðlima hinna sameinuðu þjóða eða öryggisráðsins eða hvort tveggja varðandi öll slík mál og málefni. — **11. gr.** 1. Allsherjarþinginu er heimilt að fjalla um hinar almennu grundvallarreglur fyrir samstarfi til varðveizlu heimsfriðar og öryggis, þar með taldar þær grundvallarreglur, sem gilda um afvopnun og skipan herbúnaðar, og er heimilt að gera tillögu varðandi þessar grundvallarreglur til meðlimanna eða öryggisráðsins eða hvort tveggja. — 2. Allsherjarþinginu er heimilt að ræða öll mál varðandi varðveizlu heimsfriðar og öryggis, sem eru lögð fyrir það af sérhverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða eða öryggisráðinu eða ríki, sem er ekki meðlimur hinna sameinuðu þjóða, sbr. 35. gr., 3. lið, og er heimilt, að undanskildu því, sem getið er í 12. gr., að gera tillögu um öll mál til viðkomandi ríkis eða ríkja eða til öryggisráðsins eða hvort tveggja. Sérhverju máli, sem þarf framkvæmdar við, skal allsherjarþingið vísa til öryggisráðsins annaðhvort fyrir eða eftir að umræður hafa farið fram. — 3. Allsherjarþingið má vekja athygli öryggisráðsins á ástandi, sem getur stofnað heimsfriði og öryggi í hættu. — 4. Þau völd allsherjarþingsins, sem um ræðir í þessari grein, takmarka ekki ákvæði 10. greinar. — **12. gr.** 1. Á meðan öryggisráðið fer með það vald, sem því er falið í þessum sáttmála, út af deilumáli eða ástandi, skal allsherjarþingið ekki gera neina tillögu viðvíkjandi sömu deilumálum og

ástandi, nema öryggisráðið fari þess á leit. — 2. Aðalforstjórinn skal með samþykki öryggisráðsins skýra allsherjarþinginu við hvert þinghald frá öllum málum varðandi varðveizlu heimsfriðar og öryggis, sem öryggisráðið hefur til afgreiðslu, og skal einnig tilkynna allsherjarþinginu eða meðlimum hinna sameinuðu þjóða, ef allsherjarþingið stendur ekki yfir, strax og öryggisráðið hættir að fjalla um slík mál. — **13. gr.** 1. Allsherjarþingið skal koma á stað rannsóknum og gera tillögur með það fyrir augum að: — a. efla alþjóðasamvinnu á sviði stjórnmála og stuðla að þróun þjóðaréttar og flokkun hans. — b. efla alþjóðasamvinnu á sviði fjárhags- og félagsmála, menningar, menntamála og heilbrigðismála, og stuðla að framkvæmd mannréttinda og grundvallarfrelsis fyrir alla án tillits til kynþáttar, kyns, tungu og trúarbragða. — 2. Frekari ábyrgðar, starfa og valda allsherjarþingsins, að því er snertir mál umrædd í 1. lið hér að ofan, er getið í IX. og X. kafla. — **14. gr.** Með þeim takmörkunum, sem felast í ákvæðum 12. greinar, er allsherjarþinginu heimilt að mæla með aðgerðum, er miða að friðsamlegri lausn á vandamáli, án tillits til uppruna þess, sem það álítur að geti líklega spillt almennri hagsæld og vinsamlegri sambúð þjóða á milli, þar með talin brot á ákvæðum þessa sáttmála um markmið og grundvallarreglur hinna sameinuðu þjóða. — **15. gr.** 1. Allsherjarþingið tekur á móti og athugar árlegar og sérstakar skýrslur frá öryggisráðinu. Í skýrslum þessum skal gerð grein fyrir þeim ráðstöfunum, sem öryggisráðið hefur samþykkt til varðveizlu heimsfriði og öryggi. — 2. Allsherjarþingið tekur á móti og athugar skýrslur frá öðrum stofnunum hinna sameinuðu þjóða. — **16. gr.** Allsherjarþingið framkvæmir þau störf í sambandi við alþjóða gæzluverndarkerfið, sem því er falið samkvæmt XII. og XIII. kafla, þar með samþykki gæzluverndarsamninganna fyrir landsvæði, sem ekki teljast hafa hernaðarlega þýðingu. — **17. gr.** 1. Allsherjarþingið athugar og samþykkir fjárhagsáætlun bandalagsins. — 2. Meðlimirnir bera kostnað við bandalagið samkvæmt skiptingu allsherjarþingsins. — 3. Allsherjarþingið athugar og samþykkir ráðstafanir varðandi fjármál og fjárhagsáætlanir, sem gerðar eru við sérstofnanir þær, sem um getur í 57. grein, og fer yfir rekstraráætlun þessara sérstofnana með það fyrir augum að gera tillögur til hlutaðeigandi stofnana. — **Atkvæðagreiðsla. — 18. gr.** 1. Hver meðlimur allsherjarþingsins hefur eitt atkvæði. — 2. Ákvarðanir allsherjarþingsins í þýðingarmiklum málum skulu samþykktar með atkvæðum tveggja þriðju hluta þeirra meðlima, sem viðstaddir eru og greiða atkvæði. Til þeirra mála teljast: tillögur varðandi varðveizlu heimsfriðar og öryggis, kosning þeirra meðlima öryggisráðsins, sem ekki eiga þar fast sæti, kosning meðlima í fjárhags og félagsmálaráðið, kosning meðlima í gæzluverndarráðið, sbr. lið 1 c 86. greinar, inntaka nýrra meðlima í hinar sameinuðu þjóðir, afnám til bráðabirgða á réttindum og sérréttindum, sem fylgir þátttöku, brottrekstur meðlima, mál varðandi framkvæmd gæzluverndarkerfisins og mál varðandi fjárhagsáætlanir. — 3. Ákvarðanir um önnur mál, þar með talin ákvörðunin um aðra málaflokka til viðbótar, sem taka skal ákvörðun um með tveimur þriðju hlutum atkvæða, skulu hafa atkvæði meiri hluta þeirra meðlima, sem viðstaddir eru og atkvæði greiða. — **19. gr.** Nú skuldar meðlimur hinna sameinuðu þjóða framlag til bandalagsins, og skal hann þá ekki hafa atkvæðisrétt á allsherjarþingi, ef skuldin er jöfn eða meiri en framlög þau, sem honum ber að greiða fyrir tvö undanfarin ár. Samt sem áður getur allsherjarþingið heimilað slíkum meðlimi að greiða atkvæði, ef það er fullvissað um, að vanskilin orsakast af ástandi, sem meðlimurinn ræður ekki við. — **Þingsköp. — 20. gr.** Allsherjarþingið kemur saman árlega til reglulegs þings, en til aukaþings eins og ástæður krefjast. Aðalforstjórinn kveður saman aukaþing eftir tilmælum öryggisráðsins eða meiri hluta hinna sameinuðu þjóða. — **21. gr.** Allsherjarþingið setur sér sjálft þingsköp. Það kýs forseta fyrir hvert þing. — **22. gr.** Allsherjarþinginu er heimilt að setja á fót þær undirstofnanir, sem það telur nauðsynlegar til að framkvæma störf sín.

V. kafli. Öryggisráðið. Skipan. — 23. gr. Öryggisráðið skipa ellefu meðlimir hinna sameinuðu þjóða. Lýðveldið Kína, Frakkland, Sovétríkin, Sameinaða konungsríki Stóra Bretlands og Norður-Írlands og Bandaríki Ameríku eiga fast sæti í öryggisráðinu. Allsherjarþingið kýs í öryggisráðið sex aðra meðlimi hinna sameinuðu þjóða, og eiga þeir þar eigi fast sæti, og skal í fyrsta lagi tekið tillit til þess, hversu meðlimir hinna sameinuðu þjóða hafa stuðlað að varðveizlu heimsfriðar og öryggis og unnið að markmiði bandalagsins að öðru leyti, og enn fremur til jafnrar dreifingar eftir hnattstöðu. — 2. Meðlimir

1946 Nr. 91 9. des.

öryggisráðsins, sem ekki eiga þar fast sæti, eru kosnir til tveggja ára. Við fyrstu kosningar þessara meðlima skulu þó þrír kosnir til eins árs. Fráfarandi meðlim er ekki heimilt að endurkjósa strax. — 3. Hver meðlimur öryggisráðsins hefur einn fulltrúa. — **Störf og völd.** — **24. gr.** 1. Til þess að tryggja skjótar og haldgóðar aðgerðir af hálfu hinna sameinuðu þjóða, fela meðlimir þeirra öryggisráðinu aðalábyrgð á varðveizlu heimsfriðar og öryggis og eru ásáttir um, að öryggisráðið starfi fyrir þeirra hönd, þegar það framkvæmir skyldustörf sín í samræmi við þessa ábyrgð. — 2. Öryggisráðið skal við framkvæmd skyldustarfa sinna starfa í samræmi við markmið og grundvallarreglur hinna sameinuðu þjóða. Hin ákveðnu völd, sem öryggisráðinu eru veitt til framkvæmdar þessum skyldustörfum, eru skilgreind í VI., VII., VIII. og XII. kafla. — 3. Öryggisráðið skal leggja fyrir allsherjarþingið til athugunar ársskýrslu og, þegar nauðsynlegt þykir, sérstakar skýrslur. — **25. gr.** Meðlimir hinna sameinuðu þjóða eru ásáttir um að fallast á og framkvæma ákvarðanir öryggisráðsins í samræmi við ákvæði þessa sáttmála. — **26. gr.** Í þeim tilgangi að stuðla að því að koma á fót og varðveita heimsfrið og öryggi, þannig að sem minnst af mannafla og fjárhagslegri orku heimsins fari í framleiðslu hergagna, skal öryggisráðið, með aðstoð herforingjanefndarinnar, sem getið er í 47. gr., bera ábyrgð á samningu áætlana um stofnun kerfis fyrir skipan herbúnaðar, og skulu þær lagðar fyrir meðlimi hinna sameinuðu þjóða. — **Atkvæðagreiðsla.** — **27. gr.** 1. Hver meðlimur öryggisráðsins hefur eitt atkvæði. — 2. Til ákvarðana öryggisráðsins í málum um fundarsköp þarf jákvæð atkvæði sjö meðlima ráðsins. — 3. Til ákvarðana í öllum öðrum málum þarf jákvæð atkvæði sjö meðlima, að meðtöldum atkvæðum hinna föstu meðlima, þó með því skilyrði, að í ákvörðunum mála, sem nefnd eru í VI. kafla og í 3. lið 52. gr., skuli deiluaðili sitja hjá við atkvæðagreiðslu. — **Fundarsköp.** — **28. gr.** 1. Öryggisráðið skal þannig skipulagt, að það sé ætíð starfhæft. Hver meðlimur öryggisráðsins skal í þessu skyni ætíð hafa fulltrúa á aðsetursstað bandalagsins. — 2. Öryggisráðið heldur við og við fundi, þar sem hverjum meðlim ráðsins er heimilt, ef hann óskar þess, að láta stjórnarmeðlim eða annan sérstaklega tilnefndan mann mæta sem fulltrúa sinn. — 3. Öryggisráðinu er heimilt að halda fundi á þeim stöðum, öðrum en aðsetursstað bandalagsins, sem eftir dómi ráðsins munu á beztan hátt auðvelda störf þess. — **29. gr.** Öryggisráðinu er heimilt að setja á fót undirstofnanir sér til aðstoðar í starfi sínu, eftir því sem það álítur nauðsynlegt. — **30. gr.** Öryggisráðið setur sér fundarsköp, þar með fyrirkomulag um val forseta þess. — **31. gr.** Sérhverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem ekki er meðlimur öryggisráðsins, er heimilt, án atkvæðagreiðslu, að taka þátt í umræðum um sérhvert mál, sem lagt er fyrir öryggisráðið, þegar hið síðarnefnda álítur, að slíkt snerti hagsmuni þess meðlims sérstaklega. — **32. gr.** Sérhverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem á ekki sæti í öryggisráðinu, eða sérhverju ríki, sem er ekki meðlimur í hinum sameinuðu þjóðum, skal boðið, ef það er aðili að deilumáli, sem er til athugunar hjá öryggisráði, að taka þátt í umræðum um það deilumál, án atkvæðisréttar. — Öryggisráðið getur sett þau skilyrði, sem það telur réttmæt, fyrir þátttöku ríkis, sem ekki er meðlimur í hinum sameinuðu þjóðum.

VI. kafli. Friðsamleg lausn deilumála. — **33. gr.** 1. Aðilar að sérhverju deilumáli, sem með áframhaldi gæti stofnað í hættu heimsfriði og öryggi, skulu fyrst leita lausnar á deilumálinu með samningaumleitunum, rannsókn, miðlun, sættargerð, gerðardómi, dómsúrskurði, afnotum svæðisstofnana eða samninga, eða með öðrum friðsamlegum aðferðum, skv. eigin vali. — 2. Ef öryggisráðinu þykir nauðsyn krefja, skal það kveðja deiluaðila til að leita lausnar á deilumáli sínu á slíkan hátt. — **34. gr.** Öryggisráðinu er heimilt að rannsaka sérhvert deilumál eða sérhvert vandamál, sem gæti leitt til milliríkja áreksturs eða valdið deilu, til þess að ganga úr skugga um, hvort áframhald deilunnar eða vandamálsins sé líklegt til þess að stofna heimsfriði og öryggi í hættu. — **35. gr.** 1. Hverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða er heimilt að vekja athygli öryggisráðsins eða allsherjarþingsins á hverju slíku deilumáli eða vandamáli, sem um getur í 34. grein. — 2. Nú er ríki ekki meðlimur hinna sameinuðu þjóða, og er því þá heimilt að vekja athygli öryggisráðsins eða allsherjarþingsins á hverri þeirri deilu, sem það er aðili að, ef það fyrirfram skuldbindur sig til að fylgja reglum þeim um friðsamlega lausn deilumála, sem settar eru í þessum sáttmála. — 3. Þingstörfum allsherjarþingsins í meðferð mála, sem athygli þess hefur verið vakin á, samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, skal hagað í samræmi við ákvæði 11.

1946 Nr. 91 9. des.

og 12. gr. — **36. gr.** 1. Heimilt er öryggisráði, á hvaða stigi máls sem er, að mæla með hæfilegum aðgerðum eða aðferðum til leiðréttingar á deilumáli eða vandamáli þess eðlis, sem um ræðir í 33. gr. — 2. Öryggisráðinu ber að taka til greina allar þær aðferðir til lausnar deilumálsins, sem deiluaðilar hafa þegar tekið upp. — 3. Er öryggisráðið gerir tillögur sínar samkvæmt grein þessari, skal það einnig taka til greina, að fylgja skal þeirri venju, að deiluaðilar leggi lagadeilur fyrir alþjóðadómstólinn, í samræmi við ákvæði samþykktar dómstólsins. — **37. gr.** 1. Ef aðilum að deilu þess eðlis, sem um ræðir í 33. grein, tekst ekki að leysa deiluna á einhvern þann hátt, sem um getur í þeirri grein, skulu þeir vísa deilumálinu til öryggisráðsins. — 2. Nú álítur öryggisráðið, að framhald deilunnar muni að líkindum stofna heimsfriði og öryggi í hættu, og skal það þá ákveða, hvort það skuli hefja aðgerðir skv. 36. gr. eða gera þær tillögur um lausn málsins, sem það álítur heppilegar. — **38. gr.** Ef báðir eða allir deiluaðilar óska þess, er öryggisráðinu heimilt að gera tillögur með friðsamlega lausn deilumálsins fyrir augum, án þess að það komi í bága við 33.—37. gr.

VII. kafli. Aðgerðir vegna ófriðarhættu, friðrofa og árása. — 39. gr. Öryggisráðið skal úrskurða, hvort fyrir hendi sé ófriðarhætta, friðrof eða árás, og skal gera tillögur um, eða ákveða, hvaða ráðstafanir skuli gerðar í samræmi við 41. og 42. grein, til þess að varðveita eða koma á aftur heimsfriði og öryggi. — **40. gr.** Til þess að koma í veg fyrir, að ástandið verði alvarlegra, er öryggisráðinu heimilt, áður en það gerir tillögur þær eða ráðstafanir, sem tilgreindar eru í 39. gr., að fara þess á leit við deiluaðila, að þeir hegði sér í samræmi við bráðabirgðaráðstafanir, sem ráðið telur nauðsynlegar eða æskilegar. — Slíkar bráðabirgðaráðstafanir skulu ekki skerða réttindi, kröfur eða aðstöðu hlutaðeigandi aðila. Öryggisráðið skal taka fullt tillit til þess, ef misbrestur verður á að framfylgja slíkum bráðabirgðaráðstöfunum. — **41. gr.** Öryggisráðinu er heimilt að ákveða, hvaða aðgerðir, aðrar en hernaðaraðgerðir skuli viðhafðar til þess að framfylgja ákvörðunum þess, og getur það kvatt félaga hinna sameinuðu þjóða til þess að beita slíkum aðgerðum. Aðgerðir þessar mega vera fólgnar í því að slíta viðskiptasambandi að nokkru eða öllu leyti og rjúfa samgöngur með járnbrautum, á sjó, í lofti, einnig póst-, síma- og loftskeytasamband, og slíta stjórnmálasambandi. — **42. gr.** Nú álítur öryggisráðið, að ráðstafanir þær, sem um getur í 41. gr., mundu verða ónógar eða hafi reynzt ófullnægjandi, og getur ráðið þá gripið til hernaðaraðgerða með lofther, flota eða landher, eftir því sem nauðsyn krefur, til að varðveita eða koma á aftur heimsfriði og öryggi. Slíkar aðgerðir mega vera fólgnar í ögrun, hafnbanni og öðrum aðgerðum lofthers, flota eða landhers meðlima hinna sameinuðu þjóða. — **43. gr.** 1. Í því skyni að stuðla að varðveizlu heimsfriðar og öryggis, takast allir meðlimir hinna sameinuðu þjóða á hendur að láta öryggisráðinu í té, þegar það krefst þess, samkvæmt sérstökum samningi eða samningum, herlið, aðstoð og fríðindi, þar með talinn réttur til yfirferðar, eins og nauðsynlegt er til varðveizlu heimsfriði og öryggi. — 2. Slíkur samningur eða samningar skulu ákveða tölu og tegundir liðsveita, viðbúnað þeirra og almennt aðsetur, og eðli fríðinda þeirra og aðstoðar, sem láta skal í té. — 3. Gera skal samninginn eða samningana eins fljótt og hægt er, og skal öryggisráðið hafa frumkvæðið. Þeir skulu gerðir milli öryggisráðsins við einstaka meðlimi eða milli öryggisráðsins og meðlimahópa og skulu síðan staðfestir af samningsríkjum samkv. stjórnskipunarvenjum í hverju landi. — **44. gr.** Nú hefur öryggisráðið ákveðið að beita valdi, og skal það þá, áður en það krefst þess, að meðlimur, sem ekki á sæti í ráðinu, leggi fram herlið í samræmi við þær skuldbindingar, sem hann hefur tekizt á hendur skv. 43. gr., bjóða þeim meðlim, ef hann óskar þess, að eiga þátt í ákvörðunum öryggisráðsins um beitingu þess herliðs, sem hann leggur fram. — **45. gr.** Til þess að gera hinum sameinuðu þjóðum kleift að hefja aðkallandi hernaðaraðgerðir, skulu meðlimir ætíð hafa reiðubúnar eigin lofthersveitir til sameiginlegra alþjóðlegra þvingunaraðgerða. Öryggisráðið skal, með aðstoð herforingjanefndarinnar, ákvarða, innan takmarka þeirra sérstöku samninga, sem um getur í 43. gr., styrk og viðbúnað þessara sveita og áætlanir um sameiginlegar aðgerðir þeirra. — **46. gr.** Öryggisráðið skal, með aðstoð herforingjanefndarinnar, gera áætlanir um notkun herafla. — **47. gr.** 1. Setja skal á stofn herforingjanefnd til þess að gefa öryggisráðinu aðstoð og ráðleggingar um öll þau mál, sem varða hernaðarþarfir öryggisráðsins til varðveizlu heimsfriðar og öryggis, notkun og stjórn herja þeirra, sem það fær til umráða, ákvæði um skipan herbúnaðar og hugsanlega

1946 Nr. 91 9. des.

afvopnun. — 2. Herforingjanefndina skipa foringjar herforingjaráða hinna föstu meðlima öryggisráðsins, eða fulltrúar þeirra. Hverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem ekki á fast sæti í herforingjanefndinni, skal af nefndinni boðið að vinna með henni, þegar samstarf þess meðlims er nauðsynlegt til að tryggja góðan árangur af skyldustörfum nefndarinnar. — 3. Herforingjanefndin skal bera ábyrgð gagnvart öryggisráðinu á hernaðarlegri stjórn þeirra herja, sem fengnir eru öryggisráðinu til umráða. Síðan skulu teknar ákvarðanir um forustu slíkra hersveita. — 4. Samkv. heimild frá öryggisráðinu og í samráði við hlutaðeigandi svæðisstofnanir getur herforingjanefndin sett á stofn undirnefndir fyrir einstök svæði. — **48. gr.** 1.Eftir því sem öryggisráðið ákveður, skulu allir meðlimir hinna sameinuðu þjóða, eða aðeins sumir þeirra, taka þátt í aðgerðum þeim, sem nauðsynlegar eru til að framfylgja ákvörðunum ráðsins til varðveizlu heimsfriðar og öryggis. — 2. Slíkum ákvörðunum skal framfylgja af meðlimum hinna sameinuðu þjóða beint, svo og með aðgerðum þeirra í hlutaðeigandi alþjóðastofnunum, þar sem þeir eru meðlimir. — **49. gr.** Meðlimir hinna sameinuðu þjóða skulu taka höndum saman og veita hver öðrum gagnkvæma hjálp í framkvæmd þeirra aðgerða, sem öryggisráðið hefur ákveðið. — **50. gr.** Nú hefur öryggisráðið hindrunar- eða þvingunarráðstafanir gegn einhverju ríki, og skal þá hvaða annað ríki sem er, hvort sem það er meðlimur hinna sameinuðu þjóða eða ekki, sem telur sig hafa mætt sérstökum fjárhagslegum vandamálum vegna framkvæmda þessara ráðstafana, hafa rétt til að leita ráða öryggisráðsins um lausn á vandamálum þessum. — **51. gr.** Engin ákvæði þessa sáttmála skulu takmarka hinn órjúfanlega rétt ríkis til sjálfsvarnar, eitt sér eða með öðrum ríkjum, ef ráðizt er með herveldi á meðlim hinna sameinuðu þjóða, þangað til öryggisráðið hefur gert þær ráðstafanir, sem nauðsynlegar eru til varðveizlu heimsfriðar og öryggis. Ráðstafanir, gerðar af meðlimum við framkvæmd þessa sjálfsvarnarréttar, skulu undireins tilkynntar öryggisráðinu, og skulu þær á engan hátt skerða vald og ábyrgð öryggisráðsins samkv. þessum sáttmála til að hefja, hvenær sem er, þær aðgerðir, sem það álítur nauðsynlegar til að varðveita eða koma á aftur heimsfriði og öryggi.

VIII. kafli. Svæðissamningar. — 52. gr. 1. Í þessum sáttmála eru engin þau ákvæði, sem útiloka, að gera megi svæðissamninga eða stofna svæðisstofnanir til meðferðar á málum til varðveizlu heimsfriði og öryggi, sem hæfileg þykja til svæðisframkvæmda, svo fremi sem slíkir samningar eða stofnanir og störf þeirra að öðru leyti séu í fullu samræmi við markmið og reglur hinna sameinuðu þjóða. — 2. Þeir meðlimir hinna sameinuðu þjóða, sem gera slíka samninga eða setja á fót stofnanir, skulu gera allt, sem í þeirra valdi stendur, til þess að friðsamleg lausn deilumála á staðnum fáist fyrir atbeina þessara svæðissamninga eða stofnana, áður en sú leið er farin að vísa þeim til aðgerða öryggisráðsins. — 3. Öryggisráðið skal vinna að því, að friðsamleg lausn deilumála á staðnum fáist, fyrir atbeina svæðissamninga eða stofnana, annaðhvort að frumkvæði þeirra ríkja, sem hlut eiga að máli, eða samkvæmt tilvísun öryggisráðsins. — 4. Þessi grein takmarkar á engan hátt 34. og 35. gr. — **53. gr.** 1. Þar sem það á við skal öryggisráðið hagnýta sér slíka svæðissamninga eða svæðisstofnanir til þvingunarráðstafana, að svo miklu leyti sem vald þess nær til, en engar þvingunaraðgerðir má framkvæma í skjóli slíkra svæðissamninga eða fyrir atbeina slíkra svæðisstofnana með (svo!) heimild öryggisráðsins, að undanteknum ráðstöfunum gegn óvinaríki, sbr. skýringu í 2. lið þessarar gr., eins og ráð er fyrir gert samkv. 107. gr. eða í svæðissamningum, sem beinast gegn endurnýjaðri árásarstefnu af hendi slíks ríkis, þar til bandalaginu kann, samkv. beiðni þeirra ríkisstjórna, sem hlut eiga að máli, að vera fengið það hlutverk að koma í veg fyrir frekari árásaraðgerðir af hendi slíks ríkis. — 2. Orðið óvinaríki í 1. lið þssarar gr. á við sérhvert það ríki, sem í síðari heimsstyrjöldinni hefur verið óvinur einhvers þess ríkis, sem er aðili að undirskrift þessa sáttmála. — **54. gr.** Ætíð skal gera öryggisráðinu fulla grein fyrir framkvæmdum til varðveizlu heimsfriðar og öryggis, sem gerðar eru eða áformaðar samkvæmt svæðissamningum eða af svæðisstofnunum.

IX. kafli. Alþjóðasamvinna í fjárhags- og félagsmálum. — 55. gr. Í þeim tilgangi að skapa það jafnvægis- og velmegunarástand, sem er skilyrði fyrir friðsamlegri og vinsamlegri sambúð á milli þjóðanna og grundvallast á virðingu fyrir jafnréttishugsjóninni og sjálfsákvörðunarrétti þjóða, skulu sameinuðu þjóðirnar vinna að: — a. bættum lífskjörum, fullri atvinnu og aðstæðum til fjárhagslegra og félagslegra framfara og þróunar, — b. lausn alþjóðafjárhagsmála, félagsmála, heil-

brigðismála og mála, sem þeim eru skyld, alþjóðasamvinnu í menningar- og menntamálum og — c. að efla og halda í heiðri mannréttindum og grundvallarfrelsishugsjónum án tillits til kynþáttar, kyns, tungu eða trúarbragða. — **56. gr.** Allir meðlimir skulu skuldbinda sig sameiginlega og hver í sínu lagi til að starfa í samvinnu við stofnunina að því að ná því marki, sem um ræðir í 55. gr. — **57. gr.** 1. Hinar ýmsu sérstofnanir, sem settar hafa verið á fót með samkomulagi ríkisstjórna og hafa á hendi víðtækar alþjóðaskyldur, svo sem ráð er fyrir gert í starfsreglum, sem þeim eru settar, í fjárhagsmálum, félagsmálum, menningarmálum, menntamálum, heilbrigðismálum og málum, sem þeim eru skyld, skulu ná til hinna sameinuðu þjóða samkv. því, sem segir í 63. gr. — 2. Stofnanir, sem þannig eru komnar í samband við hinar sameinuðu þjóðir, skulu hér eftir kallaðar sérstofnanir. — **58. gr.** Bandalagið skal gera tillögur um samræmingu starfsaðferða og framkvæmda sérstofnananna. — **59. gr.** Nú þykir æskilegt, að settar séu á fót sérstofnanir til viðbótar til þess að ná því marki, sem um ræðir í 55. gr., og skal bandalagið í því skyni hefja samninga við þau ríki, sem hlut eiga að máli. — **60. gr.** Allsherjarþingið svo og fjárhags- og félagsmálaráðið, sem starfar undir stjórn þess og nýtur í því skyni réttinda samkv. X. kafla, ber ábyrgð á, að þau störf bandalagsins, sem um ræðir í þessum kafla, séu unnin.

X. kafli. Fjárhags- og félagsmálaráðið.
Skipan. — **61. gr.** 1. Fjárhags- og félagsmálaráðið skipa 18 meðlimir hinna sameinuðu þjóða, kjörnir af allsherjarþinginu. — 2. Samkvæmt ákvæðum 3. liðar skulu 6 meðlimir í fjárhags- og félagsmálaráði kjörnir ár hvert til þriggja ára. Nú víkur meðlimur úr ráðinu, og er þá heimilt að endurkjósa hann strax. — 3. Við fyrstu kosningu skal kjósa 18 meðlimi fjárhags- og félagsmálaráðsins. Kjörtímabil 6 manna, sem kosnir eru á þennan hátt, rennur út eftir 1 ár, annarra 6 eftir 2 ár, samkvæmt reglum, sem allsherjarþingið setur. — 4. Sérhver meðlimur fjárhags- og félagsmálaráðs skal hafa einn fulltrúa. — **Störf og völd.** — **62. gr.** 1. Fjárhags- og félagsmálaráð getur gert rannsóknir og gefið skýrslur eða átt frumkvæði að rannsóknum og skýrslugerð varðandi alþjóðleg fjárhags- og félagsmál, menningar-, mennta- og heilbrigðismál og mál, sem þeim eru skyld, og gert tillögur um slík mál til allsherjarþingsins, til meðlima hinna sameinuðu þjóða og til þeirra sérstofnana, sem hlut eiga að máli. — 2. Það getur gert tillögur, sem miða að því að efla og halda í heiðri virðingunni fyrir mannréttindum og grundvallarfrelsishugsjónum öllum til handa. — 3. Það getur gert uppkast að samningnum, sem leggja skal fyrir allsherjarþingið varðandi málefni, sem undir það heyra. — 4. Það getur kvatt saman alþjóðafundi í samræmi við þær reglur, sem hinar sameinuðu þjóðir hafa sett, til að fjalla um málefni, sem undir það heyra. — **63. gr.** 1. Fjárhags- og félagsmálaráðið getur gert samning við hverja þá stofnun, sem um getur í 57. gr., um þá skilmála, sem uppfylla þarf þegar koma á þeirri stofnun, sem um er að ræða í samband við hinar sameinuðu þjóðir. Slíkir samningar skulu háðir samþykki allsherjarþingsins. — 2. Það getur samræmt störf sérstofnananna með því að ráðgast við og gera tillögur til slíkra stofnana og með því að ráðgast við og gera tillögur til allsherjarþingsins og meðlima hinna sameinuðu þjóða. — **64. gr.** 1. Fjárhags- og félagsmálaráðið getur gert þær ráðstafanir, sem við eiga, til þess að fá skýrslur reglulega frá sérstofnununum. Það getur gert samkomulag við meðlimi hinna sameinuðu þjóða og sérstofnanirnar um að fá skýrslur um þær ráðstafanir, sem gerðar hafa verið til framkvæmda á þess eigin tillögum og tillögum allsherjarþingsins um mál, sem undir það heyra. — 2. Það getur tilkynnt allsherjarþinginu athugasemdir sínar um skýrslur þessar. — **65. gr.** Fjárhags- og félagsmálaráðið getur útvegað öryggisráðinu upplýsingar og skal vera öryggisráðinu til aðstoðar, ef það óskar þess. — **66. gr.** 1. Við framkvæmd tillagna allsherjarþings skal fjárhags- og félagsmálaráðið vinna þau störf, sem undir þess svið heyra. — 2. Það getur með samþykki allsherjarþings framkvæmt störf samkvæmt beiðni meðlima hinna sameinuðu þjóða og sérstofnana. — 3. Að öðru leyti skal það vinna störf samkvæmt því, sem annars staðar er tilgreint í sáttmála þessum eða því kunna að verða falin af allsherjarþinginu. — **Atkvæðagreiðsla.** — **67. gr.** 1. Hver meðlimur fjárhags- og félagsmálaráðsins hefur eitt atkvæði. — 2. Ákvarðanir fjárhags- og félagsmálaráðsins skulu samþykktar af meiri hluta þeirra, sem viðstaddir eru og atkvæði greiða. — **Fundarsköp.** — **68. gr.** Fjárhags- og félagsmálaráðið skal skipa nefndir, er fjalla um fjárhags- og félagsmál og eflingu mannréttinda, auk þeirra annarra nefnda, sem þurfa þykir til að framkvæma þau störf,

sem ráðinu hafa verið falin. — **69. gr.** Nú er mál þannig vaxið, að það skiptir miklu einhvern meðlim hinna sameinuðu þjóða, og skal þá fjárhags- og félagsmálaráðið bjóða þeim meðlim þátttöku án atkvæðisréttar í fundum sínum um það mál. — **70. gr.** Fjárhags- og félagsmálaráðið getur séð svo um, að fulltrúar sérstofnananna geti án atkvæðisréttar tekið þátt í fundarhöldum þess og í fundarhöldum þeirra nefnda, sem skipaðar eru af ráðinu. Einnig skal fulltrúum ráðsins heimil þátttaka í fundarhöldum sérstofnananna. — **71. gr.** Fjárhags- og félagsmálaráðið getur gert þær ráðstafanir, sem við eiga, til þess að ráðgast við stofnanir, sem ekki eru ríkisstofnanir, en fjalla um mál, sem undir það heyra. Slíkt má koma sér saman um við alþjóðastofnanir, og, þegar það á við, við stofnanir í tilteknu landi, eftir að hafa ráðgazt við þann meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem hlut á að máli. — **72. gr.** 1. Fjárhags- og félagsmálaráðið setur sér sjálft þingsköp, þar með talið, hvernig skuli kjósa forseta þess. — 2. Fjárhags- og félagsmálaráðið skal koma saman eftir því sem krafizt er samkvæmt reglum þess, en í þeim skulu vera ákvæði um fundarboð samkvæmt beiðni meiri hluta meðlima þess.

XI. kafli. Yfirlýsing varðandi lendur, sem ekki ráða sér sjálfar. — 73. gr. Meðlimir hinna sameinuðu þjóða, sem hafa á hendi eða taka að sér forræði lendna, þar sem íbúarnir hafa ekki enn öðlazt fulla sjálfstjórn, viðurkenna þá grundvallarreglu, að hagsmunir íbúa þessara lendna séu fyrir öllu og telja sér það heilaga skyldu að stuðla af fremsta megni að vellíðan íbúa þessara lendna, innan þess kerfis til varðveizlu heimsfriðar og öryggis, sem stofnað er til með sáttmála þessum og í því skyni: — a. að tryggja með fullu tilliti til menningar þeirra þjóða, sem hlut eiga að máli, stjórnmála-, fjárhags-, félagsmála- og menntunarframfarir þeirra, réttláta meðferð á þeim og vernd gegn misnotkun; — b. að þroska þær til sjálfsstjórnar, að taka réttmætt tillit til stjórnmálalegra óska þjóðanna og aðstoða þær að því er snertir framþróun hinna frjálsu stjórnmálalegu stofnana þeirra í samræmi við hina sérstöku staðhætti hverrar lendu, aðstæður íbúa hennar og hið mismunandi þroskastig þeirra; — c. að stuðla að varðveizlu heimsfriðar og öryggis. — d. að gera ráðstafanir til eflingar framfara og þróunar, stuðla að vísindastarfsemi og hafa með sér samvinnu, og hvar og hvenær sem við á að hafa samvinnu við sérstakar alþjóðastofnanir í því skyni að framkvæma á sem haganlegastan hátt félagslegt, fjárhagslegt og vísindalegt markmið, sem um getur í þessari grein, og — e. að senda aðalforstjóranum reglulega til leiðbeininga, að því leyti sem öryggisástæður og stjórnarfarsleg ákvæði leyfa, upplýsingar hagfræðilegar og tæknilegar varðandi fjárhags-, félagsmála- og menntunarástand lendnanna, sem þeir hver um sig hafa forræði yfir, en nær þó ekki til þeirra lendna, sem XII. og XIII. kafli taka til. — **74. gr.** Meðlimir hinna sameinuðu þjóða eru einnig á einu máli um það, að starfsaðferðir þeirra að því er þær lendur varðar, sem þessi kafli tekur til, skuli ekki síður en í þeirra eigin löndum grundvallast á hinni almennu meginreglu um vinsamlega sambúð, að tillit skuli tekið til hagsmuna og vellíðanar annarra þjóða í félagslegum, fjárhagslegum og viðskiptalegum efnum.

XII. kafli. Alþjóða gæzluverndarkerfi. — 75. gr. Hinar sameinuðu þjóðir setja á stofn samkvæmt valdi sínu alþjóða gæzluverndarkerfi til stjórnar og eftirlits með slíkum lendum, sem þær kunna að fá forræði yfir samkvæmt síðari sérstaklega gerðum samningum. Hér á eftir verða þessar lendur nefndar gæzluverndarlendur. — **76. gr.** Megintilgangur gæzluverndarkerfisins samkvæmt aðaltilgangi hinna sameinuðu þjóða, eins og hann er skilgreindur í 1. gr. þessa sáttmála, skal vera: — a. að efla heimsfrið og öryggi; — b. að stuðla að framförum íbúa gæzluverndarlendnanna á sviði stjórnmála, fjármála, félagsmála og menntamála, og að vaxandi þróun þeirra til sjálfsstjórnar eða sjálfstæðis eins og hæfilegt kann að þykja með tilliti til hinna sérstöku kringumstæðna í sérhverri lendu og þeirra þjóða, sem þar eru, og eigin óska hlutaðeigandi þjóða, sem þeim er frjálst að láta í ljós, svo og samkvæmt þeim skilmálum, sem settir verða í sérhverjum gæzluverndarsamningi; — c. að auka virðingu fyrir mannréttindum og grundvallarfrelsisréttindum fyrir alla án tillits til kynþáttar, kyns, tungu eða trúarbragða, og til að auka viðurkenningu á gagnkvæmri samheldni milli þjóða heimsins, og — d. að tryggja sömu meðferð til handa öllum meðlimum hinna sameinuðu þjóða og ríkisborgara þeirra í félags-, fjárhags- og viðskiptamálum, og einnig sömu meðferð fyrir hina síðarnefndu í réttarfarsmálum, án þess þó að spilla fyrir því, að framangreindur tilgangur náist, svo og með tilliti til ákvæða

80. gr. — **77. gr.** 1. Gæzluverndarkerfið skal ná til þeirra lendna í eftirfarandi flokkaskipun, sem verða lagðar undir það samkvæmt gæzluverndarsamningum: — a. lendna, sem nú eru umboðssvæði; — b. lendna, sem verða aðskildar frá óvinaríkjum vegna síðari heimsstyrjaldarinnar, og — c. lendna, sem af frjálsum vilja eru settar undir kerfið af ríkjum, sem bera ábyrgð á stjórn þeirra. — 2. Það fer eftir samningi síðar, hvaða lendur í framangreindri flokkaskipun skuli heimfærðar undir gæzluverndarkerfið og samkvæmt hvaða skilmálum. — **78. gr.** Gæzluverndarkerfið nær ekki til lendna, sem hafa orðið meðlimir hinna sameinuðu þjóða, en sambandið milli hinna síðarnefndu skal byggt á virðingu fyrir þeirri grundvallarreglu, sem felst í jafnræði fullvalda ríkja. — **79. gr.** Ákvæðin um gæzluvernd fyrir sérhverja lendu, sem setja skal undir gæzluverndarkerfið, þar á meðal sérhver breyting eða leiðrétting, skulu samþykkt af þeim ríkjum, sem málið skiptir beint, þar á meðal umboðsríkinu, þegar um lendu er að ræða, sem meðlimur hinna sameinuðu þjóða hefur sem umboðssvæði, og skulu þau samþykkt eins og fyrir er mælt í 83. og 85. gr. — **80. gr.** 1. Að undanteknu því, sem samið kann að verða um í einstökum gæzluverndarsamningum, gerðum samkvæmt ákvæðum 77., 79. og 81. gr., sem setja sérhverja lendu undir gæzluverndarkerfið, og þar til slíkir samningar hafa verið gerðir, skal ekkert í þessum kafla beint eða óbeint skýrt þannig, að það á nokkurn hátt breyti þeim réttindum, hvers kyns sem þau eru, nokkurra ríkja eða nokkurra þjóða, eða ákvæðum gildandi alþjóðasamninga, sem meðlimir hinna sameinuðu þjóða kunna að vera aðilar að. — 2. 1. liður þessarar greinar skal ekki skýrður þannig, að í honum felist ástæða til tafar eða frestunar samningaumleitunar og samningagerðar viðvíkjandi heimfærslu umboðssvæðis eða annarra lendna undir gæzluverndarkerfið samkvæmt fyrirmælum 77. gr. — **81. gr.** Í gæzluverndarsamningnum skulu í sérhverju tilfelli vera ákvæði, sem gæzluverndarlendunni skal stjórnað eftir, og þar skal mælt fyrir um þau stjórnarvöld, sem hér á eftir verða nefnd framgæzluverndarlendunni á hendi. Þessi stjórnarvöld, sem hér á eftir verða nefnd framkvæmdastjórnin, geta verið eitt eða fleiri ríki eða bandalagið sjálft. — **82. gr.** Heimilt er að ákveða eitt eða fleiri hernaðarleg svæði í sérhverjum gæzluverndarsamningi, sem geta náð yfir hluta af eða alla gæzluverndarlenduna, sem samningurinn gildir um, en slíkt skal þó eigi brjóta í bága við neinn sérsamning eða sérsamninga, sem gerðir eru samkvæmt 43. gr. — **83. gr.** 1. Öll störf hinna sameinuðu þjóða viðvíkjandi hernaðarlegum svæðum, þar á meðal samþykki á ákvæðum gæzluverndarsamninganna og breytingum eða leiðréttingum á þeim, skulu framkvæmd af öryggisráðinu. — 2. Sá megintilgangur, sem nefndur er í 76. gr., skal ná til íbúanna á sérhverju hernaðarlegu svæði. — 3. Öryggisráðið skal samkvæmt ákvæðum gæzluverndarsamninganna og án þess að slíkt komi í bága við það tillit, sem taka þarf til öryggis, færa sér í nyt aðstoð gæzluverndarráðsins við framkvæmd þeirra starfa hinna sameinuðu þjóða samkvæmt gæzluverndarkerfinu, sem snerta stjórnmál, fjárhagsmál, félagsmál og menntamál á hernaðarlegu svæðunum. — **84. gr.** Framkvæmdastjórninni ber skylda til að tryggja, að gæzluverndarlendan taki sinn þátt í að varðveita heimsfrið og öryggi. Í þeim tilgangi heimilast framkvæmdastjórninni að færa sér í nyt sjálfboðalið, fríðindi og aðstoð frá gæzluverndarlendunni við framkvæmd þeirra skuldbindinga gagnvart öryggisráðinu, sem framkvæmdastjórnin hefur tekizt á hendur í þessu tilliti, svo og til varnar ákveðnum tilteknum stöðum og viðhalds lögum og rétti innan gæzluverndarlendunnar. — **85. gr.** 1. Allsherjarþingið hefur með höndum störf hinna sameinuðu þjóða samkvæmt gæzluverndarsamningum fyrir öll svæði, sem ekki hefur verið ákveðið, að séu hernaðarleg svæði, þar á meðal samþykkt ákvæða gæzluverndarsamninganna og breytingar eða leiðréttingar á þeim. — 2. Gæzluverndarráðinu, sem starfar í umboði allsherjarþingsins, ber að aðstoða allsherjarþingið við framkvæmd þessara starfa.

XIII. kafli. Gæzluverndarráðið. Skipan. — **86. gr.** 1. Gæzluverndarráðið skal skipa þessum meðlimum hinna sameinuðu þjóða: — a. þeim meðlimum, sem fara með stjórn gæzluverndarlendna; — b. þeim meðlimum þeirra, sem nefndir eru með nafni í 23. gr. og ekki fara með stjórn gæzluverndarlendna, og — c. svo mörgum öðrum meðlimum, kjörnum til þriggja ára af allsherjarþinginu, sem nauðsynlegt kann að vera til að tryggja það, að heildartala meðlima gæzluverndarráðsins skiptist að jöfnu milli þeirra hinna sameinuðu þjóða, sem fara með stjórn gæzluverndarlendna, og hinna, sem ekki gera það. — 2.

1946 Nr. 91 9. des.

Hver meðlimur gæzluverndarráðsins skal tilnefna einn mann, sérstaklega til þess hæfan, að vera fulltrúa sinn í ráðinu. — **Störf og völd.** — **87. gr.** Til að framkvæma störf sín er allsherjarþinginu og gæzluverndarráðinu í umboði þess heimilt: — a. að athuga skýrslur lagðar fram af framkvæmdastjórninni; — b. að taka við bænaskrám og rannsaka þær í samráði við framkvæmdastjórnina; — c. að sjá öðru hverju um heimsóknir til hinna ýmsu gæzluverndarlendna, og hafi verið samið um heimsóknartímann við framkvæmdastjórnina; og — d. að haga þessum og öðrum framkvæmdum í samræmi við ákvæði gæzluverndarsamninganna. — **88. gr.** Gæzluverndarráðið skal semja spurningaskrá um stjórnmála-, fjárhags-, félagsmála- og menntunarframfarir íbúanna í hverri gæzluverndarlendu, og framkvæmdastjórnin í hverri gæzluverndarlendu, sem undir allsherjarþingið fellur, skal gefa allsherjarþinginu árlega skýrslu á grundvelli þessarar spurningaskrár. — **Atkvæðagreiðsla.** — **89. gr.** 1. Hver meðlimur gæzluverndarráðsins hefur eitt atkvæði. — 2. Ákvarðanir gæzluverndarráðsins skulu teknar af meiri hluta meðlima, sem viðstaddir eru og atkvæði greiða. — **Fundarsköp.** — **90. gr.** 1. Gæzluverndarráðið skal sjálft ákveða fundarsköp sín og starfsreglur, þar með talið, hvernig forseta ráðsins skuli kjósa. — 2. Gæzluverndarráðið skal koma saman eftir þörfum samkvæmt því, er starfsreglur þess ákveða, en í þeim skulu vera ákvæði um kvaðningu til funda að ósk meiri hluta meðlima þess. — **91. gr.** Gæzluverndarráðið skal, þegar henta þykir, færa sér í nyt aðstoð fjárhags- og félagsmálaráðsins og sérstofnananna um þau mál, sem þessa aðila varða sérstaklega.

XIV. kafli. Alþjóðadómstóllinn. — **92. gr.** Alþjóðadómstóllinn skal vera aðaldómstóll hinna sameinuðu þjóða. Hann skal starfa samkvæmt hjálagðri samþykkt, sem byggð er á samþykktinni fyrir milliríkjadómstólinn og er óaðskiljanlegur hluti þessa sáttmála. — **93. gr.** 1. Allir meðlimir hinna sameinuðu þjóða eru *ipso facto* aðilar að samþykkt alþjóðadómstólsins. — 2. Ríki, sem ekki telst til hinna sameinuðu þjóða, getur orðið aðili að samþykkt alþjóðadómstólsins með skilyrðum, sem ákveða skal í hverju sérstöku tilfelli af allsherjarþinginu að tillögu öryggisráðsins. — **94. gr.** 1. Sérhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða skuldbindur sig til þess að hlíta úrskurði alþjóðadómstólsins í hverju því máli, sem hann er aðili að. — 2. Láti nokkur aðili að máli bregðast að framkvæma þær skuldbindingar, sem honum ber samkv. dómsúrskurði alþjóðadómstólsins, getur hinn aðilinn skotið máli sínu til öryggisráðsins, sem getur, ef því þykir nauðsynlegt, gert tillögur eða ákveðið aðgerðir til þess að dóminum verði fullnægt. — **95. gr.** Ekkert í þessum sáttmála getur hindrað meðlim hinna sameinuðu þjóða í því að fela öðrum dómstólum að útkljá deilumál sín samkvæmt samningum, er áður hafa verið gerðir eða gerðir kunna að verða. — **96. gr.** 1. Allsherjarþinginu eða öryggisráðinu er heimilt að æskja þess af alþjóðadómstólnum, að hann láti í té til leiðbeiningar álit sitt um sérhvert lagalegt atriði. — 2. aðrar stofnanir hinna sameinuðu þjóða og sérstofnanir, sem allsherjarþingið getur á hverjum tíma veitt slíka heimild, mega einnig æskja álitsgerða af dómstólnum til leiðbeiningar varðandi lagaleg atriði, er fram kunna að koma á verksviði þeirra.

XV. kafli. Skrifstofan. — **97. gr.** Skrifstofan skal skipuð aðalforstjóra og því starfsliði, sem bandalagið þarfnast. Aðalforstjórinn skal skipaður af allsherjarþinginu samkvæmt tillögu öryggisráðsins. Hann hefur aðalframkvæmdastjórn bandalagsins með höndum. — **98. gr.** Aðalforstjórinn skal sem slíkur sitja alla fundi allsherjarþingsins, öryggisráðsins, fjárhags- og félagsmálaráðsins og gæzluverndarráðsins og annast önnur þau störf, sem honum eru falin af þessum stofnunum. Aðalforstjórinn skal gefa allsherjarþinginu árlega skýrslu um starf bandalagsins. — **99. gr.** Aðalforstjórinn getur vakið athygli öryggisráðsins á hverju því máli, sem að hans dómi kann að stofna í hættu varðveizlu heimsfriðar og öryggis. — **100. gr.** 1. Við skyldustörf sín skal aðalforstjórinn og starfsliðið hvorki leita fyrirmæla né taka við fyrirmælum frá nokkurri stjórn né nokkru öðru yfirvaldi utan bandalagsins. Þeir skulu varast hverja þá athöfn, sem er ósamrýmanleg stöðu þeirra sem alþjóðaembættismenn, er ábyrgir eru einvörðungu fyrir bandalaginu. — 2. Sérhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða skuldbindur sig til þess að virða hið algera alþjóðlega eðli þeirrar ábyrgðar, sem á aðalforstjóranum og starfsmönnum hans hvílir, og reyna ekki að hafa áhrif á þá við framkvæmd skyldustarfa þeirra. — **101. gr.** 1. Aðalforstjórinn skal skipa starfsmenn samkvæmt reglugerðum, er allsherjarþingið setur. — 2. Hæfilegt fast starfslið skal ráðið til fjárhags- og félagsmálaráðs-

ins, gæzluverndarráðsins og eftir þörfum annarra stofnana hinna sameinuðu þjóða. Þessi starfslið teljast hluti skrifstofunnar. — 3. Höfuðatriðið við ráðningu starfsmanna og ákvörðun um starfskjör skal vera að tryggja, að fullnægt sé ýtrustu kröfum um dugnað, hæfni og heiðarleik. Gæta skal tilhlýðilega mikilvægi þess, að starfsmenn séu ráðnir á eins breiðum grundvelli landfræðilega og unnt er.

XVI. kafli. Ýmis ákvæði. — 102. gr. 1. Allir sáttmálar og allir alþjóðasamningar, sem einhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða kann að gerast aðili að eftir að þessi sáttmáli tekur gildi, skal skrásettur hjá skrifstofunni eins fljótt og unnt er og birtur af henni. — 2. Enginn aðili að slíkum sáttmála eða alþjóðasamningi, sem ekki hefur verið skrásettur samkvæmt ákvæðum 1. liðs þessarar greinar, getur áskilið sér not af þeim sáttmála eða samningi fyrir nokkurri stofnun hinna sameinuðu þjóða. — **103. gr.** Ef svo ber til, að árekstur verði milli kvaða meðlima hinna sameinuðu þjóða samkvæmt þessum sáttmála og kvaða þeirra samkvæmt einhverjum öðrum alþjóðasamningi, skulu kvaðir þeirra samkvæmt þessum sáttmála sitja í fyrirrúmi. — **104. gr.** Bandalagið skal njóta á umráðasvæði sérhvers meðlimanna þeirrar réttarstöðu, sem nauðsynleg kann að vera til framkvæmdar starfsemi þess og tilgangi. — **105. gr.** 1. Bandalagið skal njóta á umráðasvæði sérhvers meðlima þess þeirra sérréttinda og friðhelgi, sem nauðsyn er til þess að það nái tilgangi sínum. — 2. Fulltrúi meðlima hinna sameinuðu þjóða og embættismenn bandalagsins skulu sömuleiðis njóta þeirra sérréttinda og friðhelgi, sem nauðsynleg er til þess að þeir geti óháðir unnið störf sín í sambandi við bandalagið. — 3. Allsherjarþingið getur gert tillögur í því skyni að ákveða í hverju atriði, hvernig framkvæma skuli ákvæði 1. og 2. liðs þessarar greinar, eða lagt tillögur um samþykktir í þessu skyni fyrir meðlimi hinna sameinuðu þjóða.

XVII. kafli. Millibils-öryggisákvæði. — 106. gr. Þar til gildi taka þeir sérstöku samningar, sem vikið er að í 43. gr. og að dómi öryggisráðsins heimila því að hefja störf sín samkvæmt 42. gr., skulu aðilarnir að fjögurra þjóða yfirlýsingunni, sem undirrituð var í Moskva 30. október 1943, svo og Frakkland, ráðgast hver við annan samkvæmt ákvæðum 5. gr. þeirrar yfirlýsingar, og eftir því sem ástæða er til við aðra meðlimi hinna sameinuðu þjóða, í því skyni að framkvæma sameiginlega fyrir hönd bandalagsins þær aðgerðir, sem nauðsynlegar kunna að vera til þess að varðveita heimsfrið og öryggi. — **107. gr.** Ekkert í þessum sáttmála skal ógilda eða koma í veg fyrir aðgerð, sem varðar eitthvert ríki, er í síðari heimsstyrjöldinni hefur verið óvinur einhvers þess aðila, er undirritað hefur þennan sáttmála, enda hafi hún verið framkvæmd eða heimiluð sökum þeirrar styrjaldar af ríkisstjórnum, sem ábyrgar eru fyrir slíkri aðgerð.

XVIII. kafli. Breytingar. — 108. gr. Tillögur til breytinga á þessum sáttmála skulu ganga í gildi fyrir alla meðlimi hinna sameinuðu þjóða, þegar þær hafa verið samþykktar með atkvæðum tveggja þriðju hluta af meðlimum allsherjarþingsins og staðfestar samkvæmt stjórnskipunarvenjum hvers um sig af tveim þriðju hlutum meðlima hinna sameinuðu þjóða, þar í taldir allir fastir meðlimir öryggisráðsins. — **109. gr.** 1. Halda má allsherjarráðstefnu meðlima hinna sameinuðu þjóða í því skyni að endurskoða sáttmála þennan á þeim stað og stundu, sem ákveðið er með tveimur þriðju hlutum atkvæða fulltrúa á allsherjarþinginu og með atkvæðum 7 fulltrúa í öryggisráðinu. Sérhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða hefur eitt atkvæði á ráðstefnunni. — 2. Hver sú breyting á sáttmála þessum, sem tveir þriðju hlutar atkvæða á ráðstefnunni mæla með, tekur gildi, er hún hefur verið staðfest samkvæmt stjórnskipunarvenjum hvers um sig af tveimur þriðju hlutum meðlima hinna sameinuðu þjóða, þar með taldir allir hinir föstu meðlimir öryggisráðsins. — 3. Hafi slík ráðstefna eigi verið haldin áður en tíunda árlega allsherjarþingið kemur saman til fundar eftir að sáttmáli þessi gengur í gildi, skal tillaga um að boða til slíkrar ráðstefnu sett á dagskrá þess allsherjarþings, og ráðstefnan haldin, ef meiri hluti fulltrúa allsherjarþingsins greiðir því atkvæði og sjö meðlimir öryggisráðsins.

XIX. kafli. Staðfesting og undirskriftir. — 110. gr. 1. Sáttmáli þessi skal staðfestur af samningsaðilum samkvæmt stjórnskipunarvenjum hvers um sig. — 2. Staðfestingar skulu fengnar til varðveizlu ríkisstjórn Bandaríkja Ameríku, sem tilkynna skal öllum samningsaðilum hverja staðfestingu, svo og aðalforstjóra bandalagsins, þegar hann hefur verið skipaður. — 3. Sáttmáli þessi skal ganga í gildi, er lagðar hafa verið fram staðfestingar lýðveldisins Kína, Frakklands, Sovétríkjanna, hins Sameinaða konungsríkis Stóra Bretlands

1946 Nr. 91 9. des.

og Norður-Írlands, Bandaríkja Ameríku og meiri hluta annarra samningsaðila. Ríkisstjórn Bandaríkja Ameríku skal því næst láta skrá í gerðabók þær staðfestingar, sem fram hafa verið lagðar, og senda afrit af henni til allra samningsaðila. — 4. Aðilar að sáttmála þessum, sem staðfesta hann eftir að hann hefur gengið í gildi, verða stofnmeðlimir hinna sameinuðu þjóða á þeim degi, er þeir leggja fram staðfestingu sína. — **111. gr.** Sáttmáli þessi, sem gerður er á kínversku, frönsku, rússnesku, ensku og spönsku, og allir textarnir jafngildir, skal varðveittur í skjalasafni ríkisstjórnar Bandaríkja Ameríku. Sú ríkisstjórn skal senda ríkisstjórnum annarra samningsaðila staðfest afrit af sáttmálanum. — Til staðfestu því hafa fulltrúar ríkisstjórna hinna sameinuðu þjóða*) undirritað þennan sáttmála. — Gert í borginni San Francisco hinn tuttugasta og sjötta dag júnímánaðar árið eitt þúsund níuhundruð fjörutíu og fimm.

1946 Nr. 91 9. des.

Samþykktir milliríkjadómsins.

1. gr. Milliríkjadómurinn, sem stofnaður er samkvæmt stofnskrá sameinuðu þjóðanna og er aðaldómstóll þeirra, skal vera skipaður og starfa samkvæmt samþykktum þessum.

I. kafli. Skipun dómstólsins. — 2. gr. Dómstóllinn skal vera skipaður óháðum dómendum. Eigi skiptir þjóðerni þeirra máli, enda skulu þeir vera vammlausir menn og búnir þeim kostum, sem heimtaðir eru í landi hvers þeirra um sig til skipunar í æðstu lögfræðiembætti eða vera viðurkenndir sérfræðingar í þjóðarétti. — **3. gr.** 1. Dómstóllinn skal vera skipaður fimmtán dómendum, enda mega engir tveir þeirra vera þegnar sama ríkis. — 2. Nú kann að mega telja einhvern þeirra, er til greina má koma til kjörs í dómstólinn, þegn tveggja eða fleiri ríkja, og skal þá meta hann þegn þess ríkis, þar sem hann neytir að jafnaði borgaralegra og þjóðlegra réttinda. — **4. gr.** 1. Þing (General Assembly) hinna sameinuðu þjóða og öryggisráð (Security Council) velur dómendur úr mönnum, sem dómaranefndir hvers ríkis í fasta gerðardóminum í Haag hafa tilnefnt, samkvæmt fyrirmælum þeim, sem hér fara á eftir. — 2. Nú er félagi í bandalagi sameinuðu þjóðanna ekki aðili um fasta gerðardóminn, og skulu dómaraefni þá tilnefnd af dómaranefndum, er hlutaðeigandi ríkisstjórnir nefna með þeim hætti, sem mælt er um dómendur fasta gerðardómsins í 44. gr. samþykktarinnar í Haag frá 1907, um friðsamlega lausn milliríkjadeilna. — 3. Nú er ríki aðili um milliríkjadóminn, en ekki félagi í bandalagi hinna sameinuðu þjóða, og skal þá þing þeirra ákveða eftir tillögum öryggisráðsins, með hverjum hætti ríkið megi taka þátt í kjöri dómara í milliríkjadóminn, enda hafi ekki verið samið um það sérstaklega. — **5. gr.** 1. Framkvæmdastjóri hinna sameinuðu þjóða skal að minnsta kosti þremur mánuðum fyrir dómarakjörið senda aðilum fasta gerðardómsins, sem eru einnig aðilar um milliríkjadóminn, og dómaranefndum, skipuðum svo sem í 4. gr. 2. tölul. greinir, skrifleg tilmæli um það, að þeir tilnefni innan tiltekins tíma, hver nefnd fyrir sig, hæfa menn til setu í dómstólnum. — 2. Engin dómaranefnd má tilnefna fleiri en fjóra, enda mega ekki fleiri en tveir vera samþegnar hennar. Og aldrei mega tilnefndir dómendur vera meira en tvöfalt fleiri en þau dómarasæti, er í skal skipa. — **6. gr.** Mælzt er til þess, að sérhver dómaranefnd ráðfæri sig við æðsta dómstól sinn, lagadeildir sínar og lagaskóla og háskóla sína og deildir alþjóða háskóla, þar sem laganám er stundað, áður en hún tilnefni dómaraefni. — **7. gr.** 1. Framkvæmdastjóri (General Secretary) sameinuðu þjóðanna skal gera skrá í stafrófsröð um öll tilnefnd dómaraefni, enda skulu þau ein vera kjörgeng, sbr. þó ákvæði 12. gr. 2. tölul. — 2. Framkvæmdastjóri skal leggja skrána fyrir þing sameinuðu þjóðanna og öryggisráðið. — 8. gr. Þing hinna sameinuðu þjóða og öryggisráð skulu hvort öðru óháð vinna að kjöri dómenda. — **9. gr.** Þegar velja skal dómendur, þá skulu kjósendur jafnan bæði gæta þess, að dómaraefni séu hvert um sig búin þeim kostum, sem krafizt er, og einnig að tryggt sé, að í dóminum í heild sinni verði málsvarar höfuðmenningartegunda og höfuðlögskipana heimsins. — **10. gr.** 1. Dómaraefni, sem algeran meiri hluta atkvæða hafa hlotið á þingi Sameinuðu þjóðanna og í öryggisráði, skal telja kjörna. — 2. Um atkvæðagreiðslu í öryggisráði er svo mælt, að

*) *Aths.* Fulltrúar þessara ríkisstjórna undirrituðu sáttmálann: Kína. Sovétríkin. Hið Sameinaða konungsríki Stóra Bretland og Norður-Írland. Frakkland. Argentína. Ástralía. Belgía. Bólivia. Brazilía. Hvíta Rússland. Kanada. Chile. Colombia. Costa Rica. Kúba. Tékkóslóvakía. Danmörk. Dominiska lýðveldið. Ecuador. Egyptaland. Salvador. Abessinía. Grikkland, Guatemala. Haiti. Honduras. Indland. Iran. Irak. Libanon. Liberia. Luxemburg. Mexikó. Holland. Nýja Sjáland. Nicaragua. Noregur. Panama. Paraguay. Perú. Filippseyjar. Saudi Arabía. Sýrland. Tyrkland. Ukraína. Suður-Afríka. Uruguay. Venezuela. Jugoslavía. Bandaríki Ameríku.

engan mun skal gera á atkvæðum fastra eða lausra félaga þess, hvort sem um er að tefla kjör dómenda eða tilnefningu til samkomu þeirrar, er í 12. gr. segir. — 3. Nú fá fleiri en einn þegn sama ríkis algeran meiri hluta atkvæða bæði þings og öryggisráðs, og skal þá einungis hinn eldri eða elzti þeirra teljast kjörinn. — **11. gr.** Nú verða eitt eða fleiri sæti laus eftir að fyrsti kjörfundur hefur verið haldinn, og skal þá halda annan fund eða hinn þriðja, ef nauðsyn ber til. — **12. gr.** 1. Nú verða eitt eða fleiri sæti auð eftir þriðja fundarhaldið, og má þá eftir kröfu þings eða öryggisráðs hvenær sem er efna til sameiginlegrar samkomu, er skipuð sé 6 mönnum, enda nefni þing og öryggisráð sína þrjá hvort. Á samkoma þessi að tilnefna með algerum meiri hluta atkvæða einn mann í hvert autt sæti, enda skal kjörið lagt fyrir þing og ráð til samþykkis þeirra hvors um sig. — 2. Nú tilnefnir sameiginlega samkoman með öllum atkvæðum dómara, sem er öllum lögmæltum kostum búinn, og getur hún þá sett hann á dómaraskrá, enda þótt hann sé ekki á skrá dómaraefna, þeirri er í 7. gr. getur. — 3. Nú hefur sameiginlega samkoman gengið úr skugga um það, að henni muni ekki heppnast að leiða kjörið til lykta, og skulu þá þeir dómendur milliríkjadómsins, sem þegar hafa verið kjörnir, gera gangskör að því að skipa í auðu sætin innan þess tíma, er öryggisráð ákveður, enda skal velja dómendur úr dómaraefnum þeim, sem annaðhvort hafa fengið atkvæði á þingi eða í öryggisráði. — 4. Nú verða atkvæði dómenda jafnmörg hvorum megin, og ræður þá atkvæði elzta dómarans. — **13. gr.** 1. Dómara milliríkjadóms skal velja til 9 ára, enda má endurkjósa þá. Þó er svo mælt, að fimm þeirra dómenda, sem fyrsta sinni voru kjörnir, skuli fara frá að þremur árum liðnum, og að aðrir fimm dómendur skuli fara frá eftir sex ár. — 2. Dómendur þeir, er fara skulu frá að liðnum áðurnefndum þremur og sex ára upphafstímabilum, skulu dregnir út með hlutkesti af framkvæmdastjóra þegar eftir lok fyrstu kosningar. — 3. Dómendur skulu gegna störfum sínum þar til er sæti þeirra hafa verið skipuð af nýju. Lúka skulu þeir þó hverju því máli, er þeir hafa byrjað á, enda þótt annar komi í sæti þeirra. — 4. Nú beiðist dómari lausnar, og skal hann þá stíla lausnarbeiðni sína til forseta dómsins, enda sé hún send áfram til framkvæmdastjóra. Verður sætið autt, er hún er þangað komin. — **14. gr.** Skipa skal í sæti, er laust verður, með sama hætti og mælt var um kosningu fyrsta sinni, svo sem hér segir: Framkvæmdastjóri skal innan mánaðar eftir að sæti varð laust, senda tilmæli samkvæmt 5. gr., enda skal öryggisráð ákveða kjördag. — **15. gr.** Dómandi, sem kjörinn hefur verið í stað dómara, sem ekki hefur endað kjörtíma sinn, skal gegna stöðunni, þar til er kjörtími formanns hans er liðinn. — **16. gr.** 1. Enginn dómari má gegna nokkru starfi í þágu framkvæmdavalds eða stjórnmála, né heldur taka þátt í nokkurri atvinnusýslan. — 2. Dómurinn sker úr sérhverjum vafa í þessu efni. — **17. gr.** 1. Enginn dómari má vera umboðsmaður, ráðunautur eða talsmaður í nokkru máli. — 2. Enginn dómari má taka þátt í meðferð máls, þar sem hann hefur áður verið umboðsmaður, ráðunautur eða talsmaður annars hvors aðila eða dómari í dómi einhvers ríkis eða í milliríkjadómi, í rannsóknarnefnd eða starfað að því með nokkrum öðrum hætti. — 3. Dómur sker sjálfur úr sérhverjum vafa í þessu efni. — **18. gr.** 1. Eigi verður dómanda vikið úr stöðu sinni, nema hann hafi samkvæmt einróma áliti samdómenda sinna misst lögmælt skilyrði til setu í dómi. — 2. Þetta skal tilkynnt framkvæmdastjóra í embættisnafni. — 3. Sæti dómarans verður autt, er tilkynning hefur farið fram. — **19. gr.** Dómendur skulu, er þeir gegna störfum í þarfir dómsins, njóta sérréttinda og friðhelgi stjórnmálaerindreka ríkja. — **20. gr.** Sérhver dómandi skal gefa hátíðlega yfirlýsingu um það fyrir dómi í heyranda hljóði, áður en hann tekur til starfa, að hann skuli gegna stöðu sinni óhlutdrægt og samvizkusamlega. — **21. gr.** 1. Dómurinn velur forseta sinn og varaforseta til þriggja ára. Þá má endurkjósa. — 2. Dómurinn skipar ritara sinn og sér um skipun annarra starfsmanna eftir þörfum. — **22. gr.** 1. Dómurinn skal hafa aðsetur í Haag. Þetta skal þó ekki vera því til fyrirstöðu, að dómurinn heyi dómþing og gegni störfum hvar sem vera skal, hvenær sem hann telur það æskilegt. — 2. Forseti dómsins og ritari skulu sitja á aðsetursstað hans. — **23. gr.** 1. Dómurinn skal stöðugt vera starfskyldur, nema í dómleyfum, enda kveður dómurinn á um það, hvenær leyfi skuli vera og hversu löng. — 2. Dómendum eru heimil leyfi um stundarsakir, enda lætur dómur mælt um það, hvenær og hversu löng leyfi skuli vera, og skal þá hafa hliðsjón af fjarlægðinni milli Haag og heimilis dómanda. — 3. Dómendum skal skylt að vera stöðugt viðbúnir störfum í dómsins þágu, nema þeir eigi leyfi eða sjúkdómur

eða aðrar alvarlegar nauðsynjar banni, enda sé forseta gerð viðeigandi grein fyrir þeim. — **24. gr.** 1. Nú telur dómandi sérstaka ástæðu til þess, að hann taki ekki þátt í meðferð tiltekins máls, og skal hann þá tjá forseta það. — 2. Nú telur forseti sérstaka ástæðu til þess, að dómandi taki ekki þátt í meðferð tiltekins máls, og skal hann þá tjá dómanda hana. — 3. Nú kemur hlutaðeigandi dómara og forseta ekki saman, og skal dómurinn þá skera úr. — **25. gr.** 1. Dómendur skulu allir taka þátt í meðferð máls, nema berum orðum sé öðruvísi mælt í samþykktum þessum. — 2. Í reglugerð dómstólsins má kveða svo á, að leysa megi dómanda, einn eða fleiri, undan þátttöku í málsmeðferð eftir kringumstæðum og til skiptis, enda verði þeir dómendur, er dómþing heyja, aldrei færri en ellefu. — 3. Rétt er að setja dómþing með níu dómendum. — **26. gr.** 1. Dómstólnum er rétt að skipa sér við og við í deildir, eina eða fleiri, skipaðar þremur dómendum eða fleiri, eftir ákvörðun sinni, til þess að fara með sérstök mál, svo sem verkamál og samgöngumál. — 2. Dómstólnum er rétt hvenær sem er að skipa sér í deildir til meðferðar einstakra mála. Dómurinn ákveður dómendafjölda í slíkri deild með samþykki málsaðila. — 3. Deild samkvæmt þessari grein rannsakar og úrskurðar mál, ef aðilar krefjast þess. — **27. gr.** Dóm, kveðinn upp af deild samkvæmt 26. og 29. grein, skal meta svo sem dómstóllinn hefði kveðið hann upp. — **28. gr.** Deildir samkvæmt 26. og 29. gr. mega, ef aðilar samþykkja, heyja dómþing og fara með störf sín hvar sem er utan Haagborgar. — **29. gr.** Dómstóllinn skal árlega skipa deild fimm dómenda, er rannsaka skuli og úrskurða, samkvæmt kröfu aðila, mál með skjótlegri meðferð, til þess að flýta fyrir afgreiðslu dómstarfanna. Til viðbótar skal velja tvo dómendur til þess að koma í stað dómenda, sem telja sér ómögulegt að taka þátt í meðferð máls. — **30. gr.** 1. Dómstóllinn skal setja reglugerð um framkvæmd starfa sinna. Sérstaklega skal þar kveða á um meðferð mála. — 2. Í reglugerð dómstólsins má setja ákvæði um atkvæðislausa aukamenn, er taki sæti í dómstólnum eða deildum hans. — **31. gr.** 1. Dómandi sama þjóðernis sem annar hvor málsaðila skal halda rétti sínum til þátttöku í meðferð máls fyrir dómi. — 2. Nú situr dómandi sama þjóðernis sem annar aðila í dómi, og má þá hinn aðilinn kjósa sér mann til meðferðar dómstarfa í því máli. Slíkan dómanda skal einkum velja úr þeim, sem hafa verið tilnefndir dómaraefni samkvæmt 4. og 5. gr. — 3. Nú situr enginn maður í dómi sama þjóðernis sem aðilar, og er þá hvorum þeirra rétt að velja dómara svo sem mælt er í 2. tölul. þessarar greinar. — 4. Ákvæði þessarar greinar skulu og taka til tilvika þeirra, er í 26. og 29. gr. segir. Og skal þá forseti biðja einn eða, ef þörf krefur, tvo þeirra dómenda, er deild skipa, að víkja fyrir dómendum sama þjóðernis sem aðilar, og ef enginn er slíkur eða hann getur ekki tekið sæti, þá fyrir dómendum, er aðilar hafa sérstaklega kjörið. — 5. Nú eru aðilar fleiri en einn að sama hagsmunamáli, og skal þá um framangreind ákvæði telja þá einn og sama aðila. Dómurinn sker úr sérhverju slíku vafaatriði. — 6. Dómendur, kjörnir samkvæmt 2., 3. og 4. tölulið þessarar greinar, skulu fullnægja skilyrðum þeim, sem krafizt er í 2. gr., 17. gr. (2. tölul.), 20. og 24. gr. samþykkta þessara. Þeir skulu taka þátt í dómsúrlausn með öllum sömu réttindum sem starfsbræður þeirra. — **32. gr.** 1. Dómandi hver skal fá árleg laun. — 2. Forseti skal fá sérstaka árlega viðbót. — 3. Varaforseti skal fá sérstaklega viðbót fyrir hvern dag, er hann gegnir forsetastörfum. — 4. Dómendur kjörnir samkvæmt 31. gr., aðrir en reglulegir dómendur, skulu fá þóknun fyrir hvern dag, er þeir gegna dómstörfum. — 5. Laun þessi, launabætur og þóknun skal þingið ákveða. — 6. Laun dómritara skal þingið ákveða eftir tillögum dómstólsins. — 7. Þingið skal setja ákvæði um skilyrði til greiðslu eftirlauna til dómenda og dómritara og skilyrði til endurgreiðslu ferðakostnaðar til dómenda og dómritara. — 8. Framangreind laun, launaviðbætur og þóknun skulu vera undan öllum sköttum þegin. — **33. gr.** Hinar sameinuðu þjóðir greiða allan kostnað af dóminum með þeim hætti, er þingið ákveður.

II. kafli. Valdsvið dómstólsins. — 34. gr. 1. Ríki ein mega vera aðilar mála fyrir dómstólnum. — 2. Dómstóllinn getur, eftir fyrirmælum í reglugerð sinni og samkvæmt þeim, krafizt upplýsinga af opinberum alþjóðastofnunum varðandi mál, sem fyrir honum eru, enda skulu slíkar stofnanir veita dómstólnum þess konar upplýsingar ótilkvaddar. — 3. Hvenær sem túlkun á stofnskrá opinberrar alþjóðastofnunar eða á milliríkjasamningi, gerðum í sambandi við hana, ber undir dóminn, þá skal dómritari tilkynna það hlutaðeigandi opinberri alþjóðastofnun og fá henni í

hendur eftirrit af öllum málsskjölunum. — **35. gr.** 1. Dómurinn skal heimill öllum ríkjum, sem aðilar eru að samþykktum þessum. — 2. Öryggisráðið ákveður skilyrði þess, að dómurinn megi heimill verða öðrum ríkjum, enda sé gætt sérákvæða í gildandi milliríkjasamningum, en aldrei má setja skilyrði, er raski jafnrétti aðila fyrir dómi. — 3. Nú er ríki, sem ekki er félagi í bandalagi hinna sameinuðu þjóða, aðili sakar, og skal þá dómstóllinn ákveða fjárhæð, er aðili greiði upp í dómskostnaðinn. Ákvæði þetta á þó ekki við, ef slíkur aðili greiðir sinn ákveðna hluta af kostnaði vegna dómstólsins. — **36. gr.** 1. Dómurinn hefur lögsögu í öllum málum, sem aðilar að samþykktum þessum leggja til hans, og í málum þeim öllum, sem sérstaklega greinir í stofnskrá hinna sameinuðu þjóða eða í gildandi milliríkjasamningum. — 2. Ríki, sem aðilar eru að samþykktum þessum, geta hvenær sem er lýst yfir því, að þau skuldbindi sig *ipso facto* og án sérstaks samkomulags gagnvart hverju öðru ríki, er gengst undir sömu skuldbindingu, til þess að hlíta lögsögu dómstólsins um allan lagalegan ágreining varðandi: — a. Túlkun samninga; — b. Hvert vafamál um milliríkjarétt; — c. Hvort staðreynd hafi gerzt, sem, ef sönnuð væri, mundi fela í sér brot á skyldu í skiptum ríkja. — d. Hvers konar og hve miklar bætur gjalda skuli fyrir brot á skyldu í skiptum ríkja. — 3. Yfirlýsingar þær, er hér að ofan greinir, má gefa skilorðslaust eða gegn því, að nokkur ríki eða tiltekin ríki gangist undir sömu skuldbindingar, eða um tiltekinn tíma. — 4. Yfirlýsingar þessar skal leggja til geymslu hjá framkvæmdastjóra hinna sameinuðu þjóða, sem skal senda aðilum að samþykktum þessum og ritara dómstólsins eftirrit af þeim. — 5. Yfirlýsingar, gefnar samkvæmt 36. gr. samþykkta fasta milliríkjadómsins og enn þá eru í gildi, skal í skiptum aðila að samþykktum þessum meta samþykki á lögskyldu til að hlíta lögsögu milliríkjadómsins þann tíma, sem þeim var ætlað að gilda í samræmi við ákvæði þeirra. — 6. Dómstóllinn sker úr ágreiningi um það, hvort hann hafi lögsögu í máli. — **37. gr.** Nú er svo mælt í gildandi milliríkjasamningi, að mál skuli leggja til dómstóls, er þjóðabandalagið skyldi hafa sett á stofn, eða fasta milliríkjadómsins, og skal það þá, ef aðilar að samþykktum þessum eiga hlut að máli, leggja til milliríkjadómsins. — **38. gr.** 1. Þá er leysa skal úr ágreiningsmálum, er til dómstólsins eru lögð, skal hann fara eftir: — a. Milliríkjasamningnum, hvort sem þeir eru almenns eða sérstaks eðlis, enda geymi þeir fyrirmæli berum orðum viðurkennd af sakaraðilum; — b. Milliríkjavenjum, sem vegna almennrar og sannaðrar notkunar eru viðurkenndar eins og lög; — c. Almennum grundvallarreglum laga, viðurkenndum af siðuðum þjóðum; — d. Dómsúrlausnum, enda sé gætt fyrirmæla 59. gr., og kennisetningum beztu sérfræðinga ýmissa þjóða, er veita mega, er annað þrýtur, leiðbeiningar um tilvist og efni réttarreglna. — 2. Þessi ákvæði skulu ekki skerða heimild dómstólsins til þess að úrskurða mál *ex aequo et bono*, ef aðilar eru því samþykkir.

1946 Nr. 91 9. des.

III. kafli. Meðferð mála. — 39. gr. 1. Franska og enska eru þingmál dómsins. Ef aðilar koma sér saman um það, að málsmeðferð skuli fara fram á frönsku, þá skal kveða dóm upp á frönsku. Ef aðilar koma sér saman um það, að málsmeðferð skuli fara fram á ensku, skal kveða dóm upp á ensku. — 2. Nú er ekki samið um það, hvaða tungu nota skuli, og má þá hvor aðila flytja málið á þeirri tungunni, er hann vill heldur, en dómsúrlausn skal vera á ensku og frönsku, enda skal dómstóllinn þá samtímis ákveða, hvorn textanna tveggja skuli telja frumtexta. — 3. Dómstóllinn skal, ef aðili krefst þess, löggilda tungu aðra en ensku eða frönsku, er aðili megi nota. — **40. gr.** 1. Mál er þingfest eftir atvikum annaðhvort með því að tilkynna sérsamning um það eða með skriflegri umsókn stílaðri til dómritara. Greina skal deiluefni og aðila, hvor leiðin sem farin er. — 2. Dómritari skal þegar í stað skýra öllum hlutaðeigendum frá umsókninni. — 3. Hann skal og tilkynna þetta félögum bandalags hinna sameinuðu þjóða fyrir milligöngu framkvæmdastjóra þess, og einnig öðrum ríkjum, sem heimilt er að koma fyrir dómstólinn. — **41. gr.** 1. Dómstóllinn hefur vald til þess að ákveða, ef hann telur atvik heimta það, hverja þá bráðabirgðaráðstöfun, er hann telur þurfa að gera til hagsmunagæzlu hvors aðila. — 2. Meðan á fullnaðarákvörðun stendur, skal þegar í stað skýra aðilum og öryggisráði frá þessum ráðstöfunum. — **42. gr.** 1. Aðilar láta umboðsmenn gæta hagsmuna sinna. — 2. Rétt er þeim að hafa sér til aðstoðar ráðunauta eða málflutningsmenn fyrir dómi. — 3. Umboðsmenn, ráðunautar og málflutningsmenn aðila fyrir dómi njóta þeirra sérréttinda og friðhelgi, sem nauðsynleg er til óháðrar rækslu skyldna sinna. — **43. gr.** 1. Málsmeðferð er bæði skrifleg og munnleg. —

2. Skriflega málsmeðferðin felur í sér framlagning sóknar fyrir dómstól og aðila, framlagning varnar og andsvör við þeim, er þörf þykir, svo og framlagning allra skjala og skilríkja þeim til stuðnings. — 3. Dómritari er meðalgangari aðila og dómstólsins um skjöl þessi, enda skal leggja þau fram í þeirri röð og innan þess tíma, er dómstóllinn mælir. — 4. Fá skal aðila staðfest eftirrit af hverju skjali, sem gagnaðili leggur fram. — 5. Munnlega málsmeðferðin er fólgin í munnlegum greinargerðum vitna, sérfræðinga, umboðsmanna, ráðunauta og málflutningsmanna. — **44. gr.** 1. Nú þarf dómur að koma boðum til annarra manna en umboðsmanna, ráðunauta og málflutningsmanna, og snýr hann sér þá beint til stjórnar þess ríkis, er boð skal berast á landsvæði þess. — 2. Sama skal gilda hvenær sem afla skal sönnunargagna á staðnum. — **45. gr.** Forseti stjórnar munnlegu málsmeðferðinni eða varaforseti, ef hann getur ekki stýrt dómi. Ef hvorugur þeirra getur stýrt dómi, skal elzti dómarinn gera það. — **46. gr.** Munnlega málsmeðferðin skal fara fram í heyranda hljóði fyrir dómstólnum, nema hann mæli öðruvísi eða aðilar krefjist þess, að almenningi sé bannaður aðgangur. — **47. gr.** 1. Skrá skal skýrslu í þingbók um hvert dómþing, og skulu dómritari og forseti undirrita hana. — 2. Dómskýrslur þessar einar skulu hafa opinbert sönnunargildi. — **48. gr.** Dómstóllinn setur reglur um málsmeðferð, ákveður ræðuform og innan hvers tíma hvor aðili skuli lúka ræðum sínum, og gerir allar ráðstafanir í sambandi við öflun sönnunargagna. — **49. gr.** Dómstóllinn getur, jafnvel áður en munnleg málsmeðferð hefst, skorað á umboðsmenn að leggja fram skjöl eða láta í té skýringar. Nú er þessu ekki sinnt, og skal þess þá getið í þingbók. — **50. gr.** Dómstóllinn getur, hvenær sem er, falið einstökum manni, félagi, skrifstofu, nefnd eða annarri stofnun, er hann kann að kjósa þar til, að framkvæma rannsókn eða gefa sérfræðiálit. — **51. gr.** Í munnlegu málsmeðferðinni á að leggja fyrir vitni og sérfræðinga hverja þá spurningu, er máli skiptir, með þeim hætti, er dómstóllinn ákveður í reglum þeim um málsmeðferð, er í 30. gr. getur. — **52. gr.** Eftir að dómstóllinn hefur tekið við sönnunargögnum og vitnaskýrslum innan þess tíma, er þar til var mæltur, getur hann neitað að taka við nokkrum frekari gögnum, munnlegum eða skriflegum, sem aðili kann að óska að koma að, nema gagnaðili samþykki. — **53. gr.** 1. Nú sækir annar aðila ekki dómþing eða lætur fyrirfarast að flytja mál sitt, og getur gagnaðili þá krafizt þess, að dómur dæmi málið honum í vil eftir kröfu hans. — 2. Áður en dómur gerir þetta, ber honum að ganga úr skugga eigi aðeins um það, að hann eigi lögsögu í málinu samkvæmt 36. og 37. gr., heldur og um það, að krafan sé vel rökum studd bæði um staðreyndir og réttarreglur. — **54. gr.** 1. Eftir að umboðsmenn, ráðunautar og málflutningsmenn hafa með eftirliti dómsins lokið flutningi máls, þá skal forseti lýsa málflutningi lokið. — 2. Dómendur ganga þá afsíðis til ráðagerða um dómsúrlausn. — 3. Ráðagerðir dómenda fara fram í kyrrþey, enda skal halda þeim leyndum. — **55. gr.** 1. Öllum atriðum skal ráða til lykta með meiri hluta atkvæða viðstaddra dómenda. — 2. Nú verða atkvæði jafnmörg beggja megin, og ræður þá atkvæði forseta, eða þess dómara, er sæti hans skipar. — **56. gr.** 1. Í dómi skal greina ástæður þær, sem hann er byggður á. — 2. Greina skal í dómi nöfn dómenda þeirra, sem tekið hafa þátt í dómsúrlausn. — **57. gr.** Nú greinir dómsúrlausn að öllu eða einhverju leyti ekki einróma álit dómenda, og er þá hverjum dómanda sem er rétt að gera ágreiningsatkvæði. — **58. gr.** Forseti og dómritari skulu undirrita dóm. Kveða skal hann upp á dómþingi í heyranda hljóði, enda hafi umboðsmönnum verið gert tilhlýðilega viðvart. — **59. gr.** Dómsúrlausn bindur einungis aðila og einungis um það mál. — **60. gr.** Úrlausn dómstólsins er úrslitadómur og verður ekki áfrýjað. Nú verður ágreiningur um efni dóms eða yfirgrip, og er dómstólnum þá rétt að skýra hann, ef aðili krefst þess. — **61. gr.** 1. Beiðni um endurskoðun dóms má einungis bera upp, þegar hún helgast af því, að komið hefur í ljós staðreynd þess eðlis, að hún hafi úrslitaþýðingu, enda hafi hún verið dómstólnum ókunnug, er dómur var upp kveðinn, og einnig þeim aðila, er endurskoðunar beiddist, og megi þó ekki telja honum ókunnugleika hans til vanrækslu. — 2. Meðferð máls til endurskoðunar skal hefjast á úrskurði dómstólsins þar um, enda skal þar greinilega getið þess, að ný staðreynd hafi komið í ljós, það viðurkennt, að henni sé svo háttað, að taka beri málið upp af nýju, og því lýst yfir, að beiðnina verði að taka til greina af þessum ástæðum. — 3. Dómstóllinn getur krafizt fyrirfram framkvæmdar aðila á ákvæðum úrskurðarins, áður en hann leyfir flutning endurupptökumálsins. — 4. Beiðni um endurskoðun verður að bera upp eigi síðar

1946 Nr. 91 9. des.

en sex mánuðum eftir að hin nýja staðreynd varð kunn. — 5. Aldrei má beiðni um endurskoðun bera upp eftir að 10 ár eru liðin frá dómsuppsögudegi. — **62. gr.** 1. Nú telur ríki sig eiga lögmæta hagsmuni, sem raskað kunni að verða fyrir úrlausn sakar, og getur það þá leitað leyfis dómstólsins til þess að ganga inn í mál. — 2. Dómurinn úrskurðar beiðnina. — **63. gr.** 1. Hvenær sem skýra skal milliríkjasamning, þar sem önnur ríki en þau, er að dómsmáli standa, eru aðilar, þá skal dómritari þegar í stað tilkynna það slíkum ríkjum. — 2. Hverju því ríki, er slíka tilkynningu hefur fengið, er rétt að ganga inn í mál, en skýring sú, er dómstóll gefur, bindur það þá eins og hina aðilana, ef hann neytir þessa réttar. — **64. gr.** Hvor aðili skal bera sinn kostnað af máli, nema dómur mæli öðruvísi.

IV. kafli. Álitsgerðir. — **65. gr.** 1. Dómurinn getur látið í té álit sitt um sérhvert réttaratriði eftir beiðni hvaða samfélags sem vera skal, er hefur verið heimilað af sameinuðu þjóðunum eða samkvæmt stofnskrá þeirra að bera fram slíka beiðni. — 2. Málefni, sem álits dómstólsins er leitað um, skal leggja fyrir hann í skriflegri beiðni, þar sem sakarefni sé nákvæmlega lýst, enda fylgi öll þau skjöl, sem líkleg eru til þess að varpa ljósi á málið. — **66. gr.** 1. Dómritari skal þegar í stað senda öllum þeim ríkjum, sem heimild hafa til þess að koma fyrir dómstólinn, tilkynningu um beiðni um álitsgerð. — 2. Þar að auki skal dómritari sérstaklega og beinleiðis tilkynna hverju því ríki, sem heimilt er að koma fyrir dómstólinn, og hverri þeirri alþjóðastofnun, sem dómstóllinn eða, ef hann er þá ekki starfandi, forseti telur líklega til þess að geta veitt upplýsingar varðandi málefnið, það, að dómstóllinn sé við því búinn að taka við innan tímamarka, er forseti setur, skriflegri greinargerð eða munnlegri um málið á opinberu dómþingi, er háð verði í því skyni. — 3. Ef einhvert ríki, sem heimilt er að koma fyrir dómstólinn og ekki skyldi hafa fengið hina sérstöku vitneskju, sem í 2. tölul. greinar þessarar segir, lætur uppi ósk um að gefa skriflega greinargerð eða munnlega fyrir dómi, þá tekur dómstóllinn ákvörðun þar um. — 4. Ríki og stofnanir, sem látið hafa af hendi skriflegar eða munnlegar greinargerðir eða hvort tveggja, skulu fá leyfi til þess að láta uppi álit sitt um greinargerðir, sem önnur ríki eða stofnanir hafa sent, í því formi og með því yfirgripi og innan þeirra tímamarka, sem dómstóllinn eða, ef hann er ekki starfandi, forseti ákveður hverju sinni. Samkvæmt þessu skal dómritari láta þeim ríkjum og stofnunum, sem sent hafa greinargerð, í té innan hæfilegs tíma vitneskju um slíkar greinargerðir. — **67. gr.** Dómstóllinn skal birta álitsgerðir sínar á opinberu dómþingi, enda hafi framkvæmdastjóra og umboðsmönnum félaga bandalags hinna sameinuðu þjóða, annarra ríkja og alþjóðastofnana, sem málið beinlínis varðar, verið gert viðvart. — **68. gr.** Þegar dómstóllinn starfar að álitsgerðum, skal hann einnig hafa til leiðbeiningar þau ákvæði í samþykktum þessum, sem varða dómsmál, að því leyti sem hann telur þau nothæf.

V. kafli. Breytingar á samþykktum þessum. — **69. gr.** Breytingar á samþykktum þessum skal gera með sama hætti sem mælt er í stofnskrá hinna sameinuðu þjóða um breytingar á henni, enda sé gætt sérhverra þeirra ákvæða, sem þingið kann að gera eftir tillögum öryggisráðsins varðandi þátttöku ríkja, sem eru aðilar að samþykktum þessum, en ekki eru félagar í bandalagi hinna sameinuðu þjóða. — **70. gr.** Dómstóllinn hefur vald til þess að stinga upp á breytingum á samþykktum þessum, er hann telur nauðsynlegar, enda láti hann framkvæmdastjóra í té skriflegar tillögur þar um, er athugaðar verði samkvæmt ákvæðum 69. gr.

1946 Nr. 91 9. des.

Lög um heimild til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning um réttindi Sameinuðu þjóðanna.

1948 Nr. 13 1. marz

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samning þann um réttindi Sameinuðu þjóðanna (Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations), sem samþykktur var á allsherjarþingi Sameinuðu þjóðanna hinn 13. febrúar 1946 og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum. — **2. gr.** Þegar samningur sá, er um ræðir í 1. gr., hefur verið staðfestur, skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.

Fylgiskjal.

Alþjóðasamningur um réttindi Sameinuðu þjóðanna (Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations).

I. kafli. Aðildarhæfi. — **1. gr.** Sameinuðu þjóðirnar skulu taldar persóna að lögum. — Þær skulu til þess bærar: — (a) að vera aðilar að samningum; — (b) að eignast og afsala fasteignum eða lausafé; — (c) að sækja mál fyrir rétti.

II. kafli. Fasteignir, sjóðir og aðrar eignir.

— **2. gr.** Sameinuðu þjóðirnar, eignir þeirra og eigur, skulu, hvar sem þær eru, undanþegnar hvers konar lögsókn, nema því aðeins, að stofnunin hafi í ákveðnu tilviki afsalað sér undanþágu þessari. Það er þó áskilið, að slíkt afsal undanþágu feli eigi í sér heimild til aðfarar að lögum. — **3. gr.** Bækistöðvar hinna Sameinuðu þjóða skulu friðhelgar. Eignir og eigur Sameinuðu þjóðanna, hvar sem þær kunna að geymast, skulu undanþegnar rannsókn, eignaupptöku, eignarnámi og hvers konar öðrum afskiptum af hálfu framkvæmdar-, dóms- eða löggjafarvalds. — **4. gr.** Skjalasafn Sameinuðu þjóðanna og hvers konar plögg, sem í þess eign eða vörzlu eru, skulu friðhelg, hvar sem þau eru. — **5. gr.** Án tillits til fjárhagshamla eða gjaldfrests skal Sameinuðu þjóðunum heimilt — (a) að eiga fjármagn í gulli eða hvers konar gjaldeyri og hafa bankareikninga í hvers konar gjaldmiðli; — (b) að yfirfæra sjóði sína, gull eða gjaldeyri frá einu ríki til annars, eða innan sérhvers ríkis, og hafa skipti á gjaldeyri eftir vild. — **6. gr.** Í framkvæmdum samkvæmt 5. gr. að framan skulu Sameinuðu þjóðirnar taka til greina hvers konar tillögur frá ríkisstjórnum hinna ýmsu meðlima, eftir því sem samrýmanlegt er hagsmunum stofnunarinnar. — **7. gr.** Sameinuðu þjóðirnar, eigur þeirra, tekjur og eignir skulu vera: — (a) undanþegnar öllum beinum sköttum; það er þó áskilið, að Sameinuðu þjóðirnar fari ekki fram á undanþágu frá sköttum, sem í eðli sínu eru endurgjald fyrir tiltekin hlunnindi; — (b) undanþegnar tollum og hvers konar hömlum og banni á inn- og útflutningi, að því er snertir muni, sem Sameinuðu þjóðirnar flytja til lands eða frá til eigin notkunar. Það er þó áskilið, að eigi skuli munir, sem þannig eru fluttir inn, seldir í því landi, án þess að fylgt sé þeim skilyrðum, sem ríkisstjórn þess lands kann að setja; — (c) undanþegnar tollum, inn- og útflutningshömlum og banni í sambandi við rit og aðrar útgáfur sínar. — **8. gr.** Enda þótt Sameinuðu þjóðirnar muni almennt ekki fara fram á undanþágu frá leyfisgjöldum og sköttum vegna sölu fasteigna eða lausafjár, þar sem slík gjöld eru innifalin í söluverði, munu aðilar Sameinuðu þjóðanna þó, þegar unnt er, gera nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að slík gjöld séu endurgreidd, þar sem um er að ræða þýðingarmikil kaup á eignum til afnota fyrir stofnunina.

III. kafli. Hlunnindi varðandi samgöngumál. — **9. gr.** Sameinuðu þjóðirnar skulu innan meðlimsríkjanna eigi njóta verri kjara en fulltrúar erlendra ríkja að því er snertir forgangsleyfi og gjöld fyrir póstsendingar, símskeyti og önnur fjarskipti; þá skulu þær og í sambandi við fréttaflutning og upplýsingar til blaða og útvarps eiga rétt á sama gjaldtaxta og notaður er við fréttasendingar blaða. Ritskoðun skal eigi beita að því er snertir opinber bréfaviðskipti Sameinuðu þjóðanna. — **10. gr.** Sameinuðu þjóðunum skal heimilt að nota dulmál og senda og taka á móti pósti með sérstökum sendiboðum eða í póstpokum, sem háðir séu sömu reglum og gilda um slíkar sendingar fulltrúa erlendra ríkja.

IV. kafli. Fulltrúar meðlimsríkja. — **11. gr.** Fulltrúar aðila hjá aðal- og aukastofnunum Sameinuðu þjóðanna svo og á alþjóðafundum, sem kvaddir eru saman á vegum Sameinuðu þjóðanna, skulu njóta eftirtalinna sérréttinda, meðan þeir rækja skyldustörf sín eða eru á ferðalagi til fundar eða frá: — (a) undanþágu frá handtökum og gæzluvarðhaldi, löghaldi á farangri, svo og frá lögsókn vegna ummæla í ræðu eða riti, meðan þeir gæta starfa sinna; — (b) friðhelgi varðandi skjöl öll og plögg; — (c) réttar til að nota dulmál og taka á móti póstsendingum með sendiboðum eða í innsigluðum póstpokum; — (d) undanþágu fyrir sjálfa sig og maka sína frá innflytjendahömlum, skráningu útlendinga eða þegnskyldu í því ríki, sem þau dvelja í eða ferðast gegnum við skyldustörf sín; — (e) sömu réttinda og fulltrúar erlendra ríkja, sem í landinu dvelja um stundarsakir, að því er snertir gjaldeyriseða yfirfærsluhömlur; — (f) sömu sérréttinda varðandi farangur og fulltrúar erlendra ríkja njóta; — (g) annarra þeirra sérréttinda, sem ekki eru ósamrýmanleg því, er að ofan segir og fulltrúar erlendra ríkja njóta, þó þannig, að embættismenn þessir skulu ekki eiga rétt á undanþágu frá tollgreiðslum á innfluttum vörum (öðrum en persónulegum farangri) eða frá leyfisgjöldum og söluskatti. — **12. gr.** Til þess að tryggja fulltrúum meðlimsríkja hjá aðal- og aukastofnunum Sameinuðu þjóðanna og á alþjóðafundum, sem kvaddir eru saman á vegum Sameinuðu þjóðanna, fullkomið málfrelsi og óháða framkvæmd skyldustarfa, skal undanþága þeirra frá lögsókn vegna ummæla þeirra í ræðu eða riti og hvers konar verknaðar við framkvæmd skyldustarfa haldast óbreytt, enda þótt aðilar þessir séu eigi lengur fulltrúar meðlimsríkja. — **13. gr.** Þar sem skattgreiðsla er bundin lögheimili, skal dvöl fulltrúa aðila hjá aðal- eða aukastofnunum Sameinuðu þjóðanna og á alþjóðafundum, sem kvaddir eru saman á þeirra vegum, eigi talin til lögheimilis. — **14. gr.** Eigi

1948 Nr. 13 1. marz

eru sérréttindi veitt fulltrúum aðila þeirra sjálfra vegna, heldur til þess að tryggja óháða framkvæmd skyldustarfa þeirra í þágu Sameinuðu þjóðanna. Meðlimsríki er því eigi einungis heimilt, heldur ber því skylda til að falla frá undanþágu fulltrúa síns, hvenær sem það ríki telur, að undanþága mundi hefta réttan gang máls og brottfall hennar sé samrýmanlegt því sjónarmiði, sem til grundvallar undanþágunni liggur. — **15. gr.** Ákvæði 11., 12. og 13. gr. eiga ekki við, þegar um er að ræða samband fulltrúa við yfirvöld ríkis þess, sem hann er ríkisborgari í eða er eða hefur verið fulltrúi fyrir. — **16. gr.** Í kafla þessum skal hugtakið „fulltrúi" talið ná yfir alla aðalfulltrúa, varafulltrúa, ráðunauta, sérfræðinga og ritara sendinefnda.

V. kafli. Embættismenn. — 17. gr. Aðalritari mun ákveða flokka þeirra embættismanna, sem fyrirmæli þessa kafla og VII. kafla skuli ná til. Skal hann leggja flokkun þessa fyrir allsherjarþingið. Síðan skal flokkunin tilkynnt ríkisstjórnum allra meðlimsríkja Sameinuðu þjóðanna. Nöfn embættismanna þeirra, sem til hinna ýmsu flokka teljast, skal jafnan tilkynna ríkisstjórnum meðlimsríkja. — **18. gr.** Embættismenn Sameinuðu þjóðanna skulu: — (a) undanþegnir lögsókn vegna ummæla sinna í ræðu eða riti svo og vegna allra embættisverka sinna; — (b) undanþegnir sköttum af launum sínum og tekjum frá Sameinuðu þjóðunum; — (c) undanþegnir þegnskyldu; — (d) undanþegnir ásamt mökum sínum og skyldmennum á framfæri þeirra innflytjendahömlum og skráningu útlendinga; — (e) njóta sömu sérréttinda varðandi gjaldeyrisyfirfærslu og veitt eru hliðstæðum embættismönnum, sem eru fulltrúar erlendra ríkja í hlutaðeigandi landi; — (f) eiga, þegar ófriður vofir yfir, kost á fyrir sjálfa sig, maka og skyldmenni á þeirra framfæri sömu hlunnindum varðandi heimflutning og fulltrúar erlendra ríkja njóta; — (g) eiga rétt á að flytja inn án tollgreiðslu húsgögn sín og búsmuni, þegar þeir í fyrsta sinn flytjast til embættisstarfa í hlutaðeigandi landi. — **19. gr.** Auk þeirra sérréttinda, sem til eru tekin í 18. gr., skulu aðalritari og allir aðstoðaraðalritarar njóta, að því er sjálfa þá varðar, maka þeirra og ófjárráða börn þeirra, sömu sérréttinda, sem veitt eru fulltrúum erlendra ríkja samkvæmt þjóðarétti. — **20. gr.** Sérréttindi eru veitt embættismönnum vegna hagsmuna Sameinuðu þjóðanna, en eigi sjálfra þeirra vegna. Aðalritara skal heimilt og skylt að falla frá sérréttindum embættismanna, þegar þau að hans áliti mundu hefta réttan gang máls og brottfall undanþágunnar er samrýmanlegt sjónarmiðum þeim, sem til grundvallar undanþágunni liggja. Öryggisráði skal heimilt að falla frá sérréttindum aðalritara. — **21. gr.** Sameinuðu þjóðirnar skulu hafa samvinnu við hlutaðeigandi yfirvöld meðlimsríkjanna til þess að auðvelda réttan gang mála, tryggja framkvæmd lögreglusamþykkta og koma í veg fyrir sérhverja misnotkun í sambandi við sérréttindi þau, er um ræðir í þessum kafla.

1948 Nr. 13 1. marz

VI. kafli. Sérfræðingar á vegum Sameinuðu þjóðanna. — 22. gr. Sérfræðingar (aðrir en embættismenn, sbr. V. kafla), sem í sendiförum eru fyrir Sameinuðu þjóðirnar, skulu, meðan á slíku ferðalagi stendur eða í sambandi við það, njóta þeirra sérréttinda, sem nauðsynleg eru til þess að þeir fái óháðir rækt skyldustörf sín. — Sérstaklega skal þeim veitt: — (a) undanþága frá handtöku, gæzluvarðhaldi og löghaldi á farangri; — (b) undanþága frá lögsókn varðandi ummæli sín í ræðu eða riti svo og hvers konar verk, sem unnin eru í sambandi við sendiförina. — Undanþága þessi skal haldast einnig eftir að sendiförinni er lokið; — (c) friðhelgi fyrir hvers konar skjöl og plögg; — (d) réttindi til að nota dulmál gagnvart Sameinuðu þjóðunum og taka á móti pósti og skjölum frá sérstökum sendiboðum eða í innsigluðum póstpokum; — (e) sömu hlunnindi og fulltrúar erlendra ríkja í sérstökum sendiförum njóta, að því er snertir gjaldeyrisyfirfærslu og gjaldeyrishömlur; (f) sömu réttindi og fulltrúum erlendra ríkja eru veitt varðandi persónulegan farangur. — **23. gr.** Sérréttindi eru veitt sérfræðingum vegna hagsmuna Sameinuðu þjóðanna, en ekki vegna persónulegra hagsmuna sérfræðinganna. Aðalritara skal heimilt og ber skylda til að falla frá undanþáguheimild sérfræðings, ef slík undanþága mundi að hans áliti hefta réttan gang máls og brottfall hennar er samrýmanlegt hagsmunum Sameinuðu þjóðanna.

VII. kafli. Ferðabréf Sameinuðu þjóðanna (laissez-passer). — 24. gr. Sameinuðu þjóðunum skal heimilt að gefa út ferðabréf (laissez-passer) fyrir embættismenn sína. Ferðabréf þessi skulu viðurkennd og virt sem löggild ferðaskírteini af yfirvöldum meðlimsríkja, sbr. 25. gr. — **25. gr.** Umsóknir um áritanir á ferðabréf Sameinuðu þjóðanna (þar sem þeirra er krafizt), skulu afgreiddar svo fljótt sem auðið er, enda fylgi þeim yfirlýsing um, að handhafar þeirra séu á ferðalagi á vegum Sameinuðu þjóðanna. Auk þess skal greitt

1948 Nr. 13. 1. marz

fyrir tafarlausu ferðalagi handhafa ferðabréfa þessara. — **26. gr.** Sams konar hlunnindi og veitt eru skv. 25. gr. skulu einnig veitt sérfræðingum og öðrum aðilum, sem í stað ofangreindra ferðabréfa sýna skírteini um það, að þeir ferðist á vegum Sameinuðu þjóðanna. — **27. gr.** Aðalritari, aðstoðar-aðalritarar og forstjórar, sem ferðast með ferðabréf Sameinuðu þjóðanna og á vegum þeirra, skulu njóta sömu hlunninda og fulltrúar erlendra ríkja njóta. — **28. gr.** Ákvæðum þessa kafla má einnig fylgja að því er snertir hliðstæða embættismenn sérstofnana Sameinuðu þjóðanna, enda séu ákvæði þessa efnis í samningum við þær stofnanir, sbr. 63. gr. sáttmála Sameinuðu þjóðanna.

VIII. kafli. Lausn deilumála. — 29. gr. Sameinuðu þjóðirnar skulu kveða á um viðeigandi lausn — (a) ágreiningsatriða, sem rísa kunna í sambandi við samninga, eða annarra deilumála á einkamálaréttarsviðinu, sem Sameinuðu þjóðirnar eru aðilar að; — (b) deilumála, sem snerta embættismann Sameinuðu þjóðanna, sem vegna embættis síns nýtur sérréttinda, enda hafi aðalritari eigi fallið frá þeim sérréttindum. — **30. gr.** Hvers konar ágreiningi um skýringu eða framkvæmd samnings þessa skal skotið til milliríkjadómsins, nema því aðeins, að samkomulag verði með aðilum um að notfæra aðra leið til úrskurðar. Ef ágreiningur rís milli Sameinuðu þjóðanna annars vegar og meðlimsríkis hins vegar, skal óskað álitsgerðar um lögfræðileg atriði, sem um er deilt, í samræmi við 96. gr. sáttmála Sameinuðu þjóðanna og 65. gr. samþykktar milliríkjadómsins. Álitsgerð dómsins skal talin bindandi fyrir aðila.

Lokakafli. — 31. gr. Samningur þessi skal lagður fyrir öll meðlimsríki Sameinuðu þjóðanna til staðfestingar. — **32. gr.** Staðfesting fer fram með afhendingu staðfestingarskjals til aðalritara Sameinuðu þjóðanna. Samningurinn gengur í gildi fyrir hvern aðila þann dag, sem staðfestingarskjal þess aðila er afhent. — **33. gr.** Aðalritari skal tilkynna öllum meðlimsríkjum Sameinuðu þjóðanna afhendingu hinna ýmsu staðfestingarskjala. — **34. gr.** Afhending staðfestingarskjals skal skilin svo, að hlutaðeigandi ríki hafi samrýmt löggjöf sína ákvæðum samnings þessa. — **35. gr.** Samningur þessi skal halda gildi sínu milli Sameinuðu þjóðanna og hvers þess ríkis, sem afhent hefur staðfestingarskjal sitt, meðan það ríki er meðlimur hinna Sameinuðu þjóða, eða þangað til allsherjarþingið hefur fallizt á endurskoðun samnings þessa og það ríki hefur gerzt aðili að hinum endurskoðaða samningi. — **36. gr.** Aðalritara skal heimilt að gera viðbótarsamninga við meðlimsríki um breytingar á samningi þessum að því er snertir það ríki. Slíkir viðbótarsamningar skulu háðir samþykki allsherjarþingsins.

1948 Nr. 13. 1. marz

Auglýsing um fullgildingu Evrópuráðssamnings um verndun mannréttinda og mannfrelsis.

1954 Nr. 11 9. febr.

Hinn 19. júní 1953 undirritaði forseti Íslands fullgildingarskjal varðandi Evrópusamning um verndun mannréttinda og mannfrelsis, sem undirritaður var fyrir Íslands hönd í Róm 4. nóvember 1950, og að viðbótarsamningi við hann, sem undirritaður var í París 20. marz 1952. — Fullgildingarskjal Íslands var afhent í aðalskrifstofu Evrópuráðsins hinn 29. júní 1953, og gengu téðir samningar í gildi frá þeim degi.

Fylgiskjal.

Samningur um verndun mannréttinda og mannfrelsis.

Ríkisstjórnir þær, sem undirritað hafa samning þennan og aðilar eru að Evrópuráðinu, — hafa í huga mannréttindayfirlýsingu þá, sem allsherjarþing sameinuðu þjóðanna samþykkti hinn 10. desember 1948; — minnast þess, að yfirlýsing þessi hefur það markmið að tryggja almenna og raunhæfa viðurkenningu og vernd þeirra réttinda, sem þar er lýst; — minnast þess, að markmið Evrópuráðsins er að koma á nánari einingu aðila sinna og að ein af leiðunum að því marki er sú, að mannréttindi og mannfrelsi séu í heiðri höfð og aukin; — lýsa á ný óbifanlegri trú sinni á þau meginréttindi til frelsis, sem eru undirstaða réttlætis og friðar í heiminum og bezt eru tryggð annars vegar með raunhæfu, stjórnarfarslegu lýðræði og hins vegar með almennum skilningi og varðveizlu þeirra mannréttinda, sem eru grundvöllur frelsisins; — eru staðráðnar í því að stíga fyrstu skrefin að því marki að tryggja sameiginlega nokkur þeirra réttinda, sem greind eru í mannréttindayfirlýsingunni, enda eru þær stjórnir Evrópuríkja, sem sama sinnis eru og eiga sameiginlega arfleifð pólitískra venja, hugsjóna, frelsis og réttarskipunar; — hafa þær því orðið ásáttar um það, sem hér fer á eftir: — **1. gr.** Samningsaðilarnir skulu tryggja hverjum þeim, sem innan yfirráðasvæðis þeirra dvelst, réttindi þau og frelsi, sem skilgreind eru í I. kafla samnings þessa.

I. kafli. — **2. gr.** 1. Réttur hvers manns til lífs skal verndaður með lögum. Engan mann skal af ásettu ráði svipta lífi, nema sök sé sönnuð og fullnægja skuli refsidómi á hendur honum fyrir glæp, sem dauðarefsingu varðar að lögum. — 2. Þótt mannsbani hljótist af valdbeitingu, skal það ekki talið brjóta í bág við þessa grein, ef valdbeiting er ekki meiri en bráðnauðsynlegt má teljast — a. til að verja menn gegn ólögmætu ofbeldi; — b. til að framkvæma lögmæta handtöku eða til að koma í veg fyrir, að sá, sem löglega er haldið, komist undan; — c. vegna löglegra aðgerða, sem miða að því að bæla niður uppþot eða uppreisn. — **3. gr.** Enginn maður skal sæta pyndingum, ómannlegri eða vanvirðandi meðferð eða refsingu. — **4. gr.** 1. Engum manni skal haldið í þrældómi né þrælkun. — 2. Eigi skal þess krafizt af neinum manni, að hann vinni þvingunar- né nauðungarvinnu. — 3. Þvingunar- eða nauðungarvinna í merkingu þessarar greinar skal eigi taka til: — a. vinnu, sem krafizt er í venjulegu varðhaldi, sem er í samræmi við ákvæði 5. gr. samnings þessa, eða meðan á skilorðsbundinni lausn úr slíku varðhaldi stendur; — b. herþjónustu eða þjónustu, sem krafizt er í hennar stað af þeim mönnum, sem synja herþjónustu samvizku sinnar vegna og slík synjun er til greina tekin í landi hans; — c. þjónustu, sem krafizt er vegna hættu- eða neyðarástands, sem ógnar lífi eða velferð almennings; — d. vinnu eða þjónustu, sem er þáttur í venjulegum borgaraskyldum. — **5. gr.** 1. Allir menn eiga rétt til frelsis og mannhelgi. — Engan mann skal svipta frelsi nema þegar um er að ræða eftirfarandi tilvik, enda skal þá gæta þeirrar aðferðar, sem mælt er í lögum: — a. löglegt varðhald manns, sem dæmdur hefur verið sekur af þar til bærum dómstóli; — b. löglega handtöku eða varðhald manns fyrir að óhlýðnast löglegum úrskurði dómstóls eða til að tryggja efndir lögmæltrar skyldu; — c. löglega handtöku eða varðhald manns, sem framkvæmt er í því skyni að færa hann fyrir lögbært stjórnvald, enda hvíli á honum skynsamlegur grunur um afbrot eða með rökum sé talið nauðsynlegt að koma í veg fyrir, að hann fremji afbrot eða komist undan, er hann hefur framið það; — d. gæzlu ófullveðja manns samkvæmt löglegum úrskurði vegna eftirlits með uppeldi hans eða lögmæta gæzlu hans í því skyni, að hann verði færður fyrir löglegt stjórnvald; — e. löglega gæzlu manns til að koma í veg fyrir, að smitandi sjúkdómar breiðist út, eða manns, sem er andlega vanheill, áfengissjúklingur, eiturlyfjasjúklingur eða umrenningur; — f. löglega handtöku eða varðhald manns til að koma í veg fyrir, að hann komist ólöglega inn í land, eða manns, sem ráðstafanir hafa verið gerðar til að flytja úr landi eða framselja. — 2. Hver sá maður, sem tekinn er höndum, skal án tafar fá vitneskju á máli, sem hann skilur, um ástæðurnar fyrir handtökunni og um sakir þær, sem hann er borinn. — 3. Hvern þann mann, sem tekinn er höndum eða settur í varðhald samkv. tölulið 1. c. þessarar greinar, skal án tafar færa fyrir dómara eða annað stjórnvald, sem lögheimild hefur til að fara með dómsvald, og skal hann eiga kröfu til, að rannsókn fyrir dómi hefjist innan sanngjarns tíma eða hann verði látinn laus þar til rannsókn hefst. Gera má það að skilyrði fyrir lausn úr varðhaldi, að trygging sé sett fyrir því, að hann komi til rannsóknar. — 4. Hverjum þeim manni, sem sviptur er frelsi með handtöku eða varðhaldi, skal rétt að gera ráðstafanir til, að lögmæti frelsisskerðingarinnar verði úrskurðað af dómstóli án tafar, og fyrirskipað sé, að hann skuli látinn laus, ef frelsisskerðingin er ólögmæt. — 5. Hver sá maður, sem tekinn hefur verið höndum eða settur í varðhald eða gæzlu gagnstætt ákvæðum þessarar greinar, skal eiga lögmæta, framkvæmanlega skaðabótakröfu. — **6. gr.** 1. Nú leikur vafi á um réttindi þegns og skyldur eða hann er borinn sökum um glæpsamlegt athæfi, og skal hann þá njóta réttlátrar og opinberrar rannsóknar innan hæfilegs tíma, fyrir óháðum, óhlutdrægum, lögmæltum dómstóli. Dómur skal upp kveðinn í heyranda hljóði, en banna má blaðamönnum og almenningi aðgang að réttarhöldum að nokkru eða öllu vegna almenns siðgæðis, allsherjarreglu eða þjóðaröryggis í lýðfrjálsu landi, þegar unglingaverndun eða verndun einkalífs málsaðilanna býður, eða að svo miklu leyti sem dómstóllinn telur brýna nauðsyn bera til í sérstökum tilvikum, þar sem vitneskja almennings mundi torvelda rétta niðurstöðu. — 2. Hvern þann mann, sem borinn er sökum fyrir glæpsamlegt athæfi, skal telja saklausan, unz sök hans er sönnuð lögfullri sönnun. — 3. Hver sá maður, sem borinn er sökum fyrir glæpsamlegt athæfi, hefur þessi lágmarksréttindi: — a. rétt til þess að fá tafarlaust vitneskju á máli, sem hann skilur, um eðli og orsök ákærunnar gegn honum, í einstökum atriðum; — b. rétt til nægilegs tíma og aðstöðu til að undirbúa vörn sína; — c. rétt til að verja sig sjálfur

1954 Nr. 11 9. febr.

eða kjósa sér verjanda. Hafi hann ekki efni á að greiða lögfræðilega aðstoð, skal hann fá hana ókeypis, ef réttarsjónarmið krefjast þess; — d. rétt til að spyrja eða láta spyrja vitni, sem leidd eru gegn honum. Séð skal um, að vitni, sem bera honum í vil, komi fyrir dóm og séu spurð á sama hátt og þau vitni, sem leidd eru gegn honum; — e. rétt til að fá ókeypis aðstoð túlks, ef hann skilur ekki eða talar mál það, sem notað er fyrir dómi. — **7. gr.** 1. Engan skal telja sekan til refsingar, nema verknaður sá eða aðgerðaleysi, sem hann er borinn, varði refsingu að landslögum eða þjóðarétti á þeim tíma, er máli skiptir. Eigi má heldur dæma hann til þyngri refsingar en þeirrar, sem að lögum var leyfð, þegar verknaðurinn var framinn. — 2. Ákvæði þessarar greinar skulu ekki fyrirgirða réttarrannsókn og refsingu fyrir verknað eða aðgerðaleysi, sem var refsivert, þegar það var framið, samkvæmt almennum grundvallarreglum laga, viðurkenndum af siðuðum þjóðum. — **8. gr.** 1. Hver maður á rétt til friðhelgi einkalífs síns, fjölskyldu, heimilis og bréfaskipta. — 2. Stjórnvöld mega ekki raska þessum réttindum, nema samkvæmt lögum og nauðsynlegt sé í lýðfrjálsu þjóðfélagi vegna öryggis almennings eða ríkis eða efnahags þjóðarinnar, til þess að afstýra óspektum eða glæpum, eða til verndar heilbrigði og siðgæði eða réttindum og frelsi annarra manna. — **9. gr.** 1. Allir menn skulu frjálsir hugsana sinna, sannfæringar og trúar. Í þessu felst frelsi þeirra til að skipta um trú eða játningu og enn fremur til að láta í ljós trú sína eða játningu, einir sér eða í félagi við aðra, opinberlega eða einslega, með kennslu, tilbeiðslu, guðsþjónustu og helgihaldi. — 2. Frelsi til að láta í ljós trú sína eða sannfæringu skal einungis háð þeim takmörkunum, sem mælt er í lögum og eru nauðsynlegar í lýðfrjálsu þjóðfélagi vegna almannaöryggis, til að vernda allsherjarreglu, heilbrigði eða siðgæði eða til að vernda réttindi og frelsi annarra. — **10. gr.** 1. Hver maður á rétt til að láta í ljós álit sitt. Í rétti þessum felst frelsi til að ráða skoðunum sínum, fá og miðla vitneskju og hugmyndum heima og erlendis án afskipta stjórnvalda. Þrátt fyrir ákvæði þessarar greinar skal ríki heimilt að krefjast þess, að útvarps-, sjónvarps- og kvikmyndafyrirtæki séu eigi rekin nema samkvæmt sérstöku leyfi. — 2. Þar sem af réttindum þessum leiðir skyldur og ábyrgð, er heimilt að þau séu háð þeim formsreglum, skilyrðum, takmörkunum eða viðurlögum, sem mælt er í lögum og eru nauðsynlegar í lýðfrjálsu þjóðfélagi vegna öryggis almennings og ríkis eða landvarna, til að komið sé í veg fyrir óspektir eða glæpi, til að vernda heilbrigði eða siðgæði, mannorð eða réttindi annarra, til að koma í veg fyrir upplýstran trúnaðarmála eða til að tryggja vald og óhlutdrægni dómstóla. — **11. gr.** 1. Rétt skal mönnum að koma saman með friðsömum hætti og mynda félög með öðrum, þar á meðal að stofna og ganga í stéttarfélög til verndar hagsmunum sínum. — 2. Eigi skulu réttindi þessi háð öðrum takmörkunum en þeim, sem mælt er í lögum og nauðsynlegar eru í lýðfrjálsu þjóðfélagi vegna öryggis almennings eða ríkis, til að koma í veg fyrir óspektir eða glæpi, til verndar heilbrigði eða siðgæði eða til að vernda réttindi og frelsi annarra. Ákvæði þessarar greinar skulu eigi vera því til fyrirstöðu, að löglegar takmarkanir séu settar við því, að herliðar, lögreglumenn eða stjórnarstarfsmenn njóti þessara réttinda. — **12. gr.** Karlar og konur á hjúskaparaldri hafa rétt á að ganga í hjónaband og stofna fjölskyldu í samræmi við landslög um þessi réttindi. — **13. gr.** Nú eru réttindi þau og frelsi, sem lýst er í samningi þessum, skert, og skal þá sá, sem fyrir því verður, geta leitað réttar síns á raunhæfan hátt fyrir opinberu stjórnvaldi, enda þótt skerðingin hafi verið framin af mönnum, sem fara með stjórnvald. — **14. gr.** Réttindi þau og frelsi, sem lýst er í samningi þessum, skulu tryggð án nokkurs manngreinarálits, svo sem vegna kynferðis, kynþáttar, litarháttar, tungu, trúarbragða, stjórnmála- eða annarra skoðana, þjóðernis eða þjóðfélagsstöðu, sambands við þjóðernisminnihluta, eigna, ætternis eða annarra aðstæðna. — **15. gr.** 1. Á tímum styrjaldar eða annars almenns neyðarástands, sem ógnar lífi þjóðarinnar, getur hver samningsaðili gert ráðstafanir, sem fara í bág við skyldur hans samkvæmt samningi þessum, að svo miklu leyti sem bráðnauðsynlegt er vegna hættuástandsins, enda séu slíkar ráðstafanir eigi ósamrýmanlegar öðrum skyldum hans að þjóðarétti. — 2. Með ákvæðum þessarar greinar skal þó í engu raskað ákvæðum 2. gr., nema þegar um mannsbana er að ræða vegna löglegra hernaðaraðgerða, né heldur ákvæðum 3. gr., 4. gr. (1. málsgr.) og 7. gr. — 3. Hver sá samningsaðili, sem notfærir sér þennan rétt til takmörkunar, skal láta aðalritara Evrópuráðsins fá fulla vitneskju um þær ráðstafanir, sem gerðar hafa verið, og ástæður fyrir þeim. Einnig skal hann til-

1954 Nr. 11 9. febr.

kynna aðalritara Evrópuráðsins, þegar slíkum ráðstöfunum er lokið og ákvæðum samningsins er enn á ný framfylgt að fullu. — **16. gr.** Engin ákvæði 10., 11. og 14. gr. skulu vera því til fyrirstöðu, að samningsaðilarnir takmarki pólitíska starfsemi útlendinga. — **17. gr.** Engin ákvæði samnings þessa skulu skýrð þannig, að þau feli í sér rétt fyrir ríki, samtök eða einstaklinga til að fást við starfsemi eða framkvæma verknað, sem miðar að eyðileggingu þeirra réttinda og frelsis, sem hér er lýst, eða að takmörkun þeirra umfram það, sem samningurinn ákveður. — **18. gr.** Til takmarkana þeirra á téðum réttindum og frelsi, sem heimilaðar eru í samningi þessum, skal eigi grípa í neinu öðru skyni en tiltekið er.

II. kafli. — 19. gr. Til að tryggja það, að staðið sé við skuldbindingar þær, sem aðilar samnings þessa hafa tekizt á hendur, skal setja á stofn: — 1. Mannréttindanefnd Evrópu, sem hér á eftir verður kölluð „nefndin". — 2. Mannréttindadómstól Evrópu, sem hér á eftir verður kallaður „dómstóllinn".

III. kafli. — 20. gr. Nefndin skal skipuð jafnmörgum mönnum og samningsaðilarnir eru. Engir tveir nefndarmenn skulu vera þegnar sama ríkis. — **21. gr.** 1. Ráðherranefndin velur nefndarmennina af skrá, sem skrifstofa ráðgjafarþingsins tekur saman. Skulu þeir kosnir með hreinum meiri hluta atkvæða. Fulltrúar hvers samningsaðila á ráðgjafarþinginu tilnefna þrjá menn á skrána, og skulu að minnsta kosti tveir þeirra vera þegnar hlutaðeigandi ríkis. — 2. Eftir því, sem við á, skal nota sömu aðferð til að fullskipa nefndina, ef fleiri ríki verða síðar aðilar að samningi þessum, svo og til að kjósa mann í autt sæti. — **22. gr.** 1. Nefndarmenn skulu kosnir til sex ára. Þá má endurkjósa. Þó skal kjörtímabili sjö þeirra, sem kjörnir eru í fyrstu kosningu, lokið að þrem árum liðnum. — 2. Þeir, sem ganga eiga úr nefndinni að fyrstu þrem árum liðnum, skulu valdir með hlutkesti af aðalritara Evrópuráðsins, þegar að afloknu fyrsta kjöri. — 3. Nefndarmaður, sem kjörinn hefur verið í stað annars, er eigi hafði lokið kjörtímabili sínu, skal eiga sæti í nefndinni, unz því tímabili er lokið. — 4. Nefndarmenn skulu halda sæti sínu, þar til er aðrir koma í þeirra stað, enda skulu þeir ljúka störfum í þeim málum, sem þeir hafa þá tekið til meðferðar. — **23. gr.** Nefndarmenn eru einungis bundnir við sannfæringu sína í nefndarstörfum sínum. — **24. gr.** Hver samningsaðili getur, fyrir atbeina aðalritara Evrópuráðsins, vísað til nefndarinnar hvers konar broti á ákvæðum samningsins, sem annar samningsaðili telst hafa framið. — **25. gr.** 1. Nefndin getur tekið við erindum, sem beint er til aðalritara Evrópuráðsins frá hvaða einstaklingi sem er, einkasamtökum eða hópi einstaklinga, sem halda því fram, að samningsaðili hafi brotið á þeim réttindi þau, sem lýst er í samningi þessum, enda hafi samningsaðili sá, sem kærður hefur verið, lýst því yfir, að hann viðurkenni, að nefndin sé bær til að taka við slíkum erindum. Þeir samningsaðilar, sem gefið hafa slíka yfirlýsingu, heita því að hindra ekki á nokkurn hátt raunhæfa notkun þessa réttar. — 2. Slíkar yfirlýsingar má gefa til tiltekins tíma. — 3. Yfirlýsingarnar skulu afhentar aðalritara Evrópuráðsins, en hann skal senda samningsaðilum afrit af þeim og birta þær. — 4. Nefndin skal einungis beita því valdi, sem henni er veitt með þessari grein, þegar a. m. k. sex samningsaðilar eru skuldbundnir með yfirlýsingum samkvæmt málsgreinunum hér á undan. — **26. gr.** Nefndin getur því aðeins tekið mál til meðferðar, að leitað hafi verið til hlítar leiðréttingar í heimalandinu, samkvæmt almennt viðurkenndum reglum þjóðaréttar og innan sex mánaða frá því, að fullnaðarákvörðun var þar tekin. — **27. gr.** 1. Nefndin skal eigi taka til meðferðar erindi, sem lagt er fyrir hana samkv. 25. gr., ef það er — a. frá ónafngreindum aðila; — b. eða efnislega hið sama og mál, sem þegar hefur verið rannsakað af nefndinni eða hefur verið lagt fyrir til rannsóknar eða úrskurðar á alþjóðavettvangi og felur ekki í sér neinar nýjar upplýsingar, sem máli skipta. — 2. Nefndin skal eigi taka til meðferðar neitt það erindi, sem lagt er fyrir hana samkvæmt 25. gr. og hún álítur vera í ósamræmi við reglur þessa samnings, eða erindi, sem auðsjáanlega hefur ekki við rök að styðjast eða felur í sér misnotkun á kæruréttinum. — 3. Nefndin skal vísa á bug sérhverju því erindi, sem hún telur sér óheimilt að fjalla um samkvæmt 26. gr. — **28. gr.** Ef nefndin samþykkir að taka til meðferðar erindi, sem henni hefur borizt; — a. skal hún, í því skyni að sannreyna málsatvik, taka málið til athugunar ásamt fulltrúum deiluaðila og, ef það er nauðsynlegt, framkvæma rannsókn, og er þeim ríkjum, sem hlut eiga að máli, skylt að veita alla þá fyrirgreiðslu, sem nauðsynleg kann að vera, eftir að þeir hafa rætt við nefndina um málið; — b. skal hún jafnan vera reiðubúin til viðræðna við

1954 Nr. 11 9. febr.

aðila í því skyni að koma á sáttum, en þó þannig, að virt séu mannréttindi þau, sem skýrgreind eru í samningi þessum. — **29. gr.** 1. Til þess að framkvæma störf þau, sem mælt eru fyrir í 28. gr., skal skipuð undirnefnd sjö nefndarmeðlima. — 2. Hverjum málsaðila skal heimilt að tilnefna mann í undirnefndina. — 3. Aðra meðlimi skal velja með hlutkesti í samræmi við ákvæði í fundarsköpum nefndarinnar. — **30. gr.** Ef undirnefndinni tekst að koma á sáttum samkvæmt 28. gr., skal hún semja um það skýrslu, sem senda skal hlutaðeigandi ríkjum, ráðherranefndinni og aðalritara Evrópuráðsins til birtingar. Skýrslan skal vera stutt greinargerð um málsatvik og þá lausn, sem fengin var. — **31. gr.** 1. Ef lausn fæst eigi í málinu, skal nefndin gefa skýrslu um málsatvik og láta í ljós álit sitt á því, hvort málsatvik þau, sem upplýst eru, leiði í ljós brot af hálfu hlutaðeigandi ríkis á skyldum þess samkvæmt samningnum. Heimilt er að birta álit allra nefndarmanna um þetta atriði í skýrslunni. — 2. Skýrslan skal send ráðherranefndinni. Hún skal enn fremur send hlutaðeigandi ríkjum, en eigi skal þeim heimilt að birta hana. — 3. Um leið og nefndin sendir ráðherranefndinni skýrsluna, skal henni heimilt að gera þær tillögur, sem hún telur við eiga. — **32. gr.** 1. Ef málinu er ekki skotið til dómstólsins í samræmi við 48. gr. þessa samnings innan þriggja mánaða, frá því að skýrslan var send ráðherranefndinni, skal hún úrskurða með tveim þriðju hluta atkvæða þeirra, er rétt eiga til setu, hvort brot hafi verið framið á samningnum. — 2. Ef brot telst hafa verið framið, þá skal ráðherranefndin ákveða samningsaðila frest til þess að gera þær ráðstafanir, sem nauðsynlegar eru samkvæmt ákvörðun ráðherranefndarinnar. — 3. Ef samningsaðili hefur ekki gert fullnægjandi ráðstafanir innan hins tiltekna frests, skal ráðherranefndin ákveða með þeim meiri hluta, sem tilskilinn er í fyrsta tölulið þessarar greinar, hvaða afleiðingar hin upphaflega ákvörðun hennar skuli hafa, og birta skýrsluna. — 4. Samningsaðilarnir samþykkja, að hver sú ákvörðun, sem ráðherranefndin tekur samkvæmt ofangreindum töluliðum, sé bindandi fyrir þá. — **33. gr.** Fundi nefndarinnar skal halda fyrir luktum dyrum. — **34. gr.** Ákvarðanir nefndarinnar skulu teknar af meiri hluta þeirra, sem fund sækja og greiða atkvæði; ákvarðanir undirnefndarinnar skulu teknar af meiri hluta meðlima hennar. — **35. gr.** Fundir í nefndinni skulu haldnir eftir þörfum. Fundir skulu boðaðir af aðalritara Evrópuráðsins. — **36. gr.** Nefndin skal setja sér fundarsköp. — **37. gr.** Aðalritari Evrópuráðsins skal sjá nefndinni fyrir starfsliði.

IV. kafli. — **38. gr.** Mannréttindadómstóll Evrópu skal skipaður dómurum jafnmörgum þeim ríkjum, sem aðilar eru að Evrópuráðinu. Engir tveir dómarar mega vera þegnar sama ríkis. — **39. gr.** 1. Dómarar skulu kjörnir af ráðgjafarþinginu með meiri hluta atkvæða úr hópi þeirra, sem tilnefndir hafa verið af aðilum Evrópuráðsins. Hver aðili skal tilnefna þrjá menn, og skulu a. m. k. tveir þeirra vera þegnar hlutaðeigandi ríkis. — 2. Eftir því, sem við á, skal sami háttur hafður á til að ná fullri tölu dómara, ef fleiri ríki verða síðar aðilar að Evrópuráðinu, og til að skipa autt dómarasæti. — 3. Dómaraefni skulu vera valinkunnir menn, og verða annaðhvort að fullnægja skilyrðum, sem þarf til þess að mega gegna æðri dómarastörfum, eða vera viðurkenndir fræðimenn í lögvísindum. — **40. gr.** 1. Dómarar skulu kosnir til níu ára í senn. Þá má endurkjósa. Af þeim dómurum, sem kosnir eru í fyrstu kosningu, skal þó kjörtímabili fjögurra lokið að þrem árum liðnum og annarra fjögurra að sex árum liðnum. — 2. Þeir dómarar, sem ganga eiga úr að fyrstu þrem og sex árum liðnum, skulu valdir með hlutkesti af aðalritara þegar að aflokinni fyrstu kosningu. — 3. Dómari, sem kjörinn er í stað annars, áður en kjörtímabili er lokið, skal eiga sæti í dómstólnum út það kjörtímabil. — 4. Dómari skal eiga sæti í dómstólnum, þar til er annar tekur við því. Eftir að nýr maður hefur tekið við, skal hinn þó halda áfram meðferð þeirra mála, sem hann þegar hefur fjallað um. — **41. gr.** Dómstóllinn skal kjósa sér forseta og varaforseta til þriggja ára. Þá má endurkjósa. — **42. gr.** Ráðherranefndin ákveður dómurum kaup fyrir hvern starfsdag. — **43. gr.** Deild sjö dómara skal fara með hvert það mál, sem lagt er fyrir dómstólinn. Sjálfskipaður í dómarasæti er þegn deiluaðila, sá er kosinn hefur verið dómari. Nú er enginn slíkur maður dómari, og nefnir aðili þá dómara. Dómsforseti velur aðra dómara með hlutkesti áður en málsmeðferð hefst. — **44. gr.** Aðeins samningsaðilar og nefndin hafa rétt til að leggja mál fyrir dómstólinn. — **45. gr.** Lögsaga dómstólsins tekur til allra mála varðandi skýringu og framkvæmd samnings þessa, sem samningsaðilar eða nefndin leggja fyrir hann samkvæmt 48. gr. — **46. gr.** 1. Sérhver

samningsaðili getur hvenær sem er lýst sig *ipso facto* og án sérstaks samnings bundinn við lögsögu dómstólsins í öllum málum varðandi skýringu og framkvæmd samningsins. — 2. Þær yfirlýsingar, er að ofan greinir, má gefa skilyrðislaust eða með skilyrði um gagnkvæmi af hálfu nokkurra eða nánar tiltekinna samningsaðila, eða um tiltekið tímabil. — 3. Þessar yfirlýsingar skulu afhentar aðalritara Evrópuráðsins, sem skal fá samningsaðilum afrit af þeim. — **47. gr.** Dómstólnum skal því aðeins heimilt að fjalla um mál, að nefndin hafi lýst því yfir, að henni hafi mistekizt að koma á sáttum, enda sé eigi liðinn sá þriggja mánaða frestur, sem mæltur er í 32. gr. — **48. gr.** Þeir, er nú skal greina, geta lagt mál fyrir dómstólinn, enda sé samningsaðili sá eða þeir, sem hlut eiga að máli, skyldir að hlíta lögsögu dómstólsins, eða annars kostar samþykki það: — a. nefndin; — b. samningsaðili, er þegn hans er talinn órétti beittur; — c. samningsaðili, sá sem vísaði málinu til nefndarinnar; — d. samningsaðili, sem kvörtun hefur verið beint gegn. — **49. gr.** Ef ágreiningur verður um lögsögu dómstólsins, sker hann úr. — **50. gr.** Nú telur dómstóllinn úrskurð eða ráðstöfun stjórnvalds samningsaðila fara að öllu leyti eða nokkru í bág við skyldur hans samkvæmt samningi þessum, enda veiti lög hans aðeins bætur að hluta sakir afleiðinga af slíkum úrskurði eða ráðstöfun, og skal dómstóllinn þá úrskurða, ef nauðsyn ber til, aðila þeim, sem órétti var beittur, sanngjarnar bætur. — **51. gr.** 1. Dómstóllinn skal rökstyðja dóma sína. — 2. Ef dómarar verða ekki sammála um dóm sinn að öllu leyti eða einhverju leyti, skal hver dómari hafa rétt til að skila séráliti. — **52. gr.** Dómur dómstólsins skal vera fullnaðarúrlausn sakarefnis. — **53. gr.** Samningsaðilar gangast undir að hlíta dómi dómstólsins í hverju því máli, sem þeir eru aðilar að. — **54. gr.** Dómur dómstólsins skal afhentur ráðherranefndinni, sem hefur eftirlit með framkvæmd hans. — **55. gr.** Dómstóllinn setur sér reglur og ákveður dómsköp sín. — **56. gr.** 1. Fyrsta kosning dómara skal fara fram, eftir að yfirlýsingar samningsaðilanna, sem í 46. gr. segir, eru orðnar átta að tölu. — 2. Ekkert mál verður lagt fyrir dómstólinn, áður en kosning þessi hefur farið fram.

V. kafli. — **57. gr.** Samningsaðilum er skylt, er aðalritari Evrópuráðsins óskar þess, að láta í té greinargerð um það, með hverjum hætti landslög þeirra tryggi raunhæfa framkvæmd ákvæða samnings þessa. — **58. gr.** Evrópuráðið skal standa straum af útgjöldum nefndarinnar og dómstólsins. — **59. gr.** Nefndarmenn og dómstóll skulu við störf sín njóta þeirra sérréttinda og friðhelgi, sem greind eru í 40. gr. stofnskrár Evrópuráðsins, og þeim samningum, sem gerðir hafa verið samkvæmt henni. — **60. gr.** Ekkert ákvæði samnings þessa skal skýrt þannig, að það takmarki eða skerði þau mannréttindi og mannfrelsi, sem tryggt kann að vera í löggjöf aðila samnings þessa eða með öðrum samningi, sem hann er aðili að. — **61. gr.** Ekkert ákvæði samnings þessa skal skerða vald það, sem ráðherranefndinni er fengið í stofnskrá Evrópuráðsins. — **62. gr.** Samningsaðilarnir eru ásáttir um, að þeir munu ekki, nema um annað sé sérstaklega samið, notfæra sér samninga, sáttmála eða yfirlýsingar, sem í gildi eru þeirra á milli, til að leita úrlausnar ágreiningi varðandi skýringu og framkvæmd samnings þessa með öðrum hætti en mælt er í honum. — **63. gr.** 1. Hvert ríki getur, þegar það fullgildir samning þennan eða hvenær sem er eftir það, lýst því yfir með tilkynningu til aðalritara Evrópuráðsins, að samningur þessi skuli gilda fyrir öll eða einhver af þeim landsvæðum, sem það svarar fyrir á alþjóðavettvangi. — 2. Samningurinn skal gilda fyrir það eða þau landsvæði, sem greind eru í tilkynningu, að 30 dögum liðnum frá því að tilkynningin barst aðalritara Evrópuráðsins. — 3. Ákvæði samnings þessa skulu þó framkvæmd á slíkum landsvæðum með fullri hliðsjón af sérháttum þar. — 4. Hvert það ríki, sem gefið hefur yfirlýsingu í samræmi við fyrsta tölulið þessarar greinar, getur hvenær sem er síðar lýst því yfir vegna eins eða fleiri landsvæða þeirra, sem yfirlýsingin tekur til, að það fallist á, að nefndin sé bær um að taka við erindum frá einstaklingum, félagasamtökum eða hópum einstaklinga samkvæmt 25. gr. samnings þessa. — **64. gr.** 1. Hverju ríki skal heimilt við undirskrift samnings þessa eða afhendingu fullgildingarskjals síns að gera fyrirvara um tiltekin ákvæði samningsins að svo miklu leyti sem gildandi löggjöf á landsvæði þess er ekki í samræmi við það ákvæði. Fyrirvarar almenns eðlis skulu óheimilir samkvæmt þessari grein. — 2. Sérhverjum fyrirvara samkvæmt þessari grein skal fylgja stutt greinargerð um áðurnefnd lagaákvæði. — **65. gr.** 1. Samningsaðila skal einungis heimilt að segja upp samningi þessum að fimm árum liðnum frá því að hann varð aðili og með sex mánaða uppsagnarfresti, er greindur sé í til-

1954 Nr. 11 9. febr.

kynningu til aðalritara Evrópuráðsins, en hann skal skýra hinum samningsaðilunum frá uppsögninni. — 2. Slík uppsögn skal ekki leysa samningsaðila undan skyldum sínum samkvæmt samningi þessum, þegar um er að ræða verknað, sem fara kann í bág við slíkar skuldbindingar og hann kann að hafa framið áður en uppsögnin tók gildi. — 3. Hver sá samningsaðili, sem gengur úr Evrópuráðinu, skal á sama hátt eigi talinn lengur aðili samnings þessa. — 4. Samningi þessum má segja upp í samræmi við ákvæði töluliðanna hér að ofan varðandi hvert það landsvæði, sem hann skyldi taka til eftir yfirlýsingu samkvæmt 63. gr. — **66. gr.** 1. Aðilum Evrópuráðsins skal heimilt að undirrita samning þennan. Hann skal fullgiltur. Fullgildingarskjöl skal afhenda aðalritara Evrópuráðsins. — 2. Samningur þessi skal taka gildi, er tíu ríki hafa afhent fullgildingarskjöl sín. — 3. Hvert það ríki, sem undirritað hefur samninginn, en afhendir fullgildingarskjal sitt síðar, skal samningurinn binda frá þeim degi, er það hefur afhent fullgildingarskjal sitt. — 4. Aðalritari Evrópuráðsins skal tilkynna öllum aðilum Evrópuráðsins gildistöku samningsins, nöfn þeirra ríkja, sem hafa fullgilt hann og afhendingu allra fullgildingarskjala, sem síðar kunna að berast. — Gjört í Róm, hinn 4. nóvember 1950, með enskum og frönskum texta, sem báðir eru jafngildir, í einu eintaki, er varðveitt skal í skjalasafni Evrópuráðsins. Aðalritari skal senda staðfest endurrit hverju ríki, sem undirritað hefur samninginn.

Fylgiskjal II.

Viðbótarsamningur við samning um verndun mannréttinda og mannfrelsis.

Ríkisstjórnir þær, sem undirritað hafa viðbótarsamning þennan, eru aðilar að Evrópuráðinu og hafa ákveðið að bindast samtökum um að fullnægja tilteknum réttindum og frelsi, umfram það, sem þegar er greint í I. kafla samningsins um verndun mannréttinda og mannfrelsis, sem gerður var í Róm hinn 4. nóvember 1950 (og hér er nefndur „samningurinn"). Hafa þær því komið sér saman um það, sem hér segir: — **1. gr.** Öllum mönnum og persónum að lögum ber réttur til þess að njóta eigna sinna í friði. Skal engan svipta eign sinni, nema hagur almennings bjóði og gætt sé ákvæða í lögum og almennra meginreglna þjóðaréttar. — Eigi skulu þó ákvæði síðustu málsgreinar á nokkurn hátt rýra réttindi ríkis til þess að fullnægja þeim lögum, sem það telur nauðsynleg til þess að eftirlit sé haft með notkun eigna í samræmi við hag almennings eða til þess að tryggja greiðslu skatta, annarra opinberra gjalda eða sekta. — **2. gr.** Engum manni skal synjað um rétt til menntunar. Hið opinbera skal í öllum ráðstöfunum sínum, er miða að menntun og fræðslu, virða rétt foreldra til þess að tryggja það, að slík menntun og fræðsla sé í samræmi við trúar- og lífsskoðanir þeirra. — **3. gr.** Samningsaðilar skuldbinda sig til þess að halda frjálsar kosningar með hæfilegu millibili, og sé atkvæðagreiðsla leynileg og fari fram við aðstæður, er tryggi það, að í ljós komi álit almennings með frjálsum hætti í kjöri til löggjafarþings. — **4. gr.** Hver samningsaðili um sig má við undirskrift, við fullgildingu eða síðar afhenda aðalritara Evrópuráðsins yfirlýsingu um, að hve miklu leyti hann ábyrgist, að ákvæði viðbótarsamnings þessa nái til landsvæða þeirra, sem hann svarar fyrir á alþjóðavettvangi og upp eru talin í yfirlýsingunni. — Hver samningsaðili, sem afhent hefur yfirlýsingu samkvæmt síðustu málsgrein, getur hvenær sem er afhent aðra yfirlýsingu, þar sem breytt er ákvæðum fyrri yfirlýsinga eða tilkynnt er, að ákvæði viðbótarsamnings þessa gildi ekki um tiltekið landsvæði. — Yfirlýsingu, sem gefin er í samræmi við grein þessa, skal skoða svo sem hún sé gerð í samræmi við 1. málsgrein 63. greinar samningsins. — **5. gr.** Samningsaðilum ber að líta á 1.—4. grein hér að ofan sem viðbótargreinar við samninginn, og skulu öll ákvæði hans gilda samkvæmt því. — **6. gr.** Viðbótarsamning þennan er öllum aðildarríkjum Evrópuráðsins, sem undirritað hafa samninginn, heimilt að undirrita. Skal fullgilda hann jafnframt samningnum eða síðar. Gengur hann í gildi, þegar tíu fullgildingarskjöl hafa verið afhent. Að því er snertir undirskriftir, er síðar verða fullgiltar, skal viðbótarsamningurinn ganga í gildi frá þeim degi, er fullgildingarskjalið er afhent. — Afhenda skal fullgildingarskjölin aðalritara Evrópuráðsins, og skal hann tilkynna öllum meðlimum nöfn þeirra, er fullgilt hafa. — Gjört í París hinn 20. marz 1952, með enskum og frönskum texta, sem báðir eru jafngildir, í einu eintaki, er varðveita skal í skjalasafni Evrópuráðsins. Aðalritari skal senda staðfest endurrit hverju ríki, sem undirritað hefur viðbótarsamninginn.

II. STJÓRNARFAR

a. Embættismenn og yfirvöld.

Lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.

I. kafli. Til hverra lög þessi taka. — 1. gr. Lög þessi taka til hvers manns, sem er skipaður, settur eða ráðinn í þjónustu ríkisins með föstum launum, meðan hann gegnir starfanum, enda verði starf hans talið aðalstarf. Ákvæði í lögum, sem öðruvísi mæla um einstaka flokka starfsmanna, skulu haldast. Rétt er og að setja í ráðningarsamninga forstjóra atvinnufyrirtækja, er ríkið rekur, ákvæði um uppsögn og annað, er kann að vera nauðsynlegt eða heppilegt starfans vegna. — Nú verður ágreiningur um það, hvort starfsmaður skal sæta ákvæðum laga þessara, og sker þá fjármálaráðherra úr. Ef starfsmaður vill eigi hlíta úrskurði ráðherra, getur hann borið málið undir dómstóla, og skal þá höfða mál á hendur fjármálaráðherra.

II. kafli. Um veitingu starfa. — 2. gr. Það fer eftir ákvæðum laga um hverja starfsgrein, hver veita skuli, setja í eða ráða í stöður. Nú er eigi um það mælt í lögum, og skal þá svo meta sem sá ráðherra, er starfinn lýtur, geri þá ráðstöfun, en geti þó veitt forstjóra viðkomandi starfsgreinar heimild til að gera það, ef ráðstafa skal hinum vandaminni og ábyrgðarminni stöðum í grein hans. — **3. gr.** Almenn skilyrði til þess að fá skipun, setningu eða ráðningu í stöðu eru þessi: 1. 21 árs aldur. Þó má víkja frá þessu aldurslágmarki um vélritunar-, afgreiðslu- og sendilsstörf eða önnur svipuð störf. — Einstök ákvæði í lögum, þar sem annað aldurstakmark er sett, skulu haldast. — 2. Lögræði. Þó gildir lögræðiskrafan ekki, þegar undanþága er gerð samkvæmt 1. tölulið. — 3. Nauðsynleg heilbrigði, andleg og líkamleg, til þess að gegna þeim starfa, sem hverju sinni er um að ræða. — 4. Íslenzkur ríkisborgararéttur. Víkja má þó frá þessu ákvæði, ef telja má sérstaklega eftirsóknarvert að fá erlendan ríkisborgara til að gegna starfa til bráðabirgða, en eigi má skipa hann fyrr en hann hefur öðlazt íslenzkan ríkisborgararétt. — 5. Óflekkað mannorð, enda sé þess gætt, að umsækjandi sé ekki að öðru leyti haldinn þeim annmörkum, er gera mundu hann óverðugan til að gegna slíkri stöðu. — 6. Almenn menntun og þar að auki sú sérmenntun, sem lögum samkvæmt er krafizt eða eðli málsins samkvæmt verður að heimta til óaðfinnanlegrar rækslu starfans. — 7. Fjárforræði, ef stöðu fylgja fjárreiður, svo sem gjaldkera- eða innheimtustörf, eða ef svo er fyrir mælt í lögum eða sérstök ástæða þykir til að gera þá kröfu. — Konur og karlar hafa jafnan rétt til opinberra starfa og til sömu launa fyrir sömu störf. — **4. gr.** Nú er maður skipaður í stöðu, og ber þá að líta svo á, að hann skuli gegna stöðunni, þar til eitthvert eftirgreindra atriða kemur til: 1. að hann brýtur af sér í starfinu, svo að honum beri að víkja úr því; — 2. að hann fullnægir ekki skilyrðum 3. gr. laga þessara; — 3. að hann fær lausn samkv. eigin beiðni; — 4. að hann hefur náð hámarksaldri, sbr. 13. gr.; — 5. að hann flytzt í aðra stöðu hjá ríkinu; — 6. að skipunartími hans samkv. tímabundnu skipunarbréfi er runninn út; — 7. að staðan er lögð niður, sbr. 14. gr. — **5. gr.** Lausa stöðu skal auglýsa í Lögbirtingablaði, venjulega með 4 vikna fyrirvara. Heimilt er að taka til greina umsóknir, sem berast, eftir að liðinn er umsóknarfrestur, enda hafi staðan ekki þegar verið veitt eða í hana sett eða maður í hana ráðinn, eftir að frestur var liðinn. — Veita skal umsækjendum og viðurkenndum félögum opinberra starfsmanna kost á að fá vitneskju um það, hverjir sótt hafa. — Nú hefur staða verið auglýst, en eigi þykir rétt að skipa nokkurn umsækjanda í hana, og má þá setja þann umsækjanda, er næst þykir standa til þess að fá skipun. Veita má slíkum manni stöðu án auglýsingar að nýju, eftir að hann hefur gegnt henni óaðfinnanlega eitt ár eða lengur, enda á hann þá rétt á að fá úr því skorið, hvort hann eigi að fá veitingu. — Ákvæði þessarar greinar taka ekki til starfa í þágu utanríkisþjónustunnar. — **6. gr.** Hver sá, er stöðu ráðstafar, getur sett starfsmanni erindisbréf, enda skal að jafnaði setja starfsmanni slík fyrirmæli, ef hann

1954
Nr. 38
14. apríl

óskar þess, hvort sem það varðar starf hans almennt eða einstaka grein þess eða greinar.

III. kafli. Um lausn úr stöðu. — 7. gr. Það stjórnvald, er veitir stöðu, veitir og lausn frá henni um stundarsakir. Forstjóri starfsgreinar getur þó veitt starfsmanni í þeirri grein lausn um stundarsakir, þótt hann hafi ekki veitt þá stöðu, ef bið þykir hættuleg, en tilkynna skal þá þeim, er stöðu veitir, tafarlaust þá ráðstöfun með skýringu á málavöxtum, enda tekur hann fullnaðarákvörðun um lausnarveitinguna. — Rétt er að veita starfsmanni lausn um stundarsakir, ef hann hefur sýnt í starfi sínu óstundvísi eða aðra vanrækslu, óhlýðni við löglegt boð eða bann yfirmanns síns, vankunnáttu eða óvandvirkni í starfi sínu, hefur verið ölvaður að starfi eða framkoma hans eða athafnir í því eða utan þess þykir að öðru leyti ósæmileg, óhæfileg eða ósamrýmanleg því starfi. Þó skal veita starfsmanni áminningu og gefa honum kost á að bæta ráð sitt, áður en honum er veitt lausn um stundarsakir samkvæmt þessari málsgrein. — Nú hefur starfsmaður fjárreiður eða bókhald með höndum, og má þá veita honum lausn um stundarsakir án áminningar, ef ætla má eða víst þykir, að óreiða sé á bókhaldi eða fjárreiðum, bú hans tekið til gjaldþrotaskipta eða hann leitar nauðasamninga. Sama er, ef starfsmaður er grunaður eða sannur orðinn að háttsemi, er varða kynni sviptingu réttinda samkvæmt 68. gr. almennra hegningarlaga, eða heilsu hans er svo farið, að eigi þyki gerlegt að láta hann gegna starfa lengur. — Lausn um stundarsakir skal jafnan vera skrifleg með tilgreindum ástæðum. — **8. gr.** Nú hefur starfsmanni ríkisins verið veitt lausn um stundarsakir fyrir meintar misfellur í starfi, og skal þá þegar mál hans rannsakað af kunnáttumönnum eða fyrir dómi að hætti opinberra mála, ef ástæða þykir til, svo að upplýst verði, hvort rétt er að veita honum lausn að fullu eða láta hann aftur taka við starfi sínu. — Úrslit um stöðuna skulu ráðin strax og lokaniðurstöður rannsóknar eru kunnar. — **9. gr.** Meðan lausn um stundarsakir stendur, nýtur starfsmaður hálfra fastra launa þeirra, sem stöðu hans fylgja. Embættishúsnæði og jarðnæði, ef um er að ræða, heldur hann, enda komi þau fríðindi til reiknings samkvæmt mati í þeim launum, er hann fær. — Nú fellur niður lausn um stundarsakir, og skal starfsmaður þá fá greiddan þann helming hinna föstu launa, er hann hefur verið sviptur. — Nú tekur sá, sem lausn hefur fengið um stundarsakir, aftur við starfa sínum, og skal þá líta svo á um starfsaldur sem hann hafi gegnt starfanum óslitið. — **10. gr.** Hver sá, er skipar starfsmann í stöðu, veitir og lausn úr henni, nema öðruvísi sé sérstaklega fyrir mælt í lögum. Lausn skal veita skriflega og jafnan greindar orsakir, svo sem vegna umsóknar, heilsubrests, tiltekinna ávirðinga o. s. frv. — Í lausnarbréfi skal jafnan kveðið á um það, frá hvaða degi starfsmaður skuli lausn taka og með hvaða kjörum, svo sem um eftirlaun, sé um þau að ræða, lífeyri, hvenær starfsmaðurinn skuli sleppa íbúð, jarðnæði o. s. frv., eftir því sem við á. — **11. gr.** Jafnan skal starfsmanni, sem víkja skal úr stöðu, veittur kostur á að tala máli sínu, áður en ákvörðun er tekin, ef þess er kostur. — Rétt er þeim, er vikið er úr stöðu, að bera málið undir úrlausn dómstóla, enda fari rannsókn slíks máls að hætti opinberra mála. Stefna skal fjármálaráðherra fyrir hönd ríkissjóðs. — Nú er stöðumissir úrskurðaður óréttmætur, og fer þá um bætur til aðila eftir úrskurði dómstóla, nema hlutaðeigendur hafi komið sér saman um annað. Þegar bætur eru metnar, skal hafa til hliðsjónar ástæður starfsmanns, svo sem aldur og atvinnumöguleika, svo og fram komnar málsbætur stöðuveitanda.[a]) — **12. gr.** Starfsmanni skal víkja úr stöðu að fullu, ef hann hefur verið sviptur með fullnaðardómi rétti til að gegna stöðu þeirri. Nú hefur starfsmaður verið sviptur þeim rétti með dómi í héraði, og skal þá í þeim dómi kveða á um það, hvort það ákvæði hans skuli þegar koma til framkvæmdar eða fresta því, þar til ráðið verður, hvort honum skuli skjóta til æðra dóms, eða þar til úrlausn æðra dóms er fengin. — **13. gr.** Starfsmanni skal veita lausn, þegar hann er fullra 70 ára að aldri. — Heimilt er þó starfsmanni að láta af störfum með rétti til eftirlauna og/eða lífeyris, hvenær sem er, eftir að hann er orðinn 65 ára, eða fyrr, ef hann hefur unnið sér þann rétt samkvæmt öðrum lögum. — Ákvæði 1. mgr. þessarar greinar ná ekki til ráðherra og opinberra fulltrúa í þjónustu ríkisins, sem kosnir eru almennri kosningu. — Ef embættismaður, sem hlotið hefur embætti sitt með almennri kosningu, fer frá samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, skal honum heimilt að sækja um embættið af nýju. Hljóti hann kosningu, skal hann fá veitingu fyrir embættinu

a) Um bætur eftir eldri lögum, sjá II, 982, 1027, IV, 408, V, 639, VI, 273, 417, VIII, 58—9, 309, XIII, 319, XV, 105, XVII, 393.

um 5 ár. — Halda skulu gildi sínu sérákvæði þau um dómara, er um ræðir í lögum nr. 32 1. apríl 1948. — **14. gr.** Nú er staða lögð niður, og skal þá starfsmaður jafnan fá föst laun, er starfanum fylgdu, greidd í 6 mánuði frá því að hann lét af starfi, ef hann hefur verið í þjónustu ríkisins skemur en 15 ár, en í 12 mánuði, eigi hann að baki lengri þjónustualdur, enda hafi hann þá ekki hafnað annarri sambærilegri stöðu á vegum ríkisins.[a]) — Ef sama staða er aftur stofnuð innan 5 ára, á starfsmaður að öðru jöfnu rétt til hennar. — Nú hefur maður verið leystur frá starfi vegna þeirra orsaka, sem um getur í grein þessari, eða annarra atvika, sem honum verður ekki sök á gefin, og skal hann þá í 5 næstu ár að öðru jöfnu sitja fyrir um starf í þjónustu ríkisins, er losna kann, ef hann sækir um það. — Starfsaldur hans áður og eftir skal þá saman lagður og veitir þá sömu réttindi sem óslitin þjónusta. — Nú tekur maður, er launagreiðslna nýtur samkvæmt 1. mgr., við starfi í þjónustu ríkisins, áður en liðinn er 6 eða 12 mánaða tíminn, og skulu þá launagreiðslur samkvæmt þessari grein falla niður, ef laun þau, er nýja starfinu fylgja, eru jöfn eða hærri en þau, er hann naut í fyrri stöðunni. Ef launin í nýju stöðunni eru lægri, skal greiða starfsmanni launamismuninn til loka 6 eða 12 mánaða tímabilsins. — **15. gr.** Nú vill starfsmaður beiðast lausnar, og skal hann þá gera það skriflega og með þriggja mánaða fyrirvara, nema ófyrirsjáanleg atvik hafi gert starfsmann ófæran til að gegna stöðu sinni eða viðkomandi stjórnvöld samþykki skemmri frest. Skylt er að veita lausn, ef hennar er löglega beiðzt. Þó er óskylt að veita starfsmönnum lausn frá þeim tíma, sem beiðzt er, ef svo margir leita lausnar samtímis eða um líkt leyti í sömu starfsgrein, að til auðnar um starfrækslu þar mundi horfa, ef beiðni hvers um sig væri veitt. Getur stjórnvald þá áskilið lengri uppsagnarfrest, allt að sex mánuðum. — Ákvæði ráðningarsamnings, sem gerður hefur verið fyrir gildistöku laga þessara, eða sérákvæði í lögum, er öðruvísi kveða á, skulu standa.

IV. kafli. Um orlof og veikindaleyfi. — 16. gr. Starfsmenn skulu árlega fá orlof í 15 virka daga og einskis í missa af föstum launum. Ef sérstaklega stendur á, má orlof þó vera allt að 18 virkum dögum. Starfsmönnum, er verið hafa í þjónustu ríkisins lengur en 15 ár, má veita orlof allt að 24 virkum dögum. Nánari reglur um orlof skal setja með reglugerð, og skal enn fremur í þeirri reglugerð ákveðið, eftir hvaða reglum þeir taki orlof, er verið hafa í þjónustu ríkisins skemur en eitt ár. — Forstjóri hverrar starfsgreinar eða skrifstofu ákveður í samráði við starfsmenn, í hverri röð þeir fái orlof. — Nú tekur starfsmaður ekki orlof tiltekið ár, og er honum þá rétt, með samþykki yfirmanns, að legga saman orlof þess árs og hins næsta til orlofstöku síðara árið. — Nú tekur starfsmaður ekki orlof samkvæmt beiðni yfirmanns síns, og ber honum þá aukagreiðsla fyrir starf sitt þann tíma. Annars er starfsmönnum óheimilt að taka vinnu í stað orlofs í starfsgrein sinni fyrir endurgjald. — Skylt er starfsmanni að taka orlof, ef yfirmaður hans skipar svo. — Haldast skulu sérreglur í lögum og ráðningarsamningum um orlof starfsmanna í tilteknum greinum eða tilteknum störfum, sbr. 15. gr. Þó sé það aldrei skemmra en lágmark það, sem ákveðið er í 1. mgr. þessarar greinar. — **17. gr.** Ákveða skal með reglugerð, hvernig fari um launagreiðslur til starfsmanna í veikindaforföllum svo og til kvenna í fjarvistum vegna barnsburðar.

V. kafli. Um launagreiðslur og hlunnindi. — 18. gr. Starfsmenn taka laun samkvæmt lögum eða ráðningarsamningum. — Starfsmönnum er skylt að hlíta breytingum á launakjörum sínum samkvæmt lögum eða reglugerðum, staðfestum af hlutaðeigandi ráðherra, þar sem heimild er til slíks að lögum, enda standi ráðningarsamningar því eigi í gegn. a) — **19. gr.** Þegar laun fara stighækkandi eftir starfsaldri, skal svo fara sem hér segir: — Nú fær starfsmaður launahærri stöðu en hann hafði áður, og tekur hann þá lægstu laun í hinni nýju stöðu, ef þau eru hærri en hæstu laun í hinni fyrri. En ef byrjnarlaun í nýju stöðunni eru jöfn eða lægri en þau, er hann hafði þá í hinni fyrri, tekur hann næstu laun fyrir ofan þau, er hann hafði þar. Starfsaldur til launahækkunar í nýju stöðunni telst frá því, er hann fékk skipun eða setningu í hana. — Nú tekur starfsmaður við sams konar stöðu og hann hafði áður, og telst starfsaldur hans þá frá skipun eða setningu í hina eldri stöðuna. — Nú tekur maður verr launaða stöðu í sömu starfsgrein en hann hafði áður, og fær hann

a) Um dóma eftir eldri lögum, sjá XXIV, 231, 318, XXV, 127.

a) (I, 555).

1954 Nr. 38 14. apríl

þá laun í nýju stöðunni, sem næst eru þeim launum eða hærri en þau laun, er hann hafði í fyrri stöðunni. Ef hann tekur stöðu í annarri starfsgrein, þá fær hann hæstu laun þar, ef þau eru lægri eða jafnhá þeim, er hann hafði. En ef þau eru hærri, þá tekur hann þau, er hann hafði í eldri stöðunni. — Nú tekur starfsmaður við stöðu aftur, sem hann hafði farið úr, og er þá rétt að telja saman allan starfstímann. — **20. gr.** Föst laun greiðast fyrir fram mánaðarlega fyrsta starfsdag hvers mánaðar. Greidd laun eru óafturkræf, þótt starfsmaður andist eða verði leystur frá starfa, áður en mánuður er liðinn. — Nú tekur maður við starfa eftir fyrsta dag mánaðar, og fær hann þá í laun í réttu hlutfalli við tölu þeirra daga, sem eftir eru af þeim mánuði. — **21. gr.** Nú er starfsmaður leystur frá starfa vegna vanheilsu eða slysa, sem honum verður ekki með skynsamlegu mati gefin sök á, og ber þá að greiða honum þau föstu laun, er stöðu hans fylgja, í þrjá mánuði. — Nú tekur maður, sem látið hefur af starfi vegna vanheilsu, aftur við starfi í starfsgrein sinni, og skal þá starfsaldur hans áður og eftir lagður saman og veitir þá sama rétt og óslitin þjónusta. — Um greiðslu til maka látins starfsmanns fer eftir ákvæðum 1. mgr. — **22. gr.** Þegar einhver hluti launa er greiddur í fríðu, svo sem jarðarafnotum, húsnæði, ljósi, hita, fæði og öðru, skulu þessi hlunnindi metin árlega af yfirskattanefnd í því umdæmi, sem starfsmaður er búsettur í, og matsverðið dregið frá heildarlaununum. — Ákvörðun yfirskattanefndar má skjóta til ríkisskattanefndar, sem fellir fullnaðarúrskurð í málinu. Húsnæði ráðherra og risnufé, sem ákveðið er í fjárlögum, telst ekki til embættislauna. — **23. gr.** Óheimilt er starfsmanni að gefa út ávísanir á laun, sem ekki eru í gjalddaga komin, nema fjármálaráðuneytið veiti til þess samþykki sitt hverju sinni. Sú heimild má þó ekki fara fram úr fjórðungi árslauna. Enginn vinnur rétt samkvæmt slíkri ávísun, nema samþykki sé fengið. — **24. gr.** Nú þykir hlýða, að dómi ráðherra, að starfsmaður beri einkennisbúning eða einkennismerki önnur í starfi sínu, og ber ríkissjóði að leggja hann eða þau merki til starfsmanni að kostnaðarlausu eftir þeim reglum, er ráðherra setur.[1]) — **25. gr.** Konur, er veita heimili forstöðu, eiga rétt til þess að vinna tvo þriðju hluta ákveðins vinnutíma gegn samsvarandi frádrætti í launum, enda megi slíkt verða að skaðlausu. — Samsvarandi ívilnun má og öðrum veita, er sérstaklega er farið, svo sem vegna heilsuveilu. — **26. gr.** Nú gegnir starfsmaður samkvæmt ákvörðun stjórnvalds jafnhliða sínum starfa öðrum starfa, og fær hann þá hálf þau föstu byrjunarlaun, er þeim starfa fylgja, og aukatekjur allar. Ef slíkum starfa er skipt milli tveggja eða fleiri starfsmanna, kveður ráðherra á um þóknun hvers þeirra með hliðsjón af vinnu og aðstöðu að öðru leyti. — **27. gr.** Fjármálaráðherra ákveður með reglugerð daglegan vinnutíma starfsmanna svo og þóknun fyrir verk, sem unnin eru utan þess tíma.[1])

VI. kafli. Skyldur starfsmanna. — **28. gr.** Starfsmanni er skylt að rækja starf sitt með alúð og samvizkusemi í hvívetna. Hann skal gæta kurteisi, lipurðar og réttsýni í starfi sínu. Hann skal forðast að hafast nokkuð það að í starfi sínu eða utan þess, sem er honum til vanvirðu eða álitshnekkis eða varpað getur rýrð á það starf eða starfsgrein, er hann vinnur við. — **29. gr.** Skylt er starfsmanni að hlýða löglegum fyrirskipunum yfirmanna um starf sitt. — **30. gr.** Starfsmenn skulu koma stundvíslega til starfa, hvort heldur er að morgni eða eftir hlé. Skrifstofustjórar og aðrir yfirmenn skulu fylgjast með stundvísi starfsmanna. Hafa skal stimpilklukkur í skrifstofum og vinnustofum, þar sem því verður við komið, og halda skrá um, hvernig starfsmenn koma til vinnu. — Starfsmanni er skylt að vinna án endurgjalds yfirvinnu allt að tvöföldum þeim tíma, er hann hefur verið frá starfi án gildra forfalla, eða hlíta því, að dregið sé af launum sem því nemur. — Nú sýnir starfsmaður óstundvísi og vanrækslu í starfi sínu og lætur ekki skipast við áminningu yfirboðara, og varðar það brottvikningu um stundarsakir eða fyrir fullt og allt, ef miklar sakir eru. — **31. gr.** Skylt er starfsmönnum að vinna yfirvinnu, sem yfirboðarar telja nauðsynlega. Þó er engum starfsmanni, nema þeim, er gegnir lögreglustörfum eða annarri öryggisþjónustu, skylt að vinna meiri yfirvinnu í viku hverri en nemur þriðjungi af lögmæltum vikulegum vinnutíma. — **32. gr.** Hverjum starfsmanni er skylt að gæta þagmælsku um atriði, er hann fær vitneskju um í starfi sínu og leynt skulu fara samkv. lögum, fyrirmælum yfirboðara eða eðli málsins.

1) Rgj. nr. 145, 11. okt. 1946, sbr. rgj. nr. 191, 8. nóv. 1951.

1) Rgj. nr. 45, 11. marz 1946, sbr. rgj. nr. 97, 30. maí 1950.

1911 Nr. 38 14. apríl

1954 Nr. 38 14. apríl

Þagnarskyldan helzt, þótt látið sé af starfi. — **33. gr.** Skylt er starfsmanni að hlíta breytingum lögum samkvæmt á störfum hans og verkahring frá því, er hann tók við starfi, enda hafi breytingin ekki áhrif til skerðingar á launakjörum hans eða réttindum. Sama er um breytingar, er yfirmaður ákveður, en þeirri ákvörðun má skjóta til ráðherra.

VII. kafli. Um aukastörf. — 34. gr. Heimilt er að fela starfsmanni að vinna fyrir sanngjarnt endurgjald aukastörf í þágu ríkisins, enda valdi það ekki vanrækslu á þeim störfum, er stöðu hans fylgja. — Áður en starfsmaður stofnar til atvinnurekstrar, hyggst að taka við starfi í þjónustu annars aðila en ríkisins gegn varanlegu kaupi eða ganga í stjórn atvinnufyrirtækis, ber honum að skýra því stjórnvaldi, er veitti stöðuna, frá því. Innan tveggja vikna skal starfsmanni skýrt frá því, ef áðurnefnd starfsemi telst ósamrýmanleg stöðu hans, og honum bannað að hafa hana með höndum. Bera má slíkt bann undir ráðherra. — Rétt er að banna starfsmanni slíka starfsemi sem í 2. málsgrein segir, ef það er síðar leitt í ljós, að hún megi ekki saman fara starfi hans í þjónustu ríkisins.

VIII. kafli. Starfsmenn Alþingis. — 35. gr. Forsetar Alþingis hafa aðild og úrskurðarvald um réttindi og skyldur starfsmanna þingsins samkvæmt lögum þessum.

IX. kafli. Um félagsskap starfsmanna. — 36. gr. Við samning reglugerða samkvæmt lögum þessum svo og við endurskoðun þeirra skal jafnan gefa Bandalagi starfsmanna ríkis og bæja kost á að fylgjast með og fjalla fyrir hönd félaga sinna um ágreiningsatriði þau, sem upp kunna að koma.

1911 Nr. 36 11. júlí

Lög um forgangsrétt kandídata frá háskóla Íslands til embætta.

1. gr. Eftir að háskóli Íslands er tekinn til starfa hafa þeir einir rétt til embætta hér á landi, er tekið hafa embættispróf við háskólann. Þó á þetta aðeins við þær fræðigreinar, sem þar eru kenndar og próf er haldið í. [Þeir, sem lokið hafa meistara- eða kandidatsprófi í íslenzkum fræðum við heimspekideild háskólans, skulu að öðru jöfnu hafa forgangsrétt til kennslu í íslenzkri tungu, íslenzkum bókmenntum og Íslandssögu við alla framhaldsskóla, sem kostaðir eru eða styrktir af ríkisfé eða sveitarfé, nema kennsla á unglingastiginu sé í framkvæmdinni í höndum barnaskóla, og þó því aðeins, að kennsla í þessum greinum nemi a. m. k. hálfu kennarastarfi eða sérstakur kennari sé ráðinn til starfsins, enda skulu þeir að öðru leyti fullnægja þeim kröfum um menntun kennara við gagnfræða- og menntaskóla, sem gerðar eru í lögum. — Þeir, sem lokið hafa B.A.-prófi við heimspekideild háskólans, skulu með hliðstæðum hætti njóta forgangsréttar til kennslu við skóla gagnfræðastigsins og við sérskóla í þeim greinum, er próf hvers þeirra um sig tekur til, enda fullnægi þeir að öðru leyti þeim kröfum um menntun kennara við gagnfræðaskóla eða menntaskóla, sem gerðar eru í lögum. Þeir standa þó að baki þeim mönnum, er fyrri málsgrein getur, um kennslu í íslenzkum fræðum, og eigi framar þeim, er lokið hafa við háskóla fullnaðarprófi með kennsluréttindum í þeim greinum, er B.A.-prófið lýtur að. Þá standa B.A.-prófsmenn eigi framar þeim kennurum, er lokið hafa fullnaðarprófi frá erlendum kennaraháskólum.][1]) — **2. gr.** [Sé um að ræða kennarastöðu í tveimur eða fleiri kennslugreinum, skal sá hljóta starfið, sem hefur forgangsréttindi samkv. 1. gr. að meiri hluta kennslustunda í umræddum greinum.][2]) — **3. gr.** Undanþágu frá fyrirmælum 1. gr. má landsstjórnin eftir tillögum háskólaráðsins veita, sé um kennaraembætti við háskólann að ræða. — **4. gr.** Læknisfræðingum, er sanna, að þeir hafi aflað sér nægrar þekkingar í læknisfræði á erlendum háskólum eða öðrum slíkum menntastofnunum, má og landstjórnin veita leyfi til þess að stunda hér á landi lækningar, en leitað skal tillagna læknadeildar háskólans í hvert skipti áður en slíkt leyfi sé veitt.[3]) — **5. gr.** Þeir, er lokið hafa embættisprófi við Kaupmannahafnarháskóla í fræðigreinum þeim, sem hér eru kenndar á háskólanum, innan 5 ára eftir að háskólinn tekur til starfa, skulu hér embættisgengir eftir þeim reglum, er hingað til hafa gilt. Þó má engum lögfræðikandídat frá Kaupmannahafnarháskóla veita hér embætti, er lagapróf þarf til, nema hann hafi lokið þar prófi innan 6 ára eftir að lagaskólinn tók til starfa.

1911 Nr. 37 11. júlí

Lög um rétt kvenna til embættisnáms, námsstyrks og embætta.

1. gr. Konur eiga sama rétt eins og karlar til að njóta kennslu og ljúka fullnaðarprófi í öllum menntastofnunum landsins. — **2. gr.** Konur eiga sama rétt eins og karlar til hlut-

1) L. nr. 19, 31. jan. 1952, § 1, sbr. § 4.
2) S. l., § 2, sbr. § 4.
3) Sbr. nú l. nr. 47, 23. júní 1932, § 2.

1911 Nr. 37 11. júlí

deildar í styrktarfé því, sem veitt er af opinberum sjóðum námsmönnum við æðri og óæðri menntastofnanir landsins. ...[1])

1945 Nr. 60 12. marz

Lög um laun starfsmanna ríkisins.

1. gr. Launaflokkar ríkisins eru 16, og ákveðast laun í hverjum flokki þannig:

	Byrjunarl.	*Hámarksl.*
I. flokkur	kr. 15000	kr. 15000
II. —	— 14000	— 14000
III. —	— 13000	— 13000
IV. —	— 12000	— 12000
V. —	— 11100	— 11100
VI. —	— 10200	— 10200
VII. —	— 7200	— 9600
VIII. —	— 6600	— 9000
IX. —	— 6000	— 8400
X. —	— 6000	— 7800
XI. —	— 5400	— 7200
XII. —	— 4800	— 6600
XIII. —	— 4800	— 6000
XIV. —	— 4200	— 5400
XV. —	— 3300	— 4800
XVI. —	— 3600	— 3600

— **2. gr.** Launahækkun eftir þjónustu og starfsaldri skal haga þannig: — Í VII. og VIII. launaflokki árleg hækkun kr. 600 í 4 ár. Í IX. launaflokki árleg hækkun kr. 400 í 6 ár. Í X., XI. og XII. launaflokki árleg hækkun kr. 300 í 6 ár. Í XIII. og XIV. launaflokki árleg hækkun kr. 200 í 6 ár. Í XV. launaflokki árleg hækkun kr. 300 í 5 ár. — Þegar starfsmenn í XV. launaflokki hafa verið eitt ár á hámarkslaunum flokksins, skulu þeir færast í XIV. flokk og taka síðan aldurshækkanir þess flokks. — Í XVI. launaflokk koma aðeins iðnkonur eftir 4 ára starf. — **3. gr.** Laun ráðherra og stjórnarráðsstarfsmanna ákveðast þannig (árslaun): 1. Ráðherrar kr. 15000. 2. Skrifstofustjórar og aðalendurskoðandi ríkisins 12000. 3. Ríkisbókari og ríkisféhirðir 11100. 4. Deildarstjóri í utanríkisráðuneytinu 10200. 5. Fulltrúar I. flokks,[a]) skjalavörður í utanríkisráðuneyti og eftirlitsmaður sveitar- og bæjarfélaga 7200—9600. 6. Fulltrúar II. flokks 6600—9000. 7. Ráðuneytisbókarar og bókarar í ríkisfjárhirzlu og bókhaldi 6000—7800. 8. Húsverðir 4800—6600. 9. Ritarar I. flokks 4800—6000. 10. Bifreiðarstjórar 4800—6000. 11. Sendimenn 4200—5400. 12. Ritarar II. flokks 4200—5400. 13. Ritarar III. flokks 3300—4800. — **4. gr.** 1. Sendiherrar (árslaun) kr. 12000. 2. Sendifulltrúar og aðalræðismenn 10200. 3. Sendiráðsritarar I. flokks og ræðismenn 7200—9600. 4. Sendiráðsritarar II. flokks, attachés og vararæðismenn 6600—9000. — **5. gr.** 1. Skrifstofustjóri Alþingis (árslaun) kr. 12000. 2. Fulltrúi í skrifstofu Alþingis I. flokks 7200—9600. 3. Fulltrúi í skrifstofu Alþingis II. flokks 6600—9000. 4. Húsvörður Alþingis 4800—6000. — **6. gr.** 1. Hagstofustjóri (árslaun) kr. 12000. 2. Fulltrúi 7200—9600. 3. Fulltrúi II. flokks 6600—9000. 4. Bókarar 6000—7800. 5. Ritarar I. flokks 4800—6000. 6. Ritarar II. flokks 4200—5400. 7. Ritarar III. flokks 3300—4800. — **7. gr.** Hæstaréttardómarar (árslaun) kr. 15000. 2. Hæstaréttarritari 7200—9600. — **8. gr.** Starfsmenn dómgæzlu, löggæzlu og tollgæzlu hafa að árslaunum: — 1. Borgardómari, borgarfógeti, lögreglustjóri, sakadómari og tollstjóri í Reykjavík kr. 12000. 2. Bæjarfógetar, sýslumenn og skattmáladómari 10200. 3. Fulltrúar I. flokks 7200—9600. 4. Aðalféhirðir og aðalbókari tollstjóra 6600—9000. 5. Skrifstofustjórar lögreglustjóra og sakadómara í Reykjavík og lögreglustjórar í kauptúnum 6000—8400. 6. fulltrúar II. flokks 6000—8400. 7. Skattritarar I. flokks, tollritarar og sýsluskrifarar 6000—7800. 8. Tollverðir og bátsformenn í tollbát 6000—7800. 9. Ríkislögregluþjónar 6000—7800. 10. Fangaverðir í Reykjavík og á Litla-Hrauni 6000—7800. 11. Skattritarar II. flokks, þar með taldir þeir innheimtumenn hjá tollstjóra, er jafnframt gegna skattritarastörfum 5400—7200. 12. Bókari í skrifstofu lögreglustjóra og eftirlitsmaður með útlendingum 5400—7200. 13. Gæzlumenn á Litla-Hrauni 5400—7200. 14. Gjaldkeri og firmaskrásetjari hjá borgarfógeta 5400—7200. 15. Innheimtumenn tollstjóra 4800—6000. 16. Gjaldkeri borgardómara 4200—5400. 17. Ritarar I. flokks 4800—6000. 18. Ritarar II. flokks 4200—5400. 19. Ritarar III. flokks 3300—4800. — **9. gr.** Eftirtaldir löggæzlu- og eftirlitsmenn hafa að árslaunum: — 1. Skipaskoðunarstjóri kr. 10200. 2. Aðstoðarmenn skipaskoðunarstjóra 5400—7200. 3. Eftirlitsmaður véla og verksmiðja 10200. 4. Aðstoðarmaður hans 6000—7800. 5. Eftirlitsmaður brunavarna 6000—7800. 6. Yfireftirlitsmaður bifreiða 6000—8400. 7. Fulltrúi við bifreiðaeftirlit 6000—7800. 8. Bifreiðaeftirlitsmenn 5400—7200. 9. Forstöðumaður löggildingarstofu 6000—7800. 10. Viðgerðarmenn í löggildingarstofu 4800—6000.

1) L. nr. 38, 14. apríl 1954, § 37.
a) VI, 274—5.

11. Löggæzlumenn á vegum 6000—7800. — Eftir tveggja ára starfstíma færast aðstoðarmenn skipaskoðunarstjóra og bifreiðaeftirlitsmenn í X. launaflokk og njóta þá aldurshækkana þess flokks. — **10. gr.** Starfsmenn heilbrigðisstjórnar og ríkisspítala hafa að árslaunum: — 1. Landlæknir kr. 13000. 2. Berklayfirlæknir 12000. 3. Yfirlæknir á Vífilsstöðum, Kleppi, Kristnesi, Landsspítala 11100. 4. Aðstoðarlæknar á ríkissjúkrahúsum og breklayfirlæknis 10200. 5. Héraðslæknar í Reykjavík og á Akureyri 11100. 6. Héraðslæknar í héruðum III. flokks 10200. 7. Héraðslæknar í héruðum II. flokks 7200—9600. 8. Héraðslæknar í héruðum I. flokks 6000—7800. 9. Aðstoðarlæknar héraðslækna, sbr. lög nr. 52/1942 9600. — Ráðherra sá, er fer með heilbrigðismál, setur, að fengnum tillögum landlæknis og Læknafélags Íslands, reglugerð um skiptingu læknishéraða í þrjá flokka samkvæmt framansögðu, og skal við þá flokkun einkum farið eftir fólksfjölda, samgöngum og þéttbýli, með hliðsjón af því, hvar erfiðast hefur reynzt að fá lækna í héruðin.[1]) — Reglugerð þessa skal endurskoða á fimm ára fresti, enda skulu fjárlög jafnan bera með sér, hve margir héraðslæknar eru í hverjum flokki. — 10. Landlæknisritari 6000—7800. 11. Matvælaeftirlitsfulltrúi héraðslæknis í Reykjavík 5400—7200. 12. Yfirhjúkrunarkonur í sjúkrahúsum með yfir 50 sjúklinga 8400. 13. Aðstoðaryfirhjúkrunarkonur og yfirhjúkrunarkonur í sjúkrahúsum með færri en 50 sjúklinga 6000—7800. 14. Ráðskonur í ríkisspítölum og yfirljósmóðir í Landsspítala 6000—8400. 15. Deildar-, röntgen-, skurðstofu- og næturhjúkrunarkonur 5400—7200. 16. Aðstoðarhjúkrunarkonur 4800—6600. 17. Skrifstofustjóri ríkisspítalanna 10200. 18. Féhirðir 6600—9000. 19. Bókari II. flokks 5400—7200. 20. Umsjónarmaður Landspítala 4800—6600. 21. Ritari I. flokks 4800—6000. 22. Ritarar III. flokks 3300—4800. 23. Ráðsmaður í Kristneshæli 6000—8400. 24. Bústjórar á Kleppi og Vífilsstöðum 6000—7800. — **11. gr.** 1. Yfirdýralæknir (árslaun) kr. 6000—8400. 2. Dýralæknar 6000—7800. — **12. gr.** 1. Biskupinn yfir Íslandi (árslaun) kr. 13000. 2. Vígslubiskupar, prófastar, biskupsritari og söngmálastjóri þjóðkirkjunnar 9000. 3. Sóknarprestar 6000—8400. 4. Ritari III. flokks í skrifstofu biskups 3300—4800. — **13. gr.** Starfsmenn Háskóla Íslands hafa að árslaunum: — 1. Prófessorar í læknisfræði, sem jafnframt eru yfirlæknar við Landsspítalann, og forstöðumaður Rannsóknarstofu háskólans kr. 14000. 2. Aðrir prófessorar og háskólabókavörður 11100. 3. Dósentar 10200. 4. Háskólaritari 7200—9600. 5. Húsvörður 4800—6000. — **14. gr.** Starfsmenn eftirtalinna vísindastofnana hafa að árslaunum: — 1. Framkvæmdastjóri rannsóknaráðs kr. 10200. 2. Deildarstjórar í atvinnudeild 10200. 3. Sérfræðingar í atvinnudeild 7200—9600. 4. Aðstoðarmenn I. flokks í atvinnudeild 6000—7800. 5. 1. aðstoðarlæknir í rannsóknarstofu 10200. 6. 2. aðstoðarlæknir í rannsóknarstofu 7200—9600. 7. Aðstoðarmenn I. flokks í rannsóknarstofu 6000—7800. 8. Aðstoðarmenn II. flokks í rannsóknarstofu 4800—6000. 9. Gjaldkeri í atvinnudeild 4200—5400. 10. Húsvörður í atvinnudield 4800—6000. 11. Ritari III. flokks í rannsóknarstofu 3300—4800. 12. Forstjóri veðurstofu 11100. 13. Fulltrúi 10200. 14. Veðurfræðingar 7200—9600. 15. Loftskeytamenn 6000—7800. 16. Ritarar III. flokks 3300—4800. 17. Landsbóka-, þjóðskjala- og þjóðminjaverðir 11100. 18. Bóka- og skjalaverðir og aðstoðarmaður þjóðminjavarðar 7200—9600. 19. Húsvörður safnahúss 4800—6000. — Ef sérfræðingur atvinnudeildar hefur á hendi kennslu við háskólann án sérstakra launa, er ráðherra heimilt að ákveða, að hann taki sömu laun og prófessorar (11100). — **15. gr.** 1. Fræðslumálastjóri (árslaun) kr. 12000. 2. Skólastjórar við barnaskóla, þar sem eru fleiri en 20 kennarar 10200. 3. Fulltrúar fræðslumálastjóra, íþróttafulltrúi, námsstjórar 7200—9600. 4. Skólastjórar við barnaskóla, þar sem eru 10—20 kennarar 9600. 5. Skólastjórar við barnaskóla, þar sem eru 5—10 kennarar, og heimavistarbarnaskólastjórar 9000. 6. Skólastjórar við barnaskóla, þar sem eru 1—4 kennarar 6000—8400. 7. Barnakennarar 6000—7800. 8. Ritari II. flokks í fræðslumálaskrifstofu 4200—5400. 9. Ritari III. flokks 3300—4800. — Farkennarar, sem ekki hafa kennararéttindi, fá ¾ af launum annarra barnakennara, miðað við jafnlangan starfstíma. — Af grunnlaunum kennara og skólastjóra endurgreiðist ríkissjóði ⅓ hluti úr bæjarsjóði og ¼ hluti úr sveitarsjóði viðkomandi skólahverfis. — **16. gr.** Skólastjórar og kennarar menntaskóla og sérskóla hafa að árslaunum: — 1. Rektorar (skólameistarar) kr. 11100. 2. Menntaskólakennarar 7200—9600. 3. Skólastjórar kenn-

1) Rgj. nr. 48, 13. marz 1953.

araskóla, stýrimannaskóla, vélskóla og búnaðarskóla 10200. 4. Kennarar sömu skóla 6600—9000. 5. Húsverðir kennaraskóla, stýrimannaskóla og menntaskóla 4800—6000. 6. Skólastjórar við húsmæðrakennaraskólann, íþróttakennaraskólann, daufdumbraskólann og garðyrkjuskóla 9600. 7. Kennarar sömu skóla 6000—8400. 8. Skólastjóri við alþýðuskólann á Eiðum 9000. 9. Kennarar skólans 6000—7800. — **17. gr.** Starfsmenn við ríkisútvarpið hafa að árslaunum: — 1. Útvarpsstjóri kr. 12000. 2. Skrifstofustjórar útvarps og útvarpsráðs 9600. 3. Fréttastjóri 7200—9600. 4. Aðalféhirðir 6000—8400. 5. Hljómsveitarstjóri 6000—8400. 6. Forstöðumaður viðtækjasmiðju 6000—8400. 7. Stöðvarverðir á Eiðum, Vatnsenda, aðalmagnaravörður, þulir 6000—8400. 8. Fréttaritarar 6000—8400. 9. Útvarpsvirkjar I. flokks 6000—7800. 10. Fulltrúi í skrifstofu útvarpsráðs 6000—8400. 11. Fulltrúi í skrifstofu útvarps 6000—8400. 12. Bókari í skrifstofu útvarps 5400—7200. 13. Afgreiðslumaður og bókari viðtækjasmiðju 5400—7200. 14. Gæzlumaður plötusafns, afgrieðslumaður auglýsinga, iðnaðarmaður, afgreiðslumaður viðtækjasmiðju, útvarpsvirkjar II. flokks 4800—6600. 15. Innheimtumenn 4800—6000. 16. Ritarar II. flokks 4200—5400. 17. Ritarar III. flokks 3300—4800. — **18. gr.** Starfsmenn skattheimtu hafa að árslaunum: — 1. Skattstjóri í Reykjavík kr. 11100. 2. Skattstjórar utan Reykjavíkur og skrifstofustjóri skattstofu Reykjavíkur 10200. 3. Skrifstofustjóri ríkisskattanefndar 7200—9600. 4. Fulltrúar í skattstofu Reykjavíkur 6000—8400. 5. Bókarar í skattstofu Reykjavíkur og hjá ríkisskattanefnd I. flokks 6000—7800. 6. Bókarar í skattstofu II. flokks 5400—7200. 7. Ritari í skattstofu II. flokks 4200—5400. 8. Ritari í skattstofu III. flokks 3300—4800. — **19. gr.** Starfsmenn vegamála, vita- og hafnarmála og byggingarmála hafa að árslaunum: — 1. Vegamálastjóri, vita- og hafnarmálastjóri og húsameistari ríkisins kr. 13000. 2. Yfirverkfræðingar, skipulagssjóri og skrifstofustjóri vegamála 10200. 3. Verkfræðingar 7200—9600. 4. Húsameistarar I. flokks 7200—9600. 5. Húsameistarar II. flokks 6600—9000. 6. Féhirðir vegamálastjóra 6000—8400. 7. Land- og sjómælingamenn I. flokks 7200—9600. 8. Land- og sjómælingamenn II. flokks 6000—8400. 9. Bókari og féhirðir vita- og hafnarmálastjóra 6000—8400. 10. Birgða- og efnisverðir vega- og vitamála 6000—8400. 11. Aðalverkstjórar vega, vita og hafna 6000—7800. 12. Bókari II. flokks vegamálastjóra 5400—7200. 13. Kafari vitamálastjóra 5400—7200. 14. Ritarar II. flokks 4200—5400. 15. Ritarar III. flokks 3300—4800. — **20. gr.** Starfsmenn við rafmagnseftirlit hafa að árslaunum: — 1. Forstöðumaður kr. 11100. 2. Verkfræðingur 7200—9600. 3. Rafvirkjar 6000—7800. 4. Ritarar II. flokks 4200—5400. 5. Ritarar III. flokks 3300—4800. — **21. gr.** Starfsmenn pósts og síma hafa að árslaunum: — 1. Póst- og símamálastjóri kr. 14000. 2. Yfirverkfræðingur og skrifstofustjóri landssímans, skrifstofustjóri póstmála, bæjarsímastjórinn í Reykjavík, ritsímastjórinn í Reykjavík og póstmeistarinn í Reykjavík 10200. — Á meðan yfirverkfræðingur landssímans starfar jafnframt sem yfirverkfræðingur útvarpsins skal greiða honum 11100 kr. árslaun. 3. Póstmálafulltrúi, póstmeistarinn á Akureyri, aðalbókari landssímans, aðalgjaldkeri landssímans, umdæmisstjórarnir á Akureyri, Borðeyri, Ísafirði, Siglufirði og Seyðisfirði, símstjórinn í Vestmannaeyjum og verkfræðingar 7200—9600. 4. Innheimtuféhirðir landssímans, fulltrúar I. flokks, umsjónarmaður sjálfvirku símstöðvarinnar í Reykjavík, símafræðingar og símstjórinn í Hafnarfirði 6600—9000. 5. Varðstjórarnir á stuttbylgjustöðinni í Gufunesi og á Vatnsenda, birgðastjóri landssímans í Reykjavík, efnisvörður landssímans, fulltrúar II. flokks, aðalteiknari, ritsímavarðstjórar, verkstæðisverkstjórar og verkstjórar bæjarsíma Reykjavíkur 6000—8400. 6. Símritarar, loftskeytamenn, símvirkjar, póstafgreiðslumenn í Reykjavík, iðnaðarmenn I. flokks, línuverkstjórar, bókarar, bréfritari aðalskrifstofu og umsjónarmaður bíla landssímans 6000—7800. 7. Næturvörður við landssímastöðina í Reykjavík 5400—7200. 8. Iðnaðarmenn II. flokks, teiknarar, línumenn og bréfberar í Reykjavík 4800—6600. 9. Bílstjórar, ritarar I. flokks, varðstjóri við langlínumiðstöð og sendimenn símans í Reykjavík 4800—6000. 10. Talsímakonur og ritarar II. flokks 4200—5400. 11. Ritarar III. flokks 3300—4800. — Með reglugerð, sem ráðherra setur að fengnum tillögum póst- og símamálastjórnarinnar, skal, eftir því sem við verður komið, ákveða laun símastjóra á I. fl. B. og II. fl. stöðvum fyrir rekstur stöðvanna svo og laun póstafgreiðslumanna, sem ákvæði þessarar greinar ná ekki til.[1]) Launin séu ákveðin þannig, að þessir starfsmenn fái hlut-

1) Rgj. nr. 91, 22. apríl 1952.

fallslega sömu laun og aðrir, sem nefndir eru í þessari grein, miðað við þau störf, er þeir hafa með höndum. — **22. gr.** Starfsmenn Skipaútgerðar ríkisins hafa að árslaunum: — 1. Forstjóri kr. 13000. 2. Skrifstofustjóri 10200. 3. Aðalbókari og aðalféhirðir 6600—9000. 4. Afgreiðslustjóri, innkaupastjóri og verkstjóri við skipaafgreiðslu 6000—8400. 5. Bókari I. flokks 6000—7800. 6. Bókarar II. flokks 5400—7200. 7. Ritarar II. flokks 4200 — 5400. 8. Ritarar III. flokks 3300—4800. — **23. gr.** Starfsmenn við iðnaðarfyrirtæki ríkisins hafa að árslaunum: — 1. Forstjóri landssmiðju og ríkisprentsmiðjunnar Gutenberg kr. 11100. 2. Skrifstofustjórar 6600—9000. 3. Féhirðir landssmiðju 6000—8400. 4. Bókarar landssmiðju I. flokks 6000—7800. 5. Bókarar landssmiðju II. flokks 5400—7200. 6. Ritarar Gutenbergs III. flokks 3300—4800. — **24. gr.** Starfsmenn við áfengisverzlun og tóbakseinkasölu ríkisins hafa að árslaunum: — 1. Forstjórar og lyfsölustjóri kr. 11100. 2. Útsölustjóri í Reykjavík 10200. 3. Skrifstofustjórar 6600—9000. 4. Lyfjafræðingur 6600—9000. 5. Aðalbókarar og aðalféhirðir 6000—8400. 6. Bréfritarar 6000—7800. 7. Sölumenn 5400—7200. 8. Birgðavörður tóbakseinkasölu 6000—7800. 9. Afgreiðslumenn tóbakseinkasölu 4800—6600. 10. Innheimtumaður tóbakseinkasölu 4800—6600. 11. Bókarar III. flokks í tóbakseinkasölu og áfengisverzlun 4800—6600. 12. Ritarar II. flokks í tóbakseinkasölu og áfengisverzlun 4200—5400. 13. Ritarar III. flokks í tóbakseinkasölu og áfengisverzlun 3300—4800. 14. Útsölustjórar áfengisverzlunar á Akureyri, Ísafirði, Vestmannaeyjum, Siglufirði og Seyðisfirði 6000—8400. 15. Aðalverkstjóri í birgðahúsi áfengisverzlunar 6000—8400. 16. Aðstoðarverkstjóri í birgðahúsi áfengisverzlunar 5400—7200. 17. Aðstoðarmenn í birgðahúsi áfengisverzlunarinnar 4800—6000. 18. Bifreiðarstjórar 4800—6000. 19. Iðnkonur, er unnið hafa 4 ár, 3600. 20. Verkstjóri tóbaksgerðar 5400—7200. 21. Blöndunarmaður tóbaksgerðar 4800—6600. 22. Aðstoðarmenn 4800—6000. — **25. gr.** Starfsmenn áburðar- og grænmetisverzlunar ríkisins og viðtækjaverzlunar ríkisins hafa að árslaunum: — 1. Forstjórar kr. 10200. 2. Skrifstofustjórar 9000. 3. Útvarpsvirki I. flokks 6000—7800. 4. Sölumenn 5400—7200. 5. Gjaldkeri áburðar- og grænmetisverzlunar 6000—7800. 6. Verkstjóri áburðar- og grænmetisverzlunar 5400—7200. 7. Bókari III. flokks og útvarpsvirkjar II. flokks hjá viðtækjaverzlun, afgreiðslumaður og iðnaðarmaður 4800—6600. 8. Aðstoðarmenn í vöruhúsi áburðar- og grænmetisverzlunar og bifreiðarstjóri grænmetisverzlunar 4800—6000. 9. Ritarar III. flokks 3300—4800. — **26. gr.** 1. Fiskimatsstjóri (árslaun) kr. 10200. 2. Yfirfiskimatsmenn 5400—7200. 3. Síldarmatsstjóri og freðfisksmatsstjóri. 8400. — **27. gr.** 1. Skógræktarstjóri (árslaun) kr. 10200. 2. Sandgræðslustjóri 9600. 3. Skógarverðir 6000—7800. 4. Loðdýraræktunarráðunautur 8400. 5. Tilraunastjórar 6000—8400. — **28. gr.** Eftirlitsmaður sparisjóða (árslaun) kr. 6600. — **29. gr.** Skólastjórar og kennarar gagnfræða- og héraðsskóla hafa að árslaunum: — 1. Skólastjórar gagnfræðaskóla með yfir 200 nemendur kr. 10200. 2. Skólastjórar gagnfræðaskóla með 125—200 nemendur 9600. 3. Skólastjórar gagnfræðaskóla með undir 125 nemendur 9000. 4. Skólastjórar héraðsskóla með yfir 75 nemendur 9600. 5. Skólastjórar héraðsskóla með undir 75 nemendur 9000. 6. Skólastjórar húsmæðraskóla 8400. 7. Kennarar gagnfræðaskólanna 6600—9000. 8. Kennarar héraðsskóla og húsmæðraskóla 6000—7800. — **30. gr.** Heilsuverndarhjúkrunarkonur hafa að árslaunum kr. 6000—7800. — **31. gr.** Árslaun kennara samkv. 15., 16. og 29. gr. og barnaskólastjóra eru miðuð við 9 mánaða kennslutíma minnst, en lækka um 1/9 hluta heildarlaunanna fyrir hvern mánuð, sem kennslutíminn er skemmri. — **32. gr.** Laun stundakennara skulu ákveðin með reglugerð, er kennslumálaráðherra setur, og vera sem næst 80% af launum fastra kennara við þá skóla, er þeir starfa við, miðað við fullan kennslustundafjölda hjá báðum.[1]) — **33. gr.** Á grunnlaun samkv. lögum þessum skal greiða verðlagsuppbót eins og hún er á hverjum tíma samkvæmt útreikningi kauplagsnefndar — **34. gr.** . . . .[2]) — **35. gr.** Við samning reglugerða samkv. lögum þessum svo og við endurskoðun þeirra skal jafnan gefa Bandalagi starfsmanna ríkis og bæja kost á að fylgjast með og fjalla fyrir hönd félaga sinna um ágreiningsatriði þau, sem upp kunna að koma. — **36. gr.** Við skipun í starfsflokka og flutning milli launaflokka skulu konur að öðru jöfnu hafa sama rétt og karlar. — **37. gr.** Um leið og lög þessi taka gildi, skulu niður falla hvers konar greiðslur fyrir aukastörf, sem rétt er

1945 Nr. 60 12. marz.

1) Rgj. nr. 132, 27. sept. 1947.
2) L. nr. 38, 14. apríl 1954, § 37.

1945 Nr. 60 12. marz að telja til aðalstarfsins, svo og greiðsla skrifstofufjár embættismanna, sem ætlað hefur verið til launa starfsfólks, er lög þessi taka til. — Ríkisstjórnin, Bandalag starfsmanna ríkis og bæja og hæstiréttur tilnefna einn mann hvert í nefnd, sem skal úrskurða um, hver aukastörf rétt sé að telja til aðalstarfs og hver beri að launa sérsaklega. — Lögmælt innheimtulaun af verðtolli, stimpilgjaldi, skipagjöldum og lífeyrissjóðsgjöldum skulu hér eftir renna í ríkissjóð. — Endurgreiða skal starfsmanni útlagðan kostnað vegna starfs hans eftir reikningi, er ráðherra samþykkir.[1]) — Bæjarfógetar, sýslumenn og tollstjórinn í Reykjavík fá gjald af innheimtum ríkissjóðstekjum sem hér segir:

1. Af 100 þús. kr. eða minna greiðist 1%
2. — 100—500 þús. kr. greiðist ..... ½%
3. — 500—1000 þús. kr. greiðist ..... ¼%
4. — 1—5 millj. kr. greiðist ..... 1‰
5. — 5—10 millj. kr. greiðist ..... ½‰
6. — 10 millj. kr. og þar yfir greiðist ¼‰

— Héraðslæknar og prestar taka greiðslur fyrir embættisverk samkvæmt gjaldskrám, er hlutaðeigandi ráðherrar setja. Um leið og gjaldskrá er sett fyrir héraðslækna, skal semja við Læknafélag Íslands um afslátt, þegar sjúkrasamlag annast greiðslu. Gjaldskrár þessar skal endurskoða, þegar ástæða þykir til, í fyrsta sinn þegar eftir gildistöku laga þessara. ... — **40. gr.** ...[2]).

1947 Nr. 96 5. júní **Lög um embættisbústaði dómara.**

1. gr. Ríkisstjórnin skal, þar til fullnægt er húsnæðisþörf héraðsdómara og hæstaréttardómara, láta byggja eða kaupa, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum, 1—2 íbúðarhús á ári handa dómurum þessum, enda sé þar rúm fyrir skrifstofur þeirra, skjalasafn o. s. frv., eftir því sem við á. Byggingarnar skal gera eftir teikningum, er ráðherra hefur samþykkt. Byggingum þessum skal haga í samræmi við húsnæðisþörf og aðstæður á hverjum stað, og skal vandað til staðarvals og byggingarlóða. Þar skal fyrst byggja, er þörfin er mest að dómi ráðherra. — Ráðherra getur ákveðið, að byggja megi embættisskrifstofur og íbúðarhús hvort í sínu lagi. — **2. gr.** Nú verða héraðsdómaraskipti, og sá, er af störfum lætur, eða bú hans á hús, sem að dómi ráðherra er hæfur héraðsdómarabústaður, og skal þá ríkisstjórnin kaupa eignina, ef viðtakandi héraðsdómari óskar, enda fáist hún fyrir hæfilegt verð að dómi sérfróðra, óvilhallra manna. — **3. gr.** Um viðhald embættisbústaðarins o. fl. fer eftir reglum er ráðherra setur.

1) Rgj. nr. 42, 31. marz 1951, sbr. rgj. nr. 13, 23. jan. 1953.
2) L. nr. 38, 14. apríl 1954, § 37

1947 Nr. 96 5. júní

1935 Nr. 27 9. jan. **Lög um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna.**

1. gr. Hver sá opinber embættis- eða starfsmaður í þjónustu ríkis, bæjar- eða sveitarfélaga eða stofnana, sem þau ráða yfir eða eiga, hvort sem hann er skipaður af konungi eða ráðherra eða öðrum löglegum aðila, eða þó hann sé fastráðinn, skal leystur frá embætti sínu eða starfi sínu af sama aðila, er veitti honum það eða réði hann til þess, þegar hann er orðinn fullra [70 ára].[1]) [Heimilt er þó þessum embættis- og starfsmönnum að láta af störfum, þegar þeir eru orðnir fullra 65 ára, eða hvenær sem er eftir þann tíma, með eftirlaunarétti].[2]) — Ákvæði þessarar greinar ná ekki til ráðherra, alþingismanna og annarra opinberra fulltrúa, sem kosnir eru almennri kosningu [fiskimatsmanna og annarra matsmanna, sem ekki taka laun úr ríkissjóði,][3]) né heldur til þeirra sýslunarmanna, er ekki hafa sýslanina að aðalstarfi. — Ef embættismaður, sem hlotið hefur embætti sitt með almennri kosningu, fer frá samkvæmt ákvörðum þessara laga, skal honum heimilt að sækja um embættið að nýju. Hljóti hann kosningu, skal hann fá veitingu fyrir embættinu um 5 ár. — **2. gr.** Þegar opinberum starfsmönnum er veitt lausn frá störfum sínum samkv. 1. gr., skal miða lausnina við 1. dag næsta mánaðar eftir að þeir urðu 65 eða 70 ára, nema ráðherra þyki annar tími á árinu hagkvæmari vegna mannaskipta við störfin. — **3. gr.** ...

1855 31. maí **Tilskipun, sem lögleiðir á Íslandi lög 5. janúar 1851, um eftirlaun.**[5])

1. gr. Sérhver sá, er konungur hefir gert að embættismanni og launað er af sjóði ríkisins, á rétt á að fá eftirlaun eftir lagaboði þessu, þegar honum er veitt lausn frá embætti fyrir aldurs sakir eða heilsulasleika eða annarra orsaka vegna, sem honum er ósjálfrátt. — Með lagaboði skal ákveða, hverja

1) L. nr. 5, 31. jan. 1947, § 1 a. — 2) Sömu l., § 1 b. — 3) L. nr. 13, 1. febr. 1936, § 1. — 4) L. nr. 5, 31. jan. 1947, § 2. — 5) Sbr. l. nr. 4, 4. marz 1904, § 12, l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7, l. nr. 51, 27. júní 1921, § 7 og l. nr. 101, 30. des. 1943.

1855 31. maí

embættismenn konungur setur, en þangað til slíkt lagaboð er gert, verður það eftir sömu reglum og hingað til, þó þannig, að þau embætti, sem samkvæmt reglum þeim, sem hingað til hafa gilt, hafa ekki veitt rétt til eftirlauna, skulu heldur ekki gera það eftir þessu lagaboði, eins og að hinu leytinu sérhver sá, sem, þegar þetta lagaboð kemur út, er í þvílíku embætti, að hann eftir þeim hingað til gildandi reglum hefir getað vænzt eftirlauna, en embættið nú eftir þessu lagaboði veitir ekki rétt til eftirlauna, skal eiga heimtingu á eftirlaunum fyrir sjálfan sig. — Hinn sama rétt til eftirlauna eiga þeir embættismenn, sem hafa embætti við ríkisþingið, eða við stofnanir þær, hverra tekjur og gjöld eru ákveðin í ríkisfjárlögunum. — Þó einhver sé settur embættismaður um hríð, hefir hann ekki rétt til eftirlauna. — Sveitirnar ákveða sjálfar, að hve miklu leyti embættismenn þeirra geti fengið eftirlaun, sem og hversu mikil þau skuli vera. — **2. gr.** Eftirlaunin verða borguð úr ríkissjóðnum, að svo miklu leyti, sem þau ekki verða greidd á annan hátt, samkvæmt reglum þeim, sem hingað til hafa gilt um það efni, eða seinna kynnu að verða ákveðnar. — Af konungspeningunum og lífeyri konungsættarinnar hvoru fyrir sig greiðast eftirlaun þau, er á þeim hvíla. — Þegar konungaskipti verða, eða þegar einhver sá lífeyrir, sem nú er, er á enda, verður í hvert skipti ákveðið með sérstöku lagaboði, hver eftirlaun ríkissjóðurinn skuli greiða í því tilliti. — **3. gr.** Eftirlaun skal reikna eftir tímalengd þeirri, sem hlutaðeigandi hefir þjónað sem embættismaður með eftirlaunarétti og eftir upphæðinni að meðaltali á embættislaunum þeim, er hann hefir haft 5 síðustu árin, áður en hann fékk lausn frá embættinu, eða í öll þau ár, sem hann hefir þjónað embætti, svo framarlega sem það hafa ekki verið fimm ár, þannig að:

	af launaupphæðinni að meðalt. í eftirlaun
frá 0— 2 ára þjónusta veiti	1/10
— 2— 4 — — —	2/10
— 4— 7 — — —	3/10
— 7—10 — — —	4/10
— 10—20 — — —	5/10
— 20—21 — — —	31/60
— 21—22 — — —	32/60
— 22—23 — — —	33/60
— 23—24 — — —	34/60
— 24—25 — — —	35/60
— 25—26 — — —	36/60
— 26—27 — — —	37/60
— 27—28 — — —	38/60
— 28—29 — — —	39/60
lengri en 29 — — —	40/60

1855 31. maí

— Sá, sem er fullra 70 ára, á rétt á að fá lausn með eftirlaunum samkvæmt þessu lagaboði. — Sá embættismaður, sem slasast þannig, þegar hann er að gegna embætti sínu, að hann verður að fá lausn frá embættinu, fær ávallt 2/3 af embættistekjum sínum í eftirlaun. — Ef eitthvert embætti er lagt niður, á sá embættismaður heimtingu á að njóta 2/3 hluta af embættistekjum sínum í 5 ár í biðlaun, en er þá undir eins skyldur til að taka aftur við hæfilegu embætti með sömu tekjum að minnsta kosti, sem því embætti fylgdu, sem niður var lagt. Hafi hann ekki fengið nýtt embætti að 5 ára fresti, verða honum veitt eftirlaun. Þau ár, er hann hefir notið biðlauna, skal álíta sem embættisár, þegar farið verður síðar að reikna eftirlaun hans; en eftirlaunin skal reikna eftir þeim embættistekjum, er hann hafði, áður en hann fékk biðlaun. Ef hann tekur á móti embætti, sem fylgja minni tekjur, fær hann af þeim eftirlaunum, sem honum ber eftir hið meira embætti, er hann áður hafði, svo mikið sem samanlagt við tekjur hins nýja embættis jafnast við tekjur hans í hinu fyrra embætti og ekki meira. — **4. gr.** Þær embættistekjur, sem teknar verða til greina, þegar reiknuð eru eftirlaun eða biðlaun samkvæmt 3. gr., eru: 1) Viss árleg laun, og skal þar með einnig talin uppbót fyrir landauragjald, sem embættinu fylgir að svo miklu leyti sem þessi uppbót er einskorðuð við ákveðna peningaupphæð; 2) launaviðbót, sem veitt er manninum sjálfum; 3) aukatekjur, starfalaun (Gebyrer), hundraðsgjöld, skrifarakaup og því um líkar óvissar tekjur, sem lagaheimild er fyrir (þó undan skilst hlutur í sektarfé, aukakaup, dagpeningar, borðfé, skrifstofupeningar, og peningar til hestahalds og þess konar), sem og slík hlunnindi (leigulaus bústaður, bújörð, eldiviður og ljós þar í talið), sem með berum orðum eru veitt hlutaðeiganda sem laun eða hluti af launum hans. Þegar allar tekjur embættismannsins samantaldar eru meira en 1000 rd. skal draga 1/3 frá, af því er allar tekjurnar verða meiri en 1000 rd., fyrir það, að hinar áður greindu óvissu tekjur og hlunnindi er með talið. — Við þau embætti, þar sem skrifstofuhald og ferða-

1855 31. maí

kostnaður og þess konar er sameinað embættunum, en engar tekjur eru lagðar sér í lagi til þess að standast slík útgjöld, skal þá peningaupphæð, sem álíta má að þar til gangi árlega, draga frá öllum tekjum embættisins, og skal reikna eftirlaun af tekjuhæð þeirri, sem þá er eftir. Það sem embættistekjur, sem taldar eru eftir áðurnefndum reglum, eru meiri en 6000 rd., skal ekki tekið til greina. Engin eftirlaun mega vera hærri en 3000 rd. — **5. gr.** Sá er fyrirgerir embætti sínu, missir einnig rétt til eftirlauna. — **6. gr.** Þegar embættismanni er vikið frá, fyrir einhverjar misfellur, sem ekki varða embættistöpun, en veikja þó þá virðingu og traust, sem nauðsynlegt er fyrir stöðu hans, skal ákveða eftirlaun hans með sérstöku lagaboði. — **7. gr.** Eftirlaun eða biðlaun missast, 1) gersamlega eða að tiltölu, þegar hlutaðeigandi fær aftur embætti og laun; 2) þegar hann án konungsleyfis gengur í þjónustu útlendra ríkja; 3) þegar hann tekur sér bústað í öðrum löndum, án samþykkis konungs; 4) þegar hann hefir ekki tekið eftirlaun eða biðlaun sín í 3 ár, og getur síðan ekki sannað lögmæt forföll; 5) þegar hann verður dæmdur sekur í þess konar athæfi, sem mundi hafa svipt hann embætti, ef hann hefði þá í því verið, eða ef það sannast upp á hann, að hann hafi orðið sekur í slíkri hegðun, áður en hann fékk lausn frá embættinu. — Þegar embættismaður, sem hefir fengið lausn frá embætti með eftirlaunum, tekur við nýju embætti, hefir hann rétt til, þegar hann fær lausn frá þessu embætti, að fá eftirlaun þau, sem hann áður hafði. — **8. gr.** Hver kona, sem héðan í frá verður ekkja eftir embættismann þann, sem hafði eftirlaunarétt eða eftirlaun, skal hafa rétt til að fá eftirlaun úr sama sjóði, sem maður hennar, með undantekningum þeim, sem til eru teknar í 9. gr. — Eftirlaun ekkjunnar reiknast ⅛ af launum mannsins, eins og þau eru talin eftir 3. og 4. gr. þessara laga, þegar þau eru lögð til grundvallar fyrir því, hvernig reikna skal eftirlaun hans, þó svo, að eftirlaun ekkjunnar, sem á þann hátt koma út, geti ekki verið meiri en 600 rd. né heldur meiri en þau eftirlaun, sem maðurinn hefði getað fengið, eða hafði þegar hann dó. — Þar sem kringumstæðurnar mæla með því, getur konungurinn þar að auki í viðbót við eftirlaunin veitt 10 til 50 rd. árlega fyrir hvert af börnum ekkjunnar, sem ekki er séð fyrir, þangað til hvert barn er 18 ára; þó skal eftirlaunaviðbót þessi því aðeins haldast, að kringumstæður þær, sem hún er byggð á, eigi sér framvegis stað, og skal sanna það á hverju ári fyrir ríkisfjárstjórninni. — **9. gr.** Þær embættismannaekkjur hafa engan eftirlaunarétt, sem hafa gifzt eldra manni en 60 ára, eða á banasæng hans, eða eftir að hann fékk lausn frá embætti með eftirlaunum, eða ef hjónabandinu var gersamlega slitið, áður en maðurinn dó. — **10. gr.** . . . — **11. gr.** Eftirlaun ekkna missast: 1) þegar ekkjan giftist á ný; 2) þegar hún tekur sér bústað í öðrum löndum án samþykkis konungs; 3) þegar hún hefir ekki hirt eftirlaunin í 3 ár, og getur síðan ekki sannað lögmæt forföll; 4) þegar hún verður dæmd sek í einhverri athöfn, sem að almenningsáliti er ósæmileg. — Þegar ekkja missir eftirlaun af því hún hefir gifzt á ný, á hún rétt á að fá aftur hin sömu eftirlaun, ef hún verður ekkja í annað sinn. — **12. gr.**[1]) Reglurnar um eftirlaun presta og prestekkna skal ákveða með sérstökum lögum. . . . — **13. gr.** Föðurlausum og móðurlausum börnum þeirra embættismanna, sem áttu rétt til eftirlauna, getur konungur veitt hverju um sig 20 til 100 rd. eftirlaun árlega, að svo miklu leyti og svo lengi, sem þau þurfa við og eru þeirra makleg, þó ekki lengur en þangað til þau eru 18 ára; þörf þeirra og maklegleik skal árlega sanna fyrir ríkisfjárstjórninni. — **14. gr.** Þegar eftirlaun eða biðlaun eru ekki hirt í heilt ár, hverfa þau það ár í þann sjóð, er þau áttu að gjaldast úr.

1855 31. maí

Lög um eftirlaun.[2])

1904 Nr. 4 4. marz

1. gr. Hver sá, sem fengið hefir konungsveitingu fyrir embætti og fær laun úr landssjóði, á rétt á að fá eftirlaun eftir lögum þessum, þegar honum er veitt lausn frá embætti fyrir aldurs sakir eða heilsulasleika, eða annarra orsaka vegna, sem honum eru ósjálfráðar. — **2. gr.** Eftirlaunin skulu greiðast úr landssjóði. Upphæð eftirlaunanna skal þannig reikna, að sá, er fengið hefir lausn frá embætti, fær í eftirlaun ⅕ þeirrar embættislaunaupphæðar, er hann hafði, þegar hann fékk lausn frá embættinu, og auk þess 20 kr. fyrir hvert ár, sem hann hefir þjónað embætti með eftirlaunarétti, þó koma eigi til greina fleiri þjónustuár en 35. — Sá, sem er fullra 70 ára, á rétt á að fá lausn með eftirlaunum samkvæmt lögum þessum. Sá embættismaður, sem slasast þannig þegar hann er að

1) Sbr. l. nr. 48, 16. nóv. 1907.

2) Sbr. l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7, l. nr. 51, 27. júní 1921, § 7, og l. nr. 101, 30. des. 1943.

gegna embætti sínu, að hann verður að fá lausn frá embættinu, fær ávallt hin hæstu eftirlaun, sem honum gætu borið samkvæmt lögum þessum, miðað við embættistekjur hans og 35 ára þjónustu. Ef eitthvert embætti er lagt niður, á sá embættismaður, er því gegnir, heimtingu á að njóta ⅔ af embættistekjum sínum í 5 ár í biðlaun, en er þá undir eins skyldur til að taka aftur við hæfilegu embætti með sömu tekjum að minnsta kosti, sem því embætti fylgdu, sem niður var lagt. Hafi hann ekki fengið embætti að 5 ára fresti, verða honum veitt eftirlaun. Þau ár, sem hann hefir notið biðlauna, skal álíta sem þjónustuár, þegar farið verður síðar að reikna eftirlaun hans; en eftirlaunin skal reikna eftir þeim embættistekjum, er hann hafði áður en hann fékk biðlaun. Ef hann tekur á móti embætti, sem minni tekjur fylgja, fær hann af þeim eftirlaunum, sem honum ber eftir hið meira embætti, er hann áður hafði, svo mikið, sem tekjur hins nýja embættis vantar til að jafnast við tekjur hins fyrra embættis, er hann hafði, og ekki meira. — **3. gr.** Ef embættismaður, sem sökum heilsubrests hefir fengið lausn frá embætti með eftirlaunum, kemst aftur til heilsu, er hann skyldur til að taka á móti embætti, sem landsstjórnin álítur við hans hæfi og skipar hann í, og séu launin eigi lægri en þess embættis, er hann fékk lausn frá. Séu launin minni, fær hann mismuninn greiddan úr landssjóði sem viðbót fyrir sjálfan sig. Neiti embættismaðurinn að ganga að hinu nýja embætti og getur eigi fært fullnægjandi sönnur á slíka vanheilsu, sem tálmi honum frá að gegna því, missir hann rétt til eftirlauna. — **4. gr.** Þær embættistekjur, sem teknar verða til greina, þegar reiknuð eru eftirlaun eða biðlaun samkvæmt 2. gr., eru: 1) viss árleg laun; 2) launaviðbót, sem veitt er manninum sjálfum; 3) aukatekjur og hlunnindi, svo sem leigulaus bústaður, bújörð, eldiviður og ljós, sem með berum orðum er veitt embættismanninum sem laun eða hluti af launum hans. Aukatekjurnar skulu taldar eins og þær hafa verið að meðaltali 5 síðustu árin, áður en embættismaður fékk lausn frá embætti, eða öll þau ár, sem hann hefir embætti þjónað, hafi árin verið færri en 5. — **5. gr.** Sá, er fyrirgerir embætti sínu, missir einnig rétt til eftirlauna. — **6. gr.** Þegar embættismanni er vikið frá fyrir einhverjar misfellur, sem ekki varða embættismissi, en veikja þó þá virðingu og traust, sem nauðsynlegt er fyrir stöðu hans, skal ákveða eftirlaun hans með sérstökum lögum. — **7. gr.** Eftirlaun eða biðlaun missast: 1) gersamlega eða að tiltölu, þegar hlutaðeigandi fær aftur embætti og laun; 2) þegar hann án konungsleyfis gengur í þjónustu útlendra ríkja; 3) þegar hann tekur sér bústað í öðrum löndum án samþykkis konungs; 4) þegar hann hefir ekki tekið eftirlaun sín eða biðlaun í 3 ár, og getur síðan ekki sannað lögmæt forföll; 5) þegar hann verður dæmdur sekur í þess konar athæfi, sem mundi hafa svipt hann embætti, ef hann hefði þá í því verið, eða ef upp á hann sannast, að hann hafi orðið sekur í slíkri hegðun, áður en hann fékk lausn frá embættinu. Nú hefir embættismaður fengið lausn frá embætti með eftirlaunum, og tekur við nýju embætti, hefir hann þá rétt til að fá eftirlaun þau, sem hann áður hafði, er hann sleppir þessu embætti. — **8. gr.** Hver kona, sem verður ekkja eftir embættismann, er hafði eftirlaunarétt eða eftirlaun eftir lögum þessum, skal hafa rétt til að fá eftirlaun úr landssjóði með þeim undantekningum, sem til eru teknar í 9. gr. Eftirlaun ekkjunnar reiknast 1/10 af launum mannsins, eins og þau eru talin eftir 2. og 4. gr. þessara laga, þegar þau eru lögð til grundvallar fyrir því, hvernig reikna skal eftirlaun hans; þó mega þau eftirlaun ekkjunnar, sem þannig reiknast, aldrei fara fram úr 600 kr. Þegar ástæður virðast til, getur konungur, í viðbót við eftirlaunin veitt 20 til 100 kr. árlega fyrir hvert barn ekkjunnar, sem hún hefir fyrir að sjá, þangað til hvert barn er orðið 16 ára; þó skal eftirlaunaviðbót þessi því aðeins haldast, að ástæður þær, sem hún er byggð á, séu framvegis hinar sömu, og skal sanna það á hverju ári fyrir landsstjórninni. — **9. gr.** Þær embættismannsekkjur hafa engan eftirlaunarétt, sem hafa gifzt eldri manni en 60 ára eða á banasæng hans, eða eftir að hann fékk lausn frá embætti með eftirlaunum, eða ef hjónabandinu var gersamlega slitið, áður en maðurinn dó. — **10. gr.** Eftirlaun ekkna missast: 1) þegar ekkjan giftist af nýju; 2) þegar hún tekur sér bústað í öðrum löndum án samþykkis konungs; 3) þegar hún hefir ekki hirt eftirlaunin í 3 ár, og getur síðan ekki sannað lögmæt forföll; 4) þegar hún verður dæmd sek í einhverri athöfn, sem að almenningsáliti er ósæmileg. — Þegar ekkja missir eftirlaun, af því að hún hefir gifzt af nýju, á hún rétt á að fá aftur hin sömu eftirlaun, ef hún verður ekkja í annað sinn. — **11. gr.** Föðurlausum og móður-

1904 Nr. 4 4. marz

1904 Nr. 4 4. marz

lausum börnum þeirra embættismanna, sem áttu rétt til eftirlauna, getur konungur veitt hverju um sig 40—200 kr. árlega, að svo miklu leyti, og svo lengi, sem þau þurfa við og eru þeirra verð, þó ekki lengur en þangað til þau eru 16 ára; þörf þeirra og verðleik skal árlega sanna fyrir landsstjórninni. — **12. gr.** Þeir, sem eru í embættum, þá er lög þessi öðlast gildi, og hafa rétt til eftirlauna samkvæmt tilskipun 31. maí 1855, halda rétti til eftirlauna samkvæmt þeirri tilskipun, svo og ekkjur þeirra. . . .

1904 Nr. 5 4. marz

Lög um skyldu embættismanna til að safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri.[1])

1. gr. Hver sá, er fengið hefir konungsveitingu fyrir embætti og fær laun úr landssjóði, svo og læknar í 4. og 5. flokki,[2]) skal safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri, svo sem lög þessi ákveða. — **2. gr.** Til þess að safna sér ellistyrk skal embættismaðurinn árlega verja 2% af launum sínum, en ef hann kýs heldur að kaupa geymdan lífeyri, er allur missist, ef kaupandi lífeyrisins deyr áður en til hans er tekið, skal hann árlega verja til þess 1⅓% af launum sínum. — **3. gr.** Ellistyrkur sá, er safnast, skal geymast og ávaxtast í einhverjum þeim sjóði, er landstjórnin telur gildan, en sé keypt trygging fyrir lífeyri, þá skal gera það í lífsábyrgðarstofnun ríkisins. Eignarskírteini fyrir ellistyrknum eða lífeyristryggingunni geymist hjá landstjórninni. — **4. gr.** Upphæð þeirri, sem embættismaður á að gjalda eftir lögum þessum, skal halda eftir af launum hans. — **5. gr.** Þegar embættismaður fær lausn frá embætti, getur hann farið að fá alla vexti af ellistyrknum og farið að taka til lífeyrisins. Svo getur hann þá og keypt sér ævilangan lífeyri fyrir ellistyrkinn allan eða hluta af honum. Sá ellistyrkur, sem maður á, er hann deyr, gengur til dánarbús hans sem önnur eign. — **6. gr.** Lög þessi ná ekki til þeirra embættismanna, sem komnir eru í embætti, þegar þau öðlast gildi.

1855 31. maí

Opið bréf, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög 5. janúar 1851, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag.[3])

1) Sbr. l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7, og l. nr. 51, 27. júní 1921, § 7.

2) Sbr. l. nr. 24, 13. okt. 1899, og nú l. nr. 44, 23. júní 1932, og l. nr. 60, 12. marz 1945, § 10.

3) Sbr. l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7; l. nr. 51, 27. júní 1921, § 7, og l. nr. 101, 30. des. 1943.

1855 31. maí

1. gr. Sérhver embættismaður, sem hefir embætti, eða biðlaun, og sem samkvæmt launalögunum hefir rétt til eftirlauna, og ekki er fullt sjötugur að aldri, er skyldur til í hinni dönsku lífsfjár- og framfærslustofnun, sem ríkissjóðurinn ábyrgist, að sjá ekkju sinni borgið með féstyrk ævilangt, sem byrjar við dauða hans, og að minnsta kosti er ⅕ hluti af þeim embættislaunum hans, sem koma til álita, þegar eftirlaun hans eru reiknuð út samkvæmt 4. gr. sömu laga, þó ekki meira en 600 rd. árlega. — **2. gr.** Undanteknir eru embættismenn þeir: 1) sem eru fullt sextugir að aldri áður en þessi lög koma út og eru giftir; 2) sem áður en þessi lög koma út hafa þegar, samkvæmt skyldu sinni, séð ekkju sinni borgið með þeim hæstu eftirlaunum eða leigufé ævilangt, 400 rd., samkvæmt hingað til gildandi reglum, á meðan þeir ekki fá meiri embættislaun, því ef svo er, legst skuldbindingin eftir þessu lagaboði á þá, að því leyti er launaviðbótina snertir; 3) sem sanna fyrir ríkisfjárstjórninni, að ekkjum þeirra sé á annan hátt séð borgið ævilangt með ekki minni árlegum tekjum, en fjárstyrkur sá er, sem ákveðinn er í 1. gr. — Loksins eru einnig prestar undan teknir, og skal um skyldu þeirra að sjá fyrir ekkjum sínum standa við það, sem nú er í lögum, þangað til sérstakt lagaboð gerir breytingu á því.[1]) — **3. gr.** Enginn prestur má gefa saman í hjónaband nokkurn embættismann, sem á rétt til eftirlauna, fyrr en hann með vitnisburðarbréfi frá hlutaðeigandi amtmanni[2]) hefir sannað, að hann sé undanþeginn þeirri skyldu að sjá ekkju sinni borgið með fjárstyrk eftir sinn dag, eða að hann hafi sent amtmanni beiðni til ríkisstjórnarinnar um að mega leggja í lífsábyrgðarsjóðinn. Ef út af þessu er brugðið, varðar það 100 rd. sekt til fátækra á þeim stað. — **4. gr.** Ríkisstjórnin skal gæta þess, að skyldur embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið verði uppfylltar eins og vera ber, og getur, ef á þarf að halda, krafizt þess af yfirboðara hvers eins, að honum sé þröngvað til þess með sekt. — **5. gr.** Tillögin til lífsfjár- og framfærslustofnunarinnar skulu greidd einu sinni á ári fyrirfram, og skal draga þau bæði af embættislaunum og af biðlaunum eða eftirlaunum hlutaðeiganda. — **6. gr.** Þegar tillögunum verður ekki haldið inni á þenna hátt, og þau eru ekki greidd

1) Sjá l. nr. 49, 16. nóv. 1907.

2) Sbr. tsk. nr. 12, 23. ág. 1904, I. 11.

1855 31. maí á gjalddaga, skal ríkisfjárstjórninni heimilt að borga þau fyrirfram úr ríkissjóðnum, sem aftur á móti á rétt á að fá peninga sína endurgoldna með lögtaki, . . . þó skal greiða hina almennu borgun til fógetans. Ef hlutaðeigandi deyr, áður en endurgjald næst, skal halda eftir framfærslufé því, sem ekkjuni hefir verið ætlað, þangað til fé það, sem þannig hefir verið borgað fyrirfram, er endurgoldið. — **7. gr.** Verði þeirri aðferð, sem um er getið í 6. gr., einhverra orsaka vegna ekki við komið, eða ef einhver embættismaður fær lausn eftirlauna- og biðlaunalaust, áður en hann hefir lokið því, sem hann á að greiða til lífsfjár- og framfærslustofnunarinnar, þá skal, ef vanrækt er að greiða tillögin, þegar svo stendur á, gilda hið sama sem um þá, er sjálfráðir eru hluttakendur í stofnuninni. — **8. gr.** Lífsfjár- og framfærslustofnunin er skyld að taka við hverjum embættismanni, sem hluttakara fyrir það framfærslufé, sem hann á að sjá ekkju sinni borgið með eftir 1. gr., gegn því, að hann útvegar sér lögboðinn læknisvitnisburð, að lífi hans sé engin bráð hætta búin. — **9. gr.** Ef maðurinn hefir fengið skilnaðardóm við konu sína, er hann eftirleiðis laus við þá skyldu, að sjá konu þeirri borgið sem ekkju, er hann hefir skilið við, og á hann rétt á að ganga úr lífsfjár- og framfærslustofnuninni samkvæmt reglum þeim, sem gilda um sjálfráða hlutaðeigendur. — Þegar hjón skilja eftir samkomulagi, er það undir því samkomulagi komið, að hve miklu leyti maðurinn er laus við þessa skuldbindingu. Ef slíkt er ekki berlega til tekið, viðhelzt skuldbindingin, að svo miklu leyti, sem embættistekjur þær snertir, sem maðurinn hafði, þegar skilnaðurinn varð. — **10. gr.** Þegar sá maður, sem séð hefir ekkju sinni fyrir framfærslufé gegn ævilöngu tillagi, fær síðar lausn frá embætti með eftirlaunum, á hann rétt á að fá gjald það, er hann er skuldbundinn til að greiða eftir þessu lagaboði, minnkað að tiltölu við eftirlaunin, og eftir því skal reikna framfærslufé.

1905 Nr. 28 20. okt.

Lög um viðauka við opið bréf 31. maí 1855 um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag.

Embættismenn, sem skyldir eru til þess, að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag, geta auk þess, sem fram er tekið í opnu bréfi 31. maí 1855, fullnægt skyldu sinni í þessu tilliti með því að kaupa sér lífsábyrgð í lífsábyrgðarstofnun ríkisins, sem sé 15 sinnum hærri að minnsta kosti en líffé það, sem embættismaðurinn er skyldur til að tryggja ekkju sinni; þetta er þó því skilyrði bundið, að embættismaðurinn uppfylli hin almennu skilyrði fyrir því að fá líf sitt tryggt hjá stofnuninni, og að hann skuldbindi sig til þess, að hlíta ákvæðum þeim, er stjórnarráðið setur til tryggingar því, að lífsábyrgðarupphæðin komi ekkju hans að notum, og um greiðslu á iðgjöldum lífsábyrgðarinnar.

1905 Nr. 28 20. okt.

1921 Nr. 51 27. júní

Lög um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra.[1])

1. gr. Stofna skal sérstakan sjóð til að tryggja embættismönnum, er láta af embætti sakir elli eða vanheilsu, geymdan lífeyri, svo og lífeyri ekkjum þeirra. Sjóðurinn stendur undir umsjón landsstjórnarinnar, og annast hún reikningshald hans. Ríkissjóður leggur sjóði þessum til stofnfé, 50000 kr. í eitt skipti fyrir öll. — **2. gr.** Landstjórnin kveður á með reglugerð um stjórn sjóðsins og skipulag.[2]) — **3. gr.** Hver embættismaður, karl eða kona, er laun tekur eftir hinum almennu launalögum, skal kaupa lífeyri í sjóði þeim, er ræðir um í 1. gr., og verja til þess 7% af árslaunum sínum. — Iðgjöldum skal halda eftir af launum embættismanna. — **4. gr.** Þegar embættismaður fær lausn frá embætti vegna elli eða vanheilsu, skal hann fá greiddan úr sjóðnum lífeyri, sem nemur 27‰ af launum þeim samanlögðum, sem embættismaðurinn hefir greitt iðgjöld af í sjóðinn. — Lífeyrir þessi má þó aldrei fara fram úr ¾ hámarkslauna þeirra, er embættismaðurinn hefir haft. — Nú er embættismaðurinn orðinn 70 ára að aldri, eða samanlagður aldur hans og þjónustutími er 95 ár, og á hann þá rétt á að fá lausn frá embætti og lífeyri samkvæmt lögum þessum. — Nú er embætti lagt niður og embættismaðurinn flyzt eigi jafnframt í annað embætti, og skal hann þá eiga rétt á að fá endurgreidd úr lífeyrissjóðnum vaxtalaust og afdráttarlaust, iðgjöld þau, er hann hefir greitt í sjóðinn.[a]) Ef hann kýs heldur, mega iðgjöld hans standa inni í sjóðnum, þar til hann er 70 ára, og fær hann þá lífeyri samkvæmt 4. gr. og ekkja hans samkvæmt 5. gr. — [Eftir sömu reglum fá starfsstúlkur landssímans endurgreidd iðgjöld sín, er þær fara úr þjónustu símans, án þess að þeim sé vikið úr þjónustunni, enda láti

1) Sbr. l. nr. 103, 30. des. 1943.
2) Rgj. nr. 113, 17. sept. 1921.
a) XIII, 320.

1921 Nr. 51 27. júní

þær ekki af starfinu með rétti til lífeyris samkvæmt lögum þessum.][1]) — **5. gr.** Ekkja eftir embættismann, sem hafði rétt til lífeyris eða naut lífeyris er hann lézt, fær lífeyri úr sjóðnum, með undantekningum þeim, sem segir í 7. og 9. gr. — Lífeyrir ekkju nemur ⅕ af byrjunarlaunum þess embættis, er maður hennar var í, er hann lézt eða fékk lausn frá embætti. — **6. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkvæmt lögum þessum, og greiðist hann með 1/12 fyrirfram á hverjum mánuði. — **7. gr.** Embættismaður, sem á eftirlaunarétt samkvæmt eldri lögum[2]) og eigi er skyldur til að tryggja ekkju sinni lífeyri í sjóðnum, sbr. lög nr. 71, 28. nóv. 1919, 7. gr. 2. málsgr., greiðir sem iðgjald í lífeyrissjóð 5% af launaviðbót þeirri, sem hann kann að hafa fengið samkvæmt nefndum lögum, enda nýtur ekkja hans þá eigi lífeyris úr sjóðnum og hann sjálfur eigi nema sem svarar greiðslu hans af launaviðbótinni. — Embættismaður, sem er eldri en 50 ára, þegar lög þessi ganga í gildi, og á ekki eftirlaunarétt samkvæmt eldri lögum, greiðir sem iðgjald í lífeyrissjóð 5% af launum sínum, enda nýtur hann aðeins sjálfur lífeyris úr sjóðnum, en ekkja hans eigi. — **8. gr.** Embættismannsekkja, sem lífeyris nýtur samkvæmt 5. gr., nýtur ennfremur úr ríkissjóði árlega 1/10 af föstum lágmarkslaunum embættis þess, er maður hennar hafði, er hann lézt. Til fastra launa í þessu sambandi skal telja hlunnindi þau, er talin eru fylgja embættinu í launalögunum. — Ekkjur, sem eftir eldri lögum eiga rétt til hærri eftirlauna en lífféð nemur, halda þeim rétti. — Í viðbót við lífféð getur konungur veitt ekkju 50—100 kr. árlegan uppeldisstyrk handa hverju barni hennar og manns þess, er hún nýtur lífeyris eftir, þangað til barnið er fullra 16 ára. Skilyrði fyrir viðbót þessari er það, að ekkjan verði talin þurfa styrksins, til að veita börnunum sæmilegt uppeldi. — **9. gr.** Embættismannsekkja öðlast ekki rétt til lífeyris úr sjóðnum né líffjár úr ríkissjóði, ef hún hefir gifzt eldra manni en 60 ára eða á banasæng hans, eða eftir að hann fékk lausn frá embætti með lífeyri, eða ef hjónabandinu var gersamlega slitið áður en maðurinn dó. — **10. gr.** Réttur ekkju til líffjár fellur burt: 1) ef ekkjan giftist af nýju; 2) ef hún tekur sér bústað utanríkis án samþykkis konungs; 3) ef hún hirðir ekki líffé í þrjú ár samfleytt án þess að sanna lögmæt forföll; 4) ef hún verður dæmd sek um einhvern verknað, er að almenningsáliti er svívirðilegur. — Er ekkja missir líffé, af því hún hefir gifzt af nýju, á hún rétt á að fá hið sama líffé, ef hún verður ekkja í annað sinn. — Réttur ekkju til lífeyris fellur burt eftir sömu reglum sem réttur til líffjár samkv. stafl. 1—3, þó þannig, að taki hún sér bústað utanríkis, kemur samþykki stjórnar lífeyrissjóðsins í stað samþykkis konungs. Og á sama hátt öðlast hún aftur rétt til lífeyris, ef hún verður ekkja í annað sinn. — **11. gr.** Föðurlausum og móðurlausum börnum þeirra embættismanna, er laun eiga að taka eftir launalögunum, getur konungur veitt, hverju um sig, 100—200 kr. uppeldisstyrk árlega, að svo miklu leyti og svo lengi sem þau þurfa, þó ekki lengur en þangað til þau eru 16 ára. — **12. gr.** Ekkill konu, sem gegnt hefir embætti, hefir sama rétt til lífeyris úr sjóðnum sem ekkja embættismanns, með öllum sömu takmörkunum. — **13. gr.** Embættismenn, sem sitja í embætti þegar lög þessi öðlast gildi og eftirlaunarétt eiga samkvæmt eldri lögum, halda þeim rétti, þó með þeim takmörkunum, sem settar eru í 7. gr. launalaganna (nr. 71, 28. nóv. 1919). Hið sama gildir um réttindi ekkna þeirra og barna. — **14. gr.** . . . — **15. gr.** Þeir, sem kunna að hafa tryggt ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 73, 28. nóv. 1919, greiða aðeins 5% af launum sínum í lífeyrissjóðinn á ári, enda njóta ekkjur þeirra eigi neins úr sjóðnum.

1) L. nr. 41, 27. júní 1925.
2) Tsk. 31. maí 1855 og l. nr. 4, 4. marz 1904.

1928 Nr. 15 7. maí

Lög um lífeyri fastra starfsmanna Búnaðarfélags Íslands.

1. gr. Ákvæði laga nr. 51, 27. júní 1921, um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra, skulu einnig gilda um þá fasta starfsmenn Búnaðarfélags Íslands, sem tryggja vilja sér lífeyri samkvæmt nefndum lögum. Nú fer fastur starfsmaður Búnaðarfélags Íslands, sem tryggt hefir sér lífeyri, úr þjónustu þess, án þess að vera vikið úr þjónustunni, og skal hann þá hafa rétt til endurgreiðslu iðgjalda eða geymslu lífeyris samkvæmt 4. málsgrein 4. gr. laganna, enda láti hann ekki af starfinu með rétti til lífeyris.

1943 Nr. 101 30. des.

Lög um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins.

1. gr. Lífeyrissjóður embættismanna og ekkna þeirra, er stofnaður var með lögum nr. 51, 27. júní 1921, skal eftirleiðis heita

Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins, og starfar hann með því markmiði og skipulagi, sem segir í lögum þessum. — **2. gr.** Sjóðfélagar eru þeir nefndir í lögum þessum, er skylt er að greiða iðgjöld í sjóðinn og rétt eiga á lífeyri úr honum. — **3. gr.** Sjóðfélagar eru: — 1. Allir þeir, sem laun taka eftir hinum almennu launalögum. — 2. Allir aðrir starfsmenn, sem taka laun úr ríkissjóði og ráðnir eru til ekki skemmri tíma en eins árs eða með þriggja mánaða uppsagnarfresti, enda sé starf þeirra í þjónustu ríkisins aðalstarf þeirra. — Þeim starfsmönnum ríkisins, sem rétt eiga á lífeyri úr öðrum sjóðum, er stofnaðir eru með lögum fyrir tilteknar starfsgreinir sérstaklega, er þó eigi skylt að gerast sjóðfélagar. — **4. gr.** Stjórn sjóðsins skal heimilt að taka í tölu sjóðfélaga: — 1. Starfsmenn við ríkisstofnanir, sem sérstakan fjárhag hafa. — 2. Starfsmenn bæjar-, sýslu- eða sveitarfélaga. — 3. Starfsmenn við sjálfseignarstofnanir, er starfa í almenningsþarfir. — Starfsmenn þeir, sem ræðir um í 1—3 hér að framan, skulu fullnægja skilyrðum þeim, er greinir í 3. gr., um ráðningartíma. — **5. gr.** Nú bætast við nýir sjóðfélagar samkvæmt 3. gr. 2. tölul. eða 4. gr., og skal þá heimilt að kaupa þeim réttindi í sjóðnum fyrir starfstíma, sem þeir hafa unnið, áður en þeir urðu sjóðfélagar. Stjórn sjóðsins ákveður, eftir tillögum tryggingarfræðings hans, upphæð þá, er greiða skal fyrir réttindi þessi, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins. — **6. gr.** Stjórn sjóðsins skal skipuð þremur mönnum. Skal einn þeirra tilnefndur af hæstarétti, og er hann formaður stjórnarinnar. Annar skal skipaður af fjármálaráðherra, en hinn þriðji kosinn af sjóðfélögum eða félagsskap þeirra, svo sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins. — Skipunar- og kjörtími stjórnarmanna er þrjú ár. — **7. gr.** Tryggingarstofnun ríkisins annast reikningshald og daglega afgreiðslu sjóðsins fyrir þóknun eftir samkomulagi hennar og stjórnar sjóðsins. — Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af hinni umboðslegu endurskoðun án sérstakrar þóknunar. — **8. gr.** Stjórn sjóðsins skal sjá um ávöxtun fjár hans. Skal ávaxta sjóðinn í tryggum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum eða öðrum bréfum með ríkisábyrgð, skuldabréfum bæjar- og sveitarfélaga, vaxtabréfum veðdeildar Landsbankans eða Búnaðarbankans, jarðræktarbréfum, skuldabréfum, tryggðum með fyrsta veðrétti í fasteignum [samkvæmt því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð][1]) eða með öðrum álíka tryggilegum hætti. — Ráðherra getur kveðið nánar á um útlán sjóðsins með reglugerð, þar á meðal sett fyrirmæli um lánveitingar til íbúðarhúsabygginga fyrir meðlimi sjóðsins.[2]) — **9. gr.** Stjórn sjóðsins skal hið fimmta hvert ár láta tryggingarfræðing rannsaka fjárhag sjóðsins. Þyki honum rannsókn sín leiða í ljós, að fjárhagsgrundvöllur sjóðsins sé ótryggur, skal hann gera tillögur til stjórnar sjóðsins um aðgerðir til að efla sjóðinn. Sýni rannsóknin hins vegar, að fjárhagur sjóðsins sé svo góður, að iðgjöld mætti lækka, skal hann athuga vandlega, hversu mikil sú lækkun mætti vera, og gera tillögur sínar um það til sjóðsstjórnarinnar. Sjóðsstjórnin má aldrei lækka iðgjöld meira en tryggingarfræðingur hefir lagt til, að gert yrði. — **10. gr.** Sjóðfélagar greiði ár hvert 4% af heildarárslaunum sínum í iðgjöld til sjóðsins. Launagreiðanda ber að halda iðgjöldum eftir af launum sjóðfélaga og standa sjóðnum skil á þeim. — Sjóðfélagar bera eigi ábyrgð á skuldbindingum sjóðsins nema með iðgjöldum sínum. — Launagreiðendur greiði fyrst um sinn ár hvert 6% af heildarárslaunum þeim, er sjóðfélagi tekur hjá þeim, í iðgjöld til sjóðsins. Komi til iðgjaldalækkunar samkvæmt 9. gr., skal fyrst lækka iðgjöld launagreiðanda, þar til er þau eru orðin jöfn iðgjöldum sjóðfélaga sjálfra. — **11. gr.** Sjóðurinn greiðir sjóðfélögum ellilífeyri og örorkulífeyri og eftirlátnum maka þeirra og börnum lífeyri samkvæmt ákvæðum þeim, sem hér fara á eftir. — **12. gr.** Hver sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins í 10 ár eða lengur og annaðhvort er orðinn fullra 65 ára að aldri eða samanlagður aldur hans og þjónustutími er orðinn 95 ár, á rétt á árlegum ellilífeyri úr sjóðnum. — Upphæð ellilífeyrisins er hundraðshluti af meðallaunum hlutaðeigandi sjóðfélaga síðustu 10 starfsár hans, og er hundraðshluti þessi hækkandi eftir því, sem starfstíminn verður lengri, svo sem hér segir:

Starfstími:	*Ellilífeyrir:*
10 ár	12,5 %
11 —	14,0 —
12 —	15,5 —
13 —	17,0 —
14 —	18,5 —
15 —	20,0 —
16 —	22,0 —

1) L. nr. 102, 23. des. 1950 § 1.

2) Rgj. nr. 91, 17. maí 1951, sbr. rgj. nr. 168, 19. ágúst 1952.

1943 Nr. 101 30. des.

Starfstími:		*Ellilífeyrir:*
17	ár	24,0 %
18	—	26,0 —
19	—	28,0 —
20	—	30,5 —
21	—	33,0 —
22	—	35,5 —
23	—	38,0 —
24	—	41,0 —
25	—	44,0 —
26	—	47,0 —
27	—	50,0 —
28	—	53,0 —
29	—	56,5 —
30	— eða lengur	60,0 —

— [Upphæð ellilífeyris má þó aldrei nema meiru en 75% af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja embætti því eða starfi, er sjóðfélaginn lét af.][1]) — **13. gr.** Hver sjóðfélagi, sem ófær verður til að gegna starfi sínu eða missir einhvern hluta af launum sínum sökum varanlegrar örorku, á rétt á örorkulífeyri, ef tryggingaryfirlæknir í samráði við landlækni metur örorkuna meiri en 10%. — Ef rekja má aðalorsök örorkunnar til starfs í þágu stöðu þeirrar, sem öryrkinn gegndi, er hámark hins árlega örorkulífeyris hans jafnhátt ellilífeyri þeim, er hann hefði öðlazt rétt til, ef hann hefði gegnt stöðu sinni til 65 ára aldurs. Endranær miðast hámark örorkulífeyrisins við starfstíma og meðallaun 10 síðustu starfsár öryrkjans með sama hætti og segir í 12. gr. — Örorkulífeyrir hvers einstaks er sami hundraðshluti af hámarksörorkulífeyri hans samkv. 2. mgr. þessarar gr. sem örorka hans er metin. Enginn getur fengið örorkulífeyri, meðan hann heldur fullum launum þrátt fyrir örorkuna. — Skylt er öryrkja, sem sækir um örorkulífeyri úr sjóðnum eða nýtur hans, að láta stjórn sjóðsins í té allar þær upplýsingar um heilsufar sitt, sem nauðsynlegar eru til að dæma um rétt hans til örorkulífeyris. — Stjórn sjóðsins er heimilt að lækka eða fella niður örorkulífeyri þeirra öryrkja, sem fá starfsorku sína aftur að nokkru eða öllu leyti. — Sömuleiðis ber stjórn sjóðsins að hækka örorkulífeyrinn, ef örorkan vex til muna og án sjálfskaparvíta frá því, sem hún var metin við fyrri ákvarðanir, enda hafi öryrkinn á þeim tíma, sem örorkan óx, ekki verið í þjónustu annarra en þeirra aðila, sem tryggja starfsfólk sitt í sjóðnum. — **14. gr.** Nú andast sjóðfélagi eða sá maður, er nýtur ellilífeyris eða örorkulífeyris úr sjóðnum, og lætur hann eftir sig maka á lífi, og á þá hinn eftirlifandi maki rétt til lífeyris úr sjóðnum, enda hafi hinn látni greitt iðgjöld til sjóðsins í 10 ár eða lengri tíma og hjónabandinu hafi eigi verið slitið að lögum, áður en hann lézt. — Nú andast sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins skemmri tíma en 10 ár, og skal þá endurgreiða eftirlifandi maka hans vaxtalaus iðgjöld þau, er hann hefur greitt til sjóðsins. — Upphæð lífeyris hins eftirlifandi maka fer eftir starfstíma hins látna og meðalárslaunum hans síðustu 10 starfsár hans. Ef starfstíminn er 10 ár, er hinn árlegi lífeyrir 20% af meðalárslaununum, en hækkar síðan fyrir hvert starfsár um 1% af meðalárslaununum, unz hámarkinu, 40% af meðalárslaununum er náð eftir 30 ára starfstíma. — Hafi hinn eftirlifandi maki verið meira en 10 árum yngri en hinn látni, lækkar lífeyrir hans um 1% af meðalárslaununum fyrir hvert ár, sem aldursmunurinn nemur umfram 10 ár. — Verði árlegur lífeyrir maka samkvæmt 3. og 4. málsgr. þessarar gr. lægri en 500 kr., skal hann hækkaður upp í þá upphæð. — [Lífeyrir eftirlifandi maka má þó aldrei nema meiru en 50% af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja embætti því eða starfi, er hinn látni lét af.][1]) — Nú hefur sjóðfélagi gengið í hjónaband, eftir að hann var orðinn 60 ára, eða á þeim tíma, er hann naut ellilífeyris úr sjóðnum eða hann var lagztur banaleguna, og nýtur þá eftirlifandi maki hans eigi réttar til lífeyris úr sjóðnum. — Réttur til lífeyris samkvæmt þessari grein fellur niður, ef hinn eftirlifandi maki gengur í hjónaband að nýju, en kemur aftur í gildi, sé hinu síðara hjónabandi slitið, enda veiti hið síðara hjónaband eigi rétt til lífeyris úr sjóðnum. — [**15. gr.** Nú frestar sjóðfélagi að taka ellilífeyri og gegnir starfi sínu áfram, eftir að iðgjaldagreiðslu hans er lokið og hann hefur öðlazt rétt til að hætta störfum og fá ellilífeyri, og hækkar þá réttur hans til ellilífeyris um 2% af meðalárslaunum hans síðustu 10 starfsárin fyrir hvert ár, er hann frestar að taka ellilífeyri. Á tilsvarandi hátt hækkar lífeyrisréttur maka hans um 1% af meðalárslaunum fyrir hvert ár. — Nú frestar sjóðfélagi að taka ellilífeyri og tekur jafn-

1) L. nr. 40, 15. febr. 1945, § 1.

1) L. nr. 40, 15. febr. 1945, § 2.

1943
Nr. 101
30. des.

framt við öðru starfi hjá ríkinu eða ríkisstofnun, lægra launuðu en því, er hann gegndi áður, og gilda þá reglur 1. málsgr. óbreyttar að öðru en því, að ellilífeyrir og makalífeyrir skulu reiknaðir af meðallaunum síðustu 10 ára í því starfinu, sem hærra var launað, ef það meðaltal er hærra en meðaltal launa síðustu 10 starfsárin.][1]). — **16. gr.** Börn eða kjörbörn, sem sjóðfélagi lætur eftir sig, er hann andast, og yngri eru en 16 ára, skulu fá árlegan lífeyri úr sjóðnum, þar til þau eru fullra 16 ára að aldri, enda hafi hinn látni séð um framfærslu þeirra að nokkru eða öllu leyti. Sama gildir um börn eða kjörbörn, er sá maður lætur eftir sig, er naut elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum, er hann andaðist. — Ef barnið á foreldri eða kjörforeldri á lífi, er sér um framfærslu þess, er lífeyrir þess 25% hærri en meðalmeðlag það, er félagsmálaráðherra hefur ákveðið með barni á sama aldri í Reykjavík á þeim tíma, sem lífeyririnn á að greiðast. Að öðrum kosti er lífeyririnn tvöfalt meðalmeðlag þetta. — Sama rétt öðlast börn og kjörbörn sjóðfélaga, er hann verður öryrki, þó svo, að lífeyrir þeirra skal þá nema jafnmiklum hundraðshluta af lífeyrisupphæð þeirri, sem greinir í 2. málsgr. þessarar gr., sem örorka sjóðfélagans er metin. — **17. gr.** Nú lætur sjóðfélagi í lifanda lífi og af öðrum ástæðum en elli eða örorku af stöðu þeirri, er veitti honum aðgang að sjóðnum, og á hann þá rétt á að fá endurgreidd vaxtalaus iðgjöld þau, er hann hefur greitt í sjóðinn. Hafi hann verið sjóðfélagi í 15 ár, er hann lætur af stöðunni, getur hann með samþykki sjóðsstjórnarinnar valið um, hvort hann fær iðgjöld sín endurgreidd, eða hann lætur þau standa inni í sjóðnum. Velji hann síðari kostinn, fellur niður skylda hans til að greiða framvegis iðgjöld til sjóðsins og réttur hans til örorkulífeyris. Ellilífeyrir hans og lífeyrir eftirlátins maka miðast þá við starfstíma hans og meðallaun síðustu 10 starfsár hans samkvæmt 12. og 14. gr. Lífeyrir barna hans skal þá ákveðinn þannig, að full upphæð samkvæmt 15. gr. skal margfölduð með hlutfallinu á milli þess ellilífeyris, sem hann hefur öðlazt rétt til, og þess ellilífeyris, sem hann hefði öðlazt rétt til, ef hann hefði gegnt starfinu til 65 ára aldurs. — Sé staða eða starfi sjóðfélaga lagður niður, á hann rétt á að vera áfram í sjóðnum og greiða iðgjöld, sem miðuð séu við laun þau, er hann hafði, er staða hans var lögð niður. Nýtur hann þá sömu réttinda úr sjóðnum sem hann hefði gegnt starfi sínu áfram. — **18. gr.** Þeir, sem keypt hafa sér og ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 51 27. júní 1921, öðlast réttindi eftir lögum þessum, enda greiði þeir iðgjöld sín samkvæmt ákvæðum þeirra frá þeim tíma, er þau öðlast gildi. — [Þeir, sem urðu sjóðfélagar 1. júlí 1944, en höfðu eigi keypt sér eða ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 51 21. júní 1921, öðlast réttindi eftir lögum þessum, og miðast réttur þeirra þá við allan starfstíma þeirra, enda greiði þeir sjóðnum jafnhá iðgjöld sem þeim hefði borið að greiða samkvæmt lögum nr. 51 1921, ef þeir þá hefðu verið tryggingarskyldir, um allt að 10 ára tíma. Um tilhögun iðgjaldagreiðslu þessarar fer eftir nánari fyrirmælum stjórnar sjóðsins. Ríkisstjóður greiðir lífeyrissjóðnum það, sem á kann að vanta, að iðgjöld þessara manna hrökkvi fyrir útgjöldum sjóðsins þeirra vegna. Lífeyrissjóður Íslands endurgreiðir þeim starfsmönnum, sem greiða Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins iðgjöld fyrir liðinn starfstíma samkvæmt þessari grein, upphæðir þær án vaxta, sem þeir hafa greitt til sjóðsins fyrir sama tímabil.][1]) — [**19. gr.** Bætur, sem sjóðfélagi, eftirlifandi maki hans eða börn fá greiddar samkvæmt lögum um alþýðutryggingar, skulu koma til frádráttar lífeyrisgreiðslum samkvæmt lögum þessum.][2]) — **20. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkvæmt lögum þessum, og greiðist hann með ½ árslífeyrisins fyrir fram á hverjum mánuði. — **21. gr.** Nánari ákvæði um skipulag sjóðsins og starfsemi hans skal setja í reglugerð, er fjármálaráðherra staðfestir, en stjórn sjóðsins semur.[3]) — **22. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja lífeyriskröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefir rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt.

1) L. nr. 42, 14. apríl 1954, § 1.

1943
Nr. 101
30. des.

Lög um innheimtu gjalda af erlendum fiskiskipum.

1925
Nr. 47
27. júní

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að greiða lögreglustjórum kostnað við innheimtu gjalda þeirra af erlendum fiskiskipum, sem ákveðin eru í 54. gr. laga nr. 27, frá 27. júní 1921,

1) L. nr. 40, 15. febr. 1945, § 3.
2) S. l., § 4.
3) Rgj. nr. 155, 24. nóv. 1944, sbr. rgj. nr. 87, 25. apríl 1945.

1925 Nr. 47 27. júní um aukatekjur ríkissjóðs.[1]) Greiðsluna má ákveða fyrir hvert lögsagnarumdæmi út af fyrir sig og miða við tiltekinn hundraðshluta af upphæð gjaldanna, þó aldrei hærri en 25% af öllum slíkum gjöldum í umdæminu. Greiðsluna mega lögreglustjórar telja til frádráttar fiskiskipagjöldunum á aukatekjureikningi sínum. — Ef hreppstjóri eða umboðsmaður sýslumanns innheimtir gjöldin, skal greiðslan fyrir innheimtukostnað renna óskert til hans.

1938 Nr. 85 11. júní **Lög um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl.**

1. gr. [Hreppstjórar hafa laun í hlutfalli við íbúatölu umdæmis síns sem hér segir: — Í hreppi með 100 íbúa eða færri eru launin 500 kr. Í hreppi með 101—150 íbúa 560 kr. Í hreppi með 151—200 íbúa 620 kr. og svo framvegis, þannig að launin hækki um 60 kr. fyrir hverja 50 íbúa. — Leggi hreppstjóri niður sýslan eða deyi fyrir lok fardagaárs, ber honum eða búi hans 1/12 árslauna fyrir hvern mánuð eða mánaðarhluta, sem hann hefur gegnt hreppstjórn á fardagaárinu. Árslaun greiðir sýslumaður hreppstjóra á manntalsþingi fyrir hvert liðið fardagaár. — Fjármálaráðherra er heimilt, að fengnum tillögum hlutaðeigandi sýslumanns, að ákveða hreppstjóra hærri laun en segir í 2. málsgr., ef hann fer með sýslan í kauptúni, þar sem eru fleiri en 400 íbúar og lögreglustjóri er eigi búsettur í því kauptúni.][2]) — **2. gr.** ...[3]) — **3. gr.** ...[3]) — **4. gr.** Þegar hreppstjóri fyrir hönd sýslumanns stendur fyrir uppskrift eigna eða virðingargerð, fær hann fyrir það verk sitt greitt eftir fjárhæð gerðarinnar:

Allt að kr.	200	.....			2	krónur
Yfir	— 200	allt að kr.		500	3	—
—	— 500	—	—	1000	4	—
—	— 1000	—	—	2000	5	—
—	— 2000	.....			6	—

— **5. gr.** Fyrir birtingu á fyrirkalli, stefnu, dómi, uppsögn eða málskröfu skal greiða hverjum stefnuvotti 2 krónur fyrir hvern þann, er birt er. — **6. gr.** Fyrir úttekt á jörðu greiðist hverjum úttektarmanni 7 krónur, svo og fyrir landskipti. Fyrir skoðunargerð eða matsgerð á fasteign eða lausafé ...[4]) skal greiða hverjum skoðunar- eða virðingarmanni eftir fjárhæð matsgerðarinnar:

Allt að kr.	500	.....			2	krónur
Yfir	— 500	allt að kr.		1000	3	—
—	— 1000	—	—	2000	4	—
—	— 2000	—	—	4000	5	—
—	— 4000	.....			6	—

...[1]) — **7. gr.** [Kostnaður við ferðir til starfa þeirra, sem um getur í 2.—6. gr., skal greiddur eftir reikningi. Þó skal ekki greiða meira en kr. 0,35 í ferðakostnað fyrir hvers kílómetra vegalengd. Sé gjaldtaki búsettur í kaupstað, kauptúni eða þorpi, greiðist ferðakostnaður hans því aðeins, að hann þurfi að fara út úr þorpinu (kaupstaðnum, kauptúninu).][2]) — **8. gr.** Gjald til votta við réttarhöld eða notaríalgerðir er 1 króna til hvers votts fyrir klukkustund, eða hluta úr klukkustund, sem réttarhaldið stendur yfir.[a]) Í einkamálum greiðist gjald þetta til dómarans í réttinum. Fyrir hvert réttarhald seinna í málinu skal sá greiða gjaldið, er málinu fær frestað. — **9. gr.** Gjöld þau, er um getur í lögum þessum, greiðist einnig í opinberum málum og gjafsóknarmálum. — Í einkamálum er gerðarbeiðandinn skyldur til að greiða gjaldið, áður en gerðin fer fram. Verði gjaldið eigi greitt fyrirfram, hefir sá lögtaksrétt á því, er gjaldið á að taka. — Í opinberum málum og gjafsóknarmálum greiðast gjöld þessi fyrirfram úr ríkissjóði, gegn endurgjaldi frá þeim, sem dæmdur verður í málskostnað að lyktum. — **10. gr.** ...[3]) — **11. gr.** ...[2]) — [**12. gr.** Af aukatekjum þeim, sem taldar eru í 3. til 8. gr. og 10. gr. laganna, greiðir gjaldandi einnig verðlagsuppbót eins og hún er á hverjum tíma.][4]) — **13. gr.** ... Á laun hreppstjóra samkvæmt 1. gr. greiðist dýrtíðaruppbót eftir sama mælikvarða og öðrum embættis- og starfsmönnum ríkisins á hverjum tíma.

1915 Nr. 33 3. nóv. **Lög um verkfall opinberra starfsmanna.**

1. gr. Hver sá, er sjálfur tekur þátt í verkfalli, enda skyldi starfið unnið samkvæmt embættisskyldu eða sem sýslan í þarfir landsins, Landsbankans, spítala, sveitar, sýslu eða kaupstaðar, skal sæta sektum frá 500—5000 krónum eða fangelsi[5]) eða embættis- eða sýslunarmissi, ef miklar sakir eru, enda liggi eigi þyngri refsing við samkvæmt öðrum lög-

1) Sbr. nú. l. nr. 40, 14. apríl 1954, § 33—34.
2) L. nr. 75, 5. júní 1947, § 1.
3) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.
4) L. nr. 57, 7. maí 1940, § 1.

1) L. nr. 57, 7. maí 1940, § 1.
2) S. l., § 2.
3) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.
4) L. nr. 75, 5. júní 1947, § 2.
5) Sbr. l. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.
a) XI, 326.

1915 Nr. 33 3. nóv.

um. Ef sérstakar málsbætur eru fyrir hendi, svo sem æska, upphvatning vandamanna eða yfirboðara, má færa sektina niður úr 500 kr. allt niður í 200 kr. — **2. gr.** Hver sá, er hvetur eða tælir embættis- eða sýslunarmann eða ógnar honum til slíks verkfalls, er í 1. gr. segir, án þess að taka sjálfur þátt í því, eða veitir á annan hátt tilstyrk sinn til þess að slíkt verkfall hefjist eða haldi áfram, skal sæta sektum frá 200—2000 kr. eða fangelsi,[1]) ef miklar sakir eru, enda liggi eigi þyngri refsing við samkvæmt öðrum lögum. — **3. gr.** Embættis- eða sýslunarmaður, sem ógnar með að taka þátt í verkfalli, sem í 1. gr. segir, skal, enda þótt verkfallið komi eigi til framkvæmda, sæta sektum, allt að 2000 kr., enda liggi eigi þyngri refsing við samkvæmt öðrum lögum. — **4. gr.** Sá, er ógnar embættis- eða sýslunarmanni eða hvetur eða tælir hann til að ógna með verkfalli, sem í 1. gr. segir, skal, enda þótt verkfallið komi eigi til framkvæmda, sæta sektum, allt að 2000 kr., enda liggi eigi þyngri refsing við að öðrum lögum. — **5. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem sakamál.

1904 Nr. 12 23. ágúst

Tilskipun um, hvernig gegna skuli embættisstörfum amtmanna, stiftsyfirvalda og landfógeta á Íslandi, þegar embætti þessi verða lögð niður.

I. — Um störf amtmanna. Störfum amtmanna skal skipa þannig: **1.** Sýslumönnum og bæjarfógetum skal falið: ... d. að framkvæma störf þau viðvíkjandi fjármálum hjóna, sem getur um í 15., 22., 28. og 29. gr. laga nr. 3 frá 12. janúar 1900; e. að skipa: 1. hreppstjóra, ... j. að selja af hendi eftirnefnd leyfisbréf: 1. hjónavígslubréf. ... — **2.** Störf þau, sem amtmaðurinn yfir Norður- og Austurlandi hefir haft á hendi samkvæmt opnu bréfi 6. janúar 1857 viðvíkjandi byggingarnefnd á Akureyri, skulu lögð undir bæjarstjórnina á Akureyri. — 3. Í stað amtmannsins yfir Suðuramtinu og Vesturamtinu kemur í stjórn holdsveikraspítalans í Laugarnesi, sbr. lög nr. 2 4. febr. 1898, 5. gr., maður þar til kosinn af stjórnarráðinu. ... — **11.** Öll önnur störf amtmanna hverfa undir stjórnarráðið.

II. Um störf stiftsyfirvalda. — **1.** Störf stiftsyfirvalda að því er snertir skólamál og kennslumál, yfirumsjón með Landsbókasafninu og Forngripasafninu, undirbúning verðlagsskráa samkvæmt lögum nr. 16, frá 6. nóvbr. 1897, og stjórn Thorkillii barnaskólasjóðs, skulu hverfa undir stjórnarráðið. ... — **3.** Öll önnur störf stiftsyfirvaldanna skulu fengin biskupi í hendur.

III. Um störf landfógeta.[1])

1) Sbr. l. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

1904 Nr. 12 23. ágúst

Konungsúrskurður um að dómsmálastjórnin skuli hafa vald til að útkljá nokkur mál.

1864 23. des.

I. Dómsmálastjórnin[2]) skal eftirleiðis hafa vald til að útkljá í nafni Hans Hátignar málefni þau, er nú skulu talin, og sem hingað til hafa verið tekin fyrir í leyndarráðinu: — **1)** veita eftirgjöf eða lækkun á sektum, þegar sektin eigi nemur 50 rd. — **2)** ...[3]) — **3)** ...

Konungsbréf um sektavald amtmanna.

1823 3. jan.

Eins og það er ákveðið í konungsbréfi 3. júní 1785[4]) til þáverandi stiftamtmanns og amtmanna á Sjálandi, að þeir, sem sýni hirðuleysi með flutning á umburðarbréfum eða láti þau glatast, skuli eftir ákvæðum háyfirvaldsins greiða hæfilega sekt eftir atvikum til fátækrasjóðs, allt að 2 rd., en hið sama skal einnig gilda um ummæli og skýrslur, sem hlutaðeigendur eru krafðir um í embættismálum, þannig viljum Vér og hér með veita amtmönnum á Íslandi[5]) heimild til að gera hlutaðeigendum í umdæmum þeirra sektir, allt að 2 rd., þegar eins stendur á og í nefndu konungsbréfi er ráð fyrir gert.

Tilskipun um erindi til stjórnarinnar, áritun á þau o. fl.

1771 3. apríl

... **2)** Á sama hátt skal öllum erindum, hvort sem þau eru til Vor eða stjórnardeilda Vorra, komið til yfirvalda eða embættismanna á staðnum, ef þau eru svo löguð, að umsagnar þeirra þurfi, og skulu yfirvöldin, eftir að þau hafa fengið nauðsynlegar skýrslur og upplýsingar, rita álit sitt á erindið, áður en þau senda það frá sér. Ef eitthvert erindi kemur án áðurnefndrar umsagnar yfirvaldsins, má umsækjandi sjálfum sér um kenna, þó að erindi hans verði lagt til hliðar úrskurðarlaust. — **3)** Yfirvöldum skal skylt, er umsækjandi beiðist þess, að setja umsögn sína án tafar á erindið, og án þess að heimta

1) Tsk. nr. 16, 8. sept. 1918.
2) L. nr. 17, 3. okt. 1903.
3) L. nr. 19, 11. febrúar 1953.
4) Sbr. kgsúrsk. 28. júní 1786.
5) Sbr. tsk. nr. 12, 23. ág. 1904, I. 11.

1771 3. apríl

eða taka nokkuð fyrir, samkvæmt skyldu sinni og sannleikanum samkvæmt, svo sem þau treysta sér að standa við, í stuttu máli og krókalaust, en þó skýrt, og greini nauðsynleg atvik, og jafnan svo, að eigi þurfi að afla frekari skýrslna eða upplýsinga. Eftir það skal beiðanda skilað erindinu, svo hann geti sent það áfram. — **4)** Nú þykir yfirvöldum umsókn algerlega óréttmæt og rakalaus, og skulu þau þá ráða umsækjanda frá því að afhenda hana eða senda, og sýna honum fram á það, að hann hafi rangt fyrir sér og reyna að fá hann til að hætta, með því að tjá honum um refsingu þá og óþægindi, sem hann geti bakað sér eftir atvikum. Fari umsækjandi samt sem áður sínu fram, skal nauðsynleg umsögn þó veitt honum á sjálfs hans ábyrgð. — **5)** Nú er efni erindis svo vaxið, að eigi verður ábyggileg umsögn um það veitt, fyrr en umsögn lægra embættismanns eða annars er fengin, og skal yfirvaldinu þá skylt að leita slíkra upplýsinga og láta þær í frumriti fylgja umsögn sinni. — **6)** Nú er erindið beint eða óbeint stílað gegn yfirvaldinu sjálfu, og skal umsækjanda þó skylt að leita nauðsynlegrar umsagnar þess um erindið. En ef honum skyldi verða synjað um umsögnina, skal hann geta synjunarinnar í efnisyfirliti erindisins, og þegar þannig er ástatt eins og endranær er umsagnar yfirvalds eða annars embættismanns, er hlut á að máli, er synjað, þrátt fyrir 2. og 3. gr. þessarar tilskipunar, skal leyft að senda erindi án umsagnar. En yfirvald eða embættismaður, sem segja skyldi álit sitt um erindi, en synjar þess eða lætur ótilhlýðilega lengi á því standa, má búast við að sæta refsingu fyrir að verðleikum og jafnvel eftir atvikum embættismissi. — **7)** Til þess að því áreiðanlegar verði refsað fyrir ósannar og ærumeiðandi aðdróttanir, er vera kynnu í erindum, sem afhent eru, og til þess að jafnan sé með nægilegri vissu unnt að vita frá hverjum erindin eru, skal erindið vera undirritað af umsækjanda með eiginhandar nafni hans, og ef hann hefir eigi samið það sjálfur, af semjanda, eða, ef hinn fyrrnefndi var fjarverandi eða er eigi skrifandi, þá af hinum síðarnefnda fyrir hönd hans sjálfs og umbjóðanda hans. — **8)** Erindi skulu vera málalengingalaus, blátt áfram og í sem stytztu máli, þó svo, að öll atvik séu nægilega tilgreind, greinilega skrifuð, og, ásamt umsögn yfirvaldsins eða þess embættismanns, er hlut á að máli, vera sniðin eftir fyrirmynd þeirri, er fylgir tilskipun þessari . . .

1771 3. apríl

Heimili umsækjanda	Til konungs
Dagur og ár	
Fullt nafn og staða umsækjanda og stutt ágrip af erindinu	Hér sé erindið sjálft ritað
Nafn yfirvalds þess eða embættismanns, er látið hefir uppi álit sitt um erindið	
Nafn og staða semjanda	Allraþegnsamlegast N. N.

Opið bréf til kansellísins um afrit skjala, sem send eru til staðfestingar. **1789** 23. jan.

. . . þá er hér með öllum til leiðbeiningar auglýst, að hver og einn, er til kansellísins kynni að senda . . . skjöl til þess að afla sér allran. staðfestingar konungs á þau, skal framvegis láta fylgja rétt eftirrit af þeim . . . svo að þau megi geyma ásamt beiðninni til upplýsinga, þegar með þarf . . .

Tilskipun um samningu umsókna- og kærubréfa o. fl. **1792** 28. des.

. . . **2. gr.** Hafi höfundur umsóknar eigi ritað á hana svo sem boðið, skal yfirvald það, er í hlut á, eigi taka við henni til umsagnar, og eigi skulu stjórnarráð Vor heldur svara henni eða bera hana undir Oss. . . .

Opið bréf handa Íslandi um, að þeir, sem senda inn bænarskrár og kæruskjöl, geti fengið álitsskjölin um málið. **1870** 12. marz

Sá, sem sent hefir bænarskrá til embættismanna eður til bæjar- og sveitarstjóra eður kæruskjal um þá, og málefnið varðar sjálfan hann, skal ef bæn hans eigi fær áheyrslu eða kæran eigi er til greina tekin, eiga heimtingu á, er hann fer þess á leit, að fá eftirrit einu sinni af álitsskjali því eða álitsskjölum þeim, sem rituð hafa verið um málefnið, eða færi á að eftirrita þau. — Þetta á samt ekki við um bænarskrár um embætti eða sýslanir eða um undanþágur undan ákæru, uppgjöf eða linun á refsingu eftir dómi eða úrskurði, né heldur um kæruskjöl embættismanna eða sýslunarmanna um yfirboðara sína.

b. Landshagir.

1913 Nr. 24 20. okt.

Lög um hagstofu Íslands.

1. gr. Það skal falið sérstakri stofnun, að safna skýrslum um landshagi Íslands, vinna úr þeim og koma þeim fyrir almennings sjónir. Stofnunin nefnist hagstofa Íslands, og stendur beinlínis undir ráðherranum.[1]) — **2. gr.** Þessi eru meginatriði landshagsins, sem hagstofunni ber einkanlega að rannsaka: 1. Fólksmagn: a) manntöl; b) fæðingar; c) hjónabönd; d) heilsufar; e) manndauði; f) fólksflutningar. 2. Dómsmál, þar með talin einkamál, sáttanefndarmál, sakamál og lögreglumál. 3. Atvinnuvegir: a) landbúnaður; b) iðnaður; c) fiskveiðar; d) siglingar og verzlun; e) bankar, sparisjóðir og aðrar allsherjar lánsstofnanir. 4. Efnahagur landsmanna: a) tekjur af eign og atvinnu; b) virðingarverð jarðeigna og þinglesnar veðskuldir á þeim; c) virðingarverð húseigna með lóðum og veðskuldir á þeim eignum; d) verðmæti skipa og báta og veðskuldir, er á hvíla. 5. Stjórnmál: a) notkun kosningarréttar; b) starfsmenn þjóðfélagsins. 6. Fjárhagur landsins, sýslufélaga og sveitarfélaga, gjafasjóðir og styrktarsjóðir. 7. Þjóðareignir til almenningsnytja: a) vegir og brýr; b) ritsímar og talsímar; c) póstflutningar. 8. Fræðslumál: a) barnafræðsla; b) unglingaskólar og aðrir alþýðuskólar. 9. Tryggingarstarfsemi: a) líftrygging; b) heilsutrygging; c) eignatrygging. — Auk skýrslna um framangreind atriði vinnur hagstofan að skýrslum, er hér eftir kunna að verða lögboðnar eða fyrirskipaðar af landsstjórninni, eða hagstofan sjálf óskar eftir í samráði við hlutaðeigandi stjórnarvöld. — **3. gr.** Hagstofan á að aðstoða landsstjórnina með hagfræðis útreikningum og skýringum, er hún óskar eftir, og gefa henni álit og yfirlýsingar, þegar þess er leitað. — Landshagsskýrslur skulu koma út svo fljótt sem unnt er, jafnóðum og þær eru tilbúnar frá hendi hagstofunnar. — Árlega skal gefa út stuttan útdrátt úr helztu landshagsskýrslum síðasta árs, með þýðingum á eitthvert hinna þriggja aðalmenntamála. — **4. gr.** Öll þau störf viðvíkjandi söfnun og móttöku landshagsskýrslna, sem samkvæmt gildandi lögum, reglugerðum o. fl. nú hvíla á stjórnarráði Íslands, hefir hagstofan á hendi eftirleiðis.[2]) — Heimilt er hagstofunni að fyrirskipa, að skýrslur, sem hingað til hafa verið sendar frá hreppstjórnarvöldum eða einstökum mönnum til sýslumanns, séu sendar beint til hagstofunnar, og getur hún endursent til leiðréttingar skýrslur, er henni þykja ófullnægjandi, heimtað frekari upplýsingar, með þeim viðurlögum, sem lög greina um vanrækslu í því, að inna af hendi lögmæt skýrsluskil. — **5. gr.** Hagstofunni stýrir hagstofustjóri og einn aðstoðarmaður, skipaður af ráðherra. Vanalega hafa þeir einir rétt til þessara starfa, er lokið hafa háskólaprófi í stjórnfræði. . . .[1]) — **6. gr.** . . . Laun starfsmanna og árskostnaður til húsaleigu, ljóss og ræstingar, svo og til aukavinnu, prentunarkostnaðar og venjulegs skrifstofukostnaðar veitist á fjárlögunum fyrir hvert ár.

1) Sbr. augl. nr. 58, 11. sept. 1953.
2) Sbr. l. nr. 29, 8. nóv. 1895.

1913 Nr. 24 20. okt.

Lög um hagfræðisskýrslur.

1895 Nr. 29 8. nóv.

1. gr. Landsstjórninni[2]) ber að annast um, að samdar séu árlega hagfræðisskýrslur um atvinnuvegi landsins, búnað, fiskveiðar og verzlun, og skulu þær samdar og útgefnar á kostnað landssjóðs. — **2. gr.** Um fyrirkomulag á skýrslunum og undirbúning til þeirra ákveður landshöfðingi[3]) með reglugerð,[4]) og annast hann um, að út séu gefin á kostnað landssjóðs nauðsynleg eyðublöð, er stjórnarvöldum þeim, sem hann fyrirskipar, ber að láta útfylla. — **3. gr.** Skyldur er hver búandi og hver sá, er nokkurn fénað hefir, til þess að láta hlutaðeigandi stjórnarvöldum árlega í té, þegar þess er krafizt, nákvæma skýrslu um það, hve margt nautgripa, sauðfjár, geitfjár og hrossa, á hverjum aldri sem er, hann hefir undir höndum, hvort sem hann sjálfur er eigandi að eða ekki. — Bændur og aðrir þeir, er nokkra jarðrækt stunda, eru á sama hátt skyldir til að láta árlega í té skýrslur, svo nákvæmar, sem kostur er á, um stærð túna þeirra og sáðlands, um jarðabætur, er unnar hafa verið, og jarðargróða, er þeir hafa fengið á árinu, svo sem töðu, úthey, matjurtir, mótekju, hrísrif og skógarhögg. — **4. gr.** Skipstjórar á þilskipum og formenn á opnum bátum, sem til nokkurs veiðiskapar ganga, skulu skyldir að láta hlutaðeigandi stjórnarvöldum í té skýrslur, svo nákvæmar sem föng eru til, um það, hve mikið hafi aflazt á skipum þeim eða báturn, er þeir hafa farið með.[5]) Skýrslna

1) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 8.
2) L. nr. 24, 20. okt. 1913, § 4.
3) Sbr. augl. nr. 58, 11. sept. 1953.
4) Sbr. rgj. nr. 56, 20. apr. 1897.
5) L. nr. 55, 27. júní 1941.

1895 Nr. 29 8. nóv.

þessara má einnig, ef þurfa þykir, krefjast af útgerðarmönnum skipanna eða bátanna. — Svo skulu þeir, sem hafa selveiði, laxveiði, fuglatekju og dúntekju, skyldir að láta hlutaðeigandi stjórnarvöldum í té skýrslu um þessar atvinnugreinar, er þess er krafizt. — **5. gr.** . . .[1]) — **6. gr.** Forstöðumenn sparisjóða og lánsstofnana skulu skyldir til að senda landshöfðingja[2]) árleg ágrip af reikningum sínum ásamt skýrslu um eignir og skuldir stofnananna, eftir formi, er hann fyrirskipar. — **7. gr.** Heimta má, að hlutaðeigendur votti upp á æru og trú, að skýrslur þær, sem umræðir í 3.—5. gr., séu gefnar eftir beztu vitund. — **8. gr.** Gefi nokkur vísvitandi rangar skýrslur um nokkurt af þeim atriðum, sem um er spurt samkvæmt 3.—5. gr. í lögum þessum, eða neiti nokkur að staðfesta skýrslu sína með vottorði upp á æru og trú, varðar það sektum frá 10—200 króna. Tregðist nokkur við að láta í té skýrslur, er heimilt er samkvæmt lögum þessum að heimta, má þröngva honum til þess með dagsektum, 1—5 kr. á dag. — **9. gr.** Um aðrar landshagsskýrslur en þær, sem atvinnuvegina snerta, gilda sömu reglur og fylgt hefir verið til þessa. — **10. gr.** Með brot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál.

1903 Nr. 20 3. okt.

Lög um viðauka við lög 8. nóvember 1895 um hagfræðiskýrslur.

1. gr. Hvert það félag, er hér á landi rekur þá starfsemi, að taka að sér lífsábyrgð eða slysaábyrgð og teljast þar til sjúkrasjóðir, eða að vátryggja gegn eldsvoða eða öðru tjóni[3]) skal senda landshöfðingja[2]) fyrir 1. dag aprílmánaðar hvers árs ágrip af reikningum sínum fyrir síðastliðið reikningsár, og eftir nákvæmri fyrirmynd, er landshöfðingi fyrirskipar, stutta yfirlitsskýrslu yfir allar ábyrgðir, er það hefir tekið að sér hér á landi og í gildi eru við lok sama reikningsárs, sérstaklega fyrir hverja tegund ábyrgðar, sem félagið tekur að sér, og ennfremur yfir áætluð iðgjöld eða tillög á síðastliðnu reikningsári fyrir ábyrgðir félagsins hér á landi, yfir inngoldin iðgjöld eða tillög, útborgaðar ábyrgðir og greiddan sjúkrastyrk hér á landi á sama tímabili. Ákvæði greinar þessarar ná þó eigi til útlendra vátryggingarfélaga, að því leyti sem þau tryggja fyrir sætjóni. — **2. gr.** Þegar skýrslur þær, sem greindar eru í 1. gr., eru sendar landshöfðingja í 1. sinn, skal senda með þeim eitt eintak af samþykktum félagsins, skilyrðum þeim, sem sett eru fyrir ábyrgðum hér á landi, ábyrgðarbréfafyrirmyndum, fyrirmyndum, er viðhafa skal, þegar gerðir eru ábyrgðarsamningar hér á landi, iðgjaldaskrám og yfir höfuð öllu prentuðu, sem almenningi er ætlað að lesa. — Ef breytingar verða síðar gerðar á reglunum fyrir starfsemi félagsins, eins og þær eru samkvæmt þessum skýrslum, skal senda hinar nýju samþykktir eða annað prentað mál viðvíkjandi breytingunni til landshöfðingja um leið og sendar eru skýrslur þær, er greindar eru í 1. gr., fyrir það reikningsár, er breytingin hefir verið gerð á. — **3. gr.** Nú kemur fram við skipti á dánarbúi eða þrotabúi lífsábyrgð eða slysaábyrgð, er greiðast skal, eða það kemur í ljós við skiptin, að hinn látni eða þrotamaðurinn hefir tryggt líf sitt eða verið tryggður gegn slysum, er skiptaréttur, executor testamenti eða erfingjar, sem skipta sjálfir, skyldir að senda landshöfðingja skýrslu um upphæð ábyrgðarinnar og um það, hjá hvaða félagi hún sé og með hvaða kjörum áður liðinn er fullur mánuður frá skiptalokum. — **4. gr.** Vanræksla á að senda landshöfðingja á lögboðnum tíma skýrslur þær, er nefndar eru í 1.—3. gr., varðar sektum frá 10—200 kr. Hafi ábyrgðarfélag gert sig sekt í þessari vanrækslu, og það hefir heimilisfang á Íslandi, skal stjórn félagsins sæta sektunum. Eigi félagið heimilisfang erlendis, skal erindreki þess eða fulltrúi hér á landi sæta sektunum.

1) L. nr. 16, 9. júlí 1909, § 7, sjá nú l. nr. 12, 19. júní 1922.
2) Sbr. l. nr. 24, 20. okt. 1913, § 4.
3) Sbr. l. nr. 62, 22. nóv. 1913, § 5.

1903 Nr. 20 3. okt.

1934 Nr. 64 10. des.

Lög um viðauka við lög nr. 29, 8. nóv. 1895, um hagfræðiskýrslur.

1. gr. Iðnfyrirtæki þau, sem eru tryggingarskyld samkv. lögum nr. 72, 8. sept. 1931, um slysatryggingar,[1]) eru skyld til að láta hagstofunni árlega í té skýrslu um magn og verð framleiðslu sinnar, um notkun hráefna og aðstoðarefna, um tölu og samanlagðan vinnutíma verkamanna og starfsmanna ásamt útborguðu vinnukaupi, svo og aðrar upplýsingar um fyrirtækið samkvæmt eyðublöðum, sem hagstofan semur í samráði við iðnráð Reykjavíkur. — **2. gr.** Útgerðir innlendra skipa, sem notuð eru til farþega- eða vöruflutninga, eru skyldar til að láta hagstofunni í té skýrslur um hverja ferð skipanna, þar sem tilgreind

1) Sbr. nú l. nr. 104, 30. des. 1943, § 10.

1934 Nr. 64 10. des.

sé í réttri tímaröð hver höfn, sem skipið hefir komið á, ásamt því vörumagni, sem það hefir lagt þar á land eða tekið þar til flutnings, svo og tölu farþega frá hverjum stað og til hvers staðar. Sama skylda hvílir á útgerðum erlendra skipa, sem eru í áætlunarferðum milli hafna hér á landi eða milli Íslands og útlanda, og ber aðalafgreiðsla útgerðarinnar hér á landi ábyrgð á því, að skýrslum þessum sé skilað til hagstofunnar í tæka tíð. Ennfremur skulu skipamiðlarar skyldir að láta hagstofunni í té sams konar skýrslur um öll þau skip, sem þeir leigja til og frá landinu. — **3. gr.** Eigendur flutningstækja, sem hafa atvinnu af fólksflutningum eða vöruflutningum á þjóðvegum og hafa að minnsta kosti einn bíl í förum, skulu skyldir að láta í té, minnst árlega, skýrslur um flutninga samkvæmt skýrslueyðublöðum, er hagstofan semur. — **4. gr.** Um skýrslur þær, sem um ræðir í 1. og 2. gr. laga þessara, gilda hin almennu fyrirmæli laga nr. 29 8. nóvember 1895.

1935 Nr. 53 28. jan.

Lög um bráðabirgðaútflutningsskýrslur.

1. gr. Fiskifélag Íslands skal safna skýrslum um útflutning á allskonar sjávarafurðum. — **2. gr.** Fiskifélagið gefur út á mánuði hverjum skýrslur um útflutninginn; nær skýrslugerð þessi aðeins til magns vörunnar, nema öðruvísi sé ákveðið. Á skýrslum þessum skal tilgreina, hvert varan er flutt. — Félagið skal samtímis birta yfirlit um fiskbirgðir í landinu. — **3. gr.** Til skýrslugerðarinnar skal afla þeirra gagna, sem hér segir: — *Saltfiskur, verkaður og óverkaður, og hertur fiskur:* —Yfirfiskimatsmenn skulu afhenda Fiskifélaginu afrit af hverju farmskírteini fiskjar, sem matsmaður hefir ritað á vottorð. Þessi afrit skulu þeir senda með fyrstu ferð og jafnframt fela undirmatsmönnum, sem undirskrifa í umboði þeirra, að gera hið sama. — Á afriti farmskírteinisins skal tilgreina ákvörðunarstað vörunnar. Ef hann er ekki tilgreindur, skal sendandi tilkynna félaginu svo fljótt sem unnt er, hver viðtökustaðurinn varð. — *Ísfiskur, ísuð síld og ísuð hrogn:* — Útflytjendur skulu, svo fljótt sem unnt er, afhenda félaginu afrit af sölureikningi með tilgreindu vörumagni og verði. — Á reikningnum skal tilgreina þann þunga, sem tilkynntur er þeirri stofnun, sem fjallar um innflutningsskýrslur í hlutaðeigandi landi. — Til bráðabirgða skulu útflytjendur láta umboðsmenn sína erlendis síma Fiskifélaginu magn aflans þegar, er salan hefir farið fram, frá Bretlandi það magn í enskum vættum (cwts.), sem tilkynnt er fiskimálaráðuneyti þar, en frá öðrum löndum þunga, talinn í kg. — Nú er varan seld beint af framleiðendum í erlend skip, sem kaupa fyrir eigin reikning, og skulu þá umboðsmenn hins erlenda skips gefa skýrslu um vörumagn og verð, sundurliðaða á þann hátt, sem félagið fyrirskipar. — Af öllum öðrum sjávarafurðum eða vörum, sem að nokkru eða öllu leyti eru unnar úr þeim, skal lögreglustjóri á útflutningsstaðnum halda eftir einu eintaki af útflutningsskýrslu um vöruna og senda Fiskifélaginu með fyrstu ferð. — **4. gr.** Nú er ákvörðunarstaður vörunnar ekki nægilega ákveðinn eða upplýsingar þær, sem í farmskírteininu felast, ekki fullnægjandi, og getur þá Fiskifélagið krafið útflytjandann um frekari upplýsingar, og skal honum skylt að láta þær í té, að svo miklu leyti sem hann getur. — **5. gr.** Nú þarf Fiskifélagið að safna upplýsingum um birgðir, sem til eru í landinu af einhverjum þeim afurðum, er um getur í 1. gr., og skal þá eiganda eða umráðamanni vörunnar skylt að láta félaginu eða umboðsmönnum þess í té, svo fljótt sem auðið er, skýrslur um þær birgðir, sem hann hefir umráð yfir. — **6. gr.** Fiskifélaginu er skylt að láta útgerðarmönnum, bönkum og kaupsýslumönnum í té vitneskju um útflutning og birgðir af vörum þeim, sem það safnar skýrslum um. Þó skal það ekki gefa upplýsingar um útflutning eða birgðir einstakra manna eða félaga, nema með leyfi þeirra eða eftir dómsúrskurði. — **7. gr.** Ríkisstjórnin getur ákveðið með reglugerð, að skýrslur þær, sem um ræðir í lögum þessum, skuli einnig ná til verðmætis vörunnar, og einnig sett nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara, ef þurfa þykir. — **8. gr.** Gefi nokkur vísvitandi ranga skýrslu, skal hann sæta refsingu samkv. 156. gr. alm. hegningarlaga frá 1869.[1]) — Tregðist nokkur við að láta í té skýrslu, sem Fiskifélagið hefir krafið um, setur félagið honum hæfilegan frest til þess að hafa skilað skýrslunni, en að frestinum liðnum má þröngva honum til þess með dagsektum, 20—100 kr. á dag, og getur lögreglustjóri tiltekið sektina í bréfi til hlutaðeiganda. — Sektir allar renna í ríkissjóð. — **9. gr.** Mál út af brotum á ákvæðum 1. mgr. 8. gr. laga þessara skulu sæta meðferð sakamála. Mál út af öðrum brotum á lögum þessum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

---

1) Sbr. nú hegnl. nr. 19, 12. febr. 1940, § 146.

1920 Nr. 4 18. maí

Lög um manntal á Íslandi.

1. gr. Ár þau, er ártalið endar á 0, skal taka almennt manntal um allt land. Skal það fara fram 1. desember eða annan dag, sem konungur ákveður, og skal því lokið þann sama dag, nema tálmanir, sem ekki verður við ráðið, banni. Skulu allir taldir þar, sem þeir höfðu náttstað aðfaranótt manntalsdagsins, hvort sem þeir eiga þar heima eða ekki. Þó skal þeirra, sem að heiman eru aðfaranótt manntalsdagsins, einnig getið á heimili þeirra, með athugasemd um, að þeir séu fjarverandi. Hagstofa Íslands gerir fyrirmyndir af eyðublöðum undir manntalsskrárnar. Á þeim skal tilgreina fullt nafn hvers manns, fæðingarár og dag, fæðingarstað, atvinnu og annað það, sem hagstofan í hvert sinn ákveður í samráði við þar til kjörna nefnd manna. — **2. gr.** Í kaupstöðum annast bæjarstjórnin um framkvæmd manntalsins, en annars staðar prestarnir með aðstoð hreppstjóra og hreppsnefnda. Áður en manntalið á fram að fara skal skipta hverjum kaupstað og prestakalli í svo mörg umdæmi eða hverfi, að einn maður komist á einum degi yfir að telja alla þá, sem þar dvelja eða eru staddir, og afla um þá þeirra upplýsinga, sem krafizt er. Teljarastarfið er trúnaðarstarf, sem enginn getur skorazt undan, sem til þess er hæfur. — **3. gr.** Að viðlagðri allt að 1000 kr. sekt er hver maður skyldur til að gefa fullnægjandi skýrslu um sjálfan sig og hagi sína til afnota við manntal það, sem lög þessi skipa fyrir um. Að viðlagðri sömu sekt er einnig hver húsráðandi skyldur til að gefa í sama skyni allar þær skýrslur um húsbúa sína og annað, sem hann getur í té látið. — **4. gr.** Störf presta og hreppstjóra við manntalið teljast til embættisverka þeirra, sem þeim ber ekkert kaup fyrir sérstaklega. Teljarar geta heldur eigi krafizt neins kaups fyrir starf sitt, en heimilt er þó bæjar- og sveitarstjórnum, ef ástæða þykir til, að greiða þeim einhverja þóknun úr bæjar- eða sveitarsjóði, og þaðan greiðist einnig annar kostnaður, sem verða kann við framkvæmd manntalsins í kaupstaðnum eða hreppnum. — **5. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal fara sem með almenn lögreglumál.

1952 Nr. 73 25. nóv.

Lög um tilkynningar aðsetursskipta.

1. gr. Í kaupstöðum skulu bæjarstjórar (í Reykjavík Manntalsskrifstofan) og í hreppum oddvitar veita viðtöku tilkynningum um aðsetursskipti samkvæmt lögum þessum, og er átt við þessa aðila alls staðar þar, sem lögin kveða svo á, að slíkar tilkynningar skuli sendar sveitarstjórnum. — **2. gr.** Hver sá, sem skiptir um aðsetur innan sveitarfélags, skal tilkynna það hlutaðeigandi sveitarstjórn áður en 7 dagar eru liðnir frá því, að aðsetursskiptin áttu sér stað. — Einstaklingur, sem dvelst í öðru sveitarfélagi en þar, sem hann á heimilisfang, er tilkynningarskyldur samkvæmt 1. mgr. þessarar greinar, ef hann á sínum tíma var skyldur til að tilkynna komu sína í umdæmið, samkvæmt ákvæðum 3. eða 5. gr., eða hefði verið skyldur til þess, ef þessi ákvæði hefðu verið í gildi á þeim tíma. — **3. gr.** Hver sá, sem flytur í annað sveitarfélag í því skyni að taka sér þar heimilisfang, skal tilkynna það sveitarstjórn þess umdæmis, sem hann flytur til, áður en 7 dagar eru liðnir frá því, að flutningurinn átti sér stað. — Nú hefur maður verið staddur tvo mánuði í öðru sveitarfélagi en þar sem hann telst eiga heimilisfang, og skal hann þá innan 7 daga tilkynna aðsetur sitt sveitarstjórn þess umdæmis, þar sem hann er staddur, og m. a. tilgreina, hvaða dag hann kom í umdæmið. Ákvæði þetta tekur til vistmanna á hælum, sjúklinga í sjúkrahúsum, gesta í gistihúsum og fanga í fangelsum jafnt og til þeirra, sem hafa aðsetur í venjulegu húsnæði utan heimilissveitar sinnar. — Frá ákvæði 2. mgr. um tilkynningarskyldu gilda eftirfarandi undantekningar: 1. Alþingismenn og opinberir starfsmenn, sem dvelja lengri eða skemmri tíma við skyldustörf í öðru sveitarfélagi en þar, sem þeir teljast eiga heimilisfang. 2. Barn, sem dvelur sumarlangt eða annað takmarkað tímabil á barnaheimili, í sveit eða annars staðar utan heimilissveitar sinnar. Hins vegar skal, samkvæmt 2. mgr. þessarar greinar, tilkynna aðsetursskipti fyrir barn, sem fyrirsjáanlega mun dvelja lengri tíma á barnahæli eða þ. u. l. stofnun í öðru sveitarfélagi en þar, sem það á heimilisfang. 3. Þeir, sem dvelja eingöngu eða að mestu leyti til náms í öðru sveitarfélagi en þar, sem þeir teljast eiga heimilisfang. Þó skulu iðnnemar við nám í öðru sveitarfélagi en þar, sem þeir teljast eiga heimilisfang, vera tilkynningarskyldir samkvæmt 2. mgr. þessarar greinar. 4. Þeir, sem dvelja í öðru sveitarfélagi en þar, sem þeir teljast eiga heimilisfang, við störf, sem samkvæmt venju eru árstíðabundin, svo sem við fiskveiðar á vertíð með tilheyrandi vinnslu afurða o. fl. Enn fremur við heyskap eða önnur sveitastörf að sumarlagi, við vegagerð utan kaupstaða, og þ. u. l. — Undan-

tekningar þær frá tilkynningarskyldu, sem greindar eru í 3. mgr. þessarar greinar, gilda aðeins, meðan þau atvik, sem gefa tilefni til undantekningar, eru fyrir hendi, og verða aðilar tilkynningarskyldir, þegar þeir hafa dvalið í viðkomandi umdæmi tvo mánuði eftir brottfall þess atviks, sem um ræðir hverju sinni. Skal þá aðili innan 7 daga tilkynna aðsetur sitt sveitarstjórn umdæmisins og m. a. tilgreina, hvaða dag hann kom í umdæmið. — **4. gr.** Hver sá, sem samkvæmt ákvæðum 3. gr. hefur orðið tilkynningarskyldur í öðru sveitarfélagi en þar, sem hann telst eiga heimilisfang, skal við endurkomu til heimilissveitar sinnar, áður en 7 dagar eru liðnir, tilkynna aðsetur sitt hlutaðeigandi sveitarstjórn. — **5. gr.** Nú kemur til landsins íslenzkur ríkisborgari, sem verið hefur búsettur erlendis, í því skyni að taka sér hér heimilisfang, og skal hann þá, áður en 7 dagar eru liðnir frá komunni í umdæmið, tilkynna aðsetur sitt hlutaðeigandi sveitarstjórn. — Að öðru leyti eru íslenzkir ríkisborgarar og útlendingar, sem til landsins koma, tilkynningarskyldir samkvæmt 2.—4. mgr. 3. gr., eftir því sem þau eiga við. — **6. gr.** Nú fer úr landi maður — sem tilkynnt hefur verið aðsetur fyrir eða hefði átt að tilkynna aðsetur fyrir, ef lög þessi hefðu verið í gildi — til þess að taka sér bólfestu erlendis eða til þess að dvelja þar 6 mánuði eða lengur, án þess að um sé að ræða námsdvöl, og skal hann þá, áður en hann hverfur úr landi tilkynna það sveitarstjórn þess umdæmis, þar sem hann hefur aðsetur, þegar hann fer. — Ákvæði 1. mgr. þessarar greinar gildir ekki fyrir þá, sem fara utan til náms, en þegar þeir koma til landsins að afloknu námi, skulu þeir tilkynna aðsetur sitt sveitarstjórn þess umdæmis, þar sem þeir setjast að, ef það er annað en það sveitarfélag, þar sem þeir hafa haft skráð aðsetur meðan þeir dvöldu erlendis. — **7. gr.** Hver sá, sem tilkynnt hefur aðsetur í einhverju sveitarfélagi samkvæmt fyrirmælum laga þessara, eða hefði verið skyldur til að gera það, ef lög þessi hefðu verið í gildi á viðkomandi tíma, er samkvæmt 2. gr. skyldur til að tilkynna breytingar, sem verða kunna á aðsetri hans innan sama umdæmis. Fari hann í annað sveitarfélag, skal hann, ef ákvæði 3. gr. taka til dvalar hans þar, tilkynna aðsetur sitt sveitarstjórn umdæmisins, hvort sem hann á þar heimilisfang eða ekki. — **8. gr.** Tilkynningarskylda sú, sem lög þessi mæla fyrir um, gildir án tillits til fjölskyldutengsla. Samkvæmt 2. mgr. 3. gr. skal t. d. kvæntur maður, sem dvelur a. m. k. tvo mánuði í öðru sveitarfélagi en þar, sem hann telst eiga heimilisfang, án þess að um sé að ræða undantekningu frá tilkynningarskyldu samkvæmt 3. mgr. 3. gr., tilkynna aðsetur sitt, hvort sem um er að ræða slit á samvistum við konu hans eða ekki. — **9. gr.** Tilkynningarskylda sú, sem mælt er fyrir um í lögum þessum, hvílir á hverjum einstaklingi, sem fyllt hefur 16 ára aldur. Forráðamenn einstaklinga innan 16 ára aldurs og þeirra, sem sviptir hafa verið sjálfræði, skulu sjá um, að fullnægt sé tilkynningarskyldu fyrir skjólstæðinga þeirra. — Hver húsráðandi ber ábyrgð á því, að fullnægt sé tilkynningarskyldu fyrir einstaklinga, sem taka sér aðsetur í húsnæði á hans vegum, og sama skylda hvílir á forstöðumönnum hæla, sjúkrahúsa, skóla, gistihúsa, fangelsa og annarra slíkra stofnana, að því er tekur til tilkynningar aðseturs fyrir einstaklinga, sem hafast við á slíkum stöðum. Enn fremur ber hver húseigandi ábyrgð á því, að fullnægt sé tilkynningarskyldu fyrir þá, sem taka á leigu húsnæði hjá honum, þ. e. a. s. bæði fyrir fjölskylduföður og heimafólk, en hann er ekki ábyrgur fyrir því að tilkynningarskyldu sé fullnægt fyrir framleigutaka í húsi hans. — Bæjarstjórar og oddvitar skulu kvitta skriflega fyrir móttöku tilkynninga um aðsetursskipti. — Heimilt er að krefjast þess, að tilkynningar um aðsetursskipti séu látnar í té í tvíriti. — **10. gr.** Tilkynningar þær um aðsetur, sem lög þessi mæla fyrir um, skulu vera á eyðublöðum, sem félagsmálaráðuneytið lætur gera í samráði við Hagstofu Íslands. Skal þar getið nafns þess eða þeirra, sem skipta um aðsetur, ásamt nákvæmum upplýsingum um það, hvar aðsetrið er, svo og um annað, sem greina þarf vegna spjaldskrár þeirrar yfir alla landsmenn, sem fyrirhugað er að koma á fót. — **11. gr.** Tilkynningar þær um aðsetursskipti, sem bæjarstjórar og oddvitar fá í hendur, skulu sendar Hagstofu Íslands, eftir að hlutaðeigandi sveitarstjórnir hafa haft tækifæri til að skrá úr tilkynningunum það, sem þær þarfnast vitneskju um. — Félagsmálaráðuneytið ákveður tilhögun á sendingu tilkynninga til Hagstofu Íslands, og hvaða tímafrestir skulu gilda í því sambandi. — **12. gr.** Bæjarstjórum og oddvitum er heimilt að krefjast þess af skólastjórum og forstöðumönnum námsmannabústaða í sveitarfélaginu, að þeir láti hinum fyrr nefndu í té skrár, í tilteknu formi, yfir námsmenn, sem

1952 Nr. 73 25. nóv.

1952 Nr. 73 25. nóv.

eiga heimilisfang utan viðkomandi sveitarfélags. — **13. gr.** Bæjarstjórnir og hreppsnefndir skulu, hver í sínu umdæmi, stuðla að því með virkum aðgerðum, að menn fullnægi sem bezt ákvæðum laga þessara um tilkynningarskyldu. M. a. skulu þær, einkum í fámennari sveitarfélögum, ef svo ber undir gangast fyrir því, að tilkynningarskyldu sé fullnægt fyrir einstaklinga, sem láta undir höfuð leggjast að sinna þessari skyldu, eða eiga þess ekki kost einhverra hluta vegna. — **14. gr.** Lögreglustjórar skulu, hver í sínu umdæmi, hafa eftirlit með framkvæmd á fyrirmælum laga þessara og aðstoða hlutaðeigandi bæjarstjórnir og hreppstjóra eftir föngum við hana. — Útlendingaeftirlitið skal aðstoða við framkvæmd laga þessara eftir föngum, einkum í sambandi við eftirlit með því, að þeir, sem koma til landsins og fara frá landinu, fullnægi tilkynningarskyldu samkvæmt ákvæðum laganna. — **15. gr.** Ákvæði laga þessara snerta á engan hátt reglur gildandi löggjafar um heimilisfang og réttindi og skyldur manna í því sambandi. — **16. gr.** Ríkissjóður ber kostnað af prentun eyðublaða og sendingu þeirra til sveitarstjórna, en þær bera allan annan kostnað, sem leiðir af framkvæmd laga þessara. — **17. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum, 50—1000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Sektarfé skal renna í sveitarsjóð þess sveitarfélags, þar sem brotlegur aðili er tilkynningarskyldur. Fara skal með mál út af slíkum brotum að hætti opinberra mála, nema kæra falli niður, sbr. 2. málsgr. þessarar greinar. — Sveitarstjórnum er heimilt að taka tilboði brotlegs aðila um greiðslu hæfilegrar sektar innan þess hámarks og lágmarks sektar, sem um ræðir í 1. málsgr. Skal þá kæra falla niður, enda sé greiðsla sektarfjárins innt af hendi tafarlaust. — **18. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, þó þannig að tilkynna ber, samkvæmt fyrirmælum laganna, öll aðsetursskipti, sem eiga sér stað frá og með 17. október 1952. — Með lögum þessum eru numin úr gildi ákvæði um tilkynningu bústaðaskipta í lögum nr. 95/1936, um heimilisfang, og í lögum nr. 18/1901, um manntal í Reykjavík, svo og önnur ákvæði, sem koma í bága við þessi lög.

c. Fjárhagsmálefni.

1. Gjaldeyrir.

1873 23. maí

Peningalög (birt með augl. 25. sept. 1873).

I. — 1. gr. Eftirleiðis skal gull vera undirstaðan undir peningareikningi Danmerkur,[1]) en jafnframt skal hafa silfur og lakari málm til smápeninga. — **2. gr.** Tveir aðalpeningar skulu slegnir, og skulu af öðrum þeirra 248 ganga á eitt kílógramm eða tvö pund af skíru gulli, en af hinum 124 á eitt kílógramm eða tvö pund af skíru gulli. — Tíundi partur af hinum fyrr nefnda peningi eða tuttugasti partur af hinum síðarnefnda skal vera reikningseining og nefnast króna. Krónan skiptist í 100 aura. — **3. gr.** Gullpeningarnir verða slegnir úr peningagulli, sem er samsteypa af 90 pörtum af skíru gulli og 10 pörtum af eiri. — Fyrir því skal sá gullpeningur, sem gildir 10 krónur, vega $4,^{4803}$ grömm, og sá, sem gildir 20 krónur, $8,^{9606}$ grömm. — Þvermál tíukrónapeningsins skal vera 18 millimetrar (einn millimetri er sem næst jafn $0,^{00319}$ af dönsku feti) og þvermál tuttugukrónapeningsins 23 millimetrar. — **4. gr.** . . .[2]) — **7. gr.** Þar sem því eigi verður komið við, að vigt og efnisgæði hvers penings út af fyrir sig séu fullkomlega nákvæm, má ekki skakka um rétta vigt og efnisgæði meira en hér segir:

	Að því leyti, er snertir vigt, þegar einn peningur er prófaður	Að því leyti, er snertir efnisgæði, af vigt hvers einstaks penings
Fyrir tuttugukrónapening	0,0015	0,0015 af skíru gulli
— tíukrónapening	0,002	

— Þegar slegnir eru peningar úr gulli, verður samt þess að gæta, að vigtarskakkinn fyrir hver 10 kílógrömm eða 20 pund af peningagulli sé eigi meiri en 5 grömm. — **8. gr.** Á öllum peningunum skal vera framstandandi rönd. Gullpeningarnir . . . skulu vera með rákum á röndinni. Áskriftin skal greinilega segja til um, hve margar krónur . . . peningurinn hafi inni að halda eða gildi. Þar að auki skal hver peningur bera það með sér, að hann sé mótaður fyrir Danmörku, í hverri peningasmiðju og á hverju ári hann sé gerður. — Að öðru leyti ákveður konungur mót og áskrift peninganna. — **9. gr.** Peningar þeir, sem

1) Sbr. l. nr. 39, 30. nóv. 1918, §§ 1 og 9, og nú þingsályktun nr. 32, 16. júní 1944.

2) Sjá nú l. nr. 19, 27. júní 1925 og l. nr. 89, 15. sept. 1942.

1873 23. maí

slegnir eru eftir því, sem sagt er fyrir að framan, skulu . . . vera gjaldgengir eftir því verði, sem á þeim stendur, bæði í gjöldum til ríkissjóðsins og manna á milli, ef eigi hafa þeir orðið fyrir skemmdum af vondri eða ólöglegri meðferð. — **10. gr.** . . . Þegar gullpeningar af sliti hafa misst meira en ½ af hundraði af vigt þeirri, sem þeir áttu að hafa samkvæmt 3. gr., eru þeir eigi framar gjaldgengir manna á milli, en halda gildi sínu fyrir það verð, sem á þeim stendur, í gjöldum til ríkissjóðsins, sænskir eða norskir (sbr. 24. gr.) gullpeningar þó því aðeins, að þeir eigi af sliti hafi misst meira en 2 af hundraði af vigt sinni. . . . Peninga, sem eigi framar eru gildir í gjöldum til hvers sem vera skal, má aðalféhirzla ríkisins eigi aftur setja í gang. . . . Amtsgjaldstofurnar, þjóðbankinn og aukadeildir hans skulu skyldar til að halda aftur og senda til aðalféhirzlunnar hina máðu peninga, sem hér er verið að ræða um . . . og skal það falið ríkisstjórninni á hendur, að koma því til leiðar með samningum, að hið sama enn fremur verði gert öðrum einstakra manna bönkum eða stofnunum að skyldu, þegar það kann að þykja hagfellt. — Ríkisstjórnin gerir ráðstafanir til, að lóð, sem segja til um rétta vigt, og önnur, sem segja til um vigtarskakkann á gullpeningunum, verði með tilsjón hins opinbera, löggilt, stimpluð og fáist til kaups fyrir ákveðið verð. — Fjárhagsráðgjafinn hefir vald til að veita endurgjald fyrir peninga, sem hafa orðið fyrir skemmdum af vondri eða ólöglegri meðferð, og fyrir falspeninga, þegar ástæða er til að halda, að sá, sem peningana hefir í höndum, hafi verið grandlaus og ekki sýnt neina óvarkárni, þá er hann tók við hinum skemmdu eða fölsuðu peningum. — **11. gr.** Sérhverjum skal gefinn kostur á, ef því verður við komið, í öllum kaupstöðum, bæði að fá skipti á hverri upphæð sem vera skal af þeim peningum, sem samkvæmt 10. gr. aðeins eru gildir í gjöldum til ríkissjóðsins, fyrir jafnmikið af gjaldgengum peningum sömu tegundar. . . . — **12. gr.** Ríkisstjórnin annast beinlínis um alla peningagerð, og má eigi hafa einstaka menn til þess, eða fela einstökum mönnum það á hendur með því að selja það á leigu eða á annan hátt. — Sérhverjum skal gefinn kostur á að fá aðalpeninga mótaða fyrir gull, sem hann leggur til, gegn því að gjalda ¼ af hundraði af verði þeirra peninga, sem mótaðir verða, fyrir að fá slegna tuttugukrónapeninga, og ⅓ af hundraði fyrir að fá slegna tíukrónapeninga. Að öðru leyti skal eigi greitt neitt sláttugjald. — Ríkisstjórnin ákveður nákvæmar, hve mikið það gull megi vera, sem lagt er til, gæði þess og aðra eiginleika. — **13. gr.** Reikningseining sú, sem hér er lögákveðin, skal viðhöfð í öllum reikningum og afgreiðslum ríkisins, þjóðbankans og sveitafélaganna, þar sem miðað er við innlenda peninga. Hið sama er skylda sérhverrar stofnunar eða félags, sem hefir veitingarbréf stjórnarinnar, eða samkvæmt lögum eða leyfisbréfi er aðnjótandi ívilnunar á stimpilgjaldi. Brot gegn þessu boði varða 10—200 króna sektum til ríkissjóðsins. Málssókn verður aðeins höfðuð eftir beiðni hlutaðeigandi stjórnarvalds, og skal þá með málið farið sem opinbert lögreglumál. — **14. gr.**[1] — Á meðan samningur sá, sem gerður kann að verða við konunginn í Svíaríki og Norvegi samkvæmt 24. gr. þessara laga, er í gildi, skal um peninga þá, sem slegnir eru í Svíaríki eða Norvegi samkvæmt samningnum, farið eftir því, sem ákveðið er í 9.—11. gr. í þessum lögum, og eftir því, sem fyrir mælt er í 11. gr., ennfremur í 2 ár eftir að samningurinn er úr gildi genginn. Á meðan fyrrnefndur samningur er í gildi, skulu þar að auki hegningar þær, sem ákveðnar eru í 264. og 266. gr. í hinum almennu borgaralegu hegningarlögum, 10. febrúar 1866[2]) fyrir afbrot þau, sem fyrir er mælt um í téðum greinum með tilliti til eftirmyndunar og fals danskra peninga, einnig liggja við, þegar slík afbrot eru drýgð með tilliti til hinna sænsku eða norsku (sbr. 24. gr.) peninga, sem heimilaðar eru með téðum samningi.

II. . . . — **17. gr.** Sömuleiðis ákveður konungur, frá hvaða tíma hin nýja reikningseining ásamt skipting hennar skuli leidd í gildi; samt getur þetta eigi orðið fyrr en gullpeningar samkvæmt því, sem fyrir er mælt í 16. gr., eru orðnir gjaldgengir, og eigi seinna en 1. janúar 1875.[3]) — Frá þeim tíma, sem konungur þannig ákveður, verður hin nýja reikningseining við höfð samkvæmt 13. gr. — Frá sama tíma má eigi slá ríkismynt framar. — **18. gr.** Allar skuldbindingar til gjalda í innlendum peningum, sem gengizt er undir eftir þann tíma, sem getið er um í 17. gr., skal miða við hina nýju peninga, og frá sama tíma skal öllum gjöldum (opinberum eða einstakra

1873 23. maí

1) Sbr. nú l. nr. 4, 15. júní 1926.
2) Sbr. nú hegn.l. nr. 19, 12. febr. 1940, § 150.
3) Sbr. augl. fjárhagsstj. 6. júní 1874.

1873 23. maí

manna), sem ákveðin eru í núgildandi ríkismynt, breytt á þann hátt, að þau greiðist í hinum nýju peningum þannig: að fyrir hvern ríkisdal borgist 2 krónur, að fyrir hverja 48 skildinga borgist 1 króna, að fyrir hverja 24 skildinga borgist 50 aurar, að fyrir hverja 12 skildinga borgist 25 aurar, og fyrir minni upphæðir en 12 sk. tvöfalt af aurum við það, sem borga átti í skildingum. — Sé borgun þannig ákveðin, að gjald það, sem greiða á í einu lagi, af því kröfunni er svo varið, fæst með því að margfalda upphæð í núgildandi ríkismynt, eða með því að leggja saman fleiri slíkar upphæðir, skal aðalupphæð gjaldsins reiknuð út eftir hinum fyrri peningareikningi, áður en því verður breytt í hina nýju peninga samkvæmt reglunni að framan. — **19. gr.** Ríkisstjórnin og sveitastjórnirnar skulu að öðru leyti sjá svo um, að allir taxtar og aðrar þess konar gjaldákvarðanir, sem þær hafa sett í núgildandi ríkismynt, séu lagaðir eftir hinum nýju peningum til þess tíma, er hin nýja reikningseining hefir öðlazt gildi . . .

1926 Nr. 4 15. júní

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ganga inn í viðbótarsamning við myntsamning Norðurlanda.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilað að ganga inn í viðbótarsamning þann við myntsamning Norðurlanda frá 27. maí 1873 með viðaukasamningi frá 16. okt. 1875, sem Danmörk, Noregur og Svíþjóð hafa gert með sér 22. marz 1924 og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum. — **2. gr.** Skiptimynt, sem ríkisstjórnir Danmerkur, Noregs og Svíþjóðar hafa látið slá samkvæmt myntsamningi, dags. 27. maí 1873, viðaukasamningi, dags. 16. okt. 1875, ásamt viðaukagreinum, hættir að vera löglegur gjaldeyrir á Íslandi 6 mánuðum eftir að auglýst verður fullgilding á inngöngu Íslands í viðbótarsamning þann, er ræðir um í 1. gr.

Fylgiskjal. — Viðbótarsamningur við myntsamninginn frá 27. maí 1873 og viðaukasamning frá 16. okt. 1875. — **1.** Heimilt skal fjármálastjórn hvers ríkis, án þess að myntsamningurinn og síðari viðaukagreinir við hann skuli vera því til fyrirstöðu, að láta slá á sinn kostnað skiptimynt, er löglegur gjaldeyrir sé aðeins í því ríki, er slá lætur myntina. — Það ríki, er kosta lætur sláttu skiptimyntarinnar, setur og fyrirmæli um áletraða fjárhæð hennar, hversu málmum er háttað, um þunga hennar, lögun og mótun; þó skal myntin að gerðinni til vera greinilega frábrugðin þeim skiptimyntum, sem hingað til hafa verið slegnar samkvæmt samningunum. — Sú mynt, er slegin er í samræmi við samninginn, skal einnig talin löglegur gjaldeyrir aðeins í skiptum innanlands í hverju einstöku ríki, með því móti, að gat sé slegið í eða gerð myntarinnar með öðrum jafngreinilegum hætti auðkennd svo, að frábrugðin sé upphaflegri gerð. — **2.** Ákvæðum samningsins og viðaukagreinum hans verður ekki beitt á þá skiptimynt, sem eingöngu er löglegur gjaldeyrir innanlands í hverju ríki um sig samkvæmt 1. gr. þessa viðbótarsamnings; þó skal hver mynt bera það með sér, handa hverju ríki, af hverri myntsmiðju og á hvaða ári slegin sé. — **3.** Fjármálastjórn hvers ríkis tjáir fjármálastjórn hinna ríkjanna öll þau lög, tilskipanir og fyrirmæli, sem sett kunna að verða um sláttu skiptamynta þeirra, er einungis skuli vera löglegur gjaldeyrir innanlands. Jafnframt skal sent uppkast að og sýnishorn af öllum slíkum skiptimyntum. — **4.** Skiptimynt, sem slegin hefir verið í einhverju ríkjanna samkvæmt samningnum og viðaukagreinum hans, skal hætta að vera löglegur gjaldeyrir í hinum ríkjunum, þegar sex mánuðir eru liðnir frá þeim degi, er viðbótarsamningur þessi öðlast gildi. — **5.** Þessi viðbótarsamningur heldur gildi, til þess er eitt ár er liðið frá þeim degi, er eitthvert ríkjanna hefir sagt upp. — Að liðnum uppsagnarfresti skal þó skiptimynt, sem samkvæmt samningnum og viðaukagreinum hans er slegin í einhverju ríkjanna, ekki ná að verða löglegur gjaldeyrir aftur í hinum ríkjunum, og ekki skal heldur skiptimynt, sem samkvæmt 1. gr. þessa viðbótarsamnings er aðeins löglegur gjaldeyrir innanlands í hverju ríki um sig, missa við þetta lögeyrisgildi sitt. — **6.** Viðauki þessi skal staðfestur jafnskjótt sem löggjafarþing þeirra ríkja, er hlut eiga að máli, hafa goldið samþykki við og staðfestingunum síðan komið fyrir til geymslu í Kristianiu jafnskjótt sem við verður komið. — Viðaukinn öðlast gildi daginn eftir að honum hefir verið komið fyrir til geymslu staðfestum.

1926 Nr. 4 15. júní

Lög um innlenda skiptimynt.[1])

1925 Nr. 19 27. júní

1. gr. Slegin skal íslenzk skiptimynt, er gjaldgeng sé á Íslandi einungis. Myntirnar gildi 2 krónur, 1 krónu, 25 aura, 10 aura, 5 aura, 2 aura og 1 eyri. — **2. gr.** [Fjármála-

1) Sbr. l. nr. 10, 15. apríl 1928, § 18.

1925 Nr. 19 27. júní

ráðuneytið skal með reglugerð[1]) ákveða stærð, þunga og málmblöndu skiptimyntarinnar.][2]) — **3. gr.** Peningarnir skulu vera kringlóttir, og skulu 2 króna, 1 krónu, 25 aura og 10 aura peningarnir vera gáróttir í röndina, en hinir peningarnir sléttir í röndina. — **4. gr.** Ekki má skakka meiru um rétta þyngd á tveggja króna peningum og einnar krónu peningum, þegar hver peningur er prófaður fyrir sig, en hér segir: — Á tveggja krónu peningi 1 af hundraði. — Á einnar krónu peningi 1½ af hundraði. — **5. gr.** Skiptimyntir þær, sem að framan eru nefndar, skulu vera löglegur gjaldeyrir, eftir því verði, sem á þeim stendur, bæði í gjöldum til ríkissjóðsins og manna í milli, ef þær eru ekki orðnar mjög mikið eða ólöglega skaddaðar. Þó skal enginn vera skyldur til að taka við sem borgun í einu meira en 20 krónum í einnar krónu og tveggja krónu peningum, 5 krónum í 25-eyringum og 10-eyringum, og 1 krónu í 5-eyringum, 2-eyringum og 1-eyringum. Skiptimyntir þessar hætta þá fyrst að vera löglegur gjaldeyrir í ríkissjóð, er þær eru orðnar svo slitnar, að ekki verður með vissu séð, að þær séu íslenzkar. Gagnvart öllum öðrum hætta þær að vera löglegur gjaldeyrir, þegar mótunin er svo máð, að hún er orðin ógreinileg. — **6. gr.** Að öðru leyti gilda ákvæði auglýsingar frá 25. sept. 1873, er birtir á Íslandi peningalög frá 23. maí 1873, um skiptimyntir þessar, að því leyti sem þau geta átt við þær. — **7. gr.** Stjórninni er heimilt að banna flutning mynta þeirra, er ræðir um í lögum þessum, úr landi. — Brot á slíku banni varðar sektum, frá 10 til 10000 krónum. Um mál út af þeim brotum fer sem almenn lögreglumál.

1929 Nr. 26 14. júní

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til nokkurra ráðstafana vegna alþingishátíðarinnar 1930.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt: I. Að láta slá sérstaka minnispeninga í tilefni af 1000 ára afmæli Alþingis 1930. Má með konungsúrskurði ákveða, að peningar þessir skuli vera skiptimynt, er gjaldgeng sé hér á landi, og sé gildi þeirra 10 kr., 5 kr. og 2 kr.

1941 Nr. 116 7. nóv.

Lög um útgáfu krónuseðla.

1. gr. Fjármálaráðherra, fyrir hönd ríkissjóðs, er heimilt að gefa út 1 krónu seðla, allt að [kr. 1000000,00],[3]) er komi í stað 1 krónu málmskiptimyntar samkvæmt lögum nr. 19 27. júní 1925, meðan hörgull er á málmskiptimyntinni. — Ákvæði laga nr. 19 27. júní 1925, um innlenda skiptimynt, gilda um krónuseðla þessa eftir því, sem þau geta átt við. — Þegar er nægar birgðir eru fyrir hendi af 1 krónu málmskiptimynt, skulu krónuseðlar þessir innkallaðir.

1941 Nr. 116 7. nóv.

1950 Nr. 22 19. marz

Lög um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl.

1. gr. Gengi íslenzkrar krónu skal breytt þannig, að einn Bandaríkjadollar jafngildi 16.2857 íslenzkum krónum, og skal gengi alls annars erlends gjaldeyris skráð í samræmi við það. Landsbanki Íslands skal birta sölu- og kaupgengi, sem séu í samræmi við hið skráða gengi. Kaupgengi má ekki vera meira en 1% undir og sölugengi ekki meira en 1% yfir hinu skráða gengi. — **2. gr.** Gengishagnaður sá, sem myndast við það, að hrein (netto) gjaldeyriseign íslenzkra banka verður seld hærra verði eftir gengislækkunina, skal renna í ríkissjóð og varið til lánveitinga sem hér segir: 1. Einn þriðji hluti skal lánaður til íbúðabygginga samkv. I. og III. kafla l. nr. 44 7. maí 1946, og skal ⅔ varið til byggingarsjóðs samkv. I. kafla, en ⅓ til íbúðabygginga samkv. III. kafla laganna. 2. Einn þriðji hluti skal lánaður byggingarsjóði samkv. lögum nr. 35/1946 til byggingarframkvæmda í sveitum. 3. Einn þriðji hluti skal lánaður Ræktunarsjóði Íslands til 20 ára með jöfnum afborgunum og 2% ársvöxtum. — Lán samkv. 1. og 2. tölul. skulu vera bráðabirgðalán með 4% ársvöxtum og endurgreiðast ríkissjóði jafnharðan og tekjur viðkomandi aðila af eignarskatti samkv. 12. gr. innheimtast. — Því fé, sem ríkissjóður fær endurgreitt af lánum samkv. 1.—3. tölul., skal jafnharðan varið til greiðslu á lausaskuldum ríkissjóðs við Landsbanka Íslands. — **3. gr.** Vísitala framfærslukostnaðar í Reykjavík skal reiknuð fyrir marz 1950 á sama hátt og hingað til, þó með þeim breytingum, að miðað skal við húsaleigu í húsum, sem fullgerð eru eftir árslok 1945, svo og við útsöluverð á kjöti án frádráttar á kjötstyrk. Vísitölufjárhæð, sem reiknuð er með þessum hætti, skal vera sá grundvöllur, sem síðari breytingar á vísitölufjárhæð miðast við, og skal því sett = 100. — Skal útreikningi framfærsluvísitölunnar fyrir marz vera lokið eigi síðar en 20. apríl þ. á. — **4. gr.** Hagstofa Íslands skal reikna kaupgjaldsvísitölu fyrir marz 1950, sem sýni breytingu þá, sem orðið hefur á almennu kaupgjaldi, þ. e. grunnkaupi

1) Rgj. nr. 144, 12. ág. 1942. — 2) L. nr. 89, 15. sept. 1942. — 3) L. nr. 117, 27. nóv. 1947, § 1.

að viðbættri verðlagsuppbót, síðan 1939. Skal sú vísitala vera hið almenna tímakaup verkamannafélagsins Dagsbrúnar í Reykjavík, og skal tímakaupið mánuðina jan.—marz 1939 vera vísitölugrundvöllur. — Kaupgjaldsvísitala þessi skal birt um leið og framfærsluvísitalan fyrir marz. — **5. gr.** Í eftirfarandi ákvæðum táknar orðið laun bæði laun og kaupgjald. — Við gildistöku laga þessara skal hætt að greina á milli grunnkaups og verðlagsuppbótar, eins og verið hefir, og skal hvort tveggja framvegis talið laun í einu lagi. — **6. gr.** [Vísitala framfærslukostnaðar, sbr. 3. gr., skal reiknuð mánaðarlega, og skal sleppt broti úr stigi, hálfu eða minna, en annars hækka í heilt stig. Skal hækka laun][1] frá því sem greitt var næsta mánuð á undan, ef vísitalan sýnir hækkun á framfærslukostnaði um minnst 5%. Skulu hærri laun, ef til kemur, greidd fyrsta skipti fyrir apríl 1950 samkvæmt þeirri breytingu, sem vísitala fyrir apríl s. á. sýnir. Laun skulu lækka með sama hætti, ef vísitala sýnir lækkun á framfærslukostnaði um minnst 5%. Síðari launahækkun skal veitt, ef vísitalan sýnir hækkun framfærslukostnaðar um minnst 5%, frá því laun breyttust síðast samkvæmt þessum ákvæðum. Laun skulu lækka með sama hætti, ef síðari vísitala sýnir lækkun framfærslukostnaðar um minnst 5%, frá því laun breyttust síðast samkvæmt þessum ákvæðum. — Laun skulu breytast samkvæmt framangreindum ákvæðum fram í júlí 1950, en frá þeim tíma til ársloka skulu laun ekki breytast vegna breytinga á vísitölu framfærslukostnaðar. — Nú sýnir vísitala fyrir desembermánuð 1950 hækkun eða lækkun framfærslukostnaðar um 5% eða meira, frá því launahækkun eða launalækkun var síðast ákveðin, og skulu þá laun fyrir janúar 1951 hækkuð eða lækkuð samkvæmt þeirri breytingu á framfærslukostnaði, er vísitalan sýnir. Við ákvörðun launahækkunar eða launalækkunar skal þó ekki tekið tillit til þeirrar breytingar á framfærslukostnaði, sem vísitalan sýnir og á rót sína að rekja til breytts verðs á landbúnaðarafurðum samkvæmt 4. gr. laga nr. 94/1947 vegna hækkunar eða lækkunar á launum bónda og verkafólks hans, þeirrar er leitt hefur af ákvæðum þessarar greinar um breytingar á launum. — [Frá 1. febrúar 1951 skulu laun ekki taka breytingum frá því, sem greitt var í janúar þ. á., nema svo verði ákveðið í kjarasamningum gerðum eftir þann tíma. Laun opinberra starfsmanna árið 1951 skulu miðuð við kaupgjaldsvísitölu 123.][1] — [Á tímabilinu 20. des. 1952 til 28. febr. 1953 skal greiða verðlagsuppbót á kaup opinberra starfmanna þannig, að á grunnlaun, sem eigi eru hærri en 1830 kr. á mánuði greiðist uppbót samkvæmt vísitölu 158 stig. Á grunnlaun, sem hærri eru en 1830 kr. á mánuði, skal miða uppbótina við vísitölu 153 stig. Kaup, sem reiknað er samkvæmt 2. málslið þessarar málsgreinar, skal þó aldrei vera lægra en hæsta kaup samkvæmt 1. málslið. — Verðlagsuppbót skal greiða samkvæmt næstu málsgrein hér á undan á grunnlaun eða hluta af grunnlaunum, sem eigi eru hærri en 2200 kr. á mánuði. Á þann hluta launa, sem umfram er 2200 kr. á mánuði, skal greiða verðlagsuppbót samkvæmt vísitölu 123 stig. — Hinn 1. marz, 1. júní, 1. sept. og 1. des. 1953 [og enn fremur 1. marz, 1. júní, 1. sept. og 1. des. 1954][2] skal verðlagsuppbót breytast þannig, að á grunnlaun, sem eigi eru hærri en 1830 kr. á mánuði, skal greiða uppbót samkvæmt kaupgjaldsvísitölu, reiknaðri eftir framfærsluvísitölu næsta mánaðar á undan, að viðbættum 10 stigum, en á grunnlaun, sem hærri eru en 1830 kr. á mánuði, skal miða uppbótina við kaupgjaldsvísitölu, reiknaða eftir framfærsluvísitölu næsta mánaðar á undan, að viðbættum 5 stigum. Að öðru leyti gilda um ákvörðun verðlagsuppbótarinnar ákvæði næstu tveggja málsgreina hér á undan.][3] [Verðlagsuppbót á eftir-, nætur- og helgidagavinnu skal breytast þannig, að hlutfallið milli kaupgjalds fyrir þessa vinnu og dagvinnu viðkomandi launþega haldist óbreytt frá því, sem nú er. — Á lífeyri úr Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins, Lífeyrissjóði barnakennara, Lífeyrissjóði hjúkrunarkvenna og Lífeyrissjóði ljósmæðra skal auk 15% uppbótar þeirrar, er tíðkazt hefur, greiða verðlagsuppbót eftir sömu reglum og greidd er á laun starfsmanna ríkisins, að svo miklu leyti, sem hún er ekki þegar innifalin í lífeyrinum. Verðlagsuppbót þessi greiðist frá 1. maí 1950. Viðkomandi lífeyrissjóður annast útborgun uppbóta þessara gegn endurgreiðslu úr ríkissjóði og frá stofnunum þeim, er lífeyrisþeginn tók laun sín hjá.][4] — [Ekki

1) L. nr. 59, 25. maí 1950, § 1.

1) L. nr. 9, 6. febr. 1951, § 1. — 2) L. nr. 70, 24. nóv. 1953, § 1. — 3) L. nr. 16, 10. febr. 1953, § 1. — 4) L. nr. 105, 24. des. 1951, § 1.

1950 Nr. 22 19. marz

skal það varða missi vísitöluuppbótar, þótt verkalýðsfélag færi kauptaxta sinn til móts við vegið meðaltal kauptaxta félaga ófaglærðra verkamanna, þó ekki yfir 3 kr. grunnkaup á klukkustund. — Standi yfir vinnudeila eða samningaumleitanir við gildistöku laganna, skal það talið jafngilt kjarasamningi fyrir 19. marz 1950, ef deiluaðilar semja síðar um kaupgjald, sem sannanlega lá fyrir sem fast tilboð frá atvinnurekendum fyrir þann dag.][1]) — **7. gr.** Styrkir og aðrar greiðslur, sem samkvæmt lögum eiga að greiðast með verðlagsuppbót, skulu framvegis greidd í einu lagi, þannig, að heildargreiðslan jafngildi að krónutölu þeirri fjárhæð, sem grunngreiðsla og verðlagsuppbót hefðu numið samanlagt samkvæmt þeim ákvæðum, er giltu, þegar lög þessi tóku gildi. Persónulegir styrkir mega breytast í samræmi við ákvæði 6. gr. um launabreytingar. — **8. gr.** Nú skuldar lántakandi ákveðna upphæð í íslenzkum krónum vegna kaupa á fasteign eða af öðrum ástæðum, og skal honum þá þrátt fyrir gengisbreytinguna eigi skylt að greiða skuldina með hærri upphæð en skuldabréf tilskilur, jafnvel þótt þar sé ákveðið, að skuldin sé háð skráðu gengi erlends gjaldeyris.[a]) — **9. gr.** Verð vöru, sem framleidd er og seld innanlands, má hækka sem nemur hærri erlendum kostnaðarliðum og sem nemur innlendum kostnaðarliðum, öðrum en launum. Tillit má þó taka til þeirra breytinga á launum, sem verða í júlí 1950 og janúar og júlí 1951 samkvæmt þessum lögum vegna breytts framfærslukostnaðar samkvæmt vísitölu. — [Ákvæði gildandi laga um verðlagningu landbúnaðarafurða skulu haldast. Hækka má á verðlagsárinu verð landbúnaðarafurða sem nemur hækkun á dreifingar- og vinnslukostnaði á sama hátt og verið hefur.][2]) — [Nú hækka laun samkvæmt 1. málslið 1. gr., áður en nýr verðlagsgrundvöllur landbúnaðarvara, samkvæmt II. kafla laga nr. 94/1947, kemur til framkvæmda haustið 1951, þá er framleiðsluráði landbúnaðarins heimilt að hækka verð landbúnaðarafurða þannig, að liðirnir kaup bóndans og aðkeypt vinna í verðlagsgrundvellinum hækki tilsvarandi frá sama tíma og launahækkunin verður.][3]) — Til ársloka 1950 skal ekki leyft við álagningu á verzlunarvörur að leggja á þá krónutölu, sem vörurnar hækka um vegna gengislækkunarinnar. Verðlagsyfirvöldum skal þó skylt að leyfa hækkun álagningar vegna hækkunar á launum verzlunarfólks samkvæmt 6. gr. — **10. gr.** Verðtollur samkvæmt lögum nr. 62/1939, sbr. 1. gr. laga nr. 2/1950, skal heimtur með 45% álagi í stað 65%. — Vörur, sem komnar eru til landsins við gildistöku laga þessara, skulu tollafgreiddar samkvæmt skráðu gengi bankanna, þegar tollafgreiðslan fer fram. — **11. gr.** [Framleiðslugjald skal lagt á alla síld, sem lögð er á land til bræðslu eða söltunar, og skal það nema 8% af fersksíldarverðinu. Sama gjald skal greiða af útflutningsverðmæti beitusíldar. Ef sumarafli er minni en 6000 mál að meðaltali á skip, skal gjaldið allt, að undanteknu framleiðslugjaldi af útfluttri beitusíld, endurgoldið útgerðarmönnum og sjómönnum um leið og lokið er veiðitíma. Ef sumarafli er meiri en 6000 mál að meðaltali á skip, skal gjaldið innheimt og renna allt til síldardeildar hlutatryggingasjóðs bátaútvegsins.][1]) — **12. gr.**[a]) [Fyrir febrúarlok 1951][2]) skal leggja sérstakan skatt á eignir allra einstaklinga, sem skattskyldir eru samkvæmt 1. og 2. kafla laga nr. 6/1935, og skal skattálagningin miðuð við eignir þeirra hinn 31. des. 1949.[b]) — Mat á verðmæti eigna skal fara fram eftir ákvæðum skattalaga,[c]) og hrein eign skal ákveðin eins og þar segir með eftirtöldum breytingum: 1.[d]) Fasteignir skulu metnar samkvæmt fasteignamati[e]) margfölduðu með tölunni 6 að því er varðar Reykjavík, tölunni 5 að því er varðar aðra kaupstaði með yfir 4000 íbúa í árslok 1948, tölunni 4 að því er varðar aðra kaupstaði með yfir 2000 íbúa á sama tíma, og tölunni 3 að því er tekur til annarra landshluta. 2. Verðmæti skips skal talið vátryggingarverð þess, nema sannað sé með mati, að eðlilegt söluverð þess sé annað. 3. Innstæður erlendis, sem til voru í árslok 1949 og óeyddar eru við gildistöku laga þessara, reiknast með því verðgildi, sem þær hafa eftir að gengisbreyting samkvæmt lögunum hefur komið til framkvæmda. 4. Frá eignum dregst gengistap vegna skulda í erlendum gjaldeyri, sem ó-

1950 Nr. 22 19. marz

1) L. nr. 59, 25. maí 1950, § 2. — 2) L. nr. 9, 7. febr. 1951, § 2. — 3) L. nr. 105, 24. des. 1951, § 2.
a) XXII, 268.

1) L. nr. 105, 24. des. 1951, § 3, rgj. nr. 45, 15. apríl 1950. — 2) L. nr. 117, 28. des. 1950, § 3 a.
a) XXIII, 434, XXIV, 142, 154, 159, 165, 276, 306, XV, 73, 81.
b) XXV, 87.
c) XXV, 84.
d) XXIII, 436.
e) XXIV, 434, XXIV 456.

greiddar eru við gildistöku laganna og stofnað hefur verið til vegna innflutnings á vörum eða skipum með leyfi gjaldeyrisyfirvalda, enda sé sannað, að útsöluverð vörunnar hafi þá verið ákveðið áður en lög þessi ganga í gildi og miðað við það gengi, er þá var. Frá eignum dragast enn fremur þær fjárhæðir, sem lagðar hafa verið í nýbyggingarsjóði samkv. lögum nr. 20/1942, hvort sem búið er að verja þeim að öllu leyti til kaupa á framleiðslutækjum eða ekki. — Félög greiða ekki eignarskatt samkvæmt lögum þessum, en hreinum eignum þeirra, reiknuðum samkvæmt ákvæðum laganna, skal skipt niður á eigendur félaganna í réttu hlutfalli við hlutafjár- og stofnfjáreign þeirra hvers um sig, og teljast þær eignir með öðrum eignum einstaklinga við skattálagningu.[a]) Gildir þetta einnig um eignir félaga, sem njóta undanþágu frá skatti samkvæmt sérstökum lögum. Með eignum félaga, sem skiptast samkvæmt framansögðu, teljast ekki þær eignir, sem samkvæmt landslögum er óheimilt að skipta milli félagsmanna við félagsslit, en eiga þá að afhendast því opinbera til varðveizlu, sbr. lög nr. 46/1937. Eigi heldur það fé, sem útgerðarfélög hafa lagt í nýbyggingarsjóði, samkv. lögum nr. 20/1942, um breytingar á l. nr. 6/1935. — Af eignum einstaklinga, reiknuðum samkvæmt framansögðu, eru fyrstu 300 000 kr. hjá hverjum skattaðila skattfrjálsar.[b]) Ef eign nemur 300 000—500 000 kr. reiknast 10% af því, sem er umfram 300 000 kr. — Af 500 þús.—1 millj. kr. reiknast 20 þús. kr. af 500 þús. kr. og 15% af afgangi. — Af 1 millj.—1½ millj. kr. reiknast 95 þús. kr. af 1 millj. kr. og 20% af afgangi. — Af 1½ millj. kr. reiknast 195 þús. kr. og 25% af afgangi. — Skatturinn skal greiðast í síðasta lagi 6 mánuðum eftir að skattupphæð var tilkynnt gjaldanda. Nú er skattur hærri en kr. 2000.00, og er gjaldanda þá heimilt að greiða allt að 90% af því, sem þar er fram yfir, með skuldabréfum, er hann gefur út, en ríkisstjórnin ákveður form og texta skuldabréfanna. Andvirði bréfanna greiðist með jöfnum afborgunum á eigi lengri tíma en 20 árum og séu ársvextir af þeim 4%. Til tryggingar greiðslu skuldabréfanna skal ríkissjóður fá veð í hinum skattlögðu eignum, og er eign veðhæf fyrir fjárhæð, er samsvarar matsverði hennar til þessa skatts. Skipa skal nefnd eftir tilnefningu hæstaréttar, er hefur rétt til að ákveða, að niður falli kvöð á gjaldanda um veðsetningu, ef nefndin telur, að veðsetningin muni hindra eðlilegan atvinnurekstur gjaldanda. [Til greiðslu á skattinum er heimilt að afhenda fasteignir með því matsverði, sem ákveðið er í lögum þessum.][1])[a]) — Samvinnufélög og hlutafélög skulu greiða þann hluta af skatti, er eigendum þeirra eða hlut höfum ber að greiða vegna eignar þeirra í félögunum, [þar með talin hlutafjár- og stofnfjáreign.][2]) Slík útborgun frá félögum vegna eigenda eða hluthafa telst ekki skattskyld, hvorki sem arður til hluthafa né ráðstöfun á varasjóði, enda sé greiðsla tekin af eignum, er félagið átti í árslok 1949. [Við útreikning á þeim hluta skatts, er félagi ber að greiða, skal fyrst finna, hvað einstaklingi ber að greiða af nettóeign sinni, annarri en eign í félagi.][3]) Það, sem er umfram þá fjárhæð í skatti, skal greitt af félagi. Ef um fleiri en eitt félag er að ræða, skiptist skatthluti félaganna hlutfallslega milli þeirra eftir eign gjaldanda í þeim. [Nú á félag eignarhlut í öðru hlutafélagi eða samvinnufélagi, og skal þá það félag greiða þann hluta skattsins, sem svarar til slíkrar eignarhlutdeildar, eftir hlutfallinu milli þess eignarhluta og heildareignar félagsins, að hlutafé eða stofnfé meðtöldu.][4]) Sá skattur, sem félögum ber að greiða vegna félagsmanna sinna eða hluthafa, skal innheimtur hjá félögunum og teljast þeirra skuld.[b]) — Af skatti þessum skulu 5 milljónir króna renna til aflatryggingasjóðs, er teknar séu af óskiptu og greiðast af því fé, er fyrst innheimtist. Af skattinum skal enn fremur verja 10 millj. króna til uppbóta á sparifé samkv. 13. gr. — Að öðru leyti skal skattinum skipt í tvo jafna hluta. Öðrum hlutanum skal varið til greiðslu á lausaskuldum ríkissjóðs, en hinn hlutinn skiptist til helminga milli byggingarsjóðs samkv. lögum nr. 35/1946 og þeirra aðila, er byggja íbúðir samkv. I. og III. kafla l. nr. 44/1946, í sömu hlutföllum og greinir í 1. tölul. 2. gr. Skuldabréf, sem eignarskattur samkv. þessari grein er greiddur með, skulu vera lögmæt greiðsla upp í lausaskuldir ríkissjóðs við Landsbanka Íslands, en ríkissjóður ábyrgist gagnvart bankanum

a) XXV, 94, 96.
b) XXV, 84, 85.

1) L. nr. 59, 25. maí 1950, § 4 a.
2) Sömu l., § 4 b.
3) L. nr. 117, 28. des. 1950, § 3 b.
4) Sömu l., § 3 c.
a) XXIV, 579, XXIV, 312.
b) XXV, 95.

1950 Nr. 22 19. marz

1950 Nr. 22 19. marz

greiðslu bréfanna.[1]) — **13. gr.** Af skatti þeim, sem innheimtist samkv. 12. gr., skal 10 milljónum króna varið til þess að bæta verðfall, sem orðið hefur á sparifé einstaklinga, þ. e. einstakra manna, en ekki félaga, stofnana, sjóða eða annarra ópersónulegra aðila. Til sparifjár telst í þessu sambandi fé, sem lagt hefur verið til ávöxtunar í banka, sparisjóði, innlánsdeildir samvinnufélaga og aðrar lánsstofnanir, sem eins stendur á um að þessu leyti. Enn fremur innstæður einstaklinga í verzlunarreikningum, sem venjulegir innlánsvextir sparisjóða hafa verið greiddir af, enda liggi fyrir yfirlýsing skattanefnda um innstæðuna og skattgreiðslu af henni.[2]) — [Skilyrði bóta er, að innstæðufjárhæðin hafi verið talin fram til skatts. Þó skal þetta skilyrði ekki ná til innstæðufjár ófjárráða sparifjáreigenda, sem voru yngri en 16 ára í lok júnímánaðar 1946. Bætur skal miða við heildarinnstæðufjárhæð eins og hún var í árslok 1941 og í lok júnímánaðar 1946, og skal miða við lægri innstæðufjárhæðina. Bætur skal ekki greiða á heildarinnstæðufjárhæðir manna, sem lægri eru en kr. 200.00.][3]) — Bætur skulu því aðeins greiddar, að eigandi innstæðu sé á lífi, er lög þessi taka gildi. Þó skulu maka innstæðueiganda, foreldri eða nið greiddar bætur á innstæðu, sem þannig hefur gengið að erfðum. — Bætur þessar má greiða í ríkisskuldabréfum. — Ríkisstjórnin setur nánari reglur um framkvæmd á úthlutun bóta samkvæmt þessari grein, þar á meðal um innköllun kröfueigenda innan hæfilegs og tiltekins frests að viðlögðum kröfumissi. Landsbanka Íslands skal falin framkvæmd úthlutunarinnar. — **14. gr.** [Skattur samkvæmt 12. gr. laga þessara skal ákveðinn af skattstjóranum í Reykjavík, sem einnig úrskurðar kærur út af álagningu skattsins. Úrskurði hans má þó áfrýja til ríkisskattanefndar. Skattgreiðandi og fjármálaráðherra geta — hvor um sig — skotið úrskurði ríkisskattanefndar til dómstólanna, enda sé mál höfðað innan þess tíma, sem ákveðinn verður með reglugerð. Um innheimtu, lögtaksrétt, vangoldinn skatt og viðurlög fer að öðru leyti eftir því sem við á, eftir ákvæðum laga um tekjuskatt og eignarskatt nr. 6 1935.][4]) — Eignarskattur samkv. lögum þessum er ekki frádráttarbær frá tekjum til skatts. — **15. gr.** Ráðherra setur með reglugerð ákvæði, er varðar framkvæmd laga þessara, þar á meðal um úthlutun bóta á sparifé , ákvörðun framleiðslugjalds, gjalddaga þess, innheimtu og eftirlit með því, að það sé ekki undandregið, um álagningu skatts samkv. lögum þessum, kærur út af honum, fresti, úrskurði, gjalddaga, innheimtu og annað. — **16. gr.** . . . . — [**17. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum settum samkvæmt þeim, önnur en þau, sem 15. gr. tekur til, skulu varða sektum allt að 50 þús. kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum, og skulu sektirnar renna í ríkissjóð.][1])

1) Rgj. nr. 1, 2. jan. 1954.
2) Rgj. nr. 210, 28. okt. 1952.
3) L. nr. 81, 23. des. 1953, § 1.
4) L. nr. 117, 28. des. 1950, § 4.

1950 Nr. 22 19. marz

Lög um útflutning og innflutning á íslenzkum og erlendum gjaldeyri.

1948 Nr. 42 5. apríl

1. gr. Bannað er að flytja úr landi eða til landsins íslenzka peningaseðla og skiptimynt, og enn fremur íslenzk skuldabréf og hvers konar skuldbindingar, sem hljóða um greiðslu í íslenzkum gjaldeyri. — Landsbanki Íslands getur, ef sérstaklega stendur á, veitt undanþágu frá banninu á útflutningi og innflutningi skuldabréfa. — **2. gr.** Einstaklingar, sem búsettir eru hér á landi, mega hafa meðferðis til útlanda allt að 150 kr. í erlendum gjaldmiðli (seðlum eða skiptimynt), enda sýni þeir tollyfirvöldum skilríki fyrir því, að gjaldmiðilsins hafi verið aflað á löglegan hátt. — **3. gr.** [Hver sá, er til landsins kemur frá útlöndum, skal gefa tollyfirvöldunum sundurliðaða skýrslu um þann gjaldeyri, er hann hefur meðferðis. Skulu einstaklingar búsettir hér á landi skila þeim gjaldeyri, sem þeir eiga, til þeirra banka, er rétt hafa til að verzla með erlendan gjaldeyri, og greiða þeir andvirðið í íslenzkum krónum. — Einstaklingar búsettir erlendis skulu við komu sína til landsins undirrita yfirlýsingu um, að þeir selji gjaldeyri aðeins til þeirra stofnana, sem rétt hafa til gjaldeyrisverzlunar. Skal sala þeirra á gjaldeyri færð í vegabréf þeirra. — Hver sá, sem fer af landi burt, skal gefa skriflega skýrslu um gjaldeyri þann, er hann hefur meðferðis, og gera grein fyrir, að hans hafi verið aflað á löglegan hátt.][2]) — **4. gr.** [Eigi má setja reglur samkvæmt lögum þessum, er banna mönnum brottför úr landi.][3]) — **5. gr.** Við tollskoðun er heimilt, þyki nauðsyn bera til, að láta fara fram rannsókn bæði á farþeg-

1) L. nr. 59, 25. maí 1950, § 5.
2) L. nr. 31, 9. maí 1949, § 1.
3) Sömu l., § 2.

1948 Nr. 42 5. apríl

um og farangri, til að tryggja, að ekki séu brotin ákvæði laga þessara eða reglugerðar, sem sett kynni að verða samkvæmt þeim. — **6. gr.** Með reglugerð setur ráðherra nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara, ef hann telur þess þörf. — **7. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara og reglugerð, sem sett er samkvæmt þeim, varða sektum allt að 200 þús. krónum. — **8. gr.** Mál út af brotum á lögum þessum og reglugerð, skal fara með að hætti opinberra mála.

1941 Nr. 82 9. júlí

Lög um viðauka við lög nr. 73 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða, að bankarnir skuli leggja hluta af þeim erlenda gjaldeyri, sem skilað er til þeirra, inn á biðreikninga í erlendri mynt og geyma hann þannig fyrir reikning eigenda gjaldeyrisins og á þeirra áhættu. — **2. gr.** Ríkisstjórnin skipar fimm manna nefnd, er úrskurðar, hve mikill hluti gjaldeyrisins skuli keyptur af bönkunum og hve mikill hluti lagður á biðreikninga. Tilnefna Landsbanki Íslands og Útvegsbanki Íslands h/f, stjórn Búnaðarfélags Íslands og stjórn Landssambands útgerðarmanna, hver fyrir sig, einn mann í nefndina, en einn skal skipaður af ríkisstjórninni án tilnefningar. Ríkisstjórnin skipar formann nefndarinnar. — Bankarnir kaupa ekki gjaldeyri fyrr en nefndin hefir fellt úrskurð samkvæmt næstu málsgrein hér á undan. — Ríkisstjórnin setur nefndinni reglur um það, hvernig hún skuli haga störfum sínum, eftir því sem ástæða þykir til. [Má í reglugerðinni ákveða um viðurlög fyrir brot gegn henni og um málsmeðferð út af brotum á henni.][1]) — **3. gr.** Með reglugerð er heimilt að ákveða, að óheimilt sé að selja eða veðsetja innstæður á biðreikningum, sem myndaðar eru samkvæmt ákvæðum laga þessara, svo og að setja nánari reglur um, hvernig innstæðunum megi ráðstafa.

1940 Nr. 51 12. febr.

Lög um gengisskráningu og ráðstafanir í því sambandi.

1. gr. . . .[2]) — **2. gr.** 1. Skipa skal þriggja manna nefnd, einn eftir tilnefningu hæstaréttar, og sé hann formaður, en hina tvo eftir tilnefningu Alþýðusambands Íslands og Vinnuveitendafélags Íslands, og nefnist hún kauplagsnefnd. 2. Kostnaður við nefndina, þar á meðal þóknun til nefndarmanna, greiðist úr ríkissjóði eftir ákvörðun ráðherra. 3. Nefnd þessi skal, með aðstoð Hagstofu Íslands, gera yfirlit um breytingar á framfærslukostnaði í Reykjavík 1. dag hvers mánaðar frá 1. nóvember 1939, miðað við meðalverðlag mánuðina jan.—marz 1939, eftir grundvallarreglum, sem nefndin setur.[1]) 4. Við þennan útreikning skal sleppt broti úr stigi, hálfu eða minna, en annars hækkað í heilt stig. . . . — **8. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt, ef þurfa þykir, að setja með reglugerðum nánari fyrirmæli um framkvæmd þeirra mála, er í lögum þessum getur. — **9. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, settum samkvæmt þeim, varða sektum allt að 10000 kr., og skulu sektir renna í ríkissjóð. Mál út af slíkum brotum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála.

1940 Nr. 51 12. febr.

1920 Nr. 16 18. maí

Lög um ráðstafanir á gullforða Íslandsbanka og um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna útflutning á gulli.

1. gr. . . .[2]) — **2. gr.** . . .[3]) — **3. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að leggja bann, að einhverju leyti eða öllu, við útflutningi úr landinu á myntuðu eða ómyntuðu gulli, svo og að ákveða refsingar fyrir brot gegn hér að lútandi ákvörðunum.[a]) — **4. gr.** Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og má með konunglegri tilskipun fella þau úr gildi, þegar ekki þykir lengur þörf fyrir ákvæði þeirra.

1945 Nr. 105 21. des.

Lög um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni.

1. gr. Ríkisstjórn Íslands er heimilt fyrir hönd hins ísl. lýðveldis að gerast aðili að stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka, samkvæmt tillögum, sem samþykktar voru í júlí 1944 á fundi hinna sameinuðu þjóða og þeirra þjóða, sem með þeim vinna (United and Associated Nations) í Bretton Woods í Bandaríkjunum. — **2. gr.** Ráðherra sá, sem hefur á hendi yfirstjórn bankamála landsins, skipar einn mann og annan til vara til 5 ára til að taka sæti í fulltrúaráði gjaldeyrissjóðsins og sömuleiðis einn mann og varamann til sama tíma í bankaráð alþjóðabankans. — Þóknun fyrir störf þeirra skal ákveðin af ráðherra. — **3. gr.** Til þess að standa straum af framlögum ríkisins til gjaldeyrissjóðsins og alþjóðabank-

1) L. nr. 71, 4. júlí 1942.
2) L. nr. 22, 19. marz 1950, § 1.

1) L. nr. 22, 19. marz 1950, §§ 3 og 4, sbr. l. nr. 105, 23. des. 1950. — 2) L. nr. 7, 11. marz 1930, § 15. — 3) L. nr. 6, 31. maí 1921, § 9. — a) IX, 78.

1945 Nr. 105 21. des.

ans heimilast ríkisstjórninni að taka innanríkislán, er jafngildi allt að tveim milljónum dollara. — **4. gr.** Óheimilt er bönkum landsins, sparisjóðum, bæjar- og sveitarfélögum og opinberum stofnunum að taka lán erlendis, nema með samþykki ráðherra þess, er fer með bankamál, sbr. þó 1. gr. laga nr. 10/1928, um Landsbanka Íslands. — **5. gr.** Skylt er öllum þeim, sem skulda fé í erlendum gjaldeyri, að gefa Hagstofu Íslands skýrslu um skuldir sínar ársfjórðungslega í því formi, er hún fyrirskipar.

1949 Nr. 47 25. maí

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á móti og ráðstafa framlögum samkvæmt áætlun um fjárhagslega viðreisn Evrópu.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að taka á móti framlögum án endurgjalds samkvæmt samningi frá 3. júlí 1948 milli Íslands og Bandaríkja Ameríku um efnahagssamvinnu. — **2. gr.** Að svo miklu leyti sem framlög þessi eru ekki notuð til kaupa á efnavörum, vélum og tækjum til framkvæmda, sem taldar eru í áætlun þeirri til langs tíma, sem lögð hefur verið til grundvallar efnahagssamvinnunni af Íslands hálfu, skal leggja til hliðar jafnvirði þeirra í erlendum gjaldeyri til kaupa á þessum vörum. — **3. gr.** Jafnvirði framlags án endurgjalds í íslenzkum gjaldeyri, að frádregnum 5%, má ekki ráðstafa nema með samþykki Alþingis.

1817 16. júlí

Tilskipun áhrærandi árlega kapítulstaxta á Íslandi.[1])

Hér eftir skal árlega setja kapítulstaxta á Voru landi Íslandi, og með tilliti hér til skulu Vorir embættismenn frá Voru rentukammeri fá þau nauðsynlegu boðorð. Og viljum Vér allranáðugast, að allir skattar og afgjöld til Vor, ásamt allri landsskuld, tíundum og yfir höfuð að segja, öllum afgjöldum til embættismanna og opinberra stiftana, skuli, þegar þau áskilin eru í landaurum, en verða ekki af hlutaðeigendum afgreidd í tilteknum skileyri, gjaldast eftir fyrrgreindum kapítulstöxtum, þó svo, að hafi sá, sem gjalda á, öðlazt rétt til að kjósa sér annaðhvort að mega í landaurum gjalda, eða með ákveðnu peningaútsvari, eigi hann framvegis völina, þannig, sem Vor tilsk. af 20. marz 1815 í 21. gr. hefir ákvarðað.

1) Sbr. l. nr. 16, 6. nóv. 1897, l. nr. 22, 13. sept. 1901.

Lög um verðlagsskrár.

1954 Nr. 27 30. marz

1. gr. Verðlagsskrárumdæmi skulu vera þessi: 1. Norður-Múlasýsla og Seyðisfjarðarkaupstaður. 2. Suður-Múlasýsla og Neskaupstaður. 3. Skaftafellssýslur. 4. Vestmannaeyjakaupstaður. 5. Rangárvallasýsla. 6. Árnessýsla. 7. Gullbringu- og Kjósarsýsla, Keflavíkur-, Hafnarfjarðar-, og Reykjavíkurkaupstaðir. 8. Mýra- og Borgarfjarðarsýsla og Akraneskaupstaður. 9. Snæfellsness- og Hnappadalssýsla. 10. Dalasýsla. 11. Barðastrandarsýslur. 12. Ísafjarðarsýslur og Ísafjarðarkaupstaður. 13. Strandasýsla. 14. Húnavatnssýslur. 15. Skagafjarðarsýsla og Sauðárkrókskaupstaður. 16. Eyjafjarðarsýsla, Akureyrar-, Siglufjarðar- og Ólafsfjarðarkaupstaðir. 17. Þingeyjarsýslur og Húsavíkurkaupstaður. — **2. gr.** Yfirskattanefnd hvers verðlagsskrárumdæmis skal í janúarmánuði ár hvert semja verðlagsskrá, er gildir fyrir allt verðlagsskrárumdæmið. Nú er fleiri en ein yfirskattanefnd í verðlagsskrárumdæmi, og skal þá sú yfirskattanefnd, sem sýslumaður skipar forsæti í, annast samningu verðlagsskrár samkvæmt 1. málslið þessarar greinar. — **3. gr.** Yfirskattanefnd skal setja verðlag á búpening þann og innlenda vöru, sem venja er að taka í verðlagsskrá, eftir því peningaverði, sem henni er kunnugt um, að á þeim hafi verið á síðastliðnu ári. Við verðlagningu búpenings skal hún fara eftir því, á hvaða verði búfé hverrar tegundar hefur gengið kaupum og sölum manna á milli á verðlagsskrársvæðinu, og miða við meðalverð. Við verðskráningu innlendra framleiðsluvara skal hún fara eftir skýrslum, er hún aflar sér frá verzlunum þeim, er íbúar viðkomandi verðlagsskrárumdæmis hafa aðalviðskipti við, og skal leggja til grundvallar það verð, sem framleiðendur fá fyrir vöru sína. — Ef yfirskattanefnd er kunnugt um, að einhver tegund landaura, önnur en búfé, hafi eigi verið verzlunarvara í umdæminu á síðasta ári, skal hún eigi setja verðlag á þá tegund. — Verði yfirskattanefnd eigi á eitt sátt um verðlag, skal meðaltal ráða. — **4. gr.** Er yfirskattanefnd hefur samið verðlagsskrá, skal sýslumaður senda hana fjármálaráðuneytinu, sem staðfestir hana og sér um, að hún verði birt í B-deild Stjórnartíðinda. — Þyki fjármálaráðuneytinu ástæða til, getur það sent verðlagsskrána til ríkisskattanefndar til athugunar og staðfestir hana síðan með þeim breytingum, sem ríkisskattanefnd leggur til, að á henni verði gerðar. — **5. gr.** Verðlagsskrá skal

1954 Nr. 27 30. marz

gilda frá 16. degi maímánaðar, næst eftir að hún er samin, til jafnlengdar næsta árs, og skal birta hana á manntalsþingum það ár, er hún gengur í gildi.

1950 Nr. 105 23. des.

Lög um útreikning vísitölu framfærslukostnaðar.

1. gr. Húsaleiguliður vísitölu framfærslukostnaðar skal reiknaður án tillits til 5. gr. laga nr. 56/1950 um breyting á lögum nr. 39/1943, um húsaleigu. Skal nefndur vísitöluliður reiknaður eftir því ákvæði í 3. gr. laga nr. 22/1950, um gengisskráningu o. fl., að miðað sé við húsaleigu í húsum, sem fullgerð eru eftir árslok 1945, og á grundvelli rannsóknar kauplagsnefndar á húsaleigu. — **2. gr.** Skal kauplagsnefnd reikna á ný vísitölu júlímánaðar samkvæmt ákvæðum 1. gr., og skal sú vísitala gilda fyrir kaupgreiðslur frá 1. ágúst til 31. des. 1950. — **3. gr.** Nú er vísitala framfærslukostnaðar fyrir júlímánuð samkvæmt ákvæðum 1. gr. þessara laga hærri en 112 stig, og skal þá hækka uppbót á kaupgreiðslur fjóra síðustu mánuði ársins þannig, að mismunurinn fyrir júlímánuð sé að fullu bættur.

2. Fjárreiður ríkisins.

1931 Nr. 61 8. sept.

Lög um ríkisbókhald og endurskoðun.

I. kafli. Skilgreining hugtaka. — 1. gr. Ríkisbókhald nefnist í lögum þessum allt það bókhald, sem ríkisbókara er falið. — Ríkisstofnun er í lögum þessum talin hver sú stofnun, sem rekin er fyrir reikning ríkissjóðs. — Reikningshaldari er nefndur hver sá starfsmaður ríkisins, sem hefir með höndum opinber reikningsskil (sbr. auglýsingu um reglugerð um opinber reikningsskil frá 11. desember 1929).

II. kafli. Ríkisbókhald. — 2. gr. Í ríkisbókhaldinu skal bókfæra eftir reglum tvöfaldrar bókfærslu öll fjárhagsviðskipti íslenzka ríkisins. Viðskiptin skal bókfesta samkvæmt gögnum frá ríkisféhirði um út- og innborganir, er hann afhendi bókhaldinu daglega, og samkvæmt tilkynningum fjármálaráðuneytisins, reikningum og skilagreinum frá ríkisstofnunum, reikningshöldurum og öðrum þeim, sem hafa fjármuni ríkisins í vörzlu eða annast útborganir, innheimtu eða önnur viðskipti fyrir þess hönd. Ríkisstofnanir og umboðsmenn þeir, sem að framan getur, eru skyldir að hafa fullkomið bókhald yfir þær fjárreiður ríkisins, sem þeim er falið að annast, og haga skilagreinum og reikningum til ríkisbókhaldsins svo, sem fjármálaráðuneytið fyrirskipar. Fjármálaráðuneytið getur og sett reglur um, hversu bókhaldi ríkisstofnana og opinberra reikningshaldara skuli hagað. — **3. gr.** Ríkisstofnanir skulu bókfæra í bókum sínum allar þær ríkiseignir, er þær hafa undir höndum, og skuldir, sem þeim er ætlað sjálfum að standa straum af. — Efnahagsreikningar stofnana þessara séu felldir inn í ríkisbókhaldið, og jafnframt inn á aðalreikning ríkisins yfir eignir og skuldir. — Allar þær eignir og skuldir ríkisins, sem ekki eru bókfærðar hjá einstökum ríkisstofnunum, skulu færðar í bókum ríkisbókhaldsins. — Fjármálaráðuneytið segir fyrir um, hverjar ríkisstofnanir skuli bókfæra eignir og skuldir samkvæmt þessari grein. — Fjármálaráðuneytið ákveður í samráði við forstöðumenn ríkisstofnana, með hvaða verði eignir ríkisins skuli bókfærðar. — **4. gr.** Bækur ríkisbókhaldsins skulu færðar þannig, að samkvæmt þeim verði saminn, í lok reikningsárs, ríkisreikningur Íslands. Reikningi þessum sé þann veg fyrir komið, að af honum verði séð rekstrarniðurstaða þjóðarbúsins. Sé þess vandlega gætt að gera greinarmun á raunverulegum tekjum og gjöldum og öðrum viðskiptum, sem ekki hafa áhrif á rekstrarútkomuna. — Þessir séu lokakaflar í ríkisreikningi Íslands: 1. Rekstrarreikningur, er sýni rekstrarniðurstöðu þjóðarbúsins. Þar skal tilgreind fyrning á eignum ríkisins. 2. Sjóðyfirlit, er sýni breytingar á peningaforða ríkissjóðs og af hvaða ástæðum þær hafa orðið. 3. Efnahagsreikningur, er sýni eignir og skuldir ríkisins í lok reikningsársins. — Efnahagsreikningi fylgi yfirlit um ástæður til breytinga á skuldlausri eign ríkisins. — Sá hluti ríkisreikningsins, sem sundurliðaður er, skal saminn í samræmi við fjárlög, og skulu yfirlitsreikningarnir samdir samkvæmt honum. — **5. gr.** Fjárlög skulu samin í tveim köflum. Í fyrri kaflanum séu áætlanir og fjárveitingar tekna og gjalda, og skulu niðurstöðutölur þess kafla ríkisreikningsins færðar á rekstrarreikning. Í síðari kafla skulu færðar fjárveitingar og áætlanir, sem ekki hafa áhrif á rekstrarútkomu, og skulu niðurstöðutölur þess kafla í ríkisreikningi færðar á sjóðyfirlit. — Með fjárlögum sé ákveðin fyrning á eignum ríkisins. — **6. gr.** Forstöðumaður ríkisbókhaldsins nefnist ríkisbókari, og skal hann skipaður af fjármálaráðherra. Ber hann ábyrgð á því, að störf stofnunarinnar séu leyst af hendi sem vera ber sam-

1931 Nr. 61 8. sept.

kvæmt lögum þessum og reglum þeim, sem settar verða um þau efni. Ennfremur ber ríkisbókhaldinu að gæta þess í samvinnu við ríkisendurskoðunina, að ríkisstofnanir og umboðsmenn ríkisins fylgi í öllu fyrirmælum um reikningsskil þeirra, sem sett eru með lögum þessum eða síðar kunna að verða sett með lögum, reglugerðum eða öðrum bindandi fyrirmælum. — Ríkisbókari hefir sömu laun og ríkisféhirðir. — **7. gr.** Fjármálaráðuneytið setur nánari reglur um starfstilhögun í ríkisbókhaldinu og um samvinnu þess við ríkisféhirði. Einnig ákveður ráðuneytið, hver aðstoð ríkisbókara er veitt við störf hans. — Fjármálaráðherra setur ríkisbókara erindisbréf.[1])

III. kafli. Endurskoðun. — **8. gr.** Endurskoða skal alla reikninga ríkisins og ríkisstofnana. Við endurskoðunina ber þess að gæta: 1. Að reikningarnir séu tölulega réttir og samdir samkvæmt réttum bókhaldsreglum og að allir tekju- og gjaldaliðir séu sannaðir með viðeigandi fylgiskjölum. 2. Að greiðslur allar og viðskipti séu í samræmi við gildandi lög og reglur og þar að lútandi samninga. 3. Að engin útgjöld séu innt af hendi án lagaheimildar, að fjárveitingar séu réttilega notaðar samkvæmt fyrirmælum, og að útgjöld, tekjur og aðrir liðir viðskiptanna séu bókfærðir á réttan hátt. 4. Að fulls sparnaðar og hagsýni sé gætt við rekstur þann, er reikningarnir hljóða um. — Fjármálaráðuneytið setur nánari fyrirmæli um framkvæmd og tilhögun endurskoðunar með reglugerð. — **9. gr.** Endurskoðun á reikningum ríkisstofnana og reikningshaldara, sem um getur í 2. gr., skal framkvæmd af fjármálaráðuneytinu, svo og endurskoðun á reikningum allra þeirra sjóða, sem háðir eru varðveizlu eða eftirliti ríkisins. Þó er fjármálaráðuneytinu heimilt fyrst um sinn að fela mönnum utan ráðuneytisins að endurskoða hjá reikningshöldurum utan Reykjavíkur. — **10. gr.** Fjármálaráðuneytinu ber að láta endurskoðunarskýrslu fylgja reikningum þeim, sem það endurskoðar, þegar þeir eru lagðir fyrir yfirskoðunarmenn ríkisreikningsins. — Í endurskoðunarskýrslu skal fram tekið, hvernig endurskoðun hefir verið hagað, hverjar athugasemdir hafi verið gerðar, svör við þeim og úrskurðir, ennfremur sérhvað það viðvíkjandi reikningsskilunum eða rekstri, er fjármálaráðuneytið telur rétt að vekja athygli á eða gera athugasemdir um til yfirskoðunarmanna. — **11. gr.** Þar, sem slíkt þykir henta, fer endurskoðun samkvæmt 8. og 9. gr. fram í skrifstofum þeirra stofnana eða einstaklinga, sem í hlut eiga. — **12. gr.** Fjármálaráðuneytið getur ákveðið, að ríkisstofnanir endurskoði reikninga undirmanna sinna, er gera þeim reikningsskil, enda gefi viðkomandi stofnun ráðuneytinu skýrslu um tillögur þeirrar endurskoðunar, þegar hún skilar reikningum sínum til ráðuneytisins. Ráðuneytið lætur síðan fara fram dreifikönnun á reikningum þeim, sem þannig hafa verið endurskoðaðir, eftir því, sem ástæða þykir til. — **13. gr.** Ríkisreikningurinn og bækur ríkisbókhaldsins skulu endurskoðast af yfirskoðunarmönnum samkv. 39. gr. stjórnarskrárinnar.[1]) Yfirskoðunarmönnum er heimilt að fela fjármálaráðuneytinu að annast þann hluta af endurskoðunarstarfinu, sem um ræðir í 1. tölul. og niðurlagi 3. tölul. 8. gr. laga þessara. — Yfirskoðunarmenn geta krafizt upplýsinga um hvert það atriði, sem þeim eigi þykir nægilega ljóst í reikningum ríkisins eða bókum ríkisbókhaldsins. — Ennfremur geta þeir lagt fyrir fjármálaráðuneytið að rannsaka nánar hvert það atriði í reikningum þeim, sem ráðuneytið hefir endurskoðað, er eigi þykir nægilega upplýst. — **14. gr.** Yfirumsjón með allri endurskoðun fjármálaráðuneytisins skal falin einum af endurskoðendum þess, og nefnist hann aðalendurskoðari. Hann skal hafa sérþekkingu á endurskoðun og reikningsfærslu. — Aðalendurskoðari stendur beint undir fjármálaráðherra. Fjármálaráðherra skal setja reglur um starf hans og afstöðu í fjármálaráðuneytinu og setja honum erindisbréf. — Aðalendurskoðari skal ennfremur hafa umsjón með störfum ríkisbókhaldsins fyrir hönd fjármálaráðherra eftir því, sem ráðherra nánar ákveður. — Aðalendurskoðari sé skipaður af fjármálaráðherra. Hann hefir laun sem skrifstofustjórar í stjórnarráðinu. — **15. gr.** Fjármálaráðuneytið lætur framkvæma sjóðtalningu hjá ríkisféhirði, ríkisstofnunum og öðrum þeim, sem hafa fjármuni hins opinbera undir höndum, svo oft sem þurfa þykir, og eigi sjaldnar en einu sinni á ári. Undir ákvæði þessarar greinar fellur eftirlit með frímerkjaútgáfu og birgðum póstsjóðs. — Þar, sem endurskoðun er hagað samkvæmt 12. gr., getur fjármálaráðuneytið krafizt, að ríkisstofnun láti vottorð um sjóðtalningu hjá

1) Rgj. nr. 3, 4. jan. 1951.

1) Nú stjskr. nr. 33, 17. júní 1944, § 43.

1931 Nr. 61 8. sept.

1931 Nr. 61 8. sept.

undirmönnum sínum fylgja aðalreikningi. — Hafi sami maður fjárreiður fyrir fleiri en eina ríkisstofnun, skal sjóðtalningu hagað þannig, að samtímis séu taldir sjóðir beggja eða allra stofnananna, annaðhvort af sama endurskoðanda, eða endurskoðendur séu mættir til starfans í sama mund. — **16. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum frá 200—2000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. — Heimilt er fjármálaráðherra að beita dagsektum við vanrækslu á framkvæmd starfa samkvæmt lögum þessum, allt að 50 kr. á dag, unz úr er bætt. — Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. . . .

1918 Nr. 16 8. sept.

Tilskipun um meðferð á störfum landsféhirðis.

Störf landsféhirðis skulu frá 1. september 1918 skilin frá Landsbanka Íslands og lögð undir fjármáladeild stjórnarráðsins, annaðhvort þannig, að sett sé á stofn sérstök skrifstofa fyrir landsféhirði, eða hann hafi skrifstofu í fjármáladeildinni. — Nánari reglur um framkvæmd þessara starfa og annað, er þar að lýtur, setur fjármálaráðherra.[1])

1947 Nr. 72 5. júní

Lög um innkaupastofnun ríkisins.

1. gr. Ríkisstjórnin setur á stofn innkaupastofnun, sem hefur það hlutverk að annast innkaup vegna ríkisstofnana og sérstakra framkvæmda ríkisins. — **2. gr.** Ríkisstjórnin ræður forstöðumann stofnunarinnar og ákveður með reglugerð starfssvið hennar.[2]) — **3. gr.** Ríkissjóður leggur stofnuninni til nauðsynlegt starfsfé, og er ríkisstjórninni heimilt að taka eða ábyrgjast lán í því skyni. — **4. gr.** Innkaupastofnunin skal selja ríkisstofnunum vörur þær, sem hún annast innkaup á, við kostnaðarverði, að viðbættum ómakslaunum, sem svarar kostnaði við rekstur stofnunarinnar. — **5. gr.** Skylt er öllum ríkisstofnunum, sem reknar eru fyrir reikning ríkissjóðs, svo og þeim, sem hafa með höndum stjórn sérstakra framkvæmda, sem kostaðar eru af ríkissjóði, að fela innkaupastofnuninni innkaup þeirra nauðsynja, sem falla undir starfssvið hennar, nema ráðherra heimili annað. — Ákvæði þessi taka þó ekki til þeirra innkaupa, sem einkasölum ríkisins eru falin samkvæmt lögum þar um. — **6. gr.** Reikningar innkaupastofnunarinnar skulu endurskoðaðir af endurskoðendum ríkisreikninganna og birtir með þeim.

1) Rgj. nr. 3, 4. jan. 1951.
2) Rgj. nr. 73, 29. marz 1952.

1947 Nr. 72 5. júní

1924 Nr. 51 4. júní

Lög um ríkisskuldabréf.

1. gr. Þegar lán eru tekin fyrir hönd ríkissjóðs, skal fyrir þeim gefa út skuldabréf á íslenzku, með þýðing á eitt eða fleiri útlend mál, þegar ástæða er til þess. — **2. gr.** Öll skuldabréfin skulu af sömu gerð. Stjórnin ákveður nafnverð þeirra, vaxtafót og söluverð. Vextir skulu greiddir tvisvar á ári, 1. október og 1. apríl, að hálfu í hvort sinn. — **3. gr.** Skuldabréfin skulu gefin út til eigi lengri tíma en 25 ára og með vaxtamiðum fyrir það tímabil, sem ákveðið er, að bréfin megi vera lengst í umferð. — Af skuldabréfum þeim, sem út eru gefin í hvert sinn, skal dregin út (innkölluð) á ári hverju jöfn upphæð í hlutfalli við skuldabréfaupphæðina, sem í umferð er sett, þannig, að skuldabréfin séu öll innkölluð og innleyst í lok þess umferðartíma, stjórnin hefir ákveðið, þá er bréfin voru sett í umferð. Stjórninni er þó heimilt að ákveða, að fyrstu 5 árin skuli ekkert dregið út. — Nánari tilhögun um innköllun bréfanna getur ráðherra sett með reglugerð. — **4. gr.** Þegar lánsheimild er fyrir hendi, skal stjórnin jafnan sjá um, að almenningur eigi kost á að kaupa skuldabréfin í bönkum, sparisjóðum og á öðrum stöðum, er henta. — **5. gr.** Bréfin sjálf og vaxtamiðar þeirra skulu í gjalddaga greidd með ákvæðisverði, án nokkurs frádráttar, stimpilgjalds eða skatts og eru sömuleiðis gjaldgeng í ríkissjóð í hverja greiðslu sem er, svo sem peningar væru. — **6. gr.** Bréf og vaxtamiðar, er í gjalddaga eru fallin, greiðast úr ríkissjóði, er einnig getur falið bönkum, hérlendum eða útlendum og öðrum stofnunum, að annast slíkar greiðslur.

1795 10. apríl

Opið bréf kansellíis um það, hvers gæta skal til að tryggja fjármuni opinberra stofnana. (Samkv. kgsúrsk.).

. . . **1)** Þegar skiptaráðendur taka til skipta dánarbú eða önnur bú, og þeim er kunnugt um eða þykir líklegt, að opinber stofnun eigi kröfu í búið, þá skulu þeir tafarlaust skýra hlutaðeigandi stiftamtmanni[1]) og biskupi frá skiptunum, til þess að þeir geti á þeim gætt réttar stofnunarinnar, haldið fram málstað hennar, veitt því móttöku, er henni ber, og séð um, að fénu verði þegar í stað komið á

1) Nú stjórnarráðinu, sbr. tsk. nr. 12, 23. ágúst 1904, I., 11, og augl. nr. 58, 11. sept. 1953.

1795 10. apríl

vöxtu gegn tryggilegu veði, eins og segir í 2. gr. hér á eftir. — Það skal tekið fram berum orðum í skuldabréfum þessum, hvaða stofnun lánsféð tilheyrir, og skulu stiftamtmaður og biskup rita á þau, að þau megi eigi selja eða afhenda án samþykkis þeirra. Skulu síðan skuldabréfin og önnur veðbréf, er útlögð kunna að hafa verið stofnuninni í skiptunum, og rituð hefir verið á sams konar áritun, fengin í hendur hlutaðeigandi forstjóra eða fjárhaldsmanni, gegn viðurkenningu hans, og heimtar hann síðan inn vextina og annast það annað, er gera þarf, en stiftamtmaður og biskup skulu hafa nákvæmt eftirlit með því, að hann gæti skyldu sinnar í því efni. — **2)** Eigi má lána gegn nokkurri fasteign meira en nemur ⅔ af verði hennar eftir löglegri matsgerð, er skuldunautur kostar; svo má og eigi heldur taka náðarár eða fasteignir, sem eldri veðréttur hvílir á, að veði, þegar opinber stofnun á í hlut. — Stiftamtmaður og biskup skulu sjá um, að veð stofnananna rýrni eigi og að veðsett hús séu ávallt vátryggð gegn eldsvoða, og skulu því reikningshaldararnir geta þess á skránum yfir vaxtafé stofnananna, í sérstökum dálki, hvort veðin séu tilhlýðilega vátryggð og hve hátt. — **3)** Ef opinberri stofnun er út lagður jarðarpartur, hús eða því um líkt, skal rita þegar í stað á bréf það, er um það er út gefið, svo sem segir í 1.gr., og síðan þinglýsa því á næsta þingi, þar er eignin er, á kostnað stofnunarinnar. — Í búum skuldunauta má eigi leggja stofnununum út óvissar veðskuldir eða víxilskuldabréf eða önnur ótryggð skuldabréf, ef peningar eru til og fulltryggjandi veðskuldabréf. Sé þessa eigi gætt, bakar það hlutaðeigendum ábyrgð gagnvart stofnuninni. . . . — **5.** Allir reikningar fyrir fé opinberra stofnana skulu ná frá nýári til nýárs, og skulu reikningshaldararnir hafa samið þá og sent innan febrúarmánaðarloka í seinasta lagi, til stiftamtmanns og biskups, og skal því, er afgangs hefir orðið af tekjunum og vöxtunum, bætt við innstæðuna, og komið á vöxtu á fyrirskipaðan hátt. — **6)** Að lokum skulu stiftamtmenn og biskupar, þegar er þeir fá opið bréf þetta, semja rétta skrá yfir þá, sem eru forstjórar og innheimtumenn fyrir opinberar stofnanir, og láta þinglýsa henni, og skal slík þinglýsing (sem ekkert gjald skal greitt fyrir) einnig fram fara eftirleiðis í hvert skipti, sem mannaskipti verða í sýslunum þessum, til þess að það verði öllum kunnugt, og skulu kröfur stofnunarinnar á hendur forstjórunum eftir þinglýsinguna ganga fyrir síðar framkvæmdum fjárnámum og síðar útgefnum veðskuldabréfum.

1795 10. apríl

Tilskipun um gjaldheimtu og reikningsskil í Danmörku. **1793** 30. jan.

(Eigi birt á Íslandi, en að ýmsu beitt).

. . . **III. kap.** — **40)** Svo sem sjóður Vor hefir forgöngurétt[1]) og sjálfsvörsluveðrétt, þótt eigi sé svo um samið, í eignum gjaldheimtumanna Vorra framar öllum kröfum, er eigi hafa þegar verið þinglesnar og bókaðar áður en þeir tóku við embætti, svo fyrirskipum Vér og hér með, að enginn af amtsforstjórum (Amtsforvaltere) Vorum . . . megi frá því er hann er skipaður í embætti, selja af hendi neitt af fasteignum sínum, né heldur gefa út neina veðskuldbindingu, til handa hverjum sem hún er, og eigi má taka við nokkru slíku afsali eða veðskuldbindingu til þinglesturs, nema berum orðum sé leyft af Oss fyrir milligöngu Rentukammers[2]) Vors. Nú er gjaldheimtumanni stefnt fyrir skuld, og skal þá sá undir- eða yfirréttur, sem honum er stefnt fyrir, skýra Rentukammeri Voru frá því í tækan tíma, svo að unnt sé að gera ráðstafanir til að fyrirbyggja það, að kröfur annarra manna verði greiddar af tekjum Vorum, svo og til þess að knýja gjaldheimtumanninn til þess að gera Oss fullnægjandi reikningsskil, ef þörf þykir. Nú vanrækir einhver dómstóll þetta Oss til tjóns, og skal hann þá ábyrgjast Oss tjónið. Þó skal þeim, er öðlazt hafa löglega dóma, alls eigi meinað að leita greiðslu dómanna með fjárnámi, eftir að fullnægjandi trygging er fengin fyrir Vorum kröfum. . . .

Lög um bráðabirgðabreyting nokkurra laga o. fl. **1948** Nr. 50 5. apríl

1. gr. 1. Ákvæði III. kafla l. nr. 44/1946 varðandi fjárframlög og lánveitingar af hálfu ríkissjóðs til sveitarfélaga komi því aðeins til framkvæmda, að sérstök heimild sé veitt til þess í fjárlögum hverju sinni, enda nær skylda sveitarfélaga til íbúðarhúsabygginga samkvæmt tilvitnuðum kafla laganna ekki framar en tilskilinn styrkur eða lánveiting af hálfu ríkissjóðs kemur til. 2. . . . 3. Greiðsla á 1 milljón af framlagi ríkissjóðs 1948 samkv. 2. málsgr. 4. gr. laga nr. 35/1946 skal fresta til ársins 1957. 4. Niður skal falla umboð ný-

1) Sbr. tilsk. 10. des. 1790, op. br. 10. apr. 1795, op. br. 19. des. 1821, skl. 12. apr. 1878, § 82 a.

2) Nú stjórnarráðið.

1948 Nr. 50 5. apríl

byggingarsjóðsnefndar samkv. 14. gr. l. nr. 20 20. maí 1942, um breyt. á l. nr. 6 9. jan. 1935, um tekjuskatt og eignarskatt. Ríkisskattanefnd annast störf þau, er nýbyggingarsjóðsnefnd eru falin með framannefndum lögum, enda hefur hún þá fullnaðarúrskurð um þau mál. 5. . . .[1]) 6. Stjórn Síldarverksmiðja ríkisins heimilast með samþykki sjávarútvegsmálaráðherra að leggja fram kr. 1 250 000.00 sem hlutafé í Hæring h/f, Reykjavík, til kaupa og rekstrar síldarbræðsluskips. Ríkisstjórnin skal jafnhliða þeirri fyrirgreiðslu, sem h/f Hæring verður veitt til kaupa á síldarbræðsluskipi, leitast við að tryggja öllum íslenzkum síldveiðiskipum sem jafnasta aðstöðu til síldarlöndunar í verksmiðjuna.

1953 Nr. 6 2. febr.

Lög um framlengingu á heimild ríkisstjórnarinnar til að nota allt að fjórum milljónum dollara af yfirdráttarheimild Íslands hjá Greiðslubandalagi Evrópu.

1. gr. Af yfirdráttarheimild þeirri, er Ísland hefur sem þátttakandi í Greiðslubandalagi Evrópu, að fjárhæð fimmtán milljónir dollara, heimilast ríkisstjórninni, ef hún telur nauðsynlegt, að nota allt að fjórum milljónum dollara á fjárhagsárum Greiðslubandalagsins 1952—53 og 1953—54. — Jafnóðum og heimildin er notuð, skal andvirðið í krónum greitt inn í sérstakan reikning í Landsbanka Íslands og því varið, þegar er gjaldeyrisástæður leyfa, til endurgreiðslu á yfirdráttarláninu, enda má ekki nota féð til annars.

1905 Nr. 29 20. okt.

Lög um stofnun byggingarsjóðs og bygging opinberra bygginga.

1. gr. Af andvirði embættisjarðanna Arnarhóls, að meðtöldu verði hinnar svo nefndu Klapparlóðar, sem seld er samkvæmt lögum nr. 38, 6. nóv. 1902, og Örfiriseyjar skal stofna sjóð, er nefnist Byggingarsjóður Íslands. Sjóði þessum skal varið til opinberra bygginga eftir því, sem nánar er tiltekið í lögum þessum, og síðar verður ákveðið með lögum. — **2. gr.** Ráðherra Íslands veitist heimild til að selja Örfirisey fyrir að minnsta kosti 6000 krónur. Ennfremur veitist honum heimild til að selja Arnarhólslóðina alla, að undanskildum bletti þeim, sem nú fylgir stjórnarráðshúsinu, og spildu milli Hverfisgötu og væntanlegs framhalds af Lindargötu, sem ætluð er fyrir opinberar byggingar. Arnarhólslóðina má selja þeim, er kaups beiðast, í stærri eða minni pörtum, til byggingarlóða og annarra afnota, fyrir eigi minna en 5 kr. fyrir ferhyrningsalin, en þó eigi lægra en tveir dómkvaddir menn meta í hvert skipti, er kaupa er beiðzt. — **3. gr.**[1]) . . . — **4. gr.** Byggingarsjóðurinn stendur beint undir landsstjórninni. Gjaldkeri landssjóðs er gjaldkeri sjóðsins. Reikningar sjóðsins skulu árlega fylgja landsreikningnum og endurskoðast af yfirskoðunarmönnum Alþingis. — **5. gr.** Veita má byggingarsjóði lán úr viðlagasjóði til að standast kostnað við byggingar, sem lagaheimild er fyrir, að byggingarsjóður leggi fram fé til. Lánið skal ávaxtað með 2½ af hundraði á ári, og endurborgist jafnóðum og sjóðnum greiðist andvirði fasteigna þeirra, sem um ræðir í 2. gr.

1913 Nr. 55 10. nóv.

Lög um stofnun landhelgissjóðs Íslands.

1. gr. Af sektarfé fyrir ólöglegar veiðar í landhelgi skal stofna sjóð, er nefnist landhelgissjóður Íslands. — **2. gr.** Í sjóð þennan renna ⅔ sektarfjár fyrir ólöglegar veiðar í landhelgi að meðtöldum ⅔ nettoandvirðis fyrir upptækan afla og veiðarfæri eftir að lög þessi öðlast gildi.[2]) — **3. gr.** [Landssjóður leggur líka til sjóðsins 20000 krónur á ári, er teljast með árstekjum hans.][3]) — **4. gr.** [Sjóðnum skal varið til að koma upp strandgæzluskipum, og ákveður löggjafarvaldið,[4]) hve nær sjóðurinn tekur til starfa og hve miklu af fé hans skuli varið til þess. Þó getur fjárveitingavaldið ákveðið, að af árlegu sektarfé og vöxtum sjóðsins skuli varið til þess að verja landhelgina fyrir ólöglegum veiðum allt að jöfnu tillagi móti því, sem ríkissjóður leggur til.][5]) . . . — **6. gr.** Landstjórnin hefir á hendi stjórn sjóðsins, og skal hún ávaxta fé hans í Landsbankanum. Reikningur hans skal árlega birtur í Stjórnartíðindunum.

1947 Nr. 78 5. júní

Lög um fyrningarsjóð ríkisins.

1. gr. Allar fasteignir ríkissjóðs skal telja til eignar á ríkisreikningi með fasteignamatsverði. Þeim ríkisstofnunum, sem ekki hafa sameiginlegan fjárhag við ríkissjóð, er þó heimilt að telja fasteignir sínar til eignar með kostnaðarverði. — **2. gr.** Árlega ber að fyrna fasteignir ríkissjóðs, aðrar en jarðeignir, þannig, að af húsverði þeirra afskrifast af

1) L. nr. 77, 23. des. 1953.

1) L. nr. 10, 15. apr. 1928, § 58. — 2) Sjá l. nr. 5, 18. maí 1920, § 6, l. nr. 33, 19. júní 1922, § 13 og l. nr. 45, 13. júní 1937. — 3) L. nr. 68, 3. nóv. 1915. — 4) L. nr. 27, 27. júní 1925. — 5) L. nr. 34, 4. júní 1924.

1947 Nr. 78 5. júní

steinhúsum 1% og af timburhúsum 2%. — **3. gr.** Af fyrningum þessum skal mynda sérstakan sjóð, „fyrningarsjóð ríkisins", sem nota skal til endurbyggingar hinna afskrifuðu fasteigna. — **4. gr.** Sjóður þessi skal vera í vörzlum fjármálaráðuneytisins, sem sér um ávöxtun hans, og sé hann fráskilinn ríkissjóði. — **5. gr.** Nú hrekkur ekki fyrningarfé fasteignar fyrir endurbyggingu hennar, eða reisa þarf nýja byggingu, og er þá fjármálaráðherra heimilt að lána af sameiginlegu fé sjóðsins til þeirra framkvæmda, eftir því sem fé er fyrir hendi og þörf krefur. Slík lán skulu veitt til 40 ára með vöxtum, sem fjármálaráðherra ákveður í hvert skipti. — **6. gr.** Í reglugerð, sem fjármálaráðherra setur, skal setja nánari reglur um bókhald fyrir sjóðinn og framkvæmd þessara laga. — **7. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi og koma til framkvæmda við samning ríkisreiknings fyrir árið 1946.

1932 Nr. 41 23. júní

Lög um Jöfnunarsjóð.

1. gr. Þegar tekjur ríkissjóðs á rekstrarreikningi fara fram úr lögboðnum og óhjákvæmilegum greiðslum og handbært fé ríkissjóðs samkvæmt sjóðsyfirliti nemur meiru en 4 milljónum króna, skal leggja það, sem umfram er, í sjóð, er nefnist Jöfnunarsjóður. — Sjóðinn skal ávaxta í banka og má ekki veita lán úr honum. — **2. gr.** Verði greiðsluhalli á sjóðsyfirliti ríkisreiknings, ber að greiða af handbæru fé sjóðsins það, sem til er umfram 4 milljónir, en það, sem á vantar, greiðist úr Jöfnunarsjóði, eftir því sem fé hans hrekkur til. — **3. gr.** Nú nægja ekki áætlaðar tekjur ríkissjóðs í fjárlögum til þess að veita fé til ólögbundinna framkvæmda, sem svara að minnsta kosti meðaltali 5 síðustu ára, og má þá í fjárlögum ákveða að greiða úr Jöfnunarsjóði það, er á vantar. — **4. gr.** Nú er meira fé í Jöfnunarsjóði en ætla má, að nægi til að inna af hendi þau verkefni, sem í 2. og 3. gr. segir, og er fjármálaráðherra þá skylt að verja því til aukaafborgana af skuldum ríkissjóðs, að fengnu samþykki fjárhagsnefnda Alþingis. — **5. gr.** Reikningur Jöfnunarsjóðs skal árlega fylgja landsreikningnum og endurskoðast með honum.

1942 Nr. 55 4. júlí

Lög um framkvæmdasjóð ríkisins.

1. gr. Stofna skal sjóð, er heitir: *Framkvæmdasjóður ríkisins.* Hlutverk sjóðs þessa er að veita fé til nauðsynlegra framkvæmda í þarfir atvinnuveganna, að styrjöldinni lokinni, og skal þá fé sjóðsins sérstaklega varið til stofnunar nýrra framleiðslugreina, svo sem framleiðslu tilbúins áburðar og steinlíms, ræktunar og býlafjölgunar í sveitum landsins, byggingar verkamannabústaða, skipasmíði, byggingar verksmiðju til herzlu síldarlýsis o. fl., sem nauðsynlegt er til að auka öryggi atvinnulífsins og fullnægja þörfum landsmanna. — **2. gr.** Ríkissjóður skal greiða til framkvæmdasjóðsins 8 milljónir af tekjuafgangi ríkisins árið 1941. Enn fremur skal greiða til sjóðsins ⅗ hluta þess tekjuafgangs, sem verða kann á ríkisreikningi árið 1942. Fé framkvæmdasjóðsins skal geymt í Landsbanka Íslands. — **3. gr.** Fé framkvæmdasjóðs ríkisins má eingöngu verja til ákveðinna verklegra framkvæmda, samkvæmt sérstökum ákvörðunum Alþingis.— **4. gr.** Reikningur framkvæmdasjóðsins skal endurskoðaður af yfirskoðunarmönnum ríkisreikninganna og birtur með ríkisreikningi ár hvert.

1942 Nr. 55 4. júlí

1933 Nr. 98 19. júní

Lög um læknishéraða- og prestakallasjóði.

1. gr. — Sé læknishérað læknislaust, svo að eigi komi til greiðslu á embættislaunum, eða hluta þeirra, til þjónandi læknis í því héraði, skulu launin eða launahlutinn með dýrtíðaruppbót renna í sérstakan sjóð, er verður eign hlutaðeigandi héraðs. Við ákvörðun þessarar upphæðar skal jafnan miða við byrjunarlaun eins og þau eru ákveðin í lögum um laun embættismanna. — Nú kemur ekki til útborgunar allt það fé, sem áætlað er í fjárlögum sem læknisvitjanastyrkur handa sveitum, sem eiga sérstaklega erfiða læknissókn, og rennur þá það, sem afgangs verður af áætluðu fé til hvers héraðs, í sjóð þess.[1]) — **2. gr.** Sjóðir þeir, sem stofnaðir eru samkvæmt 1. gr., nefnast læknishéraðasjóðir. Skulu þeir vera í vörzlu og undir umsjá ráðherra, sem sér um, að fé þeirra sé jafnan handbært og ávaxtað á tryggum stað. — **3. gr.** Fé læknishéraðasjóða skal varið til þess að tryggja eftir föngum, að héruðin séu sem sjaldnast læknislaus, svo sem með því að leggja það til læknisbústaða eða annars þess, sem ætla má, að verði til þess að gera héruðin eftirsóknarverðari fyrir lækna eða horfi til endurbóta á heilbrigðismálum héraðsins. — **4. gr.** Landlæknir gerir, eftir að hafa leitað álits hlutaðeigandi héraðsbúa, tillögur um fjárveitingar úr læknishéraðasjóðum, en ráðherra tekur ákvarðanir um þær. — **5. gr.**

1) Sbr. l. nr. 59, 4. júlí 1942, § 3.

1933 Nr. 98 19. júní

Þegar prestakall er prestslaust, svo að eigi kemur til greiðslu embættislauna eða hluta þeirra, skal fjárhæð sú, sem sparast, miðað við byrjunarlaun presta, renna í sérstakan sjóð, sem kirkjuráð varðveitir. — Sjóðurinn heitir prestakallasjóður og skal hann geymdur í Landsbanka Íslands. Kirkjuráð ráðstafar sjóði þessum til verkefna þeirra, sem því eru ætluð samkv. lögum nr. 21 6. júlí 1931.

1913 Nr. 30 20. okt.

Lög um umboð þjóðjarða.[1])

1. gr. Hreppstjórar skulu, hver í sínum hreppi, hafa umráð yfir öllum þjóðjörðum, öðrum en þeim, er standa undir umsjón sýslumanna. — **2. gr.** Hreppstjóri hefir byggingarráð á þjóðjörðum þeim, er hann hefir umráð yfir. Þó skal bygging þeirra því aðeins fullgild, að sýslumaður hafi ritað samþykki sitt á byggingarbréfið. — **3. gr.** Þjóðjarðir skulu að jafnaði byggðar æfilangt. Eftirgjald þeirra (landskuld og kúgildaleigur), svo og lóðargjöld og rekaleiga, skal ákveðin í peningum, og gjalddagi 31. desember ár hvert. Ef lóðarblettur eða önnur jarðarnot eru leigð lengur en leiguliði getur sjálfur notað þau, skal ávallt ákveðinn leigutími tilnefndur, eigi lengri en 50 ár, nema um byggingarlóðir sé að ræða, og er slíkur leigusamningur eigi fullgildur, nema samþykki landsstjórnarinnar komi til. — **4. gr.** Hreppstjóra ber að hafa eftirlit með því, að þjóðjarðir séu vel setnar, og að ekkert gangi undan þeim af því, sem þeim fylgt hefir og fylgja ber. Hann má ekki líða neinum leiguliða að láta tún eða engi fara í órækt eða jörðina skemmast á annan hátt af hans völdum. Hann skal og gæta þess, að leiguliði láti ekki innstæðukúgildi falla eða hús hrörna um skör fram, og er það á ábyrgð hreppstjóra, ef hann vanrækir þetta. — **5. gr.** Hreppstjóri innheimtir eftirgjöld þjóðjarða[2]) þeirra, er hann hefir umráð yfir, og skilar sýslumanni þeim innan þriggja mánaða frá gjalddaga, en sýslumaður greiðir þau í landssjóð. Í umboðslaun fá hreppstjórar 6% af eftirgjöldunum. — **6. gr.** Nánari ákvæði um umboð þjóðjarða skulu sett í reglugerð, er stjórnarráðið semur. — **7. gr.** Lög þessi koma til framkvæmda jafnóðum og umboð þjóðjarða losna, þó svo að 3. gr. komi til framkvæmda svo fljótt sem verða má, eigi síðar en við næstu leiguliðaskipti á jörðunum.

1) Sbr. l. nr. 116, 30. des. 1943, VIII.—XI. kafli.
2) Sbr. rgj. nr. 34, 7. júní 1924, IV. kafli.

1936 Nr. 92 23. júní

Lög um jarðakaup ríkisins.

1. gr. Heimilt er ríkisstjórninni að kaupa jarðir handa ríkissjóði, eftir því sem fyrir er mælt í lögum þessum. — **2. gr.** Stofna skal sérstakan sjóð, sem nefnist jarðakaupasjóður ríkisins. Tekjur sjóðsins eru: a) Afgjöld af núverandi þjóð- og kirkjujörðum. b) Afgjöld þeirra jarða, sem keyptar verða eftir lögum þessum. — **3. gr.** Tekjum jarðakaupasjóðs skal verja til kaupa á jörðum, að uppfylltum þeim skilyrðum fyrir jarðakaupunum, sem lög þessi setja. — **4. gr.** Skilyrði fyrir því, að ríkið kaupi jörð, eru: a) Að ekki séu horfur á, að jörðin verði fyrir skemmdum af völdum náttúrunnar, svo sem vatnsflóðum, skriðuhlaupum, landbroti o. s. frv., eða að líkur séu til þess, að hún í náinni framtíð leggist í eyði af öðrum ástæðum. b) Að tryggt sé, að jörðin byggist eftir lögum nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétti,[1]) sbr. þó 8. gr. c) Að kaupverðið fari ekki fram úr þeim fasteignaveðslánum, er á jörðinni hvíla við opinbera sjóði og lánsstofnanir, og aldrei yfir fasteignamat. — Þó er ríkisstjórninni heimilt að kaupa jarðir, enda þó að minna hvíli á þeim af fasteignaveðslánum við opinbera sjóði en nemur sanngjörnu kaupverði þeirra, ef tekjur jarðakaupasjóðs hrökkva fyrir meiri jarðakaupum en bjóðast samkvæmt ákvæðum fyrri málsgr. þessa stafl., en aldrei má þó kaupverðið vera hærra en fasteignamatsverð. — **5. gr.** Þyki ríkisstjórninni ekki nægilega upplýst um ásigkomulag jarðar, sem boðin er til kaups, getur hún leitað álits Búnaðarfélags Íslands um jörðina og staðhætti alla. Að fengnu áliti þess ákveður ríkisstjórnin, hvort af kaupunum verður eða ekki. — **6. gr.** Greiðslum fyrir þær jarðir, sem ríkið kaupir eftir lögum þessum, skal að jafnaði haga svo, að jarðakaupasjóður tekur að sér greiðslur áhvílandi fasteignaveðslána í opinberum sjóðum, eftir því sem á stendur og um semst við viðkomandi lánsstofnanir. — **7. gr.** Landbúnaðarráðherra getur falið sérstökum manni umsjón með jarðakaupum ríkisins, eftirlit með þjóð- og kirkjujörðum, reikningshald jarðakaupasjóðs, svo og aðrar framkvæmdir, er af lögum þessum leiðir. — **8. gr.** Þrátt fyrir ákvæði laga nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt, er leyfilegt að byggja jarðir, sem keyptar eru eftir lögum þessum, 1% hærra en getur í 2 gr. þeirra laga, meðan

1) Sbr. nú l. nr. 116, 30. des. 1943.

1936 Nr. 92 23. júní

á þeim hvíla fasteignaveðslán, sem eru svo há, að vextir þeirra eru hærri en nemur afgjaldinu, reiknuðu eftir 2. gr. laga nr. 8, 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt.[1]) — — **9. gr.** Reikningsár jarðakaupasjóðs er almanaksárið. Yfirskoðunarmenn landsreikninganna skulu endurskoða reikninginn.

1941 Nr. 64 27. júní

Lög um jarðakaup ríkisins vegna kauptúna og sjávarþorpa.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að kaupa jarðir, lönd og lóðir í kauptúnum og sjávarþorpum, eða í grennd við þau, eftir því sem fyrir er mælt í lögum þessum. — **2. gr.** Skilyrði fyrir því, að ríkið kaupi jarðir, lönd og lóðir samkv. lögum þessum, eru: — a. Að landið sé ekki í eign hlutaðeigandi hrepps, þorps eða kauptúns. b. Að samþykkt hafi verið á lögmætum hreppsnefndarfundi formleg beiðni um, að kaupin séu gerð, og fylgi henni rökstuðningur fyrir því, að hlutaðeigandi hreppur sé ekki fjárhagslega fær um að standa undir kaupunum. c. Að beiðnin hafi verið samþykkt með meiri hluta atkvæða lögmæts fundar kosningabærra kaupstaðar- eða þorpsbúa, sem hlut eiga að máli, og að tekið hafi verið fram í fundarboðinu að atkvæðagreiðsla fari fram í málinu. d. Að fyrir liggi rökstutt álit Búnaðarfélags Íslands um, að þorpið eða kauptúnið hafi þörf fyrir að fá landið til afnota vegna ræktunar eða annarra framkvæmda og að lífvænleg atvinnuskilyrði séu fyrir hendi á staðnum og ekki sé hætta á, að byggð muni leggjast þar niður. — **3. gr.** Jarðir þær, lönd og lóðir, er ríkissjóður kaupir samkvæmt lögum þessum, skal hann leigja hlutaðeigandi hreppi með ævarandi leiguréttindum, sbr. þó 5. gr., og sé árleg leiga 4% af kaupverði eignarinnar. Hreppnum er skylt að leigja landið út til hlutaðeigandi þorps- eða kauptúnsbúa, eftir því sem lög og reglur þar um mæla fyrir.[2]) — **4. gr.** Skylt er ríkinu, ef hreppsnefnd óskar þess, að selja hreppnum með hagkvæmum greiðsluskilmálum jarðir þær, lönd og lóðir, er ríkið kaupir samkvæmt lögum þessum, með kostnaðarverði. Eignir þessar mega hrepparnir ekki selja aftur, nema með samþykki ríkisstjórnar. — **5. gr.** Nú stendur hreppur eigi í skilum með umsamda leigu af jörð eða lóðum til ríkissjóðs, eða ræktun og mannvirki ganga úr sér, eða náttúrugæðum er spillt, svo að eignin rýrnar í verði og hefur hann þá fyrirgert leiguréttindum sínum. Er þá ríkissjóði heimilt að taka í sínar hendur öll umráð hinnar leigðu eignar, svo og innheimtu lóðar- og erfðafestugjalda. — **6. gr.** Nú vill ríkið kaupa lönd eða lóðir samkv. lögum þessum, en eigandi vill ekki selja eða samkomulag næst eigi um kaupverðið, og er þá heimilt að taka löndin eða lóðirnar eignarnámi samkvæmt lögum nr. 61 14. nóvember 1917, um framkvæmd eignarnáms, með eftirfarandi skilyrðum: — a. Að eigandi lands eða lóðar geti haldið eftir hæfilega stóru landi fyrir sjálfstæðan búrekstur eða annan atvinnurekstur, samkvæmt áliti Búnaðarfélags Íslands. b. Að leitað sé ráða og umsagnar Búnaðarfélags Íslands, áður en eignarnám fer fram samkvæmt lögum þessum, og má aldrei heimila eignarnám án samþykkis Búnaðarfélags Íslands. Skal Búnaðarfélagið sérstaklega gæta þess, að ekki verði um of þrengt að hagsmunum annarra aðila í hreppnum, né þeirra, sem eiga það land, sem tekið er eignarnámi. — Land, sem liggur í öðru hreppsfélagi, má því aðeins taka eignarnámi, að landið liggi að hreppamörkum. Skal þá jafnframt, ef óskir koma fram um það, leitað samninga um, að hið tekna land verði lagt undir þann hrepp, er það notar, og ákveður ráðherra, að svo skuli gert, ef hreppsnefndir þær, er hlut eiga að máli, verða ásáttar um skilmála og sýslunefnd mælir með. Að öðrum kosti verður hreppamörkunum ekki breytt nema með lögum. — **7. gr.** Kostnaður við framkvæmd laga þessara greiðist úr ríkissjóði, enda sé árlega tekin upp í fjárlög hæfileg fjárhæð í þessu skyni. Framkvæmd laganna má fela stjórn jarðakaupasjóðs ríkisins.

1941 Nr. 64 27. júní

Lög um sölu þjóðjarða og kirkjujarða.

1946 Nr. 4 26. febr.

1. gr. Ábúendur þjóð- og kirkjujarða hafa rétt til að fá ábúðarjarðir sínar keyptar, ef þeir, eftir því sem við á, fullnægja 1. gr. laga nr. 116 30. des. 1943, um ættaróðal og erfðaábúð, og auk þess eftirtöldum skilyrðum: a. hafi búið á jörðinni minnst 3 ár; b. gefi út við undirskrift kaupsamnings skuldbindingu um, að hann geri jörðina að ættaróðali; c. fyrir liggi yfirlýsing hlutaðeigandi hreppsnefndar um, að hann hafi setið jörðina vel og að hreppsnefndin mæli með, að hann fái jörðina keypta. Þó getur hann skotið þeirri umsögn til sýslunefndar. — Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra jarða, sem þegar eru ákveðnar sem bústaðir embættis-

1) Sbr. nú l. nr. 116, 30. des. 1943, § 35.
2) L. nr. 45, 17. maí 1950, V. kafli.

1946 Nr. 4 26. febr.

manna eða til annarrar opinberrar notkunar, svo og þeirra jarða, er að dómi Búnaðarfélags Íslands að fengnum tillögum viðkomandi sýslunefndar og aðliggjandi bæjarfélaga teljast líklegar til opinberra nota eða skiptingar í náinni framtíð. — Námuréttindi á þjóð- og kirkjujörðum skulu undanskilin sölu og sömuleiðis vatns- og jarðhitaréttindi umfram heimilisþarfir. — **2. gr.** Jarðir, sem seldar eru samkv. 1. gr., skulu seldar fyrir fasteignamatsverð að viðbættu álagi, er kann að fylgja jörð, er salan fer fram. Jarðarverðið greiðist að fullu við afsal. — Fari sala fram á jörðum þessum, eftir að þær hafa verið gerðar að ættaróðulum, á ríkissjóður forkaupsrétt á þeim fyrir fasteignamatsverð.

1945 Nr. 54 3. marz

Lög um heimild fyrir ríkissjóð til að kaupa eignir setuliðsins á Íslandi.

1. gr. Ríkisstjórninni heimilast að kaupa fyrir ríkissjóðs hönd eignir setuliðsins á Íslandi. — **2. gr.** Ráðstöfun og sala þeirra eigna, sem yfirteknar verða skv. heimild í 1. gr., skal framkvæmd af 5 manna nefnd, sem ríkisstjórnin skipar. Fjórir nefndarmanna séu tilnefndir af stjórnmálaflokkunum, einn af hverjum, en ríkisstjórnin skipar formann, og sé hann jafnframt framkvæmdastjóri. — Forgangsrétt til kaupa á fasteignum eiga, að öðru jöfnu, bæjarfélög og sveitarfélög, þar sem fasteignin er. — **3. gr.** Ríkisstjórninni veitist heimild til að fela hæstarétti að nefna þriggja manna matsnefnd til að ákveða bætur handa landeigendum hér á landi vegna landspjalla, er þeir hafa orðið fyrir af völdum setuliðsins. — Hæstiréttur ákveður, hver matsmanna fer með formennsku í nefndinni, og skal hann vera lögfræðingur. — **4. gr.** Úrskurðir nefndarinnar eru fullnaðarákvarðanir um bætur. — **5. gr.** Nú tekur ríkisstjórnin til umráða eða eignar mannvirki, sem setuliðið á hér á landi, og er þá ríkisstjórninni heimilt að fengnu samþykki hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarstjórnar að láta þau vera áfram þar, sem þau eru, gegn bótum, sem nefnd sú, er um getur í 3. gr., ákveður. — **6. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að setja nánari fyrirmæli um allt, er lýtur að framkvæmd laga þessara, og getur hún ákveðið í þeim, að bótanefndin geti stefnt fyrir sig með opinberri innköllun í Lögbirtingablaðinu, innan tiltekins tíma, kröfuhöfum að viðlögðum kröfumissi (preclusion).

3. Bankar og lánsstofnanir.

Lög um Landsbanka Íslands. **1928** Nr. 10 15. apríl

I. kafli. Skipulag bankans. — **1. gr.** Landsbanki Íslands er sjálfstæð stofnun, sem er eign ríkisins, undir sérstakri stjórn, svo sem nánar er ákveðið í V. kafla laga þessara. Á Norðurlandamálum er heiti bankans Islands Nationalbank, á ensku The National Bank of Iceland og á öðrum tungumálum samsvarandi heiti. — Bankinn starfar í þrem deildum með aðgreindum fjárhag, og nefnast þær seðlabanki, sparisjóðsdeild og veðdeild. Skal halda algerlega aðgreindum varasjóðum og öðrum eignum, útlánum, innlánum, bókfærslu og reikningshaldi hverrar deildar fyrir sig. — Ríkissjóður ber ábyrgð á öllum skuldbindingum bankans. Til þess að taka lán erlendis, án tryggingar í sjálfs sín eignum, sbr. 15. gr., þarf sérstaka lagaheimild í hvert sinn, að undanteknum lánum þeim, er ræðir um í lögum nr. 10, 31. maí 1927, svo og lánum þeim, er koma kunna í stað þessara lána. — Nú verður ákveðið með lögum að greina veðdeild eða sparisjóðsdeild eða þær báðar alveg frá bankanum, og gilda ákvæðin í V., VI. og VII. kafla þá eigi lengur fyrir þá deild eða þær deildir, sem þannig verða greindar frá bankanum. — **2. gr.** Landsbanki Íslands hefir heimili sitt, aðalskrifstofu og varnarþing í Reykjavík. Auk þess hefir bankinn útibú þar, sem bankaráðið ákveður með samþykki framkvæmdarstjórnar og að fengnu samþykki ráðherra þess, er fer með bankamál.[1])

II. kafli. Seðlabankinn. — **3. gr.** Seðlabankinn hefir á hendi útgáfu seðla innan þeirra takmarka, er þarf til að fullnægja gjaldmiðilsþörf í innanlandsviðskiptum. — **4. gr.** Tilgangur seðlabankans er: 1. Að stuðla að tryggri skipun á peningamálum landsins, með það fyrir augum, að gull og gullgildir seðlar geti sem fyrst orðið og haldi síðan áfram að vera hinn almenni gjaldeyrir í landinu. Í því skyni ber stjórn bankans einkanlega að gæta þess, að fé bankans sé tryggilega fyrir komið til ávöxtunar, og sé jafnan handbært að eins miklu leyti og krafizt verður af seðlabanka. Svo ber og stjórn bankans að afstýra, eftir því sem unnt er, með kaupum og sölum á erlendum gjaldeyri og verðbréfum, sem skráð eru á erlendum kauphöllum, með viðskiptum við aðrar peningastofnanir í landinu og með tilhögun útlánsstarfseminnar, truflun þeirri

1) Sbr. rgj. nr. 77, 1. nóv. 1930.

á peningamálum og atvinnulífi, sem annars má vænta, að almennar hagsveiflur hafi í för með sér. 2. Að reka bankastarfsemi eftir því, sem nánar er til tekið í lögum þessum. — **5. gr.** Innskotsfé það, 2 milljónir króna, er ákveðið var með lögum nr. 50, 10. nóv. 1913, að ríkissjóður legði Landsbankanum, skal teljast stofnfé seðlabankans. Auk þess skal ríkisstjórninni heimilt að leggja fram úr ríkissjóði viðbótarstofnfé handa seðlabankanum, allt að 3 milljónum króna. Seðlabankinn skal safna varasjóði samkvæmt 24. gr. — **6. gr.** Seðlabankinn hefir einkarétt til að gefa út bankaseðla eða annan gjaldmiðil, sem komið geti í stað mótaðra peninga og getur gengið manna í milli í stað bankaseðla, með þeirri einni takmörkun, er leiðir af lögum nr. 6, 31. maí 1921, um seðlaútgáfu Íslandsbanka, hlutafjárauka o. fl.[1]) — Ráðherra sá, er með bankamál fer, ákveður, eftir tillögu bankaráðsins, lögun og útlit seðla þeirra, er bankinn gefur út, og gefur út auglýsingu um það efni, eftir því sem þörf er á.[2]) Enginn seðill, er bankinn gefur út, má hljóða um minni upphæð en fimm krónur. — Seðlar þeir, er bankinn gefur út, skulu vera gjaldgengir í ríkissjóð og aðra almenna sjóði hér á landi og vera löglegur gjaldeyrir manna á milli með fullu ákvæðisverði. — Hver, sem býr til eftirmynd seðla þeirra, er bankinn gefur út, eða falsar þá, skal sæta þeirri refsingu, sem 266. gr. almennra hegningarlaga 25. júní 1869 ákveður. Glæpurinn er fullkomnaður undir eins og búið er að eftirmynda eða falsa seðilinn, þó ekki sé búið að láta hann út.[3]) — **7. gr.** Seðlabankanum er skylt, ef þess er krafizt, að greiða seðla þá, er hann hefir gefið út, handhafa þeirra með ákvæðisverði í löglegri og gjaldgengri gullmynt, enda samsvari upphæð seðlanna heilli tölu gullmynta, en í skiptimynt, ef upphæðin er minni. Bankanum er skylt að kaupa af hverjum, er þess æskir, skírt ómyntað gull á 2480 krónur hvert kílógramm, að frádregnum ½ % í myntgerðarkostnað. — **8. gr.** Seðlabankinn gefur út seðla, eftir því sem gjaldmiðilsþörfin krefur, með takmörkunum þeim, sem greinir hér á eftir, gegn því að bankinn: 1. eigi gullforða, er nemi ⅜ af því seðlamagni, sem úti er í hvert skipti. Gullforðinn má þó aldrei fara niður úr 2 milljónum króna. 2. hafi vissa og auðselda eign til tryggingar þeim hluta seðlamagnsins, sem ekki er tryggður með gullforðanum, þannig að 125 krónur komi á móti hverjum 100 krónum í seðlum. — **9. gr.** Til gullforða telst: a. Lögleg gjaldgeng gullmynt. b. Ómyntað gull og erlend gullmynt, sem nemi minnst 2480 kr. fyrir hvert kílógramm af skíru gulli. c. Innstæða, sem greidd verður þegar heimtað er, í erlendum bönkum, sem bankaráðið telur fulltrygga og ráðherra samþykkir, að frádregnum samskonar skuldum bankans, þó eigi yfir ¼ alls gullforðans. . . .[1]) — Gullforði bankans samkv. a- og b-lið skal ávallt vera fyrir hendi í bankanum. Þó má til þess hluta gullforðans telja gull það, sem sannað er um, að sé á leið hingað frá útlöndum, en þó eigi meira en 300000 krónur í einu. — **10. gr.** Til eigna þeirra, sem tryggja skal seðlamagn það, er gullforðinn nægir ekki til, teljast: a. Auðseld opinber verðbréf eftir gangverði. b. Önnur verðbréf, ekki hlutabréf, sem skráð eru á kauphöllum. c. Víxlar, hvort heldur þeir skulu greiðast innanlands eða erlendis. d. Inneign í erlendum bönkum, sem fellur til útborgunar innan sex mánaða lengst, að frádregnum sams konar skuldum bankans við erlenda banka. e. Skuldabréf, gefin út fyrir lánum gegn handveði í samskonar verðbréfum og þeim, sem greinir í a- og b-lið þessarar greinar. — **11. gr.** Seðlabankanum skal skylt á hverjum tveggja vikna fresti að gefa ráðherra þeim, er fer með bankamál, skýrslu um seðla í umferð og gullforðann og eign þá, sem samkvæmt 10. gr. er til tryggingar seðlunum. Skulu skýrslur þessar birtar almenningi jafnóðum. — Beri skýrsla með sér, að meiri seðlar séu í umferð en lögmæt trygging er fyrir, er bankastjórnin skyld að ráða bót á þessu í síðasta lagi innan fjögra vikna frá því skýrslan er gefin. — **12. gr.** Bankaráð og framkvæmdarstjórar bera ábyrgð á því, að þeir seðlar, sem í umferð eru, fari aldrei fram úr nauðsynlegum þörfum viðskiptalífsins. Ráðherra sá, er fer með bankamál, getur lagt bann við aukinni útgáfu seðla, ef teljast verður, að hans dómi, umfram nauðsynlegar þarfir viðskiptalífsins. — **13. gr.** Seðlabankinn tekur við peningum: 1. Á dálk eða í hlaupareikning, án vaxta eða með vöxtum, eftir ákvörðun bankaráðs og framkvæmdastjórnar, svo sem nánar verður ákveðið í reglugerð bankans.[2]) 2. til geymslu. — **14. gr.** Seðlabankanum er heimilt: — 1.

1) Sbr. nú l. nr. 7, 11. marz 1930, § 15. — 2) Augl. nr. 136, 6. júlí 1934, 68, 9. maí 1935, 98, 16. sept. s. á., 80, 7. ág. 1936 og augl. nr. 3, 4. febr. 1944. — 3) Sbr. nú hegnl. nr. 19, 12. febr. 1940, XVI. kafla.

1) L. nr. 48, 8. sept. 1931.
2) Rgl. nr. 83, 21. des. 1928, §§ 19—26.

1928 Nr. 10 15. apríl

Að kaupa og selja víxla, tékka og ávísanir, sem greiðast eiga innanlands. 2. Að kaupa og selja víxla, tékka og ávísanir, sem greiðast eiga erlendis. — Víxlar þeir, sem greinir í 1. og 2. tölulið, mega ekki vera með lengri gjaldfresti en 6 mánuðum, og má eigi endurnýja þá meira en 6 mánuði samtals. — 3. Að kaupa víxla, sem greiðast eiga innanlands, með allt að 12 mánaða gjaldfresti, gegn tryggu handveði eða fasteignarveði. 4. Að kaupa og selja dýra málma. 5. Að veita reikningslán gegn handveði eða fasteignarveði, og séu þau lán uppsegjanleg með 3 mánaða fyrirvara. 6. Að kaupa og selja skuldabréf ríkja, bæjar- og sveitarfélaga og önnur trygg og auðseljanleg verðbréf. Hlutabréf má seðlabankinn ekki kaupa og selja nema í umboði annarra. 7. Að lána út á verzlunarvörur, sem eigi er hætta á að skemmist á stuttum tíma, og má ekki lána út á þær meira en ⅔ gangverðs og eigi lengur en í 3 mánuði. — **15. gr.** Seðlabankinn má taka lán gegn tryggingu í sjálfs sín eignum. Til þess að setja tryggingu þarf samþykki bankaráðs og ráðherra. — **16. gr.** Seðlabankinn tekur til geymslu gegn gjaldi dýra málma, verðmæta hluti og verðbréf. Hann getur tekið að sér að annast innheimtu á vöxtum og afborgunum af verðbréfum, á arðmiðum og á útdregnum skuldabréfum. Einnig getur hann tekið verðmæti til geymslu í lokuðum hólfum eða innsiglað. — **17. gr.** Seðlabankinn má annast alls konar innheimtur á fjárhæðum fyrir innlenda og erlenda kröfuhafa, bæði hérlendis og erlendis. — **18. gr.** Seðlabankinn hefir á hendi án endurgjalds öll framkvæmdarstörf viðvíkjandi skiptimynt[1]) þeirri, er ríkisstjórnin gefur út, þar á meðal að halda saman mynt, sem ónothæf er orðin. Bankinn er skyldur til að taka við hvaða upphæð sem er í löglegri íslenzkri skiptimynt. Nú hefir bankinn í sjóði meiri íslenzka skiptimynt en framkvæmdarstjórn bankans þykir þörf á vegna viðskipta bankans, og er bankanum þá rétt að afhenda ríkisstjórninni það, sem umfram er, gegn greiðslu í öðrum löglegum gjaldeyri. — **19. gr.** Framkvæmdarstjórn seðlabankans og bankaráðinu er skylt að gæta þess, að bankinn hafi jafnan, auk þeirra vissu og auðseldu eigna, sem ræðir um í 8. gr. 2. tölulið og 10. gr., hæfilega mikið af sams konar eignum í hlutfalli við þær skuldbindingar bankans, sem gengið verður eftir án fyrirvara. Ennfremur ber bankastjórninni, eftir því sem aukning á slíkum skuldbindingum seðlabankans gefur tilefni til, að leitast við að auka gullforða bankans eða inneignir hans erlendis. — **20. gr.** Seðlabankinn má eigi veita ríkissjóði önnur lán en bráðabirgðalán til allt að þriggja mánaða í einu og ekki hærri upphæð en svo, að nemi ¼ af stofnfé bankans. Allar slíkar skuldir ríkissjóðs skulu goldnar að fullu fyrir lok hvers reikningsárs. — Þetta ákvæði skal þó eigi vera því til fyrirstöðu, að bankinn veiti fyrirtækjum, sem rekin eru fyrir reikning ríkissjóðs, lán eftir sömu reglum og einstökum mönnum eða fyrirtækjum einstakra manna. — **21. gr.** Starfsár seðlabankans er almanaksárið. Ársreikning seðlabankans skal birta í Stjórnartíðindunum, og skal hann saminn svo snemma, að hann verði birtur í síðasta lagi 3 mánuðum eftir árslok. Auk þess skal við hver mánaðamót birta stutt yfirlit yfir hag bankans. Reikningurinn skal endurskoðaður af tveim bókhaldsfróðum endurskoðendum, sem landsbankanefndin kýs til eins árs í senn. Þeir skulu rannsaka reikninginn og bera saman við bækur bankans og heimafé. Þeir skulu að minnsta kosti tvisvar á ári sannreyna, hvort heimafé bankans og eignir séu fyrir hendi. Að öðru leyti ber þeim að hafa eftirlit með reikningsfærslu og bókhaldi bankans og gera tillögur til bankaráðsins um umbætur í því efni, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð.[1]) Þóknun handa endurskoðendum skal ákveðin í reglugerð seðlabankans. — **22. gr.** Reikninginn skal gera upp svo sem fyrir er mælt í reglugerð[1]) seðlabankans. Á reikningnum skal telja skuldir bankans í erlendri mynt og inneignir bankans erlendis, svo og hvers konar verðbréf, með því gangverði, sem skráð er 31. desember. Ef bankinn hefir keypt greind verðbréf lægra verði en því, sem skráð er 31. desember, má telja þau á reikningnum með kaupverðinu. — **23. gr.** Af tekjum á árinu greiðist: — 1. Allur kostnaður og rekstrarútgjöld; þó má skipta kostnaði við seðlagerð og bankabyggingar niður á allt að 10 ár. — 2. Tap, sem lokið er uppgerð á, og tap, sem telja verður orðið, enda þótt ekki sé lokið uppgerð á því. — 3. Ennfremur má leggja til hliðar hæfilega fjárhæð fyrir tapi, sem búast má við. — **24. gr.** Tekjuafgangur hvers árs rennur í varasjóð. Leggi ríkissjóður fram viðbótarstofnfé samkvæmt

1) L. nr. 19, 27. júní 1925.

1) Rgj. nr. 83, 21. des. 1928, IV. kafli.

5. gr., skal bankinn greiða ríkissjóði af því fé 6% í ársvexti, þó aldrei meira en helming tekjuafgangsins. — **25. gr.** Ef árstekjur bankans hrökkva ekki til að bera tap það, sem um ræðir í 23. gr. 2. og 3. tölulið, ber varasjóður það, sem til vantar. — **26. gr.** Seðlabankinn skal eiga fjárhæð, er nemi ⅓ af varasjóði bankans, í: — 1. auðseldum erlendum ríkisskuldabréfum, 2. kröfum á erlenda banka, er verða greiddar innan 6 mánaða, að frádregnum sams konar skuldum bankans. — Komi það fyrir, að bankinn verði að skerða þessa eign, skal hún jafnskjótt og unnt er aukin aftur, svo fullnægi ákvæðum þessarar greinar.

III. kafli. Sparisjóðsdeild bankans. — 27. gr. Sparisjóðsdeild tekur við peningum sem innláni eða með sparisjóðskjörum. — **28. gr.** Sparisjóðsdeild bankans er heimilt: 1. Að kaupa og selja víxla, tékka og ávísanir, sem greiðast eiga innanlands. 2. Að kaupa og selja víxla, tékka og ávísanir, sem greiðast eiga erlendis. 3. Að veita lán gegn ábyrgð bæjar-, sýslu- og sveitarfélaga. 4. Að veita lán gegn veði eða sjálfskuldarábyrgð. 5. Að kaupa og selja skuldabréf ríkja, bæjar- og sveitarfélaga og önnur trygg og auðseljanleg verðbréf. Hlutabréf má sparisjóðsdeildin ekki kaupa eða selja nema í umboði annarra. 6. Að annast að öðru leyti venjuleg sparisjóðsstörf. — **29. gr.** Sparisjóðsdeild skal eiga að minnsta kosti sem svarar 15% af innlánsfé með sparisjóðskjörum í tryggum og auðseldum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum, veðdeildarbréfum eða jarðræktarbréfum og öðrum jafntryggum verðbréfum. Verðbréfaeign þessi skal aukin upp í 30% svo fljótt sem bankaráðinu þykir tiltækilegt. Ef vafi þykir leika á, hvaða verðbréf fullnægi ákvæðum þessarar greinar, sker bankaráðið úr. — **30. gr.** Sparisjóðsdeildin skal taka þátt í sameiginlegum kostnaði við stjórn, rekstur og húsnæði bankans eftir ákvörðun bankaráðsins. Allur tekjuafgangur rennur í varasjóð deildarinnar, enda ber hann töp þau, sem deidin kann að verða fyrir og eigi verða greidd af árstekjum hennar. Um endurskoðun og reikningsskil fer eftir ákvæðum 21.—23. gr. — **31. gr.** Sparisjóðsdeildin með útibúum sínum lýtur öllum ákvæðum hinnar almennu löggjafar um sparisjóði,[1]) nema öðruvísi sé ákveðið í þessum lögum.

IV. kafli. Veðdeild bankans. — 32. gr. Veðdeild annast útlánsstarfsemi gegn veði í fasteignum á Íslandi, samkvæmt sérstökum lögum og reglugerðum.

V. kafli. Stjórn bankans. — 33. gr. Yfirstjórn bankans er í höndum landsbankanefndar, samkvæmt því sem ákveðið er í lögum þessum, og ráðherra þess, er fer með bankamál. Stjórn bankans að öðru leyti annast bankaráð, skipað fimm mönnum, og framkvæmdarstjórn, skipuð þrem mönnum. — **34. gr.** Landsbankanefndin er skipuð 15 mönnum, sem sameinað Alþingi kýs með hlutfallskosningu til 6 ára. Eftir 2 ár ganga úr nefndinni 5 menn, þeir er eftir réttri hlutfallstölu síðast voru kosnir á hverjum lista, eða hvorum lista, ef þeir voru aðeins tveir. Eftir næstu 2 ár ganga aðrir 5 menn úr nefndinni af hinum fyrst kjörnu, eftir sömu reglum og áður greinir, og loks að liðnum 6 árum þeir 5, er eftir eru af þeim fyrst kjörnu. Síðan fer fram kosning annaðhvert ár á 5 mönnum í nefndina í stað þeirra, er endað hafa kjörtímabil sitt. [Kjörtímabil nefndarmanna skal miðað við 6 almanaksár.][1]) Endurkjósa má menn í nefndina. Kosnir skulu og með hlutfallskosningu varamenn, sem taka sæti í nefndinni í forföllum aðalmanna eftir þeirri röð, sem þeir hafa verið kosnir á hverjum lista. Varamenn ganga úr eftir sömu reglum og aðalmenn. Er kosning fer fram, skal afhenda lista með helmingi fleiri nöfnum en kjósa á menn í nefndina. Sá, sem næstur er að atkvæðamagni þeim, er kosningu hlýtur á hverjum lista, skal vera 1. varamaður þess lista um kjörtímabil það, er listinn á við, og svo hver af öðrum innan listans, þannig, að sá sem næstur er að atkvæðamagni, kemur jafnan í stað þess, sem næstur er á undan að atkvæðamagni. Kjörtími varamanns, sem tekur sæti í nefndinni vegna fráfalls eða brottflutnings aðalmanns, endar þegar kjörtími þess, sem hann kemur í staðinn fyrir, hefði verið á enda, nema varamaður sá, sem kemur fyrir aðalmann á fyrstu 4 árum eftir að lög þessi öðlast gildi, tekur sæti á eftir öllum aðalmönnum og telst því sem hinn síðast kjörni á lista. Nú kemur það fyrir, að allir aðalmenn og varamenn lista fyrir eitt kjörtímabil forfallast, og kýs þá nefndin menn í skarðið með einföldum meirihluta. Ef vafaatriði um þessi efni koma fyrir, sker nefndin sjálf úr þeim með atkvæðagreiðslu og sendir Alþingi skýrslu um málið. — Landsbankanefndarmenn fá enga þóknun

1) Sbr. l. nr. 69, 27. júní 1941.

1) L. nr. 40, 12. febr. 1940, § 1.

fyrir störf sín. — **35. gr.** Formann bankaráðsins skipar ráðherra sá, sem fer með bankamál, til 5 ára í senn. Hina fjóra bankaráðsmennina kýs landsbankanefndin til 4 ára í senn, þannig, að tveir ganga úr á aðalfundi landsbankanefndarinnar annaðhvert ár, í fyrsta skipti ganga þeir úr, sem síðastir voru í röðinni við kjörið. Formann bankaráðs má endurskipa og hina fjóra ráðsmennina má endurkjósa. Á sama hátt skal skipa varaformann og kjósa 4 varamenn, einn fyrir hvern aðalmann, er taki sæti í bankaráðinu í forföllum formanns eða bankaráðsmanns. Ef formaður eða varaformaður fellur frá eða verður óhæfur til starfans áður en starfstími hans er á enda, skipar ráðherra nýjan varamann. Ef nefndarkosinn bankaráðsmaður og varamaður forfallast á sama hátt áður en starfstími hans er á enda, kýs landsbankanefndin annan í hans stað. Bankaráðsmenn skulu allir vera búsettir í Reykjavík eða svo nálægt Reykjavík, að þeim sé auðvelt að sækja bankaráðsfundi hvenær sem er. — Formaður bankaráðsins hefir 4000 krónur í árspóknun, en hinir bankaráðsmennirnir 2000 krónur hver. — Auk þess fá allir bankaráðsmennirnir dýrtíðaruppbót af allri launahæðinni, og reiknast dýrtíðaruppbótin með sömu vísitölu og dýrtíðaruppbót starfsmanna ríkisins. — Varamaður tekur laun í stað aðalmanns þann tíma, er hann starfar í bankaráðinu. — **36. gr.** Engan má kjósa í landsbankanefnd eða bankaráð nema hann sé lögráða, hafi óflekkað mannorð og sé fjár síns ráðandi. Ef nefndarmaður eða bankaráðsmaður missir þessi skilyrði áður en kjörtími hans er á enda, hættir hann þegar störfum í nefndinni eða ráðinu. — **37. gr.** Bankaráðið ræður alla þrjá bankastjóra, og eru þeir framkvæmdarstjórn bankans. Skulu þeir ráðnir með 12 mánaða uppsagnarfresti, enda geti þeir sjálfir sagt upp stöðunni með sama fyrirvara. Þó getur bankaráðið vikið bankastjóra frá fyrirvaralaust, gegn því að greiða honum 6 mánaða laun, svo framarlega, sem ekki er um slíkt afbrot að ræða af hálfu bankastjóra, sem heimili frávikningu hans án nokkurrar launagreiðslu. Ennfremur getur ráðherra sá, sem fer með bankamál, vikið bankastjóra frá. Skal bankaráðið eða ráðherra þá skýra hinum frávikna bankastjóra frá ástæðum fyrir frávikningunni. — Bankastjórar hafa að árslaunum 12000 krónur hver, og auk þess dýrtíðaruppbót, sem bankaráðið ákveður. — Bankaráðið getur veitt fráförnum bankastjóra eða ekkju hans eftirlaun af fé bankans. Eftirlaun mega þó aldrei fara fram úr 50% af launanum handa bankastjóranum, og 25% af launanum handa ekkju hans, en skulu að öðru leyti ákveðin eftir því, sem ástæður eru fyrir hendi í hvert skipti. — Bankaráðið getur einnig veitt fráförnum aðalbókara og aðalféhirði og ekkjum þeirra eftirlaun af fé bankans eftir sömu reglum. — **38. gr.** [Landsbankanefndin heldur aðalfund sinn einu sinni á ári, svo fljótt sem við verður komið þegar reikningar bankans eru fullgerðir. Boðar forseti nefndarinnar til fundarins með nægum fyrirvara.][1]) Auk þess má kveðja nefndina til funda, þegar forseti telur þess þörf, svo og ef 4 bankaráðsmenn að minnsta kosti eða 7 landsbankanefndarmenn að minnsta kosti krefjast þess í bréfi til forseta. Skal forseti þá boða til fundar eigi síðar en viku eftir að krafan kom í hans hendur. Skal að jafnaði boðað til aukafunda með viku fyrirvara, nema brýn þörf kalli að. Þá má boða til fundar með styttri fyrirvara, þó aldrei styttri en 2 sólarhringa. — Til fundanna skal boðað með ábyrgðarbréfi eða staðfestu símskeyti til hvers nefndarmanns. — **39. gr.** [Á aðalfundi nefndarinnar árið eftir að ný kosning hefir farið fram í nefndina samkv. 34. gr., kýs nefndin sér forseta til aðalfundar 2 árum síðar.][2]) Boðar hann nefndina til funda samkv. 38. gr. og stjórnar fundum nefndarinnar. Ennfremur skal á sama hátt til sama tíma kjósa 1. og 2. varaforseta. Gegnir 1. varaforseti forsetastörfum í forföllum forseta, en 2. varaforseti, ef báðir, forseti og 1. varaforseti, eru forfallaðir. Forseti sá, sem stjórnar fundi í hvert skipti, kveður sér fundarritara, sem má vera utan nefndarinnar. — Rita skal í fundabók stutta skýrslu um það, sem gerist á nefndarfundum, svo og allar ályktanir nefndarinnar. — **40. gr.** Nefndarfundur er lögmætur, ef fundinn sækja eigi færri en 10 nefndarmenn. — Á nefndarfundum ræður afl atkvæða úrslitum. Ef atkvæði eru jöfn, sker atkvæði forseta úr. — **41. gr.** Landsbankanefndinni ber: a) Að setja reglugerð[3]) um stjórn bankans og starfrækslu eftir tillögum bankaráðsins. Reglugerðin skal staðfest af ráðherra þeim, sem fer með bankamál, og síðan birt í Stjórnartíðindum. b) Að kjósa 4 menn í bankaráð. c) Að kjósa endurskoðendur bankans til eins árs í senn og 2 til vara, gefa þeim erindis-

1) L. nr. 40, 12. febr. 1940, § 2.
2) Sömu lög, § 3.
3) Rgj. nr. 83, 21. des. 1928.

bréf og ákveða þóknun þeirra.[1]) Ef þess er krafizt af 4 nefndarmönnum að minnsta kosti, skulu kosningar þær, er um ræðir í b- og c-lið, vera hlutfallskosningar. d) Að úrskurða reikninga bankans. e) Að taka ályktun um önnur mál, sem lögð verða fyrir nefndina samkvæmt lögum þessum, eða eftir ósk bankaráðs eða ráðherra. — **42. gr.** Formaður bankaráðsins hefir fyrir hönd ráðsins stöðugt, daglegt eftirlit með starfsemi bankans. Auk þess skulu hinir bankaráðsmennirnir skiptast á um hið daglega eftirlit ásamt formanninum. — Bankaráðið heldur reglulega fundi tvisvar í hverjum mánuði, 1. og 15. dag mánaðarins, eða næsta virkan dag, ef 1. eða 15. ber upp á helgidag, en annars svo oft sem formaður þess telur nauðsynlegt eða meiri hluti ráðsins krefst þess, eða framkvæmdarstjórnin óskar þess. Til þess að gerð verði gild ályktun, verða eigi færri en 3 bankaráðsmenn að taka þátt í atkvæðagreiðslunni. Þegar jöfn eru atkvæði, sker atkvæði formanns úr. Svo skal og vera, þegar jöfn eru atkvæði, er bankaráð og framkvæmdarstjórn gera sameiginlega ályktun, sbr. 43. gr. staflið h. og i. — Bankastjórarnir eiga rétt á að vera á fundum bankaráðsins og taka þátt í umræðum, nema rætt sé um mál, er snertir bankastjórana sjálfa. — Á hverjum reglulegum fundi skal framkvæmdarstjórnin leggja fyrir bankaráðið skýrslu um útlán bankans, hve mikið af fé hans sé bundið í hverri atvinnugrein, um verðbréfaeign hans, um innlánsfé í honum og um það, hve mikið af því megi taka út fyrirvaralaust, um slíkar kröfur erlendar, um seðlaveltu, gullforða og inneignir erlendis, og um annað það, er bankaráðinu þykir nauðsynlegt til þess að geta haft fullkomið eftirlit með starfsemi bankans. — **43. gr.** Bankaráðinu ber, auk þess sem áður segir: a) Að koma fram fyrir hönd bankans gagnvart dómstólunum, yfirvöldum og gagnvart þriðja manni. Ráðið getur úrskurðað um öll mál bankans, sem ekki er áskilið landsbankanefndinni eða ráðherra að úrskurða um. b) Að hafa umsjón og eftirlit með eignum bankans og starfsemi hans, svo sem nánar verður ákveðið í reglugerð bankans.[2]) c) Að setja bankastjórunum erindisbréf. d) Að skipa stjórnendur útibúa bankans og víkja þeim frá, að fengnum tillögum framkvæmdarstjórnar. e) Að skipa aðalbókara og aðalféhirði bankans og ákveða laun þeirra, að fengnum tillögum framkvæmdastjórnar, svo og að ákveða, hversu hátt veð aðalféhirðir skuli setja. f) Að ákveða laun starfsmanna bankans, setja reglugerð um eftirlaunasjóð handa starfsmönnum bankans og úrskurða um eftirlaun þeirra. g) Að ákveða með samþykki framkvæmdarstjórnar og að fengnu samþykki ráðherra þess, er fer með bankamál, hvar bankinn skuli hafa útibú. h) Að ákveða ásamt framkvæmdarstjórninni forvexti og útlánsvexti bankans. i) Að ákveða ásamt framkvæmdarstjórninni, hve mikið af starfsfé bankans megi vera bundið í hverri atvinnugrein á hverjum tíma og ákveða aðrar almennar reglur um starfrækslu bankans. j) Að úrskurða um deilur, sem kunna að koma milli starfsmanna bankans og bankastjóranna. k) Að taka ákvarðanir um eftirgjafir á skuldum án gjaldþrotaskipta. Að jafnaði skal Landsbankinn ekki veita neinum skuldunaut eftirgjöf á lánum, nema árangurslaust fjárnám sé á undan gengið, eða samkvæmt opinberum nauðasamningi, þegar við getur átt. l) Að ákveða að fengnum tillögum framkvæmdarstjórnar, hverjir starfsmenn bankans skuli ásamt bankastjóra geta skuldbundið bankann með undirskrift sinni, svo og að ákveða, að fengnum tillögum framkvæmdarstjórnarinnar, hverjir starfsmenn bankans skuli geta skuldbundið bankann með undirskrift sinni í tilteknum málefnum hans (44. gr.). m) Að sjá um endurskoðun á reikningum bankans og ganga eftir því, að endurskoðendur ræki vel starf sitt. n) Að gera tillögur til landsbankanefndarinnar til reglugerðar um stjórn bankans og starfrækslu. o) Að gera ályktun um þau mál, sem framkvæmdarstjórnin leggur fyrir bankaráðið. — Bankaráðið ákveður, hve mikið af starfsfé bankans skuli fengið hverju útibúi til umráða, enda komi samþykki framkvæmdarstjórnar til. — **44. gr.** Framkvæmdarstjórnin hefir æðstu stjórn allrar daglegrar starfsemi bankans, eftir nánari fyrirmælum reglugerðar bankans,[1]) og ákvörðun bankaráðs. — Framkvæmdarstjórnin ráðstafar fé bankans og stendur fyrir rekstri hans. Henni ber að sjá um, að bankareksturinn sé í öllum greinum samkvæmt þessum lögum og reglugerð bankans.[1]) — Framkvæmdarstjórnin heldur fundi á hverjum starfsdegi, ef málefni liggja fyrir til úrlausnar. — Tveir bankastjórar skulu undirskrifa, svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla,

1) Erindisbr. nr. 51, 16. maí 1929.
2) Rgj. nr. 83, 21. des. 1928, § 71.

1) Rgj. nr. 83, 21. des. 1928, § 77.

önnur verðbréf eða skriflegar skuldbindingar. Þó er bankaráðinu heimilt (sbr. 43. gr.) að veita tilteknum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann í þessum efnum með undirskrift sinni ásamt einum bankastjóra, svo og að veita ákveðnum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann með undirskrift sinni í tilteknum málefnum. Í reglugerð má setja ákvæði um tilteknar skuldbindingar, þannig að þær undirriti tveir bankastjórar, og eigi aðrir, svo gilt sé. — **45. gr.** Framkvæmdarstjórnin ræður alla þá starfsmenn bankans, sem bankaráðinu er eigi falið sérstaklega að ráða, samkv. 43. gr., og segir þeim upp. Starfsmenn bankans skulu að jafnaði ráðnir með 3 mánaða uppsagnarfresti. — **46. gr.** Kvittanir bankans eru því aðeins fullgildar, að féhirðir hafi ritað undir þær og að þeim fylgi áritun bókara um, að þær séu athugaðar. Féhirðir má eigi greiða neina fjárhæð úr bankanum, sem samþykki bankastjórnar þarf til, nema með samþykki tveggja bankastjóra, eða eins bankastjóra og starfsmanns, sem umboð hefir samkvæmt 43. gr. — **47. gr.** Ekki mega bankastjórar hafa embættisstörf á hendi, ekki reka sjálfir atvinnu og ekki vera í stjórn atvinnufyrirtækja. — Eigi mega bankastjórar né starfsmenn vera skuldskeyttir bankanum, nema veðdeild, hvorki skuldunautar né ábyrgðarmenn annarra. — Bankaráðsmenn mega ekki hafa milligöngu um lántöku annarra í bankanum. — **48. gr.** Landsbankanefnd, bankaráð, framkvæmdarstjórar og allir starfsmenn bankans eru bundnir þagnarskyldu um allt það, er snertir hagi viðskiptamanna bankans, sem þeir fá vitneskju um vegna starfsemi sinnar við bankann. — **49. gr.** Stofna skal eftirlaunasjóð handa starfsmönnum bankans, ekkjum þeirra og ómegð, og skal bankinn leggja fram til stofnunar hans 25000 krónur í eitt skipti fyrir öll. Allir, sem verða fastráðnir starfsmenn í bankanum eftir að lög þessi öðlast gildi, skulu skyldir til að greiða í sjóðinn 3% af árslaunum sínum, og leggur bankinn sjóðnum til jafnháa fjárhæð árlega. Þeir, sem eru fastráðnir starfsmenn bankans, er lögin ganga í gildi, öðlast rétt til styrks úr sjóðnum samkvæmt reglugerð hans, ef þeir greiða gjald þetta frá þeim tíma. Heimilt er bankaráðinu að greiða þeim til viðbótar af fé bankans, svo að þeir njóti eigi minni styrks í heild en tilsvarandi starfsmenn, sem verða fastráðnir í bankanum eftir að lög þessi öðlast gildi. — Bankaráðið ákveður með reglugerð um fyrirkomulag sjóðsins, skilyrði fyrir greiðslum úr honum og annað, sem þar að lýtur. — Þessi grein tekur ekki til bankastjóranna.

VI. kafli. Sérréttindi bankans. — 50. gr. Glatist viðtökuskírteini, er bankinn hefir gefið út fyrir handveði eða geymslufé eða fyrir innláni, eða viðskiptabók fyrir sparisjóðsinnlagi eða öðrum innlögum, getur framkvæmdarstjórn bankans stefnt til sín handhafa þessa viðtökuskírteinis eða viðskiptabókar með 6 mánaða fyrirvara, og birt stefnuna þrisvar sinnum samfleytt í tíðindum þeim, er flytja skulu stjórnarvaldaauglýsingar hér á landi, og ef enginn hefir sagt til sín áður en fyrirvarinn er liðinn, getur hún greitt þeim manni upphæðina, sem fengið hefir viðtökuskírteinið eða viðskiptabókina, án þess nokkur annar, er viðtökuskírteinið eða viðskiptabókin kann að hafa verið framseld til, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. — **51. gr.** Fé ófullráða manna og almannastofnana má setja á vöxtu í bankanum. Landsbankinn með útibúum sínum hefir einn, að því er við verður komið, heimild til að taka við geymslufé (depositum). — **52. gr.** Fé það, sem lagt hefir verið í bankann, ásamt vöxtum þess, er undanþegið kyrrsetning eða löghaldi meðan það stendur þar. — **53. gr.** Bankanum er heimilt að áskilja sér hærri vexti en 6% um árið af útlánum gegn fasteignaveði. — **54. gr.** ...[1]) — **55. gr.** Bankinn getur löglega samið svo við skuldunauta sína, að þeir taki upp í veðskuldabréf sín til bankans ákveði það, er getur um í tilskipun 18. febrúar 1847, 10. gr., um fé ómyndugra á Íslandi. — **56. gr.** Eigi missir bankinn kröfu sína, þótt veðið glatist fyrir óhapp. — **57. gr.** Bankinn hefir rétt til að láta starfsmenn sína selja verðbréf og annað, sem hann hefir fengið að handveði, við uppboð á hverjum þeim stað, er þykir til þess fallinn, en aðvara skal hann veðsala um þetta í votta viðurvist með 8 daga fyrirvara. Nú er veðsali ókunnur, eða menn vita ekki um heimili hans, og þá skal bankinn stefna hlutaðeigandi með 14 daga fyrirvara til að leysa veðið, með auglýsingu í þeim tíðindum, sem birta skal í stjórnarvaldaauglýsingar. — **58. gr.** Bankinn er undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast, þar á meðal til ríkissjóðs og sveitarsjóðs, eða annarra stofnana. — Bækur bankans, ávísanir, skuldbindingar, sem gefnar eru út

1) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.

1928 Nr. 10 15. apríl

af bankanum og í nafni hans, svo og skuldbindingar, sem veita bankanum handveðsrétt, arðmiðar af skuldabréfum bankans og framsöl þeirra skulu undanþegin stimpilgjaldi. — **59. gr.** Nú er fasteign seld á nauðungaruppboði eða á gjaldþrotaskiptum, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin er veðsett Landsbankanum og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal bankanum eða útibúi því, er í hlut á, gert viðvart svo tímanlega, að hægt sé að mæta eða láta mæta við uppboðið.

VII. kafli. Bráðabirgðaákvæði. ... — **62. gr.** Launaákvæði laga þessara ná ekki til núverandi bankastjóra. Meðan þeir gegna bankastjórastöðu við Landsbankann, halda þeir núverandi launum sínum, nema öðruvísi semjist. Um uppsögn núverandi bankastjóra skulu sömu reglur gilda og í gildi voru, er þeir tóku sæti í bankastjórninni. — Jafnskjótt sem núverandi bókari og aðalféhirðir láta af störfum sínum, fer um ráðningu manna í staðinn eftir ákvæðum þessara laga. — **63. gr.** Þangað til lög verða sett um opinbera verðbréfaverzlun og kaupþingsskráningu verðbréfa skal bankanum skylt að kaupa af almenningi og selja almenningi trygg innlend verðbréf, þau er ræðir um í 29. gr., gangverði, sem ákveðið sé af bankaráði, að fengnum tillögum framkvæmdarstjórnar, eigi sjaldnar en einu sinni á viku, og birt almenningi með auglýsingu á áberandi stað í aðalafgreiðslustofu bankans og útibúa hans. — Bankinn er þó undanþeginn skyldum þeim, er ræðir um í þessari grein, annað hvort um kaup eða sölu, ef eign bankans í slíkum verðbréfum fer fram úr því eða niður fyrir það, sem framkvæmdarstjórn bankans telur hæfilegt. — **64. gr.** Ákvæði 7. gr. ganga í gildi þegar Alþingi ákveður. Þangað til getur ráðherra veitt bankanum undanþágu frá ákvæði 9. gr. c-liðs, um að innstæður erlendis megi ekki fara fram úr ¼ alls gullforðans. Ákvæði 26. gr. um varasjóð ganga þá um leið í gildi. — **65. gr.** Auk hinna gulltryggðu seðla er bankanum heimilt að gefa út allt að einni milljón króna. Seðlamagn þetta skal minnka um 100000 kr. fyrir 1. nóvember 1929 og úr því árlega um sömu upphæð. — **66. gr.** Bankinn gengur inn í kaup ríkissjóðs á gullforða Íslandsbanka samkvæmt 3. gr. laga nr. 6, 31. maí 1921.[1]) — **67. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka nauðsynleg lán til greiðslu viðbótarstofnfé bankans samkvæmt 2. málslið 5. gr. þessara laga. — **68. gr.** Ákvæði 20. gr. um lán til ríkissjóðs taka eigi til þeirra lána, sem ríkissjóður hefir frá Landsbankanum þegar lög þessi öðlast gildi. — **69. gr.** Landsbankinn endurkaupir af Íslandsbanka[1]) góða viðskiptavíxla gegn forvöxtum, sem séu ekki minna en 1% lægri en forvextir Íslandsbanka, þó aldrei lægri en 1% undir forvöxtum Landsbankans til peningastofnana, fyrir allt að ⅝ þeirrar upphæðar, sem Íslandsbanki hefir á hverjum tíma dregið inn af seðlaveltu sinni, miðað við 31. okt. 1922; en þá telst seðlavelta Íslandsbanka hafa verið 8 milljónir króna. Eftir að Íslandsbanki hefir dregið inn alla seðla sína minnkar fjárhæð sú, sem Landsbankinn endurkaupir með þessum kjörum, um ½ milljón króna á ári hverju, þar til hún hverfur alveg. ...

1) Sjá l. nr. 7, 11. marz 1930, § 15.

1928 Nr. 10 15. apríl

Lög um heimild fyrir Landsbankann í Reykjavík til að gefa út bankaskuldabréf.

1907 Nr. 82 22. nóv.

1. gr. Landsbankanum í Reykjavík veitist heimild til að gefa út og selja bankaskuldabréf, og má öll upphæð þeirra samanlögð nema allt að 2 milljónum króna; skulu greiðast af þeim 4½ af hundraði í ársvexti. — **2. gr.** Trygging fyrir bankaskuldabréfunum er eign bankans og ábyrgð landssjóðsins, og skal tryggingin vera jafnt fyrir vöxtum sem höfuðstól skuldabréfanna. — **3. gr.** Upphæð skuldabréfanna skal vera 100 kr., 1000 kr. og 10000 kr., og skulu þau undirskrifuð af ráðherra Íslands og stjórn Landsbankans. — **4. gr.** Þá er liðin eru 5 ár frá því er auglýst hefir verið, að bankinn sé farinn að gefa út áminnzt skuldabréf, skal bankinn taka að innleysa þau aftur eftir hlutkesti. Skal innleysa 1/20 bankaskuldabréfanna á ári, þannig, að bankinn hafi leyst þau öll til sín á næstu 20 árum þar á eftir. — **5. gr.** Útgáfa og innlausn bankaskuldabréfanna liggur undir eftirliti landstjórnarinnar og endurskoðunarmanna Landsbankans. — **6. gr.** Með reglugerð,[2]) er stjórnarráð Íslands gefur út samkvæmt tillögum bankastjórnarinnar, skal setja hin nánari fyrirmæli, er nauðsynleg eru, um útgáfu og innlausn bankaskuldabréfanna, form þeirra og fyrirkomulag, um eftirlit landsstjórnarinnar með þessu starfi bankans, og önnur atriði, er hér að lúta.

1) Sbr. nú l. nr. 7, 11. marz 1930.
2) Rgj. nr. 10, 20. júlí 1908.

1900 Nr. 1 12. jan.

Lög um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík.

1. gr. Í Landsbankanum í Reykjavík skal stofna veðdeild til þess að veitt verði lán um langt árabil og með vægum vaxtakjörum gegn veði í fasteignum. — **2. gr.** Tryggingarfé deildarinnar er 200000 kr.,[1]) sem landssjóður leggur til, og skal það ásamt veðbréfum, sem veðdeildin fær hjá lánþegum sínum, og öllum öðrum eignum veðdeildarinnar vera til tryggingar því, að hún standi í skilum. . . . — **3. gr.** Tryggingarfé deildarinnar skal vera í ríkisskuldabréfum; er það undir umsjá landsstjórnarinnar og vextir þess renna í landssjóð. Má eigi ráðstafa tryggingarfénu á annan hátt, nema veðdeildin sé brott felld og hafi staðið í skilum við alla. — Beri nauðsyn til að taka á tryggingarfénu til þess að veðdeildin geti staðið í skilum, skal endurgjalda fé það, sem notað hefir verið, undir eins og efnahagur deildarinnar leyfir. — **4. gr.** Leggja skal í varasjóð tekjuafgang þann, sem kann að verða samkvæmt árlegum reikningsskilum veðdeildarinnar. Sýni reikningsskil tekjuhalla deildinni á hendur, skal hann greiddur úr varasjóði. — **5. gr.** Veðdeildin má gefa út skuldabréf, sem hljóða upp á handhafa (bankavaxtabréf), en sem má nafnskrá í deildinni. Landsstjórnin ákveður um lögun og útlit skuldabréfanna. Öll upphæð þeirra má ekki fara fram úr sexfaldri upphæð tryggingarfjárins og varasjóðs samtals; eigi má heldur nokkru sinni vera í veltu bankavaxtabréf, er nemi meiru en veðskuldabréf þau, er veðdeildin á. — **6. gr.** Upphæð bankavaxtabréfanna skal talin í gjaldgengum peningum og skal landshöfðingi og stjórn Landsbankans rita undir þau. Fjárhæð þeirra skal ákveðin í reglugerð veðdeildarinnar, svo og vextir og gjalddagi vaxtanna. — **7. gr.** Fé veðdeildarinnar má lána gegn veði í jarðeignum, eða húseignum með lóð í kaupstöðum og verzlunarstöðum, en gegn veði í húseignum því aðeins, að þær séu vátryggðar í vátryggingarstofnun, er bankastjórnin telur góða og gilda. Eigi má lána nema gegn fyrsta veðrétti. Lánsupphæðin má eigi fara fram úr helmingi af virðingarverði fasteignarinnar, og skal verð húsa þeirra, er á jörð eru, því aðeins telja með, að þau séu vátryggð svo sem fyrr er sagt. — **8. gr.** Eignir þær, er veðdeildin tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nákvæmar verður til tekið í reglugerð[1]) fyrir veðdeildina. Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að stjórn Landsbankans megi nefna til þá menn, er virða skuli veðin. Ennfremur má ákveða í reglugerðinni,[1]) að þegar bankastjórnin krefst þess, skuli sýslunefndir segja álit sitt um verð fasteigna í sýslufélaginu, svo og að bæjarfógetar og hreppstjórar fyrir hæfilega þóknun, er landshöfðingi ákveður og veðdeildin borgar, hafi eftirlit með eignum þeim, sem í kaupstaðnum eða hreppnum eru veðsettar veðdeildinni. — **9. gr.** Lán þau, er veðdeildin veitir, má hún greiða í bankavaxtabréfum eftir ákvæðisverði þeirra, en lánþegi hefir rétt til að heimta, að bankastjórnin annist um að koma bankavaxtabréfunum í gjaldgenga peninga endurgjaldslaust, en borga skal hann kostnað þann, sem af því leiðir. — **10. gr.** Lánum þeim, er veðdeildin veitir, má hún eigi segja upp, meðan lánþegi gegnir að öllu leyti skyldum þeim, sem hann hefir undir gengizt. En ef ákvæðisgjöld hans verða eigi greidd á réttum gjalddaga, eða ef veðið gengur svo úr sér, að það er eigi lengur svo tryggjandi sem vera skal, eða haldi skuldunautur ekki vátryggðum húseignum, er að veði eru, og talin eru með í matinu (sbr. 7. gr.), eða falli á veðið eftirstöðvar af sköttum eður afgjöldum, er ganga fyrir kröfu veðdeildarinnar, er bankastjórninni heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga undir eins án uppsagnar. — **11. gr.** Skuldunautar veðdeildarinnar skulu greiða vexti, afborganir og tillög til að borga kostnað við deildina og til varasjóðs í einu lagi með jafnri upphæð samtals á hverjum gjalddaga. Tillagið til að borga kostnað við deildina og gjaldið til varasjóðs er ½ af hundraði á ári af upprunalegri upphæð lánsins, og afborgunargjaldið má eigi nema minna en svo að lánum sé lokið á 40 árum, þegar veðið er jarðeign, og á 25 árum, þegar veðið er húseign. — Á hinum ákveðnu gjalddögum má hver lántakandi án undangenginnar uppsagnar greiða aukaafborganir af skuld sinni, þó ekki minna en 100 kr. í einu, eða endurborga hana að öllu leyti. Gjald þetta má hann greiða með bankavaxtabréfum deildarinnar eftir ákvæðisverði þeirra. — **12. gr.** Afborgunum þeim og endurborgunum, er greiddar eru í peningum á hverjum gjald-

1) Sbr. l. nr. 30, 25. sept. 1902.

1) Rgj. nr. 19, 15. júní 1900, §§ 8 og 9, og rgj. nr. 4, 21. apr. 1903.

1900 Nr. 1 12. jan.

1900 Nr. 1 12. jan.

daga, skal varið til að innleysa skuldabréf þau, er veðdeildin hefir gefið út, eftir hlutkesti, sem notarius publicus hefir umsjón með og fram fer í viðurvist tveggja manna; annan kveður landshöfðingi til þess, hinn bankastjórnin. Þá er hlutkesti hefir farið fram, skal auglýsa með 9 mánaða fyrirvara númerin á skuldabréfum þeim, er upp hafa komið til innlausnar, og á hverjum gjalddaga þau verði út borguð. Nánari ákvæði um auglýsingar þessar skal setja í reglugerð veðdeildarinnar.[1]) Veðdeildin má og á þann hátt og með þeim fyrirvara, er áður segir, innleysa bankavaxtabréf í stærri stíl. — **13. gr.** Handhafar eða eigendur skuldabréfa þeirra, er innleysa skal, geta gegn því að afhenda þau með vaxtamiðum þeim, er þeim fylgja, fengið útborgaðan höfuðstól þeirra á ákveðnum gjalddaga og greiðast engir vextir af höfuðstólnum upp frá því. — **14. gr.** Höfuðstóll og vaxtafé, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, rennur í varasjóð veðdeildarinnar, sé þess ekki vitjað innan 20 ára frá gjalddaga. Um ógilding glataðra skuldabréfa og vaxtamiða fer eftir almennum lögum.[2]) — **15. gr.** Skuldabréf þau, er innleyst hafa verið með hlutkesti, eða hafa verið notuð til að borga eða afborga lán, má eigi framar setja í veltu, heldur skal ónýta þau undir eins ásamt með vaxtamiðum og stofnum (talons) þeirra, á þann hátt að þau með því verði ógild, og leggja þau til geymslu í sjóð veðdeildarinnar, og skal svo í lok reikningsársins brenna þau í viðurvist endurskoðenda, ásamt með vaxtamiðum þeim, er innleystir hafa verið það reikningsár. — **16. gr.** Vaxtamiða og bankavaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga, skal borga út í Landsbankanum í Reykjavík, svo skulu og gjaldheimtumenn landssjóðs taka á móti þeim til borgunar á sköttum og öðrum gjöldum til landssjóðs og innleysa vaxtamiðana og skuldabréfin, eftir því sem þeir hafa fyrir hendi fé, sem á að borgast í landssjóð. — Í reglugerð veðdeildarinnar skal ákveða, hvar borga skuli út erlendis vaxtamiða og skuldabréf, sem komin eru í gjalddaga.[3]) — **17. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga (sbr. 10. gr.), hefir veðdeildin heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð án undanfarandi dóms, sáttar eða fjárnáms samkvæmt ákvæðunum í tilskipun um fjárforráð ómyndugra 18. febr. 1847, 10. gr., eða láta leggja það veðdeildinni út til eignar, ef þörf er á. Veðdeildin þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina, nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neinskonar dómskoti. Veðdeildin hefir aftur á móti ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og skuldunaut er frjálst að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefir skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. — Veðdeildin getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fram fara á skrifstofu uppboðshaldara. — **18. gr.** Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða, þar á meðal viðlagasjóðs, má verja til þess að kaupa skuldabréf veðdeildarinnar, en þó eigi hærra verði en ákvæðisverði þeirra, eða séu skuldabréfin verðlögð í kauphöllinni í Kaupmannahöfn, þá eigi hærra verði en síðasta verðlag á þeim þar, er menn vita um í Reykjavík. — **19. gr.** Veðdeildinni skal stjórnað af stjórn landsbankans[1]) . . . — **20. gr.** Ákvæði þau, er sett eru í lögum 18. sept. 1885 um stofnun landsbanka, 13., 14., 18.—24. og 26.—29. og 30. gr. 1. lið, um hlunnindi[2]) fyrir bankann, stjórn hans og reikningsskil, skulu einnig gilda um veðdeildina, stjórn hennar og reikningsskil. — **21. gr.** Reglugerð veðdeildarinnar skal staðfest af ráðgjafanum fyrir Ísland og auglýst í A-deild Stjórnartíðindanna.[3])

1) Rgj. nr. 19, 15. júní 1900, § 16.
2) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.
3) Rgj. nr. 19, 15. júní 1900, § 6.

1) L. nr. 10, 15. apríl 1928.
2) Sbr. nú sömu l., §§ 53, 54, 58 og V. kafli.
3) Rgj. nr. 19, 15. júní 1900, rgj. nr. 4, 21. apr. 1903 og rgj. nr. 4, 5. júlí 1905.

1900 Nr. 1 12. jan.

Viðaukalög við lög 12. janúar 1900 um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík.

1902 Nr. 30 25. sept.

1. gr. Ráðgjafanum fyrir Ísland veitist vald til að auka tryggingarfé veðdeildarinnar með allt að því 200,000 kr. smámsaman, eftir því sem lánsþörfin krefur, en Landsbankinn leggur féð til. Jafnótt og tryggingarféð er aukið, skal því komið fyrir á sama hátt og hinu upphaflega tryggingarfé, og skulu um það yfir höfuð gilda allar hinar sömu reglur sem um upphaflega tryggingarféð (lög 12. jan. 1900, 2. gr., 3. gr. og 5. gr.), nema að vextir af því skulu renna til bankans. — **2. gr.** Fyrir endurskoðun á reikningum veðdeildarinnar og til skrifstofuhalds (lög 12. jan.

1902 Nr. 30 25. sept.

1900, 19. gr.) má framvegis verja allt að 4,500 kr. á ári, eftir því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð veðdeildarinnar.[1])

1905 Nr. 27 20. okt.

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út nýjan flokk (seríu) bankavaxtabréfa.[2]).

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf allt að 3 milljónum króna til viðbótar bankavaxtabréfaupphæð þeirri, sem hún má gefa út samkvæmt lögum 12. janúar 1900 um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík og viðaukalögum við þau 25. september 1902. — **2. gr.** Um bankavaxtabréf þau, sem gefin verða út samkvæmt þessum lögum og kölluð verða 2. flokkur (sería) vaxtabréfanna, gilda allar hinar sömu reglur og settar eru með áminnztum lögum, 12. jan. 1900, sbr. tilvitnuð lög 25. sept. 1902, að svo miklu leyti eigi eru settar aðrar reglur með eftirfarandi greinum þessara laga. — **3. gr.** Landsbankinn leggur til tryggingarfé fyrir 2. flokki bankavaxtabréfanna, og skal það aldrei nema minni upphæð en ⅙ af verðhæð útgefinna bankavaxtabréfa þeirra, er óinnleyst eru á hverjum tíma. Tryggingarféð skal vera að helmingi í ríkisskuldabréfum og að helmingi í bankavaxtabréfum veðdeildarinnar, útgefnum samkvæmt lögum frá 12. janúar 1900 og 25. sept. 1902, og skal upphæð tryggingarfjárins miðast við gangverð nefndra verðbréfa. — Landstjórnin varðveitir tryggingarféð, en vextir af því renna í Landsbankann. — **4. gr.** Ráðherra Íslands og stjórn Landsbankans undirskrifa bankavaxtabréfin. — **5. gr.** Veðdeildinni skal heimilt að veita bæjarfélögum, sýslufélögum og sveitarfélögum lán, er samþykkt séu af stjórnarráði Íslands, gegn veði í eignum og tekjum bæjar-, sýslu- og sveitarfélagsins. — **6. gr.** Þegar veðdeildin tekur jarðir að veði, má virða jarðarhúsin með eigninni, og gerist þess eigi þörf, að þau séu vátryggð, ef verð þeirra nemur ekki ¼ af virðingarverði jarðarinnar. Öll önnur hús skal virða sérstaklega og vátryggja, ef verð þeirra á að koma til greina við lánveitingar gegn veði í eigninni, sbr. 7. gr. í nefndum lögum 12. jan. 1900. — **7. gr.** Þegar bankastjórnin eftir kröfu lánþega og samkvæmt 9. gr. nefndra laga 12. janúar 1900 á að annast um að koma bankavaxtabréfum í gjaldgenga peninga endurgjaldslaust, er henni heimilt að selja þau svo sem þau ganga bezt eða taka þau eftir gangverði. — **8. gr.** Þá er bankastjórn heimilt að telja veðdeildarlán eða eftirstöðvar þess komnar í gjalddaga án uppsagnar, ef skuldunautur vanrækir að halda húseignum viðunanlega vátryggðum, sem áskilið er, að vátryggðar séu, sbr. 10. gr. og 7. gr. nefndra laga 12. janúar 1900. — **9. gr.** Samkvæmt 11. gr. nýnefndra laga skulu skuldunautar veðdeildarinnar greiða vexti, afborganir og tillög til að borga kostnað við deildina og til varasjóðs í einu lagi með jafnri upphæð á hverjum gjalddaga. Tillagið til að borga kostnað við deildina og gjaldið til varasjóðs skal vera ½ af hundraði á ári af upphæð lánsins, eins og hún er fyrir hvern gjalddaga, og afborgunargjaldið má eigi vera minna en svo, að láninu sé lokið á 50 árum, sé veðið jarðeign, á 35 árum, sé veðið steinhús eða steinsteypuhús, á 25 árum , sé veðið timburhús, og á 15 árum, sé veðið torfhús. Sé lánið bæjar-, sýslu- eða sveitarlán, skal því lokið á eigi lengri tíma en 40 árum. — **10. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum veðdeildarinnar, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í því blaði á Íslandi, er flytur opinberar auglýsingar, og í Ríkistíðindunum í Kaupmannahöfn. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. — Um ógildingu annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum lögum.[1]) — **11. gr.** Sérstakan reikning skal halda fyrir 2. flokk bankavaxtabréfanna, og skal þeim til tryggingar vera sérstakur varasjóður, en í hann renna tekjur veðdeildarinnar eftir þessum lögum. Fyrir bókfærslu, reikningshald og til annars kostnaðar, er af þessu leiðir, má greiða allt að því 2500 kr. — **12. gr.** Ákvæði þessara laga snerta að engu leyti bankavaxtabréf þau, sem gefin eru út samkvæmt framannefndum lögum 12. jan. 1900 og 25. sept. 1902.

1) Rgj. nr. 4, 21. apr. 1903.
2) Sbr. rgj. nr. 3, 1. apr. 1906.

1905 Nr. 27 20. okt.

1909 Nr. 13 9. júlí

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa.[2])

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafla.
2) Sbr. rgj. nr. 61, 10. sept. 1909.

1909 Nr. 13 9. júlí

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf allt að 3 milljónum króna til viðbótar bankavaxtabréfaupphæð þeirri, sem hún má gefa út samkvæmt lögum 12. janúar 1900 um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík og viðaukalögum við þau 25. september 1902, sem og lögum 20. október 1905 um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út nýjan flokk (seríu) bankavaxtabréfa. — **2. gr.** Um bankavaxtabréf þau, sem gefin verða út samkvæmt þessum lögum og kölluð verða 3. flokkur (sería) vaxtabréfanna, gilda allar hinar sömu reglur og settar eru með áminnztum lögum 12. jan. 1900, sbr. tilvitnuð lög 25. sept. 1902 og lög 20. okt. 1905, að svo miklu leyti eigi eru settar aðrar reglur með eftirfarandi greinum þessara laga. — **3. gr.** Landsbankinn leggur til tryggingarfé fyrir 3. flokki bankavaxtabréfanna, og skal það aldrei nema minni upphæð en ⅙ af verðhæð útgefinna bankavaxtabréfa þeirra, er óinnleyst eru á hverjum tíma. Tryggingarféð skal vera að helmingi í ríkisskuldabréfum og að helmingi í bankavaxtabréfum veðdeildarinnar, útgefnum samkvæmt lögum frá 12. jan. 1900 og 25. sept. 1902, sem og lögum 20. okt. 1905, og skal upphæð tryggingarfjárins miðast við gangverð nefndra verðbréfa. Landstjórnin varðveitir tryggingarféð, en vextir af því renna í Landsbankann.[1]) — **4.—10. gr.** samhljóða 4.—10. gr. laga nr. 27, 20. okt. 1905. — **11. gr.** Sérstakan reikning skal halda fyrir 3. flokk bankavaxtabréfanna, og skal þeim til tryggingar vera sérstakur varasjóður, en í hann renna tekjur veðdeildarinnar eftir þessum lögum. Fyrir bókfærslu, reikningshald og til annars kostnaðar, er af þessu leiðir, má greiða allt að því 2000 kr. — **12. gr.** Ákvæði þessara laga snerta að engu leyti bankavaxtabréf þau, sem gefin eru út samkvæmt framannefndum lögum 12. jan. 1900, 25. sept. 1902 og 20. okt. 1905.

1911 Nr. 21 11. júlí

Lög um breyting á 3. gr. laga nr. 13, 9. júlí 1909, um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa.

Landssjóður leggur fram helming af tryggingarfé því, sem Landsbankanum er gert að leggja fram í 3. gr. laga nr. 13, 9. júlí 1909, um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að að gefa út þriðja flokk bankavaxtabréfa, í ríkisskuldabréfum og bankavaxtabréfum fyrsta og annars flokks, eftir því hlutfalli, er greinin tiltekur. Vextir af þeim hluta tryggingarfjárins, er landssjóður leggur fram, renna í landssjóð.

1) L. nr. 21, 11. júlí 1911.

1911 Nr. 21 11. júlí

1913 Nr. 51 10. nóv.

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út 4. flokk (seríu) bankavaxtabréfa.

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út 4. flokk (seríu) bankavaxtabréfa, allt að 5 milljónum kr. ... — **2. gr.** Veðdeildin gefur út skuldabréf, er hljóða á handhafa (bankavaxtabréf), en nafnskrá má þau í bókum bankans. Stjórn Landsbankans kveður á um lögun, útlit og fjárhæð bankavaxtabréfanna. Ráðherra Íslands og bankastjórar Landsbankans undirskrifa bankavaxtabréfin. — Aldrei má gefa meira út af bankavaxtabréfum en nemur fjárhæð þeirri, er veðdeildin á í veðskuldabréfum. — **3. gr.** Auk veðskuldabréfa þeirra, sem veðdeildin fær frá lántakendum, skal trygging fyrir veðdeildinni vera: 1. Varasjóður veðdeildarinnar. 2. Sameiginleg (solidarisk) ábyrgð lántakenda, er nemi allt að 10%, sbr. 8. gr. 3. Ábyrgð landssjóðs. — Ef taka þarf til tryggingarinnar 1—3, skal gera það í þeirri röð, sem að ofan er greint. — **4. gr.** Í reglugerð fyrir veðdeildina,[1]) er bankastjórnin semur og ráðherra staðfestir, skal ákveðið, hversu háum vöxtum skuli svarað af bankavaxtabréfunum og hvar þeir skuli greiðast, svo og hvernig haga skuli auglýsingum um greiðslu þeirra. — Vaxtamiðar, sem komnir eru í gjalddaga, skulu gjaldgengir til lúkningar sköttum og öðrum gjöldum til landssjóðs, og skulu gjaldheimtumenn landssjóðs innleysa þá, ef þeir hafa fé fyrir hendi, er greiðast á í landssjóð. — **5. gr.** Veðdeildin er undanþegin öllum tekjuskatti, útsvari, stimpilgjaldi og öðrum sköttum. Svo á hún rétt til að fá ókeypis eigna- og veðbókarvottorð, til afnota fyrir sjálfa sig. — **6. gr.** Fé veðdeildarinnar má lána gegn veði í jarðeignum, erfðafestulöndum og húseignum með lóð í kaupstöðum og verzlunarstöðum, en gegn veði í húseignum því aðeins, að þær séu vátryggðar í vátryggingarstofnun, er bankastjórnin tekur góða og gilda. — Lánsupphæðin má ekki fara fram úr helmingi af virðingarverði fasteignarinnar. — **7. gr.** Eignir þær, sem veðdeildin tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í

1) Rgj. nr. 7, 7. maí 1914.

reglugerð fyrir veðdeildina.[1]) Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að stjórn Landsbankans megi nefna til þá menn, er virða skuli veðin, og að hreppsnefnd eða bæjarstjórn, sú er í hlut á, samþykki virðinguna. Svo skal lántakandi, að minnsta kosti á hverjum 5 ára fresti, meðan lánið stendur, sýna skírteini sem bankastjórnin tekur gild fyrir því, að veðið hafi eigi rýrnað í verði, svo að veðdeildarflokknum geti verið nein hætta búin. Láti lántakandi farast fyrir að senda bankastjórn Landsbankans þetta skírteini, má stjórn bankans láta skoðunargerð af innanhéraðsmönnum fram fara á kostnað lántakanda. — **8. gr.** Lántakendur veðdeildarinnar skulu, auk þess að bera ábyrgð á sínum eigin skuldum, ábyrgjast sameiginlega (in solidum) skuldbindingar veðdeildarinnar, þó eigi meira en 10% af því, sem lán þeirra voru á síðasta gjalddaga, áður en taka þurfi til ábyrgðarinnar; skal í reglugerð deildarinnar[2]) ákveða, hvenær grípa skuli til þessarar sameiginlegu ábyrgðar, og hvernig henni að öðru leyti skuli vera fyrir komið. — **9. gr.** Eigi má lána nema gegn 1. veðrétti. Lánsupphæðin út á einstaka fasteign má eigi hærri vera en 50 þúsund krónur, og minnsta lán, sem veðdeildin veitir, skal vera 300 kr., og skulu lán jafnan standa á hundraði króna. — Lánstíminn má vera allt að 40 árum, sé veðið jarðeign, allt að 35 árum, sé veðið vandað steinsteypuhús eða steinhús, og allt að 25 árum, sé veðið timburhús. Sé lánið bæjarlán, sýslulán eða sveitarlán, skal því lokið á eigi lengri tíma en 40 árum. — **10. gr.** Lán þau, sem veðdeildin veitir, má hún greiða í bankavaxtabréfum sínum eftir ákvæðisverði þeirra, en lánþegi hefir rétt til að heimta, að bankastjórnin annist um að koma bankavaxtabréfunum í gjaldgenga peninga endurgjaldslaust, ef þess er kostur, en borga verður hann kostnað þann, sem af því leiðir, og verðfall. — Veðdeildin hefir þó jafnan rétt til að greiða lánin í peningum með þeirri upphæð, sem hún getur fengið fyrir þau, að frádregnum öllum beinum kostnaði. Semja má um sölu bankavaxtabréfa deildarinnar fyrir fram í einu eða fleiru lagi, enda samþykki stjórnarráðið söluverðið. — **11. gr.** Hver lántakandi skal greiða 1% af lánsupphæðinni í varasjóð deildarinnar um leið og hann tekur lánið. — Heimilt er veðdeildinni við hver eigandaskipti að heimta lánið borgað aftur að öllu eða nokkru leyti. Verði eigandaskipti að fasteign, sem veðsett er veðdeildinni, skal kaupandi, þegar um leið og kaupin gerast, tilkynna veðdeildinni eigendaskiptin og greiða í varasjóð 1% af þeirri upphæð, sem þá hvílir á eigninni til veðdeildarinnar. Vanræki einhver að tilkynna veðdeildinni söluna og að greiða gjaldið með næsta pósti eftir að salan fór fram, skal hann greiða tvöfalt gjald. — Bæði kaupandi og seljandi skulu bera sameiginlega ábyrgð á því, að gjald þetta sé skilvíslega greitt. Og stendur hin selda eign einnig að veði með 1. veðrétti fyrir þessu gjaldi. — Undanþegnir þessu gjaldi skulu þó lífserfingjar, er fá fasteign í arf, ef þeir tilkynna eigendaskiptin samkvæmt þessari grein. — **12. gr.** Vilji nýr kaupandi taka að sér lán til veðdeildarinnar, skal hann leita samþykkis Landsbankastjórnarinnar um það. Samþykki hún, að hinn nýi kaupandi taki lánið að sér, skal hann innan 6 mánaða frá kaupdegi sanna eignarrétt sinn fyrir bankastjórninni og taka lánið að sér. — **13. gr.** Lánum þeim, sem veðdeildin veitir, má hún ekki segja upp, meðan lánþegi gegnir að öllu leyti skyldum þeim, sem hann hefir undirgefizt. En ef ákvæðisgjöld hans verða eigi greidd á réttum gjalddaga, eða veðið gengur svo úr sér, að það er eigi lengur svo tryggjandi sem vera skal, eða haldi skuldunautur ekki vátryggðum húseignum, er að veði eru og talin eru með í matinu, eða falli á veðið eftirstöðvar af sköttum eður afgjöldum, er ganga fyrir kröfu veðdeildarinnar, eða gjald við sölu (sbr. 11. gr.) eigi er greitt, eða nýr kaupandi vanrækir að taka lán að sér, er bankastjórninni heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga undir eins, án uppsagnar. — **14. gr.** Skuldunautar veðdeildarinnar skulu greiða vexti, afborganir og tillög til að borga kostnað við deildina og til varasjóðs í einu lagi með jafnri upphæð samtals hvern gjalddaga. Árlegt tillag til að borga kostnað við deildina og til varasjóðs er ½% á ári af upphæð lánsins, eins og það var fyrir hvern gjalddaga. Á ákveðnum gjalddögum má hver lántakandi, án undangenginnar uppsagnar, greiða aukaafborganir af skuld sinni, þó ekki minna en 100 kr. í einu, eða endurborga hana að öllu leyti. Gjald þetta má hann greiða með bankavaxtabréfum veðdeildarinnar eftir ákvæðisverði þeirra. Á öðrum tíma árs má og borga lán að fullu, ef bankastjórnin samþykkir, þó því aðeins, að það sé veðdeildinni

1) Rgj. nr. 7, 7. maí 1914, § 8. — 2) Sama rgj., § 9.

1913 Nr. 51 10. nóv.

1913 Nr. 51 10. nóv.

að skaðlausu. — **15. gr.** Afborgunum þeim og endurborgunum, er greiddar eru í peningum á hverjum gjalddaga, skal varið til að innleysa skuldabréf þau, er veðdeildin hefir gefið út, eftir hlutkesti, sem notarius publicus hefir umsjón með og fram fer í viðurvist tveggja manna; annan kveður ráðherra til þess, hinn bankastjórnin. Þá er hlutkesti hefir fram farið, skal auglýsa með 9 mánaða fyrirvara tölurnar á bankavaxtabréfum þeim, er upp hafa komið til innlausnar, og á hverjum gjalddaga þau verði útborguð. Nánari ákvæði um auglýsingar þessar skal setja í reglugerð veðdeildarinnar.[1]) Bankinn má og á þann hátt og með þeim fyrirvara, er áður segir, innleysa bankavaxtabréf í stærra stíl. — **16. gr.** Handhafar eða eigendur bankavaxtabréfa þeirra, er innleysa skal, geta gegn því að afhenda þau með vaxtamiðum, er þeim fylgja, fengið útborgaðan höfuðstól þeirra á ákveðnum gjalddaga, og er eigi skylt að greiða vexti af höfuðstólnum upp frá því. — **17. gr.** Höfuðstóll og vaxtafé, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, rennur í varasjóð veðdeildarinnar, sé þess eigi vitjað innan 20 ára frá gjalddaga. — **18. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum veðdeildarinnar, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í blaði því á Íslandi, er flytur opinberar auglýsingar, og í Ríkistíðindunum í Kaupmannahöfn. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. — Um ógilding annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum lögum.[2]) — **19. gr.** Bankavaxtabréf þau, er innleyst hafa verið með hlutkesti, eða hafa verið notuð til að borga eða afborga lán, má eigi framar setja í veltu, heldur skal ónýta þau undir eins ásamt vaxtamiðum og stofnum (talons) þeirra, á þann hátt, að þau með því verði ógild, og leggja þau til geymslu í fjárhirzlu deildarinnar, og skal svo við lok næsta reikningsárs brenna þau í viðurvist endurskoðenda ásamt vaxtamiðum þeim, er innleystir hafa verið það reikningsár. — **20. gr.** Vaxtamiðar og vaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga, skal borga út í veðdeildinni í Reykjavík. — Í reglugerð veðdeildarinnar skal ákveða, á hvern hátt borga skuli út erlendis vaxtamiða og bankavaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga.[1]) — **21. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga (sbr. 13. gr.), hefir veðdeildin heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarandi dóms, sáttar eða fjárnáms samkvæmt ákvæðum í tilskipun um fjárforráð ómyndugra, 18. febr. 1847, 10. gr., eða láta leggja það veðdeildinni út til eignar, ef þörf er á. — Veðdeildin þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina, nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neins konar dómsskoti. — Veðdeildin hefir aftur á móti ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og skuldunaut er frjálst að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefir skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. Veðdeildin getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fram fara á skrifstofu uppboðshaldara. — **22. gr.** Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða, þar á meðal viðlagasjóðs, má verja til að kaupa bankavaxtabréf veðdeildarinnar, en þó eigi hærra verði en ákvæðisverð þeirra er, eða séu bankavaxtabréfin verðlögð í erlendum kauphöllum, þá eigi hærra verði en síðasta verðlag á þeim þar, er menn vita um í Reykjavík. — **23. gr.** Veðdeildinni skal stjórnað af stjórn Landsbankans, og reikningar hennar endurskoðaðir af endurskoðendum þess banka. Fyrir bókfærslu, reikningshald og til annars nauðsynlegs kostnaðar má greiða allt að 5000 krónur. Til endurskoðenda má verja 300 kr. til hvors.

1) Rgj. nr. 7, 7. maí 1914, § 19, sbr. § 5.
2) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.

1913 Nr. 51 10. nóv.

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa.

1926 Nr. 26 15. júní

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf, allt að 10 milljónum króna. Vaxtabréfunum má skipta í flokka, og nefnist sá þeirra, er fyrst kemur til framkvæmda, 5. flokkur veðdeildarinnar og hinir í áframhaldandi töluröð þar á eftir. Fjármálaráðherra ákveður, hvenær hverjum flokki skuli lokið, er stjórn Lands-

1) Rgj. nr. 7, 7. maí 1914, § 20, sbr. § 5.

bankans hefir gert tillögur um það. Heimilt er, með samþykki fjármálaráðherra, að hafa 2 flokka með mismunandi vöxtum starfandi í senn. En eigi má hvor flokkur þá vera stærri en 3 milljónir króna.[1]) ... — **2. gr.** Veðdeildin gefur út skuldabréf, er hljóða á handhafa (bankavaxtabréf), en nafnskrá má þau í bókum bankans. Stjórn Landsbankans kveður á um lögun, útlit og fjárhæð bankavaxtabréfanna. Fjármálaráðherra og bankastjórar Landsbankans undirskrifa bankavaxtabréfin. — Aldrei má gefa meira út af bankavaxtabréfum en nemur fjárhæð þeirri, er veðdeildin á í veðskuldabréfum. — **3. gr.** Auk veðskuldabréfa þeirra, sem veðdeildin fær frá lántakendum, skal trygging fyrir vaxtabréfum þessara flokka vera: 1. Varasjóður hvers flokks. 2. Sameiginleg ábyrgð lántakenda, er nemi allt að 10%, sbr. 8. gr. 3. Ábyrgð ríkissjóðs. — Ef taka þarf til tryggingganna 1—3, skal gera það í þeirri röð, sem að ofan er greint. — **4. gr.** Í reglugerð[2]) fyrir hvern flokk, er bankastjórnin semur og ráðherra staðfestir, skal ákveðið, hversu háum vöxtum skuli svarað af bankavaxtabréfunum og hvar þeir skuli greiðast, svo og hvernig haga skuli auglýsingum um greiðslu þeirra. — Vaxtamiðar, sem komnir eru í gjalddaga, skulu gjaldgengir til lúkningar sköttum og öðrum gjöldum til ríkissjóðs, og skulu gjaldheimtumenn ríkissjóðs innleysa þá, ef þeir hafa fé fyrir hendi, er greiðast á í ríkissjóð. — **5. gr.** Veðdeildin er undanþegin öllum tekjuskatti, útsvari, stimpilgjaldi og öðrum sköttum. Svo á hún rétt til að fá ókeypis eigna- og veðbókarvottorð, til afnota fyrir sjálfa sig. — **6. gr.** Fé veðdeildarflokkanna má lána gegn veði í jarðeignum, erfðafestulöndum og húseignum með lóð í kaupstöðum og verzlunarstöðum, en gegn veði í húseignum því aðeins, að þær séu vátryggðar í vátryggingarstofnun, er bankastjórnin tekur góða og gilda. — Lánsupphæð má ekki fara fram úr ⅗ af virðingarverði fasteignarinnar. — Ennfremur er heimilt að veita lán bæjar-, sýslu- og sveitarfélögum. — **7. gr.** Eignir þær, sem veðdeildarflokkarnir taka að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð fyrir flokkana. Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að stjórn Landsbankans megi nefna til þá menn, er virða skuli veðin, og að hreppsnefnd eða bæjarstjórn, sú er í hlut á, samþykki virðinguna. Svo skal lántakandi, að minnsta kosti á hverjum 5 ára fresti, meðan lánið stendur, sýna skírteini, sem bankastjórnin tekur gild fyrir því, að veðið hafi eigi rýrnað í verði, svo að veðdeildarflokknum geti verið nein hætta búin. Láti lántakandi farast fyrir að senda bankastjórn Landsbankans þetta skírteini, má stjórn bankans láta skoðunargerð af innanhéraðsmönnum fram fara á kostnað lántakanda. — **8. gr.** Lántakendur veðdeildarflokkanna skulu, auk þess að bera ábyrgð á sínum eigin skuldum, ábyrgjast sameiginlega (in solidum) skuldbindingar hvers flokksins, þó eigi meira en 10% af því, sem lán þeirra námu á síðasta gjalddaga, áður en taka þurfti til ábyrgðarinnar. Skal í reglugerð[1]) deildarinnar ákveða, hvenær grípa skuli til þessarar sameiginlegu ábyrgðar og hvernig henni að öðru leyti skuli vera fyrirkomið. — **9. gr.** Eigi má lána nema gegn 1. veðrétti. Minnsta lán skal vera 300 kr., og skulu lán jafnan standa á hundraði króna. Lánstíminn má vera allt að 40 árum, sé veðið jarðeign eða vandað steinsteypuhús eða steinhús, og allt að 30 árum, sé veðið vandað timburhús. Sé lánið bæjarlán, sýslulán eða sveitarlán, skal því lokið á eigi lengri tíma en 40 árum. — **10. gr.** Lán þau, sem veðdeildin veitir, má hún greiða í bankavaxtabréfum sínum eftir ákvæðisverði þeirra, en lánþegi hefir rétt til að heimta, að bankastjórnin annist um að koma bankavaxtabréfunum í gjaldgenga peninga endurgjaldslaust, ef þess er kostur, en borga verður hann kostnað þann, sem af því leiðir, og verðfall. — Veðdeildin hefir þó jafnan rétt til að greiða lánin í peningum með þeirri upphæð, sem hún getur fengið fyrir þau, að frádregnum öllum kostnaði. Semja má um sölu bankavaxtabréfa þessara flokka fyrir fram í einu eða fleiru lagi, enda samþykki fjármálaráðherrann söluverðið. — **11. gr.** Hver lántakandi skal greiða 1% af lánsupphæðinni í varasjóð flokksins um leið og hann tekur lánið. — Þó er heimilt að ákveða í reglugerð, að lántökugjaldið greiðist í tvennu eða fernu lagi. — Heimilt er veðdeildinni við hver eigendaskipti að heimta lánið borgað aftur að öllu eða nokkru leyti. — Verði eigendaskipti að fasteign, sem veðsett er veðdeildinni, skal

1926 Nr. 26 15. júní

1) Sbr. l. nr. 21, 31. maí 1927.

2) Rgj. nr. 58, 20. júlí 1926, rgj. nr. 60, 15. okt. 1926 og rgj. nr. 61, 7. okt. 1927.

1) Rgj. nr. 58, 20. júlí 1926, rgj. nr. 60, 15. okt. 1926 og rgj. nr. 61, 7. okt. 1927.

kaupandi þegar um leið og kaupin gerast tilkynna veðdeildinni eigendaskiptin. — **12. gr.** Vilji nýr kaupandi taka að sér greiðslu á láni úr þessum flokkum, skal hann leita samþykkis Landsbankastjórnarinnar um það. Samþykki hún, að hinn nýi kaupandi taki lánið að sér, skal hann innan 6 mánaða frá kaupdegi sanna eignarrétt sinn fyrir bankastjórninni og taka lánið að sér. — **13. gr.** Lánum þeim, sem veðdeildin veitir, má hún ekki segja upp, meðan lánþegi gegnir að öllu leyti skyldum þeim, sem hann hefir undirgengizt. En ef ákvæðisgjöld hans verða eigi greidd á réttum gjalddaga, eða veðið gengur svo úr sér, að það er eigi lengur svo tryggjandi sem vera skal, eða haldi skuldunautur ekki vátryggðum húseignum, er að veði eru og talin eru með í matinu, eða falli á veðið eftirstöðvar af sköttum eður afgjöldum, er ganga fyrir kröfu veðdeildarinnar, eða nýr kaupandi vanrækir að taka lán að sér, er bankastjórninni heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga undir eins án uppsagnar. — **14. gr.** Skuldunautar veðdeildarinnar skulu greiða vexti, afborganir og tillög til að borga kostnað við þessa flokka og til varasjóðs í einu lagi með jafnri upphæð samtals hvern gjalddaga. Árlegt tillag til að borga kostnað við flokkana og til varasjóðs er ½% á ári af upphæð lánsins eins og það var fyrir hvern gjalddaga. Á ákveðnum gjalddögum má hver lántakandi, án undangenginnar uppsagnar, greiða aukaafborganir af skuld sinni, þó svo, að ávallt standi á 100 krónum, eða endurborga hana að öllu leyti. Gjald þetta má hann greiða með bankavaxtabréfum hlutaðeigandi flokks eftir ákvæðisverði þeirra. Á öðrum tíma árs má og borga lán að fullu, ef bankastjórnin samþykkir, þó því aðeins, að það sé veðdeildarflokknum að skaðlausu. — **15. gr.** Heimilt er í reglugerð að ákveða dráttarvexti af afborgunum og vöxtum, sem ekki greiðast á gjalddaga. — **16. gr.** Afborgunum þeim og endurborgunum, er greiddar eru í peningum á hverjum gjalddaga, skal varið til að innleysa skuldabréf þau, er hlutaðeigandi veðdeildarflokkur hefir gefið út, eftir hlutkesti, sem notarius publicus hefir umsjón með og fram fer í viðurvist tveggja manna; annan kveður ráðherra til þess, hinn bankastjórnin. Þá er hlutkesti hefir fram farið, skal auglýsa með 9 mánaða fyrirvara tölurnar á bankavaxtabréfum þeim, er upp hafa komið til innlausnar, og á hverjum gjalddaga þau verði útborguð. Nánari ákvæði um auglýsingar þessar skal setja í reglugerð veðdeildarflokkanna. Bankinn má og á þann hátt og með þeim fyrirvara, er áður segir, innleysa bankavaxtabréf í stærri stíl. — **17. gr.** Eigendur bankavaxtabréfa þeirra, er innleysa skal, geta gegn því að afhenda þau með vaxtamiðum, er þeim fylgja, fengið útborgaðan höfuðstól þeirra á ákveðnum gjalddaga, og er eigi skylt að greiða vexti af höfuðstólnum upp frá því. Sama rétt hafa handhafar bréfanna, þótt eigi séu eigendur. — **18. gr.** Höfuðstóll og vaxtafé, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, rennur í varasjóð hlutaðeigandi veðdeildarflokks, sé þess eigi vitjað innan 20 ára frá gjalddaga. — **19. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum veðdeildarinnar, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í blaði því á Íslandi, er flytur opinberar auglýsingar, og í samsvarandi auglýsingablöðum erlendis, þar sem ætla má, að bréfin séu í umferð. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. — Um ógilding annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum lögum.[1]) — **20. gr.** Bankavaxtabréf þau, er innleyst hafa verið með hlutkesti, eða hafa verið notuð til að borga eða afborga lán, má eigi framar setja í veltu, heldur skal ónýta þau undir eins ásamt vaxtamiðum og stofnum (talons) þeirra, á þann hátt, að þau með því verði ógild og leggja þau til geymslu í fjárhirzlu deildarinnar, og skal svo við lok næsta reikningsárs brenna þau í viðurvist endurskoðenda ásamt vaxtamiðum þeim, er innleystir hafa verið það reikningsár. — **21. gr.** Vaxtamiða og vaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga, skal borga út í veðdeildinni í Reykjavík. — Í reglugerð veðdeildarflokkanna skal ákveða, á hvern hátt borga skuli út erlendis vaxtamiða og bankavaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga. — **22. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga (sbr. 13. gr.), hefir veðdeildin heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarandi dóms, sáttar eða fjárnáms, samkvæmt ákvæðum í tilskipun um fjárforráð

1926 Nr. 26 15. júní

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.

1926 Nr. 26 15. júní

ómyndugra, 18. febr. 1847, 10. gr., eða láta leggja það veðdeildinni út til eignar, ef þörf er á. — Veðdeildin þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina, nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neinskonar dómsskoti. — Veðdeildin hefir aftur á móti ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og skuldunaut er frjálst að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefir skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. Veðdeildin getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fram fara í skrifstofu uppboðshaldara. — **23. gr.** Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða, þar á meðal viðlagasjóðs, má verja til að kaupa bankavaxtabréf þessara veðdeildarflokka, en þó eigi hærra verði en skráðu gangverði, og aldrei hærra en ákvæðisverð þeirra er. — **24. gr.** Þá er lokið er skuldbindingum hvers þeirra veðdeildarflokka, er stofnaðir verða samkvæmt lögum þessum, rennur varasjóður hans til næsta flokks, og svo áfram. Þegar lokið er skuldbindingum síðasta flokksins, rennur varasjóðurinn til þess eða þeirra veðdeildarflokka eða veðlánastofnana, sem stofnsett verða til að halda áfram veðlánastarfseminni eftir að lokað er síðasta flokki samkv. þessum lögum. Verði slíkum nýjum flokkum eða veðlánastofnunum fengin aðgreind starfssvið, skiptist varasjóðurinn milli þeirra, svo að hvert starfssvið njóti réttrar ítölu þeirrar, er varasjóðnum hefir þaðan aflazt. — **25. gr.** Ríkisstjórninni skal heimilt að taka lán erlendis til kaupa á allt að 3 milljónum króna í bankavaxtabréfum, er gefin verða út samkvæmt lögum þessum. Vaxtabréf þau, er ríkisstjórnin kaupir samkvæmt þessu, skulu vera flokkur út af fyrir sig, og skal haga vöxtum bréfanna, verði þeirra og tímalengd útlána úr flokknum eftir lánskjörum þeim, er ríkissjóður fær, svo að hann verði skaðlaus af. — Verði ríkissjóður fyrir gengistapi af þessum viðskiptum, skal varasjóður flokksins, er skuldbindingum hans verður lokið að öðru leyti, ganga til þess að endurgreiða ríkissjóði slíkt tap. — **26. gr.** Veðdeildinni skal stjórnað af stjórn Landsbankans, og reikningar hennar endurskoðaðir af endurskoðendum þess banka. Fyrir bókfærslu, reikningshald og til annars nauðsynlegs kostnaðar má greiða allt að 8000 krónum. Til endurskoðenda má verja 500 kr. til hvors.

1926 Nr. 26 15. júní

Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 26, 15. júní 1926, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til þess að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa.

1927 Nr. 21 31. maí

1. gr. Heimilt skal, að 7. flokkur veðdeildarinnar nemi allt að 4 milljónum króna. — **2. gr.** Ríkisstjórninni skal heimilt að taka lán erlendis, allt að 4¾ milljónum króna. Lánsfénu má verja til þess að kaupa veðdeildarbréf og jarðræktarbréf, enda sé kaupverði og vöxtum bréfanna hagað svo, að ríkissjóður verði skaðlaus af kaupunum, miðað við gengi íslenzkrar krónu á lántökudegi.

1928 Nr. 60 7. maí

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa.[1])

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf, [allt að 14 milljónum króna.][2]) Vaxtabréfum má skipta í flokka, og nefnist sá þeirra, er fyrst kemur til framkvæmda, 8. flokkur veðdeildarinnar og hinir í áframhaldandi töluröð þar á eftir. Fjármálaráðherra ákveður, hvenær hverjum flokki skuli lokið, er stjórn Landsbankans hefir gert tillögur um það. Heimilt er, með samþykki fjármálaráðherra, að hafa 2 flokka með mismunandi vöxtum starfandi í senn. En eigi má hvor flokkur vera stærri en 3 milljónir króna. Fyrstu fjögur árin eftir að 8. flokkur er settur á stofn, veitist tillag til þessara veðdeildarflokka úr ríkissjóði, 8000 krónur á ári. — **2.—5. gr.** samhljóða 2.—5. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **6. gr.** Fé veðdeildarflokkanna má lána gegn veði í jarðeignum, erfðafestulöndum og húseignum með lóð, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð, en gegn veði í húseignum því aðeins, að þær séu vátryggðar í vátryggingarstofnun, er bankastjórnin telur góða og gilda. — Lánsupphæð má ekki fara fram úr ⅗ af virðingarverði fasteignarinnar. — . . .[3]) — **7.—25. gr.** samhljóða 7.—25. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **26. gr.** Veðdeildinni skal stjórnað af stjórn Landsbankans, og reikningar hennar endurskoðaðir af endurskoðendum þess banka. Fyrir bókfærslu, reikningshald og til annars

1) Sbr. rgj. nr. 80, 11. nóv. 1928, nr. 68, 3. okt. 1929 og rgj. nr. 81, 28. okt. 1931.
2) L. nr. 44, 8. sept. 1931, § 1.
3) Sömu l., § 2.

1928 Nr. 60 7. maí

nauðsynlegs kostnaðar má greiða allt að 12000 krónum.

1935 Nr. 122 27. des.

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa.[1])

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf, allt að 12 milljónum króna. Vaxtabréfunum má skipta í flokka, og nefnist sá þeirra, er fyrst kemur til framkvæmda, 11. flokkur veðdeildarinnar, og hinir í áframhaldandi töluröð þar á eftir. Fjármálaráðherra ákveður, hvenær hverjum flokki skuli lokið, er stjórn Landsbankans hefir gert tillögur um það. Heimilt er, með samþykki fjármálaráðherra, að hafa 2 flokka með mismunandi vöxtum starfandi í senn. En eigi má hvor flokkur vera stærri en 5 milljónir króna. — **2.—5. gr.** samhljóða 2.—5. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **6. gr.** Fé veðdeildarflokkanna má lána gegn veði í jarðeignum, erfðafestulöndum og húseignum með lóð, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð, en gegn veði í húseignum því aðeins, að þær séu vátryggðar í vátryggingarstofnun, er bankastjórnin telur góða og gilda. — Lánsupphæð má ekki fara fram úr ⅗ af virðingarverði fasteignarinnar. — **7.—8. gr.** samhljóða 7.—8. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **9. gr.** Eigi má lána nema gegn 1. veðrétti. Minnsta lán skal vera 300 kr., og skulu lán jafnan standa á hundraði króna. — Lánstíminn má vera allt að 40 árum, sé veðið jarðeign eða vandað steinsteypuhús eða steinhús, og allt að 30 árum, sé veðið vandað timburhús. — **10.—18. gr.** samhljóða 10.—18. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **19. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum veðdeildarinnar, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í blaði því á Íslandi, er flytur opinberar auglýsingar, og í samsvarandi auglýsingablöðum erlendis, þar sem ætla má, að bréfin séu í umferð. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur veðdeildinni. — Um ógilding annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum lögum.[1]) — **20.—22. gr.** samhljóða 20.—22. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **23. gr.** Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða má verja til að kaupa bankavaxtabréf þessara veðdeildarflokka, en þó eigi hærra verði en skráðu gangverði, og aldrei hærra en ákvæðisverð þeirra er. — **24. gr.** Þá er lokið er skuldbindingum hvers þeirra veðdeildarflokka, er stofnaðir verða samkv. lögum þessum, rennur varasjóður hans til næsta flokks, og svo áfram. Þegar lokið er skuldbindingum síðasta flokksins, rennur varasjóðurinn til þess eða þeirra veðdeildarflokka eða veðlánsstofnana, sem stofnsettar verða til að halda áfram veðlánastarfseminni eftir að lokið er síðasta flokki samkv. þessum lögum. Verði slíkum nýjum flokkum eða veðlánastofnunum fengin aðgreind starfssvið, skiptist varasjóðurinn milli þeirra, svo að hvert starfssvið njóti réttrar ítölu þeirrar, er varasjóðnum hefir þaðan aflazt. — **25. gr.** Veðdeildinni skal stjórnað af stjórn Landsbankans, og reikningar hennar endurskoðaðir af endurskoðendum þess banka.

1941 Nr. 94 9. júlí

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa.[2])

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf, allt að 18 milljónum króna. Vaxtabréfunum má skipta í flokka, og nefnist sá þeirra, er fyrst kemur til framkvæmda, 13. flokkur veðdeildarinnar, og hinir í áframhaldandi töluröð þar á eftir. Ráðherra ákveður, hvenær hverjum flokki skuli lokið, er stjórn Landsbankans hefir gert tillögur um það. Heimilt er, með samþykki ráðherra, að hafa 3 flokka með mismunandi vöxtum starfandi í senn. En eigi má hver flokkur vera stærri en 6 millj. króna. — **2. gr.** Veðdeildin gefur út skuldabréf, er hljóða á handhafa (bankavaxtabréf), en nafnskrá má þau í bókum bankans. Stjórn Landsbankans kveður á um lögun, útlit og fjárhæð bankavaxtabréfanna. Ráðherra og bankastjórar Landsbankans undirskrifa bankavaxtabréfin. — Aldrei má gefa meira út af bankavaxtabréfum en nemur fjárhæð þeirri, er veðdeildin á í veðskuldabréfum. — **3.—9. gr.** samhljóða 3.—9. gr. laga nr. 122, 27. des. 1935. — **10. gr.** Lán þau, sem

1) Sbr. rgj. nr. 42, 15. jan. 1936 og regj. nr. 9. 4. apríl 1939.

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.

2) Sbr. rgj. nr. 105, 12. ág. 1941, rgj. nr. 2, 2. jan. 1942, rgj. 15. júní 1943, Stj.tíð. 1948, A. nr. 74, rgj. 25. apríl 1944, Stj.tíð. 1948, A, nr. 75.

1941 Nr. 94 9. júlí

veðdeildin veitir, má hún greiða í bankavaxtabréfum sínum eftir ákvæðisverði þeirra, en lánþegi hefir rétt til að heimta, að bankastjórnin annist um að koma bankavaxtabréfunum í gjaldgenga peninga, ef þess er kostur, en borga verður hann kostnað þann, sem af því leiðir, og verðfall. — Veðdeildin hefir þó jafnan rétt til að greiða lánin í peningum með þeirri upphæð, sem hún getur fengið fyrir þau, að frádregnum öllum kostnaði. Semja má um sölu bankavaxtabréfa þessara flokka fyrir fram í einu eða fleiru lagi, enda samþykki ráðherra söluverðið. — **11. gr.** samhljóða 11. gr. laga nr. 122, 27. des. 1935. — **12. gr.** Vilji nýr kaupandi taka að sér greiðslu á láni úr þessum flokkum, skal hann leita samþykkis landsbankastjórnarinnar um það. Samþykki hún, að hinn nýi kaupandi taki lánið að sér, skal hann innan sex mánaða frá kaupdegi sanna eignarrétt sinn fyrir bankastjórninni og taka lánið að sér. Slík yfirtaka er ekki stimpilskyld. — **13.—19. gr.** samhljóða 13.—19. gr. laga nr. 122, 27. des. 1935. — **20. gr.** Bankavaxtabréf þau, er innleyst hafa verið með hlutkesti, eða hafa verið notuð til að borga eða afborga lán, má eigi framar setja í veltu, heldur skal ónýta þau undir eins ásamt vaxtamiðum og stofnum þeirra, á þann hátt, að þau með því verði ógild, og leggja þau til geymslu í fjárhirzlu deildarinnar, og svo skal við lok næsta reikningsárs eyðileggja þau í viðurvist endurskoðenda ásamt vaxtamiðum þeim, er innleystir hafa verið það reikningsár. — **21.—22. gr.** samhljóða 21.—22. gr. laga nr. 122, 27. des. 1935. — **23. gr.** Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða má verja til að kaupa bankavaxtabréf þessara veðdeildarflokka, en þó eigi hærra verði en á skráðu gangverði þeirra hjá Landsbanka Íslands. — **24.—25. gr.** samhljóða 24.—25. gr. laga nr. 122, 27. des. 1935.

1945 Nr. 55 3. marz

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa.[1])

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf, allt að 30 milljónum króna. Vaxtabréfunum má skipta í flokka, og nefnist sá þeirra, er fyrst kemur til framkvæmda, 16. flokkur veðdeildarinnar og hinir í áframhaldandi töluröð þar á eftir. Ráðherra ákveður, hvenær hverjum flokki skuli lokið, er stjórn Landsbankans hefir gert tillögur um það. Heimilt er með samþykki ráðherra að hafa 3 flokka með mismunandi vöxtum starfandi í senn, en eigi má hver flokkur vera stærri en 10 milljónir króna. — **2.—5. gr.** samhlj. l. nr. 94, 9. júlí 1941, §§ 2—5. — **6. gr.** Fé veðdeildarflokkanna má lána gegn veði í jarðeignum, erfðafestulöndum og húseignum með lóð, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð, en gegn veði í húseignum því aðeins, að þær séu vátryggðar í vátryggingarstofnun, er bankastjórnin telur góða og gilda. — Lánsupphæðin má ekki fara fram úr ¾ af virðingarverði fasteignarinnar. — **7.—8. gr.** samhljóða l. nr. 94, 9. júlí 1941, §§7—8. — **9. gr.** Eigi má lána nema gegn 1. veðrétti. Minnsta lán skal vera 1000 kr., og skulu lán jafnan standa á hundraði króna. — Lánstíminn má vera allt að 40 árum, sé veðið jarðeign eða vandað steinsteypuhús eða steinhús, og allt að 30 árum, sé veðið vandað timburhús. — **10.—25.** gr. samhljóða l. nr. 94, 9. júlí 1941, §§ 10.—25.

1) Rgj. 30. nóv. 1946, Stj.tíð. 1948, A, nr. 76, rgj. nr. 77, 5. febrúar 1948.

1945 Nr. 55 3. marz

1946 Nr. 41 29. apríl

Lög um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands.[a])

1. gr. Stofnuð skal ný deild við Landsbanka Íslands, er nefnist stofnlánadeild sjávarútvegsins. Skal hlutverk hennar vera það að styðja sjávarútveg Íslendinga með hagkvæmum stofnlánum. — Fjárreiðum stofnlánadeildarinnar skal haldið algerlega aðgreindum frá fjárreiðum annarra deilda bankans. — **2. gr.** Stofnlánadeildinni skal aflað fjár til útlána: — a. Með lántökum hjá seðlabankanum samkv. 4. gr. — b. Með skylduinnlánum eigenda nýbyggingarsjóðs samkvæmt 5. gr. — c. Með útgáfu vaxtabréfa samkv. 7. gr. — **3. gr.** Stofnlánadeildin veitir lán gegn 1. veðrétti í fiskiskipum og öðrum veiðiskipum. Enn fremur fiskverkunarstöðvum, þar með töldum síldarverkunarstöðvum, hraðfrystihúsum og beitugeymsluhúsum, niðursuðuverksmiðjum, verksmiðjum til vinnslu úr fiskúrgangi, lifrarbræðslum, skipasmíðastöðvum og dráttarbrautum, vélsmiðjum, verbúðum í viðleguhöfnum og öðrum fyrirtækjum, sem vinna eingöngu eða að langmestu leyti í þágu sjávarútvegsins. — Forgangsrétt til lána samkvæmt 2. málslið 1. málsgr. skulu hafa félög útvegsmanna og fiskimanna, sem stofnuð eru til að reka iðnað í þágu útvegsins og eru opin

a) XXII, 74.

útvegsmönnum og fiskimönnum, og félög, sem meginþorri útvegsmanna á hverjum stað er þátttakandi í, í þeim tilgangi, er að framan greinir, enda skipti félögin arði af rekstri í hlutfalli við viðskipti félagsmanna. — Lán má eigi veita úr stofnlánadeild til annarra framkvæmda en þeirra, sem gerðar eru eftir 1. janúar 1944. — Lánin eru tvenns konar: — A-lán, er eingöngu má verja til greiðslu á atvinnutækjum smíðuðum erlendis og til kaupa erlendis á efni og vélum til skipasmíða eða annarra framkvæmda innanlands. — B-lán er verja má til innlendra framkvæmda að því leyti, sem þær krefjast ekki erlends gjaldeyris. — Á skuldabréf lánþega skal skrá, hve mikill hluti lánsins er veittur sem A-lán og hve mikill hundraðshluti afborgana skoðist sem afborgun á A-láninu, en að öðru leyti skal fara með lánið sem væri það eitt. — Lánveitingar úr sjóðnum eru bundnar því skilyrði, að Nýbyggingarráð hafi samþykkt þær framkvæmdir, sem um er að ræða, sem lið í heildaráætlun þess um þjóðarbúskap Íslendinga. — [Þegar svo stendur á, að setja þarf nýja aflvél í vélbát, sem lán hvílir á í stofnlánadeild sjávarútvegsins, þá skal stjórn stofnlánadeildarinnar heimilt að veita veðleyfi til þess að veðsetja megi skipið, ásamt hinni nýju vél, með fyrsta veðrétti fyrir nýju láni til vélakaupanna, er nemi allt að ⅔ hlutum af verði vélarinnar. Víkur þá hið fyrra stofnlán stofnlánadeildarinnar fyrir þessu nýja láni, enda liggi einnig fyrir samþykki ábyrgðarmanna og síðari veðhafa, ef einhverjir eru, til þess að veðin færist þannig aftur][1]) — **4. gr.** Nýbyggingarráð úrskurðar hverju sinni, samkvæmt beiðni framkvæmdastjórnar Landsbankans, hve miklum erlendum gjaldeyri hafi verið varið til fyrirtækis, sem stofnlánadeildin lánar út á, hvort heldur er um innflutning, nýsmíði, meiri háttar endurbætur eða viðgerðir að ræða, og gildir þetta jafnt um skip sem aðrar eignir. — Samkvæmt slíkum úrskurði nýbyggingarráðs skal seðlabankanum skylt að lána stofnlánadeildinni upphæð í íslenzkum krónum, er samsvari A-lánum sjóðsins. — Seðlabankinn veitir stofnlánadeildinni lánin jafnóðum í opnum reikningi, en við hver árslok skal sameina lánveitingar þess árs í eitt lán, og má samanlögð skuld stofnlánadeildarinnar aldrei fara yfir 100 millj. kr. — Ríkissjóður ábyrgist allar skuldbindingar stofnlánadeildarinnar gagnvart seðlabankanum. — **5. gr.** Útgerðarfélög og útgerðarmenn, sem eiga fé í Nýbyggingarsjóði, sbr. lög nr. 20 1942, skulu leggja fé þetta á vaxtalausan innlánsreikning í stofnlánadeildinni innan 12 mánaða frá gildistöku laga þessara, og skal féð geymt þar, unz því er ráðstafað í samræmi við ákvæði gildandi laga. — **6. gr.** Stofnlánadeildin skal endurgreiða seðlabankanum á hverju ári jafnháa upphæð og þau A-lán nema, er falla í gjalddaga á því ári, án tillits til þess, hvort skuldunautar deildarinnar greiða á tilteknum tíma. — **7. gr.** Stofnlánadeildinni er heimilt, að svo miklu leyti sem skylduinnlán samkvæmt 5. gr. hrökkva ekki fyrir þeim B-lánum, sem talin eru æskileg, að gefa út vaxtabréf, sem hún selur á opnum markaði. Fjármálaráðherra setur reglugerð um tilhögun vaxtabréfaútgáfunnar. — Vaxtabréf stofnlánadeildarinnar eru tryggð með ábyrgð ríkissjóðs. — **8. gr.** Út á ný skip má lána allt að ⅔ (tveim þriðju) af virðingar- eða kostnaðarverði, sé það lægra, og út á aðrar eignir allt að ⅗ (þrem fimmtu) af virðingar- eða kostnaðarverði, sé það lægra. — Þó má lána allt að ¾ (þrem fjórðu) út á ný skip og ⅔ (tveim þriðju) út á aðrar eignir, ef bæjar- eða sveitarfélög eru lántakandi eða ganga í ábyrgð fyrir skilvísri greiðslu afborgana og vaxta þar til lánið er greitt niður um helming. — Enn fremur má lána félögum þeim, sem um ræðir í 2. málsgr. 3. gr. laga þessara, allt að ⅔ (tveim þriðju) út á framkvæmdir þær, sem um ræðir í 2. málslið 1. málsgr. þeirrar greinar. — Um lán út á skip eldri en eins árs fer eftir ákvörðun sjóðsstjórnarinnar í hvert skipti. — Lán má þó ekki nema hærri fjárhæð en sem svarar virðingar- eða kostnaðarverði eignar, sem lánað er út á, að frádreginni eign lántakanda í nýbyggingarsjóði. Hafi lántakandi sannanlega gert ráðstafanir til kaupa á fleiri en einu framleiðslutæki, má skipta nýbyggingarsjóði hans til kaupa á þessum framleiðslutækjum, enda takist þau í notkun innan tveggja ára, frá því sótt er um lánið. — Hafi sjóðurinn ekki nægilegt fé til að fullnægja lánsþörfinni, skulu lán til skipa- og bátakaupa sitja fyrir öðrum lánveitingum. — Óheimilt er að lána einum aðila meira en 4 millj. af fé stofnlánadeildarinnar. Þetta ákvæði nær þó eigi til bæjarfélaga og hreppsfélaga né þeirra félaga útvegsmanna, sem um getur í 2. málsgr. 3. gr. laga þessara. — **9. gr.** Lengsti lánstími er 20 ár fyrir ný skip, en annars 15 ár. Sé lánstími 10 ár eða lengri, skal haga af-

1) L. nr. 121, 20. des. 1951, § 1.

1946 Nr. 41 29. apríl

borgunum lána þannig, að helmingur lánsins eða því sem næst sé endurgreiddur, þegar liðnir eru ⅖ (tveir fimmtu) af lánstímanum. Félagi, sem fengið hefur lán úr stofnlánadeildinni og nýtur hlunninda vegna framlags í varasjóð samkv. ákvæðum 3. gr. laga nr. 20 20. maí 1942, skal skylt að verja 50% af því fé, er það leggur í varasjóð, til aukalegra afborgana af lánum úr stofnlánadeildinni, enda falla þá niður ákvæði 14. gr. b. í sömu lögum um framlag í nýbyggingarsjóð. — Einstaklingar og sameignarfélög, er lán hafa fengið úr stofnlánadeildinni, mega draga frá skattskyldum tekjum sínum þær fjárupphæðir, er þau verja til aukalegra afborgana af lánum hjá deildinni, þó eigi hærri fjárhæð en sem nemur 20% af hreinum tekjum þeirra af útgerð á árinu, enda falla þá niður ákvæði 14. gr. í lögum nr. 20 20. maí 1942 um framlög í nýbyggingarsjóð. — **10. gr.** Stofnlánadeildinni er heimilt að veita bráðabirgðalán, meðan stendur á byggingu skipa eða mannvirkja, en jafnan skulu slík bráðabirgðalán endurgreidd að fullu, þegar hin föstu stofnlán eru afgreidd. — **11. gr.** Vextir af lánum úr stofnlánadeildinni skulu ákveðnir af ráðherra, en skulu þó ekki vera hærri en 2.5%. Vextir og afborganir greiðast fyrir fram fyrir eitt ár í senn eða hluta úr ári, miðað við gjalddaga, sem vera skal 1. nóvember ár hvert. Ef tilskilið ársgjald er ekki greitt að fullu á gjalddaga, má reikna 0.5% dráttarvexti af hinni vangoldnu upphæð fyrir hvern hálfan mánuð, sem greiðsla dregst. — **12. gr.** Skylt er lántakendum að hafa hinar veðsettu eignir svo hátt vátryggðar, að vel nægi fyrir áhvílandi lánum, og tekur veðréttur stofnlánadeildarinnar jafnan einnig til vátryggingarfjárins. — Ef til útborgunar vátryggingarfjár kemur, getur stofnlánadeildin krafizt, að henni sé greidd beint upphæð, sem svarar áhvílandi láni eða lánum í deildinni. — **13. gr.** Eignir þær, er stofnlánadeildin tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð deildarinnar. Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að framkvæmdastjórn Landsbankans megi tilnefna þá menn, er skulu framkvæma virðingarnar. Framkvæmdastjórn Landsbankans getur hvenær sem er heimtað skilríki fyrir því, að veðsettum eignum sé vel við haldið og að veðið hafi ekki rýrnað. — **14. gr.** Öllum skuldunautum stofnlánadeildarinnar er skylt: a. Að láta reikningaskrifstofu sjávarútvegsins í té afrit af rekstrarreikningum fyrirtækja sinna í því formi, sem reikningaskrifstofan ákveður. b. Að bjóða hlutaðeigandi bæjar- og sveitarfélagi forkaupsrétt eða ráðstöfun á forkaupsrétti að þeim eignum, sem lán hvílir á í stofnlánadeildinni, ef til sölu kemur, og eigandi sjálfur hefur ekki innansveitarkaupanda að. — **15. gr.** Heimilt er að telja lán eða eftirstöðvar láns úr stofnlánadeildinni komnar í gjalddaga án uppsagnar: a. Þegar tilskilið ársgjald er ekki greitt á réttum gjalddaga. b. Við eigendaskipti að veði fyrir láni, eða ef veðið ferst, er selt eða sett á uppboð. c. Ef veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að verðgildi, að lánið er eigi svo tryggt sem æskilegt er að dómi lánveitanda. d. Ef veðsettu skipi er ekki haldið úti til fiskveiða eða fiskflutninga sex mánuði ár hvert, eða fyrirtæki hættir störfum eða breytir svo rekstri sínum, að það fullnægir ekki ákvæðum 3. gr. þessara laga. — **16. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga, hefur stofnlánadeildin heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarins dóms, sáttar eða fjárnáms, samkvæmt tilskipun um fjárforráð ómyndugra, 18. febrúar 1847, 10. gr., eða láta leggja það stofnlánadeildinni út til eignar, ef þörf er á. — Stofnlánadeildin þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neins konar dómsskoti. — Stofnlánadeildin ber hins vegar ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og er skuldunaut rétt að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefur skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. — Stofnlánadeildin getur samið svo um við skuldunauta sína, að uppboðið á veðsettum eignum megi fara fram í skrifstofu uppboðshaldara. — **17. gr.** Nú er skip eða fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin er veðsett í stofnlánadeildinni, og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal framkvæmdastjórn Landsbankans gert aðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sinn vera við uppboðið. — **18. gr.** Stofnlánadeildin er undanþegin opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast. Öll skjöl viðvíkjandi lánum, sem deildin veitir eða tekur, eru undanþegin stimpilgjöldum. — . . . .[1]) — **19. gr.** Fram-

1) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.

1946 Nr. 41 29. apríl

kvæmdastjórn Landsbankans skal á hverju miðju reikningsári, og oftar ef þörf gerist, gefa ráðherra stutt yfirlit yfir hag deildarinnar. Auk þess getur ráðherra, hvenær sem er, krafizt allra upplýsinga um hag deildarinnar. — Eftir hver áramót gefur framkvæmdastjórn ráðherra fullkominn endurskoðaðan reikning og skýrslu um hag og starfsemi deildarinnar á árinu. Ársreikninginn skal birta í B-deild Stjórnartíðinda. — **20. gr.** Í reglugerðinni fyrir stofnlánadeildina má setja þau ákvæði um stjórn hennar og starfrækslu, er nauðsynleg þykja, þótt ekki sé sérstaklega gert ráð fyrir þeim í þessum lögum, enda fari þau ekki í bága við nein ákvæði í lögunum.[1]) — **21. gr.** Þeim einstaklingum og félögum, er gefið hefur verið vilyrði fyrir styrktarlánum úr styrktar- og lánasjóði fiskiskipa, skal gefinn kostur á að njóta hlunninda þessara laga gegn því að afsala sér rétti sínum til styrktarlánanna, eða að njóta þeirra og þá um leið þeirra vaxta og lánakjara, er gildandi voru hjá fiskveiðasjóði Íslands fyrir gildistöku þessara laga. — **22. gr.** Lán, sem veitt hafa verið úr fiskveiðasjóði Íslands til framkvæmda á vegum Nýbyggingarráðs frá ársbyrjun 1945 til gildistöku þessara laga, skulu flutt í stofnlánadeild Landsbankans, og skal litið á þau sem bráðabirgðalán samkvæmt 10. gr. þessara laga.

1953 Nr. 30 16. febr.

Lög um viðauka við lög nr. 41/1946, um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands.

1. gr. Stofnlánadeildin skal, ef nauðsyn krefur og ríkisstjórnin óskar þess, veita báta-útvegsmönnum gjaldfrest á afborgunum þeim af stofnlánum vélbáta, sem féllu í gjalddaga 1. nóv. 1952, um eins árs skeið, og lengist lánstíminn í samræmi við það. — Verði gjaldfrestur veittur samkv. 1. mgr., frestast endurgreiðslur stofnlánadeildarinnar samkv. 6. gr. laganna til seðlabankans sem því svarar.

1953 Nr. 17 10. febr.

Lög um Framkvæmdabanka Íslands.

1. gr. Stofna skal banka, er nefnist Framkvæmdabanki Íslands. Á ensku er heiti bankans Iceland Bank of Development. Bankinn er sjálfstæð stofnun í eign ríkisins, en lýtur sérstakri stjórn samkvæmt 13. gr. laga þessara. Heimili og varnarþing bankans er í Reykjavík. — **2. gr.** Hlutverk bankans er að efla atvinnulíf og velmegun íslenzku þjóðarinnar með því að beita sér fyrir arðvænlegum framkvæmdum, sem gagnlegar eru þjóðarbúinu, og styðja þær. Skal starfsemi bankans í meginatriðum miðuð við það að stuðla að auknum afköstum í framleiðslu og dreifingu. — Til þess að gera Framkvæmdabankanum kleift að leysa af hendi þetta hlutverk sitt, skal honum lagt til fé það, sem um getur í 3. og 4. grein. — **3. gr.** Ríkissjóður leggur Framkvæmdabankanum til stofnfé, samtals að upphæð 95 000 000 króna, sem hér segir: — Skuldabréf fyrir lánum úr Mótvirðissjóði: — Tvö skuldabréf Sogsvirkjunarinnar, dags. 18. febrúar 1952, að upphæð samtals 54 000 000 króna. — Tvö skuldabréf Laxárvirkjunarinnar, dags. 29. febrúar 1952, að upphæð samtals 21 000 000 króna. — Skuldabréf Áburðarverksmiðjunnar h/f, dags. 9. apríl 1952, að upphæð 20 000 000 króna. — Ríkissjóður leggur bankanum enn fremur til stofnfé til viðbótar, eftir því sem Alþingi kann að ákveða hverju sinni. — **4. gr.** Framkvæmdabankanum skal falin varzla þess fjár, sem nú er í Mótvirðissjóði eða í hann kemur vegna efnahagsaðstoðar, sem þegar hefur verið látin í té. Um ráðstöfun þess fjár gilda eftirgreind ákvæði: — Af fé Mótvirðissjóðs skal Framkvæmdabankinn geyma 50 milljónir króna á sérstökum reikningi í seðlabankanum (skuldagreiðslureikningi), ef til kemur að því fé verði varið til greiðslu á skuldum ríkissjóðs samkvæmt heimild í lögum nr. 45/1951. — Fé það, sem er í Mótvirðissjóði, annað en það, sem notað hefur verið eða notað verður hér eftir til kaupa á skuldabréfum Sogsvirkjunarinnar, Laxárvirkjunarinnar og Áburðarverksmiðjunnar h/f eða til skuldagreiðslu samkvæmt 2. mgr. þessarar greinar, skal bundið á sérreikningi í seðlabankanum. Framkvæmdabankinn skal þó flytja árlega á viðskiptareikning sinn hjá seðlabankanum hluta þessarar innstæðu. Skal sá hluti ákveðinn þannig, að í fyrsta sinn skal Framkvæmdabankinn flytja 1/25 þeirrar upphæðar, sem er á sérreikningnum í árslok 1952, eftir að dregin hefur verið frá innstæðunni á sérreikningnum sú upphæð, sem ríkisstjórnin áætlar að notuð verði síðar til kaupa á skuldabréfum virkjananna tveggja og Áburðarverksmiðjunnar h/f. Í ársbyrjun 1954 skal með sama hætti fluttur 1/24 þeirrar upphæðar, sem er á sérreikningnum í árslok 1953, í ársbyrjun 1955 1/23 þeirrar upphæðar, sem er á sérreikningnum í árslok 1954, o. s. frv., unz

1) Rgj. nr. 91, 5. júní 1946, sbr. rgj. nr. 64, 7. maí 1947.

þessi innstæða er tæmd. — Frá og með 15. febrúar 1953 skal seðlabankinn af hinu bundna innstæðufé greiða vexti eftir samningi, sem bankarnir gera með sér. — Vextir þeir, sem seðlabankinn greiðir af hinni bundnu innstæðu, svo og vextir og afborganir af lánum úr Mótvirðissjóði, skal fært á viðskiptareikning Framkvæmdabankans. — Innstæðu sína á viðskiptareikningnum má Framkvæmdabankinn nota til starfsemi sinnar samkvæmt 7. grein. — Höfuðstóll Mótvirðissjóðs, eins og hann er á hverjum tíma, skal færður sérstaklega skuldamegin í efnahagsreikningi Framkvæmdabankans. — **5. gr.** Tekjuafgang bankans skal leggja við höfuðstól eða í varasjóð samkvæmt ákvörðun bankaráðs, að fengnum tillögum bankastjóra. — Bankinn er undanþeginn tekju- og eignarskatti til ríkissjóðs og útsvari til sveitarfélaga. — **6. gr.** Handbært fé Framkvæmdabankans skal geymt í viðskiptareikningi í seðlabakanum. Óheimilt er Framkvæmdabankanum að taka lán hjá seðlabankanum. — **7. gr.** Hlutverk sitt leysir bankinn af hendi með því: — 1. Að vera ríkisstjórninni til ráðuneytis í fjárfestingarmálum. — 2. Að veita lán til langs tíma með því að kaupa ný skuldabréf fyrirtækja, sem gagnleg eru þjóðarbúskapnum og að dómi bankastjórnarinnar nægilega arðbær til þess að geta greitt af rekstrartekjum vexti og afborganir af skuldum sínum. Enn fremur að veita stofnlánadeildum annarra peningastofnana lán á sama hátt. — 3. Að kaupa ný hlutabréf í fyrirtækjum, sem gagnleg eru þjóðarbúskapnum og arðvænleg að dómi bankastjórnarinnar. — 4. Að verzla með verðbréf þau, sem nefnd eru í 2. og 3. lið þessarar greinar. — 5. Að gefa út og selja eigin skuldabréf. — 6. Að efla sparifjársöfnun og verðbréfaviðskipti og stuðla að öðru leyti að þróun heilbrigðs markaðs innanlands fyrir lánsfé til langs tíma. — 7. Að afla lánsfjár erlendis til framkvæmda, sem eru í samræmi við tilgang Framkvæmdabankans samkvæmt 2. og 3. tölulið þessarar greinar, enda er Framkvæmdabankinn undanþeginn ákvæði 4. greinar laga nr. 105 21. desember 1945. — 8. Að hafa samvinnu við einkaaðila, sem ráðast í arðvænlegar framkvæmdir, og veita þeim fyrirgreiðslu. — 9. Að annast rannsóknir í sambandi við fjárfestingarþörf atvinnuveganna. — 10. Að greiða fyrir gagnlegum nýjungum í framkvæmdum og atvinnurekstri. — 11. Að greiða fyrir atvinnuframkvæmdum á þeim stöðum, er skortir framleiðslutæki, en hafa skilyrði til framleiðslu. — **8. gr.** Fé það úr Mótvirðissjóði, er bankinn fær til eignar samkvæmt 3. grein, svo og fé það, er hann fær til ráðstöfunar samkvæmt 4. gr., skal bankinn lána að hálfu til framkvæmda í þágu landbúnaðarins og að hálfu til eflingar framleiðslu og framkvæmdum fyrir kaupstaði og kauptún, jafnóðum og fé þetta verður bankanum handbært, ásamt vaxtatekjum af því, en að frádregnum hlutfallslegum kostnaði við rekstur bankans. Skulu skilmálar þessara lána vera hinir sömu og gilda á sama tíma um hliðstæðar lánveitingar Framkvæmdabankans. — **9. gr.** Ríkissjóður ábyrgist allar skuldbindingar bankans innanlands. — Fjármálaráðherra er heimilt að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs erlend lán og erlendar skuldbindingar bankans, með þeim skilmálum, er hann samþykkir, þó má samanlögð upphæð þeirra erlendra skulda bankans, sem ríkissjóður ábyrgist samkvæmt þessari grein, ekki vera hærri en [225][1]) milljónir króna á hverjum tíma. Í þessu sambandi skal erlend skuld bankans jafnan reiknuð á því gengi, er var í gildi, þegar lánssamningur var gerður, eða þegar stofnað var til skuldarinnar án formlegs lánssamnings. — Ákvæði þessarar greinar taka ekki til lána þeirra, er um getur í 11. grein. — **10. gr.** Nú tekur bankinn fé að láni erlendis og lánar það innanlands, og skal þá svo um samið við lántakanda eða lántakendur, að þeir beri halla eða njóti hagnaðar, er verða kann vegna gengisbreytinga, þannig, að vaxta- og afborganagreiðslur hækki eða lækki í íslenzkum krónum í hlutfalli við slíkar breytingar. — **11. gr.** Framkvæmdabankinn skal, ef fjármálaráðherra óskar þess, annast fyrir hönd ríkissjóðs innheimtu vaxta og afborgana af lánum, sem ríkið hefur veitt, og enn fremur sjá um greiðslu afborgana og vaxta af lánum, sem ríkissjóður hefur tekið í útlánaskyni. Ríkissjóður greiðir bankanum hæfilega þóknun fyrir þessi störf og bætir honum hvert það tjón, sem hann kann að verða fyrir vegna þessara lána. — Ríkissjóður afhendir bankanum til vörzlu og innheimtu skuldabréf lántakenda fyrir lánum þeim, sem ríkið hefur veitt innanlands af eftirtöldum erlendum lánum: 1. Lán hjá Efnahagssamvinnustofnuninni í Washington, 1948, til síldarverksmiðja o. fl. 2. Lán hjá Efna-

1) L. nr. 39, 14. apríl 1954, § 1.

1953 Nr. 17 10. febr.

hagssamvinnustofnuninni í Washington, 1949, til Sogsvirkjunarinnar og Laxárvirkjunarinnar. 3. Lán hjá Hambros Bank Ltd., London, 1949, til togarakaupa. 4. Lán hjá Alþjóðabankanum, 1951, til Sogsvirkjunarinnar og Laxárvirkjunarinnar. 5. Lán hjá Alþjóðabankanum, 1951, til landbúnaðar. 6. Lán hjá Alþjóðabankanum, 1952, til Áburðarverksmiðjunnar h/f. 7. Lán hjá Gagnkvæmu Öryggisstofnuninni í Washington, 1952, til Áburðarverksmiðjunnar h/f. — **12. gr.** Bankinn starfar á almennum viðskiptagrundvelli. Vextir af þeim lánum, sem bankinn veitir, skulu fela í sér hæfilega áhættuþóknun til bankans. — Lántakendur skulu, um leið og lán er veitt, greiða lántökugjald, er nemur allt að 1% af lánsupphæð. — **13. gr.** Stjórn bankans er í höndum bankaráðs og bankastjóra. — **14. gr.** Í bankaráði Framkvæmdabankans eiga sæti fimm menn: 1. Skrifstofustjóri fjármálaráðuneytisins. 2. Einn maður tilnefndur af stjórn seðlabankans. 3. Þrír menn kosnir hlutfallskosningu af Alþingi. Fjórir hinir síðasttöldu skulu valdir til sex ára í senn. — Fjármálaráðherra skipar varamann fyrir skrifstofustjóra fjármálaráðuneytisins. Aðrir varamenn skulu valdir af sömu aðilum og aðalmenn og til sama tíma. — Bankaráð kýs sér formann og varaformann. — Fjármálaráðherra ákveður þóknun til bankaráðsmanna. — **15. gr.** Bankaráð heldur að jafnaði fundi einu sinni í mánuði, en skylt er formanni að boða til aukafundar, ef tveir eða fleiri bankaráðsmenn æskja þess. — **16. gr.** Bankaráð hefur umsjón með starfsemi bankans. Það tekur, að fengnum tillögum bankastjóra, ákvörðun um lánveitingar og lántökur, svo og um kaup og sölu skuldabréfa og hlutabréfa. Bankaráð getur þó falið bankastjóra að taka slíkar ákvarðanir. Bankaráð ákveður útlánsvexti og önnur lánskjör, að fengnum tillögum bankastjóra. — Bankastjóri semur rekstraráætlun fyrir hvert reikningsár og leggur hana fyrir bankaráð til samþykktar. — Bankastjóri semur árlega skýrslu um starfsemi bankans, eigi síðar en þrem mánuðum eftir lok reikningsárs, og skal hún send ríkisstjórninni, er bankaráð hefur fallizt á hana. — **17. gr.** Bankaráð ræður bankastjóra og ákveður laun hans. Gagnkvæmur uppsagnarfrestur skal vera sex mánuðir. Þó getur bankaráð sagt bankastjóra upp starfi fyrirvaralaust, en þá skulu honum greidd ein mánaðarlaun fyrir hvert ár eða brot úr ári, sem hann hefur gegnt störfum, nema hann hafi brotið af sér í starfi sínu. Greiðsla þessi skal þó aldrei vera lægri en sem svarar sex mánaða launum, né hærri en sem svarar eins árs launum. Nú víkur bankastjóri úr starfi vegna uppsagnar, og skal þá greinargerð fylgja uppsögninni. — Bankastjóri skal hafa þá reynslu og þekkingu á fjármálum og atvinnumálum, sem geri hann sérstaklega hæfan til starfsins. — **18. gr.** Bankastjóri sér um daglegan rekstur bankans og stjórnar honum, nema að því leyti sem stjórnin er sérstaklega falin bankaráði samkvæmt 16. grein. Hann ræður starfsfólk bankans í samræmi við rekstraráætlun þá, sem gera ber samkvæmt sömu grein. — Bankastjóri skal láta bankaráði mánaðarlega í té skýrslu um starfsemi bankans. Tillögur, sem bankastjóri leggur fyrir bankaráð, skulu rökstuddar skriflega. — **19. gr.** Reikningsár bankans er almanaksárið. Reikningar bankans skulu endurskoðaðir af löggiltum endurskoðanda, skipuðum af fjármálaráðherra. Endurskoðandi skilar skýrslu sinni til ráðherra og bankaráðs. — Ársreikningur bankans, með áritun endurskoðanda, skal birtur í ársskýrslu bankans ásamt skýringum. — **20. gr.** Seðlabankinn annast dagleg afgreiðslustörf fyrir Framkvæmdabankann gegn hæfilegri þóknun. — **21. gr.** Framkvæmdabankinn skal í starfsemi sinni hafa nána samvinnu við þá opinbera aðila aðra, sem hafa fjárfestingarmál með höndum. — **22. gr.** Framkvæmdabankinn nýtur þeirra sérréttinda, sem Landsbanka Íslands eru veitt í 53.—57. gr. laga nr. 10 15. apríl 1928, svo og í 58. gr. 2. málsgr. sömu laga. — Verja má fé ómyndugra, svo og opinberra sjóða og stofnana, til kaupa á skuldabréfum Framkvæmdabankans. — **23. gr.** Fjármálaráðherra er heimilt, að fengnum tillögum bankaráðs, að gefa út reglugerð samkvæmt lögum þessum, þar sem nánar sé kveðið á um starfsemi bankans. — **24. gr.** Framkvæmdabankinn tekur til starfa 15. febrúar 1953. — **25. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi.

Bráðabirgðaákvæði. — Kjörtími fyrstu aðalmanna og varamanna í bankaráð Framkvæmdabankans samkvæmt 2. og 3. tölul. 14. gr. skal vera til ársloka 1958, og kýs Alþingi í fyrsta sinn þrjá aðalmenn og þrjá varamenn á þingi því, er samþykkir þessi lög.

Lög um breyting á lögum um Framkvæmdabanka Íslands, nr. 17 10. febr. 1953.

1954 Nr. 39 14. apríl

1. gr.[1]) — **2. gr.** Ef Framkvæmdabankinn annast lántöku til að koma á fót sementsverksmiðju samkv. lögum þessum, fellur niður lántökuheimild ríkisstjórnarinnar samkv. 2. gr. laga nr. 35/1948, sbr. lög nr. 57/1950, um sementsverksmiðju.

1931 Nr. 49 8. sept.

Lög um Ríkisveðbanka Íslands.

1. gr. Stofna skal banka, er nefnist Ríkisveðbanki Íslands. Heimili bankans og varnarþing skal vera í Reykjavík. — **2. gr.** Hlutverk bankans er að kaupa íslenzk skuldabréf, sem út eru gefin af peningastofnunum, sem veita lán gegn fyrsta veðrétti í fasteignum. Fjár til skuldabréfakaupa þessara aflar bankinn með því að gefa sjálfur út skuldabréf, er nefnast skuldabréf Ríkisveðbanka Íslands, og selja þau á innlendum eða erlendum peningamarkaði. — **3. gr.** Til tryggingar skuldabréfum Ríkisveðbanka Íslands eru: a) allar eignir bankans, b) ábyrgð ríkissjóðs. — Má aldrei meira vera í umferð í senn af skuldabréfum Ríkisveðbanka Íslands en svo, að bankinn eigi jafnháa upphæð að gullgildi í skuldabréfum þeim, sem ræðir um í 8. gr., og auk þess tryggingarsjóð, er nemi að minnsta kosti 1/6 af upphæð skuldabréfa þeirra, sem í umferð eru. — **4. gr.** Skuldabréf Ríkisveðbanka Íslands skulu gefin út í flokkum, og þarf samþykki fjármálaráðherra til útgáfu hvers flokks. Stjórn bankans kveður á um lögun, útlit og fjárhæð skuldabréfanna, svo og um vaxtaupphæð og eindaga á vaxtagreiðslum. Skuldabréfin skulu öll háð innlausn, eftir útdrátt eða við kaup á verðbréfamarkaði, og kveður stjórn bankans nánar á um útdrátt og innlausn skuldabréfa hvers flokks. Skuldabréfin skulu undirrituð af stjórn bankans og af fjármálaráðherra. — **5. gr.** Skuldabréf Ríkisveðbanka Íslands skulu gefin út til handhafa, en nafnskrá má þau í bókum bankans eiganda að kostnaðarlausu. Svo getur og eigandi skuldabréfa fengið þau geymd endurgjaldslaust í fjármálaráðuneytinu, á ábyrgð ríkisins, og gefur þá fjármálaráðuneytið eiganda út geymsluskírteini um bréfin. Vextir af bréfum, sem þannig er komið í geymslu, sér fjármálaráðuneytið um, að sendir séu eiganda fyrir milligöngu bankans, í ávísunum, er greiðast eiga á einhverjum þeirra staða, þar sem greiðsla vaxta af skuldabréfunum og greiðsla útdreginna skuldabréfa á fram að fara. Sama gildir um skuldabréfsupphæðina við innlausn bréfsins, enda skili eigandi fjármálaráðuneytinu þá geymsluskírteininu. — **6. gr.** Greiðsla vaxta af skuldabréfunum og innlausn útdreginna skuldabréfa fer fram í þeim peningastofnunum eða verzlunarhúsum innanlands eða utan, sem stjórn bankans kveður á um. — **7. gr.** Fjárhæð skuldabréfa Ríkisveðbanka Íslands skal ákveðin í íslenzkum krónum, en þó má einnig ákveða hana í dönskum, norskum eða sænskum krónum, frakkneskum frönkum, sterlingspundum eða amerískum dollurum. Ávaxta má fé ólögráða manna í skuldabréfum þessum, og skulu þau jafnan njóta sömu undanþágu frá skatti eða stimpilgjaldi til ríkissjóðs Íslands, sem skuldabréf útgefin fyrir ríkisskuldum Íslands erlendis njóta. — **8. gr.** Skuldabréf þau, er Ríkisveðbanki Íslands kaupir samkv. 2. gr., eru aðeins — skuldabréf veðdeildar Landsbanka Íslands, — skuldabréf veðdeildar Búnaðarbanka Íslands og — skuldabréf byggingarsjóðs fyrir verkamannabústaði, þegar samsvarandi lagaákvæði verða sett þar um. — Skuldabréf þessi skulu gefin út á grundvelli fyrsta veðréttar tryggingar í fasteign, er eigi nemi meiru en 3/5 hlutum af virðingarverði hverrar fasteignar. Þau skulu vera háð innlausn að fullu, og tryggð með sameiginlegri ábyrgð lántakenda, eftir því sem segir í lögum og reglugerðum þessara stofnana, svo skal og vera löglegt að ávaxta fé ólögráða manna á Íslandi í bréfum þessum. — **9. gr.** Í stjórn Ríkisveðbanka Íslands eiga sæti einn af bankastjórum Landsbanka Íslands, einn af bankastjórum Búnaðarbanka Íslands, og einn gæzlustjóri. Fjármálaráðherra skipar stjórn bankans til 3 ára í senn. Bankastjórarnir hafa ekki sérstök laun fyrir störf sín, en ráðherra ákveður laun gæzlustjóra. — Bankastjórnin ræður starfsmenn bankans. — **10. gr.** Bankastjórnin sendir fjármálaráðuneytinu í lok hvers ársfjórðungs ágrip af reikningum bankans, en í hver árslok ýtarlega skýrslu um starfsemi bankans á árinu og ársreikning hans. Reikninginn lætur fjármálaráðuneytið endurskoða, og skal hann birtur í B-deild Stjórnartíðindanna. — **11. gr.** Kostnaður allur við stjórn bankans og starfsemi greiðist af arðinum af starfsemi hans. Hrökkvi arðurinn eigi til greiðslu kostnaðarins, greiða stofnanir þær, sem Ríkisveðbankinn kaupir skuldabréf af, það, sem á vantar að tiltölu við skuldabréfakaup Ríkisveðbankans af hverri þessara stofnana um sig á reikningsári bankans, því sem um er að ræða. Tekjuafgangur, er

1931 Nr. 49 8. sept.

1) Sjá 9. gr. l. nr. 17, 10. febrúar 1953.

1931 Nr. 49 8. sept.

verða kann á starfsemi bankans, rennur í tryggingarsjóð hans, sbr. 3. gr., en þar til tryggingarsjóður þessi hefir náð þeirri lágmarksupphæð, sem greinir í 3. gr., leggja téðar stofnanir að þeirri tiltölu, sem að ofan greinir, fram það, sem á kann að vanta, að tryggingarsjóðurinn nemi lágmarksupphæðinni.

1930 Nr. 7 11. marz

Lög um Útvegsbanka Íslands h/f og um Íslandsbanka.

I. kafli. Um Útvegsbanka Íslands h/f. — **1. gr.** Stofna skal hlutafélag, er heita skal Útvegsbanki Íslands h/f og hafa skal það verkefni að starfrækja banka, er sérstaklega skal styðja sjávarútveg, iðnað og verzlun landsmanna. — **2. gr.** Hlutafé félagsins skal nema allt að 2½ milljón króna. Af þeirri upphæð skal ríkissjóður leggja fram 1½ milljón króna, en viðbótarinnar skal aflað með hlutafjársöfnun innanlands samkvæmt opinberu útboði, þegar fullarúaráð bankans ákveður, að fengnu samþykki fjármálaráðherra. Fé það, er ríkissjóður leggur fram samkv. grein þessari, er ríkisstjórninni heimilt að taka að láni. — **3. gr.** Heimili bankaans, aðalskrifstofa og varnarþing skal vera í Reykjavík. Auk þess getur bankinn haft útibú og umboðsskrifstofur á þeim stöðum, er bankastjórar og fulltrúaráð telja þörf á. — **4. gr.** Bankanum skal heimilt að taka við peningum sem innláni eða með sparisjóðskjörum eða á hlaupareikning, að kaupa og selja víxla og ávísanir, að veita lán gegn tryggingum og að annast öll önnur venjuleg bankastörf. — **5. gr.** Bankinn skal eiga a. m. k. sem svarar 10% af innlánsfé með sparisjóðskjörum í tryggum og auðseldum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum, verðbréfum Landsbanka Íslands, Búnaðarbanka Íslands og öðrum jafntryggum verðbréfum. Verðbréfaeign þessa skal hækka upp í allt að 20%, ef fjármálaráðherra, að fengnum tillögum fulltrúaráðs bankans, telur þess þörf. — **6. gr.** [Aðalfundur hlutafélagsins kýs fimm manna fulltrúaráð með hlutfallskosningu, og fimm til vara á sama hátt, en fulltrúaráðið ræður bankastjóra, ákveður tölu þeirra, laun og ráðningarkjör.][1]) Í reglugerð bankans[2]) skulu settar reglur um skyldur og störf fulltrúaráðs, en fulltrúaráðið setur bankastjórunum erindisbréf. . . . — **7. gr.** Á hluthafafundum félagsins skulu engar takmarkanir vera á atkvæðisrétti að því er hlutafé ríkissjóðs snertir. — **8. gr.** Á fyrsta aðalfundi félagsins skal setja því samþykktir.[1]) Þá skal og setja reglugerð[2]) um starfsemi bankans. Samþykktir félagsins og reglugerð bankans skulu liggja undir samþykki fjármálaráðherra. Í samþykktum og í reglugerð má setja nánari ákvæði um félagið og um bankann, og skulu þar á meðal vera ákvæði um endurskoðun á reikningum bankans. — **9. gr.** [Hlutafélagið skal njóta sömu réttinda og Landsbankanum eru veitt í 50. og 52.—58. gr. laga nr. 10, 15. apríl 1928.][3])

II. kafli. Um Fiskveiðasjóð. — **10. gr.** Atvinnumálaráðherra skal heimilt að gera samning við Útvegsbanka Íslands h/f um það, að bankinn taki að sér stjórn og starfrækslu Fiskveiðasjóðs Íslands, þannig að sjóðurinn verði sérstök deild í bankanum með aðskildum fjárhag og sérstakri bókfærslu, og fari að öðru leyti um sjóðinn eftir þeim reglum, er um hann eru settar í lögum[4]) þeim og reglugerðum, er um hann gilda.

III. kafli. Um Íslandsbanka. — **11. gr.** Ríkissjóður leggur Íslandsbanka 3 milljónir króna sem forgangshlutafé, og greiðist fé þetta af núverandi skuld Íslandsbanka við ríkissjóð (enska láninu). — **12. gr.** Hlutafjárframlag ríkissjóðs, það er ræðir um í 11. gr., er bundið eftirfarandi skilyrðum: a) að lagt verði fram að minnsta kosti 1½ millj. króna forgangshlutafé með hlutafjársöfnun innanlands af öðrum en aðallánardrottnum bankans. Samþykki fjármálaráðherra þarf til þess, að þetta forgangsréttarhlutafé megi fara fram úr 2 millj. kr., b) að hagkvæmir samningar fáist við aðallánardrottna Íslandsbanka erlendis um greiðslu núverandi skulda bankans til þeirra, þannig að eigi minna en 4½ milljón af þeim skuldum verði annað hvort forgangshlutafé í bankanum eða gangi næst forgangshlutafénu um áhættu. Af þessari upphæð fari þó forgangshlutafé ekki fram úr 1¼ millj. kr. — **13. gr.** Núverandi hlutafé Íslandsbanka skal afskrifa sem tapað og hlutabréf fyrir því felld úr gildi. — **14. gr.** Þegar skilyrðum þeim, sem nefnd eru í 12. gr., hefir, að dómi fjármálaráðherra, verið fullnægt, skal Íslandsbanki renna inn í Útvegsbanka Íslands h/f og hætta að vera til sem sjálfstæð stofnun. Tekur þá Útvegsbanki

1) L. nr. 10, 12. febr. 1940.
2) Rgj. nr. 87, 7. sept. 1932.

1) Sþ. nr. 88, 7. sept. 1932 og augl. nr. 45, 4. ág. 1939.
2) Rgj. nr. 87, 7. sept. 1932.
3) L. nr. 107, 27. des. 1952, § 1.
4) L. nr. 34, 2. apríl 1943.

1930 Nr. 7 11. marz

Íslands h/f við öllum eignum, skuldum og ábyrgðum Íslandsbanka og kemur að þessu leyti í hans stað.[a]) — **15. gr.** Þegar ákvæði 14. gr. koma til framkvæmdar, bætist forgangshlutafé í Íslandsbanka, sem getið er um í 11. og 12. gr., við hlutafé í Útvegsbanka Íslands h/f sem almennt hlutafé samkvæmt 2. gr. — Seðla Íslandsbanka, sem í umferð eru, skal þá og draga inn.[1]) — Um ráðstafanir á gullforða bankans og um endurkaup Landsbankans á viðskiptavíxlum Íslandsbanka fer eftir þeim reglum, sem hingað til hafa gilt.[2]) Fjármálaráðherra setur nánari reglur um innköllun seðlanna.

1921 Nr. 6 31. maí

Lög um seðlaútgáfu Íslandsbanka, hlutafjárauka o. fl.[3])

3. gr. Íslandsbanka er skylt að selja ríkissjóði með nafnverði það af gullforða sínum, er hann þarf eigi til tryggingar eigin seðlum sínum, og má hann því eigi láta neitt af forða þessum af hendi, nema hann hafi áður boðið hann til kaups með áðurnefndu verði og ríkissjóður neitað að kaupa. Eigi má Íslandsbanki heldur á neinn annan hátt binda þennan forða þannig, að ríkissjóður geti eigi fengið hann, er hann losnar úr seðlatryggingunni. — Allur gullforði bankans skal geymdur í Reykjavík og vera háður eftirliti ríkisstjórnarinnar, samkvæmt þeim reglum, sem um það hafa gilt.

1905 Nr. 51 10. nóv.

Lög um heimild fyrir Íslandsbanka til að gefa út bankavaxtabréf, sem hljóða upp á handhafa.[4])

1. gr. Með þeim skilyrðum, sem sett eru í eftirfarandi greinum laga þessara, skal Íslandsbanka heimilt að gefa út bankavaxtabréf, sem hljóða upp á handhafa, en þó má nafnskrá í bókum bankans. — **2. gr.** Samanlögð upphæð allra bankavaxtabréfa þeirra, er bankinn gefur út, má ekki nema meira en tvöfaldri upphæð alls hlutafjár bankans og varasjóðs hans samanlagðri. — Upphæð hvers bankavaxtabréfs má ekki vera minni en 100 kr. og skulu þau innleysast eftir hlutkesti á eigi lengri tíma en 45 árum; skal það fram tekið í bréfunum sjálfum, hver ákvæði gilda um innlausn þeirra. — **3. gr.** Bankavaxtabréf þau, er gefin verða út samkvæmt lögum þessum, skulu vera í 2 flokkum (seríum). Annan flokkinn skal kalla 1. flokk, og skal hann bera 4½% vexti; hinn flokkinn skal kalla 2. flokk, og skal hann bera 4% vexti. — **4. gr.** Til tryggingar bankavaxtabréfum þeim, sem í veltu eru, skal bankinn hafa í vörzlum sínum að minnsta kosti jafnmikla upphæð í veðskuldabréfum eða í vaxtabréfum kaupstaða eða sýslufélaga, er út hafa verið gefin með samþykki stjórnarráðs Íslands. Á bréf þessi skal rita yfirlýsingu um, að þau séu sett til tryggingar þeim bankavaxtabréfum, er bankinn hefir sett í veltu. Veðskuldabréfin skulu útgefin fyrir lánum gegn 1. veðrétti í fasteign, og má ekki lána meira út á veðið en sem svarar helmingi af virðingarverði þess. Skuldabréf kaupstaða og sýslufélaga, er notuð verða í þessu skyni, skulu endurborgast að fullu á eigi lengri tíma en 40 árum frá því þau voru gefin út, en að því er fasteignaveðskuldabréfin snertir, má afborgunargjaldið eigi vera minna en svo, að láninu sé lokið á 40 árum, sé veðið jarðeign, á 35 árum, sé veðið steinhús eða steinsteypuhús, á 25 árum, sé veðið timburhús. Af öllum skuldabréfum þeim, sem sett eru til tryggingar bankavaxtabréfunum, skal greiða að minnsta kosti 4½%. — Auk tryggingar þeirrar, sem nefnd er hér á undan, skal bankinn setja sérstakt tryggingarfé fyrir bankavaxtabréfum sínum, er nemi ⅙ af samanlagðri upphæð allra þeirra bréfa, sem í veltu eru á hverjum tíma. Tryggingarfé þetta skal vera í dönskum 3½% ríkisskuldabréfum eða í bankavaxtabréfum veðdeildar Landsbankans og miðast upphæðin við gangverð bréfanna. Stjórnarráðið geymir verðbréfin. — Hlutafé bankans er einnig til tryggingar bankavaxtabréfunum. — **5. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum bankans, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í blaði því á Íslandi, er flytur almennar auglýsingar, og í Ríkistíðindunum í Kaupmannahöfn. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. — Um ógilding annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum lögum.[1]) — **6. gr.** Sérstakan reikning skal halda

1905 Nr. 51 10. nóv.

a) IV, 345, 621. — 1) Augl. nr. 274, 18. des. 1939. — 2) L. nr. 10, 15. apríl 1928, § 69. 3) L. nr. 7, 11. marz 1930, § 15; l. nr. 10, 15. apríl 1928, § 66. — 4) L. nr. 7, 11. marz 1930, § 14.

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.

1905 Nr. 51 10. nóv.

fyrir bankavaxtabréf þessi. Endurskoðendur þeir, er skipaðir eru samkvæmt bankalögunum, hafa eftirlit með, að ákvæðum, sem um bankavaxtabréf þessi gilda, sé fylgt. Heimilt er bankaráðinu að fela einum af fulltrúunum að hafa sams konar eftirlit á hendi. Nánari ákvæði um útgáfu bankavaxtabréfanna, bókfærslu og reikningshald skulu sett í sérstakri reglugerð, er skal staðfest af Stjórnarráði Íslands.[1])

1932 Nr. 4 25. febr.

Lög um ríkisábyrgð á innstæðufé Útvegsbanka Íslands h/f.

1. gr. Ríkissjóður ábyrgist allt innstæðufé, sem tekið er til ávöxtunar í Útvegsbanka Íslands h/f og útibúum hans, og kemur sú ábyrgð næst á eftir hlutafé og áhættufé bankans.

1943 Nr. 34 2. apríl

Lög um fiskveiðasjóð Íslands.

1. gr. Tilgangur fiskveiðasjóðs Íslands er að styðja fiskveiðar Íslendinga, einkum bátaútveginn, með hagkvæmum stofnlánum til skipa, fiskverkunarstöðva og verksmiðja til vinnslu úr sjávarafurðum. — **2. gr.** a) Stofnfé sjóðsins er: Eignir fiskveiðasjóðs Íslands og skuldaskilasjóðs vélbátaeigenda eins og þær eru nú. b) Tekjur sjóðsins eru: 1. Hundraðsgjald af útfluttum sjávarafurðum samkvæmt lögum nr. 47, 19. maí 1930, um fiskveiðasjóðsgjald. 2. Útflutningsgjald af sjávarafurðum, sem ríkissjóður innheimtir samkv. lögum nr. 63, 28. jan. 1935. 3. Vextir. — **3. gr.** Fiskveiðasjóði er heimilt að gefa út handhafavaxtabréf, allt að 4 milljónum kr., sem tryggð skulu með stofnfé sjóðsins og ábyrgð ríkissjóðs. Fjármálaráðherra setur nánari reglur um stærð bréfanna, útlit, útdrátt og aðra meðferð þeirra, í reglugerð sjóðsins.[2]) Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán til kaupa á slíkum bréfum, allt að 4 milljónum kr., enda skal svo til haga um vexti bréfanna, verð þeirra og tímalengd útlána, að ríkissjóður verði skaðlaus af. — **4. gr.** Fé fiskveiðasjóðs má eingöngu lána til: a) Skipakaupa og skipabygginga. Hafi sjóðurinn ekki nægilegt fé til þess að fullnægja lánsþörfinni, skulu skip innan 150 smálesta sitja fyrir lánum. b) [Stofnunar iðnfyrirtækja í sambandi við fiskveiðar, frystihúsa, lifrarbræðslustöðva, fiskimjölsverksmiðja og annarra iðjufyrirtækja, sem vinna eingöngu eða að langmestu leyti að hagnýtingu sjávarafurða.][1]) c) Til dráttarbrauta. [d) Til olíugeyma.][2]) — **5. gr.** [Fiskveiðasjóður má lána gegn fyrsta veðrétti allt að helmingi virðingarverðs, þó ekki hærra lán en fimm hundruð þúsund kr. Lengsti lánstími er 20 ár.][3]) — **6. gr.** . . .[4]) — **7. gr.** Vextir af lánum fiskveiðasjóðs skulu vera 4% — fjórir af hundraði — á ári og greiðast fyrir fram fyrir eitt ár í senn, eða fyrir hluta úr ári, miðað við gjalddaga á lánum úr fiskveiðasjóði, sem skal vera þann 1. nóvember ár hvert. — Nú er afborgun og vextir eigi greitt fyrir 15. nóvember, og má þá enn fremur reikna ½% dráttarvexti fyrir hvern hálfan mánuð eða minna, sem greiðsla dregst. — **8. gr.** Við fiskveiðasjóð skal stofna sérstaka deild, er hefur það hlutverk að veita 2. og 3. veðréttar lán til byggingar fiskibáta innan 150 smálesta. [Til þessarar deildar ganga frá 1. janúar 1951 15% af tekjum fiskveiðasjóðs af útflutningsgjaldinu.][5]) Úr sjóði þessum skal veita lán til kaupa og byggingar nýrra fiskiskipa, sem minni eru en 150 smálestir brúttó. Lán, sem veitt eru úr sjóði þessum, skulu vera vaxtalaus í 10 ár og afborgunarlaus fyrstu 5 árin. Lánin veitast eingöngu félögum eða einstaklingum, sem kaupa eða byggja skip til fiskveiða. Lán úr þessum sjóði má nema allt að 25% af kaupverði eða byggingarkostnaði skipsins. Við lánveitingar úr sjóðnum skal taka tillit til þess, hvort umsækjandi stundar sjómennsku eða útgerð sem aðalstarf. Lán úr sjóði þessum má veita til skipa, sem fullsmíðuð voru eftir árslok 1941, og skal við ákvörðun lána taka tillit til fjárhagsástæðna umsækjanda og til þess, í hve mikilli dýrtíð skipið er byggt og hver byggingarkostnaður þar af leiðandi hefur orðið. Í reglugerð sjóðsins skulu sett ýtarlegri ákvæði um starfsemi þessarar deildar og ákvæði, er miði að því að fyrirbyggja misnotkun á hlunnindum þessara lána. — **9. gr.** Auk þeirra tekna, sem um er rætt í 8. gr., leggur ríkissjóður deildinni til 2 milljónir króna á árinu 1943. Skal fé þessu varið til að veita styrki til kaupa og byggingar nýrra fiskiskipa, sem minni eru en 150 smálestir brúttó. Styrkur þessi veitist eingöngu félögum eða einstaklingum, sem kaupa eða byggja skip til fisk-

1) Rgj. nr. 8, 7. júlí 1906.
2) Rgj. nr. 95, 15. maí 1943.

1) L. nr. 39, 29. apríl 1946, § 1.
2) L. nr. 107, 30. des. 1943, § 1.
3) L. nr. 39, 29. apríl 1946, § 2.
4) Sömu l., § 3.
5) L. nr. 120, 20. des. 1951, § 1.

1943 Nr. 34 2. apríl

veiða. Styrkur til hvers skips má nema allt að 25% af kaupverði eða byggingarkostnaði skipsins, þó aldrei yfir 75000 kr. á skip. — Við úthlutun styrksins skal taka tillit til þess, hvort umsækjandi stundar sjómennsku eða útgerð sem aðalstarf. Styrkur þessi veitist til skipa, sem fullsmíðuð voru eftir árslok 1941, og skal við ákvörðun fjárhæðar styrkja taka tillit til fjárhagsástæðna umsækjanda og til þess, í hve mikilli dýrtíð skipið er byggt og hver byggingarkostnaður þar af leiðandi hefur orðið. — Ríkisstjórnin setur reglugerð um styrkveitingar úr sjóðnum í samráði við sjóðstjórnina og að fengnum tillögum Fiskifélags Íslands og fiskimálanefndar. Þar skulu sett ákvæði til tryggingar því, að styrkirnir verði ekki misnotaðir með því að verzla með þá, eða á annan hátt, og um refsiákvæði fyrir brot á styrkskilyrðum og reglugerð, sem sett er um þetta efni. — Styrkjum samkvæmt ákvæðum þessarar greinar úthlutar stjórn fiskveiðasjóðs Íslands, að fengnum tillögum Fiskifélags Íslands og fiskimálanefndar. — Lán samkv. 8. gr. og styrk samkv. 9. gr. má eigi veita út á sama skip. — **10. gr.** Útborgun lána samkvæmt 5. og 8. gr. og styrkja samkv. 9. gr. skal haga svo, að ⅓ láns og styrks greiðist, þegar kjölur er lagður og meginhluti efnis er kominn á staðinn, ⅓ þegar skipið er byrt og þiljur lagðar og vél skipsins komin á staðinn. Lokagreiðsla fer fram, þegar skipið er fullsmíðað, virt og vátryggt. — **11. gr.** Eignir þær, er fiskveiðasjóður tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð sjóðsins. Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að stjórn fiskveiðasjóðsins megi tilnefna þá menn, er skuli framkvæma virðingarnar. Stjórn sjóðsins getur hvenær sem er heimtað skilríki fyrir því, að veðsettum eignum sé vel við haldið og að veðið hafi ekki rýrnað. — **12. gr.** Verði eigandaskipti að eign, sem veðsett er fiskveiðasjóði, þá er stjórn sjóðsins heimilt að heimta lánið endurgreitt að fullu, eða að nokkru leyti, ef henni þykir ástæða til, enda skal bæði seljanda og kaupanda skylt að tilkynna sjóðstjórninni eigendaskipti þegar í stað. — **13. gr.** Nú er lán úr fiskveiðasjóði eigi greitt á réttum gjalddaga, eða veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að veðgildi, að það er eigi svo tryggt sem vera skal, eða nýr eigandi vanrækir að taka lánið að sér, og er þá stjórn sjóðsins heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga þegar, án uppsagnar. — **14. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga, hefur fiskveiðasjóðurinn heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarins dóms, sátta eða fjárnáms, samkvæmt tilskipun um fjárforráð ómyndugra, 18. febr. 1847, 10. gr.,[1]) eða láta leggja það fiskveiðasjónum út til eignar, ef þörf er á. — Fiskveiðasjóðurinn þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina, nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neins konar dómskoti. — Fiskveiðasjóðurinn ber hins vegar ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og er skuldunaut rétt að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefur skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. — Fiskveiðasjóðurinn getur samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum eignum megi fara fram í skrifstofu uppboðshaldara. — **15. gr.** Nú er skip eða fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotsskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin er veðsett fiskveiðasjóðnum, og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal stjórn sjóðsins gert aðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sinn vera við uppboðið. — **16. gr.** Fiskveiðasjóður er undanþeginn opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast. Bækur sjóðsins og kvittanir, svo og skuldabréf fyrir lánum úr sjóðnum, umboð, veðleyfi og ábyrðgaryfirlýsingar gagnvart honum, eru undanþegin stimpilgjaldi. . . .[2]) — **17. gr.** Yfirumsjón fiskveiðasjóðs er í höndum þess ráðherra, er fer með sjávarútvegsmál. — Útvegsbanki Íslands h/f í Reykjavík hefur á hendi framkvæmdarstjórn sjóðsins og annast alla starfrækslu hans. Skal fiskveiðasjóður vera sérstök deild í bankanum með aðskildum fjárhag og bókhaldi. — Kostnaður við rekstur fiskveiðasjóðs (og skuldaskilasjóðs vélbátaeigenda) greiðist af tekjum sjóðsins. — **18. gr.** Ákvæði 14., 15., 16. og 17. gr. skulu einnig gilda um skuldaskilasjóð vélbátaeigenda[3]) eftir því sem við á. — **19. gr.** Reikningar fiskveiðasjóðs skulu endurskoðaðir af tveim mönnum er ráðherra skipar. Um störf þeirra og þóknun fyrir þau skal ákveða í reglugerð sjóðsins. — Stjórn sjóðsins skal á hverju miðju reikningsári gefa ráðherra stutt yfirlit

1) Sbr. l. nr. 95, 5. júní 1947, § 39.
2) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.
3) L. nr. 99, 3. maí 1935.

1943 Nr. 34 2. apríl

yfir hag sjóðsins, er birta skal í B-deild Stjórnartíðinda. Auk þess getur ráðherra, hvenær sem er, krafizt allra upplýsinga um hag sjóðsins. — Eftir hver áramót gefur sjóðsstjórnin ráðherra fullkominn, endurskoðaðan ársreikning og skýrslu um hag og starfsemi sjóðsins á árinu. Ráðherra úrskurðar ársreikninginn, og skal síðan birta hann í B-deild Stjórnartíðinda. — **20. gr.** Í reglugerð fyrir fiskveiðasjóðinn má setja þau ákvæði um stjórn sjóðsins og starfrækslu, er nauðsynleg þykja, þótt ekki sé sérstaklega gert ráð fyrir þeim í þessum lögum, enda fari þau ekki í bág við nein ákvæði í lögunum.[1])

1947 Nr. 89 5. júní

Lög um fiskimálasjóð.

1. gr. Stjórn fiskimálasjóðs er skipuð 5 mönnum. Þeir skulu kjörnir hlutfallskosningum í sameinuðu Alþingi, ásamt jafnmörgum varamönnum, til þriggja ára í senn. Stjórnin kýs sér sjálf formann. — Ráðherra getur falið stjórn fiskimálasjóðs þau verkefni, sem fiskimálanefnd hafði með höndum, og framkvæmd annarra mála, er sjávarútveginn varða, eftir því sem henta þykir. — **2. gr.** Tekjur fiskimálasjóðs eru þessar: 1) Eignir fiskimálasjóðs, er starfað hefur samkvæmt lögum um fiskimálanefnd, útflutning á fiski, hagnýtingu markaða o. fl., nr. 75 31. des. 1937. 2) Útflutningsgjald af sjávarafurðum, öðrum en saltaðri síld, er nemi ½% — hálfum af hundraði — af verðmæti þeirra miðað við fob. verð. Þó getur ríkisstjórnin ákveðið að undanskilja þessu gjaldi fisk og fiskafurðir, sem sendar eru til útlanda í tilraunaskyni. 3) Árlegt framlag úr ríkissjóði, eftir því sem ákveðið er í fjárlögum, allt að einni milljón króna á ári næstu 10 árin frá gildistöku laga þessara. 4) Vextir og aðrar tekjur af eignum sjóðsins. — Heimilt er stjórn fiskimálasjóðs með samþykki ríkisstjórnarinnar að taka allt að 10 milljón króna lán til starfsemi sjóðsins. Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast lán þetta fyrir hönd ríkissjóðs. — **3. gr.** Fé fiskimálasjóðs skal verja til eflingar sjávarútvegi á þann hátt, er segir í 4. og 5. gr. þessara laga. — **4. gr.** Fiskimálasjóður veitir styrki til: a) Hafrannsókna. b) Rannsókna á fiskigöngum og fiskistofnum. c) Tilrauna til að veiða með nýjum aðferðum eða nýjum veiðarfærum. d) Tilrauna við verkun og vinnslu sjávarafurða. e) Markaðsleita fyrir sjávarafurðir. f) Annarra rannsókna og nýjunga í þarfir sjávarútvegsins. — Öll styrktarstarfsemi sjóðsins skal vera í samráði við ríkisstjórnina. — **5. gr.** Fiskimálasjóður má veita viðbótarlán gegn síðari veðrétti til stofnunar alls konar fyrirtækja, er horfa til eflingar fiskveiðum og hagnýtingu sjávarafurða, og séu lán þessi einkum veitt til þeirra staða, þar sem er tilfinnanleg vöntun slíkra fyrirtækja, en lítið fjármagn fyrir hendi. Hvert þessara lána má ekki fara fram úr 25% af stofnkostnaði fyrirtækisins og ekki að viðbættum lánum með betra veðrétti nema meiru en 85% af stofnkostnaði. Engin lánveiting má nema yfir 150000 kr. Lánskjörin séu þau sömu og hjá Fiskveiðasjóði Íslands. — **6. gr.** Með lögum þessum eru numin úr gildi lög nr. 75 31. desember 1937, um fiskimálanefnd, útflutning á fiski, hagnýtingu markaða o. fl., lög nr. 48 1940, um breyting á þeim lögum, sem og önnur lagaákvæði, er koma í bág við lög þessi.

1) Rgj. nr. 95, 15. maí 1943.

1947 Nr. 89 5. júní

1941 Nr. 115 7. nóv.

Lög um Búnaðarbanka Íslands.[1])

I. kafli. Stofnun og skipulag bankans.

1. gr. Banka skal stofna, er nefnist Búnaðarbanki Íslands. Á Norðurlandamálum er heiti hans Islands Landbrugsbank, á ensku The Rural Bank of Iceland. — **2. gr.** Tilgangur bankans er að styðja landbúnaðinn og greiða fyrir fjármálaviðskiptum þeirra, er stunda landbúnaðarframleiðslu. — **3. gr.** Búnaðarbanki Íslands er sjálfstæð stofnun, sem er eign ríkisins undir sérstakri stjórn, svo sem nánar er ákveðið í VIII. kafla laga þessara. — Bankinn starfar í 5 deildum með aðgreindum fjárhag, og nefnast þær sparisjóðsdeild, veðdeild, ræktunarsjóður, lánadeild smábýla við kaupstaði og kauptún og byggingar- og landnámssjóður. Skal halda algerlega aðgreindum varasjóðum og öðrum eignum, útlánum, innlánum, bókfærslu og reikningshaldi hverrar deildar fyrir sig. — **4. gr.** Ríkissjóður ber ábyrgð á öllum skuldbindingum bankans. Til þess að taka lán erlendis, án tryggingar í sjálfs sín eignum, þarf bankinn sérstaklega lagaheimild í hvert sinn, að undanteknu láni samkv. 11. gr. laga þessara. — **5. gr.** Búnaðarbanki Íslands hefir heimili sitt, aðalskrifstofu og varnarþing í Reykjavík. En auk þess getur bankinn haft útibú eða umboðsskrifstofur, þar, sem bankastjórn telur þörf á, að fengnu samþykki ráðherra.

1) Almenn fyrirmæli nr. 65, 30. apr. 1930.

II. kafli. Sparisjóðsdeild.[1])

6. gr. Sparisjóðsdeildin tekur við peningum sem innláni eða með sparisjóðskjörum. — **7. gr.** Sparisjóðsdeildinni er heimilt, í samræmi við tilgang bankans (sbr. 2. gr.): 1. Að kaupa og selja víxla, tékka og ávísanir. 2. Að veita lán gegn ábyrgð bæjar-, sýslu- og sveitarfélaga, að áskildu lögmæltu samþykki æðri stjórnarvalda. 3. Að veita lán gegn veði eða sjálfskuldarábyrgð. 4. Að annast að öðru leyti venjuleg sparisjóðsstörf. — **8. gr.** Sparisjóðsdeild skal eiga að minnsta kosti 15% af innlánsfé með sparisjóðskjörum í tryggum og auðseldum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum, jarðræktarbréfum, veðdeildarbréfum Búnaðarbankans eða Landsbankans eða öðrum verðbréfum, er bankastjórn og ráðherra telja jafntrygg. Í stað verðbréfa má koma inneign í sparisjóðsdeild Landsbanka Íslands. — **9. gr.** Allur tekjuafgangur rennur í varasjóð deildarinnar, enda ber hann töp þau, sem deildin kann að verða fyrir og eigi verða greidd af árstekjum hennar. — **10. gr.** Ríkisstjórnin skal, ef ástæður leyfa, sjá um, að handbært fé opinberra sjóða, sem ekki eru geymdir í Söfnunarsjóði, séu geymdir í sparisjóðsdeild bankans, að svo miklu leyti sem þörf er á fyrir útlánsstarfsemi deildarinnar, enda séu þeir ekki sérstaklega ætlaðir til eflingar öðrum atvinnuvegi. — **11. gr.** Nú þykir sparisjóðsdeild ekki hafa nægilegt fjármagn til að fullnægja lánsþörf, og er þá ríkisstjórn heimilt að veita ábyrgð ríkissjóðs fyrir viðbótarláni allt að 3 millj. króna. — **12. gr.** Sparisjóðsdeildin nýtur allra hlunninda og lýtur öllum ákvæðum hinnar almennu löggjafar um sparisjóði,[2]) nema öðruvísi sé ákveðið í þessum lögum, eða almennum bankalögum, ef sett kunna að verða.

III. kafli. Veðdeild bankans.[3])

13. gr. Ríkissjóður leggur veðdeild bankans til stofnfé að upphæð minnst 1250000 króna. Stofnfé þetta greiðist þannig, að veðdeildin tekur við skuldabréfum viðlagasjóðs, sbr. þó 2. gr. laga nr. 105, 3. maí 1935, um Ræktunarsjóð Íslands. — Kirkjujarðasjóðinn[4]) skal, að því leyti sem fé verður fyrir hendi vegna innlausnar bankavaxtabréfa sjóðsins og ríkisstjórnin telur, að við verði komið, ávaxta í veðdeild Búnaðarbankans. — **14. gr.** Stofnsjóð veðdeildar Búnaðarbankans skal ávaxta í bankavaxtabréfum veðdeildarinnar, eftir því sem viðlagasjóðslánin greiðast og við verður komið, og hefur stjórn Búnaðarbankans heimild, með samþykki landbúnaðarráðherra, að verja allt að helmingi af vaxtatekjum hans til greiðslu vaxta af öðrum vaxtabréfum veðdeildarinnar, ef nauðsynlegt þykir vegna útlánsvaxta deildarinnar. — **15. gr.** Tekjuafgangur hvers árs rennur í varasjóð. Nú verður veðdeildin fyrir tapi eða árstekjur hennar hrökkva eigi fyrir útgjöldum, og greiðist þá það, er á vantar, úr varasjóði. — Nú er varasjóður orðinn 30% af stofnsjóði veðdeildarinnar, og má þá leggja það, sem fram yfir er, við stofnsjóðinn. — **16. gr.** Veðdeild Búnaðarbankans gefur út bankavaxtabréf, er hljóða á handhafa, en nafnskrá má þau í bókum bankans. Stjórn bankans kveður á um lögun, útlit og fjárhæð bréfanna, en fjármálaráðherra og bankastjórn undirskrifa þau. — Vaxtabréfin skulu gefin út í flokkum. Ákveður bankastjórn, hvenær lokið skuli hverjum flokki, en það skal ætíð gert áður en liðin eru 8 ár frá því er flokkurinn var opnaður. Hafa má tvo eða fleiri flokka, með mismunandi vöxtum, starfandi í senn. — Aldrei má vera meira í umferð af vaxtabréfum en nemur áttfaldri upphæð stofnsjóðsins. — Ef meira er gefið út um stundarsakir af vaxtabréfum en nemur þeirri fjárhæð, sem veðdeildin á í veðskuldabréfum, er bera eins háa vexti og vaxtabréfin, þá skal geyma andvirði mismunarins í Landsbankanum, unz því verður varið til útlána. — **17. gr.** Í reglugerð, sem ráðherra setur fyrir veðdeildina alla eða einstaka flokka vaxtabréfa, skal ákveða vexti bréfanna, gjalddaga þeirra, hvar þá skuli greiða og hvernig haga skuli auglýsingum um greiðslu þeirra. Þar skal og ákveðið tímatakmark, er innlausn allra vaxtabréfa hvers flokks skal vera lokið, og skal það aldrei vera síðar en 48 árum eftir að flokkur var opnaður. Vaxtamiðar, sem komnir eru í gjalddaga, skulu gjaldgengir til lúkningar sköttum og öðrum gjöldum til ríkissjóðs, og skulu gjaldheimtumenn ríkisins innleysa þá, ef þeir hafa fé fyrir hendi, er greiðast á í ríkissjóð. — **18. gr.** Til tryggingar vaxtabréfum veðdeildarinnar er: 1. Veðskuldabréf þau, er veðdeildin fær frá lántakendum, og geymt andvirði seldra bréfa samkv. síðustu málsgr. 16. gr. 2. Varasjóður veðdeildarinnar. 3. Sameiginleg ábyrgð lántakenda hvers flokks, samkvæmt nánari ákvörðun reglugerðar, allt að 10% af því, sem lán þeirra námu á síðasta gjalddaga

1) Almenn fyrirmæli nr. 77, 7. maí 1945. — 2) L. nr. 69, 27. júní 1941. — 3) Fyrirmæli nr. 67, 30. apr. 1930. — 4) Sbr. l. nr. 50, 16. nóv. 1907, §§ 15—18.

áður en taka þurfti til ábyrgðarinnar. 4. Stofnsjóður veðdeildarinnar. 5. Ábyrgð ríkissjóðs. — Ef taka þarf til tryggingarinnar, skal það gert í þeirri röð, sem að ofan er greint. — **19. gr.** Hlutverk deildarinnar er: 1. Að veita lán gegn veði í jörðum og hvers konar fasteignum, sem ætlaðar eru til framleiðslu landbúnaðarafurða eða til almenningsnota í sveitum landsins. 2. Að veita lán bæjar-, sýslu- eða sveitarfélögum, eða tryggð með ábyrgð þeirra, að áskildu lögmæltu samþykki æðri stjórnarvalda, enda sé lánið ætlað til jarðræktar, búrekstrar eða til einhvers fyrirtækis til almenningsheilla í sveitum. 3. Að veita lán gegn afgjaldskvöð af fasteign, með forgöngurétti fyrir samningsveði, enda hafi lög verið sett, er heimili að leggja slíkar afgjaldskvaðir á fasteignir. Lán þessi veitast löggiltum félögum fasteignaeigenda, er hafa með höndum félagsmannvirki til umbóta á fasteignum, svo sem raforkuveitur eða önnur slík mannvirki. — **20. gr.** Hús og önnur mannvirki, er eldur getur grandað, skulu eigi tekin gild sem veð, nema vátryggð séu í vátryggingarstofnun, er stjórn bankans telur góða og gilda. Veðdeildin getur áskilið sér að annast sjálf vátrygginguna og innheimta iðgjöldin með árgjöldum af láninu. — **21. gr.** Að jafnaði má ekki lána nema gegn 1. veðrétti og aldrei yfir ⅗ virðingarverðs fasteignar. Heimilt er þó að taka gildan 2. eða síðari veðrétt, ef opinberir sjóðir einir eiga forgangsveð og lánin samanlögð eru innan ⅗ virðingarverðs. En af slíku láni má taka sérstakt áhættugjald í varasjóð, eftir ákvörðun bankastjórnar. Minnsta lán skal vera 300 kr., og skulu lán jafnan standa á hundraði króna. — Lánstíminn má aldrei vera yfir 40 ár, en nánari ákvæði um lánstíma, eftir því hverrar tegundar veðið er, má setja með reglugerð. — **22. gr.** Eignir þær, sem veðdeildin tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð. Má þar meðal annars ákveða, að stjórn Búnaðarbankans megi tilnefna virðingarmenn. Þar má og heimila, að gildandi fasteignamat komi í stað virðingar á veðinu, eftir tileknum reglum og ákvörðun bankastjórnar. — Lántakandi skal á hverjum 5 ára fresti eða oftar, ef bankastjórnin krefst þess, sýna skilríki, er bankastjórnin tekur gild, fyrir því, að veðið hafi eigi rýrnað í verði, svo að veðdeildinni geti verið hætta búin. Láti lántakandi farast fyrir að senda slík skilríki, eða hafi bankastjórn orðið þess vör, að veðsett eign hafi rýrnað í verði, má láta skoðun og nýja virðingu fara fram á kostnað lántakanda. — **23. gr.** Í virðingargerðum getur bankastjórn látið tilgreina sérstaklega verð hverrar fasteignar, eins og hún er frá náttúrunnar hendi, sjálfrar jarðarinnar eða landsins, og hins vegar sérstaklega verð þeirra mannvirkja, er gerð hafa verið á landinu, svo sem jarðabóta, bygginga og annarra umbóta. Getur bankastjórnin ákveðið að veita eigi að jafnaði hærra lán út á neina fasteign en nemur virðingarverði mannvirkja á eigninni, en að sjálfsögðu því aðeins svo hátt, að lánið verði ekki yfir ⅗ virðingarverðs allrar eignarinnar. — **24. gr.** Lán þau, sem veðdeildin veitir, greiðir hún í vaxtabréfum sínum eftir ákvæðisverði þeirra, eða í peningum með þeirri upphæð, sem hún getur fengið fyrir bréfin, að frádregnum sölukostnaði. Semja má um sölu vaxtabréfa hvers flokks fyrirfram í einu eða fleiru lagi, enda samþykki ráðherra söluverðið. — Hver lántakandi skal greiða 1% af lánsupphæð sinni í varasjóð veðdeildarinnar, um leið og hann tekur lánið. Þó er heimilt að ákveða í reglugerð, að lántökugjaldið greiðist í tvennu lagi. — **25. gr.** Nú verða eigendaskipti að fasteign, sem er veðsett veðdeildinni, og getur bankastjórn þá heimtað lánið endurgreitt að öllu eða nokkru leyti, ef henni þykir ástæða til. — Vilji nýr eigandi taka að sér lánið, má það verða, ef eignarheimild hans er sönnuð og bankastjórnin samþykkir. — Þegar fasteign, sem veðdeildin hefur veð í, er seld, skal kaupandi tilkynna bankastjórn eigendaskiptin í síðasta lagi næsta gjalddaga á afborgun lánsins. Heimta má allt að 1% aukagjald af veðskuldinni, er rennur í varasjóð, ef skuldunautur veðdeildarinnar vanrækir að tilkynna bankastjórn þegar í stað, ef verulegar breytingar eru gerðar á veðsettri eign, svo að eignin við það rýrni í verði. — **26. gr.** Lánum þeim, sem veðdeildin veitir, má hún ekki segja upp, meðan lánþegi gegnir að öllu skyldum þeim, er hann hefur undirgengizt. En ef ákvæðisgjöld hans verða eigi greidd á réttum gjalddaga eða veðið gengur svo úr sér, að það er eigi lengur svo tryggjandi sem vera skal, eða haldi skuldunautur eigi vátryggðum húsum, sem að veði eru og talin eru með í matinu, eða falli á veðið skattar, gjöld eða veðkröfur, er ganga fyrir kröfu veðdeildarinnar, eða brjóti lánþegi annars í verulegum atriðum skyldur sínar samkvæmt lögum og reglugerðum veðdeildarinnar eða lánssamningum, er

bankastjórninni heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga þegar, án uppsagnar. — **27. gr.** Skuldunautar veðdeildarinnar skulu greiða vexti, afborganir og tillög til að borga kostnað við veðdeildina og til varasjóðs í einu lagi, með jafnri upphæð samtals hvern gjalddaga. — Árlegt tillag til að borga kostnað við veðdeildina og til varasjóðs er ½% af upphæð lánsins eins og það var fyrir hvern gjalddaga. — Á ákveðnum gjalddögum má hver lántakandi, án undangenginnar uppsagnar, greiða aukaafborganir af skuld sinni, þó eigi minna en 100 kr. í einu, eða að endurborga hana að öllu leyti. Gjald þetta má hann greiða með bankavaxtabréfum þess flokks, er lán hans var veitt úr, eftir ákvæðisverði þeirra. Á öðrum tíma árs má og borga lán að fullu, ef bankastjórnin samþykkir, þó því aðeins að það sé veðdeildinni að skaðlausu. — **28. gr.** Samningsbundnum afborgunum, sem greiddar eru í peningum á hverjum gjalddaga, skal varið til að innleysa vaxtabréf þess flokks, er í hlut á, eftir hlutkesti, sem notarius publicus hefur umsjón með og fer fram í viðurvist tveggja manna. Annan kveður ráðherra til þess, hinn bankastjórnin. Þá er hlutkesti hefur farið fram, skal auglýsa með 6 mánaða fyrirvara tölu- og bókstafsmerki bankavaxtabréfa þeirra, er upp hafa komið til innlausnar, og á hverjum gjalddaga þau verði útborguð. Auglýsing þessi skal birt í Lögbirtingablaðinu og í samsvarandi blöðum erlendis, þar sem ætla má, að bréfin séu í umferð. — Aukaafborgunum og endurborgunum lána, sem greiddar eru í peningum, má verja til nýrra útlána, þó svo, að hin nýju lán endurgreiðist innan þess tíma, er önnur lán sama flokks eiga öll að vera greidd. Ella skal þessu fé varið til að innleysa bankavaxtabréf flokksins eftir hlutkesti, eins og áður segir, eða kaupa bréf til innlausnar. — Bankinn má og á þann hátt og með þeim fyrirvara, er segir í 1. málsgrein þessarar greinar, innleysa bankavaxtabréf í stærri stíl. — **29. gr.** Handhafar eða eigendur bankavaxabréfa þeirra, er innleysa skal, geta, gegn því að afhenda þau með vaxtamiðum, er þeim fylgja, fengið útborgaðan höfuðstól þeirra á ákveðnum gjalddaga, og er eigi skylt að greiða vexti af höfuðstólnum upp frá því. — **30. gr.** Höfuðstóll og vaxtafé, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, rennur í varasjóð veðdeildarinnar, sé höfuðstóls eigi vitjað innan 20 ára, en vaxta innan 5 ára, hvorttveggja talið frá gjalddaga. — **31. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum veðdeildarinnar, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 9 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í Lögbirtingablaðinu og í samsvarandi auglýsingablöðum erlendis, þar sem ætla má, að bréfin séu í umferð. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf, með sömu upphæð og það, er glataðist, án þess að nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. Um ógilding annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum reglum.[1]) — **32. gr.** Bankavaxtabréf þau, sem innleyst hafa verið, eða hafa verið notuð til að borga eða afborga lán, má eigi framar setja í veltu, heldur skal ónýta þau undir eins, á þann hátt að þau með því verði ógild, og leggja þau til geymslu í fjárhirzlu veðdeildarinnar. Skal svo við lok næsta reikningsárs brenna þau í viðurvist endurskoðenda, ásamt vaxtamiðum þeim, er innleystir hafa verið það reikningsár. — **33. gr.** Vaxtamiða og vaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga, skal borga út í afgreiðslu bankans í Reykjavík. Í reglugerð veðdeildarinnar má ákveða, að útborganir þessar fari einnig fram erlendis, þar sem ætla má, að bréfin séu í umferð. — **34. gr.** Fé varasjóðs og stofnsjóðs skal ávaxta í bankavaxtabréfum veðdeildarinnar eða á annan tryggan hátt, er reglugerð ákveður. — Varasjóðurinn er óskiptur til tryggingar útgefnum bankavaxtabréfum allra flokka veðdeildarinnar, en í bókum bankans má sundurgreina hann í deildir, eftir því sem ástæða þykir til. — Nú hefur veðdeildin orðið fyrir tapi og varasjóður, að viðbættri samábyrgð lántakenda, hrekkur eigi til greiðslu þess, og greiðist þá tapið úr stofnsjóði. Ef stofnsjóður á þennan hátt lækkar um 15%, má veðdeildin eigi halda áfram að gefa út bankavaxtabréf, eða veita lán, nema Alþingi ákveði á ný, að hún skuli halda áfram störfum, og með hvaða skilyrðum. — **35. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga, hefur veðdeildin heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarandi dóms, sátta eða fjárnáms, samkv. ákvæðum í tilskipun um fjárforráð ómyndugra, 18. febr. 1847, 10. gr., eða láta leggja

1941 Nr. 115 7. nóv.

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.

það veðdeildinni út til eignar, ef þörf er á. Veðdeildin þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina, nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neins konar dómskoti. — Veðdeildin hefur aftur á móti ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og skuldunaut er rétt að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefur skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. — Veðdeildin getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fara fram í skrifstofu uppboðshaldara. — **36. gr.** Nú hefur veðdeildin orðið að láta leggja sér út veðsetta eign (sbr. 35. gr.), og eignin hefur eigi selzt innan árs frá því er veðdeildin tók við henni, og skal þá greiða veðskuldina úr varasjóði, eða að minnsta kosti svo mikinn hluta hennar, að eftirstöðvar veðskuldar á eigninni séu eigi hærri en þriðjungur virðingarverðs hennar til lántöku, né heldur hærri en boðið var hæst í eignina á uppboði. Skal eignin síðan seld svo fljótt sem unnt er og sýnt þykir, að eigi sé ávinningur að bíða lengur með söluna, og getur kaupandi þá tekið að sér eftirstöðvar lánsins. — Á meðan veðdeildin hefur slíka eign með höndum, skal eigi að síður árlega greiða tilskildar afborganir og vexti af láninu, er greiðist úr varasjóði, ef tekjur af eigninni sjálfri hrökkva eigi til þess. — Í ársreikningum veðdeildar skal gera sérstaklega grein fyrir þeim eignum, sem þannig er ástatt um. — **37. gr.** Fé ófullráða manna og opinberra stofnana og sjóða má verja til að kaupa bankavaxtabréf veðdeildarinnar, en þó eigi hærra verði en skráðu eða almennu gangverði, og aldrei hærra en ákvæðisverð þeirra er. Allt það geymslufé, er samkvæmt lögum, skipulagsskrám sjóða eða öðrum gildum ákvæðum má verja til útlána gegn fasteignaveði, má í stað þess geyma í bankavaxtabréfum veðdeildarinnar. — **38. gr.** Ákveða má í reglugerð, að embættis- og sýslunarmenn ríkisins eða bæjar-, sýslu- og sveitarfélaga skuli endurgjaldslaust eða gegn hæfilegri þóknun, er veðdeildin greiðir, veita bankastjórn upplýsingar og aðstoð, svo sem að láta í ljós álit sitt um verð fasteigna, að hafa eftirlit með viðhaldi veðsettra eigna, að annast innheimtu árgjalda af lánum eða sölu bankavaxtabréfa, eða inna af hendi önnur álíka störf fyrir veðdeildina. — **39. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka allt að 5 millj. króna lán innanlands eða utan, á ábyrgð ríkisins, til kaupa á bankavaxtabréfum veðdeildarinnar, með þeim kjörum, að ríkissjóður verði að líkindum skaðlaus af.

IV. kafli. Ræktunarsjóður. — **40. gr.** Um Ræktunarsjóð Íslands gilda sérstök lög (sbr. lög um Ræktunarsjóð Íslands, nr. 105, 3. maí 1935) eins og þau eru nú eða þeim kann síðar að verða breytt,[1]) svo og sérstakar reglugerðir um sjóðinn og starfsemi hans. Þó falla niður sérákvæði þeirra laga um skipun stjórnar sjóðsins, laun stjórnenda og endurskoðun reikninga hans, eftir að Búnaðarbanki Íslands hefur tekið til starfa og tekið við stjórn Ræktunarsjóðs. — Enn fremur heimilast ríkisstjórninni að fella úr gildi samning þann, er gerður var við stjórn Landsbanka Íslands um kaup á verðbréfum sjóðsins, samkvæmt 27. gr. laga nr. 17, 18. júní 1925, um Ræktunarsjóð Íslands.

V. kafli. Lánadeild smábýla.[2]) — **41. gr.** Ríkissjóður leggur fram 300 þús. krónur til lánadeildar smábýla á árunum 1942 til 1944, 100 þús. krónur á ári. — **42. gr.** Ríkisstjórninni skal heimilt að taka lán, allt að 2 millj. króna, handa lánadeildinni til starfsemi hennar, og stendur deildin sjálf skil á afborgunum og vöxtum, eða veita ábyrgð ríkissjóðs fyrir allt að jafnhárri upphæð í vaxtabréfum, er deildin gefur út. — **43. gr.** Lán úr deildinni má veita til smábýla í grennd við kaupstaði og kauptún og annars staðar þar, sem svo mikil atvinnuskilyrði eru fyrir hendi, að lífvænlegt geti talizt að styðjast við smábýlabúskap. Enn fremur til mannvirkja í sambandi við ræktunarlönd, þó lántakandi sé búsettur í kaupstað eða kauptúni. — Það skal vera skilyrði fyrir láni úr deildinni, að ræktunarland það, er hverju býli fylgir, sé minnst einn ha. að stærð. Þó skal lánveiting heimil, þótt land sé ekki meira en hálfur ha., ef hægt er að sýna fram á, að lántaki hafi þrátt fyrir það verulegan stuðning af landbúnaði á því. — **44. gr.** Lán úr deild þessari má veita gegn hverju því fasteignaveði, er bankastjórnin tekur gilt. — **45. gr.** Lán mega nema allt að ⅗ af fasteignamatsverði húseigna, mannvirkja og lands. — **46. gr.** Hámark lánsupphæðar má vera allt að 6 þús. krónum og lánstími allt að 40 árum. — **47. gr.** Í reglugerð skal setja nánari ákvæði um starfsemi þessarar deildar.

1) Nú l. nr. 66, 31. maí 1947.
2) Rgj. nr. 61, 14. apríl 1942.

VI. kafli. Byggingar- og landnámssjóður. — **48. gr.** Um þessa deild bankans gilda sérstök lög (sbr. lög um byggingar- og landnámssjóð, nr. 108, 9. október 1941) og reglugerðir, er samkvæmt þeim verða settar.

VII. kafli. Sérréttindi bankans. — **49. gr.** Bankinn er undanþeginn tekjuskatti, útsvari og öðrum opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast, til ríkissjóðs eða sveitarsjóða, eða til annarra stofnana. — Bækur bankans, ávísanir, skuldbindingar, sem gefnar eru út af bankanum og í nafni hans, svo og skuldbindingar, sem veita bankanum handveðsrétt, arðmiðar af skuldabréfum bankans og framsöl þeirra skulu undanþegin stimpilgjaldi. — **50. gr.** Fé það, sem lagt hefur verið í bankann, ásamt vöxtum þess, er undanþegið kyrrsetning eða löghaldi, meðan það stendur þar. — **51. gr.** Bankinn er undanþeginn almennum ákvæðum laga um hámarksvexti af útlánum gegn fasteignaveði. — **52. gr.** Nú er fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin er veðsett Búnaðarbankanum og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal bankanum gert viðvart svo tímanlega að hægt sé að láta mæta við uppboðið.

VIII. kafli. Stjórn bankans, reikningsskil o. fl. — **53. gr.** Stjórn bankans skal skipuð einum bankastjóra og þriggja manna bankaráði. Bankaráð skipar bankastjóra, bókara og féhirði. — Ráðherra sá, sem fer með landbúnaðarmál, hefur umsjón bankans. Hann skipar formann bankaráðsins. Skal formaður bankaráðs skipaður til 6 ára í senn. Hina 2 bankaráðsmennina kjósa sameinaðar landbúnaðarnefndir Alþingis með hlutfallskosningu til 4 ára í senn og jafnmarga til vara. Ráðherra setur bankastjóra og bankaráði erindisbréf.[1]) — Bankastjóri hefur að árslaunum 12000 krónur, og auk þess dýrtíðaruppbót, sem ráðherra ákveður, þó svo, að hann hafi aldrei hærri laun og dýrtíðaruppbót samanlagt en bankastjórar Landsbanka Íslands. — Bankaráðsformaður hefur 3600 kr. árslaun, en hinir bankaráðsmennirnir 1800 kr. hvor, en auk þess greiðist þeim dýrtíðaruppbót, eins og öðrum opinberum starfsmönnum, eftir ákvörðun ráðherra. — Ráðherra getur veitt fráförnum bankastjóra eða ekkju hans eftirlaun af fé bankans. Eftirlaun mega þó aldrei fara fram úr 50% af launum bankastjóra og 25% af launum handa ekkju hans, en skulu að öðru leyti ákveðin eftir því, sem ástæður eru fyrir hendi í hvert skipti. — Ráðherra setur mann til að gegna bankastjóra- og bankaráðsformannsstarfi um stundarsakir, ef bankastjóri eða bankaráðsformaður forfallast eða sæti þeirra verður óskipað í bili. — **54. gr.** Bankastjóri ræður aðra starfsmenn bankans en bókara og féhirði. — Bankaráð ákveður laun starfsmanna, að fengnum tillögum bankastjóra. — **55. gr.** Bankastjóri annast dagleg störf bankans. Bankastjóri og formaður bankaráðs eða tveir bankaráðsmenn skulu undirskrifa, svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla, verðbréf eða aðrar skriflegar skuldbindingar. Þó er bankastjórn heimilt að veita tilteknum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann í þessum efnum með undirskrift sinni ásamt bankastjóra, svo og að veita ákveðnum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann með undirskrift sinni í tilteknum málefnum. — Kvittanir bankans eru því aðeins fullgildar, að féhirðir hafi ritað undir þær og að þeim fylgi áritun bókara um, að þær séu athugaðar. Féhirðir má eigi greiða neina fjárhæð úr bankanum, sem samþykki bankastjóra þarf til, nema með samþykki bankastjóra eða starfsmanns, sem umboð hefur samkv. 1. málsgr. þessarar greinar. — **56. gr.** Bankastjóri má eigi hafa embættisstörf á hendi né reka sjálfur atvinnu eða vera í stjórn atvinnufyrirtækja. — Eigi mega bankastjórn né starfsmenn vera skuldskeyttir bankanum, nema veðdeild, hvorki skuldunautar né ábyrgðarmenn annarra. — Bankastjórn og starfsmenn eru bundnir þagnarskyldu um allt það, er snertir hagi viðskiptamanna bankans, sem þeir fá vitneskju um vegna starfsemi sinnar við bankann. — **57. gr.** Tveir skulu vera endurskoðunarmenn bankans, skipaðir af ráðherra til tveggja ára í senn, eftir tillögu sameinaðra landbúnaðarnefnda beggja deilda Alþingis, að viðhafðri hlutfallskosningu. Skulu þeir hafa stöðugt eftirlit með rekstri bankans, rannsaka reikninga hans í hverju einstöku atriði og bera þá saman við bækur bankans, verðbréfaeign og heimafé. Þeir skulu að minnsta kosti tvisvar á ári sannreyna, hvort heimafé bankans og eignir séu fyrir hendi. — Endurskoðunarmennirnir gefa skýrslu til stjórnarráðs með ársreikningum bankans, og endranær þegar þeim þykir ástæða til. Árslaun endurskoðendanna skulu

1) Erbr. nr. 148, 6. sept. 1941.

1941 Nr. 115 7. nóv.

ákveðin í reglugerð. — **58. gr.** Bankastjórnin skal á hverju miðju reikningsári gefa ráðherra stutt yfirlit yfir hag bankans, er birta skal í B-deild Stjórnartíðindanna, og við árslok fullkominn, endurskoðaðan ársreikning og skýrslu um hag og starfsemi bankans á árinu. Ráðherra úrskurðar ársreikninginn, og skal því næst birta útdrátt úr honum í B-deild Stjórnartíðindanna. — **59. gr.** Heimilt er bankanum að koma upp umboðsskrifstofum úti um land, þar sem bankastjórn og ráðherra telja þörf á. Umboðsskrifstofur bankans geta eigi sjálfar veitt lán, en aðalstörf þeirra skulu vera að taka við umsóknum um lán og veita lánbeiðendum leiðbeiningar til undirbúnings lántökunni, að borga út lán, er bankinn veitir, ef fé til þess er fyrir hendi í skrifstofunni, að annast innheimtu árgjalda, sölu bankavaxtabréfa og eftirlit með veðsettum eignum, hver í sínu umdæmi. — Ráðherra setur umboðsskrifstofum nánari starfsreglur og ákveður þóknun til umboðsmanna, hvort tveggja að fengnum tillögum bankastjórnar. — **60. gr.** Deildir bankans taka hver um sig þátt í sameiginlegum kostnaði við stjórn, rekstur og húsnæði bankans. Skipting kostnaðarins ákveður bankastjórn með samþykki ráðherra. — **61. gr.** Með reglugerð fyrir bankann má setja þau ákvæði um stjórn hans og starfrækslu, er nauðsynleg þykja, þótt ekki sé gert sérstaklega ráð fyrir þeim í þessum lögum, enda fari þau eigi í bág við nein ákvæði í lögunum.

1954 Nr. 31 8. apríl

Lög um viðauka við lög nr. 115 7. nóv. 1941, um Búnaðarbanka Íslands.

1. gr. Meðan veðdeild Búnaðarbanka Íslands er ekki með frambúðarráðstöfunum séð fyrir því fé, sem henni er nauðsynlegt til að geta sinnt því margþætta hlutverki, sem deildinni er ætlað lögum samkvæmt, skal ríkisstjórnin tryggja henni með samningum við Landsbanka Íslands og aðrar peningastofnanir eða á annan hátt affallalausa sölu bankavaxtabréfa, er nemi árlega að minnsta kosti 1 200 000 krónum. Í því sambandi getur ríkisstjórnin ákveðið, að Tryggingastofnun ríkisins, Brunabótafélag Íslands og Söfnunarsjóður Íslands kaupi þessi bréf, og ákveður hún árlega upphæðina, eftir að hún hefur kynnt sér hag hlutaðeigandi stofnana og jafnframt leitað álits forstöðumanna þeirra. — **2. gr.** Fé það, er um ræðir í 1. gr., ber veðdeildinni að lána eingöngu til jarðakaupa eftirgreindum aðilum: 1. Bændum, sem eru að byrja búskap og verða að kaupa sér jarðnæði af þeim sökum. 2. Bændum, sem verða að kaupa sér jarðnæði til þess að geta haldið áfram búskap. 3. Bændum, sem verða að innleysa til sín eignarhluta meðerfingja sinna í ábýlisjörð sinni. 4. Leiguliðum, sem eiga kost á að fá ábýlisjarðir sínar keyptar. — Engum lántakanda má veita hærra lán en 35 þúsund krónur.

1954 Nr. 31 8. apríl

Lög um sveitabanka. **1930**

I. kafli. Um sveitabanka. — **1. gr.** Sparisjóðsdeild Búnaðarbanka Íslands veitir rekstrarlán til bænda og annarra, er landbúnaðarframleiðslu stunda, eftir reglum þeim, sem lög þessi ákveða. — **2. gr.** Sparisjóðsdeild Búnaðarbankans veitir lán til sparisjóða, samvinnukaupfélaga, banka eða bankaútibúa, með því skilyrði, að féð sé eingöngu notað til þess að lána það út aftur til sveitabanka, sem stofnaðir kunna að verða samkvæmt lögum þessum. Auk þess getur sparisjóðsdeild bankans veitt sjálf lán beint til rekstrarlánafélaga. — Vexti af lánum þessum ákveður stjórn Búnaðarbankans, að fengnu samþykki ráðherra. — **3. gr.** Samvinnukaupfélög, er gerast milliliðir um rekstrarlán samkv. 2. gr., skulu halda þeirri starfsemi algerlega aðgreindri frá kaupfélagsstarfrækslu sinni, með sérstakri bókfærslu og aðskildum fjárhag. — **4. gr.** Sveitabankar eru rekstrarlánafélög með skyldum og réttindum samvinnufélaga. Þau skulu stofnuð og starfrækt samkvæmt lögum um samvinnufélög,[1]) með þeim afbrigðum, er hér segir: a) Félagsmenn skulu allir stunda einhverja tegund landbúnaðarframleiðslu og allir vera búsettir í sama byggðarlagi. Þeir mega ekki færri vera en 10 og ekki fleiri en 50. Þó mega félagar vera fleiri, ef þeir eru allir innan sama hrepps. b) Kjörtími stjórnenda skal eigi lengri vera en 2 ár, og er löglegt, að meiri hluti stjórnar gangi úr á sama ári. — Annar endurskoðandi félagsins skal kosinn af félaginu á venjulegan hátt, en hinn skipaður af stjórn peningastofnunar þeirrar, er félagið skiptir við um rekstrarlán samkvæmt lögum þessum. c) Félagsmenn ábyrgjast einn fyrir alla og allir fyrir einn allar skuldbindingar félagsins. d) Árgjald í varasjóð félagsins og aðra óskiptilega tryggingarsjóði skal ákveða í samþykktum, eigi minna samtals en svarar ½ % ársvöxtum af öllum útlánum félagsins. Allur tekjuafgangur

1) Sbr. l. nr. 46, 13. júní 1937.

félagsins rennur í varasjóð. e) Sveitabanka er heimilt að taka við innlögum með sparisjóðskjörum frá mönnum, sem búsettir eru á félagssvæðinu, til útlána handa félagsmönnum eða ávöxtunar í tryggum peningastofnunum. f) Félagsmaður getur jafnan sagt sig úr félaginu með 6 mánaða fyrirvara til næstu áramóta, en um ábyrgð hans á skuldbindingum félagsins fer eftir lögum um samvinnufélög. g) Undirskrift formanns og minnst helmings meðstjórnenda hans skuldbindur félagið. — **5. gr.** Stjórn sveitabanka ákveður hámark rekstrarláns fyrir hvern félagsmann, í samráði við endurskoðendur, fyrir eitt ár í senn. Lánsfjárhæð skal miða við búrekstur félagsmanns, lánsþörf og greiðslugetu. Rekstrarlán hvers einstaks félagsmanns má aldrei fara fram úr 4000 kr. — Utanfélagsmönnum má ekki lána. — **6. gr.** Hver félagsmaður setur félaginu veð eða aðra tryggingu, er félagsstjórn telur fullnægjandi, fyrir rekstrarláni sínu eins og það kann að vera á hverjum tíma. — **7. gr.** Lán sveitabanka má veita gegn víxlum, skuldabréfum eða í reikningslánsviðskiptum. — Víxillán má eigi veita til lengri tíma en 6 mánaða og eigi framlengja lengur en svo, að allur lánstíminn verði eitt ár. Reikningslán má veita til eins árs í senn. — **8. gr.** Heimili og varnarþing sveitabanka má vera í kauptúni, þar sem félagsmenn hafa aðalviðskipti sín, þótt það sé utan félagssvæðis. — Þar getur og sveitabanki haft skrifstofu undir stjórn umboðsmanns, er annast reikningshald, fjárgeymslu og útborganir bankans og tekur við innlögum og greiðslum til hans. En lán má umboðsmaður sveitabanka ekki veita, né takast á hendur ábyrgð fyrir bankans hönd, nema eftir sérstökum fyrirmælum eða umboði bankastjórnar í hvert sinn. — **9. gr.** Sparisjóðir og aðrar peningastofnanir, er veita sveitabönkum lán, geta í þess stað keypt víxla einstakra félagsmanna með framsalsábyrgð félagsins. Slíka víxla getur stofnunin endurselt með framsalsábyrgð sinni til sparisjóðsdeildar Búnaðarbanka Íslands, enda séu víxlarnir vistaðir þar eða á þá rituð yfirlýsing um, að útgefandi og ábekingar fráfalli afsögn vegna greiðslufalls. — Nú verður víxill, sem sveitabanki hefur ábyrgzt fyrir félagsmann sinn, eigi sýndur á greiðslustað til borgunar á gjalddaga, og glatast þá eigi víxilrétturinn, ef útgefandi og ábekingar hafa, með orðunum „án afsagnar" eða annarri slíkri áritun á víxilinn, fráfallið afsögn vegna greiðslufalls. — Víxlar þeir, er sveitabanki ábyrgist fyrir félagsmann sinn, skulu jafnan meðtaldir innan takmarka láns hans samkv. 5. gr., og varasjóðsgjald greiðist af þeim eins og öðrum útlánum rekstrarlánafélaga samkv. 4. gr. d., enda skulu allir slíkir víxlar tilfærðir í bókum sveitabanka. — **10. gr.** Auk viðskipta sveitabanka við Búnaðarbanka Íslands, með eða án milligöngu sparisjóða og annarra peningastofnana, geta sveitabankar selt víxla sína eða tekið lán hvar sem vera skal. — **11. gr.** Um sparisjóðsstarfsemi sveitabanka gilda hin almennu löggjafarákvæði um sparisjóði,[1]) nema öðruvísi sé ákveðið í lögum þessum. — **12. gr.** Stjórn sveitabanka skal í byrjun hvers árs senda sýslumanni nafnaskrá yfir félagsmenn, og skal hún jafnan vera til sýnis þeim, er þess óska, í skrifstofu sýslumanns. — Samtímis skal og senda nafnaskrá félagsmanna til peningastofnunar þeirrar, er félagið skiptir við, og til Búnaðarbanka Íslands. — **13. gr.** Þegar eftir hvern aðalfund skal stjórn sveitabanka senda peningastofnun þeirri, er félagið skiptir við, og Búnaðarbankanum, afrit af endurskoðuðum reikningum félagsins fyrir umliðið ár, með athugasemdum endurskoðenda, svörum reikningshaldara og úrskurði aðalfundar. Ennfremur tilkynning um breytingar á samþykktum félagsins og nafnaskrá yfir stjórnendur þess og starfsmenn. — **14. gr.** Þrátt fyrir ákvæði 4. gr. laga um veð, 4. nóv. 1887, er félagsmanni sveitabanka rétt að veðsetja honum einu nafni tiltekna flokka búpenings síns, framleiðslutækja og jarðarafurða, er hann á á hverjum tíma eða eignast kann, til tryggingar skuldbindingum sínum við bankann. — Lausafjárveð sveitabanka víkur aðeins fyrir forgangskröfum samkv. 82. og 83. gr. skiptalaga, nr. 3, 12. apríl 1878, en gengur fyrir kröfum samkv. 84. gr. sömu laga. — Fjármálaráðherra er heimilt að lækka lögákveðin þinglestrar- og stimpilgjöld fyrir slík veðskjöl. — Sveitabankar hafa lögtaksrétt fyrir öllum kröfum á hendur félagsmönnum sínum.

II. kafli. Um bústofnslánafélög. — 15. gr. Bústofnslánadeild Búnaðarbankans[2]) og umboðsskrifstofur hans veita lán til bústofnslánafélaga í sveitum. — **16. gr.** Bústofnslána-

1) L. nr. 69, 27. júní 1941.

2) IV. kafli laga nr. 31, 14. júní 1929, um Búnaðarbanka Íslands, er fjallaði um Bústofnslánadeild bankans, var numinn úr lögum með l. nr. 91, 3. maí 1935, § 5.

1930 Nr. 31 19. maí

félögin skulu starfrækt samkvæmt lögum um samvinnufélög, með þeim skyldum og réttindum, sem ákveðin eru í þeim lögum.[1]) — Ákvæði 4. gr. þessara laga, stafliðir a, b, c, d, f og g, gilda einnig fyrir bústofnslánafélögin. — **17. gr.** Stjórn bústofnslánafélags skal þegar eftir aðalfund senda stjórn Búnaðarbankans afrit af endurskoðuðum reikningum félagsins fyrir umliðið ár, með athugasemdum endurskoðenda, svörum reikningshaldara og úrskurði aðalfundar, ennfremur skrá yfir útlán félagsins og tryggingar, er félagsmenn hafa sett félaginu fyrir lánum sínum. Auk þess tilkynning um breytingar á samþykktum félagsins og nafnaskrá yfir félagsmenn, stjórnendur þess og starfsmenn. — Bústofnslánafélög geta falið stjórn sveitabanka í sama hreppi að fara með sín mál. En ætíð skal halda aðgreindum fjárhag og reikningum sveitabanka og bústofnslánafélaga. Reikningsár bústofnslánafélaga er almanaksárið. — **18. gr.** Bústofnslánafélög veita félögum sínum lán til þess að auka bústofn sinn, eða til að koma upp bústofni. Ennfremur má veita félagsmönnum lán til að kaupa verkfæri til jarðyrkju og heyvinnu. Aldrei má skuld félagsmanns við félagið nema meiru en 2000 kr. — Utanfélagsmönnum má ekki lána. — **19. gr.** Útlán bústofnsfélaga til bústofnskaupa skulu veitast til eigi lengri tíma en 10 ára og með jöfnum afborgunum. Lán til verkfærakaupa veitast eigi til lengri tíma en 5 ára. — **20. gr.** Hver félagsmaður skal setja félaginu veð eða aðra tryggingu fyrir lánum sínum. — Lánin skulu veitt gegn 1. veðrétti í búfé lántakanda eða öðrum þeim tryggingum, er félagsstjórnin tekur gildar. Séu lánin veitt gegn veði í búfé eingöngu, mega þau ekki nema meiru en helmingi verðs hins veðsetta búfjár eftir verðlagsskrá. — **21. gr.** Stjórn bústofnslánafélags ber ábyrgð á því gagnvart bústofnslánadeild Búnaðarbankans, að lánsféð sé eingöngu notað til þess, sem ákveðið er í 47. gr. laga um Búnaðarbanka Íslands. Verði félagsstjórn þess vör, að félagsmaður hafi notað lánið til annars en aukningar á bústofni sínum eða til verkfærakaupa, eða hann hefir fargað aftur af bústofni eða verkfærum, þá er lánið þegar afturkræft. Brot gegn þessum ákvæðum skulu varða 20—200 kr. sekt, er renni í sveitarsjóð, nema þyngri refsing liggi við samkv. öðrum lögum. — **22. gr.** Nú flytur félagsmaður bústofnslánafélags burtu af félagssvæðinu, og er þá skuld hans við félagið þegar fallin í gjalddaga. — **23. gr.** . . .[1]) — 24. gr. Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um sveitabanka og bústofnslánafélög og gefið út leiðbeinandi fyrirmynd að samþykktum slíkra félaga.

1) Sbr. l. nr. 46, 13. júní 1937.

1930 Nr. 31 19. maí

Lög um Ræktunarsjóð Íslands. 1947 Nr. 66 31. maí

1. gr. Sjóðurinn heitir Ræktunarsjóður Íslands og er í lögum þessum kallaður Ræktunarsjóður. Hlutverk hans er að styðja landbúnað Íslendinga með hagkvæmum stofnlánum. — **2. gr.** Stofnfé sjóðsins er: 1. Höfuðstóll Ræktunarsjóðs Íslands eins og hann er nú. 2. Varasjóður Ræktunarsjóðs Íslands. 3. Sá hluti höfuðstóls Viðlagasjóðs, sem er eign Ræktunarsjóðs Íslands.[a]) 4. Varasjóður Loðdýralánadeildar Búnaðarbanka Íslands. — **3. gr.** Tekjur sjóðsins eru: 1. Vaxtatekjur. 2. Tekjur af þjóðjörðum og andvirði þeirra þjóðjarða, sem seldar kunna að verða. 3. Árlegt framlag úr ríkissjóði 0.5 millj. kr. á ári í 10 ár, í fyrsta sinn árið 1947. — **4. gr.** Ræktunarsjóður veitir stofnlán til jarðræktar, peningshúsa og geymsluhúsa og annarra mannvirkja við landbúnað, þar með talin jarðyrkja, vermirækt og loðdýrarækt, enn fremur til mannvirkja í þágu landbúnaðarins, svo sem mjólkurvinnslustöðva, kjötfrystihúsa, ullarverksmiðja, skinnaverksmiðja, þvottahúsa, viðgerðarstöðva, landbúnaðarverkfæra, íbúðarhúsa og verkstæða fyrir iðnaðarmenn í sveitum, rafstöðva fyrir sveitir og sveitahluta og einstaka sveitabæi, svo og til bústofnsauka og til kaupa á vélum, sem notaðar eru við landbúnað. — Upphæð lánanna má vera allt að 30% kostnaðarverðs til þeirra framkvæmda, sem styrkur er veittur til samkvæmt jarðræktarlögum, og allt að 60% kostnaðarverðs til annarra framkvæmda, enda sé það kostnaðarverð að dómi sjóðsstjórnarinnar ekki hærra en eðlilegt má teljast samkvæmt verðlagi á hverjum tíma. Skulu framkvæmdirnar metnar á kostnað lántakanda, svo sem nánar verður fyrir mælt í reglugerð. — Um lánveitingar, er stjórn sjóðsins telur vafa leika á, hvort veita skuli, skal hún leita álits Búnaðarfélags Íslands eða nýbýlastjórnar ríkisins, eftir því sem við á. — Við ákvörðun lánanna skal stjórn sjóðsins taka tillit til þess, hvað mikil önnur veðlán

1) Sbr. l. nr. 91, 3. maí 1935, § 5.
a) VII, 269.

hvíli á eigninni. — Lán þessi skulu ekki veitt fyrr en að fullloknum framkvæmdum eða kaupum þeim, sem þau eru veitt til. — **5. gr.** Þegar stjórn Ræktunarsjóðs hefur ákveðið að veita lán samkvæmt 5. gr., er henni heimilt að veita bráðabirgðalán, meðan á framkvæmdum stendur, gegn veði í framkvæmdinni og öðrum tryggingum, ef þurfa þykir, svo sem handveði, persónulegum ábyrgðum eða öðru, er hún tekur gilt sem tryggingu fyrir bráðabirgðaláninu. — Þessi lán mega nema allt að 80% af hinu áætlaða láni, og skulu þau greidd að fullu um leið og stofnlánið er tekið. — **6. gr.** Vextir af öllum stofnlánum Ræktunarsjóðs skulu vera 2½%, en af bráðabirgðalánum 5%. — **7. gr.** Lánin má veita gegn þessum tryggingum: 1. Gegn veði í fasteign, enda hvíli eigi á veðskuldir til annarra en Byggingarsjóðs eða annarra opinberra sjóða undan veðrétti þeim, er Ræktunarsjóður fær. Ef umbætur þær, sem lánið er veitt til, eru gerðar á fasteign þeirri sjálfri, sem veðsett er, skal heimilt að telja verð umbótanna til viðbótar verðgildi eignarinnar óbættrar. 2. Gegn veði í þeim húsum, sem lánið er veitt til, ásamt tilheyrandi lóð og lóðarréttindum, ef þau eru byggð fyrir sjálfstæðan rekstur, svo sem rafstöðvar eða verksmiðjur. 3. Gegn veði í þeim vélum og verkfærum, sem keypt eru. 4. Gegn veði í tilteknum flokki eða flokkum búfjár, þrátt fyrir ákvæði 4. gr. laga um veð frá 4. nóv. 1887. — Tryggingar þær, sem taldar eru undir tölulið 1., skulu fullgildar einar saman, ef um er að ræða lán til ræktunar eða byggingar peningshúsa og geymsluhúsa á sveitabýlum, en ef um er að ræða lán til verksmiðja og véla, gróðurhúsa og bústofnsauka, skulu þau veð, sem látin eru til tryggingar samkv. tölulið 2.—4., styrkt með fasteignaveði eða ábyrgð sýslufélags. — Ábyrgð sýslufélags kemur því aðeins til greina, að um verksmiðjur eða vinnustöðvar sé að ræða, sem félag stendur að, enda komi þá til heimild æðri stjórnarvalda. — Hús, vélar og fénaður er því aðeins fullgilt veð fyrir lánum úr Ræktunarsjóði, að vátryggð séu í vátryggingastofnun, er sjóðurinn tekur gilda. — Þrátt fyrir ákvæði 45. gr. laga nr 116 30. des. 1943 má lána út á jarðir í opinberri eign á sama hátt og aðrar jarðir, enda komi samþykki landbúnaðarráðherra til. — **8. gr.** Ríkissjóður aflar Ræktunarsjóði lánsfjár að upphæð tíu milljónir króna, með 1½% vöxtum. Sjóðurinn endurgreiðir lánið með jöfnum afborgunum á 20 árum. — Seðladeild Landsbanka Íslands er skylt, ef ríkisstjórn óskar þess, að lána Ræktunarsjóði nauðsynlega fjárupphæð vegna starfsemi hans, þó eigi yfir 10 millj. króna, gegn 1½% vöxtum. Ræktunarsjóðurinn skal endurgreiða seðladeild Landsbankans lán þetta með jöfnum afborgunum á 20 árum. Ríkissjóður ábyrgist allar skuldbindingar Ræktunarsjóðs gagnvart seðladeildinni. — **9. gr.** Ræktunarsjóði er heimilt að gefa út handhafavaxtabréf allt að fjórföldum stofnsjóði sínum. — Handhafavaxtabréfin skulu tryggð með skuldabréfum lánþega, stofnfé sjóðsins og ábyrgð ríkissjóðs. — **10. gr.** Lántakandi skal á hverjum 5 ára fresti eða oftar, ef stjórn Ræktunarsjóðs krefst þess, sýna skilríki frá trúnaðarmanni Búnaðarfélags Íslands eða öðrum þeim, er stjórn sjóðsins tekur gildan, fyrir því, að veði því, sem lánað hefur verið út á, hafi vel verið við haldið og að það hafi ekki rýrnað. Nánari ákvæði um þetta skulu sett í reglugerð. — **11. gr.** Lánstíminn skal vera 5—25 ár, eftir því til hvers lánað er. Ef lánið er til túnræktar eða nýrra bygginga, má lánstíminn vera allt að 25 árum, svo og til þeirra framkvæmda við vermirækt, sem varanlegar teljast, en til vélakaupa, girðinga, bústofnsaukningar og annars þess, sem ekki á trygga langa endingu, eigi nema 5—12 ár. Skal nánar greint í reglugerð, hve langur lánstíminn má vera til hvers konar lána. — Lán til túnræktar mega vera afborgunarlaus þrjú fyrstu árin, en annars skulu öll lán sjóðsins greidd jöfnum afborgunum, nema lántakandi vilji greiða þau fyrr og fljótar en venja er. — **12. gr.** Heimilt er að telja lán eða eftirstöðvar láns úr Ræktunarsjóði komnar í gjalddaga án uppsagnar: 1. Þegar áskilið árgjald er ekki greitt á réttum gjalddaga. 2. Við eigendaskipti að veði fyrir láni, ef Ræktunarsjóði hefur ekki verið tilkynnt um eigendaskipti. 3. Ef veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að gildi, að lánið er ekki lengur tryggt að dómi lánveitanda. 4. Ef lögð er niður landbúnaðarframleiðsla eða störf fyrir landbúnaðinn á eignum þeim, er veðsettar eru Ræktunarsjóði. — **13. gr.** Þegar lán eru komin í gjalddaga, hefur Ræktunarsjóður heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð eða fara með það á annan hátt eins og venja er um veð fyrir lánum, sem í gjalddaga eru komin. — **14. gr.** Ef veð er selt á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotsskipti, ber uppboðshaldara að geta þess í uppboðsgerðinni,

1947 Nr. 66 31. maí

að eignin sé veðsett Ræktunarsjóði, og skal stjórn sjóðsins gert aðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sína vera við uppboðið. — **15. gr.** Ræktunarsjóður er undanþeginn öllum tekjuskatti og öðrum sköttum til ríkis og sveitarfélaga. — **16. gr.** Stjórn Búnaðarbanka Íslands hefur á hendi stjórn Ræktunarsjóðs samkvæmt lögum nr. 115 frá 9. okt. 1941, um Búnaðarbanka Íslands. — **17. gr.** Í reglugerð fyrir Ræktunarsjóðinn má setja þau ákvæði um stjórn sjóðsins og starfrækslu, er nauðsynleg þykja, þótt ekki sé gert sérstaklega ráð fyrir þeim í þessum lögum, enda brjóti þau ekki í bága við nein ákvæði í lögunum.

1935 Nr. 99 3. maí

Lög um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda.[a])

1. gr. Stofna skal í sambandi við Fiskveiðasjóð Íslands sérstakan sjóð, sem nefnist Skuldaskilasjóður vélbátaeigenda. — **2. gr.** Stofnfé skuldaskilasjóðs er 1½ milljón króna. Upphæð þessa tekur sjóðurinn að láni, og ábyrgist ríkisstjórnin fyrir hönd ríkissjóðs greiðslu lánsins, enda skal ríkissjóður leggja fram árlega sem styrk til sjóðsins upphæð, sem svarar árlegum afborgana- og vaxtagreiðslum af láninu og handhafaskuldabréfunum, sbr. 3. gr. — **3. gr.** Nú telur stjórn skuldaskilasjóðs hentugra að gefa út handhafaskuldabréf fyrir sjóðinn, og er henni þá heimilt, með samþykki ríkisstjórnarinnar, að gefa út handhafaskuldabréf fyrir allt að 1750000 kr., enda lækki lántökuheimild sjóðsins um 150 kr. fyrir hverjar 175 kr., sem út eru gefnar af handhafaskuldabréfum. — Trygging þessara skuldabréfa er ábyrgð ríkissjóðs og framlag hans samkvæmt 2. gr. — Vextir af bréfunum skulu vera 4½% á ári. Skulu þau gefin út í einum flokki, og skulu þau innleyst á þann hátt, að árlega sé varið sömu fastri upphæð til samanlagðra vaxta- og innlausnargreiðslna, samkvæmt útdrætti, sem notarius publicus í Reykjavík framkvæmir, þannig að öll bréfin séu innleyst á 15 árum, og fer fyrsti útdráttur fram á árinu 1936. — **4. gr.** Skuldabréf skuldaskilasjóðs skulu með nafnverði vera gildur gjaldeyrir til greiðslu á skuldum, sem stofnaðar eru fyrir 1. janúar 1935, að svo miklu leyti, sem þær eru ekki fulltryggðar með fasteignaveði eða handveði [eða sjálfsvörzluveði í afla fiskiskips, sem sett er samkv. l. nr. 46, 31. maí 1927],[1]) en þá eru þau gildur gjaldeyrir með nafnverði fyrir þeim hluta veðskuldarinnar, sem fer fram úr verðmæti veðsins samkvæmt mati því, sem um ræðir í 13. gr., enda óski veðhafi ekki eftir kaupum á hinni veðsettu eign fyrir a. m. k. 10% hærra verð en matsverð, sbr. 23. gr. Ennfremur skulu skuldabréfin vera gildur gjaldeyrir með nafnverði til greiðslu á víxlum, sem gefnir hafa verið út eftir 1. janúar 1935, ef skuldin hefir upphaflega verið stofnuð fyrir þann tíma. Skuldabréfin eru þó ekki gildur gjaldeyrir fyrir ríkissjóð eða ríkisstofnanir, banka, sparisjóði, bæjarfélög eða sýslufélög til þess að greiða með skuldir sínar. — **5. gr.** [Lán úr skuldaskilasjóði skulu veitt eigendum vélbáta ekki stærri en 60 smálesta, og skal lánunum varið til þess að ná samningum um nauðsynlegar eftirgjafir skulda og hagkvæmar breytingar á lánskjörum. Ennfremur má veita eigendum línuveiðagufuskipa lán í sama skyni, þó svo, að hin samanlagða lánsupphæð til eiganda línuveiðagufuskipa fari ekki fram úr 250000 krónum. Lánin skulu veitt með þeim skilyrðum og eftir þeim reglum, sem í lögum þessum greinir. — Því fé, sem eftir verður í sjóðnum, þegar lánveitingum úr honum, samkvæmt 1. málsgr. þessarar greinar og 1. málsgr. 10. gr. laganna, er lokið, skal varið til lánveitinga til þeirra vélbátaeigenda, sem ekki hafa áður fengið lán út sjóðnum. Lán þessi skulu veitt með sömu skilyrðum og eftir sömu reglum sem í lögunum greinir. Skal veittur hæfilegur frestur til umsókna um lán þessi. — Lánveitingum samkv. þessari grein skal lokið [30. desember][1]) 1937, og skal stjórn sjóðsins, sem skipuð var samkvæmt ákvæðum 10. gr. laganna, halda áfram störfum til þess tíma.][2]) — **6. gr.** Að jafnaði skal engum lánbeiðanda veitt hærra lán úr skuldaskilasjóði en sem svarar 15—20% af virðingarverði allra eigna hans. Þó má, ef sérstaklega stendur á, og það, að dómi sjóðsstjórnarinnar, telst nauðsynlegt til þess að koma atvinnurekstri lánbeiðanda á heilbrigðan grundvöll, veita honum nokkru hærra lán, ef hann fær eftirgjöf á svo miklu af skuldum sínum, að eftirstöðvar þeirra, að viðbættu láni skuldaskilasjóðs, fari eigi fram úr virðingarverði eigna hans. — **7. gr.** Skilyrði fyrir lánveitingum úr sjóðnum eru þessi: 1. Að lánbeiðandi reki vélbátaútveg sem aðalatvinnuveg. 2. Að hann sé að dómi sjóðstjórn-

1) L. nr. 6, 1. febr. 1936, § 1. — a) XII, 100.

1) L. nr. 12, 13. jan. 1938, § 1.
2) L. nr. 5, 14. apríl 1937, § 1.

arinnar vel hæfur til að reka vélbátaútveg. 3. Að skuldir hans nemi meiru en sem svarar 75% af virðingarverði eigna hans, enda telji sjóðstjórnin honum ekki kleift að standa við skuldbindingar sínar eða að reka útgerðina á heilbrigðum grundvelli án aðstoðar sjóðsins. 4. Að samningar náist um svo mikinn afslátt á skuldum lánbeiðanda, að raunverulegar eftirstöðvar þeirra, sem sé allar skuldir hans, eftir að lán skuldaskilasjóðs hefir verið veitt og skuldaskilasamningur gerður, nemi ekki meiru en sem svarar þeim hluta af virðingarverði allra eigna hans, sem sjóðstjórnin telur honum fært að standa straum af, og aldrei meiru en sem svarar fullu virðingarverði eignanna; svo og að samningar náist um viðunanleg greiðslukjör á þeim hluta skulda hans, sem ekki greiðist með skuldaskilasjóðsláninu. 5. Að hann geti sett þá tryggingu fyrir láninu, er sjóðstjórnin tekur gilda. Skulu lánin vera forgangskröfur næst á eftir forgangskröfum, sem nú eru í lögum. — **8. gr.** Vextir af lánum úr skuldaskilasjóði skulu vera 4½ af hundraði á ári. Lánstíminn skal fara eftir ákvörðun sjóðstjórnarinnar. Þó skal hann aldrei vera lengri en 18 ár. — Lánin séu vaxtalaus fyrsta ár lánstímans og afborgunarlaus fyrstu þrjú árin. Þó skal áskilið, að ef efnahagur lántakanda breytist svo, að honum verði auðvelt að greiða lán sitt á skemmri tíma, að dómi sjóðstjórnarinnar, geti hún gert honum að greiða vexti frá lánveitingardegi og afborganir fyrr, eða hærri afborganir af láninu en annars er tilskilið. — Ennfremur sé áskilið, að ef lántakandi breytir um atvinnuveg, eða ef eigendaskipti verða að hinni veðsettu eign, sé sjóðstjórninni heimilt að ákveða, að lánið sé þegar fallið í gjalddaga. — Gjalddagi skal vera 1. nóv. ár hvert. — Sé árgjald ekki innt af hendi innan tveggja mánaða frá gjalddaga, er lánið allt fallið í gjalddaga. Þó skal veita skuldunaut gjaldfrest, ef hann leggur fram skilríki, sem stjórn skuldaskilasjóðs tekur gild, fyrir því, að hann geti ekki innt afborgun af hendi án hnekkis fyrir atvinnurekstur sinn, en hann hins vegar heldur veðinu vel við og stundar áfram þann atvinnurekstur, sem lánið var upphaflega veitt til stuðnings. — **9. gr.** [Í þrotabúi eða skuldafrágöngubúi lántakanda skulu lán úr skuldaskilasjóði njóta forgangsréttar samkvæmt 84. gr. skiptalaganna nr. 3, 12. apríl 1878.][1])

1) L. nr. 6, 1. febr. 1936, § 2.

1935 Nr. 99 3. maí

— Nú flytur veðsali í aðra þinghá, eftir að skuldabréf hefir verið þinglesið, og heldur sjóðurinn þá veðrétti sínum, þótt skuldabréfið sé eigi þinglesið í hinni síðari þinghá veðsala. — **10. gr.** Stjórn skuldaskilasjóðs skal skipuð þrem mönnum, er ríkisstjórnin útnefnir, og skal einn þeirra vera bankastjóri í Útvegsbankanum, og er hann formaður sjóðstjórnarinnar. Skal sjóðstjórnin skipuð til 31. des. 1936, enda skal lánveitingum úr sjóðnum þá lokið. Eftir það hefir stjórn Fiskveiðasjóðs Íslands störf sjóðsins á hendi. — Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af endurskoðunarmönnum Fiskveiðasjóðs og úrskurðaðir af atvinnumálaráðherra og birtir í B-deild Stjórnartíðindanna. — **11. gr.** Þar, sem vélbátaútvegur er stundaður, getur sjóðstjórnin skipað einn eða fleiri menn sér til aðstoðar um að afla gagna til ákvarðana um lánveitingar. Ákveður sjóðstjórnin þóknun til þeirra. — **12. gr.** Umsóknir um lán úr skuldaskilasjóði skulu stílaðar til sjóðstjórnarinnar, en sendar hlutaðeigandi umboðsmönnum hennar í héraði, sem afgreiða þær svo fljótt sem unnt er til sjóðstjórnarinnar. — Lánbeiðni skal fylgja: 1. Afrit af síðustu skattskýrslu lánbeiðanda. 2. Síðasti rekstrar- og efnahagsreikningur lánbeiðanda. 3. Sundurliðuð skrá yfir eignir lánbeiðanda og mat umboðsmanna sjóðsins á þeim. Sé þar nákvæmlega tekið fram, hverjar fasteignir hans séu, og greint frá því, hvaða breytingar hafa orðið á þeim frá síðasta fasteignamati þeirra og hvert fasteignamat sé á þeim nú. Af vélbát eða vélbátum lánbeiðanda skal senda nákvæma lýsingu, þar sem greint sé frá aldri báts og vélar, meðferð og viðhaldi, síðustu sölu — hvenær seldir og fyrir hvaða verð — og öðru, sem kann að veita upplýsingar um sannvirði bátsins. Heimilt er umboðsmönnum að leita aðstoðar kunnáttumanna um þetta. Frá veiðarfærum, áhöldum, salti, olíu, aflabirgðum, útistandandi skuldum og öðru lausafé lánbeiðanda skal greint sem ýtarlegast. 4. Sundurliðuð skrá yfir lánardrottna lánbeiðanda. Skal þar greina skuldarupphæð, hvort skuld er tryggð með veði eða ábyrgð og hver tryggingin er, gjalddaga, afborgunarskilmála og önnur skuldakjör. 5. Sundurliðuð skrá yfir ábyrgðir lánbeiðanda. Skal greint, hverjar aðrar tryggingar eru fyrir ábyrgðarskuldunum, og þess getið, hvort líkur eru fyrir, að ábyrgðirnar falli á lánbeiðanda. 6. Vottorð lögreglustjóra eða hreppstjóra um, hve lengi lánbeiðandi

hafi rekið vélbátaútgerð og hvar. 7. Drengskaparyfirlýsing lánbeiðanda um, að allar upplýsingar séu gefnar eftir beztu vitund. 8. Rökstutt álit umboðsmanna sjóðstjórnar um aðstöðu lánbeiðanda til vélbátaútgerðar og afkomumöguleika hans. 9. Álit umboðsmanna um það, undir hve háum greiðslum vaxta og afborgana útgerð hans fái staðið, þannig að lífvænlegt sé fyrir hann. 10. Aðrar upplýsingar, sem sjóðstjórnin kann að óska eftir. — **13. gr.** Skipa skal tvo matsmenn fyrir hvern landsfjórðung eða fyrir tiltekin útgerðarsvæði, eftir nánari ákvörðun stjórnar skuldaskilasjóðs, til þess að meta til peningaverðs fasteignir og vélbáta lánbeiðenda skuldaskilasjóðs. Skal annar skipaður af sjóðstjórninni, en hinn af atvinnumálaráðherra. Þóknun fyrir störf þeirra ákveður atvinnumálaráðherra, að fengnum tillögum stjórnar sjóðsins, og greiðist kostnaður við störf þeirra úr skuldaskilasjóði. — Matsmenn skuldaskilasjóðs skulu meta til sannvirðis allar fasteignir og vélbáta lánbeiðenda, með tilliti til þess, sem nú greinir: 1. Hvernig ástand eignarinnar er nú, og hvort verulegar endurbætur eru nauðsynlegar á henni, vegna þess að viðhald hennar hafi verið vanrækt undanfarin ár. 2. Hvaða leigu eða afgjald megi ætla, að hægt sé að fá nú árlega eftir eignina. 3. Hvaða verð sé líklegt, að fáist nú fyrir eignina með frjálsri sölu eða nauðungarsölu. 4. Að hve miklu leyti eignin fullnægi nú þeim kröfum um nothæfi, sem gerðar eru, eða hvort til þess verði að gera á henni breytingar, er hafi verulegan kostnað í för með sér. 5. Sérhvers annars, sem líklegt er, að hafi áhrif á verðmæti eignarinnar. — **14. gr.** Þegar er sjóðstjórnin hefir fengið í hendur tillögur umboðsmanna og virðingargerðir matsmanna, tekur hún ákvörðun um, hvort lánbeiðandi getur komið til greina við lánveitingu. Skal hún þá láta birta þrisvar í Lögbirtingablaðinu áskorun til allra þeirra, sem fjárkröfur eiga á lánbeiðanda, þar með taldar ábyrgðir, um að lýsa kröfum sínum fyrir stjórn sjóðsins, með 6 vikna fyrirvara frá síðustu birtingu auglýsingar. Skal í auglýsingunni tekið fram, að allar ótryggðar kröfur falli niður ógildar, ef þeim er ekki lýst innan hins tiltekna frests.[a]) Ef skuldareigandi, sem ekki hefir lýst viðurkenndri kröfu innan hins tiltekna frests, síðar meðan á samningaumleitunum stendur, færir líkur fyrir, að hann hafi eigi átt kost á að sjá auglýsinguna, svo sem vegna fjarveru, sjúkdóms o. s. frv., er sjóðstjórninni þó heimilt að taka kröfu hans til greina. Að öðru leyti falla niður þær kröfur, sem eigi er lýst innan hins tiltekna frests. Sé ekki lýst öllum þeim kröfum, sem taldar eru fram samkv. 12. gr. 4. lið, skal sjóðstjórnin sannprófa, hvort framtalið er rétt. — **15. gr.** Að liðnum innköllunarfresti skal sjóðstjórnin, svo fljótt sem unnt er, taka ákvörðun um, hvort hún telur fært að veita lánbeiðanda lán úr skuldaskilasjóði. Telji hún, að umsækjandi geti komið til greina, skal honum þegar í stað tilkynnt það, annaðhvort bréflega eða með símskeyti. — **16. gr.** Nú telur stjórn skuldaskilasjóðs, að umsækjandi uppfylli þau skilyrði, sem lög þessi setja fyrir lánveitingum úr sjóðnum, og skal hún þá, svo fljótt sem auðið er, semja frumvarp til skuldaskila fyrir hann, ef hún telur, að hann þurfi að fá eftirgjöf á skuldum eða samninga við lánardrottna. Í frumvarpinu skulu taldar sér í flokki þær skuldir, er samningum er eigi ætlað að ná til, og í öðrum flokki þær skuldir, sem ætlast er til, að samið sé um. Þá skal og skilmerkilega getið, hve háan hundraðshluta lántakanda er ætlað að greiða af skuldum þeim, er samningar ná til. — **17. gr.** Þegar eftir að samningafrumvarp það, sem í 16. gr. getur, er fullsamið, skal sjóðstjórnin með ábyrgðarbréfi eða símskeyti tilkynna það öllum þeim lánardrottnum, er kröfu hafa lýst í búið, og boða þá á fund með hæfilegum fyrirvara.[a]) Samtímis skal lánbeiðanda sjálfum tilkynnt efni samningsins, og skal hann innan 5 daga frá því er tilkynning barst honum í hendur segja til um, hvort hann treystist til að ganga að honum. Sé svarið neitandi, skal fundarboð afturkallað í tæka tíð. Þangað til fundurinn er haldinn, skal frumvarp eða staðfest afrit liggja á skrifstofu sjóðsins skuldheimtumönnum til sýnis. — **18. gr.** Á skuldheimtumannafundi þeim, er um getur í 17. gr., skal sjóðstjórnin leggja fram samningsfrumvarp, svo og nákvæman efnahagsreikning lánbeiðanda, staðfestan af stjórn sjóðsins. Skuldheimtumenn eiga heimtingu á að fá sérhverjar upplýsingar um hag lánbeiðanda, er sjóðstjórnin getur látið í té. Þeim er heimilt að bera fram breytingartillögur við frumvarpið, og skulu þær ræddar og bornar undir atkvæði sérstaklega. Verði þær samþykktar, hefir sjóðstjórnin heimild til að taka frumvarpið aftur, ef hún telur þær verulega máli skipta. Að öðrum kosti ber sjóðstjórnin frum-

a) X, 382, 447.

a) X, 447.

1935 Nr. 99 3. maí

1935 Nr. 99 3. maí

varpið undir atkvæði skuldheimtumanna, þegar að loknum umræðum og atkvæðagreiðslum um breytingartillögur. — **19. gr.** Hljóti frv. atkvæði svo margra skuldheimtumanna eða umboðsmanna þeirra, að þeir ráði yfir meira en helmingi samanlagðra kröfuupphæða mættra skuldheimtumanna, þeirra er samningnum er ætlað að ná til, hefir sjóðstjórnin heimild til að staðfesta það, og er það þá bindandi einnig fyrir þá skuldheimtumenn, er greitt hafa atkvæði á móti því, eða eigi mætt á fundi. Leysir það þá skuldunaut undan skyldu til að greiða þann hundraðshluta hverrar samningskröfu, sem undan er skilinn í samningnum, bæði gagnvart lánardrottni sjálfum, ábyrgðarmönnum og öðrum, er annars hefðu átt endurgjaldskröfu á hendur honum fyrir greiðslu skuldarinnar. — **20. gr.** Þegar eftir að samningur er staðfestur skal sjóðstjórnin ganga frá lánsskjölum og sjá um, að formlega sé gengið frá öllu því, sem samningurinn kveður á um. — **21. gr.** Samningur haggar eigi heimild lánardrottins til að ganga að tryggingu eða ábyrgð, sem þriðji maður hefir sett fyrir kröfum á lánbeiðanda.[a]) — **22. gr.** Samningurinn hefir engin áhrif á þær kröfur, sem hér greinir: 1. Skuldir tryggðar með veði . . .[1]) þó því aðeins, að skuldarupphæð nemi eigi meiru en verðmæti veðsins. Sé skuldin hærri en verðmæti veðsins samkvæmt mati því, sem lagt er til grundvallar við samningsgerðina, ná samningar til þess hluta skuldarinnar, sem fer fram úr verði veðsins, enda óski veðhafi ekki eftir kaupum á hinni veðsettu eign fyrir að minnsta kosti 15% hærra verð en matsverð. . . .[1]) 2. Forgangskröfur samkv. 8. kap. 83. gr. skiptalaganna, að svo miklu leyti sem eigur lánbeiðanda teljast hrökkva fyrir þeim. . . .[1]) — **23. gr.** Frá því lánbeiðandi hefir sent lánbeiðni til sjóðstjórnarinnar og þangað til samninngaumleitunum er lokið, má hann ekki selja eignir sínar umfram venjulega afurðasölu og ekki veðsetja þær, nema fyrir nauðsynlegum rekstrarlánum, og yfirleitt ekki gera neinar þær ráðstafanir, er veruleg áhrif geti haft á efnahag hans. Komi í ljós eftir að samningur hefir verið staðfestur, að lánbeiðandi hafi brotið ákvæði greinar þessarar, er sjóðstjórninni heimilt að ógilda samninginn og endurheimta lánið án fyrirvara, ef útborgað hefir verið. Það fé, er skuldheimtumenn hafa þegar tekið á móti, verður eigi endurheimt. — **24. gr.** Jafnskjótt sem umboðsmaður skuldaskilasjóðs eða stjórn sjóðsins hefir tekið við lánbeiðni, skal það tilkynnt skiptaráðanda, og er þá hvers konar aðför vegna skulda lánbeiðanda óheimil á hendur honum og ábyrgðarmönnum hans, þangað til samningaumleitunum er lokið. Eigi verður heldur bú hans tekið til gjaldþrotaskipta frá sama tíma. Nú takast eigi samningar og bú lánbeiðanda er tekið til gjaldþrotaskipta áður en sex mánuðir eru liðnir frá því er samningaumleitunum lauk, og við skiptin kemur í ljós, að lánbeiðandi hefir brotið gegn ákvæðum 23. gr., og má þá með málsókn rifta þeim samningum og greiðslum, er ólöglega hafa farið fram, samkv. reglum gjaldþrotaskiptalaga, enda sé málsókn hafin innan sex vikna frá því er búskipti byrja. Tímabilið frá því er umboðsmaður skuldaskilasjóðs eða stjórn sjóðsins hefir tekið við lánbeiðni og þangað til samningaumleitunum er lokið telst ekki með fyrningartíma skuldar, víxilréttar né neinna réttargerða.[a]) — **25. gr.** Skuldaskilasjóður er undanþeginn opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast. — Bækur sjóðsins, ávísanir, skuldbindingar, sem gefnar eru út af sjóðnum og í nafni hans, svo og skuldabréf fyrir lánum úr sjóðnum og ábyrgðaryfirlýsingar gagnvart honum eru undanþegin stimpilgjaldi. — Eignar- og veðbókarvottorð er skylt að afgreiða til sjóðsins án endurgjalds. — **26. gr.** Í reglugerð fyrir skuldaskilasjóð[1]) má setja þau ákvæði um stjórn sjóðsins og starfrækslu, er nauðsynleg þykja, þótt eigi sé gert sérstaklega ráð fyrir þeim í lögum þessum, og fari þau þó eigi í bága við nein ákvæði laganna. — **27. gr.** Þegar lokið er lánveitingum úr skuldaskilasjóði, skulu eignir sjóðsins renna í stofnsjóð Fiskveiðasjóðs Íslands, jafnóðum og útlán skuldaskilasjóðs afborgast, enda annist Fiskveiðasjóður skrifstofuhald skuldaskilasjóðs frá upphafi, skuldaskilasjóði að kostnaðarlausu.

1) L. nr. 6, 1. febr. 1936, § 3.
a) IX, 173, X, 448.

1935 Nr. 99 3. maí

Lög um viðauka við lög nr. 99 3. maí 1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda.

1939 Nr. 22 12. júní

1. gr. Atvinnumálaráðherra er heimilt að skipa þriggja manna skuldaskilanefnd, til að annast fullnaðarsamninga um greiðslur og eftirgjafir á fjárkröfum á félagsmenn fiskveiðasamvinnufélaga, sem fengið hafa lán úr skuldaskilasjóði vélbátaeigenda, þar á meðal á ábyrgðarkröfum þeirra vegna félaganna frá því áður en þau voru gerð upp af skulda-

1) Rgj. nr. 88, 27. júlí 1935.
a) X, 443, 450.

skilasjóði. Skal nefnd þessi skipuð einum manni tilnefndum af Landsbankanum og Útvegsbankanum, en hina tvo skipar ráðherra án tilnefningar. Tilnefni bankarnir ekki mann í nefndina, skipar ráðherra alla nefndarmennina án tilnefningar. — Til að ná þessum samningum má skuldaskilanefnd verja til útlána allt að 90 þús. kr. af ónotuðu fé og ónotaðri lántökuheimild skuldaskilasjóðs vélbátaeigenda samkvæmt heimild í 22. gr. XXVIII. lið fjárlaga fyrir árið 1939. Skuldaskilum og lánveitingum samkvæmt lögum þessum skal lokið fyrir 1. jan. 1940. — **2. gr.** Hver sá, sem verið hefir félagsmaður í fiskveiðasamvinnufélagi, sem fengið hefir lán úr skuldaskilasjóði vélbátaeigenda fyrir þann tíma, er félagið fékk lánið, og sem ber enn ábyrgð á þáverandi skuldum félagsins, getur innan 4 vikna frá gildistöku laga þessara sótt um aðstoð skuldaskilanefndar og lán úr skuldaskilasjóði vélbátaeigenda samkvæmt 1. gr. Umsókninni skal fylgja staðfest eftirrit af seinustu skattskýrslu lánbeiðanda og sundurliðuð skrá yfir eignir hans, skuldir og ábyrgðir, ásamt drengskaparyfirlýsingu um, að allar upplýsingar séu gefnar eftir beztu vitund. Ennfremur er skuldaskilanefnd heimilt að krefja lánbeiðendur um allar þær upplýsingar, sem hún telur þurfa. — **3. gr.** Þegar skuldaskilanefnd hefir borizt lánbeiðni samkvæmt 2. gr., skal hún, ef hún eftir bráðabirgðaathugun á lánbeiðninni telur geta komið til greina að veita lánbeiðanda lán, láta birta þrisvar í röð í Lögbirtingablaðinu áskorun til allra þeirra, er telja sig hafa fjárkröfur á hendur honum, þar með taldar ábyrgðir, um að lýsa kröfum sínum fyrir nefndinni innan 6 vikna frá síðustu birtingu auglýsingarinnar. Skal taka fram í auglýsingunni, að allar ótryggðar kröfur, sem ekki er lýst innan hins tiltekna frests, falli niður ógildar gagnvart lánbeiðanda. Þó er nefndinni heimilt að taka kröfulýsingu, er síðar kemur fram, gilda, þegar svo stendur á, sem segir í 14. gr. 4. málslið skuldaskilasjóðslaga 3. maí 1935. — **4. gr.** Að liðnum innköllunarfresti skal skuldaskilanefnd, svo fljótt sem unnt er, taka ákvörðun um, hvort hún telur fært að veita lánbeiðanda lán úr skuldaskilasjóði samkvæmt lögum þessum. Telji hún, að lánbeiðandi geti komið til greina, skal honum þegar í stað tilkynnt það, annaðhvort bréflega eða með símskeyti. — **5. gr.** Nú telur skuldaskilanefnd, að lánbeiðandi uppfylli þau skilyrði, sem lög þessi setja fyrir lánveitingu, og skal hún þá, svo fljótt sem auðið er, semja tillögur til skuldaskila fyrir hann, ef hún telur, að hann þurfi að fá eftirgjöf á skuldum eða samningi við kröfuhafa, þar með við þá, sem hann telst standa í ábyrgðarskuldum við. Í tillögunum skulu taldar sér í flokki þær skuldir, er samningum er eigi ætlað að ná til, og í öðrum flokki þær skuldir, sem ætlazt er til, að samið sé um. Þá skal og skilmerkilega getið, hve háan hundraðshluta lántakanda er ætlað að greiða af skuldum þeim, er samningar ná til. — Skuldaskilanefnd skal semja tillögur sínar með tilliti til þess, að lánbeiðendum verði skuldaskilin að liði, og leitast við að ná samkomulagi við kröfuhafa um nægilegan afslátt á kröfum þeirra til þess. — Við samning tillagna sinna ber skuldaskilanefnd, áður en hún gengur endanlega frá þeim, að gera sér grein fyrir því, með tilliti til allra framkominna lánbeiðna, hversu miklum hluta af þeim 90000 krónum, sem til umráða eru til lánveitinga samkvæmt lögum þessum, skuli verja til lánveitinga handa félagsmönnum hvers fiskveiðasamvinnufélags, sem hlut á að máli, út af fyrir sig, og miða síðan lánveitingar til hinna einskulu lán þau, sem veitt kunna að verða samað þær fari eigi samtals fram úr því, sem nefndin þannig hefir talið hæfilegan hluta handa félagsmönnum þess félags. — Við lánveitingar skal skuldaskilanefnd taka tillit til efnahags lánbeiðanda og greiðslugetu, og skulu lán þau, sem veitt kunna að verða samkvæmt lögum þessum, að jafnaði ekki vera hærri en svo, að eftirstöðvar skulda lánbeiðanda, að láninu viðbættu, fari ekki fram úr verðmæti eigna hans, samkvæmt því, sem fyrir liggur um það. — **6. gr.** Skuldaskilabeiðandi skal setja þá tryggingu fyrir láni því, sem honum verður veitt samkvæmt lögum þessum, sem skuldaskilanefnd tekur gilda. Ákvæði 8. og 9. gr. skuldaskilasjóðslaganna gilda einnig um lán samkvæmt lögum þessum. — **7. gr.** Eftir að skuldaskilanefnd hefir samið tillögur þær, sem um ræðir í 5. gr., skal hún með ábyrgðarbréfi eða símskeyti tilkynna það öllum, sem lýst hafa kröfum á lánbeiðanda. Skal jafnframt boða þá á fund með hæfilegum fyrirvara. — Samtímis skal nefndin skýra lánbeiðendum frá tillögunum, og skulu þeir innan tíu daga frá því er tilkynning um tillögurnar barst þeim í hendur segja til um það, hvort þeir treystist til að greiða svo sem þar er tilskilið. Verði svörin þannig, að skuldaskilanefnd telji gagnslaust að reyna samninga við skuldheimtumenn, afboðar hún í tæka tíð fund

1939 Nr. 22 12. júní

1939 Nr. 22 12. júní

þann, er hún hafði boðað þá á. Tillögur nefndarinnar skulu liggja til sýnis á skrifstofu hennar, þangað til fundur hefir verið haldinn eða afboðaður. — **8. gr.** Á skuldheimtumannafundi þeim, er um getur í 7. gr., skal skuldaskilanefnd leggja fram tillögur sínar. Skuldheimtumenn eiga heimtingu á að fá sérhverjar upplýsingar um hag lánbeiðenda, er nefndin getur látið í té. Þeim er og heimilt að bera fram breytingartillögur við tillögurnar, og skulu þær ræddar og bornar undir atkvæði sérstaklega. Verði þær samþykktar, hefir skuldaskilanefnd heimild til að taka tillögur sínar aftur, ef hún telur breytingartillögurnar verulegu máli skipta. Að öðrum kosti ber skuldaskilanefnd tillögur sínar undir atkvæði skuldheimtumanna þegar að loknum umræðum og atkvæðagreiðslum um breytingartillögur. — **9. gr.** Hljóti tillögur skuldaskilanefndar atkvæði svo margra skuldheimtumanna eða umboðsmanna þeirra, að þeir ráði yfir meira en helmingi samanlagðra kröfuupphæða mættra skuldheimtumanna, þeirra er samningum er ætlað að ná til, hefir nefndin heimild til að staðfesta þær sem samning milli aðilja, og eru þær þá bindandi einnig fyrir þá skuldheimtumenn, er greitt hafa atkvæði á móti þeim eða eigi hafa mætt á fundi. Leysa þær þá skuldunauta undan skyldu til að greiða þann hundraðshluta hverrar samningskröfu, sem undan er skilin í samningnum, bæði gagnvart skuldheimtumönnum sjálfum, ábyrgðarmönnum og öðrum, er annars hefðu átt endurgjaldskröfu á hendur þeim fyrir greiðslu skuldarinnar. — **10. gr.** Þegar eftir að samningur er staðfestur, skal skuldaskilanefnd ganga frá lánsskjölum og sjá um, að formlega sé gengið frá öllu því, sem samningurinn kveður á um. Skal hún síðan greiða kröfuhöfum umsaminn hluta af kröfum þeirra. — Samningurinn haggar ekki heimild kröfuhafa lánbeiðanda til að ganga að tryggingu eða ábyrgð, sem þriðji maður hefir sett fyrir kröfum á lánbeiðanda. — **11. gr.** Samningurinn hefir engin áhrif á kröfur þær, sem um ræðir í 22. gr. skuldaskilasjóðslaganna. — **12. gr.** Frá því að lánbeiðandi hefir sent lánbeiðni til skuldaskilanefndar og þangað til samningsumleitunum er lokið, má hann ekki selja eignir sínar umfram venjulega afurðasölu, og ekki veðsetja þær, nema fyrir nauðsynlegum rekstrarlánum, og yfirleitt ekki gera neinar þær ráðstafanir, er veruleg áhrif geti haft á efnahag hans. Komi í ljós, eftir að samningur hefir verið staðfestur, að lánbeiðandi hafi brotið ákvæði greinar þessarar, er nefndinni heimilt að ógilda samninginn gagnvart honum og endurheimta lánið án fyrirvara, ef útborgað hefir verið. Það fé, er skuldheimtumenn hafa þegar tekið á móti, verður eigi endurheimt. — **13. gr.** Jafnskjótt sem skuldaskilanefnd hefir tekið við lánbeiðni skal það tilkynnt skiptaráðanda, og er þá hverskonar aðför vegna skuldbindinga lánbeiðanda óheimil á hendur honum og ábyrgðarmönnum hans, þangað til samningsumleitunum er lokið. Eigi verður bú hans heldur tekið til gjaldþrotsskipta frá sama tíma. Nú takast eigi samningar og bú lánbeiðanda er tekið til gjaldþrotsskipta, áður en sex mánuðir eru liðnir frá því er samningaumleitunum lauk, og við skiptin kemur í ljós, að hann hefir brotið gegn ákvæðum 11. gr., og má þá með málssókn rifta þeim samningum og greiðslum, er ólöglega hafa farið fram samkvæmt reglum gjaldþrotaskiptalaga, enda sé málssókn hafin innan sex vikna frá því er búskipti byrja. Tímabilið frá því er skuldaskilanefnd hefir tekið við lánbeiðni og þangað til samningaumleitunum er lokið, telst ekki með fyrningartíma ábyrgðarskuldarinnar né neinna réttargerða út af henni, sem fram kunna að hafa farið, áður en lánbeiðnin barst nefndinni í hendur. — **14. gr.** Nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara getur atvinnumálaráðuneytið, ef þörf þykir, sett með reglugerð. — **15. gr.** Um lán samkv. lögum þessum gilda ákvæði 27. gr. skuldaskilasjóðslaganna sem um önnur útlán sjóðsins.

1939 Nr. 22 12. júní

Lög um aðstoð til útvegsmanna.

1950 Nr. 120 28. des.

I. kafli. Um eftirgjafir lána úr ríkissjóði og greiðslufrest stofnlána. — **1. gr.** Stjórn Skuldaskilasjóðs, samanber 14. gr., er heimilt að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar að semja við útgerðarmenn og útgerðarfélög, er síldveiðar stunduðu fyrir Norðurlandi á tímabilinu 1945 til 1950, um eftirgjöf að nokkru eða öllu leyti á neðantöldum skuldum þeirra: 1. Sjóveðs- og öðrum lögveðskröfum, er ríkissjóður hefur innleyst samkv. lögum nr. 85 15. des. 1948, og lánum samkv. 2. mgr. 2. gr. sömu laga. 2. Lánum, sem veitt voru úr ríkissjóði vegna aflabrests á sumarsíldveiðum 1945, 1947 og 1949. 3. Lánum, sem veitt voru með ábyrgð ríkissjóðs til áframhaldandi rekstrar á sumarsíldveiðum 1948 og 1949. — Eftirgjöf samkv. þessari grein skal einnig heimil, þó veðtrygging kunni að vera

fyrir láninu. — **2. gr.** Skilyrði fyrir eftirgjöfum samkv. 1. gr. eru þessi: 1. Að útgerðarmaður hafi sótt um aðstoð. 2. Að útgerðarmaður hafi látið stjórn Skuldaskilasjóðs útvegsmanna í té fullkomna greinargerð, undirritaða að viðlögðum drengskap, um fjárhag sinn og maka síns, svo og veitt færi á að láta kunnáttumenn meta eignir sínar. 3. Að stjórn Skuldaskilasjóðs þyki sýnt, að umsækjanda sé ekki kleift að standa við skuldbindingar sínar eða reka útgerð á heilbrigðum grundvelli án aðstoðar. 4. Að viðunandi samningur náist við aðra lánardrottna útgerðarmanns, ef þurfa þykir að áliti sjóðsstjórnar, með eða án hjálpar hennar, og að sýnt þyki, að honum verði með aðstoðinni kleift að reka útgerð framvegis. — **3. gr.** Útgerðarmönnum og útgerðarfélögum, er aðstoð fá samkv. lögum þessum, skal veittur greiðslufrestur á ógreiddum afborgunum af lánum til skipakaupa úr Stofnlánadeild sjávarútvegsins og Fiskveiðasjóði Íslands, er féllu í gjalddaga á árunum 1948—1950, að báðum meðtöldum, þannig að samanlagðar upphæðir gjaldfallinna afborgana deilist með jöfnum árlegum upphæðum á þau ár, sem eftir eru af lánstímanum. Lántakandi skal sanna, að síðari veðlán falli ekki í gjalddaga af þessum sökum. — Nú er stjórn Skuldaskilasjóðs sammála um, að rétt sé að veita útgerðarmanni, sem síldveiðar stundaði fyrir Norðurlandi á tímabilinu 1945—1950, en engin aðstoðarlán hefur fengið, greiðslufrest samkv. 1. málsgr. þessarar greinar, og skal sjóðsstjórninni það þá heimilt. — Þeir dráttarvextir af vangoldnum afborgunum af lánum Stofnlánadeildar og Fiskveiðasjóðs, sem eru fallnir við gildistöku laga þessara, skulu niður falla, en frá þeim tíma ber að greiða í dráttarvexti af afborgunum slíkra lána ½% fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði, sem greiðsla dregst. — **4. gr.** Verði bú útgerðarmanns eða útgerðarfélags, sem samið hefur við lánardrottna sína án milligöngu stjórnar Skuldaskilasjóðs, tekið til opinberra skuldaskila eða gjaldþrotaskipta á næsta ári frá eftirgjöf skulda eða krafna samkv. 1. gr., skal nefnd eftirgjöf eigi vera því til fyrirstöðu, að ríkissjóður og aðrir, sem gefið hafa eftir af kröfum jafnframt eftirgjöfum ríkissjóðs, geti lýst kröfum sínum með fullum upphæðum í búið. Hætti fyrirtækið rekstri innan árs, getur ríkissjóður látið eftirgjöfina falla niður. — **5. gr.** Skilyrði fyrir aðstoð samkv. I. kafla laga þessara er, að birt verði í Lögbirtingablaði áskorun til lánardrottna og ábyrgðarmanna aðstoðarbeiðanda um að lýsa kröfum á hendur honum fyrir stjórn Skuldaskilasjóðs innan fjögurra vikna frá birtingu auglýsingar, að viðlögðum kröfumissi.

II. kafli. Um skuldaskilasjóð útvegsmanna. — **6. gr.** Stofna skal í sambandi við Fiskveiðasjóð Íslands sérstakan sjóð, sem nefnist Skuldaskilasjóður útvegsmanna. — **7. gr.** [Stofnfé sjóðsins má nema allt að kr. 20 000 000.00, og skal þess aflað þannig: a. Ríkisstjórninni heimilast að taka allt að kr. 7 500 000.00 að láni til 10 ára og endurlána sjóðnum með sömu kjörum og lánið er tekið. Þó er ríkisstjórninni heimilt að taka upp samninga hvenær sem er á lánstímanum um aukaafborgun af láninu, enda sé jafnframt veitt fé til slíkrar aukaafborgunar í fjárlögum. b. Stjórn Skuldaskilasjóðs heimilast að taka allt að kr. 12 500 000.00 að láni, og ábyrgist fjármálaráðherra fyrir hönd ríkissjóðs greiðslu lánsins.][1]) — **8. gr.** Nú telur stjórn sjóðsins hentugra að gefa út handhafaskuldabréf fyrir sjóðinn, og er henni þá heimilt með samþykki ríkisstjórnarinnar að gefa út handhafaskuldabréf fyrir upphæð, er nemi allt að öllu stofnfé sjóðsins, enda lækki þá lántökuheimild sjóðsins um tilsvarandi fjárhæð. — Trygging þessara skuldabréfa er ábyrgð ríkissjóðs og skuldabréfin fyrir lánum þeim, er Skuldaskilasjóður veitir. — Vextir af bréfunum skulu vera 4½% p. a. Skulu þau gefin út í einum eða fleiri flokkum, eftir ákvörðun sjóðsstjórnarinnar, og skulu þau innleyst á þann hátt, að árlega sé varið sömu fastri upphæð til samanlagðrar vaxta- og innlausnargreiðslu samkvæmt útdrætti, er notarius publicus í Reykjavík framkvæmir, þannig að öll bréfin séu innleyst á 15 árum. — **9. gr.** Skuldabréf sjóðsins skulu með nafnverði vera gildur gjaldeyrir til greiðslu á skuldum þeirra útvegsmanna, er lán fá hjá sjóðnum og stofnað hefur verið til á árunum 1945—1950, að báðum árum meðtöldum, að svo miklu leyti sem þær eru ekki fulltryggðar með fasteignaveði eða sjálfvörzluveði í lausafé eða afla skips, en þá eru þau gildur gjaldeyrir með nafnverði fyrir þeim hluta veðskuldanna, sem fram fer úr verðmæti veðsins samkvæmt mati því, sem um ræðir í 17. gr., enda óski veðhafi ekki eftir kaupum á hinni veðsettu eign fyrir a. m. k. 15% hærra verð en matsverð, sbr. 27. gr. — Skuldabréf sjóðsins skulu þó aðeins vera gildur gjaldeyrir

1) **L. nr. 95, 27. nóv. 1951, § 1.**

gagnvart kröfueigendum við skuldaskil. — **10. gr.** Lán úr sjóðnum má veita eigendum eða útgerðarmönnum vélskipa og línuveiðigufuskipa, er síldveiðar stunduðu fyrir Norðurlandi á tímabilinu 1945—1950. Skal lánunum varið til þess að ná samningum um nauðsynlegar eftirgjafir skulda og hagkvæmar breytingar á lánskjörum. — Enn fremur skal sjóðsstjórninni heimilt, ef aðrir vélbátar eða línuveiðiskip hafa orðið fyrir sérstökum óhöppum á þessu tímabili, að veita eigendum eða útgerðarmönnum þeirra lán á sama hátt. Lán úr Skuldaskilasjóði má eigi vera hærra en sem svarar 20% af virðingarverði allra eigna lántakanda. — [Lánveitingum úr sjóðnum skal lokið 1. ágúst 1951.][1]) — **11. gr.** Skilyrði fyrir lánveitingum úr sjóðnum eru þessi: 1. Að lánbeiðandi reki vélbátaútveg eða línuveiðar sem aðalatvinnuveg. 2. Að hann sé að dómi sjóðsstjórnarinnar vel hæfur til að reka útgerð. 3. Að skuldir hans nemi meiru en sem svarar 75% af virðingarverði eigna hans, enda telji sjóðsstjórnin honum ekki kleift að standa við skuldbindingar sínar eða reka útgerðina á heilbrigðum grundvelli án aðstoðar sjóðsins. 4. Að samningar náist um svo mikinn afslátt á skuldum lánbeiðanda, að raunverulegar eftirstöðvar þeirra, sem sé allar skuldir hans, eftir að lán Skuldaskilasjóðs hefur verið veitt og skuldaskilasamningur gerður, nemi ekki meiru en sem svarar þeim hluta af virðingarverði allra eigna hans, sem sjóðsstjórnin telur honum fært að standa straum af og aldrei meiru en sem svarar fullu virðingarverði eignanna, svo og að samningar náist um viðunanleg greiðslukjör á þeim hluta skulda hans, sem ekki greiðist með skuldaskilasjóðsláninu. 5. Að sett sé trygging fyrir láninu, er stjórn sjóðsins samþykkir. — **12. gr.** Vextir af lánum úr Skuldaskilasjóði skulu vera 5% p. a. Lánstími skal fara eftir ákvörðun sjóðsstjórnarinnar, þó skal hann aldrei vera lengri en 12 ár, en það skal þó áskilið, að ef efnahagur lántaka breytist, svo að honum verði auðvelt að greiða lán sitt á skemmri tíma að dómi sjóðsstjórnarinnar, geti hún gert honum að greiða hærri afborganir af láninu en annars er tilskilið. — Enn fremur sé áskilið, að ef lántaki breytir um atvinnuveg eða ef eigendaskipti verða að hinni veðsettu eign, sé sjóðsstjórninni heimilt að ákveða, að lánið sé þegar gjaldfallið. — Gjalddagi lánanna skal vera 1. nóvember ár hvert. — Sé árgjald ekki innt af hendi innan tveggja mánaða frá gjalddaga, er lánið allt fallið í gjalddaga. — **13. gr.** Nú flytur veðsali í aðra þinghá, eftir að skuldabréfi hefur verið þinglýst, og heldur sjóðurinn þá rétti sínum, þótt skuldabréfið sé eigi þinglesið í hinni síðari þinghá veðsins. — **14. gr.** Í stjórn Skuldaskilasjóðs eiga sæti 5 menn, skipaðir af ríkisstjórninni. Skal einn skipaður eftir tilnefningu stjórnar Landsbanka Íslands, annar eftir tilnefningu stjórnar Útvegsbanka Íslands h/f, þriðji eftir tilnefningu stjórnar Landssambands íslenzkra útvegsmanna, en tveir skulu skipaðir án tilnefningar. — Ráðherra skipar formann stjórnar Skuldaskilasjóðs. — Á stjórnarfundum ræður afl atkvæða. Ef atkvæði eru jöfn, ræður atkvæði formanns. — Skal sjóðsstjórnin skipuð til [1. ágúst 1951],[1]) enda skal lánveitingum úr sjóðnum þá lokið. Eftir það hefur stjórn Fiskveiðasjóðs Íslands störf sjóðsins á hendi. — Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af endurskoðunarmönnum Fiskveiðasjóðs og úrskurðaðir af sjávarútvegsmálaráðherra og birtir í B-deild Stjórnartíðindanna. — **15. gr.** Þar sem vélbátaútvegur er stundaður, getur sjóðsstjórnin skipað einn eða fleiri umboðsmenn sér til aðstoðar um að afla gagna til ákvarðana um lánveitingar. Ákveður sjóðsstjórnin þóknun til þeirra. — **16. gr.** Umsóknir um aðstoð samkvæmt lögum þessum, þar á meðal um lán úr Skuldaskilasjóði, skulu sendar sjóðsstjórninni eða þeim, er hún vísar til. — Lánbeiðni skal fylgja: 1. Afrit af síðustu skattskýrslu lánbeiðanda. 2. Síðasti rekstrar- og efnahagsreikningur lánbeiðanda. 3. Sundurliðuð skrá yfir eignir lánbeiðanda og mat umboðsmanna sjóðsins á þeim, ef skipaðir hafa verið samkv. 15. gr. Sé þar nákvæmlega tekið fram, hverjar fasteignir hans séu, og greint frá því, hvaða breytingar hafa orðið á þeim frá síðasta fasteignamati þeirra og hvert fasteignamat sé á þeim nú. Af vélbát eða vélbátum lánbeiðanda skal senda nákvæma lýsingu, þar sem greint sé frá aldri báts og vélar, meðferð og viðhaldi, hvaða fylgifé fylgi bátnum, síðustu sölu, hvenær seldur og fyrir hvaða verð, og öðru, sem kann að veita upplýsingar um sannvirði bátsins. Heimilt er umboðsmönnum að leita aðstoðar kunnáttumanna um þetta. Frá veiðarfærum, áhöldum, salti, olíu, aflabirgðum, útistandandi skuldum og öðru lausafé lánbeiðanda skal greint sem ýtarleg-

1) L. nr. 96, 28. nóv. 1951, § 1.

1) L. nr. 96, 28. nóv. 1951, § 2.

1950 Nr. 120 28. des.

ast. 4. Sundurliðuð skrá yfir lánardrottna lánbeiðanda. Skal þar greina skuldarupphæð, hvort skuld er tryggð með veði eða ábyrgð og hver tryggingin er, gjalddaga, afborgunarskilmála og önnur skuldakjör. 5. Sundurliðuð skrá yfir ábyrgðir lánbeiðanda. Skal greint, hverjar aðrar tryggingar eru fyrir ábyrgðarskuldunum, og þess getið, hvort líkur eru fyrir, að ábyrgðirnar falli á lánbeiðanda. 6. Vottorð lögreglustjóra eða hreppstjóra um, hve lengi lánbeiðandi hafi rekið vélbátaútgerð og hvar. 7. Drengskaparyfirlýsing lánbeiðanda um, að allir upplýsingar séu gefnar eftir beztu vitund. 8. Rökstutt álit umboðsmanna sjóðsstjórnar, ef skipaðir hafa verið samkvæmt 15. gr., um aðstöðu lánbeiðanda til útgerðar og afkomumöguleika hans. 9. Aðrar upplýsingar, er sjóðurinn kann að óska eftir. 10. Umsóknir um aðstoð, sem borizt hafa skilanefnd samkvæmt lögum nr. 85 og 100 1948, skulu gilda sem umsóknir um lán úr Skuldaskilasjóði, nema annað sé tekið fram. — **17. gr.** Heimilt er að skipa tvo matsmenn fyrir hvern landsfjórðung eða fyrir tiltekið útgerðarsvæði, eftir nánari ákvörðun stjórnar Skuldaskilasjóðs, til þess að meta til peningaverðs fasteignir og skip lánbeiðenda. Skal annar skipaður af sjóðsstjórninni, en hinn af sjávarútvegsmálaráðherra. — Matsmenn Skuldaskilasjóðs skulu meta til sannvirðis allar fasteignir og skip lánbeiðenda með tilliti til þess, sem nú greinir: 1. Hvernig ástand eignarinnar er nú og hvort verulegar endurbætur eru nauðsynlegar á henni, vegna þess að viðhald hennar hafi verið vanrækt undanfarið. 2. Hvaða leigu eða afgjald megi ætla, að hægt sé að fá nú árlega eftir eignina. 3. Hvaða verð sé líklegt að fáist nú fyrir eignina með frjálsri sölu eða nauðungarsölu. 4. Að hve miklu leyti eignin fullnægi nú þeim kröfum um nothæfi, sem gerðar eru, eða hvort til þess verði að gera á henni breytingar, er hafi verulegan kostnað í för með sér. 5. Sérhvers annars, er líklegt er, að hafi áhrif á verðmæti eignarinnar. — **18. gr.** Virðingarverð allra eigna lánbeiðanda, sem farið er eftir við skuldaskilin, sbr. 10. og 11. gr., ákveður stjórn sjóðsins með hliðsjón af mati umboðsmanna og matsmanna, ef skipaðir hafa verið, sbr. 15. og 17. gr. — **19. gr.** Þegar sjóðsstjórnin hefur fengið í hendur tilskilin gögn samkv. lögum þessum, tekur hún ákvörðun um, hvort lánbeiðandi geti komið til greina við lánveitingu. Skal hún þá láta birta þrisvar í Lögbirtingablaðinu áskorun til allra þeirra, sem fjárkröfur eiga á lánbeiðanda, þar með taldar ábyrgðir, um að lýsa kröfum sínum fyrir stjórn sjóðsins með fjögurra vikna fyrirvara frá síðustu birtingu auglýsingar. Skal í auglýsingunni tekið fram, að allar ótryggðar kröfur falli niður ógildar, ef þeim er ekki lýst innan hins tiltekna frests. Ef skuldareigandi, sem ekki hefur lýst viðurkenndri kröfu innan hins tiltekna frests, síðar meðan á samningaumleitunum stendur færir líkur fyrir því, að hann hafi eigi átt þess kost að sjá auglýsinguna, svo sem vegna fjarveru, sjúkdóms o. s. frv., er sjóðsstjórninni þó heimilt að taka kröfu hans til greina. Sé ekki lýst öllum þeim kröfum, sem taldar eru fram samkvæmt 16. gr. 4. lið, skal sjóðsstjórnin sannprófa, hvort framtalið er rétt. [Nú virðist framtalin en ólýst krafa ekki tortryggileg, og skal þá heimilt að taka hana upp í frumvarp til skuldaskila, sbr. 21. gr.][1]) — Áskoranir til lánardrottna aðstoðarbeiðenda, er skilanefnd samkvæmt lögum nr. 85 og 100 1948 kann að hafa látið birta samkvæmt lögum nr. 100 1948 og reglugerð nr. 158 1949, skulu teljast fullnægjandi og koma í stað áskorana samkvæmt þessari grein. — **20. gr.** Að liðnum innköllunarfresti skal sjóðsstjórnin, svo fljótt sem unnt er, taka ákvörðun um, hvort hún telur fært að veita lánbeiðanda lán úr Skuldaskilasjóði. Telji hún, að umsækjandi geti komið til greina, skal honum þegar í stað tilkynnt það, annaðhvort bréflega eða með símskeyti. — **21. gr.** Nú telur stjórn Skuldaskilasjóðs, að umsækjandi uppfylli þau skilyrði, sem lög þessi setja fyrir lánveitingu úr sjóðnum, og skal hún þá, svo fljótt sem auðið er, semja frumvarp til skuldaskila fyrir hann, ef hún telur, að hann þurfi að fá eftirgjöf á skuldum eða samninga við lánardrottna. — Í frumvarpinu skulu taldar sér í flokki þær skuldir, er samningum er eigi ætlað að ná til, og í öðrum flokki þær skuldir, sem ætlazt er til, að samið sé um. Þá skal og skilmerkilega getið, hve háan hundraðshluta umsækjanda er ætlað að greiða af skuldum þeim, er samningar ná til. — Frumvarpið skal borið undir umsækjanda, og segi hann til innan 5 daga, hvort hann treystist til að hlíta ákvæðum þess. — **22. gr.** Þegar eftir að samningsfrumvarp það, sem í 21. gr. getur, er fullsamið og samþykkt af umsækjanda, skal sjóðsstjórnin með ábyrgðarbréfi eða símskeyti tilkynna það öllum þeim lánardrottnum, er kröfu hafa

1) L. nr. 96, 28. nóv. 1951, § 3.

1950 Nr. 120 28. des.

lýst í búið, og boða þá og umsækjanda á fund með hæfilegum fyrirvara. [Þá lánardrottna þarf þó ekki að boða, sem gert er ráð fyrir í frumvarpi, sbr. 21. gr., að fái kröfur sínar greiddar að fullu.][1]) Þangað til fundurinn er haldinn skal frumvarp eða staðfest afrit liggja á skrifstofu sjóðsins skuldheimtumönnum til sýnis. — **23. gr.** Á skuldheimtumannafundi þeim, er um getur í 22. gr., skal sjóðsstjórnin leggja fram samningsfrumvarp, svo og nákvæman efnahagsreikning umsækjanda, staðfestan af stjórn sjóðsins. — Skuldheimtumenn eiga heimtingu á að fá sérhverjar upplýsingar um hag umsækjanda, er sjóðsstjórnin getur látið í té. Þeim er heimilt að bera fram breytingartillögur við frumvarpið, og skulu þær ræddar og bornar undir atkvæði sérstaklega. Verði þær samþykktar, hefur sjóðsstjórnin heimild til að taka frumvarpið aftur, ef hún telur þær verulegu máli skipta. Að öðrum kosti ber sjóðsstjórnin frumvarpið undir atkvæði skuldheimtumanna þegar að loknum umræðum og atkvæðagreiðslum um breytingartillögur. — **24. gr.** [Þeir kröfuhafar einir, er lýst hafa kröfum sínum, áður en boðað er til skuldheimtumannafundar, og ekki er gert ráð fyrir í frumvarpi samkvæmt 21. gr. að fái fulla greiðslu, eiga atkvæðisrétt um frumvarp til skuldaskila.][2]) — Hljóti frumvarp atkvæði svo margra skuldheimtumanna eða umboðsmanna þeirra, að þeir ráði yfir meira en helmingi samanlagðra kröfuupphæða mættra skuldheimtumanna, þeirra er samningnum er ætlað að ná til, hefur sjóðsstjórnin heimild til að staðfesta það, og er það þá bindandi einnig fyrir þá skuldheimtumenn, er greitt hafa atkvæði á móti því eða eigi mætt á fundi. Leysir það þá skuldunaut undan skyldu til að greiða þann hundraðshluta hverrar samningskröfu, sem undan er skilin í samningnum, bæði gagnvart lánardrottni sjálfum, ábyrgðarmönnum og öðrum, er annars hefðu átt endurgjaldskröfu á hendur honum fyrir greiðslu skuldarinnar. — **25. gr.** Þegar eftir að samningur er staðfestur, skal sjóðsstjórnin ganga frá lánsskjölum og sjá um, að formlega sé frá öllu því gengið, sem samningur kveður á um. — **26. gr.** Samningur haggar eigi heimild lánardrottins til að ganga að tryggingu eða ábyrgð, sem þriðji maður hefur sett fyrir kröfum á hendur umsækjanda [nema um sé að ræða skuldir samkvæmt 1.—3. tölulið 1. greinar.][1]) — **27. gr.** Samningurinn hefur engin áhrif á þær kröfur, sem hér greinir: 1. Skuldir tryggðar með veði, þó því aðeins, að skuldarupphæð nemi eigi meiru en verðmæti veðsins. Sé skuldin hærri en verðmæti veðsins samkvæmt mati því, sem lagt er til grundvallar við samningsgerðina, ná samningar til þess hluta skuldarinnar, sem fer fram úr verði veðsins, enda óski veðhafi ekki eftir kaupum á hinni veðsettu eign fyrir a. m. k. 15% hærra verð en matsverð. 2. Forgangskröfur samkvæmt 8. kafla 83. gr. skiptalaganna, að svo miklu leyti sem eigur lánbeiðanda teljast hrökkva fyrir þeim. — Með kröfur ríkissjóðs samkvæmt 1.—3. tölulið 1. gr. laga þessara má þó að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar fara sem óveðtryggðar kröfur, þótt veðtrygging kunni að vera fyrir láninu. — [Nú er stjórn Skuldaskilasjóðs sammála um, að nauðsyn beri til að veita eftirgjöf á veðskuldum umfram það, sem heimilað er í 1. tölulið þessarar greinar, í því skyni að koma hlutaðeigandi útgerð á heilbrigðan grundvöll, þá skal sjóðsstjórninni heimilt, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar, að veita eftirgjöf á einhverjum hluta veðskulda við styrktar- og lánasjóð, framkvæmdasjóð ríkisins og ríkissjóð. — Þann hluta umræddra lána, sem hlutaðeigandi útgerðarfyrirtæki verður talið fært að standa undir, er sjóðsstjórninni heimilað að greiða með skuldabréfum sjóðsins, og má lán úr sjóðnum þá fara fram úr því hámarki, sem segir í 10. gr., sbr. þó 11. gr.][2]) — **28. gr.** Frá því umsækjandi hefur sótt um aðstoð til sjóðsstjórnar og þangað til samningaumleitunum er lokið, má hann ekki selja eignir sínar umfram venjulega afurðasölu og ekki veðsetja þær nema fyrir nauðsynlegum rekstrarlánum og yfirleitt ekki gera neinar þær ráðstafanir, er veruleg áhrif geti haft á efnahag hans. Komi í ljós eftir að samningur hefur verið staðfestur, að lánbeiðandi hafi brotið ákvæði greinar þessarar, er sjóðsstjórninni heimilt að ógilda samninginn og endurheimta lánið án fyrirvara, ef útborgað hefur verið. — **29. gr.** Jafnskjótt sem umboðsmaður Skuldaskilasjóðs eða stjórn sjóðsins hefur tekið við lánbeiðni, skal það tilkynnt skiptaráðanda, og er þá hvers konar aðför vegna skulda lánbeiðanda óheimil á hendur honum og ábyrgðarmönnum hans, þangað til samningaumleitun-

1) L. nr. 96, 28. nóv. 1951, § 4.
2) Sömu l., § 5.

1) L. nr. 96, 28. nóv. 1951, § 4.
2) Sömu l., § 7.

1950 Nr. 120 28. des.

1950 Nr. 120 28. des.

um er lokið. Eigi verður heldur bú hans tekið til gjaldþrotaskipta frá sama tíma. Nú takast eigi samningar og bú lánbeiðanda er tekið til gjaldþrotaskipta áður en sex mánuðir eru liðnir frá því samningaumleitunum lauk og við skiptin kemur í ljós, að lánbeiðandi hefur brotið gegn ákvæðum 28. gr., og má þá með málsókn rifta þeim samningum og greiðslum, er ólöglega hafa farið fram, samkvæmt reglum gjaldþrotaskiptalaganna, enda sé málsókn hafin innan sex vikna frá því búskipti byrja. Tímabilið frá því er umboðsmaður Skuldaskilasjóðs eða stjórn sjóðsins hefur tekið við lánbeiðni og þangað til samningaumleitunum er lokið telst ekki með fyrningartíma skuldar, víxilréttar, lögveðsréttar eða annarra slíkra réttinda. — **30. gr.** Skuldaskilasjóður er undanþeginn opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast. — Öll skjöl viðvíkjandi lánum úr sjóðnum eru undanþegin stimpilgjaldi. . . .[1]) — **31. gr.** Fiskveiðasjóður Íslands skal annast allar afgreiðslur lána, innheimtu á þeim svo og önnur nauðsynleg skrifstofustörf í því sambandi gegn þóknun, er ráðherra ákveður. — Afborgana- og vaxtagreiðslur af lánum þeim, er Skuldaskilasjóður veitir, skulu ganga til greiðslu á lánum þeim, er sjóðurinn sjálfur hefur tekið, sbr. 7. gr. — **32. gr.** Kostnað við framkvæmd laga þessara greiðir ríkissjóður. — **33. gr.** Í reglugerð fyrir Skuldaskilasjóð má setja þau ákvæði um stjórn sjóðsins og starfrækslu, er nauðsynleg þykja og eigi fara í bága við lög þessi.

1951 Nr. 113 29. des.

Lög um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands h/f.

I. kafli. Um stofnun Iðnaðarbanka Íslands h/f. — **1. gr.** Stofna skal hlutafélag, er heiti Iðnaðarbanki Íslands h/f. — Hlutverk félagsins skal vera að starfrækja banka, er sérstaklega hafi að markmiði að styðja verksmiðjuiðnað og handiðn í landinu. — **2. gr.** Heimili og varnarþing félagsins skal vera í Reykjavík. Félagsstjórninni skal þó vera heimilt að ákveða, að bankinn hafi umboðsskrifstofu og útibú utan Reykjavíkur. — **3. gr.** Hlutafé félagsins skal nema allt að 6½ milljón króna. Ríkissjóður skal leggja fram allt að 3 milljónum króna. Félag Íslenzkra iðnrekenda og Landssamband iðnaðarmanna skal safna og leggja til hvort um sig 1½ milljón kr. hlutafjár, en ½ milljónar kr. skal aflað með hlutafjársöfnun innanlands samkvæmt opinberu útboði, þegar stjórn hlutafélagsins ákveður að fengnu samþykki fjármálaráðherra. — **4. gr.** Á hluthafafundi félagsins skulu engar takmarkanir vera á atkvæðisrétti að því er hlutafé ríkissjóðs snertir.

II. kafli. Um stjórn hlutafélagsins. — **5. gr.** Stjórn félagsins skal kosin með hlutfallskosningum á árlegum aðalfundi. Skal hún skipuð 5 aðalmönnum og 5 mönnum til vara, er kosnir skulu á sama hátt. — **6. gr.** Stjórnin ræður bankastjóra, ákveður laun hans og setur honum erindisbréf. — **7. gr.** Á fyrsta aðalfundi félagsins skal setja því samþykktir. Þá skal og setja reglugerð um starfsemi bankans. Samþykktir félagsins og reglugerð bankans skulu liggja undir samþykki iðnaðarmálaráðherra. Í samþykktum og reglugerð má setja nánari ákvæði um félagið og um bankann, og skulu þar á meðal vera ákvæði um endurskoðun á reikningum bankans.[1])

III. kafli. Starfshættir bankans. — **8. gr.** Bankanum skal heimilt að taka við peningum sem innláni eða með sparisjóðskjörum eða á hlaupareikning, að kaupa og selja víxla og ávísanir, að veita lán gegn tryggingum og að annast öll önnur venjuleg bankastörf. — **9. gr.** Bankinn skal eiga a. m. k. sem svarar 10% af innlánsfé með sparisjóðskjörum í tryggum og auðseldum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum, verðbréfum Landsbanka Íslands, Búnaðarbanka Íslands og öðrum jafntryggum verðbréfum. Verðbréfaeign þessa skal hækka upp í allt að 20%, ef fjármálaráðherra, að fengnum tillögum fulltrúaráðs bankans, telur þess þörf. — **10. gr.** Hlutafélagið skal njóta sömu sérréttinda og Landsbankanum eru veitt í 50., 52. og 55.—58. grein laga nr. 10 15. apríl 1928.

IV. kafli. Um iðnlánasjóð. — **11. gr.** Iðnaðarmálaráðherra gerir samning við Iðnaðarbanka Íslands h/f um það, að bankinn taki að sér stjórn og starfrækslu Iðnlánasjóðs Íslands, þannig að sjóðurinn verði sérstök deild í bankanum með aðskildum fjárhag og sérstakri bókfærslu, og fari að öðru leyti um sjóðinn eftir þeim reglum, er um hann eru settar í lögum þeim og reglugerðum, er um hann gilda. — **12. gr.** Bankanum er heimilt að starfrækja fleiri deildir innan bankans, sem vinna að því markmiði, sem um er rætt í 1. grein.

1) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.

1) Samþ. nr. 65, 6. nóv. 1952 og rgj. nr. 66 s. d.

1946
Nr. 67
17. júlí

Lög um iðnlánasjóð.

1. gr. Hlutverk iðnlánasjóðs er að styðja iðju og iðnað í landinu með hagkvæmum lánum, og leggur ríkissjóður fram til hans árlega 300000 kr. — **2. gr.** Iðnlánasjóði er heimilt að taka lán, með útgáfu handhafavaxtabréfa eða á annan hátt, með samþykki ráðherra, og má hann jafnan skulda samtals allt að þreföldum höfuðstól þeim, er hann hefur á hverjum tíma. Lánin skulu tryggð með eignum sjóðsins og ábyrgð ríkissjóðs. — **3. gr.** Atvinnumálaráðherra hefur á hendi yfirstjórn iðnlánasjóðs, en skal fela Útvegsbanka Íslands, eða annarri hliðstæðri stofnun, með sérstökum samningi stjórn hans og meðferð, svo sem lánveitingar, vörzlu, bókhald, innheimtu og útborganir. Lán úr sjóðnum skal veita eftir tillögum frá stjórn Landssambands iðnaðarmanna og eftir þeim reglum, sem hér fara á eftir. — Um allar lánbeiðnir úr sjóðnum skal leita umsagnar þriggja manna nefndar, sem ráðherra skipar til þriggja ára í senn. Skal einn nefndarmanna skipaður eftir tilnefningu stjórnar Landssambands iðnaðarmanna og annar eftir tilnefningu stjórnar Félags íslenzkra iðnrekenda. — **4. gr.** Lánin veitast iðnrekendum og iðjurekendum, sem erfitt eiga um lántöku á annan hátt, til kaupa á vélum og stærri áhöldum (ekki handverkfærum), og einnig til rekstrar, ef sérstaklega stendur á og viðunandi trygging er í boði. — **5. gr.** Við afgreiðslu lánanna skal þess gætt, að lánveitingin styðji ekki að óheilbrigðri og óeðlilegri samkeppni við önnur starfandi innlend samiðnarfyrirtæki. — **6. gr.** Beiðnir um lán úr iðnlánasjóði skulu vera skriflegar, og fylgi þeim: a. Ýtarleg umsögn um það, hvernig verja eigi lánsupphæðinni, hvaða vélar á að kaupa og kaupverð þeirra, hvar þær eigi að setja niður og til hvers þær skuli nota. b. Efnahagsreikningur lánbeiðanda og enn fremur rekstrarreikningur síðasta árs, ef um eldra fyrirtæki er að ræða. c. Upplýsingar um aldur, menntun, iðnréttindi og iðnstarfsaldur lánbeiðanda. d. Aðrar upplýsingar, sem lánbeiðandi telur máli skipta eða sjóðurinn kann að óska eftir. — **7. gr.** Upphæð lánanna ákveðst eftir því, til hvers það á að notast. Ekkert lán má þó vera hærra en sem nemur ⅕ — einum fimmta hluta — þess fjármagns, sem sjóðurinn getur haft til umráða til útlána á árinu, þegar lántökuheimild hans er meðtalin. — **8. gr.** Lánin skulu tryggð með veði í hinum keyptu munum, tryggum sölusamningum, ef um rekstrarlán er að ræða, sjálfskuldarábyrgð, ábyrgð rekstrarlánafélags iðnaðarmanna, þar sem hver félagsmaður ábyrgist frá 100—1000 kr., eða á annan hátt, sem sjóðstjórnin telur jafntryggan. — **9. gr.** Lánstíminn er allt að 15 árum. Lánin má veita afborgunarlaust 2 fyrstu árin, en eftir það afborgist þau með jöfnum afborgunum. Atvinnumálaráðherra ákveður vaxtafót lánanna. — **10. gr.** Sjóðstjórnin getur heimtað allar þær upplýsingar, sem hún telur þurfa til þess að geta ákveðið, hvort óhætt sé og réttmætt að veita umbeðið lán. Hún getur látið rannsaka rekstur lánbeiðanda og endurskoða reikningshald hans, og einnig leitað álits sérfræðinga. Kostnað við slíka rannsókn greiðir lánbeiðandi. Annar kostnaður við stjórn og rekstur iðnlánasjóðs greiðist af tekjum sjóðsins. — **11. gr.** Óheimilt er stjórn sjóðsins, stjórn Landssambands iðnaðarmanna, stjórn Félags íslenzkra iðnrekenda og trúnaðarmönnum þeirra að láta óviðkomandi í té nokkuð af þeim upplýsingum, sem gefnar eru í sambandi við lántökur þessar. — **12. gr.** Þegar lánin eiga að notast til að kaupa vélar og áhöld, greiðast þau til seljanda, en ekki lántakanda sjálfs, og er lántakandi jafnan skyldur að hlíta þeim ákvæðum, er sjóðstjórnin kann að setja um gerð og tegund vélanna. — **13. gr.** Til þess að tryggja það, að vélum þeim, sem settar eru að veði fyrir lánum úr iðnlánasjóði, sé jafnan haldið vel við og í veðhæfu ástandi, skal ráðuneytið fela vélaeftirlitsmanni ríkisins að hafa sérstakt eftirlit með vélum þessum og gefa árlega skýrslu um ástand þeirra. Sannist það, að vélum þessum sé ekki haldið vel við, svo að hætta geti verið á, að þær verði ekki næg trygging fyrir láni því, sem út á þær er veitt, getur sjóðstjórnin sagt upp láninu fyrirvaralaust. — **14. gr.** Reikningar iðnlánasjóðs skulu endurskoðaðir af tveimur mönnum, er ráðherra skipar.

1946
Nr. 67
17. júlí

1888
Nr. 2
10. febr.

Lög um Söfnunarsjóð Íslands.

1. gr. Söfnunarsjóðurinn í Reykjavík skal, eftir að lög þessi hafa öðlazt gildi, heita Söfnunarsjóður Íslands, og heldur hann þá, undir ábyrgð landssjóðsins, áfram störfum sínum með því fyrirkomulagi og eftir þeim reglum, er lög þessi ákveða; en aldrei má eign Söfnunarsjóðsins blandast saman við landssjóð. — **2. gr.** Tilgangur Söfnunarsjóðsins er að geyma fé, ávaxta það og auka, og útborga vextina um ókomna tíð, eftir því sem upphaflega er ákveðið, sem og að styrkja menn

til að safna sérstakri upphæð. — **3. gr.** Kostnað allan við stjórn Söfnunarsjóðsins, svo sem ritföng, skriftir, prentun o. fl., skal greiða af fé því, sem ákveðið er í lögum þessum að ganga skuli til kostnaðar og varasjóðs, og af sama fé skal einnig, þegar efni sjóðsins leyfa, veita sýslunarmönnum Söfnunarsjóðsins og forstjórum þóknun fyrir starfa sinn, eftir því sem það verður ákveðið með lögum. Afganginn af nefndu fé skal leggja í varasjóð, og er það augnamið hans, að standa straum af því tjóni, sem Söfnunarsjóðurinn kann að verða fyrir. — **4. gr.** Skyldi Söfnunarsjóðurinn verða fyrir einhverju tjóni áður en varasjóður hans er orðinn nógu mikill til að standast það, svo að taka þyrfti til ábyrgðar þeirrar, sem um er rætt í 1. gr., þá skal svo fljótt sem auðið er endurborga það af tekjum þeim, er varasjóðnum jafnóðum til falla. — **5. gr.** Með lögum má færa niður þann hluta vaxtanna, sem ákveðið er í 20. gr. a., að ganga skuli til kostnaðar og varasjóðs, þegar varasjóðurinn er orðinn svo mikill, að það þyki fært. Skyldi aftur á móti þessi hluti vaxtanna eigi reynast nægilegur til kostnaðar og nauðsynlegrar aukningar á varasjóðnum til frambúðar, þá má með lögum ákveða, að hluti þessi skuli hækka úr 5% í allt að 10% af vöxtum sjóðsins, að frádregnum dagvöxtum af innstæðufé. — **6. gr.** Söfnunarsjóðurinn hefir þessi hlunnindi: a) Ef viðskiptabók við Söfnunarsjóðinn hefir glatazt, getur stjórn hans stefnt til sín handhafa hennar með þrítekinni auglýsingu í blaði því, sem stjórnarvaldaauglýsingar eru birtar í, og ef enginn hefir þá gert vart við sig innan eins árs, þá má gefa út og afhenda vaxtaeiganda þeim, sem tilgreindur er í bókum Söfnunarsjóðsins, eða umboðsmanni hans, nýja viðskiptabók fyrir því fé, er hin glataða viðskiptabók hljóðaði upp á, og er hún frá þeim tíma ógild. b) Fé það, sem lagt hefir verið í Söfnunarsjóðinn, ásamt vöxtum þess, er undanþegið kyrrsetning eða löghaldi, meðan það stendur þar. c) Söfnunarsjóðnum er heimilt að áskilja sér hærri vöxtu en 4% um árið af útlánum gegn fasteignaveðum [þó eigi yfir 5%.][1]) d) Söfnunarsjóðurinn er undanþeginn tekjuskatti og sömuleiðis útsvari. — **7. gr.** Í stjórn Söfnunarsjóðsins skal vera einn framkvæmdarstjóri, er hið sameinaða alþingi kýs til 6 ára, og tveir gæzlustjórar, er kosnir eru sinn af hvorri deild alþingis til fjögra ára. Af gæzlustjórum þeim, sem í fyrsta skipti eru kosnir, skal þó annar að tveim árum liðnum fara frá eftir hlutkesti. — Endurkosning getur átt sér stað. — **8. gr.** Landshöfðingi[1]) getur vikið hverjum forstjóra Söfnunarsjóðsins frá um stundarsakir, þegar honum þykir ástæða til. Þá er forstjóra er vikið frá um stund, eða hann fyrir sjúkdóm eða önnur forföll fær eigi gegnt störfum sínum, og sömuleiðis, ef sæti verður autt í forstjórninni, setur landshöfðingi mann til að gegna störfunum um stundarsakir. — **9. gr.** Heimili Söfnunarsjóðsins er í Reykjavík, og þar skulu forstjórarnir vera búsettir. — **10. gr.** Framkvæmdarstjóri annast dagleg störf Söfnunarsjóðsins og stýrir þeim undir umsjón gæzlustjóranna og með aðstoð þeirra. Þegar forstjórarnir eiga fund með sér, skal bóka það, er þar gerist, og þeir rita allir nöfn sín undir. Rísi ágreiningur milli þeirra um eitthvert málefni, ræður atkvæðafjöldi, nema þegar svo stendur á sem um er rætt í 19. gr. a) og 23. gr., að atkvæði þeirra þurfa að vera samhljóða. Ef framkvæmdarstjóra þykir einhver ákvörðun gæzlustjóranna vera án löglegrar heimildar, getur hann þó látið fyrirfarast að fullnægja henni. — **11. gr.** Stjórn sjóðsins skipar bókara og féhirði Söfnunarsjóðsins og víkur þeim frá. Hún ákveður starftímann, en þó má starfstofa Söfnunarsjóðsins eigi vera sjaldnar opin fyrir almenning en einu sinni á mánuði hverjum. — **12. gr.** Allar kvittanir, meðal annars fyrir fé, sem lagt er inn í viðskiptabækur, verða til þess að skuldbinda Söfnunarsjóðinn, að vera undirskrifaðar af féhirði, og með áritun bókara um, að þær séu athugaðar. — **13. gr.** Jafnskjótt og efni sjóðsins leyfa að framkvæmdarstjóri og féhirðir fái nokkra þóknun fyrir starfa sinn, skulu þeir setja hæfilegt veð, eftir því, sem þá verður ákveðið með lögum. — **14. gr.** Stjórn Söfnunarsjóðsins er ávallt skyld til að gefa landshöfðingja allar þær upplýsingar um sjóðinn, er honum kann að þykja ástæða til að heimta. Landshöfðingi getur og, hvenær sem er, látið rannsaka allan hag sjóðsins. — **15. gr.** Stjórn Söfnunarsjóðins skal sjá um, að bækur hans séu svo færðar, að ætíð megi sjá ástand hans, hverjar skuldbindingar á honum hvíla, og hvernig fé hans er tryggt. Af öllum þeim bókum og skjölum, er sjóðurinn eigi má án vera, skulu vera til

1) L. nr. 84, 26. apr. 1935, § 1.

1) Augl. nr. 58, 14. sept. 1953.

1888 Nr. 2 10. febr.

1888 Nr. 2 10. febr.

eftirrit, er geymast á öðrum stað, en frumritin. Starfár sjóðsins er almanaksárið. — **16. gr.** Í desembermánuði ár hvert skal stjórn sjóðsins boða til fundar til að velja endurskoðara fyrir hið komandi ár; á fundi þessum hefir hver handhafi viðskiptabókar við Söfnunarsjóðinn, sem er fulltíða, atkvæðisrétt. Endurskoðari rannsaki reikning Söfnunarsjóðsins í hverju einstöku atriði og beri hann saman við bækur sjóðsins og heimaféð. Endurskoðarinn skal að minnsta kosti tvisvar á ári sannreyna, hvort heimafé sjóðsins og eignir séu fyrir hendi, og gefa landshöfðingja skýrslu um það í hvert skipti. Landshöfðingi úrskurðar og kvittar hinn endurskoðaða reikning Söfnunarsjóðsins. — **17. gr.** Ársreikning skal semja svo snemma, að búið sé að leggja hann fram með eftirriti af öllum nauðsynlegum fylgiskjölum á starfstofu Söfnunarsjóðsins eigi síðar en 31. marz ár hvert; skal hann liggja þar til ársloka, til þess að allir hlutaðeigendur geti skoðað hann, og séð, hverjar skuldbindingar hvíla á sjóðnum, og hvernig og með hverri tryggingu fé hans er ávaxtað; einungis þegar sá, sem fé hefir lagt í sjóðinn, hefir beinlínis óskað þess, að óviðkomandi menn verði eigi látnir vita nafn sitt, eða með hverjum skilmálum hann hefir lagt fé í sjóðinn, skal eftir því fara, meðan hann er á lífi. Sá, sem sýnir viðskiptabók við sjóðinn, á rétt á að bera hana saman við hlutaðeigandi dálk í aðalbókinni. Útdrátt af reikningi sjóðsins skal auglýsa í Stjórnartíðindunum, deildinni B. — **18. gr.** Í Söfnunarsjóðinn verður eigi annað fé lagt en það, sem gengið getur inn í aðaldeild hans eða útborgunardeildina eða bústofnsdeildina eða ellistyrksdeildina. — a) Aðaldeild Söfnunarsjóðsins tekur á móti fé með þeim skilmálum, að höfuðstóllinn verði aldrei útborgaður, heldur geti aðeins skipt um vaxtaeigendur samkvæmt því, sem upphaflega er ákveðið, sem og árlega megi leggja eitthvað af vöxtunum við höfuðstólinn. — Undir aðaldeild Söfnunarsjóðsins heyrir deild hinnar æfinlegu erfingjarentu, er tekur á móti fé með þeim skilmálum, að jafnan skuli árlega leggjast við höfuðstólinn hálfir vextirnir af honum, en hinn helmingurinn falla árlega til útborgunar til nafngreinds manns sem vaxtaeiganda, eða þeirra, sem vaxtaeigendur verða að innstæðunni eftir hans dag, því að að hinum nafngreinda vaxtaeiganda látnum eiga allir lögákveðnir erfingjar hans rétt til, að innstæða sú, er hann var vaxtaeigandi að, skiptist frá næstu árslokum eftir fráfall hans milli þeirra sem vaxtaeigenda, eftir þeirri tiltölu, sem fyrirskipuð er um lögerfðir, og getur þá hver þeirra fengið það, sem honum hlotnast, flutt í bókum Söfnunarsjóðsins til sín sem vaxtaeiganda, og sama rétt hafa að hverjum þeirra látnum allir lögákveðnir erfingjar hvers þeirra, og sama gildir framvegis við fráfall hvers vaxtaeiganda að nokkru af umræddu fé. Sá, sem er vaxtaeigandi að fé í deild hinnar æfinlegu erfingjarentu, getur ráðstafað vöxtum þeim, er höfuðstóllinn ber til næstu ársloka eftir fráfall hans og útborgast eiga, en lengra ná eigi umráð hans yfir fé þessu. — b) Útborgunardeildin tekur á móti fé með þeim skilmálum, að höfuðstóllinn með öllum vöxtum falli til útborgunar 1. júlí það ár, sem upphaflega er annaðhvort beinlínis tilnefnt eða miðað við, að höfuðstóllinn hafi náð tiltekinni upphæð, eða sem síðar er ákveðið með 2 ára fyrirvara, enda séu þá full 15 ár liðin frá því féð fyrst var lagt í sjóðinn; innlög þau til viðbótar slíkum höfuðstól, er skemur kunna að hafa staðið í sjóðnum, falla til útborgunar 1. júlí árið eftir, en eigandinn fær eigi vexti af þeim lengur en af hinum höfuðstólnum, heldur falla þeir eftir þann tíma til varasjóðsins. — c) Bústofnsdeildin tekur á móti fé manna, er eigi hafa lifað 20 árslok, með þeim skilmálum, að allir vextirnir leggist árlega við höfuðstólinn, en ef eigandinn deyr, áður en hann hefir lifað 25 árslok, þá falli innlögin sjálf vaxtalaus til útborgunar til handhafa viðskiptabókarinnar, sbr. 21. gr. a), hálfu ári eftir að stjórn Söfnunarsjóðsins er tilkynnt andlátið; en það, sem við innlögin hefir bætzt í sjóðnum, gangi sem erfðafé til allra þeirra, sem fæddir eru sama ár sem eigandinn, og fé áttu í deild þessari um næsta nýár á undan láti hans; fé þetta skiptist milli þeirra tiltölulega eftir upphæðum þeim, er hver þeirra átti auk innlaganna í deild þessari um nefnt nýár; lifi enginn, sem fæddur er sama ár sem eigandinn, og átt hefir þá nokkuð í deild þessari, fellur féð til varasjóðsins; en lifi eigandinn 25 árslok, þá falla til útborgunar 1. júlí næst á eftir innlögin með öllu því, er við þau hefir bætzt í sjóðnum, bæði vöxtum og nefndu erfðafé. — d) Ellistyrksdeildin er löguð eins og bústofnsdeildin, nema þar er í staðinn fyrir 20 og 25 árslok, miðað við að hafa lifað 60 og 65 árslok. — **19 gr.** a) Í fyrsta skipti sem fé einhvers á að leggj-

1888 Nr. 2 10. febr.

1888 Nr. 2 10. febr.

ast í Söfnunarsjóðinn eða þegar það á að gera með öðrum skilmálum, en fé hans áður hefir verið lagt inn, skal sá, er það vill gera, nákvæmlega tiltaka skriflega, hvernig með það skal fara. Vilji þá allir forstjórar Söfnunarsjóðsins taka á móti fénu með þessum skilmálum, gefa þeir skuldbinding þaraðlútandi í viðskiptabók við Söfnunarsjóðinn með árituðu nafni og tölulið, og skal fyrir hana greiða til kostnaðar og varasjóðs 1 kr., en viðskiptabókin gildir í öllu tilliti sem samningur við sjóðinn. Skuldbindinguna skal innfæra í fundarbók þá, sem um er rætt í 10. gr. Það nægir þó, að framkvæmdarstjóri Söfnunarsjóðsins undirskrifi einn skuldbindinguna í viðskiptabókum þeim, sem tölusettar hafa verið og fullgiltar af öllum forstjórunum, fyrir fé, sem lagt er í deild hinnar æfinlegu erfingjarentu eða bústofnsdeildina eða ellistyrktardeildina. — b) Innlögin eru tekin í gjaldgengum peningum og eigi minna en 1 kr. í hvert skipti. — c) Innlög öll skal, auk dagbókar, innfæra í aðalbók, og hefir þar hver vaxtaeigandi (hver sérstök eign) dálk sér með sömu yfirskrift og hlutaðeigandi viðskiptabók. — d) Innlög öll skal innfæra í hlutaðeigandi viðskiptabók, ef innleggjandi hefir hana með sér; að öðrum kosti getur hann fengið sérstaka kvittun fyrir innlaginu, en fyrir hana skal hann þá greiða féhirði 10 aura. — e) Stjórn sjóðsins er heimilt að neita að taka á móti innlögum í sjóðinn. — **20. gr.** a) Þegar búið er fyrir hvert almanaksár að gera upp reikning Söfnunarsjóðsins og sjá vextina af sjóðnum í heild sinni hið liðna ár, þá skal draga frá þeim, að frádregnum dagvöxtum af innstæðufé, 5% til kostnaðar og varasjóðs . . .[1]) það sem eftir er, skiptist tiltölulega milli allra vaxtaeigenda, þar á meðal til varasjóðsins, eftir þeim upphæðum, er hverjum þeirra tilheyra og arðberandi voru í sjóðnum allt hið liðna ár; vextir hvers eins tilfærast svo í dálki hans og teljast lagðir við höfuðstólinn á nýári, að svo miklu leyti, sem þeir ekki eiga að útborgast á árinu. — b) Af fé, sem inn er lagt á árinu, reiknast dagvextir til ársloka, er séu ½% lægri um árið en vextir þeir, sem vaxtaeigendur fengu næsta ár á undan; við árslok leggjast dagvextirnir við höfuðstólinn að því leyti, sem þeir ekki eiga að útborgast; af höfuðstól, sem útborga skal á árinu, reiknast sömu dagvextir til þess tíma, er hann fellur til útborgunar, og falla þeir til varasjóðsins, nema af því fé, sem innlagt hefir verið áður en lög þessi öðlast gildi og það eigi hefir verið áskilið við; en sé höfuðstóllinn eigi tekinn sex mánuðum eftir að hann er fallinn til útborgunar, þá reiknast og frá þeim tíma af honum vextir, er einnig falla til varasjóðsins. — c) Vextirnir reiknast eigi í minni pörtum en heilum eyri af hverjum 100 kr. eða minna. — d) Vextir fyrir hvert ár fást útborgaðir, eftir að búið er að leggja fram reikning sjóðsins. — e) Þegar vextir þeir, er útborgast ættu af upphæð í einum dálki, eigi nema 10 kr., verða þeir eigi útborgaðir, heldur leggjast við höfuðstólinn; sama gildir og um vexti af upphæð, er eigi hafa verið teknir vextir af í tvö næstliðin ár, ef eigi er aðvörun gerð fyrir nýár um, að þeir eigi að takast það ár. — f) Vextir þeir, sem útborgast eiga, en óteknir eru í lok næsta septembermánaðar, leggjast þá þegar við höfuðstólinn; sé höfuðstóll eigi tekinn sex mánuðum eftir að hann er fallinn til útborgunar, fæst hann eigi útborgaður úr því nema með þriggja mánaða fyrirvara. — **21. gr.** a) Borgun á sér stað í gjaldgengum peningum á starfstofu Söfnunarsjóðsins; útborgað fé sem og tilkynningar, sem hafa útborgun í för með sér, tilfærist í dálki vaxtaeiganda í aðalbókinni og í viðskiptabókinni með áritun bókara um að það sé athugað, og skal kvittun gefin fyrir fénu í kvittunarbók af viðtakanda; svo skal hann og, ef féð er eigi hans eign, sýna að hann hafi umboð hlutaðeiganda til að taka við því, ef þess er krafizt, en enga ábyrgð hefir Söfnunarsjóðurinn á því, þótt þann, er við fénu tekur, vanti slíkt umboð, ef hann hefir viðskiptabókina; á sama hátt er og farið að, þegar fé er flutt frá einum vaxtaeiganda til annars; þó má, án þess viðskiptabók sé sýnd nokkur ár í röð, fá vexti útborgaða eftir ávísun vaxtaeiganda, ef notarius publicus hefir staðfest undirskrift hans undir ávísun og vottað, að það sé innfært í viðskiptabókina, að vextirnir fyrir umrætt ár séu ávísaðir. — b) Ef viðskiptabók hefir glatazt, verður vaxtaeigandi að fá hana gerða ógilda og nýja viðskiptabók útgefna, áður en útborgun eða flutningur á fé til annars vaxtaeiganda getur átt sér stað. — c) Þá er höfuðstóll með vöxtum er borgaður út, eða hann er fluttur til, svo að ekkert er eftir, skal aftur skila viðskiptabókinni án endurgjalds. — d) Hafi menn átt fé í bústofns- eða ellistyrksdeildinni, og þeir séu búnir að fá það útborgað, en það sannist

1) L. nr. 21, 16. nóv. 1907.

1888 Nr. 69 27. júní

1888 Nr. 2 10. febr.

síðar, að maður hafi dáið, er þar átti fé, og þeim beri hlutdeild í því, þá má með þrítekinni auglýsingu í blaði því, er stjórnarvaldaauglýsingar eru birtar í, skora á þá, að taka téð fé sitt sem fyrst, en hafi það þá eigi verið gert, áður en ár er liðið, þá fellur það til varasjóðsins. — **22. gr.** Ef vaxtaeigandi eða erfingjar hans í 50 ár ekki vitja sjóðsins, eða taka eigi innan 10 ára höfuðstól, sem fallinn er til útborgunar, og þeir heldur eigi gera vart við sig innan tveggja ára eftir þrítekna auglýsingu í blaði því, sem stjórnarvaldaauglýsingar eru birtar í, er allur höfuðstóllinn með vöxtum orðinn eign varasjóðsins. — **23. gr.** Stjórn Söfnunarsjóðsins skal kosta kapps um að gera fé hans sem bezt arðberandi og þó einkum með nægilegri tryggingu, með því að lána það út gegn 1. veðrétti í fasteign, er sé að minnsta kosti helmingi meira virði en láninu nemur, og verður ekkert lán veitt, nema forstjórarnir allir séu því samþykkir; þegar sérstaklega stendur á, má einnig gera fé sjóðsins arðberandi á annan hátt, ef forstjórarnir eru allir samdóma um, að það sé fulltryggilegt, og landshöfðingi veitir til þess samþykki sitt. Framkvæmdarstjórinn getur þess utan til bráðabirgða lagt fé, Söfnunarsjóðnum tilheyrandi, í Landsbankann, eða annan slíkan sjóð, sem heimilt er að láta í fé ómyndugra og annað almannafé. Forstjórar Söfnunarsjóðsins og sýslunarmenn mega eigi á neinn hátt vera skuldskeyttir honum. — **24. gr.** [Í skuldabréfum fyrir lánum einstakra manna skal jafnan áskilja, að séu vextir eða höfuðstóll eigi greiddir í réttan gjalddaga, þá skuli í viðbót við hina umsömdu leigu greiða 1% af vangoldnum vöxtum og afborgunum fyrir hvern mánuð, sem líður frá gjalddaga og þangað til full skil eru gerð.][1] Ennfremur skal lántakandi að minnsta kosti á hverjum 5 ára fresti, meðan lánið stendur, sýna fullnægjandi skírteini fyrir því, að veðið hafi eigi rýrnað í verði, svo að sjóðnum geti verið nein hætta búin.

1941 Nr. 69 27. júní

Lög um sparisjóði.[2])

1. gr. Sparisjóðir hafa það markmið að taka við innlánsfé og geyma það og ávaxta á sem tryggastan hátt, svo sem nánar er fyrir mælt í lögum þessum, án þess stofnendur eða aðrir eigendur og ábyrgðarmenn hafi rétt til ágóða af rekstrarafgangi starfseminnar. — Sparisjóði má ekki nefna aðrar stofnanir eða sjóði en þá, sem fullnægja ákvæðum laga þessara, og mega engar aðrar stofnanir reka nein sparisjóðsstörf án sérstakrar lagaheimildar. — **2. gr.** Ekki má stofna sparisjóði nema með leyfi ráðherra þess, er fer með bankamál, enda hafi umsagnar sparisjóðseftirlitsins áður verið leitað. Stofnendur geta verið félag einstakra manna, bæjarfélag, sýslufélag og hreppsfélag, að fengnu leyfi sýslunefndar. — **3. gr.** Þegar stofna á nýjan sparisjóð, ber að senda ráðuneyti því, er fer með bankamál, samþykktir sjóðsins til staðfestingar, og má sjóðurinn ekki taka til starfa fyrr en staðfesting er fengin. — Í samþykktum sparisjóðs skulu m. a. jafnan vera ákvæði: a. Um stofnfé, tryggingarfé og ábyrgðir. b. Um stjórn sjóðsins og starfrækslu. c. Um móttöku sparifjár, þar á meðal hámark innstæðu einstakra viðskiptamanna, hámark útborgana á sparifé og hvaða fresti sjóðurinn áskilur sér um uppsögn og greiðslu á því. d. Um vaxtagreiðslu af sparifé. e. Um lán úr sjóðnum. f. Um ágóða sjóðsins og varasjóð. g. Um endurskoðun og úrskurð á reikningum sjóðsins. h. Um hvernig samþykktum sjóðsins geti orðið breytt svo að löglegt sé. — **4. gr.** Stofnendur sparisjóða eða ábyrgðarmenn, eða aðrir þeir, er lagt hafa fram fé til starfrækslu sparisjóðs, hvort heldur er stofnfé eða greitt ábyrgðarfé, mega ekki fá hærri arð eða vexti af slíku fé en 1% umfram innlánsvexti sjóðsins. — **5. gr.** Í stjórn hvers sparisjóðs mega ekki vera færri en 3 menn. Stjórnin kýs sér formann. — Sé sparisjóður eign sýslu eða bæjarfélags, skal stjórnin kosin af hlutaðeigandi sýslunefnd eða bæjarstjórn með hlutfallskosningu. — Stjórn sparisjóðs, sem er eign félags einstakra manna og hefur á hverjum tíma minnst ábyrgð 20 manna í kaupstöðum eða 12 manna utan kaupstaða, enda sé lágmark ábyrgðarfjár 5 þús. kr. í kaupstöðum og 3 þús. kr. utan þeirra, skal kosin þannig, að meiri hlutinn, t. d. 2 af 3 eða 3 af 5, skulu kosnir af ábyrgðarmönnum á aðalfundi sparisjóðsins, sem haldinn skal eigi síðar en í aprílmánuði ár hvert, hinir stjórnarmennirnir skulu kosnir á sama tíma af viðkomandi bæjarstjórn eða sýslunefnd. Hlutfallskosning skal viðhöfð, ef óskað er, þegar tvo eða fleiri skal kjósa. — Nú hefur sparisjóður, sem er eign félags einstakra manna, ekki ábyrgð svo margra manna eða svo mikið ábyrgðarfé

1) L. nr. 3, 5. jan. 1934.
2) Sbr. rgj. nr. 36, 15. febr. 1942.

sem í þriðju málsgrein segir, og skal stjórn hans þá kosin af sýslunefnd eða bæjarstjórn með hlutfallskosningu. — Um kosningu í stjórn sparisjóðs, sem er eign hreppsfélags, fer sem fyrir er mælt í samþykktum sjóðsins. — Engan má kjósa í stjórn sparisjóðs til lengri tíma en 4 ára í senn. Stjórn sparisjóðs ræður starfsmenn og hefur umsjón með öllum framkvæmdum sjóðsins. — Tilkynna skal sparisjóðseftirlitinu tafarlaust, hverjir eru kosnir í stjórn sparisjóðs og ráðnir starfsmenn hans. — Birta skal í lögbirtingablaði, hverjir séu stjórnendur sparisjóðs og starfsmenn og hverjir þeirra hafi umboð til að undirrita skuldbindingar og kvittanir fyrir sjóðinn. — Stjórnendur bera ábyrgð allir fyrir einn og einn fyrir alla á því, að ekkert af fé sjóðsins fari forgörðum fyrir hirðuleysi. — Tapist eitthvað af fé sparisjóðs fyrir handvömm eða óráðvendni sparisjóðsstjórnar eða starfsmanna eða annarra, sem við hann eru riðnir, skal hlutaðeigendum skylt að bæta skaðann, ef krafizt er, og sæti þeir auk þess hegningu eins og lög standa til um sýslunarmenn hins opinbera. — **6. gr.** Stjórnendur sparisjóðs og starfsmenn mega ekki sjálfir taka lán úr sjóðnum. Eigi mega þeir heldur ábyrgjast lán úr sjóðnum fyrir aðra, né reka eigin lánastarfsemi eða aðra atvinnu, er komið geti í bága við hagsmuni sjóðsins. — Sé stjórnandi eða starfsmaður sparisjóðs í stjórn annars fyrirtækis eða framkvæmdarstjóri þess, má ekki veita því fyrirtæki lán úr sjóðnum, nema sparisjóðsstjórn samþykki það einróma og sparisjóðseftirlitið leyfi það. Þó þarf ekki slíkt leyfi til að veita lán gegn veði í fasteign, enda fari lánið ásamt því, er áður kann að hvíla á eigninni, ekki fram úr ⅗ matsverðs fasteignarinnar. — **7. gr.** Við hvern sparisjóð skulu vera að minnsta kosti tveir starfsmenn, féhirðir og bókari. — Það skal vera aðalreglan, að eigi má greiða neina fjárhæð úr sparisjóði eða í hann, nema tveir af starfsmönnum hans eða stjórnendum séu viðstaddir, og riti þeir upphæðina tafarlaust í bækur sparisjóðsins hvor um sig. Þó má féhirðir veita móttöku greiðslum í sjóðinn án þess að annar starfsmaður sé viðstaddur, en þá skal hann sömuleiðis tafarlaust rita greiðsluna inn í bækur sparisjóðsins. Sömuleiðis getur féhirðir greitt fé úr sjóðnum gegn ávísun formanns, þótt aðrir starfsmenn séu eigi viðstaddir. Heimilt er, að stjórnendur sjóðsins hafi þessi störf með höndum. — **8. gr.** Hafi féhirðir sparisjóðs þóknun úr sjóðnum fyrir starf sitt, er nemi 600 kr. eða meira, skal hann setja trygging fyrir fé því, sem honum er trúað fyrir. Sparisjóðseftirlitið ákveður fjárhæð tryggingar, að fengnum tillögum sparisjóðsstjórnar. — **9. gr.** Við hvern sparisjóð skulu vera tveir endurskoðunarmenn, kosnir til eins árs af viðkomandi bæjarstjórn eða sýslunefnd með hlutfallskosningu. Þeir skulu rannsaka allar bækur og reikninga sparisjóðsins og gefa gætur að því, svo oft sem þörf er á, að ekkert vanti á eigur sjóðsins. Þeir hafa jafnframt eftirlit með því, að rekstur sparisjóðsins sé í fullu samræmi við samþykktir hans. — Finni endurskoðunarmenn eitthvað athugavert við reikningsfærslu eða starfrækslu sparisjóðsins, annast þeir um, að stjórn sparisjóðsins bæti tafarlaust úr því, sem ábótavant er. Taki stjórn sparisjóðsins athugasemdir endurskoðunarmanna ekki til greina, eða tregðist við að bæta úr ágöllum, sem þeir telja vera á starfrækslu sjóðsins, skulu endurskoðunarmenn tafarlaust tilkynna sparisjóðseftirlitinu það. — Ráðherra setur, eftir tillögum sparisjóðseftirlitsins, nánari reglur um endurskoðun á reikningum og bókum sparisjóða. — **10. gr.** Í öllum viðskiptabókum sparisjóðs skal vera prentað ágrip af lögum þessum, eftir nánari ákvæðum ráðuneytis þess, er fer með bankamál, svo og samþykktir sparisjóðsins. — Taki sparisjóður við innlögum með þeim kjörum, að hægt sé að taka út peninga af innstæðunni gegn ávísun og án þess að viðskiptabók sé sýnd, skal greinilega letrað á bókina, að hún sýni ekki ávallt rétta innstæðu og sé því ekki veðhæf. — Innstæðueigandi getur áskilið, að á áberandi stað á viðskiptabók sinni sé letrað, að hann einn, eða sá, er hann gefur skriflegt umboð til þess, geti hafið peninga úr henni. — **11. gr.** Ef viðskiptabók, sem gefin er út fyrir sparisjóðsinnstæður, glatast, skal heimilt að innkalla með auglýsingu, sem prentuð sé þrisvar í röð í lögbirtingablaði, með 6 mánaða fyrirvara frá því að fyrsta auglýsingin er birt, hvern þann, sem í höndum kann að hafa viðskiptabókina, og ef enginn hefur sagt til sín áður en téður frestur er liðinn, þá má greiða þeim, sem viðskiptabókina hefur fengið, upphæðina, án þess nokkur annar, sem viðskiptabókin kann að hafa verið afsöluð, geti gert kröfu á hendur sparisjóði þeim, sem í hlut á. — Ef eigandi að viðskiptabók hreyfir ekki innstæðu sína í 15 ár samfleytt,

1941 Nr. 69 27. júní

skal ekki reikna vexti af innstæðunni framar. Ber þá að skora á eiganda að segja til sín, og skal það gert með auglýsingu á sama hátt og ef bók glatast. Ef hann gefur sig ekki fram áður en tilskilinn frestur er liðinn, er viðskiptabók hans ógild og féð ásamt vöxtum eign sparisjóðsins. Þó er stjórn sjóðsins heimilt að greiða féð, að meira eða minna leyti, ef réttur eigandi gefur sig fram innan fimm ára. — **12. gr.** Af sparisjóðsinnstæðu má ekki greiða nema því aðeins, að viðskiptabókin sé sýnd, og skal upphæðin þá jafnframt skráð í hana. Þó má greiða innstæðufé gegn ávísun, ef eigandi hefur samið svo um og það er letrað á viðskiptabók hans. — Innlögum má veita móttöku, þótt viðskiptabók sé eigi sýnd. Skal þá gefin út sérstök kvittun og þess getið í kvittuninni, að hún sé ekki gild lengur en þangað til upphæðin verður rituð í viðskiptabók innstæðueiganda, en það skal gert næst þegar viðskiptabókin er sýnd í sparisjóðnum. — **13. gr.** Aldrei má sparisjóður taka á móti meira innlánsfé en svo, að það, að frádregnu því, er hann á í sjóði, innistandandi í innlendum bönkum, í tryggum verðbréfum eða lánum gegn veði í fasteign, nemi 25 sinnum eigin fé sjóðsins, þar með talið stofnfé og innborgað ábyrgðarfé. Eigi má draga frá samkvæmt þessari málsgrein önnur fasteignalán en þau, þar sem lánið ásamt því, er áður kann að hvíla á eigninni, nemur ekki meiru en ⅗ fasteignamatsverðs hennar. — Til útlána gegn sjálfskuldarábyrgð, ábyrgð héraðs eða sveitar og til fasteignaveðslána umfram 60% matsverðs má sparisjóður aldrei verja meiru en sem svarar 12½ sinnum eigin fé sjóðsins. Þar af mega sjálfskuldarábyrgðarlán aldrei nema meiru en tvisvar sinnum eigin fé sjóðsins. — Undanþegnar ákvæðum þessarar greinar eru þó sparisjóðsdeildir þeirra banka, þar sem ríkissjóður ábyrgist skil á innlánsfé. — **14. gr.** Eigi má veita lán úr sparisjóði nema meiri hluti sparisjóðsstjórnar sé því samþykkur og ákveði hámark lánsupphæðar. — Sjálfskuldarábyrgðarlán til einstakra manna má því aðeins veita til lengri tíma en eins árs, að borgað sé af þeim árlega, og ekki til lengri tíma en 10 ára. — **15. gr.** Aldrei má sparisjóður lána einum viðskiptamanni eða fleiri viðskiptamönnum, sem eru fjárhagslega tengdir, meira en sem svarar 50% af eigin fé og ábyrgðarfé sínu. — Í ofangreindri lánsupphæð skal þó ekki telja: 1. Lán veitt gegn veði í fasteign, ef það er ekki hærra en ⅗ fasteignamatsverðs. 2. Lán, veitt gegn veði í skipum, allt að 50% af matsverði. 3. Lán, sem eru tryggð með inneign í sparisjóðnum sjálfum, tryggum verðbréfum eða öðru handveði. — **16. gr.** Sparisjóðir skulu, til þess að það sé tryggt, að þeir geti hvenær sem er fullnægt skyldum sínum um greiðslu á innlánsfé, eiga í sjóði, innstæðu í banka, sem ríkið ábyrgist, og í tryggum, auðseljanlegum verðbréfum minnst 1/10 af innlánsfénu. Sjóður og bankainnstæða mega þó aldrei vera minna en 7% af innlánsfénu. — Komi það fyrir, að stjórn sparisjóðs neyðist til þess að grípa til þessa fjár vegna fyrirsjáanlegra útborgana, er henni skylt, svo fljótt sem verða má, að koma því í samt lag aftur. Sé það ekki gert innan tveggja mánaða, skal sparisjóðsstjórn tilkynna sparisjóðseftirlitinu það, sem í samráði við stjórnina ákveður, hvenær skuli í síðasta lagi búið að leiðrétta það. — Sparisjóðseftirlitið skal á hverjum tíma ákveða, hvaða verðbréf megi kaupa samkv. 13. og 16. gr. — **17. gr.** Hver sparisjóður greiðir árlega 2% af nettóágóða sínum í sameiginlegan sjóð, er nefnist tryggingarsjóður sparisjóða. Framlög hvers sparisjóðs, að viðbættum árlegum vöxtum, er séreign hans í sjóðnum, og fellur gjaldskylda hans niður, þegar eign sparisjóðs í tryggingarsjóði er orðin 3% af samanlögðu innstæðufé sparisjóðsins. — Tryggingarsjóður skal geymdur í banka með ríkisábyrgð eða í auðseljanlegum verðbréfum. — Ráðherra skipar einn mann í stjórn tryggingarsjóðs, og skal hann vera formaður stjórnarinnar. Auk þess eiga sæti í henni skrifstofustjórinn í ráðuneyti því, er fer með bankamál, og hagstofustjóri. — Tilgangur sjóðsins er að tryggja innstæður í sparisjóðum og greiðslur á þeim. Má hann veita sparisjóði bráðabirgðalán, gegn tryggingum, er stjórn tryggingarsjóðs metur gildar, til að fullnægja skyldum sínum um greiðslu á innlánsfé. — Hætti sparisjóður störfum, hefur hann rétt til að fá inneign sína í tryggingarsjóði greidda, og skal hún þá ganga til greiðslu á kröfum innstæðueiganda. — Reikningsár tryggingarsjóðs er almanaksárið. Reikningar tryggingarsjóðs skulu endurskoðaðir af yfirskoðunarmanni landsreikninga og birtir í stjórnartíðindum. — Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um starfsemi sjóðsins.[1]) — **18. gr.** Innstæðueigandi skal hafa dálk í bókum sparisjóðsins, og skal þar tilgreind sú upphæð, er hann leggur í sjóðinn

1) Rgj. nr. 37, 21. marz 1944.

1941 Nr. 69 27. júní

eða tekur úr honum. Þar skulu einnig skráðir vextir af innstæðufénu. — Sérstaka bók skal jafnan halda um lán úr sjóðnum, og skal hvert lán hafa dálk út af fyrir sig, og skal þar tilgreint um lántakanda, tryggingu, upphæð lánsins, afborganir og vaxtagreiðslur. — Halda skal skrá um eignir sparisjóðs, svo sem verðbréf o. fl. Einnig skal halda skrá um skuldunauta sjóðsins, er sýni skuldbindingar hvers og eins gagnvart sjóðnum. — Hafi sparisjóður sjálfur tekið lán hjá öðrum, skal í bókum sjóðsins vera sérstakur dálkur fyrir hverja slíka lántöku. — Enn fremur skal hver sparisjóður hafa gerðabók, er í séu skráðar ályktanir stjórnar um lánveitingar og lánsynjanir, lántökur og annað slíkt. — Ráðherra setur reglur um bókfærslu sparisjóða og ákveður fyrirmynd allra skjala. — **19. gr.** Án samþykkis allrar sparisjóðsstjórnarinnar má sparisjóður ekki taka lán til annars en þess að fullnægja skuldbindingum sínum gagnvart innstæðueigendum. Aldrei má sparisjóður taka lán, nema meiri hluti sparisjóðsstjórnar hafi ákveðið það. — Nú lætur sparisjóður skuldabréf eða verðbréf að handveði til tryggingar slíkum lánum, og skal þess þá gætt, að jafnan séu í vörzlum sparisjóðsins fullgild skilríki frá lánveitanda fyrir geymslu veðsins. Skulu bækur sparisjóðsins einnig bera með sér, hvar bréfin séu geymd og hver þau séu. — **20. gr.** Sparisjóður má ekki eiga aðrar fasteignir en þær, sem nauðsynlegar eru vegna rekstrar hans, og ekki hlutabréf. Þó má hann yfirtaka fasteign eða hlutabréf, sem honum hefur verið veðsett, til þess að innheimta kröfu sína, en selja skal hann eignina strax og hann á þann hátt getur fengið kröfu sína greidda. Sparisjóður má ekki ganga í ábyrgð fyrir aðra. — **21. gr.** Ekki má sparisjóður gefa út handhafaávísanir á sjálfan sig. — **22. gr.** Árstekjur sparisjóðs, að frádregnum kostnaði, vöxtum og því fé, sem lagt er til hliðar til að mæta fyrirsjáanlegum töpum, skal leggja í varsjóð. — Heimilt er að verja nokkru af ársarðinum til endurborgunar á stofnfé og greiddu ábyrgðarfé, ef varasjóður nemur meiru en 10% af sparisjóðsinnstæðum. — Tjón, er sparisjóður kann að bíða og ársarður hrekkur eigi fyrir, skal greiða úr varasjóði, en eigi má greiða annað þaðan, nema því aðeins, að varasjóður nemi að minnsta kosti 10% af sparisjóðsinnstæðum samanlögðum. Þegar hagur varasjóðs leyfir, getur sparisjóðsstjórn ákveðið, að fengnu samþykki ráðuneytisins, að verja fé úr sjóðnum til almenningsþarfa. — **23. gr.** Reikningsár sparisjóða er almanaksárið. Ársreikningur sparisjóðs skal tilbúinn fyrir marzmánaðarlok. — Sparisjóðseftirlitið semur fyrirmynd af reikningum sparisjóða. — **24. gr.** Verði sparisjóður fyrir svo miklu tjóni, að varasjóður hrökkvi ekki til, og stjórn sparisjóðs og ábyrgðarmenn, eða aðrir þeir, er að sjóðnum standa, leggja eigi fram eða útvega sjóðnum á einhvern hátt fé það, er á vantar að varasjóður geti borið tjónið, skal stjórn sparisjóðsins tafarlaust skýra sparisjóðseftirlitinu frá því. Komi það í ljós eða sé ástæða til að ætla, að tapið, þar með talið væntanlegt tap á útistandandi lánum, nemi öllum varasjóði, og þar að auki 25% af stofnfé eða ábyrgðarfé, skal sparisjóðseftirlitið tafarlaust halda fund með sparisjóðsstjórninni og gera þær ráðstafanir, er það telur nauðsynlegar. — Verði eigi bætt úr þessu innan hæfilegs tíma, á þann hátt, að rekstur sjóðsins verði tryggur að dómi sparisjóðseftirlitsins, skal það stöðva rekstur sjóðsins. — Verði ákveðið, að sjóðurinn hætti störfum sínum, skal sú ráðstöfun auglýst í lögbirtingablaði. — [Geta þá skuldheimtumenn sjóðsins, svo og ráðherra, sem fer með bankamál, ákveðið, að sjóðurinn verði tekinn til gjaldþrotameðferðar. Skipar ráðherra þá tvo skiptaforstjóra, er auglýsa innköllun til sparifjáreigenda og annarra skuldheimtumanna sjóðsins á venjulegan hátt, krefja inn skuldabréf hans og selja eignir hans. — Skiptagerð sendist sparisjóðseftirliti, og úrskurðar það kostnaðarreikning við skiptin, sem greiðist af fé sparisjóðsins. — Nú óska eigendur eða ábyrgðarmenn sparisjóðs á aðalfundi hans að leggja hann niður, án þess að um gjaldþrot sé að ræða, og skulu þeir þá leita samþykkis ráðherra, sem fer með bankamál. — Aðalfundur kýs tvo skilanefndarmenn til þess að ljúka reikningsuppgjöri sjóðsins, og skulu þeir löggiltir af ráðherra, sem fer með bankamál. — Skilanefnd getur gefið út innköllun til skuldheimtumanna sparisjóðsins, þar með eru taldir innstæðueigendur. Innköllunarfrestur skal eigi vera styttri en 6 mánuðir. Þeir, sem ekki lýsa kröfum sínum á hinum tiltekna fresti, missa kröfurétt sinn gagnvart sjóðnum. Skiptagerð skal senda sparisjóðseftirliti.][1]) — **25. gr.** Heimilt er að geyma fé ómyndugra og opinberra stofnana í sparisjóðum þeim, sem fullnægja ákvæðum laga þessara. — **26. gr.** Fé það, sem lagt hefur verið

1) L. nr. 22, 24. marz 1944, § 1.

1941 Nr. 69 27. júní

1941 Nr. 69 27. júní

í sparisjóð, að vöxtum meðtöldum, er undanþegið löghaldi meðan það stendur þar. — **27. gr.** Sparisjóðir eru undanþegnir tekjuskatti, eignarskatti og útsvari. — **28. gr.** Ef sparisjóður leggst niður og engin ákvæði eru í samþykktum sjóðsins um það, hvernig fara skuli um eigur hans, getur hlutaðeigandi sýslunefnd eða bæjarstjórn ákveðið, að fengnum tillögum þeirra manna, er síðast voru í stjórn sjóðsins, að eignunum skuli varið til almenningsþarfa. — **29. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, allt að 500 kr., nema þyngri hegning liggi við. Sektir allar renna í ríkissjóð. — Með mál út af brotum á lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál. — **30. gr.** Ákvæði laga þessara ná ekki til peningastofnana eða lánsstofnana þeirra, sem nú hafa rétt til sparisjóðsstarfsemi samkvæmt sérstökum lögum. . . . — **Ákvæði til bráðabirgða.** Fullnægi einhverjir þeir sparisjóðir, sem nú eru starfandi, ekki öllum ákvæðum laga þessara, skal þeim, ef það telst nauðsynlegt, veittur frestur, sem sparisjóðseftirlitið ákveður í samráði við sparisjóðsstjórn, til þess að koma skipulagi sínu og starfsemi í það horf, að ákvæðum laganna sé fullnægt. Að öðru leyti gilda öll ákvæði laganna einnig um þá sparisjóði, sem frest hafa fengið meðan þeir eru að samræma skipulag sitt og starfsemi samkvæmt fyrirmælum laganna. — Ráðherra sá, er fer með bankamál, og þeir aðstoðarmenn, er hann kveður til þess, fara með þau störf, sem sparisjóðseftirlitinu eru ætluð í lögum þessum, þar til lög verða sett um sérstakt eftirlit með sparisjóðum.

1928 Nr. 62 7. maí

Lög um hlunnindi fyrir lánsfélag.

1. gr. Ef myndað verður hér á landi félag í þeim tilgangi að veita lán gegn veði í fasteignum, á svipuðum grundvelli og fasteignalánsfélög (Kreditforeninger) erlendis, er fjármálaráðherra heimilt að veita félagi þessu þau hlunnindi, sem í 2.—3. gr. getur. — **2. gr.** Félagið er undanþegið öllum tekjuskatti, útsvari, stimpilgjaldi og öðrum sköttum, og vaxtabréf þess skulu ávallt njóta sama skattfrelsis og skuldabréf ríkisins. . . .[1]) — **3. gr.** Um sölu á fasteignum hefir félagið sömu réttindi og veðdeild Landsbankans.

1932 Nr. 51 23. júní

Lög um hlunnindi fyrir annars veðréttar fasteignalánafélög.

1. gr. Fjármálaráðherra er heimilt að veita félögum, sem stofnuð verða hér á landi með þeim tilgangi að koma í framkvæmd lánum gegn öðrum veðrétti í fasteignum á tilteknum svæðum, á svipaðum grundvelli og tilsvarandi annars veðréttar lánafélög (Hypotekforeninger) erlendis, þau hlunnindi, er greinir í 2. og 3. gr. laga nr. 62, 7. maí 1928, um hlunnindi fyrir lánsfélag, enda staðfesti ráðherra samþykktir félaganna.

d. Skattar og gjöld.

1954 Nr. 46 14. apríl

Lög um tekjuskatt og eignarskatt.

I. kafli. Um tekjuskatt. — 1. gr. Hver maður heimilisfastur hér á landi er skyldur til, með þeim takmörkunum, sem settar eru í lögum þessum, að greiða skatt í ríkissjóð af tekjum sínum.[a]) — Nú dvelur maður erlendis um stundarsakir, en bregður eigi heimilisfangi sínu hér á landi, og skal hann þá gjalda skatt eins og hann dveldi að staðaldri í landinu. — **2. gr.** Nú er maður eigi heimilisfastur hér á landi, en á hér fasteignir og hefur tekjur af þeim, eða af atvinnu, eða af sýslan, sem hér eða héðan er rekin, svo sem sjómenn á íslenzkum skipum, sem eigi greiða skatt í öðru ríki, og skal hann þá gjalda skatt af tekjum þessum og tilnefna fyrir hlutaðeigandi skattheimtumanni, hver greiði skattgjald hans, enda sé sá maður búsettur á skattsvæði skattheimtumanns.[b]) — Sömuleiðis skal sá, er eigi hefur aðsetur hér á landi, en hefur laun, biðlaun eða styrk úr ríkissjóði, eða arð af hlutafé í innlendu hlutafélagi eða innborguðu stofnfé í öðrum atvinnufélögum eða fyrirtækjum, eða tekjur frá öðrum innlendum aðilum, gjalda skatt af þessum tekjum, og skal tekjuskattinum haldið eftir við greiðslu fjárins. — Þeir menn, er starfa erlendis í þjónustu hins íslenzka ríkis, skulu undanþegnir tekjuskatti af þeim launum, er þeir fá fyrir slík störf. — Ríkisstjórninni er heimilt að gera samninga við stjórnir annarra ríkja um gagnkvæmar ívilnanir á tekju- og eignarskatti þeirra erlendra og íslenzkra ríkisborgara, sem eftir gildandi skattalöggjöf ríkjanna eiga að greiða skatt af sömu tekjum eða eignum bæði á Íslandi og í einhverju öðru ríki. — **3. gr.** Tekjuskatt greiða enn fremur: a. Hlutafélög, samlagshlutafélög og önnur félög með takmarkaðri ábyrgð, nema tekjuafgangi sé einungis varið

1) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.

a) XV, 102, 105.
b) XV, 103, XXIV, 279.

til almennra þarfa.[a]) b. Gagnkvæm ábyrgðarfélög, kaupfélög, smjörbú, sláturfélög og önnur samvinnufélög. c. Önnur félög, sjóðir og stofnanir, sem ekki eru sérlega undanþegin skattgjaldi,[b]) sbr. 4. gr., svo og dánarbú[c]) og þrotabú. — Ef ekki eru fleiri en 3 félagar í verzlunarfélagi eða öðru atvinnufélagi með persónulegri ábyrgð, er skattur ekki lagður á félagið sjálft, heldur hvern einstakan félaga, ef ósk kemur fram um það frá félaginu, um leið og tekjur eru taldar fram, enda fylgi beiðninni þær skýrslur, sem með þarf til þess að ákveða skatt hvers einstaks félaga.[d]) — Slík félög og stofnanir, sem um ræðir í þessari grein og ekki eiga heimili hér á landi, en hafa hér tekjur af eignum eða atvinnu, sams konar og um ræðir í 2. gr., skulu greiða skatt í ríkissjóð af tekjum þessum. — Fjármálaráðherra setur nánari ákvæði um skattskyldu þeirra, sem erlendis eru búsettir. — **4. gr.** Undanþágu frá öllum tekjuskatti hafa: Forseti Íslands, ríkissjóður, ríkisfyrirtæki og ríkisstofnanir og aðrir þeir sjóðir, er standa undir umsjón ríkisstjórnarinnar, sveitarfélög og bæjarfélög og fyrirtæki, er þau reka, og sjóðir þeirra, íslenzkir kirkjusjóðir, sparisjóðir, sem engan arð greiða stofnendum sínum eða ábyrgðarmönnum, og enn fremur sjóðir, félög og stofnanir, er ekki reka atvinnu eða veitt er skattfrelsi með sérstökum lögum. — **5. gr.** Erlendir þjóðhöfðingjar, sendiherrar, sendiræðismenn og erlendir starfsmenn sendisveita annarra ríkja eru undanþegnir tekjuskatti, nema að því leyti, sem þeir njóta tekna frá innlendum aðilum, eiga hér fasteignir eða hafa tekjur af þeim, reka atvinnu eða eiga hlut í atvinnufyrirtæki hérlendis. — **6. gr.** I. Skattgjald þeirra, sem um ræðir í 1. gr. og 2. gr., reiknast þannig:

1954 Nr. 46 14. apríl

a. *Skattgjald einstaklinga:*

Ef skattskyldar tekjur eru undir 1000 kr., greiðist enginn skattur.
Af 1—2 þús. kr. greiðist 1%.

Af	2—	5	þús.	kr.	greiðist	10	kr.	af	2	þús.	og	2%	af	afgangi
—	5—	9	—	—	—	70	—	—	5	—	—	3%	—	—
—	9—	20	—	—	—	190	—	—	9	—	—	4%	—	—
—	20—	30	—	—	—	630	—	—	20	—	—	6%	—	—
—	30—	40	—	—	—	1230	—	—	30	—	—	10%	—	—
—	40—	50	—	—	—	2230	—	—	40	—	—	15%	—	—
—	50—	60	—	—	—	3730	—	—	50	—	—	20%	—	—
—	60—	70	—	—	—	5730	—	—	60	—	—	25%	—	—
—	70—	100	—	—	—	8230	—	—	70	—	—	30%	—	—
—	100—	130	—	—	—	17230	—	—	100	—	—	35%	—	—
—	130	þús.	og	yfir	—	27730	—	—	130	—	—	40%	—	—

b. *Skattgjald hjóna:*

Ef skattskyldar tekjur eru undir 2 þús. kr., greiðist enginn skattur.
Af 2—3 þús. kr. greiðist 1%.

Af	3—	6	þús.	kr.	greiðist	10	kr.	af	3	þús.	og	2%	af	afgangi
—	6—	13	—	—	—	70	—	—	6	—	—	3%	—	—
—	13—	20	—	—	—	280	—	—	13	—	—	4%	—	—
—	20—	25	—	—	—	560	—	—	20	—	—	5%	—	—
—	25—	30	—	—	—	810	—	—	25	—	—	6%	—	—
—	30—	35	—	—	—	1110	—	—	30	—	—	7%	—	—
—	35—	45	—	—	—	1460	—	—	35	—	—	10%	—	—
—	45—	50	—	—	—	2460	—	—	45	—	—	15%	—	—
—	50—	60	—	—	—	3210	—	—	50	—	—	20%	—	—
—	60—	70	—	—	—	5210	—	—	60	—	—	25%	—	—
—	70—	100	—	—	—	7710	—	—	70	—	—	30%	—	—
—	100—	130	—	—	—	16710	—	—	100	—	—	35%	—	—
—	130	þús.	og	yfir	—	27210	—	—	130	—	—	40%	—	—

a) (XXIII, 416). — b) XII, 299, XIII, 179. — c) XXIV, 156, 161, 165. — d) (XII, 302), XII, 316.

Þeir, sem um ræðir í 2. gr., greiði þó aldrei lægri skatt en 5% af skattskyldum tekjum. — Nú breytist kaupgjaldsvísitala til hækkunar eða lækkunar frá því, sem hún var að meðaltali árið 1953, og skal þá tekjutölum framangreindra skattstiga breytt í réttu hlutfalli við það. Brot, sem nemur minna en hálfu þúsundi, falli niður við útreikning tekjutalna, en stærra brot hækki í þúsund. Hundraðshlutatölur (%) skattstiganna breytast ekki, þótt vísitala raskist. — Þeir gjaldendur, sem greiða tekjuskatt samkvæmt ákvæðum a- og b-liða hér á undan, skulu ekki greiða stríðsgróðaskatt samkvæmt lögum nr. 21 20. maí 1942. — II. Skattgjald þeirra, sem um ræðir í a- og c-liðum 3. gr., reiknast þannig:

1954 Nr. 46 14. apríl

Ef hinn skattskyldi hluti teknanna er undir 1000 kr., greiðist af honum 1%.

Af	1000—	2000	kr.	greiðist	10	kr.	af	1000	kr.	og	2%	af afgangi
—	2000—	3000	—	—	30	—	—	2000	—	—	3%	— —
—	3000—	4000	—	—	60	—	—	3000	—	—	4%	— —
—	4000—	5000	—	—	100	—	—	4000	—	—	5%	— —
—	5000—	6000	—	—	150	—	—	5000	—	—	6%	— —
—	6000—	7000	—	—	210	—	—	6000	—	—	7%	— —
—	7000—	8000	—	—	280	—	—	7000	—	—	8%	— —
—	8000—	9000	—	—	360	—	—	8000	—	—	9%	— —
—	9000—	10000	—	—	450	—	—	9000	—	—	10%	— —
—	10000—	12000	—	—	550	—	—	10000	—	—	11½%	— —
—	12000—	14000	—	—	780	—	—	12000	—	—	13%	— —
—	14000—	17000	—	—	1040	—	—	14000	—	—	15%	— —
—	17000—	20000	—	—	1490	—	—	17000	—	—	17%	— —
—	20000—	25000	—	—	2000	—	—	20000	—	—	18%	— —
—	25000—	30000	—	—	2900	—	—	25000	—	—	19%	— —
—	30000—	40000	—	—	3850	—	—	30000	—	—	20%	— —
—	40000—	50000	—	—	5850	—	—	40000	—	—	21%	— —
—	50000—	60000	—	—	7950	—	—	50000	—	—	22%	— —

Félög þau og stofnanir, sem um ræðir í a-lið og c-lið 3. gr., þar með talin erlend félög og stofnanir, greiði þó aldrei lægri skatt en 5% af skattskyldum tekjum. — III. Af skattskyldum tekjum þeirra félaga, sem um ræðir í b-lið 3. gr., greiðist jafnan 8%. — **7. gr.** Skattskyldar tekjur teljast, með þeim undantekningum og takmörkunum, er síðar greinir, alls konar arður, laun og gróði, er gjaldanda hlotnast af eign eða atvinnu eða einstökum verknaði eða atvikum, ef þetta verður metið til peningaverðs,[a]) svo sem: a. Tekjur af landbúnaði, sjávarútvegi, siglingum, verzlun, verksmiðjuiðnaði, handiðn, námurekstri og sérhverjum öðrum atvinnurekstri, enn fremur allar tekjur, sem telja má endurgjald fyrir starfsemi í þágu vísinda, lista og bókmennta, eða fyrir hvers konar vinnu, greiða eða aðstoð. Til slíkra tekna telst fæði, húsnæði og önnur hlunnindi, sem látið er í té í kaupgjaldsskyni. b. Tekjur af embættum eða sýslunum, svo sem: Föst laun, aukatekjur, embættisbústaður og önnur hlunnindi, landauragjald, jarðarafnot, endurgjald fyrir skrifstofukostnað (sbr. 10. gr. c.); enn fremur eftirlaun, biðlaun, lífeyrir, gjafir og styrktarfé. Til skattskyldra gjafa telst m. a.: Gjafir eða hlunnindi, sem sýnilega eru gefin sem kaupauki, beinar gjafir í peningum eða öðrum skattskyldum verðmætum, sem nokkru verulegu nemur, þar með talin afhending slíkra eigna í hendur nákominna ættingja, nema um fyrirframgreiðslu upp í arf sé að ræða, sbr. 9. gr. b. Komi endurgjald fyrir þessar eignir að einhverju leyti, skal meta til tekna mismuninn á því endurgjaldi og áætluðu matsverði hinnar gefnu eignar. Undanskildar skulu þó tækifærisgjafir, nema arðberandi eignir séu gefnar. c. Landskuld af leigujörðum og arður af alls konar ítökum og hlunnindum, leiga eftir hús, lóðir og skip, svo og áætlað afgjald af fasteignum og skipum, er eigandi notar sjálfur eða lætur öðrum í té til afnota án endurgjalds; enn fremur leiga af innstæðukúgildum á jörðum, sem eru í leiguábúð, og arður af byggingarpeningi og öðru lausafé, sem á leigu er selt. d. Vextir eða arður af

a) XX, 424, 426.

skuldabréfum, hlutabréfum og öðrum innlendum eða útlendum verðbréfum, svo og vextir af útistandandi skuldum og öðrum fjárkröfum, þótt bréf sé eigi fyrir, af sparisjóðsinnlögum og sérhverri annarri arðberandi innstæðu, þó ekki vextir af skattfrjálsri innstæðu, sbr. ákvæði laganna um skattfrelsi sparifjár. Til arðs af hlutabréfum telst, auk venjulegrar arðsútborgunar, úthlutuð frí-hlutabréf og sérhver önnur afhending verðmæta til hluthafa, er telja verður sem tekjur af hlutaeign þeirra í félaginu, enn fremur úthlutanir við félagsslit umfram upphaflegt hlutafjárframlag, þ. e. nafnverð hlutabréfanna, og skiptir ekki máli í því sambandi, fyrir hvaða verð þau hafa verið seld og keypt.[a]) Arð hlutafélags af eign í eigin hlutabréfum skal reikna á sama hátt og af bréfum einstakra hluthafa. Til arðs af verðbréfum (t. d. skuldabréfum og víxlum) teljast afföll af slíkum bréfum, og skulu afföllin talin til tekna með hlutfallslegri fjárhæð ár hvert eftir árafjölda afborgunartímans, ef afborgunartíminn er skemmri en 5 ár, en ef afborgunartíminn er 5 ár eða lengri, skulu afföllin talin til tekna með jöfnum fjárhæðum í 5 ár. e.[b]) Ágóði af sölu á fasteign eða lausafé, enda þótt salan falli ekki undir atvinnurekstur skattgreiðanda, ef ætla má, að hann hafi keypt eignina, eða öðlazt hana á annan hátt, í því skyni að selja hana aftur með ágóða eða hún hefur verið í eign hans skemur en 5 ár, ef um fasteign er að ræða, en annars skemur en 3 ár. Þó má draga frá þessum ágóða skaða, sem kynni að hafa orðið á sams konar sölu á árinu. Ákvæði þessi taka ekki til þess, er skattþegn hefir eignazt hið selda við arftöku, nema um fyrirframgreiðslu upp í arf sé að ræða, en þá telst söluhagnaður, miðað við upphaflegt kostnaðarverð, til skattskyldra tekna, ef hið selda hefur verið í eign arfleifanda og erfingja skemur en 5 ár samanlagt, ef um fasteign er að ræða, en ella skemur en 3 ár.[c]) Nú selur skattþegn fasteign, sem hefur verið í eigu hans skemur en 5 ár, en kaupir aðra innan árs eða byggir hús, áður en tvö ár eru liðin frá söludegi, og skal sölugróði þá ekki skattskyldur, ef hin keypta fasteign eða hið nýreista hús er að fasteignamati jafnhátt eða hærra hinu selda, en ef það er lægra að mati, skal sölugróði skattskyldur hlutfallslega. Undanþága þessi nær þó ekki til neinnar sölu, þar sem telja má, að um atvinnurekstur sé að ræða eða að eignarinnar hafi verið aflað til að selja hana aftur með hagnaði. Ákvæði þessi raska ekki fyrirmælum laganna um skattgreiðslu, þegar eigin vinna, sem ekki hefir verið skattlögð, fæst greidd í söluverði íbúðar. Nú er eign önnur en fasteign og skip og flugvél, sem hefur verið í eigu skattgreiðanda í 3 ár eða lengur og fyrning hefir verið reiknuð af, seld hærra verði heldur en nemur óafskrifuðum hluta hennar, og skal þá það, sem umfram er, teljast skattskyldar tekjur, þó ekki hærri fjárhæð en nemur öllum veittum fyrningarafskriftum. Skiptast tekjur þessar við útreikninga skatts á jafnmörg ár aftur í tímann og afskriftirnar hafa farið fram á, þó ekki fleiri en 10 ár. Skatturinn greiðist í einu lagi. f. Vinningur í veðmáli, happdrætti eða því um líku, nema skattfrjálst sé samkvæmt sérstökum lögum. — Tekjur skal að jafnaði telja til tekna á því ári, sem þær verða til, þ. e., þegar vegna þeirra hefir myndazt krafa á hendur einhverjum, nema um óvissar tekjur sé að ræða. — **8. gr.** Til skattskyldra tekna félaga og stofnana, sem um ræðir í 3. gr., teljast eigi aðeins þær tekjur, sem varið er til eignaaukningar, yfirfærslu til næsta árs, óvenjulegra fyrninga og safnað er í tryggingarsjóði, aðra en varasjóð, heldur og þær tekjur, sem varið er til þess að greiða hluthöfum og félagsmönnum arð eða vexti af innborguðu fé og til myndunar eða aukningar varasjóða, þó með þeim takmörkunum, er síðar segir. — Skattskyldar tekjur vátryggingarfélaga, sem starfa hér á landi, telst sá hluti heildarágóðans, sem svarar til hlutfallsins milli iðgjaldatekna félagsins hér á landi og iðgjaldateknanna af allri starfsemi þess. — Fjármálaráðherra getur sett fyrirmæli um heimild innlendra vátryggingarfélaga til þess að draga frá tekjum sínum það, er þau leggja til hliðar til þess að inna af hendi skyldur sínar gagnvart vátryggðum. — Kaupfélög, pöntunarfélög og önnur samvinnufélög mega draga frá tekjum sínum það, sem þau greiða félagsmönnum í árslok eða færa þeim til séreignar í stofnsjóði, samkv. l. nr. 36 27. júní 1921,[1]) í hlutfalli við vörukaup þeirra á árinu, og enn fremur vexti af stofnsjóði, og telst það eigi til skattskyldra tekna hjá félaginu. Á sama

a) XIV, 279, 285, XVII, 143—5, XX, 232—5, 229, (XXIII, 416). — b) XVII, 130, XX, 426, 424. — c) XVII, 112.

1) Nú lög nr. 46, 13. júní 1937.

hátt mega slík félög, sem aðeins vinna úr eða selja afurðir félagsmanna, draga frá það, sem þau þannig úthluta félagsmönnum sínum í hlutfalli við framlög þeirra af afurðum. Upphæðir þær, sem þannig er úthlutað, teljast fram til skatts sem tekjur hinna einstöku félagsmanna.[a]) — Ef kaupfélag selur einnig öðrum vörur en félagsmönnum sínum, er allur arðurinn af slíkri sölu skattskyldar tekjur hjá félaginu. Geti félagið ekki gert grein fyrir viðskiptum við utanfélagsmenn, má telja allan hagnaðinn af starfsemi félagsins skattskyldar tekjur. — Félög þau og stofnanir, er um ræðir í 3. gr. a, mega draga frá tekjum sínum 5% af innborguðu hlutafé eða stofnfé. — Ef nokkuð af ársarði þessara félaga er lagt í varasjóð, er sú upphæð undanþegin tekjuskatti og skal koma til frádráttar við ákvörðun skattskyldra tekna, þó eigi hærri fjárhæð en sem nemur ⅕ — einum fimmta — af hreinum tekjum félags, áður en tekjuskattur, stríðsgróðaskattur og útsvar, sem greitt hefur verið á árinu, er dregið frá tekjunum. Hjá þeim af þessum félögum, sem hafa sjávarútveg sem aðalatvinnurekstur, og félögum, sem samkvæmt lögum geta ekki úthlutað varasjóði sínum við félagsslit, sbr. t. d. 3. gr. l. nr. 46 13. júní 1937, má þó draga frá tekjunum varasjóðstillag, sem nemur ⅓ — einum þriðja — af hreinum tekjum félags, áður en tekjuskattur, stríðsgróðaskattur, samvinnuskattur og útsvar, sem greitt hefur verið á árinu, er dregið frá tekjunum. — Arðjöfnunarsjóði, eftirlaunasjóði og aðra sjóði, sem ekki eru beinlínis ætlaðir til að tryggja rekstur fyrirtækisins sjálfs, má ekki telja sem varasjóð. — Ef nokkurri fjárhæð úr varasjóði, sem myndaður er eftir 1. jan. 1941, er síðar varið til úthlutunar til hluthafa, ráðstafað til einkaþarfa þeirra á beinan eða óbeinan hátt eða varið til annars en þess að mæta hreinum rekstrarhalla fyrirtækisins, skal telja þá fjárhæð að viðbættum 20% — tuttugu af hundraði — til skattskyldra tekna á því ári. Nú er einhverri fjárhæð úr varasjóði, sem myndaður var fyrir 1. janúar 1941, varið á þann hátt, er að framan greinir, og skal þá telja ⅗ þeirrar fjárhæðar til skattskyldra tekna félagsins á því ári.[b]) Það telst ráðstöfun á fé varasjóðs samkvæmt framansögðu, ef félag, sem nýtur eða notið hefur hlunninda vegna framlags í varasjóð, ver einhverju af eignum sínum með greindum hætti: a. Veitir hluthöfum, stjórnendum félags eða öðrum lán í peningum eða öðrum verðmætum, sem ekki eru beinlínis viðkomandi rekstri félagsins. b. Veitir hluthöfum, stjórnendum félags eða öðrum nokkur fríðindi, beint eða óbeint, umfram arðsúthlutun og venjulegar eða eðlilegar launagreiðslur. c. Kaupir eign óeðlilega háu verði að dómi skattanefndar. Skal þá skattanefnd meta, hvert verð geti talizt hæfilegt. Mismun hins raunverulega kaupverðs og matsverðs skattanefndar telst ráðstafað úr varasjóði, og úthlutun arðs úr félaginu, ef keypt hefur verið af hluthafa. Undanskilin eru þó opinber verðbréf ríkis- og bæjarfélaga, þar með talin skuldabréf með ríkisábyrgð. — Nú hefur félag, sem myndað hefur varasjóð, ráðstafað fé á einhvern þann hátt, sem greinir í a—c-liðum, og fellur það þá til skattgreiðslu samkv. ákvæðum næstu málsgreinar hér á undan, þó eigi hærri fjárhæð en nemur varasjóði í lok skattársins. Skal þá miða við þá lánsfjárupphæð, sem útistandandi er um áramót af lánum, er veitt voru á árinu, að viðbættu meðaltali þeirra lána, er veitt hafa verið og greidd á skattárinu samkv. a-lið, heildarupphæð veittra hlunninda á skattárinu samkv. b-lið, og mismun matsverðs og kaupverðs eigna samkv. c-lið. Þó ná ákvæði a—b- og c-liðar ekki til þeirra upphæða, sem íslenzk útgerðarfélög áttu í varasjóði samkvæmt efnahagsreikningi 31. des. 1939, að því leyti, sem þau ganga lengra en takmarkanir um ráðstafanir á fé varasjóðs, sem giltu samkvæmt lögum nr. 6 9. jan. 1935 og lögum nr. 39 12. febr. 1940. — Nú rýrnar varasjóðseign félags, og skal þá telja, að sá hluti varasjóðs, sem til var 1. jan. 1941, eyðist á undan þeim sjóði, er síðar myndaðist, sbr. þó 61. gr. — Nú hrökkva hreinar árstekjur félags að viðbættri þeirri hreinni eign, sem félagið á umfram varasjóð og hlutafé, eigi fyrir skatt- og útsvarsgreiðslum og því varasjóðstillagi, sem undanþegið er skattgreiðslu samkv. lögum þessum, og er þá heimilt að taka þá fjárhæð, sem á vantar, úr varasjóði. — **9. gr.**[a]) Til tekna telst ekki: a. Sá eignarauki, sem stafar af því, að fjármunir skattgreiðanda hækka í verði, — hins vegar kemur ekki heldur til frádráttar tekjum, þótt slíkir fjármunir lækki í verði, — ekki heldur tekjur, sem stafa af sölu á eignum skattgreiðanda (að meðtöldum verðbréfum), nema

a) IV, 91—2. — b) XVII, 109.

a) XVII, 130.

slík sala falli undir atvinnurekstur hlutaðeigandi skattgreiðanda, t. d. fasteignaverzlun, eða hún falli undir ákvæði í 7. gr. e.[a]) Þegar svo stendur á, telst verzlunarhagnaðurinn af sölunni til tekna, en draga má frá honum þann skaða, sem kynni að hafa orðið á sams konar sölu á árinu. b. Eignarauki, sem stafar af arftöku, fyrirframgreiðslu upp í arf, fallinn eða ófallinn, enda hafi erfðafjárskattur verið greiddur, af stofnun hjúskapar, útborgun lífsábyrgðar, brunabóta, örorku eða þess háttar. c. Lántaka, eyðsla höfuðstóls eða eftirgjöf skulda, sem sannazt hefur um við gjaldþrot, nauðasamninga eða á annan fullnægjandi hátt, að eignir voru ekki til fyrir. Eftirgjöf skulda telst þó til tekna, ef uppgjöfin[1]) kemur fram sem kaupauki, gjöf eða úthlutun arðs úr hlutafélagi. d. Endurgreiðsla, er skattgreiðandi fær, er hann verður að vera um stundarsakir fjarverandi heimili sínu vegna starfa í almenningsþarfir. e. Eignarauki, er stafar af aukavinnu, sem einstaklingar leggja fram utan reglulegs vinnutíma við byggingu íbúða til eigin afnota. Þessi ívilnun fellur þó burt að því leyti, sem vinnan kann að fást endurgreidd með söluhagnaði af íbúðinni samkv. e-lið 7. gr. Fjármálaráðherra setur um þetta nánari reglur. f. Jarðræktarframlag ríkisins, samkvæmt II. kafla jarðræktarlaga, nr. 45 17. maí 1950. g. Fæði sjómanns, er hann fær hjá atvinnurekanda. — **10. gr.** Frá tekjum skal draga, áður en skattur er á þær lagður: a. Rekstrarkostnað, þ. e. þau gjöld, sem á árinu ganga til að afla teknanna, tryggja þær og halda þeim við, þar á meðal vexti af skuldum, er stafa beinlínis af atvinnu eða öflun tekna, svo og venjulega fyrningu,[b]) eða það, sem varið er til tryggingar og nauðsynlegs viðhalds[c]) á arðberandi eignum gjaldanda. Sömu reglu um fyrningu skal fylgja frá ári til árs. Nánari ákvæði um hvernig reikna skuli fyrningu eða viðhald skulu sett í reglugerð, sem fjármálaráðherra setur, og er þar heimilt að ákveða til frádráttar vegna fyrningar og viðhalds fasteigna vissa hlutfallstölu (prósentu) af fasteigna- eða brunabótaverði þeirra. Til rekstrarkostnaðar telst enn fremur launauppbót greidd starfsmönnum og verkamönnum, hvort sem hún er goldin í reiðufé eða hlutabréfum. Með rekstrarkostnaði telst ekki það, sem gjaldandi hefur varið sér og skylduliði sínu til framfæris og notkunar, eigi heldur kaup handa honum sjálfum, né neinum af skylduliði hans, nema sá telji tekjur sínar fram sér í lagi. Eigi má gjaldandi heldur telja til rekstrarkostnaðar vexti af fé, sem hann sjálfur hefur lagt í atvinnurekstur sinn, né félag eða stofnun vexti af hlutafé, stofnfé eða tryggingarfé. Og ekki má færa til gjalda greiðslu fyrir einkaleyfi eða verzlunarleyfi. b. Tap á útistandandi skuldum, enda stafi skuldin beinlínis af atvinnurekstri aðila og vitanlegt, að hún sé töpuð.[a]) Það ár eitt kemur töpuð skuld til frádráttar, er vitanlegt þykir, að hún er töpuð. Nú greiðist skuld, er áður var talin töpuð að einhverju eða öllu leyti, og skal hið greidda þá talið til tekna það ár, er greiðsla átti sér stað. Tap, sem verður á atvinnurekstri félaga eða einstaklinga, má flytja á milli ára um tvenn áramót og draga frá skattskyldum tekjum, þar til það er að fullu greitt, enda hafi verið gerð fullnægjandi grein fyrir tapinu á framtali til tekju- og eignarskatts fyrir það ár, þegar tapið varð, og ekki sé úthlutað arði til hluthafa á því tímabili, fyrr en félagið hefur unnið upp tapið. Milli ára er þó ekki leyfilegt að færa tap, ef það, eða skuldir þær, sem mynduðust þess vegna, hefur verið eftir gefið fyrir ráðstafanir þess opinbera. c. Frá embættistekjum skal draga þann kostnað, sem embættisreksturinn hefur haft í för með sér, svo sem skrifstofukostnað og lögmætar kvaðir, er á embættum hvíla. d. Iðgjöld af lífeyri, sem skattgreiðandi er skyldur lögum samkvæmt að tryggja sér eða maka sínum og börnum eftir sinn dag, svo og iðgjöld af hverri annarri lögboðinni persónutryggingu. Enn fremur skal draga frá tekjum þeirra skattgreiðenda, sem eigi eru að lögum skyldir að tryggja sér eða maka sínum og börnum lífeyri, iðgjöld af slíkum lífeyri, sem sannanlega hafa verið greidd á árinu, allt að 10% af launum eða nettótekjum skattgreiðandans, þó ekki hærri upphæð en kr. 7000.00 á ári. Heimilt er þó fjármálaráðherra að leyfa hærri iðgjaldagreiðslur til frádráttar tekjum, ef sérstakar ástæður mæla með því. Greiði vinnuveitandi hluta af frádráttarhæfu iðgjaldi eða það allt, dregst það frá tekjum hans sem rekstrargjöld, en telst ekki til tekna hjá launþega, og minnkar þá réttur hans til frádráttar á iðgjaldi sem því

1) Svo; í lögum nr. 6, 9. jan. 1935, § 9 c, stendur hér orðið „eftirgjöf". — a) XX, 424, 426. — b) XVII, 130. — c) IV, 218, XIV, 149.

a) II, 210—11.

nemur og hverfur að fullu, ef vinnuveitandi greiðir allt iðgjaldið. Ákvæði þessi gilda, þó að lífeyristrygging sé ekki bundin við lífstíð manns, heldur ákveðið árabil, enda sé það ekki skemmra en 10 ár („annuitetstrygging"). Heimilt er ráðherra að leyfa frádrátt á iðgjöldum, er atvinnufyrirtæki greiða sem stofnframlag til kaupa á lífeyristryggingum handa starfsmönnum sínum vegna liðins starfstíma, ef um er að ræða hliðstæðar reglur þeim, er gilda um tryggingar annarra aðila, enda sé iðgjaldaupphæðinni skipt með jöfnum greiðslum á það mörg ár, að frádráttarbærar iðgjaldagreiðslur verði ekki hærri en hjá öðrum hliðstæðum aðilum samkvæmt lögum þessum. Skilyrði fyrir því, að iðgjöld fyrir ólögboðna lífeyristryggingu dragist frá tekjum samkvæmt framansögðu, er, að tryggingin sé keypt hjá lífeyrissjóði, tryggingarfélagi eða stofnun, sem starfar eftir reglum, er fjármálaráðuneytið samþykkir, og séu þar m. a. fyrirmæli um ávöxtun og vörzlu tryggingarfjárins og eftirlit með starfseminni. Þá skal og draga frá tekjum iðgjald af lífsábyrgð, er skattgreiðandi hefur keypt sér, þó ekki hærra iðgjald en kr. 2000.00. e. Iðgjöld til stéttarfélaga, sjúkrasjóða, styrktarsjóða og atvinnuleysissjóða, þó ekki hærri en sem svarar 5% af hreinum tekjum aðila. f. Vexti af skuldum gjaldanda, öðrum en þeim, sem ræðir um í staflið a. Þó má ekki færa til gjalda vexti af skuldum stofnuðum vegna húsbygginga, sem áfallnir eru áður en húsin eru tekin í notkun. Afföll af seldum verðbréfum skal færa til gjalda skv. reglunum í 7. gr. d-lið, síðustu málsgr. g. Eignarskatt, sem greiddur hefur verið á árinu. h. Fæðiskostnað sjómanna á fiskiskipum, ef þeir þurfa sjálfir að sjá sér fyrir fæði, og við ákvörðun þess kostnaðar sé farið eftir mati skattayfirvalda á fæði til tekna. Enn fremur skal draga frá tekjum háseta, bátsmanns og 2. stýrismanns á togara kr. 300.00 á mánuði og frá tekjum sjómanna á öðrum fiskiskipum kr. 200.00 á mánuði vegna sérstaks hlífðarfatakostnaðar, hvort tveggja miðað við þann viknafjölda, sem þeir voru háðir greiðslu slysatryggingariðgjalda sem fiskimenn. i. Ferðakostnað þeirra skattgreiðenda, er fara langferðir vegna atvinnu sinnar, eftir mati skattayfirvalda. Nánari ákvæði skulu sett í reglugerð um þennan frádrátt. j. Nú vinnur gift kona, sem er samvistum við mann sinn, fyrir skattskyldum tekjum, en keypt er í staðinn heimilisaðstoð, og er þá heimilt að draga frá tekjum hjónanna, áður en skattur er á þær lagður, fjárhæð, er nemur persónufrádrætti konunnar samkvæmt 12. gr. og ⅓ af persónufrádrætti barna og annarra ómaga, sem hjónin hafa á framfæri á heimili sínu. Frádrátturinn í heild má þó aldrei vera meiri en nemur ⅔ af því, sem konan vinnur inn, og heldur ekki meiri en greitt hefur verið fyrir keypta heimilisaðstoð. Til keyptrar heimilisaðstoðar telst kaup og hlunnindi þjónustufólks á heimilum og greiðslur fyrir börn á dagheimilum. Sama gildir um einstæðar mæður, ef þær framfæra börn sín eða aðra ómaga heima og kaupa heimilisaðstoð vegna eigin öflunar skattskyldra tekna. Ekklar og ógiftir menn, sem hafa börn eða aðra ómaga á framfæri á heimili sínu og hafa haft ráðskonu eða keypt heimilisaðstoð, mega draga frá skattskyldum tekjum fjárhæð, sem nemur persónufrádrætti konu og ⅓ af persónufrádrætti ómaga sinna á heimilinu, þó ekki meira en tilkostnaðinum nemur. k. Kostnaður við stofnun heimilis skal dreginn frá tekjum hjóna á því skattári, sem þau ganga í hjónaband, og skal sá frádráttur nema persónufrádrætti fyrir ómagalaus hjón samkvæmt 12. gr. l. Helming af björgunarlaunum, er áhafnir skipa hljóta. Þetta gildir þó ekki um áhafnir þeirra skipa, sem eingöngu eru björgunarskip. Heimilt er að láta þetta ákvæði gilda um björgunarlaun, sem greidd voru árin 1951 og 1952, og endurgreiða skatt samkvæmt því. m. Nú færir leigutaki í íbúðarhúsnæði sönnur á, að hann borgi hærri húsaleigu en því nemur, sem afnot húsnæðisins mundu talin til tekna, ef það væri sjálfsíbúð, og er honum þá heimilt að telja hálfan muninn til frádráttar tekjum, áður en skattur er á þær lagður. Frádráttarheimild þessi gildir þó ekki fyrir einhleypa, og húsaleigufrádrátturinn má ekki nema meiru en kr. 600.00 á ári á hvern mann, sem framteljandi hefur bæði á framfæri og í heimili. — Þegar skattur er lagður á tekjur, sem renna til einstaklinga, félaga eða stofnana, sem ekki eiga heimili hér á landi (sbr. 2. gr. og 3. málsgr. 3. gr.), má draga frá tekjunum þau útgjöld, sem beinlínis viðkoma þessum tekjum. — Tekjur þær, sem koma til greina við ákvörðun skattsins, eru skattskyldar án tillits til þess, hvernig þeim er varið, hvort heldur gjaldandi hefur þær sér eða skylduliði sínu til framfæris, nytsemdar eða munaðar, til hjúahalds, nema til atvinnurekstrar sé, til þess að færa út bú sitt eða

1954 Nr. 46 14. apríl

atvinnuveg, til umbóta á eignum sínum eða til þess að afla sér fjár, til gjafa eða hvers annars sem er. — **11. gr.** Tekjur hjóna, er samvistum eru, skulu saman taldar til skattgjalds,[a]) enda þótt séreign sé eða sératvinna, enda ábyrgjast bæði skattgreiðslu. Rétt er því hjóna, er skattgreiðslu annast, eða erfingjum þess, að krefjast endurgjalds af hinu eða erfingjum þess á þeim hluta skattsins, er að réttum tölum kemur á séreign eða sératvinnu þess hjóna, er eigi innti af hendi skattgreiðslu. — Tekjur barna innan 16 ára (þar með talin stjúpbörn, kjörbörn og fósturbörn) teljast með tekjum foreldra. Séu tekjurnar meiri en sem nemur frádrætti fyrir börn samkvæmt 12. gr., er þó heimilt, að þau séu sjálfstæðir skattgreiðendur. — Með tekjum barna, sem eru í foreldrahúsum og eru sjálf skattgreiðendur, telst eigi það framfæri, sem þau fá að nokkru eða öllu leyti hjá heimilisföður, nema það sé endurgjald fyrir vinnu við atvinnurekstur hans. — **12. gr.** Frá hreinum tekjum heimilisfastra manna hér á landi, eins og þær eru ákveðnar samkvæmt lögum þessum, skal draga sem hér segir: — Fyrir einstakling kr. 6500.00. — Fyrir hjón kr. 12000.00 (6 þús. fyrir hvort). — Fyrir hvert barn kr. 4500.00. — Nú breytist kaupgjaldsvísitala til hækkunar eða lækkunar frá því sem hún var að meðaltali árið 1953, og skal þá framangreindum frádráttarupphæðum breytt í réttu hlutfalli við vísitölubreytingarnar. Brot úr hundraði skal fella niður af útkomu, þegar reiknaðar eru út frádráttarupphæðir. — Frádráttur veitist fyrir þau börn, sem ekki eru fullra 16 ára í byrjun þess almanaksárs, þegar skattur er á lagður. Hér með teljast stjúpbörn, kjörbörn og fósturbörn, sem ekki er greitt meðlag með. Fyrir aðra skylduómaga, sem skattgreiðandi hefur á framfæri sínu, veitist sami frádráttur og fyrir börn, en hafi þeir tekjur, lækkar frádrátturinn sem þeim nemur, og fellur burt, ef tekjuupphæðin nemur lögleyfðum ómagafrádrætti eða meiru. — Frá tekjum þeirra, sem eru í foreldrahúsum á framfæri eða við nám og enga atvinnu hafa, skal draga það, sem útheimtist þeim til framfæris eða menningar. — Að loknum frádrætti samkv. þessari grein skal sleppa því, sem afgangs verður þegar tekjuhæðinni er deilt með 50.[a]) Af þeirri tekjuupphæð, sem þá er eftir, greiðist skatturinn, og miðast hann við skattgjaldið samkv. 6. gr. — Ef tekjurnar eftir allan löglegan frádrátt nema ekki fullum 100 kr., greiðist enginn skattur af þeim. — **13. gr.** Skattinn skal miða við tekjur næsta almanaksárs á undan skattákvörðun, nema annað sé venjulegt rekstrarár í atvinnugrein aðila, eða hann sýni, þegar hann telur fram, að hann hafi annað reikningsár, enda getur skattanefnd þá veitt honum heimild til að hafa það reikningsár í stað almanaksársins.

II. kafli. Um eignarskatt. — 14. gr. Af skuldlausri eign[b]) skal árlega greiða skatt sem hér segir:

Ef eignin er yfir 10000 kr., en undir 15000 kr., greiðist af henni 1‰.										
Af	15000—	30000	kr.	greiðist	15	kr.	af	15000	og	2‰ af afgangi
—	30000—	40000	—	—	45	—	—	30000	—	3‰ — —
—	40000—	50000	—	—	75	—	—	40000	—	4‰ — —
—	50000—	75000	—	—	115	—	—	50000	—	5‰ — —
—	75000—	100000	—	—	240	—	—	75000	—	6‰ — —
—	100000—	250000	—	—	390	—	—	100000	—	7‰ — —
—	250000—	500000	—	—	1440	—	—	250000	—	8‰ — —
—	500000—	1000000	—	—	3440	—	—	500000	—	9‰ — —
—	1000000 og þar yfir			—	7940	—	—	1000000	—	10‰ — —
Af eign, sem ekki nemur yfir 10000 kr., greiðist enginn skattur.										

15. gr. Eignarskatt greiði allir hinir sömu, sem skattskyldir eru til tekjuskatts, ef þeir eiga eign og eignarréttindi, sem skatt ber að greiða af samkvæmt lögum þessum. Innlend hlutafélög og önnur félög hafa leyfi til að draga hlutafé sitt eða stofnfé frá eignaupphæðinni, áður en skattur er á lagður. — Menn, sem eigi eru heimilisfastir hér á landi, og útlend félög greiða eignarskatt af þeim eignum sínum hér á landi, sem gefa af sér tekjur þær, er um ræðir í 2. gr., og reiknast skatturinn samkvæmt reglunum í 14. gr., þó aldrei lægri en 4‰ af hinum skattskyldu eignum.[c]) — **16. gr.** Undanþegnir öllum eignarskatti eru hin-

a) XVI, 372.

a) XVII, 145. — b) XV, 293, XXIII, 436, XXIV, 144. — c) XXIV, 276, 279, XXV, 84.

ir sömu, sem samkvæmt 4. gr. eru undanþegnir tekjuskatti. Þeir, sem samkvæmt 5. gr. eru undanþegnir tekjuskatti, eru einnig undanþegnir eignarskatti, í samræmi við reglur þær, sem settar eru í þeirri grein. — **17. gr.** Skattskyldar eignir teljast, með þeim undantekningum og takmörkunum, sem gerðar eru í 14. og 15. gr., allar fasteignir og allt lausafé skattgreiðanda, að frádregnum skuldum,[a]) svo sem jarðir, húseignir, skip, skepnur, verkfæri, vélar, vörubirgðir, peningar og verðbréf, útistandandi skuldir og aðrar fjárkröfur og verðmæt eignarréttindi,[b]) húsgögn og aðrir innanstokksmunir og skartgripir. Þegar skattur greiðist samkvæmt síðari málsgrein 15. gr., má þó aðeins draga frá þær skuldir, sem hvíla á þeim eignum, sem skattur er greiddur af.[c]) Eignirnar eru jafnt skattskyldar, hvort sem þær gefa af sér nokkrar tekjur eða engar. — **18. gr.** Með skattskyldum eignum er eigi talið: a. Skilyrðisbundin fjárréttindi, svo sem réttur til lífsábyrgðarfjár, sem ekki er fallið til útborgunar.[d]) b. Réttur til eftirlauna, lífeyris eða annarrar áframhaldandi greiðslu, sem bundin er við einstaka menn. c. Réttur til leigulauss bústaðar, eða önnur afnotaréttindi. d. Bækur og fatnaður til einkaafnota. — **19. gr.** Við mat á eignum til eignarskatts skal farið eftir þessum reglum: a. Virðing á fasteign skal fara eftir gildandi fasteignamati, eða áætluðu matsverði, ef fasteignamat er ekki fyrir hendi.[e]) b. Búpening skal telja svo sem hann væri framgenginn í fardögum næst á eftir, og með verðlagi, er ríkisskattanefnd ákveður, að fengnum tillögum yfirskattanefnda, til 5 ára í senn, í fyrsta sinn með hliðsjón af matsverði til skatts næstliðin 5 ár. c. Verðlag á skipum og öðru lausafé skal miða við áætlað söluverð. Við ákvörðun þess skal meðal annars hafa hliðsjón af því, hve hátt eignirnar eru vátryggðar. d. Verzlunarvörur skal meta eftir því, hvað þær kosta komnar í hús eða á sölustað í árslok, enda séu hæfileg afföll leyfð á gölluðum eða úreltum vörum. e. Hlutabréf skulu talin með nafnverði, ef hlutaféð er óskert, en annars með hlutfallslegri upphæð, miðað við upphaflegt hlutafé. Skuldabréf og önnur slík verðbréf skal meta eftir nafnverði, nema sérstakar ástæður þyki til, að þau þyki ótrygg. Þó skulu veðdeildarbréf og skuldabréf hins opinbera metin eftir venjulegu söluverði slíkra bréfa í árslok, ef það er vitað. f. Útistandandi skuldir skulu taldar með nafnverði, hvort sem vextir eiga að greiðast af þeim eða ekki, nema vitanlegt sé, að þær séu minna virði eða tapaðar með öllu.[a]) g. Réttindi til stöðugra tekna skulu metin eftir því endurgjaldi, sem hæfilegt væri fyrir þau þegar skatturinn er lagður á.[b]) — Nánari reglur um virðingu getur fjármálaráðherra sett. — **20. gr.** Eignir hjóna, sem samvistum eru, skulu lagðar saman til eignarskatts, enda ábyrgjast bæði greiðslu. Þeir, sem hafa á hendi fjárforræði ómyndugra, bera ábyrgð á skattgreiðslu þeirra. — **21. gr.** Eignarskattur skal að jafnaði ákveðinn eftir eign gjaldanda í lok almanaksársins. Þó mega þeir, sem nota annað reikningsár en almanaksárið, telja fram eignir sínar í lok þess reikningsárs, sem er næst á undan skattálagningunni. — Krónutala sú, sem skattur er talinn af, skal ávallt deilanleg með 100; því, sem fram yfir er, skal sleppt.

III. kafli. Um skattfrelsi sparifjár. — 22. gr. Undanþegnar framtalsskyldu og eignarskatti eru innstæður í bönkum, sparisjóðum og löglegum innlánsdeildum félaga, svo sem hér segir: a. Innstæður skattgreiðanda, sem ekkert skuldar. b. Innstæður skattgreiðanda, er ekki skuldar meira en 120 þús. kr. samtals, enda séu þær skuldir fasteignaveðlán, tekin til 10 ára eða lengri tíma og sannanlega notuð til þess að afla fasteignanna eða endurbæta þær. Ákvæði þetta um frávik vegna fasteignaveðskulda nær ekki til félaga, sjóða eða stofnana. c. Sá hluti innstæðu hjá öllum skattgreiðendum, sem er umfram skuldir. Innborgað hlutafé og stofnfé telst til skulda félaga í þessu sambandi. — Undanþegnir framtalsskyldu og tekjuskatti eru allir vextir af eignarskattfrjálsum innstæðum. — Þeir, sem bókhaldsskyldir eru, en njóta undanþágunnar, skulu með venjulegum hætti færa allar innstæður sínar og vexti af þeim í bækur sínar og ársreikninga. — Komi í ljós á framtölum gjaldenda ósamræmi milli ára, sem stafað getur af því, að innstæða hefur ekki verið framtalin vegna framangreindrar undanþágu, ber gjaldendum að leggja fyrir skattayfirvöld, þegar þess er krafizt, yfirlit frá innlánsstofnunum um allar innstæður sínar á tímabili því, sem um er að ræða,

a) XV, 295, XXV, 84. — b) XXIII, 436, 439, 450, 451, XXIV, 144. — c) XXV, 84. — d) XXIV, 307. — e) XXIV, 434, XXV, 88—9, 85.

a) XXIV, 307. — b) XXV, 79, 80.

1954 Nr. 46 14. apríl

og einnig geta skattayfirvöld krafizt hjá innlánsstofnunum allra þeirra upplýsinga, sem þau telja þörf fyrir í þessu sambandi.

IV. kafli. Um skattanefndir o. fl. — 23. gr. Tekjuskattur og eignarskattur samkvæmt lögum þessum er ákveðinn af skattanefndum í hreppum og skattanefndum eða skattstjóra í kaupstöðum. Í skattanefnd sitja 3 menn. Í hreppum: Hreppstjóri eða sá, er að lögum gegnir starfi hans, einn maður tilnefndur af sýslumanni og einn kosinn af hreppsnefndinni. Í kaupstöðum: Bæjarstjóri, einn maður tilnefndur af bæjarfógeta og einn kosinn af bæjarstjórn. Sé bæjarfógeti jafnframt bæjarstjóri kaupstaðarins, tilnefnir hann tvo menn í nefndina. — Skipa skal tvo varamenn, er taka sæti í skattanefndum í forföllum nefndarmanna. Annan varamanninn tilnefnir bæjarfógeti eða sýslumaður, en hinn kýs bæjarstjórn eða hreppsnefnd. — Formaður skattanefndar í kaupstöðum er bæjarstjóri, eða þar sem hann er eigi, sá nefndarmaður, er bæjarfógeti nefnir til, en annars staðar er hreppstjóri formaður. Í forföllum formanns kýs skattanefnd sjálf formann um stundarsakir. Undirskattanefndarmenn þeir, er nú eru, halda starfi sínu þar til tími þeirra er útrunninn. — **24. gr.** Í Reykjavík skipar fjármálaráðherra skattstjóra og varaskattstjóra. Hefur skattstjóri Reykjavíkur sama vald og sömu störf og skattanefndir, eða eftir atvikum formenn skattanefnda utan Reykjavíkur. — Heimilt er fjármálaráðherra að gera sömu tilhögun um ákvörðun skatts í hinum öðrum kaupstöðum og sett er fyrir Reykjavík. — **25. gr.** Í hverju lögsagnarumdæmi skal skipa yfirskattanefnd. Þar, sem bæjarfógetaembætti er sameinað sýslumannsembætti, skal vera ein yfirskattanefnd bæði fyrir kaupstaðinn og sýsluna. Í nefndinni eiga sæti lögreglustjóri, sem er formaður, og tveir menn, sem fjármálaráðherra skipar. Hann skipar og tvo varanefndarmenn, sem taka sæti í nefndinni í forföllum nefndarmanna, eftir því sem formaður ákveður. Í Reykjavík skipar fjármálaráðherra 3 menn í yfirskattanefnd og 3 varamenn. Hann ákveður og, hver skuli vera formaður nefndarinnar. — Yfirskattanefndarmenn þeir, sem nú eru, halda starfi sínu þar til 6 ára skipunartími þeirra er útrunninn. — **26. gr.** Fjármálaráðherra skipar 3 menn í ríkisskattanefnd og jafnmarga varamenn. Ákveður ráðherra hver skuli vera formaður nefndarinnar. Einn nefndarmanna skal hafa þekkingu á landbúnaði, en annar á sjávarútvegi og viðskiptum. Ríkisskattanefnd hefur skrifstofu í Reykjavík. — **27. gr.** Enginn má sitja í skattanefnd, yfirskattanefnd eða ríkisskattanefnd, nema hann: 1. hafi óflekkað mannorð, 2. sé fjárráður, 3. hafi náð lögaldri. — Í skattanefnd mega ekki sitja saman skyldir menn eða mægðir að feðgatali eða niðja, hjón, kjörforeldri og kjörbörn, fósturforeldri og fósturbörn, hvorki sem aðalmenn né varamenn. — Skattanefndarmenn og yfirskattanefndarmenn skulu eiga heimili í skattaumdæminu og ríkisskattanefndarmenn skulu eiga heimili í Reykjavík. — **28. gr.** Sami maður má ekki eiga sæti nema í einni skattanefnd. Skattanefndarmenn, aðrir en bæjarstjórar, hreppstjórar og skattstjórar, skulu skipaðir til 6 ára, þannig að annar meðnefndarmaður fer frá 3. hvert ár, eftir hlutkesti í fyrsta sinn. Ef nefndarmaður fer frá eða deyr áður en tími hans er liðinn, skal skipa mann í stað hans til þess tíma, er hann átti eftir að sitja í nefndinni. — Nefndarmann, sem gengur úr, má skipa svo oft sem vill. Nefndarstarfið er borgaraskylda, sem enginn löghæfur maður getur skorazt undan að gegna, nema hann hafi verið í skattanefnd í 6 ár samfleytt eða sé orðinn 60 ára gamall. — Skattstjórar í Reykjavík og öðrum kaupstöðum (sbr. 24. gr.) og formaður ríkisskattanefndar skulu skipaðir til 6 ára. — **29. gr.** Skattanefndarmenn og skattstjórar, er eigi hafa áður unnið heit embættismanna eða sýslunarmanna, skulu á fyrsta nefndarfundi, er þeir sitja, undirrita í gerðabók nefndarinnar drengskaparheit um það, að þeir skuli gegna starfinu hlutdrægnislaust eftir beztu vitund og sannfæringu og gæta þagnarskyldu um allt, er þeir fá vitneskju um í starfinu og varðar eignir og tekjur gjaldþegna. — **30. gr.** Enginn má taka þátt í meðferð máls, hvorki skattákvörðun eða kæru, ef það mál varðar sjálfan hann, konu, niðja, foreldra, kjörforeldra eða fósturforeldra, kjörbörn eða fósturbörn, systkini, kjörsystkini eða fóstursystkini eða mægðamenn að feðgatali, eða ef aðrar ástæður eru til að óttast, að hann geti ekki litið hlutdrægnislaust á málavöxtu. Tekur varamaður sæti í nefnd samkvæmt kvaðningu formanns, ef aðalmanns missir við. — **31. gr.** Skattanefndarmenn og skattstjórar fá laun fyrir störf sín sem hér segir: a. Í kaupstöðum og kauptúnum, sem eru hreppur fyrir sig, skal greiða skattanefnd 2%, en annars staðar á landinu 4% af þeirri upphæð, sem skatt-

urinn nemur. Þó skal borgunin ekki fara fram úr 20 kr. og ekki vera minni en 14 kr. fyrir hvern starfsdag nefndarmanns. b. Yfirskattanefndarmenn utan Reykjavíkur fá 15 krónur á dag og ferðakostnað. c. Borgun til skattstjóra, yfirskattanefndarmanna í Reykjavík og ríkisskattanefndar fer eftir samningi við fjármálaráðherra. — Þóknun til skattanefnda og skattstjóra greiðist úr ríkissjóði. Formenn yfirskattanefnda úrskurða reikninga skattanefnda og greiða þá á manntalsþingum. Fjármálaráðuneytið úrskurðar reikninga skattstjóra, yfirskattanefnda og ríkisskattanefndar.

V. kafli. Um framtal tekna, fresti, úrskurði, innheimtu o. fl. — 32. gr. Gjaldendur skulu skattlagðir þar, sem þeir eiga lögheimili samkv. allsherjarspjaldskrá Hagstofu Íslands hinn 1. desember á viðkomandi skattári. Hlutafélög og önnur atvinnufélög innlend skulu sett í skatt þar, sem þau eiga heimili, en erlend þar, sem aðalumboðsmenn þeirra hér á landi eru búsettir, enda beri téðir umboðsmenn ábyrgð á greiðslu skattsins. — Aðrir gjaldendur, sem ekki eru búsettir hér á landi, greiði skatt á þeim stöðum, þar sem þeir hafa tekjur sínar eða eignir. — Ráðuneytið sker úr, ef vafi leikur á, hvar gjaldandi skuli settur í skatt. — Óheimilt er að slíta félagi og úthluta eignum þess fyrr en opinberir skattar af tekjum þess og eignum hafa að fullu verið greiddir fyrir allan starfstíma félagsins.[a]) — **33. gr.** Allir þeir, sem hafa tekjur samkv. 7. gr. eða eignir samkv. 17. gr., skulu afhenda skattanefnd skriflega skýrslu, að viðlögðum drengskap, um tekjur sínar síðast liðið ár og eignir í árslok.[b]) Sama skylda hvílir og á hverjum þeim, sem veitir forstöðu verzlun, verksmiðju eða öðru atvinnufyrirtæki, ef eigandinn er eigi búsettur innanlands, svo og á stjórn félags eða stofnunar og þeim, er hefur á hendi fjárhald fyrir þann, sem ekki er fjárráður, og einnig á skiptaráðendum dánar- og þrotabúa. Skýrslur þessar skulu komnar í skattstofuna í Reykjavík og til skattanefnda eða skattstjóra í kaupstöðum fyrir lok janúarmánaðar, en í hendur skattanefnda eða skattstjóra annars staðar á landinu fyrir lok febrúarmánaðar. Skattstjóri eða skattanefnd getur þó, ef sérstaklega stendur á, veitt mönnum frest til framtals til 15. marz. — Þeir, sem reka atvinnu á fleiri stöðum en einum, þurfa ekki að hafa skilað framtölum sínum fyrr en 31. marz í Reykjavík og 20. marz annars staðar á landinu, og vátryggingarfélög eigi fyrr en 30. júní. — Nú þykist framteljandi ekki sjálfur vera fær um að gefa fullnægjandi skýrslu um tekjur sínar og eignir, og er þá skattanefnd skyld að veita honum aðstoð til þess, en hann er skyldur að láta skattanefnd í té allar upplýsingar, er hún þarf, til þess að gera framtal hans sem réttast. — Hvenær sem skattanefnd þykir þörf á, getur hún krafizt þess, að skattframteljendur leggi bækur sínar fyrir hana, eða einstaka nefndarmenn, eða einn eða tvo reikningsfróða menn utan nefndarinnar, er ekki séu keppinautar framteljanda. — **34. gr.** Allir embættismenn og aðrir, er einhver störf hafa á hendi í almenningsþarfir, stjórnendur banka og sparisjóða, hlutafélaga og annarra félaga og stofnana, eru skyldir að láta skattanefndum í té ókeypis og í því formi, sem óskað er, allar þær skýrslur, er þær beiðast og unnt er að láta þeim í té, svo sem skýrslur um starfslaun, skuldabréf, vaxtabréf, hlutabréf og arð, um vaxtafé í bönkum, sparisjóðum og annað því um líkt. Ríkisskattanefnd hefur og ætíð aðgang að bókum banka og sparisjóða og annarra peningastofnana fyrir sig og þá menn, er hún felur að rannsaka skuldir, inneignir, verðbréfaeign og annað, er lýtur að efnahag gjaldþegns. Þeir, sem hafa menn í þjónustu sinni, er taka kaup fyrir starf sitt, eru og skyldir að skýra frá því, hvaða kaup þeir greiða hverjum manni, þar með talin stjórnarlaun, ágóðaþóknun, gjafir o. fl. — **35. gr.** Eftir skýrslum þeim, er skattanefnd tekur gildar, skal hún ákveða tekjuupphæð og eign hvers eins. Heimilt er skattanefnd að leiðrétta einstaka liði framtals, ef þeir eru í ósamræmi við gildandi lög og fyrirmæli. Sama gildir og um önnur atriði, ef telja má, að óyggjandi upplýsingar séu fyrir hendi, en gera skal þá aðila aðvart um slíkar breytingar á framtali. Nú er framtalsskýrsla, eða einstakir liðir hennar, ófullnægjandi, óglögg eða tortryggileg, eða nefndin telur þurfa nánari skýringar á einhverju atriði, og skal hún þá skora á framteljanda að láta í té skýringar þær og sannanir, er hún telur vanta, innan ákveðins tíma, og er hann skyldur að verða við áskorun nefndarinnar. Fái skattanefnd eigi fullnægjandi skilríki fyrir framtalinu innan þess tíma, er hún hefur til tekið, skal hún áætla tekjur hans og eign eftir beztu vitund. Dvelji hann utanlands, eða svo langt í burtu, að erfitt er að ná til hans, og

a) XV, 294. — b) IV, 128.

1954 Nr. 46 14. apríl

hafi hann ekki umboðsmann fyrir sig nærlendis, sem nefndinni er kunnugt um, eða ef ekki er kunnugt um dvalarstað hans, má hún áætla tekjur hans og eign án þess að gera honum aðvart. — Nú er einhver sá, er enga skýrslu gefur, og skal þá nefndin áætla tekjur hans og eign svo ríflega, að ekki sé hætt við, að upphæðin sé sett lægri en hún á að vera í raun réttri, enda skal hún vera að minnsta kosti 10% hærri heldur en skattmat næst á undan, og ef vanrækslа er ítrekuð, skal hækkunin vera minnst tvöföld á við hækkunina árið á undan. Komi síðar í ljós, að áætlun hefur verið of lág eða skattþegni hefur ekki verið gert að greiða skatt af öllum tekjum sínum og eignum, er heimilt að reikna skatt gjaldanda að nýju, þó ekki lengra aftur í tímann en 5 ár.[a]) — **36. gr.** Þegar á skattgreiðanda hefur fallið vegna alvarlegra sjúkdóma tilfinnanlegur kostnaður, sem ekki er bættur samkvæmt lögum um almannatryggingar, eða veikindi, slys eða mannslát hafa skert gjaldþol hans verulega, má skattanefnd taka við umsókn hans um linun eða eftirgjöf á skattgreiðslunni og senda hana með umsögn sinni til yfirskattanefndar, er leggur úrskurð á beiðnina. Skattanefnd getur og að eigin hvötum gert tillögu til lækkunar á skattgjaldi, þegar svo er ástatt sem segir í upphafi þessarar greinar. Yfirskattanefndir geta einnig, eftir tillögum undirskattanefnda, leyft persónufrádrátt fyrir ættingja eða vandamenn, sem vitað er um, að skattþegn hefur á framfæri sínu, allt að þeirri upphæð, sem leyfð er til frádráttar fyrir skylduómaga samkvæmt 12. gr. — **37. gr.** Innan marzmánaðarloka skal skattanefnd hafa lokið ákvörðun tekna og eigna og samið skrá, er nefnist skattskrá, um alla þá, er eiga að greiða tekjuskatt eða eignarskatt í umdæmi hennar. Í Reykjavík þarf skattskrá þó ekki að vera fullgerð fyrr en 24. dag maímánaðar. Á skattskrá skal greina skattskyldar tekjur samkv. 7. og 8. gr., frádrátt samkv. 10. og 12. gr. og tekjuskatt, skattskyldar eignir samkv. 17. gr. og eignarskatt hvers gjaldanda. Jafnframt skal skattanefnd semja aðra skrá um tekjur og eignir framteljenda, er ekki greiða tekju- eða eignarskatt. Á skattskrá þeirri, sem lögð er fram í Reykjavík, er þó nægilegt að tilgreina tekjuskatt, eignarskatt og skattupphæðir samtals. — Skattskráin skal lögð fram eigi síðar en 25. dag maímánaðar í Reykjavík og annars staðar á landinu eigi síðar en 1. dag aprílmánaðar. Skal hún liggja til sýnis 2 vikur, í hreppum á þingstaðnum eða öðrum hentugum stað, er skattanefnd auglýsir, í kaupstöðum í bæjarþingstofu, skattstofu eða skrifstofu lögreglustjóra, og í Reykjavík í skattstofu eða bæjarþingstofu. — Sérhver skattþegn getur krafizt munnlegra upplýsinga um það hjá skattanefnd, eftir hverju hafi verið farið við ákvörðun tekna hans og eigna. — **38. gr.** Nú telur einhver skatt sinn eigi rétt ákveðinn af skattanefnd, og getur hann þá sent skriflega kæru[a]) sína yfir því til formanns skattanefndar eða skattstjóra, í Reykjavík innan 14 daga frá því skattskrá er framlögð, en annars staðar fyrir 15. dag aprílmánaðar. Innan sama tíma er hverjum gjaldanda heimilt að kæra yfir því, að skattskyldum manni sé sleppt eða tekjur og eign einhvers sé of lágt ákveðin, svo og að bera upp aðfinningar um hvert það atriði í skattskránni, sem að einhverju leyti getur snert hagsmuni hans. Formaður kveður nefndarmenn til fundar, ásamt kæranda og þeim, sem kært er yfir, og skal úrskurður felldur um kæruna fyrir 15. dag júnímánaðar í Reykjavík, en annars staðar fyrir lok aprílmánaðar og hlutaðeigendum gert aðvart um úrslitin. — Skattanefnd leiðréttir skrána samkvæmt úrskurðum þeim, sem felldir eru, og sendir hana síðan ásamt framtalsskýrslum og skrá um eignir og tekjur framteljenda, er ekki greiða skatt, tafarlaust til formanns yfirskattanefndar. — **39. gr.** Úrskurði skattanefndar eða skattstjóra má skjóta til yfirskattanefndar. Skal það gert bréflega og ástæður færðar fyrir kærunni. Sé kæra ekki komin í hendur formanns yfirskattanefndar í Reykjavík fyrir 30. dag júnímánaðar og annars staðar fyrir 15. dag maímánaðar, verður henni ekki sinnt. Þó er yfirskattanefnd heimilt að taka til greina kærur, er síðar koma fram, ef kærandi gerir sennilegt, að hann hafi vegna fjarveru eða annarra forfalla, eigi getað kært áður en kærufrestur var úti, eða um leiðréttingu á augljósum reikningsvillum við ákvörðun skattsins sé að ræða, en leita skal nefndin álits skattanefnda eða skattstjóra um kærur þessar. Yfirskattanefnd skal úrskurða kærur fyrir 15. júlí í Reykjavík og annars staðar fyrir maílok og tilkynna aðilum úrslitin tafarlaust. — Yfirskattanefnd úrskurðar einnig, hvort og að hve miklu

1954 Nr. 46 14. apríl

a) XVII, 143, XX, 231, 229.

a) II, 72.

leyti skuli taka til greina umsóknir þær, sem henni hafa borizt frá skattanefndum um linun í skattgreiðslu vegna ástæðna þeirra, er getið er í 36. gr. — Svo skal og yfirskattanefnd úrskurða kærur yfir úrskurðum niðurjöfnunarnefnda á útsvörum, samkv. fyrirmælum laga um útsvör. — **40. gr.** Yfirskattanefnd skal nákvæmlega endurskoða allar skattskrár í umdæmi sínu og hafa strangt eftirlit með því, að skattanefndir gegni skyldum sínum. Ef nefndinni virðist framtalsskýrslur vera ófullnægjandi eða eitthvað óljóst eða rangt í skattskránum, svo sem að einhver sé vantalinn eða tvítalinn á skrá, getur hún heimtað nánari skýringar, og skal síðan leiðrétta skrána eftir því, sem henni þykir rétt vera. — Ef skattskrá breytist við endurskoðun yfirskattanefndar, skal hún tafarlaust tilkynna það skattanefnd og sömuleiðis þeim aðilum, er breyting varðar. — Yfirskattanefnd skal hafa lokið störfum sínum fyrir 15. júlí í Reykjavík og annars staðar á landinu fyrir maílok, og sendir hún þá skattskrána ásamt framtalsskýrslum og skrá um eignir og tekjur framteljenda, er engan skatt greiða, til ríkisskattanefndar. Þó getur fjármálaráðherra veitt yfirskattanefnd lengri frest, ef um stórfelldar lagfæringar á skattskránni er að ræða. — **41. gr.** Úrskurði yfirskattanefndar má skjóta til ríkisskattanefndar, enda sé það gert bréflega og kæran, ásamt öllum nauðsynlegum gögnum, komin til formanns fyrir júlílok — annars kostar verður henni ekki sinnt. — Ríkisskattanefnd skal leggja úrskurð á kærur úr Reykjavík fyrir septembermánaðarlok, en aðrar kærur fyrir nóvemberlok og tilkynna innheimtumanni skattsins og aðilum úrslitin tafarlaust. — **42. gr.** Ríkisskattanefnd skal hafa eftirlit með störfum skattanefnda, skattstjóra og yfirskattanefnda og samræma skattaframtöl og skattaákvörðun í hinum einstöku skattaumdæmum. Skulu nefndarmenn, eða þeir er nefndin kveður til þess, ferðast um á milli skattanefnda og yfirskattanefnda í þessu skyni, þegar ástæða þykir til, og yfir höfuð leiðbeina um allt, er að skattaákvörðun og skattaframtali lýtur. Nefndin skal og yfirfara skattskrár og framtalsskýrslur. Ríkisskattanefnd getur af eigin hvötum rannsakað hvert það atriði, er framkvæmd laga þessara varðar,[a]) og getur í því skyni krafizt allra upplýsinga hjá skattanefndum, skattstjórum og yfirskattanefndum, svo og hjá lánsstofnunum og öðrum þeim, er í 34. gr. greinir. Loks getur ríkisskattanefnd af sjálfsdáðun breytt ályktunum skattanefnda og yfirskattanefnda, þótt ekki hafi verið kært, en jafnan skal hún þá gera aðilum aðvart áður en hún breytir skattgjaldi þeirra án þess að yfir hafi verið kært.[a]) — Úrskurður ríkisskattanefndar er fullnaðarúrskurður. Ágreining um skattskyldu má þó jafnan bera undir dómstóla, og einnig getur fjármálaráðherra leitað álits dómstóla um önnur ágreiningsatriði.[b]) — Svo skal og ríkisskattanefnd úrskurða kærur yfir úrskurðum yfirskattanefnda á útsvörum samkvæmt fyrirmælum laga um útsvör. — **43. gr.** Skattanefndir allar og skattstjórar bæjanna skulu halda gerðabækur, er fjármálaráðuneytið lætur gera á kostnað ríkissjóðs. Löggildir lögreglustjóri gerðabækur skattanefnda og skattstjóra, en fjármálaráðuneytið gerðabækur yfirskattanefnda og ríkisskattanefndar. — Í gerðabækur skattanefnda skal meðal annars rita skattskrárnar og úrskurði. Skattskrá skal þó eigi rita í gerðabók skattstjóra. Yfirskattanefndir og ríkisskattanefnd skrá og í gerðabækur sínar úrskurði og aðrar ákvarðanir. — Formenn skattanefnda og skattstjórar skulu árlega láta niðurjöfnunarnefnd í té ókeypis endurrit af skattskrám, til afnota við niðurjöfnun útsvara. Svo skulu og formenn skattanefnda og skattstjórar, hver í sínu umdæmi, gefa hagstofunni skýrslu í því formi, sem hún ákveður, um búnaðarástandið ár hvert, þar á meðal um heyfeng o. fl., samkvæmt framtali búenda, sem nákvæmlega sé tilgreint, einnig að því er þetta varðar, í landbúnaðarskýrslu þeirra til skattálagningar, enda fellur þá niður skylda til skýrslugerðar um þetta efni, sem 3. gr. laga nr. 29 8. nóv. 1895, gerir ráð fyrir. — Ef framtali á því, er setja ber á landbúnaðarskýrslu, er ábótavant eða skortir með öllu, skal úr því bætt með áætlun skattanefndar. — **44. gr.** Fjármálaráðuneytið hefur eftirlit með því, að skattanefndir allar og skattstjórar ræki skyldur sínar og fylgi réttum reglum í starfi sínu. Hefur það rétt til að fá sendar framtalsskýrslur og leita umsagnar og skýringa skattanefnda og skattstjóra á öllu því, er framkvæmd þessara laga varðar. — Einnig er ráðuneytinu heimilt að kæra úrskurði skattanefnda með sama hætti og skattþegni sjálfum. Þó er ráðuneytið eigi bundið við kærufresti.

a) XVII, 143.

1954 Nr. 46 14. apríl

a) XVII, 143.
b) XXV, 111.

— Ákvæði þessarar greinar skulu gilda um alla ríkisskatta, er skattanefndir fjalla um. — **45. gr.** Lögreglustjórar — í Reykjavík tollstjóri — innheimta tekju- og eignarskatt á manntalsþingum ár hvert. Sé skatturinn eigi greiddur innan mánaðar frá gjalddaga, skal greiða dráttarvexti, ½% fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði, sem greiðsla dregst. Nú er skattur eigi greiddur fyrir næstu áramót, eftir að hann var á lagður, og skal þá greiða 1% dráttarvexti fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði, sem greiðsla dregst frá þeim áramótum.[a]) Fjármálaráðherra getur með reglugerð sett fyllri ákvæði um innheimtuna, svo sem að gjalddagar skuli vera fleiri en einn á ári, þar sem það þykir henta, um tilbúning og sölu skattmerkja og þess háttar. Einnig getur fjármálaráðherra með reglugerð skyldað kaupgreiðendur til að gefa skýrslur um mannahald og halda eftir og skila til innheimtumanns upp í þinggjöld manna hluta af kaupi þeirra til lúkningar gjöldunum, og má í reglugerðinni setja ýtarlegri ákvæði um allt, er að þessu lýtur. Kaupgreiðandi ábyrgist þá fé það, er hann hefur haldið eftir sem geymslufé. Fé þetta og gjöld, er ekki hefur verið haldið eftir vegna vanrækslu kaupgreiðanda, má taka lögtaki hjá honum sem eigin skattar væru. Nú vanrækir kaupgreiðandi að halda fé eftir upp í gjöldin, skila innheimtufé eða umkröfðum skýrslum, og má þá einnig beita sektum, ef eigi er úr bætt innan hæfilegs frests, er innheimtumaður ákveður. — Enn fremur getur ráðherra með reglugerð ákveðið, að innheimta skuli fyrir fram upp í væntanlega skatta yfirstandandi árs hjá hverjum gjaldanda fjárhæð, er nemi allt að helmingi þeirra þinggjalda, sem honum bar að greiða næstliðið ár. — Nú breytir ríkisskattanefnd skatti svo seint, að tilkynning um það hefur eigi náð innheimtumanni fyrir gjalddaga skattsins, og skal hann þá innheimta eða endurgreiða þann skatt síðar á árinu.

VI. kafli. Refsiákvæði. — 46. gr. Ef skattþegn telur ekki fram eignir sínar og tekjur, eða gerir það ekki fyrr en framtalsfrestur er liðinn, eða bætir ekki úr göllum, sem á framtali eru, þótt hann hafi fengið áskorun um það frá skattanefnd eða skattstjóra, þá skal ekki færa niður skatt hans, þótt hann kæri, nema hann sanni, að tekjur hans eða eign hafi verið áætluð meira en fjórðungi hærra en í raun og veru var. Sé mismunurinn ¼ eða meiri, skal hann greiða skatt af hinum réttu upphæðum, að viðbættum ¼. — Ákvæði þessarar greinar þarf þó ekki að beita, ef gjaldþegn hefur fært gildar ástæður sér til afsökunar. — **47. gr.** Nú skýrir maður af ásetningi eða stórkostlegu hirðuleysi rangt frá einhverju því, er máli skiptir um tekjuskatt hans eða eignarskatt, og skal hann þá sekur um allt að því tífalda skattupphæð þá, sem undan var dregin. Sektina skal þó aldrei miða við meira en 10 ár alls. Fjármálaráðherra ákveður sektina, nema hann eða hinn seki óski, að málinu sé vísað til dómstólanna. — Nú verður slíkt uppvíst við meðferð dánarbús, og skal þá greiða úr búinu tvöfalda þá upphæð, er á vantar. — Skiptaréttur og skiptaforstjórar skulu, að viðlögðum dagsektum samkvæmt úrskurði fjármálaráðherra, gefa skattanefnd skýrslu um fjármuni látinna manna, ef fjármunirnir nema meiru en 10000 kr. — **48. gr.** Sá, sem sekur verður um afbrot það, sem um getur í 1. málsgr. 47. gr., skal auk sektarinnar, sem þar er ákveðin, greiða eftir á skattupphæð þá, sem undan var dregin. — Sömu skyldu til að greiða skatt eftir á hefur og hver sá, sem af afsakanlegum misskilningi eða misgáningi hefur skýrt frá tekjum sínum eða eignum lægri en vera bar, og því greitt minni skatt en honum bar skylda til. — **49. gr.** Nú kemur það í ljós, að skattþegn vantar á skrá, og skal þá gera honum skatt eftir á, þó aldrei lengra aftur í tímann en 3 ár, enda sé skattálagningin tilkynnt honum tafarlaust og honum veitt færi á að bera sig upp undan henni með sama hætti sem öðrum gjaldendum, eftir því sem við á.[a]) — **50. gr.** Skattanefndarmönnum og skattstjóra er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um embættismenn og sýslunarmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir komast að í sýslan sinni um tekjur og efnahag gjaldþegna. — Hið sama er að segja um þá, er veita nefndunum eða skattstjórum aðstoð við starf þeirra, eða á annan hátt fjalla um framtalsskýrslur manna. — **51. gr.** Nú gegnir einhver ekki skyldu sinni samkvæmt 34. gr., eða skorast undan að láta þar nefndar skýrslur af hendi, og sker fjármálaráðherra þá úr og getur, ef þörf krefur, lagt við dagsektir, unz skyldunni er fullnægt. — **52. gr.** Nú hefur skattanefnd eða skattstjóra ekki framkvæmt störf sín samkvæmt lögum þessum, áður lögmæltur frestur er liðinn, og varðar það þá

a) XVII, 107, 140, 145.

a) XVII, 111.

sektum, allt að 200 kr., og getur fjármálaráðuneytið auk þess skyldað hina brotlegu til þess að ljúka störfum, að viðlögðum dagsektum fyrir hvern einstakan mann, sem ekki hefur lögmæta afsökun. — **53. gr.** Mál út af brotum þeim, er ræðir um í 47. gr., 1. málsgr., og 50. gr. laga þessara, skulu sæta sakamálsmeðferð. Mál út af brotum þeim, er í 46. gr., 47. gr., 3. málsgr., 51. gr. og 52. gr. segir, skulu sæta meðferð almennra lögreglumála, en ekki skal slíkt mál höfða, nema skattþegn sjálfur, skattanefnd, skattstjóri eða fjármálaráðherra krefjist þess. — **54. gr.** Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð, og má innheimta þær með aðför.

VII. kafli. Ákvæði til bráðabirgða. — 55. gr. Nú nýtur félag, er um getur í 3. gr. a og hefur sjávarútveg sem aðalatvinnuekstur, hlunninda vegna framlags í varasjóð samkv. ákvæðum 8. gr., og skal þá 50% af því fé, er það leggur í varasjóð, ráðstafað á þann hátt, að það sé lagt á sérstakan reikning í banka eða keypt fyrir það opinber verðbréf og þau falin banka til geymslu. Nefnist sá hluti varasjóðsins nýbyggingarsjóður, og gilda um hann þær reglur, er greinir í 56.—59. gr. Áskilinn hluti af varasjóðstillaginu skal lagður í nýbyggingarsjóð á því sama ári, sem varasjóðstillagið er ákveðið, en séu vanefndir á því að einhverju eða öllu leyti, skal greiða í ríkissjóð 20% af þeirri fjárhæð, er til vantar. — Af fé nýbyggingarsjóðs má ekki meira en ⅗ hlutar vera innstæða á biðreikningi í erlendri mynt, sbr. lög nr. 82 9. júlí 1941, nema með sérstöku leyfi nefndar þeirrar, er um getur í 58. gr. Getur nefndin veitt leyfi til þess, að meira en að ofan greinir sé á biðreikningi, ef aðili sýnir fram á, að hann geti ekki lagt féð fram á annan hátt vegna þess, að fé varasjóðs hafi verið notað til að greiða skuldir fyrirtækisins. — **56. gr.** Útgerðarfélag ráðstafar sjálft því fé, er það hefur lagt í nýbyggingarsjóð, en því má eingöngu verja til aukningar og endurnýjunar á framleiðslutækjum á sviði útgerðar, annaðhvort með nýbyggingum innanlands eða með kaupum frá öðrum löndum. Þó er heimilt að verja fé nýbyggingarsjóðs til að greiða tap á útgerð, ef aðrar eignir hrökkva ekki til fyrir því, en áður en það er gert, skal það tilkynnt nefnd þeirri, er um ræðir í 58. gr., og lætur hún þá aðila vita, hvort hún telur slíka ráðstöfun í samræmi við lög þessi. Enn fremur er þeim bátaútvegsmönnum, sem í árslok 1948 áttu í nýbyggingarsjóði lægri fjárhæð en kr. 25 000.00 á skip, eða hafa á síðustu tveim árum tapað meiru á útgerðinni en svarar inneign þeirra í sjóðnum, heimilt að taka eign sína úr nýbyggingarsjóði og nota sem rekstrarfé. — Sé fé nýbyggingarsjóðs veðsett eða því ráðstafað á einhvern annan hátt en að framan greinir, um lengri eða skemmri tíma, skal greiða af því tekjuskatt jafnháan þeim skatti, sem hefði orðið að greiða af fénu, þegar það var lagt fyrir, ef það hefði þá verið skattskylt. — **57. gr.** Útgerðarfélag lætur fylgja með skattframtali sínu yfirlýsingu frá hlutaðeigandi banka um það, hve mikið fé sé geymt þar í nýbyggingarsjóði, og yfirlit um þær breytingar, sem kunna að hafa orðið á innstæðu sjóðsins síðan hann var myndaður. Enn fremur vottorð um, að á fé þessu hvíli engar kvaðir. — **58. gr.** Þriggja manna nefnd sú,[1]) er skipuð var samkv. g-lið (61. gr.) 4. gr. laga nr. 9 5. maí 1941, skal hafa eftirlit með því, að fylgt sé fyrirmælum laga þessara um ávöxtun og ráðstöfun á fé nýbyggingarsjóðs, en ákvæði laga þessara gilda bæði um það fé, er greitt var í nýbyggingarsjóð árið 1941, og það fé, sem síðar er í hann lagt. Nefndin er skipuð af ráðherra, einn eftir tilnefningu Landssambands íslenzkra útvegsmanna, annar eftir tilnefningu Alþýðusambands Íslands, en hinn þriðji án tilnefningar, og er hann formaður nefndarinnar. Nú verður autt sæti nefndarmanns, og skipar þá ráðherra mann í nefndina í hans stað, eftir þeirri reglu, er að framan greinir. — Skattanefndir skulu senda nefnd þeirri, er hér um ræðir, skýrslu um framlög í nýbyggingarsjóð og innstæðu hvers fyrirtækis, svo fljótt sem unnt er, eftir að upplýsingar um það bárust þeim í hendur. Um hver áramót skulu þau fyrirtæki, er fé eiga í nýbyggingarsjóði, senda nefndinni skýrslu um ráðstöfun þess fjár, er þau hafa tekið úr sjóðnum á liðnu ári. — Nú telur nefndin vafa á því, að fé úr nýbyggingarsjóði hafi verið varið samkvæmt ákvæðum laga þessara, og skal hún þá tafarlaust tilkynna það stjórn viðkomandi útgerðarfélags. Nefndin skal síðan úrskurða um það, hvort greiða skuli skatt af fénu samkv. síðari málsgr. 56. gr., og tilkynna það skattanefnd og eiganda sjóðsins. — Úrskurðum nefndarinnar má skjóta til ríkisskattanefndar til fullnaðarúrskurðar, sbr. þó 2. málsgr. 42. gr. Sé

1) Með l. nr. 50/1948 er umboð nýbyggingarsjóðsnefndar fellt niður og störf hennar falin ríkisskattanefnd.

1954 Nr. 46 14. apríl

1954 Nr. 46 14. apríl

ágreiningur innan nefndarinnar, getur minni hlutinn einnig skotið honum til úskurðar ríkisskattanefndar. — Þóknun fyrir störf nefndarinnar greiðist úr ríkissjóði. — **59. gr.** Nú hefur innstæða í nýbyggingarsjóði verið notuð samkvæmt fyrirmælum laga þessara, og telst þá sú eign til varasjóðs hjá viðkomandi félagi. — **60. gr.** Einstaklingar og sameignarfélög, er stunda sjávarútveg sem aðalatvinnurekstur, mega draga frá skattskyldum tekjum sínum þær fjárupphæðir, er þau leggja í nýbyggingarsjóð af útgerðartekjum sínum, þó eigi hærri fjárhæð en sem nemur 20% af hreinum árstekjum þeirra af útgerð áður en tekjuskattur, stríðsgróðaskattur og útsvar, sem greitt hefur verið á árinu, er dregið frá tekjunum, enda sé tekjum af útgerðinni haldið greinilega aðskildum frá öðrum tekjum gjaldanda. Um ávöxtun og ráðstöfun þessa fjár gilda ákvæði þessara laga, eftir því sem við á. — **61. gr.** Sá hluti af tekjum félags árið 1940, sem undanþeginn var skattgreiðslu árið 1941 vegna tapsfrádráttar samkv. ákvæðum j-liðar (64. gr.) 4. greinar laga nr. 9 5. maí 1941, skal teljast til varasjóðs, og má nota þann hluta varasjóðsins til að mæta hreinum rekstrarhalla félagsins, að svo miklu leyti sem aðrar eignir þess, þar með talin önnur eign í varasjóði, hrökkva ekki til að jafna rekstrarhallann. Sé nokkru af þessu fé varið til annars en að framan greinir, skal greiða tekjuskatt af 60% þeirrar fjárhæðar, er þannig er varið úr sjóðnum, jafnháan þeim skatti, sem hefði orðið að greiða af fénu, þegar það var lagt fyrir, ef það hefði þá verið skattskylt. — **62. gr.** Heimilt er ráðherra að breyta tímaákvörðunum og frestum þeim, sem um ræðir í V. kafla laga nr. 6 9. jan. 1935,[1]) um tekjuskatt og eignarskatt, eftir því, sem þörf krefur. — **63. gr.** Auk þess tekjuskatts, sem ákveðinn er í 6. gr., skulu þeir skattgreiðendur, sem taldir eru í 3. gr., greiða skattauka árið 1954 af tekjum ársins 1953 samkvæmt eftirfarandi reglum:

1954 Nr. 46 14. apríl

Af skattskyldum tekjum lægri en 8000 kr. greiðist enginn skattauki.
Af skattskyldum tekjum yfir 8000 kr., en undir 9000 kr., greiðist 2%.

Af	9—	10	þús.	kr.	greiðist	20	kr.	af	9	þús.	kr.	og	4%	af	afgangi.				
—	10—	12	—	—	—	60	—	—	10	—	—	—	5%	—	—				
—	12—	14	—	—	—	160	—	—	12	—	—	—	6%	—	—				
—	14—	17	—	—	—	280	—	—	14	—	—	—	7%	—	—				
—	17—	20	—	—	—	490	—	—	17	—	—	—	8%	—	—				
—	20—	25	—	—	—	730	—	—	20	—	—	—	9%	—	—				
—	25—	30	—	—	—	1180	—	—	25	—	—	—	10%	—	—				
—	30—	40	—	—	—	1680	—	—	30	—	—	—	11%	—	—				
—	40—	100	—	—	—	2780	—	—	40	—	—	—	12%	—	—				
—	100—	125	—	—	—	9980	—	—	100	—	—	—	10%	—	—				
—	125—	150	—	—	—	12480	—	—	125	—	—	—	7%	—	—				
—	150—	200	—	—	—	14230	—	—	150	—	—	—	5%	—	—				
—	200		—	—	—	16730	—	—	200	—	—								

Um álagningu, gjalddaga, dráttarvexti, lögtaksrétt, viðurlög og innheimtu þessa skatts gilda sömu reglur og um tekjuskatt og eignarskatt. — **64. gr.** Þegar reiknaður hefur verið tekjuskattur þeirra, er um ræðir í 6. gr. II—III, og tekjuskattsviðauki samkvæmt 63. gr., skal árið 1954 skattupphæð hvers einstaks gjaldanda, af tekjum ársins 1953, lækkuð um 20% — tuttugu af hundraði. — **65. gr.** Stríðsgróðaskattur samkvæmt lögum nr. 21/1942, sem árið 1954 er lagður á tekjur ársins 1953, skal lækkaður hjá hverjum einstökum gjaldanda um 20% — tuttugu af hundraði. — **66. gr.** Eigi er heimilt að leggja tekjuútsvar á þann hluta hreinna tekna, sem er umfram 200 þús. hjá þeim gjaldanda, er greiðir stríðsgróðaskatt. — **67. gr.** Eignarskattur samkv. 14. gr., á lagður árið 1954, skal innheimtur með 50% álagi.

VIII. kafli. — **68. gr.** Fjármálaráðherra gefur út reglugerð um framkvæmd og skilning laga þessara, nánari ákvörðun skattskyldra tekna og eigna og störf skattanefnda og skattstjóra.[2]) Enn fremur lætur hann gera fyrirmyndir að eyðiblöðum undir skattskrár og tekjuframtal og lætur prenta á kostnað ríkissjóðs.

1946 Nr. 59 7. maí

Lög um sérstakar fyrningarafskriftir. 1. gr. Þær eftirtaldar eignir, sem teknar eru

1) Þ. e. II. kafli laga þessara. — 2) Rgj. nr. 133, 28. des. 1936, rgj. nr. 57, 17. apríl 1944, rgj. nr. 142, 19. okt. 1944, rgj. nr. 10, 22. jan. 1946, rgj. nr. 107, 7. okt. 1946, rgj. nr. 110, 10. ágúst 1949, rgj. nr. 178, 18. okt. 1949, rgj. nr. 181, 11. okt. 1951.

1946 Nr. 59 7. maí

í fyrstu notkun á árunum 1944—1948 incl., má í stað venjulegra fyrningarafskrifta afskrifa um 20% á ári í 3 ár frá því er þær eru teknar í notkun, þó ekki fyrr en frá 1. janúar 1946 að telja: fiskiskip og önnur veiðiskip, flutningaskip, síldarverksmiðjur, dráttarbrautir og vinnslustöðvar fyrir sjávarafurðir og landbúnaðarafurðir. Þó skulu þau fyrirtæki, er njóta styrks úr ríkissjóði, ekki njóta þessara sérstöku afskrifta, svo fremi að styrkurinn sé jafnhár eða hærri en afskriftum þessum nemur. Sé styrkurinn hins vegar lægri, má afskrifa eignir þessar þannig, að styrkur að viðbættum afskriftum nemi 20% á ári í 3 ár. — **2. gr.** Þegar afskrift er í fyrsta sinn ákveðin samkvæmt 1. gr., skulu skattayfirvöld ákveða heildarafskriftarupphæð hverrar eignar. — Nú gengur eign kaupum og sölum, og skal þá hinn síðari eigandi aldrei njóta hærri afskrifta en hinn fyrsti hefði notið. — **3. gr.** Ef lán hefur verið tekið úr Stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands til kaupa á eign, sem afskrifuð er samkvæmt lögum þessum, er afskriftin því skilyrði bundin, að öll afskriftarupphæðin gangi til afborgunar á láninu, enda hafi hlutaðeigandi tekjuafgang sem afskriftinni nemur. — 4. gr. Tap það, sem kann að orsakast af afskriftunum, má flytja á milli ára og draga frá skattskyldum tekjum, unz því hefur verið náð upp. — Fyrir árslok 1947 skal ákveða með reglugerð, hver skuli vera fyrningarhundraðshluti þeirra eigna, sem afskrifaðar hafa verið samkvæmt lögum þessum, eftir að afskrift samkvæmt þeim hefur verið lokið. — **5. gr.** Afskriftahækkanir samkvæmt lögum þessum skerða í engu rétt bæjar- og sveitarfélaga til útsvarsálagningar á aðila þá, sem afskriftanna njóta.

1949 Nr. 15 16. marz

Lög um breyting á lögum nr. 59 7. maí 1946, um sérstakar fyrningarafskriftir. — **1. gr.** Heimild 1. gr. laga nr. 59 7. maí 1946 til sérstakra afskrifta skal einnig ná til eigna af þeirri tegund, sem þar eru taldar og teknar verða í fyrstu notkun á árunum 1949 og 1950. — Öll önnur ákvæði fyrrgreindra laga gilda einnig um þessar eignir.

1950 Nr. 103 23. des.

Lög um breyting á lögum nr. 59 7. maí 1946, um sérstakar fyrningarafskriftir. — **1. gr.** Heimild 1. gr. laga nr. 59 7. maí 1946 til sérstakra afskrifta skal einnig ná til eigna af þeirri tegund, sem þar eru taldar og teknar verða í fyrstu notkun á árunum 1951, 1952 og 1953. — Öll önnur ákvæði fyrrgreindra laga gilda einnig um þessar eignir.

1950 Nr. 103 23. des.

Lög um breyting á lögum nr. 59 7. maí 1946, um sérstakar fyrningarafskriftir.

1. gr. Heimild 1. gr. laga nr. 59 7. maí 1946 til sérstakra afskrifta skal einnig ná til eigna af þeirri tegund, sem þar eru taldar og teknar í fyrstu notkun á árunum 1954, 1955 og 1956. Ennfremur skal heimildin gilda um farþega- og vöruflutningaflugvélar, sem teknar verða í fyrstu notkun á árunum 1954—1956. — Öll önnur ákvæði fyrrgreindra laga gilda einnig um þessar eignir.

1954 Nr. 44 14. apríl

1952 Nr. 21 31. jan.

Lög um sérstakan skattfrádrátt tapaðra skulda vegna skuldaskila bátaútvegsins.

1. gr. Þrátt fyrir ákvæði b-liðs 10. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935, um tekju- og eignarskatt,[1]) er heimilt að draga skuldatöp skattþegna, samkvæmt II. kafla laga nr. 120 28. des. 1950, frá skattskyldum tekjum við allt að fimm næstu áramót eftir að skuldaskilum lauk, og þá jafnstóran hluta tapanna í hvert skipti. — **2. gr.** Eignatap vegna skuldaskilanna, sem heimilt er að afskrifa samkv. 1. gr. þessara laga, skal og koma til frádráttar skattskyldri eign til stóreignaskatts, sbr. lög nr. 22 1950, og endurgreiðist sá hluti skattsins, sem til lækkunar kemur samkvæmt þessum frádrætti, eftir nánari ákvörðun ráðherra.

1948 Nr. 83 26. nóv.

Lög um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs.[2])

1. gr. Nú ákveður fjármálaráðherra að nota gildandi lagaheimildir til lántöku fyrir ríkissjóð á þann hátt, að út verði boðin happdrættislán, og skulu þá vinningar þeirra undanþegnir hvers konar opinberum gjöldum, öðrum en eignarskatti, á því ári, sem þeir falla til útborgunar. — **2. gr.** [Krafa um áfallinn vinning fyrnist á 15 árum frá gjalddaga. Sé vinningsins ekki vitjað innan þess tíma, verður hann eign ríkissjóðs.][3]) — **3. gr.** Reglur XIX. kafla laga nr. 85 frá 23. júní 1936, um mál til ógildingar skjala o. fl., gilda ekki um skuldabréf happdrættislána þeirra, er um getur í 1. gr.

1953 Nr. 74 17. des.

Lög um breyting á lögum nr. 83 26. nóv. 1948, um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs.

1. gr. er felld inn í lög nr. 83, 26. nóv.

1) Sjá l. nr. 46, 14. apríl 1954.
2) Rgj. nr. 105, 20. ágúst 1948, sbr. rgj. nr. 5, 14. jan. 1949. 3) L. nr. 74, 17. des. 1953, § 1.

1953 Nr. 74 17. des.

1948. — **2. gr.** Ákvæði 1. gr. taka einnig til vinninga þeirra, sem þegar hafa verið útdregnir.

1942 Nr. 21 20. maí

Lög um stríðsgróðaskatt.[1])[a])

1. gr. Auk þess skattgjalds, sem ákveðið er í 6. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935, um tekjuskatt og eignarskatt,[2]) skal leggja á og innheimta sérstakan stríðsgróðaskatt samkvæmt eftirfarandi reglum: — Ef skattskyldar tekjur nema 45000—60000 kr., greiðist 3% af því, sem er umfram 45000 kr.:

Af	60000—	75000	kr.	greiðist	450	kr.	af	60000	kr. og	6% af afganginum
—	75000—	100000	—	—	1350	—	—	75000	— —	10% — —
—	100000—	125000	—	—	3850	—	—	100000	— —	20% — —
—	125000—	150000	—	—	8850	—	—	125000	— —	30% — —
—	150000—	175000	—	—	16350	—	—	150000	— —	42% — —
—	175000—	200000	—	—	26850	—	—	175000	— —	55% — —
—	200000	og þar yfir		—	40600	—	—	200000	— —	68% — —

— **2. gr.** Stríðsgróðaskattur skal lagður á og innheimtur um leið og tekju- og eignarskattur og af sömu aðilum. Ríkissjóður greiðir hlutaðeigandi sveitarfélagi 45% af þeim stríðsgróðaskatti, sem þar er á lagður og innheimtur, þó aldrei hærri fjárhæð en sem nemur 2 krónum á móti hverjum 3 krónum, sem jafnað er niður í útsvörum í sveitarfélaginu á því ári.[b]) — **3. gr.** Ríkissjóður greiðir 5% — fimm af hundraði — af stríðsgróðaskatti, sem innheimtur er eftir lögum þessum, til sýslufélaga og þeirra bæjarfélaga, er engan skatt fá samkvæmt 2. gr. Fé þessu skal skipt í hlutfalli við þann tekjuskatt, sem tilfellur í viðkomandi sýslu- og bæjarfélögum.[b]) — **4. gr.** Meðan ákveðið er í lögum, að greiða skuli 90% — níutíu af hundraði — samtals í tekjuskatt og stríðsgróðaskatt af skattskyldum tekjum yfir 200 þús. krónur, er óheimilt að leggja tekjuútsvör á þann hluta af hreinum tekjum gjaldenda, sem er umfram 200 þús. krónur.

1946 Nr. 96 9. des.

Lög um skatt- og útsvarsgreiðslu útlendinga o. fl.

1. gr. Gagnvart útlendingum, sem landsvistar- og atvinnuleyfi hafa um tiltekinn tíma, eða þeim mönnum, er ástæða er til að ætla, að dvelji hér aðeins um stundarsakir eða eru á förum af landi burt, en hafa hér atvinnutekjur, skal haga innheimtu tekjuskatts til ríkis og útsvars til bæjar- eða sveitarfélaga, svo og stríðsgróðaskatts, með þeim hætti, sem segir í lögum þessum. — **2. gr.** Hafi útlendingur dvalið hér eða haft hér atvinnutekjur, aðrar en þær, er í 2. málsgr. getur, einn mánuð eða lengur, eða ef hreinar tekjur hans hér á landi eru kr. 10000.00 eða þar yfir, enda þótt dvalartími hans hér sé skemmri en einn mánuður, skapar það honum skatt- og útsvarsskyldu, og ber kaupgreiðandi hans fulla ábyrgð á greiðslu þessara gjalda, svo sem um hans eiginn skatt eða útsvar væri að ræða. Nú eru kaupgreiðendur aðila fleiri en einn á hinu sama ári, og bera þeir þá hlutfallslega ábyrgð, miðað við þá upphæð, sem þeir hafa greitt honum í kaup. — Útlendir listamenn, sem afla sér hér tekna með list sinni, hvort heldur þeir starfa í eigin nafni eða á annarra vegum, skulu greiða skatt og útsvar af ⅔ hlutum þeirra tekna, er þeir afla sér á þann hátt, að frádregnum beinum kostnaði við starfsemina. — Nánari reglur um þetta má setja í reglugerð. — **3. gr.**[a]) Til tryggingar ábyrgð þeirri, er í 2. gr. getur, skal kaupgreiðanda heimilt að halda eftir af kaupi útsvars- eða skattgreiðanda allt að 20% af launum. Ef kaup aðila er hærra en sem svarar til 1000.00 kr. grunnkaups á mánuði, skal kaupgreiðanda þó heimilt að halda eftir allt að 35% af kaupinu. — **4. gr.**[a]) Ef upphæð sú, sem heimilt er að halda eftir samkv. 3. gr. til að fullnægja skatt- og útsvarsskyldum gjaldanda, er sýnilega of há eða of lág, getur gjaldandi eða innheimtumaður skatts eða útsvars, svo og kaupgreiðandi, snúið sér til hlutaðeigandi niðurjöfnunarnefndar og skattanefndar (skattstjóra) og farið fram á, að þær úrskurði um, hve miklu skuli haldið eftir af kaupi gjaldanda til að standast téðar greiðsl-

1) Sbr. l. nr. 46, 14. apríl 1954, § 6, I b. og § 65. — 2) Sbr. nú l. nr. 46, 14. apr. 1954. — a) XXIV, 190. — b) XXI, 327, 325.

a) (X, 312).

ur. Ábyrgð kaupgreiðanda á þeim skatt- og útsvarsgreiðslum, sem umfram kunna að vera þá upphæð, sem haldið er eftir samkvæmt úrskurðunum, fellur niður, enda hafi kaupgreiðandi skýrt rétt frá málavöxtum. — **5. gr.** Tryggingarfé því fyrir sköttum og útsvari, sem kaupgreiðandi heldur eftir samkvæmt lögum þessum, skal hann skila til viðkomandi innheimtumanna innan sex virka daga frá útborgunardegi. — Jafnskjótt og skattar og útsvör gjaldanda hafa verið ákveðin, skal innheimtumanni skylt að endurgreiða gjaldanda það, sem of mikið kynni að hafa verið greitt honum af kaupi gjaldársins eða útsvarsársins. — **6. gr.** Kaupgreiðandi skal tilkynna skattstjóra eða skattanefnd mánaðarlega kaupgreiðslu til manna þeirra, sem um ræðir í 1. og 2. gr. — **7. gr.** Nú er einhver þeirra, sem um ræðir í 1. og 2. gr., á förum af landi burt, og skal honum þá skylt að tilkynna hlutaðeigandi skattstofu eða skattanefnd um það með a. m. k. einnar viku fyrirvara. Sé kaupgreiðanda kunnugt um brottförina, ber honum einnig að tilkynna hana framangreindum aðilum. Jafnframt gefur kaupgreiðandi skattstofu eða skattanefnd skýrslu um allar kaupgreiðslur til gjaldanda hér á burtfararárinu til brottfarardags. — **8. gr.** Hlutaðeigandi skattayfirvöld ákveða skatta og útsvar gjaldanda af tekjum hans frá komudegi til brottfarardags og tilkynna kaupgreiðanda, gjaldanda sjálfum og innheimtumanni skatta og útsvars um álagninguna þegar í stað. — **9. gr.** Tekjuskattur þeirra, sem hér um ræðir, ákveðst þannig: Hreinar tekjur gjaldanda, deilanlegar með 50, margfaldast með tölunni 12 og deilast síðan með fjölda þeirra mánaða, er hann hefur dvalizt hér á burtfararárinu. Brot úr mánuði telst heill mánuður. — Þegar tekjufjárhæð hefur verið hækkuð samkvæmt ofangreindu hlutfalli, skal tekjuskattur reiknaður eftir þeim reglum, sem ákveðnar eru í 14. gr. laga nr. 20 frá 1942,[1]) þó án þess að persónufrádráttur sé leyfður. — Við niðurfærslu teknanna eftir vísitölu skal í þessu sambandi miðað við meðalvísitölu næsta árs á undan gjaldárinu. — Tekjuskatturinn reiknaður samkv. framansögðu deilist með tölunni 12 og margfaldast með fjölda þeirra mánaða, sem gjaldandi hefur dvalizt hér á burtfararárinu. Tekjuskatturinn má þó aldrei vera lægri en 5% af skattskyldum tekjum. — Tilsvarandi reglur skulu gilda um stríðsgróðaskatt. — **10. gr.** Óheimilt er að selja þeim, er um ræðir í 1. og 2. gr., farmiða eða taka þá til flutnings til útlanda, nema færðar séu sönnur á með vottorði innheimtumanns, sbr. 12. gr., að annazt hafi verið um greiðslur opinberra gjalda eða full trygging sett fyrir greiðslu þeirra. — Lögreglustjóra eða útlendingaeftirliti er heimilt að banna slíkum farþegum að fara úr landi, hafi þeir ekki keypt farseðil með þeim hætti, er segir í 1. málsgr. þessarar greinar. Einnig getur lögreglustjóri bannað brottför annarra en farþega, ef ætla má, að þeir eigi ólokið skatt- og útsvarsgreiðslum hér á landi. — **11. gr.** Ráðherra getur með reglugerð sett sérákvæði um, hvernig haga skuli álagningu, gjalddögum og innheimtu skatta og útsvars hjá þeim innlendum aðilum, er til útlanda fara, hvort sem er alfarnir eða til lengri eða skemmri dvalar. Nær þetta bæði til gjalda vegna undanfarins skattárs og skattlagningar á tekjur gjaldárs eða burtfararárs. Er í því sambandi heimilt að ákveða skattgreiðslu vegna hluta úr ári eftir sömu hlutfallsreglu og gildir um útlendinga, sbr. 9. gr. — Í reglugerð þessari má og ákveða, að eigi sé heimilt að selja far til útlanda öðrum en þeim, er hafa vegabréf frá lögreglustjóra, nýtt eða nýáritað, um leyfi til fararinnar og lögreglusjóri skuli ekki gefa út eða árita vegabréf nema með samþykki innheimtumanna opinberra gjalda.[1]) — **12. gr.** Heimilt er ráðherra að ákveða, að innheimta á ríkissköttum og sveitargjöldum samkvæmt þessum lögum skuli sameinuð á eina hönd í hverju umdæmi, eftir því sem henta þykir. — **13. gr.** Nú er far látið í té án þess að gætt sér fyrirmæla 10. gr. eða ákvæða reglugerðar, er sett kann að verða samkv. 11. gr., og ábyrgist þá útgerð hlutaðeigandi skips eða flugvélar ógreidd gjöld farþega sem eigin skuld. Hver sá aðili, er með ólöglegu atferli kann að vera valdur eða meðsekur að því, að einhver komist úr landi án þess að greiða gjaldkræfa skatta, ber einnig sams konar ábyrgð á hinum vangoldnu ríkis- eða sveitarsköttum. — Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, er settar kunna að verða samkv. þeim, varða sektum allt að kr. 50000.00. — **14. gr.** Taka má gjöld þau, er um ræðir í lögum þessum, lögtaki hjá gjaldanda sjálfum, svo og hjá þeim, er ábyrgð bera á gjöldunum samkv. 2. og 13. gr. — **15. gr.** Fjármála-

1) Sbr. l. nr. 46, 14. apríl 1954.

1) Rgj. nr. 123, 12. júlí 1947.

1946 Nr. 96 23. des.

ráðherra getur veitt undanþágu frá lögum þessum að því er varðar íslenzka námsmenn, sem erlendis eru heimilisfastir, en koma hingað til atvinnu um stundarsakir. — **16. gr.** Að öðru leyti gilda ákvæði laga um tekjuskatt, stríðsgróðaskatt og útsvar, eftir því sem við á.

1946 Nr. 10 2. apríl

Lög um lestagjald af skipum.

1. gr. Af hverju skipi, sem er 5 smálestir brúttó eða stærra og skrásett hér á landi, skal greiða í ríkissjóð 1 kr. 50 aura gjald á ári af brúttó smálest. Hálf smálest eða meira telst heil, en minna broti skal sleppt. — **2. gr.** Lögreglustjórar innheimta gjald þetta í byrjun útgerðartímans, þar sem skipið er skrásett, þó aldrei síðar en 1. apríl ár hvert. Um greiðslu gjaldsins í ríkissjóð fer sem um aukatekjubókargjöld. — **3. gr.** Gjald þetta hefur lögtaksrétt og gengur í 2 ár frá gjalddaga fyrir öllum veðkröfum í skipi. — **4. gr.** Gjaldfrjáls eru þau skip, sem eigi eru notuð á gjaldárinu.

1911 Nr. 17. 11. júlí

Lög um vitagjald.[a])

1. gr. [Fyrir hvert skip, sem er 5 smálestir brúttó eða stærra og tekur höfn á Íslandi eða er haldið úti frá landinu, skal greiða vitagjald, 1 kr. af hverri nettó-smálest af rúmmáli skipsins, og skal hálf lest og þaðan af stærra brot talin heil, en minna broti sleppt. Skemmtiferðaskip, sem flytja engan farm fyrir borgun, annan en farþega, skulu greiða 20 aura í vitagjald af hverri smálest.][1]) [Undanþegin gjaldi þessu eru herskip og skip, sem leita hafnar í neyð, en taka engan farm úr landi né úr öðrum skipum, né heldur flytja farm í land eða önnur skip, enda hafi sannazt í sjóprófi eða annarri lögfullri sönnun, að þau hafi verið í nauðum stödd af árekstri eða sjóskemmdum, af veikindum eða farmskekkju eða ófriði. — Vitagjald skal greiða í hverri ferð, sem skip kemur frá útlöndum, og skal það innt af hendi á fyrstu höfn, er skipið tekur hér við land. Skip, sem aðeins eru höfð til innanlandssiglinga eða haldið er úti til fiskjar af landsmönnum, greiða vitagjald einu sinni á ári, þó aldrei minna en 10 kr. Árgjaldið greiðist í byrjun útgerðartímans, þar sem skipið er skrásett. — Stjórnarráð Íslands hefir heimild til að semja við stjórnir annarra ríkja um vitagjald fyrir fiskiskip, er þaðan eru gerð út til fiskveiða hér við land.][1]) — **2. gr.** Vitagjaldið rennur í landssjóð. Lögreglustjóri eða sá maður, sem hefir á hendi afgreiðslu útlendra skipa á staðnum (hreppstjóri eða umboðsmaður sýslumanns), skal innheimta gjaldið. Þegar vitagjald af útlendum fiskiskipum er innheimt af umboðsmönnum lögreglustjóra á stöðum, þar sem lögreglustjóri er ekki búsettur, ber innheimtumanni 20% af gjaldinu. — Sömu innheimtulaun hafa þeir lögreglustjórar, sem nú eru í embættum, meðan þeir hafa innheimtuna á hendi. — Skyldur er skipstjóri að sýna lögreglustjóra eða umboðsmanni hans dagbók skipsins. — **3. gr.** Brot gegn lögum þessum varða skipstjóra 10—200 kr. sektum til landssjóðs, að svo miklu leyti sem atferli hans á ekki að sæta þyngri hegningu. — Með mál út af brotum gegn þeim skal fara sem almenn lögreglumál.

1911 Nr. 17 11. júlí

1847 10. febr.

Opið bréf um nokkrar ákvarðanir þeim til trausts, er þinggjaldi eiga að lúka.

1. Hver sýslumaður er skyldur til að hafa á manntalsþingum manntalsbók þá, er amtmaður hefir gert löggilda, og albúin skal vera gjaldamegin fyrir þing, og heimta eftir henni þinggjaldið; skal hann rita í bókina á þinginu, hvað goldið er, og nafn sitt undir að þinglokum og þingvottar með honum. — **2.** Svo skal og hver sá, er þinggjaldi á að lúka, hafa kvittunarbók, og sýslumaður rita þar í, hvað goldið sé á þingum og endranær, er eitthvað er greitt af þinggjaldinu, og allt sem gjalda skal eftir manntalsbókinni. Gjaldi nokkur í reikning sýslumanns í kaupstað, skal sýslumaður flytja það, sem goldið er, úr kaupabók gjaldanda í kvittunarbók hans, ekki síðar en á næsta manntalsþingi. — **3.** Kvittunarbók þá, sem um er getið í annarri grein hér á undan, og vera skal að minnsta kosti eitt ark í kápu, skal sýslumaður gera löggilda og innsigla borgunarlaust, og er hann þar að auk skyldur til að selja hverjum manni kvittunarbók, sem enga hefir og á þarf að halda, við sanngjörnu verði fyrir pappírinn, kápuna og bandið.

1949 Nr. 68 25. maí

Lög um bifreiðaskatt o. fl.

1. gr. Greiða skal sérstakt innflutningsgjald og skatt af bifreiðum, sem hér segir: a. af benzíni 31 eyri innflutningsgjald af hverj-

1) L. nr. 18, 10. apríl 1946, § 1. — a) VII, 90.

1) L. nr. 29, 28. nóv. 1919.

um lítra, og tekur gjald þetta einnig til benzínbirgða innflytjenda, sem til eru í landinu, þá er lög þessi ganga í gildi, og sömuleiðis til birgða einstakra manna eða félaga, en undanþegnir hækkun þessari skulu þó vera 300 lítrar hjá hverjum eiganda; b. af hjólbörðum og gúmmíslöngum á bifreiðar 3— þrjár — krónur í innflutningsgjald af hverju kg; c. af bifreiðum, sem aðallega eru gerðar til fólksflutninga, 36 — þrjátíu og sex — krónur á ári af hverjum fullum 100 kg þunga þeirra; d. af bifreiðum, sem nota annað eldsneyti en benzín, 90 — níutíu — krónur í þungaskatt árlega af hverjum fullum 100 kg af þunga þeirra. Verði ágreiningur um gerð bifreiðar, sker fjármálaráðherra úr; e. af bifhjólum 60 — sextíu — krónur árlega af hverju hjóli. — Undanþegnar gjaldi samkvæmt c- og d-liðum eru skólabifreiðar. — **2. gr.** Undanþegnar skatti samkvæmt 1. gr. c- og d-lið eru bifreiðar erlendra sendisveita og erlendra ræðismanna, ef þeir eru eigi íslenzkir ríkisborgarar. Enn fremur eru undanþegnir þessum skatti vagnar, sem renna á spori eða eru notaðir eingöngu af slökkviliði eða til sjúkraflutninga, eða til aksturs á snjó. — Eigendur jeepbifreiða eigi rétt á endurgreiðslu skatts samkvæmt c-lið 1. gr., ef þeir sanna með vottorðum frá hlutaðeigandi skattanefndum, að bifreiðarnar hafi verið notaðar næstliðið ár að mestu eða öllu leyti við framleiðslu og jarðyrkjustörf. — **3. gr.** Fjármálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um skilgreiningu á benzíni, um hvernig skuli reikna gjaldið af benzíni, svo og önnur atriði, er þurfa þykir vegna innheimtu innflutningsgjalds og skatts samkv. 1. gr. — Heimilt er að setja í slíka reglugerð ákvæði um gjaldfrest á innflutningsgjaldi af benzíni, er miðast við sölu af birgðum innflytjanda. — Sama innflutningsgjald, sem segir í 1. gr. b-lið, skal greiða af hjólbörðum og gúmmíslöngum, sem fylgja bifreiðum, er fluttar eru til landsins. — **4. gr.** Eindagi skatts þess, sem um ræðir í 1. gr., c—e-lið, er 1. janúar ár hvert, og skal skatturinn innheimtast þar, sem bifreið er skrásett. Skattskyldan telst frá afhendingu bifreiðamerkis, ef um nýskrásetta bifreið er að ræða, en ella frá 1. jan. næsta ár á undan, og reiknast skatturinn hlutfallslega fyrir hluta úr ári, hvort sem svo stendur á, að merki hefur verið afhent á skattárinu eða skattskyld bifreið hefur ónýtzt. Skatturinn telst aðeins fyrir heila mánuði, þannig að 15 dagar eða meira telst heill mánuður, en minna broti er sleppt. Lækka skal þó skattinn samkvæmt c—e-lið 1. gr. að réttri tiltölu, ef einkennismerki bifreiðar er afhent lögreglustjóra í skrásetningarumdæmi hennar til geymslu um tíma, þó aldrei skemur en 3 mánuði, en sleppa skal broti úr mánuði við frádrátt skattsins, þannig að meira en hálfur mánuður skal reiknast sem heill mánuður, en hálfum mánuði eða minna broti skal sleppt.[a]) — Skattinn skal sá greiða, sem er skráður eigandi á gjalddaga, eða síðast var það, ef bifreið er ónýt. Hafi bifreið skipt um eiganda (nothafa), án þess að það hafi verið tilkynnt til skráningar, hvílir greiðsluskyldan jafnframt á hinum nýja eiganda (nothafa). — Við aðalskoðun bifreiðar ár hvert skal eigandi hennar eða umráðamaður færa sönnur á, að greiddur hafi verið af henni bifreiðaskattur fyrir síðastliðið skattár, svo og skoðunargjald og vátryggingariðgjald ökumanns fyrir sama tímabil. Að öðrum kosti skal skoðunarmaður neita um skoðun á henni, taka af henni einkennismerki hennar og afhenda þau lögreglustjóra, en lögreglustjóri skal ekki afhenda þau aftur, fyrr en færðar hafa verið sönnur á greiðslu fyrrgreindra gjalda. — Sé ekki komið með bifreið til skoðunar á tilsettum tíma og gjöldin af henni eru ekki greidd, skal lögreglustjóri eftir kröfu skattheimtumanns eða skoðunarmanns stöðva bifreiðina, hvar sem hún hittist, og taka merki hennar til geymslu, svo sem að framan segir. — Bifreiðaskatturinn, skoðunargjald af bifreiðum og vátryggingariðgjald ökumanns hafa lögtaksrétt, og skal bifreiðin vera að veði fyrir gjöldum þessum, og skal það veð ganga fyrir öðrum veðum. — **5. gr.** Sama gjald af benzíni, er segir í 1. gr. a., skal greiða af öllum benzínbirgðum innflytjenda, sem til eru í landinu þá er lög þessi ganga í gildi, sömuleiðis af birgðum einstakra manna eða félaga. Þó skulu gjaldfrjálsir 300 lítrar hjá hverjum eiganda. — Gjaldið skal greiða hvort heldur benzínið er í vörzlum eiganda sjálfs eða ekki. — Sérhver sá, er á eða hefur umráð yfir 300 lítrum af benzíni eða meira þann dag, er lög þessi ganga í gildi, skal skyldur að tilkynna það innheimtumanni innan 10 daga. Skal hann skyldur að aðstoða við að kanna birgðir hans og mæla, ef til kemur. — Sama gjald af hjólbörðum og gúmmíslöngum á bifreiðar og segir í 1. gr. b. skal og greiða af öllum birgðum

a) II, 589.

1949 Nr. 68 25. maí

innflytjenda og heildverzlana, sem til eru í landinu, þá er lög þessi ganga í gildi. — Innheimtumaður getur krafizt upplýsinga hjá benzíninnflytjendum og benzínsölum um sölu samkvæmt verzlunarbókum til viðskiptamanna, áður en lög þessi ganga í gildi. — **6. gr.** Innheimtu gjaldsins annast lögreglustjórar, en í Reykjavík tollstjóri, og fer um reikningsskil eftir því, sem ráðuneytið skipar fyrir. — **7. gr.** Fjármálaráðherra getur með reglugerð sett ákvæði um endurgjald á innflutningsgjaldi af benzíni, er sönnur eru færðar á, að það hafi ekki verið notað eða verði ekki notað til bifreiða.[1]) Má í reglugerðinni setja ákvæði, er takmarki endurgreiðslu við ársnotkun, er nemi að minnsta kosti 250 lítrum hjá hverjum notanda, svo og aðrar takmarkanir, er nauðsynlegar þykja til að tryggja, að heimildin til endurgreiðslu gjaldsins nái réttum tilgangi. — Enn fremur er ríkisstjórninni heimilt að setja reglur um atvinnuréttindi bifreiðastjóra samtímis því, sem benzínskömmtunin væri afnumin. — **8. gr.** Tekjum samkvæmt lögum þessum skal varið sem hér segir: a. Í brúasjóð renni fjárhæð, sem svarar 5 aura innflutningsgjaldi af hverjum lítra af benzíni, er Alþingi ráðstafar, og skulu fyrstu tekjur hans ganga til byggingar Þjórsárbrúar. b. Til viðhalds og umbóta akvegum renni fjárhæð, sem svarar 21 eyris innflutningsgjaldi af hverjum lítra af benzíni og tekjum samkvæmt b—e-lið 1. gr. — **9. gr.** Brot gegn lögum þessum og gegn reglugerðum þeim, er samkvæmt þeim verða settar, varða sektum frá 10—500 kr., nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum. — Mál út af broti gegn lögum þessum og reglugerðum, sem settar eru samkvæmt þeim, sæta sömu meðferð og almenn lögreglumál.

1927 Nr. 56 31. maí

Lög um skemmtanaskatt og þjóðleikhús.

1. gr. Í öllum kaupstöðum landsins, sem hafa 1500 íbúa eða fleiri, skal leggja skatt á skemmtanir fyrir almenning, sem aðganga er seld að. — **2. gr.** Þessar skemmtanir teljast skattskyldar og flokkast þannig: — 1. flokkur. a) Hljómleikar og söngskemmtanir. b) Sjónleikar. c) Fyrirlestrar og upplestrar. d) Kvikmynda- og skuggamyndasýningar. e) Tombólur, í hverju skyni sem haldnar eru. — Af skemmtunum er til þessa flokks teljast, greiðist 10% skattur af andvirði seldra aðgöngumiða. Af tombólum greiðist sami skattur, einnig af andvirði seldra happdrátta. — 2. flokkur. a) Dansleikar allir, hvort sem einstök félög eða dansskólar stofna til þeirra eða þeir eru haldnir fyrir allan almenning, ennfremur dansæfingar, er standa fram yfir kl. 11 að kvöldi. Haldi félag dansleik og sé aðgangur ókeypis, er lögreglustjóra heimilt að ákveða skattinn. — Eigandi húsnæðis þess, er dansleikur er haldinn í, ber ábyrgð á greiðslu skattsins. b) Danssýningar. c) Loddarasýningar. d) Fjölleikasýningar. e) Aðrar almennar skemmtanir, sem aðganga er seld að og ekki eru taldar sérstaklega. — Af skemmtunum þeim, er til þessa flokks teljast, greiðist 20% skemmtanaskattur. — 3. flokkur. Af hverju knattborði (billiard) fyrir almenning eða félög greiðist 30 kr. skemmtanaskattur fyrir hvern mánuð eða hluta úr mánuði, sem knattborðið er notað handa almenningi eða félögum. Gjalddagi á skattinum er síðasti dagur hvers mánaðar. — Skattinn greiðir eigandi knattborðs, enda er knattborðið að veði fyrir skattinum, og gengur það veð fyrir öðrum veðum í eitt ár frá gjalddaga skattsins. — Nú eru fleiri en eitt knattborð í sama húsnæði, og er þá nægilegt, að eitt sé notað til að öll séu skattskyld. — **3. gr.** Undanþegnar öllum skemmtanaskatti eru þessar opinberar skemmtanir: a) Ódýrir fræðandi fyrirlestrar, sem styrktir eru af opinberu fé, svo sem stúdentafélagsfyrirlestrar. b) Skemmtanir, sem haldnar eru í góðgerðaskyni eða til styrktar málefna, er miða að almenningsheill.[a]) c) Af innanfélagsskemmtunum, sem aðeins eru fyrir félaga og gesti þeirra, greiðist enginn skattur, en sannist það, að utanfélagsmenn hafi átt kost á að kaupa aðgöngumiða að slíkum skemmtunum, skal það skoðast sem brot á lögum þessum, og ber þá að greiða skatt af slíkri skemmtun eftir 2. gr. 2. flokki. d) Dansleikar skóla, annarra en dansskóla, og skólafélaga, enda fari þeir fram í herbergjum hlutaðeigandi skóla og séu fyrir nemendur og kennara eina, ásamt gestum þeirra. — **4. gr.** Til að halda skemmtun, sem aðgangur er seldur að, skal fá leyfi lögreglustjóra, og skal tilkynna honum, hvar og hvenær hún skuli haldin.[b]) — **5. gr.** Lögreglustjóri innheimtir skemmtanaskattinn og fær 2% í innheimtulaun. Um innheimtuna fer eftir reglugerð,[1]) er stjórnarráðið semur.

1) Rgj. nr. 8, 16. jan. 1951.

1) Rgj. nr. 3, 2. jan. 1924.
a) II, 344, XVI, 197, 199, XXIV, 134.
b) II, 344.

1927 Nr. 56 31. maí — **6. gr.** [Skemmtanaskatti þeim, sem innheimtur er samkvæmt lögum þessum og viðaukum við þau, skal varið þannig: a. 42% skattsins renni í rekstrarsjóð þjóðleikhússins, og skal honum varið samkvæmt ákvæðum laga nr. 86/1947, um þjóðleikhús. b. 15% skattsins renni í ríkissjóð, unz greiddar eru að fullu skuldir, er ríkissjóður tekur að sér að greiða vegna byggingarkostnaðar þjóðleikhússins. c. 35% skattsins renni í félagsheimilasjóð og skal varið eftir því, sem fyrir er mælt í l. nr. 77/1947, um félagsheimili. d. 8% skattsins renni til lestrarfélaga og til kaupa á kennslukvikmyndum. Skal helmingur þess fjár renna í styrktarsjóð lestrarfélaga, en helmingur til kennslukvikmyndasafns.][1]) — **7. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 50—500 kr., og skal farið með þau mál, sem út af þeim rísa, sem opinber lögreglumál.

1918 Nr. 34 22. nóv. **Lög um skemmtanaskatt.**

1. gr. Með reglugerð, sem bæjarstjórn eða hreppsnefnd semur og dómsmálaráðherra staðfestir, skal heimilt að leggja skatt á skemmtanir fyrir almenning, sem aðganga er seld að. Undantekningar frá skattgreiðslu veitir bæjarstjórn eða hreppsnefnd, er sérstakar ástæður mæla með því, t. d. fyrir skemmtanir, sem haldnar eru í góðgerðaskyni eða fræðslu, til að halda uppi listum o. s. frv. [Kappleikar og íþróttasýningar, sem áhugamenn einir taka þátt í, teljast eigi til skemmtana samkvæmt þessari grein, þótt aðganga sé seld][2]) [né heldur héraðsmót ungmennafélaga.][3]) — **2. gr.** Skattur sá, er í 1. gr. getur, má vera mishár, eftir því hver skemmtunin er, en aldrei má hann hærri vera en 20% af aðgöngueyri á skemmtun hverja. Skatturinn rennur í bæjar- eða sveitarsjóð, og skal ákveðið í reglugerð þeirri, er um getur í 1. gr., hvernig skattinum skuli varið. — **3. gr.** Í reglugerðum þeim, sem í 1. gr. segir, skal kveðið á um tilhögun skattsins, innheimtu og annað, sem þar að lýtur. — **4. gr.** Brot gegn reglugerðum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum, allt að 1000 krónum, og skal fara með mál, sem rísa út af þeim, sem opinber lögreglumál.

1) L. nr. 115, 29. des. 1951, § 1.
2) L. nr. 30, 19. júní 1922.
3) L. nr. 61, 11. júní 1938, § 1.

Lög um bráðabirgðabreyting á lögum nr. 56/1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, o. fl. **1951** Nr. 115 29. des.

1. gr. er felld inn í l. nr. 56, 31. maí 1927. — **2. gr.** Innheimta skal skemmtanaskatt samkvæmt lögum nr. 56/1927 og viðaukum við þau með 10% álagi, og skulu tekjur af því álagi renna til ríkissjóðs.[1]) Heimilt er ráðherra að greiða helming af tekjum þessum til Sinfóníuhljómsveitarinnar. — **3. gr.** Hagnaður viðtækjaverzlunar ríkisins árin 1951—1956, að báðum meðtöldum, renni í ríkissjóð. Um sama tíma frestast framkvæmd síðari málsgr. 14. gr. laga nr. 68/1934, um útvarpsrekstur ríkisins. — **4. gr.** Ríkissjóður tekur að sér greiðslu skulda, er myndazt hafa vegna byggingar þjóðleikhússins, gegn endurgreiðslu á þann hátt, er greinir í 1., 2. og 3. gr. þessara laga. Heimilt er ríkissjóði að taka lán innanlands til greiðslu skuldanna. — **5. gr.** Heimilt er ráðherra að ákveða, telji hann þess þörf, að tekjuskipting milli rekstrarsjóðs og byggingarsjóðs þjóðleikhússins samkvæmt a- og b-liðum 1. gr. skuli gilda fyrir árið 1951. — **6. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1952 og skulu gilda unz skuldir þjóðleikhússins eru að fullu greiddar. Um sama tíma frestast framkvæmd laga nr. 85/1947. Lög nr. 65/1950 falla úr gildi 31. desember 1951.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta skemmtanaskatt með viðauka árið 1954. **1953** Nr. 86 24. des.

1. gr. Skemmtanaskatt samkvæmt lögum nr. 56 31. maí 1927 skal árið 1954 heimilt að innheimta af kvikmyndasýningum með 200% álagi og af öðrum skemmtunum með 20% álagi. Þó skulu leiksýningar, hljómleikar og söngskemmtanir innlendra manna undanþegnar álaginu, svo og sýningar á íslenzkum kvikmyndum.

Lög um gjald af kvikmyndasýningum. **1952** Nr. 28. 4. febr.

1. gr. Sveitarstjórnum (bæjarstjórnum og hreppsnefndum) er heimilt að leggja sérstakt gjald á kvikmyndasýningar, aðrar en sýningar íslenzkra kvikmynda og fræðslukvikmynda. — **2. gr.** Gjaldið má vera allt að 10% af aðgangseyri að kvikmyndasýningum, þegar frá honum hefur verið dreginn álagður skemmtanaskattur, enda séu þá eigendur kvikmyndahúsanna undanþegnir sætagjaldi. — **3. gr.** Gjaldið skal ákvarðað af sveitar-

1) Sbr. l. nr. 86, 24. des. 1953, § 1.

1952 Nr. 28 4. febr.

stjórn, sem einnig setur nánari reglur um gjalddaga þess og annað, er að innheimtu lýtur. — **4. gr.** Gjaldinu skal varið til menningar- og líknarmála í viðkomandi sveitarfélagi, eftir ákvörðun sveitarstjórnar. — **5. gr.** Gjald samkvæmt lögum þessum má innheimta með lögtaki. — Ef gjaldandi lætur ekki í té upplýsingar, sem skipta máli um innheimtu gjaldsins, skal hann sæta allt að 500 króna dagsektum. Brot gegn lögum þessum og reglugerð samkvæmt þeim varða sektum, allt að 10 000 krónum. — Með mál, sem rísa kunna vegna brota á lögum þessum eða reglugerðum, settum samkvæmt þeim, skal farið að hætti opinberra mála. — **6. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, og eru þá numin úr gildi lög nr. 34 22. nóv. 1918, að því leyti sem þau eiga við kvikmyndasýningar.

1921 Nr. 30 27. júní

Lög um erfðafjárskatt.

1. gr. Af öllum fjármunum, er við andlát manns hverfa til erfingja hans, og sé búið tekið til skipta hér á landi, skal gjalda skatt í ríkissjóð.[1]) — **2. gr.** Fjárhæð erfðafjárskattsins er ákveðin þannig: A. Af erfðafé, sem hverfur til þess hjóna, er lifir hitt, til niðja hins látna, kjörbarna og fósturbarna, svo og af fjórðungshluta, ef ráðstafað hefir verið með arfleiðsluskrá, til annarra, skal svara af arfi hvers erfingja um sig: 1. Af fyrstu 1000 kr. 1¼ af hundraði. 2. Af næstu 1000 kr. 1½ af hundraði, og svo áfram þannig, að skatturinn eykst um ¼ af hundraði á hverju þúsundi, sem arfurinn hækkar um, allt að 10 af hundraði. B. Af erfðafé, sem hverfur til foreldra hins látna eða niðja þeirra, er ekki heyra undir staflið A., skal svara af arfi hvers erfingja um sig: 1. Af fyrstu 1000 kr. 5½ af hundraði. 2. Af næstu 1000 kr. 6 af hundraði, og svo áfram þannig, að skatturinn eykst um ½ af hundraði á hverju þúsundi, allt að 25 af hundraði. C. Af erfðafé, sem hverfur til afa eða ömmu hins látna, eða niðja þeirra, er eigi heyra undir stafliðina A. og B., eða til fjarskyldari erfingja, eða óskyldra, skal svara af arfi hvers erfingja um sig: 1. Af fyrstu 1000 kr. 11 af hundraði. 2. Af næstu 1000 kr. 12 af hundraði, og svo áfram þannig, að skatturinn eykst um 1 af hundraði á hverju þúsundi, allt að 50 af hundraði. D. Af erfðafé, sem hverfur til kirkna, opinberra sjóða, gjafasjóða, félaga, stofnana, eða annars slíks, skal greiða 10 af hundraði. — **3. gr.** Erfðafjárskatt skal greiða af öllu því, er nefnist arfur í eiginlegum skilningi, og ennfremur af gjafaarfi, dánargjöfum og arfi fyrirfram greiddum, sbr. tilsk. 25. sept. 1850, 10. gr.[1]) — Ennfremur skal greiða erfðafjárskatt af verðmætum eigum eða réttindum, er við andlát manns hverfa til erfingja, eftir samningi hins látna manns við annan, eða fyrir fjárgreiðslu af hendi hins látna. Undanþegið skatti er þó tryggingarfé og lífeyrir, sem keyptur er fyrir annan samkvæmt ákvæðum laga eða opinberri fyrirskipan. — Af fasteignum hér á landi, er falla í arf við skipti, er fara fram í útlöndum, skal greiða erfðafjárskatt eftir þessum lögum til ríkissjóðs. Skip, sem skrásett eru hér á landi, skal fara með sem fasteign. — **4. gr.** Erfðafjárskatt skal og greiða: 1. Af gjöfum, er gefnar eru í lifanda lífi, er gefandi hefir áskilið sér tekjur eða not gjafarinnar til dauðadags eða fyrir ákveðið tímabil, sem eigi er á enda runnið á dánardægri hans. 2. Af gjöfum, er gefnar eru á hinu síðasta ári fyrir andlát gefanda, ef eigur hans hafa fyrir gjafirnar rýrnað um 10 af hundraði eða meira. 3. Af öllum fjármunum, er gefnir hafa verið eða afhentir í því skyni að komast hjá að greiða skatt eftir lögum þessum. — **5. gr.** Þá er annað hjóna deyr, og það, sem lengur lifir, situr í óskiptu búi, skal eigi greiða erfðafjárskatt af fé því, sem óskipt er, en upphæð búsins skal þá ákveðin á þann hátt, er segir í 10. gr. — Ef það hjóna, er situr í óskiptu búi, borgar erfingjum hins látna, einum eða fleirum, allan arf þeirra eða nokkurn hluta hans, áður en til skipta kemur, skal gjalda erfðafjárskatt af arfahlutum þessum, þegar búið kemur til skipta, og greiðist skatturinn af erfðafé þeirra erfingja, er þá taka arf, í réttu hlutfalli eftir skyldleika þeirra við arfleifanda. — Hafi það hjóna, er situr í óskiptu búi, gefið erfingjum hins látna meira en svarar hálfri upphæð búsins, skal telja gjafir þessar með til erfðafjárskatts, þó svo, að hækkunin nemi ekki meiru en helmingi upphaflegrar búsupphæðar. — **6. gr.** Nú nemur fjárhæð sú, er til erfingja fellur, eigi 100 krónum samtals, og skal þá dánarbúið undanþegið erfðafjárskatti. — Skattur skal talinn af hverjum 10 krónum af fjárhæð hvers fjárerfðahluta, en minni fjárhæð eigi til greina tekin. — Undanþegin erfðafjárskatti eru handrit, bókasöfn, listaverk og minjagripir, er verðmætir eru fyrir sögu landsins, listir eða vísindi, ef hlutir þessir

1) Sbr. l. nr. 12, 30. jan. 1952, § 1.

1) Sjá nú l. nr. 42, 23. maí 1949 § 13.

1921 Nr. 30 27. júní

eru ánafnaðir eða gefnir opinberum söfnum landsins eða alþjóðlegum stofnunum. — Af erfðafé, sem ánafnað er til guðsþakka, líknarstofnana eða almenningsnota, er stjórnarráðinu heimilt að færa erfðafjárskattinn niður í 5 af hundraði hverju. — **7. gr.** Fjárhæð erfðafjárskattsins skal reikna eftir skyldleika erfingjans við arfleifanda, hvort heldur arfurinn fellur til erfingja að lögum eða eftir arfleiðsluskrá. — Nú eru hjón skilin að borði og sæng, en arfur dæmist öðru þeirra eftir hitt látið og skal þá telja erfðafjárskattinn eftir skyldleika þess við hið látna. — Af erfðafé, sem tilfellur hjónum, er búa sameignarbúi, skal telja erfðafjárskatt eftir skyldleika þess hjóna, er nærskyldara er hinu látna, ef erfðaféð rennur inn í sameign þeirra. Þegar fjárhæð sú, er til arfs fellur, er falin í ársgreiðslum, svo sem árlegum lífeyri, vaxta- eða afgjaldsnotum eða því líku, þá skal telja erfðafjárskatt af fjárhæðinni tífaldaðri, ef árgreiðslan er bundin við lífstíð eins eða fleiri, er á lífi eru, þegar arfurinn fellur, eða við óákveðna áratölu; en ef endurgreiðslan er miðuð við ákveðna áratölu, skal margfalda fjárhæðina með áratölunni, þó aldrei meira en 25 árum, en sé fjárgreiðslan ævarandi, skal hún tuttugu og fimm földuð. — **8. gr.** Erfðafjárskattur kemur í gjalddaga við lát arfleifanda, og skal, þegar opinber skipti fara fram, greiddur í skiptalok. Í dánarbúum, er myndugir erfingjar eða sérstakir skiptaráðendur skipta, eða þegar arfur er tekinn án skipta, skal skattinn greiða á 12 mánaða fresti frá andláti arfleifanda, nema innköllun hafi verið gefin út með 12 mánaða fyrirvara,[1]) en þá skal skattinn greiða á 3 mánaða fresti frá því, er innköllunarfrestur er útrunninn. — Erfðafjárskattur skal talinn af hverjum erfðahluta um sig, og skal allt það, er hver erfingi um sig hlýtur úr búinu að arfi, gjöf, gjafaarfi o. s. frv., talið í einu lagi. — Nú hefir arfleifandi fyrir andlát sitt gefið eða afhent einhverjum erfingja svo mikið, að það, er honum ber af búinu, hrekkur eigi fyrir erfðafjárskatti hans, og skal þá greiða það, er til vantar, samkvæmt því, sem segir í 5. gr. — **9. gr.** Nú deyr maður, er arf hefir hlotið áður en erfðafjárskattur eftir þessum lögum er greiddur, en arfurinn fellur síðan til annarra, og skal þá aðeins greiða skatt eitt skipti af arfi þessum, en fjárhæð skattsins skal, þegar svo ber við, miða við skyldleika erfingjanna við þann arfleifanda, er fjær þeim stendur að skyldleika. — **10. gr.** Í öllum þeim dánarbúum, þar er opinber skipti fara eigi fram, svo og þegar það hjóna, er lengur lifir, situr í óskiptu búi, skulu erfingjar semja erfðafjárskýrslu og senda hana hinum reglulega skiptaráðanda áður en liðinn er frestur sá, er ákveðinn er í 8. gr. — Erfðafjárskýrslur skal semja eftir fyrirmynd, er stjórnarráðið setur, og skal í henni skýrt frá öllum verðmætum eignum búsins og skuldum þess og skyldleika erfingja við hinn látna, svo og, ef skiptin hafa farið fram, hvernig féð skiptist milli erfingja. Í erfðafjárskýrslu skal einnig skýrt frá gjöfum, afsölum eða samningum, er hinn látni kann að hafa gert og skattskylda fylgir eftir þessum lögum. — **11. gr.** Skiptaráðandi skal hafa eftirlit með, að erfðafjárskýrslur séu rétt samdar og sendar ásamt greiðslu skattsins á ákveðnum fresti. Sé erfðafjárskýrsla eigi send í réttan tíma, skal skiptaráðandi setja bréflega hlutaðeigendum frest til að gera skýrsluna, og leggja við dagsektir. — Allir erfingjar skulu undirskrifa skýrsluna, og bera þeir allir ábyrgð á, að hún sé rétt og send á réttum tíma. — **12. gr.** Ef ekki fer fram sala á opinberu uppboði á fjármunum, sem falla í erfðir, skulu hinir lögskipuðu virðingarmenn sveitar- eða bæjarfélagsins meta fjármunina til peninga, ef ætla má, að þeir nemi samtals 1000 krónum. Í þeim tilfellum, að málið geti varðað þá að einhverju leyti, eða þeir séu ekki til, skal skiptaráðandi útnefna óvilhalla menn eða mann í þeirra stað. — Ef skiptaráðandi álítur, að arfleifandi hafi afhent eða gefið fjármuni í lifanda lífi, sem greiða ætti af erfðafjárskatt samkvæmt 4. gr., getur skiptaráðandi krafizt skriflegrar yfirlýsingar um það af hálfu þeirra, sem honum þykir líklegt, að hlotið hafi þessa fjármuni. Ef einhver skorast undan að gefa slíkar skýrslur, skal skiptaráðandi bréflega setja hlutaðeigandi frest til þess og leggja við dagsektir. — **13. gr.** Allir embættismenn og aðrir, sem opinber störf hafa á hendi, sömuleiðis stjórnendur banka, vátryggingarfélaga, hlutafélaga, kaupfélaga, sparisjóða og annarra slíkra stofnana eða félaga, eru skyldir að gefa ókeypis, í fyrirskipuðu stuttu formi, allar þær skýrslur, er þeir geta í té látið og mega verða skiptaráðanda að liði við starf hans, svo sem skýrslur um hlutabréf, skuldabréf, þinglesin eða óþinglesin, innieignir, veðvottorð o. s. frv. — Ef einhver skorast undan að gefa þær

1) Sjá nú l. nr. 19, 4. júní 1924, § 2.

1921 Nr. 30 27. júní

1921 Nr. 99 19. júní

skýrslur, sem krafizt er, sker stjórnarráðið úr, hvort hann sé skyldur til þess, og getur, ef þörf krefur, lagt við dagsektir, unz skýrslurnar eru gefnar. — **14. gr.** Nú verður sú raun á, að arfi hefir leynt verið vísvitandi eða rangt skýrt frá atvikum, er áhrif hafa á skattinn, eða einhverju því leynt, er til greina ber að taka til hækkunar skattsins, og skal þá greiða fimmfalda þá fjárhæð, er lækkun skattsins fyrir þessar sakir mundi nema. Með mál út af þessum efnum skal farið sem almenn lögreglumál, nema mál sé svo vaxið, að ákvæði hinna almennu hegningarlaga nái til þess. — **15. gr.** Erfðafjárskatt og dagsektir eftir lögum þessum má taka lögtaki samkvæmt lögum 16. des. 1885.

1933 Nr. 99 19. júní

Lög um veitingaskatt.[1])

1. gr. Greiða skal í ríkissjóð 10% skatt af söluverði matfanga, drykkjarfanga og annarra neyzluvara, sem seldar eru í gistihúsum, kaffihúsum eða öðrum þeim veitingastöðum, sem leyfi þarf til að reka samkv. lögum nr. 21 15. júní 1926. Ennfremur eru skattskyldar veitingar í kökubúðum (konditorí) og tækifærisveitingar þær, sem leyfi þarf til þess að hafa um hönd samkv. áðurnefndum lögum. Skattur samkvæmt lögum þessum skal þó eigi reiknaður af öðru en því, sem selt er til neyzlu á staðnum. — Nú er rekin veitingastarfsemi, sem eigi þarf leyfi til samkv. gildandi lögum, en er þó sama eðlis og sú veitingasala, sem skattskyld er samkvæmt framanrituðum ákvæðum, og skulu þá þeir, er slíka starfsemi reka, skoðaðir sem skattskyldir veitingasalar. — **2. gr.** Veitingasalar, er selja fæði, mjólk og skyr, enda sé hver fullkomin máltíð eigi seld hærra en kr. 1.25, mjólk og skyr eigi með meira álagi en 25% frá söluverði á staðnum, greiða eigi skatt af slíkri sölu, enda sanni þeir fyrir innheimtumanni skattsins, hversu mikill hluti allrar sölu þeirra sé skattfrjáls samkv. þessari grein. — [Nú breytist verulega almennt verðlag á fæði frá því, sem það var við gildistöku laganna, og er þá fjármálaráðherra heimilt að ákveða hærra undanþáguhámark en kr. 1.25 fyrir hverja fullkomna máltíð. Noti ráðuneytið heimild þessa, skal það ákveða undanþáguhámarkið eftir því, sem ætla má, að hið almenna verðlag á fæði sé hærra en það var við gildistöku laganna.][2]) — **3. gr.** Ef veitingasali, sem veitingaskatt á að greiða samkvæmt lögum þessum, selur sama manni fæði í einn mánuð eða lengri tíma með hærra verði en segir í 2. gr., greiðir hann skatt af ⅓ hluta slíkrar sölu, enda geri hann innheimtumanni skattsins fulla grein fyrir því, hve miklu fæðissala þessi nemi. Fjármálaráðuneytið getur þó sett hámarksákvæði um verð þess fæðis, sem undanþegið er skatti að ⅓ samkvæmt þessari grein, og séu þau ákvæði miðuð við verðlag á hverjum stað. Ef hámarksákvæði eru sett samkvæmt framanskráðu, er skattskyld að fullu sú upphæð af verði fæðisins, sem er yfir hámarksákvæðið. — **4. gr.** Undanþegnar skatti eftir lögum þessum eru veitingar handa starfsmönnum við fyrirtæki þau, sem skattskyld eru samkvæmt þeim, hvort sem þær eru látnar af hendi endurgjaldslaust eða seldar. — Fjármálaráðuneytinu er heimilt, ef því þykir ástæður mæla með, að undanþiggja veitingaskatti veitingasölu, sem rekin er í góðgerðaskyni fyrir almenning. — **5. gr.** Allir þeir, sem þegar eru skyldir til að greiða veitingaskatt samkv. lögum þessum, skulu tilkynna innheimtumanni skattsins um rekstur sinn innan mánaðar frá því, að lög þessi öðlast gildi. Í tilkynningunni skal skýrt fram tekið, hverskonar reksturinn er, hver (hverjir) sé eigandi hans og hver (hverjir) stjórnandi. Ennfremur, hve margir starfsmenn vinni við reksturinn. — Þeir, sem eftir að lög þessi ganga í gildi byrja starfsemi, sem veitingaskatt ber að greiða af samkvæmt þeim, eru skyldir að tilkynna innheimtumanni skattsins um starfsemina áður en hún hefst og láta fylgja þær upplýsingar, sem getið er um í næstu málsgrein hér á undan. — Hætti starfsemi, sem skattskyld er samkvæmt lögum þessum, eða breyti um starfshætti eða heimilisfang, ber að tilkynna það tafarlaust innheimtumanni skattsins. — **6. gr.** Allir veitingasalar, sem skattskyldir eru samkvæmt lögum þessum, eru skyldir að færa bækur sínar þannig, að greinilega sjáist sala hvers dags. Ber að bókfæra allt, sem selt er á hverjum degi, án tillits til þess, hvort greiðsla fer fram samdægurs. Fjármálaráðuneytið getur sett nánari reglur um bókhald veitingasala. Í lok hvers mánaðar, og í síðasta lagi innan 7 daga frá mánaðarlokum ber veitingasala að senda innheimtumanni skattsins tilkynningu, undirritaða af eiganda eða stjórnanda, um samanlagða veitingasölu í mánuðinum, og ennfremur öll gögn viðvíkjandi undanþágum þeim, sem um getur í 2. og 3. gr. þessara laga,

1) Rgj. nr. 120, 20. júní 1933.
2) L. nr. 124, 30. des. 1943.

1933 Nr. 99 19. júní

1933 Nr. 99 19. júní

ef um þær er að ræða. Samkvæmt þessari tilkynningu ber veitingasala að greiða skattinn eigi síðar en 7 dögum eftir að tilkynning má í síðasta lagi vera send. — Í hver ársfjórðungslok ber að senda innheimtumanni skattsins rekstrarreikning veitingasölunnar fyrir ársfjórðunginn, ásamt nauðsynlegum fylgiskjölum. — **7. gr.** Innheimtu veitingaskatts og eftirlit með rekstri skattskyldra veitingastaða annast lögreglustjórar utan Reykjavíkur, en í Reykjavík tollstjóri, enda tilkynni lögreglustjóri í Reykjavík tollstjóra tafarlaust um alla þá, er veitingaleyfi leysa, og lögmaður um alla þá veitingasala, sem látast eða verða gjaldþrota. — **8. gr.** Innheimtumenn veitingaskattsins hafa rétt til þess að framkvæma nákvæmt eftirlit með öllum skattskyldum veitingastöðum og rannsaka bókhald þeirra. Geta þeir krafizt þess, að bækurnar séu þeim afhentar til eftirlits, ásamt fylgiskjölum, þegar ástæða þykir til. Forstöðumenn og aðrir starfsmenn á veitingastöðum eru skyldir að láta í té nauðsynlega aðstoð og upplýsingar við eftirlitið. — Innheimtumaður hefir rétt til þess að krefjast upplýsinga um veitingasölu og annað, sem snertir rekstur fyrirtækisins, af hverjum starfsmanni þess, og ennfremur þeim, er vörur selja eða önnur viðskipti hafa við veitingasöluna. — **9. gr.** Þeim, sem eftirlit og innheimtu hafa á hendi samkv. lögum þessum, er bannað, að viðlagðri ábyrgð samkvæmt ákvæðum almennra hegningarlaga um embættis- og sýslunarmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir kunna að komast að sökum starfs síns um efnahag eða rekstur veitingasala. — **10. gr.** Um reikningsskil innheimtumanna fer eftir því, sem ráðuneytið skipar fyrir. — **11. gr.** Ef bækur þær, sem halda á samkv. 6. gr., ásamt þar greindum reikningum, eru ekki færðar eða þær eru rangt færðar, eða ef hinar mánaðarlegu tilkynningar eru rangar eða ekki sendar skattheimtumönnum, skal viðkomandi veitingamaður greiða sekt, sem er allt að tíföld sú skattupphæð, er tapazt hefir við vanrækslu hans, og auk þess greiða hinn vantalda veitingaskatt. Ef ekki er hægt að sjá, hve undandráttur skattsins hefir numið miklu, skal innheimtumaður áætla hann. — Ef það sannast, að framangreind brot eru gerð með ráðnum hug og í sviksamlegum tilgangi, má sektin nema allt að 20000 kr., eða dæma má hinn brotlega í allt að 6 mánaða einfalt fangelsi. — **12. gr.** Nú er rekin veitingastarfsemi, sem skattskyld er samkv. 1. gr., og vanrækir eigandi eða forstjóri starfseminnar að tilkynna það hlutaðeigandi yfirvaldi samkv. 5. gr. Skal þá greiða í sekt fyrir dag hvern, sem veitingastarfsemi þessi er rekin án þess að vera tilkynnt, allt að 50 kr. Fyrir brot á öðrum ákvæðum 5. gr. laga þessara skal hinn brotlegi sæta allt að 1000 kr. sekt. — **13. gr.** Ef veitingasali greiðir ekki veitingaskatt innan þess gjalddaga, sem ákveðinn er í 6. gr., ber honum að greiða 2% í dráttarvexti fyrir hvern mánuð, sem greiðslan dregst fram yfir lögmæltan gjalddaga. — **14. gr.** Öll brot gegn lögum þessum, sem ekki eru ákveðin sérstök viðurlög og refsing fyrir samkv. 11., 12. og 13. gr., varða 100—1000 kr. sektum, og allt að 5000 kr. sektum, ef um endurtekin brot er að ræða. Nú hafa brot þessi valdið skatttapi, og fer þá um sektir, eftir því sem við verður komið, og greiðslu vangoldins skatts svo sem segir í 11. gr. — **15. gr.** Hegningarákvæðum laga þessara ber að beita gegn eigendum eða stjórnendum veitingastarfseminnar. Nú sannast, að afgreiðslufólkið eða aðrir þeir, sem vinna við veitingastarfsemina, eru meðsekir í brotum gegn lögum þessum, og skal þá hver hinna brotlegu starfsmanna einnig greiða sekt, sem nemur ⅕ hluta af sekt þeirri, sem brotið varðar. — Greiðist sektir ekki, ber að innheimta þær með aðför að lögum. — Nú innheimtist sektin ekki, þrátt fyrir aðför að lögum, og má þá láta hvern þann, sem dæmdur hefir verið til þess að greiða sektina, afplána sektina lögum samkvæmt. — **16. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum og reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, skal farið sem almenn lögreglumál. — **17. gr.** Fjármálaráðuneytið setur með reglugerð nánari ákvæði um innheimtu skattsins og framkvæmd þessara laga og ákveður sektir fyrir brot á reglugerðinni í samræmi við sektarákvæði laganna.[1])

1933 Nr. 99 19. júní

Lög um tollskrá o. fl.

1954 Nr. 90 23. nóv.

I. kapituli. — **Tollskráin.** — **1. gr.** Af öllum vörum, sem fluttar eru til landsins, skal greiða aðflutningsgjöld eftir fyrirmælum eftirfarandi tollskrár, enda séu þær ekki undanþegnar þeim gjöldum í tollskránni sjálfri, 2. gr. þessara laga eða öðrum sérstökum lögum.

---

1) Rgj. nr. 61, 25. marz 1945.

I. FLOKKUR.
Lifandi dýr og afurðir úr dýraríkinu.

1. kafli.
Lifandi dýr, nema fiskar, krabbar og skeldýr.

Tollskr. númer		Tolleining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
1	Fuglar	1 kg	7	30
2	Geitfé	—	7	30
3	Hestar	—	7	30
4	Kanínur	—	7	30
5	Nautgripir	—	7	30
6	Sauðfé	—	7	30
7	Svín	—	7	30
	Refir:			
8	— silfurrefir	—	7	30
9	— aðrir	—	7	30
10	Minkar	—	7	30
11	Hundar	—	7	30
12	Önnur lifandi dýr, ótalin annarsstaðar (ót. a.)	—	7	30

2. kafli.
Flesk og annað kjöt og ætir hlutar af dýrum, ót. a.

	Kjöt, nýtt, kælt eða fryst, ót. a.:			
1	— af fuglum	1 kg	7	30
2	— af nautgripum	—	7	30
3	— af sauðfé	—	7	30
4	— af svínum	—	7	30
5	— hvalkjöt	—	7	
6	— hvalrengi	—	7	30
7	— annað	—	7	30
	Kjöt, saltað, reykt eða þurrkað, ót. a.:			
8	— af fuglum	—	7	30
9	— af nautgripum	—	7	30
10	— af sauðfé	—	7	30
11	— af svínum	—	7	30
12	— hvalkjöt	—	7	
13	— hvalrengi	—	7	30
14	— annað	—	7	30
	Nautgripatungur, ót. a.:			
15	— nýjar, kældar eða frystar	—	7	30
16	— reyktar, saltaðar eða þurrkaðar	—	7	30
	Flesk, ót. a.:			
17	— nýtt, kælt eða fryst	—	7	30
18	— reykt, saltað eða þurrkað	—	7	30

3. kafli.
Fiskur, krabbar, skeldýr og ætir hlutar af þeim, ót. a.

	Síld:			
1	— ný	tollfrjáls		
2	— ísvarin eða fryst	1 kg	7	30
3	— söltuð, þurrkuð eða reykt	—	7	30
4	Fiskur, ót. a., nýr eða saltaður	tollfrjáls		
5	Fiskur, ót. a., ísvarinn, frystur, þurrkaður eða reyktur	—	7	30
	Krabbar og skeldýr, ót. a.:			
6	— humar	—	7	30
7	— ostrur	—	7	30

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
8	— rækjur	1 kg	7	30
9	— önnur	—	7	30

4. kafli.

Mjólkurafurðir, egg og hunang.

	Mjólk og rjómi:			
1	— niðursoðið	1 kg	7	30
2	— þurrkað	—	7	30
3	— annað	—	7	30
4	Smjör	—	7	30
5	Ostur	—	7	30
	Egg:			
6	— ný	—	7	30
7	— eggjarauður, eggjahvítur og eggjahlaup (emulsion)	—	7	30
8	— eggjaduft	—	7	40
9	Hunang og hunangslíki N	—	20	15

5. kafli.

Hráefni úr dýraríkinu, ót. a.

1	Ambra, ömbrulíki og tinktúrur úr þeim efnum	1 kg	7	40
	Bein og horn, óunnin:			
2	— fílabein og rostungstennur	—	7	30
3	— önnur	—	7	30
4	Svínshár			2
5	Dúnn og fiður	—	7	30
6	Dýrablóð, fljótandi eða þurrt	—	7	30
	Fjaðrir, óunnar, til skrauts:			
7	— strútsfjaðrir	—	120	80
8	— aðrar	—	120	80
9	Fuglshamir og hlutar af þeim með fjöðrum, sem óunnir eru eða hafa sætt þeirri meðferð, sem nauðsynleg er, til að varðveita þá frá skemmdum meðan á flutningi stendur, þó svo framarlega sem þeir ekki verða taldir til loðskinna	—	7	30
10	Mannshár, óunnið	—	7	30
11	Kórallar, skjaldbökuskeljar, skelplata og aðrar skeljar, óunnar	—	7	30
12	Langar og þarmar, einnig tilbúnir, svo og sundmagar	—	7	30
13	Moskus og moskuslíki og tinktúrur úr þeim efnum	—	7	40
14	Svampar (porifera)	—	7	30
15	Önnur hráefni og úrgangsefni úr dýraríkinu, ót. a., svo og dauð dýr, óhæf til neyzlu	—	7	30

II. FLOKKUR.

Afurðir úr jurtaríkinu.

6. kafli.

Lifandi jurtir, blóm, blöð og aðrir afskornir jurtahlutar, nýir, þurrkaðir eða líkt meðfarnir.

	Jurtir lifandi:			
1	— trjáplöntur og trjárunnar til gróðursetningar	1 kg	7	10
2	— rabarbari	—	7	10
3	— aðrar	—	7	30
4	Þurrkaðar jurtir	—	7	70

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	Blóm, blöð og aðrir afskornir jurtahlutar, ót. a.:			
5	— lifandi	1 kg	7	70
6	— þurrkað, litað eða líkt meðfarið	—	7	70
7	Kransar og vendir úr lifandi eða þurrkuðum blómum	—	7	70
8	Blómlaukar	—	7	30
	7. kafli.			
	Grænmeti, nýtt og þurrkað.			
1	Ætisveppir	1 kg	7	50
2	Tómötur	—	7	10
3	Laukur	—	7	10
4	Kartöflur	50 kg	200	
	Belgávextir, ót. a.:			
5	— nýir			8
6	þurrkaðir			8
	Grænmeti annað, ót. a.:			
7	— nýtt			8
8	— þurrkað	1 kg	7	10
	8. kafli.			
	Ávextir til neyzlu, nýir og þurrkaðir.			
	Ávextir nýir:			
1	— ananas	1 kg	7	10
2	— appelsínur	—	7	10
3	— bananar	—	7	10
4	— bláber	—	7	10
5	— einiber	—	7	10
6	— epli	—	7	10
7	— ferskjur	—	7	10
8	— grapefruit	—	7	10
9	— hindber	—	7	10
10	— jarðarber	—	7	10
11	— kirsiber	—	7	10
12	— mandarínur	—	7	10
13	— melónur	—	7	10
14	— múltuber	—	7	10
	— *Perur:*			
15	— — í mánuðunum febrúar til og með júlí	—	3,36	10
15a	— — í öðrum mánuðum	—	7	10
16	— plómur	—	7	10
17	— ribsber	—	7	10
18	— sítrónur	—	7	10
19	— sólber og stikilsber	—	7	10
20	— títuber	—	7	10
	— *Vínber:*			
21	— — í mánuðunum febrúar til og með júlí	—	3,36	10
21a	— — í öðrum mánuðum	—	7	10
22	— aðrir	—	7	10
	Ávextir þurrkaðir:			
23	— apríkósur	—	7	25
24	— blandaðir ávextir	—	7	25
25	— bláber	—	7	25
26	— döðlur	—	7	25
27	— epli	—	7	25

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer			Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
28	— ferskjur		1 kg	7	25
29	— fíkjur		—	7	25
30	— kirsiber		—	7	25
31	— kúrennur		—	7	25
32	— perur		—	7	25
33	— rúsínur		—	7	25
34	— sveskjur		—	7	25
35	— aðrir		—	7	25
36	Hnetur, einnig muldar, ót. a.		—	7	10

9. kafli.

Kaffi, te og krydd.

Kaffi:

1	— óbrennt	N	1 kg	80	10
2	— brennt eða brennt og malað	N	—	100	10
3	Te	N	—	210	20
4	Pipar		—	7	40
5	Negull		—	7	40
6	Allrahanda		—	7	40
7	Kardemómur		—	7	40
8	Kúmen		—	7	40
9	Lárviðarlauf		—	7	40
10	Múskathnetur og múskatblóm		—	7	40
11	Kanill og kanilblóm		—	7	40
12	Sinnep		—	7	40
13	Anís og stjörnuanís		—	7	40
14	Vaniljustengur		—	7	40
15	Karrí		—	7	40
16	Kapar		—	7	40
16a	Síldarkrydd, blandað		—	7	2
17	Annað krydd, ót. a.		—	7	40

10. kafli.

Korn, ómalað.

1	Hveiti				8
2	Rúgur				2
3	Rís með hýði eða án ytra hýðis				2
4	Bygg				8
5	Hafrar				2
6	Maís				8
7	Annað ómalað korn				8

11. kafli.

Kornvörur til manneldis, malt, maltextrakt, sterkja og glútín.

Mjöl:

1	— úr hveiti		1 kg	2	8
2	— úr rúgi				2
3	— úr rís				8
4	— úr byggi				8
5	— úr höfrum				2
6	— úr maís				8
7	— annað, ót. a.				8

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	Grjón:			
8	— úr hveiti	1 kg	2	8
9	— úr byggi			8
10	— úr höfrum			2
11	— úr rís			2
12	— önnur, ót. a.			8
	Mjöl úr baunum, ertum og öðrum belgávöxtum:			
13	— úr baunum og ertum			8
14	— annað			8
15	Kartöflumjöl og maíssterkja			8
16	Malt			8
17	Maltín (ölbruggunarefni)	—	50	40
18	Maltextrakt	—	7	30
19	Sterkja, ót. a.	—	7	8
20	Sagógrjón, þar með tapióka, einnig tilbúin			15
21	Sagómjöl, mjöl úr arrowrót og tapíókarót			15
22	Klíð			8
23	Glútín			8

12. kafli.

Fræ, plöntugró, hálmur, hey, humall, jóhannesarbrauð, olíufræ, olíurík aldin, maté og síkoríurætur.

	Fræ og plöntugró:			
1	— blómfræ			2
2	— grasfræ			2
3	— annað			2
4	Hálmur			8
5	Hey			8
6	Humall	1 kg	7	8
7	Jóhannesarbrauð	—	7	30
8	Olíufræ og olíurík aldin, einnig mulin			2
9	Maté	—	210	20
	Síkoríurætur:			
10	Óbrenndar	—	7	8
11	— brenndar, en ómalaðar	—	7	50

13. kafli.

Hráefni til framleiðslu á litunar- og sútunarefnum, gúmmí, harpix og kamfóra.

1	Jurtir og jurtahlutar, svo sem börkur, til litunar eða sútunar			2
	Gúmmí, gúmmíharpix, annað harpix og náttúrlegt balsam, ót. a.:			
2	— gúmmí arabikum			2
3	— skellakk			2
4	— kólófóníum			2
5	— benzoëharpix			2
6	— myrra			2
7	— annað			2
8	Kamfóra, einnig tilbúin			2

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	14. kafli.			
	Efni til körfu- og burstagerðar, húsgagnatróð og önnur hráefni úr jurtaríkinu, ót. a.			
	Efni úr jurtaríkinu til bursta- og körfugerðar o. þ. h. iðnaðar, ót. a.:			
1	— bast			2
2	— greinar, kókostægjur og aðrar jurtatrefjar, ót. a.			2
3	— spanskreyr og annar reyr, svo og bambus, ót. a.			2
4	— strá og sef			2
5	— annað			2
	Húsgagnatróð og annað tróð úr jurtaríkinu, ót. a.:			
6	— kapok			2
7	— viðarhár			2
8	— þang	1 kg	7	8
9	— annað			2
10	Hráefni og úrgangsefni úr jurtaríkinu, ót. a.			2
	III. FLOKKUR			
	Feiti, feitar olíur, smjörlíki og vax úr jurta- og dýraríkinu.			
	15. kafli.			
	Feiti og feitar olíur, ót. a., smjörlíki og vax úr jurta- og dýraríkinu.			
	Feiti og feitar olíur úr dýraríkinu, ót. a.:			
1	— svínafeiti (lard) og gæsafeiti	1 kg	7	30
2	— tólg	—	2	8
3	— oleómargarini	—	2	8
4	— hvalfeiti, hert, svo og hert síldarlýsi	—	2	8
5	— spik og lifur úr fiski og öðrum sjávardýrum	—	7	30
5a	— lanólín	—	2	8
6	— önnur dýrafeiti, ót. a.	—	7	30
7	— hvalolía, svínaolía (lardoil) og aðrar olíur úr dýraríkinu, ót. a.	—	7	30
8	— olíur og lýsi úr fiski og öðrum sjávardýrum, ót. a.	—	7	30
	Feiti og feitar olíur úr jurtaríkinu, ót. a.:			
9	— kókosfeiti, óhreinsuð (kókosolía)	—	2	8
10	— kókosfeiti, hreinsuð og hert	—	2	8
11	— ólívuolía (viðsmjör)			2
12	— pálmakjarnaolía	—	2	8
13	— línolía			15
13a	— tréolía			15
14	— baðmullarfræsolía	—	2	8
15	— jarðhnetuolía	—	2	8
16	— sesamolía	—	2	8
17	— soyuolía	—	2	8
18	— risínusolía (laxerolía)	—	2	8
19	— pálmaolía			2
20	— önnur jurtafeiti, ót. a.	—	2	8
21	Degras, einnig tilbúið	—	2	8
	Olein og aðrar feitisýrur:			
22	— súrfeiti (stearín)			5

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer			Toll-einingu	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
23	— feitisýra				5
24	Glyserin		1 kg	7	8
25	Smjörlíki og önnur tilbúin matarfeiti		—	7	30
26	Vax úr jurta- og dýraríkinu, ót. a.		—	7	8

IV. FLOKKUR
Matvælaframleiðsla, drykkjarvörur og tóbak.

16. kafli.
Framleiðsla úr kjöti, fiski, kröbbum og skeldýrum.

1	Pylsur allskonar		1 kg	7	30
2	Kjötextrakt, fastur eða fljótandi		—	7	30
	Önnur framleiðsla, að nokkru eða öllu úr kjöti, ót a.:				
3	— niðursoðin		—	7	30
4	— önnur		—	7	30
	Fiskhrogn:				
5	— styrjuhrogn (kaviar), einnig stæld		—	7	50
6	— önnur		—	7	30
	Framleiðsla úr fiski, kröbbum og skeldýrum, ót. a.:				
7	—niðursoðin		—	7	30
8	— önnur		—	7	30

17. kafli.
Sykur, sykurvörur og lakkrís.

	Sykur:				
1	— strásykur	N	1 kg	20	10
2	— höggvinn sykur (molasykur)	N	—	20	10
3	— sallasykur (flórsykur)	N	—	20	10
4	— púðursykur	N	—	20	10
5	— steinsykur (kandís)	N	—	20	10
6	— toppasykur	N	—	20	10
7	— síróp, ót. a.	N	—	20	15
8	— þrúgusykur (glykose) fastur og fljótandi	N	—	20	15
9	— melasse		—	2	8
10	— vaniljusykur		—	7	40
	Sykurvörur:				
12	— marzipan, sykrað	N	—	630	35
13	— brjóstsykur	N	—	630	35
14	— munngúmmí (tyggigúmmí)	N	—	630	35
15	— töggur (karamellur)	N	—	630	35
16	— aðrar	N	—	630	35
17	Lakkrís, ósykraður	N	—	20	30
18	Lakkrísvörur og sykraður lakkrís	N	—	630	35

18. kafli.
Kókó og framleiðsla úr því.

	Kakóbaunir:				
1	— óbrenndar	N	1 kg	50	8
2	— brenndar	N	—	70	8
3	Kakódeig[a])	N	—	70	8

a) V, 411.

Tollskr. númer			Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
4	Kakóduft	N	1 kg	70	15
5	Kakósmjör	N	—	70	8
6	Kakómalt	N	—	70	20
7	Suðusúkkulaði	N	—	315	35
8	Átsúkkulaði allskonar, svo sem súkkulaðihúðað munngæti (kremsúkkulaði, krókantsúkkulaði, marzipansúkkulaði, núgatsúkkulaði og konfekt), ávaxtasúkkulaði, hnotsúkkulaði og möndlusúkkulaði	N	—	630	35
9	Súkkulaðihúð	N	—	315	35
10	Aðrar vörur úr kakó, ót. a.	N	—	630	35

19. kafli.

Framleiðsla úr mjöli eða sterkju.

Mjöl eða sterkja, tilreitt sem fæða fyrir börn og sjúka eða til notkunar við matargerð, einnig þótt í vörurnar sé blandað kakó eða súkkulaði:

1	— barnamjöl	1 kg	7	30
2	— bökunarduft (lyftiduft)	—	7	30
3	— búðingsduft	—	7	30
4	— annað	—	7	30
5	Rís og aðrar korntegundir og rótarávextir, steikt, gufusoðið eða tilreitt á annan svipaðan hátt	—	7	30
6	Makkarónudeig, núðlur og svipaðar deigvörur	—	7	30
7	Altarisbrauð (oblátur), allskonar	—	7	30
	Allskonar brauðvörur:			
8	— ef þær eru sætar, kryddaðar, eða í þeim er kakó, súkkulaði, ávextir eða hunang	—	7	30
		—	7	30
9	— kringlur, tvíbökur og skonrok	—	7	30
10	— aðrar	—	7	30
11	Fóðurkex	—	7	8

20. kafli.

Framleiðsla úr ávöxtum, grænmeti, belgávöxtum og rótarávöxtum, ót. a., svo og úr sveppum.

	Ávextir:			
1	— lagðir í edik eða annan súr, saltaðir eða kryddaðir á annan hátt, ót. a.	1 kg	7	50
	— *sykraðir:*			
2	— — súkkat	—	7	50
3	— — aðrir	N —	630	35
4	— niðursoðnir	—	7	50
5	Aldinsulta og aldinhlaup (gelé)	—	7	50
6	Aldinmauk (marmelade)	—	7	50
7	Pulp og safi úr ávöxtum, ósykraður	—	7	30
8	Pectin (sultuhleypir)	—	7	8
9	Saft úr ávöxtum og jurtahlutum	—	7	50
10	Önnur framleiðsla úr ávöxtum, ót. a.:	—	7	50
	Grænmeti, belgávextir og rótarávextir, ót. a.:			
11	— lagt í edik eða annan súr, saltað eða kryddað á annan hátt	—	7	50

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer			Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
12	— niðursoðið		1 kg	7	50
13	Önnur framleiðsla úr grænmeti, belgávöxtum og rótarávöxtum, ót. a.		—	7	50
14.	Sveppir, niðursoðnir eða tilreiddir á annan hátt		—	7	50

21. kafli.

Ýmsar fæðutegundir.

1	Kaffibætir og kaffilíki allskonar	N	1 kg	180	10
2	Kaffiextrakt	N	—	100	30
3	Soya		—	7	30
4	Tómatsósa		—	7	30
5	Kryddsósur allskonar, súpuefni í pökkum og súputeningar		—	7	30
	Allskonar ger, nema lyftiduft:				
6	— pressuger		—	7	8
7	— þurrger		—	7	8
8	— annað		—	7	8
9	Litað sykurvatn með kjörnum		—	7	50
10	Aðrar fæðutegundir		—	7	30

22. kafli.

Drykkjarvörur og ýmislegir vökvar.

	Gosdrykkir:				
1	— límonaði og sítrónuvatn	N	1 l	100	10
2	— sódavatn	N	—	100	10
3	— aðrir	N	—	100	10
	Öl allskonar:				
4	— maltöl	N	—	170	10
5	— annað	N	—	210	10
	Þrúguvín, ót. a.:				
6	— hvítvín	N	—	140	10
7	— rínarvín	N	—	140	10
8	— rauðvín	N	—	140	10
9	— freyðivín	N	—	140	10
10	— kínavín	N	—	280	10
11	— madeira	N	—	280	10
12	— malaga	N	—	280	10
13	— portvín	N	—	280	10
14	— sherry	N	—	280	10
15	— tokajer	N	—	280	10
16	— vermouth	N	—	280	10
17	— muscatell	N	—	280	10
18	— önnur	N	—	280	10
	Brennd vín og önnur vín með áfengismagni frá 21% til 47% að rúmmáli:				
19	— whisky	N	—	420	10
20	— koniak	N	—	420	10
21	— romm	N	—	420	10
22	— genéver	N	—	420	10
23	— brennivín (aqua vitæ)	N	—	420	10
24	— punch	N	—	420	10

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer			Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
25	— anisvín	N	1 l	420	10
26	— cocktails	N	—	420	10
27	— líkjörar	N	—	420	10
28	— bitterar	N	—	420	10
29	— önnur	N	—	420	10
	Brennd vín og önnur vín með áfengismagni frá 47% til 71% að rúmmáli:				
30	— romm	N	—	560	10
31	— cocktails	N	—	560	10
32	— líkjörar	N	—	560	10
33	— bitterar	N	—	560	10
34	— önnur	N	—	560	10
	Brennd vín og aðrir vökvar, ót. a., með áfengismagni frá 71% að rúmmáli:				
35	— hreinn vínandi (spiritus)	N	—	700	10
36	— mengaður vínandi	N	—	280	10
37	— önnur	N	—	700	10
38	Ávaxtavín, ót. a., og óáfeng vín	N	—	210	10

23. kafli.

Skepnufóður og úrgangsefni frá matvælaframleiðslu, ót. a.

1	Fóðurmjöl úr kjöti, einnig þótt í því séu jurtaefni	1 kg	2	8
2	Fóðurmjöl úr fiski og fiskúrgangi, einnig þótt í því séu jurtaefni	—	2	8
	Olíukökur og mjöl úr þeim:			
3	— úr hörfræi			8
4	— úr baðmullarfræi			8
5	— úr jarðhnetum			8
6	— úr kókoshnetum			8
7	— úr pálmakjörnum			8
8	— úr rapsfræjum			8
9	— úr soyabaunum			8
10	— annað			8
11	Melassefóður	—	2	8
12	Blöndur af korntegundum og öðrum efnum, ót. a., sem eingöngu verða notaðar sem skepnufóður			8
13	Úrgangsefni frá matvælaframleiðslu sem skepnufóður, ót. a.	—	2	8

24. kafli.

Tóbak.

	Tóbak: óunnið:				
1	— — blöð	N	1 kg	560	10
2	— — annað	N	—	560	10
	— *unnið:*				
3	— — tóbaksextrakt (tóbakssósa)		—	7	30
4	— — neftóbak	N	—	900	10
5	— — munntóbak	N	—	900	10
6	— — reyktóbak	N	—	900	10
7	— — vindlar	N	—	2500	10

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
8	— — vindlingar ..... N	1 kg	3000	10
9	— — annað ..... N	—	900	10

V. FLOKKUR
Jarðefni (minerölsk efni).

25. kafli.
Mold, steintegundir, kalk og sement.

1	Kvarts, einnig mulið	1 kg	2	8
2	Sandur, ót. a.	tollfrjáls		
3	Steinmulningur (terrazzo)	—	2	8
	Mold og leir, einnig þvegið eða mulið:			
4	— kaólín	—	1	8
5	— eldfastur leir og mörtel	—	1	8
6	— annað	—	1	2
7	Krít, óunnin	—	1	8
8	Grafít, óunnið, malað eða þvegið, svo og grafít tilbúið	—	2	8
	Salt (klórnatrium):			
9	— borðsalt	—	2	
10	— annað	1000 kg	100	
11	Þungspat, óunnið, svo og whiterit, óunnið	1 kg	2	8
	Steinefni til fágunar eða slípunar, svo sem smergill, vikur (pimpsteinn), trípel o. þ. h., óunnin, mulin eða þvegin:			
12	— smergelduft	—	2	8
13	— annað	—	2	8
14	Magnesít, einnig brennt eða mulið	—	2	8
15	Marmari, óunninn, í söguðum eða tilhöggnum stykkjum	—	2	8
	Gips:			
16	— óunnið	tollfrjálst		
16a	— brennt, mulið eða þvegið	—	2	8
17	Sement	100 kg	55	2
18	Kalksteinn, óunninn	1 kg	1	8
	Kalk:			
19	— óleskjað	—	1	8
20	— leskjað	—	1	8
21	Asbest, einnig mulið eða þvegið	—	2	8
22	Kísilgúr, einnig mulið	—	2	8
23	Flússpat og kryolít, einnig mulið	—	2	8
24	Granít, óunnið	—	2	8
25	Hráefni úr steinaríkinu, ót. a., einnig þótt þau séu brennd, möluð, þvegin eða hreinsuð á annan svipaðan hátt ..	—	2	8

26. kafli.
Málmgrýti, gjall, aska og steinull (Mineralwolle).

1	Málmgrýti, einnig þvegið	1 kg	1	8
2	Gjall, nema tomasfosfat, svo og aska	—	1	8
3	Rauði til gashreinsunar	—	1	8
4	Steinull (Mineralwolle)	—	1	8

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	27. kafli.			
	Eldsneyti úr steinaríkinu, jarðolíur, tjöruefni og efni unnin úr þeim.			
1	Steinkol og brúnkol	1000 kg	200	
2	Sindurkol (koks)	—	200	
3	Steinkola- og brúnkolatöflur (bríkettur)	—	200	
4	Viðarkol	—	200	
5	Mór og mótöflur	1 kg	2	8
6	Mómylsna	—	2	8
7	Asfalt og asfaltlíki, svo og asfaltkítti	—	1	8
8	Koltjara og önnur tjara, ót. a.	—	1	8
	Olíur og önnur efni eimd úr háhitatjöru og hydrerað fenól, kresól og naftalín:			
9	— benzól			2
10	— fenól			2
11	— kresól			2
12	— naftalín			2
13	— annað			2
	Olíur úr steinaríkinu:			
14	— steinolía, óhreinsuð (hráolía), einnig tilbúin	100 kg	35	
15	— benzín	1 kg	1	8
16	— steinolía, hreinsuð	100 kg	35	
17	— aðrar brennsluolíur til véla, ót. a.	—	35	
18	— smurningsolíur allskonar	1 kg	2	2
19	— parafínolía	—	2	2
19a	— lakkbenzín (white spirit)			5
20	— aðrar olíur úr steinaríkinu, ót. a.	—	2	8
22	Vaselín og vaselínlíki	—	7	8
23	Parafín (parafínvax), ceresín (jarðvax), montanvax, ósókerít og annað tilbúið vax, ót. a., einnig þótt þessar vörur séu blandaðar með steríni eða vaxi úr jurta- og dýraríkinu			5
24	Bik, ót. a.	—	1	8

VI. FLOKKUR

Kemisk framleiðsla, lyf, sútunarefni, litir, fernis ilmvörur, sápa, fægivörur, kerti, lím, sprengiefni og áburður.

28. kafli.

Kemisk frumefni og sambönd þeirra, svo og önnur kemisk framleiðsla, ót. a., lyf.

1	Bróm, fosfór, brennisteinn og brennisteinsmjólk og sambönd þessara efna innbyrðis, svo og með klóri og joði, svo framarlega sem þau falla ekki undir annað tollskrárnúmer	1 kg	7	8
2	Önnur frumefni, ót. a.	—	7	30
	Gastegundir, samanþjappaðar, fljótandi eða fastar:			
3	— kolsýra	—	7	30

Aths. Ráðuneytinu er heimilt að færa kolsýru niður í 8% verðtoll.

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
4	— ammoníak	1 kg	7	8
5	— aðrar	—	7	8

Aths. Af hylkjum utan um gastegundir, sem taldar eru í nr. 3—5, skal hvorki greiða vörumagnstoll né verðtoll, ef hylkin eru lánuð eða leigð hingað til lands og endursend aftur að notkun lokinni, enda fylgist tollyfirvöldin með því, að hylkin séu endursend.

Sýrur:

6	— saltpéturssýra	—	7	8
7	— brennisteinssýra			2
8	— saltsýra	—	7	8
9	— fosfórsýra	—	7	8
10	— bórsýra	—	7	8
	— *ediksýra:*			
11	— — edik	—	7	30
11a	— — önnur	—	7	8
12	— maurasýra, oxalsýra, vínsýra, mjólkursýra og benzóesýra	—	7	8
13	— aðrar	—	7	8
	Lút og oxyd:			
14	— natríumhydroxyd (vítissódi)	—	2	
15	— kalíumhydroxyd			2
16	— ammoniakupplausn	—	7	8
17	— magnesíumoxyd og hydroxyd	—	7	8
18	— bariumoxyd og hydroxyd	—	7	8
19	— aluminiumoxyd og hydroxyd	—	7	8
20	— manganoxyd og hydroxyd	—	7	8
21	— blýoxyd, nema menja og blýhvíta	—	7	8
22	— koboltoxyd og hydroxyd	—	7	8
23	— koparoxyd og hydroxyd	—	7	8
24	— kvikasilfuroxyd			2
25	— annað	—	7	8
	Sölt:			
26	— álún allskonar og aluminíumsúlfat	—	7	8
27	— bórax	—	7	8
28	— glábersalt (natríumsúlfat)	—	7	8
29	— pottaska (kalíumkarbónat)			2
30	— saltpétur (kalíumnitrat)	—	2	8
31	— sódi (natríumkarbónat)			2
32	— blönduð sölt í gosdrykki, sjúkrasölt og þvílíkar saltblöndur, ætlaðar til sjúkrafæðu, aðrar en Karlsbadsalt og Emsersalt, náttúrleg og tilbúin	—	7	30
33	— vítríól allskonar, þar á meðal blásteinn	—	2	8
34	— salmíak (ammóníumklórid)	—	7	8
35	— hjartasalt (ammóníumkarbónat)	—	7	30
36	— vatnsglas (kalíum- og natríumsílíkat)			5
37	— klórkalsíum og klórmagnesíum	—	2	
38	— klórkalk (bleikiduft)	—	7	8
39	— önnur ólífræn sölt, ót. a.	—	7	8
40	— sölt, maurasýru, ediksýru, sítrónsýru, oxalsýru, mjólkursýru, benzóësýru og salisylsýru	—	7	8
41	— önnur lífræn sölt, ót. a.	—	7	8

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	Önnur kemisk framleiðsla:			
42	— kalsíumkarbid og aðrir karbidar, nema karbórundum ót. a.	1 kg	2	8
42a	— perbóröt og peroxyd	—	7	8
43	— brennisteinskolefni, tetraklórkolefni, tríklórethylen o. þ. h. fljótandi klórsambönd önnur en klóróform	—	7	8
44	— sakkarín og dúlsín	—	7	50
45	— harpixsápa (harpixlím)	—	7	30
46	— hrátjara (trétjara), hrátjörubik og önnur framleiðsla eimd úr tré, ót. a.	—	1	8
47	— terpentínuolía (terpentína)			5
48	— harpixolía, ót. a.	—	7	8
49	— aceton			2
50	— formalín	—	7	8
51	— metylalkóhól			5
51a	— frostlögur og bremsuvökvi	—	7	30
52	— isóprópylalkóhól			5
53	— ethyleter	—	7	
54	— alkóhól, ót. a.			5
55	— ostahleypir og annað enzym			2
56	— eldsneyti, tilbúið á kemiskan hátt, ót. a.	—	7	30
56a	— sölt feitisýra, ót. a.	—	7	8
	Lyf:			
57	— nauðsynlegustu lyf samkvæmt skrá, staðfestri af fjármálaráðherra	—	7	
58	— önnur	—	7	8
59	Sótthreinsunarefni, ót. a., efni til varnar gegn og til útrýmingar skordýrum, illgresi og sveppum, ratín og önnur efni til útrýmingar músum og rottum, svo og efni til að hreinsa burtu eða koma í veg fyrir ketilstein, og steinsteypuvatnsþéttiefni.	—	7	8
60	Baðlyf	—	2	2
60a	Estur, etur og keton, sem notuð eru til upplausnar og mýkingar og talin eru í skrá, staðfestri af fjármálaráðherra, einnig cyclohexan	—	7	8
60b	Lecithin	—	7	8
60c	Hexan	—	2	
60d	Hvetjandi efni til kemiskrar framleiðslu, ót. a.	—		8
61	Kemisk framleiðsla, ót. a.	—	7	30

29. kafli.

Efnivörur (kemikalíur) og aðrar vörur til ljósmyndunar.

1	Röntgenfilmur	1 kg	7	8
	Ljósmyndafilmur, ót. a.:			
2	— framkallaðar	—	7	35
3	— aðrar	—	7	35
	Kvikmyndafilmur:			
4	— framkallaðar	—	7	30
5	— aðrar	—	7	8

Aths. Af kvikmyndafilmum skal ekki greiða verðtoll, ef þær eru lánaðar eða leigðar hingað til lands og endursendar aftur að notkun lokinni, enda fylgist tollyfirvöldin með því, að kvikmyndafilmurnar séu endursendar.

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-einíng	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	Ljósmyndaplötur:			
6	— framkallaðar	1 kg	7	30
7	— aðrar	—	7	15
8	Ljósmyndapappír	—	7	15
9	Ljósprentunarpappír			8
10	Efnivörur til ljósmyndunar, sem vega með söluumbúðum ekki meira en 2 kg	—	7	35

30. kafli.

Sútunar- og litunarextrakt, litir, litarvörur, fernis, kítti, lakk, blek, blýantar o. þ. h. vörur.

1	Quebrachoextract			2
1a	Annað sútunarextrakt og önnur efni til sútunar, ót. a., einnig þótt þau séu tilbúin			2
	Litarextrakt úr jurtaríkinu:			
2	— barkarlitur	tollfrjáls		
2a	— annar			2
3	Indígó, einnig tilbúið			2
	Anilín og alizarín og aðrir tjörulitir, ót. a., einnig í deigi eða leystir upp í vatni:			
4	— í pökkum, dósum eða öskjum til heimalitunar (pakkalitir)	—	7	15
5	— aðrir			2
6	Beinsverta og beinkol	—	7	8
7	Kinrok (sót) og aðrir þvílíkir svartir litir, ót. a.			2
8	Krít, möluð eða þvegin			2
9	Þungspat, malað eða þvegið			2
10	Baryumsúlfat tilbúið (blanc fix)			2
11	Jarðlitir, malaðir eða þvegnir, svo sem okkur, umbra o. þ. h.			2
	Bronslitir, ót. a.:			
12	— duft			2
12a	— aðrir	—	7	20
	Þurrir málningarlitir, ót. a.:			
13	— blýhvíta			2
14	— zinkhvíta			2
15	— títanhvíta			2
16	— últramarín			2
17	— kóboltlitur			2
18	— menja			2
19	— aðrir			2
	Prentlitir:			
20	— svartir	tollfrjálsir		
21	— aðrir	tollfrjálsir		
22	Ritvéla- og reiknivélabönd	—	7	30
	Málning, tilreidd með olíu, ót. a.:			
23	— skipagrunnmálning	—	7	15
24	— lakkmálning	—	7	20
25	— önnur	—	7	20
26	Smjör- og ostalitur	—	7	8
27	Öl- og gosdrykkjalitur	—	7	30
28	Matarlitir allskonar, ót. a.	—	7	30

Tollskr. númer		Tolleining	Vörum.-tollur au.	Verðtollur %
29	Distemper og aðrir slíkir vatnslitir	1 kg	7	15
30	Þvottablámi	—	7	30
31	Litaskrín með tilheyrandi, litir í slík skrín, svo og litir í skálpum, bitum, glerskálum o. þ. h. umbúðum	—	7	8
	Fernis og lökk:			
32	— olíufernis	—	7	10
33	— sprittfernis og sprittlökk	—	7	20
34	— þurrkefni, fast eða fljótandi	—	7	8
35	— asfaltlakk, þar með talinn blakkfernis	—	1	8
36	— annað	—	7	20
37	Kítti	—	7	20
38	Bréfalakk og flöskulakk	—	7	30
39	Blek allskonar, fljótandi	—	7	30
40	Blekduft og blektöflur	—	7	30
41	Blýantar, nema skrúfblýantar, blý og krít í blýanta, skólakrít, klæðskerakrít, allskonar litkrít og pastelkrít	—	7	30

31. kafli.

Ilmolíur (eteríska olíur), tilbúin ilmefni, ilmvörur og reykelsi.

	Ilmolíur (eteríska olíur) úr jurtaríkinu, ót. a., svo og kjarnar (essensar) og ilmefni til framleiðslu á ilmvörum, sykurvörum, brauðvörum o. þ. h., einnig þótt þau séu tilbúin:			
1	— möndluolía	1 kg	7	40
2	— anísolía	—	7	40
3	— kúmenolía	—	7	40
4	— piparmyntuolía	—	7	40
5	— sítrónolía	—	7	40
6	— eugenól	—	7	40
7	— mentól	—	7	40
8	— vanillín	—	7	40
9	— benzaldehyd	—	7	40
	— *bökunardropar:*			
10	— — sítrónudropar	—	7	40
11	— — möndludropar	—	7	40
12	— — vaniljudropar	—	7	40
13	— — aðrir	—	7	40
13a	— bragðbætandi efni í gosdrykki, ót. a.	—	7	10
	Aths. Bragðbætandi efni í gosdrykki teljast því aðeins til nr. 13a, að viðtakandi vörunnar reki tollvörugerð, þar sem úr vöru þessari er framleidd vörutegund, sem greitt er af tollvörugjald og eftirlitsgjald við sölu eða afhendingu, og þess er getið í aðflutningsskýrslu, að varan verði notuð þannig.			
13b	— ilmefni til sápugerðar	—	7	8
	Aths. Ilmefni til sápugerðar teljast því aðeins til nr. 13b, að viðtakandi vörunnar reki sápugerð og þess sé getið í aðflutningsskýrslu, að varan verði einungis notuð til framleiðslunnar.			
14	— annað	—	7	40
	Ilmvötn, hárvötn, andlitsvötn, hárolía, andlitsduft, andlitsfarði, ilmsmyrsl, tannpasta, tannduft og aðrar þvílíkar snyrti- og hreinlætisvörur:			

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
15	— ilmvötn	1 kg	120	90
15a	— hárliðunarvökvar og hárliðunarduft, ót. a.	—	7	30
16	— hárvötn, andlitsvötn og hárolía	—	120	90
17	— andlitsfarði (smink) og andlitsduft	—	120	90
18	— ilmsmyrsl	—	120	90
19	— tannduft, tannpasta og munnskolvatn	—	7	30
20	— naglalakk	—	120	90
21	— varalitur, augnabrúnalitur og þvílíkir litir	—	120	90
22	— baðsalt	—	7	90
23	— ilmpappír	—	120	90
24	— annað	—	120	90
25	Reykelsi og reykelsispappír	—	120	90

32. kafli.

Sápa, kerti og önnur framleiðsla úr feiti og feitum sýrum.

	Sápa og sápulíki:			
1	— grænsápa og önnur blaut sápa	1 kg.	7	30
2	— sápuduft og sápuspænir, án ilmefna	—	7	30
3	— sápa, sápuduft og sápuspænir með ilmefnum og sótthreinsandi efnum, svo sem karból	—	7	30
4	— annað	—	7	30
5	Þvottaduft og ræstiduft, einnig án sápu	—	7	30
6	Véla- og vagnáburður, annar þvílíkur áburður úr feiti og feitum sýrum, einnig þótt í honum séu önnur efni	—	2	2
	Fægiefni, gljááburður, slípunar- og hreinsunarefni fyrir málma, leður, skófatnað, húsgögn, gólf o. þ. h., ót. a.:			
7	— skóáburður og annar leðuráburður	—	7	30
8	— gljávax (bón) og húsgagnagljái	—	7	30
9	— fægismyrsl og fægisápa	—	7	30
10	— fægiduft	—	7	30
11	— fægilögur	—	7	30
12	— ofnsverta	—	7	30
13	— annað	—	7	30
14	Skíðaáburður	—	7	30
15	Kerti	—	7	30

33. kafli.

Eggjahvítuefni og efni leidd af þeim, lím og steiningarefni.

1	Ostaefni (kasein)	1 kg	7	15
2	Albúmín			2
3	Gelatín (matarlím)	—	7	30
3a	Peptón, peptónöt, protein, ót. a., og efni leidd af þeim	—	7	8
	Lím og steiningarefni alls konar:			
4	— kaseinlím	—	7	30
5	— trélím	—	7	10
6	— dextrín	—	7	8
6a	— annað	—	7	30
7	Valsa-, autograf- og hektografmassi	—	7	10

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	34. kafli.			
	Sprengiefni, flugeldar og eldspýtur.			
2	Púður allskonar	1 kg	7	8
3	Dynamit og önnur sprengiefni, ót. a.	—	7	8
4	Kveikiþráður	—	7	8
5	Hvellhettur og annað til íkveikju við sprengingar, ót. a.	—	7	8
	Flugeldar og flugeldaefni:			
6	— eldflugur (rakettur)	—	7	30
6a	— annað	—	120	90
	Aths. Ráðuneytinu er heimilt að lækka vörumagnstoll af eldflugum og blysum til slysavarna niður í 2 aura af kg og verðtoll af þeim niður í 2%.			
7	Eldspýtur	—	7	30
8	Kveikipappír í mótora	—	7	8
	35. kafli.			
	Áburður.			
1	Chilesaltpétur (natríum nítrat) ... tollfrjáls			
2	Kalksaltpétur (kalsíum nítrat) ... tollfrjáls			
3	Kalkammonsaltpétur ... tollfrjáls			
4	Kalíáburður ... tollfrjáls			
5	Superfosfat ... tollfrjálst			
6	Nítróphoska ... tollfrjálst			
7	Tröllamjöl (cyanamid) ... tollfrjálst			
8	Tomasfosfat ... tollfrjálst			
9	Áburður, sem vegur minna en 5 kg. með söluumbúðum	1 kg	7	30
10	Annar áburður, ót. a. ... tollfrjáls			
	VII. FLOKKUR			
	Skinn, húðir, loðskinn og vörur úr þeim.			
	36. kafli.			
	Húðir og skinn, ót. a.			
	Húðir og skinn, óunnið, ót. a.:			
1	— saltað eða blásteinslitað	1 kg	2	2
2	— annað	—	7	8
	Húðir og skinn, sútað, litað eða unnið á annan svipaðan hátt, ót. a.:			
3	— sólaleður og bindsólaleður	—	7	8
4	— vatnsleður	—	7	15
5	— annað	—	7	15
6	Lakkleður og lakkleðurlíki	—	7	15
	Skinn af slöngum, krókódílum og strútum, óunnið og unnið, svo og líki þeirra efna:			
7	— slönguskinn	—	7	20
8	— krókódílaskinn og strútaskinn	—	7	20
9	— annað	—	7	20
	Fiskroð, skrápur og líki þeirra efna:			
10	— óunnin	—	7	8
11	— annars	—	7	15
12	Leðurúrgangur, svo og úrgangur af roðum og skráp	—	7	8
13	Leðurlíki, sem í eru leðurþræðir	—	7	20

Tollskr. númer		Toll-einíng	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	37. kafli.			
	Vörur úr skinni og leðri, ót. a.			
1	Leðurstykki, tilsniðin, en ekki frekar unnin, ót. a., svo sem sólar, hælkappar og aðrar þvílíkar vörur	1 kg	7	15
2	Fatnaður úr leðri eða skinni, ót. a.	—	20	50
	Aths. Af fatnaði, sem á öðru borðinu er úr leðri eða skinni, en hinu úr öðrum efnum, og hægt er að nota báðum megin, skal greiða toll eftir því efni, sem hæstur tollur er á.			
3	Hanzkar og vettlingar	—	20	50
4	Belti	—	20	50
5	Skóreimar	—	20	50
6	Aktygi og reiðtygi allskonar, ót. a.	—	7	30
7	Ferðatöskur	—	7	40
8	Allskonar töskur, veski, buddur og hylki, ót. a.	—	7	50
9	Skrifmöppur og bókabindi, ót. a.	—	7	50
10	Bakpokar og fatapokar	—	7	50
11	Vélareimar	—	7	8
12	Véla- og pípuþéttingar	—	7	8
	Ólar og bönd, ót. a.:			
13	— slípólar, einnig þótt þær séu úr öðru efni	—	7	40
14	— annað	—	7	40
15	Skraut- og glysvarningur úr leðri og skinni	—	120	80
16	Aðrar vörur úr leðri og skinni, ót. a.	—	7	40
17	Vörur úr þörmum og sinum, nema hljóðfærastrengir	—	7	40
	Aths. Undir þennan kafla falla einnig vörur úr leðurlíki.			
	38. kafli.			
	Loðskinn og vörur úr þeim.			
	Loðskinn:			
1	— óunnin	1 kg.	7	30
2	— unnin en ósaumuð	—	7	50
3	Vörur úr loðskinnum	—	20	70
	VIII. FLOKKUR			
	Plast, kátsjúk og vörur úr hvorutveggja.			
	39. kafli A.			
	Plast og vörur úr því, ót. a.			
	Gerviharpixar og plastisk efni, cellulósaester og eter:			
1	— duft og deig			2
2	— umbúðablöð og hólkar, ólitað, einnig áletrað, ef áletrunin ber það með sér, að það sé ætlað utan um íslenzkar afurðir til útflutnings			2
3	— umbúðablöð, ót. a.	1 kg	7	15
	— *plötur eða þynnur, ót. a.:*			
4	— — einlitaðar og ómunstraðar	—	7	8
5	— — aðrar	—	7	15
6	— rör og stengur	—	7	15
7	Plastdúkur	—	7	15
8	Fatnaður, ót. a.	—	20	50

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
9	Búsáhöld	1 kg	7	30
10	Þvottaskálar, vaskar og önnur hreinlætis- og snyrtitæki	—	7	30
11	Aðrar vörur, ót. a.	—	7	30

Aths. Nú er flutt inn vara úr tilbúnum mótanlegum efnum (plasti) og vara þessi á að koma í hærri tolla en tilsvarandi vara úr kátsjúki, trjávið, pappa, steini, steinkenndum efnum, leir, gleri eða ódýrum málmum, og má þá fjármálaráðuneytið færa tollana niður í samræmi við tollana á vörum úr nefndum efnum. Allar slíkar lækkanir skulu þegar birtar í B-deild Stjórnartíðinda.

39. kafli B.

Kátsjúk og kátsjúkvörur.

1	Kátsjúk, gúttaperka og balata, óunnið, svo og slitnar vörur úr framangreindum efnum	1 kg	7	8
2	Latex, einnig konsentrerað			2
3	Kátsjúk, ót. a., uppleyst eða deig	—	7	8
	Vörur úr kátsjúk, gúttaperka, balata og líki þeirra efna, einnig þótt þau séu blönduð eða í sambandi við önnur efni, ót. a.:			
4	— plötur, þræðir og stengur, ót. a.	—	7	8
5	— vélareimar allskonar	—	7	8
6	— vatnsslöngur og aðrar þvílíkar slöngur	—	7	15
	— *hjólbarðar og slöngur á ökutæki:*			
7	— — á bifreiðar og bifhjól	—	7	10
8	— — á önnur farartæki	—	7	10
12	— gólfdúkar	—	2	10
13	— gólfmottur og kátsjúksetur	—	7	30
14	— vélaþéttingar	—	7	8
15	— sólar, hælar, húfuskyggni, húfugjarðir og svitagjarðir			8
	— *kátsjúkfatnaður, nema skófatnaður:*			
16	— — belti	—	20	40
17	— — hanzkar	—	20	40
18	— — annað	—	20	50
19	Kafarabúningar og hlutar í þá, úr hverju sem þeir eru	—	7	2
19a	Botnrúllur („bobbingar“)	—	2	2
19b	Björgunarbátar og önnur björgunartæki	—	2	2
19c	Gúmmíhringir í niðursuðudósir			2
20	Aðrar vörur, ót. a.	—	7	30

Aths. Sama toll skal greiða af kátsjúk og vörum úr því, hvort það er óhert eða hert eins og venjulegt gúmmí (vulkaniserað með um 2—7% af brennisteini). Hinsvegar er ebonit (harðgúmmí) vulkaniserað með um 30% af brennisteini talið í 39. kafla A.

1954 Nr. 90 23. nóv.

1954 Nr. 90 23. nóv.

IX. FLOKKUR

Trjáviður, korkur og vörur úr þeim efnum, svo og körfugerðarvörur.

40. kafli.

Trjáviður og vörur úr tré.

Trjáviður óunninn eða sagaður, heflaður eða plægður, svo og spónn og límdar plötur, ót. a.:

Tollskr. númer		*Toll-eining*	*Vörum.-tollur au.*	*Verð-tollur %*
	— fura og greni, þar með talinn hemlockviður:			
1	— — plankar og bitar, ót. a.	1 fet³	10	8
2	— — borð óunnin	—	10	8
3	— — borð, hefluð og plægð	—	10	8
4	— — þilfarsplankar ófasaðir og fasaðir úr oregonpine og pitchpine 3×5″ eða stærri	tollfrjálsir		
5	— — símastaurar og raflagnastaurar	—	10	8
6	— — girðingastaurar	—	10	
7	— — staurar, tré og spírur, ót. a.	—	10	8
	Aths. Ráðuneytinu er heimilt að lækka eða fella niður verðtoll af ósöguðum trjáviði í fisktrönur.			
8	— eik	tollfrjáls		
9	— beyki	—	10	8
10	— birki og hlynur	—	10	8
11	— askur og álmur	—	10	8
11a	— lindiviður	—	10	8
12	— rauðviður (mahogni)	—	10	15
13	— satinviður	—	10	15
14	— teakviður	—	10	15
15	— krossviður og aðrar límdar plötur („gabon“)	—	10	8
16	— hnotutré	—	10	15
17	— spónn	—	10	8
18	— brúnspónn í stykkjum	—	10	8
19	— annar	—	10	15
20	Jólatré	1 kg	7	70
	Tunnuefni tilsniðið og siglugjarðir:			
21	— tunnustafir, tunnubotnar og tunnusvigar	—	2	
22	— spons	—	2	
23	— siglugjarðir	—	2	2
24	— annað	—	2	
25	Viðarull og sag	—	1	8
	Kassar til umbúða:			
26	— hálfunnir eða tilsniðnir	—	2	20
27	— aðrir	—	2	20
	Tunnur og keröld:			
28	— síldartunnur	—	2	2
29	— kjöttunnur og lýsistunnur	—	2	2
30	— aðrar	—	2	8
31	Tilhöggvin hús eða önnur mannvirki og hlutar til þeirra, ót. a.	—	7	30
32	Gluggar, hurðir og glugga- og hurðakarmar	1 fet³	10	30
33	Sköft og handföng	1 kg	7	30
34	Tígulgólf (parketstafir og plötur), einnig úr öðrum efnum	1 fet³	10	15
35	Smíðatól og handverkfæri, ót. a.	1 kg	7	15

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
36	Amboð, garðyrkjutæki og önnur landbúnaðarverkfæri, ót. a.	1 kg	2	2
37	Trénaglar (plukkur)	—	2	10
38	Skósmíðaleistar	—	7	15
	Listar og stengur:			
39	— húsalistar, ót. a.	1 fet³	10	30
40	— þéttilistar á glugga	—	10	30
41	— rammalistar og aðrir listar og stengur til umgerðar o. þ. h.	1 kg	7	50
42	— glugga- og dyratjaldastengur	—	7	30
43	— annað	—	7	30
44	Rammar og aðrar umgerðir, einnig með gleri	—	7	50
45	Reglustikur, pennabakkar, pennastokkar og aðrar þ. h. ritfangavörur	—	7	30
46	Botnrúllur („bobbingar")	—	2	2
47	Botnvörpuhlerar	—	2	15
48	Hjólklafar (blakkir)	—	2	8
	Húsgögn og húsgagnahlutar, ót. a., úr tré að nokkru eða öllu leyti:			
49	— húsgagnagrindur, ósamsettar, og einstakir húsgagnahlutar, svo sem stólfætur	—	7	30
50	— bólstruð og fóðruð með silki eða gervisilki	—	7	50
51	— bólstruð og fóðruð með öðrum efnum en silki eða gervisilki	—	7	50
52	— önnur	—	7	50
	Aths. Ráðuneytinu er heimilt að lækka verðtoll af skápum undir tæki fyrir lækna og sjúkrahús niður í 30%.			
53	Árar	—	7	30
54	Stýrishjól	—	7	30
55	Skíði og skíðastafir	—	7	30
56	Merkispjöld	—	7	8
57	Ullarkambar	—	7	8
58	Búsáhöld	—	7	30
59	Skraut- og glysvarningur	—	120	80
60	Ferðakistur	—	7	30
61	Stokkar, rennur og rör	—	2	30
	Aths. Ráðuneytinu er heimilt að lækka verðtoll af túrbínupípum niður í 8%.			
62	Hnakkvirki	—	7	30
	Aktygjaklafar:			
63	— tilsagaðir	—	7	8
64	— aðrir	—	7	30
65	Aðrar vörur, ót. a.	—	7	30

41. kafli.

Korkur og korkvörur.

1	Korkplötur, óunnar	1 kg	2	2
2	Korkmylsna	—	2	2
3	Korktappar	—	7	8
	Aths. Flöskuhettur úr málmi með korkþynnu teljast undir kafla 71.			

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
4	Björgunarhringir, björgunarbelti og önnur björgunartæki, einnig í sambandi við önnur efni	1 kg	2	2
5	Pressaðar korkplötur með eða án bindiefna til einangrunar	—	7	15
	Aths. Ráðuneytinu er heimilt að lækka verðtoll á einangrunarkorki til frystihúsa niður í 8%.			
6	Netja- og nótakorkur allskonar	—	2	2
7	Korkvörur til skógerðar			8
8	Aðrar vörur, ót. a.	—	7	30
	42. kafli.			
	Vörur úr strái, sefi, reyr, tágum og öðrum fléttiefnum úr jurtaríkinu.			
1	Reyrvefur til gipshúðunar	1 kg	7	8
2	Mottur til umbúða	—	2	2
3	Gólfmottur og ábreiður allskonar, ót. a.	—	7	30
4	Flöskustrá	—	7	30
	Körfur:			
5	— fiskkörfur og kolakörfur	—	2	8
6	— aðrar	—	7	30
	Húsgögn og innanstokksmunir:			
7	— bólstruð og fóðruð með silki eða gervisilki	—	7	50
8	— bólstruð og fóðruð með öðrum efnum en silki eða gervisilki	—	7	50
9	— önnur	—	7	50
10	Aðrar vörur	—	7	30
	X. FLOKKUR			
	Pappírsmassi, pappi, pappír og vörur úr þeim efnum, prentuð, skrifuð og „grafisk" verk.			
	43. kafli.			
	Pappírsmassi og pappírsúrgangur.			
1	Pappírsmassi og pappírsúrgangur			2
	44. kafli.			
	Pappi, pappír og vörur úr þeim efnum.			
	Aths. Pappi telst sú vara, sem vegur 300 g. eða meira hver ferm, en pappír ef varan vegur undir 300 g. hver fermetri.			
1	Bylgjupappi og bylgjupappír			8
2	Þakpappi og annar pappi borinn asfalti, biki, tjöru eða tjöruolíum, einnig í sambandi við önnur efni	1 kg	2	8
3	Veggpappi	—	2	8
4	Gólfpappi	—	7	15
5	Pergamentpappi og pergamentpappír, ót. a.	—	2	8
6	Pappi, ót. a., yfirdreginn með litum, lakki, bronsi og þvílíkum efnum, eða lagður lit- eða skrautpappír	—	7	30
7	Cellotex, insúlít, trétex, masonít, jonít og aðrar þesskonar hljóð- og hitaeinangrunarplötur	—	7	8
	Bókbandspappi:			
8	— sem vegur allt að 700 g/m²			5
8a	— annar	—	2	8
9	Annar pappi, ót. a., þar á meðal leðurlíkispappi	—	7	30

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	Venjulegur umbúðapappír, áprentaður eða óáprentaður, og annar þess háttar pappír, enda sé hann ekki þannig gerður, að hann falli undir annað tollskrárnúmer með hærri tolli.			
10	— sem vegur allt að 130 g/m²			8
10a	— annar			5
11	Dagblaðapappír			2
	Aths. Dagblaðapappír telst sá pappír, sem vegur frá 45—65 gr. hver fermetri og í er að minnsta kosti 60% af tréslípmassa.			
12	Teiknipappír, óheftur			8
12a	Filterpappír til olíuhreinsunar			2
13	Þerripappír			8
14	Skrifpappír, prentpappír, ót. a., og kópíupappír			8
15	Pappír lagður þræði eða vef eða borinn vaxi			8
16	Veggfóður úr pappír eða pappa	1 kg	7	8
17	Smjörpappír og hvítur pergamentpappír, áprentaður eða óáprentaður, sem vegur allt að 100 g/m²			2
18	Salernapappír			8
19	Vindlingapappír	—	120	90
20	Stensilpappír og kalkerpappír	—	7	30
21	Skrautpappír, svo sem glanspappír, gyltur pappír, silfraður pappír og annar pappír borinn bronsi	—	7	50
21a	Marmarapappír	—	7	15
22	Annar pappír, ót. a.	—	7	30
23	Vélaþéttingar og pípur úr pappa og pappír	—	7	8
	Pappír og pappi lagaður til ákveðinnar notkunar, ót. a.:			
24	— rúllur á reiknivélar, ritsíma o. þ. h.			8
25	— nafnspjöld, matseðlar og bréfspjöld, skilti merkispjöld, flöskumiðar og önnur þess háttar spjöld og miðar án áletrunar, svo og spjöld í spjaldskrár eða til notkunar við vélabókhald, þótt þau séu með áletrun	—	7	30
25a	— húfuskyggni og hattagjarðir	—	7	8
	Umslög, ót. a.:			
26	— áprentuð	—	7	30
27	— önnur			8
	Pappírspokar, ót. a.:			
28	— áprentaðir	—	2	30
29	— aðrir			30
30	Pentudúkar, (serviettur), borðdreglar, borðdúkar, vasaklútar, hilluborðar og aðrir laufaborðar úr pappír og pappa	—	7	50
31	Öskjur og möppur með bréfsefnum og umslögum, óáprentuðum	—	7	30
	Pappakassar til umbúða, tilsniðnir eða fullunnir:			
32	— fóðraðir eða skreyttir	—	7	50
33	— vaxbornar umbúðir			2
34	— annars	—	2	30
35	Pappabakkar til umbúða, svo og kökuskífur	—	2	30
36	Frímerkjapappír límborinn, svo og flugnaveiðarar	—	7	30
36a	Pappírsræmur, límbornar til umbúða	—	7	15
37	Lampa- og ljósaskermar úr pappa og pappír, einnig í sambandi við önnur efni	—	7	50

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
38	Myndaalbúm, frímerkjaalbúm, albúm fyrir grammófónplötur og önnur þvílík albúm	1 kg	7	50
39	Bréfa- og skjalabindi, bókabindi, allsk. bréfamöppur, einnig þótt í þær sé prentað registur, skrifmöppur, svo og bréfaklemmur úr pappa eða pappír	—	7	30
40	Skrifpappír, teiknipappír og annar þesskonar pappír, heftur en óáprentaður	—	7	30
41	Skrifbækur allskonar, stílabækur, forskriftarbækur, vasabækur og aðrar þesskonar bækur, óáprentaðar, heftar eða bundnar	—	7	30
42	Ferðakistur, ferðatöskur, fiðlukassar og aðrir hljóðfærakassar, hattaöskjur, kventöskur, seðlaveski, skjalamöppur og skólatöskur, skotfæratöskur og önnur þvílík veski, töskur og hylki, ót. a., úr pappa og pappír, einnig í sambandi við önnur efni	—	7	30
43	Vindla- og vindlingaveski úr pappa og pappír, nálhús, tóbaksdósir, tannburstahylki og gleraugnahylki	—	7	30
44	Búsáhöld úr pappa eða pappír	—	7	30
45	Skraut- og glysvarningur úr pappa eða pappír	—	120	80
46	Aðrar vörur úr pappa og pappír, ót. a.	—	7	30

45. kafli.

Prentuð, skrifuð og „grafisk" verk.

Bækur, blöð, tímarit og þess konar rit, ót. a., með fylgiskjölum og viðaukum, prentuð eða ljósprentuð erlendis:

— fyrir íslenzka útgefendur:

1	— — bundið	1 kg	2	25
2	— — annað	—	2	15

Aths. Ráðuneytinu er heimilt að fella að nokkru eða öllu leyti niður aðflutningsgjöld af hljóðfæranótum prentuðum erlendis fyrir íslenzka útgefendur, enda sé ekki unnt að inna prentun þeirra af hendi hér á landi.

3	— annað	tollfrjálst
6	Frímerki, ónotuð, íslenzk	tollfrjáls
8	Peningaseðlar, hlutabréf, skuldabréf og önnur þvílík verðbréf	tollfrjáls
9	Landabréf allskonar, sjókort, stjörnukort og aðrir þesskonar uppdrættir, ót. a.	tollfrjálsir
12	Myndir til kennslu í náttúrufræði, landafræði, sögu o. þ. h., ót. a.	tollfrjálsar

14	Bréfspjöld með myndum, hamingjuóskaspjöld, einnig án mynda, nafnspjöld, matseðlaspjöld og þvílík spjöld áletruð, ót. a.	—	7	50
15	Auglýsingaspjöld og auglýsingaskilti, áletruð	—	7	30
16	Flöskumiðar, miðar á skrifbækur og aðrir þesskonar miðar, áletraðir, einnig þótt þeir séu límbornir, svo og merkimiðar, áletraðir	—	7	30
18	Spil, einnig þótt þau séu úr öðrum efnum en pappa, pappír o. s. frv.	1 stk	100	30
19	Nótnabækur og nótnablöð fyrir hljóðfæri, án texta	1 kg	7	10

Tollskr. númer		*Toll-eining*	*Vörum.-tollur au.*	*Verð-tollur %*
20	Veggalmanök og önnur dagatöl og spjöld til þeirra	1 kg	7	10
21	Áprentuð bréfsefni og eyðublöð allsk., ót. a., ávísanabækur, kvittanahefti og þesskonar, tvíritunarbækur og annar pappír áprentaður, ót. a., svo framarlega sem hann fellur ekki undir hærri toll	—	7	30
22	Verzlunarbækur áprentaðar, ót. a.	—	7	30
23	Útsaums-, prjóna- og heklumunstur og munsturbækur	—	7	30
24	Aðrir munir, ót. a., prentaðir, steinprentaðir, koparstungnir, stálstungnir, raderaðir, olíuprentaðir eða ljósmyndaðir	—	7	30

XI. FLOKKUR
Spunaefni og vörur úr þeim.

46. kafli.

Silki, gervisilki og aðrir gerviþræðir, svo og málmþráður.

A. Silki.

1	Silkiormahylki (kókónar), óspunnið byssússilki og silkiúrgangur			2
2	Wormgut (girni)	1 kg	7	20
3	Garn, ót. a.	—	20	40
4	Tvinni	—	7	8
5	Flauel og flos (plyds)	—	20	50
6	Gólfábreiður, gólfmottur og gólfdreglar	—	20	60
7	Laufaborðar (blúndur), laufaborðaefni, knipplingar, tyll og önnur þesskonar netofin efni	—	20	45
8	Leggingar, snúrur og aðrar þesskonar dregilvörur (possement)	—	20	45
9	Hárnet	—	20	80
10	Bönd og borðar úr silki, sem ekki geta talizt dregilvörur eða laufaborðar	—	20	60
	Aths. Borði telst í þessu sambandi sú ofin vara, sem er ekki breiðari en 30 cm.			
11	Silkivefnaður, ót. a.	—	20	50

B. Gervisilki og aðrir gerviþræðir.

1	Gervisilkiúrgangur, óspunnir gervisilkiþræðir og aðrir þesskonar gerviþræðir			5
2	Gervisvínshár	1 kg	7	8
3	Gervihrosshár, flatur þráður úr viskósa o. þ. h., svo og tilbúin strá	—	7	8
	Garn:			
4	— tvinni	—	7	8
5	— netjagarn, einlitt	tollfrjálst		
5a	— annað			5
6	Flauel og flos	—	20	50
7	Gólfábreiður, gólfmottur og gólfdreglar	—	20	60
8	Laufaborðar, laufaborðaefni, knipplingar, tyll, „curtain nets“ og önnur þesskonar netofin efni	—	20	45

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
9	Leggingar, snúrur og aðrar þesskonar dregilvörur	1 kg	20	45
10	Hárnet	—	20	60
11	Bönd og borðar, sem ekki geta talizt dregilvörur eða laufaborðar	—	20	30
12	Vefnaður, ót. a.	—	20	30
	C. Málmþráður.			
1	Þráður úr allskonar spunaefnum, vafinn eða tvinnaður með málmþræði	—	20	50
	Bönd, dregilvörur, laufaborðar, knipplingar, tyll, vefnaður og aðrar vörur úr málmþræði, ót. a.:			
2	— snúrur og leggingar á einkennisbúninga o. þ. h.	—	120	80
3	— bönd, dregilvörur, laufaborðar, knipplingar og tyll	—	120	80
4	— annað	—	120	80
	47. kafli. **Ull og annað dýrahár.**			
1	Ull			5
2	Ullarúrgangur og ótó (shoddy)			2
3	Hrosshár (krullhár) og annað dýrahár, ót. a., einnig þótt í því séu jurtaþræðir	1 kg	7	8
5	Garn	—	20	15
6	Flauel og flos (plyds)	—	20	50
7	Gólfábreiður	—	20	60
8	Gólfmottur	—	20	60
9	Gólfdreglar	—	20	60
10	Laufaborðar, laufaborðaefni, knipplingar, tyll „curtain nets“ og önnur þesskonar netofin efni	—	20	60
11	Leggingar, snúrur og aðrar þesskonar dregilvörur	—	20	60
12	Bönd og borðar, sem ekki geta talizt dregilvörur eða laufaborðar	—	20	40
13	Vefnaður, ót. a.	—	20	30
	48. kafli. **Baðmull.**			
	Baðmull og baðmullarúrgangur:			
2	— baðmull, ót. a.			2
3	— vélatvistur	1 kg	2	8
4	— annað	—	7	8
	Garn:			
5	— tvinni	—	7	8
6	— netjagarn	tollfrjálst		
7	— annað	—	7	5
	Flauel og flos (plyds):			
8	— molskinn	—	20	25
8a	— annað	—	20	35
9	Gólfábreiður	—	20	60
10	Gólfmottur	—	20	60

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
11	Gólfdreglar	1 kg	20	60
12	Laufaborðar, laufaborðaefni, knipplingar, tyll, „curtain nets“ og önnur þesskonar netofin efni	—	20	45
13	Leggingar, snúrur og aðrar þesskonar dregilvörur	—	20	45
14	Bönd og borðar, sem ekki geta talizt dregilvörur eða laufaborðar	—	20	30
	Ofnar vörur, ót. a.:			
15	— segldúkur	—	2	5
16	— óbleiktar og ólitaðar	—	20	10
17	— einlitar og ómunstraðar	—	20	15
18	— aðrar	—	20	20

49. kafli.

Hör, hampur, júta og önnur spunaefni úr jurtaríkinu, ót. a.

	Hör, hampur, júta, kínagras (ramie) og önnur spunaefni úr jurtaríkinu, ót. a.:			
1	— hör			2
2	— hampur	tollfrjáls		
3	— júta			2
4	— annað			2
	Garn, ót. a.:			
	— úr hör eða rami:			
5	— — netjagarn	tollfrjálst		
6	— — tvinni	1 kg	7	8
7	— — annað	—	20	10
	— úr hampi:			
8	— — netjagarn	tollfrjálst		
9	— — botnvörpugarn	—	2	2
9a	— — annað	—	7	8
9b	— úr jútu	—	7	8
9c	— úr öðrum spunaefnum þessa kafla	—	7	8
10	Pappírsgarn	—	7	8
11	Flauel og flos	—	20	50
	Gólfábreiður, gólfmottur og dreglar á gólf:			
12	— gólfábreiður	—	20	60
13	— gólfmottur	—	7	60
	— dreglar á gólf:			
14	— — úr kókostægjum	—	7	60
15	— — aðrir	—	20	60
16	Mottur til umbúða	—	2	2
17	Laufaborðar, laufaborðaefni, knipplingar, tyll „curtain nets“ og önnur þesskonar netofin efni	—	20	45
18	Leggingar, snúrur og aðrar þesskonar dregilvörur	—	20	45
19	Bönd og borðar, sem ekki geta talizt dregilvörur eða laufaborðar	—	20	30
	Ofnar vörur, ót. a.:			
20	— segldúkur	—	2	5
	— óbleiktar og ólitaðar:			
21	— — úr hör, hampi eða rami	—	20	10

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	— — *úr jútu:*			
22	— — — umbúðastrigi	1 kg	2	
23	— — — aðrar	—	20	10
24	— — úr öðrum spunaefnum þessa kafla	—	20	10
	— *einlitar og ómunstraðar:*			
25	— — úr hör, hampi eða ramí	—	20	15
26	— — úr jútu	—	20	15
27	— — úr öðrum spunaefnum þessa kafla	—	20	15
	— *aðrar:*			
28	— — úr hör, hampi eða ramí	—	20	20
29	— — úr jútu	—	20	20
30	— — úr öðrum spunaefnum þessa kafla	—	20	20

50. kafli.

Vatt, flóki, færi, línur og fleiri vörur.

	Vatt og vörur úr vatti, ót. a.:			
1	— úr silki, gervisilki og öðrum gerviþráðum	1 kg	7	8
2	— úr öðrum spunaefnum	—	7	8
3	— cellulósavatt	—	7	8
	Flóki:			
4	— úr silki, gervisilki og öðrum gerviþráðum	—	7	8
5	— úr ull, baðmull og öðrum spunaefnum en talin eru í nr. 4	—	7	8
	Vörur úr flóka, ót. a.:			
6	— flókasetur á stóla o. þ. h.	—	7	30
	— *flókaleppar í skó:*			
7	— — úr silki, gervisilki og öðrum gerviþráðum	—	20	30
8	— — aðrir	—	20	30
9	— forhlöð	—	7	8
	— *aðrar:*			
10	— — úr silki, gervisilki og öðrum gerviþráðum	—	20	30
11	— — annars	—	20	30
	Færi, öngultaumar, línur, einnig úr baðmull, og kaðlar, einnig þótt í þá sé lagður málmþráður:			
12	— færi og línur til fiskveiða	—	2	2
13	— öngultaumar	—	2	2
14	— þvottasnúrur, tilsniðnar	—	7	30
15	— logglínur	—	7	8
16	— línur úr lituðum þráðum	—	7	30
17	— grastóg	—	2	2
18	— kaðlar, einnig þótt í þá sé lagður málmþráður	—	2	2
	Fiskinet og fiskinetjaslöngur, tennisnet og önnur þess konar net, netjateinungar með blýi eða korki, svo og lóðararbelgir úr vefnaði:			
	— *fiskinet og fiskinetjaslöngur:*			
19	— — úr nylon og öðrum gerviþráðum	—	2	5
19a	— — úr öðrum vefjarefnum	—	2	2
20	— tennisnet og önnur þesskonar net, svo og burðarnet	—	7	40
21	— netjateinungar með blýi eða korki	—	2	2
22	— lóðarbelgir	—	2	8
	Gjarðvefur (gjarðir):			
23	— úr ull, hári eða baðmull	—	7	8

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
24	— úr spunaefnum þeim, sem talin eru í 49. kafla	1 kg	7	8
25	Slöngur úr vefnaðarvöru, einnig þótt á þeim séu málmhringir	—	7	15
26	Vélareimar úr vefnaðarvöru	—	7	8
27	Bókbandsléreft			5
28	Kalkerléreft (teiknilereft)	—	7	30
	Vefnaðarvara, lökkuð, ferniseruð, máluð, borin olíu, yfirdregin eða límd saman með kátsjúk, celloloid eða þess konar efnum, ót. a.:			
29	— presenningsdúkar	—	2	2
30	— efni í renniglúggatjöld, tilsniðin eða sem metravara	—	7	30
31	— einangrunarbönd, borin kátsjúk, einnig í sambandi við tjöru eða önnur þvílík efni	—	7	30
32	— vaxdúkur	—	7	30
32a	— leðurlíkisdúkur	—	7	15
33	— sjúkradúkur	—	7	8
33a	— listmálunarléreft	—	7	8
33b	— skóstrigi	—	7	8
33c	— ræmur, límbornar til umbúða	—	7	8
	— *annað:*			
34	— — úr silki	—	20	50
34a	— — úr gervisilki og öðrum gerviþráðum	—	20	30
35	— — annars	—	20	15
	Linóleum, linkrusta, congoleum o. þ. h. vörur:			
36	— línóleum	—	2	8
37	— línkrusta	—	7	8
38	— aðrar, einnig þótt undirlagið sé pappi eða pappír, eða án undirlags	—	2	8
	Vefnaðarvara, bönd og dregilvörur, sem í er ofinn kátsjúkþráður, náttúrlegur eða tilbúinn (teygjubönd), ót. a.:			
39	— ef vefnaðurinn er úr silki	—	20	35
40	— annars	—	20	30
41	Glóðarnet	—	7	8
	Kveikir:			
43	— kertakveikir	—	7	8
44	— aðrir	—	7	8
45	Véla- og pípuþéttingar úr vefnaðarvöru, einnig í sambandi við önnur efni	—	7	8

51. kafli.

Prjónavörur, ót. a.

	Prjónavörur úr silki:			
1	— prjónavoð (metravara)	1 kg	20	50
2	— sokkar og leistar	—	20	50
3	— ytri fatnaður	—	20	60
4	— nærfatnaður	—	20	60
5	— vettlingar	—	20	60
6	— aðrar	—	20	60
	Prjónavörur úr gervisilki og öðrum gerviþráðum:			
7	— prjónavoð	—	20	30
8	— sokkar og leistar	—	20	30
9	— ytri fatnaður	—	20	50
10	— nærfatnaður	—	20	40
11	— vettlingar	—	20	50

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
12	— aðrar	1 kg	20	50
	Prjónavörur úr ull og öðrum dýrahárum:			
13	— prjónavoð	—	20	30
14	— sokkar og leistar	—	20	30
15	— ytri fatnaður	—	20	50
16	— nærfatnaður	—	20	30
17	— vettlingar	—	20	50
18	— aðrar	—	20	50
	Prjónavörur úr baðmull:			
19	— prjónavoð	—	20	20
20	— sokkar og leistar	—	20	25
21	— ytri fatnaður	—	20	50
22	— nærfatnaður	—	20	25
23	— vettlingar	—	20	50
24	— aðrar	—	20	50
	Prjónavörur úr hör og öðrum spunaefnum úr jurtaríkinu, ót. a.:			
25	— prjónavoð	—	20	20
26	— sokkar og leistar	—	20	25
27	— ytri fatnaður	—	20	50
28	— nærfatnaður	—	20	25
29	— vettlingar	—	20	50
30	— aðrar	—	20	50

52. kafli.

Fatnaður og aðrar vörur úr vefnaði, ót. a.

	Föt og fatahlutar, saumuð eða tilsniðin, ót. a.:			
	— úr efni, sem er borið olíu, lakki, fernis, kátsjúk eða öðrum þess konar efnum:			
1	— — úr silki, gervisilki eða öðrum gerviþráðum	1 kg	20	60
	— — úr öðrum spunaefnum:			
2	— — — regnkápur	—	20	50
3	— — — sjóklæði	—	2	25
3a	— — — önnur	—	20	50
	— úr öðrum efnum:			
	— — silki:			
4	— — — nærfatnaður	—	20	60
5	— — — annar	—	20	60
	— — gervisilki og öðrum gerviþráðum:			
6	— — — nærfatnaður	—	20	40
7	— — — annar	—	20	50
	— — ull:			
8	— — — nærfatnaður	—	20	40
9	— — — annar	—	20	50
	— — baðmull:			
	— — — nærfatnaður:			
10	— — — — „manchettskyrtur“	—	20	50
10a	— — — — annar	—	20	25
11	— — — annar	—	20	50
	— — hör, hampi og öðrum spunaefnum, sem talin eru í 49. kafla:			
12	— — — nærfatnaður	—	20	25
13	— — — annar	—	20	50

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	Borðdúkar, pentudúkar, vasaklútar, höfuðklútar, hálsklútar, handklæði, rúmábreiður, divanteppi, veggteppi og þess konar:			
14	— úr silki	1 kg	20	60
15	— úr gervisilki og öðrum gerviþráðum	—	20	50
16	— annars	—	20	50
	Madressur, dýnur, koddar og alls konar þvílíkir púðar, stungin teppi og bólstruð sængurföt:			
17	— madressur og þvílíkar dýnur	—	7	30
	— *annað:*			
18	— — úr silki, gervisilki og öðrum gerviþráðum að öllu eða einhverju leyti	—	20	50
19	— — annars	—	20	30
	Sjöl, slör og slæður:			
20	— úr silki	—	20	60
21	— úr gervisilki og öðrum gerviþráðum	—	20	60
22	— úr öðru	—	20	60
	Hálsbindi, kvenslifsi og slaufur, hnýttar og óhnýttar:			
23	— úr silki	—	20	60
24	— úr gervisilki og öðrum gerviþráðum	—	20	60
25	— úr öðru	—	20	60
26	Lífstykki, korselett, brjóstahaldarar og aðrar þvílíkar vörur	—	20	50
27	Belti, axlabönd og axlabandasprotar, sokkabönd, ermabönd og þvílíkar vörur	—	20	50
	Pokar til umbúða:			
28	— kjötumbúðir, einnig þótt þær séu prjónaðar	—	2	
	— *aðrir:*			
29	— — úr baðmull	—	2	
30	— — úr hör og öðrum spunaefnum, sem talin eru í 49. kafla, svo og margfaldir pappírspokar til umbúða um þungavöru	—	2	
31	Gólfklútar og fægiklútar	—	20	50
32	Skóreimar	—	7	20
33	Tjöld	—	20	50
34	Segl og bárufleygar	—	2	8
35	Presenningar	—	2	2
	Flögg allskonar:			
36	— úr silki	—	20	60
37	— önnur	—	20	50
38	Bréfaveski, skrifmöppur, bréfamöppur, bréfabindi, skjalatöskur, kventöskur og önnur þvílík veski, möppur og skrín	—	7	50
39	Bakpokar, fatapokar, vaðsekkir, ferðatöskur, kistur, hattaöskjur, hylki um hljóðfæri, skotfæri, skotvopn, fiskistengur o. þ. h. vörur, ót. a.	—	7	50
40	Sáraumbúðir og dömubindi, einnig þótt þau séu úr öðru en vefnaði, o. þ. h.	—	7	8
41	Lampa- og ljósaskermar úr vefnaði, einnig í sambandi við önnur efni	—	20	50
42	Útsaumaðir dúkar, koddaver, sessuver og aðrar þvílíkar útsaumsvörur, sem þó ekki teljast föt	—	20	70
43	Aðrar unnar vörur úr vefnaði, ót. a.	—	20	50

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	53. kafli.			
	Spunaefnaúrgangur.			
1	Tuskur og annar spunaefnaúrgangur	1 kg	7	8

XII. FLOKKUR
Skófatnaður, hattar, húfur, regnhlífar, sólhlífar og tízkuvörur.

	54. kafli.			
	Skófatnaður.			
	Skófatnaður:			
1	— með yfirhluta úr gull- eða silfurlituðu skinni, svo og úr vefnaði eða flóka, sem í er silki, gervisilki eða málmþráður	1 kg	20	60
2	— úr lakkleðri eða lakkbornum striga (lakkskór)	—	20	50
3	— úr leðri og skinni, ót. a.	—	20	40
4	— úr vefnaði, flóka, sefi, strái, ót. a., einnig þótt hann sé með leðursólum, gúmmísólum eða sólum úr öðrum efnum, þar með taldir strigaskór og inniskór, enda sé minna en 50% af þunga skófatnaðarins kátsjúk	—	20	40
5	— úr leðri með trébotnum	—	20	15
	— *úr kátsjúk:*			
6	— — stígvél	—	20	8
7	— — skóhlífar	—	20	15
8	— — annar	—	20	15
10	— tréskór	—	20	15
	— *annar, ót. a.:*			
11	— — ristarhlífar	—	20	50
12	— — legghlífar	—	20	50
13	— — annar	—	20	40
	Aths. Ef í yfirhluta skófatnaðar er tvennskonar eða margskonar efni, skal við tollgreiðsluna leggja það efni til grundvallar, sem hæstur tollur er á. Ekki skal þó talið til yfirhluta skófatnaðar í þessu sambandi krókar, spennur, hnappar eða dúskar.			
	55. kafli.			
	Hattar og húfur.			
1	Hattar, skreyttir fjöðrum, tilbúnum blómum, blöðum, ávöxtum, slæðum eða á annan svipaðan hátt	1 kg	20	70
	Aðrir hattar, húfur og önnur höfuðföt:			
2	— úr loðskinnum eða búin loðskinnum	—	20	70
3	— úr leðri eða skinni, eða líki þeirra efna	—	20	50
4	— úr silki eða málmþræði	—	20	70
5	— úr gervisilki eða öðrum gerviþráðum	—	20	50
6	— enskar húfur	—	20	50
7	— úr kátsjúk	—	20	50
8	— úr flóka, ót. a.	—	20	50
8a	— tilsniðin hattaefni	—	20	30
9	— annars	—	20	50

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	56. kafli.			
	Regnhlífar, sólhlífar, göngustafir, svipur o. fl.			
	Regnhlífar og sólhlífar:			
1	— úr silki, gervisilki og öðrum gerviþráðum að nokkru eða öllu leyti	1 kg	20	40
2	— aðrar	—	20	40
3	Göngustafir	—	7	40
4	Handföng á göngustafi, regnhlífar og sólhlífar	—	7	30
5	Regnhlífa- og sólhlífagrindur og teinar	—	7	30
6	Svipur og keyri	—	7	30
	57. kafli.			
	Unnar fjaðrir til skrauts og vörur úr þeim, tilbúin blóm, vörur úr mannshári og blævængir.			
	Unnar fjaðrir, fuglshamir, fuglahausar, vængir og aðrir fjaðurklæddir fuglahlutar til skrauts á hatta o. fl.:			
1	— af strút	1 kg	120	80
2	— annað	—	120	80
3	Tilbúin blóm, blómahlutar, ávextir og annað þ. h.	—	120	80
4	Vörur úr mannshári	—	20	40
5	Blævængir	—	120	80
	XIII. FLOKKUR			
	Vörur úr steini og steinkenndum efnum, leirvörur, gler og glervörur.			
	58. kafli.			
	Vörur úr steini og steinkenndum efnum.			
1	Steinar til götu- og gangstéttagerðar	1 kg	1	8
	Flögur úr steini, ót. a.:			
2	— þakhellur	—	1	8
3	— reikningsspjöld og grifflar	—	7	8
4	— aðrar	—	1	8
5	Granít- og marmaraplötur, sléttar eða slípaðar	—	7	30
	Aths. Ef þessar steintegundir eru einungis slípaðar á einni hlið og að öðru leyti aðeins sagaðar eða tilhöggnar, er heimilt að færa verðtollinn niður í 15%.			
6	Steinar til steinprentunar	—	7	8
7	Kvarnarsteinar	—	1	8
8	Legsteinar	—	7	30
	Steinar til slípunar, fágunar og brýnslu, náttúrlegir eða tilbúnir:			
9	— brýni	—	1	8
10	— hverfisteinar, einnig þótt þeir séu með ás	—	1	8
11	— smergill, einnig þótt hann sé með ás, svo og vikur og karborundum			8
12	— aðrir	—	7	8
13	Pappír og vefnaður, yfirdreginn með náttúrlegum eða tilbúnum slípiefnum (sandpappír og smergilléreft)	—	7	8
14	Hitaeinangrunarhlutir úr kísilgúr	—	7	8

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	Vörur úr asfalti og biki, ót. a., einnig í sambandi við önnur efni:			
15	— pípur og pípuhlutar	1 kg	7	8
16	— aðrar	—	7	8
	Vörur úr steinlími (sementi), einnig í sambandi við önnur efni, svo og vörur úr asbeststeinlími:			
17	— vegg- og gólfflögur, svo og þakhellur og þakplötur	—	1	2
18	— pípur og pípuhlutar	—	1	8
19	— valtarar	—	1	8
19a	— hús og hlutar til þeirra, ót. a.	—	7	30
20	— aðrar	—	2	8
	Vörur úr gipsi, ót. a.:			
21	— húsalistar, einnig í sambandi við önnur efni	—	7	30
22	— vegg- og gólfflögur, svo og aðrar plötur úr gipsi til bygginga o. þ. h.	—	1	8
23	— aðrar	—	7	30
	Vörur úr asbesti, einnig í sambandi við önnur efni:			
24	— vélaþéttingar	—	7	8
25	— þakhellur og aðrar hellur og flögur, ót. a.	—	1	8
26	— vefnaður og þráður, ót. a.	—	7	8
27	— aðrar	—	7	8
28	Vörur úr glimmer, ót. a.	—	7	30
29	Búsáhöld úr steini, ót. a.	—	7	30
30	Skraut- og glysvarningur úr steini og steinkenndum efnum	—	120	80
31	Aðrar vörur úr steini, ót. a.	—	7	30
	59. kafli. **Leirvörur.**			
1	Múrsteinn, venjulegur	1 kg	1	8
2	Þaksteinar	—	1	8
3	Eldfastir steinar og aðrir brenndir hlutir til tekniskrar notkunar, ót. a.			2
4	Pípur og pípuhlutar	—	1	8
5	Vegg- og gólfflögur	—	1	8
6	Leirker og leirtrog, sem drykkjarker fyrir skepnur	—	2	8
7	Baðker, þvottaskálar, vaskar, salerni og þvagskálar o. þ. h. munir og hlutar til þeirra úr leir	—	7	30
8	Blómsturpottar óskreyttir, svo og vatnsskálar og vatnsbrúsar á miðstöðvarofna	—	7	30
9	Búsáhöld úr leir, ót. a.	—	7	30
10	Skraut- og glysvarningur úr leir	—	120	80
11	Vörur úr leir, öðrum en postulíni, ót. a.	—	7	30
12	Vörur úr postulíni, ót. a.	—	7	30
	60. kafli. **Gler og glervörur, ót. a.**			
1	Gler, glerbrot, mulið gler, glerungur og glerull	1 kg	1	8
	Gler í plötum, steypt eða valtað, ót. a., einnig þótt í það sé lagður málmþráður:			
2	— hrágler, ómunstrað, hamrað gler, ópalgler og annað þess konar ógagnsætt gler, allt ólitað	—	2	8

Tollskr. númer		Tolleining	Vörum.-tollur au.	Verðtollur %
3	— litað eða skreytt á annan hátt	1 kg	7	15
4	— annað	—	7	8
	Venjulegt rúðugler:			
5	— litað	—	7	15
6	— ólitað	—	2	8
7	Gler í plötum, ót. a., beygt, slípað, sýruétið (etsað), sandblásið, „fryst", málað, gyllt eða unnið á annan svipaðan hátt	—	7	15
8	Glerpípur og glerstengur, ót. a.	—	7	30
	Speglar, ót. a.:			
9	— í umgerð úr góðmálmum að öllu eða einhverju leyti	—	120	50
10	— aðrir	—	7	30
11	Gler í blý-, tin- eða messingumgjörð, ót. a.	—	7	30
12	Hurðaskilti og aðrar þvílíkar glerplötur	—	7	30
13	Vegg- og gólfflögur	—	1	8
14	Þilfarsgler, götugler (fortovsglas) og annað þesskonar gler, einnig þótt það sé í járn- eða steinlímsumgjörð	—	2	8
15	Netjakúlur	—	1	2
	Flöskur, glös, niðursuðuglös, sultukrukkur, brúsar og önnur þvílík gerílát til umbúða, ót. á.:			
16	— mjólkurflöskur	—	1	2
18	— niðursuðuglös	—	2	8
19	— annað	—	2	10
20	Hitaflöskur	—	7	30
21	Búsáhöld úr gleri, ót. a.	—	7	30
23	Lampakúplar og ljósaskermar, aðrir en á olíu- og gasljósker	—	7	30
24	Glervarningur, eingöngu til notkunar við efnarannsóknir	—	7	8
25	Skraut- og glysvarningur úr gleri	—	120	80
26	Aðrar glervörur, ót. a.	—	7	30

XIV. FLOKKUR

Ekta perlur, gimsteinar, góðmálmar og vörur úr þeim, mynt og heiðursmerki.

61. kafli.

Ekta perlur, gimsteinar, góðmálmar, vörur úr góðmálmum og góðmálmablöndum.

1	Gimsteinar allskonar			50
2	Ekta perlur			50
	Gull:			
3	— plötur, stengur, duft og dropar			10
4	— vír			10
5	— aðrar vörur	1 kg	120	50
	Silfur:			
6	— plötur, stengur, duft og dropar			10
7	— vír			10
8	— aðrar vörur	—	120	50
	Platína:			
9	— plötur, stengur og duft			10
10	— vír			10
11	— aðrar vörur	—	120	50

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	62. kafli. **Mynt og heiðursmerki.**			
1	Mynt ..... tollfrjáls			
2	Heiðursmerki ..... tollfrjáls			
	XV. FLOKKUR **Ódýrir málmar og vörur úr þeim.**			
	Aths. Ef inn eru fluttar vörur úr málmum þeim, sem teljast til 64.—70. kafla, og vörur þessar eiga að koma í hærri tolla en tilsvarandi vörur úr járni og stáli í 63. kafla, má fjármálaráðuneytið mæla svo fyrir, að greiða skuli af þeim hin lægri aðflutningsgjöld eftir 63. kafla. Allar slíkar lækkanir skulu þegar birtar í B-deild Stjórnartíðinda.			
	63. kafli. **Járn og stál.**			
1	Óunnið járn í klumpum ..... tollfrjálst			
2	Stál- og járnsvarf ..... tollfrjálst			
	Járn og stál í stöngum:			
3	— sívalar stengur 25 mm í þvermál eða grennri	1 kg	2	8
3a	— annað ..... tollfrjálst			
4	Prófíljárn, allskonar, ót. a., ... tollfrjálst			
	Járnplötur:			
	— þynnri en 3 mm:			
	— — zinkhúðaðar eða blýhúðaðar:			
5	— — — möskvaðar	—	2	
6	— — — báraðar	—	2	
7	— — — annars	—	2	
8	— — aðrar ..... tollfrjálsar			
	— 3 mm á þykkt eða meira:			
8a	— — zinkhúðaðar eða blýhúðaðar	—	2	
8b	— — aðrar ..... tollfrjálsar			
9	Raf- og logsuðuvír ..... tollfrjáls			
9a	Vír úr járni og stáli, ót. a.	—	2	8
	Aths. Vír er málmþráður 10 mm. í þvermál eða grennri.			
11	Gjarðajárn, ... tollfrjálst			
	Járn- og stálpípur og pípuhlutar (fittings), ót. a.:			
12	— galvanhúðaðar	—	2	8
13	— nikkelhúðaðar og krómaðar	—	2	8
14	— vatnslásar	—	2	8
15	— pípugerðarmót	—	7	30
16	— annað	—	2	8
	Þakrennur og þakrennuhlutar:			
17	— úr galvanhúðuðu járni	—	7	30
18	— aðrar	—	7	30
	Stólpar og staurar úr járni og stáli:			
19	— girðingastaurar, ót. a.	—	2	
20	— aðrir	—	2	8
21	Járnbrautarteinar og skiptispor og hlutar til þeirra	—	2	8
22	Hliðgrindur, girðingar og handrið úr járn- og stálgrindum, svo og stigar og tröppur	—	7	30
22a	Bryggjur, brýr, hús og önnur mannvirki og hlutar til þeirra, ót. a.	—	2	8

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
23	Akkeri	1 kg	2	2
23a	Olíugeymar, síldarolíugeymar og aðrir slíkir geymar	—	2	8
24	Tómar tunnur og spons í þær	—	2	8
25	Mjólkurbrúsar og aðrir brúsar og lok á þá, stærri en 10 l.	—	2	2
26	Flöskur og hylki undir samanþjappaðar lofttegundir	—	7	8
26a	Fiskkörfur og körfur undir mjólkurflöskur úr vír og þess háttar	—	2	8
27	Vírkaðlar, einnig þótt í þeim sé þráður úr spunaefnum að einhverju leyti	—	2	
	Net og mottur úr vír:			
28	— girðinganet	—	2	
29	— gólfmottur	—	7	30
30	— annað	—	7	30
31	Gaddavír	—	2	
	Hlekkjafestar, svo og lausir liðir og lásar í þær, ót. a.:			
32	— akkerisfestar	—	2	2
33	— snjókeðjur á bifreiðar	—	2	10
34	— nautabönd og önnur tjóðurbönd	—	7	30
35	— aðrar	—	7	30
	Aths. Undir þennan kafla falla þó ekki hlekkjafestar, sem talizt geta vélahlutar, skrautkeðjur (úrfestar) eða hjólhestakeðjur.			
	Naglar og stifti:			
36	— hóffjaðrir	—	2	10
37	— galvanhúðaður saumur	—	2	
38	— kengir og kassakrækjur	—	2	10
39	— járnsaumur til skósmíða (plukkur)	—	2	10
39a	— reimlásar	—	7	8
40	— annað	—	2	10
41	Skrúfur, fleinar, boltar, skrúfboltar og rær	—	7	10
	Fjaðrir og gormar, ót. a.:			
43	— húsgagnafjaðrir	—	7	10
44	— annað	—	7	30
	Aths. Bifreiðafjaðrir og aðrar vagnfjaðrir, úra- og klukkufjaðrir, svo og grammófónfjaðrir o. þ. h., eru taldar hlutar til viðeigandi vöru.			
45	Allskonar lamir, skrár, hespur, gluggakrókar, gluggahorn og þvílíkar vörur	—	7	15
46	Lásar og lyklar	—	7	15
47	Þrýstilokur	—	7	30
48	Hilluberar, fatasnagar og fatakrókar	—	7	30
49	Vír- og vantþvingur	—	7	10
50	Lyklaborð, handklæðahengi, hurðaskilti, númeraskilti á á hús eða tilsniðnar plötur í þau, svo og skilti á póstkassaop o. þ. h.	—	7	30
51	Handföng á hurðir, kistur, skúffur o. þ. h.	—	7	15
	Ofnar, eldstór og önnur hitunar- og suðutæki úr járni og stáli og hlutar til þeirra, ót. a.:			
52	— olíuofnar, gasofnar, olíuvélar og gasvélar	—	2	8
53	— eldstór og pottar með innmúruðum eldstóm, ót. a.	—	2	8
54	— venjulegir kolaofnar	—	2	8
55	— annað	—	2	10
56	Bökunarofnar og gufusuðupottar, með eða án eldstæðis	—	2	8
57	Miðstöðvarofnar	—	2	8

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
58	Miðstöðvarkatlar og gufukatlar	1 kg	2	8
59	Vatnsgeymar fyrir miðstöðvar	—	2	8
60	Eldtraustir skápar, kistur og hólf, svo og hurðir eða lok á slíka hluti	—	7	30
61	Kæliskápar og kælikassar, ót. a.	—	2	8
62	Ístöð, beizlismél, beizliskeðjur og beizlisstengur	—	7	30
	Húsgögn og húsgagnahlutar úr járni og stáli:			
63	— ósamsett	—	7	30
64	— bólstruð og fóðruð með silki eða gervisilki	—	7	50
65	— bólstruð og fóðruð með öðrum efnum en silki eða gervisilki	—	7	50
66	— önnur	—	7	50
	Aths. Ráðuneytinu er heimilt að lækka verðtoll af skápum undir tæki fyrir lækna og sjúkrahús niður í 30%. Enn fremur er ráðuneytinu heimilt að lækka verðtoll af rúmum fyrir sjúkrahús niður í 8%.			
	Landbúnaðar- og jarðyrkjuáhöld og hlutar til þeirra, ót. a.:	—	2	2
67	— spaðar, skóflur, járnkarlar, hakar, hrífur og kvíslar	—	2	2
68	— ljáir og ljáblöð	—	2	2
69	— garðkönnur	—	2	2
70	— önnur	—	2	2
	Aths. Sláttuvélaljáir teljast hlutar af sláttuvélum.			
	Smíðatól úr járni og stáli og önnur þvílík handverkfæri og hlutar til þeirra, ót. a.:			
71	— axir allskonar	—	7	15
72	— hamrar og sleggjur	—	7	15
73	— sagir og sagarblöð	—	7	15
74	— allskonar tengur, svo og kúbein, naglbítar, skrúflyklar, vír-, blikk- og járnklippur	—	7	15
75	— horn (vinklar) og sirklar	—	7	15
76	— heflar, hefiltennur, sporjárn, holjárn, höggpípur og telgijárn (svejshnífar)	—	7	15
77	— borar allskonar, sílar og meitlar	—	7	15
78	— múrskeiðar og múrbretti	—	7	15
79	— þjalir og raspar	—	7	15
80	— önnur	—	7	15
	Skautar:			
81	— hjólaskautar	—	7	40
82	— aðrir	—	7	40
83	Búsáhöld, ót. a.	—	7	30
	Blikkdósir og kassar:			
	— máluðir, áletraðir, lakkeraðir eða skreyttir:			
85	— — með áletrun, sem ber það með sér, að þeir séu ætlaðir undir innlendar framleiðsluvörur til útflutnings	—	7	2
86	— — aðrir	—	7	30
86a	— annars	—	7	20
87	Járn og stálgluggar, hurðir og karmar til þeirra	—	2	30
88	Baðker, salerni og tilheyrandi vatnskassar (cistern), þvagskálar, þvottaskálar, eldhúsvaskar og hlutar til þeirra	—	7	30
	Aths. Fjármálaráðuneytinu er heimilt að færa skálar, sem eru pressaðar til vaskagerðar og að öðru leyti óunnar, niður í 15% verðtoll.			

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
89	Hnakkvirki, söðlavirki, klifsöðlar, klifberar og önnur reiðtygi eða reiðtygjahlutar úr járni eða stáli, ót. a.	1 kg	7	30
90	Loftventlar og ristar í þá, svo og gólfristar og ristar í göturæsi o. þ. h.	—	7	30
91	Sauðaklippur, síldarklippur og skógarklippur	—	7	15
92	Vörpujárn, „bobbingar“ og aðrir botnvörpuhlutar úr járni, ót. a.	—	2	2
93	Þráðarkrókar (símakrókar), toppplötur á staura og þverslár á símastaura	—	7	30
	Ýmisleg tæki, einkum til skipa og útgerðar, ót. a.:			
94	— bátsuglur, bómur og siglur	—	2	8
95	— hjólklafar og hjól í þá	—	2	8
96	— stýrishjól og stýri	—	2	8
97	— netjakúlur	—	1	2
97a	— önnur	—	7	8
98	Drykkjarker fyrir skepnur	—	2	8
	Vatnshanar:			
99	— blöndunarhanar til baðkera, vaska o. þ. h.	—	7	30
100	— brunahanar	—	7	8
101	— aðrir	—	7	10
102	Brunnkarmar í holræsi og vatnsveitur	—	7	30
103	Skósmíðaleistar	—	7	15
104	Aðrar vörur úr járni og stáli, ót. a.	—	7	30

64. kafli.

Kopar og koparblöndur, ót. a.

1	Kopar og koparblöndur, óunnið í klumpum eða sem duft	tollfrjálst		
	Plötur og stengur, ót. a.:			
2	— stigabryddingar, borðbryddingar o. þ. h.	1 kg	7	30
3	— lóðunarefni í stöngum, plötum eða sem duft	tollfrjálst		
4	— annað	tollfrjálst		
5	Vír, ekki einangraður, ót. a.	—	7	8
	Aths. Einangraður þráður fellur allur undir 73. kafla.			
	Pípur og pípuhlutar:			
6	— vatnslásar	—	2	8
7	— annað	—	2	8
8	Net og mottur	—	7	30
	Naglar og stifti:			
9	— söðlasmíðasaumur	—	2	10
10	— skósmíðasaumur	—	2	10
11	— annað	—	2	10
12	Skrúfur, fleinar, boltar, skrúfboltar og rær	—	7	10
13	Veiðarfæralásar og hringir á herpinætur o. þ. h.	—	2	2
14	Lásar og lyklar, ót. a.	—	7	10
15	Hurðarskilti, lyklaborð, handklæðahengi, skilti á póst- og bréfakassaop og þvílík skilti eða spjöld	—	7	30
16	Allskonar lamir, skrár, hespur, gluggakrókar, gluggahorn og þvílíkar vörur	—	7	10
17	Handföng á hurðir, kistur, skúffur o. þ. h.	—	7	30
	Vatnshanar:			
18	— blöndunarhanar til baðkera, vaska o. þ. h.	—	7	30
19	— brunahanar	—	7	8

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		*Toll-eining*	*Vörum.-tollur au.*	*Verð-tollur %*
20	— aðrir	1 kg	7	10
21	Lóðhamrar, með eða án hitunartækja, ót. a.	—	7	15
22	Smíðatól og þvílík handverkfæri	—	7	15
23	Búsáhöld, ót. a.	—	7	30
25	Aðrar vörur, ót. a.	—	7	30

65. kafli.

Nikkel og nikkelblöndur, þar með talið nýsilfur.

1	Nikkel, nikkelblöndur, óunnið í klumpum, svo og duft ... tollfrjálst			
2	Stengur og vír, ekki einangraður	1 kg	7	8
3	Plötur	—	7	8
4	Naglar og stifti, svo og skrúfur, fleinar, boltar, skrúfboltar, rær o. þ. h.	—	7	10
5	Búsáhöld, ót. a.	—	7	30
7	Aðrar vörur, ót. a.	—	7	30

66. kafli.

Alúmíníum og alúmíníumblöndur, ót. a.

1	Alúmíníum og alúmíníumblöndur, óunnið í klumpum, svo og duft ... tollfrjálst			
1a	Gaddavír	1 kg	7	
2	Vír, ekki einangraður	—	7	8
2a	Stengur, þ. á. m. prófílstengur ... tollfrjálsar			
3	Plötur	—	7	
4	Pípur og pípuhlutar	—	7	8
5	Vatnsgeymar og ölgeymar	—	7	30
6	Netjakúlur	—	1	2
7	Naglar og stifti, svo og skrúfur, fleinar, boltar, skrúfboltar, rær o. þ. h.	—	7	10
8	Hettur á mjólkurflöskur og efni í þær	—	1	2
9	Búsáhöld, ót. a.	—	7	30
9a	Mjólkurbrúsar og aðrir brúsar og lok á þá, stærri en 10 l	—	7	2
10	Fiskkassar	—	2	2
11	Aðrar vörur, ót. a.	—	7	30

67. kafli.

Blý og blýblöndur.

1	Blý og blýblöndur, ót. a., óunnið í klumpum, svo og blýspænir ... tollfrjálst			
2	Stengur og vír, ekki einangraður	1 kg	2	8
3	Plötur	—	2	8
4	Pípur og pípuhlutar, þar með taldir vatnslásar	—	2	30
5	Blýlóð (sökkur)			2
6	Innsiglisplötur (plúmbur), einnig úr öðrum efnum	—	7	30
7	Aðrar vörur, ót. a.	—	7	30

68. kafli.

Zink og zinkblöndur.

1	Zink og zinkblöndur, óunnið í klumpum, svo og zinkduft ... tollfrjálst			
2	Stengur og vír, ekki einangraður	1 kg	7	8

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
3	Plötur ..... tollfrjálsar			
4	Pípur og pípuhlutar	1 kg	7	30
5	Naglar og stifti, svo og skrúfur, fleinar, boltar, skrúfboltar, rær o. þ. h.	—	7	10
6	Búsáhöld úr zinki, ót. a.	—	7	30
7	Aðrar vörur, ót. a.	—	7	30
	69. kafli.			
	Tin og tinblöndur.			
1	Tin og tinblöndur, óunnið í klumpum, svo og duft ..... tollfrjálst			
2	Stengur, ót. a., og vír, ekki einangraður	1 kg	7	8
3	Plötur	—	7	8
4	Pípur og pípuhlutar	—	7	30
5	Lóðtin í stöngum eða öðru formi ..... tollfrjálst			
5a	Túbur úr tini	—	7	8
6	Búsáhöld úr tini, ót. a.	—	7	30
7	Aðrar vörur, ót. a.	—	7	30
	70. kafli.			
	Aðrir ódýrir málmar og blöndur þeirra.			
	Málmar og blöndur þeirra, ót. a.:			
1	— óunnir ..... tollfrjálst			
2	— í stöngum, plötum, eða sem vír ..... tollfrjálst			
3	— annars	1 kg	7	30
	71. kafli.			
	Ýmsar vörur úr ódýrum málmum, ót. a.			
1	Blaðgull og blaðsilfur, einnig ekta	1 kg	7	8
	Borðhnífar, gafflar og alls konar skeiðar úr ódýrum málmum:			
2	— með góðmálmshúð	—	7	30
2a	— annað	—	7	30
	Hnífar og hnífablöð, ót. a.:			
3	— vasahnífar	—	7	30
4	— skeiðahnífar	—	7	30
5	— pappírshnífar	—	7	30
5a	— hnífablöð	—	7	15
6	— annað	—	7	30
7	Dósahnífar, tappatogarar, flöskulyklar og hnetubrjótar	—	7	30
8	Rakhnífar, rakvélar, nema rafmagns, rakvélablöð og slípivélar	—	7	30
	Skæri og snyrtitæki, ót. a.:			
9	— naglaskæri, naglaþjalir, naglasköfur, krullujárn (ekki rafmagns) og önnur þess háttar snyrtiáhöld	—	7	30
10	— önnur	—	7	30
11	Hárklippur, nema rafmagnsklippur	—	7	30
12	Olíulampar, olíuljósker, gasljósatæki og hlutar til þeirra, einnig þótt þau séu úr öðrum efnum, ót. a.	—	7	2
13	Prentletur og tilheyrandi	—	7	8

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
14	Myndamót (clichéer)	1 kg	7	30
	Aths. Af myndamótum (chlichéer) skal ekki greiða verðtoll, ef þau eru lánuð eða leigð hingað til lands og endursend að notkun lokinni, enda fylgist tollyfirvöldin með því, að þau séu endursend.			
15	Smávarningur til húsgagnagerðar (möbelbeslag), ót. a.	—	7	15
16	Nautahringir, lyklahringir, dyra- og gluggatjaldahringir og aðrir þesskonar hringir	—	7	30
17	Hringjur, spennur óskreyttar, smellur, krókapör, skókóssar og annar þesskonar smávarningur til sauma, lífstykkjagerðar, pappírsvöruiðnaðar, skósmíða og söðlasmíða o. þ. h., ót. a.	—	7	15
18	Hárnálar, hárklemmur, hárspennur óskreyttar, lásnælur, fingurbjargir, skóhorn og skóhnepparar	—	7	30
19	Allskonar veski og hylki, svo sem vindla- og vindlingaveski og kassar, tóbaksdósir og baukar, nálhús, gleraugnahús, öskubakkar o. þ. h.	—	7	30
20	Bréfaklemmur, pennar, heftiklemmur, bréfapressur, pappírsgathögg, pennastokkar, pennastativ, blýantshaldarar, teiknibólur, pennabakkar, bókapressur, blekbyttur, stimplar og stimpilpúðar, reglustikur, þerripappírshaldarar blýantsyddarar, signet o. þ. h. ritfangavörur úr ódýrum málmum	—	7	30
21	Líkkistuskraut allskonar úr ódýrum málmum	—	7	30
22	Glugga- og dyratjaldastengur með tilheyrandi kræjum	—	7	30
23	Skraut- og glysvarningur, svo sem armbönd, hringir, brjóstnálar, slifsisnálar, sjalprjónar, hattprjónar, hálsfestar, úrfestar, belti, skreyttar hárspennur og aðrar spennur skreyttar, hárkambar skreyttir, krossar og önnur hálsmen, blómvasar, blómapottar skreyttir, standmyndir og veggskildir	—	120	80
24	Flöskuhettur, ót. a., einnig þótt í þeim sé korkur að nokkru leyti	—	7	8
	Blaðtin (stanníól) og aðrar málmþynnur, sem eru minna en 0.25 mm að þykkt, þó ekki blaðgull og blaðsilfur og eftirlíkingar hvors tveggja:			
25	— með áletrun, sem ber með sér, að þynnurnar séu ætlaðar utan um íslenzkar afurðir			2
25a	— aðrar	—	7	15
26	Myndarammar og aðrar þvílíkar umgerðir	—	7	50

XVI. FLOKKUR
Vélar, bifvélar (mótorar), áhöld, verkfæri, rafmagnstæki og hlutar til þeirra.

72. kafli.
Vélar, bifvélar (mótorar), áhöld, verkfæri og hlutar til þeirra, ót. a.

1	Dælur og hlutar til þeirra, ót. a.	1 kg	7	8
	Vélar og áhöld, einkum til heimilisnotkunar, ót. a.:			
2	— saumavélar og hlutar til þeirra	—	7	2
3	— prjónavélar og hlutar til þeirra	—	7	2

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
4	— vefstólar, rokkar, hesputré og hlutar til þeirra, ót. a.	1 kg	7	8
5	— vefjarskeiðar og skyttur til vefstóla	—	7	8
6	— kjötkvarnir, ót. a.	—	2	8
7	— kaffikvarnir, ót a.	—	2	8
8	— þvottavindur og þvottarullur og hlutar til þeirra	—	2	8
9	— annað	—	2	15
	Vélar og áhöld til landbúnaðar og landbúnaðarframleiðslu, ót. a., og hlutar til þeirra:			
10	— plógar	—	2	2
11	— herfi	—	2	2
12	— dráttarvélar (traktorar)	—	2	8
13	— sláttuvélar og handsláttuvélar	—	2	2
14	— rakstrarvélar og snúningsvélar	—	2	2
15	— mjaltavélar	—	2	2
16	— strokkar	—	2	2
17	— skilvindur	—	2	2
18	— sáðvélar	—	2	2
19	— ostapressur og ostamót	—	2	2
21	— annað	—	2	2
	Skrifstofuvélar og hlutar til þeirra:			
22	— reiknivélar	—	7	30
23	— ritvélar	—	7	30
24	— talningarvélar (fétalar)	—	7	30
25	— fjölritar (duplikatorar)	—	7	30
26	— aðrar, ót. a.	—	7	30
	Vélar til bygginga og mannvirkjagerðar, lyftingar, fermingar og affermingar, graftar og hlutar til þeirra, ót. a., svo og dráttarbrautir og hlutar til þeirra, ót. a.:			
27	— skurðgröfur og aðrir kranar	—	2	2
28	— aðrar	—	2	8
29	Tæki, sem eingöngu eru notuð til að slökkva eld (slökkvitæki)	—	7	8
30	Bifvélar (mótorar) og hlutar til þeirra, ót. a.	—	2	2
31	Kúlu- og keflalegur			2
31a	Reimhjól	—	2	8
32	Gufuvélar og hlutar til þeirra, nema katlar	—	2	8
33	Akkerisvindur, lóðarvindur, togvindur og aðrar skipavindur (spil), svo og stýrisvélar og hlutar til þessara tækja	—	2	2
33a	Bindivélar	—	7	8
	Lyftur:			
34	— til mannflutninga	—	7	30
35	— aðrar	—	7	8
	Túrbínur:			
36	— allt að 100 hestafla	—	7	15
37	— aðrar	—	2	8
	Vélar til iðnaðar og framleiðslu, ót. a., sem vinna að öllu eða mestu leyti úr innlendum hráefnum, svo og hlutar til þeirra:			
38	— til mjólkurvinnslu	—	2	8
39	— til tóvinnu og ullarþvottar	—	2	8
40	— til niðursuðu	—	2	8
41	— til sútunar	—	2	8

Tollskr. númer		*Toll-eining*	*Vörum.-tollur au.*	*Verð-tollur %*
42	— til lýsishreinsunar	1 kg	2	8
43	— til fiðurhreinsunar	—	2	8
44	— til síldar- og annars fiskiðnaðar, svo og hvalvinnslu	—	2	8
45	— til frystingar	—	2	8
46	— til námuvinnslu allskonar	—	2	8
47	— aðrar	—	2	8
48	Sjálfvirk löndunartæki	—	2	8
	Vélar til iðnaðar og framleiðslu, ót. a., svo og hlutar til þeirra:			
49	— til blikk- og járnsmíða	—	7	8
50	— til prentunar	—	7	8
51	— til skógerðar	—	7	8
52	— til kátsjúkiðnaðar	—	7	8
53	— til trésmíða	—	7	8
54	— til brauðgerðar	—	7	8
55	— til pappírspokagerðar	—	7	8
56	— til glergerðar	—	7	8
57	— til smjörlíkisgerðar	—	7	8
58	— til sápugerðar	—	7	8
59	— til öngultauma- og færagerðar	—	7	8
60	— til brjóstsykur-, súkkulaði- og lakkrísgerðar	—	7	8
61	— til öl- og gosdrykkjagerðar	—	7	8
62	— til kaffibætisgerðar	—	7	8
63	— aðrar	—	7	8
64	Aðrar vélar, ót. a., og hlutar til þeirra	—	7	15

73. kafli.

Rafmagnstæki.

	Mótorar, rafalar og hlutar til þeirra:			
1	— afriðlar (Gleichrichter)	1 kg	7	10
2	— mótorar	—	2	8
3	— mótorrafalar	—	2	8
4	— rafalar (dynamóar)	—	2	8
5	— riðlar	—	7	10
6	— spennar (Transformatoren)	—	7	10
7	— þéttar (Kondensatoren)	—	7	10
8	— ræsar (gangsetjarar) allskonar og viðnám	—	7	10
9	— segulstillar	—	7	10
10	— annað	—	7	10
11	Rafmagnsgeymar	—	7	10
11a	Hlutar til rafmagnsgeyma	—	2	8
12	Rafmagnshlöður	—	7	10
	Rafmagnsbúnaður i bifreiðar, skip og önnur farartæki:			
13	— rafmagnskerti (rafkveikjur)	—	7	10
14	— horn (sírenur)	—	7	10
15	— ljósker	—	7	10
16	— annað	—	7	10
	Innlagningarefni og linuefni:			
17	— þráður (einangraður)	—	7	10
18	— jarðstrengur (kabel) og sæstrengur	—	7	10
19	— jarðstrengshólkar fyrir síma og lágspennu	—	7	15
20	— jarðstrengshólkar fyrir háspennu (yfir 250 volt)	—	7	10

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
21	— einangrarar og einangrunarefni, ót. a.	1 kg	7	10
22	— klemmur	—	7	10
23	— rafmagnspípur	—	2	8
24	— pípuvír (Rohrdraht)	—	2	10
25	— pípuhlutar (fittings) og tengidósir	—	7	10
26	— greinispjöld með mælitækjum, þótt þau séu úr marmara	—	7	10
27	— varkassar, inntök, vör og vartappar (sikringar)	—	7	10
28	— dyrabjöllur og suðarar	—	7	10
29	— falir (fattningar, lampahaldarar)	—	7	10
30	— rofar (slökkvarar), tenglar og tengiklær	—	7	10
31	— sjálfvirki (automatar, Schütze)	—	7	10
32	— teinrofar, olíurofar og háspennuvör	—	7	10
33	— annað	—	7	10
	Mælar og mælitæki, ót. a.:			
34	— kílówattstundamælar	—	7	10
35	— annað	—	7	10
36	Mælaspennar (Messwandler)	—	7	10
	Vélar og áhöld, einkum til heimilisnotkunar:			
37	— eldavélar og bökunarofnar	—	2	8
38	— hitunar- og suðutæki, ót. a.	—	2	8
39	— strauvélar	—	2	8
40	— þvottavélar	—	2	8
41	— hrærivélar	—	2	8
42	— eldhúsvélar, ót. a.	—	2	8
43	— kæliskápar	—	2	8
44	— bónvélar, ryksugur og loftræsar	—	2	8
45	— önnur	—	2	15
	Lampar, ljósatæki og klukkur:			
55	— lampar í sýningarglugga, svo og myndatökulampar	—	7	30
56	— venjulegir innanhúslampar og dyralampar	—	7	30
57	— ljósakrónur	—	7	30
58	— vinnulampar	—	7	10
58a	— duflaljósker	—	7	8
59	— götuluktir	—	7	10
60	— ljósaskilti (transparent)	—	7	30
61	— neonskilti	—	7	30
62	— stundaklukkur	—	7	50
63	— perur	—	7	10
64	— annað	—	7	30
	Lágstraumstæki, ót. a.:			
65	— reiðhjólaluktir	—	7	30
66	— reiðhjóladynamóar	—	7	30
67	— vasaljós	—	7	30
68	— annað	—	7	30
	Snyrtitæki:			
69	— handþurrkur og hárþurrkur	—	7	30
70	— hárklippur	—	7	30
71	— hárliðunartæki og hlutar til þeirra (permanentvélar)	—	7	30
72	— annað	—	7	30
	Lækningatæki:			
73	— díatermitæki og terpíáhöld	—	7	8
74	— háfjallasólir	—	7	8

1954 Nr. 90 23. nóv.

Tollskr. númer		*Toll-eining*	*Vörum.-tollur au.*	*Verð-tollur %*
75	— heyrnartæki	1 kg	7	8
76	— sótthreinsunartæki	—	7	8
77	— tannlækningaáhöld	—	7	8
78	— röntgentæki og hlutar til þeirra	—	7	8
79	— annað	—	7	8
	Síma- og útvarpstæki:			
80	— gjallarhorn og hljóðnemar	—	7	10
81	— símatól	—	7	10
82	— loftskeytatæki og hlutar til þeirra	—	7	10
83	— talsíma- og ritsímatæki og hlutar til þeirra, ót. a.	—	7	10
84	— útvarpstæki og hlutar til þeirra	—	7	10
85	— talstöðvar, senditæki og hlutar til þeirra	—	7	10
86	— brunaboðar	—	7	10
87	— annað	—	7	10
88	Önnur rafmagnstæki, ót. a.	—	7	30

XVII. FLOKKUR
Flutningatæki.

74. kafli.
Eimreiðar, sporvagnar og hlutar til þeirra.

1	Eimreiðar, sporvagnar og hlutar til þeirra	1 kg	2	8
2	Vagnar til eimreiða og sporvagna	—	2	8

75. kafli.
Bifreiðar, bifhjól, reiðhjól og önnur ökutæki og hlutar til þeirra, ót. a., svo og sleðar.

	Bifreiðar:			
1	— eingöngu til mannflutninga	1 kg	2	30
2	— slökkvibifreiðar og sjúkrabifreiðar	—	2	10
3	— snjóbifreiðar	—	2	10
4	— vöruflutningabifreiðar	—	2	10
5	— aðrar	—	2	30
	Aths. Sem bifreið skoðast bifreiðaskrokkur (stell), þótt inn sé fluttur án hjóla og yfirbyggingar.			
6	Vélar í bifreiðar og hlutar til þeirra, svo og aðrir bifreiðahlutar, ót. a.	—	2	10
7	Vegheflar	—	2	10
8	Dráttarbifreiðar (til uppskipunar)	—	2	10
9	Bifhjól	—	7	50
	Bifhjólahlutar, ót. a.:			
10	— hliðarvagnar og körfur	—	7	50
11	— aðrir	—	7	50
12	Vélknúnir vagnar, ót. a.	—	2	30
13	Reiðhjól	—	7	30
14	Reiðhjólahlutar, ót. a.	—	7	20
15	Hestvagnar, heygrindur fyrir dráttarvélar og aðrir áþekkir vagnar og vagnhlutar, ót. a.	—	2	8
	Handvagnar, ót. a.:			
16	— hjólbörur	—	7	30

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
17	— aðrir	1 kg	2	8
18	Barnavagnar og hlutar til þeirra	—	7	30
19	Sleðar	—	7	30

76. kafli.

Flugvélar, skip og önnur farartæki, ót. a.

1	Flugvélar og önnur loftför og hlutar til þeirra			tollfrjáls
1a	Fallhlífar og tilheyrandi			tollfrjálsar
	Skip og bátar:			
2	— 150 tonn brúttó eða stærri			tollfrjáls
3	— 10—150 tonn brúttó			2
	— *önnur:*			
4	— — herpinótabátar, með eða án véla			2
5	— — róðrarbátar			15
6	— — annars			30
7	Önnur farartæki, ót. a.			30

XVIII. FLOKKUR.

Tæki (instrument) og úr.

77. kafli.

Optisk gler, gleraugu, tæki (instrument) önnur en hljóðfæri, vogir o. fl., ót. a.

1	Optisk gler án umgerðar	1 kg	7	30
2	Optisk gler í umgerð, ót. a.	—	7	30
3	Sjónaukar allskonar	—	7	30
4	Smásjár og smásjárhlutar	—	7	8
	Gleraugnaumgerðir:			
5	— sem í eru góðmálmar að einhverju leyti	—	120	50
6	— aðrar	—	7	30
	Gleraugu:			
7	— í umgerð úr góðmálmum að einhverju leyti	—	120	50
8	— önnur	—	7	30
9	Ljósmyndavélar og hlutar til þeirra, ót. a.	—	7	50
10	Kvikmyndatökuvélar, sýningarvélar fyrir mjófilmu, svo og skuggamyndavélar	—	7	30
11	Sýningarvélar fyrir kvikmyndir	—	7	50
13	Teiknigerðir (bestik), reikningsstokkar o. þ. h. reiknitæki, sem ekki geta talizt vélar	—	7	30
14	Jarðlíkön (globus)	—	7	30
15	Vitatæki, ót. a.	—	7	8
16	Efnafræði-, eðlisfræði-, veðurfræði- og siglingaáhöld og önnur þvílík áhöld, ót. a.	—	7	8
17	Áttavitar	—	7	8
	Allskonar mælar og mælitæki, ót. a.:			
18	— sjúkramælar	—	7	8
19	— heymælar	—	7	8
20	— aðrir hitamælar, ót. a.	—	7	8
21	— gasmælar og vatnsmælar	—	7	8
22	— þrýstimælar	—	7	8
23	— hraðamælar	—	7	8
24	— loftþyngdarmælar	—	7	30
25	— aðrir	—	7	30

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	Málbönd, mælistokkar og kvarðar:			
26	— úr málmi	1 kg	7	30
27	— annað	—	7	30
28	Þokulúðrar	—	7	30
	Vogir og hlutar til þeirra, ót. a.:			
29	— bifreiðavogir (bryggjuvogir)	—	7	8
30	— desimalvogir og vogir fyrir rennibrautir	—	7	8
31	— aðrar	—	7	8
	Vogarlóð:			
33	— úr járni og blýi	—	7	30
34	— önnur	—	7	30
35	Tæki, sem eingöngu verða notuð til hjúkrunar eða lækninga, ót. a.	—	7	8

78. kafli.

Úr, klukkur og hlutar til þeirra.

	Vasaúr og armbandsúr:			
1	— úr góðmálmum að nokkru eða öllu leyti	1 kg	120	50
2	— önnur	—	7	50
3	Hlutar til vasa- og armbandsúra	—	7	50
4	Klukkur (stundaklukkur)	—	7	50
5	Klukkuhlutar	—	7	50

79. kafli.

Hljóðfæri, hljóðritunartæki og hlutar til þeirra.

1	Flygel og píanó	1 kg	7	50
2	Hlutar til flygela og píanóa	—	7	15
3	Orgel og harmonium	—	7	50
	Aths. Ráðuneytinu er heimilt að fella niður verðtoll af orgelum til kirkna og hljóðfærum fluttum inn til notkunar við kennslu í skólum.			
4	Hlutar til orgela og harmonía	—	7	15
5	Strengjahljóðfæri og hlutar til þeirra, ót. a.	—	7	50
	Blásturshljóðfæri:			
6	— munnhörpur	—	120	50
7	— önnur og hlutar til þeirra	—	7	50
8	Harmoníkur	—	7	50
8a	Hlutar til harmoníka	—	7	30
	Grammófónar, spiladósir, lýrukassar og hlutar til þeirra:			
9	— grammófónar og hlutar til þeirra	—	7	80
10	— spiladósir, lýrukassar og hlutar til þeirra	—	120	80
11	— grammófónplötur, ót. a.	—	7	80
	Aths. Fjármálaráðuneytinu er heimilt að fella niður að nokkru eða öllu leyti aðflutningsgjöld af hljómplötum með verkum eftir íslenzka höfunda og verkum sungnum og/eða leiknum af Íslendingum.			
12	— grammófónplötur til tungumálakennslu	—	7	10
13	— grammófónnálar	—	7	80
14	Hljóðritar (fónógrafar) og hlutar til þeirra	—	7	30
15	Trumbur	—	7	50
16	Önnur hljóðfæri og hljóðfærahlutar, ót. a.	—	7	50

1954 Nr. 90 23. nóv.

	Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
		XIX. FLOKKUR			
		Vopn og skotfæri.			
		80. kafli.			
		Vopn.			
		Byssur:			
1		— haglabyssur og hlutar til þeirra	1 kg	7	30
2		— kúlubyssur, ót. a., og hlutar til þeirra	—	7	30
3		— fallbyssur og hlutar til þeirra	—	7	30
4		— hvalveiðabyssur og hlutar til þeirra	—	2	2
5		— línubyssur (björgunarbyssur) og hlutar til þeirra	—	2	2
6		— aðrar byssur og hlutar til þeirra, ót. a.	—	7	30
7		Önnur vopn	—	7	30
		81. kafli.			
		Skotfæri.			
		Skothylki:			
		— *tóm:*			
1		— — úr pappa	1 kg	7	8
2		— — önnur	—	7	8
		— *hlaðin:*			
3		— — úr pappa	—	7	8
4		— — önnur	—	7	8
5		Högl og byssukúlur	—	7	8
6		Hvalveiðiskutlar	—	2	2
7		Önnur skotfæri, ót. a.	—	7	30
		XX. FLOKKUR			
		Ýmsar vörur og framleiðsla, ót. a.			
		82. kafli.			
		Náttúrleg eða tilbúin „mótanleg" efni og vörur úr þeim, ót. a.			
1		Tilbúnar perlufestar og annar varningur úr tilbúnum perlum	1 kg	120	80
2		Vörur úr kóralli, ót. a.	—	120	80
3		Vörur úr skjaldbökuskel, ót. a.	—	7	50
4		Vörur úr skelplötu, sniglaskeljum o. þ. h., ót. a.	—	7	50
5		Vörur úr beini og horni, ót. a.	—	7	50
6		Vörur úr rafi, ambroidi, jeti (gagati) og merskúmi, ót. a.	—	7	50
7		Vörur úr vaxi, ót. a.	—	7	50
8		Skraut- og glysvarningur úr plastiskum efnum og efnum þeim, sem talin eru í þessum kafla	—	120	80
		83. kafli.			
		Burstagerðarvörur, ót. a., sigti og sáld.			
		Burstagerðarvörur, ót. a.:			
1		— gólfsópar, gluggasópar og aðrir þess háttar grófir sópar, ót. a.	1 kg	7	30
2		— burstar til að hreinsa vélar	—	7	30
3		— málningarpenslar, tjörukústar og kalkburstar	—	7	30
3a		— listmálunarpenslar	—	7	8

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
4	— pottahreinsarar og aðrir burstar til að hreinsa matarílát og önnur búsáhöld	1 kg	7	30
5	— fataburstar, hárburstar, naglaburstar, tannburstar og rakburstar	—	7	30
6	— aðrir burstar og burstavörur, ót. a.	—	7	30
7	Sigti og sáld	—	7	30

84. kafli.

Tennistæki og önnur þvílík tæki, leikföng, samkvæmisspil o. fl.

1	Tennis-, hockey- og golfknettir og önnur tæki til þeirra leikja, ót. a., fótknettir og „krokket" og önnur þesskonar tæki með tilheyrandi kúlum, spöðum og sleggjum	1 kg	7	40
2	Leikföng allskonar	—	120	50
	Samkvæmisspil, gestaþrautir og töfl:			
3	— taflborð og taflmenn	—	7	30
4	— annað	—	120	50
5	Ballskákir (billiard) og hliðstæðar skákir og hlutar til þeirra	—	7	50
6	Jólatrésskraut allskonar	—	120	80
7	Grímur, grímubúningar, pappírshvellpokar og aðrar þess háttar vörur	—	120	80
	Fiskiönglar:			
8	— önglar með flugu eða öðru tilbúnu agni til lax- og silungsveiða	—	7	30
9	— aðrir	—	2	2
10	Öngultaumar, línur, girni og línuhjól til lax- og silungsveiða, svo og laxveiðihafar og ífærur	—	7	30
11	Fiskistengur og lausir liðir í þær	—	7	30

85. kafli.

Hnappar, sjálfblekungar, skrúfblýantar, reykjarpípur o. fl.

1	Hnappar til fata, ót. a., þar með taldir ermahnappar og flibbahnappar, aðrir en úr góðmálmum	1 kg	20	30
2	Sjálfblekungar, skrúfblýantar og pennastengur úr öðru en góðmálmum	—	7	30
	Aths. Til góðmálma teljast þó ekki vörur þessar, nema bolurinn og/eða hettan að öllu eða verulegu leyti sé úr góðmálmi.			
3	Reykjarpípur, pípuhausar, pípuhreinsarar allskonar, munnstykki og aðrir pípuhlutar, vindla- og vindlingamunnstykki og kveikjarar nema úr góðmálmum	—	7	50
4	Öskjur undir andlitsduft (púðurdósir), nema úr góðmálmum, svo og púðurkvastar	—	7	50
5	Hárgreiður og höfuðkambar allskonar	—	7	35
6	Brjóst- og mannlíkön til útstillinga	—	7	50
7	Bandprjónar, heklunálar, prjónavélanálar, saumavélanálar, saumnálar, seglsaumsnálar, striganálar, stoppunálar og aðrar þess háttar nálar	—	7	10

86. kafli.

Vörur, sem ekki falla undir önnur tollskrárnúmer.

1	Vörur, sem ekki falla undir önnur tollskrárnúmer	1 kg	7	30

Tollskr. númer		Toll-eining	Vörum.-tollur au.	Verð-tollur %
	XXI. FLOKKUR			
	Listaverk og safnmunir, ót. a.			
	87. kafli.			
	Listaverk og safnmunir, ót. a.			
1	Listaverk ..... tollfrjáls			
	Aths. Tollundanþágan eftir nr. 1 tekur aðeins til frumverksins. Fjármálaráðuneytinu er þó heimilt að fella niður aðflutningsgjöld af afsteypum, sem gerðar eru erlendis eftir hér gerðum frummyndum úr gipsi eða öðru áþekku efni.			
	Safnmunir, ót. a.:			
2	— frímerki og önnur slík merki ..... tollfrjáls			
3	— safnmunir til opinberra safna ..... tollfrjálsir			
4	— aðrir	1 kg	7	30

— **2. gr.** Auk þeirra vara, sem eftir tollskránni eru tollfrjálsar, eru eftirtaldar vörur undanþegnar aðflutningsgjöldum: a. Áhöld og innstæðumunir í farartækjum, sem koma hingað til lands frá útlöndum, enda séu áhöld þessi og innstæðumunir tilheyrandi farartækjunum sjálfum og ekki umfram það, sem hæfilegt má teljast með tilliti til stærðar farartækjanna, hvaða ferðum þau eru í og um hvaða áhöld og muni er að ræða, og áhöld þessi og innstæðumunir verði ekki fluttir hér úr farartækjunum. b. Vistir og aðrar nauðsynjar, sem eru í farartækjum, sem koma hingað til lands frá útlöndum, enda verði vistir þessar og nauðsynjar áfram í farartækjunum þeim til notkunar, áhöfn og farþegum til neyzlu og notkunar í þeim, og vistir þessar og nauðsynjar geti talizt hæfilegar og leyfilegar eftir reglum, sem fjármálaráðuneytið setur um þau efni. Einungis farartæki, sem eru í utanlandsferðum, geta þó notið þessarar undanþágu, en fjármálaráðuneytið segir fyrir um það í reglugerð, hvað teljast skuli utanlandsferðir í þessu sambandi. c. Aðrar vörur, sem ekki eiga að affermast hér úr farartækjunum, en eiga að fylgja þeim aftur til útlanda. Fjármálaráðuneytið getur sett nánari reglur um meðferð þessara vara og hvaða skilyrðum skuli fullnægt, svo að þær verði tollfrjálsar. d. Vanalegur farangur starfsmanna á farartækjum, sem koma hingað til lands frá útlöndum, en það gildir sem almenn regla, sem fjármálaráðuneytið getur gert undantekning frá með reglugerðarákvæðum eða fyrirmælum í svipuðu formi, að með vanalegum farangri nefndra starfsmanna er átt við fatnað og aðrar nauðsynjar, sem tilheyra skipverjum á skipum og starfsmönnum á öðrum farartækjum, sem koma hingað til lands frá útlöndum, að svo miklu leyti sem tollstarfsmenn telja farangur þennan til eigin nota skipverjanna sjálfra eða starfsmannanna í skipinu eða farartækinu. e. Vanalegur farangur ferðamanna, sem koma hingað til lands frá útlöndum, en það gildir sem almenn regla, sem fjármálaráðuneytið getur gert undantekning frá með reglugerðarákvæðum eða fyrirmælum í svipuðu formi, að með orðunum vanalegur farangur ferðamanna er átt við fatnað og aðrar ferðanauðsynjar, sem farþegar á farartækjum, sem koma hingað til lands frá útlöndum, hafa meðferðis, að svo miklu leyti sem tollstarfsmenn telja farangur þennan til eigin nota farþeganna á ferðalaginu. f. Fatnaður og aðrar ferðanauðsynjar hér búsettra manna, sem látizt hafa erlendis, enda beri vörur þessar þess merki, að þær séu notaðar. g. Heimilismunir, sem eru innfluttir af þeim, sem hafa verið búsettir erlendis minnst eitt ár áður en þeir fluttu hingað til lands, munirnir séu notaðir heimilismunir þessara manna frá því þeir voru búsettir erlendis það ár og hafi verið í eigu þeirra og notaðir af þeim allt það ár, þessir menn flytji raunverulega hingað til lands og munirnir beri þess merki, að þeir séu notaðir. Nánari skilyrði fyrir undanþágu þessari má setja í reglugerð m. a. um það, að hlutaðeigendur leggi fram skilríki fyrir tilskildri dvöl sinni erlendis og að þeir hafi raunverulega notað erlendis hina innfluttu muni, að þeir leggi fram skilríki fyrir búsetuheimild sinni hér og greiði gjald fyrir skoðun munanna. Þá skal og heimilt að ákveða, að undanþágan taki aðeins til heimilismuna að tilteknu verðmæti. h. Vörur til sendiherra, sendiráða og sendiræðismanna

erlendra ríkja, enda afhendi þeir tollyfirvaldi við afhending eða samþykki til afhendingar varanna yfirlýsing um það, að vörurnar verði notaðar við starfsemi þeirra hér eða séu til þeirra eigin afnota eða skylduliðs þeirra. i. Skjaldarmerki, flögg, innsigli, stimplar og áprentuð eyðublöð, sem umbjóðendur ræðismanna erlendra ríkja senda þeim, enda beri vörur þessar það með sér, að þær séu ætlaðar til afnota í sambandi við ræðismannsstörfin. j. Vörur, sem endursendar eru hingað frá útlöndum vegna þess, að þær seldust ekki þar, eða endursendar eru hingað af öðrum orsökum, enda séu færðar þær sannanir eða líkur, sem tollyfirvald tekur gildar, fyrir því, að um sé að ræða vörur útfluttar héðan. Skilyrði undanþágunnar er, að vörurnar komi hingað aftur innan árs frá því þær fóru héðan. k. Endursendar tómar umbúðir, enda séu færðar þær sannanir eða líkur, sem tollyfirvald tekur gildar, fyrir því, að um sé að ræða endursendar umbúðir utan af útfluttum vörum. l. Kistur utan um lík og ker með ösku brenndra líka. m. Tóbaksblöð, sem aðflutt eru undir umsjón yfirvalds og notuð til lækninga á sauðfé. — **3. gr.** Fjármálaráðuneytinu er heimilt: a. Að endurgreiða aðflutningsgjöld af síld og skelfiski, sem inn er flutt til beitu. b. Að heimta ekki aðflutningsgjöld af bifreiðum og bifhjólum, sem erlendir ferðamenn flytja hingað til að nota hér um skamman tíma, ef þessum skilyrðum er fullnægt: 1. Hlutaðeigandi ferðamenn aki sjálfir ökutækjum þessum, eða launaðir ökumenn þeirra, útlendir eða innlendir. 2. Ökutækin séu ekki lánuð, leigð eða notuð til neinskonar flutninga fyrir borgun. 3. Ferðamennirnir hafi ökutækin með sér til útlanda, þegar þeir fara þangað. Þó verða ökutækin í öllum tilfellum að vera flutt út innan árs frá því að þau voru flutt hingað til lands. 4. Við komu ökutækjanna hingað sé sett trygging í peningum fyrir aðflutningsgjöldunum af ökutækjunum, eða þau sambönd eigenda ökutækja, sem fjármálaráðuneytið tekur gild, ábyrgist greiðslu aðflutningsgjaldanna. 5. Ef skilyrðin eru rofin að dómi toll- eða lögreglustjórnar, megi þær taka ökutækin þegar í stað úr umferð og annaðhvort taka aðflutningsgjöldin af tryggingarfénu, eða, ef samband eigenda ökutækja, sem fjármálaráðuneytið hefir tekið gilt, hefir ábyrgzt greiðslu aðflutningsgjaldanna, skylda það til að greiða aðflutningsgjöldin þegar í stað, eða flytja eða láta flytja út ökutækin á ábyrgð eigenda þeirra og taka útflutningskostnaðinn og annan útlagðan kostnað hins opinbera vegna ökutækjanna af tryggingarfénu, eða ef samband eigenda ökutækja, sem fjármálaráðuneytið hefir tekið gilt, hefir ábyrgzt greiðslu aðflutningsgjaldanna, skylda það til að greiða þegar í stað allan útflutningskostnað og allan útlagðan kostnað hins opinbera vegna ökutækjanna. c. Að heimta ekki aðflutningsgjöld af sýrum til votheysgerðar, efnum til varnar gegn sjúkdómum í nytjajurtum, svo og Höjbergsvökva til fiturannsókna á mjólk, sem áburðarsala ríkisins flytur inn. d. Að innheimta aðflutningsgjöld af efni í kassa um fisk til útflutnings sem um almennan trjávið sé að ræða, enda sé kassaefnið ekki unnið meira en það, að það sé sagað niður í hæfilegar lengdir. e. Að endurgreiða aðflutningsgjöld af filmum, sem notaðar eru til litografprentunar. f. Meðan heimildin í 8. lið 1. gr. laga nr. 61 29. apríl 1943 er í gildi, að lækka til samræmis tollana eftir nr. 9 í 21. kafla tollskrárinnar. g. Að heimta ekki aðflutningsgjöld af vörum, sem sendar eru hingað til lands til viðgerðar eða annarrar aðvinnslu, eða af vörum, sem sendar eru í gegnumflutningi (transit), enda komi kostnaður tollstjórnarinnar af eftirlitinu með flutningi varanna og geymslu á þá, sem fá undanþágurnar. h. Að undanþiggja hvers konar aðflutningsgjöldum garn til veiðarfæragerðar. i. Að endurgreiða aðflutningsgjöld eða hluta af þeim af umbúðum og af efni í umbúðir um innlendar framleiðsluvörur, sem fluttar eru til útlanda til sölu þar, og af vélum, sem eingöngu eru notaðar til framleiðslu á slíkum umbúðum. j. Að endurgreiða aðflutningsgjöld eða hluta af þeim af efnivörum í innlendar framleiðslu- og iðnaðarvörur, sem sendar eru til útlanda til sölu þar, enda sé hægt að ganga úr skugga um magn og verð hinna erlendu efnivara, eða að greiða hinum innlendu framleiðendum útflutningsendurgreiðslur, sem svari sem næst til þeirra aðflutningsgjalda, sem ætla má að greidd hafi verið af efnivörunum. k. Meðan heimilt er að hækka gjald af innlendum tollvörutegundum, sbr. nú lög nr. 94 28. des. 1946, að hækka tilsvarandi aðflutningsgjöld af sömu vörutegundum aðfluttum. l. Að lækka eða fella niður aðflutningsgjöld af myndamótum, sem fréttablöðin fá erlendis frá og þau eru áskrifendur að. m. Að innheimta sömu aðflutningsgjöld af votheysturn-

um og vélaútbúnaði til að steypa þá og af vélum og áhöldum til landbúnaðar og landbúnaðarframleiðslu. n. Að innheimta sömu aðflutningsgjöld af jeep-bifreiðum og almenningsvögnum og af völuflutningabifreiðum. o. Að láta koma til framkvæmda tollfrelsisákvæðið í b-lið 24. gr. samþykktar þeirrar um alþjóðaflugmál, sem birt var með auglýsingu nr. 45/1947. p. Að heimta ekki aðflutningsgjöld af tækjum og útbúnaði til Loranstöðvarinnar á Reynisfjalli, sem rekin er samkvæmt milliríkjasamningi frá 30. apríl 1947. q. Að láta koma til framkvæmda tollfrelsisákvæði í b- og c-lið 7. gr. alþjóðasamnings um réttindi Sameinuðu þjóðanna, sem birtur er sem fylgiskjal með lögum nr. 13/1948, um heimild til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning um réttindi Sameinuðu þjóðanna. r. Að heimta ekki aðflutningsgjöld af áhöldum og efni, sem inn er flutt eingöngu vegna framkvæmdar samnings frá 16. september 1948, milli ríkisstjórnar Íslands og ráðs alþjóðaflugmálastofnunarinnar. s. Að fella niður aðflutningsgjöld af munum, sem sendir eru hingað að gjöf og góðgerðafyrirtæki eiga að annast dreifingu á til bágstaddra og þvílíkra. t. Að endurgreiða aðflutningsgjöld af munum, sem aðeins eru fluttir hingað til sýningar eða flutnings um stundarsakir og endurútfluttir eru þegar að sýningu eða flutningi loknum, og af vélum og áhöldum, sem aðeins eru send hingað til reynslu og flutt eru út þegar eftir að þau hafa verið reynd. u. Að heimta ekki aðflutningsgjöld af áhöldum og efni, sem látið er ókeypis í té af National Bureau of Standards í Washington til vísindarannsókna samkvæmt samningi frá 1. júlí 1949 milli póst- og símamálastjórnar Íslands og National Bureau of Standards í Washington D. C. v. Að fella niður eða lækka aðflutningsgjöld af farartækjum fyrir lamað eða bæklað fólk, svo og af gervilimum, sem ekki verða gerðir hér á landi, enda sé þörf þess fyrir þessar vörur sönnuð með læknisvottorði og meðmælum heilbrigðisstjórnarinnar. x. Að fella niður eða lækka aðflutningsgjöld af lýsi, sem flutt er inn til þess að bæta íslenzkt útflutningslýsi, svo og af lýsi og öðrum fiskafurðum, sem keyptar eru af erlendum fiskiskipum, enda séu sönnur færðar á, að afurðir þessar verði fluttar út aftur og viðskiptamálaráðuneytið mæli með lækkun eða niðurfellingu aðflutningsgjaldanna. y. Að heimta ekki aðflutningsgjald af kirkjugripum. z. Að endurgreiða aðflutningsgjöld af aðvinnslukostnaði íslenzkra framleiðslu- og iðnaðarvara erlendis, enda geti sá hluti aðvinnslunnar ekki farið fram hér á landi og vörurnar séu að vinnslu lokinni fluttar til útlanda til sölu þar. þ. Að heimta aðeins verðtoll af leigu tækja, sem eru send hingað til notkunar um stuttan tíma og þegar eru endursend að notkun lokinni. æ. Að innheimta ekki aðflutningsgjöld af vélum, sem eingöngu eru notaðar til veiðarfæragerðar. ö. Að endurgreiða aðflutningsgjöld af efni, vélum og tækjum í skip og báta, sem smíðaðir eru innanlands. Má miða endurgreiðsluna við tiltekna fjárhæð á hverja rúmlest. aa. Að endurgreiða verksmiðjum, sem framleiða rafmagnsspenna, aðflutningsgjöld eða hluta af þeim af efnivörum þeirra. — **4. gr.** Nú eru munir sendir til útlanda til viðgerðar, þvotta, bleikjunar, litunar, gyllingar, silfrunar eða annarrar aðvinnslu, og þeir breyta ekki svo eðli sínu við aðvinnsluna, að úr verði nýir hlutir, og við útflutning og innflutning munanna er fullnægt þeim skilyrðum, sem um ræðir í niðurlagi þessarar málsgreinar, og skal þá greiða af aðvinnslukostnaðinum, að viðbættum sendingarkostnaðinum báðar leiðir, þann hundraðshluta í verðtoll, sem samskonar erlend aðflutt vara ber eftir tollskránni, þó ekki lægri verðtoll en 15%. Ef samskonar erlendar aðfluttar vörur bera aðeins vörumagnstoll, skal greiða af mununum 15% af fyrrnefndum kostnaði, að viðbættum sendingarkostnaði báðar leiðir. Undanþága sú, sem felst í þessum ákvæðum, er þó þeim skilyrðum bundin, að mununum sé framvísað fyrir tollstarfsmanni áður en þeir eru fluttir til útlanda, tollstarfsmaður þessi gefi vottorð um það, að munum þessum hafi verið framvísað fyrir honum og hann hafi skráð á vottorðið lýsingu á mununum og að vottorð þetta sé lagt fram fyrir þann tollstarfsmann, sem annast tollmeðferð munanna við innflutning. — Ef hinsvegar munir þeir, sem sendir eru til útlanda til aðvinnslu, breyta svo eðli sínu við aðvinnsluna, að úr verði nýir hlutir, skal greiða af þeim aðflutningsgjöld eftir tollskránni eins og um væri að ræða erlenda aðflutta vöru. — Fyrirmæli þessarar greinar taka ekki til íslenzkra skipa, báta eða flugvéla, sem viðgerð fer fram á erlendis.

II. kapituli. — Reglur um notkun tollskrárinnar. — A. *Samblandaðar og samsettar vörur.* — **5. gr.** Þegar vara er úr efnum, sem hvert út af fyrir sig gætu valdið því, að vara yrði tolluð með fleiri en einum hætti, skal tollun

1954 Nr. 90 23. nóv.

hennar, nema sérstaklega sé mælt fyrir á annan veg, fara eftir því, hvaða efni tollyfirvaldið telur að einkenni mest eðli hennar og notkun. Ef tollyfirvaldið telur, að úr þessu verði ekki fyllilega skorið, skal varan tolluð á þann hátt, sem tollur verður hæstur. — **6. gr.** Af ósamsettum hlutum samsettra vara skal greiða sömu aðflutningsgjöld og af vörunni samsettri, nema sérstaklega sé mælt fyrir á annan veg. — **B.** *Vörumagnstollun.* — **7. gr.** Vörumagnstoll skal ákveða eftir þyngd vöru með umbúðum, nema annað sé sérstaklega tekið fram. — Brot úr tolleiningu, sem nemur helmingi eða meira, skal talið sem heil tolleining, en minna broti skal sleppt. — Nú eru saman í umbúðum vörur, sem mishár vörumagnstollur er á, þó ekki hærri en kr. 0,20 af tolleiningu, og skal þá greiða af öllum vörunum þann vörumagnstoll, sem hvílir á þeirri af vörunum, sem ber hæstan vörumagnstoll. — Af póstbögglum, sem til landsins flytjast, skal aldrei greiða minna en 1 kr. í vörumagnstoll af hverjum böggli. Lágmarksgjald af vörum, aðfluttum á annan hátt, skal vera kr. 0,50. — **8. gr.** Af vörum þeim, sem yzt í hægri í öðrum dálki tollskrárinnar eru merktar með stóru enni (N), skal greiða vörumagnstoll eftir magni varanna án umbúða. Af vörum þessum skal reikna ¾ úr tolleiningu og þar yfir sem heila, ¼ allt að ¾ hálfa, en minna broti skal sleppt. — **9. gr.** Fjármálaráðuneytið getur sett nánari ákvæði um það, hvernig reikna skuli vörumagnstoll af vörum, sem tollast eftir rúmmáli. — **C.** *Verðtollun.* — **10. gr.** Verðmæti vöru til verðtollsákvörðunar er yfirleitt verð hennar í útflutningslandinu, að viðbættu, ef það er þá ekki innifalið í verðinu: a. Útflutningsgjaldi, ef það hvílir á vöru, b. verðmæti innri og ytri umbúða, c. flutningsgjaldi og öðrum sendingarkostnaði, s. s. vátryggingu, flutningsmiðlunargjöldum o. þ. h., sem fellur á vöru þar til hún er affermd á ákvörðunarstað. — Verð vörunnar í útflutningslandinu og kostnaður sá, sem talinn er undir a., b. og c., kallast einu nafni tollverð vöru. — Nú er vara seld undir almennu heildsöluverði á samskonar vörum eða vörum af svipuðu tagi til útflutnings á þeim stað og tíma, sem sala fór fram, og skal þá greiða verðtoll af hinu almenna útflutningsverði. Þó að greitt sé flutningsgjald, sem er undir almennu flutningsgjaldi, eða þó að greiddur sé annar sendingarkostnaður, sem er undir almennum sendingarkostnaði, skal allt að einu hið almenna flutningsgjald eða annar almennur sendingarkostnaður talinn í því tollverði, sem greiða skal af. — Ef vara er send lengra en til fyrstu tollhafnar, er hægt hefði verið að afferma hana, má draga frá flutningsgjaldsauka þann og sendingarkostnað, sem sá framhaldsflutningur hefir valdið, ef gerð er fullnægjandi grein fyrir þeim kostnaðarauka. Þá skal og heimilt að draga frá þann hluta flutningsgjalds, sem greiddur er vegna slæmrar aðstöðu við affermingu, eða vegna þess að skip affermir á fleiri höfnum en einni, ef gerð er fullnægjandi grein fyrir þeim kostnaðarauka. — Greiða skal verðtoll af afslætti og öðrum frádrætti, sem kaupanda aðfluttrar vöru er veittur. Fjármálaráðuneytið getur þó með reglugerðarákvæðum eða fyrirmælum í svipuðu formi gert undantekning frá þessu ákvæði, ef um er að ræða afslátt eða annan frádrátt, sem almennt er veittur í verzlunarviðskiptum af vissu tagi. — Nú er vara seld til síðari afhendingar á tilteknum tíma, og skal þá greiða verðtollinn af því verði, sem á þeim tíma, sem kaup eru gerð, er hið almenna verð til afhendingar á hinum tiltekna tíma. Ef vara er ekki endanlega seld hingað til lands, skal greiða verðtollinn af verðinu á þeim stað og tíma, sem varan er send, en verð þetta má þó ekki vera lægra en almennt heildsöluverð á samskonar vörum eða vörum af svipuðu tagi til útflutnings á hinum tiltekna stað og tíma. Síðastnefnd regla gildir um vörur, sem innfluttar eru til útibúa eða umboðsaðila fyrir útlend fyrirtæki og aðra aðila í útlöndum, og skiptir ekki máli, hvort umboðsaðilarnir koma fram í nafni umbjóðanda síns eða í eigin nafni. Ef í verðum þeim, sem um ræðir í þessari málsgrein, er ekki innifalinn kostnaður sá, sem talinn er undir a, b og c í 1. málsgr. þessarar greinar, sbr. reglurnar í síðari hluta 3. málsgr., skal hann jafnan talinn með í þeim tollverðum, sem greiða skal af. — Ef ekki fást fullnægjandi gögn um verð vöru, skal verðtollur greiddur af verði, sem svarar til söluverðs samskonar vöru eða vöru af svipuðu tagi, með umbúðum, en án tolls, frá heildsala til smásala hér á landi á þeim tíma, sem vara fer til tollmeðferðar. Verði slíkt verð ekki ákveðið, eða ef vara er að mun skemmd, skal verð vöru til verðtollsákvörðunar ákveðið með matsgerð á kostnað viðtakanda, en að öðru leyti fari um matsgerð þessa eftir ákvæðum 1. mgr. 14. gr. að því leyti, sem við á. Þetta, sem hér er sagt, gildir þó ekki um vörur, sem ekki verða að dómi tollyfirvalds taldar venjulegar verzlun-

arvörur, en slíkar vörur skulu metnar af tollstarfsmönnum. — **11. gr.** Nú er tollverð vöru eða einhver hluti þess í erlendri mynt, og skal þá því eða þeim hluta þess við verðtollsákvörðun breytt í innlenda fjárhæð. Skal farið eftir því sölugengi, sem skráð er á hinni erlendu mynt í bönkum hér á landi á komudegi farartækisins, sem vöruna flytur, til þeirrar tollhafnar, þar sem tollurinn á að greiðast. Bönkum og útibúum þeirra er skylt að gefa tollstarfsmönnum upplýsingar um gengi, er þeir æskja. Nú er ekkert gengi skráð hér í bönkum á téðri mynt eða ekki næst vitneskja um það, og skal þá farið eftir gengi póstávísana, útfarinna héðan. Póststarfsmenn skulu skyldir til að gefa tollstarfsmönnum upplýsingar um póstávísanagengi, er þeir æskja. Ef ekkert slíkt póstávísanagengi er skráð, skal breyta tollverði eftir því gengi, sem fjármálaráðuneytið ákveður. — **12. gr.** Ef verð vara, sem greiða ber af mismunandi háan verðtoll, er tilgreint í einni fjárhæð, skal greiða af öllum vörunum þann verðtollshundraðshluta, sem hvílir á þeirri af vörunum, sem ber hæstan verðtoll. — Þetta gildir þó ekki um ósundurliðaðan flutningskostnað fyrir sundurleitar vörur, ef viðtakandi hefur afhent til tollmeðferðar vörureikning, sem að minnsta kosti tilgreinir verð hverrar einstakrar hinna sundurleitu vara á innkaupsstað, en þá skal skipta hinum ósundurliðaða flutningskostnaði niður á hverja einstaka vöru í sendingunni eftir hlutfalli því, sem er á milli innkaupsverðs varanna innbyrðis. — **13. gr.** Í aðflutningsskýrslum þeim, sem viðtakendur skulu afhenda tollstarfsmönnum áður en vörur eru teknar til tollmeðferðar, skal tilgreindur sá dagur, sem sala hinna aðfluttu vara fór fram. — Þá skulu viðtakendur skyldir til að afhenda til tollmeðferðar samrit af sölureikningi yfir hina aðfluttu vöru. Reikningseintak þetta, sem tollstofnunin heldur eftir, skal vera dagsett og undirritað af seljanda eða þeim, er samkvæmt lögum í landi seljanda hefir rétt til að rita firma hans. Reikningur þessi skal skýrt og greinilega tilgreina nöfn þeirra vörutegunda, sem hann ræðir um, verð og nettóþunga hverrar vörutegundar, hvernig vara er seld, hvenær sala fór fram, greiðsluskilmála og önnur söluskilyrði, svo og í hvaða mynt er reiknað, tegund, merki og númer umbúða, eða merki og númer á vörunni, ef hún er umbúðalaus, stykkjatölu og þunga þeirra með umbúðum. Allir töluliðir reikningsins skulu lagðir saman og aðalupphæð hans skýrt tilgreind. — Viðtakendur aðfluttra vara, sem ekki eru endanlega seldar hingað til lands eða sendar til útibúa eða umboðsaðila fyrir útlend fyrirtæki eða aðra aðila í útlöndum, skulu afhenda til tollmeðferðar samrit af vörureikningi yfir vörurnar, og skal reikningseintak þetta, sem tollstofnunin heldur eftir, tilgreina eftir því, sem við á, sömu atriði og sölureikningur yfir aðrar aðfluttar vörur. Á reikningseintak þetta skal auk þess vera skráð undirrituð yfirlýsing þess, sem sendir vöruna til útibús síns, umboðsaðila eða annars erindreka, um það, að verð það, sem tilgreint sé á vörureikningnum, sé ekki lægra en almennt heildsöluverð á samskonar vörum eða vörum af svipuðu tagi til útflutnings á þeim stað og tíma, sem vara er send. — Viðtakendur eru skyldir til að leggja fyrir tollstarfsmenn farmskírteini, fylgibréf, flutningsskírteini, vátryggingarskírteini, reikning yfir kostnað af umbúðum, flutningsmiðlunarreikning o. fl. þess háttar skjöl um vöruna til staðfestingar því, að tollverð sé rétt tilgreint, enda séu gjöld þau og kostnaður, sem skjöl þessi tilgreina, ekki innifalinn í upphæð sölu- eða vörureikninganna eða þeirra sérstaklega getið á þeim. — Í skýrslum þeim, sem um ræðir í 1. mgr. þessarar greinar, skal vera yfirlýsing viðtakanda um það, að þeir sölu- eða vörureikningar, sem hann hefir afhent með skýrslunni, eigi við vöru þá, sem skýrslan ræðir um, að reikningarnir og önnur framlögð skjöl séu rétt og tilgreini, hvað varan kostar hingað komin í tilgreindri mynt, að frá upphæðum þessum sé ekki dreginn afsláttur fyrir borgun út í hönd eða annar sérstakur afsláttur eða annar frádráttur, sem ekki sé tilgreindur á skjölunum, og að honum sé ekki kunnugt um það, að verð það, sem tilgreint sé á sölu- eða vörureikningunum, sé lægra en almennt heildsöluverð á tilsvarandi magni af samskonar vörum eða vörum af svipuðu tagi á þeim stað og tíma, sem sala fór fram, eða ef vara er ekki endanlega seld hingað, á þeim stað og tíma, sem vara var send. Ef hið almenna heildsöluverð er hærra en hið tilgreinda verð, skal viðtakandi gefa yfirlýsingu um hið hærra verð eftir beztu vitund. Sama gildir, ef hann brestur upplýsingar um verðið. Hafi verið gefinn afsláttur fyrir borgun út í hönd eða annar sérstakur afsláttur eða annar frádráttur, sem framlögð skjöl bera ekki með sér, skal geta þess í aðflutningsskýrslunni og tilgreina upphæð hans.

1954 Nr. 90 23. nóv.

— Ef nauðsynlegt þykir að ganga úr skugga um það, hvort þeir, sem fá verðtollsvörur frá útlöndum, leggja fram rétt gögn um tollverð varanna, skal tollstarfsmönnum heimilt, hvort sem er við tollskoðun eða síðar, að fengnum skriflegum úrskurði tollyfirvalds, að athuga verzlunarbækur hlutaðeigandi, bréfaviðskipti og önnur skjöl, sem að dómi tollyfirvalds geta veitt upplýsingar um nefnd atriði. — **14. gr.** Nú telja tollstarfsmenn við tollmeðferð vöru, að verð það, sem tilgreint er í aðflutningsskýrslu og staðfest er með framlögðum skjölum, sé ekki í samræmi við það verð, sem eftir fyrirmælum 10. gr. á að greiða verðtoll af, og skulu þeir þá leiðrétta verðið samkvæmt þeim ákvæðum eða, ef ósamræmið stafar ekki af misskilningi á reglum 10. gr., hækka verðið að því skapi, sem þeir telja rétt. Ef viðtakandi telur sig ekki geta sætt sig við hið hækkaða verð, eða ef viðtakandi vöru, sem tollyfirvald hefir ekki talið venjulega verzlunarvöru og metið samkvæmt fyrirmælum síðustu málsgreinar 10. gr., er óánægður með það verð, sem tollstarfsmaður hefir sett á þessar vörur, geta viðtakendur gert kröfu um mat á vörunni, en gera skal skriflega kröfu um slíkt mat til tollyfirvalds áður en það afhendir eða samþykkir að afhenda megi viðtakanda vöruna. Eftir að fram er komin krafa um mat skal tollyfirvald gera ráðstafanir til að mat verði framkvæmt, en það skal gera einn eða fleiri sérfróðir, ef við verður komið, og óvilhallir dómkvaddir menn, og skal hann eða þeir tilkynna viðtakanda og tollyfirvaldi, hvar og hvenær matsgerð skuli fara fram. Matsmenn skulu ákveða verðið eftir fyrirmælum 10. gr., eftir því, sem við verður komið, og skal greiða verðtollinn af matsverðinu. Viðtakandi skal greiða matskostnað, ef matsverð verður hærra en verð það, sem hann gaf upp, en ella ríkissjóður. Ákvæði 29. gr. laganna um tollheimtu og tolleftirlit skulu gilda eftir því, sem við á, um matskostnað. — Ef það kemur í ljós við tollun eða síðar, að aðflutningsskýrsla eða þau skjöl, sem viðtakandi hefir lagt fram til staðfestingar því verði, sem tilgreint er í aðflutningsskýrslunni, eru röng, skal tollstarfsmönnum heimilt, ef þeir telja sér ekki fært að ákveða verð vöru til verðtollsákvörðunar, að fá það ákveðið með matsgerð á kostnað viðtakanda, og skulu ákvæði 1. mgr. gilda um mat þetta og matskostnað, eftir því, sem við á. — **15. gr.** Nú gerir viðtakandi það sennilegt, að hann hafi ekki fengið þau gögn, sem um ræðir í 13. gr., eða ef þau teljast ekki fullnægjandi, og má þá tollyfirvald afhenda viðtakanda eða leyfa að afhenda viðtakanda vöru gegn því, að hann greiði gjald fyrir tollskoðun og setji þá tryggingu fyrir greiðslu aðflutningsgjaldanna, sem tollyfirvaldið heimtar, og að viðtakandi afhendi þau gögn, sem vantar, eða þau gögn, sem misfellur voru á, leiðrétt, innan hæfilegs tíma, sem tollyfirvaldið til tekur, en ef vanefndir verða á því, varðar það viðtakanda sektum, enda ákveður tollyfirvaldið þá, hve mikil aðflutningsgjöld skuli greiða af vörunni. — **16. gr.** Ef viðtakandi vöru leggur ekki fram til tollmeðferðar gögn þau, sem um ræðir í 13. gr., eða sölu- eða vörureikningur tilgreinir ekki þau atriði, sem fyrirskipuð eru í nefndri grein, skal greiða verðtoll af því tollverði, sem ákveðið hefir verið, með 25% viðauka við það. — Ákvæðum 1. mgr. skal þó ekki beita, ef tollyfirvald telur, að ekki sé um venjulega verzlunarvöru að ræða, eða ef vörur eru að mun skemmdar. Ennfremur er tollyfirvaldi heimilt, ef alveg sérstaklega stendur á, að sleppa framangreindum 25% viðauka. — **17. gr.** Ef gefin er röng aðflutningsskýrsla um verð vöru, varðar það allt að fimmtánfaldri þeirri fjárhæð, sem höfð hefir verið eða hafa hefði mátt af ríkissjóði vegna hinnar röngu skýrslu. — Leggi viðtakandi hinsvegar fram röng gögn til staðfestingar því verði, sem upp er gefið í aðflutningsskýrslu, og hann vissi eða hlaut að vita að voru röng, skal hann auk viðurlaga 1. mgr. sæta sektum, allt að 20000 kr., eða fangelsi,[1]) ef sakir eru miklar, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum. — Auk þeirra refsinga, sem um ræðir í 1. og 2. málsgr., má svipta þann, sem verður sekur um þar nefnd brot, leyfi til verzlunar um tiltekinn tíma, eða ævilangt, ef brot er margítrekað. . . .

IV. kapituli. — *Ýmis ákvæði.* — **19. gr.** Um gjalddaga og lögvernd aðflutningsgjalda fer eftir ákvæðum laga um tollheimtu og tolleftirlit. — Þó skal, er breyting verður á aðflutningsgjöldum og ekki er sérstaklega mælt fyrir á annan veg, taka hin nýju aðflutningsgjöld af þeim vörum, er eigi hafa verið teknar til tollmeðferðar, er breytingin öðlast gildi, þó að inn hafi verið fluttar fyrir breytinguna. Í þessu sambandi telst vara tekin til tollmeðferðar, er fyrir hendi er eitthvert þeirra tilvika, sem um ræðir í 1.—4. tölulið hér á eftir: 1. Hlutaðeigandi tollstofnun hefur tekið við skjölum þeim yfir vöruna, sem afhenda ber þangað vegna tollmeðferðar hennar, enda

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

1954 Nr. 90 23. nóv.

fullnægi skjölin þeim skilyrðum, sem þurfa að vera fyrir hendi, til þess að hægt sé að tollafgreiða vöruna þegar í stað. 2. Tollyfirvald hefur afhent eða leyft að afhenda viðtakanda vöruna gegn tryggingu, sbr. 15. gr. 3. Endursendingarskírteini hefur verið gefið út um vöruna samkv. 4. mgr. 31. gr. laga um tollheimtu og tolleftirlit. 4. Tollyfirvald lætur selja vöruna á uppboði til lúkningar aðflutningsgjöldum, sbr. 29. gr. sömu laga. — Nú hefur vara komizt í hendur viðtakanda, án þess að hún hafi verið tollafgreidd, og án leyfis tollyfirvalds, og skal þá heimilt að innheimta af henni hæstu aðflutningsgjöld, er í gildi hafa verið fyrir vöru þeirrar tegundar á tímabilinu, frá því varan var flutt inn, þar til aðflutningsgjöld eru að fullu greidd af henni. — **20. gr.** Nú rís ágreiningur um það, hvernig tolla skuli vöru, og skal þá fjármálaráðherra skera úr þeim ágreiningi og er sá úrskurður fullnaðarúrskurður í málinu. — Þegar leitað er úrskurðar þess, sem um ræðir í 1. mgr., skulu fylgja erindinu til ráðuneytisins öll þau skjöl, sem skipta máli um tollun vöru, s. s. sölureikningur eða annar vörureikningur og önnur þau skjöl, sem um ræðir í 4. mgr. 13. gr. Þá skal og senda með erindinu sýnishorn af vörunni, en verði því ekki við komið, skal senda nákvæma teikning eða lýsing á vöru þeirri, sem ágreiningur er um. — **21. gr.** Nú kemur upp deila um það, hvað skuli telja almennt verð vöru, almennt flutningsgjald eða annan almennan kostnað, sem fellur á vörur, og skal þá fjármálaráðherra eiga fullnaðarúrskurð um það mál. — **22. gr.** Ákvæði laga nr. 53 16. nóv. 1907, um tollvörugeymslu og tollgreiðslufrest, skulu aðeins taka til vara þeirra, sem greiða ber af vörumagnstoll eftir magni án umbúða. — **23. gr.** Á fyrstu höfn, sem aðkomuskip eða annað aðkomufarartæki tekur hér á landi, skal rannsaka skipsforðann eða slíkan forða í öðrum farartækjum og ákveða síðan hvað teljast skuli leyfilegur og hæfilegur forði. Fyrir rannsókn þessa skulu skipstjórar greiða tollyfirvaldinu eða umboðsmanni þess 10 kr. — **24. gr.** Við tollskoðun er tolleftirlitinu heimilt að taka og halda eftir nauðsynlegum sýnishornum af vörunum án endurgjalds. — **25. gr.** Tollstarfsmönnum öllum er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hengingarlaga um embættismenn og sýslunarmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir komast að í starfi sínu um verzlunarhagi einstakra manna eða fyrirtækja, þar með talin hverskonar vitneskja, sem ráða má af samritum af sölu- eða vörureikningum, sem tollstofnanir halda eftir. — **26. gr.** . . .[1]) — **27. gr.** Innflutningsgjöld þau, sem um ræðir í lögum nr. 84 6. júlí 1932, um bifreiðaskatt o. fl., og lögum um breyting á þeim lögum, skulu halda gildi sínu. Þá halda gildi sínu gjöld samkvæmt reglugerðarákvæðum, settum með heimild í niðurlagi 7. gr. laga nr. 24 1. febr. 1936, um eftirlit með matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum. — *Ákvæði um stundarsakir.* . . . c. Meðan almennt eru greidd hækkuð farmgjöld vegna ófriðarins, skal fjármálaráðherra heimilt að láta, eftir því sem við verður komið, draga frá almennum farmgjöldum frá erlendri höfn til Íslands svo háa hundraðshluta, sem nemur almennri hækkun farmgjalda vegna ófriðarins.

1954 Nr. 90 23. nóv.

Lög um bráðabirgðabreyting á lögum nr. 62/1939, um tollskrá o. fl.

1953 Nr. 76 23. des.

1. gr. Á árinu 1954 skal innheimta: A. Vörumagnstoll samkvæmt lögum nr. 62/1939, um tollskrá o. fl., og síðari breytingum á þeim lögum, með þessum hækkunum: a. Af benzíni, öðru en flugvélabenzíni, samkvæmt 27. kafla tollskrárinnar, 15. lið, með 20 aurum af kg í stað 1 eyris. b. Af öllum öðrum vörum með 250% álagi, þó ekki af flugvélabenzíni og vörum þeim, sem taldar eru í 2. gr. B. Verðtoll samkvæmt sömu lögum með 45% álagi, þó ekki af vörum þeim, sem taldar eru í 2. gr. — **2. gr.** Undanþegnar tollhækkun þeirri, er getur í b-lið A og B-lið 1. gr., eru þessar vörur: Tollskrárkafli 9 nr. 1—2, kaffi, óbrennt, eða brennt og malað. Tollskrárkafli 10 nr. 1—7, korn, ómalað. Tollskrárkafli 11 nr. 1—12, mjöl og grjón. Tollskrárkafli 17 nr. 1—6, sykur. Tollskrárkafli 22 nr. 6—38, drykkjarvörur og ýmislegir vökvar. Tollskrárkafli 24 nr. 1—9, tóbak. Tollskrárkafli 25 nr. 10, salt. Tollskrárkafli 27 nr. 1—4, kol. Tollskrárkafli 27 nr. 14, steinolía. — Enn fremur eru vörur, sem sérstakur tollur er greiddur af vegna milliríkjasamninga, undanskildar tollhækkun samkvæmt 1. gr. — **3. gr.** Á árinu 1954 skal heimilt að fella niður aðflutningsgjöld af: a. Belgávöxtum, sem teljast til nr. 5—6 í 7. kafla tollskrár. b. Ómöluðu korni, sem telst til nr. 1—7 í 10.

1) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 37.

1953 Nr. 76 23. des.

kafla tollskrár. c. Kornmjöli og grjónum, sem telst til nr. 1—12 í 11. kafla tollskrár. d. Kaffi, óbrenndu eða brenndu og möluðu, sem telst til nr. 1—2 í 9. kafla tollskrár. e. Sykri, sem telst til nr. 1—6 í 17. kafla tollskrár.

1947 Nr. 81 5. júní

Lög um útflutningsgjald af sjávarafurðum.

1. gr. Greiða skal útflutningsgjald af öllum íslenzkum sjávarafurðum, sem fluttar eru til útlanda, er nemi 1¾ af verði afurðanna, [öðrum en saltfiski. Af saltfiski skal greiða ¼% í útflutningsgjald.][1]) — **2. gr.** Greiða skal, auk gjaldsins skv. 1. gr., útflutningsgjald af öllum sjávarafurðum, öðrum en saltaðri síld, er nemi ½% af verðmæti afurðanna. — **3. gr.** Af hverjum 100 kg af síldarmjöli skal greiða í ríkissjóð kr. 1.00. Af hverjum 100 kg af óþurrkuðum fiskúrgangi kr. 0.50. Af hverjum 100 kg af síld, sem flutt er út óunnin til bræðslu, kr. 0.25. Af hverjum 100 kg af fiskúrgangi, hausum og beinum, þurrkuðum og óunnum, kr. 3.00, þó þannig, að ef þessar afurðir eru skattlagðar með útflutningsgjaldi til bæjarsjóðs eða hafnarsjóðs, þá greiðist í ríkissjóð gjald, er nemur því, sem á vantar kr. 3.00 af 100 kg. — Brot úr tolleiningu, sem er ½ eða meira, telst heil tolleining, en minna broti skal sleppt. — **4. gr.** Ríkissjóður sér um innheimtu gjaldanna, en gjöldin samkv. 1. og 2. gr. skiptast þannig milli eftirtaldra aðila: — 1. Af gjaldinu samkv. 1. gr. skal renna: a. [Til Fiskveiðasjóðs Íslands 1½% af öðrum sjávarafurðum en saltfiski.][2]) b. [Til að greiða stofnkostnað byggingar fiskiðnrannsókna og fiskifræðirannsókna ⅛% fram til ársloka 1957, en eftir þann tíma fellur gjaldið niður, og lækkar þá útflutningsgjaldið samkvæmt 1. gr. sem þessu nemur.][3]) c. Til Landssambands íslenzkra útvegsmanna ⅛%. — 2. Gjaldið samkvæmt 2. gr. skal renna til fiskimálasjóðs. — **5. gr.** Gjald það, sem ræðir um í 1. og 2. gr., skal miða við söluverð afurðanna með umbúðum, fluttra um borð í skip (fob) á þeirri höfn, er þær fyrst fara frá, eða söluverð erlendis (cif), að frádregnu flutnings- og ábyrgðargjaldi til útlanda og miðilsgjaldi.[a]) Ef afurðir eru sendar óseldar, skal lögreglustjóri eða innheimtumaður ríkissjóðs ákveða gjaldið eftir því, sem ætla má, að verðar séu með umbúðum, fluttar um borð. Sendandi eða umboðsmaður hans er skyldur til að gefa lögreglustjóra vottorð, að viðlögðum drengskap, um, hvort hið senda er selt eða ekki, og ef selt er, þá söluverð og söluskilmála. — **6. gr.** Nú sannar sendandi það, áður 6 mánuðir eru liðnir frá útgáfudegi farmskírteinis, að verð það, sem lögreglustjóri eða innheimtumaður ríkissjóðs hefur sett á hinar útfluttu óseldu fiskafurðir, sé hærra en hann hefur selt þær, og er þá fjármálaráðuneytinu heimilt að endurgreiða mismuninn. — **7. gr.** Til afurða þeirra, er í 1. og 2. gr. getur, telst og afli skipa, er eigi eru skrásett hér á landi, sem verkaður er eða fluttur milli skipa í landhelgi eða á höfnum inni, þótt veiddur sé utan landhelgi. — Hvers konar aðgerð á afla telst verkun, t. d. ef afli er saltaður, ísaður, slægður o. s. frv. — Til téðra afurða telst enn fremur afli hér við land af skipum, sem ekki eru skrásett hér á landi, en hafa þó rétt til að veiða og verka afla í landhelgi. Ríkisstjórninni er þó heimilt, ef hún telur það nauðsynlegt vegna gagnkvæmra viðskiptasamninga, að undanþiggja gjaldi þessu þau þessara skipa, sem ekki taka höfn hér á landi á því almanaksári, sem þau að einhverju leyti stunda veiðar á hér við land. — **8. gr.** Gjaldið fellur í gjalddaga um leið og skip er afgreitt úr höfn eða áður en lagt er af stað til útlanda, ef engrar afgreiðslu er beiðzt. Gjaldið greiðist lögreglustjóra eða innheimtumanni ríkissjóðs þar, sem varan er tekin, eða ef hún er eigi flutt úr landi, þá þar, sem skipið leggur frá landi. — **9. gr.** Hver, sem sendir vörur þær til útlanda, sem ræðir um í lögum þessum, er skyldur til að fá hlutaðeigandi lögreglustjóra eða innheimtumanni ríkissjóðs í hendur samrit eða staðfest eftirrit af farmskírteinum eða öðrum hleðsluskírteinum, er út hafa verið gefin um farminn, og skal það gert áður en skip er afgreitt eða leggur frá landi.[a]) Ef engin hleðsluskjöl hafa verið gefin út, kemur í þeirra stað yfirlýsing sendanda um vörumagnið, gefin að viðlögðum drengskap. — Ákvæði þessarar greinar um sendanda eiga einnig við um skipstjóra, ef sendandi er fjarverandi eða gætir eigi skyldu sinnar, og hið sama er um afgreiðslumenn skipa. — Gjaldið skal talið eftir skilríkjum þeim, er um getur í þessari grein. — **10. gr.** Skip og farmur er að veði fyrir útflutnings-

1) L. nr. 38, 5. apríl 1948, § 1.
2) Sömu l., § 2.
3) L. nr. 92, 29. des. 1953, § 1.
a) XVI, 162.

a) XII, 8.

1947 Nr. 81 5. júní

gjaldinu. — **11. gr.** Lögreglustjóri, tollstjóri eða aðrir innheimtumenn ríkissjóðs skulu gera reikningsskil fyrir útflutningsgjöldunum skv. lögum þessum, eftir því sem fjármálaráðuneytið og reglur um opinber reikningsskil mæla fyrir. — **12. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 1000—50000 kr., nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum. Auk þess skal sendandi, skipstjóri eða afgreiðslumaður, sem verður sannur að sök um að hafa skýrt rangt frá farmi, greiða þrefalt það útflutningsgjald, sem reynt var að draga undan. — Sektir allar renna í ríkissjóð. — Ef lögreglustjóri eða innheimtumaður ríkissjóðs hefur grun um, að skilríki þau, er um getur í 6. gr., séu röng, skal hann rannsaka farm skipsins, áður en það er afgreitt eða það lætur frá landi, eða á annan hátt útvega þær skýrslur, sem með þarf í þessu efni. Kostnaðinn, sem af þessu leiðir, skal skipstjóri greiða, ef skilríkin reynast röng, en ella ríkissjóður. — **13. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

1943 Nr. 61 29. apríl

Lög um heimild til að lækka aðflutningsgjald af nokkrum vörutegundum.

1. gr. Fjármálaráðuneytinu er heimilað að ákveða með auglýsingu lækkun á aðflutningsgjöldum af eftirgreindum vörutegundum: 1. Ný epli. 2. Nýjar perur. 3. Rúsínur. 4. Sveskjur. 5. Maís. 6. Rís og aðrar kornvörur. 7. Pulp og safi úr ávöxtum, ósykraður. 8. Saft úr ávöxtum og jurtahlutum. 9. Reiknivélar. 10. Ritvélar. 11. Talningarvélar (fétalar). 12. Fjölritar (duplikatorar). 13. Aðrar skrifstofuvélar og hlutar til þeirra, ót. a.

1943 Nr. 61 29. apríl

1938 Nr. 81 11. júní

Lög um heimild til að lækka aðflutningsgjöld á nokkrum vörum.

1. gr. Fjármálaráðherra er heimilt með auglýsingu að lækka aðflutningsgjöld af eftirtöldum vörum: Trefjabómull (fiberbomuld), . . .[1]) nýjar vínþrúgur, tómatpuré, makkaroni og qvebrachoextrakt.

1939 Nr. 60 30. des.

Lög um gjald af innlendum tollvörutegundum.

1. gr. Enginn má reka tilbúning á vörutegund, sem gjald ber af að greiða samkvæmt lögum þessum, nema hann hafi áður fengið til þess leyfisbréf hjá tollyfirvaldi, þar sem framleiðslan fer fram.[a]) — Fyrir leyfisbréfið skal gjalda 100 kr. til bæjar- eða sveitarsjóðs. — Fjármálaráðuneytinu skal heimilt að setja um það ákvæði í reglugerð, hvaða skilyrðum skuli fullnægja áður en slíkt leyfisbréf megi láta í té. — **2. gr.** Af vörum, sem búnar eru til hér á landi og taldar eru í eftirfarandi gjaldskrá, skal greiða innlent tollvörugjald eftir því, sem segir í skránni.

Gjaldskr. númer		*Gjald-eining*	*Vörum.-gjald au.*
	1. kafli. **Sykurvörur og lakkrís.**		
1	Marzipan, sykrað	1 kg	210
2	Brjóstsykur	—	210
3	Munngúm (tyggigúmmí)	—	210
4	Töggur (karamellur)	—	210
5	Sykraðir ávextir	—	210
6	Önnur sætindi	—	210
7	[Lakkrís og lakkrísvörur	—	210][2])
	2. kafli. **Kakaóvörur.**		
1	Hreint súkkulaði allskonar, svo sem suðusúkkulaði, iðnsúkkulaði og súkkulaðihúð	1 kg	105
2	Átsúkkulaði allskonar, svo sem súkkulaðihúðað munngæti (kremsúkkulaði, krókantsúkkulaði, marzipansúkkulaði, núgatsúkkulaði og konfekt), ávaxtasúkkulaði, hnotsúkkulaði og möndlusúkkulaði	—	210
3	Kókosbollur	—	210
4	„Negrakossar“	—	210
5	Rjómalengjur	—	210

1) Sbr. l. nr. 61, 29. apríl 1943, § 1. — 2) L. nr. 26, 14. apríl 1947, § 1. — a) IX, 370.

Gjaldskr. númer		Gjald-eining	Vörum.-gjald au.
	3. kafli. **Kaffibætir og kaffilíki.**		
1	Kaffibætir	1 kg	60
2	Kaffilíki allskonar	—	60
	4. kafli. **Drykkjarvörur og ýmislegir vökvar.**		
1	Gosdrykkir allskonar	1 l	15
2	Maltöl	—	10
3	Annað öl	—	20
4	Óáfeng vín	—	105
5	Aldinsöft	—	70
6	Límonaðisöft	—	70
7	Litað sykurvatn með kjörnum	—	70
8	Aðrir slíkir drykkir og vökvar	—	70
	5. kafli. **Tóbaksvörur.**		
1	Vindlar	1 kg	1100
2	Vindlingar	—	1500

— Verði ágreiningur um það, hvaða vörur séu gjaldskyldar eftir lögum þessum, fellir fjármálaráðherra um það fullnaðarúrskurð. —**3. gr.** Vörumagnsgjald það, sem um ræðir í 2. gr., skal greiða eftir magni varanna án umbúða. Af vörum þessum skal reikna ¾ úr tolleiningu og þar yfir sem heila, ¼ allt að ¾ hálfa, en minna broti skal sleppt. — **4. gr.** Vörugerðarmaður skal greiða gjaldið til hlutaðeigandi tollyfirvalds áður en varan er látin burt, seld eða send til umboðssölu.[a]) — Fjármálaráðuneytið skal endurgreiða gjald, sem greitt hefir verið samkvæmt lögum þessum af vörum, sem fluttar hafa verið til útlanda til sölu þar, ef útflutningur varanna fer eftir reglum tolllaga um endursending vara og útflutningsskýrslur og skjöl þau, sem þeim eiga að fylgja, bera það með sér, að vörurnar séu sendar til útlanda til sölu þar. — **5. gr.** Vörur þær, sem gjaldskyldar verða eftir lögum þessum, er vörugerðarmaður lætur þær af hendi, skulu vera að veði fyrir gjaldinu, sektum og málskostnaði. Séu skil ekki gerð, getur tollyfirvald selt þær birgðir af tilbúinni gjaldskyldri vöru, sem fyrir finnast, án undangenginns lögtaks eða fjárnáms, til lúkningar gjaldi, sektum og málskostnaði. Það skal gera á uppboði, er boðað sé með viku fyrirvara, og má tollyfirvald krefjast borgunar við hamarshögg. Nú næst eigi til gjaldskyldrar vöru eða efnis í hana, og má þá, án undanfarinnar birtingar, gera lögtak fyrir gjaldi, sektum og málskostnaði í öðrum eignum gjaldanda. — **6. gr.** Fjármálaráðherra setur reglugerð[1]) um vörugerðina, um húsrúm og útbúnað, þar sem vörugerðin fer fram, um geymslu á hráefnum og tilbúnum óafhentum vörum, um gerð og merking umbúða, um afhending og sölu varanna, um allt bókhald vörugerðar og hverjum viðurlögum það sæti, ef bækur eru ekki færðar eins og fyrir er mælt, eða ef þær eru eyðilagðar, um eftirlit til tryggingar gjaldheimtunni og annað það, er þurfa þykir til að tryggja gjaldheimtuna. — Ennfremur má í reglugerðinni ákveða sektir fyrir brot gegn henni, þar á meðal dagsektir, svo og um missi leyfisbréfs til vörugerðar og hvernig framfylgja skuli slíkri leyfissviptingu. Heimta má vottorð, útbúið á þann hátt, er getur í 155. gr. hegningarlaganna, um framtal vöru.[1]) — **7. gr.** Brot gegn fyrirmælum laga þessara eða reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, varða sektum. — Nú verður vörugerðarmaður uppvís að því að hafa sagt rangt til um vörugerð sína, hráefni, birgðir, hversu mikið hann hefir látið af hendi, eða hann hefir selt af birgðum í heimildarleysi án þess að gjaldið sé greitt, og varðar það þá minnst 100 kr. sekt, og auk þess ber að greiða þrefalda upphæð gjalds þess, sem reynt hefir verið að draga undan.[a]) Nú verður eigi sannað, hve há sú upphæð hefir verið, og skal þá ákveða hið þrefalda gjald eftir málavöxtum. — **8. gr.** Mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, eða gegn reglugerðum, sem settar eru samkvæmt þeim, skulu rekin sem almenn lögreglumál. Sektir allar renna í ríkissjóð. — **9. gr.** Fyrir gjaldheimtum og sektum eftir lögum þessum skal gera reikning eftir reglum þeim, sem

1) Rgj. nr. 9, 23. jan. 1935, hrd. IX, 370.
a) IX, 370.

1) Sbr. nú hegnl. nr. 19, 12. febr. 1940, § 145.
a) IX, 370, 378.

1939 Nr. 60 30. des.

settar eru eða settar verða um opinber reikningsskil. — **10. gr.** . . . Leyfisbréf til vörugerðar, er gefin hafa verið út samkvæmt eldri lögum, halda gildi sínu.

1937 Nr. 63 31. des.

Lög um tollheimtu og tolleftirlit.

I. kafli. — Um tollstjórn. — 1. gr. Yfirstjórn tollmála hefir fjármálaráðherra. Sýslumenn í sýslum, bæjarfógetar í kaupstöðum og sérstakir lögreglustjórar í kauptúnum eru tollstjórar í umdæmum sínum, hvers um sig. Í Reykjavík er sérstakur tollstjóri. — **2. gr.** Sérstakir tollgæzlumenn eru tollstjórum til aðstoðar, eftir því sem ákveðið verður í reglugerð. Með reglugerð skulu og sett fyrirmæli um störf, starfsvið og stjórn tollgæzlumanna. Þeim skal gefið erindisbréf og nákvæmar reglur til að fara eftir í starfi sínu. — **3. gr.** [Á höfnum, þar sem ekki er tollstjóri, en fjármálaráðuneytið telur nauðsyn á að hafa tollheimtu og tolleftirlit, skal tollstjóri í því umdæmi, sem höfnin er, hafa umboðsmann. Ráðuneytið gerir skrá um það, hvar tollstjórar hafa aðsetur og á hvaða höfnum þeir hafa umboðsmenn, og birtir skrána í Lögbirtingablaðinu og B-deild Stjórnartíðindanna. Verði breytingar á skránni, auglýsir ráðuneytið það á sama hátt. — Þegar talað er um höfn í lögum þessum, er átt við höfn, þar sem tollstjóri er eða umboðsmaður tollstjóra.][1] — **4. gr.** Tolleftirlitsmenn samkvæmt lögum þessum eru tollstjórar, umboðsmenn þeirra og sérstakir tollgæzlumenn. — Þegar tolleftirlitsmenn eru að störfum, skulu þeir vera einkennisklæddir eða hafa í vörzlum sínum og framvísa, ef með þarf, einkennismerki, sem ber skjaldarmerki ríkisins og áletrunina: Tollmerki Íslands. Rétt er og, að farartæki tolleftirlitsmanna hafi tollgæzlufánann, sem samkvæmt konungsúrskurði nr. 1 12. febr. 1919 er ríkisfáninn, klofinn að framan, með stóru téi (T) í efri stangarreit fánans.[2] — Komi tolleftirlitsmenn fram í einkennisbúningi sínum eða hafi þeir framvísað framangreindu einkennismerki eða dregið tollfánann við hún, hafa þeir á fullnægjandi hátt gefið til kynna, að þeir séu réttir tolleftirlitsmenn að starfi.

II. kafli. — Um tolleftirlit.[a] **— 5. gr.** Ekkert aðkomuskip má, nema tilneytt sé, hleypa mönnum eða farangri á land, né hafa annað samband við land eða landsbúa, annarsstaðar en á höfnum. — [Skipstjóra aðkomuskips, sem er innan landhelginnar, ber að sigla skipi sínu til ákvörðunarstaðar eins beina leið og eins hraðfara og ástæður leyfa. — Þá er tollstjórninni heimilt, ef henni þykir ástæða til, að mæla svo fyrir, að skip megi ekki liggja eða hafast að utan hafna innan landhelginnar.][1] — Þegar talað er um skip í lögum þessum, er átt við sérhvert fljótandi far, en með aðkomuskipi er átt við sérhvert skip, sem kemur hér að landi frá útlöndum. Er skipið aðkomuskip þar til það hefir verið afgreitt af tolleftirlitsmönnum og þeir hafa leyft samgöngur við skipið. — **6. gr.** Íslenzk skip mega ekki utan hafna, hvorki innan landhelgi né utan, taka við mönnum, vörum eða öðrum farangri úr aðkomuskipum, hleypa mönnum út í slík skip né hafa önnur mök við þau eða menn úr þeim, nema tilneydd séu. — **7. gr.** [Ákveða má með reglugerð, að öll skip og flugför skuli á leið frá útlöndum eða áður en lagt er af stað til útlanda, koma, nema tilneydd séu, á tilteknar hafnir eða flugvelli til þess að fá fyrstu eða síðustu afgreiðslu hér á landi. Í reglugerðinni má ákveða sektir fyrir brot gegn henni, allt að kr. 100000.00.][2] — **8. gr.** Öll skip eru háð tolleftirliti, hvort sem þau eru á höfnum inni eða innan íslenzkrar landhelgi, en landhelgi telst samkvæmt lögum þessum 4 sjómílur á haf út frá stórstraumsfjöruborði, og sé talið frá yztu skerjum og hólmum, er upp úr sjó koma. Firðir og víkur teljast í landhelgi 4 sjómílur til hafs frá línu, sem dregin er þar, sem 12 sjómílur verða milli nesja, næst fjarðarmynni. — **9. gr.** Tolleftirlitsmönnum er heimilt að stöðva skip á höfnum inni og utan hafna innan landhelginnar til rannsóknar, og þegar tolleftirlitsmenn gefa til kynna, að þeir vilji hafa samband við skip, er skipstjóra skylt að hægja ferð skipsins eða stöðva það, til þess að slíkt samband geti átt sér stað. — Ef tolleftirlitsmenn óska eftir því að komast á skipsfjöl eða frá borði, er skipstjóra skylt að veita til þess nauðsynlega aðstoð. — **10. gr.** Við rannsókn eða afgreiðslu er tolleftirlitsmönnum heimilt að leita alstaðar í skipi, í hirzlum og farangri skipverja og farþega, svo og á skipverjum, farþegum og öðrum mönnum, er tolleftirlitsmönnum þykir á-

1937 Nr. 63 31. des.

1) L. nr. 59, 30. des. 1939, § 1.
2) Sbr. nú l. nr. 34, 17. júní 1944, § 2.
a) VII, 90.

1) L. nr. 59, 30. des. 1939, § 2.
2) L. nr. 12, 5. maí 1941, § 1, og rgj. nr. 134, 27. júlí 1945, sbr. rgj nr. 68, 9. maí 1949.

stæða til að ætla, að leyni á sér vörum eða hlutum til að skjóta undan rannsókn, tollgreiðslu eða bannað er að flytja í land eða úr landi. — Meðan stendur á afgreiðslu skips, er tolleftirlitsmönnum heimilt að mæla svo fyrir, að enginn megi hvorki koma á skipsfjöl né fara frá borði, meðan á rannsókn eða afgreiðslu stendur, nema leyfi tolleftirlitsmanna komi til. Svo er tolleftirlitsmönnum og heimilt að banna skipstjóra að leggja skipi að bryggju eða öðru hafnarvirki fyrr en þeir segja til, að það megi. — **11. gr.** Þegar tolleftirlitsmenn eru að rannsókn eða afgreiðslu í skipi, er skipstjóra skylt að veita þeim alla þá aðstoð og hjálp, sem þörf er á, til þess að rannsókn gangi sem greiðast og án tafar og tálmana, svo og að gefa þeim upplýsingar um farmrúm, geymslurúm, farrúm, vistarverur skipverja, kjölfesturúm og aðra staði í skipi, og um farþega, skipshöfn og annað það, sem tolleftirlitsmönnum er nauðsynlegt að vita vegna rannsóknar eða starfa sinna í skipi. — **12. gr.** Tolleftirlitsmönnum er heimilt að innsigla farmrúm, vistageymslur og aðra staði í skipi, eftir því sem þeim þykir nauðsyn bera til. Skipstjóra er skylt að veita tolleftirlitsmönnum aðstoð, ef þeir óska eftir henni við innsiglun, svo og að vekja athygli tolleftirlitsmanna á þeim stöðum, þar sem innsiglun myndi ekki koma að haldi. — Innsigli þau, sem tolleftirlitsmenn setja fyrir lestar skipa, herbergi, hólf eða aðra staði í skipi, má enginn hreyfa eða rjúfa, nema tolleftirlitsmenn, enda ber skipstjóri ábyrgð á því, að þau séu ekki rofin eða hreyfð, meðan skipið er hér við land, nema af tolleftirlitsmönnum. — **13. gr.** Þegar aðkomuskip hafnar sig í íslenzkum höfnum, skulu tolleftirlitsmenn annast afgreiðslu þess, eftir því sem ákveðið er í lögum þessum og öðrum lögum, sem í gildi eru og til greina geta komið. — Skip, sem koma frá innanlandshöfnum eða af fiskveiðum, skulu, ef tolleftirlitsmenn telja þess þörf, háð sömu reglum og aðkomuskip, og skulu þá tolleftirlitsmenn, þegar þeir koma á skipsfjöl, tilkynna skipstjóra eða þeim, sem þar er í hans stað, að framkvæma eigi eftirlit á sama hátt og með aðkomuskipum. — **14. gr.** Tolleftirlitsmönnum er heimilt að afkvía skip, sem lagzt er að bryggju, eða öðru hafnarvirki, og að banna mönnum að koma úr landi á skipsfjöl, þar til afgreiðslu er lokið, svo og að mæla svo fyrir, að farþegar og aðrir megi aðeins fara frá borði á tilteknum stað á skipinu. — **15. gr.** Skipstjóra ber að láta tolleftirlitsmönnum í té tollskjöl og önnur afgreiðsluskjöl, sem skipið hefir fengið á síðustu höfn, er það hefir fengið afgreiðslu á, hvort sem sú höfn hefir verið erlendis eða hér á landi, svo og farmskrár, farmskrárútdrætti, farmskírteini og önnur skjöl varðandi vörur í skipi. — Tolleftirlitsmönnum er heimilt, þegar þeir hafa lokið við að afgreiða skip, að taka í sínar vörzlur, þegar þess er þörf, þjóðernisskírteini skipsins, svo og skipshafnarskrána, ef um veiðiskip er að ræða, og önnur skjöl, eftir því sem við á. Varðveita tolleftirlitsmenn síðan skjöl þessi. En er skipið hefir lokið erindum sínum, greitt öll lögboðin gjöld og uppfyllt aðrar skyldur, er lög bjóða, afhenda tolleftirlitsmenn skipstjóra aftur skjöl þessi. — **16. gr.** Heimilt er að setja tollvörð í hvert það skip, sem þörf telst á að hafa tollvörð í, svo og að láta tolleftirlitsmenn fara með skipum hafna á milli til eftirlits, og ber í þeim tilfellum skipstjóra fyrir skipsins hönd ávallt að sjá tolleftirlitsmönnunum endurgjaldslaust fyrir fæði á skipinu og fari með því, eftir því sem hæfa þykir fyrir opinbera starfsmenn, sem ferðast í starfserindum. — **17. gr.** Tolleftirlitsmönnum er heimilt að skoða og rannsaka allar vörur og aðra hluti, hverjir sem eru, er flytjast til landsins, hvort sem það er flutt sem vörur á farmskrám eða sem póstflutningur, farþegaflutningur eða á annan hátt. Heimilt er að flytja þetta allt til rannsóknar á tollgæzlustöð eða á annan stað, þar sem tolleftirlit er framkvæmt. — Á þeim stöðum, þar sem ekki eru tolleftirlitsmenn, eða þeir geta ekki annað skoðun á böggulsendingum í pósti, má láta póstafgreiðslumenn annast hana, eftir því sem nauðsyn kynni að krefja. — Setja má með reglugerð ákvæði um, að póstböggla skuli senda frá útlöndum aðeins til tiltekinna póststöðva hér á landi, enda sé erlendum póststjórnum send tilkynning um það með hæfilegum fyrirvara. — **18. gr.** Auk þess sem tolleftirlitsmönnum er heimilt að leita allsstaðar í skipum, er þeim og heimilt að leita að tollsviknum vörum í geymsluhúsum, bifreiðum, vögnum og öðrum flutningstækjum, og er stjórnendum farartækjanna skylt að nema staðar, þegar tolleftirlitsmenn gefa þeim merki um það, svo og að veita tolleftirlitsmönnum þá aðstoð og hjálp, sem þörf er á til þess, að rannsókn geti gengið sem greiðast og án tafa og tálmana. — **19. gr.** Tollstjóri hefir vald til, hvenær sem vera skal, að heimta af hverjum manni í umdæmi sínu,

1937 Nr. 63 31. des.

er ástæður þykja til að ætla, að fái gjaldskyldar vörur frá útlöndum, skriflegt vottorð, að viðlögðum drengskap, um það, hvort hann hafi fengið þesskonar vörur, og ef svo er, þá hverjar og hve mikið af þeim og hvað þær hafi kostað. — **20. gr.** Ákvæði þessa kafla skulu, eftir því sem við á, gilda um loftför, flugvélar, flugbáta og önnur flugtæki, er lenda hér á landi, hvort heldur er á löggiltri höfn, í landhelgi eða á landi, og má farstjóri eigi leyfa samgöngur, fyrr en tolleftirlitsmenn hafa lokið störfum sínum og leyft samgöngur. — **21. gr.** Nú er varðskipi eða flugbáti falið, í erindisbréfi foringja eða formanns þeirra, að aðstoða tollgæzluna við tolleftirlit, og hafa þá foringi eða formaður og skipverjar þeirra sömu réttindi í því starfi og tolleftirlitsmönnum eru veitt í lögum þessum.

III. kafli. — Um aðflutning.[a]) — **22. gr.** Öll skip og önnur farartæki, sem flytja hingað til lands vörur, sem á að setja á land eða umskipa eða flytja í önnur skip eða farartæki á höfnum inni eða innan íslenzkrar landhelgi, skulu hafa meðferðis vöruskrá eða farmskrá (manifest) yfir vörur þessar. Ónauðsynlegt er þó, að settar séu á farmskrá eða vöruskrá þessa vörur, sem ætlaðar eru skipinu sjálfu, skipverjum eða farþegum til neyzlu á því, venjulegur farangur ferðamanna og skipverja. — Allir, sem hafa meðferðis vörur eða farangur, sem ekki er nauðsynlegt að skráður sé á farmskrána eða vöruskrána, skulu ótilkvaddir framvísa slíkum vörum eða farangri fyrir tolleftirlitsmönnum, og má enginn án leyfis tolleftirlitsmanna flytja í land farangur eða vörur, sem ekki er nauðsynlegt að skráðar séu á farmskrána eða vöruskrána, fyrr en slíkar vörur eða farangur hefir verið skoðaður af tolleftirlitsmönnum. Nánari ákvæði um framvísun vara og skýrslu um skipsforða og farangur má setja í reglugerð, svo og um það, hvað telja beri hæfilegan skipsforða og hvað venjulegan farangur ferðamanna. — Allar vörur, sem ætlaðar eru skipi, farþegum eða skipverjum til neyzlu í því og ekki verða taldar hæfilegur skipsforði, skulu tolleftirlitsmenn setja undir innsigli. — Aldrei má gefa eða selja í land af skipsforða, nema tollar séu greiddir af slíku og fullnægt öðrum fyrirmælum um innflutning, sem lög hafa að geyma. — **23. gr.** Farmskrá skal frá hverju landi vera samin í minnst 3 samritum, og auk þess samhljóða útdrættir úr farmskránni yfir vörur, sem eiga að fara á hverja einstaka höfn. — Aðalfarmskrá og útdrættir skulu vélritaðir eða greinilega skrifaðir, svo að auðvelt sé að lesa þá. Á þeim sé greinilega tilgreint stykkjatal, merki og númer hverrar vörusendingar, sendandi og viðtakandi, heiti og þungi hverrar vörutegundar, eða ef um trjávið er að ræða, rúmmál, svo og flutningsgjald. Vörusendingar skulu á skrám og útdráttum tilfærðar í óslitinni töluröð. — Vörur skulu settar á farmskrá til þeirrar hafnar, þar sem þær eiga að flytjast úr skipinu, sem flutti þær hingað til lands. — Afgreiðslumenn þeirra skipa, sem eiga að flytja tollskyldar vörur hingað til lands, og skipstjórar þeirra skipa, skulu á síðasta brottfararstað skipsins frá hverju landi, þegar skipið hefir tekið allar vörur, sem það á að taka, undirrita tvö samritin af aðalfarmskránni, sem afhenda ber samkvæmt 24. gr., svo og vottorð ritað á skrárnar um það, að skipið hafi ekki frá hinni tilteknu höfn eða landi tekið aðrar eða meiri vörur til Íslands en þær, sem tilfærðar séu á aðalfarmskránni, að undanteknum þeim, sem ætlaðar eru skipinu sjálfu, skipverjum eða farþegum til neyzlu á skipinu. — **24. gr.** Á fyrstu höfn, sem skip, er hefir meðferðis vörur, er setja á í land eða umskipa í önnur skip eða farartæki á höfnum inni eða innan íslenzkrar landhelgi, tekur hér á landi, skal skipstjóri afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans tvö samrit af aðalfarmskrá, ásamt vottorði, sem sé gefið á þann hátt, sem segir í 155. gr. hegningarlaganna,[1]) um það, að skipið hafi ekki, síðan það lagði úr tiltekinni erlendri höfn, tekið við vörum eða farangri úr skipum eða öðrum farartækjum á leiðinni, og að eigi séu í skipinu aðrar eða meiri vörur en þær, sem tilfærðar eru á aðalfarmskrá, og þær, sem hann samstundis skýrir frá, að ætlaðar séu skipinu sjálfu, skipverjum eða farþegum til neyzlu í því. — Tolleftirlitsmenn á fyrstu höfn, sem skipið tekur hér á landi, skulu gæta þess, hvort farmskrár séu samdar og útbúnar í fyrirskipuðu formi, svo og hvort skipstjóri hafi meðferðis alla útdrætti, sem afhenda ber á hverri einstakri höfn, sem skipið samkvæmt aðalfarmskrá á að flytja vörur til, og ennfremur hvort útdrættirnir séu samhljóða aðalfarmskrá. Annað samritið af aðalfarmskrá ber tollstjóra eða umboðsmanni hans síðan að senda hagstofunni með fyrstu ferð. — Hitt eintak aðalfarmskrár

a) XVI, 51, 31.

1) Sbr. nú hegnl. nr. 19, 12. febr. 1940, § 145.

1937 Nr. 63 31. des.

skal tolleftirlitsmaður afhenda aftur skipstjóra, sem ber að skila því tollstjóra eða umboðsmanni hans á síðustu höfn hér á landi, sem skipið flytur vörur til. Sá tollstjóri eða umboðsmaður ráðstafar síðan því eintaki samkvæmt fyrirskipun, sem fjármálaráðuneytið hefir gefið um það. — Tolleftirlitsmenn skulu jafnan, hvort sem skip er í höfn eða utan hafna innan landhelgi, hafa aðgang að farmskrám og útdráttum, sem eru í skipi. — Á hverri höfn, sem skip hafnar sig á hér á landi til þess að setja tollskyldar vörur á land, ber skipstjóra að afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans útdrátt úr aðalfarmskrá yfir vörur þær, sem eiga að fara til þess staðar, og vottorð um það, að á þeim stað verði ekki látnar í land aðrar eða meiri tollskyldar vörur en þær, sem á útdrættinum eru. Útdrættir þessir og vottorð skulu síðan fylgja tollreikningnum frá hverjum tollstjóra. — Eigi má byrja að afferma skip nema með leyfi tolleftirlitsmanns, en slíkt leyfi má ekki veita fyrr en skipstjóri hefir afhent öll framangreind skjöl. — Eftir því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð, skal rita á aðalfarmskrá, sem fylgir skipinu, það, sem affermt er á hverri höfn, og þegar affermingu er lokið á síðustu höfn, sem skipið flytur vörur til, vottorð um það, að allt, sem á aðalfarmskrá er talið, sé affermt, eins og áritanir á skrána beri með sér. — **25. gr.** Aðflutningsgjöld skal greiða tollstjóra eða umboðsmanni hans, þar sem vöru, samkvæmt aðalfarmskrá skipsins, á að flytja úr skipinu, sem flutti vöruna hingað til lands, nema svo standi á, sem segir þegar hér á eftir. — Ef viðtakandi vöru er ekki á þeim stað, þar sem vara er flutt úr skipi, og vöruna á að senda áfram til hans, þá skal afgreiðslumaður skips þess, sem vöruna flutti frá útlöndum, eða ef hann er enginn á staðnum, skipstjóri, afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans, þar sem vara er flutt úr skipi, áður en hann sendir vöruna áfram til viðtakanda, eintak af farmskírteini því, sem varan er send með áfram, eða eftirrit af því. Farmskírteini þetta sendir tollstjóri eða umboðsmaður hans svo til tollstjóra eða umboðsmanns hans á ákvörðunarstað vörunnar um leið og varan er send, með tilkynningu um það, að aðflutningsgjöld séu ógreidd af vörunni, og eftir atvikum, að ekki sé fullnægt þeim skilyrðum, sem lög setja fyrir innflutningi vörunnar. Tollstjóra eða umboðsmanni hans á ákvörðunarstað ber síðan að innheimta og gera ríkissjóði skil fyrir aðflutningsgjöldum af vöru þessari á sömu leið og varan hefði verið innflutt beint frá útlöndum þangað og gæta þess, að lögmætum skilyrðum fyrir innflutningi vörunnar sé fullnægt. — Ennfremur skal afgreiðslumaður sá, sem vöruna sendir áfram, eða skipstjóri, senda með vörunni til afgreiðslumanns skipsins á ákvörðunarstað vörunnar, eða ef hann er enginn þar, afhenda skipstjóra, eintak af farmskírteini yfir vöruna, eða eftirrit af því, með áritun um það, að ekki megi afhenda viðtakanda eða öðrum vöruna, nema með leyfi tollstjóra eða umboðsmanns hans á ákvörðunarstað vörunnar. — Fyrirskipa skal sérstök eyðublöð undir bréf þau, sem tollstjórar á sendingarstað og ákvörðunarstað vara senda á milli sín samkvæmt framangreindum ákvæðum, svo og sérstök eyðublöð fyrir farmskírteini, sem gefin verða út fyrir vörum, sem sendar verða milli innanlandshafna, eins og gert er ráð fyrir hér á undan. — **26. gr.** Aðflutningsgjöld, sem miðuð eru við vörumagn, skulu ákveðin eftir vegnu eða mældu vörumagni, eða eftir því, sem farmskrá eða farmskírteini segja til um vörumagnið. . . .[1]) — Viðtakendur eru skyldir að leggja fram fyrir tolleftirlitsmenn farmskírteini, innkaupsreikning og önnur skjöl, sem við koma innfluttri vöru og tolleftirlitsmenn þurfa að nota vegna starfa sinna. — **27. gr.** Aðflutningsgjöld falla í gjalddaga þegar skip það, er vörurnar flytur, hefir hafnað sig þar, sem gjöldin eiga að greiðast. Ákveða má í reglugerð um meðferð á vörum, sem tollur er þannig fallinn á. — Greiða skal í einu lagi aðflutningsgjöld af vörum, sem skráðar eru í sama farmskrárnúmeri. — **28. gr.** Skipstjórar og afgreiðslumenn skipa mega ekki afhenda viðtakendum aðflutningsgjaldskyldar vörur, nema með samþykki tollstjóra eða umboðsmanns hans. — **29. gr.** Hinar aðflutningsgjaldskyldu vörur skulu vera að veði fyrir aðflutningsgjaldi, sektum og málskostnaði, og hefir eigandi ekki rétt til að ráða yfir þeim fyrr en búið er að greiða gjöld þessi, sektir og málskostnað. Veðrétturinn helzt eins, þótt vörurnar hafi verið afhentar viðtakanda. Séu skil ekki gerð, hefir tollstjóri eða umboðsmaður hans vald til að selja vörurnar, án undanfarins lögtaks eða fjárnáms, til lúkningar gjaldi, sektum og kostnaði. Það skal gera á uppboði, er boðað sé með viku fyrir-

1) L. nr. 90, 23. nóv. 1954, § 28.

1937 Nr. 63 31. des.

vara, og má tollstjóri eða umboðsmaður hans krefjast borgunar við hamarshögg. Nú næst ekki til þeirrar vöru, sem gjaldið átti af að greiða, og má þá, án undanfarinnar birtingar, gera lögtak fyrir aðflutningsgjöldum, sektum og kostnaði í öðrum eignum viðtakanda og selja hið lögtekna á .sama hátt og að framan greinir um gjaldskylda vöru. — **30. gr.** Nú vill svo til, að aðflutningsgjaldskyld vara hefir ónýtzt á leið hingað til lands, eða við uppskipun, og skal þá ekki greiða aðflutningsgjöld af henni, ef viðtakandi eða umboðsmaður hans sannar með vottorði tolleftirlitsmanns, að farmskrá skips telji meira en viðtakandi fær, enda skal jafnan kveðja tolleftirlitsmenn til, þegar það kemur í ljós, að vara hefir ónýtzt á leið hingað til lands eða við uppskipun. — Séu seldar á uppboði sjóskemmdar vörur, sem vörumagnstollur hvílir á, skal greiða þann toll fyrirfram af uppboðsandvirðinu, og fáist ekki svo hátt boð, sem gjaldinu nemur, gengur uppboðsandvirðið allt í ríkissjóð, að kostnaði frádregnum. Séu hinsvegar seldar á uppboði sjóskemmdar vörur, sem verðtollur hvílir á, telst söluverðið sannvirði, og greiðist verðtollurinn af uppboðsandvirðinu, með forgangsrétti næst á eftir uppboðskostnaði. — **31. gr.** Ef vara, sem aðflutningsgjöld hafa verið greidd af, er endursend aftur ónotuð í því ástandi, er hún var í, þegar hún var flutt hingað til lands, getur sá, er endursendi vöruna, fengið skírteini þar að lútandi hjá tollstjóra, sem innheimt hefir aðflutningsgjöld af vörunni. Ef hann síðar skilar því skírteini aftur, með áritun útlendrar tollstjórnar um það, að vara sú, sem ræðir um í skírteininu, sé þangað innflutt, endurgreiðir fjármálaráðuneytið honum aðflutningsgjöldin, að 2% frádregnum. — Þó skal ekki endurgreiða aðflutningsgjöld, ef lengri tími en eitt ár líður frá því, að varan var flutt hingað til lands, þar til hún var endursend úr landinu aftur. — Af póstbögglum, sem endursendir eru til útlanda, skal ekkert aðflutningsgjald greiða. — Nú er vara, sem hefir ekki verið vitjað, viðtakandi hefir ekki fundizt að eða neitað hefir verið viðtöku á, endursend innan árs frá því hún var flutt hingað til lands, og endursending vörunnar fer fram undir umsjón tolleftirlitsmanns, sem gefur út skírteini þar að lútandi, sem fylgir síðan vörunni til útlanda, þá skal ekki heimta af henni aðflutningsgjöld, ef sá, sem endursendir vöruna, afhendir framangreint skírteini tolleftirlitsmanni þeim, er gaf það út, með áritun útlendrar tollstjórnar um það, að vara sú, sem í skírteininu greinir, sé þangað innflutt. Skal skírteinið svo fylgja tollreikningum. Nú afhendir sá, sem endursendir vöruna, ekki tolleftirlitsmanni innan hæfilegs tíma skírteinið, svo útbúið sem að framan greinir, og ber endursendanda þá að greiða aðflutningsgjöld af vörunni, enda ber tolleftirlitsmanni að ákveða þau áður en varan er flutt út.

IV. kafli. — Um útflutning. — 32. gr. Áður en vörur eru fluttar héðan til útlanda, skulu útflytjendur afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans skýrslu yfir hina útfluttu vöru, svo og samrit eða staðfest eftirrit af farmskírteini, er út hefir verið gefið fyrir vörunni.[a]) Skýrslur þessar skulu afhentar svo tímanlega, að fram geti farið skoðun á vörunum, ef þörf krefur, áður en ferming þeirra á sér stað. Vottorð lögskipaðra matsmanna um vöruna skulu þó yfirleitt látin nægja, enda er matsmönnum skylt að gefa tolleftirlitsmönnum þær upplýsingar um vörurnar, sem þeir óska eftir. Skýrslur þarf þó ekki að gefa um vörur, sem skip tekur héðan úr landi og ætlaðar eru útflutningsskipinu sjálfu, skipverjum eða farþegum til neyzlu í því, venjulegan farangur skipverja og ferðamanna, nema þegar tolleftirlitsmenn óska eftir því, að slíkum vörum skuli framvísað, eða ákveðið verður í reglugerð, að jafnan skuli gefa skýrslur um slíkan flutning. — Skýrslu um afla íslenzkra veiðiskipa, sem flytja sjálf út eigin veiði til sölu á erlendum markaði, skal skipstjóri gefa á fyrstu höfn, sem skipið tekur hér á landi á leið sinni frá útlöndum, eða, ef skipið tekur ekki höfn, áður en það flytur aftur afla á erlendan markað, þegar það næst leitar hafnar hér á landi. Taki veiðiskipið ekki fyrstu höfn á þeim stað, þar sem það er skrásett, ber að senda skýrslu þess tollstjóra þeim, þar sem skipið er skrásett að eiga heima. — Útflytjendur eru skyldir til að leggja fram fyrir tolleftirlitsmenn farmskírteini og önnur skjöl og skilríki um útflutningsvörur, sem tolleftirlitsmenn þurfa að sjá vegna eftirlits og starfa sinna. — **33. gr.** Skipstjórar eða afgreiðslumenn skipa skulu gera farmskrá yfir allar þær vörur, sem skip tekur til útflutnings á hverri höfn, og afhenda þær í tveim samritum, áður en skip leggur úr höfn, tolleftirlitsmanni, og skulu á farmskránni standa

a) XII, 7.

tala, magn, tegund og merki varanna, nöfn sendanda og móttakanda, svo og flutningsgjald. Farmskrár skulu vélritaðar eða greinilega skrifaðar og skulu vörusendingar tilfærðar á skrám í óslitinni töluröð. — Samrit af öllum farmskrám yfir vörur, sem skip tekur á hverri höfn, skulu vera í skipi þar til skipið leggur úr síðustu höfn hér á landi, en þá skal skipstjóri eða afgreiðslumaður skips hefta samritin saman og vottorð, útbúin á þann hátt, er getur í 155. gr. hegningarlaganna,[1]) um það, að skipið hafi ekki tekið og taki ekki hér á landi aðrar eða meiri útflutningsvörur, en þær, sem tilfærðar séu á viðfestum samritum af farmskrám, og afhenda síðan tolleftirlitsmanni aðalfarmskrá þessa. Tolleftirlitsmaður ráðstafar síðan aðalfarmskránni, samkvæmt fyrirskipun, sem fjármálaráðuneytið hefir gefið um það. — Ónauðsynlegt er, að settar séu á útflutningsfarmskrár vörur, sem ætlaðar eru skipinu sjálfu, skipverjum eða farþegum til neyzlu í því, og venjulegur farangur ferðamanna og skipverja. — Vörur skulu settar á farmskrá frá þeirri höfn, þar sem þær fara um borð í skipið, sem flytur þær til útlanda. — **34. gr.** Skýrslur þær, sem um ræðir í 32. gr., skal afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans á þeirri höfn, þar sem varan fer um borð í skipið, sem flytur vöruna til útlanda. Heimilt er þó, ef vörur eru fluttar milli hafna til umskipunar í útflutningsskip, að afhenda útflutningsskýrslur og greiða útflutningsgjöld tollstjóra eða umboðsmanni hans á þeirri höfn, þar sem varan fer um borð í skipið, sem flytur vöruna til þeirrar hafnar, þar sem umskipunin á að eiga sér stað og varan á að koma á farmskrá, en vöru þessari ber að fylgja vottorð frá tollstjóra þeim eða umboðsmanni hans, sem skýrslur voru afhentar og útflutningsgjöld greidd til, um að fullnægt sé þeim fyrirmælum, sem lög áskilja fyrir því, að flytja megi vöru til útlanda.

V. kafli. — Um refsingar og önnur viðurlög. — **35. gr.** Brot gegn 5., 6., 9. og 12. gr. laga þessara varða sektum, svo og fangelsi,[2]) ef brot er ítrekað, nema brotið sé svo vaxið, að þyngri refsing liggi við því samkvæmt almennum hegningarlögum eða öðrum lögum. — Brot gegn 2. mgr. 10. gr., 11., 14., 15., 16. og 18. gr. varða sektum, ef brotið er ekki svo vaxið, að þyngri refsing liggi við því. — **36. gr.** Nú verður maður uppvís að því að hafa vanrækt að skýra tolleftirlitsmanni frá vörum sem hann hefir innflutt, haft meðferðis eða tekið við, eða að hafa sagt ranglega til um vörur, og skal hann þá sæta sektum, ekki lægri en 100 kr., svo og fangelsi,[1]) ef mjög miklar sakir eru eða ef brot er margítrekað. — [Það varðar sektum eða varðhaldi eða hvoru tveggja að eiga kaup eða skipti um vörur, sem hermenn, sem tilheyra herflokkum eða herskipum, sem hér eru, bjóða fram eða þeir hafa undir höndum, og að taka við slíkum vörum að gjöf frá þeim, svo og að taka að sér að selja slíkar vörur fyrir þá, enda liggi ekki fyrir, er viðskiptin fara fram eða gjöfin þegin, fullar sannanir fyrir því, að aðflutningsgjöld hafi verið greidd af vörunum og fullnægt hafi verið öðrum almennum innflutningsskilyrðum.][2])[a]) — Ef maður hefir gefið ranga yfirlýsingu, sem er útbúin á þann hátt, er segir í 155.[3]) gr. almennra hegningarlaga, eða á annan samsvarandi hátt, skal hann sæta þeirri refsingu, sem í nefndri hegningarlagagrein er ákveðin, þó þannig, að aldrei verði beitt vægari refsingu en 30 daga einföldu fangelsi[1]) eða lægri sektum en 500 krónum. — Ennfremur er jafnan heimilt að gera upptækar vörur, sem undan hefir verið skotið eða rangt sagt til um, [svo og vörur, sem eru fengnar á þann hátt, sem gert er ráð fyrir í 2. málsgr. þessarar greinar.][4])[b]) — Auk þeirra refsinga, sem um ræðir í 1., 2. og 3. mgr., skal sá, er þrisvar hefir gerzt sekur um þar nefnd brot, sviptur leyfi til verzlunar um ákveðinn tíma eða fyrir fullt og allt. — **37. gr.** Sá, sem kemur því til leiðar með fortölum, fjárframlögum, heitum eða ráðum, að vörur séu ólöglega innfluttar eða tollsviknar, eða sá, sem fær annan til þess að flytja ólöglega inn fyrir sig vörur eða tollsvíkja þær, enda þó þessir menn verði ekki álitnir aðalmenn í verknaðinum sjálfum, skulu sæta sektum, svo og fangelsi,[1]) ef sakir eru miklar eða ef brot er margítrekað. — Sömu refsingu skulu þeir sæta, sem aðstoða þá, sem hafa ólöglega innflutt vöru eða tollsvikið hana, við að selja hana, svo og þeir, sem kaupa vörur, sem þeir vita, að eru ólöglega innfluttar, eða mega vita það, eftir öllum atvikum að dæma.[c])

1) Sbr. nú hegnl. nr. 19, 12. febr. 1940, § 145.

2) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268. — 2) L. nr. 13, 5. maí 1941, § 1. — 3) Hegnl. nr. 19, 12. febr. 1940, § 145. — 4) L. nr. 13, 5. maí 1941, § 2. — a) XII, 125, 128, XIV, 215, XXIV, 532. — b) XXIV, 533. — c) XVI, 51, 31.

1937 Nr. 63 31. des.

1937 Nr. 63 31. des.

— Ennfremur er heimilt að svipta þá menn, sem sekir verða eftir þessari grein, leyfi til verzlunar um ákveðinn tíma, eða fyrir fullt og allt, ef brot er margítrekað. — **38. gr.** Það varðar sektum, ef vanrækt er að afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans skýrslur þær, sem um ræðir í 32. gr.[a]) — Ef slíkar skýrslur eru gerðar rangar, varðar það sektum eða fangelsi,[1]) eða hvorutveggja, ef sakir eru miklar. Sömu refsingu sætir sá, sem hefir eða hefði hagnað af rangri skýrslugerð og hin ranga skýrsla er gefin með hans vitund, enda liggi ekki við brotum þessum þyngri refsing samkvæmt hegningarlögunum eða öðrum lögum. — **39. gr.** Ef nokkur tregðast við að gefa vottorð þau, sem um ræðir í 19. gr. laga þessara, má þvinga hann til þess með dagsektum, allt að 60 kr. á dag, og má tollstjóri ákveða sektirnar í bréfi til viðtakanda. Aðför má gera í eignum sökunauta fyrir sektum samkvæmt grein þessari. — **40. gr.** Það varðar skipstjóra sektum, allt að 5000 kr., ef farmskrár og útdrættir fylgja ekki skipi, samdar eins og mælt er fyrir eða ákveðið kann að verða í reglugerð, eða ef vanrækt er að afhenda farmskrár eða útdrætti tolleftirlitsmanni. Ef svo stendur á eða skrám er áfátt, getur tolleftirlitsmaður og krafizt þess, að skipstjóri eða afgreiðslumaður skips riti upp farmskrár og útdrætti, og ef hann telur þess þörf, látið telja vörur upp úr skipi eða látið rannsaka skipsfarm á kostnað skipseiganda. Annars má tolleftirlitsmaður, hvenær sem honum þykir þurfa, láta telja vörur úr eða í skip eða rannsaka skipsfarm, en ekki ber skipseigandi kostnað við það, nema skrár reynist rangar við talningu eða rannsókn. — **41. gr.** Sé afferming byrjuð án leyfis tolleftirlitsmanns, varðar það skipstjóra sektum. — **42. gr.** Brot gegn 25. gr. varðar afgreiðslumennina eða skipstjórann sektum, og greiði þeir auk þess aðflutningsgjöld þau, sem á vörunni hvíla. — **43. gr.** Brot gegn 28. gr. varðar sektum, allt að 5000 kr., á hendur skipstjóra eða afgreiðslumanni, ef hann er þar á staðnum. Auk þess ber skipstjóri eða afgreiðslumaður ábyrgð á greiðslu aðflutningsgjalds af hinum afhentu vörum á sama hátt og segir um viðtakanda í 29. gr. Hafi vörur verið afhentar viðtakanda án samþykkis tollstjóra eða umboðsmanns hans, þá er viðtakandi skyldur að skýra tolleftirlitsmanni frá því þegar í stað, og greiði hann þá gjaldið um leið.

1937 Nr. 63 31. des.

VI. kafli. — Ýms ákvæði. — 44. gr. Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. Þó sæta brot gegn 2. mgr. 36. gr. sakamálsmeðferð. — **45. gr.** Sektir allar renna í ríkissjóð. Ennfremur eru vörur, sem gerðar eru upptækar samkvæmt lögum þessum, eign ríkissjóðs. — **46. gr.** Fyrir gjaldheimtu og sektum eftir lögum þessum skal gera reikning samkvæmt reglum þeim, sem settar eru eða settar verða um opinber reikningsskil. — **47. gr.** Póstafgreiðslumenn innheimta vörutoll og verðtoll, sem greiða ber samkvæmt gildandi lögum af póstbögglum, sem fluttir eru til landsins frá útlöndum, eftir reglum, sem settar skulu af fjármálaráðherra um þá tollheimtu. Póstafgreiðslumenn fá 4% innheimtulaun af nefndum aðflutningsgjöldum, sem þeir innheimta. — **48. gr.** Nánari ákvæði um skilning og framkvæmd laga þessara má setja í reglugerð, og má ákveða þar sektir fyrir brot gegn henni.[1])[a]) — **49. gr.** Auglýsa skal á skipum, sem annast vöru- og farþegaflutning milli landa, og á öðrum stöðum, sem þurfa þykir, útdrátt úr lögum þessum og sérstæðum ákvæðum annara tollaga og reglugerða, settum samkvæmt þeim. — **50. gr.** Lög þessi skal prenta á íslenzku, dönsku, ensku, þýzku og frönsku, og svo mörg eintök, að nægi til að senda umboðsmönnum ríkisins í öðrum löndum.

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.
a) XII, 7.

Lög um tollvörugeymslu og tollgreiðslufrest.

1907 Nr. 53 16. nóv.

1. gr. Þá er tollskyldar vörur flytjast til fastaverzlunar, getur kaupmaður sá, er tolli á að svara, fengið frest á tollgreiðslu, ef hann leggur til hús eða herbergi það, er lögreglustjóra þykir fulltryggilega útbúið, og flytur þar inn hinar tollskyldu vörur, er frestað er að greiða toll af, og skal lögreglustjóri innsigla dyr hússins eða herbergisins, svo og glugga, ef þess gerist þörf. — Ef vörugeymsluhús fyrir tollskyldar vörur verða reist í kaupstöðum landsins til almennings afnota, og stjórnarráðið telur þau fulltryggileg, getur það leyft, að kaupmenn á þeim stöðum sendi kaupmönnum á öðrum höfn-

1) Rgj. nr. 123, 25. nóv. 1938, sbr. rgj. nr. 88, 27. júní 1949, rgj. nr. 124, 29. nóv. 1938; rgj. nr. 122, 26. júlí 1940, og rgj. nr. 167, 9. okt. 1940.
a) XI, 230.

1907 Nr. 53 16. nóv.

um innanlands, svo og til útlanda, tollskyldar vörur, er þar hafa verið geymdar, án þess að svara tollinum. Tollvöruskrá frá lögreglustjóra í hlutaðeigandi kaupstað skal fylgja skipsskjölunum þangað, sem tollvaran á að fara í land hér á landi, og ber skipstjóra, að viðlagðri 10—200 kr. sekt, að afhenda lögreglustjóra eða umboðsmanni hans tollvöruskrána um leið og varan er afhent frá skipi. — Lögreglustjóri innheimtir svo toll af slíkum vörum á sama hátt og þær kæmu frá útlöndum. — Lögreglustjóri skal rannsaka, hve miklar tollvörur eru látnar í geymslu, og ber eiganda að greiða tollinn af þeim að fullu, þótt svo reynist, að rýrnun hafi átt sér síðar stað, eða vörurnar farizt á annan hátt. — **2. gr.** Það er á ábyrgð kaupmanns, að innsiglum sé ekki raskað né í húsið eða herbergið farið á neinn hátt, án þess að lögreglustjóri sé þar við, eða umboðsmaður hans, eða leyfi hans komi til (sbr. 3. gr.). — Nú er innsiglum raskað eða í húsið farið eða herbergið án leyfis lögreglustjóra, og er það kaupmanni sjálfrátt, eða vangeymslu hans um að kenna, þá fellur þegar í gjalddaga tollur af hinum geymdu vörum, og greiði kaupmaður tvöfalt tollgjald við það, er ella hefði verið. — En sé innsiglum raskað eða í húsið farið án vitundar kaupmanns eða vilja, svo sem með innbroti eða á annan hátt, er kaupmanni verður ekki gefin sök á, enda tilkynni hann þetta lögreglustjóra tafarlaust, þá fellur þegar í gjalddaga tollur af þeim vörum öllum, er þar voru geymdar inni, en kaupmaður sé vítalaus að öðru leyti. — **3. gr.** Nú vill kaupmaður fá lögreglustjóra til að rjúfa innsigli, svo að út verði teknar tollskyldar vörur, og innsigla húsið eða herbergið á ný, og skal kaupmaður greiða lögreglustjóra borgun fyrir ómak hans og ferðakostnað að auki, ef hann á sér stað. Svo er og um borgun fyrir innsiglun samkvæmt 1. gr. Þyki kaupmanni sá reikningur of hár, verður hann að greiða hann engu að síður, en skjóta má hann honum til úrskurðar stjórnarráðs Íslands, og er það fullnaðar úrskurður. — Nú vill kaupmaður taka út allar þær vörur, er hann á í tollgeymslu, og er þá rétt að lögreglustjóri leyfi honum að rjúfa sjálfur innsiglin, en greiða skal kaupmaður áður fyrir fram að fullu tollinn af þeim vörum öllum, sem þá eru í geymslu þar, og ber þá lögreglustjóra engin borgun fyrir leyfið. — **4. gr.** Lögreglustjóri getur, ef hann vill, látið löggiltan umboðsmann sinn framkvæma þau störf, er honum eru falin með lögum þessum. — **5. gr.** Tolli skal að fullu lokið innan árs frá því er tollvaran var flutt inn í landið eða úr tollvörugeymslu í kaupstað til annarra hafna á Íslandi. — **6. gr.** Lögreglustjóri heldur sérstaka bók yfir allar þær vörur, sem í tollgeymslu eru látnar, og skal bókin bera með sér: 1. Hvenær varan er innflutt. 2. Hvenær sett í tollgeymslu. 3. Hvað mikið er af hverri vörutegund. 4. Hvenær vörurnar eru teknar út og hvert þær fara. 5. Hvenær tollurinn er greiddur.

1907 Nr. 53 16. nóv.

Lög um aukatekjur ríkissjóðs.

1954 Nr. 40 14. apríl

I. kafli. — Dómsmálagjöld í einkamálum.

— **1. gr.** Dómsmálagjöld skal greiða sem hér segir:

A. Fyrir héraðsdómi:

1.	Stefna (áritun eða útgáfa)	kr.	10.00
2.	Fyrirtekt máls (þingfesting, frestir og dómtaka)	—	100.00
3.	Úrskurður undir rekstri máls	—	25.00
4.	Vitni leitt	—	15.00
5.	Vitni gagnspurt	—	15.00
6.	Dómkvaðning (fyrir hvern mann)	—	25.00
7.	Staðfesting dómsgerða[a])	—	20.00
8.	Kærugjald samkvæmt 199. gr. einkamálalaganna	—	100.00
9.	Sjóferðapróf	—	200.00

B. Fyrir hæstarétti:

1.	Stefna	kr.	20.00
2.	Fyrirtekt máls	—	200.00
3.	Úrskurður	—	50.00
4.	Vitni leitt	—	30.00

a) II, 211.

5.	Vitni gagnspurt	kr.	30.00
6.	Dómkvaðning (fyrir hvern mann)	—	50.00
7.	Staðfesting dómsgerða	—	40.00
8.	Útivistargjald (samkv. 54. gr. hæstaréttarlaga)	—	200.00

1954 Nr. 40 14. apríl

— **2. gr.** Í gagnsökum, framhaldssökum, meðalgöngumálum og sakaaukamálum skal greiða gjald samkvæmt 1. gr. — Í barnsfaðernismálum[a]) og í málum þeim, sem um ræðir í 24. gr. laga nr. 80. 7. sept. 1942, um kosningar til Alþingis, skal engin réttargjöld greiða. Í gjafsóknarmálum skal gjafsóknarhafi engin réttargjöld greiða. — Í málum, þar sem fjárhæð nemur ekki 1000 kr., greiðist hálf réttargjöld.

II. kafli. — Gjöld fyrir fógetagerðir. — **3. gr.** Fyrir fjárnáms-, lögtaks-, löggeymslu- og kyrrsetningargerð, svo og lögbann, sem fram fer á fjármunum — en til fjármuna telst eigi aðeins lausafé og fasteignir, heldur og skuldakröfur á hendur öðrum mönnum og önnur þau fjárréttindi, sem greinir í 3. kafla laga 4. nóv. 1887, um aðför — skal greiða: — Þegar fjárhæðin er 1000 kr. eða minni 60 kr. og síðan 10 kr. í viðbót fyrir hvert heilt þúsund eða brot úr þúsundi af þeirri fjárhæð, sem fram yfir er. — **4. gr.** Gjald fyrir aðrar fógetagerðir skal greiða sem hér segir:

1.	Kyrrsetning á manni Séu fjármunir jafnframt kyrrsettir, skal gjalda fyrir það eftir 3. gr.	kr.	100.00
2.	Útburður manns af jörð eða húsi	—	100.00
3.	Innsetning á jörð eða í hús til umráða	—	100.00
4.	Aðrar fógetaaðgerðir, er fara fram á það, er eigi verður metið til peningaverðs	—	100.00

— **5. gr.** Fyrir lausnargerð skal gjalda eftir 3. gr., þegar féð með henni er laust látið, en eftir 4. gr., sé kyrrsetning manns með henni niður felld. — **6. gr.** Nú er aðfarar beiðzt hjá einum og sama manni eftir fleiri dómum en einum, sáttum eða þinglesnum veðskuldabréfum, og skal þá gjaldið greitt fyrir hverja þeirra um sig. — Þegar fjárnáms er beiðzt eftir sama dómi, sátt eða veðskuldabréfi hjá fleirum en einum, skal gerð fara fram hjá hverjum þeirra og greiða gjald fyrir hverja gerð.[b]) Þetta gildir þó eigi, ef hlutaðeigendur eiga muni í sameiningu, er fjárnám er gert í. Eigi skal heimta hærra gjald, þótt munir þeir, sem fjárnámi eru teknir, séu eigi allir á sama stað né í sama lögsagnarumdæmi. — **7. gr.** Ef hægt er að ákveða gjaldið fyrirfram, skal greiða fógeta það áður en hann byrjar gerðina, þá er hann krefst þess, og er gjaldið eigi afturkræft, þótt gerðarbeiðnin sé kölluð aftur, eða fógeti synji um framgang gerðarinnar, nema svo sé, að hærra gjald hafi greitt verið fyrir fram fyrir gerðina en greiða hefði átt, er hún var leidd til lykta. — **8. gr.** Í gjafsóknarmálum og fyrirskipuðum málum, svo og þegar sá beiðist fjárnáms, er dæmdar hafa verið bætur í opinberu máli, og þegar tekinn er fjárnámi eða lögtaki framfærslueyrir, er manni ber að greiða með barni sínu skilgetnu eða óskilgetnu, með stjúpbarni, foreldri sínu eða konu, er hann hefur slitið samvistum við eða skilið að borði og sæng eða að fullu og öllu, skal því aðeins greiða réttargjald, að það náist hjá þeim, er fyrir fjárnámi eða lögtaki verður, enda sé kröfu gerðarbeiðanda áður fullnægt. — Fyrir að fullnægja dómum í sakamálum eftir ráðstöfun hins opinbera skal engin gjöld greiða.

III. kafli. — Skiptagjöld. — **9. gr.** Í öllum þeim búum, sem skiptaráðandi eða skiptaforstjóri án dómsvalds fer með, skal greiða í skiptagjald 3% af öllum eignum búsins, — þar með talin búshelft maka —, án tillits til skulda, er á því hvíla. — Ekkert gjald skal þó greiða í þeim búum, þar sem eigurnar nema minna en 1000 kr., að frádregnum útfararkostnaði í dánarbúum. — **10. gr.** Nú tekur skiptaráðandi bú til skiptameðferðar, en framselur það á fyrsta skiptafundi erfingjum eða öðrum, er hlut eiga að máli, og skal þá greiða helming gjalds þess, er um ræðir í 9. gr. — **11. gr.** Þá er skiptaráðendur eða skiptaforstjórar lúka skiptum í búum, kemur gjaldið í gjalddaga við skiptalok, og bera þeir, hver um sig, ábyrgð á greiðslu gjaldsins og á því, að það sé rétt talið. — Þegar bú er framselt til erfingjaskipta, skal gjaldið greitt um leið og búið er afhent erfingjum. — **12. gr.** Fyrir að gefa út innköllun til skuldheimtumanna skal greiða 50 kr.

a) I, 47, I 578, II, 199, II, 451, IV, 774. — b) (II, 400), (III, 273), (V, 215).

IV. kafli. — Gjöld fyrir uppboðsgerðir. — **13. gr.** Þegar seld eru við opinbert uppboð fasteignir, skip og flugvélar, svo og önnur fasteignaréttindi, samkvæmt II. kafla laga um nauðungaruppboð, nr. 57 25. maí 1949, skal greiða uppboðslaun sem hér segir:

Af fyrstu 100 000 kr.	3%
Af fjárhæð yfir 100 000 kr. allt að 500 000 kr.	2%
Af fjárhæð, sem er hærri en 500 000 kr.	1%

— **14. gr.** Þegar seld eru við opinbert uppboð önnur verðmæti en þau, er í II. kafla uppboðslaganna greinir, skal greiða 6%. — **15. gr.** Fyrir að semja og gefa út auglýsingu um uppboð skal gjalda 25 kr. — **16. gr.** Þegar uppboð er haldið á fasteign eða öðru því, er um getur í 13. gr., en sala fer eigi fram við uppboðið, svo og þegar hamarshögg er veitt upp á væntanlegt samþykki, en það bregzt, skal gjalda 100 kr. fyrir árangurslaust uppboð.[a]) — **17. gr.** Nú hefur uppboðs verið beiðzt hjá uppboðshaldara, og séð hefur verið um birtingu á því, en beiðnin svo kölluð aftur, og skal þá aðeins greiða gjald fyrir birtingu samkvæmt 15. gr. En sé beiðnin eigi kölluð aftur fyrr en búið er að setja uppboðsþingið, skal gjalda 100 kr. eins og fyrir árangurslaust uppboð. — **18. gr.** Fyrir að gefa út afsalsbréf fyrir fasteign, er seld hefur verið á uppboði, skal gjalda 100 kr. — **19. gr.** Fyrir undirboðsþing skal greiða 100 kr. — **20. gr.** Fyrir uppboð á eftirlátnum munum þurfamanna og óskilafénaði í réttum skal ekkert gjald greiða.

V. kafli. — Gjöld fyrir notarialgerðir. — **21. gr.** Fyrir víxilafsögn, sem notarius framkvæmir, skal greiða: — Þegar fjárhæðin er 1000 kr. eða minni, 30 kr., og síðan 5 kr. hærra fyrir hvert þúsund, eða brot úr þúsundi, upp í 15000 kr., og er þá gjaldið 100 kr., enda hækkar ekki úr því. — **22. gr.** Fyrir aðrar notarialgerðir skal greiða sem hér segir:

1.	Afsagnargerðir, aðrar en víxilafsagnir, svarkröfur, stefnubirtingar, er notarius framkvæmir, svo og aðrar slíkar gerðir	kr. 50.00
2.	Notarialvottorð á samninga, arfleiðsluskrár, umboðsskjöl eða aðra slíka gerninga	— 50.00
3.	Skipstjóramótmæli	— 100.00
4.	Dráttur í happdrætti	— 200.00
5.	Útdráttur skuldabréfa	— 100.00
6.	Staðfesting eftirrita[b]) 5 kr. fyrir hverja síðu, þó eigi minna gjald en	— 15.00

VI. kafli. — Gjöld fyrir þinglýsingar o. fl. — **23. gr.** Fyrir að þinglesa skjöl, sem eru eignarheimild fyrir eða leggja haft á fasteignir eða lausafé, skal gjalda í hlutfalli við fjárhæð þá, er skjalið hljóðar um, eins og hér segir: — Þegar fjárhæðin er 5000 kr. eða minni, 50 kr., og síðan 5 kr. fyrir hvert þúsund eða brot úr þúsundi, sem fram yfir er. Fyrir þinglestur skjala með veði í framleiðsluvörum sjávarútvegs, landbúnaðar eða iðnaðar skal þó eigi greiða nema kr. 2.40 fyrir hvert þúsund umfram fyrstu 5 þúsundin. — Þegar fjárhæð sú er óákveðin, sem skjalið greinir um, og eigi er hægt að ákveða verðmætið, skal gjalda 100 kr. Þegar veð er sett fyrir skuldum, er síðar verða stofnaðar, skal ákveða gjaldið eftir hæstu fjárhæðinni, sem veðið á að gilda fyrir, og skal taka hana fram í skjalinu. — Nú er fjárhæðin ákveðin í öðru en peningum, og skal þá meta verðmætið til peningaverðs. — Nú er árlegt afgjald áskilið um óákveðinn tíma, og skal þá gjalda sem fyrir 25 sinnum hærri fjárhæð. Sé ártal tiltekið, skal afgjaldið talið saman fyrir öll árin, en þó skal aldrei af meiru gjalda en af afgjaldinu 25-földu. — Nú er eign seld af hendi, án þess að fyrir hana sé greitt andvirði, eða henni makaskipt gegn annarri eign, og verður þá að tiltaka verð hennar í skjalinu eða rita það á skjalið, svo að ákveða megi eftir því þinglýsingargjaldið. — Nú hefur embættismaður ákveðið stimpilskylda fjárhæð kaupsamnings eða afsals, og skal þá greiða þinglýsingargjald af þeirri upphæð. — **24. gr.** Fyrir að þinglesa skjöl, sem hljóða um efni, sem eigi verður metið til ákveðins verðs, eða skjöl, sem ekki eru um afsal eða haft á fasteignum eða lausafé, skal gjalda 25 kr. Séu þess konar skjöl þinglesin við hæstarétt, skal gjalda 50 kr. — **25. gr.** Fyrir áritun um heimildarbrest o. fl., samkv. 9. gr. laga nr. 30 7. maí 1928, skal greiða 25 kr. — **26. gr.** Nú

a) XVI, 168. — b) XIX, 256.

krefst einhver vottorðs úr afsals- og veðmálaskrám um eignarheimild á fasteign og um höft þau, er á henni hvíla, og skal hann gjalda fyrir það 15 kr. — **27. gr.** Fyrir skjöl, er þinglesin eru í fleiri en einu lögsagnarumdæmi, skal greiða ofanritуð gjöld í hverju lögsagnarumdæmi fyrir sig. — **28. gr.** Fyrir þinglestur á skjali, þar sem ríkissjóði er sett veð fyrir innheimtu á tekjum hans, skal ekkert gjald greiða. Eigi greiðist heldur gjald fyrir þinglestur úrskurða um sviptingu sjálfræðis eða fjárræðis, né fyrir aflýsingu slíkra úrskurða.

VII. kafli. — Gjöld fyrir leyfisbréf, skírteini o. fl. — 29. gr. Leyfisgjald skal greiða sem hér segir:

1.	Áfrýjunarleyfi	kr.	200.00
2.	Nova-leyfi	—	200.00
3.	Hjónavígslubréf	—	50.00
4.	Önnur leyfisbréf fyrir undanþágu frá hjónavígsluskilyrðum	—	100.00
5.	Lögskilnaðarleyfi	—	200.00
6.	Ættleiðingarleyfi	—	100.00
7.	Leyfisbréf til heildsölu	—	10000.00
8.	Leyfisbréf til umboðssölu	—	5000.00
9.	Leyfisbréf til tilboðasöfnunar	—	2000.00
10.	Leyfisbréf til smásölu	—	2000.00
11.	Leyfisbréf til lausaverzlunar	—	2000.00
12.	Leyfisbréf til gistihússhalds	—	2000.00
13.	Veitingaleyfi	—	1000.00
14.	Iðjuleyfi	—	1000.00
15.	Einkaleyfi samkv. lögum nr. 12/1923:		
	fyrir fyrstu 5 ár	—	1000.00
	fyrir næstu 5 ár	—	3000.00
	fyrir síðustu 5 ár	—	6000.00
16.	Einkaleyfi á skipsnafni samkv. lögum nr. 17/1948	—	1000.00
17.	Leyfi til málflutnings fyrir hæstarétti	—	3000.00
18.	Leyfi til málflutnings fyrir héraðsdómi	—	300.00
19.	Leyfi til að stunda almennar lækningar	—	300.00
20.	Leyfi til að stunda sérlækningar	—	1000.00
21.	Önnur leyfisbréf, er valdsmenn eða stjórnarráðið gefa út, nema gjald fyrir þau sé ákveðið í sérstökum lögum eða reglugerðum	—	100.00

— **30. gr.** Skírteinagjöld skal greiða sem hér segir:

1.	Vegabréf til útlanda	kr.	100.00
2.	Ökuskírteini bifreiðarstjóra	—	50.00
3.	Ökuskírteini alþjóðlegt	—	100.00
4.	Bifreiðarskírteini alþjóðlegt	—	100.00
5.	Meistarabréf	—	500.00
6.	Sveinsbréf	—	100.00
7.	Formannsskírteini (6—15 rúml.)	—	25.00
8.	Skipstjóraskírteini (allt að 30 rúml.)	—	50.00
9.	Skipstjóraskírteini á fiskiskipi hið meira (af hvaða stærð sem er)	—	300.00
10.	Skipstjóraskírteini á verzlunarskipi hið minna (allt að 400 rúml)	—	300.00
11.	Skipstjóraskírteini á verzlunarskipi hið meira (af hv. stærð sem er)	—	500.00
12.	Skipstjóraskírteini á varðskipi hið minna (allt að 100 rúml.)	—	200.00
13.	Skipstjóraskírteini á varðskipi hið meira (af hvaða stærð sem er)	—	500.00
14.	Stýrimannsskírteini á fiskiskipi hið meira (af hvaða stærð sem er)	—	150.00
15.	Stýrimannsskírteini á verzlunarskipi hið minna (allt að 400 rúml.)	—	150.00
16.	Stýrimannsskírteini á verzlunarskipi hið meira (af hv. stærð sem er)	—	300.00
17.	Vélavarðarskírteini (mótorvél allt að 15 ha.)	—	25.00
18.	Vélstjóraskírteini (mótorvél allt að 50 ha.)	—	25.00
19.	Undirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 250 ha.)	—	50.00
20.	Undirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 600 ha.)	—	150.00

21.	Aðstoðarvélstjóraskírteini (mótorvél, ótakmarkað)	kr.	150.00
22.	Undirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 1300 ha.)	—	250.00
23.	Undirvélstjóraskírteini (mótorvél, ótakmarkað)	—	300.00
24.	Yfirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 250 ha.)	—	200.00
25.	Yfirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 600 ha.)	—	250.00
26.	Yfirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 1300 ha.)	—	300.00
27.	Yfirvélstjóraskírteini (mótorvél, ótakmarkað)	—	400.00
28.	Aðstoðarvélstjóraskírteini (eimvél, ótakmarkað)	—	150.00
29.	Undirvélstjóraskírteini (eimvél allt að 600 ha.)	—	150.00
30.	Undirvélstjóraskírteini (eimvél allt að 1200 ha.)	—	250.00
31.	Undirvélstjóraskírteini (eimvél, ótakmarkað)	—	300.00
32.	Yfirvélstjóraskírteini (eimvél allt að 600 ha.)	—	250.00
33.	Yfirvélstjóraskírteini (eimvél allt að 1200 ha.)	—	300.00
34.	Yfirvélstjóraskírteini (eimvél, ótakmarkað)	—	400.00
35.	Flugnemaskírteini	—	25.00
36.	Einkaflugmannsskírteini	—	50.00
37.	Atvinnuflugmannsskírteini hið minna	—	150.00
38.	Atvinnuflugmannsskírteini hið meira	—	200.00
39.	Flugstjóraskírteini	—	300.00
40.	Flugvélstjóraskírteini	—	300.00
41.	Flugleiðsögumannsskírteini	—	300.00
42.	Flugloftskeytamannsskírteini	—	300.00
43.	Flugumferðarstjóraskírteini	—	400.00

— **31. gr.** Af veitingabréfum fyrir embættum og sýslunum í þarfir ríkisins greiðist gjald, er ákveðst eftir flokkun 1. gr. launalaganna, nr. 60 frá 1945, þannig:

Embætti í I. til IV. flokki	kr.	500.00
Embætti í V. til VIII. flokki	—	400.00
Embætti í IX. til XII. flokki	—	300.00
Embætti í XIII. til XVI. flokki	—	200.00

— Ekkert gjald skal þó greiða fyrir nýtt veitingabréf, ef embættis- eða sýslunarmaður hefur áður greitt gjald af veitingabréfi í sama gjaldflokki og hið nýja er.

VIII. kafli. Gjöld fyrir skrásetningar. — **32. gr.** Fyrir skrásetningar, sem lögboðnar eru og eigi ákveðið gjald fyrir í öðrum köflum þessara laga, skal greiða sem hér segir:

1.	Skrásetning hlutafélags	kr.	500.00
2.	Skrásetning samvinnufélags	—	500.00
3.	Skrásetning útibús	—	250.00
4.	Skrásetning starfsstöðva erlendra félaga	—	500.00
5.	Skrásetning firma eins manns	—	300.00
6.	Skrásetning firma tveggja manna eða fleiri	—	500.00
7.	Skrásetning breytinga á eldri skrásetningu	—	100.00
8.	Tilkynning um prókúru — sérstök —	—	100.00
9.	Afturköllun prókúru	—	50.00
10.	Skrásetning vörumerkis	—	250.00
11.	Skrásetning vörumerkis, endurnýjun	—	100.00
12.	Skrásetning skips 30 smál. og stærri	—	200.00
13.	Skrásetning skips undir 30 smál.	—	100.00
14.	Skrásetning báts — opinn —	—	50.00
15.	Skrásetning breytinga á eldri skrásetningu skips (eigandaskipti, nafnbreyting o. fl.)	—	100.00
16.	Skrásetning bifreiðar — nýskráning —	—	200.00
17.	Skrásetning bifreiðar — endurskráning —	—	100.00
18.	Skrásetning eigandaskipta að bifreið	—	200.00
19.	Skrásetning dráttarvélar	—	25.00

20.	Skrásetning flugvélar — atvinnu —	—	500.00
21.	Skrásetning flugvélar — einka —	—	200.00
22.	Skrásetning breytinga á eldri skrásetningu flugvélar (eigandaskipti, nafnbreyting o. fl.)	—	200.00
23.	Skrásetning skotvopns	—	25.00

IX. kafli. — Ýmis gjöld. — 33. gr. Fyrir að afgreiða vöru- og mannflutningaskip, sem kemur frá útlöndum, og fyrir að láta af hendi þau skilríki, er skipið á að fá hér á landi, skal greiða 3 kr. af hverri nettósmálest skipsins. Hálf smálest eða þar yfir telst heil. — Gjald þetta skal greiða á fyrstu höfn, er skipið tekur hér á landi, þó eigi oftar en sex sinnum á almanaksári. — **34. gr.** Fyrir að afgreiða útlend fiskiskip, sem koma hingað eingöngu vegna fiskveiða, skal greiða 2 kr. af hverri nettósmálest skipsins á fyrstu höfn, er það tekur, þó eigi nema einu sinni á almanaksári. Hálf smálest eða þar yfir telst heil. — Enn fremur skal, í hvert sinn er slíkt fiskiskip tekur höfn hér á landi síðar á árinu, greiða áritunargjald kr. 0.25 af nettósmálest, auk tollgæzlu- og sóttvarnargjalds. — Fjármálaráðuneytinu er heimilt að ákveða, að áritunargjald, samkv. síðustu málsgrein, skuli renna til hreppstjóra, ef hann afgreiðir skipið. — **35. gr.** Fyrir löggildingu manns til starfs, sem veitt er samkv. heimild í lögum eða reglugerðum, skal greiða:

1.	Löggilding manns um ævitíð (dómtúlkar, skjalaþýðendur, endurskoðendur o. fl.)	kr.	500.00
2.	Löggilding manns um óákveðinn tíma (skiptaforstjórar o. fl.)	—	100.00

— Undanþegnir gjaldi þessu eru mats- og vigtarmenn löggiltir í þágu atvinnuveganna. — **36. gr.**

1.	Fyrir borgaralega hjónavígslu skal greiða	kr.	50.00
2.	Fyrir löggildingu verzlunarbókar	—	100.00
3.	Fyrir löggildingu leiðarbókar eða véladagbókar	—	50.00
4.	Fyrir útnefning matsmanna — fyrir hvern mann —	—	10.00
5.	Fyrir vottorð, er einstakir menn æskja í þágu verzlunar eða atvinnu (vöruvottorð)	—	10.00
6.	Fyrir sakavottorð gefin samkv. beiðni einstakra manna	—	15.00
7.	Fyrir lögskráning skipshafnar — fyrir hvern mann —	—	2.00

— **37. gr.**[a]) Fyrir eftirrit, er einstakir menn biðja um úr embættisbókum og skjalasöfnum, skal greiða ritlaun: — Fyrir vélritaða fólíósíðu kr. 5.00. — Hluti úr síðu telst heil síða. — Lægstu ritlaun eru 10 kr. — Í ritlaunum er innifalið staðfestingargjald, nema af dómsgerðum og notaríalstaðfestingum. — Þegar afrit dómsskjala eru felld inn í dómsgerðir, skal greiða samlestrargjald 2 kr. af hverri síðu.

X. kafli. — Ýmis ákvæði. — 38. gr. Innheimtu gjalda samkv. lögum þessum hafa á hendi sýslumenn og bæjarfógetar og hliðstæðir embættismenn, svo og fjármálaráðuneytið. — **39. gr.** Innheimtumanni ber, er hann afgreiðir skjal, sem gjald er fyrir að gefa út eða rita á, að rita hið greidda gjald á skjalið.[b]) — Gjald fyrir embættisgerð skal skrá í gerðabók, er gerð lýkur. — Ef gjald fyrir eða samkvæmt embættisgerð er eigi skráð í aukatekjubók samtímis og gerðin fer fram, skal innheimtumaður skrá við í gerðabókina hvenær gjaldið er innfært í aukatekjubók. — **40. gr.** Það varðar sektum eigi undir 500 kr. að gefa rangar skýrslur um þau atriði, er máli skipta við ákvörðun gjalds samkvæmt lögum þessum. — **41. gr.** Fjármálaráðuneytið ákveður, hvort ríkissjóður skuli greiða gjald samkvæmt lögum þessum af gerðum og skjölum, er hann varða. — **42. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem opinber mál.

a) II, 451, XI, 88—9, 276, XIX, 256.
b) I, 16.

Opið bréf um meðöl til að frama innlausn veitingarbréfa frá stjórnarráðunum.[1]) **1827** 23. nóv.

1) Sérhver, sem öðlazt hefir konunglegt veitingar- eða náðarbréf, hvort sem það er meðal þeirra, sem undirskrifast af sjálfum konunginum, ellegar hinna, sem að boði konungs (ad mandatum) útgefast frá stjórnarráðunum, skal skyldur vera í seinasta lagi innan 6 vikna frá þeim tíma, sem hann fékk ávísun um útgáfu veitingarbréfsins, að útleysa það. Þó má undantekning frá þessu

1) Sbr. kans.br. 27. maí 1828.

1827 23. nóv.

leyfast, hafi hann þar aðsetur, sem gera kann honum nauðsynlegan lengri frest, í hverju tilfelli það stjórnarráð, frá hverju veiting út gefin verður, skal myndugleika hafa til að tiltaka þann frest í ávísuninni um veitinguna. — **2)** Láti hann þann frest út renna, án þess að gera nauðsynlega ráðstöfun um útlausn veitingarbréfsins, á viðkomandi stjórnarráð að um annast, að lausnargjaldið verði út heimt, annaðhvort með ráðstöfun hjá viðkomanda ráði, að andvirði þess verði af dregið embættislaunum hlutaðeiganda, ellegar, hvar þvílíkt ekki á heima, þetta gjald með aðför[1]) út tekið. Samt ber í þessu síðara tilfelli skipun til þess ætíð að út gefa frá því danska kansellíi,[2]) hvers ráðstöfunar hin stjórnarráðin, þá nauðsyn krefur, þar um leita skulu. — **3)** Þar sem ekki tekst að innkalla lausnargjaldið með neinum af þeim í 2) tilnefndu meðölum, á viðkomandi stjórnarráð annaðhvort að ónýta veitingarbréfið, sé það þess háttar, sem eftir skipun (ad mandatum) út gefst, en ella að tjá konunginum málavexti til úrskurðar. . . . — **6)** Hafi nokkur í einstökum tilfellum öðlazt frest með borgun lausnargjaldsins, og afgreiði þetta samt ekki í ákveðinn gjalddaga, ber að setja honum nýjan frest samkvæmt 1) og síðan fram að fara eftir öðrum fyrrnefndum reglum. . . . — **8)** . . . Ekki heldur skal nokkur upp á einbera ávísun um honum unnta veitingu, mega hagnýta sér hana við dómstólana, ellegar nokkur ráðstöfun af embættismanni eftir henni gerast, áður en veitingarbréfið er af hendi látið, hvert þess vegna einnig skal framleggja eður sýna.

1921 Nr 75 27. júní

Lög um stimpilgjald.

I. Almenn ákvæði. — **1. gr.** Þegar skjöl þau, er ræðir um í lögum þessum, eru gefin út eða afgreidd, skal stimpla þau eins og lög þessi mæla fyrir. — **2. gr.** Stjórnarráðið lætur gera stimpilmerki, ákveður útlit þeirra, upphæð og hvernig þau skuli ónýta. Það ákveður einnig, hversu haga skuli sölu á þeim. Sem endurgjald fyrir að sjá um stimplun skjala og reikningsfærslu má greiða 2% af andvirði merkjanna. — Stjórnarráðinu er heimilt að láta gera pappír með áletruðu stimpilmerki eða stimpilmerkjum, og má nota hann í stað merkjanna. — **3. gr.** Um ákvörðun stimpilgjaldsins fer eftir þessum almennu reglum: a) Þegar stimpilgjaldið er hundraðsgjald af fjárhæð skjals og gjaldið er eigi deilanlegt með 5, færist það niður í næstu tölu, sem deila má á þennan hátt, þó þannig, að gjaldið má aldrei minna vera en 10 au. b) Í stimpilskyldum skjölum skal jafnan getið þeirrar fjárhæðar, sem stimpilskyldan er bundin við. c) Nú hljóðar stimpilskylt skjal um árlegar tekjur eða gjöld, sem eru áskilin eða lofuð um aldur og æfi, eða fyrir fleiri menn en þá, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um ákveðið tímabil, sem ekki er styttra en 25 ár, og skal þá stimpilgjaldið reiknast af árgjaldinu tuttugu og fimmföldu. Ef árabilið er ákveðið innan við 25 ár, telst stimpilgjaldið af árgreiðslunni margfaldaðri með áratölunni. — Ef greiðsla er ákveðin um æfitíð einstaks manns eða fleiri manna, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um annan óákveðinn tíma, skal telja stimpilgjaldið af árgjaldinu tíföldu. — Ef árgjald er mismunandi, skal taka meðalgjaldið. — **4. gr.** Stimpilskyldan nær til allra skjala, ef þau annars eru stimpilskyld, sem út eru gefin í hinu íslenzka konungsríki, þegar annaðhvort að minnsta kosti einn aðilji á þar heimili, eða skjalið hljóðar um verðmæti hér í ríkinu, réttindi yfir þeim, eða réttindi eða skyldur fyrir einstaklinga, félög eða stofnanir, sem eiga heimili hér á landi. — Skjal telst gefið út hér í ríkinu, ef annar eða einhver aðilja hefir undirritað það hér. — **5. gr.** Þau skjöl, sem hér um greinir, eru stimpilskyld, hvar sem þau eru gefin út: 1. Afsöl fyrir fasteignum í ríkinu og skipum, sem hér eru skrásett, svo og önnur skjöl, er veita eða framselja réttindi yfir slíkum eignum. 2. Vátryggingarskjöl, ef þau snerta fasteignir eða verðmæti í ríkinu, nema sannað sé, að ekkert af iðgjaldinu eigi að greiðast hér. 3. Hlutabréf, skuldabréf og önnur verðbréf, sem ætluð eru til að ganga manna í milli, ef þau eru gefin út af félögum eða stofnunum, sem eiga heimili hér á landi. 4. Útlend hlutabréf, skuldabréf og önnur slík skjöl, sem flutt eru hingað, annaðhvort sem eign manna eða félaga, sem hér eiga heimili, eða sem trygging gagnvart þeim. 5. Víxlar, ef samþykki eða greiðsla fer fram hér, og ávísanir, ef samþykktar eru. — **6. gr.** Stimpilskylda skjals fer eftir réttindum þeim, er það veitir, en eigi nafni þess eða formi. — Eftirrit af sáttum og nótaríalgerðum, er skapa réttindi eða skyldur, sem eigi hefir áður verið gert skjal um,

1) Sbr. l. nr. 29, 16. des. 1885, 1. gr., 4. og 3. gr.
2) Nú dómsmálaráðuneytinu.

1921 Nr. 75 27. júní

stimplast eftir tegund og verðmæti þeirra skyldna og réttinda, er um ræðir. — **7. gr.** Ef í sama skjali er falin fleiri en ein tegund gerninga, svo sem afsal veitt og veð sett, eru báðar eða allar tegundir stimpilskyldar. — **8. gr.** Þegar skjöl eru gefin út í fleiri en einu eintaki, er aðeins eitt þeirra stimpilskylt, nema öðruvísi sé ákveðið sérstaklega. — **9. gr.** Áletranir á skjöl, sem áður eru stimpluð, svo sem áletrun um breytingu á veði, áletrun um ábyrgð, vexti, borgunarskilmála eða annað þess háttar, eru eigi stimpilskyldar, svo framarlega sem áletrunin hefði ekki breytt stimpilgjaldinu, þótt hún hefði staðið í skjalinu frá byrjun, en ella skal fyrir áletrunina greiða gjald, er nemur hækkun þeirri, er orðið hefði, ef hún hefði verið í skjalinu frá byrjun. — **10. gr.** Ef skjal stofnar til réttinda eða skyldna, er meta verður mismunandi hátt, telst stimpilgjaldið af hæstu fjárhæðinni.

II. Um greiðslu stimpilgjalds, stimplun og endurskoðun gjaldsins. — **11. gr.** [Stimpilgjaldið greiðist með því að nota stimplaðan pappír eða líma stimpilmerki á skjalið, eða hvorutveggja, eða þá með ástimplunum stimpilmerkjavéla, sem ríkisstjórnin tekur gildar.][1]) — **12. gr.** Stimpilskyld skjöl, sem gefin eru út hér á landi, skulu stimplast áður en 2 mánuðir séu liðnir frá útgáfudegi, nema eindagi sé fyrr, og þá fyrir eindaga. Ef aðiljar hafa eigi undirritað samtímis, telst fresturinn frá því er hinn fyrsti undirritaði. — Stimpilskyld skjöl, sem gefin eru út erlendis, skal stimpla á sama fresti og innlend skjöl, talið frá þeim tíma, er skjal kom hingað til lands, og skal sá, er stimpla lætur, votta á skjalið, hvenær það var. Stjórnarráðið getur lengt frest þennan, ef sérstaklega stendur á. — **13. gr.** Allir opinberir starfsmenn eru skyldir til að stimpla, án endurgjalds fyrir stimplunina, þau skjöl, sem þeir gefa út eða á einhvern hátt afgreiða. Auk þess eru lögreglustjórar og hreppstjórar skyldaðir til að stimpla skjöl fyrir almenning, gegn 25 au. þóknun fyrir hvert skjal. Bankar og sparisjóðir eru skyldir til að stimpla, án sérstaks gjalds, skjöl þau, er um þeirra hendur fara. Nánari reglur í þessu efni getur stjórnarráðið sett. Einstökum mönnum er óheimilt að stimpla skjöl sín. Þó getur stjórnarráðið veitt félögum, stofnunum og einstökum mönnum, er þar til teljast sérstaklega hæfir, rétt til þess gegn tryggingu, er það setur um reikningsskil og bókfærslu. Ennfremur getur stjórnarráðið ákveðið, ef nauðsynlegt þykir, að einstakar tegundir skjala megi hver einstakur stimpla. — **14. gr.** [Þeir, sem hafa á hendi stimplun skjala, skulu gæta þess, að hin stimpilskylda upphæð hvers skjals sé rétt tilgreind, og geta krafizt allra nauðsynlegra skýringa af hálfu þeirra, er stimplunar beiðast, og ákveða síðan gjaldið, framkvæma stimplunina og afhenda skjalið beiðanda. Þegar afsalsbréf eða leigusamningar greina ekki hina stimpilskyldu upphæð, ber að áætla hana það háa, að víst sé um það, að söluverð eða leiga hafi ekki hærra verið í raun og veru. Verð fasteigna undir slíkum kringumstæðum skal aldrei áætla lægra en [fimmfalt fasteignamat][1] hinnar seldu eignar. Ef gjaldandi er óánægður með ákvörðun gjaldsins, getur hann skotið því undir úrskurð stjórnarráðsins innan tveggja mánaða, en fylgja skal jafnan umsögn stimplunarmanns. Ef hlutaðeigandi vill eigi heldur una við úrskurð stjórnarráðsins, getur hann lagt málið undir dómstólana.][2]) — **15. gr.** Stimpilmerki, sem límd hafa verið á fullgerð skjöl, má eigi taka af þeim aftur, en stjórnarráðið hefir heimild til að endurgreiða stimpilgjaldið eða hluta af því, þegar skjal er ógilt með öllu að lögum, eða eigi verður af því vegna svipaðra ástæðna, að það réttarástand skapist, sem skjalið ráðgerði. — Ef skjal hefir af vangá verið stimplað of hátt, skal endurgreiða það, sem ofborgað er. — Endurgreiðslur þær, sem ræðir um í þessari grein, mega þó því aðeins fram fara, að beiðni um þær hafi borizt stjórnarráðinu áður en 2 ár séu liðin frá útgáfu þess eða þeirra skjala, sem beiðnin á við. Skjölin sjálf, eða staðfest eftirrit af þeim, skulu jafnan send stjórnarráðinu, ásamt beiðninni um endurgreiðslu. — **16. gr.** Krafa ríkissjóðs um stimpilgjald fyrnist ekki nema svo sé ástatt, að opinber starfsmaður eigi sök á því, að eigi var stimplað, en þá fyrnist krafan á 4 árum. Ennfremur fellur krafa til stimpilgjalds burt, þegar liðin eru 5 ár frá þeim tíma, er skjalið var með öllu úr gildi, og enginn þeirra starfsmanna, sem getur í 53. gr. þessara laga, hefir orðið áskynja um brotið, áður sá tími sé liðinn, og tekið skjalið til þess að koma fram ábyrgð á hendur hinum seka.

1) L. nr. 91, 11. júní 1938, § 1.

1) L. nr. 41, 15. febr. 1945.
2) L. nr. 49, 30. júní 1942, § 1.

1927 Nr 75 27. júní

III. Um stimpilgjald einstakra skjala. — 17. gr. Með 1% af verðhæðinni skal stimpla afsalsbréf fyrir fasteignum og skipum yfir 5 smál. brúttó, þar með talin afsöl við fógetagerðir, skipti og uppboð, svo og öll önnur skjöl um afhendingu fasteigna og skipa, svo sem kaupsamninga, makaskiptabréf, gjafabréf og próventusamninga. Ennfremur erfðafestubréf, ef þau veita rétt til að selja eða veðsetja. — Þegar fasteign er afsöluð hlutafélagi, greiðist gjald þetta tvöfalt. — Þegar fasteign eða skip er lagt út til eignar ófullnægðum veðhafa, greiðist hálft gjald. — Ef giftingarvottorð er þinglesið sem heimild fyrir skipi eða fasteign, skal ekkert stimpilgjald greiða, nema ef endurgjald er áskilið til meðerfingja eða annarra, því að þá skal reikna stimpilgjald eftir endurgjaldinu. — Útdrættir úr skiptabókum eða öðrum embættisbókum eða vottorð embættismanna, félaga, stofnana eða einstakra manna, er sýna eigendaskipti að fasteign eða skipi, eða eru notuð sem afsöl, stimplast sem afsöl. — [Undanskildir stimpilgjaldi eru þó útdrættir úr skiptabók og önnur skjöl, er sýna eignayfirfærslu fasteigna, er lagðar hafa verið út erfingjum sem arfur, eða maka upp í búshelming hans (lóðseðlar), enda sé eigi samhliða um sölu eða um söluafsal að ræða.][1]) — **18. gr.** Stimpilgjaldið fyrir öll heimildarbréf fyrir skipum og fasteignum telst eftir því kaupverði, sem sett er á eignina í bréfinu, þó aldrei minna en eignin er metin til skatts, sé um fasteign að ræða, og teljast veðskuldir, ítök eða kvaðir, sem kaupandi undirgengst, til kaupverðsins. — **19. gr.** Þegar kaupsamningur er stimplaður, er afsalsbréf til sama kaupanda stimpilfrjálst. — **20. gr.** Ef heimildarbréf er framselt, ber að stimpla framsalið sem afsal. — **21. gr.** Þeim opinberum starfsmönnum, sem þinglestur og skrásetningu hafa á hendi, er skylt að athuga, um leið og afsalsbréf fyrir fasteignum eru afhent til þinglestrar, eða afsöl fyrir skipum sýnd vegna skrásetningar, hvort þau eru stimpluð, og ef svo er eigi, þá heimta stimpilgjaldið þá þegar. Hið sama er um önnur stimpilskyld skjöl, er snerta fasteignir og skip, ef þau eru afhent vegna þinglestrar eða skrásetningar. — **22. gr.** Heimildarbréf fyrir fasteignum og skipum verða stimpilskyld við þinglestur eða skrásetningu, þótt þau séu gefin út áður en lög þessi öðlast gildi, ef þau eru eigi áður stimpluð. — **23. gr.** Heimildarskjöl um veiðiréttindi, skjöl, sem leggja ítök, skyldur og kvaðir á annarra eign, stimplast með 1%, ef endurgjald er greitt eða áskilið, og fer stimpilgjaldið eftir endurgjaldinu. Framsöl þessara réttinda eru stimpilskyld eftir sömu reglum. — **24. gr.** Hlutabréf, sem gefin eru út af félögum með takmarkaðri ábyrgð, stimplast með 1%, ef þau hljóða á handhafa, en með ⅔%, ef þau hljóða á nafn. Framsal á handhafabréfum eru stimpilfrjáls, en framsöl hlutabréfa, sem hljóða á nafn, stimplast með 1‰ af upphæð bréfsins, og má eigi framselja þau til handhafa, nema þau séu stimpluð sem handhafabréf. — Ef hlutabréf, sem hljóða á nafn, eru í byrjun stimpluð sem handhafabréf, eru framsöl þeirra stimpilfrjáls. — Framsöl hlutabréfa, sem gefin hafa verið út áður en lög þessi öðlast gildi, stimplast með 3‰, ef þau hljóða á handhafa eða eru framseld til handhafa, en ella með 1‰. Ef slík hlutabréf eru í eitt skipti stimpluð með 5‰ eru þau eftir það stimpilfrjáls, þótt framseld séu. — **25. gr.** Ef hlutabréf hljóðar eigi um ákveðna fjárhæð, heldur um hluta af stofnfénu, skal í bréfinu getið þeirrar fjárhæðar, sem telja verður að hlutabréfið sé vert, og ákveða stimpilgjaldið eftir því. — **26. gr.** Hlutabréf í félögum með breytilegri félagatölu, eða breytilegum höfuðstól, stimplast eins og segir í 24. gr., þótt félagsmenn séu persónulega ábyrgir. Hið sama er um hlutabréf persónulega óábyrgra manna í félagi, þar sem sumir eru persónulega ábyrgir. — **27. gr.** Félagssamningar stimplast með ½% af því fé, sem í félagið er lagt, ef persónuleg ábyrgð er fyrir fénu, ella er samningurinn stimpilfrjáls, með þeirri undantekningu, sem í 26. gr. segir. — **28. gr.** Ef fasteign eða skip er afsalað félagi, skal jafnan greiða gjald það, er ræðir um í 17. gr., hvort sem persónuleg ábyrgð er fyrir skuldum félagsins eða eigi, og hvort sem afsalið er sérstakt eða í félagssamningi eða öðrum samningi. — **29. gr.** Nú hljóðar félagssamningur eigi um nein fjárframlög, og skal þá stimpla hann með 10 kr. — Nú leggur félagi fram persónulega vinnu, en annar peninga, og skal þá vinnan metin jöfn framlaginu, og því lægsta, ef framlög eru fleiri og ójöfn. — Nú leggur félagi fram bæði peninga og vinnu og annar aðeins vinnu, og skal þá stimpla samninginn með 10 kr., auk gjalds af fjárframlaginu, eftir fyrirkomulagi félagsskaparins. — **30. gr.** Framsöl einstakra meðlima á

1) L. nr. 35, 19. júní 1933, § 1.

1927 Nr. 75 27. júní

réttindum sínum í félaginu eru stimpilskyld, ef félagssamningurinn var stimpilskyldur, en ella eigi. — **31. gr.** Skuldabréf og tryggingarbréf stimplast með 3‰, ef skuldin ber vexti og er tryggð með veði eða ábyrgð, en annars með 1‰, og telst brot úr þúsundi heilt þúsund, ef bréfið er yfir 1000 kr. — Skuldabréf, sem ekki nema meiru en 200 kr., eru stimpilfrjáls, þegar skuldin ber eigi vexti og engin trygging er sett. — **32. gr.** Ef veðréttur er stofnaður eða trygging er sett fyrir væntanlegri eða óákveðinni skuld, skal reikna stimpilgjaldið eftir þeirri upphæð, sem frekast er ætlazt til að tryggja. — **33. gr.** Þegar skuld er endurnýjuð með nýju bréfi (novatio) eða skuld er færð yfir á annars manns nafn (delegatio), greiðist helmingur gjalds þess, er í 31. gr. segir. — **34. gr.** Framsal á skuld stimplast eftir reglunum í 31. gr. — **35. gr.** Víxlar og samþykktar ávísanir, nema tékkar, stimplast eins og hér segir:[a])

200 kr. eða minna með	20 au.
Frá 200— 400 kr. með	40 —
— 400— 600 — —	60 —
— 600— 800 — —	80 —
— 800—1000 — —	1 kr.

— Ef fjárhæðin er hærri, skal stimpla skjöl þessi með 1 kr. af þúsundi eða broti úr þúsundi. — Endurnýjaður víxill telst nýr víxill. — **36. gr.** Nú hljóðar víxill eða samþykkt ávísun um borgun í erlendri mynt, og reiknast þá stimpilgjaldið eftir bankagangverði þeirrar myntar hér á landi á þeim tíma, er stimplun fer fram. — **37. gr.** Ef veð eða ábyrgð er áskilin í víxli, stimplast hann eins og veðtryggt skuldabréf. — Framsöl á víxlum og samþykktum ávísunum eru eigi stimpilskyld. — Ef skjal fullnægir eigi kröfum löggjafarinnar um víxla, stimplast það sem skuldabréf. — **38. gr.** Lífsábyrgðarskírteini stimplast með einum af þúsundi eða broti úr þúsundi af lífsábyrgðarfjárhæðinni. — Brunaábyrgðarskírteini stimplast með 25 au. af þúsundi eða broti úr þúsundi. — Sjóvátryggingarskírteini stimplast með 10 au. af þúsundi eða broti úr þúsundi. — [Enn fremur er ráðuneytinu heimilt að ákveða, að ábyrgðartryggingarskírteini skuli stimplast með allt að 8% af fyrsta ársiðgjaldi.][1]) — Gjald það, er ræðir um í þessari grein, greiðist hvort sem tryggingin fer eftir samningi um ákveðinn eða óákveðinn tíma, án þess að sérstakt skírteini sé gefið út vegna hverrar áhættu fyrir sig. Hið sama er, ef tryggingarsamningur er gerður með bréfaskiptum, innritun í viðskiptabækur eða á annan hátt. — Skírteini þau, er um getur í þessari grein, stimplast um leið og þau eru gefin út eða afhent hinum tryggða eða umboðsmanni hans. — Stjórnarráðið getur sett nánari reglur um framkvæmd þessarar greinar. Það hefir og heimild til þess að gera samninga við vátryggingarfélög um greiðslu stimpilgjalds á ákveðnum tímum, t. d. við áramót, gegn eftirliti eða tryggingum í bókfærslu, er stjórnarráðið telur nægja. — Stjórnarráðið hefir ennfremur heimild til að undanþiggja stimpilgjaldi einstakar tegundir trygginga, ef sérstök ástæða þykir til.[1]) — **39. gr.** Leigusamningar um skip, hús, jarðir og lóðir stimplast með 25 au. af hverju hundraði eða broti úr hundraði, sem leigan nemur. — Ef leigusamningurinn gildir um óákveðinn tíma, telst gjaldið af ársleigunni tífaldri. Ef hann skal gilda æfitíð leigjanda, telst gjaldið einnig af ársleigunni tífaldri, og eins er þótt samningurinn skuli einnig gilda meðan ekkja hans lifir. — Samningur um leigu á skipi til ákveðinnar ferðar eða ferða telst gilda ákveðinn tíma. — Erfðafestubréf, sem eigi veita heimild til að selja og veðsetja, stimplast samkvæmt þessari grein. — **40. gr.** Kaupmálar, sem gerðir eru á undan stofnun hjúskapar, stimplast með 5 kr., en kaupmálar, sem gerðir eru síðar, með ½% af þeirri fjárhæð, sem það nemur, er eftir þeim skal vera séreign annars hjónanna. — **41. gr.** . . .[2])

V. Ýmis ákvæði. — **42. gr.** Þegar skjal er stimpilfrjálst vegna sambands þess við annað skjal, svo sem afsal, þegar kaupsamningur er stimplaður, skal í hinu stimpilfrjálsa skjali vísað til hins stimplaða og þess getið, hversu hátt það er stimplað. Ef þessu er eigi fylgt og eigi heldur er sannað fyrir þeim, sem hlut eiga að máli, að skjal það, er stimpilfrelsinu veldur, sé löglega stimplað, ber að stimpla hið síðara skjal eftir innihaldi þess. Auk þess varðar það sektum, eigi undir 5 kr., ef þess er eigi getið í óstimpluðu skjali, hvers vegna það sé stimpilfrjálst. — **43. gr.** Á samrit og staðfest eftirrit stimplaðra skjala skal ritað, hversu aðalskjalið er stimplað, og varðar sektum, eigi

1) L. nr. 80, 23. des. 1953, auglýs. nr. 164, 7. ágúst 1953.
a) II, 1040.

1) Rgj. nr. 129, 23. júlí 1941.
2) L. nr. 40 14. apríl 1954 § 43.

1921 Nr 75 27. júní

undir 5 kr., ef út af er brugðið, og er eigandi skjalsins og útgefandi sekir, ef um samrit er að ræða, en ef staðfest eftirrit er, þá eigandi þess og sá, er staðfesti eftirritið. — **44. gr.** Skjöl, sem framsöl á eru stimpilskyld, má eigi gefa út til handhafa eða framselja handhafa, og varðar sektum, ef út af er brugðið, eigi undir 10 kr. fyrir hvert skjal. — **45. gr.** Ef stimpilskylt skjal er alls eigi stimplað, eða eigi nægilega stimplað, fyrir hinn tiltekna tíma, varðar það, ef eigi er öðruvísi ákveðið í lögum þessum, sektum, er nema hinu vantanda stimpilgjaldi fimmföldu, þó eigi undir 2 kr.[a]) Auk þess greiðist hið vantandi gjald. — **46. gr.** Útgefendur og móttakendur stimpilskyldra skjala bera, hvort sem þeir koma fram í eigin nafni eða sem umboðsmenn annarra, ábyrgð á réttri stimplun. Móttakendur skjala, sem ekki eru löglega stimpluð, geta leyst sig frá sektarábyrgð með því að láta á sinn kostnað stimpla skjalið innan mánaðar frá móttöku þess, eða ef greiðsludagur er fyrr, þá í síðasta lagi þann dag, eða ef greiðsludagur er liðinn, þá þegar eftir móttöku þess. Móttakandi skjals, sem þannig er ástatt um, þarf ennfremur til þess að losna við sektaábyrgð að tilkynna hlutaðeigandi yfirvaldi brot það, sem átt hefir sér stað á lögum þessum. — **47. gr.** Það varðar sektum, eigi undir 100 kr., að gefa rangar skýrslur um þau atriði, er máli skipta við ákvörðun stimpilgjalds. Sömu refsingu varðar, ef maður neitar ranglega að hafa skjal í vörzlum sínum, til þess að komast hjá stimpilgjaldi eða sekt. — **48. gr.** Sömu refsingu varðar, ef rangt vottorð er ritað á samrit eða eftirrit skjals um stimplun frumrita. — **49. gr.** Nú er skjal dagsett rangt, eða stimplun þess, og varðar það sömu refsingu og segir í 47. gr., þegar þetta er gert til að leyna broti á stimpillöggjöfinni eða torvelda uppgötvun þess. — **50. gr.** Hver, sem stælir eða falsar þau stimpilmerki, sem stjórnarráðið lætur gera, samkvæmt 2. gr., skal sæta refsingu eftir 266. gr. hinna almennu hegningarlaga 25. júní 1869,[1]) þó þannig, að fangelsisrefsingu má beita, ef dómara þykir ástæða til. — **51. gr.** Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð, og ber að innheimta þær, ef á þarf að halda, með lögtaki. Ef þær nást eigi á þann hátt, afplánast þær eins og lög mæla fyrir. — **52. gr.** [Fjármálaráðuneytinu er heimilt að lækka, eða eftir atvikum láta niður falla, sektir samkvæmt lögum þessum, ef sérstakar málsbætur eru fyrir hendi.][1]) — **53. gr.** Allir opinberir starfsmenn, þar með skiptaforstjórar, eru, að viðlagðri refsingu fyrir vanrækslu, skyldir til að hafa nákvæmar gætur á því, að lög þessi séu haldin, með því að athuga skjöl þau, sem þeir, starfs síns vegna eða á annan hátt, hafa með höndum eða sjá, og kæra til sekta, ef þeir komast eftir brotum. Eru þeir skyldir til, eftir því sem við verður komið, að sleppa eigi skjölum þeim, sem brotin eru risin af, í hendur annarra en þeirra, sem málið heyrir undir að lögum. — Ákvæði þessarar greinar gilda jafnt um frumrit skjala, samrit og staðfest eftirrit, eftir því sem við getur átt, svo og ennfremur um óstaðfest eftirrit, þegar þau eru notuð þannig, að ætla má, að notandinn votti samræmi þeirra við frumritið, svo sem þegar eftirrit er lagt fram fyrir rétti eða fylgir umsóknum til stjórnarvalda, enda skal jafnan, er svo er ástatt, vera ritað á eftirritið, hvernig frumritið er stimplað. — **54. gr.** Ef eigi er gætt fyrirmæla þessara laga um áritun á samrit og eftirrit skjala um stimplun frumrits, og sá, er fyrir sök er hafður, getur eigi sýnt frumritið, ber að stimpla samrit og eftirrit eins og það væri frumrit, nema sannað sé eða álíta verði fullvíst, að frumritið hafi verið löglega stimplað. — **55. gr.** Íslandsbanki[2]) heldur stimpilfrelsi því, er hann hefir að lögum, og Landsbanki Íslands öðlast sömu ívilnanir. Bankavaxtabréf veðdeildar Landsbankans eru stimpilfrjáls.[3]) Þar sem ekki er annað ákveðið sérstaklega, sker stjórnarráðið úr, hvort ríkissjóður skuli greiða stimpilgjald af skjölum, er snerta hann.

1) Sbr. nú l. nr. 19, 12. febr. 1940, §§ 150 og 161.
a) II, 1040.

1921 Nr. 75 27. júní

Lög um gjald af hálfu lyfsala vegna kostnaðar við eftirlit með lyfjabúðunum o. fl.

1924 Nr. 7 4. júní

1. gr. Lyfsalar skulu greiða árlegt gjald til ríkissjóðs vegna kostnaðar við eftirlit með lyfjabúðunum o. fl. — **2. gr.** Hver lyfsali greiðir 250 kr. á ári. Gjaldið skal greitt lyfsölustjóranum 31. desember ár hvert, í fyrsta sinn 31. desember 1924. — Gjaldið má taka lögtaki.

1) L. nr. 80, 7. maí 1940, § 1.
2) Útvegsbanki Íslands hf., l. nr. 7, 11. marz 1930.
3) Sbr. ennfremur l. nr. 62, 7. maí 1928, § 2, og l. nr. 115, 7. nóv. 1941, § 49, l. nr. 34, 2. apr. 1943, § 16.

1943 Nr. 42 14. apríl

Lög um dýrtíðarráðstafanir.

1. gr. . . . Skattfrjálst nýbyggingarsjóðstillag einstaklinga og sameignarfélaga, sem stunda sjávarútveg sem aðalatvinnurekstur, skal hækka frá því, er segir í g-lið 14. gr. laga nr. 20/1942,[1]) úr 20% í 33⅓% af hreinum árstekjum þeirra. . . .[2]) — [**5. gr.** Verð á landbúnaðarafurðum, sem ákveðið er af nefndinni, skal teljast meðalverð, sem ekki raskar ákvörðunum um mismunandi verð til framleiðenda innan mjólkurverðjöfnunarsvæða samkvæmt lögum nr. 1 frá 7. jan. 1935, um meðferð og sölu mjólkur og rjóma, og breytingum á þeim lögum, nr. 66 frá 1937, né ákvæðum um misjafnt verð innan einstakra vöruflokka samkvæmt þeim reglum og ákvörðunum um gæðamat, sem gilda á hverjum tíma.][3]) — **6. gr.** Þar til verð landbúnaðarvara verður ákveðið samkvæmt fyrirmælum 4. gr., er ríkisstjórninni heimilt, að fengnu samþykki Búnaðarfélags Íslands, að ákveða verð þeirra þannig: — Útsöluverð mjólkur verði lækkað í allt að kr. 1.30 lítrann og verð annarra mjólkurafurða í samræmi við það. Lækkun á verðinu til framleiðenda verði hlutfallslega jöfn þeirri lækkun á vísitölu kauplagsnefndar, sem verður í næsta mánuði eftir að mjólkurverðslækkunin kemur til framkvæmda, og verðið til þeirra breytist síðan í samræmi við breytingar á vísitölunni, en að öðru leyti verði verðlækkunin á mjólk og mjólkurafurðum borguð úr ríkissjóði. — Verð á kjöti, sem fyrirliggjandi er í landinu, er heimilt að lækka með framlagi úr ríkissjóði, þannig að heildsöluverð á dilkakjöti verði fært niður í allt að kr. 4.80 kg. og verð á öðrum tegundum kjöts í samræmi við það. — Ákvæði þessarar greinar um verðlag og ríkisframlag falla úr gildi eigi síðar en 15. sept. 1943.— **7. gr.** Mál út af brotum á lögum þessum fara að hætti opinberra mála. — [*Bráðabirgðaákvæði.* 1. Hækkun sú á verði landbúnaðarafurða eftir verðlagsvísitölu samkv. lögum um dýrtíðarráðstafanir frá 14. apríl 1943, sem ganga átti í gildi 15. sept. 1944, skal falla niður og verð landbúnaðarafurða á tímabilinu 15. sept. 1944 til jafnlengdar 1945 reiknast eftir vísitölu næsta tímabils á undan, sbr. þó 2. lið. 2. Verði hækkun á kaupgjaldi á tímabilinu 15. sept. 1944 til 15. sept. 1945, sem áhrif hefur á vísitölu landbúnaðarafurða eða vinnslu- og sölukostnað þeirra samkv. útreikningi hagstofunnar, skal verðlagið hækkað í samræmi við það. Breytingar þessar skal hagstofan reikna út fyrir lok tímabilsins, og skulu þær teknar til greina, þegar verðlagið er gert upp. 3. Ríkisstjórnin leggur fram fé úr ríkissjóði, eftir því sem með þarf, til þess að halda óbreyttu útsöluverði á landbúnaðarafurðum á innlendum markaði til 15. sept. 1945. Fjárframlag ríkissjóðs í þessu skyni greiðist mánaðarlega eftir áætlun og að öðru leyti á sama hátt og verið hefur. 4. Fyrir sama tímabil og til er tekið í 3. tölulið skal ríkisstjórnin kosta kapps um, að verðlagsvísitalan fari ekki yfir 272 stig, enda skal ríkisstjórninni heimilt að verja í því skyni fé úr ríkissjóði, eftir því sem með þarf. 5. Ríkisstjórnin greiðir verðuppbætur á útfluttar landbúnaðarafurðir á tímabilinu 15. sept. 1944 til jafnlengdar árið 1945, eftir því sem með þarf, til þess að framleiðendur fái verð fyrir þær samkvæmt 1. og 2. lið þessara laga. Ef vörur, sem framleiddar eru á framangreindu tímabili eða fyrr, eru eigi fluttar út á því ári, enda þótt þær séu tilbúnar til útflutnings, skulu þær verðbættar, þegar út eru fluttar, eins og gert mundi hafa verið á því ári, er þær voru framleiddar. Verðuppbæturnar greiðist útflytjendum, um leið og kaupendur borga vörurnar. 6. Bráðabirgðaákvæði þessi halda gildi sínu til 15. sept. 1945 þrátt fyrir ákvæði 3. málsgr. 4. gr. laganna.][1])

1) L. nr. 6, 9. jan. 1935, § 61.
2) L. nr. 94, 5. júní 1947, § 2.
3) L. nr. 7, 24. marz 1944.

1943 Nr. 42 14. apríl

Lög um dýrtíðarráðstafanir.

1947 Nr. 128 29. des.

I. kafli. Markmið laga þessara. — 1. gr. Til þess að vinna gegn verðbólgu og dýrtíð, tryggja áframhaldandi rekstur sjávarútvegsins, stemma stigu fyrir atvinnuleysi og auka framleiðslu til gjaldeyrisöflunar er sett löggjöf sú, sem hér fer á eftir.

II. kafli. Um eignaraukaskatt. — 2. gr. Á árinu 1948 skal leggja sérstakan skatt á eignarauka, sem orðið hefur á tímabilinu frá 1. janúar 1940 til 31. desember 1947. Skal sá skattur renna í framkvæmdasjóð ríkisins, sbr. lög nr. 55/1942. — Nú verður stofnaður afla- og hlutatryggingasjóður fyrir bátaútveginn með lögum, og skal þá skatturinn skiptast að jöfnu milli hans og framkvæmdasjóðsins. — Skatturinn skal lagður á þá skattþegna, sem 1. janúar 1948 eiga skuldlausa eign, er nemur yfir 100 þúsund krónum umfram skuldlausa

1) L. nr. 58, 3. marz 1945.

eign þeirra 1. jan. 1940. — Undanþegin eignaraukaskatti eru: a. Eimskipafélag Íslands h/f. b. Fé það, sem félög og einstaklingar, sem hafa sjávarútveg að aðalatvinnurekstri, hafa lagt í vara- og nýbyggingarsjóði og ekki hefur verið greiddur tekjuskattur af. c. Fé það, sem samvinnufélög hafa lagt í varasjóði samkvæmt ákvæðum laga um samvinnufélög eða tekjuskattur hefur ekki verið greiddur af. — Skatturinn ákveðst þannig: — Af 100—200 þús. kr. eignaraukningu greiðist 5% af því, sem er umfram 100 þús. kr. — Af 200 — 400 þús. kr. eignaraukningu greiðist 5 þúsund kr. af 200 þús. kr. og 10% af afgangi. — Af 400—600 þús. kr. eignaraukningu greiðist 25 þúsund kr. af 400 þús. kr. og 15% af afgangi. — Af 600—800 þús. kr. eignaraukningu greiðist 55 þúsund kr. af 600 þús. kr. og 20% af afgangi. — Af 800 þús. kr. til 1 millj. kr. eignaraukningu greiðist 95 þúsund kr. af 800 þús. kr. og 25% af afgangi. — Af 1 millj. kr. eignaraukningu greiðist 145 þúsund kr. og 30% af því, sem er þar fram yfir. — Eignaraukaskattur allra samvinnufélaga svo og félaga og einstaklinga, sem hafa sjávarútveg að aðalatvinnurekstri, reiknast þannig: — Eignaraukning allt að 100 þús. kr. er skattfrjáls. Af eignaraukningu frá 100 þús. kr. til 200 þús. kr. greiðist 5% af því, sem er umfram 100 þús. kr. Ef eignaraukning nemur yfir 200 þús. kr., greiðist 5000 kr. af 200 þús. kr. og 10% af þeirri eignaraukningu, sem þar er fram yfir. — **3. gr.** Eignarauka skal finna með því að bera saman skuldlausa eign gjaldþegns 1. janúar 1940, sem nefnist byrjunareign, og skuldlausa eign hans 31. desember 1947, sem nefnist lokaeign. Byrjunareign og lokaeign skal meta eftir skattaframtölum með leiðréttingum skattanefnda og þeim breytingum, sem þessi lög gera ráð fyrir. Ef skattaframtal 1940 er ekki til, skal miða við áætlun skattanefnda það ár, nema sannað sé, að eignir hafi verið aðrar. Ef gjaldþegn átti ekki fyrir skuldum 1. janúar 1940 eftir skattaframtali, skal taka tillit til þess, hvort eignir eru þar taldar með sannvirði. Ef skattanefndir telja vafa á því, skulu þær leiðrétta framtölin og hafa hliðsjón af vátryggingarverði eigna og sennilegu söluverði. Ef skuldir verða þrátt fyrir þær leiðréttingar meiri en eignir, skal enga byrjunareign telja (byrjunareign = 0). Ef ekki er til skattaframtal 1948, skal miða við áætlun skattanefnda. Með eignum einstaklinga skal telja eign þeirra í sameignar- og samlagsfélögum, og teljast slík félög ekki sjálfstæðir skattgreiðendur. Hlutabréf skulu bæði í byrjunareign og lokaeign metin með nafnverði. — Nú hefur maður flutzt til Íslands á tímabilinu 1. janúar 1940 til 31. desember 1947, og skal þá eign hans, er hann fluttist til landsins, talin byrjunareign. — **4. gr.** Við ákvörðun eignarauka skal um einstakar eignir, sem skattþegn hefur átt óslitið frá 1. janúar 1940 til 31. desember 1947, miða við sama verð á byrjunareign og lokaeign, nema eignin hafi hækkað í verði vegna þess, að notagildi hennar hafi verið aukið verulega með endurbótum á eigninni eða viðaukum við hana. Skal eignin þá í lokaeign hækkuð í verði um það, sem skattanefndir telja verðgildi hennar hafa aukizt vegna breytinganna að frádreginni hæfilegri fyrningu endurbótanna. — Þegar búfé er metið til eignar, skal í byrjunareign og lokaeign leggja sama búfjármat til grundvallar, nema búfjármagn hafi aukizt, þá skal aukningin ákveðin eftir reglum, sem gilda um búfjármat við framtal á árinu 1948. — **5. gr.** Ef skattþegn hefur selt fasteign eða skip, sem hann átti 1. janúar 1940, á tímabili því, sem getur í næstu grein hér á undan, án þess að kaupa aðra fasteign eða annað skip í staðinn, skal leggja söluverð þessara eigna til grundvallar við ákvörðun byrjunareignar, enda sé ótvírætt sannað, hvert söluverðið hefur verið, og það í samræmi við gangverð á þeim tíma og stað, þegar salan fór fram. Liggi söluverð ekki fyrir, skal miða við fasteignamat að viðbættu sama álagi og segir í 6. gr., þegar um kaup er að ræða. Skip skulu þó talin með vátryggingarverði, þegar sala fór fram, nema sannað sé með mati dómkvaddra manna, að það hafi þá verið óeðlilega vátryggt. Ef skattþegn hefur keypt aðra fasteign eða skip í staðinn á tímabilinu eða samið um smíði skips, sem eigi er fullgert 1. janúar 1948, skal telja söluverð hinna seldu eigna í byrjunareign að svo miklu leyti, sem það gengur upp í kaupverð hinna nýju eigna. — Ákvæði þessi um hámarksverð eiga ekki við, þegar opinber aðili hefur verið kaupandi, og skal þá fara eftir samningsverði. — **6. gr.** Ef um er að tefla eignir, sem skattþegn hefur eignazt á tímabilinu frá 1. jan. 1940 til 31. des. 1947, skal í lokaeign miða við það verð, sem hann hefur greitt fyrir þær að frádreginni fyrningu í skattaframtali samkvæmt ákvæðum laga. Fasteignir og skip, sem skattþegn hefur eignazt á tímabilinu, skulu ekki reiknuð með lægra verði en hér segir, sbr. þó 2. og 3. mgr.: 1. Jarðeignir með tilheyrandi hús-

1947 Nr. 128 29. des.

um. Ef skattþegn hefur eignazt jörðina árið 1940 eða 1941, skal telja fasteignamatsverð með 25% álagi lágmarksverð, hafi hann eignazt jörðina árið 1942, telst fasteignamatsverð með 50% álagi lágmarksverð, árið 1943 með 100% álagi, árið 1944 með 150% álagi og árin 1945—47 með 200% álagi. 2. Fasteignir, aðrar en jarðir í sveitarfélögum með yfir 1000 íbúa. Ef skattþegn hefur eignazt fasteignina árið 1940, telst fasteignamatsverð með 25% álagi lágmarksverð, árið 1941 með 50% álagi, árið 1942 með 100% álagi, árið 1943 með 200% álagi, árið 1944 með 300% álagi, árið 1945 með 400% álagi og árin 1946—47 með 500% álagi. 3. Fasteignir, aðrar en jarðir, í sveitarfélögum með 1000 íbúum og þar undir. Ef skattþegn hefur eignazt fasteignina árið 1940 eða 1941, telst fasteignamat með 25% álagi lágmarksverð, árið 1942 með 50% álagi, árið 1943 með 150% álagi, árið 1944 með 200% álagi, árið 1945 með 250% álagi og árin 1946 og 1947 með 300% álagi. 4. Skip skal ekki reikna til eigna lægra verði en kaskovátrygging þess nemur á þeim tíma, sem skattþegn eignaðist skipið. Þó skal telja með þann hluta verðmætis skips, sem samkvæmt virðingargerð vátryggingarfélags er í sjálfstryggingu eiganda. Heimilt er skattþegni þó að sanna með mati dómkvaddra manna, að skip sé vátryggt of háu verði. Skattanefndir og skattþegn geta látið fara fram yfirmat. Ef skip er óvátryggt, skulu skattanefndir meta, en bera má mat þeirra undir mat dómkvaddra manna. — Ákvæði þessi um lágmarksverð eiga ekki við, þegar opinber aðili hefur verið seljandi. Þá skal fara eftir samningsverði. — Nú þykir ótvírætt sannað, hvert verið hefur kaupverð fasteignar eða skips, sem skattþegn hefur eignazt á nefndu tímabili, og skal þá leggja það til grundvallar í lokaeign, ef það er í samræmi við gangverð eigna á þeim tíma og stað, þar sem kaupin gerðust, að frádreginni lögleyfðri fyrningu. — **7. gr.** Þegar miðað er við fasteignamat í lögum þessum, skal leggja fasteignamatið frá 1942 til grundvallar. Ef fasteign eða skipi, sem skattþegn hefur eignazt á fyrrgreindu tímabili, hefur verið breytt eða endurbætt þannig, að verðgildi þess hafi aukizt verulega, eða eignin rýrnað verulega í verði, án þess að fasteignamati eða vátryggingarverði hafi verið breytt, skulu skattanefndir meta breytinguna til peningaverðs í lokaeign. Sama gildir um eignir, sem skattþegn átti 1. janúar 1940, en seldi síðar. — **8. gr.** Áður en byrjunareign er ákveðin, skal draga frá henni þá fjárhæð, sem skattþegn hefur greitt í útsvar, tekjuskatt, samvinnuskatt, eignarskatt og úthlutaðan tekjuafgang í samvinnufélögum árið 1940. Á sama hátt skal draga frá lokaeign útsvar, tekjuskatt, tekjuskattsviðauka, stríðsgróðaskatt, samvinnuskatt, úthlutaðan tekjuafgang í samvinnufélögum, greiddan á árinu 1948, auk tryggingariðgjalda samkvæmt 112. og 113. gr. laga um almannatryggingar. — **9. gr.** Dánarbætur, útborgað lífsábyrgðarfé vegna látins framfæranda og slysabætur, sem menn hafa fengið á árunum 1940—1947, dragast frá lokaeign. Lífsábyrgð, útborguð í lifanda lífi, fallinn útborgaður arfur og dánargjafir skulu dragast að hálfu frá lokaeign. Fyrirframgreiðsla upp í arf á árunum 1946 og 1947 leggist við lokaeign þess, sem greiðsluna innti af hendi, en dregst frá hjá viðtakanda, sem þó ber ábyrgð á greiðslu skattsins. Sama er um gjafir til einstakra manna, ef numið hafa meiru en 1000 krónum til hvers. — **10. gr.** Ef kona hefur gengið að eiga mann á tímabilinu 1. janúar 1940 til 31. desember 1947, skal leggja byrjunareign hennar við byrjunareign manns hennar og síðan fara með eignirnar sem einn aðili væri. Ef hjón hafa skilið á tímabilinu eða fjárfélagi þeirra verið slitið fyrir 1. nóvember 1947, skiptist byrjunareign þeirra til helminga, nema að því leyti, sem um séreign hefur verið að ræða. — **11. gr.** Framtalsnefnd samkvæmt lögum nr. 67/1947 annast álagningu eignaraukaskatts. Ráðherra setur með reglugerð, að fengnum tillögum nefndarinnar, ákvæði um álagningu skattsins, kærur út af honum, fresti, úrskurði, gjalddaga, innheimtu og fleira, er að framkvæmd laganna lýtur. Um eignaraukaskattinn skal fara eftir því, sem við á, enda sé ekki á annan veg mælt í þessum lögum, eftir ákvæðum laga um tekjuskatt og eignarskatt, þar á meðal um innheimtu, lögtaksrétt, vangoldinn skatt og viðurlög.

III. kafli. Um verðlagsuppbætur o. fl. — **12. gr.** Hvarvetna þar, sem fjárhæð starfslauna eða annarra greiðslna er miðuð við verðlagsvísitölu samkvæmt lögum, samningum eða á annan hátt, má ekki miða verðlagsuppbót við hærri vísitölu en 300, meðan lög þessi eru í gildi.[a]) Elli- og örorkulífeyri samkv. lögum nr. 50/1946, um almannatryggingar, má þó greiða með verðlagsuppbót, er nemur allt að 315 vísitölustigum. — **13. gr.** Nú fær fastlaunamaður heildarlaun, án þess

a) Féld. III, 2—3.

1947 Nr. 128 29. des.

að sérstök grunnlaun hafi verið ákveðin, og lækka þau þá eftir gildistöku laga þessara hlutfallslega við þá lækkun kaupvísitölunnar, sem ákveðin er í 12. gr. — **14. gr.** Undanþága sú frá greiðslu skatta og útsvara af áhættuþóknun, er getur í lögum nr. 61/1939, er úr lögum numin.[a]) — Nú stundar sjómaður atvinnu fjarri heimili sínu, og skal þá ekki telja honum til skattskyldra tekna fæðishlunnindi, sem hann kann að hafa hjá atvinnurekanda. En verði hann hins vegar að sjá sér sjálfur fyrir fæði, skal hann eiga rétt á því, að frá tekjum hans sé dreginn hæfilegur fæðiskostnaður, áður en skattur er á þær lagður, og skulu um það sett ákvæði í reglugerð. — **15. gr.** Verðlagsyfirvöld skulu þegar eftir gildistöku laganna gera ráðstafanir til þess að færa niður verð á hvers konar vörum, verðmæti og þjónustu til samræmingar við niðurfærslu kaupvísitölunnar. Tekur þetta til alls þess, sem greinir í 15. gr. laga nr. 70/1947, þar á meðal til hvers konar verzlunarkostnaðar, dreifingarkostnaðar, flutningsgjalda á sjó, landi og í lofti, greiðasölu, veitinga, skemmtana, umsjónar með húsbyggingum o. s. frv. Þá tekur þetta og til hvers konar verðmæta og þjónustu, sem bæjar- og sveitarfélög selja almenningi, svo sem verðs á rafmagni, gasi, o. s. frv. Ber að gæta þess, að þeir kostnaðarliðir, sem stafa af vinnulaunum, lækki a. m. k. í fullu hlutfalli við niðurfærslu kaupvísitölunnar. Vald það, er verðlagsyfirvöld hafa til frekari verðlækkunar samkvæmt lögum, er í engu skert. Brot gegn fyrirmælum verðlagsyfirvalda samkvæmt þessari málsgrein varða viðurlögum samkvæmt 22. gr. laga nr. 70/1947. — Ríkisstjórninni er heimilt að leggja fyrir húsaleigunefndir að færa niður um allt að 10% húsaleigu í húsum, sem reist hafa verið eftir árslok 1941, svo og húsaleigu í eldri húsum, þar sem nýr leigusamningur hefur verið gerður eftir árslok 1941. Ákvæði þetta skerðir í engu vald húsaleigunefnda samkvæmt gildandi lögum til niðurfærslu húsaleigu. Brot gegn ákvæðum þessarar málsgreinar varða viðurlögum samkvæmt 17. gr. laga nr. 39/1943. — **16. gr.** Framleiðsluráð landbúnaðarins skal, þegar er lög þessi hafa tekið gildi, verðskrá landbúnaðarvörur af nýju. Skal þá við það miða, að laun þeirra, er að framleiðslunni vinna, bænda og annarra, haldist í sama hlutfalli við laun þeirra stétta, sem við var miðað við verðákvörðun varanna sumarið 1947, þangað til ný landbúnaðarverðlagsvísitala hefur verið ákveðin samkvæmt lögum nr. 94/1947, um framleiðsluráð landbúnaðarins o. fl..

1947 Nr. 128 29. des.

IV. kafli. Um ríkisábyrgð vegna bátaútvegsins o. fl.[1])

V. kafli. . . . **33. gr.** Ef lántakandi selur skip sitt eða aðrar eignir, sem settar hafa verið að tryggingu fyrir láninu, má innheimta lánið að nokkru eða öllu leyti þegar í stað. — **34. gr.** Þeir, sem fá lán samkvæmt lögum þessum, eru skyldir að láta reikningaskrifstofu sjávarútvegsins í té reikninga um rekstur skipa þeirra, sem lánin eru við miðuð, í því formi, sem reikningaskrifstofan ákveður. — **35. gr.** Ráðherra og lánveitinganefnd geta sett nánari reglur um lánveitingar þessar, ef þurfa þykir.

VI. kafli. . . .

VII. kafli. . . .

VIII. kafli. Ýmis ákvæði. — **49. gr.** Ríkisstjórnin lætur gera tillögur um árlegan vísitöluútreikning, miðaðan við magn og verðmæti útflutningsframleiðslunnar.

1948 Nr. 100 29. des.

Lög um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.

I. kafli.[a]) **Um ríkisábyrgð á útflutningsvörum o. fl.** — **1. gr.** Ríkisstjórnin ábyrgist f. h. ríkissjóðs þær ráðstafanir, sem taldar eru í 2.—4. gr., í þeim tilgangi að tryggja bátaútveginum á árinu 1949 65 aura verð fyrir hvert kg af nýjum fiski, miðað við þorsk og ýsu, slægðum með haus. — **2. gr.** Ríkissjóður ábyrgist hraðfrystihúsum það, sem á kann að vanta, að söluverð á þorskflökum nái kr. 1.33 hvert enskt pund fob. og samsvarandi verði á öðrum fisktegundum. Ákveða má með reglugerð, að greiða megi úr dýrtíðarsjóði hluta af geymslukostnaði hraðfrysts vetrarvertíðarfisks, sem fluttur er út eftir 1. ágúst og tilsvarandi geymslukostnað vegna fisks, sem veiddur er á öðrum tíma. — Ábyrgð ríkissjóðs samkvæmt 1. mgr. skal einungis taka til fisks, er seldur verður til landa, er ríkisstjórnin ákveður með hliðsjón af markaðshorfum á hverjum tíma. — **3. gr.** Ríkissjóður ábyrgist saltfiskútflytjendum það, sem á kann að vanta, að söluverð verði kr. 2.25 fyrir kg fob., miðað við fullsaltaðan stórfisk (þorsk) 1. flokks, og skal verð annarra flokka og fisktegunda vera samsvarandi. Sambærilegt verð skal ábyrgzt fyrir

a) XIX, 587—9.

1) Sjá nú l. nr. 100, 29. des. 1948, I. kafla.

a) Féld. III, 72, 150—1.

hertan fisk útfluttan. Ákveða skal með reglugerð, að greiða megi úr dýrtíðarsjóði rýrnun á saltfiski, er stafar af langri geymslu, enda eigi útflytjandi ekki sök á drættinum. Geymsla saltfisks er að öðru leyti á ábyrgð útflytjanda. — **4. gr.** Til þess að tryggja 65 aura verð á nýjum fiski og sölu aflans er ríkisstjórninni heimilt að ábyrgjast útflutningsverð á fiski, sem verkaður er á annan hátt en talið er í 2. og 3. gr. — Ríkisstjórninni er heimilt að skipa fyrir um verkun á fiski, eftir því sem markaðshorfur segja til. — **5. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að verja allt að 5 milljónum króna til þess að lækka kostnað við framleiðslu sjávarafurða. — **6. gr.** Ríkisstjórnin ábyrgist kjötframleiðendum verðlagsárið frá 31. ágúst 1948 til 1. sept. 1949 það, sem á kann að vanta, að þeir fái fyrir útflutt kjöt, sem til hefur fallið á því tímabili, það verð, sem lagt er til grundvallar í verðlagningu landbúnaðarvara það verðlagsár, sbr. lög nr. 94/1947. — **7. gr.** Við samninga um sölu íslenzkra afurða erlendis skal þess gætt, að sem bezt heildarverð fáist fyrir þær, og er ríkisstjórninni heimilt að binda sölu einstakra vörutegunda nauðsynlegum skilyrðum, til þess að því verði náð. — Nú seljast afurðir, sem ábyrgð er tekin á, hærra verði en ábyrgðarverði, og rennur þá sá hluti andvirðis, sem umfram er, í dýrtíðarsjóð, unz ríkissjóður er skaðlaus orðinn af ábyrgð á fiskafurðum samkvæmt þessum lögum. — **8. gr.** Auglýsa skal, svo fljótt sem unnt er, lágmarksverð á nýjum fiski, sem miðast við 65 aura verð, sbr. 1. gr., og skal verð annarra fisktegunda vera samsvarandi. Leita skal tillagna Landssambands íslenzkra útvegsmanna um verðlagninguna. — **9. gr.** Ríkisstjórnin getur með reglugerð sett nánari fyrirmæli um allt, er lýtur að framkvæmd þessa kafla laganna, þar á meðal um sönnunargögn fyrir því, að hlutarsjómönnum og útgerðarmönnum, er selja fisk sinn öðrum, hafi verið greitt það lágmarksverð, sem ákveðið er samkvæmt 1. gr., enda er greiðsla þess fiskverðs skilyrði fyrir öllum ráðstöfunum ríkisstjórnarinnar og ábyrgðum samkvæmt lögum þessum. — Ríkisstjórnin getur krafizt þess, að útvegsmenn, eigendur hraðfrystihúsa og þeir, er saltfisk verka, láti henni í té rekstrarreikninga um starfsemi sína. — **10. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða verð á beitu. Getur hún bundið niðurfærslu á verði á beitu því skilyrði, að útvegsmenn geri þær ráðstafanir, er ríkisstjórnin telur heppilegar til að spara útgjöld við beitu. — Nú gerir meiri hluti útvegsmanna í tiltekinni verstöð á fundi, er allir útvegsmenn þar hafa verið boðaðir til, samþykkt um notkun beitu og sparnað á henni, og bindur þá slík samþykkt alla útgerðarmenn í verstöðinni, er ráðherra hefur staðfest hana. — Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða hámarksleigu fyrir verbúðir. — Brot gegn ákvæðum þessarar greinar og samþykktum, settum samkvæmt henni, varða allt að 50000 króna sekt til ríkissjóðs. — **11. gr.** Ríkisstjórnin lætur nú þegar endurskoða reglur um verðlag á viðgerðum á skipum, vélum, veiðarfærum og öðrum útgerðarvörum. Ráðherra skipar tvo fulltrúa með þekkingu á útvegsmálum og skipaviðgerðum, að fengnum tillögum frá Landssambandi íslenzkra útvegsmanna og Fiskifélagi Íslands, til aðstoðar verðlagsyfirvöldunum við verðlagsákvörðunina. [Fulltrúar þessir hafa atkvæðisrétt á fundum viðskiptanefndar um verðlagsákvarðanir á útgerðarvörur og skipaviðgerðir.][1]) — **12. gr.** Meðan ríkisábyrgð vegna bátaútvegsins samkvæmt 1.—4. gr. er í gildi, mega vextir af rekstrarlánum útgerðarinnar og þeirra fyrirtækja, sem vinna úr sjávarafurðum til útflutnings, ekki vera hærri en 4%, enda fari lánin ekki yfir 85% af ábyrgðarverðinu.

II. kafli. . . .

III. kafli.[2]) **Um dýrtíðarsjóð. — 19. gr.** Stofna skal sérstakan sjóð, er nefnist dýrtíðarsjóður ríkisins. Skal honum varið til þess að standa straum af greiðslum vegna ábyrgðar ríkisins á verði útfluttrar vöru, svo og greiðslum til lækkunar á vöruverði og framleiðslukostnaði innanlands. — **20. gr.** Dýrtíðarsjóði skal afla tekna á þann hátt, sem segir í 21.—32. gr. — **21. gr.**[a]) Af tollverði allrar innfluttrar vöru, að viðbættum aðflutningsgjöldum og áætlaðri álagningu 10% — tíu af hundraði—, skal greiða [7% söluskatt.][3]) [Heildsala er undanþegin söluskatti samkv. 22. gr., en til heildsölu telst ekki sala fyrirtækja á eigin framleiðslu. Einnig er undanþegin söluskatti samkv. 22. gr. umboðsþóknun fyrir að útvega vörur frá útlöndum. Sala eða afhending heildsala á vörum er því aðeins undanþegin söluskatti, að

1) L. nr. 9, 9. febr. 1950, § 1.
2) Sbr. l. nr. 75, 17. des. 1953.
3) L. nr. 112, 28. des. 1950, § 2.
a) XXII, 273.

vörurnar séu seldar eða afhentar aðilum, sem eru söluskattskyldir af sölu eða afhendingu sams konar vara.][1]) — Skatt þennan skulu innheimtumenn ríkissjóðs (sýslumenn, bæjarfógetar og lögreglustjórar, í Reykjavík tollstjóri) innheimta um leið og varan er tollafgreidd, og nýtur skatturinn sömu lögverndar og aðflutningsgjöld. — **22. gr.**[a]) [Af sölu og annarri veltu atvinnufyrirtækja og annarra skattskyldra aðila[b]) skal greiða söluskatt sem hér segir: a. 2% af sölu eða afhendingu smásala eða smásölufyrirtækja, enda hafi aðilar þessir eða aðilar í félagi eða í sambandi við þá ekki framleitt eða unnið að vörum þeim, sem þeir selja eða láta af hendi. b. 3% af annarri sölu eða veltu, þar með talin umboðssala, sala eða afhending, vinna og þjónusta látin í té af iðnaðarmönnum og iðnaðarfyrirtækjum, matsölu-, veitinga- og gistihúsum, sýningar í kvikmyndahúsum, leikhúsum, flutningastarfsemi, lausafjárleiga og þess háttar. Af sölu bóksala á bókum í umboðssölu skal þó aðeins greiða skattinn af umboðsþóknun hans. — Nú kaupir innlendur iðnaðarmaður eða framleiðandi eða fær afhenta vöru til framleiðslu sinnar frá öðrum innlendum iðnaðarmanni eða framleiðanda, sem búið hefur vöruna til eða unnið að henni, og í viðskiptum þeirra er söluskatti bætt við verð eða verðmæti vörunnar, og skal þá endurgreiða söluskattinn vegna þessara viðskipta eftir nánari reglum, settum af fjármálaráðherra. Sama gildir um aðvinnslu á vörum, sem innlendur iðnaðarmaður eða framleiðandi fær annan innlendan iðnaðarmann eða framleiðanda til að gera á framleiðsluvöru sinni. — Söluskattur vegna viðskipta miðast við heildarandvirði vöru án frádráttar nokkurs annars kostnaðar en söluskatts þess, er verið er að leggja á, greiða og halda eftir, og án tillits til þess, í hverju greiðsla er fólgin, og þótt um sé að ræða skipti gegn vöru eða þjónustu. Sé um að ræða skipti á vörum og þjónustu, afhendingu vara án endurgjalds, úttekt eiganda úr eigin fyrirtæki eða ef greitt er í vörum eða í þjónustu, skal miða við almennt gangverð í sams konar viðskiptum. Komi upp ágreiningur um það, hvað sé almennt gangverð í viðskiptum af þessu tagi eða hvort um sams konar viðskipti sé að ræða, sker ríkisskattanefnd úr þeim ágreiningi til fullnaðar.][1])[2]) — **23. gr.**[a]) A. Eftirtaldar vörur eru undanþegnar söluskatti: Mjólk og mjólkurafurðir, garðávextir, kjöt, fiskur, egg og óunnið slátur, svo og fiskumbúðir, veiðarfæri, önnur en sporttæki, kol, salt, hráolía, brennsluolía, smurningsolía, flugvélabenzín, tilbúinn áburður, dagblöð og vikublöð. — B. Eftirtalin sala er undanþegin söluskatti samkvæmt 22. gr.: 1. Sala fasteigna, skipa, einkaleyfa, verðbréfa og krafna. 2. Andvirði vöru, sem seld er úr landi, útskipunargjald af henni og flutningsgjald. 3. Viðgerð á skipum. 4. Húsaleiga. 5. Iðgjaldatekjur vátryggingarfélaga. 6. Sala þeirra, sem ekki eru bókhaldsskyldir samkvæmt lögum nr. 62/1938, ef söluskattskyld velta þeirra yfir árið nemur ekki yfir kr. 30.000.00. Nú leikur vafi á því, hvort einhver njóti undanþágu samkvæmt þessum lið, vegna þess að fyrir fram verður ekki vitað, hvort söluskyld velta muni nema ofangreindu lágmarki, og skal þá aðili leita úrskurðar skattanefndar eða skattstjóra um, hvort söluskatti skuli bætt við verð vörunnar. Hafi söluskatti verið sleppt með leyfi skattanefndar, fellur leyfið jafnskjótt niður, ef í ljós kemur, að veltan muni ná skattskyldu lágmarki. — Vanræki einhver að leggja söluskatt á vöru án leyfis skattanefndar, verður veltan eigi að síður öll skattskyld, ef hún fer yfir skattskylt lágmark, nema sérstakar málsbætur séu. — Nú hefur söluskattur verið innheimtur í söluverði vöru eftir fyrirmælum skattanefndar eða án þeirra, en ársvelta eigi náð skattskyldu lágmarki, og skal þá aðili greiða söluskatt fyrir þann hluta árs eða þann hluta vörusölu, þar sem reiknað hefur verið með skattinum. — **24. gr.** [Fyrirtæki þau, sem skattskyld eru samkv. 22. gr. laga þessara, skulu senda skattstjóra eða skattanefnd skýrslu um sölu sína á hverjum ársfjórðungi, þ. e. jan.—marz, apríl—júní, júlí—september og október—desember. Skal skýrslan afhent í síðasta lagi innan 15 daga frá lokum hvers ársfjórðungs. Einnig skulu þau innan sama frests greiða til innheimtumanna ríkissjóðs söluskatt þann, er þeim ber að standa skil á fyrir ársfjórðunginn. Síðasti dagur framtalsfrestsins telst gjalddagi alls skattsins fyrir þann ársfjórðung, hvort sem

1) L. nr. 75, 17. des. 1953, § 2.
a) XXII, 423, XXIII, 572, XXIII, 634, XXII, 273.
b) XVIII, 578.

1) L. nr. 75, 17. des. 1953, § 3.
2) Rgj. nr. 1, 2. jan. 1954.
a) XXII, 432.

1948 Nr. 100 29. des.

skatturinn er fram talinn eða ekki. — Skattstjóri eða skattanefnd skulu síðan yfirfara skýrslurnar og leiðrétta skattinn, ef hann er rangt upp gefinn. Einnig skulu þessir aðilar áætla skatt af sölu fyrirtækja, sem enga skýrslu senda, og skal þessu hvoru tveggja lokið fyrir 1. dag næsta mánaðar og skattuppháeðin tilkynnt innheimtumanni og skattgreiðanda. — Þeir, sem ekki vilja sætta sig við ákvörðun skattstjóra eða skattanefndar á söluskatti, geta kært hann til þeirra innan 10. næsta mánaðar eftir að skatturinn var ákveðinn. Skattstjóri eða skattanefnd skulu kveða upp úrskurð um kæruna og tilkynna úrskurðinn í ábyrgðarbréfi fyrir 20. sama mánaðar. Úrskurðum þeirra má áfrýja til yfirskattanefnda og síðan til ríkisskattanefndar, sem kveður upp fullnaðarúrskurð. Kærufrestur til þessara nefnda eru 15 dagar og úrskurðarfrestir þeirra jafnlangir. — Sá er vöru selur eða lætur í té þjónustu, sem söluskatt ber að greiða af, ábyrgist skilvísa greiðslu skattsins til innheimtumanns ríkissjóðs. Hafi einhver eigi greitt skattinn innan mánaðar frá gjalddaga, skal hann greiða 1% í dráttarvexti fyrir hvern byrjaðan mánuð frá gjalddaga. Þá má og innheimtumaður láta lögregluna stöðva atvinnurekstur hans, þar til full skil eru gerð, með því m. a. að setja verkstofur, útsölur, tæki og vörur undir innsigli. — Áfrýjun skattákvörðunar eða deila um skattskyldu frestar ekki eindaga skattsins né neinum þeim viðurlögum, sem lögð eru við vangreiðslu hans, en ef skattur er lækkaður eftir úrskurði eða dómi, skal þegar endurgreiða það, sem lækkuninni nemur.][1]) — **25. gr.** Skattstjórum og skattanefndum er heimilt að krefjast af gjaldendum hverra þeirra gagna, sem telja má nauðsynleg til skýringar á framtalinu. Gefi gjaldandi ekki skýrslu um sölu sína og viðskipti á tilskildum tíma eða telji skattstjóri eða skattanefnd framtali ábótavant, skal þeim heimilt að áætla sölu gjaldandans og ákveða gjaldið eftir því. — Skattstjóri og skattanefndir skulu hafa aðgang að þeim gögnum opinberra skrifstofa, sem fjármálaráðuneytið telur nauðsynleg til endurskoðunar framtala og ákvörðunar skattsins. — **26. gr.** [Verð vöru og þjónustu má hækka sem söluskatti nemur, en óheimilt er að hækka álagningu verzlana eða fyrirtækja vegna hans. Söluskatt skv. 22. gr. skal bæta álagningarlaust við leyfilegt söluverð.][1]) — **27. gr.** Fjármálaráðuneytinu er heimilt að ákveða með reglugerð, að vissir flokkar gjaldenda og vissar vörutegundir og þjónusta, auk þess, sem áður er nefnt, skuli undanþegið söluskatti, ef álagning skattsins og innheimta hans er talin sérstökum erfiðleikum bundin. Einnig er ráðuneytinu heimilt að ákveða, að ríkisstofnanir eða aðrir skattfrjálsir aðilar, sem selja sams konar vörur eða þjónustu sem þá, er um ræðir í 22. gr., skuli greiða söluskatt samkvæmt lögum þessum.[2]) — Loks má ráðuneytið með reglugerð ákveða, að á síðasta gjalddaganum samkvæmt 24. gr., megi innheimta allan söluskatt ársins, ef um smávægilegan rekstur er að ræða. — **28. gr.** Um viðurlög fyrir brot gegn þessum kafla laganna fer samkvæmt lögum um tekjuskatt og eignarskatt, nr. 9/1935, og lögum nr. 70/1947, um verðlagseftirlit o. fl. — **29. gr.** Af tolltekjum þeim, sem ráðgerðar verða í fjárlögum ársins 1949, skulu 22 milljónir króna renna í dýrtíðarsjóð. — **30. gr.** [Viðbótargjöld fyrir gjaldeyris- og innflutningsleyfi skal greiða: a. af gjaldeyrisleyfum til utanferða, öðrum en leyfum til námsmanna og sjúklinga, 25% af leyfisfjárhæð; b. af innflutningsleyfum fyrir fólksbifreiðum 35% af leyfisfjárhæð. Leyfisgjaldið miðast við tollmat bifreiðanna, að frádregnu flutningsgjaldi og vátryggingariðgjaldi, ef leyfisfjárhæð er ekki tiltekin. — Gjöld þessi skal fjárhagsráð innheimta við afhendingu leyfanna.][3]) — **31. gr.** Greiða skal gjald, 20% af matsverði bifreiða, sem ganga kaupum og sölum innanlands.[a]) — Ákveða skal með reglugerð, hvernig meta skuli verð bifreiðanna.][4]) — Gjaldið skal lögreglustjóri innheimta um leið og bifreiðin er skrásett á nafn hins nýja eiganda, enda skal vera lögveð í bifreiðinni. — **32. gr.** Leyfisgjöld samkvæmt 14. gr. laga nr. 70 1947, um fjárhagsráð, innflutningsverzlun og verðlagseftirlit, skal innheimta á árinu 1949 með 100% álagi og minnsta gjald vera 2 kr. Tekjur þær af gjöldum þessum, er meiru kunna að nema en kostnaði af fjárhagsráði og framkvæmd nefndra laga, renna í dýrtíðarsjóð.

1) L. nr. 112, 28. des. 1950, § 4.

Lög um framlenging á gildi III. kafla laga nr. 100/1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.

1953 Nr. 75 17. des.

1) L. nr. 112, 28. des. 1950, § 3.
2) Auglýs. nr. 24, 10. febrúar 1948.
3) L. nr. 112, 28. des. 1950, § 5.
4) Rgj. nr. 2, 11. jan. 1949.
a) XX, 206—7, XXII, 29, 31.

1953 Nr. 75 17. des.

1. gr. Ákvæðin um tekjuöflun, sem sett eru í III. kafla laga nr. 100/1948 og 2.—5. gr. laga nr. 112/1950, skulu gilda til 31. des. 1954 með þeim breytingum, sem greinir í 2. og 3. gr. hér á eftir. — **2. og 3. gr.** (Felld inn í l. nr. 100, 29. des. 1948).

1947 Nr. 67 5. júní

Lög um eignakönnun.

I. kafli. Um útgáfu ríkisskuldabréfa. — 1. gr. Ríkissjóður gefur út ríkisskuldabréf, sem hljóða á handhafa. Heildarfjárhæð bréfanna skal ákveðin með forsetaúrskurði. Bréfin skulu tölusett, og kveður fjármálaráðherra á um tölu þeirra og fjárhæð. Nafn hans skal standa undir texta bréfanna. — **2. gr.** Vextir af bréfunum skulu vera 1% — einn af hundraði — á ári. Fjármálaráðherra ákveður og auglýsir, hvar og hvenær greiddir verði vextir, sem fallnir eru í gjalddaga. — **3. gr.** Skuldabréfin greiðast upp á 25 árum. Skal $\frac{1}{25}$ hluti bréfanna dreginn út og greiddur á ári hverju, í fyrsta sinn 1. ágúst 1948, og síðan sama dag árlega, unz útdrætti og greiðslu allra bréfanna er lokið. Notarius publicus í Reykjavík annast útdráttinn. — **4. gr.** Skuldabréfin skulu vera til sölu almenningi frá 1. júlí til 15. ágúst 1947. Landsbanki Íslands annast söluna. Bréfin skulu fást keypt á þeim stöðum og hjá þeim aðilum, sem bankinn ákveður í samráði við fjármálaráðherra. — — **5. gr.** Bréfin seljast við nafnverði gegn greiðslu í peningum, opinberum verðbréfum og skuldabréfum með veði í fasteign, sem gild eru metin af Landsbanka Íslands. — Opinber verðbréf, sem ekki bera lægri vexti en 4 af hundraði, skulu keypt við nafnverði. Ef bréfin bera lægri vexti, skal Landsbanki Íslands meta þau til verðs eftir vaxtahæð og greiðslutíma. — Veðskuldabréf skulu keypt við nafnverði, ef þau bera 5% vexti eða meira, enda séu þau þinglesin fyrir 1. júlí 1946 og tryggingin metin gild af Landsbanka Íslands. Ef bréfin bera lægri vexti, metur bankinn þau til verðs eftir vaxtahæð og lánstíma. — **6. gr.** Ríkisskuldabréf þau, er gefin verða út samkvæmt 1. gr. laga þessara, skulu eigi talin með skattskyldum eignum skattþegns í hinu sérstaka framtali, sem í II. kafla laganna greinir. Þau skulu og ásamt vöxtum vera skattfrjáls til 31. des. 1952, en þá skal eigandi þeirra sýna þau skattyfirvöldum til skrásetningar, ef hann vill halda vöxtum af bréfunum, enda verða þau skattskyld frá þeim tíma. Ef eigandi sýnir ekki bréfin til skrásetningar á tilskildum fresti, verða vextir ekki greiddir, en þá haldast skatthlunnindin, sem að framan greinir. — Verði lagður á sérstakur eignarskattur í eitt skipti, má, þrátt fyrir framanskráð ákvæði, skattleggja bréfin í samræmi við aðrar eignir, enda sé þá eiganda þeirra heimilt að greiða skattinn með hlutfallslegum afslætti af nafnverði bréfanna. — **7. gr.** Þegar innlausnar er krafizt á útdregnu bréfi, skal sá, er við greiðslu tekur, greina skriflega frá nafni sínu og heimilisfangi svo og því, hver verið hafi eigandi bréfsins, þegar það var dregið út. Stofnun sú, er greiðslu innir af hendi, tilkynnir viðkomandi skattyfirvöldum um greiðslu bréfsins og nafn og heimilisfang eiganda þess. — Þegar bréf hefur verið dregið út og greitt, skal sá, er bréfið átti, telja fram í næsta framtali sínu til eignarskatts fé það, er fyrir bréfið kom, svo og þá vexti af því, sem safnazt kunna að hafa fyrir, enda telst þá það fé með skattskyldum eignum hans. — **8. gr.** Ef skattþegn telur, að hann hafi eftir 1. ágúst 1947 varið fé til kaupa á skuldabréfum, sem í þessum kafla getur, skal honum skylt að greina frá því í framtali sínu, hver verið hafi hinn fyrri eigandi bréfanna. Ef það fæst ekki upplýst, skal fé það, er skattþegninn kveðst hafa goldið fyrir bréfin, talið til skattskyldra eigna hans. — Nú kemur fram eignarauki hjá skattþegni eftir 1. ágúst 1947, sem hann telur stafa af sölu ofangreindra ríkisskuldabréfa, og skal hann þá skýra skattyfirvöldum frá, hver sé kaupandi og hvert söluverð hafi verið. Ef þessi atriði fást ekki upplýst, skal skýrsla hans um söluna eigi tekin til greina, þegar honum er ákveðinn skattur.

II. kafli. . . .

III. kafli. . . .

IV. kafli. Um nafnskráningu á innstæðum í lánsstofnunum. — 31. gr. Hver sá, sem á framtalsdegi á innstæðu í einum eða fleiri reikningum í banka, sparisjóði eða annarri lánsstofnun, þar með taldar innlánsdeildir samvinnufélaga, skal afhenda hlutaðeigandi lánsstofnun yfirlýsingu til staðfestingar á eignarheimild sinni á innstæðunni og sýna samtímis vegabréf eða nafnskírteini sitt. [Þetta tekur þó ekki til inneigna lánsstofnana hverrar hjá annarri, né heldur til sparisjóðsinnstæðna, annarra en á ávísanabókum, er nema 200 kr. eða lægri fjárhæð.][1]) — Ef innstæðueigandi er heimilisfastur utan þess kaupstaðar eða hrepps, þar sem viðkomandi lánsstofnun er, getur hann afhent innstæðu-

1) L. nr. 27, 1. apríl 1948, § 1.

yfirlýsingu til formanns skattanefndar eða skattstjóra, þar sem hann á heimili, en þeir senda hlutaðeigandi lánsstofnun yfirlýsingarnar. — I innstæðuyfirlýsingu skal greina heiti lánsstofnunar, númer innstæðureiknings eða sparisjóðsbókar eða þau merki, sem hún er einkennd með, fullt nafn innstæðueiganda, stöðu hans og heimilisfang. Ef innstæðueigandi er gift kona, skal greina nafn og heimili eiginmanns hennar, og sé eigandi barn innan 16 ára aldurs, skal greint nafn og heimili föður eða framfærslumanns. Ef fleiri en einn eru eigendur innstæðu, skal greina nafn, stöðu og heimilisfang hvors eða hvers eiganda um sig og skýra frá, hvernig eignarhlutföll eru þeirra á milli. Ef sami aðili á fleiri en einn innstæðureikning í sömu lánsstofnun, skal greina sérstaklega hverja innstæðu um sig. — Framtalsnefnd lætur gera eyðublöð undir innstæðuyfirlýsingar, og skulu þau liggja frammi í öllum lánsstofnunum svo og hjá skattstjórum og formönnum skattanefnda. Undirskriftum innstæðuyfirlýsinga skal hagað með sama hætti sem undirskriftum framtala, sbr. 16. gr. Séu fleiri en einn eigendur að innstæðu, er nægilegt, að einn sameigendanna undirriti yfirlýsinguna. — Ef ekki er kunnugt um eiganda einhverrar innstæðu, hvílir yfirlýsingarskyldan á þeim, er hefur viðtökuskírteinið í vörzlum sínum. — Yfirlýsingar um innstæðu skulu afhentar hlutaðeigandi lánsstofnunum eða skattyfirvöldum innan tveggja mánaða frá framtalsdegi. Einstaklingar og félög, sem heimilisfang eiga erlendis, skulu hafa frest til að skila innstæðuyfirlýsingum sex mánuði frá framtalsdegi. Framtalsnefnd getur veitt lengri frest, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi. — **32. gr.** Sá, sem tekur við innstæðuyfirlýsingu, gefur kvittun fyrir viðtöku hennar. Þegar yfirlýsingin hefur verið borin saman við reikninga viðkomandi lánsstofnunar og þar hefur farið fram skráning, eftir því sem framtalsnefnd ákveður nánar, skal innstæðueiganda gefin viðurkenning fyrir því, að yfirlýsingarskyldu sé fullnægt, enda hafi yfirlýsing hans reynzt rétt. — Lánsstofnun varðveitir yfirlýsingarnar og geymir á skipulegan hátt, þar til framtalsnefnd tekur frekari ákvörðun um meðferð þeirra. — **33. gr.** Frá og með framtalsdegi er sérhverri lánsstofnun óheimilt að greiða fé út af innstæðureikningi, fyrr en hún hefur fengið í hendur innstæðuyfirlýsingu reikningseiganda. — Ávísanir, sem út eru gefnar fyrir framtalsdag, er þó heimilt að færa reikningi útgefanda til skuldar, þótt hann hafi ekki enn fullnægt yfirlýsingarskyldu sinni, enda sýni viðtakandi vegabréf sitt eða nafnskírteini. — **34. gr.** Lánsstofnanir gefa framtalsnefnd skýrslu um allar þær innstæður, sem yfirlýsingar hafa ekki borizt um innan tilskilins tíma samkvæmt framansögðu. Í skýrslunni skal greina upphæð hverrar innstæðu, ásamt þeim upplýsingum, sem stofnunin getur í té látið um það, hver eigandi muni vera. Birta skal opinbera innköllun varðandi innstæður þessar og með þeim fyrirvara, er fjármálaráðherra ákveður. Komi eigandi ekki fram, áður en innköllunarfrestur er liðinn, rennur innstæðan óskert í ríkissjóð. — Nú kemur fram innstæðuyfirlýsing, eftir að frestur er liðinn samkvæmt síðustu mgr. 31. gr., en fyrir lok innköllunarfrestsins, og getur þá fjármálaráðherra gert eiganda innstæðunnar að greiða sekt til ríkissjóðs vegna dráttarins, ef ekki þykja nægar afsakanir fyrir hendi. Sekt má nema allt að 25% af innstæðunni, eftir nánari reglum, sem ráðherra setur í samráði við framtalsnefnd. — **35. gr.** Hver sá, sem af ásetningi eða stórfelldu gáleysi gefur rangar eða villandi yfirlýsingar um innstæðueign, skal sæta sektum allt að 200000 krónum. Hlutdeild í broti er refsiverð á sama hátt.

V. kafli. Um tilkynningu handhafaverðbréfa. — 36. gr. Öll innlend handhafaverðbréf, sem út hafa verið gefin fyrir framtalsdag og þann dag eru í umferð, innanlands eða utan, skal tilkynna til sérstakrar skráningar. Erlend handhafaverðbréf, sem eru eign innlendra aðila á framtalsdegi, er skylt að tilkynna á sama hátt. — Til innlendra handhafabréfa teljast öll skuldabréf eða vaxtabréf, sem gefin eru út til handhafa af ríkissjóði eða ríkisstofnunum, bæjar- eða sveitar- og sýslufélögum, opinberum stofnunum eða fyrirtækjum, bönkum og öðrum lánsstofnunum svo og skuldabréf, sem gefin hafa verið út eða framseld til handhafa af einstaklingum eða félögum, og hlutabréf eða stofnbréf í félögum eða fyrirtækjum, sem ekki eru skráð á nafn. — Innlend verðbréf, sem geymd eru hér á landi, skal tilkynna til skattanefndar eða skattstjóra í því skattumdæmi, þar sem eigandi verðbréfanna er heimilisfastur. Heimilt er þó að tilkynna verðbréf til annarrar skattanefndar eða skattstofu, ef hentara þykir, svo sem ef eigandi þeirra dvelst utan lögheimilis síns eða bréfin eru ekki á heimili hans. Stofnanir og

1947 Nr. 67 5. júní

fyrirtæki, sem hafa mikla verðbréfaeign undir höndum, geta krafizt þess, að skráning fari fram á geymslustað bréfanna. — Tilkynningarskyld verðbréf í eigu einstaklinga, stofnana eða fyrirtækja, sem heimilisfesti hafa erlendis, svo og erlend verðbréf skal tilkynna beint til framtalsnefndar. — Framtalsnefnd getur falið fleiri aðilum en að framan greinir að veita tilkynningum viðtöku. — **37. gr.** Tilkynningarskyldan hvílir á eigendum verðbréfanna. Dveljist eigandi erlendis, hvílir skyldan á umboðsmanni hans hér, enda leggi hann fram umboð til þess. Ef verðbréf er í sameign tveggja aðila eða fleiri, hvílir tilkynningarskyldan á þeim aðilanum, sem bréfin geymir. Annist enginn þeirra geymslu bréfanna, er hverjum þeirra um sig skylt að sjá um, að tilkynning fari fram. Ef ekki er vitað um eiganda, hvílir skyldan á þeim, sem hefur vörzlu bréfanna. Skiptaráðandi tilkynnir verðbréf þrotabúa og dánarbúa, sem eru undir opinberum skiptum. Tilkynningarskylda hvílir á eiganda, þó að bréfið sé sem handveð eða til tryggingar hjá þriðja manni. Bréf ófjárráða manna tilkynna fjárhaldsmenn eða framfærslumenn. — Ef vafi þykir leika á um tilkynningarskyldu, skal um hana fara eftir úrskurði framtalsnefndar. — Tilkynningar um verðbréf skulu undirritaðar af þeim, sem tilkynningarskylda hvílir á, og gilda að öðru leyti um undirskrift sömu reglur sem áður segir um innlausnarskýrslur og innstæðuyfirlýsingar, m. a. um sýningu vegabréfs eða nafnskírteinis. — **38. gr.** Í verðbréfatilkynningu skal greina nafn eiganda ásamt stöðu og heimilisfangi svo og aðrar upplýsingar, sem framtalsnefnd ákveður. — Tilkynningum um verðbréf þeirra aðila, sem heimilisfastir eru hér á landi, skal lokið innan mánaðar frá framtalsdegi. Framtalsnefnd getur veitt lengri frest, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi. Hún ákveður og tilkynningarfrest aðila, sem heimilisfastir eru erlendis. — Komi tilkynningar fram, eftir að frestur er liðinn, en fyrir lok innköllunarfrests, sbr. 40. gr., úrskurðar framtalsnefnd, hversu með skuli fara. Fyrir drátt á tilkynningu getur fjármálaráðherra úrskurðað eiganda sekt, allt að 25% af andvirði bréfanna. — Ekki er eiganda skylt að tilkynna verðbréfaeign sína alla í einu lagi. — **39. gr.** Þegar tilkynning er afhent skattanefnd, skattstofu eða framtalsnefnd, skal jafnan leggja fram verðbréf þau, sem þar eru greind, að undanskildum verðbréfum, sem erlendis eru. Sá aðili, sem við tilkynningu tekur, gætir þess, að bréfin séu þar rétt greind, og stimplar síðan hvert verðbréf með þar til gerðu stimpilmerki. Framtalsnefnd ákveður, hvernig haga skuli stimplun eða merkingu verðbréfa, sem út eru gefin af erlendum aðila, og innlendra verðbréfa, sem geymd eru erlendis. — Að stimplun eða merkingu lokinni skal bréfunum skilað aftur í hendur eiganda og vottorð skráð á tilkynninguna um, að viðkomandi bréf hafi verið stimplað eða ákvæðum um merkingu fullnægt. — Framtalsnefnd setur reglur um, hvernig haga skuli tilkynningu og stimplun verðbréfa, sem eru í vörzlum sjóða eða stofnana til geymslu, innheimtu eða tryggingar, eða í vörzlum aðila, sem falin hefur verið sala þeirra. — **40. gr.** Þeir aðilar, sem veita verðbréfatilkynningum viðtöku og annast stimplun þeirra eða merkingu, skulu gera skrár um öll þau verðbréf, sem þeim hafa borizt tilkynningar um, og í því formi, sem framtalsnefnd ákveður. Framtalsnefnd skal fá skrárnar í hendur innan þess tíma, sem hún tiltekur. — Framtalsnefnd lætur fara fram rannsókn á því með aðstoð skattyfirvalda og þeirra aðila, sem eru útgefendur tilkynningarskyldra verðbréfa, hvort tilkynnt hafi verið öll þau verðbréf, sem í umferð eru af hverjum flokki og hverri tegund verðbréfa. — Eftir að tilkynningarfrestur er liðinn, skal birta opinbera innköllun til eigenda verðbréfa, sem ekki hafa verið tilkynnt. Innköllunarfrest ákveður framtalsnefnd. Ef eigandi bréfs kemur ekki fram samkvæmt innkölluninni innan loka innköllunarfrests, fellur verðbréfið ásamt vöxtum og arði, eða andvirði þess, óskert í ríkissjóð. Fjármálaráðherra getur þó í samráði við framtalsnefnd veitt undanþágu frá þessu, ef gild afsökun kemur fram fyrir því, að bréfi var ekki lýst í tæka tíð. — **41. gr.** Hver sá aðili, sem flytur hingað til lands erlend verðbréf, sem ekki bera það ótvírætt með sér, að þau séu gefin út eða sett í umferð eftir framtalsdag, skal tafarlaust gefa framtalsnefnd skýrslu um innflutning bréfsins. Skal þar greina nafn og heimilisfang eiganda og hvenær bréfið hafi komið í hans eigu. Um stimplun og merkingu slíkra bréfa fer eftir venjulegum reglum. — Bannað er að flytja til annarra landa skráningarskyld verðbréf, sem ekki hafa verið tilkynnt. Sama er um vaxtamiða eða arðmiða af slíkum bréfum. — Handhafabréf,

sem gefin eru út af innlendum aðilum, er óheimilt að setja í umferð eftir framtalsdag, nema þau beri ótvírætt með sér, að þau séu gefin út eða sett í umferð eftir þann dag. — Óheimilt er að gefa út nýjar arkir arðmiða eða vaxtamiða eða skipta á nýjum örkum í stað eldri, nema viðkomandi verðbréf séu jafnframt sýnd. — **42. gr.** Eftir framtalsdag er sala, veðsetning og aðrar ráðstafanir á tilkynningarskyldum verðbréfum óheimil og ógild, unz tilkynningarskyldu hefur verið fullnægt. Tekur það einnig til gjafa, arfgreiðslu, úthlutana við búskipti, nauðungarsölu o. s. frv. — Ef tilkynningarskylt verðbréf ber þess ekki glögg merki með stimplun eða viðfestu tilkynningarmerki, að tilkynningarskyldu hafi verið fullnægt, er útgefanda eða hverjum öðrum aðila óheimilt að innleysa það á einn eða annan hátt, greiða arð af því eða vexti eða fullnægja nokkurri þeirri greiðslu eða kröfu, sem eigandi bréfsins eða handhafi kynni að öðrum kosti að eiga rétt til með afhendingu eða framvísun bréfsins eða vaxtamiða af því. — Ef nokkur sá, sem hefur verðbréf að handveði án þess að vita um hinn raunverulega eiganda, öðlast rétt til að ganga að veðinu áður en tilkynningarskyldu hefur verið fullnægt, getur hann fengið leyfi framtalsnefndar til þess að láta fara fram sölu á bréfunum hjá opinberum uppboðshaldara til fullnægingar kröfunni. Nemi söluandvirði meiru en kröfu veðhafa, ásamt áföllnum kostnaði, skal það, sem umfram er, lagt í sérstakan reikning í banka eða sparisjóði. Þeirri innstæðu er óheimilt að ráðstafa nema að fengnu leyfi framtalsnefndar. Hafi eigandi ekki komið fram innan eins árs frá söludegi og sannað eignarrétt sinn, fellur innstæðan til ríkissjóðs. — **43. gr.** Öllum opinberum stofnunum og embættismönnum, sem fá í hendur tilkynningarskyld verðbréf, er skylt að ganga úr skugga um, að þau hafi verið tilkynnt og stimplun eða áfestingu tilkynningarmerkja fullnægt. Sé einhver misbrestur á þessu, skulu nefndir aðilar þegar gera framtalsnefnd eða ríkisskattanefnd aðvart. — **44. gr.** Hver sá, sem af ásetningi eða stórfelldu gáleysi gefur rangar eða villandi tilkynningar um tilkynningarskyld verðbréf eða brýtur gegn ákvæðum 41. eða 42. gr., skal sæta sektum allt að 200000 krónum. Hlutdeild í broti er refsiverð á sama hátt.

VI. kafli. Ákvæði, er varða framkvæmd laga þessara. — **45. gr.** Framkvæmd laga þessara skal falin sérstakri nefnd, sem fjármálaráðherra skipar. Nefnist hún framtalsnefnd, og skal skipuð 3 mönnum og 3 til vara. Skattyfirvöldum ber að aðstoða nefndina samkvæmt ákvæðum laga þessara svo og nánari fyrirmælum nefndarinnar og fjármálaráðherra. — Framtalsnefnd hefur yfirumsjón með hinu sérstaka framtali, sem í lögum þessum greinir, og þeim aðgerðum, sem ákveðnar eru í II.—V. kafla laganna um innköllun bankaseðla, skráningu á innstæðum og verðbréfum og öðrum ráðstöfunum til sannprófunar eignaframtali. Þá stýrir nefndin rannsóknum bæði varðandi hið sérstaka framtal og undandrátt frá skatti á fyrri árum. — Kostnaður af framkvæmd laganna skal greiddur úr ríkissjóði. — [**46. gr.** Þá er framtalsnefnd hefur lokið störfum samkvæmt 45. gr., skal hún ákveða mönnum skatt samkvæmt 17. gr. og gera um það skattskrár, þar sem skattgreiðendur eru taldir í stafrófsröð, hver í sínu skattaumdæmi. Tilkynna skal skattgreiðendum með ábyrgðarbréfi skattupphæð þá, sem þeim ber að greiða. — Rétt hefur skattþegn til þess að kæra til framtalsnefndar yfir skatti þeim, sem á hann er lagður. Kærufrestur skal vera 3 vikur í Reykjavík og Hafnarfirði, frá því að tilkynning um skattgreiðslu var lögð í póst, en 6 vikur annars staðar á landinu. Framtalsnefnd úrskurðar kæru skattþegns innan 4 vikna, eftir að henni barst kæran í hendur, nema hún telji sig þurfa lengri frest til rannsóknar. — Skattþegn getur skotið úrskurði framtalsnefndar til fjármálaráðherra.][1]) — **47. gr.** Framtalsnefnd hefur allan sama rétt sem ríkisskattanefnd er veittur samkvæmt skattalögum til þess að krefjast skýrslna af einstökum mönnum, félögum eða stofnunum og til rannsóknar á efnahag framteljenda. Til þess að framkvæma réttarrannsóknir varðandi framtöl eða önnur efni, sem lög þessi taka til, skal, ef þess gerist þörf, skipa sérstaka rannsóknardómara samkvæmt 2. mgr. 30. gr. laga nr. 85/1936. — Í sambandi við framkvæmd laga þessara er bönkum og öðrum lánsstofnunum svo og öllum opinberum aðilum skylt að veita framtalsnefnd og skattayfirvöldum alla þá aðstoð og upplýsingar, sem um er beðið og unnt er að láta í té, og í því formi, sem óskað er. — Framtalsnefnd getur falið sérstökum mönnum eða matsnefndum að framkvæma mat á vissum eignum eða tegundum eigna, svo sem vörubirgðum, bygging-

1) L. nr. 27, 1. apríl 1948, § 2.

1947 Nr. 67 5. júní

um, skipum, vélum, tækjum o. s. frv. til að sannreyna, hversu mikið fé hefur verið í þær lagt. Matsgerð þeirra getur aðili, innan viku frá því að honum varð um hana kunnugt, skotið til yfirmats 3 dómkvaddra manna, og er mat þeirra fullnaðarmat. Skylt er að veita matsmönnum aðstöðu til þess, að mat geti orðið framkvæmt. — Framtalsnefnd hefur heimild til, án dómsúrskurðar, að láta fulltrúa sína rannsaka vörubirgðir einstakra manna og fyrirtækja og bókhald þeirra. — Þeir, sem starfa að framkvæmd laga þessara, eru háðir þagnarskyldu samkvæmt 50. gr. laga nr. 6 frá 1935. — **48. gr.** Fjármálaráðherra setur, eftir tillögum framtalsnefndar, nánari reglur um framkvæmd laga þessara. Ákveða má, að brot gegn fyrirmælum reglugerðarinnar varði sömu refsingu sem brot gegn ákvæðum laganna.[1]) — **49. gr.** Ef nokkur sá, sem skyldur er að gefa skýrslur eða upplýsingar samkvæmt lögum þessum eða reglugerð samkvæmt þeim, verður ekki við því, þegar þess er krafizt af þar til bærum aðila, þá getur fjármálaráðherra gert honum að greiða dagsektir, allt að 500 krónum fyrir hvern dag, unz skyldunni er fullnægt. — **50. gr.** Fjármálaráðherra getur, þegar sérstakar ástæður eru fyrir hendi, veitt undanþágur frá einstökum ákvæðum laga þessara, ef framtalsnefnd mælir með því.

1947 Nr. 119 22. des.

Lög um viðauka við lög nr. 67 1947, um eignakönnun.

1. gr. Auk þeirra peningaseðla, sem innkalla ber samkvæmt III. kafla laganna, skulu á sama tíma innkallaðir þeir 1 og 2 krónu peningar og einnar krónu seðlar, sem í umferð eru á framtalsdegi, og fer um þá innköllun svo sem segir um innköllun peningaseðla Landsbanka Íslands í 21.—30. gr. laganna. — Nota má þó 1 og 2 krónu peninga og einnar krónu seðla, sem innkalla ber, með sama hætti og ákveðið er um 5 kr. og 10 kr. seðla í 4. mgr. 21. gr. — Ríkissjóður gefur út nýja eins og tveggja krónu peninga, og verða þeir látnir í skiptum fyrir þá, sem innkallaðir verða samkvæmt framanskráðu.

1951 Nr. 25 28. febr.

Lög um breyting á lögum nr. 67 5. júní 1947, um eignakönnun.

1. gr. Eignakönnunarskattur samkvæmt II. kafla laganna, að frádreginni 1 milljón króna af kostnaði við framkvæmd þeirra, skal renna að hálfu í ríkissjóð og að hálfu í hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarsjóði.

1) Rgj. nr. 190, 26. nóv. 1947.

1951 Nr. 25 28. febr.

1945 Nr. 66 12. apríl

Lög um útsvör.

I. kafli. Almenn ákvæði. — **1. gr.** Í lögum þessum merkja: *Atvinnusveit:* Hrepp eða kaupstað, þar sem gjaldþegn hefur rekið eða stundað atvinnu án þess að eiga þar lögheimili. *Dvalarsveit:* Hrepp eða kaupstað, þar sem aðili hefur orðið útsvarsskyldur vegna dvalar án þess að hann eigi þar lögheimili. *Gjaldár:* Það ár, er niðurjöfnun útsvara fer fram. *Heimilissveit:* Hrepp eða kaupstað, þar sem gjaldþegn á lögheimili. *Niðurjöfnunarnefnd:* Niðurjöfnunarnefnd í kaupstöðum og hreppsnefnd í sveitum, nema sérstaklega sé öðruvísi um mælt. *Sveit:* Bæði hrepp og kaupstað. *Sveitarstjórn:* Bæði hreppsnefnd og bæjarstjórn. *Útsvarsár:* Árið næsta á undan niðurjöfnun.[a]) — **2. gr.** Reikningsár sveita er almanaksárið. — Fyrir lok nóvembermánaðar ár hvert skulu bæjarstjórnir gera áætlun um tekjur og gjöld kaupstaðar næsta reikningsár. Ræða skal áætlun á tveim fundum með að minnsta kosti viku millibili. Við síðari umræðu skal athuga áætlun lið fyrir lið, og greiða skal atkvæði bæði um hverja grein fyrir sig og áætlun í heild sinni. Áætlun skal liggja til sýnis almenningi 2 vikur í desembermánuði á hentugum stað, er bæjarstjórn tiltekur. — Í hreppum skal hreppsnefnd semja áætlun fyrir yfirstandandi ár áður en niðurjöfnun útsvara hefst. — Áætlun samkvæmt 1. og 2. málsgr. skal síðan vera regla um upphæð gjalda í sveitinni og fjárstjórn hennar á reikningsárinu. — **3. gr.** Að því leyti, sem aðrar tekjur sveitar hrökkva ekki til að greiða gjöldin, skal jafna niður á gjaldþegna hennar því, er á vantar, að viðbættum 5%—10%, og heitir gjald það *útsvar*.[b]) Það má ekki nokkru sinni nema meiru en meðaltali útsvara í sveitinni 3 síðustu árin, að viðbættum fimmtungi, nema sýslunefnd veiti hreppsnefndum til þess samþykki sitt, en atvinnumálaráðherra bæjarstjórnum. — Nú þykir sveitarstjórn sýnt á gjaldárinu, að innheimtar tekjur hrökkvi ekki til greiðslu gjalda, og getur þá sveitarstjórn, að fengnu samþykki áðurnefndra stjórnarvalda, ákveðið framhaldsniðurjöfnun til greiðslu þess er á vantar, þannig að því verði bætt við útsvar

a) X, 213. — b) XXIII, 391.

hvers einstaks gjaldanda eftir ákveðnu hundraðshlutfalli.

II. kafli. Um útsvarsskyldu.[a]) — **4. gr.** Útsvar skal leggja á eftir efnum og ástæðum. Skal þá til greina taka: 1. Eignir aðilja, hverjar þær eru og hversu verðmætar, hversu miklar skuldir hvíla á aðilja og hversu miklar eignir hann á afgangs skuldum. Ef eigi er lagt sérstakt útsvar á konu manns, þá skal með sama hætti athuga eignir hennar og skuldir, þegar lagt er á hann. 2. Tekjur aðilja, þær er hann hafði síðastliðið ár, og að því leyti sem útlenda gjaldþegna varðar (6. gr. B. 1—2) á tekjur þær, er þeir hafa haft á gjaldárinu, nema á þá verði lagt útsvar á næsta ári eftir almennum reglum. Þá skal athuga, í hverju tekjurnar voru fólgnar, hversu mikil fyrirhöfn, kostnaður og áhætta var samfara öflun þeirra. 3.[b]) Ástæður aðilja að öðru leyti, svo sem fjölskyldu hans, heilsufar hans og þeirra, sem á vegum hans eru, höpp eða óhöpp, sem hann hefur orðið fyrir, svo sem slys, dauðsföll, fjárskaða af sjó, veðri eða vötnum, sérstakan uppeldiskostnað eða menningarkostnað barna hans, er nauðsynlegan má telja eða venjulegan, tap á ábyrgðum og sérhvað annað, er telja má máli skipta um gjaldþol hans og með sanngirni má til greina taka til hækkunar útsvari hans eða lækkunar.[c]) [Ekki má leggja útsvar á skattfrjálsar sparifjárinnstæður aðila né vexti af þeim innstæðum.][1]) — **5. gr.** Ef gjaldþegn telur ekki fram eignir sínar og tekjur eða veitir ekki að öðru leyti þá fræðslu um hagi sína, er niðurjöfnunarnefnd krefur hann, þá skal hún áætla honum ríflegar eignir og tekjur, svo að áreiðanlegt megi telja, að hann vinni ekki á því að halda upplýsingum fyrir nefndinni. — **6. gr.** Útsvarsskyldir eru: *A. Aðiljar heimilisfastir á Íslandi:* I. Allir einstaklingar, karlmenn sem konur, ungir sem gamlir, í hverri stöðu sem þeir eru, svo framarlega sem þeir verða taldir færir um að greiða að minnsta kosti 5 króna útsvar. Enginn verður útsvarsskyldur eftir þessum lið (I.), nema hann hafi á útsvarsárinu haft hér á landi heimilisfang að minnsta kosti 3 mánuði. — Undanþegnir eru útsvari: a. Fyrirsvarsmenn annarra ríkja hingað sendir og þjónustufólk þeirra, sem er annarra ríkja þegnar. b. Sendimenn íslenzka ríkisins, sem erlendis dveljast meira en 9 mánuði á útsvarsárinu, enda þótt þeir teljist að lögum heimilisfastir á Íslandi. c. Konur, sem giftar eru þegar niðurjöfnun fer fram. Þó má leggja útsvar á gifta konu: 1. Ef hún hefur séreign eða hjúskapareign, er gefa arð svo að um muni. 2. Ef hún hefur atvinnu. 3. Ef hún hefur slitið samvistir við bónda sinn. — II. Félög. Þar til teljast: 1. Félög með ótakmarkaðri ábyrgð og félög með takmarkaðri ábyrgð, svo sem hlutafélög og gagnkvæm ábyrgðarfélög.[a]) Þegar útsvar hefur verið lagt á félag, má ekki leggja útsvar á félagsmann þess vegna eignar hans í félaginu og tekna. 2. Samvinnufélög.[b]) Þau greiða útsvar af arði síðasta útsvarsárs, sem leiðir af skiptum við utanfélagsmenn, eftir sömu reglum og kaupmenn sama staðar. Skattanefnd ákveður arð þennan, enda láti félagið nefndinni í té glögga skýrslu um skipti sín við utanfélagsmenn og ágóða af þeim. Annarskostar áætlar skattanefnd arð af skiptum þessum, og byggist útsvarið á því. — Úrskurði skattanefndar má skjóta til yfirskattanefndar og ríkisskattanefndar, eftir sömu reglum og gilda um áfrýjun útsvara, hvort heldur er sérstökum eða ásamt kæru yfir aukaútsvari því, sem niðurjöfnunarnefnd hefur lagt á arð af þessum viðskiptum. — Undanþegin útsvari eru: a. Félög, sem leyst eru undan útsvarsskyldu með lögum.[c]) b. Félög, sem enga atvinnu reka,[d]) svo sem félög til eflingar listum og vísindum, skemmtifélög, líknarfélög, stjórnmálafélög, trúarbragðafélög o. s. frv. c. Félög, sem að vísu reka atvinnu, en verja öllum ágóða af starfsemi sinni beinlínis til almenningsheilla samkvæmt samþykktum sínum.[e]) — III. Sjóðir og stofnanir. Undanþegnir eru þó útsvarsskyldu: — a. Ríkissjóður og aðrir sjóðir, sem standa undir umsjón ríkisstjórnarinnar, svo sem ræktunarsjóður, söfnunarsjóður, Thorkilliisjóður, o. s. frv.[f]) Um útsvör annarra ríkisstofnana fer eftir lögum nr. 47 4. júní 1924. b. Sjóðir og stofnanir, sem enga atvinnu reka.[g]) c. Sjóðir og stofnanir, sem verja tekjum sínum samkvæmt skipulagsskrá sinni beinlínis til almenningsheilla, þar með

a) I, 144, V, 489, XVII, 127. — b) V, 42—43, XIX, 336, XXIII, 391. — c) XIX, 339. — 1) L. nr. 48, 20. apríl 1954, § 1.

a) XIII, 148. — b) V, 616, VII, 81, XX, 200, XXV, 92, (XIII, 277), (XV, 373). — c) XII, 282, XVII, 486. — d) V, 476, 480, VI, 474, VIII, 296, XV, 373, XVII, 434, 566, 569. — e) I, 494, XV, 354, XVII, 310, XVII, 548, XXII, 47, 49. — f) I, 647. — g) III, 259, IX, 692, XIII, 247, 245, XVII, 310.

taldar bústofnslánadeildir.[a]) d. Landsbanki Íslands og útibú hans. e. Sparisjóðir. — IV. Bú, er skiptameðferð sæta og tekjur hafa.[b]) — *B. Aðiljar heimilisfastir erlendis:* 1. Þeir er verið hafa á gjaldárinu sjómenn á skipi, skrásettu hér á landi eða gerðu út héðan 3 mánuði á gjaldárinu eða lengur, eða hafa stundað hér atvinnu[c]) eða dvalizt hér ekki skemmri tíma. 2. Þeir, er reka hér atvinnu í landi eða landhelgi á gjaldárinu, svo sem verzlun, sjávarútveg, fiskverkun, eða hafa hér laxveiði til atvinnu eða laxár á leigu, afnot af jörð, eigi hér eignir, er arð gefa,[d]) o. s. frv. 3. Erlend tryggingarfélög. — Heimilt er atvinnumálaráðherra að undanþiggja útsvari björgunarstarfsemi á sjó, er einstaklingar eða félög reka. — **7. gr.** Nú hefur aðili dvalizt hér svo lengi, að hann verður útsvarsskyldur (6. gr. A. I. niðurl. og B. 1), og skal þá leggja á hann útsvar hlutfallslega eftir dvalartíma hans. Ef aðili stundar hér atvinnu (6. gr. B. 1) eða rekur hér atvinnu eða á hér eignir (6. gr. B. 2), þá skal einungis leggja á þá atvinnu, er hann hafði hér á landi á gjaldárinu, og eignir hans hér og tekjur af þeim.[e]) — Útsvör erlendra tryggingarfélaga skal miða við skattskyldar tekjur þeirra hér á landi á útsvarsárinu og iðgjöld þessa árs af tryggingum, er þeir hafa tekizt á hendur fyrir milligöngu umboðsmanna sinna hér.

III. kafli. Hvar leggja skal á gjaldþegn hvern og hvaða sveit fær útsvar hans. — 8. gr. Þar skal leggja útsvar á gjaldþegn, sem hann hafði heimilisfang vitanlega eða samkvæmt manntali næst á undan niðurjöfnun.[f]) Nú á aðili hvergi heimilisfang, og skal þá leggja á hann þar, sem hann dvelst, þegar niðurjöfnun fer fram. Nú er heimilislaus maður skráður á skip, sem hér á heimili eða héðan er gert út, og skal þá leggja útsvar á hann í heimilissveit skipseiganda, ef hann gerir skip út, en ella í heimilissveit útgerðarmanns, ef innlendur er, en annars í útgerðarstað skips hér á landi. — [Sé gjaldþegn félag samkvæmt 6. gr. II. 1. tölulið, skal leggja útsvar á félagið þar, sem það hefur skrásett heimilisfang, án tillits til þess, hvar stjórnendur eða framkvæmdastjóri eiga lögheimili, enda reki félagið atvinnu sína á skrásetningarstað. Ef slíkt félag rekur atvinnu í fleiri sveitum en einni, má á hverjum stað aðeins leggja á þær eignir, sem þar eru, og þær tekjur, sem sá atvinnurekstur gefur.][1]) — Leggja skal samkvæmt 1. málsgr. á allar eignir manns og tekjur á útsvarsárinu, hvar sem þeirra er aflað; þó má leggja á gjaldþegn á fleiri stöðum en einum: a. Ef hann hefur heimilisfasta atvinnustofnun, svo sem útibú, víðar en í einni sveit, enda má þá ekki leggja á hann að því leyti í heimilissveit hans.[a]) b. Ef hann hefur leiguliðaafnot af landi, þótt ekki fylgi ábúð, þar með talin laxveiði, ábúð á jörð eða jarðarhluta, lóðarafnot, ef þau gefa arð, enda má þá ekki leggja á hann að því leyti í heimilissveit hans.[b]) c. Ef hann er erlendis búsettur og rekur atvinnu hér á landi á einum stað eða fleirum, eða stundar hér atvinnu eða dvelst hér á gjaldárinu.[c]) Á hverjum stað má þó aðeins leggja á þær eignir, sem þar eru, og þær tekjur, sem þaðan eru fengnar, eða í hlutfalli við dvöl þar. d. Ef maður hefur lögheimili á fleirum stöðum en einum.[d]) Aðili á þó heimting á því, að hann verði felldur af útsvarsskrá á öðrum staðnum jafnskjótt sem hann sannar, að á hann hafi verið lagt á hinum, enda hafi hann eigi krafizt þess, að hann yrði þar einnig felldur af skrá. e. Þar skal leggja á erlend tryggingarfélög, sem aðalumboðsmaður þeirra hér á landi er heimilisfastur. — **9. gr.** Þar í sveit skal útsvar gjalda, sem það var á lagt, enda á hún allt útsvarið. Þó skal skipta útsvari milli sveita: 1. a. Ef aðili rekur atvinnu í fleirum sveitum en einni, enda taki fyrirmæli 8. gr., a—c-liðir, eigi til, og sé atvinnan ekki skemur rekin en 8 vikur.[e]) b. Ef skip leggur upp afla sinn utan heimilissveitar útgerðarmanns eða eiganda að minnsta kosti samtals 3 mánuði af útsvarsárinu.[f]) c. Ef rekin hefur verið utan heimilissveitar verzlun, selveiði,

1) L. nr. 59, 24. maí 1947, § 1.

a) II, 59, 62, 141, 1099, III, 101, IV, 199, 379, 786, VI, 599, 626, VII, 205, 345, X 213,216—217, XI, 485, 483, (XIII, 65), XIII, 325, 334, XIV, 2, 196, XVI, 110, XVII, 146, XVIII, 112, 131, 132, XX, 142, XXIV, 426—7. — b) I, 144, 194, 406, 495, 689, II, 175, 341, IV, 77, 571, VI, 599, 626, VII, 275, 86, XV, 352, XVII, 343, 430, 431, XX, 200, XXIV, 426—7. — c) IV, 99. — d) 144, V, 382, XIX, 113, 111. — e) XVI, 255, 258. — f) II, 614, 617, XIV, 2, 196.

1) L. nr. 59, 24. maí 1947, § 1.

a) II, 59, 62, 141, 1099, III, 101, IV, 199, 379, 786, VI, 599, 626, VII, 205, 345, X, 213, 216—17, XI,485, 483, (XIII, 65), XIII, 325, 334, XÍV, 2, 196, XVÍ, 110, XVII, 146, XVIII, 112, 131, 132, XX, 443, 142, XXIV, 426—7. — b) I, 144, 194, 406, 495, 689, II, 175, 341, IV, 77, 571, VI, 599, 626, VII, 275, VIIÍ, 86, XV, 352, XVII, 343, 430, 431, XX, 200, XXIV, 426—7. — c) IV, 99. — d) IV, 144, V, 382, XIX, 111,113. — e) XVI, 255, 258. — f) II, 614, 617, XIV, 2, 196.

hvalveiði, síldarkaup, síldarsala, síldarverkun eða síldarbræðsla, verksmiðjuiðnaður hvers konar sem hann er, enda þótt skemur sé rekið en 4 vikur. . . .[1])[a]) 2. Ef gjaldþegn flyzt búferlum milli sveita eða á samtímis lögheimili í tveimur sveitum á útsvarsárinu, en þó fær engin sveit hluta af útsvari, nema aðili hafi að minnsta kosti átt þar heima 3 mánuði á útsvarsárinu. 3. Ef erlend tryggingarfélög hafa umboðsmenn á fleirum en einum stað hér á landi, og skal þá skipta útsvari í hlutfalli við iðgjöld þess árs af tryggingum á hverjum stað. . . .[1]) — **10. gr.**[b]) Nú skal skipta útsvari eftir 9. gr. 1. tölul., og skal það þá gera með hliðsjón til eigna aðilja í atvinnusveit hans og hversu mikill hluti tekna hans sé þaðan fenginn. . . .[2]) Þó skal heimilissveit aðilja aldrei fá minna en ⅓ hluta af útsvari hans. — Þegar svo er farið, sem í 9. gr. 4. tölul. segir, skal skipta útsvari í hlutfalli við þann tíma, er aðili hefur átt heima eða dvalizt í hvorri eða hverri sveit. — **11. gr.** Öllum þeim, er í 8. gr. a. og b. og 9. gr. segir, er skylt að senda sveitarstjórn í atvinnusveit eða dvalarsveit skýrslu um atvinnu sína þar og dvöl, eignir sínar þar og tekjur, atvinnutíma og dvalartíma o. s. frv., eftir því sem við á, þeim, er í 8. gr. getur, fyrir febrúarlok, en hinum áður en þeir hverfa aftur úr atvinnusveitinni. — Öllum þeim, er hafa í þjónustu sinni utansveitarmenn, er skylt að senda sveitarstjórn sinni fyrir hver áramót skrá yfir þá með þeim upplýsingum, er í 1. málsgr. getur. Atvinnumálaráðherra getur lagt dagsektir við, ef á brestur. — Atvinnumálaráðherra setur reglur um eyðublöð undir skýrslur þessar og annað, er að þessum atriðum lýtur, enda er honum heimilt að setja reglur um dagsektir, ef brestur verður á skýrslum. — **12. gr.** Ef útsvör verða talin hlutfallslega hærri, svo að nema 10% eða meira, í heimilissveit gjaldþegns en atvinnusveit, og útsvörum á að skipta milli þeirra, skal draga frá þeim hluta útsvara, er gjalda skal atvinnusveit, þá upphæð, sem ætla má, að aðili mundi minna hafa goldið, ef hann hefði átt heima í atvinnusveit, enda skal heimilissveit hans endurgjalda honum þá upphæð. Með samsvarandi hætti skal bæta við þann hluta, er greiða skal atvinnusveit, ef útsvör þar verða talin hlutfallslega hærri, svo að 10% eða meira nemi, en í heimilissveit, enda greiði aðili þá heimilissveit það, er á vantar. Sömu meðferð skal hafa, ef gjaldþegn flyzt búferlum milli sveita eða á lögheimili víðar en í einni sveit, þó svo, að ef útsvör eru hærri í þeirri sveit, sem í er flutt, getur niðurjöfnunarnefnd þar jafnað útsvarsaukanum á gjaldþegn með aukaniðurjöfnun. — [Nú stundar gjaldþegn fasta atvinnu utan heimilissveitar og meiri hluti atvinnutekna hans stafar frá þeirri atvinnu, en útsvör verða talin hlutfallslega lægri í heimilissveit hans en í atvinnusveit, og getur þá atvinnusveit krafizt þess, þótt útsvari gjaldþegns sé ekki skipt, að hann greiði henni útsvar, sem nemur þeirri upphæð, er honum hefði borið að greiða í atvinnusveit umfram það, er hann greiðir í heimilissveit. — Heimilissveit er skylt að innheimta útsvarsauka þennan, samkv. úrskurði yfirskattanefndar í umdæmi heimilissveitar, og standa atvinnusveit skil á honum.][1]) — **13. gr.** Útsvar, sem ekki nemur meiru en 20 krónum, fellur alltaf óskipt til heimilissveitar gjaldþegns. — Ef upphæð sú, er greiða skyldi af einstöku útsvari, nemur ekki 5 krónum, þá fellur útsvar þar óskipt til heimilissveitar gjaldþegns. — **14. gr.** Sveitarstjórn gerir um hver áramót skrár yfir þá gjaldþegna, er hún hyggur sig eiga að fá hluta af útsvörum þeirra frá annarri sveit, ásamt upplýsingum um atvinnu hvers, kaup, tekjur og eignir þar í sveit, vinnutíma og dvalartíma o. s. frv. Sendir sveitarstjórn síðan skrárnar til viðkomandi sveitarstjórna. Sveitarstjórnir senda hver sína skrá að lokinni aðalniðurjöfnun til viðkomandi yfirskattanefndar með athugasemdum sínum, og skiptir hún síðan útsvörum innan tveggja mánaða, nema skipti verði að dragast lengur vegna nýrra upplýsinga. — Skjóta má málum þessum til ríkisskattanefndar.[a]) — **15. gr.** Sveit, þar sem á aðilja er lagt, greiðir atvinnusveit þann hluta af útsvörum, er henni ber, 2 mánuðum eftir að skipti á útsvörum hafa farið fram samkvæmt 14. gr. 1. málsgr., nema sannað sé með árangurslausu lögtaki eða með öðrum hætti, er atvinnumálaráðherra metur, ef ágreiningur verður, að útsvar sé ófáanlegt. Ef útsvar heimtist síðar, skal það af því gjalda, er eftir stóð.

IV. kafli. Um niðurjöfnun útsvara.[b]) — **16. gr.** Utan kaupstaða jafnar hreppsnefnd niður útsvörum. — Heimilt er sýslunefnd

1) L. nr. 53, 25. maí 1950, § 1. 2) S. l., § 2.
a) I, 310, XII, 324, XIV, 2, XIV, 196. b) Tr. I, 72—

1) L. nr. 53, 25. maí 1950, § 3.
a) XVI, 257. b) VII, 285, XXV, 90—91.

1945 Nr. 66 12. apríl

að ákveða þóknun fyrir niðurjöfnunarstörf í hreppum, þó ekki yfir 5 krónur á dag til hvers nefndarmanns. Þóknun þessi greiðist úr hreppssjóði. — **17. gr.** Í kaupstöðum jafnar niðurjöfnunarnefnd niður útsvörum. Utan Reykjavíkur er formaður skattanefndar einnig formaður niðurjöfnunarnefndar. Auk þess eiga sæti í nefndinni fjórir menn, kosnir hlutbundnum kosningum af bæjarstjórn í nóvembermánuði ár hvert til eins árs í senn. Í Reykjavík kýs bæjarstjórn á sama hátt og til sama tíma fimm menn í niðurjöfnunarnefnd og einn þeirra formann nefndarinnar. Með sama hætti skal kjósa fjóra — í Reykjavík fimm — menn til vara, er taka sæti í nefndinni í forföllum aðalmanna. Kjörgengir eru þeir, sem kjörgengir eru til bæjarstjórna. Skylt er hverjum manni, sjálfum sér ráðandi, yngri en 60 ára, heilum og hraustum, konum jafnt sem körlum, að starfa í niðurjöfnunarnefnd, en óskylt er þó sama manni að sitja í henni samfleytt lengur en 6 ár, enda þarf hann ekki að taka við endurkjöri fyrr en 6 ár eru liðin síðan hann sat síðast í nefndinni. Í Reykjavík skal skrifstofustjóri skattstjóra aðstoða við starf niðurjöfnunarnefndarinnar og veita allar upplýsingar, sem hægt er. — Áður en niðurjöfnunarnefndarmaður tekur í fyrsta skipti til starfa í nefndinni, vinnur hann skriflegt drengskaparheit um að rækja starfið með alúð og samvizkusemi. — Bæjarstjórn ákveður þóknun niðurjöfnunarnefndar. — **18. gr.** Niðurjöfnunarnefnd skal eiga aðgang að framtölum manna til tekjuskatts og eignarskatts. Einnig er henni rétt að krefja aðilja skýrslna um sérhvað það, er hún telur skipta máli um útsvar hans. — Alla þá, er veita öðrum atvinnu, svo og banka og sparisjóði, getur nefndin krafið skýrslna um kaup vinnuþiggjanda og innieign í sparisjóði eða banka. Stjórnarvöldum er skylt að veita nefndunum upplýsingar eftir þörfum og eftir föngum. Nú er skýrslu samkvæmt þessari málsgrein haldið fyrir nefndinni, og skal þá atvinnumálaráðherra, ef nefndin krefst þess, leggja fyrir aðilja, að viðlögðum dagsektum, að svara skýrslunni, ef ráðuneytið telur hann geta það og vera það skylt. Þessi atriði verða ekki borin undir dómstóla. — Niðurjöfnunarnefndarmönnum er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um embættis- og sýslunarmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir komast að sökum starfa síns um efnahag gjaldþegna. — **19. gr.** Nefndin gerir skrá yfir alla þá, er hún leggur útsvör á, í stafrófsröð eða eftir boðleið, og útsvarshæð fyrir aftan hvert nafn, enda skal nefndin undirrita skrána, þá er henni er lokið. — **20. gr.** Niðurjöfnunarnefnd er ályktunarfær, ef meira en helmingur nefndarmanna er á fundi. Skylt er öllum nefndarmönnum að greiða atkvæði, nema mál varði sjálfa þá, maka þeirra, frændur þeirra að feðgatali eða niðja eða systkin og jafnnána að mægðum. Afl atkvæða ræður úrslitum. Nú eru atkvæði jöfn, og skal þá sá hlutinn ráða, sem formaður fylgir. — Hjón mega aldrei sitja saman í niðurjöfnunarnefnd né foreldrar og börn. — **21. gr.** Aðalniðurjöfnun útsvara fer fram á tímabilinu febrúar—maí, að báðum mánuðum meðtöldum, eftir nánari ákvörðun sýslunefnda og bæjarstjórna. Þó getur atvinnumálaráðuneytið heimilað hreppsnefnd, eftir beiðni hennar, að láta aðalniðurjöfnun útsvara fram fara síðar á árinu, ef ríkar ástæður mæla með því. Útsvarsskrá skal liggja frammi á þingstað hrepps eða öðrum hentugum stað í hreppnum, en í kaupstöðum í skrifstofu bæjargjaldkera eða öðrum hentugum stað, 4 vikur í hreppum og 2 vikur í kaupstöðum, enda skal auglýsa framlagning skrár í blöðum á staðnum eða með öðrum hætti. — [Skylt er niðurjöfnunarnefnd að leggja fram með útsvarsskrá skýrslu um þær reglur, sem hún hefur farið eftir við álagningu útsvaranna, svo sundurliðaða og skilmerkilega, að hver gjaldandi eigi að geta reiknað út útsvar sitt. Einnig er niðurjöfnunarnefnd skylt að gera sérstaklega hverjum gjaldanda, sem þess krefst, nákvæmar, sundurliðaðar upplýsingar um það, hvernig útsvar hans er á lagt.][1] — **22. gr.** Rétt er manni að finna að útsvari sínu eða að því, ef honum hefur verið sleppt af skrá, eða að útsvör annarra manna séu of lág, samanborið við hans, eða að öðrum mönnum hafi verið sleppt af skrá. Kærur skulu bréflegar vera, stílaðar til niðurjöfnunarnefndar og komnar í hendur formanni hennar áður liðinn er sá tími, er niðurjöfnunarskrá á að liggja frammi. Skal nefndin úrskurða kærur svo fljótt, sem unnt er, og ekki síðar en 14 dögum eftir kærufrest. Nefnd er heimilt að breyta útsvörum bæði til hækkunar og lækkunar, enda hafi aðilja verið send tilkynning um það, að annar gjaldandi hafi borið sig saman við hann, eða að nefndin hafi í hyggju að hækka útsvar hans, enda

1) L. nr. 48, 20. apríl 1954, § 2.

1945 Nr. 66 12. apríl

þótt enginn gjaldenda hafi borið sig saman við hann. Enn fremur er heimilt að hækka útsvar kæranda, enda þótt hann hafi kært það til lækkunar, enda hafi honum verið sú fyrirætlun tilkynnt og honum gefinn kostur á að gæta réttar síns.[a]) — Nefndin skal jafnan, svo fljótt sem þess er kostur, senda aðilja tilkynningu, ef hún tekur mann á skrá samkvæmt kæru eða breytir útsvari manns eða kæru hans er ekki sinnt. — Ef útsvari manns er breytt samkvæmt þessari grein, er honum heimilt að kæra það fyrir yfirskattanefnd, enda þótt hann hafi ekki kært til hreppsnefndar eða niðurjöfnunarnefndar. — **23. gr.** Nú vill maður ekki una úrskurði niðurjöfnunarnefndar, og er honum þá rétt að bera málið til úrskurðar fyrir viðkomandi yfirskattanefnd, enda sé kæran komin í hendur formanns yfirskattanefndar áður liðnar séu 4 vikur frá dagsetningu úrskurðar í hreppum og 2 vikur í kaupstöðum. Yfirskattanefnd úrskurðar kærur á næstu tveim vikum, frá lokum kærufrests talið, nema draga verði úrskurð af því að afla þurfi frekari upplýsinga. Niðurjöfnunarnefnd lætur yfirskattanefnd í té útsvarsskrá eða eftirrit af henni. Fyrirmæli 18. og 22. gr. taka og til yfirskattanefndar, enda er hreppsnefnd og niðurjöfnunarnefnd skylt að veita yfirskattanefnd upplýsingar um útsvarsálagningu sína eftir föngum. — Yfirskattanefnd fær þóknun fyrir störf sín samkvæmt þessum lögum, og skal reikna hana eftir lögum um tekjuskatt og eignarskatt. Þóknun greiðist úr sýslusjóði eða bæjarsjóði. — Ef ágreiningur verður um þóknun yfirskattanefndar, þá sker atvinnumálaráðherra úr. — **24. gr.** Sá gjaldandi og sú sveitarstjórn, er ekki vill hlíta úrskurði yfirskattanefndar, getur næstu 2 almanaksmánuði eftir dagsetningu úrskurðar hennar skotið honum til ríkisskattanefndar. Ríkisskattanefnd skal hafa lokið úrskurði eigi síðar en 2 mánuðum eftir að kæra kemur til nefndarinnar.[b]) Ríkisskattanefnd hefur sama rétt til þess að krefjast upplýsinga sem yfirskattanefnd, en nefndin breytir aðeins þeim útsvörum, sem úrskurður yfirskattanefndar hefur gengið um og síðan hefur verið áfrýjað til hennar. — Úrskurður ríkisskattanefndar er fullnaðarúrskurður um útsvarsupphæð.[c])

a) II, 14, 178. — b) XIX, 180, 181. — c) I, 320, II, 63, V, 41, 324, 447, 480, 489, XV, 349, 347, XVI, 257, 376, (XXIII, 392), XXV, 111

1945 Nr. 66 12. apríl

— **25. gr.** Aukaniðurjöfnun fer fram í lok júní, september og desember ár hvert. Sveitarstjórn getur vikið frá þessum ákvæðum eftir þörfum. Þá skal leggja útsvör á þá: 1. Er teknir skyldu hafa verið á aðalskrá, en hefur verið sleppt. 2. Er að vísu voru teknir á aðalskrá, en síðan hefur orðið víst um, að framtöl þeirra til skatts voru að verulegu leyti ófullnægjandi eða aðrar upplýsingar um hagi þeirra. 3. Er útsvarsskyldir hafa orðið síðan aðalniðurjöfnun fór fram og leggja skal á í þeim hreppi eða kaupstað, sbr. 6. gr. B. 1—2. 4. Er flutzt hafa búferlum á gjaldárinu, en eigi var lagt á þá útsvar í fyrri heimilissveit þeirra. — Skrá skal gera með sama hætti sem aðalskrá. Um framlagning hennar, kærur og úrskurði fer með sama hætti sem fyrr segir um aðalniðurjöfnun. — **26. gr.** Kærum, sem koma eftir kærufrest, verður ekki sinnt. Ekki má yfirskattanefnd eða ríkisskattanefnd heldur breyta útsvari, nema svo reynist, að það hafi verið að minnsta kosti 10% of hátt eða of lágt.

V. kafli. Um gjalddaga útsvara, ábyrgð á þeim, innheimtu o. fl.[a]) — **27. gr.**[b]) Gjalddagar útsvara eftir aðalniðurjöfnun skulu vera tveir. Í hreppum skal greiða annan helming útsvara 15. júlí, en hinn helminginn 15. október. Í kaupstöðum skal greiða annan helming útsvara fyrsta virkan dag næsta mánaðar eftir lok niðurjöfnunar, en hinn helminginn 1. september. Eigi getur gjaldandi vegna kæru eða áfrýjunar losast undan að greiða útsvarið á ákveðnum gjalddaga, en verði það fært niður, skal mismunurinn endurgreiddur honum.[c]) Nú er heimilað að jafna síðar niður en 15. júlí, sbr. 21. gr., og ákveður þá hreppsnefnd gjalddaga. — Eindagi útsvara eftir aukaniðurjöfnun fer eftir ákvörðun niðurjöfnunarnefndar, en má þó ekki síðar vera en 1. október, ef útsvar var lagt á fyrir þann dag, en ella ekki síðar en 31. desember. — Eindagi á öllu útsvari erlendis búsettra gjaldþegna (6. gr. B. 1—3) skal ávallt vera sá dagur, er útsvarsálagningu á þá er hverju sinni lokið. — **28. gr.** Hreppsnefndum og bæjarstjórnum er heimilt að ákveða aðra gjalddaga á útsvörum en 27. gr. segir, eftir þessum reglum: a. Með fjórum jöfnum greiðslum, er falla í gjalddaga 1. marz, 1. apríl, 1. maí og 1. júní, má innheimta til greiðslu upp

a) Um endurheimt greiddra útsvara, V, 380, XVI, 375, 377, 400, XIX, 179, XX, 33. — b) III, 116. — c) XVI, 375, XIX, 179.

1945 Nr. 66 12. apríl

í útsvar yfirstandandi árs hjá hverjum gjaldanda fjárhæð, jafnháa allt að helmingi þess útsvars, sem honum bar að greiða næstliðið ár. Hreppsnefndir og bæjarstjórnir setja nánari reglur um þessar greiðslur fyrir 15. febr. ár hvert og auglýsa þær á þann hátt, er venjulegt er um almennar auglýsingar á hverjum stað. — Nú hafa tekjur gjaldanda á útsvarsárinu verið lægri en á næsta ári áður, svo að nemi 30% eða þar yfir, eða ástæður hans versnað með öðrum hætti svo mjög, að vænta megi þess, að mun lægra útsvar verði lagt á hann en árið áður, og getur hann þá krafizt lækkunar á útsvarsgreiðslum samkv. þessum staflið. Hreppsnefnd eða niðurjöfnunarnefnd ákveður lækkunina. — Nú verður ljóst, þegar niðurjöfnun útsvara lýkur, að gjaldandi hefur þegar greitt meira en álagt útsvar, og skal þá endurgreiða það, sem ofgreitt var, ásamt ½% vöxtum fyrir hvern mánuð eða hluta úr mánuði, sem féð var í vörzlum sveitarsjóðs. b. Álagt útsvar við aðalniðurjöfnun að frádregnu því, sem greiða ber samkv. a-lið, ber gjaldanda að greiða með þremur eða fjórum jöfnum greiðslum á tímabilinu frá 1. ágúst til 1. nóvember, eftir ákvörðun sveitarstjórnar, 1. ágúst, 1. sept., 1. október og 1. nóvember. Heimilt er sveitarstjórn þó að leyfa kaupgreiðendum að greiða þennan hluta útsvars fastra starfsmanna sinna með sex jöfnum greiðslum, þannig að gjalddagar verði einnig 2. janúar og 1. febrúar næsta ár eftir gjaldárið. c. Allar greiðslur samkv. þessari grein skulu inntar af höndum í heilum krónum eða heilum eða hálfum tug króna, eftir ákvörðun sveitarstjórnar. d. Vangreiðsla á útsvarshluta samkvæmt þessari grein veldur því, að allt útsvar gjaldandans á gjaldárinu fellur í eindaga 15 dögum eftir gjalddagann, þó ekki fyrr en 15. næsta mánaðar, eftir að niðurjöfnun er lokið. — **29. gr.** a. Kaupgreiðendur ábyrgjast, að útsvarsgjaldendur, sem þeir greiða kaup, standi skil á útsvari sínu, álögðu á gjaldárinu, á gjalddögum, sem ákveðnir verða samkv. 27. eða 28. gr., eða þegar kaup fellur til útborgunar eftir gjalddaga, og er kaupgreiðanda rétt og skylt að halda eftir af kaupinu til útsvarsgreiðslunnar, enda hafi áður komið fram krafa frá sveitarstjórn til kaupgreiðanda um, að hann haldi eftir af kaupinu fyrir útsvarsgreiðslunni. b. Vilji sveitarstjórn haga innheimtunni á þann veg, sem segir í a-lið, skal hún senda hverjum kaupgreiðanda í tæka tíð tilkynningu um útsvör þeirra gjaldenda, sem kaupgreiðandi hefur í þjónustu sinni og ætlazt er til, að kaupgreiðandi greiði, og senda jafnframt tvíritaða kvittanaeyðublaðabók, er sýni glöggt, að um útsvarsgreiðslur sé að ræða.[a]) Skal kaupgreiðandi láta útsvarsgreiðanda í té slíka kvittun í hvert sinn, er hann greiðir upp í útsvar sitt. Samriti af kvittuninni ber kaupgreiðanda að skila, um leið og hann afhendir útsvarsgreiðsluna til bæjar- eða hreppssjóðs. c. Orðið kaup tekur til hvers konar kaups, launa, aflahlutar eða annarrar þóknunar, þ. á m. eftirlauna, hvort sem greitt er samkvæmt vinnusamningi, ákvæðisvinnusamningi eða öðrum samningum eða ákvörðunum. d. Kaupgreiðandi telst sérhver sá, sem innir framangreindar greiðslur af hendi, hvort heldur fyrir sjálfan sig eða aðra, þ. á m. kaupgreiðslustöðvar. Taki hlutarmaður aflahlut sinn og selji öðrum, telst kaupandinn kaupgreiðandi. e. Sveitarstjórn getur og gert kröfu um, að kaupgreiðendur haldi eftir af kaupi kaupþega til greiðslu á eldri útsvarsskuldum ásamt dráttarvöxtum og kostnaði. f. Til lúkningar greiðslum samkvæmt e-lið skal þó ekki haldið eftir meira en ⅕ af því kaupi, sem til útborgunar á að koma hverju sinni, hjá útsvarsgjaldanda, sem á fyrir heimili að sjá, en ella ⅓. Ekki má krefja útsvarshluta af manni samkvæmt e- og f-liðum, ef kaup hans fullnægir ekki brýnustu lífsþörfum hans, að dómi framfærslunefndar. g. Allir kaupgreiðendur skulu, þegar sveitarstjórn krefst þess, skyldir til að láta henni í té skýrslu, munnlega eða skriflega, eftir því sem sveitarstjórn óskar, um nöfn starfsmanna, sem taka kaup hjá þeim, stöðu þeirra, fæðingardag og ár, heimilisfang, launakjör, upphæð kaups, hvernig kaup er greitt, gjalddaga og önnur atriði, sem sveitarstjórn óskar að fá vitneskju um vegna innheimtu útsvara af kaupi. — Sveitarstjórn getur krafið um framangreindar skýrslur með munnlegri kröfu eða skriflegri svo og með almennri auglýsingu, og setur sveitarstjórn kaupgreiðendum frest til að skila skýrslum. h. Allir, sem hafa með höndum atvinnurekstur með aðkeyptu vinnuafli verkafólks, skulu að kröfu sveitarstjórnar skyldir til að senda henni kaupskrár sínar eða afrit af þeim það snemma, að unnt sé að gera kröfu um útsvarsgreiðslur þeirra, er við kaupi eiga að taka, áður en til útborgunar kemur. i. Kaupgreiðandi, sem skyldur er að halda eftir af kaupi samkvæmt því, er í grein þessari

a) XIV, 2.

1945 Nr. 29 12. apríl

1945 Nr. 66 12. apríl

segir, skal við hverja útborgun, þar með taldar hvers konar greiðslur upp í kaup, draga af kaupi útsvarsgjaldanda fjárhæð, er nægir til greiðslu samkvæmt a-lið og heimilt að draga af kaupi samkvæmt e- og f-liðum, svo og 10% af kaupi daglaunafólks, þó ekki af lægri kaupupphæð en 100 krónum, og skila sveitarstjórn því, sem þannig er haldið eftir, innan sex virkra daga frá útborgunardegi, og er sú greiðsla bindandi fyrir útsvarsgjaldandann. Nú er kaup greitt að einhverju leyti í öðru en peningum, svo sem með fæði, húsnæði eða öðrum hlunnindum, og skulu þá þessi hlunnindi talin með kaupgreiðslu á því verði, sem þau eru almennt metin til skatts á hverjum stað. j. Nú hættir útsvarsgjaldandi að taka kaup hjá kaupgreiðanda, er krafinn hefur verið um greiðslu upp í útsvar hans, áður en umkrafin útsvarsskuld er að fullu greidd, og skal kaupgreiðandi þá tafarlaust tilkynna sveitarstjórn brottför útsvarsgreiðanda. k. Útsvarsgjaldandi og kaupgreiðandi mega ekki slíta vinnusamningi fyrir það eitt, að krafizt hefur verið útsvarsgreiðslu af kaupi gjaldanda. l. Ef kaupgreiðandi: 1. vanrækir að láta sveitarstjórn í té umkrafðar skýrslur og upplýsingar um útsvarsgjaldendur innan tiltekins frests, 2. greiðir útsvarsgjaldanda kaup án þess að halda eftir þeirri fjárhæð, sem skylt var samkv. þessari grein, 3. skilar eigi til sveitarstjórnar eða umboðsmanna hennar, svo sem hér segir í i- og j-liðum, 4. tilkynnir ekki brottför útsvarsgreiðanda, svo sem segir í j-lið, þá ábyrgist hann sem geymslufé þá fjárhæð, sem var haldið eftir hjá útsvarsgjaldanda upp í skuld hans, en sem eigin útsvarsskuld það, sem halda hefði mátt eftir, ef kaupgreiðandi hefði ekki vanrækt skyldur þær, sem honum bar að rækja samkvæmt þessari grein. — Má gera lögtak hjá kaupgreiðanda til tryggingar þessum skuldum eftir sömu reglum og gera hefði mátt lögtak hjá útsvarsgjaldanda sjálfum. m. Útsvarsgjaldandi, sem ofgreitt hefur útsvar til kaupgreiðanda samkv. þessari grein, á rétt til endurgreiðslu beint úr sveitarsjóði, hvort sem kaupgreiðandi hefur greitt sveitarsjóðnum útsvarið eða ekki. n. Sveitarstjórn setur nánari reglur um innheimtu útsvara eftir þessari grein. — **30. gr.** Á sama hátt og með sömu viðurlögum og í 29. gr. segir getur sveitarstjórn eða innheimtumaður, er hún setur fyrir sig, krafizt útsvarsgreiðslu af kaupi gjaldþegns hjá kaupgreiðanda í öðru sveitarfélagi svo og skýrslna um starfsmenn, sbr. g- og h-liði, þó ekki með almennri auglýsingu. — **31. gr.** Hjón bera ábyrgð á útsvarsgreiðslu hvort annars, enda búi þau saman, þegar niðurjöfnun fer fram.[a]) — **32. gr.** Umboðsmaður erlends tryggingarfélags ber ábyrgð á útsvari þess, eins og það væri sjálfs hans útsvar. — Kaupgreiðandi þeirra, er í 6. gr. B 1 getur, ábyrgist sem sjálfs sín útsvarsskuld útsvar slíkra manna án tillits til þess, hvernig kaupgjaldi og kaupgreiðslum er varið, og er kaupgreiðanda heimilt að halda eftir af kaupi, er hann geldur, fjárhæð, er nægi til greiðslu útsvarsins, enda sé honum tilkynnt um útsvarsálagninguna svo fljótt sem unnt er. — Eignir erlendis búsetts atvinnurekanda, þær, er hann á hér á landi, skulu vera að lögveði til tryggingar útsvari, sem lagt er á hann hér á landi, næst á eftir sköttum, er á þeim kunna að hvíla til ríkissjóðs Íslands, enda má kyrrsetja þær til tryggingar útsvarsgreiðslum, án þess að beiðandi þurfi að setja tryggingu, og halda kyrrsetningarmáli til laga fyrir bæjarþingi eða aukarétti á kyrrsetningarvarnarþingi. — **33. gr.** Ef útsvar er ekki greitt áður en 2 mánuðir eru liðnir frá gjalddaga, skal greiða hreppsjóði eða bæjarsjóði dráttarvöxtu af því, sem ógreitt er, 1% fyrir tvo fyrstu mánuðina og 1% fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði, sem líður þar fram yfir frá gjalddaga, unz gjaldið er greitt.[b]) — **34. gr.** Útsvör og dráttarvöxtu má taka lögtaki. — — *Ákvæði til bráðabirgða.* Við ákvörðun útsvarsskyldra tekna skal draga frá hreinum tekjum þeirra, er hlunninda njóta vegna framlags í nýbyggingarsjóð samkvæmt 2. efnismálsgrein 3. gr. l. nr. 20 1942, sbr. b- og g-lið 14. gr. sömu laga, þá fjárhæð, sem lögð hefur verið í sjóðinn á því ári. — Ákvæði þetta öðlast þegar gildi og kemur til framkvæmda við útsvör, sem lögð eru á tekjur ársins 1944.

1945 Nr. 66 12. apríl

Lög um heimild fyrir sveitarstjórnir til að innheimta með álagi fasteignaskatta til sveitarsjóða.

1952 Nr. 29 4. febr.

1. gr. Heimilt er sveitarstjórn, að fengnu samþykki félagsmálaráðherra, að ákveða, að innheimta skuli með allt að 400% álagi alla skatta og önnur gjöld, sem miðuð eru við núgildandi fasteignamat og aukamat og renna eiga í sveitarsjóð, að vatnsskatti undanskildum.

a) V, 601. b) VI, 302.

1924
Nr. 47
4. júní

Lög um aukaútsvör ríkisstofnana.

1. gr. Engin stofnun ríkisins er aukaútsvarsskyld eftir efnum og ástæðum. — **2. gr.** Verzlunarstofnanir ríkissjóðs skulu greiða í bæjar- og sveitarsjóði, þar sem aðalaðsetur þeirra og útibú eru, 5 af hundraði af nettóágóða aðalbúsins eða útibúsins, og greiðist sá skattur 1. marz ár hvert af ágóða næstliðins árs. Á öðrum stöðum greiðist enginn skattur. Aðrar stofnanir greiða ekki þennan skatt.

1921
Nr. 66
27. júní

Lög um fasteignaskatt.

1. gr.[a]) [Af öllum fasteignum á landinu, sem eru ekki sérstaklega undanþegnar, skal greiða árlega af fasteignamatsverði skatt í sveitarsjóð, þar sem fasteignirnar eru, eins og hér segir:][1]) 1. af jarðeignum (að frádregnum 10 ára mannvirkjum), þurrabúðum, grasbýlum, lóðum og lendum, byggðum og óbyggðum, jarðarítökum og hlunnindum, sem eru fráskilin jörðum, svo sem námum, varplöndum, rekaréttindum, veitiréttindum í ám og vötnum og öðrum vatnsréttindum, 3 af þúsundi hverju. — Mannvirki síðustu 10 ára skulu þó vera skattskyld eftir 1930. 2. af húsum öllum, til hvers sem þau eru notuð, 1½ af þúsundi hverju. — **2. gr.** Eigandi greiðir skattinn, nema um leigujarðir, leigulóðir eða önnur samningsbundin jarðarafnot sé að ræða, og greiðist þá skatturinn af ábúanda eða notanda. — **3. gr.**[b]) Undanþegnar skatti þessum eru fasteignir ríkissjóðs, aðrar en jarðir í leiguábúð og leigulóðir. Ennfremur kirkjur, skólahús, sjúkrahús, þinghús og hús annarra ríkja, að svo miklu leyti sem þau eru notuð af sendimönnum þeirra í milliríkjaerindum. Hið sama gildir um lóðir, er fylgja slíkum húsum. — [Nú er fasteignaskattur af eign samkvæmt 1. gr. lægri en 10 krónur, og skal hann þá ekki innheimtur. — Skatturinn skal jafnan standa á heilum krónum, en aurum sleppt.][2]) — Ef ágreiningur verður um skattskyldu fasteignar, sker stjórnarráðið úr, en heimilt er aðiljum að skjóta málinu til dómstólanna. — **4. gr.** Ef fasteign, sem metin hefir verið í einu lagi, er skipt og eigendur æskja þess, að hver hluti sé talinn sérstaklega til skattgjalds, skulu þeir bera það mál undir lögreglustjóra, sem leggur það undir úrskurð stjórnarráðsins, ásamt tillögum sínum. — **5. gr.** Fasteignaskatt skal greiða í því lögsagnarumdæmi, sem eignin er. Ef skattgreiðandi er þar eigi heimilisfastur, skal hann hafa þar umboðsmann, er geri skil fyrir skattinum. Ef engi umboðsmaður er tilnefndur, telst sá umboðsmaður, sem eignina hefir til nytja, og ef fleiri eru, þá sá þeirra, er lögreglustjóri velur. — **6. gr.** Fasteignaskattur skal í tvö ár frá gjalddaga ganga fyrir öllum veðkröfum í eignum þeim, er hann hvílir á. — **7. gr.** Ef hús er rifið eða brennur eða fellur eða ónýtist á annan hátt á fyrra helmingi almanaksárs, greiðist ekkert gjald á því ári, en vilji þetta til síðar, greiðist fullt gjald. — **8. gr.** Skatt þennan skulu lögreglustjórar innheimta á manntalsþingum ár hvert, í fyrsta sinn [1954, og skila honum til gjaldkera hlutaðeigandi sveitarsjóðs.][1])

1) L. nr. 66, 24. apríl 1954, § 1.
2) L. nr. 13, 9. febrúar 1951, § 1.
a) V, 937, XVII, 374.
b) II, 744.

1921
Nr. 66
27. júní

e. Félagsmálefni.

1946
Nr. 50
7. maí

Lög um almannatryggingar.[2])

I. kafli. Um svið tryggginganna, stjórn og skipulag. — **1. gr.** Allir íslenzkir ríkisborgarar, sem dveljast hér á landi, skulu tryggðir samkvæmt lögum þessum og njóta réttinda þeirra, er greinir í II. og III. kafla laganna, eftir því sem við á um hvern og einn, og bera skyldur samkvæmt IV. og V. kafla.[a]) — Um íslenzka ríkisborgara, sem dveljast erlendis, fer eftir ákvæðum 106. gr. laganna. — **2. gr.** Stofnun sú, sem annast almannatryggingarnar, nefnist Tryggingastofnun ríkisins (hér eftir nefnd Tryggingastofnunin), og á hún heimili og varnarþing í Reykjavík. — Skal skipta henni í deildir eftir því, sem hagkvæmt þykir, en deildirnar hafa þó allar sameiginlegan fjárhag. — Allar tekjur Tryggingastofnunarinnar renna í allsherjar tryggingasjóð (sbr. IV. kafla), og úr honum greiðast öll gjöld stofnunarinnar.[3]) — **3. gr.** Ríkisstjórnin hefur yfirumsjón með starfsemi Tryggingastofnunarinnar og setur reglugerðir samkvæmt lögum þessum. — **4. gr.** Ráðherra skipar forstjóra Tryggingastofnunarinnar. Hann skipar og, að fengnum tillögum forstjóra, tryggingayfirlækni, deildarstjóra og sérstakan tryggingafræðing, ef forstjóri eða deildarstjórar eru það ekki. — Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum tryggingaráðs, laun þeirra starfsmanna, er taldir eru í 1. mgr. þessarar gr., svo og annarra fastra starfsmanna stofnunarinnar, þar til launin verða ákveðin í launalögum. — **5.**

1) L. nr. 66, 24. apríl 1954, § 2.
2) Auglýs. nr. 14, 10. febr. 1954, auglýs. nr. 15, s. d. og 16, s. d.
3) Rgj. nr. 134, 29. des. 1936.
a) XXII, 51.

gr. Forstjóri stjórnar stofnuninni í samræmi við lög, reglugerðir og erindisbréf, er honum verður sett, og í samráði við formann tryggingaráðs, sbr. 8. gr. Hann afgreiðir mál í samráði við hlutaðeigandi deildarstjóra eða felur þeim afgreiðslu ákveðinna mála, en ber sjálfur ábyrgð á ákvörðunum og úrskurðum. — Forstjóri getur falið sama deildarstjóra forstöðu fleiri en einnar deildar. — **6. gr.** Tryggingaráð, skipað 5 mönnum, skal fara með störf þau, sem því eru falin með lögum þessum. Skal það kosið hlutfallskosningu af sameinuðu Alþingi á fyrsta þingi eftir hverjar almennar alþingiskosningar, og jafnmargir varamenn. Ráðherra skipar formann og varaformann úr hópi hinna kjörnu. — Sérstök nefnd þriggja sérfróðra manna skal vera tryggingaráði til aðstoðar og ráðuneytis um læknisfræðileg atriði og framkvæmd heilsugæzlu samkvæmt III. kafla. Í nefnd þessari eiga sæti landlæknir, sem er formaður hennar, og tveir menn, er ríkisstjórnin skipar til 4 ára í senn, annan samkv. tilnefningu Læknafélags Íslands og Læknafélags Reykjavíkur í sameiningu og hinn samkvæmt tilnefningu læknadeildar háskólans. Varamenn fyrir tvo hina síðartöldu skulu skipaðir með sama hætti til sama tíma. — Nú láta læknafélögin eða læknadeild háskólans undir höfuð leggjast að tilnefna mann af sinni hálfu í nefndina samkv. 2. málsgr., og skipar þá ráðherra án tilnefningar mann eða menn í þeirra stað. — **7. gr.** Hlutverk tryggingaráðs er að hafa eftirlit með fjárhag, rekstri og starfsemi Tryggingastofnunarinnar og gæta þess, að hún starfi í samræmi við lög og reglugerðir á hverjum tíma. Fjárhagsáætlun stofnunarinnar fyrir ár hvert skal jafnan samin í samráði við tryggingaráð. Einnig skal leita samþykkis ráðsins á öllum heildarsamningum við lækna, sjúkrahús, heilsuverndar- og lækningastöðvar, en að undirbúningi slíkra samninga starfar sérfræðinganefndin, sbr. 6. gr., með forstjóra Tryggingastofnunarinnar og formanni tryggingaráðs. — Ef ágreiningur rís um bætur samkv. II. kafla eða hlunnindi samkv. III. kafla, leggur tryggingaráð úrskurð á þau mál. Leita skal þó jafnan álits sérfræðinganefndar, áður en úrskurðað er um atriði, er varðar heilsugæzlu samkvæmt III. kafla eða læknisfræðileg atriði, er áhrif hafa á bótagreiðslur. — Nú sættir aðili sig ekki við úrskurð tryggingaráðs, og getur hann þá leitað dómsúrskurðar um málið. — **8. gr.** Formaður tryggingaráðs skal fylgjast með daglegri starfsemi stofnunarinnar og kynna sér alla afgreiðslu mála. Ef um er að ræða bótagreiðslur, sem ekki eru fastákveðnar, en inntar af hendi samkv. heimildarákvæðum, er skylt að leggja þau atriði fyrir formann ráðsins, en hann kynnir sér allar aðstæður. Skal afgreiðsla slíkra mála jafnan borin undir tryggingaráð, ef formaður óskar þess. Hann skal og vinna að undirbúningi fjárhagsáætlunar stofnunarinnar með forstjóra og að öllum meiri háttar samningsgerðum. — **9. gr.** Vinnuveitendafélag Íslands[1]) og Alþýðusamband Íslands skipa hvort um sig einn mann, sem hefur rétt til að taka þátt í umræðum tryggingaráðs og gera tillögur, þegar skipt er í áhættuflokka og ákveðin iðgjöld atvinnurekenda til slysatrygginga skv. 113. gr. Skal Tryggingastofnuninni skylt að láta þeim í té allar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru vegna þessa starfs. — **10. gr.** Ráðherra setur nánari reglur um störf og skyldur tryggingaráðs og sérfræðinganefndar og ákveður þóknun ráðsmanna og nefndarmanna svo og sérstaka aukaþóknun til formanns tryggingaráðs. — **11. gr.** Skipta skal landinu í tryggingaumdæmi, eftir því sem hagkvæmt þykir, og skal við ákvörðun umdæma höfð hliðsjón af skipun læknishéraða og lögsagnarumdæma.[2]) — Tryggingastofnunin hefur skrifstofur eða umboðsmenn á þeim stöðum, sem bezt henta og þörf krefur eftir ákvörðun tryggingaráðs.[3]) — Í hverju tryggingaumdæmi skal starfa fimm manna trygginganefnd, kosin hlutfallskosningu af sveitarstjórnum umdæmisins á sameiginlegum fundi, er halda skal eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar. Nefndin kýs sér sjálf formann. Kjósa skal á sama hátt og til sama tíma jafnmarga varamenn. — Kjörtímabil trygginganefnda er hið sama og sveitarstjórna. Ef sveitarfélagi er skipt milli tveggja eða fleiri tryggingaumdæma, tekur sveitarstjórn þess þátt í kosningu trygginganefndar í því umdæmi, þar sem flestir af íbúum sveitarfélagsins eiga heima. — Hlutverk trygginganefnda er að fylgjast með rekstri trygginganna í umdæminu, gera tillögur um framkvæmd þeirra, gæta hagsmuna hinna tryggðu og benda á atriði, er mættu verða til sparnaðar í rekstri trygginganna. — Á fundi sveitarstjórna, sem haldinn er skv. 3. mgr., skal ákveða þóknun hinna kjörnu nefndarmanna, og greiðist hún ásamt kostnaði við störf þeirra af hlutaðeigandi sveitarfélögum eftir reglum, er fundurinn setur. — Ráðherra setur nefndum þessum

1) Sbr. l. nr. 9, 13. febr. 1948.
2) Auglýs. nr. 112, 16. ágúst 1946.
3) Auglýs. nr. 142, 20. nóv. 1946.

nánari starfsreglur. — **12. gr.** Reikningar Tryggingastofnunarinnar skulu endurskoðaðir á sama hátt og reikningar annarra ríkisstofnana. — Tryggingastofnunin skal gefa út árbók með sem gleggstum upplýsingum um alla starfsemi stofnunarinnar. Skal leggja sérstaka áherzlu á að safna tölulegum upplýsingum og vinna úr þeim um allt það, sem sérstaklega getur haft áhrif á hag tryggingaanna í framtíðinni, og láta gera tryggingafræðilegar áætlanir nokkur ár fram í tímann.

II. kafli. Bætur greiddar í peningum. — *1. Elli- og örorkulífeyrir.* — **13. gr.** Rétt til ellilífeyris eiga allir íslenzkir ríkisborgarar, búsettir hér á landi, sem orðnir eru fullra 67 ára 1. jan. 1947, svo og allir þeir, er síðar ná þeim aldri, og öðlast þeir þá réttinn frá næstu mánaðamótum eftir að aldrinum er náð, enda sé að öðru leyti fullnægt skilyrðum laganna. — Þeir, sem við gildistöku laga þessara njóta lífeyris eða eftirlauna af opinberu fé eða úr opinberum sjóðum, er sé að minnsta kosti jafnmikill og lífeyrir samkv. 15. gr., eiga ekki rétt á ellilífeyri. Ef ellilífeyrir eða eftirlaun ná eigi þeirri fjárhæð, á hlutaðeigandi rétt á því, að Tryggingastofnunin greiði það, sem á vantar, enda hafi hann náð tilskildum aldri. — **14. gr.** Skipta skal landinu í tvö verðlagssvæði. Til fyrsta verðlagssvæðis teljast kaupstaðir og kauptún með 2000 íbúum eða fleiri, til annars verðlagssvæðis allir aðrir staðir á landinu. Þó er heimilt að færa kaupstaði eða kauptún milli verðlagssvæða, ef óskir koma fram um það frá hlutaðeigandi sveitarstjórn og rannsókn á framfærslukostnaði á þeim stað réttlætir tilfærsluna.[1]) — **15. gr.** Árlegur ellilífeyrir er sem hér segir:

	1. verðlagssv. kr.	2. verðlagssv. kr.
Fyrir hjón, þegar bæði fá lífeyri	1920.00	1440.00
Fyrir einstaklinga og hjón, þegar annað fær lífeyri	1200.00	900.00

— Sömu fjárhæð og hjónum skv. þessari gr. skal greiða konu og karlmanni, þótt ógift séu, ef þau búa saman og hafa sameiginlegt heimilishald. — **16. gr.** Sé greiðslum ellilífeyris frestað, hækkar árslífeyrir hins tryggða sem hér segir:

68	ára	gamall	maður	fær	5%	í	viðbót
69	—	—	—	—	10%	-	—
70	—	—	—	—	15%	-	—
71	—	—	—	—	20%	-	—
72	ára	gamall	maður	fær	25%	í	viðbót
73	—	—	—	—	30%	-	—
74	—	—	—	—	35%	-	—
75	—	eða	eldri	—	40%	-	—

— Þeir, sem við gildistöku laganna eru eldri en 67 ára og taka lífeyri þegar í stað, hljóta lífeyri samkvæmt 15. gr. án hækkunar þeirrar, er um ræðir í 1. mgr. hér á undan. Ef þeir hins vegar fresta lífeyristöku, fá þeir 5% í viðbót fyrir hvert heilt ár, sem líður án þess þeir taki lífeyrinn. — **17. gr.** Ef ellilífeyrisþegi þarfnast sérstakrar umönnunar sökum sjúkleika eða ellilasleika og getur því eigi komizt af með þann lífeyri, sem ákveðinn er í 15. og 16. gr., getur Tryggingastofnunin hækkað lífeyri hans, samkvæmt umsókn, um allt að 40 af hundraði eða séð honum fyrir vist á elliheimili. Skal Tryggingastofnunin vinna að því, að komið verði upp hæfilegum fjölda elliheimila, sbr. 101. og 104. gr. — **18. gr.** Örorkulífeyrir er jafnhár ellilífeyri, sbr. 15. gr., og greiðist samkvæmt sömu reglum, eftir því sem við getur átt. — Rétt til örorkulífeyris eiga þeir menn á aldrinum 16—67 ára, sem eru varanlegir öryrkjar á svo háu stigi, að þeir teljast ekki færir um að vinna sér inn ¼ þess, er andlega og líkamlega heilir menn eru vanir að vinna sér inn í því sama héraði við störf, sem hæfa líkamskröftum þeirra og verkkunnáttu og sanngjarnt er að ætlast til af þeim með hliðsjón af uppeldi og undanfarandi starfa. — **19. gr.** Tryggingayfirlæknir úrskurðar örorkustig þeirra, sem sækja um örorkulífeyri.[a]) Slíkum úrskurðum má áfrýja til sérfræðinganefndar, sbr. 6. og 7. gr. — Tryggingastofnunin getur hvenær sem er látið endurmeta örorku þeirra, sem fengið hafa örorkulífeyri, ef líkur þykja til, að þeir séu eigi lengur öryrkjar, sbr. 2. mgr. 18. gr. — *2. Barnalífeyrir og fjölskyldubætur.* — **20. gr.** Árlegur barnalífeyrir er sem hér segir:

Á 1. verðlagssvæði	kr.	800.00
- 2. —	—	600.00

og er hann greiddur í þeim tilvikum, sem um getur í 21.—29. gr. — **21. gr.** Ellilífeyrisþegi, sem hefur á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára, þar með talin stjúpbörn og kjörbörn, á rétt til að fá greiddan með þeim barnalífeyri, unz þau eru fullra 16 ára. Barnalífeyrir er þó því aðeins greiddur með kjörbörnum, að þau hafi verið á framfæri lífeyrisþega, a. m. k. fimm ár, áður en hann fékk rétt

1) Auglýsing nr. 65, 21. apr. 1948, auglýs. nr. 12, 11. jan. 1950.

a) (XI, 818).

til ellilífeyris. — Ef hjón eiga hvort um sig rétt til ellilífeyris eða elli- og örorkulífeyris, fá þau þó aðeins greiddan einfaldan barnalífeyri. — Ef maki ellilífeyrisþega er vinnufær og hefur verulegar tekjur, er barnalífeyrir ekki greiddur. Þó er Tryggingastofnuninni heimilt að greiða slíkan lífeyri að nokkru eða öllu leyti, ef sérstaklega stendur á.[1]) — **22. gr.** Hver sá, sem fær greiddan örorkulífeyri samkvæmt 18. gr. og hefur á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára, á rétt á að fá greiddan með þeim barnalífeyri eftir sömu reglum og segir í 21. gr. um ellilífeyrisþega. Tryggingastofnunin getur þó greitt lífeyri með kjörbarni, sem skemur hefur verið á framfæri lífeyrisþega en 5 ár, ef sýnt þykir, að taka þess standi ekki í neinu sambandi við væntanlegar bætur. — Ákvæði 2. og 3. mgr. 21. gr. gilda einnig um lífeyrisgreiðslur samkvæmt þessari grein. — **23. gr.** Ekkja, sem við lát manns síns hefur á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára, þar með talin stjúpbörn og kjörbörn, á rétt á að fá greiddan barnalífeyri samkvæmt ákvæðum 20. gr., unz þau eru fullra 16 ára. Lífeyrir er því aðeins greiddur með kjörbörnum, að þau hafi verið á framfæri hins látna a. m. k. fimm ár áður en hann lézt. Þó getur Tryggingastofnunin stytt þennan frest. — Ef ekkja giftist, á hún rétt á að fá greiddan barnalífeyri í 3 ár, þó aldrei hærri upphæð en hún hefði fengið, ef hún hefði eigi gifzt aftur. — Að öðru leyti fellur barnalífeyrir niður, er ekkja giftist aftur, og eftir atvikum einnig, ef hún býr með karlmanni án þess að vera gift honum. — Tryggingaráði er heimilt að greiða ekkli allt að hálfum barnalífeyri, ef fyrirsjáanlegt er, að tekjur hans hrökkva ekki til að sjá fjölskyldunni farborða. — **24. gr.** Öll börn yngri en 16 ára, sem misst hafa báða foreldra sína og hafa enga aðra fyrirvinnu, eiga rétt á því, að með þeim sé greiddur barnalífeyrir samkvæmt 20. gr., unz þau eru fullra 16 ára. — Tryggingaráð getur hækkað lífeyri samkv. þessari gr. um allt að 50%, ef sérstaklega stendur á. — **25. gr.** Nú hefur kona búið ógift með karlmanni a. m. k. 2 ár samfleytt og eignazt með honum börn. Á hún þá, ef maðurinn fellur frá, rétt til barnalífeyris með þeim samkv. 20. gr., sbr. 23. gr. — Þetta er þó þeim skilyrðum bundið, að bæði hafi verið ógift, að þau hafi haft sameiginlegt heimili og maðurinn séð um framfærslu konunnar og barnanna eins og um hjón og börn þeirra væri að ræða. — **26. gr.** Nú hefur eiginmaður hlaupizt brott frá konu sinni, án þess að tryggja henni og börnum þeirra nægilegan framfærslueyri, og ekki er kunnugt um að 6 mánuðum liðnum frá því er hann fór að heiman, hvort hann er á lífi, og skal þá greiða lífeyri með börnunum eins og um ekkju væri að ræða, en þó má lækka bæturnar með hliðsjón af fjárhag konunnar. — Þegar bætur hafa verið greiddar samkvæmt 1. mgr., getur Tryggingastofnunin krafizt þess, að eiginmaður endurgreiði þær, þegar til hans næst. Innheimta má slíka kröfu á sama hátt og iðgjöld samkvæmt 117. gr., ef Tryggingastofnunin óskar þess. — **27. gr.** Mæður, sem fá úrskurð yfirvalds um barnalífeyri með óskilgetnum börnum sínum, geta snúið sér til Tryggingastofnunarinnar með úrskurðinn og fengið lífeyrinn greiddan þar. — Þegar Tryggingastofnunin greiðir barnalífeyri samkv. 1. mgr., á hún endurkröfurétt á hendur föðurnum, og fer um innheimtu slíkrar kröfu eftir ákvæðum 117. gr. — Verði vanskil af hálfu föðurins, skal innheimta kröfuna hjá dvalarsveit móðurinnar eða þess, er framfærslu barnsins annast í hennar stað, nema Tryggingastofnunin kjósi heldur að innheimta hana beint frá framfærslusveit föðurins, og telst fjárhæðin framfærslustyrkur veittur honum. Um rétt dvalarsveitar á hendur framfærslusveit og framfærslusveitar á hendur barnsföður fer samkvæmt ákvæðum framfærslulaga. — Nú deyr faðir óskilgetins barns, áður en barnið hefur náð 16 ára aldri, og greiðir þá Tryggingastofnunin barnalífeyri engu að síður, en getur þá jafnframt gert kröfu í dánarbú hins látna samkv. reglum 25. gr. l. nr. 46 27. júní 1921. — **28. gr.** Reglur 27. gr. skulu gilda eftir því, sem við getur átt, um greiðslu barnalífeyris, er fráskildar konur fá úrskurðaðan með börnum sínum. — **29. gr.** Nú hefur kvæntur maður verið dæmdur til fangelsisvistar eða úrskurðaður á drykkjumannahæli eða aðra hliðstæða stofnun, og getur Tryggingastofnunin þá greitt barnalífeyri samkv. ákvæðum 26. gr., eftir því sem þau geta átt við. — **30 gr.** Árlegar fjölskyldubætur eru sem hér segir:

Á 1. verðlagssvæði ..... kr. 400.00
- 2. —— ..... — 300.00

og eru þær greiddar eftir reglum 31.—33. gr. með hverju barni undir 16 ára aldri, sem er umfram 3 í fjölskyldu. — **31. gr.** Fjölskylda telst hér foreldrar og börn þeirra innan 16 ára

1) Rgj. nr. 22, 18. febr. 1947.

aldurs, þar með talin stjúpbörn og kjörbörn. Undantekin eru börn, sem ekki eru á framfæri foreldranna. — Ef barn er í fóstri, getur Tryggingastofnunin greitt fósturforeldrum bæturnar, ef fullvíst er, að barnið sé í raun réttri á framfæri þeirra, sbr. 3. mgr. 58. gr. — **32. gr.** Fjölskyldubætur skulu greiddar foreldrum barnanna, ef þeir eru á lífi og sjá um uppeldi þeirra. Þó getur Tryggingastofnunin greitt þær öðrum aðila, ef hún telur, að bæturnar komi börnunum að betri notum með þeim hætti, sbr. 33. gr. — Fjölskyldubætur eru ekki greiddar vegna barna, sem barnalífeyrir er greiddur með samkv. 20.—29. gr. eða greitt er með af öðrum sem því svarar samkv. úrskurði. — **33. gr.** Barnalífeyri eða fjölskyldubætur, sem greitt er samkv. 20.—32. gr., skal eingöngu nota til framfærslu eða menntunar börnum þeim, sem hlut eiga að máli. Tryggingastofnunin getur neitað að greiða bætur eða hætt að greiða þær, nema fulltryggt sé, að þær verði notaðar eða hafi verið notaðar í þessu skyni. Skal Tryggingastofnunin hafa um þetta samvinnu við barnaverndarnefndir og aðra aðila, sem eiga að hafa eftirlit með uppeldi barna og framfærslu, og getur hún ákveðið að greiða þessum aðilum bæturnar, en þeir sjái síðar um, að þær komi börnunum að sem beztum notum. — *3. Bætur til mæðra, ekkna o. fl.* — **34. gr.** Við hverja barnsfæðingu á móðirin rétt á að fá greiddar kr. 80.00, hvort sem hún stundar vinnu utan heimilis eða ekki. — Mæðrum, sem stunda atvinnu utan heimilis, skal greiða fæðingarstyrk kr. 140.00 mánaðarlega í allt að þrjá mánuði samtals fyrir og eftir fæðingu, enda leggi þær niður vinnu og sé ekki greitt kaup fyrir þennan tíma. Gift kona fær því aðeins greiddar bætur samkvæmt þessari málsgrein, að maður hennar geti ekki séð heimilinu farborða. — Nú greiðir atvinnurekandi kaup, sem er lægra en fæðingarstyrkur samkv. framansögðu, og skal þá Tryggingastofnunin greiða fæðingarstyrk, þó aldrei hærri en svo, að hann að viðbættu kaupi nema meiru en kr. 175.00 á mánuði. — Greiða skal fæðingarstyrk frá þeim tíma, sem kona leggur fram læknisvottorð um, að hún muni sennilega ala barn innan 6 vikna, og allt til þess er 6 vikur eru frá barnsburði, sbr. þó 2. mgr. Fæðingarstyrkur er því aðeins greiddur, að móðirin hlíti þeim reglum, sem settar kunna að verða um lækniseftirlit um meðgöngutímann. — Mæður, sem ekki stunda atvinnu utan heimilis síns, fá auk þeirra kr. 80.00, sem um ræðir í 1. mgr., greiddar kr. 120.00 upp í kostnað þann, sem fæðingin hefur í för með sér. — **35. gr.** Hver sú kona, sem verður ekkja innan 67 ára aldurs, á rétt á bótum í 3 mánuði eftir lát eiginmanns hennar, kr. 200.00 mánaðarlega. Ef ekkjan hefur börn yngri en 16 ára á framfæri sínu, á hún enn fremur rétt á bótum í 9 mánuði í viðbót, kr. 150.00 mánaðarlega. — **36. gr.** Auk bóta samkvæmt 35. gr. á hver sú kona, sem verður ekkja eða hættir að taka barnalífeyri samkvæmt 23. gr. eftir að hún er orðin fullra 50 ára, rétt á árlegum lífeyri, allt að sömu fjárhæð og greiða ber ekkju samkvæmt 2. málsl. 1. tölul. 57. gr., og ákveður tryggingaráð fjárhæðina með hliðsjón af fjárhagsástæðum ekkjunnar og verðlagssvæðum. Sama rétt á ógift móðir, ef hún er orðin 50 ára, þegar hún hættir að taka barnalífeyri. — **37. gr.** Nú hefur kona búið með karlmanni í a. m. k. 2 ár og alið honum barn, eða búið með honum samfleytt í 5 ár. Á hún þá sama rétt til bóta og ekkja skv. 35. og 36. gr., ef maðurinn fellur frá. — Þetta er þó þeim skilyrðum bundið, að bæði hafi verið ógift, að þau hafi haft sameiginlegt heimili og maðurinn séð um framfærslu konunnar og barnanna, eins og um hjón og börn þeirra væri að ræða. — Sömu reglur gilda um giftar konur, sem eiginmaður hefur hlaupizt frá, ef þær hafa á framfæri sínu börn sín yngri en 16 ára. Fer um endurkröfurétt á hendur manninum eftir reglum 2. mgr. 26. gr. — Bætur samkv. þessari grein getur Tryggingastofnunin lækkað eða fellt niður með hliðsjón af fjárhag konunnar. — **38. gr.** Tryggingastofnunin getur veitt bætur eiginkonu ellilífeyris- og örorkulífeyrisþega, enda þótt hún sé ekki fullra 67 ára eða sjálf öryrki, sbr. 18. gr. — Slíkar bætur skulu vera:

Á 1. verðlagssvæði allt að .. kr. 720.00 á ári
Á 2. verðlagssvæði allt að .. kr. 540.00 á ári

— Bætur þessar eru því aðeins veittar, að Tryggingastofnunin telji þess þörf, að undangenginni rannsókn á fjárhag umsækjanda. — Ef maður kvænist fullra 60 ára eða eldri, getur eiginkona hans eigi fengið bætur samkvæmt þessari grein. Sama máli gegnir um konu örorkulífeyrisþega, sem kvænzt hefur eftir að hann varð öryrki eða eftir að ljóst var, að orsakir örorkunnar voru tilkomnar. — *4. Sjúkrabætur.*[1]) — **39. gr.** Þeim, sem stunda vinnu í annarra þjónustu eða stunda eða reka sjálfstæða atvinnu, skulu greiddar sjúkra-

1) Auglýs. nr. 111, 26. júní 1947.

bætur samkvæmt eftirfarandi reglum. — Sjúkrabætur eru greiddar konum og körlum á aldrinum 16—67 ára, sem verða fyrir tekjumissi vegna veikinda, ef vinnugeta þeirra er svo skert, að hlutaðeigandi geti eigi unnið sér inn sem svarar a. m. k. ¼ meira en bótaupphæðum laganna nemur við þau störf, sem hann er vanur að stunda, eða við aðra vinnu, er honum kann að vera vísað á og telja verður við hans hæfi. — Það telst tekjumissir, þó að maður haldi kaupi sínu, ef hann verður að greiða staðgöngumanni sínum kaup, en greiði hann honum ekki allt kaup sitt, getur Tryggingastofnunin lækkað bæturnar eða fellt þær niður með öllu. — **40. gr.** Sjúkrabætur skulu vera:

	Á 1. verðlagssvæði	Á 2. verðlagssvæði
Fyrir kvænta karla, þegar konan vinnur eigi utan heimilis eða er atvinnulaus	kr. 6.00 á dag	kr. 5.00 á dag
Fyrir aðra	— 5.00 —	— 4.00 —

— Giftar konur fá því aðeins greiddar sjúkrabætur, að þær færi sönnur á, að maður þeirra geti ekki séð þeim farborða. — Þegar sjúkrabætur eru greiddar, er auk hinna venjulegu fjölskyldubóta samkv. 30.—32. gr. einnig greitt með þremur fyrstu börnunum í hverri fjölskyldu, sbr. 1. mgr. 31. gr. — Sjúkrabætur mega aldrei fara fram úr ¾ þess, sem hinn sjúki hefur misst í af tekjum sínum vegna sjúkdómsins. — **41. gr.** Sjúkrabætur eru ekki greiddar, ef sjúkdómurinn stafar af áfengisneyzlu, notkun deyfilyfja eða öðrum orsökum, sem hinn tryggði á sjálfur sök á, beint eða óbeint, með vítaverðu hirðuleysi eða gáleysi. — Ef farsóttir ganga, svo sem mislingar, inflúenza, skarlatsótt, o. fl., fellur niður greiðsla sjúkrabóta vegna slíkra sjúkdóma, nema tryggingaráð heimili greiðsluna hverju sinni. — **42. gr.** Í kaupstöðum og kauptúnum, þar sem læknar starfa, skal greiða sjúkrabætur sem hér segir: a) Þeir, sem starfa í annarra þjónustu, skulu eiga rétt á sjúkrabótum frá og með 11. veikindadegi og í allt að 26 vikur samtals á einu ári, enda sé þeim ekki greitt kaup þennan tíma. Tryggingaráði er þó heimilt að ákveða, að bætur skuli greiddar lengur, einkum ef veikindi stafa af slysförum og óvíst er, hvort um varanlega örorku verður að ræða. Sjúkrabætur eru ekki greiddar, nema hlutaðeigandi hafi verið óvinnufær lengur en 14 daga. — Nú greiðir atvinnurekandi hinum sjúka kaup, sem er lægra en sjúkrabótum nemur, og skal þá einnig greiða sjúkrabætur, þó svo, að þær að viðbættu kaupinu séu eigi hærri en bótaupphæðir laganna að viðbættum 25 af hundraði. Um fasta starfsmenn sjá ákvæði 64. greinar. b) Þeir, sem starfa sjálfstætt eða hafa launþega í þjónustu sinni, eiga rétt á bótum frá og með sjöttu sjúkraviku og í allt að 26 vikur samtals á einu ári, enda geti þeir sýnt fram á, að tekjur þeirra hafi minnkað verulega vegna veikindanna. Skal tryggingaráð setja nánari reglur um greiðslu sjúkrabóta til slíkra manna með hliðsjón af ákvæðum 2. mgr. 39. gr. Þó skulu þeir framleiðendur, sem búa við þær aðstæður, að atvinnurekstur þeirra hvílir aðallega á eigin vinnu, eiga rétt til sjúkrabóta á sama hátt og launþegar samkv. a-lið, ef hlutaðeigandi fer í sjúkrahús að læknisráði, atvinnurekstur hans stöðvast eða sannað er, að tekjur hans hafi vegna veikindanna rýrnað svo, að hann falli undir ákvæði 2. mgr. 39. gr. — Sjúkrabætur falla niður þann dag, sem hinn tryggði verður vinnufær, enda þótt hann taki ekki til starfa eða vanræki að segja frá bata sínum. — **43. gr.** Utan þeirra staða, sem um ræðir í 42. gr., skulu sömu reglur gilda og þar segir (stafl. a og b), en sjúkrabætur eru því aðeins greiddar, að hinn sjúki liggi í sjúkrahúsi eða hafi verið rúmfastur. Hámarkstími sjúkrabóta samkvæmt þessari grein er einnig 26 vikur á einu ári. — Ef sannað er, að hinn veiki hafi orðið að taka mann í þjónustu sína vegna sjúkleikans, getur Tryggingastofnunin greitt honum bætur, þótt hann hafi eigi legið rúmfastur. — **44. gr.** Skylt er þeim, sem sækja um sjúkrabætur, að tilkynna Tryggingastofnuninni veikindi með læknisvottorði, áður en 10 dagar eru liðnir, frá því er sjúkdómurinn olli óvinnuhæfni, ella miðast biðtíminn við þann dag, sem tilkynning barst. Upphaf biðtímans miðast við þann dag, sem læknis er fyrst vitjað eða sjúklingurinn fluttur í sjúkrahús, og fylgi vottorð tveggja valinkunnra manna um, að sjúkralegan hafi verið óslitin. — Þegar veikindi hafa verið tilkynnt, getur Tryggingastofnunin látið lækni rannsaka heilsufar hins tryggða eða fylgzt með því á annan hátt. Ef maður vanrækir að fara að ráðum læknis, missir hann rétt til bótanna, meðan svo stendur. — Sama verður, ef hann neitar að hlíta fyrirmælum um þátttöku í þjálfun eða starfs-

námi, sem flýtt gæti bata hans eða búið hann undir nýtt starf. — *5. Slysabætur.*[1]) — **45. gr.** Launþegar, sem taldir eru í 46. gr. og slasast við vinnu, eiga rétt til slysabóta samkvæmt því, er segir í 49.—58. gr., svo og vandamenn þeirra. — **46. gr.** Launþegi telst samkvæmt lögum þessum hver sá, sem tekur að sér vinnu (þar með talin ákvæðisvinna) gegn endurgjaldi, án þess að vera sjálfur atvinnurekandi.[a]) Skiptir eigi máli, hvort um er að ræða vinnu hjá einstaklingum, einkafyrirtækjum, opinberum fyrirtækjum eða stofnunum, samvinnufyrirtækjum, sem verkamenn eða aðrir starfsmenn stjórna sjálfir eða með öðrum. Skipverjar teljast launþegar, þótt þeir taki aflahlut í stað kaups. Launþegi telst og hver sá, sem tekur að sér vinnu samkvæmt framansögðu eða án endurgjalds í þeim tilgangi að afla sér sérstakrar iðnmenntunar (lærlingar). Í skólum og öðrum stofnunum, þar sem verklegt nám er, teljast nemendur launþegar við það nám samkvæmt lögum þessum. — Undir ákvæði þessarar greinar falla ekki þeir launþegar, sem eingöngu taka vinnu heim til sín eða á vinnustað, sem þeir sjálfir ákveða, eigi heldur þeir, sem taka að sér lausavinnu, en nánari ákvæði um það, hvað telja beri starf á heimili og lausavinnu í þessu sambandi, skulu sett með reglugerð. Þó skal ekki undanskilja þá launþega, er stunda lausavinnu, sem samfara er sérstök áhætta. — Börn atvinnurekanda, yngri en 16 ára, kona hans og foreldrar eða fósturforeldrar eiga ekki rétt til slysabóta, þótt þau vinni í þjónustu hans. — **47. gr.** Útgerðarmaður, sem sjálfur er á skipi sínu, á sama rétt á slysabótum og aðrir skipverjar, enda ber honum að greiða iðgjöld fyrir sjálfan sig, sbr. 112. og 113. gr. — **48. gr.** Ef maður slasast eða bíður líftjón við björgun eða tilraun til björgunar manns í lífsháska, skal hann eða vandamenn hans eiga rétt til slysabóta. — **49. gr.** Það er bótaskylt slys, er tryggður maður slasast eða deyr af slysi við þá vinnu, sem hann er tryggður við. — Til slysa teljast hér atvinnusjúkdómar, svo sem hvers konar fingur- og handarmein, er menn fá við sjómennsku, fiskvinnu, sláturhúsvinnu og aðra þá vinnu, sem sérstaklega er hættuleg að þessu leyti, enda kenni menn meinsins fyrst á meðan þeir stunda vinnuna eða innan þess tíma, að rekja megi orsakir þess til hennar.[a]) Ákveða skal í reglugerð, hverja sjúkdóma aðra skuli telja atvinnusjúkdóma.[1]) — **50. gr.** Tryggingin nær einnig til sendistarfa í þágu atvinnurekstrar og nauðsynlegra ferða til vinnu og frá, enda sé aðeins um að ræða ferðir, sem farnar eru samdægurs milli vinnustaðar og heimilis eða matstaðar. — Trygging sjómanna fyrir slysum nær einnig til þess, er þeir eru í landi, annaðhvort í þarfir útgerðarinnar eða fyrir sjálfa sig, í erindum, er leiðir beint af starfi þeirra sem sjómanna. — **51. gr.** Slysabætur eru, auk sjúkrahjálpar samkvæmt III. kafla, þrenns konar: — Dagpeningar, — Örorkubætur, — Dánarbætur. — **52. gr.** Þeim, sem slasast við tryggingarskylda vinnu, skulu greiddir dagpeningar, ef meiðslin valda sjúkleika og vinnutjóni. — Dagpeningar skulu ekki greiddir fyrir fyrstu 7 dagana eftir að hinn slasaði varð óvinnufær, en hafi hann verið óvinnufær lengur en 10 daga, skal greiða þá frá og með 8. degi eftir að slysið varð, þangað til hann verður vinnufær eða úrskurður er felldur um varanlega örorku eða maðurinn deyr, þó ekki lengur en 26 vikur samtals. — Tryggingaráði er heimilt að ákveða, að bætur skuli greiddar lengur, einkum ef óvíst er, hvort um varanlega örorku verður að ræða, og líkur eru til, að afstýra megi eða draga úr örorku með lengri bótagreiðslu. — Dagpeningar falla niður þann dag, sem hinn slasaði verður vinnufær, enda þótt hann taki ekki til starfa eða vanræki að segja frá bata sínum. — **53. gr.** Dagpeningar eru kr. 7.50 á dag. — Þegar dagpeningar eru greiddir, er auk hinna venjulegu fjölskyldubóta, sbr. 30.—32. gr., einnig greitt með þremur fyrstu börnunum í hverri fjölskyldu. — Bótagreiðslur samkv. 1. og 2. mgr. þessarar gr. skulu aldrei fara fram úr ¾ af dagkaupi bótaþega við þá atvinnu, er hann stundaði, þegar slysið varð. — Nú greiðir atvinnurekandi hinum slasaða kaup, sem er lægra en dagpeningum nemur, og skal þá einnig greiða dagpeninga, þó svo, að þeir að viðbættu kaupinu séu eigi hærri en bótaupphæðir laganna að viðbættum 25%. Um fasta starfsmenn sjá 64. gr. — **54. gr.** Dagpeningar eru ekki greiddir, ef slysið stafar af áfengisneyzlu, notkun deyfilyfja eða öðrum orsökum, sem hinn tryggði á sjálfur sök á, beint eða óbeint, með vítaverðu hirðuleysi eða gáleysi. Sama gildir um örorku-

1) Rgj. nr. 221, 21. febr. 1939.
a) XXI, 249.

1946 Nr. 50 7. maí

1) Rgj. nr. 221, 21. febr. 1939.
a) IX, 180.

bætur skv. 56. gr. og dánarbætur skv. 57. gr. — **55. gr.** Þegar slys hefur verið tilkynnt, getur Tryggingastofnunin látið lækni rannsaka heilsufar hins slasaða eða fylgzt með því á annan hátt. Ef maður vanrækir að fara að ráðum læknis, missir hann rétt til dagpeninga meðan svo stendur. Sama verður, ef hann neitar að hlíta fyrirmælum um þátttöku í þjálfun eða starfsnámi, sem flýtt gætu bata hans eða búið hann undir nýtt starf. — **56. gr.** Ef slys veldur varanlegri örorku, skal greiða þeim, sem fyrir því varð, örorkulífeyri til dauðadags eða örorkubætur í einu lagi, sbr. þó 54. gr. — Fullur örorkulífeyrir er kr. 1200.00 á ári, og greiðist hann, ef örorkan er 75% eða meiri; ef hún er minni, greiðist sami hundraðshluti af fullum lífeyri og örorkan er metin. Ef orkutapið er minna en 50%, er Tryggingastofnuninni heimilt að greiða í einu lagi örorkubætur, sem jafngilda lífeyri hlutaðeiganda, samkvæmt reglum, er ráðuneytið setur að fengnum tillögum tryggingaráðs. — Nú er örorka metin 50% eða meiri, og skal þá greiða, auk lífeyris samkvæmt 1. mgr., bætur og lífeyri vegna þeirra, sem voru á framfæri bótaþega, þegar slysið bar að höndum, eftir sömu reglum og dánarbætur samkv. 57. gr. Ef örorka er alger og ævilöng, skal greiða fullan lífeyri og bætur, en sé orkutapið minna, lækka upphæðirnar um 2% fyrir hvert 1%, sem vantar á fulla örorku, og falla niður, ef orkutapið nær ekki 50%. Örorkubætur greiðast ekki, ef orkutapið er metið minna en 15%. — Tryggingastofnunin getur hvenær sem er látið endurmeta orkutap bótaþega, og eru þá greiðslur til hans ákveðnar samkvæmt niðurstöðu matsins. — **57. gr.** Ef slys veldur dauða innan eins árs frá því, er það bar að höndum, skal greiða dánarbætur sem hér segir: 1. Ekkja eða ekkill hljóta kr. 3000.00. Ef ekkja eða ekkill eru 50 ára eða eldri eða hafa tapað 50% eða meiru af starfsorku sinni, greiðist auk þess lífeyrir til dauðadags, kr. 1200.00 á ári, miðað við 100% örorku eða 67 ára aldur. Lífeyrir lækkar um 2% fyrir hvert 1%, sem vantar á fulla örorku, eða 6% fyrir hvert ár eða brot úr ári, sem vantar á, að hlutaðeigandi sé 67 ára. 2. Barn yngra en 16 ára fær kr. 800.00 lífeyri á ári til fullnaðs 16 ára aldurs. Ef barnið er munaðarlaust, er tryggingaráði heimilt að hækka bæturnar um allt að 50%. 3. Barn eldra en 16 ára, sem var á framfæri hins látna vegna örorku, þegar slysið bar að höndum, fær bætur, eigi minni en kr. 1000.00 og allt að kr. 3000.00, eftir því að hve miklu leyti það naut stuðnings hins látna við fráfall hans. Þó greiðast ekki bætur, ef örorkan er minni en 15%. 4. Foreldri hlýtur eigi minni bætur en kr. 1000.00 og allt að kr. 3000.00, eftir því að hve miklu leyti það naut stuðnings hins látna við fráfall hans. 5. Systkini hins látna, sem voru á framfæri hans, þegar slysið bar að höndum, hljóta dánarbætur á sama hátt sem börn, sbr. 3. tölulið hér á undan. — **58. gr.** Ekkja eða ekkill, sem ekki var samvistum við hið látna og ekki á framfæri þess, hlýtur engar dánarbætur. — Kona, sem býr samvistum með manni án þess að vera gift honum, hefur sama rétt til dánarbóta og eiginkona, ef hún hefur fætt honum barn, er þunguð af hans völdum eða þau hafa verið samvistum samfleytt í 18 mánuði. Sama gildir um karlmann, sem býr samvistum við konu án þess að vera kvæntur henni. Réttur þessara aðila til dánarbóta víkur þó fyrir rétti eiginkonu og eiginmanns, sem aðili kann að hafa á framfæri sínu. — Um fósturbörn og fósturforeldra gildir sama og um börn og foreldra, sbr. 57. gr., ef sömu skilyrðum er fullnægt. Fósturbörn teljast hér aðeins þau börn, sem hafa verið talin á framfæri fósturforeldris samkvæmt skattaframtali undanfarin 3 ár, enda hafi þau ekki jafnframt verið talin á framfæri annars. Barn telst hafa verið á framfæri föðurins, þótt það fæðist að honum látnum. — Frá dánarbótum, sem greiddar eru vandamönnum, ber að draga þær örorkubætur, er greiddar hafa verið samkvæmt 56. gr. vegna sama slyss. Lífeyrisgreiðslur, sem inntar hafa verið af hendi, koma ekki til frádráttar. — *6. Almenn ákvæði um bæturnar.* — **59. gr.** Í lögum þessum tákna „bætur" hvers konar greiðslur samkv. II. kafla og „bótaþegi" hvern þann, er einhverjar bótagreiðslur hlýtur frá Tryggingastofnuninni. — **60. gr.** Sækja skal til Tryggingastofnunarinnar um allar bætur. Umsóknir séu ritaðar á sérstök eyðublöð, er hún lætur í té. Skulu eyðublöð þessi fást í skrifstofum stofnunarinnar, hjá umboðsmönnum hennar og annars staðar eftir því, sem hentugt þykir. — Umsækjendum er skylt að svara öllum spurningum og gefa allar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru til þess að hægt sé að úrskurða bætur. — **61. gr.** Allar umsóknir skal afgreiða svo fljótt sem kostur er á, og skulu bætur reiknaðar frá fyrsta degi þess mánaðar, sem Tryggingastofnunin eða umboðsmaður hennar fær umsóknina, eða

frá þeim degi, sem umsækjandinn hefði uppfyllt skilyrðin til bótanna. — Heimilt er Tryggingastofnuninni að veita undanþágu frá ákvæðum 1. mgr., ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi, svo sem ef umsækjandi býr fjarri skrifstofum hennar, umboðsmönnum eða póstafgreiðslustöð. — **62. gr.** Þegar að höndum ber slys, sem ætla má bótaskylt samkvæmt lögum þessum, skal atvinnurekandi senda tafarlaust tilkynningu um slysið í því formi, sem Tryggingastofnunin skipar fyrir um, til lögreglustjóra eða umboðsmanns hans (í Reykjavík þó til Tryggingastofnunarinnar). Lögreglustjóri sendir tilkynninguna til Tryggingastofnunarinnar ásamt nauðsynlegum upplýsingum. Ef atvik að slysinu eru óljós eða mál ekki nægilega upplýst eða ástæða til að ætla, að slysið hafi orðið af hirðuleysi eða lélegum útbúnaði, svo og ef Tryggingastofnunin óskar þess, skal lögreglustjóri rannsaka málið fyrir rétti. — Heimilt er að taka til greina tilkynningar um slys, þótt dregizt hafi að senda þær, ef sannað er, að tilkynnandi á ekki sök á drættinum. — Ef sá, sem átti að tilkynna slys, hefur vanrækt það, skal það eigi vera því til fyrirstöðu, að sá, sem fyrir slysi varð, eða eftirlátnir vandamenn hans, geti gert kröfu til bóta, ef það er gert áður en ár er liðið, frá því að slysið bar að höndum. — **63. gr.** Enginn getur samtímis notið nema einnar tegundar bóta samkv. lögum þessum, nema annað sé sérstaklega ákveðið. Ber hér einnig að taka tillit til atvinnuleysisbóta, ef greiddar eru. — Ef maður á rétt á fleiri en einni tegund bóta, sem ekki geta farið saman, má hann taka hærri eða hæstu bæturnar. — Ef maður, sem nýtur slysabóta samkv. 45.—58. gr., ætti rétt á hærri bótum eftir öðrum ákvæðum II. kafla, skal greiða honum mismuninn til viðbótar. — Ef bótaþegi dvelst í sjúkrahúsi eða annarri hliðstæðri stofnun, þar sem Tryggingastofnunin eða hið opinbera greiða fyrir hann að nokkru eða öllu leyti, er heimilt að lækka eða fella niður bætur, sem ætlaðar hafa verið til framfærslu hans sjálfs. — Tryggingaráð setur reglur um framkvæmd ákvæða næstu mgr. hér á undan, og séu þær endurskoðaðar eigi sjaldnar en einu sinni á ári. — **64. gr.** Fastir starfsmenn skulu aldrei missa neins í af launum sínum, í hverju sem þau eru greidd, fyrstu fjórtán dagana eftir að þeir forfallast frá vinnu sökum sjúkdóma eða slysa, en njóta skulu þeir kaupgreiðslu um lengri tíma, ef svo er mælt fyrir í sérstökum lögum, samningum eða slíkt leiðir af venju í þeirri starfsgrein.[a]) — **65. gr.** Tryggingastofnunin úrskurðar bætur til ákveðins tíma og aldrei lengur en til eins árs í senn. Skal því endurnýja allar umsóknir um bætur a. m. k. árlega, og athugar Tryggingastofnunin bótaréttinn á ný við hverja endurveitingu. Ef hagur bótaþega breytist á því tímabili, sem bætur eru veittar fyrir, getur Tryggingastofnunin hvenær sem er endurskoðað bótagreiðslurnar og samræmt þær þeim breytingum, sem orðið hafa. — **66. gr.** Bætur skulu greiddar bótaþegum sjálfum eða fjárráðamönnum þeirra. Barnalífeyri skal þó greiða foreldrum eða forráðamönnum barna. — Ef bótaþegi getur ekki sjálfur sótt bæturnar sökum elli eða sjúkleika eða býr langt frá greiðslustað, greiðir Tryggingastofnunin öðrum bæturnar, enda hafi þeir skýrt og ótvírætt umboð bótaþega til þess að veita bótunum viðtöku. — **67. gr.** Bætur skal greiða mánaðarlega eftir á. Þó má greiða sjúkrabætur og dagpeninga fyrir styttri tíma. Enn fremur má greiða bætur eftir á fyrir lengri tíma en einn mánuð, þar sem samgöngur eru erfiðar. — Úrskurðaðar bætur falla niður, ef þær eru ekki sóttar innan 12 mánaða, en hægt er að endurnýja réttinn til bótanna, ef færðar eru sönnur á, að lögleg forföll hafi hamlað því, að bætur væru sóttar á réttum tíma. — **68. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja bótakröfur samkv. lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak.[b]) Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt. — **69. gr.** Ef bótaþegi flyzt til útlanda eða dvelst erlendis, falla bætur til hans niður, unz hann kemur aftur til landsins, en sótt getur hann þá um bætur á ný. Heimilt er þó að greiða ellilífeyri til manna, er dveljast í útlöndum í allt að 12 mánuði, og örorkulífeyri til manna, er fara utan til þess að fá lækningu, sem þeir eiga ekki kost á hér á landi, þó ekki lengur en hæfilegt verður að teljast í þessu skyni. — **70. gr.** Nú hafa bótaþega verið greiddar hærri bætur en vera bar samkvæmt lögum þessum, og á þá Tryggingastofnunin endurkröfurétt á hendur honum eftir almennum reglum, eða hún getur dregið upphæðina frá bótum, sem bótaþegi síðar kynni að öðlast rétt til. — Ef greiðsla

a) XXII, 51.
b) X, 519.

samkv. 1. mgr. stafar af sviksamlegu atferli bótaþega, getur Tryggingastofnunin látið hann endurgreiða allt að tvöfaldri þeirri fjárhæð, sem ofgreidd var. Hefur þetta engin áhrif á þá refsingu, sem bótaþegi að öðru leyti kann að hafa bakað sér. — **71. gr.** Ef umsækjandi á bótakröfu á hendur manni eða stofnun, skal hann, ef Tryggingastofnunin óskar þess, framselja henni rétt sinn til bótanna. — Nú greiðast hærri skaðabætur en framlögðum tryggingabótum nemur, og skal þá bótaþegi fá mismuninn, og jafnan skal hann fá bætur, sem greiddar eru vegna þjáninga eða líkamslýta. — **72. gr.** Ef bótaþegi er dæmdur til fangelsisvistar eða á annan hátt úrskurðaður til dvalar á einhverri stofnun, skulu falla niður allar bætur til hans, meðan hann dvelur þar. — Tryggingastofnunin getur þó ákveðið að greiða bæturnar eða hluta af þeim konu hans og börnum eða einhverjum þriðja aðila, sem sér um, að bæturnar komi þeim að sem mestu gagni. — **73. gr.** Þegar bótaþegi andast, skulu bætur falla niður frá næstu mánaðamótum eftir andlát hans, ef um mánaðarlegar greiðslur bóta er að ræða, ella frá dánardegi. Ógreiddar bætur renna til dánarbús hins látna.

III. kafli. Heilsugæzla. — **74. gr.** Tryggingastofnunin skal vinna að því í samráði og samvinnu við heilbrigðisstjórnina, að látin verði í té skipuleg heilsugæzla, er nái sem bezt til allra landsmanna. — Heilsugæzla merkir í lögum þessum bæði heilsuvernd og sjúkrahjálp. — **75. gr.** Heilsugæzlu á vegum tryggingana annast heilsuverndarstöðvar, sjúkrahús og lækningastöðvar, sem til þess eru viðurkennd af heilbrigðisstjórninni. — Þar, sem ekki eru heilsuverndar- eða lækningastöðvar, annast héraðslæknar störf þeirra, hver í sínu umdæmi, með aðstoð annarra opinberra heilbrigðisstarfsmanna. — **76. gr.** Heilsuverndar- og lækningastöðvar samkvæmt 75. gr. skulu vera í öllum kaupstöðum og annars staðar þar, sem heilbrigðisstjórnin ákveður með ráði Tryggingastofnunarinnar. Skulu þær settar á stofn og reknar af hlutaðeigandi sveitarfélagi eða sveitarfélögum, ef fleiri en eitt sveitarfélag eru um stöð. — Tryggingastofnuninni er heimilt að setja á stofn og reka stofnanir, sem annast sérstaka þætti heilsugæzlu fyrir allt landið, svo sem vinnulækningar, enda fallist heilbrigðisstjórnin á tilhögun þessarar starfsemi. — **77. gr.** Um framlög ríkisins til að koma upp heilsuverndar- og lækningastöðvum samkvæmt lögum þessum gilda sömu reglur og um framlög þess til að reisa sjúkrahús. — **78. gr.** Í hverju sveitarfélagi, þar sem reknar eru stofnanir þær, sem um getur í 76. gr., skal starfa heilsugæzlunefnd, sem annast stjórn og rekstur þeirra svo og rekstur sjúkrahúsa, sem sveitarfélögin eiga. — Heilsugæzlunefnd skal skipuð 3 eða 5 mönnum, eftir því sem sveitarstjórn ákveður, og kosin hlutfallskosningu af sveitarstjórn eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar. Nefndin kýs sér sjálf formann. Kjósa skal jafnmarga varamenn á sama hátt og til sama tíma. — Nú standa fleiri sveitarfélög en eitt að stofnunum þeim, er að framan greinir, og getur þá tryggingaráð ákveðið, að hlutaðeigandi sveitarfélög kjósi sameiginlega stjórnir þeirra. — Ef saman falla tryggingaumdæmi, sbr. 11. gr., og svæði þau, er umræddar stofnanir ná yfir, má tryggingaráð ákveða, að heilsugæzlunefnd skuli fara með störf tryggingaráðs, sbr. 3. mgr. 11. gr. — **79. gr.** Hlutverk sjúkrahúsa er að veita sjúklingum, er þarfnast sjúkrahúsvistar, nauðsynlega umönnun, hjúkrun og læknishjálp. — Hlutverk heilsuverndarstöðva er að rækja hvers konar heilsuverndarstarfsemi, og telst þar til mæðravernd, barna- og unglingavernd, þar með talið skólaeftirlit og eftirlit með íþróttaiðkunum, berklavarnir, holdsveiki- og sullaveikivarnir, varnir gegn kynsjúkdómum, almennar farsóttavarnir og andleg heilsuvernd. Enn fremur heilbrigðiseftirlit með vinnustöðvum, aðstoð við almennar slysavarnir, híbýlaeftirlit, matvælaeftirlit og manneldisrannsóknir. — Hlutverk lækningastöðva er að veita, hver í sínu umdæmi, almenna og sérfræðilega læknishjálp sjúklingum utan sjúkrahúsa, þar með taldar tannlækningar, svo og nuddlækningar og fæðingarhjálp. Enn fremur að annast rannsóknir, er miði að sem fullkomnastri sjúkdómsgreiningu. Lækningastöðvar sjá einnig um nauðsynlega hjúkrun sjúklinga í heimahúsum, að svo miklu leyti sem Tryggingastofnunin ákveður að láta hana í té, sbr. 92. gr. — **80. gr.** Sjúkrahús, þar með talin einkasjúkrahús, heilsuverndarstöðvar og lækningastöðvar skulu háð eftirliti heilbrigðisstjórnarinnar, er setur með reglugerð ákvæði um þá lágmarksþjónustu, er slíkar stofnanir skuli láta í té á hverjum stað, og önnur skilyrði fyrir því, að þær hljóti viðurkenningu, en fylgist síðan með, að öllum slíkum ákvæðum sé fylgt, og metur að öðru leyti gæði þjónustunnar á hverjum stað, sbr. 86. gr. — **81. gr.** Heilbrigð-

isstjórnin getur ákveðið, að ein og sama stofnun ræki hlutverk sjúkrahúss, heilsuverndar- og lækningastöðvar, þar sem skilyrði eða staðhættir mæla með því. — **82. gr.** Ríkissjóður greiðir laun allra fastra lækna heilsuverndarstöðva, lækningastöðva og opinberra sjúkrahúsa, svo og héraðslækna og sérfróðra lækna, sem falin eru sérstök störf í þágu heilsugæzlustarfseminnar eða yfirumsjón með einstökum greinum hennar. — Nú telur tryggingaráð (heilsugæzludeild), að nauðsynlegt sé, að fleiri læknar en héraðslæknir einn starfi í læknishéraði, þar sem eigi er rekin heilsuverndarstöð eða lækningastöð eða slíkar stöðvar geta eigi séð fyrir læknishjálp í héraðinu, svo að fullnægjandi teljist að dómi heilbrigðisstjórnar, og skal þá greiða laun aukalæknis eða aukalækna úr ríkissjóði. — Laun lækna, er veita læknishjálp utan sjúkrahúsa, skulu yfirleitt miðuð við það, að þeim sé heimilt að taka gjald af sjúklingum samkvæmt gjaldskrá, sbr. 85. gr. — Ákvæði 2. mgr. þessarar greinar gilda eigi lengur en til ársloka 1951 hvað snertir þau tryggingaumdæmi, þar sem skylt er að reka heilsuverndar- og lækningastöðvar samkvæmt 76. gr. — **83. gr.** Ráðherra skipar þá lækna, er um ræðir í 82. gr., og ákveður fjölda þeirra á hverjum stað með ráði tryggingaráðs (heilsugæzludeildar). Eigi má þó fjölga föstum læknum meira en svo, að 1500 íbúar komi að meðaltali á hvern almennan lækni, er starfar að lækningum utan sjúkrahúsa, nema sérstaklega standi á. — **84. gr.** Tryggingastofnunin greiðir kostnað við dvöl hinna tryggðu eftir læknisráði á viðurkenndum sjúkrahúsum, heilsuhælum og fæðingarstofnunum, þar með talin læknishjálp, lyf og umbúðir. Greiðir hún slíkan kostnað að fullu og eins lengi og þörf krefur, enda sé nauðsyn sjúkrahúsvistar viðurkennd af tryggingayfirlækni eða öðrum trúnaðarlæknum í umboði hans. — Heimilt er Tryggingastofnuninni, ef sérstaklega stendur á, að greiða kostnað við dvöl á viðurkenndum hjúkrunarheimilum eftir reglum, sem heilbrigðisstjórnin setur. — **85. gr.** Þeir, sem tryggðir eru samkvæmt lögum þessum, eiga rétt á að fá læknishjálp utan sjúkrahúsa hjá læknum, er starfa í þjónustu hinnar opinberu heilsugæzlu, sbr. 82. gr., gegn greiðslu eftir gjaldskrá, sem heilbrigðisstjórnin setur. Gjaldskrá þessi skal miðuð við það, að hún að meðaltali svari til ¼ af hæfilegri greiðslu. — Þegar svo stendur á, að fastir læknar, héraðslæknar og aukalæknar skv. 82. gr. eru eigi nægilega margir til þess að sjá fyrir fullnægjandi læknishjálp í læknishéraði, getur Tryggingastofnunin til bráðabirgða samið við einstaka lækna eða félagsskap þeirra um að sjá hinum tryggðu fyrir læknishjálp. — Ef slíkir samningar takast ekki, getur Tryggingastofnunin ákveðið að greiða hinum tryggðu upp í kostnað við læknishjálp ¾ hluta miðað við gjaldskrá, er heilbrigðisstjórnin setur, eða sem samsvarar þrefaldri gjaldskrá fastra lækna. — Tryggingastofnunin getur ákveðið að greiða kostnað við tannlækningar eingöngu vegna þeirra, sem eru innan 18 ára aldurs. — Tryggingastofnunin greiðir ekki læknishjálp umfram beina heilsufarslega nauðsyn, svo sem tannfyllingar með gulli, fegrunaraðgerðir og annað tilsvarandi, og skal í reglugerð setja ákvæði til að girða fyrir það. — Þegar í hlut eiga þeir, er njóta elli- og örorkulífeyris samkvæmt 13.—19. gr., börn þeirra, munaðarleysingjar eða þeir, sem njóta slysabóta, sbr. 49.—58. gr., skal Tryggingastofnunin greiða fyrir þá læknishjálp, er þeim bæri að greiða samkvæmt gjaldskránni. — **86. gr.** Tryggingastofnunin semur við sjúkrahús og aðrar slíkar stofnanir og heilsuverndar- og lækningastöðvar, sbr. 75. gr., um að annast lækninga- og heilsuverndarstarfsemi samkvæmt þessum kafla. — Ef ekki takast samningar, úrskurðar heilbrigðisstjórnin greiðslurnar, og skal þá miða við, að stofnanirnar fái greiddan eðlilegan kostnað vegna þeirrar þjónustu, er þær láta í té, að undangengnu mati samkvæmt 80. gr. — Það skal tekið fram í samningi samkvæmt 1. mgr. eða ákveðið í úrskurði samkvæmt 2. mgr., að ágóða af rekstri þeirra stofnana, er þar getur, skuli varið til að bæta og fullkomna þá þjónustu, er þær láta í té. Skal Tryggingastofnuninni heimill aðgangur að bókhaldi þeirra til að tryggja framkvæmd þessa ákvæðis. — **87. gr.** Tryggingastofnunin skal greiða að fullu þau lyf, sem sjúklingum er lífsnauðsyn eða brýn nauðsyn að nota að staðaldri að dómi læknis, enda sé sannað með læknisvottorði og rannsókn, er tryggingayfirlæknir metur gilda, að um slíka nauðsyn sé að ræða. Önnur nauðsynleg lyf og umbúðir skulu greidd að hálfu. Tryggingastofnunin greiðir þó aðeins lyf og umbúðir, sem ávísað er með lyfseðli af lækni, sem hlotið hefur ótakmarkað lækningaleyfi, eða af staðgöngumanni hans. — Tryggingastofnunin lætur gera skrá um þá lyfjaflokka, sem

um getur í 1. mgr., og skal hún staðfest af heilbrigðisstjórninni. Skrá þessi skal endurskoðuð eftir þörfum, þó eigi sjaldnar en annað hvert ár. — **88. gr.** Tryggingastofnunin greiðir að fullu kostnað við röntgenskyggningu og töku röntgenmynda, enda séu slíkar rannsóknir framkvæmdar að fyrirlagi læknis og af læknum eða stofnunum, sem heilbrigðisstjórnin samþykkir. Enn fremur skal greiða að fullu lyf þau og efni, sem nauðsynleg eru til slíkra rannsókna. — Um greiðslur þessar fer eftir samningum. Ef samningar hafa ekki tekizt, skal endurgreitt eftir gjaldskrá, sem heilbrigðisstjórnin setur. — **89. gr.** Tryggingastofnunin greiðir að fullu kostnað við röntgen- og radiumlækningar í viðeigandi tilfellum. Þó greiðist kostnaður við slíkar lækningar aðeins, ef þær eru framkvæmdar á stofnunum, sem heilbrigðisstjórnin hefur viðurkennt í þessu skyni. — **90. gr.** Tryggingastofnunin greiðir að fullu kostnað við vefjarannsóknir og líffræðilegar rannsóknir, sem nauðsynlegt er, að gerðar séu á sérstökum stofnunum, enda séu þær rannsóknir gerðar að fyrirlagi læknis. — Um greiðslur þessar fer eftir samningum, en takist samningar ekki, skal endurgreiða sjúklingum eftir gjaldskrá, er heilbrigðisstjórnin setur. — Tryggingaráð ákveður, hvaða rannsóknir hér komi til greina. — **91. gr.** Tryggingastofnunin greiðir ljósmæðrahjálp í heimahúsum eftir gjaldskrá, er heilbrigðisstjórnin setur. — **92. gr.** Tryggingastofnuninni er heimilt að láta í té hjúkrun eða aðstoð í heimahúsum, er nauðsyn krefur að dómi læknis. Slík aðstoð skal þó aðeins látin í té, er alveg sérstaklega stendur á, og þá eftir nánari reglum, er tryggingaráð setur. — **93. gr.** Tryggingastofnuninni er heimilt að greiða styrki upp í kostnað við sjúkrahjálp erlendis í sérstökum tilfellum. Slíkir styrkir skulu þó eigi greiddir nema sjúklingurinn veikist erlendis eða sé haldinn sjúkdómi, sem gildar ástæður mæla með að dómi tryggingayfirlæknis og sérfræðinganefndar, að bót fáist ráðin á erlendis, en ekki hér á landi. — **94. gr.** Stofna skal læknisvitjana- og sjúkraflutningasjóði, einn fyrir hvert sveitarfélag eða hluta úr sveitarfélagi innan tryggingaumdæmis, þar sem aðstaða til læknisvitjana og sjúkraflutninga er svo erfið, að þess sé þörf að dómi tryggingaráðs. — Tryggingaráð umdæmisins stjórnar sjóðum þessum og veitir fé úr þeim og sendir Tryggingastofnuninni ársreikninga þeirra. — Sjóðir þessir myndast af árlegu framlagi úr tryggingasjóði, sem nemur 100000 krónum fyrir alla sjóðina samanlagt. Skiptist þessi heildarupphæð fyrst milli hinna einstöku tryggingaumdæma eftir tillögum landlæknis, og skal við þá skiptingu höfð hliðsjón af allri aðstöðu til læknisvitjana og sjúkraflutninga og enn fremur af fólksfjölda umdæmanna. Þegar hluti hvers tryggingaumdæmis hefur verið ákveðinn, skiptist hann milli hinna einstöku sjóða innan umdæmisins, og skal tryggingaráð við þá skiptingu fara eftir sömu reglum og segir í næsta málslið hér á undan og leita tillagna tryggingaráðsins um hana. — **95. gr.** Auk sjóða þeirra, sem um getur í 94. gr., skal stofna sjóð, sem sé sameiginlegur fyrir allt landið, og skal hlutverk hans vera sem hér segir: a. Að taka þátt í að jafna halla, sem verða kann á einstökum læknisvitjana- og sjúkraflutningasjóðum, sbr. 96. gr., og b. að veita endurgreiðslur skv. 97. gr. einstaklingum, sem verða fyrir tilfinnanlegum kostnaði vegna læknisvitjana eða sjúkraflutninga, en eiga ekki rétt til endurgreiðslu úr neinum læknisvitjana- eða sjúkraflutningasjóði. — Sjóður sá, sem um getur í þessari grein, myndast af árlegu framlagi úr tryggingasjóði að upphæð 100000 kr., og er honum stjórnað af Tryggingastofnuninni. Aldrei má verja meira en ⅔ af sjóðnum til þeirra nota, sem ákveðin eru í staflið a, og aldrei meira en ⅓ til þeirra nota, sem ákveðin eru í staflið b. — **96. gr.** Fé þeirra sjóða, sem um getur í 94. gr., skal varið til að endurgreiða 75% af óhjákvæmilegum kostnaði við ferðir lækna til sjúklinga, að undanskildum fyrstu 10 km, og 75% af óhjákvæmilegum kostnaði við flutning sjúklinga í sjúkrahús. Endurgreiðslur þessar eru miðaðar við það, að þess læknis hafi verið vitjað, sem er héraðslæknir á þeim stað, þar sem sjúklingurinn er búsettur, eða þess læknis í þjónustu hinnar opinberu heilsugæzlu, sem hægast og ódýrast hefði verið að vitja með tilliti til samgangna á hverjum stað. Á sama hátt eru endurgreiðslur vegna sjúkraflutnings miðaðar við, að flutningurinn sé til þess sjúkrahúss, sem stytzt er eða ódýrast að komast til, enda komi vist í því sjúkrahúsi sjúklingnum að fullum notum með tilliti til sjúkdóms hans að dómi læknis. — Ef endurgreiðslur eins árs samkvæmt 1. mgr. nema svo miklu, að sjóðurinn hrökkvi eigi til, skal hlutaðeigandi sveitarfélag greiða hallann, en fær þá hluta af þeirri upphæð endurgreiddan úr sjóði þeim, sem um getur í 95. gr. staflið a, eftir því sem sá sjóður

1946 Nr. 50 7. maí

hrekkur til, en þó aldrei yfir 50%. — **97. gr.** Nú verður maður fyrir tilfinnanlegum kostnaði vegna læknisvitjana eða sjúkraflutninga, en á ekki rétt til greiðslu úr sjóði, sbr. 94. gr., og er Tryggingastofnuninni þá heimilt að greiða þann kostnað að nokkru eða öllu leyti eftir umsókn hans, sbr. b-lið 95. gr.

IV. kafli. Fjárhagsákvæði. — *1. Tryggingasjóðurinn.* — **98. gr.** Öll útgjöld almannatrygginganna samkvæmt lögum þessum skal greiða úr einum allsherjar tryggingasjóði, sem Tryggingastofnunin stjórnar. — **99. gr.** Í vörzlu Tryggingastofnunarinnar eru eftirtaldir sjóðir: 1. Lífeyrissjóður Íslands, sbr. 46. gr. laga nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar. Ríkissjóður endurgreiðir tryggingasjóðnum á 10 árum upphæðir þær, sem Lífeyrissjóður Íslands hefur lagt út til ellilauna og örorkubóta samkvæmt 78. gr. l. nr. 74 31. des. 1937, sbr. einnig 79. gr. sömu laga. 2. Sjóður slysatryggingadeildar Tryggingastofnunar ríkisins, sbr. I. og II. kafla laga nr. 104 30. des. 1943, um breyting á I.—III. kafla laga um alþýðutryggingar. 3. Ellistyrktarsjóðir þeir, sem um getur í 76. gr. laga nr. 74 31. des. 1937. 4. Sjóðir sjúkrasamlaga þeirra, sem stofnuð hafa verið samkvæmt lögum um alþýðutryggingar. 5. Verðlækkunarskattshluti samkvæmt lögum nr. 42 14. apríl 1943. — **100. gr.** Um ráðstöfun á sjóðum þeim, sem taldir eru í 1. og 2. tölulið 99. gr., gilda eftirfarandi reglur: — Lífeyrissjóður Íslands og sjóður slysatryggingadeildar skulu sameiginlega vera varasjóðir Tryggingastofnunarinnar, og skulu vextirnir leggjast við hann ár hvert. — Úr varasjóði má til bráðabirgða greiða halla, sem verða kann á tryggingasjóðnum. — Verðlækkunarskattshluti samkvæmt 5. tölul. sömu greinar skal vera áfram í vörzlu Tryggingastofnunarinnar, þar til Alþingi setur lög um atvinnuleysistryggingar. — **101. gr.** Um ráðstafanir á sjóðum þeim, sem taldir eru í 3. og 4. tölul. 99. gr., fer sem hér segir: — Ellistyrktarsjóðunum skal varið til að koma upp elliheimilum og stofnunum fyrir öryrkja, sbr. 17. gr. — Tryggingastofnunin skal gera heildartillögur um, hvar elliheimilum og stofnunum fyrir öryrkja skuli komið upp, og sé stefnt að því, að tryggingaumdæmi, eitt eða fleiri, geti verið saman um stofnun þeirra og rekstur. Tillögur þessar skulu lagðar fyrir félagsmálaráðherra til staðfestingar og síðan tilkynntar hlutaðeigandi sveitarfélögum. Að fenginni staðfestingu félagsmálaráðherra skal fara fram atkvæðagreiðsla um, hvort koma skuli upp slíkum stofnunum, ef Tryggingastofnunin eða sveitarstjórnir eins eða fleiri sveitarfélaga óska þess. Atkvæðagreiðslan fer fram á sameiginlegum fundi sveitarstjórna í því umdæmi, er hlut á að máli. Ef meiri hluti er því fylgjandi, að komið verði upp slíkum stofnunum, getur ráðherra ákveðið, að samþykktin sé bindandi fyrir öll sveitarfélög innan umdæmisins eða umdæmanna, ef fleiri eru, og að þau sameiginlega skuli koma á fót slíkri stofnun innan þess tíma, er ráðherra ákveður. Jafnframt er þá Tryggingastofnuninni skylt að greiða upphæðir þær, sem standa í ellistyrktarsjóðum hlutaðeigandi sveitarfélaga, upp í stofnkostnaðinn. — Heilsugæzlunefndir eða tryggingarnefndir, þar sem heilsugæzlunefndir eru ekki, skulu annast um rekstur stofnana þessara á ábyrgð hlutaðeigandi sveitarfélaga. — Sjóðum sjúkrasamlaga skal varið til þess að tryggja sem fullkomnasta heilsugæzlustarfsemi í umdæmum samlaganna, og skal afhenda þá hlutaðeigandi heilsugæzlunefndum, þegar upp hefur verið komið og ákveðið að reka heilsuverndar- og lækningastöðvar, sbr. 76. gr. Skulu sjóðirnir vera varasjóðir stofnananna, og er heilsugæzlunefndum heimilt með samþykki Tryggingastofnunarinnar að veita úr þeim lán til hlutaðeigandi sveitarfélaga til þess að koma stofnununum á fót. — Nú hafa verið fleiri en eitt sjúkrasamlag á svæði, sem verður tryggingaumdæmi, eða ekki verið nein samlög í nokkrum hluta umdæmisins, og skal þá leita samkomulags við hlutaðeigandi sveitarfélög um, að þau leggi fram hlutfallslegt fé til stofnananna miðað við íbúatölu. Ef ekki næst samkomulag um slík framlög, getur ráðherra sett, að fegnum tillögum tryggingaráðs, reglur, sem tryggi, að íbúar þeirra svæða, er komið hafa upp sjóðunum, njóti betri kjara hjá stofnununum, eftir því sem hæfilegt þykir með hliðsjón af þeim mismun, sem er á stofnframlagi þessara aðila. — Tryggingastofnunin ávaxtar fé sjóðanna, unz þeim hefur verið ráðstafað á þann hátt, er hér greinir, og skulu vextir lagðir við höfuðstól. — Félagsmálaráðherra setur að öðru leyti reglur um greiðslur úr tryggingasjóðnum skv. þessari grein til stofnana þeirra, er að framan greinir, að fengnum tillögum tryggingaráðs. — **102. gr.** Þessar eru tekjur tryggingasjóðs: 1. Iðgjöld hinna tryggðu, sbr. 105.—111. gr. 2. Iðgjöld atvinnurekenda, sbr. 112. gr. 3. Sérstök áhættuiðgjöld atvinnurekenda vegna slysabóta, sbr. 113. gr. 4. Framlög sveitarfélaga til trygg-

inganna, sbr. 114.—115. gr. 5. Framlag ríkissjóðs til tryggginganna, sbr. 116. gr. 6. Sektir, sem greiddar eru fyrir brot á ákvæðum laga þessara, sbr. 139. gr. 7. Aðrar tekjur, svo sem endurgreiðslur og annað, sem sjóðnum kann að áskotnast. — **103. gr.** Fé tryggingasjóðs skal jafnan vera handbært, svo að hægt sé að inna af hendi á réttum tíma lögboðnar greiðslur úr honum. — Forstjóra ber að láta tryggingaráði í té yfirlit um hag sjóðsins að liðnum hverjum ársfjórðungi og áætlun um skuldbindingar þær, er á honum hvíla á næsta ársfjórðungi. — **104. gr.** Heimilt er að veita sveitarfélögum byggingarlán úr varasjóði, sem hér segir: a) Til að koma upp elliheimilum og öryrkjastofnunum, sbr. 101. gr., þó ekki yfir 40% af þeim hluta varasjóðsins, sem myndaður er úr Lífeyrissjóði Íslands. b) Til að koma upp á sama hátt lækningastöðvum, heilsuverndarstöðvum og öðrum hliðstæðum stofnunum, er starfa í sambandi við tryggingarnar. — Lán samkvæmt a- og b-lið skulu veitt gegn ríkisábyrgð, öruggu fasteignaveði eða annarri fullnægjandi tryggingu eftir ákvörðun tryggingaráðs, og má heildarupphæð þeirra aldrei fara fram úr helmingi varasjóðsins. — Enn fremur er heimilt að verja fé úr varasjóði til að reisa skrifstofubyggingar fyrir Tryggingastofnunina og til að koma á fót stofnunum, sem annast sérstaka þætti heilsugæzlunnar eða forsjá gamalmenna, að svo miklu leyti sem ekki er nauðsynlegt að hafa fé varasjóðs handbært vegna útgjalda Tryggingastofnunarinnar. — *2. Iðgjöld hinna tryggðu.* — **105. gr.** Allir íslenzkir ríkisborgarar, búsettir hér á landi,[a]) 16 til 67 ára, skulu greiða iðgjöld til almannatryggginganna, nema þeir séu sérstaklega undanþegnir í lögum þessum. Iðgjöld giftrar konu telst með iðgjaldi eiginmanns hennar, enda sé hann gjaldskyldur, ella greiði hún sem ógift væri. — **106. gr.** Ákveða skal með reglugerð, er ráðherra setur að fengnum tillögum tryggingaráðs, á hvern hátt íslenzkir ríkisborgarar, sem dveljast erlendis, geti haldið réttindum sínum og hve há iðgjöld þeir skuli greiða, sbr. og 137. gr. — **107. gr.**[b]) Iðgjöld skulu vera sem hér segir:

Á 1. verðlagssvæði.

Kvæntir karlar	kr. 180.00	á ári
Ókvæntir karlar	— 144.00	- —
Ógiftar konur	— 108.00	- —

Á 2. verðlagssvæði.

Kvæntir karlar	kr. 138.00	á ári
Ókvæntir karlar	— 108.00	- —
Ógiftar konur	— 84.00	- —[1])

— **108. gr.** Meistarar í iðnaði og stofnanir, er veita verklega kennslu, skulu greiða iðgjöld fyrir nema sína, og er óheimilt að draga iðgjöldin frá kaupi þeirra. — **109. gr.** Nú sækir maður til sveitarstjórnar um, að sveitarsjóður greiði fyrir hann iðgjöld hans, sakir þess að hann sé ekki fær um það af eigin rammleik, og tekur þá sveitarstjórn ákvörðun um umsóknina með tilliti til ástæðna hlutaðeiganda. Þó á iðgjaldsgreiðandi jafnan rétt á því, að sveitarsjóður greiði fyrir hann iðgjöldin, ef tekjur hans og eignir eru svo rýrar, að honum beri ekki að greiða tekjuskatt né eignarskatt það ár, og má aldrei krefja hann um hærri hluta iðgjaldsins en svo, að nemi helmingi skattskyldra tekna hans, unz fullu iðgjaldi er náð. Greiðir sveitarsjóður það, sem á vantar fullt iðgjald. Slíkar iðgjaldagreiðslur úr sveitarsjóði teljast ekki framfærslustyrkur. — Ákvæði 1. málsgreinar taka aðeins til launþega og einyrkja. — Sveitarstjórn tilkynnir innheimtumanni, sbr. 117. gr., fyrir hverja sveitarsjóður greiðir iðgjöld og að hve miklu leyti samkvæmt þessari grein. — Sveitarfélagi ber þó eigi að greiða iðgjöld samkvæmt þessari grein, ef hlutaðeigandi hefur notið bóta samkvæmt II. kafla laga þessara 2 mánuði eða lengur eða dvalizt í sjúkrahúsi eða hæli á kostnað tryggginganna jafnlangan tíma á skattárinu. Í þessu sambandi telst þó eigi bótaþegi sá, sem aðeins nýtur fjölskyldubóta samkvæmt 30. gr. — **110. gr.** Auk þess, sem segir um iðgjaldaundanþágur í 109. gr., getur tryggingaráð samkvæmt einróma ákvörðun veitt iðgjaldaundanþágu til ákveðins tíma, ef hagur umsækjanda er svo bágborinn, að honum sé um megn að greiða iðgjöld sín án þess að þurfa að leita opinberrar aðstoðar eða þola skort. — **111. gr.** Iðgjöld, sem veitt er undanþága fyrir samkvæmt 109. og 110. gr., teljast ekki vangreidd iðgjöld, sbr. 132. gr. — *3. Iðgjaldagreiðslur atvinnurekenda.* — **112. gr.**[a]) Hver sá, er hefur í þjónustu sinni launþega, einn eða fleiri, sem rétt eiga til slysabóta, sbr. 45.—58. gr., skal greiða iðgjald, að fjárhæð sem samsvarar kr. 1.50 fyrir hverja vinnuviku, sem unnin er í þjónustu hans. Með

a) XV, 103.
b) XXIII, 602.

1) Rgj. nr. 11, 18. jan. 1947, rgj. nr. 24, 5. marz 1954.
a) XXI, 249.

reglugerð skal kveða sérstaklega á um, hversu meta skuli til vinnuvikna störf barna og fósturbarna yfir 16 ára aldur, sem dvelja hjá foreldrum og taka ekkert eða aðeins óverulegt kaup umfram fæði og dvalarkostnað.[1]) — **113. gr.**[a]) Auk iðgjalds samkvæmt 112. gr. skulu allir þeir, sem gjaldskyldir eru samkvæmt henni, einnig greiða sérstakt áhættuiðgjald til þess að standast útgjöld vegna slysabóta, sbr. 45.—58. gr., og kostnað vegna nauðsynlegrar sjúkrahjálpar umfram þá, sem látin er í té samkvæmt III. kafla laga þessara. — Upphæð áhættuiðgjalda ber að miða við slysahættuna. Skal skipta störfum og starfsgreinum í áhættuflokka og ákveða sérstök iðgjöld fyrir hvern flokk. Starfstíminn er talinn í vikum, og telst vikan eining við iðgjaldaákvörðunina. Sé um tímavinnu að ræða, teljast 48 klukkustundir í viku. Skal við ákvörðun iðgjaldanna miða við, að þau hrökkvi fyrir þeim bótum og kostnaði, sem Tryggingastofnuninni ber að greiða vegna slysa. Ef erfitt er að skipa starfseminni í áhættuflokka samkvæmt framansögðu, getur Tryggingastofnunin þó ákveðið meðaliðgjald fyrir allt fyrirtækið. — Um skiptingu í áhættuflokka og iðgjöld fyrir hvern flokk skal ákveðið með reglugerð, er ráðherra setur að fengnum tillögum Tryggingastofnunarinnar.[2]) — *4. Framlög sveitarfélaga.* — **114. gr.** Öll sveitarfélög á landinu skulu greiða til tryggingasjóðs samtals 4½ millj. kr. á ári. Greiðslur sveitarfélaga samkvæmt 109. gr. teljast ekki í framlagi þessu, ekki heldur framlag þeirra til læknisvitjunarsjóðs, sbr. 94. gr. — Framlagi þessu skal skipta niður á tryggingaumdæmi þau, sem ákveðin verða samkvæmt 11. gr., á eftirfarandi hátt: 1. Tveimur fimmtu hlutum framlagsins skal skipta niður í beinu hlutfalli við samanlögð útgjöld Tryggingastofnunarinnar í hverju tryggingaumdæmi fyrir sig. 2. Tveimur fimmtu hlutum í hlutfalli við skattskyldar tekjur einstaklinga og félaga í umdæminu samkvæmt síðasta skattaframtali. 3. Einum fimmta hluta í hlutfalli við tölu íbúa á aldrinum 16—67 ára í umdæminu. — Innan hvers tryggingaumdæmis skiptist framlagið á milli þeirra sveitarfélaga, sem eru á svæðinu, ef fleiri eru en eitt, eftir þessum reglum: 1. Einn þriðji skiptist í beinu hlutfalli við skattskyldar tekjur einstaklinga og félaga í sveitarfélaginu árið áður. 2. Einn þriðji í hlutfalli við fasteignamat allra eigna í sveitarfélaginu. 3. Einn þriðji skiptist í hlutfalli við fjölda íbúa á aldrinum 16—67 ára í sveitarfélaginu. — Ef sveitarfélagi hefur verið skipt á milli fleiri en eins tryggingaumdæmis, greiðast framlög af hverjum hluta sveitarfélagsins eftir reglum þess tryggingaumdæmis, er hann fylgir.[1]) — **115. gr.** Framlög sveitarfélaga skal greiða ársfjórðungslega. Tryggingastofnunin áætlar framlag hvers sveitarfélags í ársbyrjun, og eru gjalddagar síðasta dag hvers ársfjórðungs, en lokaskil skulu gerð, þegar hlutur hvers sveitarfélags hefur verið endanlega ákveðinn samkvæmt 114. gr. — Ríkissjóður ábyrgist framlag sveitarfélaganna. Ef verulegur dráttur verður á greiðslu framlags, snýr Tryggingastofnunin sér til eftirlitsmanns sveitarstjórnarmálefna, en hann gerir ráðstafanir til þess að koma greiðslunum í lag. — Nú dregst greiðsla framlags af hálfu sveitarfélags 3 mánuði eða lengur fram yfir gjalddaga, og skal þá greiða dráttarvexti ½ af hundraði á mánuði frá gjalddaga til greiðsludags. — *5. Framlag ríkissjóðs.* — **116. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu bóta og kostnaðar af heilsugæzlu samkvæmt lögum þessum og leggur fram til tryggingasjóðs það, sem á vantar, að aðrar tekjur hans nægi til þess að inna af höndum árlegar greiðslur. Skal taka í hver fjárlög áætlunarupphæð í þessu skyni eftir áætlun tryggingaráðs, allt að 7½ millj. kr. að viðbættri verðlagsuppbót. — Ábyrgð ríkissjóðs umfram hámark hins árlega framlags samkvæmt 1. málsgr. tekur þó eigi til hærri fjárhæðar en 75% framlagsins nemur. — Nú verður halli á rekstri tryggingasjóðs og framlag ríkissjóðs fer fram úr hámarki samkvæmt 1. málsgr., svo að taka þarf til þriðjungs eða meira af ábyrgðarupphæðinni samkvæmt 2. málsgr., og getur þá ríkisstjórnin, ef hallinn stafar af ástæðum, sem ætla má að verði varanlegar, lagt fyrir tryggingaráð að hækka iðgjöld samkvæmt 107. og 112. gr. um allt að 10% og lækkað tekjumark það, er lífeyrisfrádráttur samkvæmt 1. bráðabirgðaákvæði miðast við, um allt að 50% til þess að jafna hallann. Fáist hallinn ekki jafnaður á þann hátt, skal ríkisstjórnin í samráði við tryggingaráð leggja fyrir Alþingi tillögur um endurskoðun laganna.[1]) — *6. Innheimta iðgjaldanna.* — **117. gr.** Öll iðgjöld samkvæmt lögum þessum skulu innheimt af þeim innheimtumönnum ríkisins,

1) Rgj. nr. 167, 21. des. 1946, rgj. nr. 11, 8. jan. 1947 og rgj. nr. 24, 5. marz 1954.

2) Rgj. nr. 167, 21. des. 1946, sbr. rgj. nr. 7, 19. jan. 1954.

a) XXI, 249.

1) Rgj. nr. 24, 5. marz 1954.

sem innheimta tekju- og eignarskatt, sbr. þó 121. og 123. gr. Skulu ákvæði laga nr. 6 9. janúar 1935, um tekjuskatt og eignarskatt, þar á meðal um dráttarvexti, gilda um innheimtu iðgjaldanna, að svo miklu leyti sem við getur átt og ekki er um að ræða í lögum þessum sérákvæði, er lengra gangi. — Innheimtumaður, sem annast innheimtu á endurgreiðslukröfu vegna barnalífeyris, getur leitað aðstoðar lögreglunnar til þess að ná til skuldarans. — **118. gr.** Sveitarstjórnir skulu fyrir 1. marz (í Reykjavík fyrir 1. maí) ár hvert gera skrá í tveim eintökum yfir alla þá, sem eru heimilisfastir innan hlutaðeigandi sveitarfélags og í byrjun almanaksársins hafa náð 16 ára aldri, en yngri eru en 67 ára. Skráin skal greina nöfn, heimili, atvinnu, fæðingarár og dag allra þeirra, sem á hana eru færðir, og enn fremur aðrar þær upplýsingar, er varða iðgjaldagreiðslur hlutaðeigenda. — Skráin skal síðan send hlutaðeigandi skattanefnd eða skattstjóra, sem ákveður, hve mikið hverjum gjaldanda ber að greiða í iðgjald. Annað eintak gjaldskrárinnar sendist innheimtumönnum, sbr. 117. gr., hitt eintakið Tryggingastofnuninni. — Afrit af gjaldskrá skal liggja frammi almenningi til sýnis samtímis skattskrám. — Kæra má til yfirskattanefndar og ríkisskattanefndar eftir sömu reglum og gilda um kærur út af tekjuskatti. — **119. gr.** Ákveða skal í reglugerð gjalddaga iðgjalda, og má hafa þá mismunandi eftir því sem Tryggingastofnunin telur hentugast á hverjum stað.[1]) — **120. gr.** Atvinnurekendur skulu að jafnaði halda eftir iðgjöldum launþega, þegar kaup er greitt, sbr. 125. gr., og greiða síðan til innheimtumanna, sbr. 117. gr. — Atvinnurekendur og aðrir, sem ekki starfa í annarra þjónustu, skulu greiða iðgjöld sín með tekju- og eignarskatti, nema aðrir gjalddagar séu ákveðnir með reglugerð. — Innheimtumenn skulu gefa iðgjaldsgreiðendum greinilegar kvittanir fyrir iðgjaldagreiðslum svo og viðurkenningu um iðgjaldaundanþágu. — **121. gr.** Til þess að auðvelda innheimtu iðgjalda samkvæmt 105. gr., er fjármálaráðherra heimilt að gefa út tryggingamerki, sem aðeins má nota í þessum tilgangi. — Merki þessi líma atvinnurekendur á skírteini þau, er um ræðir í 127. gr., þegar kaup er greitt. Einnig er þeim sjálfum heimilt að kaupa slík merki og líma á skírteini sín, er þeir síðan sýna innheimtumanni eftir settum reglum. — Merkin skulu jafnan vera til sölu í skrifstofum Tryggingastofnunarinnar, í skrifstofum innheimtumanna, póstafgreiðslustöðvum og annars staðar þar, sem henta þykir, og skal kveða nánar á um meðferð þeirra og sölu í reglugerð, er fjármálaráðherra setur. — **122. gr.** Iðgjöld atvinnurekenda samkvæmt 112. gr. skulu á lögð með tekju- og eignarskatti af skattanefnd eða skattstjóra, og sömuleiðis iðgjöld samkvæmt 113. gr., í samræmi við gildandi iðgjaldskrá og áhættuflokkun á hverjum tíma, og skulu innheimt í einu lagi í heilum krónum. Þó skulu iðgjöld af lögskráðum sjómönnum lögð á og innheimt fyrirfram af lögskráningarstjórum og iðgjöld af ökumönnum bifreiða lögð á af innheimtumönnum bifreiðaskatts og innheimt eftir á fyrir hvert bifreiðaskattsár ásamt bifreiðaskatti og skoðunargjaldi bifreiða. — Framtalsskýrslur skulu þannig úr garði gerðar, að skýrt sé fram tekið, fyrir hversu margar tryggingarvikur atvinnurekanda beri að greiða. Þyki vafi leika á, að framtal tryggingarvikna sé rétt, skal áætla tölu þeirra eftir öðrum upplýsingum, er framtalið sýnir, en séu þær ófullnægjandi eða hafi framtali ekki verið skilað, þá eftir mati skattanefndar eða skattstjóra. — **123. gr.** Skattfrjálsir aðilar, er hafa í þjónustu sinni launþega, sem rétt eiga til slysabóta samkvæmt 45. — 58. gr., skulu senda hlutaðeigandi skattayfirvaldi framtöl um tryggingarvikur á sama hátt og skattskyldir atvinnurekendur. — Innheimtumenn krefja þessa aðila um iðgjöld með sama hætti og atvinnurekendur samkvæmt 122. gr. Þó skal skattanefnd eða skattstjóri tilkynna iðgjöld, sem ríkissjóði eða ríkisstofnunum ber að greiða, beint til Tryggingarstofnunarinnar þegar er álagningu tekju- og eignarskatts er lokið, og annast þá Tryggingastofnunin sjálf innheimtuna. — **124. gr.** Um innheimtulaun af iðgjöldum samkvæmt lögum þessum fer eftir launalögum. — **125. gr.** Fjármálaráðherra setur reglugerð um innheimtu iðgjaldanna.[1]) Í reglugerð þessari skal m. a. kveða nánar á um skyldu atvinnurekenda til að halda eftir iðgjöldum starfsmanna sinna, þegar kaup er greitt, svo og um tilkynningarskyldu innheimtumanna til kaupgreiðenda, hliðstætt því, er segir í 29. og 30. gr. laga nr. 66 12. apríl 1945, enda sé heimild 121. gr. hér að framan eigi notuð. Þá skal og fjármálaráðherra setja reglur um reikningsskil innheimtumanna við tryggingasjóð.

1) Rgj. nr. 11, 18. jan. 1947.

1) Rgj. nr. 11, 18. jan. 1947, sbr. rgj. nr. 185, 22. okt. 1951.

1946 Nr. 50 7. maí

V. kafli. Ýmis ákvæði. — *1. Skráning og réttindaskírteini.* — **126. gr.** Allir íslenzkir ríkisborgarar, búsettir hér á landi, skulu skrásettir hjá Tryggingastofnuninni. Þeim, sem eru 16 ára eða eldri, er skylt að koma til skráningar, ef þess er krafizt, og láta Tryggingastofnuninni eða umboðsmönnum hennar í té allar þær upplýsingar, sem nauðsynlegar eru taldar í þessu skyni. Foreldrum og forráðamönnum barna yngri en 16 ára er skylt að gefa allar upplýsingar, er lúta að skráningu þeirra. — Aðilum þeim, er um ræðir í 1. mgr., er enn fremur skylt að tilkynna Tryggingastofnuninni jafnóðum allar þær breytingar á högum sínum, er máli skipta um bóta- og iðgjaldagreiðslur. — Ef maður vanrækir að koma til skrásetningar eða veita fullnægjandi upplýsingar samkv. 1. og 2. mgr., má beita dagsektum allt að 10 kr., unz skyldunni er fullnægt. Dagsektirnar má Tryggingastofnunin ákveða með ábyrgðarbréfi til hlutaðeiganda. — **127. gr.** Gera skal tryggingarskírteini fyrir alla þá, sem skráðir eru samkvæmt 126. gr. Á skírteini þessi skal skrá öll helztu réttindi, er menn njóta samkvæmt lögum þessum, takmarkanir á réttindum vegna vanskila á iðgjöldum, sbr. 132. gr., og undanþágur frá iðgjaldagreiðslum, sbr. 109.—110. gr. — Tryggingarskírteini skulu afhent í janúarmánuði ár hvert, eftir nánari ákvörðun Tryggingastofnunarinnar. Í fyrsta sinn skulu skírteinin þó afhent í desembermánuði 1946 og gilda þá frá áramótum þar til ný afhending hefur farið fram, sbr. 128. gr. — Í fyrsta sinn sem tryggingarskírteini eru afhent, sbr. 2. mgr., skulu allir iðgjaldsgreiðendur, sbr. 105. gr., greiða sérstakt skírteinagjald, er nemi kr. 40.00 fyrir karla 21 árs og eldri og kr. 25.00 fyrir konur og fyrir karla innan 21 árs. Gjald þetta greiðist beint til Tryggingastofnunarinnar eða umboðsmanna hennar.[1]) — **128. gr.** Tryggingarskírteini gilda frá og með 1. janúar það ár, sem afhending fer fram, og til loka þess árs. Skal ætíð sýna skírteinið, þegar leitað er eftir bótagreiðslum eða sjúkrahjálp. Óheimilt er að veita hlunnindi samkv. lögum þessum, nema skírteini sýni, að hlutaðeigandi eigi rétt til þeirra, sbr. og 132. gr. — *2. Vanræksla á iðgjaldagreiðslu.* — **129. gr.** Nú hefur atvinnurekanda verið gert að skyldu að halda eftir iðgjöldum af kaupi launþega, sbr. 120. og 125. gr., og skulu þá launþegar einskis í missa af réttindum sínum, þótt atvinnurekandi vanræki þessa skyldu. Sama máli gegnir, ef atvinnurekandi vanrækir iðgjaldagreiðslu samkvæmt 112. og 113. gr. — **130. gr.** Ef atvinnurekandi hefur látið undir höfuð leggjast að halda eftir eða skila iðgjöldum, sbr. 120. og 125. gr., öðlast Tryggingastofnunin sama rétt á hendur honum sem sveitarstjórn á hendur kaupgreiðanda samkv. 1-lið 29. gr. laga nr. 66 12. apríl 1945. Hafi hann vanrækt að greiða iðgjöld samkvæmt 112. og 113. gr., getur Tryggingastofnunin valið á milli þess að láta hann greiða þreföld hin vangoldnu iðgjöld eða fjárhæð, sem svarar til þeirra bóta, sem greiða hefur þurft vegna hins tryggða eða fjölskyldu hans. Um innheimtu þess fjár fer samkvæmt 117. gr. — **131. gr.** Atvinnurekandi, sem vanrækt hefur að draga iðgjöld launþega frá launum hans, getur aldrei krafið hann eftir á um hærri fjárhæð en hann hefði átt að greiða í iðgjöld, og aldrei eftir lengri tíma en tólf mánuði frá gjalddaga. — **132. gr.** Um þá, sem sjálfir eiga að greiða iðgjöld sín, en hafa vanrækt það, gilda eftirfarandi reglur: a. Réttur til sjúkrabóta, sbr. 39.—43. gr., og sjúkrahjálpar, sbr. III. kafla, skerðist um sama hundraðshluta og vangreidd iðgjöld á næsta tryggingarári á undan nema af heildariðgjöldum ársins. Gildir þetta einnig fyrir konu hins tryggða og börn hans innan 16 ára aldurs. Réttindaskerðingar þessarar skal getið á tryggingarskírteinum þeim, sem um getur í 127. gr. Nú ber að greiða iðgjöld mánaðarlega, og getur þá Tryggingastofnunin ákveðið, að réttur til sjúkrabóta og sjúkrahjálpar falli niður, ef vanskil verða á iðgjöldum lengur en einn mánuð. Þar, sem ekki er mánaðarleg innheimta, skal og vera heimilt að fella niður réttindi þessi einum mánuði eftir gjalddaga iðgjalda, ef vanskil verða. b. Ellilífeyri og örorkulífeyri getur Tryggingastofnunin lækkað um allt að sama hundraðshluta og hin vangreiddu iðgjöld nema af þeim heildariðgjöldum, er hlutaðeiganda hefur borið að greiða. c. Aðrar bætur en þær, sem um ræðir undir staflið a. og b., getur Tryggingastofnunin lækkað um allt að sama hundraðshluta og hin vangreiddu iðgjöld eru af þeim iðgjöldum, er bar að greiða. Skal Tryggingastofnunin hafa hliðsjón af öllum efnahagsástæðum umsækjanda við slíka úrskurði. Er honum skylt að gefa Tryggingastofnuninni allar nauðsynlegar upplýsingar um fjárhag sinn, ef hann sækir um fullar bætur. Aldrei skal þó lækka fæðingarstyrk, sbr. 34. gr., bætur samkv. 35. gr. né slysabætur samkv. II. kafla laganna.

1) Rgj. nr. 24, 5. marz 1954.

1946 Nr. 50 7. maí

— *3. Sérstakir lífeyrissjóðir.* — **133. gr.** Tryggingastofnunin skal veita viðurkenningu sérstökum lífeyrissjóðum, sem stofnaðir hafa verið eða stofnaðir kunna að verða til þess að láta í té elli-, örorku-, ekkju- og barnalífeyri, enda uppfylli þeir þau skilyrði, sem Tryggingastofnunin setur fyrir slíkri viðurkenningu. Það skal m. a. sett sem skilyrði, að þeir veiti félagsmönnum sínum elli-, örorku-, ekkju- og barnalífeyri, er ekki sé lægri en tryggður er með lögum þessum. Félagsmenn sérsjóðanna greiði til Tryggingastofnunarinnar iðgjald, er sé helmingur þess iðgjalds, sem ákveðið er í 107. gr. Tryggingaráð getur krafizt þess, að iðgjaldið sé innheimt af sérsjóðunum, svo og að þeir skuldbindi sig til þess að gera Tryggingastofnunina skaðlausa af þeim félagsmönnum, sem hverfa úr sérsjóðunum til almannatrygginganna.[1]) — *4. Frjálsar tryggingar.*[2]) — **134. gr.** Heimilt er atvinnurekendum og einnig þeim, er starfa sjálfstætt án þess að hafa launþega í þjónustu sinni, að tryggja sér slysabætur samkvæmt ákvæðum II. kafla. — Tryggingastofnunin ákveður sérstök iðgjöld fyrir slíkar tryggingar, og miðast þau við, að þeir, sem tryggja sig, eigi rétt á bótagreiðslum eftir sömu reglum og launþegar. — Trygging samkvæmt þessari grein er því aðeins heimil, að hún sé til ákveðins tíma og bundin við tiltekin nöfn, og því aðeins gild, að hún hafi verið tilkynnt og iðgjöld greidd fyrir fram. Ef um er að ræða tryggingu við óskyld og misjafnlega áhættusöm störf, sem erfitt er að aðgreina og skipta í sérstaka áhættuflokka, má ákveða meðaltalsiðgjöld fyrir hverja viku tryggingartímabilsins. — **135. gr.** Heimilt er Tryggingastofnuninni að taka að sér frjálsar slysatryggingar á einstökum mönnum, og nær það einnig til þeirra, sem tryggðir eru samkvæmt lögum þessum. Skal þá jafnan gefa út sérstakt vátryggingarskírteini fyrir hvern einstakling. Jafnframt er Tryggingastofuninni heimilt að taka að sér slysatryggingar farþega í bifreiðum, þar á meðal einkabifreiðum, flugvélum og skipum, þótt hinir tryggðu séu eigi nafngreindir. Trygging samkvæmt þessari grein getur einnig náð til greiðslu sjúkrabóta. Enn fremur getur Tryggingastofnunin, með samþykki ráðherra, tekið að sér persónulegar ábyrgðartryggingar. — Ráðherra ákveður með reglugerð alla nánari tilhögun á tryggingum samkvæmt þessari grein, þar á meðal, að hve miklu leyti skuli endurtryggja þá áhættu, sem Tryggingastofnunin tekur á sig. — *5. Önnur ákvæði.* — **136. gr.** Öll iðgjöld, sem um ræðir í lögum þessum, önnur en fyrir tryggingar samkvæmt 135. gr., koma til frádráttar við ákvörðun skattskyldra tekna samkvæmt lögum um tekjuskatt og eignarskatt. — **137. gr.** Heimilt er ráðherra að semja við erlendar tryggingastofnanir um gagnkvæm réttindi íslenzkra og erlendra þegna um þau hlunnindi, sem almannatryggingarnar veita. — **138. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga að fengnum tillögum Tryggingastofnunarinnar. — **139. gr.** Ef maður gefur ranga skýrslu eða reynir á annan hátt að blekkja starfsmenn tryggginganna í þeim tilgangi að afla sér eða öðrum bóta samkvæmt lögum þessum, varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 árum. Fara skal með mál út af brotum samkvæmt þessari málsgrein að hætti sakamála. — Óheimilt er að taka við greiðslu fyrir aðstoð við innheimtu bóta, nema tryggingaráð hafi synjað um greiðslu þeirra, og varðar sektum, ef út af er brugðið. — Að öðru leyti varða brot gegn lögum þessum og reglugerðum settum samkvæmt þeim sektum allt að 10000 krónum til tryggingasjóðs, og skal fara með þau sem almenn lögreglumál. — **140. gr.** ....

Ákvæði til bráðabirgða. 1. Greiðslur ellilífeyris samkv. 15. gr., örorkulífeyris samkv. 18. gr. og barnalífeyris samkv. 20. gr. eru um næstu 5 ár háðar þeim takmörkunum, sem hér segir: — Fullur elli- og örorkulífeyrir samkv. 15. gr. skal því aðeins greiddur, að aðrar tekjur hlutaðeiganda fari ekki fram úr fullum lífeyri. Séu tekjurnar hærri, lækkar lífeyririnn um helming þess, sem umframtekjurnar nema, og fellur niður, þegar þær ásamt lífeyrinum hafa náð upphæð, sem er jafnhá þreföldum lífeyri. — Heimilt er ríkisstjórninni að ákveða með reglugerð takmörkun á lífeyri barna, sem hafa sjálfstæðar tekjur, barna ekkna og barna örorku- og lífeyrisþega. Þó má ekki takmarka þessar greiðslur meira en svo, að lífeyrir og aðrar tekjur nái hámarksupphæð þeirri, sem næsta málsgrein hér á undan ákveður, að viðbættum fullum barnalífeyri.[1]) — Takmörkun þessi skal miðast við síðasta skattaframtal bótaþega. Færi

1) Rgj. nr. 11, 18. jan. 1947, og rgj. nr. 24, 5. marz, 1954.

2) Rgj. nr. 223, og iðgjaldaskrá nr. 224, 21. febr. 1939, rgj. nr. 167, 21. des. 1946, auglýs. nr. 7. 19. jan. 1954.

1) Rgj. nr. 22, 18. febr. 1947.

1946 Nr. 50 7. maí

1946
Nr. 50
7. maí

hann gild rök fyrir því, að tekjur hans rýrni verulega á því ári, sem bæturnar eiga að greiðast, skal taka tillit til þess við ákvörðun bótanna. 2. Meðan vísitala kauplagsnefndar er 110 eða hærri, skal greiða verðlagsuppbót á allar bótaupphæðir samkvæmt II. kafla og á framlag Tryggingastofnunarinnar til læknisvitjana- og sjúkraflutningasjóðs samkv. 94 og 95. gr. Enn fremur skulu iðgjöld samkv. 107. og 112. gr. innheimt með álagi samkvæmt meðalvísitölu næsta árs á undan, svo og framlag sveitarfélaga samkv. 114. gr. og ríkissjóðs samkv. 116. gr. Með reglugerð má ákveða, að öll iðgjöld skuli lögð á og innheimt í heilum krónum. 3. Meðan ekki eru sett lög um opinbera aðstoð til öryrkja, sem misst hafa 50—75% starfsorku sinnar, er Tryggingastofnuninni heimilt að verja úr tryggingasjóði allt að 400 þús. kr. auk verðlagsuppbótar á ári til styrktar slíkum mönnum, eftir reglum, er tryggingaráð setur og ráðherra staðfestir. 4. Ákvæði 19. gr. laga nr. 104 30. des. 1943 gilda framvegis að því er varðar stríðsslysabætur. 5. Það er borgaraleg skylda að veita Tryggingastofnuninni alla nauðsynlega aðstoð við skráningu þá, er fram skal fara samkvæmt 126. gr. eftir gildistöku þessara laga. 6. Þar, sem saman falla tryggingaumdæmi og umdæmi sjúkrasamlaga, sbr. 28. og 29. gr. laga nr. 104 30. des. 1943, um breytingar á I.—III. kafla laga um alþýðutryggingar, skulu stjórnir sjúkrasamlaganna hver í sínu umdæmi annast störf heilsugæzlunefnda samkv. 78. gr. og gegna þeim þar til kosning heilsugæzlunefnda hefur farið fram að afstöðnum næstu sveitarstjórnarkosningum eftir gildistöku laganna. — Þar, sem sjúkrasamlög hafa verið starfandi í öllum sveitarfélögum í tryggingaumdæmi, getur ráðherra ákveðið, að stjórnir þeirra skuli sameiginlega kjósa heilsugæzlunefnd umdæmisins til sama tíma og í 1. málsgr. segir, eftir reglum, sem ráðherra setur. 7. Eins fljótt og verða má skal ríkisstjórnin láta fram fara rannsókn á raunverulegum framfærslukostnaði á hæfilega mörgum stöðum á landinu. Að þeirri rannsókn lokinni og eigi síðar en fyrir árslok 1950 skal endurskoða ákvæðin um bótaupphæðir og skiptingu í verðlagssvæði með hliðsjón af niðurstöðum þessarar rannsóknar. 8. Á árinu 1946 skal ríkisstjórnin láta fram fara endurskoðun á framfærslulögum, nr. 52 1940, lögum um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna, nr. 46 1921, lögum um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, nr. 78 1936, svo og lögum um tekju- og eignarskatt nr. 6 1935, sbr. l. nr. 20 1942, og öðrum þeim lögum, sem þörf er á að samræma ákvæðum þessara laga, og leggja árangur endurskoðunarinnar fyrir Alþingi. 9. Á meðan ákvæði III. kafla laga þessara koma ekki til framkvæmda, er ríkisstjórninni heimilt, að fengnum tillögum tryggingaráðs, að lækka iðgjöld skv. 107. gr. um allt að 30%, þó aldrei meira en sjúkrasamlagsiðgjaldi gjaldanda nemur. Þar, sem ekki er sjúkrasamlag, skal slík iðgjaldalækkun nema sjúkrasamlagsiðgjaldi eins og það er lægst á landinu. 10. Kosning tryggingaráðs samkv. 6. gr. skal í fyrsta sinn fram fara á Alþingi því, er setur þessi lög, og gildir sú kosning þar til að afstöðnum öðrum almennum alþingiskosningum eftir staðfestingu laganna. Um leið og kosið er tryggingaráð í fyrsta sinn, fellur niður umboð tryggingaráðs þess, er kosið var til 31. des. 1947, samkv. 7. gr. laga nr. 104 1943. — Þau ákvæði í lögum þessum, er varða undirbúning framkvæmda samkvæmt þeim, svo sem ákvæði 2. mgr. 6. gr., 11. gr., 126. og 127. gr., skulu koma í gildi á árinu 1946 eftir ákvörðun ríkisstjórnarinnar. 11. Til ársloka 1947 skulu stjórnir sjúkrasamlaga í kaupstöðum utan Reykjavíkur annast störf tryggingaráðs samkv. 11. gr. og jafnframt annast skrifstofuhald og umboðsstörf fyrir Tryggingastofnunina, samkv. samningum, er tryggingaráð samþykkir.

1946
Nr. 50
7. maí

Lög um breyting á lögum nr. 50 1946, um almannatryggingar, og viðauka við þau.

1953
Nr. 38
27. febr.

I. kafli. — 1. gr. Auk þeirra starfsmanna, sem nefndir eru í 4. gr. laganna, er ráðherra heimilt að skipa sérstakan yfirlækni Tryggingastofnunar ríkisins, er nefnist heilsugæzlustjóri. — Heilsugæzlustjóri skal hafa yfirstjórn allra læknamálefna stofnunarinnar í samráði við forstjóra. — Hann hefur með höndum framkvæmd og forstöðu heilsugæzlumála Tryggingastofnunarinnar, er þriðji kafli laganna kemur til framkvæmda, en vinnur þangað til að undirbúningi þeirra framkvæmda og hefur yfirumsjón með starfsemi sjúkrasamlaganna meðan þau starfa. — Tryggingayfirlæknir annast í samráði við heilsugæzlustjóra störf þau, sem honum eru sérstaklega falin í lögunum. — **2. gr.** Ráðherra er heimilt að gera breytingar á skipun og verksviði sérfræðinganefndar þeirrar, er um getur í 2. málsgr. 6. gr. laganna, þannig að heilbrigðismálaráðherra tilnefni einn mann í nefndina, er verði formaður hennar í stað

landlæknis, og að hlutverk nefndarinnar verði eingöngu að úrskurða örorkustig og orkutap þeirra, er sækja um bætur og ekki vilja una úrskurði lækna Tryggingastofnunarinnar eða tryggingaráð telur ástæðu til að leita úrskurðar nefndarinnar um. — **3. gr.** Stéttarsamband bænda skal hafa rétt til þess að skipa einn fulltrúa til þess, ásamt fulltrúum þeim, er um getur í 9. gr. laganna, að taka þátt í umræðum tryggingaráðs og gera tillögur um skiptingu í áhættuflokka og iðgjöld samkv. 113. gr. — **4. gr.** Til ársloka 1954 skulu sýslunefndir í tryggingaumdæmum utan kaupstaða fara með störf tryggingarnefndar, sbr. 11. gr. laganna. Þó er sýslunefnd heimilt að fela þessi störf sérstakri nefnd, er hún kýs. Í kaupstöðum utan Reykjavíkur annast stjórnir sjúkrasamlaganna þessi störf. Verði öll sjúkrasamlög í tryggingaumdæmi sameinuð í eitt samlag, skal stjórn þess fara með störf tryggingarnefndar í umdæminu í stað sýslunefndar.

1953 Nr. 38 27. febr.

II. kafli. — **5. gr.** Grunnupphæðir bóta samkv. II. kafla laganna, 1—4, skulu frá 1. janúar 1951 vera sem hér segir:

1. Árlegur elli- og örorkulífeyrir samkv. 15. og 18. gr. laganna:
   a. Fyrir hjón, þegar bæði fá lífeyri:
      Á 1. verðlagssvæði ..... kr. 6528.00
      Á 2. — ..... — 4896.00
   b. Fyrir einstaklinga og hjón, þegar annað fær lífeyri:
      Á 1. verðlagssvæði ..... — 4080.00
      Á 2. — ..... — 3060.00
2. Árlegur barnalífeyrir samkv. 20. gr. laganna:
   Á 1. verðlagssvæði ..... — 2400.00
   Á 2. — ..... — 1800.00
3. Árlegar fjölskyldubætur samkv. 30. gr. laganna:
   Á 1. verðlagssvæði ..... — 1200.00
   Á 2. — ..... — 900.00
4. Ekkjubætur samkv. 35. gr. laganna:
   Fyrstu 3 mán., eftir lát maka ..... kr. 600.00 á mán.
   Næstu 9 mán., ef ákvæði greinarinnar heimila ..... — 450.00 - —
5. Hámark árlegra makabóta samkv. 38. gr. laganna:
   Á 1. verðlagssvæði ..... kr. 2448.00
   Á 2. — ..... — 1836.00
6. Sjúkrabætur samkv. 40. gr. laganna:
   a. Fyrir kvænta karla, þegar konan vinnur eigi utan heimilis:
      Á 1. verðlagssvæði ..... kr. 18.00 á dag.
      Á 2. — ..... — 15.00 - —
   b. Fyrir aðra:
      Á 1. verðlagssvæði ..... — 15.00 á dag.
      Á 2. — ..... — 12.00 - —

— Nú eru hjón eigi samvistum, af heilsufarslegum ástæðum eða öðrum ástæðum, er tryggingaráð metur jafngildar, og er ráðinu þá heimilt að úrskurða hvoru hjónanna um sig fullan einstaklingslífeyri samkv. 15. gr. laganna. — **6. gr.** Tryggingaráði skal heimilt að greiða ekklum allt að fullum barnalífeyri, í stað hálfs, eins og ákveðið er í síðustu málsgr. 23. gr. laganna. — **7. gr.** Takmarkanir þær, sem ákveðnar eru í 2. og 3. málsgr. 23. gr. laganna á greiðslum barnalífeyris til ekkna, skulu einnig gilda um greiðslu barnalífeyris til mæðra óskilgetinna barna og fráskilinna kvenna samkv. 27. og 28. gr. — **8. gr.** Þegar Tryggingastofnun ríkisins greiðir barnalífeyri samkv. 1. málsgr. 27. gr. laganna, á hún endurkröfurétt á hendur barnsföður, og fer um innheimtu slíkrar kröfu eftir ákvæðum 117. gr. laganna. — Verði vanskil af hálfu föður, skal innheimta kröfuna hjá framfærslusveit hans og telst fjárhæðin framfærslustyrkur veittur honum. Eignast Tryggingastofnunin að öllu leyti sama rétt á hendur framfærslusveit föður og dvalarsveit móður hefur samkvæmt framfærslulögum, þar með talinn sá réttur að leita yfirvaldsúrskurðar um sveitfesti barnsföður samkv. 76. gr. framfærslulaga nr. 80/1947. — Um endurkröfurétt framfærslusveitar á hendur barnsföður fer samkv. ákvæðum framfærslulaga. Þverskallist fram-

færslusveit við að greiða, eignast Tryggingastofnunin þann rétt, sem dvalarsveit móður á samkv. framfærslulögum, til að endurkrefja ríkissjóð um upphæðina. — Aðrar bætur og styrki, sem Tryggingastofnunin á endurkröfurétt á, skal innheimta með sama hætti. — **9. gr.** Sama rétt og ekkjur og fráskildar konur eiga til lífeyrisgreiðslu með börnum sínum samkv. 23. og 28. gr. laganna, skulu þær íslenzkar konur eiga, sem gifzt hafa erlendum mönnum, ef þeir hafa fallið frá, yfirgefið þær eða skilið við þær, enda dvelji þær á Íslandi ásamt börnum þeim, er þær taka lífeyri fyrir. — Lífeyrinn skal greiða frá þeim tíma, er barn hætti að njóta framfærslu föður síns eða meðlagsgreiðslu frá hans hendi, eigi lægri en lífeyrisgreiðslan, enda hafi barnið dvalið á Íslandi, þó eigi lengra aftur í tímann en til 1. janúar 1951. — Ríkissjóður endurgreiðir Tryggingastofnuninni barnalífeyri þennan. — **10. gr.** Heimilt skal tryggingaráði að greiða fjölskyldubætur vegna barna, þótt þau dveljist ekki á heimili föðurins og ákvæði 2. málsgr. 32. gr. laganna taki til þeirra, ef sannað er, að hann kostar framfæri þeirra að fullu, enda greiðast bæturnar þá til hans. — **11. gr.** Frá og með 1. jan. 1953 skal auk fjölskyldubóta samkv. 30. gr. laganna greiða árlegar fjölskyldubætur með öðru og þriðja barni sem hér segir: — Á 1. verðlagssvæði með 2. barni kr. 400.00, með 3. barni kr. 600.00. Á 2. verðlagssvæði með 2. barni kr. 300.00, með 3. barni kr. 450.00. — Bætur þessar greiðast með sömu vísitöluuppbót og aðrar bætur og fer um greiðslurnar að öðru leyti eftir ákvæðum 30. —33. gr. laganna. — Ekkjur, ógiftar mæður og fráskildar konur, sem hafa fleiri en eitt barn undir 16 ára aldri á framfæri, skulu eiga rétt til mæðralauna. Mæðralaunin greiðist án tillit til þess, hvort konan nýtur jafnframt barnalífeyris eða eigi. Mæðralaunin nema sömu upphæð og fjölskyldubætur samkvæmt 1. málsgr. þessarar greinar og 30. gr. laganna. — Bætur samkvæmt þessari grein greiðast ársfjórðungslega eftir á.[1]) — **12. gr.** Fæðingarstyrkur samkv. 34. gr. laganna skal vera jafn til allra mæðra og nema kr. 600.00 fyrir hverja fæðingu. Þó skal ógift móðir, sem verður fyrir vinnutjóni og tekjumissi vegna barnsburðar og leggur fram úrskurð á hendur barnsföður fyrir barnsfararkostnaði eða hefur gert ráðstafanir til þess að afla sér slíks úrskurðar, eiga rétt á því, að Tryggingastofnunin greiði henni til viðbótar allt að kr. 300.00 á mánuði í allt að 3 mánuði á þann hátt, sem í 2.—4. mgr. greinarinnar segir, enda hefur þá Tryggingastofnunin endurkröfurétt á hendur barnsföður og sveitarfélagi fyrir viðbótarupphæðinni, á sama hátt og segir í 27. gr. laganna um endurkröfurétt á barnalífeyri. — **13. gr.** Til ársloka 1954 er Tryggingastofnun ríkisins heimilt að greiða giftum konum, þótt þær vinni eigi utan heimils, sjúkrabætur vegna aðstoðar eða hjúkrunar í veikindum þeirra, sbr. 92. gr. laganna, enda nemi sjúkrabætur til þeirra eigi hærri upphæð en samsvarar lífeyri samkv. 15. gr. laganna og greiðist því aðeins, að skilyrði 2. málsgr. 40. gr. laganna séu fyrir hendi. — Þá er og heimilt að greiða sjúkrabætur til manna sem náð hafa 67 ára aldri, ef þeir njóta ekki lífeyris eða annarra bóta frá Tryggingastofnuninni. — Hafi sjúkrasamlag eða sveitarstjórn í þjónustu sinni hjúkrunarkonu eða aðstoðarstúlkur til þess að veita hjúkrun eða aðstoð á heimilum í veikindum, er Tryggingastofnuninni heimilt að taka þátt í kostnaði við þau störf eftir samkomulagi við viðkomandi aðila. — **14. gr.** Tryggingaráði er heimilt, þegar ekki liggja fyrir fullar sannanir þess, að tekjur umsækjanda um sjúkrabætur hafi rýrnað svo vegna sjúkleikans, að þær fari niður fyrir það mark, sem 2. málsgr. 39. gr. laganna ákveður, að fresta úrskurði um sjúkrabætur, þar til fullnægjandi upplýsingar um tekjur hans á veikindaárinu liggja fyrir. — **15. gr.** Ákvæði bliðs 42. gr. laganna um lengri biðtíma þeirra, sem hafa launþega í þjónustu sinni, skulu aðeins gilda um þá, sem kaupa svo mikla vinnu, að þeim beri að greiða gjald samkv. 112. og 113. gr. af meiru en 52 vinnuvikum. — **16. gr.** Heimilt skal tryggingaráði að víkja frá þeim ákvæðum 1. málsgr. 43. gr. laganna, sem gera sjúkrahúsvist eða rúmlegu að skilyrði fyrir greiðslu sjúkrabóta, ef sérstaklega stendur á. — **17. gr.** Heimilt skal tryggingaráði að lengja tilkynningarfrest þann, sem um ræðir í 44. gr., þó ekki yfir 3 mánuði. — **18. gr.** Grunnupphæðir slysabóta samkvæmt II. kafla laganna skulu frá 1. janúar 1951 vera sem hér segir: 1. Dagpeningar samkv. 53. gr. laganna kr. 22.50 á dag. 2. Fullur árlegur örorkulífeyrir samkv. 56. gr. laganna kr. 4080.00. 3. Dánarbætur, samkv. 57. gr. laganna: a. Til ekkju eða ekkils samkv. 1. tölul. kr. 9000.00. Fullur lífeyrir samkvæmt sama lið kr. 4080.00. b. Barnalífeyrir samkv. 2. tölul. kr. 2400.00 á ári. c. Bætur til uppkomins barns samkv. 3. tölul. kr. 3000.00—9000.00. Sama gildir syst-

1) Auglýsing nr. 64, 15. febr. 1953.

1953 Nr. 38 27. febr.

kini, sbr. 5. tölul. d. Bætur til foreldris samkv. 4. tölul. kr. 3000.00—9000.00. — Heimilt er Tryggingastofnuninni að hækka örorkulífeyri samkv. 2. tölul. þessarar greinar, eftir sömu reglum og gilda um ellilífeyri samkv. 17. gr. laganna. — [**19. gr.** Sé um að ræða dauðaslys lögskráðra sjómanna, skal auk bóta þeirra, sem greiddar eru í eitt skipti fyrir öll samkv. a-, c- og d-lið 3. töluliðs 18. gr., greiða þessar viðbótarbætur: 1. Til ekkju eða ekkils samkv. fyrri málslið a-liðs kr. 14 000.00. 2. Til uppkomins barns eða systkinis skv. c-lið, enda hafi hlutaðeigandi verið á framfæri hins látna vegna óvinnuhæfni (skorts á starfsgetu) kr. 2 000.00 til kr. 6 000.00. 3. Til foreldra samkv. d-lið kr. 2 000.00 til kr. 6 000.00. — Ef viðbótarbætur þessar nema ekki fullum 6.400.00 krónum samtals fyrir hvert einstakt slys, skulu þær hækkaðar í þá upphæð. — Nú lætur hinn látni ekki eftir sig aðstandendur, sem rétt eiga til viðbótarbóta samkv. 1.—3. tölulið þessarar greinar, og skal þá bæta slysið með kr. 6.400.00, sem skiptist milli barna hins látna, er njóta lífeyris samkv. b-lið 3. töluliðs 18. gr., ef fyrir hendi eru, ella til dánarbús hans. — Viðbótardánarbætur samkv. þessari grein skal greiða fyrir dauðaslys lögskráðra sjómanna, sem orðið hafa eftir 31. desember 1953, og skulu þær hækka til samræmis við vísitölu eftir sömu reglum og laun. Jafnframt skal ríkisstjórnin setja nýjar reglur um áhættuiðgjöld sjómanna samkv. 113. gr. laganna, og taka þau gildi 1. janúar 1954.][1]) — **20. gr.** Ráðherra getur ákveðið, að útgerðarmönnum skuli skylt að tryggja gegn aukaiðgjaldi áhættu þá vegna bótaskyldra slysa, sem þeir bera samkv. 32. gr. laga nr. 41 19. maí 1930, þannig, að Tryggingastofnunin greiði hinum slasaða, auk dagpeninga samkv. 53. gr. laganna, fullt kaup eða aflahlut í eina viku frá afskráningardegi að telja.[2]) — **21. gr.** Barnalífeyrir samkv. 3. mgr. 56. gr. laganna skal aldrei vera lægri en verið hefði, ef lífeyririnn væri ákveðinn eftir fyrirmælum laganna um barnalífeyri til öryrkja, sbr. 20. og 22. gr. laganna. — **22. gr.** Heimilt skal tryggingaráði að ákveða, að árlegar umsóknir um bætur, sbr. 65. gr. laganna, megi niður falla að því er varðar einstakar bótategundir, fleiri eða færri, og ákveður ráðið þá, hversu oft skuli endurnýja umsóknir og leggja fram eða endurnýja skilríki til sönnunar bótaréttinum.

1) L. nr. 50, 20. apríl 1954, § 1.
2) Augl. nr. 2, 3. jan. 1951.

III. kafli. — **23. gr.** Framkvæmd heilsugæzlu samkvæmt III. kafla laganna skal frestað til 1. jan. 1955, að öðru leyti en því, að réttur sveitarfélaga, sem koma á fót heilsuverndarstöðvum og/eða lækningastöðvum og reka þær samkv. 76. gr. laganna, til ríkisstyrks samkv. 77. gr. laganna helzt óbreyttur, svo og ákvæði 82. og 83. gr. laganna um skipun lækna við slíkar stöðvar. — **24. gr.** Til þess tíma, er í 20. gr. segir, skal III. kafli laga nr. 104 30. des. 1943, um sjúkratryggingar, vera í gildi, með þeim breytingum, er hér greinir: 1. Þar sem sjúkrasamlög eru ekki starfandi, skulu þau stofnuð eigi síðar en svo, að samlagsmenn njóti réttinda frá 1. október 1951, enda þótt samlagsstofnun hafi eigi verið ákveðin með atkvæðagreiðslu samkvæmt 29. gr. þeirra laga. 2. Ríkisstjórnin getur að fengnum tillögum tryggingaráðs ákveðið, að sjúkrasamlög, sem starfa í sama tryggingaumdæmi, skuli sameinuð, enda séu stjórnir a. m. k. ⅔ hluta sjúkrasamlaganna því samþykkar. Nú sameinast öll samlög innan sama umdæmis, og skal þá sýslunefnd kjósa fjóra menn í stjórn samlagsins. 3. Ríkisstjórnin getur, ef tryggingaráð gerir tillögur þar um, ákveðið, að greiðslur sjúkrasamlaga fyrir lyf, önnur en þau, sem lífsnauðsynleg teljast til notkunar að staðaldri, og umbúðir utan sjúkrahúsa, samkv. 2. tölul. 33. gr. l. 104/1943, skulu takmarkaðar frekar en þar er gert.[1]) 4. Þegar maður, 67 ára eða eldri, þarfnast sjúkrahúss- eða hælisvistar umfram þær 5 vikur, er sjúkrasamlagi hans ber að greiða samkv. síðari málslið fyrstu málsgr. 38. gr. laga nr. 104 frá 1943, vegna ellikramar eða annarra slíkra sjúkdóma, skal Tryggingastofnun ríkisins þann tíma, er hann þarfnast hjálparinnar, greiða ríkisframfærslunni ellilífeyri þann, er hlutaðeigandi á rétt til, ásamt álagi, sem úrskurðað kann að vera samkv. 17. gr., ef ákvæði ríkisframfærslulaga nr. 78/1936 verða látin taka til langvarandi ellisjúkdóma á sama hátt og þau taka nú til annarra langvarandi sjúkdóma. 5. Hámark framlags ríkissjóðs og sveitarsjóðs samkv. 47. gr. laga nr. 104/1943 skal vera 72 krónur á ári að viðbættri verðlagsuppbót samkv. vísitölu þeirri, sem uppbætur á laun, er ekki fara fram úr kr. 1830.00 á mánuði, miðast við. 6. Tryggingastofnun ríkisins skal greiða sjúkrasamlagsiðgjöld þeirra elli- og örorkulífeyrisþega, sem

1) Auglýs. nr. 41, 31. marz 1951, auglýs. nr. 153, 8. ág. 1951, auglýs. nr. 234, 30. des. 1952, auglýs. nr. 16, 12. febr. 1954.

1953 Nr. 38 27. febr.

þess óska og eigi hafa hærri tekjur en svo, að þær ásamt lífeyri frá Tryggingastofnuninni eða eftirlaunum úr opinberum sjóði nemi þrefaldri lífeyrisupphæð samkv. 15. gr. laganna. — **25. gr.** Til ársloka 1954 skal Tryggingastofnun ríkisins vera heimilt að greiða styrki til læknisvitjanasjóða, er starfa samkv. lögum nr. 59/1942, og til sjúkrasamlaga, sem verða fyrir óvenjulegum útgjöldum vegna sjúkraflutninga og læknisvitjana og starfa í héruðum, þar sem ekki eru læknisvitjanasjóðir. Styrkir þessir mega samtals nema allt að 300 þús. kr. á ári, og skal úthlutunin til læknisvitjanasjóða gerð að fengnum tillögum landlæknis, en úthlutun til sjúkrasamlaga samkvæmt ákvörðun tryggingaráðs. — **26. gr.** Tryggingastofnun ríkisins skal fyrir lok ársins 1951 láta fram fara athugun á vinnugetu öryrkja, sem ætla má, að geti unnið fyrir sér að nokkru eða öllu leyti, ef þeim er veittur kostur á atvinnu við þeirra hæfi. Jafnframt skal Tryggingastofnunin gera tillögur um ráðstafanir til þess, að starfskraftar slíkra öryrkja geti komið þeim sjálfum og þjóðfélaginu að sem mestum notum, og hafa samráð og samvinnu við tryggingarnefndir og héraðsstjórnir um þær tillögur.

1953 Nr. 38 27. febr.

IV. kafli. — **27. gr.** Grunnupphæðir iðgjalda og framlaga til tryggingasjóðs samkvæmt IV. kafla laganna, 2—5, skulu vera sem hér segir árin 1953 og 1954:

1. Árleg iðgjöld hinna tryggðu samkv. 107. gr. laganna:
   a. Kvæntir karlar:
      Á 1. verðlagssvæði ..... kr. 455.00
      Á 2. — ..... — 365.00
   b. Ókvæntir karlar:
      Á 1. verðlagssvæði ..... — 410.00
      Á 2. — ..... — 330.00
   c. Ógiftar konur:
      A 1. verðlagssvæði ..... — 305.00
      Á 2. — ..... — 245.00
2. Iðgjöld atvinnurekenda samkv. 112. gr. laganna:
   Á 1. verðlagssvæði ..... kr. 5.45 á viku.
   Á 2. — ..... — 4.10 - —
3. Heildarupphæð framlags sveitarfélaga samkv. 114. gr. laganna:
   12.6 millj. kr.
4. Fast framlag ríkissjóðs samkv. 116. gr. laganna:
   20.4 millj. kr.[1])

— **28. gr.** Í stað ákvæða um verðlagsuppbætur og vísitöluálag í 2. tölul. bráðabirgðaákvæða laganna skulu eftirfarandi ákvæði gilda: — Grunnupphæðir bóta samkv. lögum þessum skulu hækka til samræmis við vísitölu eftir sömul reglum og laun. — Iðgjöld samkvæmt 107. og 112. gr. og framlög samkvæmt 114. og 116. gr. laganna, sbr. 26. gr. þessara laga, skulu innheimt með álagi samkvæmt vísitölu þeirri, sem uppbætur á laun, er ekki fara fram úr kr. 1830.00 á mánuði, miðast við í marzmánuði það ár, sem gjöldin eru á lögð. Iðgjöld vegna lögskráðra sjómanna samkv. 112. gr. laganna skulu innheimt með álagi samkv. vísitölu janúarmánaðar, þar til vísitöluálag ársins hefur verið ákveðið.[1]) — **29. gr.** Í stað ákvæða síðasta málsl. fyrstu málsgr. 109. gr. laganna skulu eftirfarandi ákvæði gilda: — Nú greiðir sveitarsjóður iðgjald iðgjaldsgreiðanda samkv. 1. málsgr. 109. gr. laganna, og tekur þá sveitarstjórn ákvörðun um, hvort og á hvern hátt hún krefur hann um endurgreiðslu. — **30. gr.** Störf ógifts fólks yfir 20 ára aldur, er dvelst og starfar á heimilum foreldra sinna, skulu metin til vinnuvikna samkv. 112. gr. laganna á sama hátt og störf unglinga á aldrinum 16—20 ára, sbr. reglugerð 21. des. 1946, um áhættuiðgjöld o. fl. — **31. gr.** Tryggingastofnun ríkisins skal vera heimilt, til ársloka 1954, að fella niður af iðgjöldum þeirra atvinnurekenda, sem hætta atvinnurekstri á því tímabili, allt að þeirri upphæð, sem hlutaðeigandi greiddi í slysatryggingariðgjöld fyrir árið 1946 samkv. II. kafla laga nr. 104/1943. — **32. gr.** Um innheimtu framlags sveitarsjóða gilda ákvæði 117. gr. laganna, auk ákvæða 115. gr., þó þannig, að Tryggingastofnunin getur innheimt þau án milligöngu innheimtumanna ríkisins, að svo miklu leyti sem hún kýs það heldur. — Hafi sveitarsjóður eigi tekjur sem tryggingariðgjaldi svarar af þeim fasteignum, sem gjald

1) Rgj. nr. 11, 18. jan. 1947 og rgj. nr. 24, 5. marz 1954.

1953 Nr. 38 27. febr.

sveitarfélags til tryggingasjóðs miðast við þegar framlagi er skipt milli sveitarfélaga innan tryggingaumdæmis samkv. 2. tölul. 3. málsgr. 114. gr. laganna, er sveitarstjórn heimilt að leggja á og innheimta hjá eigendum fasteignanna upphæð, sem svarar því gjaldi, sem sveitarsjóður greiðir þannig vegna þeirra. — **33. gr.** Tekjuafgangi Tryggingastofnunarinnar, eins og hann nú er orðinn og síðar kann að verða, skal varið til þess að mæta ófyrirsjáanlegum halla, er verða kann á rekstri tryggginganna einstök ár, og skal ekki tekið til ábyrgðar ríkissjóðs umfram hið fasta framlag hans, sbr. 24. gr. þessara laga, meðan nokkur tekjuafgangur er fyrir hendi í tryggingasjóði. — **34. gr.** Skrár þær, er sveitarstjórnum ber að semja samkvæmt 118. gr. laganna, skal gera í þremur eintökum, og skulu þær gerðar mánuði fyrr en greinin ákveður. Skal sveitarstjórn senda eitt eintakið hlutaðeigandi innheimtumanni þá þegar, en hin tvö til skattanefndar (skattstjóra), eins og greinin mælir fyrir um. — Ákvæði 3. og 4. mgr. 118. gr. skulu einnig gilda um framlagningu skrár um iðgjöld samkv. 112. og 113. gr., svo og um kærur út af þeim gjöldum. — **35. gr.** Heimilt skal að fresta afhendingu nýrra tryggingarskírteina, sbr. 127. gr., eftir því sem tryggingaráð telur nauðsynlegt, og nota fyrri skírteini á meðan slík frestun varir. — **36. gr.** Til ársloka 1954 skulu sjúkrasamlög í kaupstöðum utan Reykjavíkur annast umboðsstörf fyrir Tryggingastofnunina, samkv. samningum, er tryggingaráð samþykkir. — **37. gr.** Sjúkrasamlagsiðgjöld samkv. 45. gr. laga nr. 104/1943 og iðgjöld samkv. 112. og 113. gr. almannatryggingalaganna vegna lögskráðra sjómanna og bifreiðarstjóra skulu hvíla sem lögveð á hlutaðeigandi skipum og bifreiðum og ganga fyrir öllum öðrum veðum en lögveðum fyrir gjöldum til ríkissjóðs. Iðgjöld samkv. 112. og 113. gr. vegna byggingar húsa og annarra mannvirkja skulu og hafa sams konar veðrétt í eignum þessum. — **38. gr.** Tryggingaráð getur ákveðið, að auk þeirra frjálsu slysatrygginga, sem Tryggingastofnuninni er heimilt að taka að sér samkv. 3. málsl. 1. málsgr. 135. gr. laganna, skuli stofnunin einnig veita félagssamtökum íþróttamanna kost á að kaupa slysatryggingu fyrir meðlimi sína, þegar þeir taka þátt í opinberri íþróttakeppni eða æfingum og námskeiðum undir stjórn viðurkenndra íþróttakennara, enda fáist endurtrygging fyrir a. m. k. 75% áhættunnar. — **39. gr.** Fyrsti töluliður bráðabirgðaákvæða laganna, um takmörkun á lífeyrisgreiðslum, skal vera í gildi til ársloka 1954. — **40. gr.** Þó að lífeyrisgreiðslur falli niður vegna fyrirmæla í 1. tölul. bráðabirgðaákvæða laganna, haldast í fullu gildi ákvæði 16. gr. um hækkun lífeyris vegna frestunar á lífeyrisgreiðslum. — **41. gr.** . . . — Tryggingastofnun ríkisins skal eins fljótt og við verður komið eftir gildistöku þessara laga láta semja og gefa út handbók um tryggingamál, er veiti aðgengilegt yfirlit yfir gildandi lagaákvæði um almannatryggingar, einkum réttindi og skyldur hinna tryggðu og annarra aðila, er lögin snerta.

1953 Nr. 38 27. febr.

Bráðabirgðaákvæði. Ríkisstjórninni er heimilt, að fengnum tillögum frá tryggingaráði, að ákveða jafna hundraðshlutahækkun á iðgjöld og framlög til tryggingasjóðs, ef kaupgjald í landinu verður greitt með hærri verðlagsvísitölu en 115 á árinu 1951 og sýnilegt er, að Tryggingastofnunin þurfi á því fé að halda til þess að greiða bætur með fullu vísitöluálagi án þess að skerða tryggingasjóðinn óeðlilega. Jafnframt heimilast ríkisstjórninni að greiða úr ríkissjóði þann hluta, sem honum ber að greiða vegna slíkrar hækkunar.

1943 Nr. 104 30. des.

Lög um breyting á I.—III. kafla laga um alþýðutryggingar.

I. kafli. . . .[1])

II. kafli. . . .[1])

III. kafli. — Um sjúkratryggingar.[2]) — **27. gr.** Sjúkrasamlög samkvæmt lögum þessum eru tryggingastofnanir, sem hafa það hlutverk að tryggja samlagsmönnum sjúkrahjálp og uppbót á fjárhagstjóni, sem veikindi valda. — **28. gr.** Kaupstaðir þeir, sem nú eru og síðar kunna að verða í landinu, skulu, hver um sig, vera sérstakt sjúkrasamlagssvæði. Ákveða má í reglugerð, að samlagssvæði kaupstaðar skuli, auk lögsagnarumdæmisins, ná yfir tiltekin svæði í grennd við hann. Sbr. þó 29. gr. 2. mgr. — Ráðherra skipar formann samlagsins og varaformann, eftir tillögum tryggingaráðs, en bæjarstjórn kýs til viðbótar 2 eða 4 menn í stjórn og jafnmarga til vara, eftir því sem bæjarstjórn ákveður. Skal kosning þeirra fara fram eftir hverjar bæjarstjórnarkosningar. — **29. gr.** Í hreppum utan sjúkrasamlagssvæða kaupstaðanna skal fara fram atkvæðagreiðsla um það, hvort stofna skuli sjúkrasamlag í hreppnum, ef hrepps-

1) L. 50, 7. maí 1946, § 140.

2) Sbr. l. nr. 50, 7. maí 1946, § 140, 4. rgj. nr. 143, 5. ág. 1942.

nefndin ákveður eða fimmti hluti kjósenda æskir þess. Hreppsnefnd annast atkvæðagreiðsluna á sama hátt og sveitarstjórnarkosningar. Stofna skal sjúkrasamlag í hreppnum, ef meiri hluti þeirra, sem kosningarrétt hafa í málefnum sveitarfélagsins, greiðir atkvæði með því. Nú næst meiri hluti atkvæða með því að stofna sjúkrasamlag, án þess þó að sá meiri hluti sé meira en helmingur atkvæðisbærra manna í hreppnum, og skal þá fara fram atkvæðagreiðsla á ný innan fjögurra vikna, og ræður þá einfaldur meiri hluti greiddra atkvæða úrslitum. Sé fellt að stofna sjúkrasamlag, getur atkvæðagreiðsla ekki farið fram á ný fyrr en að ári liðnu. — Sama samlag getur náð til fleiri sveitarfélaga en eins innan sama læknishéraðs eða jafnvel til allra sveitarfélaga innan læknishéraðsins. Einnig má láta hluta sveitarfélags fylgja sjúkrasamlagi nágrannasveitarfélags. Ákveður ráðherra, að fengnum tillögum hlutaðeigandi sveitarstjórnar og stjórnar Tryggingastofnunar ríkisins, yfir hvaða svæði hvert sjúkrasamlag skuli ná. — **30. gr.** Nái sjúkrasamlag aðeins til eins hrepps, skal stjórn þess skipuð 2 eða 4 mönnum, kosnum af hreppsnefnd, er einnig kýs jafnmarga varamenn. Kosning í stjórn skal jafnan fara fram eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar. Standi fleiri hreppar en einn að sjúkrasamlagi, skulu þeir leggja til einn mann hver í stjórn samlagsins, kosna af hreppsnefndum, en standi tala stjórnarmanna þá á stöku, skal hreppsnefnd þess hrepps, sem fleiri eða flesta hefur tryggingarskylda meðlimi, kjósa 2 menn. Ráðherra skipar formenn og varaformenn eftir tillögum tryggingaráðs. — Nú er nýr hreppur lagður til áður stofnaðs sjúkrasamlags, og það veldur því, að annar hreppur hefur fleiri menn í stjórn en honum ber samkvæmt því, sem hér var sagt. Falla þá niður umboð stjórnarmanna þess hrepps, og skal hreppsnefnd kjósa mann eða menn á ný, svo að stjórn samlagsins verði rétt skipuð. — **31. gr.** Sjúkrasamlög lúta öll yfirstjórn Tryggingastofnunar ríkisins, sem hefur eftirlit með því, að þau starfi í samræmi við lög, reglugerðir og samþykktir, og fylgist með, að alls sparnaðar sé gætt í rekstri þeirra. Skal setja sérstaka reglugerð um stjórn og starfsemi sjúkrasamlaganna, þar sem gefin séu nánari fyrirmæli um eftirlit Tryggingastofnunar ríkisins með rekstri þeirra, um starfsmannahald, launagreiðslu, stjórnarfundi, samninga við lækna og aðra, bókhald o. a., sem lýtur að rekstri þeirra og sambandi við Tryggingastofnun ríkisins, og um innbyrðis viðskipti samlaganna. Heimilt er að setja hverju einstöku samlagi reglur um starfsmannahald og launagreiðslur, eftir því sem við á á hverjum stað, að fengnum tillögum samlagsstjórnar. — Ákveða skal í samþykktum um skipun endurskoðenda sjúkrasamlaganna. Tryggingastofnun ríkisins ákveður þóknun stjórnenda, er greiðist úr samlagssjóði. — Samþykktir sjúkrasamlaga skulu staðfestar af ráðherra, að fengnum tillögum Tryggingastofnunar ríkisins. — **32. gr.** Þar, sem sjúkrasamlög eru stofnuð, hefur sérhver maður, karl eða kona, eldri en 16 ára og yngri en 67 ára, sem á lögheimili á samlagssvæðinu, rétt og skyldu til að tryggja sig í samlaginu, enda sé hann ekki haldinn alvarlegum, langvinnum, virkum sjúkdómi, og fer um þetta eftir nánari ákvæðum í reglugerð. Á sama hátt er mönnum, sem dvelja á samlagssvæðinu eða stunda þar atvinnu lengur en sex mánuði og ekki eru í samlagi annars staðar, heimilt að tryggja sig í samlaginu með sömu réttindum og skyldum og þeir, sem eiga þar lögheimili. Þó nær sú trygging ekki til fjölskyldu mannsins, ef hún dvelur utan samlagssvæðis. — Þeir, sem haldnir eru alvarlegum, langvinnum, virkum sjúkdómi, eiga rétt á að tryggja sig gegn öðrum óviðkomandi sjúkdómum. Menn 67 ára og eldri eiga rétt á tryggingu með sömu skilyrðum og aðrir, en eru ekki tryggingarskyldir.[1]) — **33. gr.** Í samþykktum sjúkrasamlaga skal tekið fram, hverra réttinda samlagsmenn njóta. Ætíð skal þó sjúkrasamlag veita þá hjálp vegna veikinda, sem hér er talin: 1. Almenn læknishjálp hjá tryggingalækni, þ. e. lækni, sem samlagið hefur samið við eða Tryggingastofnunin fyrir þess hönd, að fullu í sjúkrahúsi og hjá samlagslækni sjúklingsins á umsömdum vinnutíma læknisins, og að ¾ hlutum, ef sjúklingurinn vitjar annars læknis en samlagslæknis síns, enda séu slíkar vitjanir heimilaðar í samþykktum samlagsins eða í samningum þess við lækna. Læknishjálp fari fram í viðtalsstofu læknis, sé sjúklingurinn ferðafær og hægt að koma því við. 2. Lyf og umbúðir, sem Tryggingastofnun ríkisins leyfir samlögunum að greiða, skal greiða að fullu í sjúkrahúsi. Utan sjúkrahúss skal greiða að fullu fyrir þau lyf, sem sjúklingum er, að dómi sam-

1) Rgj. nr. 13, 20. jan. 1938.

1943 Nr. 104 30. des.

lagslæknis, lífsnauðsyn að nota að staðaldri, og að ¾ fyrir önnur nauðsynleg lyf, en heimilt er að takmarka frekar greiðslur fyrir lyf að öðru leyti. Tryggingastofnun ríkisins lætur gera skrá um þá lyfjaflokka, sem um ræðir hér að framan.[1]) 3. Ókeypis vist eftir ráði samlagslæknis í sjúkrahúsi, sem samlagið hefur samið við, eða Tryggingastofnun ríkisins fyrir hönd þess.[a]) 4. Fæðingarstyrk, er eigi sé lægri en kr. 40.00, auk verðlagsuppbótar. Enn fremur er sjúkrasamlögum skylt að greiða dvalarkostnað sængurkvenna í sjúkrahúsi eða fæðingarstofnun, sem samlögin hafa samið við, ef samlagslæknir telur það nauðsynlegt vegna heilsu konu eða barns, eða af öðrum knýjandi ástæðum, enda greiðist þá ekki fæðingarstyrkur. 5. Röntgenmyndir og röntgenskoðun greiðist að ⅓, samkvæmt taxta, er heilbrigðisstjórnin ákveður.[2]) 6. Sjúkrasamlögum er heimilt að ákveða í samþykktum sínum að tryggja gegn sérstöku iðgjaldi þeim meðlimum sínum, sem þess óska, dagpeningagreiðslu, er þeir verða óvinnufærir sökum veikinda, svo og að ákveða slíka dagpeningatryggingu fyrir alla meðlimi sína. Nánari reglur um dagpeningatryggingu skal setja í samþykktum, og má biðtími eigi vera skemmri en ein vika frá því er hin tryggði varð óvinnufær eða hætti að taka laun. — Heimilt er að ákveða í samþykktum sjúkrasamlaga víðtækari hjálp en hér er talin, þar á meðal fulla læknishjálp, læknisaðgerðir hjá öðrum en tryggingalækni, tannlækningar, styrk upp í útfararkostnað, kostnað við læknisvitjun, hjúkrunarkostnað utan samþykktra sjúkrahúsa o. s. frv. — **34. gr.** Að jafnaði skulu samlagsmenn ekki eiga rétt til styrks fyrr en 6 mánuðir eru liðnir frá þeim tíma, er trygging þeirra hófst með iðgjaldagreiðslu, en heimilt er þó að ákveða annan biðtíma í samþykktunum. — Í samþykktum er og heimilt að ákveða, að fólk, sem flyzt inn og út af samlagssvæði og verður þar tryggingarskylt, fái dregið saman biðtíma sinn frá fleiri en einni dvöl, enda líði ekki yfir tiltekinn tíma á milli. — Sjúkrasamlög greiða ekki sjúkrakostnað, sem skylt er að greiða samkv. sóttvarnalögum eða öðrum sérstökum lögum. — **35. gr.** Sjúkrasamlögum er heimilt að setja á stofn og reka sjúkrahús, lækningastöðvar (polyklinikur) og lyfjabúðir, enda séu ákvæði þess efnis í samþykktum hlutaðeiganda samlags og fullnægt reglum, er heilbrigðisstjórnin setur um rekstur slíkra stofnana. — **36. gr.** Leita skal staðfestingar Tryggingastofnunar ríkisins á samningum sjúkrasamlaga við lækna, lyfjabúðir og sjúkrahús um greiðslur til fullnægingar á ákvæðum 33. gr. — Tryggingastofnun ríkisins er heimilt, í samráði við landlækni, að semja fyrir sjúkrasamlög um slíkar greiðslur, ef hlutaðeigandi samlag óskar þess. Náist ekki samkomulag, eða að svo miklu leyti sem ósamið verður, er stjórn sjúkrasamlags heimilt að greiða læknishjálp, lyf og annan sjúkrakostnað meðlimum samlagsins eftir reglum, sem Tryggingastofnun ríkisins setur, jafnvel þótt slík greiðsla nægi ekki til að standa straum af öllum kostnaði, er annars leiðir af ákvæðum 33. gr. — **37. gr.** Börn samlagsmanna, yngri en 16 ára, sem eru á framfæri þeirra, fá sömu hjálp í veikindum og foreldri á rétt til, að dagpeningum undanteknum. — **38. gr.** Sjúkrahúsvist samkvæmt 33. gr. 3. lið fyrir samlagsmann, sem veikist af alvarlegum, langvinnum sjúkdómi, sbr. l. nr. 78 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, skal ekki greiða lengur en 5 vikur vegna þess sjúkdóms. Sama gildir um þá samlagsmenn, sem veikjast eða eru haldnir af ellikröm eða öðrum slíkum krankleika. — Nú hefur tryggður maður notið sjúkrahús- eða hælisvistar vegna alvarlegs, langvinns sjúkdóms, sem fellur undir lög nr. 78 1936, og nýtur hann þá ekki hlunninda þannig, að hann fái greidda sjúkrahúsvist eða meiri háttar læknishjálp vegna þess sjúkdóms. Nánari ákvæði um framkvæmd þessarar greinar skal setja með reglugerð. — **39. gr.** Nú vill samlagsmaður leita sér læknishjálpar utan samlagssvæðis, og er samlagsstjórn þá heimilt að greiða kostnað af þeirri læknishjálp, enda sæki samlagsmaður um það fyrir fram til samlagsins og fái meðmæli trúnaðarlæknis eða samlagslæknis, ef enginn er sérstakur trúnaðarlæknir.[a]) — Ef tryggður maður, sem er á ferðalagi eða dvelur utan umdæmis sjúkrasamlags síns, veikist eða verður fyrir slysi og nýtur þar sjúkrahjálpar, á hann rétt til sjúkrastyrks frá sjúkrasamlagi sínu, en þó eigi hærri en ef hann hefði verið á samlagssvæðinu, sbr. þó 3. málsgr. — Nú dvelur tryggður maður mánuð eða lengur á samlagssvæði annars samlags, og skal hann þá, ef hann þarfnast sjúkrahjálpar, snúa sér til

1) Auglýs. nr. 41, 31. marz 1951, auglýs. nr. 153, 8. ág. 1951, auglýs. nr. 234, 30. des. 1952, auglýs nr. 16, 12. febr. 1954.

2) Gjaldskr. nr. 45, 9. apr. 1951.

a) XIV, 234.

a) X, **516.**

1943 Nr. 104 30. des.

sjúkrasamlags dvalarstaðarins. Lætur það honum í té bráðabirgðameðlimsskírteini, sem veitir honum full meðlimsréttindi, að undantekinni dagpeningatryggingu, meðan hann dvelur á samlagssvæðinu, enda standi hann í skilum með iðgjald sitt. Sjúkrasamlag, sem veitir slík bráðabirgðaréttindi, á endurkröfurétt á hendur því samlagi, sem hlutaðeigandi er meðlimur í, á þeim kostnaði, sem það hefur haft hans vegna. Ber því og að taka við mánaðarlegum iðgjaldagreiðslum frá honum til samlags hans, til þess að réttindi hans falli ekki niður. Um greiðslur fyrir slíka bráðabirgðameðlimi til lækna, lyfjabúða, sjúkrahúsa og annarra, sem láta sjúkrahjálp í té, fer eftir sömu reglum og gilda um greiðslur fyrir aðra meðlimi samlagsins. Sama máli gegnir um erlenda ríkisborgara, enda þótt þeir hafi dvalið skemur en 1 mánuð á samlagssvæðinu, ef svo er ákveðið í samningum, sem gerðir hafa verið samkvæmt 89. gr. þessara laga. — Börn samlagsmanna, sem eru á ferð, dvelja eða eiga heimili utan samlagssvæðis foreldra sinna, eiga rétt til sjúkrahjálpar, sbr. 37. gr., á sama hátt og að framan greinir. Sé annað foreldranna sjúkratryggt, en hitt ekki, greiðist hálfur sjúkrakostnaður. — Komi það í ljós, að eitt eða fleiri sjúkrasamlög verði fyrir óeðlilega miklum kostnaði, beinum eða óbeinum, vegna bráðabirgðameðlima, skal heimilt að setja reglur um endurgreiðslu á slíkum kostnaði með jöfnuði á milli samlaganna. — Tryggingastofnun ríkisins setur nánari reglur um framkvæmd þessarar greinar. — **40. gr.** Nú flyzt tryggingarskyldur maður, sem er tryggður í sjúkrasamlagi, búferlum í umdæmi annars sjúkrasamlags, og verður hann þá tryggingarskyldur þar og öðlast full réttindi í því samlagi án biðtíma. Hafi hann greitt iðgjald fyrir fram til samlags þess, er hann var meðlimur í, fyrir lengri tíma en einn mánuð, skal sá hluti fyrirframgreiðslunnar, er fellur á tímann eftir flutninginn, ganga til þess samlags, er við honum tekur. Tryggingastofnun ríkisins getur sett nánari reglur um flutning meðlima milli sjúkrasamlaga, þar á meðal um slíka flutninga sjúkra manna. — **41. gr.** Nú er samlagsmaður einnig slysatryggður samkv. lögum þessum, og greiðir samlagið þá læknishjálp og aðra sjúkrahjálp hans vegna samkv. 16. gr. 1. tölulið laganna, að undanteknum dagpeningum. — Sjúkrasamlagið á rétt á að fá endurgreiddan þann kostnað, sem af þessu leiðir. Fer um endurgreiðsluna eftir reglum, sem Tryggingastofnun ríkisins setur. — Eigi hinn tryggði að öðru leyti rétt til slysabóta á hendur skaðabótaskyldum manni eða stofnun, skal hann, ef hann krefst sjúkrastyrks, framselja hlutaðeigandi sjúkrasamlagi rétt sinn til bótanna. Nú greiðast hærri bætur en framlögðum sjúkrastyrk nemur, og fær hinn tryggði þá það, sem fram yfir er, og jafnan skal hann fá þær bætur, sem greiddar eru vegna þjáninga eða líkamslýta, eða aðrar slíkar miskabætur. — **42. gr.** Ákveða skal í samþykktum sjúkrasamlags upphæð iðgjalda tryggingarskyldra manna. Skulu þau ákveðin með það fyrir augum, að heildartekjur samlagsins nægi til þess að standa straum af skuldbindingum þess. — Iðgjöldin greiðast fyrir fram, eftir því sem nánar verður ákveðið í samþykktum. — Í samþykktum sjúkrasamlaga skal setja sérákvæði um iðgjaldaupphæð unglinga á aldrinum 16—21 árs, sem dvelja á heimili efnalausra foreldra og hafa ekki sjálfstæðar tekjur. Skal gefa eftir iðgjöld þessara unglinga, ef samanlagðar tekjur fjölskyldunnar eru undir vissu lágmarki, sem ákveðið sé í samþykktunum. — **43. gr.** Greiði tryggingarskyldur maður ekki iðgjald sitt á gjalddaga, skal honum þó gefinn frestur, 14 dagar í kaupstöðum, en einn mánuður utan kaupstaða, til að greiða gjaldið, án þess að réttur hans skerðist við það. Þegar sá frestur er liðinn, fellur réttur hans til sjúkrastyrks niður, en þó skal honum heimilt á næstu 6 mánuðum að greiða áfallin gjöld, og öðlast hann þá full réttindi aftur frá þeim tíma, er gjaldið er greitt. Greiðist iðgjaldið síðar, öðlast hann réttindi sem nýr meðlimur, sbr. 34. gr. laganna. — **44. gr.** Vangoldin iðgjöld innheimta bæjarstjórnir og sveitarstjórnir hjá gjaldanda eða þeim, sem ábyrgð bera á greiðslunni (sbr. þó 86. gr.). — Heimilt er stjórn sjúkrasamlags eða bæjar- eða sveitarstjórn, sem lagt hefur fram iðgjöld samkv. 46. gr., að krefjast þess af atvinnurekanda, sem tryggður maður vinnur hjá, að hann haldi ógoldnum iðgjöldum hans og konu hans eftir af kaupi hans eða gagnkvæmt og greiði það til sjúkrasamlagsins eða bæjar- eða sveitarsjóðs. Aldrei má þó halda eftir í þessu skyni hærri upphæð en nemur 10% af kaupi. Óhlýðnist atvinnurekandi þessu, þrátt fyrir tilkynningu, má innheimta iðgjaldið hjá honum með lögtaki, ef á þarf að halda. — **45. gr.** Útgerðarmaður skal greiða sjúkrasamlagsiðgjöld trygg-

ingarskyldra, lögskráðra sjómanna, enda taki þá sjúkrasamlagið á sig áhættu þá, sem á útgerðarmanni hvílir samkvæmt 27. og 28. gr. laga nr. 41, 19. maí 1930, að svo miklu leyti sem hún fellur saman við hlunnindi þau, sem samlagið veitir samkvæmt samþykktum sínum. — **46. gr.** Sveitarsjóðir greiða iðgjöld þeirra manna, sem eru á föstu sveitarframfæri.[a]) — Einnig er rétt, að greidd séu úr sveitarsjóði iðgjöld annarra þeirra manna, sem fyrir fátæktar sakir hafa ekki getað staðið í skilum um iðgjöld sín, og fer um þessar greiðslur eftir reglum, sem sveitarstjórn skal setja og staðfestar eru af ráðherra. Ráðuneytið semur fyrirmynd að slíkum reglum til leiðbeiningar. — Gjaldið telst ekki sveitarstyrkur, en endurgreiðist, ef ástæður leyfa. — **47. gr.** Ríkissjóður og hlutaðeigandi sveitarsjóður greiða, hvor um sig, í sjóð sjúkrasamlaga 33⅓ af hundraði greiddra iðgjalda, þó ekki yfir 12 kr. á ári fyrir hvern tryggðan mann. — Hámark þetta breytist í samræmi við vísitölu kauplagsnefndar í lok hvers ársfjórðungs. — Tillög ríkissjóðs og sveitarstjóða greiðast ársfjórðungslega eftir á og miðast í hvert sinn við greidd iðgjöld á næsta ársfjórðungi á undan. — Þó skal þeim samlögum utan kaupstaðanna, sem innheimta iðgjöldin í einu lagi fyrir hálft eða heilt ár, greitt tillagið í samræmi við það. — **48. gr.** Nú þykir sýnt, að sjóður sjúkrasamlags nægi ekki til að standa straum af skuldbindingum samlagsins, og skal þá stjórn þess snúa sér til Tryggingastofnunar ríkisins og leita aðstoðar hennar til að rétta við hag samlagsins. Jafnframt skal stjórnin gera ráðstafanir til aukinnar tekjuöflunar eða að dregið sé úr hlunnindum þeim, sem samlagið veitir. Þó má aldrei skerða þau lágmarksréttindi, er um getur í 33. gr. (sbr. þó 36. gr.). — **49. gr.** Heimilt er ríkisstjórninni, að fengnum tillögum frá Tryggingastofnun ríkisins, að stofna jöfnunarsjóð sjúkrasamlaga. Sjóði þessum skal aflað tekna á þann hátt, að vinnukaupendur greiði allt að einum af hundraði umsaminna vinnulauna, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð. Tillagið til jöfnunarsjóðs skal aðeins lagt á í þeim bæjarfélögum eða hreppum, þar sem sjúkrasamlag er stofnað. Nú er stofnað sjúkrasamlag, eftir að jöfnunarsjóður sjúkrasamlaga er stofnaður, og skal þá leggja samsvarandi gjald á vinnulaunagreiðslur í hreppnum, sem svarar til þess, að sjúkrasamlag hefði verið þar frá upphafi, þó með tilliti til greiðslna, er farið hafa fram úr jöfnunarsjóði sjúkrasamlaga áður, eftir því sem ákveðið verður í reglugerð, þó aldrei yfir 1½% gjald í upphafi. Jöfnunarsjóði skal stjórnað af Tryggingastofnun ríkisins. — Úr jöfnunarsjóði má greiða styrk til einstakra sjúkrasamlaga, sem orðið hafa fyrir svo miklum útgjöldum vegna veikinda samlagsmanna, að sjóðir þeirra hrökkva ekki til. Veittan styrk skal sjúkrasamlagið endurgreiða jöfnunarsjóði að hálfu á næstu fimm árum, með hækkun iðgjalda, ef með þarf, eða annarri tekjuöflun. — **50. gr.** Nú er heimavistarskóli fyrir fólk yfir 16 ára aldur starfandi í sveitarfélagi, þar sem eigi hefur verið stofnað sjúkrasamlag, og er þá ráðherra heimilt, ef meiri hluti nemenda óskar þess og Tryggingastofnun ríkisins mælir með því, að ákveða, að þar skuli stofna skólasjúkrasamlag, enda sé við stofnun þess fullnægt eftirfarandi skilyrðum: 1. Samlagið nái að jafnaði yfir einn skóla. Þó mega tveir eða fleiri skólar innan sama sveitarfélags vera um samlagið. 2. Allir nemendur skólans, sem eigi hafa rétt til sjúkrahjálpar sem meðlimir annarra sjúkrasamlaga og eigi eru haldnir alvarlegum, langvinnum, virkum sjúkdómi, hafa rétt og skyldu til að vera í samlaginu. 3. Meðlimatala samlagsins sé eigi lægri en 40 og dvalartími nemenda eigi skemmri en 6 mánuðir. Lágmarksréttindi séu þau, sem greinir í 33. gr. 1.—3. og 5. tölulið. 4. Trygging nemenda nær aðeins til kennslutímabilsins, og eru iðgjöld þeirra miðuð við, að þeir öðlist réttindi án biðtíma. Ef nemandi verður að hverfa úr skólanum vegna veikinda eða er veikur, þegar skólanum er slitið, er samlagsstjórn þó heimilt að greiða sjúkrakostnað fyrir hann allt að einum mánuði. 5. Nánari ákvæði skal setja í samþykkt samlagsins, sem ráðherra staðfestir, að fengnum tillögum Tryggingastofnunarinnar. — Nú er skólasamlag stofnað samkvæmt því, er að framan segir, og greiðir þá ríkissjóður framlag í sjóð samlagsins, er nemur 66⅔% greiddra iðgjalda frá nemendum, sem búsettir eru utan hreppsins, og 33⅓% af iðgjöldum annarra samlagsmanna. — Sveitarsjóður greiðir í sjóð samlagsins upphæð, er nemur 33⅓% af iðgjöldum samlagsmanna búsettra í hreppnum. Framlag ríkissjóðs og sveitarsjóðs má þó aldrei fara fram úr 12 krónum á ári frá

a) IX, 221.

1943 Nr. 104 30. des.

1943 Nr. 104 30. des.

hvorum aðila fyrir hvern samlagsmann, að viðbættri verðlagsvísitölu, sbr. 47. gr. — **51. gr.** Í kaupstöðum og hreppum, þar sem sjúkrasamlög hafa verið stofnuð samkvæmt þessum lögum og starfandi er skóli eða skólar fyrir fólk yfir 16 ára aldur, sem búsett er utan sjúkrasamlagsumdæmisins, enda sé þess óskað af eigi færri en 20 slíkra nemenda, skal setja í samþykkt hlutaðeigandi samlags sérákvæði um iðgjaldagreiðslur slíkra utanhéraðsmanna og miða iðgjaldið við það, að þeir öðlist réttindi án biðtíma. Tryggingin nái aðeins til þeirra sjálfra og aðeins til þess tíma, er þeir dvelja á skólastaðnum. Framlag ríkissjóðs til samlagsins vegna þessara nemenda skal vera 66⅔% af iðgjaldagreiðslu þeirra, en sveitarsjóður greiðir ekkert þeirra vegna. — **52. gr.** *Bráðabirgðaákvæði.* Á árinu 1944 skal fara fram atkvæðagreiðsla í öllum þeim sveitarfélögum, þar sem eigi hafa verið stofnuð sjúkrasamlög, um það, hvort stofna skuli sjúkrasamlög. Um þessar atkvæðagreiðslur, svo og um atkvæðagreiðslur, er síðar kynnu að þurfa að fara fram vegna þess að tilskilinn meiri hluti næst eigi í fyrri atkvæðagreiðslu, fer að öðru leyti eftir 29. gr. laganna.

1952 Nr. 12 30. jan.

Lög um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila.

1. gr. Frá 1. jan. 1953 skal erfðafjárskattur samkvæmt lögum nr. 30 27. júní 1921 og arfur samkvæmt 33. gr. erfðalaganna frá 1949 renna í sérstakan sjóð, er nefnist erfðafjársjóður, og skal sjóðurinn vera í vörzlum Tryggingarstofnunar ríkisins. — **2. gr.** Fé því, sem rennur í erfðafjársjóð samkvæmt 1. gr., skal varið til lána og styrkveitinga til þess að koma upp vinnuheimilum, vinnustofum og vinnutækjum fyrir öryrkja og gamalmenni í því skyni, að starfsgeta þeirra komi að sem fyllstum notum. Er heimilt að veita sveitarfélögum, öðrum félögum og einstökum mönnum lán og styrki úr sjóðnum í þessu skyni, en þó fari samanlagðar upphæðir lána og styrkja eigi fram úr ⅔ af stofnkostnaði vinnuheimilis eða vinnustofu og vinnutækja. — **3. gr.** Félagsmálaráðherra tekur ákvarðanir um lánveitingar og styrkveitingar úr erfðafjársjóði, að fengnum tillögum Tryggingastofnunar ríkisins, og setur þau skilyrði fyrir lánum og styrkveitingum, sem ástæða þykir til. Hann setur reglur um fyrirkomulag og rekstur þeirra vinnuheimila og vinnustöðva, sem fá lán eða styrki úr sjóðnum.

Framfærslulög.

1947 Nr. 80 5. júní

1. kafli. Um framfærsluskyldu. — 1. gr. Framfærslustyrk skal veita hverjum þeim manni, er sökum fátæktar, vanheilsu, atvinnuskorts eða af öðrum orsökum getur eigi aflað sér þess, er sjálfur hann og skyldulið hans má eigi án vera til lífsframfærslu, og telst þar til læknishjálp og aðhjúkrun í veikindum, enda verði eigi bætt úr þörf hans á annan hátt.[a]) — Framfærslustyrkur skal vera svo mikill sem nauðsyn krefur, að dómi sveitarstjórnar eða framfærslunefndar, og honum haga svo sem hún telur rétt vera, nema öðruvísi sé sérstaklega fyrir mælt í þessum lögum eða öðrum. — **2. gr.** Skylt er hjónum að framfæra hvort annað, meðan hjónabandi þeirra er eigi slitið að lögum. — **3. gr.** Skylt er foreldrum í félagi og hvoru fyrir sig að framfæra og ala upp börn sín þangað til þau eru 16 ára. — **4. gr.** Nú gengur maður að eiga konu þá, er átt hefur áður með öðrum manni barn eða börn, og er honum þá skylt að framfæra og ala upp til 16 ára aldurs það eða þau börn hennar, er ekki hafa náð þeim aldri, enda hafi hún foreldraráð yfir þeim, og helzt sú skylda hans, þótt konan deyi, en hverfur, ef hjónabandinu er slitið að lögum af öðrum orsökum.[a]) Framfærsluskylda föður slíkra barna er eins fyrir það söm og áður en konan giftist þessum manni sínum. — Sömu skyldu að sínu leyti hefur og kona við börn eiginmanns síns, þau er hann hefur átt með annarri konu, áður en hún giftist honum. Framfærsluskylda móður þeirra barna er einnig hin sama og áður en maðurinn kvæntist aftur. — **5. gr.** Skylt er kjörforeldri að ala upp og framfæra kjörbarn sitt sem eigið barn, og verður eigi krafizt framfæris og uppeldis af sönnum foreldrum barnsins. — **6. gr.** Börn skulu ala önn fyrir foreldrum sínum, ef þau eru til þess fær, að svo miklu leyti sem lífeyrir samkv. lögum um almannatryggingar og aðrar tekjur hrökkva ekki til. Á sama hátt skulu foreldrar ala önn fyrir börnum sínum 16 ára og eldri. Sama skylda hvílir á kjörforeldrum og kjörbörnum. — **7. gr.** Framfærslumaður á rétt á að taka á heimili sitt þau skyldmenni sín, sem honum er lögskylt að framfæra, enda sé ekki öðruvísi fyrir mælt í þessum lögum eða öðrum og heimili framfærslumannsins ekki aðfinnsluverður dvalarstaður styrkþegans.[b]) —

a) VIII, 74, IX, 652.
b) XI, 494.

Ef styrkþegi er giftur og framfærslumaður eigi skyldur að framfæra hitt hjóna, þá skal framfærslumanni skylt að greiða meðlag af hendi, nema hann kjósi heldur að taka bæði hjónin á heimili sitt. Nú á styrkþegi tvo eða fleiri jafnnána framfærslumenn, er eigi kemur saman um, hver þeirra skuli taka hann heim til sín og hver gjalda meðlag, og skal þá yfirvald, þar sem styrkþegi á lögheimili eða er staddur, skera úr. — **8. gr.** Nú fullnægir framfærslumaður ekki framfærsluskyldu sinni eða veitir ekki styrkþega sínum góða aðbúð, og er þá dvalarsveitinni skylt að annast framfærsluna gegn endurgjaldi frá framfærslumanni. Endurgjaldið ákveður yfirvald með úrskurði, eftir efnum og ástæðum framfærslumanns, og má skjóta slíkum úrskurði til ráðherra. — Ákvæði þessarar greinar á ekki við um framfærslu hjóna á milli, barna yngri en 16 ára né um framfærslu samkvæmt 12. gr. — **9. gr.** Með þeim takmörkunum, sem leiðir af ákvæðum 8. gr., ákveður yfirvald meðlag barna með foreldrum, kjörbarna með kjörforeldrum, foreldra með börnum, stjúpbörnum eða kjörbörnum, hjóna hvors með öðru, upphæð barnsfararkostnaðar svo og barnalífeyri, eftir því sem mælt er í lögum um almannatryggingar og lögum um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna. — **10. gr.** Nú er meðlag, lífeyrir eða barnsfararkostnaður samkvæmt úrskurði valdsmanns eða samningi, staðfestum af valdsmanni, eigi greitt í tæka tíð, og er þá rétt að taka fúlguna lögtaki hjá framfærslumanni samkvæmt lögum nr. 29 frá 16. des. 1885. — Ef ekki er greidd í gjalddaga fúlga sú, sem framfærslumaður á að greiða með skilgetnu barni sínu yngra en 16 ára, er ekki fylgir honum, eða stjúpbarni sínu á sama aldri, þá skal um greiðslu fúlgunnar fara sem í lögum um greiðslu meðlags af hálfu barnsföður með óskilgetnu barni sínu. — **11. gr.** Ekki er Tryggingastofnun ríkisins skylt að greiða aðrar eða hærri fjárhæðir samkvæmt úrskurði eða samningi um meðlag eða lífeyri með börnum en mælt er í lögum um almannatryggingar. — **12. gr.** 1. Um réttindi og skyldur sveitarstjórna út af framfærslu hjóna og skilgetinna barna og óskilgetinna fer eftir sifjalögum og almannatryggingalögum, að því leyti, sem lög þessi ná ekki til. 2. Um framfærsluskyldu húsbænda gagnvart hjúum sínum fer eftir hjúalögum. 3. Um framfærsluskyldu útgerðarmanns gagnvart skipverjum fer eftir sjómannalögum. 4. Um framfærsluskyldu lærimeistara gagnvart iðnnemum fer eftir lögum um iðnaðarnám. — Framfærslumaður eða framfærslusveit hjúa, skipverja og iðnnema á sömu framfærslukröfur á hendur húsbónda, útgerðarmanni og lærimeistara eins og aðili sjálfur, ef hann neytir ekki réttar síns.

1947 Nr. 80 5. júní

II. kafli. Um framfærslurétt. — **13. gr.** Sérhver íslenzkur ríkisborgari, eldri en 16 ára, á framfærslurétt í heimilissveit sinni, en heimilissveit er sá kaupstaður eða hreppur, þar sem maður á lögheimili.[a]) Þar er lögheimili manns, er hann hefur fast aðsetur. — Verði eigi upplýst um lögheimili manns, er leitar framfærslustyrks, þá skal sú sveit, er hann dvelur í, þegar hann verður styrkþurfi, teljast framfærslusveit hans. — **14. gr.**[b]) Nú flyzt maður milli sveita, og skal hann þá eiga framfærslurétt í þeirri sveit, er hann flyzt í, þegar er hann hefur tekið sér þar lögheimili, nema öðruvísi sé fyrir mælt í þessum lögum eða öðrum. Enginn öðlast þó framfærslurétt í annarri sveit með dvöl sinni þar í skóla, sjúkrahúsi, heilsuhæli eða annarri slíkri stofnun, vinnuhæli eða fangahúsi, eða ef hann dvelst eingöngu eða aðallega til lækninga eða til heilsubótar. Meðan hann dvelst þar á hann framfærslurétt í þeirri sveit, er hann átti framfærslurétt í, er slík dvöl hans hófst, en öðlast framfærslurétt í heimilissveit sinni að dvölinni lokinni, er hann hefur komizt af styrklaust í 2 ár óslitið. Sá, er dvalið hefur í skóla, öðlazt þó þegar framfærslurétt í þeirri sveit, er hann tekur sér lögheimili í að skólavistinni lokinni. — **15. gr.** Nú flyzt milli sveita maður, er þegið hefur framfærslustyrk á síðustu 2 árum áður en hann flutti, og skal hann þá halda óbreyttri sveitfesti, þar til hann hefur komizt af styrklaust í 2 ár óslitið í hinni nýju heimilissveit. — **16. gr.** Um framfærslurétt hjóna, sem skilið hafa samvistir, gilda ákvæði 13., 14. og 15. greinar. Skilgetin börn undir 16 ára aldri eiga framfærslurétt í framfærslusveit foreldra sinna. Séu hjónin skilin eða sambúð þeirra slitið, á barnið framfærslurétt í framfærslusveit þess foreldrisins, er foreldraráðin hefur eða það fylgir, og helzt sá framfærsluréttur, þótt foreldrið deyi. — Nú hafa hjón skilið samvistir án þess að úrskurðað hafi verið um foreldraráð yfir barni þeirra, er hjá hvorugu dvelur, og á barnið þá framfærslurétt í framfærslusveit föður síns

a) IX, 149, XIII, 20.
b) IX, 149, XIII, 20, XVI, 127.

eða þeirri sveit, er hann átti síðast framfærslurétt í, sé hann dáinn. — Óskilgetin börn innan 16 ára aldurs eiga framfærslurétt í framfærslusveit móður sinnar. — **17. gr.** Nú hefur lögskyldur framfærslumaður barns komið því í fóstur og þangað er lagður með því lögákveðinn barnalífeyrir, eða sveitarstjórn hefur ráðstafað barni með ákveðinni meðgjöf umfram barnalífeyri, og er þá eigi heimilt að taka barnið frá fósturforeldri, hafi það dvalizt þar eigi skemur en þrjú ár, ef þar fer vel um það, að dómi barnaverndarnefndar eða skólanefndar, þar sem barnið dvelur og fósturforeldrarnir vilja halda því, enda krefjist þeir ekki hærri meðgjafar með barninu en lögboðins barnalífeyris. — **18. gr.** Nú verður barn munaðarlaust, en munaðarlaust telst það barn, sem engan lögskyldan framfærslumann á, þann er vitað sé um eða til verði náð, og er þá sveitarstjórn í dvalarsveit barnsins skylt að annast framfæri þess fyrst um sinn, þar til úr því er skorið, hver sé hin rétta framfærslusveit þess samkvæmt lögum þessum, og skal sú sveit þá taka við framfærslu barnsins, þó með þeim takmörkunum, er segir í næstu grein á undan. — Verði eigi úr því skorið, hver sé hin rétta framfærslusveit barns, er dvalarsveit þess skylt að annast framfærslu þess. Framfærslustyrkur umfram barnalífeyri veittur samkvæmt þessari grein telst styrkur veittur munaðarlausu barni. — **19. gr.** Útlendingar, heimilisfastir hér á landi, eignast framfærslurétt hér, þegar þeir fá íslenzkan ríkisborgararétt. — **20. gr.** Maður, sem öðlazt hefur framfærslurétt á Íslandi, missir hann, þá er hann missir íslenzks ríkisfangs, enda hafi hann öðlazt ríkisborgararétt í öðru ríki. En öðlist hann aftur íslenzkan ríkisborgararétt, þá á hann framfærslu í heimilissveit sinni. — **21. gr.** Nú verður maður, sem eigi á framfærslurétt hér á landi, þurfandi framfærslustyrks hér, og honum verður eigi vísað til framfærslu í útlöndum, og skal honum þá styrk veita í heimilissveit hans eða dvalarsveit, en endurgreiða skal ríkissjóður framfærslustyrkinn. — **22. gr.** Nú er þess krafizt frá útlöndum, að tekið verði hér við framfærslu íslenzks ríkisborgara, og ráðherra álítur, að ekki verði hjá því komizt að veita honum viðtöku, og er þá rétt, að ráðherra vísi honum með fjölskyldu, ef nokkur er, á þá sveit, er styrkþegi til þess kýs, en styrkur sá, er sveitin veitir honum fyrsta árið, er hann dvelst þar, skal henni endurgoldinn úr ríkissjóði. — **23. gr.** Nú er manni, sem á framfærslurétt hér á landi, veittur framfærslustyrkur hjá umboðsmönnum ríkisins erlendis, og skal þá endurgreiða þann styrk úr ríkissjóði. Kostnaður við heimflutning frá útlöndum greiðist sömuleiðis úr ríkissjóði fyrir þann styrkþega og skyldulið hans, sem ofangreindir umboðsmenn annast, ef kostnaðurinn fæst ekki á annan hátt greiddur.

1947 Nr. 80 5. júní

III. kafli. Um stjórn framfærslumála. — **24. gr.** Ráðherra hefur yfirstjórn allra framfærslumála í landinu. — **25. gr.** Framfærslumálum heima í héraði stjórna bæjarstjórnir og hreppsnefndir hver í sínu umdæmi. — **26. gr.** Í kaupstöðum kýs bæjarstjórn sérstaka nefnd, er nefnist framfærslunefnd, til þess að annast framkvæmdir framfærslumála kaupstaðarins. — Framfærslunefnd skal skipuð 3 eða 5 mönnum, er bæjarstjórn kýs með hlutfallskosningu. Jafnmargir skulu kosnir til vara. Heimilt skal formanni barnaverndarnefndar að sitja fundi framfærslunefndar og bera fram tillögur, er sérstaklega varða börn samkvæmt lögum um barnavernd. — Kjörtímabil framfærslunefndar er hið sama og kjörtímabil annarra fastra nefnda bæjarstjórnar. — Nefndin kýs sér sjálf formann. — **27. gr.** Hreppsnefndum er heimilt að kjósa framfærslunefnd, og fer þá um skipun hennar og verksvið eins og í kaupstöðum, nema að formaður skólanefndar kemur þar í stað formanns barnaverndarnefndar. — **28. gr.** Í kaupstöðum og hreppum, þar sem framfærslunefndir eru, skal hver sá, er þarfnast opinberrar hjálpar, snúa sér til formanns framfærslunefndar, eða í skrifstofu nefndarinnar, og skýra frá ástæðum sínum. Framfærslunefnd skal þá, svo fljótt sem við verður komið, halda fund um málið, sé það þannig vaxið, að það geti eigi orðið afgreitt án sérstaks fundar eða beðið reglulegs fundar í nefndinni, og ákveða, hverja hjálp nauðsynlegt sé að veita, og skal sú hjálp látin í té af bæjar- eða sveitarsjóði eftir fyrirmælum nefndarinnar. — **29. gr.** Framfærslunefnd skal eigi halda sjaldnar fundi en einu sinni í viku. Skal hún þá afgreiða öll þau erindi, er til hennar hafa borizt, og geta hvers einstaks erindis í gerðabók sinni og hvaða afgreiðslu það hafi hlotið. — Nú þykir styrkþega rétti sínum hallað eða eigi nógu vel fyrir þörfum sínum séð af framfærslunefnd, og má hann þá skjóta máli sínu til bæjarstjórnar eða hreppsnefndar. Sérhverjum, er ekki vill una þeirri afgreiðslu, sem mál hans hefur fengið hjá bæjarstjórn eða hreppsnefnd, er heimilt

að áfrýja því til yfirstjórnar framfærslumálanna, er þá skal fullnaðarúrskurð á leggja. — **30. gr.** Framfærslunefnd er skylt að veita hverjum þeim, sem til hennar leitar, allar upplýsingar og leiðbeiningar um framfærslumál, eftir því sem í hennar valdi stendur, og sjá um, að styrkþegi fái komið fram réttmætum kröfum sínum eða fengið þann framfærslustyrk, sem honum ber, óskertan. — Hún skal einnig sjá um, að þeir, sem fara þurfa til dvalar í sjúkrahús eða aðra stofnun, fái ábyrgð fyrir dvöl sinni þar frá sveitarfélagi sínu eða sjúkrasamlagi, nema því sé áður ráðstafað á annan hátt. — **31. gr.** Skylt er framfærslunefnd að stuðla að því eftir megni, að fólk þurfi ekki að leita framfærslustyrks, svo sem með því að hvetja það til að greiða tryggingariðgjöld sín á réttum tíma, brýna fyrir því reglusemi, hjálpa því til að komast í atvinnu, benda hreppsnefnd, bæjarstjórn, atvinnubótanefnd eða vinnumiðlunarskrifstofu á, hvar svo bágar séu kringumstæður, að nauðsyn sé fyrir vinnu, koma börnum til sumardvalar á góð sveitaheimili og eiga frumkvæði að öðru því, er í einstökum tilfellum og almennt gæti orðið til þess að forða því frá að þiggja framfærslustyrk. — **32. gr.** Bæjarstjórn Reykjavíkur setur, að fegnum tillögum framfærslunefndar þar, nánari reglur um tilhögun á framkvæmdum framfærslumála í kaupstaðnum. — **33. gr.** Í hreppum, sem eigi kjósa framfærslunefnd, annast hreppsnefnd framkvæmd framfærslumála og gegnir þar skyldum framfærslunefndar samkvæmt lögum þessum, svo sem við á þar.

IV. kafli. Um tilhögun styrkveitinga. — **34. gr.** Framfærslustyrk skal veita á þann hátt, að gætt sé hvors tveggja í einu, hagsmuna almennings og þarfa og velferðar styrkþega. — **35. gr.** Ekki má halda undirboð á framfærslu styrkþega. — **36. gr.** Styrkþegum skal veita styrk á þann hátt, að styrkurinn sé veittur þeim í matvælum, fatnaði og öðrum nauðsynjum, eða greiddur þeim í peningum, allt eftir því, sem framfærslunefnd eða hreppsnefnd telur bezt henta. Húsnæði það, sem styrkþega er útvegað og greitt er fyrir af opinberu fé eða sveitarstjórn leggur til, skal vera sómasamlegt að dómi héraðslæknis. Þar sem almenningsmötuneyti er starfrækt, er framfærslunefnd eða hreppsnefnd heimilt að mæla svo fyrir, að styrkþegar skuli fá mat sinn þar, enda sé mötuneytið að dómi heilbrigðisnefndar að öllu svo útbúið, að sómasamlegt sé, og að matur skuli sendur heim þeim fjölskyldum, sem að dómi framfærslunefndar og héraðslæknis eiga erfitt um að sækja mat þangað. — **37. gr.** Nú þarf að ráðstafa styrkþega, og skal honum þá komið fyrir á góðu heimili, þar sem vel fer um hann, hann látinn fara í sjúkrahús, ef læknir álítur þess þörf, eða honum komið fyrir á vinnuhæli eða framfærslu eða atvinnustofnun, sem er undir opinberri umsjón. — Hafi sveitarstjórn ráðstafað styrkþega eða barni til dvalar utan heimilis, á hæli eða annars staðar, og greiðir þar meðlag eða ábyrgist greiðslu þess, þá ber Tryggingastofnun ríkisins að greiða sveitarstjórn bætur styrkþegans eða lífeyri barnsins frá þeim tíma, er henni barst tilkynning um ráðstöfun sveitarstjórnarinnar. — **38. gr.** Nú þurfa foreldrar, er mikla ómegð hafa, að leita framfærslustyrks til viðbótar barnalífeyri þeim, er þeim ber að lögum, og skal þeim þá lagður hann á heimili þeirra, ef börnin fá þar sómasamlegt uppeldi og vel fer um þau. — Börn má ekki taka frá foreldrum án samþykkis þeirra, nema framfærslu og uppeldi barnanna sé áfátt á þann hátt, er segir í næstu málsgrein. — Ef foreldrar, sem ekki þiggja framfærslustyrk, veita eigi börnum sínum, sem hjá þeim eru, sómasamlegt uppeldi, skal sveitarstjórn taka þau af heimili foreldranna.[a]) Eigi slík börn að lögum rétt á barnalífeyri, skal hann lagður til fósturs þeim, en umframstyrkur, ef greiddur er, svo og meðgjöf, sem greidd er með slíkum börnum, ef þau eiga ekki rétt til barnalífeyris, skal talið framfærslustyrkur veittur foreldrum eða öðrum lögskyldum framfærslumönnum barnanna, nema hún sé þegar í stað endurgoldin. — Sveitarstjórn skal kosta kapps um að velja góð heimili handa munaðarlausum börnum, er hún annast framfærslu á. — Ekki má sveitarstjórn skilja hjón samvistum án leyfis þeirra. — **39. gr.** Þegar um ráðstafanir er að ræða eftir 38. gr., skulu þær eigi framkvæmdar fyrr en barnaverndarnefndir í kaupstöðum og skólanefndir í sveitum hafa haft málið til meðferðar og reynt að leysa það samkvæmt ákvæðum barnaverndarlaga, ef það fellur undir ákvæði þeirra, og skal farið eftir tillögum þeirra að því leyti, sem við verður komið. Hið sama gildir um ráðstöfun fávita og vanþroska unglinga, sem nauðsyn krefur, að hið opinbera ráðstafi eða hafi afskipti af. — **40. gr.** Sóknarprestar, kennarar og héraðslæknar skulu líta eftir því, að vel sé farið með alla

a) IV, 476.

styrkþega í umdæmum þeirra. Þyki einhverjum ofangreindra aðila misbrestur á því vera og geti hann eigi með umvöndun komið lögun á það, ber honum að kæra málið fyrir lögreglustjóra. Innansveitarmenn hafa einnig rétt til að kæra til lögreglustjóra vanrækslu sveitarstjórnar í þessu efni. — Lögreglustjóri rannsakar kæru þegar í stað. Telji hann kæruna á rökum reista ber honum að halda sveitarstjórn til að gæta skyldu sinnar. Hann skal og, ef ástæða er til, skýra félagsmálaráðuneytinu frá kærunni og því, sem rannsókn hans hefur leitt í ljós. — **41. gr.** Sveitarstjórn er skylt að sjá um, að börn, sem eru undir hennar umsjón, njóti lögboðinnar skólafræðslu.

V. kafli. Um samkipti sveitarstjórna og styrkþega. — **42. gr.** Sá, sem fengið hefur framfærslustyrk, er endurgjalda skal, er háður þeim skyldum gagnvart sveitarstjórn, sem fyrir er mælt í lögum þessum. — **43. gr.** Er sveitarstjórn heimtir samkvæmt endurriti af viðskiptareikningi styrkþega styrk, sem honum ber að endurgjalda, getur hún beiðzt lögtaks hjá honum eftir fyrirmælum laga nr. 29 16. des. 1885. — Lögtaksbeiðni er gild, þótt síðar komi fram en fyrir er mælt í 2. gr. laganna. — **44. gr.** Sveitarstjórn getur látið fógeta eða hreppstjóra skrifa upp eignir styrkþega. Ef þinglýst er eftirriti af uppskriftargerðinni, leggst veðband á hinar uppskrifuðu eignir, er gengur fyrir öllum kröfum öðrum en eldri veðkröfum.[a]) — Sveitarstjórn er heimilt að afla sér úrskurðar valdsmanns (í Reykjavík sakadómara) um, að vinnuveitandi styrkþega skuli greiða henni kaup hans, ef hann vanrækir að framfæra með því þá, sem hann hefur á framfæri sínu. Ákvörðun valdsmanns má skjóta til ráðherra. — Nú vanrækir vinnuveitandi að verða við slíkri kröfu, og ber hann þá gagnvart sveitarstjórn ábyrgð á þeirri upphæð, er hann hefur greitt styrkþega eftir að krafa sveitarstjórnar barst honum. — Lausafé og atvinnutæki, sem sveitarstjórn fær styrkþega í hendur eða styrkir hann til að kaupa, skulu vera eign sveitarsjóðsins. — **45. gr.** Skylt er að veita sveitarstjórnum hverjar þær upplýsingar úr skattskýrslum styrkþega og lögskyldra framfærslumanna hans, er þær óska. Vinnumiðlunarskrifstofur og atvinnurekendur eru og skyldir að láta þeim í té vinnuskýrslur og kaupskrár, þegar þess er óskað. — Bönkum og sparisjóðum er skylt að gefa sveitarstjórnum upplýsingar um inneignir styrkþega og framfærslumanna hans. — **46. gr.** Um fjárræði styrkþega fer að lögræðislögum. — **47. gr.** Sveitarstjórn er heimilt að afla sér úrskurðar valdsmanns (í Reykjavík sakadómara) um, að styrkþega, sem er vinnufær og ekki aflar sér sjálfur atvinnu, sé skylt að gegna þeirri vinnu, sem sveitarstjórn vísar honum á og tilhlýðileg er eftir högum hans og honum ekki um megn. Ákvörðun valdsmanns má skjóta til ráðherra. — Sveitarstjórn er og heimilt að afla sér úrskurðar valdsmanns (í Reykjavík sakadómara) um, að styrkþega, sem hefur ekki fyrir heimili að sjá, skuli skylt að vinna af sér á vinnuhæli meðlag eða barnalífeyri, sem sveitarsjóður hefur orðið að greiða með barni hans, skilgetnu eða óskilgetnu, enda þótt hann hafi verið til þess fær. Ákveður hlutaðeigandi valdsmaður, hve lengi vinnan skuli standa. Skal vinnutíminn miðaður við, að styrkþeginn hafi kaup, er sé eigi lægra en greitt er fyrir almenna verkamannavinnu í heimilissveit hans. — **48. gr.** Nú er hátterni manns gagnvart sveitarstjórn eða þeim, sem honum er skylt að framfæra, slíkt sem segir í 180. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19 1940, og getur sveitarstjórn þá kært hann til refsingar samkvæmt þeirri grein. — Nú vill maður, áður en til framkvæmdar refsingar kemur, sinna vinnu, sem honum er vísað á samkv. 47. gr., og skal þá fresta framkvæmd refsingarinnar.

VI. kafli. Um viðskipti sveitarstjórna og endurgreiðslu framfærslustyrks. — **49. gr.** Nú þarfnast maður framfærslustyrks, og skal hann þá veittur honum af heimilissveit hans. — **50. gr.** Nú er manni veittur framfærslustyrkur utan þeirrar sveitar, er hann á framfærslurétt í, og skal framfærslusveit hans þá endurgreiða styrkinn að ⅔ hlutum, nema þar sem öðruvísi er ákveðið í þessum lögum. Þó skulu greiðslur eftir yfirvaldsúrskurði endurgreiðast að fullu. — Ríkissjóður ábyrgist þessar endurgreiðslur. — **51. gr.** Verði maður styrkþurfi utan heimilissveitar sinnar sökum slysa, veikinda, atvinnuleysis eða af öðrum orsökum, er dvalarsveitinni skylt að veita þá aðstoð, sem nauðsynleg er, til þess að styrkþurfinn fái þá læknishjálp og hjúkrun, sem þarf, eða hann komist heim til sín, en endurgreiða skal heimilissveitin dvalarsveit þann kostnað að fullu, og ábyrgist ríkissjóður greiðsluna. — **52. gr.** Kröfur um endurgreiðslu á framfærslustyrk, sem eitt sveitarfélag á á hendur öðru, skal gera innan 6 vikna frá

a) VIII, 170, XI, 104.

styrkveitingu, ella fellur endurkröfurétturinn niður. — Skylt er sveitarstjórn að svara slíkri kröfu innan 6 mánaða frá því að henni barst tilkynning um styrkveitingu, ella fellur niður réttur hennar til mótmæla gegn réttmæti skuldarinnar. — **53. gr.** Sá, sem þegið hefur framfærslustyrk, er skyldur að endurborga hann sveitinni sem aðra skuld, nema um styrk sé að ræða, sem eigi er endurkræfur eftir þessum lögum eða öðrum. Því aðeins er þó sveitarstjórn heimilt að gera fjárnám í eignum eða tekjum styrkþega, að afkomu hans framvegis sé með því eigi stefnt í þá hættu, að hann þurfi aftur á framfærslustyrk að halda. — Framfærslustyrkur, sem veittur er til framfærslu og uppeldis barns innan 16 ára, telst til skuldar foreldrum barnsins í félagi, ef þau eru gift og bæði á lífi, en því foreldrinu, sem er á lífi, ef annað er dáið, og því foreldri, sem það er hjá, eða síðast var hjá, eða er á vegum þess, ef hjónabandi foreldranna er slitið að lögum. — Nú nægir eigi lögákveðinn barnalífeyrir til þess að greiða kostnað við uppeldi og framfærslu barns, og skal þá telja þann styrk, sem umfram þarf að veita, veittan móður barnsins, sé hún á lífi. — **54. gr.** Nú hefur einhver, sem samkvæmt dómi eða samningi er skyldur til framfærslugreiðslu lögum samkvæmt, vanrækt að gera skyldu sína í þessu efni, og framfærslustjórn hefur þess vegna orðið að greiða þeim, sem réttinn hefur, framfærslustyrk, og telst þá sá styrkur ekki framfærslustyrkur til styrkþega, ef styrkurinn fer ekki fram úr hinni umsömdu eða úrskurðuðu upphæð, heldur framfærslustyrkur til þess, sem vanrækt hefur greiðslur. — **55. gr.** Nú hafa hjón komizt í sveitarskuld í félagi, eða annað þeirra, meðan þau voru í hjónabandi, og skal þeim þá skylt að endurborga hana, báðum fyrir annað og öðru fyrir bæði; þó skal, ef annað þeirra deyr og ekki er fé til að greiða skuldina, eigi hvíla á því eftirlifanda meira en helmingur sveitarskuldar þeirrar, sem þau þá voru í, og ekkert á ekkju, ef hún hefur einn eða fleiri skylduómaga. — Nú hefur dvalarsveit barnsmóður eða framfærslumanns barns orðið að endurgreiða Tryggingastofnun ríkisins lögákveðinn barnalífeyri, og skal þá framfærslusveit sú, er barnsfaðir á, er lífeyririnn féll í gjalddaga, skyld að endurgreiða dvalarsveitinni meðlagið að fullu, og skal telja það framfærslustyrk veittan barnsföður. — Hafi dvalarsveit barnsmóður eigi fengið barnalífeyri endurgreiddan fyrir þá sök, að ókunnugt hafi verið um dvalarstað barnsföður, eða hann hefur komizt undan lagaaðförum, er þeirri sveit heimilt, er hann kemur síðar fram, að ganga að þeim framfærslusveitum, er hann kann að hafa átt meðan ekki náðist til hans. — **56. gr.** Skylt er barnsföður að endurgreiða framfærslusveit sinni lífeyri með barni sínu, skilgetnu eða óskilgetnu, sé hann þess umkominn að dómi sveitarstjórnar. Innheimtumaður, sem annast innheimtu á endurgreiðslukröfum vegna barnalífeyris, getur leitað aðstoðar lögreglunnar til þess að ná til skuldarans.[a] — Skylt er kaupgreiðanda eða atvinnurekanda að greiða sveitarstjórn samkvæmt kröfu hennar kaup eða aflahlut manna þeirra, er um ræðir í 1. málsgr., til lúkningar úrskurðuðum meðlögum. — Nú vanrækir kaupgreiðandi eða atvinnurekandi að verða við slíkri kröfu, og ber hann þá ábyrgð gagnvart sveitarstjórn á meðlagsskuldinni, allt að þeirri upphæð, er hann hefur greitt barnsföður, eftir að krafa sveitarstjórnar barst honum. — **57. gr.** Þegar dvalarsveit hefur greitt barnalífeyri, sem innheimta ber hjá öðru sveitarfélagi, skal sveitarstjórn dvalarsveitar, innan sex vikna frá móttöku kvittunar Tryggingastofnunar ríkisins fyrir greiðslunum, senda til sveitarstjórnar framfærslusveitar kröfu um endurgreiðslu, og skal þá greiða skuldina innan sex mánaða frá móttöku kröfunnar.[b] Kvittun Tryggingastofnunar ríkisins skal fylgja kröfu sveitarstjórnar dvalarsveitarinnar. — Nú vanrækir sveitarstjórn framfærslusveitar að sinna kröfunni, og getur sveitarstjórn dvalarsveitar þá krafizt greiðslu úr ríkissjóði samkv. 50. gr. þessara laga. — **58. gr.** Nú hrekkur barnalífeyrir, sem Tryggingastofnun ríkisins greiðir samkv. almannatryggingalögunum, ekki til framfærslu munaðarlauss barns innan 16 ára aldurs, og skal þá framfærslusveit þess greiða það, sem til vantar, að barnið fái sómasamlega framfærslu, og telst það styrkur veittur munaðarlausu barni. — **59. gr.** Ekki á sveitarstjórn rétt á að krefja styrkþega endurgreiðslu á styrk, veittum af sveitarfé, til að greiða: 1. Gjald fyrir nauðsynlegar bækur og kennsluáhöld handa börnum á skólaskyldualdri. 2. Greftrunarkostnað styrkþega, að því leyti sem eftirlátnar eignir þeirra hrökkva ekki til. 3. Fæðingarhjálp, sem barnsföður er ekki skylt að endurgreiða. 4. Greiðslur til

1947 Nr. 80 5. júní

a) X, 312.
b) IX, 651.

munaðarlausra barna samkv. lögum þessum. 5. Útgjöld vegna útbúnaðar og sendingar barns, sem komið er til dvalar af barnaverndarnefnd eða framfærslunefnd utan heimilissveitar sinnar. — 6. Framfærslustyrk veittan mönnum 60 ára eða eldri. 7. Framfærslustyrk, veittan mæðrum, sem hafa fleiri en tvö börn á framfæri og aðeins stunda húsmóðurstörf á eigin heimili. 8. ⅓ hluta af kostnaði við langvinna sjúkdóma, samkv. l. um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla. — Allur sá styrkur, sem hér um ræðir, skal þó í bókum sveitarinnar talinn framfærslustyrkur veittur á því ári, sem hann er greiddur úr sveitarsjóði. — **60. gr.** Heimilt er sveitarstjórn að gefa upp þeginn framfærslustyrk. — **61. gr.** Nú hefur styrkþega verið ráðstafað af framfærslunefnd eða hreppsnefnd í annað framfærsluhérað, og vinnur hann sér þá eigi sveit í hinu nýja héraði fyrr en í fyrsta lagi að 6 árum liðnum.[a]) Ber þeirri sveit, er ráðstafaði honum til dvalar, að kosta framfærslu hans fyrstu 4 árin, ef með þarf, hvort sem hann þarf árlegan styrk eða ekki, og eftirleiðis þangað til hann hefur komizt af tvö ár óslitið án framfærslustyrks. — **62. gr.** Nú þarfnast maður framfærslustyrks áður en 2 ár eru liðin frá því að hann fluttist til þess framfærsluhéraðs, er hann á heima í, án þess um ráðstöfun samkv. 61. gr. sé að ræða, og skal þá hreppsnefnd eða framfærslunefnd láta valdsmann, ef ástæða er til, rannsaka eftirfarandi atriði: 1. Hvar styrkþegi átti áður heimilissveit. 2. Hvort hann þáði þar framfærslustyrk, og hve mikinn. 3. Hvenær hann síðast þáði framfærslustyrk þar. 4. Hvort sveitarstjórn fyrrv. heimilissveitar hans eða einstakir sveitarstjórnarmenn, eða aðrir áhrifamenn, hafi hvatt styrkþega til að flytja búferlum, lagt fram fé í því skyni eða á annan hátt beint eða óbeint stutt að för hans, svo sem með gjöfum eða samskotum, svo af því megi ætla, að þær ráðstafanir hafi verið gerðar til þess að losa fyrrverandi heimilissveit við verandi eða væntanleg þyngsli vegna styrkþegans eða fjölskyldu hans. 5. Önnur atriði, er sveitarstjórn eða framfærslunefnd telur nauðsynlegt að upplýsa í þessu sambandi. — **63. gr.** Sannist það við rannsókn þessa, að sveitarstjórn fyrrverandi heimilissveitar styrkþegans, eða einstakir áhrifamenn í sveitarfélaginu, hafi komið því til leiðar, að styrkþegi flutti búferlum í aðra sveit og ekki er um ráðstöfun að ræða samkv. 61. gr., skal þeirri sveit, er hann flutti úr, skylt að endurgreiða dvalarsveit hans allt, er hann eða fjölskylda hans þarf að þiggja í framfærslustyrk meðan hann dvelur þar. — Sama gildir, ef það sannast, að sveitarstjórn fyrrverandi heimilissveitar hafi lagt fram fé, beint eða óbeint, til þess að styrkþegi gæti komizt hjá því að biðja um framfærsluhjálp fyrstu tvö árin. — **64. gr.** Nú verður sveitarstjórn uppvís að því að hafa stuðlað að flutningi manns til annars sveitarfélags, og ekki er um ráðstöfun að ræða samkv. 63. gr., og skal þá ríkissjóður endurgreiða dvalarsveit hans allt, er hún leggur út hans vegna, og innheimta síðan upphæðina hjá fyrrverandi heimilissveit mannsins.

VII. kafli. Um jöfnun framfærslukostnaðar. — **65. gr.** Í lok hvers reikningsárs, og eigi síðar en 1. júní næsta ár, senda bæjarstjórnir og hreppsnefndir til ráðuneytisins skýrslu yfir framfærslukostnað í kaupstaðnum eða hreppnum umliðið ár og í því formi, sem ráðuneytið ákveður. — Skýrslunni skal fylgja vottorð, staðfest af bæjarfógeta, sýslumanni eða hreppstjóra, um, hve margir karlar og konur á aldrinum 18—60 ára eiga heimili í kaupstaðnum eða hreppnum. — **66. gr.** Sýslumenn skulu fyrir 15. júlímánaðar ár hvert senda ráðuneytinu skýrslu um samanlagðar skattskyldar tekjur allra íbúa hvers einstaks hrepps sýslunnar samkvæmt skattskrá fyrir umliðið ár, svo og um skuldlausar eignir samkvæmt sömu skattskrá og loks um skattmat allra fasteigna í hverjum hreppi, sem skatt ber að greiða af síðastliðið ár. Á sama hátt ber bæjarfógetum í kaupstöðum og skattstjóranum í Reykjavík að senda ráðuneytinu tilsvarandi skýrslur úr umdæmum þeirra. — **67. gr.** Framfærsluhéruðum landsins skal skipta í tvo flokka. Eru í öðrum flokknum allir kaupstaðirnir og kauptún þau, sem hafa yfir 500 íbúa og eru sérstök sveitarfélög, en í hinum flokknum eru öll önnur sveitarfélög. — **68. gr.** Eftir skýrslum þeim, sem um getur í 65. og 66. gr., reiknar ráðuneytið út, hver er meðaltalsframfærslukostnaður í hvorum jöfnunarflokknum fyrir sig. Skal það gert á þann hátt að miða að ⅓ hluta við tölu þeirra karla og kvenna, sem eru á aldrinum 18—60 ára, að ⅓ hluta við skattskyldar tekjur, að ⅙ hluta við skuldlausar eignir og ⅙ hluta við við fasteignamat. — **69. gr.** Nú fer samanlagður framfærslukostnaður sveitarfélags fram úr meðaltali framfærslukostnaðar í

a) IX, 654.

1947 Nr. 80 5. júní

þeim jöfnunarflokki, sem sveitarfélagið tilheyrir, reiknað á sama hátt og segir í næstu grein á undan, og fá sveitarfélögin þá endurgreiðslu úr jöfnunarsjóði bæjar- og sveitarfélaga, þannig, að hvert sveitarfélag greiðir meðaltalsframfærslukostnað í sínum flokki . . .[1]) og fær endurgreidda ⅔ hluta þess, sem umfram er. Minni upphæð en 100 krónur greiðist þó aldrei neinu bæjar- eða sveitarfélagi. — Hrökkvi tekjur jöfnunarsjóðs bæjar- og sveitarfélaga ekki til þess að endurgreiða fátækrajöfnunarféð, greiðir ríkissjóður það, sem á vantar, þar til full endurgreiðsla er fengin samkvæmt fyrirmælum þessarar greinar. — **70. gr.** Nú eru skýrslur þær, er um ræðir í 65. og 66. gr., eigi komnar til ráðuneytisins á þeim tíma, sem þar er tiltekinn, og skal þá með símskeyti eða á annan fulltryggan hátt tilkynna hreppsnefndum, bæjarstjórnum og embættismönnum þeim, sem þar eru tilgreindir, að skýrslur þeirra skuli afhendast fyrir nánar tiltekinn dag. — Nú verður misbrestur á því, að skýrslur komi þrátt fyrir tilkynningu samkvæmt 1. málsgr., og skal þá við útreikning nota tilsvarandi skýrslu síðastliðins árs, en hreppar þeir og kaupstaðir, sem vanrækslu hafa sýnt, missa rétt til endurgreiðslu fyrir það ár, þótt þeir ættu tilkall til hennar samkvæmt útreikningi. — **71. gr.** Ráðuneytið skal hafa lokið skiptingu framfærslufjár milli bæjar- og sveitarfélaga í fyrsta flokki eigi síðar en 1. ágúst og í öðrum flokki eigi síðar en 1. október. — **72. gr.** Ráðuneytið hefur úrskurðarvald um sérstaka reikninga yfir veittan framfærslustyrk og um reikninga sveitarfélaga yfir framfærslukostnað í heild sinni. — Sannist það á einhverja sveitarstjórn, að hún vísvitandi gefi rangar skýrslur eða upplýsingar í þeim tilgangi að öðlast endurgreiðslu frá ríkissjóði, missir viðkomandi sveitarfélag rétt til allrar endurgreiðslu frá ríkissjóði það ár, auk þeirrar hegningar, sem sveitarstjórnin kann að baka sér með slíku athæfi samkvæmt ákvæðum hinna almennu hegningarlaga.

VIII. kafli. Ýmis ákvæði. — **73. gr.** Nú hafa sveitarstjórnir gert samninga sín á milli um framfærslu styrkþega, áður en lög þessi koma til framkvæmda, og skulu þeir samningar þá haldast, ef þeir brjóta eigi í bág við ákvæði þessara laga eða almannatryggingalaga. — Um styrkþurfa, sem ráðstafað hefur verið utan sveitar af sveitarstjórn, áður en lög þessi öðlast gildi, skal fara sem segir í 61. gr. þessara laga.[a]) — **74. gr.** Úrskurðir yfirvalds, uppkveðnir fyrir gildistöku þessara laga, um meðlög með skilgetnum eða óskilgetnum börnum, svo og staðfestir samningar um sama efni, halda gildi sínu með þeim breytingum, að meðlagsfúlgan fer eftir lögum um almannatryggingar og verður jafnhá barnalífeyri eins og hann er ákveðinn í þeim lögum á hverjum tíma, og að meðlagsgreiðslan fer fram mánaðarlega. — **75. gr.** Nú hefur framfærsluþurfi misst rétt til bóta eða lífeyris samkvæmt lögum um almannatryggingar, vegna vanskila á iðgjaldi, og getur sveitarstjórn þá keypt honum full réttindi samkvæmt þeim lögum með því að greiða vangoldin iðgjöld hans, en þó ekki hærri upphæð en svarar til 5 ára iðgjalds. — **76. gr.** Nú verður ágreiningur sveitarfélaga á milli um skyldur þær, er á þeim hvíla samkvæmt lögum þessum, og skal þá yfirvald skera úr ágreiningi þeim.[b]) Séu sveitarfélög þau, er deila, hvort í sinni sýslu eða lögsagnarumdæmi, skal úrskurð á leggja yfirvald þar, er það sveitarfélag er, sem krafið er. Úrskurði yfirvalds má hvor málsparta skjóta til ráðherra á 6 vikna fresti, talið frá þeim degi, er málsaðila varð kunnugt um úrskurðinn, til þess dags, er áfrýjunarskjalið er afhent á póststöð til sendingar með pósti, eða komið til skrifstofu ráðherra, ef ekki er sent með pósti. — **77. gr.** . . .[c])

Ákvæði til bráðabirgða. 1. Hafi sveitarfélag, sem á árinu 1946 greiddi ellilaun og örorkubætur fyrir fram, greitt slíkar bætur fyrir janúar 1947 samkvæmt tilkynningu félagsmálaráðuneytisins til sveitarstjórna, dags. 24. des. 1946, endurgreiðir ríkissjóður helming bótanna eftir sömu reglum og giltu árið 1946. 2. Við ákvörðun örorkustyrks samkv. 3. bráðabirgðaákvæði laga um almannatryggingar skal þess gætt, að þeir öryrkjar, er þar greinir og fengið hafa örorkubætur árið 1946, missi einskis í við, að lögin um almannatryggingar koma til framkvæmda, enda greiði ríkissjóður það, sem til kann að vanta, að fjárveitingin úr tryggingarsjóði hrökkvi. — Ákvæði þetta gildir þó aðeins til ársloka 1948. 3. Nú hefur móðir óskilgetins barns, sem hún kennir erlendum manni, fengið greitt meðlag með

1) L. nr. 27, 3. maí 1949, § 1.

a) IX, 151.

b) VII, 147, 149, VIII, 385, X, 537, XII, 96, XVI, 127.

c) Gildistökuákvæði, (XIII, 20).

1947 Nr. 80 5. júní

því af sveitarfé í dvalarsveit sinni, þegar lög þessi öðlast gildi, og er þá valdsmanni heimilt að úrskurða, að hún skuli fá greiddan barnalífeyri frá Tryggingastofnun ríkisins, ef hún færir gildar líkur að faðerninu. Ríkissjóður endurgreiðir þessar fjárhæðir, svo og þau meðlög, sem sveitarsjóðir hafa greitt mæðrum slíkra barna fyrir gildistöku laga þessara.

1947 Nr. 29 9. apríl

Lög um vernd barna og ungmenna.

I. kafli. Inngangur. — **1. gr.** Vernd barna og ungmenna tekur yfir: 1. Almennt eftirlit með aðbúð og uppeldi á heimili. 2. Eftirlit með hegðun og háttsemi utan heimilis. 3. Ráðstöfun í vist, í fóstur, til kjörforeldra eða á sérstakar uppeldisstofnanir. 4. Eftirlit með uppeldisstofnunum, svo sem barnahælum, dagheimilum, leikskólum, sumardvalarheimilum, fávitahælum fyrir börn og ungmenni o. s. frv. 5. Eftirlit með börnum og ungmennum, líkamlega, andlega eða siðferðislega miður sín. Koma hér einkum til greina börn og ungmenni, blind, málhölt, fötluð, fávita og á annan hátt vangefin, svo og börn og ungmenni, sem framið hafa lögbrot eða eru á annan hátt á siðferðislegum glapstigum. 6. Vinnuvernd. 7. Eftirlit með skemmtunum. — **2. gr.** Starf til verndar börnum og ungmennum rækja samkvæmt lögum þessum: barnaverndarnefndir og barnaverndarráð. — **3. gr.** Barnaverndarnefndarmenn og barnaverndarráðsmenn, fulltrúar þessara aðila og annað starfslið á vegum þeirra eru opinberir starfsmenn og hljóta þá vernd, sem slíkum mönnum er tryggð, og bera skyldur samkv. því. Ber þeim að sýna börnum og ungmennum, er þeir fjalla um mál þeirra, alla nærgætni og mega ekki skýra óviðkomandi mönnum frá því, sem þeir verða vísir í starfa sínum um einkamál manna og heimilishættu.

II. kafli. Um barnaverndarnefndir. — **4. gr.** Barnaverndarnefnd skal vera í hverjum kaupstað landsins. Utan kaupstaða vinnur skólanefnd störf barnaverndarnefndar og hefur að því leyti réttindi hennar og skyldur. Þó getur hreppsnefnd eða barnaverndarráð ákveðið, að sérstök barnaverndarnefnd skuli kosin. — **5. gr.** Barnaverndarnefnd (skólanefnd) hefur eftirlit með uppeldi og hegðun barna og ungmenna til 16 ára aldurs, svo og eldri ungmenna, ef þau eru líkamlega, andlega eða siðferðislega miður sín, og þá allt að 18 ára aldri. — **6. gr.** Bæjarstjórn í kaupstað kýs barnaverndarnefnd, í Reykjavík 7 manna, í öðrum kaupstöðum 5 manna. Ef kjósa skal barnaverndarnefnd utan kaupstaða (sbr. 4. gr.), skal hún skipuð 3 mönnum og valin af hreppsnefnd. Skulu nefndarmenn vera kunnir að grandvarleik og bera sem bezt skyn á mál þau, sem barnaverndarnefnd fjallar um. Um kjörgengi í barnaverndarnefnd fer eftir sömu reglum og um kjörgengi í bæjarstjórn. Kjósa skal með sama hætti varamenn í barnaverndarnefnd. — **7. gr.** Kjörtími barnaverndarnefndar er hinn sami og bæjarstjórnar. Fyrsta kosning samkv. lögum þessum gildir þó einungis, þangað til bæjarstjórnarkosningar fara næst fram. — **8. gr.** Það er borgaraskylda að taka kosningu í barnaverndarnefnd. Þó geta skorazt undan kosningu þeir, er átt hafa sæti í nefnd allt síðasta kjörtímabil. Maður eldri en 60 ára getur skorazt undan kosningu fyrir fullt og allt. — Bæjarstjórn (bæjarráð) ákveður þóknun nefndarmanna, enda greiðist kostnaður af nefndarstörfum úr bæjarsjóði. — **9. gr.** Barnaverndarnefndarmenn skipta með sér störfum og kjósa formann, varaformann og ritara. Ritari heldur nákvæma fundarbók um störf nefndar og sendir barnaverndarráði skýrslu um þau fyrir miðjan febrúar ár hvert. — **10. gr.** Í Reykjavík skal bæjarráð að fengnum tillögum barnaverndarnefndar ráða fulltrúa, er annast skal dagleg störf barnaverndarnefndar í umboði hennar. Skal hann vera kunnáttumaður um uppeldismál. — Barnaverndarnefnd ræður annað starfsfólk að fengnum tillögum fulltrúa og að fenginni heimild bæjarráðs. — Barnaverndarnefnd utan Reykjavíkur er heimilt með samþykki bæjarstjórnar eða hreppsnefndar að ráða sér fulltrúa og annað starfsfólk. — **11. gr.** Um störf og starfsháttu fer að öðru leyti eftir IV. kafla þessara laga.

III. kafli. Um barnaverndarráð. — **12. gr.** Ráðherra skipar barnaverndarráð til 4 ára í senn. Skal það skipað 3 mönnum og eiga heima í Reykjavík. Einn skal skipaður skv. tillögu Prestafélags Íslands, annar samkv. tillögu Sambands íslenzkra barnakennara, en hinn þriðja skipar ráðherra án tilnefningar, og er hann formaður ráðsins, en að öðru leyti skiptir ráðið með sér störfum. Á sama hátt skulu skipaðir jafnmargir varamenn. Ritari heldur fundarbók um störf ráðsins. Barnaverndarráðsmaður má ekki veita forstöðu

1947 Nr. 29 9. apríl

barnahæli né vera í stjórn þess. — Ráðherra ákveður þóknun barnaverndarráðsmanna, og greiðist hún ásamt kostnaði af ráðinu úr ríkissjóði. — Um störf og starfsháttu barnaverndarráðs fer eftir V. kafla þessara laga.

IV. kafli.[a]) **Um störf og starfsháttu barnaverndarnefndar. — 13. gr.** Barnaverndarnefnd er ályktunarfær, þegar fullur helmingur nefndarmanna situr fund, enda sé formaður eða varaformaður á fundi. Ef svipta á forráðamenn barns umráðarétti yfir því, þurfa hið fæsta 2 nefndarmenn í 3 manna nefnd, 4 í 5 manna nefnd og 5 í 7 manna nefnd að gjalda ráðstöfuninni jákvæði. — Nú hamlar nauðsyn barnaverndarnefndarmanni fundarsókn, og skal hann þá gera formanni viðvart með fyrirvara, ef unnt er. Boðar þá formaður varamann í hans stað. — **14. gr.** Ef bráðan bug þarf að vinda að ráðstöfun, sem ber undir barnaverndarnefnd, getur formaður — eða fulltrúi í umboði hans — framkvæmt hana, en leggja skal málið til fullnaðarákvörðunar fyrir barnaverndarnefnd svo fljótt sem kostur er. — **15. gr.** Ef lögfræðingur á ekki sæti í barnaverndarnefnd, er héraðsdómara skylt að veita henni lögfræðilega aðstoð, eftir því sem samrýmist embættisstörfum hans. — **16. gr.** Barnaverndarnefnd eða þeim barnaverndarnefndarmönnum, fulltrúa nefndarinnar, starfsmönnum hennar eða öðrum, sem hún kann að fela það sérstaklega, er heimilt að fara á heimili og hæli til rannsóknar á högum barns og ungmennis, taka skýrslur af foreldrum eða forráðamönnum þess og kveðja fyrir sig til yfirheyrslu hvern þann í umdæmi hennar, er um kann að bera. Svo getur hún og krafizt vitnaleiðslu fyrir dómi til skýringar máli. — **17. gr.** Barnaverndarnefndir skulu veita hver annarri atbeina til skýringar málum og í framkvæmd hvers konar barnaverndarráðstafana. — **18. gr.** Ef opinber starfsmaður verður í starfa sínum var við misfellur á uppeldi og aðbúð barna og ungmenna, er honum skylt að gera barnaverndarnefnd viðvart. Sérstaklega er kennurum, prestum, læknum, ljósmæðrum, hjúkrunarkonum og þeim, sem fara með framfærslumál, skylt að fylgjast eftir föngum með hegðun og uppeldi barna og ungmenna og hafa náið samstarf við barnaverndarnefnd. — Um tilkynningarskyldu annarra manna fer svo sem segir í 46. gr. — **19. gr.** Skylt er löggæzlumanni að aðstoða barnaverndarnefndir og gera þeim viðvart, ef hann verður þess vís, að ábótavant sé framferði, uppeldi eða aðbúð barns eða ungmennis. — Ef brot eru framin, sem börn innan 16 ára eru viðriðin, ber löggæzlumanni og dómara þegar í stað að tilkynna það barnaverndarnefnd og veita henni þess kost að fylgjast með rannsókn máls og láta nefndarmenn, fulltrúa eða annan starfsmann vera viðstaddan yfirheyrslu. Getur dómari krafizt þessa, ef honum þykir þörf. — **20. gr.** Jafnan skal leita, ef þess er kostur, umsagnar foreldra eða forráðamanna barns eða ungmennis, áður en framkvæmdar eru meiri háttar ráðstafanir, svo sem taka barns af heimili. — **21. gr.** Barnaverndarnefnd skal kosta kapps um að fylgjast sem bezt með framferði, uppeldi og aðbúð barna og ungmenna í umdæmi sínu og hafa stöðugt samband við aðra þá aðila, sem stöðu sinnar vegna öðlast vitneskju um þessi efni. — **22. gr.** Nú verður barnaverndarnefnd þess vís, að heimilishögum, uppeldisháttum, framferði foreldra, forráðamanna eða annarra heimilismanna, aðbúnaði eða hegðun barns sé ábótavant, og skal hún þá láta málið til sín taka á þann hátt, er bezt þykir við eiga, eftir því sem á stendur. — **23. gr.** Ef barn verður munaðarlaust, skal barnaverndarnefnd aðstoða þá, er láta sig hag þess varða, eða hreppsnefnd eða framfærslunefnd við að koma því í fóstur á gott heimili, enda er óheimilt að vista slík börn á öðrum heimilum en þeim, sem barnaverndarnefnd sú, er í hlut á, samþykkir. — **24. gr.** Ef fjárhagur foreldra barns eða forráðamanna er svo bágborinn, að það nýtur ekki sómasamlegrar aðbúðar og uppeldis, skal barnaverndarnefnd hlutast til um, að ráðin verði bót á því. Ef barn líður skort vegna örbirgðar, skal barnaverndarnefnd þegar í stað gera nauðsynlegar ráðstafanir til bráðabirgða, og greiðist kostnaður úr bæjar-(sveitar-)sjóði, að svo miklu leyti sem almannatryggingunum ber ekki að greiða hann. — Ekki má taka barn af heimili eingöngu vegna örbirgðar foreldra eða forráðamanna. — **25. gr.** Nú stafar heilsu barns eða ungmennis hætta af sjúkdómi, er aðrir heimilismenn hafa tekið, eða það er sjúkt og fær ekki viðunandi hjúkrun og læknishjálp, og skal þá barnaverndarnefnd í samráði við heimilislækni gera þær ráðstafanir, sem nauðsynlegar þykja til verndar heilsu barns eða ungmennis. — **26. gr.** Nú

a) VI, 187.

1947 Nr. 29 9. apríl

verður barnaverndarnefnd þess vís, að uppeldi barns eða ungmennis, aðbúnaði eða atlæti er ábótavant vegna hirðuleysis foreldra eða forráðamanna, vankunnáttu þeirra, andlegra eða siðferðislegra annmarka, líkamlegs eða andlegs heilsuleysis, drykkjuskapar, eiturlyfjanautnar, lauslætis eða annars siðleysis, refsiverðs athæfis o. s. frv., og skal þá barnaverndarnefnd gera viðeigandi ráðstafanir. Kemur þá m. a. til greina að leiðbeina foreldrum og forráðamönnum og áminna þá, skipa heimili eftirlitsmann, eiga hlut að því, að sjúklingi eða annmarkamanni verði komið brott af heimili, eða taka barn af heimili, ef það þykir bezt henta, og má þá fela öðrum foreldravaldið. Ef ungmenni yfir 16 ára á í hlut, skal barnaverndarnefnd fara eftir ákvæðum 31. gr., eftir því sem við á. — Það er borgarakvöð að taka skipun sem eftirlitsmaður heimilis samkvæmt ákvæðum þessarar greinar. — **27. gr.** Ef barnaverndarnefnd þykir barni eða ungmenni háski búinn af háttsemi eða framferði heimamanns, svo sem vegna ofdrykkju eða annars ósæmilegs athæfis, en því gæti annars liðið vel á heimilinu, er henni skylt, ef umvandanir og aðrar ráðstafanir koma ekki að haldi, að kæra málið fyrir valdsmanni þeim, er í hlut á. Er honum þá skylt að gera ráðstöfun, sem tryggi hag barnsins eða ungmennisins að þessu leyti, og í því skyni jafnvel heimilt að víkja manni brott af heimili um stundarsakir eða til frambúðar, ef hann bætir ekki ráð sitt, sbr. 47. gr. — **28. gr.** Ef barnaverndarnefnd verður þess vís, að hegðun barns sé ábótavant, svo sem vegna ódælsku og óknytta, slæpingsháttar, flækings, betls, vanrækslu á námi, drykkjuskapar eða annarrar óreglu, lauslætis eða lögbrota, skal barnaverndarnefnd hefjast handa um viðeigandi aðgerðir.[a]) Skal hún þá ráðgast um við foreldri eða forráðamenn, áminna barnið og reyna eftir föngum að leiða það á rétta braut. Ef barn er í skóla eða við nám, skal barnaverndarnefnd ráðgast við kennara eða meistara um betrun á hegðun þess, en við dómara, ef um lögbrot er að tefla. Ef nauðsyn þykir bera til, skal barnaverndarnefnd taka barn brott af heimili og fá því góðan samastað á heimili til umsjár eða í vist á hæli eða uppeldisstofnun, enda sé höfð hliðsjón af annmörkum þess, sbr. 26. gr., og skulu þeim, sem við því taka, veittar leiðbeiningar um, hvernig með það skuli fara. Sá, sem tekur við slíku barni, skal ekki láta það frá sér fara án vitundar barnaverndarnefndar á staðnum, né þeirrar, er barninu hefur ráðstafað. — Þegar annmarkabarn eða ungmenni, sbr. 31. gr., er vistað á heimili, skal þess gætt, að á heimilinu séu ekki önnur börn eða ungmenni, sem ætla má, að stafi hætta af sambúð við það. — Jafnframt ákvæðum þessarar greinar skulu haldast ákvæði refsilaga um ráðstöfun vegna lögbrota barna yngri en 15 ára. — Nú verður barn 16 ára á heimili, hæli eða uppeldisstofnun, þar sem barnaverndarnefnd hefur komið því fyrir, og skal þá sú ákvörðun barnaverndarnefndar haldast, þar til hún ákveður annað. Rétt er aðila, þegar hann er orðinn 16 ára, eða lögráðamanni hans að bera málið á ný undir barnaverndarnefnd og barnaverndarráð. — **29. gr.** Ef barnaverndarnefnd ráðstafar barni eða ungmenni til dvalar í umdæmi annarrar barnaverndarnefndar, skal hún tilkynna það þeirri barnaverndarnefnd, sem þá ber að fylgjast með högum þess. Jafnframt ber þeirri nefnd skylda til að sjá um, að barnið eða ungmennið skipti ekki um dvalarstað nema með leyfi þeirrar barnaverndarnefndar, er barninu hefur ráðstafað. — **30. gr.** Þegar barni er ráðstafað brott af heimili, sbr. 26. og 28. gr., skal leggja áherzlu á, að því sé séð fyrir lögskipaðri fræðslu eða fræðslu við sitt hæfi, ef annmarkabarn á í hlut. Nú er barn fullra 15 ára, og skal þá barnaverndarnefnd leitast við að ráðstafa því til þess starfs eða náms, er bezt svarar til hæfis þess og því má að gagni koma. Kostnaður af þessu greiðist hlutfallslega af ríkissjóði og sveitarsjóðum samkv. fræðslulögum, séu foreldrar eða framfærendur ekki aflögufærir. — **31. gr.** Ef ungmenni eldra en 16 ára er haldið annmörkum þeim, er í 28. gr. getur, skal barnaverndarnefnd reyna að bæta hegðun og framferði þess með leiðbeiningum og áminningum, viðræðum við venzlafólk, húsbændur, kennara, meistara o. s. frv. — Ef ungmenni lætur skipast við áminningar barnaverndarnefndar og fellst á, að því sé komið í vist eða til náms, er barnaverndarnefnd skylt að veita atbeina sinn til þess, enda ráðstafi dómari eða ráðherra ekki á annan veg ungmenni, sem framið hefur lögbrot og eldra er en 15 ára. Jafnframt skulu gilda áfram ákvæði 30. gr. laga nr. 19 1940. — Nú hefur ungmenni lokið vist, sem því hefur verið fengin

a) (XIII, 287).

samkvæmt ákvæðum þessara laga, og skal þá barnaverndarnefnd sú, sem í hlut á, veita því atbeina sinn til þess að komast í vist, í atvinnu eða til náms við þess hæfi. — **32. gr.** Áður en ættleiðingarleyfi er veitt, skal ráðherra leita umsagnar barnaverndarnefndar. — **33. gr.** Rétt er barnaverndarnefnd að halda skrá um þau börn og ungmenni, sem sérstök ástæða er til að fylgjast með högum þeirra vegna umkomuleysis eða annmarka. Skylt er nefndinni að hafa eftirlit með slíkum börnum, svo og þeim börnum, sem ekki njóta umsjónar nema annars foreldris eða hvorugs, og má hún setja slíkum börnum eftirlitsmann, sem sé trúnaðarmaður hennar. — **34. gr.** Ef barnaverndarnefnd kemst að raun um, að þeir, sem hafa á vegum sínum fósturbarn eða tökubarn, vanræki uppeldi þess, atlæti eða aðbúnað, þá er henni auk annarra ráðstafana, er lög leyfa, heimilt að leggja bann við, að þeir taki vandalaus börn framvegis. — **35. gr.** Áður en ráðherra veitir heimild til stofnunar eða rekstrar barnahælis eða annarrar uppeldisstofnunar, skal hann leita umsagnar barnaverndarráðs. Ekki má fela forstöðu slíks hælis eða stofnunar öðrum en þeim, sem barnaverndarnefnd sú, er í hlut á, telur þar til hæfa, eða barnaverndarráð, ef hæli er ætlað til viðtöku börnum eða ungmennum hvaðanæva af landinu. — Barnaverndarnefnd ber að hafa eftirlit með barnahælum og uppeldisstofnunum í umdæmi sínu og fylgjast með högum og aðbúð barna þar. Skal hún jafnan fylgjast með, hvað verður um börn, sem tekin eru af slíkum hælum, og samþykkja þá staði, sem þau fara til, ef ekki er um að ræða heimili foreldra. Skal hún gæta þess vandlega, að ekki séu rekin í umdæmi hennar önnur hæli eða stofnanir en þær, sem hlotið hafa löggildingu lögum samkvæmt. — Ef meðferð barns á barnahæli eða uppeldisstofnun er óhæfileg eða rekstri slíks hælis eða stofnunar á annan hátt ábótavant, skal barnaverndarnefnd með leiðbeiningum og áminningum leitast við að bæta úr því, sem áfátt er. En komi það ekki að haldi, skal hún leggja málið fyrir barnaverndarráð. Ef barnaverndarráð fær eigi úr bætt, getur það svipt forstöðumann starfanum og ráðherra svipt hæli eða stofnun rétti til rekstrar áfram að fengnum tillögum barnaverndarráðs og barnaverndarnefndar. Bera má mál þessi undir dómstóla, en ekki frestar það framkvæmd úrskurðar barnaverndarráðs eða ráðherra. — **36. gr.** Áður en ráðstafað er samkvæmt lögum þessum barni eða ungmenni, sem er líkamlega, andlega eða siðferðislega miður sín, sbr. 5. tölul. 1. gr., skal barnaverndarnefnd eða barnaverndarráð, ef unnt er, láta kunnáttumann rannsaka barnið eða ungmennið og segja til, hvernig með skuli fara. — Ríkisstjórn skal í þessu skyni, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum, setja á stofn og reka athugunarstöð eða stöðvar að fengnum tillögum barnaverndarráðs. Þar, sem athugunarstöð er sett, skal leita umsagnar viðkomandi barnaverndarnefndar um stað, stærð og fyrirkomulag. Á athugunarstöð skulu barnaverndarnefndir hvaðanæva af landinu eiga kost á að vista til bráðabirgða börn og ungmenni, sem framið hafa lögbrot eða eru á annan hátt á siðferðislegum glapstigum, og önnur börn, sem skyndilega þarf að ráðstafa um stuttan tíma, unz athugun þeirra er lokið og þeim ráðstafað til frambúðar. — Ráðherra setur reglugerð um starfsháttu þessarar stöðvar í samráði við barnaverndarráð. — **37. gr.** Ríkisstjórninni er skylt, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum, að setja á stofn og reka hæli, þar sem vistuð skulu börn og ungmenni, sem framið hafa lögbrot eða eru á annan hátt á glapstigum. Skulu hæli þessi vera a. m. k. tvö, annað handa stúlkum, en hitt handa piltum. Ráðherra setur reglur um vist barna og ungmenna á hælum þessum, fræðslu, uppeldi og aga þar. — Um greiðslur fyrir börn og ungmenni á hælum þessum og öðrum hælum og stofnunum handa börnum og ungmennum, sem í 35. gr. getur, fer samkv. lögum nr. 78 1936. Þegar leitað er samninga um vist á slíkum hælum, skal það gert í samráði við barnaverndarráð. — **38. gr.** Rétt er barnaverndarnefnd að leita í samráði við oddvita eða framfærslunefnd samninga um meðlag með barni eða ungmenni, sem ráðstafað er samkvæmt lögum þessum gegn meðlagi. Ágreiningi má skjóta til hreppsnefndar eða bæjarstjórnar (bæjarráðs), er skal tafarlaust leggja úrskurð á málið. Skjóta má úrskurði sveitarstjórnar til æðra stjórnvalds. — Þá er barni eða ungmenni er ráðstafað svo sem nú var sagt, skal framfæranda skylt, eftir því sem hann er megnugur, að bera kostnað af því. Nú telur framfærandi sér kostnað um megn, og skal valdsmaður sá, sem í hlut á, kveða upp úrskurð um meðlagsskyldu, er hann hefur rannsakað efni og ástæður aðila. Má skjóta þeim úrskurði til ráðherra. — Að öðru greiðist kostnaður úr sveitarsjóði, sbr. þó 24. og 37. gr. þessara laga. — **39. gr.** Barnaverndarnefnd

1947 Nr. 29 9. apríl

skal hafa eftirlit með því, að barni eða ungmenni sé ekki ofþjakað við þunga eða óholla vinnu, með löngum vinnutíma, vökum eða óreglulegum vinnuháttum. Ekki má ráða barn yngra en 15 ára til vinnu í verksmiðju, enda hafi það lokið fullnaðarprófi barnafræðslu eða burtfararprófi. Sama gildir um ráðningu barns til vinnu á skipi. Til iðnaðarnáms má ekki ráða barn yngra en 16 ára. Rétt er ráðherra að setja reglugerðir, er taki yfir landið í heild, ef við á, en annars einstök umdæmi, þar sem nánar er kveðið á um aldur barna til vinnu í tiltekinni starfsgrein, hvíld, vinnutíma, aðbúð, orlof og önnur vinnuskilyrði barna og ungmenna í tilteknum starfsgreinum og við tiltekin störf starfsgreinar. — Rétt er, að ákvæði reglugerða um vinnuvernd barna og ungmenna taki m. a. yfir: vernd sendisveina í starfa, þar á meðal útbúnað flutningatækja þeirra; takmörkun á blaðasölu barna og ungmenna og annarri verzlunarstarfsemi þeirra; starfa barna og ungmenna í veitingahúsum og opinberum skemmtistöðum og þátttöku þeirra í opinberri skemmtistarfsemi. — Brot gegn ákvæðum greinar þessarar, svo og brot gegn ákvæðum reglugerða, er settar eru samkvæmt henni, varðar sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum. Auk refsingar má svipta mann réttindum samkv. almennum hegningarlögum, ef miklar sakir eru. — **40. gr.** Barnaverndarnefnd skal vinna gegn áfengisneyzlu barna og ungmenna og aðstoða í því efni áfengisvarnarnefnd í umdæmi sínu. — **41. gr.** Barnaverndarnefnd er skylt að hafa í umdæmi sínu eftirlit með kvikmyndasýningum, leiksýningum og öðrum opinberum sýningum. Er þeim, sem veita slíkum sýningum forstöðu, skylt að veita barnaverndarnefnd kost á því að kynna sér efni sýningar á undan almenningi. Ef barnaverndarnefnd telur sýningu skaðsamlega eða óholla sálarlífi barna, getur hún bannað, að börn innan ákveðins aldurs fái aðgang að henni. Skulu þá forstöðumenn sýningar geta þess á sinn kostnað í auglýsingum um hana. — Í Reykjavík — og víðar, ef þörf gerist, — er ráðherra heimilt að skipa eftirlitsmann kvikmynda og annan til vara að fengnum tillögum barnaverndarráðs. Annast hann skoðun allra kvikmynda, sem þar eru sýndar, og úskurðar um þær með sama hætti og áður segir um barnaverndarnefnd. Úrskurð sinn stimplar eftirlitsmaður á seðil, er fylgir hverri mynd, og gildir úrskurðurinn um þá mynd, hvar sem er á landinu. Kvikmyndahús greiðir eftirlitsmanni eða varaeftirlitsmanni (barnaverndarnefndarmanni, sbr. 1. mgr.) þóknun þá, er ráðherra ákveður fyrir hverja mynd. — Ef forstöðumaður brýtur gegn reglum, sem honum eru settar samkv. ákvæðum greinar þessarar, varðar það sektum eða varðhaldi allt að 4 mánuðum, nema þyngri refsing liggi við að lögum. — **42. gr.** Rétt er að setja með reglugerð ákvæði til verndar börnum og ungmennum gegn siðspillandi áhrifum, vondum fordæmum og freistingum. — Rétt er að takmarka í reglugerð útivistir barna og ungmenna á kvöldum og nóttum, ferðir út í skip og banna þeim aðgang að opinberum knattborðsstofum og öðrum skemmtistöðum, sem eru ekki við barna og ungmenna hæfi. — Í reglugerð má leggja bann við starfa kvenna innan 18 ára á veitingahúsum og skemmtistöðum, þar sem ætla má, að siðferði þeirra sé sérstök hætta búin. — Rétt er að takmarka í reglugerð heimild manna til að fela börnum og ungmennum fjárhæðir í vörzlu eða til umráða og hafa tiltekin verzlunarviðskipti við börn. — Brot gegn ákvæðum reglugerðar, sem sett er samkv. grein þessari, varðar sömu viðurlögum og brot gegn ákvæðum 39. gr. — **43. gr.** Ef maður viðhefur í návist barns eða ungmennis ósiðlegt, ruddalegt eða ósæmilegt orðbragð eða athæfi, ertir það eða dregur dár að því eða særir það á ósæmilegan hátt eða beitir það refsingum, ógnunum eða hótunum og slíkt orðbragð eða athafnir má telja því skaðsamlegar andlega eða líkamlega, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum. — **44. gr.** Ef maður leiðir barn eða ungmenni allt að 18 ára á hættulega siðferðislega glapstigu, varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 4 árum. — Það varðar sektum, varðhaldi eða fangelsi, ef maður verður áskynja um brot samkvæmt 1. mgr. og lætur ógert að afstýra því, ef honum er það fært, eða gera hlutaðeigandi löggæzlumanni eða barnaverndarnefnd viðvart. — **45. gr.** Ef foreldrar, forráðamenn, forstöðumaður eða starfsmaður barnahælis eða uppeldisstofnunar, kennari, meistari eða aðrir, sem forsjá barna og ungmennis allt að 18 ára er falin, leiða það á siðferðislega glapstigu, misbjóða því eða vanrækja á annan hátt uppeldi þess svo mjög, að líkamlegri eða andlegri heilsu þess eða þroska sé mikil hætta búin, þá varðar það refsingu samkv. 191. gr. laga nr. 19 1940. Þegar maður er dæmdur til refsingar eftir grein þessari, má beita hann ákvæðum 64., 65. og 68. gr. sömu laga. — **46. gr.** Hver, sem

1947 Nr. 29 9. apríl

verður þess vís, að foreldrar, forráðamenn, kennari, meistari eða aðrir þeir, sem forsjá barns eða ungmennis er falin, leiða það á siðferðislega glapstigu, misbjóða því eða vanrækja á annan hátt uppeldi þess svo mjög, að líkamlegri eða andlegri heilsu þess eða þroska sé mikil hætta búin, skal skyldur að tilkynna það barnaverndarnefnd, þar sem barnið er. — Vanræksla í þessu efni varðar sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að tveim árum. — Annars er hverjum manni rétt að gera barnaverndarnefnd viðvart um hvert það tilvik, sem telja má, að barnaverndarnefnd eigi að láta sig skipta. — **47. gr.** Það varðar mann sektum eða varðhaldi allt að 3 mánuðum, ef hann heimsækir gegn forboði barnaverndarnefndar, barnaverndarráðs eða dómara barn eða ungmenni, sem ráðstafað hefur verið samkvæmt lögum þessum eða almennum hegningarlögum. Hver, sem á brott nemur barn eða ungmenni, er ráðstafað hefur verið samkvæmt lögum þessum, tælir það til brotthlaups, leynir því eða aðstoðar það við að strjúka, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum. — Sömu refsingar varðar það mann, ef hann óhlýðnast úrskurði valdsmanns að víkja brott af heimili samkv. 27. gr. eða sækir á heimili, eftir að honum hefur verið vikið þaðan. Beita má hér ákvæðum 64. og 65. gr. laga nr. 19 1940. — Hver, sem annars tálmar rannsókn eða framkvæmd, sem fram á að fara samkvæmt lögum þessum, gefur ranga eða villandi skýrslu þeim, sem slíka rannsókn eða framkvæmd á að annast, eða hlýðir ekki því, sem lagt er fyrir hann samkvæmt heimild í lögum, skal sæta sektum eða varðhaldi allt að 4 mánuðum, enda varði brotið ekki þyngri refsingu samkvæmt ákvæðum þessara laga eða annarra.

V. kafli. Um störf og starfsháttu barnaverndarráðs.[a]) — **48. gr.** Barnaverndarráð er ályktunarfært, ef allir ráðsmenn sitja fund og tveir þeirra fylgjast að máli. — Nú hamlar nauðsyn barnaverndarráðsmanni fundarsókn, og skal hann þá gera formanni viðvart með fyrirvara, ef unnt er. Boðar þá formaður varamann í hans stað. — **49. gr.** Hlutverk barnaverndarráðs er að hafa yfirumsjón starfa allra barnaverndarnefnda á landinu Skal það veita barnaverndarnefndum hvers konar leiðbeiningar um starfa þeirra, skilning á lagaákvæðum, er þær varða, o. s. frv. — **50. gr.** Nú verður barnaverndarráð þess víst, að barnaverndarnefnd rækir ekki störf þau, sem henni eru falin í lögum, og skal barnaverndarráð þá krefja hana skýrslna og halda henni til að rækja skyldu sína. — **51. gr.** Ef barnaverndarráði þykir ástæða til, getur það tekið mál í umdæmi barnaverndarnefndar til meðferðar, hvort sem hún hefur áður um fjallað eða ekki. Fer um tilhögun þeirrar rannsóknar, eftir því sem við á, á sama hátt sem um starfa barnaverndarnefnda. — **52. gr.** Barnaverndarráð heimtir ársskýrslur frá barnaverndarnefndum og gefur út útdrátt úr þeim ásamt skýrslu um störf sín ekki sjaldnar en annað hvert ár. Ráðherra getur að fengnum tillögum barnaverndarráðs beitt dagsektum, 5—20 kr. á dag, ef barnaverndarnefnd vanrækir að standa skil á fyrirskipuðum skýrslum. — **53. gr.** Barnaverndarráð hefur yfirumsjón allra barnahæla og uppeldisstofnana á landinu og beint eftirlit með hælum þeim og uppeldisstofnunum, sem ætluð eru til viðtöku börnum og unglingum hvaðanæva af landinu.[a]) Skal það fela einum ráðsmanna eða sérstökum fulltrúa að vitja til eftirlits hvers hælis eða stofnunar svo oft sem þurfa þykir og eigi sjaldnar en einu sinni á ári. Er forráðamanni þeirrar stofnunar, er í hlut á, skylt að greiða fyrir eftirliti og veita eftirlitsmanni færi á að rannsaka börn og ungmenni, sem þar eru vistuð, húsakynni þeirra, þrif, heilsufar, eldi, aðbúnað og þroska, veita honum aðgang að skýrslum, bókum og reikningum stofnunarinnar o. s. frv. — Tálmanir gegn framkvæmd eftirlits varða refsingu að lögum, sbr. 3. gr. og 47. gr., 3. mgr. — **54. gr.** Aðili, er ráðstöfun barnaverndarnefndar varðar hagsmuni hans, getur borið málið undir barnaverndarráð, og er því skylt að taka málið til skjótrar meðferðar og úrlausnar. Slík áfrýjun frestar ekki framkvæmd ráðstöfunar barnaverndarnefndar.

VI. kafli. Niðurlagsákvæði. — **55. gr.** Mál samkvæmt 44., 45. og 46. gr. þessara laga skulu rekin að hætti opinberra mála.

a) (XIII, 181).

1947 Nr. 29 9. apríl

Lög um heimilishjálp í viðlögum.

1952 Nr. 10 25. jan.

1. gr. Sveitarstjórnum og sýslunefndum er heimilt að ákveða, að setja skuli á fót í umdæmum þeirra heimilishjálp í viðlögum samkvæmt lögum þessum. Hlutverk hennar er að veita hjálp á heimilum, þegar sannað er með vottorði læknis eða ljósmóður eða á annan

a) (XIX, 246).

1952 Nr. 10 25. jan.

hátt, sem aðilar taka gilt, að hjálparinnar sé þörf um stundarsakir vegna sjúkdóma, barnsburðar, slysa, dauðsfalla eða af öðrum ástæðum. — **2. gr.** Nú gerir sveitarstjórn eða sýslunefnd samþykkt um, að í umdæmi hennar skuli komið á fót heimilishjálp í viðlögum, og skal þá með sérstakri reglugerð, er félagsmálaráðuneytið staðfestir, kveða nánar á um starfsemi þessa. — **3. gr.** Framkvæmd heimilishjálpar má fela sérstakri nefnd, sem sveitarstjórn eða sýslunefnd kýs, og skal að minnsta kosti ein kona, er hefur þekkingu á heimilisstörfum, vera í nefndinni. Heimilt er enn fremur að fela framkvæmd heimilishjálpar sjúkrasamlögum, kvenfélögum eða sérstakri stofnun undir yfirstjórn hlutaðeigandi sveitarstjórnar eða sýslunefndar. — **4. gr.** Heimilishjálp veitist gegn endurgjaldi samkvæmt gjaldskrá, er sveitarstjórn eða sýslunefnd setur og ráðherra staðfestir. Heimilt er sveitarstjórn eða sýslunefnd að gefa eftir hluta af greiðslu fyrir veitta heimilishjálp eða fella greiðslu alveg niður, þegar efnalítið fólk á í hlut eða aðrar sérstakar ástæður til slíkrar ívilnunar eru fyrir hendi. — **5. gr.** Heimilt er sveitarfélögum að gera með sér samning um sameiginlega heimilishjálp í umdæmum sínum. — **6. gr.** Á þeim tímum, sem húsmæðraskólarnir starfa, skulu þeir halda uppi kennslu, ef húsrúm og aðrar aðstæður leyfa, til leiðbeiningar konum, sem taka vilja að sér að stunda heimilishjálp samkvæmt lögum þessum. Fer um kostnað við kennslu í þeim greinum á sama hátt og annan rekstrarkostnað húsmæðraskólanna. — **7. gr.** Ríkissjóður endurgreiðir ⅓ hluta af halla þeim, sem sveitarsjóðir og sýslusjóðir kunna að verða fyrir af starfsemi heimilishjálpar. — Reikningar skulu árlega sendir félagsmálaráðuneytinu, er þeir hafa verið endurskoðaðir. Ráðuneytið ákveður endurgreiðslu ríkissjóðs á hluta af rekstrarhalla sveitarfélaganna vegna heimilishjálpar.

1947 Nr. 77 5. júní

Lög um félagsheimili.

1. gr. Með félagsheimilum er í lögum þessum átt við samkomuhús, sem ungmennafélög, íþróttafélög, lestrarfélög, bindindisfélög, skátafélög, kvenfélög og hvers konar önnur menningarfélög, sem standa almenningi opin án tillits til stjórnmálaskoðana, eiga og nota til fundahalda eða annarrar félagsstarfsemi. Sama gildir um samkomuhús sveitarfélaga. — **2. gr.** Félagsheimilasjóði, sem nokkur hluti skemmtanaskatts rennur í, sbr. lög nr. 56 31. maí 1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús og breytingu á þeim lögum, skal varið til þess að styrkja byggingar félagsheimila samkv. 1. gr. Ekki má þó styrkur til hvers félagsheimilis nema hærri fjárhæð en svarar 40% af byggingarkostnaði þess. Styrkinn má veita, hvort heldur eitt slíkra félaga, sem um ræðir í 1. gr., stendur að byggingu félagsheimilis eða fleiri í sameiningu. — Nú hefur félagsheimili notið eða nýtur byggingarstyrk úr ríkissjóði auk þess, sem fyrir er mælt í lögum þessum, og má þá styrkur samkvæmt þeim ekki nema meiru en svo, að hann ásamt ríkisstyrknum nemi 40% af byggingarkostnaði. — **3. gr.** Stjórn félagsheimilasjóðs er í höndum menntamálaráðherra. Veitir hann styrki úr sjóðnum samkvæmt 2. gr. eftir tillögum fræðslumálastjóra og íþróttanefndar. Ef fræðslumálastjóra og íþróttanefnd greinir á, sker menntamálaráðherra úr. Umsóknir um styrki skulu sendar íþróttanefnd, og fylgi nákvæm lýsing af húsi því, sem fyrirhugað er að byggja, ásamt greinargerð fyrir þörfinni á félagsheimili á þeim stað, sem um er að ræða, og um fyrirhugaða notkun þess. Félagsheimili, sem styrks nýtur úr félagsheimilasjóði, skal reist á þeim stað og eftir uppdrætti, sem íþróttanefnd samþykkir. Menntamálaráðherra getur og gert það að skilyrði fyrir styrkveitingu, að sveitarfélag, þar sem félagsheimili á að byggja, láti ókeypis í té viðunandi byggingarlóð, og sett þau skilyrði önnur viðvíkjandi gerð og notkun félagsheimilanna, sem hann telur nauðsynleg til þess, að þau komi að sem beztum notum og séu sem mest við hæfi þess bæjar eða þeirrar byggðar, þar sem þau eru reist. — **4. gr.** Nú hefur sveitarfélag eða sveitarfélög forgöngu um byggingu félagsheimilis og áskilur sér rétt til þess að nota húsið að meira eða minna leyti til annarrar starfsemi en um ræðir í 1. gr., og skal þá draga frá byggingarkostnaði þess fjárhæð, sem telja má hæfilega vegna þessara nota, og má styrkurinn ekki nema meiru en 40% af því, sem þá verður eftir. Án leyfis menntamálaráðherra er sveitarfélagi óheimilt að taka síðar að nota aukinn hluta hússins til annars en um ræðir í 1. málsgr. Leyfi menntamálaráðherra slíkt, skal sveitarfélagið endurgreiða tiltölulegan hluta styrksins. Vilji það síðar láta aukinn hluta hússins eða það allt til þeirrar starfsemi, sem um ræðir í 1. málsl., má veita því viðbótarstyrk, svo sem um nýbyggingu væri að ræða. — **5. gr.** Eigendum félagsheimila, sem notið

1947 Nr. 77 5. júní

1947 Nr. 77 5. júní

hafa byggingarstyrks úr félagsheimilasjóði, skal skylt að heimila slíkum félögum, sem um ræðir í 1. gr., í sama bæ eða sömu byggð afnot af húsinu gegn hæfilegu gjaldi, ef það fer ekki í bága við eðlilega þörf þeirra sjálfra fyrir það. Fræðslumálastjóri og íþróttanefnd geta með samþykki menntamálaráðherra ákveðið hámark afnotagjalds slíkra félaga af félagsheimilum, sem styrkt hafa verið úr ríkissjóði. Verði ágreiningur um, hvort félag eigi rétt á afnotum af félagsheimili, sker fræðslumálastjóri úr. Úrskurði hans má skjóta til menntamálaráðherra. — Nú verður samkomulag um það milli eigenda félagsheimilis og annars slíks félags eða félaga, sem um ræðir í 1. gr., að það verði meðeigandi að félagsheimilinu, og skal þá við ákvörðun þeirrar fjárhæðar, er það greiðir, miða við, að það verði hluttakandi í þeim styrk, sem veittur hefur verið til byggingar hússins úr félagsheimilasjóði eða ríkissjóði. Menntamálaráðherra skal samþykkja slík kaup. — **6. gr.** Óheimilt er að selja félagsheimili, sem styrkt hafa verið úr félagsheimilasjóði, án leyfis menntamálaráðherra. Leyfi hann slíka sölu, skal félagsheimilasjóði endurgreiddur styrkur sá, sem úr honum hafði verið veittur til byggingar hússins. Óheimilt er að veðsetja félagsheimili, sem styrkt hafa verið samkvæmt lögum þessum, nema fyrir láni til greiðslu byggingarkostnaðar eða vegna endurbóta á eigninni. Veðlán þessi mega aldrei nema meiru en ⅓ hluta byggingarkostnaðar og ½ endurbótakostnaðar. — **7. gr.** Nú er eitt eða fleiri af félögum þeim, sem staðið hafa að byggingu félagsheimilis, lagt niður, og skal þá það eða þau félög, sem starfa áfram, eiga kost á að taka við húsinu með öllum réttindum og skyldum. Vilji þau það ekki eða séu öll félögin, sem staðið hafa að byggingu félagsheimilisins, lögð niður, skal sveitarstjórn, þar sem félagsheimilið er, eiga þess kost að fá það, ef hún skuldbindur sig til þess að reka það í þágu þeirrar starfsemi, sem um ræðir í 1. gr. Nú neitar sveitarstjórn að taka við félagsheimili til rekstrar eða vill hætta rekstri félagsheimilis, sem hún hefur áður tekið að sér að reka eða haft forgöngu um að byggja, og skal menntamálaráðherra þá skipa 3 manna nefnd, er gera skal tillögur um, hvernig ráðstafa skuli húsinu. Einn nefndarmanna skal skipaður samkv. tilnefningu félaga þeirra, sem síðast höfðu umráð yfir húsinu, annar eftir tillögum hlutaðeigandi sveitarstjórnar, en hinn þriðji án tilnefningar, og skal hann vera formaður. Menntamálaráðherra ákveður síðan um ráðstöfun hússins, og er honum heimilt að fá það til rekstrar félagi eða félögum, sem um ræðir í 1. gr., eða að láta selja það til lúkningar áhvílandi skuldum og endurgreiðslu byggingarstyrks til félagsheimilasjóðs. Það, sem umfram kann að verða, rennur í félagsheimilasjóð. — **8. gr.** Sérhvert félagsheimili, sem byggt er með styrk úr félagsheimilasjóði, skal vera sjálfstæð stofnun, og skulu settar reglur um rekstur og afnot þess, hvers og eins, og menntamálaráðherra staðfesta þær. — **9. gr.** Ágreiningi, sem verður um skilning á lögum þessum eða um framkvæmd þeirra, má skjóta til ráðherra. — **10. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1948. Er samkvæmt þeim heimilt að veita styrk úr félagsheimilasjóði til byggingar félagsheimila, sem hafin hefur verið bygging á eftir 1. janúar 1944, en er ekki lokið, þegar lög þessi öðlast gildi.

1947 Nr. 77 5. júní

Lög um vinnumiðlun. **1951** Nr. 41 15. marz

1. gr. Í kaupstað hverjum er bæjarstjórn heimilt að ákveða, að þar skuli stofnuð og starfrækt vinnumiðlunarskrifstofa. — **2. gr.** Nú kemur fram tillaga í bæjarstjórn um, að stofnuð skuli vinnumiðlunarskrifstofa í kaupstaðnum, og skal hún þá rædd á tveim fundum bæjarstjórnar með eigi minna en viku millibili. — **3. gr.** Nú ákveður bæjarstjórn, að stofnsett skuli vinnumiðlunarskrifstofa, og skal hún þá semja reglugerð um starfsemi hennar, þar sem nánar sé kveðið á um rekstur og starfssvið skrifstofunnar. Félagsmálaráðherra staðfestir reglugerðir þessar. — **4. gr.** Hlutverk vinnumiðlunarskrifstofu er: 1. að veita endurgjaldslausa milligöngu, verkamönnum jafnt sem atvinnurekendum, um vinnusölu og vinnukaup; 2. að miðla vinnu milli bæjarbúa, eftir því sem unnt er; 3. að úthluta vinnu þeirri, sem kostuð er af bæjum og ríki til atvinnubóta, svo og annarri vinnu, er ríki, bæir eða opinberar stofnanir fela skrifstofunni að úthluta; 4. að fylgjast með atvinnuháttum, eftir því sem auðið er, og safna skýrslum og gögnum í því augnamiði; 5. að aðstoða við atvinnuleysisskráningar eftir lögum nr. 57 frá 7. maí 1928 og láta fram fara atvinnuleysisskráningar eftir fyrirmælum bæjarstjórnar eða félagsmálaráðherra; 6. að veita opinberum stofnunum svo og verkalýðsfélögum innan Alþýðusambands Íslands og félögum atvinnurekenda upplýsingar um tölu atvinnulausra og hagi þeirra, eftir því sem unnt er; 7. að halda uppi innbyrðis sambandi

1951 Nr. 41 15. marz

á milli vinnumiðlunar í kaupstöðum og milli kaupstaða og sveita, eftir því sem við verður komið; 8. að inna af höndum þau störf, er skrifstofum þessum kunna að verða falin með lögum og reglugerðum. — **5. gr.** Allir þeir, er hafa með höndum fastan atvinnurekstur með aðkeyptu vinnuafli verkamanna í þeim kaupstöðum, þar sem eru starfandi vinnumiðlunarskrifstofur í samræmi við lög þessi, skulu eigi sjaldnar en mánaðarlega senda vinnumiðlunarskrifstofunni á staðnum afrit af kaupgjaldsskrám sínum, enda séu þær þannig útbúnar, að auðvelt sé að sjá af þeim, hve mikil upphæð hefur verið greidd í vinnulaun hverjum einstökum manni á þeim tíma, er skráin nær yfir. — Vinnumiðlunarskrifstofur skulu, að fengnum tillögum frá Vinnuveitendasambandi Íslands, láta útbúa eyðiblöð fyrir þessar kaupgjaldsskrár, og skulu þau afhent atvinnurekendum ókeypis. — **6. gr.** Stjórn hverrar vinnumiðlunarskrifstofu skal skipuð fimm mönnum. Skulu þrír þeirra kjörnir af hlutaðeigandi bæjarstjórn með hlutfallskosningu, einn skal tilnefndur af verkalýðsfélagi eða fulltrúaráði verkalýðsfélaga innan Alþýðusambands Íslands, ef til er í kaupstaðnum, og einn af félagi atvinnurekenda þar á staðnum. Stjórnin kýs sér sjálf formann. Nú er vinnumiðlunarskrifstofa stofnuð í kaupstað, þar sem ekki starfar verkalýðsfélag eða félag atvinnurekenda, og kýs þá bæjarstjórn menn í þeirra stað úr hópi verkamanna og atvinnurekenda á staðnum. — Kjörtímabil stjórnarmanna er fjögur ár í senn. Varamenn skulu vera jafnmargir, valdir af sömu aðilum og til sama tíma. — Stjórn vinnumiðlunarskrifstofu ræður forstöðumann skrifstofunnar, svo og aðstoðarmenn, ef þurfa þykir, setur þeim starfsreglur og hefur yfirumsjón með störfum þeirra og rekstri skrifstofunnar yfirleitt. — Laun stjórnarmanna og starfsliðs vinnumiðlunarskrifstofunnar skulu ákveðin í reglugerð þeirri, sem um getur í 3. gr. — **7. gr.** Allur kostnaður við vinnumiðlunarskrifstofur greiðist úr hlutaðeigandi bæjarsjóði. — **8. gr.** Félagsmálaráðuneytið hefur yfirumsjón með allri vinnumiðlun í landinu, samræmir starfsemi vinnumiðlunarskrifstofanna og setur reglur um, hvert samband skuli vera þeirra í milli og um samvinnu þeirra. Félagsmálaráðherra getur og sett reglugerð um vinnumiðlun í einstökum atvinnugreinum, og heimilt er að fela vinnumiðlunarskrifstofum kaupstaðanna slíka vinnumiðlun á tilteknum landsvæðum. — Þann kostnað, sem leiðir af ákvæðum þessarar greinar, greiðir ríkissjóður. — **9. gr.** Ráðherra er heimilt að ákveða, að sett skuli á stofn vinnumiðlunarskrifstofa í kauptúni, sem hefur eigi færri íbúa en 500, ef sveitarstjórnin í kauptúninu æskir þess, og fer þá um stofnun hennar og starfrækslu eftir lögum þessum. — **10. gr.** Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 4 9. jan. 1935, um vinnumiðlun. Vinnumiðlunarskrifstofur þær, er nú starfa samkvæmt þeim, skulu hætta störfum 1. marz 1951.

1951 Nr. 41 15. marz

Lög um atvinnuleysisskýrslur. **1928** Nr. 57 7. maí

1. gr. Bæjarstjórnum skal skylt að safna skýrslum 1. febrúar, 1. maí, 1. ágúst og 1. nóvember ár hvert um atvinnu og atvinnuleysi allra sjómanna, verkamanna, verkakvenna og iðnaðarmanna og kvenna í kaupstöðum. Ágrip af skýrslunum skal þegar í stað sent Hagstofu Íslands, er birtir yfirlit yfir þær. — **2. gr.** Þar sem verklýðsfélög eru á staðnum, skulu bæjarstjórnir leita samninga við þau um að taka að sér söfnun skýrslanna. — **3. gr.** Kostnaður við skýrslusöfnun greiðist að þriðjungi úr ríkissjóði og tveimur þriðjungum úr hlutaðeigandi bæjarsjóði.

Lög um stéttarfélög og vinnudeilur. **1938** Nr. 80 11. júní

I. kafli. — Um réttindi stéttarfélaga og afstöðu þeirra til atvinnurekenda. — **1. gr.** Rétt eiga menn á að stofna stéttarfélög og stéttarfélagasambönd í þeim tilgangi, að vinna sameiginlega að hagsmunamálum verklýðsstéttarinnar og launtaka yfirleitt.[a]) — **2. gr.** Stéttarfélög skulu opin öllum í hlutaðeigandi starfsgrein á félagssvæðinu, eftir nánara ákveðnum reglum í samþykktum félaganna. Félagssvæði má aldrei vera minna en eitt sveitarfélag.[b]) — **3. gr.** Stéttarfélög ráða málefnum sínum sjálf með þeim takmörkunum, sem sett eru í lögum þessum.[c]) Einstakir meðlimir félaganna eru bundnir við löglega gerðar samþykktir og samninga félagsins og stéttarsambands þess, sem það kann að vera í. — Meðlimur stéttarfélags hættir að vera bundinn af samþykktum félags síns og sambands þess, þegar hann samkvæmt reglum félagsins er farinn úr því, en samningar þeir, sem hann hefir orðið bund-

a) Féld. I, 16, 28, 29, 90—1, II, 148—9, 157—8.
b) Féld. I, 28—30, 36—7, 192—3, II, 149, III, 16—18, 22—4, 25, 28, 31, 33, 182—3, 190—1.
c) Féld. II, 149, hrd. XVI, 75.

inn af, á meðan hann var félagsmaður, eru skuldbindandi fyrir hann, meðan hann vinnur þau störf, sem samningurinn er um, þar til þeir fyrst gætu fallið úr gildi samkvæmt uppsögn. — **4. gr.**[a]) Atvinnurekendum, verkstjórum og öðrum trúnaðarmönnum atvinnurekenda er óheimilt að reyna að hafa áhrif á stjórnmálaskoðanir verkamanna sinna, afstöðu þeirra og afskipti af stéttar- eða stjórnmálafélögum eða vinnudeilum með a. uppsögn úr vinnu eða hótunum um slíka uppsögn, b. fjárgreiðslum, loforðum um hagnað eða neitunum á réttmætum greiðslum. — **5. gr.** Stéttarfélög eru lögformlegur samningsaðili um kaup og kjör meðlima sinna, enda hafi félagið í samþykktum sínum ákveðið að láta starfsemi sína taka til slíkra málefna.[b]) — **6. gr.**[c]) Allir samningar milli stéttarfélaga og atvinnurekenda um kaup og kjör verkafólks skulu vera skriflegir og samningstími og uppsagnarfrestur tilgreindur.[d]) Ella telst samningstími eitt ár og uppsagnarfrestur þrír mánuðir.[e]) Sé samningi ekki sagt upp innan uppsagnarfrests, telst hann framlengdur um eitt ár, nema annað sé ákveðið í samningnum sjálfum. Samningsuppsögn skal vera skrifleg. — **7. gr.** Samningar einstakra verkamanna við atvinnurekendur eru ógildir að svo miklu leyti, sem þeir fara í bága við samninga stéttarfélags við atvinnurekandann, enda hafi félagið ekki samþykkt þá.[f]) — **8. gr.** Stéttarfélög bera ábyrgðina á samningsrofum þeim, sem félagið sjálft eða löglega skipaðir trúnaðarmenn þess gerast sekir um í trúnaðarstörfum sínum fyrir félagið.[g]) Þó er ekki heimilt að gera aðför í fundarhúsum, sjúkrastyrktarsjóðum né slysa- og menningarsjóðum félaganna vegna þessarar ábyrgðar, enda séu eignir sjóðanna skýrt aðgreindir frá eignum félagsins og óheimilt að verja þeim til almennra þarfa þess.[h]) Á samningsrofum einstakra meðlima sinna ber félagið því aðeins ábyrgð, að því verði gefin sök á samningsrofinu. — **9. gr.** Á hverri vinnustöð, þar sem a. m. k. 5 menn vinna, hefir stjórn stéttarfélags þess, sem á staðnum er í viðkomandi starfsgrein, rétt til að tilnefna 2 menn til trúnaðarmannsstarfa, úr hópi þeirra, sem á staðnum vinna. Skal atvinnurekandi samþykkja annan þeirra sem trúnaðarmann stéttarfélagsins á vinnustöðinni.[a]) Trúnaðarmaður skal gæta þess að gerðir vinnusamningar séu haldnir af atvinnurekanda og fulltrúum hans og að ekki sé gengið á félagslegan eða borgaralegan rétt verkamanna. Þetta ákvæði nær þó ekki til landbúnaðarverkafólks né áhafna skipa eða báta, sem ekki er skylt að lögskrá á. — Sjálfstæð vinnustöð telst í þessu sambandi sérhvert atvinnufyrirtæki, þar sem hópur manna vinnur undir stjórn sérstaks verkstjóra eða flokksstjóra, svo sem: Verksmiðjur, fiskverkunarstöðvar, skipaafgreiðslur, skip, bifreiðastöðvar o. fl. — Verði ágreiningur á milli stéttarfélaga um, hvert þeirra skuli skipa trúnaðarmann, úrskurðar Alþýðusamband Íslands ágreininginn. **10. gr.** Verkamönnum ber að snúa sér til trúnaðarmanns stéttarfélagsins með umkvartanir sínar yfir atvinnurekanda og fulltrúum hans. — Strax og trúnaðarmanni hefir borizt umkvörtun verkamanns eða hann telur sig hafa ástæðu til að ætla, að gengið sé á rétt verkamanns eða verkalýðsfélags á vinnustöð hans af hálfu atvinnurekandans eða fulltrúa hans, ber honum að rannsaka málið þegar í stað. Komist hann að þeirri niðurstöðu, að umkvartanir eða grunur hans hafi haft við rök að styðjast, ber honum að snúa sér til atvinnurekandans eða umboðsmanns hans með umkvörtun og kröfu um lagfæringu. — Trúnaðarmönnum stéttarfélags ber að gefa félagi því, sem hefir valið þá, skýrslu um umkvartanir verkamanna strax og við verður komið. Ennfremur skulu þeir gefa félaginu skýrslu um það, sem þeir telja að atvinnurekandi eða fulltrúar hans hafi brotið af sér við verkamenn og félög þeirra. — **11. gr.** Atvinnurekendum og umboðsmönnum þeirra er óheimilt að segja trúnaðarmönnum upp vinnu vegna starfa þeirra sem trúnaðarmanna eða láta þá á nokkurn annan hátt gjalda þess, að stéttarfélag hefir falið heim að gegna trúnaðarmannsstörfum fyrir sig.[b]) Nú þarf atvinnu-

a) Féld. I, 9, 11.
b) Féld. I, 12, 16, 25, II, 158.
c) Almennt um uppsögn, Féld. I, 160—1, 168—9, III, 128, 202—3.
d) Féld. I, 4, 10, 13, 25, 33, 46—7, 55, 128, 153, 157, II, 180, III, 49—53.
e) Féld. I, 124—5, 128—9, III, 65, 214.
f) Hrd. I,425, XXIV, 646—7, Féld. I, 16—17, 96, 190.
g) Um bótakröfur, Féld. I, 59, 74, 77, 80, 83, 86, 88, 171, 174, II, 24—5, 60—62, 70, 87, 93—4, 118, 121, III, 79—80, 93, 99, 124—5, 126—7, 183—5, 191—2, 196.
h) Hrd. XI, 367.

a) Féld. I, 100.
b) XXIV, 224.

1938 Nr. 80 11. júní

rekandi að fækka við sig verkamönnum, og skal þá trúnaðarmaður að öðru jöfnu sitja fyrir um að halda vinnunni. — **12. gr.** Nú vanrækir trúnaðarmaður störf sín samkvæmt lögum þessum að dómi stéttarfélags þess, sem hefir útnefnt hann, og er þá stjórn viðkomandi stéttarfélags heimilt að svipta hann umboði sínu og tilnefna annan trúnaðarmann í hans stað úr hópi verkamanna á vinnustaðnum samkvæmt reglum 9. greinar. — **13. gr.** Heimilt er stéttarfélögum, eða stéttarfélögum og samböndum stéttarfélaga, að gera með sér samning um gagnkvæman stuðning. Er atvinnurekendum og öllum trúnaðarmönnum þeirra óheimilt að láta starfsmenn sína á nokkurn hátt gjalda þess, að þeir hafi gert slíka samninga eða stuðlað að því, að þeir yrðu gerðir.

II. kafli. — Um verkföll[a] **og verkbönn.** — **14. gr.** Heimilt er stéttarfélögum, félögum atvinnurekenda og einstökum atvinnurekendum að gera verkföll og verkbönn í þeim tilgangi, að vinna að framgangi krafna sinna í vinnudeilum, og til verndar rétti sínum samkvæmt lögum þessum, með þeim skilyrðum og takmörkunum einum, sem sett eru í lögum.[b] — **15. gr.**[c] Þegar stéttarfélag eða félag atvinnurekenda ætlar að hefja vinnustöðvun, þá er hún því aðeins heimil, að ákvörðun um hana hafi verið tekin: a. við almenna leynilega atkvæðagreiðslu, sem staðið hefir a. m. k. í 24 klst., enda hafi félagsstjórnin auglýst nægilega, hvar og hvenær atkvæðagreiðslan um vinnustöðvunina skyldi fara fram, b. af samninganefnd eða félagsstjórn, sem gefið hefir verið umboð til að taka ákvörðun um vinnustöðvunina með almennri atkvæðagreiðslu, sem farið hefir fram á sama hátt og greint er undir a-lið.[d] c. af trúnaðarmannaráði, ef lög viðkomandi félags fela því slíkt vald, enda hafi vinnustöðvunin verið samþykkt með a. m. k. ¾ hlutum greiddra atkvæða á lögmætum trúnaðarmannaráðsfundi.[e] — **16. gr.** Ákvörðun um vinnustöðvun, sem hefja á í þeim tilgangi að knýja fram breytingu eða ákvörðun um kaup og kjör, ber að tilkynna sáttasemjara og þeim, sem hún beinist aðallega gegn, 7 sólarhringum áður en tilætlunin er að hún hefjist.[a] — **17. gr.**[b] Óheimilt er og að hefja vinnustöðvun: 1. Ef ágreiningur er einungis um atriði, sem Félagsdómur á úrskurðarvald um, nema til fullnægingar úrskurðum dómsins.[c] 2. Ef tilgangur vinnustöðvunarinnar er að þvinga stjórnarvöldin til að framkvæma athafnir, sem þeim lögum samkvæmt ekki ber að framkvæma, eða framkvæma ekki athafnir, sem þeim lögum samkvæmt er skylt að framkvæma, enda sé ekki um að ræða athafnir, þar sem stjórnarvöldin eru aðili sem atvinnurekandi. Gildandi lög um opinbera starfsmenn haldist óbreytt þrátt fyrir þetta ákvæði. 3. Til styrktar félagi, sem hafið hefir ólögmæta vinnustöðvun.[d] — **18. gr.** Þegar vinnustöðvun hefir verið löglega hafin, er þeim, sem hún að einhverju leyti beinist gegn, óheimilt að stuðla að því að afstýra henni með aðstoð einstakra meðlima þeirra félaga eða sambanda, sem að vinnustöðvuninni standa.[e]

III. kafli. — Um sáttatilraunir í vinnudeilum. — **19. gr.** Landinu skal skipt í 4 sáttaumdæmi, sem hér greinir: 1. sáttaumdæmi tekur yfir Vestur-Skaftafellssýslu, Vestmannaeyjar, Rangárvallasýslu, Árnessýslu, Gullbringu- og Kjósarsýslu, Hafnarfjörð, Reykjavík, Borgarfjarðarsýslu, Mýrasýslu, Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu og Dalasýslu. 2. sáttaumdæmi tekur yfir Barðastrandarsýslu, Ísafjarðarsýslur, Ísafjörð og Strandasýslu. 3. sáttaumdæmi tekur yfir Húnavatnssýslur, Skagafjarðarsýslu, Eyjafjarðarsýslu, Siglufjörð, Akureyri og Þingeyjarsýslur. 4. sáttaumdæmi tekur yfir Múlasýslur, Seyðisfjörð, Neskaupstað og Austur-Skaftafellssýslu. — **20. gr.** Atvinnumálaráðherra skipar fjóra sáttasemjara, 1 í hverju sáttaumdæmi. Sáttasemjari 1. sáttaumdæmis er jafnframt ríkissáttasemjari og skal vera búsettur í Reykjavík. Hinir sáttasemjararnir nefnast héraðssáttasemjarar og skulu vera búsettir í sáttaumdæmum sínum og starfa undir umsjón ríkissáttasemjara. — Ráðherra skipar einn varamann fyrir hvern sáttasemjara. — Sáttasemjarar og varasáttasemjarar skulu skipaðir til þriggja ára. Það er borgaraleg skylda að taka að sér

a) Álitamál, hvort aðgerðir feli í sér verkfall, Féld. II, 24, 46, 98, 103, 106, 118, 119, III, 90, 95, 104, 119—20.
b) Féld. I, 153, II, 22—3, 59—60, 69, 84—5, III, 134.
c) Féld. II, 24, 51—2, 61—2, 69, 86, 93, 118, III, 93, 98, 125.
d) Féld. II, 52.
e) Féld. II, 52, 78, 80.

a) Féld. I, 133, 137, II, 24, 61—2, 69, 86, 93, 118, III, 93, 98, 125, 203, 214—17.
b) Féld. I, 56.
c) Féld. I, 11.
d) Féld. I, 133, II, 118, (II, 162).
e) Féld. I, 131—3, 136, II, 46, 63—6, 118, 185.

sáttasemjarastörf. — **21. gr.** Sáttasemjarar og varasáttasemjarar skulu skipaðir samkvæmt tilnefningu Félagsdóms, er tilnefnir 3 menn í hvert skipti, sem skipa skal sáttasemjara. Skal einn skipaður sáttasemjari og annar varasáttasemjari. — Varasáttasemjari tekur við störfum aðalmanns, þegar hann má ekki gegna sáttasemjarastörfum. Nú deyr sáttasemjari eða verður óhæfur til starfans, og skal þá ráðherra skipa mann í hans stað, það sem eftir er af kjörtímabilinu, eftir tilnefningu Félagsdóms. — **22. gr.** Sé um mjög alvarlega deilu að ræða, getur ráðherra skipað sérstaka sáttanefnd vegna þeirrar deilu, enda liggi fyrir beiðni um það frá öðrum hvorum aðilja. Um starfssvið og vald slíkra sáttanefnda fer samkvæmt ákvæðum um sáttasemjara. — **23. gr.** Sáttasemjarar skulu vera íslenzkir ríkisborgarar, fjár síns ráðandi og hafa óflekkað mannorð. Þeir mega ekki hafa þá aðstöðu, að líklegt megi telja, að þeir séu vilhallir í málefnum verkamanna eða atvinnurekenda. — **24. gr.** Sáttasemjurum ber að fylgjast með horfum og ástandi atvinnulífsins í umdæmum sínum, einkum öllu, sem að vinnukjörum lýtur. Héraðssáttasemjurum ber að gefa ríkissáttasemjara árlega, á þeim tíma, sem ríkissáttasemjari tiltekur, skýrslu um athuganir sínar og störf. Ríkissáttasemjara ber að senda atvinnumálaráðuneytinu árlega skýrslu um störf sáttasemjara. — **25. gr.** Verklýðsfélögum, atvinnurekendafélögum og ófélagsbundnum atvinnurekendum er skylt að senda ríkissáttasemjara og héraðssáttasemjara afrit af kauptöxtum og vinnusamningum, jafnskjótt og þeir eru undirritaðir. — Á sama hátt er skylt að senda afrit af uppsögn vinnusamnings, ásamt greinargerð fyrir uppsögninni. Ennfremur skal tilkynna, hverjar kröfur aðili ætlar að gera, strax og þær hafa verið endanlega ákveðnar. — Aðiljum er skylt að gefa sáttasemjara kost á að fylgjast með samningaumleitunum, hvenær sem hann óskar eftir því. — **26. gr.** Nú er ríkissáttasemjara kunnugt um vinnudeilu, sem ekki heyrir undir úrskurð Félagsdóms, og líkindi eru til að deilan verði ekki leyst af aðiljum sjálfum. Er honum þá heimilt að taka að sér stjórn samningaumleitana og kalla aðilja eða umboðsmenn þeirra fyrir sig til sameiginlegs fundar, hvenær sem hann álítur heppilegt. Ríkissáttasemjari getur falið héraðssáttasemjurum að stjórna samningaumleitunum, hverjum í sínu umdæmi. — **27. gr.** Strax og slitnar upp úr samningaumleitunum aðilja eða þeir álíta að vonlaust sé um árangur af frekari samningaumleitunum þeirra eða hálfur uppsagnarfrestur er liðinn án þess samningar hafi tekizt, ber aðiljum að tilkynna það ríkissáttasemjara og viðkomandi héraðssáttasemjara. Eftir að ríkissáttasemjari hefir fengið slíka tilkynningu, er honum skylt að kveðja aðilja eða umboðsmenn þeirra til fundar strax og hann telur heppilegt. — Aðiljum er skylt að mæta eða láta mæta, þegar sáttasemjari kveður þá til funda. — **28. gr.** Sáttafundir skulu haldnir fyrir lokuðum dyrum. — Á sáttafundum skal leggja fram afrit skjala þeirra, sem farið hafa á milli aðiljanna í deilunni, enda hafi þau ekki verið send sáttasemjara áður. — Sáttasemjarar halda gerðabækur og skrá í þær, hvar og hvenær sáttafundir hafa verið haldnir, nafn sáttasemjara og viðstaddra aðilja. Geta skal framlagðra skjala og þess, sem fram fer, í aðalatriðum. — Bannað er að skýra frá eða leiða vitni um, hvað aðiljar hafa lagt til á sáttafundum, nema báðir aðiljar samþykki.[a]) — **29. gr.** Nú hefir sáttasemjari kvatt til samninga í vinnudeilu og nauðsynlegt þykir vegna úrslita málsins að fá réttan úrskurð um, hversu högum var háttað um atvinnureksturinn, og hefir sáttasemjari þá rétt til að krefja aðilja skýrslu um það. Verði aðiljar eigi við þeirri kröfu, séu skýrslur þeirra eigi fullnægjandi, eða að öðru leyti nauðsynlegt málinu til upplýsingar, skal sáttasemjari krefjast um það vitnaleiðslu hjá dómara. Hefir hann rétt til að vera viðstaddur vitnaleiðslurnar og láta bera upp fyrir vitnunum þær spurningar, sem hann telur líklegar til að skýra málið. — **30. gr.** Ef samningaumleitanir sáttasemjara bera ekki árangur til lausnar á deilunni, er honum heimilt að bera fram miðlunartillögu, er lögð verði fyrir félög verkamanna og atvinnurekenda, er í deilunni eiga, eða einstakan atvinnurekanda, sé hann ófélagsbundinn. Áður en sáttasemjari ber fram miðlunartillögur ber honum að ráðgast um það við fulltrúa aðilja. — Sáttasemjari ákveður í samráði við fulltrúa aðiljanna, hvenær og hvernig atkvæðagreiðslan um tillöguna skuli fram fara. Ef ágreiningur snertir aðeins ákveðna deild eða starfsgrein innan félags, er sáttasemjara og félaginu heimilt að láta atkvæðagreiðsluna eingöngu taka til

a) Hrd. XV, 346; Féld. II, 54, 108, 109—10.

1938 Nr. 80 11. júní

deildarinnar eða starfsgreinarinnar. Ennfremur er sáttasemjara og viðkomandi félögum heimilt að láta atkvæðagreiðslu og talningu atkvæða fara fram í sameiningu hjá tveimur eða fleiri félögum, ef þau eiga saman í deilu. Ætíð skal atkvæðagreiðslan vera skrifleg og leynileg. — Miðlunartillögu má ekki birta án samþykkis sáttasemjara, fyrr en báðir aðiljar hafa sent svör sín. — **31. gr.** Miðlunartillaga skal borin undir atkvæði eins og sáttasemjari gekk frá henni, og skal henni svarað játandi eða neitandi. Félög verkamanna og atvinnurekanda skulu, eftir því sem við verður komið, sjá um, að atkvæðisbærir félagsmenn geti kynnt sér miðlunartillöguna í heild. — **32. gr.** Strax og atkvæðagreiðslu er lokið skulu atkvæðisseðlar afhentir sáttasemjara, án þess aðiljar eða umboðsmenn þeirra hafi tækifæri til að komast að því, hvernig atkvæðagreiðslan hefir farið. Talning atkvæða fer síðan fram undir stjórn sáttasemjara eða umboðsmanns hans, eftir að allir aðiljar hafa skilað atkvæðum. Aðiljum er heimilt að hafa umboðsmenn viðstadda við talningu atkvæða. — Umboðsmenn aðilja gefa sáttasemjara skýrslu um, hve margir félagsmenn eru atkvæðisbærir. — Miðlunartillaga telst felld, ef minnst 50% af greiddum atkvæðum eru á móti henni, enda hafi minnst 35% atkvæðisbærra manna eða meira greitt atkvæði. Á móti hverjum einum af hundraði, sem tala greiddra atkvæða lækkar niður fyrir 35%, þarf mótatkvæðafjöldinn að hækka um einn af hundraði til að fella tillöguna. Ef ekki hafa a. m. k. 20% atkvæðabærra manna greitt atkvæði, telst tillagan samþykkt. Þeir, sem vegna fjarveru eða veikinda sannanlega eru útilokaðir frá að neyta atkvæðisréttar síns, teljast ekki atkvæðisbærir í þessu sambandi. — **33. gr.** Sáttasemjarar geta borið fram miðlunartillögu eins oft og þeim þurfa þykir. — **34. gr.** Sé sáttatilraunum í mikilvægri deilu slitið án árangurs, getur ríkissáttasemjari birt skýrslu um málið á þann hátt, sem hann álítur heppilegast til þess að almenningur fái rétta hugmynd um deiluna. — **35. gr.** Ef annarhvor aðili vill samþykkja miðlunartillögu sáttasemjara eftir að sáttaumleitun hefir verið hætt, án árangurs, sendir hann sáttasemjara yfirlýsingu um það. Sáttasemjara ber þegar að láta gagnaðilja vita um yfirlýsinguna. Vilji hann einnig fallast á miðlunartillöguna, sér sáttasemjari um, að aðiljar gangi frá samningum sín á milli. — **36. gr.** Nú hafa sáttaumleitanir sáttasemjara hætt án árangurs, og ber honum þá að hefja þær á ný, ef annarhvor aðili óskar þess, eða hann telur það heppilegt. Þó ber honum ætíð að gera tilraun til sátta með aðiljum innan 2 vikna frá því hann hætti seinustu samningatilraunum sínum. — **37. gr.** Kostnað við sáttaumleitanir, þar með talin þóknun til sáttasemjara, greiðist úr ríkissjóði. Atvinnumálaráðherra ákveður laun ríkissáttasemjara og þóknun til héraðssáttasemjara.

1938 Nr. 80 11. júní

IV. kafli. — Um Félagsdóm. — 38. gr. Í höfuðstað landsins skal setja á stofn dómstól fyrir allt landið. Nefnist hann Félagsdómur. Dómurinn hefir það verksvið, sem tekið er fram í lögum þessum. — **39. gr.** Í dóminum eiga sæti 5 menn, sem skipaðir eru til þriggja ára þannig: einn af Vinnuveitendafélagi Íslands,[1]) annar af Alþýðusambandi Íslands, þriðji af atvinnumálaráðherra úr hópi þriggja manna, sem hæstiréttur tilnefnir, og tveir af hæstarétti, og sé annar þeirra sérstaklega tilnefndur til þess að vera forseti dómsins. Ef atvinnurekandi, sem er málsaðili, er ekki meðlimur í Vinnuveitendafélagi Íslands,[1]) skal dómari sá, sem tilnefndur er af því, víkja sæti, en í staðinn tilnefnir atvinnurekandinn dómara í málinu og skal hann hafa gert það áður en hálfur stefnufrestur er liðinn, ella tilnefnir forseti dómsins dómarann.[a]) — Sömu aðiljar tilnefna varadómendur, er taka sæti í forföllum aðaldómenda. — [Þegar mál þau, sem um ræðir í 2. málsgr. 44. gr., koma til meðferðar í Félagsdómi, skulu dómendur þeir, sem tilnefndir eru af Vinnuveitendasambandi Íslands og Alþýðusambandi Íslands, víkja sæti, en í þeirra stað tilnefna stefnandi og stefndur hvor sinn mann úr hópi 18 manna, sem tilnefndir eru í því skyni af Landssambandi iðnaðarmanna, Iðnsveinaráði Alþýðusambands Íslands og Félagi íslenzkra iðnrekenda til þriggja ára í senn. Nefnir hvert nefndra samtaka sex menn og jafnmarga til vara. Nú tilnefnir aðili ekki dómara eða ekki næst samkomulag um tilnefninguna milli samaðila máls, og nefnir forseti Félagsdóms þá dómara í hans stað úr hópi sömu manna.][2]) — **40. gr.** Atvinnumálaráðherra tilkynnir, hvenær tilnefning

1) L. nr. 9, 13. febr. 1948, § 1.
2) L. nr. 70, 24. apríl 1954, § 1.
a) Féld. I, 5.

dómara skuli fara fram. Ef aðili hefir ekki tilkynnt ráðherra tilnefningu innan tveggja vikna frá því tilkynning um, að tilnefning skuli fram fara, var honum send, tilnefnir ráðherra dómara af hálfu þess aðilja. — **41. gr.** Það er borgaraleg skylda að taka sæti í dómnum. Ef aðaldómari og varadómari hans neita að dæma í ákveðnu máli, skal sá, sem hefir tilnefnt þá, tilnefna dómara í þeirra stað, ella gerir dómsforseti það. — **42. gr.** Dómarar skulu vera íslenzkir ríkisborgarar, fjár síns ráðandi og hafa óflekkað mannorð. Þeir tveir, sem skipaðir eru af hæstarétti, skulu hafa lokið embættisprófi í lögfræði. — **43. gr.** Áður en dómarar taka sæti í dómnum í fyrsta skipti skulu þeir vinna eið að því eða drengskaparheit, að þeir muni rækja dómarastarfið eftir beztu vitund. — **44. gr.**[a]) Verkefni Félagsdóms er: 1. Að dæma í málum, sem rísa út af kærum um brot á lögum þessum og tjóni, sem orðið hefir vegna ólögmætra vinnustöðvana.[b]) 2. Að dæma í málum, sem rísa út af kærum um brot á vinnusamningi eða út af ágreiningi um skilning á vinnusamningi eða gildi hans.[c]) 3. Að dæma í öðrum málum milli verkamanna og atvinnurekenda, sem aðiljar hafa samið um að leggja fyrir dóminn, enda séu að minnsta kosti 3 af dómendunum því meðmæltir.[d]) — [Heimilt skal stéttarfélögum, félögum meistara og iðnrekenda og einstökum atvinnurekendum að leita úrskurðar Félagsdóms um það, hvort starfsemi falli undir I. og II. kafla laga um iðju og iðnað, svo og um það, til hvaða löggiltrar iðngreinar hún taki.][1]) — **45. gr.** Sambönd verkalýðsfélaga og atvinnurekendafélaga reka fyrir hönd meðlima sinna mál fyrir dómnum.[e]) Félög, sem ekki eru meðlimir sambandanna, reka sjálf mál sín og meðlima sinna. Ófélagsbundnir aðiljar reka mál sín sjálfir. — Ef samband eða félag neitar að höfða mál fyrir meðlimi sína, er aðilja heimilt að höfða málið sjálfur. En leggja skal hann fram sönnun um synjun viðkomandi félags eða sambands fyrir formann Félagsdóms, áður en stefna er gefin út. — **46. gr.** Málsaðiljar geta gefið íslenzkum ríkisborgurum, sem eru fjár síns ráðandi og hafa óflekkað mannorð, umboð til að reka mál sín fyrir dómnum. — **47. gr.** Mál, sem höfða má fyrir Félagsdómi, skulu ekki flutt fyrir almennum dómstólum, nema Félagsdómur hafi neitað að taka það til meðferðar, sbr. 44. gr. 3.[a]) — **48. gr.** Dómarar þeir, sem tilnefndir eru af hæstarétti, víkja sæti eftir sömu reglum, sem gilda um hæstaréttardómara.[b]) Dómurinn úrskurðar, hvort dómari skuli víkja sæti. Dómurinn er ekki starfhæfur, nema hann sé fullskipaður. Dómarar, sem hafa byrjað meðferð mála, skulu ljúka því, þó kjörtímabil þeirra sé á enda.[c]) — **49. gr.** Formaður dómsins ákveður, hvenær dómþing skuli halda. Hann stýrir þinghöldum, heldur þingbók, dómabók og aðrar bækur eftir nánari fyrirmælum dómsins. — **50. gr.** Formaður gefur út stefnur í nafni dómsins. Í stefnu skal taka fram: nöfn aðilja og heimilisfang, ýtarlega frásögn um málavexti og kröfur stefnanda. Ennfremur skal stefnandi, eftir því sem frekast verður unnt, gera grein fyrir, með hvaða hætti hann hyggst að sanna staðhæfingar sínar og kröfur, og leggja fram 5 afrit af sönnunarskjölum, sem fyrir hendi eru. Með stefnu skal fylgja afrit fyrir hvern dómara, og sér formaður um, að öll afrit verði send dómurum þegar í stað. — **51. gr.** Formaður ákveður stefnufrest með hliðsjón af því, með hve stuttum fyrirvara stefndur getur mætt á dómþingi. — Stefnandi sér um birtingu, og skal stefna birt af stefnuvottum á venjulegan hátt. Þó má, ef nauðsyn krefur, láta stefnuvotta birta stefnuna í staðfestu símskeyti, og telst stefna þá löglega birt. — **52. gr.** Mál skal flytja munnlega. Þó má flytja mál skriflega: 1. Ef stefndur hvorki mætir né lætur mæta.[d]) 2. Ef málsaðiljar eða umboðsmenn þeirra óska og dómurinn álítur, að mál upplýsist betur með þeim hætti. — **53. gr.** Stefndi getur komið fram gagnkröfu, án þess höfða þurfi gagnsóknarmál.[e])

1938 Nr. 80 11. júní

1) L. nr. 70, 24, apríl 1954, § 2.

a) Frávísun vegna réttarfarsástæðna, Féld. I, 153, 154, 180; II, 55, 73; III, 11, (82—3, 85—6), frávísun vegna valdþurrðar Félagsdóms, Féld. I, 91, 96, 157, 171; III, 17—18, 23—4, 26—7, 29—30, 32, 35, (77), 102, 120, 139.

b) Hrd. XXIV, 224; Féld. I, 131, 144; II, 8; IIÍ, 90, 95, 105, 182, 190.

c) Féld. I, 4, 10, 16, 18, 25, 36, 44, 48, 52, 97—9, 101, 105 (skýring á gerðardómi), 110, 115, 120, 144, 157, 161, 175, 182, 186; II, 1, 5, 8, 9, 12, 14, 28, 31, 33, 41, 53, 70, 110, 129, 134, 146, 163, 170, 180, 188; III, 1—4, og 77 (vinnusamningur — lagaákvæði), 4, 12, 19, 36, 42, 45, 55, 59, 64, 66, 77, 80, 107, 110, 113, 128, 140, 146, 149, 152, 155, 161, 167, 175, 193, 204, 208. Uppsögn samninga, Féld. I, 124—5, 128—9, 160—1; III, 65. Hrd. XIII, 216, XV, 112, XVII, 10, 9, XXIV, 273.

d) Féld. I, 100, 138, II, 8, 155; III, 139.

e) Féld. II, 149.

a) Hrd. XVII, 10, 9, XIV, 224, XXIV, 273.

b) Féld. I, 5.

c) Féld. II, 115, 119, 122, 134.

d) Féld. I, 52, 178.

e) Féld. I, 11, 99.

1938 Nr. 80 11. júní

— **54. gr.** Ef mál er ekki nægilega upplýst, ef leiða þarf vitni, ef skoðunar- eða matsgerð þarf fram að fara, ef aðili þarf að gefa skýrslu eða ef stefndi, að áliti dómsins, þarf frest til andsvara, getur dómurinn frestað máli. Við ákvörðun frests skal þess gætt, að mál tefjist ekki að óþörfu. — **55. gr.** Heimilt er að stefna vitnum fyrir Félagsdóm. Dómurinn eiðfestir vitni samkvæmt gildandi lögum. — **56. gr.** Dómurinn sér um, að mál upplýsist sem bezt. Hann getur krafið aðilja um skýrslu, ef hann álítur það nauðsynlegt til að upplýsa málið.[a] — **57. gr.** Dómurinn getur ákveðið, að aðiljaskýrslu skuli gefa eða vitnaskýrslu taka fyrir héraðsdómi á varnarþingi hlutaðeigandi vitnis eða aðilja. —**58. gr.** Um vitnaskyldu, sönnunargildi vitnaskýrslu, vitnaleiðslur, svo og um hegningu fyrir rangan framburð, gilda sömu reglur og í einkamálum í héraði. — **59. gr.** Dómarar geta framkvæmt skoðunar- og matsgerðir, allir saman eða nokkrir þeirra, eftir ákvörðun dómsins. — Dómurinn getur ennfremur útnefnt skoðunar- og matsmenn til að framkvæma ákveðna skoðunargerð eða matsgerð, og gilda um það almennar reglur einkamála í héraði. — **60. gr.** Dómurinn getur dæmt vitni, skoðunar- og matsmenn og aðra, sem löglega eru kallaðir til að mæta fyrir dómnum, í sektir eftir sömu reglum og almennir dómstólar. — **61. gr.** Dómurinn ákveður þóknun til vitna og skoðunar- og matsmanna. — **62. gr.** Dómurinn getur hvenær sem er leitað álits sérfróðra manna um ákveðið atriði. — **63. gr.** Dómurinn sektar aðilja, málflytjendur og aðra fyrir vítaverða framkomu í málflutningi eða fyrir dómi, eftir sömu reglum og almennir dómstólar. — Dómarinn getur vísað mönnum úr þinghaldi fyrir ósæmilega framkomu. — **64. gr.** Í dómum ræður afl atkvæða úrslitum. Séu atkvæði jöfn, ræður atkvæði formanns úrslitum. Úrskurði um einstök atriði, sem kveða þarf upp fyrir dómtöku máls, skal kveða upp þegar í stað, eða svo fljótt, sem unnt er, eftir að atriðið er tekið til úrskurðar. Sama gildir í vitna- og matsmálum, eftir því sem við á. — Í munnlega fluttum málum skal kveða upp dóm innan sólarhrings eftir dómtöku, en í skriflega fluttum málum innan viku. Ef ekki er hægt að kveða upp dóm eða úrskurð svo fljótt, sem sagt hefir verið, skal nákvæmlega greina orsakir þess. — Málflytjendum skal tilkynnt, hvar og hvenær dómur eða úrskurður verður kveðinn upp og boðið að mæta þar. — **65. gr.** Dómurinn getur dæmt aðilja til að greiða skaðabætur, sektir og til að greiða málskostnað[a] eftir venjulegum reglum. Við ákvörðun skaðabóta má taka tillit til saknæmi brotsins.[b] — Dómar og úrskurðir Félagsdóms eru aðfararhæfir. Dómurinn ákveður aðfararfrest. — **66. gr.** Allur kostnaður við Félagsdóm, þar með talin þóknun til dómara, greiðist úr ríkissjóði eftir ákvörðun atvinnumálaráðherra. — Réttargjöld skulu engin vera. Um gjafsókn og gjafvörn gilda almennar reglur. — **67. gr.** Úrskurðir og dómar Félagsdóms eru endanlegir og verður ekki áfrýjað.[c] Þó má innan viku frá dómsuppsögn eða úrskurði áfrýja til hæstaréttar: 1. Frávísunardómi eða úrskurði um frávísun. 2. Dómi til ónýtingar, sökum þess að málið heyri ekki undir Félagsdóm. 3. Úrskurð um skyldu til að bera vitni, um eiðvinning og sektir.[c] — **68. gr.** Formaður gefur út dómsgerðir Félagsdóms í nafni dómsins og með innsigli hans undir. Ritlaun skal greiða samkvæmt venjulegum reglum. — **69. gr.** Um þau atriði viðvíkjandi meðferð mála, sem ekki er kveðið á um í þessum lögum, skal fara eftir hliðsjón af meðferð einkamála í héraði, svo sem við verður komið.[d]

V. kafli. — Niðurlagsákvæði. — 70. gr. Brot á lögum þessum varða auk skaðabóta sektum frá 50—10000 krónum.[e] Sektirnar renna í ríkissjóð, og má innheimta þær sem fjárkröfur á venjulegan hátt, en um afplánun skal eigi vera að ræða.

a) Féld. I, 42, II, 142, 145, III, 53, 70, 106, 120.

1938 Nr. 80 11. júní

1948 Nr. 9 13. febr.

Lög viðvíkjandi nafnbreyting Vinnuveitendafélags Íslands.

1. gr. Ákvæði í núgildandi löggjöf ríkisins, sem snerta Vinnuveitendafélag Íslands, skulu jafnt gilda um félagsskap þennan, þótt nafni félagsins verði breytt og það nefnt Vinnuveitendasamband Íslands.

1943 Nr. 16 26. febr.

Lög um orlof.[f]

1. gr. Lög þessi gilda um allt fólk, sem starfar í þjónustu annarra, hvort heldur ein-

a) Féld. I, 5, 59, 61, 63, 64, 66, 67, 69, 70, 71.
b) Féld. III, 80, 184; 191—2, 196.
c) XV, 285.
d) Féld. I, 33, 167, II, 19, 54, 142, 145, 172.
e) Féld. I, 11, 17, 30, 37, 60, 133, II, 24, 62, 70, 96, 93, 98 (sýkna), 103 (sýkna), 106 (sýkna), 118, 121 (sýkna), 124 (sýkna), III, 93, 98, 126, 183.
f) XVIII, 516, XXII, 416.

staklinga eða hins opinbera.[a]) Undanteknir eru þó: a. Iðnnemar, sbr. 9. gr. laga nr. 100 11. júní 1938, um iðnaðarnám.[b]) b. Starfsmenn fiskiskipa, sem ráðnir eru eftir reglum um hrein hlutaskipti og hlutarmaður tekur þátt í útgerðarkostnaði að meira eða minna leyti.[c]) Þó skal, ef hlutarmaður óskar þess, greiða honum orlofsfé þannig, að helmingur þess sé tekinn af kaupi hans sjálfs, en hinn helminginn greiði útgerðarmaður. — **2. gr.** Lög þessi rýra í engu orlofsrétt þeirra, sem samkvæmt samningi eða venju eiga eða kunna að eignast betri orlofsrétt en í lögum þessum er ákveðið. — Samningar um takmarkanir á orlofsrétti samkvæmt lögum þessum eru ógildir.[d]) — **3. gr.** Sérhver, sem lög þessi ná til, hefur rétt og skyldu til orlofs ár hvert jafnmarga virka daga og hann hefur unnið marga almanaksmánuði samanlagt næsta orlofsár á undan, en orlofsár merkir í lögum þessum tímabilið frá 15. maí til 14. maí næsta ár á eftir.[e]) Telst í þessu sambandi hálfur mánuður eða meira sem heill mánuður, en skemmri tími er ekki talinn með. — Það telst vinnutími samkvæmt þessari grein, þótt maður sé frá vinnu vegna veikinda eða slysa, meðan hann fær kaup greitt eða hann er í orlofi. — **4. gr.** Sá, sem fer í orlof, á rétt á að fá greitt sem orlofsfé 4% — fjóra af hundraði — af kaupi því, sem hann hefur borið úr býtum fyrir vinnu sína næsta orlofsár á undan.[f]) — Nú hefur maður unnið eftirvinnu, nætur- eða helgidagavinnu, og greiðist þá orlofsfé aðeins af þeirri upphæð, sem greidd hefði verið fyrir þá vinnu, ef það hefði verið dagvinna. Þó skulu farmenn fá greitt orlofsfé af eftirvinnukaupi eins og það er á hverjum tíma. — Orlofsfé greiðir sá eða þeir, sem orlofsrétthafi hefur unnið hjá á orlofsárinu, og fer greiðsla fram með orlofsmerkjum hvert skipti sem útborgun vinnulauna fer fram. — Ákvæði þetta gildir þó ekki um starfsmenn, sem eru í fastri stöðu.[e]) Þegar þeir fara í orlof og hafa unnið hjá sama vinnuveitanda samfleytt næsta orlofsár á undan, halda þeir kaupi sínu óskertu orlofsdagana, jafnháu og þeir hefðu unnið venjulegan vinnutíma. Kaup fyrir orlofsdagana skulu þeir fá greitt næsta virkan dag áður en orlof hefst. — Nú fer maður úr fastri stöðu, og greiðir vinnuveitandi þá með orlofsmerkjum orlofsfé af kaupi því, er starfsmaðurinn vann fyrir á því orlofsári. — Starfsmaður, sem er í fastri stöðu, þegar hann fer í orlof, en hefur ekki unnið hjá sama vinnuveitanda samfellt næsta orlofsár á undan, fær greitt orlofsfé með orlofsmerkjum næsta virkan dag áður en orlof hefst, og miðast það við kaup það, er hann vann fyrir hjá núverandi vinnuveitanda á orlofsárinu. — Krafa um greiðslu orlofsfjár er forgangskrafa í dánar- eða þrotabúi vinnuveitanda til jafns við kröfur þær, sem um ræðir í 83. gr. b, 5. lið, skiptalaganna, nr. 3 12. apríl 1878. — **5. gr.** Nú tekur maður ekki kaup beint frá vinnuveitanda, heldur fær kaupið greitt t. d. með þjórfé að öllu eða nokkru leyti, og skal upphæð orlofsfjár þá miðast við framtal tekna til skatts næsta ár á undan, eða áætlun skattanefndar um vinnutekjur, ef ekki var talið fram til skatts. — **6. gr.** Eigi skal reikna orlofsfé af greiðslum, sem ætlaðar eru til borgunar á sérstökum kostnaði vegna starfsins, t. d. ferðakostnaður, og ekki teljast skattskyldar. — Sama gildir um áhættuþóknanir, sem greiddar eru vegna stríðshættu. — **7. gr.** Nú er kaup greitt með fæði, húsnæði eða öðrum hlunnindum að öllu leyti eða einhverju, og greiðist þá orlofsfé af verðmæti þess, sem miðast við mat skattanefndar á hlunnindum þessum til tekna við síðustu ákvörðun tekjuskatts. — **8. gr.**[1]) Ríkisstjórnin hlutast til um, að póststjórnin gefi út orlofsmerki og orlofsbækur á þann hátt, er fyrir er mælt í lögum þessum og reglugerð, er sett skal samkvæmt þeim. — Í reglugerðinni skal ákveðin gerð merkjanna, með hvaða upphæðum í aurum eða krónum þau skulu gefin út og hvernig sölu þeirra skuli hagað. — Orlofsmerki skulu vera til sölu og orlofsbækur til afhendingar í öllum póstafgreiðslustöðvum, þar sem póstfrímerki eru seld. — Merkin skulu seld vinnuveitendum með nafnverði og starfsmönnum afhentar ókeypis þær bækur, sem eru þeim nauðsynlegar. — Í bækurnar skal starfsmaður rita nafn sitt, stétt og heimili, um leið og bókin er afhent og í viðurvist þess, er afhendir honum bókina. Hver bók skal aðeins gilda fyrir eitt orlofsár, og skal það

1943 Nr. 16 26. febr.

a) XVIII, 22, Féld. II, 128, 141.
b) XXIII, 73.
c) Féld. II, 38—41, 52.
d) Féld. II, 141.
e) XIX, 286.
f) XIX, 285, XXII, 417, Féld. II, 128.

1) Rgj. nr. 101, 19. maí 1943, augl. nr. 159, 13. júlí 1943.

tilgreint fremst í bókinni, og má aðeins festa í þær orlofsmerki fyrir vinnu á því orlofsári. Í reglugerð skulu sett ákvæði um gerð bókanna og notkun, svo og önnur atriði varðandi framkvæmd laga þessara, er þurfa þykir. — Allur kostnaður við orlofsmerki og orlofsbækur greiðist úr ríkissjóði. — Þegar kaupgreiðandi afhendir starfsmanni orlofsmerki, skal kaupgreiðandi sjálfur festa þau í orlofsbók starfsmannsins á þann hátt, er fyrir er mælt í reglugerð um orlof, og skrifa í bókina það, sem reglugerðin ákveður. — **9. gr.** Orlof skal veitt í einu lagi á tímabilinu 1. júní til 15. september. Þó skal þeim, er vinna við sveitavinnu eða síldveiði, veitt orlof á öðrum tímum árs eftir því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð, og er ríkisstjórninni með sama hætti heimilt að ákveða, að víkja skuli frá ákvæðinu í upphafi greinarinnar um fleiri starfsgreinar, er nauðsynlegt þykir, að aðrar reglur gildi um. — Aðilar geta með samkomulagi ákveðið, að orlofi skuli skipta og að það skuli veitt á öðrum tímum árs en í 1. mgr. segir. — **10. gr.** Nú er starfsmaður í starfi á þeim tíma, þegar hann vill fara í orlof, og ákveður vinnuveitandi þá, með a. m. k. viku fyrirvara, hvenær honum skuli veitt orlof, nema samkomulag verði um annað. — Ritar vinnuveitandi í orlofsbók starfsmanns vottorð um það, hvaða daga orlof hans skuli standa yfir. — **11. gr.** Geti starfsmaður ekki vegna veikinda farið í orlof á þeim tíma, er vinnuveitandi ákveður samkv. 10. gr., skal hann sanna forföll sín með vottorði sjúkrasamlagslæknis síns, ef hann er í sjúkrasamlagi, en annars héraðslæknis. Læknisvottorð skal ritað í orlofsbók. Getur starfsmaður þá krafizt orlofs og greiðslu andvirðis orlofsmerkja á öðrum tímum en ákveðið er í 9. gr., en þó ekki síðar en svo, að orlofi hans sé lokið fyrir 31. maí næstan á eftir. — Geti starfsmaður ekki vegna veikinda farið í orlof fyrir þann tíma, á hann rétt á að fá greitt andvirði orlofsmerkja sinna, ef hann sannar veikindi sín á sama hátt og að ofan greinir. — **12. gr.** Nú er maður ekki í starfi, þegar hann vill fara í orlof, eða er orðinn sjálfstæður atvinnurekandi eða hættur að starfa í þjónustu annarra af öðrum ástæðum, og skal hann þá snúa sér til oddvita, bæjar- eða borgarstjóra, þar sem hann er heimilisfastur, og gefa skriflega yfirlýsingu um, að hann ætli að fara í orlof tiltekna daga, en sá, sem við yfirlýsingunni tekur, ritar vottorð í orlofsbók hlutaðeiganda um, að hann hafi tekið við yfirlýsingunni, og um innihald hennar, enda sé yfirlýsingin geymd í hans vörzlum. — **13. gr.** Þegar ritað hefur verið í orlofsbók vottorð samkvæmt því, sem segir í 10. gr. og 12. gr., snýr starfsmaður sér til einhverrar póststöðvar og fær þar, hinn síðasta virka dag áður en orlof hefst eða síðar, greidda í peningum samanlagða upphæð orlofsmerkja, sem fest eru í orlofsbókina, gegn afhendingu bókarinnar með áritaðri kvittun fyrir móttöku upphæðarinnar. — Nú er orlofsbók ekki lögð fram í póststöð til innlausnar fyrir 15. september fyrir næsta orlofsár á undan, og fellur þá andvirði orlofsmerkjanna til ríkissjóðs, nema sérstök heimild sé í lögum þessum eða reglugerð samkvæmt þeim til þess að fresta innlausn bókarinnar. Þó getur ráðherra, þegar sérstaklega stendur á, veitt frest í þessu efni til loka yfirstandandi orlofsárs. — Andvirði orlofsmerkja greiðist dánarbúi manns, sé það sannað með dánarvottorði, rituðu í orlofsbók, að hann sé látinn. — **14. gr.** Nú er orlofi skipt samkvæmt heimild í 9. gr. laga þessara, og skal þá stíla vottorð þau, sem um ræðir í 10. gr. og 12. gr., í samræmi við það. Verður síðan aðeins greiddur í það sinn sá hluti samanlagðrar upphæðar orlofsmerkja í orlofsbók, sem svarar til þess hluta orlofs, er vottorð ræðir um. Skal rita í orlofsbókina kvittun fyrir greiðslunni, en afhenda bókina síðan þeirri póststöð, sem greiðir eftirstöðvar orlofsmerkjanna. — **15. gr.** Kröfur á hendur vinnuveitendum samkvæmt lögum þessum falla úr gildi fyrir fyrning, ef þær hafa ekki verið viðurkenndar eða lögsókn hafin innan lok næsta orlofsárs eftir að kröfurnar stofnuðust. — **16. gr.** Óheimilt er manni að vinna fyrir kaupi í starfsgrein sinni eða skyldum starfsgreinum meðan hann er í orlofi, og skulu sett um þetta nánari ákvæði í reglugerð. — **17. gr.** Framsal orlofsmerkja og flutningur orlofsmerkja milli ára er óheimill. — **18. gr.** Það varðar sektum, er renna í ríkissjóð, ef: 1. Vinnuveitandi lætur starfsmann sinn ekki fá orlof eða orlofsfé samkvæmt lögum þessum, nema um ítrekað brot sé að ræða, því þá má dæma hann til varðhalds. 2. Ef vinnuveitandi gerir samning við starfsmann sinn, sem bannaður er í 2. gr. 2. mgr. 3. Ef starfsmaður brýtur ákvæði 16. og 17. gr., og skal þá jafnframt, ef brot er ítrekað, ákveða með dómi missi orlofsréttar næsta orlofsár eftir að dómur er

1943 Nr. 16 26. febr.

1943 Nr. 16 26. febr.

kveðinn upp. — Mál út af brotum þessum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála. Sökin fyrnist, ef mál er eigi höfðað áður en næsta orlofsári lýkur eftir að brot var framið. — [**19. gr.** Ef eigi er öðruvísi ákveðið í lögum þessum, skulu öll mál út af réttindum og skyldum samkvæmt þeim og til fullnægingar öllum kröfum í því sambandi, sæta almennri meðferð einkamála, þó þannig, að nægilegt er, að dómari leiti þar sátta.][1])[a])

1930 Nr. 28 19. maí

Lög um greiðslu verkkaups.

1. gr. Verkkaup skal greitt með gjaldgengum peningum starfsmönnum öllum og daglaunamönnum við verzlanir, verksmiðjur og náma, hásetum og öðrum starfsmönnum á skipum, sem á fiskveiðar ganga, síldveiðar eða hvalveiðar, hvort sem eru seglskip, mótorbátar eða gufuskip, nema verkkaupið sé hluti af aflanum sjálfum, svo og starfsmönnum og daglaunamönnum þeim, er á landi vinna hverja þá vinnu, er af útgerð skipanna leiðir, og má eigi greiða kaupið með skuldajöfnuði, nema svo hafi áður verið sérstaklega um samið.[b]) — Sama er og, ef verk er unnið í ákvæðisvinnu við einhverja þessa atvinnugrein. — **2. gr.** Verkafólki, sem vinnur daglaunavinnu í landi við verksmiðjur, verzlanir, byggingar, ístöku og útgerð og enn fremur við fermingu og affermingu skipa og báta, svo og iðnaðarmönnum, er vinna hjá öðrum að iðn sinni, skal greitt verkkaupið vikulega að minnsta kosti, nema öðruvísi sé um samið. — Ákvæði um þetta nær þó ekki til venjulegrar sveitavinnu, þar sem verkafólkið fær húsnæði og fæði sem hluta verkkaupsins. — **3. gr.** Nú vinnur verkafólk slík verk, sem um getur í 2. gr. fyrstu málsgr., í ákvæðisvinnu, og skal þá verkkaupið greitt að minnsta kosti vikulega, ef verkinu eða verkshluta, sem kauptaxtinn eða umsamin upphæð verkkaups miðast við, er lokið á þeim tíma, en ella, sé ekki öðruvísi um samið, þegar verkinu er lokið. — Sama gildir um iðnaðarmenn, er taka að sér verk og vinna það fyrir ákveðið kaup eða taka að sér verk í ákvæðisvinnu, ef iðnaðarmaður vinnur verkið einn eða með venzlamönnum sínum, með atvinnufélaga eða með nemendum, er hann hefir tekið til iðnnáms. — **4. gr.** . . .[1]) — Réttargjöld skulu eigi greidd í málum þessum.

1) L. nr. 29, 12. febr. 1945, § 1.
a) XXIII, 76, Féld. II, 143—4.
b) V, 399, XXV, 187.

Lög um viðauka við lög nr. 28, 19. maí 1930, um greiðslu verkkaups. **1931** Nr. 15 6. júlí

1. gr. Hlunnindi þau, sem felast í lögum nr. 28, 19. maí 1930, um greiðslu verkkaups, skulu einnig ná til kaupgjalds og aksturslauna bifreiðarstjóra.[a])

Lög um öryggisráðstafanir á vinnustöðum. **1952** Nr. 23 1. febr.

I. kafli. — Gildissvið laganna, tilkynningarskylda o. fl. — 1. gr. Lög þessi ná til sérhverrar starfsemi, þar sem tveir verkamenn eða fleiri vinna, eða notuð er orka, sem er eitt hestafl eða meira, hvort tveggja þó með þeim undantekningum, er greinir í lögum þessum. — Undanþegin lögum þessum eru: 1. siglingar, fiskveiðar og aðrar veiðar, þar með talin aðgerð á veiðinni á skipsfjöl, enda sé ekki um sérstök verksmiðjuskip að ræða, 2. loftferðir, 3. vinna í einkaíbúð vinnuveitanda, enda sé um algeng heimilisstörf að ræða, 4. allur almennur búrekstur, 5. almenn skrifstofuvinna. — Ráðherra getur þó, í samráði við öryggismálastjóra, mælt svo fyrir í reglugerð, að vélar og önnur áhöld og mannvirki, sem lög þessi ná ekki til, en ætla má að sérstök hætta geti stafað af, skuli vera háð því eftirliti, er lög þessi mæla fyrir um. — **2. gr.** Verkamaður merkir í lögum þessum hvern þann mann, karl eða konu, sem vinnur utan heimilis síns í annars manns þjónustu. — Vinnuveitandi merkir í lögum þessum hvern þann mann, karl eða konu, sem hefur í þjónustu sinni tvo eða fleiri verkamenn. — Sé fyrirtæki, sem lög þessi ná til, rekið af þrem mönnum eða fleiri í sameiningu, telst aðeins einn þeirra vinnuveitandi samkvæmt þessum lögum, en hinir teljast vera verkamenn, enda vinni þeir við fyrirtækið. Skal það tilkynnt öryggiseftirlitinu, hver sé talinn vinnuveitandi. — Framkvæmdastjóri félags telst vinnuveitandi í merkingu þessara laga. — Sé um opinberan rekstur að ræða, telst vinnuveitandi sá, er umsjón hefur með rekstrinum, og skal það tilkynnt öryggiseftirlitinu, hver það er. — **3. gr.** Sérhvert fyrirtæki, sem lög þessi ná til (sbr. 1. gr.), skal tilkynna öryggiseftirlitinu starfsemi sína áður en liðinn er hálfur mánuður frá því hún hófst. Tilkynningunni skulu fylgja fullnægjandi upplýsingar um starfsem-

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, § 224.
a) XXV, 187.

ina, hvers konar og hve mikil orka er notuð, hve margir verkamenn vinni þar að jafnaði og annað það, er máli kann að skipta og krafizt verður. Ef notuð eru í fyrirtækinu efni, efnasambönd eða lofttegundir, sem hættuleg teljast heilsu manna, skal fylgja um þau skrá frá trúnaðarlækni öryggiseftirlitsins. — Þegar gerð er breyting á fyrirtæki, skal senda öryggiseftirlitinu sams konar tilkynningu og um getur í 1. málsgr. þessarar greinar strax og breytingum er lokið. — Eigandi farandvélar skal tilkynna hana öryggiseftirlitinu, og þegar þess er óskað, láta því í té upplýsingar um, hvar vélin er í notkun og hver beri ábyrgð á gæzlu hennar gagnvart öryggiseftirlitinu. — **4. gr.** Rísi ágreiningur milli öryggismálastjóra og vinnuveitanda um það, hvort tiltekin starfsemi sé háð ákvæðum laga þessara, má skjóta ágreiningnum til ráðherra, og kveður hann upp úrskurð um hann.

II. kafli. — Almenn ákvæði um tilhögun á vinnustað. — **5. gr.** Vinnuveitanda ber að sjá um, að á vinnustað sé öllu svo fyrir komið, að verkamenn séu verndaðir gegn slysum og sjúkdómum eftir því, sem föng eru frekast til. — Vinnuveitanda ber að sjá svo um, að verkamenn fái vitneskju um, ef hætta fylgir störfum þeirra og á hvern hátt bezt sé að forðast hana. Sérstaklega skal leiðbeina óvönum verkamönnum, nemum og ungum verkamönnum í þessu efni. — **6. gr.** Verkamenn skulu stuðla að því eftir megni, að allt, sem gert er til að vernda þá gegn slysum og sjúkdómum, komi að sem beztum notum, þeim ber og að stunda reglusemi og nauðsynlega varkárni á vinnustað. — Verkamenn skulu sérstaklega gæta þess, að vélar, verkfæri, áhöld og annar útbúnaður, sem notaður er við vinnuna, sé í góðu lagi, og skulu strax tilkynna yfirmanni sínum, ef þeir verða varir við, að verkfæri, áhöld og annar útbúnaður gengur úr lagi. — Verði verkamaður fyrir slysi við vinnu sína, eða fái atvinnusjúkdóm, ber honum eða trúnaðarmanni að tilkynna það yfirmanni sínum svo fljótt sem verða má. Eigi má taka upp þá vinnu á ný, fyrr en það hefur verið lagfært, sem kann að hafa verið í ólagi. — **7. gr.** Trúnaðarmaður verkamanna (sbr. 42. gr.) skal reglulega líta eftir því, að allur öryggisútbúnaður sé í góðu lagi og hann notaður á réttan hátt. Verði hann var einhverra ágalla, skal hann tilkynna það vinnuveitanda. Verði trúnaðarmaðurinn þess var, að hægt sé að bæta um öryggisútbúnaðinn á einhvern hátt, ber honum að vekja athygli vinnuveitanda á því. Sömuleiðis skal trúnaðarmaðurinn vekja áhuga verkamanna á notkun alls þess, er til öryggis má verða, og leiðbeina þeim um allt það, er að öryggisútbúnaðinum lýtur. — Trúnaðarmaður skal, í samráði við verkstjóra, hafa gát á því, að óviðkomandi menn séu ekki á ferli á vinnustað, enda sé þar viðvörun á áberandi stað, að óviðkomandi sé bannaður aðgangur. — **8. gr.** Þegar um vinnu er að ræða, sem hefur í för með sér óvenjulega mikla hættu fyrir líf, limi eða heilbrigði verkamanna eða er óvenjulega erfið, getur ráðherra sett reglur í samráði við öryggismálastjóra um öryggisútbúnað umfram það, sem mælt er fyrir um í lögum þessum. Í þeim reglum geta verið ákvæði um takmörkun vinnutímans, að verkamenn innan 18 ára aldurs séu eigi látnir framkvæma verkið og eigi heldur verkamenn, sem hafi annaðhvort ekki nægilegt líkamlegt eða andlegt atgervi til vinnunnar. — **9. gr.** Ráðherra getur ákveðið, í samráði við öryggismálastjóra, að fram fari reglubundin læknisskoðun verkamanna, enda sé ástæða til að ætla, að á þann hátt megi koma í veg fyrir eða hefta atvinnusjúkdóma til muna. Þegar svo stendur á, er vinnuveitandi skyldur til að gefa verkamönnum frí frá störfum, án skerðingar á kaupi, til þess að skoðun geti farið fram, nema hún tæki lengri tíma en hálfa klst. fyrir hvern verkamann. — **10. gr.** Ráðherra er heimilt, í samráði við öryggismálastjóra, að gefa út reglugerðir og aðrar reglur um tilhögun á vinnustað, starfsháttu og önnur atriði, er varða heilbrigði og velferð verkamanna, svo og um öryggisútbúnað til að forðast slys og sjúkdóma af völdum vinnunnar, allt innan þeirra takmarka, er lög þessi ákveða.[1]) — Ef vélar, verkfæri, áhöld og annar útbúnaður, sem notaður er við vinnuna, er þannig gerður, að nauðsynlegt sé að sannreyna styrkleika hans eða önnur gæði eða rannsaka hann á annan hátt, ber eigandinn allan eða nokkurn hluta kostnaðarins af rannsókninni eftir nánari fyrirmælum ráðherra. — **11. gr.** Sérhver sá, sem ætlar að reisa eða reka verksmiðju eða verkstæði eða breyta eldra fyrirtæki, skal tilkynna það öryggiseftirlitinu. — Hver sá, sem tekur að sér byggingu verksmiðja, verkstæða eða annars þess háttar, uppsetningu véla eða vélbúnaðar, hverju nafni sem nefn-

1) Rgj. nr. 145, 20. júlí 1953, rgj. nr. 69, 16. apríl 1953, rgj. nr. 201, 8. okt. 1952, rgj. nr. 202 s. d., rgj. nr. 49, 12. marz 1947.

ist, skal vera ábyrgur gagnvart öryggiseftirlitinu um, að allur öryggisútbúnaður sé samkvæmt þessum lögum. — Óheimilt er að hefja rekstur í nýrri verksmiðju eða verkstæði fyrr en eftirlitsmaður hefur gefið viðkomandi skoðunarvottorð um, að allur útbúnaður sé í fullu lagi.

III. kafli. — Sérstakar reglur varðandi ráðstafanir til verndar heilbrigði og velferð verkamanna. — 12. gr. Ráðherra setur, að fengnum tillögum öryggismálastjóra, reglur um ráðstafanir til verndar heilbrigði og velferð verkamanna, er vinna í verksmiðjum, verkstæðum eða við sérhverja aðra starfsemi, sem skylt er að hafa eftirlit með samkv. lögum þessum. Í reglum þessum skulu m. a. sett fyrirmæli um stærð og fyrirkomulag húsnæðis þess, sem unnið er í, hitun þess, hreinlætisútbúnað og aðrar ráðstafanir, er gera þarf til verndar heilsu verkamanna.

IV. kafli. — Ráðstafanir til að verjast slysum. — 13. gr. Byggingar allar og önnur mannvirki, sem lög þessi ná til, svo og vélar, verkfæri, áhöld og annar útbúnaður skal vera tryggilega gerður, og skal hann notaður og honum haldið við á tilhlýðilegan hátt. Þar, sem byggingarsamþykktir eru í gildi, skal farið eftir ákvæðum þeirra, enda séu ekki gerðar strangari kröfur í lögum þessum. Ef nauðsynlegt er, skal vinnuveitandi láta fram fara rannsókn á því, hvort frágangur sé tryggilegur. — Þegar fyrirkomulag bygginga og annarra mannvirkja er ákveðið, skal þess gætt, að gangar, stigar og útgöngudyr séu nægilega greiðfærar, ef eldsvoða ber að höndum. Hættulegar gryfjur, skurðir og annað þess háttar skal vera nægilega varið. Gólfum skal haldið þannig við, að ekki sé sérstök hætta við falli á þeim. Hvarvetna þar, sem umferð er, skal vera séð fyrir nægilegri birtu. — Útbúnaður, sem gerður er til varnar slysum, skal vera eins hentugur og frekast eru föng á og settur upp á réttan hátt. Honum skal haldið nægilega vel við. — **14. gr.** Enginn framleiðandi eða seljandi má láta af hendi vélar, vélahluta, verkfæri, áhöld eða annan útbúnað, sem lög þessi ná til, nema ákvæðum laga þessara og reglugerða, sem settar eru samkvæmt þeim, sé tryggilega fullnægt, og skal allur nauðsynlegur öryggisútbúnaður fylgja vélunum. — Sá, sem setur upp vélar, vélahluta, verkfæri, áhöld eða annan útbúnað, sem lög þessi ná til, ber ábyrgð á því, að ákvæðum laga þessara og reglugerða, sem settar eru samkvæmt þeim, sé fullnægt. — Ákvæði 1. og 2. málsgr. þessarar greinar skerða þó á engan hátt ábyrgð þá, sem hvílir á vinnuveitanda samkvæmt lögum þessum. — Ráðherra getur ákveðið, að hver sá, sem lætur af hendi aflvélar, verkfæri eða annan útbúnað, sem lög þessi ná til, skuli tilkynna það öryggismálastjóra. Lætur öryggiseftirlitið þá í té ókeypis eyðublöð fyrir tilkynningarnar. — Raforkuver skulu láta öryggiseftirlitinu í té upplýsingar um sölu þeirra á raforku, eftir nánari fyrirmælum ráðherra. — **15. gr.** Á sérhverjum vinnustað, sem lög þessi ná til, skal vera tiltækilegur útbúnaður til hjálpar í viðlögum, og skal útbúnaðurinn vera í samræmi við nánari fyrirmæli öryggismálastjóra. Sömuleiðis getur öryggismálastjóri krafizt þess af stærri fyrirtækjum, að þau búi út sérstakar slysastofur eftir nánari fyrirmælum hans. — Í fyrirtækjum, þar sem slysahætta er veruleg, skal einn eða fleiri af verkamönnunum hafa tekið þátt í námskeiði í hjálp í viðlögum, og hafi þá sá eða þeir verkamannanna einir umráð yfir útbúnaði þeim, sem er fyrir hendi til hjálpar í viðlögum. — **16. gr.** Sérhver vél, allur búnaður hennar, undirstöður og festing skal vera fulltraust og þannig frá öllu gengið, að notkun vélarinnar hafi sem minnsta slysahættu í för með sér. Ef nauðsynlegt er, skal vélin vera með hentugum öryggisbúnaði, sem byggður sé með henni, sé þess nokkur kostur. — Ef öryggismálastjóri telur það nauðsynlegt af öryggisástæðum, getur hann krafizt þess, að þannig sé frá vél og öryggisbúnaði hennar gengið, að eigi sé hægt að nota vélina, nema öryggisbúnaður hennar sé í fullu lagi. — Eigi má taka öryggisbúnað af vél meðan hún er í notkun. — Gangar ætlaðir til umferðar í vélarúmum eða öðrum stöðum, þar sem vélar eru í notkun, skulu vera svo breiðir og háir, að umferð þar sé hættulaus. Önnur bil milli véla skulu vera lokuð, meðan önnur hvor eða báðar vélarnar eru í gangi, og á þann hátt, er öryggismálastjóri kann að segja fyrir um. — Meðan vél er í gangi má eigi leggja á hana reim, snúru eða annað þess háttar, hreinsa hana, smyrja eða gera annað svipað við hana, nema það sé óumflýjanlega nauðsynlegt og þá því aðeins, að gætt sé ýtrustu varkárni, t. d. þess, að viðkomandi verkamaður sé eigi þannig klæddur, að fötin auki hættuna. — Þegar eigi verður hjá því komizt, t. d. vegna viðgerðar eða annars þess háttar, að unnið sé nálægt eða við hættulegar vélar, skal þeim haldið kyrrum og þannig vera frá þeim gengið, að þær verði

1952 Nr. 23 1. febr.

eigi settar í gang, unz vinnunni er lokið. — Eigi má nota hanzka, vettlinga eða annað þess háttar við vörzlu véla, ef það kann að auka slysahættu. — **17. gr.** Aflvélar skulu vera þannig gerðar, að ræsa megi þær hættulaust, sé gætt venjulegrar varkárni. Öryggismálastjóri getur sett nánari reglur um þetta atriði. — Þegar vélar eru tengdar aflvélinni, má ekki ræsa hana, fyrr en gefið hefur verið greinilegt merki um það, og skal merkið heyrast alls staðar þar, sem þess er þörf. Frá þessu ákvæði getur öryggiseftirlitið gefið undanþágu, ef slysahætta eykst ekki við það að þess áliti. — Á vinnustöðum, þar sem aflvélar eru eða önnur vélknúin tæki notuð við reksturinn, skal að jafnaði vera starfandi maður eða menn, er hafa þekkingu á vélum þeim og tækjum, sem á vinnustöðum eru. — **18. gr.** Frá öllum drifbúnaði skal tryggilega gengið og settar um hann hlífar allt eftir nánari fyrirmælum öryggismálastjóra.[a]) — **19. gr.** Frá vinnuvélum skal þannig gengið, að hægt sé að stöðva þær fljótt og hættulaust frá vinnustað, enda telji öryggiseftirlitið þá varúðarráðstöfun ekki ónauðsynlega. — Ef vinnuvél er reimknúin frá hreyfli eða drifás og ekki er hægt að ræsa, þegar vinnuvélin er í tengslum, skal vera þannig frá henni gengið, að hún verði á öruggan hátt tekin úr tengslum með búnaði, er öryggismálastjóri samþykkir. — **20. gr.** Ílát með gufu eða öðrum gastegundum, sem eru með yfirþrýstingi, skulu vera nægilega sterk og þannig frá þeim gengið að öðru leyti, að sem minnst hætta stafi af þeim. Sérstaklega skal þess gætt, að þrýstingsaukning í þeim hafi ekki verulega aukna hættu í för með sér. — **21. gr.** Gæzlu gufukatla og suðukatla, sem eru með yfirþrýstingi, má aðeins fá í hendur reglumönnum og áreiðanlegum mönnum, sem eru fullra 18 ára að aldri. — Sá, sem stendur fyrir gæzlu eða gætir á eigin ábyrgð gufuketils með hitafleti, sem er 30 m^2 eða meira, skal hafa vélstjórapróf eða hafa notið annarrar menntunar, sem ráðherra, í samráði við öryggismálastjóra, telur fullnægjandi. — Þeir, sem gæta á eigin ábyrgð annarra gufukatla en þeirra, er getur í 2. málsgr. þessarar greinar, þurfa að hafa notið þeirrar menntunar, er öryggismálastjóri tekur gilda, eða að sanna á annan hátt fyrir honum kunnáttu sína, t. d. með því að ganga undir próf hjá honum eða fulltrúa hans. — Verði gæzlumaður gufuketils sannur að sök um óreglu í starfi eða vítaverða óvarkárni, getur öryggismálastjóri svipt hann rétti til gæzlu gufuketils. Úrskurði öryggismálastjóra má áfrýja til ráðherra. — Ef ómögulegt er af óviðráðanlegum ástæðum að útvega til gæzlu gufuketils mann, sem hefur réttindi til þess, getur vinnuveitandi falið gæzluna manni, sem hann telur vel til þess fallinn, enda þótt hann hafi eigi rétt til gæzlu gufuketils. Þessi ráðstöfun skal strax tilkynnt öryggiseftirlitinu, og tekur það ákvörðun um, hversu lengi hún megi haldast. Eigi má haga gæzlu gufuketils eins og segir í þessari málsgrein lengur en hálfan mánuð, nema samþykki öryggismálastjóra komi til. — Ráðherra getur, samkvæmt tillögum öryggismálastjóra, veitt undanþágur frá ákvæðum þessarar greinar fyrir einstaka gufukatla eða sérstakar gerðir gufukatla. — **22. gr.** Ker og önnur ílát, sem soðið er í eða brætt, svo og ílát með ætandi efnum eða öðrum hættulegum efnum, skulu vera þannig útbúin og þannig frá þeim gengið, að hættan af þeim sé svo lítil sem verða má. — **23. gr.** Lyftitæki, gálgar, hengibrautir og önnur slík verkfæri skulu vera sterkbyggð og þannig gerð, að sem minnst hætta stafi af þeim fyrir verkamenn. Á þeim skal sérstaklega athuga: 1. hvort allir burðarhlutar (útleggjarar, keðjur, strengir og annað þess háttar) séu nægilega sterkir og sé vel haldið við; 2. að ofhleðsla eigi sér ekki stað; 3. að byrðin sé fest og losuð á öruggan hátt, og 4. að byrðin setji mann ekki í hættu, meðan hún er á lofti. — Ráðherra setur með reglugerð ákvæði um öryggisráðstafanir um fermingu og affermingu skipa. — **24. gr.** Sé hætta á falli húsa, reykháfa, brúa, geyma eða annarra mannvirkja, falli eða skriðufalli moldarbakka, sands, malar, vörustafla eða annars þess háttar, skal gera nauðsynlegar öryggisráðstafanir, svo að eigi sé hætta á slysum á mönnum. — Þegar unnið er í brunnum, námum, gryfjum, kötlum, geymum eða öðru þess háttar, sömuleiðis þegar unnið er með eitruð efni, sprengifim efni eða efni, sem eru hættuleg á annan hátt, skal gera nægilegar öryggisráðstafanir, svo að eigi sé hætta á, að menn kafni, eitrist, verði fyrir slysi af völdum sprengingar eða slasist á annan hátt. — **25. gr.** Ef eigi er hægt að veita verkamönnum nægilega vernd gegn slysum eða sjúkdómum með öðrum hætti, skal gera sérstaklegar öryggisráðstafanir, þar sem því verður við komið, t. d. nota hentugasta fatnað, öryggisbelti eða hlífðarútbúnað, samkvæmt

a) XXIV, 431—2.

1952 Nr. 23 1. febr.

nánari ákvæðum, er sett verða í reglugerð, sbr. 12. gr. — Verkamenn eru skyldir að nota þann öryggisútbúnað, sem nefndur er í 1. málsgrein þessarar greinar, þegar þeir þarfnast hans við vinnu sína. — **26. gr.** Komi fyrir slys á vinnustað, svo að dauði verkamanns hljótist af, eða verði verkamaður fyrir slysi, sem er þess eðlis, að gera megi ráð fyrir að dómi læknis, að almannatryggingarnar verði bótaskyldar, skal vinnuveitandi tilkynna það öryggiseftirlitinu svo fljótt sem verða má og eigi síðar en að einum sólarhring liðnum. Öryggiseftirlitið skal láta framkvæma rannsókn á orsökum slyssins. — Verði verkamaður veikur af sjúkdómi, sem stafar af atvinnu hans, skal tilkynna það á sama hátt og þegar um slys er að ræða (sbr. 1. málsgr. þessarar greinar). — **27. gr.** Hafi læknir verkamann til lækninga, sem þjáist af atvinnusjúkdómi (sbr. 49. gr. laga nr. 50/1946, um almannatryggingar), skal læknirinn tilkynna sjúklinginn og sjúkdóminn til héraðslæknis, er síðan tilkynnir það öryggiseftirlitinu. — Ráðherra setur, í samráði við öryggismálastjóra, nánari reglur um ákvæði 1. málsgr. þessarar greinar. Þar getur hann og ákveðið, að tilkynningarskyldan nái til fleiri sjúkdóma en þeirra, er 1. málsgr. þessarar greinar nær til, enda geti þeir stafað af aðbúnaði á vinnustað eða öðru, er vinnuna snertir.

V. kafli. — Lágmarkshvíldartími verkamanna o. fl. — 28. gr. Vinnu skal þannig hagað, að sérhver verkamaður geti notið samfelldrar hvíldar frá vinnu sinni, er eigi sé skemmri en 8 klst. á sólarhring. — Ákvæði 1. málsgreinar þessarar greinar ná þó eigi til: 1. hvers konar björgunarstarfs; 2. björgunar hvers konar framleiðslu frá skemmdum; 3. annars konar vinnu, sem ráðherra, í samráði við öryggismálastjóra, kann að tiltaka í reglugerð. — Þegar undantekningarákvæði 2. málsgr. þessarar greinar eru í gildi, skal haga vinnu þannig, að verkamenn geti notið samanlagðs lágmarkshvíldartíma á þrem sólarhringum. — **29. gr.** Bifreiðarstjórar, sem að staðaldri flytja fólk, og stjórnendur þeirra véla, sem mönnum getur stafað sérstök hætta af, skulu að jafnaði ekki hafa lengri vinnutíma en 12 klst. á sólarhring. — **30. gr.** Meðan vinna stendur yfir skulu verkamenn fá hæfilega langa hvíldartíma með hæfilegu millibili. Getur ráðherra, í samráði við öryggismálastjóra, gefið út nánari reglur um ákvæði þessarar greinar.

VI. kafli. — Eftirlit með framkvæmd laganna. — 31. gr. Eftirlit með því, að ákvæðum laga þessara og reglugerða settra samkvæmt þeim sé framfylgt, hefir sérstakt öryggiseftirlit, sem stjórnað er af öryggismálastjóra. Ráðherra skipar öryggismálastjóra og fasta starfsmenn öryggiseftirlitsins. — Ráðherra setur öryggiseftirlitinu starfsreglur.[1]) — **32. gr.** [Fastir starfsmenn öryggiseftirlitsins eru öryggismálastjóri, öryggiseftirlitsmenn, skoðunarmenn og annað starfsfólk skrifstofu eftirlitsins, og taka þeir laun samkvæmt launalögum, en ráðherra ákveður umdæmisskoðunarmönnum (sbr. 34. gr.) þóknun fyrir störf þeirra.][2]) — Öryggiseftirlitið hefur samráð við hlutaðeigandi héraðslækni í öllum málum, er snerta heilbrigði verkamanna. — Eigi mega starfsmenn öryggiseftirlitsins hafa eftirlit í fyrirtækjum, þar sem þeir hafa fjárhagslegra hagsmuna að gæta. Fastráðnir starfsmenn öryggiseftirlitsins skulu hafa störfin sem aðalstörf og mega ekki taka að sér önnur störf, er ætla má, að komi í bága við aðalstarfið. — **33. gr.** [Öryggismálastjóri og öryggiseftirlitsmenn skulu vera véla- eða efnaverkfræðingar, en skoðunarmenn skulu fullnægja þeim kröfum, er öryggismálastjóri gerir um þekkingu.][3]) — Ákvæði 1. málsgr. þessarar greinar koma þó ekki til framkvæmda að því er snertir núverandi starfsmenn véla- og verksmiðjueftirlitsins. — **34. gr.** Ráðherra skiptir landinu í eftirlitsumdæmi, í samráði við öryggismálastjóra, og skipar skoðunarmenn í hvert þeirra. Umdæmisskoðunarmenn eru umboðsmenn öryggiseftirlitsins hver í sínu umdæmi, og framkvæma þeir vandaminni skoðanir undir eftirliti öryggiseftirlitsmanna og öryggismálastjóra. — **35. gr.** Þar sem slysahætta er mikil eða vinna þess eðlis, að sérstök hætta er á, að verkamenn bíði tjón á heilsu sinni, skal starfsemin skoðuð reglulega samkvæmt nánari ákvörðun öryggismálastjóra. Önnur starfsemi skal skoðuð, þegar öryggiseftirlitið álítur þess þörf eða ef sérstakt tilefni er til, t. d. vegna breytinga, slysa, er orðið hafa, eða samkvæmt beiðni. Öll fyrirtæki skulu þó skoðuð a. m. k. einu sinni á ári. — Starfsmenn öryggiseftirlitsins skulu fylgjast með því eftir föngum, að lög þessi séu haldin, en jafnframt skulu þeir beita áhrifum sínum í þá átt, að samvinna takist milli vinnuveitenda, verkstjóra og verkamanna til eflingar aukinnar varkárni sérhvers verkamanns, að öryggisútbúnaður og

1) Rgj. nr. 21, 18. febrúar 1953.
2) L. nr. 57, 21. apríl 1954, § 1.
3) S. l., § 2.

1952 Nr. 23 1. febr.

aðrar ráðstafanir til aukins öryggis komi að sem beztu gagni og að umbætur verði gerðar á öryggisútbúnaði. Verkamönnum og trúnaðarmönnum þeirra er heimilt að bera fram kvartanir við öryggiseftirlitið og gera tillögur til umbóta á öryggisútbúnaði. Sé trúnaðarmönnum verkamanna kunnugt um, að eigi sé farið eftir ákvæðum laga þessara, er þeim skylt að tilkynna það öryggiseftirlitinu. Með allar slíkar umkvartanir eða tilkynningar skal fara sem trúnaðarmál. — [Starfsmenn eftirlitsins skulu skyldir að kenna við skóla landsins án aukagreiðslu varnir gegn slysum og um óhollustu við vinnu, samkvæmt reglugerð, sem ráðherra gefur út, að fengnum tillögum öryggismálastjóra og skipaskoðunarstjóra.][1]) — **36. gr.** Öryggiseftirlitið skal beita sér fyrir rannsóknum á útbreiðslu atvinnusjúkdóma og vinna að útrýmingu þeirra. — Trúnaðarlæknir er öryggiseftirlitinu til aðstoðar í öllum þeim málum, sem snert geta heilbrigði verkamanna, og leita skal álits hans áður en læknisskoðun er fyrirskipuð samkv. 9. gr. þessara laga. — Ráðherra setur, í samráði við öryggismálastjóra, nánari reglur um starfssvið trúnaðarlæknisins. — **37. gr.** Öllum starfsmönnum öryggiseftirlitsins skal hvenær sólarhrings sem er heimill frjáls aðgangur að sérhverjum vinnustað, sem lög þessi ná til, enda geri þeir vinnuveitanda ekki ónæði utan venjulegs vinnutíma, nema nauðsyn krefji. Þeim er heimilt að krefjast nauðsynlegra upplýsinga starfi sínu viðkomandi af vinnuveitanda og sérhverjum verkamanni, sem er í vinnu eða hefur verið í vinnu einhvern tíma síðustu þrjá mánuði. Þeim er og heimilt að skoða skjöl þau og skilríki, sem eiga að vera fyrir hendi samkvæmt þessum lögum. — Starfsmenn öryggiseftirlitsins mega ekki nota aðstöðu sína til að afla sér annarra upplýsinga um starfsemina en þeirra, sem eru nauðsynlegar eða kunna að vera nauðsynlegar vegna eftirlitsins. Eigi mega þeir heldur láta öðrum í té upplýsingar um starfsemina, verkamenn eða aðra aðila, ef þeir hafa fengið vitneskjuna vegna eftirlits síns og ástæða er til að ætla, að henni skuli haldið leyndri. — **38. gr.** Ef öryggiseftirlitið hefur krafizt þess með hæfilegum fyrirvara af einhverju fyrirtæki, að öryggisútbúnaður verði lagfærður eða nýjum öryggisútbúnaði komið fyrir og lagfæringin hefur eigi verið gerð, þegar frestur sá er liðinn, sem öryggiseftirlitið hefur gefið til framkvæmdanna, getur öryggismálastjóri látið framkvæma lagfæringarnar á kostnað fyrirtækisins. Slíkan kostnað má innheimta jafnhliða opinberum gjöldum, og fylgir lögtaksréttur þeim kröfum. — Telji öryggiseftirlitið sérstaka hættu á ferðum fyrir líf eða heilbrigði verkamanna eða annarra, getur það krafizt þess, að strax sé bætt úr því, sem ábótavant er, eða látið hætta vinnu í þeim hluta starfseminnar, sem þannig er á sig kominn. — **39. gr.** Ákvörðunum öryggismálastjóra samkv. 38. gr. þessara laga má innan hálfs mánaðar áfrýja til ráðherra, sem kveður upp úrskurð um deiluefnið. — Áfrýjun samkv. 1. málsgr. þessarar greinar frestar ekki framkvæmd aðgerða eftir ákvæðum 2. málsgr. 38. gr. þessara laga. — **40. gr.** Öryggismálastjóri gerir útdrátt úr þessum lögum og reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, og skal verkamönnum gert auðvelt að kynna sér efni þeirra. — Öryggismálastjóri getur fyrirskipað vinnuveitanda að festa upp greinilegar aðvaranir á stöðum, þar sem sérstök nauðsyn er vegna slysahættu eða annars, er lög þessi varðar. — **41. gr.** Læknar og sjúkrahús skulu tilkynna héraðslækni alla sjúklinga, sem eru til lækninga hjá þeim og eru með sjúkdóma, sem stafa eða kunna að stafa af atvinnu þeirra, en héraðslæknir gerir öryggiseftirlitinu síðan aðvart. Ráðherra setur, í samráði við landlækni og öryggismálastjóra, nánari reglur um tilkynningarskyldu þessa. — **42. gr.** Í hverju fyrirtæki, þar sem 5 verkamenn eða fleiri vinna að staðaldri, er þeim heimilt að velja sér trúnaðarmann, er viðurkenndur sé af vinnuveitanda. — Trúnaðarmaður verkamanna skal fylgjast með starfstilhögun í fyrirtækinu í samráði við vinnuveitanda og líta eftir, að haldnar séu settar reglur um öryggisútbúnað og hollustuhætti. Vinnuveitandi og verkstjórar skulu ráðgast við trúnaðarmann um allt það, er snertir öryggi verkamanna við vinnu og annan aðbúnað þeirra. — Hafi trúnaðarmaður verkamanna kvartað við vinnuveitanda eða verkstjóra um eitthvert atriði, er snertir öryggi verkamanna við vinnu og annan útbúnað þeirra, skal trúnaðarmanninum tilkynnt að hæfilegum tíma liðnum, hvað gert verður vegna umkvörtunarinnar. — Öryggiseftirlitsmenn skulu jafnan leita upplýsinga um viðkomandi fyrirtæki hjá trúnaðarmanni verkamanna, þegar litið er eftir fyrirtækinu, en trúnaðarmaður er skyldur að gefa eftirlitsmönnunum þær upplýsingar um fyrirtækið, er hann getur í té látið og snerta öryggi verkamanna við vinnu eða hollustu-

1) L. nr. 57, 21. apríl 1954, § 3.

1952 Nr. 23 1. febr.

hætti. — Trúnaðarmaður verkamanna nýtur þeirrar verndar, sem ákveðin er í 11. gr. laga nr. 80/1938, um stéttarfélög og vinnudeilur. — **43. gr.** Vinnuveitendum, verkstjórum og trúnaðarmönnum verkamanna skulu látin í té ókeypis lög þessi sérprentuð og reglugerðir, sem settar verða samkvæmt þeim, eftir því sem við á. — **44. gr.** Þar sem starfsemi fer fram við gildistöku laga þessara, er að einhverju leyti fer í bága við ákvæði þeirra, skal öryggismálastjóra með samþykki ráðherra heimilt að veita frest um ákveðinn tíma til að koma því í lag, sem ábótavant kann að reynast.

VII. kafli. — Eftirlitsgjald. — 45. gr. Til að standast kostnað af framkvæmd laga þessara skulu eigendur þeirra fyrirtækja, er lög þessi ná til, greiða árlega í ríkissjóð eftirlitsgjald samkv. gjaldskrá, er ráðherra setur í samráði við öryggismálastjóra.[1]) [Að lokinni árlegri skoðun, hafi engar athugasemdir verið gerðar við öryggisútbúnað eða hollustuhætti, eða að lokinni eftirskoðun, þegar búið er að framkvæma umbætur þær, sem kunna að hafa verið fyrirskipaðar við aðalskoðun, gefur eftirlitsmaður út skoðunarvottorð ásamt reikningi fyrir eftirlitsgjaldið.][2]) Skal eigandi þá jafnframt greiða allt skoðunargjaldið. Getur starfsmaður eftirlitsins stöðvað rekstur fyrirtækisins, sé gjaldið eigi greitt, enda afhendi hann þá eigi skoðunarskírteini. — Þrátt fyrir ákvæði 1. gr. þessara laga er ráðherra heimilt, í samráði við öryggismálastjóra, að undanþiggja þá starfsemi eftirlitsgjaldinu, þar sem fimm verkamenn eða færri vinna, eða notuð er orka, sem eigi fer fram úr 3 hö, enda sé vinnu þannig háttað, að eftirlit sé miður nauðsynlegt.

VIII. kafli. — Refsiákvæði. — 46. gr. Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim varða sektum frá 50—5000 krónum, nema þyngri hegning liggi við að öðrum lögum. Sektirnar renna í ríkissjóð. — **47. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim skal farið sem almenn lögreglumál.

1953 Nr. 72 16. des.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd Norðurlandasamning um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samning þann milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni, sem undirritaður var á félagsmálaráðherrafundi Norðurlanda í Reykjavík 20. júlí 1953 og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum. — **2. gr.** Þegar samningur sá, er um ræðir í 1. gr., hefur verið staðfestur, skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.

Fylgiskjal.

Milliríkjasamningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni.

1. gr. Samningsríkin skuldbinda sig til þess að láta ríkisborgurum annars samningsríkis í té greiðslur vegna skertrar starfshæfni í samræmi við ákvæði þessa samnings. — Kona, sem ekki er sjálf ríkisborgari í samningsríki, en er eða var síðast gift ríkisborgara hlutaðeigandi ríkis, nýtur sama réttar og ríkisborgari þess ríkis. — Enn fremur nýtur sá, sem áður hefur átt ríkisfang í samningsríki og hefur ekki öðlazt ríkisfang í öðru ríki, sama réttar og ríkisborgarar þess ríkis. — **2. gr.** Greiðslur vegna skertrar starfshæfni taka samkvæmt samningi þessum til örorkulífeyris, gervilima, svo og ráðstafana varðandi lækningu, þjálfun og vinnu. — **3. gr.** Um skilyrðin fyrir rétti til greiðslna, sem samningurinn tekur til, svo og um upphæð greiðslnanna og útreikning, fer eftir reglum dvalarlandsins. — Til þess að öðlast rétt til örorkulífeyris í dvalarlandinu verður hlutaðeigandi þó annað hvort að hafa dvalið þar samfleytt í a. m. k. 5 árin næstu áður en krafa um hann er borin fram, eða hafa dvalið þar a. m. k. síðasta árið áður en krafan var borin fram og hafa á þessum tíma verið a. m. k. eitt ár líkamlega og andlega fær um að inna af höndum venjuleg störf. Til þess að öðlast rétt til annarra greiðslna samkvæmt þessum samningi, þ. e. gervilima og ráðstafana varðandi lækningar, þjálfun og vinnu, verður hlutaðeigandi að hafa eignazt fast heimili í dvalarlandinu. Fjarvera frá dvalarlandinu um stundarsakir skiptir ekki máli. — **4. gr.** Dvalarlandið skal standa straum af kostnaði við greiðslur samkvæmt samningi þessum. — **5. gr.** Ef löggjöf samningsríkis hefur að geyma reglur um það, að örorkulífeyrisþegi skuli, er hann nær ákveðnum aldri, fá ellilífeyri í stað örorkulífeyris, skulu örorkulífeyrisþegar, sem eru ríkisborgarar annarra samningsríkja,

1) Gj.skr. nr. 233, 30. es. 1952.
2) L. nr. 57, 21. apríl 1954, § 4.

1953 Nr. 72 16. des.

hefja töku ellilífeyris eftir sömu reglum og ríkisborgarar dvalarlandsins. — **6. gr.** Samningur þessi skerðir ekki rétt samningsríkjanna til þess að setja almennar reglur um rétt erlendra manna til dvalar í hlutaðeigandi landi. Slíkar reglur mega þó ekki opna leið til þess að sniðganga samning þenna. — **7. gr.** Samning þenna skal fullgilda og fullgildingarskjölunum skal, svo fljótt sem unnt er, komið til varðveizlu í íslenzka utanríkisráðuneytinu. — Sanmingurinn gengur í gildi fyrsta dag næsta mánaðar eftir að liðnir eru tveir heilir almanaksmánuðir frá afhendingu fullgildingarskjalanna. — **8. gr.** Vilji eitthvert samningsríkjanna segja samningnum upp, skal skrifleg tilkynning um það send íslenzku ríkisstjórninni, en hún skal þegar skýra hinum samningsríkjunum frá því og hvaða dag tilkynningin barst henni í hendur. — Uppsögnin gildir aðeins fyrir það land, sem hana hefur tilkynnt, og gildir hún frá 1. janúar að liðnum a. m. k. sex mánuðum frá því er íslenzka ríkisstjórnin tók við tilkynningu um uppsögnina. — Samninginn skal varðveita í skjalasafni íslenzka utanríkisráðuneytisins, og skal það láta ríkisstjórnum allra samningsríkjanna í té staðfest afrit af honum.

Lokabókun.

Í sambandi við undirritun í dag á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni hafa umboðsmenn samningsríkjanna lýst yfir því, sem hér fer á eftir: — Það hefur verið tilætlun samningsríkjanna að veita ríkisborgunum hinna ríkjanna rétt til greiðslna vegna skertrar starfshæfni eftir þeim reglum, sem gilda í dvalarlandinu. — Þegar um er að ræða greiðslur samkv. heimild í lögum, hvort sem þær eru fólgnar í örorkulífeyri, gervilimum eða ráðstöfunum varðandi lækningu, þjálfun eða starf, skulu þær vera hinar sömu til þeirra, sem samningurinn tekur til, og ríkisborgara landsins. Að því er tekur til viðbótargreiðslna, sem háðar eru ákvörðunum einstakra sveitarfélaga, skal hvert ríki leitast við að tryggja þeim, sem samningurinn tekur til, einnig slíkar greiðslur. — Að því er tekur til Danmerkur skal það fram tekið, að skilyrði fyrir örorkulífeyri, einnig að því er snertir ríkisborgara hinna samningsríkjanna, er það, að hlutaðeigandi sé meðlimur dönsku örorkutrygginganna, en skyldan til þess að leita upptöku í tryggingarnar, sem lögð er á danska ríkisborgara, tekur ekki til ríkisborgara hinna samningsríkjanna. — Til skýringar á því, hversu víðtækur samningur þessi er, hafa hin einstöku ríki lýst yfir því, að samkvæmt núgildandi löggjöf falli eftirtaldar greiðslur undir samninginn: — Á Íslandi: 1. Greiðslur samkvæmt almannatryggingalögunum, nr. 50 /1946, og viðaukalögum, nr. 38/1953: a. Örorkulífeyrir samkvæmt 18. og 19. gr. almannatryggingalaganna, sbr. 5. gr. viðaukalaganna. b. Barnalífeyrir samkvæmt 20. og 22. gr. almannatryggingalaganna, sbr. 5. gr. viðaukalaganna. c. Örorkustyrkur samkvæmt 3. bráðabirgðaákvæði almannatryggingalaganna. d. Makabætur samkvæmt 38. gr. almannatryggingalaganna, sbr. 5. gr. viðaukalaganna. e. Ellilífeyrishækkun samkvæmt 17. gr. almannatryggingalaganna. f. Sjúkrasamlagsiðgjöld samkvæmt 6. tölulið 23. gr. viðaukalaganna. 2. Greiðslur samkvæmt lögum nr. 78/1936, 1. gr. 3. mgr. og 6. gr. 4. mgr., sbr. 8. gr. (gervilimir). — Í Danmörku: 1. Örorkulífeyrir ásamt viðaukum samkvæmt almannatryggingalögunum. 2. Aðstoð og hjúkrun samkvæmt 62. gr. almannatryggingalaganna. 3. Ráðstafanir samkvæmt 60. gr. almannatryggingalaganna. 4. Aðstoð til langvarandi sjúklinga samkvæmt 247. og 248. gr. framfærslulaganna. — Í Finnlandi: 1. Lífeyrir vegna vanhæfis til vinnu, sem reglur eru um í lögum um veitingu lífeyris frá 31. maí 1937, svo og sjúkrahjálp sú, sem ræðir um í 51. gr. nefndra laga, og yrkisnám og veiting vinnutækja og annarra hjálpartækja. 2. Öryrkjaumönnun samkvæmt lögum um umönnun öryrkja frá 30. desember 1946. 3. Örorkustyrkir samkvæmt lögum um örorkustyrki frá 14. júní 1951. — Í Noregi: 1. Greiðslur samkvæmt lögum frá 19. júní 1936, um öryrkja. 2. Aðstoð til blindra og öryrkja samkvæmt bráðabirgðalögum frá 16. júlí 1936, um aðstoð við blinda og öryrkja. 3. Yrkisnám og kennsla nýs starfs fyrir þá, sem eru vinnufærir að nokkru, í þeim sérstofnunum, sem að öllu eða nokkru leyti eru starfræktar á ríkisins kostnað. — Í Svíþjóð: 1. Örorkulífeyrir og sjúkrastyrkur samkvæmt lögum frá 29. júní 1946, um lífeyrisgreiðslur ásamt vísitöluuppbót, makabótum, húsnæðisuppbót og blindrauppbót á slíkar greiðslur. 2. Sérstakar barnauppbætur fyrir börn örorkulífeyrisþega og þeirra, sem rétt eiga á sjúkrastyrkjum samkvæmt lögum frá 26. júlí 1947, um sérstakar barnauppbætur til barna ekkna og öryrkja o. fl. 3. Ráðstafanir framkvæmdar eða styrktar af ríkinu til þess að koma í veg fyrir örorku, svo og starfs- og

1953 Nr. 72 16. des.

1953 Nr. 72 16. des.

öryrkjaumönnun, sem framkvæmd er eða styrkt af ríkinu, þar með talin umönnun daufdumbra og blindra. — Hafi dvöl — að undanskilinni fjarvist um stundarsakir — staðið í fimm ár eða lengur, ber að skilja fjarvist um stundarsakir samkvæmt 3. gr. samningsins sem fjarvist, er ekki standi lengur en fjóra mánuði. Hafi dvölin — að undanskilinni fjarvist um stundarsakir — staðið skemur en 5 ár, ber að skilja fjarvist um stundarsakir samkvæmt 3. gr. samningsins sem fjarvist, er ekki standi lengur en 1 mánuð. Í báðum tilvikunum má þó líta á fjarvist í lengri tíma sem hún sé um stundarsakir, þegar sérstakar ástæður mæla með því, þannig má taka tillit til þess, hve lengi hlutaðeigandi hefur dvalið í dvalarlandinu samanlagt og ástæðurnar fyrir fjarvistinni. — Þessi lokabókun gengur í gildi samtímis ofannefndum samningi og skal hafa sömu verkanir og ná til sama tíma og hann.

1929 Nr. 57 14. júní

Lög um íbúð í kjöllurum.

1. gr. Í kaupstöðum og kauptúnum, sem hafa yfir 100 íbúa, má ekki taka kjallara til íbúðar í húsum þeim, sem byggð eru hér eftir. Eigi má heldur gera kjallaraíbúðir í húsum, sem byggð voru áður en lög þessi öðlast gildi. — **2. gr.** Í kaupstöðum og kauptúnum, sem hafa yfir 100 íbúa, má því aðeins nota íbúðir í kjöllurum, að þær fullnægi eftirfarandi skilyrðum: 1. Að kjallarinn sé ekki grafinn dýpra í jörð en 1 m. á þeim hluta, sem íbúðarherbergin eru í, og gluggar ekki neðar en 25 cm. frá jörðu. 2. Að allir gluggar í íbúðarherbergjunum viti mót sólarátt — frá réttu austri til rétts vesturs — að eldhúsi og búri fráskildu. 3. Að forgarður, ekki mjórri en 3 m., greini húsið frá götunni, ef gluggar á íbúðarherbergjum kjallaraíbúðar vita út að götu. 4. Að öll íbúðin sé rakalaus með sæmilegri hitun og umgengni. — **3. gr.** Bæjarstjórn eða hreppsnefnd er heimilt að leyfa um stundarsakir notkun kjallaraíbúða, sem fyrir eru, þótt ekki fullnægi skilyrðum 2. gr. Yfir þessar íbúðir skal halda sérstaka skrá. — Skoða skal íbúðirnar árlega og leiðrétta skrána samkvæmt því. — **4. gr.** Í janúarmánuði ár hvert skal bæjarstjórn og hreppsnefnd velja úr þær kjallaraíbúðir, sem lakastar eru og leyfðar eru um stundarsakir, og aldrei færri en 1/20 þeirra, og banna íbúð í þeim frá næstu fardögum. Skriflega tilkynningu um bannið skal senda húseiganda og leigjanda hverrar íbúðar, sem bönnuð er, fyrir 14. febrúar. Skaðabóta verður ekki krafizt fyrir slíkt bann. — **5. gr.** Nú verður ágreiningur um það, hvað teljast skuli kjallaraíbúð eftir lögum þessum, og sker þá stjórnarráðið úr þeim ágreiningi, að fengnum tillögum hlutaðeigandi héraðslæknis og byggingarnefndar, ef til er.

1929 Nr. 57 14. júní

1952 Nr. 36 16. febr.

Lög um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum.

I. kafli. — Um verkamannabústaði.[1]) — **1. gr.** Stofna skal byggingarsjóð til þess að bæta úr húsnæðisþörf verkamanna og annarra þeirra íbúa kaupstaða og kauptúna, sem hafa ekki tekjur né eiga eignir yfir það hámark, er greinir í 4. lið 6. gr. laga þessara, og uppfylla að öðru leyti skilyrði laganna. — **2. gr.** Byggingarsjóður lánar til byggingar samkvæmt skilyrðum þeim, sem lög þessi setja, í kaupstöðum og kauptúnum, enda hafi sveitarstjórn fært félagsmálaráðherra rök fyrir, að þörf sé slíkrar opinberrar aðstoðar. — Kauptún telst í þessum lögum þorp með minnst 15 fjölskyldum, enda hafi engin þeirra svo mikið land, að talizt geti lögbýli. — **3. gr.** Byggingarsjóður skiptist í deildir, eina fyrir hvern kaupstað eða kauptún, þar sem viðurkennd hefur verið þörf fyrir opinbera aðstoð til byggingar verkamannabústaða, og aflast fé til hverrar deildar sem hér segir: 1. Sveitarsjóðir, sem um ræðir í 2. gr., leggja í sjóðinn árlega upphæð, sem nemur ekki minna en 4 krónum og ekki meira en 6 krónum fyrir hvern íbúa sveitarfélagsins, og ákveður sveitarstjórn upphæðina með sérstakri samþykkt. 2. Ríkissjóður leggur í sjóðinn árlega upphæð, sem svarar til þess krónufjölda á íbúa kaupstaðar eða kauptúns, er sveitarstjórn þar hefur ákveðið með samþykkt þeirri, er í 1. lið segir, að leggja fram til sjóðsins, þegar sýnt er, að þörf er fyrir starfsemi byggingarsjóðs. Sbr. 2. gr. 3. Ríkissjóður leggur árlega í sjóðinn kr. 150000.00, en jafnframt fellur niður tillag til sjóðsins samkv. 14. gr. l. nr. 58 8. sept. 1931, um einkasölu á tóbaki. 4. Enn fremur getur sjóðurinn tekið lán til útlánastarfsemi sinnar. Lánin ábyrgist ríkissjóður. En hlutaðeigandi sveitarsjóður, sbr. 2. gr., stendur í bakábyrgð fyrir þeim lánum, sem veitt eru byggingarfélagi í kaupstaðnum eða kauptúninu. Gefa skal út skuldabréf fyrir þeim, er hljóði á upphæðir, er ríkisstjórnin samþykkir. — Nú er kauptún aðeins hluti úr

1) Auglýs. nr. 157, 22. nóv. 1946.

hreppi, og skal þá tillagi sveitarsjóðs til byggingarsjóðs jafnað niður á íbúa kauptúnsins, þá sem gjaldskyldir eru til sveitarsjóðs, eftir sömu reglum og útsvörum. — Meðan vísitala kauplagsnefndar er 110 eða hærri, skulu framlög ríkissjóðs og sveitarsjóðs til byggingarsjóðs samkv. 1. og 2. tölulið hækka til samræmis við vísitölu kauplagsnefndar 1. október það ár, sem framlagið ber að greiða. — Heimilt er stjórn byggingarfélags að stofna innlánsdeild í sambandi við byggingarsjóð, sem tekur við innlögum frá mönnum á félagssvæðinu, sem vilja tryggja sér húsnæði hjá félaginu. Ráðherra setur reglugerð um starfsemi innlánsdeilda þessara að fengnum tillögum stjórnar byggingarsjóðs, þ. á m. um það, hvenær þeim, sem slíkum innlögum hafa safnað, skuli fengin íbúð. — **4. gr.** Byggingarsjóður veitir lán aðeins til eins byggingarfélags í hverjum kaupstað eða kauptúni, og skal félagið reist á samvinnugrundvelli og að öðru leyti fullnægja skilyrðum 6. gr. þessara laga. — Heimilt er að stofna deildir, sem hafa sérsamþykktir, innan byggingarfélags, þegar 50 félagsmenn eða fleiri óska þess, enda séu þær staðfestar af stjórn félagsins. — Lán þessi skulu vera tryggð með fyrsta veðrétti í húsum og lóðarréttindum, og mega þau nema allt að 90% af kostnaðarverði eignarinnar. Lánin séu affallalaus. Þau endurborgast með jöfnum árlegum greiðslum á 42—75 árum. — Úr byggingarsjóði má veita lán með eftirgreindum kjörum: A. flokkur. Lánshæð allt að 90% af kostnaðarverði hússins; lánstími 75 ár. B. flokkur. Lánshæð allt að 85% af kostnaðarverði hússins; lánstími 60 ár. C. flokkur. Lánshæð allt að 85% af kostnaðarverði hússins; lánstími 42 ár. Vextir í öllum lánaflokkum skulu vera 2% — tveir af hundraði. — Stjórn byggingarsjóðs ákveður, að fengnum tillögum sveitarstjórnar og stjórnar byggingarfélags, hvers konar lánskjör eru hverju sinni veitt, og er heimilt að láta ákvæði þessarar greinar taka til þeirra verkamannabústaða, sem lokið er við að byggja eftir 1. janúar 1943. — Heimilt er lántakendum að greiða byggingarlán að fullu, hvenær sem þeir óska þess. — **5. gr.** Byggingarsjóðurinn skal jafnan vera í handbæru fé í peningastofnun með ríkissjóðsábyrgð að svo miklu leyti sem honum er ekki varið til útlána. — **6. gr.**[a]) Byggingarfélög hafa rétt til að fá lán úr byggingarsjóði samkv. 4. gr., ef þau fullnægja eftirfarandi skilyrðum: 1. Að stjórn byggingarfélagsins sé skipuð fimm mönnum, og skal formaður stjórnarinnar skipaður af þeim ráðherra, sem fer með félagsmál, en hina stjórnarnefndarmennina skal kjósa hlutbundinni kosningu af þeim félagsmönnum, sem fullnægja skilyrðum 4. töluliðar þessarar greinar. 2. Að byggingarfélagið komi upp byggingum fyrir félagsmenn sína. 3. Að húsin séu gerð úr varanlegu efni með eins til fjögurra herbergja íbúðum auk eldhúss og geymslu, með venjulegum nútímaþægindum og sérstökum bletti handa hverri íbúð eða sameiginlegum velli handa sambyggingum, en að öðru leyti sé fyrirkomulag byggingannna samþykkt af félagsmálaráðuneytinu.[a]) 4. Að félagsmenn séu fjárráða, heimilisfastir innan kaupstaðarins eða kauptúnsins og hafi eigi haft yfir 7000 króna árstekjur miðað við meðaltal þriggja síðustu ára, að viðbættum 1000 krónum fyrir hvern ómaga, né yfir 10000 króna eignir. Meðan vísitala kauplagsnefndar er 110 eða hærri, skal þó miða við upphæðir þessar hækkaðar í samræmi við meðalvísitölu næsta árs á undan. 5. Að byggingarkostnaður á hverja íbúð fari ekki fram úr því, sem stjórn byggingarsjóðs ákveður. 6. Að íbúðirnar séu seldar félagsmönnum fyrir það verð, sem þær kosta byggingarfélagið, og með þeim láns- og vaxtakjörum, sem ákveðin eru samkv. 4. gr. Skal gerður sérstakur kaupsamningur um hverja íbúð við þann, er íbúðina fær, og eru þeir samningar undanþegnir stimpilgjaldi. — Ekkja látins félagsmanns, börn hans og tengdabörn hafa forkaupsrétt að íbúðinni, enda gerist þau þá löglegir félagar byggingarfélagsins. 7. Að byggingarnar séu reistar á lóðum, sem sveitarfélögin eða ríkið eiga eða leigja, og sé ársleiga metin reglulega á 10 ára fresti. Þegar um sambyggingu er að ræða, skal lóðarleigunni jafnað niður eftir eignarhlutföllum í byggingunni. Eigi sveitarfélag eða ríki ekki hentugar lóðir í þessu skyni, skal sveitarfélaginu skylt, ef ekki fæst nægilegt og hentugt land með öðrum hætti, að taka það eignarnámi, og fer um eignarnámið samkv. l. nr. 61 frá 14. nóv. 1917. 8. Að ákveðið sé í samþykktum félagsins, að enginn, sem keypt hefur íbúð af félaginu, megi selja hana, nema stjórn byggingarfélagsins hafi áður hafnað forkaupsrétti félagsins vegna, og ekki framleigja nema með leyfi stjórnar félagsins. Söluverð slíkrar íbúðar má ekki vera hærra

a) (XV, 249).

1952 Nr. 36 16. febr.

a) (XV, 249).

en síðasta kaupverð hennar að viðbættri verðhækkun, sem samkv. vísitölu byggingarkostnaðar hefur orðið á þeim hluta kostnaðarverðs íbúðarinnar, sem fallið hefur í gjalddaga og verið greiddur af seljanda, þegar sala fer fram. Enn fremur skal bæta við virðingarverði þeirra endurbóta, sem á sama tíma hafa verið gerðar, og draga frá hæfilega fyrningu, hvort tveggja samkvæmt mati dómkvaddra manna. Sé um framleigu að ræða, ákveður stjórn félagsins, hve há leigan megi vera, og miðast hún við raunverulegan kostnað eiganda samkv. mati af íbúðinni eða hluta hennar, sem leigður er. 9. Að ákveðið sé með reglugerð, sem staðfest sé af félagsmálaráðuneytinu, um viðhald húsanna, og skal stjórn félagsins hafa eftirlit með því. Þegar um sambyggingu er að ræða, skal kostnaður við viðhald húsanna hið ytra lagður á byggingguna í heild, en síðan jafnað niður á eigendur eftir eignarhlutföllum þeirra í byggingunni, en viðhald hið innra á hverri íbúð skal notandi hennar greiða. Um sameiginleg tæki innan húss í sambyggingu, svo sem leiðslur allar og hitunartæki, fer eftir því, sem segir í reglugerðinni. 10. Að stjórn byggingarsjóðs hafi fallizt á samþykktir félagsins og ráðuneytið staðfest þær. — **7. gr.** Byggingarfélagi, sem kemur upp sambyggingum eða sérstæðum húsum, er heimilt að eiga til frambúðar sameiginlegt miðstöðvarhús og þvottahús fyrir margar íbúðir, húsnæði fyrir fasta starfsmenn félagsins, fyrir skrifstofu félagsins, lesstofu og verzlun, dagheimili, leikskóla fyrir börn og mötuneyti. Ákvæði skulu sett í reglugerð, er um getur í 6. gr. 9. lið, um þátttöku eigenda íbúðanna í kostnaði, sem af þessu hlýzt. — **8. gr.** Í stjórn byggingarsjóðs skulu vera 5 menn, kosnir hlutbundinni kosningu af sameinuðu Alþingi, til fjögurra ára í senn. Félagsmálaráðherra skipar einn þeirra formann sjóðsstjórnarinnar, en að öðru leyti skiptir stjórnin störfum milli sín. Stjórnin hefur á hendi allar fjárreiður sjóðsins, lántökur og lánveitingar úr honum samkv. reglugerð, sem félagsmálaráðuneytið setur. Skal hver deild, sbr. 3. gr., hafa sérstakt reikningshald fyrir sig, en sjóðsstjórninni er heimilt að lána fé sjóðsins til bráðabirgða milli deilda, ef það þykir henta. — Stjórnin skal vera búsett í Reykjavík, en sér til aðstoðar, meðal annars við eftirlit með, að byggingarfélag í hverjum kaupstað eða kauptúni gæti skyldna sinna samkv. 6. gr., má stjórnin setja trúnaðarmenn, einn eða fleiri, í hverjum kaupstað eða kauptúni. — Laun stjórnarinnar og trúnaðarmanna hennar greiðist úr ríkissjóði, og ákveður félagsmálaráðherra þau, en annan kostnað greiðir hlutaðeigandi deild byggingarsjóðs. — Hlutaðeigandi sveitarfélag hefur rétt til að skipa eftirlitsmann með fjárreiðum hlutaðeigandi sjóðsdeildar og allri starfsemi byggingarfélagsins og hefur rétt til að stöðva lántökur og lánveitingar til byggingarfélagsins, ef það álítur, að byggingarfélagið geti ekki staðið í skilum með skuldbindingar sínar. Slíkri ákvörðun sveitarstjórnar má skjóta til félagsmálaráðherra. — **9. gr.** Ársreikningar byggingarfélagsins skulu ætíð lagðir fyrir stjórn byggingarsjóð til athugunar, og getur hún krafizt allra skýrslna um hag og rekstur félagsins, meðan nokkuð stendur eftir af láni því, er veitt hefur verið til byggginganna. Ef stjórn byggingarsjóðs hefur eigi borizt í hendur reikningur byggingarfélags yfir síðasta ár fyrir 1. sept. ár hvert, er óheimilt að halda áfram lánveitingum til félagsins fyrr en reikningurinn berst sjóðsstjórninni í hendur. — Ríkisstjórnin úrskurðar reikninga byggingarsjóðs, en Alþingi kýs með hlutfallskosningu tvo endurskoðendur þeirra til fjögurra ára í senn. — **10. gr.** Nú er ekkert byggingarfélag til í kaupstaðnum eða kauptúninu, sem lán fær úr byggingarsjóði, og er þá sveitarstjórn heimilt að ákveða, að sveitarfélagið komi upp byggingunum og hefur það þá sömu réttindi og skyldur sem byggingarfélög samkv. lögum þessum. — **11. gr.** Ríkisstjórnin lætur gera fyrirmyndauppdrætti af húsum félagsmanna, bæði sérbyggingum og sambyggingum, til afnota fyrir byggingarfélög. Sömuleiðis setur hún í samráði við stjórn byggingarsjóðs og hlutaðeigandi sveitarstjórnir öruggt eftirlit með framkvæmdum byggingarfélaga, sem starfa samkvæmt lögum þessum.

II. kafli. — Um byggingarsamvinnufélög. — **12. gr.** Tilgangur byggingarsamvinnufélaga er að reisa íbúðarhús fyrir félagsmenn sína til eigin afnota með sem hagfelldustu kjörum, að safna eignarframlögum félagsmanna (sjá 15. gr.) og reka lánastarfsemi. — **13. gr.** Nú vilja menn stofna byggingarsamvinnufélag, og skulu þeir þá kveðja til fundar á því svæði, sem félaginu er ætlað að ná yfir, og bera málið upp til umræðu og atkvæða. Ef 15 menn eða fleiri á stöðum með færri en 1000 íbúa, 20 á stöðum með 1000 íbúa eða fleiri utan Reykjavíkur og 25 í Reykjavík koma sér saman um stofnun byggingarsamvinnufélags

og bindast samtökum um að gerast félagsmenn, setja þeir félaginu samþykktir í samræmi við lög þessi, og skal leita staðfestingar félagsmálaráðuneytisins á þeim. — **14. gr.** Nú vill sveitarstjórn beita sér fyrir og taka þátt í stofnun byggingarsamvinnufélags til byggingar fjölbýlishúsa með hæfilega stórum, heilsusamlegum íbúðum og sameiginlegum þægindum. Skal sveitarstjórn þá hlutast til um, að almennur fundur sé haldinn á því svæði, sem félaginu er ætlað að ná yfir, og bera málið upp til umræðu og atkvæða. Ef 15 menn eða fleiri og kjörnir fulltrúar bæjar- eða sveitarfélagsins koma sér saman um stofnun byggingarsamvinnufélags og bindast samtökum um að gerast félagsmenn, setja þeir félaginu samþykktir í samræmi við þessi lög, og skal leita staðfestingar félagsmálaráðuneytisins á þeim. — **15. gr.** Byggingarsamvinnufélagi sé aflað fjár: A. með frjálsum framlögum hvers félagsmanns í stofnsjóð, unz fjárhæð hans í sjóðnum nemur minnst ⅕ hluta andvirðis þess húsnæðis, sem ákveðið verður, að félagið komi upp fyrir hann. Þegar þessari fjárhæð er náð, fer um rétt félagsmanns til byggingar húss eftir því, sem nánar verður ákveðið í samþykktum félags, enda gangi stofnsjóðsinneign hans upp í byggingarkostnaðinn. Vextir af stofnsjóði leggjast við höfuðstól, og skulu þeir á hverjum tíma jafnháir og innlánsvextir í sparisjóði hjá Landsbanka Íslands. — Stofnfjárinnstæður falla til útborgunar við andlát félagsmanns, við gjaldþrot, við brottflutning af félagssvæðinu, verði félagsmaður fátækrastyrkþurfi, og við úrsögn úr félaginu, enda hafi hann fullnægt öllum skuldbindingum sínum við félagið. B. Með árlegu gjaldi í rekstrarsjóð félagsins, sem ákveðið skal í samþykktum þess, og sé þessum sjóði varið til þess að standa straum af rekstrarkostnaði félagsins. Kostnaður við að reisa nýjar byggingar telst ekki rekstrarkostnaður. C. Með lántöku félagsins til útlánastarfsemi sinnar. Heimilt er fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs að ábyrgjast þau lán, og mega þau nema allt að 80% af byggingarkostnaði þeirra húsa, er félagið reisir. Þetta ákvæði nær einnig til þeirra samvinnubústaða, sem lokið er við að byggja eftir 1. janúar 1943. Gefa skal út skuldabréf fyrir lánum þessum, er hvert um sig nemi ákveðinni upphæð, sem fjármálaráðherra samþykkir. Hvert slíkt lán telst til útlána einn lánaflokkur, og er honum til tryggingar samábyrgð allra þeirra félagsmanna, sem fá lán í þeim flokki. — Félagsmenn í sama lánaflokki skulu vera sérstök deild innan síns byggingarsamvinnufélags, og er henni heimilt að hafa sérstaka stjórn, að því er varðar sérmál hennar. — **16. gr.** Byggingarsamvinnufélag veitir félagsmönnum sínum lán til þess að koma upp byggingum til eigin afnota, enda hafi þeir uppfyllt skilyrði þau um stofnsjóðstillög, sem um getur í 15. gr. A. hér að framan. Lán þessi skulu tryggð með fyrsta veðrétti í húsum og lóðarréttindum, allt að 75% af kostnaðarverði eignarinnar. Heimilt er þó félagsstjórn að veita lán gegn 2. veðrétti, þó þannig, að samanlagður 1. og 2. veðréttur nemi eigi hærri upphæð en 75% af kostnaðarverði. Félagið veitir lánin með sömu kjörum og það nýtur á lánum þeim, sem tekin eru í þessu skyni. — **17. gr.** Stofnsjóður skal jafnan vera í handbæru fé í banka eða sparisjóði, þar sem ávaxta má fé ómyndugra, að svo miklu leyti sem honum er eigi varið til að standast framkvæmdir við byggingar eða til útlána. Nú kemur fram hagnaður við útlán eða aðra ávöxtun stofnfjár, og rennur hann í varasjóð félagsins. Um ráðstöfun varasjóðs félagsins gilda ákvæði laga um samvinnufélög, nr. 46 frá 1937. — **18. gr.** Félagsmenn í byggingarsamvinnufélagi fá því aðeins lán hjá félaginu, að þeir uppfylli eftirfarandi skilyrði, auk þess sem um ræðir í 15. gr. A.: A. að húsin séu gerð úr varanlegu efni og rúmtak hverrar íbúðar fari ekki fram úr 500 teningsmetrum eða því sem næst með venjulegum nútímaþægindum og eftir fastákveðnum fyrirmyndum, sem stjórn félagsins hefur ákveðið og samþykktar hafa verið af félagsmálaráðuneytinu. B. Að húsin séu reist á þeim stöðum, sem félagsstjórnin ákveður og samþykktir eru af félagsmálaráðuneytinu, enda útvegi félagsstjórnin leigulóðir. C. Að félagið annist um byggingu hússins að öllu leyti, og sé það afhent félagsmanni gegn skuldabréfum með veði í húseigninni, er nemi þeirri fjárhæð, sem húsið kostar umfram stofnfjárframlagið. — Heimilt er þó félagsstjórn að leyfa, að félagsmenn reisi hús sín sjálfir, ef það er undir umsjón og eftirliti byggingarfulltrúa félagsins eða annars byggingarfróðs manns, sem félagsstjórnin telur gildan. D. Að félagsmaður sé fjárráða og heimilisfastur innan þess svæðis, sem félagið nær yfir. — **19. gr.** Byggingarsamvinnufélag, sem stofnað er að tilhlutun sveitarstjórnar samkv. 14. gr., skal í starfsemi sinni bundið við ákvæði 2., 3., 6., 7. og 9. töluliðar 6. gr.

1952 Nr. 36 16. febr.

svo og ákvæði 7. gr. I. kafla laga þessara að því leyti, sem við getur átt, þó með þeirri undantekningu, að íbúðir þær, sem félagið reisir, megi vera allt að 500 rúmmetrum að stærð. — **20. gr.** Ákveðið skal í samþykktum byggingarsamvinnufélags, að enginn, sem fengið hefur íbúð að tilhlutun félagsins, megi selja hana, nema stjórnin hafi áður hafnað forkaupsrétti félagsins vegna,[a]) og aldrei framleigja nema nokkurn hluta af íbúðinni. Þó getur eigandi að fengnu leyfi stjórnarinnar leigt heila íbúð um stundarsakir, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi. Söluverð slíkrar íbúðar, hversu oft sem eigendaskipti kunna að verða, má aldrei vera hærra en stofnverð hennar að viðbættri verðhækkun samkv. vísitölu byggingarkostnaðar og virðingarverði þeirra endurbóta, sem gerðar hafa verið, en að frádreginni hæfilegri fyrningu, hvort tveggja samkvæmt mati dómkvaddra manna. Sé um framleigu að ræða, ákveður stjórn félagsins hve há leigan megi vera, og miðast hún við raunverulegan kostnað eiganda samkvæmt mati af íbúðinni eða hluta hennar, sem leigður er. — Ákvæði þessi taka þó ekki til húsa þeirra, er byggingarsamvinnufélög hafa reist fyrir 1. janúar 1946, og fer um sölu þeirra og leigu eftir ákvæðum laga nr. 43 frá 1942, um breyting á lögum um byggingarsamvinnufélög.[a]) — **21. gr.** Nú sannast, að félagsmaður hefur selt hús hærra verði en leyfilegt er samkvæmt 20. gr., og rennur þá sá hluti söluverðsins, sem er umfram hið löglega verð, til félagsins og leggst í varasjóð. Verði seljandi einhverra orsaka vegna eigi fær um að greiða fjárhæð þessa, á félagið kröfu á hendur kaupanda, nema því aðeins, að hann sanni, að þegar kaupin fóru fram, hafi honum verið ókunnugt um, að seljandi hafi brotið á móti ákvæði þessarar greinar, og er þá fjárhæðin forgangsskuld með veði í húsinu næst á eftir veðréttum félagsins. Auk þess eru þá öll lán félagsins, sem á húsinu hvíla, þegar fallin í gjalddaga. — **22. gr.** Nú neytir stjórn byggingarsamvinnufélags eigi forkaupsréttar, og er þá eiganda heimilt að selja eignina hverjum þeim manni, sem félagsstjórnin samþykkir, en þó verður kaupandi að gerast félagi í byggingarsamvinnufélaginu og hlíta samþykktum þess. Ekkja látins félagsmanns, börn hans og tengdabörn hafa forkaupsrétt að eigninni, enda gerist þau þá löglegir meðlimir félagsins. — **23. gr.** Óheimilt er að veðsetja húseignir byggingarsamvinnufélaga fyrir hærri fjárhæð samtals en nemur 80% af upphaflegu kostnaðarverði þeirra og endurbóta, sem á kunna að hafa verið gerðar, að frádreginni eðlilegri fyrningu, eins og hún kann að verða á hverjum tíma, enda verður eigi gert fjárnám í eigninni fyrir meiri fjárhæð. — **24. gr.** Um stjórn, reikningsskil og fundi byggingarsamvinnufélaga fer eftir ákvæðum laga um samvinnufélög, nr. 46 frá 1937. Fjármálaráðherra skipar annan endurskoðanda, enda skal félaginu skylt að senda ráðuneytinu samrit af aðalreikningi sínum árlega. — **25. gr.** Ríkisstjórnin lætur gera fyrirmyndauppdrætti bæði af sérbyggingum og sambyggingum til afnota fyrir byggingarsamvinnufélög og lætur þær í té án endurgjalds.[1]) — Sömuleiðis sér ríkisstjórnin um öruggt eftirlit með framkvæmdum og húsbyggingum þeirra félaga, er starfa samkvæmt lögum þessum. — **26. gr.** Um skrásetningu og félagsslit byggingarsamvinnufélaga fer eftir ákvæðum laga um samvinnufélög, nr. 46 1937.

III. kafli. Um íbúðabyggingar sveitarfélaga.[2]) — **27. gr.** Í kaupstöðum og kauptúnum, þar sem fólk býr í heilsuspillandi íbúðum (bröggum, útihúsum, háaloftum, kjöllurum o. s. frv.) og ekki verður úr bætt á nægilega skömmum tíma að dómi sveitarstjórnarinnar með þeirri aðstoð ríkisins og sveitarfélaganna, sem um getur í I. og II. kafla þessara laga, ber sveitarstjórn kaupstaðarins eða kauptúnsins að ráða bót á húsnæðisvandræðunum, og nýtur hún til þess þeirrar aðstoðar ríkisins, sem í þessum kafla segir. — **28. gr.** Sveitarstjórn lætur safna skýrslum um fjölskyldur þær í kaupstaðnum eða kauptúninu, sem búa í heilsuspillandi íbúðum, og kynnir sér efnahag þeirra og atvinnu svo og fyrirætlanir þeirra um útvegun húsnæðis. — **29. gr.** Að skýrslugerð þessari lokinni skal sveitarstjórn semja áætlun um, hversu margar íbúðir þurfi að gera til þess að bæta úr þörfum þeirra, sem búa í heilsuspillandi íbúðum og ekki fá á annan veg tryggt sér viðunandi húsnæði, svo og kostnaðaráætlun og áætlun um, hversu langan tíma sú framkvæmd muni taka og skal stefnt að því, að henni verði lokið á fjórum árum. — **30. gr.** Skýrslur þær og áætlanir, sem um getur í 29. gr., skal senda ríkisstjórninni ásamt rökstuðningi sveitarstjórnar fyrir

a) XIX, 432—3.

1) Auglýs. nr. 92, 12. júní 1946, sbr. auglýs. nr. 55, 12. marz 1947.

2) Sbr. l. nr. 50, 5. apríl 1948, § 1, 1.

því, að ekki verði bætt úr húsnæðisþörfinni á nægilega skömmum tíma með þeim aðgerðum, sem í I. og II. kafla þessara laga segir. — **31. gr.** Nú færir sveitarstjórn félagsmálaráðuneytinu sönnur á, sbr. 29. gr., að nauðsyn sé slíkra íbúðarbygginga, sem hér um ræðir, og skal þá ríkissjóður lána þeim sveitarfélögum, sem reisa slíkar íbúðir, 75% af byggingarkostnaði hverrar íbúðar, en þar skal ekki lóð með talin. Lán þessi skulu vera til 50 ára með 3% ársvöxtum, og greiðast vextir og afborganir með jöfnu, árlegu gjaldi. Ríkissjóður leggur enn fremur fram 10% af byggingarkostnaðinum sem vaxtalaust lán til 50 ára. Lán þessi eru afborgunarlaus fyrstu 15 árin, en greiðast síðan með jöfnum árlegum greiðslum á 35 árum. Ef sveitarstjórn ákveður að afskrifa þau 15%, sem sveitarsjóður leggur fram án atbeina ríkissjóðs, er ríkisstjórninni heimilt að gefa eftir vaxtalausa lánið. — **32. gr.** Til tryggingar 75% láni ríkissjóðs skal vera 1. veðréttur í húseignum þeim, sem reistar eru, þar til er lánin eru að fullu greidd. — **33. gr.** Fé það, sem ríkissjóður lánar sveitarfélögunum til íbúðarbygginga samkvæmt þessum kafla, getur ríkisstjórnin tekið að láni. Vaxtamismun, sem verða kann á lánastarfsemi þessari, greiðir ríkissjóður. — **34. gr.** Sveitarstjórn byggir íbúðir þessar og ræður gerð þeirra og stærð, allt í samræmi við ákvæði byggingarsamþykktar staðarins og skipulagsuppdráttar, ef til er. — Íbúðir þær, sem byggðar eru samkv. III. kafla þessara laga, skulu leigðar þeim, er í heilsuspillandi íbúðum búa, og skulu þeir ganga fyrir, sem búa við lakast húsnæði og erfiðastar heimilisástæður. Skal leitað álits heilbrigðisnefndar, ef til er, ella héraðslæknis, um það í hverri röð menn fá íbúðirnar. — **35. gr.** Íbúðir þær, sem reistar eru samkvæmt ákvæðum þessa kafla, eru eign sveitarfélagsins og leigjast þeim, sem þær eru byggðar fyrir, við leigu, sem eigi má hærri vera en sambærileg leiga í leiguhúsum af sambærilegri gerð, sem einstaklingar eiga. Heimilt er þó sveitarstjórn að selja íbúðirnar þeim, sem þær hafa fengið til íbúðar, á kostnaðarverði og með hagkvæmum greiðsluskilmálum. — **36. gr.** Sveitarfélög, sem íbúðir reisa með þeirri ríkisaðstoð, sem í þessum kafla segir, skulu hafa sérstakt reikningshald fyrir húsbyggingar þessar og starfrækslu þeirra. Skal leggja mánaðarlega leigu og afborganir, ef íbúðir eru seldar, í sérstakan reikning, og geymist fé þetta þar, unz að gjalddögum kemur á lánum ríkissjóðs, en þá skal því varið til afborgana og vaxtagreiðslna af þeim. Nú hrökkva tekjur af húseignunum ekki eitthvert ár til fullrar greiðslu, og skal þá greiða það, sem til vantar, úr sveitarsjóði. — **37. gr.** Með reglugerð, sem félagsmálaráðherra staðfestir, skal sveitarstjórn kveða nánar á um einstök atriði varðandi framkvæmd á byggingum íbúðarhúsa sveitarfélaganna svo og leigukjör, söluskilmála, viðhald og hvað eina, sem nauðsynlegt verður talið að ákveða þar sérstaklega, þ. á. m., hvernig fara skal að um sölu slíkra íbúða, ef eigendaskipti verða eða eigandi vill losna við íbúð sína. Skal reynt að haga svo til, að greiðslur einstaklinga fyrir húsnæði sveitarfélaganna verði í sem mestu samræmi við greiðslur þeirra, sem hjá byggingarfélögum fá íbúðir. Í reglugerð skal og ákveða þau viðurlög, sem ástæða þykir að setja.

IV. kafli. [Lánadeild smáíbúða.][1]) — 38. gr. Stofna skal lánadeild, sem veitir einstaklingum í kaupstöðum og kauptúnum lán til bygginga [smárra íbúða][2]), er þeir hyggjast koma upp að nokkru eða verulegu leyti með eigin vinnu sinni og fjölskyldu sinnar. — Fela má Landsbanka Íslands eða annarri lánsstofnun, sem félagsmálaráðherra semur við, stjórn, reikningshald og starfrækslu lánadeildarinnar. — **39. gr.** Ríkissjóður leggur fram 4 milljónir króna sem stofnfé lánadeildarinar. — **40. gr.** [Lán þau, sem lánadeild smáíbúða veitir, skulu tryggð með 2. og 3. veðrétti í íbúð þeirri, sem féð er lánað til. Ársvextir skulu vera 5½ af hundraði og lánstími allt að 15 ár. Eigi má veita hærri lán til hverrar smáíbúðar en 30 þúsund krónur, og eigi má hvíla hærri upphæð samanlagt á fyrri veðréttum og veðrétti þeim, er lánadeildin hefur fyrir sínu láni til smáíbúðar, en 100 þúsund krónur.][3]) — **41. gr.** Sá, sem sækir um lán til húsbyggingar samkvæmt ákvæðum þessa kafla, skal láta fylgja umsókn sinni eftirtalin skilríki: 1. Lóðarsamning eða önnur fullnægjandi skilríki sér til handa fyrir lóð undir smáhýsi [eða sambyggingu, sem smáíbúð hans er í.][4]) 2. Uppdrátt af húsinu, sem reisa á, götunafn og númer. 3. Upplýsingar um, hversu hátt lán hafi verið tekið eða muni verða tekið út á 1. veðrétt í [íbúðinni][4]) og hvernig þess fjár er aflað. 4. umsögn sveitarstjórnar um húsnæðis-

1) L. nr. 51, 20. apríl 1954, § 1.
2) S. l., § 2.
3) S. l., § 3.
4) S. l., § 4.

1952 Nr. 36 16. febr.

þörf umsækjanda. — **42. gr.** Eftirtaldir aðilar skulu sitja fyrir lánum til smáíbúðabygginga: 1. Barnafjölskyldur. 2. Ungt fólk, sem stofnar til hjúskapar. 3. Fólk, sem býr í heilsuspillandi húsnæði, er ekki verður útrýmt samkvæmt III. kafla laga þessara. — [**43. gr.** Heimilt er einnig að lána bæjar- og sveitarfélögum úr lánadeildinni til þess að byggja smáar íbúðir í því skyni að útrýma lélegum og heilsuspillandi íbúðum. Lán til sveitarfélags fari þó aldrei yfir fjórða hluta af heildarupphæð þeirri, sem samkv. starfsreglum lánadeildarinnar er metin hæfileg lánsfjárveiting í hlutaðeigandi kaupstað eða kauptún á því ári.][1])

V. kafli. Um innflutning og skiptingu byggingarefnis o. fl. — **44. gr.** Á meðan skortur er á íbúðarhúsnæði í landinu og erfiðleikar eru á innflutningi nægilegs byggingarefnis, að dómi ríkisstjórnarinnar, skal viðskiptaráð, á meðan það starfar, ella sú stofnun, sem ríkisstjórnin ákveður, kveða á um, til hverra nota fari það byggingarefni, sem flutt er til landsins. Kveða skal á um það með reglugerð, er ráðherra setur, að fengnum tillögum þess aðila, er að framan getur, hverjar byggingar og framkvæmdir skuli ganga fyrir um byggingarefni, og skal þá einkum miðað við þörf íbúðarhúsnæðis og nauðsyn atvinnulífs og almenningsstofnana. Þá skal og í reglugerð mæla fyrir um önnur þau atriði, sem þörf er á, til að lög þessi nái tilgangi sínum. — **45. gr.** Nú ákveður stjórn byggingarfélags að koma á sameiginlegum innkaupum á byggingarefni fyrir félagsmenn sína, og skal hún þá hafa sama rétt og aðrir innflytjendur byggingarefnis til að fá innflutningsleyfi og að fá keyptan gjaldeyri. — **46. gr.** Nú kemst sveitarfélag, sem lán hefur fengið til húsbygginga samkvæmt III. kafla laga þessara, í greiðsluþrot eða er sett undir eftirlit samkvæmt lögum um eftirlit með sveitarfélögum eða það vanrækir um tveggja ára tíma skuldbindingar sínar vegna byggingarlána gagnvart ríkissjóði, og tekur þá ríkisstjórnin í sínar hendur framkvæmd alla og stjórn á húseignum þess sveitarfélags, sem í hlut á og reistar hafa verið samkvæmt III. kafla laga þessara. — **47. gr.** Mál, sem rísa kunna út af brotum á lögum þessum, skulu sæta meðferð almennra lögreglumála. — **48. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara, þar á meðal ef byggingarefni er í heimildarleysi varið til annarra þarfa en lög þessi ákveða, varða sektum allt að 100 þúsund krónum. — **49. gr.** . . . — **Bráðabirgðaákvæði.** — Ríkisstjórninni heimilast að endurgreiða toll af þeim innfluttum tilbúnum húsum, sem flutt verða inn á árinu 1946, að því leyti sem hann er hærri en á því byggingarefni óunnu, er til húsanna þarf. — Kosning fyrstu stjórnar byggingarsjóðs samkv. 8. gr. og fyrstu endurskoðenda samkv. 9. gr. fer fram á Alþingi því, er setur þessi lög, og gildir til ársloka 1949. Frá gildistöku laganna fellur niður umboð stjórnar og endurskoðenda byggingarsjóðs samkvæmt lögum nr. 3 1935. — Lánskjör á fé því, sem ríkissjóður leggur fram árið 1952 til íbúðabygginga sveitarfélaga samkvæmt III. kafla laga nr. 44/1946, skulu verða þau, að ársvextir séu 5½% af hundraði og lánstími 20 ár.

1) L. nr. 51, 20. apríl 1954, § 5.

1952 Nr. 36 16. febr.

f. Kirkjumál.

Lög um biskupskosningu. 1921 Nr. 21 27. júní

1. gr. Þegar biskupsembætti þjóðkirkjunnar losnar, skal það veitt samkvæmt lögum þessum. — **2. gr.** Allir þjónandi prestar og prófastar þjóðkirkjunnar, sem og guðfræðiskennarar háskólans, tilnefna 3 menn sem biskupsefni, er rétt hafa til embætta í þjóðkirkjunni, í þeirri röð, er þeim þykir bezt við eiga. — **3. gr.** Rétt kjörinn biskup er sá, sem fær ⅗ atkvæða. — Nú fær enginn þann atkvæðafjölda, og skal embættið þá veitt þeim þeirra þriggja, er flest fengu atkvæðin, sem kirkjustjórnin telur bezt til þess fallinn. — **4. gr.** Nánari reglur um kosninguna setur kirkjustjórnin.[1])

Erindisbréf handa biskupum. 1746 1. júlí

5) Þegar biskup ætlar í . . . yfirreið sína, skal hann svo tímanlega tilkynna prestum komu sína, með umburðarbréfi, þar sem hann ætlar að fara yfir, að þeir megi fá vitneskju um það að minnsta kosti 3—4 dögum áður, svo að þeir fái gert söfnuðum sínum viðvart og söfnuðurinn hafi ekki neina ástæðu til afsökunar á því, ef hann kemur eigi. — **6)** Á yfirreiðum skal biskup einslega í samtali við menn spyrjast fyrir um það, í hverju presti sé helzt áfátt, hvort hann hafi dugnað og kunnustu til embættis síns, hvort

1) Rgj. nr. 99, 13. ág. 1938.

1746 1. júlí

hann hafi röggsemi til þess að efla sanna guðsþekkingu og guðsótta, hverja ástundun hann sýni til þess í söfnuði sínum, hver pia desideria hann hafi í þá átt, og hvaða sennilegar uppástungur hann hafi til breytingar í því efni. . . . — **14)** Enn fremur skulu meðhjálparar[1]) vera viðstaddir, þegar biskup eða prófastur koma, og skulu þeir allir spurðir, hvernig ástandið sé í söfnuðinum, hvort þar tíðkist nokkrir sérstakir ósiðir eða guðleysi, hvernig hver um sig ræki embætti sitt, og fái stoð til þess eða sæti tálmunum, og skal biskup eða prófastur eigi láta undir höfuð leggjast að áminna menn í því efni. — **15)** Biskupar skulu samkvæmt hingað til haldinni venju hvarvetna láta, þar sem þeir fara yfir, halda fullnægjandi skrá yfir kirkjuna sjálfa, innanstokksmuni hennar og skrautgripi, kúgildi, jarðir, leigur, hús, skóga, reka, og aðrar eignir hennar og hlunnindi, og skal biskup, hvenær sem hann heldur kirkjuskoðun, ásamt forráðamanni kirkju og nokkrum öðrum góðum mönnum, undirrita skrána, og skal hún látin í stiftskistuna[2]) og geymd þar til þess að hafa hliðsjón af henni. — **16)**[3]) Til þess að fyrirgirða allar deilur, er rísa af skorti á áreiðanlegum gögnum um eignir kirkna, réttindi og kúgildi, er standa á jörðum lens- og bændakirkna, skulu samkvæmt allraþegnsaml. tillögum fyrri biskupa, eftir greindar skrár taldar áreiðanlegar og löggiltar kirkjuskrár og máldagabækur í Skálholts- og Hólastifti, er allar þrætur um eignir kirkna og réttindi skulu dæmd og útkljáð eftir: Í Skálholtsstifti: Hin gamla máldagabók eða kirkjuregistur Wilchins biskups, samantekin 1397. Í Hólastifti: a) Registur og máldagabók Jóns biskups Eiríkssonar 1360, b) Péturs biskups 1394, c) Auðunar biskups 1398 (rétt 1318), d) Ólafs biskups Rögnvaldssonar 1461 og e) Sigurðar prests, sem safnað var eftir siðaskiptin. . . .[4]) Mál, er varða aðrar kirkjueignir í báðum stiftum, svo sem innanstokksmuni og skrautgripi þeirra, skulu eigi dæmd eftir nefndum máldagabókum, heldur eftir skrám þeim, er evangelisku biskuparnir hafa gert eftir siðaskipti. — **17)** Biskup skal knýja kirkjubændur og svonefnda lénspresta til þess að halda kirkjum, gripum þeirra og öðru, forsvaranlega við, svo og að hafa kirkjur svo rúmgóðar, að allir safnaðarmenn komist þar fyrir. Svo ber þeim og að gera reikning fyrir tekjum kirkna og gjöldum. Verði ólöglegur dráttur þar á, skal amtmaður sækja bændakirkjueigendur, og lénsprestum skal refsað samkvæmt allran. konungsboði frá 1708.[1]) Auk þess skal bændakirkjueigandi eða erfingjar hans safna svo fé, sem nægir til endurbyggingar kirkju, ásamt öðrum tekjum hennar. — **18)** Nú telur biskup eitthvað svo úr sér gengið, að það þurfi endurbóta við, og skal þá skipun hans tafarlaust hlýtt. Ef það er vanrækt, enda sé unnt að bæta það eða breyta því, skal forráðamaður kirkju sæta refsingu eftir því, er rétt þykir, til fátækra, og skal amtmaður[2]) knýja hann til þess að fullnægja tafarlaust skyldu sinni. . . . — **21)** Biskup skal, samkvæmt þar um útkomnum konungsboðum, . . . sjá um, að prófastar þeir, sem undir hann eru gefnir, visiteri árlega hver sitt prófastsdæmi og sendi biskupi þar um greinilega og áreiðanlega skýrslu, ásamt uppástungum til endurbóta, er nauðsynlegar kynnu að vera, svo að biskup megi nákvæmlega rannsaka þau efni og gera rækilegar skýrslur og tillögur um það til Generalkirkju-eftirlits kollegíis Vors.[2]) Ef prófastur óhlýðnast þessu án lögmætra orsaka, skal honum refsað eftir mati biskups til fátækra prestsekkna. En af því að þau prófastsdæmi eru til, svo sem í Skálholtsstifti, Múla-, Rangárvalla-, Ísafjarðar- og Árnessýslur, og í Hólastifti Þingeyjarsýsla, er prófastar fá eigi komizt yfir að visitera algerlega á hverju ári, svo að söfnuðir þeirra og heimili bíði eigi hnekki af, þá skal biskup þá skipun á gera, að hvorki sé próföstum íþyngt um of né yfirreiðir frestist um skör fram, heldur skuli þeim lokið á 2 ára fresti í hverju héraði. . . .[3]) — **24)** Í hvoru stifti skal einu sinni á ári haldin synodus. . . . Biskup skal í tækan tíma bréflega boða hana próföstum og prestum, er hlut eiga að máli, með því að þar á að ræða um allt, er varða má nauðsynjar klerkdómsins. . . . — **31)**[4]) Biskup skal sjá um, að prestar haldi réttilega skrá yfir: a) . . . acta synodalia, umburðarbréf biskupa, er öll skulu í heild sinni skráð, b) fædda, dána, gifta, c) fermda; þessar þrjár bækur skulu ávallt vera eign kirkjunnar, og skal biskup, hvenær sem hann visiterar þar, rita í hverja þessara bóka, að hann hafi séð þær, d) skipulegt sálnaregistur, einkum yfir nöfn æskulýðsins, aldur,

1746 1. júlí

1) Nú sóknarnefnd. — 2) Nú Þjóðskjalasafn. — 3) Kgsbr. 5. apríl 1749. — 4) L. nr. 46, 10. nóv. 1905, § 11.

1) Kgsbr. 11. maí 1708. — 2) Nú stjórnarráðið. — 3) L. nr. 47, 16. nóv. 1907, § 3. — 4) L. nr. 36, 8. sept. 1931.

1746 1. júlí lestur og framfarir, og skal biskupi sýnd bókin á yfirreiðum, svo að hann sjái, að hún sé haldin svo, og, ef nauðsyn krefur, til þess að hann megi áminna um að koma betri skipun á hana. . . . — **42)** Biskup skal eigi dirfast að vígja nokkurn mann til prests, sem eigi hefir náð, lögum samkvæmt,[1]) 25 ára aldri. — **43)** Próf það, er biskup heldur yfir prestsefni, er sækir um prestakall, skal haldið með samvizkusemi og án manngreinarálits, og skal þess vandlega gæta, að prestaköllin séu veitt mönnum, sem til þeirra eru hæfir, bæði að lærdómi og líferni. Auk annars skal reyna það vandlega í prófi þessu, hverja þekkingu candidatus hefir til að bera in theologicis & biblicis, svo og í samþykktum játningarritum kirkju vorrar, og má halda próf þetta skriflega, svo að síðar megi, ef þess er óskað, sjá hæfileika prestsefnisins. . . . — **45)** Jafnskjótt sem einhver hefir fengið veitingu fyrir prestakalli, skal hann þegar snúa sér til biskups, sem . . . vígir hann og eiðfestir og fær honum vígslubréf til þess safnaðar, er hann á að gæta. Þó skal slíkur kandidat rita æfisögu sína á latínu í þar til gerða bók, er geymd skal með skjölum stiftisins. . . .

1909 Nr. 38 30. júlí **Lög um vígslubiskupa.**

1. gr. Auk biskups landsins skulu vera hér á landi tveir vígslubiskupar (officiales), annar í Skálholtsbiskupsdæmi hinu forna, en hinn í Hólabiskupsdæmi hinu forna. — **2. gr.** Konungur skipar vígslubiskupana eftir tillögum prestastéttarinnar í hvoru biskupsdæmi; skulu þeir hafa biskupsvígslu. Til vígslukostnaðar, er þeir vígjast, skulu hvorum þeirra greiddar 500 kr. úr landssjóði. — **3. gr.** Annar vígslubiskupanna vígir biskup landsins, er svo stendur á, að fráfarandi biskup getur eigi gert það. Í forföllum biskups vígja þeir og presta, hvor í sínu umdæmi. — Fyrir biskupsverk, er þeir vinna í forföllum biskups, greiðist þeim úr landsjóði borgun eftir reikningi.

1275 **Kristinréttur Árna biskups Þorlákssonar.**

11. Um forræði biskupa á kirkjum ok eignum þeirra. . . . Landeigandi er skyldr at láta gera kirkju á bæ sínum, hverr sem fyrr lét gera. . . .

12. Um kirkjuvígslu. Vígja skal kirkju síðan er ger er . . . En ef kirkja brenn upp eða annars kostar spillist, svá at niðr fellr öll eða meiri hlutr, þá skal vígja endrgerva kirkju. En þó at kirkjuraf brenni upp, fúni ok niðr falli lítill hlutr af veggjum, þá skal eigi vígja endrbætta kirkju. . . . **1275**

1) Tilsk. 16. febr. 1621.

Lög um kirkjuráð. **1931**

Nr. 21 6. júlí

1. gr. Setja skal kirkjuráð fyrir hina íslenzku þjóðkirkju samkvæmt því, sem segir í lögum þessum. — **2. gr.** Verkefni kirkjuráðsins er að vinna að eflingu íslenzkrar kristni og styðja að trúar- og menningaráhrifum þjóðkirkjunnar með því að: a) íhuga og gera ályktanir um þau mál, sem varða þjóðkirkjuna í heild sinni og einstaka söfnuði hennar. b) stuðla að frjálsri starfsemi til eflingar kristnilífi þjóðarinnar, mannúðar- og líknarstarfsemi. — **3. gr.** Kirkjuráðið hefir: 1. Ráðgjafaratkvæði og tillögurétt um þau mál, er kirkjuna varða og heyra undir verksvið löggjafarvaldsins eða sæta konungsúrskurði. Svo og þau mál önnur, er kirkjustjórnin kann að leita álits þess um 2. Samþykktaratkvæði og ákvörðunarrétt um guðsþjónustur kirkjunnar, veitingu sakramenta og kirkjulegar athafnir og helgisiði, þó eigi fyrr en tillögur ráðsins hafa verið samþykktar á prestastefnu (synodus). Ennfremur um þau mál, er hið almenna löggjafarvald kann að fá kirkjuráðinu til meðferðar og fullnararákvörðunar. 3. Rétt til að kjósa 1 mann til að taka þátt í stjórn kirkjulegrar starfsemi í sambandi við útvarp. 4. Ráðstöfunarvald yfir fé því, sem lagt kann að verða til frjálsrar kirkjulegrar starfsemi eða annarra kirkjulegra þarfa, eftir nánari ákvæðum, sem fjárveitingarvaldið setur í hvert sinn. — Vafaatriði um takmörk á samþykktar- og ákvörðunarvaldi kirkjuráðs samkvæmt 2. lið þessarar greinar sæti úrskurði dóms- og kirkjumálaráðuneytisins. — **4. gr.** Kirkjuráðið skipa 5 menn, biskup landsins, 2 guðfræðingar, kosnir af sóknarprestum þjóðkirkjunnar og kennurum guðfræðideildar háskólans til 5 ára í senn, og 2 fulltrúar, kosnir af héraðsfundum til sama tíma. Kirkjumálaráðuneytið setur reglugerð um kosninguna.[1]) — **5. gr.** Enginn má eiga sæti í kirkjuráði, nema hann fullnægi þessum skilyrðum: a) Sé meðlimur þjóðkirkjunnar. b) Sé orðinn 25 ára að aldri. c) Eigi löglega með sig sjálfur og d) hafi óflekkað mannorð. — **6. gr.** Kirkjuráðið er álykt-

1) Rgj. nr. 4, 8. febr. 1932.

1931 Nr. 21 6. júlí

unarfært um mál þau, er greinir í 1., 3. og 4. lið 3. gr., ef 4 eru á fundi. — En um þau mál, er getur í 2. lið 3. gr., hefir ráðið eigi ákvörðunarrétt nema það sé fullskipað, eða 4 kirkjuráðsmenn greiði samhljóða atkvæði. — Nú er kirkjuráði með sérstökum lögum falið að gera tillögur um veitingu prestakalla, og er þá ráðið ályktunarfært, þótt eigi séu 4 á fundi, ef þeir, sem eru fjarverandi, senda skriflegt álit og tillögu í símskeyti. Nú verða atkvæði jöfn, og ræður þá atkvæði biskups. — **7. gr.** Biskup er sjálfkjörinn forseti kirkjuráðs. En ráðið sjálft kýs varaforseta og ræður ritara. Forseti kallar ráðið saman og kemur ályktunum þess á framfæri. — Biskup kallar saman kirkjuráð á ársfund einu sinni á ári. Aukafundir skulu haldnir þegar kirkjumálaráðherra, biskup eða 2 menn í ráðinu óska þess. — **8. gr.** Kirkjuráðsmenn fá greiddan framlagðan kostnað og aðstoð eftir reikningi, er ráðuneytið úrskurðar.

1907 Nr. 47 16. nóv.

Lög um laun prófasta.

. . .[1]) — **3. gr.** Prestar tilnefna prófastsefni á sama hátt og nú, en landsstjórnin skipar prófasta með ráði biskups.

1744 29. maí

Forordning áhrærandi ungdómsins catechisation á Íslandi.

15)[2]) Svo að hér um verði því gerr vitað, þá skal hver prófastur vísitera árlega í sínu prófastsdæmi, þegar superintendentinn vísiterar ekki í því héraði, og skal hann þá nákvæmlega grenslast eftir um ásigkomulag prestanna og sóknarinnar, og einkanlega ungdómsins, og síðan greina sínum biskupi af öllu þessu, hversu hann hafi fundið hvorutveggju að vera í áðurtéðu. . . . Sú kirkja, fyrir hverri sjálfum prófastinum er trúað, á, þegar hún er annars svo á sig komin, að um hana má tvíla, að vísiterast af einum öðrum skikkanlegum og dugandis presti, hvern prest superintendentinn skipar þar til, þangað til hann getur sjálfur komið í sína venjulegu vísitatiu.

1796 11. marz

Konungsbréf (til Skálholtsbiskups) um prestsverk prófasta innan prófastsdæmis.

1) Próföstunum ber að fremja allar hjónavígslur hjá sóknarprestunum, hvort sem sjálfir þeir eiga í hlut eða náfrændur þeirra, og er með þessu átt við sóknarprestana sjálfa, þegar þeir ganga að eiga konur, sem eiga heima hjá þeim sjálfum eða í sóknum þeirra, og við þær konur, sem eru skyldar eða tengdar presti í fyrsta jafnan eður ójafnan lið, og eiga heima hjá honum. — **2)** Sama er um líkræður allar yfir sóknarprestum og þeim, sem þeim eru nákomnir, svo sem fyrr var greint, hvort sem eru karlar eða konur, enda séu 18 ára að aldri og eigi heima hjá sóknarpresti, svo og yfir uppgjafaprestum og ekkjum sóknarpresta. — **3)** Þegar staðháttum er svo varið, að eigi næst til prófasts, og verk þau þarf að fremja, er nefnd hafa verið, þá getur hlutaðeigandi prestur látið nágrannaprest gera verkið, en ef héraðsprófasti er eigi sagt til, þó að það hefði vel mátt gera, bera honum 2 rd. — **4)** Þegar áðurnefnd prestsverk fyrirfalla hjá kapellánum, náfrændum þeirra og ekkjum, skal hlutaðeigendum frjálst, hvort sem þeir vilja, að leita um það héraðsprófasts eða sóknarprests, ef sóknarprestur er eigi svo nákominn sem fyrr var greint.

1796 11. marz

1607 2. júlí

Kirkjuordinantia Kristjáns 4. hin norska.[1])

. . . **II. 4. Um helgihald.**[2]) . . . Vér meðtökum enga helgidaga svo sem fyrr er sagt utan þá venjulegu sunnudaga. . . . Á þremur Christi stórhátíðum höldum vér heilagt þrjá[3]) daga samfleytt vegna Christi historiu. Sömuleiðis nýjársdag . . .[3]) vors herra uppstigningardag.[3]) . . . **9. Hvernig kirkjunnar þénarar skuli tilskikkast.** . . . Oss hefir einnig virzt það gott og gagnlegt, að eftir þenna dag skuli engir mega ordinerast og vígjast til prests utan þeir hafi nokkurt víst kall eða séu þar til skikkaðir, nema nokkur önnur nauðsyn sérleg kunni til að falla. . . . Sérhver sóknarprestur í kaupstöðunum og á landsbyggðinni skal taka vara á sinni sókn og ekki hafa með þá sókn, sem annar er til settur, hvorki að hafa þar kirkjuþjónustu með nokkurri prédikun né að fremja greftrunarembætti ellegar í nokkurn annan máta utan það sé gert með sóknarprestsins leyfi eða biskupsins bífalning. . . .

Um capellana embætti. . . . Ekki skal heldur sóknarprestinum leyfast að útskúfa nokkrum capellani frá sinni þjónustu, sem girnist þar við að blífa, utan svo sé, að hann geti

1) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 12. — 2) Sbr. erbr. 1. júlí 1746, § 21 og tilsk. 27. jan. 1847, § 5.

1) Lögleidd með tsk. 29. nóv. 1629. — 2) Um ákvörðun páskanna sjá kgs.br. 24. maí 1743. — 3) Tsk. 26. okt. 1770.

1607 2. júlí áður bívísað, að hann hafi einhvern svo stóran brest, að honum megi ekki án hneykslunar leyfast að vera þar lengur, og að þar gangi löglegur dómur á milli þeirra, sem innihaldi réttar sakir til þess aðskilnaðar. Og þar sem nokkur capellan fyrir utan skilnaðarsakir yfirgefur sitt kall af sínu laussinni án prófastsins og superintendentis vitundar, þá er superintendens ekki pliktugur að hjálpa honum inn aftur í nokkurn annan stað, þó hann hafi allareiðu prestsins og sóknarfólksins góðan vitnisburð. . . .

13. Hvernig menn skulu jarða lík . . . Allir kristnir skulu grafast í kirkju eða kirkjugarði, þó með formanna leyfi og vitund. . . . Ekki má heldur sá nokkur grafast fyrir utan kirkjugarðinn, sem í kirkjugarði ber að liggja, utan það sé gert af neyð og þrengingu. Ef nokkur hefir lík að flytja frá sér og hefir ekki heima styrk þar til, þá skal hann kalla þar til sína nágranna, svo marga sem hann með þarf, og skulu þeir allir pliktugir til að koma honum til hjálpar ellegar bæti þar fyrir. . . .

1621 16. febr. **Konungsbréf um aldur presta.** (Ekki birt hér á landi, en þó eftir því farið.)

. . . Viljum Vér hér með náðarsamlegast bannæ lénsmönnum Vorum, biskupum og hverjum öðrum, að dirfast þess hér eftir, að veita eða krefjast þess að nokkrum manni sé veitt prestakall, sem eigi hefir náð 25 ára aldri, nema því aðeins að eigi sé völ til þess á öðrum dugandi mönnum, er fullum aldri hafi náð, því ef svo er, munum Vér náðarsamlegast veita undanþágu til þess. . . .

1915 Nr. 32 3. nóv. **Lög um veitingu prestakalla.**

1. gr. Þegar prestakall losnar, auglýsir biskup það með hæfilegum umsóknarfresti, og sendir jafnframt hlutaðeigandi prófasti auglýsinguna í jafnmörgum samritum og sóknir eru í prestakallinu. En prófastur sendir sóknarnefndum samritin til birtingar og leggur jafnframt fyrir þær, að semja kjörskrá yfir þá sóknarbúa, sem atkvæðisrétt hafa á safnaðarfundum. — **2. gr.** Kjörskrá skal vera þannig löguð, að á henni séu fimm dálkar fyrir töluröð kjósenda, nöfn, aldur, stöðu og heimili. Nöfnum kjósenda skal raðað eftir stafrófsröð. Sóknarnefnd skal hafa lokið samningu kjörskrár innan viku frá því, er formaður nefndarinnar fékk bréf prófasts. Þegar skráin er samin, leggur sóknarnefnd hana fram á kirkjustaðnum kjósendum til sýnis, og auglýsir framlagninguna jafnframt á þann hátt, sem vant er að birta auglýsingar þar í sókn, enda sé skráin kjósendum til sýnis í fulla viku. [— Á kjörskrá fyrir prestakosningar í Reykjavík skal heimilt að raða nöfnum kjósenda eftir heimilisfangi (götunafni og númeri).][1] — Tilkynnir sóknarnefnd jafnframt prófasti, hvenær kjörskrá er lögð fram. — **3. gr.** Nú telur einhver sér ranglega sleppt af kjörskrá eða einhvern ranglega tekinn á hana, og skal hann þá kæra bréflega fyrir sóknarnefnd áður vika sé liðin frá síðasta sýningardegi skrárinnar. Sóknarnefnd boðar kæranda og kærða, hafi yfir einhverjum verið kært, þegar að liðnum kærufresti, á fund með sér, og leggur fullnaðarúrskurð á kæruna á fundinum. — **4. gr.** Þegar sóknarnefnd hefir gengið til fullnaðar frá kjörskrá, sendir hún prófasti skýrslu um tölu atkvæðisbærra manna í sókninni ásamt vottorði um það, að skráin hafi legið frammi lögmæltan tíma, en prófastur skýrir biskupi þegar í stað frá tölu kjósenda í hverri sókn í prestakallinu og biskup aftur landsstjórn. — **5. gr.** Þá er umsóknarfrestur er á enda, sendir biskup landsstjórninni skýrslu um það, hverjir sótt hafi, og um það, hvort þeir fullnægi lögmæltum kröfum til prestskapar í þjóðkirkju landsins og hve marga kjörseðla þurfi. — Kjörseðlarnir skulu allir vera með sömu gerð og jafnstórir og á þá prentuð í stafrófsröð nöfn umsækjenda. Seðlatalan skal jafnan vera 10% hærri en tala kjósenda. — Stjórnin annast þá um, að tilbúnir séu og sendir biskupi nægilega margir kjörseðlar. Svo leggur landsstjórnin til, handa hverri sókn, tvenn lérefts-fóðruð umslög til afnota við kosninguna, og sé prentað utan á annað: „greidd atkvæði“ og á hitt: „ónotaðir og ónýttir seðlar“. — Biskup sendir síðan prófasti með póstábyrgð kjörseðla, umslög, umsóknir með fylgiskjölum og eigin ummæli í innsigluðum sendingum, sér til hverrar sóknarnefndar, og staðfestir hann áður afrit umsóknargagna. Prófastur sendir síðan sóknarnefndum, en þær leggja umsóknirnar ásamt fylgiskjölum fram á kirkjustaðnum til sýnis, enda skulu skjöl þessi liggja til sýnis að minnsta kosti vikutíma. Jafnframt ákveður prófastur kjörfundardag fyrir prestakallið með hæfilegum fresti, og setur sömu dagstund í öllum sóknunum. — Skal að jafnaði kosið í kirkjunni

1915 Nr. 32 3. nóv.

1) L. nr. 27, 27. júní 1941, § 1.

og á sunnudegi. — **6. gr.** Söknarnefnd stýrir kosningu í sókn hverri. Nú eru söknarnefndarmenn þrír, og skulu þeir þá skipa kjörstjórn. Ef söknarnefndarmenn eru 5, ganga 2 þeirra frá eftir hlutkesti, aðrir en oddviti, er jafnan skal vera formaður kjörstjórnar. — **7. gr.** Nú er kominn kjörfundardagur, og skal þá kjörstjórn koma á fundarstað á tilsettum tíma. Skal oddviti söknarnefndar setja fund og stýra honum. Hamli veður, umgangsveiki eða önnur slík atvik ferðum manna, skal kjörstjórn boða til kjörfundar af nýju. Þó er fundur lögmætur, ef meiri hluti atkvæðisbærra söknarmanna sækir hann. — **8. gr.** Kjörstjórn skal hafa gerðabók, er sérstaklega sé til þess gerð og löggilt af biskupi, kjörskrá og atkvæðakassa með sömu gerð og atkvæðakassar við alþingiskosningar. Fundarhúsi skal vera þannig háttað, að inn af fundarherberginu sé herbergi eða klefi, er ekki sé innangengt í, nema úr fundarherberginu, og að öðru leyti svo umbúið, að ekki sjáist að utan eða annars staðar frá þangað inn, né heldur sé hægt að sýna kjörseðilinn þeim, er utan klefans kynni að vera. Sé herbergjum ekki svo háttað á kjörfundarstaðnum, eða kosning fari fram í kirkjunni, skal tjalda af eitt hornið, svo ekki sjáist, hvað gert er fyrir innan tjaldið. Í klefanum, eða fyrir innan tjaldið, skal vera borð og hæfilega margir blýantar samlitir. — **9. gr.** Oddviti kjörstjórnar skýrir kjósendum frá því í fundarbyrjun, hverir séu í kjöri. — **10. gr.** Áður en atkvæðagreiðslan hefst, skal kjörstjórnin opna atkvæðakassann og sýna kjósendum og umsækjendum, eða umboðsmönnum þeirra, að kassinn sé tómur. Að því búnu læsir kjörstjórnin kassanum, og lætur ganga til kosninga. — **11. gr.** Þeir, sem neyta vilja atkvæðisréttar síns, verða að sækja kjörfund sjálfir. Kjósendur ganga fram og kjósa í þeirri röð, er þeim lízt og eftir því, sem þeir komast að. Án leyfis kjörstjórnar mega ekki vera í kosningarstofunni með henni aðrir en umsækjendur og umboðsmenn þeirra, svo og kjósendur, er koma og fara. Kjörstjórnin getur kvatt menn sér til aðstoðar, til að halda uppi reglu meðan á kosningunni stendur. Þá er kjörstjórnin hefir kannazt við kjósanda, afhendir hún honum kjörseðil og vísar honum til atkvæðaklefans, og má þar enginn annar inni vera; kjósandi merkir þar kross framan við nafn þess umsækjanda, er hann kýs, brýtur síðan seðilinn saman, þannig að letrið snúi inn, gengur með seðilinn að atkvæðakassanum í fundarherberginu og stingur honum niður um lokrifuna á kassanum. Jafnframt merkir maður úr kjörstjórninni við nafn kjósanda á kjörskránni. — Ónýtist seðill hjá kjósanda eða gallist, getur hann fengið nýjan seðil hjá kjörstjórn gegn því að skila hinum, er ónýttist eða skemmdist. Sé kjósandi ekki fær um að kjósa vegna orsaka, er kjörstjórn metur gildar, skal sá úr kjörstjórninni, er kjósandi til nefnir, hjálpa honum til þess. Þess skal stuttlega getið í gerðabókinni. Gengur svo koll af kolli þangað til enginn gefur sig fram, þá kjósa þeir, er í kjörstjórn sitja, og umboðsmenn umsækjendenna, eigi þeir atkvæðisrétt, á sama hátt og aðrir kjósendur, og er kosningunni þar með lokið. — Þó má kosningarathöfn eigi standa skemur en 2 stundir, nema allir kjósendur, er á kjörskrá standa, hafði neytt kosningarréttar áður en sá tími er liðinn. — **12. gr.** Í Reykjavík og öðrum söknum landsins, þar sem eru 1000 kjósendur eða fleiri, má kjósa á fleirum en einum stað í einu eftir nánari ákvörðun söknarnefndar. Þó skal setja kjörfund og slíta honum á sama stað. Þrír menn, tilnefndir af söknarnefnd, taka við atkvæðum í kjörherbergi hverju og skal á aukakjörstöðum nota staðfest eftirrit af kjörskrá, enda hefir hver kjördeild sína fundarbók. Söknarnefnd ákveður, hverjir skuli kjósa í hverjum stað. Að öðru leyti fer atkvæðagreiðsla á aukakjörstöðunum fram sem annars staðar. Þegar atkvæðagreiðslu er lokið, skal afhenda söknarnefnd atkvæðakassa og kjörgögn. Síðan sendir söknarnefnd þau til yfirkjörstjórnar á venjulegan hátt. — **13. gr.** Þegar kosningarathöfn er lokið, hvolfir kjörstjórn seðlunum úr atkvæðakassanum í umslög, sem til þess eru ætluð, og setur innsigli sín fyrir. Svo mega og umboðsmenn umsækjanda setja innsigli sín fyrir umslögin ef þeir vilja. Ennfremur tekur kjörstjórn ónýtta og ónotaða seðla og lætur þá í umslag og innsiglir sem fyrr segir. — **14. gr.** Kærufrestur yfir kosningu er 3 dagar. Að þeim liðnum sendir söknarnefnd með póstábyrgð formanni yfirkjörstjórnar afrit gerðabókar, umsóknargögn öll, seðlaumslögin og ummæli sín um kærur, ef fram hafa komið, yfir kosningunni. — **15. gr.** Yfirkjörstjórn skipa biskup landsins og 2 menn aðrir, er stjórnarráðið skipar til 5 ára í senn. Ræður afl atkvæða, ef ágreiningur verður með yfirkjörstjórn. Jafnskjótt sem sendingarnar eru komnar úr öllum sókn-

1915 Nr. 32 3. nóv.

1915 Nr. 32 3. nóv. um prestakallsins, tekur yfirkjörstjórn til stund og stað til að telja saman atkvæðin; kveður hún til umsækjendur eða umboðsmenn þeirra, ef nokkrir eru. Heldur yfirkjörstjórn gerðabók og sendir landsstjórninni afrit hennar ásamt kosningargögnum. — **16. gr.** Reynist miklir gallar á undirbúningi eða framkvæmd kosningar, enda hafi yfir því verið kært, getur landsstjórnin, að fengnum tilllögum yfirkjörstjórnar, ónýtt kosninguna og fyrirskipað nýja. — **17. gr.** Hafi helmingur kjósenda í prestakallinu greitt atkvæði á kjörfundi og fái einhver umsækjenda meiri hluta greiddra atkvæða, er hann kjörinn prestur, og fær veitingarbréf ráðherra fyrir prestakallinu. Annars er stjórnin ekki bundin við atkvæðagreiðsluna, og leitar hún þá tillögu biskupsins um það, hverjum umsækjanda kallið skuli veitt. — **18. gr.** Nú er aðeins einn umsækjandi, og fer með sama hætti fram leynileg atkvæðagreiðsla um hann á kjörfundum. Kjósendur, sem honum vilja hafna, skila seðlinum ómerktum. Greiði helmingur kjósenda atkvæði, og fullur helmingur greiddra atkvæða taki umsækjanda eða hafni honum, ræður það úrslitum. — **19. gr.** Enginn, er kosið hefir skriflega, er skyldur til að skýra frá því fyrir rétti, hvernig hann hafi neytt atkvæðisréttar síns, hvers kyns sem mál það er, sem hann er krafinn til vitnisburðar í. — **20. gr.** Hvorki kjörstjórnarformaður né nokkur annar, sem í kosningastofunni er staddur, má beinlínis eða óbeinlínis hvetja nokkurn kjósanda meðan á kosningu stendur, til þess að kjósa einn umsækjanda öðrum fremur, né heldur má kjörstjórnarmaður skýra frá því, er hann kann að hafa orðið áskynja um, að því er atkvæðagreiðslu kjósenda snertir. — Brot gegn ákvæðum þessum varða einföldu fangelsi,[1]) ekki skemur en viku, eða sektum, ef málsbætur eru, þó eigi undir 20 kr. — Önnur brot gegn lögum þessum varða allt að 200 kr. sektum til prestlaunasjóðs. — **21. gr.** Landssjóður stendur straum af útbúningi kjörseðla og útvegun atkvæðakassa til hvers prófastsdæmis. Að öðru leyti fer um kostnað af prestkosningum samkvæmt 6. gr. laga nr. 40, frá 30. júlí 1909.

1952 Nr. 31 4. febr. **Lög um skipun prestakalla.**

1. gr. Prófastsdæmum og prestaköllum landsins skal skipað þannig: **I. Norður-Múlaprófastsdæmi.** 1. Skeggjastaðir. Skeggjastaðasókn. Prestssetur: Skeggjastaðir. 2. Hof í Vopnafirði. Hofs- og Vopnafjarðarsóknir. Prestssetur: Hof. 3. Hofteigur. Hofteigs-, Eiríksstaða-, Sleðbrjóts- og Möðrudalssóknir. Prestssetur: Hofteigur. 4. Kirkjubær. Kirkjubæjar-, Eiða- og Hjaltastaðarsóknir. Prestssetur: Kirkjubær. 5. Valþjófsstaður. Valþjófsstaðar- og Ásssóknir. Prestssetur: Valþjófsstaður. 6. Desjarmýri. Borgarfjarðar-, Njarðvíkur- og Húsavíkursóknir. Prestssetur: Desjarmýri. 7. Seyðisfjörður. Seyðisfjarðar- og Klyppsstaðasóknir. Prestssetur á Seyðisfirði. **II. Suður-Múlaprófastsdæmi.** 8. Vallanes. Vallaness- og Þingmúlasóknir. Prestssetur: Vallanes. 9. Norðfjörður. Norðfjarðar- og Brekkusóknir. Prestssetur í Neskaupstað. 10. Eskifjörður. Eskifjarðar- og Reyðarfjarðarsóknir. Prestssetur á Eskifirði. 11. Kolfreyjustaður. Kolfreyjustaðar- og Fáskrúðsfjarðarsóknir. Prestssetur: Kolfreyjustaður. 12. Heydalir. Heydala- og Stöðvarfjarðarsóknir. Prestssetur: Heydalir. 13. Djúpivogur. Djúpavogs-, Beruness-, Berufjarðar- og Hofssóknir. Prestssetur á Djúpavogi. **III. Austur- Skaftafellsprófastsdæmi.** 14. Bjarnanes. Bjarnaness- og Stafafellssóknir. Prestssetur: Bjarnanes. 15. Kálfafellsstaður. Kálfafellsstaðar- og Brunnhólssóknir. Prestssetur: Kálfafellsstaður. 16. Hof í Öræfum. Hofssókn. Prestssetur: Sandfell. — Heimilt er kirkjustjórninni að selja Sandfell og flytja prestssetrið á hentugri stað. **IV. Vestur-Skaftafellsprófastsdæmi.** 17. Kirkjubæjarklaustur (Kirkjubær). Prestsbakka- og Kálfafellssóknir. Prestssetur: Kirkjubæjarklaustur. 18. Ásar. Grafar-, Þykkvabæjar- og Langholtssóknir. Prestssetur: Ásar. 19.Vík.Víkur-, Reynis- og Skeiðflatarsóknir. Prestssetur í Vík. **V. Rangárvallaprófastsdæmi.** 20. Holt undir Eyjafjöllum. Eyvindarhóla-, Ásólfsskála- og Stóradalssóknir. Prestssetur: Holt. 21. Bergþórshvoll. Kross- og Akureyjarsóknir. Prestssetur: Bergþórshvoll. 22. Breiðabólstaður í Fljótshlíð. Breiðabólstaðar- og Hlíðarendasóknir. Prestssetur: Breiðabólstaður. 23. Oddi. Odda-, Stórólfshvols- og Keldnasóknir. Prestssetur: Oddi. 24. Kirkjuhvoll. Kálfholts-, Hábæjar- og Árbæjarsóknir. Prestssetur: Kirkjuhvoll. 25. Fellsmúli. Skarðs-, Haga- og Marteinstungusóknir. Prestssetur: Fellsmúli. **VI. Árnesspróf astsdæmi.** 26. Stóri-Núpur. Stóra-Núps-, Hrepphóla- og Ólafsvallasóknir. Prestssetur: Skarð. 27. Hruni. Hruna- og Tungufellssóknir. Prestssetur: Hruni. 28. Skálholt. Skálholts-, Torfastaða-, Haukadals-, Bræðra-

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

1952 Nr. 31 4. febr.

tungu- og Úthlíðarsóknir. Prestssetur: Skálholt. 29. Mosfell í Grímsnesi. Mosfells-, Miðdals-, Stóruborgar- og Búrfellssóknir. Prestssetur: Mosfell. 30. Þingvellir. Þingvalla- og Úlfljótsvatnssóknir. Prestssetur: Þingvellir. 31. Hraungerði. Hraungerðis-, Villingaholts- og Laugardælasóknir. Prestssetur: Hraungerði eða Selfoss. 32. Eyrarbakki. Eyrarbakka-, Stokkseyrar- og Gaulverjabæjarsóknir. Prestssetur á Eyrarbakka. 33. Hveragerði. Kotstrandar-, Hjalla- og Strandarsóknir. Prestssetur í Hveragerði. **VII. Kjalarnessprófastsdæmi.** 34. Grindavík. Grindavíkur- og Kirkjuvogssóknir. Prestssetur í Grindavík. 35. Útskálar. Útskála- og Hvalsnesssóknir. Prestssetur: Útskálar. 36. Keflavík. Keflavíkur- og Innri-Njarðvíkursóknir. Prestssetur í Keflavík. 37. Hafnarfjörður. Hafnarfjarðar-, Kálfatjarnar- og Bessastaðasóknir. Prestssetur í Hafnarfirði. 38. Mosfell í Mosfellssveit. Lágafells- og Viðeyjarsóknir. Prestssetur: Mosfell. 39. Reynivellir. Reynivalla-, Saurbæjar- og Brautarholtssóknir. Prestssetur: Reynivellir. 40. Vestmannaeyjar. Ofanleitissókn. Prestssetur: Ofanleiti. **VIII. Reykjavíkurprófastsdæmi.** 41.—49. Í Reykjavíkurprófastsdæmi skulu jafnan vera svo margir prestar, að sem næst 5000 manns komi á hvern að meðaltali. Kirkjustjórnin ákveður takmörk sókna og prestakalla að fengnum tillögum safnaðaráðs Reykjavíkur (sbr. 2. gr.) og velur þeim heiti. **IX. Borgarfjarðarprófastsdæmi.** 50. Saurbær á Hvalfjarðarströnd. Saurbæjar-, Leirár- og Innri-Hólmssóknir. Prestssetur: Saurbær. 51. Akranes. Akranessókn. Prestssetur á Akranesi. 52. Hvanneyri. Hvanneyrar-, Bæjar-, Lundar- og Fitjasóknir. Prestssetur: Hvanneyri. 53. Reykholt. Reykholts-, Stóra-Áss-, Gilsbakka- og Síðumúlasóknir. Prestssetur: Reykholt. **X. Mýraprófastsdæmi.** 54. Stafholt. Stafholts-, Hjarðarholts-, Hvamms- og Norðtungusóknir. Prestssetur: Stafholt. 55. Borg. Borgar-, Borgarness- og Álftanesssóknir. Prestssetur: Borg. 56. Staðarhraun. Staðarhrauns-, Akra- og Álftártungusóknir. Prestssetur: Staðarhraun. **XI. Snæfellsnessprófastsdæmi.** 57. Miklaholt. Fáskrúðarbakka-, Rauðamels- og Kolbeinsstaðasóknir. Prestssetur: Söðulsholt. 58. Staðastaður. Staðastaðar-, Búða- og Hellnasóknir. Prestssetur: Staðastaður. 59. Ólafsvík. Ólafsvíkur-, Ingjaldshóls- og Brimilsvallasóknir. Prestssetur: Ólafsvík. 60. Setberg. Setbergssókn. Prestssetur: Setberg. 61. Stykkishólmur. Stykkishólms-, Helgafells- og Bjarnarhafnarsóknir. Prestssetur: Stykkishólmur. 62. Breiðabólsstaður. Breiðabólsstaðar- og Narfeyrarsóknir. Prestssetur: Breiðabólsstaður. **XII. Dalaprófastsdæmi.** 63. Kvennabrekka. Kvennabrekku-, Stóra-Vatnshorns- og Snóksdalssóknir. Prestssetur: Kvennabrekka. 64. Hvammur í Dölum. Hvamms-, Hjarðarholts- og Staðarfellssóknir. Prestssetur: Hvammur. 65. Staðarhólsþing. Staðarhóls-, Skarðs- og Dagverðarnessóknir. Prestssetur: Hvoll. — Heimilt er kirkjustjórninni að selja Hvol og flytja prestssetrið á hentugri stað. **XIII. Barðastrandarprófastsdæmi.** 66. Flatey. Flateyjar- og Múlasóknir. Prestssetur í Flatey. 67. Reykhólar. Reykhóla-, Garpsdals-, Staðar- og Gufudalssóknir. Prestssetur: Reykhólar. 68. Brjánslækur. Brjánslækjar- og Hagasóknir. Prestssetur: Brjánslækur. 69. Sauðlauksdalur. Sauðlauksdals-, Saurbæjar- og Breiðuvíkursóknir. Prestssetur: Sauðlauksdalur. 70. Patreksfjörður. Patreksfjarðar- og Stóra-Laugardalssóknir. Prestssetur á Patreksfirði. 71. Bíldudalur. Bíldudals- og Selárdalssóknir. Prestssetur á Bíldudal. **XIV. Vestur-Ísafjarðarprófastsdæmi.** 72. Hrafnseyri. Hrafnseyrar- og Álftamýrarsóknir. Prestssetur: Hrafnseyri. 73. Þingeyri. Þingeyrar- og Hraunssóknir. Prestssetur á Þingeyri. 74. Núpur í Dýrafirði. Núps-, Mýra- og Sæbólssóknir. Prestssetur: Núpur. 75. Holt í Önundarfirði. Holts-, Flateyrar- og Kirkjubólssóknir. Prestssetur: Holt. 76. Súgandafjörður. Staðarsókn. Prestssetur á Stað eða Suðureyri. **XV. Norður-Ísafjarðarprófastsdæmi.** 77. Bolungarvík. Hólssókn. Prestssetur í Bolungarvík. 78. Ísafjörður. Ísafjarðar- og Hnífsdalssóknir. Prestssetur á Ísafirði. 79. Ögurþing. Ögur- og Eyrarsóknir. Prestssetur: Hvítanes. — Heimilt er kirkjustjórninni að selja Hvítanes og flytja prestssetrið á hentugri stað. 80. Vatnsfjörður. Vatnsfjarðar-, Nauteyrar- og Unaðsdalssóknir. Prestssetur: Vatnsfjörður. 81. Staður í Grunnavík. Staðar-, Hesteyrar- og Staðarsókn í Aðalvík. Prestssetur: Staður. **XVI. Strandaprófastsdæmi.** 82. Árnes. Árnessókn. Prestssetur: Árnes. 83. Hólmavík. Hólmavíkur-, Staðar-, Drangsness-, Kaldrananess- og Kollafjarðarnesssóknir. Prestssetur á Hólmavík. 84. Prestsbakki í Hrútafirði. Prestsbakka-, Staðar- og Óspakseyrarsóknir. Prestssetur: Prestsbakki. **XVII. Húnavatnsprófastsdæmi.** 85. Melstaður. Melstaðar-, Kirkjuhvamms-, Staðarbakka- og Efri-Núpssóknir. Prestssetur: Melstaður. 86. Tjörn á Vatnsnesi. Tjarnar- og Vesturhópshólasóknir.

1952 Nr. 31 4. febr.

Prestssetur: Tjörn. 87. Breiðabólstaður í Vesturhópi. Breiðabólstaðar- og Víðidalstungusóknir. Prestssetur: Breiðabólstaður. 88. Þingeyraklaustur. Þingeyra-, Undirfells- og Blönduósssóknir (Blönduósshreppur). Prestssetur: Steinnes. 89. Æsustaðir. Holtastaða-, Bólstaðarhlíðar-, Bergsstaða-, Auðkúlu- og Svínavatnssóknir. Prestssetur: Æsustaðir. 90. [Höfðakaupstaður. Höskuldsstaða-, Höfða- og Hofssóknir. Prestssetur: Höfðakaupstaður.][1]) — **XVIII. Skagafjarðarprófastsdæmi.** 91. Hvammur í Laxárdal. Hvamms- og Ketusóknir. Prestssetur: Hvammur. 92. Sauðárkrókur. Sauðárkróks- og Rípursóknir. Prestssetur á Sauðárkróki. 93. Glaumbær. Glaumbæjar-, Reynistaðar- og Víðimýrarsóknir. Prestssetur: Glaumbær. 94. Mælifell. Mælifells-, Reykja-, Goðdala- og Ábæjarsóknir. Prestssetur: Mælifell. 95. Miklibær. Miklabæjar-, Silfrastaða- og Flugumýrarsóknir. Prestssetur: Miklibær. 96. Hólar í Hjaltadal. Hóla-, Viðvíkur- og Hofstaðasóknir. Prestssetur: Hólar. 97. Hofsós. Hofsóss-, Hofs- og Fellssóknir. Prestssetur á Hofsósi. 98. Barð. Barðs- og Knappsstaðasóknir. Prestssetur: Barð. **XIX. Eyjafjarðarprófastsdæmi.** 99. Grímsey. Miðgarðasókn. Prestssetur: Miðgarðar. 100. Siglufjörður. Siglufjarðarsókn. Prestssetur á Siglufirði. 101. Ólafsfjörður. Ólafsfjarðarsókn. Prestssetur á Ólafsfirði. 102. Vellir. Valla-, Tjarnar-, Urða- og Upsasóknir. Prestssetur: Vellir. 103. Hrísey. Hríseyjar- og Stærra-Árskógssóknir. Prestssetur í Hrísey. 104. Möðruvellir í Hörgárdal. Möðruvalla-, Glæsibæjar-, Bakka- og Bægisársóknir. Prestssetur: Möðruvellir. 105.—106. Akureyri. Akureyrar- og Lögmannshlíðarsóknir. Prestssetur á Akureyri. 107. Laugaland. Munkaþverár-, Kaupangs-, Grundar-, Möðruvalla-, Saurbæjar- og Hólasóknir. Prestssetur: Laugaland. **XX. Suður-Þingeyjarprófastsdæmi.** 108. Laufás. Laufáss-, Svalbarðs- og Grenivíkursóknir. Prestssetur: Laufás. 109. Háls. Háls-, Illugastaða- og Draflastaðasóknir. Prestssetur: Háls. 110. Vatnsendi. Ljósavatns-, Þóroddsstaðar- og Lundarbrekkusóknir. Prestssetur: Vatnsendi. 111. Skútustaðir. Skútustaða-, Reykjahlíðar- og Víðihólssóknir. Prestssetur: Skútustaðir. 112. Grenjaðarstaður. Grenjaðarstaðar-, Þverár-, Einarsstaða- og Nessóknir. Prestssetur: Grenjaðarstaður. 113. Húsavík. Húsavíkur- og Brettingsstaðasóknir. Prestssetur á Húsavík. **XXI. Norður-Þingeyjarprófastsdæmi.** 114. Skinnastaður. Skinnastaðar-, Garðs- og Snartarstaðasóknir. Prestssetur: Skinnastaður. 115. Raufarhöfn. Raufarhafnarsókn. Prestssetur á Raufarhöfn. 116. Sauðanes. Sauðaness- og Svalbarðssóknir. Prestssetur: Sauðanes. — **2. gr.** Í Reykjavík skal vera safnaðaráð. Skal það skipað formönnum safnaðarnefnda og safnaðarfulltrúum í prófastsdæminu og prestum þess. Prófastur er formaður ráðsins og kallar það saman. Verkefni ráðsins er: 1. Að gera tillögur um skiptingu prófastsdæmisins í sóknir og prestaköll og um breytingar á þeim svo oft sem þörf er, og skal sú skipting að jafnaði miðuð við það, að einn prestur sé í hverju prestakalli. 2. Að sjá um kosningu safnaðarnefnda í prestaköllum eftir skiptingu. Ein safnaðarnefnd sé fyrir hvert prestakall, og hefur hún á hendi störf sóknarnefnda, eftir því sem við á, og er kosin með sama hætti. Þar, sem fleiri en einn söfnuður nota sömu kirkju, skulu nefndirnar hafa sameiginlega stjórn á afnotum og fjármálum kirkjunnar. 3. Að vinna að eflingu kirkjulegs starfs og kristilegrar félagsstarfsemi innan prófastsdæmisins. — **3. gr.** Í kaupstöðum utan Reykjavíkur skulu prestar vera svo margir, að sem næst 4000 manns komi á hvern. Skipta skal prestaköllum, þar sem eru tveir eða fleiri prestar, á hliðstæðan hátt og ákveðið er í 2. gr. — **4. gr.** Nú er skipt prestakalli, þar sem er einn prestur, í tvö eða fleiri prestaköll, og hefur þá presturinn rétt til að velja, hvaða hluta þess hann hyggst að þjóna. — **5. gr.** Sveitarfélögum kaupstaða og kauptúna er skylt að leggja til ókeypis lóðir undir kirkjur og prestssetursbús, sem reist verða samkvæmt lögum þessum. Skulu lóðirnar valdar á hentugum stöðum með samþykki kirkjustjórnar. — **6. gr.** Sóknarprestarnir á Skeggjastöðum, Hofi í Öræfum, Breiðabólstað á Skógarströnd, Sauðlauksdal, Hrafnseyri, Árnesi, Hvammi í Laxárdal, Grímsey, Tjörn á Vatnsnesi, Staðarhrauni og Raufarhöfn skulu jafnframt gegna þar kennarastörfum, enda fullnægi þeir ákvæðum laga um menntun kennara, og taka þeir þá laun fyrir hvor tveggja þessi störf í næsta launaflokki fyrir ofan aðra sóknarpresta. — **7. gr.** Andvirði prestssetra þeirra, sem lögð verða niður samkvæmt lögum þessum, skal verja til húsbygginga og annarra endurbóta á prestssetrum í viðkomandi prestaköllum. — **8. gr.** Nú vilja menn breyta skipun sókna eða takmörkun prestakalla, flytja sókn úr einu prestakalli í annað, leggja niður kirkju eða færa úr stað eða taka upp nýja kirkju, þar sem ákvæði 2.

1) L. nr. 68, 24. apríl 1954, § 1.

1952 Nr. 31 4. febr.

1952 Nr. 31 4. febr.

og 3. gr. eiga ekki við, og skal það mál koma fyrir safnaðarfund, eða safnaðarfundi, ef fleiri en einn söfnuður eiga í hlut. Ef breytingin viðkemur aðeins einum söfnuði, ræður meiri hluti atkvæða á lögmætum safnaðarfundi. Séu söfnuðir tveir, ræður meiri hluti atkvæða á báðum fundum. Séu söfnuðir fleiri en tveir, ræður meiri hluti safnaðarfunda. Samþykki síðan héraðsfundur (eða héraðsfundir, ef breytingin nær til fleiri en eins prófastsdæmis) tillögurnar, er kirkjustjórn rétt að staðfesta breytingarnar. — **9. gr.** Nú er við breytingar þær, sem um ræðir í 8. gr., aðeins um tilfærslu gjaldenda milli sókna að ræða, og kirkjur eru í báðum sóknum, og skal þá sóknarkirkja sú, er nýja gjaldendur fær við sóknarbreytinguna, gjalda kirkju þeirrar sóknar, er gjaldendur missir, sem svarar þriggja ára lögboðnu sóknargjaldi fyrir hvern gjaldanda. Upphæðin greiðist með jöfnum afborgunum á næstu 5 árum, en án vaxta. — Nú er sókn skipt og tekin upp ný sókn og kirkjubygging hafin, og skal þá kirkjumálaráðherra í samráði við biskup skipa þrjá menn til þess að meta skuldlausar eignir sóknarkirkjunnar. Er kirkjunni síðan skylt að greiða vaxtalaust og með jöfnum afborgunum á næstu 5 árum þann hluta eignanna, er hinni nýju sókn ber að tiltölu réttri við tölu gjaldenda í báðum sóknum, þegar skiptin fara fram, að frádregnu þriggja ára sóknargjaldi þeirra gjaldenda, er kirkjan missir við skiptinguna. — Þegar ný sókn er löglega upp tekin, er presti þess prestakalls, þar sem guðsþjónustuhús sóknarinnar er, skylt að syngja þar messur án sérstaks endurgjalds. — **10. gr.** Þegar sóknarkirkja er lögð niður, skulu eignir hennar og andvirði renna til þeirrar kirkju eða þeirra kirkna, er sóknin hverfur til, og skiptast á milli þeirra í réttu hlutfalli við tölu þeirra gjaldenda, er hverri sókn bætist við niðurlagningu sóknarinnar. — Nú eyðist kirkjusókn gersamlega að fólki eða söfnuður er orðinn svo fámennur, að hann getur ekki haldið kirkju messufærri að dómi hlutaðeigandi sóknarprests og prófasts, og skal þá prófastur taka við sjóði kirkjunnar og umsjón hennar. Kirkjustjórn ákveður síðan, að fengnum tillögum héraðsprófasts, hvort kirkjan skuli lögð niður. Ef svo verður, varðveitist andvirði hennar og sjóður í Hinum almenna kirkjusjóði. Þau heimili, sem eftir kynnu að vera í sókninni, skulu lögð til annarrar sóknar eða sókna eftir ákvörðun kirkjustjórnar. – Byggist sóknin á ný og sóknarmenn **ákveða að endurreisa kirkju, skal veita henni** sóknarréttindi að nýju og afhenda sjóð hinnar niðurlögðu kirkju. — **11. gr.** Kirkjustjórn hlutast til um, að þær breytingar á skipun prestakalla, sem að ofan eru ákveðnar, komist á, svo fljótt sem því verður við komið eftir gildistöku þessara laga. — Ákvæði 6. gr. koma til framkvæmda jafnóðum og kennarastöður losna í hlutaðeigandi skólahverfum.

1952 Nr. 31 4. febr.

Tilskipun um heimaskírn barna.

1771 27. júlí

. . . höfum Vér allramildilegast ákveðið . . . að foreldrarnir skuli vera sjálfráðir um það, eftir því sem heilsa barnsins og ástæður útheimta, bæði hvort þau láta skíra það heima, en prestur má eigi synja um það, ef hann er þess beðinn, og hvort þau síðan bera það í kirkju, ef það verður gert án þess að lífi barnsins eða heilbrigði sé stofnað í hættu; foreldrunum skal þó eigi vera skylt að gera það innan nokkurs tiltekins tíma . . .

Forordning áhrærandi uppvaxandi ungdómsins confirmation og staðfesting í hans skírnarnáð.[1])

1736 13. jan.

. . . **1.**[2]) Barna confirmation og innvígsla svo og þeirra opinberlegt examen og yfirheyrsla skal vera almenn regla og fullkomin skylda, sem öll börn í söfnuðinum, engu fráskildu, af hverju helzt standi og virðugleika þau eru, skulu óbrigðanlega til skyldast, svo að ekkert manngreinarálit orsaki hina minnstu misklíð í samkundunni. — **2)** Engin börn mega confirmerast, sem eigi hafa áður gengið í skóla, eða verið uppfrædd í þeim sérlegustu kristindómsins höfuðgreinum; en þar engir opinberir skólar eru stiftaðir í söfnuðinum, þá skulu þau fyrst af djáknanum eða öðrum hæfum manni leiðast til að þekkja guð, áður en þau að síðustu verða af prestinum upp frædd í skilningi fræðanna, yfirheyrð og confirmeruð. — **3)** Af því margir foreldrar gleyma fyrst og oft sinni skyldu í því að láta uppfræða sín börn í tíma, þá skal kennimaðurinn í söfnuðinum gefa góðar gætur að, hvort þeim börnum, sem snarlega ásetja sér að ganga til guðs borðs (uppá hver hann í tíma skal gera sér registur, að svo miklu leyti sem orðið getur), hefir verið af þeirra foreldrum haldið í skóla, en hafi þeir verið hirðulausir í því, á hann að uppörva þá þar til. Vilji þeir á engan hátt láta uppfræða sín börn, og börnin, nær þau fram koma, eru óupplýst, þá skal kennimaðurinn

1) Lögleidd með kgs.br. 9. júní 1741, § 7. — 2) Sbr. l. nr. 4, 19. febr. 1886, § 11.

1736 13. jan.

þau ei confirmera, allt svo lengi þau eigi hafa betri uppfræðing fengið. — **4)** Kennimaðurinn skal ei alleinasta í þeim vanalegu examinibus í kirkjunni æfa þau börn framar öðrum með spurningum og andsvörum, sem framboðin verða til confirmation, heldur og einnig skal hann árinu áður en hann hugar þau muni vilja fram koma láta þau þess á millum, eftir því sem hans embættiskringumstæður eru, koma til sín í sitt hús, til að undirvísa þeim í þeirra kristindómi, með þeim hætti, að þau ei einasta fái skilning á meiningunni, eftir bókstafnum, í þeim nauðsynlegustu trúarinnar greinum, heldur og einnig verði upphvött til að ná þar af lifandi þekkingu og iðkast þar í, svo að börnin undir eins og guðs sannindi verða þeim kröftuglega og alvarlega fyrir sjónir sett og innrætt, uppvekjist til að gefa rúm sannleikanum og fái sannan smekk og andlega reynslu til að eftirfylgja honum í þeirra líferni og framferði, í einu orði að segja, komist til sannrar hjartans og sinnisins umvendunar. — **5)**[1]) Það confirmationstímanum viðvíkur, þá skal, að dæmi þeirrar fyrstu kirkju, sá fyrsti sunnudagur eftir páska, sem kallaður er quasi modo geniti, þar til vera skipaður; en hvar söfnuðirnir eru stórir, má sá fyrsti sunnudagur eftir Michaelismessu, eða og þar sóknirnar eru ærið stórar, sá fyrsti sunnudagur eftir nýár, þar til haldast; kennimaðurinn skal eftir sinni góðri skynsemi hafa gætur á, að ei verði mót of mörgum tekið í senn til confirmation, og að fremur sé gætt að þeirra dugnaði en aldri. Á þeim dögum, sem skikkaðir eru til confirmation, skal presturinn, daginn sem confirmationin á að haldast, haga svo sinni prédikun, að hún verði sem allra stytzt, svo að öll guðsþjónustugerð með prédikun, söng og confirmation endist eins snemma og vant er, að ei verði fyrir fólkinu tafið, eða það þurfi að finna sér orsök til að ganga út úr kirkjunni áður en confirmationin og öll guðsþjónustugerð er til enda. Þess vegna viljum Vér allranáðugast, að engin communion eður sakramentis framreiðsla sé á þeim dögum framin, sem confirmationin fram fer. . . . **6)** Þegar líður að þeirri ársins tíð, sem confirmationin og staðfestingin uppá skírnarnáðina skal haldast, skulu foreldrarnir láta kennimanninn vita í tíma, að þeir eiga börn, sem ætluð eru til að confirmerast, hver hann láti koma til sín, heim í sitt hús, að hann vita fái, hvernig þau grundvölluð eru í sínum kristindómi, yfirheyri þau og uppfræði; en hvað mörgum vikum fyrir confirmationina þvílíkt skuli gerast, er hvers eins kennimanns góðri og gegnilegri skynsemi tiltrúað að athuga, svo og að hann hegði sér eftir þeim kringumstæðum, sem viðkoma hans söfnuði, og eftir því sem þeirra nauðþurft útkrefur, að minnsta kosti skal þvílíkt ske hálfu missiri áður og tvisvar í hverri viku. Á þeim stöðum, hvar tvær eða fleiri prédikanir eigi haldast eða embættisútréttingar eru ei svo margar, skal kennimaðurinn taka börnin á sunnudaginn eftir messu, og um föstuna eftir passionsprédikunina í vikunni, heim í sitt hús, og uppfræða þau, því börnin eru oft í fjarlægð, og á öðrum dögum hljóta þau að gegna sínu erfiði og vinnu. — **7)** Það uppfræðinguna í sér sjálfri áhrærir, þá á kennimaðurinn að kappkosta, að hann geri hana svo skilmerkilega og vinsamlega, sem hann bezt getur; og nær hann fram telur þau guðdómlegu sannindi, skal hann við hverja grein framfæra nokkrar hjartagegnum þrengjandi uppvakningar til allra guðlegra iðkana að kostgæfa, þess á millum spyrji hann börnin, hvort þau hafi eigi reynt og fornumið neitt af þeim eða þeim sannleiksins krafti í sínum sálum, og svo sem hann uppfræðir þau öll sameiginlega, skal hann endrum og sinnum taka það eina og annað barnið fyrir sig sér í lagi og spyrja það um þess sálar ásigkomulag, hvort það merki hjá sér nokkura umvendan og trú, og viti hann til hverra synda eitt eða annað barn er hneigt og hvernig fyrir því er ástatt í einhverjum sérlegum kringumstæðum, skal hann af meðaumkunarsömum kærleika setja sama barni fyrir sjónir þess sálar eymdarlegt ásigkomulag og annaðhvort sýna því og gefa tækifæri til sannrar umvendunar ellegar staðfesta það í því hinu góða. — **8)** Ef kennimaðurinn reynir, að gerðri ánægjanlegri uppfræðingu, að þau eða þau börn eru eigi í því ásigkomulagi, að hann megi þau confirmera, þá byrjar honum í allri ástsemi að setja þeim og þeirra foreldrum það fyrir sjónir, sannfæra þau þar um og ráðleggja þeim að láta þvílíkt heilagt verk bíða til næsta tíma þareftir; en vilji þeir ei með góðum orðum það skilja, skal hann vísa þeim frá, þó með þeirri forsjálni, að hvað helzt hann gerir í því efni, þá sé hann alltíð skyldugur það að forsvara, ef barnið eða þess foreldrar kunna á tilhlýðilegum stöðum að kvarta yfir kennimanninum, ef þeim kann þykja sér vera í nokkru þesshátt opinber-

1) Sbr. kgs.br. 29. maí 1744, § 1.

1736 13. jan.

1736 13. jan. lega ofþyngt af honum. En þau börn, sem hann sannlega reynir duganleg og hentug, þeim skal kennimaðurinn, þegar líður undir confirmationsdaginn, undirvísa um confirmationens eiginlegleika, háttalag og heilagleika, að þau þá sjálf skuli ítreka og staðfesta þann sáttmála, sem guðfeðginin við þeirra skírn gerðu fyrir þau, og að þau nú á þessum dögum rannsaki sig vel fyrir guði, hvernig þau hafi haldið sinn skírnarsáttmála, og hvort þau finni sig í því ásigkomulagi, sem guð hafði veitt þeim og unnt í skírninni, annars séu þau eigi verð að framkoma fyrir drottin eða augsýn nokkurs kristins safnaðar. **9)** Kennimaðurinn skal átta dögum áður láta söfnuðinn vita, nær confirmationin skal haldast; en á confirmationsdeginum skal hann af kostgæfni leita þess efnis, með hverju hann í sinni prédikun útþýði þessa gjörnings viktugleika og jafnframt uppörvi gjörvallan söfnuðinn til hjartanlegrar bænar fyrir þeim, þá skulu confirmerast; þess vegna skal hann sjálfur af prédikunarstólnum, ásamt söfnuðinum, ákalla guð með hjartnæmri bæn. . . . **12)** Það kennimennina áhrærir, sem confirmationina skulu handtiera, þá mega foreldrarnir í þeim stöðum, hvar eð fleiri eru en einn kennimaður . . . því ráða, að senda sín börn hverjum kennimanni þeir vilja . . .

1744 29. maí **Konungsbréf (til biskupanna) um confirmation.**[1])

. . . **1)** Skal confirmationin fram fara og haldin vera í Skálholts- og Hólabiskupsdæmi í Íslandi sunnudaginn fyrir Úrbanusmessu; en hvar söfnuðirnir eru stórir, skal hún og svo haldast sunnudaginn fyrir Michaelismessu. — **2)** Nær það við ber, að mikið óveður, fjúk, vatnavöxtur og annað þvílíkt hindrar söfnuðinn að fara til kirkjunnar á þeim tiltekna degi, þá skal confirmationin haldast á næsta sunnudegi þar eftir. — **3)** Með því þess gefst raun, að börnin geta oftsinnis ekki komizt til annarrar kirkju fyrir vatnsföllum eður öðrum lögmætum hindrunum, og það sýnist að vera hentugast, að confirmationin skeði í þeirri sókn, hvar börnin eiga heima, til þess að sá söfnuður hafi og svo nytsemd þar af, þá er það allranáðugast leyft þeim prestum, sem hafa eina eður fleiri annex-kirkjur, að konfirmera þau ungmenni í þeirri sömu annex-kirkju, sem eru præpareruð til confirmation, á næsta sunnudegi eftir þá daga, sem til eru teknir í fyrsta pósti, og hvar þar eru fleiri en ein annexía, þá á þriðja sunnudegi þar eptir. — **4)** Allir prestar skulu, eftir þeim 4. artic. í confirmations-fororðningunni, gæta þess nákvæmlega, og með allri vandlæting, sérhver í sínu kalli og embætti, að það sem börnin, er eiga að confirmerast, svara til spurninganna í þeirra kristindóms þekkingu, sé ekki einungis innifalið í minninu án skilnings og athuga, heldur skulu þeir, eftir hljóðan þessa sama articula, kenna þeim þannig, að þau geti fengið eina lifandi þekking og framkvæmi það, sem þau lært hafa, til nytsemda og kristindómsiðkunar í verkinu, til þess að ungdómurinn, þá guðs sannindi verða innprentuð hjá honum með alvörugefni, kynni að uppvekjast til að gefa sannleikanum rúm, og að eftirfylgja honum í lifnaði og framferði, einnig að hann fái rétta umbreyting hjartans og hugskotsins. Og með því það er kunnugt, að sá ósiður hefir verið næsta algenginn að taka börn svo ung til confirmation, að þau hafa verið 9, 10, 11 eða 12 ára, eins og þau hafa hingað til verið tekin til altaris, þá viljum Vér allranáðugast, að eitt barn skuli að minnsta kosti hafa náð þeim aldri, fyrr en það leitar confirmation, að ráða megi, að það geti athugað með góðri eftirtekt, hversu heilagt og hávigtugt það sé, sem hér gerist.[1]) . . . **7)** Prestarnir í hvorutveggja biskupsdæmi skulu láta biskupinn vita á hverju ári, hversu mörg börn að hafi verið confirmeruð í sérhvers sókn, svo og hvort og hversu lengi eitt og sérhvert hafi þegið uppfræðing af prestinum, svo að biskupinn fái vitað, þegar hentugleikinn svo fellur, hvaða grundvöll barnið hafi fengið á þeim tíma; hvar fyrir börn þau, sem hafa verið confirmeruð, skulu án allra undanbragða koma til kirkju, þegar biskupinn visiterar í sérhverjum stað, til þess, að því gjör verði vitað, hvort Vorri allranáðugustu skikkun hafi allraundirdánugast verið eftir lifað í öllum greinum.

1) Sbr. tilsk. 23. marz 1827, sbr. kgsbr. 14. nóv. 1832.

1744 29. maí

Tilskipun um ferminguna.

1759 25. maí **1.**[2]) Það skal vera aðalregla, að prestar megi eigi taka börn til fermingar, þau er fermast eiga, fyrr en þau eru orðin fullra 14 eða 15 ára, með því að börn, sem yngri eru, kunna sjaldan að meta rétt, eða hafa hugsun á að færa sér í nyt það er kennarar þeirra leiða þeim fyrir sjónir, og brýna fyrir þeim, og skynja eigi, hve þýð-

1) Sbr. tilsk. 25. maí 1759, § 1.
2) Sbr. tilsk. 23. marz 1827, sbr. kgsbr. 14. nóv. 1832.

1759 25. maí

ingarmikill sáttmáli sá er, er þau í fermingunni endurnýja og staðfesta. Þó er þess að gæta um tímaákvörðun þessa, að börn, sem eiga að fara í langferðir, svo sem til Indlands eða Vesturheimseyja, má taka til fermingar, þó að hálft ár eða nokkuð meira skorti til þess að þau hafi náð greindum aldri, og eins er það, ef það ber við, að barn, sem eigi er orðið fullra 14 ára, verður hættulega sjúkt, og beiðist þess á sóttarsæng sinni, að mega njóta hins heilaga sakramentis, og hefir innilega þrá eftir því, þá skal það prestinum leyft vera, ef hann telur barnið vera vel upplýst, að veita því hluttöku í þessu sáluhjálparmeðali. En ef barninu batnar aftur, þá skal það þó hið fyrsta mæta fyrir söfnuðinum í kirkjunni og vera þar yfirheyrt opinberlega og fermt ásamt öðrum fermingarbörnum. Hvað þau börn áhrærir, sem eru í vist eða eiga að fara í vist eða læra handiðn einhverja, þá viljum Vér alvarlega banna húsbændum þeirra eða meisturum að draga nokkuð frá launum barnanna eða láta þau vera lengur að náminu en annars skyldi verið hafa, fyrir þá sök, að nokkur tími eyðist til uppfræðslu þeirra og undirbúnings undir fermingu. En þótt Vér viljum þannig allramildilegast setja þá reglu, að börn eigi ekki yfir höfuð að ferma fyrr en þau eru 14—15 ára gömul, þá viljum Vér þó eigi, að hlutaðeigendur skilji þetta svo, sem prestar með því séu skyldaðir til að taka börn til fermingar fyrir það, að þau eru svo gömul orðin, hvort sem þau hafa næga þekkingu til þess eður eigi; en það skal vera komið undir áliti hlutaðeigandi fræðara og ábyrgð, hvort slík börn eru nægilega uppfrædd og hæf til að takast til fermingar.[1]) — 2.[2]) Vér viljum allramildilegast, að yfir höfuð sé búið að ferma ungmenni áður en þau eru fullra 19 ára, ef þau eru talin hæf til þess að þekkingu og öðru. Ef nokkur verður eldri ófermdur, skal hlutaðeigandi prestur tilkynna það prófasti, en hann aftur biskupi, og skýra frá ástæðunni til þess, að presturinn treystist eigi til þess að ferma slíkan ungling. Skal prófastur láta unglinginn koma fram til sín og yfirheyra hann sjálfur, og biskup leggja ráð á um, hvernig prestur eigi að haga sér eftirleiðis í því máli. En ef nokkur skyldi þykjast aflaga borinn í þessu efni af presti, þá er honum frjálst að kæra það fyrir yfirboðurum prests, prófasti eða biskupi. . . . 4.[1]) . . . og viljum Vér því allramildilegast, að þá er börn hafa fermd verið, þá neyti þau þegar næsta sunnudag eftir ferminguna altarissakramentisins, og skulu hlutaðeigandi prestar í því skyni láta unglingana koma til sín daginn fyrir, halda yfir þeim upphvatningarræðu og brýna fyrir þeim af nýju hinn þýðingarmikla sáttmála, er þeir svo nýlega hafa endurnýjað við guð, svo og útlista fyrir þeim, hvernig þeir eigi réttilega að búa sig undir hið mikla sáluhjálpar-meðal, er þeir daginn eftir eiga að verða hluttakandi í.

1759 25. maí

Tilskipun um vald biskupa til að veita undanþágur frá fermingartilskipunum.[2]) **1827** 23. marz

1) Eftirleiðis skal það vera á valdi biskupanna, að veita leyfi til þess, að börn séu tekin til fermingar, þó að nokkuð vanti á, að þau hafi náð hinum lögboðna 14 ára aldri. Slíka undanþágu má þó eigi veita, nema svo sérstaklega sé ástatt um hagi foreldranna eða ákvörðun barnsins, að hún verði að álítast áríðandi fyrir velferð þess, og auk þess skal þess nákvæmlega gætt, að barnið hafi að fullu öðlazt þá þekkingu, sem gert er ráð fyrir í skólatilskipununum, og að síðferði þess sé svo, að ekkert geti að því leyti verið til fyrirstöðu slíkri ívilnun. Það má heldur ekki vanta nema lítið á aldur barnsins, ef undanþágan á að fást, og jafnvel þótt allt annað mæli með undanþágunni, eigi meira en 6 mánuðir. Að öðru leyti skal biskup leita álits hlutaðeigandi prests og prófasts, áður hann veitir undanþáguna. — 2) Biskup skal, þegar svo stendur á, sem nú skal sagt, hafa heimild til að leyfa, að fermt sé á öðrum dögum en boðið er: 1) Þegar prestur sá, er ferma átti, verður veikur; þó má eigi fresta fermingunni af þeirri orsök lengur en 3 vikur, og ef prestur eigi innan þess tíma getur fermt sjálfur, ber að fá annan til þess. 2) Þegar barn, sem ferma á, getur eigi fyrir sjúkleika sakir mætt á fermingardeginum, getur biskup leyft presti að ferma það einhvern annan sunnudag, eða virkan dag, þá er messað er. 3) Þegar sóknarmenn lifa mestmegnis af siglingum, og sumum þeirra er mikilsvert að fermt sé fyrr en á fyrsta

1) Sbr. l. nr. 34, 29. apríl 1946, II. kafla.
2) Sbr. l. nr. 4 19. febr. 1886, § 11.

1) Sbr. l. nr. 4 19. febr. 1886, § 11.
2) Sjá kgsbr. 14. nóv. 1832.

1827 23. marz

sunnudag eftir páska,[1]) sökum þess að siglingarnar hefjast fyrr, og má biskup, þegar svo stendur á, leyfa að fermt sé 3 eða 4 vikum fyrr. 4) Þegar einstakt barn, annaðhvort af því að það á að fara í siglingar eða af öðrum ástæðum myndi bíða tilfinnanlegan hnekki fyrir framtíð sína, ef það þyrfti að bíða hins venjulega fermingardags, og má þá leyfa að ferma það barn eitt sér einhvern sunnudag eða annan dag, er messað er. 5) Þegar tveir prestar eru við sömu kirkju og þeir vilja ferma börn sín sinn daginn hvor, í stað þess að þeir eiga eftir tilskipuninni 13. jan. 1736, 12. gr., og reglugjörð 26. apríl 1754, 6. og 10. gr., að ferma sama daginn og í sameiningu; og má biskup þá leyfa öðrum þeirra að ferma annan dag en hinn tilskipaða fermingardag. — **3)** Nú er barn, sem ferma á, krypplingur, svo að það á bágt með að koma í kirkju til fermingar, eða það getur það eigi að hættulausu vegna stöðugra veikinda, eða það hefir svo stórkostleg líkamslýti, að koma þess og yfirheyrsla í kirkjunni gæti vakið hneyksli; og skal þá biskupi heimilt að leyfa, að það sé fermt heima í votta viðurvist.

1746 27. maí

Tilskipun um húsvitjanir.

. . . **1)** Prestarnir á Íslandi skulu, hver einn fyrir sig, vera skyldir til, í minnsta máta tvisvar á ári, að vitja þeirra safnaðar í þeirra hús og híbýli, og það hvers húss og bústaðar í þeim sama; en hvar sóknin er lítil, ellegar engin annexía finnst, skal hann oftar taka sér fyrir þessa nauðsynlegu höndlun, hvar með prófasturinn í hverju héraði skal hafa kostgæfilega tilsjón, og sömuleiðis biskupinn með sérhverju tækifæri alvarlega tilhalda honum viðkomandi prófföstum og prestum, að þeir forsómi hér ekkert í. Finnist nokkur prestur vanrækinn þar í, þá áminnist hann í fyrsta sinni af prófasti, en verði það annað sinn, þá mulcterist hann eftir síns kalls inntekt, og sinni formegan, hverri peningamulct að víxlast skal til fátækra barna uppfræðingar. — **2)** Tímann, á hverjum þessi húsvitjan skal fram fara, er prestinum leyft sjálfum að útvelja, þó svo, að þar til séu útséðir þeir tímar á árinu, sem sóknarfólkinu eru hentugastir, og það er sem allra flest heima, upp á það að nytsemdin, hvar að allt lýtur, fái orðið þess stærri. — **3)** Áður en þessi húsvitjan byrjast, skal presturinn saman bera við sína meðhjálpara, og af þeim sannspyrja ásigkomulag sérhvers heimilis og persónu, upp á það að hann fyrirfram geti haft þeim mun vissari undirrétting um eins og sérhvers framferði; og skulu meðhjálpararnir vera skyldir til, eftir lögmálsins tilskipan og þeirra samvizku, að gefa til kynna, hvað þeim hér í kann að vera vitanlegt, hvar á mót um nöfn þeirra, þá þess finnst þörf, skal þagað vera. — **4)** Til meðhjálpara skulu . . . útveljast þeir uppríctugustu, beztu og umhyggjusömustu menn í hverri sókn, og ber engum, hvort þeir eru hreppstjórar eða virðingarmenn frá þessu embætti undantakast, þá þeir eru þar til af prestinum útséðir, ekki heldur byrjar þeim þar fyrir að uppástanda, að fríast frá öðrum verzlegum útréttingum . . . **23)** Fyrir utan þessa . . . húsvitjan skulu prestarnir og vera til reiðu og reiðubúnir að vitja hinna sjúku í þeirra söfnuðum, nær þess er óskað. . . . Þá presturinn er sóttur til hins sjúka, byrjar húsbóndanum að láta færa hann fram og tilbaka, nær presturinn þess óskar.

1746 27. maí

1) Sbr. kgsbr. 29. maí 1744, § 1.

1764 júlí

Prestastefnusamþykkt um sjúkravitjanir presta og aukatekjur.

Í hverju fylgd og föruneyti presta, þá þeir vitja sjúkra, bestanda skuli, og hvað þeir með réttu upp bera eigi fyrir ein og önnur extra embættisverk? — Hér uppá fellur svolátandi réttarins úrskurður: 1) Hvað fylgdinni viðvíkur, þá eiga prestar að hesta sig sjálfir, þá þeir vitja sjúkra, en frí fylgdar eiga þeir á meðan að njóta fram og til baka, þar sem því verður mögulega við komið . . . Allt þetta greiðist prestinum af þeim, sem efnugir eru, og nokkra tíund gera, en þeim fátækari beþénar presturinn fyrir ekkert.

1907 Nr. 46 16. nóv.

Lög um laun sóknarpresta.

1. gr. . . .[1]) — **3. gr.** Auk launa þeirra, sem ákveðin eru í undanförnum greinum, ber hverjum presti borgun fyrir aukaverk eftir gildandi lögum,[2]) þó svo, að borgun fyrir aukaverk í þarfir þurfamanna greiðist úr sveitarsjóði. Presturinn innheimtir sjálfur borgun fyrir aukaverk. — **4. gr.** Þar sem presturinn hefur hingað til haft ákveðið prestssetur, heldur hann ábúðarrétti á því framvegis. — **5. gr.** Afgjald eftir prestssetrið,

1) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 34, sbr. § 22, og nú l. nr. 60, 12. marz 1945, § 12. — 2) L. nr. 36, 8. sept. 1931, § 3 og gjaldskr. nr. 56, 30. marz 1946, sbr. nú lög nr. 60, 12. marz 1945, § 37.

lóðargjöld á landi þess, arð af ítökum, er prestur notar sjálfur, sem og prestsmötu, tekur hann, að svo miklu leyti sem gjöld þessi fara ekki fram úr launum hans,[1]) . . . undir sjálfum sér, með því ákvæðisverði, sem sett er á gjöld þessi í matsgerð, er fari fram 10. hvert ár. — **6. gr.** . . . [2]) — **8. gr.** Hreppstjóri hefir umsjón yfir öllum þeim kirkjueignum, er liggja í hreppi hans, að undanskildum prestssetrum og lóðargjöldum á prestssetrunum, sem og ítökum þeim, sem presturinn notar sjálfur. Hann innheimtir eftirgjöld jarðanna og skilar sýslumanni þeim innan þriggja mánaða frá gjalddaga, en sýslumaður greiðir þau eftir ráðstöfun stjórnarráðsins. Í umboðslaun fá hreppstjórar 6% af eftirgjöldunum.[3]) — **9. gr.** Hreppstjórar hafa byggingarráð á kirkjueignum þeim, er þeir hafa umráð yfir samkvæmt reglum, er stjórnarráðið setur; þó skal bygging á jörðum því aðeins fullgild, að sýslumaður hafi ritað samþykki sitt á byggingarbréfið. — Þegar kirkjujarðir eru framvegis byggðar, skal eftirgjaldið ákveðið í peningum og gjalddagi 31. desbr. ár hvert. Ef lóðarblettur eða önnur jarðarnot eru leigð lengur en leiguliði getur sjálfur notað þau, þá skal ávallt ákveðinn leigutími tilnefndur, eigi lengri en 50 ár, nema um byggingarlóðir sé að ræða, og er slíkur leigusamningur eigi fullgildur, nema samþykki landsstjórnarinnar komi til. — **10. gr.** Hreppstjóranum ber að hafa eftirlit með því, að kirkjujarðirnar séu vel setnar, og að ekkert gangi undan þeim af því, sem þeim fylgt hefir og fylgja ber. Hann má ekki líða neinum leiguliða að láta tún eða engi fara í órækt eða jörðina skemmast á annan hátt af hans völdum. Hann skal og gæta þess, að leiguliði láti eigi innstæðukúgildi falla eða hús hrörna um skör fram, og er það á hreppstjórans ábyrgð, ef hann vanrækir þetta. Eftirlit með prestssetrum og úttekt á þeim fer eftir sömu reglum og hingað til. — **11. gr.** Jafnóðum og launaákvæði laga þessara koma til framkvæmda í hverju prestakalli fyrir sig, skal fram fara skoðun á öllum þeim kirkjueignum, er hreppstjóri á við að taka eftir 8. gr., og fer skoðun sú fram eftir reglum, er stjórnarráðið setur[4]) — **12.—17. gr.** . . .[5]) — **18. gr.** Sóknarnefndarmenn bera allir ábyrgð á því, að reikningurinn sé réttur, og að full skil séu gerð fyrir fé því, er sóknarnefndinni ber að innheimta. — **19. gr.** Prófastur yfirskoðar reikninga sóknarnefndanna og gerir við þá athugasemdir, sem honum þykir ástæða til. Athugasemdir þessar sendir hann sóknarnefndinni og ber henni að svara þeim tafarlaust. Prófastur úrskurðar síðan reikninginn, en vilji sóknarnefnd eigi hlíta þeim úrskurði, getur hún skotið honum til landsstjórnarinnar, er fellir fullnaðarúrskurð í málinu. Svo getur og landsstjórnin af eigin hvötum breytt úrskurði prófasts. – Sóknartekjureikningarnir í hverju prófastsdæmi skulu sendast til landsstjórnarinnar. — **20. gr.** Prófastur hefir umsjón með því, að prestar í prófastsdæmi hans fái laun sín greidd samkvæmt lögum þessum. — **21. gr.** Þar sem tekjur þær, sem prestur tekur undir sjálfum sér samkv. 5. gr., hrökkva eigi fyrir launum hans, ávísar prófastur honum af sóknartekjunum í prestakalli hans eða af niðurjöfnunargjaldi svo miklu, sem með þarf. Hrökkvi sóknartekjurnar eða niðurjöfnunargjaldið eigi, greiðir prófastur presti það, sem á vantar, af fjárhæð þeirri, er hann fær úr prestlaunasjóði samkv. 22. gr. — Nú nema tekjur þær, sem presturinn tekur undir sjálfum sér samkv. 5. gr., meiru en launum prestsins, og skilar hann þá fyrir fardaga því, sem umfram er, til prófasts. — **22. gr.** Prófastur sendir landsstjórninni árlega skýrslu um tekjur þær, er prestar í prófastsdæminu taka undir sjálfum sér, og um sóknartekjurnar eða niðurjöfnunargjaldið það árið, fyrir lok nóvembermánaðar, og greiðir landsstjórnin þá prófasti fyrir árslok úr prestlaunasjóði þá fjárhæð, sem samkvæmt skýrslunni vantar til þess að prestarnir fái laun sín að fullu greidd fyrir það fardagaár. — **23. gr.** Prófastur skal gera ársreikning fyrir hvert fardagaár yfir tekjur þær og útgjöld, sem hann hefir haft á hendi fyrir prestlaunasjóðinn, og sendir síðan reikninginn ásamt fylgiskjölum til stjórnarráðsins, er úrskurðar reikninginn. — **24. gr.** Tekjur prestlaunasjóðs eru þessar: 1. . . .[1]) 2. Sóknartekjur, . . .[2]) 3. Vextir af innstæðufé eða peningum prestakallanna. 4. Framlög úr landssjóði, enda leggi landssjóður fram fé það, sem vanta kann til þess, að prestar og prófastar fái greidd laun sín og prestar eftirlaun sín af hinum öðrum tekjum sjóðsins. 5. Sektir samkvæmt lögum. — **25. gr.** Lands-

1) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, §§ 34 og 22, sjá nú l. nr. 60, 12. marz 1945, § 34. — 2) Sömu lög, § 34. — 3) Rgj. nr. 102, 5. ágúst 1908. — 4) Reglur nr. 106, 25. ágúst 1908. — 5) L. nr. 40, 30. júlí 1909, § 13.

1) L. nr. 92, 23. júní 1936, § 11.
2) Sbr. l. nr. 40, 30. júlí 1909.

1907 Nr. 46 16. nóv.

1907 Nr. 46 16. nóv.

stjórnin stjórnar prestlaunasjóðnum, gerir árlega reikning um tekjur og gjöld sjóðsins og birtir síðan reikninginn í Stjórnartíðindunum. — **26. gr.** [Lög þessi öðlast gildi 6. júní 1908, þannig, að hver sem fær veitingu fyrir prestakalli frá þeim tíma eða síðar, fær laun eftir lögum þessum. — Verði engar breytingar á sóknaskipun í prestakalli samkvæmt prestakallaskipunarlögunum, þá má presturinn kjósa um að fá launaupphæðina eftir eldri reglunum, eða eftir lögum þessum. — Sama rétt hafa prestar í þeim prestaköllum, þar sem kostur er á að koma þegar á breytingum, sem fyrir er mælt í lögunum, gangi presturinn að þeim breytingum. Ennfremur hafa allir prestar þennan rétt, sem orðnir eru 60 ára að aldri.][1]) — Uppbætur sökum erfiðleika veitast aðeins í þeim brauðum, þar sem sú skipun er komin á, sem hin nýju lög um skipun prestakalla mæla fyrir um, enda taki presturinn þar að öðru leyti laun sín eftir þessum lögum. — Þar sem prestur heldur áfram að taka laun eftir eldri ákvæðum, en óskar þó að verða leystur frá innheimtu á sóknartekjunum, er sóknarnefndum skylt að taka þessa innheimtu að sér eftir 12.—19. gr. laga þessara. — Um borgun fyrir bráðabirgðaþjónustu prestakalla fer eftir hinum almennu reglum um laun settra embættismanna, miðað við byrjunarlaun.[2])

1931 Nr. 36 8. sept.

Lög um embættiskostnað sóknarpresta og aukaverk þeirra.[3])

1. gr. Sóknarprestar fá greiddan ferða- og skrifstofukostnað embættis síns, með 500 eða 700 kr. hver, og fer upphæðin eftir stærð prestakalla, erfiðleikum og kostnaði við þjónustu þeirra. — Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum biskups, fyrirfram til 5 ára í senn, embættiskostnað hvers prestakalls. Upphæðin greiðist síðan prestinum mánaðarlega á sama hátt og embættislaun. — **2. gr.** Ráðuneytið leggur sóknarprestinum til löggiltar embættisbækur, svo og eyðublöð undir lögboðnar skýrslur og embættisvottorð. — **3. gr.** Fyrir aukaverk ber prestum þóknun eftir gjaldskrá, er ráðuneytið setur til 10 ára í senn.[4])

1931 Nr. 18 6. júlí

Lög um utanfararstyrk presta.

1. gr. Dóms- og kirkjumálaráðuneytið veitir árlega, eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum, 2—5 prestum, þeim er þjónað hafa embætti a. m. k. 2 ár, styrk til utanfarar með þeim skilmálum, er segir í lögum þessum. — **2. gr.** Styrkur samkv. 1. gr. veitist með því skilyrði, að prestur sá, er hans nýtur, dvelji eigi skemur en 4 mánuði erlendis, til að kynnast þar kirkju- og menntalífi eða mannúðarmálum í samráði við kirkjuráð, þegar sett verður. Skal hann síðan flytja í héraði sínu erindi um einhver þau efni, er hann hefir kynnt sér í utanför sinni, og skal að minnsta kosti eitt þeirra birt á prenti eða flutt í útvarp. — **3. gr.** Styrkur veitist 2000 kr. hverjum presti. Greiðist helmingur styrks þegar utanförin er hafin, en hinn helmingurinn þegar 3 mánuðir eru liðnir frá heimanför. — **4. gr.** Prestum þjóðkirkjunnar skal skylt að þjóna endurgjaldslaust prestakalli nágrannaprests síns, allt að 6 mánuðum, meðan hann er í utanför samkvæmt lögum þessum. Og skipta þeir þá með sér verkum eftir því, sem biskup og prófastur mæla fyrir. — Nú verður þjónustu nágrannaprests alls eigi komið við, að dómi kirkjustjórnar, og sér hún þá prestakallinu fyrir prestsþjónustu. — **5. gr.** Sæki eitthvert ár fleiri prestar um styrk til utanfarar en heimilt er að veita það ár, sker kirkjustjórnin úr um það, hverjir fái styrkinn. — **6. gr.** Eigi má veita sama manni utanfararstyrk oftar en 7. hvert ár, nema sérstaklega standi á. Þeim presti, sem notið hefir utanfararstyrks úr Sáttmálasjóði, má eigi veita styrk samkvæmt lögum þessum fyrr en 5 ár eru liðin frá því hann fékk styrk úr þeim sjóði.

1931 Nr. 18 6. júlí

Alþingissamþykkt um prestsmötu.[1])

1629 1. júlí

Á almennilegu Öxarárþingi var samþykkt af lögmönnum og lögréttumönnum, að kirkjubændurnir, sem kirkjugarðana til eignar halda, skyldu svara hálfum leigunum presti af kirkjunnar kúgildum, en hálfar skyldu bændurnir sjálfir eiga fyrir ábyrgð á kúgildunum og svara þeim gildum, þá við skildu. En afgift fasteignar kirknanna skyldi standa fyrir fyrning á kirkjunum, þeim til uppbótar og viðurhalds og forbetrunar.

1921 Nr. 54 27. júní

Lög um sölu á prestsmötu.

1. gr. Heimilt skal þeim, er prestsmötur eiga að greiða, að fá þær keyptar af sér, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum. — **2. gr.** [Sá, er kaups beiðist á prestsmötu,

1) L. nr. 39 30. júlí 1909. — 2) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 4. — 3) Sbr. nú l. nr. 60., 12. marz 1945, § 37. — 4) Gjaldskrá nr. 56, 30. marz 1946.

1) Sbr. l. nr. 54, 27. júní 1921; l. nr. 38, 27. júní 1925; l. nr. 62, 23. júní 1936 og l. nr. 15, 15. maí 1942.

1921 Nr. 54 27. júní

sendir beiðni um það til landsstjórnarinnar. Verð prestsmötu ákveður svo landsstjórnin þannig, að [8%][1]) af verðhæðinni veiti sömu vaxtaupphæð, sem ákvæðisverð prestsmötugjalds nemur, sbr. 5.—7. gr. laga nr. 46, 16. nóv. 1907, um laun sóknarpresta. Kaup skulu síðan gerð áður ár sé liðið frá því, er kaupbeiðnin kom til landsstjórnarinnar.][2]) — **3. gr.** [Ógreiddar eftirstöðvar af kaupverði prestsmötukvaða, sem keyptar hafa verið samkvæmt eldri lagafyrirmælum, skulu lækkaðar í samræmi við ákvæði 1. gr. og afborganir færðar niður að sama skapi fyrir þau ár, sem eftir eru greiðslutímans.][3]) — **4. gr.** Kaupandi greiðir að minnsta kosti 1/10 hluta kaupverðisins um leið og kaup eru gerð. — Fyrir eftirstöðvum kaupverðsins skal gera skuldabréf, með veði í fasteign, eða annarri tryggingu, er landsstjórnin tekur gilda, og greiðast þær síðan á 10 árum með jöfnum afborgunum ásamt 5% vöxtum. Greiða má kaupverðið í einu lagi. — **5. gr.** [Andvirði prestsmötu, sem þegar er seld eða seld verður, renni til kirkna þess prestakalls, sem naut hennar áður, og skiptist jafnt milli þeirra. — Prestlaunasjóður greiðir tekjumissi þann, er viðkomandi prestur hefur af sölu prestsmötu.][4])

1847 27. jan.

Tilskipun, er nákvæmar tiltekur það sem fyrir er mælt í reglugerð fyrir Ísland 17. júlí 1782, um tekjur presta og kirkna o. fl.

1) . . .[5]) — **5)** Kirkjureikninga alla skal eftirleiðis gjöra eftir silfurmynt, og skulu prófastar, þá er þeir skoða kirkjur, og prestar, áður þeir semja, eður staðfesta eður rita nöfn sín undir þá, ef aðrir umsjónamenn kirkna hafa samið, hafa gát á, að þeir séu réttir; skulu þeir gera þetta á hverju ári. Komist það upp, að þeir hafi slegið slöku við þessu, skal annar eður báðir eftir málavöxtum bæta kirkjunni tjón það, er hún þessa vegna hefir orðið fyrir. Fyrir skoðun reikninga þessara skal gjalda presti 3 álna virði af sjóði kirkjunnar, en hafi prestur eignir kirkju að léni, tekur hann ekkert fyrir að semja reikning hennar. — Fyrir skoðun á kirkju hverri, sem á árlega afgangs frá nauðsynlegum útgjöldum 12 rbd. og þar yfir, tekur prófastur 20 álnir, en hálfu minna af þeim kirkjum, er ekki eru svo efnaðar sem nú er sagt.

1) L. nr. 62, 23. júní 1936, § 1.— 2) L. nr. 38, 27. júní 1925. — 3) L. nr. 62, 23. júní 1936, § 2. — 4) L. nr. 15, 15. maí 1942, § 1. — 5) L. nr. 36 8. sept. 1931, augl. 19. febr. 1932.

1847 6. jan.

Tilskipun um fardaga presta á Íslandi og um réttindi þau, er prestur sá, sem frá brauði fer, eður erfingjar hans og einkum ekkjan eiga heimting á.

1)[1]) Þegar brauð losnar á Íslandi, skal prestur sá, er frá brauðinu flytur, eður hafi presturinn dáið, þá ekkja hans og bú, ætíð eignast tekjur allar til næstu fardaga (6. júní), og ber þeim, er frá fer, þá aftur á móti að annast öll prestsverk; en þegar presturinn deyr frá brauðinu, skal prófastur sjá um, að prestar þeir, sem næstir eru, eður annar prestvígður maður, sem til þess skal settur, þjóni brauðinu, og eiga þeir þá borgun fyrir af tekjum brauðsins. — **2)** En frá fardögum eignast sá, sem brauðið er veitt, allar tekjur þess, hvort sem það er veitt fyrir eða eftir fardaga. En sé það veitt eftir fardaga, eður geti hann ekki farið að gegna prestverkum þegar í fardögum þótt brauðið sé honum áður veitt, þá annast prófastur að brauðinu verði þjónað frá fardögum til þess hann tekur við því á þann hátt, sem til er tekið í 1. gr., og fá þeir, er þjóna brauðinu, af tekjum þess, það, sem þeim er áskilið í tilskipun 3. febr. 1836, IV.[2]) — **3)** Þegar liðnir eru næstu fardagar eftir að brauðið losnaði, og það stendur enn óveitt, þá má sá sem fær það, ef hann er prestur á öðru brauði, velja í milli að taka samstundis við brauðinu, eður að vera á því, sem hann ætlar frá, til næstu fardaga, og á þá, samkvæmt því sem ákvarðað er í fyrstu og annarri grein, að fara með það brauð, sem hann ekki þjónar, eftir því sem fyrir er mælt í tilsk. 3. febr. 1836, IV.[2]); hann á líka í tíma að tilkynna hlutaðeigandi prófasti, hvað hann hefir af ráðið. Þegar ekki stendur þannig á, að brauð sé veitt eftir fardaga presti í öðru brauði, þá á jafnan sá, sem brauð er veitt fyrir fardaga, hvort hann er heldur kandídat eða stúdent, eða hann hefir áður haft prestsembætti á hendi, að taka við því í næstu fardögum eftir að það losnaði, en verði því ekki við komið, þá taki hann við því svo fljótt sem hann getur. — . . .

Lög um eftirlaun presta.[3])

1880 Nr. 4 27. febr.

1. gr. Prestar þeir, er veitt hefir verið prestsembætti og hafa þjónað því lengur eða skemur, hafa rétt til eftirlauna, þá er þeim

1) Sbr. l. nr. 46, 16. nóv. 1907, § 26. — 2) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 4. — 3) L. nr. 48, 16. nóv. 1907, § 11, l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7, l. nr. 51, 27. júní 1921 og l. nr. 101, 30. des. 1943.

1880 Nr. 4 27. febr.

er veitt lausn frá embætti sínu fyrir aldurs sakir eða heilsubrests, eða fyrir aðrar þær sakir, er þeim er ósjálfrátt um. — **2. gr.** Eftirlaun presta skulu talin eftir þjónustualdri þeirra á þá leið, að upphæð eftirlaunanna er 10 kr. fyrir hvert þjónustuár þeirra. Þjónustuár prests skulu talin öll þau ár, er hann gegnir prestsembætti. Prestur sjötugur að aldri hefir rétt á að fá lausn frá embætti með eftirlaunum eftir lögum þessum. — **3. gr.** Sá prestur, sem að ósjálfráðu slasast þannig eða tekur vanheilsu, er hann er að gegna embætti sínu, að hann verður að sleppa prestskap, skal fá eftirlaun, sem nemi 250 kr., ef hann hefir ekki þjónað prestsembætti svo lengi, að eftirlaun hans nemi því, eða meiru. — **4. gr.** Prestur sá, er fyrirgerir kjóli og kalli, missir rétt til eftirlauna. Nú er presti vikið frá kalli um sinn, en honum þó veitt embætti aftur, og hefir hann þá rétt til eftirlauna samkvæmt 2. gr. — **5. gr.** Nú hefir prestur fengið eftirlaun og missir hann þau: 1. ef hann fær aftur embætti og laun, enda séu laun þau eigi minni en eftirlaunin voru; 2. ef hann fyrir konungsleyfi fram gengur í þjónustu annarra ríkja; 3. ef hann tekur sér bústað í öðru ríki utan konungs samþykki komi til; 4. ef hann verður sannur að því að hafa kastað trú þjóðkristninnar; 5. ef hann verður sekur að lagadómi um eitthvert það afbrot, er svipt mundi hafa hann embætti, hefði hann í því verið, og er það jafnt, hvort er hann hefir framið brotið áður hann fékk lausn frá embætti, eða síðan. — **6. gr.** Ef tekjur brauðs þess, er uppgjafaprestur hefir fengið lausn frá, eru yfir 1200 kr. eftir síðasta brauðamati, þá skal greiða uppgjafapresti svo eftirlaun af brauðinu, að tekjur prestsins verði eigi minni en 1200 kr.[1]) En séu tekjur brauðsins 1200 kr. eða minni, þá fær uppgjafaprestur öll eftirlaun sín úr landssjóði. Svo og hvar þess, er uppgjafaprestur fær eigi öll eftirlaun sín greidd af brauðinu, skal það, er til vantar greitt úr landssjóði. — **7. gr.** Nú æskir uppgjafaprestur að fá einhverja kirkjujörð í brauðinu til ábúðar, og skal hann eiga forgangsrétt fyrir öðrum, en gegna verður hann öllum hinum sömu skyldum, sem hver annar leiguliði.[2]) — **8. gr.** Uppgjafaprestar þeir, sem búnir eru að fá hærri eftirlaun en til eru tekin í lögum þessum, skulu halda þeim fyrir sjálfa sig. Svo skulu og prestar þeir, er nú sitja í embættum halda rétti sínum til þeirrar eftirlaunaupphæðar, er hingað til hafa lög og venja verið til, og greiðist sú upphæð eftirlaunanna samkvæmt 6. gr.

1) L. nr. 48, 16. nóv. 1907, § 11. — 2) Sömu lög, § 10.

1880 Nr. 4 27. febr.

Lög um ellistyrk presta og eftirlaun.[1])

1907 Nr. 48 16. nóv.

1. gr. Hver sá, er fengið hefir veiting fyrir prestsembætti hér á landi, skal safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri, svo sem lög þessi ákveða, og skal prestur árlega verja 2% af föstum byrjunarlaunum sínum í því skyni. — **2. gr.** Ellistyrkur sá, er safnast, skal geymast og ávaxtast í einhverjum þeim sjóði, er landsstjórnin tekur gildan, en trygging fyrir lífeyri skal kaupa í lífsábyrgðarstofnun ríkisins. Landsstjórnin geymir eignarskírteini fyrir ellistyrknum eða lífeyristryggingunni. — **3. gr.** Landssjóður ábyrgist greiðslu árgjaldanna samkvæmt 1. gr., en hefir aftur lögtaksrétt samkvæmt lögum nr. 29, frá 16. des. 1885, gagnvart kaupanda ellistyrksins eða lífeyrisins. — **4. gr.** Þegar prestur fær lausn frá embætti, getur hann farið að fá alla vexti af ellistyrknum, og farið að taka til lífeyrisins. Svo getur hann og keypt sér æfilangan lífeyri fyrir ellistyrkinn allan eða hluta af honum. Sá ellistyrkur, sem prestur á, þegar hann deyr, gengur til dánarbús hans sem önnur eign. — **5. gr.** Auk ellistyrks eða lífeyris samkvæmt 1.—4. gr., skal prestur hver, er veitt hefir verið prestsembætti, hafa rétt til árlegra eftirlauna, þegar honum er veitt lausn frá embætti fyrir aldurs sakir eða heilsubrests, eða fyrir aðrar þær sakir, sem honum er ósjálfrátt um. — **6. gr.** Eftirlaunin nema 15 kr. fyrir hvert þjónustuár, talið frá veitingu prestsembættis, og greiðast úr prestlaunasjóði. Sjötugur prestur á rétt á að fá lausn frá embætti með eftirlaunum eftir lögum þessum. — **7. gr.** Sá prestur, sem að ósjálfráðu slasast þannig, eða tekur vanheilsu, er hann er að gegna embætti sínu, að hann verður að sleppa prestskap, fær 360 kr. að árlegum eftirlaunum, þótt hann hafi ekki þjónað prestsembætti svo lengi, að eftirlaun hans nemi því. — **8. gr.** Prestur sá, er fyrirgerir kjóli og kalli missir rétt til eftirlauna. Nú er presti vikið frá kalli um sinn, en honum þó veitt embætti aftur, og hefir hann þá rétt til eftirlauna eftir 5. og 6. gr. — **9. gr.** Nú hefir prestur fengið eftirlaun, og missir

1) Sbr. l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7, l. nr. 51, 27. júní 1921 og l. nr. 101, 30. ds. 1943.

1907 Nr. 48 16. nóv.

hann þau: 1. ef hann fær aftur embætti, er ekki fylgja lægri laun en eftirlaunin; 2. ef hann fyrir konungsleyfi fram gengur í þjónustu annarra ríkja; 3. ef hann tekur sér bústað í öðru ríki án samþykkis konungs; 4. ef hann verður sannur að því, að hafa kastað trú þjóðkirkjunnar; 5. ef hann verður sekur að lagadómi um eitthvert það afbrot, er svipt mundi hafa hann embætti, hefði hann í því verið, hvort sem brotið hefir verið framið áður en hann fékk lausn frá embætti eða eftir það. — **10. gr.** Nú æskir uppgjafaprestur að fá einhverja lausa kirkjujörð í prestakallinu til ábúðar, og skal hann þá eiga forgangsrétt fyrir öðrum að öðru jöfnu. — **11. gr.** Ákvæðin í 1.—4. gr. ná eigi til presta þeirra, sem nú sitja í embætti, meðan þeir halda sama embætti og launakjörum sínum annars óbreyttum, en að öðru leyti öðlast lögin gildi fyrsta fardag 1908, þannig, að þeir prestar, sem fá lausn frá þeim tíma eða síðar, fá eftirlaun eftir lögum þessum. Þó halda þeir prestar, er kunna að eiga tilkall til hærri eftirlauna, eftir hingað til gildandi lögum, rétti sínum óskertum. Eftirlaun uppgjafapresta þeirra, sem fengið hafa lausn áður en lög þessi ganga í gildi, og taka eftirlaun sín að nokkru eða öllu leyti af fyrrverandi embættum sínum, greiðast úr prestlaunasjóði jafnóðum og prestaköll þau losna, sem eftirlaunum eiga að svara, eða á annan hátt komast undir ákvæði hinna nýju launalaga. Uppgjafaprestar halda þeim eftirlaunum úr landssjóði, er þeir hingað til hafa notið. — Lög nr. 4, 27. febr. 1880, um eftirlaun presta, og önnur lagaákvæði, er koma kynnu í bága við lög þessi, ganga úr gildi að sama skapi og lög þessi ganga fram.

1907 Nr. 49 16. nóv.

Lög um skyldu presta til að kaupa ekkjum sínum lífeyri.

1. gr. Hver prestur í þjóðkirkjunni, sem hefir rétt til eftirlauna og kvænzt hefir innan 60 ára aldurs, er skyldur að tryggja ekkju sinni árlegan lífeyri, er ekki sé minni en 300 kr. — Kosti lífeyririnn prestinn meira en 65 kr. á ári, greiðist það, sem umfram er, úr landssjóði, eigi prestur í hlut, sem situr í embætti, þegar lög þessi ganga í gildi. — **2. gr.** Lífeyrinn skal kaupa hjá lífsábyrgðarstofnun ríkisins, enda geymir landsstjórnin eignarskírteini fyrir lífeyrinum. — **3. gr.** Landssjóður ábyrgist, að iðgjöldin eða sá hluti þeirra, sem presti ber að leggja fram samkvæmt 1. gr., verði greidd í gjalddaga, en hefir aftur lögtaksrétt, samkvæmt lögum nr. 29, frá 16. des. 1885, fyrir þeim framlögum sínum á hendur presti. Nú deyr prestur og landssjóður hefir ekki getað komið fram lögtaki fyrir iðgjaldi, og má þá landssjóður halda inni af lífeyri ekkjunnar því, er hann lagði fram fyrir prest, en ekki náði með lögtaki. — **4. gr.** Ekki má gefa prest innan 60 ára aldurs saman í hjónaband, fyrr en presturinn hefir sannað með vottorði prófasts síns, að hann hafi sent landsstjórninni beiðni til lífsábyrgðarstofnunarinnar um að mega kaupa lífeyri handa ekkju sinni. Ef út af þessu er brugðið, varðar það 200 kr. sektum til prestlaunasjóðs. — **5. gr.** Nú er hjónabandi prests slitið til fulls, og fellur þá jafnframt niður framfærsluskylda hans eftir lögum þessum. — **6. gr.** Deyi prestur frá jólum til fardaga, á ekkjan heimting á ábúð hálfs prestssetursins fyrir sjálfa sig afgjaldslaust næsta fardagaár. Þó nær réttur þessi ekki til hlunninda hálflendunnar, svo sem æðardúns, selveiði, fuglatekju og þess háttar. — **7. gr.** Nú æskir ekkja eftir prest, er dó í embætti, að fá einhverja lausa kirkjujörð í prestakallinu til ábúðar, og skal hún þá eiga forgangsrétt fyrir öðrum að öðru jöfnu. — **8. gr.** Lög þessi öðlast gildi fyrsta fardag 1908, þannig, að þeir, sem fá veitingu fyrir prestsembætti frá þeim tíma eða síðar, eru skyldir að sjá fyrir ekkjum sínum samkvæmt lögum þessum. Þær ekkjur, sem samkvæmt hingað til gildandi lögum hafa fengið eftirlaun sín að nokkru eða öllu leyti af embættum manna sinna, skulu, jafnóðum og hin eftirlaunaskyldu prestaköll losna, eða á annan hátt komast undir ákvæði hinna nýju launalaga, fá þau eftirlaun sín greidd úr landssjóði, svo sem þær ekkjur, er fengið hafa eftirlaun sín úr landssjóði að öllu eða nokkru leyti, einnig halda eftirlaununum óbreyttum. Loks greiðist og úr landssjóði eftirlaun ekkna eftir þá presta, sem deyja í þeim embættum, er þeir höfðu, er lög þessi ganga í gildi. — Lög nr. 13, frá 3. okt. 1884, og lög nr. 36, frá 13. des. 1895, ganga úr gildi að sama skapi og lög þessi ná gildi.

1907 Nr. 49 16. nóv.

Lög um eftirlaun prestsekkna.[1])

1884 Nr. 13 3. okt.

1. gr. Þær konur, er hér á eftir verða ekkjur presta, er rétt höfðu til eftirlauna, eða þegar nutu þeirra, skulu, að undantekn-

1) Sbr. l. nr. 49, 16. nóv. 1907, § 8; l. nr. 51, 27. júní 1921 og l. nr. 101, 30. des. 1943.

1884 Nr. 13 3. okt.

um þeim, er getur um í 6. gr., hafa rétt til að fá í eftirlaun 1/10 hluta af tekjum brauðanna, eins og þær eru ákveðnar í því brauðamati, sem þá er í gildi; þó mega eftirlaunin aldrei nema minna en 100 kr. — **2. gr.** [Ef tekjur brauðs eru yfir 1200 kr. eftir gildandi brauðamati, þá skal greiða prestsekkju svo eftirlaun af brauðinu, að tekjur prestsins verði eigi minni en 1200 kr.[1]) En séu tekjurnar 1200 kr. eða minni, þá fær ekkjan öll eftirlaun sín greidd úr landssjóði, svo og hvar þess, er prestsekkja fær eigi öll eftirlaun sín greidd af brauðinu, skal það, er til vantar, greitt úr landssjóði.][2]) — **3. gr.** Ef fleiri en ein ekkja er á brauði, greiðist þó aðeins af brauðinu eftirlaun einnar, en eftirlaun hinna úr landssjóði. — **4. gr.** Ef kona sóknarprests, er ekkja verður, eftir að lög þessi hafa öðlazt gildi, hefir eftir reglum þeim, er áður giltu, fengið rétt til að fá hærri eftirlaun en þau, er lög þessi heimila henni, þá heldur hún þessum rétti. Mismunurinn á stærð eftirlaunanna greiðist úr landssjóði. — **5. gr.** Prestsekkjur þær, sem engin eftirlaun hafa, er lög þessi öðlast gildi, sökum þess, að maður þeirra var prestur í fátæku brauði, fái 100 kr. úr landssjóði að eftirlaunum ár hvert. — **6. gr.** Þær ekkjur hafa ekki rétt til eftirlauna, er hafa gifzt eldra manni en 60 ára, eða á banasæng hans, eða eftir að hann fékk lausn frá embætti, eða ef hjónabandinu var algerlega slitið á undan dauða mannsins. — **7. gr.** Þá missast eftirlaun ekkna: 1. er ekkjan giftist aftur; 2. er hún sezt að í útlöndum án leyfis konungs; 3. er hún í 3 ár eigi hefir hirt eftirlaunin, enda getur hún eigi á síðan sannað lögleg forföll; 4. er hún verður dæmd sek í einhverri athöfn, sem að almenningsáliti er svívirðileg. Þá er eftirlaun tapast af því, að ekkja hefir gifzt aftur, á hún rétt á að nýju að fá hin sömu eftirlaun, er hún aftur verður ekkja, ef hún ekki hefir öðlazt rétt til eftirlauna með hinni seinni giftingu. — **8. gr.** Ekkjur presta, er í embætti sínu deyja, eiga rétt á samkvæmt konungsbréfi 5. júní 1750 að fá hjá stiftsyfirvöldunum eina af kirkjujörðum brauðsins til ábúðar fyrir vanalegt eftirgjald.[3])

1646 10. des.

Konungsbréf um legorð presta.

. . . Viljum Vér náðarsamlegast hér eftir boðið og skipað hafa alvarlega, að allir prestar, er gerast þannig sekir um hórdóm og frillulifnað . . . skuli þegar að undangengnum dómi settir af og hafa fyrirgert kalli sínu, og fái eigi annað embætti aftur fyrr en þeir hafa fengið þar til náðarsamlegast leyfi Vort.

1) L. nr. 49, 16. nóv. 1907, § 8. — 2) L. nr. 36, 13. des. 1895. — 3) Sbr. lög nr. 49, 16. nóv. 1907, § 7.

1646 10. des.

Dönsku lög Kristjáns 5.

1683 15. apríl

2. bók, 2. kap., 5. gr.[1]) Nú verður stúdent legorðssekur, og má þá eigi veita honum eftir fyrsta brot hans . . . prestakall fyrr en eftir 2 ár. Skal hann þá skyldur að sýna biskupi fullnægjandi vottorð um lifnað sinn, hátterni og betrun og þar að auki konungsleyfi til þess að hann megi gegna prestsembætti svo framarlega sem hann á kost á að fá nokkurt kall. Þó má það eigi verða í sókn þar, er hann varð brotlegur. En ef hann verður brotlegur öðru sinni, þá skal hann aldrei í prédikunarstól koma. — **2. bók, 11. kap., 13. gr.**[1]) Hver sá prestur, er gengur að eiga konu, er annar maður hefir legið, eða hefir samrekkt konu sinni áður en þau voru gefin saman, skal að undangenginni löglegri málsókn, hafa fyrirgert embætti.

1738 9. maí

Konungsbréf (til biskupanna í Danmörku og Noregi), um legorð andlegrar stéttar manna. (Eigi birt hér, en þó notað, sbr. tilsk. 9. júlí 1745 og 24. janúar 1838, 12. gr.).

Það mundi vafalaust hneyksla menn allmikið, ef Vér allramildilegast tækjum til greina í hvert skipti og án nokkurs greinarmunar allra þegnsamlegust bænaskjöl þau, er nú um tíma hafa tíðar en áður komið til Vor frá stúdentum og jafnvel stundum prestum, um að eigi verði á því tekið, þótt konur þeirra hafi orðið léttari of snemma eftir brúðkaupið, og veittum þeim allramildilegast uppreisn Vora, enda má með réttu krefjast þess af þeim, sem annaðhvort eru þegar, eða ætla að verða kennarar í kirkju guðs og söfnuði eða í skólunum, að þeir séu óflekkaðir af syndum þeim, sem bæði teljast með þersýnilegu holdsins athæfi, og auk þess er eigi hægt að leyna. Fyrir því gefum Vér hér með til vitundar, að til þess að stemma stigu fyrir slíku hneykslj framvegis, höfum Vér ákveðið að eftirleiðis skuli farið svo sem nú skal sagt með slík bænarskjöl, hvort sem þau koma frá prestum eða stúdentum. — **1)** Um presta þá, er verða brotlegir gegn

1) Kgs.br. 9. maí 1738.

1738 9. maí guðs lögum og 2. bók, 11. kap. 13. gr.[1]) Vorra allramildustu Laga, fer beinlínis framvegis eftir því, sem ákveðið er í Lögunum. — **2)** Að því er kemur til stúdenta eða annarra, sem legorðssekir hafa orðið og ætla að sækja um prests ... embætti, þá skal: a) farið beint eftir Lögunum[2]) að því leyti, og hinum legorðsseka eigi leyfast að leita uppreistar fyrr en þau 2 ár eru liðin, sem Lögin áskilja; b) skal slíka uppreist aldrei veita þeim, er legið hefir stúlku, sem honum sem lausakennara, skólahaldara, barnaspyrjanda eða á annan hátt var trúað fyrir að kenna, hvort sem hún var af ríkum eða fátækum komin, og hvort sem hann átti hana síðar eður eigi. — **3)** Þá er þau 2 ár, sem að ofan eru nefnd, eru liðin, og stúdent eða einhver annar vill beiðast allramildilegastrar uppreistar af Oss til þess að geta fengið prests- ... embætti, þó að hann hafi orðið brotlegur svo sem áður er greint, þá skal hann útvega og hafa með sér skilríki fyrir því: a) að stúlkan, sem hann varð brotlegur með, hafi eigi verið skyld honum í forboðna liðu, eða honum verið trúað fyrir henni til kennslu, svo og að hann hafi eigi orðið brotlegur nema í þetta eina sinn; b) hvort hann hafi átt stúlkuna, sem hann féll með eður eigi; c) hvernig hann hafi hegðað sér bæði fyrir og eftir, en einkum hverjar alvarlegar tilraunir hann hafi gert til að bæta ráð sitt, um kristindóm hans, gjafir og aðrar kringumstæður.

1756 27. febr. **Konungsbréf (til stiftamtsmanns) um uppreist presta, er vikið hefir verið frá embætti.** . . . Fyrir því skal þér allramildilegast tjáð, að með því að Lögin í 2. bók, 2. kap., 5. gr. banna að veita stúdenti, sem verður legorðssekur, . . . prestslegt embætti, nema hann hafi áður allramildilegast leyfi Vort, . . . þá leiðir af því, að heldur eigi má veita presti annað kall, sem verður slík stóryfirsjón á, og fyrirgerir með því kalli sínu eftir Lögunum og tilskipunum, nema hann fái til þess allramildilegasta uppreist Vora.

1740 7. okt. **Konungsbréf um afsetta presta.** (Ekki birt á Íslandi, en hefir þó verið beitt hér). . . . Prestar, sem settir verða frá kalli sínu, skulu leggja niður prestlegan skrúða, og er eigi leyfilegt að nota þá þaðan í frá til nokkurrar geistlegrar þjónustu.

1) D. og N. L. 2—11—13. — 2) N. og D. L. 2—2—5.

1708 11. maí **Konungsbréf (til stiftamtsmanns) um ráðstafanir gegn prestum, þeim er láta prestssetrin falla og níðast niður.**[1])

(Í konungsbréfi þessu segir, að prestar séu eigi aðeins skyldir að halda við húsum á prestssetrum og öðru, sem þeim fylgir, í góðu og forsvaranlegu standi, heldur eigi þeir að byggja þau upp og bæta, svo sem framast er unnt, og ef þeir vanræki þetta og hafi þó verið löglega aðvaraðir af prófasti tvisvar eða þrisvar, skuli þeir missa brauðið, nema þeir setji fulla tryggingu fyrir því, sem vangert var).

1947 Nr. 38 1. maí **Lög um skipulag og hýsingu prestssetra. I. kafli. Um byggingu íbúðarhúsa. — 1. gr.** Á næstu fimm árum skal fara fram rækileg athugun á öllum prestssetrum landsins, og skal þar sérstaklega koma til álita: 1. Hver af núverandi prestssetrum séu vel til þess fallin að vera aðsetur prests í framtíðinni. 2. Hvar æskilegt geti talizt, vegna breyttra aðstæðna, að færa prestssetur og þá hvert. 3. Hver prestssetur eru sérstaklega fallin til skiptingar í fleiri jarðir og hvernig þeirri skiptingu yrði bezt fyrir komið. 4. Að gera skipulagsuppdrætti af þeim prestssetrum, sem líkleg eru til að vera aðsetur prests til frambúðar, hversu þar skuli í aðaldráttum hagað húsaskipun allri og mannvirkjum. Skipulagsnefnd prestssetra annast framkvæmd. — **2. gr.** Þegar kirkjumálaráðherra að fengnu áliti biskups hefur staðfest skipulagsuppdrátt að prestssetri, er óheimilt að reisa á prestssetrinu hús eða mannvirki, sem sett eru niður í bága við uppdrátt þennan, nema sérstakt leyfi kirkjumálaráðherra komi til í hvert skipti, enda mæli bæði biskup og húsameistari ríkisins með undanþágunni. — **3. gr.** Íbúðarhús á prestssetrum skal reisa úr varanlegu efni og á þann hátt, sem fyrir er mælt í lögum þessum. — **4. gr.** Ríkissjóður kostar byggingu íbúðarhúsa á prestssetrum, að svo miklu leyti sem andvirði niðurlagðra bæjarhúsa ásamt hæfilegu álagi á þau og innstæða fyrningarsjóðs prestakallsins í Söfnunarsjóði hrekkur eigi til, og skal Söfnunarsjóður inna það fé af hendi áður en 6 mánuðir eru liðnir frá því, er greiðslu var krafizt. — **5. gr.** Reisa skal árlega prestssetrshús samkvæmt fyrirmælum þessara laga svo fljótt sem auðið er og eftir því, sem fé er veitt til þess í fjárlögum, þar til lokið er að byggja upp sóma-

1) Sbr. er.br. 1. júlí 1746.

samlega öll prestssetur landsins. Húsameistari ríkisins áætlar byggingarkostnað prestssetursbúsa. — **6. gr.** Umsókn um byggingu íbúðarhúss skal prestur senda til kirkjumálaráðuneytisins um hendur biskups, er lætur uppi álit sitt á nauðsyn byggingarinnar. Umsókninni skal fylgja álitsgerð hlutaðeigandi prófasts og enn fremur lýsing úttektarmanna á ástandi bæjarhúsa og mat á verðgildi þeirra til niðurrifs, svo og á hæfilegu álagi á bæjarhúsin. — **7. gr.** Kirkjumálaráðherra ákveður eftir tillögum biskups, hvaða umsóknum skuli sinnt árlega, og skal viðkomandi presti tilkynnt eigi síðar en 15. marz það ár, sem bygging á setri hans er ákveðin. Jafnframt lætur ráðherra byggingarfróðan mann athuga aðstöðu alla, en húsameistara ríkisins gera uppdrátt að byggingunni og kostnaðaráætlun. Viðkomandi presti skal jafnan gefinn kostur á að gera athugasemdir við uppdrátt húsameistara. Nú verður ekki samkomulag milli þeirra um stærð húss, eða prestur leggur sérstaka áherzlu á breytingu á húsinu, og má þá á það fallast með því móti, að prestur greiði sjálfur helming þess, er húsið verður dýrara vegna breytinganna að mati húsameistara. Má kirkjujarðasjóður veita presti til þessa embættislán, er afborgist með 6% á ári, og eru af því 4% vextir, en 2% afborgun. — Stærð prestssetursbúss skal miðast við aðstöðu á hverjum stað. — **8. gr.** Þegar ákveðið hefur verið að reisa íbúðarhús á prestssetri, felur kirkjumálaráðherra trúnaðarmanni sínum að hafa eftirlit með byggingunni. Prestur annast framkvæmd verksins, nema ráðherra feli öðrum, og er húsameistara ríkisins skylt að aðstoða prest um kaup útlends efnis og annað, er við verður komið. Val yfirsmiðs skal trúnaðarmaður og húsameistari samþykkja. — **9. gr.** Nú er presti skylt að hafa aðsetur í kaupstað eða kauptúni, og er þá bæjarfélagi eða sveitar skylt að leggja til ókeypis hentuga lóð undir íbúðarhús hans. Nú verður eigi samkomulag milli trúnaðarmanns kirkjumálaráðherra og hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarstjórnar um stærð og legu slíkrar lóðar, og skal þá ágreiningi skotið til skipulagsnefndar bæja og kauptúna til fullnaðarúrskurðar. — **10. gr.** Heimilt er ríkisstjórn að kaupa íbúðarhús handa presti, þar sem slíkt þykir hagkvæmara, enda mæli biskup með kaupunum. Gilda um slík hús sömu ákvæði, eftir því sem við á, og um hús reist samkvæmt þessum lögum. — **11. gr.** Ef íbúðarhús eða bæjarhús prestssetur brennur eða eyðist af náttúruvöldum, eftir að ráðstafað hefur verið fjárveitingu til byggingar prestssetra, er ráðuneytinu heimilt að leggja fram fé til að endurbyggja prestssetrið samkvæmt lögum þessum, að því leyti, sem tryggingarfé og fyrningarsjóður prestssetursins hrekkur eigi til endurbyggingar. — **12. gr.** Prestur skal á eigin kostnað annast árlegt viðhald íbúðarhúss samkvæmt reglum, sem ráðuneytið setur, og greiða við burtför hæfilegt álag samkvæmt mati úttektarmanna. Prófastur og biskup skulu líta eftir því á eftirlitsferðum sínum, hvort reglum þessum sé fylgt. Nú kemur í ljós, að viðhaldi er áfátt hjá presti, og skal þá prófastur setja honum hæfilegan frest úr að bæta. Ef prestur lætur samt sem áður hjá líða að framkvæma aðgerðir, skal ráðuneytinu tilkynnt, og er því þá rétt að láta nauðsynlega aðgerð á húsinu fram fara á kostnað prests og taka greiðsluna af launum hans. — **13. gr.** Nú verða prestaskipti eða prestur fær veitingu og tekur við prestssetri úr höndum annars ábúanda. Skal þá fram fara nákvæm úttekt á prestssetursbúsinu, þar sem lýst sé, hverjar séu nauðsynlegar aðgerðir á húsinu, svo að það geti talizt í forsvaranlegu og íbúðarhæfu ástandi. Komi þá í ljós, að álag fráfarandi á húsið nægi ekki til greiðslu aðgerða þessara, greiðir ríkissjóður það, sem á vantar. Í slíkum tilfellum er ráðuneytinu rétt að senda trúnaðarmann sinn á staðinn til þess að ganga úr skugga um nauðsyn þeirra aðgerða, er úttektarmenn hafa lagt til, að gerðar verði á húsinu. — **14. gr.** Íbúðarhús á prestssetrum skulu vátryggð gegn eldi í Brunabótafélagi Íslands eða hjá öðru því tryggingarfélagi, er ráðuneytið samþykkir. Iðgjaldið greiðir prestur, og má halda því eftir af launum hans. Biskup gætir þess, að húsin séu jafnan vátryggð fyrir hæfilegri fjárhæð. — **15. gr.** Nú telur húsameistari ríkisins ekki rétt að reisa hús á prestssetri, heldur sé endurbót eða viðbygging nauðsynleg og fjárhagslega réttmæt, svo og ef rétt þykir að koma upp raflögn eða vatnsleiðslu á prestssetri, þá skulu um það gilda öll hin sömu fyrirmæli og um byggingu prestsetursbúsa samkvæmt lögum þessum. — **16.** gr. Árgjald prests af prestssetursbúsi, reistu samkvæmt lögum þessum, svo og af viðbótarbyggingum eða endurbótum samkvæmt 15. gr. reiknast þannig: 1. Kvaðalaust framlag ríkissjóðs er ⅗ hlutar byggingarkostnaðar, að frádregnu andvirði niðurlagðra húsa og innstæðu fyrningarsjóðs samkv. 4. gr. 2. Hinum ⅖ hlutum kostn-

1947 Nr. 38 1. maí

aðar skal deilt með byggingarvísitölu þess árs, er bygging eða endurbót samkv. 15. gr. fór fram, svo að í ljós komi byggingarkostnaður þessara $\frac{2}{5}$ hluta, eins og hann hefði orðið áður en verðhækkun styrjaldarinnar skall yfir. 3. Af þeirri upphæð, sem þá kemur út, talinni í heilum þúsundum að viðbættu vísitöluálagi kauplagsnefndar, greiði prestur árlega 3⅓%. — Nú hefur prestssetur hús verið byggt eða keypt á tímabilinu frá 1. jan. 1940 og fram til þess að lög þessi taka gildi, eða farið hefur fram meiri háttar aðgerð á eldra húsi, þá skal árgjald prests ákveðið á sama hátt og húsið hefði byggt verið eða endurbætt eftir þessum lögum. – Af íbúðarhúsum þeim á prestssetrum, sem reist hafa verið eða endurbætt fyrir 1. jan. 1940, greiðir prestur 4% af $\frac{2}{5}$ byggingar- og endurbótakostnaðar, þó ekki hærri upphæð en kr. 320 á ári að viðbættri verðlagsvísitölu, og skal gjaldinu haldið eftir af launum hans með $\frac{1}{12}$ mánaðarlega. — **17. gr.** Auk árgjalds þess af prestssetur shúsum, sem getið er í 16. gr., greiðir prestur í fyrningarsjóð ½% af þeirri upphæð, er honum ber að greiða árgjald af til ríkissjóðs. Gjald þetta tekst af launum prests með $\frac{1}{12}$ hluta mánaðarlega með vísitöluálagi. — Fyrningarsjóður er séreign hvers prestakalls. Skal hann ávaxtaður í útborgunardeild Söfnunarsjóðs Íslands undir umsjón biskups. Nú er prestakall prestslaust um hríð, og sér þá ríkissjóður um greiðslu fyrningarsjóðsgjalds á prestssetur shúsinu. — Ríkissjóður leggur árlega til fyrningarsjóðanna jafnháa upphæð og fyrningarsjóðsgjald nemur samkvæmt ákvæðum fyrri hluta þessarar greinar.

II. kafli. Um byggingu peningshúsa o. fl. — **18. gr.** Peningshús, hlöður, áburðarhús, safnþrær og önnur nauðsynleg útihús á prestssetrum, er styrks njóta samkvæmt lögum þessum, má aðeins byggja úr varanlegu efni, steinsteypu, timbri og járni eða öðru því byggingarefni, er trúnaðarmaður ráðuneytisins telur heppilegt, enda sé byggingunum valinn staður samkvæmt því, sem skipulagsuppdráttur staðarins gerir ráð fyrir, nema undanþága frá því sé veitt samkvæmt 2. gr. — **19. gr.** Nú óskar prestur að reisa á prestssetri eitthvert þeirra húsa, er talin eru í 18. gr., og sendir hann þá um það skriflega rökstudda beiðni til ráðuneytisins. Fallist ráðuneytið á nauðsyn prests, lætur það hæfan mann rannsaka aðstöðu alla og gera uppdrátt og kostnaðaráætlun að byggingunni, og skal prestur síðan reisa húsið eftir þeim uppdrætti eða öðrum, sem ráðuneytið samþykkir. — **20. gr.** Ríkissjóður leggur fram allt aðkeypt efni til byggingarinnar, en prestur kostar alla aðflutninga efnis og vinnu við bygginguna. — **21. gr.** Þegar húsið er fullgert, skal það tekið út af trúnaðarmanni ráðuneytisins, og er meðmæli trúnaðarmanns liggja fyrir um, að húsið sé vandað og byggt samkvæmt hinum samþykkta uppdrætti, tekur ráðuneytið við því fyrir hönd jarðarinnar. — **22. gr.** Framlag prests til endurbyggingar útihúsa á prestssetri samkvæmt 20. gr. skal presti endurgreitt svo sem hér segir: 1. Með andvirði niðurlagðra húsa, er vegna hinnar nýju byggingar teljast eigi lengur nauðsynleg jarðarhús að dómi úttektarmanna. Skulu úttektarmenn meta þau til niðurrifs, en prestur kaupir húsin samkvæmt því mati eða á því verði, er samkomulag verður um milli hans og ráðuneytisins. 2. Með álagi því, er prestur hefur tekið á hin niðurlögðu hús, að viðbættu hæfilegu álagi á húsin eftir mati úttektarmanna, eða að frádregnu hæfilegu endurgjaldi, ef húsið hefur endurbætt verið síðan prestur tók við því. 3. Með styrk, sem prestur kann að fá til byggingarinnar, samkvæmt jarðræktarlögum eða öðrum lögum. 4. Með innstæðu endurbyggingarsjóðs útihúsa prestssetursins. — **23. gr.** Nú hrekkur endurgreiðsla samkvæmt 22. gr. ekki til fyrir framlagi prests, og lánar þá ráðuneytið fé úr kirkjujarðasjóði fyrir því, sem á vantar. Lán þessi skulu vera embættislán með veði í tekjum embættisins og greiðast með 4% á ári. Af því eru vextir 3%, en 1% afborgun. Um eftirlit, viðhald og álag slíkra húsa fer eftir ákvæðum 12. gr. — **24. gr.** Þegar útihús á prestssetri eru niður lögð, er presti skylt að rífa þau innan þriggja ára, frá því að hann hefur við þeim tekið samkvæmt 22. gr., og slétta á sinn kostnað yfir rústirnar. Vanræki prestur þetta, má láta framkvæma verkið á hans kostnað. — **25. gr.** Nú kemur það í ljós við burtför prests af prestssetri eða andlát hans, að hann eða dánarbú hans á útihús, girðingar eða önnur þau mannvirki á prestssetrinu, er að dómi úttektarmanna teljast nauðsynleg til búrekstrar á jörðinni, og skal þá ríkið kaupa þau samkv. mati úttektarmanna, ef fráfarandi óskar. Geti fráfarandi eigi selt ríki eða viðtakanda hús sín eða mannvirki, er honum heimilt að rífa þau eða selja öðrum til niðurrifs. — **26. gr.** Nú kaupir ríkissjóður hús eða mannvirki á prestssetri samkvæmt 25. gr., og er þá rétt að hækka afgjald jarðarinnar sem nemur allt

1947 Nr. 38 1. maí

1947 Nr. 38 1. maí

að 2% af kaupverðinu. — **27. gr.** Af framlagi ríkissjóðs til byggingar útihúsa á prestssetrum samkvæmt lögum þessum, svo og af framlagi því til peningshúsa, er ríkið hefur innt af hendi samkvæmt lögum nr. 63 8. sept. 1931, skal prestur greiða árlega 1% í endurbyggingarsjóð útihúsa. Gjald þetta tekst af launum prests með ½2 mánaðarlega. Sé prestssetur prestslaust, greiðist endurbyggingarsjóðsgjaldið úr ríkissjóði. Ríkissjóður leggur endurbyggingarsjóðnum árlega jafnháa upphæð og endurbyggingarsjóðsgjaldinu nemur. — **28. gr.** Endurbyggingarsjóðir útihúsa eru séreign hvers prestakalls undir umsjón biskups. Þá skal ávaxta í Söfnunarsjóði Íslands. Gilda um þá og greiðslur úr þeim öll hin sömu ákvæði og um fyrningarsjóði prestssetra, eftir því sem við á. Núverandi „fyrningarsjóðir peningshúsa" samkv. lögum nr. 63 1931 skulu afhentir biskupi þegar er lög þessi koma til framkvæmda, og renna þeir inn í endurbyggingarsjóði útihúsa prestssetranna.

1953 Nr. 26 16. febr.

Lög um heimild fyrir kirkjumálaráðherra til þess að taka leigunámi og byggja á erfðaleigu hluta af prestssetursjörðum.

1. gr. Kirkjumálaráðherra er heimilt, að fengnum tillögum nýbýlastjórnar og með samþykki skipulagsnefndar prestssetra, að skipta prestssetursjörðum og enn fremur að taka leigunámi, ef með þarf, og byggja á erfðaábúð hluta af þeim prestssetursjörðum, sem taldar eru hafa það mikið landrými, að tilskilið land fáist til nýbýlastofnunar, enda sé þess ávallt gætt, að landrými viðkomandi prestsseturs verði þrátt fyrir skiptinguna það mikið, að þar megi eftir sem áður reka allstórt bú. — **2. gr.** Nú er ákveðið að skipta prestssetursjörð í tvö eða fleiri býli samkvæmt ákvæðum 1. gr., og skulu þá úttektarmenn meta afgjald af býli því eða býlum, sem frá jörðinni eru skilin. Renna afgjöld til hlutaðeigandi prests, þar til næst fer fram mat á heimatekjum presta, sbr. lög nr. 46 1907, en síðan í fyrningarsjóð viðkomandi prestsseturs.

1931 Nr. 17 6. júlí

Lög um bókasöfn prestakalla.

1. gr. Stofna má bókasöfn fyrir prestaköll með bókagjöfum og bókakaupum, svo sem nánar er tiltekið í lögum þessum. — **2. gr.** Til bókasafna prestakalla skulu einkum keyptar bækur guðfræðilegs og heimspekilegs efnis, svo og almennar fræðibækur og úrvals skáldrit. Bókasöfnin mega þiggja bækur að gjöf. — **3. gr.** Nú vill sóknarprestur stofna eða auka við bókasafn prestakalls síns. Skal hann þá fyrir júnílok ár hvert senda „bókanefnd prestakalla" skrá yfir bækur þær, er hann óskar að fá í bókasafnið, og greiða ¼ verðs þeirra innbundinna og flutningsgjald fyrirfram. — **4. gr.** Bókanefnd prestakalla skipa þrír menn. Kýs prestastefnan tvo þeirra og einn varamann, en kirkjumálaráðuneytið skipar einn mann, kunnan að smekkvísi og þekkingu á bókmenntum. Nefndin skal kosin og skipuð til þriggja ára í senn og skiptir sjálf með sér störfum. Bókanefnd starfar kauplaust, en útlagður kostnaður við störf nefndarinnar greiðist af bókakaupafé. — Bókanefnd skal veita leiðbeiningar um val bóka, annast kaup á þeim og úrskurða um það, hvort bækur fullnægi skilyrðum 2. gr. Nefndin sker úr um það, hverjum skuli veita styrk til bókakaupa og hvaða bækur skuli kaupa af þeim, sem óskað er eftir, þegar umsóknir fara fram úr því, sem hámark ríkisstyrks leyfir. — Þau prestaköll ganga fyrir öðrum um styrkveitingu, þar sem ekki eru fyrir bókasöfn, sem prestur og söfnuður getur haft til afnota. — **5. gr.** Nú hefir bókanefnd borizt beiðni um útvegun bóka samkvæmt 3. gr., og kemur beiðnin eigi í bága við fyrirmæli 2. gr. laga þessara. Útvegar hún þá bækurnar, en ráðuneytið ávísar bókanefndinni, eða bóksala hennar, ¾ kostnaðar úr ríkissjóði, gegn því að bækurnar verði eign bókasafns prestakallsins. Þó má ekkert ár verja meiru fé úr ríkissjóði í þessu skyni en 4 þús. kr. samtals. — **6. gr.** Um leið og bókanefnd sendir presti bækur til bókasafns prestakalls hans samkvæmt lögum þessum, sendir hún prófasti skrá yfir bækur þær, er bókasafninu þannig bætast. Prestar skulu árlega senda prófasti skrá um gefnar bækur. Skal prófastur gera aðalskrá um bókasöfn í prófastsdæminu, sundurliðaða eftir prestaköllum. — **7. gr.** Þegar prestur hefir veitt móttöku bókum samkvæmt lögum þessum, skal hann rita á þær nafn prestakalls síns og skrásetja. Prófastur löggildir bók undir bókaskrá prestakalls, og ber honum á skoðunarferðum sínum að hafa eftirlit með því, að bækurnar séu vel varðveittar. — **8. gr.** Bókasafn prestakalls skal geymt á heimili prests. Presti er skylt að vátryggja safnið gegn eldsvoða. Þar sem fleiri en einn sóknarprestur er í prestakalli, skal sá prestur varðveita safnið, sem

1931 Nr. 17 6. júlí

1931 Nr. 17 6. júlí

elztur er að embættisaldri, nema öðruvísi um semjist með prestum kallsins. — Nú er prestakall prestslaust, og gerir prófastur þá þær ráðstafanir, sem þurfa þykir, til öryggis safninu. — Við prestaskipti skal fara fram úttekt á bókasafni prestakallsins, og gerir prófastur þá fráfarandi presti að greiða bætur fyrir, ef á vantar og kenna má vangeymslu hans. — **9. gr.** Presti er skylt að lána sóknarbörnum bækur úr bókasafni prestakalls síns, sér að bagalausu. Lántakandi er skaðabótaskyldur, þegar bækur skaddast eða glatast. Útlánaskrá skal fylgja hverju bókasafni. Skal prestur leggja kapp á, að bókasafn prestakallsins verði söfnuðinum að sem mestum notum. Prestum er heimilt að lána hver öðrum bækur úr bókasöfnum prestakalla. Heimilt er og að skiptast á bókum úr bókasöfnum, þegar hlutaðeigandi prestar óska þess og bókanefnd samþykkir. — **10. gr.** Prestum og próföstum er skylt að gefa þær skýrslur um bókasöfn prestakalla, notkun þeirra og varðveizlu, sem biskup fyrirskipar.

1945 Nr. 3 12. jan.

Lög um kirkju- og manntalsbækur (sálnaregistur).

1. gr. Í hverju prestakalli skal sóknarprestur færa kirkjubók (ministeríalbók) og manntalsbók (sálnaregistur) fyrir allt prestakallið, og varðveitir prestur þær. Auk þess skulu sóknarnefndarformenn í hverri sókn færa slíkar bækur, að því er til sóknarinnar tekur og geyma þeirra. Heimilt er sóknarnefnd að fela öðrum, er hún telur sérstaklega vel til þess hæfan, að rita bækurnar. Bækur þessar skal rita greinilega og án nokkurrar undanfellingar. Skylt er sóknarpresti að láta sóknarnefndarformanni eða kirkjubókarritara í té alla nauðsynlega vitneskju við færslu framangreindra bóka. Þeir skulu bera bækurnar vandlega saman að minnsta kosti einu sinni á ári, í janúarmánuði ár hvert, en aldrei mega þær vera eina nótt undir sama þaki báðar. Ákvæði þessarar greinar um manntalsbækur taka þó ekki til þeirra kaupstaða, þar sem öðrum en prestum er með lögum falið að skrá manntal. — **2. gr.** Kirkjustjórnin skal hlutast til um, að ávallt sé kostur á hentugum kirkju- og manntalsbókum úr vönduðum pappír og í því formi, er tíðkazt hefur eða hún ákveður síðar. Bækurnar séu gegnþræddar, innsiglaðar og löggiltar af biskupi. Hlutaðeigandi prófastur skal hafa eftirlit með því á yfirreiðum sínum, að þær séu vel og samvizkulega færðar, og annast um, að misfellum í því efni verði kippt í lag. Andvirði kirkju- og manntalsbóka greiðist úr ríkissjóði. — **3. gr.** Kirkjubækur sóknarpresta skulu sendar þjóðskjalasafninu til varðveizlu áður en 50 ár eru liðin frá löggildingu þeirra, og má aldrei halda þeim lengur en 15 ár, frá því að þær eru fullritaðar. — Kirkju- og manntalsbækur sókna skulu afhentar hlutaðeigandi héraðs- eða kaupstaðarbókasafni til eignar og geymslu, þegar þær eru fullskrifaðar. Nú er ekki til héraðsbókasafn, og skal þá afhenda bækurnar hlutaðeigandi prófasti, sem kemur þeim í örugga geymslu innan héraðs. — Forstöðumanni héraðs- og kaupstaðarbókasafns er heimilt að gefa fæðingarvottorð og önnur vottorð samkv. kirkjubókum safnsins þeim, er þess óska, og gegn sama gjaldi og greitt er til þjóðskjalasafnsins fyrir slíkt vottorð. — **4. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum til ríkissjóðs frá 50—1000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum, og skulu mál út af brotum sæta meðferð opinberra mála. — **5. gr.** Ráðherra getur sett með reglugerð nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara.

1945 Nr. 3 12. jan.

1744 29. maí

Tilskipun um tilhlýðilegt helgihald sabbatsins og annarra helgra daga á Íslandi[1])

. . . **4)** Enginn prestur má utan hæstu nauðsynja undanfella guðsþjónustugerð í kirkjunni einn sunnudag, miklu síður tvo eða þrjá sunnudaga hvern af öðrum. Og ef nokkur vegna óþarfa ferðalags eður án fengins leyfis, sem lögin bjóða, vanrækir þannig þann söfnuð, fyrir hverjum honum er trúað, þá skal honum talast til fyrir það af prófastinum. Og ef þvílíkt hirðuleysi finnst hjá prófastinum, án þess hann hafi áður gefið það sínum biskupi til vitundar, svo sem byrjaði, þá skal lögsækja hann fyrir Consistorio. En ef það skeður oftar, þá skulu þeir hafa forbrotið sitt kall. . . . — **16)** Kirkjunum skal halda hreinum og rúmgóðum á sunnudeginum, og má þar eins lítið á öðrum sem á þeim degi finnast fatnaður eður sængurklæði, góz eður vara, hneykslilegar myndir, og þær, sem stríða móti þeirri evangelisku religion, með því að slíkt er óviðurkvæmilegt og ekki samhljóðandi við þau heilögu verk, sem þar eiga fram að fara. Þó mega kistur standa þar með því, sem kann að vera geymt í þeim, hvar ekki eru stólar eður bekkir að

1) Sjá l. nr. 45, 15. júní 1926.

1744 29. maí

sitja á. Einnig, hvar loft eru í kirkjum með læsing fyrir, þar má geyma hreinlega hluti, sem ekki gefa illan daun af sér, ellegar eru á annan hátt ósæmandi í þeim stað. En engin annarleg höndlan má hafast um hönd í kirkjunni. Annars skal hver sá, sem gerir á móti þessu, sekjast einu lóði silfurs fyrir hvert sinn. . . .

1926 Nr. 45 15. júní

Lög um almannafrið á helgidögum þjóðkirkjunnar.

1. gr. Á helgidögum þjóðkirkjunnar er bönnuð öll sú vinna, úti og inni, er hefir hávaða í för með sér eða fer fram á þeim stað eða með þeim hætti, að hún raskar friði helgidagsins. Á höfnum, þar sem skip liggja eigi við bryggjur eða bólverk, er þó heimilt að ferma og afferma skip á helgidögum þjóðkirkjunnar, þó eigi á föstudaginn langa og hinn fyrra helgidag stórhátíðanna, og eigi heldur á kirkjustöðum frá kl. 11 árdegis til kl. 3 síðdegis, þegar messað er á staðnum, nema brýna nauðsyn beri til. — Á öruggum höfnum, þar sem skip liggja við bryggjur eða bólverk, er bannað að ferma eða afferma skip, þar með talin fiskiskip og vélbátar, á föstudaginn langa og hinn fyrra helgidag stórhátíðanna, svo og á öðrum helgidögum þjóðkirkjunnar, frá kl. 11 árdegis til kl. 3 síðdegis. Þó mega strandferðaskip, sem aðallega flytja póst og farþega, fá afgreiðslu. Það skal og yfir höfuð vera heimilt að vinna þau verk, sem eigi má fresta eða miða til þess að bjarga eða hjálpa öðrum, sem í hættu eru staddir eða eiga hana yfir höfði sér. — **2. gr.** Kaup og sala má eigi fara fram á helgidögum þjóðkirkjunnar í sölubúðum kaupmanna, kaupfélaga né annarra sölumanna, og skulu búðir þeirra vera lokaðar. Undanþegnar þessu banni eru: 1. Lyfjabúðir að því er lyfjasölu snertir. 2. Bifreiðastöðvar til fólksflutninga. 3. Brauð- og mjólkurbúðir að því er snertir sölu á brauði og mjólk. 4. Fiskbúðir. 5. Blaðaafgreiðslur. — Á götum, torgum og opnum svæðum í kaupstöðum og kauptúnum er einnig öll sala bönnuð á helgidögum þjóðkirkjunnar. Undanþegin þessu banni er þó sala á fiski, blöðum, bókum, aðgöngumiðum að íþróttamótum, happdrættismiðum og þess háttar til kl. 11 árd. og eftir kl. 3 síðdegis. — **3. gr.** Á helgidögum þjóðkirkjunnar má ekki á neinum almennum veitingastað halda veizlur eða aðra hávaðasama fundi fyrr en eftir miðaftan. — **4. gr.** Á helgidögum þjóðkirkjunnar má hvorki halda almennar skemmtanir né heldur mega markaðir eða aðrar þær athafnir, sem hávaði er að, eiga sér stað fyrir kl. 3 síðdegis, nema lögreglustjóri leyfi. — **5. gr.** Á helgidögum þjóðkirkjunnar má eigi, nema brýna nauðsyn beri til, halda sveitar- eða bæjarstjórnarfund, þing, gegna fógetastörfum eða skjalaskrifarastörfum, halda skiptafundi, uppboðsþing eða gegna öðrum dómsstörfum. Ekki skal heldur stefna eða boða neinn fyrir dóm eða yfirvald á helgidögum, nema brýna nauðsyn beri til, og þess sé þá beinlínis krafizt af valdsmanni þeim, er stefna lætur, og skal þó eigi stefna lesin meðan á messu stendur. — **6. gr.** Almenna fundi má eigi halda um veraldleg efni á helgidögum þjóðkirkjunnar fyrr en um nónbil. Þá og þar, er guðsþjónusta fer fram eftir nón, er þó því aðeins heimilt að halda almenna fundi samtímis, að þess sé gætt, að fundurinn sé eigi haldinn svo nálægt kirkju eða bænhúsi, að guðsþjónustan verði trufluð af því. — **7. gr.**[a]) Bönn þau, er talin eru í undanfarandi greinum, ná yfir allan föstudaginn langa og hinn fyrra helgidag stórhátíðanna. Þau gilda einnig eftir kl. 6 á aðfangadagskvöld jóla. — Kvöldið fyrir aðra stórhátíðisdaga eru allar almennar skemmtanir bannaðar eftir miðaftan. — **8. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum, frá 5—1000 kr., er renna í sveitarsjóð; auk þess má með dómi svipta mann rétti til að hafa veitingahús eða annan almennan veitingastað, hafi hann þrisvar sinnum sætt sektum fyrir brot gegn lögum þessum. Með mál, er rísa út af brotum gegn lögum þessum, skal fara sem almenn lögreglumál. — **9. gr.** Nú virðist lögreglustjóra, að brot á móti lögum þessum sé sprottið af afsakanlegum misskilningi, og skal hann þá aðeins gefa þeim áminning, er brotið hefir, og, ef þörf er á, gefa út almenna auglýsing mönnum til leiðbeiningar og viðvörunar.

1926 Nr. 45 15. júní

1907 Nr. 36 16. nóv.

Lög um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda.

1. gr. Í hverri kirkjusókn landsins skal vera sóknarnefnd og í prófastsdæmi hverju héraðsnefnd til að annast þau kirkjuleg málefni, sem sóknina og prófastsdæmið varða. — **2. gr.** Sóknarnefndin skal halda að minnsta kosti einn almennan safnaðarfund ár hvert til að ræða um kirkjuleg málefni safnaðarins. — Aukafundi skal halda, þegar meiri hluti sókn-

a) II, 344.

arnefndar fer fram á það. — Sóknarnefndin kýs sér oddvita úr sínum hóp. Oddviti stýrir fundum nefndarinnar, en að öðru leyti skipta nefndarmenn störfum með sér. — Sóknarnefndin skal gefa presti kost á að sækja fundi sína. — **3. gr.** Safnaðarfund skal boða með hálfs mánaðar fyrirvara, á kirkjufundi eða á annan hátt, sem tíðkanlegur er í sókninni. [Í kaupstöðum og öðru þéttbýli má þó boða fundinn með þriggja daga fyrirvara.][1] — Hamli veður, ófærð, umgangsveiki eða önnur ósjálfráð atvik ferðum manna, skal sóknarnefnd boða fund að nýju, ef meiri hluti atkvæðisbærra manna í söfnuðinum sækir ekki fundinn. Hamli ósjálfráð atvik aftur á móti ekki, skal halda fundinn, þó að meiri hluti kjósenda sé ekki mættur. — Um mál þau, er að lögum liggja undir samþykki safnaðarfundar, skal sóknarnefndin auglýsa tillögur sínar um leið og fundurinn er boðaður. Sóknarnefndin ber síðan tillögurnar fram til samþykktar á fundinum, og má þá þær einar breytingar á þeim gera, er sóknarnefndin aðhyllist. — Afl atkvæða ræður málsúrslitum á safnaðarfundum. — **4. gr.** [Aðalsafnaðarfund skal jafnan halda á tímabilinu frá 1. apríl til 1. júní ár hvert.][2] ... — Á fyrstu aðalfundum eftir að lög þessi öðlast gildi, skal kjósa menn í allar sóknarnefndir á landinu. Þar sem 1000 manns eða fleiri eru í sókninni, skal kjósa 5, en þar sem færri eru, 3. [Heimilt skal að kjósa jafnmarga varamenn í sóknarnefndir, og gilda sömu reglur um kosningu þeirra, kjörgengi og kjörtímabil sem um aðalmenn. Varamenn taka sæti aðalmanna, sem ekki geta sinnt nefndarstörfum um stundarsakir, eftir þeirri röð, sem þeir eru kosnir í. Heimilt skal sóknarnefnd að kveðja varamenn sér til aðstoðar, þegar hún telur ástæður til.][2] **5. gr.** Hver sóknarmaður, karl eða kona, sem telst til þjóðkirkjunnar, er fullveðja og hefir óflekkað mannorð, hefir atkvæðisrétt á safnaðarfundi og kosningarrétt og kjörgengi til sóknarnefndar, kjörgengi þó því aðeins, að löglega eigi með sig sjálfur. — **6. gr.** Kosningin gildir fyrir 6 ár. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta skipti, skulu, að þrem árum liðnum, 2 eða 3 ganga úr nefndinni, eftir því hvort tala nefndarmanna er 3 eða 5. — Geti nefndarmenn ekki komið sér saman um, hverjir úr skulu ganga, ræður hlutkesti, en hinn hlutinn skal fara frá að 6 árum liðnum. Samkvæmt þessu fara síðan ávallt hinar tvær deildir nefndarmanna frá 3. hvert ár á víxl. Ef nefndarmaður deyr eða fer frá sérlegra orsaka vegna, áður en þau 6 ár eru liðin, er hann var kosinn fyrir, skal sá, er kosinn verður í hans stað, aðeins sitja í nefndinni þann tíma af þeim 6 árum, sem eftir er. Þann, sem gengur úr nefndinni, má kjósa á ný; en hafi hann verið í nefndinni 3 ár eða lengur, er hann ekki skyldur að taka aftur við kosningu, fyrr en liðinn er jafnlangur tími, og hann hafði verið í nefndinni. Þessi ákvörðun á einnig við gömlu sóknarnefndirnar, við fyrstu sóknarnefndarkosningar eftir lögum þessum (sbr. 4. gr.). — Eins skal sá, sem orðinn er sextugur, mega skorast undan kosningu. — **7. gr.** Sóknarnefndin skal, auk starfa þeirra, sem henni eru eða verða fengin með sérstökum lögum, stuðla til þess, að guðsþjónusta safnaðarins fari sómasamlega fram, vera prestinum til aðstoðar í því, að viðhalda og efla góða reglu og siðsemi í söfnuðinum, styðja með honum kristindómsfræðslu ungmenna og vera honum samhent um, að halda uppi samlyndi og friðsemi á heimilunum og meðal allra í söfnuðinum. — **8. gr.** Sóknarnefndin annast kirkjusöng og hljóðfæraslátt samkv. lögum nr. 21, frá 22. maí 1890, og útvegar meðhjálpara við guðsþjónustuna. — **9. gr.** ..[1] **10. gr.** Nú hefir söfnuður umsjón og fjárhald kirkju, og skal þá sóknarnefnd hafa á hendi skyldur þær, er af því leiða. — **11. gr.** Skylduvinnu þeirri, er sóknarmenn eiga til að leggja, þá er kirkja er byggð, skal sóknarnefndin jafna niður. Hafa skal nefndin og umsjón með því, hvernig verkinu er hagað. — **12. gr.** Nú hefir sóknarnefnd tekið að sér innheimtu kirkjutekna, samkv. lögum nr. 20, frá 22. maí 1890, og fer um þá innheimtu eins og segir í nefndum lögum. — **13. gr.** Sóknarnefndin hefir á hendi innheimtu sóknartekna samkvæmt lögum um laun presta. — **14. gr.** Sóknarnefndin býr til kjörskrá til prestskosninga og tekur að öðru leyti þann þátt í undirbúningi undir kosningu presta, sem mælt er fyrir um í lögum um það efni. — **15. gr.** Sóknarnefnd hver heldur: 1. Gerðabók, er rita skal í nákvæma skýrslu um það, er gerist á fundum nefndarinnar og á safnaðarfundum, svo og bréf, er hún ritar, og 2. Sjóðbók (kassabók), er rita skal í skýrslur um peninga, er nefnd-

1) L. nr. 71, 27. júní 1941, § 1.
2) L. nr. 71, 27. júní 1941, § 2.

1) L. nr. 64, 23. júní 1932.

in tekur móti og greiðir út, og alla reikninga. — Bækur þessar löggildir prófastur, en andvirði þeirra jafnar sóknarnefndin niður á alla atkvæðisbæra sóknarmenn. — **16. gr.** Á aðalsafnaðarfundi skal kjósa einn safnaðarfulltrúa fyrir sóknina til 6 ára í senn, enda séu safnaðarfulltrúar kosnir um land allt á fyrstu aðalfundum eftir að lög þessi öðlast gildi. Um kosningu hans og kjörgengi gilda hinar sömu reglur, sem settar eru um kosningu sóknarnefndarmanna í 5. gr. — [Safnaðarfulltrúar hafa 7 kr. fyrir hvern dag, sem þeir eru utan heimilis vegna héraðsfunda,][1]) og jafnar sóknarnefndin þeim kostnaði niður á alla atkvæðisbæra sóknarmenn.[2]) — [Heimilt er að kjósa varasafnaðarfulltrúa. Um kosningu hans, kjörgengi og kjörtímabil gilda sömu reglur og um safnaðarfulltrúa. Þegar safnaðarfulltrúi getur ekki sótt héraðsfund, kemur varafulltrúi í hans stað.][1]) — **17. gr.** Héraðsprófastur skal á ári hverju, í júní eða september, halda héraðsfund og kveðja til fundarins alla presta og safnaðarfulltrúa héraðsins, til að ræða og útkljá þau kirkjuleg málefni, er héraðið varða. — Prófastur stýrir fundinum. — **18. gr.** Þá er héraðsfundur lögmætur, er meira en helmingur presta og safnaðarfulltrúa í því héraði eru á fundi. Það mál er samþykkt á héraðsfundi, sem hlotið hefir meira en helming þeirra atkvæða, sem greidd eru. — **19. gr.** Prófastur leitar álita fundarins um, hvernig prestar og sóknarnefndir gegni köllun sinni. Á fundinum leggur prófastur fram endurskoðaða reikninga kirkna í héraðinu fyrir síðastliðið reikningsár, til umræðu og úrskurðar. — **20. gr.** Hverjum fundarmanni er rétt að bera upp á héraðsfundi tillögur sínar um sérhvert það atriði, er lýtur að kirkjulegum málum og skipun þeirra, svo sem uppeldi og kristindómsfræðslu barna, reglu og siðsemi í söfnuðinum, eignum kirkna og meðferð á þeim, upptöku, niðurlagning og færslu kirkna, breyting á sóknum og prestaköllum. — Allar samþykktir héraðsfunda sendir prófastur biskupi. Ef fundarmenn úr sóknum þeim, sem hlut eiga að máli, greinir á við meiri hluta fundarmanna, þá er þeim heimilt, að fá bókaðan ágreining sinn við fundarsamþykktina, og er prófasti skylt að senda biskupi ágreiningsálit þeirra með fundarsamþykktinni.

1) L. nr. 71, 27. júní 1941, § 3.
2) Sbr. l. nr. 26, 1. apríl 1948, § 1.

Lög um umsjón og fjárhald kirkna.

1. gr. Hverja þá lénskirkju, sem sóknarprestur hefir enn fjárhald fyrir, skal hlutaðeigandi söfnuði bjóða til umsjónar og fjárhalds eigi síðar en við næstu prestaskipti. Sé það samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða á lögmætum safnaðarfundi, skal afhenda kirkjuna söfnuðinum, enda samþykki héraðsfundur og biskup. — Svo má og svipta sóknarprest fjárhaldi lénskirkju og afhenda kirkjuna söfnuðinum, þó að presturinn sé því ekki samþykkur, ef héraðsfundur og biskup álíta hann óhæfan til að sjá um fé kirkjunnar. — **2. gr.** Þegar eigandi bændakirkju vill selja umsjón hennar og fjárráð söfnuðinum í hendur, þá getur því máli framgengt orðið, er það er samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða á lögmætum safnaðarfundi, og samþykki héraðsfundar og biskups kemur til. — **3. gr.** Þegar kirkja er afhent söfnuði, skal prófastur með tveim óvilhöllum úttektarmönnum gjöra nákvæma úttekt á kirkjunni, eignum hennar, áhöldum og gripum. Skulu úttektarmenn meta sanngjarnt álag á kirkjuna og það, sem henni fylgir, ef þeim virðist þess þörf. Greiðir sá, er kirkju hefir haldið, álagið að þeim hluta, sem sjóður kirkjunnar eigi vinnst til, í hendur sóknarnefndinni, er tekur við kirkjunni og fé hennar fyrir hönd safnaðarins. Nú er kirkja í skuld við forráðamann sinn, og úttektarmenn gera álag á hana, og skal þá forráðamaður hennar eigi að síður greiða álagið, en úttektarmenn meta, að hve miklu leyti skuldina skuli endurgjalda af tekjum kirkjunnar eftirleiðis. Mat þetta liggur undir samþykki biskups. Hafi lán verið tekið af almannafé til að byggja kirkju, skal greiða á sama hátt það, sem ógreitt er af vöxtum og afborgun. — Ef hinn fyrrverandi forráðamaður kirkjunnar eða sóknarnefnd er óánægð með úttektina, má skjóta henni til yfirúttektar. — Heimilt er sóknarnefnd að taka við kirkju, án þess regluleg úttekt sé gerð, ef samþykki héraðsprófastsins kemur til, og hann afhendir kirkjuna. — **4. gr.** Söfnuðir þeir, sem taka að sér umsjón og fjárhald kirkna, gangast undir allar þær skyldur, sem legið hafa á eigendum þeirra eða forráðamönnum, að því er kemur til endurbyggingar kirkju, viðhalds og hirðingar. Skal sóknarnefndin fyrir hönd safnaðarins heimta kirkjutekjurnar saman, svo sem lög standa til, og koma kirkjusjóðnum á vöxtu. Fyrir innheimtu og ómak sitt skal sóknarnefndin fá 6% af árstekjum

1907 Nr. 22 16. nóv.

kirkjunnar. Þó getur söfnuðurinn veitt sóknarnefndinni allt að 10% í innheimtulaun. — **5. gr.** . . .[1])

1954 Nr. 43 14. apríl

Lög um kirkjubyggingasjóð.

1. gr. Stofna skal sjóð, er nefnist Kirkjubyggingasjóður. Hlutverk sjóðsins er að veita þjóðkirkjusöfnuðunum vaxtalaus lán til kirkjubygginga í sóknum landsins og til varanlegra endurbóta á eldri kirkjum. — **2. gr.** Ríkissjóður skal greiða í kirkjubyggingasjóð kr. 500000.00 á ári næstu 20 ár. — Stjórn sjóðsins skal skipuð þrem mönnum. Biskup landsins á sæti í stjórninni og er formaður hennar, en tveir stjórnarmenn skulu kosnir af Synodus til þriggja ára í senn. Reikningar sjóðsins skulu birtir í Stjórnartíðindum. — **3. gr.** ekki má veita lán úr sjóðnum samkv. 1. gr., nema teikning að kirkjubyggingu eða endurbót eldri kirkju hafi verið samþykkt af þriggja manna nefnd, er í skulu eiga sæti biskup landsins, húsameistari ríkisins og þriðji maður, sem kirkjumálaráðherra skipar. Árlegar tekjur kirkjunnar skulu vera til tryggingar láninu. Lánsupphæðin miðast við stærð kirkju og má nema allt að kr. 200.00 á hvern teningsmetra, þó aldrei meiru en kr. 1000.00 á hvern fermetra gólfflatar. Byggingarlánin endurgreiðast með jöfnum árlegum afborgunum á 50 árum. — Til endurbóta eldri kirkna má eigi veita hærri lán en sem svarar $^{2}/_{5}$ kostnaðar, samkvæmt reikningum, sem biskup úrskurðar. Lánin endurgreiðast á 20 árum með jöfnum afborgunum. — **Bráðabirgðaákvæði.** Endurgreiða skal úr kirkjubyggingasjóði vexti af lánum þeim til kirkjubygginga og endurbóta eldri kirkna, er tekin hafa verið eftir árslok 1945, enda sanni kirkjureikningar, að lánin nemi ekki stærri hluta af byggingar- og viðgerðarkostnaði en sagt er í 3. gr.

1890 Nr. 20 22. maí

Lög um innheimtu og meðferð á kirknafé.

1. gr. Rétt er, að fjárhaldsmaður kirkju feli hlutaðeigandi sóknarnefnd, vilji hún það að sér taka, að heimta inn tekjur kirkju og koma þeim í peninga, gegn innheimtulaunum, 10 af hundraði. . . .[2]) — **2. gr.** . . .[3]) — **3. gr.** Frá næsta nýári eftir að lög þessi öðlast gildi og koma til framkvæmdar, skal reikningsár kirkna vera frá 1. janúar til 31. desember. Skal semja reikninga kirkna sem fyrst eftir nýár. Skal hlutaðeigandi prestur, eða ef hann er féhirðir kirkjunnar, hlutaðeigandi safnaðarfulltrúi fyrst rannsaka reikninginn og bera hann saman við hrepps- og kirkjubækur. Fyrir rannsókn þessa má greiða 2 kr. af tekjum kirkjunnar. Fyrir lok maímánaðar skulu kirkjureikningar með fullnægjandi fylgiskjölum vera komnir til hlutaðeigandi prófasts, er rannsakar þá og leggur fram á héraðsfundi. Nú álítur bæði héraðsprófastur og héraðsfundur reikning kirkju réttan, er það þá fullnaðarúrskurður, en greini prófast og héraðsfund á, leggur biskup á fullnaðarúrskurð. — **4. gr.** Stofna skal almennan kirkjusjóð, og skal hver kirkja hafa sína viðskiptabók við sjóðinn. Stiftsyfirvöld Íslands[1]) hafa umsjón yfir kirkjusjóði þessum og ábyrgð á honum. Fé kirkjusjóðs skal ávaxta eftir sömu reglum og landssjóðsfé. Forgangsrétt til lána úr sjóði þessum eiga kirkjur. — Auglýsa skal reikninga sjóðs þessa í Stjórnartíðindunum, deildinni B, ár hvert. — **5. gr.** Allt það fé, sem kirkjur eiga afgangs útgjöldum, skal láta á vöxtu í hinum almenna kirkjusjóði og vextirnir árlega leggjast við höfuðstólinn. Heimilt er þó reikningshaldara, að halda eftir vaxtalaust 100 kr. af tekjum kirkju. Rétt er og að kirkjur greiði vexti af fé því, sem þær hafa að láni. — Þó falla niður þeir vextir, sem eigi geta greiðzt af helmingi þess, er hver kirkja hefir afgangs árlegum útgjöldum sínum. — Af sjóðum þeim, sem kirkjur eiga, þá er lög þessi öðlast gildi, skal sá, er sjóðinn hefir undir höndum, greiða í hinn almenna kirkjusjóð $^{1}/_{15}$ á ári, unz sjóðurinn er allur greiddur af hendi, enda þurfi hans eigi kirkjunni til aðgjörðar eða endurbyggingar á því tímabili. Sé kirkja afhent, skal greiða sjóðinn allan af hendi. — **6. gr.** Þá er fjárhaldsmaður, er haft hefir kirkju til umsjónar og ábyrgðar og lánað henni fé, sleppir fjárhaldinu eða deyr, skal hann eða erfingjar hans eiga heimting á, að fá skuld þá borgaða af fé því, sem kirkjan hefir afgangs nauðsynlegum ársútgjöldum. — **7. gr.** Ákvæði laga þessara ná eigi til bændakirkna, nema hlutaðeigandi kirkjuráðendur veiti til þess samþykki sitt.

1890 Nr. 21 22. maí

Viðaukalög við lög nr. 5, 27. febr. 1880, um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda.

1. gr. Ef meiri hluti þeirra sóknarmanna, er safnaðarfund sækja og atkvæðisrétt hafa

1) L. nr. 40, 30. júlí 1909, § 13.

2) Sbr. l. nr. 22, 16. nóv. 1907, § 4, og l. nr. 40, 30. júlí 1909, § 9.

3) L. nr. 40, 30. júlí 1909, § 9.

1) Sbr. tsk. nr. 12, 23. ág. 1904, III.

1890 22. maí á safnaðarfundi, samþykkir að taka upp og hafa hljóðfæri við tíðagerð í kirkju sinni, þá ber eiganda eða umráðamanni kirkjunnar að annast um, að hljóðfæri sé keypt fyrir kirkjunnar fé, svo framarlega, sem fé er fyrir hendi, sem kirkjan getur án verið, og héraðsfundur samþykkir. Hljóðfærið telst síðan með áhöldum kirkjunnar. En hvort sem hljóðfæri er keypt fyrir fé kirkju eða eigi, skal söfnuðurinn kosta hljóðfæraslátt-inn og halda söng uppi á sinn kostnað, nema eigandi eða forráðamaður kirkju gefi samþykki sitt til, að greiða megi kostnaðinn að nokkru eða öllu af kirkjunnar fé, og héraðsfundur síðan samþykki að svo skuli vera. — **2. gr.** Ef söfnuður kostar kirkjusönginn að nokkru eða öllu, þá skal sóknarnefndin, með umráði prestsins, jafna niður á sóknarmenn alla, þá er eigi eru skylduómagar eða sveitarómagar, kostnaðinum af söngkennslunni og hljóðfæraslættinum, eður og söngnum, ef hljóðfæri er eigi haft, og skal það vera aðalreglan, að helmingur kostnaðarins komi jafnt á hvern tilskyldan mann, en annar helmingurinn fari eftir efnum manna og ástæðum.[1]) — **3. gr.** Sóknarnefndir innheimta gjaldið, og skal hver húsráðandi inna það af hendi fyrir sig og skyldulið sitt. Gjalddagi er 31. des. Taka má gjald þetta lögtaki samkvæmt lögum 16. des. 1885.

1749 5. apríl **Konungsbréf (til biskups), er löggildir máldagabók Gísla biskups Jónssonar.**

Vér höfum orðið þess áskynja af allraþegnsamlegustu bréfi þínu 10. júní f. á., að í stiftskistunni í Skálholts stifti, sem þú ert allranáðarsamlegast skipaður yfir, sé, auk hinnar gömlu svokölluðu máldagabókar Vilchins biskups eða kirkjuregisturs, sem löggilt var með 16. gr. í erindisbréfi biskupa á Voru landi Íslandi, annað kirkjuregistur, sem fyrrverandi biskup í Skálholtsstifti, herra Gísli heitinn Jónsson, á að hafa samið árið 1575; tjáist registur þetta aðeins vera óstaðfest eftirrit, en konsistorialrétturinn á árið 1710 að hafa á landsþinginu kveðið upp það álit sitt, að það væri hið helzta og áreiðanlegasta kirkjuregistur, sem til væri í stiftinu, því að í því eiga að vera taldar kirkjur nokkrar og réttindi þeirra, sem þær eiga enn þá, en eigi eru talin í Vilchins máldagabók, sem heldur eigi tjáist telja allar kirkjur í stiftinu. Fyrir því gefum Vér þér hér með til vitundar, að Oss hefir allramildilegast þóknast, . . . auk fyrrnefnds kirkjuregisturs Vilchins biskups, sem þegar hefir löggilt verið í Skálholtsstifti með 16. gr. í erindisbréfi biskupanna, að löggilda einnig allramildilegast fyrrtéð kirkjuregistur eða máldagabók, sem þáverandi biskup yfir Skálholts stifti, Gísli heitinn Jónsson, samdi árið 1575, og viljum Vér því allramildilegast, að þó að eftirrit það af registri þessu, sem er í stiftskistunni, sé óstaðfest, þá skuli registrið eins fyrir það vera talið áreiðanlegt og authentiskt kirkjuregistur; þó skal að öðru leyti farið eftir oftnefndri 16. gr. í erindisbréfi því, er allramildilegast hefir verið útgefið handa biskupum á Íslandi. **1749** 5. apríl

1789 24. júlí **Tilskipun um ráðstafanir til viðurhalds á eignum kirkna og prestakalla á Íslandi, og því, sem þeim fylgir.**

1) Eins og það er skylda prófastanna að hafa eftirlit með því, að kirkjum og prestssetrum sé haldið í tilhlýðilegu standi, og að tilkynna í tíma stiftamtmanni[1]) og biskupi, ef þeim er eigi haldið við sem vera ber, þannig eiga þeir og framvegis, eins og ævagömul venja er til á Íslandi, þegar prestar deyja eða fara frá brauðunum og yfir höfuð þegar þess gerist þörf og biskup fyrirskipar það, að taka út kirkjur, prestssetur og kirkjujarðir og inventaria þeirra.[2]) — **2)** Úttektargerðir þessar skulu ritaðar í kirkjubækurnar, og skal í þeim nákvæmlega lýst ásigkomulagi hvers hlutar og getið breytinga þeirra, er á hafa orðið, frá því er úttekt var síðast gerð, svo og álags þess, er gert er fyrir annmarka og hrörnun, og skal síðan tafarlaust gera ráðstöfun til að bæta það, sem áfátt er. — **3)** [3]) Prófastur tekur með sér til skoðunar- og virðingargerðanna 2 kunnuga menn, og skulu þeir einir fremja skoðunargerðina án þess prófastur hafi þar nokkurt atkvæði. — **4)** Nú er viðtakandi eða annar hlutaðeigandi óánægður með gerð skoðunarmanna, og má hann þá, er hann hefir stefnt löglega til þess, láta sýslumann kveðja til helmingi fleiri skoðunarmenn, og skal yfirskoðun þeirra útkljá það mál; greiði þá sá, er eigi fær framgengt kröfu sinni hjá yfirskoðunarmönnum, kostnað þann, er af yfirskoðuninni leiddi. — **5)** Vilji maður áfrýja úttektargerð, að því er snertir aðferð prófasts við hana eða úrskurði hans, þá skal hann stefna málinu fyrir synodalréttinn, áður lið-

1) **Sbr. l. nr. 36, 1. apríl 1948.**

1) Tilsk. nr. 12, 23. ág. 1904, III.
2) Sbr. l. nr. 46, 16. nóv. 1907, § 8.
3) Sbr. l. nr. 71, 23. nóv. 1919, § 1.

1789 24. júlí inn sé áfrýjunarfrestur til yfirréttanna[1]) sá er lögin ákveða. — **6)**[2]) . . . — **7)** Nú ber það við, að brauð stendur lengi laust, eður prestur sá, er það hefir fengið, getur eigi komið að því innan fardaga réttra, og skal þá prófastur annast um, að prestssetrið verði á meðan byggt duglegum manni, og yfir höfuð gera það, sem hagkvæmast þykir til viðurhalds eignunum, og skal sýslumaður vera honum hjálplegur í því. Skorist sýslumaður undan því, þá skýrir prófastur biskupi frá því, en hann leitar fulltingis amtmanns, svo sem þarf. — **8)** Ef presturinn, sem fjarverandi er, hefir eigi sjálfur veitt neinum umboð til að gæta réttar síns við úttektina, þá skal sýslumaður skipa til þess fullveðja mann á kostnað hans.

1786 30. júní **Konungsbréf um sölu kirkjueigna.**

. . . Fyrir því gefum Vér yður hér með til vitundar, að Vér viljum allramildilegast, að um kirkjueignir fari framvegis eftir lögum og venju hingað til, þannig, að þá er jörð er seld, sem kirkja stendur á, þá fylgi henni allar aðrar jarðir kirkjunnar, og öll önnur réttindi hennar og hlunnindi, án þess sérstakt mat sé á því gert, og skal því, til leiðbeiningar eftirleiðis, bæta inn grein í hina prentuðu skilmála,[3]) er hnígur að því, að jarðir þær, er heyra undir útkirkjurnar á jarðagózi Skálholtsstóls, skuli ávallt fylgja kirkjunum og megi aldrei frá þeim seljast, en að kirkjueigendurnir skuli vera skyldir til að halda ávallt bæði kirkjueignunum og kirkjunum sjálfum í tilhlýðilegu ástandi að öllu leyti, og að þeir megi aldrei hvorki með sölu, makaskiptum né á annan hátt, skilja eignirnar frá kirkjunum eða rýra þær á annan hátt, enda skuli þeir og, þar sem þeir njóta allra tekna af kirkjueignunum, skyldir að kosta allar aðgerðir og endurbyggingar, og það þó að óhöpp vilji til; en ef þeir vanræki það, skuli eignirnar ásamt kirkjunni hverfa undir Oss.

1751 5. marz **Konungsbréf (til stiftamtmanns og biskups) um eigandaskipti að bændakirkjum.**[4])

. . . Vér höfum nú fengið allraþegnsamlegast álit þitt, kammerherra greifi Rantzau, um mál þetta, og orðið þess vísari af því, að rétti kirknanna á Íslandi sé svo varið, að þó að kirkjueigandi selji kirkjueignina, þá sé þó sá, er keypti, skyldur að svara til skuldar þeirrar, er kirkjan átti hjá eiganda sínum, en verði aftur, ef hann þykist vanhaldinn í kaupunum, að eiga um það við þann, er hann hefir átt kaupin við, og verður það mál milli þeirra. Er eftir þessu skylda kirkjueiganda til að gera grein fyrir tekjum kirknanna eigi onus personale, heldur reale, og virðist því eigi óhjákvæmilega nauðsynlegt, að samþykki biskups komi til, áður kirkjueigandi megi selja kirkjuna með eignum hennar. Fyrir því gefum Vér yður hér með til vitundar, að Vér viljum allranáðarsamlegast, að við þetta skuli standa, og að um það fari hér eftir sem hingað til; en til þess að biskuparnir á Íslandi geti vitað, hverir eru eigendur kirknanna, viljum Vér allranáðarsamlegast skipa svo fyrir og bjóða, að, eins og boðið er í tilsk. 8. nóvbr. 1726 fyrir Danmörku, að ef nokkur af þegnum Vorum selji eða kaupi kirkju, þá skuli báðir, seljandi og kaupandi, innan eins mánaðar frá því, er kaupin gerðust, skýra frá því bæði hinu danska kansellíi Voru og biskupi þeim, sem kirkjan heyrir undir, að viðlagðri 100 rdl. sekt til fátækra í sókninni, svo skuli hér eftir eins að farið á Íslandi í þessu efni, þannig að ef maður kaupir eða selur kirkju þar í landi, þá skuli bæði seljandi og kaupandi skyldir til að gefa biskupinum í stifti því, er kirkjan er í, skýrslu um það innan eins mánaðar.

1751 5. marz

1740 6. maí **Konungsbréf (til stiftamtmannsins) um portionsreikninga bændakirkna.**

Fyrir því er það, eftir þessum atvikum málsins og allra þegnsamlegastri tillögu þinni, Vor allramildilegasti vilji og boðorð, að á Íslandi skuli eftirleiðis eins og hingað til gerð reikningsskil fyrir portionum kirknanna.

1928 Nr. 50 7. maí **Lög um Strandarkirkju og sandgræðslu í Strandarlandi.**

1. gr. Af fé Strandarkirkju má á árunum 1928 til 1929 verja allt að 10000 kr. til sandgræðslu, girðinga og sjógarða í Strandarlandi, en síðan má verja allt að 1000 kr. á ári hverju til viðhalds og græðslu. — **2. gr.** Um framkvæmd sandgræðslunnar og tillögur til hennar fer að öðru eftir lögum um sandgræðslu.[1]) — **3. gr.** Strandarland skal

1) Sbr. l. nr. 112, 18. maí 1935, §§ 26—28.
2) L. nr. 29, 17. des. 1875.
3) Þ. e.: fyrir sölu Skálholtsstólsjarða.
4) Sbr. kgsbr. 30. júní 1786.

1) Sbr. nú l. nr. 18, 28. maí 1941.

1928 Nr. 50 7. maí

vera eign Strandarkirkju. — **4. gr.** Dóms- og kirkjumálaráðuneytið hefir umsjón með stjórn kirkjufjánna og setur reglur um framkvæmd hennar.[1])

1747 19. maí

Konungsbréf um gegnumdregnar bækur kirkna.[2])

Næstliðinn 6. aprilis hefir þú, herra biskup Ólafur Gíslason, Oss hið allraundirdánugasta fyrir sjónir leitt, að kirkjurnar á Voru landi Íslandi, svo mikið þér er kunnugt, hafi enga kirkjubók, sem þó á að vera eftir lögunum, svo að biskupinn eður prófasturinn, nær þeir visitera, kunna engan reikning fá, og hafa ekkert ánægjanlegt að styðja sig við, hvers vegna hinir fyrri biskupar hafa hlotið að gizka upp á, hvað mikil væri kirkjunnar árleg inntekt, og til þess sama hjálpað sér við hreppstjóra reikninga, með því kirkjan hefir þar jafna tíund við fátæka, og hafa menn þá fundið, að kirkjurnar hafa átt mikið hjá sínum proprietariis; þar fyrir, með því þetta regluleysi færir með sér stóran baga, nær kirkjur verða visiteraðar þar í landi, þá gefum Vér yður hér með til vitundar, að Vér eftir slíkum kringumstæðum, sem og eftir þinni, þú stiftamtmaður Ocksen, hér um fenginni undirvísan, allranáðugast höfum gott fundið að skipa og bjóða, að við hverja kirkju á Íslandi skuli af beneficariis og proprietariis gerast eftir lögunum ein numereruð og gegnumdregin kirkjubók, hver af héraðsprófastinum fyrir ekki skal innsiglast, og í hverja inn skal færast, 1. öll kirkjunnar eign, hvort heldur eru bæir, hús, jarðir, eng, skógar, rekar eður hvað annað þesskyns, sem hún nú á og heldur, item allar visitatiur, sem eftir þenna dag gerðar verða, 2. kirknanna inventarium, instrumenta, kaleikar, patínur, klæði, bækur og annað slíkt, eftir þörfum og skýrlega uppskrifað, 3. öll kirkjunnar árlega inntekt, viss og óviss, sem og hennar útgiftir héreftir, frá þeim tíma, sem hinn síðasti reikningur var tekinn og gerður af sál. biskupinum mag. Jóni Árnasyni, undir hverja reikninga sóknarpresturinn skal einnig skrifa til frekari vissu, og skulu þessar kirkjubækur vel varðveitast við kirkjuna, biskupi og prófasti til góðrar undirvísunar, þá þeir vísitera; en hvað áhrærir þá ógerðu reikninga fyrir hin umliðnu ár, þá skal þar með höndla eftir því rescripti, sem út var gefið þann 6. maí 1740, eftir hverju kirkna proprietarii skulu gera reikning fyrir kirknanna inntektir eður svo kallaðar kirkna portiones.

1) Brbrgj. nr. 20, 10. apríl 1931.

2) Sbr. kirkjusk. 2. júlí 1604 II–9, kgsbr. 6. maí 1740, erbr. 1. júlí 1746, § 15.

1747 19. maí

Bréf kansellíisins um tilhögun á kirkjuhurðum. **1828** 28. okt.

Hinn 7. þ. m. hefir Hans hátign allramildilegast þóknast að úrskurða, að þegar kirkjur eru byggðar að nýju, þá skuli öllum hurðum þannig hagað, að þeim verði lokið upp að innan og gangi út.

Lög um sóknargjöld. **1948** Nr. 36 1. apríl

1. gr. [Hver maður, karl eða kona, á aldrinum 16—67 ára, sem er heimilisfastur hér á landi eða lögskráður á íslenzkt skip og er í þjóðkirkjusöfnuði, skal árlega greiða gjald til kirkju þeirrar, er hann á sókn að, kr. 9.00—36.00 á ári eftir nánari ákvörðun safnaðarfundar í hverri sókn. Gjaldskyldualdur miðast við áramót.][1]) — Gjöld þessi skal innheimta að viðbættu álagi, er nemur meðaltali gildandi vísitölu næsta almanaksár á undan gjalddaga. Gjaldauki, sem nemur minna en kr. 0.50, skal niður felldur, en hækka í krónu, ef hann nemur kr. 0.50 eða meira. — Hver sá, er telst til utanþjóðkirkjusafnaðar, er hefur löggiltan prest eða forstöðumann, greiði gjald til trúfélags síns, hverju sinni eigi lægri upphæð en honum hefði ella borið að greiða til þjóðkirkjunnar. — Nú er maður utan þjóðkirkjunnar og greiðir ekki safnaðargjald samkvæmt því, er að framan segir, og ber honum þá að greiða árlega í prófgjaldasjóð Háskóla Íslands upphæð, er nemur eigi minna en hinu lögboðna sóknargjaldi. — Utanþjóðkirkjumönnum ber að sýna innheimtumanni sóknargjalda skilríki fyrir því, að þeir hafi greitt sóknargjald sitt, samkvæmt 3. og 4. málsgr., ella ber þeim að greiða gjöld þessi til sóknarkirkju sinnar. — Heimilt er sóknarnefndum, samkvæmt sérstakri umsókn þar um, að undanþiggja sóknargjaldskyldu um ákveðinn tíma þá menn, er þær telja eiga við svo bág kjör að búa, að þeim sé um megn að greiða sóknargjöld sín án þess að þurfa að leita opinberrar aðstoðar eða þola skort. — **2. gr.** Sóknargjald skal miða við almanaksár og greiðist þeirri kirkju eða söfnuði, þar sem gjaldandi á lögheimili í ársbyrjun, og er eindagi þess 31. marz ár hvert fyrir það ár, sem er að líða.

1) L. nr. 24, 17. marz 1954, § 1.

1948 Nr. 36 1. apríl — **3. gr.** Nú hrökkva eigi tekjur kirkju fyrir nauðsynlegum útgjöldum að dómi sóknarnefndar, og er henni þá heimilt, að fengnu leyfi safnaðarfundar, að jafna því, sem á vantar, niður á safnaðarmenn í sókninni sem hundraðsgjaldi af útsvörum.[a]) Lægra gjaldi en einni krónu skal þó sleppt. — Í þeim sóknum, þar sem söfnuður hefur eigi átt þess kost að taka að sér með sanngjörnum skilmálum að dómi kirkjustjórnar umsjón og fjárhald kirkju, er niðurjöfnun aukagjalds óheimil, nema kirkjustjórn veiti til þess sérstaka heimild fyrir eitt ár í senn samkvæmt rökstuddri umsókn kirkjueiganda, og skal þá jafnan í leyfisbréfinu tiltekin sú upphæð, er heimilast að jafna niður á útsvarsgreiðendur. — **4. gr.** Sóknargjald og niðurjöfnunargjald samkv. 3. gr. skal hver heimilisráðandi leggja fram fyrir þá, sem lögheimili eiga hjá honum, en hann á endurkröfurétt á hendur heimilismanna sinna, og má halda gjaldinu eftir af kaupi þeirra. — Kjósi innheimtumaður sóknargjalda heldur að innheimta sóknargjald af hverjum einstökum gjaldanda, er honum það heimilt. — Fyrir þá, sem eru á sveitarframfæri, greiðist úr hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarsjóði, ef gjaldandi hefur eigi sótt um eða fengið undanþágu frá sóknargjaldi samkv. 1. gr. — **5. gr.** Presti eða öðrum þeim, er manntal skal taka, er skylt að láta sóknarnefndum eða innheimtumönnum sóknargjalda ókeypis í té skýrslur um manntal safnaðar til afnota við útreikning og innheimtu sóknargjalda. — **6. gr.** Sóknarnefndir skulu hafa á hendi innheimtu sóknargjalda gegn 6% innheimtulaunum. — Þar, sem sóknarnefndir fela oddvitum eða innheimtumönnum þinggjalda innheimtu sóknargjalda, skulu þeir einnig innheimta gjöld utanþjóðkirkjumanna. Skulu þeir skila gjöldum þessum til kirkjufélaganna eða Háskóla Íslands, á sama hátt og skil eru gerð til þjóðkirkjusafnaðanna.

1941 Nr. 73 27. júní **Lög um söngmálastjóra þjóðkirkjunnar.**

1. gr. Skipa skal söngmálastjóra fyrir hina íslenzku þjóðkirkju. Skal hann vera söngfróður maður og vanur að kenna söngflokkum. Heldur hann námskeið með kirkjuorganistum, leiðbeinir þeim um söngkennslu og söngstjórn, aðstoðar þá við stofnun safnaðarsöngflokka, heldur almenn námskeið í safnaðarsöng og vinnur á annan hátt að því, með prestum og organistum, að íslenzkur safnaðarsöngur verði sem almennastur og fegurstur. — Jafnframt leiðbeinir hann prestum, eftir því sem við verður komið, um tón og rétta beiting raddar. — Biskup setur söngmálastjóra erindisbréf. Laun hans greiðast úr ríkissjóði. — **2. gr.** Dóms- og kirkjumálaráðherra skipar söngmálastjóra í samráði við biskup. — Ráðherra ákveður laun söngmálastjóra og ferðakostnað hans.[1]) — **3. gr.** Nánari reglur um starfssvið söngmálastjóra setur biskup í erindisbréfi og starfsáætlun fyrir hvert ár.

1941 Nr. 73 27. júní

1882 Nr. 9 12. maí **Lög um leysing á sóknarbandi.**

1. gr. Öllum húsráðendum, börnum þeirra og hverjum öðrum, sem fermdur er og 18 ára, skal heimilt að kjósa sér annan prest en sóknarprest sinn. Sóknarprestar einir mega kjörprestar vera. — **2. gr.** Semja skal maður við kjörprest sinn, hverja prestsþjónustu hann vill af honum þiggja. Síðan skýrir hann héraðsprófasti frá samningi þeirra, en prófastur aftur sóknarprestinum. Nú vill maður aftur hverfa til sóknarprests síns, og skal hann tjá það prófasti, en prófastur aftur sóknarpresti og kjörpresti. — **3. gr.** Verði prófastur þess vís, að kjörprestur hafi fermt barn úr öðru prestakalli, er honum þykir óhæfilegt til fermingar sakir fáfræði, skal prófastur skýra biskupi frá því, og leggur biskup úrskurð á það mál. — **4. gr.** Gefa skal sóknarleysingi sóknarpresti greinilegar skýrslur um öll þau prestsverk, er kjörprestur hefir fyrir hann gert; en sóknarprestur er skyldur að geta þeirra í kirkjubók sinni, svo sem lög standa til. Skýrsla leysingja skal gefin eigi síðar en á 14 nátta fresti, og skal henni fylgja vottorð frá kjörpresti. Prestsverka þeirra, er skylt er að rita í kirkjubók, skal kjörprestur geta í embættisbók sinni, en eigi skulu þau talin í ársskýrlu hans, nema ferming sé. Nú er sóknarpresti eigi skýrsla gefin á 14 nátta fresti, og verður leysingi um það sekur 2—10 kr. fyrir viku hverja, er skýrsla dregst, eftir ákvæðum sýslumanns, og renna sektirnar í hreppssjóð þar, er leysingi býr. — **5. gr.** Nú fæðist leysingja barn, og skal skýra frá því presti þar í sókn, er barnið fæðist. — **6. gr.** Til hjúskapar skal sóknarprestur brúðarinnar lýsa, enda skal og lýsa fyrir honum meinbugum og hjúskaparbanni, og gefur hann síðan hjónaefnunum greinilegt vottorð um lýsingarnar.[2]) En að öðru leyti fer um ábyrgð prests þess, er saman vígir, á lögmæti hjóna-

a) (IV, 26).

1) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 12.
2) Sbr. l. nr. 39, 27. júní 1921, II. kap..

1882 Nr. 9 12. maí

bandsins, sem lög standa. — **7. gr.** . . .[1]) — **8. gr.** Sáttatilraun þá, er lögboðin er, ef hjón vilja slíta sambúð eða skilja að fullu, skal kjörprestur þeirra gera,[2]) . . . — **9. gr.** Skyldur er sóknarprestur að semja og senda allar lögboðnar skýrslur um fæðingar, skírn, hjónavígslur og andlát, svo og gefa vottorð þau, er rituð eru upp úr kirkjubók, fyrir ferming utan, því um hana skal sá prestur skýrslu gefa og vottorð senda, er sjálfur fermt hefir. — **10. gr.** Sóknarleysingja er rétt að láta kjörprest sinn fremja skírn, ferming, hjónavígslu, skriftamál og altarisgöngu, flytja líkræðu og syngja yfir í sóknarkirkjunni, svo og jarða lík í kirkjugarðinum. Þó skal hann fengið hafa vissu um það hjá sóknarprestinum, að sjálfur hann þurfi eigi á kirkju að halda eða kirkjugarði til prestsverka á sama tíma. — Heimilt er kjörpresti að nota öll áhöld kirkjunnar til prestsþjónustu, svo sem messuskrúða, ljós, graftól, vín og bakstur; en skylt er honum að hafa að minnsta kosti einn meðhjálpara sóknar þeirrar viðstaddan þjónustugerðina. — **11. gr.** Gjalda skal leysingi til sóknarkirkjunnar öll lögboðin gjöld og sóknarpresti allar fastar tekjur.[3])

1886 Nr. 4 19. febr.

Lög um utanþjóðkirkjumenn.[4])

I. Um borgaralegt hjónaband utanþjóðkirkjumanna og trúarfræðslu barna þeirra.

. . . [5]) — **10. gr.** Foreldri, sem ekki eru í þjóðkirkjunni, skulu tafarlaust skýra sóknarprestinum frá fæðingu barna sinna, svo og frá nöfnum þeirra, áður en 12 vikur eru liðnar frá því er þau fæddust, svo hann geti ritað hvorttveggja þetta í gerðabók prestakallsins. Vottorð um nafngjafir þessar komi í staðinn fyrir skírnarvottorð. Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varða 1—20 króna sekt, er rennur í fátækrasjóð. Valdsmaður ákveður sektina. — **11. gr.** Fjórtán ára aldur barna þeirra, sem ekki heyra til þjóðkirkjunni, jafngildir fermingu, að því er til borgaralegra réttinda kemur. Rétt er að börn þau, er ekki skulu alast upp í trúarbrögðum þjóðkirkjunnar, séu undanþegin fræðslu í þeim í alþjóðlegum skólum. — **12. gr.** . . .[6])

II. Um konunglega staðfesting utanþjóðkirkjupresta og gildi embættisverka þeirra. — **13. gr.** Ef kirkjufélag hér á landi utan þjóðkirkjunnar kýs sér prest eða forstöðumann, þá geta fulltrúar kirkjufélagsins leitað staðfestingar konungs[1]) á kosningunni. Nú staðfestir konungur kosninguna, og hafa þá kirkjuleg embættisverk þau, er sá prestur fremur fyrir utanþjóðkirkjumenn, þar á meðal hjónavígsla, alla hina sömu borgaralegu þýðingu, sem væru þau af þjóðkirkjupresti framin; slíkt hið sama er um vottorð þau, er slíkur prestur gefur. — Um meinbugi og lýsingar, að því er til hjúskapar kemur, gæti prestar þessir fyrirmæla þeirra, er annars gilda að lögum;[2]) sæti ella ábyrgð sem þjóðkirkjuprestar. — **14. gr.** Nú hefir prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar fengið konunglega staðfesting, og skal hann þá sýna hana sýslumanni eða bæjarfógeta, þeim er í hlut á, áður en hann fremur embættisverk, og skal hann jafnframt með skriflegum eiðstaf eða yfirlýsingu skuldbinda sig til að hegða sér í þessari stöðu sinni samkvæmt lögum landsins. Skyldur er hann að gefa skýrslur þær og vottorð, er yfirvöld krefjast og að söfnuði hans lúta, og upplýsingar aðrar í líkingu við það, sem þjóðkirkjuprestar eru skyldir að gefa. — **15. gr.** Rétt er utanþjóðkirkjumönnum, þeim er hafa prest eða forstöðumann þann, sem kgl. staðfesting hefir fengið eftir 13. gr., að nota grafreiti þá, er þjóðkirkjan hefir gera látið, ef þeir gjalda legkaup og taka þátt í kostnaði til viðhalds eða stækkunar grafreitanna. Má prestur þeirra jarðsyngja og moldausa þar lík safnaðarlima sinna, og mega utanþjóðkirkjumenn viðhafa þar helgisiði sína, er þeir hafa sett sér. Geri þeir sér sérstaka grafreiti, eru þeir háðir heilnæmisreglum þeim, er nú gilda eður settar kunna að verða um greftranir, svo og samþykki og eftirliti valdsmanns, að því er til grafreitarstæðis kemur.[3])

III. Um gjaldskyldu utanþjóðkirkjumanna. — **16. gr.** . . .[4])

1886 Nr. 4 19. febr.

1904 Nr. 6 4. marz

Lög um breyting á lögum nr. 4, 19. febrúar 1886, um utanþjóðkirkjumenn.

1. gr. Kirkjufélög utan þjóðkirkjunnar, er kosið hafa sér prest eða forstöðumann, geta eftirleiðis leitað til ráðherrans fyrir Ísland til þess að fá staðfesting kosningarinnar. Staðfesting ráðherrans á kosningunni veitir

1) L. nr. 22, 7. maí 1928, § 2. — 2) L. nr. 39, 27. júní 1921, § 53. — 3) Sbr. l. nr. 36, 1. apríl 1948, og l. nr. 39, 27. júní 1921, §§ 39 og 40. — 4) Sbr. stjskr. nr. 33, 17. júní 1944, § 64. — 5) Sjá nú l. nr. 39, 27. júní 1921. — 6) L. nr. 39, 27. júní 1921, §§ 53 og 72.

1) Sjá l. nr. 6, 4. marz 1904, § 1. — 2) L. nr. 39, 27. júní 1921, § 40. — 3) L. nr. 64, 23. júní 1932 og rgj. nr. 83, 25. júlí 1934. — 4) L. nr. 40, 30. júlí 1909, §§ 2 og 7, og l. nr. 6, 4. marz 1904, § 2, stskr. nr. 33, 17. júní 1944, § 64.

1904 Nr. 6 4. marz

kirkjufélaginu öllu hin sömu réttindi, sem í lögum 19. febrúar 1886 eru talin fylgja konunglegri staðfesting. — **2. gr.** Nú deyr prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar, er kosning hans hefir hlotið staðfestingu, eða hann fyrir uppsögn eða af öðrum ástæðum hættir starfa sínum, og njóta þá meðlimir utanþjóðkirkjufélagsins undanþágu þeirrar frá gjöldum til kirkna og presta þjóðkirkjunnar, er til er tekin í 16. gr. laga 19. febrúar 1886, og í 3. gr. laga þessara, til þess er þeir hafa kosið sér annan prest eða forstöðumann og fengið staðfesting á kosningu hans, þó eigi um lengri tíma en 6 mánuði. — **3. gr.** . . .[1])

1932 Nr. 64 23. júní

Lög um kirkjugarða.

1. gr. Í kirkjugörðum þjóðkirkjunnar á hver maður rétt til legstaðar þar í sókn, sem hann andast, hefir átt lögheimili eða óskað legstaðar. Sjóreknir menn og drukknaðir eiga legstað þar, er þeir eru á land fluttir, og þeir, er á fjöllum eða öræfum andast, þar í sókn, er þeir eru fyrst fluttir til byggða. — **2. gr.** Hver kirkjugarður þjóðkirkjunnar er sjálfseignarstofnun með sérstöku fjárhaldi, í umsjón og ábyrgð safnaðar undir yfirstjórn biskups. — Sóknarnefnd hefir á hendi umsjón og fjárhald kirkjugarðs, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum. — Nú óskar bæjarstjórn eða hreppsnefnd að taka að sér umsjón kirkjugarðs og fjárhald, og getur ráðherra heimilað það, að fengnum tillögum biskups og sóknarnefndar, enda hvíla þá á bæjarstjórn eða hreppsnefnd hinar sömu skyldur sem á sóknarnefnd eftir lögum þessum. — **3. gr.** 1. Skylt er sveitar- eða bæjarfélagi því, er liggur innan sóknar, að leggja til ókeypis hæfilegt kirkjugarðsstæði eða grafreit, svo og hleðslu- eða steypuefni — sand og möl — í girðingu, þó svo, að kvaðir þær, er þegar eru á jörðum og lóðum, þar sem kirkjugarðar standa, haldist óbreyttar. 2. Þar, sem ekki er völ á nægilega þurrum eða djúpum jarðvegi til kirkjugarðsstæðis, skal sveitar- eða bæjarfélagið kosta framræslu eða uppfyllingu landsins, svo að unnt verði að taka nægilega djúpar grafir og vatn standi ekki í gröfunum. 3. Þar, sem kirkja er ekki í kirkjugarði, leggur sveitar- eða bæjarfélag veg frá kirkju að kirkjugarði og heldur honum akfærum. Ennfremur leggur sveitar- eða bæjarfélag til ókeypis hæfilegan ofaníburð í götur og gangstíga kirkjugarðs, ef þess er krafizt. 4. Í kaupstöðum og kauptúnum sér sveitar- eða bæjarfélag fyrir nægilegu vatni til vökvunar blóma og trjágróðri í kirkjugarðinum, úr vatnspípum innan garðs, þar sem við verður komið, eða úr brunni í nánd, þar sem engin óhollusta getur af honum stafað. 5. Nú hafa fleiri en eitt sveitarfélag, eða bæjarfélag og hreppur eða hreppshluti, sameiginlegan kirkjugarð, og skal þá skipta kostnaðinum niður á hlutaðeigandi bæjar- og sveitarfélög, eða hluta þeirra, eftir mannfjölda í hverju þeirra fyrir sig. 6. Heimilt er, með samþykki dóms- og kirkjumálaráðuneytisins, að taka eignarnámi hentuga lóð undir kirkjugarð, samkvæmt lögum nr. 61, 14. nóv. 1917. 7. Rétt er sóknarnefnd, ef óhæfilegur dráttur verður á framkvæmd þeirra verka, er getur í 2. og 3. lið þessarar greinar, að taka sjálf að sér framkvæmd þeirra að nokkru eða öllu leyti. Gerir hún þá reikning yfir kostnaðinn að verkinu loknu, en bæjar- eða sveitarstjórn kýs mann til að endurskoða reikninginn, og sætir reikningurinn úrskurði dóms- og kirkjumálaráðuneytisins, ef ágreiningur verður. Sveitar- eða bæjarstjórn greiðir síðan reikninginn innan mánaðar frá því endurskoðun hefir farið fram. — **4. gr.** Sóknarmönnum er skylt að koma upp og halda við fjárheldri og viðeigandi girðingu um kirkjugarð sinn, með steinlímdu hliði og vandaðri grind, sem hægt er að tvílæsa. — **5. gr.** Þegar girða þarf grafreit, gamlan eða nýjan, gerir lögmætur eða ályktunarfær safnaðarfundur ályktun um fyrirkomulag girðingar og efni hennar. Girðing skal vera úr vel hlöðnu grjóti, steinsteypu eða öðru sæmilegu efni, að dómi prófasts. — Nú er kirkjugarður fjarri kirkju; skal þá vera klukka í sáluhliði eða líkhúsi til hringingar. — **6. gr.** Sóknarnefnd sér um framkvæmd verksins við girðingu grafreita, samkvæmt því, er fyrir er mælt í lögum þessum. Að verkinu loknu gerir sóknarnefnd reikning yfir kostnaðinn, og sætir hann úrskurði héraðsfundar. — **7. gr.** Lögmætur eða ályktunarfær safnaðarfundur tekur ákvarðanir um, hvenær taka skal upp nýjan kirkjugarð eða stækka gamlan, enda komi samþykki prófasts til. — Nú sýnir söfnuður vanrækslu í þessu efni, og skipar prófastur þá fyrir um stækkun eða flutning kirkjugarðs, telji hann garðinn eigi lengur greftrunarhæfan. Skjóta má úrskurði prófasts til biskups. — Þegar gera á nýjan kirkju-

1) Sbr. l. nr. 40, 30. júlí 1909, §§ 2 og 7.

garð eða stækka gamlan, skal sóknarnefnd leita álits héraðslæknis og fá vottorð hans um, að kirkjugarðsstæði sé valið samkvæmt heilbrigðisreglum. Síðan skal hún gera uppdrátt í 3 eintökum að fyrirhuguðum kirkjugarði eða viðbót. Skulu þar markaðir aðalgangstígar ekki mjórri en 1½ m. og aðrir stígar ekki mjórri en 1¼ m. og öllu skipulagi garðsins vel fyrir komið. Mælikvarði uppdrátta þessara skal vera 1 á móti 200. — Sendir síðan sóknarnefnd uppdrætti þessa, ásamt vottorði héraðslæknis, biskupi til staðfestingar, ásamt umsögn sóknarprests og prófasts. — Vilji biskup ekki samþykkja uppdrætti þessa, ber hann málið undir dóms- og kirkjumálaráðuneytið, er leggur á það úrskurð, að fengnu áliti sérfróðs manns um skipulag kirkjugarða. — Nú vill ráðuneytið ekki samþykkja uppdrátt, og lætur það þá sérfróðan mann gera nýjan skipulagsuppdrátt í 3 eintökum og sendir biskupi. — Geymir síðan bisklp uppdráttinn, en sóknarprestur og sóknarnefnd hvorn hinn. — **8. gr.** Sóknarnefndir skulu, innan árs frá því, er lög þessi öðlast gildi, láta gera uppdrætti að kirkjugörðum þeim, sem nota má til nokkurrar frambúðar, að dómi prófasts. Skal mælikvarði uppdrátta þessara vera hinn sami sem að nýjum görðum. Þar skal marka fyrir legsteinum og að minnsta kosti öllum nýjustu leiðum. — Kallar prófastur eftir uppdráttum þessum í tæka tíð og sendir biskupi. — Lætur kirkjustjórnin þá sérfróðan mann gera tillögur um, hvernig skipulagi hvers kirkjugarðs verði bezt fyrir komið til frambúðar og gera uppdrætti þar að lútandi. Og fer um þá síðan sem um uppdrætti að nýjum görðum. — **9. gr.** Sóknarnefndir skulu annast um, að greftrun sé hagað samkvæmt staðfestum uppdrætti, enda er ekki heimilt að taka gröf annarsstaðar í kirkjugarði en þar, sem sóknarnefnd eða umboðsmaður hennar leyfir. — Bannað er að taka gröf innan kirkju. — Jafnóðum og grafið er, skulu leiðin mörkuð á uppdrætti sóknarnefndar og tölusett. En nafn hins jarðaða og greftrunardag ber að setja á legstaðaskrá, er fylgja skal uppdrættinum. — Sóknarprestur skal a. m. k. einu sinni á ári tölusetja á uppdrætti sínum ný leiði samkvæmt uppdrætti sóknarnefndar. — **10. gr.** Grafir skulu vera svo djúpar, að a. m. k. fullur meter sé frá kistuloki á grafarbarm. Skyldur er sá, er gröf lætur taka, að ganga vel frá legstaðnum svo fljótt, sem við verður komið, og færa burt úr garðinum grjót og mold, ef ekki er allt látið aftur ofan í gröfina. Sé þetta vanrækt, lætur sóknarnefnd, eða umboðsmaður hennar, gera verkið á kostnað hlutaðeiganda. — **11. gr.** 1. Sóknarnefnd er skylt að annast um, að allar götur og gangstígar garðsins séu snyrtilegar og vel við haldið. Skal hún sjá um, að garðurinn sé sleginn, en þó með varúð, og að skepnur komist þar alls ekki inn. 2. Hlutaðeigendum ber að annast um, að legstaðir séu jafnan vel og smekklega hirtir. 3. Vanræki hlutaðeigendur skyldur sínar samkvæmt 2. lið, skal sóknarnefnd eða umboðsmaður hennar halda leiðum við og hreinsa af þeim illgresi á kostnað þeirra hlutaðeigenda, er til næst, en ella á kostnað kirkjugarðsins. 4. Hlutaðeigendum er skylt að halda við girðingum og legsteinum á leiðum. En sé það vanrækt þrátt fyrir aðvörun sóknarnefndar, er henni heimilt að láta slétta yfir legstaðinn og flytja ónýtar eða óviðeigandi girðingar burt, en setja slíka legsteina í skipulega röð á þeim stað í garðinum, er prófastur telur bezt fara á. — **12. gr.** Rétt er sóknarnefnd að banna grafkapellur í kirkjugörðum, nema í sérstökum röðum og gegn gjaldi, sem ákveða má í reglugerð. Henni er og heimilt að setja reglur um fyrirkomulag girðinga um leiði, svo að sem bezt samræmi verði í garðinum. — Þar, sem líkbrennsla fer fram, en menn vilja þó geyma duftker með bálfararleifum í kirkjugarði, getur sóknarnefnd ákveðið, að kerin skuli grafin í sérstökum röðum, eða geymd í garðkapellum, er bæjarstjórn eða bálfararfélög reisa innan kirkjugarðs í því skyni. Hefir þá sóknarnefnd allar hinar sömu skyldur til eftirlits með viðhaldi grafkapellu og varðveizlu bálfararleifa sem með einstökum leiðum í kirkjugarði. — **13. gr.** 1. Sóknarnefnd er heimilt, með samþykki safnaðarfundar, að ráða sérstakan umsjónarmann kirkjugarðs og greiða honum þóknun fyrir starf sitt. 2. Hefir umsjónarmaður þá allt eftirlit með kirkjugarðinum á hendi, undir yfirumsjón sóknarnefndar og á ábyrgð hennar, og gefur hún honum erindisbréf. 3. Sóknarnefnd getur falið umsjónarmanninum að taka allar grafir í garðinum gegn ákveðnu gjaldi. 4. Einnig getur sóknarnefnd falið umsjónarmanni árlegt viðhald legstaða fyrir einstaka menn, er þess óska, og setur hún honum þá gjaldskrá. 5. Í kaupstöðum getur lögmætur eða ályktunarfær safnaðarfundur veitt sóknarnefndinni, fyrir hönd kirkjugarðsins,

1932 Nr. 64 23. júní

einkaheimild til að nota líkvagna við jarðarfarir gegn hæfilegu gjaldi, sem rennur í sjóð kirkjugarðsins. — **14. gr.** Söknarnefndir skulu stuðla að því, að legstaðir séu smekkvíslega prýddir, með blómplöntum þeim, er bezt þola veðráttufar landsins. Ber þeim í því skyni að sjá um, eða fela manni innan sóknar fyrir sína hönd að annast fyrir þá, er þess óska, útvegun skrautplantna til gróðursetningar á leiðum. — **15. gr.** Skógræktarstjórn landsins skal skylt að láta söknarnefndum í té trjáplöntur til gróðursetningar meðfram girðingum kirkjugarða að innanverðu og meðfram gangstígum innan garðs. Skulu trjáplöntur þessar látnar ókeypis. — Ræktunarstöðvum, sem styrktar eru af almannafé, er skylt að láta söknarnefndum, eða umboðsmönnum þeirra, í té blóma- og trjáplöntur til gróðursetningar á leiðum gegn vægu gjaldi. — **16. gr.** [Nú nota tveir eða fleiri söfnuðir, sem hafa 1000 eða fleiri gjaldskylda meðlimi hver, sama kirkjugarð, og skulu þá söknarnefndir þjóðkirkjusafnaða og stjórnir utanþjóðkirkjusafnaða þeirra, sem hlut eiga að máli, kjósa hver úr sínum hópi fulltrúa í sameiginlega kirkjugarðsstjórn, til 6 ára í senn, og jafnmarga varamenn. Sé bálstofa starfandi í sambandi við kirkjugarð, skal Bálfarafélag Íslands eða félagsdeildir þess utan Reykjavíkur, þar sem bálstofa starfar, hafa rétt til að kjósa einn fulltrúa í kirkjugarðsstjórn á sama hátt og starfandi söfnuðir. — Nú er tala kjörinna fulltrúa jöfn, og skal þá á sameiginlegum fundi hlutaðeigandi söknarnefnda eða safnaðarstjórna kjósa oddamann í kirkjugarðsstjórnina fyrir kjörtímabilið, svo og varamann hans.][1] — [Varamaður kemur í stað aðalmanns, ef hann getur ekki sinnt störfum um stundarsakir. Fari annar hvor þeirra úr söknarnefnd eða safnaðarstjórn, er hann um leið úr kirkjugarðsstjórn, og skal þá kosið í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af kjörtímabili hans. — Kirkjugarðsstjórn hefur á hendi allar skyldur og ábyrgð söknarnefnda að því er tekur til kirkjugarða.][2] — **Legstaðasjóðir. — 17. gr.** Heimilt er að stofna legstaðasjóði í hverri sókn. — **18. gr.** Í legstaðasjóð geta menn lagt fé, sem ávaxtast þar til viðhalds legstaðar þess, er hlutaðeigandi óskar. — **19. gr.** Söknarnefnd hefir á hendi stjórn sjóðsins undir yfirstjórn prófasts, og er henni skylt að ávaxta innlögin í Söfnunarsjóði Íslands, þannig, að hver legstaður hafi sérstaka viðskiptabók. — Stofnandi hvers sjóðs skal í samráði við söknarnefnd setja fyrirmæli um, hvernig verja skuli útborguðu vaxtafé til viðhalds og endurnýjunar legstaðnum, og er söknarnefnd þá skylt að sjá um, að þeim fyrirmælum sé fylgt. — **Niðurlagðir kirkjugarðar. — 20. gr.** Nú vilja söknarmenn leggja kirkjugarð niður. Skal söknarnefnd þá boða til almenns safnaðarfundar og auglýsa í fundarboðinu umræðuefni fundarins og tillögur sínar um það. Er sú ákvörðun gild, sem gerð er með ⅔ atkvæða atkvæðisbærra manna á lögmætum eða ályktunarfærum safnaðarfundi, ef samþykki prófasts og biskups kemur til. — **21. gr.** Niðurlagðir kirkjugarðar skulu taldir meðal fornleifa, og sér dóms- og kirkjumálaráðuneytið um, að friðhelgi þeirra sé lýst á þingi. — **22. gr.** Söknarnefnd lætur gera griphelda girðingu um niðurlagðan kirkjugarð og heldur henni við á kostnað söknarkirkjugarðsins, á meðan vel sést til leiða í kirkjugarðinum. Næstu 20 ár eftir að kirkjugarður hefir verið lagður niður má þar jarða einstaka menn, ef rúm leyfir og klukka er þar til hringingar, en skylt er þeim, er lætur grafa, að setja trausta girðingu um legstaðinn og leggja hæfilega fjárupphæð í legstaðasjóð, honum til viðhalds. — **23. gr.** Nú eru liðin meira en 20 ár frá því er kirkjugarður var lagður niður, og vill meiri hluti atkvæðisbærra manna á lögmætum safnaðarfundi slétta yfir garðinn og gera að grasreit. Skal það þá heimilt, ef ráðuneytið samþykkir, að fengnum tillögum biskups og fornmenjavarðar. — Eru þá öll minnismerki í garðinum á ábyrgð vandamanna hinna látnu, en heimilt er þeim að halda slíkum legstöðum óhögguðum, ef þeir halda þar við sómasamlegri girðingu. — Niðurlagðan grafreit má ekki nota til neins þess, er óviðurkvæmilegt er, að dómi prófasts. Ekki má þar neitt jarðrask gera, svo sem með kjallaragreftri eða skurðagerð, fyrr en 100 ár eru liðin frá því, að þar var síðast jarðað. Þó getur ráðuneytið, að fengnum tillögum biskups, veitt undanþágu frá þessu ákvæði, þegar liðin eru 60 ár. — Nú hefir ráðuneytið leyft að slétta yfir niðurlagðan kirkjugarð. Getur það þá mælt svo fyrir, að þau minnismerki, sem þar eru og enginn hirðir um, séu flutt til söknarkirkjugarðsins á kostnað hans, og komið þar fyrir í garðinum í skipulegri röð, á þeim stað, er prófastur

1) L. nr. 9, 26. febr. 1949, § 1. — 2) L. nr. 70, 27. júní 1941, § 1.

1932 Nr. 64 23. júní

telur bezt fara. — **24. gr.** Prófastur felur sóknarpresti að gera skrá yfir alla legsteina og minnismerki í niðurlögðum kirkjugörðum, og skal þar öllum merkilegum eða fornum legsteinum lýst sérstaklega. Skrá þessa sendir prófastur biskupi. Leitar kirkjustjórnin þá álits fornmenjavarðar, og skal síðan með þá legsteina fara svo sem hún mælir fyrir um. — **25. gr.** Nú brýtur sjór eða vatnsfall gamlan kirkjugarð eða hann eyðist af uppblæstri, svo að bein framliðinna koma í ljós, og skal þá sóknarnefnd tafarlaust gera prófasti og fornmenjaverði viðvart, enda ber henni eftir samráði við þá að gera svo fljótt sem verða má, á kostnað kirkjugarðs sóknarinnar, þær ráðstafanir, er þurfa þykir. — **Um líkhús o. fl. — 26. gr.** Sóknarnefnd er heimilt, ef safnaðarfundur samþykkir, að láta reisa líkhús við kirkju eða í kirkjugarði, á kostnað kirkjugarðsins. Ennfremur verkamannaskýli í kirkjugarði, eða við hann, með nauðsynlegum þægindum fyrir starfsmenn kirkjugarðsins. — **27. gr.** Áður en sóknarnefnd framkvæmir verkið, skal hún tilkynna það prófasti, en hann aftur kirkjustjórninni. Felur hún þá húsameistara að gera uppdrátt að byggingunni, og skal síðan fara eftir þeim uppdrætti, eða öðrum, er ráðuneytið samþykkir. — **28. gr.** Líkhús skal vera úr steinsteypu og með steinsteyptu gólfi, eða öðru jafnhentugu til sótthreinsunar, að dómi héraðslæknis. Skulu veggir og gólf vandlega sléttuð og séð fyrir nægilegri loftræslu. Í líkhúsi og verkamannaskýli skal vera vatnsveita og frárennsli, ef við verður komið. — **Um fjárhag kirkjugarða. — 29. gr.** Sóknarnefnd er heimilt, að fengnu samþykki safnaðar- og héraðsfundar, að taka upp legkaup í sókn sinni, með samþykkt, er ráðuneytið staðfestir. — Sóknarnefndin innheimtir þá legkaupið gegn 6% innheimtulaunum. — **30. gr.** Fyrir hver áramót skal sóknarnefndin gera fjárhagsáætlun fyrir kirkjugarðinn næsta ár. — Nú hrökkva ekki tekjur kirkjugarðsins fyrir útgjöldum, og skal sóknarnefndin þá jafna því, er á vantar, niður á útsvarsgreiðendur í sókninni sem hundraðsgjaldi af útsvörum þeirra, sbr. þó ákvæði 38. gr.[a]) — Þó má hundraðsgjald þetta ekkert ár fara fram yfir 2%, nema safnaðarfundur leyfi. — Nú er í sókn meira en eitt sveitar- eða bæjarfélag, og skal þá fyrst skipta gjaldinu niður á þau eftir íbúatölu hvers þeirra innan sóknarinnar. — Eindagi hundraðsgjaldsins er sá sami sem á útsvörum. Innheimtumönnum ríkissjóðs í kaupstöðum og oddvitum, eða innheimtumönnum sveitarsjóða, er skylt að innheimta hundraðsgjaldið gegn 6% innheimtulaunum, ef sóknarnefnd óskar. Ella innheimtir sóknarnefnd gjaldið gegn sömu þóknun.[1]) — **31. gr.** Lögtaksréttur fylgir öllum þeim gjöldum, sem mælt er fyrir í lögum þessum. — **32. gr.** Um reikningshald kirkjugarðs- og legstaðasjóðs, svo og hvenær reikning skuli senda prófasti, og um ábyrgð sóknarnefndar, gilda sömu ákvæði sem um reikningshald safnaðarkirkna. — **Um heimagrafreiti. — 33. gr.** Heimilt er ráðherra að veita leyfi til að taka upp heimagrafreiti samkvæmt lögum þessum. — **34. gr.** Nú óskar einhver að taka upp heimagrafreit á jörð sinni fyrir sig og vandamenn sína, og sendir hann þá beiðni um það til biskups. — Beiðninni skal fylgja uppdráttur af reitnum með fyrirhugaðri girðingu ásamt vottorði hreppstjóra eða tveggja skilríkra manna um það, að staður sé vel valinn. — **35. gr.** Biskup leggur síðan beiðnina, ásamt fylgiskjölum, fyrir ráðuneytið ásamt tillögum sínum, og getur ráðherra veitt umsækjanda leyfið, ef hann fullnægir eftirfarandi skilyrðum: a. setur hæfilegt veð fyrir því, að hann reisi í tæka tíð trausta og vandaða girðingu um reitinn samkvæmt uppdrætti. b. Leggur hæfilega upphæð í sjóð til viðhalds grafreitnum,eigi minna en 150 kr. Skal féð varðveitt og ávaxtað í legstaðasjóði sóknarkirkjugarðsins og sóknarnefnd hafa á hendi eftirlit reitsins, nema stofnandi hafi aðra skipun gert um fjárfar og eftirlit með skipulagsskrá. c. Greiðir hundraðsgjald í kirkjugarðssjóð, sbr. 30. gr. — **36. gr.** Prófasti er skylt að hafa eftirlit með heimagrafreitum á yfirreiðum sínum. — **Um grafreiti utanþjóðkirkjumanna. — 37. gr.** Heimilt er viðurkenndum söfnuðum utan þjóðkirkjunnar að taka upp sérstakan grafreit, með samþykki ráðuneytisins. — Setur ráðuneytið þá safnaðarstjórninni allar hinar sömu reglur um skipulag, umgengni og viðhald slíkra grafreita sem sóknarnefndum þjóðkirkjusafnaða, að því er við á. Safnaðarmenn utanþjóðkirkjusafnaða, er hafa sérstakan grafreit, eru ekki skyldir að greiða hundraðsgjald til kirkjugarðs sóknarinnar, meðan þeir halda reitnum sómasamlega við

a) XV, 103.

1) Rgj. nr. 39, 26. apríl 1937, rgj. nr. 200, 15. des. 1942 og rgj. nr. 86, 30. maí 1944.

1932 Nr. 64 23. júní

og fylgja settum reglum. — **Um reglugerð, samþykktir o. fl. — 38. gr.**[a]) Ráðuneytið gefur út reglugerð um kirkjugarða í samráði við biskup. Skal þar setja nánari ákvæði og leiðbeiningar um ýms atriði, er snerta kirkjugarða, svo sem um umgengni þeirra, útmælingu legstaða, ættargrafreiti, tilhögun á greftri o. fl. þess háttar.[1]) — **39. gr.** Sóknarnefndum er heimilt, með leyfi safnaðar- og héraðsfundar, að setja nánari ákvæði um kirkjugarð og greftrun í samþykkt, er ráðherra staðfestir, samkvæmt tillögum biskups. Má þar setja ákvæði um legkaup, gjald fyrir grafkapellur og um gerð þeirra, lokunartíma kirkjugarða í kaupstöðum og það annað, sem nauðsynlegt þykir að haga eftir staðháttum. — **40. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, 10—500 kr., enda liggi eigi þyngri refsing við samkvæmt öðrum lögum. — Mál, sem rísa kann út af lögum þessum, skal fara með sem almenn lögreglumál.

1915 Nr. 38 3. nóv.

Lög um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík.

1. gr. Skylt er hverjum manni að láta af hendi nauðsynlegt land undir nýjan kirkjugarð í Reykjavík, gegn fullu endurgjaldi frá landssjóði.[2]) — **2. gr.** Ráðherra Íslands ákveður í samráði við biskup, eftir tillögum sóknarnefndar, hve nær eignarnám skuli fram fara, hvar land skuli tekið og hve mikið. — Ef ekki geta komizt á samningar milli hlutaðeigenda um hæfilegt verð fyrir land það, er ákveðið er að taka undir nýjan kirkjugarð, skulu bætur fyrir landið ákveðast af þremur óvilhöllum dómkvöddum mönnum. — Við matið skal taka tillit til verðmætis landsins, þar á meðal þess, hvort það er útmælt byggingarlóð eða ekki, og séu hús eða önnur mannvirki á landinu, skulu þau bætt að fullu. . . . — **3. gr.** [Legkaup skal greiða fyrir þá, sem grafnir eru í kirkjugarði Reykjavíkur, 5 kr. fyrir börn yngri en 2 ára, 10 kr. fyrir aðra. Þetta legkaup gildir fyrir 25 ár. Vilji menn helga sér grafreit í 50 ár, skal greiða 20 kr. fyrir hvern legstað. Nú vill maður helga sér grafreit um ótakmarkaðan tíma, múra upp gröf eða kringum leiði, og skal þá greiða 40 kr. fyrir hvern legstað. Nú er múrað grafhýsi reist, og skal þá greiða 100 kr. fyrir það, og þar að auki 40 kr. legkaup fyrir hvert lík, sem í það er lagt. Legkaupin renna í ríkissjóð.][1]) — [Umsjónarmaður kirkjugarðsins í Reykjavík innheimtir legkaupið, og fylgir því lögtaksréttur. Fjármálaráðuneytið setur reglur um fjárskil og bókhald, metur tryggingu, er umsjónarmaður setur fyrir fjárgæzlu, og ákveður þóknun til hans fyrir innheimtuna.][2])

1915 Nr. 38 3. nóv.

Lög um kirkjugarðsstæði í Reykjavík o. fl.

1929 Nr. 13 14. júní

1. gr. Reykjavíkurbær leggur til úr óræktuðu landi bæjarins nothæft kirkjugarðsstæði, er kirkjumálaráðherra tekur gilt, að fengnu áliti sóknarnefndar. — **2. gr.** Nú vill Reykjavíkurbær taka að sér kirkjugarðsmálefni bæjarins að öllu leyti, og getur því máli þá orðið framgengt með samningi við Kirkjumálaráðherrann. — Ráðherranum er heimilt að gera samning um, að hið lögboðna legkaup til ríkissjóðs skuli falla til bæjarsjóðs Reykjavíkur.

1918 Nr. 14 8. sept.

Lög um afhending á landi til kirkjugarðs í Stokkseyrarsókn.

1. gr. Skylt er hverjum manni að láta af hendi nauðsynlegt land undir nýjan kirkjugarð handa Stokkseyrarsókn, enda komi fullt endurgjald fyrir. — **2. gr.** Sóknarnefndin ákveður í samráði við biskup, hve nær eignarnám skuli fara fram, hvar land skuli tekið og hversu mikið. Um framkvæmd eignarnámsins fer að öðru leyti eftir gildandi lögum um það efni.[3])

1915 Nr. 41 3. nóv.

Lög um líkbrennslu.

1. gr. Líkbrennsla skal leyfð hér á landi í stofnunum, sem útbúnar eru til líkbrennslu, á þann hátt, sem stjórnarráðið tekur gilt, með skilyrðum þeim, er hér fara á eftir. — **2. gr.** Sérhver karl eða kona, sem náð hefir 18 ára aldri, getur ákveðið, að lík sitt skuli brennt, en ekki jarðsett; skal slíka ákvörðun gera skriflega að viðstöddum tveim vitundarvottum. Á sama hátt geta foreldrar ákveðið, að lík barna sinna, sem eigi hafa náð 18 ára aldri, skuli brennt en ekki jarðsett. — Nánasti vandamaður hins látna, er náð hefir 18 ára aldri, getur og gert samskonar ráðstöfun, þó eigi hafi hinn látni ákveðið, að lík hans skyldi brennt, svo framarlega sem ekkert af börnum hans mótmælir því. — **3. gr.** Áður en lík geti orðið brennt, skal, auk lögskipaðs dánarvottorðs, liggja fyrir yfirlýsing dánarvottorðsgefanda, eða læknis þess, sem

1) Rgj. nr. 83, 25. júlí 1934. — 2) Sbr. l. nr. 13, 14. júní 1929. — a) XV, 103.

1) L. nr. 11, 4. júní 1924. — 2) L. nr. 38, 7. maí 1928. — 3) L. nr. 61, 11. nóv. 1917.

1915 Nr. 41 3. nóv.

stundað hefir hinn látna, um, að þeir álíti engan grun vera fyrir hendi um, að glæpsamlegt verk hafi valdið dauða hins látna. Vottorð þetta skal síðan sýna lögreglustjóra á andlátsstaðnum og hann rita á það, að ekkert sé því til fyrirstöðu af sinni hendi, að líkið verði brennt. — **4. gr.** Að lokinni brennslu skal jarðsetja öskuna í kirkjugarði, eða setja hana á aðra stað, sem sérstaklega eru útbúnir til þess, eftir fyrirmælum stjórnarráðsins. — **5. gr.** Nánari ákvæði um það, á hvern hátt skuli framkvæma líkbrennslu, setur stjórnarráðið með reglugerð.[1])

1936 Nr. 21 1. febr.

g. Menntamál.

Lög um Háskóla Íslands.

I. kafli. — Stjórn háskólans. — 1. gr. [Í Háskóla Íslands eru þessar 6 deildir: guðfræðideild, læknadeild, laga- og hagfræðideild, heimspekideild, atvinnudeild og verkfræðideild.][2]) — **2. gr.** Stjórn háskólans er falin rektor háskólans og háskólaráði. — Háskólaráðið hefir úrskurðarvald í öllum þeim málum, er snerta starfsemi háskólans, samkvæmt reglugerð, er konungur setur.[3]) Háskólaráðið fer með undirbúning þeirra mála, er leggja á fyrir konung, löggjafarvald eða stjórnarráð og snerta háskólann. Það lætur stjórnarráðinu í té allar þær upplýsingar, sem það þarf á að halda og snerta háskólann sérstaklega. — **3. gr.** Rektor er kosinn af prófessorum og dósentum háskólans til 3 ára í senn, en prófessorar einir eru kjörgengir. — Sá prófessor er rétt kjörinn rektor, sem fengið hefir meiri hluta greiddra atkvæða, enda hafi tveir þriðju hlutar kosningarbærra kennara átt þátt í atkvæðagreiðslunni. — Rektorskosning fer fram 14. dag maímánaðar eða næsta virkan dag. — Hafi enginn fengið yfir helming atkvæða, skal kjósa af nýju um þá tvo eða fleiri, er flest atkvæði fengu, og er sá þá rétt kosinn, sem flest atkvæði fær. Séu atkvæði jöfn, ræður hlutkesti. — Rektor má endurkjósa, en ekki er hann skyldur að taka við endurkjöri. Rektor tekur við störfum með byrjun háskólaárs. — Birta skal stjórnarráðinu úrslit rektorskosningar. — Nú fellur rektor frá eða verður að láta af störfum áður en rektorsár hans er liðið, og skal þá kjósa nýjan rektor svo fljótt sem því verður við komið, en varaforseti háskólaráðs gegni rektorsstörfum þangað til. Skal hinn nýi rektor kosinn til 3 ára, en það, sem eftir er háskólaárs, er hann tekur við, skal teljast sem eitt ár. — **4. gr.** [Rektor og forsetar deildanna 6 eiga sæti í háskólaráði.][1]) Rektor er sjálfkjörinn forseti ráðsins. En varaforseta kýs háskólaráðið sér sjálft úr sínum hópi. — Háskólaráðið heldur fundi eftir þörfum. Æski tveir menn úr háskólaráði fundar, er rektor skyldur að boða til þess fundar. Svo er og, ef einn þriðji hluti kennara æskir fundar. Sé fundur haldinn eftir ósk kennara, er ekki eiga sæti í ráðinu, eiga hvatamenn fundar rétt á að senda jafnmarga fulltrúa á fundinn og margir eru menn í háskólaráðinu, og hafa þeir fulltrúar þá málfrelsi, en atkvæðisrétt eiga þeir ekki. — **5. gr.** Háskólaráð setur nánari reglur um starfssvið sitt og rektors, og eru þær reglur gildar, er staðfesting stjórnarráðs kemur til.

II. kafli. — Háskólakennarar og háskóladeildir. — 6. gr. Kennarar háskólans eru prófessorar, dósentar og aukakennarar, en aukakennarar eru þeir kennarar nefndir, sem jafnframt gegna embættum eða öðrum aðalstörfum. — Konungur skipar prófessorana, en ráðherra dósenta og aukakennara, að svo miklu leyti sem aukakennarar eru sérstaklega skipaðir til kennslunnar. — Áður en kennari er settur eða skipaður við háskólann, skal ávallt leita umsagnar hlutaðeigandi háskóladeildar um kennaraefnið. — **7. gr.** Hver háskóladeild velur úr sínum hópi deildarforseta (dekanus), og er hann jafnframt sjálfkjörinn í háskólaráðið. — Deildarforseta skal kjósa til eins árs í senn. Þó má endurkjósa deildarforseta, en rétt hefir hann til að neita endurkjöri þangað til ár er liðið frá því er hann gegndi síðast deildarforsetastörfum. — Allir deildarkennarar eiga atkvæði um kjör deildarforseta, en prófessorar einir eru kjörgengir. — **8. gr.** Hver háskóladeild heldur fundi eftir þörfum. Deildarforseti boðar fundi, og eiga þar sæti allir kennarar deildarinnar. — Heimilt er rektor að taka þátt í meðferð mála í öllum deildum, eftir því sem honum lízt sjálfum, en atkvæðisrétt hefir hann þó aðeins í sinni deild. — **9. gr.** Hver deild semur lestrar- og kennsluáætlun fyrir sig, og skal þar gerð nákvæm grein fyrir því,

1) Rgj. nr. 4, 9. jan. 1951.

2) L. nr. 66, 28. des. 1944, § 1. — 3) Rgj. nr. 47, 30. júní 1942, sbr. auglýs. nr. 75, 19. sept. 1946, augl. nr. 134, 13. nóv. 1947, aulýs. nr. 102, 2. nóv. 1949, auglýs. nr. 13. 20. febrúar 1950, auglýs. nr. 91, 28. des. 1950, rgj. nr. 83, 10. sept. 1951 og rgj. nr. 56, 27. ágúst 1952, rgj. nr. 78, 2. ágúst 1945 (verkfræðideild).

1) L. nr. 66, 28. des. 1944, § 5.

hvað heimtað er til embættisprófs, og skýrt frá því, hvernig kennarar hagi kennslu sinni. — **10. gr.** Deildarforsetar skulu sjá um, að til séu í tæka tíð nákvæmar skýrslur um alla fyrirlestra og æfingar, sem halda á innan hverrar deildar á kennslumissiri því, sem í hönd fer. En rektor athugar, áður en skýrslurnar eru prentaðar, hvort þær séu í samræmi við kennsluáætlanir deildanna. — **11. gr.** Stjórnarráðið skipar ritara við háskólann. Ritarinn hefir á hendi reikningsfærslu sjóða þeirra, er háskólinn eignast, og hefir umsjón með byggingum háskólans og innanstokksmunum. Hann annast nauðsynlegar útveganir og endurbætur, tekur á móti skrásetningargjöldum stúdenta og prófgjöldum.

III. kafli. — Kennsla og nemendur. — 12. gr. Kennsluár háskólans skiptist í 2 kennslumissiri, haustmissiri frá 15. sept. til 31. jan. og vormissiri frá 1. febr. til 15. júní. — **13. gr.** Fyrirlestrar fara fram í heyranda hljóði. Yfirheyrsla og æfingar eru þó fyrir stúdenta eina. — Alla fyrirlestra, æfingar og próf skal halda í háskólanum sjálfum, að svo miklu leyti sem því verður við komið. — **14. gr.** Heimilt skal hverjum kennara háskólans að halda fyrirlestra í háskólanum um sjálfvalin efni, að svo miklu leyti sem það kemur ekki í bága við skyldukennslu, en tilkynna skal hann rektor háskólans það áður. — **15. gr.** [Hver sá, kona eða karl, sem lokið hefur stúdentsprófi við hinn almenna menntaskóla í Reykjavík, menntaskólann á Akureyri eða annan innlendan skóla jafngildan þeim, á rétt á að verða skrásettur háskólaborgari, gegn því að greiða skrásetningargjald til háskólans, enda sé mannorð hans óflekkað. Háskólaráð getur veitt mönnum, sem tekið hafa próf við erlenda háskóla, sem jafngildir íslenzku stúdentsprófi, rétt til að láta skrásetja sig við háskólann. — Háskólaráðið getur þó, samkvæmt tillögum hlutaðeigandi háskóladeildar, kveðið svo á í samþykkt, að aðeins ákveðinn fjöldi nýrra stúdenta skuli skráður í deildina á ári hverju. Óski fleiri stúdentar skrásetningar en samþykkt leyfir, er háskólaráði heimilt að setja, í samráði við hverja deild, ákvæði um, eftir hverjum reglum hinni tilteknu tölu sé veittur aðgangur að deildinni. — Nú er aðgangur að háskóladeild takmarkaður, og getur háskólaráð þá mælt svo fyrir, að stúdentum þeim, sem í deildinni eru, skuli skylt að sýna í lok hvers kennslumissiris vottorð kennara deildarinnar um, að þeir hafi stundað nám í deildinni það kennslumissiri.][1]) — **16. gr.** Skrásettur stúdent fær háskólaborgarabréf hjá rektor. — **17. gr.** Allir skrásettir stúdentar eru skyldir að gæta velsæmis bæði í háskólanum og utan hans. — Verði skrásettur stúdent sekur um einhver afbrot gegn settum reglum háskólans, getur háskólaráðið gert honum hegningu. En hegningin er annaðhvort áminning eða styrkmissir, brottrekstur um lengri eða skemmri tíma eða fyrir fullt og allt. — **18. gr.** Nú verður skrásettur stúdent sekur að lagadómi um verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti, og er hann þá rækur. — Brottrekstur skal þegar í stað tilkynna stjórnarráðinu. — **19. gr.** Hver valdsmaður, sem stefnt hefir háskólastúdent fyrir glæp, skal tilkynna það þegar í stað rektor háskólans. Svo er og þegar hafin er réttarrannsókn gegn stúdent fyrir glæp. — **20. gr.** Afskiptum háskólans af skrásettum stúdentum er þá fyrst lokið, er stúdent hefir hætt námi að fullu og öllu og tilkynnt ritara háskólans það, eða hefir ekki sótt háskólann í 4 kennslumissiri samfleytt, [eða 2 kennslumissiri, sé aðgangur að deild þeirri, sem hann er skrásettur í, takmarkaður, skv. 2. málsgr. 15. greinar.][2])

IV. kafli. — Próf. — 21. gr. Háskólapróf skulu haldin á þeim tíma, sem reglugerð háskólans ákveður. — **22. gr.** [Í reglugerð háskólans skulu sett ákvæði um próf, bæði undirbúningspróf og fullnaðarpróf, um námsgreinar þær, er prófa skal í, um einkunnagjafir og hversu háa einkunn þurfi til að standast prófið, bæði í einstökum prófgreinum og í aðaleinkunn. Skipta má fullnaðarprófi í fleiri hluta og kveða á um það, hvað líða megi lengstur eða skemmstur tími milli þess, að einstakir hlutar prófsins eru teknir. Einnig má setja fyrirmæli um það, að stúdent, er ganga vill til prófs, skuli áður hafa lokið undirbúningsprófum eða notið kennslu í tilteknum greinum á námskeiðum, í æfingaflokkum eða við verklegt nám, þar á meðal að hann hafi notið kennslu í íþróttum ekki skemur en 4 kennslumissiri.][3]) — **23. gr.** Þeir, sem ganga vilja undir embættispróf, skulu hafa tilkynnt það ritara háskólans að minnsta kosti 3 vikum áður en próf byrjar. Um leið og þeir gefa sig fram, skulu þeir gjalda 20 krónur til háskólasjóðs, og tekur ritari háskólans við fénu. — Hætti stúdent við

1) L. nr. 78, 27. júní 1941, § 2. — 2) Sömu lög, §3. — 3) Sömu lög, §4.

1936 Nr. 21 1. febr.

að taka próf, eftir að hann hefir látið innrita sig til prófs, á hann heimtingu á að fá prófgjaldið endurgoldið, hafi hann gefið sig fram við ritara áður en prófið byrjar. — Gangi stúdent frá embættisprófi, verður honum ekki endurgoldið prófgjaldið. — **24. gr.** Stúdentar, sem byrjað hafa á embættisprófi, en gengið frá því, geta ekki gefið sig fram til prófs af nýju fyrr en eftir ár, nema sérstakar ástæður mæli með því. — Stúdent, sem stenzt ekki embættispróf, getur ekki fengið að ganga undir próf aftur fyrr en að ári liðnu. — Æski stúdent, sem staðizt hefir embættispróf, að endurtaka prófið, til þess að öðlast hærri prófseinkunn, er honum það heimilt, en þó ekki fyrr en að ári liðnu. — Stúdent greiðir prófgjald svo oft sem hann segir sig til prófs. — **25. gr.** Háskólakennararnir standa fyrir öllum prófum, en hver deild ræður fyrirkomulagi prófanna hjá sér. — Öll próf skulu haldin í heyranda hljóði. — **26. gr.** Við embættispróf og undirbúningspróf þau, er koma til greina við fullnaðarpróf, skulu jafnan vera 2 prófdómarar, og skal a. m. k. annar þeirra ávallt vera utanháskólamaður. — Stjórnarráðið skipar prófdómara þá, er ekki eru háskólakennarar, eftir tillögu háskóladeildar, og skulu þeir gegna dómarastarfinu í 6 ár. — **27. gr.** Að loknu embættisprófi skal gefa þeim, sem staðizt hafa prófið, kandídatsvottorð gegn 25 króna gjaldi, og rennur það í háskólasjóð. — **28. gr.** [Nemendur í íslenzkum fræðum geta valið um, hvort þeir ganga undir kandidatspróf eða meistarapróf. Kennararnir í íslenzkum fræðum dæma einir um úrlausnir í meistaraprófi. Meistarar greiða sama gjald fyrir prófvottorð sem kandidatar.][1])

V. kafli. — Doktorar. — 29. gr. Háskóladeildirnar hafa hver um sig rétt til að veita doktorsnafnbót, og er slík nafnbót veitt annaðhvort í heiðursskyni eða að undangengnu sérstöku prófi. — **30. gr.** Að jafnaði skal sá, er æskir doktorsnafnbótar, hafa lokið meistaraprófi eða embættisprófi. Hann verður að láta umsókn sinni fylgja vísindalega ritgerð um eitthvert ákveðið efni. Skal umsóknin stíluð til háskólaráðs, en það selur ritgerðina í hendur hlutaðeigandi háskóladeild til álita og umsagnar. — Háskólaráð semur reglur um doktorspróf. — Standist umsækjandi prófið, fær rektor og deildarforseti honum prófsvottorð. — Fyrir prófsvottorð greiðir doktorinn 100 kr., og renna þær í háskólasjóð. — **31. gr.** Hver sá, er hlotið hefir doktorsnafnbót, hefir rétt til að halda fyrirlestra í vísindagrein sinni, en tilkynna verður hann það háskólaráði. — Þyki einhver misbeita þessum rétti sínum, getur háskólaráðið svipt hann réttinum.

1) L. nr. 21, 28. marz 1947, § 1.

1936 Nr. 21 1. febr.

Lög um laun háskólakennara. **1909** Nr. 36 30. júlí

1. gr. [Í Háskóla Íslands eru þessar 6 deildir: Guðfræðideild, læknadeild, laga- og hagfræðideild, heimspekideild, atvinnudeild og verkfræðideild.][1]) — Í guðfræðideildinni eru 2 prófessorar og 1 dósent. — [Í laga- og hagfræðideild eru 4 prófessorar í lögfræði og 2 dósentar í viðskiptafræðum.][2]) — Í læknadeildinni eru 2 prófessorar og 6 aukakennarar. Aukakennarar eru: Héraðslæknirinn í Reykjavík, holdsveikralæknirinn, geðveikralæknirinn, efnafræðingur landsins, augnlæknir sá og tannlæknir, er styrks njóta úr landssjóði. Aukakennararnir eru skyldir til að kenna við háskólann með sömu kjörum og þeir kenndu við læknaskólann. Auk nefndrar kennslu má ráða lækni til þess að veita tilsögn í lækningum á sjúkdómum í eyrum, nefi og hálsi, gegn 1000 kr. þóknun á ári. — [Í heimspekideild eru 3 prófessorar. Kennir einn þeirra heimspeki, annar íslenzka málfræði og bókmenntasögu, og þriðji íslenzka sagnfræði að öðru leyti. . . .][3]) — **2. gr.** . . .[4])

Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 36 30. júlí 1909, um laun háskólakennara, og um breyting á lögum nr. 21 1. febr. 1936, um Háskóla Íslands. **1944** Nr. 66 28. des.

1.—2. gr. (Felldar inn í l. nr. 36, 30. júlí 1909, § 1, og l. nr. 21, 1. febr. 1936, § 1). — **3. gr.** Stofna skal tvö dósentsembætti við heimspekideild Háskóla Íslands í bókmenntum og sögu . . .[5]) — **4. gr.** Í verkfræðideild skulu vera 3 prófessorar. — **5. gr.** (Felld inn í l. nr. 21, 1. febr. 1936, § 4).

Lög um stofnun dósentsembættis í guðfræðideild Háskóla Íslands. **1945** Nr. 31 12. febr.

1. gr. Þar til stofnsett verður sérstök undirbúningsdeild fyrir prestaefni (Pastoral Seminarium), skulu vera tvö dósentsembætti við guðfræðideild Háskóla Íslands, enda verði

1) L. nr. 66, 28. des. 1944, § 1. — 2) L. nr. 85, 24. des. 1953, § 1. — 3) L. nr. 19, 1. okt. 1919. — 4) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 23 og nú l. nr. 60, 12. marz 1945, § 13. — 5) L. nr. 116, 28. des. 1950, § 1.

1945 Nr. 31 12. febr.

séra Björn Magnússon prófastur að Borg skipaður í annað þeirra. — **2. gr.** Jafnframt skal auka kennslu í deildinni í trúarbragðasögu, kirkjurétti og sálgæzlu. Guðfræðideildin skiptir verkum milli kennaranna eftir því, sem hagkvæmast þykir.

1932 Nr. 33 23. júní

Lög um stofnun nýs prófessorsembættis í læknadeild Háskóla Íslands.

1. gr. Stofna skal nýtt prófessorsembætti, hið þriðja, í læknadeild Háskóla Íslands. — **2. gr.** Um prófessor þennan gilda að öllu sömu reglur sem um prófessorana, sem fyrir eru við háskólann.

1945 Nr. 9 24. jan.

Lög um stofnun prófessorsembættis í heilbrigðisfræði í læknadeild Háskóla Íslands.

1. gr. Stofna skal prófessorsembætti í heilbrigðisfræði í læknadeild Háskóla Íslands. — **2. gr.** Auk kennslu í heilbrigðisfræði í læknadeild háskólans skal prófessorinn í heilbrigðisfræði annast heilbrigðisfræðilegar rannsóknir fyrir ríkisstjórnina, þar á meðal manneldisrannsóknir í samráði við manneldisráð. — **3. gr.** Um prófessorinn í heilbrigðisfræði gilda að öllu sömu reglur sem um prófessorana, sem fyrir eru við háskólann.

1917 Nr. 34 26. okt.

Lög om stofnun dósentsembættis í læknadeild Háskóla Íslands.

1. gr. Í læknadeild Háskóla Íslands skal stofna dósentsembætti í líffærameinfræði og sóttkveikjufræði. — **2. gr.** Um dósentinn í líffærameinfræði og sóttkveikjufræði gilda að öllu leyti hinar sömu reglur sem um dósentana, sem fyrir eru við háskólann.

1925 Nr. 40 27. júní

Lög um stofnun dósentsembættis við heimspekideild Háskóla Íslands.

1. gr. Í heimspekideild Háskóla Íslands skal auk þriggja prófessora vera einn dósent. Dósentinn kennir málfræði og sögu íslenzkrar tungu í sambandi við almenna málsögu.

1946 Nr. 23 23. apríl

Lög um dósentsembætti í íslenzku nútíðarmáli og hagnýtri íslenzkukennslu í heimspekideild Háskóla Íslands.

1. gr. Við heimspekideild Háskóla Íslands skal vera dósentsembætti í íslenzku nútíðarmáli og hagnýtri íslenzkukennslu.

1930 Nr. 24 19. maí

Lög um háskólakennara.

1. gr. Þegar dósentar við Háskóla Íslands hafa starfað í embætti um 6 ár, verða þeir prófessorar með sömu réttindum og skyldum sem aðrir prófessorar háskólans. Þó skal ekki greiða þeim hærri launaviðbót en svo, að samanlögð laun og aukatekjur embættisins verði jafnt prófessorslaunum. — **2. gr.** Nú hefir dósent starfað í embætti sínu lengur en 6 ár, þegar lög þessi öðlast gildi, og skulu þá laun hans vera þau sömu sem þau mundu verið hafa, ef lög þessi hefðu gilt frá því er hann tók við embætti við háskólann.

1943 Nr. 13 13. febr.

Lög um stofnun embættis háskólabókavarðar við Háskóla Íslands.

1. gr. Við Háskóla Íslands skal stofna embætti háskólabókavarðar. Menntamálaráðherra veitir embættið samkvæmt tillögum háskólaráðs. — **2. gr.** Háskólabókavörður skal njóta sömu launakjara sem prófessorar við Háskóla Íslands.[1])

1941 Nr. 44 27. júní

Lög um tannlæknakennslu við læknadeild háskólans.

1. gr. Stofna skal til tannlæknakennslu við læknadeild háskólans. — **2. gr.** [Kveða skal á um tilhögun kennslu og prófa í reglugerð og miðað við það, að náminu verði lokið á 4—5 árum. Sérstaklega skal kveða á um tilhögun tannlæknanáms lækna og læknastúdenta, sem lokið hafa prófi í fleiri eða færri greinum almennrar læknisfræði, enda skulu þeir undanþegnir prófi tannlæknastúdenta í þeim greinum, eftir því sem við getur átt.][2]) — **3. gr.** Til þess að annast tannlæknakennsluna skal skipa sérstakan dósent við læknadeildina og tannsmið. Aukakennslu má fela stundakennurum. Dósentinn nýtur sömu réttinda og aðrir dósentar háskólans. Ráðherra ákveður tannsmið og stundakennurum laun, er greiðast úr ríkissjóði.

1947 Nr. 11 28. febr

Lög um tilraunastöð háskólans í meinafræði.

1. gr. Að Keldum í Mosfellssveit skal starfrækja tilraunastöð, er vinni að rannsóknum á búfjársjúkdómum og öðrum skyldum verkefnum, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð. Stofnun þessi nefnist Tilraunastöð háskólans í meinafræði, og skal hún lúta læknadeild háskólans. — **2. gr.** Forstöðumaður Tilraunastöðvar háskólans í meinafræði skal skipaður af menntamálaráðherra að fengnum tillögum læknadeildar háskólans og yfirdýralæknis Íslands. — **3. gr.** Við stofnunina starfa

1) Sbr. l. nr. 60, 12. marz 1945, § 13. — 2) L. nr. 40, 6. maí 1947, § 1.

1947 Nr. 11 23. febr.

3 sérfræðingar auk forstöðumanns. Skal einn þeirra vera efnafræðingur. Skulu þeir skipaðir af menntamálaráðherra að fengnum tillögum læknadeildar, forstöðumanns tilraunastöðvarinnar og yfirdýralæknis. Forstöðumaður á sæti og atkvæðisrétt á fundum læknadeildar. — **4. gr.** Forstöðumaður tekur laun eftir 5. flokki launalaga, en aðrir sérfræðingar samkvæmt 6. flokki. Laun annarra starfsmanna ákveðast af forstöðumanni, að fengnu samþykki fjármálaráðuneytisins. — **5. gr.** Menntamálaráðherra setur, að fengnum tillögum læknadeildar háskólans og tilraunaráðs búfjárræktar, reglugerð um starfsemi og starfssvið tilraunastöðvarinnar. — **6. gr.** Ákvæði laga nr. 64 7. maí 1940 gilda ekki um stofnun þessa.

1952 Nr. 5 20. jan.

Lög um lánasjóð stúdenta.

1. gr. Við Háskóla Íslands skal vera sjóður, er ber nafnið lánasjóður stúdenta. Skal sjóðnum varið til að veita stúdentum við háskólann námslán, eftir því sem frekar er kveðið á í lögum þessum. — Stjórn sjóðsins skal skipuð fimm mönnum: tveim tilnefndum af háskólaráði, tveim af stúdentaráði háskólans og einum tilnefndum af menntamálaráðherra, en hann skipar jafnframt formann sjóðsstjórnarinnar. Stjórnarmennirnir skulu skipaðir til þriggja ára í senn, en þó þannig, að eftir tvö fyrstu árin skulu tveir ganga úr eftir hlutkesti. — **2. gr.** Lán úr sjóðnum skulu aðeins veitt stúdentum við Háskóla Íslands. Þó getur ráðherra eftir tilmælum sjóðsstjórnarinnar ákveðið, að lánsheimildin nái einnig til annarra stúdenta. — Lánin skulu veitt tvisvar á ári, í nóvember og marzmánuði, og er heimilt að lána út á einu ári allt að 500.000 kr. Hver stúdent skal hafa heimild til að taka lán þau ár, sem hann er í háskólanum, en þó ekki oftar en hæfilegur námstími er talinn í hverri deild. Ár miðast við háskólaár hverju sinni. — Stúdentar skulu enga vexti greiða, meðan á námstíma stendur, en greiða lánin upp með jöfnum afborgunum og 3½% vöxtum á tíu árum. Skulu vaxtagreiðslurnar og afborganirnar hefjast þremur árum eftir að námi lýkur. Miða skal við próf eða síðustu lántöku, ef stúdent hverfur frá námi, nema sérstakar ástæður séu fyrir hendi. Metur sjóðsstjórnin það hverju sinni. — Til tryggingar lánum þessum skulu lánþegar samþykkja skuldabréf og setja frekari tryggingu, ef hægt er, samkvæmt ákvörðun sjóðsstjórnarinnar. — Bókhald, innheimtu og eftirlit með greiðslum skal sjóðsstjórnin fela opinberri lánsstofnun, en sér að öðru leyti sjálf um daglegan rekstur sjóðsins. — Ráðherra setur reglugerð, þar sem frekar er kveðið á um starfsemi sjóðsins.[1] — **3. gr.** Ríkissjóður leggur sjóðnum til 300000 kr. á ári í 25 ár frá stofnun sjóðsins og ábyrgist jafnframt 2.6 millj. kr. lán til 10 ára, sem sjóðnum er heimilt að taka á þeim tíma, sem styrkurinn er veittur. — Reikningar sjóðsins skulu birtir í stjórnartíðindum.

1952 Nr. 5 20. jan.

Lög um styrkveiting til handa íslenzkum stúdentum við erlenda háskóla.

1925 Nr. 35 27. júní

1. gr. Heimilt er ráðherra að veita, samkvæmt tillögum þar til kvaddrar nefndar,[2]) styrk til náms við erlenda háskóla íslenzkum stúdentum, allt að 4 á ári, enda hafi þeir lokið stúdentsprófi hér á landi með fyrstu eða annarri einkunn. . . . — **2. gr.** Styrkurinn veitist til 4 ára, allt að 1200 kr. á ári, og að öðru leyti með skilyrðum þeim, er segir í lögum þessum og sett kunna að verða í reglugerð eða á annan hátt af ráðherra. — **3. gr.** Styrkurinn skal að jafnaði veittur þeim stúdentum einum, er lokið hafa stúdentsprófi á því ári, er styrkurinn er veittur. — Styrkinn má aðeins veita reglusömum og ástundunarsömum stúdentum, og að öðru jöfnu skulu þeir stúdentar ganga fyrir, sem mest þarfnast styrks fyrir fátæktar sakir. — Að öðru leyti setur ráðherra reglur um styrkveitingar þessar, svo sem um það, hvernig umsóknum um styrkinn skuli hagað, hverjar sönnur stúdentar skuli færa á það, að þeir noti vel styrkinn; ennfremur um það, fyrir hverjar sakir þeir missi styrkinn, og þess konar.

1942 Nr. 76 4. júlí

Lög um styrk til Íslendinga vestan hafs til náms í íslenzkum fræðum í Háskóla Íslands.

1. gr. Kennslumálaráðherra skal heimilt að veita manni af íslenzkum ættum, einum í senn, sem búsettur er í Kanada eða Bandaríkjum Norður-Ameríku og lokið hefir stúdentsprófi þar, styrk úr ríkissjóði til náms í íslenzkum fræðum í heimspekideild Háskóla Íslands. — **2. gr.** Námsstyrkur samkvæmt 1. gr. skal miðaður við það, að nemandinn fái greiddan hæfilegan kostnað af húsnæði, fæði og kaupum nauðsynlegra námsbóka. Ráðherra úrskurðar kostnað þennan, að fengnu áliti heimspekideildar háskól-

1) Rgj. nr. 27, 21. febrúar 1952. — 2) L. nr. 7, 12. apríl 1928.

1942 Nr. 76 4. júlí

ans, og skal fæðis- og húsnæðiskostnaður greiddur á mánuði hverjum fyrirfram. — **3. gr.** Ráðherra ákveður, hver styrks þessa skuli vera aðnjótandi í hvert sinn, að fengnum tillögum stjórnar Þjóðræknisfélags Íslendinga í Vesturheimi og heimspekideildar Háskóla Íslands. — Sá, er styrk hlýtur, skal njóta hans meðan hann stundar nám í deildinni, þó aldrei lengur en 4 ár.

1937 Nr. 24 13. júní

Lög um rétt manna til að kalla sig verkfræðinga, húsameistara eða iðnfræðinga.

1. gr. Rétt til að kalla sig verkfræðinga (ingeniör) eða heiti, sem felur í sér orðið verkfræðingur, hafa þeir menn einir hér á landi, sem fengið hafa til þess leyfi ráðherra.[a]) — **2. gr.** Engum má veita leyfi það, er um ræðir í 1. gr., nema hann hafi lokið fullnaðarprófi í verkfræði við fjöllistaskóla eða tekniskan háskóla, sem stéttarfélag verkfræðinga hér á landi viðurkennir sem fullgildan skóla í þeirri grein. — Að fengnum meðmælum stéttarfélags verkfræðinga hér á landi, má þó veita mönnum, sem stundað hafa verkfræðistörf eigi skemur en 6 ár, áður en lög þessi tóku gildi, leyfi til að kalla sig verkfræðinga, enda þótt þeir fullnægi eigi prófskilyrðum þeim, sem ræðir um í 1. málsgr. þessarar greinar. — Þeir menn, sem fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í 1. málsgr. þessarar greinar, eiga rétt á, að þeim sé veitt leyfi til að kalla sig verkfræðinga. — **3. gr.** Rétt til að kalla sig húsameistara (arkitekt) hafa hér á landi þeir menn einir, sem fengið hafa til þess leyfi ráðherra. — **4. gr.** Engum má veita leyfi það, sem um ræðir í 3. gr., nema hann hafi lokið fullnaðarprófi í byggingarlist við listaháskóla eða tekniskan háskóla, sem stéttarfélag húsameistara hér á landi viðurkennir sem fullgildan skóla í þeirri grein. — Að fengnum meðmælum stéttarfélags húsameistara hér á landi, má þó veita mönnum, sem stundað hafa húsameistarastörf eigi skemur en 6 ár, áður en lög þessi tóku gildi, leyfi til að kalla sig húsameistara, enda þótt þeir fullnægi eigi prófskilyrðum þeim, sem ræðir um í 1. málsgr. þessarar greinar. — Þeir menn, sem fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í 1. málsgr. þessarar greinar, eiga rétt á, að þeim sé veitt leyfi til að kalla sig húsameistara. — **5. gr.** Rétt til að kalla sig iðnfræðinga eða til að kenna sig við sérgrein sína, t. d. kalla sig vélfræðing eða raffræðing eða öðru slíku heiti, sem dregið er af sérgrein manna og myndað með sama hætti, hafa þeir einir menn hér á landi, sem fengið hafa til þess leyfi ráðherra. — **6. gr.** Engum má veita leyfi það, sem um ræðir í 5. gr., nema hann hafi lokið fullnaðarprófi við tekniskan framhaldsskóla í þeirri iðngrein, er hann vill kenna sig við, enda sé skólinn viðurkenndur sem fullgildur skóli í þeirri grein af stéttarfélagi iðnfræðinga þeirrar greinar hér á landi, ef til er, en ef það félag er ekki til, þá af Verkfræðingafélagi Íslands. — Þeir menn, sem fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í þessari gr., eiga rétt á, að þeim sé veitt leyfið samkvæmt 5. gr. — **7. gr.** Hver, sem kallar sig heiti, er leyfi þarf til samkvæmt lögum þessum, án þess að hafa fengið slíkt leyfi, skal sæta sektum frá 100 til 1000 krónum.[a]) Sektirnar renna í ríkissjóð. — **8. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál.

a) XIV, 363.

1937 Nr. 24 13. júní

1921 Nr. 25 27. júní

Lög um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks.

1. gr. Háskóli Íslands skal hafa einkarétt til þess að gefa út og selja eða afhenda með öðrum hætti almanök og dagatöl á Íslandi. — **2. gr.** Háskólaráðið sér um útreikning almanaksins, útgáfu þess og sölu. Það heldur reikning yfir tekjur og gjöld af útgáfunni og birtir hann árlega í Árbók Háskólans, endurskoðaðan af hálfu Háskólans, með sama hætti sem ársreikningur Háskólans. — **3. gr.** Háskólaráðinu er skylt að gefa almanak út árlega, í nægilega mörgum eintökum og svo snemma, að almenningur eigi þess kost að afla sér þess fyrir ár það, sem í hönd fer, hjá útsölumönnum í hverri sýslu eða kaupstað fyrir hver áramót. — **4. gr.** Ráðherra ákveður verð almanaka Háskólans, eftir tillögum Háskólaráðsins. — **5. gr.** Það er brot á einkarétti Háskólans samkv. 1. gr., ef maður: 1. Flytur inn í landið til sölu eða afhendingar með öðrum hætti önnur almanök eða dagatöl en þau, er í 1. gr. segir. 2. Selur hér á landi eða afhendir með öðru móti önnur almanök eða dagatöl en þau, sem einkaréttur Háskólans nær til. 3. Gefur út hér á landi á prenti eða með öðrum hætti almanök eða dagatöl eða kafla úr þeim. 4. Prentar upp eða fjölritar almanök Háskólans eða dagatöl eða kafla úr þeim, til þess að selja eða láta

a) XIV, 363.

1921 Nr. 25 27. júní

af hendi með öðrum hætti. — **6. gr.** Ráðherra getur, eftir tillögum Háskólaráðs, leyft að gefa út dagatöl og þess konar bækur eða töflur, svo og að flytja inn í landið útlend almanök eða dagatöl, enda greiði útgefandi eða innflytjandi gjald, sem ráðherra ákveður eftir tillögum Háskólaráðs, til Háskólans af hverju eintaki, sem hann gefur út eða flytur inn, og sé nægt eftirlit með því, að eintakafjöldi sé rétt tilgreindur og að leyfi verði ekki notað á annan hátt en til er ætlazt.[1]) — Heimilt er og að taka kafla úr erlendum almanökum eða almanaki Háskólans í vísindarit eða kennslubækur og þess konar rit til skýringar, einnig að flytja inn í landið og selja samskonar útlend rit með köflum úr almanökum, enda megi þeir teljast, að dómi ráðherra, aðeins óverulegur hluti ritsins eða bókarinnar. — **7. gr.** Fyrir brot samkvæmt 5. gr. skal refsa með sektum frá 100—2000 kr. ef það er framið af ásetningi eða gáleysi, enda liggi ekki þyngri refsing við að öðrum lögum. — Sektir má taka fjárnámi. — Leggja skal þegar hald á rit þau, sem ólöglega hafa verið flutt til landsins, gefin hér út eða seld eða af hendi látin samkvæmt 5. gr., og skal síðan gera þau upptæk með dómi. — Skaðabætur skal hver sá greiða, sem sekur verður eftir 5. gr. Miða skal bætur, ef því verður við komið, við samanlagt söluverð ólöglegra seldra eða afhentra eintaka, að frá dregnum hæfilegum sölulaunum. Ella skal ákveða bætur eftir atvikum. — **8. gr.** Nú ná íslenzkir dómstólar ekki til þess manns, sem brotlegur hefir orðið samkvæmt 5. gr., vegna vistar hans erlendis, og skal þá sá svara til sakar, til refsingar eða skaðabóta, sem óheimilt samkvæmt 5. gr. geymir hér, selur eða afhendir eða prentar eða fjölritar rit, eða kafla úr þeim. Ráðherra kveður á um það, hvern skuli sækja, ef um fleiri er að velja, eða hvort fleiri menn en einn skuli sækja fyrir sama brot. — **9. gr.** Mál út af brotum samkvæmt 5. gr., sbr. 7. og 8. gr., skal eigi höfða, nema Háskólaráðið krefjist þess. Fara skulu málin að hætti almennra lögreglumála. — Refsikrafa samkvæmt lögum þessum fyrnist á árs fresti frá því er rektor Háskólans varð kunnugt um, hver brots er valdur, og aldrei skal dæma til refsingar fyrir brot á lögum þessum, ef 2 ár líða svo frá því, er brotið er gegn þeim, að mál hefir ekki verið höfðað. — **10. gr.** Hreinan arð af útgáfu almanaka ár hvert, skaðabætur og sektir fyrir brot á einkaréttinum, andvirði upptækra rita og gjöld samkvæmt 6. gr. skal leggja í sérstakan sjóð, sem Almanakssjóður heiti, og stjórnar Háskólaráðið honum. Skal verja vöxtum sjóðsins, þegar innstæðan þykir hafa vaxið nægilega, til eflingar stærðfræðisvísindum á Íslandi. — **11. gr.** Háskólaráðið semur og ráðherra staðfestir reglur, þar sem nánar verður kveðið á um tilhögun almanaksins, hvað í það skuli taka og hvernig útgáfu þess og útsölu skuli haga.[1]) Með sama hætti skal setja reglur um meðferð Almanakssjóðsins og um annað, sem lýtur að framkvæmd laga þessara og eigi er látið um mælt í þeim.

1) Auglýs. nr. 126, 22. ágúst 1949.

1921 Nr. 25 27. júní

Lög um heimild rannsóknarstofnana ríkisins til lyfjasölu í sambandi við rannsóknir sínar. **1935** Nr. 37 28. jan.

1. gr. Rannsóknarstofu háskólans er heimilt að láta úti og selja hverskonar bóluefni, blóðvetni og svipuð efni, er hún vinnur sjálf eða útvegar frá öðrum rannsóknarstofum. — Ráðherra er heimilt að veita Rannsóknarstofu háskólans leyfi til að láta úti og selja hverskonar lyf gegn þeim sjúkdómum, er hún fæst við rannsóknir á. — **2. gr.** Ráðherra er heimilt að veita öðrum rannsóknarstofum, er ríkið eða háskólinn rekur, tilsvarandi leyfi til að láta úti og selja lyf og lyfjavörur, er þær vinna sjálfar, svo og til að láta úti og selja í sambandi við rannsóknir sínar hverskonar lyf gegn sjúkdómum jurta eða dýra eða til útrýmingar sníkjudýra og óþrifadýra. — **3. gr.** Rannsóknarstofur skulu fylgja sömu reglum og lyfsalar um útlát eitraðra og hættulegra lyfja, til tryggingar því, að hætta stafi ekki af.

Lög um náttúrurannsóknir. **1940** Nr. 68 7. maí

I. kafli. — Almenn ákvæði. — **1. gr.** Íslenzkir ríkisborgarar skulu hafa forgangsrétt til rannsókna á náttúru landsins. — **2. gr.** Ríkisstjórnin getur, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, veitt erlendum fræðimönnum heimild til að stunda rannsóknir hér á landi um tiltekinn tíma, enda hafi þeir samstarf við íslenzka fræðimenn og láti þeim í té skýrslu um árangur rannsóknanna, samkvæmt fyrirmælum, sem ríkisstjórnin setur með reglugerð.[2]) — **3. gr.** Þeir, sem rann-

1) Rgj. nr. 16, 25. febr. 1922. — 2) Rgj. nr. 164, 6. ágúst 1952.

sóknir stunda, skulu forðast óþarfa átroðning á landi annarra manna, og skylt er þeim að greiða bætur fyrir þann skaða, er þeir kunna að valda. — Nú leiðir rannsókn í ljós verðmæti, sem áður voru ókunn, og ber þá rannsakanda að tilkynna það eiganda eða umsjármanni lands þess, þar sem verðmætin eru. — Enginn má taka ólofað í landi annars manns neina þá náttúrugripi, sem fémætir teljast.

II. kafli. — Um rannsóknaráð ríkisins. — **4. gr.** Skipa skal þriggja manna nefnd, er nefnist rannsóknarráð ríkisins. Ríkisstjórnin skipar ráðið til þriggja ára í senn eftir tilnefningu þriggja stærstu flokkanna á Alþingi. — **5. gr.** Hlutverk rannsóknaráðs er: 1. Að vinna að eflingu rannsókna á náttúru landsins, samræma slíkar rannsóknir og safna niðurstöðum þeirra. 2. Að vera ríkisstjórninni til aðstoðar um yfirstjórn þeirrar rannsóknastarfsemi, sem ríkið heldur uppi, og á annan hátt, eftir því sem æskilegt þykir. 3. Að annast eða sjá um tilteknar rannsóknir, eftir því, sem ríkisstjórnin kann að óska og fé er veitt til í fjárlögum eða af náttúrufræðideild menningarsjóðs. 4. Að gæta hagsmuna íslenzkra náttúrufræðinga gagnvart útlendingum, sem hingað koma til rannsókna, og koma fram af landsins hálfu við fræðimenn annarra þjóða að því leyti, sem við á. — **6. gr.** Skylt er öllum þeim, er stunda náttúrurannsóknir með styrk úr ríkissjóði eða menningarsjóði, að hafa samvinnu við rannsóknaráðið og láta því í té skýrslur um niðurstöður rannsókna sinna. — **7. gr.** Atvinnumálaráðherra ræður, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, framkvæmdastjóra, sem hefur á hendi dagleg störf og umsjón með þeim málum, sem undir ráðið falla. — **8. gr.** Atvinnumálaráðherra ákveður rannsóknaráðsmönnum og framkvæmdastjóra hæfilega þóknun fyrir störf þeirra, og greiðist hún úr ríkissjóði ásamt öðrum kostnaði við ráðið.[1])

III. kafli. — Um atvinnudeild háskólans.[2]) — **9. gr.** Við Háskóla Íslands skal starfa rannsóknastofnun í þágu atvinnuvega landsins, og nefnist hún atvinnudeild háskólans. — Atvinnudeild skiptist í þrjár sérdeildir, er nefnast fiskideild, búnaðardeild og iðnaðardeild. Fjölga má sérdeildum, ef yfirstjórn stofnunarinnar telur það nauðsynlegt og fé er veitt til í fjárlögum. — **10. gr.** Fiskideild annast rannsóknir í þágu fiskveiða, svo sem rannsóknir á eðli sjávar og vatna, svifi og botnátu, lífi fiska, einkum nytjafiska, göngum þeirra og hátterni, svo og fiskiðnaðarrannsóknir. — **11. gr.** Búnaðardeild annast rannsóknir í þágu landbúnaðar, svo sem jarðvegsrannsóknir hverskonar, áburðarrannsóknir, plönturannsóknir og plöntusjúkdóma, einkum nytjaplantna, búfjárrannsóknir og búfjársjúkdóma, fóðurrannsóknir og rannsóknir um kynbætur búfjár og nytjaplantna. — **12. gr.** Iðnaðardeild annast rannsóknir í þágu iðnaðar, svo sem rannsóknir hráefna, orkulinda og iðnaðarvarnings, matvæla- og fjörefnarannsóknir, gerlarannsóknir, náma- og jarðefnarannsóknir. — **13. gr.** Atvinnumálaráðherra hefir yfirstjórn atvinnudeildar með aðstoð rannsóknaráðs ríkisins. — **14. gr.** Ráðherra ákveður, í samráði við rannsóknaráð, tölu fastra starfsmanna og skipar þá eftir því, sem fé er veitt til í fjárlögum. Á sama hátt ákveður ráðherra tölu annarra starfsmanna, kaup þeirra og kjör. — **15. gr.** Starfsmenn atvinnudeildar skulu launaðir úr ríkissjóði. Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, laun fastra starfsmanna, unz þau verða tiltekin í launalögum.[1]) — Enginn starfsmaður má taka aukagreiðslu fyrir störf sín við stofnunina. — **16. gr.** Í hverri sérdeild skipar ráðherra deildarstjóra til þriggja ára í senn, og stjórna þeir daglegum störfum og rekstri deilda sinna undir yfirstjórn rannsóknaráðs. — Rannsóknaráð ákveður rannsóknarefni í samráði við deildarstjóra, en skylt er því að leita áður álits og tillagna Búnaðarfélags Íslands, Fiskifélags Íslands og annarra landssambanda atvinnugreina. Gæta skal þess, að samræma störf sérdeilda, eftir því sem fært þykir. — Að öðru leyti ákveður ráðherra með reglugerð starfstilhögun atvinnudeildar, starfaskiptingu og stjórn. — **17. gr.** Skylt er atvinnudeild að taka að sér rannsóknir fyrir atvinnurekstur einstakra manna, félaga eða stofnana, eftir því sem við verður komið, gegn þóknun, sem ráðherra ákveður með gjaldskrá.[2]) — Þó getur ráðherra mælt svo fyrir, að deildin skuli annast rannsóknir endurgjaldslaust, ef ástæða þykir til eða í hlut eiga stofnanir, sem starfa í þágu ríkisins. Óheimilt er öðrum rannsóknastofnunum, sem styrks njóta úr ríkissjóði, að taka að

1) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 14. — 2) Rgj. nr. 52, 22. febrúar 1950.

1) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 14. — 2) Gjskr. nr. 218, 21. des. 1951.

1940 Nr. 68 7. maí

sér slíkar rannsóknir, nema gegn þóknun samkvæmt gjaldskrá atvinnudeildar. — **18. gr.** Skylt er starfsmönnum ríkisins eða stofnana, sem starfa með ríkisstyrk, að láta atvinnudeild aðstoð sína í té við rannsóknir eða tilraunir, eftir því sem við getur átt og ráðherra telur nauðsynlegt. Heimilt er ráðherra að ákveða með reglugerð þóknun fyrir slíka aðstoð. — **19. gr.** Nú verður tekin upp kennsla við Háskóla Íslands í þeim fræðigreinum, sem atvinnudeild fjallar um, og skulu þá starfsmenn deildarinnar stunda þá kennslu, eftir því sem henta þykir og ákveðið er í reglugerð háskólans. Háskólaráðið getur ákveðið, með samþykki ráðherra, að verklegar æfingar háskólastúdenta í efnafræði og öðrum skyldum námsgreinum skuli fram fara í atvinnudeild undir handleiðslu starfsmanna hennar. Eigi er skylt að greiða starfsmönnum atvinnudeildar sérstök laun fyrir störf í þjónustu háskólans samkvæmt þessari grein. — **20. gr.** Til atvinnudeildar rennur það fé, sem háskólanum ber að greiða til ríkissjóðs sem einkaleyfisgjald fyrir happdrætti Háskóla Íslands.[1])

1926 Nr. 15 15. júní

Lög um veðurstofu á Íslandi.

1. gr. Veðurfræðistöð skal stofnuð og starfrækt á landi hér. Skal hún nefnd veðurstofa Íslands og standa undir umsjón atvinnumálaráðuneytisins. — **2. gr.** Starfssvið veðurstofunnar skal vera sem hér segir: a) Að safna gögnum til rannsókna á loftslagi landsins. Skal til þess hafa nægilega margar veðurstöðvar úti um land, sem standa undir umsjón og eftirliti veðurstofunnar. b) Að vinna úr veðurskýrslum frá veðurstöðvunum og gefa út veðurfarsskýrslur, er sýni skilyrði þau og takmörk, sem veðráttan setur atvinnuvegum landsins. c) Að safna daglegum veðurskeytum, innlendum og erlendum, og senda út fregnir um veðurútlit. Skal einkum lögð stund á að vara við stormhættu á landi og á miðum úti og segja fyrir úrkomu að sumrinu. d) Að safna nákvæmum fregnum um hafís og senda út ísfregnir til skipa, þegar ástæða er til. Sama gildir og þegar eldgos og öskufall ber að höndum. e) Að standa, í samráði við ríkisstjórnina, fyrir öllum þeim málum, sem snerta alþjóðasamvinnu í veðurfræði og Ísland varða að einhverju leyti. Hér með er talin umsjón með þeim veðurfregnum, sem sendar eru til annarra landa. — **3. gr.** Skylt er veðurstofunni að hafa eftirlit með landskjálfta- og segulmagnsmælingum (áttaskekkjum), þegar þess er krafizt af ríkisstjórninni og nauðsynleg fjárveiting er fyrir hendi. — **4. gr.** Veðurfregnir, sem veðurstofan gefur út, skulu sendar með síma eða loftskeytum, svo fljótt sem föng eru á, og tafarlaust birtar á símastöðvunum. Setur atvinnumálaráðherra nánari reglur um,[1]) hvernig sendingu þeirra og birtingu skuli hagað; hann ákveður og gjald það, sem veðurstofan greiðir landssímanum fyrir veðurskeytin. — Sérstakar fregnir frá veðurstofunni um stormhættu, hafísa og öskufall skulu ganga fyrir öðrum skeytum, að svo miklu leyti sem alþjóðareglur heimila.[2]) — **5. gr.** Fastir starfsmenn skulu vera tveir veðurfræðingar, forstjóri og fulltrúi. Skulu báðir færir um að annast veðurspár, enda hafa nægilega þekking í þeim fræðigreinum, sem lúta að veðurfræði, þ. e. eðlisfræði, stærðfræði og jarðeðlisfræði, svo og landskjálfta- og segulmagnsmælingum. Engan má skipa veðurfræðing fyrr en hann hefir verið eitt ár í stöðunni til reynslu. Ekki má hann gegna stöðunni lengur en tvö ár án þess að hafa fengið veiting fyrir henni. — Atvinnumálaráðherra veitir þessi embætti. — **6. gr.** . . .[3]) — **7. gr.** Svo fljótt sem ástæður leyfa skal reist sérstök bygging fyrir veðurstofuna, á stað, sem er hentugur fyrir störf þau, sem hún hefir með höndum eða kunna að verða henni falin.

1926 Nr. 15 15. júní

Lög um útvarp og birtingu veðurfregna.

1. gr. Útvarpa skal veðurfregnum frá útvarpsstöðinni í Reykjavík að minnsta kosti 4 sinnum á sólarhring — þar af einu sinni að næturlagi — 9 mánuði ársins, frá 1. september til 31. maí. Á tímabilinu 1. júní til 31. ágúst skal útvarpa veðurfregnum þrisvar á dag. Fela má þó loftskeytastöðinni í Reykjavík að annast útsendingu veðurfregna að næturlagi, ef það þykir hagkvæmara. — **2. gr.** Á stöðum, þar sem útræði er og sjósókn er talin sérstaklega hættuleg, eða þar sem meiri hluti íbúa héraðs eða sjávarþorps 21 árs eða eldri hefir farið þess á leit á opinberum fundi, eða með skriflegri áskorun, skulu hreppsnefndir eða bæjarstjórnir sjá um að fá hæfan og áreiðanlegan mann eða konu til þess að birta og festa upp á að-

1932 Nr. 37 23. júní

1) L. nr. 44, 19. júní 1933, § 1.

1) Reglur nr. 57 18. júní 1929. — 2) Sbr. l. nr. 37, 23. júní 1932. — 3) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 14.

1932 Nr. 37 23. júní

gengilegum stað, svo oft sem þurfa þykir, veðurfregnir þær, sem veðurstofan gefur út og útvarpað er frá útvarpsstöðinni eða loftskeytastöðinni í Reykjavík. — Þóknun fyrir birtingu veðurfregna greiðist að hálfu úr ríkissjóði, þó ekki yfir 50 krónur á ári á hverjum stað. Að öðru leyti greiðist þóknunin úr hlutaðeigandi hrepps- eða bæjarsjóði samkv. fyrirfram gerðum samningi, sem atvinnumálaráðherra hefir samþykkt. — **3. gr.** Veðurfregnir skulu skrifaðar á þar til gerð eyðublöð, og skal festa þau upp í kassa með glerrúðu, á stað þar sem umferð er mest, eða þar sem líklegt er, að flestir geti haft þeirra not, og skulu þau fest upp í kassann strax eftir að þau voru móttekin. — Veðurstofa Íslands leggur til og sendir ókeypis eyðublöð undir veðurfregnirnar, þegar hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn óskar þess.

1930 Nr. 35 19. maí

Lög um fræðslumálastjórn.[1])

1. gr. Kennslumálaráðuneytið hefir yfirstjórn allra kennslu- og skólamála. — **2. gr.** Fræðslumálastjóri stýrir framkvæmdum í kennslu- og skólamálum. Hann sér um að gildandi lögum og fyrirmælum um fræðslumál sé hlýtt og heimtar allar nauðsynlegar skýrslur um skólahald í landinu. — Álits fræðslumálastjóra skal leitað um öll skólamál, sem undir fræðslumálaráðuneytið falla. Þó er Háskóli Íslands undanskilinn ákvæðum þessara laga. — Kennslumálaráðuneytið getur falið fræðslumálastjóra fullnaðarafgreiðslu þeirra mála, sem ráðuneytið telur sig ekki þurfa að hafa bein afskipti af, enda sendi hann ráðuneytinu ársfjórðungslega skrá um þau mál, er þannig hafa verið afgreidd. — Nánar skal ákveða í reglugerð um skyldur og störf fræðslumálastjóra.[2]) — **3. gr.** Fræðslumálastjóri hefir að . . . launum . . .,[3]) en skrifstofukostnaður greiðist eftir reikningi, samþykktum af ráðuneytinu. — **4. gr.** Fyrir barnaskóla, héraðsskóla og gagnfræðaskóla skulu vera skólaráð. Fræðslumálastjóri er formaður og framkvæmdarstjóri þeirra. Í skólaráði sitja auk hans: 1. Fyrir héraðs- og gagnfræðaskóla: Einn maður kosinn af félagi héraðsskólakennara og annar kosinn af föstum kennurum gagnfræðaskóla í kaupstöðum. 2. Um skólaráð barnaskóla fer eftir lögum nr. 19., 1928, um fræðslumálanefndir. — Ráðuneytið setur reglugerð um kosningar, skyldur og störf skólaráða. — **5. gr.** Skólaráð gera tillögur til kennslumálaráðuneytisins um námsskrár, kennslubækur, kennsluáhöld og tilhögun prófa, hvert á sínu sviði. — Kostnaður við skólaráð telst til skrifstofukostnaðar fræðslumálastjóra. — Skólaráðsmenn gegna störfum endurgjaldslaust. — **6. gr.** . . .[1]) — **8. gr.** Til kennslueftirlits við aðra skóla skulu settir skólafróðir menn um stundarsakir, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum. — **9. gr.** Fræðslumálastjóri hefir yfirstjórn kennslueftirlitsins og lítur eftir skólum sjálfur, eftir því sem ástæður leyfa. — **10. gr.** Fræðslumálastjóri hefir yfirumsjón með þeim skólabókasöfnum og alþýðubókasöfnum, námskeiðum og fyrirlestrum, er styrk fá úr ríkissjóði, og heimtar um allt þetta árlegar skýrslur. — **11. gr.** Fræðslumálastjóri skal árlega gefa út yfirlitsskýrslu um allt skólahald í landinu.

1930 Nr. 35 19. maí

1) Sbr. erbr. nr. 67, 12. maí 1939 og rg. nr. 24, 27. jan. 1941. — 2) Rgj. nr. 27, 28. ágúst 1952. — 3) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 15.

Lög um skólakerfi og fræðsluskyldu.

1946 Nr. 22 10. apríl

1. gr. Allir skólar, þeir sem kostaðir eru eða styrktir af almannafé, mynda samfellt skólakerfi. — **2. gr.** Skólakerfið skiptist í þessi fjögur stig: 1. barnafræðslustig, 2. gagnfræðastig, 3. menntaskóla- og sérskólastig, 4. háskólastig. — Á barnafræðslustiginu eru barnaskólar. Á gagnfræðastiginu eru unglingaskólar, miðskólar og gagnfræðaskólar. Á menntaskóla- og sérskólastiginu eru menntaskólar og sérskólar. Á háskólastiginu er háskóli. — **3. gr.** Barnaskólar eru fyrir börn á aldrinum 7—13 ára. Barnafræðslunni lýkur með barnaprófi. — **4. gr.** Unglingaskólar, miðskólar og gagnfræðaskólar taka þegar við að loknu barnaprófi. Þeir greinast í tvenns konar deildir, bóknámsdeild og verknámsdeild, eftir því, á hvort námið er lögð meiri áherzla. — Unglingaskólarnir eru tveggja ára skólar. Nám í þeim jafngildir námi í tveimur neðstu bekkjum gagnfræðaskóla. Því lýkur með unglingaprófi, og veitir það rétt til framhaldsnáms í miðskólum og gagnfræðaskólum. — Miðskólarnir eru þriggja ára skólar. Nám í þeim jafngildir námi í þremur neðstu bekkjum gagnfræðaskóla. Því lýkur með landsprófi, miðskólaprófi. Það veitir rétt til inngöngu í sérskóla og menntaskóla með þeim takmörkunum, er kunna að verða settar í lögum þeirra eða reglugerðum. — Gagnfræðaskólar í kaupstöðum eru fjögurra ára skólar. Gagn-

1) L. nr. 94, 23. júní 1936, VI. og VII. kafli.

1946 Nr. 22 10. apríl

fræðaskólar í sveitum veita aðeins tveggja ára fræðslu að loknu unglingaprófi. Þó er fræðslumálastjórn heimilt að veita undanþágu frá þessu ákvæði, ef forráðamenn gagnfræðaskóla óska þess. Nemendur gagnfræðaskóla ganga eftir 2 eða 3 ár undir sama próf, sem nemendur unglingaskóla og miðskóla. Burtfararpróf úr gagnfræðaskóla, gagnfræðapróf, veitir rétt til náms í þeim sérskólum, er þess prófs krefjast, og til starfa við opinberar stofnanir, eftir því sem lög eglugerðir ákveða. — **5. gr.** Menntaskó skulu vera samfelldir fjögurra ára skólar og greinast í deildir eftir því, sem þörf krefur. Burtfararpróf þaðan, stúdentspróf, veitir rétt til háskólanáms. Ákvæði laga þessara hagga ekki rétti Verzlunarskóla Íslands til að brautskrá stúdenta. — Um sérskóla segir í lögum þeirra og reglugerðum hvers um sig. — **6. gr.** Til inngöngu í háskóla þarf stúdentspróf. Þó getur háskóladeild krafizt viðbótarprófa, ef þörf gerist. Háskólinn greinist í eins margar deildir og þurfa þykir, eftir því sem ákveðið verður í lögum hans og reglugerð. — **7. gr.** Kennsla er veitt ókeypis í öllum skólum, sem kostaðir eru að meiri hluta af almannafé. — **8. gr.** Öll börn og unglingar eru fræðsluskyld á aldrinum 7—15 ára. Þó getur fræðsluráð ákveðið að fengnu samþykki fræðslumálastjórnar, að fræðsluskylda í einu eða fleiri skólahverfum innan fræðsluhéraðsins skuli aðeins ná til 14 ára aldurs, ef hlutaðeigandi skólanefnd óskar þess. Heimilt er sveitarfélögum með samþykki fræðslumálastjórnar að hækka fræðsluskyldualdur til 16 ára. — **9. gr.** Nú getur nemandi ekki stundað skyldunám sökum fjárskorts, og skal þá veita styrk til þess af almannafé. — **10. gr.** Nánari ákvæði um framkvæmd á fræðslu, skipan skóla hvers stigs og fjárframlög ríkis og sveitarfélaga til skólahaldsins skulu sett í lögum og reglugerðum fyrir skóla hvers stigs.

1946 Nr. 58 7. maí

Lög um menntaskóla.

I. kafli. — Skólarnir, markmið þeirra og skipulag.

1. gr. Menntaskólar eru tveir, annar í Reykjavík, hinn á Akureyri. Stofna skal hinn þriðja í sveit, þegar fé er veitt til þess í fjárlögum. — Kostnaður við stofnun og rekstur menntaskóla greiðist úr ríkissjóði. — **2. gr.** Það er markmið skólanna að efla þroska nemenda sinna, veita þeim framhaldsmenntun að loknu miðskólanámi og búa þá undir háskólanám. — **3. gr.** Í skólanum eru 4 árs-

1946 Nr. 58 7. maí

bekkir. Greinast 3 efstu bekkirnir í 2 deildir: máladeild og stærðfræðideild. Heimilt er fræðslumálastjórn að stofna fleiri deildir við skólana samkvæmt tillögum hlutaðeigandi skólastjórnar. — [Fræðslumálastjórn er og heimilt, ef ástæða þykir til, að halda uppi miðskólakennslu við menntaskólana í óskiptum bekkjadeildum.][1]) — **4. gr.** Skólarnir eru jafnt fyrir pilta og stúlkur.

II. kafli. — Um inntöku nemenda í skólana. — **5. gr.** Skólastjórn úrskurðar um inntöku nemenda í skóla. — **6. gr.** Þessi eru almenn inntökuskilyrði: 1. að nemandi, sem tekinn er í 1. bekk, sé fullra 16 ára um næstu áramót. Aldursákvæði samkvæmt þessu gilda um inntöku í aðra bekki. Skólastjórn getur veitt undanþágu frá þessum ákvæðum; 2. að hann hafi engan næman sjúkdóm eða kvilla, sem öðrum geti að meini orðið; 3. að hann sé óspilltur að siðferði; 4. að hann leggi fram vottorð þau, sem reglugerð ákveður. — **7. gr.** Rétt til inngöngu í 1. bekk skólanna veitir miðskólapróf bóknámsdeildar með lágmarkseinkunn, sem ákveðin er í reglugerð. — **8. gr.** Til þess að verða tekinn í aðra bekki skólanna, verður nemandi að hafa staðizt miðskólapróf í bóknámsdeild með ákveðinni lágmarkseinkunn og árspróf næsta bekkjar fyrir neðan þann, er hann sækir um inntöku í. Auk þess verður hann að sýna, annaðhvort með prófi eða skilríkjum, er skólastjórn tekur gild, að hann hafi numið það, sem kennt er í þeim bekkjum, er hann kann að hafa hlaupið yfir.

III. kafli. — Um kennsluna. — **9. gr.** Í skólunum skal kenna: íslenzku og íslenzk fræði, dönsku, ensku, þýzku, frönsku, latínu, sögu og félagsfræði, kristin fræði, náttúrufræði, eðlisfræði og efnafræði, stærðfræði og stjörnufræði, bókfærslu, íþróttir og söng. — Heimilt er stjórnum skólanna að fjölga kennslugreinum eða fækka að fengnu samþykki yfirstjórnar þeirra.

IV. kafli. — Um próf og einkunnir. — **10. gr.** Í hverjum bekk skal að jafnaði halda próf í lok skólaárs, og er próf 4. bekkjar stúdentspróf. Árspróf veitir nemanda, er stenzt það, rétt til að setjast í næsta bekk fyrir ofan. Það getur verið lokapróf í einstökum greinum, eftir því sem fyrir verður mælt í reglugerð. — **11. gr.** Stúdentspróf veitir rétt til inngöngu í háskóla, með þeim takmörkunum, sem settar eru í lögum hans og reglugerð. — Menntaskólar einir hafa rétt til

1) L. nr. 5, 30. jan. 1953, § 1.

1946 Nr. 58 7. maí

að brautskrá stúdenta. — Ákvæði 2. málsgr. raskar ekki þeim réttindum, sem einstakir skólar hafa þegar fengið. — **12. gr.** Við árspróf dæma kennarar skólanna um úrlausnir hver hjá öðrum. Við stúdentspróf og próf í þeim greinum, sem fyrr er lokið og til þess teljast, dæma hlutaðeigandi kennarar og prófdómendur, skipaðir af yfirstjórn skólanna að fengnum tillögum háskólaráðs og forstöðumanna skólanna. — **13. gr.** Um próf að öðru leyti og um einkunnir segir í reglugerð.[1])

V. kafli. — Um kennara skólanna. — 14. gr. Skólastjórar og fastir kennarar eru embættismenn ríkisins og taka laun samkvæmt launalögum. Þeir skulu skipaðir af forseta Íslands. Leita skal áður umsagnar skólastjórnar. — Tölu fastra kennara skal miða við það, að einn fastur kennari komi að jafnaði á hverja bekkjardeild. — Skólastjórar ráða stundakennara og annað starfsfólk skólanna með samþykki fræðslumálastjórnar. — **15. gr.** Þeir einir geta orðið fastir kennarar skólanna, sem lokið hafa fullnaðarprófi við háskóla eða aðra sambærilega stofnun í aðalgreinum þeim, er þeir eiga að kenna. Þeir skulu einnig hafa numið uppeldisfræði og stundað kennsluæfingar. — [Þessi ákvæði ná eigi til þeirra, sem nú eru fastir kennarar skólanna. Svo skulu og þeir, er lokið hafa umræddu fullnaðarprófi innan ársloka 1948, vera undanþegnir skilyrðinu um nám í uppeldisfræði og kennsluæfingum.][2]) — Undanþágur frá þessum ákvæðum má enn fremur veita, er sérstaklega stendur á og þörf krefur, samkvæmt nánari fyrirmælum í reglugerð. — **16. gr.** [Skylt er kennara að kenna 24—27 kennslustundir á viku, en fækka má kennslustundum hans niður í 22, er hann verður 55 ára, og 17, er hann verður 60 ára. Kennsluskylda núverandi kennara skal þó haldast óbreytt frá því sem ákveðið er í reglugerð fyrir Menntaskólann í Reykjavík, nr. 3 frá 8. febrúar 1937. — Kennari skal starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans, eftir því sem aðstæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Má þá fækka skyldustundum kennara, ef þörf gerist, svo og vegna mikillar heimavinnu, eða taka tillit til slíkra aukastarfa þegar ákveðin er lengd árlegs starfstíma kennara. — Fræðslumálastjórn ákveður kennsluskyldu skólastjóra. — Þegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætíð átt við 45 mínútna kennslustund.][1]) — **17. gr.** Nú hefir kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal senda fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. — Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólans eða torveldi þau. — **18. gr.** Nánari ákvæði um réttindi kennara og skyldur standa í reglugerð.[2])

VI. kafli. — Um stjórn skólanna og yfirstjórn. — 19. gr. Fræðslumálastjórn er yfirstjórn skólanna. — Skólastjóri og fastir kennarar skipa skólastjórn, eftir því sem nánara er ákveðið í reglugerð.

VII. kafli. — Ýmis ákvæði. — 20. gr. Yfirstjórn skólanna skipar, í samráði við skólayfirlækni og skólastjóra, skólalækna til 5 ára í senn og ákveður þeim þóknun fyrir starfann. — Skólalæknar skulu hafa eftirlit með heilbrigði nemenda og hollustuháttum í skólunum. — **21. gr.** Um skólatíma og leyfi, nemendur, reglu og aga skal ákveðið í reglugerð.[2]) — [Ákvæði til bráðabirgða. Ráðherra getur, að fengnum tillögum hlutaðeigandi skólastjórnar, heimilað, að við menntaskólana starfi óskipt miðskóladeild til vorsins 1954.][3])

1) Rgj. nr. 175, 27. sept. 1951, sbr. rgj. nr. 4, 8. jan. 1953. — 2) L. nr. 122, 22. des. 1947, § 1.

Lög um eignarnám á lóðum vegna bygginga fyrir Menntaskólann í Reykjavík.

1949 Nr. 62 25. maí

1. gr. Ríkisstjórninni heimilast að láta taka eignarnámi eftirtaldar lóðir í Reykjavík og mannvirki, er á þeim standa, vegna bygginga fyrir Menntaskólann í Reykjavík: a. Nr. 2c og 4a við Amtmannsstíg. b. Nr. 7 við Bókhlöðustíg. c. Neðri hluta lóðarinnar nr. 14

1) L. nr. 1, 1. jan. 1947, § 1, rgj. nr. 34, 20. febr. 1948. — 2) Rgj. nr. 175, 27. sept. 1951. — 3) L. nr. 33, 4. febr. 1952, § 1.

1949 Nr. 62 25. maí

við Þingholtsstræti, allt að 105 flatarmetrum. — **2. gr.** Eignarnámið skal fara fram samkvæmt lögum nr. 61 14. nóv. 1917.

1946 Nr. 48 7. maí

Lög um gagnfræðanám.

I. kafli. — Gagnfræðastigið. Einkenni og tilgangur. — **1. gr.** Gagnfræðastigið er annað stig skólakerfisins. Það tengir saman barnaskóla annars vegar og sérskóla og menntaskóla hins vegar. — Skólar þessa stigs eru einkum ætlaðir unglingum á aldrinum 13—17 ára. — **2. gr.** Tilgangur gagnfræðanámsins er sá, að efla andlegan og líkamlegan þroska unglinga, veita þeim lögboðna fræðslu, búa þá undir framhaldsnám í menntaskólum, sérskólum og sérfræðinámsskeiðum og undir ýmis störf, sem krefjast góðrar almennrar menntunar. — **3. gr.** Á gagnfræðastiginu eru þrenns konar skólar með samræmdri námsskrá: unglingaskólar, miðskólar og gagnfræðaskólar.

II. kafli. — Skólahverfi og skólanefndir. — **4. gr.** Í hverju fræðsluhéraði starfar einn gagnfræðaskóli hið minnsta. Þó geta tvö eða fleiri fræðsluhéruð staðið saman um einn skóla, ef hlutaðeigandi fræðsluráð óska þess og fræðslumálastjórn samþykkir. — **5. gr.** Í hverju skólahverfi skal vera að minnsta kosti einn skóli, sem veiti skyldufræðslu gagnfræðastigsins. Þó geta tvö eða fleiri skólahverfi staðið saman um einn slíkan skóla, ef hlutaðeigandi skólanefndir óska þess og fræðslumálastjórn samþykkir. — **6. gr.** Skólastjórar gagnfræðastigsins eiga rétt til setu á fundum fræðsluráðs í sínu héraði. Hafa þeir þar málfrelsi og enn fremur tillögurétt varðandi mál þess skóla, er hver þeirra starfar við. Heimilt er að veita kennurum gagnfræðastigsins aðgang með sömu réttindum að fundum fræðsluráðs, þegar þeir óska þess. — **7. gr.** Námsstjórar gagnfræðastigsins geta setið fundi fræðsluráðs og skólanefnda með tillögurétti og málfrelsi. Þeir hafa og rétt til að kveðja fræðsluráð og skólanefndir til funda. — **8. gr.** Fræðsluráð gera tillögur til fræðslumálastjórnarinnar um stofnun gagnfræðastigsskóla hvert í sínu héraði og um lengd skólaskyldu. Þau hafa eftirlit með fjárhag og rekstri allra skóla gagnfræðastigsins í héraðinu og gæta þess, að þeir ræki þær skyldur, sem á þeim hvíla, samkvæmt lögum og reglugerðum. — **9. gr.** Við hvern gagnfræðaskóla og miðskóla skal vera skólanefnd skipuð 5 mönnum. Í kaupstöðum skulu 4 þeirra kosnir hlutfallskosningu af nýkosinni bæjarstjórn, en utan kaupstaða af sýslunefnd. — Ef tvö eða fleiri fræðsluhéruð standa saman um skóla, kýs hver sýslunefnd tvo skólanefndarmenn. Fræðslumálastjórn skipar einn mann í nefndina, og er hann formaður. Skipun hans gildir um sama tímabil. — Þar sem skyldufræðsla gagnfræðastigsins fer fram í barnaskólum, skal vera sama skólanefnd fyrir bæði skólastigin. Nú standa tvö eða fleiri skólahverfi saman um skóla, sem veitir aðeins skyldufræðslu gagnfræðastigsins, og setur fræðslumálastjórn þá reglur um fjölda skólanefndarmanna og hve margir skulu kosnir fyrir hvert skólahverfi, og skal í því efni hafa hliðsjón af fólksfjölda. — Heimilt er að fela fræðsluráði störf skólanefndar við þessa skóla, ef fræðslumálastjórn og hlutaðeigandi bæjarstjórnir eða sýslunefndir eru sammála um það. — **10. gr.** Skólanefndir hafa eftirlit með fræðslu gagnfræðastigsins, hver í sínu skólahverfi, undir umsjón fræðsluráðs og fræðslumálastjórnar. Verkefni þeirra er einkum: a) að sjá um, að fullnægjandi húsnæði sé fyrir hendi til lögboðins skólahalds; b) að láta auglýsa lausar kennara- og skólastjórastöður og leitast við, ásamt fræðslumálastjórn, að fá hæfa menn í þær; c) að láta fræðslumálastjórn í té rökstutt álit á umsækjendum um kennara- og skólastjórastöður ásamt tillögum um, hver skuli valinn, svo og vara- og þrautavaratillögu, ef nægilega margir sækja um stöðurnar; d) að ráða kennara um stundarsakir, ef þörf krefur; e) að sjá um, að skólinn hafi fullnægjandi kennslutæki, og að þeim og öðrum munum skólans og skólahúsi sé haldið við á fullnægjandi hátt; f) að hafa eftirlit með skólasókn skólaskyldra unglinga í hverfinu og gera nauðsynlegar ráðstafanir, ef fræðsluskylda er vanrækt; g) að gera áætlun um kostnað við skólahaldið fyrir hvert reikningsár hlutaðeigandi sveitarfélags, og senda hana í tæka tíð sveitarstjórn og fræðslumálastjórn. — Hlutverk skólanefndar skal nánar ákveðið í reglugerð og erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

III. kafli. — Fræðsluskylda og skólaskylda. — **11. gr.** Skylt er hverjum, sem lokið hefur barnaprófi, að hefja gagnfræðanám, og lýkur skyldunámi með unglingaprófi á því ári, sem nemandinn verður 15 ára. — **12. gr.** Heimilt er sveitarfélagi að ákveða, að skyldunám skuli ná til þess árs, er nemandinn verður 16 ára, enda samþykki hlutaðeigandi fræðsluráð og fræðslumálastjórn ákvörðunina. Fræðsluráði er rétt að gera tillögu til

fræðslumálastjórnar um, að skyldunámi sé lokið í hlutaðeigandi héraði á því ári, er nemandinn verður 16 ára. Fallist fræðslumálastjórn á slíka tillögu, tekur hún gildi. — Í þeim sveitarfélögum lýkur skyldunámi með miðskólaprófi. — **13. gr.** Heimilisfaðir unglings, sem skylt er að stunda gagnfræðanám, ber ábyrgð á, að hann hljóti lögboðna fræðslu og sæki lögskipuð próf. — **14. gr.** Ef unglingur kemur ekki til innritunar í skóla eða til prófs, þegar skylt er, og eigi eru gildar ástæður fyrir fjarvist, skal skólanefnd áminna forráðamann hans, svo fljótt sem auðið er. Láti hann eigi skipast við þá áminningu, varðar það dagsektum, er nemi 5—10 kr. á dag, eftir úrskurði valdsmanns (í Reykjavík sakadómara), talið frá þeim degi, er áminningin var gerð. — Nú vanrækir skólaskyldur unglingur skólasókn til muna þrátt fyrir umvöndun skólastjóra bæði við hann og forráðamann hans, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann unglingsins. Leggist vanrækslan eigi af að heldur, varðar hún dagsektum, er nemi 5—10 kr. á dag, eftir úrskurði valdsmanns (í Reykjavík sakadómara), fyrir hvern vanræksludag, talið frá áminningu skólanefndar. — Ef heimilið á sannanlega sök á vanrækslunni, má barnaverndarnefnd taka unglinginn burt af heimilinu og ráðstafa honum, en sannist það, að heimilið fái eigi ráðið við vanræksluna, er henni skylt að vista unglinginn utan heimilis síns. — **15. gr.** Undanþegnir frá því að stunda lögboðið nám í skólum gagnfræðastigsins eru: a. Unglingar, sem stunda nám í viðurkenndum einkaskólum, er veita fræðslu þessa stigs. b. Unglingar, sem fengið hafa leyfi hlutaðeigandi skólanefndar og skólastjóra til þess að stunda nám utan skóla, en skylt er þeim að koma til viðtals eða prófs í skólanum, þegar skólastjóri óskar þess. c. Unglingar, sem að dómi skólalæknis og skólastjóra geta ekki haft not venjulegrar skólagöngu vegna líkamlegra eða andlegra annmarka. d. Unglingar, sem að dómi skólastjóra og kennara trufla starf skólans með óhlýðni og óviðeigandi framkomu, svo og þeir, sem hætt er við, að leiði aðra nemendur á glapstigu með fordæmi sínu. — **16. gr.** Heimilisfeður þeirra unglinga, sem æskja undanþágu samkvæmt a- og b-lið 15. gr., skulu senda skriflega beiðni um hana til hlutaðeigandi skólastjóra eigi síðar en mánuði áður en skóli á að hefjast ár hvert. Skólastjóri leggur beiðnirnar fyrir skólanefnd. Á sama hátt skal tilkynna flutning skólaskyldra unglinga milli skólahverfa. — **17. gr.** Þeim unglingum, sem um getur í c- og d-lið 15. gr., skal séð fyrir vist í skóla eða stofnun, sem veitir þeim uppeldi og fræðslu við þeirra hæfi. — Heimilt er fræðslumálastjórn að ákveða þessum unglingum námstíma einu eða tveimur árum lengri en öðrum unglingum.

1946 Nr. 48 7. maí

IV. kafli. — Skólar gagnfræðastigsins. — **18. gr.** Unglingaskólar eru tveggja ára skólar, og lýkur námi í þeim með unglingaprófi. Er það landspróf að öllu eða nokkru leyti, eftir því sem ákveðið er í reglugerð. — **19. gr.** Unglingapróf veitir rétt til framhaldsnáms í miðskólum og gagnfræðaskólum. — **20. gr.** Miðskólar eru þriggja ára skólar, og lýkur námi í þeim með miðskólaprófi. Er það landspróf að öllu eða einhverju leyti, eftir því sem ákveðið er í reglugerð.[1]) Með miðskólaprófi lýkur skyldunámi í þeim sveitarfélögum, þar sem skyldunám nær til 16 ára aldurs. Miðskólar veita einnig unglingapróf. — **21. gr.** Miðskólapróf veitir rétt til framhaldsnáms í gagnfræðaskólum og ýmsum sérskólum, allt samkvæmt lögum og reglugerðum hvers skóla. — **22. gr.** Gagnfræðaskólar eru fjögurra ára skólar, og lýkur námi í þeim með gagnfræðaprófi. Þeir veita einnig unglingapróf og miðskólapróf. — **23. gr.** Gagnfræðapróf veitir rétt til ýmissa opinberra starfa, rétt til inngöngu í sérskóla og til þátttöku í sérfræðinámsskeiðum, eftir því sem ákveðið er í lögum og reglugerðum. — **24. gr.** Allir skólar gagnfræðastigsins skulu starfa í höfuðdráttum eftir samræmdri námsskrá, þannig að fyrsti bekkur unglingaskóla svari sem næst til fyrsta bekkjar í miðskóla eða gagnfræðaskóla, annar bekkur unglingaskóla til annars bekkjar miðskóla eða gagnfræðaskóla og þriðji bekkur miðskóla til þriðja bekkjar í gagnfræðaskóla. — **25. gr.** Í fræðsluhéruðum utan kaupstaða, þar sem gagnfræðaskólar eru tveggja ára skólar, starfa þeir samkvæmt námsskrá tveggja efstu bekkja gagnfræðaskólanna. Unglingapróf veitir rétt til inngöngu í fyrri bekk slíkra skóla, en miðskólapróf í annan bekk. Þeir veita einnig miðskólapróf. — **26. gr.** Skólar gagnfræðastigsins greinast í tvær hliðstæðar deildir, verknámsdeild og bóknámsdeild, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð hvers skóla. Barnapróf veitir rétt til inngöngu í hvora þessara deilda um sig. — **27. gr.** Í verknámsdeild skal verja allt að helmingi námstímans til verknáms. Til verknáms telst ýmiss konar

1) Rgj. nr. 51, 14. apríl 1947.

handavinna, matreiðsla, þjónustubrögð, teiknun, skrift, vélritun, íþróttir o. fl. Leitazt skal við að haga verknámi eftir þörfum og hæfileikum hvers nemanda. Að öðru leyti skal námstímanum varið til bóknáms og einkum lögð áherzla á íslenzku og íslenzk fræði, reikning, stærðfræði og náttúruvísindi. — **28. gr.** Í bóknámsdeild skal þremur fjórðu hlutum námstímans hið minnsta varið til bóknáms, en allt að fjórða hluta til verknáms. — Megináherzla skal lögð á íslenzku, íslenzk fræði, reikning, stærðfræði og erlend tungumál, en auk þess skulu kennd önnur hagnýt og menntandi fræði, eftir því sem ákveðið er í námsskrá. — **29. gr.** Skylt er kennurum gagnfræðastigsins að greiða fyrir þeim nemendum, sem vilja flytjast milli deilda og að þeirra dómi eru til þess hæfir. Má gera þetta með sérstökum námsskeiðum eða á annan hátt, er bezt hentar við hvern skóla. — **30. gr.** Fræðslumálastjórn semur námsskrá fyrir alla skóla gagnfræðastigsins. Er þar tekið fram, hvaða námsgreinar skulu kenndar í hverjum bekk, og hvaða atriði hverrar námsgreinar. Skal í því efni leita tillagna sérfróðra manna, svo sem skólastjóra, kennara og námsstjóra. — **31. gr.** Skyldunámi má ljúka hvort sem vill í verknámsdeild eða bóknámsdeild. Fræðslumálastjórn setur reglur um efni og magn skyldunáms, um leið og námsskrá samkv. 30. gr. er samin.

V. kafli. — Störf skólanna. — 32. gr. Skólastjóri og kennarafundur stýra starfi hvers skóla. — Fræðslumálastjórn setur skólastjórum og kennurum erindisbréf og reglur um starfssvið kennarafunda. — **33. gr.** Skólastjóri gerir ásamt skólanefnd tillögur til fræðslumálastjórnar um val kennara. — **34. gr.** Fræðslumálastjórn er heimilt að ráða tvo námsstjóra fyrir gagnfræðastigið. — **35. gr.** Námsstjórar annast eftirlit með öllum skólum gagnfræðastigsins og gefa fræðslumálastjóra skýrslu um þá. Þeir skulu og vera skólastjórum og kennurum til aðstoðar og leiðbeiningar í starfi þeirra. — Fræðslumálastjórn setur námsstjórum erindisbréf. — **36. gr.** Fræðslumálastjórn skal leita álits námsstjóra um þær umsóknir, sem berast um skólastjórastöður við skóla gagnfræðastigsins, þeir gera tillögur um val skólastjóra, svo og vara- og þrautavaratillögur, ef umsækjendur eru svo margir. — **37. gr.** Til þess að verða skipaður kennari við skóla gagnfræðastigsins, þarf eftirtalin skilyrði: a) að hafa almenna kennaramenntun eða stúdentsmenntun að viðbættu námi í uppeldis- og kennslufræðum, er fræðslumálastjórnin metur gilt. [Þó má skipa menn, er lokið hafa kennaraprófi eða meistaraprófi við Háskóla Íslands eða hliðstæðu prófi við sambærilega stofnun, innan ársloka 1948, kennara við skóla gagnfræðastigsins, enda þótt þeir hafi eigi stundað nám í uppeldis- og kennslufræðum;][1]) b) að hafa stundað eins til tveggja ára nám hið minnsta við háskóla í þeirri fræðigrein, sem ætlazt er til, að verði aðalkennslugrein hlutaðeiganda, enda sýni hann skiliríki fyrir árangri af háskólanáminu; c) að hafa kennt tvö til þrjú ár og hlotið meðmæli hlutaðeigandi skólastjóra; d) að vera hæfur til að kenna fleiri en eina námsgrein. — Heimilt er og að gera að föstum kennurum þá, sem kennt hafa tvö ár hið minnsta með góðum árangri við skóla, sem svara til gagnfræðastigsins, þegar lög þessi taka gildi, enda komi meðmæli skólastjóra til. — Nú sækir enginn, sem fullnægir þessum skilyrðum, um lausa kennarastöðu, skal þá skólanefnd og fræðslumálastjórn leitast við að fá til hæfan mann, og má að tveim árum liðnum gera hann að föstum kennara, enda komi meðmæli hlutaðeigandi skólastjóra til. — Verknámskennarar, þar með taldir íþróttakennarar, þurfa þó ekki að fullnægja skilyrðum b-liðar, en verða að hafa sérmenntun í kennslugreinum sínum, er fræðslumálastjórn metur gilda. — Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra, er skipa fastar stöður við skóla gagnfræðastigsins, þegar lög þessi koma til framkvæmda. — **38. gr.** Skylt er kennara að kenna allt að 30 kennslustundum á viku, en fækka má kennslustundum hans niður í 25, er hann verður 55 ára, og í 20, er hann verður 60 ára. Kennari skal starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans, eftir því sem aðstæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Má þá fækka skyldustundum kennara, ef þörf gerist, svo og vegna mikillar heimavinnu, eða taka tillit til slíkra aukastarfa, þegar ákveðin er lengd árlegs starfstíma kennara. Skólanefnd ákveður kennsluskyldu skólastjóra með samþykki fræðslumálastjórnar.[2]) — Þegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætíð átt við 45 mínútna kennslustund. — **39. gr.** Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla

1) L. nr. 123, 22. des. 1947, § 1. — 2) Rgj. nr. 34, 20. febrúar 1948.

1946 Nr. 48 7. maí

þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. — Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólanna eða torveldi þau. — **40. gr.** Skólar gagnfræðastigsins mega starfa allt að níu mánuðum ár hvert. Að öðru leyti skal miða árlegan starfstíma hvers skóla við það, að komizt verði yfir þá námsskrá, sem honum er sett, með þeim árangri, sem til er ætlazt. — Skólanefnd gerir tillögur til fræðslumálastjórnar um starfstíma hlutaðeigandi skóla, en heimilt er fræðslumálastjórn að ákveða annan skólatíma en í tillögum greinir. — **41. gr.** Í lok hvers skólaárs skulu fara fram próf, skrifleg, munnleg eða verkleg í öllum námsgreinum hvers skóla. Kennarar annast prófin og eru prófdómendur hver hjá öðrum, nema við landspróf og gagnfræðapróf. Heimilt er skólastjóra og kennurum að hafa próf í einstökum eða öllum námsgreinum svo oft sem þurfa þykir á skólaárinu. — **42. gr.** Landspróf fara fram samtímis um land allt við sams konar skóla. Þau eru skrifleg eða verkleg. Sérstök prófnefnd, er fræðslumálastjórn setur, velur verkefni, og eru þau hin sömu fyrir sams konar próf við alla skóla. Fræðslumálastjórn skipar prófdómendur við gagnfræðapróf. — **43. gr.** Skólastjóri ræður starfsmenn skólanna, aðra en fasta kennara, með samþykki skólanefndar. — Öllu starfsliði hvers skóla ber að vinna að félagsþroska og alhliða menningu nemenda. — **44. gr.** Skólar gagnfræðastigsins eru heimavistarskólar eða heimangönguskólar, eftir því sem henta þykir á hverjum stað og fræðslumálastjórn ákveður. — **45. gr.** Fræðsluráð getur með samþykki fræðslumálastjórnar ákveðið, að bú skuli rekið í sambandi við heimavistarskóla gagnfræðastigsins. Skal búið rekið með hagsmuni skólans og heimavistarinnar fyrir augum, og þar sem henta þykir, skal nemendum skólans gefinn kostur á námsskeiðum í landbúnaðarvinnu á búinu. Bústjóri skal ráðinn af skólanefnd í samráði við skólastjóra. — **46. gr.** Í reglugerð hvers skóla skulu sett ákvæði um inntöku nemenda í skólann, um aga, skipting námstíma milli námsgreina, um tilhögun prófa, einkunnagjafir og flutning nemenda milli bekkja, svo og um önnur þau atriði í starfi skólans, sem þurfa þykir.

VI. kafli. — Fjármál skólanna o. fl. — 47. gr. Í hverju fræðsluhéraði skal vera skólahús, er fullnægi þörfum gagnfræðaskólans að dómi fræðsluráðs og fræðslumálastjórnar. — Í hverju skólahverfi skal vera skólahúsnæði, er nægi fyrir skólaskylda unglinga í hverfinu. — **48. gr.** Fræðsluráð hvers héraðs semur í samráði við hlutaðeigandi skólanefndir áætlun um, hvar gagnfræðastigsskólar skuli starfa í héraðinu. Náist ekki samkomulag milli fræðsluráðs og skólanefndar, sker fræðslumálastjórn úr ágreiningnum. Ekki verður skóli stofnaður né honum valinn staður, nema samþykki fræðslumálastjórnar komi til. — **49. gr.** Hlutaðeigandi sveitarfélög skulu leggja unglinga- og miðskólum til ókeypis lóðir fyrir hús, leikvelli og ýmiss konar nauðsynleg störf, allt nægilega stórt og hentugt að dómi fræðslumálastjórnar. — **50. gr.** Fræðsluhéruð skulu leggja gagnfræðaskólunum til ókeypis lóðir fyrir hús, leikvelli og nauðsynlega starfsemi. — **51. gr.** Fræðslumálastjórn lætur semja og gefa út leiðbeiningar um byggingu og fyrirkomulag skólahúsa, og skulu fylgja þeim tillögu-uppdrættir að ýmsum stærðum og gerðum skólahúsa. — **52. gr.** Fræðslumálastjórn lætur gera fullnaðarteikningar að skólahúsum, þegar hlutaðeigandi skólanefnd eða fræðsluráð óskar þess. Aldrei má reisa skólahús né gera á því verulegar breytingar, nema samkvæmt teikningu, er fræðslumálastjórn samþykkir. — **53. gr.** Ríkissjóður greiðir allt að helmingi stofnkostnaðar heimangönguskóla, en allt að þrem fjórðu kostnaðar við heimavistarskóla. Hlutaðeigandi sveitarfélög greiða hinn hluta stofnkostnaðarins. Séu tvö eða fleiri sveitarfélög eða hlutar úr sveitarfélagi í skólahverfi eða fræðsluhéraði, skiptist stofnkostnaður milli þeirra í réttu hlutfalli við samanlagðan tekju- og eignarskatt íbúanna eftir meðaltali fimm síðustu ára. Nauðsynlegur húsbúnaður og kennsluáhöld teljast til stofnkostnaðar. — Í heimavistarskólum teljast íbúðir skólastjóra, kennara, nemenda og starfsfólks til skólahúsnæðis og byggingar-

1946 Nr. 48 7. maí

kostnaður þeirra til stofnkostnaðar. Bújörð ásamt nauðsynlegum túnum til búskapar telst til stofnkostnaðar, ef bú er rekið í sambandi við skóla. — **54. gr.** Fastir kennarar við skóla gagnfræðastigsins eru embættismenn ríkisins og taka laun úr ríkissjóði samkvæmt launalögum. Ríkissjóður greiðir einnig styrk til stundakennslu samkv. 55. og 59. gr. Annar rekstrarkostnaður greiðist úr skólasjóði. Tekjur skólasjóðs eru: húsaleiga, tekjur af eignum skólans og tekjur af ýmiss konar starfrækslu, sem rekin er í því skyni að afla skólanum tekna. Að svo miklu leyti, sem þessar tekjur hrökkva ekki fyrir gjöldum skólasjóðs, greiða hlutaðeigandi sveitarfélög sjóðnum helming þess, sem á vantar, eftir sömu reglum og stofnkostnaður er greiddur, en ríkissjóður greiðir hinn helminginn. Fræðslumálastjórn ákveður húsaleigu heimavistarnemenda í samráði við skólastjóra og skólanefnd. — **55. gr.** Tölu fastra kennara við skóla gagnfræðastigsins skal miða við það, að 20—30 nemendur komi á hvern kennara, eftir því hve verknám er mikið. — Ríkissjóður greiðir styrk til stundakennslu hlutfallslega fyrir þá nemendur, sem umfram eru þá tölu, sem ætluð er föstum kennurum. — **56. gr.** Skólanefndir og skólastjórar annast fjármál og reikningshald skólanna. Sveitarfélög greiða framlög sín til skólans samkvæmt fjárhagsáætlun í byrjun hvers skólaárs eða með hlutfallslegri upphæð í byrjun hvers mánaðar þann tíma, er skólinn starfar. Ef fleiri en eitt sveitarfélag á að greiða kostnað af sama skóla, skal skólanefnd jafna kostnaðinum á sveitarfélögin samkvæmt 54. gr. Ef ágreiningur verður út af skiptingu kostnaðar eða greiðslu, sker fræðslumálastjórn úr. — Reikningar skólanna skulu endurskoðaðir á sama hátt og reikningar hlutaðeigandi sveitarfélaga eða sýslufélaga, og sendir skulu þeir fræðslumálaskrifstofunni. — **57. gr.** Fræðslumálastjórn skal reikna út árlega meðalkostnað við rekstur gagnfræðaskóla miðað við íbúa í héraðinu. — Nú fer kostnaður fræðsluhéraðs 15% eða meira fram úr meðalkostnaði miðað við landið í heild og rekja má það til þess, að dómi fræðslumálastjórnar, að í héraðinu starfi gagnfræðaskóli, sem sóttur er úr fleiri héruðum, skal þá endurgreiða úr ríkissjóði þann kostnað, sem fram yfir er meðalkostnað.

VII. kafli. — Ýmis ákvæði. — 58. gr. Skólar gagnfræðastigsins skulu vera sérstakir skólar og starfa í eigin húsnæði, þar sem því verður við komið. — Í skólahverfum í sveitum skal þó að jafnaði starfa unglingaskóli í sambandi við barnaskólann. Má þá fela skólastjóra barnaskólans að hafa einnig forstöðu unglingaskólans. — **59. gr.** Eigi skal starfrækja miðskóla né gagnfræðaskóla með færri nemendum en svo, að 15 nemendur séu í ársdeild að jafnaði. Þó getur fræðslumálastjórn veitt styrk til þess að halda uppi kennslu í námsgreinum þessara skóla, þar sem þeir eru ekki starfræktir, ef ástæða þykir til. Kennslan fari að jafnaði fram í sambandi við unglingaskóla. Styrkur sé miðaður við þann hluta af fullum kennaralaunum, sem næst sé hlutfallinu milli námstíma og nemendafjölda á þeim stað annars vegar móti fullu starfi kennara hins vegar. — **60. gr.** Ef skólaskyldur unglingur óskar þess að flytjast í annan skóla, skulu forráðamenn unglingsins tilkynna það hlutaðeigandi skólastjóra. Skólastjóri sendir síðan skýrslu um unglinginn til þess skóla, er hann á að flytjast í, ásamt vitnisburði um fyrri skólavist. — **61. gr.** Skólar gagnfræðastigsins eru sameign ríkisins og hlutaðeigandi sveitarfélaga. — Nú leggst skóli niður, samkvæmt tillögum fræðsluráðs og að fengnu samþykki fræðslumálastjórnar, og skulu þá skuldlausar eignir hans skiptast milli aðila í sama hlutfalli og stofnkostnaður var greiddur. — **62. gr.** Skólar þeir, sem svara til skóla gagnfræðastigsins, er lög þessi taka gildi, falla undir ákvæði þeirra, ef forráðamenn skólanna óska þess. Tekur ríkið og hlutaðeigandi sveitarfélag við eignum þeirra, réttindum og kvöðum án endurgjalds. Hlutdeild ríkisins og sveitarfélaganna í eignum þessara skóla skal vera í sama hlutfalli og framlög stofnkostnaðar samkvæmt lögum þessum. — **63. gr.** Almennir kvennaskólar falla undir ákvæði þessara laga, ef hlutaðeigandi fræðsluráð mælir með því og fræðslumálastjórn samþykkir. Fræðslumálastjórn getur sett sérstakar reglur um skipan skólanefnda við þessa skóla. — **64. gr.** Heimilt er fræðslumálastjórn að löggilda skóla, sem kostaðir eru af fé einstakra manna eða stofnana, til þess að veita fræðslu gagnfræðastigsins, ef þeir starfa samkvæmt reglugerð, er hún samþykkir, enda hlíti þeir sama eftirliti og aðrir skólar stigsins.

1946 Nr. 48 7. maí

Lög um heimild fyrir sýslu- og bæjarfélög til að starfrækja lýðskóla með skyldu-vinnu nemenda gegn skólaréttindum. 1936 Nr. 28 1. febr.

1. gr. Heimilt skal sýslunefndum og bæj-

1936 Nr. 28 1. febr.

arstjórnum að ákveða það lýðskólafyrirkomulag innan sýslu- eða bæjarfélagsins, að allir ungir menn verkfærir á aldrinum 18 ára vinni kauplaust líkamleg störf í þarfir síns sýslu- eða bæjarfélags, þar sem þeir eiga heimili, 7 vikur að vorlagi, gegn ókeypis húsavist og kennslu við verklegt og bóklegt nám í skóla í 6 mánaða tíma annanhvorn næstu tveggja vetra eftir að vinnan hefir farið fram. — Þó skulu undanþegnir skylduvinnu allir þeir, er innan 18 ára aldurs hafa stundað að minnsta kosti eins vetrar nám við annan skóla en barnaskóla. — Heimilt skal og sýslu- og bæjarfélögum að ákveða samskonar skólafyrirkomulag fyrir ungar stúlkur á aldrinum 18 ára, með öllum hinum sömu skyldum og réttindum og ákveðið er í lögum þessum, að skuli gilda fyrir pilta. — Þó skal ekki byggja skóla fyrir stúlkur í neinu sýslu- eða bæjarfélagi fyrr en reynsla nokkur er fengin af piltaskóla í sama héraði. — **2. gr.** Nú lízt meiri hluta sýslunefndar eða bæjarstjórnar að starfrækja lýðskóla með slíku fyrirkomulagi, og skal það þá með leynilegri atkvæðagreiðslu borið undir alla kjósendur til sýslunefndar eða bæjarstjórnar, og skal um atkvæðagreiðsluna fara á sama hátt og segir í lögum um kosningar til Alþingis. — **3. gr.** Ef ⅔ hlutar allra kosningabærra manna í sýslunni eða bænum samþykkja starfrækslu lýðskóla með slíku fyrirkomulagi, þá skal fullkomið skólahús, þegar fé er veitt til þess í fjárlögum, af þeirri stærð, er áætlað nemendatal í sýslunni eða bæjarfélaginu útheimtir, byggt á kostnað ríkissjóðs á þeim stað, er viðkomandi sýslunefnd eða bæjarstjórn ákveður og yfirstjórn fræðslumála getur fallizt á. — **4. gr.** Hætti sýslu- eða bæjarfélag að starfrækja skóla með þessu fyrirkomulagi áður en 40 ár eru liðin frá þeim tíma, að skólahúsið var fullgert, skal sýslu- eða bæjarfélag endurgreiða til ríkissjóðs byggingarkostnaðinn á 40 árum. Þó skal dragast frá 1/40 hluti þess fjár fyrir hvert ár, sem skólinn hefir verið starfræktur samkv. lögum þessum. — **5. gr.** Með reglugerð, er viðkomandi sýslunefnd eða bæjarstjórn semur og samþykkir og yfirstjórn fræðslumála staðfestir, skal ákveða stjórn, tilhögun vinnunnar og skólans. — Þar má setja ákvæði um undanþágu að því er aldurstakmark nemenda snertir, svo og sektarákvæði gagnvart þeim, sem eru þess valdandi, að nemandi kemur eigi til skólavinnunnar, þegar hann er kallaður. — Skulu sektirnar renna í sýslu- eða bæjarsjóð. — Loks má í reglugerð setja ákvæði um það, að þann tíma skólaársins, er vinnan og skólinn stendur eigi yfir, sé hverjum nemanda heimilt að leita sér atvinnu þar, sem hann vill, án þess að leysa lausamennskuleyfi, og sömuleiðis ákvæði um það, að ef einhver nemandi vill eigi nota rétt sinn til skólans, þá standi plássið hverjum þeim opið, er stunda vill nám í skólanum lengur en einn vetur.

1936 Nr. 28 1. febr.

Lög um fræðslumálanefndir. **1928** Nr. 19 7. maí

1. gr. Stjórn barnakennarafélags Íslands, forstöðumaður kennaraskólans og fræðslumálastjóri skulu skipa fræðslumálanefnd barnaskóla Íslands. Stjórn barnakennarafélagsins skal kosin skriflega um land allt, enda hafi allir starfandi barnakennarar rétt til að vera félagsmenn. — **2. gr.** Fræðslumálanefnd barnaskólanna gerir tillögur til ráðuneytisins um námsskrár fyrir barnafræðslu landsins, löggildingu kennslubóka,[1]) tilhögun prófa og um hámark og lágmark kennslustundafjölda fyrir hvert barn á dag. Ráðherra staðfestir tillögur nefndarinnar og auglýsir þær með hæfilegum fyrirvara. Samþykki fræðslumálastjórnarinnar þarf til að víkja frá námsskrá. — **3. gr.** Með reglugerð má fyrirskipa þriggja manna fræðslunefnd við ungmennaskóla landsins. Skal fræðslumálastjóri sjálfkjörinn í nefndina, en meðnefndarmenn skipar ráðherra til þriggja ára í senn úr hópi starfsmanna við framangreinda skóla. Fræðslumálanefnd þessi hefir með höndum hliðstætt starf fyrir ungmennaskólana eins og til er tekið í 2. gr. að því er snertir barnaskóla landsins. — **4. gr.** Fræðslumálanefndir starfa launalaust, en fá endurgreidd nauðsynleg útgjöld til síma, bréfaskrifta og aðstoðar. — **5. gr.** Nú brýtur skóli í verulegum atriðum í bága við fyrirskipanir þær, sem gefnar eru eftir lögum þessum, og skal þá landsstjórninni skylt að halda eftir styrk eða launagreiðslum til hans, þar til úr er bætt.

Lög um fræðslu barna. **1946** Nr. 34 29. apríl

I. kafli. — Hlutverk barnaskóla. — 1. gr. Barnaskólar skulu leitast við að haga störfum í sem fyllstu samræmi við eðli og þarfir nemenda sinna, hjálpa þeim að öðlast heilbrigð lífsviðhorf og hollar lífsvenjur, vera á

1) Sbr. l. nr. 82, 23. júní 1936 og rgj. nr. 24, 27. jan. 1941.

verði um líkamshreysti þeirra og veita þeim tilsögn í lögskipuðum námsgreinum, hverjum eftir sínum þroska.

II. kafli. — Skólaskylda. — 2. gr. Skylt er að halda barnaskóla í öllum skólahverfum landsins fyrir börn á aldrinum 7—13 ára, sbr. þó 3. gr., og er öllum börnum á þessum aldri skylt að sækja skóla, nema undanþága hafi veitt samkv. 3. og 5. gr. — Þegar tilgreindur er aldur barna í lögum þessum, miðast hann ávallt við það almanaksár, er þau ná nefndum aldri. — **3. gr.** Nú sækir skólanefnd í skólahverfi í sveit um, að skólaskylda hefjist ekki í skólahverfi hennar fyrr en við 8, 9 eða 10 ára aldur, og getur fræðsluráð þá veitt undanþágu að fengnum meðmælum námsstjóra. — Þar, sem þessi ráðstöfun hefur verið gerð, skulu heimilin annast og kosta fræðsluna frá sjö ára aldri barnanna, unz skólaskylda hefst í hverfinu, en hlíta um hana eftirliti kennara skólahverfisins. — Nú er vanrækt fræðsla yngri barna í skólahverfi, þar sem undanþága hefur verið veitt, og eigi um bætt þrátt fyrir áminningu fræðslumálastjórnar, og nemur hún þá undanþáguna úr gildi. — **4. gr.** Heimilisfaðir skólaskylds barns ber ábyrgð á, að það hljóti lögmælta fræðslu og sæki lögskipuð próf. — **5. gr.** Undanþegin frá að sækja almenna barnaskóla eru: a. börn, sem sækja viðurkennda einkaskóla; b. börn, sem hafa fengið leyfi skólanefndar og skólastjóra til að stunda nám utan skólans, en skylt er þeim að koma til viðtals eða prófs í skólann, þegar skólastjóri óskar þess; c. börn, sem að dómi hlutaðeigandi kennara, skólastjóra og skólalæknis skortir hæfileika til þess að stunda nám í almennum barnaskóla; d. börn, sem að dómi sömu aðila spilla góðri reglu í skólanum og eru miður heppilegt fordæmi öðrum börnum; e. börn, sem að dómi skólalæknis hafa eigi heilsu eða önnur líkamleg skilyrði til að stunda venjulegt barnaskólanám. — **6. gr.** Þeim börnum, sem um getur í c-, d- og e-liðum 5. gr., skal séð fyrir vist í skóla eða stofnun, sem veitir þeim uppeldi og fræðslu við þeirra hæfi. — Heimilt er fræðslumálastjórn að ákveða þessum börnum námstíma einu eða tveimur árum lengri en öðrum börnum. — **7. gr.** Nú kemur barn að ástæðulausu ekki til innritunar, þegar því er skylt, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann þess, svo fljótt sem auðið er. Láti hann eigi skipast við þá áminningu, varðar það dagsektum, er nemi 5—10 kr. á dag eftir úrskurði valdsmanns (í Reykjavík sakadómara), talið frá þeim degi, er áminningin var gerð. — Nú vanrækir barn, sem innritað er í skóla, skólasókn til muna, þrátt fyrir umvöndun skólastjóra bæði við það og forráðamann þess, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann barnsins. Leggist vanrækslan eigi af að heldur, varðar hún dagsektum, er nemi 5—10 kr. eftir úrskurði valdsmanns fyrir hvern vanræksludag, talið frá áminningu skólanefndar. — Ef heimilið á sannanlega sök á vanrækslunni, má barnaverndarnefnd taka barnið af heimilinu og ráðstafa því utan þess, en sannist það, að heimilið fái eigi ráðið við vanræksluna, er henni skylt að vista barnið í stofnun eða á öðru heimili, er nefndin ber traust til.

III. kafli. — Skólaskipan og skólahúsnæði. — 8. gr. Hver sýsla og hver kaupstaður er fræðsluhérað. Þó skal sameina tvær sýslur í eitt fræðsluhérað svo og hrepp eða hluta úr hreppi fræðsluhéraði annarrar sýslu, þegar fræðslumálastjórn mælir svo fyrir og hlutaðeigandi fræðsluráð samþykkja. Hvert fræðsluhérað er eitt eða fleiri skólahverfi, og er einn barnaskóli í hverju skólahverfi. — **9. gr.** Fræðslumálastjórn mælir fyrir um, hvernig fræðsluhéraði skuli skipt í skólahverfi, enda samþykki hlutaðeigandi fræðsluráð skiptinguna. Fræðsluráði er skylt að leita álits hlutaðeigandi skólanefnda um skiptingu fræðsluhéraðs í skólahverfi. — **10. gr.** Í hverju skólahverfi skal vera skólahús á hentugum stað, og fullnægi það þörfum fyrir barnaskólahald í hverfinu. Fræðslumálastjórn setur reglur um lágmarkskröfur til skólahúsnæðis. — **11. gr.** Heimangönguskólar skulu vera þar, sem staðhættir leyfa, en þar, sem heimangöngu verður ekki við komið sökum mikilla vegalengda, skal reisa heimavistarskóla og keppa að því, að skólahverfi þeirra verði svo fjölmenn, að fullkomið starf verði við þá fyrir tvo fasta kennara eða fleiri. — **12. gr.** Öll skólahús skulu gerð samkv. uppdrætti, er fræðslumálastjórn samþykkir. Enn fremur verður samþykki hennar að koma til um skólastað og skólalóð. — **13. gr.** Ríkissjóður greiðir allt að helmingi stofnkostnaðar heimangönguskóla, en þrjá fjórðu hluta stofnkostnaðar heimavistarskóla og skólastjórabústaða í heimangönguskólum. Hlutaðeigandi sveitarfélög greiða hinn hlutann. Séu tveir eða fleiri hreppar eða hluti úr hreppi um sama skóla, greiða þeir stofnkostnaðinn í hlutfalli við samanlagðan tekju- og eignar-

1946 Nr. 34 29. apríl

skatt íbúanna eftir meðaltali fimm síðustu ára. Ríkisstyrkurinn er bundinn því skilyrði, að skólalóðin sé eign skólahverfisins eða afnotarétturinn tryggður með óuppsegjanlegum leigusamningi. — Hverju skólahúsi skal fylgja íbúð fyrir skólastjóra, 3 herbergi og eldhús að minnsta kosti. Heimavistarskólum skal einnig fylgja íbúð eða íbúðir fyrir kennara. Íbúðir skólastjóra og kennara teljast með í stofnkostnaði skóla svo og nauðsynlegustu skólahúsgögn. — Í skólahverfum, þar sem svo hagar til, að börn geti ekki sótt heimangönguskóla, nema þeim sé ekið til og frá skólastað, er heimilt að greiða styrk til kaupa á skólabíl, er nemi allt að þremur fjórðu hlutum kostnaðarverðs. — **14. gr.** Viðhald skólahúsa og skólahúsgagna er sveitarfélögum skylt að annast samkvæmt reglum, er fræðslumálastjórn setur. Í kaupstöðum eru umráð skólahúsnæðis í höndum bæjarstjórna, en eigi er heimilt að leyfa notkun skólahúsnæðis nema samþykki skólanefndar komi til. Utan kaupstaða eru umráð skólahúsnæðis í höndum skólanefnda. Umráð húsgagna og annarra muna í þágu skólastarfsins eru í höndum skólastjóra, en eigi má hann ráðstafa þeim til notkunar utan skólans, nema samþykki skólanefndar og sveitarstjórnar komi til.

IV. kafli. — Kennarar. — 15. gr. Fastir kennarar við barnaskóla eru embættismenn ríkisins og taka laun samkvæmt launalögum. — **16. gr.** Engan má setja eða skipa kennara við barnaskóla, nema hann hafi lokið viðurkenndu kennaraprófi, sé eigi haldinn næmum sjúkdómi og hafi óflekkað mannorð. — Skólastjórar og kennarar heimavistarskóla skulu ekki skipaðir fyrr en eftir tveggja ára reynslutíma í heimavistarskóla. — **17. gr.** Kennara er skylt að kenna að jafnaði 36 kennslustundir á viku, en á því skólaári, sem kennari verður 55 ára, má fræðslumálastjórn fækka skyldustundum hans um 6 á viku og um aðrar 6, er hann verður sextugur. — Kennslustundafjöldi skólastjóra skal ákveðinn í erindisbréfi. Eigi verður skólastjóri leystur frá þeirri kennsluskyldu, nema samþykki fræðslumálastjórnar komi til. — Þegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætíð átt við 40 mín. kennslustund. — **18. gr.** Kennari, sem skipaður er, settur eða ráðinn til starfs við barnaskóla, skal gegna því samkvæmt erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur. — **19. gr.** Geti kennari ekki stundað starf sitt við skóla sakir veikinda, skal greiða forfallavinnu fyrir hann samkv. reglum, er fræðslumálastjórn setur. — **20. gr.** Skólastjóri fer í skóla sínum með umboð fræðslumálastjórnar og skólanefndar gagnvart kennurum skólans, nemendum og forráðamönnum þeirra. — Hann stjórnar öllu starfi skólans eftir gildandi lögum og reglum og ber ábyrgð á því gagnvart fræðslumálastjórn og skólanefnd. — Skólastjóri á sæti á fundum skólanefndar og hefur þar málfrelsi og tillögurétt. — Skólastjóri ræður stundakennara með samþykki skólanefndar. — **21. gr.** Ef sveitarstjórn óskar, getur hún skipað einn af kennurum skóla sem yfirkennara. Skal hann vera skólastjóra til aðstoðar í starfi hans. Allan kostnað við skipun yfirkennara skal greiða úr sveitarsjóði. — **22. gr.** Í skóla með 20 kennurum eða fleiri getur skólastjóri í samráði við skólanefnd ákveðið, að skyldustundir kennara skuli vera færri en 36 á viku gegn öðru starfi í þágu skólans. — **23. gr.** Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum barnakennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsárum skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. — Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólanna eða torveldi þau. — **24. gr.** Tölu fastra kennara skal miða við það, að 40 börn komi á hvern kennara, sem kennir fulla kennslu í 9 mánuði, en 5 börnum færra fyrir hvern mánuð, er hann kennir skemur. Eftir reglum, er fræðslumálastjórn setur, skal þó ætla nokkru færri börn á kennara í skólum með færri en 150 nemendum. Sérkennurum í sundi og handavinnu skal ætla sem næst helmingi færri börn en öðrum kennurum. — Nú eru fastir kennarar við skóla færri en barnafjöldinn segir til um, en barnafjöldinn þó minni en svo, að skólinn eigi kröfu á kennara til viðbótar, og má þá greiða styrk vegna stunda-

kennslu í hlutfalli við þann barnafjölda, sem umfram er. — Ef nefnd umframtala nær helmingi þess barnafjölda, sem föstum kennurum er ætluð, er fræðslumálastjórn heimilt að setja fastan kennara.

V. kafli. — Fræðsluráð og skólanefndir. a) — **25. gr.** Í hverju fræðsluhéraði skal vera fræðsluráð, skipað 5 mönnum. Í kaupstöðum skulu þeir kosnir hlutfallskosningu af nýkosinni bæjarstjórn, en utan kaupstaða af sýslunefnd. Séu 2 sýslur í fræðsluhéraði, skal sú sýslan, sem fjölmennari er, kjósa 3 fræðsluráðsmenn, en hin tvo. Fræðsluráð kýs sér formann úr sínum hópi. Hlutverk fræðsluráðs er að hafa á hendi stjórn sameiginlegra skólamála fræðsluhéraðsins. Fræðslumálastjórn setur fræðsluráði erindisbréf. — **26. gr.** Í hverju skólahverfi skal vera skólanefnd, skipuð þremur mönnum. Skulu tveir þeirra kosnir af nýkosinni sveitarstjórn, en fræðslumálastjórn skipar einn, og skal hann vera formaður. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef krafa kemur fram um það. Ef tveir eða fleiri hreppar eru í skólahverfi, setur fræðslumálastjórn reglur um kosningu skólanefndar, sem má þá vera skipuð 5 mönnum. Varamenn skulu kosnir samtímis aðalmönnum. Kjörtímabil skólanefnda og fræðsluráða skal vera hið sama og sveitarstjórna, og um kjörgengi skulu sömu reglur gilda. — Í kaupstöðum er heimilt að fela fræðsluráði störf skólanefndar, ef fræðslumálastjórn mælir svo fyrir og hlutaðeigandi bæjarstjórn samþykkir. — **27. gr.** Formaður kallar skólanefnd til funda, svo oft sem þurfa þykir. Skylt er honum að kveðja nefndina saman, ef einn nefndarmanna eða skólastjóri óskar þess. Skólastjóri skal ávallt boðaður á fundi skólanefndar. Skólanefnd getur enga ályktun gert, nema meiri hluti hennar sé á fundi. Allar ályktanir skulu ritaðar í gerðabók. Enginn skólanefndarmanna hefur atkvæðisrétt um þau mál, er varða hann sjálfan. — **28. gr.** Skólanefnd skal sjá um, að öll skólaskyld börn í skólahverfinu njóti lögboðinnar fræðslu. Hún semur samkvæmt fyrirmælum fræðslumálastjórnar skýrslu um þau börn í skólahverfinu, sem sækja ekki hinn almenna barnaskóla. — **29. gr.** Þegar kennarastaða losnar í skólahverfinu, skal skólanefnd tafarlaust tilkynna það fræðslumálastjórn, sem auglýsir stöðuna, ef fyrirvari er nægur. Þurfi hins vegar að setja kennara fyrirvaralítið, getur fræðslumálastjórn sett hann í samráði við skólanefnd án undangenginnar auglýsingar, en auglýsa skal þá stöðuna á næsta ári. — **30. gr.**a) Skólanefnd veitir viðtöku umsóknum um kennarastöður og skal, er fjöldi umsókna leyfir, tilnefna eigi færri en tvo umsækjendur um hverja stöðu, er hún telur helzt koma til greina. Skylt er skólanefnd að leita álits skólastjóra um umsækjendur, ef velja á kennara, en námsstjóra, ef velja á skólastjóra. Verði ágreiningur um umsækjendur innan skólanefndar eða milli skólanefndar annars vegar og skólastjóra eða námsstjóra hins vegar, getur hver aðili um sig gert tillögur til fræðslumálastjórnar. Rökstudd greinargerð skal ávallt fylgja tillögum skólanefndar, skólastjóra og námsstjóra um val manna í kennarastöður. — **31. gr.** Skólanefnd skal líta eftir, að skólinn hafi allan nauðsynlegan aðbúnað, svo sem húsnæði, skólalóð, leikvelli, kennslutæki og innanstokksmuni. Sér hún í samráði við skólastjóra um viðhald alls þessa og aukningu eftir þörfum. — **32. gr.** Skólanefnd gerir tillögur til sveitarstjórnar um fjárframlög til skólahalds. Skólanefnd annast um samningu skýrslna og reikninga samkvæmt fyrirmælum fræðslumálastjórnar. Erindisbréf fyrir skólanefndir skal gefið út af fræðslumálastjórn. — **33. gr.** Kostnaður við störf skólanefnda greiðist úr sveitarsjóði. — **34. gr.** Ef fræðslumálastjórn og bæjarstjórn Reykjavíkur verða ásátt um það, skal í Reykjavík skipa fræðslufulltrúa, sem skal hafa með höndum þau störf, er þessir aðiljar semja um að fela honum, þ. á. m. framkvæmd á ákvörðunum skólanefnda eftir því sem við getur átt. Kostnaður af starfi fræðslufulltrúa greiðist að hálfu af hvorum, ríkissjóði og bæjarsjóði.

VI. kafli. — Kennsluskipan og starfstími skóla. — 35. gr. Hver barnaskóli skiptist í tvær deildir, yngri deild og eldri deild. Til yngri deildar teljast skólaskyld börn innan 10 ára aldurs, en til eldri deildar 10 ára börn og eldri. — **36. gr.** Í yngri deild skal kenna eftirtaldar námsgreinar: íslenzku, skrift, reikning, átthagafræði, handavinnu, leikfimi og söng. — Í eldri deild skal kenna: íslenzku, skrift, reikning, kristin fræði, Íslandssögu, landafræði, náttúrufræði, teiknun, handavinnu, söng, leikfimi og sund. — Auk þessa er heimilt að kenna eitt erlent mál hinn

a) XI, 333.

a) (IX, 704).

síðasta vetur eldri deildar þeim börnum, sem bezt eru að sér í móðurmáli. Nánari ákvæði um skiptingu námsefnis og niðurröðun þess skulu sett í námsskrá, er fræðslumálastjórn gefur út. — **37. gr.** Í yngri deild skal ætla börnum að jafnaði 21 kennslustund á viku, en í eldri deild 33. — **38. gr.** Skólar í kaupstöðum og þorpum með 1000 íbúa eða fleiri skulu starfa sem næst 9 mánuði á ári. Aðrir heimangönguskólar og heimavistarskólar skulu starfa eigi skemur en 7 mánuði á ári, svo fremi að barnafjöldi leyfi það. Nánari ákvæði um starfstíma skóla og skólagöngu barna skal setja í reglugerð hvers skóla. — **39. gr.** Í heimavistarskólum og heimangönguskólum í sveitum er heimilt að skipta námstímanum í tvennt milli deilda þannig, að hvert barn fái a. m. k. 3½ mánaða kennslu, enda fylgist kennarinn með heimanámi barnanna þann tíma, sem þau sækja ekki skólann að vetrinum. Þar sem þörf krefur og þess er óskað af skólanefnd, má hafa allt að tveggja mánaða námskeið við heimavistarskóla haust og vor fyrir 7—9 ára börn. — **40. gr.** Leyfi í barnaskólum skulu ákveðin í reglugerð.

VII. kafli. — Próf. — 41. gr. Próf í kunnáttu og leikni allra prófskyldra barna skal halda að vorinu ár hvert. Prófskyld eru öll börn á aldrinum 8—13 ára, nema gildar ástæður hamli. Skulu slíkar ástæður skilgreindar nánar í prófreglugerð, er fræðslumálastjórn gefur út. — **42. gr.** Öll próf nema lokapróf yngri og eldri deildar (próf yngri barna og barnapróf) skal hver skóli um sig annast að öllu leyti. Skylt er ávallt að hafa próf í íslenzku, skrift og reikningi, en í öðrum greinum eftir því, sem ákveðið verður í prófreglugerð. — Próf 10 og 13 ára barna, þ. e. lokapróf beggja deilda, skulu fara fram undir eftirliti prófdómenda, skipaðra af fræðslumálastjórn til fjögurra ára í senn að fengnum tillögum námsstjóra. Skulu þetta vera landspróf að minnsta kosti í íslenzku og reikningi, og annist fræðslumálastjórn val og útsendingu verkefna. — **43. gr.** Barn, sem flyzt úr yngri deild í eldri deild, skal vera sæmilega læst, geta skrifað einföld orð skýrt og hreinlega, hafa náð nokkurri leikni í meðferð einskonartalna og kunna skil á algengustu fyrirbrigðum, sem koma fyrir í nánasta umhverfi þess. Í prófreglugerð skal tekið fram, hvernig þessar lágmarkskröfur skulu metnar í einkunnum. — **44. gr.** Til barnaprófs er krafizt: 1) Að geta lesið móðurmálið skýrt og áheyrilega með gallalitlum framburði og sagt munnlega frá því, sem lesið er. Að geta gert skriflega, nokkurn veginn ritvillu- og mállýtalausa grein fyrir kunnugu efni. Að geta leyst sæmilega úr réttritunarverkefni, þar sem fyrir koma dæmi um helztu undirstöðureglur íslenzkrar réttritunar. Að kunna utan bókar nokkur íslenzk kvæði, einkum ættjarðarljóð og söngljóð, geta greint frá efni þeirra með eigin orðum og vita nokkur deili á höfundum þeirra. 2) Að skrifa læsilega og hreinlega rithönd. 3) Að kunna fjórar höfuðgreinar reiknings með heilum tölum og höfuðatriði almennra brota, tugabrota og prósentureiknings og að sýna nokkra leikni í því að beita þeirri kunnáttu til úrlausnar einföldum dæmum, sem koma fyrir í daglegu lífi, m. a. til að reikna út óbrotið flatarmál. Um prófkröfur í öðrum lögboðnum námsgreinum skulu sett ákvæði í prófreglugerð jafnframt ákvæðum um, hvernig meta skuli í einkunnum lágmarkskröfur til að standast próf. — **45. gr.** Heimilt er skólanefnd að fengnum meðmælum skólastjóra og kennara að leyfa 12 ára barni að ganga undir barnapróf. Sett skal í prófreglugerð, hvaða einkunn barn, er slíkt leyfi fær, skal ná í höfuðgreinum, svo og aðaleinkunn til þess að standast prófið. Skulu þessar einkunnir vera miklum mun hærri en lágmarkseinkunnir 13 ára barna. — **46. gr.** Einkunnastigi í barnaskólum skal vera 0—10, og má skipta hverjum heilum í 10 hluta. — **47. gr.** Nú kemur prófskylt barn að ástæðulausu ekki til prófs, og má þá prófa það á heimili þess á kostnað heimilisföður eða leita aðstoðar lögreglustjóra, til þess að barnið verði prófað. — **48. gr.** Börn, sem standast ekki tilskilin próf um 10 og 13 ára aldur, skulu að jafnaði sitja ári lengur í hvorri deild, sem um er að ræða, og þreyta prófið ári síðar (sbr. þó 5. gr. c-lið). Standist þau það ekki þá, skulu gilda um þau sérstök reglugerðarákvæði, er fræðslumálastjórn setur. — **49. gr.** Kostnaður við próf greiðist úr sveitarsjóði. Prófdómendum skal greitt sama kaup og stundakennurum.

VIII. kafli. — Kennslueftirlit. — 50. gr. Landinu er skipt í 6 eftirlitssvæði, og skal vera einn námsstjóri fyrir hvert þeirra. Skulu námsstjórar hafa eftirlit með kennsluskipan, kennsluaðferðum og árangri kennslunnar. Enn fremur skulu þeir annast leiðbeiningar

1946 Nr. 34 29. apríl

um skóla- og uppeldismál hver í sínu umdæmi. Skal hlutverk námsstjóra nánar tiltekið í erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

IX. kafli. — Kostnaður við skólahald. — 51. gr. Hin lögskipaða fræðsla skólaskyldra barna í opinberum skólum veitist ókeypis. Laun fastra kennara greiðast samkvæmt launalögum og styrkur til stundakennslu samkvæmt síðari málsgr. 24. gr. Við heimavistarskóla greiðir ríkissjóður einnig laun ráðskonu svo og við heimangönguskóla borgun til bifreiðarstjóra skólabifreiðar, meðan skóli starfar eftir úrskurði fræðslumálastjórnar. Annan kostnað við skólahaldið greiðir sveitarsjóður, en ríkissjóður endurgreiðir fjórða hluta hans að fengnum skýrslum um fullnægjandi skólahald samkvæmt settum reglum og fyrirmælum. Sveitarstjórn ræður annað starfsfólk en kennara og ráðskonu heimavistarskóla, að fengnum tillögum skólanefndar og skólastjóra. — **52. gr.** Nú getur framfærandi barns á lögskipuðum skólaaldri fyrir fátæktar sakir að dómi skólanefndar ekki staðizt kostnað þann, er leiðir af lögboðinni skólavist þess, og skal þá sá kostnaður greiðast að einhverju eða öllu leyti úr sveitarsjóði eftir ákvörðun sveitarstjórnar sem önnur gjöld til skólahalds.

X. kafli. — Einkaskólar og smábarnaskólar. — 53. gr. Heimilt er fræðslumálastjórn að löggilda barnaskóla, sem kostaðir eru af einstökum mönnum eða stofnunum, ef þeir starfa samkvæmt reglugerð, er hún samþykkir, enda hlíti slíkir skólar sama eftirliti og sömu reglum og aðrir barnaskólar. Kennarar við skóla þessa verða að fullnægja öllum settum skilyrðum um rétt til kennslu í barnaskólum. Fyrir börn, sem þessa einkaskóla sækja, þarf ekki undanþágu samkv. 5. gr., en forstöðumaður skal í byrjun hvers skólaárs senda hlutaðeigandi skólanefnd skrá yfir skólabörnin og tilkynna henni allar breytingar, jafnóðum og þær verða. Ekki eiga einkaskólar kröfu til styrks af almannafé. — **54. gr.** Heimilt er sveitarfélögum að hlutast til um, að settur sé á stofn skóli fyrir 5 og 6 ára börn innan sveitarfélagsins, enda samþykki fræðslumálastjórn námsáætlun, húsnæði og annan aðbúnað skólans. Kennarar skólans skulu hafa lokið viðurkenndu kennaraprófi, og skulu þeir ráðnir og launaðir eftir sömu reglum og kennarar barnaskóla. Að öðru leyti ber ríkissjóður engan kostnað af þessu skólahaldi.

XI. kafli. — Heilbrigðiseftirlit. — 55. gr. Lækniseftirlit með heilbrigði skólabarna og kennara og hollustuháttum skólanna skal haga eftir reglum, er heilbrigðismálastjórn setur í samráði við fræðslumálastjórn. Skal ráðinn sérfróður læknir, skólayfirlæknir landsins, er skipuleggur og hefur yfirumsjón með heilbrigðiseftirliti í skólum svo og íþróttastarfsemi. Heimilt er skólayfirlækni að fela heilsuverndarstöðvum, þar sem þær eru starfandi, eftirlit þetta. — **56. gr.** . . . — **Ákvæði til bráðabirgða.** Þar, sem ekki eru komnir fullnægjandi heimangöngu- eða heimavistarskólar, skal fræðslumálastjórn í samráði við námsstjóra skipa málum í eins nánu samræmi við þessi lög sem kostur er.

1946 Nr. 34 29. apríl

Lög um kennslu heyrnar- og málleysingja.[1])

1922 Nr. 24 19. júní

1. gr. Foreldrum og forráðamönnum daufdumbra barna skal skylt að senda þau til uppfræðslu í Daufdumbraskóla landsins það haust, sem þau eru 8 ára, nema sönnur séu færðar á það fyrir yfirstjórn fræðslumála, að þeim verði veitt jafngóð kennsla og uppeldi á annan hátt, og skulu börnin vera í skólanum til 17 ára aldurs, nema þau hafi lokið námi fyrr eða yfirstjórn fræðslumálanna þyki af öðrum ástæðum rétt að láta þau fara fyrr frá skólanum, en það skal að jafnaði gert, ef barnið reynist óhæft til náms eða hæft til að njóta kennslu í öðrum skóla. — Ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi, getur yfirstjórn fræðslumála veitt undanþágu frá framangreindu ákvæði um aldur heyrnar- og málleysingja, er þeim skuli komið til kennslu. — **2. gr.** Foreldrar barns eða barnið sjálft greiða kostnað við ferð þess til skólans og frá honum að afloknu námi, svo og fatnað þann, er barnið á að hafa með sér í skólann. Geti þau það ekki fyrir fátæktar sakir, greiðir hreppur sá, er barnið á lögheimili í, kostnaðinn sem önnur útgjöld til barnafræðslu. — Borgun fyrir fæði barnsins og föt, meðan það dvelur í skólanum, greiðist af foreldrum eða barninu sjálfu, að svo miklu leyti sem efnahagur þeirra leyfir, að dómi yfirstjórnar fræðslumála, þó aldrei meira en ⅔ kostnaðar. Allur annar kostnaður við skólahaldið greiðist úr ríkissjóði. — **3. gr.** Börn þau, er eiga að góðu heimili að hverfa, fara þangað í sumarleyfinu, og greiðir ríkissjóður hálfan ferðakostnað. Öðrum börnum útvegar skólinn hentugan verustað til sumardvalar eða hefir þau sjálfur, og greiðist þá kostnaðurinn af framfæranda,

1) Sbr. l. nr. 78, 23. júní 1936.

1922 Nr. 24 19. júní

eftir sömu reglum og segir í síðari lið 2. gr. — **4. gr.** Þegar daufdumbt barn hefir lokið námi og foreldrar þess eða aðrir vandamenn eru dánir eða eru ekki færir um að annast það sem skyldi, skal presti og oddvita í þeim hreppi, sem barnið á heimili í, vera skylt að sjá um, að því verði komið fyrir á góðu heimili, þar sem það getur haft sem bezt not þess, er það hefir numið. — **5. gr.** Yfirstjórn fræðslumála getur sett reglugerð um tilhögun kennslunnar í Daufdumbraskólanum og önnur atriði, er skólann varða. Í reglugerðinni má ákveða, að taka megi til kennslu í skólanum, um lengri eða skemmri tíma, málhölt og heyrnarsljó börn, sem geta ekki notið kennslu í öðrum skólum, blind börn og vitsljó börn, að svo miklu leyti sem fjárveiting til þess er fyrir hendi.

1919 Nr. 75 28. nóv.

Lög um skipun barnakennara og laun þeirra.

I. Skipun. — **1. gr.** [Til þess að öðlast réttindi til að hafa á hendi kennslu við barnaskóla ríkisins er krafizt: — a. að umsækjandi hafi óflekkað mannorð. b. að hann hafi lokið kennaraprófi við kennaraskóla Íslands, sbr. þó lög nr. 24 23. júní 1932,[1]) eða stúdentsprófi ásamt að minnsta kosti eins árs námi við kennaraskóla Íslands í uppeldis- og kennslufræði og kennaraprófi í þeim greinum, og auk þess samskonar námi og prófi í öðrum þeim námsgreinum, sem krafizt kann að verða til kennaraprófs og ekki eru teknar til stúdentsprófs. Meðan kennaraskóli Íslands útskrifar ekki kennara í öllum þeim námsgreinum, sem kenndar eru við barnaskóla, hafa þeir rétt til að verða kennarar í þessum námsgreinum, sem aflað hafa sér nægjanlegrar menntunar til þess, að dómi fræðslumálastjóra, enda hafi þeir stundað að minnsta kosti eins árs nám við kennaraskóla Íslands í uppeldis- og kennslufræði og lokið þar kennaraprófi í þeim greinum.[2]) c. að umsækjandi sýni læknisvottorð um gott heilsufar.[3]) d. að hann hafi að minnsta kosti einn um tvítugt.][4]) — **2. gr.**[5]) Þegar kennarastaða er laus, skal skólanefnd eða fræðslunefnd, svo fljótt sem fært er, auglýsa hana til umsóknar í því blaði, sem flytur stjórnarauglýsingar, og í málgagni kennara, með umsóknarfresti, sem eigi má vera skemmri en 2 mánuðir.[a]) Að umsóknarfresti liðnum kemur nefndin saman og ræður með sér, hverjum umsækjanda hún vill mæla með til stöðunnar, og sendir síðan yfirstjórn fræðslumálanna meðmæli sín ásamt öllum umsóknum, sem fyrir liggja. Stjórnarráðið veitir stöðuna og auglýsir á venjulegan hátt. — **3. gr.** Umsókn um kennarastöðu skal senda formanni skólanefndar eða fræðslunefndar, og skal umsókninni fylgja: a. Prófvottorð frá kennaraskóla, eða afrit af því, staðfest af presti eða hreppstjóra. b. Umsögn skólanefndar eða fræðslunefndar eða einstakra manna, sem umsækjandi hefir síðast unnið hjá, hafi hann áður haft kennslustörf á hendi. Skal í þeirri umsögn sérstaklega geta um dagfar kennarans, hæfileika hans til að halda reglu og aga í skóla og aðra kennarahæfileika. — **4. gr.** [Nú sækir enginn, sem fullnægir skilyrðum 1. gr. staflið b., um auglýsta kennarastöðu áður en umsóknarfrestur er útrunninn, og skal skólanefnd þá gera ráðstöfun til að útvega kennara, sem fullnægir þessum skilyrðum, en ef það tekst ekki, þá svo hæfan kennara sem kostur er á, til að hafa kennsluna á hendi næsta skólaár, eða þangað til löglega skipaður kennari getur tekið við henni. — Skylt er skólanefndum og skólastjórum einkaskóla að tilkynna fræðslumálastjóra árlega, á þeim tíma, er hann ákveður, hverjir eigi að starfa við skóla þeirra sem kennarar næsta skólaár, sem ekki eru settir eða skipaðir af fræðslumálastjórninni. — Jafnframt tilkynningunni ber að leggja fram sannanir fyrir því, að hlutaðeigandi kennari fullnægi skilyrðum þeim, er krafizt er til kennslustarfsins.][1]) — **5. gr.** Kennarastöðu skal veita frá þeim tíma, er ákveðið er á hverjum stað að kennsla skuli byrja, og taka kennarar þá við þeim skólum, sem þeir hafa verið ráðnir til, nema öðruvísi um semjist. — Ef kennari getur ekki tekið til starfa á tilteknum tíma, ráðstafar skólanefnd eða fræðslunefnd kennslunni þangað til hann getur tekið við henni. — **6. gr.** Nú segir kennari lausri stöðu sinni, eða hann hefir verið ráðinn kennari við annan skóla, og ber honum að tilkynna það þegar í stað skólanefnd eða fræðslunefnd þess skóla, sem hann fer frá. — **7. gr.** Kennarar eiga í öllu dagfari sínu, utan skóla og innan, að vera góð fyrirmynd nemenda sinna og rækja skyldustörf sín með alúð og samvizkusemi samkvæmt því, er nánar verður

1) Sbr. nú l. nr. 25, 12. febr. 1940, IV. kafla. — 2) Rgj. nr. 96, 1. apríl 1937. — 3) L. nr. 66, 31. des. 1939, § 9. — 4) L. nr. 20, 1. febr. 1936, § 1. — 5) sbr. l. nr. 34, 29. apríl 1946, IV. kafli. — a) VI, 418—19.

1) L. nr. 20, 1. febr. 1936, § 3.

1919 Nr. 75 28. nóv.

1919 Nr. 75 28. nóv.

tekið fram í erindisbréfi er fræðslumálastjórnin gefur þeim.[1]) — **8. gr.** Ef kennari reynist óhæfur til að gegna skólakennarastarfinu, eða ef hann vanrækir skyldustarf sitt, eða vekur hneyksli með framferði sínu í daglegri hegðun og lætur ekki skipast við áminningu, ber skólanefnd eða fræðslunefnd að víkja honum úr kennarastöðunni um stundarsakir, ef nauðsyn þykir, fyrirvaralaust. Málinu skal síðan skotið undir úrskurð stjórnarráðsins.

II. Laun. — . . .[2]) — **14. gr.** Verði sú breyting gerð á fræðslu- eða skólahéruðum eða fræðslumálunum yfirleitt, sem gerir stöðu kennarans óþarfa, skal hann eftir löglega uppsögn láta af henni endurgjaldslaust. —**15. gr.** Öll ákvæði um kennara í lögum þessum eiga og við kennslukonur. — [Ákvæði 1. greinar staflið b. ná ekki til þeirra kennara, er skipaðir hafa verið af kennslumálastjórninni, er lög þessi öðlast gildi.][3])

1936 Nr. 20 1. febr.

Lög um breyting á lögum nr. 75, 28. nóv. 1919, um skipun barnakennara og laun þeirra.

1. gr. (Felld inn í l. nr. 75, 28. nóv. 1919). — **2. gr.** Til þess að stofna einkaskóla og kenna við hann, þarf að uppfylla sömu skilyrði og um getur í 1. gr. Þó er fræðslumálastjórninni heimilt að veita þeim mönnum undanþágu frá þessu ákvæði, er hafa til þess eindregin meðmæli skólastjóra fræðsluhéraðsins (skólaumdæmisins) og skólanefndar, enda fullnægi skólinn kröfu heilbrigðisstjórnarinnar um húsakynni og hollustuhætti. — **3.—4. gr.** (Felldar inn í l. nr. 75, 28. nóv. 1919).

1921 Nr. 33 27. júní

Lög um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra.

1. gr. Stofna skal sérstakan sjóð til að tryggja barnakennurum, er leggja niður starf sitt annaðhvort fyrir elli sakir eða vanheilsu, geymdan lífeyri, svo og lífeyri handa ekkjum þeirra. Sjóðurinn stendur undir umsjón ríkisstjórnarinnar, og annast hún reikningshald hans. Stofnfé sjóðsins er styrktarsjóður barnakennara, eins og hann verður, er lög þessi koma til framkvæmda. — **2. gr.** Ríkisstjórnin setur reglur um stjórn sjóðsins og skipulag hans.[4]) — **3. gr.** Hver kennari, karl eða kona, sem laun tekur eftir launalögum barnakennara, skal kaupa lífeyri í sjóði þeim, sem ræðir um í 1. gr., og verja til þess 7% af árslaunum sínum. — Iðgjöldum skal halda eftir af þeim hluta launanna, sem barnakennarar fá greiddan úr ríkissjóði. — **4. gr.** Þegar barnakennari er leystur frá starfi sínu annaðhvort fyrir sakir elli eða vanheilsu, skal hann fá greiddan úr sjóðnum lífeyri, sem nemur 25‰ af samanlögðum öllum þeim launum, er hann hefir greitt iðgjöld af í lífeyrissjóðinn, og einum fjórða hluta þeirra launa, sem hann hefir greitt iðgjöld af í styrktarsjóð barnakennara. — Lífeyrir þessi má þó aldrei fara fram úr ¾ hámarkslauna þeirra, sem kennarinn hefir haft. — Nú er barnakennari orðinn 70 ára að aldri, eða samanlagður aldur hans og þjónustutími er 95 ár, og á hann þá rétt á að leggja kennslustarf sitt niður og taka lífeyri samkvæmt lögum þessum. — Verði sú breyting gerð á fræðsluhéruðum eða skólahéruðum, sem gerir stöðu kennara óþarfa, svo að hann verði að láta af henni endurgjaldslaust, og fari hann ekki í aðra kennarastöðu, hefir hann rétt til að fá endurgreidd úr lífeyrissjóðnum, vaxtalaust og afdráttarlaust, iðgjöld þau, sem hann hefir greitt í sjóðinn. Ef hann kýs það heldur, mega iðgjöld hans standa inni í sjóðnum þangað til hann er 70 ára, og fær hann þá lífeyri samkvæmt 4. gr. og ekkja hans samkvæmt 5. gr. — **5. gr.** Ekkja eftir barnakennara, sem hafði rétt til lífeyris eða naut lífeyris, er hann lézt, fær lífeyri úr sjóðnum, með þeim undantekningum, sem segir í 7. gr. — Lífeyrir ekkju nemur ⅕ af byrjunarlaunum þeirrar kennarastöðu, sem maður hennar var í, þegar hann lézt, eða þeirrar, sem hann fékk lausn frá. — **6. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkvæmt lögum þessum, og greiðist hann eftir því sem ákveðið verður í reglugerð þeirri, er í 2. gr. getur. — **7. gr.** Ekkja eftir barnakennara öðlast ekki rétt til lífeyris úr sjóðnum, ef hún hefir gifzt eldra manni en 60 ára, eða á banasæng manns síns, eða eftir að hann fékk lausn frá kennarastarfi, eða ef hjónabandinu var gersamlega slitið áður en maðurinn dó. — **8. gr.** Réttur ekkju til til lífeyris fellur burt: 1. Ef ekkjan giftist af nýju. 2. Ef hún tekur sér bústað utanríkis án samþykkis stjórnar sjóðsins. 3. Ef hún hirðir ekki lífeyri í 3 ár samfleytt án þess að sanna lögmæt forföll. — Nú missir ekkja lífeyri, af því að hún hefir gifzt af nýju, og á hún þá rétt á að fá hinn sama lífeyri, ef hún verður ekkja í annað sinn. — **9. gr.**

1921 Nr. 33 27. júní

1) Erbr. nr. 75, 11. apr. 1940. — 2) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 15. — 3) L. nr. 20, 1. febr. 1936, § 4.. — 4) Rgj. nr. 85, 12. sept. 1921.

1921 Nr. 33 27. júní

Ekkill konu, sem verið hefir í kennarastöðu, hefir sama rétt til lífeyris úr sjóðnum sem ekkja barnakennara, með öllum sömu takmörkunum.

1923 Nr. 28 20. júní

Lög um viðauka við lög nr. 33, 27. júní 1921 um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra.

1. gr. Stjórn lífeyrissjóðsins er heimilt með samþykki fjármálaráðherra að veita barnakennurum, sem áttu rétt til styrks úr styrktarsjóði barnakennara eftir lögum 9. júlí 1909, árlegan styrk úr sjóðnum, allt að 600 kr. á ári, eftir þörfum þeirra. Styrk þennan má þó því aðeins veita, að kennarinn hafi verið leystur frá starfi sínu sökum elli eða vanheilsu, enda fari styrkurinn, að viðbættum lífeyri hans samkvæmt lögum nr. 33, 27. júní 1921, eigi fram úr 800 krónum. — Með sömu skilyrðum má og veita ekkjum barnakennara lífeyri úr sjóðnum, allt að 300 kr. á ári.

1943 Nr. 102 30. des.

Lög um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra.

1. gr. Lífeyrissjóður barnakennara og ekkna þeirra, er stofnaður var með lögum nr. 33 27. júní 1921, skal eftirleiðis starfa með því markmiði og skipulagi, sem segir í þessum lögum. — **2. gr.** Sjóðfélagar eru þeir nefndir í lögum þessum, er skylt er að greiða iðgjöld í sjóðinn og rétt eiga á lífeyri úr honum. — **3. gr.** Sjóðfélagar eru allir barnakennarar, sem laun taka eftir launalögum barnakennara. — **4. gr.** Stjórn sjóðsins skal skipuð þremur mönnum. Skal einn þeirra tilnefndur af hæstarétti, og er hann formaður stjórnarinnar. Annar skal skipaður af fjármálaráðherra, en hinn þriðji kosinn af sjóðfélögum eða félagsskap þeirra, svo sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins. — Skipunar- og kjörtími stjórnarmanna eru þrjú ár. — **5. gr.** Tryggingarstofnun ríkisins annast reikningshald og daglega afgreiðslu sjóðsins fyrir þóknun eftir samkomulagi hennar og stjórnar sjóðsins. — Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af hinni umboðslegu endurskoðun án sérstakrar þóknunar. — **6. gr.** Stjórn sjóðsins skal sjá um ávöxtun fjár hans. Skal ávaxta sjóðinn í tryggum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum eða öðrum bréfum með ríkisábyrgð, skuldabréfum bæjar- og sveitarfélaga, vaxtabréfum veðdeildar Landsbankans eða Búnaðarbankans, jarðræktarbréfum, skuldabréfum, tryggðum með fyrsta veðrétti í fasteignum [samkvæmt því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð,][1]) eða með öðrum álíka tryggilegum hætti. — Ráðherra getur kveðið nánar á um útlán sjóðsins með reglugerð, þar á meðal sett fyrirmæli um lánveitingar til íbúðarhúsabygginga fyrir meðlimi sjóðsins. — **7. gr.** Stjórn sjóðsins skal hið fimmta hvert ár láta tryggingarfræðing rannsaka fjárhag sjóðsins. Þyki honum rannsókn sín leiða í ljós, að fjárhagsgrundvöllur sjóðsins sé ótryggur, skal hann gera tillögur til stjórnar sjóðsins um aðgerðir til að efla sjóðinn. Sýni rannsóknin hins vegar, að fjárhagur sjóðsins sé svo góður, að iðgjöld mætti lækka, skal hann athuga vandlega, hversu mikil sú lækkun mætti vera, og gera tillögur sínar um það til sjóðsstjórnarinnar. Sjóðsstjórnin má aldrei lækka iðgjöld meira en tryggingarfræðingur hefur lagt til, að gert yrði. — **8. gr.** Sjóðfélagar greiði ár hvert 4% af heildarárslaunum sínum í iðgjöld til sjóðsins. Launagreiðanda ber að halda iðgjöldum eftir af launum sjóðfélaga og standa sjóðnum skil á þeim. — Sjóðfélagar bera eigi ábyrgð á skuldbindingum sjóðsins nema með iðgjöldum sínum. — Launagreiðendur greiði fyrst um sinn ár hvert 6% af heildarárslaunum þeim, er sjóðfélagi tekur hjá þeim, í iðgjöld til sjóðsins. Komi til iðgjaldalækkunar samkv. 9. gr., skal fyrst lækka iðgjöld launagreiðanda, þar til er þau eru orðin jöfn iðgjöldum sjóðfélaga sjálfra. — **9. gr.** Sjóðurinn greiðir sjóðfélögum ellilífeyri og örorkulífeyri og eftirlátnum maka þeirra og börnum lífeyri samkv. ákvæðum þeim, sem hér fara á eftir. — **10. gr.** Hver sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins í 10 ár eða lengur og annaðhvort er orðinn fullra 65 ára að aldri eða samanlagður aldur hans og þjónustutími er orðinn 95 ár, á rétt á árlegum ellilífeyri úr sjóðnum. — Upphæð ellilífeyrisins er hundraðshluti af meðallaunum hlutaðeigandi sjóðfélaga síðustu 10 starfsár hans, og er hundraðshluti þessi hækkandi eftir því, sem starfstíminn verður lengri, svo sem hér segir:

Starfstími:	*Ellilífeyrir:*
10 ár	12,5 %
11 —	14,0 —
12 —	15,5 —
13 —	17,0 —

1) L. nr. 104, 23. des. 1950, § 1, rgj. nr. 167, 19. ágúst 1952.

Starfstími:	*Ellilífeyrir:*
14 —	18,5 %
15 —	20,0 —
16 —	22,0 —
17 —	24,0 —
18 —	26,0 —
19 —	28,0 —
20 —	30,5 —
21 —	33,0 —
22 —	35,5 —
23 —	38,0 —
24 —	41,0 —
25 —	44,0 —
26 —	47,0 —
27 —	50,0 —
28 —	53,0 —
29 —	56,5 —
30 — eða lengur	60,0 —

— **11. gr.** Hver sjóðfélagi, sem ófær verður til að gegna starfi sínu eða missir einhvern hluta af launum sínum sökum varanlegrar örorku, á rétt á örorkulífeyri, ef tryggingayfirlæknir í samráði við landlækni metur örorkuna meiri en 10%. — Ef rekja má aðalorsök örorkunnar til starfa í þágu stöðu þeirrar, sem öryrkinn gegndi, er hámark hins árlega örorkulífeyris hans jafnhátt ellilífeyri þeim, er hann hefði öðlazt rétt til, ef hann hefði gegnt stöðu sinni til 65 ára aldurs. Endranær miðast hámark örorkulífeyrisins við starfstíma og meðallaun 10 síðustu starfsár öryrkjans með sama hætti og segir í 10. gr. — Örorkulífeyrir hvers einstaks er sami hundraðshluti af hámarksörorkulífeyri hans samkvæmt 2. mgr. þessarar gr. sem örorka hans er metin. Enginn getur fengið örorkulífeyri, meðan hann heldur fullum launum þrátt fyrir örorkuna. — Skylt er öryrkja, sem sækir um örorkulífeyri úr sjóðnum eða nýtur hans, að láta stjórn sjóðsins í té allar þær upplýsingar um heilsufar sitt, sem nauðsynlegar eru til þess að dæma um rétt hans til örorkulífeyris. — Stjórn sjóðsins er heimilt að lækka eða fella niður örorkulífeyri þeirra öryrkja, sem fá starfsorku sína aftur að nokkru eða öllu leyti. — Sömuleiðis ber stjórn sjóðsins að hækka örorkulífeyrinn, ef örorkan vex til muna og án sjálfskaparvíta frá því, sem hún var metin við fyrri ákvarðanir, enda hafi öryrkinn á þeim tíma, sem örorkan óx, ekki verið í þjónustu annarra en þeirra aðila, sem tryggja starfsfólk sitt í sjóðnum. — **12. gr.** Nú andast sjóðfélagi eða sá maður, er nýtur ellilífeyris eða örorkulífeyris úr sjóðnum, og lætur hann eftir sig maka á lífi, og á þá hinn eftirlifandi maki rétt til lífeyris úr sjóðnum, enda hafi hinn látni greitt iðgjöld til sjóðsins í 10 ár eða lengri tíma og hjónabandinu hafi eigi verið slitið að lögum, áður en hann lézt. — Nú andast sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins skemmri tíma en 10 ár, og skal þá endurgreiða eftirlifandi maka hans vaxtalaus iðgjöld þau, er hann hefur greitt til sjóðsins. — Upphæð lífeyris hins eftirlifandi maka fer eftir starfstíma hins látna og meðalárslaunum hans síðustu 10 starfsár hans. Ef starfstíminn er 10 ár, er hinn árlegi lífeyrir 20% af meðalárslaununum, en hækkar síðan fyrir hvert starfsár um 1% af meðalárslaununum, unz hámarkinu, 40% af meðalárslaununum, er náð, eftir 30 ára starfstíma. — Hafi hinn eftirlifandi maki verið meira en 10 árum yngri en hinn látni, lækkar lífeyrir hans um 1% af meðalárslaunum fyrir hvert ár, sem aldursmunurinn nemur umfram 10 ár. — Verði árlegur lífeyrir maka samkvæmt 3. og 4. málsgr. þessarar gr. lægri en 500 kr., skal hann hækkaður upp í þá upphæð. — Nú hefur sjóðfélagi gengið í hjónaband, eftir að hann var orðinn 60 ára, eða á þeim tíma, er hann naut ellilífeyris úr sjóðnum eða hann var lagztur banaleguna, og nýtur þá eftirlifandi maki hans eigi réttar til lífeyris úr sjóðnum. — Réttur til lífeyris samkvæmt þessari grein fellur niður, ef hinn eftirlifandi maki gengur í hjónaband að nýju, en kemur aftur í gildi, sé hinu síðara hjónabandi slitið, enda veiti hið síðara hjónaband eigi rétt til lífeyris úr sjóðnum. — **13. gr.** Börn eða kjörbörn, sem sjóðfélagi lætur eftir sig, er hann andast, og yngri eru en 16 ára, skulu fá árlegan lífeyri úr sjóðnum, þar til er þau eru fullra 16 ára að aldri, enda hafi hinn látni séð um framfærslu þeirra að nokkru eða öllu leyti. Sama gildir um börn eða kjörbörn, er sá maður lætur eftir sig, er naut elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum, er hann andaðist. — Ef barnið á foreldri eða kjörforeldri á lífi, er sér um framfærslu þess, er lífeyrir þess 25% hærri en meðalmeðlag það, er félagsmálaráðherra hefur ákveðið með barni á sama aldri í Reykjavík á þeim tíma, sem lífeyririnn á að greiðast. Að öðrum kosti er lífeyririnn tvöfalt meðalmeðlag þetta. — Sama rétt öðlast börn og kjörbörn sjóðfélaga, er hann verður öryrki, þó svo, að lífeyrir þeirra skal þá nema jafnmiklum hundraðshluta af lífeyrisupphæð þeirri, sem

1943 Nr. 102 30. des.

greinir í 2. málsgr. þessarar gr., sem örorka sjóðfélagans er metin. — **14. gr.** Nú lætur sjóðfélagi í lifanda lífi og af öðrum ástæðum en elli eða örorku af stöðu þeirri, er veitti honum aðgang að sjóðnum, og á hann þá rétt á að fá endurgreidd vaxtalaus iðgjöld þau, er hann hefur greitt í sjóðinn. Hafi hann verið sjóðfélagi í 15 ár, er hann lætur af stöðunni, getur hann með samþykki sjóðsstjórnarinnar valið um, hvort hann fær iðgjöld sín endurgreidd eða hann lætur þau standa inni í sjóðnum. Velji hann síðari kostinn, fellur niður skylda hans til að greiða framvegis iðgjöld til sjóðsins og réttur hans til örorkulífeyris. Ellilífeyrir hans og lífeyrir eftirlátins maka miðast þá við starfstíma hans og meðallaun síðustu 10 starfsár hans, samkvæmt 10. og 12. gr. Lífeyrir barna hans skal þá ákveðinn þannig, að full upphæð samkvæmt 13. gr. skal margfölduð með hlutfallinu á milli þess ellilífeyris, sem hann hefur öðlazt rétt til, og þess ellilífeyris, sem hann hefði öðazt rétt til, ef hann hefði gegnt starfinu til 65 ára aldurs. — Sé staða eða starfi sjóðfélaga lagður niður, á hann rétt á að vera áfram í sjóðnum og greiða iðgjöld, sem miðuð séu við laun þau, er hann hafði, er staða hans var lögð niður. Nýtur hann þá sömu réttinda úr sjóðnum sem hann hefði gegnt starfi sínu áfram. — **15. gr.** Þeir, sem keypt hafa sér og ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 33 27. júní 1921, öðlast réttindi samkvæmt lögum þessum, enda greiði þeir iðgjöld sín samkvæmt ákvæðum þeirra frá þeim tíma, er þau öðlast gildi. — **16. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkvæmt lögum þessum, og greiðist hann með 1/12 árslífeyrisins fyrirfram á hverjum mánuði. — **17. gr.** Nánari ákvæði um skipulag sjóðsins og starfsemi hans skal setja í reglugerð, er fjármálaráðherra staðfestir, en stjórn sjóðsins semur.[1] — **18. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja lífeyriskröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt.

1936 Nr. 82 23. júní

Lög um ríkisútgáfu námsbóka.[2])

1. gr. Ráðherra gefur út, að fengnum tillögum fræðslumálastjóra og ritstjórnar (sbr. 3. gr.), skrá yfir námsbækur þær, sem nauðsynlegar eru til barnafræðslunnar í landinu, þannig, að uppfylltar verði kröfur fræðslulaganna.[1]) Í skránni skal greina, til hverra námsgreina bækurnar skuli ná og hverjar kröfur skuli gera um efni og efnismeðferð hverrar bókar. — **2. gr.** Ríkið gefur út allar námsbækur, sem nauðsynlegar eru til barnafræðslunnar í landinu samkvæmt skrá þeirri, er um getur í 1. grein, og dreifir þeim út á meðal allra skólaskyldra barna í landinu, hvorttveggja í samræmi við ákvæði þessara laga. — **3. gr.** Ritstjórn námsbóka þeirra, sem út eru gefnar samkvæmt þessum lögum, annast þriggja manna nefnd, skipuð til fjögra ára í senn og á þennan hátt: Einn skipar ráðherra, annar er tilnefndur af fulltrúafundi Sambands íslenzkra barnakennara, hinn þriðji er tilnefndur af félagi kennara við héraðsskólana, þar með talinn Eiðaskóli, og gagnfræðaskólana. Nú er slíkt félag ekki til, og skipar ráðherra þá einnig þriðja manninn í nefndina. Varamenn skulu skipaðir og tilnefndir af sömu aðilum og til sama tíma, og taka þeir sæti í nefndinni í forföllum aðalmanna. Nefndin skiptir sjálf með sér verkum. Ritstjórnin velur bækur til útgáfu í samræmi við skrá þá, er um getur í 1. gr., og eftir því sem fræðslulög og þörf skólanna krefja á hverjum tíma, og er útgefanda (sbr. 4. gr.) að öðru leyti til aðstoðar og ráðuneytis um allt, sem útgáfuna varðar. Sérstaklega lætur nefndin til sín taka alla gerð og fyrirkomulag kennslubóka, samninga við höfunda, stærð upplaga og allan frágang bókanna. Ritstjórnin fær 10 kr. kaup á mann fyrir hvern fundardag, og telst sú þóknun til kostnaðar við útgáfuna. — **4. gr.** Ríkisprentsmiðjan annast útgáfu námsbóka þeirra, sem út eru gefnar samkvæmt þessum lögum. Hún annast prentun þeirra, bókband og útsendingu. Forstöðumaður ríkisprentsmiðjunnar annast framkvæmdir starfa fyrir ritstjórnina. — **5. gr.** Í tæka tíð fyrir byrjun hvers skólaárs senda skóla- og fræðslunefndir, hver úr sínu skóla- eða fræðsluhéraði, ríkisprentsmiðjunni greinargerð um, hverjar og hve margar námsbækur muni þurfa handa skólaskyldum börnum í héraðinu á skólaári því, er í hönd fer. Greinargerðinni skal fylgja skýrsla yfir tölu skólaskyldra barna héraðsins, og skal þess getið, á hve mörgum heimilum hin skólaskyldu börn séu. Ríkis-

1) Rgj. nr. 88, 25. apríl 1945. — 2) Rgj. nr. 24, 27. jan. 1941.

1) Brb.skrá nr. 99, 1. júní 1937.

prentsmiðjan sendir síðan öllum skóla- og fræðslunefndum nægan námsbókaforða til skólaársins. — Ríkisprentsmiðjan og ritstjórnin setja nánari reglur um tilhögun á útsendingu námsbókanna, til tryggingar því, að hvergi verði skortur á námsbókum, og til varnar því, að upplögunum verði eytt í óhófi. — **6. gr.** Ríkissjóður greiðir ríkisprentsmiðjunni kostnað við útgáfu og útsendingu námsbóka þeirra, sem ríkisprentsmiðjan gefur út samkvæmt þessum lögum. Skal sú greiðsla nema réttu kostnaðarverði. — **7. gr.** Til þess að standast kostnaðinn við útgáfu námsbóka þeirra, sem út eru gefnar samkv. þessum lögum, lætur ríkisstjórnin innheimta námsbókagjald af hverju heimili, þar sem er skólaskylt barn, eitt eða fleiri. [Námsbókagjald skal vera 15 krónur á heimili.][1]) Húsráðandi greiðir námsbókagjaldið fyrir heimilið, og innheimtir lögreglustjóri það á manntalsþingum, samkv. skrám, er sveitar- eða bæjarstjórnir semja fyrir lok janúarmánaðar ár hvert og lagðar skulu fram um leið og skattskrár. Ráðherra kveður á um að fengnum tillögum ritstjórnar, hve hátt gjaldið skuli vera. Gjaldið hefir lögtaksrétt, og er innheimtugjaldið 2% hjá þeim innheimtumönnum, sem ekki hafa skrifstofufé eftir reikningi. Geti framfærandi skólaskylds barns ekki greitt námsbókagjaldið, skal það greiðast úr sveitarsjóði sem önnur gjöld til skólahalds. — Nú nægja ekki greidd námsbókagjöld til að standast áfallinn útgáfu- og útsendingarkostnað, og er þá ráðherra heimilt að taka lán til útgáfunnar með allt að 6% ársvöxtum, er síðar verður greitt af námsbókagjöldum, ef þau hrökkva til. Ef afgangur verður hinsvegar af námsbókagjöldum, að greiddum útgáfu- og útsendingarkostnaði, skal hann lagður í sérstakan sjóð, námsbókasjóð, til eflingar útgáfunni, og skal sjóðurinn vera í vörzlum fjármálaráðherra. — **8. gr.** Skólanefndir og fræðslunefndir fela skólastjórum við fasta skóla og umferðakennurum við umferðakennslu að útbýta námsbókum þeim, sem út eru gefnar samkvæmt þessum lögum, ókeypis á meðal skólaskyldra nemenda sinna, eftir þörfum þeirra, en gæta skulu þeir alls hófs um eyðslu bókaforðans og ganga ríkt eftir því, að nemendurnir fari vel með bækurnar, enda taki eitt barnið við af öðru á sama heimili um notkun námsbókanna. Um allt þetta má setja nánari ákvæði í reglum þeim, er um getur í 5. gr. — **9. gr.** Námsbækur þær, sem út eru gefnar samkv. þessum lögum, mega ekki án heimildar ráðherra ganga kaupum og sölum, að viðlögðum sektum, 10—100 kr., enda skal þess getið með greinilegri áletrun á hverju eintaki. — **10. gr.** Ráðherra skal, að fengnum tillögum ritstjórnarinnar, leggja fyrir ríkisprentsmiðjuna að gefa út eða útvega og útbýta til skólaskyldra barna á sama hátt sem námsbókum þeim, sem út eru gefnar samkvæmt þessum lögum, öðrum skólanauðsynjum, svo sem forskriftarbókum, stílabókum, teiknibókum, vinnubókum, pappír og ritföngum, enda sýni það sig, að greidd námsbókagjöld hrökkvi fyrir slíkum viðbótarkostnaði. — **11. gr.** Ráðherra er heimilt, að fengnum tillögum ritstjórnarinnar, að leggja fyrir ríkisprentsmiðjuna að gefa út námsbækur í lestri fyrir byrjendur og aðrar bækur til smábarnakennslu, til undirbúnings hinni opinberu barnafræðslu, og útbýta þeim á tilsvarandi hátt við það, sem fyrir er mælt um aðrar námsbækur, sem út eru gefnar samkvæmt þessum lögum. Ráðherra leggur ekki fyrir ríkisprentsmiðjuna að hefja þessa útgáfu fyrr en jafnóðum og að svo miklu leyti sem greidd námsbókagjöld hrökkva fyrir kostnaðinum. — **12. gr.** Ráðherra er heimilt, að fengnum tillögum ritstjórnarinnar, að leggja fyrir ríkisprentsmiðjuna að gefa út fleiri eða færri námsbækur og aðrar skólanauðsynjar fyrir nemendur annarra almennra skóla en barnaskóla og útbýta þeim á sama hátt sem námsbókum til barnafræðslunnar, sem út eru gefnar samkvæmt þessum lögum. Ráðherra leggur ekki fyrir ríkisprentsmiðjuna að hefja þessa útgáfu fyrr en jafnóðum og að svo miklu leyti sem greidd námsbókagjöld hrökkva fyrir kostnaðinum, en jafnframt því sem útgáfa námsbóka er hafin samkvæmt þessari grein, er ráðherra heimilt að ákveða, að námsbókagjöld þau, sem innheimt eru samkvæmt 7. grein, skuli hækka á hverju því heimili, þar sem er nemandi, einn eða fleiri, í almennum skóla, öðrum en barnaskóla, enda gangi útgáfa þeirra námsbóka fyrir, sem sameiginlegar geta verið sem flestum skólum. [Ráðherra hækkar námsbókagjaldið samkvæmt þessari grein smátt og smátt, eftir því sem útgáfan er aukin samkvæmt henni, en aldrei má námsbókagjaldið nema meiru en 20 kr. á heimili.][1]) Af heimili, þar sem er skólaskylt barn og jafnframt nemandi í öðrum

1) L. nr. 10, 6. febr. 1951, § 1.

1) L. nr. 10, 6. febr. 1951, § 2.

1936 Nr. 82 23. júní

skóla en barnaskóla, skal aðeins tekið hið hærra námsbókagjald. Ráðherra setur sérstakar reglur til tryggingar því, að hið hærra námsbókagjald innheimtist með skilum af hverju gjaldskyldu heimili. — **13. gr.** Um afskipti fræðslumálastjórnarinnar, ritstjórn, útgáfu, útsendingu og dreifingu námsbóka þeirra og skólanauðsynja, sem um getur í 10., 11. og 12. grein, fer að öllu leyti á tilsvarandi hátt við það, sem fyrir er mælt um námsbækur handa skólaskyldum börnum, sem út eru gefnar samkvæmt þessum lögum. — **14. gr.** Ráðherra er heimilt, að fengnum tillögum ritstjórnarinnar, að fela ríkisprentsmiðjunni að gefa út eða útvega og selja við kostnaðarverði til almennra skóla landabréf, veggmyndir og aðrar slíkar skólanauðsynjar. — **15. gr.** Nú eru fyrir á markaðinum námsbækur, sem að dómi ritstjórnarinnar fullnægja kröfum þeim, sem gerðar eru til slíkra námsbóka í skrá þeirri, er um getur í 1. gr., og er þá ríkisprentsmiðjunni heimilt, í samráði við ritstjórnina, að semja um kaup á upplögum þeirra bóka við því verði, er miðað sé við kostnaðarverð. Leita skal staðfestingar ráðherra á öllum slíkum kaupsamningum. Um námsbækur þær, sem keyptar hafa verið samkvæmt þessari grein, gilda að öllu leyti sömu reglur sem um námsbækur þær, sem út eru gefnar samkvæmt þessum lögum. Þó nær bann 9. greinar við sölu bókanna ekki til annarra eintaka en þeirra, sem ríkisprentsmiðjan hefir látið úti og letrað á slíkt bann.

1947 Nr. 16 12. marz

Lög um menntun kennara.

I. kafli. — Um Kennaraskóla Íslands. — **1. gr.** Kennaraskóli Íslands starfar í fjórum ársdeildum, eigi skemur en 8 mánuði á ári. — **2. gr.** Markmið skólans er að búa nemendur undir: 1. kennarastarf í barna- og unglingaskólum landsins; 2. uppeldisstörf félagslegs eðlis, svo sem við barna- og unglingaheimili, barnaleikvelli, fávitahæli, störf á vegum barnaverndarnefnda og annað þess konar; 3. framhaldsnám við Háskóla Íslands, Íþróttakennaraskóla Íslands, handíðakennaraskóla og húsmæðrakennaraskóla. — **3. gr.** Þessi eru almenn inntökuskilyrði í skólann: 1. að nemandi, sem tekinn er í fyrsta bekk, sé fullra 16 ára um næstu áramót og ári eldri fyrir hverja aðra ársdeild; 2. að nemandi hafi engan næman kvilla eða sjúkdóm, sem öðrum geti að meini orðið eða gert hann sjálfan óhæfan til kennslustarfa; 3. að nemandi sé óspilltur að siðferði. — **4. gr.** Rétt til inngöngu í fyrsta bekk veitir miðskólapróf bóknámsdeildar með þeirri lágmarkseinkunn, sem ákveðin er í reglugerð. Þeim, sem búa sig ekki undir almennt kennarapróf, heldur smábarnakennslu, kennslu í sérgreinum eða uppeldisstörf önnur en kennslu, veitir miðskólapróf verknámsdeildar einnig sama rétt með sams konar takmörkunum. — **5. gr.** Í skólanum skal kenna þessar námsgreinar: Íslenzku og íslenzk fræði, eitt Norðurlandamál, ensku, stærðfræði, eðlisfræði, efnafræði, náttúrufræði, heilsufræði, landafræði, sögu og félagsfræði, kristin fræði, uppeldisfræði, kennslufræði, kennsluæfingar, skrift, teiknun, handavinnu, íþróttir og söng. Nánari ákvæði um nám og námsgreinar setur fræðslumálastjórn í reglugerð. — **6. gr.** Í hverjum bekk skal halda próf í lok skólaárs, og er próf fjórða bekkjar almennt kennarapróf. Ljúka má námi í einstökum gagnfræðagreinum í öðrum eða þriðja bekk, enda skulu einkunnir í þeim greinum taldar í kennaraprófsskírteini. — **7. gr.** Þeim, er búa sig eingöngu undir kennslu við smábarnaskóla, í sérgreinum eða undir það að taka að sér uppeldisstörf önnur en kennslu, er eigi skylt að stunda nám í öllum þeim greinum, er að framan hafa verið taldar. Fer um nám þeirra og réttindi eftir reglugerð, er fræðslumálastjórn setur. — **8. gr.** Með reglugerð, er fræðslumálastjórn setur, má ákveða, að stúdentspróf í almennum námsgreinum, svo sem íslenzku og íslenzkum fræðum, erlendum tungumálum, náttúrufræði, landafræði og sögu, hafi kennaraprófsgildi. Skulu þeir stúdentar, er þreyta kennarapróf, ekki prófskyldir í þeim námsgreinum, sem í reglugerðinni eru taldar. Einkunnir stúdentsprófs í þessum greinum skulu færðar á kennaraprófsskírteini þeirra og reiknaðar í aðaleinkunn kennaraprófsins. **9. gr.** Með reglugerð, er fræðslumálastjórn setur, má ákveða, að kennarapróf í almennum námsgreinum, svo sem íslenzku og íslenzkum fræðum, erlendum tungumálum, náttúrufræði, landafræði og sögu skuli hafa stúdentsprófsgildi. Skulu þeir, sem stúdentspróf þreyta að loknu kennaraprófi, ekki prófskyldir í þeim námsgreinum, er reglugerðin greinir. Einkunnir kennaraprófsins í þessum greinum skulu færðar á stúdentsprófsskírteini þeirra og reiknaðar í aðaleinkunn stúdentsprófsins. — **10. gr.** Skólastjóri og fastir kenn-

1947 Nr. 16 12. marz

arar skólans eru embættismenn ríkisins og taka laun samkvæmt launalögum. Kennsluskylda skólastjóra skal ákveðin í erindisbréfi. Tölu fastra kennara skal miða við það, að einn kennari komi að jafnaði á hverja bekkjardeild, auk skólastjóra. Skólastjóri ræður stundakennara eftir þörfum í samráði við fræðslumálastjórn. — **11. gr.** Skylt er kennara að kenna 24—27 kennslustundir á viku, en fækka má kennslustundum hans niður í 22, er hann verður 55 ára, og 17, er hann verður 60 ára. Kennari skal starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans, eftir því sem aðstæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Má þá fækka skyldustundum kennara, ef þörf gerist, svo og vegna mikillar heimavinnu, eða taka tillit til slíkra aukastarfa, þegar ákveðin er lengd árlegs starfstíma kennara. — Fræðslumálastjórn ákveður kennsluskyldu skólastjóra. — Þegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætíð átt við 45 mínútna kennslustund.[1])

II. kafli. — Um kennslustofnun í uppeldisvísindum við Háskóla Íslands. — 12. gr. Við heimspekideild Háskóla Íslands skal koma á fót kennslustofnun í uppeldisvísindum, jafnskjótt og aðstaða er fengin til æfinga- og tilraunakennslu. Hlutverk þessarar stofnunar er að veita kennurum við barnaskóla og skóla gagnfræðastigsins, menntaskóla og sérskóla menntun í uppeldisfræði, sálarfræði og kennslufræði. Auk þess skulu kennarar í uppeldisvísindum annast rannsóknir og leiðbeiningar í þágu uppeldismála landsins, eftir því sem samrýmist kennslustörfum þeirra. — **13. gr.** Þeir nemendur, sem búa sig undir kennslustörf við skóla gagnfræðastigsins, skulu stunda kennsluæfingar í þeim skólum, en þeir, sem búa sig undir að verða kennarar í menntaskóla eða sérskóla, skulu stunda kennsluæfingar í menntaskóla eða samsvarandi sérskóla. En að öðru leyti fara kennsluæfingar og annar hagnýtur starfsundirbúningur fram í æfinga- og tilraunaskóla. Háskólakennarar, sem þessa kennslu annast, og nemendur þeirra hafa aðgang að slíkum skóla til athugana og tilrauna. — **14. gr.** Rétt til að stunda nám í uppeldisvísindum við stofnun þessa og taka þar próf hafa allir þeir, sem lokið hafa almennu kennaraprófi, svo og stúdentar. — **15. gr.** Til að veita þessari stofnun forstöðu og annast þar kennslu skal skipaður einn prófessor. Um skipun hans, launakjör og stöðu fer eftir sömu reglum og um aðra prófessora háskólans. Prófessorinn í forspjallsvísindum og almennri heimspeki annast þar enn fremur kennslu, eftir því sem samrýmist störfum hans. Að öðru leyti skal kennsla falin aukakennurum, er heimspekideild ræður, og greiðist kostnaður úr ríkissjóði, eftir því sem fé er veitt í fjárlögum. — Um samstarf þessarar stofnunar og æfinga- og tilraunaskóla skal kveða á í reglugerð. — **16. gr.** Í kennslustofnun í uppeldisvísindum í háskólanum skal kenna eftirtaldar greinar: a. lífeðlisfræði, almenna og hagnýta sálarfræði, sálarfræði barna og unglinga, heilbrigðra, geðveiklaðra, vangefinna og siðferðilega vangæfra; b. vísindalega og hagnýta uppeldisfræði, sögu uppeldisfræðinnar, sögu uppeldisins, einkum hér á landi, og uppeldislega siðfræði og félagsfræði; c. almenna kennslufræði og kennsluæfingar í einstökum greinum. — Þeir nemendur, sem búa sig undir kennslustörf við skóla gagnfræðastigsins, menntaskóla eða sérskóla, skulu leggja stund á almenna sálarfræði barna og unglinga og kennslufræði, einkum í þeim greinum, sem þeir öðlast réttindi til að kenna. — Kennsla fer fram í fyrirlestrum, tilraunum og æfingum. Sérstaka áherzlu ber að leggja á sjálfstæða vinnu nemenda. — Að öðru leyti fer um nám og próf eftir reglugerð, sem sett er samkvæmt 2. gr. háskólalaganna 23. júní 1936.

III. kafli. — Um æfinga- og tilraunaskóla. — 17. gr. Stofna skal í Reykjavík skóla til kennsluæfinga og tilrauna. — **18. gr.** Skólinn starfar sem æfingaskóli kennaraskólans. Skal hann hafa uppeldis- og kennslufræðilegar athuganir með höndum, einkum varðandi barnafræðslu og gagnfræðanám. Skal hann og hafa forgöngu um, að slíkar athuganir verði gerðar í öðrum skólum og unnið úr þeim. Þá getur fræðslumálastjórn falið skólanum að annast útgáfu leiðbeiningarrita fyrir kennara og aðra uppalendur, enn fremur samningu og útgáfu verkefna fyrir skólana, m. a. verkefna í landsprófi. — **19. gr.** Fræðslumálastjórn hefur á hendi yfirumsjón skólans og setur honum reglugerð. Allur kostnaður við skólann greiðist úr ríkissjóði. — **20. gr.** Skólanum stjórnar skólastjóri og þriggja manna ráð, skipað skólastjóra kennaraskólans, prófessor við kennslustofnun í

1) Rgj. nr. 34, 20. febrúar 1948.

uppeldisvísindum og sérfræðingi í uppeldis- og fræðslumálum, er kennslumálaráðherra skipar til fjögurra ára að fengnum tillögum fræðslumálastjóra, og sé hann formaður ráðsins. Ráðið annast venjuleg skólanefndarstörf við skólann og hefur auk þess á hendi yfirstjórn þeirra athugana, sem fram fara á vegum skólans, sér um, að sendar séu skýrslur um þær, og gerir ásamt skólastjóra tillögur til fræðslumálastjórnar um nýjungar í skólamálum, sem það telur rétt að taka upp samkvæmt niðurstöðum tilraunanna. — **21. gr.** Skólaráð gerir tillögur til fræðslumálastjórnar um veitingu skólastjórastöðunnar. Skólastjóri við skólann skal hafa lokið háskólanámi í uppeldis- og kennslufræðum og auk þess starfað með góðum árangri að skóla- eða uppeldismálum. — **22. gr.** Skólaráð gerir tillögur til fræðslumálastjórnar um val kennara, og hve margir kennarar skulu vera á hverjum tíma .Að jafnaði skal leitast við að fá hina færustu meðal starfandi kennara við aðra skóla til að kenna og gera tilraunir við skólann, enda fái þeir þá leyfi frá störfum við skóla sína, eftir því sem nauðsynlegt er talið. — **23. gr.** Í skólanum skulu starfa að minnsta kosti eins margar deildir og skólaskylda nær til margra aldursára á hverjum tíma.

IV. kafli. — Um Íþróttakennaraskóla Íslands. — **24. gr.** Íþróttakennaraskóli Íslands starfar að Laugarvatni. Hann er eins árs skóli, og er skólaárið eigi skemmra en 9 mánuðir. Heimilt er enn fremur að halda námskeið í ýmsum íþróttum við skólann. — **25. gr.** Markmið skólans er að búa nemendur undir: 1. sérkennslu í íþróttum í barna- og gagnfræðaskólum, svo og öðrum skólum, sem reknir eru eða styrktir af almannafé. 2. kennarastörf í íþróttum, einni grein þeirra eða fleiri, hjá félögum, stofnunum eða einstaklingum. — **26. gr.** Aðalkennslugreinar skólans skulu vera: Íþróttir alls konar, líkams- og heilsufræði, íþróttasaga, íþróttakennslufræði og kennsluæfingar, svo og fræðsla um nauðsynleg áhöld og mannvirki til íþróttaiðkana. Um námsefni skal nánar ákveðið í reglugerð. — **27. gr.** Inntökuskilyrði eru þessi: 1. að nemandi sé eigi yngri en 18 ára um næstu áramót; 2. að nemandi sé heilbrigður og vel hæfur til íþróttaiðkana; 3. að nemandi sé óspilltur að siðferði; 4. að nemandi hafi lokið miðskólaprófi eða hlotið hliðstæða menntun. — **28. gr.** Til þess að öðlast íþróttakennararéttindi samkvæmt 1. tölulið 25. gr. skal nemandi hafa lokið prófi frá Íþróttakennaraskóla Íslands og almennu kennaraprófi. — Í reglugerð skal setja ákvæði um námsefni og prófkröfur fyrir þá nemendur, sem öðlast vilja takmörkuð réttindi til íþróttakennslu samkvæmt 2. tölulið 25. gr. — **29. gr.** Við íþróttakennaraskólann skal starfa einn fastur kennari auk skólastjóra. Skólastjóri ræður stundakennara í samráði við fræðslumálastjórn. — **30. gr.** Þriggja manna skólanefnd hefir umsjón með skólanum. Í skólanefnd eiga sæti: Íþróttafulltrúi ríkisins, skólastjóri gagnfræðaskólans á Laugarvatni og einn maður, er fræðslumálastjórn skipar til fjögurra ára í senn. — **31. gr.** Í reglugerð skólans setur fræðslumálastjórn nánari ákvæði um verksvið skólastjóra og skólanefndar.

V. kafli. — Um Handíðakennaraskóla Íslands. — **32. gr.** Stofna skal skóla til að veita menntun þeim, sem vilja gerast sérkennarar í handíðum við barnaskóla, skóla gagnfræðastigsins og húsmæðraskóla. Skólinn nefnist Handíðakennaraskóli Íslands. Skólinn veitir sérmenntun í hvers konar handavinnu karla og kvenna og teiknun. Hann á að fræða nemendur um uppeldisgildi þessara námsgreina og gefa þeim kost á æfingum í að kenna þær. — **33. gr.** Þessi eru inntökuskilyrði í skólann: 1. að nemandi sé eigi yngri en 19 ára um næstu áramót; 2. að nemandi sé heilbrigður og vel hæfur til handíðanáms; 3. að nemandi sé óspilltur að siðferði; 4. að nemandi hafi lokið almennu kennaraprófi eða hlotið hliðstæða menntun að dómi fræðslumálastjórnar. — **34. gr.** Fastir nemendur skólans skulu njóta kennslu eigi skemur en 9 mánuði. Auk þess getur skólinn tekið við nemendum á skemmri námsskeið, annaðhvort til undirbúnings undir hið reglulega nám eða til viðbótarnáms á eftir því. Þá getur skólinn einnig haft námsskeið í einstökum greinum handíða. — **35. gr.** Í reglugerð skal kveða nánar á um námsgreinar og námsefni. Þar skulu og settar reglur um viðbótarnám fyrir þá, sem vilja gerast sérkennarar í handíðum við skóla gagnfræðastigsins. — **36. gr.** Við skólann skal starfa einn fastur kennari auk skólastjóra. Stundakennara ræður skólastjóri í samráði við fræðslumálastjórn. Launakjör skulu vera hin sömu og við Íþróttakennaraskóla Íslands. — **37. gr.** Þangað til stofnaður er skóli sá, sem um ræðir í 32. gr., fer kennsla sú, sem honum er ætlað að inna af höndum, fram í kennaradeild Handíða- og myndlistarskólans í

Reykjavík. Ríkissjóður kostar þá deild að öllu leyti, meðan svo stendur.

VI. kafli. — Um húsmæðrakennaraskóla. — **38. gr.** Húsmæðrakennaraskóli skal starfa í Reykjavík eða nágrenni hennar. Hann skal hafa aðstöðu til þess búreksturs, sem nauðsynlegur er vegna námsins. — **39. gr.** Þegar hús verður reist yfir skólann, skal þar vera heimavist fyrir þá nemendur, er búa sig undir kennarastörf við húsmæðraskóla, svo og aðra nemendur, er heimili eiga utan Reykjavíkur. — **40. gr.** Markmið skólans er að búa nemendur undir: 1. hússtjórnarkennslu í húsmæðraskólum og skólum gagnfræðastigsins; 2. ráðskonustörf við heimavistarskóla og aðrar opinberar stofnanir. — **41. gr.** Námstími þeirra, er ætla að verða húsmæðraskólakennarar, skal vera 2 ár hið minnsta, en 1 ár fyrir þá nemendur, er búa sig undir hússtjórnarkennslu í skólum gagnfræðastigsins og ráðskonustörf. — Nánari ákvæði um námstíma skulu sett í reglugerð. — **42. gr.** Þessi eru almenn inntökuskilyrði í skólann: 1. að nemandi sé eigi yngri en 21 árs fyrir næstu áramót; 2. að nemandi sé heilbrigður; 3. að nemandi sé óspilltur að siðferði. — **43. gr.** Nemendur, sem búa sig undir kennslu við húsmæðraskóla eða gagnfræðaskóla, skulu áður hafa lokið almennu kennaraprófi eða hlotið hliðstæða menntun að dómi fræðslumálastjórnar. Enn fremur skulu þeir hafa stundað fjögurra mánaða nám í húsmæðraskóla og unnið að minnsta kosti 12 mánuði samtals að heimilsstörfum í kaupstað eða sveit. — Þeir nemendur, sem búa sig undir ráðskonustörf, skulu auk skyldunáms hafa lokið prófi í húsmæðraskóla og unnið 12 mánuði hið minnsta við eldhússtörf í matsöluhúsi, heimavistarskóla, sjúkrahúsi eða hliðstæðum stofnunum. — **44. gr.** Þessar námsgreinar skulu kenndar í skólanum: — Verklegar: Matreiðsla, ræsting og þvottur, garðrækt, hirðing húsdýra og búsafurða, meðferð ungbarna og kennsluæfingar. — Bóklegar: Manneldisfræði, efnis- og áhaldafræði og búreikningar. — Í reglugerð skal kveða nánar á um námsgreinar og námsefni. Þar skulu og settar reglur um próf og einkunnir. — **45. gr.** Við skólann skal starfa einn fastakennari auk skólastjóra. Stundakennara ræður skólastjóri í samráði við fræðslumálastjórn. — **46. gr.** Þriggja manna skólanefnd, kosin til fjögurra ára í senn, hefur umsjón með skólanum. — Skólanefnd skal þannig skipuð: Félag húsmæðrakennara tilnefnir einn, Kvenfélagasamband Íslands annan, en fræðslumálastjórn hinn þriðja, og er hann formaður nefndarinnar. — **47. gr.** Fræðslumálastjórn setur skólanefnd, skólastjóra og kennurum erindisbréf. — **48. gr.** Heimilt er að halda námsskeið fyrir kennara í aðalkennslugreinum skólans, enn fremur fyrir fóstrur samkvæmt ákvæðum reglugerðar.

1947 Nr. 16 12. marz

VII. kafli. — Um réttindi kennara o. fl. — **49. gr.** Þá eina má skipa kennara eða skólastjóra við skóla þá, sem um getur í lögum þessum, sem hafa: a. almenna kennaramenntun eða stúdentsmenntun að viðbættu háskólanámi í uppeldis- og kennslufræðum, er fræðslumálastjórn metur gilt; b. lokið háskólaprófi í þeirri fræðigrein, sem ætlazt er til, að verði aðalkennslugrein hlutaðeigenda; c. kennt tvö til þrjú ár og hlotið meðmæli hlutaðeigandi skólastjóra. — Verknámskennarar, þar með taldir íþróttakennarar, þurfa þó ekki að fullnægja skilyrðum b-liðar, en verða að hafa sérmenntun í kennslugreinum sínum, er fræðslumálastjórn metur gilda. — Nú sækir enginn, sem fullnægir þessum skilyrðum, um lausa kennarastöðu, skal þá fræðslumálastjórn leitast við að fá hæfan mann, og má að tveimur árum liðnum gera hann að föstum kennara, enda komi meðmæli hlutaðeigandi skólastjóra til. — Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra, sem skipa fastar stöður við skóla þá, er hér um ræðir, er lög þessi koma til framkvæmda. — **50. gr.** Nú hefur kennari gegnt embætti í tíu ár við þá skóla, er í lögum þessum greinir, og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, skal hann þá senda fræðslumálastjórn beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum árs orlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof oftar en einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjórn með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. — Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólanna né torveldi þau. — **51. gr.** Sá, sem lokið hefur almennu kennaraprófi, hefur rétt til að kenna

1947 Nr. 16 12. marz

við barna- og unglingaskóla. — **52. gr.** Próf frá þeim stofnunum, sem veita kennurum framhaldsmenntun og taldar eru í II., IV. og V. kafla þessara laga, veitir þeim, sem því hafa lokið, rétt til starfs sem sérkennurum við barnaskóla. En það telst sérkennarastaða, ef hálfur starfstími kennarans eða meira er í sérgrein hans eða sérgreinum, og skal sérmenntaður kennari hafa forgöngurétt til slíkrar stöðu umfram kennara með almennu kennaraprófi. — **53. gr.** Nú eru kenndar í barnaskólum fleiri sérgreinar en sérmenntun er hægt að fá í við stofnanir þær, sem um ræðir í 52. gr., og fer um réttindi sérkennara í þeim samkvæmt ákvörðun fræðslumálastjórnar í hvert sinn, nema sérstök lög verði um það sett. Þó skal þess gætt, svo sem tök eru á, að kröfur um almenna og sérstaka menntun þessara kennara séu eigi minni en gert er ráð fyrir í lögum þessum. — **54. gr.** Um réttindi almennra kennara og sérkennara við skóla gagnfræðastigsins fer eftir samsvarandi reglum og við barnaskóla. Þó skulu gerðar til þeirra meiri menntunarkröfur, eftir því sem fært er á hverjum tíma. — **55. gr.** Fræðslumálastjórn hefur á hendi yfirumsjón þeirra skóla, er um getur í lögum þessum. Kostnaður við rekstur þeirra greiðist úr ríkissjóði.

1940 Nr. 25 12. febr.

Íþróttalög.

I. kafli. — Um stjórn íþróttamála. — 1. gr. Í lögum þessum merkja íþróttir hverskonar líkamsæfingar, er stefna að því að auka heilbrigði manna og hreysti, líkamsfegurð, vinnuþrek og táp. — **2. gr.** Fræðslumálastjórnin hefir yfirumsjón allra íþróttamála að því leyti, er ríkið lætur þau til sín taka. Til aðstoðar fræðslumálastjórninni um stjórn og framkvæmd íþróttamála er íþróttafulltrúi og íþróttanefnd. — **3. gr.** Íþróttafulltrúi skal hafa alhliða þekkingu um íþróttamál og auk þess þekkingu á sviði almennra uppeldismála, enda starfar hann í sambandi við fræðslumálastjórn, eftir nánari ákvæðum, sem kennslumálaráðherra setur. Hann skal ráðinn af fræðslumálastjórn til þriggja ára í senn, að fengnum tillögum íþróttanefndar, og greiðast laun hans úr ríkissjóði. — Íþróttafulltrúi skal hafa á hendi þessi störf: 1. Að hafa umsjón með íþróttastarfsemi í skólum. 2. Að vinna að útbreiðslu og eflingu íþrótta í landinu. 3. Að gera tillögur um framkvæmdir til eflingar íþróttum og hafa eftirlit með slíkum framkvæmdum. 4. Að veita íþróttafélögum og einstaklingum leiðbeiningar og aðstoð um íþróttamál. 5. Að safna skýrslum um íþróttastarfsemi í landinu. 6. Að gera tillögur um úthlutun fjár úr íþróttasjóði. 7. Annað það, sem honum er falið í lögum þessum eða verður falið með reglugerðum, er settar kunna að verða samkvæmt þeim. — Ráðherra setur íþróttafulltrúa erindisbréf. — **4. gr.** Íþróttanefnd skal skipuð þremur mönnum og jafnmörgum til vara. Kennslumálaráðherra skipar íþróttanefnd, og skal einn nefndarmanna skipaður samkvæmt tillögum stjórnar íþróttasambands Íslands, en annar samkvæmt tillögum stjórnar ungmennafélags Íslands. Á sama hátt skal skipa varamenn. Íþróttanefndin er skipuð til þriggja ára í senn. Nefndarmenn skulu allir vera búsettir í Reykjavík eða nágrenni hennar. — Íþróttanefnd tekur eigi laun fyrir starfa sinn, en útlagðan kostnað fær hún greiddan úr ríkissjóði. Kostnað við sérfræðilega aðstoð skal þó greiða úr íþróttasjóði. — Íþróttanefnd stjórnar íþróttasjóði og úthlutar fé úr honum eftir fyrirmælum laga þessara. Að öðru leyti skal nefndin hafa á hendi þessi störf: 1. Að vinna að eflingu íþróttamála, og getur hún gert tillögur um allt, sem að þeim lýtur. 2. Að vinna ásamt íþróttafulltrúa að því að koma skipulagi á íþróttamál í landinu. 3. Annað það, sem henni er falið í lögum þessum, eða verður falið með reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim. — Íþróttafulltrúi á sæti á fundum íþróttanefndar, en á þar eigi atkvæðisrétt nema hann sé skipaður í nefndina. Afl atkvæða ræður úrslitum mála í íþróttanefnd.

II. kafli. — Um íþróttasjóð. — 5. gr. Stofna skal sjóð til eflingar íþróttum í landinu, og nefnist hann íþróttasjóður. Alþingi veitir sjóðnum árlega fé til ráðstöfunar, eða sér honum fyrir öruggum tekjum á annan hátt. — **6. gr.** Styrkveitingar úr íþróttasjóði skulu miða að því að bæta skilyrði til íþróttaiðkana, og skal áherzla lögð á, að þær komi að sem almennustum notum. — Styrki má veita til: 1. Hverskonar mannvirkja og tækja, sem miða að bættum skilyrðum til íþróttaiðkana, einkum efniskaupa og aðstoðar kunnáttumanna. 2. Til íþróttaskóla og námskeiða. 3. Til útbreiðslu íþrótta og aukinnar íþróttamenntunar. — Eigi má veita styrki til venjulegra íþróttamóta né einstakra kappleika eða til verðlaunagripa, til rekstrarkostnaðar félaga eða til fastrar íþróttakennslu í almennum skólum, né ferðalaga íþróttafélaga. —

1940 Nr. 25 12. febr.

7. gr. Þessir aðilar geta notið styrks úr íþróttasjóði: 1. Íþróttasamband Íslands (Í.S.Í.), ungmennafélag Íslands (U.M.F.Í.), svo og félög og félagasambönd innan vébanda þeirra. 2. Bæjar-, sveitar- eða sýslufélög og skólar. 3. Samtök þeirra aðila, sem getur í 1. og 2. tölul. þessarar greinar, svo sem íþróttasamtök slík, er ræðir um í 25. gr. laga þessara. — **8. gr.** Umsóknir um styrki úr íþróttasjóði skulu sendar íþróttanefnd samkvæmt reglum, er hún setur. — Við úthlutun úr sjóðnum skal taka tillit til þess: 1. Hve mikið framlag umsækjanda er í vinnu og fé. 2. Hve almenna þýðingu úthlutunin geti haft. 3. Hve heilbrigðisgildi framkvæmdar þeirrar, er styrks nýtur, er mikið. 4. Að stuðningurinn dreifist með tímanum sem jafnast um landið eftir fólksfjölda. 5. Að hve miklu leyti félögin standi undir rekstrarkostnaði sínum með iðgjöldum félagsmanna. — Mannvirki, sem styrkt eru úr sjóðnum, skulu vera til almennra afnota, eftir því, sem við verður komið, en eigi má nota þau til neins þess, sem brýtur í bága við afnot þeirra til íþrótta. — **9. gr.** Setja skal reglugerð um mannvirki þau, er styrks hafa notið eða njóta úr íþróttasjóði, og skal hún staðfest af fræðslumálastjórninni. Í reglugerð skulu vera ákvæði um stjórn mannvirkis, viðhald og notkun. — **10. gr.** Nú vill einhver þeirra aðila, sem taldir eru í 7. gr., koma upp íþróttamannvirki og fá til þess styrk úr ríkissjóði, og skal hann þá leita samþykkis íþróttanefndar um gerð mannvirkis og stað. Skylt er íþróttanefnd að láta aðilum ókeypis í té uppdrætti og aðrar leiðbeiningar um gerð íþróttamannvirkja. Gerð íþróttatækja, sem styrkur er veittur til, er háð samþykki íþróttafulltrúa.

III. kafli. — Um íþróttir í skólum. — **11. gr.** Í öllum skólum landsins skulu íþróttir iðkaðar eftir því, sem mælt er fyrir í lögum þessum, eða reglugerðum, er ráðherra setur samkvæmt þeim.[1]) — **12. gr.** Barnaskólum, í kaupstöðum og kauptúnum með 400 íbúum eða fleiri, svo og öllum æðri skólum, skal séð fyrir hæfu húsnæði með heitu og köldu baði og nauðsynlegum áhöldum til fimleikakennslu, og er hvorttveggja háð úrskurði íþróttafulltrúa. Í barnaskólum í sveitum og kauptúnum með færri en 400 íbúum skal temja nemendum þær fimleikaæfingar, sem við verður komið í húsnæði skólanna, enda sé eigi völ á öðru húsnæði betra. Allir fastir barnaskólar og æðri skólar skulu hafa til umráða hæfilegt landsvæði eða leikvang til þess að iðka knattleiki og útiíþróttir. — **13. gr.** Öll börn á landinu skulu læra sund, nema þau séu óhæf til þess, að dómi skólalæknis. Höfuðáherzlu skal leggja á að kenna bringu- og baksund og helztu aðferðir við björgunarsund og endurlífgun úr drukknunarástandi. Skal hver nemandi hafa lokið þessu námi fyrir 14 ára aldur og hafa leyst af hendi ákveðnar raunir í sundi og björgun, samkvæmt reglum, sem ráðherra setur. — Þar, sem sundlaugar eru svo nærri skólum, að sundiðkunum verði við komið samhliða öðru námi, skal ætla þeim tíma á stundaskrá skólanna. Að öðrum kosti skal kenna sund með námskeiðum, og skal hver nemandi eiga kost á hálfs mánaðar kennslu a. m. k. Þar, sem sækja skal langt til slíkra sundnámskeiða, skal ríkissjóður taka þátt í ferðakostnaði nemenda, eftir reglum, sem fræðslumálastjórn setur. Í öðrum skólum en barnaskólum skulu nemendur iðka sund, nema þeir teljist til þess óhæfir, að dómi skólalæknis, enda eigi þeir kost á sundkennslu og aðgang að sundlaug. Að loknu námi í skólanum skulu nemendur leysa af hendi prófraunir, er miðaðar séu við aldur þeirra og þroska. Fræðslumálastjórn setur nánari ákvæði um prófraunir þessar. — Fræðslumálastjórninni er heimilt að veita skólahéruðum undanþágu frá sundskyldu skólabarna fyrstu fimm árin frá því, er lög þessi öðlast gildi, þar sem nauðsyn krefur. — **14. gr.** Í öllum skólum skal leggja áherzlu á það, að nemendur fái tækifæri til að stunda útiíþróttir, eftir því sem fært þykir og staðhættir eru til. Ennfremur skulu piltar í öllum skólum eiga kost á tilsögn í íslenzkri glímu. Skal sú kennsla fara fram samkvæmt glímureglum Í.S.Í. á hverjum tíma. — **15. gr.** Nemendum þeim, sem að dómi skólalæknis eru eigi færir um að taka þátt í hinum almennu íþróttaiðkunum skólanna, skal séð fyrir líkamsæfingum við þeirra hæfi, eftir því sem fært þykir. Fræðslumálastjórn setur að öðru leyti, eftir tillögum íþróttafulltrúa og íþróttanefndar, ákvæði um tilhögun og stundafjölda fimleikakennslu og annarra íþróttaiðkana í skólum. — **16. gr.** Skólanemendum er óheimilt að stunda íþróttaæfingar í félögum utan skólanna þann tíma árs, sem skólar starfa, nema með leyfi

1) Rgl. nr. 66, 1. apríl 1943 og rgl. nr. 49, 8. marz 1944.

1940 Nr. 25 12. febr.

skólastjóra. — **17. gr.** Í öllum barnaskólum og öðrum almennum skólum skal fara fram kennsla í heilsufræði. Leggja skal sérstaka áherzlu á fræðslu um heilsuvernd, gildi íþrótta og skaðsemi eiturnautna. — **18. gr.** Háskólastúdentar skulu eiga kost á íþróttakennslu og íþróttaiðkunum, eftir nánari ákvæðum, sem ráðherra setur. — **19. gr.** Fræðslumálastjórninni er heimilt að láta gera íþróttamerki fyrir skóla, samkvæmt reglugerð, er kennslumálaráðuneytið setur um þau efni. Merkin skulu allir skólanemendur eiga kost á að fá fyrir lágt verð, er þeir hafa unnið tilskilið afrek og náð tilskilinni leikni.

IV. kafli. — Um íþróttakennslu. — 20. gr. Enginn getur öðlazt réttindi sem sérkennari í íþróttum, né rekið íþróttakennslu sem atvinnu, nema hann hafi lokið íþróttakennaraprófi hér á landi eða öðlazt réttindi sem íþróttakennari áður en lög þessi tóku gildi. — Próf þetta skal taka í uppeldisfræði, kennslufræði og kennslu, íslenzku, líkamsfræði, leikfimi, sundi, íslenzkri glímu og þeim einmenningsíþróttum, sem tilskildar kunna að verða í reglugerð, sem ráðherra setur um prófið. Þeir einir hafa rétt til að ganga undir kennarapróf í íþróttum, sem stundað hafa nám við íslenzkan eða erlendan íþróttakennaraskóla minnst 9 mánuði og kynnzt kennslu í skólum og íþróttafélögum. Heimilt er fræðslumálastjórn að veita undanþágu frá ákvæðum þessarar greinar, ef í hlut eiga menn, sem fengnir eru til þjálfunar um stundarsakir í einstökum íþróttagreinum, enda samþykki stjórn íþróttakennarafélags Íslands ráðningu þeirra. — **21. gr.** Kennarar kennaraskólans í uppeldis- og kennslufræði og íslenzku skulu annast próf í þessum greinum við íþróttakennarapróf, og prófdómarar og kröfur skulu vera sömu við það og almennt kennarapróf. — Fræðslumálastjórn skipar prófdómendur í íþróttum. — **22. gr.** Við héraðsskóla, einn eða fleiri, skal halda uppi sérdeildum til íþróttakennslu, og skulu nemendur, sem til þess þykja fallnir að dómi skólastjóra, eiga kost á að stunda þar nám eftir eins vetrar dvöl í héraðsskóla eða öðrum skóla jafngildum. Í íþróttadeildum þessum skal nemendum kennt að leiðbeina öðrum um íþróttaiðkanir, svo að þeir verði færir um leiðbeiningar í íþróttaiðkunum í heimahögum sínum. Nám í deildum þessum veitir að öðru leyti engin kennararéttindi. — **23. gr.** Í kennaraskólanum skulu fimleikar og aðrar íþróttir vera skyldunámsgreinar, og skal kennslan vera bæði bókleg og verkleg. Íþróttakennsla skal jafnan vera ein grein kennaraprófs, og skal miða prófið við það, að kennarar verði færir um að veita tilsögn í íþróttum í barnaskólum og íþróttafélögum, þar sem ekki er völ á sérkennara. Undanþegnir íþróttanámi í kennaraskólanum skulu þeir karlmenn, sem sýna með læknisvottorði, að þeir geta ekki stundað það nám. Konur, sem þess æskja skriflega, skulu ennfremur undanþegnar íþróttanámi. Fræðslumálastjórn setur með reglugerð nánari ákvæði um þær íþróttagreinar, sem stunda skal, tilhögun kennslu og kröfur við próf.

1940 Nr. 25 12. febr.

V. kafli. — Um frjálsa íþróttastarfsemi. — 24. gr. Íþróttastarfsemi utan skólanna er falin frjálsu framtaki landsmanna, og fer fram í félögum og sem einstaklingsstarf, með þeim stuðningi, sem veittur er samkvæmt lögum þessum. Íþróttasamband Íslands (Í.S.Í.) er æðsti aðili um frjálsa íþróttastarfsemi áhugamanna í landinu og kemur fram erlendis af Íslands hálfu í íþróttamálum, nema að því leyti, sem ríkisstjórnin kann að velja til þess fulltrúa sjálf. — Öll opinber íþróttakeppni skal fara fram samkvæmt reglum, sem Í.S.Í. setur, enda séu þær ætíð í samræmi við alþjóðaíþróttareglur. Þó getur íþróttanefnd mælt svo fyrir, að enginn megi taka þátt í keppni í tilteknum greinum, nema læknir hafi áður skoðað hann. — **25. gr.** Skipta skal landinu niður í íþróttahéruð eftir legu og aðstöðu til samvinnu um íþróttaiðkanir. Íþróttanefnd annast skiptingu þessa í samráði við stjórnir Í.S.Í. og U.M.F.Í. Íþróttanefnd og íþróttafulltrúi skulu vinna að því, að allir aðilar um íþróttamál í íþróttahéraði hverju bindist samtökum um hagsmuni sína. Meðan aðilar þessir hafa eigi myndað slík samtök, skal íþróttanefnd skipa þriggja manna stjórnarnefnd í héraði hverju. Skal einn nefndarmanna skipaður samkvæmt tilnefningu stjórnar Í.S.Í. og annar samkv. tilnefningu stjórnar U.M.F.Í. og hinn þriðji samkvæmt tilnefningu fræðslumálastjórnar. Nefndin skiptir sjálf með sér verkum. Formaður er umboðsmaður íþróttanefndar og íþróttafulltrúa í héraði sínu. Eigi þiggur hann laun fyrir það starf. Þá er héraðssamtök íþróttaaðila hafa myndazt, tekur stjórn þeirra við starfi nefndarinnar. — **26. gr.** Til þess að félög séu viðurkennd til styrkveitinga samkvæmt lögum þessum, verða þau

1940 Nr. 25 12. febr.

að uppfylla eftirfarandi skilyrði: 1. Inntaka manna í þau sé ekki bundin skilyrðum um trúar- eða stjórnmálaskoðanir. 2. Allir félagsmenn séu skyldir að greiða iðgjöld í sjóði félaganna. 3. Félögin séu í Í.S.Í. eða U.M.F.Í., greiði þeim tilskilin gjöld, sendi árlega fyrirskipaðar skýrslur og séu a. m. k. tveggja ára gömul. 4. Félögin hafi lækniseftirlit með íþróttamönnum sínum, eftir því sem við verður komið.

VI. kafli. — Ýms ákvæði. — 27. gr. Skylt er bæjar-, sveitar- og sýslufélögum að leggja til endurgjaldslaust hentug lönd og lóðir undir íþróttamannvirki, sem styrkt eru úr íþróttasjóði, eða íþróttanefnd viðurkennir. Heimilt er að taka land til þessa eignarnámi, ef þörf krefur. — **28. gr.** Ef félag eða skóli, sem fengið hefir styrk úr ríkissjóði eða íþróttasjóði til mannvirkja eða íþróttatækja, leggst niður, skulu þessar eignir þess renna til íþróttasjóðs, nema öðruvísi sé ákveðið í samþykktum eða reglugerðum. Íþróttanefnd sér um, að þær komi að notum til íþróttaiðkana á þeim stað, sem þær eru, eftir því sem ástæður leyfa. — **29. gr.** Viðurkenndir skólar og íþróttafélög skulu hafa forgangsrétt að notkun íþróttamannvirkja og tækja, sem þegar eru til í landinu, eða byggð kunna að verða, að því leyti, sem eigendur nota þau ekki til íþróttaiðkana, enda sé greitt fyrir það sanngjarnt verð. — **30. gr.** Ágreiningi, sem rísa kann út af skilningi á lögum þessum eða framkvæmdum þeirra, skal skjóta til úrskurðar íþróttanefndar, nema svo sé vaxinn, að hann heyri undir dómstóla. — **31. gr.** . . . Til þess að koma upp mannvirkjum eða fá ráð á fasteignum, sem lög þessi mæla fyrir um, skal veittur fimm ára frestur frá gildistöku þeirra.

1928 Nr. 32 7. maí

Lög um sundhöll í Reykjavík.

1. gr. Landstjórninni er heimilt að leggja allt að 100 þús. kr., móti jafnmiklu framlagi úr bæjarsjóði Reykjavíkur, til að byggja sundhöll í Reykjavík, er sé fullbúin til afnota 1930, með þeim skilyrðum, sem hér segir: a) Að Reykjavíkurbær leggi sundhöllinni til ókeypis heppilega lóð nærri hinum nýja barnaskóla bæjarins og heitt laugavatn, eftir að það hefir gengið gegnum hitaleiðslur þess skóla. b) Að ráðuneytið samþykki uppdrátt og lýsingu af sundhöllinni og legu hennar, enda sé hún eign bæjarfélagsins. c) [Að nemendur úr skólum, sem landið kostar að meira eða minna leyti, í Reykjavík fái aðgang til sundnáms í sundhöllinni, enda geri fræðslumálastjórn og bæjarstjórn Reykjavíkur samkomulag sín á milli um kostnað, sem af þessu hlýzt, og greiðslu þess kostnaðar.][1]) d) Að Reykjavíkurbær kosti viðhald og rekstur sundhallarinnar, en selji þó ekki almenningi aðgang dýrari en þarf til að fyrirtækið beri sig. Aðgangseyrir skal ákveðinn í gjaldskrá, er bæjarstjórn setur og ráðherra staðfestir.

1928 Nr. 32 7. maí

Lög um heimild fyrir bæjar- og sveitarstjórnir til að skylda unglinga til sundnáms. **1925** Nr. 39 27. júní

1. gr. Í kaupstöðum eða sveitarfélögum, þar sem sund er kennt á kostnað hins opinbera, skal bæjar- og sveitarstjórnum heimilt með reglugerð, er stjórnarráðið staðfestir, að gera öllum heimilisföstum unglingum frá 12—16 ára að aldri innan síns umdæmis skylt að stunda sundnám allt að 4 mánuðum samtals. Þó skal jafnan undanþiggja þá unglinga sundnámsskyldu, sem að dómi sundkennara eru sæmilega syndir, ef þess er óskað. — **2. gr.** Undanþegnir sundnámsskyldu skulu þeir, sem sanna með læknisvottorði, að þeir megi ekki stunda sundnám sökum heilsubrests. — **3. gr.** Í reglugerð má ákveða sektir fyrir brot gegn henni.

1941 Nr. 63 27. júní

Lög um heimild fyrir kaupstaði og hreppsfélög til að koma á þegnskylduvinnu.

1. gr. Heimilt er bæjarstjórnum og hreppsnefndum, með samþykki atvinnumálaráðherra, að stofna til þegnskylduvinnu eftir þeim reglum, sem felast í lögum þessum. — **2. gr.** Nú vill hreppsnefnd eða bæjarstjórn öll eða meiri hluti þeirra stofna til þegnskylduvinnu samkvæmt lögum þessum, eða þeim berast bréflegar áskoranir um það frá minnst ⅕ hluta kjósenda innan umdæmisins, og er henni þá skylt að láta atkvæðagreiðslu fara fram um málið á venjulegan hátt, en áður skal halda almennan fund um það, verði því við komið. Fundur eða atkvæðagreiðsla um málið sé boðað með hálfs mánaðar fyrirvara, og sé þá að jafnaði auglýst, hvaða verkefni eigi að leysa með þegnskylduvinnunni, hve mörg ár samþykktin eigi að gilda, og hve lengi vinnan skuli vara fyrir hvern þegnskyldan mann. Ef minnst ⅗ hlutar kosningarbærra manna í sveitamálefnum, sem atkvæði greiddu, hafa goldið jákvæði tillögunni um þegnskylduvinnu, enda hafi að minnsta kosti helmingur kjósenda

1 L. nr. 32, 4. febrúar 1952, § 1.

1941 Nr. 63 27. júní

tekið þátt í atkvæðagreiðslunni, er samþykktin orðin bindandi, að fenginni staðfestingu atvinnumálaráðherra. — **3. gr.** Þegnskylduvinna nær til allra heimilisfastra, vinnufærra karlmanna á aldrinum 16—25 ára, eftir því sem ákveðið er í reglugerð. Enginn er þó þegnskyldur lengur en þrjú ár samtals. Þegnskylduvinna má vara allt að hálfum mánuði fyrir hvern einstakling árlega, og eigi lengur samtals en 6 vikur. — Þeir, sem þegnskyldu inna af hendi, skulu fá þóknun, er nægi þeim til greiðslu fæðis og dvalarkostnaðar meðan vinnan stendur yfir. Teljast útgjöld þessi með kostnaði við framkvæmd þegnskylduvinnunnar. — **4. gr.** Nú hefur hreppsfélag eða kaupstaður gert samþykkt um þegnskylduvinnu og ráðherra staðfest samþykktina, og skal þá skipuð þegnskylduvinnunefnd til 4 ára í senn. — Í hreppsfélögum kýs hreppsnefnd einn mann í þegnskylduvinnunefnd, skólanefnd annan, en ráðherra skipar formann. — Í kaupstöðum skipar ráðherra formann þegnskylduvinnunefndar, en bæjarstjórn kýs aðra nefndarmenn. — Heimilt er, með, samþykki ráðherra, að fela skólanefndum störf þegnskylduvinnunefnda. — Þegnskylduvinnunefnd skal gera frumvarp til reglugerðar um tilhögun og framkvæmd þegnskylduvinnunnar, er ráðherra staðfestir þá þegar, eða að gerðum þeim breytingum, er hann telur nauðsynlegar. Nefndin úrskurðar og um það, hverjir skuli inna af hendi þegnskylduvinnu á hverju ári. Undanþágur eða frestir skulu veittir, ef um veikindi eða aðrar gildar ástæður er að ræða. Þegnskylduvinnunefnd ræður kennara og verkstjóra við þegnskylduvinnu. — **5. gr.** Í þegnskylduvinnu má vinna að hverju því verkefni, sem til framfara horfir eða almenningsheilla, svo sem hvers konar jarðrækt, vegagerð, skógrækt, sundlauga- og leikvallagerð, skólahúsbyggingum o. fl. — Þegnskylduvinnunefnd ákveður verkefnin og hefur umsjón með framkvæmdum í samráði við þær stjórnardeildir, sem ráðherra felur yfirumsjónina. — **6. gr.** Þegnskylduvinnunefnd skal árlega gera áætlun um kostnað af framkvæmd þegnskylduvinnu. Skal áætlunin lögð fyrir hreppsnefnd eða bæjarstjórn til staðfestingar og síðan send ráðherra. — Ríkissjóður greiðir hálfan kostnað af þegnskylduvinnu samkvæmt áætlun af því fé, sem árlega er veitt á fjárlögum í þeim tilgangi, en hreppssjóður eða bæjarsjóður hálfan kostnað og þann kostnað, er verða kann umfram áætlun. — Nú er útlit fyrir, að fjárveiting hrökkvi ekki fyrir eftirspurn eftir þegnskylduvinnustyrk, og skal þá ráðherra tilkynna svo fljótt sem auðið er um fjárhæð væntanlegs styrks. — **7. gr.** Nú kemur þegnskyldur maður ekki til vinnu eftir fyrirlagi þegnskylduvinnunefndar, og sætir hann þá sektum, er nema tvöföldu dagkaupi við samskonar störf fyrir þau dagsverk, er tapast. Sektir renna í hreppssjóð.

1941 Nr. 63 27. júní

Lög um skógræktardag skólafólks. **1952** Nr. 13 31. jan.

1. gr. Heimilt er skógræktarstjóra, í samráði við hlutaðeigandi skólanefnd og skólastjóra, að kveðja hvern þann ófatlaðan nemanda, pilt eða stúlku, sem nýtur ókeypis kennslu í ríkisskóla, til starfa í þjónustu Skógræktar ríkisins einn dag á ári. — Skógræktarstjóri skipuleggur starfið og sér fyrir hæfri verkstjórn og góðri vinnuaðstöðu. — Verkefni séu jafnan valin innan skólahverfisins eða í nánd við skólastað. — **2. gr.** Skógræktardagurinn sé á vorin, að jafnaði áður en skólar hætta störfum. Skal ákveða hann með nægum fyrirvara í samráði við stjórnendur skólanna. Ber að taka tillit til staðhátta og ákveða daginn einvörðungu með tilliti til þess, að ræktunarstarf skólafólksins geti borið sem beztan árangur. — **3. gr.** Nú þykja ekki ákjósanleg verkefni fyrir hendi á einhverjum stað við skóggræðslu, og mega þá stjórnendur skóla, í samráði við viðkomandi sveitarstjórn, fela skólafólkinu verkefni við gróðursetningu trjáplantna eða skrúðjurta, til fegrunar á umhverfi skóla, kirkna, sjúkrahúsa, elliheimila eða annarra opinberra menningar- og líknarstofnana. — **4. gr.** Nánari ákvæði um tilhögun starfa og verkefnaval á skógræktardaginn má setja með reglugerð, er skógræktarstjóri semur, í samráði við fræðslumálastjóra, og ráðherra staðfestir.

1945 Nr. 69 12. apríl

Lög um stýrimannaskólann í Reykjavík.

I. kafli. — Markmið skólans og skipulag. — **1. gr.** Markmið stýrimannaskólans er að veita þá fræðslu, er þarf til að standast fiskimannapróf, farmannapróf og skipstjórapróf á varðskipum ríkisins. — **2. gr.** Skólinn starfar í þremur deildum, tveggja ára deild fyrir fiskimannapróf, þriggja ára deild fyrir farmannapróf og auk þess í sérstakri deild fyrir skipstjórapróf á varðskipum ríkisins.

II. kafli. — Kennsla. — **3. gr.** Í skólanum

skal kenna: Stærðfræði, siglingafræði, íslenzku, dönsku, ensku . . .[1]) eðlisfræði, vélfræði, sjórétt, veðurfræði, [heilsufræði,][1]) bókhald, viðskiptafræði, sjómennsku og [íþróttir,][1]) auk þess þær fræðigreinar, sem krafizt er sérstaklega fyrir skipstjóra á varðskipum ríkisins.

III. kafli. — Próf. — 4. gr. Í skólanum skulu vera þessi burtfararpróf: Fiskimannapróf, farmannapróf og skipstjórapróf á varðskipum ríkisins. — **5. gr.** Til fiskimannaprófsins útheimtist: I. *Stærðfræði* (skrifleg): 1. Í reikningi: Kunnátta í fræðinni um heilar tölur, almenn brot, tugabrot, hlutföll talna, veldi og rót og notkun logaritma. 2. Í flatarmálsfræði: Beinar línur, horn, hringurinn, marghyrningur, sporbaugur, reglur um hliðar og horn í þríhyrningum og samhliðungum, rétthyrndur þríhyrningur, einslaga og samfalla þríhyrningar, flatarmál hrings og marghyrninga, uppdráttur og útreikningur flatarmáls einföldustu flata. 3. Í þríhyrningafræði: Þekking á grundvallaratriðum þríhyrningafræðinnar og á útreikningi flatar rétthyrndra þríhyrninga samkv. henni. 4. Í rúmfræði: Útreikningur rúmtaks ferstrendings og sívalnings. — II. *Siglingafræði* (skrifleg og munnleg): 1. Þekking á jarðhnettinum, lögun hans og stærð, bauganeti hans, lengd og breidd; kompáslínur og kompásstrik. 2. Þekking á kompásnum og notkun hans, á misvísun og halla (inklination), segulskekkju og hvernig hún verður fundin með jarðlægum athugunum; þekking á hallasegulskekkju; kunna að finna misvísun eða segulskekkju með viks-(amplitude-)athugun sólar og með azimutathugun sólar . . .[2]) . . .[3]). 3. Þekking á sjókortum, innihaldi þeirra og notkun: að búa til vaxandi kort. 4. [Þekking á skriðmæli, vegmæli og djúpmælitækjum; þekking á leiðarreikningi, straumi og drift; að setja stefnu skipsins og finna stað skipsins á kortinu.][3]) 5. Þekking á dagbókarhaldi; kunna að finna, hvenær flóð verður og fjara. 6. Þekking á sextanti og notkun hans. 7. [Þekking á himinhvolfinu og daglegri hreyfingu þess, á bauganeti þess, á því að ákveða afstöðu himinhnatta, þekking á sólinni og hreyfing hennar.][2]) 8. Þekking á mælingu tímans og skiptingu hans. 9. [Kunna að finna ristíma og hvarftíma sólarinnar.][2]) 10. [Þekking á hæðarleiðréttingum himinhnatta og að kunna að finna breiddina með athugun sólarinnar í hádegisbaug.][1]) 11. [Kunna að finna staðarlínu fyrir skipið með hæðaraðferðinni.][1]) — III. *Sjómennska* [(munnleg, skrifleg og verkleg)][2]): 1. Þekking á alþjóðlegum siglingareglum og neyðarbendingum og á bjargtækjum og notkun þeirra. 2. Þekking á notkun alþjóða-merkjabókar og að geta lesið og gefið ljós- og hljóðmerki eftir Morse-stafrófi. 3. Þekking á hirðingu og meðferð á skipum, siglum, reiða, seglum, köðlum og vírum og samsetningu þeirra og öðru, sem þar að lýtur, ennfremur meðferð og hirðingu veiðarfæra. — Auk þess er nemendum skylt að hlýða á fyrirlestra í almennri sjómennsku. — IV. *Íslenzka* (skrifleg og munnleg): Að hafa lesið að minnsta kosti 100 bls. í 8 bl. broti í lausu máli og ljóðum og geta skýrt það nokkurn veginn. Efnið skal þannig valið, að nemendur læri sem flest orð og orðatiltæki, er að sjómennsku lúta. Nemendur skulu kunna nokkurn veginn lögskipaða réttritun og geta samið stutta ritgerð um einfalt efni, þannig að orðfæri sé sæmilegt og lesmerki rétt sett. — V. *Danska* (munnleg): Að hafa lesið og geta lagt út að minnsta kosti 100 bls. í 8 bl. broti í lausu máli og ljóðum, sérstaklega um líf og störf sjómanna, og geta talað dönsku nokkuð, einkum um það, [er varðar sjómennsku.][2]) — VI. *Enska* (munnleg): Að hafa lesið og geta lagt út að minnsta kosti 100 bls. í 8 bl. broti, einkum um sjómennsku, og geta talað ensku nokkuð, einkum um það, er gerist á sjó. — VII. [*Sjóréttur* (skriflegur): Að þekkja helztu lagaákvæði, er varða rétt og skyldur skipstjóra.][2]) VIII. [*Heilsufræði*][2]) (munnleg): Að hafa fengið yfirlit yfir það helzta, er stendur í lækningabókum sjómanna, og sé einkum lögð áherzla á þessi atriði: 1. hjálp í viðlögum við slysfarir og algengustu sjúkdóma; 2. samræðissjúkdóma og varnir gegn þeim; 3. næma sjúkdóma og sóttvarnarreglur, sem skipum er skylt að hlýða; 4. almennar heilbrigðis- og þrifnaðarreglur í skipum, hirðingu þeirra og umgengni, matvæli og fæði skipverja. — IX. *Vélfræði* (munnleg): Einföldustu atriði mótorfræðinnar ásamt yfirliti yfir algengustu vélar, notkun þeirra, umhirðu og eldsneyti. — X. *Bókhald:* Að kunna það bókhald, er staðan útheimtir. — [XI. *Veðurfræði:* Nemendum er skylt að hlýða á fyrir-

1) L. nr. 87, 15. des. 1952, § 1. — 2) L. nr. 99, 18. des. 1950, § 1. — 3) L. nr. 87, 15. des. 1952, § 2.

1945 Nr. 69 12. apríl

1) L. nr. 99, 18. des. 1950, § 1. — 2) L. nr. 87, 15. des. 1952, § 2.

lestra um veðurfræði.][1]) — **6. gr.** Til farmannaprófsins útheimtist: hið sama og til fiskimannaprófs og enn fremur: *Stærðfræði* (skrifleg og munnleg): a. [Í reikningi: Fyllri þekking á veldi og rót og á logaritmum. Reikningur með jákvæðum og neikvæðum stærðum. Einfaldur vaxtareikningur. Einfaldar jöfnur.][2]) b. Í flatarmálsfræði: Skyn á rétthyrndu koordinatkerfi. c. Í rúmfræði: Afstaða beinnar línu til flatar og afstaða flata innbyrðis. Þekking prisma, strýtu, keilu, kúlu, sívalnings og á línum, sem myndast á yfirborði þessara hluta við beinan gegnumskurð. Skyn á bogahornum og bogaþríhyrningum. Rúmtak prisma, strýtu, keilu og sívalnings. — Í ofangreindum atriðum stærðfræðinnar er þess eins krafizt, sem nauðsynlegt er að nemandinn viti til skilnings á því, sem kennt er í siglingafræði, sjómennsku, eðlisfræði og vélfræði. — [*Siglingafræði* (skrifleg og munnleg): Hið sama og krafizt er til fiskimannaprófsins og auk þess: Kompásleiðréttingar. Þekking á stefnumagnsmælinum (Deflector) og notkun hans við segulskekkjurannsóknir. Djúpmælar. Að kunna að fara með sjóúr og finna stöðu þess og daglegan gang. Að kunna að finna stað skipsins með staðarlínum byggðum á athugunum sólar, tungls, fastastjörnu eða reikistjörnu. Lengdarathugun. Fyllri þekking á himintunglum. Þekking á notkun helztu raf- og radiotækja, sem notuð er við siglingar. Þekking á stórbaugskortum og siglingu eftir stórbaug.][2]) — *Vélfræði* (munnleg): Þekking algengra eimvéla ásamt kötlum og hjálparvélum. Hestöfl, eldsneytiseyðsla og gæzla vélarinnar. Þekking á algengustu mótorvélum, einkum dieselvélum, og gæzlu þeirra, ásamt hjálparvélum og eldsneytiseyðslu. — *Eðlisfræði* [(skrifleg)][2]): Þekking á eðlisfræðilegum eiginleikum hluta. Jafnvægi og hreyfing fastra, fljótandi og loftkenndra hluta, þyngdarlögmál. Samstilling og sundurliðun [krafta.][2]) Einfaldar vélar. Eðlisþyngd. Dælur. Loftþyngdarmælar. Aðaldrættir hitafræðinnar. Einfaldar reglur um hljóðið, ljósið, rafmagn og rafsegulmagn. — *Sjómennska* (skrifleg, munnleg og verkleg): Hið sama og til . . .[2]) fiskimannaprófsins og enn fremur: a. Stutt lýsing á byggingu skipa, rúmlestir, djúprista, afturhlæðni og stöðugleiki. Viðhald skipa á sjó og landi. Áhrif skrúfu og stýris. Vatnsþéttar skiljur og tæmingartæki. Helztu lagaákvæði um flokkun og skoðun skipa. b. Bátar og notkun þeirra. Tæki til fermingar og affermingar skipa. Meðferð farms og kjölfestu. Öryggisráðstafanir við skipströnd, árekstur, eldsvoða, sjóskaða o. fl. Einfaldur jafnvægisreikningur með tilliti til fermingar og affermingar skipa. Línubyssur og önnur bjargtæki. . . .[1]) Notkun taflna um styrkleika, aðallega þeirra hluta, sem notaðir eru við fermingu og affermingu skipa. Skyldur stýrimanns á verði. — *Landafræði og veðurfræði* (munnleg): Stutt yfirlit yfir landslag hinna helztu meginlanda. Helztu skipgengar ár og fljót. Heimshöfin og helztu siglingaleiðir. Helztu verzlunarborgir. Skyn á helztu loft- og sjávarmælitækjum. Skipting hitans á yfirborði jarðar. Vatnsgufa loftsins: ský og úrkoma. Veðurfregnir og veðurkort. Rafmagn í gufuhvolfinu. Loftþrýstingur. Vindar og lögmál þeirra. Þekking helztu hafstrauma. — *Íslenzka* (skrifleg og munnleg): Að hafa lesið að minnsta kosti 200 bls. í 8 bl. broti í lausu máli og ljóðum og geta skýrt það vel. Efnið skal þannig valið, að nemendur læri sem flest orðtök, er að sjómennsku lúta. Jafnframt skulu þeir hafa lært það af íslenzkri málfræði, er þarf til þess að fara vel með íslenzkt mál í ræðu og riti, og geta skrifað á allgóðu máli og með góðri stafsetningu ritgerð um efni, [er að sjóferðum lýtur,][1]) og samið laglega skjöl þau og skilríki, er staða þeirra heimtar. — *Danska* (skrifleg og munnleg): Að hafa lesið og geta lagt út að minnsta kosti 200 bls. í 8 bl. broti í lausu máli og ljóðum, einkum um líf og störf sjómanna, og geta talað dönsku sæmilega, einkum um það, [er sjómennsku varðar,][1]) og að geta gert léttan danskan stíl. — *Enska* (skrifleg og munnleg): Að hafa lesið að minnsta kosti 200 bls. í 8 bl. broti, einkum um líf og störf sjómanna, skilja „Nautical Almanac“ og geta talað ensku nokkurn veginn, einkum um það, [er að sjómennsku lýtur.][1]) — . . .[1]) — [*Sjóréttur* (skriflegur): Nokkru fyllri þekking en til fiskimannaprófs, einkum um farmbréf og farmskírteini. Farmsamningar. — *Heilsufræði* (munnleg): Nokkru fyllri þekking en til fiskimannaprófs, einkum um hitabeltissjúkdóma og varnir gegn þeim.][1]) — *Bókhald og viðskiptafræði* (skrifleg) . . .[1]): Þau atriði, er farmenn skiptir mestu og staða þeirra heimtar. . . .[1]) — **7. gr.** [Til skipstjóraprófs

1) L. nr. 87, 15. des. 1952, § 2. — 2) Sömu l., § 3.

1) L. nr. 87, 15. des. 1952, § 3.

1945 Nr. 69 12. apríl

á varðskipum ríkisins er krafizt: 1. Að nemandi hafi lokið farmannaprófi og hlotið í meðaleinkunn að minnsta kosti ¾ þeirrar einkunnar, sem hæst verður gefin. — Undanþegnir þessu ákvæði eru þeir, sem fengið hafa réttindi sem skipstjórar á varðskipum ríkisins, þegar lög þessi öðlast gildi; enn fremur má veita efnilegum nemendum undanþágu frá þessu skilyrði, ef kennarar skólans mæla eindregið með því. 2. *Siglingafræði og stærðfræði:* a. Mælistaðir og lega þeirra til staðarákvarðana. Mismunur á land- og sjókortum. b. Þekking á leiðréttingum horna, merkja og miðana á jörðunni til útsetningar í vaxandi kort. c. Þekking á leiðréttingum sextanthorna vegna hæðarmismunar mælistaðanna. d. Nokkru fyllri þekking en til farmannaprófs á notkun og meðferð nýjustu siglingatækja. e. Nokkru fyllri stærðfræðikunnátta en til farmannaprófs. 3. *Alþjóðamerki:* Leikni í notkun ljós- og hljóðmerkja og merkjaflagga. 4. *Alþjóðaréttur og skýrslugerð:* a. Helztu ákvæði laga og milliríkjasamninga um gæzlu landhelginnar og fiskveiðar á hafinu. Þýðing og gæzla landhelginnar á ófriðartímum. b. Kunnátta í ýmiss konar skýrslugerð. 5. *Enska.* Fyllri kunnátta í að tala og rita málið en krafizt er til farmannaprófs. 6. *Þýzka.* Undirstöðuatriði þýzkrar tungu. 7. *Líkamsæfingar:* Kunnátta í algengum fimleikum og æfing í að stjórna fimleikaflokki.][2]) — **8. gr.** Við burtfararpróf skulu auk kennarans, sem prófar, vera tveir prófdómendur í hverri grein, og skipar stjórnarráðið til þess sérfræðinga eftir föngum. — [Munnleg próf má halda í heyranda hljóði.][3]) — **9. gr.** Vilji maður ganga undir burtfararpróf skólans án þess að hafa stundað þar nám, skal hann senda kennslumálaráðuneytinu beiðni um það tveim mánuðum áður, og skal fylgja beiðninni vottorð um, að umsækjandi fullnægi kröfum þeim, er segir í 1.—5. lið 11. gr. þessara laga, og vottorð um þann undirbúning, er hann hefur fengið. — **10. gr.** Þeir, sem staðizt hafa burtfararpróf við stýrimannaskólann, skulu fá prófskírteini, er sýni aðaleinkunn þeirra og séreinkunnir. — Prófskírteinin skulu gefin út á íslenzku og að minnsta kosti einu stórþjóðamáli.

IV. kafli. — Inntaka nemenda. — 11. gr. Almenn inntökuskilyrði eru: 1. Að fullnægja kröfum reglugerðar um siglingatíma. 2. Að hafa þá sjón, heyrn og málfæri, sem yfirmannsstaða heimtar. 3. Að kunna sund. 4. Að vera ekki haldinn af neinum næmum sjúkdómi eða líkamskvilla, er orðið geti öðrum nemendum skaðvænn. 5. Að hafa óflekkað mannorð. — . . .[1])

V. kafli. — Kennslutími. — 12. gr. Skólinn starfar frá byrjun októbermánaðar og eigi skemur en til aprílloka.

VI. kafli. — Kennarar skólans. — 13. gr. [Við stýrimannaskólann skulu, auk skólastjóra, vera að jafnaði fjórir skipaðir kennarar, þrír kennarar í siglingafræði og tungumálakennari, og stundakennarar eftir þörfum. — Laun fastakennara við skólann skulu ákveðin í launalögum.[2])][3]) — **14. gr.** Til þess að geta orðið skólastjóri stýrimannaskólans, verður hlutaðeigandi að hafa lokið farmannaprófi skólans og síðan víðtækara farmannaprófi við erlendan skóla, hvorttveggja með góðum vitnisburði. — Til þess að verða fastur kennari í siglingafræði verður hlutaðeigandi að hafa lokið að minnsta kosti góðu farmannaprófi við skólann. — Til þess að verða tungumálakennari skólans verður hlutaðeigandi að hafa lokið embættisprófi í einhverju af þeim málum, sem kennd eru við skólann. Þó má veita undanþágu frá þessu ákvæði þeim, sem reyndur er að nægri kunnáttu og kennarahæfileikum. — Enginn getur fengið veitingu fyrir embætti við skólann, nema hann hafi verið settur til að gegna því í eitt ár að minnsta kosti. — Stundakennara setur ráðuneytið samkvæmt tillögum skólastjóra.

VII. kafli. — Ýmisleg ákvæði. — 15. gr. Yfirstjórn skólans hefur atvinnumálaráðuneytið. — **16. gr.** Með reglugerð verður nánar ákveðið um tilhögun kennslunnar, próf og einkunnir, inntöku nemenda í skólann, kennslutíma og leyfi, reglu og aga, kennara skólans og skólalækni.[4]) — **17. gr.** Námskeið, er veiti þá fræðslu, sem þarf til þess að öðlast skipstjórnarréttindi samkv. 4. gr. l. nr. 104 frá 1936, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, með áorðnum breytingum,[5]) og þá fræðslu, sem þarf til þess að setjast í II. bekk í fiskimannadeild stýrimannaskólans í Reykjavík, skal atvinnumálaráðuneytið fela skólastjóra stýrimannaskól-

1) L. nr. 87, 15. des. 1952, § 3. — 2) Sömu l., § 4. — 3) Sömu l., § 5.

1) L. nr. 87, 15. des. 1952, § 6. — 2) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 16. — 3) L. nr. 99, 18. des. 1950, § 3. — 4) Rgj. nr. 71, 17. apríl 1953, rgj. nr. 68, 15. apríl 1953. — 5) Sbr. nú l. nr. 66, 17. júlí 1946.

1945 Nr. 69 12. apríl

1945 Nr. 69 12. apríl

ans að láta halda á eftirfarandi stöðum, þegar næg þátttaka er fyrir hendi: Á Ísafirði, Akureyri, Norðfirði og í Vestmannaeyjum. — Námskeiðin skulu haldin annað hvert ár á hverjum stað, en þó eigi nema á tveim stöðum sama árið. Skulu þau standa yfir frá byrjun októbermánaðar og ekki skemur en til janúarloka. Heimilt er að hafa námskeiðin á öðrum tíma árs, en jafnan skulu þau standa yfir minnst 4 mánuði. — Í reglugerð skal ákveðið nánar um þátttöku, inntökuskilyrði, kennslufyrirkomulag og próf við námskeiðin, en verkefni til prófs, sem réttindi veitir til II. bekkjar stýrimannaskólans, skulu send frá stýrimannaskólanum í Reykjavík og úrlausnir dæmdar þar.[1]) — Kostnaður við námskeiðin greiðist úr ríkissjóði. — **18. gr.** *Ákvæði til bráðabirgða.* — Í næstu 5 ár, eftir að stýrimannaskólinn hefur fengið til þess nægan húsakost, skal þeim, er lokið hafa hinu minna fiskimannaprófi samkv. lögum nr. 104 frá 1936 eða smáskipaprófi samkv. lögum nr. 40 frá 1922, gefinn kostur á að ganga undir sérstakt próf við stýrimannaskólann í Reykjavík, er veiti sömu réttindi og fiskimannapróf, enda fullnægi þeir ákvæðum laga um siglingatíma og hafi náð 30 ára aldri. — Próf þetta nefnist fiskimannapróf, og setur atvinnumálaráðherra um það reglugerð að fengnum tillögum skólastjóra stýrimannaskólans í Reykjavík og fulltrúa frá Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands.

1936 Nr. 71 23. júní

Lög um kennslu í vélfræði.

I. kafli. — Um vélskólann í Reykjavík. — **1. gr.** Í Reykjavík skal vera vélskóli. Markmið hans er að búa nemendur undir hið minna vélstjórapróf, hið meira vélstjórapróf, rafmagnspróf fyrir vélstjóra og rafmagnspróf fyrir rafvirkja. — Skólinn starfar í þrem deildum: 1. Minni vélstjóradeild. 2. Meiri vélstjóradeild. 3. Rafmagnsfræðideild fyrir vélstjóra og rafvirkja. — Skólaárið byrjar 1. október og endar 30. september. — **2. gr.** Í skólanum skal kenna: Íslenzku, dönsku, ensku, þýzku, stærðfræði, eðlisfræði, vélfræði, vélateikningu, hjúkrunarfræði, bókhald og viðskiptafræði, rafmagnsfræði og leikfimi. — **3. gr.** Kennslumálaráðuneytið ræður fastan vélfræðikennara, sem einnig er forstöðumaður skólans. Það ræður einnig fastan kennara í stærðfræði og eðlisfræði, svo og tímakennara í öðrum greinum og aðstoðarkennara eftir þörfum, í samráði við forstöðumann skólans. — Laun fastra kennara skulu ákveðin í launalögunum, en laun tímakennara ákveður kennslumálaráðuneytið.[1]) — Kennaralaun og annar kostnaður við skólann greiðist úr ríkissjóði. — **4. gr.** Inntökupróf skal haldið í skólanum í byrjun okt. ár hvert, í þeim greinum, sem þarf til undirbúnings skólanámsins. Skal inntökupróf í vélstjóradeild og rafmagnsfræðideild samsvara fullnaðarprófi úr iðnskólanum í Reykjavík. Þeir, sem hafa lokið fullnaðarprófi við iðnskólann í Reykjavík, eða öðru jafngildu eða æðra prófi, þurfa þó ekki að ganga undir inntökupróf. — **5. gr.** 1. Inntökuskilyrði í minni vélstjóradeild: a. Að nemandinn hafi staðizt inntökupróf í deildina samkvæmt reglugerð skólans. b. Að hann hafi eftir 16 ára aldur stundað nám á vélaverkstæði, sem rétt hefir til þess að kenna vélnemum, í 3 ár eða verið vélstjóri með undanþágu á eimskipi með meira en 50 hestafla vél í 3 ár, áður en lög þessi öðlast gildi. c. Að hann sé ekki haldinn næmum sjúkdómi eða hafi líkamsgalla, sem geti orðið honum til tálmunar við starf hans. d. Að hann hafi óskert mannorð. e. Að hann kunni sund. 2. Inntökuskilyrði í meiri vélstjóradeild: a. Að nemandinn hafi staðizt inntökupróf í deildina, eða fullnaðarpróf við iðnskólann í Reykjavík eða annan jafngildan eða æðri skóla, í þeim greinum, sem þarf til undirbúnings skólanámsins. b. Að hann hafi eftir 16 ára aldur stundað nám í 4 ár á vélaverkstæði, sem réttindi hefir til að kenna vélnemum. c. Að hann sé ekki haldinn næmum sjúkdómi, eða hafi líkamsgalla, sem geti orðið honum til tálmunar við starf hans. d. Að hann hafi óskert mannorð. e. Að hann kunni sund. 3. Inntökuskilyrði í 1. bekk rafmagnsfræðideildar: a. Að nemandinn hafi staðizt inntökupróf í deildina eða fullnaðarpróf við iðnskólann í Reykjavík eða annan jafngildan skóla eða æðri, í þeim greinum, sem nauðsynlegar eru til undirbúnings skólanámsins. b. Að hann hafi eftir 16 ára aldur stundað rafvirkja- eða rafvélavirkjanám í 4 ár, hjá rafvirkja- eða rafvélavirkjameistara, sem réttindi hefir til að kenna þá iðn. c. Að hann sé ekki haldinn næmum sjúkdómi eða hafi líkamsgalla, sem geti orðið honum til tálmunar við starf hans. d. Að hann hafi

1) Rgj. nr. 70, 17. apríl 1953.

1) L. nr. 60, 12. marz 1945, §§ 16 og 32.

óskert mannorð. 4. Inntökuskilyrði í 2. bekk rafmagnsfræðideildar: a. Að nemandinn hafi staðizt 1. bekkjar próf deildarinnar eða hið meira vélstjórapróf skólans. b. Að hann sé ekki haldinn næmum sjúkdómi eða hafi líkamsgalla, sem geti orðið honum til tálmunar við starf hans. c. Að hann hafi óskert mannorð. — **6. gr.** Próf skulu haldin í skólanum: Hið minna vélstjórapróf að afloknum kennslutíma deildarinnar ár hvert. Hið meira vélstjórapróf áður en sumarleyfi byrjar ár hvert. Próf í rafmagnsfræði að afloknum kennslutíma deildarinnar ár hvert. — **7. gr.** Til hins minna vélstjóraprófs þarf: 1. Í íslenzku: Að geta gert léttan stíl um almennt efni, skrifað sæmilega og nokkurnveginn rétt. Lesið sæmilega og kunna skil á helztu atriðum málfræðinnar . 2. Í stærðfræði: Þekking á hinum fjórum algengu reikningstegundum með heilum tölum, brotum og tugabrotum, ennfremur einfaldri þríliðu og grundvallaratriðum flatarmálsfræðinnar, ennfremur í rúmmálsfræði, að geta reiknað út ferstrending og sívalning. 3. Í eðlisfræði: Þekking á lögmálum loftkenndra efna, þrýstingi og þrýstimælum, eðlisþyngd, dælum, seltumælum, hita, hitamælum, útþenslu hluta við hita, bræðslu, uppgufun, suðu, eiginleikum vatnsgufunnar, einföldum vélum, svo sem vogarstöng, skrúfu, fleyg, dragreipi o. s. frv., rafmagni og seglumagni. 4. Í vélfræði: Þekking á eimvélum í skipum og á landi, einstökum hlutum þeirra, samsetningu og efni, eimkötlum, smíði þeirra og efni, hirðingu eimvéla og katla, hestöflum eimvéla, eldsneyti og eldsneytiseyðslu, stillingu vélanna, viðhaldi og eftirliti, hjálparvélum skips og vélar, slökkvitækjum og lagaákvæðum um skoðun og eftirlit skipa, aðalpörtum skips og skiptingu þess í vatnsþétt hólf, ryði og tæringum og vörnum gegn því, grundvallaratriði mótora með tilliti til mótora í bjargbátum. — **8. gr.** Til hins meira vélstjóraprófs þarf: 1. Í íslenzku: Að geta gert íslenzkan stíl um almennt efni, skrifað sæmilega rithönd skýrt og nokkurnveginn rétt. Að geta lesið kafla úr íslenzkri bók og endursegja hann og skýra helzlu málfræðiatriðin, sem fyrir koma í honum. 2. Í dönsku: Að geta lesið upp og þýtt kafla úr danskri bók, vélfræðilegs efnis. 3. Í ensku: Sama kunnátta og í dönsku. 4. Í þýzku: Sama kunnátta og í dönsku. 5. Í stærðfræði: a. Í reikningi: Að kunna hinar 4 algengu reikningsaðferðir með heilum tölum, brotum og tugabrotum, bæði með tölum og bókstöfum, þríliðu, prósentu- og rentureikning, veldi, rót og logaritma, að geta leyst líkingar af 1. gráðu með einni og tveim óþekktum stærðum. b. Í flatarmálsfræði: Þekking á afstöðu beinna lína hvorrar til annarrar, hringum, hornum, marghyrningum, á reglum um hliðar og horn þríhyrninga og samsíðunga, á samfalla og einslaga þríhyrningum, rétthyrndum þríhyrningum, útreikningi flatarmáls og hinu rétthyrnda koordinat-kerfi. Ennfremur að geta gert einfaldar flatarmálsteikningar og þekkja almenn hjálpartæki til þess. c. Í rúmmálsfræði: Þekking á afstöðu beinnar línu til flata og flata hvors til annars, þrístrendingi, strýtu, sívalningi, keilu, kúlu, og á þeim línum, sem myndast á yfirborði þessara hluta við beinan gegnumskurð. Ennfremur þekking á flatarmáli og yfirborði þessara hluta og rúmtaki þeirra. d. Í þríhyrningafræði: Þekking á grundvallaratriðum þríhyrningafræðinnar. 6. Í eðlisfræði: Þekking á hinum almennu eðlisfræðilegu eiginleikum hlutanna, hreyfingu og jafnvægi fastra, fljótandi og loftkenndra hluta, samsetningu og sundurliðun afla, vinnu og afli, þrýstingi og þrýstimælum, eðlisþyngd, seltumælum, dælum, einföldum vélum, svo sem vogarstöng, skrúfu, fleyg, skáborði, dragreipi o. s. frv., ennfremur á helztu lögmálum hitafræðinnar, hita og dreifingu hans, útþenslu hlutanna við hita, hitamælum, hitamagni, bræðslu, uppgufun, eiginleikum vatnsgufunnar, suðu, eldsneyti og brennslu, segulmagni, rafmagni og styrkleika efnanna. Ennfremur þekking á almennri hljóðfræði og ljósfræði. 7. Í vélafræði: a. Í eimvélafræði: Þekking á eimvélum í skipum og á landi, einstökum hlutum þeirra og samsetningu, eimkötlum og öðrum tækjum, er þeim fylgja, hirðingu eimvéla og eimkatla, viðhaldi þeirra og eftirliti, smíði og efni eimvéla og eimkatla, vélbilun, ketilbilun og sprengingu, aflmælislínum og þeim niðurstöðum, sem af þeim má draga, hestöflum eimvéla, stillingu vélanna, eldsneytiseyðslu, þekking á hjálparvélum skips og vélar (stýrisvél, ljósvél, kælivél, vindum, dælum o. s. frv.), þekking á byggingu skips og skiptingu þess í vatnsþétt hólf, skipsdælum, slökkvitækjum og lagaákvæðum um skoðun og eftirlit skipa, ryði og tæringum og vörnum gegn því. b. Í mótorfræði: Þekking á mótorum í skipum og á landi, einkum dieselmótorum, á smíði þeirra og efni, viðhaldi, eftirliti, hirðingu og stjórn, gangtruflunum og lagfæringu þeirra, aflmælislínum og þeim niðurstöðum, sem af

1936 Nr. 71 23. júní

þeim má draga, stillingu mótora, hestöflum mótora og notagildi, hitafræðilegum grundvallaratriðum, þjöppun og útþenslu, skolun og forhleðslu, blöndun hleðslunnar og brennslu, eldsneyti og eldsneytiseyðslu, hjálparvélum mótora og skips (ljósvél, kælivél, stýrisvél, vindum, dælum, loftþjöppun o. s. frv.), smurningu mótora og smurningsháttum, hömlum mótora og öðrum mótorraunum og þekking á lagaákvæðum um skoðun og eftirlit mótorskipa. c. Í burðarþolsfræði: Þekking á grundvallaratriðum um styrkleika efnis þess, sem notað er í vélar og katla, og byrjunarreglum um útreikning á styrkleika hinna helztu hluta í vélum og kötlum. 8. Í vélateikningu: Að geta gert vinnuteikningar af ákveðnum vélahluta. 9. Í hjúkrunarfræði: Þekking á grundvallaratriðum og reglum um hjúkrun sjúkra, fyrstu hjálp, sem hægt er að veita þegar slys ber að höndum, hreinlæti og á að notfæra sér hina lögskipuðu lækningabók og meðalakistu. 10. Í bókhaldi og viðskiptafræði: Þau atriði, er vélstjóra skiptir og staða þeirra heimtar. — **9. gr.** Til 1. bekkjar prófs í rafmagnsdeild þarf: 1. Í íslenzku: Að geta gert léttan stíl um almennt efni skýrt og nokkurnveginn rétt. 2. Í dönsku: Að geta lesið og þýtt léttan kafla úr danskri bók rafmagnsfræðilegs efnis. 3. Í stærðfræði: Þekking á hinum fjórum algengu reikningsaðferðum með heilum tölum, brotum og tugabrotum, bæði með tölum og bókstöfum, á þríliðu og líkingum af 1. gráðu með einni óþekktri stærð, ennfr. á almennri flatarmálsfræði og rúmmálsfræði og á grundvallaratriðum þríhyrningafræðinnar. 4. Í eðlisfræði: Þekking á almennri aflfræði, hljóðfræði, ljósfræði, hitafræði, rafmagni og segulmagni. 5. Í vélfræði: Þekking á frumatriðum vélfræðinnar, ýmsum algengum aflvélum, sem notaðar eru til þess að knýja rafala, smíði þeirra og efni. 6. Í vélateikningu: Að geta teiknað vinnuteikningu af einföldum vélahluta. — **10. gr.** Til burtfararprófs úr rafmagnsdeild þarf: Í rafmagnsfræði: Þekking á grundvallaratriðum rafmagnsfræðinnar, um rakstraum og riðstraum, rakstraums- og riðstraumsvélar, spennubreytum, vinnuháttum og gerð rafmagnsvéla og spennubreyta, uppsetningu, hirðu og viðhaldi rafmagnsvéla og raftækja. Ennfremur kunnátta í allskonar raflögnum, þekking á að finna algengar bilanir rafmagnstækja og rafmagnslagna og þekking á orsökum þeirra, kunna að átta sig á tengimyndum, kunna að deyfa útvarpstruflanir rafmagnstækja og véla. Þeir skulu og þekkja lög og reglugerðir um allt, er að þessu lýtur, ennfremur skulu þeir vita um lífshættu þá, er stafað getur af rafmagni, og kunna að gera einfaldar endurlífgunartilraunir. — Auk þess útheimtist í öðrum greinum það, sem nauðsynlegt er til fulls skilnings á rafmagnsfræðinni. — **11. gr.** Prófin eru bæði skrifleg og munnleg og burtfararpróf í rafmagnsfræðideild einnig verklegt. Þau skulu haldin af prófnefnd, sem kennslumálaráðuneytið skipar í hvert skipti. Skulu í henni vera forstöðumaður skólans og tveir aðrir. Skal annar þeirra hafa æðri vélfræðilega þekkingu og skal hann vera formaður prófnefndar, hinn skal vera vélstjóri, sem siglt hefir sem yfirvélstjóri á verzlunarskipum eða varðskipum ríkisins. — Auk þess skipar ráðuneytið tvo menn, prófnefndinni til aðstoðar, annan til þess að dæma um kunnáttu prófsveina í tungumálum, en hinn til þess að dæma um kunnáttu þeirra í rafmagnsfræði. Kennarinn í hverri grein heldur hið munnlega próf. — **12. gr.** Sá, sem óskar að ganga undir próf, skal senda umsókn um það til forstöðumanns skólans, stílaða til kennslumálaráðuneytisins. Sé hann eigi lærisveinn skólans, skal umsóknin vera komin til forstöðumanns skólans eigi síðar en tveim mánuðum fyrir próf, og skulu fylgja beiðninni vottorð um, að hann uppfylli kröfur þær, sem settar eru í 5. gr. um inntöku í þá deild, sem um er að ræða, og auk þess vottorð um þann undirbúning, sem hann hefir fengið. Hafi hann gengið undir próf áður í sömu greinum, skal þess getið í umsókninni.

1936 Nr. 71 23. júní

II. kafli. — Um mótornámskeið. — 13. gr. Fiskifélag Íslands skal halda námskeið í mótorfræði, til þess að búa menn undir mótorvélstjórapróf. Þau skulu haldin í tveim flokkum, hið minna og hið meira námskeið. — Hið minna námskeið skal haldið í Reykjavík og úti um land, á þeim stöðum, sem nægur vélakostur og önnur skilyrði eru fyrir hendi og atvinnumálaráðuneytið ákveður, eftir tillögum Fiskifélags Íslands. — Hið meira námskeið skal aðeins haldið í Reykjavík. — Kostnaður við námskeiðin greiðist úr ríkissjóði, eftir samningi við Fiskifélag Íslands, þó ekki yfir 4000 kr. árlega. — **14. gr.** 1. Inntökuskilyrði á hið minna námskeið skulu vera þessi: a. Að nemandinn sé 18 ára að aldri. b. Að hann sé ekki haldinn

næmum sjúkdómi eða hafi líkamsgalla, sem orðið geti honum til tálmunar við starf hans. c. Að hann hafi óskert mannorð. d. Að hann kunni sund. 2. Inntökuskilyrði á hið meira námskeið skulu vera þessi: a. Að nemandinn hafi staðizt hið minna námskeiðspróf Fiskifélagsins, eða inntökupróf í íslenzku og reikningi, sem jafngildir kröfum þeim, sem gerðar eru til hins minna námskeiðsprófs í þessum greinum. b. Að hann hafi eftir 16 ára aldur unnið í 2 ár á vélaverkstæði, sem réttindi hefir til að kenna þá iðn, eða siglt sem 1. vélstjóri á mótorskipi með meira en 50 hestafla vél í 24 mánuði, áður en lög þessi öðluðust gildi. c. Að hann sé ekki haldinn neinum næmum sjúkdómi eða hafi líkamsgalla, sem geti orðið honum til tálmunar við starf hans. d. Að hann hafi óskert mannorð. e. Að hann kunni sund. — **15. gr.** Próf skulu haldin að afloknum námskeiðstíma. Til hins minna námskeiðsprófs þarf: 1. Í íslenzku: Að geta gert léttan stíl um almennt efni, skrifað sæmilega og nokkurnveginn rétt. 2. Í reikningi: Þekking á hinum fjórum algengu reikningstegundum með heilum tölum, brotum og tugabrotum. 3. Í eðlisfræði: Þekking á lögum um loftkennd efni, þrýstimælum, hitamælum, dælum, dreifingu hitans og áhrifum hans á fasta og fljótandi hluti, bræðslu, eldsneyti og olíum. 4. Í mótorfræði: Þekking á mótorvélum, sem notaðar eru í skipum og á landi, útbúnaði þeirra og efni, hirðingu og stjórn, þekking á sundurliðun mótorvéla, hreinsun þeirra, samsetningu og stillingu, þekking á gangtruflunum mótora og kunna að lagfæra þær, þekking á algengustu bilunum, sem orsakast af sliti og notkun, og endurbótum þeirra, þekking á hinum algengustu eldsneytistegundum, sem notaðar eru í mótora, hömluhestöflum, eldsneytiseyðslu og raftækjum lítilla mótorskipa, riði og tæringum og vörnum gegn því. — Til hins meira námskeiðsprófs þarf: 1. Í íslenzku: Að geta gert léttan stíl um almennt efni, skrifað sæmilega og nokkurnveginn rétt. Lesið sæmilega og kunna skil á helztu atriðum málfræðinnar. 2. Í stærðfræði: Þekking á hinum fjórum reikningsaðferðum, með heilum tölum, brotum og tugabrotum, þekking í einfaldri þríliðu og grundvallaratriðum flatarmálsfræðinnar, ennfremur í rúmmálsfræði, að geta reiknað út ferstrending og sívalning. 3. Í eðlisfræði: Þekking á lögum um loftkennd efni, þrýstingi og þrýstimælum, eðlisþyngd, seltumælum, dælum, hita, hitamælum, útþenslu hluta við hita, bræðslu, uppgufun og suðu. Þekking á einföldum vélum, svo sem vogarstöng, skrúfu, fleyg, dragreipi o. s. frv., ennfremur á rafmagni og segulmagni. 4. Í mótorfræði: Fyllri þekking á því, sem til hins minna námskeiðsprófs er heimtað, og auk þess: Þekking á aflmælislínum og einföldum niðurstöðum, sem af þeim má draga, blöndun hleðslunnar og brennslu eldsneytisins. Þekking á helztu hlutum skips og skiptingu þess í vatnsþétt hólf, hjálparvélum, svo sem stýrisbúnaði, ljósvélum, vindum, slökkvitækjum o. s. frv., og lagaákvæðum um skoðun og eftirlit mótorskipa. Ennfremur að geta framkvæmt minniháttar viðgerðir á mótorum og hjálpartækjum þeirra. Þekking á meðferð eimkatla með tilliti til hjálparkatla í mótorskipum. — **16. gr.** Prófin eru bæði munnleg, skrifleg og verkleg. Þau skulu haldin af prófnefnd, sem kennslumálaráðuneytið skipar til þess í hvert skipti. Skulu í henni vera forstöðumaður námskeiðsins og tveir aðrir; skal annar þeirra hafa meiri vélfræðilega þekkingu en námskeiðin veita, en hinn vera vélsmiður, sem æfingu hefir í mótorviðgerðum. — **17. gr.** Óski einhver, sem ekki er nemandi námskeiðsins, að ganga undir próf, skal hann senda umsókn um það til kennslumálaráðuneytisins, eigi síðar en mánuði áður en próf byrjar. Umsókninni skal fylgja vottorð um, að hann fullnægi inntökuskilyrðum á námskeiðið, og auk þess vottorð frá þeim kennara eða kennurum, sem hafa kennt honum, um að hann sé fær um að ganga undir prófið.

III. kafli. — Almenn ákvæði. — 18. gr. Kennslumálaráðuneytið setur reglugerð um það, hvernig kennslunni og prófunum skuli hagað, svo og um verklegan lærdóm nemenda og annað, er að kennslu og undirbúningi lýtur.[1]) — **19. gr.** Hver sá, sem staðizt hefir próf, fær skírteini um það. Skírteinið skal gefið út á íslenzku og ensku og ritað eftir fyrirmynd, sem kennslumálaráðuneytið semur. Á skírteininu skal geta þeirra kennslugreina, sem prófsveinninn hefir verið reyndur í, og tilgreina (með tölum) þær einkunnir, sem hann hefir hlotið. Einnig skal

1) Rgj. nr. 103, 29. sept. 1936, rgj. nr. 188, 1. okt. 1947, sbr. rgj. nr. 199, 1. okt. 1952; rgj. nr. 189, 1. okt. 1947.

1936 Nr. 71 23. júní

tilkynna þá lægstu einkunn, sem þarf til þess að standast prófið, og þá hæstu, sem hægt er að öðlast. Allir prófnefndarmenn skulu undirrita skírteinin. — Skýrslur um prófið, ásamt fullum nöfnum prófsveina, fæðingarstað, degi og ári, svo og einkunnum þeim, sem þeir hafa hlotið, skal rita í bækur, sem til þess eru ætlaðar. Bækur þessar skulu geymdar á þeim stöðum, sem kennslumálaráðuneytið ákveður. — Allir prófnefndarmenn staðfesta skýrslurnar með undirskrift sinni. — **20. gr.** Glati einhver prófskírteini sínu, á hann rétt á að fá það endurnýjað, en greiða skal hann fyrir það kr. 2,00 í ómakslaun.

1947 Nr. 82 5. júní

Lög um Matsveina- og veitingaþjónaskóla.

1. gr. Stofna skal og halda í Reykjavík skóla, er nefnist Matsveina- og veitingaþjónaskóli. Aðsetur skólans er í sjómannaskólahúsinu. Skólinn skal veita hagnýta fræðslu þeim, sem gerast vilja matsveinar eða veitingaþjónar á skipum eða í gisti- og veitingahúsum. — **2. gr.** Inntökuskilyrði eru: 1. að nemandi sé 16 ára eða eldri; 2. að hann sé ekki haldinn af neinum næmum sjúkdómi eða kvilla, sem geti orðið öðrum nemendum skaðvænn eða hættulegur; 3. að hann hafi óflekkað mannorð; 4. að hann hafi lokið miðskólaprófi samkvæmt lögum nr. 22 10. apríl 1946, um skólakerfi og fræðsluskyldu. — **3. gr.** Kennsla skal vera bæði bókleg og verkleg. Námsgreinar skulu ákveðnar í reglugerð. — **4. gr.** Kennslu skal haga þannig, að eftir eins vetrar nám hafi nemendur náð nægilegri leikni og þekkingu til að verða matsveinar og framreiðslumenn á fiskiskipum og flutningaskipum, enda verði þeim, sem þetta nám stunda, ekki kenndar bóklegar námsgreinar, nema að því leyti sem nauðsynlegt er í sambandi við verklega námið. Námstími fyrir fullgilda matsveina og veitingaþjóna skal vera þrjú ár. En heimilt er nemendum að verja nokkrum hluta námstímans í nám hjá meisturum í iðninni í veitingahúsi eða á farþegaskipi, og skal kveða nánar á um það í reglugerð. Heimilt er og að halda við skólann námskeið, mismunandi löng, eftir þörfum fyrir annað starfsfólk skipa, veitingahúsa og gistihúsa, og má þá setja um þau nánari ákvæði í reglugerð. — Við alla kennslu skal leggja sérstaka áherzlu á reglusemi, þrifalega og háttprúða umgengni og snyrtimennsku. — **5. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta starfrækja mötuneyti og matsölu í sambandi við skólann. — **6. gr.** [Yfirstjórn skólans hefur samgöngumálaráðuneytið. — Ráðherra skipar til 4 ára í senn fimm manna skólanefnd, er hefur á hendi yfirumsjón skólans. Skal nefndin skipuð einum matreiðslumanni, einum framreiðslumanni, einum veitingamanni og einum fiskiskipsmatsveini, og skulu þessir menn skipaðir eftir tilnefningu hlutaðeigandi stéttarsamtaka, en fimmti nefndarmaðurinn án tilnefningar. Ráðherra skipar einn nefndarmannanna formann. Ráðherra skipar skólastjóra og kennara skólans, að fengnum tillögum skólanefndar. Skólastjóri skal jafnframt vera bryti skólans. — Með reglugerð skulu sett nánari ákvæði um starfsemi skólans, kennslutíma, námsefni og kennaralið.][1] — **7. gr.** Fyrstu fimm árin eftir að skólinn tekur til starfa, er ráðherra heimilt að veita undanþágu frá því inntökuskilyrði, er felst í 4. lið 2. gr. þessara laga. — **8. gr.** Allur kostnaður við skólahald, mötuneyti og matsölu greiðist úr ríkissjóði.

1947 Nr. 82 5. júní

Lög um lyfjafræðingaskóla Íslands.

1940 Nr. 112 30. maí

1. gr. Á Íslandi skal vera skóli, er hefir það hlutverk að búa menn undir að geta rækt lyfjasveina- og lyfsalastörf, lyfjafræðingaskóli Íslands. — **2. gr.** Skólanum stjórnar fjögurra manna skólanefnd: Landlæknir, sem er formaður nefndarinnar, og þrír menn, er ráðherra skipar, einn eftir tillögu læknadeildar háskólans, annan eftir tillögu Lyfsalafélags Íslands og hinn þriðja eftir tillögu Lyffræðingafélags Íslands. Afl atkvæða ræður úrslitum á skólanefndarfundum. Verði atkvæði jöfn, ræður atkvæði formanns. — Verði ágreiningur innan nefndarinnar, má leita úrskurðar ráðherra, og ætíð skal leita staðfestingar hans á ákvörðunum nefndarinnar, sem hafa í för með sér útgjöld fyrir skólann fram yfir það, sem áður kann að hafa verið heimilað. — **3. gr.** Forstöðumaður skólans skal vera kennarinn í lyfjafræði við háskólann. — **4. gr.** Fyrst um sinn skal miða starfsemi skólans við það, að hann veiti nemendum verklega og bóklega fræðslu til fyrri hluta prófs í lyfjafræði (aðstoðarmannsprófs), enda ljúki þeir, að námi loknu, slíku prófi við skólann. Í því skyni skal ráðstafa nemendum til náms og starfa í lyfjabúðum landsins, sem til þess teljast hæfar, og semja um þau kjör, að lyfjabúð-

1) **L.** nr. 83, 8. des. 1952, § 1.

1940 Nr. 112 30. maí

irnar beri kostnað af náminu, einnig að því leyti, sem það kann að vera sameiginlegt, svo og prófinu. — Stúdentspróf er skilyrði fyrir inntöku í skólann, og er heimilt að krefjast sérprófs í latínu af stærðfræðideildarstúdentum, og í stærðfræði, efnafræði og eðlisfræði af máladeildarstúdentum. — Námstími til aðstoðarmannsprófs sé að jafnaði 3 ár. — Þangað til skólinn tekur upp kennslu til fullnaðarprófs í lyfjafræði, skal hann greiða fyrir nemendum sínum til framhaldsnáms erlendis við viðurkenndan lyfjafræðingaskóla, og er lyfjafræðingaskóla Íslands heimilt að gefa þeim skírteini sem fulllærðum lyfjafræðingum, er þeir hafa lagt fram skilríki sín fyrir því að hafa staðizt fullnaðarpróf við slíkan skóla, enda eiga þeir heimtingu á slíku skírteini, ef um fullnaðarpróf er að ræða frá lyfjafræðiskóla, er skólanefndin hefir vísað þeim á. — Að öðru leyti hagar skólinn starfsemi sinni samkvæmt reglugerð, er skólanefndin setur með aðstoð forstöðumanns og ráðherra staðfestir. Í reglugerðinni skal kveða nákvæmlega á um námsgreinir og alla tilhögun námsins, svo og um prófkvaðir, tilhögun prófa og einkunnir.[1]) — **5. gr.** Þeir, sem hafa lokið aðstoðarmannsprófi við lyfjafræðingaskóla Íslands, skulu vera gildir til starfa sem sérfróðir aðstoðarmenn í lyfjabúðum hér á landi. Þeir, sem hafa skilríki frá skólanum sem fulllærðir lyfjafræðingar, skulu vera gildir til starfa sem lyfjasveinar og forstöðumenn lyfjabúða hér á landi. — Aðrir skulu ekki vera gildir til slíkra starfa, nema að fengnu sérstöku leyfi ráðherra eftir tillögum skólanefndar. Þetta ákvæði nær þó ekki til þeirra, sem náð hafa þessum réttindum og starfað samkvæmt þeim áður en lög þessi gengu í gildi. — Nemendur, sem byrjað hafa lyfjafræðinám hér á landi áður en lög þessi gengu í gildi, eftir þeim reglum, sem um það hafa gilt, skulu eiga rétt á inngöngu í skólann til framhaldsnáms þar. Afstaða skólans til þeirra, sem lokið hafa aðstoðarmannsprófi hér á landi áður en lögin gengu í gildi, skal vera hin sama og til þeirra, sem lokið hafa því prófi við skólann.

1932 Nr. 13 23. júní

Lög um ljósmæðra- og hjúkrunarkvenna skóla[2]) Íslands.

1. gr. Í sambandi við landsspítalann í Reykjavík skal vera ljósmæðra- . . . skóli.[1]) —**2. gr.** Stjórn landsspítalans hefir á hendi stjórn skólans. — **3. gr.** Skólinn skal vera í tveimur deildum, ljósmæðradeild og hjúkrunarkvennadeild, og er námið í báðum deildum bæði bóklegt og verklegt.[1]) — Námstíminn í ljósmæðradeildinni er eitt ár. Yfirlæknir og yfirljósmóðir fæðingardeildar landsspítalans skulu vera aðalkennarar ljósmæðradeildarinnar, og þar fá ljósmæðraefnin hina verklegu tilsögn. Einnig má ráða eina eða fleiri ljósmæður í Reykjavík til að taka ljósmæðraefnin til skiptis með sér út í bæinn, til þess að þau kynnist þar ljósmóðurstörfum í heimahúsum. . . .[2]) — **4. gr.** Tala nemenda ljósmæðradeildarinnar skal að jafnaði ekki vera hærri en 12. . . .[2]) — **5. gr.** Nemendur ljósmæðradeildarinnar fá styrk úr ríkissjóði, sem stjórnarráðið ákveður, allt að því, að hann nemi fæðiskostnaði þeirra, meðan þær eru við námið. Fæðið leggur landsspítalinn til með kostnaðarverði, en húsnæði með ljósi og hita, vinnuföt og þjónustu ókeypis. Styrkurinn greiðist mánaðarlega, og skal hann að jafnaði vera bundinn því skilyrði, að ljósmæðraefnin hafi skuldbundið sig til að þjóna ljósmóðurumdæmi að afloknu prófi og gegna því ekki skemur en 3 ár samfleytt, nema sérstök forföll banni, en endurgreiða styrkinn að öðrum kosti. . . .[1]) — **6. gr.** Ríkissjóður leggur fram styrk til skólans, er nema má allt að 4000 kr. á ári. — **7. gr.** Stjórn skólans semur reglugerð fyrir skólann, sem stjórnarráðið staðfestir.[3]) — Í reglugerðinni skal gera grein fyrir: 1. Inntökuskilyrðum, og má krefjast inntökuprófs í almennum fræðum eða sérstaks undirbúningsnáms. 2. Tilhögun kennslunnar. 3. Tilhögun prófa. 4. Kjörum nemendanna. 5. Þóknun til kennara.

1932 Nr. 13 23. júní

1) Rgj. nr. 18, 16. jan. 1941. — 2) Sbr. l. nr. 76, 20. des. 1944.

Lög um Hjúkrunarkvennaskóla Íslands.[4])

1944 Nr. 76 20. des.

1. gr. Ríkið heldur uppi heimavistarskóla, er hefur það hlutverk að veita konum fræðslu til að verða vel menntar hjúkrunarkonur, Hjúkrunarkvennaskóla Íslands. — **2. gr.** Stjórnarnefnd ríkisspítalanna hefur á hendi fjárreiður skólans. Að öðru leyti annast stjórn skólans undir yfirstjórn ráðherra fimm manna skólanefnd. Í nefndinni eiga sæti: landlæknir, sem er formaður nefndarinnar,

1) L. nr. 76, 20. des. 1944. — 2) Sömu lög, § 8. — 3) Rgj. nr. 82, 22. ág. 1932. — 4) Rgj. nr. 42, 12. marz 1949.

1944
Nr. 76
20. des.

yfirhjúkrunarkona Landsspítalans og þrír aðrir, er ráðherra skipar, einn samkvæmt tillögu Félags íslenzkra hjúkrunarkvenna, annan samkvæmt tillögu þeirra sjúkrahúsa, annarra en Landsspítalans, þar sem nemendur skólans eru að jafnaði vistaðir til verklegs náms, og hinn þriðja, er sé sérfróður um skóla- og uppeldismál. — **3. gr.** Forstöðu skólans hefur á hendi sérmenntuð skólastýra, er ráðherra skipar samkvæmt tillögum skólanefndar. Laun hennar skal ákveða í launalögum. Aðalkennarar skólans, auk skólastýru, skulu vera yfirhjúkrunarkona og aðalaðstoðarlæknar Landspítalans, og skulu stöður þessar skipaðar og launaðar með tilliti til þess. — Til aukakennslu ræður skólanefnd kennara eftir þörfum að fenginni heimild ráðherra til að greiða kennslukaupið. — **4. gr.** Námstími skólans er þrjú ár, auk 8—12 vikna forskóla, og skal eigi síðar en að honum loknum skorið úr því, hvort nemandi teljist hæfur til að hefja hjúkrunarnám. Eigi síðar en eftir 6 mánaða reynslutíma skal skorið úr því af skólanefnd eftir tillögum skólastýru, hvort nemandi er hæfur til að halda námi áfram. — Námið er bæði bóklegt og verklegt. Bóklega námið fer fram í skólanum, en hið verklega í sambandi við hjúkrunarstörf á Landsspítalanum og öðrum sjúkrahúsum, þar sem nemendur verða vistaðir til starfa á vegum skólanefndar. — Að öðru leyti fer um inntökuskilyrði, almennar skólareglur, tilhögun kennslunnar, próf og einkunnir eftir ákvæðum í reglugerð skólans, er skólanefnd semur og ráðherra staðfestir. — **5. gr.** Skólavistina skal veita nemendum ókeypis að forskólanámi loknu. Forskólanemendur greiði sérstakt skólagjald, er ráðherra ákveður eftir tillögum skólanefndar. Kaup fyrir hjúkrunarstörf í sambandi við námið skal ákveðið af skólanefnd, hlutaðeigandi sjúkrahúsum og félagi íslenzkra hjúkrunarkvenna. — **6. gr.** Í reglugerð skólans má setja reglur um allt að eins árs almennt framhaldsnám hjúkrunarkvenna, svo og 2—3 ára sérnám í ýmsum hjúkrunargreinum (geðveikrahjúkrun, barnahjúkrun, skurðstofuhjúkrun, röntgenstörf, heilsuvernd o. s. frv.), jafnframt því sem kveðið verður á um skilyrði fyrir viðurkenningu skólanefndar fyrir slíku almennu framhaldsnámi og sérnámi. — **7. gr.** Í reglugerð skólans má ákveða, að skólinn haldi uppi sérnámskeiðum í hjúkrunarfræðum, þ. á. m. fyrir ljósmæður, í því skyni að gera þær hæfar til að taka að sér heimahjúkrun í umdæmum sínum ásamt ljósmóðurstörfum.

Lög um bændaskóla.

1948
Nr. 24
22. marz

1. gr. Þar til er öðruvísi verður ákveðið, skulu vera þrír skólar á landi hér, er veita bændaefnum nauðsynlega sérþekkingu til undirbúnings stöðu þeirra. Skal einn skólinn vera á Hólum í Hjaltadal, annar á Hvanneyri í Borgarfirði og hinn þriðji í Skálholti í Biskupstungum, þegar lokið er byggingu skólahúss og öðrum nauðsynlegum undirbúningi. Skólarnir nefnast bændaskólar. — **2. gr.** Á skólajörðunum skulu vera hæfilega stór, fjölbreytt bú, rekin á kostnað ríkissjóðs, og veita skólastjórarnir þeim forstöðu. Fyrir bústjórnina skulu greidd sérstök laun samkvæmt samningi við ráðuneytið. Á búunum skulu færðir búreikningar. — Á búunum skal gera ýmsar hagnýtar tilraunir í landbúnaði, svo sem jarðrækt, garðrækt, akuryrkju, kynbótum, fóðrun búfjár og loðdýrarækt. — Áherzla skal á það lögð, að búfjárræktin á skólabúunum sé sem fjölbreyttust með hliðsjón af þeim arði, sem af slíkri starfsemi getur leitt fyrir íslenzkan landbúnað. — **3. gr.** Á landi skólajarðanna skal heimilt að reisa nýbýli og bústaði fyrir fasta kennara skólans á kostnað ríkissjóðs, eftir því sem landbúnaðarráðherra ákveður í samráði við skólastjóra og fé er veitt til í fjárlögum. Landbúnaðarráðherra ákveður landstærð þessara nýbýla í samráði við skólastjóra. — **4. gr.** Við hvern skóla skulu vera skólastjóri og tveir fastir kennarar. Laun taka þeir samkvæmt launalögum. Heimilt er ráðherra auk þess að greiða hverjum skóla upphæð, sem svarar einum kennaralaunum, er sé varið til verklegrar og bóklegrar kennslu. Skólastjóri ræður aukakennara með samþykki landbúnaðarráðuneytisins til þess að annast þessa kennslu. — Njóti kennarar landsnytja og afnota peningshúsa, gjaldi þeir fyrir það leigu. — Skólastjóri hefur aðalumsjón með nemendum skólans, húsum hans og áhöldum. — **5. gr.** Skólarnir séu þriggja missera skólar með bóklegu og verklegu námi. Í hverjum skóla séu tvær deildir, yngri og eldri deild. Bóklega kennslan fari fram á tímabilinu frá 15. október til 30. apríl ár hvert. — Verklega námið fari aðallega fram sumarið á milli skólavetranna, og skal hver nemandi vinna minnst 780 klukkustundir. Auk þess skulu kenndar búsmíðar og, að svo miklu leyti sem við verður komið, verkleg vélfræði að vetrinum. —

1948 Nr. 24 22. marz

Heimilt er skólastjóra að veita þeim nemendum inngöngu í eldri deild skólans, sem að hans dómi hafa næga undirbúningsmenntun til þess, en skylt skal þeim að taka þátt í verklegu námi jafnlangan tíma og aðrir nemendur. — **6. gr.** Skilyrði fyrir inntöku í skólann séu þessi: a. Að umsækjandi sé fullra 18 ára. Þó getur skólastjóri veitt undanþágu frá þessu ákvæði, ef sérstakar ástæður mæla með; b. að hann fullnægi þeim skilyrðum um kunnáttu, sem reglugerð ákveður; c. að hann hafi óflekkað mannorð og sé ekki haldinn smitandi sjúkdómi. — **7. gr.** Kennslan í skólanum sé bæði bókleg og verkleg. Bóklega kennslan fari fram í fyrirlestrum að því leyti, sem betur þykir henta. Þessar námsgreinar skal kenna bóklega: Íslenzku, stærðfræði (talnafræði), flatar- og rúmmálsfræði, búreikninga, þjóðfélagsfræði, búnaðarhagfræði, búnaðarsögu og landbúnaðarlöggjöf Íslands og nágrannalandanna, búnaðarlandafræði, grasafræði, eðlisfræði, efnafræði, jarðfræði, líffærafræði og lífeðlisfræði búfjár, búfjárfræði, mjólkurfræði, arfgengisfræði, verkfærafræði, jarðræktarfræði, helztu undirstöðuatriði húsabygginga í sveitum, land- og hallamælingar og eitthvert Norðurlandamál eða ensku. Enn fremur skal kenna söng, íþróttir, leikfimi og teikningu. Í eldri deild skal leggja ríka áherzlu á kennslu í búfjárfræði og jarðræktarfræði. — Í verklega náminu skulu kennd sem fjölbreyttust jarðræktarstörf, garðrækt, heyskapur og önnur uppskeruvinna. Einnig skal nemendum kennd hirðing og notkun þeirra véla og verkfæra, er verulega þýðingu hafa fyrir búskap. — Nemendum ber að taka þátt í hirðingu þess búfjár, sem á búunum er, undir stjórn og leiðsögn kennara. Þeir skulu og taka þátt í venjulegum bústörfum með það fyrir augum, að þeir nemi hagnýtar vinnuaðferðir, er komi bændum að sem mestum notum í starfi þeirra. — Vanti verkefni á skólabúunum, er heimilt að láta nemendur stunda verklega námið að meira eða minna leyti annars staðar, ef fullnægt er þeim skilyrðum, sem sett eru fyrir náminu. Nemendur, sem stunda verknám utan skólabúanna, fá greiddan ferðakostnað til og frá kennslustað. — Í reglugerð skal kveða nánar á um fyrirkomulag kennslunnar í bóklegum og verklegum efnum. — **8. gr.** Þeir nemendur, sem ljúka verklegu námi, fá hjá skólabúunum fæði og þjónustu verknámstímann. Auk þess greiðir ríkissjóður þeim kr. 100.00 styrk með verðlagsuppbót. — Ríkissjóður greiðir skólabúunum kr. 100.00 með verðlagsuppbót fyrir hvern nemanda, sem lýkur verklegu námi. — **9. gr.** Árspróf og burtfararpróf skal halda við skólana í lok skólaárs í þeim greinum, sem kenndar eru í ársdeildunum. Að loknu verklegu námi skal og fara fram verklegt próf. Þeir einir, sem lokið hafa bóklegu og verklegu fullnaðarprófi við skólana eða á hliðstæðum skólum erlendum, hafa rétt til að bera nafnið búfræðingur. Þó skerðir það eigi rétt þeirra manna, sem tekið hafa próf eftir hinum eldri bændaskólalögum, til þess að bera það nafn. — Í reglugerð skal kveða nánar á um próf við skólana. — **10. gr.** Selji skólabúið nemendum fæði og þjónustu, skal það selt með kostnaðarverði. Ella sjái skólastjóri um, að nemendur geti haft sameiginlegt mötuneyti. — **11. gr.** Heimilt er að halda námskeið við bændaskólana fyrir bændur og bændaefni, þegar ástæður leyfa. Námskeið þessi séu til hvatningar og fræðslu. Einnig námskeið fyrir trúnaðarmenn samkvæmt jarðræktarlögum, eftirlitsmenn nautgriparæktarfélaga, forðagæzlumenn, búreikninganámskeið og enn fremur matreiðslunámskeið. — **12. gr.** Landbúnaðarráðuneytið hefur á hendi yfirstjórn bændaskólanna og gefur út reglugerð fyrir þá að fengnum tillögum skólastjóranna.[1]) — **13. gr.** Kostnaður við að gera skólana og skólabúin úr garði samkvæmt lögum þessum greiðist úr ríkissjóði, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum. Svo greiðir hann og allan árlegan kostnað við skólana. — **14. gr.** Lög þessi koma til framkvæmda fyrir skólaárið 1947—1948. — **15. gr.** Heimilt er landbúnaðarráðherra, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum, að stofna sérstaka deild við einn bændaskólanna eða annars staðar, ef hentara þykir, þar sem búfræðingar geti fengið framhaldsmenntun. Um fyrirkomulag þessarar deildar skal ákveðið í reglugerð.

1948 Nr. 24 12. apríl

Lög um garðyrkjuskóla ríkisins.

1936 Nr. 91 23. júní

1. gr. Stofna skal garðyrkjuskóla að Reykjum í Ölfusi. — **2. gr.** Ríkið leggur skólanum til nægilegt land til garðyrkju, svo og vermireiti og gróðrarskála og aðrar byggingar, og ennfremur búfé og búsáhöld, sem nú eru á Reykjum og tilheyra Reykjabúinu. — **3. gr.** Garðyrkjuskólinn skal rekinn sem sjálfstæð stofnun á ábyrgð ríkisins og ber

1) Rgj. nr. 188, 7. nóv. 1949.

1936 Nr. 91 23. júní

sjálfur kostnað við skólahaldið, eftir því sem tekjur hans hrökkva, enda njóti hann alls þess arðs, er garðyrkjan og annar rekstur skólabúsins gefur af sér. Heimilt skal stofnuninni að taka lán til framkvæmda sinna, eftir því sem nauðsyn krefur, með samþykki fjármálaráðherra. — **4. gr.** Við skólann skulu gerðar ýmsar tilraunir með ræktun garðjurta, bæði við almenn skilyrði og í gróðrarskálum. — **5. gr.** Í garðyrkjuskólanum skal fram fara bæði verkleg og bókleg kennsla. Verklegu kennslunni skal fyrir komið á tvennan hátt: a) með námskeiðum að vorinu og sumrinu 3—4 mánaða tíma, þar sem fram fari tilsögn í ræktun allra algengra garðávaxta, b) með tveggja til þriggja ára verknámi fyrir þá, sem vilja verða fullnuma í garðyrkju. Kennsla þessi skal fram fara bæði á köldu landi og heitu. Bóknámið má standa yfir allt að einu ári, og skal það fara fram aðallega að vetrinum. Aðgang að því eiga þeir, sem stundað hafa 2—3 ára verknám á þeim garðyrkjubúum, sem landbúnaðarráðherra löggildir til að hafa verklega garðyrkjukennslu með höndum. Auk garðyrkjunámskeiðanna má einnig hafa matreiðslunámskeið í skólanum, einkum að því er snertir notkun garðjurta. — **6. gr.** Við garðyrkjuskólann skal skipaður forstöðumaður, og honum fengin aðstoð við kennslu og annan rekstur eftir þörfum. Launakjör fastra starfsmanna skulu vera í samræmi við launakjör kennara bændaskólanna.[1] — **7. gr.** Forstöðumaður hefir aðalumsjón með skólanum og sér um allar framkvæmdir og kennslu. Hann hefir og á hendi allt reikningshald skólans. — **8. gr.** Nemendur fá í skólanum ókeypis húsnæði og kennslu, en um greiðslu fyrir fæði fer eftir ákvæðum, sem ráðherra setur í reglugerð. — **9. gr.** Landbúnaðarráðherra hefir á hendi yfirstjórn skólans ásamt þriggja manna nefnd, er hann skipar til þess. Laun skólanefndar skulu ákveðin af landbúnaðarráðherra og greidd af skólanum. Landbúnaðarráðherra gefur og út reglugerð um starfsemi skólans, og skal þar nánar ákveðið um inntökuskilyrði, námsgreinar, tilhögun kennslu, próf, kennslukrafta, tilraunastarfsemi, rekstur garðyrkjubúsins, fyrirkomulag námskeiða o. fl.[2])

1946 Nr. 49 7. maí

Lög um húsmæðrafræðslu.

I. kafli. — Húsmæðraskólar, markmið þeirra og skipulag. — **1. gr.** Markmið húsmæðraskóla er það að veita konum nauðsynlegan undirbúning undir venjuleg heimilisstörf, heimilisstjórn og barnauppeldi. — **2. gr.** Til stofnunar húsmæðraskóla þarf: 1. Tillögu hlutaðeigandi fræðsluráðs eða fræðsluráða, þar sem jafnframt sé bent á skólastað. 2. Umsögn hlutaðeigandi kvenfélagasambands eða sambanda. 3. Samþykki hlutaðeigandi kaupstaðar, sýslufélags eða sýslufélaga. 4. Samþykki fræðslumálastjórnar á skólastað og uppdrætti að skólahúsi. 5. Fjárveiting Alþingis til stofnunar skólans. — **3. gr.** [Skólanefnd hvers skóla ákveður, að fengnu áliti skólastjóra og með samþykki fræðslumálastjórnarinnar, hvort skólinn starfar í 1 eða 2 ársdeildum og hve langur skólatíminn sé árlega.][1]) — **4. gr.** Hverjum skóla stjórnar skólanefnd, skipuð sem hér segir: — Þar, sem kaupstaður eða 1 sýsla stendur að skóla, kýs bæjarstjórn eða sýslunefnd 2 nefndarmenn hlutbundinni kosningu á 1. fundi eftir kosningar. Ef 2 eða fleiri sýslur standa að sama skóla, kýs hver sýslunefnd 1 nefndarmann. — Kvenfélagasamband hlutaðeigandi kaupstaðar eða sýslu eða kvenfélag, ef slíkt samband er ekki starfandi, sem hefur húsmæðrafræðslu á stefnuskrá sinni, kýs jafnmarga menn til sama tíma. Ef þessir aðilar nota ekki rétt sinn að kjósa í nefndina, kjósa hlutaðeigandi bæjarstjórnir eða sýslunefndir tvöfalt fleiri en gert er ráð fyrir í annarri málsgrein þessarar greinar. — Fræðslumálastjórn skipar formann nefndarinnar. — **5. gr.** Skólanefnd hefur eftirlit með hverjum húsmæðraskóla, undir umsjón fræðslumálastjórnar. Verkefni hennar er einkum: a. að sjá um, að fullnægjandi húsnæði sé fyrir hendi til skólahalds; b. að láta auglýsa lausar kennara- og skólastjórastöður og leitast við, ásamt fræðslumálastjórn, að fá hæfa menn í þær; c. að láta fræðslumálastjórn í té rökstutt álit á umsækjendum um kennara- og skólastjórastöður ásamt tillögum um, hver skuli valinn, svo og vara- og þrautavaratillögu, ef nægilega margir sækja um stöðurnar; d. að ráða kennara um stundarsakir, ef þörf krefur; e. að sjá um, að skólinn hafi fullnægjandi kennslutæki og að þeim og öðrum munum skólans og skólahúsi sé haldið við á fullnægjandi hátt; f. að annast fjárreiður skólans og gera áætlun um kostnað við skólahaldið fyrir hvert reikningsár hlutaðeigandi sveitarfélags,

1) Sbr. l. nr. 60, 12. marz 1945, § 16. — 2) Rgj. nr. 77, 1. maí 1953.

1) L. nr. 89, 15. des. 1952, § 1.

og senda hana í tæka tíð hlutaðeigandi sveitarstjórn og fræðslumálastjórn. — Hlutverk skólanefndar skal nánar ákveðið í reglugerð og erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

II. kafli. — Fjármál. — 6. gr. Hlutaðeigandi sveitarfélag leggur skólanum til ókeypis nægilegt land til starfsemi hans að dómi fræðslumálastjórnar. — **7. gr.** Ríkissjóður greiðir allt að ¾ stofnkostnaðar, en ¼ greiðist af hlutaðeigandi sveitarfélögum. Ef 2 eða fleiri sveitarfélög — eða hlutar úr þeim — standa að byggingu húsmæðraskóla, skiptist stofnkostnaðurinn á milli þeirra í réttu hlutfalli við samanlagðan tekju- og eignarskatt íbúanna eftir meðaltali 5 síðustu ára. Nauðsynlegur húsbúnaður og áhöld teljast til stofnkostnaðar. — Við heimavistarskóla teljast íbúðir skólastjóra, kennara, nemenda og starfsfólks, sem í skólanum býr, til skólahúsnæðis og byggingarkostnaður þeirra til stofnkostnaðar. Bújörð ásamt nauðsynlegum húsum til búskapar telst til stofnkostnaðar, ef bú er rekið í sambandi við skólann. — **8. gr.** Fastir kennarar við húsmæðraskóla eru embættismenn ríkisins og taka laun úr ríkissjóði samkvæmt launalögum. Ríkissjóður greiðir einnig styrk til stundakennslu samkvæmt 9. gr. Annar rekstrarkostnaður greiðist úr skólasjóði. Tekjur skólasjóðs eru: húsaleiga, tekjur af eignum skólans og tekjur af ýmiss konar starfrækslu, sem rekin er í því skyni að afla skólanum tekna. Að svo miklu leyti, sem þessar tekjur hrökkva ekki fyrir gjöldum skólasjóðs, greiða hlutaðeigandi sveitarfélög sjóðnum helming þess, sem á vantar, eftir sömu reglum og stofnkostnaður er greiddur, en ríkissjóður greiðir hinn helminginn. — **9. gr.** Tölu fastra kennara í heimavistarskólum ber að miða við það, að 12—16 nemendur hið minnsta komi á hvern kennara, en 16—20 í heimangönguskólum. — Í heimavistarskólum, sem hafa færri nemendur en 36, og í skólum, er starfa í 2 ársdeildum, er þó heimilt að miða tölu fastra kennara við það, að 10—12 nemendur komi á hvern kennara. — Ríkissjóður greiðir styrk til stundakennslu hlutfallslega fyrir þá nemendur, sem umfram eru þá tölu, sem ætluð er föstum kennurum. — **10. gr.** Kennsla er veitt ókeypis, en heimavistarnemendur greiða húsaleigu, sem ákveðin skal af fræðslumálastjórn í samráði við skólastjóra og skólanefnd. — **11. gr.** Skólanefndir og skólastjórar annast fjárreiður og reikningshald skólanna. Sveitarfélög greiða framlög sín til skólans samkvæmt fjárhagsáætlun í byrjun hvers skólaárs eða með hlutfallslegri upphæð í byrjun hvers mánaðar þann tíma, er skólinn starfar. Ef fleiri en eitt sveitarfélag á að greiða kostnað af sama skóla, skal skólanefnd jafna honum á sveitarfélögin samkvæmt 8. gr. Ef ágreiningur verður út af skiptingu kostnaðar eða greiðslu, sker fræðslumálastjórn úr. Vangreidd gjöld sveitarfélaga innheimtir hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti. — Reikningar skólanna skulu endurskoðaðir á sama hátt og reikningar hlutaðeigandi sveitarfélaga eða sýslufélaga, og sendir skulu þeir fræðslumálaskrifstofunni.

III. kafli. — Kennarar. — 12. gr. Til þess að verða settur kennari við húsmæðraskóla þarf kennarapróf í hússtjórn eða handavinnu, en til skipunar auk þess tveggja ára húsmæðrakennslu og meðmæli skólastjóra. Skólastjóri skal þó hafa kennt 3 ár hið minnsta. — Heimilt er þó við gildistöku þessara laga að setja eða skipa skólastjóra og kennara þá, sem kennt hafa 2 ár hið minnsta í húsmæðraskóla með góðum árangri, enda þótt þeir fullnægi ekki framangreindum skilyrðum. — Nú sækir enginn, sem fullnægir þessum skilyrðum, um lausa skólastjóra- eða kennarastöðu, skal þá fræðslumálastjórn og skólanefnd leitast við að fá kennara, er hún treystir, og má að þremur árum liðnum skipa hann í stöðuna, ef hún telur hann starfinu vaxinn, enda komi meðmæli skólanefndar til. — Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra, er skipa fastar stöður við húsmæðraskóla, þegar lög þessi koma til framkvæmda. — **13. gr.** Skylt er kennara að kenna allt að 36 klukkustundir á viku, en fækka má kennslustundum hans niður í 30, er hann verður 55 ára, og í 24, er hann verður 60 ára. Kennari skal starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans, eftir því sem aðstæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Kennsluskylda skólastjóra skal ákveðin í reglugerð. — **14. gr.** Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslu-

1946 Nr. 49 7. maí

1946 Nr. 49 7. maí

málastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. — Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólanna eða torveldi þau.

IV. kafli. — Nemendur. — 15. gr. Þessi eru inntökuskilyrði í húsmæðraskóla: a. að nemandi sé fullra 17 ára fyrir næstu áramót; b. sé óspilltur að siðferði; c. hafi engan næman sjúkdóm; d. hafi lokið skyldunámi.

V. kafli. — Um kennsluna. — 16. gr. Þessar greinar skulu kenndar í húsmæðraskólum: A. Verklegar greinar: Matreiðsla, ræsting og þvottur, fatasaumur og handavinna, garðrækt, hirðing húsdýra og búsafurða, meðferð ungbarna. B. Bóklegar greinar: Íslenzka, kristin fræði, uppeldisfræði og sálarfræði barna, manneldisfræði, efnis- og áhaldafræði, búreikningur, heilsufræði og þjóðfélagsfræði. — Heimilt er stjórnum skólanna að fjölga og fækka kennslugreinum að fengnu samþykki fræðslumálastjórnar. Þá er og heimilt í húsmæðraskólum í kaupstöðum að sleppa hirðingu húsdýra og búsafurða, sé eigi annars kostur. — Nánari ákvæði um námsefni og próf skulu sett í reglugerð.

VI. kafli. — Námsskeið. — 17. gr. Heimilt er með samþykki fræðslumálastjórnar að hafa sérstæða vefnaðardeild við húsmæðraskóla. Námstími þar skal vera 4 mánuðir hið minnsta. Námskeið í öðrum verklegum greinum, er standa eigi skemur en 3 vikur, skulu styrkt á sama hátt og önnur kennsla í skólunum. Nánari ákvæði skulu sett í reglugerð.

VII. kafli. — Stjórn skólanna. — 18. gr. Fræðslumálastjórn hefur á hendi yfirstjórn húsmæðrafræðslunnar. Heimilt er að ráða einn námsstjóra til leiðbeiningar og eftirlits með skólunum. — **19. gr.** Skólastjóri og kennarafundur stýra starfi hvers skóla. — Fræðslumálastjórn setur skólastjórum erindisbréf og reglur um starfssvið kennarafundar.

VIII. kafli. — Ýmis ákvæði. — 20. gr. Skólanefnd getur með samþykki fræðslumálastjórnar ákveðið, að bú skuli rekið í sambandi við húsmæðraskóla. Skal búið rekið sem sjálfseignarstofnun með hagsmuni skólans fyrir augum. Bústjóri skal ráðinn af skólanefnd í samráði við skólastjóra. — **21. gr.** Ákvæði um leyfi, reglu, aga og fleira, er skólann varðar, skal setja í reglugerð, er fræðslumálastjórn staðfestir. — **22. gr.** . . . — **Ákvæði til bráðabirgða.** Ráðherra er heimilt að láta rétt til kennaralauna og rekstrarkostnaðar samkvæmt lögum þessum einnig ná til einkaskóla Árnýjar Filippusdóttur í Hveragerði, meðan hann er rekinn sem einkaskóli, svo og til húsmæðraskólans að Löngumýri í Skagafirði, þar til er fyrirhugaður húsmæðraskóli í Varmahlíð tekur til starfa.

1946 Nr. 49 7. maí

Lög um menntamálaráð Íslands. **1928** Nr. 7 12. apríl

1. gr. Eftir alþingiskosningar skal í sameinuðu Alþingi kjósa með hlutbundnum kosningum fimm manna nefnd, er starfar allt kjörtímabilið og kallast menntamálaráð Íslands. Hlutgengur í nefndina er hver íslenzkur borgari, sem hefir kosningarrétt til Alþingis og er búsettur í Reykjavík, eða svo nærri bænum, að hann eigi auðvelt með að sækja þangað daglega fundi. Menntamálaráðið skiptir sjálft með sér verkum í byrjun hvers kjörtímabils, og skal þóknun fyrir störf þess ákveðin í fjárlögum. Annar nauðsynlegur kostnaður greiðist af skrifstofufé stjórnarráðsins. — **2. gr.** Hlutverk menntamálaráðs Íslands er: a) Að úthluta árlega því fé, sem Alþingi veitir til viðurkenningar skáldum og listamönnum. b) Að kaupa fyrir landsins hönd listaverk fyrir það fé, sem kann að vera veitt í því skyni í fjárlögum. c) Að hafa yfirumsjón með listaverkasafni landsins og undirbúa, eftir því sem unnt er, byggingu listasafns í Reykjavík. d) Að leggja samþykki á teikningar af kirkjum þjóðkirkjusafnaða, bæði nýbyggingum og breytingum, svo og hvar kirkja skuli standa. Ennfremur að kaupa altaristöflur handa kirkjum þjóðkirkjusafnaða, eftir því sem fé er til þess lagt frá hlutaðeigendum. e) Að úthluta námsstyrk, er árlega greiðist úr ríkissjóði til stúdenta og annarra nemenda erlendis.[1]) Skal menntamálaráðið við úthlutun námsstyrks veita fyrst og fremst til þess náms, sem sýnilega er mest þörf fyrir í landinu, og sé út af þeirri reglu brugðið, þá aðeins þar sem um alveg óvenjulega sérhæfileika er að ræða. Að öðru leyti skal við úthlutun þessa námsstyrks farið eftir hæfileikum nemenda, dugnaði og reglusemi. Menntamálaráðið skal eftir fremsta megni, með aðstoð sendimanna Íslands erlendis, hafa eftirlit með, að styrkþegar fari vel með fé sitt og tíma, og sé

1) Sbr. l. nr. 35, 27. júní 1925.

1928 Nr. 7 12. apríl

sannanlega út af brugðið, getur nefndin svipt þá framhaldsstyrk. f) Að úthluta ókeypis fari milli Íslands og annarra landa til manna, sem fara til útlanda til alþjóðargagns. g) Að hafa á hendi yfirstjórn sjóða, er stofnaðir kunna að verða með sérstökum lögum til eflingar lista og vísinda á Íslandi, enda sé menntamálaráðinu falið þetta vald í stofnskrám sjóðanna.

1928 Nr. 54 7. maí

Lög um Menningarsjóð.

1. gr. Stofna skal sjóð, er nefnist Menningarsjóður. Tilgangur hans er að styðja almenna menningu í landinu, rannsókn íslenzkrar náttúru og þróun þjóðlegrar listar. Til sjóðsins falla árlega allar tekjur af seldu áfengi, hverju nafni sem nefnist, sem ólöglega er flutt til landsins og upptækt gert af réttvísinni, allar tekjur af seldum skipum, sem af samkonar ástæðu hafa verið gerð upptæk, svo og allar sektir fyrir brot á áfengislöggjöfinni, bæði samkvæmt landslögum og lögreglusamþykktum. — [Menningarsjóður skal auk þess fá árlega af óskiptum rekstrarhagnaði áfengisverzlunar ríkisins, í viðbót við tekjur þær, sem hann hefir af sektum fyrir brot á áfengislöggjöfinni, upphæð, sem nægir til þess að sjóðurinn hafi 50 þús. kr. í heildartekjur. Framlagið frá áfengisverzlun ríkisins gerðist í fyrsta sinn 1936.][1]) — **2. gr.** Menntamálaráð hefir á hendi yfirstjórn Menningarsjóðs. Í apríl ár hvert skiptir sjóðsstjórnin innkomnum tekjum frá síðastliðnu ári í þrjá jafna hluta. Skal einum þriðjunginum varið til þess að gefa út góðar alþýðlegar fræðibækur og úrvals skáldrit, frumsamin eða þýdd. Annar þriðjungurinn gengur til að kosta vísindalegar rannsóknir á náttúru landsins og til útgáfu vísindalegra ritgerða um íslenzka náttúrufræði. Einum þriðjunginum skal varið til að kaupa listaverk fyrir landið, til verðlauna fyrir og útgáfu á uppdráttum af byggingum, húsbúnaði og fyrirmyndum fyrir heimilisiðnað í þjóðlegum stíl. Einnig má verja fé til útgáfu veggmynda eftir íslenzkum listaverkum til heimilisprýði. Þegar sérstaklega stendur á, má verja tilteknum hluta af tekjum Menningarsjóðs til bygginga fyrir náttúrugripasafn landsins og listasafn. — . . . [2]) — **4. gr.** Þegar tekjur Menningarsjóðs verða eitthvert ár meiri en að áliti yfirstjórnar sjóðsins getur talizt meðallag, skal taka frá í húsbyggingarsjóð tveggja af hinum þrem deildum (sbr. 2. gr.) það, sem umfram verður meðaltekjur. Skulu þessir tveir byggingarsjóðir ávaxtast í Landsbankanum, og má ekki skerða þá fyrr en yfirstjórn sjóðsins með samþykki Alþingis lætur byrja á að reisa hinar umræddu byggingar. Þeim þriðjungi af óvenjulegum tekjum sjóðsins, sem ekki gengur til að byggja söfn yfir listaverk landsins og náttúrugripi, skal verja til að kosta útgáfu merkilegra ritverka, sem eru stærri en það, að venjulegar árstekjur útgáfudeildarinnar nægi til að standast kostnaðinn. — **5. gr.** [[Menntamálaráðið][1]) getur ráðið mann til að hafa á hendi hina daglegu vinnu við bókaútgáfu sjóðsins og verzlun þá með bækur, er óhjákvæmilega leiðir af útgáfustarfsemi þessari, en [sjálft ræður menntamálaráðið][1]) og ber ábyrgð á vali bóka, sem út eru gefnar, og frágangi þeirra.][2]) Þegar svo vill til, að hinir sjálfkjörnu stjórnarmenn í útgáfu- eða náttúrufræðideild sjóðsins verða að dæma um efni, er snerta þá persónulega, skal menntamálaráðið skipa hæfa menn í þeirra stað, meðan úr þeim málum er skorið. — **6. gr.** Sú deild Menningarsjóðs, er styður íslenzka listþróun, skal kaupa jöfnum höndum listaverk eftir málara og myndhöggvara og bæði taka tillit til hins varanlega gildis listaverkanna og að skapa markað fyrir listaverk eftir íslenzka menn, án tillits til búsetu. Heimilt er að verja ⅕ hluta af árstekjum þessarar deildar til að verðlauna teikningar af húsum og húsmunum í þjóðlegum stíl, þar sem leitað er samræmis við höfuðdrætti í náttúru landsins. [Auk þess er sjóðstjórninni heimilt að verja allt að 1000 kr. árlega af fé listadeildar til að standa straum af almennum sýningum íslenzkra listaverka innanlands og utan. Þó má ekki styrkja sýningu erlendis oftar en þriðja hvert ár.][3]) — **7. gr.** Fjármálaráðuneytið annast alla innheimtu á tekjum Menningarsjóðs samkv. 1. gr. Handbært fé sjóðsins skal jafnan geymt í Landsbankanum. Endurskoðendur landsreikninga skulu árlega endurskoða reikninga allra deilda sjóðsins, enda séu þeir síðan prentaðir í Stjórnartíðindunum.

1928 Nr. 54 7. maí

1949 Nr. 44 25. maí

Lög um Landsbókasafn.

1. gr. Landsbókasafnið er þjóðbókasafn Íslands. — **2. gr.** Hlutverk Landsbókasafns er: 1.

1) L. nr. 70, 23. júní 1936, § 1. — 2) Sömu l., § 2.

1) L. nr. 70, 23. júní 1936, §3. — 2) L. nr. 55, 14. júní 1929. — 3) L. nr. 70, 23. júní 1936, § 4.

1949 Nr. 44 25. maí

að annast söfnun og varðveizlu íslenzkra rita, og rita er varða Ísland og íslenzk efni, fornra og nýrra, prentaðra og óprentaðra; 2. að halda uppi safni erlendra bókmennta í öllum greinum vísinda, lista, tækni og samtíðarmálefna; 3. að annast rannsóknir í íslenzkri bókfræði; 4. að vinna að kynningu íslenzkra bókmennta og íslenzkrar menningar á erlendum vettvangi; 5. að efla bókfræðiiðkanir, m. a. með því að gefa landsmönnum kost á að kynna sér innlendar og erlendar bækur, sem í safninu eru. — **3. gr.** Landsbókasafn skal þaulsafna öllu prentuðu máli á íslenzku eða því, sem Ísland og íslenzk málefni varðar. Það skal varðveita ónotað eitt eintak af öllu íslenzku prentmáli, sem kostur er á, og skal þeim eintökum fengin sérstaklega örugg geymsla. — **4. gr.** Landsbókasafnið varðveitir handritasafn og skal vinna að söfnun íslenzkra handrita og erlendra handrita, er varða íslenzk efni, og greiða fyrir rannsókn þeirra og útgáfu. Það skal vinna að öflun eftirrita eða mynda af íslenzkum handritum, ef frumritin eru eigi fáanleg. — **5. gr.** Landsbókasafn skal halda uppi rannsóknum í íslenzkri bókfræði og gefa út skrár íslenzkra bóka og handrita og önnur rit, er íslenzka bókfræði varða, eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum. — **6. gr.** Landsbókasafn veitir viðtöku skyldueintökum frá íslenzkum prentsmiðjum og annast ráðstöfun þeirra samkvæmt reglugerð. — Safnið skal reka miðstöð bókaskipta við erlend söfn og vísindastofnanir. — **7. gr.** Landsbókasafn skal hafa samvinnu við Háskólabókasafn og sérfræðibókasöfn, sem ríkisstofnanir og félög eiga, um bókakaup og bókalán. Halda skal uppi sérstakri skráningarmiðstöð fyrir söfn þessi, og má fela Háskólabókasafni forstöðu hennar að fengnu samþykki háskólaráðs. — **8. gr.** Forseti skipar landsbókavörð. Landsbókavörður stýrir safninu undir yfirstjórn menntamálaráðuneytisins. — Menntamálaráðherra skipar allt að 6 bókaverði, að fengnum tillögum landsbókavarðar. — **9. gr.** Laun landsbókavarðar og bókavarða fara eftir launalögum. — **10. gr.** Landsbókavörður ræður bókakaupum til safnsins, eftir því sem fé endist til. — Háskólaráð skipar safninu ráðunauta um bókaval, svo marga og í þeim fræðigreinum, sem ástæða þykir til. Starf þeirra er ólaunað. — Landsbókavörður skal leita tillagna ráðunautanna um bókakaup til safnsins. — **11. gr.** Íslenzk tónverk og prentmyndir falla undir ákvæði laga þessara. — **12. gr.** Menntamálaráðuneytið setur reglugerð um stjórn og starfshætti safnsins, samvinnu þess við önnur bókasöfn og önnur atriði, er ástæða þykir til. Í reglugerð má ákveða viðurlög við brotum notenda á starfsreglum safnsins.[1])

1949 Nr. 44 25. maí

Lög um afhending skyldueintaka til bókasafna.

1949 Nr. 11 8. marz

1. gr. Öllum prentsmiðjum hér á landi og öðrum fyrirtækjum, sem margfalda prentað eða ritað mál, nótur, myndir og uppdrætti (með ljósprentun, steinprentun, koparstungu, fjölritun o. s. frv.), er skylt að láta Landsbókasafni í té ókeypis af framleiðslu sinni sem hér segir: a. fjögur eintök af smáprenti öllu, sem minna er en ein örk, þar með taldar myndir og uppdrættir, sem ekki eru hluti bóka eða blaða, svo og bókum, tímaritum og blöðum, sem fjölrituð eru í 50 eintökum eða fleiri; b. átta eintök af blöðum, sem út koma einu sinni á viku eða oftar; c. tólf eintök af öllu öðru prentmáli. — Af bókum og ritum, sem íslenzkir bókaútgefendur láta prenta erlendis, skal kostnaðarmaður skyldur að afhenda Landsbókasafni ókeypis eintök eftir sömu reglum, sem að ofan greinir. — Bækur og tímarit skulu afhent heft, og sé rit prentað á fleiri tegundir pappírs en eina, skulu að minnsta kosti þrjú eintök vera á þeirri pappírstegund, sem bezt er. — Afhendingarskyldar eru endurprentanir og sérprentanir úr blöðum og tímaritum, nýjar útgáfur og endurprentanir bóka, séu breytingar gerðar á efni þeirra eða fyrirkomulagi, enda þótt sama letursteypa sé notuð og bókin ekki talin ný útgáfa. — **2. gr.** Enn fremur skulu útgefendur þeir, stofnanir, félög eða einstaklingar, sem njóta styrks af almannafé til útgáfu á ritum, afhenda Landsbókasafni ókeypis allt að 10 eintökum hvers slíks rits, ef landsbókavörður óskar þess. — **3. gr.** Það prentað mál, sem er algert trúnaðar- eða einkamál og aðeins ætlað ákveðnum þröngum hópi manna, getur útgefandi ákveðið, að bókasafn leyfi ekki að nota, fyrr en að ákveðnum tíma liðnum. Sá tími má þó ekki fara fram úr 50 árum, og geymast þessi rit á meðan hvergi nema í Landsbókasafni, ef útgefandi óskar. — Undanþegin afhendingarskyldu eru verðbréf og hlutabréf, bankaseðlar og annar prentaður gjaldmiðill. — **4. gr.** Landsbókasafn veitir skyldueintökum viðtöku. Menntamálaráðuneytið ákveður í reglugerð að fengnum til-

1) Rgj. nr. 44, 27. febrúar 1950.

1949 Nr. 11 8. marz

lögum landsbókavarðar, hve oft og hvar afhending skuli fara fram á ári hverju. Í lok hvers árs skulu allar prentsmiðjur og aðrar stofnanir, sem lög þessi ná til, senda landsbókaverði skrá í minnst 10 eintökum um allt prentmál, smátt og stórt, sem í þeim hefur verið prentað eða margfaldað á árinu. — **5. gr.** Af skyldueintökum þeim, sem talin eru í 1. gr., skal Landsbókasafn varðveita tvö, eitt skal lagt til Háskólabókasafns og eitt til bókasafns Norðurlands á Akureyri. Öðrum skyldueintökum skal Landsbókasafn ráðstafa til bókasafna og vísindastofnana. Menntamálaráðuneytið setur í reglugerð að fengnum tillögum landsbókavarðar nánari ákvæði um skiptingu þeirra. — **6. gr.** Verði prentsmiðja gjaldþrota eða hætti störfum, áður en afhending skyldueintaka hefur farið fram, er þrotabúinu eða kostnaðarmönnum prentmálsins skylt að sjá um, að ákvæðum 1. gr. sé fullnægt. — **7. gr.** Vanskil á prentmáli varða sektum frá 50—5000 kr., sé eigi bætt úr vanrækslu, þegar áminnt er um það. Mál um brot gegn lögum þessum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

1915 Nr. 39 3. nóv.

Lög um þjóðskjalasafn Íslands.

1. gr. Í Reykjavík skal vera allsherjar þjóðskjalasafn fyrir Ísland, og skal í því geymast Landsskjalasafnið, sem nú er, og svo allt það skjala, er síðar kann framar að verða ákveðið. Þjóðskjalasafnið stendur undir yfirumsjón Stjórnarráðs Íslands, og setur það safninu reglugerð.[1]) — **2. gr.** Við Þjóðskjalasafnið skipar ráðherra Íslands yfirskjalavörð, og hefir hann á hendi daglega umsjón og störf við skjalasafnið . . .[2])

1951 Nr. 17 10. febr.

Lög um Náttúrugripasafn Íslands.

1. gr. Í Náttúrugripasafni Íslands skulu vera þrjár deildir: Dýrafræðideild, grasafræðideild og jarðfræði- og landfræðideild. — **2. gr.** Aðalhlutverk Náttúrugripasafnsins er: 1. að viða að sér sem fullkomnustu safni íslenzkra náttúrugripa og varðveita það; 2. að afla erlendra náttúrugripa, eftir því sem heppilegt þykir og aðstæður leyfa; 3. að annast fuglamerkingar í vísindalegum tilgangi; 4. að vinna skipulagsbundið að almennum rannsóknum á náttúru Íslands; 5. að annast eða sjá um tilteknar rannsóknir, eftir því sem ríkisstjórnin kann að óska. — Verkefni þessi skal safnið leysa af höndum eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum. — **3. gr.** Náttúrugripasafnið gefur árlega út skýrslu, er greini frá meginþáttum í starfsemi þess á árinu, náttúrufræðilegum rannsóknum á Íslandi, munum þeim og ritum, er safninu hafa áskotnazt, fuglamerkingum og öðru, er ástæða virðist til. — Safnið gefur einnig út rit, þar sem birtar skulu á einhverju heimsmálanna niðurstöður rannsókna á náttúru Íslands, eftir því sem ástæða virðist og fé er veitt til. Ritið nefnist Acta naturalia Islandica. — **4. gr.** Náttúrugripasafnið skal vera almenningi til sýnis eigi sjaldnar en þrisvar í viku, eftir því sem nánar verður kveðið á um í reglugerð. Lögð skal áherzla á, að safnið veiti sem gleggst yfirlit um náttúru landsins. — **5. gr.** Ráðherra er heimilt að skipa þrjá deildarstjóra við safnið: Dýrafræðing, grasafræðing og jarðfræðing. Þeir skulu hafa lokið meistaraprófi, doktorsprófi eða öðrum hliðstæðum háskólaprófum í fræðigreinum sínum. Laun þeirra skulu vera hin sömu og deildarstjóra í atvinnudeild háskólans. Þó skal sá, er fer með yfirstjórn sameiginlegra mála, njóta sömu launa og forstöðumenn Landsbóka-, Þjóðminja- og Þjóðskjalasafns. Heimilt er ráðherra, að fenginni fjárveitingu, að ráða fleira starfslið að safninu um eitt ár í senn, ef sérstök ástæða virðist til. — Deildarstjórar skiptast á um að fara með yfirstjórn sameiginlegra málefna safnsins, og skal hver þeirra hafa þau störf með höndum þrjú ár í senn. — **6. gr.** Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um starfsemi safnsins.

1951 Nr. 17 10. febr.

1947 Nr. 8 12. febr.

Lög um viðhald fornra mannvirkja og um byggðasöfn.

1. gr. Fornleifum þeim, er þjóðminjavörður telur ástæðu til að varðveita, er skylt að viðhalda á kostnað ríkissjóðs, svo sem þjóðminjavörður telur nauðsynlegt til þess að fornleifarnar varðveitist, sbr. 8. gr. laga um verndun fornminja frá 16. nóv. 1907. — **2. gr.** Nú telur þjóðminjavörður ástæðu til að varðveita hús eða önnur mannvirki vegna menningarsögulegs gildis þeirra eða af öðrum ástæðum, þótt hús þessi eða mannvirki hafi ekki enn náð þeim aldri, að þau verði talin til fornleifa, og er þjóðminjaverði þá heimilt, að fengnu samþykki menntamálaráðherra, að taka byggingar þessar eða mannvirki á fornleifaskrá, enda fer þá um viðhald þeirra samkv. 1. gr. Um bætur eða

1) Rgj. nr. 5, 13. jan. 1916. — 2) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 14.

1947 Nr. 8 12. febr.

tjón, sem eigandi eða notandi verður fyrir vegna þessara ráðstafana, fer samkv. 6. gr. laga um verndun fornminja frá 16. nóv. 1907. — **3. gr.** Byggingar í eign ríkisins, sem varðveittar eru sem fornleifar samkv. ákvæðum 2. gr., er heimilt með samþykki þjóðminjavarðar að nota til þess að koma þar fyrir byggðasafni, þ. e. gripum, áhöldum og alls konar munum, er tilheyrðu slíkum byggingum og tíðkaðist að nota á því tímabili, er þessar byggingar voru reistar, svo að bygging og húsbúnaður verði í fullu samræmi. — Nú er um fleiri en eina byggingu að ræða og ágreiningur um, hverja þeirra skuli velja til afnota fyrir byggðasafnið, og skal þá hlíta um það úrskurði þjóðminjavarðar. Afnot af framangreindum byggingum skulu bundin þessum skilyrðum: 1. Að safnið teljist sjálfstæð deild í þjóðminjasafni Íslands og verði undir eftirliti þjóðminjavarðar. 2. Að safnið sé viðurkennd eign héraðs eða héraða (landsfjórðungs) og eigandi þess skuldbindi sig til að annast viðhald safnsins og umsjón með því, svo að í góðu lagi sé. 3. Að þeir aðilar, er að byggðasafninu standa, leggi alveg sérstaka áherzlu á að afla safninu gripa og annars þess, er þar á að vera og talið er sérkennilegt fyrir hlutaðeigandi hérað eða landsfjórðung, en er að hverfa. — **4. gr.** Nú ákveður hérað eða héruð í sameiningu að koma upp byggðasafni, en ekki eru varðveittar á þeim slóðum fornar byggingar, sem hæfar eru taldar til slíkrar safngeymslu, að dómi þjóðminjavarðar, og á þá aðili eða aðilar rétt á styrk úr ríkissjóði til þess að reisa safnhús, allt að ¼ kostnaðar, enda samþykki þjóðminjavörður uppdrátt að húsinu og safnið verði að öllu leyti háð ákvæðum laga þessara. — **5. gr.** Byggðasöfn, er fullnægja ákvæðum laga þessara, njóta styrks úr ríkissjóði, þannig að árlegur kostnaður af viðhaldi og umsjón þeirra greiðist að ⅔ úr ríkissjóði og ⅓ af þeim, er að byggðasafninu standa. — **6. gr.** Þjóðminjavörður hefur yfirumsjón með byggðasöfnum, sem sett eru á stofn samkv. lögum þessum og njóta styrks úr ríkissjóði. — Nú telur þjóðminjavörður, að byggðasafni sé hætta búin sökum vanhirðu eða af öðrum orsökum, og ekki hefur fengizt úr þessu bætt þrátt fyrir endurteknar áskoranir, og getur hann þá, að fengnu samþykki menntamálaráðherra, tekið gripi safnsins til varðveizlu. — **7. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari fyrirmæli um framkvæmd laganna, þar á meðal um tölu þeirra byggðasafna, er styrks njóta samkvæmt þeim.

Lög um héraðsskjalasöfn.

1947 Nr. 7 12. febr.

1. gr. Sýslunefnd og bæjarstjórn er heimilt að koma á fót í sýslunni eða kaupstaðnum héraðsskjalasafni, er varðveiti á sem tryggilegastan hátt skjöl og handrit og aðrar ritaðar heimildir, sem snerta sérstaklega hlutaðeigandi sýslu- eða bæjarfélag og ekki ber að afhenda þjóðskjalasafninu, sbr. 3. gr., svo sem skjalleg gögn félaga og stofnana, er styrks njóta af opinberu fé. Með reglugerð, sem sett verður samkv. 5. gr., má ákveða, að þessum aðilum sé skylt að láta slík skjöl af hendi við héraðsskjalasafn. Í héraðsskjalasafni skal einnig varðveita kirkju- og manntalsbækur þær úr hlutaðeigandi kirkjusóknum, sem ritaðar eru samkv. l. nr. 3 1945. — Heimilt er sýslunefndum og kaupstöðum að koma á fót sameiginlegu héraðsskjalasafni fyrir fleiri en eina sýslu eða kaupstað þar, sem það þykir betur henta og samkomulag næst um það, og er safnið þá sameign þessara aðila. — **2. gr.** Þjóðskjalavörður hefur yfirumsjón með héraðsskjalasöfnum, sem sett eru á stofn samkv. lögum þessum, enda skal geymslustaður þeirra háður samþykki hans. Nú telur þjóðskjalavörður, að héraðsskjalasafni sé hætta búin sökum vanhirðu eða af öðrum orsökum og ekki hefur fengizt úr þessu bætt þrátt fyrir endurteknar áskoranir, og getur hann þá að fengnu samþykki menntamálaráðherra látið flytja safnið á þjóðskjalasafnið á kostnað þeirra aðila, er að safninu stóðu. — **3. gr.** Nú hefur héraðsskjalasafni verið komið á fót samkv. 1. gr. og það fullnægir skilyrðum 2. gr. um húsnæði, enda telur þjóðskjalavörður að öðru leyti vel borgið stjórn safnsins og vörzlu skjalanna, og á þá safnstjórnin rétt á að fá til varðveizlu á safninu eftirtalin skjalasöfn úr þeim sýslum og kaupstöðum, sem ákveðið er, að héraðsskjalasafnið nái til: 1. Skjalasöfn hreppstjóra. 2. Skjalasöfn sýslunefnda og bæjarstjórna. 3. Skjalasöfn hreppsnefnda. 4. Skjalasöfn undirskattanefnda og yfirskattanefnda. 5. Skjalasöfn sáttanefnda. — Enn fremur skjalasöfn þeirra annarra nefnda, sem annars er skylt að geyma á þjóðskjalasafninu, ef starfssvið þeirra nær ekki út fyrir þau sýslu- eða bæjarfélög, sem eru sameigendur héraðsskjalasafnsins á hverjum stað. — **4. gr.** Héraðsskjalasöfn njóta árlegs styrks úr ríkissjóði samkvæmt ákvæðum fjárlaga. —

1947 Nr. 7 12. febr.

5. gr. Ráðherra setur með reglugerð nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara, þar á meðal afhendingu skjala til héraðsskjalasafna, varðveizlu þeirra og afnot, og má ákveða í reglugerð viðurlög fyrir brot á fyrirmælum hennar, en slík brot skulu sæta meðferð opinberra mála.[1])

1944 Nr. 1 21. jan.

Lög um lestrarfélög og kennslukvikmyndir.

1. gr. Lestrarfélög utan þeirra kaupstaða eða kauptúna, þar sem amts-, bæjar- eða sýslubókasöfn eru starfandi og kennslukvikmyndasafn, er stofna skal að tilhlutun fræðslumálastjórnarinnar, skulu njóta styrks samkvæmt lögum þessum. Þó er heimilt að greiða styrk lestrarfélögum í kauptúnum, þótt sýslubókasafn sé þar starfandi, ef það hefur eigi sams konar bókakost. — **2. gr.** Ríkissjóður greiðir árlega kr. 50000.00 — fimmtíu þúsund krónur — í styrktarsjóð lestrarfélaga, sem er undir stjórn fræðslumálastjóra. — Skemmtanaskatt skal innheimta með 15% álagi, og skulu tveir þriðju hlutar álagsins renna til kennslukvikmyndasafns, en þriðjungur þess til styrktarsjóðs lestrarfélaga. Um innheimtu álagsins fer samkv. lögum um skemmtanaskatt. — **3. gr.** Stjórn lestrarfélags, er styrks vill njóta, sendir fræðslumálastjóra í lok hvers starfsárs reikning yfir tekjur og gjöld félagsins á árinu ásamt félagsmannaskrá. Enn fremur skýrslu um bókaútlán á árinu, þar sem tilgreint sé, hversu margar bækur hafa verið lánaðar út á árinu og hve mörgum félagsmönnum. Skýrslunni fylgi skrá um bækur, sem félagið hefur eignazt á árinu. — **4. gr.** Styrkur til lestrarfélags er bundinn því skilyrði, að fyrir liggi yfirlýsing hreppsnefndar í þeim hreppi, þar sem félagið starfar, um að hreppurinn eða sýslan styrki félagið með a. m. k. jafnhárri upphæð og því verði úthlutuð sem aðalstyrk úr styrktarsjóði lestrarfélaga fyrir það ár, sem um er að ræða. — **5. gr.** Fræðslumálastjóri úthlutar styrk til lestrarfélaga ár hvert, svo fljótt sem auðið er, fyrir næsta ár á undan, eftir því sem tekjur sjóðsins hrökkva til. — **6. gr.** Úthluta skal tekjum sjóðsins milli lestrarfélaga hlutfallslega eftir tekjum þeirra, og má greiða hverju þeirra fjárhæð, sem nemur allt að helmingi af samanlögðum félagsmanna- og afnotagjöldum og styrk úr hrepps- eða sýslusjóði. Þó má eigi greiða neinu félagi hærri fjárhæð en sem svarar 10 kr. á heimili og 4 kr. fyrir hvern þann félagsmann, sem er umfram tölu heimilanna og árgjald hefur greitt. — Enn fremur má veita lestrarfélagi aukastyrk, ef tekjur sjóðsins leyfa, og skal miða hann við bókakaup, útlán bóka og aðra aðstöðu. — **7. gr.** Fræðslumálastjóri ákveður um skýrsluskil lestrarfélaga. — **8. gr.** Lestrarfélögum, sem styrkhæf eru samkvæmt lögum þessum, skal senda árlega ókeypis eitt eintak hverju af Alþingistíðindum, Stjórnartíðindum, skýrslum hagstofunnar, Lagasafni, Hæstaréttardómum, skýrslum ríkisskólanna, Lögbirtingablaðinu, prentuðum álitum milliþinganefnda og öðrum opinberum skýrslum, er ríkið og stofnanir þess gefa út. Stofnanir þær, er gefa út rit þessi, skulu annast útsendingu þeirra. — **9. gr.** Eigi er styrkhæft lestrarfélag með færri félagsmönnum en 10. Ef starfsemi lestrarfélags virðist vera í miklu ólagi, er fræðslumálastjóra heimilt að svipta það styrk, unz starfseminni hefur verið komið í viðunandi horf. — **10. gr.** Kennslumálaráðuneytið setur nánari reglur um lestrarfélög og kennslukvikmyndasafn, sem styrks njóta samkvæmt lögum þessum. — Kennslukvikmyndasafnið er eign ríkisins, en í reglugerð skal ákveða um íhlutun þeirra skóla og félaga, sem safnið nota, um stjórn þess og árstillög eða leigur fyrir kvikmyndir.

1944 Nr. 1 21. jan.

1907 Nr. 40 16. nóv.

Lög um verndun fornmenja.

1. kafli. — Skipting fornmenja og skýringar orða. — 1. gr. Fornmenjar eru annaðhvort staðbundnar eða lausar eða hvorttveggja. — Staðbundnar fornmenjar eru í lögum þessum nefndar fornleifar, en lausar fornmenjar forngripir. — **2. gr.** Til fornleifa teljast: a) Þingbúðarústir, gömul mannvirki í fornum þingstöðum, sögustöðum og öðrum merkisstöðum, sem nokkurs er um vert fyrir menningarsögu landsins, rústir af hofum, hörgum og hverskonar blótstöðum frá heiðni, af kirkjum og kirkjugörðum, kapellum og bænahúsum, forn vígi eða rústir af þeim, forn garðlög, rústir af fornum bæjum, seljum, búpeningshúsum, farmannabúðum, naustum og öðrum fornbyggingum, ennfremur fornir öskuhaugar. b) Fornar grafir, haugar, dysjar og leiði í jörðu eða á, er menn hafa verið grafnir, heygðir eða dysjaðir í. c) Hellar með áletrunum eða öðrum verksummerkjum af mannahöndum. d) Áletranir og myndir gerðar af mannahöndum á jarðfasta steina

1) Rgj. nr. 61, 5. maí 1951.

eða berg eða annað jarðfast efni. e) Fornar kirkjur, bæjarhús og önnur hús, sem ekki framar eru notuð til þess, sem upphaflega var til ætlazt. f) Allt annað, er telja má til fornra mannvirkja. — **3. gr.** Til lausra fornleifa teljast: a) Þeir munir allir, er finnast í og tilheyra fornum haugum, dysjum eða leiðum, þar á meðal leifar af líkömum manna og dýra. b) Þeir munir allir, er finnast í og tilheyra fornum hofrústum, eða hafa verið notaðir í hofum, svo sem blótbollar og því um líkt. c) Öll minningarmörk dáinna manna, bautasteinar, legsteinar, krossar, minnisvarðar og annað þess háttar, sem ekki er jarðfast, og eins þó að eitthvað af þessu hafi verið jarðfest með steinlími eða öðru af mannavöldum. — **4. gr.** Til forngripa teljast: a) Lausir steinar, sem mannaverk eru á og ekki komast undir 3. grein, svo sem steinar með fangamörkum eða öðrum áletrunum eða myndum. b) Allskonar fornir kirkjugripir. c) Forn handrit, skjöl og bréf úr skinni eða pappír. d) Allskonar gamlar myndir og gripir með myndum eða letri á. e) Fornir peningar, úr hverjum málmi sem er. f) Gamlir dúkar, ofnir eða saumaðir, ábreiður, bönd og allskonar forn vefnaður og hannyrðir, fornir vefstólar eða partar af þeim og öll forn áhöld, er til hannyrða hafa verið höfð eða vefnaðar. g) Allskonar fornir skrautgripir og listasmíði, úr hverju efni sem er. h) Gamlir búningar og búningsskraut karla og kvenna, þar á meðal hringir, belti og því um líkt, enn fremur allskonar gömul vopn, hlífar, verjur, hnífar o. s. frv. i) Allskonar gamall húsbúnaður og búsáhöld, þar á meðal borðbúnaður og reiðskapur, fornar matarleifar, forn skip, skipspartar og skipabúnaður, ef það kemst ekki undir 3. grein, forn smíðatól, veiðarfæri og önnur forn verkfæri og því um líkt. j) Gömul taflborð og taflmenn og önnur tafláhöld. k) Fjalir og stokkar úr fornum húsum og hirzlum. l) Allir gamlir munir, sem menn hafa notað eða mannaverk eru á.

2. kafli. — Um fornleifar. — 5. gr. Fornmenjavörður skal semja skrá yfir allar fornleifar, taldar í 2. grein, sem nú eru kunnar og honum þykir ástæða til að friða, og skal tiltaka staðinn svo nákvæmlega, sem unnt er. Nú kemst fornmenjavörður að raun um, að fornleifar, sem hann telur nauðsyn á að friða, séu til á einhverjum stað, og skal hann þegar taka þær á fornleifaskrá. — **6. gr.** Allar þær fornleifar, sem á fornleifaskrá standa, skulu friðaðar, og sér stjórnarráðið um, að friðhelginni sé þinglýst á því þingi, er hver einstök fornleif liggur til. Friðhelgi telst frá þinglýsingardegi. — Ef landeigandi eða ábúandi verður fyrir nokkru tjóni við það, að friðhelgi er á lögð, skal greiða skaðabætur úr landssjóði. Nú rís ágreiningur milli þess, er hlut á að máli, og stjórnarráðsins um það, hvort nokkrar skaðabætur skuli greiða eða um upphæð skaðabóta, og skulu óvilhallir, dómkvaddir menn skera úr því máli. Skaðabótakröfur skulu komnar til stjórnarráðsins, áður en 4 mánuðir eru liðnir frá þinglýsingardegi, ella falla þær niður. — **7. gr.** Allar lausar fornleifar, sem taldar eru í 3. grein og eru eldri en 150 ára, eru friðaðar án þinglýsingar, og eru eign landsins. Fornleifar þessar skal setja á sérstaka skrá, svo fljótt sem því verður við komið. — **8. gr.** Friðuðum fornleifum má enginn, hvorki landeigandi né leiguliði né nokkur annar, spilla, granda né breyta, laga né aflaga né úr stað flytja, nema leyft sé í lögum þessum, og skal þá fara eftir þeim reglum, sem lögin setja. — **9. gr.** Skyldur er ábúandi eða leiguliði að gera lögreglustjóra við vart, ef friðuð fornleif liggur undir skemmdum af völdum náttúrunnar eða er skemmd af manna völdum. Gerir þá lögreglustjóri þær bráðabirgðaráðstafanir sem þarf til að varna skemmdum, og skýrir þegar stjórnarráðinu frá málavöxtum, en stjórnarráðið ákveður með ráði fornmenjavarðar, hvað gera skuli. Aðgerðin greiðist úr landssjóði, nema skemmdin sé af manna völdum; þá greiðir sá, er skemmdi. — Vilji landeigandi eða leiguliði gera jarðrask það nokkuð, er haggar við friðuðum fornleifum, eða gera nokkuð það, er þeim geti spillt, skal hann skýra lögreglustjóra frá því og um leið lýsa fornleifunum og gera skýra grein fyrir þeim breytingum, er hann vill gera. Þá skýrslu ber þegar að senda til stjórnarráðsins, er ákveður með ráði fornmenjavarðar hvað gera megi og með hvað skilmálum. — Ef landeigandi eða leiguliði við gröft eða á annan hátt finnur fornleifar, er teljast verða til menja þeirra, er nefndar eru í 2. eða 3. gr., skal hann jafnskjótt skýra frá því, eins og nú var sagt, og líti út fyrir, að um mikilsverðar fornleifar sé að ræða, skal hætta vinnu að svo miklu leyti, sem hún kann að hagga við fornleifunum, þangað til úrskurður stjórnarráðsins er feng-

inn. Bætur fyrir tjón það, er af því kann að leiða, að vinnu er hætt, greiðast úr landssjóði, og skera óvilhallir dómkvaddir menn úr, ef ágreiningur verður um skaðabæturnar. — Grasi vaxnar fornmenjar, sem nú eru slegnar eða beittar, má framvegis nota á þann hátt, ef engin hætta er á, að þær spillist við það. — **10. gr.** Ef ómögulegt er að komast hjá því að eyða eða spilla fornleifum við vegagerð eða önnur mannvirki í þarfir landsins, sýslu eða sveitar, nema þá með mjög mikilli fyrirhöfn og kostnaði, skal verkstjóri eða það stjórnarvald, sem hlut á að máli, skýra stjórnarráðinu frá málavöxtum, áður en nokkuð er haggað við fornleifunum, og ákveður þá stjórnaráðið, hvað gera skuli. — **11. gr.** Stjórnarráðið hefir ætíð rétt til að gera eða láta gera allt það, er því þykir þörf á vera til þess að rannsaka fornleifar með greftri eða á annan hátt, eða til verndar fornmenjum, viðhalds eða endurbóta, en þó skal eiganda eða umráðanda jafnan gert viðvart um það áður. Eftir gröft og aðrar rannsóknir, er jarðraski valda, skal sá, er rannsókn stýrði, koma öllu í samt lag aftur, nema honum þyki betur fara á annan veg. — Valdi slíkar rannsóknir eða aðgerðir eigendum eða umráðendum fornleifanna nokkru tjóni eða tilkostnaði, skal sá skaði bættur úr landssjóði, ef krafizt er. Náist samkomulag ekki um skaðabætur, skulu þær metnar af óvilhöllum dómkvöddum mönnum.

3. kafli. — Um forngripi. — 12. gr. Hver sá, er finnur forngrip í jörðu eða á, er skyldur til að skýra lögreglustjóra þegar í stað nákvæmlega frá fundinum. Jafnframt skal hann afhenda lögreglustjóra það, sem fundizt hefir, nema hætt sé við, að það skemmist í flutningnum, þá skal hann varðveita það á þann hátt, sem hann bezt getur, unz lögreglustjóri ráðstafar því. Ef líkur eru til, að fleiri forngripir þeir, er mikilsverðir eru, muni dyljast á fundarstaðnum, skal finnandi við engu hagga, en skýra þegar lögreglustjóra frá. Fundarstað skal finnandi jafnan greina skilmerkilega. — Ef forngripur finnst við mannvirki þau eða störf, sem framkvæmd eru samkvæmt 10. gr., skal finnandi afhenda hann verkstjóra eða því stjórnarvaldi, sem hlut á að máli, og skal viðtakandi gefa lögreglustjóra nákvæma skýrslu um fundinn og fari með, sem að framan er greint. Nú finnst forngripur við rannsókn þá eða aðgerð, sem getur í 11. gr., og skal þá sá, er rannsókninni eða aðgerðinni stýrir, annast um hlutinn og sjá um, að hann komist til Forngripasafns Íslands og að ágrip af skýrslu um fundinn sé birt, sem síðar segir (sbr. 14. gr.). — Skylt er lögreglustjóra að gefa skriflega viðurkenningu fyrir móttöku forngrips, ef þess er óskað. — **13. gr.** Jafnskjótt sem lögreglustjóri hefir fengið skýrslu um fund forngrips, skal hann skýra þeim manni eða mönnum frá, sem land eiga undir, þar sem forngripur fannst, og jafnframt senda stjórnarráðinu skýrsluna með þeim viðaukum frá sjálfum sér, sem honum virðast nauðsynlegir. Ennfremur sendir hann þá forngripi, sem honum hafa verið afhentir, til stjórnarráðsins, nema hætt sé við, að þeir skemmist í flutningi, þá skal lögreglustjóri geyma gripina, unz stjórnarráðið ráðstafar þeim. — Ef lögreglustjóra virðast líkur til, að fleiri forngripir muni dyljast þar, sem forngripur fannst, skal hann geta þess í skýrslu sinni til stjórnarráðsins og sjá um, að engu verði rótað á fundarstaðnum, þangað til rannsókn getur fram farið. — **14. gr.** Ágrip af þeim skýrslum um fundna forngripi, sem stjórnarráðið fær frá lögreglustjóra eða þeim manni, er rannsókn eða aðgerð stýrir samkvæmt 11. gr. (sbr. 13. og 12. gr.), svo framarlega sem líkur eru til, að nokkur geti sannað eignarrétt sinn að forngripunum, skal birta þrisvar í því blaði, er flytur stjórnarvaldaauglýsingar, með áskorun til eiganda, ef nokkur sé, að gefa sig fram. — Alla þá forngripi, sem nefndir eru í fundarskýrslu, skal fornmenjavörður taka á sérstaka skrá, og skulu þeir geymdir á sérstökum stað í Forngripasafni Íslands, unz útséð er um, hvort eigandi finnst (sbr. 15. og 16. gr.). — **15. gr.** Nú gefur eigandi sig fram, áður en 4 mánuðir eru liðnir frá síðustu lögbirtingu fundins forngrips, og sannar eignarrétt sinn, og skal þá afhenda eiganda hann gegn því, að hann greiði lögbirtingarkostnað, en jafnframt skal fornmenjavörður setja hlutinn á forngripaskrá þá, er getur í 19. grein, ef honum þykir hann þess verður, og leggst þá á hann sú kvöð, er þeirri skrásetningu er samfara. — **16. gr.** Nú líða svo fjórir mánuðir frá síðustu lögbirtingu fundins forngrips, að enginn eigandi leiðir sig að honum, og verður hann þá eign landssjóðs að þriðjungi, finnanda að þriðjungi, og að þriðjungi eign þess, sem land á undir, þar sem hluturinn fannst. — Ef gripurinn hefir fundizt við framkvæmd á

vegagjörðum eða öðrum mannvirkjum, samkvæmt 10. gr., eða í almenningum, afréttarlöndum, eða á heiðum uppi, sem ekki teljast til heimalanda, telst landssjóður sem landeigandi, og sömuleiðis ef hann hefir fundizt á kirkjujörðum, eða ef hreppsfélag, sýslufélag eða bæjarfélag á land undir; eignast landssjóður þá forngripinn að tveim þriðjungum, en finnandi að þriðjungi. — Ef forngripur hefir fundizt við rannsókn þá eða aðgerð, er ræðir um í 11. grein, telst landssjóður sem finnandi og eigandi gripsins að tveim þriðjungum, en landeigandi að þriðjungi, nema um þá hluti sé að ræða, sem eru óskipt eign landsins samkvæmt 7. gr. — Ef fleiri eru finnendur en einn, skiptist eignarrétturinn að finnanda þriðjungi jafnt milli þeirra. Ef landeigendur eru fleiri en einn, skiptist eignarrétturinn að landeiganda þriðjungi milli þeirra í réttri tiltölu við eign hvers eins í landinu. — **17. gr.** Ef finnandi leynir fundi forngrips og skýrir ekki lögreglustjóra frá honum (sbr. 12. gr.), eða spillir honum eða lógar af ásettu ráði, telst það sem ólögleg meðferð á fundnu fé eða skemmd á eigum annarra og fer eftir ákvæðum almennra hegningarlaga 249., 296. og 298. grein,[1]) enda missir þá finnandi tilkall til síns þriðjungs. — **18. gr.** Landssjóður á kauprétt að þeirri hlutdeild í fundnum forngrip, sem hann á ekki, eftir mati fornmenjavarðar. Því mati getur meðeigandi skotið til stjórnarráðsins, og nefnir það þá til 3 óvilhalla lögmetendur, er vit hafa á forngripum, og skal standa við mat þeirra. Sé það hærra en mat fornmenjavarðar, greiðir landssjóður kostnað við yfirmatið, en ella áfrýjandi. — Ef forngripurinn er úr gulli eða silfri, eða sé um silfurpeninga eða gullpeninga að ræða, skal meta málmverð hlutarins og leggja ofan á 10 af hundraði, og fær meðeigandi landssjóðs, eða meðeigendur, að réttri tiltölu, ef fleiri eru, það andvirði óskert, eins og landssjóður ætti ekkert í. — Ef kaupréttar landssjóðs er eigi neytt áður en ár sé liðið frá því, er lögreglustjóra var skýrt frá fundinum og sé fornmenjaverði eða stjórnarráði um dráttinn að kenna, missir landssjóður eignarréttar til síns hluta í forngripnum, og skal þá afhenda hann meðeiganda, eða meðeigendum landssjóðs gegn borgun lögbirtingarkostnaðar, en jafnframt skal fornmenjavörður setja hlutinn á forngripaskrá þá, er getur í 19. grein, ef hann telur hann þess verðan, og fellur þá á hann sú kvöð, sem þeirri skrásetningu er samfara. — Ef fornmenjavörður telur fundinn forngrip einskisverðan fyrir menningarsögu landsins, eignast finnandi og landeigandi hann að helmingi hvor, og skal þá afhenda þeim hann gegn kvittun þeirra, jafnskjótt sem lögbirtingarfrestur er liðinn, ef þeir vitja hans. En vitji þeir hans ekki áður fjórir mánuðir eru liðnir frá því, er þeim var skrifað um, að landið mundi eigi nota kauprétt sinn, má lóga hlutnum. — **19. gr.** Fornmenjavörður skal setja þá forngripi, sem einstakir menn eiga, á sérstaka forngripaskrá, ef eigendur beiðast þess eða leyfa. Skal beiðnin eða leyfið vera skriflegt og undirskrifað af eiganda í viðurvist vitundarvotta eða lögbókanda (notarii publici) og geymist í skjalasafni Forngripasafnsins. Á þessa skrá skal fornmenjavörður og setja alla forna kirkjugripi, svo fljótt sem því verður við komið, og þarf ekki neitt leyfi til þess, ennfremur þá gripi, sem á þessa skrá skal setja samkvæmt 15. og 18. grein. — Þá muni, sem á þessa skrá eru settir, skal auðkenna með sérstöku skrásetningarmarki, ef því verður við komið, án þess að gripurinn skemmist við. — **20. gr.** Þeir forngripir, sem á skrá standa, eru friðaðir á sama hátt og aðrar fornleifar (sjá 8. gr.). Þó er eiganda heimilt, að flytja þá úr stað, en ekki af landi burt. — Ef eigandi gefur öðrum skrásettan forngrip, skal hann láta fornmenjavörð vita um eigandaskiptin. — Forngripasafnið á forkaupsrétt að skrásettum forngrip, og skal eigandi því ávallt bjóða fornmenjaverði hlutinn, áður en hann selji öðrum hann, ella er sala ógild og fellur þá hluturinn ókeypis til Forngripasafnsins. Nú notar Forngripasafnið eigi forkaupsrétt sinn, þá má eigandi selja hlutinn, en þó skal hann láta fornmenjavörð vita, hverjum hann selur. — Ef skrásettur forngripur gengur að erfðum, skal skiptaráðandi eða, ef erfingjaskipti eru, þá erfingi sá, er eignast gripinn, láta fornmenjavörð vita um eigandaskiptin. — Í hvert skipti, sem eigandaskipti verða að skrásettum forngrip, skal ávallt láta fornmenjavörð vita um eigandaskiptin, ella er eignarheimildin ógild, og fellur þá hluturinn endurgjaldslaust til Forngripasafnsins. — Fornmenjavörður skal ávallt geta þess í forngripaskrá, ef eigandaskipti verða að skrásettum forngrip.

1) Alm. hegningarl. nr. 19, 12. febr. 1940, §§ 246 og 257.

1907 Nr. 40 16. nóv.

1907 Nr. 40 16. nóv.

4. kafli. — Um útflutning fornmenja og geymslu. — 21. gr. Engar fornmenjar, eldri en 150 ára, má flytja úr landi, nema með leyfi stjórnarráðsins. Sé vafi á um aldur slíkra hluta, sker fornmenjavörður úr. — **22. gr.** Allir forngripir, sem landssjóður eignast eftir lögum þessum eða á annan hátt, skulu geymdir í Forngripasafni Íslands. Þó skal Landsbókasafnið eða Landsskjalasafnið taka við fornum handritum, skjölum og bréfum.

5. kafli. — Almenn ákvæði. — 23. gr. Ef fundi forngrips er leynt, varðar eftir 17. gr. Önnur brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum frá 20 til 500 kr.; auk þess má taka munina eða andvirði þeirra af hinum seka. Með mál út af brotunum skal farið sem almenn lögreglumál. — **24. gr.** Stjórnarráðið skipar sérstakan fornmenjavörð, og hefir hann jafnframt umsjón með forngripasafninu. . . .[1]) Fela má stjórnarráðið fornmenjaverði að hafa á hendi og framkvæma að öllu eða nokkru leyti þau réttindi eða störf, sem því eru lögð í lögum þessum, þó þannig, að jafnan geti sá, sem óánægður er með ákvæði fornmenjavarðar, skotið málinu til stjórnarráðsins.

1928 Nr. 59 7. maí

Lög um friðun Þingvalla.

1. gr. Frá ársbyrjun 1930 skulu Þingvellir við Öxará og grenndin þar vera friðlýstur helgistaður allra Íslendinga. — **2. gr.** Mörk hins friðhelga lands skulu vera sem hér segir: a) Að sunnan: Frá hæstu brún Arnarfells í beina stefnu á Kárastaði, yfir Þingvallavatn og upp á vestara bakka Almannagjár. b) Að vestan: Hærri barmur Almannagjár að Ármannsfelli. c) Að norðan: Frá Ármannsfelli þvert austur yfir hraunið að Hlíðargjá. d) Að austan: Eystri bakki Hlíðargjár og Hrafnagjár ræður takmörkunum suður á hæstu brún Arnarfells. — Landið innan ofannefndra marka skal, eftir því er Þingvallanefnd kveður á og fært kann að reynast, varið fyrir ágangi af sauðfé og geitum. En skógurinn og villidýralíf, sem þar kynni að geta þrifizt, skal vera algerlega friðað. Þó skal nefndin gera ráðstafanir til eyðingar þeim dýrum og fuglum, sem gera usla á hinu friðlýsta svæði eða vinna búfénaði héraðsmanna tjón. — Þingvallanefnd ræður veiði í Þingvallavatni norðan línu þeirrar, er um getur í a.-lið. — Ekkert jarðrask, húsabyggingar, vegi, rafleiðslur eða önnur mannvirki má gera á hinu friðlýsta svæði, eða í landi jarðanna Kárastaða, Brúsastaða, Svartagils og Gjábakka, nema með leyfi Þingvallanefndar. — **3. gr.** Nú takast eigi samningar milli Þingvallanefndar og ábúenda jarða þeirra, er að nokkru eða öllu falla undir hið friðlýsta land, og skal þá Þingvallanefnd taka afnotarétt jarðanna eða jarðahlutanna eignarnámi[1]) samkvæmt lögum og ábúendum greitt fyrir afnotaréttinn samkv. óvilhallra, dómkvaddra manna mati. Svo skulu og metnar bætur til Þingvallahrepps fyrir íþyngingu fjallskila og rýrnun útsvara, enda náist ekki samningar. — Heimilt skal Þingvallanefnd að kaupa jörðina Gjábakka, eða ef ekki næst viðunandi samningar um verð, að taka jörðina eignarnámi samkvæmt lögum. — **4. gr.** Hið friðlýsta land skal vera undir vernd Alþingis og æfinleg eign íslenzku þjóðarinnar. Það má aldrei selja eða veðsetja. — **5. gr.** Þingvallanefnd, skipuð þrem alþingismönnum, hefir fyrir hönd Alþingis yfirstjórn hins friðlýsta lands og annarra jarða í ríkiseign, sem til eru greindar í 2. gr. Þingvallanefnd skal kosin með hlutfallskosningum í sameinuðu þingi í lok hvers þings eftir nýafstaðnar kosningar, í fyrsta skipti á þingi 1928. — **6. gr.** Þingvallanefnd semur reglugerð um hið friðlýsta land og meðferð þess, en stjórnarráð staðfestir. Í reglugerð má ákveða að taka gestagjöld á Þingvöllum og verja því fé upp í kostnað við friðunina. — Þingvallanefnd má ráða umsjónarmann á Þingvöllum til 5 ára í senn. — **7. gr.** Öll óhjákvæmileg útgjöld við verndun Þingvalla samkvæmt lögum þessum greiðast úr ríkissjóði. — **8. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara og reglugerða, sem settar eru samkvæmt þeim, varða sektum, allt að 1000 kr., eða einföldu fangelsi, allt að 3 mánuðum, ef miklar sakir eru, nema brot sé svo vaxið, að þyngri refsing liggi við að öðrum lögum. — Mál út af brotum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála.

1928 Nr. 59 7. maí

Lög um þjóðleikhús.

1947 Nr. 86 5. júní

1. gr. Þjóðleikhúsið skal rekið í samræmi við ákvæði laga þessara. — **2. gr.** Í þjóðleikhúsinu skal iðka leiklist og þær listgreinar aðrar, sem tengdar eru leiksviði. Starfsemi þessa skal leikhúsið rækja svo, að hún verði

1) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 32.

1) L. nr. 61, 14. nóv. 1917.

1947 Nr. 86 5. júní

sem öflugust stoð íslenzkri menningu. Höfuðhlutverk leikhússins skal vera að: 1. flytja íslenzka og erlenda sjónleiki og enn fremur söngleiki og leikdansa eftir því sem við verður komið; 2. vera til fyrirmyndar um meðferð íslenzkrar tungu; 3. halda skóla til eflingar íslenzkri leikmennt. — Þjóðleikhúsið skal flytja leikrit í ríkisútvarpið, sbr. 10. gr., sjónleiki utan Reykjavíkur eftir því, sem við verður komið, og vinna að eflingu leiklistar hvarvetna á landinu. — **3. gr.** Menntamálaráðherra ræður þjóðleikhússtjóra og skrifstofustjóra. — Enn fremur skipar menntamálaráðherra fimm menn í þjóðleikhúsráð, fjóra samkvæmt tillögum fjögurra fjölmennustu stjórnmálaflokkanna á Alþingi, en einn samkvæmt tillögu félags íslenzkra leikara. Ráðherra skipar einn þeirra formann ráðsins. Hlutverk þjóðleikhúsráðs er að hafa eftirlit með starfsemi og rekstri þjóðleikhússins. Leita skal tillagna þjóðleikhúsráðs um allar meiri háttar ákvarðanir, er stofnunina varða. — Þjóðleikhússtjóri ræður fasta leikara til allt að fimm ára í senn og gerir við þá ráðningarsamninga, hann ræður og aðra starfsmenn, enda samþykki menntamálaráðherra og þjóðleikhúsráð fjölda leikara og annarra starfsmanna og ráðningarkjör þeirra. — Í reglugerð, er menntamálaráðherra setur, skal mælt fyrir um verkefni starfsmanna þjóðleikhússins hvers um sig og annað, er að stjórn og fyrirkomulagi leikhússins lýtur og þörf þykir að setja um fastar reglur. — **4. gr.** Laun fastráðinna starfsmanna skulu ákveðin í launalögum. Þangað til það verður gert, skulu þau ákveðin af menntamálaráðherra með hliðsjón af ákvæðum launalaganna. — Leikhúsráð skal vera ólaunað. — **5. gr.** Þeir starfsmenn þjóðleikhússins, sem ráðnir eru til minnst eins árs eða með þriggja mánaða uppsagnarfresti, skulu greiða iðgjöld til lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og njóta þar sömu réttinda og aðrir starfsmenn ríkisins. — Þeir af fastráðnum starfsmönnum þjóðleikhússins, sem áður hafa unnið hliðstæð störf í þágu íslenzkrar leiklistar, skulu einnig eiga kost á að njóta eftirlaunaréttar fyrir þann starfstíma. Ráðherra ákveður réttindatíma hvers og eins að fengnum upplýsingum og tillögum félags íslenzkra leikara. — **6. gr.** Við þjóðleikhúsið skal starfa leikritanefnd, og eiga í henni sæti þjóðleikhússtjóri, fulltrúi frá leikhúsráði og fulltrúi frá fastráðnum leikurum, og skulu hinir tveir síðarnefndu kjörnir til þessa starfa til tveggja ára í senn. Nefndin skal ræða þau leikrit, er þjóðleikhússtjóri hyggst taka til sýningar, og skulu fulltrúar leikhúsráðs og leikara vera honum til aðstoðar við val leikrita. — **7. gr.** Leikár telst frá 1. júlí til 30. júní. — Ráðningu starfsmanna þjóðleikhússins skal miða við leikár. — **8. gr.** Þjóðleikhússtjóri skal fyrir lok júnímánaðar ár hvert afhenda menntamálaráðherra til athugunar og samþykktar frumvarp að fjárhagsáætlun fyrir næsta leikár. — Í lok hvers leikárs skal þjóðleikhússtjóri afhenda menntamálaráðherra og fjármálaráðherra skýrslu og reikning um rekstur þjóðleikhússins á liðnu starfsári. — **9. gr.** Við þjóðleikhúsið skal starfa leikskóli. Þjóðleikhússtjóri ræður kennara og annað starfslið hans. — Um rekstur hans skal kveða á í reglugerð. — **10. gr.** Náið samstarf skal vera milli þjóðleikhússins og ríkisútvarpsins. Þjóðleikhúsið lætur ríkisútvarpinu í té leikrit til flutnings, eftir því sem samkomulag verður um milli þjóðleikhússtjóra og útvarpsráðs. Starfsmönnum þjóðleikhússins ber hvorki sérstök þóknun fyrir slíkan flutning né leiksýningar utan Reykjavíkur. — **11. gr.** Þegar leikhúsið er ekki notað til leiksýninga, má nota það til hljómleikahalds og kvikmyndasýninga. — **12. gr.** Verði tekjuafgangur af rekstri þjóðleikhússins, skal hann lagður í rekstrarsjóð þess. Verði rekstrarhalli, skal hann greiddur úr rekstrarsjóði þjóðleikhússins. Með rekstrarkostnaði leikhússins telst allur kostnaður við þjóðleikhúsbygginguna, eftir að hún er fullgerð. — Ríkissjóður ber ekki ábyrgð á skuldbindingum þjóðleikhússins, og þjóðleikhúsbyggingin stendur ekki til tryggingar skuldbindingum þess. — **13. gr.** Menntamálaráðherra setur reglugerð um framkvæmd laga þessara.[1])

1947 Nr. 86 5. júní

Lög um útvarpsrekstur ríkisins.[2])

1934 Nr. 68 28. des.

I. kafli. — Um skipulag og rekstur útvarps. — 1. gr. Ríkisstjórnin hefir einkarétt til að reka útvarp á Íslandi. Hún lætur starfrækja útvarpsstöð í Reykjavík og má auka orku hennar, eftir því sem þörf krefur. Ríkisstjórnin lætur reisa endurvarpsstöðvar annarsstaðar á landinu, eftir því sem ástæður krefjast. Um orkuaukningu Reykjavíkurstöðvarinnar og byggingu endurvarpsstöðva fer eftir ákvörðunum Alþingis í hvert

1) Rgj. nr. 162, 23. sept. 1949, sbr. rgj. nr. 6, 12. jan. 1951 og rgj. nr. 162, 8. sept. 1953. — 2) Rgj. nr. 129, 21. des. 1944, sbr. rgj. 152, 2. sept. 1949 og rgj. nr. 82, 11. apríl 1953.

1934 Nr. 68 28. des.

sinn. — Stöðvarnar og starfræksla þeirra nefnist einu nafni *Ríkisútvarpið* og ber undir kennslumálaráðuneytið. — **2. gr.** Fjárhagsáætlun um tekjur og gjöld Ríkisútvarpsins skal tekin sem sérstakur liður í fjárlög ríkisins á ári hverju. — Tekjum Ríkisútvarpsins og þeirra starfsgreina, sem reknar verða á vegum þess, má eingöngu verja í þágu útvarpsrekstrar og útvarpsnota. — **3. gr.** [Kennslumálaráðherra skipar útvarpsstjóra. Skal honum falið að annast daglega stjórn og fjárreiður útvarpsins, eftir nánari fyrirmælum í reglugerð, er ráðherra setur. — Ráðherra er heimilt að gera fréttastofu útvarpsins að sérstakri deild, undir stjórn útvarpsráðs. Ennfremur er ráðherra heimilt að semja við blöð lýðræðisflokkanna um þátttöku í starfrækslu fréttastofunnar, eftir nánari fyrirmælum í reglugerð, er ráðherra setur. — Ráðherra ræður starfsmenn útvarpsins, að fengnum tillögum útvarpsstjóra og útvarpsráðs. Laun starfsfólks útvarpsins skulu, þar til launalög eru sett,[1]) ákveðin af kennslumálaráðherra.][2]) — **4. gr.** [Útvarpsráð skipa fimm menn. Skulu þeir ásamt jafnmörgum varamönnum kosnir hlutfallskosningu á Alþingi á fyrsta þingi eftir hverjar alþingiskosningar. — Kennslumálaráðherra skipar formann úr flokki hinna kosnu útvarpsráðsmanna.][3]) — **5. gr.** Útvarpsráðið tekur ákvarðanir um það, hversu dagskrá skuli hagað í höfuðefnum og leggur fullnaðarsamþykki á dagskrá áður en hún kemur til framkvæmda. Það setur reglur um fréttaflutning útvarpsins og aðrar þær reglur, er þurfa þykir til gæzlu þess, að við útvarpið ríki skoðanafrelsi og fyllsta óhlutdrægni gagnvart öllum flokkum og stefnum í almennu málum, atvinnustofnunum, félögum og einstökum mönnum. — Kennslumálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um störf útvarpsráðs, svo og um þóknun fyrir störfin. — Útvarpsstjóri á sæti á fundum útvarpsráðs og hefir þar málfrelsi og tillögurétt, en ekki atkvæðisrétt. Hann getur skotið ákvörðunum útvarpsráðs, þeim er mjög varða fjárhag stofnunarinnar, undir úrskurð ráðuneytisins. — Útvarpsstjóri annast undirbúning dagskrár og hefir með höndum daglega umsjón með framkvæmd dagskrár og gæzlu þess, að settum reglum um fréttaflutning útvarpsins sé fylgt. — **6. gr.** Hver sá maður, heimili eða stofnun, sem hagnýtir sér útvarp ríkisins, skal greiða til þess árlegt afnotagjald. — Ráðherra ákveður upphæð afnotagjaldsins um eitt ár í senn, að fengnum tillögum útvarpsstjóra og útvarpsráðs. — Óheimilt er hverjum manni að hagnýta sér útvarp ríkisins nema viðtæki hans hafi verið skrásett og tilkynnt skrifstofu Ríkisútvarpsins. Hvert það viðtæki, sem ekki er tilkynnt skrifstofu Ríkisútvarpsins, skal upptækt vera, og rennur andvirðið til Ríkisútvarpsins. — Heimilt er ráðherra að fela póststofum og póstafgreiðslum landsins að annast innheimtu afnotagjalda fyrir útvarp. — Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um hagnýtingu útvarps, gjaldskyldu útvarpsnotenda og innheimtu afnotagjaldanna. Heimilt er í reglugerð að ákveða um innsiglun útvarpsviðtækja vegna vanskila á afnotagjöldum og um dráttarvexti. — Heimilt er í reglugerð að ákveða um undanþágu blindra manna frá greiðslu afnotagjalds af útvarpi, eftir reglum, sem kennslumálaráðherra setur. — **7. gr.** Útvarpsstjóri semur ár hvert fjárhagsáætlun um rekstur Ríkisútvarpsins, og skal hún send kennslumálaráðuneytinu í tæka tíð við undirbúning fjárlaga. — **8. gr.** Ríkisútvarpið hefir sama rétt og landssíminn um nauðsynlegar lagnir um lönd manna, lóðir og byggingar vegna starfsemi sinnar. Óheimilt er öllum að leggja svo nýjar lagnir, hvers kyns sem eru, að þær geti valdið baga eða óreglu á lögnum Ríkisútvarpsins, sem fyrir eru, eða tækjum, sem standa í sambandi við þær. — Ráðherra sker úr ágreiningi um þessi atriði. — **9. gr.** Nú hafa einstakir menn, sveitarfélög eða bæjarfélög raflagnir, vélar eða tæki, hvers kyns sem eru, sem geta valdið truflunum á starfrækslu Ríkisútvarpsins, og er Ríkisútvarpinu þá heimilt að gera, á kostnað eiganda, nauðsynlegar ráðstafanir um þau tæki eða lagnir, til þess að hindra truflanir, sem af þeim geta hlotizt.[1]) — Mönnum, sem eru í þjónustu Ríkisútvarpsins þessara erinda og til eftirlits með útvarpsnotum, skal heimilt að fara tálmunarlaust um lönd manna og hús, ef nauðsyn krefur vegna starfsins, enda fari þeir ekki um híbýli manna fyrir kl. 8 að morgni né eftir kl. 10 að kvöldi. — **10. gr.** Í kirkjum, leikhúsum og samkomuhúsum, skólum, veitingasölum og hvarvetna

1934 Nr. 68 28. des.

1) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 17. — 2) L. nr. 64, 31. des. 1939, § 1. — 3) L. nr. 25, 18. febr. 1943, § 1.

1) 1) Rgj. nr. 91, 13. maí 1930, rgj. nr. 96, 8. okt. 1930 og rgj. nr. 105, 28. okt. 1931.

1934 Nr. 68 28. des.

þar, sem almennar skemmtanir eru haldnar eða mannfundir, þar sem umræður fara fram, skal útvarpinu heimilt, án endurgjalds eða nokkurra kvaða, að leggja um húsið nauðsynlegar leiðslur fyrir útvarp og koma þar fyrir útvarpstækjum húseigendum að skaðlausu. — Réttur til að útvarpa því, sem fram fer í húsakynnunum, er óviðkomandi þessum ákvæðum. — **11. gr.** Heimilt er Ríkisútvarpinu að útvarpa án endurgjalds: a. Messugerðum, háskólaerindum og öðrum fræðsluerindum, sem kostuð eru eða styrkt af almannafé. b. Umræðum á stjórnmálafundum og öðrum almennum mannfundum.

II. kafli. — Um einkasölu á útvarpstækjum. — **12. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta reka einkasölu á viðtækjum fyrir útvarp. Skal þá engum öðrum en ríkisstjórninni eða þeim, sem hún felur það, heimilt að flytja inn í landið viðtæki eða verzla með þau. — **13. gr.** Viðtæki skal samkvæmt lögum þessum telja hvert það tæki, sem hægt er að nota til þess að taka við útvarpi, einnig tækjahluta, varahluti slíkra tækja, rafhlöður og rafgeyma, sem notaðir eru við útvarpstæki. — **14. gr.** Ríkissjóður leggur fram nauðsynlegt rekstrarfé til einkasölunnar. — Allur verzlunarhagnaður af einkasölunni rennur til Ríkisútvarpsins. — **15. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um fyrirkomulag einkasölunnar. Skal þar ákveðið meðal annars, hvaða hlutir til sendieða viðtækja fyrir útvarp skuli falla undir ákvæði þessara laga.

III. kafli. — Ýms ákvæði. — **16. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 50—500 kr., nemi þyngri refsing liggi við að lögum. Þó skulu brot gegn 12. gr. varða sektum frá 200—2000 kr. — Hvert það viðtæki eða hluti tækis, sem ólöglega er flutt inn í landið eða ætlað til sölu á óleyfilegan hátt, skal upptækt vera, og rennur andvirði þess í ríkissjóð. — Brot gegn lögum þessum skal farið með sem almenn lögreglumál. . . .

1932 Nr. 14. 23. júní

Lög um opinbera greinargerð starfsmanna ríkisins.

1. gr. Skylt er embættismönnum landsins og sýslunarmönnum án endurgjalds að flytja árlega eitt eða tvö erindi, eftir ákvörðun útvarpsráðs, í útvarp ríkisins um stofnun þá eða starfsgrein, er þeir veita forstöðu. Ef aðili óskar að vera laus við flutning erindis, eða hann getur það ekki útvarpinu eða ríkissjóði að kostnaðarlausu, vegna fjarvistar, skal hann í tæka tíð senda útvarpsráðinu erindi sitt fullsamið, en það felur aftur einhverjum starfsmanni útvarpsins að flytja erindið. — Lengd erindanna miðast við venjuleg útvarpserindi, og skulu þau miða til þess að veita almenningi yfirlitsfræðslu um unnin störf og fyrirætlanir í framkvæmdum þjóðarinnar og opinberri starfrækslu. — **2. gr.** Fyrir 1. október ár hvert semur útvarpsráðið skrá yfir þau erindi, er það óskar að fá samkvæmt lögum þessum. Skylt er útvarpsráði að tilkynna aðila með að minnsta kosti fjögurra vikna fyrirvara, hvenær erindi skuli flytja eða hvenær handrit að erindi skuli vera komið til útvarpsráðs.

1932 Nr. 14 23. júní

h. Heilbrigðismál.

1933 Nr. 66 19. júní

Lög um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma.

1. gr. Það er almenn skylda að gæta sem mestrar varúðar við hverskonar næmum sjúkdómum og gera sér allt far um að sýkja hvorki sjálfan sig né aðra, að svo miklu leyti sam framkvæmanlegt er og þýðingu hefir. — Læknum og þeim, sem með lækningar fara, svo og öðrum heilbrigðisstarfsmönnum, er sérstaklega skylt, hverjum í sínum verkahring, að vekja athygli á sýkingarhættum og gefa ráð og leiðbeiningar hér að lútandi. — Skylt er hlutaðeigendum jafnan að hlýða fyrirmælum læknis um nauðsynlegar, viðurkenndar og venjulegar ráðstafanir til varnar gegn sóttnæmisútbreiðslu frá sjúklingi, er hann hefir til meðferðar. — **2. gr.** Héraðslæknar skulu, hver í sínu umdæmi, undir umsjón landlæknis og ráðherra, sjá um opinberar varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma samkvæmt lögum þessum. Fari svo, að hlutaðeigandi héraðslæknir geti eigi leyst það starf af hendi, er lög þessi leggja honum á herðar, skal ráðherra sjá um, að einn eða fleiri læknar verði settir honum til aðstoðar. — Skyldir eru sýslumenn, bæjarfógetar (í Reykjavík lögreglustjóri), hreppstjórar, svo og sveitarstjórnir og heilbrigðisnefndir, ef til eru, að veita héraðslæknum hjálp við framkvæmd hinna opinberu sóttvarna. — Ráðherra gefur út almennar reglur fyrir því, hvernig haga skuli opinberum vörnum gegn útbreiðslu

1933 Nr. 66 19. júní

næmra sjúkdóma.[1]) — **3. gr.** Ætíð skal beita opinberum vörnum gegn þessum sjúkdómum: pest, austurlenzkri kóleru, bólusótt, dílasótt, blóðkreppusótt og gulri hitasótt.[a]) — Ráðherra getur fyrirskipað, að opinberum vörnum skuli og beita gegn öðrum næmum sjúkdómum, svo sem influenzu, mislingum, skarlatssótt, barnaveiki, kikhósta, taugaveiki, blóðsótt, hettusótt, heilasótt og mænusótt, þegar þessar sóttir eru skæðar, þegar líklegt þykir, að hefta megi hættulega útbreiðslu þeirra með opinberum vörnum en ekki án slíkra varna, eða þegar aðrar sérstaklega knýjandi ástæður eru fyrir hendi. — **4. gr.** Í hvert sinn er einhver sá sjúkdómur kemur upp, er nefndur er í 1. málsgrein 3. gr., skal hlutaðeigandi héraðslæknir þegar í stað beita hinum almennu sóttvarnarreglum, en tilkynna það landlækni jafnskjótt. — Telji héraðslæknir nauðsyn til bera að beita hinum almennu sóttvarnarreglum að meira eða minna leyti gegn öðrum næmum sjúkdómum samkvæmt 2. málsgr. sömu gr., ber hann málið undir landlækni og bíður fyrirmæla ráðherra. Ef héraðslæknir telur svo aðkallandi að beita hinum almennu sóttvarnarreglum að meira eða minna leyti, að hverskonar töf sé hættuleg, er honum heimilt að gera það til bráðabirgða, án þess að leita til þess heimildar fyrirfram, en tilkynna skal hann landlækni jafnskjótt ráðstafanir sínar. — Um varnir gegn berklaveiki, holdsveiki og kynsjúkdómum fer eftir sérstökum lögum. — **5. gr.** Nú hafa verið teknar upp opinberar sóttvarnir samkv. lögum þessum, og kveður þá ráðherra nánar á um það, hverjar ráðstafanir skuli gera til að hefta útbreiðslu sjúkdómsins. Þegar þau fyrirmæli hafa verið lögð fyrir hlutaðeigandi héraðslækni, hagar hann sóttvörnunum samkvæmt þeim þangað til öðruvísi verður fyrir mælt af ráðherra. Ef héraðslæknir telur nauðsynlegar breytingar á tilhögun sóttvarnanna, leggur hann tillögur sínar þar að lútandi fyrir landlækni og bíður nýrra fyrirmæla ráðherra. Ef héraðslæknir telur breytingarnar svo aðkallandi, að hverskonar töf sé hættuleg, er honum heimilt að framkvæma þær til bráðabirgða, enda séu varnirnar eftir sem áður í samræmi við hinar almennu sóttvarnarreglur, en tilkynna skal hann landlækni jafnskjótt ráðstafanir sínar. — **6. gr.** Þegar ástæða er til að ætla, að maður hafi dáið úr einhverjum þeim sjúkdómi, sem annaðhvort er skylt eða nauðsynlegt að beita opinberum vörnum við samkvæmt lögum þessum, eða hinn dáni er grunaður um að hafa verið smitberi einhvers þess sjúkdóms, getur hlutaðeigandi lögreglustjóri lagt fyrir, að rannsaka skuli parta af líkinu eða jafnvel kryfja það, ef þörf er á til þess, að ákveðið verði, hvort opinberum vörnum skuli beitt. — [Ráðherra gefur út reglur um meðferð og umbúnað líka, sem flutt eru á milli staða hér á landi eða út úr landinu.][1]) — **7. gr.** Eigi má nota farþegaskip, farþegabifreiðar, farþegaloftför eða önnur tilsvarandi fólksflutningatæki til að flytja sjúklinga með sjúkdómum, né smitbera þeirra sjúkdóma, sem skylt er að beita opinberum vörnum við eða opinberum vörnum er beitt við, nema fylgt sé öllum fyrirmælum um flutning slíkra sjúklinga eða smitbera. — Ákvæði þessarar greinar ná jafnan til skarlatssóttar, barnaveiki, taugaveiki og heilasóttar, þó að opinberum vörnum sé ekki beitt gegn útbreiðslu þeirra. — **8. gr.** Nú kemur sjúkdómur upp á heimili, eða yfirvofandi er, að hann komi upp á heimili og auðsætt þykir eða líklegt, að sé einhver af þeim sjúkdómum, sem nefndir eru í 3. gr. 1. eða 2. málsgrein, eða vitað er eða grunsamlegt, að einhver heimilismaður sé smitberi einhvers þess sjúkdóms, og skal þá húsráðanda þegar skylt að skýra lækni sínum frá því.[a]) Ef læknirinn er ekki hlutaðeigandi héraðslæknir og fellst á, að um slíkan sjúkdóm eða smitbera geti verið að ræða, tilkynnir hann það héraðslækninum. Húsráðanda, sem er fjarri lækni, er og heimilt, ef hann kýs það heldur, að tilkynna sjúkdóminn hreppstjóra eða hreppsnefndarmanni í hreppi sínum, eða skýra þeim frá smitberanum, en hann skal þá jafnskjótt láta hlutaðeigandi héraðslækni vita. Með heimilismönnum eru einnig taldir aðkomumenn þeir, er hafa þar húsnæði eða náttstað um stundarsakir, og þeir, er þar eru í fæði. Nú kemur slíkur sjúkdómur eða smitburður upp meðal þeirra, er í nauðungarvist eru á einhverjum stað, eða í sjúkrahúsum, elliheimilum, barnahælum, skólum og líkum stofnunum, og er þá forstöðumanni eða forráðamanni skylt að skýra frá því. Komi sjúkdómurinn eða smitburðurinn upp á skipi

1) Alm. rg. nr. 132, 31. des. 1934. — a) VI, 463.

1) L. nr. 28, 27. júní 1941, § 1, sbr. rgj. 159, 27. sept. 1941. — a) II, 573.

eða í veri á vertíð meðal skipshafnar, skal skipstjóri eða formaður skýra frá því. — Starfandi læknum er sérstaklega skylt að hafa vakandi auga á næmum sjúkdómum, er ástæða gæti verið til að beita opinberum vörnum við, svo og smitberum slíkra sjúkdóma og tilkynna jafnskjótt hlutaðeigandi héraðslækni, ef þeir verða þeirra varir. — Viti einhver til þess að vanrækt hafi verið að segja héraðslækni frá sjúkdómi eða smitburði samkvæmt þessari grein, skal hann þegar í stað skýra frá því á þann hátt, er að framan er sagt. — Þurfi hreppstjóri eða hreppsnefndarmaður, samkv. grein þessari, að takast ferð á hendur, fær hann kostnaðinn endurgreiddan úr sveitarsjóði eftir reikningi, er hreppsnefndin samþykkir. — **9. gr.** Nú er eigi unnt að hafa sjúkling eða smitbera svo afskekktan á heimili sínu, að óhætt sé við útbreiðslu sóttnæmisins, og er þá héraðslækni heimilt, í samræmi við ákvæði 3. og 4. gr., að láta flytja hann á sjúkrahús eða eitthvert annað hús, er til þess er hentugt og hægt er að fá. Er sjúklingur eða smitberi skyldur að vera þar, þangað til hættulaust er að flytja hann eða láta hann fara þaðan, enda fái hann þar hæfilega læknishjálp og aðhjúkrun. Heimilt er og að fara eins að, þá er rannsaka skal vafasöm sjúkdómstilfelli eða smitburð. Við flutning sjúklingsins eða smitberans skal þess gætt, að svo vel fari um hann sem unnt er, án þess að hætt sé við sóttnæmisútbreiðslu. — **10. gr.** Ef sjúklingur eða smitberi er ekki fluttur af heimili sínu, getur lögreglustjóri eða hreppstjóri eftir fyrirmælum héraðslæknis, í samræmi við ákvæði 3. og 4. gr., takmarkað samgöngur milli heimilis hans (húss eða bæjar) og annarra heimila, eða bannað með öllu utanheimilismönnum að koma á heimilið, og einnig heimamönnum að fara á annarra manna heimili.[a]) Þegar samgöngur eru takmarkaðar, skal, ef þörf er á, setja mann af öðru heimili til að líta daglega eftir hinu sýkta heimili og annast nauðsynlega aðflutninga, en skylt er að gera það, ef samgöngur eru með öllu bannaðar. Banna má og að flytja af sýktu heimili muni og matvæli, einkum mjólk og mjólkurafurðir. — Á sama hátt getur héraðslæknir takmarkað eða bannað sölu varnings, sem sótthætta getur stafað af, einnig verzlunum, svo sem matvælabúðum, brauðbúðum og mjólkurbúðum, ennfremur veitingar á gistihúsum og veitingastöðum. — Matvælakaupmenn, matsalar, veitingamenn, brauðsalar og einkum mjólkursalar eru skyldir til, ef krafizt verður vegna framkvæmda þessara laga, að láta í té skrá yfir viðskiptamenn sína, að svo miklu leyti, sem þeir eru þeim kunnir. Einnig eru menn skyldir að gefa sig fram, sem viðskipti hafa haft við slíkan ákveðinn kaupmann, útsölumann eða veitingamann, ef héraðslæknir krefst þess með auglýsingu. — **11. gr.** Nú hefir sjúkdómur, er opinberum vörnum er beitt við, gert vart við sig á heimili, þar sem eru börn eða aðrir nemendur, er ganga í skóla, eða smitberi slíks sjúkdóms hefst þar við, og mega þá nemendur ekki sækja skólann fyrr en ekki er hætt við sóttnæmisútbreiðslu frá þeim, að áliti héraðslæknis eða samkvæmt úrskurði ráðherra. Þessa skal og jafnan gætt um skarlatssótt, barnaveiki, taugaveiki, heilasótt og mænusótt, þó að opinberum vörnum sé ekki beitt gegn þeim, og um næmar sóttir yfirleitt, nema þær séu svo útbreiddar orðnar, að þýðingarlaust teljist. — Um skólakennara gildir sama að þessu leyti og nemendur. — **12. gr.** Í byggðarlagi, þar sem sjúkdómur gengur, er opinberum vörnum er beitt við, svo og í nærsveitunum, getur lögreglustjóri eða hreppstjóri, eftir fyrirmælum héraðslæknis í samræmi við ákvæði 3. og 4. gr., skipað, að loka skuli skólum, jafnt almennum skólum sem skólum einstakra manna, bannað almenna mannfundi og opinberar skemmtisamkomur (kvikmyndasýningar, leiksýningar, samsöngva, dansleiki, hlutaveltur o. s. frv.), aðrar samkomur (brúðkaupsveizlur, innanfélags skemmtanir o. s. frv.), þar sem margir koma saman í sama húsi, svo og messugerðir og líkfylgdir. — Á sama hátt getur lögreglustjóri eða hreppstjóri lokað verzlunum, svo sem matvælabúðum, brauðbúðum og mjólkurbúðum, ennfremur gistihúsum og veitingastöðum. — **13. gr.** Þegar mjög mikil hætta vofir yfir, getur lögreglustjóri, eftir fyrirmælum héraðslæknis í samræmi við ákvæði 3. og 4. gr., skipað fyrir, að afkvía skuli sýkta kaupstaði, kauptún, þorp eða sveitir eða hluta þeirra, svo og önnur stór svæði, og skal hann annast nauðsynlegar ráðstafanir um samgöngubannið. — Nú óskar bæjarstjórn þess, sýslunefnd eða hreppsnefnd, fyrir hönd kaupstaðar, sýslu eða hrepps, að afkvía kaupstaðinn, sýsluna eða hreppinn eða hluta þeirra, til þess að ekki berist þangað hættu-

a) II, 573.

1933 Nr. 66 19. júní

legur faraldur. Getur þá ráðherra, ef ástæða virðist til, heimilað afkvíunina og falið lögreglustjóra framkvæmdirnar í samráði við hlutaðeigandi héraðslækni. En þegar svo stendur á, skal allur kostnaður við þær ráðstafanir greiðast úr hlutaðeigandi sveitarsjóði eða sýslusjóði. — **14. gr.** Nú hefir verið beitt sóttvarnarráðstöfunum gegn grunuðum taugaveikissmitbera eða öðrum grunuðum smitbera, og á hann þá kröfu á, að hann verði rannsakaður til hlítar og úr því skorið, ef unnt er, hvort grunurinn er á rökum byggður. Á sama hátt á taugaveikissmitberi, eða annar smitberi, sem sóttvarnarráðstöfunum hefir verið beitt gegn, kröfu á að fá þá læknishjálp, sem til þess þarf, að hann verði, ef unnt er, losaður við smitburðinn. — Ráðherra er heimilt að semja um að veita viðvarandi taugaveikissmitbera eða aðstandendum slíks smitbera, og eins þó að aðeins sé um grun að ræða, sem ekki verður hnekkt, styrk úr ríkissjóði um lengri eða skemmri tíma, gegn því að smitberanum verði tryggilega ráðstafað, svo að sýkingarhætta stafi ekki af honum. — **15. gr.** Skylt er mönnum að þola, að fram fari sótthreinsun á sjálfum þeim, á búslóðum þeirra, húsum og bæjum, einnig á skipum og öðrum farartækjum, svo og á lausum munum, þar er verið hefir einhver af sjúkdómum þeim, er nefndir eru í 3. gr., 1. og 2. málsgr., eða smitberar slíkra sjúkdóma, og þá endranær, er héraðslæknir fyrirskipar í samræmi við þessi lög. — Sé það miklum umsvifum og erfiðleikum bundið að hreinsa lausa muni, má láta brenna þá eða eyða þeim á annan hátt, en skaðabætur skulu greiddar eiganda. — Til þess að hafa sótthreinsanir á hendi skal héraðslæknir ráða sótthreinsunarmenn, fleiri eða færri innan héraðs síns, og setur þeim umdæmi. Hann veitir hverjum sótthreinsunarmanni næga tilsögn til starfans, og semur við hann um ákveðna borgun fyrir hverja sótthreinsun eftir reglum, sem ráðherra setur. — Nú fær héraðslæknir engan hæfan mann til að taka að sér sótthreinsun fyrir hæfilega borgun, og getur hann þá leitað aðstoðar sýslumanns eða bæjarfógeta (í Reykjavík lögreglustjóra), sem er heimilt að skipa eftir tillögum héraðslæknis hvern þann mann, er honum sýnist, á aldrinum 25—50 ára, til þess að hafa á hendi sótthreinsun innan síns hrepps eða kaupstaðar í 3 ár. Ef sá, er þannig er skipaður sótthreinsunarmaður, þykist ekki geta haft starfann á hendi sökum heilsubrests eða annarra orsaka, getur ráðherra leyst hann frá að gegna þessum starfa, telji hann ástæður hans á rökum byggðar. Verði ekki samkomulag um hæfilega borgun fyrir hverja sótthreinsun, ákveður ráðherra borgunina. — Heimilismönnum er skylt að annast endurgjaldslaust alla þá vinnu við sótthreinsunina, sem þeir geta af hendi leyst og sótthreinsunarmaður þarf með og heimtar. Þeim er og skylt að leggja til ókeypis heitt vatn og kalt, eldivið og sápu eftir þörfum, en ekki önnur efni, sem til sótthreinsunar þarf. — Ráðherra sér um, að ætíð séu fyrirliggjandi á kostnað ríkissjóðs hjá læknum nægar birgðir af efnum þeim, sem þarf til sótthreinsunar samkvæmt lögum þessum. — **16. gr.** Allan kostnað við opinberar ráðstafanir samkvæmt lögum þessum (sbr. þó 15. gr. 5. mgr.) skal greiða úr ríkissjóði, nema þar sem sérstaklega er tekið fram, að hann skuli greiða úr sveitarsjóði eða sýslusjóði (8. gr. 4. málsgr., og 13. gr. 2. málsgr.). Þar á meðal skal greiða úr ríkissjóði kostnað allan við flutning sjúkra manna og ferðakostnað smitbera af heimili á sjúkrahús eða annað, svo og fyrir dvöl þeirra þar samkvæmt 9. gr., þar með talin aðhjúkrun, lyf og læknishjálp, ennfremur ferðakostnað smitbera til rannsóknar eða lækninga samkvæmt 14. gr., svo og allan kostnað við rannsóknina og læknishjálpina, þar með talinn dvalarkostnaður á sjúkrahúsi. — Ráðherra er heimilt að láta greiða úr ríkissjóði að meira eða minna leyti kostnað við læknishjálp, aðhjúkrun og eftirlit með sjúklingum í heimahúsum, þegar um sjúkdóm er að ræða, sem opinberum vörnum er beitt við, og ætla má, að slíkt sé nauðsynlegt til að hefta útbreiðslu sjúkdómsins. — Ríkissjóður greiðir ekki þann kostnað, sem leiðir af því, er ferðir manna eða farartækja eru hindraðar samkvæmt lögum þessum, né heldur skaðabætur fyrir þau atvinnuspjöll, er leiða kann af framkvæmd þeirra. — **17. gr.** Brot gegn lögum þessum eða gegn almennum eða sérstökum fyrirskipunum samkvæmt þeim varða fangelsi[1]) eða sektum, 50—5000 krónum, nema hærri hegning sé ákveðin í almennum lögum. — Ef maður hefir einhvern þann sjúkdóm, sem um ræðir í 3. gr. 1. málsgr., eða er smitberi slíks sjúkdóms eða maður hefir dvalið á heimili, þar sem einhver af þeim sjúk-

1933 Nr. 66 19. júní

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

1933 Nr. 66 19. júní

dómum gengur, eða slíkur smitberi dvelur, þá skal hann jafnan, er hann kemur á önnur heimili, á skip eða í önnur fólksflutningatæki, láta húsráðanda, skipstjóra eða forráðamann vita. Sama gildir um þá sjúkdóma, sem taldir eru í 2. málsgr. sömu greinar, ef opinberum vörnum er beitt gegn þeim, og einnig án þess um skarlatssótt, barnaveiki, taugaveiki og heilasótt. Nú vanrækir hann þetta, og má þá, auk hegningarinnar, sem ákveðin er í 1. málsgr. þessarar greinar, dæma hann til skaðabóta fyrir það, er leiða kann af vanrækslu hans. — Með mál, sem rísa út af brotum á lögum þessum, skal fara sem opinber lögreglumál.

1954 Nr. 34 12. apríl

Sóttvarnarlög.

I. kafli. — Svið laganna. — 1. gr. Ráðherra ákveður, gegn hverjum sóttum beita skuli sóttvarnarráðstöfunum þeim, sem um er fjallað í lögum þessum, í því skyni að hindra, að þær sóttir berist inn í landið eða héðan til annarra landa.

II. kafli. — Skýrgreiningar. — 2. gr. Í lögum þessum merkir: *Einangrun:* stíun hlutaðeigandi manns eða flokks manna frá öðrum mönnum — að undanteknu því starfsfólki, sem annast einangrunina — í því skyni að hindra, að sóttnæmi breiðist út. *Farangur:* einkamunir og föggur farþega og einstakra manna áhafnar skips eða flugfars. *Flugfar:* millilandaflugfar (-loftfar). *Flughöfn:* flughöfn, sem leitað er af millilandaflugförum. *Grunaður:* um mann, sem ætla má, að hafi haft tækifæri til að smitast af næmri sótt. *Hafnarstaður:* kaupstaður eða hreppur, þar sem er höfn eða flughöfn. *Höfn:* höfn (sjávarhöfn), sem leitað er af millilandaskipum. *Læknisrannsókn:* eftirlitsferð sóttvarnarlæknis í skip eða flugfar og bráðabirgðarannsókn hans á farþegum og áhöfn, en ekki reglubundin rannsókn á skipi í því skyni að leiða í ljós og ákveða, hvort rottueyðingar sé þörf. *Næm sótt:* sjúkdómur, sem sóttvarnarráðstöfunum skal beitt gegn samkvæmt ákvæðum 1. greinar. *Skip:* millilandaskip. *Sóttvarnareftirlit (eftirlit):* eftirlit heilbrigðisyfirvalda með heilsufari grunaðs manns. *Sóttvarnarsvæði:* Hið minnsta svæði innan landamæra lands — t. d. höfn eða flughöfn — sem hefur ákveðin takmörk og þar sem heilbrigðismálum er svo skipað, að unnt er að koma þar við fullkomnum sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum hins alþjóðlega sóttvarnarsamnings. *Sýktur:* um mann, sem er haldinn næmri sótt eða telst smitaður af slíkri sótt. — Þegar í lögum þessum er rætt um *millilandaferð* skips eða flugfars, tekur það einnig til ferðar á milli hafna og flughafna hér á landi, ef hlutaðeigandi skip eða flugfar hefur á leið sinni samband við stað í öðru landi eða skip eða flugfar frá öðru landi, ef skipið eða flugfarið hefur ekki hlotið leyfi til frjálsra samskipta hér við land.

III. kafli. — Sóttvarnaryfirvöld. — 3. gr. Sóttvarnarnefndir hafa með höndum, hver á sínum stað, framkvæmd ráðstafana gegn því, að næmar sóttir berist inn í landið og héðan til annarra landa.[1]) — Sóttvarnarnefnd í Reykjavík er skipuð tollstjóra, borgarlækni og lögreglustjóra, í kaupstöðum öðrum en Reykjavík bæjarfógeta, héraðslækni og bæjarstjóra, en á öðrum hafnarstöðum lögreglustjóra (hreppstjóra), héraðslækni og hreppsnefndaroddvita. — Formaður sóttvarnarnefndar í Reykjavík er tollstjóri, í kaupstöðum öðrum en Reykjavík bæjarfógeti, en á öðrum hafnarstöðum lögreglustjóri (hreppstjóri). — Almennar framkvæmdir sóttvarnarnefndar annast formaður með ráði og aðstoð héraðslæknis (í Reykjavík borgarlæknis). Einstök sóttvarnarlæknisstörf, aðgerðir og rannsóknir samkvæmt ákvörðun laga þessara má sóttvarnarnefnd með ráði héraðslæknis (í Reykjavík borgarlæknis) fela öðrum löggiltum læknum og lækninga- eða rannsóknarstofnunum. — **4. gr.** Héraðslæknar (í Reykjavík borgarlæknir) eru sóttvarnarlæknar, hver í sínu héraði. — Í forföllum reglulegs sóttvarnarlæknis er sóttvarnarnefnd heimilt að fela öðrum löggiltum lækni að annast aðkallandi sóttvarnarlæknisstörf. — Þegar sérstaklega stendur á, er ráðherra heimilt að skipa sérstaka sóttvarnarlækna. — **5. gr.** Embættis- og starfsmönnum tollgæzlu, lögreglu, hafnargæzlu, flugsamgangna og hafnsögumönnum er jafnan skylt að aðstoða sóttvarnarnefndir við framkvæmd sóttvarnarráðstafana samkvæmt ákvæðum laga þessara.

IV. kafli. — Skipun sóttvarna að öðru leyti. — 6. gr. Bæjar- og sveitarstjórnum er skylt að gera ráðstafanir til þess, í samráði við sóttvarnarnefndir, að við verði komið — allra helzt á sjúkrahúsi — tryggilegri einangrun og nauðsynlegri aðhlynningu aðkomufólks til landsins, sem einangra þarf samkvæmt

1) Rgj. nr. 131, 31. des. 1934.

1954 Nr. 34 12. apríl

ákvæðum laga þessara. — Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um framkvæmd ráðstafana þessara. — **7. gr.** Sóttvarnarnefndir skulu gera sér far um, með því að leita samkomulags við hlutaðeigandi yfirvöld og á annan hátt, að stuðla að því, að rottugangi á hafnar- og flughafnarsvæðum verði haldið í skefjum, svo sem unnt er, m. a. með því, að hús og önnur mannvirki á slíkum svæðum verði gerð svo rottuheld sem tök eru á. — Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um varnir gegn því, að rotta berist í land úr skipum, og um útrýmingu rottu á hafnar- og flughafnarsvæðum. — **8. gr.** Ráðherra er heimilt að skipa svo fyrir, að rottueyðing fari fram í skipum með ákveðnu, reglulegu millibili, eða þess sé gætt, að rottugangi í skipum sé sífelldlega haldið í skefjum, svo sem unnt er. Ráðherra ákveður, á hverjum hafnarstöðum rottueyðing í skipum fari fram. Rannsókn á rottugangi og rottueyðing í skipum fer fram á vegum sóttvarnarnefndar eftir þeim reglum, er ráðherra setur. Sóttvarnarnefnd lætur ókeypis í té vottorð um, að skip hafi verið rannsakað með tilliti til rottugangs og rottueyðingar hafi ekki talizt þörf (rottuvottorð), eða rottueyðing hafi farið fram (rottueyðingarvottorð). Ráðherra segir fyrir um gerð rottu- og rottueyðingarvottorða og hversu lengi þau skuli gilda. — Ráðherra er heimilt að skipa svo fyrir, að svo miklu leyti sem nauðsynlegt þykir, að rottu sé eytt í flugförum, enda setur þá nánari reglur þar að lútandi. — **9. gr.** Ráðherra er heimilt að ákveða, að fyrirmæli 7. og 8. gr. um rottu megi, þegar svo stendur á, láta gilda um önnur nagdýr og dýr yfirleitt, sem kunn eru að því að vera eða geta verið smitberar næmra sótta. — **10. gr.** Ráðherra er heimilt að löggilda flughöfn, er mikið kveður að millilandaferðum um, sem sóttvarnarflughöfn. Á sóttvarnarflughöfn skal vera kostur læknisþjónustu í sérstökum lækninga- og rannsóknarstofum, búnum nauðsynlegum tækjum. — Jafnframt því sem ráðherra löggildir sóttvarnarflughöfn, setur hann nánari reglur um sóttvarnarbúnað hennar. — **11. gr.** Fulltrúar utanríkisráðuneytisins erlendis skulu gera sér far um að fylgjast sem bezt með sóttarfari, hver í sínu umdæmi, og tilkynna ráðuneytinu tafarlaust, ef upp koma eða yfirvofandi má telja, að upp komi sóttir, sem sóttvarnarráðstöfunum er skylt að beita gegn samkvæmt ákvæðum laga þessara. Sama gildir um hvers konar aðrar sóttir, ef þær gerast óvenjulega útbreiddar eða illkynja, eða ráðuneytið óskar sérstaklega fregna af þeim. Utanríkisráðuneytið tilkynnir tafarlaust ráðherra þeim, sem fer með heilbrigðismál, allar sóttarfarsfréttir. — Þegar vitað er af tilkynningu Alþjóðaheilbrigðisstofnunarinnar samkvæmt ákvæðum hins alþjóðlega sóttvarnarsamnings, af fréttum frá fulltrúum utanríkisráðuneytisins erlendis samkvæmt ákvæðum 1. málsgreinar þessarar greinar eða samkvæmt öðrum áreiðanlegum heimildum, að á sóttvarnarsvæði erlendis hafi orðið vart næmrar sóttar, er ráðherra heimilt að ákveða, að litið skuli á það svæði sem sýkt af þeirri sótt, sem um er að ræða. — Ef ekki hafa verið gerðar viðeigandi ráðstafanir til að hefta útbreiðslu sóttarinnar frá hinu sýkta sóttvarnarsvæði, er ráðherra heimilt að ákveða, að einnig skuli litið á aðliggjandi svæði sem sýkt svæði. — Ráðherra tilkynnir, hvenær aftur skuli litið á áður tilkynnt sýkt svæði sem ósýkt svæði.

V. kafli. — Almenn fyrirmæli. — 12. gr. Allar sóttvarnarráðstafanir samkvæmt ákvæðum laga þessara skal hefja, svo fljótt sem unnt er, og leiða til lykta án ónauðsynlegra tafa. — Áður en hafnar eru sérstakar sóttvarnarráðstafanir umfram læknisrannsókn og venjulegar rottueyðingaraðgerðir samkvæmt 8. gr., skal ætíð, þegar við verður komið, hafa samráð við landlækni, en ella tilkynna honum gerðar ráðstafanir svo fljótt sem tök eru á. — **13. gr.** Sótthreinsun, skordýra- og rottueyðingu og öðrum sóttvarnaraðgerðum skal haga þannig, að ekki hafi í för með sér a. ónauðsynleg óþægindi eða heilbrigðishættu fyrir hlutaðeigendur; b. skemmdir á skipi eða flugfari; c. eldhættu. — Við framkvæmd sóttvarnaraðgerða, er koma niður á farmi, farangri og öðrum munum, skal gæta ýtrustu varúðar, svo að ekki hljótist skemmdir af að óþörfu. — Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um framkvæmd sóttvarnaraðgerða samkvæmt ákvæðum laga þessara, þ. á m. um sótthreinsun skipa[1]) og flugfara, skordýraeyðingu í skipum og flugförum, sótthreinsun og eftir atvikum tortímingu dýra, farms, óhreins líns og annars, sem hætta er á, að valdið geti útbreiðslu næmrar sóttar. — Ef þess er krafizt af sóttvarnarnefnd, er sérhverju skipi og flugfari, sem sóttvarnarráðstöfunum er beitt gegn samkvæmt ákvæðum laga þessara, skylt

1) Rgj. nr. 120, 3. des. 1935.

að aðstoða með áhöfnum sínum, eftir því sem tök eru á, við framkvæmd sóttvarnaraðgerðanna. — **14. gr.** Ef þess er krafizt, lætur sóttvarnarnefnd í té þeim, er farm flytur, ókeypis vottorð (sóttvarnarvottorð) um sóttvarnarráðstafanir, sem beitt hefur verið samkvæmt ákvæðum laga þessara gegn skipi eða flugfari, hver hluti skips eða flugfars hafi orðið fyrir aðgerðunum, í hverju þær hafi verið fólgnar og hver verið hafi ástæða til þeirra. Ef flugfar á í hlut og sé þess krafizt, skal skrá vottorð þetta á hið almenna afgreiðsluskírteini flugfarsins. — Ef þess er krafizt, lætur sóttvarnarnefnd enn fremur í té ókeypis vottorð. a. ferðamanni, þar sem greindur sé komudagur hans til landsins, brottfarardagur hans úr landi og tekið fram, hverjum sóttvarnarráðstöfunum hafi verið beitt gegn honum og farangri hans; b. sendanda, móttakanda, þeim, er farm flytur, og umboðsmönnum hans um sóttvarnarráðstafanir, sem beitt hafi verið gegn farmi þeirra. — **15. gr.** Mann, sem er undir sóttvarnareftirliti samkvæmt ákvæðum laga þessara, er óheimilt að einangra, og skal hann vera frjáls ferða sinna að öðru leyti en því, að skylt er honum, sé þess krafizt, að sýna sig heilbrigðisyfirvöldum með tilteknu, reglulegu millibili, alla þá tíð sem hann er undir eftirliti. Enn fremur er heilbrigðisyfirvöldum heimilt að láta lækni rannsaka hlutaðeiganda og krefjast annarra upplýsinga um hann, sem nauðsynlegar kunna að vera til að leiða í ljós heilbrigðisástand hans, er máli skiptir. — Nú óskar maður, sem er undir sóttvarnareftirliti, að fá að ferðast frá þeim stað, þar sem hann dvelst, til annars staðar hér á landi, og skal hann þá tilkynna það hlutaðeigandi heilbrigðisyfirvöldum, er gera heilbrigðisyfirvöldum á þeim stað, sem ferðinni er heitið til, viðvart um komu hlutaðeiganda. Jafnskjótt sem á staðinn er komið, skal hlutaðeigandi ganga fyrir heilbrigðisyfirvöld staðarins og undirgangast þar sóttvarnareftirlit samkvæmt ákvæðum 1. málsgreinar þessarar greinar. — Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um framkvæmd sóttvarnareftirlits samkvæmt ákvæðum þessarar greinar. — **16. gr.** Sóttvarnarnefnd er heimilt að gera hverjar þær ráðstafanir, sem framkvæmanlegar eru til að koma í veg fyrir, að hafnir sóttmengist af mannasaur og öðrum úrgangi frá skipum. — **17. gr.** Flugförum, sem fljúga yfir íslenzkt land, er bannað að fleygja niður nokkru því, er borið getur með sér sóttnæmi næmra sótta. — **18. gr.** Ráðherra setur nánari reglur um sóttvarnarráðstafanir gegn einstökum næmum sóttum, og skal þar m. a. kveðið á um, hver teljast skuli meðgöngutími hverrar slíkrar sóttar, er sóttvarnarráðstafanir samkvæmt lögum þessum ber að miða við. — Í reglum þessum má kveða á um, hvenær skip eða flugför skuli teljast sýkt af næmri sótt, grunuð um að vera sýkt og ósýkt. Enn fremur má í reglum þessum krefjast þess, eða heimila ráðherra, þegar sérstaklega stendur á, að krefjast þess, að menn, er koma til landsins frá tilteknum löndum eða landshlutum, leggi fram gild vottorð um ónæmisaðgerðir gegn tilteknum næmum sóttum, að viðlögðu sóttvarnareftirliti eða einangrun, ef ekki er fullnægt.

1954 Nr. 34 12. apríl

VI. kafli. — Sóttvarnarráðstafanir við för úr landi. — 19. gr. Þegar nauðsyn ber til að hindra, að næm sótt berist héðan til annarra landa, er ráðherra heimilt að skipa svo fyrir, að menn, sem ferðast úr landi, undirgangist læknisrannsókn fyrir brottför sína. Ákveða skal stað og stund slíkrar læknisrannsóknar með tilliti til tollskoðunar o. s. frv., þannig að sem minnstum töfum valdi. — Sóttvarnarnefnd skal gera allar ráðstafanir, sem með góðu móti eru framkvæmanlegar til að koma í veg fyrir: a. að maður, sem er sýktur eða grunaður, fari úr landi; b. að sóttnæmi næmra sótta eða dýr, sem kunn eru að því að vera eða geta verið smitberar slíkra sótta, berist eða sleppi út í skip eða flugför á leið til útlanda. — Þrátt fyrir ákvæði 2. málsgreinar þessarar greinar, er sóttvarnarnefnd heimilt að leyfa, að maður á millilandaferð, sem við komu sína til landsins hefur sætt sóttvarnareftirliti, haldi ferð sinni áfram. Haldi hann ferðinni áfram loftleiðis, skal sóttvarnarnefnd láta þess getið á hinu almenna afgreiðsluskírteini flugfarsins, að hann hafi sætt sóttvarnareftirliti.

VII. kafli. — Umleiðarferðir. — 20. gr. Ekki skal beita sóttvarnarráðstöfunum gegn skipum, sem leggja leið sína um landhelgi Íslands án þess að leita hér hafnar eða hafa á annan hátt samskipti við land eða landsmenn. — **21. gr.** Sóttvarnarnefnd eru óheimilar sóttvarnarráðstafanir aðrar en læknisrannsókn gegn farþegum og áhöfn a. skips, sem er ósýkt af næmri sótt, ef farþegar og áhöfn halda kyrru fyrir í skipinu, á meðan staðið er við; b. flugfars, sem er ósýkt af næmri sótt, ef farþegar og áhöfn halda kyrru fyrir í vistarveru flughafnar, sem sóttvarnarnefnd sér þeim fyrir, á meðan staðið er við.

VIII. kafli. — Sóttvarnarráðstafanir við komu til landsins. — 22. gr.[a]) Skip eða flugfar, sem kemur hér að landi, má ekki nema í neyðartilfelli hafa samskipti við land eða landsmenn, fyrr en sóttvarnarnefnd, eða sá, sem hún hefur veitt umboð til þess, hefur veitt skipinu eða flugfarinu leyfi til frjálsra samskipta. — Áður en tilkynnt hefur verið leyfi til frjálsra samskipta, má enginn án leyfis sóttvarnarnefndar ganga á land úr skipi eða flugfari, né nokkur úr landi fara út í skipið eða stíga upp í flugfarið. — Tollgæzlan annast tilkynningu frjálsra samskipta. — **23. gr.** Þegar skip kemur að landi, skal skipstjóri, og sé skipslæknir á skipi, þá einnig hann, skýra sóttvarnarnefnd eða þeim, sem kemur fram fyrir hennar hönd, frá heilbrigðisástandi í skipinu á leiðinni og við komu að landi. Þegar flugfar kemur að landi, skal flugfarsstjóri eða fulltrúi hans veita samsvarandi upplýsingar. Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um, hverra upplýsinga hér að lútandi skuli krafizt og á hvern hátt þær skuli látnar í té. Einnig er ráðherra heimilt að mæla fyrir um, á hvern hátt skip og flugför skuli gera viðvart um, að þau komi frá eða hafi haft samskipti við sýkt sóttvarnarsvæði, eða í skipinu eða flugfarinu sé eða hafi verið á leiðinni sjúkdómstilfelli, sem ætla megi næma sótt. — Ef skip eða flugfar telst ósýkt af næmri sótt, skal sem skjótast leyfa því frjáls samskipti, þó ekki fyrr en ráðrúm hefur gefizt til læknisrannsóknar, ef ástæða þykir til. Þegar við verður komið, skal útvarpa til skips eða flugfars, áður en að landi er komið, leyfi til frjálsra samskipta, enda telji sóttvarnarnefnd, samkvæmt fregnum, er henni hafa borizt frá skipinu eða flugfarinu, að fullvíst sé, að af komunni stafi ekki sú hætta, að til landsins berist næm sótt. — Ef skip eða flugfar telst sýkt eða grunað um að vera sýkt af næmri sótt, má ekki veita skipinu eða flugfarinu leyfi til frjálsra samskipta, fyrr en það hefur verið rannsakað af sóttvarnarlækni og síðan látið sæta sóttvarnarráðstöfunum af hendi sóttvarnarnefndar samkvæmt ákvæðum þessara laga. — **24. gr.** Ráðherra er heimilt að veita skipum og flugförum, er annast reglubundnar ferðir, undanþágu, að nokkru eða öllu leyti, frá ákvæðum 22. og 23. greinar. Sama gildir, þegar í hlut eiga hafnsögubátar, dráttarskip, fiskibátar og önnur smáför. — Ráðherra kveður og á um, hverja undanþágu frá sóttvarnarráðstöfunum unnt er að veita herskipum og herflugförum. — **25. gr.** Sóttvarnarnefnd er heimilt að láta fara fram læknisrannsókn á hverju skipi og flugfari, svo og hverjum manni, sem til landsins kemur frá útlöndum. — Um ákvarðanir varðandi aðrar sóttvarnarráðstafanir skal fara eftir því, hvernig á hefur staðið á leiðinni til landsins og hvernig á stendur að læknisrannsókn lokinni. — **26. gr.** Sóttvarnarnefnd er heimilt að ákveða, að maður, sem kemur til landsins með skipi eða flugfari og nefndin telur sýktan, skuli sæta einangrun. Ef þess er krafizt af réttum hlutaðeigendum, skal flytja slíkan mann úr skipi eða flugfari. — **27. gr.** Sóttvarnarnefnd er heimilt að hlutast til um, að grunaður maður, sem kemur til landsins frá sýktu sóttvarnarsvæði, sé tekinn undir sóttvarnareftirlit. Hlutaðeigandi er háður slíku eftirliti, unz liðinn er meðgöngutími þeirrar næmu sóttar, sem um er að ræða. — Nema stoð eigi í sérstökum fyrirmælum samkvæmt ákvæðum þessara laga, má einangrun ekki koma í stað sóttvarnareftirlits, ef ekki stendur svo á, að sóttvarnarnefnd hafi ríka ástæðu til að ætla, að um sérstaka sótthættu sé að ræða. — **28. gr.** Þegar nauðsynlegt telst til að hindra, að næm sótt berist til landsins og breiðist hér út, er ráðherra heimilt að mæla svo fyrir, að mönnum, sem til landsins koma, bjóðist að undirgangast viðeigandi ónæmisaðgerð, en sé því hafnað, má láta það varða sóttvarnareftirliti eða einangrun. — **29. gr.** Auk læknisrannsóknar er óheimilt að endurtaka sóttvarnaraðgerð, sem áður í sömu ferð hefur verið framkvæmd á annarri viðkomuhöfn eða flughöfn, nema a. eitthvert það sóttarfyrirbrigði hafi síðan gerzt í hlutaðeigandi skipi eða flugfari, sem réttlæti endurtekningu aðgerðarinnar; b. sóttvarnarnefnd telji tvímælalaust, að aðgerðin hafi verið óvirk. — **30. gr.** Skipi eða flugfari má af sóttvarnarástæðum ekki meina að leita sambands við nokkra höfn eða flughöfn. Ef höfnin eða flughöfnin hefur ekki skilyrði til að beita þeim sóttvarnarráðstöfunum, sem sóttvarnarnefnd telur nauðsynlegar, er heimilt að leggja fyrir skipið — eða flugfarið, ef því er það fært — að halda á eigin kostnað og ábyrgð til annarrar hafnar eða flughafnar, þar sem nauðsynlegum sóttvarnarráðstöfunum verður komið við, enda sé höfnin eða flughöfnin ekki óhaganlega úrleiðis. — **31. gr.** Ekki skal litið svo á, að flugfar komi frá sýktu sótt-

a) II, 254, 304, 758, V, 954, VI, 601, XI, 229.

1954
Nr. 34
12. apríl

varnarsvæði, einungis fyrir það, að það hafi á leið sinni yfir sýkt svæði leitað þar sóttvarnarflughafnar, enda sé hún ósýkt. — **32. gr.** Ekki skal litið svo á, að maður, sem ferðast í flugfari, er flogið hefur yfir sýkt sóttvarnarsvæði án þess að leita þar flughafnar, komi frá sýktu sóttvarnarsvæði, og ekki heldur, þó að flugfarið hafi leitað flughafnar á svæðinu, ef hlutaðeigandi hefur sætt viðeigandi sóttvarnarráðstöfunum á staðnum til tryggingar því, að hann smitist ekki. — **33. gr.** Skip eða flugfar, sem leitað hefur hafnar eða flughafnar og færist undan að sæta sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum laga þessara, á rétt á að halda ferð sinni áfram, en þá tafarlaust og er óheimilt að hafa samskipti við nokkra aðra höfn eða flughöfn hér á landi. Slíkt skip eða flugfar á þó rétt á, ef gætt er varúðarráðstafana, sem sóttvarnarnefnd segir fyrir um, að birgja sig hér að eldsneyti, vatni og vistum. — **34. gr.** Ef skip strandar eða flugfar nauðlendir, er sóttvarnarnefnd heimilt að krefjast þess, að gætt sé sanngjarnlegra varúðarráðstafana, en aldrei umfram það, sem samrýmist ákvæðum laga þessara.

IX. kafli. — Sóttvarnarráðstafanir gegn farmi, farangri og pósti. — 35. gr. Því aðeins má láta farm skips eða flugfars sæta sóttvarnaraðgerðum, að sóttvarnarnefnd hafi gilda ástæðu til að ætla, að hann sé mengaður sóttnæmi næmrar sóttar eða líklegur til að valda útbreiðslu slíkrar sóttar. — Umleiðarfarm, annan en lifandi dýr — enda sé farminum ekki umhlaðið hér — má ekki láta sæta sóttvarnaraðgerðum, og ekki má kyrrsetja hann á neinni höfn eða flughöfn, nema ráðherra hafi mælt sérstaklega fyrir um sóttvarnarráðstafanir gegn þess háttar farmi. — **36. gr.** Ekki má láta farangur sæta öðrum sóttvarnaraðgerðum en sótthreinsun og skordýraeyðingu og þessum aðgerðum því aðeins, að sá, er hann hefur meðferðis, sé sýktur eða grunaður, eða farmurinn mengaður sóttnæmi næmrar sóttar eða í honum séu skordýr, sem eru eða geta verið smitberar slíkrar sóttar. — **37. gr.** Póst, blöð, bækur og annað prentað mál má ekki láta sæta sóttvarnaraðgerðum. Þó getur ráðherra mælt fyrir um sérstakar sóttvarnaraðgerðir gegn póstbögglum, ef ríkt ástæða er til að ætla, að innihald þeirra sé mengað sóttnæmi næmrar sóttar eða það sé líklegt til að valda útbreiðslu slíkrar sóttar.

X. kafli. — Ýmisleg ákvæði. — 38. gr. Ráðherra er heimilt að semja fyrir Íslands hönd við eitt eða fleiri lönd um gagnkvæmar tilslakanir á sóttvarnarráðstöfunum, sem fjallað er um í lögum þessum. — **39. gr.** Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um flutning líka inn í landið og úr landi, svo og um flutning slíkra líka á milli staða hér á landi. — **40. gr.** Hinum reglulegu sóttvarnarlæknum ber þóknun samkvæmt gjaldskrá héraðslækna fyrir sóttvarnarlæknisstörf, sem mælt er fyrir um í lögum þessum. Ef tilkallaðir eða skipaðir eru sóttvarnarlæknar aðrir en héraðslæknar (í Reykjavík borgarlæknir), ber þeim fyrir sóttvarnarlæknisstörf sín þóknun samkv. gjaldskrá annarra lækna en héraðslækna. — **41. gr.** Ríkissjóður ber kostnað af sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum laga þessara með þeim undantekningum, er greinir hér á eftir. Um umræddar greiðslur fer eftir reglum og gjaldskrá, er ráðherra setur. a. Erlent skip, er stundar fiskveiðar eða aðrar veiðar hér við land eða á nálægum höfum og leitar hér hafnar í sambandi við veiðarnar, greiðir allan kostnað af sóttvarnarráðstöfunum gegn því; b. skip eða flugfar greiðir kostnað af rannsókn á rottugangi og rottueyðingu, sem um er fjallað í 8. gr.; c. skip eða flugfar greiðir kostnað af sóttvarnarráðstöfunum þeim, sem um er fjallað í 33. gr.; d. skip eða flugfar, sem leitar hér hafnar eða flughafnar eingöngu til að setja á land sjúklinga eða lík, greiðir kostnað af sóttvarnarráðstöfunum gegn því, nema í hlut eigi skip, sem um ræðir undir staflið a. þessarar greinar, ber þó ríkissjóður kostnað af læknisrannsókn og frekari rannsóknum, sem nauðsynlegar eru til að leiða í ljós heilbrigðisástand farþega eða áhafnar; e. hlutaðeigandi skip eða flugfar greiðir kostnað af sjúkrahúsvist, aðhlynningu og lækningu sjúklings, sem sóttvarnarráðstöfunum er beitt gegn, að svo miklu leyti sem honum er sjúkrahúsvistin, aðhlynningin og lækningin nauðsynleg vegna sjúkdóms síns og engu síður, þó að honum sé ráðstafað á sjúkrahúsið jafnframt til einangrunar; hér til telst og kostnaður af útför sjúklingsins, ef til kemur; f. kostnaður af sóttvarnarráðstöfunum gegn strönduðu skipi greiðist af andvirði strandgóss; g. kostnað, sem leiðir af því, að maður fer í banni laga þessara út í skip eða stígur upp í flugfar, greiðir hlutaðeigandi, og er greiðslan lögtakskræf; h. um kostnað af einangrun hjúkrunarliðs og annarra, sem haft hafa samskipti við sjúkling, er einangraður hefur verið samkvæmt ákvæðum laga þess-

1954 Nr. 34 12. apríl

1954 Nr. 34 12. apríl

ara, fer, að svo miklu leyti sem kostnaðurinn hefur til fallið, eftir að sjúklingurinn er látinn eða hefur verið leystur úr einangrun, sem um kostnað af farsóttarvörnum innanlands. — **42. gr.** Ríkissjóður greiðir ekki skaðabætur vegna tjóns, er leiða kann af sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum laga þessara. — **43. gr.** Brot gegn fyrirmælum laga þessara eða reglugerða og auglýsinga, sem birtar kunna að verða samkvæmt ákvæðum þeirra, varða sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum. Mál skulu rekin að hætti opinberra mála. Þegar sýnt þykir, að brot varða ekki þyngri viðurlögum en sektum, er sóttvarnarnefnd heimilt að taka boði hins brotlega um staðgreiðslu sektar gegn því að sleppa við málshöfðun. — Varningur, sem reynt er að flytja inn í landið eða fluttur hefur verið inn í landið í banni laga þessara, skal, að svo miklu leyti sem honum er ekki tortímt, gerður upptækur ríkissjóði til tekna. Sektir, sem menn hafa verið dæmdir til að greiða eða sætzt hefur verið á samkvæmt ákvæðum fyrri málsgreinar þessarar greinar, renna í ríkissjóð. — **44. gr.** Lög þessi skal birta á íslenzku og ensku. — **45. gr.** . . . — Jafnframt því, sem lög þessi[1]) falla úr gildi, fellur niður innheimta gjalda í sóttvarnarsjóð, sem eftirleiðis skal hafa það hlutverk að standa straum af kostnaði af rannsóknum varðandi farsóttir og sóttvarnarmál. Sjóðurinn skal vera í vörzlum landlæknis undir yfirstjórn ráðherra, sem fer með heilbrigðismál, og eru allar greiðslur úr sjóðnum háðar samþykki ráðherrans. — Sóttvarnarhús ríkisins skal selja og andvirði þess renna í sóttvarnarsjóð.

1920 Nr. 8 18. maí

Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að banna flutning til landsins á varningi, sem stjórnin telur stafa sýkingarhættu af.

1. gr. Ríkisstjórninni heimilast að banna flutning til landsins á brúkuðum fatnaði, líni og sængurfatnaði, dulum, brúkuðu vatti, hnökraull, pappírsafklippum, hári, húðum og öðrum þeim varningi, er stjórnin telur stafa sýkingarhættu af. — **2. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum frá 50 —5000 krónum. Sektirnar renna í ríkissjóð. — Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

1) L. nr. 65, 19. júní 1933, sbr. l. nr. 26, 17. júní 1941.

Lög um ónæmisaðgerðir. **1950** Nr. 36 27. apríl

1. gr. Ónæmisaðgerðir, sem lög þessi taka til, eru bólusetning gegn 1. bólusótt (kúabólusetning), 2. barnaveiki, 3. taugaveiki, 4. kikhósta, 5. berklaveiki, 6. öðrum sóttum, er til greina koma hér á landi, ef virk ónæmisaðgerð gegn þeim verður kunn, 7. enn öðrum sóttum, þegar sérstaklega stendur á, einkum í sambandi við ferðir manna úr landi. — **2. gr.** Í Reykjavík og annars staðar, þar sem heilsuverndarstöðvar hafa með höndum almennt eftirlit með ungbörnum, skal í sambandi við framkvæmd eftirlitsins kúabólusetja (frumbólusetja) hvert barn í umsjá stöðvarinnar, eftir að það er orðið misserisgamalt, en áður en það er ársgamalt. — Nú verður kúabólusetningu barns samkvæmt þessari grein ekki komið við í tæka tíð vegna sjúkleika barnsins eða annars, og skal þá heilsuverndarstöðin annast kúabólusetningu þess jafnskjótt sem því verður við komið. — **3. gr.** Þar, sem ekki er heilsuverndarstöð, sem hefur með höndum ungbarnaeftirlit, skulu foreldrar og aðrir forsjármenn ungbarna eiga kost á að gera ráðstafanir til að fá þau kúabólusett (frumbólusett), eftir að þau eru orðin misserisgömul, enda gera sér far um að fá því lokið, áður en þau eru tveggja ára. — Kúabólusetningu samkvæmt þessari grein annast heilsuverndarstöðvar, þar sem þær eru, en ella héraðslæknar. Þegar sérstaklega stendur á, er þó héraðslækni heimilt að fela ljósmóður eða öðrum hæfum bólusetjara að annast þessa kúabólusetningu í sínu umboði. — **4. gr.** Nú er barn komið á skólaaldur og hefur ekki verið kúabólusett samkvæmt 2. og 3. gr., og skal þá skólalæknir (héraðslæknir), jafnframt því sem skólaskoðun er framkvæmd, gera ráðstafanir til þess, að barnið verði kúabólusett (frumbólusett) þegar á fyrsta skólaári, en ef því verður ekki við komið, þá svo fljótt sem við verður komið. — Kúabólusetningu samkvæmt þessari grein annast heilsuverndarstöðvar, þar sem þær eru, en ella skólalæknir (héraðslæknir) sjálfur, jafnframt því sem skólaskoðun er framkvæmd, eða skólahjúkrunarkona undir eftirliti hans, ef hennar er völ. — **5. gr.** Skólalæknir (héraðslæknir) skal gera ráðstafanir til þess, að sérhvert skólabarn sé kúabólusett á ný (endurbólusett), eftir að það er orðið fullra 10 ára, en áður en það er 13 ára. — Um framkvæmd kúabólusetningar samkvæmt þessari grein fer

á sama hátt sem um framkvæmd kúabólusetningar samkvæmt 4. gr. — **6. gr.** Nú ferst kúabólusetning samkvæmt 5. gr. fyrir, og skal þá barn það eða unglingur, er í hlut á, eiga kost á kúabólusetningu (endurbólusetningu) á heilsuverndarstöð, þar sem hún er, en ella hjá héraðslækni. — **7. gr.** Almenningi skal gera kost ónæmisaðgerða samkvæmt 1. gr., 2. og 5. tölulið, svo og eftir því sem þörf kann að krefja samkvæmt 3., 4., 6. og 7. tölulið, samkvæmt hinum síðast nefnda tölulið þó aðeins að svo miklu leyti sem við verður komið. — Ónæmisaðgerðir samkvæmt þessari grein annast heilsuverndarstöðvar, þar sem þær eru, en ella héraðslæknar. — **8. gr.** Þegar ætla má, að sérstakar starfsstéttir eigi öðrum fremur á hættu að sýkjast af hættulegri sótt (svo sem farmenn á sjó eða í lofti, læknar, hjúkrunarfólk, sóttgæzlumenn o. s. frv.), er héraðslækni heimilt í samráði við landlækni að gera ráðstafanir til þess, að fólk úr þeim stéttum verði bólusett gegn þeirri sótt, sem um er að ræða. M. a. kemur hér til greina kúabólusetning um fram það, sem fyrir er mælt í 2.—6. gr. — Þegar mikil sótthætta er yfirvofandi, er ráðherra heimilt að fyrirskipa almenna bólusetningu gegn þeirri sótt, sem um er að ræða, og láta ná til tiltekinna svæða, eða landsins í heild, ef þurfa þykir. — **9. gr.** Heilsuverndarstöðvar og héraðslæknar ákveða í samráði við landlækni og gera almenningi nægilega kunnugt, hvernig framkvæmdum ónæmisaðgerða samkvæmt lögum þessum skuli hagað, svo að almenningur eigi hæfilega greiðan aðgang að þeim, eftir því, sem til hagar á hverjum stað, og hafi þeirra sem fyllst not. — Berklayfirlæknir hefur yfirstjórn bólusetningar gegn berklaveiki og segir fyrir um framkvæmd hennar. — **10. gr.** Nú kemur í ljós, að bóluefni, sem notað hefur verið til ónæmisaðgerðar samkvæmt lögum þessum, hefur verið óvirkt, og skal þá sú ónæmisaðgerð metin ógerð, og sé um ónæmisaðgerð að ræða, sem skylt er að undirgangast, skal hún endurtekin með virku bóluefni, svo fljótt sem við verður komið. — Ef vitað er, að kúabóla hefur ekki komið út, og óvirku bóluefni þó ekki um að kenna, skal endurtaka kúabólusetningu (frumbólusetningu, endurbólusetningu), eftir því sem við verður komið, og frumbólusetningu tvisvar, ef á sama hátt fer í annað sinn. — **11. gr.** Við framkvæmd ónæmisaðgerða samkvæmt lögum þessum skal þess gætt að þyrpa fólki sem allra minnst saman til aðgerðanna. — **12. gr.** Landlæknir gerir úr garði og lætur heilsuverndarstöðvum og héraðslæknum í té sérstakar skírteinibækur, ónæmiskírteini. Skal sérhver sá, er leitar ónæmisaðgerðar hjá þessum aðilum, hafa slíka skírteinibók í höndum, varðveita hana trúlega og láta skrá í hana allar ónæmisaðgerðir, er hann undirgengst samkvæmt lögum þessum. — **13. gr.** Ekki má staðfesta barn, né gefa saman hjón, nema ónæmisskírteini hlutaðeiganda beri með sér, að hann hafi verið kúabólusettur samkvæmt ákvæðum laga þessara. Sömu skilyrðum skal og háð, að fólk fái inngöngu í framhaldsskóla og aðra skóla en barnaskóla. Setja mega skólar, einkum heimavistarskólar, ríkari inngönguskilyrði, að því er varðar ónæmisaðgerðir. — Ekki má ráða hjúkrunarkonur, hljúkrunarnema eða þjónustufólk sjúklinga að berklahælum eða öðrum stofnunum, þar sem vistaðir eru berklasjúklingar, nema það svari jákvætt við berklapróf, ella undirgangist berklabólusetningu, áður en það hefur vistina. Sama gildir um læknanema, er nám stunda við slíkar stofnanir. — **14. gr.** Heilsuverndarstöðvar og héraðslæknar skulu skrá í bækur sínar eða spjaldskrár þá, er þeir gera á ónæmisaðgerðir samkvæmt lögum þessum, enda vera við því búnir að gefa vottorð þar að lútandi, ef á þarf að halda, svo sem ef ónæmiskírteini glatast. Kúabólusetningar og aðrar ónæmisaðgerðir skólalækna (héraðslækna) í barnaskólum skal þó skrá í nemendaskrá hlutaðeigandi skóla. — **15. gr.** Héraðslæknar skulu í ársskýrslu sinni á þar til gerðu eyðublaði, er landlæknir lætur í té, gera skýrslu um ónæmisaðgerðir þær, sem framkvæmdar hafa verið í héraði þeirra á árinu samkvæmt lögum þessum. Skal skýrslan bera með sér, gegn hverjum sóttum hefur verið bólusett, og hversu margir gegn hverri sótt. — **16. gr.** Lyfjaverzlun ríkisins annast útvegun bóluefnis til ónæmisaðgerða samkvæmt lögum þessum. Kostnaður af öflun kúabóluefnis og annars bóluefnis til ónæmisaðgerða, sem framkvæmdar eru á opinberan kostnað samkvæmt 17. gr., greiðist úr ríkissjóði. — **17. gr.** Kostnað af framkvæmd kúabólusetningar svo og bólusetningar gegn barnaveiki og berklaveiki af hendi heilsuverndarstöðva samkvæmt lögum þessum skal telja með kostnaði af rekstri stöðvanna. — Kostnað af framkvæmd almennrar berklabólusetningar utan heilsuverndarstöðva, en á vegum berklayfirlæknis, skal greiða af berklavarnafé. — Skólalæknum (héraðslæknum), sem hafa umsjón með eða annast kúa-

1950 Nr. 36 27. apríl

1950 Nr. 36 27. apríl

bólusetningu í barnaskólum jafnframt skólaeftirliti samkvæmt 4. eða 5. gr., ber ekki fyrir það aukreitis þóknun. — Nú framkvæmir héraðslæknir, þar sem ekki er heilsuverndarstöð, kúabólusetningu samkvæmt 3. eða 6. gr., og ekki er til að dreifa vanrækslu þeirra, sem kúabólusetningarinnar leita, og greiðist þá kostnaðurinn af aðgerðinni úr ríkissjóði samkvæmt gjaldskrá héraðslækna. — Kostnaður af framkvæmd fyrirskipaðra ónæmisaðgerða samkvæmt 8. gr. greiðist úr ríkissjóði samkvæmt gjaldskrá héraðslækna eða samkvæmt samningi við heilsuverndarstöðvar og héraðslækna, eftir því, sem henta þykir. — Kostnað af framkvæmd annarra ónæmisaðgerða samkvæmt lögum þessum greiða hlutaðeigendur sjálfir samkvæmt gjaldskrá héraðslækna, að svo miklu leyti sem sjúkrasamlög taka ekki á sig kostnaðinn. — **18. gr.** Heimilt er ráðherra að setja reglugerð, þar sem kveðið er nánar á um einstök atriði varðandi framkvæmd laga þessara, þ. á m. um tilhögun hinna einstöku ónæmisaðgerða.[1]) — **19. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara, þar á meðal vanræksla að leita ónæmisaðgerðar, sem skylt er að undirgangast, varða sektum, 100—10000 krónum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. — **20. gr.** Lög þessi ganga í gildi 1. janúar 1951, þó ekki ákvæði 13. gr. um ónæmisskírteini fyrr en jafnóðum sem lögin koma til framkvæmda, og gilda þá fyrst um sinn bóluvottorð samkvæmt fyrri bólusetningarlögum.

1939 Nr. 66 31. des.

Berklavarnalög.

1. gr. Ákvæði laga þessara ná til allra tegunda berklaveiki, nema annað sé tekið fram. Með berklaveiki er átt við berklaveiki í mönnum, virka og óvirka, án tillits til þess, hvar hún er í líkamanum og hvort um er að ræða smitandi berklaveiki eða eigi. *Virk berklaveiki* er berklaveiki, sem gerir um sig í líkama sjúklingsins þannig, að sjálf berklaskemmdin ágerist eða veldur almennum sjúkdómseinkennum. Smitandi lungnaberklar og hverskonar berklaskemmdir með útferð teljast virk berklaveiki. Berklasjúklingar, sem loftbrjóstaðgerðir eru viðhafðar við, teljast og hafa virka berklaveiki. *Óvirk berklaveiki* er berklaveiki, sem ekki er virk. *Smitandi berklaveiki* er berklaveiki á því stigi, að gera má ráð fyrir, að hinir sýktu geti smitað frá sér. *Eftirstöðvar* eftir berklaveiki, sem auðsjáanlega er algerlega um garð gengin, teljast ekki berklaveiki. — **2. gr.** Tilgangur laga þessara er að reisa skorður við útbreiðslu berklaveiki hér á landi, með því að stuðla að því: 1. að gerðar verði ráðstafanir til varnar því, að heilbrigt fólk sýkist af berklaveiki, bæði með einangrun smitandi berklasjúklinga og öðrum beinum sóttvarnarráðstöfunum, svo og til eflingar hverju því, er miðar til að auka viðnámsþrótt almennings gegn veikinni, 2. að haldið verði uppi um land allt skipulagsbundinni leit að berklasýktu fólki, 3. að berklaveiku fólki verði veitt sem skjótust og öruggust læknishjálp, 4. að haft verði eftirlit með því og að því stutt, að fólk, sem verið hefir berklaveikt, en náð bata, búi við þau kjör, að sem minnst hætta sé á, að það veikist á ný. — **3. gr.** Yfirstjórn berklavarnastarfseminnar er í höndum ráðherra þess, sem fer með stjórn heilbrigðismála, enda nýtur hann í því efni ráða landlæknis. Framkvæmdarstjórn berklavarnanna skal falin sérfróðum berklalækni, berklayfirlækni landsins. Laun hans skulu ákveðin af ráðherra, unz þau verða ákveðin í launalögum.[1]) — Gert er ráð fyrir, að hæfilega margar heilsuverndarstöðvar, sem starfræktar eru af bæjar- eða sveitarfélögum, sjúkrasamlögum eða öðrum almennum félagsskap, sem til þess er metinn gildur, njóti styrks úr ríkissjóði, eftir því sem ákveðið verður í fjárlögum, enda annist þær berkalvarnastarfsemi eftir reglum, sem ráðherra setur með ráði berklayfirlæknis í samræmi við ákvæði þessara laga, og hlíti stöðvarnar að því leyti yfirumsjón berklayfirlæknis. Þar sem talað er um heilsuverndarstöðvar í lögum þessum, er aðeins átt við heilsuverndarstöðvar, sem starfa samkvæmt þessum reglum.[2]) — Ráðherra er og heimilt, með ráði berklayfirlæknis, að setja reglur um aukna berkavarnastarfsemi héraðslækna í héruðum, þar sem sérstakar heilsuverndarstöðvar eru ekki starfræktar, enda sé veittur til þess styrkur í fjárlögum. — **4. gr.** Nú rannsakar læknir sjúkling og telur hann berklaveikan, og skal hann þá senda héraðslækni tafarlaust eða eigi síðar en innan viku tilkynningu um sjúklinginn, ef hann hefir eigi tilkynnt hann áður eða ef ætla má, að hann sé eigi skráður eða eigi talinn berklaveikur í berklabók héraðsins. Ef heilsuverndarstöð starfar í héraði,

1) Rgj. nr. 117, 22. okt. 1902, rgj. nr. 51, 1. maí 1919.

1) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 10. — 2) Sbr. l. nr. 64, 1. des. 1944.

skulu læknar senda tilkynningar sínar um berklasjúklinga þangað, en heilsuverndarstöð sendir þær áfram til héraðslæknis. Ef um utanhéraðssjúkling er að ræða, ber héraðslækni að senda tilkynninguna héraðslækni sjúklingsins eða heilsuverndarstöð í héraði hans. — Tilkynningar þessar skal rita á sérstök eyðublöð, sem landlæknir lætur héraðslæknum í té og héraðslæknar öðrum læknum, og skal greina nafn, aldur, atvinnnu og heimili sjúklings. Ennfremur sem nákvæmasta sjúkdómsgreiningu og ráðstafanir þær, er gerðar hafa verið um sjúklinginn. — Lækni við sjúkrahús eða aðrar stofnanir, sem berklaveikur sjúklingur útskrifast frá eða deyr í, ber tafarlaust að tilkynna það héraðslækni héraðsins (heilsuverndarstöð). Sama skylda hvílir á lækni, er stundað hefir berklasjúkling utan sjúkrahúss eða annarar stofnunar, ef sjúklingurinn flyzt burtu í annað hérað eða deyr, og eins þó að aðaldánarorsök sé önnur en berklaveiki. Ber síðan héraðslækni (heilsuverndarstöð) að tilkynna flutninginn eða mannslátið héraðslækni sjúklingsins eða heilsuverndarstöð í héraði hans. Nær þetta einnig til lækna, sem gefa út dánarvottorð fyrir berklaveikan sjúkling, þó að þeir hafi ekki stundað hann í banalegunni. Héraðslæknir, sem lætur frá sér dánarskýrslur, þar sem talin eru mannslát berklaveikra, skal á sama hátt tilkynna þau þeirra mannsláta, sem honum er ekki kunnugt um, að áður hafi verið tilkynnt. — **5. gr.** Héraðslæknar skulu skrá alla berklaveika, sem vitað er um í héraði þeirra, í sérstaka bók (berklabók), er landlæknir lætur héraðslæknum í té. Þar sem heilsuverndarstöð starfar í héraði, annast hún þessa skrásetningu undir eftirliti héraðslæknis. Héraðslæknar skulu senda landlækni með ársskýrslum sínum útdrátt úr framangreindri bók, ritaðan á eyðublöð, er landlæknir lætur þeim í té. Á heilsuverndarstöð skal haldin spjaldskrá yfir alla berklaveika, er leita stöðvarinnar, eða stöðin hefir einhver afskipti af. Við skrásetning skal meðal annars leggja áherzlu á að greina sundur eftir föngum virka og óvirka berklaveiki. — **6. gr.** Hafi læknir ástæðu til að ætla, að sjúklingur sé haldinn berklaveiki, skal hann svo fljótt sem auðið er gera ráðstafanir til þess, að fá úr því skorið, hvort um berklaveiki sé að ræða, og tilkynna það þá tafarlaust héraðslækni (heilsuverndarstöð), sbr. 4. gr. — Læknar eru skyldir að gefa berklaveikum sjúklingum, er þeir rannsaka, leiðbeiningar um, hverrar varúðar þurfi að gæta, til þess að veikin berist ekki á aðra, og brýna fyrir þeim nauðsyn fyllstu nákvæmni í því efni. — Héraðslæknir (heilsuverndarstöð) skal hafa vakandi auga á, að allar rannsóknir, sem nauðsynlegt er að framkvæma í umhverfi berklaveiks manns, til þess að hindra útbreiðslu veikinnar, verði framkvæmdar, og að öllum settum fyrirmælum þar að lútandi sé hlýtt. Ef nauðsynlegt þykir, skal leita fulltingis lögreglustjóra til þess að framkvæma rannsóknir á slíkum heimilum eða öðrum stöðum, þar sem grunsamlegt þykir, að um smitandi berklaveiki sé að ræða. Má lögreglustjóri fella úrskurð um, að rannsókn fari fram á einstökum mönnum og heimilum, sem skorazt hafa undan að ganga undir slíka rannsókn. — **7. gr.** Fari hinn berklaveiki, aðstandendur hans eða aðrir, sem hann umgengst, eigi eftir reglum þeim, er læknir hefir sett til að koma í veg fyrir útbreiðslu veikinnar, er læknir, heilsuverndarstöð eða öðrum, sem um það er kunnugt, skylt að tilkynna það héraðslækni, sem, ef þörf er, leitar fulltingis lögreglustjóra. Lögreglustjóri getur, að fenginni umsögn berklayfirlæknis, úrskurðað hinn berklaveika í sjúkrahús. Nú óhlýðnast sjúklingurinn úrskurðinum, og er lögreglustjóra þá heimilt að annast flutning sjúklingsins þangað á kostnað hans. Slíkan sjúkling má eigi útskrifa frá sjúkrahúsinu, nema læknir sjúkrahússins og héraðslæknir votti fyrir hlutaðeigandi lögreglustjóra, að af honum stafi engin smithætta lengur, eða að full ástæða sé til að ætla, að hann muni gæta allrar varúðar og fylgja öllum settum reglum til að koma í veg fyrir útbreiðslu veikinnar, og fellir þá lögreglustjóri niður hinn fyrra úrskurð. — Ráðherra getur úrskurðað, að menn, sem lagðir eru á sjúkrahús samkv. þessari grein, liggi á þar til gerðu sjúkrahúsi eða sjúkradeild, eða skuli hlíta sérstakri gæzlu á almennu heilsuhæli eða sjúkrahúsi. — **8. gr.** Í mjólkurbúðum, mjólkursölustöðum, brauðgerðarhúsum, matsöluhúsum, farþegaskipum eða á öðrum tilsvarandi stöðum mega eigi starfa aðrir en þeir, sem með vottorði héraðslæknis (heilsuverndarstöðvar) hafa sýnt, að þeir séu eigi haldnir smitandi berklaveiki. Læknisvottorð þetta má eigi vera eldra en mánaðargamalt, er viðkomandi tekur til starfa, og ber að endurnýja það á 12 mánaða fresti. Skulu forstöðumenn þeirra stofnana, er hér um

1939 Nr. 66 31. des.

ræðir, bera ábyrgð á, að ákvæðum þessum sé framfylgt. Komi upp grunur um, að maður, sem við slík störf fæst, hafi sýkzt af smitandi berklaveiki, eftir að læknisrannsókn fór fram, ber að tilkynna slíkt hlutaðeigandi héraðslækni (heilsuverndarstöð), sem krefst þá rannsóknar á viðkomanda, sbr. 6. gr. — Eigi má selja mjólk frá heimili, ef sjúklingur með smitandi berklaveiki fæst þar við gripahirðingu, mjaltir eða aðra meðferð mjólkur, og aldrei má selja mjólk frá heimili, þar sem smitandi berklasjúklingur dvelur, nema með leyfi héraðslæknis. Fái læknir, húsráðandi eða aðrir vitneskju um, að maður, sem annast afgreiðslu á matvörum og neyzluvörum, einkum mjólk og mjólkurafurðum, fiski, kjöti, brauði, grænmeti, ávöxtum og sælgætisvörum, kunni að vera með smitandi berklaveiki, ber þegar í stað að tilkynna það héraðslækni (heilsuverndarstöð), sem krefst rannsóknar á honum, sbr. 6. gr. — **9. gr.** Enginn, sem hefir smitandi berklaveiki, má fást við kennslu í skólum, heimiliskennslu né einkakennslu. — Engan nemanda með smitandi berklaveiki má taka í skóla, til kennslu á heimili eða til einkakennslu. — Engan, sem hefir smitandi berklaveiki, má ráða sem starfsmann við skóla. — Engan nemanda má taka til kennslu á heimili, þar sem sjúklingur með smitandi berklaveiki dvelur. — Skal leggja fram læknisvottorð hér að lútandi, eigi eldri en mánaðargömul, og endurnýist þau eigi sjaldnar en á 12 mánaða fresti. Skulu skólanefndir (húsráðendur) bera ábyrgð á, að ákvæði þessu sé framfylgt. — Enginn má halda einkaskóla, nema hann hafi til þess skriflegt leyfi lögreglustjóra, og skal það leyfi eigi veitt, nema héraðslæknir telji húsnæði og aðbúnað fullnægja heilbrigðiskröfum, enda liggi fyrir tilskilin læknisvottorð um, að hvorki kennari eða aðrir á heimilinu né neinn nemendanna séu haldnir smitandi berklaveiki. — Hafi skólalæknir, annar læknir eða einhver annar ástæðu til að ætla, að nemandi, kennari, starfsmaður eða heimilismaður við skóla eða á kennslustað gangi með smitandi berklaveiki, ber honum að tilkynna það hlutaðeigandi skólastjóra (kennara eða húsráðanda), sem ber ábyrgð á, að viðkomnadi láti lækni rannsaka sig þegar í stað. — Verði rannsókninni ekki komið við þegar í stað, skal hinn grunaði leggja niður nám sitt eða starf, unz rannsókn hefir farið fram. Reynist hinn rannsakaði hafa smitandi berklaveiki, skal hann hverfa frá skólanum (heimilinu) þegar í stað. Sanni hann síðar með vottorði héraðslæknis (heilsuverndarstöðvar), að engin smithætta stafi af honum lengur, getur hann aftur fengið aðgang að skólanum. — Ef kennari við skóla, jafnt einkaskóla sem opinbera skóla, er sjúkur eða sýkist af smitandi berklaveiki, getur ráðherra með ráði berklayfirlæknis fyrirskipað, að hann víki úr stöðu sinni. Þeir kennarar, sem eru opinberir starfsmenn, en verða að láta af kennslu sakir berklaveiki samkvæmt síðastgreindu ákvæði, skulu í 2 ár fá sem biðlaun ⅔ hluta launa þeirra, er þeir nutu, þegar þeir létu af kennslu. Biðlaun þessi greiðast af sömu aðiljum og í sömu hlutföllum og hin fyrri laun. — Ráðherra setur, með ráði berklayfirlæknis og fræðslumálastjóra, reglur um fræðslu berklaveikra barna til fullnægingar kröfum fræðslulaga, svo og um kennslu annarra berklaveikra. — **10. gr.** Um sérhverja aðra opinbera stofnun eða einkastofnun en um getur í 8. og 9. gr., sem vistar börn eða unglinga til gæzlu eða uppeldis (barnahæli, dagheimili fyrir börn o. s. frv.), gilda að öllu leyti sömu reglur og settar eru í 9. gr. um skóla til varnar gegn útbreiðslu berklaveiki þar. — Um sjúkrahús, elliheimili, fangelsi o. s. frv. fer samkv. ákvæðum 15. gr. — **11. gr.** Á heimili, þar sem er smitandi berklaveiki, má eigi ráða hjú né annað starfsfólk né taka fólk til dvalar um lengri eða skemmri tíma án þess að láta þess sérstaklega getið við hlutaðeigandi, að smitandi berklaveiki sé á heimilinu. Sama gildir um ráðningu fólks til starfa á vinnustað, þar sem maður með smitandi berklaveiki er starfandi. — **12. gr.** Enginn, sem haldinn er smitandi berklaveiki, má taka að sér að gæta barna. — Kona með smitandi berklaveiki má eigi hafa barn á brjósti. — Hafi einhver ástæðu til að ætla, að barnfóstra eða kona, sem hefir barn á brjósti, sé haldin smitandi berklaveiki, ber honum þegar í stað að tilkynna það lækni, sem gerir ráðstafanir samkvæmt fyrirmælum 6. greinar. — **13. gr.** Ekki má vista barn til fósturs eða langdvalar á heimili, nema borið sé undir héraðslækni (heilsuverndarstöð), og ekki sé ástæða til að ætla, að smitandi berklaveiki sé á heimilinu. — Enginn má taka berklaveikt barn, sem smithætta getur stafað af, til fósturs eða dvalar, ef á heimilinu eru börn eða unglingar, sem ekki eru berklaveik, eða aðrir, sem sérstök ástæða er til að ætla, að séu næm-

1939 Nr. 66 31. des.

ir fyrir berklaveiki. — Gilda þessi ákvæði jafnt um börn þau, sem bæjar- eða sveitarstjórnir ráðstafa og einstakir menn. — Nú kemur smitandi berklaveiki upp á heimili, þar sem bæjar- eða sveitarstjórnir hafa ráðstafað börnum til fósturs eða dvalar, og skal þá gera annað tveggja, flytja barnið eða sjúklinginn burt af heimilinu. Sýkist barnið sjálft af smitandi berklaveiki á heimili, þar sem eru börn og unglingar, sem eigi eru berklaveik, eða aðrir, sem sérstök ástæða er til að ætla, að séu næmir fyrir berklaveiki, skal það tafarlaust tekið af heimilinu. — Barnaverndarnefndum ber skylda til að hafa sérstakt eftirlit með því, að framfylgt sé fyrirmælum þessarar greinar, og leita til þess aðstoðar hlutaðeigandi héraðslæknis (heilsuverndarstöðvar). — Börn nefnast í lögum þessum allir, sem eru innan 16 ára aldurs. — **14. gr.** Enginn, sem hefir smitandi berklaveiki, má stunda ljósmóður- eða hjúkrunarstörf. Ljósmæður og hjúkrunarkonur skulu, þegar þær eru skipaðar eða ráðnar til starfa, leggja fram vottorð héraðslæknis (heilsuverndarstöðvar), eigi eldra en mánaðar gamalt, um, að þær séu eigi haldnar smitandi berklaveiki. Héraðslæknar skulu líta vandlega eftir heilsufari starfandi ljósmæðra og hjúkrunarkvenna í héruðum sínum með tilliti til berklaveiki. Sama skylda hvílir á sjúkrahúslæknum varðandi hjúkrunarkonur og ljósmæður, er starfa við sjúkrahús þeirra. — Nú sýkist starfandi ljósmóðir eða hjúkrunarkona af smitandi berklaveiki, og skal hún þá tafarlaust hætta að gegna því starfi. Ef hún er launuð af opinberu fé, þá skal greiða henni biðlaun fyrir sama tíma og á sama hátt og um getur í 9. gr. um kennara. — **15. gr.**[1]) Í sjúkrahúsum, geðveikra- og fávitahælum, elliheimilum, fangelsum, hegningarhúsum og öðrum tilsvarandi stofnunum ber að einangra alla þá, sem þar kunna að dvelja með smitandi berklaveiki. — Ráðherra setur, með ráði berklayfirlæknis, reglur um, á hvern hátt koma skuli í veg fyrir útbreiðslu berklaveiki í stofnunum þeim, er að ofan greinir, svo og í vinnustofum, verksmiðjum, verbúðum, skrifstofum, verzlunarbúðum, gistihúsum, matsölustöðum, kirkjum, skólum, leikhúsum, kvikmyndahúsum, danssölum og öðrum tilsvarandi samkomustöðum. Reglur þessar skulu enn fremur ná til opinberra bygginga og farþegaskipa, svo og flutnings berklaveikra á farþegaskipum, bifreiðum, flugvélum og öðrum flutningatækjum. — Þá er ráðherra og heimilt, með ráði berklayfirlæknis, að setja sérstakar reglur um varnir gegn útbreiðslu berklaveiki meðal skipshafna á hverskonar farþega-, flutninga- og fiskiskipum. — **16. gr.** Að berklasjúkrahúsum, berklahælum, berklavarnastöðvum eða öðrum slíkum stofnunum má eigi ráða hjúkrunarnema, hjúkrunarkonur eða annað starfsfólk, sem ætla má, að náin mök þurfi að hafa við sjúklingana, nema það sanni við berklapróf hjá héraðslækni (heilsuverndarstöð), að það sé þegar berklasmitað. — Ráðherra er heimilt, með ráði berklayfirlæknis, að ákveða í reglugerð, að fólki, sem enn er ósmitað af berklaveiki og ætla má, að vegna starfs síns sé í sérstakri sýkingarhættu, gefist kostur á bólusetningu gegn berklaveiki. Í reglugerðinni má og ákveða, að aðstandendum barna, sem líkur eru til, að séu í sérstakri sýkingarhættu af berklaveiki, gefist kostur á að fá þau bólusett gegn berklaveiki. — **17. gr.** Héraðslæknar (heilsuverndarstöðvar) skulu gefa nánar gætur að berklaveiki í nautgripum sem smitunaruppsprettu, er leitt geti til berklaveiki í mönnum, enda leita samvinnu við dýralækna um eftirlit og ráðstafanir hér að lútandi. Eigi má selja mjólk úr fjósi eða frá heimili, þar sem nautgripur er berklaveikur, fyrr en gripnum hefur verið fargað eða hann einangraður tryggilega að dómi dýralæknis og héraðslæknis og sótthreinsun farið fram (sbr. lög nr. 25 20. júní 1923, um berklaveiki í nautpeningi). — **18. gr.** Nú deyr smitandi berklaveikur maður, eða skiptir um dvalarstað, og skal þá læknir sá, er stundað hefir sjúklinginn, tilkynna það tafarlaust héraðslækni (heilsuverndarstöð). — Húsráðandi er meðábyrgur um, að tilkynning þessi sé ekki vanrækt. — Héraðslæknir (heilsuverndarstöð) tilkynnir síðan sótthreinsunarmanni, sem annast, að sótthreinsað sé á heimilinu, og skal sótthreinsa herbergi þau, fatnað, sængurklæði og annað, er hætta getur stafað af. Þessa lausu muni má eigi láta af hendi, hvorki til eignar né afnota, senda í þvott eða aðgerð, nema sótthreinsaðir hafi verið. Eigi má heldur fá öðrum til íbúðar herbergi þau, er sjúklingurinn dvaldi í, fyrr en þau hafa verið sótthreinsuð, nema héraðslæknir telji sótthreinsun óþarfa. — **19. gr.** Berklasjúklingar njóta styrks úr

1) Rgj. nr. 70, 21. júní 1904 og rgj. nr. 100, 22. sept. 1904.

1939 Nr. 66 31. des.

ríkissjóði til sjúkrahúsvistar og læknishjálpar samkvæmt ákvæðum laga nr. 78 23. júní 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla.[a]) — Landlæknir úthlutar í samráði við berklayfirlækni fé því, sem kann að vera veitt í fjárlögum til styrktar þurfandi berklasjúklingum, sem dvalið hafa í sjúkrahúsum eða hælum og náð þeim bata, að þeir teljast að meira eða minna leyti vinnufærir. Skal leitazt við að haga styrkveitingunum þannig, að þær miði til þess, að styrkþegarnir verði síðar færir um að sjá sér farborða við þá atvinnu og þau kjör, er hentar heilsufari þeirra. — **20. gr.** Ráðherra er heimilt, með ráði berklayfirlæknis, að setja reglur um hverskonar félagsskap eða stofnanir, sem hafa með höndum berklavarnir, hjálparstarfsemi meðal berklaveikra eða fræðslustarfsemi meðal almennings til tryggingar því, að starfsemi þessari sé eigi misbeitt og að hún torveldi á engan hátt berklavarnaframkvæmdir hins opinbera. — **21. gr.** Nú þarf héraðslæknir að taka sér ferð á hendur vegna fyrirmæla laga þessara, og greiðir þá sýslusjóður ferðakostnaðinn, en ríkissjóður endurgreiðir helminginn. Ferðakostnaður greiðist samkv. gjaldskrá héraðslækna. — Fyrir tilkynningar lækna samkv. lögum þessum skal ekkert gjald greiða. — Kostnaður við sótthreinsanir greiðist af sóttvarnarfé samkvæmt ákvæðum laga nr. 66 19. júní 1933, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma. — Kostnaður við berklabækur og eyðublöð undir tilkynningar greiðist úr ríkissjóði. — **22. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 25—1000 krónum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

1932 Nr. 91 23. júní

Lög um varnir gegn kynsjúkdómum.[1])

1. gr. Kynsjúkdómar eru þrír sjúkdómar nefndir einu nafni í lögum þessum: syfilis, lekandi (gonorrhoe) og linsæri (ulcus molle). Taka lögin aðeins til sjúkdóma þessara meðan þeir eru smitandi. — Smitandi eru sjúkdómar þessir taldir meðan þess finnast merki, að smitunarhætta stafi af sjúklingnum eða ætla má, að þau komi síðar í ljós. Heilbrigðisstjórnin ákveður, hversu rannsókn sýktra og grunaðra skuli framkvæmd og hversu meta skuli sýkingarhættuna. — **2. gr.** Héraðslæknar skulu, hver í sínu héraði, með aðstoð lögreglustjóra sjá um allar framkvæmdir eftir lögum þessum, er miða að því að verjast sjúkdómum þessum eða útrýma þeim, skrásetningu sjúkra og lækningu þeirra, en yfirstjórn allra ráðstafana hefir heilbrigðisstjórnin á hendi. — **3. gr.** Allir læknar skulu skyldir til að skrásetja sérstaklega sjúklinga með syfilis á þann hátt, er heilbrigðisstjórnin leggur fyrir. — Skráningu skal þannig hagað, að sjúklinga megi þekkja sundur, svo eigi sé hætta á, að þeir verði margtaldir, en jafnframt vissa fyrir, að nöfn þeirra þekkist ekki. — Einkennismerki sjúklinga skulu tilfærð með glöggu letri á mánaðar- eða vikuskrám þeim, sem öllum starfandi læknum skal skylt að senda héraðslækni í lok hvers mánaðar eða viku. Á sama hátt skal héraðslæknir skrá einkennismerki allra syfilissjúklinga, er vitjað hafa lækna í héraðinu, á mánaðar- eða vikuskrám þeim, sem hann sendir landlækni. — Héraðslæknar skulu halda sérstaka bók eða spjaldskrá yfir sjúklinga með syfilis, og með því skipulagi, sem heilbrigðisstjórnin leggur fyrir. Í bók þessa má eigi skrá nöfn sjúklinganna, heldur aðeins einkennismerki þeirra. — Heilbrigðisstjórnin getur krafizt þess, að sjúklingar með aðra kynsjúkdóma séu og skráðir á sama hátt, svo og þeir, sem alvarlega eru grunaðir um að hafa smitað aðra með kynsjúkdómi, þó eigi hafi fundizt óræk merki þess, að þeir væru sjúkir. — **4. gr.** Hver, sem sýkist af kynsjúkdómi, eða hefir grun um að svo sé, skal skyldur að leita sér læknishjálpar þegar í stað og til þess er smitunarhætta er afstaðin. Skylt er honum að fara eftir fyrirmælum þeim, sem læknir gefur honum um meðferð sjúkdómsins og varúð við því, að hann smiti aðra. Leiti nú sjúklingurinn annars læknis áður sjúkdómurinn er fulllæknaður, skal hann tilkynna það með læknisvottorði þeim lækni, er fyrst hafði hann til meðferðar. — **5. gr.** Í hverju héraði skal héraðslæknir veita þeim sjúklingum, sem haldnir eru af kynsjúkdómum, ókeypis læknishjálp, ef hann telur þá þurfa þess með. Nær sú hjálp til allrar læknishjálpar, nauðsynlegra rannsókna og lyfja, og skal hún greidd úr ríkissjóði samkvæmt gjaldskrá héraðslækna og gildandi lyfjaskrá, enda sé landlækni send skýrsla um sjúklingana og læknishjálpina, er hann fer með sem trúnaðarmál. — Þar, sem sérfræðingar eru fyrir hendi, er rétt að semja við þá um að hafa þessar ókeypis lækningar með höndum í stað héraðslækna. — **6. gr.**[1]) Nú ber brýna nauðsyn

a) (IV, 840). — 1) Rg. nr. 125, 27. jan. 1934.

1) Sbr. l. nr. 78, 23. júní 1936.

til að leggja í sjúkrahús sjúkling með kynsjúkdóm, og telur sá læknir, er veitir kynsjúkdómasjúklingum ókeypis læknishjálp á þeim stað, að sjúklingurinn þarfnist ókeypis sjúkrahúsvistar, og greiðir þá ríkissjóður sjúkrahúskostnaðinn í þeim sjúkrahúsum, sem samið hefir verið við um að veita slíkum sjúklingum viðtöku. Semja skal við sjúkrahús í Reykjavík um, að allt að 10 rúm séu jafnan til taks fyrir sjúklinga með kynsjúkdómum, og um greiðslur fyrir þá sjúklinga, er fá þar vist á kostnað ríkissjóðs. Á sama hátt skal samið um eitt sjúkrarúm fyrir kynsjúkdómasjúklinga á hverjum þessara staða: Á Ísafirði, Siglufirði, Akureyri, Seyðisfirði og Vestmannaeyjum. — Sjúklingar skulu eiga aðgang að þeim sjúkrarúmum, sem samið hefir verið um í þessu skyni, eftir tilvísun þess læknis, er veitir kynsjúkdómasjúklingum ókeypis læknishjálp á staðnum, án tillits til heimilisfangs þeirra. Sá læknir má og vísa þangað kynsjúkdómasjúklingum, er greiða sjálfir legukostnað sinn, eftir því sem rúm leyfir. — Þar, sem samið hefir verið við sérfræðinga, skulu þeir skyldir að aðstoða sjúkrahúslækna við meðferð þessara sjúklinga í sjúkrahúsunum eða stunda þá að öllu leyti, ef krafizt verður. — Um sjúklinga þá, sem liggja í sjúkrahúsum á kostnað ríkissjóðs, ber að senda landlækni skýrslu (sbr. 5. gr.) áður en greiðslur fara fram. — **7. gr.** Ákvæði 5. og 6. gr. ná aðeins til sjálfra kynsjúkdómanna, en ekki til eftirstöðva þeirra eða fylgikvilla, nema að því leyti, sem þeir kunna að vera samfara hinum upphaflega sjúkdómi á smitandi stigi. — **8. gr.** Nú koma kynsjúkdómar upp eða taka að breiðast út á stað, þar sem læknislaust er eða erfitt að ná í fullkomna læknishjálp, og skal þá heilbrigðisstjórnin senda lækni, svo fljótt sem auðið er, til þess að gera allar nauðsynlegar ráðstafanir og veita sjúklingum læknishjálp. Kostnaður við slíkar ráðstafanir greiðist úr ríkissjóði. — **9. gr.** Læknir skal taka skýrt fram við sjúklinga með kynsjúkdóma, hvað að þeim gangi. Þá skal hann skýra vandlega fyrir þeim, hversu sjúkdómurinn smiti, hverrar varúðar beri að gæta og að hegningu varði, ef út af er brugðið, samkvæmt hegningarlögum. Sérstaklega skal það tekið fram, hve langvinnur sjúkdómurinn geti verið og lækniseftirlit nauðsynlegt um langan tíma, svo og að sjúklingar megi ekki giftast meðan smitunarhætta stafar af þeim. Þá skal og læknir fá hverjum sjúklingi, sem leitar í fyrsta sinn læknis vegna kynsjúkdóms, prentaðar leiðbeiningar, sem heilbrigðisstjórnin lætur í té. — Ef sjúklingurinn er yngri en 16 ára, skal skýra foreldrum barnsins eða forráðamönnum frá ástæðum öllum og hverrar varúðar beri að gæta. Bera þeir þá ábyrgð á því, að farið sé eftir fyrirmælum læknis. — Nú telur læknir, að heilsufari sjúklings sé svo varið, eða aðrar ástæður geri það óumflýjanlegt, að sjúklingi sé fyrst um sinn ekki skýrt frá, hvað að honum gangi, og skal honum það þá heimilt. — **10. gr.** Nú verður læknir þess vís, að sjúklingur, sem hann hefir til meðferðar, fer ekki eftir þeim reglum, sem honum hafa verið gefnar, hvort heldur sem snertir lækningu sjúkdómsins eða varúðarreglur, þá skal hann tafarlaust senda honum skriflega áminningu og benda honum á, hverju varði, ef óhlýðnazt er. Komi það fyrir ekki og sjúklingurinn fáist ekki heldur til að leita annarra lækna, skal hann áður vika er liðin tilkynna það lögreglustjóra. Sér hann þá um, að sjúklingurinn verði fluttur í sjúkrahús eða að hann leiti sér á annan hátt læknishjálpar meðan smitunarhætta stafar af honum. — **11. gr.** Nú tekur læknir sjúkling til meðferðar, sem nýlega hefir smitazt hér á landi, þá skal hann vandlega grennslast eftir, af hverjum og hvernig hann hefir smitazt, og er sjúklingnum skylt að láta lækninum í té alla vitneskju sína um það efni. — Ef sá býr innanhéraðs, sem talið er að valdið hafi smitun, skal læknir svo fljótt sem verða má gera gangskör að því, að hinn grunaði komi til hans til rannsóknar, og leitar hann til þess aðstoðar lögreglustjóra, ef þörf er á. Lögreglustjóri sér þá um, að hinn grunaði verði lagður í sjúkrahús, eða á annan hátt skoðaður af lækni. — Nú er sá í öðru læknishéraði, sem talið er, að smitun hafi hlotizt af, og skal þá læknir tilkynna hlutaðeigandi héraðslækni tafarlaust með símskeyti, hver hann sé, og sér hann þá um rannsókn hans. Slík símskeyti skulu vera á dulmáli, eftir því sem heilbrigðisstjórn ákveður. — **12. gr.** Komist læknir að því, að sjúklingur með kynsjúkdóm hafi í hyggju að ganga í hjónaband áður en smitunarhættu er lokið, skal hann senda sjúklingnum tafarlaust skriflega áminningu og benda honum á, hverri hegningu slíkt varði. — Nú þykist læknir hafa fulla ástæðu til að ætla, að slík áminning verði ekki tekin til greina, og skal hann þá tafarlaust tilkynna hlutaðeigandi presti og lög-

1932 Nr. 91 23. júní

1932 Nr. 91 23. júní

reglustjóra, að sjúklingurinn hafi kynsjúkdóm, og er það lögmætur meinbugur á hjónabandi. — **13. gr.** Öll börn, yngri en 16 ára, sem sýkzt hafa af syfilis eða eru fædd með þann sjúkdóm, skulu standa undir lækniseftirliti, og foreldrar eða forráðamenn þeirra ábyrgjast að fyrirmælum læknis sé hlýtt. — Slíkum börnum má ekki koma í fóstur, nema hlutaðeigendum hafi verið skýrt frá sjúkdómi þeirra og læknir hafi gefið samþykki til þess. — Aðrar konur en móðirin mega ekki hafa þau á brjósti. — Flytji barnið úr héraðinu, skal tilkynna lækni flutninginn og hvert það fer. Skal hann þá skýra héraðslækni þess héraðs frá því og hvernig sjúkdómi barnsins er farið. — Sömu ákvæði gilda og börn innan þriggja mánaða, þó heilbrigð virðist, ef ekki eru liðin full 5 ár frá því, að annað foreldra eða bæði hafa haft syfilis. — **14. gr.** Sjúklingar með smitandi syfilis mega ekki fóstra börn, sem ekki hafa syfilis, og ekki starfa að matsölu, matreiðslu eða veitingum. — **15. gr.** Á öllum, sem vegna starfs síns samkvæmt lögum þessum komast að nöfnum sjúklinga og heilsufari þeirra, hvílir ströng þagnarskylda, nema þeim sé skylt að lögum að láta slíkt uppi eða nauðsyn beri til þess vegna yfirvofandi smitunarhættu, svo sem ef læknis er ekki leitað eða varúðarreglur að engu hafðar og eigi verður á annan hátt úr því bætt. — **16. gr.** Lyfsölum og öðrum verzlunum er óheimilt að selja lyf, er líklegt þykir, að nota skuli til meðferðar á kynsjúkdómum, nema eftir ávísun læknis. Heilbrigðisstjórnin ákveður hver slík lyf eru. — **17. gr.** Heilbrigðisstjórnin getur krafizt þess, að kennsla um kynsjúkdóma og varnir gegn þeim sé tekin upp í þeim skólum, sem hún telur þess mesta nauðsyn. Kennslunni skal í öllum atriðum hagað svo sem hún mælir fyrir. — Öll íslenzk skip skulu skyld til að láta alþýðlega bók um kynsjúkdóma og eitt eintak af lögum þessum fylgja lyfjakistli skipsins. — Þar sem sérstök hætta stafar af kynsjúkdómum, miklar útlendar skipakomur eru, síldarstöðvar o. þvíl., skal héraðslækni sérstaklega skylt að vinna árlega að því, eftir samráði við heilbrigðisstjórnina, að efla þekkingu almennings á sjúkdómum þessum, hættunni, sem af þeim stafar, og helztu vörnum gegn þeim. — **18. gr.** Nú brýtur embættismaður gegn skyldum sínum samkvæmt þessum lögum, og varðar það þá ábyrgð sem brot á embættisfærslu. — Brjóti læknir, sem ekki er embættismaður, skyldur sínar eftir lögunum, varðar það sektum, allt að 500 kr. — Brot á ákvæðum 10. og 14. gr. varða sektum, allt að 200 kr. — **19. gr.** Með brot gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál, sé brotið ekki þannig vaxið, að það varði hegningu samkvæmt hegningarlögunum.

1932 Nr. 91 23. júní

Lög um útbúnað og ársútgjöld spítala handa holdsveikum mönnum.

1898 Nr. 2 4. febr.

1. gr. . . . — **2. gr.** Við spítalann skal skipa sérstakan lækni . . .[1]) Skal læknir þessi, auk læknisstarfa við spítalann og yfirumsjónar á honum, skyldur að gegna kennslu í einni eða fleiri vísindagreinum við læknaskólann[2]) án sérstakrar þóknunar. — **3. gr.** Árleg útgjöld til spítalans skal veita á fjárlögunum. — **4. gr.** Á spítala þessum skal veita móttöku sjúklingum þeim, er þangað eru sendir samkvæmt gildandi lagaákvæðum. Sé rúm fyrir fleiri sjúklinga, má einnig taka við öðrum holdsveikum mönnum, er sjálfir æskja að fara á spítalann. — **5. gr.** Í stjórn spítalans eru amtmaðurinn yfir suður- og vesturamtinu[3]) og landlæknir. Ef deild Odd-Fellow-reglunnar í Danmörku verður stofnsett hér á landi, skal stjórn hennar hafa rétt til að skipa stjórn spítalans einum manni úr flokki reglunnar. Landshöfðingi semur eftir tillögum frá yfirstjórn spítalans reglugerð fyrir hann og erindisbréf fyrir þjónustumenn spítalans.[4])

1898 Nr. 3 4. febr.

Lög um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala.

1. gr. Héraðslæknar og aukalæknar skulu, hver í sínu héraði, rita alla holdsveika í héraðinu í bók, er til þess sé gerð á þann hátt, er landlæknir ákveður í samráði við holdsveikislækninn. Kostnað við kaup bókanna skal greiða úr landssjóði. — Einu sinni á ári semur læknir útdrátt úr bók þessari eftir fyrirsögn landlæknis, og sendir honum. — **2. gr.** Þá er holdsveikur maður flytur úr einu læknisumdæmi í annað, ber lækni þess umdæmis, er sjúklingurinn fer úr, að tilkynna vistferlin lækni þess héraðs, sem sjúklingurinn flytur í. — **3. gr.** Læknum ber að hafa glöggar gætur á lifnaðarháttum

1) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 13. — 2) Nú við Háskólann. — 3) Sbr. nú ts. nr. 12, 23. ágúst 1904, I. 3. — 4) Rgj. fyrir spítalann og heimilisboðorð og 5 erindisbréf, útgefin af landshöfðingja, nr. 76 og nr. 81—87, 10. sept. 1898; sbr. augl. nr. 13, 13. marz 1901, og nr. 53—54, 17. maí 1905.

1898 Nr. 3 4. febr.

allra holdsveikra manna í héruðum sínum. Þeir eiga að skýra sjúklingunum og samvistarmönnum þeirra frá því, hvers þeir eiga að gæta, til þess að sjúkdómurinn ekki berist á aðra, og sjá um, að ekki sé út af brugðið. Skyldir eru hreppstjórar og heilbrigðisnefndir að veita læknum lið við þessi störf, eftir því sem þeim er unnt. — **4. gr.** Holdsveikir menn skulu jafnan gæta þess, er hér segir: 1. Holdsveikir mega ekki sofa hjá öðrum í rúmi; þó eru hjón undanþegin þessu banni, nema hlutaðeigandi læknir skipi öðruvísi fyrir. 2. Holdsveikir menn skulu hafa sér hrákadalla og mega ekki hrækja á gólf í húsum manna. 3. Þeir skulu hafa matarílát og borðbúnað hvers konar, er þeir einir noti. 4. Rúmföt, íveruföt, matarílát og hvers konar borðbúnað holdsveikra skal þvo út af fyrir sig. Umbúðir af sárum þeirra skal brenna, eða sjóða að minnsta kosti hálfa stund í vatni. 5. Holdsveikir menn mega ekki stunda börn, ekki þjóna óholdsveikum mönnum og ekki vinna að matreiðslu fyrir aðra en sjálfa sig. 6. Þeir mega eigi að nauðsynjalausu fara á aðra bæi eða taka á móti gestum. — Nú álítur læknir, að frekari varúðar sé þörf og megi við koma, og eru þeir þá skyldir að hlýða honum. — **5. gr.** Nú hefir holdsveikur maður notað íbúðarhús eða herbergi út af fyrir sig, og mega þá aðrir menn ekki nota það hús eða herbergi, fyrr en það hefir hreinsað verið á þann hátt, er læknir skipar fyrir um. Sama er um föt, sængurfatnað og annað þess háttar, er holdsveikur maður hefur notað. — **6. gr.** Þá er holdsveikur maður deyr eða fer vistferlum, skal húsráðandi á heimilinu þegar í stað skýra hreppstjóra eða lögreglustjóra frá því, en hann lætur hlutaðeigandi lækni vita um það innan hálfs mánaðar. Nú hefir læknir fengið slíka tilkynningu, og ber honum þá þegar að annast, að íveruhús eða herbergi hins holdsveika manns, föt, sængurfatnaður og aðrir þeir munir, er eftir hann finnast, séu tafarlaust hreinsaðir eftir þörfum. — **7. gr.** . . .[1] — **9. gr.** Ef þörf gerist, annast lögreglustjóri eða hreppstjóri flutning holdsveikissjúklinga, er samkvæmt lögum þessum eiga að fara á spítala. — **10. gr.** . . .[1] —**11. gr.** Fyrir ferðir þær, er læknar verða að fara samkv. ákvæðum laga þessara, fá þeir sömu borgun og fyrir ferðir og störf í þarfir hins opinbera. — Öll gjöld og kostnað við hreinsanir eftir 6. gr. skal greiða úr landssjóði. — **12. gr.** Brot gegn ákvæðum 5. gr. og á skýrsluskyldu þeirri, er getur um í 6. gr., varða allt að 200 kr. sektum. — Með mál um slík brot skal farið sem opinber lögreglumál.

1) Sbr. l. nr. 57, 30. júlí 1909.

1898 Nr. 3 4. febr.

Lög um breyting á lögum nr. 3, 4. febr. 1898, um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala. **1909** Nr. 57 20. júlí

1. gr. Holdsveikir menn, sem líkþráir eru (með „lepra tuberosa“ eða „lepra mixta“), skulu allir settir í holdsveikraspítalann, svo fljótt sem rúm leyfir. — Holdsveikir menn, sem limafallssjúkir eru (með „lepra anæsthetica“), skulu og settir í holdsveikraspítalann, þegar héraðslæknir telur nauðsyn á því vegna sára eða annars lasleika. — Sveitarómögum holdsveikum utan spítala skal komið fyrir á þann hátt, að sem fyllst trygging sé fyrir því, að farið verði eftir fyrirmælum 4. gr. laga nr. 3, 4. febr. 1898. — Börnum holdsveikra foreldra, þeirra er sveitarstyrks njóta, skal jafnan komið í fóstur á önnur heimili. — Ekki má sveitarstjórn setja sveitarlimi niður á heimili, þar sem holdsveikir eru fyrir, nema læknar leyfi. — **2. gr.** Kostnað allan við veru holdsveikra í holdsveikraspítalanum skal greiða úr landssjóði, svo og flutning þeirra í spítalann.[1])

Lög um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt. **1940** Nr. 70 7. maí

1. gr. Ráðherra er heimilt að fyrirskipa hverskonar nauðsynlegar ráðstafanir til varnar gegn því, að menn sýkist af fýlasótt (psittacosis, páfagaukaveiki), og þar á meðal að banna að meira eða minna leyti fýlatekju, hvort sem er á einstökum stöðum eða á landinu í heild.[2])

Lög um afnám laga nr. 33, 20. okt. 1905, um stofnun geðveikrahælis.[1]) **1932** Nr. 54 23. júní

. . . **3. gr.** Þangað til sett verða sérstök geðveikralög skal daggjald á hvorri deild Kleppsspítala sem er fyrir hvern þann sjúkling, sem þar er á sveitarframfæri, ekki fara fram úr kr. 1.50 á meðan læknar spítalans telja honum vistina þar nauðsynlega.

Sjúkrahúsalög. **1953** Nr. 93 31. des.

1. gr. Enginn má setja á stofn eða starf-

1) Sbr. l. nr. 78, 23. júní 1936. — 2) Augl. nr. 106, 30. maí 1940.

rækja undir neinu nafni sjúkrahús, sjúkraskýli, geðveikrahæli, heilsuhæli, hjúkrunareða hressingarheimili, baðstaði, nuddstofur, ljóslækningastofnanir, fæðingarheimili, elliheimili, barnahæli eða aðrar tilsvarandi heilbrigðisstofnanir, nema með leyfi ráðherra. — Sama gildir um breytingar á húsakynnum og starfrækslu slíkra stofnana, enda skipti breytingarnar einhverju máli. — **2. gr.** Beiðni til ráðherra um leyfi samkvæmt 1. gr. skulu fylgja upplýsingar um verksvið stofnunarinnar og hvar henni er ætlaður staður, uppdrættir af byggingum, lóðum og löndum og afstöðu til nágrennis ásamt lýsingum á húsakynnum, innanstokksmunum og áhöldum, enn fremur greinargerð um eigendur stofnunarinnar og fjárhagsástæður hennar og loks skýrsla eða áætlun um stjórn, starfsfólk, rekstrar-fyrirkomulag, hversu mörgum sjúklingum eða vistmönnum henni er ætlað að taka á móti og með hverjum kjörum o. s. frv. — Ráðherra veitir ekki leyfið, nema stofnunin verði talin fullnægja heilbrigðiskröfum og ætla megi, að hún leysi á viðunandi hátt þau verkefni, sem henni er gert að leysa, enda leiði hún ekki til óheilbrigðrar samkeppni við tilsvarandi opinberar stofnanir á sama stað eða í grennd. — Leita skal staðfestingar ráðherra á reglugerðum um starfrækslu sjúkrahúsa og annarra stofnana, sem um getur í lögum þessum, og getur ráðherra krafizt, þegar honum þykir ástæða til, að slíkar reglugerðir séu settar. — **3. gr.** Heilbrigðisyfirvöld skulu jafnan eiga greiðan aðgang til eftirlits að stofnunum þeim, sem um getur í lögum þessum. — **4. gr.**[1]) Við hvert sjúkrahús eða stofnun, sem tekur sjúklinga til dvalar og lækninga, skal vera sérstakur sjúkrahúslæknir eða yfirlæknir. — Sjúkrahúslæknir eða yfirlæknir annast að jafnaði öll læknisstörf eða hefur yfirumsjón með öllum læknisstörfum við sjúkrahúsið. Hann hefur lækniseftirlit með rekstri sjúkrahússins, er til andsvara heilbrigðisyfirvöldum, stendur skil á skýrslum þeim, sem af sjúkrahúsinu kunna að verða heimtaðar, o. s. frv. — Ef sjúkrahús er í fleiri en einni deild, má sérstakur sjúkrahúslæknir eða yfirlæknir vera fyrir hverri deild. — Nú er heimilað, að fleiri en einn læknir starfi sjálfstætt við eitt og sama sjúkrahús eða sjúkrahúsdeild, og skal þá engu síður vera sérstakur yfirlæknir við sjúkrahúsið eða deildina, og eins þó að sjúkrahúsið eða deildin sé opin fyrir alla lækna. — **5. gr.** Héraðslæknar skulu teljast hæfir til að vera sjúkrahúslæknar eða yfirlæknar við almenn sjúkrahús eða sjúkraskýli, hver innan síns héraðs, enda séu þau sjúkrahús eða sjúkraskýli við hæfi héraðanna og taki ekki yfir 20 sjúklinga. Að öðrum sjúkrahúsum eða stærri má ekki ráða sjúkrahúslækni eða yfirlækni, nema að fenginni viðurkenningu ráðherra fyrir því, að hann sé til þess hæfur. — Í reglugerð, sem læknadeild háskólans semur og ráðherra staðfestir, má setja reglur um þær kröfur, sem gera ber til lækna til þess að þeir eigi rétt á að teljast hæfir sjúkrahúslæknar eða yfirlæknar við sjúkrahús og sjúkrahúsdeildir. — **6. gr.** Nú hefur sveitar- (bæjar- eða sýslu-) stjórn eða stjórnir innan læknishéraðs samþykkt að stofna eða starfrækja fyrir læknishéraðið sjúkrahús, sjúkraskýli eða læknisbústað, eða að taka þátt í stofnun eða starfrækslu sjúkrahúss eða sjúkraskýlis með sveitarfélögum annars héraðs eða héraða, einstökum mönnum eða félögum, en samþykki annarra sveitarstjórna innan læknishéraðsins ekki náðst, og getur þá ráðherra gert samþykktina skuldbindandi fyrir öll sveitarfélög læknishéraðsins, ef meiri hluti héraðsbúa er innan þeirra sveitarfélaga, sem að samþykktinni standa. — Ráðherra getur þó leyst einstök sveitarfélög eða hluta sveitarfélaga undan þátttökunni, ef þau teljast ekki geta haft veruleg not fyrirtækisins eða eiga hægara með að hafa not annarrar tilsvarandi stofnunar, enda taki þau þátt í starfrækslu hennar. — **7. gr.** Þegar samþykkt hefur verið, að sveitar- (bæjar- eða sýslu-) félög reisi eða starfræki eða taki þátt í að reisa eða starfrækja, beinlínis eða með einhvers konar styrkveitingum eða hlunnindum, sjúkrahús, sjúkraskýli eða læknisbústað, skulu sveitarfélögin og þeir aðrir, er að fyrirtækinu standa, gera samning um þátttökuna, hluttöku í stofnkostnaði og rekstri, hvernig eign og ábyrgð skiptist á milli aðila, hvernig fyrirtækinu skuli stjórnað og það annað, er fyrirtækið varðar. — Rétt er að miða þátttöku sveitarfélaganna í kostnaðinum við hlutfallslegan fólksfjölda þeirra, aðstöðu til að hafa not af stofnuninni, og þegar um læknisbústað er að ræða, kostnað við læknisvitjanir úr hinum einstöku sveitum. — Leita skal staðfestingar ráðuneytisins á samningum þeim, sem hér um ræðir. Ef ágreiningur er á milli sveitarfélaga um einstök atriði, sker ráðherra úr. — **8. gr.** Nú vilja eigendur eða forráðamenn

1) Rgj. nr. 242, 9. ágúst 1946.

1953 Nr. 93 31. des.

1953 Nr. 93 31. des.

sjúkrahúsa, sjúkraskýlis, læknisbústaðar eða annarrar heilbrigðisstofnunar, sem um getur í lögum þessum og reist hefur verið með styrk úr ríkissjóði, hætta að starfrækja hana, og skulu þeir þá tilkynna það ráðherra, sem getur krafizt endurgreiðslu á ríkissjóðsstyrknum, ef stofnunin er lögð niður eða þeirri starfrækslu hætt, sem hún var upphaflega ætluð til. Á ríkissjóður þá kröfu til jafnmikils hluta af þáverandi verðmæti eignarinnar sem ríkissjóðsstyrkurinn telst hafa verið af kostnaðarverði hennar, og hvílir veð á eigninni næst á eftir áður áhvílandi veðkröfum fyrir kröfuupphæðinni. — Nú hefur ríkissjóður lagt fram fé til þess að reisa heilbrigðisstofnun, sem lög þessi ná til, og má þá ekki, án samþykkis ráðherra, veðsetja hana fyrir öðrum skuldum en þeim, sem stafa af stofnkostnaði hennar, viðaukum eða endurbótum. — **9. gr.** Sjúkrahús og aðrar heilbrigðisstofnanir, sem um getur í lögum þessum og ríkið á eða starfrækir, skulu vera undir sameiginlegri yfirstjórn fimm manna nefndar, er ráðherra skipar. Það er verkefni nefndarinnar að skipuleggja rekstur þessara stofnana og samræma hann þeim til hagsbóta, koma á samvinnu á milli þeirra, eftir því sem hagkvæmt þykir, láta þær koma fram sem eina heild við samninga um vörukaup og annað o. s. frv. Að öðru leyti ákveður ráðherra verksvið nefndarinnar. — **10. gr.** Ríkissjóður greiðir bæjarfélögum allt að tveim fimmtu kostnaðar, en öðrum sveitarfélögum allt að tveim þriðju kostnaðar af að reisa almenn sjúkrahús, sjúkraskýli eða læknisbústaði, sem reistir verða samkvæmt ákvæðum laga þessara, enda fallist ráðherra á þörf þeirra framkvæmda og meti þær við hæfi. — Ef í hlut eiga sjúkrahús, er ráðherra viðurkennir sem fjórðungssjúkrahús, eitt á Vestfjörðum, annað á Norðurlandi, þriðja á Austurlandi og hið fjórða á Suðurlandsundirlendinu, greiðir ríkissjóður allt að þrem fimmtu byggingarkostnaðar. Ef bæjar- eða sýslufélag það, sem fjórðungssjúkrahús er reist í, óskar þess, er ráðherra heimilt að gera það að skilyrði viðurkenningar sinnar, að öll þau sveitarfélög í grennd sjúkrahússins, er ætla má, að hafi þess samsvarandi not, takist á hendur eign og ábyrgð fyrirtækisins og gerist aðilar að rekstri þess samkvæmt ákvæðum laga þessara. — **11. gr.** Úr ríkissjóði greiðist árlegur rekstrarstyrkur til viðurkenndra almennra sjúkrahúsa sýslu-, bæjar- og sveitarfélaga, og miðast hæð styrksins annars vegar við stærð og búnað sjúkrahúss, en hins vegar við legudagafjölda sjúklinga á sjúkrahúsinu á ári hverju sem hér segir: 1. Sjúkrahús með 20 sjúkrarúmum eða færri: 5 krónur á legudag. 2. Sjúkrahús með yfir 20 sjúkrarúmum, enda veiti því forstöðu sérstakur fastlaunaður sjúkrahúslæknir: 10 krónur á legudag. 3. Sjúkrahús með yfir 100 rúmum, er starfar a. m. k. í tveimur aðaldeildum, lyflækninga- og handlækningadeild, með tilheyrandi sérfróðu læknaliði, enda annar búnaður þess við hæfi: 20 krónur á legudag. — Ráðherra er heimilt að gera það að skilyrði fyrir styrkveitingu samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, að hlutaðeigandi sjúkrahús tryggi rekstrarafkomu sína með því að taka hæfilegt aukagjald umfram almennt daggjald af sjúklingum frá nágrannasveitarfélögum, er sjúkrahússins hafa not, en hafa sjálf ekki með höndum sérstakan sjúkrahúsrekstur, ella sé sjúkrahúsinu tryggður með samningi hæfilegur árlegur rekstrarstyrkur af hendi slíkra sveitarfélaga. — **12. gr.** Sjúkrahús, sjúkraskýli, læknisbústaðir og aðrar stofnanir, sem um getur í lögum þessum og eru í eigu sveitar- (bæjar- eða sýslu-) félaga eða starfrækt af þeim, þegar lög þessi ganga í gildi, eru undanþegin því að sækja um leyfi til starfrækslunnar samkvæmt fyrri málsgrein 1. gr. þessara laga. — Nú vilja slíkir opinberir eigendur eða þátttakendur í starfrækslu sjúkrahúss, sjúkraskýlis eða læknisbústaðar koma betra skipulagi á sameignina eða hinn sameiginlega rekstur með því að komast undir ákvæði 6. og 7. gr. þessara laga, og getur þá ráðherra gert það heimilt, ef fyrir liggja tilsvarandi samþykktir um það og 6. gr. mælir fyrir um, þegar um nýjar stofnanir eða starfrækslu er að ræða. Ekki má þó gegn vilja sveitar- (bæjar- eða sýslu-) félaga úrskurða þau þannig eftir á til að taka á sig kvaðir vegna eignarhlutdeildar í sjúkrahúsum, sjúkraskýlum eða læknisbústöðum, ef fari fram úr sannvirði þess eignarhluta, er þá fellur til þeirra, að mati dómkvaddra manna. — **13. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 100 til 10 þús. kr., sem renna í ríkissjóð. Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

1953 Nr. 93 31. des.

Lög um fávitahæli.

1936 Nr. 18 1. febr.

1. gr. Ríkisstjórnin sér um, jafnóðum og fé er veitt til þess í fjárlögum, að stofnuð séu: a. Skólaheimili, eitt eða fleiri, fyrir

1936 Nr. 18 1. febr.

unga vanvita og hálfvita eða börn og unglinga, sem kenna má ofurlítið til munns eða handa. b. Hjúkrunarhæli fyrir örvita eða þá fávita, unga og gamla, sem ekkert geta lært og ekkert unnið til gagns. c. Vinnuhæli, eitt eða fleiri, fyrir fullorðna fávita, sem vinnufærir eru að einhverju leyti, en verða þó að teljast ófærir til að vinna alveg fyrir sér eða stunda vinnu á almennum heimilum. — **2. gr.** Semja má um námsvist, eða hjúkrunar- og vinnuvist, fyrir fávita í stofnunum bæjar- eða einkafélaga, ef eftirlitsnefnd fávitahæla og landlæknir samþykkir, enda hafi stofnanir þessar þeim starfsmönnum á að skipa, er fullnægja skilyrðum kennslumálaráðherra um undirbúning eða reynslu í starfinu. — **3. gr.** Skólaheimili taki börn og unglinga fram að tvítugsaldri og leitist við að kenna þeim undirstöðuatriði almennustu barnaskólanámsgreina, en leggi þó sérstaka rækt við að kenna þeim einhverja þá vinnu, sem að gagni má verða. — Þegar nægileg skólaheimili eru í landinu, getur kennslumálaráðherra sett með reglugerð ákvæði um almenna námsskyldu þeirra fávita, sem unnt þykir að veita nokkra fræðslu, svo og um undirbúningsmenntun fávitakennara. — **4. gr.** Hjúkrunarhælið sé í þrem aðgreindum deildum, fyrir karla, konur og börn. Örvitum, eða fávitum á lægsta þroskastigi, sé þar veitt öll sú nærgætni og aðhlynning sem auðið er. — **5. gr.** Vinnuhæli skulu vera í tveim deildum, fyrir karla og konur, og skal þar veita starfhæfum fávitum, sem ekki eiga annars úrkosta, vinnu við þeirra hæfi, samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð, sem eftirlitsnefnd fávitahæla semur, en kennslumálaráðherra staðfestir. — **6. gr.** Ráðherra skipar þriggja manna eftirlitsnefnd með öllum þessum heimilum eða hælum fávita, til 4 ára í einu. — Formaður nefndarinnar sé læknir, sérfróður um mein fávita, ef kostur er, en auk þess séu jafnan kennari og kona í nefndinni. Kostnaður við eftirlitsferðir nefndarinnar greiðist úr ríkissjóði. — **7. gr.** Framfærslustyrkur fávita telst ekki fátækrastyrkur, en fávitar vinna sér ekki sveitfesti, þótt þeir dvelji utan fæðingarsveitar sinnar. — **8. gr.** Ráðuneytið setur með sérstakri reglugerð ákvæði um: a. Hvernig safna skal nákvæmum skýrslum um tölu fávita og hagi þeirra. b. Hvernig aðgreina skal börnin, sem ætluð er vist á skólaheimili eða hjúkrunarhæli. c. Hvernig eftirliti skal hagað með aðbúð þeirra fávita, sem dvelja ekki í fyrrnefndum hælum.

Lög um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra. **1949** Nr. 55 25. maí

I. kafli. — Um meðferð ölvaðra manna. — **1. gr.** Þá, sem teknir eru höndum sakir ölvunar og eigi er unnt að sleppa þegar úr haldi, skal lögreglan að fengnu læknisvottorði flytja í þar til gert sjúkrahús eða sjúkrahúsdeild, ef fyrir hendi er, en annars í venjulegt sjúkrahús, sem hefur tök á að veita viðtöku slíkum sjúklingum. — Nú er ekki völ á sjúkrahúsi eða rúmi í sjúkrahúsi í þessu skyni, og skal þá láta hlutaðeigandi sjúklinga sæta læknismeðferð, eftir því sem við verður komið. — **2. gr.** Ölvaða menn, sem sæta meðferð samkvæmt ákvæðum 1. greinar, skal hafa í gæzlu, unz af þeim er runnið, og allt að tveimur sólarhringum til læknisrannsóknar, eftir því sem ástæða þykir til samkvæmt ákvæðum 3. greinar. — **3. gr.** Læknir, sem stundar ölvaða menn samkvæmt ákvæðum 1. og 2. greinar, skal sjá um, að hlutaðeigandi sjúklingum sé látin í té viðeigandi aðhlynning, en auk þess gerir hann sér far um að kynna sér líkamlegt og andlegt ásigkomulag þeirra, svo og allar aðstæður með tilliti til drykkjuhneigðar þeirra og drykkjuskapar. Komist hann að raun um, að um drykkjusýki eða yfirvofandi drykkjusýki sé að ræða, tilkynnir hann hlutaðeigandi sjálfum, eða aðstandendum hans, eftir því sem við á, niðurstöður sínar og er til ráðuneytis um, hvernig við skuli bregðast. — **4. gr.** Sveitarfélög, sem koma upp sjúkrahúsum eða sjúkrahúsdeildum til fullnægingar ákvæðum 1.—3. gr., njóta til þess ríkisstyrks samkv. ákvæðum 1. nr. 30 19. júní 1933, um sjúkrahús o. fl.[1]) — **5. gr.** Ákvæði 1.—3. greinar raska ekki ákvæðum laga um viðurlög við ölvunarbrotum, enda mega ákvæði þessara laga ekki verða því til hindrunar, að þeim viðurlögum verði komið fram. — **6. gr.** Kostnað af meðferð ölvaðra manna samkvæmt ákvæðum 1.—5. greinar skal greiða sem kostnað af löggæzlu, á sama hátt sem verið hefur. — **7. gr.** Ráðherra setur nánari reglur um meðferð ölvaðra manna samkvæmt ákvæðum 1.—3. greinar, með sérstöku tilliti til þess, ef um endurtekin tilfelli, drykkjusýki eða yfirvofandi drykkjusýki er að ræða, að hlutaðeigendum gefist kostur á

1) Nú l. nr. 93, 31. des. 1953.

sem fullkomnustu leiðbeiningum og aðstoð sér til viðréttingar, og þá sérstaklega, ef unglingar eiga í hlut.

II. kafli. — Um meðferð drykkjusjúkra manna. — **8. gr.** Geðveikrahælið á Kleppi hefur með höndum yfirumsjón með gæzlu drykkjusjúkra manna þeim til umönnunar og lækningar samkvæmt ákvæðum laga þessara. — Á kostnað ríkisins skal reisa og reka í sambandi við geðveikrahælið og í hæfilegri nálægð þess gæzluvistarhæli fyrir drykkjusjúka menn, er fyrst og fremst sé miðað við þarfir þeirra sjúklinga, sem ætla má, að eigi sér sæmilegar batahorfur. — [Fyrir fé gæzluvistarsjóðs skal reisa og reka gæzluvistarhæli fyrir drykkjusjúka menn, er fyrst og fremst sé miðað við þarfir þeirra sjúklinga, sem ætla má að þarfnist vistar og umönnunar í slíku hæli um langan tíma.][1]) — Eftir athugun sjúklinganna á geðveikrahælinu á Kleppi, að svo miklu leyti sem því verður við komið, skal þeim ráðstafað í gæzluvist á þeim hælum, sem fyrir hendi eru, og skipt á hælin eftir því, hvers eðlis drykkjusýki þeirra er og hversu þeir eiga saman. Á sama hátt ráðstafar geðveikrahælið sjúklingum þessum þeim til viðréttingar í gæzluvist á völdum einkaheimilum, eftir því, sem á hverjum tíma telst henta. Læknar geðveikrahælisins hafa á hendi lækniseftirlit með sjúklingum, sem ráðstafað hefur verið í gæzluvist samkvæmt ákvæðum þessarar greinar. Sérstakt eftirlit skal haft með aðbúnaði, atlæti, líðan og framferði sjúklinga, sem ráðstafað hefur verið í gæzluvist á einkaheimilum, og ræður geðveikrahælið til þess eftirlitsstarfs ármenn eða árkonur eftir þörfum. — **9. gr.** Í gæzlu samkvæmt 8. gr. verða teknir: 1. Þeir, sem dæmdir eru til hælisvistar, sbr. 65. gr. laga nr. 19 12. febrúar 1940. 2. Þeir, sem sækja sjálfir um að verða aðnjótandi slíkrar gæzlu, eða lögráðamaður fyrir þeirra hönd, ef sjálfir eru ólögráða, eða dómsmálaráðuneytið samkvæmt ákvæðum 7. greinar, 6. b. í lögum nr. 95 5. júní 1947, um lögræði. — Taka skal fram í umsókn, hversu lengi umsækjandi skuldbindi sig til að hlíta gæzlunni, svo og að hann undirgangist að virða í einu og öllu reglur þær, sem um gæzlu og gæzluvistir eru settar. — **10. gr.** Sá, sem tekinn hefur verið í gæzlu samkvæmt 1. tölulið 9. greinar, skal hlíta gæzlunni svo lengi sem segir í 65. gr. laga nr. 19 12. febrúar 1940. — Sá, sem tekinn hefur verið í gæzlu samkvæmt 2. tölulið 9. greinar, skal hlíta gæzlunni svo lengi sem yfirlæknir geðveikrahælisins á Kleppi ákveður, þó aldrei lengur en sjúklingurinn samkvæmt umsókn er skuldbundinn til, nema samþykki hans eða lögráðamanns hans komi af nýju til. — Nú fer sá, sem tekinn hefur verið í gæzlu samkvæmt ákvæðum laga þessara, heimildarlaust af hæli eða heimili, þar sem hann er í gæzluvist, og er þá rétt að þröngva honum, eftir atvikum með lögregluvaldi, í gæzluna á ný og til að hlíta henni, unz lokið er gæzlutíma þeim, sem segir í 1. og 2. málgrein þessarar greinar. — **11. gr.** Gæzluvist fylgir vinnuskylda gæzluvistarmanns, eftir því sem yfirlæknir geðveikrahælisins á Kleppi segir fyrir um eða aðstoðarlæknar hans eða ármenn í hans umboði. — **12. gr.** Hver sá, er gefur eða veitir áfengi þeim, sem vitanlega hefur verið tekinn í gæzlu samkvæmt ákvæðum laga þessara, eða aðstoðar hann við útvegun áfengis, skal sæta sektum. — **13. gr.** [Um greiðslu kostnaðar vegna hælisvistar fer eftir lögum nr. 78 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla.][1]) — **14. gr.** Ráðherra setur nánari reglur um meðferð drykkjusjúkra manna samkvæmt lögum þessum, þ. á m. með hverjum skilyrðum þeir verði teknir í gæzlu, rekstur gæzluvistarhæla samkvæmt 8. gr., gæzluvist þar og á einkaheimilum, vinnu gæzluvistarmanna, svo og aðrar skyldur þeirra og réttindi.

III. kafli. — Sjóðstofnun. — **15. gr.** Af ágóða Áfengisverzlunar ríkisins skal á árunum 1950—1956 verja 750 þúsund krónum á hverju ári til að leggja í sjóð, gæzluvistarsjóð. Sjóðurinn hafi það hlutverk að standa undir kostnaði af framkvæmd laga þessara, eftir því sem heilbrigðisstjórnin ákveður, og þá fyrst og fremst af að [reisa og reka gæzluvistarhæli][2]) þau, sem um ræðir í 8. gr. laga þessara.

IV. kafli. — Niðurlagsákvæði. — **16. gr.** Lög þessi öðlast gildi þegar í stað og koma til framkvæmda, eftir því sem skilyrði verða fyrir hendi til að fullnægja ákvæðum þeirra. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 108 30. desember 1943, um heilsuhæli fyrir drykkjumenn, svo og ákvæði annarra laga, er kunna að koma í bága við ákvæði laga þessara.

1) L. nr. 91, 29. des. 1953, § 1.

1) L. nr. 91, 29. des. 1953, § 2. — 2) Sömu l., § 3.

1936
Nr. 78
23. júní

Lög um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla.

1. gr. Rétt á að koma til greina við úrskurðun styrkveitinga samkvæmt ákvæðum laga þessara eiga: 1. Sjúklingar, sem haldnir eru berklaveiki, holdsveiki, kynsjúkdómi, geðveiki (þar með taldir fávitar), eða öðrum alvarlegum langvinnum sjúkdómi (þar með taldir ofdrykkjumenn og aðrir eiturlyfjaneytendur). 2. Daufdumb og alvarlega málhölt, svo og blind og mjög sjóndöpur eða á annan hátt örkumla börn og unglingar. 3. Örkumla menn, er þarfnast gervilima, umbúða eða annarra þesshátta tækja. — [Nánari ákvæði um hvað telja skuli alvarlega, langvinna sjúkdóma, skal ráðherra setja með reglugerð.][1]) — **2. gr.** Samkvæmt lögum þessum verður styrkur ekki veittur þeim, sem er svo efnum búinn eða framfærandi hans, að ætla má, að hann sé fær um að standast sjálfur kostnaðinn af sjúkdómi sínum eða örkumli án þess að stofna afkomu sinni í tilfinnanlega hættu. — Samkvæmt lögum þessum verður styrkur ekki heldur veittur til greiðslu kostnaðar, sem hlutaðeigandi á rétt á að fá greiddan samkvæmt lögum um alþýðutryggingar.[a]) — **3. gr.** Ráðherra úrskurðar, að fengnum tillögum landlæknis, hver sé styrkhæfur samkvæmt ákvæðum laga þessara og hvort og á hvern hátt styrk skuli veita samkvæmt þeim, enda séu lögð fram fullnægjandi efnahags- og læknisvottorð, svo og önnur nauðsynleg skilríki. — Ráðherra setur reglur um, hverra efnahags- og læknisvottorða, svo og hverra annarra skilríkja sé krafizt til úrskurðar samkvæmt lögum þessum, og segir fyrir um, hvernig vottorðin og skilríkin skuli úr garði gerð. Ráðherra segir og fyrir um, hvernig ganga skuli frá öllum reikningum, sem farið er fram á að greiða af styrk þeim, sem veittur er samkvæmt lögum þessum. — **4. gr.** Nú hefir sjúklingur (sbr. 1. tölulið 1. greinar) verið úrskurðaður styrkhæfur samkvæmt lögum þessum, og á hann þá rétt á styrk úr ríkissjóði til greiðslu 4/5 kostnaðar við nauðsynlega og hæfilega langa dvöl í sjúkrahúsi eða hæli við hans hæfi, svo og alla viðeigandi aðhlynningu þar, þar með talin nauðsynleg læknishjálp og lyf, enda sé um að ræða slíkt sjúkrahús eða hæli, sem rekið er af ríkinu, eða sjúkrahús eða hæli, sem ráðherra hefir samið við um vist og greiðslur fyrir slíka sjúklinga, er þangað leita. — Ráðherra skal leita samninga við þau sjúkrahús og hæli í landinu, önnur en þau, sem rekin eru af ríkinu, um vist hinna ýmsu sjúklinga, sem úrskurðaðir eru styrkhæfir samkvæmt lögum þessum og þangað leita, enda séu þau sjúkrahús eða hæli hæf til að veita sjúklingunum viðtöku og láta þeim í té viðeigandi aðhlynningu og nauðsynlega læknishjálp. — [Nú nýtur sjúklingur styrks úr ríkissjóði samkv. 1. málsgr. þessarar greinar, og skal þá framfærslusveit hans greiða 1/5 hluta kostnaðarins. Um greiðslur þessar fer samkv. ákvæðum 66. gr. framfærslulaganna.][1]) — **5. gr.** Nú hefir barn eða unglingur, sem svo er ástatt um, sem segir í 2. tölulið 1. greinar, verið úrskurðaður styrkhæfur samkvæmt lögum þessum, og á hann þá rétt á styrk úr ríkissjóði til greiðslu 4/5 kostnaðar við nauðsynlega og hæfilega langa dvöl í skóla við hans hæfi, og í heimavist, ef þess er þörf, enda sé um að ræða slíkan skóla, sem rekinn er af ríkinu. — **6. gr.** Ráðherra er heimilt að úrskurða, að fengnum tillögum landlæknis, að ríkissjóðsstyrk skuli veita: 1. Sjúklingi (sbr. 1. tölulið 1. greinar), sem er úrskurðaður styrkhæfur samkvæmt lögum þessum, til greiðslu allt að 4/5 kostnaðar við nauðsynlega dvöl í sjúkrahúsi eða hæli, öðrum en þeim, sem um getur í 4. gr., ef nauðsyn hefir borið til að vista sjúklinginn þar til bráðabirgða, annaðhvort vegna þess, að ekki hefir fengizt rúm fyrir hann í sjúkrahúsi eða hæli, sem um getur í 4. gr., eða sjúklingurinn hefir ekki verið flutningsfær í slíkt sjúkrahús eða hæli. — Upphæð styrksins úrskurðar ráðherra með tilliti til dvalarkostnaðar í sjúkrahúsum eða hælum, sem rekin eru af ríkinu, svo og með tilliti til gildandi samninga við sjúkrahús þau eða hæli, sem samið hefir verið við um vist slíkra sjúklinga. 2. Sjúklingi (sbr. 1. tölulið 1. greinar), sem úrskurðaður er styrkhæfur samkvæmt lögum þessum og ekki dvelur í sjúkrahúsi eða hæli, til greiðslu allt að 4/5 nauðsynlegs lækningakostnaðar, enda sé læknishjálpin mikilsháttar eða langvarandi, svo sem ljóslækningar berklasjúklinga, nudd og rafmagnsaðgerðir mænusóttarsjúklinga, geitnalækningar o. s. frv. — Upphæð styrksins úrskurðar ráðherra samkvæmt gildandi læknagjaldskrám. 3. Barni eða unglingi, sem

1) L. nr. 92, 16. des. 1943, § 1, sbr. rgj. nr. 39, 20. marz 1951. — a) XIV, 234.

1) L. nr. 92, 16. des. 1943, § 2.

1936
Nr. 78
23. júní

svo er ástatt um, sem segir í 2. tölulið 1. greinar, og úrskurðaður er styrkhæfur samkvæmt lögum þessum, til greiðslu allt að 4/5 kostnaðar við nauðsynlega og hæfilega langa vist í skóla við hans hæfi, öðrum en þeim, sem rekinn er af ríkinu, enda geti barnið eða unglingurinn ekki sótt skóla ríkisins, eða skóli ríkisins ekki veitt því fræðslu við þess hæfi. — Upphæð styrksins úrskurðar ráðherra með tilliti til kostnaðar við dvöl í skóla við hæfi slíkra barna og unglinga, sem hér um ræðir og rekinn er af ríkinu. 4. Örkumla manni (sbr. 3. tölulið 1. greinar), sem úrskurðaður er styrkhæfur samkv. lögum þessum, til greiðslu allt að 4/5 kostnaðar við útvegun nauðsynlegra gervilima, umbúða eða annarra þesshátta tækja. — Upphæð styrksins úrskurðar ráðherra samkvæmt eða með tilliti til samnings, er hann gerir við gervilima- og umbúðasmið um smíði gervilima og umbúða og slíkra tækja fyrir örkumla menn, sem úrskurðaðir eru styrkhæfir samkvæmt lögum þessum og leita viðskipta við hann. — **7. gr.** Styrk, sem veittur er samkvæmt lögum þessum, greiðir ráðherra að framlögðum gildum reikningum fyrir hvern styrkþega, ef um styrk er að ræða samkvæmt 4. eða 5. gr., eða 1. eða 3. tölulið 6. greinar, greiðir ráðherra styrkinn til þess sjúkrahúss eða hælis eða skóla, þar sem styrkþeginn hefir verið vistaður, en ef um styrk er að ræða samkvæmt 2. eða 4. tölulið 6. greinar, til þess eða þeirra, er styrkþeganum hafa látið það í té, er þar greinir. — **8. gr.** Sjúkrahús eða hæli eða skóli eða annar viðtakandi styrks þess, sem veittur er samkvæmt lögum þessum, á rétt á, að framfærslusveit styrkþegans greiði það, sem á vantar fulla greiðslu kostnaðarins eins og hann er talinn og úrskurðaður [samkv. 5. gr.][1]), er ríkissjóðsstyrkurinn hefir verið greiddur. Þó skal aldrei krefja framfærslusveit um greiðslu þessa kostnaðarhluta fyrr en styrkþeginn sjálfur eða framfærandi hans hefir verið krafinn um greiðsluna, og ekki nema að svo miklu leyti sem sú krafa hefir engan árangur borið. — Framfærslusveit innheimtir ekki þennan kostnaðarhluta af styrkþeganum eða framfæranda hans gegn vilja hans, ef hann er ekki fær um að inna greiðsluna af hendi án þess að stofna afkomu sinni í tilfinnanlega hættu, og telst þá greiðsla sveitarinnar á þessum kostnaðarhluta ekki veittur sveitarstyrkur. — **9. gr.** Nú deyr sá, er styrks hefir notið samkvæmt lögum þessum, og lætur engan eftir sig, er honum lifandi bæri skylda til að framfæra, og renna þá eftirlátnar eigur hans, ef nokkrar eru og eftir því, sem þær hrökkva, til endurgreiðslu styrksins, þannig, að fyrst er endurgreiddur útlagður kostnaðarhluti framfærslusveitar, sem ógreiddur kann að vera, og síðan ríkissjóðsstyrkurinn. — **10. gr.** Sá, er styrks nýtur samkvæmt lögum þessum til að dvelja í sjúkrahúsi eða hæli (sbr. 4. gr. og 1. tölulið 6. greinar) og er að einhverju leyti vinnufær, er skyldur til, auk þess að hlíta öllum almennum sjúkrahúsreglum, að taka þátt í þeim störfum í sjúkrahúsinu eða hælinu, sem hann að dómi yfirlæknis sjúkrahússins eða hælisins er fær um að inna af hendi, enda sé um að ræða sjúkrahús eða hæli, sem rekið er af ríkinu, sveitarfélagi, almennri alþýðutryggingu eða sjúkrasamlagi innan hennar, eða ef um annað sjúkrahús eða hæli er að ræða, að í samningi milli þess og ráðherra sé heimiluð slík vinna. — Ráðherra er heimilt, að fengnum tillögum yfirlæknis sjúkrahúss eða hælis og í samráði við landlækni, að setja reglur um vinnu sjúklinga, er þar dvelja og styrks njóta samkvæmt lögum þessum, og má í þeim reglum tryggja sjúklingum þóknun fyrir arðberandi vinnu, sem þeir leysa af hendi í sjúkrahúsum eða hælum eða í sambandi við sjúkrahús eða hæli, sem rekin eru af ríkinu, svo og þegar um önnur sjúkrahús eða hæli er að ræða, að svo miklu leyti sem því verður komið í kring með samningi milli þeirra og ráðherra. — **11. gr.** Sá, er styrks nýtur samkvæmt lögum þessum til að dvelja í skóla (sbr. 5. gr. og 3. tölulið 6. greinar), er skyldur til, auk þess að hlíta almennum skólareglum, að taka þátt í þeim störfum í skólanum eða í sambandi við skólann, sem forstöðumaður í samráði við lækni skólans telur hann færan um að inna af hendi, og fer um allt, er að þessu lýtur, í samræmi við ákvæði 10. greinar um vinnu sjúklinga í sjúkrahúsum eða hælum. — **12. gr.** Nú hlítir ekki sá, er styrks nýtur samkvæmt lögum þessum, fyrirmælum læknis um viðurkenndar ráðstafanir eða aðgerðir, hvort heldur er honum til lækninga eða til að firra aðra sjúkdómshættu, eða hann hlítir ekki viðurkenndum reglum í sjúkrahúsi, hæli, skóla eða annarsstaðar þar, sem hann er styrktur til vistar, og er þá ráðherra

1936 Nr. 78 23. júní

1) L. nr. 92, 16. des. 1943, § 3.

1936 Nr. 78 23. júní heimilt, að fengnum tillögum landlæknis, að svipta hann rétti til styrkveitinga samkv. þessum lögum. — **13. gr.** . . . — *Bráðabirgðaákvæði.* . . . [Meðan holdsveikraspítali er starfræktur af ríkinu, skulu holdsveikrasjúklingar, sem þar eru vistaðir fyrir ráðstafanir hins opinbera, hafa þar að öllu leyti ókeypis vist á kostnað ríkissjóðs, eins og verið hefir.][1])

1942 Nr. 14 15. maí **Lög um læknaráð.**[2])

1. gr. Í læknaráði eiga sæti eftirtaldir læknar. 1) Landlæknir, sem er forseti ráðsins, 2) kennarinn í réttarlæknisfræði við háskólann, 3) kennarinn í heilbrigðisfræði við háskólann, 4) kennarinn í lyfjafræði við háskólann, 5) yfirlæknir lyflæknisdeildar Landspítalans, 6) yfirlæknir handlæknisdeildar Landspítalans, 7) yfirlæknir geðveikrahælis ríkisins, 8) yfirlæknir Tryggingarstofnunar ríkisins, 9) formaður Læknafélags Íslands. — Verði ráðið á þennan hátt ekki skipað 7 eða 9 mönnum, skipar ráðherra lækni eða lækna til viðbótar í ráðið, unz 7 eru, en einn, ef 8 eru fyrir. — **2. gr.** Það er hlutverk læknaráðs að láta dómstólum, ákæruvaldi og stjórn heilbrigðismálanna í té sérfræðilegar umsagnir varðandi læknisfræðileg efni.[a]) — Læknaráð lætur meðal annars í té umsagnir um hvers konar læknisvottorð, sem lögð eru fyrir dómstólana, enda sé þeim beint til ráðsins samkvæmt úrskurði dómara.[a]) — Læknaráð lætur stjórn heilbrigðismálanna í té álit sitt á því, hvort tiltekin aðgerð, hegðun eða framkoma læknis, tannlæknis, nuddara, lyfsala, hjúkrunarkonu, ljósmóður eða annarra þvílíkra heilbrigðisstarfsmanna sé tilhlýðileg eða ekki. — Læknaráð lætur og stjórn heilbrigðismálanna í té álit sitt í sambandi við mikilsverðar heilbrigðisframkvæmdir, einkum varðandi meiri háttar sóttvarnarráðstafanir. — **3. gr.** Læknaráð lætur ekki önnur mál til sín taka en þau, er borin hafa verið undir það samkvæmt 2. gr., og af þeim aðilum, er þar greinir. — Læknaráð lætur ekki í té umsögn um andlegt ástand eða sakhæfi manns, nema áður liggi fyrir álitsgerð sérfræðings eftir viðeigandi athugun, enda sé kostur slíkrar athugunar. — Læknaráð lætur ekki í té umsögn um dánarmein manns, nema áður liggi fyrir álitsgerð sérfræðings eftir líkskurð eða mannskaðaskýrsla lögum samkvæmt, ef um voveiflegt mannslát er að ræða, enda sé kostur slíkra gagna. — **4. gr.** Rétt er, að læknaráð leiti jafnan álits sérfróðra manna utan ráðsins um mál, sem eru utan við sérfræðisvið þeirra manna, er ráðið skipa. — Áður en ráðið hnekkir vottorði læknis, skal það jafnan, ef því verður við komið, gera hlutaðeigandi lækni kost á að rökstyðja vottorð sitt nánar. — Mál, er varðar sérstaklega aðgerð, hegðun eða framkomu læknis eða annarra heilbrigðisstarfsmanna (sbr. 3. málsgr. 2. gr.), skal ráðið jafnan, ef því verður við komið, bera undir aðila, svo og stéttarfélag hans, áður en það lætur í té umsögn sína um það. — **5. gr.** Enginn læknaráðsmanna á atkvæðisrétt um mál, er varðar sjálfan hann eða umbjóðanda hans, eða hann hefur áður tekið afstöðu til, hvort heldur er persónulega eða í embættisnafni. Nú verður ráðið óstarfhæft fyrir það, að einhver sérfræðingur ráðsins á ekki atkvæðisrétt um mál, er heyrir undir sérgrein hans, og skipar þá ráðherra sérfræðing í hans stað eftir tillögu ráðsins til að fjalla um það mál. — **6. gr.** Læknaráð getur falið tveimur eða fleiri læknaráðsmönnum afgreiðslu máls í sínu umboði, enda heyri málið undir sérgrein eins eða fleiri þeirra, er um það fjalla.[a]) Læknaráðsmaður getur þó krafizt þess, að umsögn verði borin undir ráðið í heild. Ákveða má nánar um verkaskiptingu ráðsins í reglugerð, er ráðherra staðfestir. — Umsögn um aðgerð, framkomu eða hegðun læknis eða annarra heilbrigðisstarfsmanna (sbr. 3. málsgr. 2. gr.) skal ætíð borin undir ráðið í heild. — Verði ekki samkomulag í ráðinu um afgreiðslu máls, skal þess getið í umsögn, enda á sá eða þeir, er ágreining gera, rétt á að gera sérstaka grein fyrir atkvæði sínu. — Niðurstöður ráðsins skulu að jafnaði rökstuddar, og ætíð, ef sá, er umsagnarinnar beiðist, æskir þess sérstaklega, svo og ef ágreiningur er í ráðinu um niðurstöðu. — **7. gr.** Læknaráð sendir ráðherra skýrslu um starfsemi sína að hverju ári liðnu, og skal birta opinberlega þær niðurstöður ráðsins, er almenning varða. — **8. gr.** Kostnaður af starfsemi læknaráðs greiðist úr ríkissjóði samkvæmt úrskurði ráðherra.

1) L. nr. 92, 16. des. 1943, § 4. — 2) Rgj. nr. 192, 24. nóv. 1942. — a) XX, 172.

a) XIX, 262.

1932
Nr. 47
23. júní

Lög um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar.

I. Um lækningaleyfi. — **1. gr.** Rétt til að stunda lækningar og kalla sig lækna hér á landi hafa þeir einir, sem til þess hafa fengið leyfi ráðherra.[a]) — **2. gr.** Þeir eiga rétt á ótakmörkuðu lækningaleyfi og að heita læknar, er lokið hafa prófi við Háskóla Íslands[1]) og framhaldsnámi í sjúkrahúsi í fæðingarhjálp og öðru, eftir reglum, er læknadeild háskólans setur og ráðherra staðfestir,[2]) eru íslenzkir ríkisborgarar og hafa ekki verið dæmdir til refsingar fyrir athæfi, er svívirðilegt er að almenningsáliti, hafa ekki verið sviptir lækningaleyfi samkvæmt lögum þessum, enda mæli læknadeildin og landlæknir með leyfisveitingunni. — Læknadeildin eða landlæknir mega ekki mæla með lækningaleyfi til handa þeim, sem eru heilsulausir á þann hátt andlega eða líkamlega, að stafað geti hætta af þeim við læknisstörf, eða þeir fyrir það séu óhæfir eða lítt hæfir til læknisstarfa, eða kunnir að drykkjuskaparóreglu eða eiturlyfjanotkun eða hafa kynnt sig að alvarlegu hirðuleysi og ódugnaði í störfum sínum. — [Ráðherra er heimilt að gera það að skilyrði fyrir ótakmörkuðu lækningaleyfi, að umsækjendur hafi gegnt læknishéraði eða aðstoðarlæknisstörfum hjá héraðslækni allt að 6 mánuði að loknu námi.][3]) — **3. gr.** Ráðherra getur veitt mönnum, er eigi hafa tekið próf það eða lokið því námi, er um getur í 2. gr., ótakmarkað lækningaleyfi og þar með rétt til að kalla sig lækna, ef þeir hafa sannað fyrir læknadeild háskólans, að þeir hafi nægja kunnáttu og læknadeildin og landlæknir mæla með leyfisveitingunni. Ráðherra getur einnig veitt mönnum takmarkað lækningaleyfi, svo sem tannlæknum samkvæmt tannlækningalögum, nuddurum og öðrum, ef þeir hafa til þess nægja þekkingu að dómi landlæknis og hann mælir með leyfisveitingunni. — Um meðmæli samkv. þessari grein ber læknadeild og landlækni að gæta hins sama og fram er tekið í síðari málsgr. 2. gr. — **4. gr.** Læknisefni, sem ekki hefir að fullu lokið námi eða verið veitt lækningaleyfi, má, ef nauðsyn krefur og landlæknir mælir með því, fela um stundarsakir að gegn læknishéraði sem settum héraðslækni eða staðgöngumanni eða aðstoðarmanni héraðslæknis eða annars læknis, eða öðrum ákveðnum læknisstörfum, og hefir hann þá lækningaleyfi á meðan hann gegnir þeim störfum. — **5. gr.** Enginn læknir má kalla sig sérfræðing nema hann hafi fengið til þess leyfi ráðherra. — Læknadeild háskólans setur reglur um nám sérfræðinga, er ráðherra staðfestir,[1]) og getur enginn fengið leyfi til að kalla sig sérfræðing nema hann sanni fyrir læknadeildinni, að hann hafi lokið slíku námi. — Læknir á rétt á leyfi til að kalla sig sérfræðing, ef hann sannar fyrir læknadeild háskólans, að hann hafi lokið tilskildu sérfræðinámi og landlæknir mælir með leyfisveitingunni.

II. Um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa. — **6. gr.** Læknum og hverjum þeim, sem hafa lækningaleyfi, takmarkað sem ótakmarkað, ber að gegna störfum sínum með árvekni, halda þekkingu sinni sem bezt við, fara nákvæmlega eftir henni og gæta fyllstu samvizkusemi í hverju einu, þar á meðal í því að baka ekki sjúklingum sínum eða aðstandendum þeirra óþarfan kostnað, svo sem með óhóflegri lyfjanotkun, óþörfum vitjunum eða aðgerðum, ónauðsynlegri aðstoð o. s. frv.[a]) — **7. gr.** Læknar eru skyldir til að láta hinu opinbera í té vottorð um sjúklinga, er þeir hafa eða hafa haft undir höndum, er slíkra vottorða er almennt krafizt vegna viðskipta sjúklinganna við hið opinbera, vegna fátækrahjálpar, styrkveitinga, trygginga eða þess háttar, og ber þeim að fara nákvæmlega eftir öllum fyrirmælum um gerð vottorðanna. Sama skylda hvílir á sjúkrahúsum og öðrum tilsvarandi stofnunum. Heimilt er lækni að senda landlækni einum vottorðið sem trúnaðarmál, ef honum þykir ástæða til vegna ákvæða 10. gr. — Til allra vottorða og umsagna, er læknir gefur út sem læknir, ber honum að vanda sem bezt og segja það eitt, er hann veit sönnur á, hvort sem vottorðin eða umsagnirnar eiga að vera til leiðbeiningar hinu opinbera eða öðrum. —**8. gr.** Sérhverjum lækni, öðrum en þeim, sem fyrir elli sakir eða sjúkdóms er hættur störfum, ber í skyndilegum sjúkdóms- eða hættutilfellum, ef hann er nærstaddur og til hans er leitað — og ekki því alvarlegri forföll banna — að veita hina fyrstu nauðsynlegu læknishjálp, unz til annarrar hjálpar

1) Sbr. l. nr. 36, 11. júlí 1911, § 4. — 2) Rgj. nr. 15, 20. febr. 1936. — 3) L. nr. 51, 30. maí 1942, § 1, sbr. augl. nr. 155, 22. sept. 1942. — a) VIII, 338, X, 133, 136—7.

1) Rgj. nr. 15, 20. febr. 1936. — a) XXII, 352, 317.

hefir náðst. — **9. gr.** Sérhver læknir, sem stundar almennar lækningar í kaupstað eða kauptúni og hefir opna lækningastofu í því skyni, er skyldur til, einnig þó að hann sé ekki embættislæknir, að gegna aðkallandi sjúkravitjunum í kaupstaðnum eða kauptúninu, hvenær sem eftir því er leitað, nema hann sé hindraður af öðrum meira aðkallandi læknisstörfum eða öðrum alvarlegum forföllum. — Nú tekur læknir í kaupstað eða kauptúni þátt í félagsskap um, að læknavörður sé til taks til að gegna sjúkravitjunum innan kaupstaðarins eða kauptúnsins, enda sé vörðurinn fullnægjandi að dómi landlæknis, og er læknirinn þá ekki skyldur til að gegna læknisvitjunum þann tíma, er vörðurinn situr, sbr. þó 8. gr. — **10. gr.** Sérhverjum lækni ber að gæta fyllstu þagmælsku um öll einkamál, er hann kann að komast að sem læknir, nema lög bjóði annað eða hann viti sönnur á, að brýn nauðsyn annarra krefji, enda láti hann þá ekki uppi annað eða meira en minnst verður komizt af með til að afstýra hættu. — Um slík einkamál verður læknir ekki leiddur sem vitni í réttarmálum gegn vilja þess, er einkamálið varðar, nema ætla megi, að úrslit málsins velti á vitnisburðinum, enda sé málið þýðingarmikið fyrir málsaðila eða þjóðfélagið.[a]) — Nú er lækni gert að bera vitni í slíkum málum, og skal það þá jafnan gerast fyrir luktum dyrum. — Ákvæði þessarar greinar ná einnig til þeirra, sem hafa takmarkað lækningaleyfi, svo og til yfirsetukvenna og aðstoðarfólks lækna við læknisstörf. — **11. gr.** Nú verður læknir þess vísari vegna starfsemi sinnar sem læknir, að heilsufari manns er þannig háttað andlega eða líkamlega, að öðrum stafar bein lífshætta af honum eða yfirvofandi heilsutjón, og ber þá lækninum að leitast við að afstýra hættunni með því að súna sér til viðkomanda sjálfs eða, ef nauðsyn krefur, til landlæknis. — **12. gr.** Læknum eru óheimilar hverskonar auglýsingar um starfsemi sína sem lækna fram yfir látlausar auglýsingar í blöðum, sem birta má í hæsta lagi þrisvar, eða á lyfseðlum og dyraspjöldum með nafni, lærdómstitli, stöðu, heimilisfangi, síma, viðtalstímum og sérgrein, ef um sérfræðing er að ræða. Læknum og stéttarfélagsskap þeirra ber að vinna á móti því, að eftir þeim séu birt ummæli eða samtöl, eða um þá ritaðar greinar í blöð eða tímarit í auglýsingaskyni, en ef ekki verður komið í veg fyrir það, þá ber þeim eða stéttarfélagi þeirra jafnskjótt að leiðrétta það, sem þar kann að vera ofmælt. — Ákvæði þessarar greinar ná einnig til þeirra, sem hafa takmarkað lækningaleyfi, svo sem tannlækna og nuddara, svo og til yfirsetukvenna og annarra tilsvarandi heilbrigðisstarfsmanna. — **13. gr.** Um borgun fyrir störf lækna, annarra en héraðslækna, fer eftir því, sem um semst milli stéttarfélags þeirra og ríkisstjórnarinnar. — Við þá samninga skal miða við gjaldskrá héraðslækna og föst meðallaun þeirra, og skal samið um þá hundraðstölu til hækkunar á gjaldskránni, sem ætla má að hækki greiðslur fyrir áætlað meðalársstarf læknis um álíka upphæð og föst meðallaun héraðslæknis. — Í gjaldskránni skal ákveða greiðslur fyrir tannlækningar, nuddaðgerðir og aðrar tilsvarandi aðgerðir manna með takmörkuðu lækningaleyfi, og eru þau ákvæði bindandi fyrir tannlækna, nuddara og aðra slíka, en kveðja skal fulltrúa frá stéttarfélagi þeirra til, áður en þeir liðir eru ákveðnir. — Semja má um allt að þriðjungi hærri greiðslur til handa sérfræðingum fyrir störf, er heyra til sérgrein þeirra. — Nú hefir læknir, annar en héraðslæknir, eða tannlæknir eða nuddari eða aðrir með takmörkuðu lækningaleyfi opinbert starf á hendi fyrir ríkið eða bæjar- eða sveitarfélag og föst laun fyrir það, ekki lægri en meðalhéraðslæknislaun, og ber honum þá að fara eftir gjaldskrá héraðslækna. — Nú nást ekki samningar samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, og semur þá landlæknir gjaldskrá, er ráðherra staðfestir.[1]) — **14. gr.** Allir læknar og þeir, sem hafa lækningaleyfi, skulu háðir eftirliti landlæknis. Ber honum að gæta þess, að þeir haldi ákvæði þessara laga, svo og yfirleitt öll ákvæði í heilbrigðislöggjöf landsins. Hann má heimta af þeim þær skýrslur viðvíkjandi störfum þeirra, og heilbrigðismálum, sem hann telur nauðsynlegar, og að þeir haldi þær bækur, sem eru nauðsynlegar til skýrslugerðarinnar. Má í reglugerð ákveða dagsektir, allt að 5 kr. fyrir hvern dag, er vanrækt er að senda fyrirskipaðar skýrslur, enda fylgi sektunum lögtaksréttur. Um héraðslækna og aðra lækna, sem hafa laun úr ríkissjóði eða frá stofnunum ríkisins, má auk sektanna kveða svo á, er þeir þrátt fyrir áminningu vanrækja að senda fyrirskipaðar skýrslur, að launagreiðsl-

1932 Nr. 47 23. júní

a) XVI, 316, XX, 10, 11, XXI, 94, 149, 151, 152.

1) Br.br. gskr. nr. 102, 23. nóv. 1933.

ur þeirra verði stöðvaðar, unz skil hafa verið gerð. — Ákvæði þessarar greinar ná einnig til hverskonar sjúkrahúsa og heilbrigðisstofnana, sjúkrasamlaga, heilsu- og slysatryggingarstofnana og annarra tilsvarandi, svo og til tannlækna, lyfsala og lyfjabúða, nuddara, yfirsetukvenna og annarra heilbrigðisstarfsmanna. — Í reglugerðinni má ennfremur ákveða, að sektir lækna samkv. þessari grein renni í Styrktarsjóð ekkna og munaðarlausra barna íslenzkra lækna, en sektir annarra heilbrigðisstarfsmanna í tilsvarandi styrktarsjóði þeirra, eftir nánari ákvæðum landlæknis.[1])

III. Um skottulækningar. — 15. gr. Hverskonar skottulækningar eru bannaðar hér á landi.[a]) — Það eru skottulækningar: 1. ef sá, sem ekki hefir lækningaleyfi, býðst til að taka sjúklinga til lækninga, gerir sér lækningar að atvinnu, auglýsir sig eða kallar sig lækni, ráðleggur mönnum og afhendir þeim lyf, sem lyfsalar mega ekki selja án lyfseðlis, og nær það einnig til lyfsala og aðstoðarfólks þeirra.[b]) 2. ef læknir með takmörkuðu lækningaleyfi stundar lækningar fram yfir það, sem leyfi hans er takmarkað við samkvæmt leyfisbréfi hans eða lögum.[c]) Nær þetta meðal annars til tannlækna, ef þeir fást við aðrar lækningar en tannlækningar, þar með taldar svæfingar, tannsmiði, ef þeir gefa sig við tannlækningum, nuddara, ef þeir taka fólk til meðferðar án tilvísunar og fyrirsagnar læknis, yfirsetukvenna, ef þær fást við svæfingar eða lyfjagjafir fram yfir það, sem þeim er sérstaklega heimilað, o. s. frv. 3. ef læknir, sem ekki hefir sérfræðingsleyfi, kallar sig, auglýsir sig eða gefur á annan hátt í skyn, að hann sé sérfræðingur, og gildir hið sama um sérfræðing, ef hann gefur á sama hátt til kynna, að hann sé sérfræðingur í annarri grein en þeirri, sem hann hefir sérfræðingsleyfi fyrir. 4. ef læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefir, ráðleggur eða ávísar eða selur mönnum lyf í þýðingarlausu óhófi eða aðeins til þess að auðga sjálfan sig, eða ef hann ráðleggur mönnum eða framkvæmir að ástæðulausu, nema þá sjálfum sér til ávinnings, læknisaðgerð, annaðhvort við sjúkdómi, sem aðgerðin getur bersýnilega ekki átt við, eða við sjúkdómi, sem engin ástæða er til að gera ráð fyrir, að viðkomandi sé haldinn af, 5. ef læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefir, ávísar til sölu eða selur lyf undir því yfirskini, að þau eigi að fara til lækninga, en vitandi, að þau verði notuð í öðru skyni, svo sem til nautnar eða til útsölu í hagnaðarskyni, ef læknir eða sá, sem lækningaleyfi hefir, lætur frá sér vottorð eða umsögn til þess stílaða að gylla í verzlunarskyni lyf, lækningaáhöld eða matvæli, drykki, nautnalyf eða annað, svo að ætla megi, að fólk fyrir það fái skakkar hugmyndir um gildi lyfjanna, lækningaáhaldanna, matvælanna o. s. frv. 7. ef læknir lánar nafn sitt þeim, sem ekkert lækningaleyfi hefir eða takmarkað lækningaleyfi, í því skyni að fólk blekkist til að halda, að sú lækningastarfsemi, sem þeir hafa með höndum, fari fram eftir ráðleggingum, undir eftirliti eða á ábyrgð læknisins. Sama gildir um þá, sem takmarkað lækningaleyfi hafa, ef þeir lána nafn sitt í tilsvarandi skyni. — **16. gr.** Þeim, sem hefir takmarkað lækningaleyfi, er bannað jafnt og þeim, sem ekkert lækningaleyfi hefir, að taka til meðferðar sjúklinga með kynsjúkdóma, berklaveiki eða aðra smitandi sjúkdóma, svo og sjúklinga með krabbamein og önnur æxli.[a]) — Nú hefir viðkomandi orðið þetta á vegna ónógrar læknisþekkingar, og nægir það honum ekki til sýknunar. — **17. gr.** Lyfja- og lækningaáhaldaauglýsingar eru bannaðar hér á landi, einnig læknum og lyfsölum.[b]) Nær þetta til auglýsinga í blöðum og tímaritum, á sérstökum auglýsingamiðum eða í flugritum og bréfum, á lyfja- og lækningaáhaldaumbúðum, svo og hverskonar annarra auglýsingaaðferða, þar með taldar ritgerðir, sem til þess eru stílaðar að gylla í verzlunarskyni sérstök lyf eða lækningaáhöld. Á sama hátt eru bannaðar tilsvarandi auglýsingar um lækningakraft drykkja og matvæla, nautnalyfja og annars. — Ennfremur eru bannaðar gyllandi auglýsingar um sjúkrahús og hverskonar heilbrigðisstofnanir fram yfir nafn og stað, hverskonar sjúklingum sé tekið á móti og með hverjum kjörum. — Auglýsingar um lyf, lækningaáhöld, sjúkrahús og heilbrigðisstofnanir eru þó leyfðar í blöðum og tímaritum, sem gefin eru út af læknum eingöngu fyrir lækna, svo og í auglýsingabréfum til lækna og á umbúðum lyfja og lækningaáhalda, sem eingöngu koma læknum í hendur.

1) Rgj. nr. 94, 5. okt. 1932. — a) VIII, 337. — b) VIII, 339. — c) VIII, 254.

a) VIII, 339, X, 137. — b) VI, 334, 332.

1932 Nr. 47 23. júní

1932
Nr. 47
23. júní

IV. Um refsingar, sviptingu lækningaleyfis og endurfengið lækningaleyfi. — **18. gr.** Brot gegn ákvæðum þessara laga varða sektum, 100—10000 kr., sviptingu lækningaleyfis og fangelsi,[1]) nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum.[a]) — Í sektir skal dæma fyrir minni háttar brot, er ekki telst sannað, að það hafi valdið eða ef það er ekki sérstaklega líklegt til að geta valdið alvarlegu tjóni, hvorki fyrir einstaklinga né þjóðfélagið í heild sinni. — Í hæstu sektir skal dæma, ef um ítrekuð minni háttar brot er að ræða, eða ef sannað telst, að brotið hafi valdið alvarlegu tjóni, eða ef það er sérstaklega líklegt til að geta valdið alvarlegu tjóni fyrir einstaklinga eða þjóðfélagið í heild sinni. Ef læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefir, á í hlut, má þá jafnframt svipta hann lækningaleyfi. — Lækni og þann, sem lækningaleyfi hefir, má ennfremur svipta lækningaleyfi, þó að ekki teljist sannað, að brotið hafi valdið tjóni, ef það er þess eðlis, að það verði að teljast honum sérstaklega ósamboðið, svo sem ef um er að ræða röng og villandi læknisvottorð eða læknisumsagnir að órannsökuðu máli, skottulækningar eða hlutdeild í skottulækningum, lausmælgi um einkamál, sem hann hefir komizt að sem læknir, eða alvarlegt hirðuleysi eða ódugnað í störfum sínum. — Í fangelsi[1]) má dæma, ef brotið er þess eðlis, að sannað teljist, að líftjón eða varanlegt heilsutjón hafi hlotizt af, eða að sérstaklega líklegt teljist, að það geti orðið slíks valdandi eða haft víðtækar hættulegar afleiðingar fyrir þjóðfélagið, og heyra þar meðal annars undir brot á 16. gr. — Lækni og þann, sem hefir lækningaleyfi, skal svipta lækningaleyfi fyrir þau brot, sem dæma má í fangelsi fyrir, eða ef um ítrekuð brot er að ræða, sem svipta má lækningaleyfi fyrir. — Í fangelsi[1]) skal dæma, ef um ítrekuð brot er að ræða, sem dæma má í fangelsi[1]) fyrir. — Lækna og aðra, sem með brotum á lögum þessum gera öðrum skaða, svo að sannað teljist, má auk refsinga dæma til sanngjarnra skaðabóta. — Mál út af brotum gegn lögum þessum sæta meðferð almennra lögreglumála. — **19. gr.** Ef landlæknir verður þess var, að læknir eða sá, sem lækningaleyfi hefir, vanrækir skyldur sínar, fer út fyrir verksvið sitt eða brýtur í bág við fyrirmæli heilbrigðislaga landsins, skal hann áminna hann um að bæta hegðun sína. — Nú kemur áminningin ekki að haldi, eða sé um einhverja óhæfu að ræða viðkomandi læknisstörfum, og ber þá landlækni að kæra málið fyrir ráðherra. Getur þá ráðherra úrskurðað, að viðkomandi skuli sviptur lækningaleyfi, en skjóta má hann þeim úrskurði til dómstólanna. — **20. gr.** Nú telur landlæknir, að læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefir, hafi sýnt, að hann uppfylli ekki lengur þau skilyrði, sem krafizt var, er hann fékk lækningaleyfi, svo sem vegna bilunar á andlegri eða líkamlegri heilsu, sem gerir hann lítt hæfan, óhæfan eða hættulegan við störf sín, enda verði hann ekki án þess fenginn til að hætta þeim, eða vegna drykkjuskaparóreglu eða eiturlyfjanotkunar, eða vegna þess að hann hafi kynnt sig að alvarlegu hirðuleysi eða ódugnaði í störfum sínum, og skýrir hann þá ríkisstjórninni frá málavöxtum. Ráðherra leitar álits læknadeildar háskólans, og ef hún fellst á álit landlæknis, má svipta viðkomandi lækningaleyfi, en skjóta má hann þeim úrskurði til dómstólanna. — **21. gr.** Læknar og aðrir, sem sviptir hafa verið lækningaleyfi samkvæmt lögum þessum, geta fengið lækningaleyfi á ný, en aðeins samkvæmt ákvæðum 2. og 3. gr.

V. Niðurlags- og bráðabirgðaákvæði. — **22. gr.** Ákvæði þessara laga um veitingu lækningaleyfis ná ekki til þeirra, sem lækningarétt hafa eða lækningaleyfi, takmarkað eða ótakmarkað, þegar lögin ganga í gildi.[a]) Þeir læknar, sem þá hafa fengið leyfi Læknafélags Íslands til að kalla sig sérfræðinga, halda og áfram því leyfi. Önnur ákvæði þessara laga, þar á meðal ákvæðin um sviptingu lækningaleyfis, ná einnig til þeirra, sem hafa lækningarétt eða lækningaleyfi, takmarkað eða ótakmarkað, þegar lögin ganga í gildi, og á sama hátt og þeir hefðu fengið lækningaleyfi samkvæmt þessum lögum.

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268. — a) VIII, 254, VIII, 340, X, 137, XXII, 352, 317.

1932
Nr. 44
23. júní

Lög um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna.

1. gr. Íslandi skal skipt í 49[1]) læknishéruð, þau er hér segir: — 1. [*Reykjavíkurhérað:* Reykjavíkurkaupstaður og Seltjarnarneshreppur að undanskildum þeim svæðum, sem

1) Nú 55. — a) VIII, 253, 254.

lögð eru til Álafosshéraðs.][1]) Læknissetur í Reykjavík. — [2. *Hafnarfjarðarhérað:* Hafnarfjarðarkaupstaður, Bessastaðahreppur og Garðahreppur.][2]) — [3. *Álafosshérað:* Sá hluti Reykjavíkurkaupstaðar, sem lagður var til lögsagnarumdæmis Reykjavíkur með lögum nr. 52, 1943, Seltjarnarneshreppur fyrir ofan Elliðaár, Mosfellshreppur, Kjósarhreppur, Kjalarneshreppur og Þingvallasveit. Læknissetur að Álafossi.][3]) — 4. [*Akraneshérað:* Akraneskaupstaður,][4]) Ytri-Akraneshreppur, Innri-Akraneshreppur, Skilmannahreppur, Leirár- og Melahreppur og Strandarhreppur. Læknissetur á Akranesi. — 5. [*Kleppjárnsreykjahérað:*][4]) Skorradalshreppur, Andakílshreppur, Lundarreykjadalshreppur, Reykholtsdalshreppur, Hálsahreppur, Hvítársíðuhreppur, Þverárhlíðarhreppur, Norðurárdalshreppur og Stafholtstungnahreppur. Læknissetur á Kleppsjárnsreykjum. — 6. [*Staðarhérað:* Miklaholtshreppur, Staðarsveit og Breiðavíkurhreppur. Læknissetur á Staðarstað.][5]) [— Íbúar í Miklaholtshreppi eiga þó jöfnum höndum tilkall til héraðslæknisins í Stykkishólmshéraði.][6]) — 7. *Borgarneshérað:* Borgarneshreppur, Borgarhreppur, Álftaneshreppur, Hraunhreppur, Kolbeinsstaðahreppur og Eyjahreppur. Læknissetur í Borgarnesi. — 8. *Ólafsvíkurhérað:* . . .[6]) Neshreppur utan Ennis, Ólafsvíkurhreppur og Fróðárhreppur. Læknissetur í Ólafsvík. — 9. *Stykkishólmshérað:* Eyrarsveit, Stykkishólmshreppur, Helgafellshreppur, Skógarstrandarhreppur . . .[6]) Læknissetur í Stykkishólmi. — 10. [*Búðardalshérað:*][4]) Dalasýsla, nema Rauðseyjar og Rúfeyjar. Læknissetur í Búðardal. [— Íbúar Skarðs- og Klofningshreppa eiga þó jöfnum höndum tilkall til héraðslæknis í Stykkishólmi.][6]) — 11. *Reykhólahérað:* Geiradalshreppur, Reykhólahreppur og Gufudalshreppur. Læknissetur á Reykhólum. — 12. *Flateyjarhérað:* Flateyjarhreppur, Rauðseyjar og Rúfeyjar í Dalasýslu, Múlahreppur og Hjarðarnes að Vatnsfirði. Læknissetur í Flatey. — 13. *Patreksfjarðarhérað:* Rauðasandshreppur, Patrekshreppur, Tálknafjarðarhreppur og Barðastrandarhreppur vestan Vatnsdalsár. Læknissetur á Patreksfirði. — 14. *Bíldudalshérað:* Suðurfjarðarhreppur og Dalahreppur. Læknissetur á Bíldudal. — 15. *Þingeyrarhérað:* Auðkúluhreppur, Þingeyrarhreppur og Mýrahreppur, að undanteknum Ingjaldssandi. Læknissetur á Þingeyri. — 16. *Flateyrarhérað:* Ingjaldssandur í Mýrahreppi, Mosvallahreppur, Flateyrarhreppur og Suðureyrarhreppur. Læknissetur á Flateyri. — 17. [*Bolungavíkurhérað:*][4]) Hólshreppur. Læknissetur í Bolungavík. — 18. *Ísafjarðarhérað:* Eyrarhreppur og Ísafjarðarkaupstaður. Læknissetur á Ísafirði. — 19. [*Súðavíkurhérað:* Súðavíkurhreppur, Ögurhreppur, Reykjarfjarðarhreppur, Nauteyrarhreppur, Snæfjallahreppur, Grunnavíkurhreppur og Sléttuhreppur. Læknissetur í Súðavík. — Íbúar héraðsins utan Súðavíkurhrepps eiga þó jöfnum höndum tilkall til héraðslæknis á Ísafirði.][2]) — 21. [*Árneshérað:*][4]) Árneshreppur og nyrzti hluti Kaldrananeshrepps að Kallbakskleif. Læknissetur í Árnesi. — 22. *Hólmavíkurhérað:* Kaldrananeshreppur frá Kallbakskleif, [Hrófsbergshreppur, Hólmavíkurhreppur,][4]) Kirkjubólshreppur, Fellshreppur . . .[3]) Læknissetur í Hólmavík. — [23. *Borðeyrarhérað:* Bæjarhreppur, Óspakseyrarhreppur og Staðarhreppur. Læknissetur á Borðeyri.][3]) — 24. [*Hvammstangahérað:* Vestur-Húnavatnssýsla að undanskildum Staðarhreppi.][4]) Læknissetur á Hvammstanga. — 25. *Blönduóshérað:* Áshreppur, Sveinstaðahreppur, Torfalækjarhreppur, Blönduóshreppur, Svínavatnshreppur, Bólstaðarhlíðarhreppur, Engihlíðarhreppur og Vindhælishreppur. Læknissetur á Blönduósi. — Íbúar Vindhælishrepps utan Hafursstaðaár eiga þó jöfnum höndum tilkall til læknisþjónustu af hendi héraðslæknis í Höfðahéraði. — 26. *Höfðahérað:* Höfðahreppur og Skagahreppur. Læknissetur í Höfðakaupstað.][4]) — 27. *Sauðárkrókshérað:* Skefilsstaðahreppur, Skarðshreppur, Sauðárkrókshreppur, Staðarhreppur, Seyluhreppur, Lýtingsstaðahreppur, Akrahreppur og Rípurhreppur. Læknissetur á Sauðárkróki. — 28. *Hofsóshérað:* Viðvíkurhreppur, Hólahreppur, Hofshreppur, Fellshreppur, Haganeshreppur og Holtshreppur. Læknissetur á Hofsósi. — 29. *Siglufjarðarhérað:* Siglufjarðarkaupstaður. Læknissetur á Siglufirði. — 30. *Ólafsfjarðarhérað:* Ólafsfjarðarhreppur. Læknissetur í Ólafsfirði. — 31. [*Dalvíkurhérað:*][4]) Svarfaðardalshreppur, Árskógshreppur og Hrísey. Læknissetur í Dalvík.

1) L. nr. 17, 24. jan. 1945, § 4. — 2) L. nr. 4, 24. marz 1944, § 5. — 3) L. nr. 17, 24. jan. 1945, § 3. — 4) L. nr. 8, 24. marz 1944, § 6. — 5) L. nr. 17, 24. jan. 1945, §§ 1 og 5. — 6) L. nr. 8, 24. marz 1944, § 1.

1) L. nr. 8, 24. marz 1944, § 6. — 2) L. nr. 21, 19. febr. 1951, § 1. — 3) L. nr. 8, 24. marz 1944, § 2, sbr. l. nr. 17, 24. jan. 1945, § 2. — 4. L. nr. 64, 21. apríl 1954, § 1.

— 32. *Akureyrarhérað:* Arnarneshreppur, Skriðuhreppur, Öxnadalshreppur, Glæsibæjarhreppur, Akureyrarkaupstaður, Hrafnagilshreppur, Saurbæjarhreppur, Öngulsstaðahreppur. Svalbarðsstrandarhreppur, Háls- og Illugastaðasóknir í Hálshreppi. Læknissetur á Akureyri. — 33. [*Grenivíkurhérað:* Grýtubakkahreppur, Draflastaðasókn í Hálshreppi og þeir bæir í sama hreppi, sem eiga kirkjusókn að Laufási. Læknissetur á Grenivík.][1]) — 34. [*Breiðamýrarhérað:*][1]) Ljósavatnshreppur ofan fyrir Þóroddsstað, Bárðdælahreppur, Reykdælahreppur og Skútustaðahreppur. Læknissetur á Breiðamýri. — 35. *Húsavíkurhérað:* Ljósavatnshreppur upp undir Þóroddsstað, Aðaldælahreppur, [Reykjahreppur, Húsavíkurhreppur, Tjörneshreppur,][1]) Flateyjarhreppur og Grímsey. Læknissetur á Húsavík. — 36. [*Kópaskershérað:*][1]) Kelduneshreppur, Öxarfjarðarhreppur, Fjallahreppur og Presthólahreppur. Læknissetur á Kópaskeri. — 37. [*Þórshafnarhérað:*][1]) Svalbarðshreppur, Sauðaneshreppur og Skeggjastaðahreppur. Læknissetur á Þórshöfn. — 38. *Vopnafjarðarhérað:* Vopnafjarðarhreppur. Læknissetur á Vopnafirði. — [39. . . .[3]) — 40. *Bakkagerðishérað:* Borgarfjarðarhreppur. Læknissetur í Bakkagerðisþorpi.][2]) — 41. *Seyðisfjarðarhérað:* Loðmundarfjarðarhreppur, Seyðisfjarðarhreppur og Seyðisfjarðarkaupstaður. Læknissetur á Seyðisfirði. — 42. [*Neshérað:*][1]) Mjóafjarðarhreppur, Neskaupstaður og Norðfjarðarhreppur. Læknissetur í Neskaupstað. — 43. [*Eskifjarðarhérað:*][1]) Helgustaðahreppur, Eskifjarðarhreppur, Reyðarfjarðarhreppur og suðurbyggð Reyðarfjarðar. Læknissetur á Eskifirði. — 44. [*Búðahérað:*][1]) Fáskrúðsfjarðarhreppur, að undantekinni suðurbyggð Reyðarfjarðar, og Stöðvarhreppur. [Læknissetur í Búðaþorpi í Fáskrúðsfirði.][1]) — 45. [*Djúpavogshérað:*][1]) Breiðdalshreppur, [Beruneshreppur, Búlandshreppur og Geithellnahreppur.][1]) Læknissetur á Djúpavogi. — 46. [*Hafnarhérað:*][1]) Austur-Skaftafellssýsla. Læknissetur í Höfn. — 47. [*Kirkjubæjarhérað:*][4]) Hörglandshreppur, Kirkjubæjarhreppur, Leiðvallarhreppur Álftavershreppur og Skaftártunguhreppur. [Læknissetur á Kirkjubæjarklaustri.][4]) — 48. [*Víkurhérað:*][1]) Hvammshreppur, Dyrhólahreppur og Austur-Eyjafjallahreppur. Læknissetur í Vík. — 49. *Vestmannaeyjahérað:* Vestmannaeyjar. Læknissetur í Vestmannaeyjum. — 50. [*Stórólfshvolshérað:*][1]) Rangárvallasýsla, að undanskildum Austur-Eyjafjallahreppi. Læknissetur á Stórólfshvoli. — 51. [*Eyrarbakkahérað:* Stokkseyrarhreppur og Eyrarbakkahreppur. Læknissetur á Eyrarbakka.][2]) — 52. [a. *Selfosshérað:* Villingaholtshreppur, Hraungerðishreppur, Gaulverjabæjarhreppur, Sandvíkurhreppur, Selfosshreppur og Grafningshreppur. Læknissetur að Selfossi. — b. *Hveragerðishérað:* Ölfushreppur, Hveragerðishreppur og Selvogshreppur. Læknissetur í Hveragerði.][5]) — [53. [*Laugaráshérað:*][3]) Skeiðahreppur, Gnúpverjahreppur, Hrunamannahreppur, Biskupstungnahreppur, Grímsneshreppur og Laugardalshreppur. Læknissetur að Laugarási.][4]) — 54. *Keflavíkurhérað:* Vatnsleysustrandarhreppur, Keflavíkurhreppur, Gerðahreppur, Miðneshreppur, Hafnahreppur og Grindavíkurhreppur. Læknissetur í Keflavík. — Ráðherra getur, ef nauðsyn krefur og eftir tillögum hlutaðeigandi hreppsnefnda, leyft héraðslæknum að sitja um stundarsakir annarsstaðar en á hinum lögskipuðu læknissetrum. — **2. gr.** Konungur skipar landlækni og héraðslækna í öll þau héruð, sem talin eru í 1. gr. — **3. gr.** Landlæknir er ráðunautur ráðherra í öllu, sem viðvíkur heilbrigðismálum. Hann hefir eftirlit með öllum læknum og heilbrigðisstarfsmönnum í landinu, en einkum héraðslæknum og öðrum opinberum heilbrigðisstarfsmönnum. — Ráðherra setur landlækni erindisbréf, og fellur þá jafnframt úr gildi erindisbréf landlæknis á Íslandi, sett samkvæmt konunglegri tilskipun 25. febrúar 1824. — **4. gr.** Héraðslæknar hafa, hver innan síns héraðs, eftirlit með heilbrigðismálum og annast þar framkvæmdir opinberra heilbrigðisráðstafana samkvæmt lögum og fyrirmælum ráðherra og undir eftirliti landlæknis. — Héraðslæknar stunda almennar lækningar í héraði sínu, annast lyfjasölu, þar sem ekki er sérstök lyfjabúð, og eru skyldir að gegna aðkallandi sjúkravitjunum hvenær sem þess er leitað, nema þeir séu hindraðir af öðrum embættisverkum, sem eru meira aðkallandi, eða sjálfir sjúkir. — Nú er héraðslæknis vitjað úr öðru læknishéraði til konu í barns-

1932 Nr. 44 23. júní

1) L. nr. 8, 24. marz 1944, § 6. — 2) Sömu lög, § 3, sbr. l. nr. 111, 30. des. 1949, § 1. — 3) Sjá l. nr. 65, 21. apríl 1954. — 4) L. nr. 111, 30. des. 1949, § 3.

1) L. nr. 8, 24. marz 1944, § 6. — 2) Sömu l., § 4. — 3) Sömu l., § 5. — 4) L. nr. 58, 7. maí 1940, § 1. 5) L. nr. 111, 30. des. 1949, § 2.

1932 Nr. 44 23. júní

nauð eða í annarri mjög brýnni nauðsyn, fyrir þá sök, að hægra er að ná til hans en viðkomandi læknis, og hefir hann þá sömu skyldur til að vitja sjúklings eins og héraðsbúi hans ætti í hlut. — Héraðslæknar mega ekki, nema með sérstöku leyfi ráðherra, takast á hendur önnur föst, launuð störf en þau, sem við koma læknisstarfi þeirra. Þeir mega veita forstöðu eða starfa við almennt sjúkrahús við hæfi héraðs síns, en víðtækari sjúkrahússtörfum mega þeir ekki gegna nema með sérstöku leyfi ráðherra. — Landlæknir setur héraðslæknum erindisbréf, sem ráðherra staðfestir . . .[1]) — **5. gr.** [Héraðslæknisstörfum í Reykjavíkurhéraði gegnir borgarlæknir. Skal hann skipaður af ráðherra samkvæmt tilnefningu bæjarstjórnar og taka laun úr bæjarsjóði. Um starfssvið hans fer eftir reglugerð, er bæjarstjórn setur og ráðherra staðfestir.][2]) — **6. gr.** Landlæknir og héraðslæknar hafa laun úr ríkissjóði samkvæmt launalögum. Héraðslæknirinn í Reykjavík skal þó hafa hálf önnur héraðslæknislaun. . . .[3]) — **7. gr.** [Heimilt er að verja úr ríkissjóði fé til að greiða laun [allt að fimm aðstoðarlæknum][4]) héraðslækna í fjölmennum læknishéruðum, þar sem ekki eru starfandi læknar aðrir en héraðslæknar. Mega launagreiðslur þessar til hvers aðstoðarlæknis nema allt að 400 kr. á mánuði auk dýrtíðaruppbótar.[5]) Landlæknir semur við héraðslækna um vist og kjör aðstoðarlækna, og skal að jafnaði leitazt við að vista [að minnsta kosti einn aðstoðarlækni í hverjum landsfjórðungi. . . .][6]) Það skal vera kvöð á aðstoðarlæknum, sem ráðnir eru samkvæmt þessari heimild, að grípa megi til þeirra í allt að fjóra mánuði samtals á ári, þegar þeirra er þörf til að gegna læknishéruðum um stundarsakir sem settir héraðslæknar eða staðgöngumenn héraðslækna í fjarvistum þeirra og öðrum forföllum.][4]) — **8. gr.** Verði héraðslæknir að takast ferð á hendur til þess að leysa af hendi störf sín í þarfir hins opinbera eða einstakra manna, ber að sjá honum fyrir flutningi ókeypis, og svo beina leið sem hægt er frá og til heimilis hans. Um borgun fyrir störf héraðslækna og ferðir þeirra fer eftir gjaldskrá, er landlæknir semur og ráðherra staðfestir.[7])

1) Er.br. nr. 84, 26. júlí 1934. — 2) L. nr. 51, 25. maí 1949, § 1. — 3. S. l., § 3. — 4) L. nr. 52, 30. júní 1942, § 1. — 5) Sbr. nú l. nr. 60, 12. marz 1945, § 10. — 6) L. nr. 8, 24. marz 1944, § 7, sbr. l. nr. 65, 21. apríl 1954, § 3. — 7) Gskr. nr. 2, 11. jan. 1933, augl. nr. 30, 1. marz 1943.

— **9. gr.** Læknar þeir, sem nú eru í embættum verða endurgjaldslaust að sætta sig við þær breytingar, sem verða á héruðum þeirra eða embættum eftir lögum þessum.

1932 Nr. 44 23. júní

Lög um breyting á lögum nr. 8 24. marz 1944, um breyting á lögum nr. 44 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna. **1954** Nr. 65 21. apríl

1. gr. Í staðinn fyrir Egilsstaðahérað í 3. gr. laga nr. 8 1944 komi tvö ný héruð, þannig: a. *Egilsstaðahérað vestra:* Jökuldalshreppur, Hlíðarhreppur, Hróarstunguhreppur, Fellahreppur, Fljótsdalshreppur. Læknissetur á Egilsstöðum. b. *Egilsstaðahérað eystra:* Hjaltastaðahreppur, Eiðahreppur, Egilsstaðahreppur, Vallahreppur og Skriðdalshreppur. Læknissetur á Egilsstöðum. — **2. gr.** Læknishéruðin starfrækja í félagi sjúkrahúsið á Egilsstöðum, og annast læknar beggja héraðanna lækningsstörfin, enda hafa báðir rétt á sjúkrahúsvist þar fyrir sjúklinga sína. — Sá læknirinn, sem á hverjum tíma hefur verið lengur starfandi héraðslæknir á Egilsstöðum, skal vera yfirlæknir við sjúkrahúsið. Landlæknir getur ákveðið, að lyfjabúð sé sameiginleg fyrir bæði læknishéruðin, og setur hann þá reglur þar um. — **Bráðabirgðaákvæði.** Núverandi héraðslæknir Egilsstaðahéraðs skal eiga rétt á að kjósa, hvoru læknishéraðinu hann vill þjóna, og heldur hann þeirri íbúð, sem hann hefur nú í lækinisbústaðnum.

Lög um breyting á lögum nr. 8 24. marz 1944, um breyting á lögum nr. 44 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, og lögum um breyting á þeim lögum, nr. 58 7. maí 1940 og nr. 52 30. júní 1942. **1945** Nr. 17 24. jan.

1. gr. [1]) — **2. gr.** 2. gr. laganna kemur ekki til framkvæmda meðan yfir stendur endurskoðun læknishéraðaskipunar samkv. þingsályktun frá 11. marz 1944. — **3.—4. gr.**[1]) — **5. gr.** Ákvæði 1. gr. um stofnun Staðarhéraðs koma ekki til framkvæmda, fyrr en það hérað verður skipað.

Lög um augnlækningaferðir. **1934** Nr. 12 25. jan.

1. gr. Landinu skal skipt í 3 umferðasvæði fyrir augnlækna, sem hér segir: 1. Suður- og Vesturland frá Skeiðarársandi að Horni. 2. Norðurland frá Horni að Langanesi. 3. Austurland frá Langanesi að Skeiðarársandi. — **2. gr.** Ráðherra semur við

1) Felldar inn í lög nr. 44, 23. júní 1932.

1934 Nr. 12 25. jan.

augnlækna um augnlækningaferðir og setur þeim reglur til að ferðast og starfa eftir. — Þegar því verður við komið, skal fela einum augnlækni að ferðast um hvert svæði, og ef unnt er, þeim augnlækni, sem búsettur er innan svæðisins. — **3. gr.** Verja má fé til styrktar augnlækningaferðum eftir því sem fjárlög heimila á hverjum tíma. . . .

1672 4. des.

Tilskipun um lækna og lyfsala.

. . .**8)** Allir lyfseðlar, sem þeir (læknar) gefa út, skulu dagsettir og sagt til, handa hverjum þeir séu, og þegar fyrirskrifað er eitthvert chymicum eða sterkt læknismeðal, þá skulu seðlarnir eigi skrifaðir með notis chymicis, heldur fullum stöfum og ljósum, til þess að fyrirbyggja misgrip hjá lyfsölum og tjón fyrir sjúklingana. . . . **11)** Enginn má . . . halda nokkra lyfjabúð, nema hann hafi þar til allranáðugast leyfisbréf Vort og hafi unnið Oss eið. . . . — **12)** Lyfsalar skulu aðeins halda sér við atvinnu sína, og hvorki sjálfir fást við praxis medica né láta sveina sína gera það, eða vitja sjúkra. . . . — **14)** Sérhver lyfsali á alltaf að hafa duglega og reynda sveina, einn eða fleiri eftir þörfum. . . . — **15)** Lyfsalar skulu jafnan hafa á boðstólum í lyfjabúðum sínum góð, ný, ósvikin og óskemmd simplicia og materalia, svo og alls konar præparata og composita, sem til eiga að vera í velbirgri lyfjabúð. . . . — **17)** Lyfsalar eða sveinar þeirra og þjónar skulu eigi taka við lyfseðlum eða útbúa og því síður selja nokkur ótilhlýðileg og hættuleg lyf grunsömu fólki, svo að enginn bíði tjón þar af. En þá lyfseðla, er af medicis approbatis eru fyrirskrifaðir, skal skrá í þar til gerða bók, og þegar lyfin hafa verið borguð, skal sjúklingurinn, ásamt reikningum, fá lyfseðilinn aftur in originali. . . . — **19)** Lyfsalar skulu eigi láta neina töf verða á tilbúningi lyfjanna, heldur afgreiða sjúklingana svo fljótt sem þess er kostur og hafa lyfjabúðir sínar opna virka daga og helga, nótt og dag. . . . **24)** Og með því að ýmsa þá sjúkdóma ber að höndum, sem sjúklingar vilja ógjarna að verði heyrinkunnir, og þá má vel ráða í af lyfseðlunum, þá skulu lyfsalar og sveinar þeirra halda slíku leyndu og eigi opinbera það eða frá segja, nema óttast megi bersýnilega hættu, ef þagað hefði verið yfir því. — **25)** . . . En ef nokkurri lyfjabúð . . . verður bersýnilega ábótavant fyrir vanhirðu og fyrirhyggjuskort, þá skal lyfsali hafa fyrirgert leyfi sínu og lyfjabúð hans lögð niður, og önnur sett í staðinn. — **26)** . . . Ennfremur skal, auk hinnar árlegu skoðunar, sérhverjum medico approbato heimilt, ef hann grunar lyfjabúðina, að skoða það, er hann ætlar að fyrirskrifa eða hefir þegar fyrirskrifað, og þetta, er á þenna hátt er eftir spurt, skal honum fyrirstöðulaust sýnt annaðhvort af lyfsölum sjálfum eða sveinum þeirra. . . . — **29)** Enginn laborant eða destillator má heimulega eða opinberlega halda lyfjabúð eða búa til lyf þau, er í hverri velskipaðri lyfjabúð á að búa til, hvorki til þess að senda þau eða selja til annarra, eigi mega heldur materialistar, urtakramarar, sætindabakarar eða þesshátta menn hafa á boðstólum og selja öðrum . . . þesskonar lyf og efni, er eiginlega heyra undir lyfjabúðir. — **30)** Enginn empiricus, brucksnider, oculist, skottulæknir, eða slíkir umrenningar, karl eður kona, mega heimulega eða opinberlega hafa á boðstólum nokkrar þær vörur, . . . sem undir lyfjabúðir heyra. En ef nokkur verður uppvís að því að hafa slíkar vörur, efni eða lyf, sem bannaðar eru, þá skulu þær upptækar og sá, er þær finnast hjá, sektist að auk hundrað ríkisdölum, er að þriðjungi falli til Vor, að öðrum þriðjungi til borgmeistara og ráðs á þeim stað, er slíkt kemur fyrir, og að þriðja þriðjungnum til lyfsalans þar, og er þetta gert til þess að komið verði af hinum hættulega og skaðlega ósið með lyfjasölu. . . .

1672 4. des.

1796 16. sept.

Kansellíbréf (til stiftamtmanns) um lyfjasölu.

Eftir að hafa skrifazt á við hið kgl. heilbrigðisráð út af bréfi yðar, herra stiftamtmaður, dags. 13. maí síðastl., viðvíkjandi lyfjasölu þeirri, er landlæknir . . . hefir kært yfir, að fram fari hjá kaupmönnum í kaupstöðunum á Norðurlandi, . . . viljum Vér þjónustusamlega tjá yður, að verzlun þessi er öldungis gagnstæð góðri reglu, þar sem sumar af tegundunum geta orðið háskalegar fyrir líf manna og heilbrigði, en verzlun með aðrar af þeim svipta lyfsalana, er einkarétt hafa, ágóða þeim, er þeim sumpart er ætlaður til að lifa af, og sumpart á að bæta þeim upp óhag þann, er þeir hafa af sölu annarra tegunda, og kansellíið álítur því, að rétt sé, til að koma í veg fyrir óreglu í þessu efni, að leggja skýlaust bann við allri lyfjasölu á öllu Íslandi af hendi annarra en lyfsala þeirra, er einkarétt hafa til hennar, að

1796 16. sept. viðlagðri upptöku varanna og hæfilegri sekt, eins og gert hefir verið hér í Danmörku með ýmsum konungsbréfum, og, hvað Noreg snertir, með konungsbréfi 17. jan. 1783, — og eruð þér beðinn að birta hlutaðeigendum þetta til eftirbreytni.

1923 Nr. 14 20. júní **Lög um tilbúning og verzlun með ópíum o. fl.**

1. gr. Bannaður er tilbúningur, innflutningur og útflutningur á unnu ópíum og verzlun með það. — Undir bann þetta falla og ópíumsleifar allar og hvers kyns afgangur, einnig það, sem eftir verður, þegar ópíum er reykt. — **2. gr.** Lyfsölum er heimilt að búa til og vinna úr, flytja inn og út og verzla með óunnið ópíum og ópíum til lækninga, morfín, kókaín og heróín, svo og hverskonar efnisblöndun, sem í er meira en ⅕ % af morfín eða meira en 1/10 % af heroín og kókaín. Dómsmálaráðuneytið semur nánari reglur um afhending lækna á umgetnum lyfjum. Áfengisverzlun ríkisins er heimilt að útvega læknum lyf þessi frá útlöndum, svo sem önnur lyf. — Dómsmálaráðuneytið setur nánari ákvæði um tilbúning og úrvinnslu, inn- og útflutning, svo og verzlun og afhending á nefndum efnum, og setur reglur um eftirlit með slíkri iðju og verzlun. — **3. gr.** Unnið og óunnið ópíum, ópíum til læknislyfja, morfín, kókaín og heróín ber að skilja í lögum þessum samkvæmt skilgreiningum alþjóðaópíumfundar 23. janúar 1912. — **4. gr.** Dómsmálaráðuneytið getur úrskurðað, að ákvæði laga þessara gildi um öll ný efni, sem afleidd eru af morfín, kókaín eða söltum þeirra, eða hvert annað ópíumsalkaloid, enda hafi það sannazt við vísindalega rannsókn, að misbrúka megi þau á líkan hátt eða að þau hafi lík skaðvænleg áhrif sem efni þau, er nefnd eru í 2. gr. — **5. gr.** Brot á lögum þessum, eða reglum þeim, sem gefnar eru út samkvæmt þeim, varða sektum, allt að 10000 kr., eða fangelsi.[1]) Með málin skal farið sem almenn lögreglumál. Sektir renna í ríkissjóð.

1929 Nr. 7 14. júní **Lög um tannlækningar.**

A. Skilyrði fyrir tannlækningaleyfi. — **1. gr.** Rétt til að fara með sjálfstæðar tannlækningar hér á landi hefir aðeins sá, er fullnægir eftirfarandi skilyrðum: 1. Hefir lokið tannlækningaprófi í tannlæknaskóla, er viðurkenndur er af heilbrigðisstjórn ríkisins. 2. Talar og skilur fullkomlega íslenzka tungu. 3. Hefir að afloknu prófi (ef námstími skólans er aðeins 3 ár) verið að minnsta kosti eitt ár aðstoðarmaður við lækningar hjá viðurkenndum tannlækni hér á landi, eða á annan hátt aflað sér álíka þekkingar og reynslu í tannlækningum, að áliti heilbrigðisstjórnar. 4. Hefir óflekkað mannorð. — Sá, er æskir tannlækningaleyfis, skal færa heilbrigðisstjórn sönnur á, að framangreindum skilyrðum sé fullnægt. Einnig skal hann undirrita drengskaparheit, stílað að fyrirmælum heilbrigðisstjórnar, um að gæta fullrar tannlæknisskyldu í starfi sínu. — Sá, er fullnægir fyrsta skilyrðinu, getur haft á hendi aðstoðartannlækningar, og með leyfi landlæknis getur hann um stundarsakir gegnt störfum sjálfstæðra tannlækna í forföllum þeirra. — **2. gr.** Þeir læknar, sem hafa almennt læknisleyfi, mega ekki kalla starf sitt tannlækningar, þótt þeir stundi þær, nema þeir hafi annaðhvort lokið tannlæknaprófi eða einhverju slíku sérprófi, sem heilbrigðisstjórnin metur gilt. — Dómsmálaráðuneytið getur þó fyrst um sinn, með ráði landlæknis, veitt undanþágu frá þessu, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi.

B. Starfssvið tannlækna. — **3. gr.** Starfssvið tannlækna tekur yfir meðferð á allskonar tannsýki, þar með talið allskonar tannfyllingar, tannútdráttur og brota, tannhreinsun með verkfærum eða lyfjum, lagfæring óreglulegra tanna og tannréttingar, að brúfesta tennur og tanngarða (crown- and brigdework) o. s. frv., og ennfremur meðferð kvilla í slímhimnu munnsins, tannholdi og kjálkum, er af tannsýki stafa. — Tannlæknum er heimilt að beita allskonar deyfingum á tönnum, tannholdi og kjálkum, en svæfing (narcose) skal beitt af lækni, er almennt lækningaleyfi hefir, eða af tannlækni að honum viðstöddum. — **4. gr.** [Öllum öðrum en tannlæknum eða þeim, sem tannlækningaleyfi hafa, er óheimilt að setja gervitennur og tanngarða í menn. Þetta nær þó ekki til lækna, ef þeir sanna heilbrigðisstjórninni, að þeir hafi aflað sér nægilegrar þekkingar í þessari grein, og ekki til þeirra tannsmiða, er þegar hafa fengið leyfi til að starfa sjálfstætt, enda haldi þeir þá þessu leyfi fyrst um sinn, þar til ákvæði verða sett í lögum um réttindi þeirra og skyldur.][1]) — **5. gr.** Tann-

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, §268.

1) L. nr. 62, 31. maí 1947, § 1.

1929 Nr. 7 14. júní

læknum er heimilt að afla sér með lyfseðlum allra þeirra lyfja, sem þeir þarfnast við lækningar sínar, og nota þau tæki og hjálparmeðul, er fram koma á hverjum tíma, ef þeir þurfa við starfa sinn.

C. Almenn ákvæði. — **6. gr.** Tannlæknar lúta eftirliti heilbrigðisstjórnar ríkisins. Skyldir eru þeir til að gefa landlækni skýrslu um, hvar þeir reka starfa sinn. — **7. gr.** Óheimilt er þeim, er ekki hafa tannlækningaleyfi, að auglýsa, að þeir fáist við tannlækningar, ísetning tanna, deyfingar eða lyfjanotkun til tannlækninga, eða bjóðast til þess á annan hátt. — **8. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 50—1000 kr., eða einföldu fangelsi, allt að 6 mánuðum,[1]) ef miklar sakir eru, enda sé brotið ekki svo vaxið, að það heyri undir hin almennu hegningarlög. Skulu sektir renna í ríkissjóð. — Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. — **9. gr.** Verði tannlæknir sannur að sök og dæmdur til refsingar fyrir athæfi, er svívirðilegt er að almenningsáliti, skal hann sviptur rétti til þess að fara með tannlækningar. — **10. gr.** Lög þessi ná ekki til þeirra lækna, sem nú stunda tannlækningar, né heldur til þeirra, sem nú hafa takmarkað tannlækningaleyfi hér á landi.

1933 Nr. 17 19. júní

Ljósmæðralög.

1. gr. Rétt til að kalla sig ljósmæður eða yfirsetukonur og stunda ljósmæðrastörf hér á landi hafa þær konur einar, sem stundað hafa nám tilskilinn tíma í Ljósmæðraskóla Íslands í Reykjavík og að loknu prófi þar eru taldar til þess hæfar. — Ráðherra getur veitt öðrum konum leyfi til að kalla sig ljósmæður og stunda ljósmæðrastörf, ef þær hafa lokið að minnsta kosti jafngildu námi og eru að öðru leyti til þess hæfar að dómi aðalkennara Ljósmæðraskólans og landlæknis. — **2. gr.** Hverri sýslu landsins skal skipta í ljósmæðraumdæmi, og gerir sýslunefnd það með samþykki ráðherra. Skipa skal eina ljósmóður til að gegna hverju umdæmi, og hefir hún þar aðsetur, er sýslunefnd þykir hæfa. Um stundarsakir má þó, ef nauðsyn krefur og með ráði héraðslæknis, fela skipaðri ljósmóður að gegna nágrannaumdæmum ásamt sínu umdæmi. — Í hverjum kaupstað skal vera skipuð ljósmóðir, ein eða fleiri. Því ræður bæjarstjórn, hversu margar þær eru. — **3. gr.** Sýslumaður skipar ljósmóður í umdæmi eftir tillögum sýslunefndar og fær þeim veitingarbréf, en í kaupstöðum bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður),[1]) eftir tillögum bæjarstjórnar. — Ekki má skipa ljósmæður í kaupstaðarumdæmi, nema þær hafi að loknu tilskildu námi verið að minnsta kosti eitt ár aðstoðarljósmæður á fæðingardeild Landsspítalans, eða notið framhaldsmenntunar sem því svarar, að dómi aðalkennara Ljósmæðraskólans og landlæknis. — Jafnan skal leita álits hlutaðeigandi héraðslæknis áður en ljósmóðir er skipuð. Ef héraðslæknir telur hana óhæfa til starfsins, skal fresta skipuninni og skjóta því máli undir fullnaðarúrskurð landlæknis. — **4. gr.** [Laun skipaðra ljósmæðra í kaupstöðum skulu greidd mánaðarlega úr bæjarsjóði, og fer um upphæð þeirra eftir því, sem bæjarstjórn ákveður í samræmi við launakjör annarra starfsmanna kaupstaðarins. — Laun skipaðra ljósmæðra í umdæmum utan kaupstaða skal greiða að einum þriðja hluta úr sýslusjóði og að tveimur þriðju hlutum úr ríkissjóði. — [Launin greiða sýslumenn ársfjórðungslega fyrir fram]²) og miðast upphæð þeirra við manntal umdæmis við síðustu áramót þannig: 1. Í þeim umdæmum, þar sem fólkstal er 300 eða minna, skulu árslaun vera [700]³) krónur. 2. Í umdæmum, sem hafa fleiri en 300 manna, skulu árslaun vera [700]³) krónur að viðbættum 16 krónum fyrir hverja fulla fimm tugi manna, sem fram yfir eru 300. 3. Í umdæmum, þar sem eru tvær eða fleiri skipaðar ljósmæður, skal deila íbúatölu jafnt á milli þeirra og því næst reikna þeim laun á sama hátt og öðrum skipuðum ljósmæðrum, þó aldrei yfir 1600 krónur í byrjunarlaun. Launin skulu hækka eftir 3 ár um 85 kr. og eftir önnur 3 ár um 85 kr. — Ef tveimur eða fleiri ljósmóðurumdæmum er steypt saman í eitt umdæmi fyrir það, að sýnt þykir, að umdæmin fást ekki skipuð hvort í sínu lagi, er ráðherra heimilt að ákveða ljósmóður hins nýja umdæmis laun, er nema mega allt að samanlögðum launum hinna fyrri umdæma. — Á laun þessi greiðist verðlagsuppbót af aðilum eftir þeim reglum, sem gilda um starfsmenn ríkisins. — Skipaðri ljósmóður, sem falið er um stundarsakir að gegna nágrannaumdæmi, ber að greiða fyrir það byrjunarlaun þess umdæmis. — Ríkissjóður leggur til áhöld í ljósmæðraumdæmin, og ákveður landlæknir í samráði

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

1) L. nr. 65, 16. des. 1943, § 2. — 2) L. nr. 114, 29. des. 1951, § 1. — 3) L. nr. 23, 22. marz 1948, § 1.

1933 Nr. 17 19. júní

við aðalkennara Ljósmæðraskólans, hver þau skuli vera.][1]) — **5. gr.** . . .[2]) — **6. gr.** Ljósmóðir, sem ekki er skipuð, en óskar að setjast að í umdæmi sem starfandi ljósmóðir, skal tilkynna það hlutaðeigandi héraðslækni, leggja fyrir hann skilríki sín og sanna honum, að hún hafi nauðsynleg áhöld til jafns við áhöld skipaðra ljósmæðra. Sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður-)[3]) getur með ráði héraðslæknis bannað henni að stunda ljósmóðurstörf í umdæminu, ef hún hefir ekki tilskilin áhöld, eða ef ætla má, að umdæmið verði ofsett ljósmæðrum, ef hún bætist við, svo að hætta geti orðið á, að því haldist ekki á skipaðri ljósmóður. Ef ljósmóður er bannað að stunda ljósmóðurstörf í umdæmi af hinni síðartöldu ástæðu, má hún þó leita úrskurðar bæjarstjórnar eða sýslunefndar. — **7. gr.** Allar starfandi ljósmæður, skipaðar eða óskipaðar, eru skyldar til að láta aðstoð sína tafarlaust í té hverri þeirri sængurkonu í umdæminu, er gerir boð eftir þeim. — Nú baga ljósmóður veikindi eða önnur lögleg forföll, og eru þá ljósmæður í næstu umdæmum skyldar að gegna, ef þær mega því við koma án þess að vanrækja sín umdæmi. — Allar ljósmæður, þó óstarfandi séu, eru skyldar til, ef þær eru nærstaddar og ekki næst í skipaða eða starfandi ljósmóður — nema því alvarlegri forföll banni — að veita sængurkonu nauðsynlegustu hjálp, unz til starfandi ljósmóður hefir náðst. — **8. gr.** . . .[4]) — **9. gr.** [Landlæknir skal í samráði við aðalkennara Ljósmæðraskólans semja reglugerð, er ráðherra staðfestir, um skyldur ljósmæðra og gjöld fyrir ljósmóðurstörf þau, er þær inna af hendi.[5]) — Ef sængurkona er svo fátæk, að hún, þrátt fyrir ákvæði 34. gr. laga um almannatryggingar frá 7. maí 1946, getur ekki borgað, þá á ljósmóðir heimting á, að sveitarsjóður greiði henni þóknun fyrir yfirsetustarfið og nauðsynlega aðhjúkrun, og skal ekki telja þau gjöld sem veittan sveitarstyrk.][6]) — **10. gr.** Brot gegn lögum þessum og ljósmæðrareglugerðinni varða sektum, 50—500 kr., nema þyngri hegning liggi við brotinu að lögum. Fyrir ítrekað brot og mikilsháttar (sbr. næstu grein) er rétt að svipta ljósmóður rétti til ljósmæðrastarfa um sundarsakir, og fyrir fullt og allt, ef sakir eru miklar. — Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. — **11. gr.** Sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður)[1]) má víkja skipaðri ljósmóður frá starfi sínu, ef hún að dómi héraðslæknis hefir brotið alvarlega af sér sem ljósmóðir, einkum ef hún hefir oftar en einu sinni skorazt undan að vitja sængurkvenna tafarlaust og að forfallalausu, ef hún hefur ljóstað upp trúnaðarmáli, sem hún hefir komizt að sem ljósmóðir, eða ef hún hefir gert sig seka um óafsakanleg afglöp eða óhæfu í ljósmæðrastörfum. Á sama hátt má banna starfandi ljósmóður ljósmóðurstörf í umdæmi fyrir tilsvarandi sakir. Ef um einhverja óhæfu er að ræða að dómi landlæknis og aðalkennara Ljósmæðraskólans, má ráðherra svipta ljósmóður rétti til ljósmóðurstarfa, en skjóta má hún þeim úrskurði til dómstólanna. — **12. gr.** Ákvæði 1. málsgr. 1. greinar ná ekki til þeirra lærðra ljósmæðra, sem rétt hafa til ljósmæðrastarfa hér á landi, þegar lög þessi ganga í gildi, þó að þær hafi ekki lokið námi eins og þar segir. — Ekki má banna starfandi ljósmóður ljósmóðurstörf í umdæmi samkvæmt 6. grein, ef hún hefir starfað þar áður en lögin ganga í gildi, nema hún hafi ekki tilskilin áhöld til ljósmóðurstarfa.

1) L. nr. 23, 28. marz 1947, § 1. — 2) L. nr. 86, 11. júní 1938, § 18. — 3) L. nr. 65, 16. des. 1943, § 2. — 4) L. nr. 23, 28. marz 1947, § 2. — 5) Rgj. nr. 103, 23. okt. 1933 og augl. nr. 181, 23. sept. 1942. — 6) L. nr. 23, 28. marz 1947, § 3.

1933 Nr. 17 19. júní

Lög um lífeyrissjóð ljósmæðra.

1938 Nr. 86 11. júní

1. gr. Sjóðurinn heitir lífeyrissjóður ljósmæðra, og er hann eign ríkisins. — **2. gr.** [Stofnfé sjóðsins myndast af framlagi ríkissjóðs, 23500 krónum á ári, og árlegum iðgjöldum lögskipaðra ljósmæðra, 4% af launum þeirra samkv. ljósmæðralögum, að meðtalinni dýrtíðaruppbót, og skal iðgjaldinu haldið eftir við útborgun launanna.][2]) — Um iðgjaldagreiðslur sjóðfélaga lífeyrissjóðs ljósmæðra til lífeyrissjóðs Íslands fer eftir ákvæðum síðustu málsgr. 49. gr. laga nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar. — **3. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkv. lögum þessum. — **4. gr.** Stjórn sjóðsins skipa 5 menn, formaður Ljósmæðrafélags Íslands, ein ljósmóðir, er kosin skal á aðalfundi Ljósmæðrafélags Íslands, en 3 menn í stjórnina skal ríkisstjórnin velja til þriggja ára, og gengur einn úr árlega, í fyrsta sinn eftir hlutkesti. Stjórn sjóðsins skal kjósa formann fyrir

1) L. nr. 65, 16. des. 1943, § 2. — 2) L. nr. 114, 30. maí 1940, § 1.

sjóðinn á fyrsta fundi, er hún heldur á árinu. Sjóðsstjórnin skal vinna kauplaust. — **5. gr.** Tryggingarstofnun ríkisins hefir á hendi reikningshald sjóðsins, heimtir inn tekjur hans og annast greiðslur úr honum, hvorttveggja eftir tilvísun sjóðsstjórnarinnar. — **6. gr.** Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Ársreikning skal semja jafnframt ársreikningi ríkissjóðs, endurskoða og úrskurða á sama hátt og aðra reikninga ríkisins. — **7. gr.** Sjóðsstjórnin heldur fundi svo oft sem þörf er á, og skal hún halda gerðabók og skrá þar allar samþykktir sínar. Í stjórninni ræður meiri hluti atkvæða, og má ekkert fé greiða úr sjóðnum nema með samþykki sjóðsstjórnarinnar. — **8. gr.** Rétt til lífeyris úr sjóðnum hefir sérhver lögskipuð ljósmóðir, sem starfað hefir sem lögskipuð ljósmóðir í 15 ár eða meira, og hættir störfum, eftir að sjóðurinn tekur til starfa, af ástæðum, er sjóðsstjórnin telur lögmætar. Lögmæt ástæða til að hætta störfum er aðeins sjúkdómur eða elli. Upphæð lífeyris skal fara eftir því, sem um getur í 11. gr. Þær fyrrverandi ljósmæður, sem nú fá sérstaklega veitt eftirlaun samkvæmt ákvæðum í fjárlögum eða samkvæmt ákvæðum ljósmæðralaga, fá árlega sömu eftirlaun greidd úr sjóðnum sem þær hafa nú, og þó ekki hærri upphæð en þeim bæri samkv. 10.—13. gr., miðað við núverandi launakjör ljósmæðra. — **9. gr.** Ljósmæður, er starfa í bæjum og tryggð eru sömu eftirlaun og öðrum föstum starfsmönnum bæjanna, gjalda ekki til sjóðsins og njóta ekki réttinda samkvæmt þessum lögum. Í þeim bæjum, þar sem eftirlaunamálum starfsmanna hefir ekki enn verið skipað, skulu þó ljósmæður, sem laun taka af bænum, hafa frjálsan aðgang að því að njóta réttinda þessara laga, með sömu kjörum og aðrar ljósmæður, þangað til þessum málum hefir verið skipað. Sama gildir um ljósmæður þær, sem starfa við fæðingardeild landspítalans. — [Iðgjald og lífeyrir ljósmæðra, sem njóta réttinda samkv. þessari grein, skal þó aldrei miðast við hærri upphæð en hámarkslaun ljósmæðra samkv. ljósmæðralögum.][1] — **10. gr.** [Upphæð lífeyris miðast við meðalárslaun hlutaðeigandi ljósmóður samkv. ljósmæðralögum síðustu 5 árin áður en hún lætur af starfi. Til árslaunanna teljast laun og dýrtíðaruppbót.][2] — **11. gr.** Fullur lífeyrir skal miðaður við árslaun samkvæmt 10. gr. og við fjölda þeirra ára, er ljósmóðirin hefir starfað sem lögskipuð ljósmóðir, hvort heldur óslitið eða með millibili. Ef ljósmóðir lætur af störfum án þess vegna veikinda sé, verður hún þó að vera fullra 60 ára til þess að njóta lífeyris. Fyrir minna en 15 ára starf greiðist enginn lífeyrir.

Fyrir	15—16	ára	starf	veitast	30%
—	16—17	—	—	—	33%
—	17—18	—	—	—	36%
—	18—19	—	—	—	39%
—	19—20	—	—	—	42% af
—	20—21	—	—	—	45% meðallaunum
—	21—22	—	—	—	48% síðustu
—	22—23	—	—	—	51% 5 ára
—	23—24	—	—	—	54%
—	24—25	—	—	—	57%
—	25 ára	starf	eða	meira	60%

Standi upphæð lífeyris samkvæmt þessum útreikningi ekki á heilum tug króna, skal hækka hann svo, að standi á tug. — **12. gr.** Verði ljósmóðir ófær til allra starfa vegna slyss, sem hendir hana sökum starfs hennar sem ljósmóðir, skal hún fá greiddan jafnháan lífeyri úr sjóðnum og þær, er starfað hafa í 25 ár. Verði hún seinna vinnufær, fellur greiðslan niður. — **13. gr.** Láti ljósmóðir eftir sig föðurlaus börn innan 16 ára aldurs, skulu þau fá úr sjóðnum allt að 200 kr. árlega hvert fram til 16 ára aldurs, eftir úrskurði sjóðsstjórnar. Gildir það jafnt, hvort sem um skilgetin eða óskilgetin börn er að ræða. — **14. gr.** Í desembermánuði ár hvert semur stjórn sjóðsins skrá yfir þá, er lífeyris skulu njóta á næsta ári, og gerir samþykkt um breytingar jafnskjótt og tilefni er til. — **15. gr.** Lífeyrir greiðist árlega 1. dag júnímánaðar, og þá beint til hlutaðeiganda. Lífeyri til barna veitir móttöku fjárráðamaður þeirra. Áður en tryggingarstofnunin greiðir lífeyri, skal hún fá uppgefinn embættisaldur viðkomandi hjá sjóðsstjórninni. — **16. gr.** Umsóknir um lífeyri úr sjóðnum skulu sendar formanni sjóðsins fyrir 1. des. ár hvert, og skal tekið fram, hve lengi og hvar viðkomandi hefir starfað. — **17. gr.** [Nú lætur ljósmóðir af störfum án þess að fá lífeyri úr sjóðnum, og skal þá endurgreiða iðgjöld þau án vaxta, er hún hefir greitt til sjóðsins. Af endurgreiðsluupphæðinni skal fyrst greiða lífeyrissjóði Íslands upphæð þá, sem honum ber samkvæmt síðustu málsgrein 49. gr. laga nr. 74 frá 31. desember 1937,[1]) og síðan afganginn til hlutaðeigandi ljósmóður.][2])

1) L. nr. 114, 30. maí 1940, § 2. — Sömu l., § 3.

1) Sbr. l. nr. 50, 7. maí 1946, § 133. — 2) L. nr. 114, 30. maí 1940, § 4.

1933 Nr. 27 19. júní

Hjúkrunarkvennalög.

1. gr. Rétt til að kalla sig hjúkrunarkonur hafa þær konur einar hér á landi, sem stundað hafa nám tilskilinn tíma í hjúkrunarkvennaskóla Íslands í Reykjavík og að loknu prófi þar eru taldar hæfar til hjúkrunarkvennastarfa. — Ráðherra getur og veitt öðrum konum leyfi til að kalla sig hjúkrunarkonur, ef þær hafa lokið að minnsta kosti jafngildu námi og eru að öðru leyti hæfar til hjúkrunarkvennastarfa, að dómi aðalkennara hjúkrunarkvennaskólans og landlæknis. — **2. gr.** Ekki má ráða aðrar konur en þær, sem eru fullgildar hjúkrunarkonur samkv. 1. gr., til sjálfstæðra hjúkrunarkvennastarfa við sjúkrahús, sjúkraskýli, elliheimili, barnahæli og aðrar þess háttar stofnanir, að skólum sem skólahjúkrunarkonur, né til að starfa að öðrum tilsvarandi almennum hjúkrunarkvennastörfum. — Ráðherra getur veitt undanþágur frá ákvæðum þessum, þegar sérstakar ástæður eru fyrir hendi. — Ákvæði greinarinnar ná ekki til almennrar hjúkrunar og hjálparstarfsemi á heimilum utan kaupstaða, hvort sem hún fer fram á vegum sveitarfélaga eða einstakra hjúkrunareða líknarfélaga í sveitum. — **3. gr.** Ef hjúkrunarkona gerir sig seka um einhverja óhæfu í störfum sínum eða hagar sér þannig, að hjúkrunarkonu sé sérstaklega ósamboðið, að dómi aðalkennara hjúkrunarkvennaskólans og landlæknis, má ráðherra svipta hana rétti til að kalla sig hjúkrunarkonu, en skjóta má hún þeim úrskurði til dómstólanna. — **4. gr.** Þeim hjúkrunarkonum, sem eru starfandi hér á landi sem sjálfstæðar hjúkrunarkonur á sjúkrahúsum eða annarsstaðar, þegar lög þessi ganga í gildi, má ráðherra með ráði aðalkennara hjúkrunarkvennaskólans og landlæknis veita rétt til að kalla sig hjúkrunarkonur áfram og til að njóta meðfylgjandi réttinda, þó að þær uppfylli ekki skilyrði 1. gr., enda leiti þær eftir því innan eins árs. — **5. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál, og varða brotin sektum, 50—500 kr. Sektirnar renna í ríkissjóð.

1943 Nr. 103 30. des.

Lög um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna.

1. gr. Sjóðurinn heitir Lífeyrissjóður hjúkrunarkvenna. — **2. gr.** Stjórn sjóðsins skipa 3 menn, formaður Félags íslenzkra hjúkrunarkvenna, landlæknir og einn maður tilnefndur af ríkisstjórninni til þriggja ára í senn, og er hann formaður stjórnarinnar. — **3. gr.** Stjórn sjóðsins heldur fund svo oft sem þörf er á, og skal hún halda gerðabók og skrá þar allar samþykktir sínar. Í stjórninni ræður meiri hluti atkvæða. Ekkert fé má greiða úr sjóðnum nema með samþykki sjóðsstjórnarinnar. Sjóðsstjórnin skal vinna kauplaust. — **4. gr.** Tryggingarstofnun ríkisins hefur á hendi reikningshald sjóðsins, heimtir inn tekjur hans og annast greiðslur úr honum, hvort tveggja eftir tilvísun sjóðsstjórnarinnar. Þóknun fyrir starf tryggingarstofnunarinnar fer eftir samkomulagi milli hennar og sjóðsstjórnarinnar. Náist ekki samkomulag, ákveður félagsmálaráðherra þóknunina. — **5. gr.** Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Ársreikningur skal birtur með ársreikningum Tryggingarstofnunar ríkisins og endurskoðaður á sama hátt og þeir. — **6. gr.** Rétt til lífeyris úr sjóðnum hefur sérhver hjúkrunarkona, sem hefir greitt iðgjöld til hans í 10 ár eða lengur og lætur af störfum sökum varanlegrar örorku og elli. Réttur inn til að hætta störfum sökum elli miðast við 60 ára aldur. — **7. gr.** Upphæð lífeyris miðast við meðalárslaun síðustu 10 starfsáranna. Sé starfstíminn skemmri, miðast við meðalárslaun alls starfstímans. Ef hjúkrunarkona verður að láta af starfi sínu sökum varanlegrar heilsubilunar, en tekur við öðru starfi lægra launuðu, skal lífeyririnn þó ekki miðast við laun síðara starfsins, heldur við þau laun, er ætla má, að hún hefði haft, ef hún hefði haldið fullri starfsorku. Námstíminn telst með starfstímanum, en meðalárslaun miðast þó aðeins við starfstíma hjúkrunarkonu, eftir að hún hefir lokið námi. — Til launa telst eigi aðeins laun greidd í peningum, heldur og fæði og húsnæði, ef það fylgir stöðunni. — **8. gr.** Ellilífeyrir miðast við meðalárslaun samkv. 7. gr. og starfstíma svo sem hér segir:

Fyrir	10—11	ára	starf	veitist	15%	
—	11—12	—	—	—	18%	
—	12—13	—	—	—	21%	
—	13—14	—	—	—	24%	
—	14—15	—	—	—	27%	af
—	15—16	—	—	—	30%	meðallaunum
—	16—17	—	—	—	33%	síðustu
—	17—18	—	—	—	36%	10 starfsára
—	18—19	—	—	—	39%	
—	19—20	—	—	—	42%	
—	20—21	—	—	—	45%	
—	21—22	—	—	—	48%	
—	22—23	—	—	—	51%	
—	23—24	—	—	—	54%	
—	24—25	—	—	—	57%	
—	25 ára	starf	og	lengra	60%	

1943
Nr. 103
30. des.

9. gr. Hjúkrunarkonur, sem eftir að þær urðu sjóðfélagar, verða vegna örorku fyrir launalækkun, er nemur meira en 10% af launum, eða verða að hætta störfum sökum varanlegrar örorku, eiga rétt á lífeyri úr sjóðnum, enda sé örorkan metin meira en 10%. Megi rekja aðalorsök örorkunnar til hjúkrunarstarfsins, er örorkulífeyririnn jafn hámarksellilífeyri fyrir viðkomandi starf, ef um fulla örorku er að ræða, en hlutfallslega minni fyrir minni örorku. Í slíkum tilfellum koma ákvæði 6. og 8. gr. um starfstíma ekki til framkvæmda. Í öðrum tilfellum fer hámark örorkulífeyris eftir starfstíma samkvæmt 8. gr. — Örorkumatið skal framkvæmt af tryggingayfirlækni. — **10. gr.** Ef hjúkrunarkona, er var sjóðfélagi eða fyrrverandi sjóðfélagi, sem naut lífeyris, deyr og lætur eftir sig börn eða fósturbörn, sem eru yngri en 16 ára, fá þau lífeyri úr sjóðnum, unz þau eru fullra 16 ára, enda hafi hin látna séð um framfærslu þeirra að nokkru eða öllu leyti. Eigi börnin foreldri eða kjörforeldri á lífi, sem sér um framfærslu þeirra, er lífeyrir hvers um sig 25% hærri en þær upphæðir, er stjórnarráðið ákveður sem meðalmeðlag með börnum á þeirra aldri í Reykjavík á þeim tíma, er þau njóta lífeyris. Eigi börnin hvorki foreldri né kjörforeldri á lífi, sem sér um framfærslu þeirra, eru lífeyrisupphæðirnar tvöfalt hærri. — Sama rétt öðlast börn og fósturbörn sjóðfélaga við það, að hún verður öryrki, þó með þeim takmörkunum, að lífeyrisupphæðir þeirra skulu vera jafnmörg % af upphæðunum samkv. 1. mgr. eins og örorka viðkomandi sjóðfélaga er metin mörg %. — **11. gr.** Stofnfé sjóðsins er 50000.00 kr., og skal það lagt fram úr ríkissjóði. — **12. gr.** [Fyrst um sinn greiða sjóðfélagar og launagreiðendur hvorir um sig iðgjald til sjóðsins, er nemur 4% af heildarárslaunum sjóðfélagans, þar með talið fæði og húsnæði, ef það fylgir stöðunni. — Ber launagreiðanda að halda eftir iðgjaldahluta sjóðfélaga af launum hans og standa lífeyrissjóðnum skil á báðum iðgjaldahlutunum. — Vanræki launagreiðandi að halda eftir iðgjaldi sjóðfélaga, er hann þrátt fyrir það ábyrgur fyrir öllu iðgjaldinu gagnvart lífeyrissjóðnum.][1]) — **13. gr.** Hjúkrunarkonum, sem gerast sjóðfélagar við gildistöku þessara laga, reiknast til starfstímans allur sá tími, er þær hafa unnið við hjúkrunarstörf, sem veita aðgang að lífeyrissjóði hjúkrunarkvenna. Þeim, er síðar koma, reiknast starfstíminn frá þeim tíma, er iðgjaldagreiðslur hefjast. Þó er heimilt að kaupa þeim réttindi fyrir fyrri starfstíma gegn gjaldi, er sjóðsstjórnin ákveður í samráði við tryggingafræðing. — Láti hjúkrunarkona um stundarsakir af starfi, sem veitir aðgang að sjóðnum, án þess að nota endurgreiðsluréttinn samkv. 15. gr., reiknast starfstími hennar allur sá tími, er hún hefur greitt iðgjöld til sjóðsins. Heimilt er að greiða iðgjöld fyrir þann tíma, er hún var í burtu, enda hafi hún verið við framhaldsnám eða unnið að hjúkrunarstörfum, sem ekki veita aðgang að sjóðnum. — **14. gr.** Stjórn sjóðsins skal láta tryggingafræðing athuga fjárhag sjóðsins á 5 ára fresti. Leiði slík athugun í ljós, að fært sé að lækka iðgjöldin, getur stjórn sjóðsins ákveðið iðgjaldslækkun. Stjórnin má þó eigi ákveða lægra iðgjald en 6% af heildarárslaunum. Iðgjaldið skal jafnan greitt að hálfu af hvorum aðila, launþega og launagreiðanda. — **15. gr.** Hjúkrunarkonur, sem láta af störfum án þess að fá lífeyri, eiga rétt á að fá endurgreidd iðgjöld þau vaxtalaus, er þær hafa greitt í sjóðinn. Þetta gildir þó ekki brottför við dauða. — **16. gr.** Allar hjúkrunarkonur, sem vinna hjúkrunarstörf í þjónustu ríkis, bæjar- og sveitarfélaga eða annarra opinberra stofnana eða við heilbrigðisstofnanir, sem eru viðurkenndar af heilbrigðisstjórninni, skulu vera skyldutryggðar í sjóði þessum. Heimilt er að taka í sjóðinn aðrar hjúkrunarkonur, er starfa að hjúkrun, enda séu þær eigi ráðnar til skemmri tíma en eins árs, eða með að minnsta kosti þriggja mánaða uppsagnarfresti. — **17. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris úr sjóði þessum, og greiðist hann með 1/12 árslífeyris fyrir fram á hverjum mánuði. — **18. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja lífeyriskröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt.

1) L. nr. 18, 12. marz 1947, § 1.

1943
Nr. 103
30. des.

Lög um leiðbeiningar fyrir konur um varnir gegn því að verða barnshafandi og um fóstureyðingar.

1935
Nr. 38
28. jan.

1. gr. Ef kona vitjar læknis og er sjúk á þann hátt, að læknirinn telur hættulegt fyrir hana vegna sjúkdómsins að verða barns-

hafandi og ala barn, er honum skylt að aðvara hana í því efni og láta henni í té leiðbeiningar til þess að koma í veg fyrir, að hún verði barnshafandi. — Nú leitar kona til héraðslæknis, annars starfandi læknis eða sérfræðings í kvensjúkdómum eða fæðingarhjálp, og óskar leiðbeininga um varnir gegn því að verða barnshafandi, og er lækninum þá skylt að láta slíkar leiðbeiningar í té, enda er öðrum en læknum bannað að hafa þær leiðbeiningar með höndum. — Ráðherra gefur út og landlæknir fær læknum í hendur leiðbeiningar fyrir konur um varnir gegn því að verða barnshafandi. — **2. gr.** Ef konu stendur lífshætta eða önnur mjög mikil sjúkdómshætta af því að verða barnshafandi, eða þó að um minni hættu sé að ræða (sbr. 9. gr.), ef gera má ráð fyrir, að konan verði iðulega barnshafandi, er lækni heimilt, ef konan óskar þess, að koma í veg fyrir með viðeigandi aðgerð, að hún geti orðið barnshafandi. — **3. gr.** Í lögum þessum er miðað við 40 vikna fullan meðgöngutíma kvenna. — Það er fósturlát eða að konu leysist höfn, ef hún fæðir af sér burð eftir að hafa gengið skemur með hann en fullar 28 vikur. — Það er fæðing eða barnsburður, ef kona fæðir af sér burð eftir að hafa gengið með hann að minnsta kosti fullar 28 vikur. — Það er fæðing fyrir tíma, ef kona fæðir af sér burð eftir að hafa gengið með hann fullar 28 vikur, en skemur en fullan meðgöngutíma. — Það er fóstureyðing, ef burður er líflátinn í móðurkviði áður en konan hefur gengið með hann fullar 28 vikur eða fósturláti komið til leiðar, nema einkenni þess hafi áður komið í ljós, að konunni sé að leysast höfn og augljóst sé, að fósturlát verði ekki stöðvað. — Það er líflát barns í móðurkviði eða í fæðingu, ef burður er líflátinn í móðurkviði eða í fæðingu eftir að konan hefur gengið með hann að minnsta kosti fullar 28 vikur. — Það er að koma til leiðar fæðingu fyrir tíma að vekja fæðingu áður en kona hefir tekið léttasótt og fæðing hafizt af sjálfu sér. — **4. gr.** Enginn nema læknir má eyða fóstri með konu, lífláta barn í móðurkviði eða í fæðingu né koma því til leiðar, að kona fæði fyrir tíma. — Læknum eru aðeins heimilar þessar aðgerðir í samræmi við ákvæði þessara laga, en að öðru leyti jafnóheimilar sem öðrum mönnum. — **5. gr.** Ef kona hefir tekið léttasótt eða fæðing eða fósturlát er yfirvofandi, og vitað er, að konan fær alls ekki fætt eða ekki án augljósrar lífshættu fyrir sjálfa sig, nema burðurinn sé limaður frá henni eða líflátinn á annan hátt, er lækni heimilt og skylt að taka fóstrið eða barnið af lífi til þess að bjarga lífi konunnar. — **6. gr.** Nú hafa komið í ljós einkenni þess, að konu sé að leysast höfn, og er augljóst, að ekki verður komið í veg fyrir fósturlát, og er lækni þá heimilt að losa konuna þegar við fóstrið. — Á sama hátt er lækni jafnan heimilt að losa konu við burð, þegar vitað er, að hann er dauður í móðurkviði. — **7. gr.** Nú vantar konu minna en 12 vikur á fullan meðgöngutíma, og er augljóst, að hún getur alls ekki fætt fullburða, lifandi barn eða ekki án mjög mikillar hættu fyrir sjálfa sig, og er lækni þá heimilt að koma til leiðar fæðingu fyrir tíma í því skyni að bjarga lífi barnsins, eða til að firra konuna hættu, eða með tilliti til hvorstveggja. — **8. gr.** Um aðgerðir þær, er getur í 2., 5., 6. og 7. gr. þessara laga, fari læknar eftir viðurkenndum reglum læknisfræðinnar og geri árlega grein fyrir þeim í skýrslum sínum um konur, er þeir hafa hjálpað í barnsnauð, og, ef um sjúkrahúslækna er að ræða, í skýrslum viðkomandi sjúkrahúss um handlæknisaðgerðir. — **9. gr.** Nú hefir kona orðið barnshafandi, og vantar meira en 12 vikur á fullan meðgöngutíma, og þykir augljóst, að heilsu hennar er mikil hætta búin, ef hún á að ganga svo lengi með, að barn geti fæðzt og haldið lífi, og er lækni þá heimilt að eyða fóstrinu, enda sé þá farið nákvæmlega eftir reglum þeim, sem greinir í 10. gr. þessara laga. — Ef kona hefir gengið lengur með en 8 vikur, skal læknir þó ekki eyða fóstrinu nema um því meiri hættu sé að ræða, er ætla má, að komið verði í veg fyrir með fóstureyðingunni og ekki á annan hátt, enda jafnist þá hætta sú, sem aðgerðinni er samfara, er konan hefir gengið svo lengi með, engan veginn við hættu þá, sem koma á í veg fyrir. — Við mat á því, hvert tjón er búið heilsu þungaðrar konu af burðinum samkvæmt 1. málsgrein þessarar greinar, má meðal annars taka tillit til þess, ef konan hefir þegar alið mörg börn með stuttu millibili, og er skammt liðið frá síðasta barnsburði, svo og til þess, ef konan á við að búa mjög bágar heimilisástæður vegna ómegðar, fátæktar eða alvarlegs heilsuleysis annarra á heimilinu. — **10. gr.** Um fóstureyðingar samkv. 9. gr. þessara laga gilda eftirfarandi reglur: 1. Þær mega ekki fara fram nema á sjúkrahúsum, og þeim einum

1935 Nr. 38 28. jan.

1935 Nr. 38 28. jan.

sjúkrahúsum, er ráðherra viðurkennir í því skyni. 2. Áður en fóstureyðing má fara fram, verður að liggja fyrir skrifleg, rökstudd greinargerð tveggja lækna um nauðsyn aðgerðarinnar, og sé annar þeirra yfirlæknir sjúkrahússins, þar sem aðgerðin er fyrirhuguð, en hinn að jafnaði sá læknir, sem ráðlagt hefir konunni að leita sjúkrahússins í þessum erindum. Það nægir ekki, að aðstoðarlæknir yfirlæknisins undirriti greinargerðina með honum, nema því aðeins að ógerningur sé að ná til annars læknis. 3. Sjálfri aðgerðinni skal hagað og að konunni búið eftir fyllstu viðurkenndum kröfum læknisfræðinnar, til tryggingar því, að konunni verði sem minnst um aðgerðina, að hún hafi ekki af henni varanlegt heilsutjón, en nái sem skjótustum bata. 4. Greinargerð þá, sem um getur í 2. tölulið þessarar greinar, skal tvírita og senda landlækni tafarlaust annað eintakið, en hitt skal leggja með sjúkradagbók sjúklingsins á sjúkrahúsinu. Auk þess skal gera árlegar skýrslur um þessar aðgerðir í samræmi við ákvæði 8. gr. þessara laga. 5. Nú deyr kona af afleiðingum þess, að fóstri hefir verið eytt með henni samkvæmt 9. gr. þessara laga, og skal þá hlutaðeigandi læknir þegar tilkynna það landlækni skriflega, og gera nákvæma grein fyrir því, hvernig mannslátið hefir borið að höndum. — **11. gr.** Brot annarra en lækna gegn ákvæðum laga þessara falla undir refsiákvæði hinna almennu hegningarlaga. — Refsiákvæði hinna almennu hegningarlaga vegna manndrápa og fóstureyðinga ná ekki til lækna að því leyti, sem lög þessi heimila þeim líflát barna í fæðingu og fóstureyðingar. En fari læknir út fyrir þau takmörk, er lögin setja læknum í þessum efnum, fellur brot hans undir refsiákvæði hinna almennu hegningarlaga á sama hátt sem brot annarra manna. — Það varðar þannig refsingu samkvæmt hinum almennu hegningarlögum, ef læknir af ásettu ráði eyðir fóstri með konu eða líflætur barn í móðurkviði eða í fæðingu, án þess að lögmætar ástæður séu fyrir hendi, eða ef aðgerðin fer fram í laumi, utan viðurkennds sjúkrahúss, og er það aukin sök, ef brestur á góð skilyrði til aðgerðarinnar (sbr. 3. tölulið 10. gr.). — Brot læknis á ákvæðum laga þessara um fóstureyðingar, sem er í því fólgið, að hann hefir í þýðingarminni atriðum vikið frá reglum þeim, er lögin setja (sbr. einkum 8. og 10. gr.), fellur ekki undir refsiákvæði hinna almennu hegningarlaga. — Þau brot lækna á ákvæðum laga þessara, sem ekki varða refsingu samkvæmt hinum almennu hegningarlögum, falla undir refsiákvæði laga nr. 47 23. júní 1932, um lækningaleyfi, réttindi og skyldur lækna og annarra, sem lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar. — Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál, nema um brot sé að ræða á hinum almennu hegningarlögum.

1935 Nr. 38 28. jan.

Lög um að heimila í viðeigandi tilfellum aðgerðir á fólki, er koma í veg fyrir, að það auki kyn sitt.

1938 Nr. 16 13. jan.

1. gr. Heimilar eru aðgerðir á fólki, er koma í veg fyrir, að það auki kyn sitt, ef fengið er til þess sérstakt leyfi samkvæmt ákvæðum laga þessara, enda sé um aðgerðirnar fylgt þeim reglum, sem lögin að öðru leyti setja. — Ákvæði laga þessara ná ekki til læknisaðgerða, sem viðurkenndar eru nauðsynlegar til að ráða bót á eða til að koma í veg fyrir vanheilindi þeirra, sem aðgerðirnar eru framkvæmdar á. — **2. gr.** Aðgerðir, sem til greina koma samkvæmt ákvæðum laga þessara, eru þrennskonar: 1. *Afkynjanir:* Er kynkirtlar karla eða kvenna eru numdir í burtu eða þeim eytt þannig, að starfsemi þeirra ljúki að fullu. 2. *Vananir:* Ef sáðgangar karla eða eggvegir kvenna eru hlutaðir í sundur eða þeim á annan hátt lokað varanlega þannig, að slitið sé sambandi milli kynkirtlanna og hinna ytri getnaðarfæra. 3. *Fóstureyðingar* (sbr. 5. tölulið 3. gr. laga nr. 38 28. janúar 1935, um leiðbeiningar fyrir konur um varnir gegn því að verða barnshafandi og um fóstureyðingar). — **3. gr.** Leyfi til aðgerða samkvæmt lögum þessum veitir landlæknir, en þó því aðeins, að meiri hluti nefndar þeirrar, er um ræðir í 5. gr., mæli með leyfisveitingunni. — Leyfi veitast samkvæmt umsóknum, sem hér greinir: 1. Frá viðkomanda sjálfum, og aðeins frá honum, nema hann falli undir síðari tölulið þessarar greinar. 2. Frá foreldrum eða lögráðamanni, ef viðkomandi er undir 16 ára aldri eða hefir verið sviptur sjálfræði. 3. Frá tilsjónarmanni, skipuðum samkvæmt ákvæðum 4. greinar, ef viðkomandi er geiðveikur eða fáviti og svo ástatt um hann, sem þar segir. 4. Frá lögreglustjóra, ef hann telur óeðlilegar kynhvatir viðkomanda munu geta leitt til glæpaverka, enda hafi hann fellt úrskurð um. Að því leyti sem slíkur úrskurður er ekki felldur í

sambandi við sakamál, skal rannsókn sú, sem úrskurðurinn er byggður á, fara að hætti almennra lögreglumála. Úrskurði lögreglustjóra má áfrýja til æðri réttar. — Umsóknir skal rita á eyðublöð, er landlæknir gefur út og héraðslæknar láta í té. Skal hver umsókn árituð umsögn læknis, er hefir kynnt sér ástæður fyrir umsókninni og ástand viðkomanda. Ef viðkomandi lifir hjúskaparlífi, skal makinn rita umsögn sína á umsóknina, ella skal honum, ef unnt er, gefast kostur á að láta á annan hátt í ljós vilja sinn í málinu. — **4. gr.** Ef borið er upp fyrir landlækni, að nauðsyn beri til aðgerðar samkv. lögum þessum á geðveikum manni eða fávita, sem er sjálfráða, getur landlæknir, ef honum þykir ástæða til, krafizt þess, að viðkomanda sé á varnarþingi hans af héraðsdómara skipaður tilsjónarmaður. Um skipun tilsjónarmanns fer eftir sömu reglum og um skipun lögráðamanns, nema sérstakar ástæður mæli því í gegn. Tilsjónarmaður hefir sömu afstöðu til viðkomanda, að því er snertir ákvæði þessara laga, og lögráðamaður, ef viðkomandi væri ósjálfráða. — **5. gr.** Dómsmálaráðherra skipar þriggja manna nefnd landlækni til ráðuneytis um framkvæmd laga þessara. Af nefndarmönnum skal einn vera læknir, helzt sérfróður um geðsjúkdóma, og annar lögfræðingur, helzt í dómarastöðu. — Um úrskurði leyfa til aðgerða samkvæmt lögum þessum skal nefndin og landlæknir fylgja eftirfarandi reglum: 1. *Afkynjun* skal því aðeins leyfa, að gild rök liggi til þess, að óeðlilegar kynhvatir viðkomanda séu líklegar til að leiða til kynferðisglæpa eða annarra hættulegra óbótaverka, enda verði ekki úr bætt á annan hátt. Leyfi til afkynjunar veitist aðeins eftir umsókn viðkomanda sjálfs eða lögreglustjóra, og þó því aðeins, að dómsúrskurður sé á undan genginn. 2. *Vönun* skal því aðeins leyfa: a. að gild rök liggi til þess, að viðkomandi beri í sér að kynfylgju það, er mikil líkindi séu til, að komi fram á afkvæmi hans sem alvarlegur vanskapnaður, hættulegur sjúkdómur, andlegur eða líkamlegur, fávitaháttur eða hneigð til glæpa, eða að afkvæmi hans sé í tilsvarandi hættu af öðrum ástæðum, enda verði þá ekki úr bætt á annan hátt. b. að viðkomandi sé fáviti eða varanlega geðveikur eða haldinn öðrum alvarlegum langvarandi sjúkdómi og gild rök liggi til þess, að hann geti ekki með eigin vinnu alið önn fyrir sjálfum sér og afkvæmi sínu. 3. *Fóstureyðingu* skal því aðeins leyfa: a. að gild rök liggi til þess, að burður viðkomanda sé í mikilli hættu af kynfylgjum þeim eða öðrum ástæðum, er um getur í tölulið 2. a. b. að viðkomandi hafi orðið þunguð við nauðgun, er hún hafi kært fyrir réttvísinni þegar í stað, enda hafi sökunautur verið fundinn sekur um brotið fyrir dómi, og er dómur undirréttar fullnægjandi í því efni. — Dómsmálaráðherra er heimilt að skýra reglur þessar nánar í sérstakri reglugerð. — **6. gr.** Landlæknir ákveður í hverju einstöku tilfelli, í samráði við nefnd þá, er um getur í 5. gr., í hverju aðgerðin, er hann gefur út leyfi fyrir, skuli vera fólgin, hvar hún skuli framkvæmd, og ef það getur ekki orðið á opinberu sjúkrahúsi, þá af hvaða lækni. Leyfi landlæknis skal vera rökstutt, getið tilefnis, umsækjanda og afstöðu nefndarinnar til leyfisins. — Nú synjar landlæknir leyfis, er meiri hluti nefndarinnar mælir með, og má þá umsækjandi leita úrskurðar dómsmálaráðherra, er þá má fela nefndinni að gefa út leyfið. — **7. gr.** Öllum öðrum en læknum eru óheimilar aðgerðir samkvæmt lögum þessum, og því aðeins eru þær heimilar læknum, að fyrir liggi skriflegt leyfi samkvæmt 6. gr., enda sé ekki fyrirsjáanlegt, að heilsu viðkomanda sé búið tjón af framkvæmd aðgerðarinnar. — Ekki má framkvæma aðgerð samkvæmt lögum þessum gegn vilja viðkomanda, eða, ef hann hefir á engan hátt vit fyrir sjálfum sér vegna æsku, geðveiki eða fávitaháttar, þá ekki gegn vilja lögráðamanns hans eða tilsjónarmanns. Þó er heimil aðgerð samkvæmt 1. tölulið 5. greinar gegn vilja viðkomanda, þegar hennar hefir verið leitað af lögreglustjóra samkvæmt dómsúrskurði (sbr. 4. tölulið 3. gr.). — Nú framkvæmir læknir aðgerð samkvæmt lögum þessum, og skal hann þá í einu og öllu haga aðgerðinni samkvæmt fyrirmælum í leyfi fyrir aðgerðinni samkvæmt 6. gr., auk þess sem hann skal í hvívetna fylgja ýtrustu kröfum læknisfræðinnar til tryggingar tilætluðum árangri af aðgerðinni, minnstri hættu viðkomanda af henni og því, að hann verði sem skjótast heill. — Um hverja aðgerð, sem læknir framkvæmir samkvæmt lögum þessum, skal hann þegar senda landlækni skýrslu, svo úr garði gerða sem landlæknir segir fyrir um. — **8. gr.** Allir þeir, sem starfa á einn eða annan hátt að framkvæmd laga þessara, eru bundnir þagnarskyldu um öll persónuleg málefni, er þeir í því sambandi kunna að fá vitneskju um. — **9. gr.** Brot á

1938 Nr. 16 13. jan.

1938 Nr. 16 13. jan. ákvæðum laga þessara varða sektum, 100—10000 krónum, nema þyngri refsing varði samkvæmt öðrum lögum.

1950 Nr. 42 8. maí **Lög um dánarvottorð og dánarskýrslur.**

1. gr. Dánarvottorð samkvæmt ákvæðum laga þessara skal rita fyrir hvern mann, er deyr hér á landi, sbr. þó ákvæði 11. greinar. Nú deyr maður erlendis, en útför hans er gerð hér á landi, og skal þá engu síður rita fyrir hann dánarvottorð samkvæmt ákvæðum laga þessara. — Landlæknir semur leiðbeiningar um ritun dánarvottorða, er ráðherra staðfestir. — Dánarvottorð ritar löggiltur læknir á eyðublað, er landlæknir gerir úr garði og lætur í té. — **2. gr.** Þá er maður deyr í kaupstað eða kauptúni, þar sem læknir situr, eða í næsta nágrenni læknis, þó að utan kaupstaðar sé eða kauptúns, og læknir hefur stundað hinn látna í banalegunni, skoðar sá hinn sami læknir líkið og ritar að því búnu dánarvottorð. — Nú er ekki auðið að ná til læknis þess, er stundaði hinn látna, eða hafi enginn læknir séð hann í banalegunni, og skal þá innan sólarhrings sækja lækni til að skoða líkið og rita dánarvottorð. — **3. gr.** Þá er maður deyr utan kaupstaðar eða kauptúns, þar sem læknir situr, eða utan næsta nágrennis læknis (sbr. 2. gr.), og læknir hefur stundað hinn látna í banalegunni, ritar sá hinn sami læknir dánarvottorð. — Nú er ekki auðið að ná til læknis þess, er stundaði hinn látna, eða hafi enginn læknir séð hann í banalegunni, og skal þá, svo fljótt sem við verður komið, tilkynna hlutaðeigandi héraðslækni mannslátið og skýra honum nákvæmlega frá tildrögum þess. Ritar héraðslæknir síðan dánarvottorð samkvæmt þeim upplýsingum. — **4. gr.** Þá er maður deyr erlendis eða á höfum úti eða í lofti og líkið er flutt hingað til lands til að gera hér útför hans, fer um ritun dánarvottorðs hins látna eins og hann hefði andazt á þeim stað, þar sem líkið er flutt á land. — **5. gr.** Ekki má gera útför manns, hvort sem er jarðarför eða bálför, nema fyrir hendi sé dánarvottorð hans samkvæmt ákvæðum 2.—4. greinar. — Prestur (sem í lögum þessum táknar jafnframt hvern annan löggiltan forstöðumann löggilts safnaðar) veitir viðtöku og annast skil á dánarvottorðum þeirra, er hann syngur yfir, þegar útför þeirra er gerð. — Nú er ekki presti ætlað að aðstoða við útför manns, og skal þá engu síður afhenda dánarvottorð hans presti hans, ef hinn látni hefur talizt til safnaðar á þeim stað, þar sem útförin er gerð, en ella hlutaðeigandi sóknarpresti. Slík útför er óheimil, nema fyrir hendi sé vottorð hlutaðeigandi prests til staðfestingar því, að í vörzlum hans sé dánarvottorð hins látna. Sama gildir, þegar lík er flutt úr landi. — Þá er sérstök vandkvæði eru á því vegna fjarlægðar eða samgönguerfiðleika, að hlutaðeigandi presti geti í tæka tíð, áður en útför er gerð, borizt dánarvottorð, er um ræðir í 3. gr., má í þess stað koma tilkynning (símleiðis eða á annan hátt) frá hlutaðeigandi héraðslækni um, að hann hafi ritað og í sínum vörzlum dánarvottorð hins látna. — **6. gr.** Enginn má taka lík til flutnings úr einu prestakalli í annað til útfarar, nema líkinu fylgi dánarvottorð samkvæmt lögum þessum, og skal hefta vottorðið við fylgibréfið, þegar um fylgibréf er að ræða. Sá, er annast líkflutninginn, ber ábyrgð á því, að dánarvottorðinu sé skilað með líkinu (fylgibréfinu). — Um flutning líks úr landi sbr. 3. málsgrein 5. greinar. — **7. gr.** Prestur tölusetur og áritar dánarvottorð, er honum berast, og lætur þeirra getið við nöfn hinna látnu í dánarskrá ministerialbókar (safnaðarbókar) sinnar. — Að hverju ári liðnu og ekki síðar en fyrir janúarlok næsta ár les prestur í sundur dánarvottorð þau, er honum hafa borizt á hinu liðna ári, og sendir hvert eitt til héraðslæknis (í Reykjavík borgarlæknis) í því héraði, þar sem hinn látni, er vottorðið fjallar um, andaðist. Tilkynningu um dánarvottorð í vörzlum héraðslæknis samkvæmt ákvæðum niðurlagsmálsgreinar 5. greinar skal í þessu sambandi fara með sem dánarvottorð. — Dánarvottorð þeirra, sem látist kunna að hafa erlendis, skal senda héraðslækni í því héraði, þar sem hinn látni átti síðast heimili. — **8. gr.** Prestur semur fyrir hvert liðið ár skýrslu um fólksfjölda, barnkomu og manndauða í prestakalli sínu (söfnuði) á eyðublað, er landlæknir gerir úr garði og héraðslæknar (í Reykjavík borgarlæknir) láta prestum í té. Nú telst prestakall (söfnuður) til fleiri læknishéraða en eins, og semur þá prestur sérstaka skýrslu fyrir hvern hluta prestakalls (safnaðar). Skýrslu þessa eða skýrslur sendir prestur hlutaðeigandi héraðslækni eða héraðslæknum, jafnframt því sem hann stendur skil á dánarvottorðum samkvæmt ákvæðum 7. greinar. — **9. gr.** Héraðslæknir (í Reykjavík borgarlæknir)

1950 Nr. 42 8. maí

semur fyrir hvert liðið ár skýrslu um fólksfjölda, barnkomu og manndauða í héraði sínu á eyðublað, er landlæknir gerir úr garði og lætur í té. Skýrslu þessa sendir héraðslæknir landlækni ekki síðar en fyrir lok marzmánaðar ár hvert og lætur fylgja skýrslunni allar skýrslur presta samkvæmt 8. gr. ásamt tilheyrandi dánarvottorðum. — **10. gr.** Landlæknir stendur hagstofunni skil á skýrslum þeim ásamt dánarvottorðum, er honum heimtast samkvæmt ákvæðum 9. greinar. Hagstofan semur upp úr skýrslum þessum og öðrum gögnum (sbr. 11. gr.) dánarskýrslur fyrir allt landið. Dánarskýrslum og útgáfu þeirra hagar hagstofan í samræmi við alþjóðareglur, er Ísland hefur gerzt aðili að. — **11. gr.** Í mannskaðaskýrslur samkvæmt ákvæðum laga nr. 42 10. nóvember 1913 sækir hagstofan m. a. vitneskju um mannskaða, er verða, án þess að lík finnist, og fyrirmæli um dánarvottorð samkvæmt lögum þessum taka ekki til. — Fyrir andvana fædd börn eru ekki rituð dánarvottorð, en telja skal þau fram í skýrslum presta samkvæmt 8. gr. Í skýrslu sinni samkvæmt 9. gr. gerir héraðslæknir sem fyllsta grein fyrir tildrögum andvanafæðinga og styðst í því efni við skýrslur ljósmæðra. — **12. gr.** Í viðurkenndum sjúkrahúsum er heimilt að fela sérfræðingi að rannsaka lík látinna sjúklinga í því skyni að leiða ýtarlega í ljós banamein þeirra, sbr. einnig ákvæði 6. gr. laga nr. 66 19. júní 1933, varðandi rannsókn banameina í sambandi við framkvæmd opinberra sóttvarnarráðstafana. Þá er slík rannsókn fer fram, skal ekki rita dánarvottorð fyrr en niðurstöður hennar eru kunnar. — **13. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum, allt að 1000 krónum, nema þyngri refsingu varði samkvæmt almennum lögum.

1942 Nr. 59 4. júlí

Lög um læknisvitjanasjóði.

1. gr. Ríkissjóður leggur árlega fram fé til læknisvitjanasjóða, er stofnaðir verða í læknishéruðum samkvæmt ákvæðum laga þessara, gegn þriðjungsframlagi annars staðar frá. Þetta framlag ríkissjóðs má ekki fara fram úr 2 kr. á hvern héraðsbúa, er heima á utan þess kaupstaðar eða kauptúns, þar sem læknir situr, og ekki yfir 1500 kr. til hvers læknisvitjanasjóðs. — **2. gr.** Læknisvitjanasjóðir, er njóta hlunninda samkvæmt lögum þessum, skulu ná til heils læknishéraðs. Einstakir hreppar mega þó vera sér um eignarhlutdeild í læknisvitjanasjóði, og rennur þá til séreignarinnar framlag hlutaðeigandi hrepps og samsvarandi hluti af framlagi ríkissjóðs samkvæmt 1. gr. (sbr. enn fremur ákvæði 3. gr.). Markmið læknisvitjanasjóða er að styrkja til læknisvitjana héraðsbúa, sem eiga erfiða læknissókn, eða létta þeim læknissóknina á annan hátt. — Þá eru læknisvitjanasjóðir löglega stofnaðir, er allar hreppsnefndir í læknishéraði hafa gefið því samþykki sitt. — Í stjórn læknisvitjanasjóðs skulu vera bæjarfógeti, sýslumaður eða lögreglustjóri þess lögsagnarumdæmis, er meiri hluti hlutaðeigandi læknishéraðs heyrir undir, og tveir menn kosnir á sameiginlegum fundi oddvita allra hreppa læknishéraðsins. Formaður er reikningshaldari og gjaldkeri sjóðsins. — Stjórn læknisvitjunarsjóðs setur að öðru leyti reglur um starfsemi sjóðsins, er ráðherra staðfestir. Í reglum þessum má ákveða, að þeir einir geti notið styrks úr læknisvitjanasjóði, er greiða til hans iðgjöld, er nema mega allt að 2 kr. á mann á ári, en ekki mega þau iðgjöld rýra tekjur sjóðsins, sem honum eru áskildar í 1. gr. Úr læknisvitjanasjóði, sem iðgjöld eru greidd til, eða aflað er tekna fram yfir það, sem gert er ráð fyrir í 1. og 3. gr., má veita sjúkrastyrki aðra en læknisvitjanastyrki, svo og styrki til eflingar heilbrigðismálum héraðsins, en ekki má verja til þess háttar styrkja hærri upphæðum en þeim aukatekjum nemur. Í reglum þessum skulu vera ákvæði til tryggingar hagsmunum mjög afskekktra staða. Þess skal og gætt, að samlagsmenn sjúkrasamlaga innan læknishéraðs séu eigi miður settir að því er tekur til aðstoðar sjóðsins en aðrir héraðsbúar. — **3. gr.** Þegar læknisvitjanasjóður hefur verið stofnaður í læknishéraði, renna til hans, auk framlags þess, er um getur í 1. gr., læknisvitjanastyrkir þeir, sem veittir eru eða veittir kunna að verða á fjárlögum til sérstakra hreppa læknishéraðsins. Ef hreppur er sér um eignarhlutdeild í sjóðnum, rennur læknisvitjanastyrkur hans til séreignarinnar. — **4. gr.** Þeir hreppar, er njóta læknisvitjanastyrks úr ríkissjóði samkvæmt ákvæðum fjárlaga, enda sé eigi stofnaður læknisvitjanasjóður í hlutaðeigandi læknishéraði, halda þeim styrk þrátt fyrir ákvæði þessara laga. — Nú er hreppur mjög afskekktur eða af öðrum ástæðum sérstaklega óhægt um þátttöku í rekstri læknisvitjanasjóðs lækn-

1942 Nr. 59 4. júlí

1942 Nr. 59 4. júlí

héraðs, og má ráðherra þá heimila þeim hreppi að vera sér um sjóð. Kýs hreppsnefndin tvo menn til að vera í stjórn sjóðsins ásamt hlutaðeigandi hreppstjóra. Að öðru leyti fer um sjóðinn í samræmi við hin almennu ákvæði þessara laga.

1944 Nr. 64 1. des.

Lög um heilsuverndarstöðvar.

1. gr. Í kaupstað hverjum skal reka heilsuverndarstöð, nema ráðherra veiti undanþágu frá þeirri skyldu með ráði berklayfirlæknis, sbr. einnig ákvæði 6. gr. — Um skipun og rekstur heilsuverndarstöðvar fer samkvæmt lögum þessum og reglugerð, er hlutaðeigandi bæjarstjórn og stjórn hlutaðeigandi sjúkrasamlags semja, en ráðherra staðfestir. — **2. gr.** Heilsuverndarstöð ber að rækja berklavarnarstarfsemi í umdæmi sínu samkvæmt ákvæðum berklavarnarlaga og nánari fyrirmælum berklayfirlæknis, en aðra víðtækari heilsuverndarstarfsemi eftir því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð. — Nú verður ágreiningur milli bæjarstjórnar og stjórnar sjúkrasamlags um verksvið heilsuverndarstöðvar og önnur ákvæði reglugerðar varðandi skipun hennar eða rekstur, og sker þá ráðherra úr ágreiningnum, að fengnum tillögum berklayfirlæknis og tryggingayfirlæknis. — **3. gr.** Þriggja manna nefnd hefur á hendi stjórn heilsuverndarstöðvar, og tilnefnir hlutaðeigandi bæjarstjórn einn mann í nefndina, stjórn hlutaðeigandi sjúkrasamlags annan, en ráðherra samkvæmt tillögu berklayfirlæknis hinn þriðja, og er hann formaður nefndarinnar. — Fela má með ákvæðum í reglugerð sjúkrasamlagi eða almennt viðurkenndu líknarfélagi rekstur heilsuverndarstöðvar. — Heilsuverndarstöð skal háð sérstöku eftirliti hlutaðeigandi héraðslæknis, nema hún sé undir stjórn sérstaks læknis, er ráðherra hefur viðurkennt. — **4. gr.** Kostnaður af rekstri heilsuverndarstöðva skiptist að jöfnu á milli hlutaðeigandi bæjarsjóðs, hlutaðeigandi sjúkrasamlags og ríkissjóðs. Ráðherra úrskurðar reikninga heilsuverndarstöðva, að fengnu áliti berklayfirlæknis og tryggingayfirlæknis. — **5. gr.** Heimilt er ráðherra að staðfesta reglugerð um rekstur heilsuverndarstöðvar í sveitarfélagi, þó að ekki sé kaupstaður. Nú er ekki rekið sjúkrasamlag í slíku sveitarfélagi, og skal þá sveitarsjóður ábyrgjast greiðslu á tvöföldu framlagi á móti styrk ríkissjóðs. Um stjórn slíkrar heilsuverndarstöðvar fer eftir hliðstæðum reglum þeim, er getur í 3. gr., eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð. — **6. gr.** Heimilt er ráðherra með ráði berklayfirlæknis að heimila, að heilsuverndarstöð sveitarfélags taki að sér heilsuverndarstarfsemi fyrir annað eða önnur sveitarfélög fyrir umsamið hæfilegt gjald, og fer um þann kostnað í samræmi við ákvæði 4. og 5. gr. — Í reglugerð má og ákveða, að tvö eða fleiri sveitarfélög sameinist um rekstur einnar heilsuverndarstöðvar. Um skipun, rekstur og stjórn slíkrar stöðvar fer í sem fyllstu samræmi við ákvæði þessara laga, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð.

1944 Nr. 64 1. des.

1940 Nr. 35 12. febr.

Lög um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir.

1. gr. Heilbrigðisnefnd skal vera í hverjum kaupstað, svo og í hverju kauptúni með yfir 500 íbúum. Á öðrum stöðum, hvort sem er í kauptúni eða sveit, skal vera heilbrigðisnefnd, ef hlutaðeigandi hreppsnefnd ákveður, eða ef ráðherra mælir svo fyrir. — Umdæmi heilbrigðisnefndar skal aldrei vera meira en eitt sveitarfélag. — **2. gr.** Í kaupstöðum er heilbrigðisnefnd skipuð 3 eða 5 mönnum. Lögreglustjóri og héraðslæknir eru sjálfkjörnir í nefndina, og er lögreglustjóri formaður hennar. Aðrir nefndarmenn eru kosnir af bæjarstjórn, og skal að minnsta kosti einn þeirra eiga sæti í bæjarstjórninni (í Reykjavík í bæjarráði). — Ef heilbrigðisnefnd í kaupstað er skipuð 5 mönnum, skal einn nefndarmanna vera verkfræðingur í þjónustu kaupstaðarins, sérfróður um heilbrigðitækni, ef völ er á slíkum manni. — Utan kaupstaða er heilbrigðisnefnd skipuð 3 mönnum, og á sama hátt og í kaupstöðum, nema hreppstjóri kemur í stað lögreglustjóra, ef hann er ekki búsettur í umdæmi nefndarinnar, og ef eins er ástatt um héraðslækni, skipar hreppsnefnd nefndarmann í hans stað eftir tillögum hans. — Þar, sem héraðslæknir á ekki sæti í heilbrigðisnefnd, er honum engu síður heimilt að sitja fundi nefndarinnar, og hefir hann þar málfrelsi og tillögurétt, en ekki atkvæðisrétt. Skal tilkynna héraðslækni í tækan tíma stund, stað og dagskrá hvers nefndarfundar. Sama gildir um fund í bæjar- eða sveitarstjórnum, þegar til umræðu eru mál varðandi heilbrigðissamþykkt eða önnur heilbrigðismál. — **3. gr.** Heilbrigðisnefndir beita sér fyrir því, að settar séu heilbrigðissamþykktir fyrir umdæmi þeirra og að þær séu endurskoðaðar svo oft sem ástæða er til. — Í heilbrigðissamþykkt

skulu vera almenn ákvæði um: 1) til hvers umdæmis samþykktin nái, og ef ekki er ætlazt til, að öllum ákvæðum samþykktarinnar sé beitt alstaðar í umdæminu, hver hluti umdæmisins sé undanskilinn og hverjum ákvæðum, 2) skipun, valdsvið og starfstilhögun heilbrigðisnefndar, 3) hreinlæti og þrifnað á lóðum og lendum, svo sem á götum, torgum, opnum eða umgirtum svæðum, fjörum, hafnarbökkum, túnum, görðum og lóðum kringum hús, hvort sem eru opinber eign eða einstakra manna. Síðan skal ákveða, hverjar heilbrigðisreglur skuli gilda um 4) vatn og frárennsli, 5) sorphirðing, salerni og þess háttar, 6) húsakynni fólks, hvort sem eru til íbúðar eða atvinnurekstrar, enda sé gætt samræmis við byggingarsamþykkt, ef fyrir er, 7) gripahús, svo og meðferð og gæzlu húsdýra, þar með taldir hundar (sbr. lög nr. 18 22. maí 1890[1]) og lög nr. 8 4. júní 1924),[1]) 8) vinnustöðvar úti og inni (sbr. lög nr. 24 7. maí 1928[2]) og reglugerðir samkvæmt þeim lögum), og mega heyra hér undir útgerðar-, fiski- og síldarverkunarstöðvar, skipaafgreiðslustöðvar, hverskonar verksmiðjur, verbúðir og verkamannaskýli, vinnustofur iðnaðarmanna, skrifstofur og afgreiðslustofur, verzlunarbúðir o. s. frv., 9) skóla og kennslustaði í samræmi við gildandi reglur um læknisefirlit með skólum og kennslustöðum, 10) kirkjur og hverskonar almenn samkomuhús, 11) eftirlit með matvælum og öðrum neyzluvörum (sbr. lög nr. 24 1. febr. 1936, reglugerð nr. 17 22. febr. 1939 og aðrar reglugerðir samkvæmt þeim lögum). Hér undir heyra meðal annars mjólkurstöðvar, mjólkursölustaðir, brauðgerðarhús, fisksala, sláturhús, kjötbúðir o. s. frv. Skal sérstaklega kveðið á um verksvið heilbrigðisnefndar til fullnægingar ákvæðum nefndra laga og reglugerða. — Þá skal kveðið á um 12) verksvið heilbrigðisnefndar að því leyti sem henni ber að aðstoða yfirvöld við sóttvarnir (sbr. lög nr. 66 19. júní 1933 og reglugerðir samkvæmt þeim lögum). — Í heilbrigðissamþykkt má ennfremur ákveða, hverjar heilbrigðisreglur skuli gilda um 13) almenn gistihús, matsöluhús og aðra veitingastaði (sbr. lög nr. 21 15. júní 1926), 14) almenn baðhús, þvottahús, rakarastofur, hárgreiðslustofur og hverskonar snyrtingarstofur, 15) íþróttastöðvar, íþróttahús, sundhús, sundlaugar og þess háttar, 16) kirkjugarða (sbr. lög nr. 64 23. júní 1932) og bálstofur (sbr. lög nr. 41 3. nóv. 1915), 17) sjúkrahús, barnahæli, elliheimili og tilsvarandi heilbrigðisstofnanir (sbr. lög nr. 30. júní 1933)[1]) og lækningastofur, 18) báta og skip, sem gerð eru út frá umdæmi því, er samþykktin nær til (sbr. lög nr. 58 14. júní 1929),[2]) hvort heldur er til veiða, vöruflutninga eða fólksflutninga, svo og bifreiða (sbr. lög nr. 70 8. september 1931)[3]) og tilsvarandi flutningatæki. — Ef heilbrigðisfulltrúi er ráðinn (sbr. 6. gr.), skal í heilbrigðissamþykkt setja 19) starfsreglur fyrir heilbrigðisfulltrúa. — Heilbrigðissamþykkt skal ljúka með því að greina 20) viðurlög við brotum gegn samþykktinni (sbr. 8. gr.). — Nú þykir ástæða til að kveða á um atriði í heilbrigðissamþykkt, er eigi verður heimfært undir neinn tölulið þessarar greinar, og skal þá engu síður heimilt að taka ákvæðið upp í samþykktina, ef það er sambærilegt við þau ákvæði, sem hér eru fyrirskipuð eða heimiluð. — Ákvæði heilbrigðissamþykktar skulu ætíð vera í sem fyllstu samræmi við ákvæði í sérstökum lögum eða reglugerðum um sama efni, og aldrei vægari en þau. — **4. gr.** Heilbrigðisnefnd semur með aðstoð héraðslæknis og lögreglustjóra frumvarp að heilbrigðissamþykkt eða frumvarp til breytinga á heilbrigðissamþykkt, ef um það er að ræða, og leggur fyrir hlutaðeigandi bæjarstjórn eða hreppsnefnd. Þegar bæjarstjórn (hreppsnefnd) hefur samþykkt frumvarpið, afgreiðir hún það til ráðherra, er staðfestir það eða synjar því staðfestingar eftir tillögum landlæknis. Nú er frumvarpi synjað staðfestingar, og endursendir þá ráðherra frumvarpið til bæjarstjórnar (hreppsnefndar) með leiðbeiningum um, hverjar breytingar þurfi að gera á frumvarpinu til þess að það geti öðlazt staðfestingu. — Staðfestar heilbrigðissamþykktir skal birta í B-deild Stjórnartíðindanna. — **5. gr.** Heilbrigðisnefndir skulu sjá um, að framfylgt sé ákvæðum heilbrigðissamþykkta, svo og ákvæðum í sérstökum lögum, sem heilbrigðisnefndum er falið að annast um framkvæmdir á. — Fyrirskipanir sínar og áminningar varðandi framkvæmd heilbrigðissamþykktar birtir heilbrigðisnefnd á þann hátt, sem títt er að birta opinberar auglýsingar á þeim stað, sem í hlut á. — **6. gr.** Í hverjum kaupstað

1) Sbr. l. nr. 7, 3. febr. 1953. — 2) Sbr. l. nr. 23, 1. febr. 1952.

1) Sbr. l. nr. 99, 31. des. 1953. — 2) Sbr. l. nr. 68, 5. júní 1947. — 3) Sbr. l. nr. 23, 16. júní 1941.

1940 Nr. 35 12. febr.

1940 Nr. 35 12. febr.

skal bæjarstjórn ráða heilbrigðisfulltrúa að fengnum tillögum heilbrigðisnefndar, héraðslæknis og lögreglustjóra, og tekur hann laun úr bæjarsjóði. Heilbrigðisfulltrúinn annast, undir eftirliti héraðslæknis, alla daglega eftirlitsstarfsemi fyrir hönd heilbrigðisnefndar, og hefir til þess ákveðinn starfstíma daglega, eftir nánari fyrirmælum í erindisbréfi. — Utan kaupstaða getur hreppsnefnd og ráðið heilbrigðisfulltrúa, ef heilbrigðisnefnd telur það æskilegt. Að öðrum kosti annast þar héraðslæknar (eða fulltrúar þeirra í heilbrigðisnefnd, sbr. 2. gr.) eftirlitsstarfsemina með aðstoð annarra nefndarmanna. — **7. gr.** Bæjarstjórn (hreppsnefnd) skal ávallt leita umsagnar heilbrigðisnefndar um hverskonar ráðstafanir eða framkvæmdir, er varða heilbrigðismál á einn eða annan hátt. — **8. gr.** Fyrir brot gegn staðfestri heilbrigðissamþykkt eða vanrækslu á að hlýða í tækan tíma fyrirskipunum heilbrigðisnefndar samkvæmt samþykktinni má í henni ákveða sektir, allt að [5000 kr.],[1]) er renni í hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarsjóð. Ef nokkur vanrækir að vinna verk, er heilbrigðisnefnd hefir fyrirskipað samkvæmt heilbrigðissamþykkt, er nefndinni og heimilt að láta vinna það, sem þarf, á kostnað hins vinnuskylda. Skal þá greiða kostnaðinn til bráðabirgða úr bæjar- eða sveitarsjóði, en innheimta síðan hjá hlutaðeiganda, ef þörf gerist, með lögtaki. — **9. gr.** Með mál, sem rísa út af brotum gegn heilbrigðissamþykktum, skal farið sem almenn lögreglumál.

1945 Nr. 16 24. jan.

Lög um manneldisráð.

1. gr. Í manneldisráði eiga sæti landlæknir, sem er forseti ráðsins, og fjórir læknar aðrir, er ráðherra skipar til fimm ára í senn, og skal að minnsta kosti einn þeirra vera sérfróður um heilbrigðis- og manneldismál. — Ef manneldisráð telur þörf á, skipar ráðherra samkvæmt tillögum ráðsins einn eða tvo sérfræðinga til viðbótar í ráðið. Menn þessir skulu skipaðir til ráðuneytis um tiltekin viðfangsefni. — **2. gr.** Það er hlutverk manneldisráðs að vera heilbrigðisstjórninni til ráðuneytis um þau mál, er að manneldi lúta, og gera tillögur um framkvæmdir rannsókna á því sviði. — **3. gr.** Manneldisráð semur að hverju ári liðnu skýrslu um starfsemi sína, og skal hún birt í heilbrigðisskýrslum landlæknis. — **4. gr.** Ákveða má nánara um starfsháttu manneldisráðs í reglugerð, er ráðið semur og ráðherra staðfestir. — **5. gr.** Kostnaður af starfsemi manneldisráðs og manneldisrannsóknum á vegum þess greiðist úr ríkissjóði samkvæmt úrskurði ráðherra.

1945 Nr. 16 24. jan.

Lög um að tryggja manneldisgildi hveitis.

1. gr. Ráðherra er heimilt að fengnum tillögum manneldisráðs að skipa fyrir með reglugerð um ráðstafanir til að tryggja sem bezt manneldisgildi hveitis, sem selt er á íslenzkum markaði. Má í því skyni krefjast sérstakrar tilhögunar við mölun hveitisins, svo og að það skuli blandað viðeigandi næringar- og hollustuefnum, annars hvors eða hvors tveggja í senn. — **2. gr.** Brot gegn ákvæðum reglugerða, sem settar kunna að verða samkvæmt lögum þessum, skulu varða allt að 10000 kr. sekt, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt almennum lögum.

1947 Nr. 30 22. apríl

1936 Nr. 24 1. febr.

Lög um eftirlit með matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum.[a])

1. gr. Lög þessi ná yfir hverskonar matvæli og aðrar neyzlu- og nauðsynjavörur, og er tilgangur þeirra að vernda menn gegn tjóni, sem stafað getur af því, ef slíkar vörur skortir eðlilega hollustu, eða ef þær eru skaðlegar heilbrigði manna, eða ef menn eru gabbaðir til að afla sér þeirra, neyta þeirra eða nota þær í þeirri trú, að þær séu annars efnis eða eðlis en þær eru í raun og veru.[b]) — **2. gr.** *Matvæli eða neyzluvörur* eru samkv. lögum þessum efni, sem ætluð eru mönnum til neyzlu sem matur eða drykkur, þar á meðal neyzluvatn, svo og efni í mat eða drykk, þar með talið hverskonar krydd, svo og önnur efni, sem notuð eru við tilbúning matvæla og drykkja, þó að þau séu að jafnaði ekki í matvælunum eða drykkjunum, að þeim fullgerðum. Neyzluvörur teljast meðal annars hverskonar nautnavörur, svo sem áfengi, tóbak, kaffi, te o. s. frv. — Um efni, sem eingöngu eru ætluð til lækninga sem lyf og aðeins eru látin úti af lyfsölum eða læknum, fer eftir sérstökum lögum. — **3. gr.** *Nauðsynjavörur* aðrar en matvæli og neyzluvörur (sbr. 2. gr.) eru samkvæmt lögum þessum: 1. Búsáhöld, svo sem ílát og umbúðir, eldhúsáhöld, borðbúnaður og aðrir þeir hlutir, sem notaðir eru við tilbúning, geymslu eða framreiðslu matvæla eða ann-

1) L. nr. 51, 25. maí 1949, § 2.

a) XXIII, 52. — b) IX, 116, IX, 408.

arar neyzluvöru. 2. Tilsvarandi áhöld þeim, sem getur í 1. tölulið þessarar greinar og eru viðhöfð í verksmiðjum, verzlunum, skipum og öðrum flutningatækjum eða á geymslustöðum og þar annarsstaðar, sem farið er með matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, þar á meðal hverskonar vélar til matvæla- eða annarar neyzlu- eða nauðsynjavörugerðar eða við umbúnað, geymslu, flutning, afgreiðslu eða aðra meðferð á slíkum vörum, einnig vogir og mælitæki. 3. Hreinlætis- og snyrtivörur, hverju nafni sem nefnast. Með snyrtivörum teljast grímur, gerfihár og hverskonar vörur eða efni, sem leikarar einkum nota til að breyta útliti sínu, ennfremur hverskonar hreinlætis- og snyrtitæki, þar á meðal hverskonar áhöld og efni, sem notuð eru í rakarastofum og snyrtistofum. 4. Klæðnaður og hverskonar efni í klæðnað, þar á meðal rúmfatnaður og efni í rúmfatnað. 5. Húsgögn, þar á meðal upphitunar- og lýsingartæki, veggfóður og húsgagnafóður, gólfdúkar og ábreiður, málningarvörur og aðrir litir, sem ekki teljast matvæli eða neyzluvörur (sbr. 2. gr.), stofuplöntur og plöntueftirlíkingar. 6. Eldiviður og ljósmeti, þar á meðal steinolía, brennsluvínandi, bensín, kerti, eldspýtur og önnur kveikingartæki. 7. Lækningaáhöld, þar á meðal gervilimir og sjúklingaumbúðir, sáraumbúðir og hverskonar sjúkragögn og hjúkrunarvörur, ennfremur áhöld og efni til getnaðarvarna. 8. Leikföng. 9. Aðrir hlutir, sem ráðherra tiltekur nánar í samræmi við tilgang þessara laga. — **4. gr.** Óheimilt er: 1. að búa til eða flytja inn í landið í því skyni að hafa á boðstólum, selja eða láta á annan hátt af hendi matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, sem ætla má, að skorti eðlilega hollustu eða séu skaðlegar heilbrigði manna, ef þeirra er neytt eða þær notaðar á tilætlaðan eða tíðkanlegan hátt. 2. að haga umbúnaði, geymslu, flutningi, afgreiðslu eða annarri meðferð á matvælum eða öðrum neyzlu- eða nauðsynjavörum, sem ætla má, að verði hafðar á boðstólum, seldar eða látnar á annan hátt af hendi, þannig, að ætla megi, að þær fyrir það skorti eðlilega hollustu eða verði skaðlegar heilbrigði manna, ef þeirra er neytt eða þær notaðar á tilætlaðan eða tíðkanlegan hátt. 3. að hafa á boðstólum, selja eða láta á annan hátt af hendi, hvort sem er innanlands eða til útflutnings úr landinu, matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, sem ætla má, að skorti eðlilega hollustu eða séu skaðlegar heilbrigði manna, ef þeirra er neytt eða þær notaðar á tilætlaðan eða tíðkanlegan hátt. — Ef um venjulegar nautnavörur er að ræða, sem að vísu eru viðurkenndar skaðlegar heilbrigði manna, og eins þó að þeirra sé aðeins neytt á tilætlaðan eða tíðkanlegan hátt, eða um venjuleg matvæli eða um aðrar venjulegar neyzlu- eða nauðsynjavörur, sem álitamál getur verið um að þessu leyti, verða menn ekki sakfelldir samkvæmt þessari grein, nema ætla megi, að vörurnar séu annarlega eða óvenjulega skaðlegar heilbrigði manna, ef þeirra er neytt eða þær notaðar á tilætlaðan eða tíðkanlegan hátt, enda sé ekki bann á slíkum vörum eða þær gerðar óheimilar samkvæmt 6. gr. — **5. gr.** Óheimilar eru eftirlíkingar eftir matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum í blekkingarskyni í verzlun eða viðskiptum, jafnt og hverskonar fölsun slíkrar vöru. — Um verzlun með matvæli og aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, og þar á meðal um auglýsingar um og auðkenni á slkum vörum, fer almennt eftir lögum nr. 84 19. júní 1933, um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum, en í einstökum atriðum eftir reglugerðum, er ráðherra kann að setja, eða auglýsingum, er hann kann að birta samkvæmt þessum lögum. Um brot gegn hinum tilvitnuðu lögum, þegar um er að ræða matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, fer eftir þessum lögum. — **6. gr.** Ráðherra er heimilt í samræmi við tilgang þessara laga: 1. að banna eða takmarka tilbúning í landinu og þá jafnframt innflutning í landið á matvælum eða öðrum neyzlu- eða nauðsynjavörum, sem tilbúnar eru á ákveðinn hátt. 2. að banna eða takmarka, að um matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur sé búið eða þær geymdar, fluttar, afgreiddar eða að öðru leyti með þær farið á ákveðinn hátt. 3. að banna eða takmarka, að matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, sem tilbúnar eru, um er búið, geymdar eru, fluttar, afgreiddar eða að öðru leyti með farið á ákveðinn hátt, séu hafðar á boðstólum, seldar eða látnar á annan hátt af hendi. 4. að banna eða takmarka, að áhöld eða efni, sem ætluð eru til ólöglegra eftirlíkinga eða fölsunar á matvælum eða öðrum neyzlu- eða nauðsynjavörum, séu búin til í landinu eða flutt inn í landið, höfð á boðstólum, seld eða látin á annan hátt af hendi. 5. að skipa fyrir, að á umbúðir, matvæli og aðrar neyzlu- og nauðsynjavörur

1936 1. febr. Nr. 24

eða á vörurnar sjálfar séu skráðar réttar upplýsingar um, hvar og af hverjum og hvenær þær séu tilbúnar, hver hafi selt þær eða látið þær af hendi, hverrar tegundar eða efnis eða eðlis þær séu, og ef um samsettar vörur er að ræða, hve mikið sé af hverju efni fyrir sig, svo og að segja fyrir um, hvernig að öðru leyti skuli gengið frá þessum áletrunum. 6. að ákveða með reglugerðum eða auglýsingum, hvernig einstakar tegundir af matvælum eða öðrum neyzlu- eða nauðsynjavörum skuli gerðar til þess að verða ekki taldar skorta eðlilega hollustu eða vera skaðlegar heilbrigði manna, óheimilar eftirlíkingar eða falsaðar samkvæmt ákvæðum laga þessara, eða til þess að mega auðkennast á ákveðinn hátt. Í þessum reglugerðum eða auglýsingum má ákveða, hverjum þrifnaðar- og heilbrigðisreglum skuli fylgja við tilbúning, umbúnað, geymslu, flutning, afgreiðslu og aðra meðferð hinna einstöku tegunda af matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum, að húsakynni og áhöld séu viðunandi, og þegar um framleiðslu eða aðra vandasama meðferð á slíkum vörum er að ræða, að næg kunnátta sé fyrir hendi til að annast allt, er að slíku lýtur.[1]) — **7. gr.** Almennt eftirlit með framkvæmd laga þessara hafa lögreglustjórar, hver á sínum stað, með aðstoð héraðslækna, heilbrigðisnefnda og tollvörzlumanna. — Ráðherra má auk þess, svo sem nauðsyn krefur, fela sérstökum eiðsvörnum kunnáttumönnum eða opinberum stofnunum, sem hafa kunnáttumönnum á að skipa, einstakar greinir eftirlitsins og jafnvel stjórn þess í heild. Hlutaðeigendum skal jafnan skylt að leyfa eftirlitsmönnum óhindraðan aðgang til eftirlits á þeim stöðum, þar sem matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur eru búnar til, eða þar sem um slíkar vörur er búið, þær geymdar, fluttar eða á annan hátt með þær farið, eða þar sem slíkar vörur eru hafðar á boðstólum, seldar eða látnar á annan hátt af hendi, svo og að láta eftirlitsmönnum ókeypis í té nauðsynleg sýnishorn til rannsóknar, gefa þeim, eftir því sem þörf krefur vegna eftirlitsins, upplýsingar um aðferðir við tilbúning, umbúnað, geymslu, flutning, afgreiðslu og aðra meðferð á slíkum vörum, heimila þeim aðgang að innkaupareikningum og öðrum skjölum, er máli skipta fyrir starf þeirra, og að aðstoða þá í öllum greinum við framkvæmd eftirlitsins. — Ráðherra er heimilt að ákveða nánar í reglugerð um tilhögun eftirlitsins. Í reglugerðinni má ákveða, hverjar aðferðir skuli viðhafðar við rannsóknir á matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum, til að sannreyna vörurnar. Kostnaður við eftirlitið greiðist úr ríkissjóði. Heimilt skal þó með reglugerðarákvæði að leggja gjald á vörur þær, sem eftirlitinu eru háðar, til greiðslu á þeim kostnaði, og skal það gjald miðað við verðmæti framleiðslunnar eða innflutningsins.[1]) — **8. gr.** Áður en reglugerðir eru settar samkvæmt 9. tölulið 3. greinar og 6. og 7 .grein, skal gefa hlutaðeigandi framleiðendum eða kaupmönnum kost á að láta sérfræðinga, er þeir nefna til, athuga málið og segja álit sitt um það. — Í reglugerðum samkvæmt lögum þessum má aldrei gera minni kröfur til erlendrar vöru en samskonar vöru innlendrar. — **9. gr.** Þeir, sem hafa á hendi eftirlit með framkvæmd laga þessara, skulu, að viðlagðri ábyrgð samkvæmt ákvæðum hinna almennu hegningarlaga um embættis- og sýslunarmenn, bundnir þagnarskyldu um öll framleiðslu- og verzlunarleyndarmál, er þeir kunna að komast að við framkvæmd eftirlitsins, og mega hvorki færa sér þau í nyt sjálfir né verða þess valdandi að aðrir geri það. — **10. gr.** Lögreglustjóra er heimilt, með ráði héraðslæknis eða sérstaklega skipaðs eftirlitsmanns, að taka í sínar vörzlur eða umsjá matvæli og aðrar neyzlu- og nauðsynjavörur, sem ástæða er til að ætla, að séu skaðlegar heilbrigði manna, óheimilar eftirlíkingar eða falsaðar samkvæmt ákvæðum þessara laga, og hindra þannig, að þær verði hafðar á boðstólum, seldar eða á annan hátt látnar af hendi, svo lengi sem hann telur ástæðu til, og ef mál er höfðað, þangað til dómur er genginn. — **11. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál, nema um brot á hinum almennu hegningarlögum sé að ræða. — Brot gegn lögum þessum varða sektum, 100—10000 krónum, nema þyngri hegning liggi við samkvæmt öðrum lögum. Sektirnar renna í ríkissjóð. — Ætíð skal sá, er sekur hefir fundizt við ákvæði þessara laga, greiða allan þann kostnað, sem leitt hefir af útvegun sýnishorna og rannsókna á þeim, er nauðsynlegar voru til að sanna sekt hans. — Nú hefir sá, sem sekur

1) Rgj. nr. 157, 4. sept. 1953, augl. nr. 201, 23. sept. 1950.

1) Rgj. nr. 49, 15. júlí 1936, rgj. nr. 17, 22. febr. 1939 og rgj. nr. 67, 22. febr. 1940.

1936 Nr. 24 1. febr.

1936 Nr. 24 1. febr.

hefir fundizt um vörusvik samkvæmt þessum lögum, sannanlega grætt á svikunum, og má þá, auk sektar þeirrar, sem greind er í 2. málsgrein þessarar greinar, eða annarar refsingar, dæma hann til að greiða viðbótarsekt, jafnháa upphæð sem hagnaðurinn sannanlega nemur. Hinar sviknu vörur skulu jafnan dæmdar upptækar á kostnað hins seka, svo og áhöld þau og efni, sem notuð hafa verið við vörusvikin og sérstaklega eru til slíks ætluð. — Fyrir ítrekuð brot eða mikilsháttar, og einkum ef tjón hefir hlotizt af, má með dómi svipta hinn seka leyfi til að fást áfram við framleiðslu eða verzlun með matvæli og aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur um stundarsakir eða fyrir fullt og allt, ef sakir eru mjög miklar. — **12. gr.** Í dómi, uppkveðnum samkvæmt 11. gr., má kveða svo á, að hann skuli birtur almenningi á kostnað hins seka. Sé hinn kærði sýknaður, má eftir kröfu hans kveða svo á í dóminum, að hann skuli birtur almenningi, og greiðir ríkissjóður þá kostnaðinn. Í dóminum skal ákveðið, hvernig slík birting skuli fram fara.

1945 Nr. 27 12. febr.

Lög um eyðing á rottum.

1. gr. Bæjar- og sveitarstjórnir skulu gangast fyrir því undir yfirstjórn heilbrigðisstjórnarinnar, að rottum sé eytt. — **2. gr.** Eyðing á rottum skal fara fram tvisvar á ári, haust og vor, í öllum sveitarfélögum á landinu, þar sem þeirra verður vart. Bæjar- og sveitarstjórnir láta framkvæma eyðinguna á kostnað bæjar- eða sveitarsjóðs, en þriðjungur kostnaðar endurgreiðist úr ríkissjóði eftir reikningi, er stjórnarráðið úrskurðar. — Á öðrum tímum árs skal eyðing fara fram eftir ákvörðun bæjar- eða sveitarstjórnar eða fyrirmælum heilbrigðisstjórnarinnar. Fer þá um greiðslu kostnaðar svo sem segir í 1. mgr. — **3. gr.** Rottum skal eyða með eitrun eða á annan hátt, er heilbrigðisstjórnin ákveður. Við eitrun skal aðeins nota þær eiturtegundir, sem óskaðlegar eru mönnum og skepnum, sem þyngri eru en eitt kílógramm. Þó getur heilbrigðisstjórnin leyft notkun sterkari eiturtegunda, þar sem rottufaraldur er mjög mikill eða erfiður viðfangs, svo sem í skipum, sorphaugum og afgirtum geymslusvæðum. — **4. gr.** Þær einar eiturtegundir má nota og hafa til sölu, er heilbrigðisstjórnin hefur leyft. Um meðferð og notkun eiturs skal fara eftir þeim reglum, er nú gilda eða settar kunna að verða. — Rottueitur skal vera til sölu í lyfjabúðum og hjá héraðslæknum, þar sem ekki eru lyfjabúðir. — **5. gr.** Bæjar- og sveitarstjórnir skulu árlega senda stjórnarráðinu skýrslu um eyðingu á rottum í sveitarfélaginu. Skal þar lýst eyðingarstarfinu, getið eiturtegunda og eiturmagns, kostnaðar og árangurs, ef kostur er. — **6. gr.** Nú vanrækir bæjar- eða sveitarfélag að láta framkvæma eyðingu á rottum þrátt fyrir skipun heilbrigðisstjórnarinnar, og er heilbrigðisstjórninni þá heimilt að láta framkvæma eyðinguna á kostnað bæjar- eða sveitarfélagsins eingöngu.

1945 Nr. 27 12. febr.

1953 Nr. 7 3. febr.

Lög um hundahald og varnir gegn sullaveiki..

1. gr. Bæjarstjórnum og hreppsnefndum er heimilt að ákveða með samþykkt, er heilbrigðismálaráðuneytið staðfestir, að takmarka eða banna hundahald í sveitarfélaginu. — **2. gr.** Sérhver skattgreiðandi skal á skattaframtali gera grein fyrir þeim hundum, sem hann eða aðrir, er hann hefur á framfæri sínu, eiga um áramót. — Hreppstjóri í hverjum hreppi, en skattstjóri eða skattanefnd í hverjum kaupstað, skulu gera skrá yfir hunda þá, sem í sveitarfélaginu eru, og afhenda hana sýslumanni eða bæjarfógeta (í Reykjavík tollstjóra) í aprílmánuði ár hvert. — **3. gr.** Af hundum búenda og annarra, er búfé eiga, skal greiða 15 króna skatt árlega, en af öðrum hundum 150 kr. skatt árlega. — Skatturinn rennur í bæjar- eða sýslusjóð og innheimtist á manntalsþingi. — **4. gr.** Skyldur er hver sá, sem lætur slátra skepnum, er sullur finnst í, að grafa þegar í stað það slátur, sem sollið er, svo og hausa af höfuðsóttarkindum, það djúpt í jörð niður, að hundar geti eigi náð því, eða brenna það. — Brot gegn ákvæði þessu varða allt að 500 króna sekt, og fær sá annan helming sektarinnar, er upp ljóstrar, en sveitarsjóður hinn. — **5. gr.** Bæjarstjórnir, eða hreppsnefndir undir umsjón sýslunefnda, skulu sjá um hreinsun hunda til útrýmingar bandormum, hver í sínu umdæmi. — Kostnaður greiðist úr bæjar- eða sýslusjóði. — **6. gr.** Heilbrigðismálaráðuneytið setur, í samráði við landlækni og yfirdýralækni, reglugerð um hreinsun hunda vegna bandorma, meðferð sulla úr sláturfé, svo og annað, er þurfa þykir, til útrýmingar sullaveiki. — **7. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum eða samþykktum, sem settar kunna að vera samkvæmt þeim, varða sektum, er nemi 500—1000 krónum. Sektirnar

1953 Nr. 7 3. febr.

renna í sýslusjóð eða bæjarsjóð, þar sem brotið er framið. — **8. gr.** Með mál gegn brotum á lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

i. Samgöngur.

1947 Nr. 34 22. apríl

Vegalög.

I. kafli. — Um flokkun vega. — 1. gr. Vegir á Íslandi eru þjóðvegir, fjallvegir, sýsluvegir og hreppsvegir. — **2. gr.** [Þjóðvegir eru þessir: **A. Um Suðurland:** 1. *Suðurlandsvegur:* Frá Reykjavík um Ölfus, Flóa, Holt, Rangárvelli, Hvolhrepp, Landeyjar, Eyjafjöll, Sólheimasand og Mýrdal til Víkur. Um Höfðabrekkuheiði, Mýrdalssand, Skaftártungu, yfir Eldhraun, um Síðu, Fljótshverfi, Skeiðarársand, Öræfi, Breiðamerkursand, Suðursveit, um Flatey á Mýrum til Meltanga, um Höfn í Hornafirði, Nes, Almannaskarð og um væntanlega brú á Jökulsá í Lóni innan við Stafafell, að Lónsheiði. 2. *Reykjanesbraut:* Frá Reykjavík um Hafnarfjörð og Keflavík til Sandgerðis og að Stafnesi. 3. *Grindavíkurvegur:* Af Reykjanesbraut á Vogastapa um Grindavík að Reykjanesvita. 4. *Miðnesheiðarvegur:* Frá Keflavík um Miðnesheiði til Sandgerðis. 5. *Hafnavegur:* Af Reykjanesbraut í Njarðvíkum hjá Kirkjuvogi í Höfnum að Reykjanesvita. 6. *Garðskagavegur:* Af Reykjanesbraut nálægt Útskálum að Garðskagavita. 7. *Álftanesvegur:* Af Hafnarfjarðarvegi til Bessastaða. 8. *Vífilsstaðavegur:* Af Hafnarfjarðarvegi til Vífilsstaða. 9. *Útvarpsstöðvarvegur:* Af Suðurlandsvegi skammt innan við Reykjavík að Útvarpsstöð á Vatnsendahæð. 10. *Elliðavatnsvegur:* Af Suðurlandsbraut hjá Rauðavatni um Vatnsenda og Vífilsstaði til Hafnarfjarðar. 11. *Krýsuvíkur- og Selvogsvegur:* Af Reykjanesbraut sunnan við Hafnarfjörð um Krýsuvík, Selvog og Ölfus að Suðurlandsvegi nálægt Hveragerði. 12. *Þorlákshafnarvegur:* Af Selvogsvegi nálægt Hlíðarenda til Þorlákshafnar. 13. *Reykjavegur:* Af Suðurlandsvegi hjá Hveragerði í Ölfusi að Reykjaskóla. 14. *Biskupstungnabraut:* Af Suðurlandsvegi undir Ingólfsfjalli um Grímsnes og Biskupstungur, hjá Vatnsleysu til Geysis. 15. *Tjarnarvegur:* Af Biskupstungnabraut austan Torfastaða að Tjörn. 16. *Bræðratunguvegur:* Af Biskupstungnabraut austan við Tungufljótsbrú að Bræðratungu. 17. *Sogsvegur:* Af Biskupstungnabraut skammt fyrir austan Sogsbrú hjá Ljósafossi og austan við Þingvallavatn til Þingvalla. 18. *Kiðjabergsvegur:* Af Suðurlandsvegi fyrir vestan Hraungerði, um væntanlega brú á Hvítá hjá Kiðjabergi, á Biskupstungnabraut austan Seyðishóla. 19. *Þingvallabraut:* Af Vesturlandsvegi nálægt Köldukvísl til Þingvalla. 20. *Grafningsvegur:* Af Þingvallabraut nálægt Heiðarbæ, sunnan Þingvallavatns, hjá Úlfljótsvatni á Sogsveg vestan Sogs nálægt Alviðru, með álmu yfir Írafossbrú á Sogsveg hjá Syðri-Brú. 21. *Laugardalsvegur:* Af Sogsvegi nálægt Þingvallavatni, um Laugardal hjá Laugarvatni að Biskupstungnabraut hjá Múla. 22. *Laugarvatnsvegur:* Af Biskupstungnabraut hjá Svínavatni að Laugardalsvegi hjá Laugarvatni. 23. *Skeiða- og Hreppavegur:* Af Suðurlandsvegi í Flóa upp Skeið og Hrunamannahrepp að Gullfossvegi vestan við Hvítárbrú á Brúarhlöðum. 24. *Auðholtsvegur:* Af Skeiða- og Hreppavegi austan Laxárbrúar að Auðsholti. 25. *Gullfossvegur:* Af Biskupstungnabraut hjá Tungufljóti til Gullfoss. 26. *Gnúpverjavegur:* Af Skeiðavegi sunnan Laxár, hjá Ásum og norðan Miðfells upp Þjórsárdal að Ásólfsstöðum. 27. *Skálholtsvegur:* Af Skeiðavegi nálægt Reykjum, yfir Hvítá hjá Iðu, um Skálholt að Biskupstungnabraut austan Brúarár. 28. *Villingaholtsvegur:* Af Suðurlandsvegi í Flóa um Villingaholt suður með Þjórsá um Parta og Fljótshóla að Gaulverjabæjarvegi. 29. *Gaulverjabæjar- og Stokkseyrarvegur:* Af Suðurlandsvegi í Flóa um Gaulverjabæ og Stokkseyri að Eyrarbakkavegi. 30. *Hamarsvegur:* Af Gaulverjabæjarvegi norðan Gaulverjabæjar um Hamarsbæi og Skógsnes á Villingaholtsveg nálægt Sýrlæk. 31. *Eyrarbakkavegur:* Frá Selfossi að Eyrarbakka. 32. *Kaldaðarnesvegur:* Af Eyrarbakkavegi nálægt Sandvík að Kaldaðarnesi. 33. *Ásvegur:* Af Suðurlandsvegi móts við vegamót Landvegar um Ás að Sandhólaferju. 34. *Vetleifsholtsvegur:* Af Suðurlandsvegi vestan við Ægissíðu að Vetleifsholti. 35. *Heiðarvegur:* Af Suðurlandsvegi vestan við Hárlaugsstaði um Heiði, Kamb og Raftholt að Hreiðri. 36. *Landvegur:* Af Suðurlandsvegi í Holtum upp Land hjá Múla að Galtalæk. 37. *Hagabraut:* Af Landvegi fyrir ofan Lýtingsstaði um Haga, Stúfholt, Skammbeinsstaði að Landvegi neðan við Köldukinn. 38. *Þykkvabæjavegur:* Af Suðurlandsvegi vestan Ægissíðu að Hábæ í Þykkvabæ. 39. *Árbæjarvegur:* Af Suðurlandsvegi vestan við Ytri-Rangá, um Árbæ á Landveg nálægt Lækjarbotnum. 40. *Bakkabæjavegur:* Af Suðurlandsvegi austan við Þverárbrú, sunnan Þverár yfir væntanlega brú á Hólsá

1947 Nr. 34 22. apríl

hjá Ártúni á Þykkvabæjarveg. 41. *Út-Landeyjavegur:* Af Bakkavegi nálægt Fróðholti um Eystri-Hól að Ytra-Hóli, með álmu að Skúmsstöðum. 42. *Landeyjavegur syðri:* Af Suðurlandsvegi hjá Hemlu, hjá Akurey, Bergþórshvoli; Lágafelli og Miðey að Suðurlandsvegi nálægt Ossabæ. 43. *Oddavegur:* Af Suðurlandsvegi vestan við Strönd að Odda. 44. *Hólmavegur:* Af Landeyjavegi syðri hjá Búðarhóli að Bakka. 45. *Fljótshlíðarvegur:* Af Suðurlandsvegi á Hvolsvelli inn Fljótshlíð að Múlakoti. 46. *Vallarvegur:* Af Fljótshlíðarvegi hjá Sunnuhvoli um Efra-Hvol að Velli. 47. *Merkurvegur:* Af Suðurlandsbraut austan við Markarfljótsbrú inn að Stóru-Mörk. 48. *Sandhólmavegur:* Af Suðurlandsvegi hjá Fitjamýri, ofan við Lambhúshól á Suðurlandsveg hjá Hvammi. 49. *Skógaskólavegur:* Af Suðurlandsvegi austan Skógaár að Skógaskóla. 50. *Dyrhólavegur:* Af Suðurlandsvegi hjá Litla-Hvammi í Mýrdal um Loftsali að Dyrhólaey. 51. *Reynishverfisvegur:* Af Suðurlandsvegi á Fossholtum að Görðum í Reynishverfi. 52. *Mýrdalsvegur syðri:* Af Suðurlandsvegi fyrir neðan Fagradal, yfir Mýrdalssand á Álftaversveg nálægt Hraunbæ. 53. *Álftaversvegur:* Af Suðurlandsvegi við Skálmarbrú á Mýrdalssandi að Þykkvabæjarklaustri í Álftaveri. 54. *Búlandsvegur:* Af Suðurlandsvegi austan við Tungufljótsbrú í Skaftártungu að Búlandi. 55. *Meðallands- og Landbrotsvegur:* Af Suðurlandsvegi í Skaftártungu um Ásabrú, Leiðvöll og Langholt í Meðallandi. Um Eldvatnsbrú hjá Fljótum og upp Landbrot austanvert á Suðurlandsveg við Skaftárbrú. 56. *Holtsvegur á Síðu:* Af Suðurlandsvegi austan við Eldhraun um Skaftárbrú vestri að Holti. 57. *Kirkjubæjarklaustursvegur:* Af Suðurlandsvegi austan við Skaftárbrú að Kirkjubæjarklaustri á Síðu. 58. *Inn-Nesja- og Mýravegur:* Af Suðurlandsvegi hjá Hólum í Hornafirði vestur yfir Fljót innra, nálægt Hoffelli, út Mýrar að Suðurlandsvegi hjá Flatey. Yfir Hornafjarðarfljót ytra undan Bjarnanesi. 59. *Hornsvegur:* Af Suðurlandsvegi hjá Almannaskarði að Horni. 60. *Bæjarvegur í Lóni:* Af Suðurlandsvegi hjá Stafafelli um Byggðarholt og Bæ á Suðurlandsveg hjá Svínhólum. 61. *Stórhöfðavegur í Vestmannaeyjum:* Frá vegamótum ofan við kirkjuna um Ofanleitishverfi suður að vita á Stórhöfða. — **B. Um Vesturland.** 1. *Vesturlandsvegur:* Af Suðurlandsvegi innan við Elliðaár um Mosfellssveit og Kjalarnes, kringum Hvalfjörð, um Leirársveit, Hafnarskóg og Andakíl. Yfir Hvítárbrú hjá Hvítárvöllum og á vegamót Borgarnesbrautar norðan við Gufuá. Um Norðurárdal, Bjarnadal, Miðdali, Búðardal, Svínadal, kringum Gilsfjörð, yfir Geiradal, um Kollabúðarheiði, Þorskafjarðarheiði og Langadal til Arngerðareyrar. 2. *Keldnavegur:* Af Vesturlandsvegi hjá Grafarholti í Mosfellssveit að Keldum. 3. *Reykjavegur:* Af Vesturlandsvegi við Varmárbrú um Álafoss, um Reykjahverfi, hjá Miðdal og á Suðurlandsveg hjá Geithálsi. 4. *Kjalarnesvegur innri:* Af Vesturlandsvegi skammt vestan við Varmadal um Skeggjastaði á Þingvallaveg hjá Seljabrekku. 5. *Eyrarfjallsvegur:* Af Vesturlandsvegi hjá Kiðafelli, sunnan Eyrarfjalls á Vesturlandsveg hjá Blönduholti. 6. *Kjósarskarðsvegur:* Frá vegamótum Vesturlandsvegar hjá Skorá um Möðruvelli og Fellsenda á Þingvallaveg hjá Syðri-Stíflisdal. 7. *Reynivallavegur:* Af Vesturlandsvegi norðan Laxárbrúar um Reynivelli að vegamótum Kjósarskarðsvegar hjá Möðruvöllum. 8. *Dragháls- og Skorradalsvegur:* Af Vesturlandsvegi hjá Ferstiklu á Hvalfjarðarströnd um Ferstikluháls, Svínadal, vestan Skorradalsvatns, um Hestháls yfir Andakíl að Vesturlandsvegi hjá Hvítárvöllum. 9. *Andakílsfossavegur:* Af Vesturlandsvegi nálægt Ausu, hjá Andakílsfossum, Grund og Háafelli um Fitjabrú að Vatnshorni. 10. *Leirársveitarvegur:* Af Vesturlandsvegi hjá Leirárbrú um Leirá, yfir Laxárbrú hjá Hóli og á Vesturlandsveg skammt frá Miðfelli. 11. *Svínadalsvegur:* Af Leirársveitarvegi hjá Hóli norðan Laxár að Eyri. 12. *Akranesvegur:* Frá Akranesi að Vesturlandsvegi hjá Lambhaga. 13. *Akrafjallsvegur:* Af Akranesvegi hjá Litlu-Fellsöxl, fyrir Akrafjall, hjá Klafastöðum og Innra-Hólmi á þjóðveginn ofan við Akraneskaupstað. 14. *Melasveitarvegur:* Af Vesturlandsvegi hjá Skorholti um Melasveit á Vesturlandsveg sunnan við Höfn. 15. *Hvalfjarðarferjuvegur:* Af Vesturlandsvegi hjá Eyri í Kjós að ferjulendingu sunnan Hvalfjarðar og af Akrafjallsvegi hjá Klafastöðum að ferjulendingu norðan Hvalfjarðar. 16. *Mófellsstaðavegur:* Af Vesturlandsvegi innan við Skeljabrekku um Mófellsstaði á Skorradalsveg hjá Skorradalsvegi á Götuási inn Lundarreykja-Vatnsósnum. 17. *Lundarreykjadalsvegur:* Af dal á Uxahryggjaveg gegnt Gilstreymi. 18. *Skálpastaðavegur:* Af Bæjarsveitarvegi hjá Fossatúni um Skálpastaði og Grímsárbrú á Lundarreykjadalsveg hjá Brautartungu. 19. *Bæjarsveitarvegur:* Af Vesturlandsvegi nálægt Hesti, um Bæjarsveit, um Reykjadalsbrú hjá Kleppjárnsreykjum að Reykholtsdalsvegi,

1947 Nr. 34 22. apríl

með hliðarálmu að flugvelli á Kálfanesmelum. 20. *Flókadalsvegur:* Af Bæjarsveitarvegi hjá Steðja, inn Flókadal að Skógum. 21. *Reykdælavegur:* Af Bæjarsveitarvegi hjá Kleppjárnsreykjum inn Reykholtsdal, yfir Reykjadalsá hjá Steindórsstöðum, á Borgarfjarðarbraut nálægt Reykholti. 22. *Borgarnesbraut:* Frá Borgarnesi að Vesturlandsvegi norðan Gufuár. 23. *Ferjubakkavegur:* Af Borgarnesbraut hjá Brennistöðum, um Ferjubakka, á Vesturlandsveg vestan við brú á Ferjukotssíki. 24. *Borgarfjarðarbraut:* Af Vesturlandsvegi hjá Haugum um Stafholtstungur, yfir Hvítárbrú á Kláffossi, um Reykholtsdal og Hálsasveit að Lambá. 25. *Varmalandsvegur:* Af Borgarfjarðarbraut austan Arnarholts að Varmalandsskóla. 26. *Stafholtsvegur:* Af Borgarfjarðarbraut austan Arnarholts að Stafholti. 27. *Þverárhlíðarvegur:* Af Borgarfjarðarbraut um Hjarðarholt og Arnbjarnarlæk á Kleifaveg hjá Norðtungu. 28. *Kleifavegur:* Af Borgarfjarðarbraut hjá Kláffossbrú um Kleifar að Norðtungu. 29. *Hvítársíðuvegur:* Af Kleifavegi um Hvítársíðu, Hvítársíðukrók og hjá Kalmanstungu á Borgarfjarðarbraut fyrir innan Húsafell, með álmu yfir væntanlega brú á Hvítá hjá Bjarnastöðum og á Hálsasveitarveg hjá Stóra-Ási. **30.** *Álftaneshreppsvegur:* Af Stykkishólmsvegi vestan Langár um Álftaneshrepp sunnanverðan, sunnan Hólmsvatns um Vogalæk að Álftárósi. 31. *Grímsstaðavegur:* Af Stykkishólmsvegi hjá Urriðaárbrú að Grímsstöðum. 32. *Hraunhreppsvegur:* Af Stykkishólmsvegi hjá Arnarstapa, um Hrafnkelsstaði, Laxárholt, Vog, Akra, Stóra-Kálfalæk og Einholt á Stykkishólmsveg hjá Fíflholtum. 33. *Hnappadalsvegur:* Af Stykkishólmsvegi um Hnappadal og Heydal að Bílduhóli á Skógarströnd. 34. *Stykkishólmsvegur:* Af Borgarnesbraut fyrir ofan Borgarnes um Mýrar, um Kerlingarskarð og Helgafellssveit til Stykkishólms. 35. *Kolviðarnesvegur:* Af Stykkishólmsvegi vestan við Gerðuberg í Eyjahreppi að Kolviðarneslaug. 36. *Hítarnesvegur:* Af Stykkishólmsvegi sunnan Kaldár að Hítarnesi. 37. *Skógarnesvegur:* Af Stykkishólmsvegi sunnan Stóru-Þúfu, hjá Miklaholti og Ytra-Skógarnesi að Syðra-Skógarnesi. 38. *Stakkhamarsvegur:* Af Ólafsvíkurvegi sunnan Hofstaða um Borgarholt að Krossum. 39. *Lýsuhólsvegur:* Af Ólafsvíkurvegi hjá Hraunsmúla og Lýsudal að Lýsuhóli. 40. *Ólafsvíkurvegur:* Af Stykkishólmsvegi austan við Straumfjarðará um Staðarsveit og Fróðárheiði til Ólafsvíkur. 41. *Útnesvegur:* Af Ólafsvíkurvegi, sunnan Fróðárheiðar, um Breiðuvík að Sandi. 42. *Búðavegur:* Af Útnesvegi utan við Hraunhafnará til Búða. 43. *Hellnavegur:* Af Útnesvegi að Hellnum. 44. *Rifsvegur:* Af Hellissandsvegi að Rifi. 45. *Hellissandsvegur:* Frá Ólafsvík til Hellissands. 46. *Eyrarsveitar- og Fróðárhreppsvegur:* Af Stykkishólmsvegi í Helgafellssveit um Eyrarsveit til Grafarness. Utan í Búlandshöfða og um Fróðársveit á Ólafsvíkurveg. 47. *Framsveitarvegur:* Af Eyrarsveitarvegi nálægt Eiði út fyrir Eyrarfjall, um Setberg og á Eyrarsveitarveg nálægt Vindási. 48. *Bjarnarhafnarvegur:* Af Eyrarsveitarvegi til Bjarnarhafnar með álmu að Seljum. 49. *Helgafellssveitarvegur:* Af Stykkishólmsvegi nálægt Gríshól í Helgafellssveit um Kóngsbakka og Hraunháls á Eyrarsveitarveg í Berserkjahrauni. 50. *Skógarstrandarvegur:* Af Stykkishólmsvegi í Helgafellssveit um Skógarströnd yfir Hörðudal og á Vesturlandsveg í Miðdölum. 51. *Miðdalavegur:* Frá Vesturlandsvegi vestan Tunguár, hjá Kvennabrekku og Svalbarði á Vesturlandsveg hjá Fellsenda. 52. *Haukadalsvegur:* Af Vesturlandsvegi sunnan við Haukadalsárbrú um Haukadal inn á móts við Kross. 53. *Hörðudalsvegur:* Af Skógarstrandarvegi um Hörðudal, hjá Hlíð að Fremri-Vífilsdal. 54. *Laxárdalsvegur:* Af Vesturlandsvegi sunnan Laxár í Dölum, um Laxárdal og Laxárdalsheiði að Strandavegi utan Borðeyrar. 55. *Laugavegur:* Af þjóðveginum í Hvammssveit að Laugum. 56. *Klofnings- og Skarðsstrandarvegur:* Af Vesturlandsvegi hjá Ásgarði um Staðarfell og Skarðsstöð á Vesturlandsveg í Saurbæ. 57. *Efribyggðarvegur:* Af Klofningsvegi hjá Helluá, um Túngarð og Stóru-Tungu á Klofningsveg nálægt Kjarlaksstöðum. 58. *Salthólmavíkurvegur:* Af Skarðsstrandarvegi hjá Tjaldanesi í Saurbæ til verzlunarstaðarins í Salthólmavík. 59. *Staðarhólsvegur:* Af Skarðsstrandarvegi við Kirkjuhvol í Saurbæ um Staðarhól að Þverfelli. 60. *Króksfjarðarnesvegur:* Af Vesturlandsvegi í Geiradal að verzlunarstaðnum í Króksfjarðarnesi. 61. *Gautsdalsvegur:* Af Vesturlandsvegi sunnan Geiradalsár, nálægt Bakka að Gautsdal. 62. *Reykhólasveitarvegur:* Af Vesturlandsvegi við Berufjarðarbotn um Reykhóla og Stað að Laugalandi og af Vesturlandsvegi hjá Kinnarstöðum að Hofstöðum. 63. *Gufudalsvegur:* Af Vesturlandsvegi í Þorskafirði um Gufudal, Skálanes og Kollafjörð að Kletti austan undir Klettshálsi. 64. *Fjarðarhlíðarvegur:* Af Gufudalsvegi við Vattarfjörð að Firði. 65. *Steinadalsvegur:* Af Vesturlandsvegi

1947 Nr. 34 22. apríl

hjá Brekku í Gilsfirði, um Steinadalsheiði og á Strandaveg í Kollafirði. 66. *Strandavegur:* Af Norðurlandsvegi vestan Hrútafjarðarár um Borðeyri, út með Hrútafirði, um Stikluháls, meðfram Bitrufirði, um Bitruháls, Kollafjörð og til Hólmavíkur. Um Staðardal og að Vesturlandsvegi á Kollabúðaheiði. 67. *Kaldrananesvegur:* Af Bjarnarfjarðarvegi til Kaldrananess. 68. *Reykjarfjarðarvegur:* Af Strandavegi í Staðardal, um Bjarnarfjörð, Bala, Kaldbak og Veiðileysu, um Kúvíkur í Reykjarfirði að Árnesi. 69. *Gjögurvegur:* Frá Eyri í Ingólfsfirði um Árnes að Gjögri í Reykjarfirði. 70. *Selstrandarvegur:* Af Reykjarfjarðarvegi norðan Selár út Selströnd, um Drangsnes, um Bæ til Kaldrananess. 71. *Ármúlavegur:* Af Vesturlandsvegi hjá Langadalsárbrú innan við Arngerðareyri út Langadalsströnd að Ármúla. 72. *Snæfjallastrandarvegur:* Frá Ármúla um Snæfjallaströnd að Mýri. 73. *Ögurvegur:* Frá Arngerðareyri við Ísafjarðardjúp um Múla, um Eyrarfjall, meðfram Mjóafirði, um Ögur að Hjöllum í Skötufirði. 74. *Vatnsfjarðarvegur:* Af Ögurvegi við Ísafjarðarbotn um Vatnsfjörð að Skálavík með álmum að Púfum og til Reykjaness. 75. *Jökulfjarðavegur:* Frá Sætúnsbryggju um Staðarheiði að Dynjanda. 76. *Aðalvíkurvegur:* Frá Heklu við Hesteyri um Hesteyrardal og Stakkadalsheiði til Látra í Aðalvík. 77. *Hnífsdals- og Bolungavíkurvegur:* Frá Ísafirði um Hnífsdal til Bolungavíkur. 78. *Tungudalsvegur:* Frá Seljalandsárbrú um Tungudal að Bunuá. 79. *Engidalsvegur:* Af Súðavíkurvegi við Réttarholt að rafstöð í Engidal. 80. *Ísafjarðarvegur:* Frá Ísafirði um Breiðadalsheiði, inn fyrir Önundarfjörð, um Gemlufallsheiði að Gemlufalli við Dýrafjörð. 81. *Súðavíkurvegur:* Af Ísafjarðarvegi nálægt Seljalandsá í Skutulsfirði um Arnardal til Súðavíkur. 82. *Fjarðavegur:* Frá Súðavík fyrir Álftafjarðarbotn að Eyri í Seyðisfirði. 83. *Suðureyrarvegur:* Af Ísafjarðarvegi á Breiðadalsheiði um Botnsheiði út með Súgandafirði, um Suðureyri að Stað. 84. *Flateyrarvegur:* Af Ísafjarðarvegi hjá Breiðadal til Flateyrar. 85. *Hjarðardalsvegur:* Af Ísafjarðarvegi hjá Mosvöllum í Önundarfirði um Hjarðardal og yfir Dalsá hjá Kirkjubóli í Valþjófsdal. 86. *Núpsvegur:* Frá Alviðruvör um Núp að vegamótum Ísafjarðarvegar hjá Gemlufalli. 87. *Ingjaldssandsvegur:* Frá Núpi í Dýrafirði um Sandsheiði að Sæbóli á Ingjaldssandi. 88. *Dýrafjarðarvegur:* Af Ísafjarðarvegi hjá Gemlufalli inn fyrir Dýrafjörð að norðan og út að sunnan til Þingeyrar. 89. *Þingeyrarvegur:* Frá Þingeyri um Brekkudal og Rafnseyrarheiði að væntanlegum ferjustað við Arnarfjörð nálægt Rafnseyri. 90. *Haukadalsvegur:* Frá Þingeyri til Haukadals. 91. *Álftamýrarvegur:* Frá Rafnseyri til Álftamýrar. 92. *Bíldudals- og Patreksfjarðarvegur:* Frá Bíldudal um Hálfdán, fyrir Tálknafjarðarbotn, um Mikladal til Geirseyrar við Patreksfjörð. 93. *Dalahreppsvegur:* Frá Bíldudal um Bakka að Selárdal í Dalahreppi. 94. *Suðurfjarðavegur:* Frá Bíldudal um Suðurfirði að Reykjarfirði. 95. *Tálknafjarðarvegur:* Af Bíldudalsvegi norðan Tálknafjarðar um Sveinseyri að Sellátrum. 96. *Barðastrandarvegur:* Frá Geirseyri um Kleifaheiði, hjá Haga og Brjánslæk, um Þingmannaheiði og Klettsháls að Kletti í Kollafirði. 97. *Rauðasandsvegur:* Af Barðastrandarvegi hjá Ósum við Patreksfjörð um Hvalsker og Saurbæ að Lambavatni á Rauðasandi. 98. *Örlygshafnarvegur:* Af Rauðasandsvegi hjá Hvalskeri um Sauðlauksdal, Gjögur í Örlygshöfn og Hafnarfjall að Látrum. —

C. Um Norðurland: 1. *Norðurlandsvegur:* Af Vesturlandsvegi hjá Dalsmynni í Norðurárdal, um Holtavörðuheiði og Hrútafjörð, yfir Hrútafjarðarháls, Miðfjörð, Víðidal og Vatnsdalsá hjá Hnausum til Blönduóss. Um Langadal, Stóra-Vatnsskarð, Vallhólm, Blönduhlíð, Norðurárdal, Öxnadalsheiði, Öxnadal, Þelamörk og Kræklingahlíð til Akureyrar. Um Vaðlaheiði, Ljósavatnsskarð, Fljótsheiði, Mývatnsheiði, Mývatnssveit og Mývatnsöræfi, um Jökulsárbrú til Grímsstaða á Fjöllum. 2. *Reykjaskólavegur:* Af Norðurlandsvegi hjá Reykjum í Hrútafirði að Reykjaskóla. 3. *Miðfjarðarvegur:* Af Norðurlandsvegi austast á Hrútafjarðarhálsi yfir Núpsá nálægt Núpi. 4. *Hvammstangabraut:* Frá Hvammstanga að Norðurlandsvegi hjá Stóra-Ósi. 5. *Vatnsnesvegur:* Frá Hvammstanga út Vatnsnes að Hindisvík. 6. *Vesturhópsvegur:* Af Norðurlandsvegi hjá Vatnshorni um Vesturhóp út að Hindisvík. 7. *Vesturárdalsvegur:* Af Miðfjarðarvegi norðan Vesturár að Kollufossi. 8. *Austursíðuvegur:* Af Norðurlandsvegi austan Miðfjarðarár um brýr á Austurá og Núpsá á Miðfjarðarveg. 9. *Austurárdalsvegur:* Af Austursíðuvegi hjá Austurárbrú að Hnausakoti. 10. *Ásabæjarvegur:* Af Vesturhópsvegi hjá Þorfinnsstöðum að Stóru-Borg. 11. *Víðidalsvegur:* Af Norðurlandsvegi hjá Deildarhóli, um Víðidalstungu og yfir brú á Víðidalsá. 12. *Vatnsdalsvegur:* Af Norðurlandsvegi hjá Sveinsstöðum fram Vatnsdal yfir væntanlega brú á Vatnsdalsá og út austan ár að Norðurlands-

1947 Nr. 34 22. apríl

vegi. 13. *Reykjabraut:* Af Norðurlandsvegi fyrir norðan Giljá um Reyki á Svínvetningabraut hjá Tindum. 14. *Flugvallarvegur:* Af Húnvetningabraut að flugvelli hjá Akri. 15. *Svínvetningabraut:* Frá Blönduósi hjá Svínavatni, um brú á Blöndu hjá Löngumýri á Norðurlandsveg norðan Svartárbrúar. 16. *Svínadalsvegur:* Af Reykjabraut hjá Svínavatni um Auðkúlu á Svínvetningabraut innan við Svínavatn. 17. *Svartárdalsvegur:* Af Norðurlandsvegi hjá Bólstaðarhlíð að Bergsstöðum. 18. *Skagastrandarvegur:* Frá Blönduósi um Skagaströnd og Kálfshamarsvík norður að sýslumörkum. 19. *Þverárfjalls- og Gönguskarðavegur:* Af Skagastrandarvegi utan við Laxá, um Norðurárdal, Þverárfjall, Laxárdal ytri, Laxárdalsheiði og Gönguskörð til Sauðárkróks. 20. *Skagavegur:* Af Gönguskarðsvegi hjá Skíðastöðum út Laxárdal og Skaga að sýslumörkum. 21. *Reykjastrandarvegur:* Af Gönguskarðsvegi hjá Skarði að Reykjum á Reykjaströnd. 22. *Sauðárkróksbraut:* Frá Sauðárkróki að Norðurlandsvegi hjá Varmahlíð. 23. *Sæmundarhlíðarvegur:* Af Sauðárkróksbraut hjá Geitagerði að Sólheimum. 24. *Skagafjarðarvegur:* Af Norðurlandsvegi skammt innan við Varmahlíð um Mælifell, um Tungusveit og Kjálka, á Norðurlandsveg nálægt Egilsá í Norðurárdal. 25. *Út-Blönduhlíðarvegur:* Af Hofsósvegi austan Héraðsvatna um Viðvíkursveit og Blönduhlíð á Norðurlandsveg austan við Héraðsvatnabrú á Grundarstokki. 26. *Hofsósvegur:* Frá Sauðárkróki um Hegranes, Viðvíkursveit og Óslandshlíð til Hofsóss með álmu inn Deildardal að Kambi. 27. *Hegranesvegur:* Af Hofsósvegi hjá Garði að Ríp. 28. *Hólavegur:* Af Hofsósvegi hjá Miklahóli um Viðvík og Laufskálaholt að Hólum. 29. *Siglufjarðarvegur:* Frá Hofsósi um Sléttuhlíð, Fljót og Siglufjarðarskarð til Siglufjarðar. 30. *Flókadalsvegur eystri:* Af Siglufjarðarvegi austan við Haganes, um Barð að Stóru-Reykjum í Flókadal. 31. *Ólafsfjarðarvegur:* Af Siglufjarðarvegi norðan Fljótaár um Stíflu og Lágheiði til Ólafsfjarðar. 32. *Hörgárdalsvegur innri:* Af Norðurlandsvegi hjá Bægisá á Þelamörk yfir Hörgárbrú nálægt Þúfnavöllum. 33. *Hörgárdalsvegur ytri:* Af Dalvíkurvegi hjá Möðruvöllum um brú á Hörgá á Helguhyl að Hörgárdalsvegi innri með álmu að Barká. 34. *Dalvíkurvegur:* Af Norðurlandsvegi á Moldhaugahálsi, um Arnarneshrepp og Árskógsströnd, hjá Árgerði til Dalvíkur. 35. *Hauganesvegur:* Af Dalvíkurvegi hjá Stærra-Árskógi að Hauganesi. 36. *Árskógssandsvegur:* Af Dalvíkurvegi utan við Þorvaldsdalsá að Árskógssandi. 37. *Svarfaðardalsvegur:* Af Dalvíkurvegi hjá Árgerði að Urðum. 38. *Hrísavegur:* Af Dalvíkurvegi hjá Hrísum, um brýr á Skíðadalsá og Svarfaðardalsá að Svarfaðardalsvegi hjá Hreiðarsstöðum. 39. *Hjalteyrarvegur:* Af Dalvíkurvegi hjá Skriðulandi í Arnarneshreppi til Hjalteyrar. 40. *Dagverðareyrarvegur:* Af Norðurlandsvegi fyrir innan Moldhauga að Dagverðareyri. 41. *Eyjafjarðarbraut:* Af Norðurlandsvegi sunnan Akureyrar um Jórunnarstaði að Torfufelli, ásamt brautinni að Kristneshæli. 42. *Laugalandsvegur:* Af Norðurlandsvegi hjá Kaupangi, hjá Laugalandsskóla, um Eyjafjarðarárbrú á Stíflu og á Eyjafjarðarbraut skammt utan við Saurbæ. 43. *Vatnsendavegur:* Af Eyjafjarðarbraut hjá Saurbæ, austur yfir brú á Eyjafjarðará þar, um Hóla að Vatnsenda. 44. *Svalbarðsstrandarvegur:* Af Norðurlandsvegi hjá Veigastöðum innst á Vaðlaheiði, um Svalbarðsströnd og Höfðahverfi á Fnjóskadalsveg austan við brú á Fnjóská hjá Laufási. 45. *Fnjóskadalsvegur eystri:* Af Norðurlandsvegi hjá Hálsi út Fnjóskadal austanverðan um Höfðahverfi til Grenivíkur. 46. *Fnjóskadalsvegur vestri:* Frá Draflastöðum suður Fnjóskadal vestan Fnjóskár að Illugastöðum. 47. *Kljástrandarvegur:* Af Fnjóskadalsvegi utan við Gljúfurárbrú, um Höfða að Kljáströnd. 48. *Svalbarðseyrarvegur:* Af Vaðlaheiðarvegi ofan við Geldingsárbrú til Svalbarðseyrar. 49. *Kinnarvegur:* Af Norðurlandsvegi hjá Krossi í Ljósavatnsskarði um Köldukinn, yfir Skjálfandafljótsbrú, norður fyrir Garðsnúp á Þingeyjarsýslubraut hjá Garði í Aðaldal. 50. *Út-Kinnarvegur:* Af Kinnarvegi hjá Ófeigsstöðum út að Granastöðum. 51. *Reykjahverfisvegur:* Af Þingeyjarsýslubraut hjá Laxamýri, um Hveravelli í Reykjahverfi og Hvammsheiði, hjá Grenjaðarstað, á Þingeyjarsýslubraut hjá Syðra-Fjalli í Aðaldal. 52. *Laxárdalsvegur:* Af Reykjahverfisvegi hjá Laxárbrúm vestan Laxár að Þverá í Laxárdal. 53. *Bárðardalsvegur vestri:* Af Norðurlandsvegi við Kvíslarbrú vestan Skjálfandafljóts yfir væntanlega brú hjá Stóruvöllum. 54. *Bárðardalsvegur eystri:* Af Norðurlandsvegi hjá Fosshól, um Bárðardal austan Skjálfandafljóts, inn að Bjarnastöðum. 55. *Þingeyjarsýslubraut:* Af Norðurlandsvegi hjá Breiðumýri, um Aðalreykjadal, Húsavík, Tjörnes og Kelduhverfi, um Jökulsárbrú í Axarfirði að vegamótum Kópaskers- og Hólsfjallavega. 56. *Mývatnssveitarvegur nyrðri:* Af Norðurlands-

1947 Nr. 34 22. apríl

vegi hjá Arnarvatni í Mývatnssveit, norðan Mývatns til Reykjahlíðar. 57. *Reykjaheiðarvegur:* Frá Húsavík um Reykjaheiði að vegamótum Tjörnesvegar hjá Lóni í Kelduhverfi. 58. *Laugaskólavegur:* Af Norðurlandsvegi sunnan við Breiðumýri að Laugaskóla. 59. *Kópaskers- og Raufarhafnarvegur:* Af Norðurlandsvegi austan við Jökulsárbrú í Axarfirði, um Kópaskerskauptún, yfir Melrakkasléttu, um Raufarhöfn á Axarfjarðarheiðarveg nálægt Svalbarði í Þistilfirði. 60. *Sandsvegur:* Af Kópaskersvegi nálægt Skinnastöðum vestur yfir Sandárbrú. 61. *Hólsfjallavegur:* Frá vegamótum austan Jökulsárbrúar í Axarfirði, hjá Dettifossi, á Austurlandsveg hjá Grímsstöðum á Fjöllum. 62. *Axarfjarðarheiðar- og Þistilfjarðarvegur:* Af Kópaskersvegi hjá Klifshaga, um Hrauntanga og Svalbarð í Þistilfirði til Þórshafnar. 63. *Langanesvegur:* Frá Þórshöfn út Langanes að Skálum. 64. *Eiðisvegur:* Af Langanesvegi utan Krossóss að Eiði. 65. *Ytra-Lónsvegur:* Af Langanesvegi utan við Sauðanesós, nálægt Ytra-Lóni að Eldjárnsstöðum. — **D. Um Austurland.** 1. *Austurlandsvegur:* Af Norðurlandsvegi hjá Grímsstöðum á Fjöllum, hjá Möðrudal um Möðrudalsöræfi, Jökuldalsheiði, um Jökuldal hjá Skjöldólfsstöðum, um Jökulsárbrú hjá Fossvöllum, um Hróarstungu, um Lagarfljótsbrú hjá Egilsstöðum, um Velli og Skriðdal, um Breiðdalsheiði, um Breiðdal hjá Eydölum, um Strætishvarf, um Berufjarðarströnd til Djúpavogs. Um Geithellnahrepp yfir Lónsheiði að Suðurlandsvegi í Lóni. 2. *Stranda- og Jökulsárhlíðarvegur:* Frá Þórshöfn norðan Brekknaheiðar, um Strandir, Sandvíkurheiði, Vopnafjörð, Hellisheiði og Jökulsárhlíð á Austurlandsveg vestan við Jökulsárbrú hjá Fossvöllum. 3. *Hafnarvegur:* Af Stranda- og Jökulsárhlíðarvegi við Bakkaá í Skeggjastaðahreppi að Hafnarkauptúni. 4. *Vopnafjarðarvegur:* Af Austurlandsvegi hjá Möðrudal um Langadal, yfir Möðrudalsheiði, um Hofsárdal til Vopnafjarðar. 5. *Vesturdalsvegur:* Af Strandavegi nálægt Vesturá um Vesturárdal á Vopnafjarðarveg fyrir innan Hof. 6. *Sunnudalsvegur í Vopnafirði:* Af Stranda- og Jökulsárhlíðarvegi austan við Hofsá að Sunnudal. 7. *Jökuldalsvegur:* Frá Austurlandsvegi við Gilsá í Jökuldal um Hákonarstaði og Brú að Aðalbóli. 8. *Hróarstunguvegur nyrðri:* Af Austurlandsvegi austan við Jökulsárbrú hjá Fossvöllum austan Jökulsár, um væntanlega brú á Lagarfljót á Steinboga, á Úthéraðs- og Borgarfjarðarveg nálægt Hóli. 9. *Hróarstunguvegur eystri:* Af Austurlandsvegi hjá Rangá, um Kirkjubæ, yfir væntanlega brú á Lagarfljót hjá Fossi og á Úthéraðs- og Borgarfjarðarveg hjá Bóndastöðum. 10. *Kirkjubæjarvegur:* Af Hróarstunguvegi nyrðri nálægt Stóra-Bakka um Hallfreðarstaði og Kirkjubæ að Gunnhildargerði. 11. *Upphéraðsvegur:* Af Austurlandsvegi vestan Lagarfljótsbrúar, um Fell og á Fljótsdalsveg vestan við Jökulsá í Fljótsdal skammt fyrir innan Valþjófsstað. 12. *Fellavegur efri:* Af Austurlandsvegi norðan Lagarfljótsbrúar um Hafrafell og Fjallsel á Upphéraðsveg nálægt Ormarsstöðum. 13. *Fjarðarheiðarvegur:* Af Fagradalsbraut hjá Egilsstöðum um Fjarðarheiði til Seyðisfjarðar. 14. *Seyðisfjarðarvegur:* Frá Seyðisfirði að Þórarinsstöðum. 15. *Seyðisfjarðarvegur nyrðri:* Frá Vestdalseyri að Brimnesi. 16. *Úthéraðs- og Borgarfjarðarvegur:* Af Fjarðarheiðarvegi austan við Eyvindarárbrú um Eiða, út Hjaltastaðaþinghá hjá Bóndastöðum og yfir Selfljótsbrú hjá Heyskálum. Yfir Vatnsskarð um Njarðvík til Bakkagerðis í Borgarfirði. 17. *Hjaltastaðarvegur:* Af Úthéraðs- og Borgarfjarðarvegi sunnan við Bóndastaði um Hjaltastað og Sandbrekku á Úthéraðsveg austan við Gagnstöð. 18. *Fagradalsbraut:* Af Austurlandsvegi hjá Egilsstöðum um Fagradal að Búðareyri við Reyðarfjörð. 19. *Eskifjarðarvegur:* Frá Búðareyri við Reyðarfjörð til Eskifjarðarkauptúns. 20. *Norðfjarðarvegur:* Frá Eskifjarðarkauptúni um Oddsskarð til Neskaupstaðar. 21. *Viðfjarðarvegur:* Frá Eskifjarðarkauptúni um Vaðlavíkurheiði til Viðfjarðar. 22. *Vaðlavíkurvegur:* Af Viðfjarðarvegi á Vaðlavíkurheiði að Völlum í Vaðlavík. 23. *Skóga- og Fljótsdalsvegur:* Af Austurlandsvegi hjá Úlfsstöðum á Völlum, um Skóga, Hallormsstað, Víðivelli, yfir væntanlegar brýr á Kelduá og Jökulsá, á Upphéraðsveg skammt fyrir innan Valþjófsstað. 24. *Skriðdalsvegur:* Af Skógavegi vestan Grímsár, inn Skriðdal, um væntanlegar brýr á Geitdalsá og Múlaá, á Austurlandsveg. 25. *Þórdalsheiðarvegur:* Af Austurlandsvegi í Skriðdal um Þórdalsheiði á Fagradalsbraut í Reyðarfirði. 26. *Mjóafjarðarvegur:* Af Fjarðarheiðarvegi ofan við Miðhús um Eyvindarárdal, Slenjudal og Mjóafjarðarheiði að Hofi í Mjóafirði. 27. *Fáskrúðsfjarðarvegur:* Af Fagradalsbraut í Reyðarfirði um Sléttuströnd og Staðarskarð að Búðum í Fáskrúðsfirði. 28. *Vattarnesvegur:* Af Fáskrúðsfjarðarvegi fyrir austan Kolmúla að Vattarnesi. 29. *Kolfreyjustaðarvegur:* Af Fáskrúðsfjarðarvegi út ströndina að Kolfreyjustað. 30. *Breiðdalsvíkurvegur:* Af Austurlands-

vegi hjá Eydölum í Breiðdal til Breiðdalsvíkur. 31. *Norðurdalsvegur:* Af Austurlandsvegi í Breiðdal um Norðurdal að Þorvaldsstöðum. 32. *Breiðdalsvegur syðri:* Af Austurlandsvegi sunnan við Breiðdalsárbrú að Flögu. 33. *Stöðvarfjarðarvegur:* Frá Búðum um Hafnarnes og Stöðvarfjörð á Breiðdalsvíkurveg hjá Þverhamri.][1]) — **3. gr.** Þar, sem þjóðvegur liggur um kaupstað eða kauptún, telst þjóðvegurinn að mörkum kaupstaðarlóðar eða verzlunarlóðar. — Þar, sem mörk kaupstaðar- eða verzlunarlóðar eru ekki ákveðin, úrskurðar ráðherra, hvar þjóðvegur endar. — Nú nær byggð meðfrem slíkum vegi út fyrir mörk kaupstaðar- eða verzlunarlóðar, og skal þá ekki telja þjóðveg lengra en þar að, sem byggð telst enda samkv. úrskurði ráðherra. — **4. gr.** Fjallvegir eru þeir vegir yfir fjöll og heiðar, sem vegamálastjórnin ákveður og eigi teljast til neins annars vegaflokks. — **5. gr.** Sýsluvegir eru þeir vegir um hverja sýslu, þar sem mest er umferð, enda séu þeir eigi þjóðvegir. — Sýslunefndir ákveða að fengnu samþykki vegamálastjórnarinnar, hvar sýsluvegir skuli liggja, hver innan sinnar sýslu. — **6. gr.** Hreppsvegir eru vegir um hreppa og hreppa í milli, sem hvorki eru þjóðvegir né sýsluvegir. Sýslunefnd ákveður eftir tillögum hreppsnefndar, hvar hreppsvegir skuli liggja.

II. kafli. — Um stjórn vegamála. — 7. gr. Ráðherra sá, er fer með samgöngumál, hefur yfirstjórn allra vegamála. Til þess að stjórna framkvæmdum í þessum málum skipar forseti Íslands vegamálastjóra, en ráðherra skipar honum verkfræðinga og aðra aðstoðarmenn eftir þörfum, að fengnum tillögum hans. — **8. gr.** Sýslunefndir hafa, undir yfirumsjón vegamálastjóra, umsjón og stjórn þeirra vegagerða og þess viðhalds, sem kostað er af sýslusjóði eða sýsluvegasjóði. Oddviti sýslunefndar hefur umsjón með öllum sýsluvegum, en hann ræður hæfa verkstjóra til þess að stjórna framkvæmdum. Skylt er sýslunefndum að hlíta ráðum vegamálastjóra um framkvæmd vegagerða. — **9. gr.** Hreppsnefnd hefur umsjón með allri vinnu að hreppsvegum, og skal hún ráða hæfa verkstjóra. Hlíta skal hreppsnefnd ráðum sýslunefndar og vegamálastjóra um framkvæmd vegagerða.

III. kafli — Um gerð vega, viðhald þeirra og greiðslu kostnaðar. — 10. gr. Allir vegir skulu vera svo gerðir, að nægi umferð þeirri, sem er eða vænta má að verði um þá, að svo miklu leyti sem vegamálastjórnin telur slíkt kleift. — **11. gr.** Ríkissjóður kostar umbætur og viðhald þjóðvega. Skulu þeir gerðir akfærir svo fljótt sem fé er veitt til í fjárlögum. Nú verður álitið gagnlegt að gera einhvern þjóðvegarkafla akfæran, og má þá, þegar sérstakar ástæður eru fyrir hendi, setja það skilyrði, að hlutaðeigandi sveitarfélag eða sýslufélag leggi fram tiltekinn hluta alls vegagerðarkostnaðar. — **12. gr.** Vegamálastjórnin ákveður, hvaða fjallvegir skuli gerðir akfærir. Aðrir fjallvegir skulu gerðir reiðfærir og varðaðir svo sem nauðsyn ber til. Greiðist kostnaður við þá úr ríkissjóði. — **13. gr.** Kostnaður við sýsluvegi greiðist úr sýslusjóði. — Heimilt er sýslunefnd að gera samþykkt um stofnun sýsluvegasjóðs samkvæmt lögum nr. 10 20. júní 1923, um samþykktir um sýsluvegasjóði, og fer þá um kostnað við sýsluvegi samkvæmt þeim lögum. — Í þeim sýslum, þar sem ekki eru sýsluvegasjóðir, er sýslunefnd heimilt að ákveða, að hvert hreppsfélag skuli árlega greiða í sýslusjóð sérstakan vegaskatt fyrir hvern verkfæran karlmann í hreppnum, 20—60 ára, í hverri stöðu sem er. Fyrir hvern verkfæran karlmann má sýsluvegagjald þetta nema allt að andvirði eins 8 stunda dagsverks verkamanns í vegavinnu ríkissjóðs í sýslunni hið næsta ár áður en skatturinn er lagður á. Hreppstjórar skulu í októbermánuði ár hvert semja nafnaskrá yfir alla verkfæra karlmenn 20—60 ára, sem heimili hafa í hreppnum. Skulu skrárnar sendar sýslumanni fyrir hver árslok, en sýslumaður ákveður eftir þeim sýsluvegagjald hvers hrepps. Gjaldið skal borgað úr sveitarsjóði og greitt sýslumanni á manntalsþingi. Samrit af skránni skal hreppstjóri láta hreppsnefndaroddvita í té fyrir 20. október. — **14. gr.** Sýslunefnd getur ákveðið, að hluta af fé því, er sýslan leggur fram til sýsluvega, verði varið til kaupa á stórvirkum, vélknúnum tækjum til vegagerðar í sýslunni, svo sem jarðýtu og skurðgröfu, enda hafi áður verið leitað um það álits og tillagna vegamálastjóra. . . .[1]) — Vélar þessar skulu starfræktar undir yfirstjórn vegamálastjóra. — **15. gr.** Sýsluvegir skulu gerast akfærir þar, sem því verður við komið. Ráðherra setur í reglugerð ákvæði um greiðslu styrks til akfærra sýsluvega, sem veittur er í fjárlögum, og má styrkur þessi nema allt að helmingi kostnaðar af viðhaldi

1) L. nr. 116, 29. des. 1951, § 1.

1) L. nr. 92, 22. nóv. 1950, § 1.

1947 Nr. 34 22. apríl

sýsluvega og allt að 3/5 hlutum kostnaðar nýbygginga. — Heimilt er sýslunefndum að gera samþykktir fyrir stærri eða minni svæði innan sýslu um akfæra sýslu- og hreppsvegi, og fer þar um samkvæmt lögum nr. 38 28. nóv. 1919. — **16. gr.** Oddviti sýslunefndar skal ár hvert senda vegamálastjóra skýrslu um þær vegabætur, er hafa verið framkvæmdar á kostnað sýslusjóðs, ásamt reikningi yfir tekjur og gjöld sýslusjóðsins. — **17. gr.** Nú vill sýslunefnd framkvæma á einu ári meiri vegabætur á sýsluvegum en tekjur sjóðsins það ár leyfa, og getur hún þá tekið lán til þeirra; en áður sýslunefnd ákveður lántökuna, skal liggja fyrir áætlun um kostnað við hina fyrirhuguðu vegagerð eftir verkfróðan mann, og skal áætlunin vera samþykkt af vegamálastjóra. — **18. gr.** Kostnaður við hreppsvegi greiðist úr sveitarsjóði, en í hann skal greiða hreppsvegagjald, 20 krónur árlega fyrir hvern verkfæran karlmann í hreppnum 20—60 ára, í hverri stöðu sem er. Heimilt er hreppsnefnd, að fengnu samþykki sýslunefndar, að ákveða fyrir eitt ár í senn, að hreppsvegagjald skuli vera hærra, allt að andvirði eins 8 stunda dagsverks verkamanns í vegavinnu ríkissjóðs í sýslunni hið næsta ár áður en skatturinn er lagður á. — **19. gr.** Hver sá maður, sem talinn er í verkfærra skrá, skal greiða hreppsvegagjald í sveitarsjóð. Húsráðandi hver innir gjaldið af hendi fyrir heimilismenn sína, þar á meðal lausamenn, er teljast þar til heimilis. Eindagi gjaldsins er 31. desember ár hvert. — **20. gr.** Til vegagerðar á hreppsvegum má ekki verja minna fé úr sveitarsjóði en nemur hinu lögskipaða hreppsvegagjaldi. Nú telur hreppsnefnd æskilegt, að framkvæmd sé á kostnað hreppsins meiri vegagerð en svo, að hreppsvegagjaldið með hækkun þeirri, sem heimiluð er í 18. gr., hrökkvi fyrir henni, og má hún þá greiða það, sem til vantar, úr sveitarsjóði, ef meiri hluti gjaldenda í hreppnum, þeirra er kosningarrétt hafa til hreppsnefndar og fund sækja, samþykkir á lögmætum sveitarfundi, og sé með þeirri samþykkt ákveðið, hve mikilli upphæð megi verja til vegagerðar úr sveitarsjóði umfram hreppsvegagjaldið. — **21. gr.** Nú er lítið að vinna að hreppsvegum í hreppi, og má sýslunefnd þá ákveða, að allt að helmingi hreppsvegagjalds greiðist í peningum í sýslusjóð. Sé aftur á móti hreppsvegavinna mikil í einhverjum hreppi af því að þar eru engir þjóðvegir né sýsluvegir, en vegir um hreppinn langir og torfærir, má sýslunefndin ákveða, að allt að jafnmikilli upphæð og hreppsvegagjald hreppsins greiðist úr sýslusjóði. — **22. gr.** Oddviti sýslunefndar skal ár hvert senda vegamálastjóra yfirlit yfir hreppsvegagjöld í sýslunni og yfir gjöld sveitarsjóða til vega. — **23. gr.** Nú vill hreppsnefnd taka lán til vegagerðar í hreppnum og skuldbinda sveitarsjóð til greiðslu á láninu ásamt vöxtum af því, og er henni það heimilt, ef meiri hluti allra gjaldenda í hreppnum, þeirra er kosningarrétt hafa til hreppsnefndar, samþykkir á lögmætum sveitarfundi, enda samþykki sýslunefnd ályktun hreppsnefndar um lántökuna.

IV. kafli. — Um jarðrask, landnám, átroðning o. fl. — 24. gr. Hver landeigandi er skyldur til að láta af hendi land það, er þarf undir vegi eða til breytingar eða breikkunar eða viðhalds vegum, svo og leyfa að efni til vega sé tekið í landi hans, hvort heldur er grjót, möl eða önnur jarðefni, enda komi fullar bætur fyrir. Enn fremur að leyfa, að vatni, sem veita þarf frá vegi, sé gerð framrás yfir land hans. Þó getur enginn krafizt skaðabóta samkvæmt þessum lögum fyrir vatnsrásir, sem eru til orðnar áður en þessi lög öðlast gildi. Bætur fyrir jarðrask og landnám á óyrktu landi skulu því aðeins greiddar, að þeirra sé krafizt og álitið verði, að landeigandi hafi beðið skaða við það. — Bætur fyrir jarðrask og landnám vegna þjóðvegar skulu greiðast úr ríkissjóði og reiknast með kostnaði vegarins. — **25. gr.** Merki, hæla, vörður eða því líkt, sem vegamálastjóri hefur látið setja til að marka útmælda vegalínu, má ekki nema burt án leyfis hans. — Rétt er vegamálastjórninni að banna, að hús verði reist eða önnur mannvirki gerð innan marka fyrirhugaðs vegar, sem mælt hefur verið fyrir og markað. Má slíkt bann vera í gildi allt að 3 árum. — **26. gr.** Bætur fyrir landnám, jarðrask og átroðning þann, er nýr vegur kann að hafa í för með sér, má ákveða eftir samkomulagi milli landeiganda og umboðsmanns stjórnarvalda þeirra, sem bætur eiga að greiða. Nú næst ekki samkomulag, og skal þá ákveða bætur með mati tveggja dómkvaddra manna, að tilkvöddum báðum málsaðilum. Kostnaðinn við matið greiðir landeigandi, ef upphæð sú, er honum er metin, er nær því, sem honum hefur verið boðið, en því, sem hann hefur krafizt, ella telst kostnaðurinn við matið með skaðabótakostnaðinum. — Nú vill annar hvor málsaðili eigi una mati, og getur hann þá heimtað yfirmat, en gera skal hann það innan mánaðar frá því að mats-

gerð er lokið.[a]) Yfirmat skal framkvæmt af fjórum dómkvöddum mönnum; kostnaðinn við yfirmat greiðir landeigandi, ef hann hefur krafizt þess og það gengur honum eigi í vil, ella telst hann með öðrum skaðabótakostnaði. — **27. gr.** Mat skal fram fara á vettvangi, þá er jörð er snjólaus. Við matið skal hafa tillit til árlegs afrakstrar af landi því, er um ræðir, svo og til þess, hvort girðingar þurfi að flytja eða nýjar að setja og athuga vandlega allt það, er getur haft áhrif á verðmæti þess, er meta skal; sérstaklega skal hafa tillit til þess, ef ætla má, að land hækki í verði við vegagerðina. Nú leggst eldri stígur eða vegur niður við lagningu nýs vegar og fellur til landeiganda, og skal þá við matsgerðina meta sérstaklega hið gamla vegarstæði eða götutroðninga og draga frá upphæð þeirri, er landeiganda er metin fyrir landnám undir hinn nýja veg, eða jarðrask, leiðandi af lagningu hans. Bætur fyrir átroðning skal eigi meta í slíkum tilfellum, nema sannað verði, að meiri átroðningur stafi af hinum nýja vegi en af hinum eldri vegi eða stíg. — **28. gr.** Landeigandi á bætur allar fyrir landnám, jarðrask og átroðning, en sé jörð leigð öðrum, greiði landeigandi honum 5 af hundraði árlega af skaðabótaupphæðinni meðan leigusamningur sá er í gildi, sem var þegar bæturnar voru ákveðnar. Ábúandi á þó bætur fyrir skemmdir á mannvirkjum þeim, sem eru hans eign, og skal meta þær sérstaklega. — **29. gr.** Skaðabóta, er af vegagerð eða vegaviðhaldi leiðir, skal krefjast innan árs frá því, er verk það var unnið, sem skaðanum olli, ella fellur réttur til skaðabóta niður.

V. kafli. — Um brýr, ferjur, sæluhús, girðingar, hlið o. fl. — **30. gr.** Brýr skal gera samkvæmt lögum um brúargerðir. — **31. gr.** Kostnað við bifreiðaferjur til flutnings yfir vötn eða firði, svo og við lendingarbætur og bryggjur í sambandi við þær, er heimilt að greiða úr ríkissjóði og telja með öðrum kostnaði vegamála. — **32. gr.** Lögferjuskylda skal vera hin sama og nú er. Sýslunefndir hafa eftirlit með því, hver í sinni sýslu, að lögferjumenn haldi lögferjum í gildu standi og gæti skyldu sinnar að öðru leyti, eftir þeim nánari reglum, sem sýslunefnd setur á hverjum stað. — Ekki má sýslunefnd hækka lögferjugjöld né afnema lögferju, nema með samþykki vegamálastjóra. — Nú samþykkir sýslunefnd að lækka lögferjugjöld, en lögferjumaður vill ekki hlíta samþykkt sýslunefndar, og skal þá málinu skotið til úrskurðar vegamálastjóra. — **33. gr.** Nú vill sýslunefnd setja lögferju þar, sem ekki var lögferja áður, og skulu þá taka við henni landeigandi og ábúandi, en geta krafizt þess, að ferjan sé lögð þeim til í upphafi. Ferjugjöldin skulu, ef samkomulag næst ekki, ákveðin af óvilhöllum, dómkvöddum mönnum. — **34. gr.** Nú verða ábúendaskipti á býli því, er lögferja fylgir, og má viðtakandi þá krefjast þess, að honum sé metið álag á ferjuna. — **35. gr.** Sæluhús skal gera á fjallvegum og annars staðar þar, er þurfa þykir, og telst kostnaður við byggingu þeirra með vegagerðarkostnaði, en kostnaður við viðhald þeirra og rekstur með viðhaldskostnaði. — **36. gr.** Girðingar úr sléttum vír eða vírneti má hvergi setja nær alfaravegi en 1 metra frá vegjaðri og ekki nær en 3 metra frá miðjum vegi. — Girðingar úr gaddavír hvergi nær en 4 metra frá vegjaðri og 6 metra frá miðjum vegi. — Grjótgarða, torfgarða og skíðgarða má ekki setja svo nærri vegi, að valdi aðfenni, og ekki nær vegbrún en 10 metra, nema með sérstöku leyfi hlutaðeigandi stjórnarvalda. — Þar, sem skurður er meðfram vegi, skal metrabreið ræma af ytri skurðbakkanum teljast til vegarins, og má ekki gera girðingar eða önnur mannvirki á þeirri ræmu án leyfis. — Ekki má setja vörupalla eða vöruskýli nær vegbrún en svo, að bifreið geti staðnæmzt þar utan við. — Ekki má reisa hús nær vegbrún en 10 metra, ef um þjóðveg er að ræða, nema leyfi vegamálastjórnarinnar komi til, og ekki nær öðrum vegum en 6 metra. — Hvergi má festa upp auglýsingaspjöld meðfram alfaravegum utan kaupstaða og kauptúna né setja upp auglýsingar á annan hátt, nema um opinberar tilkynningar sé að ræða. — Heimilt er þó þeim, sem býr við alfaraveg, að auglýsa þar atvinnurekstur sinn. — **37. gr.** Enginn má gera girðingu yfir veg, með hliði fyrir á veginum, nema með leyfi vegamálastjóra, ef um þjóðveg eða fjallveg er að ræða, en með leyfi sýslunefndar, ef um sýsluveg eða hreppsveg er að ræða. Synjun sýslunefndar um slíkt leyfi má skjóta til vegamálastjóra til úrskurðar. Sama bann gildir þar, sem mælt og markað hefur verið fyrir vegi, enda hafi vegamálastjóri tilkynnt jarðarábúanda, hvar mælt hafi verið. — **38. gr.** Nú er leyft að gera girðingu yfir veg með hliði á fyrir veginum, og skal þá grind vera í hliðinu, að minnsta kosti 2,0 metrar á breidd á

a) IV, 679.

1947 Nr. 34 22. apríl

reiðvegi, en 4 metrar á akfærum vegi. Á reiðvegi skal grindin vera svo gerð, að opna megi með því að taka til hendi af hestbaki. Á akvegi þannig, að grindin haldist opin af sjálfri sér, meðan ekið er um hliðið. Skylt er vegfarendum að loka hliðinu á eftir sér. — Heimilt er hlutaðeigandi stjórnarvöldum að afturkalla með eins árs fyrirvara gefið leyfi til þess að gera girðingu yfir veg með hliði á fyrir veginum. — **39. gr.** Skylt er að halda við girðingum, svo að aldrei geti þær hindrað eða bagað umferð um veginn. Þyki vegamálastjórninni þessa ekki gætt, er ráðherra heimilt að úrskurða, að viðgerð skuli framkvæma á kostnað þess, sem að réttu ber að viðhalda girðingunni. — **40. gr.** Nú liggur vegur eða stígur eða götutroðningar yfir land manns og telst eigi til neins vegaflokks, og er landeiganda þá heimilt að gera girðingu yfir þann veg, með hliði á fyrir veginum, en eigi má hann loka hliðinu né með öðru móti hindra umferð um þann veg, nema hreppsnefnd leyfi.[a]) — Nú neitar hreppsnefnd um slíkt leyfi, og má þá leggja málið undir úrskurð vegamálastjóra. Vegamálastjóri skal úrskurða, ef ósamkomulag er um viðhald eða endurbætur slíks vegar. — Heimilt er aðilum, er slíkan veg nota, að gera um hann samþykkt, enda hljóti hún staðfestingu vegamálastjóra. — **41. gr.**[b]) Nú er lagður vegur gegnum land manns, og á hann þá rétt á að fá óhindraðan aðgang að veginum á einum stað frá landareign sinni. Skal í því skyni gera fláa á veginn, ef hann er upphleyptur eða niðurgrafinn, og sé hallinn á fláanum eigi meiri en 1:8, svo og brú á skurðinn, ef nokkur er fram með veginum, að minnsta kosti 2 metra breiða. Landeigandi skal birta verkstjóra kröfu sína í þessu efni áður en vegurinn er fullgerður á þeim stað, sem hann vill hafa aðgang að, og skal sá aðgangur gerður þar eða svo nálægt sem kostur er á. Telst kostnaður við það verk með öðrum vegagerðarkostnaði. — Nú birtir landeigandi verkstjóra eigi kröfu sína um aðgang að veginum í tæka tíð, og skal hann þá gera aðganginn á sinn kostnað, svo og ef hann vill hafa aðgang frá fleiri stöðum í landi sínu en þeim eina.

VI. kafli. — Um framkvæmd viðhaldsins, um vetrarviðhald og reglur fyrir umferð. — 42. gr. Stjórnarvöld þau, sem eiga að sjá um viðhald vega samkvæmt lögum þessum, skulu fá til svo hæfa menn sem kostur er á, til þess að hafa eftirlit með vegunum og annast viðhald þeirra.[a]) — **43. gr.** Eftirlitsmenn skulu tafarlaust láta gera við allar skemmdir á vegunum, þær er hætta getur stafað af eða hindrað umferð eða hætt er við, að ágerist svo, að meiri kostnaður hljótist af. Þeir skulu á vetrum halda skurðum og rennum opnum, svo að eigi renni yfir veginn í leysingum. Að öðru leyti skulu þeir framkvæma viðhaldið eftir því, sem þeim verður fyrirskipað. — Eftirlitsmenn skulu og hafa gát á því, að vegfarendur hlýði ákvæðum þeim um umferð á vegum, sem sett eru í lögum þessum eða sett kunna að verða, svo og að vegurinn og þau mannvirki, sem honum fylgja, séu eigi skemmd af mannavöldum. Skulu þeir tafarlaust kæra öll slík brot fyrir lögreglustjóra. — **44. gr.** Nú þykir ástæða til að halda vegi akfærum með snjómokstri að vetrarlagi, og skal þá telja þann kostnað með öðru viðhaldi vegarins. Heimilt er vegamálastjórninni að binda slíkt vetrarviðhald því skilyrði, að allur slíkur kostnaður eða nokkur hluti hans verði endurgreiddur með framlagi úr héraði, þar sem um þjóðveg er að ræða. Sömu heimild hefur sýslunefnd að því, er snertir sýsluvegi. — **45. gr.** Stjórnarvöld þau, er eiga að annast viðhald vega, hreppsnefndir og sýslunefndir þó eigi nema með samþykki vegamálastjóra, geta sett þær reglur fyrir umferð um vegi þá, er þau annast viðhald á, sem nauðsynlegar eru til þess að girða fyrir skemmdir á vegunum eða til þess að greiða fyrir umferð, svo sem um hámarksþunga bifreiða, er fara mega um ákveðna vegarkafla. — Á sama hátt er heimilt að setja þær reglur um umferð um brýr, sem þurfa þykir. — Vegamálastjóri getur enn fremur, að fengnum tillögum sýslunefndar, þar sem um sýsluveg eða hreppsveg er að ræða, bannað umferð bifreiða þann tíma árs, sem hættast er við skemmdum á veginum.

VII. kafli. — Sérstök ákvæði um vegi í kaupstöðum og kauptúnum, sem eru hreppsfélög út af fyrir sig. — 46. gr. Í kaupstöðum skulu götur og vegir lagðir þar, sem ákveðið er á skipulagsuppdrætti. Í kauptúnum gildir sama, ef skipulagsuppdráttur hefur verið gerður, ella ákveður hreppsnefnd, hvar götur og vegir skuli liggja innan kauptúnsins. — Bæjarstjórn eða hreppsnefnd ákveður um gerð gatna og vega. — **47. gr.** Kostnaður við vegagerð og vegaviðhald í kaupstöðum greiðist úr

a) II, 836, XXIII, 376, XXII, 236. — b) XXII, 236, XXIV, 462, XXV, 47.

a) XXII, 470.

1947 Nr. 34 22. apríl

1947 Nr. 34 22. apríl

bæjarsjóði, en í kauptúnum, sem eru hreppsfélög út af fyrir sig, úr sveitarsjóði. — **48. gr.** Í kauptúnum, sem eru hreppsfélög út af fyrir sig og þar sem ekki er samþykkt um sýsluvegasjóði (sbr. 18. gr.), skal hálft sýsluvegagjaldið renna í sveitarsjóð, ef hreppsfélagið hefur næsta ár á undan því, er það sýsluvegagjald var á lagt, varið til vegagerðar í kauptúninu að minnsta kosti jafnmiklu fé úr sveitarsjóði og nemur hálfu sýsluvegagjaldinu, auk hreppsvegagjaldsins, sem það hafði til umráða það ár, og hafi hreppsvegagjaldið þá verið ákveðið ekki lægra en 20 kr. á hvern verkfæran mann samkvæmt 18. gr. þessara laga. — Í sýslum, sem hafa gert samþykkt um sýsluvegasjóði, fer um atriði þetta samkvæmt ákvæðum þeirra laga.

VIII. kafli. — Um skemmdir og sektir fyrir brot gegn lögum þessum. — 49. gr. Enginn má stífla skurði meðfram vegi eða frá vegi eða ræsi gegnum veg eða gera neitt það, er hindrað getur eða aukið eðlilegt vatnsrennsli gegnum veg eða frá vegi, eða veita vatni á veg. — **50. gr.** Enginn má skemma af ásettu ráði nein mannvirki, sem til vegarins teljast, svo sem brýr, ferjur, háskamerki eða önnur leiðbeiningarmerki, vörður eða sæluhús. — Skemmist eitthvert slíkt mannvirki við árekstur bifreiðar, er bifreiðarstjóra skylt að tilkynna það þegar vegamálastjóra eða umsjónarmanni vegarins eða lögreglustjóra. Skal sá, er valdið hefur árekstrinum, skyldur að bæta áorðnar skemmdir. — **51. gr.** Hver sá, sem notar sæluhús við alfaraveg, skal ganga þriflega um það, fara gætilega með eld, eldfæri og önnur tæki, er þar kunna að vera, ganga frá hverju á sínum stað og loka dyrum, svo að ekki nái að fenna inn. Skylt er hverjum, sem verður var við, að brotið hafi verið á móti þessu, að tilkynna það tafarlaust umsjónarmanni sæluhússins eða lögreglustjóra. — **52. gr.** Brot gegn lögum þessum og þeim reglugerðum og ákvæðum, sem sett verða samkvæmt lögunum, varða sektum frá 25—1000 kr., nema þyngri hegning liggi við að lögum. Bæta skal einnig á kostnað hins seka tjón það, sem hann hefur unnið. — **53. gr.** Með brot gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

1946 Nr. 32 23. apríl

Lög um Austurveg.

1. gr. Nýjan veg skal leggja af Suðurlandsbraut hjá Lækjarbotnum um svo nefnd Þrengsli, um Lambafells- og Eldborgarhraun ofan við Hjalla, niður í Ölfus hjá Þurá um Ölfusmýrar að Selfossi. — Gagngerðar endurbætur skal gera á núverandi vegi frá Reykjavík að Lækjarbotnum. — **2. gr.** Vegagerð alla samkvæmt 1. gr. skal miða við, að tryggðar verði sem hagkvæmast og með mestu öryggi samgöngur milli Reykjavíkur og Suðurlandsundirlendisins. Skal þess sérstaklega gætt um legu vegarins og gerð, að hann verjist sem bezt snjó. — **3. gr.** Veginn skal fullgera með slitlagi úr steinsteypu. — **4. gr.** Skal fyrst leggja kaflann frá vegamótum núverandi Suðurlandsbrautar í miðju Svínahrauni um Þrengsli að vegamótum Selvogsvegar hjá Þurá í Ölfusi. — Skal kafli þessi fyrst í stað gerður sem malarvegur. — **5. gr.** Skal miða framkvæmdir við, að vegurinn verði allur fullgerður á næstu 7 árum, enda verði nægilegt vinnuafl fáanlegt svo og stórvirkar vinnuvélar. — **6. gr.** Til framkvæmda samkvæmt lögum þessum heimilast ríkisstjórninni að taka lán allt að 20 millj. kr. — **7. gr.** Vegur þessi skal vera þjóðvegur og nefnast Austurvegur. — **8. gr.** Núverandi þjóðvegur frá Svínahrauni neðanverðu og austur yfir Hellisheiði skal numinn úr tölu þjóðvega, þegar tilsvarandi kafli Austurvegar er fullger.

1946 Nr. 32 23. apríl

Lög um samþykktir um sýsluvegasjóði.

1. gr. Heimilt er sýslunefndum að gera samþykktir um stofnun sýsluvegasjóða. — **2. gr.** Kostnaður við þær vegabætur, sem að lögum hvíla á sýslufélögum, greiðist úr sýsluvegasjóði. — **3. gr.** Í sýsluvegasjóð skal árlega greiða vegaskatt af öllum skattskyldum fasteignum innan sýslu. Skattur þessi greiðist á manntalsþingi af ábúanda hverrar jarðar, en af eiganda hverrar lóðar og húseignar í kauptúnum. [Sýslunefnd ákveður jafnan fyrir eitt ár í senn, hve hár skuli vera það ár vegarskattur af löndum og lóðum, en hann má ekki lægri vera en 2 af hverju þúsundi virðingarverðs samkvæmt fasteignamati og ekki hærri en 12 af þúsundi.][1]) Vegaskattur af húseignum skal jafnan vera helmingi lægri að hlutfallstölu en ákveðið hefir verið af löndum og lóðum. — Þegar ákveðinn er vegaskattur, skal miðað við áætluð gjöld til vegabóta, að viðbættri eyðslu umfram áætlun undanfarið ár, en að frádregnu áætluðu tillagi ríkissjóðs, ef til þess kemur, samkvæmt 8. gr.[2]) Með gjöldum til vegabóta teljast vextir og afborganir af lánum, teknum til vegabóta, enda

1933 Nr. 102 19. júní

1) L. nr. 50, 17. maí 1947, § 1. — 2) Sbr. § 9.

hafi ráðherra samþykkt lánskjörin, að fengnum tillögum vegamálastjóra. — **4. gr.** Vegaskatt er hreppsfélagi heimilt að greiða úr sveitarsjóði að nokkru eða öllu leyti, sé það samþykkt með meiri hluta atkvæða á lögmætum sveitarfundi, og sé tilkynning þar um komin til sýslumanns fyrir 1. apríl. Gildir sú skipun þangað til fundarsamþykktin er úr gildi numin með sama hætti. Jafnar þá hreppsnefnd skattinum niður með útsvörum, og skal hreppsnefndaroddviti greiða hann sýslumanni á gjalddaga. Nú á einhver fasteign í hreppi eða kauptúni, aðra en jörð í fastri ábúð eða jarðarhluta, en er þar ekki útsvarsskyldur, eða greiðir þar ekki útsvar eftir sömu reglum og aðrir, og er þá hreppsnefnd heimilt að krefja eiganda um vegaskattinn sem þúsundgjald af eigninni, eftir því, sem hann er ákveðinn að lögum. — Gjald þetta hefir lögtaksrétt. — **5. gr.** Í verzlunarstöðum, sem eru hreppsfélag út af fyrir sig, skal hálfur vegaskatturinn renna í sveitarsjóð, ef hreppsfélagið ver til vegagerðar innanhrepps á því ári að minnsta kosti jafnmiklu fé úr sveitarsjóði, sem hálfum vegarskattinum nemur, auk hreppsvegagjaldsins, sem það hefir til umráða það ár, og hafi hreppsvegagjaldið þá verið ákveðið með hámarki þeirrar upphæðar á hvern verkfæran mann, sem lög heimila. — **6. gr.** Heimilt er sýslunefndum að ákveða einstökum hreppum misjafnt hundraðsgjald, er miðist við þau afnot, sem hrepparnir hafa af vegakerfi sýslunnar. Hámark hundraðsgjalds í einstökum hreppi má ekki vera meira en 30% hærra en meðalgjald í sýslunni. — Nú er lagður akvegur í gegnum hreppinn, eða aðallega í þágu hreppsins, og heimilast þá sýslunefnd að setja sem skilyrði fyrir framlagi úr sýslusjóði, að hreppurinn sjái um, að lagt verði fé á móti, eftir nánari ákvæðum sýslunefndar í hvert sinn. — **7. gr.** Undanskildar vegaskatti eru allar kirkjur, skólahús, sjúkrahús og þinghús. Ráðherra er heimilt, eftir tillögum sýslunefndar, að undanþiggja skattgjaldi að einhverju leyti eyjajarðir ásamt húsum og lóðum á þeim, ennfremur að ívilna að einhverju leyti jörðum, sem eru í mjög háu mati vegna sjávarhlunninda. — Á sama hátt má einnig ívilna þeim kauptúnum, sem eru sérstakt hreppsfélag og hafa lítil not af vegakerfi sýslunnar. — **8. gr.** Oddviti sýslunefndar semur árlega reikning sýsluvegasjóðs. Skal reikningur undanfarins árs lagður fram á sýslufundi til samþykktar, og gilda þar um sömu reglur, sem um sýslusjóðsreikninginn. Á sýslufundi skal semja áætlun um tekjur og gjöld sýsluvegasjóðsins yfirstandandi ár. — Afrit af sýsluvegareikningnum, ásamt áætluninni, skal oddviti sýslunefndar senda vegamálastjóra að afstöðnum sýslufundi. — **9. gr.** [Nú er á einu ári varið meira fé úr sýsluvegasjóði og með framlagi samkvæmt síðari málsgr. 6. gr. en svarar 2‰ af fasteignarverði lands og lóða og 1‰ af fasteignarverði húsa, og skal þá ríkissjóður greiða á móti því, sem umfram er, sem hér segir: Móts við það framlag, sem svarar til 2‰—4‰ af land- og lóðaverði og 1‰—2‰ af húsaverði, greiðist jafnmikið framlag úr ríkissjóði, móti framlagi, er nemur 4‰—10‰ af land- og lóðaverði og 2‰—5‰ af húsaverði, greiðist tvöfalt framlag úr ríkissjóði, en þrefalt á móti því, sem umfram er.][1]) — **10. gr.** Eftirstöðvar af lánum þeim, sem sýslufélög hafa tekið til vegabóta áður en lög þessi öðlast gildi, má greiða úr sýsluvegasjóði, með skilorði því, er getur í niðurlagi 3. gr. — **11. gr.** Nú er samþykkt gerð af sýslunefnd, og skal hún þá send atvinnu- og samgöngumálaráðherra til staðfestingar. Virðist honum hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rétt manna, er samþykktin endursend án staðfestingar. Fylgja henni þá synjunarástæður ráðherra. Að öðrum kosti staðfestir hann samþykktina, skipar fyrir um birtingu hennar og tiltekur, hve nær hún öðlist gildi. Gildir hún upp frá því fyrir alla þá, er á því svæði búa, er hún nær yfir. — Samþykkt, er ráðherra hefir staðfest, má eigi breyta á annan hátt en hún var stofnuð. — **12. gr.** Gjöldum til vega samkvæmt samþykktum fylgir lögtaksréttur eftir lögum nr. 29, 16. des. 1885. — **13. gr.** Fyrir brot gegn samþykkt má ákveða sektir, allt að 200 kr., er renna í sýsluvegasjóð, og fer um mál út af slíkum brotum sem um almenn lögreglumál. — **14. gr.** Jafnframt og ráðherrann staðfestir samþykkt fyrir einhverja sýslu samkvæmt lögum þessum, fellur úr gildi í þeirri sýslu ákvæði 20. gr. laga um vegi, 22. nóv. 1907, um gjöld verkfærra manna til sýslusjóðs,[2]) og ennfremur ákvæði 6. gr. laga nr. 41 frá 11. júlí 1911, um hve nær verzlunarstaðir, sem eru hreppsfélag út af fyrir sig, skuli vera lausir við að greiða sýsluvegagjald.[3]) — [**Bráðabirgðaákvæði:** Heimilt er

1) L. nr. 50, 17. maí 1947, § 2. — 2) Sbr. nú vegal. nr. 34, 22. apr. 1947, § 13. — 3) Sjá nú vegal. nr. 34, 22. apr. 1947, § 48.

1933 Nr. 102 19. júní

sýslunefndum þar til nýtt fasteignamat hefur farið fram, að ákveða fyrir eitt ár í senn að innheimta vegaskatts til sýsluvegasjóða með allt að 50% álagi. Framlag ríkissjóðs til sjóðanna hækkar í sömu hlutföllum.][1])

1919 Nr. 38 28. nóv.

Lög um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi.

1. gr. Heimilt er sýslunefndum að gera samþykktir, fyrir stærri eða minni svæði innan sýslu, um akfæra sýslu- og hreppavegi.[a]) — **2. gr.** Þegar sýslunefnd þykir þörf á eða fær óskir um það frá einni sveitarstjórn eða fleirum innan sýslu, samkvæmt áliti og tillögum vegamálastjóra, að gera samþykktir fyrir sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún, með nægum fyrirvara, kveðja til fundar á svæði því, sem ætlazt er til að samþykktin nái yfir. Eiga atkvæðisrétt á þeim fundi allir, er á því svæði búa og kosningarrétt hafa til Alþingis. Sýslunefnd kveður á um fundarstað, en oddviti hennar eða sá, er nefndin hefir kjörið til þess, tiltekur fundardag og stjórnar fundi. Skal hann hafa kjörskrá við höndina. — **3. gr.** Á fundi þeim, er getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþykktar, er áður hefir verið samþykkt af sýslunefndinni. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með ⅔ hlutum atkvæða, sendir sýslumaður það stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með ⅔ hlutum atkvæða og sýslunefnd fellst á þær. En vilji sýslunefndin ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með ⅔ hlutum atkvæða, fer um það sem fyrr segir. — Frumvarp til samþykktar, er eigi hefir náð ⅔ hlutum atkvæða á samþykktarfundi, er fallið og má eigi koma fram að nýju í sýslunefnd fyrr en á næsta aðalfundi sýslunefndar. — **4. gr.** Nú er samþykkt gerð eins og fyrir er mælt og send stjórnarráðinu til staðfestingar. Virðist stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rétt manna, er samþykktin endursend án staðfestingar. Fylgja henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur, hve nær hún öðlist gildi. Gildir hún upp frá því fyrir alla þá, er á því svæði búa, er hún nær yfir. — Samþykkt, er stjórnarráðið hefir staðfest, má eigi breyta á annan hátt en hún var stofnuð. — **5. gr.** Í samþykkt skulu vera ákvæði um stjórn vegamála á samþykktarsvæðinu og hreppsvegagjöld, sem eigi þurfa að vera bundin við hámark vegalaganna. Heimilt er að áskilja í samþykkt framlög til vega eftir jarðardýrleika eða lausfjáreign, eða hvorutveggja, eftir því sem hentast þykir. — [Sömuleiðis má greiða framlög þessi úr sveitarsjóði eða sveitarsjóðum á samþykktarsvæðinu, sé það samþykkt með ⅔ atkvæða á lögmætum sveitarfundi eða sveitarfundum. Gildir sú skipun þangað til fundarsamþykktin er úr gildi felld með sama hætti. Jafnar þá hreppsnefnd eða hreppsnefndir skattinum niður með aukaútsvörum.][1]) — **6. gr.** Gjöldum til vega samkv. samþykktum fylgir lögtaksréttur eftir lögum nr. 29, 16. des. 1885. — **7. gr.** Fyrir brot gegn samþykkt má ákveða sektir, allt að 200 kr., er renna í sveitarsjóð þar sem brotið er framið, og fer um mál út af slíkum brotum sem um almenn lögreglumál.

1919 Nr. 38 28. nóv.

1954 Nr. 37 14. apríl

Lög um brúargerðir.

1. gr. Framkvæma skal, eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum eða úr brúasjóði (sbr. lög nr. 33/1949, um bifreiðaskatt o. fl.), byggingu brúa þeirra, sem 2. gr. ákveður. — Allar brýr, er gerðar verða samkvæmt lögum þessum, skulu gerðar úr varanlegu efni, svo sem járni eða járnbentri steypu, eftir því sem hagkvæmt þykir. — **2. gr.** Brýr þær, sem gera skal, eru yfir vatnsföll þau, sem hér greinir: A. *Brýr yfir 10 metra haf og lengri.* — I. *Nýjar brýr á þjóðvegum. a. Vesturland.* 1. Leirvogsá á Kjalarnesvegi innri. 2. Drageyrará í Skorradal. 3. Kaldá í Skorradal. 4. Hornsá í Skorradal. 5. Deildargil í Hálsasveit. 6. Árkvarnarlækur á Hraunhreppsvegi á Mýrum. 7. Hvítá hjá Bjarnarstöðum í Hvítársíðu. 8. Norðlingafljót í Hvítársíðu. 9. Hraunholtsá í Hnappadal. 10. Mjósund á Eyrarsveitarvegi á Snæfellsnesi. 11. Gljúfurá á Skógarströnd. 12. Skeggjagil í Laxárdal í Dalasýslu. 13. Krossá á Skarðsströnd. 14. Fagradalsá á Skarðsströnd. 15. Sælingsdalsá í Hvammssveit. 16. Flekkudalsá á Fellsströnd. 17. Galtará á Fellsströnd. 18. Bakkaá í Gautsdal. 19. Gautsdalsá í Gautsdal. 20. Múlaá í Kollafirði í Barðastrandarsýslu. 21. Fjarðarhornsá í Kollafirði í Barðastrandarsýslu. 22. Skálmardalsá. 23. Þver-

1) L. nr. 10, 9. febr. 1953, § 1. — a) II, 378.

1) L. nr. 31, 31. maí 1927.

1954 Nr. 37 14. apríl

á í Vattarfirði. 24. Kjálkafjarðará á Þingmannaheiði. 25. Þverá í Vatnsfirði. 26. Hvestuvaðall í Arnarfirði. 27. Fífustaðaá í Arnarfirði. 28. Selárdalsá í Arnarfirði. 29. Otradalsá í Arnarfirði. 30. Fossá í Arnarfirði. 31. Hrafnseyrará í Arnarfirði. 32. Botnsá í Dýrafirði. 33. Langá á Ingjaldssandi. 34. Ísafjarðará. 35. Vatnsfjarðarós við Ísafjarðardjúp. 36. Botnsá í Mjóafirði. 37. Heydalsá í Mjóafirði. 38. Gljúfurá í Mjóafirði. 39. Hattardalsá í Álftafirði. 40. Seljalandsós í Álftafirði. 41. Mórilla í Kaldalóni. 42. Laxá á Laxárdalsheiði í Strandasýslu. 43. Steinadalsá í Strandasýslu. 44. Kaldbaksós í Strandasýslu. 45. Kjósará í Strandasýslu. 46. Reykjarfjarðará í Strandasýslu. *b. Norðurland.* 1. Núpsá á Austursíðuvegi í Húnavatnssýslu. 2. Víðidalsá innan við Víðidalstungu. 3. Vatnsdalsá hjá Grímstungu. 4. Svínadalsá hjá Auðkúlu í Húnavatnssýslu. 5. Sléttá í Sléttárdal í Húnavatnssýslu. 6. Laxá hjá Kálfshamarsvík. 7. Laxá á Gönguskarðavegi í Skagafjarðarsýslu. 8. Gauksstaðaá á Skaga í Skagafjarðarsýslu. 9. Hörtná á Skaga í Skagafjarðarsýslu. 10. Héraðsvötn hjá Tyrfingsstöðum. 11. Norðurá á Skagafjarðarvegi. 12. Hjaltadalsá á Hólavegi. 13. Hofsá ofan við Hofsós. 14. Fnjóská fremra. 15. Skjálfandafljót í Bárðardal. 16. Ormarsá sunnan Raufarhafnar. *c. Austurland.* 1. Skarðsá á Fjöllum. 2. Lindará á Möðrudalsöræfum. 3. Lónakíll á Möðrudalsöræfum. 4. Fuglabjargaá á Sandvíkurheiði. 5. Selá í Vopnafirði. 6. Kvíslá í Vopnafirði. 7. Njarðvíkurá. 8. Staðará á Hjaltastaðavegi. 9. Bjarglandsá á Hjaltastaðavegi. 10. Jökulsá á Hjaltastaðavegi. 11. Lagarfljót hjá Fossi. 12. Lagarfljót á Steinboga. 13. Gilsá í Fljótsdal. 14. Haugá í Skriðdal. 15. Berufjarðará í Berufirði. 16. Fossá í Berufirði. 17. Búlandsá í Berufirði. 18. Hofsá í Álftafirði. 19. Selá í Álftafirði. 20. Eyrará innri á Sléttuströnd. 21. Dalsá í Fáskrúðsfirði. 22. Tunguá í Fáskrúðsfirði. 23. Stöðvará í Stöðvarfirði. 24. Fagradalsá í Breiðdal. 25. Gilsá á Norðurdalsvegi í Breiðdal. *d. Suðurland.* 1. Reyðará í Lóni. 2. Karlsá í Lóni 3. Gjádalsá í Lóni. 4. Fjarðará í Lóni. 5. Hoffellsá í Nesjum. 6. Hornafjarðarfljót (ef fært þykir að undangenginni rannsókn). 7. Hólmsá á Mýrum. 8. Smyrlabjargaá í Suðursveit. 9. Staðará í Suðursveit. 10. Steinavötn í Suðursveit. 11. Fellsá í Suðursveit. 12. Stemma í Suðursveit. 13. Breiðá í Öræfum. 14. Fjallsá í Öræfum. 15. Virkisá í Öræfum. 16. Kotá í Öræfum. 17. Svínafellsá í Öræfum. 18. Skaftafellsá í Öræfum. 19. Múlakvísl á Mýrdalssandi. 20. Langholtsskurður í Meðallandi. 21. Laxá í Fljótshverfi. 22. Fjarðará á Síðu. 23. Hólsá í Landeyjum. 24. Litla-Laxá á Auðsholtsvegi. 25. Hvítá hjá Iðu. 26. Andalækur í Biskupstungum. 27. Brúará á Laugardalsvegi. 28. Hvítá hjá Kiðjabergi. 29. Villingavatnsá í Grafningi. 30. Ölvesvatnsá í Grafningi. — II. Ölfusá hjá Óseyrarnesi (enda leiði rannsókn í ljós, að brúarstæðið sé öruggt og brúarsmíðin sé mikill þáttur í að tryggja afkomu íbúanna í sjávarþorpunum austan fjalls). — III. *Endurbygging brúa á þjóðvegum. a. Vesturland.* 1. Fossá í Hvalfirði. 2. Þverá í Svínadal á Draghálsvegi. 3. Andakílsá við Skorradalsvatn. 4. Hítará á Stykkishólmsvegi. 5. Reykjadalsá í Dalasýslu. 6. Hvammsá í Dalasýslu. 7. Þambá í Strandasýslu. *b. Norðurland.* 1. Djúpadalsá í Blönduhlíð í Skagafirði. 2. Kotá í Skagafirði á Norðurlandsvegi. 3. Valagilsá í Skagafirði á Norðurlandsvegi. 4. Hrolleifsdalsá á Siglufjarðarvegi. 5. Eyjardalsá á Bárðardalsvegi vestri. 6. Jökulsá í Axarfirði. 7. Tunguá í Þistilfirði. *c. Austurland.* 1. Stafdalsá á Fjarðarheiði. 2. Lagarfljót hjá Egilsstöðum. 3. Gilsá á Völlum. 4. Eyvindará á Völlum. 5. Fagradalsá (neðsta brú). *d. Suðurland.* 1. Hverfisfljót í Fljótshverfi. 2. Tungufljót í Skaftártungu. 3. Hólmsá á Mýrdalssandi. 4. Skógaá undir Eyjafjöllum. 5. Ytri-Rangá á Suðurlandsvegi. — IV. *Aðrar brýr.* a. Brýr á fjallvegum og sýsluvegum má gera að öllu fyrir fé úr ríkissjóði. b. Brýr á öðrum vegum má kosta að helmingi af ríkissjóði, gegn því, sem á vantar, annars staðar frá. B. *Brýr yfir 4 metra haf eða lengra, allt að 10 metra.* Á þjóðvegum og fjallvegum skal greiða kostnað við slíkar brýr að öllu úr ríkissjóði. — Á öðrum vegum má greiða allt að helmingi kostnaðar úr ríkissjóði gegn framlagi frá hlutaðeigendum að öðru leyti. C. *Brýr yfir styttra en 4 metra haf.* Kostnað við slíkar brýr skal telja með kostnaði við veg þann, sem brúin er á. — **3. gr.** Viðhald brúa, sem gerðar verða samkvæmt 2. gr., skal telja með viðhaldskostnaði þess vegar, sem brúin er á.

1954 Nr. 37 14. apríl

Umferðarlög.[a])

1941 Nr. 24 16. júní

I. kafli. — Almenn ákvæði. — 1. gr. Lög þessi og reglugerðir, er settar verða samkv. þeim, gilda um hvers konar umferð á alfaravegum og götum, svo og á einkavegum, eftir því sem við á og eftir þeirri venju, sem verið

a) XIII, 158, XIV, 57.

hefur. — Dómsmálaráðherra hefur yfirumsjón umferðarmála. — **2. gr.** Skylt er öllum að sýna varúð við umferð á vegum og götum,[a]) og gæta þess, að trufla ekki eða tefja að óþörfu umferð né ónáða þá, sem dvelja eða eiga heima þar nálægt, svo og að fylgja í öllu reglum þeim og fyrirskipunum, er lögreglan setur.[b])

II. kafli. — Akstur. — 3. gr. Ökutæki nefnist í lögum þessum hvert það flutningatæki, sem rennur á hjólum og notað er á vegum, svo og hestasleðar. — Öll ökutæki skulu vera traust og í fullkomnu lagi, svo að örugg séu þeim, er þau nota, og öðrum stafi ekki hætta af.[c]) — **4. gr.** Ökumaður er hver sá, sem stjórnar ökutæki. — Sérhver ökumaður skal vera líkamlega og andlega fær um að stjórna ökutæki því, er hann fer með, svo sem hvorki of þreyttur eða undir áhrifum áfengis.[d]) — Ökumaður ber ábyrgð á, að ökutæki hans sé í fullkomnu lagi, sbr. 3. gr.[e]) Hann skal hafa góða útsýn úr sæti sínu fram eftir vegi og til hliðar. Ökumaður má ekki aka hraðar en svo, að ökutæki hans geti engin hætta stafað af, né truflun eða hætta annarri umferð. Hann skal jafnan hafa fullt vald yfir ökutækinu og geta stöðvað það snögglega, ef með þarf.[f]) — **5. gr.** Skylt er ökumanni að fylgja leiðbeiningum eða fyrirskipunum, sem gefnar eru með umferðarmerkjum, er vegamálastjórnin eða lögreglan setur upp við veg eða götu.[g]) — Gerð slíkra merkja skal vera sú sama um allt land og ákveðin af dómsmálaráðherra í samræmi við alþjóðasamþykktir, eftir því sem við verður komið. — **6. gr.** Ökumenn skulu halda sér vinstra megin á akbraut, eftir því sem við verður komið og þörf er á vegna annarrar umferðar.[h]) Þeir skulu víkja greiðlega til vinstri fyrir þeim, sem á móti koma, en hleypa fram fyrir sig á hægri hönd þeim, sem fram fyrir vilja.[a]) — **7. gr.** Þegar tveir ökumenn stefna svo, að leiðir þeirra skerast, skal sá víkja, sem hefur hinn á vinstri hönd, en þó skal sá, er kemur frá vinstri, gæta fyllstu varúðar.[b]) — Ráðherra, er fer með vegamál, getur ákveðið, að fengnum tillögum vegamálastjóra, að tilteknir vegir skuli teljast aðalbrautir, er njóti þess forréttar, að umferð bifreiða og annarra ökutækja frá vegum, er að þeim liggja, skuli skilyrðislaust víkja fyrir umferð aðalbrautar, eða staðnæmast áður en sveigt er inn á aðalbraut, ef þess er þörf.[1])[c]). — Lögreglustjóri getur, að fengnum tillögum bæjarstjórnar eða sveitarstjórnar, tekið sömu ákvörðun um götur í kaupstað eða kauptúni.[c]). — Skal jafnan setja upp sérstök merki við greind vega- og gatnamót. — **8. gr.** Óheimilt er, nema að fengnu leyfi vegamálastjóra eða lögreglustjóra í hvert sinn, að flytja á ökutæki hlass eða einstaka hluti, sem að stærð eða fyrirferð eru þannig, að truflað geti aðra umferð eða valdið sérstakri hættu eða skemmdum eða hindrað ökumann í að gefa lögmælt varúðarmerki. — **9. gr.** Ef umferðarslys vill til, sem ökumaður eða annar vegfarandi á hlut að, skal hann nema staðar og hjálpa þeim, sem slasazt hefur, ef þörf gerist, án tillits til þess, hvort hann á nokkra sök á slysinu eða ekki. Sama skylda um hjálp hvílir og á öðrum viðstöddum.[d]) — Hver sá, sem viðriðinn er slysið á einhvern hátt eða hefur verið sjónarvottur að því, skal, ef einhver óskar þess, skýra frá nafni sínu og heimilisfangi. Eigi má hann hverfa af vettvangi fyrr en þær ráðstafanir eru gerðar, sem slysið gefur tilefni til. Ef orðið hefur meiðsl á mönnum eða dýrum, eða skemmdir á ökutækjum eða öðru, skal hann, svo fljótt sem því verður við komið, sjá um, að næstu lögreglu verði skýrt frá slysinu.[e]) — **10. gr.** Um akstur og umferð bifreiða gilda ákvæði bifreiðalaganna auk hér settra almennra ákvæða. — **11. gr.** Ökumaður reiðhjóls skal

a) XVII, 250, 251, XVIII, 51, 119, 141, 253, 404, 443, 455, 492, 511, 542, 547, XIX, 78, 167, 214, 408, 417, 445, 460, 501, 530, 586, XX, 127, 122, 285, 321, 465, XXI, 1, 9, 15, 32, 75, 101, XXII, 159, 172, 178, 255, 431, XXIII, 36, 40, 38, 128, 280, 352 367, 426, 463, 563, XXIV, 7, 375. — b) XV, 132. — c) XVIII, 114, XIX, 295, XXI, 19. — d) XVI, 464, XVII, 262, XVIII, 547, XIX, 408, 460, XXI, 1, 19, 323, 375, XXII, 13, XXIII, 351, XXIV, 375. — e) XXI, 15. — f) XVI, 357, XVII, 27, 479, 519, 520, 561, XVIII, 39, 46, 119, 141, 253, 443, 455, 492, 511, 542, 534, XIX, 78, 214, 295, 362, 408, 417, 445, 460, 501, 530, 586, XX, 127, 122, 151, 285, 465, XXI, 1, 15, 18—19, 32, 75, 101, 323, 463, XXII, 159, 172, 178, 255, 431, XXIII, 128, 426, 463, 563, 626, 660, XXIV, 7, 375, 548. — g) XX, 321, XXII, 399, XXIII, 13, 31. — h) I, 88, 420, II, 464, III, 207, IV, 556, VI, 539, 620, VII, 535, IX, 626, 621, X, 284, 278, XIV, 56, XVII, 124, XVIII, 141, 404, XXI, 32, 70, 323, XXII, 178, 182, XXIII, 40, 38, 463, XXIV, 1.

1) Fyrirm. nr. 4, 20. jan. 1943, fyrirm. nr. 68, 3. apríl 1950, sbr. augl. nr. 21, 4. marz 1954. — a) I, 88, 420, II, 464, III, 207, IV, 556, VI 539, 620, VII, 535, IX, 626, 621, X, 284, 278, XIV, 56, XVII, 124, XVIII, 141, 404, XXI, 32, 70, 323, XXII, 178, 182, XXIII, 40, 38, 463, XXIV, 1. — b) XVI, 328, XVII, 250, 297, XVIII, 20, 39, 35, 266, XIX 144, XXII, 431, XXIII, 12, 403. — c) XVII, 297, XVIII, 141, XXI, 205, XXIII, 12, XXIV, 207. — d) I, 198, IV, 192, V, 44, 135, 133, XVII, 561, XVIII, 492, 486, 542. — e) XVIII, 492, 534, XIX, 86, 78, 146, XXII, 172, 182, 431, XXIV, 548.

1941 Nr. 24 16. júní

jafnan hafa aðra eða báðar hendur á stýrinu og báðar fætur á fótstigum. — Hjólreiðamanni er óheimilt að hanga í öðru ökutæki á vegum eða götum. Óheimilt er að flytja farþega á reiðhjóli. Þó má barn yngra en 6 ára sitja framan við ökumann, ef sérstaklega er um búið. Bannað er að aka á reiðhjóli á gangstéttum eða yfir þær. — Framan á hverju reiðhjóli skal vera bjalla til þess að gefa með hljóðmerki, svo og ljósker, er sýni hvítt ljós frá því hálftími er liðinn frá sólsetri og þar til hálftími er til sólaruppkomu. Óheimilt er að nota bjölluna, nema þegar umferðin gefur tilefni til þess.[a]) — Á hverju reiðhjóli skal vera hæfilega sterkur hemill. — Heimilt er að ákveða í reglugerð, að aftan á hverju reiðhjóli skuli vera rautt gler, þannig sett, að bifreiðarstjóri, er kemur aftan að hjólinu, geti séð greinilegan glampa, eða að þar skuli vera annar útbúnaður í varúðarskyni. — Heimilt er að setja í reglugerð eða lögreglusamþykkt ákvæði um, að lögreglustjóri skuli skrásetja og merkja öll reiðhjól og um sérstakt skrásetningargjald.[1])

II. kafli. — Umferð með hestvagna, hesta og fénað. — 12. gr. Ríðandi menn skulu fara dreift á vegi og varlega, sérstaklega þar, sem vænta má að bifreiðar séu á ferð eða gangandi menn. Heimilt er að reka lausa hesta og stórgripi á vegi utan þéttbýlis.[b]) Heimilt er að teyma hesta bundna saman, en taglhnýting hesta og stórgripa er bönnuð á vegum. Heimilt er að hnýta allt að þrem hestvögnum hverjum aftan í annan, en skylt er ökumanni að sýna sérstaka varúð og jafnvel víkja út af vegi, ef þörf er og við verður komið, til þess að hleypa bifreiðum fram hjá. Bannað er að skilja eftir á vegi lausa hesta eða fyrir kerru. — Ríðandi menn og menn með lausa hesta eða fyrir kerru eða annan fénað skulu halda sér vinstra megin á vegi eða götu, eftir því sem við verður komið og þörf er vegna annarrar umferðar. Þeir skulu víkja fyrir annarri umferð og hleypa fram fyrir sig á sama hátt og greinir í 6. gr. um ökumenn. — Heimilt er að reka sauðfé eftir vegi, en fylgja skulu rekstrinum nægilega margir gæzlumenn, til þess að fénu verði vikið fljótt og greiðlega út af veginum, er með þarf vegna annarrar umferðar.

IV. kafli. — Umferð gangandi manna. — 13. gr. Gangandi menn skulu nota gangstétt, eftir því sem við verður komið, þar sem hún er meðfram akbraut. Af gangstétt er aðeins heimilt að ganga þvert yfir akbraut. — Öðrum en gangandi mönnum er óheimilt að nota gangstétt.[a]) Þó má fara um gangstétt með barnavagn og barnasleða. — Þar, sem engin gangstétt er, skulu gangandi menn gæta sérstakrar varúðar og halda sér utarlega á akbrautinni, en jafnan víkja greiðlega fyrir ökutækjum og ríðandi mönnum yzt út á sömu vegbrún og gengið er við, eða út af vegi, ef þörf er og því verður vel við komið. — Gangandi menn skulu halda sér vinstra megin á gangstétt og jafnan víkja til vinstri hver fyrir öðrum.[b])

1941 Nr. 24 16. júní

V. kafli. — Um refsingu, gildistöku laganna o. fl. — 14. gr. Brot gegn lögum þessum og reglum, er settar verða samkvæmt þeim, varða sektum, eða varðhaldi eða fangelsi, ef sérstaklega miklar sakir eru. — Með mál út af brotum á lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál. — **15. gr.** Dómsmálaráðherra setur að öðru leyti með reglugerð nánari ákvæði um umferð. Heimilt er að setja þar reglur um umferðarfræðslu og um ráðstafanir til eflingar umferðarmenningu í landinu. — Í kaupstöðum og kauptúnum má í lögreglusamþykktum setja sérreglur um umferð.[c]) — **16. gr.** . . . Ákvæði lögreglusamþykkta um umferð gilda áfram að svo miklu leyti, sem þær fara ekki í bága við lög þessi eða unz öðruvísi verður ákveðið.

1903 Nr. 35 23. okt.

Heimildarlög um áfangastaði.

Sýslunefndum veitist heimild til að greiða úr sýslusjóði hæfilegt árgjald fyrir áfangastaði í sýslunni, þar sem hún álítur þá nauðsynlega.

1941 Nr. 23 16. júní

Bifreiðalög.

I. kafli. — Almenn ákvæði. — 1. gr. Bifreið nefnist í lögum þessum sérhvert ökutæki, sem knúið er áfram með aflvél í ökutækinu sjálfu og eigi rennur á spori.[d]) — Undanþegin lögunum eru þau vélknúin ökutæki, sem eingöngu eru notuð við jarðyrkju eða vegavinnu, þó eigi vatnsbifreiðar. Einnig eru undanteknir pallvagnar á lágum hjólum, sem notaðir eru til vöruflutninga að og frá skipi. Enginn má stjórna slíkum ökutækjum nema hann sé fullra 18 ára að aldri. Að öðru leyti getur dómsmálaráðherra ákveð-

1) Rgj. nr. 112, 29. júní 1951. — a) XIV, 56. — b) XVIII, 69, XX, 173, XXIV, 177.

a) XV, 77, XVIII, 547. — b) XIX, 445. — c) XXIV, 207. — d) V, 1014, XII, 187—8.

ið með reglugerð, hvort frekari skilyrða skuli krafizt, svo og um akstur og notkun ökutækja þessara. — Rísi ágreiningur um það, hvort ökutæki sé háð ákvæðum þessara laga eða þeim reglum, er settar verða samkvæmt þeim, úrskurðar dómsmálaráðherra endanlega um málið, en leita skal áður umsagnar fjármálaráðuneytisins, sé um afgjaldsskyldu að ræða.[1]) — Lögreglubifreiðar, slökkvibifreiðar og sjúkrabifreiðar eru undanþegnar ákvæðum laga þessara um hámarkshraða, en dómsmálaráðherra getur ákveðið, að þessar bifreiðar skuli nota ákveðin einkenni og merki og jafnframt bannað öðrum bifreiðum notkun þeirra.[a]) Enn fremur getur dómsmálaráðherra undanþegið þessar og fleiri tegundir bifreiða í opinberri þjónustu ákvæðum laga þessara með þeim skilyrðum, er hann telur nauðsynleg. — Bifreiðar, sem í einstökum tilfellum eru notaðar til flutnings sjúkra eða slasaðra, eða annars slíks flutnings, er ekki þolir bið, eru, meðan þær eru í þeirri notkun, undanþegnar ákvæðum þessara laga og reglna, sem samkvæmt þeim kunna að verða settar um hámarkshraða, svo og um takmarkanir á akstri á ákveðnum tíma og vegum, en sá, er notar bifreið þannig, skal innan sólarhrings í síðasta lagi tilkynna lögreglunni aksturinn. Meðan bifreið er notuð samkvæmt þessari heimild, skal til viðvörunar hvít veifa fest á áberandi stað framan á bifreiðina.

II. kafli. — Um gerð bifreiða.[2]) — **2. gr.** Sérhver bifreið skal svo gerð, að af notkun hennar leiði ekki óþarfa hávaða, reyk, gufu eða óþef. — Heimilt er að nota bifreið til þess að draga aðra bifreið bilaða. Dómsmálaráðherra getur enn fremur með reglugerð heimilað, með þeim skilyrðum, sem nauðsynleg þykja, að bifreiðar séu notaðar til þess að draga vélalausa flutningsvagna og óskrásettar bifreiðar. Ákvæði laga þessara gilda um ökutæki þau, sem dregin eru, eftir því sem við á. — **3. gr.** Ráðherra sá, er fer með vegamál, ákveður með reglugerð, að fengnum tillögum vegamálastjóra, hver megi vera mesta þyngd hlaðinnar bifreiðar, svo og vagns, sem bifreið dregur. Binda má hámarksþyngd við akstur á nánar tilteknum vegarköflum, miðað við burðarþol vega og brúa.[1]) — Hann getur og, að fengnum tillögum vegamálastjóra, takmarkað eða bannað umferð bifreiða á vegum eða vegarköflum, með öllu eða um tiltekinn tíma, ef slík umferð telst hættuleg eða vera til sérlegra óþæginda. — Lögreglustjóri getur, að fengnum tillögum bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, bannað á sama hátt umferð bifreiða á götum í kaupstað eða kauptúni. — **4. gr.** Ráðherra sá, er fer með vegamál, getur, að fengnum tillögum vegamálastjóra, sett reglur um gerð hjólbarða, er nota megi á bifreiðum. — **5. gr.** Í hverri bifreið skulu vera traust stjórntæki, og skal auðvelt að hafa með þeim fullt vald yfir bifreiðinni.[a]) — Í hverri bifreið skulu hemlar vera svo gerðir og ætíð í því ástandi, að stöðva megi bifreiðina tryggilega og fljótt.[b]) — **6. gr.** Á hverri bifreið skal vera horn til þess að gefa með hljóðmerki. Skal vel og haganlega um það búið og það gefa frá sér skýrt og þægilegt hljóð.[c]) — **7. gr.** Á bifreiðum skulu vera ljósker, er séu tendruð frá því hálftími er liðinn frá sólsetri og þangað til hálftími er til sólaruppkomu, og einnig í þoku.[d]) — Á fjórhjóla bifreiðum skulu vera tvö framljósker og minnst eitt afturljósker.[e]) Framljóskerin skulu hafa hvítt eða daufgult ljós og bæði sama ljósmagn. Þau skulu vera sitt til hvorrar hliðar framan á bifreiðinni og lýsa akbrautina framundan nægilega til þess, að skapa nauðsynlega yfirsýn fyrir ökumanninn, og sett og stillt þannig, að geislar þeirra valdi sem minnstum óþægindum þeim vegfarendum, er á móti koma.[f]) Afturljóskerið skal sýna rautt ljós beint aftur, en lýsa jafnframt aftara skrásetningarmerki bifreiðarinnar nægjanlega með hvítu ljósi. Um ljóskerið má ekki búa svo, að hægt sé að slökkva á því frá ökumannssætinu eða inni í bifreiðinni, á meðan ljós er á framljóskerunum. — Dragi bifreiðin einn eða fleiri vagna, skal afturljós vera á vagninum, sem dreginn er, og séu þeir fleiri en einn, þá á þeim aftasta. — Á tvíhjóla bifreiðum (bifhjólum) skal vera eitt framljósker með hvítu eða daufgulu ljósi, er lýsi akbrautina nægjanlega og á þann hátt, sem segir í 2.

1) Auglýs. nr. 111, 29. júní 1951. — 2) Rgj. nr. 72, 24. júní 1937, sbr. rgj. nr. 203, 30. okt. 1947, rgj. nr. 33, 19. febrúar 1948 og rgj. nr. 112, 12. ágúst 1949. — a) XXIV, 207.

1) Rgj. nr. 18, 9. ferúar 1945. — a) XVIII, 119, XXI, 19, XXII, 255. — b) XI, 203, 197, 237, 231, XV, 7, XVIII, 119, 542, XIX, 295, 501, XX, 95, 85, XXI, 1, 15, 26, XXII, 168, 255. — c) III, 46, XIII, 95, XVIII, 119, 542, XXI, 32, XXIII, 466. — d) I, 382, VI, 482, 620, XVIII, 119, XIX, 86, 78, 417, XX, 23, XXI, 375, XXII, 172. — e) I, 198, XI, 237, 231, XIII, 198, 195, XVIII, 119. — f) XXI, 54, XXIII, 433.

1941 Nr. 23 16. júní

mgr., og eitt afturljósker, er sýni rautt ljós beint aftur, en lýsi skrásetningarmerki bifreiðarinnar með hvítu ljósi. — Dómsmálaráðherra getur sett nánari reglur um ljósaumbúnað bifreiða og um notkun fleiri ljóskera, ef þörf þykir. — **8. gr.** Dómsmálaráðherra getur með reglugerð ákveðið, að á vöru- og mannflutningabifreiðum skuli vera spegill, og sé honum þannig fyrir komið, að ökumaðurinn geti séð í honum umferðina fyrir aftan bifreiðina. — **9. gr.** Í sérhverri fjórhjóla bifreið skal vera hraðamælir, er sýni hraða bifreiðarinnar og farna vegalengd á hverjum tíma.[a]) — **10. gr.** Stýri, hemlar og tæki til að gefa merki með skulu þannig gerð og þeim svo fyrir komið, að þau séu auðveld í notkun.[b]) Skal ökumaðurinn geta beitt þeim án þess að beina athyglinni frá akbrautinni eða umferðinni. — **11. gr.** Bifreiðar skulu svo gerðar, að þær geti farið eftir kröppum bugum og auðvelt sé að snúa þeim. Sé bifreið þyngri en 350 kg., skal aflvélin geta knúið hana aftur á bak sem áfram. — **12. gr.** Ekki má nota breiðari bifreiðar en svo, að mesta breidd þeirra utanmáls sé 192 cm. Þó getur ráðherra sá, er fer með vegamál, að fengnum tillögum vegamálastjóra, veitt undanþágu frá þessu ákvæði. — **13. gr.** Í hverri bifreið skal vera spjald með áletrun, er sýni framleiðsluverksmiðju og framleiðslunúmer bifreiðarinnar.

III. kafli. — Um tilkynningu, skrásetningu og skoðun bifreiða.[c]) — **14. gr.** Sérhver bifreiðareigandi (umráðamaður bifreiðar) skal senda lögreglustjóranum í því umdæmi, sem hann er búsettur í, tilkynningu um bifreið sína, áður en hún er tekin í notkun.[d]) — Er lögreglustjóri hefur fengið tilkynningu um bifreið, lætur hann eftirlitsmann bifreiða, er dómsmálaráðherra skipar, framkvæma skoðun á bifreiðinni, og sker hann úr um það, hvort hún fullnægi kröfum þessara laga og reglugerða, er settar verða samkvæmt þeim, og yfirleitt, hvort bifreiðin er þannig byggð og gerð, að notkun hennar sé hættulaus. — Fullnægi bifreiðin, að áliti eftirlitsmanns, settum reglum, skrásetur lögreglustjóri bifreiðina.[e]) Til skrásetningar bifreiða heldur lögreglustjóri sérstaka bók, bifreiðaskrá, og skráir í hana nauðsynlegar upplýsingar um bifreiðina og eiganda hennar, en dómsmálaráðherra ákveður nánar um form og innihald skrárinnar. Jafnframt skal sett spjald með umdæmistölumerki bifreiðarinnar aftan á hana og framan. Skrásetningarmerki lætur lögreglustjóri í té fulltilbúin, gegn gjaldi, sem dómsmálaráðherra ákveður. Merkin skulu ávallt vera vel læsileg, og má á engan hátt hylja þau, er bifreiðin er í notkun. Eftirlitsmaður bifreiða ákveður, að skoðun lokinni, hve marga farþega bifreið megi flytja, þar á meðal sérstaklega, hve marga í sætum við hlið ökumanns, og ritar það í skoðunarvottorð sitt.[a]) Skal ávallt geyma það í bifreiðinni sjálfri, og má aldrei flytja fleiri farþega í bifreið en skoðunarvottorð tiltekur. — Eftirlitsmaður ákveður, hve mikinn þunga vörubifreiðar mega flytja, og skráir það í skoðunarvottorð. Má aldrei hlaða bifreið meira en heimilað er. Eftirlitsmenn og löggæzlumenn geta í einstökum tilfellum ákveðið fyrirkomulag á hleðslu bifreiðar, og er bifreiðaeigendum og ökumönnum þá skylt að hlíta þeim fyrirmælum. Eftirlitsmaður ákveður, hvort og þá með hvaða skilyrðum heimilt er að nota vöruflutningsbifreið til flutnings farþega endrum og sinnum. Skal það skráð í skrásetningarvottorð. — Lögreglustjóri getur í einstökum tilfellum heimilað akstur bifreiða, sem ekki eru skrásettar, eftir reglum, sem dómsmálaráðherra setur. Má í þessum reglum ákveða, að gjald skuli koma fyrir leyfið. — Fyrir skrásetningu bifreiðar greiðir eigandi gjald til ríkissjóðs, sem dómsmálaráðherra ákveður.[1]) — **15. gr.** Glatist skrásetningarmerki bifreiðar eða verði það ónothæft, skal það þegar tilkynnt lögreglustjóranum í umdæmi því, þar sem bifreiðin er skrásett, en sé hún stödd í öðru umdæmi, þá jafnframt lögreglunni þar.[b]) — **16. gr.**[c]) Verði eigendaskipti (eða umráðamanns) að skrásettri bifreið, skal bæði hinn fyrri og hinn nýi eigandi (umráðamaður) tafarlaust tilkynna það lögreglustjóra í því umdæmi, þar sem bifreiðin er skrásett. Sé nýi eigandinn búsettur utan þess, skal hann jafnframt tilkynna lögreglustjóranum í sínu umdæmi eigandaskiptin, og skal bifreiðin þá skráð að nýju þar, en afskráð í umdæminu, sem hún fluttist frá. — Flytji eigandi (umráðamaður) bifreiðar búferlum með bifreið

a) I, 198, (V, 1079), V, 1084, VIII, 524, 522, XI, 203, 237, (XIII, 43), XIII, 95, XIV, 91, XVII, 27, 225, 250, XVIII, 119, 445, 542, XIX, 214, 295, XXII, 177. — b) XIII, 95. — c) XX, 76—7. — d) XVIII, 119. — e) XVIII, 119, XIX, 86, 78.

1) Auglýs. nr. 145, 21. ágúst 1947. — a) IV, 221, V, 1084, XIX, 460, XX, 22, 317, XXIV, 548. — b) XVIII, 119. — c) XX, 206, (XI,385).

sína í annað lögsagnarumdæmi, skal hann senda tilkynningu um flutninginn til lögreglustjóra beggja umdæmanna. Skal bifreiðin þá afskráð í umdæmi því, er hún fluttist frá, en skráð að nýju í umdæmi því, sem hún flyzt í, og fær hún þar ný skrásetningarmerki. Sé aðeins um 6 mánaða eða skemmri dvöl að ræða í öðru umdæmi, er umskráning ekki nauðsynleg. — Um leið og bifreið er afskráð, skal afhenda lögreglustjóra skrásetningarmerkin endurgjaldslaust. — **17. gr.** Dómsmálaráðherra skipar eftirlitsmenn bifreiða eftir þörfum, og ákveður umdæmi þeirra og starfssvið, réttindi þeirra og skyldur. Skulu eftirlitsmenn vera sérfróðir í öllum þeim málum, er bifreiðar varða, bæði að því er snertir gerð og akstur bifreiða, meðferð benzíns og annarra eldfimra efna, sem notuð eru í sambandi við bifreiðar, svo og lög þau og reglur, er um þær gilda. Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um hæfni eftirlitsmanna, og gefur þeim erindisbréf[1]) að öðru leyti um eftirlitið, eftir því sem þurfa þykir. — Hver eigandi bifreiðar skal árlega greiða skoðunargjald[a]) af bifreið sinni til ríkissjóðs, sem dómsmálaráðherra úkveður.[2]) — Skal verja skrásetningargjöldum (sbr. 14. gr.) og skoðunargjöldum til þess að greiða kaup eftirlitsmanna og annan kostnað við eftirlitið samkvæmt reglum, er dómsmálaráðherra setur. — Lögreglustjórar eða eftirlitsmenn bifreiða geta, hvenær sem er, krafizt þess, að bifreið, sem skrásett er eða notuð í umdæmi þeirra, sé færð til skoðunar á tiltekinn stað í umdæminu, svo ganga megi úr skugga um, hvort hún sé í lögmæltu standi.[b]) Dómsmálaráðherra ákveður, hve oft árlega skoðun bifreiða skuli fara fram. Hann getur í reglugerð fyrirskipað sérstaka skoðun með skömmu millibili á bifreiðum, sem notaðar eru til mannflutninga. — Lögreglumönnum og eftirlitsmönnum er heimilt, hvenær sem er, að stöðva bifreiðar og skoða þær samstundis og athuga ökuskírteini bifreiðarstjóra. Slíka skoðun skal aðallega framkvæma í því skyni, að prófa umbúnað stýris og hemla bifreiðarinnar. — Komi það í ljós, að bifreið fullnægir ekki lengur lögum og reglum, eða bifreið er eigi færð til skoðunar, er það hefur verið fyrirskipað, getur lögreglustjóri bannað notkun hennar og tekið af henni skrásetningarmerkin, unz bætt hefur verið úr því, sem áfátt var eða vanrækt. — **18. gr.** Eigandi (umráðamaður) bifreiðar ber ábyrgð á því, að bifreiðin sé ávallt í lögmæltu standi.[a]) — **19. gr.** Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um tilkynningu, skoðun, flutning, skrásetningu og afskráningu bifreiða. Hann getur og, að fengnum tillögum vegamálastjóra, sett nánari reglur um gerð og notkun bifreiða, til öryggis umferðinni, sérstakar reglur um gerð og notkun ökutækja, sem knúin eru með rafmagni, eimvél eða kolagasi, svo og vagna, sem festir eru aftan í bifreið. Enn fremur setur hann reglur um geymslu og meðferð á benzíni og öðrum eldfimum efnum, sem notuð eru til bifreiða.

IV. kafli. — Um bifreiðarstjóra. — 20. gr. Enginn má stýra bifreið, nema hann hafi fengið til þess ökuskírteini hjá lögreglustjóra.[b]) Í ökuskírteini skal vera mynd af bifreiðarstjóranum, og skal hann ávallt hafa skírteinið hjá sér, er hann ekur bifreið, og sýna það, er löggæzlumenn eða eftirlitsmenn bifreiða krefjast þess. — Skilyrði til þess að öðlast ökuskírteini eru þau, að umsækjandinn sé fullra [17 ára][1]) að aldri, sé áreiðanlegur, samvizkusamur og reglusamur,[c]) hafi góða sjón og heyrn og sé nægjanlega hraustur andlega og líkamlega, að hann hafi notið kennslu í akstri og fræðslu um meðferð benzíns og vélar bifreiðarinnar, enn fremur að hann hafi staðizt próf í akstri, meðferð bifreiða, bifvéla, benzíns og annarra eldfimra efna, umferðarreglum og bifreiðalögum. Próf þetta framkvæma eftirlitsmenn bifreiða, eða aðrir sérfróðir menn, er dómsmálaráðherra skipar til þess. Lögreglustjóri getur neitað um ökuskírteini, ef varhugavert þykir með tilliti til fyrri hegðunar umsækjanda að veita honum það. [Ef óskað er eftir ökuskírteini hjá lögreglustjóra utan heimasveitar umsækjanda, skal hann láta beiðninni fylgja samþykki lögreglustjóra í heimasveit sinni.][2]) — Dómsmálaráðherra getur leyft, að sérstök ökuskírteini séu veitt mönnum, enda þótt þeir fullnægi ekki almennum kröfum um líkamshreysti, og setur þá nánari reglur um innihald skírteinisins. — Enginn getur fengið leyfi til að aka leigubifreið til mannflutninga,

1) Erbr. nr. 5, 1. febr. 1928 og augl. nr. 17, 31. jan. 1934. — 2) Rgj. nr. 202, 8. sept. 1950, sbr. rgj. nr. 172, 23. ágúst 1952. — a) XVIII, 114. — b) XX, 321.

1) L. nr. 6, 29. jan. 1951, § 1. — 2) L. nr. 49, 5. apríl 1948, § 1. — a) XVIII, 119, 542, XIX, 295. — b) V, 67, 777, 963, VII, 557, IX, 459, XIX, 417, XX, 127, XXI, 370, 375, XXIII, 128. — c) IX, 273, XVIII, 114, 122, 456, 469, 486, 529, XIX, 263, 409, 461, XXI, 19.

nema hann sé fullra 20 ára að aldri, hafi staðizt viðbótarpróf og fullnægi frekari skilyrðum, er dómsmálaráðherra ákveður nánar um í reglugerð.[a]) — Dómsmálaráðherra setur reglur um, með hvaða skilyrðum þeir, sem útlend ökuskírteini hafa, megi aka bifreið hér á landi. — Ökuskírteinið gildir í 5 ár frá því að það er gefið út.[b]) Lögreglustjóri getur þó hvenær sem er svipt mann því, ef það upplýsist, að viðkomandi fullnægir ekki lengur settum skilyrðum til þess að öðlast ökuskírteini. Ef endurnýjunar á ökuskírteini er óskað að 5 árum liðnum, verður viðkomandi að færa sönnur á það fyrir lögreglustjóra að nýju, að hann fullnægi skilyrðunum til þess að fá ökuskírteini. Lögreglustjóri ákveður, hvort viðkomandi skuli þá að nýju ganga undir bifreiðarstjórapróf. — Lögreglustjórar skulu halda skrá yfir öll veitt ökuskírteini samkvæmt reglum, er dómsmálaráðherra setur. — **21. gr.** [Bifreiðastjóraefni mega því aðeins æfa sig í bifreiðaakstri, að við hlið nemandans sitji ökukennari, og telst ökukennarinn þá stjórnandi bifreiðarinnar.[c]) Nemandinn telst þó stjórnandi bifreiðarinnar, er prófakstur fer fram. Rétt til þess að hafa á hendi kennslu í akstri og meðferð bifreiða undir almenna prófið hafa þeir einir, sem fengið hafa til þess löggildingu dómsmálaráðherra. Engum má veita slíka löggildingu, nema hann sé 25 ára að aldri, hafi óflekkað mannorð, hafi leyfi til að aka leigubifreiðum til mannflutninga, hafi frá útgáfu þess leyfis stundað akstur að staðaldri, a. m. k. þann tíma, sem dómsmálaráðherra ákveður í reglugerð, og hafi staðizt sérstakt próf fyrir ökukennara. Í reglugerð skal nánar kveðið á um prófgreinar og tilhögun prófsins svo og um, til hve langs tíma löggilding veitir rétt til ökukennslu.[1]) Dómsmálaráðherra getur, hvenær sem er, svipt menn ökukennararéttindum, ef ástæða þykir til. — Dómsmálaráðherra getur ákveðið gjald fyrir löggildingu ökukennara og framlengingu hennar. — [Þrátt fyrir framangreind ákvæði þurfa þeir, sem leyst hafa af hendi fyrir 31. des. 1950, próf, sem heimilar þeim að stýra leigubifreiðum til mannflutninga, og uppfylla skilyrði laganna um aldur og óflekkað mannorð, ekki að ganga undir ökukennslupróf, enda hafi þeir fengið löggildingu dómsmálaráðherra til ökukennslu fyrir 1. apríl 1951. Löggilding samkvæmt ákvæðum þessarar málsgreinar skal vera ókeypis, en fyrir framlengingu hennar skal greiða sama gjald og ákveðið verður fyrir framlengingu réttinda þeirra manna, sem ganga undir ökukennarapróf.][1]) — Æfingar nemenda í akstri tvíhjóla bifreiða mega aðeins fara fram undir stjórn og umsjón ökukennara. Réttindi til kennslu í akstri tvíhjóla bifreiða hafa þeir, sem hafa ökuskírteini, eru 25 ára að aldri og hafa minnst eins árs æfingu í akstri slíkra bifreiða. Dómsmálaráðherra er heimilt að setja frekari skilyrði fyrir rétti til þessarar kennslu og svipta mann honum, hvenær sem er, ef ástæða þykir til. — Ekki má veita yngri mönnum en 17 ára æfingu í akstri. — Bifreiðar, sem notaðar eru við kennslu, skulu að aftan og framan bera greinileg spjöld með áletruninni „KENNSLUBIFREIÐ“, og skulu þær löggiltar til kennslunnar af bifreiðaeftirlitsmanni í því umdæmi, þar sem bifreiðin er skrásett.[a]) Dómsmálaráðherra er heimilt að kveða á um gerð og þyngd kennslubifreiða, sérstök öryggistæki í slíkum bifreiðum og vátryggingu þeirra umfram aðrar bifreiðar. — Kennsluakstur má fara fram þar, sem akstur bifreiða er leyfður, en þó getur lögreglan bannað slíkan akstur á ákveðnum götum og vegum, er slíkt bann þykir nauðsynlegt. — Ökukennari ber ábyrgð á, að akstursæfingar fari fram á þeim stöðum og með þeim hætti, að telja megi hættulaust fyrir aðra umferð, er tekið er tillit til kunnáttu nemandans.[b]) — Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um kennslu og próf bifreiðarstjóra, og ákveður gjald það, er greiða skal fyrir prófið.[2]) Enn fremur er dómsmálaráðherra heimilt að ákveða hámarksgjald fyrir ökukennslu.][3]) — **22. gr.** Eigandi (umráðamaður) bifreiðar má ekki fela stjórn hennar manni, sem eigi hefir ökuskírteini.[c]) Þegar lögreglan krefst þess, er eiganda (umráðamanni) skylt að upplýsa, hverjir hafi ekið bifreiðinni og stjórnað henni á hverjum tíma. — **23. gr.** Enginn má neyta áfengis við bifreiðaakstur.[d]) Enginn má aka[e]) bifreið[f]) eða reyna[g]) að aka bifreið, er hann er undir áhrifum áfengis. Ef ástæða er til að ætla, að maður hafi brotið gegn þessu fyrir-

1) Rgj. nr. 178, 15. des. 1948, sbr. rgj. nr. 58, 27. marz 1953. — a) V, 963, VI, 253. — b) XIII, 266, XVI, 200, XXI, 323, 370. — c) XIX, 46, XXIII, 128. — d) XVII, 225.

1) L. nr. 23, 19. febr. 1951, § 1. — 2) Rgj. nr. 198, 25. okt. 1943. — 3) L. nr. 49, 5. apríl 1948, § 2. — a) XVII, 225. — b) XVII, 219. — c) XVIII, 492, XXIII, 128. — d) VI, 98 (sýkna), VII, 524, XI, 16, XIII, 188, XIX, 367, 365, XV, 132, 137, XVII, 195, XVIII, 17, 209, XXII, 177. — e) V, 1014, XIX, 360. — f) 103 áfellisdóma er getið, þeir eru flestir greindir við 39. gr. þessara laga. Um sýknudóma, sjá m. a. V, 1014, 1046—7, VI, 98, 171. — g) XVIII, 401, XIX, 411.

1941 Nr. 23 16. júní

mæli, getur lögreglan fært hann til læknis til rannsóknar, og er þá viðkomanda skylt að hlíta þeirri meðferð, sem læknirinn telur nauðsynlega vegna rannsóknarinnar, þar á meðal, að tekið sé úr honum blóðsýnishorn.[a]) Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um læknisrannsóknina. Það er bannað að fá þeim, sem er undir áhrifum áfengis, stjórn bifreiðar.[b]) — Þegar maður á opinberum veitingastað er undir áhrifum áfengis, og veitingamaðurinn eða þjónn hans vita eða hafa ástæðu til að ætla, að hann ætli í þessu ástandi að aka bifreið, þá er veitingamanninum eða þjóni hans skylt að gera það, sem þeim er unnt, til þess að hindra hann í að aka eða reyna það, þar á meðal með því að gera lögreglunni aðvart. — Enginn má aka eða reyna að aka bifreið, ef hann vegna ofreynslu, svefnleysis, undanfarandi neyzlu áfengis eða æsandi eða deyfandi lyfja eða annarra slíkra orsaka, er haldinn slíkri þreytu eða sljóleika, að hann geti eigi á tryggilegan hátt stjórnað bifreiðinni.[c]) Það telst til þyngingar við ákvörðun refsingar, ef maður hefur í slíku ástandi ekið leigubifreið til mannflutninga. Tóbaksreykingar eru bannaðar við akstur leigubifreiða til mannflutninga. — Bannað er að selja eða afhenda bifreiðarstjóra, sem er undir áhrifum áfengis, benzín eða annað, sem þarf til aksturs bifreiðinni. — Ákveða má í reglugerð lágmark hvíldartíma í sólarhring hverjum fyrir bifreiðarstjóra, með hæfilegri hliðsjón af hættu, sem stafað getur af ofþreytu eða svefnleysi.[1]) — **24. gr.** Bifreiðarstjóri skal ávallt gæta þess, að öll tæki í bifreiðinni, einkum stjórntæki, hemlar og merkjatæki, séu í lagi.[d])

V. kafli. — Um akstur á götum, vegum og öðrum svæðum. — 25. gr. Akstur bifreiða er heimill á öllum götum, vegum og svæðum, sem opin eru fyrir umferð almennt, nema því aðeins, að takmarkað sé samkvæmt heimild í lögum eða lögreglusamþykktum að því er snertir einstaka vegar- eða götukafla. — **26. gr.** Ökuhraðanum skal ávallt haga eftir gerð bifreiðarinnar, umferðinni og ástandi vegarins. Hraðinn má aldrei vera meiri en svo, að stöðva megi bifreiðina á ⅓ þess hluta vegarins, sem auður er og hindrunarlaus framundan og bifreiðarstjóri hefir útsýn yfir.[a]) — Í kaupstöðum, kauptúnum og ámóta þéttbýli má ökuhraðinn aldrei vera meiri en 30 kílómetrar á klukkustund. Utan þessara staða má hraðinn vera meiri, ef næg útsýn er yfir veginn og ökumaður samt sem áður getur fullnægt öllum skyldum sínum, þó aldrei meiri en 60 kílómetrar á klukkustund.[b]) — Dómsmálaráðherra getur, að fengnum tillögum vegamálastjóra, sett nánari reglur um ökuhraðann, þar á meðal ákveðið lægri hámarkshraða en að framan greinir, sérstaklega fyrir þungar bifreiðar.[c]) Í kaupstöðum og kauptúnum má setja slíkar reglur í lögreglusamþykktum. — Framangreindur hámarkshraði er því aðeins heimill, að akbrautin sé óhindruð og yfirsýn nægileg, og að umferð frá hliðarbrautum verði séð í tæka tíð.[d]) Á ljósatíma má eigi aka hraðar en brautarlýsingin, þar á meðal lýsingin frá ljóskerum bifreiðarinnar, leyfir. Ökuhraðanum skal ávallt stilla svo í hóf, sem telja verður nauðsynlegt vegna umferðarinnar, og aldrei er heimilt að aka fram úr ökutæki eða vegfaranda, nema akbrautin sé óhindruð á nægjanlega löngu svæði framundan.[e]) Bannað er að aka fram úr öðru ökutæki á vegamótum. Til hleðslu á bifreiðum skal vandað eftir föngum, en sé hleðsla bifreiðar mikil fyrirferðar, skal draga úr hraðanum svo sem þörf er til öryggis umferðinni. — Þar sem ökumaðurinn sér stutt fram á veginn, í kröppum bugðum við vegamót eða gatnamót, þar sem vegurinn er sleipur og þar sem mikil umferð er, má ekki aka hraðar en svo, að stöðva megi vagninn þegar í stað.[e]) Sé bleyta eða for á veginum, skal aka svo gætilega, að ekki slettist á aðra vegfarendur. — Þar sem lög reglan af sérstökum ástæðum telur frekari takmörkun ökuhraðans nauðsynlega, má

1) Rgj. nr. 45, 22. maí 1935. — a) VI, 99, IX, 769, XVI, 237, 461, XVII, 304, XVIII, 209, XX, 250, 316, XXI, 320. — b) XV, 132, XVIII, 456, XIX 360. — c) XVI, 320, 429, XVII, 36, 48, 195, 576, XVIII, 262, 266, 474, 547, XXI, 59, 181, 359, 363, XXII, 177, 431, (XXIII, 563). — d) XX, 95, 85, XXII, 168.

a) I, 198, 384, II, 543, 815, 866, III, 46, 207, ÍV, 273, V, 44, 67, 618, 696, 777, 810 (sýkna), 916, 922, 1084, VI, 468, 539, 536, VII, 534, VIII, 475, 478, 524, 522, IX, 155 (sýkna), 273, XI, 273, XII, 188, XIII, 43, XIV, 91, XV, 89, XVII, 27, 124, 250, 479, XVIII, 119, 141, 253, 443, 478, 511, 534, 542, XIX, 78, 460, 534, 586, XX, 295, XXI, 1, 19, 32, 75, 269, XXII, 172, 178, XXIV, 7, 548. — b) XV, 78, 132, XVII, 561, XIX, 417, 534, 586, XX, 304, 321, XXI, 319, XXIII, 433, 563, XXIV, 6, 368. — c) XIX, 534. — d) XII, 206, XV, 7, 89, 364, XVI, 357, XVII, 520, 561, XVIII, 119, 253, 542, XIX, 408, 417, 445, 534, 586, XX, 127, 151, XXI, 75, 101, XXII, 431, XXIII, 433, 563, 660, XXIV, 7, 548. — e) II, 1214, VI, 133, 539, 536, VII, 136, XI, 354, XV, 89, XVI, 8, 356, 350, XVII, 561, XVIII, 39, 119, 253, XIX, 144, 214, 417, 586, XX, 295, XXI, 75, 319, XXIII, 433, 463, 563, 648, 649, XXIV, 7, 548.

skipa svo fyrir með því að festa upp spjald við akbrautina með þar að lútandi áletrun. — **27. gr.** Skylt er bifreiðarstjóra í akstri og meðferð bifreiðar að sýna nauðsynlega aðgæzlu og varkárni gagnvart nærstöddum, og annarri umferð yfirleitt, svo og vegna þeirra, sem bifreiðin flytur.[a]) — Þegar hált er á akbraut, skal skylt að hafa snjókeðjur á afturhjólum bifreiða.[b]) — Verði fundin upp tæki, sem reynast nothæf til að hindra, að á vegfarendur eða annað það, sem í námunda er, slettist vegna aksturs bifreiðar í bleytu eða for, getur dómsmálaráðherra með minnst árs fyrirvara fyrirskipað, að bifreiðar skuli búnar slíkum tækjum. — **28. gr.** Ökumaður bifreiðar skal gefa hljóðmerki í tæka tíð, þegar hætt er við árekstri, en notkun hljóðmerkis undanþiggur ekki bifreiðarstjórann skyldu hans til sérstakrar varkárni. Hann skal þegar í stað hætta að gefa hljóðmerki og stöðva bifreiðina og gangvél hennar, ef nauðsyn krefur, svo sem ef hestar hræðast eða verða óróir og eigi má hann gefa hljóðmerki um leið og bifreiðin fer framhjá hestum á veginum.[c]) — Bannað er að gefa hljóðmerki nema þegar umferðin gefur tilefni til þess. — Aki bifreið fram á eða mæti hún ökutæki, ríðandi manni eða öðrum vegfarendum, skal ökumaðurinn gefa hljóðmerki til viðvörunar í tæka tíð og halda bifreiðinni nægjanlega til hægri á akbrautinni, ef hann ætlar að aka fram úr, en vinstri ef umferðin kemur á móti honum.[d]) Gefi akandi eða ríðandi maður eða maður með gripi bifreiðarstjóra merki, eða ef gripirnir ókyrrast, skal bifreiðarstjórinn bíða þess, hvort gerðar eru varúðarráðstafanir, t. d. með því, að maður stígur af baki, vikið er til hliðar o. s. frv. Annars er bifreiðarstjóra heimilt að aka áfram, en meðan hann ekur framhjá, skal hann gæta sérstakrar varkárni. Ef nauðsyn krefur, er bifreiðarstjóri skyldur til að aðstoða við að flytja hesta og aðra gripi framhjá bifreiðinni. Ef ferðamenn með hlaðna vagna hafa neyðzt til að víkja út af vegi fyrir bifreið, skal bifreiðarstjóri einnig veita liðsinni sitt, ef þörf gerist, til þess að koma vögnunum aftur á veginn. — Ef bifreið mætir vögnum á þeim stað, þar sem vegurinn er svo mjór, að hvorugur kemst framhjá öðrum, skal bifreiðin aka til baka og nema staðar þar, sem hinir komast framhjá henni. Ef bifreiðar mætast á slíkum stað, skal sú bifreiðin aka til baka, sem betur fær því við komið (t. d. er á leið upp brekku). Einnig skal bifreiðarstjóri, ef hann mætir bifreið eða öðrum vegfarendum á ljósatíma, lækka framljósin, ef unnt er.[a]) — Bifreiðarstjóri er skyldur að víkja til vinstri handar fyrir umferð, sem á eftir kemur, og hleypa henni framhjá, ef unnt er. — Hins vegar skulu vegfarendur jafnan víkja úr vegi fyrir bifreiðum sem öðrum vögnum, og aldrei tefja fyrir þeim að óþörfu. — Bifreið með fyrirferðarmiklu hlassi, t. d. heyi, eða hlassi, sem stendur aftur af palli, t. d. timbri, er skylt að staðnæmast, ef með þarf, til þess að hleypa öðr um vegfarendum framhjá. — Dómsmálaráðherra getur, að fengnum tillögum vegamálastjóra, sett nánari ákvæði um akstur bifreiða til öryggis umferð. — **29. gr.** Ef slys vill til þar, sem bifreið er á ferð, skal ökumaður þegar nema staðar, skýra frá nafni sínu og heimilisfangi og hjálpa þeim, sem slasazt hefir, ef þörf gerist.[b]) — **30. gr.** Bifreiðarstjóri ber ábyrgð á því, að bifreiðin gefi ekki frá sér þéttan reyk, valdi ekki ónauðsynlegum hávaða eða óþægindum fyrir vegfarendur eða aðra, sem dvelja eða búa nálægt akbrautinni, og að gufa eða óþefur stafi ekki frá bifreiðinni frekar en óumflýjanlegt er. — **31. gr.** Þegar bifreiðarstjóri yfirgefur bifreið, skal hann stöðva vélina og ganga svo frá henni, eftir því sem kostur er á, að óviðkomandi geti ekki sett hana í gang eða hún farið í gang sjálfkrafa.[c]) — **32. gr.** Atvinnumálaráðherra getur sett gjaldskrá, er ákveður fargjöld með leigubifreiðum til mannflutninga. Hann getur og ákveðið, að gjaldmælir skuli vera í slíkum bifreiðum.[1]) — **33. gr.** Dómsmálaráðherra getur sett reglur

a) I, 198, 384—5, II, 291 (sýkna), 464, 797, 815, 866, III, 46, 158 (sýkna), IV, 191, 273, V, 619, 745, 922, 916, 1084, VI, 253, 539, 536, VII, 261, 534, IX, 262, 273, 459, 432, 730, X, 72, 66, 352, XI, 31, 237, XIII, 157, XIV, 91, XV, 328, 241, 364, XVI, 1, 320, 356, 350, 429, XVII, 27, 124, 250—1, 479, 520, 561, XVIII, 39, 51, 119, 141, 253, 404, 443, 452, 469, 478, 492, 493, 511, 534, 542, 547, XIX, 78, 167, 214, 290, 361, 408, 417, 445, 460, 501, 534, 586, XX, 127, 122, 173, 151, 285, 321, 465, XXI, 1, 9, 15, 19, 26, 32, 56, 59, 75, 101, 195, 269, 319, 363, 375, 463, XXII, 159, 172, 178, 179, 255, 431, XXIII, 26 (XXIII, 40, 38). 99, 128, 280, 352, 367, 426, 433, 466, 563, 626, 648, 649, 660, XXIV, 7, 375, 548, XXV, 55. — b) XIX, 417. — c) I, 88, 198, V, 922, 916, VI, 539, 535, 620, VII, 534, XIV, 91, XVIII, 114, 511, XX, 148, XXI, 71, 70. — d) VII, 534, XIII, 43, XVII,22, 117, XVIII,114, 119, XIX, 78, 86, 577, XXI, 54, XXIII, 466, XXV, 55.

1) Rgj. nr. 165, 21. júlí 1952. — a) XXI, 54. — b) I, 198, IV, 192, V, 44, VI, 133, 620, XVII, 561, XVIII, 534, XIX, 86, 78, XXII, 179, 431. — c) XXII, 431, XXIII, 36.

um leigu á mannflutningabifreiðum án bifreiðarstjóra.

V. kafli. — Um skaðabótaskyldu og vátryggingu. — 34. gr. Hljótist slys eða tjón af notkun[a]) bifreiðar á mönnum eða munum, er sá, sem ábyrgð ber á henni, skyldur til að bæta það fé, nema leitt sé í ljós, að slysi eða tjóni hefði ekki orðið afstýrt, þótt bifreiðin hefði verið í lagi og ökumaður sýnt fulla aðgæzlu og varkárni.[b]) — Nefnd regla gildir þó ekki um slys eða tjón á fólki eða varningi, sem bifreið flytur, nema bifreiðin sé til afnota fyrir almenning gegn borgun.[c]) Um skaðabótaskyldu fyrir önnur slík slys eða tjón fer eftir almennum reglum. — Færa má fébætur niður eða jafnvel láta þær alveg niður falla, ef sá, er fyrir slysi eða tjóni varð, er meðvaldur þess eða meðábyrgur.[d]) — Ef árekstur verður milli bifreiða, tveggja eða fleiri, skiptist tjónið á þær sín á milli að tiltölu við sök hvers þeirra í slysinu.[e]) — Skaðabótakröfu ásamt kostnaði fylgir lögveð í bifreiðinni, ef hún, þegar tjónið varð, var í notkun eigandans eða lögmæts umráðamanns.[f]) Lögveð þetta gengur fyrir öðrum skuldum, sem hvíla á bifreiðinni, að fráskildum opinberum gjöldum. — **35. gr.** Eigandi (umráðamaður) bifreiðar ber ábyrgð á henni og er skaðabótaskyldur samkv. 34. gr.[g]) — Noti maður bifreið annars manns í heimildarleysi, færist skaðabótaskylda eigandans yfir á notandann.[h]) — Ökumaður bifreiðar er auk

a) XI, 370, XIII, 15, 19, XV, 273, XVI, 340, XVII, 490, XXI, 76, 78. — b) I, 90—91, 147, 424, 420, 587, 705, II, 465—6, 887 (sýkna), V, 92, 457, 816, VII, 243, 280, VIII, 667, IX, 277, 326, 332, 462, 676, X, 385, XI, 264, 345, XII, 159, (XII, 187), XIII, 1, 15, 254, XIV, 324, 348, XV, 206, XVI, 67, 309, 327, 340, XVII, 150, 470, XVIII, 67, 169, XIX, 72, 146, 258, XX, 173, 326, 499, XXI, 29, 76, 78, 154, 156, 196, 451, 478, XXIII, 339, XXIV, 176—7, 217, 671. — c) VII, 2—3, VIII, 669, X, 80, 87, XII, 17, 173, XVIII, 503, XX, 214, Tr. I, 68, XXIII, 277, XXIV, 671. — d) Sakarhlutföll (talan, sem greind er, veit að stefnda í héraði): *4/5*, IX, 677, XIII, 255, XVIII, 504, XX, 173; *3/4*, XXI, 454, *2/3*, (XVIII, 69, 68); *3/5*, XIX, 146, XXIV, 218; *1/2*, IX, 253, XI, 77, XIII, 3, XVI, 340, (XVIII, 171, 169, XIX, 75, 73), XXI, 154, (XXI, 482, 477); *1/3*, XVII, 150; *1/4*, XXIV, 176—7. Fébætur lækkaðar, en sakarhlutföll ekki greind: V, 93, VII, 281, VIII, 668, XIV, 325. — e) Óskipt ábyrgð, XVII, 297, XVIII, 20, XX, 330. Sök stefnda í héraði: *3/4*, (XVI, 17, 13), XXIV, 209; *2/3*, XIX, 144, XX, 183; *1/2*, XII, 23, XIV, 336 (slökkviliðsbireið), XVII, 358, XXI, 206, XXIV, 116; *1/3*, V, 193. — f) XVII, 359, XVIII, 504, XIX, 258, XXI, 452, 479, XXIII, 16, 12, XXIV, 222. — g) I, 91, VII, 2, 5, 262—3, IX, 462, X, 274—5, 272, 385, XIII, 15, XVIII, 504, 507, XX, 214, XXI, 154, XXIV, 681, Tr. I, 68. — h) XII 188, XIV, 99, XX, 434, Tr. I, 68.

þess skaðabótaskyldur, ef hann á sök á slysi eða tjóni, er verður af notkun bifreiðarinnar.[a]) — **36. gr.** [Sérhverjum bifreiðareiganda er skylt að kaupa í tryggingafélagi, sem viðurkennt er af ráðherra þeim, sem fer með tryggingamál, og halda við tryggingu fyrir bifreið sína, er nemi 150000 kr. fyrir tvíhjóla bifreiðar og 300000 kr. fyrir fjórhjóla bifreiðar. Skal með því tryggð greiðsla, að því leyti sem til hrekkur, á hverri þeirri skaðabótakröfu, er gerð kann vera á hendur ökumanni bifreiðar eða þeim, sem ábyrgð ber á bifreiðinni, þegar slys eða tjón ber að höndum.][1])[b]) — [Fyrir bifreiðar til mannflutninga skal tryggingarupphæðin þó aldrei nema minna en sem svari 25000 krónum á hvern farþega, sem heimilt er að flytja í bifreiðinni.][2]) — Tryggingarskylt er ekki ríkið eða stofnanir, sem það ber ábyrgð á, konungur og fjölskylda hans, útlendir þjóðhöfðingjar eða sendiherrar og sendiræðismenn annarra ríkja. — [Tryggingafélögum, sem annast bifreiðatryggingar, skal skylt að halda bókhaldi lögboðinna bifreiðatrygginga sérgreindu. Sameiginlegur rekstrarkostnaður tryggingafélagsins skal reiknast hinum lögboðnu bifreiðatryggingum hlutfallslega eftir upphæðum iðgjaldagreiðslna. Reikningar hvers tryggingafélags yfir lögboðnar bifreiðatryggingar skulu endurskoðaðir af 2 endurskoðunarmönnum, sem dómsmálaráðherra skipar til þess, annan þeirra eftir tilnefningu frá samtökum bifreiðaeigenda, Vörubílstjórafélaginu Þrótti, Bifreiðastjórafélaginu Hreyfli, Félagi sérleyfishafa og Félagi íslenzkra bifreiðaeigenda. Laun endurskoðenda skulu greidd af viðkomandi tryggingafélagi eftir ákvörðun dómsmálaráðherra. Rekstrarreikning hvers árs yfir lögboðnar bifreiðatryggingar skal tryggingafélag birta í Lögbirtingablaðinu eigi síðar en 1. okt. næsta ár á eftir. Telji endurskoðunarmenn, að á reikning lögboðinna bifreiðatrygginga séu færð gjöld, sem ekki eiga þar heima, ber þeim að gera athugasemdir um það, og séu þær ekki teknar til greina af tryggingafélagi, ber að birta athugasemdirnar í Lögbirtingablaðinu með rekstrarreikningi ásamt svörum félagsins þar að lútandi. Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um gerð reikninga tryggingafélaga og endurskoðun þeirra og birtingu.][3])[4]) — Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um

1) L. nr. 7, 24. jan. 1952, § 1. — 2) S. l., § 2. — 3) S. l., § 3. — 4) Rgj. nr. 178, 12. sept. 1952. — a) XVIII, 504, XX, 434. — b) IV, 556, V, 816, VIII, 672, 669, IX, 254, 253, X, 272.

tryggingarskylduna og viðurkenningu á tryggingarfélögum.[1]) — Iðgjöld, sem tryggingarskyldur bifreiðareigandi skuldar viðurkenndu tryggingarfélagi, eru lögtakskræf. — Verði tryggingartaki gjaldþrota, skulu iðgjöld þau, sem í gjalddaga eru fallin, njóta forgangsréttar í búi hans, samkv. 83. gr. 4. tölulið skiptalaganna, og gildir það, þó tryggt sé fyrir hærri fjárhæð en lögboðið er. — Tryggingarfélagið hefur endurkröfurétt á hendur tryggingartaka, hafi hann valdið tjóninu af ásetningi eða stórkostlegu gáleysi.[a]) Endurkröfurétti þessum fylgir lögveð samkvæmt reglunni í 34. gr. síðustu málsgr., þó þannig, að veðband það, sem ræðir um í þeirri grein, gangi fyrir. Bannað er að kaupa tryggingu gegn endurkröfu vátryggingarsala. — Sérhver bifreiðareigandi skal tryggja ökumann bifreiðar, og gildir sú trygging fyrir hvern bifreiðarstjóra, er henni stýrir.[b]) Tryggingin er fyrir bótum vegna slysa, er bifreiðarstjóri kann að verða fyrir við aksturinn. Skal tryggt í Slysatryggingu ríkisins og fyrir sömu bótum, sem þar eru ákveðnar. Umboðsmenn slysatryggingarinnar innheimta iðgjöldin. — **37. gr.** Nú er refsimál höfðað gegn manni fyrir lögbrot, sem skaðabótaskyldu getur haft í för með sér samkvæmt 34. gr., og skal þá gefa þeim, sem fyrir tjóninu varð, kost á að koma að skaðabótakröfu í málinu.[c]) — Komi skaðabótakrafa fram, skal viðkomandi vátryggingarfélagi gert aðvart um málið, og gefinn sami kostur á því og sökunautar hafa almennt, til þess að færa fram varnir gegn slíkum kröfum, enda er þá dómur um skaðabótakröfuna bindandi fyrir félagið og aðfararhæfur gegn því.[d]) — Í sérstökum tilfellum, þegar skaðabótamálið út af fyrir sig er mjög flókið og umfangsmikið og sættir takast ekki, getur rétturinn vísað því frá dómi í refsimálinu.[e])

VII. kafli. — Um refsingu og svipting ökuleyfis. — 38. gr. Brot gegn lögum þessum og reglum, sem settar verða samkvæmt þeim, varða sektum, eða varðhaldi eða fangelsi, ef miklar sakir eru, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Hver, sem ekur bifreið eða reynir það, er hann er undir áhrifum áfengis, fær öðrum manni, sem er undir áhrifum áfengis, stjórn bifreiðar,[f]) ekur bifreið eftir að hann hefir verið sviptur ökuleyfi eða réttindum til að öðlast það,[a]) misnotar merki það, sem rætt er um í 1. gr. 5. mgr., eða notar skrásetningarmerki á aðra bifreið en til er ætlazt, [skal, ef um ítrekað brot er að ræða, sæta varðhaldi eða fangelsi.][1]) Við ákvörðun sekta skal hafa hliðsjón af efnahag sakbornings. — Nú fremur ökumaður, sem ekki er eigandi bifreiðarinnar sjálfur, eða er háður stjórn annars manns, brot gegn lögum þessum eða fyrirmælum, sem sett verða samkvæmt þeim, með vitund og vilja bifreiðareigandans eða yfirboðara síns í starfinu, og skal þá einnig bifreiðareigandanum eða yfirboðaranum refsað fyrir brotið.[b]) — Með mál út af brotum á lögum þessum og reglum, sem settar verða samkvæmt þeim, skal farið sem almenn lögreglumál. — Sektir fyrir brot gegn lögum þessum renna í ríkissjóð. — **39. gr.** Bifreiðarstjóri, sem ekur bifreið undir áhrifum áfengis eða neytir áfengis við bifreiðarakstur, skal sviptur ökuleyfi sínu um ákveðinn tíma, þó eigi skemur en 3 mánuði,[c]) eða fyrir fullt og allt,[d]) ef miklar sakir eru eða um ítrekaðe[e]) brot er að ræða. Ef alveg sérstakar málsbætur eru fyrir hendi, og kærði hefur eigi áður orðið sekur um sams konar eða annað verulegt brot gegn skyldum sínum sem bifreiðarstjóri, þarf þó eigi auk refsingar að beita ökuleyfissviptingu. Ökuleyfissviptingu má einnig beita, hafi kærður orðið sekur um mjög vítaverðan akstur eða ef telja verður, með hliðsjón af eðli brotsins og annars framferðis

1) Rgj. nr. 88, 25. okt. 1929, rgj. nr. 67, 29. júní 1932, rgj. nr. 48, 23. febrúar 1944 og rgj. nr. 63, 3. maí 1947. — a) XII, 230. — b) XXI, 249, 252. — c) XXI, 461. — d) VII, 262—3. — e) I, 199. f) XI, 268—9, XVIII, 492, XIX, 360, 413, — XXII, 13.

1) L. nr. 6, 29. jan. 1951, § 2. — a) XV, 236, XVIII, 492. — b) (XXIV, 538). — c) Réttindasvipting í: *3 mán.*, II, 1223, VI, 567, VII, 79, 159, 397, VIII, 282, 478, IX, 262, XIV,367, XV, 292, XVII,262; *4 mán.*, III, 30, 69, XIX, 567; *6 mán.*, II, 772, 799, 1147, III, 119, 172, VI, 132, 482, IX, 433, 561, XI, 197, 203, 268, 270, XV, 87, XVII, 121, 195, XVIII, 401, 479, XIX, 362, XX, 22, 121, 315, XXI, 184, XXII, 11, XXIII, 536, 626; *8 mán.*, VI, 619, X, 284, XI, 20, XX, 300; *1 ár*, II, 937, V, 620, 1079, XII, 118, XV, 158, XXII, 179; *18 mán.*, II, 797; *2 ár*, IV, 68, 243; *3 ár*, XV, 132, XXI, 9, 319, XXII, 508, 511 (ítrekunaráhrif fyrnd); *ævilöng réttindasvipting*, XVIII, 546, 469, XIX, 409, 413, 461, XXI, 1, 54, 270, XXII, 178, XXIII, 355, XXIV, 375; XVIII,151 og XXI, 370 (ítrekunaráhrif fyrnd). Réttindasvipting vegna brots á 23. gr. 3. málsgr. bifreiðalaga: Í *3 mán.*, XVI, 320, XVII, 36, 576, XXI,591; *6 mán.*, XVII, 195, XXI, 184, 359; *18 mán.*, XVIII, 543; *3 ár*, XVIII, 262; *ævilöng réttindasvipting*, XVI, 429, XVII, 48, XVIII, 474, XXII, 428. — d) XV, 7, XVI, 464, 461. — e) II, 89, 927, 974, III, 66, IV, 9, 246, 276, 274, V, 465, VI, 138, 562, VII, 56, 561, VIII, 3, 264, 301, IX, 318, 560, 626, 621, 734, 771, X, 120, 420, XI, 31, 167, XIII, 157, 266, 304, XIV, 91, (XV, 56), XV, 77, XVI, 429, XVII, 48, 305, 565, XVIII, 209, 478, 496, 486.

kærða sem bifreiðarstjóra, varhugavert vegna öryggis umferðarinnar, að hann hafi ökuleyfi.[a]) Hafi kærði ekki ökuleyfi, skal í stað ökuleyfissviptingar koma svipting réttarins til þess að öðlast ökuréttindi.[b]) — Hafi maður verið sviptur ökuleyfi eða réttindum til að fá það í lengri tíma en 3 ár, þá getur dómsmálaráðherra, er 3 ár eru liðin frá sviptingunni og sérstakar ástæður mæla með því, ákveðið, að honum skuli veitt ökuleyfið á ný eða réttur inn til þess að öðlast það, enda séu færðar sönnur fyrir því, að viðkomandi hafi verið bindindismaður um neyzlu áfengis frá því hann var sviptur ökuleyfinu. Slíkt leyfi má þó aðeins veita einu sinni sama manni. — Svipting ökuleyfis eða réttar til þess að öðlast ökuleyfi skal gerð með dómi. Áfrýjun frestar ekki verkun dóms að þessu leyti.[c]) — Nú telur lögreglustjóri, að maður hafi unnið til ökuleyfissviptingar, og getur hann þá svipt hann ökuleyfi til bráðabirgða.[d]) Þó getur viðkomandi dómstóll breytt þeirri ákvörðun lögreglustjóra áður en dómur gengur í málinu. — Hver, sem sviptur hefur verið ökuleyfi samkvæmt þessari grein eða hefur misst það eftir 20. gr., skal afhenda ökuskírteinið lögreglunni.[e]) Er maður hefur verið sviptur ökuleyfi eða réttindum til að öðlast það, skal það strax tilkynnt öllum lögreglustjórum á landinu. — Hafi íslenzkur ríkisborgari eða maður búsettur hér á landi sætt refsingu erlendis fyrir verknað, sem samkvæmt lögum þessum hefði varðað missi ökuleyfis eða rétt til þess að öðlast það, þá má svipta hann nefndum réttindum með dómi í opinberu máli, sem höfðað er gegn honum í þessu skyni, og koma þá að öðru leyti til framkvæmda ákvæðin hér að framan. — **40. gr.** Sömu viðurlögum og greinir í 38. og 39. gr. skulu bifreiðarstjórar sæta, þótt annar hafi haft með höndum starf þeirra i bifreiðinni, ef þeir eru sjálfir í henni og áttu að annast starfið, en hafa vanrækt það vegna áfengisnautnar og verulegt slys hlotizt af því. — Það varðar refsingu að veita bifreiðarstjórum áfengi, þegar þeir eru að störfum.[a])

VIII. kafli. — Um útlendar bifreiðar. — 41. gr. Menn, sem koma til Íslands frá útlöndum og flytja með sér bifreiðar, sem eigi eru skráðar hér á landi, eru háðir reglum þessara laga með eftirfarandi breytingum. — Dómsmálaráðherra setur í samræmi við ákvæði í 14. gr. reglur um tilkynningu og skrásetningu bifreiða, og ákveður hvort á þær skuli sett íslenzk kennimerki. — Dómsmálaráðherra setur nauðsynlegar reglur um eftirlit með slíkum bifreiðum, meðan þær eru hér á landi, þar á meðal hvaða yfirvald skuli afhenda skilríki bifreiðarinnar samkvæmt ákvæðum þessara laga. Nú er eigandi (umráðamaður) bifreiðar búsettur hér á landi, og skal þá skrásetja bifreiðina hjá lögreglustjóra þar, sem eigandinn á heima, eða öll kennimerki bifreiðarinnar afhendast lögreglustjóra þar, svo fljótt, sem unnt er. Ef eigandi (umráðamaður), sem ekki hefur verið búsettur áður hér á landi, sezt hér að, eða ef maður búsettur hér á landi kaupir eða fær umráð yfir slíkri bifreið, þá skal skrásetningin eða afhending kennimerkjanna fara fram með sama hætti. — Nú hefur maður, sem aka vill útlendri bifreið, ekki ökuskírteini, sem heimilar honum að aka bifreið hér á landi, og skal hann þá sækja um leyfi til lögreglustjórans í því umdæmi, þar sem hann fyrst óskar að nota bifreiðina. Lögreglustjóri getur þá látið umsækjandanum í té íslenzkt ökuskírteini, ef skilyrðum til þess er fullnægt, eða leyft honum að nota útlent ökuskírteini um ákveðinn tíma og með þeim skilyrðum, er dómsmálaráðherra hefur sett þar um. — Hver, sem notar útlenda bifreið hér á landi, er skyldur til að vátryggja bifreiðina eins og segir í 36. gr., og fylgir lögtaksréttur iðgjöldunum eins og þar segir. Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um tryggingu þessara bifreiða.

IX. kafli. — Um gildistöku laganna o. fl. — 42. gr. Auk þess, sem segir í einstökum greinum laganna, getur dómsmálaráðherra sett reglugerð um framkvæmd þeirra. — **43. gr.** . . . — Reglugerðir, sem settar hafa

a) Tímalengd réttindasviptingar: *3 mán.*, XVI, 320, XVII, 117, XXI, 69, XXIII, 560, XXV, 149; *6 mán.*, V, 696, XX, 151, XXI, 32, XXIII, 428, XXIV, 1, XXV, 55; *9 mán.*, VI, 536, XIX, 492,; *1 ár*, II, 866, V, 44, XII,, 207, XIII, 44, XV, 325, XVI, 357, XVII, 22, 220, 225, XVIII, 404, 511, XXI, 460, XXIII, 37, 428; *18 mán.*, XVIII,543; *2 ár*, IV, 274, XV, 89, 361, XXIII, 131; *3 ár*, XV, 7, XVI, 4, 199, 351, XVII, 476, XVIII, 35, 46, 452, XIX, 207, 402, 534, XX, 122, XXIII, 653; *4 ár*, XVIII, 143; *ævilöng réttindasvipting*, II, 1215, X, 72, XI, 237, 358, 355, XIII, 188, XIV, 91, XVI, 429, XVII, 252, 245, XVIII, 114, 443, 529, 539, XIX, 78, 163, 290, 413, 586, XX, 85, 267, 318, 466, XXI, 23, 32, XXII, 428, XXIII, 129, 463, XXIV, 548. — b) V, 68—9, XIX, 409, 417, 413, XX 85, XXI, 370, XXIII, 129. — c) XXIII, 355, XXV, 149. — d) II, 641, 772, 797, IV, 243, V, 696, 1047, VI, 619, IX, 433, 561, XI, 16, 20, XII, 118, XIV, 91, XV, 290, XVI, 464, XVII, 245, XX, 5—6, XXII, 13. — e) XXII, 508.

a) XIII, 158, XV, 233.

1941 Nr. 23 16. júní

verið samkvæmt eldri bifreiðalögum og nú eru í gildi, skulu gilda að svo miklu leyti, sem þær fara ekki í bága við lög þessi, unz öðruvísi verður ákveðið með lögum eða reglugerðum.

1945 Nr. 22 30. jan.

Lög um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum.[1])[a])

1. gr. Engum er heimilt að hafa með höndum fólksflutninga með bifreiðum, sem stærri séu en svo, að þær rúmi sex farþega, nema hann hafi til þess sérleyfi frá ríkisstjórninni. Slíkt sérleyfi þarf og til þess að hafa á hendi fastar ferðir eða áætlunarferðir til fólksflutninga með bifreiðum, er rúma sex farþega eða færri. Nú verður ágreiningur um, hvað skuli telja fastar ferðir eða áætlunarferðir, og sker þá ráðherra úr. — Ráðuneytinu er heimilt að taka í sínar hendur að nokkru eða öllu leyti póst- og farþegaflutning með eigin bifreiðum á þeim leiðum, er því þykir henta, enda fullnægi bifreiðar þess settum reglum fyrir sérleyfishafa. — Sérleyfi þarf ekki til fólksflutninga endrum og sinnum með bifreiðum, sem skráðar eru til vöruflutninga, enda sé umbúnaður þeirra til öryggis og þæginda farþegum samkvæmt reglum, er ráðherra setur, og hafi bifreiðarstjóri þeirra rétt til að stýra leigubifreið til fólksflutninga. — Ráðherra getur undanþegið frá sérleyfisskyldu á vissum leiðum vörubifreiðar, er flytja að staðaldri framleiðsluvörur bænda, en rúma auk þess allt að átta farþegum, enda fullnægi þær að öðru leyti settum reglum fyrir fólksflutningum.[b]) Undanþágan skal veitt til ákveðins tíma í senn. [Sérleyfi þarf ekki til fólksflutninga innan hvers lögsagnarumdæmis, ef um er að ræða hópferðir á héraðsmót eða almennar skemmtanir. Bæjarfélög skulu í þessu sambandi teljast til þess lögsagnarumdæmis, sem næst þeim er. Heimilt er ráðherra að undanþiggja sérleyfi slíkar fólksflutningsferðir, sem farnar eru milli lögsagnarumdæma.][2]) — Sýslu- eða sveitarfélög skulu að öðru jöfnu hafa forgangsrétt til sérleyfa, þegar þau eru veitt á viðkomandi svæðum og þessir aðilar sækja um þau. — **2. gr.** Til þess að gera tillögur til ráðuneytisins um fyrirkomulag og rekstur allan á flutningum samkvæmt lögum þessum skal vera fimm manna nefnd [og fimm menn til vara.][1]) Ráðherra skipar nefndina þannig: Einn að fengnum tillögum Alþýðusambands Íslands, annan að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands og tvo að fengnu áliti sérleyfishafa. Fimmta nefndarmanninn skipar ráðherra án íhlutunar, og er hann formaður. — Nefndin skal skipuð til [fimm almanaksára][1]) í senn, enda falli starfstími hennar að mestu saman við sérleyfistímabilið, sbr. a-lið 3. gr. Þóknun fyrir störf nefndarinnar ákveður ráðherra, greiðast þau af sérleyfisgjaldinu. — **3. gr.** Nú sækir félag eða einstaklingur um sérleyfi til fólksflutninga á einhverri leið, og er ráðherra þá heimilt að veita það með þeim skilyrðum, er hér segir: a. [Að sérleyfið gildi fyrir fimm ár og sé óframseljanlegt.][2]) b. Að sérleyfið gildi fyrir ákveðna tölu bifreiða á tilteknum leiðum, þó þannig, að flutningaþörfinni sé fullnægt. — Binda má sérleyfi við ákveðnar gerðir bifreiða. — c. Að sérleyfishafi noti þær tegundir og gerðir bifreiða og fullnægi að öðru leyti skilyrðum, er ráðherra setur í reglugerð um búnað bifreiða til öryggis og þæginda farþegum. d. Að sérleyfishafi skuli skuldbundinn til þess að láta bifreiðar sínar vera í förum samkvæmt áætlunum og reglum og flutningaskrá, er ráðherra setur. e. [Að sérleyfishafi sé skyldur að flytja póst eftir gjaldskrá og reglum, er ráðherra setur.][2]) f. Að bifreiðarstjórar á bifreiðum, er lög þessi ná til, fullnægi skilyrðum, er ráðherra setur í reglugerð um æfingu við akstur o. fl. til öryggis farþegum. — **4. gr.** Ráðuneytinu er heimilt að taka í sínar hendur afgreiðslu sérleyfisbifreiða og bifreiða með undanþágu gegn afgreiðslugjaldi, er það ákveður. — **5. gr.** Sérleyfi til fólksflutninga með strætisvögnum í kaupstöðum skal veitt að fengnum tillögum hlutaðeigandi bæjarstjórnar. — Nú ákveður bæjarstjórn, að bærinn taki í sínar hendur rekstur strætisvagna innan lögsagnarumdæmisins, sem áður hefur verið veitt sérleyfi til, og er þá skylt að veita bæjarstjórn einkaleyfi til þess, þegar tímabil sérleyfishafa er útrunnið, enda hafi bæjarstjórn sótt um það eigi síðar en þrem mánuðum áður en sérleyfið fellur úr gildi. — **6. gr.** Sérleyfis- og undanþáguhafar skulu greiða sérleyfisgjald, [3% — þrír af hundraði][3]) — af andvirði afhentra far-

1) Rgj. nr. 70, 15. maí 1935, augl. nr. 71, s. d., rgj. nr. 41, 24. júní 1936, rgj. nr. 78, 6. ágúst 1936 og rgj. nr. 163, 20. júlí 1943. — 2) L. nr. 3, 18. jan. 1952, § 1. — a) VII, 84, XXIV, 644. — b) VII, 84.

1) L. nr. 12, 28. febr. 1947, §1. — 2) Sömu lög, § 2. — 3) L. nr. 3, 18. jan. 1952, § 2.

1945 Nr. 22 30. jan.

miða.[a]) Gjald þetta greiðist mánaðarlega eftir á. Sérleyfisgjaldinu skal aðallega varið til að greiða kostnað við eftirlit og stjórn fólksflutninga með bifreiðum samkvæmt lögum þessum svo og til byggingar afgreiðslustöðva fyrir sérleyfisbifreiðar, enda komi ríkisstjórn og sveitarstjórnir sér saman um fjárframlög í þessu skyni. — **7. gr.**[b]) Ráðuneytið getur falið póststjórninni eða annarri stofnun að hafa með höndum yfirumsjón og eftirlit með fólksflutningum í bifreiðum, er sérleyfi og undanþágu þarf fyrir. — [Nefnd sú, sem skipuð er samkvæmt 2. gr., og sú stofnun, sem fer með þessi mál, skulu hafa sem nánasta samvinnu.][1]) — **8. gr.** Nánari ákvæði um skipulagningu fólksflutninga með bifreiðum setur ráðherra í reglugerð að fengnum tillögum nefndar þeirrar, sem um getur í 2. gr. þessara laga.[2]) — **9. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, er samkvæmt þeim verða settar, varða sektum frá 100—10000 kr., nema þyngri hegning liggi við eftir öðrum lögum, og skulu mál út af brotum á þeim sæta sömu meðferð og almenn lögreglumál.[c]) Brjóti sérleyfishafi á einhvern hátt lög þessi eða reglugerðir, sem settar eru samkvæmt þeim, er auk þess heimilt að svipta hann sérleyfinu þegar í stað.

1947 Nr. 90 5. júní

Lög um afgreiðslustöðvar fyrir áætlunarbifreiðar.

1. gr. Ríkisstjórnin gengst fyrir því, að byggðar verði og reknar afgreiðslustöðvar í Reykjavík og þar annars staðar, sem þörf er, fyrir þær bifreiðar, sem annast áætlunarferðir á sérleyfisleiðum. — **2. gr.** Ríkisstjórnin veitir sérleyfishöfum kost á að reisa og starfrækja stöðvar þessar með styrk úr ríkissjóði, er ákveðinn verði í fjárlögum. Skal gerð stöðvanna og rekstrarfyrirkomulag þó háð samþykki ríkisstjórnarinnar. — **3. gr.** Hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarfélög skulu láta í té nægilega stórar og góðar lóðir undir stöðvarnar á þeim stöðum, er bezt hentar með tilliti til umferðar. — **4. gr.** Takist ekki samningar með ríkisstjórninni og sérleyfishöfum innan eins árs um, að hinir síðarnefndu reisi og reki stöðvarnar, er ríkisstjórninni heimilt að byggja og reka stöðvar þessar á kostnað ríkissjóðs. Verði samkvæmt þessu stofnað til stöðvanna að öllu leyti á kostnað ríkisins og þær reknar af því, skal árlega verja til niðurgreiðslu byggingarkostnaðar helmingi sérleyfisgjaldsins, svo skal og heimilt að leita eftir þátttöku hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarfélags um framlag til byggingar stöðvar. — **5. gr.** Stöðvar þessar skulu, hvort sem þær verða reknar af sérleyfishöfum eða ríkissjóði, taka að sér, gegn ákveðnu gjaldi, alla afgreiðslu áætlunarbifreiða fyrir sérleyfishafa, samkvæmt reglugerð og gjaldskrá, er samgöngumálaráðherra setur um starfrækslu stöðvanna.

1) L. nr. 12, 28. febr. 1947, §3. — 2) Rgj. nr. 129, 8. júlí 1953. — a) XVII, 594. — b) XVII,594. — c) VII, 84.

1947 Nr. 90 5. júní

1953 Nr. 23 16. febr.

Lög um leigubifreiðar í kaupstöðum.

1. gr. Bæjarstjórn er heimilt, að fengnum tillögum hlutaðeigandi stéttarfélaga bifreiðarstjóra, að ákveða, að allar leigubifreiðar í kaupstaðnum, hvort heldur eru fólks-, vöru- eða sendiferðabifreiðar, skuli hafa afgreiðslu á bifreiðastöð, sem fengið hefur viðurkenningu bæjarstjórnar. — Bæjarstjórn er enn fremur, að fengnum tillögum hlutaðeigandi stéttarfélags og samþykki samgöngumálaráðuneytisins, heimilt að takmarka fjölda vörubifreiða í Reykjavík. Samgöngumálaráðuneytið setur með reglugerð nánari ákvæði um slíka takmörkun.[1]) — Strætisvagnar og sérleyfisbifreiðar falla ekki undir ákvæði þessara laga.

1913 Nr. 53 10. nóv.

Lög um strandferðir.

1. gr. Landsstjórninni veitist heimild til að kaupa hluti í „Eimskipafélagi Íslands" fyrir [allt að 500,000 kr.][2]) gegn því að félagið taki að sér að halda uppi strandferðum umhverfis landið með tveimur eða fleiri strandferðaskipum. Ferðir þessar skal félagið hefja svo fljótt sem því verður við komið, og eigi síðar en í apríl 1916. Um hluttöku fyrir landssjóðs hönd í stjórn félagsins, stærð strandferðaskipanna, gerð þeirra og hraða, fyrirkomulag ferðanna, ferðaáætlanir og taxta fer eftir samningi milli félagsins stjórnarráðsins. — **2. gr.** Náist ekki samningar við „Eimskipafélag Íslands" samkv. 1. gr., veitist landsstjórninni heimild til að kaupa tvö strandferðaskip, hafi annað þeirra að minnsta kosti jafnmikið farþega- og lestarúm og sé að minnsta kosti jafn örskreitt og strandferðaskip þau, sem hér voru í förum árin 1910—1912, og ennfremur heimild til að halda þeim út á kostnað landssjóðs, bæði til strandferða og annarra ferða, eftir

1) Rgj. nr. 230, 7. des. 1953. — 2) L. nr. 41, 2. nóv. 1914, § 1.

1913 Nr. 53 10. nóv.

því sem haganlegast þykir, þegar strandferðum lýkur hvert ár. — **3. gr.** Stjórnarráðið semur áætlun fyrir strandferðaskip landssjóðs og ákveður fargjöld og farmgjöld þeirra. Það ræður og afgreiðslumann skipanna, sem jafnframt er reikningshaldari, og ákveður þóknun hans, og stjórnar hann útgerðinni að öllu leyti undir yfirumsjón þess, samkvæmt erindisbréfi, er það setur. — **4. gr.** Útgerð landssjóðs skal, ef til kemur, hefjast eigi síðar en í apríl 1916, og skal stjórninni heimilt að leigja skip til strandferðanna til bráðabirgða, hafi eigi tekizt að ná hentugum skipakaupum fyrir þann tíma, og fer þá um rekstur leiguskipanna samkvæmt 3. gr. — **5. gr.** [Landsstjórninni veitist heimild til að taka lán allt að 500,000 kr. til að fullnægja ákvæðum 1. greinar.][1])

1929 Nr. 32 14. júní

Lög um loftferðir.[2])

I. kafli. — Um loftför. — **1. gr.** Loftförum er frjálst að fara um loftið innan takmarka þeirra, er lög þessi setja eða reglugerðir, er lög þessi hafa í för með sér. — Loftför eru í lögum þessum nefnd loftskip, landflugvélar og sjóflugvélar og flugbelgir. — **2. gr.** Loftförum er heimilt að ferðast um Ísland, ef þau eru eign íslenzkra ríkisborgara (samkv. gr. 3—5) eða þau fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í 13. gr. — **3. gr.** Loftfar skal skrásetja á Íslandi, ef það á að telja íslenzka eign. — **4. gr.** Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið segir fyrir um, á hvern hátt skrásett skuli íslenzk loftför. — **5. gr.** Loftfar er ekki unnt að skrásetja, nema það fullnægi skilyrðum þeim, er hér greinir: 1. Loftfarið verður að vera: a. alger eign íslenzkra ríkisborgara eða b) í vörzlu íslenzkra ríkisborgara, ef á að nota það um lengri tíma en 3 mánuði. — Ef hlutafélag eða önnur stofnun, sem nýtur lögréttinda, á loftfar, verður félagið eða stofnunin að hafa heimili og varnarþing á Íslandi, til að fullnægja skilyrðinu í greinarlið a. Ef annað félag er eigandi eða vörzluhafi, skal félag þetta eiga heimilisfang á Íslandi. Ábyrgir eigendur, hvort sem um félagsskap eða einstaka menn er að ræða, skulu allir vera íslenzkir ríkisborgarar. 2. Færa verður sönnur á samkv. 14. gr., að loftfarið sé hæft til flugferða. 3. Til tryggingar skaðabótakröfum, er kunna að verða gerðar, verður eigandi loftfars samkvæmt 1. a, eða vörzluhafi samkvæmt 1. b, að færa sönnur á, að hann hafi séð um vátryggingar fyrir fjárhæð þeirri, er hægt er að krefjast af honum samkvæmt 33. gr., eða hann setur tryggingar þær, er teknar verða gildar. — **6. gr.** Skrásett loftför eru skyld að bera lofthelgismerki og skrásetningarmerki. Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið ákveður, hvernig lögun og gerð þessara merkja skuli vera. — **7. gr.** Eigandi loftfars skal skriflega sækja um skrásetningu. — Í skrásetningarbeiðni skal taka fram nafn og heimili eiganda, ennfremur starfsgrein loftfarsins og annað það, er atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið kann að krefjast. — Skrásetningarbeiðninni skal fylgja: a) yfirlýsing um, að fullnægt sé skilyrðum þeim, er tekin eru fram í 5. gr. 1. málslið, b) yfirlýsing um, hvort loftfarið hafi áður verið skrásett í öðru ríki, c) vottorð, er sanni, að loftfarið sé hæft til flugferða samkvæmt 14. gr., d) vátryggingarvottorð samkvæmt 33. gr. eða yfirlýsing frá yfirvaldi því, er í hlut á, að tryggingar hafi verið settar í samræmi við 33. gr. — **8. gr.** Ef lögboðnum skilyrðum er fullnægt, skal skrásetja loftfarið. Á skrá þessa skal setja: a) tölumerki loftfarsins, b) hvenær skrásetning hafi farið fram, c) hverrar tegundar loftfarið sé og annað það, er einkennir það, ennfremur nafn eiganda og til hvers loftfarið skuli notað, d) athugasemd um, að loftfarið sé hæft til flugferða, e) athugasemd um vátryggingu og tímagildi hennar eða um tryggingar þær, er hafa verið settar, f) skrásetningarmerki það, er loftfarið hefir hlotið. — **9. gr.** Ef einhver breyting verður á atriðum þeim, er tekin eru upp í 8. gr. e)—f) eftir að skráning hefir farið fram, ber að tilkynna breytingarnar hjá skrásetjara. Sér hann þá um, að breytingar séu færðar inn eða að loftfarið sé tekið út af skrá samkvæmt 10. gr. — Ef eigendaskipti verða á loftfari að öllu eða nokkru leyti, ber báðum aðiljum, hinum gamla og hinum nýja eiganda, að tilkynna skiptin. Ef um félagsskap er að ræða, og einhverjar þær breytingar verða, er fara í bág við 5. gr. 1. málsl., ber stjórn félagsins tafarlaust að skýra skrásetjara frá þessu. — **10. gr.** Loftfar skal strikað út af skrá: a) ef það hefir ekki fullnægt lögboðnum skilyrðum, en þó

1) L. nr. 41, 2. nóv. 1914, § 2. — 2) Rgj. nr. 13, 22. jan. 1947, sbr. rgj. nr. 55, 11. marz 1950; rgj. nr. 184, 1. nóv. 1949; rgj. nr. 117, 9. okt. 1948, sbr. rgj. nr. 174, 31. okt. 1949, sbr. rgj. nr. 56, 12. apríl 1949 og gjskr. nr. 89, 24. marz 1947, sbr. gjskr. nr. 173, 31. okt. 1949; rgj. nr. 53, 12. apríl 1949; rg. nr. 13, 22. jan. 1947.

komizt á skrá, b) ef breyting verður á skilyrðum þeim, er sett eru í 5. gr. 1. málslið. Ef loftfar reynist ekki hæft til flugferða, ber að strika það út af skrá, jafnskjótt sem vottorð um flughæfi þess hefir verið ónýtt, c) þegar loftfar ferst. — **11. gr.** Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið gefur út skrásetningarvottorð. Í vottorði þessu skal vera útdráttur úr skrásetningarskýrslu. — Ef einhver breyting verður á skrásetningaratriðum þeim, er nefnd eru í skrásetningarvottorði, ber skrásetjara að færa breytingarnar á skrásetningarvottorðið eða sjá um, að nýtt skrásetningarvottorð verði gefið út, eða ónýta skrásetningarvottorðið, ef um er að ræða atriði þau, er nefnd er í 10. gr. — Eiganda ber að sýna skrásetningarvottorð, ef krafizt verður, nema hann geti sannað, að skrásetningarvottorðið hafi glatazt. — Ef eigandaskipti hafa orðið og ekki er fullnægt skilyrðum þeim, er sett eru í 5. gr. 1. málslið, er hinn fyrri eigandi skyldur að sýna skrásetningarvottorð, ef krafizt verður. — **12. gr.** Jafnskjótt og skrásetning hefir farið fram, ber að setja lofthelgismerki og skrásetningarmerki (samkvæmt 5. gr.) á loftfarið. — Ef loftfarið hefir verið strikað út af skrá, ber eiganda eða ef eigandaskipti hafa orðið og skilyrðum þeim, er sett eru í 5. gr. 1. málslið, hefir ekki verið fullnægt, þá hinum fyrra eiganda að láta taka merkið af loftfarinu. — **13. gr.** Á Íslandi mega loftför, sem ekki eru eign íslenzkra ríkisborgara, því aðeins halda uppi loftferðum, að eigendur þeirra hafi um það gert sérstakan samning við stjórn landsins og að þau annist aðeins flutning á fólki, farangri og pósti. — **14. gr.** Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið gefur vottorð um, að loftfar sé hæft til flugferða, þegar þess er krafizt. — Vottorðið er veitt: a) ef atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið eða trúnaðarmaður þess hefir gengið úr skugga um, að skilyrðum þeim, er ráðuneytið sjálft setur, hefir verið fullnægt, b) ef vottorð er lagt fram frá yfirvöldum annars ríkis eða opinberri eftirlitsstofnun þess um, að loftfarið sé hæft til flugferða. Þó verður að krefjast þess, að sömu skilyrðum sé að minnsta kosti fullnægt sem þeim, er sett eru af atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu. — **15. gr.** Ef loftfar hefir orðið fyrir breytingum eða skemmdum, sem hafa áhrif á flughæfi þess, er flughæfivottorð þess ógilt þangað til atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið hefir látið skoðun fara fram, eða eftirlitsstofnun sú, er veitti hið fyrra vottorð. Ef skemmdirnar eru bættar með því að setja varahluta í stað hinna skemmdu eða lagfærðar eru lítilfjörlegar bilanir, þarf skoðun ekki að fara fram. — Ef skoðun leiðir í ljós, að breyta þarf loftfarinu til þess að það sé flughæft eða gagngerðar breytingar þarf að framkvæma, ber atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu að ógilda flughæfivottorð þess meðan á viðgerðum stendur. Ef loftfar hefir orðið fyrir þeim skemmdum, að ekki er unnt að gera við það, ber atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu að ógilda flughæfivottorð þess að fullu og öllu. — **16. gr.** Hver sá, er á loftfar, sem nota á til flugferða á Íslandi, er skyldur til, ef atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið krefst þess, að veita trúnaðarmanni ráðuneytisins aðgang að loftfarinu. — Eigandi loftfars eða, ef hann hefir ekki íslenzkan ríkisborgararétt, flugmaður þess, er skyldur að tilkynna atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu tafarlaust, ef skoða þarf loftfarið samkvæmt 15. gr. eða ef ógilding á flughæfivottorði kemur til greina. — **17. gr.** Skyldur þær, er hvíla á eiganda loftfars, er taldar eru upp í 7.—17. gr., hvíla einnig á þeim, sem hefir loftfar í vörzlum sínum samkvæmt 5. gr. málslið b. Þess vegna ber samkvæmt 7. gr. 2. málslið að taka fram við skrásetningarbeiðni nafn og heimili vörzluhafa og atvinnustörf loftfarsins. Þess vegna ber á skrá loftfara, samkvæmt 8. gr. c, að geta nafns vörzluhafa og atvinnu loftfarsins, en ekki nafns eiganda eða atvinnu loftfars hans. — **17. gr. b.** Um stofnun og vernd eignarréttar og eignarhafta á skrásettu loftfari skal farið eftir reglunum um fasteignir, að svo miklu leyti sem þeim verður við komið.][1])

II. kafli. — Flugið. — 18. gr. Flugstjóri hefir skipunarvald í loftfari gagnvart flugliði og farþegum; ef fleiri en einn úr flugliði koma til greina við stjórn loftfars, skal sá hafa skipunarvald, er eigandi samkvæmt 5. gr. 1 a eða vörzluhafi samkvæmt 5. gr. 1 b kveður til þess. — **19. gr.** Flugstjóri og aðrir, er teljast til flugliðs, þurfa leyfisbréf frá atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu. — Flugkennarar, er taka þátt í flugæfingum og reynsluferðum, skulu teljast flugstjórar. Leyfisbréf til að stýra loftfari eða til að aðstoða við flugferðir skulu veitt þeim, er sanna, að þeir hafi staðizt próf þau, er til

1) L. nr. 49, 17. maí 1947, § 1.

1929 Nr. 32 14. júní

þessara starfa er krafizt. — Leyfisbréfin eru veitt til ákveðins tíma, og ber því að endurnýja þau, ef handhafi leyfisbréfs hefir sannað, að hann á síðasta ári hafi unnið störf sín óaðfinnanlega og að engar ástæður eru gegn endurnýjun leyfisbréfsins. — Leyfisbréf skal tekið af leyfishafa um stundarsakir eða fyrir fullt og allt, ef sannað er, að handhafi sé óhæfur til að stýra eða aðstoða við stjórn loftfars. — Leyfishafa ber sjálfum að tilkynna atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu eða umboðsmönnum þess tafarlaust, ef einhver þau atvik verða, er valda því, að svipta þarf leyfishafa leyfisbréfi um stundarsakir eða fyrir fullt og allt. — Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið getur gefið út reglugerð um ákvæði hér að lútandi. — **20. gr.** Nú vill sá, er eigi hefir leyfisbréf frá atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu samkvæmt 19. gr., stýra loftfari eða aðstoða við stjórn þess, og má þá leyfa honum það: a) ef hann hefir leyfisbréf frá erlendu ríki og gildi þess er viðurkennt með ríkjasamningi, b) ef hann hefir leyfisbréf, sem gefið er út af erlendu ríki og atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið samþykkir það.

III. kafli. — Lendingarstaðir. — 21. gr. Staði þá, sem notaðir eru til lendinga fyrir loftför og eru opnir til almennra afnota og til þess gerðir, og staði þá, sem notaðir eru til flugsýninga eða venjulega eru notaðir til hringflugs, getur atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið látið taka til fastra lendingarstaða, ef um er beðið. Aðra staði, sem notaðir eru til flugferða, getur ráðuneytið sömuleiðis tekið til afnota fyrir flugferðir, ef það telur, að þeir geti orðið að gagni fyrir almennar, reglubundnar flugferðir um landið. — Ráðuneytið ákveður, með hverjum skilyrðum slíkir staðir skuli notaðir til lendinga. Ef breyting verður á einhverjum þeim skilyrðum, sem sett voru til þess að nota slíka staði til lendinga, ber eiganda staðarins að tilkynna það atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu tafarlaust, og ákveður ráðuneytið þá, hvort staðurinn verði framvegis notaður til lendinga.

IV. kafli. — Fyrirtæki til loftferða. — 22. gr. Fyrirtæki þau, sem gera sér að atvinnu að flytja fólk eða varning með loftförum, þurfa til þess leyfi frá atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu. — Ráðuneytið veitir leyfi þetta til ákveðins tíma, þó ekki lengur en 10 ára. Leyfi ráðuneytisins skal bundið þeim skilyrðum, er nauðsynleg eru til þess að fyrirtækið verði rekið á þeim grundvelli, er fullnægir öryggiskröfum alþjóðar. — Leyfi þetta veitist Flugfélagi Íslands h/f til 10 ára frá því er lög þessi ganga í gildi, með því skilyrði, að félagið komi á reglubundnum loftferðum á Íslandi. Félagi þessu skal vera heimilt að starfa í sambandi við önnur félög um loftferðir milli landa. — **23. gr.** Leyfi skal bundið því skilyrði, að atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið fallist á fargjöld þau fyrir fólk og varning og sömuleiðis flutningaskilmála og vinnubrögð, er loftferðafyrirtækið hefir sett.

1929 Nr. 32 14. júní

V. kafli. — Samgöngureglur. — 24. gr. Loftferðum á Íslandi skal hagað eftir þeim reglum, er atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið setur til þess að forðast árekstur loftfara eða koma í veg fyrir önnur slys meðan á loftferð stendur. — Flugliðum hvers loftfars ber að haga sér eftir reglum þessum, hverjum fyrir sig í sínu starfi. — Meðan atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið gefur ekki út reglugerð um þessi efni, ber að nota samgöngureglur þær, er gilda í alþjóðaviðskiptum um loftferðir. — Vatnsflugvélar teljast hafa takmarkaða hæfileika til að láta að stjórn meðan hreyfillinn er í ferð, en enga slíka hæfileika, er hreyfillinn nemur staðar, og ber þeim því að næturlagi að hafa ljós þau, er notuð eru af skipum þeim, er teljast hafa takmarkaða hæfileika til að láta að stjórn eða enga. — **25. gr.** Loftför mega lenda: a) annarsstaðar en í bæjum og kauptúnum aðeins á ógirtum svæðum — nema þegar um neyðarlending er að ræða, b) á yfirborði vatns eða sjávar, c) á lendingarstöðum. — Flugliðið er skyldugt til að segja réttum aðilja frá eiganda loftfarsins og stjórnanda þess. Er réttur aðili hefir fengið þessa vitneskju, er honum ekki heimilt að hindra brottflug loftfarsins. — **26. gr.** Loftförum er ekki heimilt að flytja sprengiefni, hernaðarvopn eða hernaðartæki. — **27. gr.** Loftför þurfa leyfis atvinnu- og samgöngumálaráðuneytisins til þess að hafa og nota áhöld til þráðlausrar firðritunar og firðtals. Þó geta loftför, sem eru eign annars ríkis, haft og notað slík þráðlaus áhöld, ef þau hafa til þess leyfi frá yfirvöldum síns ríkis og tilsvarandi samningur um þetta hefir verið gerður milli Íslands og hins erlenda ríkis. — **28. gr.** Vissum svæðum undir ákveðinni flughæð má vegna almenns öryggis loka um stundarsakir eða alltaf (loftgirðingasvæði).

VI. kafli. — Reglur um loftsamgöngur við

önnur lönd. — **29. gr.** Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið getur ákveðið, að loftfar á leið milli landa fljúgi yfir landhelgi Íslands á tilteknum stöðum og fljúgi þá eftir ákveðnum reglum og að slík loftför verði að fljúga af stað og að lenda á ákveðnum stöðum. — Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið getur ennfremur ákveðið, að loftför, er fljúga yfir Ísland án þess að lenda, verði að fara tilteknar loftleiðir. — **30. gr.** Loftför, er koma frá útlöndum eða fljúga þangað, ennfremur varningur og farangur, er þau flytja með sér inn eða út, eru háð sömu ákvæðum sem önnur farartæki um almenna tolla, heilbrigðisráðstafanir o. a., nema atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið hafi ákveðið öðruvísi. — Fólk, er ferðast með loftförum til eða frá útlöndum, hlítir almennum ákvæðum um vegabréf og heilbrigði, nema atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið skipi öðruvísi fyrir.

VII. kafli. — Ábyrgðarskyldur. — 31. gr. Ef fólk eða varningur, sem ekki er í loftfari, verður fyrir meiðslum eða tjóni við rekstur þess, er eigandinn eða sá, sem ber ábyrgð á rekstrinum skaðabótaskyldur.[a]) — Skaðabótaskyldan hverfur, ef sannað verður, að sá, sem verður fyrir meiðslum eða tjóni, hafi sjálfur viljandi eða af vangá valdið tjóninu. — Ef sá, sem verður fyrir meiðslum eða tjóni, hefir aðeins að nokkru leyti sjálfur valdið tjóninu, fara skaðabætur eftir atvikum þeim, sem lágu að, einkum eftir því, að hve miklu leyti hver aðili fyrir sig hefir valdið tjóninu.[b]) — Ef um líkamsmeiðsl eða heilsutjón er að ræða, ná skaðabæturnar til læknishjálpar og eignartjóns þess, er hinn særði varð fyrir og ollu því, að hann um stundarsakir eða um lífstíð missti starfskrafta sína að fullu eða að nokkru leyti eða átti erfiðara uppdráttar eða lífsþarfir hans jukust við áfallið. — Ef um dauða er að ræða, getur sá, er greiddi útfararkostnað, krafizt hans aftur. Ef sá, er bana beið, hafði á þeim tíma, er slysið varð, framfærsluskyldu samkvæmt lögum og framfæringur missti við dauða hins rétt sinn til framfærslu, ber hinum skaðabótaskylda að greiða honum skaðabætur um þann tíma, er ætla má, að hinn dáni hefði orðið að greiða framfærslueyri. Skaðabótaskyldan hvílir einnig á, þótt framfæringur sé ekki í heiminn borinn, þegar slysið varð, en aðeins í vændum. — **32. gr.** Ákvæði 31. gr. 1. málsliðs koma ekki til greina, ef meiðsl eða skemmdir verða á fólki eða varningi, sem eru innan þess svæðis, sem telst til lendingarstaða (21. gr.). — Ef loftfar eða farmur verður fyrir tjóni vegna árekstrar loftfara, skal farið eftir ákvæðum um árekstur skipa.[1]) — Ef tjón verður við árekstur tveggja eða fleiri loftfara, sem þeir eiga að greiða samkvæmt 31. gr. 1. málslið, er gera út loftförin, eru þeir skaðabótaskyldir allir til samans. Dómstóll úrskurðar — með hliðsjón atvika þeirra, er lágu að tjóninu — hve mikils hluta hins greidda eða þess, sem greiða ber, hver af þeim getur krafizt af þeim, sem ábyrgur eða ábyrgir eru. — **33. gr.** Ákvæði þau, sem sett eru í 31. og 32. gr., takmarka að engu leyti rétt þann til skaðabóta, er hver og einn getur krafizt samkvæmt lagaákvæðum. — **34. gr.** Eiganda loftfars, sem notað er til loftferða á Íslandi samkv. 3. gr., ber að tryggja sig hjá vátryggingarfélagi gegn skaðabótakröfum þeim, sem kunna að verða gerðar samkv. 31.—34. gr. á hendur honum eða þeim, sem hafa rekstur loftfarsins á hendi. Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið ákveður hámark fjárupphæða þeirra, er skaðabótakröfur má gera til og felast verða í vátryggingarupphæðinni. Þó mega upphæðir þessar ekki fara fram úr 100000 krónum, ef um meiðsl eða dauða fólks er að ræða, og ekki fram úr 10000 krónum, ef um skemmdir á varningi er að ræða. — Vátryggingarfélaginu skal vera skylt, og það tekið fram í vátryggingarsamningi, að tilkynna atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu, hvenær vátryggingartími er útrunninn. Í vátryggingarsamningnum skal einnig tekið fram, að vátryggingarfélagið beri ábyrgð á tjóni, sem verða kann innan tveggja mánaða frá því að vátryggingarfélagið tilkynnti ráðuneytinu, að vátryggingartíminn væri útrunninn, ef loftfarið hefir ekki á þeim tíma verið strikað út af skrá. — Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið getur ákveðið, að eigandi loftfars geti í stað vátryggingar sett aðrar tryggingar fyrir skaðabótakröfum, sem kunna að verða gerðar. — Í stað eiganda (í 1. og 3. málslið) kemur vörzluhafi, ef um er að ræða ákvæði 5. gr. (1. b.). — Ef loftfar er notað til loftferða á Íslandi samkvæmt 13. gr. getur atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið ákveðið, hvort ábyrgðarskylduvátryggingar þarf til greiðslu á skaðabótakröfum samkv.

1929 Nr. 32 14. júní

a) (XV, 211, XVI, 344), XXIV, 597. — b) V, 192—3.

1) L. nr. 56, 30. nóv. 1914, 9. kap.

1929 Nr. 32 14. júní

31.—33. gr. Eiganda skal leyft að setja aðrar tryggingar í stað vátryggingar.

VIII. kafli. — Ýmis ákvæði. — 35. gr. Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið getur ákveðið, hvort ákvæðum 18., 20., 24. og 27. greinar og reglugerðum þeim, er kunna að verða settar samfara þessum greinum um loftför íslenzkra ríkisborgara, skuli verða beitt, ef þau eiga við loftferðir utan íslenzkrar landhelgi. — **36. gr.** Loftför, flugtæki, farþegar og farmur hlíta íslenzkum lögum og reglugerðum þeim, er á hverjum tíma gilda um loftferðir, tolla, gjöld og flutninga á fólki og farangri. — Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu skal vera heimilt, til þess að greiða fyrir flugsamgöngum á Íslandi, að undanþiggja innflutningsgjaldi flugvélar, varahluta, hreyfla og áhöld, sem eingöngu eru notuð til rekstrar flugvéla. — **37. gr.** Loftfar og skip, er bjarga hvert öðru úr sjávarháska eða bjarga farmi eða aðstoða við björgun, eiga kröfu til hæfilegrar þóknunar. Ef þóknun sú, er lofað hefir verið eða um var samið, þykir óhæfilega há, hefir sá, er greiðsluskyldur er, rétt til þess að leita til dómstólanna um niðurfærslu greiðslunnar. — **38. gr.** . . .[1]) — **39. gr.** Heimilt er atvinnumálaráðherra að ráða innlendan mann með fullkomnu flugvélaprófi sér til aðstoðar til að annast eftirlit með flugvélunum, viðhaldi þeirra og stjórn á þeim, og til að vera til ráðuneytis um allt það, er að loftferðamálum lýtur. — **40. gr.** Atvinnumálaráðherra er heimilt, ef styrjöld skyldi brjótast út í nágrannalöndunum á leyfistímabilinu, að banna um stundarsakir leyfishöfum allar loftferðir innanlands og á milli landa, eða að taka loftferðirnar og flugáhöldin að öllu leyti í ríkisstjórnarinnar hönd, gegn leigu, er dómkvaddir menn meta, ef ekki semst um leiguna á annan hátt. — **41. gr.** Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum, er gefnar verða út vegna laga þessara, varða sektum allt að 10000 kr., eða fangelsi,[2]) ef ekki liggur þyngri refsing við samkvæmt hegningarlögunum. — Skal fara um slík mál sem almenn lögreglumál. Sektir renna í ríkissjóð. — **42. gr.** Hver sá, er stofnar mannslífi í hættu með því að skemma af ásettu ráði eða eyðileggja loftfar eða gera það ónothæft eða ótraust eða af ásettu ráði truflar ferðir loftfars með því að gefa röng merki eða á annan hátt, skal sæta fangelsi[1]) ekki skemur en 3 mánuði. — Tilraunin sjálf er refsiverð. — Ef alvarleg líkamsmeiðsl hafa hlotizt á þennan hátt eða maður beðið bana, skal refsað með betrunarhúsi,[1]) ella með fangelsi[1]) ekki skemur en 6 mánuði, ef málsbætur eru. — Ef brot þessi eru framin í skeytingarleysi,[a]) skal refsa fyrir með fangelsi,[1]) allt að 6 mánuðum, og auk þess sektum, allt að 100000 krónum, eða þá önnurhvor þessara refsinga viðhöfð, en fangelsi[1]) ekki skemur en 1 mánuð, ef verknaður þessi hefir haft dauða manns í för með sér.

1) L. nr. 20, 28. maí 1941, § 2. — 2) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

1929 Nr. 32 14. júní

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268. — a) XXIII, 604—5.

1949 Nr. 41 25. maí

Lög um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa.

1. gr. Meðan Ísland er aðili að alþjóðasamningnum um loftflutninga, er undirritaður var í Varsjá hinn 29. október 1929 og birtur er sem fylgiskjal með lögum þessum, skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.

Fylgiskjal.

Samningur um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa.

Forseti þýzka ríkisins; forseti lýðveldisins Austurríkis; konungur Belgíu; forseti Brazilíu; konungur Búlgaríu; forseti þjóðstjórnar Kína; konungur Danmerkur og Íslands; konungur Egyptalands; konungur Spánar; ríkisstjóri lýðveldisins Eistlands; forseti lýðveldisins Finnlands; forseti franska lýðveldisins; konungur Stóra-Bretlands, Írlands og brezkra nýlendna handan hafs, keisari Indlands; forseti gríska lýðveldisins; ríkisstjóri ungverska konungsríkisins; konungur Ítalíu; keisari Japan; forseti lýðveldisins Lettlands; stórhertogafrú Lúxemborgar; forseti Mexikó; konungur Noregs; drottning Hollands; forseti lýðveldisins Póllands; konungur Rúmeníu; konungur Svíþjóðar; sambandsstjórn Sviss; forseti lýðveldisins Tékkóslóvakíu; miðstjórn Ráðstjórnarríkjanna; forseti Venezúela; konungur Jugoslavíu, hafa gert sér grein fyrir því, að hagkvæmt myndi vera að setja samræmdar reglur um loftflutninga milli landa, að því er snertir skjöl þau, sem notuð eru í sambandi við slíka flutninga, og ábyrgð flytjanda, og hafa því í þessu skyni tilnefnt fulltrúa sína sem með gildu umboði hafa komið sér saman um og undirritað samning þann, er hér fer á eftir:

I. kafli. — Gildissvið og skýringar. — 1. gr. 1. Samningur þessi gildir um allan flutning

milli landa á mönnum, farangri og vörum flugleiðis gegn greiðslu. Hann gildir og um ókeypis flutning flugleiðis, enda annist flugfélag flutninginn. — 2. Í samningi þessum er flutningur talinn vera „milli landa“, þegar brottfararstaður og ákvörðunarstaður samkvæmt flutningssamningi eru innan tveggja samningsríkja, og gildir það jafnvel þótt hlé verði á flutningum eða skipt sé um loftfar. Séu brottfararstaður og ákvörðunarstaður innan sama samningsríkis, er flutningur talinn vera milli landa, ef lenda skal innan annars ríkis á leiðinni, enda þótt það ríki sé eigi aðili að samningi þessum. Eigi skal flutningur talinn vera milli landa, ef flogið er án slíkrar viðkomu milli landssvæða, sem hlíta fullveldi, vernd, gæzlu eða yfirráðum sama samningsríkis. — 3. Nú tekur eitt fyrirtæki við flutningnum af öðru, og skal þá flutningur talinn vera óslitinn, ef aðilar flutningssamnings eru sammála um það, hvort sem einn eða fleiri samningar hafa verið gerðir. Flutningur skal talinn vera milli landa, þótt einn eða fleiri af samningunum skuli framkvæmdir innan landssvæðis, sem lýtur fullveldi, vernd, gæzlu eða yfirráðum sama samningsríkis. — **2. gr.** 1. Samningur þessi skal einnig gilda um flutning, sem framkvæmdur er af ríki, bæjarfélagi eða öðrum opinberum stofnunum með þeim kjörum, sem um ræðir í 1. gr. — 2. Samningur þessi skal eigi gilda um flutning, sem framkvæmdur er samkvæmt alþjóðapóstsamningum.

II. kafli. — **Flutningsgjöld.** — *1. hluti. Farmiðar.* — **3. gr.** 1. Þegar farþegar eru fluttir skal flytjandi afhenda farmiða, þar sem eftirgreind atriði skulu talin: a. útgáfustaður og dagsetning; b. brottfararstaður og ákvörðunarstaður; c. lendingarstaðir, sem ákveðnir hafa verið á leiðinni; flytjandi getur þó áskilið sér rétt til nauðsynlegra breytinga, og skal flutningurinn engu að síður talinn vera milli landa; d. nafn og heimilisfang flytjanda eða flytjenda; e. yfirlýsing um, að flutningurinn sé háður reglum samnings þessa um ábyrgð. — 2. Nú er farseðill eigi afhentur, eða ofangreind atriði eigi í honum talin eða farmiði hefur týnzt, og skal þá flutningssamningurinn engu að síður talinn gildur, enda skulu reglur samnings þessa gilda um hann. Hafi flytjandi tekið við farþega án þess að farmiði sé afhentur, getur hann þó ekki borið fyrir sig þau ákvæði samnings þessa, er ella myndu útiloka eða takmarka ábyrgð hans. — *2. hluti. Farangursskírteini.* — **4. gr.** 1. Þegar fluttur er farangur, sem farþegi hefur ekki í sínum vörzlum, er flytjandi skyldur til að gefa út farangursskírteini. — 2. Gefa skal farangursskírteini út í tveim eintökum og heldur farþegi öðru en flytjandi hinu. — 3. Skírteinið skal greina eftirtalin atriði: a. útgáfustað og dag; b. brottfararstað og ákvörðunarstað; c. nafn og heimilisfang flytjanda eða flytjenda; d. númer farmiða; e. yfirlýsingu um að farangur verði afhentur handhafa skírteinisins; f. stykkja tölu og þunga; g. upphæð þá, sem tiltekin er samkv. 22. gr. 2. mgr.; h. yfirlýsingu um, að flutningurinn sé háður reglum samnings þessa um ábyrgð. — 4. Nú er farangursskírteini eigi afhent eða hefur eigi að geyma efni það, sem að ofan greinir, eða skírteinið hefur týnzt, og skal flutningssamningurinn þó talinn gildur og háður ákvæðum samnings þessa. Hafi flytjandi tekið við farangri, án þess að gefið sé út farangursskírteini eða hafi skírteinið eigi að geyma þau atriði, sem nefnd eru í liðunum d., f. og h. hér að framan, getur flytjandi þó eigi borið fyrir sig þau ákvæði samnings þessa, sem ella myndu útiloka eða takmarka ábyrgð hans. — *3. hluti. Flugfarmskírteini.* — **5. gr.** 1. Þegar fluttar eru vörur getur flytjandi krafizt þess, að sendandi gefi út og afhendi honum skjal, sem nefnt sé flugfarmskírteini og sendandi getur krafizt þess að flytjandi taki við því. — 2. Nú er flugfarmskírteini eigi gefið út eða er eigi þess efnis, er áskilið er, eða það hefur týnzt, og skal þá farmsamningurinn eigi að síður talinn gildur og háður ákvæðum samnings þessa, sbr. þó 9. gr. — **6. gr.** 1. Flugfarmskírteini er gefið út af sendanda í þrem eintökum og skal afhent um leið og vörurnar. — 2. Á fyrsta eintakið skal skrifa „handa flytjanda“ og skal það undirritað af sendanda. Á annað eintakið skal skrifa „handa viðtakanda“, og skal það undirritað af sendanda og flytjanda. Skal það fylgja vörunum. Þriðja eintakið skal undirritað af flytjanda, og skal því skilað sendanda, þegar tekið hefur verið við vörunum. — 3. Flytjandi skrifar undir skírteinið við móttöku varanna. — 4. Í stað undirskriftar flytjanda skal heimilt að nota stimpil; undirskrift sendanda má vera prentuð eða stimpluð. — 5. Nú hefur flytjandi gefið út farmskírteini samkvæmt beiðni sendanda og skal þá talið að hann hafi gefið það í umboði sendanda, nema annað sannist. — **7. gr.** Flytjandi getur krafizt þess, að sendandi gefi út sérstök flugfarmskírteini ef um fleiri en eitt stykki er að ræða. — **8. gr.** Í flugfarmskírteini skal greina:

1949 Nr. 41 25. maí

a. útgáfustað og dag; b. brottfararstað og ákvörðunarstað; c. lendingarstaði, sem ákveðnir hafa verið á leiðinni; þó skal flytjanda heimilt að áskilja sér rétt til að gera nauðsynlegar breytingar, og skal flutningurinn engu að síður talinn vera milli landa; d. nafn og heimilisfang sendanda; e. nafn og heimilisfang fyrsta flytjanda; f. nafn og heimilisfang viðtakanda; sé nafn hans tilgreint; g. tegund vöru; h. stykkjatölu, tegund umbúða, sérstök merki eða númer á stykkjum; i. þyngd, magn, rúmtak eða stærð vöru; j. sjáanlegt ástand vörunnar og umbúnað; k. farmgjald, hafi það verið ákveðið, greiðsludag og stað, svo og upplýsingar um, hver greiði farmgjald; l. verð vöru og kostnað, sem innheimta skal, ef sent er gegn eftirkröfu; m. upphæð þá, sem tilgreind er samkv. 22. gr. 2. mgr.; n. fjölda þeirra eintaka, sem farmskírteini er gefið út í; o. skjöl þau, sem afhent eru flytjanda og fylgja skulu flugfarmskírteini; p. flutningstíma og stutta lýsingu á leið þeirri, sem fara skal (via), sé um það samið; q. yfirlýsingu um, að flutningurinn sé háður reglum samnings þessa um ábyrgð. — **9. gr.** Nú hefur flytjandi tekið við vörum án þess að flugfarmskírteini hafi verið gefið út eða skírteinið greinir eigi öll þau atriði, sem talin eru í 8. gr. a.—i. og q., og getur þá flytjandinn eigi borið fyrir sig þau ákvæði samnings þessa, sem ella mundu útiloka eða takmarka ábyrgð hans. — **10. gr.** 1. Sendandi ber ábyrgð á, að upplýsingar þær, sem greindar eru í flugfarmskírteininu varðandi vörurnar, séu réttar. — 2. Hann ber ábyrgð á hvers konar tjóni, sem flytjandi eða aðrir kunna að bíða sökum þess að upplýsingar hans eru rangar eða ófullkomnar. — **11. gr.** 1. Flugfarmskírteini gildir sem sönnun fyrir samningsgerð, móttöku vöru og skilmálum fyrir flutningi, unz annað sannast. — 2. Upplýsingar í flugfarmskírteini varðandi þyngd vöru, rúmtak, umbúðir og stykkjatölu skulu taldar réttar þar til annað sannast. Aðrar upplýsingar um magn eða rúmtak vöru eða ástand gilda hins vegar ekki sem sönnun gegn flytjanda, nema hann hafi í viðurvist sendanda athugað þær og staðfest það með áritun á flugfarmskírteini eða upplýsingarnar snerta sýnilegt ástand vöru. — **12. gr.** 1. Nú hefur sendandi fullnægt öllum skuldbindingum sínum samkvæmt farmsamningi, og hefur hann þá þann ráðstöfunarrétt yfir vörunni, að hann getur endurheimt hana á brottfarar- eða ákvörðunarstöð, að hann getur stöðvað flutninginn, ef lent er á leiðinni, að hann getur látið afhenda vöruna á ákvörðunarstaðnum eða á leiðinni öðrum en þeim, sem tilgreindur er í flugfarmskírteini sem viðtakandi, eða hann getur krafizt þess að varan verði flutt aftur til brottfararstöðvar. Ráðstafanir þessar getur sendandi þó því aðeins gert, að þær hafi eigi í för með sér tjón fyrir flytjanda eða aðra sendendur og að endurgreiddur sé kostnaður, sem af flutningnum leiðir. — 2. Sé eigi hægt að framkvæma fyrirmæli sendanda, skal flytjandi tilkynna honum það þegar í stað. — 3. Nú fer flytjandi eftir fyrirmælum sendanda um ráðstöfun vöru, án þess að lagt sé fram eintak sendanda af flugfarmskírteini og er flytjandi þá ábyrgur fyrir tjóni, sem sá aðili kann að verða fyrir, er hefur eintakið löglega í sínum vörzlum; halda skal þó flytjandi rétti sínum til að krefjast bóta af sendanda. — 4. Réttur sendanda fellur niður um leið og réttur viðtakanda samkv. 13. gr. byrjar. Nú neitar viðtakandi að taka við skírteini eða vöru eða ekki er hægt að ná sambandi við hann, og getur þá sendandi haldið ráðstöfunarrétti sínum. — **13. gr.** 1. Með þeirri undantekningu er um ræðir í næstu málsgrein á undan getur viðtaknadi þegar varan er komin á ákvörðunarstað krafizt þess, að flytjandi láti af hendi við hann flugfarmskírteinið og vöruna gegn greiðslu þeirrar upphæðar, er hvílir á vörunni, enda uppfylli hann öll þau flutningsskilyrði, sem um ræðir í flugfarmskírteininu. — 2. Ef eigi er annað tiltekið, skal flytjandi tilkynna viðtakanda án tafar um komu vörunnar. — 3. Nú viðurkennir flytjandi að varan hafi glatazt eða varan er ekki komin fram í síðasta lagi 7 dögum eftir áætlun og getur viðtakandi þá beitt ákvæðum samningsins gegn flytjanda. — **14. gr.** Sendandi og viðtakandi geta hvor um sig notað sér öll þau réttindi sem þeir hafa samkv. 12. og 13. gr., gegn því að uppfylla þær skuldbindingar, sem samningurinn leggur þeim á herðar. Gildir það hvort sem þeir koma fram fyrir hönd sjálfs sín eða annarra. — **15. gr.** 1. Ákvæði 12., 13. og 14. gr. snerta hvorki sambandið milli sendanda og viðtakanda né sambandið við þriðja aðila, sem byggir rétt sinn á öðrum hvorum hinna. — 2. Ákvæðum 12., 13. og 14. gr. verður aðeins breytt sé um það getið í flugfarmskírteini. — **16. gr.** 1. Sendanda er skylt að gefa þær upplýsingar og að láta fylgja flugfarmskírteini þau skjöl, sem nauðsynleg teljast til þess að fyrirskipaðar athuganir af hendi tollyfirvalda og lögreglu geti fram farið áður en varan er afhent

1949 Nr. 41 25. maí

viðtakanda. Sendandi ber gagnvart flytjanda ábyrgð á tjóni, sem hljótast kann af því, að slíkar upplýsingar eða skjöl vantar eða eru ófullkomin og ekki samkvæmt settum reglum, nema því aðeins, að flytjandi eða starfsmenn hans eigi sök á því. — 2. Á flytjandanum hvílir ekki skylda til að rannsaka hvort þessar upplýsingar eða skjöl eru réttar eða tæmandi.

III. kafli. — Ábyrgð flytjanda. — 17. gr. Nú lætur farþegi lífið eða verður fyrir líkamsmeiðslum eða heilsutjóni vegna slyss, sem orðið hefur í loftfari eða þegar farið var í loftfar eða úr, og skal þá flytjandi ábyrgur. — **18. gr.** 1. Ef farangur eða vara eyðileggst, skemmist eða týnist meðan á loftflutningnum stendur, ber flytjandi ábyrgð á tjóninu. — 2. Með hugtakinu „loftflutningi" í 1. mgr. er átt við tímabilið meðan farangur eða vara er í vörzlum flytjanda á flugvelli, um borð í loftfari eða við lendingu utan flugvallar annars staðar. — 3. Loftflutningur tekur ekki til flutnings á láði eða legi utan flugvallar. Fari slíkur flutningur fram samkv. flutningssamningnum með útskipun, afhendingu eða umhleðslu skal gert ráð fyrir að hvers konar tjón sem af hlýzt hafi orðið meðan á loftflutningi stóð, unz annað sannast. — **19. gr.** Flytjandi ber ábyrgð á tjóni, sem verður vegna dráttar við loftflutning farþega, móttekins farangurs eða vöru. — **20. gr.** 1. Flytjandi losnar undan ábyrgð, ef hann sannar, að hann sjálfur og starfsmenn hans hafi gert allar nauðsynlegar varúðarráðstafanir til þess að komast hjá tjóni eða að það hafi eigi staðið í þeirra valdi að gera slíkar ráðstafanir. — 2. Við flutning vöru og móttekins farangurs ber flytjandi eigi ábyrgð, ef hann færir sönnur á að tjónið hafi orsakazt af því, að loftfarinu var ekki rétt stýrt eða stjórnað og að hann og starfsmenn hans hafi gert allar nauðsynlegar varúðarráðstafanir til þess að komast hjá tjóninu. — **21. gr.** Nú sannar flytjandi að sá, sem fyrir tjóninu varð, hafi sjálfur verið valdur að því eða hafi átt þátt í því, og getur rétturinn í samræmi við lög viðkomandi lands sýknað flytjanda eða lækkað skaðabæturnar. — **22. gr.** 1. Við farþega loftflutning skal hámark skaðabótaupphæðar fyrir hvern farþega vera 125000 frankar. Geri lög lands þess, er skaðabótamál er höfðað í, ráð fyrir greiðslu með afborgunum, skal heildarupphæðin ásamt vöxtum eigi fara fram úr téðu hámarki. Flytjandi og farþegi geta þó gert með sér sérstakan samning um hærra hámark ábyrgðar. — 2. Þegar móttekinn farangur og vörur eru fluttar skal hámark ábyrgðar flytjanda vera 250 frankar pr. kg. Takmörkun þessi gildir þó eigi, ef sendandi við afhendingu vara til flytjanda hefur gefið sérstaka yfirlýsingu um þá hagsmuni, sem við flutninginn eru tengdir og hefur greitt það aukagjald, sem krafizt kann að vera. Hin tiltekna upphæð skal þá vera hámark ábyrgðar flytjanda, nema hann sanni, að raunverulegir hagsmunir sendanda hafi verið minni. — 3. Að því er snertir farangur, sem farþegi hefur í sínum vörzlum, er hámark ábyrgðar flytjanda 5000 frankar fyrir hvern farþega. — 4. Upphæðir þær, sem greindar eru að ofan, eru miðaðar við franska franka er jafngildi 65½ milligrammi gulls og 900 þúsundasta hluta fínleik. Heimilt er að breyta upphæðunum í mynt viðkomandi lands þannig að standi á mynteiningu. — **23. gr.** Hver sá samningur, sem miðar að því að leysa flytjanda undan ábyrgð eða ákveða minni upphæð en þá, sem ákveðin er í samningi þessum, er ógildur, en flutningssamningurinn skal halda gildi sínu og vera háður ákvæðum samnings þessa. — **24. gr.** 1. Í tilvikum þeim, er um ræðir í 18. og 19. gr., skal skaðabótamál án tillits til málavaxta, einungis rekið á þeim grundvelli og með þeim takmörkunum, sem kveðið er á um í samningi þessum. — 2. Hið sama gildir um tilvik þau, er um ræðir í 17. gr. Samningur þessi tekur eigi afstöðu til þess, hver eigi rétt á skaðabótum né hvaða tjón sé skaðabótaskylt. — **25. gr.** 1. Nú hefur flytjandi sjálfur valdið tjóninu af ásetningi eða gáleysi, sem samkvæmt lögum lands þess, sem málið er rekið í, er talið jafngilda ásetningi, og getur hann þá ekki borið fyrir sig þau ákvæði samnings þessa, sem ella myndu útiloka eða takmarka ábyrgð hans. — 2. Þetta gildir og ef starfsfólk hans hefur á sama hátt valdið tjóninu við framkvæmd starfa sinna. — **26. gr.** 1. Ef tekið er við skráðum farangri eða vöru án fyrirvara af hálfu viðtakanda, skal talið að munirnir hafi verið óskemmdir og í samræmi við flutningssamninginn unz annað sannast. — 2. Hafi munirnir orðið fyrir tjóni eða eitthvað af þeim glatazt, skal viðtakandi tilkynna það flytjanda jafnskjótt og hann verður tjónsins var og í síðasta lagi innan þriggja daga, ef um farangur er að ræða, en sjö daga ef um vöru er að ræða, miðað við móttökudag. Ef um drátt er að ræða skal slík tilkynning gefin eigi síðar en fjórtán dögum eftir að afhending hefur farið fram. —

1949 Nr. 41 25. maí

3. Tilkynning skal skráð á flutningsskírteini eða send bréflega áður en frestur er liðinn. — 4. Sé tjón eigi tilkynnt innan hinna tilskildu tímamarka falla niður kröfur á hendur flytjanda, enda sé eigi um svik að ræða af hans hálfu. — **27. gr.** Nú er skuldari látinn og skal þá heimilt að beina skaðabótakröfum samkvæmt samningi þessum gegn þeim, sem tekið hafa við réttindum hans og skyldum. — **28. gr.** 1. Skaðabótamál skal höfða í því samningsríki sem sækjandi ákveður, annað hvort þar sem flytjandi á heima eða hefur aðalskrifstofu sína eða útibú það, sem gerði flutningssamninginn eða loks á ákvörðunarstaðnum. — 2. Réttarfarsákvæði fara eftir lögum þess lands, sem mál er höfðað í. — **29. gr.** 1. Réttur til að höfða skaðabótamál fellur niður, ef mál er eigi höfðað innan tveggja ára frá því að loftfar kom á ákvörðunarstað eða frá þeim degi að loftfar skyldi koma þangað eða frá því að flutningur stöðvaðist. — 2. Ákvörðun frests fer eftir lögum þess lands, sem mál er höfðað í. — **30. gr.** 1. Ef fleiri en einn flytjandi eiga hver á eftir öðrum að sjá um flutning þann, er um ræðir í 1. gr. 3. mgr., skal hver þeirra hlíta ákvæðum samnings þessa, ef hann tekur við farþegum, skráðum farangri eða vörum, og skal hlutaðeigandi flytjandi talinn aðili flutningssamnings að svo miklu leyti sem þann hluta flutningsins snertir, sem honum ber að sjá um. — 2. Farþegi eða þeir, er taka við réttindum hans, geta einungis beint kröfum sínum til þess flytjanda, sem hefur séð um þann hluta flutningsins, sem tjón eða dráttur varð í sambandi við, enda hafi fyrsti flytjandi eigi samkvæmt beinum samningi tekið að sér ábyrgð á öllum flutningnum. — 3. Þegar um er að ræða flutning á skráðum farangri eða vörum, getur sendandi beint kröfum sínum til fyrsta flytjanda, en sá sem rétt á á afhendingu getur beint sínum kröfum til síðasta flytjanda. Hvor um sig getur þar að auki snúið sér að þeim flytjanda, sem sá um flutninginn, þegar eyðilegging, glötun, tjón eða dráttur varð. Flytjendur þessir eru ábyrgir in solidum gagnvart sendanda og þeim, sem afhenda ber vöruna.

IV. kafli. — Flutningur með ýmislegum farartækjum. — 31. gr. 1. Nú fer flutningur sumpart fram með loftfari, en sumpart með einhverju öðru farartæki, og gilda þá ákvæði samnings þessa einungis að því er snertir loftflutninginn og því aðeins að hann uppfylli skilyrði 1. gr. — 2. Samningur þessi skal eigi vera því til fyrirstöðu, að aðilar flutningssamnings taki skilmála þess flutnings, sem eigi fer fram í lofti, upp í loftfarmskírteini, enda sé farið eftir ákvæðum samnings þessa varðandi loftflutninginn.

V. kafli. — Lokákvæði. — 32. gr. Ógildir skulu vera hvers konar fyrirvarar í flutningssamningi og hvers konar sérstakir samningar, sem gerðir eru áður en tjón verður, og miða að því að ganga fram hjá reglum samnings þessa varðandi þau lög, sem fara skal eftir, eða varðandi varnarþing. Þegar um er að ræða flutning á vörum, skal þó heimilt að semja um gerðardómsákvæði, enda skal gerðin fara fram á einhverjum stað, sem er löglegt varnarþing samkv. 28. gr. 1. mgr. og skal málið útkljáð samkvæmt ákvæðum samnings þessa. — **33. gr.** Ekkert ákvæði samnings þessa skal vera því til fyrirstöðu, að flytjandi neiti að gera flutningssamning eða ákveði flutningsskilmála, sem eigi brjóta í bága við samning þennan. — **34. gr.** Samningur þessi gildir eigi um loftflutning milli landa, sem framkvæmdur er af loftflutningafyrirtæki sem fyrsta tilraun með það fyrir augum að stofna til skipulagðra loftflutninga, eða um flutning í alveg sérstökum tilvikum, sem ekki getur talizt eðlilegur og venjulegur loftflutningur. — **35. gr.** Með hugtakinu dagur í samningi þessum er átt við vikudag en ekki vinnudag. — **36. gr.** Samningur þessi er gerður á frönsku í einu eintaki, sem geymt skal í skjalasafni utanríkisráðuneytis Póllands. Staðfest afrit samningsins skal ríkisstjórn Póllands láta hverjum samningsaðila í té. — **37. gr.** 1. Samning þennan skal fullgilda. Fullgildingarskjöl skal varðveita í skjalasafni utanríkisráðuneytis Póllands, sem skal tilkynna afhendingu fullgildingarskjala öllum samningsaðilum. — 2. Þegar fimm aðilar hafa fullgilt samning þennan skal hann ganga í gildi þeirra í milli á nítugasta degi eftir að fimmta fullgildingarskjalið var afhent. Hann skal ganga í gildi milli ríkja, sem hafa fullgilt hann, og ríkis, sem síðar afhendir fullgildingarskjal sitt, á nítugasta degi eftir þá afhendingu. — 3. Ríkisstjórn lýðveldisins Póllands skal tilkynna ríkisstjórn hvers aðila hvenær samningur gengur í gildi og hvenær hvert fullgildingarskjal er afhent. — **38. gr.** 1. Þegar samningur þessi er genginn í gildi, skal hverju ríki heimilt að gerast aðili að honum. — 2. Aðild fer fram með tilkynningu til ríkisstjórnar lýðveldisins Póllands, er skal skýra öðrum aðilum frá aðildinni. — 3. Aðild tekur gildi á nítugasta degi eftir að ríkisstjórn lýðveldisins

1949 Nr. 41 25. maí

Póllands hefur verið tilkynnt um hana. — **39. gr.** 1. Sérhver aðili samnings þessa getur sagt honum upp með því að tilkynna uppsögnina ríkisstjórn lýðveldisins Póllands, en hún skal án tafar skýra öllum aðilum frá uppsögninni. — 2. Uppsögnin gengur í gildi sex mánuðum eftir að tilkynning um uppsögn hefur farið fram, en einungis að því er varðar þann aðila, sem uppsögn hefur tilkynnt. — **40. gr.** 1. Samningsaðilar geta við undirritun, afhendingu fullgildingarskjals eða um leið og þeir gerast aðilar að samningi þessum lýst yfir því, að þeir undanskilji ákvæðum samnings þessa allar eða nokkrar nýlendna sinna, verndarlönd, gæzlusvæði eða aðrar lendur, er lúta þeirra fullveldi, yfirráðum eða umráðum. — 2. Aðilar geta og síðar staðfest samninginn sérstaklega að því er varðar allar eða nokkrar af nýlendum þeirra, verndarlöndum, gæzlusvæðum eða öðrum lendum, er lúta þeirra fullveldi, yfirráðum eða umráðum og voru undanskildar ákvæðum samningsins í hinni upphaflegu yfirlýsingu þeirra. — 3. Loks geta aðilar samkvæmt ákvæðum þessum sagt upp samningi þessum sérstaklega, að því er varðar allar eða nokkrar af nýlendum sínum, verndarlöndum, gæzlusvæðum eða öðrum lendum, er lúta fullveldi þeirra, yfirráðum eða umráðum. — **41. gr.** Hver samningsaðili getur, þegar tvö ár eru liðin frá gildistöku samnings þessa óskað eftir því að ný alþjóðaráðstefna verði kölluð saman til þess að rannsaka á hvern hátt muni hægt að endurbæta samning þennan. Hlutaðeigandi aðili skal í þessu skyni snúa sér til ríkisstjórnar Frakklands, sem skal gera nauðsynlegar ráðstafanir til þess að undirbúa ráðstefnuna. — Samningur þessi, sem gerður er í Varsjá hinn 12. október 1929, skal liggja frammi til undirskriftar til 31. janúar 1930. — (Undirskriftir).

Viðbótarbókun. — Við 2. gr. Samningsaðilar áskilja sér rétt til þess að lýsa því yfir við fullgildingu eða staðfestingu samningsins, að ákvæði 1. mgr. 2. gr. hans taki ekki til loftflutninga milli landa, sem framkvæmdir eru beinlínis af ríkinu, nýlendum þess, verndarlendum, gæzlulendum eða öðrum lendum, sem eru undir fullveldi þess, vernd eða yfirráðum. — (Undirskriftir).

1950 Nr. 119 28. des.

Lög um stjórn flugmála.

1. gr. Flugráð, skipað fimm mönnum, hefur á hendi stjórn flugmála undir yfirstjórn ráðherra. Þrír þeirra skulu kosnir hlutfallskosningu í sameinuðu Alþingi til fjögurra ára. Ráðherra skipar í ráðið tvo menn með sérþekkingu á flugmálum, annan til 8 ára og hinn til 4 ára, og sé hinn fyrrtaldi formaður ráðsins. Með sama hætti skulu kosnir og skipaðir 5 varamenn í flugráð. — Þóknun til flugráðsmanna skal ákveðin af ráðherra, og greiðist hún úr ríkissjóði. — **2. gr.**[a]) Ráðherra skipar [flugmálastjóra],[1]) að fengnum tillögum flugráðs. Hann skal annast rekstur og viðhald flugvalla ríkisins og öll önnur störf, sem flugið varða, svo sem nýbyggingu flugvalla, loftferðaeftirlit og öryggisþjónustu, undir stjórn flugráðs. — Í erindisbréfi [flugmálastjóra],[1]) er ráðherra setur, að fengnum tillögum flugráðs, skal nánar kveðið á um störf hans. — Ráðherra ræður og skipar fasta starfsmenn [flugmálastjóra][1]) til aðstoðar, eftir því sem þörf krefur, að fengnum tillögum flugráðs. —Þar til laun [flugmálastjóra][1]) og annarra fastra starfsmanna verða ákveðin í launalögum, skulu þau ákveðin af ráðherra og greiðast úr ríkissjóði.[2]) — **3. gr.** Heimilt er ráðherra að setja reglur um flugferðir innlendra flugfélaga og, ef nauðsyn krefur, að veita einu eða fleiri félögum sérleyfi til fastra áætlunarferða á ákveðnum leiðum innanlands og utan. — **4. gr.** Ráðherra setur reglur, eftir því sem þurfa þykir, um afnot og rekstur þeirra flugvalla og lendingarstaða, sem um getur í lögum nr. 24 12. febrúar 1945, þar á meðal um hvers konar umferð um flugvelli og flugvallasvæði, svo og um alla framkvæmd laga þessara. Brot gegn slíkum reglum varða sektum, allt að 30 000 krónum, varðhaldi eða fangelsi. — **5. gr.** . . . — **Bráðabirgðaákvæði.** Starfstímabil þeirra flugráðsmanna, sem kosnir voru af Alþingi í fyrsta sinn samkvæmt lögum nr. 65 31. maí 1947, og annars þeirra flugráðsmanna, er ráðherra skipar, skal vera til ársloka 1951, en hins fyrsta formanns ráðsins til ársloka 1955.

1950 Nr. 119 28. des.

1945 Nr. 24 12. febr.

Lög um flugvelli og lendingarstaði fyrir flugvélar.

1. gr. Flugvellir skulu flokkaðir í 4 flokka eftir stærð þeirra, gerð og búnaði til notkunar og rekstrar. — Fullnægja skulu þeir eftirtöldum skilyrðum: — *1. flokkur.* Rennibrautir skulu ekki vera færri en 3, gerðar úr steinsteypu, malbiki eða með öðru varanlegu

1) L. nr. 26, 24. marz 1954. — 2) Rgj. nr. 204, 16. okt. 1952, sbr. rgj. nr. 46, 11. marz 1953. — a) XXIV, 232.

slitlagi. Skulu þær fullnægja aðalvindáttum. — Lengd brauta og breidd skal nægileg fyrir stórar millilandaflugvélar. Skulu þar vera byggingar þær, tæki og búnaður, sem nauðsynlegt telst til þess að fullnægja millilandaflugi. — *2. flokkur.* Rennibrautir skulu vera 3, nema þar sem reynsla sýnir, að 1 eða 2 brautir muni fullnægja í aðalvindáttum. Þær skulu þaktar grassverði eða malbornar. Lengd og breidd brauta svo og gerð þeirra skal nægja til innanlandsflugs. Skulu þar vera byggingar, tæki og búnaður, sem nauðsynlegt þykir til þess að fullnægja innanlandsflugi með flugvélum af allt að 15000 kg þyngd. — *3. flokkur.* Rennibrautir skulu vera 3, nema þar sem reynsla sýnir, að 1 eða 2 brautir muni fullnægja í aðalvindáttum. Þær skulu þaktar grassverði eða malbornar. Lengd og breidd brauta svo og gerð þeirra skal nægileg fyrir meðalþungar flugvélar, allt að 5000 kg þyngd. Við völlinn skulu vera nauðsynlegustu tæki og búnaður fyrir snögga viðkomu slíkra flugvéla. — *4. flokkur.* Rennibrautir skulu vera 2, nema þar sem reynsla sýnir, að 1 braut muni nægja eða verða of kostnaðarsamt að gera 2 brautir. Rennibrautir skulu þaktar grassverði eða malbornar. Lengd brauta og breidd skal ætluð aðeins fyrir léttar flugvélar, allt að 3000 kg þyngd, eftir því sem fært þykir kostnaðar vegna. Rennibrautir skulu merktar, og þar skal vera aðgangur að síma, svo og smáskáli fyrir farþega, en yfirleitt ekki annar búnaður. — **2. gr.** Flugvellir skulu vera á eftirtöldum stöðum: a. Í 1. flokki: 1. Í Reykjavík. 2. Á Reykjanesi. b. Í 2. flokki: 1. Í Eyjafirði. 2. Hjá Egilsstöðum á Völlum. 3. Á Melatanga í Hornafirði. c. Í 3. flokki: 1. Í Borgarfirði. 2. Hjá Söndum í Miðfirði. 3. Hjá Blönduósi. 4. Hjá Sauðárkróki. 5. Í Vestmannaeyjum. 6. Nálægt Siglufirði. 7. Hjá Húsavík. 8. Hjá Kópaskeri. d. Í 4. flokki: 1. Á Akranesi. 2. Á Snæfellsnesi. 3. Á Kambsnesi við Búðardal í Dalasýslu. 4. Í Austur-Barðastrandarsýslu. 5. Í Vestur-Barðastrandarsýslu. 6. Í Önundarfirði. 7. Á Melgraseyri við Ísafjarðardjúp. 8. Hjá Hólmavík. 9. Hjá Raufarhöfn. 10. Hjá Þórshöfn. 11. Í Vopnafirði. 12. Í Borgarfirði eystra. 13. Við Seyðisfjörð. 14. Hjá Búðum í Fáskrúðsfirði. 15. Í Neskaupstað. 16. Hjá Djúpavogi. 17. Í Breiðdalsvík. 18. Í Suðursveit. 19. Hjá Fagurhólsmýri. 20. Á Síðu. 21. Við Mýrdalssand að austan. 22. Í Mýrdal. 23. Á Skógasandi. 24. Í Landeyjum. 25. Á Rangárvöllum. 26. Í Árnessýslu (efra og neðra). — **3. gr.** Flugvélaskýli og dráttarbrautir fyrir sjóflugvélar skulu vera: a. Í Reykjavík. b. Í Ísafjarðarkaupstað. c. Á Akureyri. d. Á Austfjörðum. e. Á Vestfjörðum. — **4. gr.** Til öryggis flugsamgöngum skulu vera þráðlausar talstöðvar á 1. og 2. flokks flugvöllum, svo og annars staðar, er nauðsyn krefur. — **5. gr.** Atvinnumálaráðuneytinu er heimilt að gera samninga við einstaka landeigendur til þess að tryggja lendingarstaði fyrir smáflugvélar á landi, sem til þess henta, án þess að gerðar verði rennibrautir. — **6. gr.** Kostnaður við gerð, rekstur og viðhald þeirra flugvalla og lendingarstaða, sem um getur í lögum þessum, ásamt nauðsynlegum mannvirkjum, tækjum og búnaði, greiðist úr ríkissjóði eftir því, sem fé verður veitt til í fjárlögum. — Áður en fé er veitt til nefndra framkvæmda, skal hafa farið fram nákvæm rannsókn og liggja fyrir kostnaðaráætlun um framkvæmd verksins. — **7. gr.** Atvinnu- og samgöngumálaráðherra skal setja á stofn sérstaka stjórn flugmála, þegar tímabært þykir, og fellur þá niður starf flugmálaráðunautar ríkisins. Forstöðumaður þessarar stofnunar nefnist flugmálastjóri. Þar til þessi skipan verður gerð, hefur atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið stjórn þeirra mála, sem greinir í lögum þessum, og er vegamálastjóri og flugmálaráðunautur ráðuneytinu til aðstoðar við framkvæmd þeirra. — Ríkisstjórnin setur með reglugerð ákvæði um afnot og rekstur þeirra flugvalla og lendingarstaða, sem um getur í lögum þessum. — Kostnaður við stjórn flugmála og rannsóknir og undirbúning þeirra framkvæmda, er í lögum þessum getur, greiðist úr ríkissjóði. — **8. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka eignarnámi vegna loftferða lóðir, lóðarréttindi og mannvirki. — Landeiganda er skylt, gegn hæfilegu endurgjaldi, að láta af hendi jarðefni til nauðsynlegra mannvirkja vegna loftferða. — **9. gr.** Bætur fyrir eignarnám á landi og mannvirkjum til flugvallargerðar í Reykjavík skulu metnar af dómurum hæstaréttar ásamt tveimur mönnum, er hæstiréttur nefnir. Að öðru leyti skal fara eftir lögum nr. 61 14. nóv. 1917 um framkvæmd eignarnáms á landi og mannvirkjum svo og um bætur fyrir jarðrask samkv. 8. gr. — **10. gr.** Landeigandi á bætur allar fyrir landnám, jarðrask og átroðning, en sé jörð leigð öðrum, skal matsnefnd meta, hve mikill hluti bótanna skal ganga til leiguliða. — **11. gr.** Skaðabóta, er

1945 Nr. 24 12. febr.

1945 Nr. 24 12. febr.

leiðir af gerð mannvirkja, er um ræðir í lögum þessum, skal krefjast innan árs frá því, er verk það var unnið, sem skaðanum olli, ella fellur réttur til skaðabóta niður.

1935 Nr. 8 9. jan.

Lög um stjórn og starfrækslu póst- og símamála.

1. gr. Póst- og símamálum hins íslenzka ríkis stjórnar póst- og símamálastjóri, sem hefir umsjón og eftirlit með framkvæmdum og starfrækslu pósts og síma. Póst- og símamálastjóri stendur beint undir ráðherra þeim, sem póst- og símamálin heyra undir. Konungur veitir þetta embætti. — Sameining yfirstjórnar póst- og símamála fer fram þegar er sýnt er, að það hefir fjárhagslegan sparnað í för með sér eða telst að öðru leyti nauðsynlegt. — **2. gr.** Laun póst- og símamálastjóra skulu ákveðin í launalögum.[1]) Þangað til svo verður gert, ákveður ráðherra launin. Taki núverandi landssímastjóri eða póstmálastjóri við póst- og símamálastjóraembættinu, skal hann einskis missa í launakjörum frá því, sem nú er, og þjónustualdur hans teljast hinn sami og hann er talinn í hinu fyrra embætti. Hið sama gildir um aðra fasta starfsmenn pósts og síma, sem hafa áfram embætti undir hinu nýja skipulagi í starfrækslu pósts og síma. — **3. gr.** Póst- og símamálastjóra til aðstoðar skal vera í Reykjavík sérstakur póstmeistari, ritsímastjóri, bæjarsímastjóri, yfirverkfræðingur og loftskeytastöðvarstjóri. Starfsmenn þessa skipar ráðherra, að fengnum tillögum póst- og símamálastjóra, og ákveður starfssvið þeirra. Póst- og símamálastjóri getur falið póstmeistaranum og ritsímastjóranum í Reykjavík eftirlit með starfrækslu pósts og síma annarsstaðar á landinu. Ráðherra skipar ennfremur, að fengnum tillögum póst- og símamálastjóra, aðalgjaldkera og fulltrúa, og skulu skipunarbréf framangreindra starfsmanna meðundirrituð af póst- og símamálastjóra. Aðra fasta starfsmenn og aðstoðarmenn við póst- og símastörf skipar póst- og símamálastjóri, að fengnum tillögum hlutaðeigandi yfirmanns, eftir því undir hverja starfsdeild stöðurnar falla, en umdæmisstjóra, þegar um stöður utan Reykjavíkur er að ræða. Laun fastra starfsmanna við póst og síma skulu ákveðin í launalögum.[1]) Þangað til svo verður gert, ákveður ráðherra launin. Sbr. þó 2. gr. — **4. gr.** Landinu skal skipt í póst- og símaumdæmi, og ákveður ráðherra, að fengnum tillögum póst- og símamálastjóra, tölu þeirra og takmörk og skipar umdæmisstjóra. Umdæmisstjórar eru jafnframt póstafgreiðslumenn og símastjórar hinna stærri stöðva, eftir því sem við á, og skulu þeir, undir yfirstjórn póst- og símamálastjóra, hafa eftirlit með starfrækslu pósts og síma, hver í sínu umdæmi. — **5. gr.** Á þeim stöðum utan Reykjavíkur, þar sem er bæði póstafgreiðsla og landssímastöð, skal sami maður gegna hvorutveggja starfinu, þegar það að áliti póst- og símamálastjóra telst haganlegt, að fengnum tillögum hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarstjórnar. — **6. gr.** Starfsmaður sá, sem skipaður hefir verið við póst eða síma áður en lög þessi öðlast gildi, skal álitinn skipaður í sömu stöðu við þessi störf áfram, án þess að nýtt skipunarbréf sé gefið út, nema starf hans sé lagt niður sem óþarft. Þó skal hann hlíta breyttri starfstilhögun og verkaskiptingu samkvæmt þessum lögum og reglugerðum, sem ráðherra setur. — **7. gr.** Allir starfsmenn pósts og síma, sem skipaðir eru eða ráðnir með föstum árslaunum, skulu greiða lífeyrissjóðsgjald samkvæmt 3. gr. laga nr. 51 27. janúar 1921, um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra, svo framarlega sem starf það, er þeir inna af hendi fyrir póst og síma, er aðalstarf þeirra.[1]) — **8. gr.** Ráðherra getur sett nánari ákvæði um framkvæmdir og starfrækslu póst- og símamála og má ákveða sektir við broti gegn þeim.[2]) — **9. gr.** Alþjóðasamningar og sérsamningar við erlendar póst- og símastjórnir, sem ríkisstjórn Íslands fullgildir, ásamt þar að lútandi reglugerðum, sem ríkisstjórnin viðurkennir, skulu gilda sem lög, enda má ákveða sektir við brotum gegn þeim.

1) L. nr. 60, 12. marz 1945, § 21.

1935 Nr. 8 9. jan.

1940 Nr. 31 12. febr.

Póstlög.

I. kafli. — Umönnun og skil póstsendinga. — **1. gr.** Póststjórnin veitir viðtöku til flutnings, umönnunar og skila: a. *Bréfasendingum* með utanáskrift. Þar til teljast bréf, spjaldbréf, bréfspjöld (einföld og með fyrirframgreiddu svari), verzlunarskjöl, prent, sýnishorn af vöru og blandaðar sendingar (verzlunarskjöl, prent, sýnishorn af vöru eða tvennt af þessum tegundum í sömu umbúðum). Bréf, verzlunarskjöl og prent mega vega allt að 2000 g, sýnishorn af vöru

1) Sbr. l. nr. 101, 30. des. 1943. — 2) Rgj. nr. 100, 16. okt. 1933.

allt að 500 g og blandaðar sendingar allt að 2000 g, ef ekki er í þeim sýnishorn af vöru, annars 500 g. Prentað mál með upphleyptu letri fyrir blinda menn má vega allt að 7000 g hver sending. b. *Bögglum* með áletraðri utanáskrift. c. *Skrásettum bréfapóstsendingum.* Öll þau bréf skulu vera skrásett, sem gjaldgeng mynt er lögð í, handhafaskuldabréf eða aðrar skuldajátningar, sem eru nýtar handhafa, án þess að verðupphæð sé tilgreind. Brot gegn þessu ákvæði varðar sektum, sbr. 22. gr. d. *Bréfapóstsendingum og bögglum með tilgreindu verði* með áletraðri utanáskrift. Tilgreint verð má ekki vera hærra en sannvirði innihaldsins. Fullt verð sendingar þarf ekki að tilgreina, nema beðizt sé talningar, þegar sendingin er látin á póst. e. *Póstávísunum.* f. *Póstkröfum* á bréfapóstsendingum og bögglum. g. *Póstinnheimtum.* h. *Blöðum og tímaritum,* sem menn skrifa sig fyrir. Til blaða og tímarita skal telja sérhvert blað eða rit, sem prentað er eða margfaldað, þegar það á að koma út einu sinni eða oftar á ári í heftum, sem hafa sameiginlegan titil og hvert fyrir sig vegur ekki yfir 500 g. — Póststjórnin setur með reglugerð (sbr. 26. gr.) ákvæði um nánari skilyrði fyrir því, að sendingar þær, sem taldar eru undir liðunum a—h, séu teknar til póstflutnings, meðal annars um stærð sendinganna, þyngd böggla, hámarksupphæð póstávísana, póstkrafna og póstinnheimtusendinga, svo og gerð eyðublaða og notkun. — **2. gr.** Fyrir utan þau störf, sem nefnd eru í 1. gr., hefir póststjórnin **heimild** til að taka að sér önnur störf, sem samrýmanleg eru ætlunarverki hennar, og gera ákvarðanir, svo sem: a. Að ákveða, hve langt frá pósthúsinu staðartaxti megi gilda. — Þó getur staðartaxti eigi gilt fyrir lengri veg en 7 kílómetra frá pósthúsi, nema innansveitar sé, og venjulega aðeins fyrir umdæmi hvers einstaks pósthúss, eða fyrir sendingar, sem eigi eru fluttar með pósti út úr pósthúsinu sjálfu. Staðartaxti má þó gilda um póstflutning milli Reykjavíkur og Hafnarfjarðar. b. Að ákveða, hvort útburður póstsendinga skuli framkvæmdur á kostnað póstsjóðs á vissum svæðum. c. Útburð póstsendinga með hraðboða. d. Blaðaáskriftir, sendingu útgefandaprents og póstáritun blaða og tímarita. e. Útgáfu ferðapóstávísana. f. Póstékka- og póstfærslu-starfsemi (póstgiro). g. Staðfestingu á innihaldi póstsendinga. h. Vátryggingu fram yfir áritað verð. i. Útgáfu skilríkisspjalda. j. Útbýtinu á utanáskriftarlausum sendingum. k. Flutning á farþegum og póstbögglum með bifreiðum. l. Að ákveða aukagjald fyrir flutning póstsendinga loftleiðis. m. Innheimtu á opinberum gjöldum, svo sem tollum og afnotagjöldum útvarps. n. Sölu greiðslumerkja. — Nánari ákvæði um framkvæmd þessara starfa, svo og gjaldskrá fyrir þau, setur póststjórnin með reglugerð (sbr. 26. gr.). — **3. gr.** Með póstum má ekki flytja: a. Hluti, sem bannað er að dreifa út, eða hluti, sem að ytra útliti bera með sér eitthvað ólögmætt, ósæmilegt eða móðgandi. b. Hluti, sem hætta er búin af að flytja, svo sem hluti, er auðveldlega getur kviknað í við núning, loftaðstreymi eða á annan hátt, sprenghætta og ætandi hluti, og hluti, sem sýkingarhætta getur stafað af, svo og daunilla hluti og hluti, sem sérstakir erfiðleikar eru á að flytja vegna þyngdar, lögunar eða ófullnægjandi umbúnaðar. Póststjórninni skal þó **heimilt** að veita undanþágu fyrir slíka hluti, ef komið er í veg fyrir hættu eða óhagræði af flutningi þeirra eins og frekast er unnt, með sérstökum ráðstöfunum, og ástæður að öðru leyti mæla með flutningnum. c. Hluti þá til útlanda, sem bannaður er flutningur á samkvæmt alþjóðasamningum, sem Ísland er aðili að, eða sérsamningum við önnur ríki. — Leiki grunur á, að sendingu beri að útiloka frá póstflutningi, getur póststjórnin krafizt þess, að sendingin sé opnuð í viðurvist póstmanns af sendanda eða viðtakanda, ef svo ber undir. Sé kröfunni ekki sinnt, má póststjórnin neita sendingunni viðtöku eða, sé hún komin í hennar vörzlur, fara með hana eins og sendingu, sem eigi verður komið til skila. — Sé þagað um innihald þesskonar sendinga eða rangt frá skýrt, á póststjórnin heimtingu á bótum frá sendanda fyrir skaða þann, sem kann að hljótast af flutningi sendinganna, auk þess sem sendandi skal sæta sektum samkv. 22. gr., nema þyngri refsing liggi við. — **4. gr.** Umönnun og skil póstsendinga, sem getið er um í 1. grein, nær til flutnings þeirra milli pósthúsa, til að safna þeim saman úr bréfakössum, láta þær í pósthólf, gera aðvart um þær og að bera þær út til viðtakenda á þeim stöðum, þar sem slíkum útburði er komið á (sbr. 2. gr. b.). — [Í Reykjavík og annars staðar í landinu, þar sem daglegur bréfaútburður fer fram og slíkt þykir henta, getur póstmeistari með samþykki póst- og símamálastjórnar, eftir nánari ákvæðum í reglugerð, sem póst- og

1940 Nr. 31 12. febr.

símamálaráðherra setur, gert húseigendum skylt að setja upp bréfakassa í eða við hús sín, á þeim stað, sem póstmeistari samþykkir, undir þann póst, sem í húsið á að fara. Skal gerð kassanna háð samþykki póstmeistara, og er húseigendum skylt að halda þeim við. — Nú lætur húseigandi undir höfuð leggjast að sinna fyrirmælum póstmeistara, og varðar það sektum samkvæmt 22. gr., og heimilast þá póstmeistara, ef svo ber undir, að útvega, setja upp og halda við bréfakössum á kostnað húseiganda. Kostnað þennan má krefja með lögtaki.][1])

II. kafli. — Einkaréttur póststjórnarinnar, þagnarskylda póstmanna, póstleynd m. m. — 5. gr. Póststjórnin hefir, með þeim undantekningum, sem nefndar verða í þessari grein, einkarétt til flutnings innanlands og til útlanda á: 1. Lokuðum bréfum, hvert sem innihald þeirra kann að vera. 2. Öðrum lokuðum sendingum, er fullnægja skilyrðum til þess að vera veitt viðtaka í póst, að svo miklu leyti sem innihald þeirra er ritaðar orðsendingar eða prent útfyllt með skrift. 3. Spjöldum með rituðum orðsendingum eða prentuðum og útfylltum með skrift. — Slíkar sendingar, sem koma frá útlöndum og eiga að fara til viðtakanda í landinu eða flytjast áfram í transit yfir íslenzkt póstsvæði eða með íslenzku póstskipi, skulu þegar í stað afhentar póststjórninni. 4. Í bæjum, þar sem komið hefir verið á daglegum útburði póstbréfa, má enginn reka það sem atvinnu, að safna saman, flytja eða bera út bréfapóstsendingar, sem nefndar eru í 1. gr. a., c. og d. — Póstar, fylgdarmenn eða samferðamenn þeirra, yfirmenn, starfsmenn, skipverjar eða farþegar á póstskipum, vagnstjórar eða farþegar á sérleyfisbifreiðum og bifreiðum, sem hafa undanþágu frá sérleyfi, mega ekki flytja sjálfir eða hafa meðferðis utan pósttösku sendingar, sem nefndar eru í 1. gr. a., c. og d. — Þó eru þessar undanþágur: a. Þegar sendingarnar eru frímerktar samkvæmt töxtum póststjórnarinnar og frímerkin síðan gerð ógild þannig, að póststjórnin verður ekki fyrir neinum tekjumissi, þótt sendingarnar séu sendar utan pósts. b. Þegar einhver flytur sendingar fyrir sjálfan sig eða fyrir mann, sem hann er háður. c. Útgerðarmenn póstskipa, póstvagna og annarra sérleyfisbifreiða og bifreiða með undanþágu frá sérleyfi mega nota þessi flutningatæki sín til þess að flytja bréf og peningasendingar í þágu útgerðarinnar einnar milli stjórnenda og starfsmanna sín á milli. — Öllum óviðkomandi er óheimilt að nota merki póst- og símamálastjórnarinnar, póstlúður með stjörnu og örvum í gegn með kórónu yfir. — Sömuleiðis er einstaklingum og stofnunum óheimilt að hengja upp á almannafæri kassa, er að lit, lögun og gerð eru áberandi líkir bréfakössum póststjórnarinnar. — **6. gr.** a. Enginn, sem er í þjónustu póststjórnarinnar, má gefa nokkrum óviðkomandi manni neina vísbendingu um það, hvernig aðrir noti póstinn, né heldur veita neinum tækifæri til þess að útvega sér slíka vitneskju. Eigi má heldur neitt af því, sem látið er á póst til flutnings, opna né lesa af óviðkomandi mönnum. Þagnarskylda hvílir áfram á viðkomanda, þótt hann fari úr þjónustunni. b. Sendingar, sem ekki verður komið til skila, má póststjórnin opna eingöngu í því skyni að komast eftir, hver sendandi sé, svo auðið sé að afhenda honum sendinguna. Skal þetta gert samkv. reglum, er póststjórnin setur. Póststjórninni er og heimilt að leyfa opnun sendinga á fyllilega tryggan hátt í öðrum tilfellum, þegar það er nauðsynlegt vegna flutnings þeirra eða til þess að rannsaka og koma í veg fyrir skemmdir, sem sending kann að verða fyrir í pósti. c. Vald það, sem dómendum og lögreglustjórum er veitt að lögum til þess að krefjast í sérstökum tilfellum upplýsinga um notkun póstsins, opna póstsendingar til annarra m. m., má eftir nánari ákvörðun ríkisstjórnarinnar veita öðrum hliðstæðum yfirvöldum, einkum tollyfirvöldum, þegar nauðsynlegt þykir til framkvæmda á ákvæðum gildandi laga um eftirlit með inn- og útflutningi.

III. kafli. — Um póstferðir og póstflutning. — 7. gr. Póststjórnin skal sjá um, að póstflutningur komist reglulega áfram, annaðhvort með þeim fargögnum, sem hún á sjálf, eða með öðrum farkosti, eftir því, sem hentast þykir, miðað við stærð og gildi sendinganna. — **8. gr.** a. Hver sá, sem heldur uppi reglubundnum fólksflutningum á landi með sérleyfi eða sérstöku leyfi, er skyldur til, er þess er krafizt, að flytja póst milli endastöðvanna og póststöðvanna á leiðinni. b. Póstflutninginn skal geyma á óhultum stað, þar sem óviðkomandi menn komast ekki að, og er útgerðarmanni eða félagi skylt að sjá um, að póstflutningnum sé skilað á rétta staði á réttum tíma. c. Samkvæmt hinni almennu löggjöf um skaðabótaskyldu ber út-

1) L. nr. 73, 20. apríl 1954, § 1.

1940 Nr. 31 12. febr.

gerðarmaður eða félag ábyrgð gagnvart póststjórninni á póstflutningnum, á meðan hann er í vörzlum hans. — **9. gr.** a. Hvert skip, sem er íslenzk eign, eða skip, sem menn, búsettir hér á landi, hafa á leigu, er skyldugt til, þegar það er afgreitt frá höfn í útlöndum til Íslands, að láta pósthús þar á staðnum vita um för sína og taka bréfa- og blaðapóst til flutnings, ef þess er óskað. — Útgerðarmenn og skipstjóri bera ábyrgð á að þessu sé hlýtt. — b. Hvert skip, sem fer frá höfn á Íslandi til útlendra eða innlendra hafna, er skyldugt að taka til flutnings bréfa- og blaðapóst, ef þess er krafizt. c. Sé skip í reglubundnum flutningaferðum, er það skyldugt til þess að taka til flutnings allskonar póstsendingar, og skal póststjórninni heimilt að hengja upp í skipum þessum læsta póstbréfakassa, þar sem hentugast þykir, og krefjast þess, að fyrir verðbréfa- og böggla-póst sé haldið auðu plássi allt að 3 teningsmetrum. d. Útgerðarmenn, útgerðarfélög og skipstjórar skipa, sem starfrækja reglubundnar flutningaferðir, skulu skyldir til í tæka tíð að senda póststjórninni áætlun um ferðir skipa sinna, svo og tilkynna henni tafarlaust allar þær breytingar, sem kunna að verða á áætluninni síðar. e. Útgerðarmenn, skipstjórar og afgreiðslumenn skipa þeirra, er sigla úr íslenzkri höfn eða milli íslenzkra hafna og eigi eru í áætlunarferðum (reglubundnum flutningaferðum), skulu skýra pósthúsinu á höfnum þeim, er skip hefir viðkomu á, frá ferð þess, hvaða dag og stund það ætli að halda burtu, og skal taka póst til flutnings, ef þess er óskað. Hafi hlutaðeigandi pósthús krafizt þess, að póstflutningur verði fluttur með skipinu, má það ekki fara fyrir þann tíma, sem ákveðinn hefir verið, nema póstflutningurinn sé áður kominn á skip. f. Póstflutninginn skal geyma á óhultum stað, þar sem óviðkomandi menn komast ekki að honum. Verði skip fyrir áföllum eða strandi, ber skipstjóra og skipshöfn að gera allt, sem í þeirra valdi stendur, til bjargar póstflutningnum og koma honum áleiðis til næsta pósthúss. g. Neyðist skipstjóri til þess að leita annarar hafnar en þeirrar, er ferðinni var heitið til, skal hann tilkynna pósthúsinu á staðnum, eða ef ekkert pósthús er, lögreglustjóra eða umboðsmanni hans, að hann hafi póstflutning meðferðis, og fara eftir ráðstöfunum þeim, sem þá kunna að verða gerðar og honum verður frá skýrt. h. Þegar skipstjóri kemur á ákvörðunarstað, skilar hann tafarlaust póstflutningi og bréfakössum á pósthúsinu á staðnum. i. Samkvæmt hinni almennu löggjöf um skaðabótaskyldu ber útgerðarmaður eða útgerðarfélag ábyrgð gagnvart póststjórninni á póstflutningnum frá því við honum er tekið til útskipunar og þar til hlutaðeigandi pósthús hefir tekið við honum gegn kvittun án athugasemda. — **10. gr.** Loftför eru skyldug til, eftir áskorun póststjórnarinnar, að taka til flutnings bréfa- og blaðapóst, eftir því sem rúm og burðarmagn leyfir. — **11. gr.** Verði landpóstur eða fargögn þau, sem póstur er fluttur með, fyrir slysum á leiðinni, eða þurfi þeir af öðrum ástæðum aðstoðar við til að halda áfram ferð sinni, skal hver og einn skyldur til þess þegar í stað, gegn sanngjarnri borgun, að veita alla þá hjálp og aðstoð, sem hann getur í té látið. — Skyldir eru menn að víkja úr vegi fyrir póstlest eða póstbifreiðum, þegar merki er gefið í hæfilegri fjarlægð. — **12. gr.** Póststjórnin greiðir fyrir flutning sendinga þeirra, er hér um ræðir, sanngjarna borgun, miðað við flutningsgjald á öðrum vörum, þó ekki hærri en 10 aura fyrir hvert kílógramm, nema sérstaklega sé um samið.

IV. kafli. — Um burðargjöld og aðrar póstgreiðslur. — 13. gr. Ráðherra sá, er með póstmál fer, ákveður í gjaldskrá, að fengnum tillögum póst- og símamálastjóra, ríkisburðargjaldið fyrir póstsendingar þær, sem nefndar eru í 1. gr. a—h.[1]) — Staðartaxta, burðargjald fyrir innansveitar- og innanbæjarsendingar, ákveður póststjórnin, sbr. 2. gr. a., svo og aukagjald, er taka skal fyrir verðsendingar og böggla, sem eigi hafa farið úr vörzlu póststjórnarinnar, en eiga að sendast lengri veg en utanáskrift segir, eða endursendast til upprunastaðar. Fyrir áfram- eða endursendingu annara sendinga en verðsendinga og böggla skal ekki greiða aukagjald. Fyrir bréf, sem eftir utanáskriftinni eiga aðeins að fara um svæði, sem staðartaxti gildir um, skal þó greiða viðbótargjald, ef bréfið á að fara út fyrir það svæði, og nemur viðbótargjaldið mismun burðargjaldanna, ef bréfið er fullfrímerkt fyrir staðartaxta. Sé slíkt bréf vanfrímerkt eða ófrímerkt, reiknast burðargjaldið samkvæmt ríkistaxta. — Burðargjöld þau, sem ákveðin eru samkvæmt þessari grein, skulu greidd fyrirfram fyrir: skrásett bréf, bréf með tilgreindu verði,

1) Gskr. nr. 165, 16. sept. 1953.

böggla, póstávísanir, póstkröfur, móttökukvittanir, prent, sýnishorn af vörum, verzlunarskjöl, blindraprent, blöð og tímarit samkvæmt h-lið 1. gr., bréfspjöld og bréf, sem eru opin, eða utan á þau ritað, svo að móttakandi getur ráðið af því, hvað þau hafi inni að halda, sendingar til konungs og konungsættingja, sendingar til stjórnarvalda og sveitar- eða bæjarstjórna, að undanskildum almennum bréfum, sem eru frá öðrum en þessum aðilum, þegar þau eru aðeins umbeðnar eða krafðar skýrslur eða umsagnir og sendandi hefir með eiginhandar undirskrift vottað það á sendingunni. — Sendendur eru skyldir til að greiða eftir á bæði burðargjald, sem af vangá kann að hafa láðst að krefja um, þegar sendingin er póstlögð, svo og burðargjald fyrir þær sendingar, sem eigi eru leystar út af viðtakendum, ef póststjórnin krefst þess. — Samkvæmt samningi við póststjórnina geta viðtakendur fengið sendar til sín óborgaðar bréfasendingar, og sendingar, sem annars eiga að vera fullborgaðar fyrirfram, gegn því að borga undir þær einfalt burðargjald. Póststjórnin getur, þegar svo ber undir, heimtað tryggingu fyrir greiðslu burðargjaldsins. — **14. gr.** Gjaldfrjálsar innan hins íslenzka póstsvæðis skulu vera allar þær sendingar, sem samkvæmt alþjóðasamningum eru frígengar í alþjóðapóstþjónustunni. Ennfremur allar póst- og símaembættissendingar innan póst- og símastofnunarinnar. — Að öðru leyti er engin undantekning frá burðargjaldsskyldu. — Til þess að borga undir sendingar, sem ríkissjóður endurgreiðir burðargjaldið fyrir eftir reikningi, má nota þjónustufrímerki. Nánari reglur um þetta, svo og um reikningsskilin, skal setja í reglugerð þeirri, sem um getur í 26. gr.[1]) — **15. gr.** Fyrir störf þau, sem nefnd eru hér á eftir, skal sendandi greiða gjöld, sem póststjórnin ákveður: fyrir að leggja til lakk til innsiglis á sendingu; fyrir að setja á merki, sem þörf er á; fyrir að búa um peningabréf (þar með talið lakk til innsiglis); fyrir að skrifa utan á sendingu; fyrir að fylla út fylgibréf eða póstávísun. — Ennfremur er póstjórninni heimilt að ákveða og taka gjöld fyrir að annast, eftir beiðni viðtakanda, leiðréttingu á utanáskrift sendinga til þeirra, er þeir t. d. hafa bústaðaskipti um stundarsakir (í sumardvöl eða fríum), og fyrir að geyma böggla fram yfir tilsettan tíma. — **16. gr.** Pósthúsin skulu láta sendendum ókeypis í té kvittanir fyrir skrásettum sendingum, sendingum með tilgreindu verði, póstávísunum, póstinnheimtubréfum, sendingum með þjónustufrímerkjum, og fyrir blöðum og tímaritum samkvæmt h-lið 1. greinar. — Kvittanir skulu látnar í té annaðhvort í póstkvittunarbækur, sem póststjórnin býr til og eiga að vera til sölu á pósthúsunum fyrir ákveðið verð, sem póststjórnin setur, eða á eyðublöð, sem póststjórnin gefur út. — Sé kvittað í póstkvittunarbók, ber sendanda sjálfum að færa sendingarnar inn í hana í rétta dálka. Einnig má krefjast þess af sendanda, að hann fylli sjálfur út kvittanaeyðublað eins og texti þess segir til um. — Séu margar sendingar frá sama sendanda til sama viðtakanda settar á póst samtímis, má póstmaður setja þær allar á sömu kvittun. — Fyrir almenn bréf og aðrar sendingar, sem ekki eru skrásettar eða engin ábyrgð er á, verða eigi heimtaðar kvittanir. — **17. gr.** Burðargjald greiðist fyrirfram með því, að nota gildandi frímerki, þar í talin álímd og áprentuð almenn frímerki og þjónustufrímerki og ástimplanir frímerkjavéla, sem póststjórnin löggildir. — Burðargjald fyrir blöð og tímarit samkvæmt 1. gr. h. skal greiða í peningum. — Sendendum ber sjálfum að frímerkja sendingar sínar. — Póststjórninni er heimilt að búa til eða láta búa til frímerki, spjaldbréf, bréfspjöld, umslög og því um líkt, með áprentuðum frímerkjum með þeim verðupphæðum, sem hún álítur haganlegt, og skulu þau vera til sölu á öllum pósthúsum. — Ennfremur er póststjórninni heimilt að láta prenta frímerki á umslög og bréfspjöld, sem búin eru til af einkafyrirtækjum, svo og að stimpla sendingar með frímerkjastimplum fyrir burðargjaldinu eða öðrum stimplum, er sýni, að það sé greitt. — Póststjórnin lætur búa til eyðublöð undir póstávísanir, póstkröfur, póstinnheimtur, fylgibréf, póstkvittanabækur m. m., og tiltekur verðið á þeim. — Fyrir bréfspjöld og önnur eyðublöð með áprentuðum frímerkjum er póststjórninni heimilt að bæta við hæfilegu álagi fyrir kostnaði. — Fyrir sölu á frímerkjum og eyðublöðum með áprentuðum frímerkjum greiðast samkvæmt reglum, er póststjórnin setur, 4 af hundraði. — Eyðublöð, sem keypt eru, verða ásamt frímerkjunum fyrir burðargjaldi sendingarinnar eign póststjórnarinnar um leið og þeim er skilað til flutnings, og eiga sendandi og viðtakandi aðeins rétt á að fá afklippingana

1) Rgj. nr. 54, 21. maí 1908.

við þessi eyðublöð.[a]) — Öllum er óheimilt að nota í öðrum viðskiptum en póstviðskiptum eyðublöð þau, sem póststjórnin gefur út og selur.

V. kafli. — Afhending póstsendinga. — 18. gr. Sendandi hefir ráðstöfunarrétt yfir sendingu þeirri, sem hann hefir látið á póst, þangað til henni er skilað til viðtakanda, og getur hann þangað til krafizt þess, að hún sé endursend, afhent öðrum en þeim, sem utanáskriftin segir til um, eða ráðstafað henni á annan hátt. — **19. gr.** a. Póstsendingar skal afhenda þeim, sem utanáskriftin segir til um, eða þeim, er viðtakandi hefir gefið umboð til þess að taka við sendingunni. — Um afhendingu póstsendinga til ópersónulegra viðtakenda, svo sem firma, hlutafélaga, stofnana o. s. frv., setur póststjórnin nánari fyrirmæli. — Fyrir afhendingu skrásettra sendinga, sendinga með tilgreindu verði, svo og fyrir útborgaðar póstávísanir, póstkröfu- og póstinnheimtuávísanir, skal póststjórnin krefjast löggildrar kvittunar. b. Þessar sendingar má afhenda öðrum en þeim, er utanáskriftin segir til um: 1. Sendingar frá eða til manna, sem eru í fangelsi, skal afhenda eftir því, sem reglugerð fangelsisins mælir fyrir, eða til rannsóknardómarans. 2. Sendingar, sem dómarar eða lögreglustjórar eða önnur yfirvöld, er með sérstökum lögum hafa öðlazt slíkt vald, úrskurða að skuli afhentar sér, skal afhenda samkvæmt úrskurðunum. 3. Sendingar til manna, sem eiga bú sín undir skiptum, má afhenda skiptaráðendum, að undanteknum almennum bréfum, sem eru árituð „einkabréf" eða á annan hátt bera með sér, að þau séu einkabréf. 4. Sendingar til ómyndugra má afhenda þeim, sem að lögum hafa foreldra- eða fjárhaldsrétt yfir þeim. 5. Um sendingar þær, sem ekki skal afhenda gegn kvittun, setur póststjórnin nánari reglur um, hvernig megi afhenda þær öðrum en viðtakanda og á hvaða hátt, t. d. láta þær í bréfakassa. 6. Póststjórnin setur einnig reglur um afhendingu sendinga, sem kvittun á að taka fyrir, þegar ekki næst til viðtakanda sjálfs til að gefa kvittunina, vegna einangrunar eða sóttnæmi. c. Sendingar til manna, sem látnir eru, skal afhenda þeim, er búin hafa til meðferðar, nema sendandi með sérstakri ráðstöfun eða áritun á sendinguna, t. d. „persónulega", hafi tilkynnt, að sendingin skuli endursendast.

VI. kafli. — Um skaðabótaskyldu póststjórnarinnar. — 20. gr. Glatist skrásett bréf í vörzlum póststjórnarinnar, skal greiða sendanda allt að 60 kr. í skaðabætur. — Sé innihaldið glatað að nokkru eða öllu leyti og fullnægt hefir verið nánari skilyrðum, sem póststjórnin setur, má greiða skaðabætur, er samsvari tjóninu. Skaðabæturnar mega þó aldrei fara fram úr 60 krónum. — Glatist bréf með tilgreindu verði eða innihald þess að nokkru eða öllu leyti, meðan það er í vörzlum póststjórnarinnar, bætir póststjórnin skaðann, þó ekki fram yfir það, sem tilgreint var á bréfinu. Hafi innihaldið verið verðskjöl, sem hægt er að ógilda, getur póststjórnin sett það skilyrði fyrir skaðabótagreiðslu, að eignarrétturinn að samsvarandi upphæð verðskjalanna sé framseldur henni. — Komist það upp, að verð póstsendingar sé í sviksamlegum tilgangi talið hærra en það er í raun og veru, skal engar skaðabætur greiða. — Þegar póstávísanir, póstkröfur og póstinnheimtur hafa verið borgaðar póstmanni eftir settum reglum, ber póststjórnin ábyrgð á upphæðum þeirra, og hafi þær verið útborgaðar skökkum viðtakendum og póstmaður eigi sök á því, skal bæta fjárhæðina að fullu samkvæmt reglum þeim, sem gefnar verða í reglugerð þeirri, sem getur um í 26. gr. — Hafi póstkröfusendingin glatazt eða skaddazt, eða þá innihaldið glatazt allt eða eitthvað af því í vörzlum póststjórnarinnar, er eigi hægt að heimta upphæð póstkröfunnar, en skaðabæturnar verða að ákveðast eftir reglum þeim, sem settar eru í þessari grein um þá tegund sendinga, sem hún telst til. — Sé póstkröfusending afhent viðtakanda án þess að póstkrafan hafi verið innheimt, hefir sendandi rétt til að heimta, að póstkröfuupphæðin sé borguð sér af póststjórninni. — Týnist böggulsending eða skemmist eða glatist eitthvað af innihaldi hennar, meðan hún er í vörzlum póststjórnarinnar, bætir póststjórnin sendanda skaðann, þó ekki fram yfir 1 kr. fyrir hvern ½ kílógramm af þyngd sendingarinnar með umbúðum.[a]) En hafi verð verið tilgreint, má heimta skaðabætur eins og fyrr er sagt um bréf með tilgreindu verði. — Sé sending týnd með öllu, skal og borga aftur burðargjald það, sem greitt hefir verið.[a]) — Sendingar eru

a) XXV, 135.

a) XXIV, 140.

í vörzlum póststjórnarinnar frá því að þeim er veitt viðtaka á pósthúsinu og þar til þær eru afhentar eftir því sem utanáskriftin segir, eða sé staður sá, sem sendingin á að fara til, fyrir utan póstsvæði Íslands, þá þangað til hún er afhent hlutaðeigandi póststjórn erlendis til frekari fyrirgreiðslu. Glatist póstsending eða skemmist á erlendu póstsvæði, er póststjórninni skylt að bæta sendanda skaðann eftir því sem alþjóðasamningar segja, eða sérsamningar þeir, sem gerðir hafa verið við hlutaðeigandi land. — Skaðabætur greiðast ekki: a. Þegar skaðinn kemur eingöngu af eðli þess, sem sent er, eða orsakast af illum umbúðum. b. Þegar sending hefir eigi skaddazt að utan á umbúðum eða innsigli, svo að því verði kennt um, að sendingin sjálf hafi skemmzt eða aflagazt; þó skal bæta þann skaða, sem verður á peningum og verðbréfum, hvort sem umbúðir eða innsigli eru ósköddud eða ekki, ef það fé var talið á pósthúsinu, þegar því var skilað þar. c. Þegar skaðinn stafar af óviðráðanlegum atburðum, hernaði eða borgarastyrjöld (vis major).[a] — Ráðherra getur gert undantekning frá þessu ákvæði með reglugerð. — Bætur þær, sem póststjórnin á að gjalda, eftir því sem nú er sagt, ná aðeins til verðs þess hlutar, sem glatazt hefir, eða þeirrar rýrnunar, sem hinir skemmdu munir hafa orðið fyrir, en eigi skal bæta ábata- eða afnotamissi eða peningaverðfall eða yfir höfuð neinar óbeinar afleiðingar skaðans, og skal eigi skylt að greiða bæturnar fyrr en 6 mánuðir eru liðnir frá því að póststjórnin fékk tilkynningu um vanskilin. — Bæturnar greiðast viðtakanda, þegar hann tekur við sendingunni, annars sendanda. — Póststjórnin er ekki skyldug til að greiða skaðabætur fyrir týndar sendingar eða peningaupphæðir, sem ekki er hægt að sýna póstkvittun fyrir, nema það komi í ljós af bókum póststjórnarinnar eða sannist á annan óyggjandi hátt, að sendingin hafi verið látin á póst. — Fyrir aðrar sendingar en þær, sem taldar eru í þessari grein, skal engar skaðabætur greiða. — **21. gr.** Skylda til greiðslu skaðabóta fellur burtu, ef þeirra er eigi krafizt hjá póststjórninni eða pósthúsi innan árs frá því, er sendingin var látin í póstinn eða peningaupphæðin innborguð.

VII. kafli. — Um brot gegn póstlögunum. — 22. gr. [Brot gegn ákvæðum 3., 4., 5., 8., 9., 10. og 11. greinar][1]) varða sektum frá 5 til 500 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. — Fyrir brot á 5. gr., um einkarétt póststjórnarinnar, skal auk sekta greiða venjulegt burðargjald fyrir hverja sendingu, sem flutt hefir verið ólöglega. — Þegar ákveða skal sekt á hendur sendanda, kemur mjög til greina, hvort hann sjálfur eða sá, sem flutti sendinguna, er í þjónustu póststjórnarinnar. — Valdi misferli af hálfu þeirra, sem annast póstflutninga á landi eða sjó, póststjórninni ábyrgðar til skaðabóta, skal hlutaðeigandi auk sektarinnar endurgjalda henni skaðabætur þær, sem hún á að inna af hendi. — Embættismenn eða sýslunarmenn, sem baka ríkissjóði meiri útgjöld fyrir burðargjöld en þeim ber, skulu sæta 5 til 500 kr. sektum. — Fyrir brot gegn ákvæðum 1. greinar c skal greiða sekt, er sé fimmtungur af verði því, er leynt er, þó ekki yfir 20 krónur. — **23. gr.** Póststjórnin ákveður sektir samkvæmt 22. gr., nema hún æski þess, að dómur gangi um málið án úrskurðar af hennar hálfu. — Fyrir brot á ákvæðum 5. greinar má ákveða sektina eftir atvikum á hendur sendanda eða þeim, sem flutt hefir sendinguna, eða þeim báðum. — Ef maður vill eigi una sekt, er póststjórnin hefir úrskurðað honum að greiða, getur hann krafizt innan hálfs mánaðar frá því að honum var birtur úrskurðurinn, að málið gangi til dómstólanna, og skal þá fara með það að hætti opinberra mála. — Póststjórninni er heimilt, ef ástæður mæla með, í einstökum tilfellum, að færa ofangreindar sektir niður, eða gefa þær upp með öllu. — Ofangreindar sektir má fimmfalda þegar miklar sakir eru, auk þess sem póststjórninni er heimilt að útiloka hlutaðeigendur frá póstsambandi um óákveðinn tíma, þannig að hvorki séu fluttar til þeirra póstsendingar eða frá þeim meðan sá tími stendur yfir. — Á sama hátt skal og póststjórninni heimilt að svipta menn póstsambandi, er gera sig seka í megnum vanskilum gegnvart henni. — Allar sektir og undandregið burðargjald má innheimta með aðför, og rennur hvorttveggja í póstsjóð.

VIII. kafli. — Ýmisleg ákvæði. — 24. gr. Póstsendingar þær, sem eigi er hægt að skila viðtakanda né endursenda sendanda, skal selja póstsjóði í hag, og setur póstmálaráðherra um það nánari fyrirmæli. Segi réttur

a) XXIV, 140.

1) L. nr. 73, 20. apríl 1954, § 2.

1940 Nr. 31 12. febr.

eigandi til sín innan 3 mánaða, eftir að salan hefir farið fram, fær hann andvirðið vaxtalaust að frádregnum kostnaði. — Þegar greiða skal sekt, burðargjald eða skaðabætur út af einhverjum hlut, sem er í vörzlum póststjórnarinnar, er henni heimilt að halda honum eftir, eða því, sem hann hefir inni að halda, unz borgað er, og verði eigi borgað, að ráða með öllu yfir hlutnum, eða því, sem hann hefir inni að halda. — **25. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að gera undanþágur frá ákvæðum þessara laga um innaríkissendingar, ef ákvæði um slíka undanþágu er tekið upp í alþjóðapóstsamninga eða sérsamninga, sem Ísland hefir undirskrifað. — **26. gr.** Reglugerðir um framkvæmd á lögum þessum setur póststjórnin eftir þörfum.[1])

1941 Nr. 30 27. júní

Lög um fjarskipti.

I. kafli. — Orðaskýringar. — 1. gr. Í lögum þessum merkja orðin: *Fjarskipti:* það, sem nefnt er „Télécommunication" í alþjóðafjarskiptasamningnum Convention Internationale des Télécommunicationes, Madrid 1932), og þýðir hvers konar fjarflutning tákna, merkja, skriftar, mynda og alls konar hljóða eftir vírum, rafgeislum (radio) eða með öðrum kerfum eða aðferðum, hvort sem eru rafmagns eða sjónmerkja (semafor). — *Fjarskiptavirki:* hvers konar taugar, tæki, tækjahluti, búnað o. þvl., sem er sérstaklega ætlað til að koma á fjarskiptum eða reka þau, hvort heldur er til sendingar, viðtöku eða til þess að flytja aðkomin merki áfram.

II. kafli. — Einkaréttur ríkisins. — 2. gr. Ríkið hefir einkarétt á: 1. Að stofna og reka á Íslandi og í íslenzkri landhelgi og lofthelgi hvers konar fjarskipti með rafstraum eða raföldum, þar á meðal ljósöldum, er ná til sendingar, flutnings og móttöku skeyta, tals, tóna, mynda eða annarra slíkra merkja, hvort heldur er eftir vírum, gegnum loft, sjó eða land eða á annan hátt. 2.[a]) Að flytja til landsins, selja, leigja eða dreifa út á annan hátt, smíða, gera við, breyta eða setja upp hvers konar fjarskiptavirki (tæki, taugar, búnað o. þvl.) eða hluta þeirra, sem notaðir eru til þess, er í 1. tölulið segir, á Íslandi eða í íslenzkum skipum, flugvélum eða öðrum farartækjum, hvort heldur eru til viðtöku, sendingar eða flutnings. 3. Að gefa út nafnskrá um fjarskiptastöðvar og notendur fjarskiptavirkja. — **3. gr.** Ráðherra sá, sem fer með fjarskiptamál ríkisins, getur heimilað einstökum mönnum, félögum eða stofnunum að stofna og reka fjarskiptavirki eða að flytja til landsins, selja, leigja eða dreifa út á annan hátt, smíða, gera við, breyta eða setja upp fjarskiptavirki þau eða hluta þeirra, sem í 2. gr. getur. Leyfið skal veitt um ákveðinn tíma með þeim skilyrðum og kvöðum, sem ástæða þykir til í hvert skipti. Enn fremur getur ráðherra með reglugerð veitt almennt leyfi til tiltekinna minni háttar framkvæmda, sem ekki er hætta á, að valdi truflunum á rekstri fjarskiptavirkja ríkisins. — **4. gr.** Nú eiga einstakir menn, félög eða stofnanir fjarskiptavirki, sem ráðherra hefur áður heimilað að stofna eða reka, og skulu þau leyfi þá haldast, sem hafa verið gefin út eftir 31. desember 1936, nema annað sé ákveðið í leyfisbréfi, sbr. þó 7. gr. Eldri leyfisbréf eru ógild. Leyfishafar skulu að öllu leyti fylgja reglum þeim og fyrirmælum um fjarskiptavirki, sem um þau gilda á hverjum tíma. — **5. gr.** Ráðherra getur látið innsigla fjarskiptavirki, sem ekki eru í notkun, eða hluta þeirra, eða fyrirskipað að fá þau afhent til geymslu undir innsigli. Innsiglið má ekki brjóta án heimildar ráðherra. — **6. gr.** Fjarskiptavirki í erlendum skipum, flugvélum eða öðrum erlendum farartækjum, sem eru innan íslenzkrar landhelgi eða lofthelgi, má aðeins nota samkvæmt þeim ákvæðum, sem ráðherra setur í reglugerð. Ráðherra getur bannað öll fjarskipti innan íslenzkrar landhelgi og lofthelgi og gert þær ráðstafanir, er nauðsynlegar þykja til þess að banninu verði hlýtt. — **7. gr.** Nú vill ríkisstjórnin fá ríkinu til handa tiltekin fjarskiptavirki, sem einstakir menn, félög eða stofnanir eiga, án þess að svo sé ástatt, er í 3. gr. getur, og má þá, ef samkomulag næst ekki, taka þau eignarnámi gegn endurgjaldi, er ákveðið skal af matsnefnd, sem til þess sé kvödd. Miða skal matsupphæðina við þá fjárhæð, er ætla má, að slík fjarskiptavirki mundu kosta af nýju, þegar afhending fer fram, en þó með fullu tilliti til aldurs fjarskiptavirkjanna og þess slits, sem á þeim er orðið. Í matsnefnd skulu vera 3 menn. Hæstiréttur nefnir formann nefndarinnar. Annan hinna nefnir héraðsdómari, þar sem leyfishafi á varnarþing, en hinn þriðja nefnir Verkfræðingafélag Íslands. Eignarnám skal ná til allra

1941 Nr. 30 27. júní

1) Rgj. nr. 13, 25. marz 1925; rgj. nr. 7, 13. febr. 1926; rgj. nr. 105, 25. okt. 1932 og rgj. nr. 183, 15. okt. 1942. — a) XXIV, 8.

tækja og búnaðar sama fjarskiptakerfis, nema eigandi samþykki, að einungis nokkur hluti þess sé tekinn. — **8. gr.** Eigendur fjarskiptavirkja eru skyldir til, hvenær sem þess er krafizt, að láta póst- og símamálastjórninni í té skýrslur um fyrirtækið og leyfa eftirlit með því. Séu slíkar skýrslur eigi gefnar innan hæfilegs frests, sem póst- og símamálastjórnin setur, má knýja þær fram með dagsektum, er renna í ríkissjóð.

III. kafli. — Skylda skipa til að hafa radíóstöð. — 9. gr. Ráðherra getur mælt svo fyrir, að hvert íslenzkt þilskip, sem siglir meira en 3 sjómílur frá landi, skuli hafa loftskeytastöð eða radíótalstöð með ákveðnu lágmarksafli og ákveðnu öldusviði og að minnsta kosti einn skipverja, er hafi starfræksluskírteini fyrir slíka stöð samkvæmt gildandi alþjóðareglugerð (Kairo 1938). Sé skipið í förum milli Íslands og útlanda og hafi minnst 12 manna áhöfn, eða sé það farþegaskip, yfir 200 rúmlestir að stærð, sem sigli með ströndum fram, má skylda það til að hafa loftskeytastöð með minnst 75 watta afli í loftneti á 600 metra öldulengd og að minnsta kosti einn skipverja með loftskeytaprófi. Ef siglingaleið farþegaskipsins er að jafnaði í nánd við strandarstöð, þar sem haldinn er hlustvörður á neyðarbylgju talstöðvanna allan sólarhringinn, má þó í stað loftskeytastöðvar láta nægja, að skipið hafi talstöð með ákveðnu lágmarksafli, er svari til fjarlægðar venjulegrar siglingaleiðar frá strandarstöðinni.[1])

IV. kafli. — Stjórn, rekstur og eftirlit fjarskiptamála.[2]) — 10. gr. Póst- og símamálastjórnin annast framkvæmd á einkarétti ríkisins, sem í öðrum kafla getur, og hefur eftirlit með því, að gildandi alþjóðafyrirmælum, milliríkjasamningum, lögum, reglugerðum og fyrirmælum um fjarskiptamál sé fylgt, þar á meðal gildandi fyrirmælum til öryggis mannslífa á sjó, að því er snertir radíótæki í íslenzkum skipum og rekstur þeirra.[a]) Þó er undanskilin framkvæmd þeirra mála, sem ríkisútvarpinu, vitamálastjórninni og skipaskoðun ríkisins eru falin með sérstökum lögum. — **11. gr.** Póst- og símamálastjórninni er heimilt að láta framkvæma þær breytingar og endurbætur á núverandi fjarskiptavirkjum ríkisins og gera aðrar ráðstafanir, sem reynslan hefir sýnt, að nauðsynlegar eru góðum og öruggum rekstri, eða alþjóðafyrirmæli eða milliríkjasamningar krefjast. Enn fremur að reisa minni háttar fjarskiptastöðvar, svo og að setja upp notendasíma og stofna til annarra minni háttar framkvæmda. — **12. gr.** Ráðherra setur gjaldskrár fyrir uppsetningu og notkun fjarskiptavirkja og breytir þeim, þegar þörf krefur. Hann setur í reglugerð nánari fyrirmæli um framkvæmd fjarskiptamála, rekstur og viðhald fjarskiptavirkja, eftirlit með þeim og annað, er þar að lýtur.[1])[a])

V. kafli. — Uppsetning og vernd fjarskiptavirkja o. fl. — 13. gr. Sérhver eigandi eða umráðamaður fasteignar er skyldur að leyfa póst- og símamálastjórninni að leggja víra og taugar fjarskiptavirkja um land sitt, yfir það eða í jörðu, yfir hús eða önnur mannvirki á landinu, á þeim, gegnum þau eða undir þeim. Heimilt skal að taka efni það, sem þarf til lagningar víra eða tauga, svo sem grjót, möl eða grassvörð, þar sem hentast er. Þó skal taka tillit til þess, ef því verður við komið, hvar eigendur eða umráðamenn mannvirkja æskja eftir, að vírar eða taugar, sem snerta eign þeirra, séu lagðar, eða efni tekið, enda hafi það engan verulegan kostnaðarauka eða önnur vandkvæði í för með sér. — Mönnum, sem í þágu póst- og símamálastjórnar eru að starfa að þessum fjarskiptavirkjum eða hafa umsjón með þeim, skal heimilt tálmunarlaust að fara um land manna eða hús, svo framarlega sem það að dómi póst- og símamálastjórnar telst nauðsynlegt vegna þessara starfa. Um hús, sem búið er í, mega þeir þó ekki fara nema frá kl. 8 að morgni til kl. 10 að kvöldi, nema samkvæmt skriflegum úrskurði póst- og símamálastjórnar, enda forðist þeir að valda íbúunum meiri óþægindum en brýnasta nauðsyn krefur. — **14. gr.** Þar, sem fjarskiptavirki ríkisins eru, má ekki reisa mannvirki, setja upp tæki, leggja pípur eða raftaugar, gera jarðrask eða aðrar ráðstafanir, er af geta hlotizt skemmdir á fjarskiptavirkjunum eða truflun á rekstri þeirra, nema áður hafi fengizt samkomulag við póst- og símamálastjórnina um, hvernig það skuli gert og hve-

1941 Nr. 30 27. júní

1) Auglýs. nr. 191, 21. nóv. 1947. — 2) Rgj. nr. 70, 9. maí 1942. — a) XIII, 51, XIV, 210, XXIV, 8.

1) Rgj. nr. 118, 15. nóv. 1917; rgj. nr. 70, 9. maí 1942; gjskr. nr. 199, 23. nóv. 1951 og gjskr. nr. 120, 28. maí 1945, gjskr. nr. 35, 26. febr. 1952, rgj. nr. 113, 20. júní 1945 og rgj. nr. 1, 23. marz 1949 (Stj.tíð. 1952, B, 2—3) og rgj. nr. 133, 13. júlí 1951. — a) XXIV, 8—9.

nær. Sá, er óskar að gera þessar ráðstafanir, ber allan kostnað, sem af þeim leiðir, beinan og óbeinan, nema annað hafi orðið að samkomulagi. Ef óvæntur atburður hefur gert það nauðsynlegt að framkvæma áðurnefndar ráðstafanir fyrirvaralaust eða þær hafa verið framkvæmdar í ógáti, skal sá, er þær gerir, þegar í stað tilkynna það póst- og símamálastjórninni, og skal hann greiða allan kostnað, sem af þeim leiðir, bæði beinan og óbeinan, t. d. viðskiptatap, nema annað verði að samkomulagi. — Nú hefur einhver einhvers konar mannvirki, tæki, pípur, raftaugar o. þvl., sem geta valdið truflunum á rekstri fjarskiptavirkja ríkisins, og skal póst- og símamálastjórninni þá heimilt að gera á kostnað eiganda nauðsynlegar ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir baga þann, sem af þessu hlýzt eða getur hlotizt fyrir fjarskiptavirkin. — Ef ekki nást samningar um þessi mál við póst- og símamálastjórnina, er heimilt að skjóta málunum til úrskurðar ráðherra. — **15. gr.** Þegar skip er innan eða utan landhelgi að starfa að lagningu eða viðgerð fjarskiptastrengja og ber til sýnis alþjóðamerki eða önnur merki, er gefa starf þetta til kynna, þá skulu önnur skip, sem sjá eða eiga að geta séð þessi merki, halda sér eigi skemmra en mílufjórðung frá aðgerðarskipinu. Net og önnur veiðarfæri skal hafa í sömu fjarlægð. Bátar skulu þó hafa 24 stunda frest til þess að taka burtu veiðarfæri, sem í sjó liggja. — Nú hefur dufl verið lagt út vegna lagningar eða viðgerðar á sæstreng fjarskiptavirkja, og skulu skip þá halda sér og veiðarfærum sínum eigi skemmra en ¼ úr mílufjórðung frá duflinu. — **16. gr.** Ef skip hefur orðið að sleppa akkeri eða leggja net eða önnur veiðarfæri í sölurnar til þess að komast hjá því að skemma sæstrengi fjarskiptavirkja, enda hafi skipið sjálft ekki stofnað til hættunnar með gálauslegu atferli, þá á það kröfu til skaðabóta frá eiganda strengjanna. Ef unnt er, skal þegar færa til bókar skýrslu um tjónið, staðfesta af skipverjum. Svo skal og skipstjóri gefa sjóferðaskýrslu um tjónið í fyrstu höfn, sem því verður við komið. Formaður sjódóms, er við sjóferðaskýrslu tekur, skal þegar tilkynna eiganda sæstrengjanna um tjónið. — **17. gr.** Ef afla þarf lóðar eða annarrar eignar í sambandi við lagningu eða rekstur fjarskiptavirkja ríkisins, og samningum um kaup verður ekki við komið, má eftir ráðstöfun ráðherra taka eignina eignarnámi gegn endurgjaldi, sem metið sé eftir eignarnámslögum. — Ríkissjóður skal og bæta tjón á landi manna, mannvirkjum eða öðrum eignum, sem hlotizt hefur af lagningu eða viðhaldi fjarskiptavirkja ríkisins. Verði samningum ekki komið við, skulu bæturnar fara eftir mati óvilhallra, dómkvaddra manna. — **18. gr.** Í leyfisbréfum, sem gefin verða út samkvæmt 3. gr. laga þessara, má ákveða, að fyrirmæli 13., 14. og 17. gr. skuli að öllu eða nokkru leyti og með þeim afbrigðum, er þurfa þykir, ná til þeirra fjarskiptavirkja, sem leyfisbréf hljóðar um.

1941 Nr. 30 27. júní

VI. kafli. — Leynd og vernd fjarskipta. — **19. gr.** Allir starfsmenn, þar með taldir nemendur, fjarskiptavirkja ríkisins skulu skyldir, bæði meðan þeir gegna starfinu og eftir að þeir hafa látið af því, að halda leyndu fyrir öllum út í frá efni skeyta, sem koma eða fara, svo og að þau hafi komið eða farið og hver hafi fengið þau eða sent. Þeir skulu og halda leyndu fyrir öllum út í frá efni samtala um fjarskiptavirki ríkisins, svo og að samtöl hafi farið fram og hverjir hafi átt tal saman. Má ekki án undangengins dómsúrskurðar veita óviðkomandi mönnum aðgang að því að sjá skeyti eða önnur starfræksluskjöl, sem almenningi er ekki ætlað að sjá, eða aðgang að því að hlusta á fjarskiptasamtöl eða hljóðrita þau.[a]) Ráðherra ákveður, hvort slíkum úrskurði skuli áfrýjað. Sams konar leyndarskylda skal á þeim hvíla um myndir eða merki, sem flutt hafa verið um fjarskiptavirkin og ekki eru fyrir almenning. Þeim er og stranglega bannað að notfæra sér á nokkurn hátt persónulega innihald slíkra skeyta, samtala, mynda, merkja eða starfræksluskjala. Ráðherra setur í reglugerð nánari fyrirmæli um þagnarskyldu starfsmanna fjarskiptavirkja. — . . .[1]) **20. gr.** Ef nokkur starfsmaður, þar með taldir nemendur, fjarskiptavirkja ríkisins ónýtir, aflagar eða skýtur undan skeytum, myndum eða öðrum merkjum, sem afhent eru til flutnings um fjarskiptavirkin, eða ef hann liðsinnir öðrum í þess konar athæfi, þá varðar það viðurlögum samkvæmt 4. tölulið 27. gr. — **21. gr.** Í leyfisbréfum, er ríkisstjórnin gefur út samkvæmt 3. eða 4. gr. laga þessara, má leggja á starfsmenn fjarskiptavirkja, sem leyfisbréfið hljóðar um, sams konar skyldur sem á starfsmönnum fjarskiptavirkja ríkisins

1) L. nr. 27, 5. marz 1951, § 202. — a) VII, 373.

1941 Nr. 30 27. júní

hvíla eftir 19. og 20. gr., enda varða þá brot á þeim skyldum sömu viðurlögum sem brot starfsmanna fjarskiptavirkja ríkisins. — **22. gr.** Enginn má, án heimildar, taka við fjarskeytum, myndum eða öðrum fjarskiptamerkjum eða hlusta á fjarskiptasamtöl. Ekki má heldur skrá neitt slíkt, tilkynna það öðrum eða notfæra sér það á nokkurn hátt.

VII. kafli. — Stöðvun fjarskipta. — 23. gr. Ríkisstjórnin á rétt til að stöðva hvert skeyti eða samtal eða önnur fjarskipti, sem teljast hættuleg öryggi ríkisins eða koma í bága við lög landsins, opinbera reglu eða siðferði. Þegar eins stendur á, getur hún sömuleiðis stöðvað rekstur fjarskiptaþjónustunnar um skemmri eða lengri tíma og að nokkru eða öllu leyti.

VIII. kafli. — Fjarskiptavirki á hættulegum tímum. — 24. gr. Á ófriðartímum og þegar það telst nauðsynlegt vegna öryggis ríkisins, getur ráðherra fyrirskipað, að engir aðrir en þeir, sem heimild hafa til þess frá póst- og símamálastjórninni, megi eiga eða hafa í vörzlum sínum tilteknar tegundir fjarskiptavirkja eða hluti, sem eru sérstaklega ætlaðir í þau, og ekki heldur aðrar tilteknar tegundir tækja, sem nota má til þess að koma á fjarskiptum. Ráðherra getur einnig bannað að aðstoða menn við að setja saman þess konar fjarskiptavirki eða tæki án heimildar eða að afla hluta til þeirra eða að hvetja menn beint eða óbeint til þessa. — **25. gr.** Nú á maður eða hefur í vörzlum sínum einhver slík fjarskiptavirki eða tæki, sem nefnd eru í fyrirmælum ráðherra samkvæmt 24. gr., og skal hann þá þegar í stað tilkynna póst- og símamálastjórninni það og afhenda henni fjarskiptavirkin eða tækin eða hluta þeirra eftir því, sem hún þá mælir fyrir um. Komi endurgjald til greina, fer það eftir mati póst- og símamálastjórnar.

IX. kafli. — Milliríkjasamningar. — 26. gr. Alþjóðasamningar og aðrir milliríkjasamningar um fjarskiptamál, sem ríkisstjórn Íslands fullgildir, ásamt þar að lútandi reglugerðum, sem ríkisstjórnin viðurkennir, skulu gilda sem lög, og varða brot gegn ákvæðum þeirra refsing samkv. 1. lið 27. gr.

X. kafli. — Viðurlög við brotum á lögum þessum o. fl. — 27. gr. 1. Brot gegn 2.—6. gr., 1. mgr. 14. gr. og 15. gr. varða sektum allt að 10000 krónum, eða varðhaldi, ef miklar sakir eru. Upptæk skal gera tæki þau og hluti, sem í heimildarleysi hafa verið flutt inn, smíðuð eða starfrækt. 2. Valdi maður af ásettu ráði eða gáleysi truflun eða skemmdum á fjarskiptavirkjum, þá varðar það sektum, nema verki sé svo varið, að það eigi að varða refsingu eftir því sem í 176. gr. almennra hegningarlaga segir.[a]) Sá, sem skemmdum eða truflun hefur valdið, skal bæta allt tjón, sem af því hefur hlotizt, þar með talið viðskiptatap. 3. Brot gegn 19. gr. (sbr. og 21. gr.) varðar refsingu samkvæmt 136. gr. almennra hegningarlaga, sé það framið af ásetningi. Víkja skal þá starfsmanni þeim, sem brotlegur hefur gerzt, frá starfi. Sé brotið framið af starfsmanni stofnunar, sem í 3. eða 4. gr. getur, sbr. 21. gr., skal honum vikið úr þjónustu stofnunarinnar, ef ríkisstjórnin krefst þess. — Hafi brot gegn 19. gr. (sbr. og 21. gr.) verið framið af gáleysi, varðar það sektum. — 4. Brot gegn 20. gr. (sbr. og 21. gr.) varðar refsingu samkvæmt 137. gr. almennra hegningarlaga, sé það framið af ásetningi. Ákvæði 3. töluliðs hér á undan um brottvikningu starfsmanns þess, er sekur hefur gerzt, koma hér einnig til greina. Sé brotið framið af gáleysi, varðar það sektum. 5. Brot gegn 22. gr. varðar sektum samkvæmt 1. mgr. 228. gr. almennra hegningarlaga. 6. Brot gegn 24. og 25. gr. og fyrirmælum, er ráðherra setur samkvæmt þeim, varða varðhaldi eða fangelsi. Þó má beita sektum, ef sök er smávægileg eða sérstakar málsbætur eru fyrir hendi. 7. Þann, sem ekki stendur skil á áföllnum gjöldum á réttum gjalddaga fyrir fjarskipti eða afnot fjarskiptavirkja, má útiloka algerlega frá öllum fjarskiptum, hvort heldur er til hans eða frá honum, um óákveðinn tíma, þar til hann hefur greitt skuld sína að fullu. 8. Ákveða má í reglugerðum, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, að brot gegn ákvæðum þeirra varði refsingum samkvæmt lögunum.[b])

1941 Nr. 30 27. júní

Lög um einaksíma í sveitum.

1929 Nr. 11 14. júní

I. Samþykktir. — 1. gr. Heimilt er sýslunefndum, að fengnum tillögum landssímastjóra, að gera samþykktir um einkasímalagning um ákveðin svæði í sveitum innan sýslu. — **2. gr.** Þegar samþykkt er gerð á sýslufundi, skal með nægum fyrirvara kvatt til fundar á svæði því, sem ætlazt er til, að

a) VI, 500, IX, 417. — b) XIII, 51, XIV, 210.

1929 Nr. 11 14. júní

samþykktin nái yfir. Sýslunefndin ákveður fundarstað, en oddviti hennar, eða sá, er hún kýs til, auglýsir fundardag og stjórnar fundi. Atkvæðisrétt á þeim fundi eiga allir fullveðja menn, sem gjaldskyldir eru til símalínunnar eftir samþykktinni. — **3. gr.** Á fundi þeim, er getur í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp sýslunefndarinnar til samþykktar. Fallist fundurinn með ⅔ atkvæða á frumvarpið óbreytt, sendir sýslumaður það stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með ⅔ atkvæða og sýslunefnd fellst á þær. — Fallist sýslunefnd ekki á breytingar fundarins, skal kveðja til fundar á ný, og samþykki fundurinn þá frumvarpið óbreytt með ⅔ atkvæða, fer um það sem fyrr segir. — Frumvarp, er eigi nær ⅔ atkvæða á samþykktarfundi, er fallið. — **4. gr.** Þegar samþykkt er send stjórnarráðinu til staðfestingar, skal hún endursendast óstaðfest ásamt synjunarástæðum, ef hún virðist koma í bága við grundvallarreglur laga eða rétt manna, eða ganga of nærri efnahag einstaklinga. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur, hvenær hún öðlast gildi. — Samþykkt, er stjórnarráðið hefur staðfest, má ekki breyta á annan hátt en hún var stofnuð. — **5. gr.** Í samþykkt skal ákveðið: a) um legu einkasímans og gerð, b) um greiðslu kostnaðar við lagning og viðhald símans, c) um starfrækslu símastöðva, d) um símafélag. — **6. gr.** Ákveða má, að kostnaðinum, að því leyti, sem hann fæst ekki greiddur á annan hátt, sé jafnað á eigendur fasteigna á svæðinu, eftir verði fasteignanna. Sömuleiðis má leggja einhvern hluta kostnaðarins á menn eftir efnum og ástæðum, lausafjáreign eða eftir tölu verkfærra manna, eða eftir öllu þessu. Loks má ákveða mishá framlög eftir aðstöðu til einkasímans og að þeir greiði sérstök gjöld, er öðrum frekar hafa símans not, svo sem sveitaverzlun, bifreiðarstjórar o. fl. — **7. gr.** Skylt er einkasímafélagi að taka lán til greiðslu lagningarkostnaðar einkasíma, er allir félagsmenn beri sameiginlega ábyrgð á og afborgi á hæfilegum tíma, svo framarlega að fullt samkomulag náist ekki um greiðslu þegar í stað. — **8. gr.** Skylt er hverjum, sem æskir innlagningar síma til sín frá einkasímalínu, að bera kostnaðinn við innlagninguna og viðhald tækja sinna, að því leyti sem hann er ekki greiddur af landssímanum, samkv. 14. gr., eða opinberu fé. — **9. gr.** Í einstaka tilfelli má ákveða gjald af símtölum og símskeytum á einkalínu og út af henni, ef til þess fæst leyfi landssímastjóra, sem ákveður, hve hátt gjaldið skuli vera. — **10. gr.** Hver sá, sem gjaldskyldur er til einkasíma eftir samþykkt, á rétt á að leggja síma inn hjá sér frá aðaleinkalínunni án aukins gjalds til hennar, ef það þykir fært að dómi landssímastjóra, enda sé að öllu vandlega frá innlagningunni gengið. — **11. gr.** Gjöldum til einkasíma samkv. löggiltri samþykkt fylgir lögtaksréttur eftir lögum nr. 29, 16. des. 1885. — **12. gr.** Fyrir brot gegn samþykkt má ákveða sektir allt að 200 krónum, er renna í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið, og fer um mál út af slíkum brotum sem almenn lögreglumál.

II. Tengigjald og framlag landssímans. — **13. gr.** Þegar einkasímalínu er komið á samkvæmt lögum þessum, skal greiða árlega af hverju talfæri á línunni 10 krónur til landssímans sem tengigjald, enda annist þá landssíminn alla afgreiðslu á miðstöðinni í stöðvartímanum, notendum að kostnaðarlausu. — **14. gr.** Nú er samþykkt sett samkvæmt lögum þessum, og greiðir þá landssíminn, ef fé er fyrir hendi, ⅗ alls kostnaðar við lagning einkasímans og innlagningar frá honum, að frádregnum flutningskostnaði á símaefni frá skipshlið út á línusvæðið. Skilyrði fyrir framlagi landssímans eru: a) að ekki sé notað annað efni eða önnur tæki en þau, er landssímastjóri tekur gild, b) að landssíminn annist lagning línunnar og uppsetning tækja, c) að hlutaðeigandi sveitar- og sýslustjórn ábyrgist starfrækslu einkasímans eftir því, sem landssímastjóri mælir fyrir um, d) að sömu stjórnarvöld ábyrgist, að línunni sé að öllu vel við haldið.

Lög um lántöku fyrir ríkissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl. **1940** Nr. 95 14. maí

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að taka allt að 225 þús. kr. lán handa landssímanum. — Skal láni þessu varið til þess að gera landssímanum fært að selja öllum íslenzkum þilskipum, sem eru að stærð um 10 rúmlestir eða meira og enn vantar talstöð eða fullnægjandi viðtæki, slík tæki á leigu, innan ársloka 1942. — Af láni þessu má landssím-

1940 Nr. 95 14. maí

inn verja allt að 25 þús. kr. gegn svipaðri fjárhæð annarsstaðar að til þess að koma upp talbrú á Siglufirði vegna talstöðvarþjónustunnar. — **2. gr.** Atvinnumálaráðherra setur gjaldskrá um leigu talstöðva og viðtækja þeirra, er landssíminn selur skipum á leigu.[1])

1936 Nr. 33 1. febr.

Lög um Ferðaskrifstofu ríkisins.

1. gr. Ríkisstjórnin setur á stofn skrifstofu í Reykjavík, er nefnist Ferðaskrifstofa ríkisins, og skal hún starfa að því að veita fræðslu um landið innanlands og utan með fræðsluritum, útvarpserindum, fyrirlestrum, kvikmyndum, auglýsingum og á annan hátt, með það fyrir augum að vekja athygli ferðamanna á landinu og kynna það á þann hátt, að menn fái sem gleggsta hugmynd um lands- og þjóðarháttu, menningu, atvinnulíf og framleiðslu. Ferðaskrifstofa ríkisins hefir með höndum leiðbeiningar og fyrirgreiðslu innlendra og erlendra ferðamanna, og hefir hún ein rétt til þess að starfrækja ferðaskrifstofu fyrir erlenda menn. — Heimilt er þó ráðherra að leyfa erlendum ferðaskrifstofum, sem áður hafa starfað hér á landi, að hafa umboðsmenn hér á landi, og setur hann reglur um starfssvið þeirra og eftirlit með starfsemi þeirra. Leyfi þetta skal veitt um ákveðið tímabil, en þó ekki lengur en til 5 ára í senn. — **2. gr.** Nú takast samningar um gagnkvæm erindi og upplýsingar milli Ríkisútvarpsins og erlendra útvarpsstöðva, og skal þá starfsemi Ríkisútvarpsins í þessu efni jafnan hagað eftir samkomulagi við forstjóra Ferðaskrifstofu ríkisins. — **3. gr.** Ferðaskrifstofa ríkisins skal jafnan veita ókeypis leiðbeiningar um ferðalög umhverfis landið og á landinu, um gistihús, farartæki, ákvörðunarstaði og annað, sem ferðamönnum er nauðsynlegt að fregna um, jafnframt því sem hún annast og sér um, að ferðamönnum, innlendum sem útlendum, er þess óska, sé veittur hverskonar fararbeini. — [**4. gr.** Ferðaskrifstofa ríkisins skipuleggur ódýrar orlofsdvalir og orlofsferðir og gerir sér far um að semja um afslátt á dvalarkostnaði og fargjöldum með farartækjum ríkisins og einkafyrirtækjum fyrir hópferðir, sem farnar eru fyrir orlofsfé. Skal ferðaskrifstofan leita samvinnu við stéttarfélög launþega, til þess að orlofslöggjöfin geti komið að sem beztum notum. — Hið sama gildir um hópferðir, sem stofnað er til af bændum landsins.][1]) — **5. gr.** Ferðaskrifstofa ríkisins skal hafa rétt til þess að heimta gjaldskrár af gistihúsum, veitingahúsum og eigendum fólksflutningsbifreiða. Nú virðist einhver liður gjaldskránna ósanngjarn, og hefir þá ferðaskrifstofan heimild til þess að breyta honum, að fengnum tillögum nefndar, er eigendur gistihúsa og veitingahúsa og eigendur fólksflutningsbifreiða hafa rétt til að útnefna menn í, samkvæmt reglugerð, er ríkisstjórnin gefur út. Nú virðist Ferðaskrifstofu ríkisins akstur með ferðamenn skiptast ójafnt milli fólksflutningastöðva, og hefir hún þá rétt til að setja reglur um skiptingu akstursins milli þeirra, enda komi samþykki ráðherra til. — **6. gr.** Ferðaskrifstofan skal hafa eftirlit með hreinlæti á gistihúsum og veitingahúsum, prúðmannlegri umgengni og aðbúnaði ferðamanna. Finni ferðaskrifstofan ástæðu til umvöndunar, skal hún gera eigendum gistihúsanna og veitingahúsanna viðvart um það. Nú láta eigendur gistihúsa og veitingahúsa eigi skipast við umvöndun skrifstofunnar, og hefir þá ríkisstjórnin, að fengnum tillögum ferðaskrifstofunnar, heimild til þess að svipta eigendur gistihúsa og veitingahúsa réttinum til þess að reka þau. Á sama hátt hefir ríkisstjórnin heimild til, að fengnum tillögum ferðaskrifstofunnar, að svipta umboðsmenn fyrir erlendar ferðaskrifstofur, sem hér kunna að hafa fengið leyfi til að starfa, þessu starfsleyfi, ef þeir brjóta settar reglur í verulegum atriðum. — **7. gr.** Laun forstjóra Ferðaskrifstofu ríkisins skulu ákveðin í launalögum, en þangað til það verður gert skal ráðherra sá, er ferðaskrifstofan heyrir undir, ákveða þau. Ráðherra ákveður í reglugerð nánar um fyrirkomulag og rekstur skrifstofunnar og um tölu, launakjör og starfsvið starfsmanna hennar.[2])...[3]) **8. gr.** [Heimilt er að greiða kostnað við rekstur Ferðaskrifstofu ríkisins af sérleyfisgjaldi bifreiða, sem innheimt er samkvæmt 6. gr. laga nr. 22 30. janúar 1945, um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum.][4]) — **9. gr.** . . .[5]) — **10. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 100—1000 króna, nema þyngri refsingar liggi við samkvæmt öðrum lögum, og skal fara með mál út af brotum sem almenn lögreglumál.

1) Gjskr. nr. 127, 28. júní 1941.

1) L. nr. 20, 12. marz 1947, § 1. — 2) Rgj. nr. 30, 30. apríl 1936. — 3) L. nr. 20, 12. marz 1947, § 2. — 4) Sömu l., § 3. — 5) Sömu l., § 4.

1936 Nr. 33 1. febr.

j. Tryggingar.

1954 Nr. 20 8. marz

Lög um vátryggingarsamninga.

I. kapituli. — Sameiginlegar reglur um allar tegundir vátrygginga. — Inngangur. — 1. gr. Lög þessi gilda um vátryggingarsamninga, sem gerðir eru við vátryggingarhlutafélög, gagnkvæm vátryggingarfélög eða önnur félög eða stofnanir, sem reka vátryggingarstarfsemi. — Lögin gilda ekki um: a. endurtryggingar; b. almannatryggingar samkvæmt l. nr. 50 7. maí 1946, sbr. l. nr. 1 12. jan. 1952 og l. nr. 38 27. febr. 1953; c. stríðsslysatryggingar skipshafna samkvæmt l. nr. 43 9. maí 1947, eða ófriðartryggingar, sbr. l. nr. 2 21. jan. 1944; d. tryggingar samkvæmt l. nr. 51 27. júní 1921, l. nr. 41 27. júní 1925, l. nr. 15 7. maí 1928, l. nr. 101 30 des. 1943, sbr. l. nr. 40 15. febr. 1945, l. nr. 102 30. des. 1943, l. nr. 103 30. des. 1943 og l. nr. 86 11. júní 1938, sbr. l. nr. 114 30. maí 1940; e. samninga, þar sem stéttarfélög lofa að veita meðlimum sínum bætur fyrir tjón, er þeir bíða af atvinnuleysi eða stöðvun atvinurekstrar; f. samninga, þar sem vinnuveitandi heitir mönnum, er starfað hafa við atvinnurekstur hans, eftirlaunum. — **2. gr.** „Félagið" merkir í lögum þessum vátryggjanda. — „Vátryggingartaki" merkir þann, er gert hefur samning um vátryggingu við félagið. — „Vátryggður" merkir þann, sem kröfu á um greiðslu bóta, er til hennar kemur. — **3. gr.**[a]) Ákvæði laga þessara koma því aðeins til greina, að eigi sé á annan veg áskilið berum orðum í samningi eða verði talið í honum fólgið. Þetta gildir þó ekki um þau ákvæði, er lögin sjálf berum orðum lýsa ófrávíkjanleg eða ófrávíkjanleg eru samkvæmt öðrum réttarreglum. — **Rangar upplýsingar við samningsgerð. — 4. gr.** Hafi vátryggingartaki, er vátryggingin var tekin, sviksamlega gefið rangar upplýsingar um atvik, er ætla mátti að skiptu máli fyrir félagið, eða leynt slíkum atvikum sviksamlega, er samningurinn ekki skuldbindandi fyrir félagið. Sama gildir, ef framkoma hans hefur að öðru leyti verið með þeim hætti, að það mundi almennt verða talið óheiðarlegt að bera samninginn fyrir sig. — **5. gr.** Ef ætla má, að vátryggingartaki hafi, er vátryggingin var tekin, hvorki vitað né mátt vita, að upplýsingar, er hann gaf, voru rangar, er félagið skuldbundið svo sem engar rangar upplýsingar hefðu verið gefnar. — Sé um skaðatryggingu að ræða, getur félagið þó sagt vátryggingunni upp með 14 daga fyrirvara. — **6. gr.** Hafi vátryggingartaki gefið rangar upplýsingar, er öðruvísi stendur á en segir í 4. og 5. gr., er félagið laust mála, ef ætla má, að það hefði ekki tekið á sig vátrygginguna, hefði það haft rétta vitneskju um málavexti.[a]) — Ef ætla má, að félagið hefði tekið vátrygginguna á sig, en með öðrum kjörum, ábyrgist það að þeim mun, sem það mundi hafa skuldbundið sig fyrir hið umsamda iðgjald. Ef félagið mundi hafa takmarkað ábyrgð sjálfs sín enn frekar með endurtryggingu, lækka bæturnar í hlutfalli við það. — Sé um sjóvátryggingu eða aðra flutningatryggingu að ræða, gilda ákvæði 2. mgr. ekki. Í þess stað ábyrgist félagið þá aðeins að þeim mun, sem sannað verður, að atvik þau, er rangt var skýrt frá, hafi engin áhrif haft um það, að vátryggingaratburðurinn gerðist eða hve mikið tjónið varð. — **7. gr.** Láti vátryggingartaki hjá líða að skýra frá atvikum, skiptir það engu máli um ábyrgð félagsins, nema honum hafi mátt vera það ljóst, að atvik þau, er eigi var frá skýrt, skiptu máli fyrir félagið, og meta megi það atferli stórkostlegt gáleysi af hans hálfu. Ef svo er, skal það metið sem hann hafi gefið rangar upplýsingar, sbr. 6. gr. — **8. gr.** Vilji félagið bera fyrir sig eitthvert atvika þeirra, er ræðir um í 5.—7. gr., skal það, er það hefur fengið vitneskju um þau, skýra vátryggingartaka án ástæðulausrar tafar frá því, að hve miklu leyti það vill neyta réttar þess, er umræddar greinar veita því. — **9. gr.** Félagið getur eigi borið það fyrir sig, að rangt hafi verið frá skýrt eða launung viðhöfð, hafi það vitað hið rétta, er vátryggingin var tekin, eða mátt vita það, né heldur, ef atvik þau, er félaginu var ókunnugt um, skiptu það eigi máli eða skipta eigi máli framar. — **10. gr.** Félagið getur eigi borið fyrir sig samning, sem fer í bága við 5. gr. eða 7.—9. gr. — Hafi félagið undanskilið sig ábyrgð, ef svo skyldi reynast, að upplýsingar, er annar maður en vátryggingartaki gaf því, reyndust rangar, þá hefur það eigi ríkari áhrif en það mundi hafa haft, ef vátryggingartaki sjálfur hefði gefið þær upplýsingar. — Sama gildir, ef félagið hefur lýst einhverjum atvikum í vátryggingarskírteininu, án þess að leita

a) IV, 533, XI, 413, XIV, 217, XX, 110, 474.

a) VIII, 200.

1954 Nr. 20 8. marz

um þau vitneskju hjá vátryggingartaka, og það hefur áskilið sér að vera að nokkru eða öllu undanþegið ábyrgð, ef lýsing atvika þessara reyndist að vera röng. — **Upphaf ábyrgðar félagsins.** — **11. gr.** Nú hefur vátryggingarsamningur verið gerður, en eigi á það kveðið, hvenær ábyrgð félagsins skuli hefjast, og telst hún þá hefjast, þegar félagið eða vátryggingartaki sendir frá sér orðsendingu um, að hann samþykki tilboð hins. — Orðsendingar þær, er ræðir um í 1. mgr., skulu taldar hafa verið sendar kl. 6 síðdegis, sé annað eigi sannað. — **Iðgjaldið.**[a]) — **12. gr.** Hið fyrsta iðgjald fellur í gjalddaga þegar, er samningurinn er gerður, enda sé eigi um annan gjalddaga samið. — Eigi iðgjaldið að greiðast með fleiri greiðslum, hverri fyrir sitt tímabil, eða sé vátryggingin framlengd með samningi eða samkvæmt 84. gr., er hinn fyrsti dagur hvers tímabils gjalddagi hinna síðari iðgjalda. — **13. gr.** Sé fyrsta iðgjaldið eigi greitt á réttum tíma, má félagið segja vátryggingunni upp, og fellur samningurinn þá með öllu niður, sé iðgjaldið eigi greitt innan þriggja daga. Sama gildir, sé síðara iðgjald eigi greitt innan viku eftir að félagið hefur krafið vátryggingartaka greiðslu. Þá kröfu má þó í fyrsta lagi gera viku fyrir gjalddaga. — **14. gr.** Verði hið fyrsta iðgjald eigi greitt, er þess er krafizt, en þá kröfu má í fyrsta lagi gera á gjalddaga, er ábyrgð félagsins lokið. Sama gildir, séu síðari iðgjöld eigi greidd innan viku frá því, að þeirra var krafizt, en krefja má þeirra í fyrsta lagi viku fyrir gjalddaga. — Fyrirvarar um að ábyrgð félagsins skuli þá fyrst hefjast, er hið fyrsta iðgjald er greitt eða skírteini afhent, eru ógildir. — Meðan samningurinn er ekki með öllu fallinn úr gildi, má vátryggingartaki greiða iðgjaldið, og hefst þá ábyrgð félagsins að nýju, frá því að greiðslan fór fram. — **15. gr.** Nú eru liðnir 3 mánuðir frá því að greiðslu iðgjalds var krafizt, og er það enn ógreitt, og fellur samningurinn þá úr gildi uppsagnarlaust, enda hafi félagið eigi byrjað lögsókn til heimtu iðgjaldsins. Ábyrgð félagsins hefst að nýju við byrjun þeirrar lögsóknar. Láti félagið lögsóknina niður falla eða leiði hún eigi til fullnustu kröfunnar, lýkur ábyrgð félagsins að nýju, og skal þá litið svo á, sem lögsóknarfresti þeim, sem getur í 1. málslið, hafi eigi verið slitið. — **16. gr.** Hafi félagið, samkvæmt ákvæðum laga þessara, sagt vátryggingarsamningnum upp til slita, áður en sá tími, er hann var gerður um, var liðinn, eða falli samningurinn úr gildi samkvæmt 15. gr., og á félagið þá rétt á iðgjaldsupphæð þeirri, er greiða hefði átt, ef vátryggingin hefði aðeins verið gerð um þann tíma, sem liðinn er. — Falli samningurinn úr gildi af öðrum ástæðum, á félagið rétt á þeim hluta iðgjaldsins, er samsvarar tímanum fram til þess, að samningurinn féll úr gildi. — **17. gr.** Eigi verður, svo gilt sé, samið svo um, að greiðslufall á lúkningu iðgjalds hafi í för með sér harðari kosti fyrir vátryggingartaka eða vátryggðan en segir í 13.—15. gr. Ákvæði 2. og 3. málsliðar 13. gr. og 16. gr. gilda eigi um líftryggingar. — **Ásetnings- eða vangáratferli, er veldur því, að vátryggingaratburðurinn gerist.** — **18. gr.** Ef vátryggður verður þess valdur af ásettu ráði, að vátryggingaratburðurinn gerist, á hann enga kröfu á hendur félaginu. — Hafi hann af vangá sinni valdið því, að vátryggingaratburðurinn gerðist, og telja má vangá hans stórkostlega eftir því, sem atvik lágu til, skal úr því skorið, hvort greiða skuli bætur og hve háar, eftir því, hversu mikil sökin er, og eftir öðrum atvikum.[a]) Þegar um er að ræða líftryggingar eða ábyrgðartryggingar, ber félagið þó fulla ábyrgð. — **19. gr.** Ákvæðum 18. gr. um brottfall eða takmörkun ábyrgðar félagsins skal þó eigi beitt, er vátryggður var yngri en 15 ára eða gat eigi hegðað sér skynsamlega vegna geðveiki, andlegs vanþroska, geðtruflana um stundarsakir eða annars þess konar ástands. — Sama gildir, ef verknaður sá, er leiðir til þess, að vátryggingaratburðurinn gerist, er unninn í því skyni að varna því, að tjón verði á mönnum eða eignum, og með þeim atvikum, að hann verði talinn réttmætur. — **20. gr.** Eigi verður, svo gilt sé, samið svo um, að félagið skuli laust úr ábyrgð, er því, að vátryggingaratburðurinn gerðist, hefur verið valdið af vangá, er ekki verður talin stórkostleg. Ákvæði þetta er því þó eigi til fyrirstöðu, að samið sé um það, bæði að félagið skuli leyst úr ábyrgð, er vátryggður hefur valdið vátryggingaratburðinum í ölæði, er honum verður sjálfum gefin sök á, og að félagið megi draga allt að 5% frá bótunum, er vátryggingaratburðurinn stafar frá vangá, sem eigi verður talin stórkostleg. — **Skyldur vátryggðs, er vátryggingaratburðinn ber að höndum.** — **21. gr.** Þegar vátrygg-

a) XIV, 217.

a) IV, 18, V, 105, VIII, 479.

ingaratburðurinn hefur gerzt, skal vátryggður þegar í stað skýra félaginu frá því, ef hann ætlar að hafa uppi kröfur á hendur því vegna hans. — Vanræki vátryggður þetta, ber félagið ekki frekari ábyrgð en það mundi hafa borið, ef slík tilkynning hefði verið gefin. Ef líkur eru að því leiddar, að félagið hafi vegna þessarar vanrækslu misst af tækifæri til að leiða sönnur að atvikum, sem mundu hafa leitt til þess, að ábyrgð þess hefði fallið niður eða orðið minni en ella, skal úr því skorið, með hliðsjón af atvikum málsins, hvort bætur skuli greiða, og ef svo er, hve háar. — Ef svo er um samið, að vátryggður skuli skýra frá atburðum, sem félagið ábyrgist afleiðingar af, enda þótt þær afleiðingar séu enn eigi komnar í ljós, gilda ákvæði þau, sem sett eru hér að framan, eftir því sem við á. — Eigi verður, svo gilt sé, samið um það, að vanræksla vátryggðs eða annarra á því að gefa félaginu tilkynningu svo sem hér var sagt, skuli hafa meiri afleiðingar en nú var um mælt. — **22. gr.** Hafi vátryggður uppi kröfur á hendur félaginu, er honum skylt að veita því allar þær upplýsingar, er honum er unnt að veita, um atvik, er máli kunna að skipta, er dæma skal um vátryggingaratburðinn, eða er ákveða skal fjárhæð þá, er félaginu ber að greiða, eða endurgreiðslukröfur þær, er félagið kynni að eiga á hendur öðrum mönnum. — Vanræki vátryggður að gefa þessar upplýsingar, hefur það þau áhrif, sem segir í 2. mgr. 21. gr. — **23. gr.** Ef svo er um samið, að vátryggður, er sviksamlega skýrir frá eða leynir atvikum, er skipta máli, þegar dæma skal um ábyrgð félagsins, skuli glata rétti þeim til bóta, er hann ella hefði átt, getur dómur, með hliðsjón af atvikunum, er svikunum var beitt, ákveðið, að bætur skuli greiða að nokkru eða öllu leyti þrátt fyrir samningsákvæði þetta. — Nú hafa upplýsingar verið gefnar eða vanrækt hefur verið að gefa þær, en hvorugt hefur þetta verið gert í sviksamlegum tilgangi, og hefur það þá eigi önnur áhrif en segir í 2. mgr. 21. gr., þótt á annan veg sé um samið. — **Greiðsluskylda félagsins. — 24. gr.** Krefja má um greiðslu bóta 14 dögum eftir að félagið átti þess kost að afla þeirra upplýsinga, er þörf var á til þess að meta vátryggingaratburðinn og ákveða upphæð bótanna. — Ef augljóst er orðið, áður en endanleg ákvörðun bótanna getur átt sér stað, að félaginu beri að minnsta kosti að greiða nokkurn hluta upphæðar þeirrar, er það er krafið um, má krefjast greiðslu á þeim hluta hennar samkvæmt reglum þeim, sem settar eru í 1. mgr. þessarar gr. — Félagið skal greiða vexti af fjárhæðinni frá gjalddaga, er séu 1% p. a. lægri en víxilvextir Landsbankans. — Eigi verður, svo gilt sé, samið svo um, að gjalddagi bótanna skuli háður ákvörðun félagsins eða því, að það hafi verið skyldað til greiðslu með dómi. — **Aðgangsréttur félagsins. — 25. gr.** Ef einhver er skaðabótaskyldur við vátryggðan fyrir atvik, er vátryggingin tekur til, þá öðlast félagið rétt vátryggðs á hendur honum, að svo miklu leyti sem það hefur greitt vátryggðum bætur. Ef þriðji maður hefur valdið tjóninu af vangá, er eigi verður talin stórkostleg, eða sé ábyrgð hans eingöngu byggð á reglunum um ábyrgð vinnuveitanda á skaðaverkum starfsmanna hans, má lækka skaðabótaábyrgð hans eða fella hana niður eftir atvikum. — Sé um líftryggingu, slysa- eða sjúkratryggingu að ræða, á félagið enga kröfu á hendur þeim, er valdur varð að því, að vátryggingaratburðurinn gerðist. Þegar um þessar tryggingar er að ræða, hefur það og engin áhrif á kröfur vátryggðs, hvort heldur er gegn félaginu eða þeim, sem tjóninu hefur valdið, þótt hann hafi þegar fengið greiddar bætur hjá hinum. Ákvæðum 1. mgr. skal þó beitt um slysa- og sjúkratryggingar, að svo miklu leyti sem greiðsla félagsins er raunveruleg skaðabót. — Félagið getur eigi áskilið sér að öðlast rétt vátryggðs gegn þriðja manni í rýmra mæli en hér að framan segir. — **Fjárþrot félagsins og vátryggingartaka. — 26. gr.** Ef bú félagsins er tekið til gjaldþrotaskipta, má vátryggingartaki rifta samningnum. Geri hann það ekki, fellur samningurinn þó úr gildi þrem mánuðum eftir að gjaldþrotaskiptin voru auglýst. — Komi það í ljós við fjárnámsgerð, að félagið skorti fé til að greiða skuldir sínar, eða hafi það stöðvað greiðslur sínar eða reynist fjárhag þess með öðrum hætti þannig varið að ætla megi, að það geti ekki fullnægt skuldbindingum sínum, má vátryggingartaki rifta samningnum, ef félagið setur eigi þegar í stað, er hann krefst þess, nægilega tryggingu fyrir efndum sínum. — Þegar vátryggingarsamningi er rift samkvæmt framangreindum ákvæðum, getur vátryggingartaki krafizt bóta fyrir tjón það, er hann bíður við það að vátryggingunni lýkur. — **27. gr.** Missi félagið rétt til að stunda vátryggingarstarfsemi hér á landi, má vátryggingartaki rifta samningnum. Sama gildir, sé félagið sameinað öðru félagi eða afhendi það öðru félagi fjármuni sína í heild sinni. — Ef efnt er til frjálsra

1954 Nr. 20 8. marz

skuldaskila félagsins, fellur vátryggingarsamningurinn niður, þegar ár er liðið frá upphafi skuldaskilanna. Innan þess tíma má vátryggingartaki rifta samningnum, ef félagið setur eigi þegar í stað, er hann krefst þess, nægilega tryggingu fyrir efndum sínum. — Ákvæði 3. mgr. 26. gr. koma hér til greina, eftir því sem við á. — **28. gr.**[a]) Verði bú vátryggingartaka tekið til gjaldþrotaskipta, eða boði hann til nauðasamninga án gjaldþrotaskipta, þá hefur það, enda þótt öðruvísi sé um samið, engin áhrif á vátryggingarsamninginn önnur en þau, er leiðir af almennum reglum laganna. Þegar um skaðatryggingu er að ræða, má félagið þó áskilja sér rétt til að segja samningnum upp með 14 daga fyrirvara. — **Fyrning. — 29. gr.** Kröfur, sem rísa af vátryggingarsamningi, fyrnast á 4 árum frá lokum þess almanaksárs, er kröfuhafinn fékk vitneskju um kröfu sína og átti þess fyrst kost að leita fullnustu hennar. Kröfur um greiðslu bóta eða vátryggingarfjárhæðarinnar fyrnast þó í síðasta lagi á 10 árum frá því að vátryggingaratburðurinn gerðist. Að öðru leyti fer um fyrninguna eftir almennum reglum laganna. Ákvæði 4. mgr. 2. gr. l. nr. 14 20. okt. 1905 halda gildi sínu. — **30. gr.** Samningi um að vátryggður glati kröfu sinni, ef hann krefur hennar eigi með lögsókn innan skemmra frests en segir í 29. gr., verður eigi beitt, nema því aðeins að félagið hafi, með eigi skemmri fresti en 6 mánaða, skýrt vátryggðum skriflega frá því, hversu langur fresturinn sé og hvaða afleiðingar það muni hafa, ef hann er látinn líða ónotaður. — Samningi um að félagið skuli vera leyst úr ábyrgð, ef krafa, er rís af vátryggingaratburði, er eigi höfð uppi við félagið innan tiltekins frests, verður eigi beitt gegn þeim manni, er slíka kröfu hefur uppi innan 3 mánaða frá því að hann fékk vitneskju um atvik þau, er krafan rís af. — **Samningur um framlengingu vátryggingarinnar. — 31. gr.** Félagið getur eigi borið fyrir sig samning um það, að vátryggingin skuli talin framlengd um lengri tíma en eitt ár, hafi henni eigi verið sagt upp, nema því aðeins að það hafi minnt vátryggingartaka á það, í fyrsta lagi þremur mánuðum og síðasta lagi einum mánuði fyrir lok uppsagnartímans, að vátryggingin mundi framlengjast á þennan veg, ef henni væri ekki sagt upp. — **Ákvæði um gerðardóm o. fl. — 32. gr.** Samningur um að vátryggður eða vátryggingartaki megi ekki njóta aðstoðar annarra manna, er þeir semja við félagið, er ógildur. — Samningi um að vátryggður eða vátryggingartaki skuli mæta sjálfir til slíkra samningaumleitana verður eigi beitt, ef það mundi hafa í för með sér óhæfilega mikinn kostnað eða vera óhæfilegum örðugleikum bundið, ef þess væri gætt. — Nú er svo um samið, að væntanleg ágreiningsefni skuli undanskilin úrskurði dómstóla, og getur þá dómur metið það að engu, ef ákvæðin um skipun og starf þeirra, er úrskurðurinn skal falinn, verða eigi talin tryggileg fyrir vátryggðan.[a]) — **Um tilkynningar. — 33. gr.** Tilkynningar frá félaginu til vátryggingartaka eða vátryggðs hafa þá fyrst áhrif, er þeir hafa tekið á móti þeim. Nú kemur tilkynning eigi fram eða eigi á réttum tíma, og stafar það af því, að móttakandi hefur vanrækt að skýra frá því, að hann hafi flutt sig, eða af öðrum atvikum, er hann varða, og fær tilkynningin þá áhrif að lögum daginn eftir að hún undir venjulegum kringumstæðum mundi hafa komið í hendur móttakanda. — Þegar vátryggður hefur afhent þess konar tilkynningu, sem um ræðir í 21., 46. og 67. gr., til sendingar í símskeyti eða með pósti, eða hún hefur verið afhent til flutnings með öðru flutningatæki, er gilt þykir að nota, verður það eigi hans skaði, þótt henni seinki eða hún komi eigi til skila. — **Ógildi ósanngjarnra samningsákvæða. — 34. gr.** Ef ákvæði í vátryggingarsamningi er í ósamræmi við lög þessi og mundi leiða til niðurstöðu, sem augljóslega væri ósanngjörn, skal meta það ógilt, svo fremi ógilding þess yrði talin vera í samræmi við góðar venjur í vátryggingarmálum.[b])

II. kapítuli. — Skaðatrygging. — A. Almenn ákvæði. — Tryggingarhagsmunir. — 35. gr. Gegn skaða má vátryggja sérhverja lögmæta hagsmuni, er metnir verða til peningaverðs, hvort heldur eru hagsmunir vátryggingartaka sjálfs eða þriðja manns. — **Vátryggingarverð. — 36. gr.** Nú er hlutur vátryggður og engir sérstakir hagsmunir tilgreindir, og telst vátryggingin þá taka til þeirra hagsmuna, að verð hlutarins sjálfs rýrni eigi við vátryggingaratburðinn, og tekur hún þá eigi til annarra hagsmuna, sem tengdir eru því, að hluturinn varðveitist. Félagið ábyrgist því ekki rekstrartap né tjón, sem hlýzt af því, að hluturinn varð ekki notaður á þeim tíma eða með

a) X, 487.

a) (VIII, 651, XII, 238). — b) V, 229, 278, XX, 110, 474).

þeim hætti, sem ráðgert hafði verið. — **37. gr.** Með undantekningum þeim, sem um getur í 38. og 75. gr., skal verð hlutarins talið nema þeirri upphæð, er þurft hefði til kaupa á hlut þeim, er fórst eða skemmdist, með því verðlagi, er síðast var á slíkum hlut áður en vátryggingaratburðurinn gerðist, að frádreginni hæfilegri verðrýrnun hans vegna aldurs, brúkunar, minnkaðs notagildis og annarra atvika. — Þegar um búsgögn er að ræða eða hluti til persónulegra nota og þess háttar, er verðrýrnun vegna aldurs og brúkunar því aðeins dregin frá verðinu, að telja megi, að notagildi hlutanna fyrir vátryggðan hafi minnkað svo verulegu nemi. — Sé hús, sem skaðazt hefur, byggt að nýju eða við það gert, skal aðeins dreginn frá mismunur milli gamals og nýs. — **38. gr.** Bætur fyrir hluti, sem vátryggður hefur framleitt sjálfur til sölu, skulu ákveðnar í samræmi við verð það, er fengizt hefði fyrir þá, síðast áður en vátryggingaratburðurinn gerðist, við sölu þeirra með venjulegum skilmálum, en draga skal frá því venjulegan sölukostnað, verzlunaráhættu þá, er hjá varð komizt, og það hagræði að verðið er greitt út í hönd. — **39. gr.** Enda þótt umsamið sé á annan veg, er félaginu óskylt að greiða hærri bætur en með þarf til þess að bæta tjón það, sem orðið hefur. — Sé kveðið á um ákveðið verð hinna vátryggðu muna í vátryggingarsamningnum, eða samið um tiltekna aðferð við mat á tjóninu, þá eru þau ákvæði skuldbindandi fyrir félagið, nema það sanni, að bæturnar mundu þá nema meiru en upphæð tjónsins.[a]) — **Vátrygging undir verði. — 40. gr.** Sé vátryggingarfjárhæðin lægri en verð hinna tryggðu hagsmuna, er ábyrgð félagsins aðeins hlutfallsleg eftir mun þeim, sem er á vátryggingarfjárhæðinni og verði hins tryggða. — **Tvítrygging. — 41. gr.** Séu sömu hagsmunir vátryggðir gegn sömu hættu hjá fleiri félögum en einu, ábyrgist hvert þeirra með sama hætti og væri það eitt vátryggjandi. — **42. gr.** Ef fleiri félög en eitt bera ábyrgð á tjóni og bætur þær, er greiða skal, eru lægri en samanlagðar bótafjárhæðir þær, er félögin ábyrgjast, skal skipta ábyrgðinni milli félaganna í hlutfalli við fjárhæðir þær, er hvert þeirra um sig ábyrgist. Geti eitthvert félaganna eigi greitt sinn hluta bótanna, skal skipta því, sem á vantar fulla greiðslu, milli hinna í samsvarandi hlutfalli innan þeirra takmarka, sem sett eru í 1. málsl. þessarar greinar. — **43. gr.** Ef fyrirvari er um það gerður í vátryggingarsamningi, að félagið skuli að öllu eða nokkru leyti leyst úr ábyrgð, ef hinir sömu hagsmunir eru eða verða síðar vátryggðir hjá öðru félagi, þá á vátryggður þó rétt á bótum fyrir tjón, er hann fær eigi bætt samkvæmt hinni vátryggingunni. Ef fleiri félög en eitt hafa tekið á sig vátryggingu á sömu hagsmunum og öll sett það skilyrði fyrir ábyrgð sinni, að hagsmunir þessir væru eigi vátryggðir annars staðar, þá ábyrgjast öll félögin samt sem áður í hlutfalli við þá fjárhæð, sem hvert þeirra um sig hefði ábyrgzt, ef það eitt hefði tekið vátrygginguna á sig. Geti eitthvert félaganna eigi greitt sinn hluta bótanna, skal skipta því, sem á vantar fulla greiðslu, milli hinna í samsvarandi hlutfalli. — Nú er ekki aðeins ábyrgðin heldur og rétturinn til iðgjalda háður því, samkvæmt samningnum, að vátrygging sé eigi tekin annars staðar, og koma þá ákvæði 1. mgr. eigi til greina. — Félagið getur bundið ábyrgð sína því skilyrði, að vátryggður beri sjálfur áhættu á nokkrum hluta hagsmuna þeirra, sem tryggðir eru, svo og að hann tryggi eigi annars staðar aðra hagsmuni en þá, er ræðir um í 36. gr. — **44. gr.** Vátryggðum er skylt að skýra félagi því, er hann krefur bóta, frá því, hjá hvaða félögum öðrum hann einnig hefur tekið vátryggingu. Ber hann ábyrgð á tjóni því, er af því kann að leiða, að hann vanrækti að skýra frá þessu. — Ef svo er um samið, að vátryggingartaki eða vátryggður skuli, áður en vátryggingaratburðinn ber að höndum, skýra félaginu frá því, ef sömu hagsmunir eru vátryggðir annars staðar, þá hefur vanræksla hans á því eigi önnur áhrif en þau, er segir í 1. mgr., og það enda þótt annað hafi verið ákveðið í samningi. — **Aukin áhætta. — 45. gr.** Ef hætta, sem sérstaklega er nefnd í skírteininu, breytist síðar með vilja vátryggðs á þann veg, að áhætta félagsins eykst fram yfir það, sem ætla má, að haft hafi verið í huga, er samningurinn var gerður, er félagið laust úr ábyrgð, ef ætla má, að það hefði eigi tekið vátrygginguna á sig, ef aðstæður þær, er skapazt hafa við breytinguna, hefðu verið fyrir hendi, þegar samningurinn var gerður. — Ef ætla má, að félagið hefði tekið vátrygginguna á sig með öðrum kjörum, verður ábyrgð þess á sömu leið, sem hún mundi hafa orðið, ef það hefði haldið vátryggingunni áfram fyrir sama iðgjald og því verið kunnugt um hina auknu hættu. Ef félagið hefði takmarkað sjálfs sín ábyrgð enn frekara með endurtryggingu, lækka bæturnar hlutfallslega. — Um sjóvátryggingar og aðrar flutningatryggingar gild-

a) (V, 280).

1954 Nr. 20 8. marz

ir sú regla, í stað þess er segir í 2. mgr., að félagið ábyrgist aðeins að því leyti til, sem aukning hættunnar hefur eigi haft áhrif um það, að vátryggingaratburðinn bar að höndum, né um það, hve mikið tjónið varð. — **46. gr.** Nú eykst áhættan, en ekki með vilja vátryggðs, og fær hann vitneskju um það, en vanrækir að ástæðulausu að skýra félaginu frá því, og er þá sem breytingin hefði orðið með vilja hans. — **47. gr.** Nú eykst áhættan svo sem segir í 45. gr., og má félagið þá segja vátryggingunni upp með viku fyrirvara, hvort sem hættan hefur aukizt með eða án vilja vátryggðs. — **48. gr.** Vilji félagið bera það fyrir sig, að áhættan hafi aukizt, verður það, án ástæðulausrar tafar, er það hefur fengið vitneskju um aukningu áhættunnar, að tilkynna vátryggðum, að það hyggist neyta réttar síns samkvæmt 45.—47. gr. — **49. gr.** Félagið getur eigi krafizt lausnar frá skyldum sínum vegna þess, að áhættan hafi aukizt, þegar sú áhættuaukning er eigi lengur fyrir hendi eða hún skiptir eigi lengur máli fyrir félagið. — Sama gildir, er áhættan hefur aukizt við ráðstafanir, sem gerður eru til þess að varna því, að tjón verði á mönnum eða eignum, og ráðstafanir þessar verða taldar réttmætar. — **50. gr.** Félagið getur eigi borið fyrir sig samning um það, að aukning áhættunar skuli hafa áhrif að lögum endranær eða í ríkara mæli en greinir í 45.—49. gr. Þó má semja svo um, að reglunum í 2. mgr. 45. gr. skuli beitt í stað reglnanna í 3. mgr. sömu greinar eða öfugt. — Þegar hlutur er vátryggður í þágu þriðja manns og hluturinn er í varðveizlu vátryggingartaka, hefur áhættuaukning, sem hann hefur valdið viljandi, sömu áhrif, sem væri hún af völdum vátryggðs. Sama gildir um vátryggingu gegn rekstrartapi. — **Varúðarreglur. — 51. gr.** Ef mælt er í vátryggingarsamningi fyrir um varúðarreglur, er gætt skuli, áður en vátryggingaratburðinn ber að höndum, til þess að afstýra honum eða draga úr tjóni því, er af honum kynni að leiða, og hafi vátryggður eða annar maður, sem skylt var að gæta þess, að varúð þessi sé viðhöfð, orðið sekur um vanrækslu á að gæta hennar, á vátryggður aðeins kröfu á hendur félaginu, þegar og að svo miklu leyti, sem telja má sannað, að það hafi eigi verið að kenna vanrækslu á því, að reglum þessum væri fylgt, að vátryggingaratburðurinn gerðist eða hve víðtækar afleiðingar hans urðu.[a]) — Nú er

a) VIII, 479.

fyrirmæla um varúð, þeirra, er getur í 1. mgr., eigi gætt, og ber það vott um hirðuleysi, svo að ástæða er til að óttast, að einnig verði vanrækt að gæta þeirra síðar, eða sé af öðrum rökum ástæða til að óttast frekari vanrækslu, og má félagið þá segja samningnum upp með viku fyrirvara. — Samningar þess efnis, að félagið skuli leyst úr ábyrgð í ríkara mæli en hér var lýst, er slíkra fyrirmæla er eigi gætt, hafa eigi gildi að lögum. — **Ráðstafanir til að varna tjóni. — 52. gr.** Þegar vátryggingaratburðurinn hefur gerzt eða bein hætta er á því, að hann muni að höndum bera, ber vátryggðum að reyna af fremsta megni að afstýra tjóninu eða draga úr því.[a]) Eigi vátryggður rétt til bóta frá þriðja manni fyrir tjón, sem félaginu er skylt að bæta, ber honum að gera þær ráðstafanir, sem eftir atvikum eru nauðsynlegar til að tryggja endurgreiðslukröfu félagsins, þar til félagið getur gætt hagsmuna sinna sjálft. Hafi félagið gefið ákveðin fyrirmæli um þetta efni, ber vátryggðum að fara eftir þeim eftir því sem honum er unnt. — Vanræki hann þessa skyldu sína af ásettu ráði eða stórkostlegu gáleysi, ábyrgist félagið eigi það tjón, sem ætla má, að af því hafi hlotizt. Eigi verður, svo gilt sé, samið um það, að vanræksla vátryggðs eða annarra á að gera áðurnefndar ráðstafanir skuli hafa ríkari áhrif en hér var sagt. — **53. gr.** Vátryggingin nær til tjóns og kostnaðar, er vátryggður hefur af ráðstöfunum þeim, sem ræðir um í 52. gr. og hæfilegar þykja eftir atvikum. Ákvæðum 40. gr. skal beitt um þetta efni eftir atvikum. — Félaginu er skylt að bæta nefndan kostnað, þótt bætarnar þá verði hærri en vátryggingarfjárhæðinni nemur. — **Vátrygging hagsmuna þriðja manns. — 54. gr.** Sé hlutur vátryggður og eigi greint, hverjum sú trygging skuli til hagsbóta, þá telst vátryggingin vera hverjum þeim til hagsbóta, er bíða mundi tjón við það, að hluturinn skemmdist eða færi forgörðum, vegna þess að hann ætti hlutinn eða veðrétt í honum eða önnur óbein eignarréttindi, eða vegna þess, að hann bæri áhættuna af því, að hluturinn færist. Ákvæði þetta gildir þó því aðeins um sjóveðrétt, að persónuleg krafa gegn eiganda veðsins sé veðréttinum samfara. — Sé áskilið, að vátryggingin skuli falla úr gildi við eigandaskipti, gildir hún þó í 14 daga, — í 3 daga, er um búfjártryggingu er að ræða, — frá eigandaskiptunum, að svo

a) (VII, 325).

miklu leyti sem hinn nýi eigandi á ekki rétt á bótum samkvæmt vátryggingu, er hann hefur aflað sér sjálfur. Ákvæði þetta gildir eigi um sjóvátryggingu á skipi. — **55. gr.** Vátrygging á búsmunum tekur, sé annað eigi ljóst af atvikum málsins, einnig til búsmuna maka vátryggingartaka, barna hans, sem hjá honum eru, og heimilisfólks hans, sem er í persónulegri þjónustu hans. — **56. gr.** Ef tekin er vátrygging á hagsmunum þriðja manns eða taki hún lögum samkvæmt til hagsmuna annarra manna, er vátryggingartaka þó heimilt, gagnvart þeim, að taka ákvarðanir um breytingar á samningnum, riftun hans eða uppsögn, og getur hann einnig, svo gilt sé, tekið við uppsögn og öðrum tilkynningum, er vátryggingguna varða. Þetta gildir þó eigi, ef annað leiðir af lögskiptum hans og þriðja manns. — Hafi vátryggingartaki gert slíka ráðstöfun í heimildarleysi, er hún samt skuldbindandi gagnvart félaginu, nema því aðeins, að það hafi vitað eða mátt vita, að vátryggingartaka skorti rétt til þess. Þegar um sjóvátryggingu eða aðra flutningatryggingu er að ræða, gildir þetta þó því aðeins, að vátryggingartaki sýni skírteinið, svo að athugasemdir verði ritaðar á það eftir þörfum, eða hann sanni, að eigi hafi verið gefið út farmskírteini eða farmbréf þess eðlis, að sendandi varningsins geti eigi ráðstafað honum, eftir að hann hefur látið bréfið af höndum. — **57. gr.** Þegar vátryggingaratburðinn ber að höndum, á sá rétt á bótum, sem á hagsmuni þá, er vátryggingin tók til, þótt honum hafi ekki verið skýrt frá vátryggingunni. — Þó getur vátryggingartaki, svo gilt sé, samið við félagið um bæturnar og tekið við greiðslu þeirra, nema því aðeins, að vátryggingartaki hafi nefnt til ákveðinn mann eða einhver hafi gefið sig fram við félagið sem rétthafa, eða loks að vátryggður eigi rétt til vátryggðra fasteigna, er tryggður sé með þinglýsingu. Ákvæðum síðasta málsl. 56. gr. skal beitt, eftir því sem við á. — **58. gr.** Taki vátrygging samtímis bæði til hagsmuna eiganda og veðhafa, má greiða eigandanum bæturnar, ef tjónið hefur þegar verið bætt, hús, er vátryggt var, byggt upp að nýju, aflað á ný annarra hluta, sem vátryggingin og veðrétturinn náðu til, eða önnur jafngóð trygging sett fyrir því, að veðhafi fái rétti sínum fullnægt. Sama gildir, ef vátryggingin tekur til hagsmuna annarra, sem rétt eiga til hlutarins. — Hafi viðgerð eigi farið fram eða nýrra hluta verið aflað, skal vátryggingarfénu skipt milli eigandans og annarra rétthafa, og skal þá gætt ákvæða 2. mgr. 57. gr.

1954 Nr. 20 8. marz

— **B. Sjóvátrygging og önnur flutningatrygging. — 1. Sjóvátrygging.**[a]) — **59. gr.** Þegar talað er um sjóvátryggingu í lögum þessum, er átt við vátryggingu gegn hættu, sem hagsmunir vátryggðs eru lagðir í við flutninga á sjó. Taki vátryggingin einnig til annarrar hættu, er tengd er flutningunum, telst hún í heild sinni sem sjóvátrygging. — Vátrygging, er varðar skip, er lagt hefur verið í lægi eða er í dráttarbraut eða í skipakví, eða liggur kyrrt með öðrum hætti, telst vera sjóvátrygging.[b]) Sama gildir um tryggingu á varningi, sem er í slíku skipi. — **60. gr.** Sé sérstök undantekning eigi gerð í lögum eða í samningi, tekur sjóvátrygging til hvers konar hættu, sem hinir vátryggðu hagsmunir eru lagðir í.[c]) — **61. gr.** Þegar um húftryggingu er að ræða eða vátryggingu farmgjalds, ábyrgist félagið skaðabótaskyldu, er falla kann á vátryggðan gagnvart þriðja manni, þegar skip eða farmgjald eru í ábyrgð fyrir tjóni, er hlotizt hefur af árekstri skipa eða árekstri skips við fasta hluti eða á floti, eða þeim atvikum, sem lögð eru á borð við árekstur í 228. gr. a. í siglingalögunum. Þegar vátryggt er undir verði, koma ákvæði 40. gr. til greina.[d]) Félagið svarar þó ekki til ábyrgðar útgerðarmanns á tjóni á varningi, er var í hinu tryggða skipi og hlotizt hefur af árekstrinum. — **62. gr.** Félagið ábyrgist ekki tjón á skipi, er eingöngu stafar af sliti, elli eða fúa,[e]) og eigi heldur tjón á varningi, er stafar af ónógum umbúðum eða af eðli varningsins sjálfs, svo sem innri skemmdum, rýrnun, venjulegum leka, eða ef dýr deyja. — **63. gr.** Þegar félagið vátryggir hagsmuni útgerðarmanns, er því óskylt að bæta tjón, er stafar af því, að skipið var óhaffært, er það lét síðast úr höfn, ófullnægjanlega útbúið eða mannað, hafði eigi nauðsynleg skipsskjöl eða var eigi tryggilega hlaðið. Þetta gildir þó ekki, ef ætla má, að hvorki útgerðarmaður né skipstjóri hafi vitað eða mátt vita um það, sem áfátt var. — **64. gr.**[f]) Sé reikningur um niðurjöfnun sameiginlegs sjótjóns gerður á réttum stað og með löglegum hætti, skal félagið greiða framlag það til sjótjónsbóta, sem kemur í hlut hinna vátryggðu hagsmuna að greiða samkvæmt niðurjöfnun tjónsins. Sé vátryggt undir verði, koma ákvæði 40. gr. til greina. — **65. gr.**

a) V, 229, (VIII, 651, XII, 238, XIV, 188, 430). — b) (XVII, 427), XVII, 422. — c) (V, 281, 282), XIV, 269. — d) Tr. I, 69—70. — e) II, 126, III, 26, VII, 325. — f) (V, 278).

Ef kveðið er á um það í farmsamningi, að reikningur um niðurjöfnun sameiginlegs sjótjóns skuli gerður eftir öðrum reglum en lög mæla fyrir um, og leysir það þá eigi félagið við skuldbindingu þess, þótt eftir samingsákvæði þessu sé farið, enda séu reglur þær, sem eftir er farið, notaðar almennt í alþjóðlegum viðskiptum. — **66. gr.** Þótt heimta megi bætur fyrir tjón, sem orðið hefur á vátryggðum hlut, samkvæmt reglunum um sameiginlegt sjótjón, er vátryggðum þó rétt að krefjast þess, að félagið bæti sér tjónið sem einkasjótjón, og þarf hann ekki að bíða þess, að sjótjónsreikningurinn sé gerður. — Ef félagið greiðir slíkar bætur, öðlast það allan rétt vátryggðs á hendur öðrum hluttakendum í sjótjóninu. Sé vátryggt undir verði, koma ákvæði 40. gr. til greina. — **67. gr.** Ef flutt er með öðru skipi en því, er nota skyldi samkvæmt vátryggingarsamningnum, er félagið laust úr ábyrgð, ef ætla má, að það hefði eigi tekið vátrygginguna á sig, ef því hefði verið um þetta kunnugt, eða það mundi hafa áskilið sér hærra iðgjald, sett aðra skilmála eða endurtryggt meira af áhættu sinni. — Ef breyting þessi verður, eftir að ferðin er hafin, ber félagið þó ábyrgð, ef breytingin varð án samþykkis vátryggðs eða hún var nauðsynleg vegna atburðar, er vátryggingin tók til. Verði slík breyting, án samþykkis vátryggðs, er honum þó skylt að skýra félaginu frá henni, jafnskjótt og hann fær vitneskju um hana. Vanræki hann það, er félagið laust úr ábyrgð á atburðum, er gerast að þeim tíma liðnum. — **68. gr.** Ef vikið er á ferðinni frá leið þeirri, er ráðgert var í samningnum að farin skyldi, eða að öðru leyti má telja rétta leið, er ábyrgð félagsins lokið, nema því aðeins, að afvik þessi séu gerð án samþykkis vátryggðs. — Ábyrgð félagsins lýkur þó ekki, ef afvik þessi voru nauðsynleg vegna atburðar, er vátryggingin tók til, eða þau voru gerð til þess að forðast tjón á mönnum eða eignum, en atvik lágu svo til, að telja mátti slíkt réttmætt. Félagið er þó leyst úr ábyrgð á tjóni, sem verður, ef eigi er aftur horfið á rétta leið, jafnskjótt og unnt er. — Hafi ábyrgð félagsins lokið samkvæmt fyrirmælum 1. eða 2. mgr., ber það samt ábyrgð á vátryggingaratburðum, er gerast, eftir að skipið aftur er komið á rétta leið, ef ætla má að afvikin hafi eigi skipt máli um það, að tjónið varð eða hversu mikið það varð. — Samsvarandi reglur gilda, er skip kemst út fyrir siglingasvæði það, er vátryggingin tekur til. — **69. gr.** Verði skip eða farmur, sem útgerðarmaður á, fyrir tjóni við björgun á öðru skipi eða farmi þess, er félaginu óskylt að bæta tjón, sem ætla má að fengizt hafi bætt með greiðslu björgunarlauna. Komi það í ljós, eftir að bætur hafa verið greiddar, að tjónið hafi fengizt bætt að öllu eða nokkru leyti með greiðslu björgunarlaunanna, getur félagið auk þess krafizt endurgreiðslu á tilsvarandi hluta bótanna. — **70. gr.** Vátryggður á rétt á bótum, sem um algert tjón væri að ræða, ef skip, vegna þess að það hefur sokkið eða strandað eða vegna annars atburðar, er vátryggingin tekur til, er svo komið, að ekki er unnt að bjarga því með hæfilegum tilkostnaði, eða það hefur orðið fyrir svo miklum skemmdum, að það er eigi þess virði, að við það sé gert.[a]) — Sama gildir, er varningur, vegna atburðar, er vátryggingin tekur til, er svo kominn eða hann svo skemmdur, sem áður var sagt, eða honum hefur verið skipað upp á stað, er hann verður eigi sóttur til innan hæfilegs tíma eða með hæfilegum tilkostnaði. — **71. gr.** Vátryggður á rétt á bótum, sem um algert tjón væri að ræða, hafi eigi spurzt til skips á þreföldum þeim tíma, er að jafnaði fer til ferðar skipsins þaðan, sem síðast fréttist til þess, og til næsta ákvörðunarstaðar þess, þó eigi á skemmri tíma en 3 mánuðum, eða hafi áhöfnin yfirgefið skipið og sé það eigi komið undir umráð vátryggðs innan 3 mánaða, frá því að það var yfirgefið. — Sama gildir um varning, sem í skipinu er, þegar hvorki hann né skipið eru komin fram innan frests þess, er greinir í 1. mgr. — **72. gr.** Vátryggður á rétt á bótum, sem um algert tjón væri að ræða, ef erlent ríki leggur farbann á skip eða farm eða þau eru hernumin eða kyrrsett með líkum hætti og eigi látin laus innan 6 mánaða. — Ef vátryggður vill neyta þessa réttar, skal hann skýra félaginu frá því innan 3 mánaða frá því hann fékk vitneskju um atvik þau, er veita honum þennan rétt. — **73. gr.** Þegar félagið hefur greitt bætur fyrir algert tjón, öðlast það rétt vátryggðs til þess, er enn kynni að vera til af munum þeim, er það hefur bætt.[b]) Félagið getur og krafizt þess, að vátryggður afhendi sér öll skjöl og sönnunargögn, er varða muni þessa og hann getur látið í té. — Sé um vátryggingu undir verði að ræða, á félagið þó aðeins rétt á hluta af fjármunum þessum eftir hlutfalli því, sem er á milli vátrygg-

a) X, 5, XXI, 303. — b) XXIV, 344.

ingarverðsins og vátryggingarfjárhæðarinnar. — **74. gr.** Beri tjón að höndum oftar en einu sinni á vátryggingartímabilinu, bætir félagið það, enda þótt bótagreiðslurnar samanlagðar verði hærri en vátryggingarfjárhæðin. — Þegar tjón hefur orðið getur félagið þó leyst sig úr allri ábyrgð á atburðum, sem gerast, og kostnaði, sem á fellur, eftir að vátryggingartaki hefur fengið tilkynningu um að félagið vilji neyta þessa réttar síns, enda greiði það áður alla vátryggingarfjárhæðina að viðbættum kostnaði þeim, sem þegar er á fallinn. Þegar þannig stendur á, verður ákvæðum 73. gr. ekki beitt. — **75. gr.** Vátryggingarverð skips er verð þess á þeirri stundu, er ábyrgð félagsins hófst.[a]) — Ef kveðið er á um tiltekið verð á skipi, þegar vátryggingarsamningurinn er gerður (verðsett skírteini), er sú verðákvörðun skuldbindandi fyrir félagið, ef það getur eigi sannað, að hið tiltekna verð sé hærra en svo, að sanngjarnt sé að telja það vátryggingarverð skipsins.[b]) — Verð á vátryggðum vörum skal ákveðið — án þess að tillit sé tekið til síðari verðbreytinga — sem verð það, er greitt var á fráfararstaðnum síðast, áður en flutningarnir hófust, fyrir sams konar vörur afhentar frítt í skip eða annað flutningatæki, að viðbættum 10% svo og iðgjaldi fyrir almenna vátryggingu og farmgjaldi, eigi það að greiðast, hvort sem flutningunum verður lokið eða eigi.[c]) — **76. gr.** Ef vátryggingu mundi lokið, meðan skipið er á ferð sinni, hvort heldur það er samkvæmt samningnum eða fyrir uppsögn vegna annarra atvika en vanskila á greiðslu iðgjalds, fellur samningurinn þó fyrst úr gildi við lok komudags skipsins til fyrsta ákvörðunarstaðar þess. Ef vátryggingin framlengist af þessum sökum, getur félagið krafizt iðgjalds fyrir framlenginguna. — **2. Önnur flutningavátrygging.** — **77. gr.** Sé sérstök undantekning eigi gerð í lögum eða í samningi, tekur önnur flutningavátrygging en sjóvátrygging til sérhverrar hættu, sem hinir vátryggðu hagsmunir eru lagðir í við flutningana. — **78. gr.** Ákvæðum 62., 67., 68., 72., 73., 74. og 75. gr. skal beitt eftir því sem við á. — **C. Brunatrygging.**[d]) — **79. gr.** Brunatrygging tryggir tjón, er verður vegna eldsvoða á hlut, sem vátryggingin tekur til, jafnvel þótt eigi kvikni í honum. Tryggingin tekur ekki til tjóns, sem hlýzt af eldi, sem ekki verður talinn eldsvoði. — **80. gr.** Sé hlut af ásettu ráði stofnað í hættu af hita, við suðu, þurrkun, reykingu eða því um líkt, ber félagið ekki ábyrgð á tjóni, sem verður á hlutnum af þeim sökum, þótt í honum kvikni. — **81. gr.** Ef eigi er öðruvísi um samið, ábyrgist félagið með sama hætti og brunatjón tjón, sem hlýzt af því, að eldingu lýstur niður, þótt eigi verði af því eldsvoði. — Hafi félagið tekið á sig ábyrgð á tjóni, er verður við sprengingu, sem eigi er afleiðing bruna, fer um það eftir ákvæðunum um brunatryggingar. — **82. gr.** Ef hlutir, sem brunatryggðir eru, týnast við eldsvoða vegna þjófnaðar eða af öðrum sökum, eða skemmist þeir, er reynt er að bjarga þeim frá bruna, telst það tjón vera brunatjón. Sama gildir, ef þeir eyðileggjast eða skemmast við það, að reynt er að koma í veg fyrir eldsvoða eða hefta útbreiðslu hans, enda sé það eftir atvikum talið réttmætt að leggja þá í sölurnar. Gildir þetta, þótt engum hlut, sem tryggingin nær til, sé hætt vegna eldsvoðans. — **83. gr.** Sé vátryggður hlutur annars staðar en greint var, er vátrygging á honum var tekin, þegar vátryggingaratburðinn ber að höndum, er félagið samt sem áður ábyrgt, nema því aðeins að ætla megi, að félagið hefði ekki tekið sig á vátrygginguna, áskilið sér hærra iðgjald eða aðra skilmála, eða endurtryggt sig frekara, ef til þess hefði verið sagt, að staður sá, þar sem vátryggingaratburðurinn gerðist, væri vátryggingarstaðurinn. — Þegar vátryggðir eru búsmunir, ábyrgist félagið með allt að 15% af vátryggingarfjárhæðinni, þó ekki hærri upphæð en 10000 kr., brunatjón, er verður, er hinir vátryggðu munir til bráðabirgða eru á öðrum stað innanríkis en tilgreindur er í skírteininu, og það þótt áhættan hafi aukizt af þeim sökum. — **84. gr.** Ef vátrygging gildir um eins árs tíma, skal telja, að hún framlengist um ár að hverju sinni, ef eigi má ætla, að á annan veg hafi verið um samið, og hvorki vátryggingartaki né félagið hafa sagt tryggingunni upp í síðasta lagi viku fyrir lok vátryggingartímabilsins. — **85. gr.** Ákvæði í 18. og 19. gr. gilda einnig, er maki vátryggðs, sem samvistum er við hann, hefur valdið því, að vátryggingaratburðurinn gerðist. — **86. gr.** Ef veðbönd hvíla á vátryggðri fasteign og félagið leysist úr ábyrgð gagnvart eiganda hennar samkvæmt 4. eða 6. gr. eða 2. mgr. 50. gr., getur veðhafi þó krafizt fullnustu af bótum þeim, er ella hefði átt að greiða, enda geti hann hvorki fengið fullnustu af veðinu

a) IV, 818. — b) (V, 280), V, 278. — c) (IV, 166). — d) (XXII, 207).

né af öðrum eignum skuldarans. Félagið öðlast rétt veðhafans gegn skuldaranum að því leyti, sem það hefur greitt veðhafanum bætur. — Sama gildir, ef vátryggingin tryggir hagsmuni annarra, er rétt eiga til hlutarins. — **87. gr.** Ef vátrygging fasteignar fellur úr gildi samkvæmt samningi eða sé vátryggingarfjárhæðin lækkuð eða ljúki ábyrgð félagsins vegna vangreiðslu iðgjalds eða eigandaskipta, þá hefur það eigi gildi að lögum gagnvart veðhafa fyrr en 14 dögum eftir að hann hefur fengið tilkynningu félagsins um það. — Ákvæðum 1. mgr. 51. gr. verður því aðeins beitt gagnvart veðhafa, að hann eigi sjálfur sök á því, að fyrirmælunum var eigi fylgt. — Að öðru leyti skulu enn í gildi ákvæði, er sett eru í sérlögum um brunatryggingar fasteigna, eða reglugerðum, sem settar eru samkvæmt þeim, til verndar veðhöfum eða öðrum, sem rétt eiga til eignarinnar. — Ákvæði þessi gilda og um fylgifé með fasteign, enda taki vátryggingin til þess. — **88. gr.** Félagið getur eigi borið fyrir sig ákvæði í samningi, sem hafa að geyma afvik frá reglum þeim, sem settar eru í 86. og 87. gr. veðhafa til varnar. — **D. Búfjártrygging.** — **89. gr.** Deyi dýr eða sé því slátrað innan mánaðar frá lokum vátryggingartímans vegna afleiðinga atburðar, er samningurinn tók til og gerðist á vátryggingartímanum, er félagið í ábyrgð eins og dýrið hefði dáið á vátryggingartímanum. — **90. gr.** Deyi dýr eða sé því slátrað vegna sjúkdóms eða slyss, skulu bæturnar ákveðnar eftir því hvers dýrið mundi hafa verið vert síðast, áður en það dó, ef það hefði eigi sýkzt eða slasazt. — **E. Ábyrgðartrygging.** — **91. gr.** Ef vátryggt er gegn bótaábyrgð, er maður kann að baka sér gagnvart þriðja manni vegna atvika, er tjón hafa í för með sér, ber félaginu að greiða bætur, ef atvik, sem samningurinn nær til, eiga sér stað á vátryggingartímanum, enda þótt skaðlegar afleiðingar þeirra verði eigi fyrr en síðar. — **92. gr.** Vátryggingin nær einnig til kostnaðar við vörn vátryggðs gegn kröfum þriðja manns, ef það verður talið eðlilegt eftir atvikum, að vátryggður hafi lagt í þann kostnað. — Ef vátryggður er dæmdur til að greiða vexti af skaðabótagreiðslu, skal farið eftir reglunum í 1. mgr., eftir því sem við á. — Ef kveðið er á tiltekna vátryggingarfjárhæð í samningnum, ber félaginu að greiða nefnda vexti og kostnað, þótt greiðsla þess af þeim sökum fari fram úr vátryggingarfjárhæðinni. Ef vátryggingarfjárhæðin er lægri en skaðabótagreiðsla sú, sem dæmd er, ber félaginu þó aðeins skylda til að greiða þann hluta vaxtanna, er svarar til bótafjárhæðar þeirrar, er því ber að greiða. — **93. gr.** Þegar krafizt er kyrrsetningar fyrir kröfu, er rís af ábyrgð, er vátryggingin tekur til, er félaginu skylt að setja tryggingu þá, er á þarf að halda til að varna því, að kyrrsetning sé gerð, þó eigi hærri tryggingu en vátryggingarfjárhæðinni nemur. — **94. gr.** Ákvæði í samningi þess efnis, að félagið skuli leyst úr ábyrgð, ef vátryggður án samþykkis þess greiðir bætur eða vikurkennir rétta bótakröfu, sem fram er komin, eru ógild að því leyti, er telja má sannað, að vátryggður hafi aðeins gert það, sem honum var skylt að lögum, er hann greiddi kröfuna eða viðurkenndi réttmæti hennar. — **95. gr.** Þegar staðreynt hefur verið, að vátryggður sé skaðabótaskyldur þeim, er tjónið beið, og upphæð bótanna ákveðin, öðlast sá, sem tjónið beið, rétt vátryggðs á hendur félaginu að því leyti til, sem kröfu hans er eigi þegar fullnægt. — Eigi fleiri menn, er tjón hafa beðið, bótakröfur, er af vátryggingaratburði eru risnar, og nemi kröfur þær, er þeir hafa lýst á hendur félaginu, samanlagðar meiru en félaginu er skylt að greiða, skal þeim fullnægt að réttri tiltölu, sé eigi um annað samið. — **96.** gr. Þegar félaginu er orðið kunnugt um, að vátryggingaratburður hefur gerzt, getur það eigi með samningum við vátryggðan komið því til leiðar, að réttur sá, er 95. gr. veitir þeim, er tjónið beið, sé rýrður eða honum spillt.

III. kapituli. — Líftryggingar.[a]) **— Almenn ákvæði.** — **97. gr.** Líftryggingu má miða hvort heldur er við líf vátryggingartaka eða við líf þriðja manns. — **98. gr.** Eigi að greiða iðgjöld fyrir ákveðin tímabil, er vátryggingartaka óskylt að halda tryggingunni við með því að greiða hin síðari iðgjöld. — **99. gr.** Vilji félagið takmarka ábyrgð sína, ef svo skyldi fara, að áhættan ykist, skal það tekið skýrt fram í skírteininu, bæði hvaða áhættuaukning skuli hafa þessi áhrif og hvaða áhrif hún skuli hafa. — **100. gr.** Hafi sá, sem tryggður er, svipt sjálfan sig lífi og vátryggingin eigi verið óslitið í gildi að minnsta kosti síðustu 2 árin, er félagið leyst úr ábyrgð, nema telja megi sannað, að tryggingin hafi verið tekin eða henni aflað gildis að nýju, án þess að sjálfsmorð hafi verið haft í huga, og að sjálfsmorðið mundi hafa verið framið jafnt fyrir

a) XI, 413, XIII, 196.

því, þótt líftrygging hefði engin verið. — **101. gr.** Þótt félagið sé leyst úr ábyrgð eftir ákvæðum laga þessara eða samkvæmt skilmálum þeim, er um var samið, skal þó farið eftir reglum þeim um endurkaup vátryggingarinnar eða breytingu hennar í iðgjaldafrjálsa tryggingu, sem gilda samkvæmt lögum eða samningum. — **Höfuðstólstrygging.** — **102. gr.** Vátryggingartaki getur, hvort heldur er þegar vátryggingin er tekin eða síðar, tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, og skal þá vátryggingarfjárhæðin greidd beint til þess manns.[a]) — Vátryggingartaki getur afturkallað ákvörðun þessa, hafi hann eigi þegar afsalað sér rétti til slíkrar afturköllunar gagnvart þeim, er hann setti í sinn stað. Þessi afturköllunarréttur vátryggingartaka hverfur eigi til erfingja hans eða dánarbús. — **103. gr.** Ákvörðun vátryggingartaka, sem um ræðir í 102. gr., svo og afturköllun hennar eru því aðeins gildar, að félaginu sé skýrt frá þeim skriflega eða félagið hafi getið þeirra í skírteininu eða skráð á það athugasemd um þær.[a]) — **104. gr.** Ef greiða á vátryggingarfjárhæðina við lát vátryggingartaka og hann hefur eigi tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, skal hún renna til dánarbús hans. — Ef vátryggingartaki hefur tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, og sá maður er ekki skylduerfingi hans, en vátryggingartaki lætur eftir sig maka, lífserfingja, arfgeng kjörbörn eða lífserfingja þeirra, skal farið með vátryggingarfjárhæðina, að því er varðar búshluta og skylduarf þessara manna, eins og hún heyrði til dánarbúinu og vátryggingartaki hefði ánafnað þeim, er hann tilnefndi í sinn stað, hana með arfleiðsluskrá. Þetta gildir þó eigi, ef vátryggingartaki hefur afsalað sér rétti sínum til að afturkalla ánöfnunina. — Nú hefur vátryggingarfjárhæðin samkvæmt 102. gr. enn eigi verið greidd hinum tilnefnda rétthafa, og gefur sig einhver fram við félagið og sannar nægilega með því að sýna hjúskaparvottorð, útskrift af skiptagerð eða með einhverju þess háttar, að hann sé einn af eftirlátnum vandamönnum vátryggingartaka, þeirra er getur í 2. mgr., og ber af þeim sökum fram mótmæli gegn því, að fjárhæðin sé greidd hinum tilnefnda rétthafa, og má þá félagið eigi greiða fjárhæðina, fyrr en skorið hefur verið úr því með sátt eða lögsókn milli aðila, hver rétt eigi á fjárhæðinni. Félaginu er þó ávallt rétt að greiða hinum tilnefnda rétthafa allt að þriðjungi vátryggingarfjárhæðarinnar eða hæfilegan útfararkostnað vátryggingartaka, hafi hann annazt um útför hans. — **105. gr.** Þegar greiða skal vátryggingarfjárhæðina við lát vátryggingartaka og skýra þarf ákvæði hans, er hann hefur tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, skal eftirfarandi reglum fylgt, ef atvik málsins leiða eigi til annars. — Sé maki vátryggingartaka tilnefndur, er það sá maki, sem hann lifði í hjúskap með, er hann andaðist. — Ef vátryggingartaki hefur tilnefnt börn sín, teljast lífserfingjar hans, þar á meðal kjörbörn og lífserfingjar þeirra, rétthafar að þeim hluta hver, sem erfðalög segja til um. — Hafi vátryggingartaki tilnefnt erfingja sína, taka þeir allir sinn hlut hver vátryggingafjárhæðarinnar í hlutfalli við erfðarétt þeirra eftir vátryggingartaka, að lögum eða samkvæmt arfleiðsluskrá. — Hafi vátryggingartaki tilnefnt „nánustu vandamenn" sína, telst maki hans vera rétthafi, en sé maki eigi á lífi, þá börn hans, og séu þau heldur eigi á lífi, þá erfingjar hans, allt samkvæmt reglum þeim, er áður var lýst. — **106. gr.** Nú lifir maður sá, er vátryggingartaki hefur tilnefnt sem rétthafa í sinn stað, skemur en hann, og fellur sú ánöfnun þá niður, enda eigi að greiða vátryggingarfjárhæðina við lát vátryggingartaka eða síðar. — **107. gr.** Þegar svo er um samið, að vátryggingarfjárhæðin skuli greidd, annaðhvort við lát vátryggingartaka eða þegar hann hefur náð tilteknum aldri, og vátryggingartaki hefur tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, tekur réttur þess, sem tilnefndur var, aðeins til að fá vátryggingarfjárhæðina greidda við lát vátryggingartaka. — **108. gr.** Þótt vátryggingartaki tilnefni annan mann sem rétthafa í sinn stað, þá skerðir það eigi rétt hans til að krefjast endurkaupsverðsins eða til að framselja réttindi þau, er vátryggingarsamningurinn veitir honum, veðsetja þau eða ráða fyrir þeim með öðrum hætti. — Hafi vátryggingartaki afsalað sér, gagnvart þeim manni, er hann tilnefnir, rétti sínum til að afturkalla þá ánöfnun sína, telst hann jafnframt hafa afsalað sér rétti til að ráðstafa vátryggingunni á þann veg, að réttur hins tilnefnda manns verði rýrður eða honum spillt, án þess að samþykki hans komi til. — **109. gr.** Sá, sem vátryggingartaki hefur tilnefnt sem rétthafa í sinn stað, má ekki framselja kröfu sína, veðsetja hana, eða ráðstafa henni með öðrum hætti, fyrr en vátryggingaratburðinn

a) X, 486.

hefur að höndum borið, hvort sem vátryggingataki hefur afsalað sér rétti til afturköllunar eða eigi. — **110. gr.** Ef svo er ákveðið í líftryggingarsamningi, að vátryggingarfjárhæðin skuli eigi greidd við lát vátryggingartaka, heldur síðar, eða hafi maður miðað vátryggingu við líf annars manns, og hafi vátryggingartaki tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, þá öðlast sá maður rétt þann, er samningurinn veitir vátryggingartaka, við lát hans, liggi atvik eigi til annars. — **111. gr.** Sá, sem fengið hefur framsal á líftryggingarskírteini að kaupi eða með öðrum hætti, öðlast þar með öll þau réttindi gegn félaginu, sem samningurinn veitir. Við framsalið fellur niður réttur þess manns, er vátryggingartaki hefur tilnefnt sem rétthafa í sinn stað, svo fremi vátryggingartaki hefur eigi afsalað sér rétti til að afturkalla þá ráðstöfun sína. — **112. gr.** Þótt vátryggingartaki veðsetji kröfu sína, þá fellur réttur þess manns, er hann hefur tilnefnt sem rétthafa í sinn stað, eigi niður af þeim sökum. Hafi vátryggingartaki eigi afsalað sér rétti til afturköllunar, stendur réttur hins tilnefnda manns að baki rétti veðhafans. — Þegar krafa veðhafa er komin í gjalddaga, má hann krefjast greiðslu af endurkaupsverði vátryggingarinnar, en skora skal hann áður, með 2 mánaða fyrirvara, á vátryggingartaka að leysa veðið með greiðslu kröfunnar af téðu verði vátryggingarinnar. Hafi vátryggingaratburðinn þegar borið að höndum, getur hann leitað sér fullnustu af vátryggingarfjárhæðinni. Veðhafa er óheimilt að framselja vátryggingarkröfuna, enda þó svo hafi verið um samið. — Veðrétturinn telst ekki taka til kröfu um uppbót (bonus), sem fellur í gjalddaga, áður en veðhafinn leitar fullnustu. — **113. gr.** Löggerningar, er varða réttindi þau gegn félaginu, sem af líftryggingarsamningnum leiðir, og eigi er neitt skráð um á skírteinið, verða ekki bornir fram gegn þeim manni, er síðar eignast slík réttindi í grandleysi við afsalsgerning, enda hafi hann fengið skírteinið í vörzlur sínar eða rituð hafi verið á skírteinið athugasemd um rétt hans. — **114. gr.** Það verður eigi borið fram gegn þeim, er samkvæmt 113. gr. hefur í grandleysi öðlazt rétt yfir skírteininu, að vátryggingarfjárhæðin eða endurkaupsverðið hafi þegar verið greitt, né að ákvörðun hafi verið gerð um breytingu á gildandi samningsákvæðum, nema því aðeins, að löggerningurinn hafi verið gerður við grandlausan mann, er hafði skírteinið í höndum með formlega löglegri heimild, og skírteininu hafi annaðhvort verið skilað félaginu eða á það hafi verið rituð athugasemd um það, sem gerzt hefur. — **115. gr.** Nú er skírteini gefið út til handhafa eða það er síðar framselt handhafa, og verður hann allt að einu að gera félaginu grein fyrir heimild sinni, ef hann vill fá vátryggingarfjárhæðina greidda sér eða ráðstafa vátryggingunni með öðrum hætti. — Það nægir ekki til þess að vátryggingartaki sé talinn hafa tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, þótt svo sé ákveðið, að vátryggingarfjárhæðin skuli greidd handhafa skírteinisins. — **116. gr.** Skuldheimtumenn vátryggingartaka eða þess manns, er hann hefur tilnefnt sem rétthafa í sinn stað, geta eigi leitað fullnustu í rétti þeirra gegn félaginu, sbr. þó 117. gr. — Hafi líftryggingarskírteini verið framselt, geta skuldheimtumenn framsalshafa gengið að rétti hans, nema því aðeins að hann sé maki vátryggingartaka eða hafi öðlazt skírteinið endurgjaldslaust. Þegar þannig stendur á, koma ákvæði 117. gr. til greina, eftir því sem við á, að því er varðar iðgjöld þau, er framsalshafi hefur greitt, eða, sé um maka að ræða, að því er varðar endurgjald það, er hann kann að hafa greitt fyrir framsalið. — **117. gr.** Sé bú vátryggingartaka tekið til gjaldþrotaskipta og komi það í ljós, að hann hefur á síðustu 3 árum fyrir gjaldþrotið varið meiru fé til iðgjaldagreiðslu en samsvarað hafi efnahag hans, er hann innti þær greiðslur af höndum, getur búið krafizt þess af félaginu, að það greiði sér það, sem ofgreitt var, svo framarlega sem hægt er að greiða það af endurkaupsverði vátryggingarinnar, hafi hún slíkt verðgildi, en að öðrum kosti af höfuðstólsverði iðgjaldsfrjálsrar tryggingar, er vátryggingartaki mundi eiga rétt á fyrir fjárgreiðslur þær, er hann þegar hefur innt af hendi. — Hafi vátryggingarfjárhæðin fallið í gjalddaga áður en gjaldþrotaskiptin hófust, og sé hún enn ógreidd, eða falli hún í gjalddaga meðan á búskiptunum stendur, getur búið, með skilyrðum þeim, er greinir í 1. mgr., krafizt þess, að tilsvarandi hluti hennar verði greiddur sér. — Reglum þessum skal einnig beita, er vátryggingartaki hefur tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, og það þótt hann hafi skuldbundið sig til að afturkalla eigi þá tilnefningu. Hafi sá, sem tilnefndur var, greitt endurgjald fyrir, má hann krefja búið um endurgreiðslu þess. Hafi vátryggingarfjárhæðin verið greidd honum, má búið beina kröfu sinni gegn honum. — **Líf-**

1954 Nr. 20 8. marz

eyristrygging. — **118. gr.** Reglur þær, sem settar eru um höfuðstólstryggingu, gilda og um lífeyristryggingar. Félagið leysist þó frá skyldu sinni, ef það greiðir lífeyrisgreiðslu, sem í gjalddaga er komin, þeim manni, sem talinn er vera lífeyrisþegi, meðan það eigi hefur fengið vitneskju um, að rétturinn til hennar hafi verið framseldur öðrum. Þetta gildir, enda þótt eigi hafi verið ritað á skírteinið, að greiðsla hafi farið fram. — Ef greiða á lífeyrinn í lífstíð annars manns en vátryggingartaka, skal litið svo á, að vátryggingartaki hafi tilnefnt hann sem rétthafa í sinn stað.

IV. kapituli. — Slysa- og sjúkratryggingar. — **119. gr.** Vátryggingu má taka gegn slysum og sjúkdómum, hvort heldur er vátryggjanda sjálfs eða þriðja manns. — **120. gr.** Beri slys eða sjúkdóm, er vátryggingin tekur til, að höndum á vátryggingartímabilinu, ábyrgist félagið einnig þær skaðlegu afleiðingar þess, er eigi koma í ljós fyrr en síðar.[a]) — **121. gr.**[a]) Ef einhver þau atvik ber að höndum á vátryggingartímabilinu, sem sagt er um í skírteininu skýrt og greinilega, að hafi aukna hættu í för með sér, og er þeim manni, er líf hans eða heilbrigði er tryggt, um þetta kunnugt, er félagið laust úr ábyrgð meðan aukin hætta stafar af þeim, ef það mundi eigi hafa tekið vátrygginguna á sig, ef ástand það, er af breytingunni leiðir, hefði verið fyrir hendi, er vátryggingin var tekin. — Ef ætla má, að félagið hefði tekið á sig vátrygginguna, verður það ábyrgt í þeim mæli og með þeim skilmálum, sem það mundi hafa sett fyrir áframhaldandi vátryggingu fyrir iðgjald það, er um var samið, og hefði því þá verið kunnugt um aukningu hættunnar. Ef félagið mundi hafa takmarkað ábyrgð sjálfs sín í ríkara mæli, með endurtryggingu, lækka bæturnar í því hlutfalli. — Ákvæði 48. og 2. mgr. 49. gr. gilda um þetta efni eftir því, sem við á. — Samningur um, að aukning hættunnar leysi félagið úr ábyrgð að meira mun en nú var sagt, hefur eigi gildi að lögum. Þó má semja svo um, að sú regla skuli gilda, í stað ákvæða 2. mgr., að félagið beri ábyrgð aðeins að því leyti, sem aukning hættunnar hefur verið áhrifalaus um það, að vátryggingaratburðinn bar að höndum, eða um það, hve mikið tjón varð. — **122. gr.** Ákvæði 102.—106. gr. gilda um slysatryggingar og sjúkratryggingar, eftir því sem við á. — **123. gr.** Skuldheimtumenn vátryggingartaka eða vátryggðs geta hvorugir gengið með lögsókn að rétti vátryggðs gegn félaginu. — **124. gr.** Hafi sá maður, er líf hans eða heilbrigði hefur verið tryggt, af ásettu ráði eða stórkostlegu gáleysi látið hjá líða að gera þær ráðstafanir, sem sanngjarnlega mátti ætlast til, að hann gerði eftir atvikum, til þess að varna því, að vátryggingaratburðurinn gerðist eða til þess að draga úr afleiðingum hans, eða hafi hann, án þess að gildar ástæður væru fyrir hendi, ekki farið eftir þeim fyrirmælum, sem félagið hefur gefið honum um það efni, þá ábyrgist það ekki tjón það, sem ætla má að af því hafi leitt. Þetta gildir þó ekki, ef það hefði leitt til óhæfilegrar skerðingar á sjálfsákvörðunarrétti hans, ef hann hefði fullnægt fyrirmælum félagsins. — Um það verður eigi samið, svo gilt sé, að vanrækslan skuli endranær en nú var sagt hafa áhrif að lögum eða víðtækari áhrif.

V. kapituli. — Gildistöku- og bráðabirgðaákvæði. — **125. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1954. — **126. gr.** Nú hefur vátryggingarsamningur verið gerður fyrir gildistöku laga þessara, og gilda þau þá um hann frá fyrsta degi eftir það, að félagið hefði getað slitið samningnum með umsömdum fyrirvara, eða hann hefði endurnýjazt samkvæmt 84. gr. — **127. gr.** Ákvæðum 26. og 27. gr. skal beitt jafnan, ef atvik þau, er hafa þau réttaráhrif, er þar greinir, gerast eftir gildistöku laganna. — **128. gr.** Ákvæðum 29. gr. skal beitt um vátryggingarsamninga, sem gerðir eru áður en lögin öðlast gildi, þó svo að frestir þeir, er settir eru í 29. gr., skuli taldir frá gildistöku laganna, enda hafi fyrning eigi fullnazt fyrr eftir lögum þeim, er gilt hafa hingað til. — **129. gr.** Ákvæðum 34. gr. skal jafnan beitt, er vátryggingaratburður sá, sem talinn er heimila að þeim sé beitt, gerist, eftir að lögin hafa tekið gildi. — **130. gr.** Ákvæði laganna um þá, er vátryggingartaki hefur tilnefnt í sinn stað sem rétthafa, þegar um er að ræða líf-, slysa- eða sjúkratryggingar, gilda jafnan, er ráðstöfun þessi er gerð eftir gildistöku laganna. — **131. gr.** Ákvæðum 115. gr. skal beitt, er líftryggingarskírteini, sem út var gefið áður en lögin tóku gildi, er framselt handhafa eftir þann dag. — **132. gr.** Ákvæði 116. og 123. gr. gilda jafnan, er lögsókn var ekki byrjuð áður en lögin tóku gildi. Ákvæði 117. gr. gilda, ef gjaldþrotin hefjast eftir nefndan tíma. — **133. gr.** Ákvæði þau í öðrum lögum, er leiða til víðtækara ör-

a) X, 428.

1954 Nr. 20 8. marz

yggis réttar vátryggingartaka eða vátryggðs en samsvara ákvæðum laga þessara, skulu halda gildi sínu.

1950 Nr. 19 2. marz

Lög um Bjargráðasjóð Íslands.

1. gr. Bjargráðasjóður Íslands, sem stofnaður var með lögum nr. 45 1913, skal vera allsherjarsjóður fyrir alla landsmenn til hjálpar í hallæri eða til að afstýra því. En það er hallæri, ef sveitarfélög, eitt eða fleiri í sýslu, eða bæjarfélög verða af náttúruvöldum svo illa stödd, að þau megna ekki af eigin rammleik að forða mönnum og skepnum við harðrétti eða felli. — **2. gr.** Hvert sveitarfélag á landi hér skal á ári hverju greiða iðgjald í bjargráðasjóð, 2 krónur fyrir hvern mann, sem þar er heimilisfastur, þegar manntal er tekið. Bjargráðasjóðsgjald greiðist úr sveitarsjóði. — **3. gr.** Bjargráðasjóðinn skal styrkja á hverju ári með tillagi úr ríkissjóði, er nemi 2 krónum fyrir hvern mann. — **4. gr.** Stjórn sjóðsins, sem heitir bjargráðastjórn, skipa skrifstofustjórinn í félagsmálaráðuneytinu, sem er formaður stjórnarinnar, formaður Búnaðarfélags Íslands og forseti Fiskifélags Íslands. — Fé bjargráðasjóðsins skal geymt og ávaxtað í banka með ríkisábyrgð, og skal það vera tiltækt hvenær sem þörf gerist. — **5. gr.** Bjargráðastjórn skal gæta vel að öllu, er bendir til þess, að yfirvofandi hallærishætta sé fram undan, og skal hún vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um ráðstafanir, sem miða að því að afstýra hallæri. — **6. gr.** Bjargráðastjórn hefur á hendi reikningshald sjóðsins, og skulu reikningarnir endurskoðaðir af endurskoðunardeild stjórnarráðsins og endurskoðendum ríkisreikninganna án sérstaks endurgjalds. — **7. gr.** Hver bæjarstjórn og hreppsnefnd skal lúka bjargráðasjóðsgjaldi á manntalsþingum. Í kaupstöðum skulu bæjarfógetar, en í sveitum sýslumenn (í Reykjavík tollstjóri) innheimta gjaldið og koma því til gjaldkera bjargráðastjórnarinnar eigi síðar en 1. október ár hvert. — **8. gr.** Fyrir 1. marz ár hvert er prestum og öðrum þeim, er manntal hafa á hendi, skylt að láta innheimtumönnum bjargráðasjóðsgjalda í té skýrslu um íbúafjölda hvers sveitarfélags, miðað við áramót, til afnota við útreikning og innheimtu gjaldanna. — **9. gr.** Allt það fé, sem rennur úr ríkissjóði í bjargráðasjóðinn samkv. 3. gr., að vöxtum meðtöldum, svo og helmingur þess fjár, sem sjóðurinn fær samkvæmt 2. gr. laga þessara, skal vera sameign allra landsmanna. Hins vegar skal helmingur þess fjár, sem í sjóðinn rennur samkv. 2. gr., vera séreign þeirrar sýslu eða kaupstaðar, er gjaldið greiddi, og leggjast vextir af því fé við séreignina. — Allur kostnaður af starfrækslu sjóðsins greiðist úr sameignarsjóðnum. — **10. gr.** Ríkisstjórnin getur veitt sýslunefndum og bæjarstjórnum heimild til þess að hækka bjargráðasjóðsgjaldið um tiltekið árabil, þó ekki meira en um helming hins upprunalega gjalds. Sú hækkun rennur óskipt í séreignarsjóð viðkomandi sýslu- eða bæjarfélags. — Nú notar einhver sýsla eða bæjarfélag heimild þessarar greinar og hækkar framlag sitt til bjargráðasjóðs með leyfi ríkisstjórnarinnar, og er þá ríkissjóði skylt að leggja fram, auk þess, sem fyrir er mælt í 3. gr., fé, er nemur hálfu viðbótargjaldinu, og rennur það í séreignarsjóð viðkomandi sveitarfélags. — **11. gr.** Nú verður hallæri í sveitarfélagi af óvenjulegum harðindum eða langvarandi aflaleysi, eða tjón verður þar af náttúruvöldum á mannvirkjum eða búfé, enda hafi það, sem skemmdist eða ónýttist, verið óvátryggt fyrir tjóni þessu, og getur þá stjórn bjargráðasjóðs veitt styrk eða lán úr bjargráðasjóði samkvæmt lögum þessum, til að draga úr áhrifum hallærisins eða bæta tjónið að einhverju leyti. — **12. gr.** Ef hallæri ber að höndum, á hvert sýslu- og bæjarfélag tilkall til séreignar sinnar í sjóðnum til útbýtingar samkvæmt reglum, sem sýslunefnd eða bæjarstjórn hafa samþykkt þar um, enda samþykki ráðherra slíka ráðstöfun, að fengnu áliti bjargráðastjórnar. Skýrslu um úthlutun þessa skal viðkomandi sýslunefnd eða bæjarstjórn senda stjórn bjargráðasjóðs þegar að úthlutun lokinni. — Ef haustbirgðir reynast svo litlar í einhverju héraði, að hætt er við bjargarskorti fyrir menn eða skepnur, ef illa vetrar, þá má sýslunefnd eða bæjarstjórn með samþykki bjargráðastjórnar nota séreign sína í sjóðnum til að kaupa eða tryggja varaforða, en það fé, sem þannig er notað, skal greiða aftur að fullu, en vaxtalaust, í bjargráðasjóðinn á ársfresti, nema því verði ráðstafað samkvæmt 1. málsgr. þessarar greinar. — Nú hrekkur ekki séreign sýslu eða kaupstaðar til forðatryggingar, og má þá bjargráðastjórn veita héraðinu vaxtalaust bráðabirgðalán af sameignarfé sjóðsins, gegn veði í bjargráðasjóðsgjaldi héraðsins eða þeim tryggingum öðrum, sem stjórnin metur gildar. — **13. gr.** Nú hrökkva ekki til þess að afstýra hallæri þær ráðstafanir, sem 11. og 12. gr. gera ráð fyrir, og er þá bjargráðastjórn heimilt að veita að-

1950 Nr. 19 2. marz

stoð úr sameignarsjóði með þeim hætti, er hér segir: 1. beinum styrk úr bjargráðasjóði, 2. lánveitingum til sýslu- eða sveitarfélaga, 3. lánveitingum til einstaklinga, sem fyrir tjóni hafa orðið, gegn veði í fasteign eða ábyrgð sýslu- eða sveitarfélags. — Hverjum þeim, sem láns beiðist eða styrks úr bjargráðasjóði, ber að senda sjóðsstjórninni svo glöggar skýrslur sem kostur er á um tjón það, sem bæta skal. Nú þykir bjargráðastjórn á skorta um, að gögn þau séu fullnægjandi, sem borizt hafa, og getur hún þá krafizt fyllri gagna frá þeim aðilum, er henni þykir henta. Nú berast ekki þau skilríki, sem bjargráðastjórn hefur beiðzt, og er þá sjóðsstjórninni heimilt að synja beiðninni af þeim ástæðum einum. — **14. gr.** Nú gengur mikil óáran um land allt eða í stórum landshlutum, svo að fé bjargráðasjóðs hrekkur ekki til nauðsynlegrar hjálpar og sjóðurinn kemst í fjárþröng, og er þá ríkisstjórninni heimilt að ábyrgjast nauðsynlegt lán fyrir bjargráðasjóðinn, eða veita honum úr ríkissjóði, ef fé er þar fyrir hendi, en slík bráðabirgðalán ber bjargráðasjóði að endurgreiða af tekjum sínum, enda séu eignir sjóðsins og tekjur að veði fyrir bráðabirgðalánum þessum. — **15. gr.** Ráðherra setur, að fengnum tillögum bjargráðastjórnar, reglugerð um rekstur sjóðsins og starfrækslu.[1])

1921 Nr. 23 27. júní

Lög um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip.

1. gr. Skip er í lögum þessum haft um öll skip og báta, stór og smá. — **2. gr.** Vátryggingarfélag það, sem stofnað var með lögum 30. júlí 1909 og nefnist Samábyrgð Íslands á fiskiskipum, og sem í lögum þessum er nefnt „Samábyrgðin", tekst á hendur: a) Endurtrygging fyrir íslenzk ábyrgðarfélög skipa og báta, á helmingi eða allt að helmingi þess hluta af tryggingarhæfu verði skipa þeirra og báta, er félögin sjálf taka að sér ábyrgð á. b) Beina vátrygging á skipum og bátum. c) Trygging á afla, veiðarfærum og útbúnaði, ef um algerðan skiptapa er að ræða. — Félagið tekur aðallega ábyrgð á þeim skipum og bátum, sem ætluð eru til fiskveiða eða flutninga við Ísland. — [Tryggja skal hjá Samábyrgðinni öll skip, er ríkissjóður á og tryggir á hverjum tíma, þó svo, að tryggingarkjörin séu eigi lakari en hjá öðrum tryggingarfélögum, að dómi ríkisstjórnarinnar.][1]) — **3. gr.** [Ríkissjóður leggur Samábyrgðinni til viðbótarstofnfé, kr. 1½ milljón, er greiðist eftir samkomulagi fjármálaráðherra og stjórnar Samábyrgðarinnar.][2]) — Ríkissjóður ábyrgist með allt að 800000 kr., að félagið fullnægi skuldbindingum sínum. Ef það getur eigi af eigin rammleik borgað skaðabætur, sem því er skylt að greiða, leggur ríkissjóður til það, er á vantar, þó aldrei meir en áðurnefnda upphæð. — Ef félagið hefir orðið að leita aðstoðar ríkissjóðs til þess að greiða skaðabætur, skal styrkur sá, er það hefir þegið af ríkissjóði, að viðbættum 4½% í árlega vöxtu, endurgreiddur smátt og smátt eftir því sem efni þess leyfa. — **4. gr.** Reglugerð Samábyrgðarinnar,[3]) ákvæði um flokkun, iðgjaldsgreiðslu og tryggingarskilyrði liggja undir samþykki stjórnarráðs Íslands, og hefir það yfirleitt eftirlit með störfum hennar, meðan ábyrgð landssjóðs stendur. Það er skilyrði fyrir því, að Samábyrgðin megi takast á hendur endurtrygging samkvæmt 2. gr. a. fyrir innlent vátryggingarfélag, að stjórnarráðið hafi samþykkt reglugerð þess félags, en samþykki veitir stjórnarráðið því aðeins: *að* starf félagsins verði talið hvíla á tryggum grundvelli, *að* félagsmenn beri ábyrgð á skyldum félagsins, hver gagnvart öðrum, nema nægt hlutafé eða ábyrgðarfé sé til tryggingar því, að fullnægt verði skuldbindingum þess. — **5. gr.** [Samábyrgðin má hafa í eigin áhættu 25% af vátryggingarfjárhæð hvers skips, þó ekki hærri fjárhæð á einu skipi en 100 þús. kr.][4]) — **6. gr.** . . .[5]) — **8. gr.** Sjóréttarpróf skal halda um hverskonar tjón, sem bóta er krafizt fyrir eftir lögum þessum, nema stjórn Samábyrgðarinnar telji það óþarft, enda sé henni gert viðvart um það með nægilegum fyrirvara. — **9. gr.** Þegar vátryggðar eignir eru veðsettar, nær veðrétturinn einnig til tryggingarfjárins. — **10. gr.** Vátryggingariðgjaldið hvílir á hinu vátryggða skipi og gengur fyrir veðskuldum í 2 ár. — Iðgjöld og virðingargjöld má taka lögtaki. — Þegar tilkynnt hefir verið Samábyrgðinni, að vátryggt skip eða bátur sé í veði fyrir láni af almanna fé, þar í talin lán íslenzkra banka og sparisjóða, má eigi fella skipið úr trygging fyrir þá sök, að iðgjöld séu eigi greidd, nema veðhafa hafi áður

1) Rgj. nr. 189, 2. nóv. 1951.

1) L. nr. 28, 1. apríl 1948, § 1. — 2) L. nr. 52, 17. maí 1947, § 1. — 3)Rgj. nr. 88, 9. nóv. 1921. — 4) L. nr. 52, 17. maí 1947, § 2. — 5) L. nr. 20, 8. marz 1954, § 133.

1921 Nr. 23 27. júní

verið veittur hæfilegur frestur til að greiða iðgjöldin. Ef þetta ákvæði verður tekið upp í reglugerðir vátryggingarfélaga, er Samábyrgðin hefir á hendi endurtrygging fyrir, getur stjórnarráðið með auglýsing veitt þeim hlunnindi þau, er getur um í 1. og 2. málslið greinar þessarar. — **11. gr.** ...[1]) — *Stjórn Samábyrgðarinnar.* — **12. gr.** Samábyrgðin skal eiga heimili og varnarþing í Reykjavík, og stjórnar henni nefnd þriggja manna. Einn þeirra er framkvæmdarstjóri og skipar stjórnarráðið hann, en tveir eru gæzlustjórar. Annan þeirra kýs stjórnarráðið fyrst í stað, en hinn kjósa hin innlendu vátryggingarfélög, er Samábyrgðin er í samvinnu við; í reglugerðinni, þeirri sem nefnd er í 14. gr., má gera önnur ákvæði um kosning gæzlustjóranna. — Kosning gæzlustjóra gildir um 3 ár í senn. Skulu þeir vera búsettir í Reykjavík eða þar í nánd og fá lítilsháttar þóknun fyrir starfa sinn, er stjórnarráðið ákveður. Þóknun þeirra og laun framkvæmdarstjóra greiðist af Samábyrgðinni. — Stjórn félagsins skal áður mánuður er liðinn eftir hvern ársfjórðung senda stjórnarráðinu yfirlit yfir starf félagsins, og innan þriggja mánaða eftir lok hvers starfsárs skal hún senda stjórnarráðinu ársreikninginn með áritun endurskoðunarmanna, [og skal hann birtur í B-deild Stjórnartíðinda.][2]) — Stjórnarráðið getur hvenær sem því lízt látið rannsaka allan hag félagsins og ef nauðsyn krefur, skipað yfir það eftirlitsstjórn. — Nánari ákvæði um stjórn félagsins skulu sett í reglugerð þess. — **13. gr.** Ef félagið leggst niður, fellur tekjuafgangur þess til fiskiveiðasjóðs Íslands. — **14. gr.** Ágreining milli félagsins og þeirra vátryggingarfélaga, er í samvinnu eru við það, eða vátryggja í því, skal leggja í gerð, ef eigi nemur meira en 2000 kr.; í gerðardóminn kveður hver málsaðili einn mann, en stjórnarráðið skipar einn dómanda úr hæstarétti ríkisins oddvita. — Gerðardómur skal háður í Reykjavík, og segir oddviti fyrir um réttarfar hans. — Nánari ákvæði um gerðardóminn skulu sett í reglugerð félagsins.

1947 Nr. 61 31. maí

Lög um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip.

I. kafli. — Stofnun og verksvið. — 1. gr. Skip merkir í lögum þessum öll fljótandi för, stór og smá, sem sigla undir íslenzkum fána, innan þeirra takmarka, sem lögin setja. — **2. gr.** Allir vélbátaeigendur, sem eiga vélbáta með þilfari, allt að 100 rúml. bruttó að stærð, sem aðallega eru ætlaðir til fiskveiða við Ísland, skulu skyldir til að vátryggja þá hjá vátryggingarfélagi, sem starfar samkv. lögum þessum innan þess svæðis, sem báturinn er skrásettur í, og með þeim skilmálum, sem settir eru í lögum þessum og reglugerðum, sem settar eru samkvæmt þeim. — ...[1]) — Neiti einhver skipseigandi að vátryggja skip, sem tryggingarskylt er samkvæmt lögum þessum, skal það eigi að síður skoðað og metið af skoðunar- og virðingarmönnum hlutaðeigandi félags og vátryggt sem önnur tryggingarskyld skip, og iðgjaldið innheimt með lögtaki samkv. 30. gr., ef þörf krefur. — Heimilt er vátryggingarfélögunum að vátryggja fiskiskip, sem eru yfir 100 rúml. bruttó, en ávallt skal leita samþykkis Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum áður en slík skip eru tekin í tryggingu, og skal ákveða iðgjöld fyrir þau í samráði við Samábyrgðina. — Heimilt er félögunum einnig að taka til vátryggingar opna vélbáta, að fengnu samþykki Samábyrgðarinnar. — Enn fremur er félögunum heimilt að vátryggja afla, veiðarfæri og lausa muni skips og skipshafnar, [með samþykki Samábyrgðarinnar og samkvæmt nánari fyrirmælum, er hún kann að setja.][1]) — [Bátaábyrgðarfélag það, sem nú starfar í Vestmannaeyjum, er undanþegið ákvæðum þessara laga. Þó skal því skylt að tryggja skip og báta, sem skrásett eru í Vestmannaeyjum og eru innan þeirra stærðartakmarka, sem ákveðin eru í 2. gr. laganna. Einnig skal það háð 22. gr. laganna um aðstoð.][2]) — **3. gr.** Landinu skal skipt í vátryggingarsvæði. Ráðherra ákveður takmörk þeirra í samráði við Samábyrgðina. — Á hverju vátryggingarsvæði skal vera eitt vátryggingarfélag fyrir vélbáta. Allir eigendur vátryggingarskyldra vélbáta á hverju vátryggingarsvæði eru skyldir til að vera í félagi því, sem þar starfar. [Heimilt skal með samþykki hlutaðeigandi vélbátatryggingarfélaga og Samábyrgðarinnar að vátryggja skip eða báta hjá öðrum vátryggingarfélögum, er starfa samkvæmt lögum þessum.][3]) — Lög félaganna verða að vera í samræmi við lög Samábyrgðarinnar og samþykkt af stjórn hennar. — **4. gr.** [Geti félögin ekki af eigin rammleik greitt þær

1) L. nr. 20, 2. marz 1954, § 133. — 2) L. nr. 28, 1. apríl 1948, § 2.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 1, rgj. nr. 139, 5. ág. 1941. — 2) L. nr. 110, 30. des. 1949, § 1. — 3) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 2.

tjónbætur, sem þau eru skyld til að greiða, leggur ríkissjóður það til, er á vantar, þó aldrei meira en 800000 kr. — Auk þess er heimilt að veita félögunum ríkisábyrgð fyrir lánum, er þau kunna að taka, þó svo, að sú ábyrgð nemi ekki meiru en einni milljón króna fyrir öll félögin. — Styrkur skv. 1. málsgr. er endurkræfur ásamt 4% ársvöxtum. — Ef fjárhagur félags telst ekki sæmilega traustur að áliti Samábyrgðarinnar, getur ráðherra ákveðið, að lagt skuli aukagjald á vátryggðu, sem nemi allt að 1% af vátryggingarfjárhæð skipanna á ári. Gjald þetta renni í sjóð félaganna. — Gjald þetta hefur lögtaksrétt, og fer um innheimtu þess eftir sömu reglum og innheimtu iðgjalda.][1]) — **5. gr.** Bátaábyrgðarfélögin mega ekki hafa meira en 15% af vátryggingarupphæð hvers skips í eigin ábyrgð. Þó má áhætta á einstöku skipi aldrei fara fram úr fjárhæð, sem ráðherra ákveður fyrir hvert félag í samráði við Samábyrgð Íslands. — Félögin skulu endurtryggja hjá Samábyrgðinni þann hluta áhættunnar, sem þau bera ekki sjálf, og getur hún ekki undan því skorazt. — Félögin greiða Samábyrgðinni jafnhá iðgjöld af þessum fjárhæðum og þau taka sjálf. — [Innheimtulaun af iðgjöldum, sem greidd eru Samábyrgðinni, ákveður ráðherra.][2])

II. kafli. — Stjórn og reikningshald félaganna. — 6. gr. Vátryggingarfélögum, sem starfa samkvæmt lögum þessum, skal stjórnað af þriggja manna nefnd. Er einn þeirra formaður, kosinn af nefndinni, og tveir meðstjórnendur. Eigendur hinna vátryggðu skipa velja tvo stjórnarnefndarmenn, en Samábyrgðin þann þriðja. Á sama hátt skal velja 3 stjórnarnefndarmenn til vara. Stjórnarnefndin kýs framkvæmdarstjóra fyrir félagið. — Kosning stjórnarnefndarmanna fer fram á aðalfundi félagsins til tveggja ára í senn. Þá skal einnig kjósa tvo endurskoðendur og tvo til vara til sama tíma. Þóknun til stjórnenda og endurskoðenda ákveður aðalfundur. — Stjórnarnefnd hefur æðsta úrskurðarvald í öllum málefnum félagsins innan takmarka þessara laga. Hún hefur daglegt eftirlit með rekstri félagsins og úrskurðar skaðabótagreiðslur. [Þó þarf jafnan samþykki Samábyrgðarinnar, ef bótaupphæðin nemur 20000 kr. eða meiru.][3]) — Stjórnarnefndin skal halda fundabók og skrá í hana allar ákvarðanir sínar. — Framkvæmdarstjóri annast allan daglegan rekstur félagsins, gefur út og undirritar vátryggingarskírteini, innheimtir iðgjöld, annast reikningshald og hefur á hendi fjárvörzlu félagsins. Stjórnin ákveður þóknun til hans. Endurskoðendur skulu endurskoða reikninga félagsins og hafa lokið endurskoðun sinni í síðasta lagi 5 dögum fyrir aðalfund, og skulu reikningar félaganna liggja frammi hjá framkvæmdarstjóra frá því endurskoðun er lokið og þar til aðalfundur hefst. — Samábyrgðin ákveður form fyrir rekstrar- og efnahagsreikning svo og tjónbótareikning og lætur félögunum þessi eyðublöð í té gegn greiðslu. — **7. gr.** Stjórn félagsins og Samábyrgðin skipa hvor um sig einn skoðunar- og virðingarmann fyrir hvert félag og einn til vara, til að framkvæma skoðunar- og virðingargerðir samkvæmt fyrirmælum þessara laga. ...[1]) Þeir skulu, áður en skip er tekið í tryggingu, skoða og meta skipið og gefa skriflega sundurliðaða skýrslu um matið. — Ef skoða skal skip, sem skoðunar- og virðingarmaður á að öllu eða nokkru leyti, skal varamaður framkvæma skoðun og mat. — Skoðunar- og virðingarmenn skulu einnig skoða og meta hvert það tjón, er vátryggt skip verður fyrir, áður en aðgerð á skipinu hefst, og gefa skriflega, sundurliðaða skýrslu um mat sitt á tjóninu. Þeir skulu einnig skoða sömu skipin, eftir að aðgerð hefur farið fram, og gefa skriflega skýrslu um, hvort þau eru komin í samt lag aftur eftir aðgerðina. — Til tryggingar því, að skilyrðum þeim, sem vátryggða eru sett, sé fullnægt, getur stjórnin skipað eftirlitsmenn, og ákveður hún þóknun til þeirra. — **8. gr.** Aðalfund skal halda fyrir hvert einstakt félag fyrir lok júnímánaðar ár hvert og aukafund, þegar stjórnin telur þess þörf eða ⅕ hluti skipaeigenda fer þess á leit. Til aðalfundar skal boðað með skriflegri eða símaðri tilkynningu til skipaeigenda, eigi síðar en 14 dögum fyrir fundardag, og aukafund skal halda svo fljótt sem auðið er eftir að stjórn félagsins hefur fengið tilmæli um fundinn. Boða skal til aukafunda með viku fyrirvara. — Á aðalfundi skal lagður fram endurskoðaður reikningur félagsins og kosin stjórn og endurskoðendur samkv. 6. gr. — Atkvæðisrétt á fundum hafa allir skipaeigendur, sem skip eiga í tryggingarfélaginu, og skulu þeir hafa eitt atkvæði fyrir hverjar 5000 krónur eða minni upphæð í einu skipi, sem þeir hafa tryggt hjá félaginu.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 3. — 2) Sömu l., § 4. — 3) Sömu l., § 5.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 6.

1947 Nr. 61 31. maí

1947 Nr. 61 31. maí

Þó má enginn fara með meira atkvæðamagn fyrir sjálfan sig og aðra en 10% af heildaratkvæðamagni félagsins. — Eitt atkvæði er fyrir hvert skip, þótt vátryggingarfjárhæð þess sé undir 5000 krónum. — Ef fleiri en einn eru eigendur að sama skipi, skulu þeir fela einum sameignarmanni að fara með atkvæði skipsins, og skal tilkynna það stjórn félagsins. ...[1]) — Atkvæðisréttur fyrir hvert skip er tryggingarupphæð skipsins deild með 5000. Brot, sem nemur ½ eða meira, gefur atkvæði. — . . .[1]) — Fundur er lögmætur, ef mætt er með helming allra atkvæða [í félaginu.][1]) Verði fundur ekki lögmætur, skal svo fljótt sem auðið er boða til nýs fundar með viku fyrirvara, og er sá fundur ályktunarfær án tillits til þess, með hve mörg atkvæði mætt er á þeim fundi. — Senda skal Samábyrgðinni afrit af ársreikningum félagsins að afloknum aðalfundi ár hvert. — **9. gr.** Eignum félaganna má eingöngu verja samkvæmt tilgangi þeirra, og skulu þær ávaxtaðar í innlendum bönkum eða sparisjóðum, er ráðherra samþykkir. — **10. gr.** Í reikningum félaganna ár hvert skal færa til [gjalda][2]) ógreiddar tjónbætur, eftir því sem stjórnir félaganna telja nauðsynlegt, til vara fyrir óbættum tjónum og telja þá upphæð til tekna í næsta ársreikningi þar á eftir.

III. kafli. ...[3])

VI. kafli. — Um iðgjöld og endurgreiðslu iðgjalda. — 30. gr. Iðgjöld skulu á hverjum tíma ákveðin af ráðuneytinu, að fengnum tillögum Samábyrgðarinnar og starfandi vátryggingarfélaga fiskiskipa. — Þar, sem sérstaklega stendur á að dómi ráðuneytisins og Samábyrgðarinnar, skal heimilt að ákveða iðgjöldin með hliðsjón af því áhættusvæði, þar sem skipinu er ætlað að vera í förum. — Vátryggingarfélag hefur lögveð í skipi og lögtaksrétt fyrir inntökugjaldi, skoðunarkostnaði og vátryggingariðgjöldum, þó eigi fyrir lengra tímabil en 2 ár frá gjalddaga þeirra að telja. [Krefjast skal lögtaks, ef ofangreind gjöld hafa ekki verið greidd áður en þrír mánuðir eru liðnir frá gjalddaga, enda séu gjalddagar iðgjalda tvisvar á ári. Ákvæði þetta snertir þó ekki gildi lögveðs- og lögtaksréttar.][1]) — ...[2]) — **31. gr.** ...[2]) — **34. gr.** [Ef einstök félög leggjast niður vegna þess, að tvö eða fleiri félagssvæði sameinast, eða Samábyrgðin tekur við tryggingunum, ganga eignir þeirra til þess aðila, sem tekur við tryggingarstarfseminni á félagssvæðinu.][3]) — **35. gr.** Vátryggingarfélög, sem starfa samkvæmt lögum þessum, eru undanþegin gjöldum til bæjar- og sveitarsjóða, svo og undanþegin eignar- og tekjuskatti til ríkissjóðs. — **36. gr.** Lög, venjur og reglur Samábyrgðarinnar gilda um þau atriði, sem eigi eru ákvæði um í lögum þessum.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 7. — 2) Sömu l., § 8. — 3) L. nr. 20, 8. marz 1954, § 133.

1947 Nr. 61 31. maí

1947 Nr. 43 9. maí

Lög um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl.

I. kafli. — 1. gr. Félag, er nefnist Íslenzk endurtrygging, skal hafa á hendi starfsemi þá, sem lög þessi kveða á um. — Heimili félagsins og varnarþing er í Reykjavík. — **2. gr.** Hlutverk félagsins er: 1. Að annast endurtryggingu fyrir íslenzk vátryggingarfélög, einkum á sviði sjótrygginga, en heimilt er því að taka að sér endurtryggingar á hvaða sviði vátrygginga sem er. 2. Að annast stríðsslysatryggingar íslenzkra skipshafna samkvæmt lögum, er um þær gilda á hverjum tíma, svo og stríðsslysatryggingar og aðrar skyldar slysatryggingar íslenzkra skipshafna samkvæmt samningum, að því leyti sem félagsstjórn ákveður. 3. Að taka að sér endurtryggingar fyrir erlend vátryggingarfélög, eftir því sem stjórn félagsins telur hentugt. — Skylt er að kaupa hjá félaginu stríðsslysatryggingar samkvæmt 2. tölulið þessarar greinar. — Heimilt er félaginu að taka samskonar tryggingar á erlendum skipum í íslenzkri þjónustu. — **3. gr.** Áhættufé félagsins er:

A. **Framlagt áhættufé.**

1. Af ríkissjóði			kr. 1850000.00
2. Af eftirtöldum tryggingafélögum:			
Tryggingastofnun ríkisins	kr. 136000.00		
Brunabótafélagi Íslands	— 136000.00		
Sjóvátryggingarfél. Íslands h/f	— 136000.00	— 408000.00	
3. Af útgerðarmönnum		— 2706000.00	kr. 4964000.00
4. Af öðrum tryggingafélögum, sbr. 5. gr.			

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 16. — 2) L. nr. 20, 8. marz 1954, § 133. — 3) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 18.

1947 Nr. 43 9. maí

B. **Áhættufjárábyrgðir.**

1. Ábyrgð ríkissjóðs ..... kr. 856000.00
2. Ábyrgðir tryggingafélaganna þriggja:
   Tryggingastofnunar ríkisins ..... kr. 60000.00
   Brunabótafélags Íslands ..... — 60000.00
   Sjóvátryggingarfél. Íslands h/f ..... — 60000.00 — 180000.00 kr. 1036000.00

Samtals kr. 6000000.00

1947 Nr. 43 9. maí

— **4. gr.** Sjóðir félagsins eru: I. Varasjóður. II. Arðjöfnunarsjóður. III. Almennur endurtryggingarsjóður. IV. Bónussjóður. Hann er séreignarsjóður. — **5. gr.** Nú semur innlent vátryggingarfélag, sem ekki á áhættufé í félaginu, svo um að tryggja hjá félaginu minnst 1/10 hluta af þeim endurtryggingum sínum, sem samrýmast endurtryggingarstarfsemi félagsins, eða greiða félaginu minnst 100 þús. kr. í iðgjöld árlega, og getur stjórn Endurtryggingarinnar þá samið þannig við slíkt félag, að það leggi fram allt að 100 þús. krónur í áhættufé, er þá nýtur sömu réttinda og ber sömu skyldur og eldra áhættufé, sbr. þó 11. gr. — **6. gr.** Fé það, ábyrgðir og sjóðir, er um ræðir í 3. og 4. gr., er til tryggingar skuldbindingum félagsins, þannig að fyrst er varasjóður (4. gr. I), næst arðjöfnunarsjóður (4. gr. II), þá áhættufé (3. gr. A. og B. hlutfallslega), þá hinn almenni endurtryggingasjóður (4. gr. III) og loks bónussjóður (4. gr. IV). — **7. gr.** Engir þeirra, sem taka þátt í félaginu, ábyrgjast skuldbindingar þess umfram áhættufé, sbr. 3. gr., sjóði, sbr. 4. gr., og tekjuafgang, sem er í vörzlu félagsins á hverjum tíma. — **8. gr.** Sérhverjum eiganda áhættufjárins, sbr. 3. gr., ber að afhenda skírteini, er greinir: 1. Nafn eiganda og heimilisfang. 2. Upphæð eignar. 3. Númer skírteinis. — Um skírteinin gilda reglur þær, er hér greinir, og sé þeirra getið á skírteininu: 1. Eigandi er háður lögum, sem um félagið eru sett á hverjum tíma. 2. Skírteini veitir atkvæðisrétt við kosningar í stjórn félagsins, sbr. 9. gr., samkvæmt reglum, er ráðherra setur um þá kosningu, en ekki annan rétt til afskipta af málum þess. 3. Féð er óuppsegjanlegt. 4. Skírteinið verður ekki framselt né veðsett eða látið af hendi á annan hátt, nema félagsstjórn samþykki, og á hún fyrir félagsins hönd innlausnarrétt á því fyrir matsverð dómkvaddra manna. 5. Skírteinið veitir rétt til hlutdeildar í arði félagsins samkvæmt því, sem félagsstjórn ákveður á hverjum tíma, þó aldrei yfir 5%, sbr. þó 3. lið 10. gr. 6. Skírteinum fylgir skattfrelsi samkvæmt 11. gr. — **9. gr.** Stjórn félagsins skal skipuð fimm mönnum og fimm til vara. — Ríkisstjórnin tilnefnir tvo aðalmenn og tvo til vara. Úr hópi þessara mann tilnefnir hún formann og varaformann félagsstjórnarinnar. — Tryggingarfélög þau, sem áhættufé eiga í félaginu, tilnefna einn aðalmann og einn til vara. Verði þau ekki sammála, tilnefnir ríkisstjórnin mennina úr hópi þeirra, sem tryggingarfélögin hafa stungið upp á. — Eigendur skírteina þeirra, sem um ræðir í 8. gr., tilnefna tvo aðalmenn og tvo til vara. Farist tilnefning af þeirra hálfu fyrir, tilnefnir ríkisstjórnin mennina. — Varamenn taka sæti í forföllum þeirra aðalmanna, sem tilnefndir eru af sama aðila, og í þeirri röð, sem tilnefning eða kosning segir til um. — Stjórnin skiptir sjálf með sér verkum, sbr. þó 1. mgr., og ákveður starfstilhögun félagsins. Ráðherra ákveður laun hennar. — Stjórnin er tilnefnd til þriggja ára í senn. — **10. gr.** Tekjuafgangi félagsins skal ráðstafað þannig: 1. Í varasjóð skal fyrst leggja allt að 10%. 2. Til arðgreiðslu af innborguðu áhættufé eigi yfir 5%. 3. Heimilt er stjórn félagisns að mynda arðjöfnunarsjóð og leggja í hann allt að 4% af innborguðu áhættufé á ári hverju. Sjóður þessi má þó aldrei nema meiru en 25% af innborguðu áhættufé. — Ef arður verður eigi greiddur af tekjuafgangi og eigi heldur úr arðjöfnunarsjóði, getur stjórn félagsins ákveðið, að nota megi arð, er síðar fellur til, til þess að jafna arðgreiðslur fyrri ára, þannig að meðalársarður verði 5%. 4. Sá hluti tekjuafgangs, sem eftir er, skal lagður í hinn almenna endurtryggingasjóð, að því leyti sem stjórn félagsins telur eigi þörf á að yfirfæra hann til næsta árs. — **11. gr.** Allt framlagt áhættufé félagsins, hvaðan sem það er runnið, og skírteinin, sem um það verða gefin, eru undanþegin öllum sköttum og gjöldum til ríkis, bæjar- eða sveitarfélaga, öðrum en eignarskatti til ríkis, en útborgaður arður, í hverri mynd sem er, er skattskyldur samkvæmt almennum skattalögum á hverjum tíma. Þetta ákvæði gildir þó ekki um fé, sem greitt er inn samkvæmt ákvæðum 5. gr., nema viðkomandi

aðili hafi skattfrelsi samkvæmt öðrum lögum. — Á sama hátt er fé í bónussjóði undanþegið öllum sköttum, meðan það er eigi af hendi greitt. — Ákvæði þessarar greinar raska ekki skatthlunnindum, er einstakir þátttakendur í félaginu kunna að njóta að lögum. — **12. gr.** Stjórn félagsins sér um ávöxtun á fé þess. — Að svo miklu leyti sem féð þarf ekki að vera handbært, skal jafnan ávaxta upphæð, er nemi jafnmiklu og innborgað áhættufé, í ríkistryggðum verðbréfum eða öðrum verðbréfum, sem skráð eru á opinberu gengi, þó ekki hlutabréfum. Einnig má ávaxta þetta fé að einum fimmta hluta í fasteignum félagsins sjálfs. — Að öðru leyti er félagsstjórn heimilt að ávaxta féð á þann hátt, er hún telur öruggt, svo sem með því að veita lán gegn veði í fasteignum og lán gegn ábyrgð ríkisins eða bæjar- og sýslufélaga. — **13. gr.** Reikningsár félagsins er almanaksárið. — Reikningar þess skulu endurskoðaðir af tveim endurskoðendum, öðrum tilnefndum af ráðherra, hinum af skírteiniseigendum þeim, er kosningarrétt hafa á tveim mönnum í félagsstjórn samkv. 8. gr. — **14. gr.** Félagið er undanþegið öllum opinberum sköttum og gjöldum, hvort heldur er til ríkis eða sveitarfélaga. — Skírteini þess og önnur skjöl, er það gefur út, eru ekki stimpilskyld.

II. kafli. — Um stríðstryggingar.[a]) **— 15. gr.** Til ársloka 1947 er skylt að tryggja fyrir stríðsslysum skipshafnir á öllum íslenzkum skipum og bátum. Tryggingarskyldan hvílir á útgerðarmanni skipsins, og má ekki færa iðgjöldin þeim, sem tryggðir eru, til útgjalda. Gildir það jafnt, þótt skipverji taki aflahlut í stað kaups. — **16. gr.** Með stríðsslysum er átt við öll slys, sem verða beinlínis af völdum styrjaldar eða borgaraóeirða, þar sem vopnum er beitt.[b]) Ef styrjaldaraðgerðir eru aðeins meðvaldandi að slysinu, má lækka skaðabætur um þriðjung eða tvo þriðju hluta eða fella þær alveg niður, eftir því hve mikinn þátt aðrar orsakir teljast eiga í slysinu. — Trygging samkvæmt lögum þessum tekur til þess, er skipshöfn ferst með skipi, sem týnist án þess til þess spyrjist, hversu týnzt hefur. — **17. gr.** Lögboðin trygging skipshafna samkvæmt lögum þessum fær gildi, þótt farizt hafi fyrir að tryggja. — Nú eru samningar gerðir milli stéttarfélaga útgerðarmanna og stéttarfélaga sjómanna um viðtækari tryggingar í sambandi við stríðsslysaáhættu en ákveðið er í lögum þessum, og skulu aðilar þá tilkynna það félaginu í ábyrgðarbréfi eða með símskeyti. Gengur tryggingin þá þegar í gildi, sbr. 23. gr. Séu slíkir samningar gerðir milli annarra en fyrrgreindra stéttarfélaga, fær hin viðtækari trygging ekki gildi fyrr en félagið gefur út iðgjaldakvittun eða tryggingarskírteini. — **18. gr.** Ákveða skal með reglugerð hámark þeirra dánartrygginga, sem félagið má taka að sér í eigin áhættu á hverju skipi í einni og sömu ferð. — Ef sú upphæð nægir ekki til lögboðinnar eða umsaminnar tryggingar á skipshöfninni, skal félagið þó taka það, sem á vantar, enda sé endurtrygging fáanleg hjá öruggu vátryggingarfélagi, að dómi félagsstjórnar. — Sé slík endurtrygging ekki fáanleg, eða ef hún ferst fyrir vegna vanrækslu þess, sem tryggingarskyldan hvílir á samkv. 15. gr., ábyrgist ríkissjóður, gegn iðgjaldi, er ráðherra ákveður eftir tillögum félagsstjórnar, þann hluta hinnar lögboðnu tryggingar, sem umfram er eigin áhættu félagsins. — **19. gr.** Útgerðarmanni ber hverju sinni að tilkynna félaginu eða umboðsmanni þess, fyrir hvaða upphæð hann þarf að tryggja skipshöfn sína, og veita aðrar þær upplýsingar, er þýðingu hafa fyrir áhættuna. — Nú rennur trygging út, og skal hún þá endurnýjuð óbreytt á kostnað útgerðarmanns, ef hann hefur ekki tilkynnt félaginu í tæka tíð, að henni skuli breytt eða hún falla niður. Útgerðarmaður ber ábyrgð á því, að vátryggingaupphæðir séu nægilega háar. — Ef vanrækt hefur verið að tryggja þá, sem tryggja ber, á félagið engu að síður kröfu á iðgjaldi fyrir áhættuhluta sinn, samkvæmt almennum reglum sínum. —Útgerðarmönnum ber að bæta félaginu, eða eftir atvikum ríkissjóði, allt tjón, er hlýzt af röngum eða villandi upplýsingum þeirra eða annarri vanrækslu á tryggingum, er þeim ber að sjá um. — **20. gr.** Iðgjöld ákveður stjórn félagsins fyrir ákveðna ferð eða ákveðinn tíma, í samræmi við áhættuna, þegar trygging hefst eða er endurnýjuð, og með hliðsjón af því, hvað sams konar tryggingar kosta erlendis. Iðgjöldin hafa lögtaksrétt og hvíla sem lögveð á skipinu eða vátryggingarbótum þess. — **21. gr.** Fyrir hvern tryggðan skipverja greiða útgerðarmenn fiskiskipa 5 rúmlesta (brúttó) og stærri kr. 1.50 í iðgjald á viku, en útgerðarmenn smærri báta kr. 0.75 á viku. Hrökkvi iðgjald þetta eigi fyrir áhættunni, greiðir ríkissjóður það, sem þá vantar á til að mæta áhættunni. — Hlunninda samkv. þessari grein njóta aðeins skip innan við 100

a) XIV, 224, 245. — b) XII, 45, XVI, 338.

rúmlestir brúttó, enda hafi þau ekki siglt til útlanda á almanaksárinu. — **22. gr.** Skráningarstjórar skipshafna skulu senda félaginu afrit af skráningu skipshafna á tryggingarskyld skip. — Þeir skulu og annast innheimtu iðgjalda og umboðsmennsku, eftir því sem félagsstjórn ákveður, gegn þóknun, er um semst við hana. — Verði ágreiningur, sker ráðherra úr.

III. kafli. — Um stríðsslysabætur. — 23. gr.

Bætur fyrir stríðsslys skal greiða samkvæmt eftirfarandi reglum: I. a. Valdi slysið meiðslum, skal greiða hinum slasaða 10 krónur á dag, frá því að slysið vildi til, í allt að 52 vikur samtals. b. Valdi slysið varanlegri örorku, skal greiða kr. 22000 fyrir fulla örorku og hlutfallslega lægra fyrir minni örorku. Örorkubætur greiðast ekki fyrir minni örorku en 5%. c. Valdi slysið dauða, skal greiða dánarbætur sem hér segir:

	Ekkja (ekkill) kr.	Börn innan 16 ára kr.	Foreldrar kr.	Samtals kr.
Ekkja (ekkill)	12000	—	—	12000
— með 1 barn	12000	5000	—	17000
— með 2 börn eða fleiri	12000	9000	—	21000
— og foreldri(ar)	12000	—	9000	21000
— foreldri og 1 barn	12000	5000	4000	21000
— foreldri og 2 börn eða fleiri	12000	6000	3000	21000
— foreldrar og 1 barn	12000	3000	6000	21000
— foreldrar og 2 börn eða fleiri	12000	5000	4000	21000
1 barn	—	12000	—	12000
2 börn	—	17000	—	17000
3 börn eða fleiri	—	21000	—	21000
1 barn og foreldri(ar)	—	12000	9000	21000
2 börn eða fleiri og foreldri(ar)	—	17000	4000	21000
Foreldri(ar)	—	—	12000	12000

II. Auk þeirra trygginga, sem ræðir um í b- og c-lið hér að framan, er skylt að tryggja alla skipverja á skipum 300 smálestir (brúttó) og stærri, öðrum en togurum, fyrir jafnháum upphæðum og þar segir. Skulu upphæðirnar greiddar til tryggðа sjálfs eða þeirra vandamanna hans, sem bæturnar eiga að hljóta, nema þeir óski heldur, að félagsstjórnin verji þeim til kaupa á árlegum lífeyri hjá viðurkenndum tryggingarfélögum. Skerðir slíkur lífeyrir eigi önnur eftirlaun, er hlutaðeigendur kunna að eiga rétt á. Fyrir tryggingarbætur, sem samkv. þessari grein falla til barna innan 16 ára aldurs, er félagsstjórninni heimilt að kaupa barnalífeyri þeim til handa hjá viðurkenndum tryggingarfélögum, enda komi til samþykki forráðamanna barnanna. — Heimilt skal félagsstjórninni að semja við vátryggingarfélög þau, sem selt hafa lífeyri samkvæmt lögum um stríðsslysabætur, að innleysa skírteini handhöfum að skaðlausu, enda komi samþykki þeirra eða forráðamanna þeirra til. — **24. gr.** Börn hljóta því aðeins bætur, að þau hafi verið á framfæri hins látna. Fósturbörn hafa sama rétt og börn. Þau börn hins látna, sem eru eldri en 16 ára og hafa verið á framfæri hans sökum varanlegrar örorku (eigi minni en 50% örorku), hafa sama rétt til bóta og yngri börn en 16 ára. Systkini hins látna, sem voru algerlega á framfæri hans sökum bernsku eða örorku (50%), þegar slysið vildi til, hafa sama rétt til bóta og börn, en bætur til þeirra skerða þó ekki bótarétt barna eftir reglum fyrstu málsgreinar, staflið c, 23. gr. — **25. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja bótakröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt. — **26. gr.** Eigi hinn tryggði eða bú hans skaðabótarétt gegn þriðja aðila út af atviki því, er olli greiðsluskyldu félagsins, öðlast félagið þann bótarétt, er það greiðir bæturnar, að því leyti er með þarf, til þess að það verði skaðlaust.

IV. kafli. — Almenn ákvæði. — 27. gr. Brot á lögum þessum varða sektum allt að kr. 100000.00, og skal farið með mál út af brotum á þeim sem almenn lögreglumál. — **28. gr.** Nánari ákvæði um félagið og starfsemi þess, réttindi og skyldur þátttakenda í félaginu, hinna tryggðu og hinna tryggingarskyldu, skulu sett með reglugerð, er stjórn félagsins

1947 Nr. 43 9. maí

semur, en ráðherra staðfestir. — Í reglugerðina má setja ákvæði um, að brot gegn henni varði refsingu, allt að kr. 100000.00 sekt. — Þar til ný reglugerð hefur verið staðfest, gilda ákvæði reglugerðar nr. 61 6. maí 1944, eftir því sem við á.

1942 Nr. 73 4. júlí

Lög um Brunabótafélag Íslands.

1. gr. Brunabótafélag Íslands, er gagnkvæmt ábyrgðarfélag vátryggjenda, eftir því sem lög þessi ákveða. — **2. gr.** Félagið tekur að sér eldsvoðatryggingar á húseignum og á lausafé, allt eftir þeim nánari ákvæðum, sem lög þessi og reglugerðir setja. — **3. gr.** Skylt er að tryggja í félaginu allar húseignir í kaupstöðum og kauptúnum, þar með talin hús í smíðum, hvort sem þau eru eign einstakra manna, félaga eða opinberar eignir. Sömuleiðis er skylt að tryggja í félaginu öll hús utan kaupstaða og kauptúna, nema gripahús, hlöður og geymsluhús á sveitabæjum, enda séu þau ekki áföst íbúðarhúsum, svo að þau megi teljast vera í óaðgreinanlegri brunahættu með þeim. — Ákvæði fyrri málsliðar þessarar greinar um vátryggingarskyldu í félaginu nær þó ekki til húseigna í Reykjavíkurkaupstað. — **4. gr.** Heimilt er félaginu að taka í eldsvoðaábyrgð öll hús í sveitum, sem ekki falla undir ákvæði 3. gr. um vátryggingarskyldu í félaginu. — Svo er félaginu og heimilt, með samþykki ríkisstjórnarinnar, að taka eldsvoðaábyrgð á húsum í Reykjavík, með sérstökum samningi við bæjarstórn, og að taka þátt í vátryggingu húseigna í Reykjavík með öðrum vátryggingarfélögum. — Enn fremur er félaginu heimilt að taka í eldsvoðaábyrgð hvers konar lausafé, þar með taldar hvers konar afurðir í vörzlu framleiðenda, nema verzlunarbirgðir. — **5. gr.** Vátryggingarupphæð húsa ákveðst með virðingargerð, og vátryggir félagið allt verð húsanna. Þó má tryggja hús í smíðum samkvæmt skýrslu eiganda. Lausafé skal tekið í ábyrgð eftir skrá, er eigandi semur með áætluðu sanngjörnu verði munanna. — [Heimilt er félaginu og vátryggjendum skylt að breyta árlega vátryggingarverði húsa til samræmis við vísitölu byggingarkostnaðar, miðað við 1939. — Hagstofan reiknar byggingarvísitöluna fyrir kaupstaði og kauptún, en teiknistofa landbúnaðarins fyrir sveitir. Vísitölur hvers árs skulu tilbúnar og auglýstar fyrir janúarlok ár hvert. — Eftir hinni auglýstu vísitölu undanfarins vísitöluárs skal teljast vátryggingarupphæð næstkomandi vátryggingarárs, þó þannig, að vátryggingarupphæðin miðist við heil hundruð króna. — Þegar ætla má, að komin sé stöðvun á húsbyggingarkostnað, er félaginu heimilt að láta fram fara endurvirðingu á öllum fasteignum, sem vátryggðar eru hjá félaginu.][1]) — **6. gr.**[a]) Vátryggingum skal haldið aðgreindum í 5 flokka, þannig að unnt sé að gera upp iðgjöld og tjón hvers flokks fyrir sig: 1. Tryggingarflokkur fasteigna í kaupstöðum og kauptúnum. 2. Tryggingarflokkur fasteigna í sveitum. 3. Tryggingarflokkur lausafjár. 4. Tryggingarflokkur fasteigna í Reykjavík. 5. Tryggingarflokkur stríðstryggingar íslenzkra skipshafna. — Árlegur tekjuafgangur flokkanna, sem og aðrar tekjur félagsins, fellur til sameiginlegs varasjóðs, sem er að fullu ábyrgur fyrir tjónum í 1.—4. flokki, en hefur takmarkaða ábyrgð fyrir 5. flokki. — **7. gr.** [Félagið leitar endurtryggingar eða samtrygginga hjá öðrum vátryggingafélögum, fyrst og fremst innlendum, þannig að það hafi ekki í eigin áhættu einstakar áhættueiningar, er nemi hærri upphæðum en ⅕% af heildaráhættu þeirri, sem félagið ber, þó ekki yfir 5% af eignum þess. Nánar má ákveða um þetta í reglugerð, ef þurfa þykir. Að öðru leyti er það á valdi félagsins í samráði við hlutaðeigandi ráðherra að ákveða, hvað og hvar það endurtryggir eða samtryggir. — Áhættueining telst vera einstakt hús eða fleiri en eitt hús, ef um sambrunahættu er að ræða, hvort tveggja að meðtöldu lausafé, sem vátryggt kann að vera í húsunum.][2]) — **8. gr.** Allir þeir, sem skyldir eru til vátryggingar hjá félaginu samkvæmt 3. gr., eru félagsmenn þess. Félagsmenn ábyrgjast, að iðgjaldasjóður félagsins standi í skilum. Þó nær ábyrgðin aðeins til þeirra eigna, sem vátryggðar eru í félaginu, sbr. 3. gr. — Skaðabóta má krefjast af félagsmönnum aðeins á þann hátt, að heimt sé inn aukagjald, er eigi sé hærra nokkurt ár en helmingur hins árlega iðgjalds, er tiltekið er í brunaskírteininu. — **9. gr.** Vátryggingar á lausafé og húseignum samkvæmt 4. gr. gilda til þess tíma, sem tiltekið er í vátryggingarskírteininu. — Enga fasteign, sem er í skylduábyrgð, má fella úr tryggingu fyrir þá sök, að iðgjald sé eigi greitt. — **10. gr.** . . .[3]) — **11. gr.** Skaðabætur má eigi greiða af hendi fyrr en haldin hefur

1) L. nr. 52, 12. okt. 1944, § 1. — 2) Sömu lög, § 2. — 3) L. nr. 20, 8. marz 1954, § 133. — a) III, 26.

1942 Nr. 73 4. júlí

verið réttarrannsókn út af brunanum. Þó má félagið gera undantekningu frá þessu, ef tjónið nemur eigi meiru en 500 kr. — **12. gr.** Bætur fyrir tjón á húsum má aðeins greiða til þess að gera við hús, sem skemmzt hefur við bruna, eða endurbyggja á sama stað[a]) hús, er brunnið hefur, eða þar sem félagið, í samráði við byggingarnefndir í kaupstöðum og kauptúnum og hreppsnefndir í sveitum, ákveður, og er félaginu skylt að tryggja það, áður en brunabæturnar eru greiddar, að þeim sé réttilega varið. Félaginu er heimilt að veita undanþágu frá byggingarskyldu samkvæmt ákvæðum fyrri málsgreinar þessarar greinar, þó svo, að 10—20% af brunabótaupphæðinni sé þá dregið frá, nema almannahagur heimti, að vikið sé frá þessu ákvæði um frádrátt eða ástæður, sem tjónþola er ekki sjálfrátt um. — **13. gr.** Þegar eignir þær, er tryggðar eru hjá félaginu, eru veðsettar, nær veðrétturinn einnig til brunabótafjárins. Glati veðsetjandi rétti sínum til brunabótanna, á veðhafi engu að síður heimtingu á greiðslu þeirra, svo sem með þarf til þess að borga kröfuskuld hans með eins árs vöxtum, ef annað veð eða aðrar eignir veðsetjanda hafa ekki hrokkið til. — **14. gr.** Iðgjöld af fasteignum í skyldutryggingu, svo og skírteinisgjöld, hvíla sem lögveð á eignunum sjálfum og ganga í tvö ár fyrir öllum öðrum skuldbindingum, sem á þeim hvíla, nema sköttum til ríkissjóðs. — Séu gjöldin eigi greidd innan 6 mánaða frá gjalddaga, er heimilt að láta selja hina vátryggðu eign á uppboði, án undanfarins dóms, sátta eða lögtaks, en tilkynna skal vátryggjanda í ábyrgðarbréfi eða á annan öruggan hátt að sölu hafi verið beiðzt. Á sama hátt skal uppboðshaldari aðvara eiganda, með tveggja vikna fyrirvara, áður en hann sendir sölu-auglýsingu til birtingar. — Uppboðið skal auglýst einu sinni í Lögbirtingablaðinu. Má sala ekki fara fram fyrr en 6 vikum eftir birtingu auglýsingarinnar. — Virðingargjöld má heimta með lögtaki. — **15. gr.** Eindagi á öllum iðgjöldum fasteigna í skyldutryggingu skal vera 15. október. Nú eru eignir vátryggðar á öðrum tíma, og skal þá ávallt fyrsta vátryggingartímabilið teljast til 15. okt. þess, er næstur kemur eftir að vátryggingin byrjar, nema vátryggt sé til skemmri tíma. Öll iðgjöld greiðast fyrirfram fyrir vátryggingartímabilið. — Séu gjöldin eigi greidd áður en 3 mánuðir eru liðnir frá gjalddaga, skal greiða af þeim dráttarvexti frá gjalddaga til greiðsludags, er nemi ½% fyrir hvern mánuð eða hluta af mánuði, sem það hefur dregizt. — **16. gr.** Félagið skiptist í deildir. Bæjarfélag hvert eða sveitarfélag telst sérstök deild í félaginu. — **17. gr.** Þegar varasjóður félagsins er orðinn svo hár, að öruggt þykir að dómi framkvæmdastjórnar um fjárhagsafkomu þess, má af árlegum tekjuafgangi greiða félagsdeildunum ágóðahluta af skyldubundnum fasteignatryggingum, enda hafi brunatjón ekki farið fram úr 80% af iðgjöldunum á því ári, sem ágóða er úthlutað fyrir. — Upphæð ágóðahluta í hvert sinn ákveðst af félagsstjórn og miðast við það, að félaginu safnist fé í minnsta lagi hlutfallslega við aukningu vátryggingarverðmætisins. — Nánari reglur um ágóðaúthlutun skulu settar með reglugerð.[1]) Má þar ákveða, að úthlutunin sé í tveim flokkum, annars vegar af fasteignavátryggingum í kaupstöðum og kauptúnum. Hins vegar af fasteignavátryggingum í sveitum, og geti verið misjöfn til hinna einstöku deilda innan hvors flokks, eftir því hve tjónin hafa orðið mikil á móts við iðgjöld þeirra. — **18. gr.** Heimilt er félaginu að efna til eftirlaunasjóðs fyrir fasta starfsmenn félagsins, ekkjur þeirra og börn. — **19. gr.** Nánari ákvæði um verksvið félagsins, virðingar, iðgjöld, endurtryggingu, brunatjón og brunabætur, ábyrgð félagsmanna og annað fyrirkomulag á málum þess, setur ríkisstjórnin með reglugerð.[2]) — **20. gr.** Félagið skal hafa heimili og varnarþing í Reykjavík og stendur undir umsjón ríkisstjórnarinnar. — **21. gr.** Félaginu stjórnar framkvæmdarstjóri, er skipaður er af ríkisstjórninni. Félagið greiðir laun framkvæmdarstjóra og annan starfrækslukostnað. — **22. gr.** Sjóðir félagsins skulu geymdir og ávaxtaðir sem hér segir: a. Handbært fé á vöxtum í peningastofnunum, sem fjármálaráðherra samþykkir. b. Að öðru leyti í tryggum handhafaverðbréfum, sem fjármálaráðherra samþykkir. — Heimilt er þó, með samþykki atvinnumálaráðherra í hvert sinn, að verja af fé sjóðanna til sérstakra útlána gegn nægum tryggingum, ef þau á einhvern hátt eru til stuðnings starfsemi félagsins. — Ársreikningur brunabótafélagsins skal endurskoðaður samkvæmt ákvæðum laga nr. 61 8. sept. 1931, um ríkisbókhald og endur-

a) V, 144.

1) Rgj. nr. 40, 23. apríl 1954. — 2) Flokkunarreglur nr. 166, 7. okt. 1949, sbr. auglýs. nr. 161, 7. sept. 1953.

1942 Nr. 73 4. júlí

skoðun. — **23. gr.** Félagið hefur umboðsmann í kaupstöðum og kauptúnum, sem eru sérstakur hreppur. Að öðru leyti ræður félagið umboðsmenn eftir því, sem þörf er á. — **24. gr.** Brjóti vátryggjandi móti lögum þessum eða reglum þeim og skilyrðum, sem sett eru samkvæmt þeim, varðar það réttindamissi til brunabóta eftir málavöxtum, svo sem reglugerð nánar tiltekur. — Brjóti aðrir en vátryggjendur gegn lögunum, eða reglum og ákvæðum settum samkv. þeim, varðar það sektum, 10—500 kr. eftir málavöxtum. — **25. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

1954 Nr. 50 24. apríl

Lög um brunatryggingar utan Reykjavíkur.

1. gr. Bæjar- og sveitarstjórnum utan Reykjavíkur er heimilt frá 15. okt. 1955 að semja við eitt vátryggingarfélag eða fleiri um brunatryggingar á þeim húseignum í umdæmi sínu, sem tryggingarskyldar eru samkv. 2. gr. — Tekjur vátryggingarfélags af starfsemi samkvæmt samningi um slíkar tryggingar eru undanþegnar sköttum til bæjar- og sveitarsjóðs og ríkissjóðs. — **2. gr.** Skylt er að tryggja gegn eldsvoða hjá þeim, sem brunatryggingar annast samkv. 1. gr., allar húseignir utan Reykjavíkur, nema gripahús, hlöður og geymsluhús á sveitabæjum, enda séu þau ekki áföst íbúðarhúsum, svo að þau megi teljast vera í óaðgreinanlegri brunahættu með þeim. Hús í smíðum skal einnig tryggja, og fer um tryggingarupphæð þeirra á hverjum tíma eftir samkomulagi milli eiganda og vátryggingarfélagsins. — **3. gr.** Vátryggingarupphæð húsa, sem lög þessi ná til, annarra en húsa í smíðum, skal nema fullu verði þeirra eftir virðingu dómkvaddra manna. Bæjar- eða sveitarstjórn hver skal hafa eftirlit með virðingargerðum húsa í umdæmi sínu, og ber hún á hverjum tíma ábyrgð á, að vátryggingum sé haldið við og ný hús metin og vátryggð þegar eftir að byggingu þeirra er lokið eða þau tekin til íbúðar. — Breyta skal árlega vátryggingarverði húsa til samræmis við vísitölu byggingarkostnaðar. — **4. gr.** Iðgjöld af húseignum í skyldutryggingu hvíla sem lögveð á eignunum sjálfum og ganga í tvö ár fyrir öllum öðrum skuldbindingum, sem á þeim hvíla, nema sköttum til ríkissjóðs. — Séu gjöldin eigi greidd innan sex mánaða frá gjalddaga, er heimilt að láta selja hina vátryggðu eign á uppboði, án undanfarins dóms, sáttar eða lögtaks, en tilkynna skal vátryggjanda í ábyrgðarbréfi eða á annan öruggan hátt, að sölu hafi verið beiðzt. Á sama hátt skal uppboðshaldari aðvara eiganda með tveggja vikna fyrirvara, áður en hann sendir söluauglýsingu til birtingar. — Uppboðið skal auglýst einu sinni í Lögbirtingablaðinu. Má sala ekki fara fram fyrr en 6 vikum eftir birtingu auglýsingarinnar. — Virðingargjöld má heimta með lögtaki. — **5. gr.** Sameinað Alþingi kýs hlutfallskosningu fimm manna nefnd til þess að endurskoða lög um Brunabótafélag Íslands og önnur lagafyrirmæli um brunamál utan Reykjavíkur. Nefndin kýs sér formann og skal í starfi sínu hafa samráð við forstjóra Brunabótafélags Íslands. Nefndin skal ljúka störfum það snemma, að unnt verði að leggja frv. um þetta efni fyrir næsta reglulegt Alþingi.

1954 Nr. 50 24. apríl

Lög um brunavarnir og brunamál.

1948 Nr. 37 1. apríl

I. Stjórn brunamála. — **1. gr.** Yfirstjórn brunamála hefur það ráðuneyti, sem fer með tryggingamál. — Heimilt er ráðuneytinu að gera kröfur til bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, hvernig slökkviliði skuli skipað og hver slökkvitæki skuli vera til. — Ráðuneytinu er heimilt, að fengnum tillögum Brunabótafélags Íslands, að skipa sérstakan mann til þess að hafa yfirumsjón með, að lögum þessum sé hlýtt, skal hann og leiðbeina bæjar- og sveitarstjórnum um allt það, er við kemur verklegum og skipulegum framkvæmdum til brunavarna. — Þóknun til yfirumsjónarmanns brunavarna og annan kostnað við eftirlitið greiðir Brunabótafélag Íslands. — Bæjarstjórnum í kaupstöðum og hreppsnefndum í kauptúnum og sveitum skal skylt að annast og kosta brunamálaeftirlit og brunavarnir, eftir fyrirmælum laga þessara og reglugerða, er settar verða samkvæmt þeim, og hafa eftirlit með, að lögum þessum sé hlýtt. — **2. gr.** Í kaupstöðum og kauptúnum, sem hafa 200 íbúa eða fleiri, hvort heldur eru sjálfstæð hreppsfélög eða hluti úr hreppsfélagi, skal kjósa brunamálanefnd og skipa slökkvilið, er búið sé þeim slökkvitækjum, sem ákveðið er í brunamálasamþykkt. Þar skal og setja samþykkt um brunavarnir og slökkvilið, er ráðherra staðfestir. — **3. gr.** Bæjarstjórn í kaupstöðum, en hreppsnefnd í kauptúnum kýs brunamálanefnd. Í kaupstöðum er heimilt að fela bæjarráði störf brunamálanefndar. Bæjarstjóri eða hreppsnefndaroddviti, ef hann er búsettur innan kauptúnsins, skal vera formaður nefndarinnar, ella skal hreppsnefnd kjósa formann, er sé búsettur í kauptúninu. Auk

formanns skal nefndin skipuð minnst 2 mönnum, sem kosnir eru til fjögurra ára í senn, og 1—2 mönnum til vara. Um endurkosningu gilda sömu reglur og í öðrum slíkum nefndum. Að minnsta kosti 1 nefndarmanna skal vera byggingarfróður (húsameistari, trésmiður eða múrari). Enn fremur skal eiga sæti í nefndinni lögreglustjóri (hreppstjóri) eða fulltrúi hans. Nefndin kýs sér varaformann. — Nefndin skal halda fundi svo oft sem þörf er og jafnan, ef slökkviliðsstjóri eða lögreglustjóri æskir þess. Nefndin er starfhæf, ef meiri hluti hennar er á fundi. Um ákvarðanir ræður afl atkvæða, en ef atkvæði eru jöfn, ræður atkvæði formanns. Nefndin skal halda gerðabók. Slökkviliðsstjóri, eða í forföllum hans varaslökkviliðsstjóri, skal sitja fundi brunamálanefndar. Hann hefur þar tillögurétt, en ekki atkvæðisrétt, og á rétt á að fá bókað álit sitt í gerðabók nefndarinnar. Í sveitum kemur hreppsnefnd í stað brunamálanefndar. — **4. gr.** Bæjarstjórn (hreppsnefnd) skal leita umsagnar brunamálanefndar um öll mál, er snerta brunamál kaupstaðarins (kauptúnsins). Hún skipar slökkviliðsstjóra og varaslökkviliðsstjóra að fengnum tillögum brunamálanefndar og ákveður þeim laun eða þóknun fyrir starf þeirra, er greiðist úr bæjarsjóði (sveitarsjóði). — **5. gr.** Brunamálanefnd skal hafa á hendi, undir umsjón bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, eftirlit með brunavörnum og slökkviliði. Hún skal sjá um, að framkvæmd þessara mála sé samkvæmt lögum og reglugerðum og láta sér annt um nauðsynlegar umbætur á þessu sviði. — Í hverjum kaupstað og kauptúni, er lög þessi ná til, skal setja reglugerð, er ráðherra staðfestir, um skipun slökkviliðs og brunamála. — Brunamálanefnd tilnefnir aðra starfsmenn slökkviliðsins en slökkviliðsstjóra og varaslökkviliðsstjóra eftir tillögum slökkviliðsstjóra og samkvæmt heimild bæjarstjórnar eða hreppsnefndar um greiðslu þóknunar fyrir starfið. Í reglugerð má ákveða, að fastir starfsmenn skuli ráðnir af bæjarstjórn eftir tillögum brunamálanefndar.

II. Um slökkvilið. — 6. gr. Slökkviliðsstjórinn, en í forföllum hans varaslökkviliðsstjórinn, er yfirmaður og stjórnandi alls slökkviliðsins. Hann hefur og umsjón með slökkvitækjum öllum. — **7. gr.** Allir verkfærir karlmenn 18—55 ára að aldri, sem heimilisfastir eru í kaupstaðnum (kauptúninu), eru skyldir til þjónustu í slökkviliði. Skulu þeir vera skyldir að mæta við slökkviæfingar allt að 4 sinnum á ári, og auk þess skulu þeir mæta tafarlaust, hvenær sem eldsvoða ber að höndum. Heimilt er í reglugerð að undanþiggja menn 50 ára og eldri, svo og menn, er hafa sérstökum störfum að gegna. — Í kaupstöðum, þar sem slökkviliðið er skipað fastráðnum liðsmönnum, má í reglugerð takmarka þegnskyldu þessa eða fella hana niður. — Slökkviliðsstjóra er heimilt að kveðja svo marga menn til aðstoðar við að slökkva eld sem hann telur þörf fyrir, og getur enginn skorazt undan þeirri skyldu. Þeir, sem taka þannig þátt í slökkvistarfi, skulu inna það af hendi endurgjaldslaust, en hafa sama skaðabótarétt á hendur sveitarsjóði sem slökkviliðsmenn. — Slökkviliðsstjóra er skylt að sjá um, að slökkviliðsæfingar séu haldnar svo oft á ári sem áskilið er í brunamálareglugerð. — **8. gr.** Lögreglustjóri, ef hann býr í kaupstaðnum eða kauptúninu, en ella þar búsettur fulltrúi hans, skal ásamt lögregluliði kaupstaðarins eða kauptúnsins annast löggæzlu við slökkviliðsæfingar og eldsvoða. Við æfingar og eldsvoða skal lögregluliðið vera undir yfirstjórn slökkviliðsstjóra. — Lögregluliðið skal í samráði við slökkviliðsstjórn sjá slökkviliðinu fyrir greiðum aðgangi að brunastað, stöðva umferð um nærliggjandi götur, afgirða svæði, sem slökkviliðið þarf fyrir áhöld sín, fjarlægja þaðan allt óviðkomandi fólk og taka í sína umsjá muni, sem bjargað er frá bruna, þar til þeir eru afhentir réttum aðilum. — **9. gr.** Slökkviliðsmenn allir, sem tilkvaddir eru af slökkviliðsstjóra, skulu skyldir að hlýða boðum hans og annarra yfirmanna sinna. Þeir skulu njóta verndar og réttinda opinberra starfsmanna, þá er þeir eru að starfi sínu. Slökkviliðsmenn og aðrir, sem vinna að eldvörnum eftir kvaðningu slökkviliðsstjóra eða lögreglustjóra, skulu vera slysatryggðir við æfingar og störf sín í þágu eldvarna, samkv. ákvæðum laga um slysatryggingu. — Þeir, sem skemma föt sín í þágu eldvarna, eiga rétt á að fá skemmdirnar endurgreiddar úr bæjarsjóði eða sveitarsjóði, enda séu þau ekki vátryggð gegn eldtjóni í einhverju brunabótafélagi. Skemmdir skal meta, ef ekki næst samkomulag.

III. Um meðferð á eldi, ljósum, eldfimum efnum, eldfæraeftirliti o. fl. — 10. gr. Allir eru skyldir að fara varlega með eldspýtur, eld, ljós, lampa, eldfæri, hvers konar rafmagnsáhöld, eldfim efni og sjálfkveikjuefni og annað, sem valdið getur eldsvoða eða stuðlað að því, að hann komi upp. Húsbændur og húsmæður skulu hafa eftirlit með, að börn þeirra,

heimilisfólk eða aðrir, sem í þeirra þjónustu fást við einhver störf í húsinu, hegði sér svo í þessu efni, að eigi verði að fundið. Í leiguhúsi skal eigandinn eða umráðamaður hans hafa gætur á því, að leigjendur hans og aðrir, sem búa í húsinu, vanræki ekki það, sem grein þessi skipar fyrir um, og skulu þeir, eftir því sem unnt er, koma í veg fyrir það og hindra. Sérstaklega ber að gæta hinnar ýtrustu varúðar um meðferð kertaljósa á jólatrjám og ljósa eða elds í kringum þau. — Það er með öllu bannað: 1. Að leggja eldfima hluti, svo sem hamp, hey, fatnað og annað því um líkt, við eldstæði eða upp við reykháfa og reykpípur. 2. Að bera kerti eða lampa, sem kveikt hefur verið á og eigi er byrgður í öruggu ljóskeri, glæður eða annan eld nema í lokuðum járnkassa um fjós, fjárhús, hesthús, heyhlöður, vinnustöðvar eða um aðra staði, þar sem mikið er fyrirliggjandi af heyi, hefilspónum eða öðrum eldfimum efnum. Enn fremur að reykja tóbak eða kasta þar frá sér logandi eldspýtu, vindli eða vindlingi með glóð. Sérstaka aðgæzlu skal hafa þar, sem geymdar eru bifreiðar eða aðrar vélar, sem nota benzín eða annað eldfimt efni. 3. Að nota benzín innanhúss til þvotta eða til að hreinsa fatnað, nema smáskammta úr lyfjabúðum. 4. Að hella steinolíu eða benzíni í eldstæði, sem eldur eða eldglæður eru í. 5. Að geyma í húsum ösku og annan úrgang frá eldstæðum. Allan slíkan úrgang skal jafnóðum bera út og geyma þannig, að fyrirbyggð sé öll hætta á, að í því kvikni. 6. Að hleypa af skotvopnum nálægt húsum, heyhlöðum, móhlöðum eða öðru jafneldfimu. 7. Að kveikja skotelda og tendra bál, blys eða bikhringa, nema með leyfi lögreglustjóra, og er þá skylt að fara eftir reglum þeim, er hann setur. 8. Að láta kertaljós eða lampaljós standa í gluggum eða nærri súð eða lofti. — **11. gr.** Bannað er að halda opinberar jólatréssamkomur, nema leyfi lögreglustjóra eða hreppstjóra komi til. Má ekki halda þær í öðrum húsum en þeim, sem teljast vel útbúin til þess, meðal annars um útbúnað dyra, stiga og annarra skilyrða til útgöngu. — Ráðherra getur í reglugerð, að fengnum tillögum yfirumsjónarmanns með brunavörnum, sett ákvæði um varúðarráðstafanir gegn eldsvoða, einkum þar, sem sérstök eldhætta er, svo sem í leikhúsum, kvikmyndahúsum, samkomuhúsum, á opinberum jólatréssamkomum og þar, sem jólatré með kertaljósum eru notuð, hvort sem er á samkomum eða í heimahúsum. Í reglugerð þessari má ákveða, að sérstakt eftirlit á kostnað eiganda eða þess, er samkomurnar heldur, skuli haft með opinberum leiksýningum og jólatrésskemmtunum, að því er tekur til eldhættu. Í reglugerðinni má setja nánari reglur um útbúnað dyra og önnur skilyrði til útgöngu úr leikhúsum og samkomuhúsum, ef eldsvoða ber að höndum. Ber þá að taka sérstakt tillit til þess, hvort húsin sjálf eru úr timbri eða úr óeldfimu efni. — **12. gr.** Sérhver húseigandi ber ábyrgð á því, að öllum eldstæðum, ofnum, hvort heldur hitaðir eru með kolum eða olíu, reykháfum og reykpípum sé haldið í tilhlýðilegu standi. — Hvers konar raflagnir, rafbúnaður, raftæki og rafvélar utan húss og innan skulu fullnægja gildandi lögum um raforkuvirki á hverjum tíma svo og reglugerðum og ákvæðum, sem rafmagnseftirlit ríkisins setur um tilhögun, gerð, frágang, viðhald og meðferð þeirra. — Leiguliði er meðábyrgur ásamt eigandanum, þegar hann hefur ekki í tæka tíð skýrt eigandanum frá einhverjum annmarka, sem honum er kunnugt um, eða byggingarnefnd, ef nauðsyn krefur. — **13. gr.** Í kaupstöðum og kauptúnum skal bæjarstjórn eða hreppsnefnd skipa sótara og eftirlitsmann með eldfærum eftir tillögum brunamálanefndar. — Reykháfa skal hreinsa svo oft sem þörf gerist og eigi sjaldnar en 3 sinnum á ári, ef þeir eru notaðir að staðaldri. — Um framkvæmd starfsins svo og gjöld fyrir það, er húseigendur greiði, skal setja nánari ákvæði í reglugerð. Gjöldin má taka lögtaki. — Eldfæraeftirlit skal fara fram að minnsta kosti einu sinni á ári. Skal rannsaka öll eldstæði, reykháfa og reykpípur, hvort það fullnægi ákvæðum laga þessara um gerð og hreinsun, hirðu og umgengni. Jafnframt skal rannsakað, hvort slökkviáhöld þau, er húsum eiga að fylgja, eru fyrir hendi og í gildu ástandi. Eftirlitsmenn skulu hafa skrár um skoðanirnar og tilgreina þar við hverja skoðun, hvort allt er eins og vera ber, eða hvort því er áfátt. Leiði skoðunin í ljós, að einhverju sé ábótavant, skal eftirlitsmaður heimta, að það sé lagfært þegar í stað, ef bein brunahætta stafar af því, ella innan ákveðins tíma. Skal hann síðan rannsaka, hvort skipuninni hefur verið fylgt. Hafi það eigi verið gert, skal hann tafarlaust tilkynna það lögreglustjóra. — Hver sá, er óhlýðnast fyrirmælum skoðunarmanns eldfæra um að lagfæra það, sem ábótavant er, skal sæta sektum samkv. 52. gr. Auk þess er hann skyldur að viðlögðum dagsektum að lagfæra það, sem ábóta-

1948 Nr. 37 1. apríl

vant er. — **14. gr.** Ofna og eldavélar og pípur frá þeim til reykháfa skal hreinsa svo oft sem þörf er á, og er það á ábyrgð þeirra, sem búa í þeim herbergjum, sem ofnarnir eða eldavélarnar eru í. — **15. gr.** Eigi má geyma birgðir af kolum, mó eða öðru eldsneyti fyrir utan hús nema með samþykki brunamálanefndar, og veitir nefndin því aðeins samþykki til þess, að ekki geti stafað af því eldhætta að marki. — Innanhúss má geyma smáskammta af heimilisbirgðum, fjarri eldstæðum, þar sem ekki er íkveikjuhætta. Á sama hátt má geyma innanhúss allt að 200 lítra af steinolíu í tré- eða járnumbúðum. — Bannað er að geyma í heimahúsum sprengiefni af nokkru tagi, svo sem púður, flugelda o. fl. Þó skal þeim, er verzla með þessi efni, heimilt að geyma smáskammta innanhúss, enda samþykki slökkviliðsstjóri geymslustað og umbúnað. — **16. gr.** Eigi má hafa birgðir af timbri, kolum, steinolíu, benzíni eða slíkum eldfimum vörum nema þar, sem eigi getur stafað af þeim sérstök brunahætta og brunamálanefnd eða slökkviliðsstjóri í umboði hennar samþykkir. — Tómar steinolíu- eða benzíntunnur má eigi geyma eða láta liggja við hús eða á almannafæri. — Í reglugerð skal ákveða nánar um meðferð og geymslu eldfimra efna. — **17. gr.** Allar verksmiðjur, þar með taldar vinnustofur trésmiða og járnsmiða, þvottahús og fatahreinsunarstöðvar og bökunarhús, skulu háð sérstöku eftirliti lögreglustjóra eða hreppstjóra, og skal öllum skylt að fylgja bæði hinum almennu varúðarreglum og hinum sérstöku reglum, sem bæjarstjórn eða hreppsnefnd álítur nauðsynlegar til þess að koma í veg fyrir brunahættu. Sérstaklega skulu spænir úr trésmíðahúsum fluttir burt á hverjum degi og látnir þar, sem eigi er farið með eld eða ljós. — **18. gr.** Öllum er skylt að gæta fyllstu varúðar með eld og eldfim efni, hvar sem er á víðavangi, sérstaklega þar, sem hætt er við íkveikju í þurrum mosa eða öðrum gróðri. Ef eldur kemur upp í gróðri á víðavangi, sem hætt er við, að breiðist út, skal sýslumaður eða hreppstjóri, ef þeim er kunnugt um eldinn, svo fljótt sem við verður komið gera ráðstafanir til að slökkva eldinn eða hindra frekari útbreiðslu hans. Skal það vera borgaraleg skylda hvers verkfærs manns, er sýslumaður eða hreppstjóri kveður til, að koma til aðstoðar. Allan kostnað við eldvarnarstarfið skal greiða úr sýslusjóði. Skylt er hverjum þeim, er verður slíks bruna var, að gera þær varúðarráðstafanir, er færar eru, svo og að gera sýslumanni eða hreppstjóra aðvart, eftir því sem við verður komið eða þurfa þykir.

1948 Nr. 37 1. apríl

IV. Um meðferð sprengiefna. — **19. gr.** Engum er heimilt að búa til púður eða sprengiefni, nema hann hafi þar til leyfi ráðherra, sem þá setur jafnframt skilyrði til öryggis almenningi og þeim, er að slíkri framleiðslu vinna. — **20. gr.** Hver sá, sem flytur inn púður eða sprengiefni, skal hafa til þess leyfi lögreglustjóra, og er skylt að skýra frá efnasamsetningu þess, ef óskað er. Ef sprengiefnið þykir sérstaklega háskalegt í meðförum, má banna innflutning þess. — **21. gr.** Ráðherra setur í reglugerð ákvæði um geymslu, meðferð og flutning púðurs og sprengiefna.

V. Um skyldur borgaranna, er eldsvoði kemur upp. — **22. gr.** Skylt er hverjum, sem verður var við, að eldsvoði sé að koma upp, að hefja viðvörunarkall og gera slökkviliðinu aðvart á þann hátt, sem fyrir er mælt í samþykkt. — Vegfarendur skulu víkja úr vegi fyrir slökkviliðinu og stöðva ökutæki sín. Bifreiðastjórum er skylt að aka slökkviliðsmanni á brunastað gegn venjulegu gjaldi. — **23. gr.** Hver og einn skal, þá er eldur kemur upp í húsi hans eða híbýlum, þegar í stað aðvara þá, sem þar búa, einnig reyna með öllu móti, sem í hans valdi stendur, að slökkva eldinn þegar í stað. Samt má eigi fyrir þá sök láta hjá líða að segja til um brunann, eins og mælt er fyrir í næstu grein á undan. — **24. gr.** Sérhver er skyldur til, þegar eldsvoða ber að höndum, að leyfa aðgang að húsi sínu og lóð með slökkvivélar og önnur áhöld og láta sér það lynda, að brotið verði niður og því rutt burt, sem til fyrirstöðu er. Ekki getur húseigandi bannað, að bygging, sem hann á, verði rifin, ef lögreglustjóri eða slökkviliðsstjóri álítur það nauðsynlegt til þess að stöðva útbreiðslu eldsins. — Slökkviliðið hefur rétt til að nota öll tæki og áhöld bæjarbúa, sem til næst og að gagni geta komið við slökkvistarfið. — **25. gr.** Þær skemmdir, sem hljótast af ráðstöfunum þeim, sem getið er um í 24. gr., teljast brunaskemdir. Sá, sem vill krefjast skaðabóta fyrir slíkar skemmdir, skal svo fljótt sem auðið er í síðasta lagi innan 8 daga frá því er bruninn varð, bera fram kröfur sínar fyrir lögreglustjóra, sem því næst sér um, að upphæð

skaðabótanna verði ákveðin, að svo miklu leyti sem unnt er, í sambandi við virðingargerðir þær, sem fram fara til þess að meta brunatjónið til endurgjalds frá hlutaðeigandi ábyrgðarfélagi, og að öðrum kosti með því að láta 2 menn, sem sérstaklega þar til verða kvaddir, meta skaðann. Þóknun til matsmanna skal ákveða í reglugerð og greiðist, eins og aðrar brunaskemmdir, af hlutaðeigandi ábyrgðarfélagi. Sé tjón þetta þess eðlis, að það verði ekki bætt af vátryggingarfélögum, skal sveitarsjóður bæta tjónið eftir samkomulagi eða samkvæmt mati. — **26. gr.** Það er skylda allra, þegar eldsvoða ber að höndum, að láta þá aðstoð í té til að slökkva eldinn, sem mögulegt er, eða bjarga úr eldi, hvort sem er með því að leggja sjálfur hönd á verkið eða með því að láta af hendi vatnsforða eða afnot vatnsveitu, slökkvitæki, hesta, vagna, bifreiðar eða aðra hluti. Skal koma fyrir greiðsla úr bæjarsjóði eða sveitarsjóði. Náist ekki samkomulag, skal ákveða greiðsluna á sama hátt og mælt er fyrir í 25. gr. — **27. gr.** Enginn má, þegar eldsvoða ber að höndum, undir nokkru yfirskini ryðjast inn fyrir verði þá, sem settir eru til þess að bægja óviðkomandi mönnum frá þeim stað, þar sem bruninn er, eða skorast undan að hlýða fyrirmælum lögreglustjórnarinnar eða slökkviliðsstjóra um að víkja burtu af svæði því, sem þannig er innibyrgt. Hvern þann, sem verður brotlegur gegn þessum fyrirmælum, má þegar taka fastan. — **28. gr.** Við björgun muna úr eldi er skylt að gæta allrar nauðsynlegrar varúðar, sem við verður komið, til þess að forðast skemmdir. — **29. gr.** Eigandi eða sá, sem kemur fram í hans stað, skal skyldur að hafa nákvæmt eftirlit með húsum þeim, sem eru svo skammt frá brunanum, að hætt er við, að eldurinn læsi sig í þau eða neistaflug nái til. Skal hann og gera allt, sem í hans valdi stendur, til þess að koma í veg fyrir, að kvikni í húsunum, og sömuleiðis í tæka tíð skýra slökkviliðsstjóra eða lögreglustjóra frá, ef þess er kostur, að hætta vofi yfir. — **30. gr.** Enginn má meina lögreglustjóra eða þeim, er kemur fram í umboði hans, hreppsnefndar eða bæjarstjórnar eða hlutaðeigandi vátryggingarfélags, inngöngu á lóð sína eða í hús sitt, þegar þeir koma til þess að halda rannsókn út af bruna eða til þess að sjá um, að því verði fylgt, sem fyrirskipað er í lögum þessum.

VI. Um brunavarnir. — **31. gr.** Í öllum kaupstöðum og kauptúnum, sem hafa 200 íbúa eða fleiri, sbr. 2. gr., svo og á öðrum stöðum, þar sem um sérstaklega verðmætar byggingar eða eignir er að ræða að dómi ráðuneytisins, skulu vera til hæfileg slökkviáhöld og tæki til björgunar úr eldi, svo og til að kalla saman slökkviliðið, miðuð við stærð hvers eins og brunahættu. — Þar, sem eru til vatnsveitur nothæfar til eldvarna, skulu þær svo búnar, að komið geti að sem beztum notum, ella skal skylt að tryggja sem bezt vatn til að slökkva eld, með brunnum, vatnsþróm, uppistöðum í lækjum o. s. frv. — Slökkviáhöld skal geyma á hentugum stað, í eldtraustum húsakynnum, eftir því sem við verður komið. — **32. gr.** Í öllum skólum, sjúkrahúsum, gistihúsum, veitingahúsum og samkomuhúsum, svo og verksmiðjum og öðrum húsum, þar sem margt manna kemur saman eða þar sem sérstök brunahætta er, svo og á efri hæðum húsa, sem hærri eru en tvær hæðir, skal koma fyrir tækjum til brunavarna og björgunar úr eldi, eftir því sem fyrir er lagt af yfirumsjón brunavarna, svo og gera aðrar varúðarráðstafanir, sem nánar verður ákveðið í reglugerð. — **33. gr.** Slökkviliðsstjóri hefur heimild til að veita aðstoð til að slökkva eld utan eigin bæjar- eða sveitarfélaga, ef hann telur áhættulítið að fara með slökkvitækin út fyrir umdæmi sitt. Kostnaður við slíka aðstoð, eftir sanngjörnum reikningi, telst til brunavarnakostnaðar í því sveitarfélagi, sem aðstoðina þiggur. Verði ágreiningur um kostnað, skal hlutaðeigandi dómari fella úrskurð um reikninginn.

VII. Tilkynning um eldsvoða og um réttarrannsókn. — **34. gr.** Sá, er verður fyrir brunatjóni, eða sé hann ekki viðstaddur, þá sá, er kemur í hans stað, er skyldur að tilkynna brunann hlutaðeigandi vátryggingarfélagi eða umboðsmanni þess á staðnum, svo og lögreglustjóra eða hreppstjóra, svo fljótt sem unnt er. — **35. gr.** Lögreglustjóri eða hreppstjóri skal, svo fljótt sem við verður komið, halda réttarrannsókn út af brunanum, til þess að komast fyrir orsök hans og atvik öll. Skal hún haldin á brunastaðnum, ef við verður komið. Réttarrannsókn má þó falla niður, ef brunatjónið nemur ekki 500 krónum og ef eldsupptökin eru kunn, en þá skal tjónþoli, eða hafi hann ekki verið viðstaddur, einhver annar í hans stað, gefa, að viðlögðu drengskaparvottorði, nákvæma skýrslu um upptök eldsins og atvik öll, svo og um brunatjónið. — **36. gr.** Við réttarrannsókn skal leita vitnisburðar allra, sem um upptök og framhald eldsins geta borið. Skal eftir föngum leita fulls samræmis í framburði hinna einstöku vitna og á milli vitna

1948 Nr. 37 1. apríl

innbyrðis, ef á milli ber. Einnig skal leita upplýsinga um ástand eldfæra og raflagna, um daglegar venjur í umgengni með eld, eldstæði, eldfim efni, sprengiefni og sjálfkveikjuefni og yfir höfuð allt, sem getur orðið til að upplýsa orsök brunans og brunatjónið sjálft. — **37. gr.** Nú kemur í ljós við réttarrannsókn, að sýnt hefur verið óleyfilegt hirðuleysi um atriði, sem skylt er að gæta eða eru bönnuð í lögum þessum, og skal viðkomandi þá látinn sæta ábyrgð, eftir því sem málefni þykja standa til. — **38. gr.** Sé eða komi fram við rannsóknina nokkur grunur um, að um vísvitandi íkveikju sé að ræða, skal leita sérstaklega náinna upplýsinga um allt það, sem að því lýtur. — **39. gr.** Afrit af brunaprófum er skylt að senda hlutaðeigandi vátryggingarfélagi.

VIII. Um gerð húsa með tilliti til brunavarna. — **40. gr.** Þá er nýtt hús er reist, hvort heldur á sérstakri lóð eða þar, sem fleiri hús en eitt standa á sömu lóð, skulu vera auð bil milli þess og annarra húsa sem hér segir: a. 12.5 m, ef bæði húsin eru úr timbri og ekki varin með járni eða múrhúð. b. 9.5 m, ef annað húsið er úr steinsteypu, steini lögðum í sementsblöndu, torfi eða úr timbri, varið með járni eða múrhúð, en hitt úr timbri óvarið. c. 6.3 m, ef bæði húsin eru úr steinsteypu, steini lögðum í sementsblöndu eða úr timbri, varin með járni eða múrhúð. d. 3.15 m, ef eldvarnaveggur er á öðru húsanna, sem fullnægir ákvæðum í e-lið, enda séu þök beggja húsa varin með járni, öðrum málmi, steinhellum eða öðru ámóta eldtraustu efni. e. Hús mega vera sambyggð, ef milli þeirra er eldvarnarveggur, að minnsta kosti 20 cm þykkur úr steinsteypu eða 30 cm úr steini lögðum í sementsblöndu og að minnsta kosti 30 cm hærri en þakbrún hærra hússins. Engin op mega vera á eldvarnarvegg né heldur neitt timbur eða annað eldfimt efni liggja inn í hann. f. Nú er hús að nokkru leyti úr steinsteypu, steini lögðum í sement, torfi eða timbri óvörðu, og má þá enginn hluti þess vera nær öðru húsi en svo, að fullnægi þeim fjarlægðarákvæðum, er að framan greinir. — **41. gr.** Þar, sem fjarlægð milli húsa, er lög þessi ganga í gildi, er minni en greinir í 40. gr., skal það heimilt, en þegar hús er endurreist eða nýtt hús reist, skal fylgja greindum ákvæðum. — **42. gr.** Bæjarstjórnum eða hreppsnefndum er heimilt að setja sérstök skilyrði um fjarlægð þeirra húsa frá nágrannalóð og ráðstafanir gegn brunahættu, þar sem rekinn er iðnaður eða önnur atvinna, sem sérstök brunahætta stafar af. Úrskurði bæjarstjórnar eða hreppsnefndar um þetta atriði má skjóta til ráðuneytisins til úrslita. — **43. gr.** Í smiðjum og vinnustofum, þar sem eldstæði er eða farið er með eld, skulu veggir vera úr steinsteypu eða steini eða eldvarðir með asbestplötum, sementshúð eða öðru eldtraustu efni, ef þeir eru úr tré. Sama gildir um loft, séu þau ekki úr steinsteypu. Gólf skulu vera úr steinsteypu. — Bæjarstjórn eða hreppsnefnd getur veitt undanþágu frá þessu, ef smiðja eða vinnustofa er sérstakt hús eða er í húsi, þar sem eigi er íbúð né önnur eldstæði og eigi eru geymd eldfim efni, enda verði ekki talið, að öðrum húsum stafi brunahætta af. — Setja skal í reglugerð ákvæði um gerð, fyrirkomulag og umgengni í bifreiðaskýlum og bifreiðaverkstæðum, svo og öðrum vinnustofum, verksmiðjum og vörugeymsluhúsum. — **44. gr.** Herbergi, sem geyma á í hey, hálm eða önnur eldfim efni, skulu aðgreind frá öðrum herbergjum þeim, er eldstæði eru í, með gólfi, veggjum og lofti, er að gerð fullnægi ákvæðum 43. gr. Dyr eða op mega ekki vera að slíkum herbergjum frá smiðjum eða vinnustofum, þar sem eldstæði eru. — **45. gr.** Ráðuneytið setur í reglugerð ákvæði um umbúnað eldfæra, fjarlægð þeirra frá eldfimu gólfi og vegg, svo og annað, er nauðsynlegt þykir til öryggis. — **46. gr.** Allir reykháfar skulu vera úr eldtraustu efni og standa á eldtraustri fastri undirstöðu. — Hliðar reykháfs skulu að minnsta kosti vera 12 cm á þykkt og vídd hans að innanmáli eigi minni en 23 cm á hvern veg. Þó má leyfa 18 cm vídd, ef eldstæði eru ekki fleiri en þrjú. — Reykháfur skal ná að minnsta kosti 65 cm upp fyrir húsmæni. — Ekki má þilja reykháf eða klæða hann eldfimu efni. — Á hverjum reykháf skulu vera nægilega mörg sópop, jafnvíð reykháfnum, og traust járnhurð fyrir í járnumgerð. — Ekki má reykháfur vera í herbergi, þar sem geymt er hey eða ámóta eldfim efni, nema þiljað sé allt í kringum reykháfinn í því herbergi, að minnsta kosti 65 cm frá honum á hvern veg, svo að engin eldfim efni nái að komast að reykháfnum. — Ráðuneytið setur í reglugerð önnur ákvæði um gerð reykháfa og búnað, svo sem, þar sem hann er gegnum timburgólf, um styrkleik hans, um sérstaka hæð reykháfs, sem mikill reykur fer um, og fleira, er þurfa þykir. — **47. gr.** Aðaldyr á samkomusölum og samkomuhúsum skulu vera minnst 1.5 m. breiðar. Hurðir

1948 Nr. 37 1. apríl

skulu vera vængjahurðir, sem opnist út eða geti opnazt bæði út og inn. — Úr hverjum samkomusal skulu vera minnst 2 útgöngudyr, sín á hvorum vegg og svo langt á milli sem við verður komið. — **48. gr.** Í húsum, þar sem íbúð er hærra en á 2. hæð, skulu vera minnst 2 stigar. Neðan á timburstiga upp hæð, þar sem eru íbúðarherbergi, skal jafnan klæða með eldtraustu efni, svo sem asbestplötum, sementshúð á vírneti eða þvílíku. — **49. gr.** Timburhús má ekki reisa stærri en 20 fermetra, né hærri en 2 hæðir með risi. — **50. gr.** Ráðuneytið getur, ef bæjarstjórn eða hreppsnefnd og Brunabótafélag Íslands mælir með, veitt undanþágu frá ákvæðum 40.—49. gr., ef sérstök nauðsyn þykir og eigi verður álitið, að aukin brunahætta stafi af.

IX. Sektir o. fl. — 51. gr. Ráðuneytið getur sett í reglugerð ákvæði, er þurfa þykir, til þess að auka öryggi gegn eldsvoða.[1]) — **52. gr.** Brjóti nokkur gegn ákvæðum laga þessara eða reglugerða, er settar verða samkvæmt þeim, skal hann sæta sektum 50—10000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Þar að auki má knýja þann, er brýtur gegn 40.—51. gr., með dagsektum til þess að bæta það, sem ábótavant er, svo að fullnægi þargreindum ákvæðum. — Hver sá, sem brýtur ákvæði 10.—21. gr. eða reglugerðar, sem sett kann að verða samkvæmt þeim, skal sæta sektum, jafnvel þótt ekkert tjón hafi af brotinu hlotizt. — Hafi sá, er hús lætur reisa, falið framkvæmdina smiðum, einum eða fleiri, bera þeir ábyrgðina, nema þeir hafi brotið ákvæði þessi beinlínis eftir skipun hans. — **53. gr.** Sektir fyrir brot gegn lögum þessum eða reglugerðum renna í bæjar- eða sveitarsjóð, þar sem brotið er framið. — **54. gr.** Með mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, skal farið sem almenn lögreglumál.

1949 Nr. 48 25. maí

Lög um hlutatryggingasjóð bátaútvegsins.

1. gr. Stofna skal sjóð, er heiti hlutatryggingasjóður bátaútvegsins. Heimili hans og varnarþing er í Reykjavík. — **2. gr.** Hlutverk sjóðsins er að bæta aflahluti útgerðar og skipshafna, þegar almennan aflabrest ber að höndum. Trygging samkvæmt lögum þessum er skyldutrygging. — **3. gr.** Sjóðurinn skiptist í tvær deildir, síldveiðideild og almenna fiskideild. Réttindi í síldveiðideild eiga öll íslenzk skip bátaflotans, sem gerð eru út á síldveiðar með herpinót eða svipuðum veiðarfærum. — Réttindi í almennu fiskideildinni eiga þau skip bátaflotans, sem þorskveiðar stunda með línu, botnvörpu, dragnót, netum o. s. frv., ef skipshöfnin er ráðin upp á hlut eða hundraðshluta af aflaverðmæti. — **4. gr.** Með reglugerð, er sjóðstjórnin semur og samþykkt hefur verið af stjórnum eftirfarandi aðila: Landssambands íslenzkra útvegsmanna, Alþýðusambands Íslands og Fiskifélags Íslands, og staðfest af ráðherra, skal ákveða: 1. Bótatímabil, er miðist við vertíðarskipti í hverri veiðistöð. Stundi skip ekki veiði allt bótatímabilið, skerðist bótaréttur þess við það hlutfallslega. 2. Skiptingu veiðisvæða og verstöðva í flokka, þannig að í sama flokki séu þau veiðisvæði og þær verstöðvar, sem líkust hafa skilyrði fyrir sama meðalveiðimagni á hverri vertíð, hvort heldur um er að ræða síldveiði eða þorskveiði. 3. Skiptingu veiðiskipa í flokka, þannig að í sama flokki séu skip, sem líkust hafa skilyrði fyrir sama meðalveiðimagni, með tilliti til stærðar, veiðiútbúnaðar o. fl. 4. Meðalveiðimagn skipa í hverjum flokki fyrir sig, eftir því á hvaða svæði skipin veiða, hvaða tíma árs þau veiða og hvaða veiði þau stunda. — Meðalveiðimagn, sem þannig er ákveðið fyrir hvern flokk skipa, skal gilda sem meðalveiðimagn, er reikna skal út bótagreiðslur úr sjóðnum, þar til sömu aðilar hafa á sama hátt ákveðið annað. Verði ágreiningur um einstök ákvæði reglugerðarinnar, sker ráðherra úr. — **5. gr.** Skylt er útgerðarmanni að láta innrita veiðiskip sitt hjá sjóðstjórninni eigi síðar en degi áður en það byrjar og tilkynna þá jafnframt, hvar og hvers konar veiði skipinu er ætlað að stunda. Skipar sjóðstjórnin þá skipinu þegar í ákveðinn flokk, sbr. 4. gr. Skylt er einnig að tilkynna stjórninni, þegar skip hættir veiðum eða breytir um veiðiaðferð. Vanræksla á tilkynningu varðar réttindamissi til bótagreiðslu úr sjóðnum. — **6. gr.** Það telst almennur aflabrestur, ef meðalafli skipa í einhverjum flokki er minni en 75% af hinu ákveðna meðalveiðimagni, sbr. 4. gr. Kemur þá til aðstoðar sjóðsins, með þeim takmörkunum, sem lög þessi ákveða. — **7. gr.** Stjórn sjóðsins skipa 3 menn. Skulu þeir skipaðir af ráðherra til 4 ára í senn, á þann hátt sem hér segir: einn samkvæmt tilnefningu Landssambands ísl. útvegsmanna, annar samkv. tilnefningu Alþýðu-

1) Rgj. nr. 167, 10. okt. 1949.

1949 Nr. 48 25. maí

sambands Íslands og þriðji án tilnefningar, og er hann formaður stjórnarinnar. Enn fremur skipar ráðherra tvo endurskoðendur. — Ráðherra ákveður þóknun sjóðstjórnarinnar og endurskoðenda. — Fiskifélag Íslands annast afgreiðslu sjóðsins undir eftirliti sjóðstjórnar og yfirstjórn ráðherra. Stjórnar- og afgreiðslukostnaður greiðist af fé sjóðsins, og skiptist hann á fiskideild og síldveiðideild í réttu hlutfalli við tekjur þeirra seinasta reikningsár. — Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Reikningar sjóðsins skulu birtir í B-deild stjórnartíðindanna. — **8. gr.** Stofnfé sjóðsins er: — Helmingur eignaraukaskatts, sem innheimtur verður samkvæmt II. kafla laga nr. 128 1947, um dýrtíðarráðstafanir. — Nú nær stofnfé samkvæmt þessari grein ekki fimm milljónum króna, og skal ríkissjóður þá leggja fram það, sem til vantar. — Stofnfé sjóðsins skiptist að jöfnu milli fiskideildar og síldveiðideildar. — **9. gr.** Árlegar tekjur sjóðsins eru: 1. ½% útflutningsgjald af öllum útfluttum sjávarafurðum, öðrum en þeim, sem koma frá botnvörpuskipum, hvalveiðum og selveiðum. Skal gjald þetta reiknað á sama hátt og annað útflutningsgjald af sömu vöru. 2. Framlag úr ríkissjóði á móti 1. lið. — 3. Vextir og aðrar tekjur af eignum sjóðsins. Ríkissjóður sér um innheimtu tekna samkvæmt 1. og 2. tölulið þessarar greinar. Tekjur samkvæmt 1. tölulið skiptast á deildirnar þannig, að tekjur vegna síldveiða falla til síldveiðideildar, en tekjur vegna þorskveiða til þorskveiðideildar. Tekjur samkvæmt 2. lið skiptast til deildanna í sömu hlutföllum. — **10. gr.** Nú hefur almennur aflabrestur orðið á einhverju veiðisvæði, svo að til sjóðsins kasta kemur um bætur. Skal þá hvert það skip, sem aflar 45% eða minna af meðalafla skipa þess flokks á viðkomandi veiðisvæði, fá bætt 40% af því, sem vantar á meðalafla, og síðan, með vaxandi afla, lækkandi hundraðshluta bóta samkv. eftirfarandi reglu:

1949 Nr. 48 25. maí

| | | |

1949 Nr. 48 25. maí

leyfir. — Aldrei má ganga nær sjóðnum en svo, að eftir standi allt stofnfé hans. — [Á árinu 1952 er sjóðsstjórninni heimilt, með samþykki ráðherra, að skerða stofnfé síldveiðideildar. — Ríkisstjórninni er heimilt, f. h. ríkissjóðs, að ábyrgjast allt að 4 millj. kr. lán, er stjórn hlutatryggingasjóðs tekur fyrir hönd síldveiðideildar hjá hinni almennu fiskideild, svo og að ákveða, að ríkissjóður greiði vexti af lánum síldveiðideildar. — Togarar, sem gerðir hafa verið út á síldveiðar sumarið 1952, skulu njóta sömu bóta úr síldveiðideildinni og síldveiðiskip í I. flokki.][1]) — **11. gr.** Ef skip veiða minna en 20% af meðalafla viðkomandi flokks, skal sjóðstjórnin rannsaka sérstaklega, hvernig á slíku aflaleysi stendur. Ef þá kemur í ljós, að vítaverð vanræksla eða óstjórn á útgerðinni á verulegan þátt í aflaleysinu, er sjóðstjórninni heimilt að draga úr þeim bótum, sem viðkomandi skipum bæri samkv. hinni almennu reglu 10. greinar, eða fella bæturnar alveg niður, ef um mikil víti er að ræða. — **12. gr.** Nú fær útgerðarmaður fé úr sjóðnum, og getur stjórn hans þá krafizt þeirrar tryggingar af útgerðarmanninum, sem henni þykir þörf, fyrir því, að fénu verði varið til greiðslu á eftirtöldum gjaldaliðum í þeirri röð, sem hér er talið: Kaup og fæði skipverja, vátryggingargjöld og önnur hliðstæð gjöld, eftir því sem greiðslur hrökkva til hverju sinni. — **13. gr.** Sjóðurinn telst stofnaður með gildistöku laga þessara, og skulu tekjur samkv. 9. gr. innheimtar frá þeim tíma, en þó skulu bætur úr sjóðnum fyrst greiddar, er hann hefur starfað minnst eitt ár. — **14. gr.** Þeir, sem fá bætur samkvæmt lögum þessum, eru skyldir að láta reikningaskrifstofu sjávarútvegsins í té reikninga um rekstur skipa þeirra, sem bætur eru miðaðar við, í því formi, sem reikningaskrifstofan ákveður. — **15. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga.[2])

1943 Nr. 20 26. febr.

Lög um búfjártryggingar.

1. gr. Stofna skal sérstaka deild við Brunabótafélag Íslands og undir stjórn þess, er nefnist Búfjártryggingardeild. — **2. gr.** Verkefni Búfjártryggingardeildar er að taka að sér vátryggingu búfjár gegn vanhöldum og slysum, allt eftir þeim nánari reglum, sem lög þessi og reglugerð setja. — **3. gr.** [Skylt er að tryggja í deildinni gegn hvers konar vanhöldum kynbótanaut, kynbótahesta og kynbótahrúta, sem notaðir eru í félögum eða á kynbótabúum, sem styrks njóta af opinberu fé. Vátryggingarupphæð búfjár skal fara lækkandi, er það eldist og rýrnar að verðgildi. Ákvæði þar að lútandi skulu sett með reglugerð. Tryggingartími búfjár skal minnst vera árlangt í senn.][1]) — **4. gr.** [Heimilt er að tryggja í deildinni gegn venjulegum vanhöldum og slysum: a) Einstaka gripi: Hrúta, sem hlotið hafa fyrstu verðlaun, naut, sem hlotið hafa fyrstu eða önnur verðlaun, og kynbótahesta, sem hlotið hafa fyrstu verðlaun á sveitasýningum eða héraðssýningum, enda nái ekki skyldutryggingarákvæði 3. gr. til þessara gripa. b) Ær í kynbótabúum og sauðfjárræktarfélögum, sem styrks njóta af opinberu fé. c) Heil kúabú, en þó eigi gegn kálfleysi. d) Heil sauðfjárbú gegn vanhöldum og slysum, er nema meiru en 5% á ári. Þar undir telst lambalát fram að sauðburðarbyrjun, en eigi önnur lambavanhöld. — Umboðsmönnum trygginganna er þó ekki heimilt að taka í tryggingu búfé, sem haft er á þeim stöðum, þar sem ekki verður við komið nauðsynlegu eftirliti með líðan þess, nema stjórn Búfjártryggingardeildar leyfi það og þá gegn allt að fimmföldu tryggingargjaldi.][2]) — **5. gr.** [Vátryggingarupphæð kynbótagripa, sem tryggðir eru samkvæmt 3. gr., ákveður vátryggjandi, en þó ekki yfir þreföldu skattmatsverði. — Vátryggingarupphæð gripa, sem tryggðir eru samkv. 4. gr. a-lið, ákveður vátryggjandi, og má hún vera hæst tvöfalt skattmatsverð. — Vátryggingarupphæð sauðfjár, sem tryggt er samkv. 4. gr. b-lið, má vera hæst eitt og hálft skattmatsverð. — Þeir bændur, sem tryggja allt sitt búfé og hafa ekki orðið fyrir tjóni, sem bætur hafa verið greiddar fyrir samkv. 4. gr. c- og d-lið í 2 ár samfellt, fái 10% lækkun á tryggingargjöldum og á sama hátt 20% lækkun eftir 5 ár. — Vátryggingarupphæð gripa og sauðfjár, sem tryggt er samkvæmt 4. gr. c- og d-lið, skal vera skattmatsverð. — Gjalddagi á iðgjöldum er samtímis því, er tryggingar eru skráðar.][3]) — **6. gr.** ...[4]) — **7. gr.** Til vanhalda og slysa samkv. 3. og 4. gr. teljast dauðsföll af sjúkdómum og slysum á meðan hinir vátryggðu gripir eru í gæzlu, hvort sem er í húsi eða í heimahögum, eftir því

1) L. nr. 84, 8. des. 1952, § 1. — 2) Rgj. nr. 181, 3. okt. 1953, rgj. nr. 224, 26. okt. 1950.

1) L. nr. 90, 15. des. 1952, § 1. — 2) Sömu l., § 2. — 3) Sömu l., § 3. — 4) L. nr. 20, 8. marz 1954, § 133.

1943 Nr. 20 26. febr.

sem nánar verður tiltekið í reglugerð. — **8. gr.** Allir þeir, sem vátryggja í Búfjártryggingardeild, eru félagsmenn hennar og ábyrgjast, að sjóður hennar geti staðið í skilum. Ábyrgðin er þó takmörkuð við það, að vátryggjendum það ár, er iðgjöldin hrökkva ekki til bóta, er skylt að greiða viðbótariðgjöld allt að 100%. Viðbótariðgjöldin má taka lögtaki í eignum vátryggjanda. [Nú verður eitthvert ár svo mikið tjón af slysum og vanhöldum samkv. 4. gr. c- og d-lið, að iðgjöldin hrökkva ekki til, og skal þá það, sem á vantar, greiðast að jöfnu úr Búfjártryggingarsjóði deildarinnar og ríkissjóði, og er það ekki afturkræft.][1]) — Ríkissjóður er í bakábyrgð fyrir Búfjártryggingarsjóð, en endurgreiða skal ríkissjóði það, sem hann á þann hátt kynni að leggja fram, þó með þeirri undantekningu, er að framan greinir. — **9. gr.** Ríkissjóður leggur fram 300 þúsund krónur, er greiðast með jöfnum greiðslum á 3 árum eftir að Búfjártryggingardeildin er stofnuð, og er það varasjóður deildarinnar og nefnist Búfjártryggingarsjóður. Í Búfjártryggingarsjóð rennur árlegur tekjuafgangur deildarinnar, enda standi hann straum af útgjöldum deildarinnar, þegar tekjur hrökkva ekki til, sbr. þó 8. gr. — **10. gr.** Vátryggingar á búfé gilda til þess tíma, sem tiltekið er í vátryggingarskírteininu. — **11. gr.** Umboðsmenn Brunabótafélags Íslands skulu vera umboðsmenn Búfjártryggingardeildar. Þeir skrá tryggingarnar, gefa út vátryggingarskírteini, innheimta iðgjöld og aukaiðgjöld og gera á þessu öll skil til félagsins. Þeir skulu vera umboðsmenn deildarinnar við mál um skyldu til bóta og um upphæð bótanna. — Brunabótafélagið getur þó tekið sér sérstaka trúnaðarmenn fyrir Búfjártryggingardeildina. — Nú verður ágreiningur milli umboðsmanns og tjónþola um rétt og skyldu til bóta eða um upphæð bótanna, og skal ágreiningnum þá skotið til gerðardóms þriggja manna. Nefni til sinn mann hvor aðili, en viðkomandi dómari oddamanninn. Úrskurður gerðardómsins er fullnaðarúrskurður. Skaðabætur greiðast ekki af hendi fyrr en tjón er að fullu sannað og metið. — **12. gr.** Nú er búfé, sem vátryggt er samkvæmt lögum þessum, veðsett, og nær þá veðrétturinn einnig til vátryggingarfjárins. — **13. gr.** Landbúnaðarráðherra ákveður iðgjöld vegna búfjártrygginga í samráði við forstjóra Brunabótafélags Íslands og stjórn Brunabótafélags Íslands, og skal þá leggja til grundvallar vanhaldaskýrslur þær, er fyrir liggja, og aðrar upplýsingar um vanhöld og fjárskaða, er lög þessi ná til og þessir aðilar geta aflað sér á annan hátt. — **14. gr.** Landbúnaðarráðherra ákveður nánar með reglugerð verksvið Búfjártryggingardeildar, stjórn, reikningshald, virðingar, iðgjöld, gjalddaga, endurtryggingu, hvernig meta skuli skaða af vanhöldum, hvað telst til vanhalda, sem skylt er að bæta, ábyrgð félagsmanna og annað varðandi búfjártryggingar, er þörf krefur, að ýtarlegar sé kveðið á um.[1]) — **15. gr.** Brjóti vátryggjandi lög þessi eða reglugerð og skilyrði, sem sett eru samkv. þeim, varðar það réttindamissi til skaðabóta eftir málavöxtum, svo sem reglugerð tiltekur nánar. Í reglugerð má ákveða sektir fyrir brot á ákvæðum hennar, 10—500 kr., er renni í Búfjártryggingarsjóð. — **16. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. — [**Bráðabirgðaákvæði.** Ríkissjóður greiðir í Búfjártryggingarsjóð sem óafturkræft framlag 300 þús. kr. með jöfnum greiðslum á árunum 1952, 1953 og 1954, 100 þús. kr. á ári.][2])

1) L. nr. 90, 15. des. 1952, § 5.

1943 Nr. 20 26. febr.

Lög um ófriðartryggingar.

1944 Nr. 2 21. jan.

I. kafli. — Stofnun tryggingarinnar. — **1. gr.** Setja skal á fót stofnun til að standa straum af tjóni af völdum hernaðar á fasteignum, skipum og lausafé landsmanna, sem ekki er tryggt gegn tjóni af völdum ófriðar eða fæst bætt á öðrum vettvangi. Stofnunin nefnist Ófriðartryggingin. — Stofnunina skal þó ekki setja á fót fyrr en eitthvert hernaðartjón hefur að höndum borið, og koma lög þessi að engu leyti til framkvæmda fyrr en slíkt tjón hefur átt sér stað. — Tryggja sú, er lög þessi fjalla um, nær ekki til þeirra fjármuna í landinu, sem eru í eigu erlendra manna eða stofnana, nema slíkir aðilar séu heimilisfastir og greiði hér öll almenn gjöld, eða ef um umboðssölu á erlendum vörubirgðum hér á landi er að ræða, og sá aðili, sem selur þær, er heimilisfastur og greiðir öll almenn gjöld hér á landi. — **2. gr.** Stofnunin starfar í fjórum deildum, fasteignadeild, skipadeild, véla- og tækjadeild og lausafjártryggingadeild. Hafa þær sameiginlega stjórn og bera sameiginlega

1) Rgj. nr. 79, 7. maí 1953, auglýs. nr. 202, 22. des. 1949. — 2) L. nr. 90, 15. des. 1952, § 7.

stjórnarkostnað og annan kostnað af rekstri stofnunarinnar, en að öðru leyti hafa þær aðskilinn fjárhag. Atvinnumálaráðuneytið skiptir rekstrarkostnaði stofnunarinnar á deildir hennar.

II. kafli. — Fasteignatryggingin. — 3. gr. Atvinnumálaráðherra ákveður, hvað telja skuli tryggingarskyld mannvirki. — Eigendur eða umráðamenn tryggingarskyldra mannvirkja, sem ekki eru í skyldutryggingu fyrir eldsvoða, eru skyldir til að senda Ófriðartryggingunni tilkynningar um þau, þegar er hún hefur tekið til starfa. — **4. gr.** Landið allt er eitt tryggingarsvæði, en ráðuneytið ákveður með reglugerð eða auglýsingu skiptingu fasteignanna í áhættuflokka með mismunandi iðgjöldum. — **5. gr.** Iðgjöld reiknast af brunabótaverði. Húseignir og mannvirki, sem ekki eru virt til brunabóta, skal stjórn stofnunarinnar láta virða sérstaklega, og á sama hátt og til brunabóta væri, með aðstoð brunatryggingarfélaga húseigna, sem starfa á hverjum stað, og skal gera viðaukaskrá yfir þau við brunatryggingarskrárnar. — **6. gr.** Áfallnar bætur eða eftirstöðvar þeirra ávaxtast með 5% á ári frá því er tjónið varð og þangað til þær eru greiddar að fullu. Vextir þessir ganga fyrst og fremst til greiðslu vaxta af kröfum þeim, sem tryggðar eru með þinglesnum veðrétti í fasteign þeirri, er skemmzt hefur eða eyðzt, og greiðast þeir á umsömdum gjalddögum veðskuldarinnar. Jafnframt vöxtum greiðast afborganir af hinum þinglesnu veðskuldum, og skal draga þær frá bótunum, er þær verða endanlega greiddar. Þó greiðist ekki hærri árleg afborgun af neinni slíkri skuld en sem svarar 1/20 hluta hennar, eins og hún var, þegar fasteignin skemmist eða eyðist, og eigi hærri vextir en 5%, og geta veðhafar eigi krafizt frekari greiðslu meðan fasteignin er ónothæf eða bætur eigi greiddar að fullu. Færist greiðsla skuldarinnar aftur um tilsvarandi tíma, sem þarf til að ljúka því af henni með umsömdum afborgunum, sem með þessu móti kann að hafa vangreiðzt, meðan fasteignin var ónothæf eða bætur ekki greiddar að fullu. — Verði eitthvað afgangs af téðum 5% vöxtum, þegar greiddir hafa verið vextir af veðkröfum samkv. framansögðu, greiðist það til eiganda fasteignarinnar í lok hvers árs. — **7. gr.** Bætur, þar með talið vextir og afborganir samkvæmt 6. gr., greiðast með iðgjöldum, sem krafin eru af öllum tryggðum húseignum og mannvirkjum, einnig þeim, sem orðið hafa fyrir ófriðartjóni. — Hámark iðgjaldanna samtals er 10% af þeim upphæðum, sem iðgjöld reiknast af. — Ef þessi takmörkun hefur í för með sér, að ekki er hægt að bæta ófriðartjónið að fullu, skulu bætur greiddar úr ríkissjóði eftir því, sem fé verður veitt til þess í fjárlögum. — **8. gr.** Iðgjöld skulu innheimt, þegar ófriðartjón gefur tilefni til, og geta þau numið allt að 1% á ári af matsverðinu. Innheimtumenn brunabótagjalda innheimta þau eftir sömu reglum og þessi gjöld. — Iðgjöld hafa lögtaksrétt og veð í fasteignum næst á eftir opinberum gjöldum. — Ef innheimt eru meiri iðgjöld en nægja til að bæta ófriðartjón og allan kostnað að fullu, skal endurgreiða það, sem umfram er, hlutfallslega eftir greiddum iðgjöldum. — **9. gr.** Bætur greiðast að jafnaði ekki fyrr en ófriðnum er lokið, sbr. þó 35. gr. og 6. gr. — Ráðuneytið ákveður, að fengnum tillögum tryggingarstjórnarinnar, hverjar bætur skuli greiddar, þegar byggingar eða mannvirki eru ekki endurreist eða er breytt verulega. — **10. gr.** Bætur greiðast eigandanum, ef engar þinglýstar kröfur hvíla á eigninni eða hafa verið tilkynntar ófriðartryggingunni og viðurkenndar af eiganda. — Sama máli gegnir, þó að þinglýstar kröfur hvíli á eigninni eða hafi verið tilkynntar og viðurkenndar, ef byggingar eða mannvirki eru endurreist, enda sé réttur veðhafa að fullu tryggður, að dómi tryggingarstjórnarinnar. Ella skal greiða kröfuhöfum bætur á undan eiganda og í þeirri röð, sem veð þeirra segja til. — **11. gr.** Ef hús er endurreist, eiga leigutakar, sem voru í eldra húsinu, forgangsrétt að leigu í hinu nýja húsi með sömu kjörum og áður, þó með þeim breytingum, sem nauðsynlegar verða að teljast vegna breyttra aðstæðna. Þessa réttar er þó því aðeins hægt að neyta, að völ sé á svipuðu húsnæði og áður í húsinu.

III. kafli. — Skipatryggingin. — 12. gr. Skylt er að tryggja hjá Ófriðartryggingunni öll íslenzk skip, sem eingöngu stunda fiskveiðar við strendur landsins og flutninga hér við land í þágu innlendra aðila, önnur en strandferðaskip ríkisins. Eigendur og umráðamenn þeirra skipa, sem ekki eru tryggð samkvæmt lögum nr. 32 11. júní 1942, skulu senda Ófriðartryggingunni tilkynningu um þau, þegar er hún tekur til starfa. — **13. gr.**

1944 Nr. 2 21. jan.

Skip skal ófriðartryggja fyrir sömu fjárhæð og þau eru vátryggð fyrir hjá vélbátaábyrgðarfélagi. Nú er skip ekki vátryggt hjá vélbátaábyrgðarfélagi, og skal það þá metið af trúnaðarmönnum Ófriðartryggingarinnar, sem eru hinir sömu og trúnaðarmenn vélbátaábyrgðarfélaganna, hver á sínu svæði, eftir því sem við getur átt. Upphæð tryggingar fer eftir sömu reglum og hjá vélbátaábyrgðarfélögunum. Stjórn Ófriðartryggingarinnar hefur sams konar rétt til yfirmats og endurmats og stjórn Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum hefur samkvæmt l. nr. 32 frá 1942. — **14. gr.** Vélbátaábyrgðarfélögum er skylt að hafa á hendi innheimtu iðgjalda, hverju á sínu tryggingarsvæði, undir umsjón Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum. Iðgjaldið getur numið allt að 1% á ári, frá því að Ófriðartryggingin tekur til starfa, en þó ekki yfir 4% af tryggingarfjárhæðinni, nema sérstaklega verði ákveðið með lögum. — **15. gr.** Ráðuneytið ákveður þóknun til vélbátaábyrgðarfélaganna fyrir aðstoð þá, er þau veita samkvæmt lögum þessum. — **16. gr.** Um bætur fyrir tjón á skipum fer eftir sömu reglum og um bætur fyrir sjótjón samkvæmt l. nr. 32 frá 1942, um vátrygging vélbáta. Skal ríkissjóður leggja fram fé til bótanna, og endurgreiðist það af iðgjöldum, eftir því sem þau hrökkva til. Að öðru leyti gilda ákvæði fasteignatrygginga, sbr. II. kafla laga þessara, að svo miklu leyti sem við á.

IV. kafli. — Véla- og tækjatryggingin. — 17. gr. Skylt er eigendum eða umráðamönnum að tryggja allar vélar og tæki, sem ekki eru tryggð í fasteignatryggingunni, sbr. 3. gr., og eru að minnsta kosti 2000 króna virði, á einum og sama stað. — Setja má nánari reglur um það, hvað telja beri tryggingarskyldar vélar og tæki samkvæmt lögum þessum. — Eigendur eða umráðamenn tryggingarskyldra véla og tækja eru skyldir til að senda Ófriðartryggingunni tilkynningar um slíkar vélar og tæki jafnskjótt sem hún hefur tekið til starfa. — **18. gr.** Tryggingarupphæð véla og tækja er brunabótaverðið, nema annað sé tiltekið af tryggingartaka og samþykkt af tryggingarstjórninni. — **19. gr.** Brunatryggingarfélögum er skylt að hafa á hendi innheimtu iðgjaldanna. Hámark iðgjalda er 10% af tryggingarupphæðunum og geta numið allt að 2% á ári. — **20. gr.** Ráðuneytið ákveður þóknun til brunatryggingarfélaga fyrir aðstoð þá, er þau veita samkvæmt lögum þessum. — **21. gr.** Að öðru leyti gilda ákvæðin um fatseignatryggginguna, að svo miklu leyti sem þau geta átt við.

V. kafli. — Lausafjártryggingin. — 22. gr. Ríkisstjórninni er heimilt, ef til þess kemur, sbr. 1. gr., að tjón verði af völdum ófriðarins á vörubirgðum eða öðru lausafé í landinu, sem ekki er tryggt samkvæmt IV. kafla þessara laga, að leggja aukagjald á allar innfluttar vörur og sérstakt útflutningsgjald á allar útfluttar vörur. Gjaldi þessu, sem ekki má nema meira en 2% af verði varanna, sbr. 23. gr., skal verja til þess að bæta tjón á vörubirgðum og öðru lausafé landsmanna innan lands, sem hlýzt af hernaði í landinu, sbr. 34. gr., að því leyti, sem þessir fjármunir eru ekki tryggðir á annan hátt fyrir slíku tjóni. — **23. gr.** Nú verður tjón af völdum hernaðar á munum þeim, sem um ræðir í þessum kafla, og ákveður þá ríkisstjórnin, sbr. 1. gr., að innheimta skuli gjöld þau, sem um ræðir í 22. gr., frá og með næsta degi eftir að henni berst tilkynning eða hún verður á annan hátt áskynja um tjónið. Ákveður hún þá jafnframt, hvert hundraðsgjald skuli greiða og hversu lengi, eða hvort það skuli innheimt um óákveðinn tíma, þangað til annað verði ákveðið. Gjöldin skulu þá lögð á verð aðfluttra og útfluttra vara eftir sömu reglum og verðtollur og útflutningsgjald, og skulu þau innheimt af innheimtumönnum ríkissjóðs, á sama hátt og verðtollur og útflutningsgjald, og greidd ásamt þeim tollum til ríkissjóðs, sem svo greiðir þau Ófriðartryggingunni. Fjármálaráðuneytið gefur innheimtumönnum ríkissjóðs fyrirmæli um innheimtu gjaldanna, eftir því sem þörf gerist. — **24. gr.** Rétt til bóta á hver sá, sem hefur orðið fyrir ófriðartjóni á verðmætum þeim, sem um ræðir í þessum kafla. — Frá matsupphæð tjónsins dregst, þegar um lausafé, annað en vörubirgðir, er að ræða, ¼ hluti, þó svo, að frádrátturinn nemi eigi hærri upphæð en 5000 krónum hjá sama manni eða fyrirtæki, og greiðast bætur fyrir tjónið með þeim frádrætti. — Frá matsupphæð vörubirgða skal draga 1/20 hluta, og greiðast bætur fyrir tjónið með þeim frádrætti. — **25. gr.** Tjón það, sem um ræðir í þessum kafla, skal að jafnaði ekki bætt nema að hálfu samkvæmt 24. gr. þegar er það hefur verið gert upp. Hinn helmingur tjónsins greiðist að styrjöldinni lokinni. — Nú færir eigandi glataðra eða skemmdra vörubirgða

sönnur á, að hann muni bíða stórfelldan fjárhagslegan hnekki, ef hann fær ekki útborgaðar frekari bætur en að framan greinir, og er þá stjórn Ófriðartryggingarinnar heimilt að greiða meiri bætur og jafnvel bæta tjónið að fullu, sérstaklega ef ætla má, að ekki sé unnt með öðru móti að afla nýrra birgða nógu fljótt. — Sá hluti bótanna, sem ekki greiðist fyrr en að styrjöldinni lokinni, ávaxtast með 5% á ári til greiðsludags, og fer um greiðslu vaxta og afborgana af lánum, sem tryggð kunna að vera með handveði eða þinglýstu sjálfsvörzluveði í hinum skemmdu eða glötuðu munum, á sama hátt og segir í 6. gr. um fasteignaveðslán, eftir því sem við getur átt. — **26. gr.** Nú verður svo stórkostlegt tjón á fjármunum þeim, sem um ræðir í þessum kafla, að eigi þykir fært að bæta það að fullu samkvæmt fyrirmælum 24. gr., og skal það þá bætt að því, sem á vantar, úr ríkissjóði, eftir því sem fé verður veitt til þess í fjárlögum.

VI. kafli. — Stjórn Ófriðartryggingarinnar. — **27. gr.** Nú verður ríkisstjórnin áskynja um verulegt, sbr. 36. gr., bótaskylt tjón samkvæmt lögum þessum, og gerir hún þá þegar ráðstafanir til þess, að Ófriðartryggingin taki til starfa. Skipar atvinnumálaráðuneytið þriggja manna nefnd til að veita tryggingunni forstöðu, en Brunabótafélagi Íslands skal falið að annast daglegar framkvæmdir. — **28. gr.** Tryggingarstjórnin ræður matsmenn og aðra starfsmenn eftir þörfum. Skrifstofumenn til viðbótar starfsliði sínu ræður þó stjórn Brunabótafélags Íslands að því leyti, sem fast starfsfólk félagsins kemst ekki yfir hin daglegu störf, sem því eru falin. — **29. gr.** Atvinnumálaráðuneytið ákveður þóknun stjórnar Ófriðartryggingarinnar. Enn fremur ákveður ráðuneytið, hvað Brunabótafélagi Íslands skuli greitt fyrir störf þess í þágu Ófriðartryggingarinnar.

VII. kafli. — Almenn ákvæði. — **30. gr.** Brunatryggingarfélögum er skylt að aðstoða við skrásetningu þeirra fasteigna, véla og tækja, sem tryggja ber samkvæmt 3. og 17. gr. Einnig ber þeim að veita Ófriðartryggingunni vitneskju um, hvort lausafé, sem um ræðir í V. kafla laga þessara og glatazt hefur eða skemmzt af völdum ófriðarins, hefur verið tryggt gegn eldsvoða hjá þeim, og þá fyrir hve háa upphæð. Enn fremur ber þeim að veita aðrar þær upplýsingar um hlutaðeigandi lausafé, sem óskað verður eftir og þau geta veitt. — **31. gr.** Tjón skal tilkynna Ófriðartryggingunni áður en vika er liðin frá því að það varð. Fjárkröfur eru fyrndar, ef eigandi eða umráðamaður hinna skemmdu eða glötuðu eigna hefur ekki fært sönnur á réttmæti þeirra, áður en þrír mánuðir eru liðnir frá því, er hann tilkynnti tjónið og bar fram kröfur um bætur. — **32. gr.** Þegar tryggingarstjórnin fær tilkynningu eða berst vitneskja um tjón, er ætla má, að falli undir trygginguna, skal hún strax gera ráðstafanir til þess að fá úr því skorið, hvort um ófriðartjón sé að ræða, og láta meta skaðann. — Um mat á tjóni og ákvörðun bótagreiðslu fer eftir þeim reglum, er gilda um brunatjón, að svo miklu leyti sem þær geta átt við. — **33. gr.** Ófriðartjón telst hvers konar eyðilegging eða skemmdir á hinu tryggða, sem orsakast beint eða óbeint af hernaði, þar með talin hlutleysisbrot og borgaraóeirðir meðan á ófriðnum stendur og í sambandi við hann. Þetta nær þó ekki til skemmda eða óhagræðis, sem menn kunna að verða fyrir vegna vistar hins brezka setuliðs í landinu. Ríkisstjórnin ákveður, hvenær því ástandi, sem að framan greinir, telst vera lokið. — **34. gr.** Að svo miklu leyti sem tryggingin bætir ófriðartjón eignast hún kröfur um bætur, sem hinn tryggði kann að eiga á hendur öðrum skaðabótaskyldum aðilum. — **35. gr.** Þegar sérstaklega stendur á, getur stjórn Ófriðartyggingarinnar, ef allir stjórnarmenn eru því samþykkir, ákveðið að bæta í einstökum tilfellum og að nokkru leyti tjón, sem um ræðir í II. og IV. kafla, áður en endanleg uppgerð á tjóni hefur farið fram. Þó skal að jafnaði ekki þá þegar greiða meira en hálfar bætur. — Skilyrði fyrir slíkri undanþágu er, að endurbætur á hinu skemmda byrji þegar í stað og sé lokið innan tiltekins tíma. — Ef bæta þarf tjón samkv. II. og IV. kafla eða greiða vexti og afborganir samkv. 6. gr., sbr. 21. gr., og innheimt iðgjöld hrökkva ekki fyrir þeim greiðslum, er Ófriðartryggingunni heimilt að taka — til bráðabirgða — lán gegn veði í iðgjöldunum. — Nú þarf að bæta tjón samkv. V. kafla þessara laga, og innheimt gjöld samkv. 24. gr., sbr. 22. gr., hrökkva ekki fyrir þeim greiðslum, og er þá ríkisstjórninni heimilt að taka lán eða veita nauðsynlegar tryggingar fyrir láni, er Ófriðartryggingin tekur, til þess að hægt sé að bæta ófriðartjón á vörubirgðum eða öðru lausafé eins fljótt og nauðsyn ber til. — Allur kostnaður við lán eða tryggingar sam-

1944 Nr. 2 21. jan.

1944 Nr. 2 21. jan.

kvæmt þessari grein skal greiddur á sama hátt og tjónið sjálft. — **36. gr.** Nú verður svo lítið tjón, sem bæta þarf samkvæmt lögum þessum, að ríkisstjórninni þykir ekki ástæða til að stofna Ófriðartryggingunni, og greiðir þá ríkissjóður, að styrjöldinni lokinni, bætur fyrir það og kostnað allan, sem leiðir af því. Komi hins vegar verulegt tjón fyrir, skal kostnaður við Ófriðartrygginguna greiddur á sama hátt og það. — Verði afgangur, þegar allt tjón er bætt samkvæmt V. kafla þessara laga, af verðtolli þeim og útflutningsgjaldi, sem innheimt kann að hafa verið samkvæmt kaflanum, rennur sá afgangur í ríkissjóð. — **37. gr.** Heimili og varnarþing Ófriðartryggingarinnar er í Reykjavík. — **38. gr.** Öll skjöl varðandi ófriðartryggingar eru stimpilfrjáls. Enn fremur skal Ófriðartryggingin undanþegin sköttum og útsvörum til ríkis og bæjarfélags. —**39. gr.** Ráðuneytið getur sett reglugerð um framkvæmd þessara laga eftir því, sem þörf þykir. — **40. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 1000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Skal fara með mál út af slíkum brotum sem almenn lögreglumál.

k. Lögreglumálefni o. fl.

1890 Nr. 1 3. jan.

Lög um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina.

1. gr. Í kaupstöðum landsins má gera lögreglusamþykktir. — **2. gr.** Í lögreglusamþykktinni skal kveða á um það, sem þykir þurfa að skipa fyrir um, eftir því, sem hagar til á hverjum stað: a) um reglu og velsæmi á strætum, vegum og svæðum, er almenningur fer um; um allt, sem að því lýtur, að gera alla umferð greiða og afstýra farartálma og öllu því, sem hættu getur valdið; um friðun og vernd á almannagripum og eignum; um reglu á veitingahúsum og skemmtistöðum, er almenningur sækir, svo og um almennar skemmtanir, svo sem leiki; b) um almennt hreinlæti, og takmarkanir á notkun opinna eða lokaðra svæða við stundun ýmissa atvinnuvega, t. a. m. fiskverkunar, lifrarbræðslu og slátrunar, er heilbrigðis vegna eða af öðrum ástæðum mega teljast nauðsynlegar eða haganlegar o. fl.; c) um skipun lögregluliðs, er heldur uppi reglu, þá er eldsvoða eða önnur óvenjuleg atvik ber að höndum, sem annaðhvort er sérstaklega leigt til þessa eftir ákvæðum bæjarstjórnarinnar eða á annan hátt; d) um eftirlit, sem lýtur að því, að fyrirbyggja brunahættu og eldsvoða, þar sem eigi þegar eru sett lög og samþykktir um slíkt efni; [e) um eftirlit með umferð eða rápi óviðkomandi eða tortryggilegs fólks út í skip, sem liggur í höfn.][1]) — [Í lögreglusamþykktum má setja reglur um: Sölu og dreifingu hverskonar varnings utan sölubúða og að einstakar vörutegundir megi aðeins selja í búðum, sem fullnægja vissum skilyrðum; að leyfi bæjarstjórnar þurfi til þess að hafa fasta afgreiðslu bifreiða og annarra flutningatækja á tilteknum stað eða í tilteknu húsnæði; að leyfi byggingarnefndar eða fulltrúa hennar þurfi til þess að setja upp föst skilti, auglýsingar og ljósaskreytingar, sem snúa að almannafæri eða sjást þaðan.][2]) — **3. gr.** Hlutaðeigandi bæjarstjórn býr til frumvarp til samþykktarinnar og skulu vera í henni reglur um, hvernig greiða skuli útgjöld þau til lögreglunnar, er hin ýmsu ákvæði hafa í för með sér, er gerð eru. Frumvarpið skal senda . . .[3]) landshöfðingja,[4]) er því næst gefur út samþykktina. Nú gerir . . .[3]) landshöfðingi breytingar við frumvarpið, og skal þá leggja þær fyrir bæjarstjórnina til álita. Þær breytingar, sem bæjarstjórnin fellst ekki á, má eigi setja í samþykktina. Samþykktin skal prentuð á kostnað bæjarins og birt almenningi með því að prentast í B-deild Stjórnartíðindanna. Breytingar á samþykktinni skal gera og birta á sama hátt sem hina upprunalegu samþykkt. — **4. gr.** Samþykktin gildir að öllum jafnaði um allt lögsagnarumdæmi kaupstaðarins. Ef rétt þykir vera að skipa svo fyrir, að ákvæði samþykktarinnar skuli eigi gilda á hlutum af landi því, er heyrir undir lögsagnarumdæmið, annaðhvort að nokkru eða öllu leyti, skal þess getið í samþykktinni, svo sem nauðsynlegt er. — **5. gr.** [Brot gegn samþykktunum varða sektum, allt að 1000 krónum. Heimilt er að ákveða í samþykkt, að hagnaður sá, er sökunautur kann að hafa haft af brotinu, og enginn einstakur maður á löglegt tilkall til, skuli upptækur ger og renna auk sekta í bæjarsjóð. — Ef kenna má yfirsjón, er barn innan 14 ára drýgir, skorti á

1890 Nr. 1 3. jan.

1) L. nr. 111, 30. maí 1940. — 2) L. nr. 88, 11. júní 1938, § 1. — 3) Sbr. tilsk. nr. 12, 23. ág. 1904, I 11. — 4) Nú dómsmálaráðuneytinu.

1890 Nr. 1 3. jan.

hæfilegri umsjón foreldra eða annarra, sem börnum ganga í foreldrastað, þá skal refsa þeim fyrir yfirsjónina.][1]) — Ef einhver lætur það ógert, sem er skylda hans samkvæmt samþykktinni, má lögreglustjórinn láta gera þetta, eða gera nauðsynlegar ráðstafanir til þess að hindra, að vanrækslan valdi tjóni. Kostnaður við þetta og kostnaður, sem leiðir af þeim ráðstöfunum, er lögreglustjórinn gerir til þess að hindra brot gegn því, sem bannað er í samþykktunum, greiðist af afbrotamanninum, eða ef hann er eigi fær um það, af bæjarsjóði. — **6. gr.** Mál, er rísa út af brotum á samþykktunum, skal fara með sem almenn lögreglumál. Sektir allar fyrir brot á þeim renni í hlutaðeigandi bæjarsjóð.

1924 Nr. 35 4. júní

Lög um lögreglusamþykktir í löggiltum verzlunarstöðum.

1. gr. Í löggiltum verzlunarstöðum, sem ekki eru hreppsfélög út af fyrir sig, og þannig ekki njóta heimildarlaga nr. 18, 20. okt. 1905,[2]) til þess að gera lögreglusamþykktir, skal hlutaðeigandi hreppsnefnd leyft vera að gera samþykkt um meðferð skepna, þar með taldir alifuglar í kauptúnum, til þess að varna því, að tjón eða skemmdir hljótist af því, að skepnur gangi lausar eða í vanhirðu, með því að fyrirskipa vörzlu á þeim á ákveðnum árstímum. — Hreppsnefnd sendir sýslunefnd frumvarp að samþykktinni, og fallist hún á það, sendist það stjórnarráðinu, er veitir því gildi með staðfestingu sinni. — **2. gr.** Tiltaka má í samþykktinni sektir, allt að 200 krónum, fyrir brot á henni, og renna þær í hlutaðeigandi sveitarsjóð. — Mál út af brotum skal fara með sem almenn lögreglumál.

1935 Nr. 107 8. maí

Lög um lögreglusamþykktir utan kaupstaðanna.

1. gr. Heimild sú, sem með lögum 3. jan. 1890 og lögum nr. 67 28. nóv. 1919 er veitt kaupstöðum landsins til að gera lögreglusamþykktir, skal ná til allra sýslufélaga á landinu. Viðkomandi sýslunefnd semur frumvarp til samþykktarinnar, og skulu í henni vera ákvæði um það, hvernig greiða skuli gjöld þau, er samþykktin hefir í för með sér. Sýslumaður sendir síðan frumvarpið til dómsmálaráðuneytisins, er því næst gefur samþykktina út, ef það telur hana til þess hæfa. Nú gerir ráðuneytið breytingar á frumvarpinu, og skal þá leggja þær fyrir sýslunefndina til álita. Þær breytingar, sem sýslunefnd fellst eigi á, má ekki setja í samþykktina. Að öðru leyti fer um efni samþykktarinnar, staðlegt gildi, viðurlög, birtingu og breytingar, sem segir fyrir um í framannefndum lögum. — **2. gr.** Samþykktir þær, sem settar hafa verið fyrir einstök hreppsfélög samkvæmt lögum nr. 18 20. okt. 1905, eða lögum nr. 26 8. sept. 1931, skulu gildi halda, unz lögreglusamþykkt hefir sett verið fyrir það sýslufélag, sem hreppurinn er í.

1935 Nr. 107 8. maí

1) L. nr. 67, 28. nóv. 1919. — 2) Sbr. nú l. nr. 107, 8. maí 1935.

Lög um heimild til þess að marka skemmtunum og samkomum tíma.

1947 Nr. 120 22. des.

1. gr. Dómsmálaráðherra skal heimilt að ákveða með auglýsingu, hvenær skemmtunum, dansleikum og öðrum samkvæmum, sem fram fara á almennum skemmtistöðum, félagaheimilum eða veitingahúsum, skuli í síðasta lagi slitið.[1]) — Brot gegn reglum settum samkvæmt lögum þessum varða sektum allt að 10000 kr.

Lög um lögreglustjóra í Bolungavík.

1934 Nr. 14 25. jan.

1. gr. Ríkisstjórnin skipar, að fengnum tillögum hreppsnefndar Hólshrepps, embættisgengan lögfræðing til þess að hafa á hendi hreppstjórastörf í Hólshreppi, innheimtu tolla og gjalda til ríkissjóðs, fógetavald, lögreglustjórn og dómsvald í lögreglumálum. Kallast hann lögreglustjóri. — **2. gr.** Lögreglustjóranum er skylt, ef hreppsnefnd óskar þess, að gegna störfum hreppsnefndaroddvita og þar með innheimtu allra hreppsgjalda. — **3. gr.** Lögreglustjóri skal hafa að launum 2000 krónur á ári úr ríkissjóði. Hafi lögreglustjóri á hendi störf þau, sem 2. gr. tiltekur, fær hann að auk laun fyrir þau úr sveitarsjóði, samkvæmt samningi milli hreppsnefndar og ríkisstjórnar. — **4. gr.** Nánari reglur um starfsvið lögreglustjórans, er starf hans snertir, skulu settar í reglugerðum, er hlutaðeigandi ráðherrar setja, að fengnum tillögum hreppsnefndar Hólshrepps og sýslumannsins í Ísafjarðarsýlu.[2])

1) Auglýs. nr. 17, 29. jan. 1948. — 2) Rgj. nr. 1, 3. jan. 1938 og rgj. nr. 125, 21. ágúst 1944.

1954 Nr. 33 8. apríl

Lög um lögreglustjóra á Keflavíkurflugvelli.

1. gr. Á Keflavíkurflugvelli skal vera lögreglustjóri. Umdæmi Keflavíkurflugvallar miðast við samningssvæði þau á Reykjanesi, sem varnarsamningur Íslands og Bandaríkjanna frá 5. maí 1951 tekur til og eru eign ríkisins. — Ráðherra sá, sem fer með varnarmál, veitir embættið lögfræðingi, sem fullnægir lögmæltum skilyrðum til skipunar í héraðsdómaraembætti. — **2. gr.** Lögreglustjóri hefur á hendi dómarastörf, lögreglustjórn, innheimtu á sköttum og tollum til ríkissjóðs og eftir því sem við getur átt önnur þau störf, sem sýslumönnum og bæjarfógetum eru falin, hverjum í sínu umdæmi, gegn þeirri þóknun, er ákveðin er að lögum. — Lögreglustjórinn tekur laun samkvæmt VI. flokki launalaga, nr. 60 1945.

1940 Nr. 50 12. febr.

Lög um lögreglumenn.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt, að fengnum tillögum bæjar- eða sveitarstjórnar, að fyrirskipa, að í bæjum (kaupstöðum og kauptúnum), þar sem eru 1000 íbúar eða fleiri, skuli vera allt að tveimur starfandi lögregluþjónum á hverja 1000 íbúa, enda sé lögreglustjóri þar búsettur. — **2. gr.** Þar sem ríkisstjórnin gerir slíka ráðstöfun, skal ríkissjóður greiða ⅙ hluta kostnaðar við lögreglu og löggæzlu bæjarins, þó eigi fyrr en að minnsta kosti einn lögregluþjónn kemur á hverja 700 íbúa. ⅙ lögregluliðsins í Reykjavík skal vera sérstök deild og starfa sem lögreglumenn ríkisins á venjulegum tímum. — Í öðrum bæjum ræður ríkisstjórnin yfir starfskröftum lögreglunnar í hlutfalli við framlög, eftir því sem nánar má ákveða með reglugerð. Lögreglumenn ríkisins skulu m. a. starfa að undirbúningi sakamálsrannsókna, eftirliti með umferð á þjóðvegum, útlendingum, áfengislöggjöf og því að halda uppi reglu á mannfundum utan bæjanna. — Ríkisstjórninni er og heimilt að semja við hlutaðeigandi bæjarfélög um, að lögreglumenn ríkisins taki að sér störf í þágu bæjarfélaganna gegn endurgjaldi. — **3. gr.** Lögreglumenn ríkisins skulu, hvenær sem lögreglustjórar telja þess þörf, aðstoða lögreglulið bæjanna til að halda uppi löggæzlu og reglu, enda séu þeir ekki bundnir við önnur nauðsynjastörf í þágu ríkisins. — Ef lögreglustjórar óska, er ríkisstjórninni heimilt að skipa þeim fulltrúa eða yfirlögregluþjón til að stjórna lögreglumönnum ríkisins um stundarsakir eða til langframa. — **4. gr.** Lögregluna má ekki nota til þess að hafa önnur afskipti af vinnudeilum en að halda þar eins og annarsstaðar uppi friði og afstýra skemmdum, meiðslum og vandræðum. — **5. gr.** Skipshafnir varðskipanna teljast til lögreglumanna ríkisins. Heimilt er ráðherra að ákveða hið sama um tollverði, og eru þeir þá skyldir að inna af hendi störf lögreglumanna. Núverandi tollvörðum ríkisins verður þó ekki skipað að vinna störf lögreglumanna gegn vilja sínum. — **6. gr.** Þegar sérstaklega stendur á eða ráðherra telur nauðsynlegt öryggi bæjar, að lögregluliðið sé aukið meira en segir í 1. gr., getur hann bætt við varalögreglumönnum, og greiðir þá ríkissjóður allan kostnað, sem leiðir af auknингunni, en þó ekki hærri fjárhæð en nemur ⅓ kostnaðar af hinu reglulega lögregluliði. — **7. gr.** Lögreglumenn ríkisins, hvort sem er í föstu starfi eða kvaddir lögreglunni til aðstoðar, eru sýslunarmenn ríkisins og njóta sömu verndar og aðstöðu og þeir menn, er gegna borgaralegri skyldu. Enginn má á neinn hátt tálma því, að maður gegni varalögreglustörfum. Brot gegn þessu ákvæði varða sektum frá 100 til 1000 kr., nema þyngri refsing liggi við að lögum, og skal með mál út af brotum þessum fara sem almenn lögreglumál. — Varalögreglumenn fá laun úr ríkissjóði eftir reglum, sem ráðherra setur. Lögreglumenn ríkisins og varalögreglumenn eiga rétt á bótum fyrir meiðsli og tjón, sem þeir verða fyrir vegna starfs síns. — **8. gr.** Er ríkissjóður tekur þátt í kostnaði við lögreglulið bæjar samkvæmt 2. eða 6. gr. laga þessara, er lögreglulið þess bæjar, fast lið og varalið, skylt til að gegna löggæzlustörfum hvar á landinu sem er, ef sérstaklega stendur á og dómsmálaráðherra mælir svo fyrir, og ákveður hann þá, hver skuli stjórna liðinu, þegar það er sent úr einu lögsagnarumdæmi í annað. — Gæta skal þess þó jafnan, að hægt sé að halda uppi löggæzlu á staðnum, sem liðið er flutt frá. — **9. gr.** Ráðherra er heimilt að efna til námskeiðs í Reykjavík fyrir lögreglumenn. — Hann ákveður og, hver skuli vera einkenni og útbúnaður lögreglumanna. — **10. gr.** Í sveitum landsins og kauptúnum, þar sem lögreglulið er ekki starfandi, getur ráðherra löggilt sérstaka menn til þess, undir stjórn lögreglustjóra eða hreppstjóra, að halda uppi reglu á mannfundum og samkomum innan héraða. Heimilt er að efna til námskeiðs fyrir þessa

1940 Nr. 50 12. febr.

1940 Nr. 50 12. febr.

menn. — **11. gr.** Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga. Hann setur og reglur um réttindi og skyldur lögreglumanna. — **12. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að greiða úr ríkissjóði allan kostnað, sem leiðir af framkvæmd laga þessara.

1935 Nr. 32 9. jan.

Lög um varðskip landsins og skipverja á þeim.

1. gr. Varðskip landsins skulu eiga heima í Reykjavík. Þetta þarf ekki að letra á skipin. Skjaldarmerki Íslands skal á þeim vera. Skipverjar allir skulu vera slysatryggðir á kostnað ríkissjóðs, eftir sömu reglum og gilda um slysatryggingu hjá Eimskipafélagi Íslands. — **2. gr.** Skipstjórar varðskipanna og stýrimenn eru löggæzlumenn Íslands á landhelgissvæðinu og þeim hafhlutum, er með lögum kunna að vera sérstaklega friðaðir fyrir togaraveiðum. — **3. gr.** Dómsmálaráðherra gerir starfssamning við skipstjóra til allt að 6 ára í senn,[a]) en skipstjóri gerir samninga í umboði útgerðarstjórnar skipanna við stýrimenn, vélstjóra, kyndara og aðra starfsmenn, er vinna í vél, bryta, matsveina, þjóna, loftskeytamenn, háseta og kafara, samkv. ákvæðum 6. gr. Í samningi má setja ákvæði um uppsagnarfrest fyrir hvorn samningsaðila. Þeim mönnum, er ráðnir hafa verið til starfa á varðskipunum, skal þó tryggð vinna á þeim til loka ráðningartímans, enda noti ríkið skipin til landhelgigæzlu eða björgunarstarfsemi. — Ráðherra getur vikið skipstjóra frá starfi án fyrirvara eftir sömu reglum og embættismönnum úr embætti.[b]) Slíkur brottrekstur fellur þó úr gildi, ef meiri hluti sjávarútvegsnefnda beggja deilda Alþingis á sameiginlegum fundi mótmælir brottrekstrinum á næsta þingi eftir brottvísun. — **4. gr.** Í samráði við útgerðarstjórn skipanna ræður yfirvélameistari aðra vélstjóra, kyndara og aðra starfsmenn í vél, en skipstjóri aðra starfsmenn skipsins. — Um þá starfssamninga, er skipstjóri gerir við skipverja, gilda uppsagnarfrestir frá beggja hálfu samkvæmt ákvæðum sjómannalaganna, nema öðruvísi sé ákveðið í starfs- eða kaupsamningi.[c]) — **5. gr.** Skipstjórum og stýrimönnum á varðskipunum skal skylt að kenna hásetum, er á varðskipunum vinna, verklega sjómennsku, eftir því sem nánar kann að verða ákveðið í reglugerð. Dómsmálaráðuneytinu er heimilt að semja reglugerð um skyldur og störf skipverja á varðskipunum með tilliti til sérstöðu þeirra á sjónum, enda komi sú reglugerð ekki í bága við ákvæði sjómannalaganna. Skipverjar mega ekki taka þátt í neinskonar kaupdeilum. — **6. gr.** Skipstjóri á varðskipi skal hafa laun eftir sömu reglum og skipstjóri á strandferðaskipum ríkissjóðs, að undanskilinni strandferðauppbót, nema öðruvísi verði ákveðið í launalögum. — Kaupgreiðslur og kjör til fullgildra háseta, kafara, viðvaninga, óvaninga, kyndara, mótormanna, smyrjara, rafmagnsmanna, bryta, matsveina, þjóna, loftskeytamanna, stýrimanna og vélstjóra séu í samræmi við slíkar greiðslur á strandferðaskipum ríkissjóðs, að undanskilinni strandferðauppbót stýrimanna og vélstjóra.[a]) Kaupgreiðslur og kjör á skipum þeim, er ríkið leigir til landhelgisgæzlu, skulu ákveðin með samningum við hlutaðeigendur. — **7. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að búa varðskipin björgunartækjum, eftir því sem ástæða þykir til, og verja til þess fé úr landhelgissjóði eða ríkissjóði.[b]) Skip, sem er búið björgunartækjum til hjálpar strönduðum skipum, skal hafa kafara, einn eða fleiri, eftir ástæðum. — **8. gr.** Nú fær varðskip laun fyrir björgun, og greiðast þá fyrst af björgunarlaununum öll útgjöld vegna björgunar, önnur en venjulegur rekstrarkostnaður varðskipsins, en af afganginum falla 25% til skipshafnar varðskipsins, og skiptist féð milli skipverja í réttu hlutfalli við mánaðartekjur hvers þeirra.[c]) Þó skal greiða ákveðna upphæð af hluta skipshafnar, að dómi skipstjóra, til þeirra manna, er mest hafa lagt sig í hættu við björgunina, áður en skipti fara fram. Að öðru leyti renna björgunarlaun í landhelgissjóð.

a) XVII, 392. — b) XIII, 273. — c) V, 710.

1935 Nr. 32 9. jan.

1951 Nr. 110 19. des.

Lög um lagagildi varnarsamnings milli Íslands og Bandaríkjanna og um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þess.

1. gr. Meðan í gildi er varnarsamningur sá milli Íslands og Bandaríkjanna, sem undirritaður var hinn 5. maí 1951, skulu ákvæði hans og viðbætis við hann frá 8. maí 1951, um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þeirra, hafa lagagildi hér á landi. Samningurinn og viðbótarákvæðin eru prentuð sem fylgiskjöl með lögum þessum.

a) Féld. I, 106. — b) XVII, 393. — c) X, 581, 587, XVII, 393.

1951
Nr. 110
19. des.

Fylgiskjal. — Varnarsamningur milli lýðveldisins Íslands og Bandaríkjanna á grundvelli Norður-Atlantshafssamningsins. — Þar sem Íslendingar geta ekki sjálfir varið land sitt, en reynslan hefur sýnt, að varnarleysi lands stofnar öryggi þess sjálfs og friðsamra nágranna þess í voða, og þar sem tvísýnt er um alþjóðamál, hefur Norður-Atlantshafsbandalagið farið þess á leit við Ísland og Bandaríkin, að þau geri ráðstafanir til, að látin verði í té aðstaða á Íslandi til varnar landinu og þar með einnig til varnar svæði því, sem Norður-Atlantshafssamningurinn tekur til, með sameiginlega viðleitni aðila Norður-Atlantshafssamningsins til að varðveita frið og öryggi á því svæði fyrir augum. Samningur sá, sem hér fer á eftir, hefur verið gerður samkvæmt þessum tilmælum. — **1. gr.** Bandaríkin munu fyrir hönd Norður-Atlantshafsbandalagsins og samkvæmt skuldbindingum þeim, sem þau hafa tekizt á hendur með Norður-Atlantshafssamningnum, gera ráðstafanir til varnar Íslandi með þeim skilyrðum, sem greinir í samningi þessum. Í þessu skyni og með varnir á svæði því, sem Norður-Atlantshafssamningurinn tekur til, fyrir augum, lætur Ísland í té þá aðstöðu í landinu, sem báðir aðilar eru ásáttir um, að sé nauðsynleg. — **2. gr.** Ísland mun afla heimildar á landsvæðum og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að í té verði látin aðstaða sú, sem veitt er með samningi þessum, og ber Bandaríkjunum eigi skylda til að greiða Íslandi, íslenzkum þegnum eða öðrum mönnum gjald fyrir það. — **3. gr.** Það skal vera háð samþykki Íslands, hverrar þjóðar menn eru í varnarliðinu, svo og með hverjum hætti það tekur við og hagnýtir þá aðstöðu á Íslandi, sem veitt er með samningi þessum. — **4. gr.** Það skal háð samþykki íslenzku ríkisstjórnarinnar, hversu margir menn hafa setu á Íslandi samkvæmt samningi þessum. — **5. gr.** Bandaríkin skulu framkvæma skyldur sínar samkvæmt samningi þessum þannig, að stuðlað sé svo sem frekast má verða að öryggi íslenzku þjóðarinnar, og skal ávallt haft í huga, hve fámennir Íslendingar eru, svo og það, að þeir hafa ekki öldum saman vanizt vopnaburði. Ekkert ákvæði þessa samnings skal skýrt þannig, að það raski úrslitayfirráðum Íslands yfir íslenzkum málefnum. — **6. gr.** Samningur sá, er gerður var hinn 7. október 1946 milli Íslands og Bandaríkjanna um bráðabirgðaafnot af Keflavíkurflugvelli, fellur úr gildi við gildistöku samnings þessa, og mun Ísland þá taka í sínar hendur stjórn og ábyrgð á almennri flugstarfsemi á Keflavíkurflugvelli. Ísland og Bandaríkin munu koma sér saman um viðeigandi ráðstafanir varðandi skipulag á rekstri flugvallarins til þess að samræma starfsemi þar því, að hann er jafnframt notaður í þágu varna Íslands. — **7. gr.** Hvor ríkisstjórnin getur, hvenær sem er, að undanfarinni tilkynningu til hinnar ríkisstjórnarinnar, farið þess á leit við ráð Norður-Atlantshafsbandalagsins, að það endurskoði, hvort lengur þurfi á að halda framangreindri aðstöðu, og geri tillögur til beggja ríkisstjórnanna um það, hvort samningur þessi skuli gilda áfram. Ef slík málaleitan um endurskoðun leiðir ekki til þess, að ríkisstjórnirnar verði ásáttar innan sex mánaða, frá því að málaleitunin var borin fram, getur hvor ríkisstjórnin, hvenær sem er eftir það, sagt samningnum upp, og skal hann þá falla úr gildi tólf mánuðum síðar. Hvenær sem atburðir þeir verða, sem 5. og 6. gr. Norður-Atlantshafssamningsins tekur til, skal aðstaða sú, sem veitt er með samningi þessum, látin í té á sama hátt. Meðan aðstaðan er eigi notuð til hernaðarþarfa, mun Ísland annað hvort sjálft sjá um nauðsynlegt viðhald á mannvirkjum og útbúnaði eða heimila Bandaríkjunum að annast það. — **8. gr.** Samningur þessi er gerður á íslenzku og á ensku, og eru báðir textar jafngildir. Hann gengur í gildi, er hann hefur verið undirritaður af réttum yfirvöldum Íslands og Bandaríkjanna og ríkisstjórn Íslands hefur afhent ríkisstjórn Bandaríkja Ameríku tilkynningu um, að samningurinn hafi verið fullgiltur af Íslands hálfu.

Fylgiskjal. —Viðbætir um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þeirra. — **1. gr.** Í viðbæti þessum taka orðin „lið Bandaríkjanna" yfir liðsmenn í herliði Bandaríkjanna og starfslið, sem herliðinu fylgir og er í þjónustu þess, enda hafi menn þessir hvorki ríkisfang né fasta búsetu á Íslandi, heldur dveljist þar vegna framkvæmda á samningi þessum. — **2. gr.** 1. a. Herdómstólar Bandaríkjanna skulu aldrei hafa lögsögu á Íslandi yfir íslenzkum ríkisborgurum eða öðrum mönnum, sem ekki lúta herlögum Bandaríkjanna. b. Liði Bandaríkjanna og skylduliði liðsmanna á Íslandi ber að virða íslenzk lög og hafast ekkert það að, sem fer í bága við anda þessa samnings, og einkum skulu þeir forðast að hafa nokkur afskipti af íslenzkum stjórnmálum. Bandaríkin munu gera viðeigandi ráð-

1951
Nr. 110
19. des.

stafanir í þessu skyni. 2. Innan marka þessarar greinar: a. hafa hervöld Bandaríkjanna heimild til að fara með á Íslandi hvers konar lögsögu og eftirlit, sem lög Bandaríkjanna veita þeim, yfir þeim mönnum, sem lúta herlögum Bandaríkjanna; b. hafa íslenzk stjórnvöld lögsögu yfir mönnum í liði Bandaríkjanna, að því er varðar brot, sem framin eru á Íslandi og refsiverð eru að íslenzkum lögum. 3. a. Hervöld Bandaríkjanna skulu ein fara með lögsögu yfir mönnum, sem lúta herlögum Bandaríkjanna, að því er varðar brot gegn öryggi Bandaríkjanna, en ekki öryggi Íslands, svo og að því er varðar öll brot, sem refsiverð eru að lögum Bandaríkjanna, en ekki lögum Íslands. b. Íslenzk stjórnvöld skulu ein fara með lögsögu yfir mönnum í liði Bandaríkjanna, að því er varðar brot gegn öryggi Íslands, en ekki öryggi Bandaríkjanna, svo og að því er varðar öll brot, sem refsiverð eru að lögum Íslands, en ekki lögum Bandaríkjanna. c. Til brota gegn öryggi Íslands eða Bandaríkjanna teljast: 1. Landráð. 2. Skemmdarverk, njósnir og brot á hvers konar lögum, er varða leyndarmál íslenzka ríkisins eða Bandaríkjanna, eða leyndarmál, er varða varnir Íslands eða Bandaríkjanna. 4. Nú ber rétt til lögsögu undir bæði ríkin, og skulu þá eftirfarandi reglur gilda: a. Hervöld Bandaríkjanna skulu hafa forrétt til lögsögu yfir mönnum í liði Bandaríkjanna, að því er varðar: 1. brot, er einungis beinast gegn eignum Bandaríkjanna eða gegn manni í liði Bandaríkjanna, skylduliði hans eða eignum þeirra; 2. brot, sem drýgð eru í sambandi við framkvæmd starfsskyldu. b. Íslenzk stjórnvöld hafa forrétt til lögsögu í öllum málum vegna annarra brota. c. Nú hyggst sá aðili, er forrétt til lögsögu hefur, hvort heldur er Ísland eða Bandaríkin, að fara ekki með hana, og skal þá sú niðurstaða tilkynnt hinum aðilanum, svo fljótt sem verða má. Sá aðili, er forrétt hefur, hvort heldur eru íslenzk stjórnvöld eða stjórnvöld Bandaríkjanna, skal taka til vinsamlegrar athugunar beiðni hins aðilans um, að horfið sé frá lögsögu, þegar sá aðili telur það mjög miklu máli skipta. 5. Stjórnvöld Bandaríkjanna skulu eigi framkvæma dauðadóma á Íslandi. 6. a. Íslenzk stjórnvöld og stjórnvöld Bandaríkjanna skulu veita hvor öðrum aðstoð við handtöku manna úr liði Bandaríkjanna eða skylduliði slíkra manna, sem drýgja brot á Íslandi, svo og við afhendingu þeirra til stjórnvalda þess aðila, sem fer með lögsögu samkvæmt framanskráðum ákvæðum. b. Íslenzk stjórnvöld skulu tilkynna hervöldum Bandaríkjanna tafarlaust, er maður í liði Bandaríkjanna hefur verið handtekinn á Íslandi eða maður úr skylduliði hans. c. Nú er sökunautur, sem íslenzk stjórnvöld hafa lögsögu yfir, í gæzlu hjá stjórnvöldum Bandaríkjanna, og skal hann þá vera þar áfram, unz íslenzk stjórnvöld hefja saksókn gegn honum. 7. a. Nú er maður í liði Bandaríkjanna sóttur til sakar um brot, og skulu þá þau íslenzk og bandarísk stjórnvöld, er í hlut eiga, veita hvor öðrum aðstoð við nauðsynlega rannsókn á brotinu og saksókn gegn sökunaut. b. Nú fara Bandaríkin með lögsögu í máli, og skulu þá íslenzk stjórnvöld gera nauðsynlegar ráðstafanir til, að tryggð sé návist og fengnar skýrslur íslenzkra þegna og manna á Íslandi utan samningssvæðanna, annarra en manna úr liði Bandaríkjanna og skylduliði þeirra. Nú er nauðsynlegt samkvæmt lögum Bandaríkjanna, að bandarísk yfirvöld taki sjálf skýrslur af íslenzkum þegnum, og munu þá íslenzk stjórnvöld gera allar þær ráðstafanir, sem unnt er, til þess að slíkir þegnar komi til skýrslugjafar í viðurvist íslenzkra yfirvalda á þeim stöðum, sem þau kveða á um. — Nú ber brot undir lögsögu íslenzkra stjórnvalda, og munu þá hervöldin með sama hætti annast öflun sönnunargagna hjá mönnum í liði Bandaríkjanna og skylduliði þeirra. c. Stjórnvöld Íslands og Bandaríkjanna skulu gefa hvor öðrum skýrslur um árangur hvers konar rannsóknar og saksóknar í málum, þar sem lögsögu getur borið undir hvorn aðila sem er. 8. Nú hefur maður í liði Bandaríkjanna eða maður úr skylduliði hans verið sóttur til sakar af stjórnvöldum Bandaríkjanna og verið sýknaður eða verið sakfelldur og er að taka út refsingu eða hefur þegar tekið hana út, og skal þá íslenzkum stjórnvöldum eigi heimilt að sækja hann til sakar fyrir það brot. 9. Þegar maður í liði Bandaríkjanna eða maður úr skylduliði hans er sóttur til sakar og íslenzk stjórnvöld fara með lögsögu, á hann rétt á því: a. að rannsókn og saksókn sé hraðað; b. að fá vitneskju fyrir upphaf saksóknar um sakargiftir á hendur honum; c. að hann og vitni, sem bera gegn honum, séu samspurð; d. að vitnum, sem kunna að geta borið honum í hag og eru innan íslenzkrar lögsögu, sé gert skylt að bera vætti; e. að hæfur málflutningsmaður sé skipaður verjandi hans, enda ráði hann vali hans, ef hann

óskar þess; f. að hæfur dómtúlkur sé tilkvaddur, ef hann telur þess þörf; og g. að hafa samband við fulltrúa ríkisstjórnar sinnar og, ef dómreglur leyfa það, að sá fulltrúi sé viðstaddur réttarhöldin. 10. Liði Bandaríkjanna er rétt að fara með lögregluvald á samningssvæðunum og gera allar viðeigandi ráðstafanir til að halda þar uppi aga, allsherjarreglu og öryggi. Utan samningssvæðanna mega menn úr liði Bandaríkjanna hafa með höndum lögreglustörf, eftir því sem um semst við íslenzk stjórnvöld, í samvinnu við þau og einungis að svo miklu leyti, sem það er nauðsynlegt til að halda uppi aga og reglu meðal manna úr liði Bandaríkjanna og manna úr skylduliði þeirra. Þegar menn úr liði Bandaríkjanna hafa slíka samvinnu við íslenzk yfirvöld, fara þau ein með yfirráð yfir íslenzkum þegnum og öðrum mönnum á Íslandi og eignum þeirra í öllum málum, er varða uppihald reglu og aga utan samningssvæðanna samkvæmt ofanskráðu. Þetta tekur þó eigi til manna úr liði Bandaríkjanna, manna úr skylduliði slíkra manna og þeirra starfsmanna verktaka Bandaríkjanna, sem ekki eru íslenzkir þegnar. — **3. gr.** 1. Íslenzk yfirvöld skulu gera eitt af tvennu: a. taka gild, án þess að ökupróf fari fram eða gjald sé greitt, venjuleg ökuskírteini eða hermannaökuskírteini, sem gefin eru út af Bandaríkjunum eða fylkjum þeirra, til handa mönnum í liði Bandaríkjanna eða mönnum í skylduliði þeirra, eða b. gefa út, án ökuprófs eða gjalds, íslenzk ökuskírteini handa mönnum í liði Bandaríkjanna eða mönnum í skylduliði þeirra, enda hafi þeir skírteini frá Bandaríkjunum eða fylkjum þeirra. 2. Yfirvöld Bandaríkjanna munu í samvinnu við íslenzk yfirvöld gefa út rækilegar leiðbeiningar til manna í liði Bandaríkjanna og manna í skylduliði þeirra um íslenzka umferðarlöggjöf og reglur og leggja fyrir þá að hlýða þeim í einu og öllu. — **4. gr.** 1. Hermenn í liði Bandaríkjanna skulu að jafnaði vera einkennisklæddir. 2. Ökutæki, sem notuð eru af liði Bandaríkjanna, skulu merkt skrásetningartölu og glöggu þjóðernisauðkenni. 3. Yfirvöld Bandaríkjanna munu afhenda íslenzkum yfirvöldum skrá yfir öll ökutæki, skrásetningartölu þeirra og eigendur. — **5. gr.** Liði Bandaríkjanna á Íslandi er heimilt að bera vopn á samningssvæðunum, svo sem þörf krefur, til framkvæmdar á skyldustörfum. Utan samningssvæðanna má liðið einungis bera vopn við framkvæmd skyldustarfa eða vegna hernaðarþarfa, nema rétt íslenzk stjórnvöld samþykki annað. — **6. gr.** 1. Menn í liði Bandaríkjanna og skyldulið þeirra mega kaupa á Íslandi vörur til sjálfs sín neyzlu og þá þjónustu, sem þeir þarfnast, með sömu kjörum og íslenzkir þegnar. 2. Vörur, sem keyptar eru á Íslandi og lið Bandaríkjanna þarfnast sér til viðurværis, skulu að jafnaði keyptar fyrir atbeina þeirrar umsýslustofnunar íslenzka ríkisins, sem af Íslands hálfu er til þess nefnd, til að koma í veg fyrir, að slík kaup hafi skaðleg áhrif á hagkerfi Íslands. 3. Þar til bær íslenzk stjórnvöld munu, þegar þörf krefur, segja til, er kaup á tilteknum vörum, sem greindar eru í töluliðunum 1 og 2 að ofan, skulu takmörkuð eða bönnuð, og munu yfirvöld Bandaríkjanna taka fullt tillit til slíkrar málaleitunar. 4. Bandaríkin æskja þess að ráða hæfa íslenzka borgara, eftir því sem föng eru á, til starfa í sambandi við samning þennan. Að svo miklu leyti sem Ísland kann að samþykkja ráðningu íslenzkra borgara til starfa hjá liði Bandaríkjanna, skal slík starfsráðning framkvæmd með aðstoð og um hendur þess eða þeirra fyrirsvarsmanna, sem af Íslands hálfu eru til þess kvaddir. Ráðningarkjör og vinnuskilyrði, einkum vinnulaun, launauppbætur og öryggisráðstafanir við vinnu, skulu fara að íslenzkum lögum og venjum. 5. Ísland og Bandaríkin munu hafa samvinnu um að uppræta og koma í veg fyrir hvers konar ólöglega starfsemi, svo og afstýra athöfnum, sem óheppileg áhrif hafa á íslenzkt hagkerfi. — **7. gr.** Nú dvelst á Íslandi maður í liði Bandaríkjanna, maður í skylduliði slíks manns eða starfsmaður, sem ekki er íslenzkur þegn, en ráðinn hefur verið til starfa vegna framkvæmda samkvæmt samningi þessum og er þar einungis vegna þess starfa, og skal þá slík dvöl um stundarsakir hvorki talin heimilisfang né búseta og skal ekki út af fyrir sig skapa honum skattskyldu á Íslandi, hvorki að því er varðar tekjur né eignir, sem hann aflar þar eða á þar vegna téðrar dvalar sinnar. Eigi skal heldur taka dánargjöld af búi slíks aðila. 2. Enginn Bandaríkjaþegn eða félag, stofnað samkvæmt lögum Bandaríkjanna, sem heimilisfang á í Bandaríkjunum, skal greiða tekjuskatt á Íslandi af tekjum, sem aflað er með samningi við Bandaríkin í sambandi við framkvæmdir samkvæmt samningi þessum. 3. Enga skatta, gjöld eða aðrar álögur skal leggja á efni, útbúnað, birgðir eða vörur, þ. á m. persónulega muni, búsmuni, bifreiðar

1951 Nr. 110 19. des.

í einkaeign og fatnað, sem flutt hefur verið til Íslands í sambandi við framkvæmdir samkvæmt samningi þessum. Engan slíkan skatt, gjöld eða álögur skal leggja á eignir, sem stjórnvöld Bandaríkjanna afla á Íslandi til afnota fyrir Bandaríkin, umsýsluaðila sína eða lið, sem dvelst á Íslandi einungis í sambandi við framkvæmdir samkvæmt samningi þessum. — **8. gr.** 1. Menn í liði Bandaríkjanna svo og skylduliði þeirra skulu, nema öðruvísi sé ákveðið berum orðum í samningi þessum, lúta lögum þeim og reglugerðum, sem tollyfirvöld Íslands framkvæma. Einkanlega skal íslenzkum tollyfirvöldum heimilt, samkvæmt almennum ákvæðum íslenzkra laga og reglugerða, að leita á mönnum úr liði Bandaríkjanna og skylduliði þeirra svo og á verktökum Bandaríkjanna og mönnum í þeirra þjónustu, sem ekki eru íslenzkir þegnar, skoða farangur þeirra og ökutæki og leggja hald á muni samkvæmt ákvæðum slíkra laga og reglugerða. 2. Eigi skal tollskoða innsigluð opinber skjöl. Sérstakir sendiboðar, sem flytja slík skjöl, skulu án tillits til stöðu sinnar hafa meðferðis hverju sinni fyrirmæli um ferð sína. Fyrirmæli þessi skulu sýna tölu bréfa, er þeir hafa meðferðis, og geyma vottorð þess efnis, að þau séu einungis opinber skjöl. 3. Hervöld Bandaríkjanna mega flytja inn tollfrjálst útbúnað handa liði sínu og hæfilegt magn vista, birgða og annars varnings til nota fyrir liðsmenn eina og skyldulið þeirra svo og fyrir verktaka Bandaríkjanna og menn í þeirra þjónustu, sem eigi eru íslenzkir þegnar. Þessi tollfrjálsi innflutningur skal háður því skilyrði, að afhent sé, auk tollskjalanna á tollskrifstofu á innflutningsstað, yfirlýsing, undirrituð af þar til bærum fyrirsvarsmanni liðs Bandaríkjanna. Afhenda skal íslenzkum tollyfirvöldum skrá yfir þá fyrirsvarsmenn, sem heimild hafa fengið til að undirrita slíkar yfirlýsingar, svo og sýnishorn af nafnritun þeirra og stimplum, er nota skal. 4. Menn úr liði Bandaríkjanna og skylduliði þeirra mega, þegar þeir koma fyrsta sinn til Íslands til að taka við starfa sínum þar, flytja tollfrjálst persónulega muni sína og húsgögn til afnota, meðan á starfa þeirra stendur þar. 5. Menn úr liði Bandaríkjanna og skylduliði mega flytja inn tollfrjálst einkabifreiðar og bifhjól til sjálfs sín nota, meðan þeir dveljast á Íslandi. 6. Nú flytja menn úr liði Bandaríkjanna eða skylduliði þeirra inn aðrar vörur en þær, sem greindar eru í töluliðum 4 og 5 þessarar greinar, þar með taldar sendingar fyrir atbeina pósthúsa Bandaríkjanna, og skal þá slíkur innflutningur ekki samkvæmt þessari grein undanþeginn tolli eða öðrum skilyrðum. 7. Nú hafa vörur verið fluttar inn tollfrjálst samkvæmt töluliðum 3, 4 og 5 að ofan, og skal þá með fara sem hér segir: a. Slíkar vörur má flytja út aftur óhindrað, enda sé yfirlýsing, sem gefin hefur verið út samkvæmt 3. tölulið, sýnd á tollskrifstofu, ef um er að tefla innflutning samkvæmt þeim tölulið. Tollyfirvöld mega samt ganga úr skugga um, að endurútfluttar vörur séu í samræmi við yfirlýsingu, er út kann að hafa verið gefin, og að þær hafi raunverulega verið fluttar inn með þeim hætti, er segir í töluliðunum 3, 4 og 5. Slíkar vörur skulu eigi látnar af hendi á Íslandi, hvorki með sölu, að gjöf né í skiptum. Þó má, er sérstaklega stendur á, veita heimild til slíkrar afhendingar með þeim skilyrðum, er tollyfirvöld setja (t. d. um greiðslu á tolli og gjöldum og um að gætt sé fyrirmæla um eftirlit með verzlun og gjaldeyri). Yfirvöld Bandaríkjanna munu, svo sem unnt er, setja og framkvæma fyrirmæli, er miða að því að koma í veg fyrir, að einstökum mönnum í liði Bandaríkjanna, skylduliði þeirra og mönnum í þjónustu verktaka Bandaríkjanna séu seldar eða afhentar umfram persónulegar þarfir sínar vörur, sem yfirvöld Bandaríkjanna flytja tollfrjálst til Íslands, hvernig svo sem þeim innflutningi er háttað, enda sé um að tefla vörur, sem yfirvöld Bandaríkjanna í samráði við íslenzk stjórnvöld telja mest líkindi til, að verði seldar, gefnar eða látnar af hendi í skiptum á Íslandi. 8. Vörur, sem keyptar eru á Íslandi, skulu einungis fluttar út þaðan samkvæmt þeim reglum, er gilda á Íslandi. 9. Af Íslands hálfu skulu gerðar sérstakar ráðstafanir til þess, að látið sé af hendi án greiðslu tolla og gjalda eldsneyti, olía og smurningsolíur til afnota fyrir opinber ökutæki, flugvélar og skip liðs Bandaríkjanna og verktaka þeirra, sem eigi eru íslenzkir þegnar. 10. Í töluliðunum 1—8 í grein þessari tekur orðið „tollur“ yfir tolla og hvers konar önnur gjöld, sem greiða ber af innflutningi eða útflutningi. 11. Íslenzk tollyfirvöld og fjármála geta gert það að skilyrði fyrir hvers konar undanþágu eða tilhliðrun, að því er varðar tolla og gjöld samkvæmt samningi þessum, að gætt sé þeirra reglna, er þau telja nauðsynlegar til þess að koma í veg fyrir misnotkun. — **9. gr.** 1. Tolla- og fjármálayfirvöld Íslands og Bandaríkjanna skulu veita

1951 Nr. 110 19. des.

hvor öðrum aðstoð við rannsókn og öflun skýrslna til að koma í veg fyrir brot gegn lögum og reglugerðum um tolla og fjármál. 2. Hervöld Bandaríkjanna skulu láta í té þá aðstoð, sem þeim er unnt, til að tryggja það, að vörur, sem íslenzkum tollyfirvöldum og fjármála er rétt að leggja hald á, séu þeim afhentar. 3. Hervöld Bandaríkjanna skulu láta í té alla þá aðstoð, sem þeim er unnt, til að tryggja greiðslu tolla, gjalda, sekta og upptæks fjár úr hendi manna í liði Bandaríkjanna eða skylduliði þeirra. 4. Nú leggja íslenzk yfirvöld hald á opinber ökutæki og muni Bandaríkjaliðs vegna brots gegn íslenzkum lögum og reglugerðum um tolla og fjármál, og skulu þá ökutæki þessi og munir afhentir réttum hervöldum Bandaríkjanna. — **10. gr.** Lið Bandaríkjanna, menn í því, svo og skyldulið þeirra, skulu hlýða íslenzkri gjaldeyrislöggjöf. Rétt yfirvöld Íslands og Bandaríkjanna skulu koma sér saman um sérstakar ráðstafanir til að afstýra því, að laun séu greidd í bandarískum gjaldeyri, svo og ráðstafanir til að heimila liði Bandaríkjanna að afla íslenzks gjaldeyris á skráðu gengi og að fá hæfilegum fjárhæðum þess gjaldeyris breytt í erlendan gjaldeyri, er þeir hverfa af Íslandi. — **11. gr.** Ríkisstjórn Íslands mun veita liði hvers þess ríkis, sem aðili er að Norður-Atlantshafssamningnum og þess æskir, þegar það lið dvelst á Íslandi, þau réttindi, sem liði Bandaríkjanna eru veitt í undanfarandi greinum þessa viðbætis. — **12. gr.** 1. a. Bandaríkin munu eigi gera kröfu til skaðabóta á hendur ríkisstjórn Íslands fyrir tjón, sem starfsmenn íslenzku ríkisstjórnarinnar valda á eignum, sem Bandaríkin eiga og lið þeirra notar, eða á lífi og limum manna úr Bandaríkjaliði. b. Ríkisstjórn Íslands mun ekki gera kröfu til skaðabóta á hendur Bandaríkjunum fyrir tjón á eignum íslenzka ríkisins á samningssvæðunum og mun ekki gera kröfur á hendur Bandaríkjunum, heldur bæta sjálf tjón á lífi og limum starfsmanna íslenzku ríkisstjórnarinnar, sem verða kann á samningssvæðunum, þegar slíkur starfsmaður er þar vegna starfsskyldu sinnar að áliti fulltrúa, er Ísland og Bandaríkin skipa, og slíkt tjón á eignum, lífi eða limum hefur orðið af völdum manns úr liði Bandaríkjanna. Ríkisstjórn Íslands mun ekki heldur gera kröfu til skaðabóta fyrir tjón á eign íslenzka ríkisins eða tjón á lífi eða limum starfsmanna íslenzka ríkisins, er maður úr liði Bandaríkjanna veldur utan samningssvæðanna, enda telji skipaðir fulltrúar Íslands og Bandaríkjanna, að eignin hafi, er tjónið varð, verið notuð eða starfsmaðurinn verið að verki í sambandi við framkvæmd samnings þessa. c. Ísland og Bandaríkin munu eigi gera kröfur til skaðabóta hvort á hendur öðru fyrir tjón á skipum, sem Ísland eða Bandaríkin eiga, er slík skip eru notuð í sambandi við framkvæmdir samkvæmt samningi þessum, án tillits til þess, hvar slíkt tjón verður og hvort sem það verður af völdum manns í liði Bandaríkjanna eða starfsmanns íslenzku ríkisstjórnarinnar. Ísland og Bandaríkin munu ekki gera kröfu til björgunarlauna, ef skip það eða farmur, sem bjargað var, var í eigu Íslands eða Bandaríkjanna vegna framkvæmdar samnings þessa. d. Í þessum tölulið taka orðin „í eigu Bandaríkjanna", „í eigu Íslands" og „í eigu Íslands eða Bandaríkjanna" til skipa, sem Ísland eða Bandaríkin taka á leigu eða taka til hernota eða opinberra nota með leiguskilmálum eða Ísland eða Bandaríkin hafa önnur umráð yfir (nema að því leyti sem ábyrgð á skipunum eða áhætta á tjóni á þeim hvílir á öðrum aðila en Íslandi eða Bandaríkjunum eða vátryggjendum þeirra). 2. Ísland skal samkvæmt þeim ákvæðum, sem hér fara á eftir, úrskurða og greiða kröfur, aðrar en samningskröfur, vegna verknaða manna í liði Bandaríkjanna, sem af hlýzt tjón á eignum manna eða stofnana á Íslandi eða tjón á lífi eða limum manna þar, annað en það, er greinir í næsta tölulið hér að framan.[a]) a. Kröfur skulu gerðar, um þær fjallað og samið eða dómur á þær lagður í samræmi við íslenzk lög og reglur um kröfur, er rísa vegna verknaðar starfsmanns íslenzka ríkisins. b. Íslandi er rétt að kveða á um hverja slíka kröfu, og Ísland skal greiða með innlendum gjaldeyri þá fjárhæð, sem um er samið eða úrskurðuð er. c. Slík greiðsla eða fullnaðardómur bærs íslenzks dómstóls, þar sem synjað er greiðslu, skal vera bindandi úrslit sakarefnis fyrir Ísland og Bandaríkin. d. Sérhver krafa, sem Ísland greiðir, skal tilkynnt hervöldum Bandaríkjanna ásamt fullnægjandi skýrslum og gögnum. e. Kostnaður af fullnægingu krafna samkvæmt stafliðunum hér á undan skal jafnað niður á Ísland og Bandaríkin, svo sem hér segir: 1. Þar sem Bandaríkin ein bera ábyrgð, skal fjárhæð þeirri, er úrskurðuð hefur verið eða dæmd, skipt í þeim hlutföllum, að Ísland greiði 15% en Bandaríkin 85%. 2.

a) XXIV, 246, 515, 511, 680. —

1951 Nr. 110 19. des.

Þar sem menn í liði Bandaríkjanna og íslenzkir þegnar eiga báðir sök, þá skulu Ísland og Bandaríkin hvort um sig greiða helming hinnar úrskurðuðu eða dæmdu kröfu. 3. Bandaríkjunum skal á hálfs árs fresti send skýrsla um fjárhæðir þær, sem Ísland hefur greitt síðasta missirið vegna hvers máls ásamt kröfu um endurgreiðslu. Endurgreiðsla skal fara fram, svo fljótt sem unnt er, í íslenzkum gjaldeyri. f. Eigi skal maður í liði Bandaríkjanna sæta lögsókn vegna kröfu, er rís af verknaði, sem þessi töluliður tekur til.[a]) 3. Grein þessi tekur eigi til krafna, sem bornar eru fram af þegnum ríkis, sem á í styrjöld við Bandaríkin, eða af bandalagsríki slíks óvinaríkis, né heldur til krafna, sem eiga rót sína að rekja til styrjaldarverka óvina eða beinlínis eða óbeinlínis til athafna Bandaríkjaliðs í orustu. 4. Hervöld Bandaríkjanna og réttir íslenzkir embættismenn skulu hafa samvinnu um öflun gagna til afnota við sanngjarna dómsmeðferð og afgreiðslu krafna, sem Ísland og Bandaríkin eiga hlut að. 5. Bandaríkin munu afla nauðsynlegrar lagaheimildar til að framkvæma skyldur sínar samkvæmt þessari grein.

1939 Nr. 44 24. júlí

Tilskipun um aðgang herskipa og herloftfara erlendra ríkja, er ekki eiga í ófriði, að íslenzku forráðasviði.

I. kafli. — Erlend herskip. — 1. gr. Herskipum erlendra ríkja, sem ekki eiga í ófriði, er frjálst að koma á íslenzkar hafnir og í aðra íslenzka landhelgi, enda hafi koma þeirra verið fyrirfram tilkynnt opinbera boðleið, og ekki annað ákveðið í sérstökum dæmum. Þó skal ekki fleirum en þremur herskipum sama ríkis heimilt að dvelja í sömu íslenzkri höfn, og ekki má dvöl herskips í höfn vera lengri en 15 dagar. — Undanþágu frá ákvæðum þessarar greinar er hægt að gera með sérstöku leyfi, fengnu opinbera boðleið. — **2. gr.** Undanþegin ákvæðum 1. greinar eru: a) herskip, sem flytur erlendan þjóðhöfðingja eða opinberan fulltrúa hans, svo og þau skip, er því fylgja, enda séu þau ekki fleiri en þrjú, b) herskip, sem lenda í sjávarháska, c) herskip, sem ætluð eru einungis til eftirlits með fiskveiðum eða til vísindalegra rannsókna, d) herskip, sem sigla viðstöðulaust gegnum íslenzka landhelgi (passage inoffensif). — **3. gr.** Erlendu herskipi er óheimilt að framkvæma sjómælingar eða dýptarmælingar (aðrar en þær, sem nauðsynlegar eru skipinu á ferð þess) og að halda hvers konar heræfingar í íslenzkri landhelgi eða á íslenzku landi. — Erlendur kafbátur skal jafnan vera ofansjávar, meðan hann heldur sig innan íslenzkrar landhelgi. — **4. gr.** Erlendu herskipi er skylt að fylgja á íslenzku forráðasviði gildandi ákvæðum um hollustuháttu, hafnsögu og tollgæzlu. — **5. gr.** Erlendum herskipum er skylt að leggjast við akkerisfestar á þann stað í íslenzkri höfn, eða skipalægi, er hlutaðeigandi hafnaryfirvöld, ef til eru, benda þeim á, og er samkvæmt beiðni skylt að flytja sig til í höfn eða skipalægi, eftir nánari tilvísun. — Leyfi, sem gefin hafa verið erlendum herskipum til að dvelja í íslenzkri höfn eða á íslenzku skipalægi, eru afturkallanleg hvenær sem er. — **6. gr.** Á höfn erlends herskips, sem liggur í íslenzkri höfn, er óheimilt að bera vopn í landi, þó skal liðsforingjum, undirforingjum og liðsforingjaefnum heimilt að bera þau vopn í landi, er tilheyra einkennisbúningi þeirra.

II. kafli. — Erlend herloftför. — 7. gr. Erlendum herloftförum er bannað að koma á íslenzkt forráðasvið, nema samkvæmt áður fengnu leyfi opinbera boðleið. Undanþegin ákvæðum þessarar greinar eru: a) loftfar, sem flytur erlendan þjóðhöfðingja eða opinbera fulltrúa hans, svo og þau loftför, er því fylgja, enda séu þau ekki fleiri en þrjú. b) loftfar, sem haft er meðferðis á erlendu herskipi, er það dvelst í eða siglir um íslenzka landhelgi, c) loftfar, sem er í háska statt. — **8. gr.** Loftfari, sem haft er meðferðis á erlendu herskipi, sem dvelst í eða siglir um íslenzka landhelgi, er óheimilt að hefja sig til flugs á íslenzku forráðasviði, nema að fengnu leyfi samkvæmt undanfarandi grein, og skulu með leyfisbeiðninni fylgja þær upplýsingar, er getur í næstu grein hér á eftir. — **9. gr.** Beiðni um leyfi það, sem um ræðir í 7. grein, skulu fylgja upplýsingar um eftirfarandi atriði: 1. Tölu þeirra herloftfara, er taka eiga þátt í fluginu. 2. Tegund og einkenni loftfaranna. 3. Ráðgerða leið yfir íslenzkt forráðasvið. 4. Staði þá, sem ráðgert er að heimsækja. 5. Komu- og brottfarartíma. 6. Sé um loftför með þráðlausum firðritunar- eða firðtalstækjum að ræða, skulu tilgreind hin ýmsu kallmerki. 7. Áhöfn og tölu hennar. 8. Vopnaútbúnað loftfaranna. 9. Myndatæki, sem loftför hafa meðferðis. — **10. gr.** Erlend herloftför skulu á íslenzku forráðasviði fylgja vandlega gildandi ákvæð-

1939 Nr. 44 24. júlí

a) XXIV, 246.

1939 Nr. 44 24. júlí

um, sem sett eru til öryggis loftferðum. — Heimilt er að hafa í herloftfari vopn, án skothleðslna, svo og ljósmyndatæki án annars útbúnaðar til myndatöku. — Erlendum herloftförum er bannað að halda heræfingar á íslenzku forráðasviði.

1941 Nr. 52 27. júní

Lög um ráðstafanir til loftvarna og annarra varna gegn hættum af hernaðaraðgerðum.

1. gr. Bæjar- eða sveitarstjórnum er heimilt, í samráði við ríkisstjórnina, að gera hvers konar ráðstafanir til loftvarna og annarra varna gegn hættum af hernaðaraðgerðum og verja til þess nauðsynlegu fé, er greiðist að hálfu úr ríkissjóði og að hálfu úr hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarsjóði. — **2. gr.** [Lögreglustjórar hafa með höndum framkvæmdir loftvarna og annarra öryggisráðstafana samkvæmt lögum þessum, hver í sínu umdæmi, með aðstoð sérstakra nefnda (loftvarnanefnda). Í Reykjavík skal nefndin skipuð lögreglustjóra, slökkviliðsstjóra, borgarlækni, yfirverkfræðingi landssímans, verkfræðingi í þjónustu bæjarins og tveimur mönnum öðrum, kjörnum af bæjarráði. Annars staðar á landinu skulu nefndirnar skipaðar lögreglustjóra, bæjarstjóra (oddvita), slökkviliðsstjóra, héraðslækni og bæjarverkfræðingi eða byggingarfulltrúa, eftir ákvörðun bæjar- eða sveitarstjórnar. Nú eru þessir embættismenn ekki allir starfandi á stað, þar sem ástæða þykir til loftvarna eða annarra öryggisráðstafana samkvæmt lögum þessum, og skulu þá lögreglustjóri og héraðslæknir þess umdæmis ásamt bæjarstjóra (oddvita) á staðnum tilnefna menn í þeirra stað, er lögreglustjóri skipar síðan til starfsins. — Lögreglustjórar skulu vera formenn og framkvæmdarstjórar nefndanna. Í Reykjavík skipar bæjarstjórn sérstakan framkvæmdarstjóra, að fengnum tillögum nefndarinnar.][1] — **3. gr.** Bæjar- og sveitarstjórnum skal skylt að aðstoða við framkvæmd þessara ráðstafana, hverri á sínum stað, svo sem með því að ljá til þeirra hús sín og tæki, eftir því sem við verður komið og án sérstaks endurgjalds. — **4. gr.** Það er almenn borgaraleg skylda að vinna án endurgjalds að undirbúningi loftvarna og annarra öryggisráðstafana samkvæmt lögum þessum eftir fyrirmælum lögreglustjóra og loftvarnanefnda, svo og að hlýða öllum fyrirmælum og reglum varðandi slíkar ráðstafanir, þar á meðal að taka þátt í fyrirskipuðum æfingum. [Húseigendum skal skylt, hinu opinbera að kostnaðarlausu, að annast um, að til séu í húsum þeirra nauðsynleg eldvarnartæki eftir því, sem loftvarnarnefnd, með samþykki bæjar- eða sveitarstjórnar, nánar ákveður.][1] — Lögreglustjórum og loftvarnanefndum er heimilt að taka kjallara og aðrar vistarverur einstakra manna, er nota má sem loftvarnabyrgi fyrir almenning, og útbúa þau í því skyni, enda komi sanngjarnt verð fyrir, eftir samkomulagi eða að mati dómkvaddra manna. — **5. gr.** Ef brýna nauðsyn ber til, að fólk flýi hættusvæði og komi sér fyrir á öruggari stöðum, er ríkisstjórninni skylt að greiða fyrir flutningunum, og er í því skyni heimilt að taka leigunámi skip, bifreiðar og önnur farartæki, svo og lendur og hvers konar húsnæði, sem völ kann að vera á, flóttafólki til öryggis, skjóls og aðhlynningar. Um framkvæmd leigunáms samkvæmt þessari grein skal farið eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917. — **6. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að setja með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara. — **7. gr.** Brot gegn lögum þessum, svo og fyrirmælum og reglum lögreglustjóra og loftvarnanefnda samkvæmt þeim varða 50—10000 kr. sektum, nema þyngri refsing varði samkvæmt öðrum lögum.

1) L. nr. 103, 15. des. 1951, § 1.

1941 Nr. 52 27. júní

1941 Nr. 29 27. júní

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu húsnæði í sveitum og kauptúnum o. fl.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að taka á leigu öll skólahús, fundahús, þinghús og annað nothæft húsnæði í sveitum og kauptúnum, til þess, ef nauðsyn krefur, að gera þessi hús að dvalarstöðum fyrir börn og mæður þeirra, þeim til öryggis. Einnig er ríkisstjórninni heimilt að taka á leigu flutningatæki, sem með þarf til að koma börnunum og mæðrum þeirra að og frá ákvörðunarstað. — **2. gr.** Ef samkomulag næst ekki við eigendur eða leigjendur húsa og farartækja þeirra, sem um getur í 1. gr., er ríkisstjórninni heimilt að taka þau leigunámi. Um framkvæmd leigunáms samkvæmt þessari grein skal farið eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917.

1943 Nr. 99 16. des.

Lög um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi.[a])

1. gr. Ríkissjóði skal skylt að bæta íslenzk-

1) L. nr. 13, 15. maí 1942, § 1. — a) XXIV, 680.

1943 Nr. 99 16. des.

um ríkisborgurum tjón, er þeir hafa beðið eða kunna að bíða vegna aðgerða hernaðaryfirvalda Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi eða af völdum manna úr herliði þeirra.[a]) — **2. gr.** Bótaskylda ríkissjóðs samkvæmt 1. gr. kemur því aðeins til greina, að sá, sem tjóninu hefur valdið, mundi vera bótaskyldur samkvæmt íslenzkum lögum. Um upphæð skaðabótanna, svo og um það, hvaða hagsmuni bæta skuli, fer og eftir íslenzkum lögum. Þó er hámark hverrar kröfu á hendur ríkissjóði samkvæmt lögum þessum [kr. 100000,00.][1]) — **3. gr.** Bótakröfur samkv. lögum þessum má sækja fyrir bæjarþingi Reykjavíkur, og svarar fjármálaráðuneytið til sakar. — **4. gr.** Nú hefur sá, er tjón beið, tekið við greiðslu skaðabóta frá þeim, sem valdur var að tjóninu, og er þá ábyrgð ríkissjóðs lokið, hvort sem hann fékk fullar bætur eða eigi. — Bótaskylda ríkissjóðs gildir ekki gagnvart vátryggjanda, er bætur hefur greitt vegna tjónsins.[b]) Tjónþoli getur eigi heldur krafið ríkissjóð bóta að svo miklu leyti sem hann fær tjónið bætt af vátryggjanda. — Nú er bótakrafa eigi komin til ráðuneytisins innan eins árs frá því, að tjónið varð, og er þá bótaskylda ríkissjóðs niður fallin. Fyrningarfrestur á kröfum, sem til eru orðnar fyrir gildistöku laga þessara, telst þó frá gildistökudegi þeirra. — **5. gr.** Nú greiðir ríkissjóður skaðabætur samkvæmt 1. gr., og öðlast hann þá bótakröfu þá, er sá, sem bær bætur fékk, kann að eiga á hendur þeim, er tjóninu hefur valdið, eða öðrum. — **6. gr.** Lög þessi gilda um allar skaðabótakröfur samkvæmt 1. gr., sem til hafa orðið frá 7. júlí 1941.

1940 Nr. 9 12. febr.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna að veita upplýsingar um ferðir skipa.[2])

1. gr. Ríkisstjórnin getur, er hún telur nauðsynlegt vegna yfirvofandi eða yfirstandandi ófriðar eða hliðstæðs ástands, fyrirskipað, að enginn megi láta neitt uppi við óviðkomandi menn um ferðir íslenzkra eða erlendra skipa. — Nú notar ríkisstjórnin heimild þá, sem henni er veitt í lögum þessum, og taka þá bannfyrirmæli hennar til allra upplýsinga um burtför skips úr höfn, um ferð þess frá einni höfn til annarrar, um það hvar skipið er statt á hverjum tíma, um ákvörðunarstað þess og komu í höfn í ferð eða að lokinni ferð, svo og til allra upplýsinga um farm skips og farþega. — **2. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að gera allar þær ráðstafanir, sem henni þykir þurfa, til þess að bannfyrirmæli þau, sem um ræðir í 1. gr., komi að haldi, þar á meðal að láta stöðva símskeyti um ferðir skipa, ef þurfa þykir. — **3. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 10000 krónum eða fangelsi allt að einu ári, nema þyngri hegning liggi við samkvæmt öðrum lögum.

1940 Nr. 9 12. febr.

1943 Nr. 60 29. apríl

Lög um refsing fyrir óheimila för inn á bannsvæði herstjórnar og óheimila dvöl þar.

1. gr. Óheimil för inn á bannsvæði herstjórnar eða óheimil dvöl þar varðar sektum, varðhaldi eða fangelsi, nema þyngri refsing liggi við að lögum, enda hafi bannsvæði verið auglýst, og sé það afgirt eða för inn á það eða um það bönnuð með merkjum eða með öðrum glöggum hætti. — **2. gr.** Mál vegna brota á ákvæðum 1. gr. fara að hætti opinberra mála.

1819 4. ágúst

Tilskipun um skyldu manna að bjarga mönnum, sem sýnast dauðir.

1) Bæði eftir hlutarins eðli og grundvallarreglum laga Vorra verður að álíta það almenna borgaraskyldu hvers þess, er býðst færi á að bjarga manni, sem er í lífsháska, að beita til þess þeim meðulum, er hann fær til náð, og sérstaklega skal það því vera skylda hvers þess, sem sér mann vera að drukkna, að gera tafarlaust sjálfur eða með tilstyrk annarra, sem hann kallar til hjálpar, allt það, er unnt er eftir atvikum, til þess að ná manninum upp úr og fá gerðar við hann lífgunartilraunir þær, er bezt eiga við, og má heldur enginn, þegar svo stendur á, skorast undan að veita þá hjálp, sem hann getur í té látið. — **2)** Það skal einnig vera almenn skylda að annast um, að hengdir menn séu teknir niður hið bráðasta, og að allra þeirra bjargarmeðala sé neytt, sem kostur er á, og yfir höfuð að gera það, sem unnt er, til að bjarga hverjum þeim, sem á voveiflegan hátt hefir slasazt eða af öðrum sökum getur enga björg sér veitt. — **3)** Auk þess sem það, samkvæmt 1. og 2. gr., er skylda að annast tafarlaust um, að hinum drukknaða sé komið á land, og að hinn hengdi sé niður skorinn, og að beitt sé bráðabrigðabjargráðum, skal það ennfremur vera

1) L. nr. 65, 1. des. 1944, § 1. — 2) Augl. nr. 196, 25. okt. 1939. — a) XVI, 344, XVII, 156, 297, 578, XVIII, 18, XIX, 72, XXI, 217, 222, 282. — b) XVIII, 21.

1819
4. ágúst

skylda hlutaðeiganda, að leita hið fyrsta læknishjálpar, ef eigi er svo ástatt, að þeir séu fullvissir þess að geta lífgað manninn án læknishjálpar. Einnig á þegar í stað að skýra lögreglustjóranum frá atburðinum, eða til sveita sóknarpresti eða hreppstjóra, ef skemmra er til þeirra, og skal það gert sumpart til þess, að embættismenn þessir eða sýslunarmenn geti, þangað til læknir kemur, séð um rétta meðferð á hinum sjúka, og sumpart til þess að þeir geti gert ráðstafanir þær, er þörf er á, ef einhver kynni að hafa til ábyrgðar unnið.

1913
Nr. 42
10. nóv.

Lög um mannskaðaskýrslur og rannsókn á fundnum líkum.[1])

1. gr. Í þessum lögum hafa þau orð, sem hér fara á eftir, þá merkingu, sem tilfærð er við hvert þeirra. — „Mannskaði" er það, ef maður deyr voveiflega. — „Voveiflegur dauðdagi" er bráður bani, er hlýzt af einhverri annarri orsök en undanförnum sjúkdómi, hvort heldur um slys er að ræða, eða sjálfsmorð, eða manndráp. — „Á landi" er talið að þeir farist, sem bíða bana á þurru landi, eða í ám, eða vötnum, eða sjó, ef þeir fara af sjávarbakka í sjóinn. — „Á sjó" er talið að þeir farist, sem deyja voveiflega á skipi, eða drukkna af skipi á sjó. — „Skip" merkir hvern þann farkost, er flýtur á sjó. — „Skipstjóri" er sá, er ræður fyrir skipi á sjó. — „Löggæzlumaður" er sá maður í hverri sveit, er samkvæmt þessum lögum á að rannsaka fundin lík, og dauðdaga þeirra, er deyja voveiflega. — „Sveit" merkir kaupstað eða hrepp. — **2. gr.** Í hverjum kaupstað skal bæjarfógeti vera löggæzlumaður. Í hverjum þeim hreppi, þar sem sýslumaður býr, skal hann vera löggæzlumaður; í öllum öðrum hreppum eru hreppstjórar löggæzlumenn. — **3. gr.** Ef maður deyr voveiflega á landi í annarra manna viðurvist, þá skulu þeir tafarlaust tilkynna látið löggæzlumanni í þeirri sveit, þar sem maðurinn lézt, eða í þeirri fyrstu sveit, er þeir koma í, ef mannskaðinn varð í óbyggðum. Bera þeir hver um sig ábyrgð á, að tilkynningin sé tafarlaust gerð. — Ef lík finnst, þá skal sá, er finnur, tilkynna næsta löggæzlumanni líkfundinn. — Ef maður hverfur og er talinn af, en líkið finnst ekki, þá skal húsráðandi á því heimili, er maðurinn hafði síðast næturvist, tilkynna löggæzlumanni hvarfið jafnskjótt sem líkur eru til, að maðurinn hafi farizt. — **4. gr.** Ef mannskaði verður á sjó, þá skal skipstjóri, ef hann er á lífi, en ella sá, er í hans stað gengur, tilkynna mannskaðann löggæzlumanni í þeirri sveit, þar sem þeir komu fyrst að landi. — Ef skip ferst og kemst enginn af, þá skal sá löggæzlumaður, sem skráð hafði skipverja til vátryggingar, taka mannskaðann til rannsóknar. Nú voru skipverjar ekki vátryggðir, og heyrir þá rannsóknin undir löggæzlumann í þeirri sveit, þar sem skipið átti heima. — Þessi ákvæði koma ekki til greina, ef sjódómur rannsakar málið.[1]) — **5. gr.** Hver og einn, er fær vitneskju um, að maður hafi dáið voveiflega eða lík fundizt, og honum er kunnugt um að löggæzlumanni hafi ekki verið tilkynnt, skal skyldur að gera næsta löggæzlumanni aðvart. — Ef læknir er beðinn um dánarvottorð, og finnur hann sönnur eða líkur fyrir því, að dauðdaginn hafi verið voveiflegur, eða líkið fundizt, en löggæzlumanni ekki skýrt frá því. þá skal hann synja dánarvottorðs að svo stöddu, og gera löggæzlumanni aðvart. — Ef prestur er beðinn að jarða lík, og veit hann eða grunar, að maðurinn muni hafa dáið voveiflega, eða líkið hefir fundizt, en löggæzlumanni ekki verið tilkynnt, þá skal hann neita að jarðsyngja að svo stöddu, og gera löggæzlumanni aðvart; má prestur aldrei jarðsyngja fundið lík, eða lík manns, er dáið hefir voveiflega, fyrr en honum er afhentur úrskurður löggæzlumanns, er heimilar greftrun, og dánarvottorð frá löggiltum lækni. — **6. gr.** Lík, sem löggæzlumanni ber að skoða, má ekki flytja úr þeirri sveit, þar sem líkið fannst eða var fyrst til bæja flutt, fyrr en löggæzlumaður veitir skriflegt leyfi til þess. — **7. gr.** Ef löggæzlumanni er tilkynnt, eða honum færðar líkur fyrir því, að einhver hafi dáið voveiflega, eða lík hefir fundizt, sbr. 3. gr., þá skal hann rannsaka, svo fljótt, sem verða má, hvernig dauðann hefir borið að höndum. Hann skal grennslast eftir því, hverjir hafi síðast séð hinn látna á lífi, eða verið viðstaddir, þegar hann lét lífið, eða fundið líkið; skal hann þegar spyrja þá af þessum mönnum, sem til næst í svipinn, hvað þeir viti um hinn látna mann og dauðdaga hans. — Löggæzlumaður skal ráða því, hvar líkið er geymt, og hvernig um það búið. Hann skal kveðja lækni með sér, og skulu þeir báðir í senn skoða líkið, og læknir

1) Rgj. nr. 24, 1. apr. 1936.

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, § 206.

1913 Nr. 42 10. nóv.

því næst kryfja það, ef þörf gerist. Löggæzlumaður ræður því, hvort líkið er krufið, en það skal hann jafnan fyrirskipa, ef nokkur minnsti vafi getur leikið á því, hvað manninum hafi orðið að bana. — Héraðslæknar skulu hafa á hendi réttarlæknisskoðanir á líkum, og að jafnaði sá, sem skemmst er til. Ef ekki næst til neins þeirra með hægu móti, má löggæzlumaður heimta til þessa starfa hvern þann löggiltan lækni, sem völ er á. — Þegar líkrannsókn er lokið, skal læknir gefa út dánarvottorð, en löggæzlumaður leyfi til að jarða líkið. — **8. gr.** Hver löggæzlumaður skal skrá alla mannskaða og líkfundi, sem hann fær vitneskju um og rannsakar, í sérstaka bók, og skal hún heita mannskaðabók. — **9. gr.** Í janúarmánuði ár hvert skal hver löggæzlumaður semja mannskaðaskýrslu fyrir liðna árið og senda hagstofunni. — **10. gr.** Stjórnarráðið setur nánari reglur um rannsókn á mannsköðum og fundnum líkum, um mannskaðabækur og skýrslur. — Í þeim reglum skal meðal annars tiltaka, hvenær hreppstjórar, sem eru löggæzlumenn, megi leiða rannsóknina til lykta, og hvenær þeim beri að fela málið á vald lögreglustjóra. — **11. gr.** Landlæknir semur reglur og leiðbeiningar um réttarlæknisskoðanir á líkum, um líkskurði og sérstök dánarvottorð fyrir þá, er deyja voveiflega. — **12. gr.** Brot gegn þessum lögum, eða reglum, sem settar eru eftir þeim, varða sektum, allt að 100 kr., nema hærri hegning sé við lögð í almennum lögum. Sektirnar renna í landssjóð. — **13. gr.** Kostnaður við rannsóknir samkvæmt lögum þessum greiðist úr landssjóði, sem kostnaður við lögreglumál.

1936 Nr. 69 23. júní

Lög um innflutning, sölu og meðferð á skotvopnum, skotfærum, allskonar sprengjum og hlutum og efni í þau.

1. gr. Dómsmálaráðherra skal heimilt að ákveða með reglugerð,[1]) hverskonar skotvopn, skotfæri og sprengjur skuli flutt til landsins og seld almenningi, um álagning á þau, svo og hvernig fara skuli með birgðir þær af skotvopnum, skotfærum, hlutum og efni í þau, sem fyrir hendi kunna að vera í landinu. Í reglugerðinni skal ennfremur kveðið á um heimild manna til að hafa skotvopn í vörzlum sínum, og skulu þau ákvæði einnig ná til þeirra skotvopna, skotfæra, sprengna o. s. frv., sem eru í vörzlum einstaklinga, félaga og firma við gildistöku laga þessara. — **2. gr.** Það skal vera aðalregla, að þeim einum sé veitt heimild til þess að hafa í vörzlum sínum tæki þau, sem í 1. gr. getur, er sýna skilríki fyrir því, að þeim sé það gagnlegt, eða nauðsynlegt vegna atvinnu sinnar. — Halda skal skrá yfir þá menn, er leyft hefir verið að hafa tæki þessi í vörzlum sínum, og um það, hverskonar tæki það eru. — **3. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerð, settri samkv. þeim, varða allt að 10000 kr. sekt, ef eigi liggur við þyngri refsing eftir öðrum lögum. Auk þess skulu skotvopn þau, skotfæri og sprengjur, sem inn eru flutt eða eru í vörzlum manna í heimildarleysi, gerð upptæk og andvirði þeirra renna í ríkissjóð. — **4. gr.** Með mál út af afbrotum gegn lögum þessum og reglugerð, settri samkvæmt þeim, skal fara sem almenn lögreglumál.

1) Rgj. nr. 105, 12. okt. 1936.

1936 Nr. 69 23. júní

Lög um heimilisfang.

1. gr. Hver sá, karl eða kona, sem dvelur eða ætlar að dvelja hér á landi, eða á skipi, sem er skrásett hér, lengur en 3 mánuði, skal eiga heimilisfang á einum, ákveðnum stað, en heimilisfang í lögum þessum merkir hið sama og lögheimili eða annað orðatiltæki í lögum, sömu merkingar.[a]) — [Þeir menn, er gegna störfum erlendis á vegum utanríkisráðuneytisins við sendiráð og ræðismannsskrifstofur Íslands, enda séu þeir íslenzkir ríkisborgarar og taki laun úr ríkissjóði, skulu eiga heimilisfang í Reykjavík og vera skráðir þar á manntal, hafi þeir eigi sjálfir tilkynnt heimilisfang á öðrum stað hér á landi og skýrt ráðuneytinu frá því. Utanríkisráðuneytið tilkynnir manntalsskrifstofu Reykjavíkur árlega, hverjir starfsmenn þess gegni störfum erlendis.][1]) — **2. gr.** Hjón, sem dvelja samvistum, eiga sama heimilisfang. Hið sama er um börn annarshvors þeirra eða beggja, kjörbörn eða fósturbörn, ef yngri eru en 16 ára. — **3. gr.**[2]) Hver sá, er skiptir um heimilisfang eftir að lög þessi öðlast gildi, skal, áður mánuður er liðinn frá bústaðaskiptum, tilkynna það skriflega hreppstjóra í þeim hreppi eða lögreglustjóra í þeim kaupstað, sem hann hefir tekið sér heimilisfang í. Tilkynningunni skal fylgja yfirlýsing húsráðanda um, að skýrslan sé rétt, ef sá, sem tilkynninguna sendir,

1) L. nr. 4, 31. jan. 1947, § 1. — 2) Sjá l. nr. 73, 25. nóv. 1952, § 18. — a) II, 916—17.

1936 Nr. 95 23. júní

á ekki sjálfur húsum að ráða. Húsráðandi í þessu sambandi telst sá, sem hefir til ábúðar jörð eða jarðarhluta, sem metinn er til dýrleika, eða sjálfstæða íbúð í kaupstað, kauptúni eða þorpi. — Sá, sem ekkert heimilisfang á, er lög þessi öðlast gildi, skal útvega sér það áður 2 mánuðir eru liðnir frá því lögin gengu í gildi, og senda tilkynningu um heimilisfangið, svo sem segir í 1. málsgr. þessarar gr. — Rétt er, að húsráðandi sendi í einu lagi tilkynningu um nýtt heimilisfang fyrir þá alla, sem eru á hans vegum í hinu nýja heimkynni. — Nú skiptir maður um heimilisfang innan hrepps eða kaupstaðar, og þarf þá ekki að senda tilkynningu þá, er í þessari grein getur, nema svo sé fyrir mælt sérstaklega. — **4. gr.**[1]) Hreppstjórar og lögreglustjórar skulu halda skrá yfir tilkynningar samkvæmt 3. gr. og senda hana fyrir lok janúarmánaðar ár hvert til hreppsnefndaroddvita hreppsins eða formanns niðurjöfnunarnefndar kaupstaðarins. Tilkynningarnar sjálfar geyma þeir í skjalasafni sínu. — **5. gr.** Skattar og opinber gjöld, sem að lögum eiga að greiðast þar, sem gjaldandi er búsettur, greiðist í þeim hreppi eða kaupstað, sem gjaldandi á heimilisfang eða hefir tilkynnt heimilisfang, nema hreppsnefnd eða bæjarstjórn telji, að tilkynnt heimilisfang sé til málamynda, í þeim tilgangi að komast hjá gjaldi eða hluta af því. — **6. gr.** Þegar svo er ástatt, sem í niðurlagi 5. gr. segir, og hreppsnefnd eða bæjarstjórn, að fengnum tillögum niðurjöfnunarnefndar, telur, að gjaldþegn eigi að greiða þá skatta og gjöld, sem nefnt er í upphafi 5. gr., í sínum hreppi eða kaupstað, skal hreppsnefnd eða bæjarstjórn kæra málið fyrir lögreglustjóra á þeim stað, sem gjaldþegn hefir tilkynnt heimilisfang sitt, senda honum þau gögn, sem hún byggir álit sitt á, og beiðast úrskurðar um, hvar telja beri heimilisfang gjaldanda.[a]) — **7. gr.** Nú berst lögreglustjóra kæra samkvæmt 6. gr., og skal hann þá, eins fljótt og við verður komið, kveðja kærðan eða stefna honum á skrifstofu sína og taka málið þar fyrir að hætti opinberra lögreglumála, og síðan kveða upp úrskurð í því eins fljótt og verða má, að fengnum þeim upplýsingum hjá aðiljum, sem hann telur þurfa og hægt er að fá.[b]) — **8. gr.**[c]) Áður úrskurður er felldur samkvæmt 7. gr. skulu liggja fyrir í málinu nægjandi upplýsingar um: a) hvort líkur séu til, að gjöld þau, sem skattþegn á að greiða, hefðu orðið hærri í hreppi eða kaupstað kæranda en þar, sem kærður telur heimilisfang sitt, b) hversu lengi gjaldþegn hefir dvalið þar, sem hann tilkynnti heimilisfang, síðan sú tilkynning fór fram, c) hversu lengi hann hefir dvalið í hreppi eða kaupstað kæranda á sama tíma, d) hvort kærður hefir dvalið utan tilkynnts heimilisfangs og utan hrepps eða kaupstaðar kæranda á sama tíma, e) hver atvinna kærðs er og hvar fjölskylda hans dvelur, f) hvort atvinna hans sé nátengdari hinu tilkynnta heimilisfangi eða umdæmi kæranda. — **9. gr.** Úrskurði lögreglustjóra samkvæmt 7. gr. getur kærandi eða kærður skotið til hæstaréttar. — **10. gr.** Nú er svo ástatt sem í 5.—6. gr. segir, og hefir þá hreppsnefnd eða niðurjöfnunarnefnd heimild til, ef með þarf til þess að vernda rétt sinn til álagningar, að leggja gjöld á kærðan, eftir því sem hún telur vera að lögum, en ekki má innheimta þau gjöld fyrr en máli því, er ræðir um í 6.—9. gr., er lokið, enda fer þá um greiðsluskylduna eftir niðurstöðu málsins.[a]) — **11. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, allt að 1000 kr., og mál út af þeim skulu rekin sem almenn lögreglumál.

1) Sjá l. nr. 73, 25. nóv. 1952, § 18. — a) XVI, 370. — b) (VI, 570, VII, 290, 301, 476), X, 342, XVI, 370. — c) XVI, 370, XVIII, 194, (XVIII, 243).

1939 Nr. 95 23. júní

Lög um íslenzk vegabréf. **1953** Nr. 18 11. febr.

1. gr. Með reglugerð getur dómsmálaráðherra ákveðið, hvort íslenzkir ríkisborgarar skuli við brottför úr landi eða komu til landsins hafa í höndum vegabréf eða önnur ferðaskilríki. — Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um útgáfu vegabréfa til íslenzkra ríkisborgara. Lögreglustjórar sjá um útgáfu vegabréfa hver í sínu umdæmi og útsendir fulltrúar landsins erlendis í embættisskrifstofum sínum. — Utanríkisráðuneytið gefur út vegabréf fyrir starfsmenn sína (diplomatisk vegabréf), svo og önnur sérstök vegabréf, samkvæmt reglum, er það setur. — **2. gr.** Neita má um útgáfu vegabréfs fyrir íslenzkan ríkisborgara eða ógilda vegabréf, sem þegar hefur verið gefið út, þegar svo stendur á: 1. að fram er komin kæra gegn hlutaðeiganda um refsivert brot, sem ætla má að varði refsivist, og ástæður benda til þess, að hann muni reyna að komast undan ábyrgð-

a) (XVIII, 261).

1953 Nr. 18 11. febr.

inni með því að fara úr landi eða dveljast áfram í útlöndum; 2. að hlutaðeigandi hefur verið dæmdur til refsivistar, sem ekki hefur verið afplánuð, eða hefur sætt sektarrefsingu eða eignaupptöku, sem hefur ekki náð fram að ganga og hefur ekki verið sett trygging fyrir, og aðstæður benda til þess, að hann muni reyna að komast undan ábyrgðinni með því að fara úr landi eða dveljast áfram í útlöndum; 3. að brottför hans mundi brjóta í bága við lagaákvæði, sem eiga að tryggja nærveru manns í landinu, þar til hann hafi fullnægt skuldbindingum, sem á honum hvíla gegn almannavaldinu eða einstaklingum. — Sá, sem neitað hefur verið um vegabréf eða hefur sætt ógildingu vegabréfs síns, samkvæmt ákvæðum 1. málsgreinar, getur krafizt þess, að ágreiningi um gildi þeirrar athafnar verði skotið til dómstólanna. Ef ógilda skal vegabréf manns, sem dvelur í útlöndum, skal skjóta ákvörðun um ógildinguna til hlutaðeigandi dómstóls, áður en hún kemur til framkvæmda. — **3. gr.** Sá, sem 1. með vísvitandi röngum upplýsingum eða sviksamlegu undanskoti upplýsinga gagnvart útgefendum vegabréfa aflar sér ranglega vegabréfs eða annars ferðaskilríkis eða verður þess valdandi, að vegabréf eða annað ferðaskilríki, sem gefið er út fyrir hann, hljóðar ekki á raunverulegt nafn hans og fæðingardag, 2. aflar sér í ólögmætum tilgangi fleiri en eins vegabréfs eða ferðaskilríkis, er hljóðar á nafn hans, 3. breytir eða nemur brott, í ólögmætum tilgangi, hluta af vegabréfi eða öðru ferðaskilríki eða áritanir á því, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt hinum almennu hegningarlögum. — **4. gr.** Fyrir önnur brot gegn lögum þessum eða fyrirmælum, sem sett verða samkvæmt þeim, skal refsað með sektum. Þó má beita varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum, ef sakir eru miklar. — Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála. — Sektir samkvæmt lögum þessum skulu renna í ríkissjóð.

1942 Nr. 10 15. maí

Lög um notkun vegabréfa innanlands.

1. gr. Ríkisstjórnin getur fyrirskipað, að allir menn, konur og karlar, 12 ára og eldri, skuli bera vegabréf, er lögreglustjóri gefur út. Má fyrirskipa notkun slíkra vegabréfa í einstökum umdæmum eða almennt eftir því, sem þörf þykir. — **2. gr.** Skylt er að sýna vegabréf þessi, hvenær sem löggæzlumenn krefjast. Einnig geta viðkomandi eftirlitsmenn, svo sem dyraverðir, krafizt þess, að vegabréf sé sýnt, ef tiltekinn aldur eða hæfileiki er skilyrðið fyrir komu eða dvöl á þeim stað. — **3. gr.** Ríkisstjórnin ákveður með reglugerð gerð og innihald vegabréfa og setur nánari reglur um notkun þeirra og framkvæmd laga þessara að öðru leyti.[1]) — Kostnaður við útgáfu vegabréfanna greiðist úr ríkissjóði. — **4. gr.** Brot gegn reglum, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum allt að kr. 10000.00.

1942 Nr. 10 15. maí

Lög um eftirlit með útlendingum.

1936 Nr. 59 23. júní

1. gr. Í lögum þessum er maður talinn „útlendingur“ eða „útlendur“, ef ekki er skylt að leyfa honum landsvist á Íslandi samkv. landslögum eða þjóðréttarreglum. — **2. gr.** Útlendingum, sem koma hingað til lands, er óheimilt að fara í land til dvalar nema þeir hafi skilríki, sem sýni á fullnægjandi hátt, hverjir þeir eru. — **3. gr.** Óheimilt er að afskrá hér á landi útlenda sjómenn án leyfis dómsmálaráðherra. Skipstjóri ber ábyrgð á því, að afskráning útlendra sjómanna af skipi hans fari ekki fram án þess að greint leyfi sé fengið. Láti skipstjóri hjá líða að afla slíks leyfis eða setji óafskráðan útlendan sjómann á land, er hann, útgerð skipsins eða umboðsmenn hennar hérlendis skyldir að greiða allan kostnað, sem leiðir af ólöglegri dvöl sjómannsins hér á landi og af heimsendingu hans. Sömu viðurlögum varðar það fyrrgreinda aðilja, ef útlendur maður, sem unnið hefir óskráður á skipi, fer hér af skipinu án leyfis dómsmálaráðherra. — Framangreindar reglur taka einnig til loftfara, eftir því sem við á. — **4. gr.** Skipstjórar og loftfarstjórar eru skyldir til að halda skrá yfir farþega, sem þeir flytja hingað til lands frá útlöndum og héðan til útlanda. Löggæzlumenn og tollmenn skulu jafnan hafa aðgang að skrám þessum. Eftirrit af farþegaskrá eða útdrátt úr henni skal jafnan senda lögreglustjóra eða umboðsmanni hans, þegar eftir að skip eða loftfar hefir haft samband við land. Eftirrit þetta eða útdrátt skal senda lögreglustjóra eða umboðsmanni hans alstaðar þar, sem skip eða loftfar hefir látið farþega í land eða tekið þá úr landi, enda beri skráin eða útdrátturinn greinilega með sér, hverjir farþegar til útlanda eða frá hafi farið í

1) Rgj. nr. 13, 29. jan. 1942.

eða úr skipi eða loftfari í því lögsagnarumdæmi. — Ef skipstjórar og loftfarstjórar fullnægja ekki skyldum þeim, sem lög þessi og fyrirmæli dómsmálaráðherra um eftirlit með útlendingum leggja þeim á herðar, þá eru þeir, hlutaðeigandi útgerð og umboðsmenn hennar hér á landi skyldir að greiða allan kostnað, sem leiðir af vanrækslu þeirra, svo sem kostnað vegna ólöglegrar dvalar útlendings hér á landi og af heimsendingu hans. — **5. gr.** Ef útlendingur, sem ekki á fast heimilisfang hér á landi, kemur hingað til lands til þess að setja á stofn eða starfrækja fyrirtæki, leita sér atvinnu, fást við einhverja starfsemi í tekjuöflunarskyni eða taka sér hér fast aðsetur, þá skal hann eigi síðar en innan viku frá komu sinni skýra lögreglustjóra, þar sem hann ætlar að dvelja, frá fyrirætlun sinni og gera grein fyrir högum sínum. — Þeir útlendingar, sem tilkynningarskyldir eru samkvæmt fyrri ákvæðum greinar þessarar, skulu, ef þeir skipta um bústað, tilkynna það hlutaðeigandi lögreglustjórum. Svo skulu þeir og tilkynna lögreglustjóra, þar sem þeir síðast dvöldu, ef þeir flytja af landi brott. — Lögreglustjórar skulu halda nákvæma skrá yfir tilkynningarskylda útlendinga í umdæmi þeirra. Dómsmálaráðherra ákveður tilhögun skránna. — **6. gr.** Rétt er að meina þeim mönnum útlendum að stíga hér á land, setjast hér að eða dveljast hér, sem: 1. Eigi geta sannað eða gert sennilegt, að þeir fái framfært sig eða þá, sem á vegum þeirra eru, án þess að þiggja hér framfærslustyrk næstu 2 ár eftir að þeir hafa hingað flutzt. 2. Haldnir eru næmum sjúkdómi, enda þótt eigi sé lögskylt að beita sóttvörnum, ef landlæknir telur ástæðu til að meina mönnum landsvist þess vegna. 3. Gera eigi grein fyrir því eða skýra rangt frá því, í hvaða skyni þeir eru hingað komnir. 4. Komnir eru hingað til starfa eða athafna, sem dómsmálaráðherra telur ólöglegar, ósæmilegar eða hættulegar hagsmunum ríkis eða almennings, eða högum þeirra er að öðru leyti svo háttað, að vist þeirra hér megi teljast hættuleg eða bagaleg hagsmunum ríkis eða almennings. 5. Hefir verið vísað burt úr öðru ríki af ástæðum þeim, sem í 4. tölul. greinir. 6. Hafa orðið sekir, þar sem þeir hafa áður dvalizt, um verk, sem svívirðileg eru að almenningsáliti, eða lögregla þar lýsir eftir þeim vegna brota á landslögum þar. — **7. gr.** Nú hefur útlendur maður setzt að hér á landi, og skal þá vísa honum burt: 1. Ef hann verður hér framfærslustyrks þurfi. 2. Ef hann verður sekur, áður en hann hefur dvalizt hér full 5 ár samfleytt, að lagadómi um verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti. Skal það þá tekið fram í refsidómi, að sökunautur skuli verða af landi burt, þegar hann hefir þolað refsingu samkvæmt dómnum.[a]) — **8. gr.** Ef útlendur maður hefir setzt að hér á landi eða tekið hér dvöl, þá getur dómsmálaráðherra ákveðið, að hann skuli verða af landi brott: 1. Ef hann vanrækir tilkynningarskyldu sína samkvæmt 5. gr. 2. Ef hann verður uppvís að því að hafa skýrt vísvitandi rangt frá um atriði þau, sem í 6. gr. segir. 3. Ef svo reynist eða verður ástatt um hann sem í 6. gr. 2. og 4.—6. tölul. segir. 4. Ef hegðun hans eða hagir að öðru leyti gefa tilefni til brottvísunar. — **9. gr.** Nú er manni meinuð landsvist samkvæmt fyrirmælum laga þessara, og skal hann þá flytja sig af landi burt ásamt skuldaliði sínu. Þó getur dómsmálaráðherra leyft honum eða þeim, sem á vegum hans hafa hér verið, landsvist framvegis, ef sérstakar ástæður mæla með því. — Allur kostnaður, sem af brottvísun manns úr landi leiðir, greiðist af þeim, sem á brott er vísað, og má gera lögtak í eignum hans fyrir kostnaðinum. Að því leyti sem kostnaður greiðist ekki samkvæmt framansögðu, skal hann greiddur úr ríkissjóði. — **10. gr.** Hver sá, sem gerir sér það að atvinnu að nokkru eða öllu leyti að hýsa gesti, skal hafa gestabók, löggilta af lögreglustjóra, gegnumdregna og tölusetta. Skulu allir þeir, er gistingu taka eina nótt eða lengur, rita með eigin hendi nöfn sín, heimili, stöðu og síðasta dvalarstað í bókina. Lögreglumönnum skal jafnan heimilt að skoða bók þessa og taka eftirrit af henni. Dómsmálaráðherra getur einnig skyldað forstjóra gistihúsa til þess að senda lögreglunni eftirrit úr gestabók. — **11. gr.** Dómsmálaráðherra setur reglugerð um framkvæmd laga þessara, þar á meðal hvort og hvenær ferðamenn skuli hafa vegabréf. Hefir hann strangt eftirlit með því, að lögreglustjórar og lögreglumenn framfylgi ákvæðum laganna. Hann ákveður samstarf þeirra við dómsmálaráðuneytið.[1]) — **12. gr.** Brot gegn ákvæðum 2. gr. varðar sektum eða

1) Rgj. nr. 52, 24. maí 1937, augl. nr. 116, 16. okt. s. á. og fyrirmæli nr. 117, s. d. — a) I, 160.

1936 Nr. 59 23. júní

1936 Nr. 59 23. júní

fangelsi,[1]) ef miklar sakir eru. — Brot gegn öðrum ákvæðum laga þessara, svo og reglugerð og fyrirmælum, sem dómsmálaráðherra setur með heimild í lögunum, varðar sektum eða fangelsi, ef miklar sakir eru. — Ef sá maður, sem meinuð hefir verið landsvist hér eða vísað af landi burt samkvæmt lögum þessum, kemur aftur hingað til lands án þess að hann hafi til þess leyfi dómsmálaráðherra, skal hann sæta sektum eða fangelsi, ef miklar sakir eru, enda sé honum gefið til vitundar í refsidómi eða í brottflutningsskipun, að endurkoma til landsins varði þessum viðurlögum. — Forstöðumann gistihúss má auk refsingar dæma til að hafa fyrirgert rétti til að halda gistihús eða standa fyrir gistihúsi eða veitinga, ef um er að ræða stórfellt eða ítrekað brot gegn ákvæðum 10. gr. — Tilraun til brota á lögum þessum og hlutdeild í þeim er refsiverð. — Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð. — **13. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum og reglugerð og fyrirmælum, settum samkvæmt þeim, skal fara sem almenn lögreglumál. — Ef halda þarf annars réttarrannsókn um hagi útlendra manna hér vegna einhverra atriða, varðandi framkvæmd laga þessara, þá skal hún fara að hætti opinberra mála.

1951 Nr. 39 15. marz

Lög um rétt erlendra manna til að stunda atvinnu á Íslandi.

1. gr. Í lögum þessum er maður talinn „erlendur", ef ekki er skylt að leyfa honum landsvist á Íslandi samkvæmt landslögum eða þjóðréttarreglum. — „Á Íslandi" merkir í lögum þessum bæði á landi og í landhelgi Íslands. — **2. gr.** Óheimilt er hverjum þeim manni, félagi eða stofnun, sem rekur atvinnu eða starfrækir eitthvert fyrirtæki, hverju nafni sem það nefnist, að flytja til landsins eða taka erlenda menn í þjónustu sína gegn kaupgreiðslu í peningum eða hlunnindum, hvort heldur er um langan tíma eða skamman, án leyfis félagsmálaráðherra. — Erlendum mönnum er óheimilt að ráða sig í vinnu eða gegna þjónustu hjá öðrum, nema atvinnuleyfi hafi verið veitt samkvæmt 3. gr. eða 5. gr. laga þessara. — **3. gr.** Félagsmálaráðherra veitir atvinnuleyfi samkvæmt lögum þessum, að fengnum tillögum verklýðsfélags á staðnum í hlutaðeigandi starfsgrein, og skulu þau veitt vinnuveitendum, ef sérstakar ástæður þykja mæla með því, svo sem ef um erlenda sérfræðinga er að ræða eða aðra kunnáttumenn, sem ekki verða fengnir innanlands, eða ef atvinnuvegi landsins skortir vinnuafl, sem ekki er fáanlegt innanlands. — Sé verulegur skortur á fólki til nauðsynlegra heimilisstarfa og hjúkrunarstarfa, getur félagsmálaráðherra veitt atvinnuleyfi fyrir erlent fólk til slíkra starfa. — **4. gr.** Atvinnuleyfi samkvæmt 3. gr. skulu bundin við ákveðið starf og ákveðinn tíma. Leyfi skulu eigi veitt til lengri tíma en eins árs í senn. — **5. gr.** Þegar sérstaklega stendur á, getur félagsmálaráðherra, ef sérstakar ástæður mæla með því, veitt erlendum mönnum leyfi til að stunda atvinnu á Íslandi, án þess að leyfið sé veitt ákveðnum vinnuveitanda (sjálfstætt atvinnuleyfi), og þurfa þá atvinnurekendur þeir, sem leyfishafi vinnur hjá, ekki að sækja um atvinnuleyfi fyrir hann samkvæmt 3. gr. — Við veitingu slíkra leyfa skal m. a. taka tillit til: 1. Hve lengi hinn erlendi maður hefur dvalið hér á landi, 2. hvort hann er hér heimilisfastur, 3. hvort hann er kvæntur íslenzkri konu eða á hér náin skyldmenni, 4. hvort hann ætli sér að vinna sams konar störf hjá fleiri aðilum en einum, þannig að fleiri atvinnuleyfi en eitt þyrfti, ef leyfi væru veitt samkvæmt ákvæðum 3. gr. — Leyfi samkvæmt þessari grein skal því aðeins veita, að hin almennu skilyrði 3. gr. um sérþekkingu eða eftirspurn eftir vinnuafli sé fyrir hendi. — Atvinnuleyfi samkvæmt þessari grein eru bundin við ákveðna starfsgrein og ákveðinn tíma, og skulu slík leyfi eigi veitt til lengri tíma en tveggja ára í senn. — **6. gr.**[a]) Erlendum mönnum er óheimilt að vinna sjálfstætt eða starfrækja atvinnufyrirtæki án leyfis félagsmálaráðherra (atvinnurekstrarleyfi), nema þar sem starfinn er framkvæmdur samkvæmt sérstakri löggildingu eða leyfi annarra stjórnvalda lögum samkvæmt. — Leyfi samkvæmt þessari grein skal því aðeins veita, að: 1. Umsækjandi sé heimilisfastur á Íslandi og hafi verið það síðasta árið, 2. um nytsamlegan atvinnurekstur sé að ræða, 3. umsækjandi sé fjárráður og hafi forræði á búi sínu, 4. umsækjandi hafi óflekkað mannorð. — Leyfi samkvæmt þessari grein eru bundin við ákveðna starfrækslu og ákveðinn tíma, og skal eigi veita slík leyfi til lengri tíma en þriggja ára í senn. — **7. gr.** Leyfi samkvæmt lögum þessum má binda öllum þeim skilyrð-

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

a) XXIII, 284.

1951 Nr. 39 15. marz

um um löggæzlu, hollustuhætti, framfærslu, iðnnám eða aðra sérmenntun og sérhvað annað, sem ráðherra telur nauðsynlegt eða heppilegt ríkis eða almennings vegna. — **8. gr.** Ekki þarf að sækja um atvinnuleyfi fyrir: 1. Erlenda menn, sem stunda nám í skólum, sem íslenzka ríkið á eða styrkir, 2. erlenda menn í einkaþjónustu sendimanna erlendra ríkja, 3. erlenda menn, er verið hafa íslenzkir ríkisborgarar frá fæðingu, en misst hafa íslenzkan ríkisborgararétt, 4. erlenda menn, er hér höfðu aðsetur, er lög nr. 13 31. maí 1927 komu til framkvæmda, og hafa dvalið hér samfleytt síðan. — **9. gr.**[a]) Brot gegn ákvæðum laga þessara varða atvinnurekendur og erlenda starfsmenn þeirra sektum frá 50—50 000 kr. til ríkissjóðs. Sömu refsingu varðar það, ef ekki eru haldin skilyrði eða brotin ákvæði, er sett kunna að verða í leyfi, sem veitt eru samkvæmt lögum þessum. Auk þess ber aðila að flytja ólöglega innflutt starfsfólk, sem hefur verið synjað um atvinnuleyfi, úr landi eða sjá því fyrir flutningi innan þess tíma, er ráðherra tiltekur, ríkissjóði að kostnaðarlausu. — Enn fremur er heimilt að stöðva með lögbanni, án þess að trygging sé sett, þær framkvæmdir, er nota skyldi hið erlenda vinnuafl til, ef byrjað er á þeim, þar til hinir erlendu menn eru farnir úr landi eða tryggt þykir, að þeir verði farnir innan ákveðins tíma. Þegar atvinnuleyfi eru veitt innlendum atvinnurekendum, ber jafnframt að tilkynna hinum erlendu starfsmönnum leyfisveitingar eða synjanir, er þá varða. — Félagsmálaráðherra getur afturkallað leyfi, sem veitt eru samkvæmt lögum þessum, ef brotin eru ákvæði laganna eða skilyrðum, sem sett eru í leyfunum, er ekki fullnægt, svo og ef veruleg breyting verður á leyfistímanum á eftirspurn og framboði vinnuafls. — **10. gr.** Rétt er félagsmálaráðherra að láta flytja þá erlenda menn, ásamt skylduliði, af landi brott, er teknir eru að stunda atvinnu eða atvinnurekstur hér á landi gagnstætt ákvæðum laga þessara, hvort sem þeir eru á sínum vegum eða annarra, og skal sá flutningur vera á kostnað þess, er hefur ráðið þá til sín, en ella á eigin kostnað þeirra. — **11. gr.** Mál út af brotum gegn lögum þessum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála. — Í reglugerð getur ráðherra sett nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara. Svo má þar og kveða á um sektir fyrir brot á reglugerð og meðferð á málum vegna þeirra brota.

a) XXIII, 284.

Lög um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, sem flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur.

1876 Nr. 3 14. jan.

Um útflutningastjóra. — **1. gr.** Enginn má koma fram sem útflutningastjóri, nema hann hafi fengið sérstakt leyfi til þess. Sérhver sá verður álitinn útflutningastjóri, sem á sjálfs sín eða annarra kostnað tekst á hendur að annast um flutning útfara í aðrar heimsálfur. Engir aðrir en þeir, sem eru löggildir útflutningastjórar og umboðsmenn þeirra, mega gera samninga við útfara um slíkan flutning, eða bjóða fram milligöngu sína, til þess að gera slíka samninga. Samt skulu þessi lög eigi eiga við flutninga beina leið frá höfnum á Íslandi, ef útfarar þeir, sem vilja fara þaðan með einhverju skipi, eru allir frá sama heimili og þar hjá eigi fleiri en 10. — **2. gr.** Leyfi það, sem með þarf samkvæmt 1. gr., verður aðeins veitt mönnum, sem hafa óflekkað mannorð og eru orðnir fulltíða og sem eru búsettir á Íslandi og hafa haft þar fast heimili í 5 ár. Samt getur landshöfðingi[1]) veitt undanþágur frá því, sem ákveðið er um þá tímalengd, er þeir skuli hafa verið heimilisfastir á Íslandi. Sé leyfið vanbrúkað, einkanlega til þess að tæla menn til útflutnings með ósönnum fortölum, getur yfirvald það, sem hefir veitt leyfið, tekið það aftur, hvenær sem vera skal. — Umboð til þess að koma fram fyrir hönd útflutningastjóra verður eigi veitt neinum, sem ekki fullnægir skilyrðum þeim, sem eftir því sem sagt er að framan, útheimtast að því leyti, er snertir útflutningastjórann sjálfan. Útflutningastjórinn hefir að öllu leyti ábyrgð á afbrotum umboðsmannsins gegn lögum þessum.

Um flutninga beina leið. — **3. gr.** Landshöfðinginn einn getur veitt leyfi til þess að flytja útfara frá Íslandi beina leið í aðrar heimsálfur. Beiðninni um slíkt leyfi skal fylgja nákvæm skýrsla um nafn skipsins, sem á að hafa til flutningsins, tegund þess, stærð og fyrirkomulag, og um það, hvað marga útfara megi taka á skipið. Áður en leyfið er veitt, getur landshöfðingi sett þau skilyrði og heimtað það veð, sem hann álítur nauðsynlegt til tryggingar útförunum. — Lands-

1) Nú dómsmálaráðuneytið, sbr. augl. nr. 58, 11. sept. 1953.

1876 Nr. 3 14. jan.

höfðinginn skýrir lögreglustjóranum á þeim stað, er honum er sagt, að skipið eigi að leggja frá, frá leyfinu og þeim skilyrðum, sem það er bundið. Án skriflegs samþykkis lögreglustjórans má eigi afgreiða skipið til útsiglingar. Áður en samþykkið er veitt, skal lögreglustjóri ganga úr skugga um, að skilyrðunum sé nákvæmlega fullnægt, og að þeir útfarar, sem tekið er við á skipið, hafi löggilda samninga.

Um flutninga, sem eigi ganga beina leið. — **4. gr.** Leyfi til þess að takast á hendur flutning útfara yfir hafnir í Norðurálfunni veitir lögreglustjórinn á þeim stað, þar sem sá er búsettur, er sækir um leyfið. — Sá, sem sækist eftir slíku leyfi, skal segja til, hvort hann ætli að reka erindi fyrir sjálfan sig eða í umboði annarra; sé svo, skal hann sýna fram umboðsskrá sína frá útflutningafélagi því eða skipsútgerðarmönnum, sem hann kemur fram fyrir, og fá lögreglustjóra í hendur eitt exemplar af félagslögunum eða þeim reglum, er almenningi hefir verið skýrt frá, að þeir ætli að fylgja. — **5. gr.** Áður en leyfið er veitt, verður sá, sem í hlut á, að setja veð eftir nákvæmari ákvörðun lögreglustjóra, sem sé að minnsta kosti 6000 kr. og allt að því 20000 kr., annað hvort á þá leið, að annar maður, sem þykir áreiðanlegur, ábyrgist eins og hann sjálfur ætti í hlut, eða með því að láta af hendi skuldabréf sem geymslufé. Þegar tiltaka skal upphæðina, skal sérstaklega tekið tillit til þess, hvort erindsrekinn ætlar að fá leyfi til að flytja útfara lengra áleiðis en til þess staðar, þar sem lenda á skipinu í annarri heimsálfu, og er svo er, má eigi tiltaka minni upphæð en 14000 kr. Veðið er til tryggingar fyrir öllum þeim skyldum, sem erindsrekinn bakar sér gagnvart útförunum, eða ef brotið er gegn því, sem fyrir er mælt í lögum þessum, og hvernig sem á stendur verður veðið eigi heimtað aftur, fyrr en eitt ár er liðið frá því, að erindsrekinn hætti við þessi störf. — Í hvert skipti, sem lögreglustjóri veitir slíkt leyfi, skal hann skýra landshöfðingja frá því, og frá hvernig veði því, sem sett er, er varið, og svo upphæð þess, og má leggja undir úrskurð hans allar þær spurningar, sem snerta veiting á leyfi því, sem verið er að ræða um. — Bæði landshöfðingi og lögreglustjórinn geta hve nær sem vera skal krafizt þess, að veð það, sem sett er, verði fært upp í hina hæstu upphæð, sem getið var að framan. — **6. gr.** Ætli útflutningastjóri að hafa um hönd störf þessi annarsstaðar en þar, sem hann er búsettur, skal skýra þeim lögreglustjóra frá því, sem hefir veitt leyfið, og skal þar að auki sýna það lögreglustjórunum á þeim stöðum, þar sem áformað er að nota það. — Umboð handa öðrum til þess að koma fram fyrir hönd erindsrekans skal vera skriflegt, og eftir að lögreglustjórinn, sem veitt hefir erindsrekanum leyfið, hefir ritað vottorð sitt á umboðsskrána, skal hún sýnd lögreglustjórunum á sérhverjum þeim stað, þar sem hana á að nota. — **7. gr.**[1]) Öll skip . . .[2]) er fluttir eru á útfarar frá höfnum á Íslandi til hafna í Norðurálfunni, skulu vera undirgefin umsjón lögreglustjórnarinnar, og má eigi taka útfara á skip, fyrr en lögreglustjórinn á þeim stað, er skipið leggur út frá,[3]) hefir gefið skriflegt leyfi til þess. — Áður en leyfi þetta verður veitt, skal lögreglustjóri ganga úr skugga um, að skipið sé hentugt til þess augnamiðs, sem til er ætlazt, sumpart með því að láta menn, sem vit hafa á, undir sinni tilsögn halda skoðunargerð, sumpart með því að rannsaka skoðunarskírteini þau, sem gefin eru út á þeim stað, þar sem skipið á heima, en skírteini þessi gilda þó eigi lengur en eitt ár frá því, að þau eru gefin út. — Í leyfinu skal nákvæmar tiltekið, hvað marga útfara megi taka á skipið, og má setja þar þær nákvæmari reglur, sem nauðsyn þykir á að segja fyrir um að því leyti, er snertir tilhlýðilega meðferð á útförunum. — Útflutningastjóri sá, er í hlut á, tekur þátt í ábyrgðinni á því, að enginn útfari, sem hann hefir tekið að sér að flytja, verði látinn ganga á nokkurt skip, sem ákvörðun sú sem hér er sett, á við, fyrr en leyfi það, sem með þarf handa skipinu, er útvegað. — **8. gr.** Áður en útflutningaskip leggur af stað frá Íslandi, skulu bæði skipverjar og farþegar rannsakaðir af lækni, er lögreglustjórinn fær til þess; skal hann ganga úr skugga um, að hvorugir sé veikir af neinni næmri sótt, er valda má faraldri, og enginn af farþegunum svo sjúkur eður heilsutæpur, að álíta megi, að hann sé ekki ferðafær. Útflutningastjóri skal ábyrgjast, að allir menn á skipinu gefi sig fram til læknisrannsóknar. — **9. gr.** Fyrir tilsjón með útflutningum skal lögreglustjóra og

1876 Nr. 3 14. jan.

1) Sbr. l. nr. 49, 27. nóv. 1903, § 2, sbr. § 3. — 2) L. nr. 9, 1. apríl 1896, § 2. — 3) þ. e. til útlanda, sbr. landh.br. nr. 117, 8. nóv. 1887.

lækni greiðast 20 krónur hvorum, fyrir hvert útflutninga-skip, er þeir skoða, en þurfi þeir að verja lengri tíma en einum degi til þessa, þá skulu þeim þar að auki greiðast 6 kr. um hvern dag. Hin sömu daglaun ber skoðunarmönnum þeim, er lögreglustjóri kveður til að gera skoðunina með sér, og skal útflutningastjóri greiða kostnað þann allan, er af skoðunargerðinni leiðir, og fá í hendur hlutaðeigandi lögreglustjóra. — **10. gr.**[1]) Rúm það, er hverjum farþega á útflutningaskipi er ætlað, má eigi minna vera en 12 □ fet, ef það er á efri miðþiljum, eður í lyfting á efstu þiljum, og eigi minna en 30 □ fet, sé það á neðri miðþiljum (Banjerdæk). Skal þetta rúm autt af öllu öðru en rekkjum farþega, fötum þeirra og öðru, er þeir nauðsynlega þurfa að hafa við hönd á ferðinni. Sérstök svefnherbergi skulu höfð fyrir ógiftar konur, og önnur fyrir ókvænta menn, og skal það ekki haft saman. Sé skipið fermt kaupvöru jafnframt og það flytur fólk, skal að minnsta kosti vera 6 feta bil frá yfirborði farmsins til yfirþilja farþegarúmsins. — **11. gr.** Rúm það, er farþegum er áskilið í næstu grein hér á undan, skal vera svo, að það veiti farþega nóg loft og birtu, svo og nóga hlífð fyrir vætu og kulda. Ekki má skip, er fólk flytur, taka til flutnings jafnframt neina þá vöru, er illur þefur er af, eður hættu getur valdið fyrir heilsu farþega, heldur ekki púður né eldspýtur þær, er af brennisteini eru gjörvar, nema hið minnsta sem þörf er á fyrir sjálfa skipverja. — **12. gr.** Ekki skal á útfaraskipum búa til rekkjupall fyrir fleiri en 3 fullorðna menn til að sofa eður hvílast í. Rekkja handa hverjum fullorðnum manni skal eigi minni vera að innanrúmi en 5,75 fets á lengd og 1,5 fets á breidd. Eigi skal hafa rekkjupalla hvern nær öðrum en svo, að í millum hverrar raðar sé tveggja feta breitt gangrúm. Ekki skal hafa fleiri en tvo rekkjupalla hvorn yfir öðrum, og skal tveggja feta bil vera frá botni hins neðra rekkjupalls upp að botni hins efra, og sömuleiðis frá botni hans upp undir þiljur tvö fet. Ætla skal ⅛ af öllum rekkjum farþega fyrir sjúka menn, og skal bilið milli botnanna í þeim vera þrjú fet, og eins frá botni hinnar efri rekkjunnar upp undir þiljur; upp að botni þeirrar rekkjunnar, sem neðar er, skal vera 4 þumlunga bil frá þiljum. Það segir sig sjálft, að jafnmörg þurfa rekkjustæði og fullorðnir menn eru með skipinu. Rétt er að telja hvern þann fullorðinn, sem er 14 ára og þaðan af eldri, tvö börn frá 1—14 ára jöfn einum fullorðnum. Börn yngri en ársgömul teljast ekki.

1) Sbr. l. nr. 49, 27. nóv. 1903, § 1.

1876 Nr. 3 14. jan.

Almennar ákvarðanir. — 13. gr. Útflutningastjóri skal gera skriflegan samning við sérhvern útfara. Skal í samningi þessum skýrt frá því, frá hverjum stað og til hvers staðar útfarinn skuli fluttur, og svo frá kaupi því, sem greitt er eða greiða skal fyrir flutninginn; en auk þessa skal samningurinn hafa inni að halda nákvæmlega og ýtarlega skýrslu: — 1., um tölu þeirra manna, sem fluttir skulu samkvæmt samningi þessum, fullt nafn þeirra, aldur, heimili þeirra hingað til, svo og stétt þeirra; — 2., um leiðina, fargögn, og nær útfarinn eigi að leggja af stað á leið til þeirrar hafnar, þaðan sem ferðin hefst til annarrar heimsálfu, um hvort hann verði fluttur ofan skips eða undir þiljum, og um það, hvernig séð verði um, að útfaranum verði komið fyrir, og um viðurværi hans á sjálfri ferðinni, á þeim stöðum, er koma skal við á leiðinni, og þeim stað, er leggja skal út frá; — 3., um skipsútgerðarmenn þá eða félag það, sem tekur að sér flutninginn frá Norðurálfunni, og að svo miklu leyti, sem unnt er, um nafn á skipi því, sem skal haft til flutningsins, en að minnsta kosti hvort það sé seglskip eða gufuskip, hvar í skipinu útfaranum skuli komið fyrir, og um hvenær leggja eigi af stað frá Norðurálfunni; — 4., um það, hvort sá, sem tekur að sér flutninginn, einnig takist á hendur að veita útfaranum fæði á leiðinni, og ef svo er, að hve miklu leyti; skal ávallt áskilið, að fæðið sé látið til tilbúið; — 5., um það, hvort greiða skuli sérstaka borgun fyrir flutning á munum útfarans bæði til þess staðar, er leggja skal út frá, og þaðan til hinnar heimsálfunnar, og 6., um það, hvernig séð sé um flutning útfarans lengra áleiðis, ef til þess skyldi koma, að skipinu hlekktist á og komist ekki alla leiðina. — Verði útfari fluttur beina leið frá Íslandi til Englands, til þess að hann verði fluttur þaðan lengra áleiðis, og verði eigi landsettur í þeirri höfn á Englandi, er hann að síðustu skal fara frá, skal í samningnum gert þeim, sem flytur útfarann, að skyldu, að flytja hann lengra áleiðis til þeirrar hafnar, þar sem hann á að ganga á skip, áður en dægur sé liðið frá því að tollrannsókn á útfaranum er lokið á þeim stað, þar sem

1876 Nr. 3 14. jan.

hann var settur á land, eða að minnsta kosti með hinni fyrstu venjulegu járnbrautarferð, sem fellur til þaðan eftir að tollrannsóknin er á enda. — Sé svo ákveðið í samningnum, að útfarar skuli vinna af sér flutningskaup það, sem samið er um, allt eða að nokkru leyti, þegar þeir eru komnir í aðra heimsálfu, er samningurinn ógildur, og sérhver samningur, sem gerður er um þetta við útfarann á annan hátt, skal eigi vera skuldbindandi fyrir hann, og bakar útflutningastjóranum hina mestu sekt, sem til tekin er í 15 gr. — Erindsrekinn skal fá hlutaðeiganda lögreglustjóra í hendur samninginn, sem skal vera ritaður á íslenzku og útlagður á ensku, ásamt með endurriti af honum. Eftir að lögreglustjórinn er genginn úr skugga um, að samningurinn fullnægi þeim ákvörðunum, sem þessi grein hefir inni að halda, sendir hann útfaranum frumritið, eftir að hann hefir ritað á það vottorð sitt. — Ákvörðununum í þessari grein má breyta, og setja ítarlegri reglur um innihald samninga þeirra, sem gerðir eru milli útfara og erindsreka, með konunglegri tilskipun. — **14. gr.** Hafi útfari nokkra kæru að frambera yfir því, að samningurinn hafi verið rofinn, skal það tafarlaust tilkynnt hinum næsta danska verzlunarfulltrúa erlendis. Verði eigi sætzt á málið fyrir milligöngu verzlunarfulltrúans, skal hann, eftir að hafa leitað nákvæmra upplýsinga, senda skýrslu um það, og skal landshöfðinginn á Íslandi þar eftir gera út um málið, þannig, að útflutningastjóri er bundinn við þann úrskurð innan takmarka veðs þess, sem sett er, og svo framarlega sem ákveðið er í úrskurðinum, að erindsrekinn skuli greiða skaðabætur, sér landshöfðingi um, að þær einnig verði goldnar af veðinu, að svo miklu leyti sem það hrökkur til. — **15. gr.** Mál, sem rísa af því, að brotið er gegn lögum þessum, skal fara með sem opinber lögreglumál, og ef harðari hegning eigi liggur við samkvæmt almennum lögum, varðar það 20—2000 króna sektum; þó má hækka hegninguna fyrir afbrot gegn 1. grein þannig, að beitt verði einföldu fangelsi í 2 mánuði eða öðru fangelsi, í samsvarandi tíma.[1]) Sektirnar renna í landssjóð.

1891 Nr. 14 18. sept.

Lög um viðauka við lög 14. janúar 1876 um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðra heimsálfu.

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

1. gr. Enginn útflutningastjóri eður umboðsmaður útflutningastjóra má taka við neinu innskriftargjaldi eða neinu fé undir nokkru öðru nafni sem borgun upp í væntanlegt fargjald eður meðalgöngu fyrir að útvega útförum far, né heldur nokkurri skuldbindingu um gjald síðar í þessu skyni, nema hann jafnframt gefi útfaranum skriflegt loforð um flutning fyrir fastákveðið verð á tilteknum tíma og frá tilteknum stað. — Brotum gegn þessum ákvæðum hegnir landshöfðingi[1]) með úrskurði til sekta allt að 2000 kr. af upphæð þeirri, er útflutningastjóri hefir að veði lagt; útflutningaleyfið má og af honum taka, ef tilefni þykir til. — **2. gr.** Nú tekur útflutningastjóri eigi við útförum á þeim tíma og stað, er hann eður umboðsmenn hans hafa um samið eður auglýst, enda sé eigi lögmætum forföllum um að kenna, og getur þá útfari hver kært útflutningastjóra fyrir landshöfðingja; en hann ákveður bætur útförum til handa af veði því, er útflutningastjóri hefir sett, enda hafi útfarinn eigi vanhaldið sínar skuldbindingar. — **3. gr.** Skip, sem flytja útfara af landi, mega hvergi hér við land taka neinn farþega um borð, sem ekki hefir útfararsamning áteiknaðan af lögreglustjóra eða umboðsmanni hans löggiltum, áður en hann fer á skip, nema hann hafi vegabréf frá lögreglustjóra umdæmisins eða lögiltum umboðsmanni hans, þar sem hann fer á skip. — Brotum gegn ákvæði þessu hegnir landshöfðingi með úrskurði til sekta allt að 400 kr. fyrir hvern þann mann, sem skipstjóri tekur á skip sitt gegn banni þessu, og greiðist sektarféð af upphæð þeirri, er útflutningastjóri hefir að veði lagt. — Nú afhendir maður öðrum vegabréf sitt, og varðar það jafnháum sektum sem áður er talið. Þau sektamál skal sækja sem almenn lögreglumál. — Undanskilin þessum ákvæðum eru eiginleg póstskip og seglskip þau, er eigi flytja fleiri útfara en 10. — **4. gr.** Allar sektir eftir lögum þessum renna í landssjóð.

1891 Nr. 14 18. sept.

1896 Nr. 9 1. apríl

Lög um viðauka við og breyting á lögum 14. janúar 1876 um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur.

1. gr. Engir aðrir en þeir, sem eru löggiltir útflutningastjórar og umboðsmenn þeirra, mega gera samninga við útfara, hvort heldur er munnlega eða skriflega, um flutn-

1) Sbr. augl. nr. 58, 11. sept. 1953.

1896 Nr. 9 1. apríl

ing í aðrar heimsálfur, eða á nokkurn annan hátt hafa á hendi nokkra atvinnu í þarfir slíks útflutnings. Enginn má með ósönnum fortölum tæla eða leitast við að tæla menn til útflutnings. Brot gegn ákvæðum þessarar greinar varða sektum 100—4000 kr., eða fangelsi. — **2. gr.** Undanþága sú frá eftirliti lögreglustjórnarinnar, er 7. gr. laga 14. jan. 1876 heimilar hinu konunglega danska póstgufuskipi, skal úr lögum numin. — **3. gr.** Eigi má taka útfara á skip til flutnings til útlanda, fyrr en lögreglustjórinn á þeim stað, sem skipið kemur fyrst á til að taka útfara, hefir gefið því skriflegt leyfi til þess, og skal í því leyfi tiltekið, hve marga útfara megi taka á skipið. Áður en slíkt leyfi er veitt, skal lögreglustjóri rannsaka, hvort skipið er hentugt til útfaraflutnings á þann hátt, er segir í 7. gr. laga 14. jan. 1876. — **4. gr.** Á hinni síðustu höfn, er skipið leggur af stað frá til útlanda, skal lögreglustjórinn í því umdæmi skyldur að rannsaka farbréf útfara og ganga úr skugga um, að tala útfara sé eigi hærri, en veitt er leyfi til á hinni fyrstu höfn, að taka mætti á skipið. Jafnframt skal hver útfari skyldur að afhenda lögreglustjóranum skriflegt skírteini frá lögreglustjóra í því umdæmi, eða hreppstjóra í þeim hreppi, er hann síðast var heimilisfastur í, fyrir því, að lög nr. 12, 7. febr. 1890 séu för hans eigi til fyrirstöðu, og að hann sé að öðru leyti að lögum frjáls til útfarar. Skipstjóri og útflutningastjóri ber ábyrgð á, að allir útfarar á skipinu gefi sig fram til slíkrar rannsóknar, svo og til læknisrannsóknar þeirrar, sem ákveðin er í 8. gr. laga nr. 3, 14. jan. 1876. Brot gegn ákvæðum þessarar greinar varða sektum.

1903 Nr. 49 27. nóv.

Lög um eftirlit með mannflutningum til útlanda.

1. gr. Hvert það skip, sem flytur farþega frá Íslandi til útlanda á óæðra farrúmi, skal vera háð eftirliti lögreglustjórnarinnar, en „óæðra" er farrúmið, ef það er lakara en 2. farþegarúm á millilandaskipum þeim, er landsstjórnin notar. Skal það að minnsta kosti fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í 10.—12. gr. laga um tilsjón með útflutningum frá 14. janúar 1876. — **2. gr.** Skipstjóri má ekki taka við farþegum í óæðra farrúm, fyrr en lögreglustjóri á þeim stað, sem skipið kemur fyrst á til að taka slíka farþega, hefir gefið skriflegt leyfi til þess, og skal í því leyfi til taka, hve marga farþega megi taka í farrúmið, enda hafi lögreglustjóri áður sannreynt á þann hátt, er 7. gr. nefndra laga frá 14. janúar 1876 til tekur, að farrúmið fullnægi skilyrðum þeim, sem sett eru að framan. — Skipstjóra ber að heimta af þeim, sem selja farbréf til flutnings á óæðra farrúmi, tvíritaða skrá yfir alla þá, sem þeir hafa selt farbréf þessi. Skráin skal vera gerð eftir fyrirmynd, sem landshöfðingi semur, og skal sá, er farbréfin seldi, rita neðan á hana æru og samvizku vottorð um, að hann hafi eigi selt fleiri farbréf en skráin greinir. — **3. gr.** Á síðustu höfn, sem skipstjóri leggur frá til útlanda, skal lögreglustjóri sannprófa, að ekki fari á óæðra farrúmi fleiri en veitt var leyfi til á hinni fyrstu höfn að taka mætti á skipið, enda afhendi skipstjóri lögreglustjóra í því skyni annað eintakið af skrá þeirri, er ræðir um í næstu grein á undan, með árituðu æru og samvizku vottorði sínu um, að farþegar séu ekki fleiri en taldir eru á skránni. — **4. gr.** Brot á lögum þessum varða skipstjóra allt að 500 kr. sekt, er renni í landssjóð, og skal farið með mál út af þeim, sem með almenn lögreglumál.

1903 Nr. 49 27. nóv.

1700 10. apríl

Tilskipun um breytingu almanaksins á Íslandi og í Færeyjum.

Oss hefir allranáðugast þóknast að bjóða og skipa, svo sem vér og hér með bjóðum og skipum, að þegar hinn 16. nóvember yfirstandandi árs, 1700, kemur, eftir gömlu og tíðkanlegu rími, en þann dag ber á laugardag, þá skuli í löndum vorum, Íslandi og Færeyjum og eyjum þeim, er þar liggja undir, sunnudagurinn næsti á eftir vera hinn 28. nóvember og fyrsti sunnudagur í aðventu, ítem mánudagurinn næsti vera hinn 29. nóvember, þriðjudagurinn 30. nóvember og Andrésarmessa, miðvikudaginn hinn 1. desember, og að síðan skuli talið áfram, með venjulegum hætti, án nokkurrar breytingar. . . .

1700 1. júlí

Alþingissamþykkt um almanaksbreytinguna.

1) Um vetrarkomu, sem hingað til hefir verið á þann föstudag, sem inn hefir fallið millum þess 9da og 18da oktobris, vill nú tilreiknast að inn falli hér eftir á þeim föstudegi, sem er á milli þess 19da og 28da oktobris . . . og er þá sjálfreiknað um miðsvetrar þorrakomu, svo og um sumarkomu, þá 26 vikur eru af vetri, item fardagatíð þá sex

1700 1. júlí

vikur eru af sumri etc. — 2) Um vertíðarhald ... er nú svo sett, að vertíð, sem áður venjulega byrjaðist á Pálsmessu, 25. januarii, skuli nú eftir þeim nýja stíl byrjast á næstan virkan dag eftir kyndilmessu . . . og nefndur er Blásíumessa, og skal þar í frá haldast um fullar 14 vikur . . . 3) Vinnuhjúaskildagi, sem venjulega hefir áður verið á vorkrossmessu, 3. Maii, skal nú hér eftir haldast eftir nýja stíl og verði á næstan dag fyrir Hallvarðsmessu, þann 14da Maii . . . 5) Heyannir, sem venjulega hafa átt áður að byrjast um þingmaríumessuleyti, skuli eftir þeim nýja stíl hér eftir byrjast á Margrétarmessu, sem æyfinglega innfellur þann 13da Julii og haldast ei skemur en um fullar 10 vikur.

Lög um ákvörðun tímans. **1907**

1. gr. Hvarvetna á Íslandi skal telja eyktir eftir meðalsóltíma á 15. lengdarstigi fyrir vestan Greenwich. Nr. 35 16. nóv.

Lög um heimild handa ráðuneyti Íslands til ákvörðunar sérstaks tímareiknings. **1917**

1. gr. Ráðuneyti Íslands heimilast að ákveða með reglugerð breytingu á tímareikningi á Íslandi þannig, að klukkan verði færð fram um allt að 1½ klukkustund frá svonefndum íslenzkum meðaltíma og verði þá 1 klukkustund og 58 mínútum á undan miðtíma Reykjavíkur.[1]) Nr. 8 16. febr.

1) Sbr. rgj. 25. febr. 1943 (Lögb.blað 5. marz 1943), rgj. nr. 43, 28. febr. 1947.